C. XVI. e
17

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30499215_0004

L. Christian Friedrich Garmann
Medicus R. et E. S. Provincialis, Physic9
Chemnicensis Academic9 curios9 d. Pollux.
Natus Martisb. d. 19. Januar. 1640.
Obiit Chemnit. d. 15. July. 1708.

L. CHRIST. FRID. GARMANNI,

Medici R. E. S. Provinc. Phyſ. Chemnicenſis,

Academici Curioſi,

DE

MIRACULIS MORTUORUM

LIBRI TRES,

Qvibus præmiſſa Diſſertatio

de Cadavere & Miraculis in genere.

OPUS PHYSICO-MEDICUM

Curioſis Obſervationibus, Experimentis, aliisqve rebus, qvæ ad elegantiores literas ſpectant, exornatum, diu deſideratum & expetitum, beato Autoris obitu interveniente editum

â

L. IMMANUELE HEINRICO GARMANNO,

Autor. Fil. Poliatro Sneebergenſi,

cum Indicibus neceſſariis.

DRESDÆ & LIPSIÆ,

Sumptibus JOH. CHRISTOPH. ZIMMERMANNI, ANNO M. DCC. IX.

J. J.

Lectori Candido & Benevolo

Salutem & Obſervantiam.

QVi in pandendis mortuorum miraculis non mediocriter hactenus erat occupatus, ac circa noſocomia, feretra, Coe-

meteria, tumbas ſepulchrales verſabatur qvotidiè Parens meus deſideratisſimus, ipſe, Deo ſic volente, morti ſuccubuit, & qvâ corpus tumbæ illatus feriatur, ærumnis ac moleſtiis hujus miſerrimæ vitæ exantlatis omnibus. Bonam integri ſeptennii partem lecto affixus hæſit, qvi per octo & qvod excurrit luſtra in debellandis morbis ad ægrotorum grabatos ſuam eamque divinâ gratiâ præclaram locaverat operam. Doloribus noctes diesqve exercebatur acutisſimis, ex internis renum, qvod Anatome docuit, exulcerationibus lienisqve abſceſſu in ulcus externum

fiſtu-

fiſtuloſum deſinente oriundis: Qvicqvid tamen lucidi & â doloribus liberi intervalli experiebatur, qvantum curæ praxeos & amplioris familiæ permittebant otii, id ſtudiis, qvæ ſenectutem oblectant, impendebat unicè. Scilicet à Juventute ſtudiis & laboribus aſſveto ſumma voluptas erat non relaxari ab occupationibus, ſed ab una in aliam tranſitu facto mutare & renovare operas. Hinc etiam factum, ut, cum Fautores & Amici Eum idcirco compellare non deſiſterent, hos DE MIRACULIS MORTUORUM commentarios ad umbilicum perduceret, & ad illos edendos

ſe pararet. Tantum verò abeſt, ut hunc ſuum fœtum, cui lambendo ac perpoliendo tot annos inſudaverat, in lucem plenius emiſſum amplexari datum fuerit, qvin potius, vix prioribus conſpectis pagellis, viribus ſenſim fractus, morbo maraſmode emaciatus, ſeptuagenario vicinus acerbisſimo Suorum imprimis ac qvotqvot eum noverat bonorum omnium dolore die 15. Julii currentis anni placide expirarit. Adeo lugubria hæc meditamenta funeſti fuere omnis! Præclare *Cicero*: (*l. 1. qvæſt. Tuſcul.*) Tota Philoſophorum (rectius Chriſtianorum) vita commenta-

tio (meditatio) mortis. Et qvò accuratius philoſophabimur, qvò melius? qvam ſi trutinando ſingularia in mortuis noſtram expiemus ignorantiam. Eqvidem non dubito fore pleroſqve, qvi ad conſpectum hujus tituli ſupercilium contrahant, & hos conatus lugubres Orco potius qvam libero Jovi deſtinandos reputent: aſt cordatum minimè abſterrebit frons libelli, cum natura in cadaverum ſitu ac putrilagine æqvè admirabilis deprehendatur, ac in rerum generatione & productione. Vel eam ſolam ob cauſam ſe commendabit iſte tractatus, cum qvemvis, cui volupe erit

inſpicere , mortalitatis mox futuræ admoneat. Miraculi autem notionem in laxiori ſenſu acceptam ſciat L. B. quod enim Aliis Obſervationes rariores, & mira in mortuis phænomena, id beato Autori mortuorum miracula. Primus ac ſolus quantum ſcio ea olim propalavit *Henricus Kornmannus* in tractatu quem *de Miraculis Mortuorum* inſcribit, edito An. 1610. qui vero ab inſtituto beati Parentis mei alieniſſimus. Prætерqvam enim quod varia *Ille* admiſceat exotica & incongrua, in recenſendis fabulis ab otioſis & nugacibus monachis excogitatis mirum qvan-

tum luxuriat. Dignus inde qvi cenſuram incurrat *Gisbert. Voëtii* (*P.2. Diſp. Select. p.914.*) Judiciosè *Plutarchus* (*T.1. Camill. p.m. 239.*) Nos multa è noſtræ ætatis hominibus audivimus mira commemoratu, ac qvæ non ſint temerè contemnenda â qvoqvam: Verum in his rebus nimiam & credulitatem & incredulitatem periculoſam efficit humana imbecillitas, cum ea non intra certos terminos ſe contineat, ſed efferatur vel ad ſuperſtitionem inflatiusque de iis ſentiendum, vel ad contemtum religionis. Optimum eſt cautionem adhibere, ac ne qvid nimis. Juvat aſcribere qvæ *Livius* (*l.24. c.10. p.m. 333.*)

habet: Prodigia eo anno, *inqvit*, multa nunciata ſunt, qvæ qvò magis credebant ſimplices & religioſi homines, eò plura nunciabantur. Nec rationem hujus vel illius miraculi reddere auſus eſt *Kornmannus*, nec ordinem certum obſervavit, ſed in ſolâ recenſione acqvievit. Anno præteriti ſeculi ſeptuageſimo beatus Parens librum hujus Operis primum typis evulgavit, qvi impræſentiarum multò auctior cum aliis incedit. Methodum tractandi qvod attinet, eandem obſervavit, qvam profeſſus in Oologia Curioſa & reliqvis opuſculis antehac editis. Liceat eam Ipſius

Au-

Autoris verbis delineatam dare. (*vid. Præfat. Oolog. Curioſ.*) Poetica, *inqvit*, aliqvando miſceo medicis, philologica phyſicis, & flores ubiqve delibans miſcellaneam ſector doctrinam. Nec intra Scholaſticæ methodi circulos ubiq; me contineo, qvodqve differentes in more habent, non rarò evagor, non ut argumentoſa prolixitate Lectori ſtomachum moveam, ſed animum ejus divertens indirectâ viâ lucem theſi fœnerer. Rationum momenta ad experimentorum & obſervationum trutinam expendo. Nihil mihi arrogo, unicuique ſuum tribuo. Autores curioſè

)( )(3 cito

cito, verbis eorundem utor, mentem excutio, verum amplector, falſum rejicio, ſed hoc ſine felle ſtyliqve mordacitate. Aculeos Orationis ſicubi inſpergo, cum Sophiſtis, Idiotis, ſuperciliofis, magnidicis & vanis promiſſoribus mihi res eſt, eosqve candor & veritatis amor extorſit. His qvibus nihil ſapit, niſi qvod proprium parturiit cerebrum & ſupercilium, qviqve Autores evolventes & allegantes in compilatores & exſcriptores numerant, illud *Lipſii (l.1. Polit. c.1. p.m.4.)* repono: Lapides & ligna ab Aliis accipio; ædificii tamen exſtructio & forma tota noſtra: Architectus ego ſum, ſed materiam variè undiq; conduxi. Nec aranearum ſanè textus ideò melior, qvia ex ſe fila gignunt, nec noſter vilior, qvia ex alienis libamus ut apes. *Hæc Autor (c.l.)* Utere igitur his, B. L. eo candore, qvo beatus Autor inſtinctu Fautorum ac Collegarum

rum communicare voluit, ac fruere his laboribus, qvi non eloqventiæ ſed curioſitatis gratia, ut cum *Flavio Vopiſco* loqvar, in lucem prodeunt. Tandem in eo ad huc Te compellandum habeo, ut qvi per abſentiam errores irrepſerunt vel Typographi culpâ, vel incuriâ eorum, qvibus deſcribendus erat hic tractatus, Ipſe pro humanitate Tua velis emendare, præſertim cum per temporis anguſtiam erratorum ſyllabus non potuerit perfici & annecti; hunc tuum favorem ſi intellexero, ac Deus vitam & ſanitatem conceſſerit, allaborabo, ut Pnevmatopægnion, ſ. de halitus humani ſalubritate & noxa Diſſertatio, qvin & alia B. Parentis opuſcula, eaqve nitidiora, in publicum prodeant. Sic divinæ commendatus tutelæ ex voto Vale. Dab. è Muſeo Nivemontii in Sudetibus d. 22. Septembr. A. R. S. 1708.

L. Immanuel Heinricus Garmann.

Conſpectus totius operis

DISSERTAT. PROOEMIAL.

Sectio I. De Cadavere.

Sectio II. De Miraculis.

LIBR. I. Titul.

1. De capillorum augmento.
2. De naſi inſititii Sympathia.
3. De cadaveribus porcorum mandentium inſtar in cryptis feralibus ſonantibus, vulgò Schmætzende Todte.
4. De faciei mutatione in Cadaveribus.
5. Mira qvædam circa os & faciem phænomena.
6. Dentium ſingularia.
7. De Cordis augmento & in igne duratione.
8. De Abdominis rupturâ & viſcerum egeſtione.
9. De Partu Cadaverum.
10. De Ungvium, cornuum & oſſium incremento.
11. De penis in cadaveribus erectione.

LIBR. II. Titul.

1. De maculis Cadaverum.
2. De Contagio.
3. De levitate & gravitate.
4. De frigiditate, rigiditate, caliditate & mollitie.
5. De motu.
6. De Sudore aqvoſo & cruento.
7. De cruentatione.
8. De fragrantia.
9. De Luce.
10. De Spectris.

LIBR. III. Titul.

1. De Cadaverum Putredine.
2. De Cadaverum Incorruptibilitate & Mumiis.
3. De Cadaverum Petrefactione.
4. De Cadaverum Reſurrectione & Reſuſcitatione.

J. J.

DISSERTATIONIS GENERALIS PROOEMIALIS

SECTIO I.

DE

CADAVERE.

Summarium.

I. *Cadaveris Etymologia. Cadere. Mori. 2. Cadere dicitur homo dum naſcitur. 3. Alluſiones. 4. Cadavera Urbium. 5. Cadavera dicuntur deformes. 6. Cœci nati. 7. Lienoſi. 8. Senes. 9. Domus quæ non habitatur. 10. Myſtica ſignificatio. 11. Corpora mortua vel videntur, vel ſunt talia. 12. Apparenter mortuorum hiſtoriæ. 13. Morbi. 14. Apoplectici. 15. Epileptici an huc referendi? 16. Variis modis ſuffocati. 17. Lethargici fabuloſi. 18. Examinantur. 19. Veri. 20. Ab aſſumtis ſtupidi & Comatici. 21. Ephialtici, Syncoptici. 22. Hyſtericæ. 23. Peſtiferi. 24. Exanimati frigore, caſu ab alto, vulnere, fulmine, incantati. 25. Ecſtatici. 26. Ecſtaſis quid? 27. Divina. 28. Diabolica. 29. Naturalis, imperfecta. 30. Perfecta. Puer Sunamitidis. 31. A cauſa dubia. 32. Ecſtaſes Helmontianæ. 33. Noſtradami. Bohemi ſutoris. Pueri ruſtici. 34. Voluntariæ. Presbyteri reſtituti. Cardani. 35. Somnium Rabbinis animæ à corpore ſeceſsio.*

 36. *Ut*

36. Ut & ecſtaſis. 37. Quod & quibusdam aliis placuit. 38. Unde poſt ſomnia & Ecſtaſes futurorum cognitio? 39. Ecſtatici in aërem elevati. 40. Ecſtaſis duratio. 41. Hujus & inediæ diuturnæ differentia. 42. ἄπνȣς Heraclidæ. 43. An medicamentum, an morbus? 44. An de eo ſcripſerit Democritus? 45. Empedocles? 46. Heraclidæ & Empedoclis ἄπνȣς conveniant? 47. τὸ ἄπνȣν ad hyſtericas, lypothymicos, Ecſtaticos reducendum. 48. An quis ad aliquot dies absque reſpiratione vivere poſſit? Reſpirationis neceſſitas. 49. Affirmantes. 50. Negantes. 51. Succus à matre fœtui communicatus ex parte aëreus. 52. Naturam nunquam intendiſſe Embryonis in utero reſpirationem. 55. Uſus pulmonum in fœtu, & cur uterum egredi moliatur. 54. Foramen ovale. 55. Circulatio ſangvinis absqve reſpirationis ſubſidio. 56. Reſpiratio non ob pulſum. 57. Urinatorum conſtitutio, machinæ. 58. Urinatio ſimplex & naturalis. 59. Urinationis finis. 60. Ad Embryonem applicatio. 61. Sanorum reſpiratio fere inſenſibilis. 62. Pulmonis defectus. 63. Piſces quin & Plantas reſpirare. 64. Tranſpiratio inſenſibilis. 65. Viæ, Pori cutanei. 66. Hujus partes inſpiratio & exſpiratio. 67. Atmoſphæræ impulſus. 68. Egeruntur alimenta. 69. Fuligines. 70. Cohibitæ tranſpirationis noxæ. 71. Tranſpirationem reſpirationi ſuccedere poſſe. 72. Dubitatur. 73. Diſtinctio. 74. Inſenſibilis tranſpirationis obſervatio. 75. Signa fallunt. 76. Fœtor cadaveris certiſſimum mortis indicium. 77. Omnia concreta vivere. Vitæ gradus. 78. Vita qvid, Scaligero. 79. Vita eſſentialis & accidentalis. 80. An vita animæ diverſa à vita corporis. 81. Animam & corpus quid uniat. An calor? 82. Sangvis? Spiritus? 83. Epicureorum ſententia. 84. Carteſii. 85. Limmeri. 86. De la Forge. Unio mentis & corporis admirabilis. 87. Vinculum materiale an animam & corpus poſſit compingere. 88. Corpus æthereum à cœlo & ſtellis. 89. Spiritus mundi Æther, materia ſubtilis. Vinculum nullum præter fiat divinum. 90. Cogito ergo ſum. 91. Paracelſo quid vita. 92. Quid Helmontio. 93. Corpora naturalia quatuor, quatuor formæ.

formæ. 94. Quatuor vitæ differentiæ. 95. Vita media Paracelſi & Helmontii. 96. Vitæ gradus Kergeri. 97. Paracelſi & Helmontii mentis cum corpore unio. 98. Balſamum an Paracelſo rectè dicta vita. 99. Ratray Helmontium carpit. 100. Diſtinctio vitæ in primam, mediam & ultimam. 101. Vita media Helmontiana. 102. Magnum Oportet Helmontianum. 103. An poſſit pars una emori reliquo corpore ſalvo? 104. Affirmatur, non contra. 105. Explicatur. 106. Uteri poſt mortem vita. Caro Lieniformis Helmontii. 107. Sangvis in venis non coagulatur. Vita muſculorum. 108. Philoſophia mortis meditatio. 109. Duplex vita, duplex mors. 110. Etiam mortis naturalis. 111. Mortis in philoſophicam & naturalem diſtinctio Scaligero diſplicet. 112. Suſpirium morbus quid Senecæ, an mortis meditatio? 113. Aſthma an latinum nomen habeat? Pontani conjectura. 114. Kergero mors nulla, refutatur. 115. Ariſtoteles raro mortis meminit, inde malus quibusdam Philoſophus. 116. Mors quid Peripateticis. 118. Epicuro. 118. Paracelſo. 119. Helmontio poſitivum & reale quid. 120. Gentilibus. 121. Hauptmanno, Paulinio. 122. Mors an nihilum. 123. An mors finis cujus gratia. 124. Recentiorum definitio. Mors brutorum. 125. An corpus animam, an anima corpus relinquat. 126. Triplex Platoni mortis genus. 127. Stoicorum mens. Carteſii Platonizantis. 128. Ariſtotelis. 129. Occiſa & mortua differunt. 130. Mortuus homo an verus homo? 131. Cadaver quid? 132, 133. Scaliger notatur. 134. Forma Cadaveris. Corporeitatis. 135. Novam in morte formam non generari. 136. Formæ cadaveris proſcriptio. 137. Nil de animâ in cadavere. 138. Neque calore & humido vitali. 139. Spiritus mortuales frigidi. 140. Cadaveri ſenſum dant Judæi. 141. Gentiles. 142. Tumulorum & Cipporum inſcriptiones. 143. Vulgi ſuperſtitio. 144. Sævitia in mortuos. 145. Senſum in Cadavere credidere etiam Medici. 146. Cauſæ expenduntur. Animæ in corpore remanentia. Forma aſſiſtens figmentum. 147. Anima corporalis non ſentit. 148. Animarum in homine triga rejicitur. 149. Vis vegetans. 150. Spiritus eſſentialis.

 151. Inte-

151. *Integralis.* 152. *Sympathiarum exempla in mortuis.* 153. *Vivorum erga mortuos.* 154. *Antipathiæ celebriores.* 155. *Sangvis Ægithi & Flori.* 156. *Commentum Rabbinicum & Poëticum.* 157. *De Corbe & Orſo.* 158. *Mortua in vivos agere.* 159. *Heroum reliquiæ miraculoſæ.* 160. *Verminatio.* 161. 162. *Refutantur.* 163. *De Sympathiis & Antipathiis Verulamii querelæ.* 164. *Conſenſus Authoris.* 165. *Phocæ, Phyſæ, Gulonis pellis ſingularia. Delphini in homines affectus.* 166. *Ovis antipathiæ cum lupo ridiculæ.* 167. *Rabbinica exploduntur.* 168. *Vita præſervata.* 169. *Inſpirando an exſpirando mors contingat?* 170. *Aliud problema.* 171. *Cadavera abominabilia* 172. *Arcana ex homine ſpondent chemici.* 173. *Medicamenta è Cadaveribus.* 174. *Cadaveris tactus morbos curans.* 175. *Aſcitem.* 176. *Dubitant quidam.* 177. *Rationes quo primam ſententiam ſtabiliant.* 178. *Helmont.* 179. *Wedelius.* 180. *Corium humanum.* 181. *Oſſium virtus.* 182. *Cranii.* 183. *Oſſis Cranii triangularis.* 184. *Digitus, medulla oſſium pedum. Mentula.* 185. *Oſſa Heſiodi. Urinale è cineribus cadaverum mirabile.* 186. *Fertilitas à cadaveribus.* 187. *Aqva Chemica è cerebro humano. Aqva divina.* 188. *Ludicra è Veteribus.* 189. *Fontes ſoterii è ſangvine humano profuſo.* 190. *Cineres potu à conjuge aſſumti & horologio accomodati* 191. *Veſtimentorum & tumbarum feralium vis.* 192. *Noxa à Cadaveribus.* 193. *Nitrum Cœmeteriorum. Crania pro poculis. Ornamentum veſtibuli.* 194. *Cadaveris partes ad actiones magicas.* 195. *Candelæ è ſevo humano pro indagandis theſauris.* 196. *Pergamena virginea.* 197. ☉ & ♈ *in breviculis militum.* 198. *Funus tacitum, indictivum, ſimpludeareum.* 199. *Epitaphium hominum univerſale.*

DE CADAVERE in Genere *DISSERTATIO.*

§. I.

VEre *diſertus ille Pater floridiſſimique ſtyli ſcriptor, Q. Septimius Florens Tertullianus, (l. de carne CHRISTI p. 24.)* ſine anima nihil ſumus, ne hominis quidem, ſed cadaveris nomen. Enunciatur autem *ſecundum eundem* (*l. de Reſurr. Carn. c. 28. p. 57. add. Iſidor. l. 11. Etymolog. c. 3. & ſerv. l. 5. Æneid. v. 581. p. 531.*) à cadendo cadaver, quia ſtare non poſſit, quod morte ſubruatur; aut quod ceciderit velut ex uſu humano, & illo exciderit, *judicio Caſpar. Barthii (l. 53. adverſ. c. 4. p. 2484.)* Cadere multis eſt obire, interire priſca ratione. Tam in frequenti uſu fuit, ut inde potiſſimum corpus morte obita cadaver ſit appellatum, cenſuit *Idem Barthius (lib. 7. adverſ. c. 19. p. 349. & l. 44. c. 29. p. 2048.)* Homo vero non cadit reſpectu ſpiritus, ſed reſpectu carnis ſuæ, vere judicat *Joh. Pearſon, (Expoſ. ſymb. Apoſt. Artic. 11. p. 673.)* Hominis autem cadaveri id recte tribui, qvia ſolus rectæ ſtaturæ, *Thomas (l. 6. d. ſomn. & Vigil. ap. Bernardin. Seminar. Ariſt. Philoſ. Col. 194.)* Cadere dicimus corpus in terram per mortem, dictitat iterum *Tertullianus (l. 5. adverſ. Marcion. c. 9. p. 313.)*, ſicut & res ipſa teſtatur. Ex DEI lege corpori enim dictum eſt, terra es & in terram ibis. Ita, quod de terra eſt, ibit in terram. Hoc abit, quod in terram ibit, hoc reſurget, quod cadit. Ita mortui vocabulum corpori competit. Expreſſit id *Prudentius* (*l. Periſtephan. in Roman. v. 535.*)

Nam membra parvipendo, quo pacto cadent,
Caſura certe lege Naturæ ſuæ,
Inſtat ruina, quod reſolvendum eſt, ruat.

Cadere bello apud Poëtas legitur, & cadere ſæpius de eo, qui in acie occumbit,

dictum apud Oratores & Hiſtoricos reperies. Ita *(in Amphitruon. Act. 1. ſc. 1.) Plautus:*

Cadunt vulneris vi & virium.

Convenit cum hoc Græcum πτῶμα, â veteri πτόω, in cujus locum πίπτω ſucceſſit, quod per cado explicatur. Labi etiam pro mori & in putredinem diffluere *apud Poëtas* invenies, *v. g. Virgilium (l. 2. Æneid. v. 429.) & Statium,* de quo iterum *Barthius (ad lib. 9. Thebaid. v. 885. p. 1110. & lib. 12. v. 209. p. 1460.)* Ruere, corruere, etiam mori ſignat, ita *Q. Serenus (d. r. m. c. 6.)*

Sylla quoque infelix tali languore pereſus
Corruit.

Inde mors ruina vocatur, aliquando & occaſus. Vernacula noſtra etiam τὸ mori, occumbere morti non raro per τὸ *fallen* exprimit. In quem modum v. g. locus *l. 2. Samuel. c. 3. v. 34. ex Megalandri Lutheri verſione* ſonat: *Du (Abner) biſt gefallen, wie man für böſen Buben fällt. Et v. 38. Der König David ſprach: wiſſet ihr nicht, daß auf dieſen Tag ein Fürſt und Groſſer gefallen iſt in Iſraël?* Quocirca & mortui κεῖσθαι, ſ. jacere dicuntur. Dicuntur etiam poſiti, cum poſiti in pherethro, animadvertente id *(l. 22. adverſ. c. 11. col. 718.) Adriano Turnebo.*

§. 2.

Notat hic Excell. JCtus Gerhard. Feltmann. (Tr. de Cadav. inſpic. c. 1. §. 5. p. 2.) hominem, ſi naſcatur, etiam cadere dici. Probat id ex *(l. 3. c. de poſthum. hæred. ſapient. 7. 3.) Papinio (l. 5. ſylvar. 5. v. 69.)*

Tellure cadentem
Excepi, & vinctum genitali carmine fovi,
Poſcentemque novas tremulis ululatibus auras
Inſerui vitæ.

Ad quod ipſi alludere videtur *Claudianus (l. 1. in Rufin. v. 92.)*

quam prima meo de matre cadentem
Suſcepi gremio.

Ipſum *Homerum* verbo græco cadere (πίπτειν) pro naſci uſum, paulo poſt *(§. 6. p. 3.) ex Iliad. (l. 19. v. 112.)* probare ſategit:

Η μὲν τὸν πάντεσσι περικτιόνεσσιν ἀνάξειν
Ός κεν ἐπ' ἤματι τῷ δὲ πέσῃ μετὰ ποσσὶ γυναικός.
Certe quidem hunc omnibus circumvicinis dominatum iri
Qui in die hoc cadet in pedibus mulieris.

Mos autem veteribus fuit primum natos in terram deponendi, mox tollendi inque ſinum recipiendi, quod ad *Papinium Statium (c. l. 507.)* notavit *Barthius.*

thius. Et hac de cauſa *Opis* Dea ſpem ferre naſcentibus excipiens eos ſinu Terræ, & Levana, quod levet eos de Terra, fingebantur, de quibus *(l. 4. de Civit. Dei c. 11. p. m. 231.) Auguſtinus.* Et ſuſceptio ſolennis infantis recens nati in greminum parentum, indicium erat prolis agnitæ & educandæ, *ſecundum Eundem (ad loc. citat. Claudian. p. 1111.)*

§. 3.

Cadaver dici quod careat honore ſepulturæ *Servii (l. 8. Æneid. p. 508.)* conjectura eſt. Omnis namque mortuus, *juxta Iſidorum (c. l.)* aut funus eſt aut cadaver. Funus eſt, ſi ſepeliatur; cadaver, ſi inſepultum jacet. Sed hæc, recte judicante *Feltmanno (c. l. §. 2. p. 1.)*, non eſt Etymologia, ſed alluſio, quæ tamen nec ſcita, nec vera. Svaviter nugantur (*aſſerente Caſp. Sagittario in not. ad Sulpic. Epiſt. Conſol. ad Ciceron. p. 40.*), qui (ut habetur in veteri vocabulario), Cadaver conflatum autumant ex tribus vocibus: Caro data vermibus. Forte melius Cadaver appellari, quod homo, quando mortuus eſt, cadat vermibus, auguratur *(c. l.) Feltmannus.* Inde Noſtris *ein Aaſ*, quod, *ipſo etiam Joh. Goropio Becano (in Vertumn. p. 38.) teſte*, eſcam ſignificat. Id nomen tamen potius de bruto, quam de homine mortuo *(quod iterum Feltmanuus c. l. §. 4. p. 2. monuit)* uſurpatum invenias.

§. 4.

In latiore ſignificatu urbium cadavera apud Scriptores legi, conſtat. Spectat huc illud *Rutilii Numantiani (l. 1. Itinerar. v. 413.)*

Non indignemur mortalia corpora ſolvi,
Cernimus exemplis oppida poſſe mori.

Spectat & huc, in *Berythri* urbis conflagrationem, *Johannis Poëtæ Barbucalli Epigramma, (l. 1. anthol. Græc. edit. Hieronym. Megiſeri p. 475.)* quod etiam vertit & allegavit *Nicol. Rittershuſius*, (*Comment. ad Salvian. p. 74.*) in quo quidem non Urbs ſe cadaver appellat, ſed, quod jaceat mixta cadaveribus, ſive mortuis, ἄμμιγα νεκρῦς κεῖμαι quiritatur. *Ciceronem* ſuper morte filiæ *Tulliæ* conſolaturus *Servius Sulpicius (l. 4. ad famil. Epiſt. 5.)* in reditu ex Aſia tot oppidorum florentiſſimorum cadavera (Æginæ, Megapyræi, Corinthi,) projecta ſe proſpexiſſe narrat. Sicut corpus, à quo deceſſit anima, cadaver dicitur, cur non & oppidorum rudera ſua forma, quæ privata ſunt, hoc nomine appellemus? quærit laudatus *Sagittarius* (*c. l. p. 40.*) Picturæ & imagines corporum etiam cadavera vocari ſolitæ; ita cadavera à pictoribus repræſentari, non res, *Philipp. Bonnanni (p. 2. de Teſtac. p. 86.)* monuit.

§. 5. Alia

§. 5.

Alia translatione de deformi, rugoſo & annis obſito accepit *Claudianus* (*l.1. in Evtrop. v.38.*)

Poſtquam deforme cadaver
Manſit, & in rutas totus defluxit aniles.

Eodem ſenſu *Sulpicius Lupercus* extremum formæ dedecus referre ait

Corpora de priſcis tumulis.

(*l. 1. Epigramm. Vet.*) ut *Claudianum* (*p. 1285.*) iterum illuſtravit *Barthius*. Quid *apud Terentium (Hecyr. act. 3. ſc. 4. v. 28.)* cadaveroſa facies? ubi inquiſiverat (*l. 11. adverſ. c. 12. col. 331.*) *Adrianus Turnebus* fœdam & turpem eandem interpretatur. Cadaver, *inquit*, quod pollueret & funeſtaret, averſabantur, hinc cadaveroſa facies fœda, inviſa, averſanda. Tetram & exſanguem expoſuit (*in Indic. Terent.*) *Joh. Kockert*, qui è *Scaligero* morticina κενέβρεια, & morticinus, convitium in tetros & exſangui facie olim fuiſſe, addit. Δημιουργεῖς καὶ δημιουργιακοὺς Græci. *Vid. Frid. Taubmann. (in Plaut. Perſ. A. 2. ſc. 4. p. 965.)* Qui *Terentium* Germanice loqui fecit *Anonymus (P. Terent. ſechs Freuden-Spiele zur Lehr-Art in die Hochdeutſche Sprache verſezzet. Hamburg. 1670.)* per τὸ *gar heßlich* vertit. Enatum inde apud Græcos tritum: Εὐχρεῶς δὲ φάναι, καὶ χαρίεις ὥσπερ νεκρός. Colore vivido & venuſtus instar cadaveris, quod de Leotrophide Trimetro *Ariſtophanis commentator ex Theopompi Papionibus notavit.* (*vid. Hadr. Junii adagia Eraſmi Chiliad. inſerta, p. m 165.*) Noſtri exprimunt: *Du ſieheſt ſo ſchön wie eine Leiche.* Vid *infra* (*l. 1. Tit. 4. §. 32.*)

§. 6.

Cœcos natos mortuis aſcripſit *Manilius*, (*l. 4. Aſtronom. v. 424.*)

At niger obſcura Cancer cum nube feretur
Quæ velut extinctis Phœbeis ignibus ingens
Officit, & multa fuſcat caligine ſidus,
Lumina deficient ortos, geminamque creatis
Mortem fata dabunt: ſe quisque ut vivit, & effert.

In quem locum ita *Joſephus Scaliger* (*Comment. & Caſtig. in Manil. p. 329.*) commentatur: Cœcus & vivit, & effert ſe funus quotidie. Mortuus enim vivens eſt. Propterea, ait, cœcis genitis geminam mortem dari. Nam & vita quam vivunt, mors eſt, quia ſine luce, & mors altera, omnibus communis, nihilominus eos manet. De Tyrrheno vulnere excœcato (*l. 3. Phaſal. v. 736.*) *Lucanus*:

Hoc habet ex magna defunctum parte Cadaver.

Cada-

Cadaver ſe vocat *apud Senecam (Thebaid. a. 1. v. 36.) Oedipus*, poſtquam ſe occœcaſſet, & reliquias corporis trunci, corpus luminibus orbatum. *(in Oedip. v. 1021.)* Eleganter Charite Thraſillum, cum eidem oculos effoderat, alloquitur: *(ap. Apulej. l. 8.)* vivo tibi morientur oculi, nec quicquam videbis, niſi dormiens. Faxo feliciores inimici tui, quam vitam tuam ſentias. Nec mortis quiete recreaberis, nec vitæ voluptate tætaberis, ſed incertum ſimulacrum errabis inter Orcum & Solem. Plura huc ſpectantia expetuit *Caſp. Barth. (in ſtat. lib. 11. Thebaid. v. 582. p. 396.)* Leproſam ſororem *Mirjam Aaron (Num. 12. v. 12.)* fœtui in utero demortuo annumerabat. *Naëmannum Syrum belli Ducem* Theta nigro ſignabat *Rex Iſraëlis. (2. Reg. c. 5. v. 7.)* Egregius eſt *apud omnium doctiſſimum, cenſente Caſp. Barthio, (l. 54. adverſ. c. 26. col. 2568.) Scriptorem Tertullianum (de reſurr. carn. c. 28.)* locus: Moyſes manum in ſinum condit, & emortuam profert, & rurſus inſinuat, & mortuam explicat.

§. 7.

Lienoſos mortuis accenſebat *Stratonicus Citharoedus.* Hic namque Cariæ incolas omnes Lienoſas conſpicatus exclamabat: Mortui hic ambulant. *(vid. Strab. l. 14. Geograph.)* Ita Melancholici ſibi viſi mortui, ita ut cibum & potum ſumere faſtidirent, & etiam coacti reſpuerent, dicentes, ſe eſſe mortuos. Morbis emaciata corpora, viva ut ſceleta, ita & cadavera dixeris. Tale depinxit *Excell. noſter Roſinus Lentilius. (Miſcell. Curioſ. Decur. 2. Ann. 7. obſ. 138. p. 265.)*

§. 8.

Quin & Græcis **νεκρὸς ἔμψυχος** vivum cadaver, & ἔμψυχος τάφος vivum ſepulchrum, decrepitus ſenex & effœtus Libitinarius, *Plauti joco* nuncupatus. *Conf. Andr. Alciati* in *Sophoclem* ſenem decrepitum fœminæ juvenis maritum *Emblema, infra (l. 2. Tit. 3. §. 31.)* adductum. De Anu quadam ſenio curvata iſta *lepidus Apulejus (l. 4. Metamorph. p. m. 84.)* Tu buſti cadaver extremum, & vitæ dedecus primum, & orci faſtidium ſolum.

§. 9.

Domum, ut & hoc addam, quæ non habitatur, miro, non dicam abſurdo, philoſophandi modo cadaveris nomine notare lubuit *Th. Campanella, (l. 4. d. ſenſ. Rer. c. 12. p. 317.)* verba *Ejus* ita habent: Experientia docet, domum, quæ non habitatur ab hominibus, quamvis bene conſolidata & ornata ſit tota munitaque citius ſeneſcere & corruere, quam domus male concinnata

 & exi-

& exiliter munita, ſed habitata. Homo enim eſt cauſa ejus efficiens, & idealis & finalis. Effectus autem omnis præſentia ſuæ cauſæ vivificatur & eſſentificatur magis: Ac veluti corpus â ſpiritu inhabitatum vivit, & ſpiritu abeunte remanet Cadaver mortuum: Sic domus habitatore vivificatur, & ſine ipſo remanet ipſa Cadaver. Præterquam naſcuntur herbæ, pulvere necatur, madeſit, vermiculis ſcatet, impletur muribus, non ſecus ac cadaver, cui creſcunt pili & ungves, pulvere obruitur, madeſit, vermibus ſcatet, muribus perforatur. Hauſerat id forſan è paganorum fabulis, qui urbibus & imperiis Genios attribuebant, ut eſſent ipſis tanquam animæ naſcentibus. *Ita Symmachus: (in Relat. p. vet. Deor. cult. adv. Chriſtian.)* Varios cuſtodes urbibus cunctis mens divina diſtribuit. Uti animæ naſcentibus, ita populis fatales Genii dividuntur. Sed hunc adeò docte eleganterque *judice Caſp. Barthio (animadv. ad bell. Gildon. Claudian. v. 28. p. 37.)* irridet *Prudentius, (l. 2. contr. Symmach.)* ut contendere nihil eruditius illud ſeculum tuliſſe. Concludo *cum Prudentio: (c. l. v. 432.)*

Hæc quis non videat ſapientum digna Cachinno.

§. 10.

Myſtico ſenſu *in lege Moyſis* cadaver hominem vitam pecuinam viventem deſignare *Heſychius Presbyter (in Levitic. c. 5.)* docuit. Et quem fugit peccatores perſeverantes, impœnitentes, Atheos &c. in ſacris in peccatis mortuos dici. Priſci Chriſtiani eos vocabant mortuos, qui negabant Reſurrectionem mortuorum *(ad Salvian. l. 1. adv. avarit. in not. p. m 357.) monuit Stephanus Baluzius.* Vitam aliam eſſe vivificantis Spiritus, aliam mortificantis, putabat *Joh. Sophron. à Kozack, (Tr. d. ſal. c. 4. ſ. 10. p. 173.)* qui idcirco mortuorum certos conſtituit ordines, quem, ſi lubet, vide. Cadavera ideo Judæis non attingenda, ne ſe impuritate eorum contaminarent, dum ſacri codicilli inculcant, etiam myſticum quid ſub hac lege latitare *Clemens Alexandrinus (l. 4. ſtromat. p. 392.)* inculcavit. Plura Theologi, *Conf. & Barth. (in Stat. Tom. 2. p 288. ſq.)*

§. 11.

Corpora demortua ſunt vel Φαινομένως ſ. apparenter, vel ἀληθῶς ſ. vere talia. *Joh. Jacob Krafftius (ap. Gvilhelm. Fabric. Hildan. Cent. 2. Obſ. Chir. 96. p. 176.)* inter corpora FERE & VERE mortua diſtinxit. Illa, mendacia cadaveris *Aupulejus (l. 2. Metamorph. p. m. 48.)* nuncupavit. Ut vita dupliciter *apud Ariſtotelem & Ejus ſectatores & interpretes* accipitur: Per modum actus primi, quatenus eſt principium vitalium operationum; & per modum actus

actus ſecundi, pro ipſis operationibus vitalibus, quæ ſunt nutritio, ſenſatio externa & interna, atque appetitus ſenſitivi actus, & cognitio & volitio; *Vid. Franc. d. Oviedo. (Curſ. Philoſ. Tr. de anim. Diſp. 1. qvæſt. 1. p. 717.)* Priori modo ſumtam vitam ſubſtantialem, poſteriori accidentalem vulgò appellant: Ita mors duplicem habet ſignificatum & ſtatum, quatenus (α) ſignat animæ à corpore ſeparationem & diſceſſum & (β) operationum ſaltem vitalium ad certum tempus ceſſationem. Priori ratione mors vera, apparens poſteriori nuncupatur. Et de hac intelligendum illud *ap. Qvintilianum (Declamat. 8.)* Vidimus frequenter ad vitam poſt conclamata ſuprema redeuntes. Quamdiu igitur anima manet formaliter in corpore, hoc eſt, quatenus limitata per ideas ad tale animal, non poteſt dici mortuum, tametſi nulla actio vitæ ſit conſpicua, prout contingit in ſuffocatis, in quibus etiamnum manet potentia proxima ad vitam, quam fundari dixi in flammula vitali, *docet Joh. Marc. Marci (p. 1. philoſ. vet. reſtitut. ſ. 6. p. 48.)* Et tum quidem, pergit, anima illius animalis non dicitur ineſſe niſi entitativè: quoniam deſiit jam limitari; eſtq; actu nullius, in potentia verò ad omnia; non formaliter. (*c. l. ſ. 5. p. 41.*) Aliud eſt vivere, aliud agere, *Dan. Sennert, (d. Conſenſ. & Diſſ. c. 9. p. 118.)*

§. 12.

Hiſtoriæ apparenter mortuorum, & ſemivivorum, aut ſemimortuorum aliquando ſepultorum apud varios proſtant variæ. In genere tales, nullo addito morbi, quo obierunt, genere, recenſent è Veteribus *Plinius (l. 7. c. 52. & l. 26. c. 3.)* de Aviola Conſulari, L. Lamia viro Prætorio, Corſidio & aliis. *Valerius Maximus, (l. 1. memorab. c. 8. n. 12. p. m. 46.) Apulejus, (l. 4. Florid. p. 364.)* E recentioribus *Joh. Schenckius, (l. 6. obſ. med. p. 794.) Joh. Evichius, (l. 2. de offic. magiſtr. temp. peſt. c. 4. p. 140.) Chriſtoph. Landinus, (ad l. b. Æneid.) Joh. Jac. Krafftius, (c. l. p. 175.) Camerarius, (Cent. 15. ſyllog. memor. n. 1. p. 1205.) Zeilerus, (part. 1. Cent. 1. Epiſtol. 91. p. 281.) Theod. Kirchmajer, (Diſp. de Hom. appar. mort. c. 1. §. 6.) De Vitrario Wittebergenſi Auguſto Schwencke.* Inde *Celſus: (l. 2. c. 6. p. m. 62.)* Illud interrogari me poſſe ab aliquo ſcio: Si certa futuræ mortis indicia ſunt, quomodo interdum deſerti à Medicis convaleſcant, quosdamque fama prodiderit in ipſis funeribus revivixiſſe? quin etiam vir jure magni nominis *Democritus*, ne finitæ quidem vitæ ſatis certas notas eſſe propoſuit.

§. 13.

In ſpecie tres præcipue morbos eſſe, in quibus ſolet aliquando homo absque ſenſu & motu permanere, & mortuo ſimillimus apparere *dictitat*

Paul. Zacchias (l. 4. Quæſt. med. legal. T. 1. qv. 11. n. 29. p. 371.) Apoplexiam, Syncopen, (cui non incongrue ut quartum addidit *l. 2. de util. ex adverſ. capiend. p. 249.* animi defectum *Hieron. Cardanus*) & uteri ſuffocationem. Alia ſuffocationis genera non excludit c. l. Cardanus. An autem, qui non ſentiunt, mortui ſint, ingenioſe diſquiſivit *Joh. Nicol. Pechlin (de vit. ſub aqv. p. 89.)*

§. 14.

Quæ de Apoplecticis tradidit, ea non ignoravit *Avicenna*, dum (*l. 3. Fen. 1. Tr. 5. c. 12. f. 212. a.*) ſcripſit: Aliquando accidit, ut homo apoplexiam incurrat, & non ſit differentia inter eum & mortuum, & non appareat in ipſo aliquid anhelitus, deinde reviviſcit & ſanatur. Obſervationes & hiſtorias ſuggerunt *Arnold. de vill. nov. (l. 1. Breviar. c. 14.) Amat. Luſitanus, (Cent. 4. Cur. 23. de quibus vid. Juſt. Cortnummii Tr. de morb. atton. c. 52. §. 9. p. 216. judicium) Joh. Schenckius, (l. 1. obſ. med. p. 88.) Horat. Augenius, (l. 11. Epiſt. med. 40. p. 434.) Levin. Leminus, (l. 2. de occult.* Nat. *mirac. c. 3. p. 145.) Zacut. Luſitanus, (l. 1. med. Princ. Hiſt. 32. p. 65. & l. 1. Prax. admir. obſ. 19. & 20. p. 5.)*

§. 15.

Apoplecticis accenſet *Zacchias (c. l.)* Epilepticos, ſuffocatos, Lethargicos. Sed quid hoc? quæ ἀκρίβεια in totius ſtatus Eccleſiaſtici Romani Medico? Si affectuum diverſitatem exactè examino, nulla. Interim cum in hoc ſtadio verſer & hoc agam, & Epilepticorum cum aliis obſervationes conquirere ſtudebo. Si verum fateri liceat, in Epilepticorum Choro, qui pro mortuis reputati, vitæ uſuram receperunt, non multa annotata Exempla reperio, nec forſan annotari in vere Epilepticis poterunt, cum Paroxiſmo exſoluto vis Archei redeat, neque convulſiones, oris ſpumæ, pulſus aliqualis conſtantia, nihil minus quam mortem præſentem, aut patratam præſagiant. De *Zenone* Imperatore (*p. 7. de mirac. mort. c. 59.*) id quidem affirmat *Henr. Kornmann*, ſed qui præter exſcriptorem in ſuis operibus nil egit, cum hunc ſive ob cibi potusque nimiam ingluviem ſive ob ſummam ægritudinem animi deliquio correptum aſſeruerit *(in baſil.) Zonaras*, & ex hoc forſan *P. Zacchias. (c. l. n. 37. p. 372.)* Nec quod de Scoto *Phil. Salmuth (Cent. 2. obſ. 95. p. 108.)* prodidit, ad credulitatem quempiam trahet, cum Apoplecticum obiiſſe *Zacutus, (c. l.) & Laurent. Strauſſius (Reſponſ. de Foet. Muſſipont. ad Deuſing. p. 72. & in Reſponſ. ad ſecundin. F. M. Deuſing. p. 246.)* & Apoplecticum aut Epilecticum, *(c. l.) Paul. Zacchias* Syncopizatum *Anton. Sabellicus l. 9. c. 4.)* hariolentur potius, quam declarent; morbum verò non determinent,

nent, *Jul. Cæſar Claudinus.* (*Reſponſ. Medic. 14. p. 118.*) Ecſtaticum interim proclamant plurimi. (§. *25. & 30.*) De Nobili Anconitano *Horat. Augen.* (*l. 11. Epiſt. Med. 40. p. 434.*)

§. 16.

De ſuffocatis iſta habeo. Aqua ſtrangulatos & nigro theta jam ſignatos in vitam rediiſſe etiam poſt quadraginta dies, autor eſt *Alex. Benedictus,* (*l. 10. de Cur. morb. c. 9. p. 396.*) *Petrus Borellus,* (*Cent. 2. Obſ. Med. Phyſ. 2. p. 105.*) *Sebaſtian Albini,* (*Handgriff wie mit aus dem Waſſer gezogenen zu verfahren*) *Iſbrand Diemerbroeck.* (*l. 2. anat. c. 13. p. 464.*) Muſti vaporibus *P. Borellus,* (*c. l. obſ. 4. p. 107.*) *Felix Platerus.* (*l. 1. obſ. med. p. 17.*) Exhalationibus Thermarum Loſſinenſium, de ſeipſo *Thom. Jordan* (*Tr. de aqu. med. Morav. p. 9.*) acidularum Schwalbacenſium *Magnif. Noſter Joh. Fehrius,* (*ap. Excell. Jac. Philipp. Sachſium, l. 2. ampelogr. S. 6. memb. 1. c. 3. p. 162.*) Fumoſis ignis & carbonum exſpirationibus *Reiner. Solenand.* (*ſ. 5. Conſ. Med. 6. p. 461.*) *Dominic. Panarolus,* (*Pentecoſt. 1. obſ. 19. p. 11.*) *Frid. Loſſius,* (*l. 1. obſ. med. 26. p. 73.*) Cœnoſis puteorum effluviis *Vega,* (*l. 3. art. Med. S. 5. c. 8.*) Laqueo tandem, de quibus *Diomed. Cornar.* (*Hiſt. admir. 1. & 2. p. 3. & 4.*) *ex quo cum aliis citat Gregor. Horſtius* (*ad Marcell. Donat. l. 7. obſ. med. mir. c. 9. p. 705.*) *add. Joh. Stumph.* (*l. 12. Chron. Helvet. c. 28. f. 399. b.*) *Sebaſt. Münſter,* (*l. 5. Coſmogr. c. 98.*) *P. Borell.* (*Cent. 3. obſ. 44. p. 231.*) *Joc. Wepfer.* (*Exerc. de apopl. p. 181. & 189. J. B. ab Helmont,* (*tr. d. lithiaſ. c. 9. n. 46. p. 719.*) *Joh. Nic. Pechlin.* (*de aer. & alim. defect. c. 7. p. 86. Petr. Schumacher* (*ap. Th. Bartholin. Cent. 2. Epiſt. Med. 96. p. 718.*)

§. 17.

De Lethargicis res probatu difficilis non eſt. Exempla curioſis obvia. Fabuloſa videntur *Fr. Baconi de Verulamio,* (*Hiſt. Vit. & mort. col. 531.*) quæ de Epimenide Gnoſio habet *Pauſanias* (*l. 1. Attic. p. 27.*) qui in rus egreſſus in ſpelunca dormiiſſe dicitur, nec prius à ſomno experrectus, quam annus quadrageſimus præteriiſſet. De viris qui in Sardo apud Heroës longisſimum dormivere *Ariſtotel.* (*l. 4. Phyſ. c. 4.*) Puerum æſtu & itinere feſſum in ſpecu ſeptem & quinquaginta annos dormiiſſe *Plinius* (*l. 7. c. 52.*) retulit. De ſeptem dormienſibus Thuromenſibus *fabuloſus ille Calliſti filius Nicephorus,* (*l. 14. Hiſt. Eccl. c. 45.*) *Fulgoſus,* (*l. 9. c. 12.*) *Paulus Warnefried,* (*l. 1. Geſt. Longobard. c. 4.*) quos excitatos ſcripſit *Gregor. Thuronenſ.* (*l. 1. de glor. mort. c. 95.*) ut Reſurrectionis fides, quæ tum in plerisque vacillare videbatur, ſtabiliretur. Speluncam horum prope Epheſum adhuc monſtrari *Jacob. Spon.*

(*itinerar. p. 68.*) teſtis eſt. S. Johannem non morte abreptum, ſed in ſeſepulchro Epheſi dormire adhuc *quidam quos citat Joh. Sebaſt. Mitternacht* (*Diſſ. 18. de Joh. Evangeliſt. p. 167.*) aſſeruerunt, terramque in Ejus ſepulchro anhelitu ſcaturire & ebullire, quod etiam habet *Sandys* (*l. 1. Itinerar. p. 196.*) Rem incomperta novitate mirabilem vocat illam de Scholaſtico Lubecenſi per integrum ſeptennium dormiente, narrationem *Albert. Kranzius*, (*l. 8. Wandal. c. 39. f. 200.*) *Guagninus* (*p. 2. Rer. Polonic. p. 207.*) *& ex eo Henric. Kornmann* (*p. 2. de mirac. mort. c. 41.*) *narrat*, quosdam Lucomoriæ populos ultra Olbi fluvium in montibus ſitæ, quotannis d. 2. (quidam 27.) Novembris mori, & 22. (quidam 24.) Aprilis reviviſcere. Refer huc *è Poëtis* ſomnum Bacchi apud Proſerpinam triennalem, de quo *Orphei Hymnum* recitat *Natalis Comes*, (*l. 5. Mythol. c. 13, p. 483.*)

§. 18.

Fabuloſas narrationes dixi, nec forſan ſine ratione. Ut in genere præmoneam *ex Joh. Nicol. Pechlino Medico eruditiſſimo juxta ac ingenioſiſſimo*, (*c. l. c. 6. p. 79.*) hominis prærogativam ante cætera animalia & animæ illud imperium ſola mobilitate conſtans, qui animadvertit, vix ullo modo capiet, qua ratione ſpiritus, ceu vappa, obtorpeſcere ſalva ſua divinitate poſſit. De Epimenide dubium reddit annorum numerus, quem dormiiſſe dicitur. Quadraginta numerat (*c. l.*) *Pauſanias*, *Plinius* (*l. 7. c. 52.*) quinquaginta ſeptem, quinquaginta tantum *Paulus Skalich à Lika.* (*Tr. occult. occultor. c. 4. Canon. 14. p. 44.*) *Plutarchus* (*Tr. num ſeni gerenda Reſpublica f. 260. b.*) Eum adoleſcentem dormitum iviſſe, & in ſenectute excitatum retulit; *add. Petr. Victor.* (*l. 24. var. lect. c. 1. p. 372.*) *Joh. Meurſ.* (*Comment. ad Apollon. p. 35.*) Hi vero ſinguli teſtes auriti. In ſolitudine vixiſſe *Hieronymus Cardanus* (*l. 3. de util. ex adverſ. p. 800.*) auguratur, ſomnum præterea hunc myſticè citatus *Skalich. à Lika* (*c. l.*) explicat. Quod ad ſeptem dormientes (quibus & quinque illos quos *è Paulo Diacono citat. Henr. Kornmann p. 2. de mirac. mort. c. 43.*) addere liceat) fabulis iſtam narrationem accenſuit ipſe *Cæſar Baronius* (*ad ann. Chriſt. 853. add. Joh. Mitternacht.* (*c. l. p. 178.*) Non dicam quod circa tempus diſſideant, quo monſtroſum iſtum ſomnum completum aſſerunt, qui hunc recitant, quod jam *Caſpar à Rejes* (*Camp. Elyſ. qu. 58. n. 14. p. 731.*) notavit. Ut adeo, qui *cum Paulo Zacchia* (*l. 4. quæſt. med. legal. Tit. 1. qu. 11. n. 8. p. 370.*) ad miraculum confugiunt, prodigii loco habendi. Haberi eandem in *Alcorano* (*ſurat. 19.*) *à Mahumede* ridiculè relatam & à Commentatoribus mire interpolatam, *Adam Olearius* (*in Roſenthal. p. 8.*) animad-

madvertit. De Endymione æterno ſopore à Jove in Latmo monte quieſcente, Poëtæ, & ex his *Th. Zwingerus.* (*Vol. 2. Theatr. vit. human. l. 5. p. 415.* De Johanne Evangeliſta dormiente, quin & in ſepulchro reſpirante *Jac. Thomas*; (*præf. in Horat. Turſelin. de part. Lat. orat.*) *plura* (*c. l. p. 170. ſq.*) *laudatus Mitternacht.* Nec certius quid ſperare nos jubet Ariſtotelica de Heroibus in Sardinia dormientibus hiſtoria. Quidam, *inquit*, *Joh. Ludovic. Havenreuter*, (*Comment. in phyſ. Ariſtot. c. 11. p. 383.*) accipiunt de novem Herculis Filiis, qui in ſardinia vita defuncti integris corporibus longo tempore, tanquam ſomno ſopiti, perſeverarunt. *Add. Lit. Gyrald.* (*Dial. 2. de hiſt. poët. p. 187.*) *Auguſt. de Laurent.* (*Dec. 1. diſſ. med. 1. p. 10.*) Alii ad iſtos Heroas *pergit*, Maniacos adduci ſolitos fuiſſe ſcribunt, & ſi ibi aliquandiu manſerant, biduum aut triduum dormiviſſe, & ſic ſanatos fuiſſe, quod quidem remedii genus non inferioris notæ cum illo videtur, quod è ſeptem dormientium nominibus concinnatum ad ſomnum inducendum à ſuperſtitioſis, *teſte Cardano*, (*l. 8. de var. rer. p. 578.*) adhibebatur. Ejusdem farinæ eſt Lubecenſis relatio, vel ex eo, quod etiam auritum teſtem ſe *Kranzius* venditet. De Lucomoriis rem dudum ſuſpectam reddidit *Sigismundus Liber Baro ab Heberſtein*: (*Comment. de reb. Muſcovit. p. 82.*) Et hos aut glirium fratres eſſe, qui ternos menſes quotannis ſomno tranſigunt perpetuo, tamque alto, ut à mortuis non differant, aut præſtigias ſubeſſe diabolicas, dictitat *Cigogna*. (*part. 1. Theatr. mag. omnifar. l. 4. c. 7. p. 535.*) An illam recenſere debeat, dubitat *Dan. Sennert.* (*l. 3. Med. Pract. part. 1. ſ. 2. c. 2. p. 77.*) Hos contra nivium numeroſas & graves moles tantum ſe occultare *Pechlinus* (*c. l. p. 80.*) decidit. Triennalem Bacchi apud Proſerpinam ſomnum fabulam olere, cum promos condos habeat Poëtas, quis inficiabitur? Explicatum dedit *Natalis Comes* (*c. l. p. 500.*) à Naturâ vitium, quoniam ante triennium expletum, cum in radices creſcant, non ſint feraces. *Add. Chriſtoph. Neand.* (*Bacchanal. memb. 10. ſ. 1. p. 148.*)

§. 19.

De veris Lethargicis, Caroticis & Comaticis hæc proſtant: Timonis in Cilicia nutricem, *Ariſtoteles retulit*, quovis anno per duos menſes in foveâ quadam ſe continuiſſe, ſola reſpiratione oſtendentem, ſe vivere, *allegat Plutarchus*. (*l. 8. Sympoſ. probl. 9. p. 362.*) Exemplorum nubem habent *Joh. Jac. Crafftius* (*ap. Gvilh. Fabric. Hildan. Cent. 2. Obſ. Chirurg. 96. hiſt. 3. p. 230.*) *Joh. Sophron. à Kozack*, (*de ſal. c. 5. ſ. 20. p. 230.*) *Mich. Watſon*, (*Synopſ. Contempl. Phyſ. 489.*) Quibus vero remediis corporis ſuſtentarint machinam, ſi quæ-

ſi qværis? ſomnus vitalem deprædationem compeſcuit *Franc. Bac. Verulam.* (*Hiſt. vit. & mort. Col. 531.*) reſpondet. Quod ſi in antris dormiant excluſo aëre propter calores ſolis prædatorio, corporibus parum deceſſit.

§. 20.

Jungendi his ab aſſumtis ſtupefacti & ſomnolenti, v. g. vino, quo obrutum Zenonem Imperatorem tumulo illatum (*in annal.*) *recenſent Cedrenus & Zonaras*, *Phil. Salmuth.* (*Cent. 2. obſ. 90. p. 105.*) Ac opio pro apio asſumto idem Conſilario Anhaltino contigiſſe memorat. Fuere, qui aſſumto opio temperato elati è carceribus pro mortuis veram ementiti mortem evaſere, *Hieron. Cardanus* (*l. 3. de util. ex adverſ. capiend. p. m. 249.*) annotat. Ab Herbæ Bella donna dictæ uſu ſomnus quatriduanus, ut ab omnibus mortuus judicaretur. (*Joh. Bap. Porta l. 8. Mag. nat. c. 1. p. 335.*) Baccas hujus largius ſumtas ſomno inexpugnabili comeſtores afflixiſſe, ex Aliis & propriâ experientia *Joh. Moiban.* (*comment. in l. 1. Euporiſt. Dioſc. c. 11.*) didicit, quem etiam (*in Strychnom. obſ. 6. p. 20.*) *Joh. Matth. Faber* citat. Narbonenſem Nobilem à piratis Turcicis captum ſopore à Narcoticis conciliato omni ſenſu privatum narrat *Joh. Bodinus.* (*l. 4. Theatr. Nat. p. 503.*) De ſtupore & inexpugnabili fere ſomnolentia ex cicutæ uſu, res in vulgus nota. Eſu ſeminis Cicutæ obſtupeſcere Aves, ut etiam manu capi poſſint, (quamvis etiam vigilias aliquando contumaces inferat *ſecundum laudatum Fabrum c. l. p. 80.* quod & exemplo *Franciſci Trapolini* confirmabat *J. C. Scaliger Exerc. 152. ſ. 1. p. 506.*) *Andr. Cæſalpinus* (*l. 7. Hiſt. Plant. c. 28.*) *autor eſt.* Animalibus quibusdam tantum induxit ſoporis, ut pro mortuis abjicerentur, ceu *Scaliger* (*c. l.*) prodidit. De Hetruſcis Aſinis notavit *Petr. Andr. Matthiolus*, (*l. 4. Herbar. c. 78. fol. 384. a. non vero in comment. in Dioſc. quos citat Anton. Mizaldus Cent. 8. memorab. 100. p. 185. add. Joh. Riſt. im alleredelſten Naß p. 42.*) illos ab eſu cicutæ tam profundo ſomno opprimi, ut heri, credentes illos eſſe mortuos, incipiant eos excoriare, quo dolore excitati Aſini riſum moveant prætereuntibus. Suſpicor inde Veteres ſuccum Cicutæ propinaſſe ſontibus, ut indolenti morte obirent. *Thraſias Mantinenſis* tale ſe comperiſſe, *referente Theophraſto Ereſio* (*l. 1. Hiſt. Plant. c. 17. p. m. 124.*) ajebat, quod & facile & absque ullo dolore inferre obitum poſſet. Nec alio quam ſucco Cicutæ & papaveris & alio ejusmodi. De hauſtu ſucci Cicutæ & ejus qualitate à *Socrate* abſorpto legi poterit erudite diſſerens *Joh. Jac. Wepferus* (*anat. Cicut. Aquat. c. 6. p. 60. ſq.*) Quod ad externa exhibita, referenda huc ungventa ſagarum

è ſuperi-

è ſoporiferorum ſuccis, quibus ſibi ipſis ſenſuum ſenſum peſſundant. (*vid. Job. Bapt. Port. l. 2. Mag. nat. c. 6. f. 85. edit. prior.*)

§. 21.

Superſunt Ephialtici, quos quidem excluſos mallem, niſi ad hos referret *Hermotimnum* (*Hermodorum vocat l. de ſacrat. Genio p. m. 614. Plutarchus*) *Tertullianus*, (*l. de anim. p. m. 677.*) ſed & in hoc pio Patri aliquid condonandum. Syncoptici potiorem faciunt paginam cum fœminis Syncopticis. Exempla ſuggerunt, *Joh. Manlius*, (*Locor. commun. Collect. p. 30.*) *Felix Platerus*, (*l. 1. obſ. med. p. 170.*) *Joh. Jacob Crafftius*, (*ap. Hildan. c. l.*) *Phil. Salmuth*, (*Cent. 3. obſ. 78. p. 149.*) *Petr. Borellus*, (*Cent. 2. obſ. med. phyſ. 70. p. 167.*) *Helmontius*, (*Tr. blas human. n. 19. p. 146.*) *Georg. Hieron. Velſchius Noſter.* (*obſ. med. Epiſagm. 100. p. 67.*) Spectat huc infans reviviſcens, ut & alii hujus commatis, *ap. Joh. Schenck.* (*l. 4. obſ. med. p. 587.*) & *Henric. Smetium* (*l. 10. miſcell. med. p. 530.*) Spectant & huc Cardialgici, de quibus iterum. *Crafftius.* (*ap. Hildan. c. l.*)

§. 22.

Hyſtericarum ut mentionem faciam, obſervationum Scriptores calcar addunt, *v. g. Amat. Luſitanus*, (*Cent. 4. Curat. 23.*) *Alexander Benedictus*, (*l. 10. d. curat. morb. c. 9. p. 369.*) *Georg. Pictor*, (*l. 1. Sermon. Convivial. p. 28.*) *Diomed. Cornarus*, (*Hiſtor. admir. 15. p. 48.*) *Albert. Botton.* (*l. de morb. mul. c. 44.*) *Petr. Foreſtus*, (*l. 10. obſ. med. 79. p. 418. & l. 28. obſ. 26. p. 667.*) *Crafftius*, (*ap. Hildan. c. l. obſ. 96. p. 176.*) *Joh. Math.* (*Qvæſt. med. 4. p. 21.*) *Ambroſ. Pareus*, (*l. 23. Chirurg. c. 46. p. 530. & l. 24. c. 19. p. 569.*) *Phil. Salmuth*, (*Cent. 2. obſ. 86. 87. p. 102.*) *Joh. Marc. Marci à Kronland*, (*p. 4. Phil. vet. Reſt. ſubſ. 1. p. 394.*) *Joh. Jonſton*, (*Cl. 10. Thavmatogr. c. 7. artic. 7. p. 492.*) *Caſpar à Rejes.* (*Camp. Elyſ. qv. 79. n. 11. p. 1055.*)

§. 23.

Peſtifero Contagio enectos in vitam rediiſſe apud obſervationum Scriptores Exemplorum Sylva occurrit. *Vid. Joh. Uldaric. Runler*, (*obſ. med. 67. p. 39.*) *Theodor. Zwinger*, (*T. 2. Theatr. Vit. Hum. l. 7. p. 564.*) *Hildanus*, *c. l. obſ. 95. p. 173.*) *Gregor. Nymman*, (*Tr. d. apopl. c. 31. p. 179.*) *Joh. Baptiſt. Siton.* (*Jatroſoph. miſcellan. tr. 1. p. 3. & 4.*) Referenda huc mulier Colonienſis, cujus hiſtoriam præter alios recenſuerunt, *Joh. Rud. Camerarius*, (*Cent. 7. memor. med. n. 46. p. 456.*) *Philipp. Camerarius*, (*Cent. 4. Hiſt. ſucciſ. c. 46.*) *Georg Hieronym. Velſch*, (*Epiſagm. 100. p. 68.*) *Isbrand. de Diemerbroeck*,

merbroeck, (*l. 4. de Peſt. Noviom. hiſt. 85. quam repetit l. 2. anat. c. 13. p. 464.*) eamq; minime inter commenta humani animi eſſe reponendam, cenſuit *Kozak.* (*c. l. c. 5. ſ. 20. p. 231.*)

§. 24.

Sunt & morbi, qui ab externis injuriis illati vitæ filum occant, ſed & hoc modo defunctos vitæ uſuram recepiſſe Medicorum obſervationes proſtant. Frigore multos exanimatos in vitam rediiſſe teſtimonium perhibent *Joh. Sperling*, (*Meditat. in Exerc. Scalig. 10. p. 257.*) *Martin. Kergerus*, (*de Fermentat. ſ. 1. c. 6. p. 59.*) *Joh. Amos Comenius*, (*de calor. & frigor. Nat. p. 69. & Phyſ. Reformat. c. 10. p. 168.*) Caſu ab alto extincti crediti animam recepisſe variorum teſtimonio conſtat. *Vid. Act. Apoſtolic.* (*c. 10. v. 10.*) *Plutarch.* (*de ſer. Num. vindict. f. 200. a.*) *Franc. Valeriol.* (*l. 6. obſ. med. 4. p. 491.*) *Petr. Borell.* (*cent. 2. obſ. 20. p. 120.*) De vulneratis, quos quidem non ſine ratione ad Syncopticos referas, *Albertus Kranzius*, (*l. 3. Metropol. c. 45.*) Geronis Archi Epiſcopi Colonienſis hiſtoriam texuit: Ludovici Civilis Nobilis Normanni *Auguſtus Thuanus*, (*Hiſtor. l. 32.*) qui *Ziglero* (*Labyrinth der Zeit n. 404. p. 516.*) ter mortuus, ter ſepultus, ſcribitur, & ter à morte ſurrexiſſe. *Phæreus* quidam *Pamphilius* (*Eris Armenius* forſan rectius) inter exanima cæſorum cadavera decem dies integros jacuiſſe, & rogo impoſitus revixiſſe *Platoni* (*l. 10. de Republ.*) dicitur. Fulminati ſine ſenſu & ſpiritu mortuis ſimiles cadunt, vocamus *Ertöbt.* Collimat huc illud *Naſonis* (*l. 1. Triſt. Eleg. 3. v. 11.*)

Non aliter ſtupui, quam qui Jovis ignibus ictus
Vivit: & eſt vitæ neſcius ipſe ſuæ.

Conſternatio, metus & pavor hic multum conferunt, & mortem etiam acceſſunt, quod inter alios *Plutarchus* (*l. 4. Sympoſ. qv. 2. p. m. 244.*) & *Th. Bartholinus* (*cent. 3. hiſt. 3. p. 12.*) notarunt. De Incantatis *Dan. Sennert*, (*l. 6. med. Pract. p. 9. c. 6. p. 422.*) *Heinric. ab Heer*, (*obſ. med. rar. p. 117.*) & à philtro alibantarum numero adſcriptis. *Idem* (*obſ. 13. p. 171.*) & *Frid. Losſius.* (*l. 1. obſ. med. 23. p. 59.*)

§. 25.

Ultimo loco Ecſtatici recenſendi veniunt, vel ideò, quod multi credant, hactenus recenſitos non tam morbo quodam, v. g. Epilepſia, Apoplexia &c. correptos, ſed Ecſtaticos mortuorum inſtar jacuiſſe, & Ecſtaſis aliquando in Apoplexiam degeneraſſe obſervatum fuerit, quo de *Paul Zacchias* (*l. 4. quæſt. med. legal. 6. n. 8. p. 339.*) evolvendus. Quin & non raro Ecſtatici Apoplecticis ſimiles cadunt, quod exemplo *Balaami* (*Num. 24. v. 4.*) iſta ſecundum vulgatam verſionem proferentis firmare *Idem* nititur. Dixit Auditor ſermo-

num

num DEI, qui viſionem omnipotentis intuitus eſt, qui cadit, (*der da nieder kniet, vertit Lutherus*) & ſic aperiuntur oculi ejus. Somnum *Adami* Ecſtaſin à DEO in ſomno immiſſam, ex aliis pronunciant *B. Joh. Cunr. Danhauerus*, (*Colleg. Pſycholog. Diſp. 5. Controv. 1. p. 136.*) *Th. Bartholinus.* (*de morb. Bibl. p. 1. p. 3.*) De octiduana *Ignatii Lajolæ* Ecſtaſi, *Jac. Bidermann.* (*Rer. geſt. ab Ign. Lojol. n. 180. p. 126.*) Pios & contemplativos aliquando ſine reſpiratione vixiſſe *Libert. Frommond* (*l. 2. de anim. c. 5. artic. 4. p. 304*) retulit. Epimenidem Cretenſem & ſeptem dormientes hac ipsâ abreptos *Joh. Bodinus* (*c. l. p. 102.*) credidit. Talem & Scotum tumulatum reputavit *Idem* (*l. 2. Dæmon. c. 5. p. 321.*) quamvis & quibusdam fabula hic Scoti exitus æſtimetur, quod obſervat *Anton. Deuſing*, (*Fœt. Muſſipont. ſecundin. ſ. 21. p. 146.*) nec vivus ſepultus videatur *Caſp. Schotto*, (*l. 3. Phyſ. Curioſ. c. 20. p. 448.*) qui à diſcipulorum graphiis exemplo *Caſſiani* compunctum vitam cum morte commutaſſe aſſerunt, *Pauli Jovii* (*in Elog. Vir. doct.*) & *Petri Criniti* (*in annal. Gallic.*) refutat autoritas, qui illum Scoti quidem nomen obtinuiſſe referunt, alium tamen ab iſto Scotiſticæ Sectæ fundatore extitiſſe declarant.

§. 26.

Non autem mihi hoc loco Ecſtaſis in ſenſu Hippocratico & Galenico, (*vid. loca ab Anut. Fœſio in Oecon. Hipp. p. 192. & Lud. Mercato l. 3. de morb. p. 1. Cl. 1. qv. 180. p. 67. collecta*) quibus mentis alienatio, læſio, motio, mania, delirium, phreneſis & inſania definitur; ſed alienatio imaginationis ab omnibus rebus cum detentione in alicujus rei conſideratione, *juxta citatum* (*c. l.*) *Mercatum. Dan. Sennerto*, (*l. 1. Med. Pract. p. 3. c. 30. p. 596.*) vulgariter Ecſtatici dicuntur ii, qui omnibus animæ ſentientis, moventis ac intelligentis functionibus privati & quaſi mortui jacent, & ſæpe poſtquam evigilant, mira, quæ audierint & viderint narrant. *Add. Paul. Zacchiam.* (*c. l.*) Quomodo Scholaſtici Ecſtaſin, raptum & mentis exceſſum diſtingvant & definiant, *Giſb. Voëtius*, (*p. 2. Diſp. Select. p 1040.*) & quot modis vox Ecſtaſeos ſumatur, *Herwartus* (*Tr. de Raptu Pauli, c. 2. §. 6. p. 48.*) curioſis ſatisfaciet, qui in ea eſſe privationem animæ ſentientis concludit. (*c. l. § 7. p. 55*)

§. 27.

Hoc minimè prætereundum videtur, varia dari Ecſtaſeos genera. Commode ad duo referuntur, ut unum ſit ſupernaturale, naturale alterum. Supernaturalis eſt vel divina, vel diabolica. Divina eſt, cum quis abſtrahitur ab actu ſenſuum ſ. externorum tantum, ſive etiam internorum ad aliqua ſupernaturaliter videnda, viſione ſive purè mentali, ſive intellectuali, ſive etiam imagine-

ria. Prioris exemplum vulgò ſtatuunt in *Paulo*, (*2. Corinth. 12. v. 2. & Actor. 22. v. 17.*) poſterioris in *Petro*, (*Actor. 10. v. 10.*) & *Johanne Evangeliſta & Apoſtolo.* (*Apocal. c. 1. v. 10.*) *Hæc è Giſb. Voëtio (c. l.)* Recte verò dixit Raptum Pauli ad Ecſtaſin referri, cum illam eminentiori prope modulo ac gradu ſuperet, & ἁρπαγεὶς raptus, quad vocabulum intenſiorem vim exterius illatam apprime denotet. Sanè, *optime judicat Herwartus (c. l. §. 8. p. 59.) cum Actor. c. 22. v. 17.* orans in templo aliquando factus eſt in ſtupore, utitur vocabulo ἐν ἐκστάσει, ecſtaſi ſcilicet correptus, at hoc loco intenſius quid indicaturus, dicit ſe ἁρπαγέντα. Deinde in hoc raptu audivit ἄῤῥητα, quod ad rei magnitudinem oppido facit, raptu hoc non ad ſtatum gratiæ, ſed gloriæ relato. De Ecſtaſi Curinæ de Turma municipii Tullienſis prolixam narrationem leges *apud Auguſtinum. (l. de cura mortuorum.)* Ecſtaſeos ejusmodi Exemplum etiam reperies *apud Cornel. Gemmam, (l. 2. Coſmocrit. c. 4. p. 257.)* de quo quidem an genuinum ſit, meritò quis dubitaret. Quæ huc præterea faciunt, habet *Martin. Schvockius: (tr. de Ecſtaſ. p. 82. ſq.)* ſacras valetudines *apud Firmicum, (l. 4. Aſtronom. c. 7.)* raptus & Ecſtaſes ab afflatu divino & lymphationes interpretatur *Petrus Petitus. (l. 2. de Sibyll. c. 12. p. 250.)*

§. 28.

Sed & hic certat ex ſuperbia & ambitione cum vero DEO, inſidiaturque gloriæ DEI, nec ulla in parte ei vult inferior videri Diabolus, *ſcripſit Simon Majolus, aut è doctis forſan alius. (T. 2. Dier. Canicular. Colloqu. 3. p. 231.) Conf. Caſp. Schottum. (l. 1. Phyſ. Curioſ. c. 35. p. 126.)* Talismodi Diabolicæ Ecſtaſeos Exempla Lappones ſuggerunt, quippe qui, dum quæ in remotioribus regionibus aguntur, explorare ſatagunt, poſtquam uſitatis Ceremoniis, inter quas Tympani, ab *Olao Wormio (l. 4. Muſ. c. 12. p. 385.)* depicti pulſatio eminet, evocatos ſuos DEOS, (Diabolos) compellarunt, ſubito collabuntur, & ultra 24. horarum ſpatium exanimes jacent, de quibus *Ol. Magnus, (l. 3. Epit. Hiſtor. ſeptentrion. p. m. 119.)* & qui hunc ſeqvuntur, *Caſp. Peucerus (de var. divinat. gener. p. 282.) & Joh. Schæfferus. (Deſcript. Lappon. c. 11. p. 151.)* Interim ut adſint ſemper aliqui oportet, qui projectum & exanime corpus cuſtodiant, ne Dæmones illud eripiant. Quodſi tangantur, etiam à muſcis, aut vocentur, emoriuntur. (*Schæffer. c. l. p. 156.*) Tales Magorum & Sagarum raptus ad ſua ſabbatha. Quamvis equidem negandum non ſit, eas aliquando à Dæmone vere in altum tolli, & ad conventicula conſveta deduci, juxta ea, quæ *Gothofr. Voigt (Delic. Phyſ. c. 7. ſ. 3. p. 233.)* propoſuit: Interim illis extra ſe raptis per imaginationem ſ. phantaſi-

am,

am, quæcunque in ſynodo Satanicâ aguntur, earumque perſonæ in Conventiculis veluti præſentes exhibentur. vid. Joh. *Marc. Marci.* (*p. 3. Philoſ. vet. Reſtitut. Subſ. 5. p. 269.*) Refert huc *Epimenidem Magum*, *Joh. Henric. Urſin.* (*l. 4. Acerr. Philol. c. 19. p. 234.*) *Phæreum Pamphilum & Soleum*, *Caſp. Peucerus.* (*c. l. p. 277. & 293.*) His adjungendus juvenis ille ebrius, qui cum ad Liparæ tumulum ampla voragine hiantem obdormiiſſet, & tertio poſt die à queritantibus repertus & pro mortuo ſublatus & jam buſto deſtinatus, ſubito experrectus quæ viderat & perpeſſus fuerat, *teſte Ariſtotele*, ſi quidem autor eſt, (*l. de mirabil. auſcult.*) magna cum admiratione commemoravit. Referendas huc etiam cenſeo ſagas in Gehenna dormientes, qualia Exempla *Petrus Borellus*, (*Cent. 2. obſ. 50. p. 147.*) *Hector Schlamhoſius* (*ap. Gregor. Horſt. l. Epiſt. Med. ſ. 7. p. 415.*) *cum Aliis* in literas retulerunt.

§. 29.

Ecſtaſis naturalis definitio ex illis, quæ (§. *25.*) dixi, facile elici poterit. Conſiſtit illa in exceſſu mentis à conſtanti & profunda rei alicujus conſideratione, aut imaginatione ſpiritus concentrante, ut aliqua ἀναισθησία inde ſequatur. Eſtque vel imperfecta, quando quis profundis meditationibus ad tempus immerſus, immotus ſedet, ſtat aut cubat, qualis in *Franciſco Vieta* (*ap. Jac. Auguſt. Thuan. l. 129. Hiſtor. p. 1003.*) advertebatur. De Ecſtatica hiſtoriam recitat *Mart. Zeiler.* (*p. 1. Epiſt. p. 248.*) De Ecſtaſi à Philtro, *Frid. Loſſius.* (*l. 1. obſ. med. 23. p. 59.*) Spectat huc Ecſtaſis Poëtica, de qua pluribus (*in Jonte*) *Plato.* Hanc ab Aquis Caſtaliis Delphis guſtatis contigiſſe *Jacobus Sponius* (*l. 4. Jtinerar. p. 11.*) obſervat. Putabant nempe Enthuſiaſmo correpti, audire ſe Apollinem ad Chelyn ſ. Citharam incinentem, ejusque verba & cantus excipere, adeoque in Parnaſſo ſomniare. Viſa igitur Poëtarum ſomnia vigilantium quidam *teſte Plutarcho* (*l. amator. p. m. 408.*) dicere non eſt veritus. Sed *de furore Poëtico*, quo ſine Poëticas fores fruſtra pulſari *Plato* (*in Phædro*) aſſerebat, plura *in peculiari Diſſertatione* (*l. 3. de Sibyll. c. 9. p. 335.*) promiſit *Petrus Petitus.* In Exemplum trahere poſſemus *Socratem*, de quo *Alcibiades*, (*ap. Platon. in Conviv.*) quod in medio exercitu aliquando uno gradu diem & noctem ſtetit usque ad ſolis exortum cogitabundus. *A. Gellio* (*l. 2. Noct. Attic. c. 1. p. 41.*) ſtare ſolitus dicitur *Socrates* pertinaci ſtatu perdius atque pernox à ſummo lucis ortu ad ſolem alterum orientem, inconnivens, immobilis, iisdem veſtigiis & ore atque oculis eundem in locum directis, cogitabundus tanquam quodam ſeceſſu mentis atque animi facto à corpore. Facit tamen & *Phavorinus* (*ap. A.*

Gell c. l. qui fortitudini viri id dedit. Catalepticis igitur Eundem annumeravit *Petrus Foreſtus*, (*l. 10. obſ. med. 41. p. 367.*) An ſecutus indefeſſum Gymnoſophiſtarum in Phyſicis ſtudium, quippe qui, referente *Plinio* (*l. 7. c. 2.*) *& Solino* (*Polyhiſt. c. 65. p. 191.*) ab exortu ad usque ſolis occaſum contentis oculis orbem candentiſſimi ſideris contuentur in globo igneo, rimantes ſecreta quædam, arenisque ferventibus perpetim diem alternis pedibus inſiſtunt. De *Platone ſtrenuo Socratis æmulo* idem *Alii*, quem etiam ejusmodi contemplatione abreptum vitam finiiſſe fabulantur, cum in nuptiis diſcumbentem mortuum *apud Diogenem Laërtium*, (*l. 3. in vit. Plat. p. 187.*) & quidem die natali *apud Senecam* (*Epiſt. 59. p. m. 96.*) legamus.

§. 30.

Perfecta Ecſtaſis correptos inſenſibiles planè & â mortuis vix differentes efficit. Et quis *Joh. Dunſ. Scotum* hac detentum non crederet? Si vera eſſent, quæ de Ejus morte vulgò circumferuntur. (*vid.* §. *15. ſupra.*) Ecſtaticis etiam non mortuis adjungere puerum Sunamitidis fœminæ ab Eliſæo reſuſcitatum (*2. Reg. c. 4. v. 17.*) *Franciſcum Valleſium*, cui nobis aſtipulari videtur *Petr. Borellus*, (*Cent. 3. obſ. 58. p. 241.*) inculpat *Henric. Kippingius*, (*l. 8. Inſtit. Phyſ. c. 15. n. 3. p. 354.*) eumque acuto confodit obelo; & ut hoc quidem ex merito, ita memoriæ Ecclipſin paſſus eſt *Kippingius*, dum non Ecſtaticum ſed Syncopticum renunciavit *Valleſius*. Verba *Ejus* (*Philoſ. ſacr. c. 35. p. 232.*) hæc ſunt: Siquidem per ſanctam Eccleſiam Romanam, penes quam veritas eſt, licet dicere; fuiſſe puerum hunc non penitus mortuum, ſed lictum animo; atque adeò Syncope correptum, dicique jacere mortuum, ut dicere conſvevimus de Apoplecticis & Catalepticis, ac denique de omnibus, qui ſine ſenſu & motu jacent quaſi exanimes. Animadvertit etiam in hunc *Valleſii* locum *Valent. Henric. Vogler*, (*Comment. de Reb. natur. & med. in S. S. p. 176.*) Ejusque rationes diſcutit. *Add. Pnevmatopægnion*, (*S. 1. Artic. 15.* §. *14. & 15.*)

§. 31.

Superſunt Ecſtaſes quarum cauſa dubia & abſcondita, quas dubias quidem diceres, an ſcilicet DEUM, an Dæmonem, an Naturam cauſam agnoſcant? Non in medium afferam fictas, quibus nomen & ſanctimoniæ umbram parere ſibi ſatagunt Hypocritæ. Talis fuit illa Sacerdotis, cujus ex Rondeletio meminit *Petrus Foreſtus*, (*c. l.*) qui quoties audiebat verba illa Paſſionis: Conſummatum eſt; Ecſtaſi è mentis & ſenſuum poteſtate ſe abripi ſimulabat, ſed quam feliciter baculo allato ſuſpicax, excuſſit *Rondeletius*.

Gemel-

Gemellum de muliere Siculâ recitat *Paul. Zacchias* (*l.3. quæſt.med. legal. Tit. 2. qu. 6. n. 8. 2. 298.*) & vereor ne ad hanc claſſem ſpectent, quæ αὐτόπτης *Chokier* (*Cent. 1. Fac. Hiſtor. c. 24. p. 57.*) recenſuit. Epilepſiæ familiaris pallium ſummo iſti impoſtori *Muhammedi* Ecſtaſis fuit, in qua cœleſtium revelationem & divinorum colloquiorum ſibi contingere donum arrogabat. (*Vid. Joh. Hornbeck, l. 3. ſumm. controverſ. p. 74.*) Quid vero ad illam *Joh. Marc. Marci* (*p. 2. Phil. vet. reſtitut. ſ. 3. p. 111.*) relationem? Cum *Divus Adelbertus* Romæ miſſam celebrans Pragæ ſuos fratres ſepeliret, in Ecſtaſi poſitus ſenſibus ſopitis videbatur: neque voluntas ad motum & inceſſum qui neceſſariò ſecutus fuiſſet inclinabat. Nihil ſane habeo dicere quam quod *Marcum* à credulitatis ecſtaſi abreptum ſuſpicer, quin & credam firmiter.

§. 32.

Et ſe expertum profitetur Ecſtaſes *Joh. Bapt. ab Helmont*, quem in multis admiror & ſequor; (*Fr. Dem. Idea n. 12. p. 222.*) Cœpit ille (*Tr. Venat. ſcient. n. 40. p. 22.*) contueri, quod intellectus plus proficeret per figuras, imagines & viſiones Phantaſiæ ſomniales, quam per rationis diſcurſus. Enthuſiaſtæ inde titulum retulit à *Caſparo Poſnero*, (*S. 1. Phyſ. General. Diſput. 3. Th. 8.*) & forſan non inique cum animæ Sabbatiſmum cum Enthuſiaſtis habuerit communem. (*Præf. ad Lect. Philiatr. in Tr. de lithiaſ. p. 645. Conf. Joh. Hornbeck l. 6. ſumm. Controv. p. 446.*) Legat quiſpiam ſomnium, (*Tr. Poteſt. Medicam. n. 3. p. 377.*) & expendat,

Qvid tanto ferat hic promiſſor hiatu.

Accepit â Janitore intellectu libellum, cujus nomen erat Gemma Roſæ nondum apertæ, quem comedit. Erat autem ſaporis auſteri & terreſtris, ut quaſi laryngem præcluderet, ſic ut ingenti tarditate laboris illum deglutiret. Unde dein totum ſibi caput viſum diaphanum. *Wer wolte nun nicht gläuben, daß er die Kunſt alleine gefreſſen?* Recitat ſomnium de Ratione, (*Tr. Venat. Scient. n. 3. p. 17.*) de anima, quam vidit ſatis exiguam, ſpecie humana, ſexus diſcrimine liberam, (*Tr. imag. DEI p. 565.*) quod ferè cum viſione Ecſtatica ſororis revelationum chariſmata ſortitæ convenit *ap. Tertullianum*, (*l. de anim. p. 646.*) cui oſtendebatur anima corporaliter, & Spiritus videbatur, ſed non inanis ac vacuæ qualitatis, imò quæ etiam teneri repromitteret, tenera & lucida, & Ætherei coloris, & forma per omnia humana. Generationis noſtræ initia ſomniotenus viderat *Helmont*, (*Tr. Flux. ad generation. p. 580.*) Recenſuit etiam in Medicorum opprobrium ſomnium: (*Tr. præfat. n. 12. p. 388. & Tr. Tumul. Peſt. p. 830.*) Dii boni! cur non exclamemus *cum Galaxidoro*,

(*ap.*

(*ap. Plutarch. l. de Socrat. Gen. p. 592.*) quam difficile eſt hominem invenire faſtus vacuum ac ſuperſtitionis. Alii enim inviti ob imperitiam aut imbecillitatem hiſce affectibus capiuntur: Alii ut Diis chari & ſingulares videantur, divinitatem quandam ſuis actionibus affingunt, ſomnia, ſpectra aliaque id genus ab ipſis excogitata amplificandi gratiam apponentis. Quod quidem civilibus viris (in uſum traductum *à Minoë, Dionyſ. Halicarnaſſ. l. 2. Antiquit. Rom. p. 122. Lycurgo, apud Xenophont. l. de Republ. Lacedæm. p. 12. Numa Pompilio ap. Livium Dead. l. 1. c. 19. Scipione, ap. Polyb. l. 10. Hiſt. p. 654.*) & quibus neceſſe eſt vitam ſuam adverſus contumacem & diſſolutam turbam inſtituere fortaſſe non eſt inutile: ut ſuperſtitione quaſi fræno multitudinem compeſcant, & ad utilia torqueant. Philoſophiam autem non modo dedecet hic prætextus, ſed & profeſſioni ipſius repugnat. Et vereor *cum Exc. Paulo Ammanno*, (*Orat. de Avtopſ. Med.*) nec mira (*Phyſicæ*) Medicinæ facies exſurgat, ſi cujusvis Phantaſiæ modulo illam metiri vellemus. Digna ob hanc cauſam ſcripta Helmontiana cenſuit *Mart. Schoockius*, (*l. de Ferment. c. 4. p. 495*) quæ Endymioni pro pulvinari ſupponantur.

§. 33.

Sunt & veræ, ſed dubiæ, Ecſtaſes, quas ad quam claſſem referas in ſuſpenſo ſit. Illum *præteriti ſeculi vatem Michaëlem Noſtradamum* ἐκστατικὸν fuiſſe, è ſcriptis Ejus fidem fecit *Petr. Petitus* (*l. 3. de Sibyll. c. 9. p. 335.*) qui ſua nil referre aſtruit, (*p. 340.*) quo ingenio & Numine impulſus *Noſtradamus* divinaverit, modo divinum fuiſſe conſtet. De Ejus ſepultura *è Jacobo Sponio* (*l. 1. Itinerar. p. 6.*) notandum: *Er liegt in ſeiner Geburths-Stadt von Solon halb in der Kirchen, halb auſſer derſelben begraben, vielleicht darum, weil man nicht wiſſen konte, ob Er ein Hexenmeiſter, oder ein Prophet geweſen. Joh. Bœhm calcearius ille Görlicenſis* Anno 1600. Ecſtaſi ſpirituali ſeptem diebus ſe abreptum fuiſſe ad divina & cœleſtia contemplanda fruendaque dixit, & poſt iterum Anno 1610. quum jam in conjugio viveret, & binos filios aleret, in cujus rei memoriam libellum conſcripſit, cui titulum fecit: Aurora; Libellum mere nugacem, quem à nemine recte intelligi, nec ab Autore quidem, certo mihi perſvadeo *ſcribit Joh. Hornbeck*, (*l. 6. Summ. Controverſ. p. 456.*) non quod tam ſublimia doceat, ſed cum hoc non agat, tamen tantum ſublimia loquatur. In hunc cenſum venire poterat puer ille ruſticus σκυθρωπος, taciturnus & fortè demens, ſed ſimul Ecſtaticus, qui quoties concidit, jacuit tanquam ſenſu orbatus, non poſſe aliter, dixit, quod cogeretur à quodam nigro, *referente Sigism. Schnizzero*, (*ap. Joh. Hornung. Ciſt. Med. Epiſt. 31. p. 81. ſq.*) hic ſe ad loca quædam

montis

montis Veneris raptum aſſerebat, quo videret omnia perquam laute exornata & homines bibentes quidem, ſed mox à potu fumum patente ore reddentes.

§. 34.

Tales ſunt aliquando voluntariæ, qualis illa *Presbyteri Reſtituti, (ap. Auguſtin. l. 14. de Civitat. DEI c. 24.)* qui quoties volebat ita à ſenſibus abducebatur, ut tametſi dolorifica, etiam ignis actualis adhiberentur, nihil prorſus ſentiret, quod præter Naturæ Ordinem eſſe & monſtrum dici poſſe *Stephan. Rod. à Caſtro (l. 2. de meteor. microcoſm. c. 9. p. 67.)* aſſeruit. Inter quatuor è Natura ſibi indita etiam hoc recenſuit *Hieron. Cardan. (l. 8. de Variet. Rer. c. 34. p. 539)* quod quoties voluit, extra ſenſum quaſi in Ecſtaſin tranſiit. Audiamus ipſum: Volo docere, *infit*, quomodo id agam, & quid ſentiam: Nam eodem modo, quo ille Presbyter, afficior: Ille enim dolorem magnum non ſentiebat, anhelituque deſtituebatur: Voces tamen è longinquo quaſi audiebat. Mihi vero non ita, ſed vocem quidem leviter audio, quid dicant non intelligo. Dolorem magnum an ſenſurus ſim neſcio: vellicationem validam & podagræ dolores vehementisſimos nihil prorſus ſentio. Sed diu in ea permanere non poſſum. Sentio dum eam ineo, ac, ut verius dicam; facio juxta cor quandam ſeparationem, quaſi anima abſcederet, totique corpori res hæc communicatur, quaſi oſtiolum quoddam aperiretur. Et initium hujus eſt à capite, maxime Cerebello, diffunditurque per totam dorſi ſpinam, vi magna continetur: hocque ſolum ſentio, quod ſum extra me ipſum, magnaque quadam vi paululum me contineo. Multos per ſolam imaginationem *(ut ſcribit Cælius)* animam à corporibus in Ecſtaſin adduxiſſe, talemque rumorem *de Fratribus Roſeæ crucis* percrebuiſſe recitat *Wilhelm. Davisſon (Prodr. Comm. in Petr. Severin. Id. Med. phil. p. 176.)* quod quidem an fas ſit credere dubitat. Omnes has Ecſtaſes voluntarias Dæmonis auſpiciis contingere, *Joh. Bodinus (l. 2. Dæmonom. c. 5. p. 316.)* concludit, adeoq; & *Cardanum* pacti cum Diabolo inſimulat, & id præterea vel hac ex cauſa quod parens ejus triginta annos Pythonem habuerit, quod ipſe *(l. 16. de var. Rer. c. 93. p. 1102.)* confitetur. Add. *J. C. Fromman. (l. 3. de Faſcin. p. 4. ſ. 1. c. 3. §. 6. p. 564.)*

§. 35.

Cur verò hactenus recenſiti apparenter mortui ſenſu motuque deſtituti corruant, & non raro ad aliquot dierum ſpatium tales deprehendantur, paucis expendere operæ pretium putamus. Animam non quieſcere in ſomno, *Galen. (l. 2. de mot. muſcul. c. 5.)* proprio docuit exemplo, qui noctu iter faci-

ens integrum ſtadium dormiendo peregit, & ſomnia videns non prius excitatus eſt, quam in lapidem impegit. Seceſſionem animæ ſomnium vocabat *Tertullianus*, (*l. de anim. c. 44. p. 677.*) ſomnusque huic (*l. c. p. 676.*) ſpeculum mortis. Somnum ad Ecſtaſin inclinare, mentemque in Ecſtaſi ab inferioribus facultatibus ſeduci *Martin. Schoock* (*tr. de Ecſtaſ. p. 25.*) non diſſimulat; quod nec Rabbinis diſplicuit. Hi namq;, ut è *Joh. Mich. Dilberro* (*T. 2. Diſput. Academ. Philolog. 4. th. 1. p. 45. & ſq.*) id inſeram è *Pſ. 25. v. 1.* Ad Te, Domine, animam meam levabo, nocturnas animarum emigrationes & ad DEUM elevationes locales elicere conati ſunt. Ita *R. Kimchi* (*ſuper h. l.*) Homo cum dormiturus eſt, commendat Spiritum ſuum D. O. M. ne forte ſurgens craſtino mane requirat animam ſuam nec inveniat; aut reperiat ſuam in corpore alterius, alteriusve viciſſim in ſuo. Et *R. Alexandrinus*: ſcito Tibi rem ita ſe habere: Homo expedit opus ſuum interdiu, unde veſpertino tempore anima ejus fatigata eſt & attrita. Cum igitur ipſe dormit, DEUS laborat & redintegrat animam, ut ſequenti mane revertatur in corpus ſuum vegeta nova & quieta. Abutuntur at hoc loco. *Threnor* (*c. 3. v. 23.*) Novæ ſunt quovis diluculo animæ, *Pſeudo Dionyſius ille Areopagita* (*de divin. nomin. c. 7.*) nos totos à nobis diſcedere, totosque in DEUM tranſire præcepit & hanc rationis expertem & amentem atq; fatuam ſapientiam ὑπεροχικῶς ὑμνοῦντες omnis mentis & rationis omnisque ſapientiæ & intelligentiæ cauſam dictitat.

§. 36.

De Ecſtaticis eadem Rabbinis mens, eadem ſententia. Tradunt namque in *Cabbala* ſua, *Autore Joh. Bodino*, (*c. l. p. 302.*) Angelum animarum electarum ſacrificium ferre DEO, iſta animæ à corpore abſtractione, ſed ita, ut vita fruatur interim homo. In quam ſententiam trahunt, *Pſ. 116. v. 15.* Pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum ejus; & hanc mortem ſvaviſſimam *Plato* dicere *Bodino* videtur. Nec *ipſe Bodinus* (*c. l. & l. 4. Theatr. Nat. p. 502.*) veſtigia Rabbinorum calcare abhorret. Ipſos Lappones in ea eſſe ſententia Diabolum, Ecſtaticis Spiritus abducere, qui è remotioribus cultros & annulos afferunt, *Joh. Schæfferus* (*Lappon. c. 11. p. 151. & 154.*) retulit. Reperimus inter Exempla (*tradidit Plinius l. 7. c. 57.*) *Hermotimi Clazomenii* Animam relicto corpore errare ſolitam vagamque è longinquo multa annunciare, quæ niſi a præſenti noſſe non poſſent: Corpore interim ſemianimi: donec cremato eo inimici, qui Cantaridæ vocabantur, remeanti animæ velut vaginam ademerint. *Ariſtei* etiam viſam evolantem ex ore in Proconneſo

corvi

corvi effigie. Ex dormientis *Gontrami Burgundiæ Regis* ore animalculi, ſecundum quosdam muris, muſtelæ ſecundum alios, ſpecie egreſſam & iterum ingreſſam vidit ejus famulus, ceu ex annalibus Gallicis *M. Cl. Paradinus* (*in Symbol. Heroic. p. 233.*) prodidit. Ex ore inſtar igneæ muſcæ animas ſagarum evolare ad remotiora loca & rerum abſentium afferre cognitionem, è *J. de Nunault* (*c. 3.*) *Thom. Bartholin.* (*l. 1. de luc. c. 23. p. 212.*) narrat, *Eberhardus*, *Eques Germanus* graviter laborans (recitat *Joh. Marc. Marci à Kronland p. 3. Phil. vet. reſtitut. ſubſ. 5. p. 262.*) cum aliquantiſper ceu mortuus manſiſſet, poſteà ad ſe reverſus dixit, ſpiritum ſuum à malignis Spiritibus Hieroſolymam perductum, deinde in Saladini Caſtra, qui eo tempore Ægypti Regnum obtinebat, mox in Lombardiam, ubi in quadam ſylva Germanum amicum ſuum allocutus eſſet, poſtremo ad Urbem Romam perlatum, ſedente *Innocentio III*, deſcripta ipſius ſitus ac locorum ædificiorumque forma, atque effigie Principum ipſorum, ut erant graphicè. His futura multa addidit, quæ ſecuta ſunt. Quod ſi aliquando animæ in copora non remeent, illas partem conſtituere furioſi Exercitus ſ. Familiæ Hellequini, aut Sodalitii *Wodani vel Odini* (quem ſagarum à Dæmone prægnantium turmam putabat *Aureol. Theophr. Paracelſ. Fragment. Philoſ. de ſagis tr. 8. c. 3. p. 260.*) rudi plebeculæ perſvadebant.

§. 37.

Enimvero, *monente Tertulliano* (*c. l.*) omnia potius conſectanda, quam hæc animæ licentia ſine morte fugitivæ, add. *Gisbert. Voët.* (*P. 3. Diſp. ſelect. p. 585.*) Præterea fieri non poteſt, ut anima humana ſine oculis videat, & reliqua externa ſine ſenſibus, quorum actio corporea eſt, cognoſcat, totum iſtud figmentum concidit, concludit *Andr. Libav.* (*de Cruent. Cadav. p. 174.*) Quomodo ipſa (anima) res externas percipiet, & judicabit etiam in ignota gente, loco & lingva ſine inſtrumentis notitiæ? Quibus manibus corripiet crepundia, & ſecum per tam vaſta ſpatia deferet? In corpore aptiſſimis inſtrumentis donato hebes eſt animæ virtus, quid dicendum in defectu eorum: Nata eſt cognoſcere per corpus *Idem* alibi, (*p. 1. ſingular. de Strigiport. p. 325.*) *Caſp. à Rejes*, (*Camp. Elyſ. jucund. qvæſt. q. 27. n. 23. p. 451.*) Ad hæc ſi per animæ à corpore ſolutæ transvectionem itinera Lamiarum caminaria procuraret Pſeudotheus, corpus Lamiæ anima caſſum inſequente animæ recidivatu Diabolica virtute reſuſcitaretur, ut optime arguit *B. Joh. Conrad. Dannhauer.* (*Colleg. Pſycholog. Diſp. 5. Controverſ. 1. p. 138.*) Juvaret deliramentum præfatum Carteſianum commentum, quo ſtatuitur poſſe in corpore

humano, in quo ſangvinis & ſpirituum motus, & præcipuæ ejus partes recte ſe habent, quodque per conſequens ſit vivum, omnes motus corporeos edi, etſi nulla præditum animâ rationali', ſed hoc Carteſianorum Paradoxum, ut multa alia enervavit *Pl. Rever. D. Joh. Adam Oſiander. (Colleg. Conſiderat. in Dogm. Carteſian. c. 12. th. 3. p. 225. & c. 21. th. 1. p. 403.)* Nec malæ cauſæ patrocinabitur Homo internus *Paracelſicus & Helmontianus*, cum non Ens ſit, ut infra (*l. 2. Tit. 10. §. 113.*) monſtrabitur. Multo minus quis *Almarici* & rudiorum contemplativorum aſtipulabitur errori, qui *(annotante Cornelio à Lapide c 6. cantic. p. 369.)* in Ecſtaſi animam annihilari & tranſire in DEI eſſentiam ſomniabat. Quis enim furor hic, quod delirium, animam annihilari? Nec hoc tantum, ſed annihilatam demum tranſire in eſſentiam DEI? De exceſſu & reditu animarum, quod non ſit creatæ virtutis, dudum probatum dederunt *Caſp. Beucerus, (de divinat. gener. p. m. 279.) Chriſt. Moldenar, (l. 4. Exerc. Phyſiogn. c. 9. p. 293.) Martin Biermann, (de Mag. Action. contr. Bodin. Theor. 20. p. m. 245.) Martin Weinrich, (p. 1. de Monſtr. c. 17. f. 168.) Joh. Chriſt. Frommann, (l. 3. de Faſcin. p. 4. ſ. 1. c. 3. §. 6. p. 563.)* qui mecum miratur, cur *magni nominis Theologus Fried. Balduin. (l. 3. c. 5. caſ. conſc. 7. p. 736.) Bodino* aſtipuletur, nec ferre poſſum, quod *Henric. Kipping. (l. 2. inſt. Phyſ. c. 7. §. 23.)* idem aſſerat, animæ â Dæmone raptum non inferre mortem, ſed vegetativæ facultatis reliquias & ſpiritum inſitum vitam utcunque ſuſtinere. Naturalis potentia recipiendi animam adhuc ineſt in corpore, pergit, ubi calidum innatum viget, & omnia membra valida ſunt.

§. 38.

Unde verô futurorum & præſentium, quæ in disſitis locis contingunt cognitio? Vim magicam naturalem animæ, quæ extra ſe agit, virtute imaginis divinæ, latere obſcuram in homine, & obdormire poſt prævaricationem, poſtquam ſcientia pomi manducata fuit, *J. B. Helmontii (Tr. de Mag. Vuln. curat. n. 98. 99. p. 610.)* philoſophia eſt, & quamdiu (hæc, quæ eſt carnis, ſanguinis, exterioris hominis & tenebrarum) viget, peſſundata eſt nobilior illa (animæ) poteſtas magica. At quia in ſomno (addere etiam licet in Ecſtaſi, Lipothymia &c.) ſubinde tota pomi ſcientia dormit, *pergit Helmont*, hinc etiam quandoque inſomnia Prophetica ſunt, & DEUS ipſe in ſomniis ſæpius homini per effectum propinquior eſt. Gabalin ſeu hominem ſideream inſomnia talia inducere, & hominem illuminare *Paracelſo, (Fragm. Med. l. de Morb. ex incant. c. de Morb. ſomn. p. 141)* placuit. Animam in Ecſtaſi quodammodo è corporeis impedimentis ſeparatam aliquid ſcientiæ quam poſt

mortem

mortem habitura eſt, acquirere, ratiocinatur *P. Borellus*, (*Cent. 2. obſ. 54. p. 151.*) add. *Anton. Deuſing.* (*de Fœt. Muſſipont. ſ. 24. p. 163.*) Quod anima in ſe reducta atque collecta, nec in corporis organa diffuſa, habeat ex vi propriæ eſſentiæ aliquam prænotionem, divinat *Franciſc. Baco de Verulamio.* (*l. 4. de Augm. Scient. c. 3. col. 117.*) Omnium acutiſſime Problema hoc excusſiſſe videtur *Marc. Marci à Kronland*, (*c. l. p. 261.*) dum ſcribit: Cum unio animæ cum objectis ad notitiam ex iis habendam eidem ſit naturalis, nihil forte abſurdi habet, ſi dicamus poſſe eidem convenire etiam in corpore exiſtenti; ubi impedimenta hæc amota fuerint, uti prope mortem & in ecſtaſi, anima (tota absque materialitate) à ſenſuum vinculis libera & veluti ſui juris facta, & ad vitam purè intellectualem diſpoſita. (*p. 267.*) Notitiam autem futurorum non haberi poſſe per ejusmodi unionem ad objecta, quæ nec dum ſunt, (*p. 266.*) ſed per repræſentationem interius, (ſive à DEO, Angelis aut Dæmonibus) factam. Add. *Athan. Kircher.* (*l. 2. art. magn. Luc. & Umbr. c. 11. p. 113.*)

§. 39.

Viſi ſunt quidam Ecſtatici, ſi referentibus fides non deneganda, in aërem elevati, ut *S. Catharina*, & *S. Franciſcus* ad nubes; qui DEI amore corpulentiam vicerunt, non autem victi ſunt. Si attrahi ferrum magnes, ſurſumque elevare facit, & in ſublimi ſuſtineri, ſtultitia craſſa eſt Ariſtotelicorum negantium Ecſtaſin divinam, *ratiocinatur Th. Campanella* (*l. 3. de Senſ. Rer. c. 11. p. 236.*) Hic ut rationem phænomeni reddat, ſubjungit: Prophetia qua DEUS homines donat, non in Spiritu corporeo initiatur, ſicut in Melancholicis & brutis naturales Prophetiæ fiunt, ſed in mente ab ipſo hominibus immiſſa, & ea oſtentat res altiſſimas, in eaque reſidet ipſe ſolus, movet, docet, in abſtractionibus adeò vehementibus, quæ trahunt una Spiritum corpusque conſequenter in cœlum. Et hoc in ſagis præſtare poſſe Diabolum nulli inficiamur; Si enim ad loca remotiſſima corpora Sagarum ad conventus ſuos transportare poteſt, cur non & eadem in aëre librare & detinere.

§. 40.

Ecſtaſis quamdiu durare poſſit in diſquiſitionem venit. Protrahi eandem non rarò ad aliquot dies hiſtoriæ loqvuntur. Ad annos aliquot produxit *Joh. Marc. Marci à Kronland*, (*p. 4. Phil. Vet. reſtitut. Subſect. 1. p. 395.*) Quid prohibet, *inſit*, hanc Ecſtaſin longiſſimè produci? aut etiam perpetuam eſſe? Annon ejusmodi corpus tametſi non evigilaret, vi imaginationis in pedes erigi, aut etiam deambulare, prout in Noctambulonibus contingit, valeret?

Eſt autem, *pergit,* differentia inter Ecſtaſin continuatam & mortem, quod per hanc anima rationalis è conſortio corporis ſeparatur: In ea vero ſuperſtes manet veluti ſomno profundo detenta: uſusque rationis non extinctus, ſed ſopitus eidem ineſt, unde ejusmodi motus ſunt vitales & humani. At vero motiones corporum vita deſtitutorum, ſi quæ ſunt, non jam humanæ dicendæ, ſed brutorum, ſeu potius Zoophytorum actionibus ſimiles. Et *(Subſc. 2. p.397.)* hoc agit, ut Ecſtaſin diuturnam atque in annos plures deduci poſſe declaret, inprimis inediarum diuturnam Exemplis in rei fidem adductis. Neque referre ait, *(p.398.)* in cubili, an in ſepulchro quis à cibo abſtineat.

§. 41.

Ego vero multum referre dicerem, cum inter inediam ac Ecſtaſin multum interſit. In inediâ diuturna, modo ficta non ſit, qualia Exempla collegit *Edo Neuhuſ. (l.2. Sacr. Fatidic. c. 15. p. 271.)* ſed verâ, & in corpore ſano cum vix ultra ſeptiduum extendi poſſit, ſed ægro, nec â cauſa ſupernaturali, nempe divina, qualis in *Moſe, Elia & CHRISTO*, aut Diabolica qualis in juvenculo Arabe, cujus hiſtoriam *è Proſpero* narrat *Caſpar Schottus*, *(l. 3. Phyſ. Curioſ. c. 14. §. 13. p. 414.)* & forſan in illa *Conradi Vietoris* filia, eò quod Genius ipſi apparuiſſe dicatur *ap. Henric. Smetium*, *(l. 10. Miſcellan. Med. p. 552.)* reſpiratio & tranſpiratio libera eſt, & varia vitæ proſtant ſubſidia, quibus, ut ea recenſuit *David Lipſius (ap. citat. Smet. c. l. p. 554. & Dan. Sennert. (l. 3. Med. Pract. p. 1. ſ. 2. c. 2. p. 85. ſq.)* motus ſanguinis, debilior quamvis, conſervatur. In Ecſtaſi autem hæc deficiunt, immotumque jacet corpus. In inedia, in loco & aëre temperato vitam ſervat homo; in Ecſtaſi tumulo infertur corpus aëre ſpiſſo, frigido, udo & putrido, adeoque flammulæ ſ. lumini vitali quam maxime hoſtili contaminato & repleto. Fruſtra igitur mulierem poſt quadraginta annos in ſepulchro adhuc incorruptam vivorum ordini inſerere laborat *Marci*, cum aliæ, ipſomet non diffitente, proſtent cauſæ, *infra (l. 3. Tit. 2.)* allegandæ.

§. 42.

Ἄπνȣς *Heraclidis* & *Empedoclis* quod ſit, & an huc ſpectet, forſan requires? De Heraclide quid dicam? Heraclidem vocat *Diogen. Laërt. (l. 8. p. m. 605. & 610.)* & *Heraclididem Ponticum, (in Proëm. p. 8.)* mendum igitur ſuberit, quando Heraclitum *(alibi p. 606.)* dixit, vel ipſius *Iſaaci Caſauboni (in not. ad Proëm Diog. Laërt. p. 10.)* & ante hunc *Hieron. Mercurialis, (l. 4. var. elect. c. 14. p. 226.)* divinatione. Fuit autem *Speuſippi* primum & *Pythagoræorum* &

rum, & tandem *Sotione teſte, Ariſtotelis* auditor, ut *Laërt.* (*l. 5. in Vit. Ejusp. 358.*) prodidit, non verò ille, qui *Caji Claudii & Neronis temporibus* vixit, de quo *Gerard. Joh. Voß.* (*l. 1. de Hiſtor. Græc. c. 9. p. 45.* Librum hunc περὶ τῆς ἄπνου (ἀπνοίας f. abolita Reſpiratio *Antonio Deuſingio* (*in fœt. Muſſipont. ſecund. ſ. 21. p. 146.*) vocatur) condidiſſe iterum *Laërt.* (*in Proëm. p. 8. & l. 8. p. 610.*) autor eſt. Nobile apud Græcos volumen *Heraclidis* declaravit (*l. 7. c. 52.*) *Plinius*, ſeptem diebus fœminæ exanimis ad vitam revocatæ. *Galen.* (*l. 6. de loc. affect. c. 4. p. 589.*) iſta habet: Prima ſpecies (de affectu Hyſterico loquitur) cujus *Heraclides Ponticus* (*in ſuo commentario*) mentionem fecit, multam exhibet de ortu ſuo ambiguitatem. Ait enim ſub hac ſpecie neque pulſum, neque ſpirationem mulieris deprehendi poſſe. Atque ob id duntaxat non videri morbum, quod exiguum in mediis corporis partibus calorem haberet. Eſt autem titulus libri Apnus, id eſt perdita ſpiratio, *Heraclidæ*, ac adſtantes quoque Medicos quæſiviſſe *ait*, an nondum ſit mortua? Sed cur librorum *Heraclidis apud Laërtium* Catalogus τὸν ἄπνουν non exhibeat, non immerito quæritur? Sunt qui *Pauſaniam* libri περὶ ἄπνου autorem eſſe, *Heraclidem vero* eum ſolum in libris περὶ νόσων explicaſſe tricantur. Vid. *Ægid. Menag.* (*in not. ad Proëm. Laërt. de Vit. Philoſ. Segm. 12. p. 9.*) Sed rem dudum his expedivit (*l. 9. p. 605.*) ipſe *Laërtius: Heraclides* quoque in libro de Morbis ait, ipſum *Pauſaniæ* dictaſſe, quæ de Apno ille ſcripſit. Erat autem *Pauſanias*, (ut *Satyrus* & *Ariſtippus* ait), cui & libros de natura compoſitos ita declaravit: *Pauſania Architi* ſapientis percipe fili. Et hoc ipſum forte poſtea *Pauſanias* operi περὶ νόσων adjecit, & magni operis, *cum Elegantiſſimo D. J. N. Pechlino* (*l. de Aër. & Alim. def. & vit. ſub aqv. c. 7. p. 85.*) loqui liceat, fecit laciniam. Non igitur eſt, ut *cum Iſaaco Caſaubono* (*in not. ad Diog. Laërt. Proëm. p. 10.*) credamus, aut *Heraclidem Ponticum* duobus in libris de eadem fœmina ſcripſiſſe, aut eundem librum habuiſſe duas Epigraphas περὶ ἄπνου vel περὶ νόσων.

§. 43.

Quod ſi igitur hoc *Heraclidæ* dogma exactius penſitamus, quid fuerit ἄπνους, an morbi hiſtoria? an morbi nomen? an medicamen? an morbus *cum laudato Mercuriali* (*c. l.*) ambigere poſſumus. Ut verò hic ad poſterius inclinat, cum hîc tùm alibi; (*l. 1. Lect. Patavin. c. 19. p. 82.*) ita & ego antegreſſores ſecutus viros in Arte illuſtres, v. g. *Galen.* qui (*l. 1. de Diff. Reſp. c. 6.*) reſpirationem, quæ penitus periiſſe putatur *Heraclidem Ponticum* ſpiritu privatam & mortuam dixiſſe ſcripſit, Hanc ἄπνοιαν *Idem* vocabat (*l. 4. de Loc. Aff. c.*

Aff. c. 7.) & *(quod* §. *præcedente* allegatum) tales hyſtericas pronunciabat, Affectus autem hic non eſt aliquot momentorum, ſed dierum. Ad ſeptem dies *(c. l.)* extendit *Plinius*, ad triginta *Laërtius (l. 8. p. 606.)*. Fuiſſe tamen & Medicamen ex illo *Laërtii (c. l.)* colligi poterit: ἄπνουν igitur *Heraclitus* tale quiddam eſſe *ait*,, quod triginta dies corpus absque ſtrepitu (ἄπνουν ſine reſpiratione ϗ ἄσηπτον) integrum incorruptumque ſervaret. An veritati hic litavit accurate *Heraclitus*, non decerno. Suſpectæ hunc fidei inſimulant quamplurimi. *Cicero (l. 1. de Natur. Deor.)* puerilibus fabulis eundem referſiſſe libros monuit, & *Plutarch. (in Vit. Camilli p. m. 250.)* Heraclidem fabulas & figmenta ſcribere ſolitum aſſeveravit. Semper Heraclidi conſvetudo eſt miracula confingere, qui & ex Luna cecidiſſe hominem dicat, *Laërt. (c. l. p. 613.)* decernit. Et hoc in divinitatis proco nulli mirum videbitur.

§. 44.

Democritum etiam ſcriptum περὶ τῆς ἄπνου edidiſſe, aut forſan *Heraclidæ*, *Democriti* eſſe, vir quidam doctiſſimus, *teſte Caſaubono, (c. l.)* cenſuit, quid autem ſecutus ſit, ſe neſcire fatetur. Tacite hic *Joſephum Scaligerum* mordet, qui (*Comment. & Caſtig. in l. 4. Manil. v. 20. p. 297.*) locum è *Cornelio Celſo*, *(l. 2. de re medic. c. 6. p. m. 62.)* eruit, quem ex eo deſcripſit *Joh. Kirchmannus*, *(l. 1. de Funer. Roman. c. 13. p. 69.)* Verba ita è *Celſo* habent: Illud interrogare me poſſe ab aliquo ſcio: Si certa futuræ mortis indicia ſunt, quomodo interdum deſerti à Medicis convaleſcant, quosdamque fama prodiderit in ipſis funeribus revivixiſſe? Quin etiam vir jure magni nominis *Democritus*, ne finitæ quidem vitæ ſatis certas notas eſſe propoſuit, quibus Medici credidiſſent. Adeo illud non reliquit, ut certa aliqua ſigna futuræ mortis eſſent. Intelligit *Celſus* volumen, *ſubdit Kirchmannus, (c. l.)* quod *Democritus* ſcripſerat περὶ ἄπνου, hoc eſt, de exanimi muliere, quæ poſt ſeptem dies revixit. Sed quo ex Antiquitate ſcriptore id probabit *cum Scaligero Kirchmann.* Inter libros *Democriti*, quos *Thraſyllus* notavit, atque in ordinem digeſſit ſecundum *Platonis* quadripartitum ordinem *ap. Diog. Laërtium (l. 9. p. 659.)* non extat. Quare cauſæ ſuæ diffidens Alii Heraclidi tribuunt, non Democrito, ſubjungit. An pro περὶ τοῦ ἄπνου, περὶ τοῦ ᾅδου legendum? Ita in Excerptis meis invenio, absque quidem Autoris & libri mentione inſertum, quod aliquoties mihi excerpenti ad alia avocato contigiſſe vidi, lego: Δημόκριτος ὁ φυσικὸς ἐν τοῖς περὶ τοῦ ᾅδου γράμμασι.

§. 45.

Empedocles Agrigentinus, ut erat inſignis divinitatis affectator, adeoque DEUS

DEUS immortalis haberi ...
ſecundum *Horat. (de Art. Poët. v. 465.* add. *Lactant. l. 3. inſtit. c. 18.*) cupiebat, quod clare innuit carmen illud *ap. Laërtium,* (*l. 8. in Vit. Ejus p. 606.*) quo incolas Agrigenti alloquitur:

Salvete, immortalis ego converſor apud vos,
Ut par eſt, DEUS, & tali me dignor honore.

Quocirca omnia ſtudio perennantis famæ poſthabens non tantum apud ſuos, dum vivebat, coli & ſuſpici, ſed & mortuus adorari volebat, ut de Eo *Georg. Horn. (l. 3. Hiſt. Philoſ. c. 12. p. 181.)* loquitur, & ἄπνυ ſcientiam & inventionem forſan ſibi arrogabat. Ex eo autem maximam gloriam conſecutus dicitur, *Laërtio, (c. l. p. 610.)* quod mulierem defunctam vivam miſiſſet, quod & *Svidas* in literas retulit. Hunc in opinionem hominum irrepſiſſe ob reſtitutam vitæ mortuam mulierem Illuſtrius (*de Vit. quorund. Philoſoph. p. 32.*) commemorat, qui (*p. 33.*) addit: Quod de exanimi muliere fertur miraculum, ejusmodi eſſe perhibent, quaſi triginta diebus corpus absque Spiritus & cibi uſu conſervaverit. Ἄπνυν φασὶ τοιῦτόν τι εἶναι, ὡς τριάκοντα ἡμέραν τηρεῖν ἄπνυν τὸ σῶμα καὶ ἄσιτον. Plura de hoc *Ægid. Menag. (c. l. p. 8. ſq.)* In hiſtoriis eſt, *meminit Andr. Libav. (Tr. de Med. Vet. & Hermet. in l. Joſeph. Michelii de Alchym. n. 41. p. 145.)* Eum medicamine quodam reſtituiſſe quendam elatum, & velut ab inferis revocaſſe. Id appellant ἄπνυν, *pergit,* quod absque cibo, potu, ſpirituque creditum ſit hominem ſervari poſſe. Sitne hæc cauſa vera an ficta? an potius nomen ex rumore natum, quaſi reſtituere poſſet eum, qui per menſem non ſpiraſſet, non licet judicare. Videntur tamen hinc habere Chemici, quo ſui medicaminis (*L. P.*) laudes efferre poſſint.

§. 46.

An Heraclidæ & Empedoclis ἄπνυς una eademque ſit, diſquirit *Exc. Joh. Nicol. Pechlin. (c. l. p. 84.)* idque negare videtur, cum *Heraclidæ*, &, qui cum Eo facit, *Galeni* nihil aliud quam obvium & mulieribus familiare ſymptoma declaret, ubi ſuperſtes circa umbilicum calor, cæteris partibus frigore collapſis vitæ luculentum præbet teſtimonium. Addere & licet ἄπνυν etiam medicamentum adverſus hunc morbum (quod ſupra §. *43.* tetigi) vocatum. In Empedoclis hiſtoria autem Libavii & mea quidem ſententia Medicaminis nomen eſt, quod Chymicum *è Libavio* decernendum putares, cum ab hoc *Empedoclem Chymicum Practicum* conſtituat. Fuit namque *ſui ſeculi Vates, Phyſicus & Medicus excellens,* quæque de Natura & expiationibus ſcripſit, ad

pſit, ad

pſit, ad quinque millia verſuum pertingunt, quæ vero de Medicinâ, ad ſexcentos, *teſte Laërtio*, (*c. l. p. 616.*) Et patriam Ejus.

Nil - - hoc habuiſſe viro præclarius in ſe
Nec ſanctum magis, & mirum, carumque videtur.
Carmina quin etiam divini pectoris Ejus
Vociferantur, & exponunt præclara reperta:
Ut vix humana videatur ſtirpe creatus,

cenſuit (*l. 1. de Nat. rer. v. 729.*) *Lucretius.* Interim *Empedoclis* ἄπνουν vel fabulam aut γοητείαν fuiſſe neceſſe credat, qui rem attentius expendit, & *Apollonii Magi* fraudibus mutuo comparat, *laudatus Pechlin.* (*c. l. p. 86.*) judicat. Quod ad fabulas *Plutarch.* (*l. de Socratis Genio p. 593.*) *Socratem* Philoſophiam ſpectris, fabulis & ſuperſtitione obſitam *à Pythagora & Empedocle*, & admodum bacchantem accepiſſe prodidit. Quod ad Magiam, *Xanthum* (non priſcum illum, ſed *Lydum*, ut expoſuit *Joh. Jonſius l. de Scriptor. Hiſt. Philoſ. c. 19. p. 105.*) de *Empedocle Mago* in magicis ſuis (horum mentionem fecit *Clemens Alexandrin. l. 3. Stromat. p. 431.*) egiſſe citatus *Jonſius* ſuſpicatur. Certum eſt (*inquit Hermann. Conring. l. 1. de Med. Hermet. c. 11. p. 107.*) *Orpheum, Onomacritum Muſæum, Pythagoram*, ut & *Empedoclem* Magiæ fuiſſe ſtudioſiſſimos, & Magicam Medicinam profeſſos. *Apollodorum* huic Magiam exercenti affuiſſe *Satyrus Laërtio* retulit, ipſumque *Empedoclem* in poëmatibus iſta profiteri (*c. l. p. 604.*) addit:

Pharmaca queis pellas morbos, leviſque ſenectam
Percipies, quæ cuncta Tibi communico ſoli.
Compeſcesque truces ventorum rite procellas,
Exorti in ſanis qui vaſtant flatibus ægros:
Surſum (ſi libeat) mox flamina pigra ciebit,
Et media induces à tempeſtate ſerenum,
Induces media pluvias æſtate ſalubres,
Et flatus ſicca, qui perflent omnia meſſe;
Extinctumque hominem nigro revocabis ab Orco.

Audiſti Philoſophi, ſed μεγαλήγορα verba, μεγαληγορίαις magicis, quarum farraginem collectam dabit *Martin. Delrio* (*c. l. p. 307. ſq.*) & *Caſp. Barth.* (*Animadv. in Claudian. l. 1. in Ruffin. v. 156. p. 1163. ſq.*) maxime conformia.

§. 47.

Quodſi igitur ἄπνουν illud exquiſite expendas, ad hyſtericas reducendum veniet, aut ad lipothymicos & ſyncopticos, ſi mares tales offendas. Præterea

terea Ecſtaticos hic mihi in mentem revoco, quibus quidem hoc nomen tribui poſſe, mihi quidem abſurdum haud videtur, cumprimis cum hi ſine omni ſenſu & motu mortuis ſimiles aliquot dies & noctes (*ut ſupra §.30. dictum*) jacuiſſe, quin & pro mortuis ſepultos compertum fuerit. Accenſeo his Pios & Contemplativos, quos aliquando ſine reſpiratione vixiſſe *Libert. Fromond.* (*l.2. de anim. c.5. Art.4. p.304.*) commemorat. Quodſi Ecſtaſis illa præterea ſit Magica, præſcientiæ futurorum aut abſentium & longius remotarum rerum ſcientia dicata, qualis Lapponibus & Finnonibus, *teſte O. Magno*, (*l.3. Epit. Hiſt. Gent. Septentrion. c.17. p.119.*) uſitata, τὸ ἄπνουν commodè præcedet τὸ ἔμπνουν & ἔμφρων. Ἔμπνουν autem id quod ſpiritu (in Enthuſiaſmo ſ. furore divinitus immiſſo) repletum, & Ἔμφρων quod prudentia (*ap. Plutarch. in Amator. p.m. 407.*) deſignat.

§. 48.

Præmiſſis his an ejusmodi homines ſine omni reſpiratione ad longum tempus, ſpatium nempe aliquot dierum & ultra vivere poſſint? diſquirendum. Reſpirationem ad vitam neceſſariam ſummis viſum Medicis, ipſa non reclamante Experientia. Aëris (πνεύματος) tanta omnibus ineſt necesſitas, ut ſiquidem aliis omnibus & cibis & potionibus quis abſtineat, duas tamen & tres vel plures dies poſſit vitam ducere; At ſi quis ſpiritus in corpus vias intercipiat, vel exiguâ diei parte homini pereundum ſit. Adeò neceſſarius eſt ſpiritus in Corpore *Hippocrates* (*l. de Flatib. p. m.79.*) dictitavit. Ἐν τῷ ἀνα-καὶ ἐκπνεῖν τὸ ζῆν, καὶ τὸ ἀποθνήσκειν annuit (*ap. Ariſtot. l. de Reſpir. c. 4.*) *Democritus*, quod & ipſe repetiit *Philoſophus*. (*c.l. c. 21.*) In confeſſo eſt, ſuccinit *Galen.* (*l. 4. de loc. affect. c. 7. p. 518. & l. 6. c. 4. p. 590.*) & ſpirationem â vitâ & vitam â ſpiratione ſeparari poſſe, & ſpirantem non vivere eſſe impoſſibile. Parem eſſe aëris neceſſitatem cum ad animalium vitam tam ad ignem conſervandum *Th. Cornel. Conſentin.* (*Progym. Phyſ. 7. p.313.*) aſſeruit, & ſpiritus igneos in Corde, uti flamma ardens, aëre privatos, illico cum flamma ſuffocari *Georg. Ent.* (*Demonſt. Circulat. ſangvin. Digreſſ. 6. p.185.*) Manifeſtum id erit iis, qui motum ſangvinis non ignoraverint, at iterum *Conſentin.* (*c. l. p. 307.*) Pulmones non flabella, ſed ληνὸν, torcular eſſe circulando ſangvini dicatum *Alex. Maurocordat.* (*Pnevmat. inſtr. Circul. ſangv. c.2. p.28. it. c.7. p.46. & c.10. p.90.*) Pulmones, quâ motu reciproco aërem agunt, folles æmulantur, quâ vero ſangvinem exprimunt, & circulationem ejus efficiunt, torcularia jure merito nuncupaveris, quæ aëris adjumento in inſpiratione quidem ſangvinem è ſiniſtro ventriculo exprimunt,

in exſpiratione verò è dextro revehunt. Atque inde eſt quod animal obit abolita reſpiratione, quia nimirum ceſſat ſangvinis circulatio, quam ad vitam animalis perfecti neceſſariam eſſe hoc ſeculo in Republica Medica communi ſophiſmate ſtatutum decretumque eſt *Alexander Maurocordat.* (*c. l. c. 7. p. 49. ſq.*) ratiocinatur, cum quo eandem inflant tibiam *Joh. Pecquet.* (*Diſſ. Anatom. c. 10. p. 134.*) *Paul. Marquart. Slegel,* (*de mot. ſangv. c. 7. p. 82.*) *Guerner. Rolfinck,* (*l. 3. Diſſert. Anat. c. 31. p. 569.*) *Malach. Thruſton.* (*Diatrib. de reſpir. uſ. S. 14. p. 60.*) Reſpirationis neceſſitatem demonſtrat *Fr. Bayle* (*Probl. 100. p. 148.*) Hinc *apud Plautum* (*Mil. Glor. A. 4. ſc. 8. v. 26.*) *Pleuſides:*

Tentabat, ſpiraret, annon

mulier, malo forſan hyſterico obnoxia.

§. 49.

Ad Problema datum quidam affirmativè reſpondent & non ſolum ægrotos, ſed & ſanos ad tempus ſine reſpiratione vivere poſſe probare ſatagunt. Neque reſpiratio neque cordis & arteriarum motus ad vitam abſolute neceſſaria ſunt: Siquidem hujus in ſemine, uti pulmonum in utero nullus eſt uſus, cordeque exſecto vita perſtat, *Joh. Marc. Marci,* (*Phil. vet. Reſtit. p. 4. S. 1. p. 392.*) diſſeruit. Actiones animales diu in multis perſiſtere, ac inoffenſe peragi reſpiratione nulla ſuſcepta *Jah. Jac. Wepfero* (*de loc. aff. in Apopl. p. 180.*) placuit. Addit: (*p. 181.*) Novi ab utero ſuffocatas ad ſenſum non reſpiraſſe, & tamen anxiæ ſolicitudinis & dictorum ab aſtantibus prolatorum paroxiſmo ceſſante probe recordatas eſſe. Hortulanum Suecicum cætera ſenſu & motu deſtitutum ſonantes Stockholmii Campanas ſub aquis obſcurius percipere ſibi viſum *Exc. Joh. Nicol. Pechlin.* (*c. l. c. 10. p. 131.*) & ex eo *immortalis famæ Vir, Th. Bartholin.* (*Vol. 4. Act. Haffn. obſ. 42. p. 136.*) quamvis hujus non meminerit *Joël. Langellotti* (*Miſcell. Curioſ. Dec. 1. Ann. 6. obſ. 20. p. 30.*) recenſita hiſtoria. Aſſentiuntur his *Joh. Matthæus,* (*Med. quæſt. 4. p. 20.*) *Frid. Loſſius,* (*l. 4. obſ. Med. 13. p. 355.*) *Isbrand à Diemerbroeck.* (*l. 2. Anat. c. 13. p. 464.*) Ipſe *Dan. Sennert.* (*l. 4. Med. Pract. P. 2. S. 3. c. 4. p. 237.*) hyſtericas non reſpirare putavit. Nec *Ariſtoteles* forſan ab hac mente alienus, dum ſcriberet: (*l. 1. hiſt. animal. c. 11. p. 828.*) Datur vivendi facultas, etſi ſpiratio deſit.

§. 50.

Cum vero vitam extra uterum ab inſpiratione incipere, exſpirandoque finiri *cum Ludovico Mercato* (*l. 1. de Uſu Cord. Arteriar. & Pulſ. Tr. 2. p. 529.*) experientia certiſſima perſuaſus & adactus credam, negativæ parti potius me

aggre-

aggrego, & in anteceſſum noto (α) me loqui de homine perfecto extra uterum ejusque membranas vivente. Fœtum in utero reſpirare voluerunt ex Antiquis quidam *à Joh. Bapt. Sitono*, (*Jatroſ. Miſcell. Tr. 47. p. 300. ſq.*) citati; ſunt & è recentioribus *Anton. Deuſing.* (*p. 3. Geneſ. Microcoſm. S. 1. §. 49. & Ex. de reſpir. §. 158. p. 177.*) & *Gualth. Charleton*, (*Exerc. Phyſ. Anat. 8. §. 15. p. 164.*) *Theodor. Craan.* (*Tr. de hom. c. 149. p. 741.*) Obſcuram in fœtu reſpirationem admiſit *Rob. Boyle.* (*Digreſſ. de Reſpir. p. 330.*) Fuit autem Antiquorum opinio, quod fœtus attrahat aërem aut potius halitus ex matre, ſicut attrahit ſanguinem & nutrimentum per easdem vias. Ita etiam *Barthol. Kekermann.* (*l. 3. Syſtem. Phyſ. c. 28. p. 441.*) Conf. *Joh. B. Siton.* (*c. l. p. 301.*) *Coſm. Viardel.* (*Anmerck. von der Weibl. Geburth. c. 24. p. 103.*) quamobrem mulierem gravidam duplo majore reſpiratione uti, quam non gravidam *Joh. Heurn.* (*in Hipp. S. 5. aph. 31. p. 358.*) cum *Euſtachio Rudio* (*l. 2. de Pulſ. c. 3. p. 82.*) ſomniabat.

§. 51.

Non ego ſuccum à matre infuſum materiæ aëreæ mobilioris copiis proportionatis imbutum eſſe cum ſangvini arterioſo involutus intra illius pulmones vitalitatis perpetuandæ Characterem receperit, ut bene *Excell. Bohn.* (*Progymn. 3. p. 38.*) auguratur: Et fœtum à matre rarefactum ideò ſangvinem vel liquorem fermento aëreo imbutum recipere argute concludit *Joh. Nic. Pechlin.* (*c. l. c. 8. p. 98.*) Conferantur cum his, quæ habet *Mayow.* (*in Tr. de Reſpir. foet. in Ultro & Ovo p. 173.*) Quæ ipſa etiam eſt cauſa, quod ſanguis fœtus absque nova fluidi aërei miſtura conſtare poteſt, ut iterum *Pechlin.* (*c. l. c. 9. p. 111.*) Illum vero actum reſpirationis nomen mereri, adeoque reſpirationem per vaſa umbilicalia admittere, monſtro propius videtur, ac illud *Alcmæonis*, qui (*teſte Ariſtotele c. l.*) Capras per aures reſpirare docuit. Non enim quamdiu foetus in utero & extra uterum etiam membranis adhuc incluſus reperitur, reſpirat, quod olim etiam *Aſclepiades* docuit *ap. Galen.* (*l. 6. de U. P. c. 13. p. 512.*) qui & ipſum Galenum habet conſentientem. Plura *Isbrand à Diemerbroeck*, (*l. 1. anat. c. 24. p. 332.*) *Martin Schoock*, (*de Ferment. p. 199.*) ubi rationes inſimul proſtant. Qua de Cauſa etiam infantes, qui amicti naſcuntur (*welche ihr Kleidgen mitbringen*, in maſculis galea, in fœmellis vitta, Italis induſium vocatur, ut eſt *apud Andr. Veſal. l. 5. de corp. human. fabr. c. 17. p. m. 483.*) membranis non divulſis in lucem prodeuntes non ſuffocantur, quanquam utero excluſi aliquantiſper jaceant, aëris uſurâ privati. Eadem ſors fuit plurimorum infantium, qui mediante partu cæſareo alvo exemti ſunt. Facta â me canum fœmellarum diſſectione ſæpius

us obſervare licuit catulos utero excluſos aliquot horis intra membranas eos ambientes citra reſpirationem vivere, *narrat Franc. Bayle*, (*ap. Nicol. de Blegny Ann. 1. Zodiac. Gallic. menſ. Jan. obſ. 9. p. 25.*) Gemella experimenta dabunt *Rob. Boyle* (*c. l. p. 326.*) & *Joh. Nic. Pechlin.* (*c. l.*) quibus & mea addere poſſem. Filia *Antoniæ Giraud* quanquam menſes novendecim in utero manſerit, non ideo ſuffocata fuit, *Idem* (*c. l.*) habet. De muliere, quæ ſedecim amplius menſes fœtum in utero geſſit, eumque ultra decem menſes huc illuc variè ſe commoventem ſenſit, tandemque vivum peperit *Gvilh. Harveus.* (*Ex. de part. p. 335.*) Quid de illis qui viginti tres menſes, biennium, triennium, quin & quadriennium in utero morati vivi lucem aſpexerunt, quorum hiſtorias vide ſis (*l. 6. obſ. med. p. 581. ſq.*) *apud Joh. Schenckium*, dicamus? Sed hæ aut ſupra naturæ ſphæram, aut fabulæ ſunt.

§. 52.

Nec naturam unquam intendiſſe Embryonis in utero reſpirationem, res ipſa loquitur. Infantis ſane intra membranas & aquas eisdem incluſas poſitus id evincit. Commode huc referenda arcta uteri clauſura in gravidis, de quâ iſta *Isbrand. à Diemerbroeck.* (*c. l. p. 333.*) In ancillæ veneno interemtæ cadavere invenimus inter alia uterum â longitudinis manus fœtu tumidum, ejusque oſculum non modo arctiſſime contractum, ſed tam glutinoſo ac tenaci humore pituitoſo obſeratum, ut nusquam tenuis ſtylus immitti poſſet, niſi majore vi per gluten illud adigeretur. Illud ipſum etiam vidimus, & medicinæ ſtudioſis demonſtravimus, in alia muliere circa ſeptimum menſem gravida. Add. *Hieron. Fabric. ab Aquapend.* (*de Fœt. Format. P. 2. c. 9. p. 143.*) Aërem igitur per uterum, per membranas & aquas in os fœtus adigi mihi ſemper, ut *Pechlino*, (*c. l. p. 99.*) duriſſimum viſum, quamvis id crediderit *Lambert. Velthuſ.* (*Tr. de Generat. Animal. c. 11.*) Nec vagitus uterini defenſor *Gvalth. Needham.* (*de Format. Fœt. c. 3.*) accurate calculum poſuiſſe videtur, dum aërem quidem extrinſecus ad fœtum accedere poſſe inficiatur, eundem tamen per humorem intus deliteſcentium fermentationem illic produci, ſicut flatus in ventriculo, inteſtinis aliisque partibus generantur, affirmat.

§. 53.

In quem uſum vero in fœtu pulmones & reliqua reſpirationis organa fabricavit ſupremus conditor? regeres, ut proſpiceret de futuro Embryoni, alias ſi his deſtitueretur imperfecto, & ad vitam extra uterum non rite diſpoſito. Talem habent uſum, qualem cerebrum, oculi & reliqua ſenſuum inſtrumenta, imo qualem etiam in jam expoſitis teſticuli, uterus & ovarium. Accedit

demum

demum interna partium ſingularis conſtitutio & fabrica, ab in lucem editorum diſpoſitione multum differens, foramen ſiquidem ovale & canalis arterioſus in fœtu ſunt, quibus patulis ſanguis pulmonibus intactis circumferri poteſt. Ne autem ſangvis ſemel de vaſe in vas transfuſus remeet, foramini quidem venarum præfixa eſt valvula laxa mollisque, canali autem datus poſitus obliquus, ne ſangvis redire poſſit eâ viâ, quâ venit. Accuratiſſime igitur aliam rationem eſſe Embryonis adhuc virginis, aliam expoſiti in lucem; ille ſine aëre ob cauſas datas vivere poteſt; hic naturaliter non poteſt, arbitratur *accuratiſſimus Pechlin.* (*c.l.p.97.*) Et reſpirationis deſiderium in Embryone promanare, ut quietis impatiens, dum in utero hactenus in ſtatu ſomni verſabatur *ſecundum Gvilhelm. Harveum,* (*Exerc. de Partu, p.331.*) & *Malach. Thruſton,* (*de Uſ. Reſpir. ſ.23.p.92. & in Animadv. p. 163.*) exitum quærat, cum ſanguinis & muſculorum vis majorem expoſcat activitatis ſphæram, & corporis moles plus alimenti, & pro robore illo corporis aliter affecti flagitet. Clarius & felicius forſan *Excell. Joh. Bohn.* (*Circul. Anat. Progymn. 3.p.37.*) rem paucis expediit ſcribens: Fœtus auram liberiorem expoſcit & anhelat, quod fluidum ejus intrinſecum ſine motore externo machinæ magis grandeſcenti impar evadat. Quod ſi igitur vinculis uterinis ſolutus vitale lumen aſpexit fœtus, auras etiam vitales haurire incipit, ſubita vociferatione, niſi ſit debilis, nativitatem ſuam annunciat, quod ab irrumpentis in fauces ac pulmones externi aëris impulſu tam valido ac inconſveto, re adeò inſolita, ipſo præſertim aëre inter exſpirandum primum reflexo arteria aſpera & fauces irritentur ac ſollicitentur, ut bene conjecturat *ingenioſiſſimus Joh. Chriſt. Sturm. (P.1. Colleg. Curioſ. Experiment. Auctuar. ad Tentam. 6. Conſ.5. p. 55.).* adeoque pulmones in perpetuo hactenus otio conſtituti, & à ſangvinis craſſioris nutrimento purpurei denſi & graves à ſuſcepto aëre albicant, & leviores redduntur, perpetuoque damnantur motui.

§. 54.

Foramen illud ovale in fœtu ſub dextra cordis auricula prope coronariam, antequam cava ſe plane in dextrum ventriculum aperiat poſitum, per anaſtomoſin venam cavam unit cum vena pulmonaria, vena arterioſa antiquioribus dicta, cui foramini à parte hujus venæ prætenditur valvula membranea tenuis, firma tamen & dura foramine major, ſangvinis in ſiniſtrum ventriculum à cava illapſi refluxum impediens, de die in diem arctius clauditur, usq; dum tandem obliteretur & conſpectui noſtro ſe ſubducat. Ita & canalis extra cor, quo arteria pulmonaria jungitur cum arteria magna & ſangvinem è dex-

è dextro cordis ventriculo in pulmonem expulſum in aortam transfundit, ita ut in ſiniſtrum ventriculum non illabatur. Vid. *Isbrand. à Diemerbroeck*, (*l. 2. anat. c. 10. p. 409.*) poſt partum concidit, & nulli uſui in poſterum futurus extabeſcit. Contigit utrumque non ſtatim atque animal editum eſt, ſed poſt aliqvot ſeptimanas, quod *è Veſalio* recitat *Caſp. Hoffmann.* (*l. 3. de Thorac. c. 13. p. 97.*) In vitulo duarum aut trium ſeptimanarum id perſpicue ſe oſtendiſſe aliquoties affirmat. Vere rarum eſt in quinquagenario illud adhuc patuiſſe, quod notat *Ol. Borrich. ap. Th. Batholin.* (*Cent. 3. Ep. 97. p. 420.*) Et hæc cauſa erit cur modicè reſpirent modo nati infantes, & non ita facile ſuffocentur, prout bigam obſervationum communicat *ſæpe laudatus Bohn. (c. l. p. 40.)* Et ipſe novi infantem à matre adhuc rubentem in ſpelæo vulpis abſconditum firmiter occluſo introitu diem & noctem ſalva vita latuiſſe. Plu- ar *Th. Cornel. Conſentin. (Progymn. 7. p. 310.)* Patere id etiam poterit in illo phænomeno, quod nos in tenellis adhuc deprehendimus, ubi in momento cumprimis ira correptis reſpiratio ad aliquot minuta ſufflaminatur, ut facie tumidâ & rubeſcente morti proximi videantur, quod vulgariter *das Auſſenbleiben der Kinder* vocant.

§. 55.

Noto præterea (β) circulationis ſangvinis in fœtu præſentiam, antequam reſpirare incipiat Embryo, reſpirationem ad vitam nil conferre affirmantibus nil probare. Punctum illud ſaliens in ovo incubato quarto die conſpicuum ſuam habet Diaſtolen & Syſtolen. In ſua Diaſtole ceu minima ignis ſcintillula effulget, & mox in Syſtole viſum prorſus effugit & diſparet, *tradidit Gvilhelm. Harveus*, (*Exerc. de Gener. Animal. 17. p. 62.*) Oculatior *Harveo* armatoque oculo *inſtructus Marcell. Malpighius*, (*de Ovo incubato p. 4.*) poſt triginta ab incubatu horas cor deprehendit. Poſt quartum vero diem ex hiante pectore cor erumpebat, & primo ſanguis ab auricula propellebatur per canalem ſubalbum in cordis dextrum, à quo in ſiniſtrum, indeque in continuatas arterias. (*p. 5.*) Succedente tempore ubi cor cum vaſis & reliquis viſceribus perfectum fuerit, ſangviſque circulariter moveri incipit, longe alia via in utero ac in recens nato circulum illum promovet Natura, ut jam (*§. præcedenti*) dictum, & ita cordis motus & ſanguinis absque reſpirationis ſubſidio celebratur, licet debiliter pro exigentia tamen Naturæ ſufficienter. Pulmonum vices ſupplet maternus calor & vaſa per Epar uterinum diſperſa. Vid. *Malach. Thruſton. (Diatr. de Uſ. Reſpir. S. 13. p. 54. & S. 21. p. 81. ſq.)* In nato autem infante motus cordis debilis ac vix perceptibilis.

Egre-

gium eſt *Roberti Boyle (c. l. p. 325.)* experimentum: Prægnantem Canem cepimus jamjam parituram, eique ſuſpenſæ abdomen aperuimus & quatuor catulos in utero invenimus, & poſtquam integumentis, quibus involvebatur, & à liquore in quo natavit, illum liberaſſemus, obſervavimus, quod repente plurimum hiaverit, linguam moverit, reſpirationemque exercuerit. Reliquos etiam ex utero exemimus, in quibus diſſectis tantum ſpiritus vitalis non invenimus, ut qui ulli in corde eorum motui perceptibili producendo ſufficeret, cum tamen alterius catuli (diſſecti) Cor, qui ſemel reſpirationem exercuiſſet, tamdiu pulſum continuavit, ut nos ipſi auriculam pulſare quinque vel ſex horas poſtea obſervaverimus, ſervusque, qui nobis dormientibus experimento invigilavit, atteſtabatur, vidiſſe ſe pulſationem iſtam duas usque horas continuatam. Hoc ipſum *Pechlin. (c. l. p. 98.)* plus ſemel deprehendiſſe, ipſe teſtatur. Contraria huic videtur *Joh. Riolani (l. 4. Anthropol. c. 8.)* narratio: Si ovis vel capræ (gravidæ) uterum ſecueris, intactis membranis videbis trans membranas cor agitari. Nam ſupra membranas appreſſa manu thoraci cordis motum ſenties. At nondum reſpirat fœtus, quia ſunt integra involucra, quibus undique ſeptus & obvolutus eſt. Quod ſi ſupra membranas os fœtus apprehendas & ante conſtringas, ut nequeat ore vel naribus aërem inſpirare, & diſciſſis membranis thoracem momento incidas, cor ipſum micare deprehendes, quod ſæpe à nobis obſervatum & publice demonſtratum. In *Boylei* hiſtoriâ candor & acumen ejus de veritate nullum injungunt dubium: In *Riolani* ſecandi dexteritas & exercitatio. Utraque à vero aberrare non poteſt, ſi ſtrangulationem lentam, & violentam diſcernas, quæ motum matris ſuffocandæ & agonizantis modo lenem modo excesſivum fœtibus imprimere potuit. Salva interim res eſt fœtum excluſum modeſte & vix ſenſibiliter ſpiritum haurire, quod iterum *(è præcedente §.)* abunde patet.

§. 56.

Neque (γ) reſpirationem contingere ob pulſum, luce ſua radiat, cum ante reſpirationem micet punctum ſaliens, & usque ad partum ipſum Cor cum auriculis pulſitet, licet nullus reſpirationis actus tum contigerit. Nec in difficili reſpiratione pulſum non variare perpetuum non eſt. Cohibe Spiritum, quantum potes, *inquit Caſp. Hofmann, (l. 2. de Thorac. c. 18. p. 45.)* videbis ſubito mutari pulſum. Pulſus ſane â reſpiratione peculiaris quiſpiam motus eſt, & quadantenus accidentalis, neque finem habere videtur *Ariſtoteli. (l. de Spirit. c. 4.)* Ipſe *Galen. (l. de pulſ uſu c. 2. p. m. 141.)* miratur

F quid,

quid, tum Medicis omnibus, tum Philoſophis ſui temporis, in mentem venerit, ut reſpirationi & pulſui eundem uſum tribuerint, præſertim illa nobis, ut videtur, neceſſariâ, hoc, ut apparet, vel omnino nullum, vel plane exiguum conferente uſum. *Galeno* ſe aſſociabat *Auguſtin. de Laurent.* (*Decad. 1. Diſcept. Med. 5. p. 101.*) & (*Tr. Blas human. n. 51. p. 152.*) *Helmont.* Multa hyemis ſpatio ſub luto abſque reſpiratione victitant, quamvis non ſine pulſu pronunciat *Idem*, (*c. l. n. 24. p. 147.*) quod exemplo ranarum & hirundinum (*c. l. n. 33. p. 140.*) firmat. Interea ſecundum ætates, juxta tempora, & regiones, & omnes nos ambientis aëris conſtitutiones, tum pulſus cum reſpirationibus, tum reſpirationes cum pulſibus proportionem habere non diffitetur. Exacte & exquiſite tamen ea talis non eſt. Motus enim Cordis frequentior eſt *juxta Georg. Ent.* (*Demonſtr. Circul. Sangv. Digreſſ. 6. p. 208.*) quia ſangvinis copia uberiore opus eſt, ut pulmones ad contractionem ſui, ſangvinisque propulſionem ſtimulentur. Niſi quis cum Eo velit id accurſui ſolum ſangvinis ad flammulam attribuere. Add. *Paul. Marquard. Slegel* (*de mot. ſangv. c. 7. p. 50.*) Intra horam 360. indigemus reſpirationibus, quarum quævis duret ſecunda decem *J. B. Ricciolus* è *Marino Merſenno* (*T. 1. Almageſt. nov. p. 1. l. 2. c. 17. p. 75.*) indicat. *Alexander Maurocordat.* vero ſemihora plus quam bis vel ter millies nos reſpirare (*de mot. & uſ. pulmon. c. 10. p. 90.*) commemorat, qui tamen male calculum mihi poſuiſſe videtur. De Corde vero quod una ſemihora plus quam mille pulſus faciat, imo in aliquibus & aliquando bis, ter vel quater mille, *Guilh. Harveus* (*Exerc. Anat. de mot. Cord. & ſangv. Circulat. c. 9. p. 88.*) aſſeruit., ex *Richardi Loweri* autem computo (*Tr. de Cord. c. 3. p. 155.*) intra horam ad minimum duo mille. Si igitur *Fr. Baconi de Verulamio* (*Hiſt. vit. & mort. col. m. 556.*) aſſurgas, pulſus arteriarum & motus Cordis ſyſtoles & Diaſtoles triplo velocior quam Reſpiratio. Accuratiori calculo uſus videtur *Auguſtin. de Laurentio* (*c. l.*) & *Zacut. Luſitan.* quando (*l. 4. Med. Princip. Hiſt. 27. qu. 36. p. 884.*) ferè quinquies pulſare Cor uno reſpirationis intervallo aſtruxit: qui ſi ſexies ſcripſiſſet, *Merſenni* & *Loweri* computo accuratius reſponderet iſte numerus reſpirationis 360. in hora, per ſex multiplicatus 2160. per quinque vero 1800. pulſus ſiſtat: Pulſum mutari poſſe celerrime, ita, ut in minimo puncto temporis alteretur *Joh. Baptiſt. Montano* (*l. 1. de Urin. c. 2. p. m. 584.*) libenter aſſentior, ubi verò pulſum millies in hora mutari propter animi affectus Idem aſſerat, me hactenus apud illum legiſſe non memini, nec id poſſibile fore credo, quamvis hanc ſententiam alleget & approbet (*l. 2.*

de

Thorac. c. 20. p. 49.) *exacti alias judicii vir, Caſp. Hoffmann.* Præterea cum pulſus & reſpiratio à diverſis contingant facultatibus, & per diverſa inſtrumenta; fit ſecundum *Fr. Valleſ. (l. 3. Controv. c. 2. p. m. 126.)* ut reſpiratio & pulſus à ſimilibus, aut iisdem cauſis alterentur eodem modo, ut qui iraſcuntur aut exercentur declarant. Verum hoc ex ipſius ſententia intelligi debet demta voluntate, quæ poteſt, ut lubet, permutare reſpirationem, pulſum minime, (addo niſi ſumma reſpirationi vis inferatur) ut modo dictum. Proinde phrenetici quanquam habent reſpirationem magnam & raram, non tamen habent talem pulſum. Excipi etiam debent vitia organorum; Nam cum hæc diverſa ſint, poſſunt reſpirationem aliter atque pulſum permutare. Plura *(c. l.) Zacut.*

§. 57.

Neque hic exactè (δ) opponi urinatorum ſtatum veritati conforme eſt, quamvis & ad hos provocet *J. N. Pechlin. (c. l. c. 20. p. 141.)* Quis omni reſpiratione deſtitui Urinatores prodidit unquam? Neque hos ſpiritum ſusq; deq; habere tot machinarum fabricæ ſatis evincunt. Allegavi quasdam *alibi, (M. N. C. D. 1. ann. 5. & 6. obſ. 89. p. 126.)* ex Aliis. Audivi eſſe, qui, quo diutiſſime ſub undis durare poſſent, vitro commode in hoc facto prægrandi ac capaci utantur, in quod narium orisque ſpiritum effunderent, faciei circum preſſim alligatum, *narrat Nicol. Wynmann. (Colymbet. E. 7. 6.)* Φιμῦ *ex veteri Etymologico* recenſuit *Marc. Aurel. Severin. (Diatr. de piſc. Reſpir.)* cujus excerpta dedit *Matthias Zimmermann, (Analect. Miſcell. Menſ. XII. Tit. 6. p. 623.)* Arundinis aut proboſcidis coriacei cujus inventionem ab Elephante homines didiciſſe *ex Ariſtotele (l. 2. Hiſt. anim. c. 1. & l. 9. c. 46.)* conſtare poterit. Delineavit rem *Robert. Fludd à Fluctibus, (Utr. Coſm. Hiſt. tr. 2. p. 6. l. 1. p. 419.)* & per ejusmodi canalem aërem hauſiſſe navis ſubmarinæ Drebbelianæ cives *Georg. Philipp. Harsdörffer (T. 2. Delic. Philoſ. Mathem. p. 13. propoſ. 8. p. 493.)* ſuſpicatur. Per ejusmodi canalem etiam ſpecies ſonorum ſub aqua urinantes haurire *B. Joh. Conr. Dannhauero, (Diſp. 3. Colleg. Pſycholog. Contr. 1. §. 2. p. 100.)* & lucernæ ſubſidio iſto lucem in regiones ſubmarinas deferri commode poſſe, commodiusque ibidem operari *Marino Merſenno* placuit, quam quidem ſpeculationem optimam, ſed difficulter in opus deduci judicavit, *Athanaſ. Kircherus, (l. 10. Artic. magn. luc. & umbr. p. 2. c. 7. p. 723.)* cum variis rationibus, tum comprimis quod experimentum ab urinatoribus Melitenſibus in uſum deductum ſit irrito conatu. An huc lebes *Ariſtotelis* pertineat, *(S. 22. probl. 5.)* diſquirere nec eſt animus, nec locus. Sunt præterea cacabi, loricæ, caligæ, de quibus vid. *Caſp. Schott. (l. 6. Technic.*

Curioſ. c.393.) &, quos ille citat, *Schwenter. Taiſner. Keſler.* Catinus ligneus & dolium ap. Franciſc. Bacon. de Verulamio, (*Impet. Philoſ. col. 102.*) Campanæ Urinatoriæ, de quibus *Excell. Joh. Chriſt. Sturm.* (*P. 1. Colleg. Curioſ. Tentam. 1. p. 1. ſq. P. 2. Tentam. 1. p. 1. ſq it. T. 1. Philoſ. Elect. Exerc. 7. c. 2. Phænom. 1. p. 325.*) & *Caſp. Bartholin. Th. F.* (*Vol. 4. Act. Hafn. obſ. 22. p. 62.*) qui & integrum de urinatoribus promiſit Tractatum. De inventore harum campanarum *citatus Sturmius.* (*in auctar. ad phænom. p. 3. ſq.*) Deferunt præterea certis machinis incluſum aërem ſecum ad maris fundum, quo defectum aëris futurum ſuppleant, quales ſunt Ampullæ vitreæ, & cum hæ facile frangantur veſicæ. Ex urinatore reſcivit *immortalis famæ Philoſophus Robert. Boyle,* (*de vi aër. Elaſt. Exper. nov. mechan. 41. Digreſſ. de reſpir. p. m. 332.*) non potuiſſe ſe ultra duo minuta ſuſtinere, niſi ad aërem ſe contulerit, quem ſecum portabat in machina quadam. Ex *Cornel. Drebbelii Genero* accepit *Idem,* quod (*c. l. p. 321.*) retulit: *Drebbelium* in ſubmarinâ ſuâ navigatione Chymicum habuiſſe liquorem, quem præcipuum inter ſubmarinæ navigationis Arcana duxerit. Quotiescunque puriorem aëris partem conſumtam, vel nimium reſpiratione degravatam, & eorum effluviis, qui navigarunt ſaturatam animadvertit, recluſo vaſe illo liquore repleto derepente turbato aëri talem vitalium partium proportionem reſtituit, qualis efficere potuit, ut reſpirationi aliquandiu ſubſerviret. Ingenioſè id pluribus proſequitur *J. N. Pechlin.* (*c. l. c. 9. p. 128.*) Sal aëris balſamicum fuiſſe *Kenelm. Dygby* (*de plant. vegetat. p. 54.*) conjiciebat: Mihi dubium non eſt, definit *Joh. Tack.* (*Phaſ. Phil. 3 p. 33.*) fuiſſe Spiritum aëris concentratum, rerum omnium vitam, aquam in mari mundi verſantem, cœlum philoſophorum, cujus pater eſt ſol, mater luna; rem per quam in triplici regno animali, vegetabili & minerali fiunt adaptationes mirabiles, cujusque virtus integra eſt, ſi verſa fuerit in terram, & cujus beneficio & ſecreta unione cum humido radicali & fixo, quod adhuc in cineribus latet, rerum procuratur reſuſcitatio quædam. Judicat de his *Barthol. Kekermann.* (*l. 3. ſyſtem. Phyſ. c. 28. p. 441*) Urinatores niſi habeant peculiare pactum cum Diabolo, admodum ægra uti reſpiratione: Nam etſi per ſuas fiſtulas & vitra aërem attrahant, tamen id inter natandum neceſſe eſt impedite fieri. Hæc de urinatione artificiali.

§. 58.

Quod ſimplicem & naturalem ſpectat, ſeu urinatores absque ullo machinarum ſubſidio, ex aſtris hos deduxit *Jul. Firmic. & Manil.* (*l. 4. Aſtronom. c. 1. v. 217*) dum canit:

Ultima quos gemini producunt ſidera Piſces,
His erit in pontum ſtudium, vitamque profundo

Cre-

Credent, & puppis aut puppibus arma parabunt,
Quicquid & in proprios pelagus deſiderat uſus.

A primis annis huic aſſueſcunt in inſula Lesbo (*Sandys l. 1. Itinerar. p. 39.*) & qui illam optimè callent, à virginibus adamantur. (*ibid. p. 140.*) Pulmones ut amplitudinem conſequantur, exercitio ſingulari opus eſt. Audivit *ex Veſalio Levinus Lemnius*, (*l. 2. de Occult. nat. mirac. c. 6. p. 160.*) Maurum quendam urinatorem Ferrariam ex triremi adductum, qui unus longius producebat vocem, ac continuo clamore absque reſpiratione inſiſtebat diutius, quam quatuor robuſtiſſimi Pugiles: Idem rurſus cohibito ſuppreſſoq; ſpiritu ac naribus, oreque occluſo absque ulla halitus animæque reductione cum illis certabat. Quo naturæ munere hoc erat conſecutus, ut ſemel iterumq; captus elapſus ſit, mergoq; avi ſimilis intima maris per ſemihoræ ſpatium penetrans captivitatis jugum morte acerbius excuſſit. Prout quisque magis aut minus ſe exercuerit, ita reſpiratione intenſiore, aut non niſi remiſſiore opus habet *juxta Joh. Mayov. (de Reſpir. fœt. in uter. & ov. p. m. 281.)* Exercitio ejusmodi aperiri etiam poſſe & apertum ſervari foramen ovale. Integrum & pervium à Natura id ſervatur in Amphibiis v. g. Lutris, Caſtoribus, Phocis, Anatibus &c. quæ proinde ſub aquis diutule vivunt & collotenus prehenſa difficulter ſuffocantur. In quadrimulis, qvinquennibus imo & grandioribus pueris id etiam obſervatum *Th. Conſentino.* (*Progymn. 7. p. 309.*) Repertum eſſe ad trigeſimum annum adhuc patens (*Th. Bartholin*, (*l. 2. anat. reformat. c. 7. p. 410.*) retulit, in viro quadragenario ab Anglis, *teſte Pechlino*, (*c. l. p. 108.*) & in ſene Patavino iterum (*c. l.*) *Bartholin.* Habet tamen quædam, eaque non contemnenda, quæ hanc opinionem labefactare poterunt, ſæpius laudatus *Pechlin* (*c. l. p. 109.*) Temperamento tales eſſe frigido, & ad piſcium & ſirenum ingenium accedere (*c. l. p. 110. & 119.*) edixit, hisque ſanguinem nitroſum (*p. 121.*) attribuit. Addo quod talium ſanguis ſeroſus adeoque in grumos non ita facile coagulabilis, ut in calidioribus animalibus. Teſtantur rerum Scriptores naturalium, *inquit Nicolaus Wynmann*, (*c. l. E. 6. b.*) eos ad natandum (uriandum, hos enim etiam includit) idoneos maxime ac præſtantiſſimos eſſe, qui quam minimum habeant aut nihil Lienis, & hoc fortaſſis ſic ſe habet, quo eodem modo conſtituti ex veteri fabula *ap. Plin.* (*l. 10. c. 37.*) perniciſſimo curſu alios anteeant.

§. 59.

Urinatorum & inſignium natatorum indiculum dedi alibi; (*M. N. C. Dec. 1. ann. 5. & 6. obſ. 89. p. 127.*) Urinandi artem exercent quidam alimento-

rum gratia, quod Ichtyophagis (*Plin. l. 7. c. 33. Solin. Polyhiſt. c. 58.*) in more poſitum. Novit hominem Tubingæ *Nicol. Wynmann*, (*c. l. E. 7. b.*) qui natandi dexteritate præſtigioſaque ſpiritus præter naturam hominis retinendi arte in imos Necchari gurgites ſeſe dejiceret guraretque diu; Piſces quosq; optimos, velut delectu, colligebat, neſcio qua magia deluſos ac circumventos etiam, tandem onuſtus prædâ longe inferiori loco emerſit. Margaritarum piſcationi vacant in Indiis, de qvâ hoc loco plura non attinet dicere. In Dæmonoſo Cartaginenſium inſula æs eſt in mari natans usq; ad duas Orgyias *Ariſtoteles*, aut alius quidam fabulator rectius. (*de mirab. natur.*) Recte interpretatur *Dominus de Grenſemeſvil, judicio Sam. Bocharti* (*l. 1. Chanaan c. 26. p. 556.*) æs quod urinando effoditur à fundo maris ad duas Orgyias alti: In China Jaſpidem gemmam è flumine Kothan erunt urinatores. (Vid. *Die dritte Holl. Geſandſchafft nach China, p. 43.*) Etiam ad res naufragio à mari abſorptas, anchorasq; relictas recuperandas accerſuntur amphibii illi homines. Vota hujusmodi explevit *apud Lucan. (l. 3. Pharſal. v. 607.)*

Eximius Phoceus animam ſervare ſub undis,
Scrutariq; fretum, ſi quid merſiſſet arenis,
Et nimis affixos uncis convellere morſus,
Adductum quoties non ſenſerat Anchora funem.

§. 60.

Ut igitur in Embryone, qui nondum expertus eſt aërem, & in eo, qui maris intermedia luſtrat, & per intervalla ſpiritum haurit, ſi *Pechlinum* (*c. l. p. 111.*) evolvas magna eſt diſcrepantia; ita & inter urinatorem, in quo anima ſuos actus exercet, quiq; aëris reciprocationi per intervalla adhuc vacat, & inter eum, qui liberæ auræ expoſitus, nec ſpiritus retentioni pulmonumq; amplificationi ſtuduit unquam. Non igitur concludit: Urinator absq; ſpiratione ſemihora & amplius (quod & ipſi forſan impoſſibile ſi rem accurate metiaris) vivere poteſt, ergo & alius bipedum, ergo reſpiratio ad vitam non eſt neceſſaria. Eadem fere argumentandi ratio: Amphibia in aëre & ſub aqva vivere poſſunt, ergo & reliqua bruta, quamvis etiam amphibia aëris defectu ſuffocari aſſera, (*Franc. Bayle.*) *Probl. 100. p. 151.*)

§. 61.

Nec eſt, quod (*s*) opponas, quo ſanior homo, eò tardior & fere inſenſibilis eſt reſpiratio. Quis è ſanorum genere unquam docuit vehementem reſpirationem & ſubitam arguere hominem in ſtatu ſanitatis verſari? Inſenſibilis ferè licet ſit, non tamen eſt nulla, ſufficit ad ſanitatem, ſi absque impedimen-

mento & interruptione, paucis, ſi libera ſit. Præternaturalis ſpirationis differentiæ id approbè evincunt, quas (*Prænot. Conc. n. 260.*) propoſuit *Hippocrates*, aut alius ex Aſclepiadarum familia, qui ut *Anut. Foeſ.* (*in animadv. in h. l. p. 146.*) ex Prognoſtico & Epidemiis ſententias iſtas ſuffarcinavit, & iſtos velut centones condidit.

§. 62.

Ipſe verò pulmonum defectus (η) allegatus ſi ad obruſſam exploretur nil obtinet. Quis namq; Medicorum aut Phyſicorum pulmonem omnem in ſubjecto abfuiſſe memorat? In quatuor annorum puero maraſmo extincto notavit *Nicol. Fontan.* (*l. 1. Reſponſ. & Curat. Medic. p. 55.*) pulmones nullos, quorum loco erat veſicula membranoſa flatu repleta, venulis exiguis munita, originem ſumens ab aſpera arteria, quæ refrigerium afferre videbatur cordi. Momentoſa plurimis hæc judicatur obſervatio. Quod ſi tamen exactiori penſitetur judicio, mira ſane non erit, nec id cujus gratia affertur evincet. Vidit id *acutiſſimus Th. Bartholin.* (*Diatr. de Pulmon. ſ. 2. p. 32.*) adeoque puerum iſtum inventum aſſeruit non ſine omni, ſed ſine vulgari tantum pulmone. Veſicula illa etiam pulmonis officium tuebatur, ipſo id non diffitente *Fontano*, & qui caſum iſtum ſeriò expendit, *Fortunato Plempio*. Et ſi ad fœtus in utero adhuc concluſi pulmones attendamus, ex obſervatione *Gvilh. Harvei à Bartholino* allegata (locum non addit, neque me legiſſe recordor) pulmones ad quartum menſem membranacei ſine ſangvinis affuſione deprehenduntur, quos tamen quarto menſe ſangvinolentos cum jecore & renibus vidit. (*Exerc. de Generat. Anim. 56. p. 237.*) Et ſi ex obſervationibus *Malpighii*, (*in Epiſt. de Pulmon. 2. T. 2. Op. p. 328.*) ipſaq; αὐτοψία ſuffragante Ranarum (addit Bufonum, piſcium & ſerpentum *Harveus*, *c. l. Exerc. 3. p. 5.*) explores pulmones, è veſiculis numeroſiſſimis nulla carne parenchymatoſa veſtitis conſtant, quæ cum æſtate vehementius reſpirant, aëris plus ſolito in veſiculas numeroſiſſimas abſorbent, (unde earum tam ingens tumor) quo eundem poſtea in coaxatione liberaliter exſpirent, ut iterum (*c. l.*) *Harveus*; Et humanos pulmones meram veſicularum congeriem docuit & demonſtravit poſt *Malpighium*, *Carol. Muſitan.* (*T. 3. Trutin. Chirurg. Phyſ. c. 55. p. 293.*) Audax igitur & barda nimis eſt *Theodori Craanen* (*Diſſ. de hom. c. 30. p. 257.*) opinio, quando ſine pulmonibus hominem (in lucem editum) vivere poſſe aſtruit, & valde exiguum tanti viſceris uſum eſſe propalat, cum ipſe ſui oblitus paulo ante dixiſſet, pulmones fulcire vaſa ſangvifera tam venoſa, quam arterioſa pulmonalia dicta, motum præte-

præterea promovere ſanguinis per pulmones ſuo motu reciproco in & exſpirationis, qui ſane uſus exigui momenti haut ſunt æſtimandi.

§. 63.

Verum interim eſt illud *Plinii*, (*l. 9. c. 7.*) pulmonum vice aliis poſſunt alia ſpirabilia ineſſe viſcera. Ita bronchias quaſi ad ſpirandum piſcibus datas *Ariſtoteles* (*l. 4. de part. anim. c. 13.*) cenſuit. Has quidem è plurimis radioſis ſemicirculis componi accuratus *Marcell. Malpigh.* (*Epiſt. de pulmon. 1. T. 2. Op. p. 325.*) accuratè tradidit. Attrahunt hæ aquam, ut pulmones aërem. Et hæc ratio eſt cur nullum unquam viſum fuerit pulmones & bronchias habens animal, quod iterum *Philoſophus* (*l. de Reſpir. c. 10.*) annotavit, cauſam hanc ſubjungens: Pulmo refrigerationis gratia à Spiritu eſt; (videtur enim & nomen accepiſſe pulmo propter ſuſceptionem Spiritus) bronchiæ autem ob refrigerationem ab aqua, unum autem ad unum opportunum eſt inſtrumentum, & una refrigeratio ſufficiens omnibus. Quare quoniam fruſtra nil facientem videmus naturam, duobus autem exiſtentibus alterum utique eſſet fruſtra, propter hoc hæc quidem habent bronchias, illa autem pulmonem, ambo verò nullum. Bronchiæ hujusmodi non ſunt balænis, nec Delphinis, ut iterum (*c. l.*) *Plinius*: Hæc autem duo genera fiſtulis ſpirant, quæ ad pulmonem pertinent, balænis à fronte, delphinis à dorſo. Hauſerat id *ex Ariſtotele* (*l. 1. Hiſt. animal. c. 15. & l. 8. c. 2.*) Rectè igitur *Plin.* (*c. l.*) credidit omnia in aquis ſpirare naturæ ſuæ ſorte: hancq; reſpirationem piſcium πνευιχθύαν vocabat *Marc. Aurel. Severin.* (*Diatrib. Antiperipat.*) Piſces ſpirare *Hippocrati* (*l. de Flatibus*) placuit, qui & (*in 2. de Vict. Rat.*) plus etiam dicit, ut præter plantas alia quoq; includat omnia (*J. C. Scaliger in l. 1. de Plant. p. m. 115.*) de plantarum pulmonibus *Marcell. Malpigh.* (*T. 1. Op. anat. Plantar. p. m. 32. ſq.*) *Exc. Joh. Bohn.* (*de aër. in ſublunar. infl. c. 1.*)

§. 64.

Nec tranſpirationem inſenſibilem (θ) reſpirationi ſurrogare commodum, imò abſonum videtur, quamvis id aſſeruerit *Galen.* Vid. *Joh. Nardium.* (*Noct. Genial. 3. c. 3. p. 186.*) Tranſpiratio inſenſibilis (ἄδηλος διαπνοή) ita vocatur, judicante *J. C. Baricello*, (*l. 1. Hydronoſ. Nat. c. 1. p. 13.*) quia eſt quædam evacuatio latens ſenſum: nam conſpectum præ tenuitate effugit. (*Galen. l. 1. de T. S. c. 12.*) quæ ejus generis tenuioris ſunt ſubſtantiæ, ea partim per difflationem, quæ ſenſum refugit, partim ſenſibiliter, ut per ſudores cutem perrumpat. (*Id. l. de atra bile c. 4.*) In ſanis corporibus tranſpiratio è vapore effi-

efficitur, qui non ſolum ab aquoſo humore, verum etiam à ſanguine & reliquis ſuccis exhalat, quibus vero pravi humores, à Cute pro vaporibus fuligines exeunt. *Hæc Baricellus.* Et hanc dari *Theodor. Craan* (*Tr. de Hom. c. 37. p. 294.*) quibusdam probavit argumentis.

§. 65.

Via per quam excipit & egerit pori cutanei ſunt. Dari autem poros in cute humana, quis in dubium vocabit? comprimis ſi illuſtris *Rob. Boylei* Tentamina (*de corp. animal. poroſ. c. 3. p. 6.*) & *Magnif. Dn. D. Joh. Bohnii Circul. Anat. Phyſiol. progymn. 25. p. 237.* evolverit, ut mirum ſit *Virum celeberrimum Iſaacum Voſſium* (*de quo Ephem. Erud. T. 2. Ephem. 33. p. 38.*) aſtruxiſſe non dari atomos, neque etiam dari poros in ipſa quoque humanâ cute. An riſu an rationibus refutanda ſit ejusmodi ſententia, cui non patet? Fit autem tranſitio iſta inſenſibilis per poros minutisſimos, ſicut ipſe aër indefinitæ parvitatis. Quod ſi autem organorum illorum contextus omnem ſenſum fugiunt, qui ſenſiliores ſuccos ſecernunt, quanto magis tenuia iſta cutis noſtræ & aëris cribra oculi fallere fidem credibile eſt *Joh. N. Pechlin.* (*de aër. & alim. def. c. 9. p. 115.*) decernit. *Franc.* equidem *Bayle* (*probl. Phyſ. & med. 100. p. 149.*) majorem, quæ per pulmones, quam quæ per totum habitum corporis fit, tranſpirationem, vaporum egeſtionem admittit: Audiamus tamen & *Boylei* (*c. l.*) non improbandam conjecturam, quæ ita habet: Licet aſperam arteriam intuear, tanquam magnum corporis caminum, comparatè ad minores illos caminos in cute, quibus conſumta perſpirationibus materia emittitur, tantus tamen eſt exilium illorum ſpiraculorum numerus, ut fuliginoſæ exhalationes per eas elabentes non posſint non eſſe numeroſiſſimæ. Add. *Malach. Thruſton.* (*tr. de Reſpir. p. 128.*) qui id certe oportuit *à Sanctorio* animadverti judicat, cum illius rei computum tam ſubtiliter inſtituerit. Illo vero monitore non opus erat. Fugitivo ſaltim oculo luſtrarat *Sanctorii* ſtaticam medicam bonus ille *Thruſton:* Ita namque (*l. 1. aph. 4.*) ſonat: Perſpiratio ſenſibilis ſola ſolet eſſe longè plenior, quam ſenſibiles omnes ſimul unitæ. Quod hæc Ejus ſententia in hominibus conſtanter & ex æquo vera ſit, non audet ſtatuere *David. Græbner* (*Med. Vet. Reſtitut. c. 37. p. 267.*) Vias regias vocavit cum neceſſariis corpori ſuppeditandis, tum ſuperfluis eliminandis *Joh. Vesling.* (*Syntagm. anat. c. 1. p. 5.*) poros.

§. 66.

Ut reſpirationis, ita & Tranſpirationis geminæ videntur partes, *Joh.*

Nic. Pechlino, (*c. l. c. 9. p. 114.*) inſpiratio, & exſpiratio. Hæc Ipſi eſt motus corpuſculorum fluidorum à ſingulis ferè ſuperficiei corporis punctis in hanc athmoſphæram; illa eſt fluidi aërei externi ex ſingulis athmoſphæræ lineis in minutiſſimos quosvis poros immiſſio. In iſto ergò cum reſpiratione convenit, hoc uno diſtincta, quod nullæ manifeſtæ partium iſtarum alterationes, quemadmodum ibi compareant. Ita Tranſpirationem duplicem fecit *Baricellus*, (*c. l.*) vel vaporis, in exſpiratione, vel aëris in inſpiratione.

§. 67.

Quod ad materiam, quæ inſpiratione attrahitur, illa cumprimis aër aut athmoſphæra eſt. Non enim ſimplex aër tranſpiratione excipitur, ſed Chaos illud corporum ſeu atomorum, perinde ut illud reſpiratione pulmonum veſiculæ & vaſa excipiunt. Spectant huc appenſorum & applicatorum in cute medicamina, in quibus compilandis & illuſtrandis egregiam navavit operam *Rob. Boyle.* (*c. l. c. 3. 4. & 5. à p. 9. ad p. 15.*) Expirari & tale vel ex contagioſis elucet morbis Tranſpirata illa tanta copia egeruntur, quod etiam monitum (§. 65.) ut aërem ſaturent, illud omnium exhalationum receptaculum, reſpirationi quo ineptus reddatur, langvoremq; quin & deliquium aliquando corpori inducat & ſpiritibus. Et ita explicanda forſan erit *laudati Boylei* (*Tr. de fundo maris, c. 8. p. 40.*) ſententia, dum ſcribit: Non paucis experimentis mihi cognitum eſt, quod exhalationes ab animalium corporibus prodeuntes, ita vitient aërem illis oppletum, ut reſpirationi eorum fiat inidoneus, & ægra & languida efficiat.

§. 68.

Egeritur autem ſecundum Philoſophos modernos pars alimentorum, excrementorum etiam congeries. Totum ſangvinem diſpergi per diaphoreſin absque omni fece *J. B. Helmontii* (*tr. Blas human. n. 13. p. 148. n. 33. 34. p. 50. & n. 46. p. 51.*) decretum eſt. Quocirca quo major tranſpiratio, eo major copia deſideratur alimenti, accuratè id expendente *famigeratiſſimo G. W. Wedelio.* (*Phyſ. Reform. c. 9. p. 220.*) Si cibus & potus unius diei ſit octo librarum, tranſpiratio inſenſibilis adſcendere ſolet ad libras quinque circiter, *Sanctorius* (*c. l. aph. 6.*) pronunciat. Quis igitur ciborum, ut nobis videtur, ingluviem vitio vertet Ruſticis iſto trito: *Treſcher, Freſſer.*

§. 69.

Præter alimenta, & excrementa Tranſpiratione eliminantur, imprimis quæ tertiæ aſcribuntur concoctioni. Accuratus ut ubique, ita & hic voluit

ſuas

ſuas partes tueri *Caſp. Hoffmann.* (*l. 2. Inſt. med. c. 142.* §. *2. p. 264.*) Sangvinei, profitetur, ferè habent ἀτμόν, vaporem aqueum, qui facile putreſcit, facitque ut tales perpetuo hircum oleant. Qui pituitoſi ſunt, vicini quidem ſunt his; ſed tamen καπνόν potius habent, vaporem quidem, ſed frigidiuſculum, qui difficulter putreſcit. Qui bilioſi λιγνύν, fuliginem eamque ſatis acrem, qua obſtipatam cutim, retenta, facile febriunt tales, cujus rei aliquot, præcipue *Primigenis*, *Galenus* affert. Qui Melancholici, αἰθάλην habent favillam ſ. cinerem ignitum, qui per poros cutis exiens ſemper facit pruritus, quamvis ſcabioſi non ſint, ſubinde tamen cogantur ſcalpere modo hanc modo illam partem. *Hactenus Hoffmann.*

§. 70.

Cohibita tranſpiratione putredinem effici, qua ignis internus quidem non efficitur, ſed augetur, *Steph. Roder. Caſtrenſis* (*l. 3. de meteor. microcoſm. c. 6. p. 108.*) mens eſt. Inde putredinis occaſionem tranſpirationis prohibitionem (*l. 11. M. M. c. 8.*) dictitabat *Galen.* & variarum febrium variorumque morborum matrem *Gothofr. Mœbius.* (*Fundam. med. Phyſiol. c. 13. p. 308.*) De febribus *Galen.* (*l. 2. de diff. febr. c. 5.*) Si imminuta tranſpiratio, quæ per corporis habitum fit, eſt cauſa putredinis ſangvinis, febris, aliorumque effectuum ſcribit (*c. l.*) *Fr. Bayle.* Tympanitidem, hydropem, Cachexiam ſ. Leucophlegmatiam & Anaſarcam ex hoc fonte derivavit *Theod. Craan.*, (*c. l. p. 295.*) *Sanct. Sanctorius*: (*c. l. aph. 11.*) pulmoniam, Hydropem pulmonis, pleuritides ſpurias his ſuperaddidit *Dominic. Panaroll.* (*Pentecoſt. 3. obſ. 35. p. 92.*) idque in Cappucinis, quorum cutis calloſa, ut etiam cultrorum aciem in mortuis retundat, & vix inter centum unus ſudorem febribus correptus emittat. Et hanc ob cauſam cohibitam tranſpirationem urinæ copiam cauſari, *Richard. Lower.* (*Tr. de Cord. c. 2. p. 141.*) aſſeruit, quod ſi accidit ab hydropis malo taliter præſervabuntur. Vix credibile eſt, quod *Theod. Craan.* (*c. l. p. 296.*) tradidit: Homo creparet, ſi omnes vapores intus continerentur. Et ſi corpus ſolito augeri incipiat ſine majori cibi vel potus additione, vel ſenſibilium excrementorum retentione adiapneuſtiam ſuſpicabatur *Sanct. Sanctorius* (*c. l. aph. 9.*) non incongrue.

§. 71.

Quicquid ſit, Tranſpirationem tamen reſpirationis officio fungi poſſe contendunt *Jul. Cæſ. Claudin.* (*Reſponſ. Med. p. 118. Frid. Loſſius*, (*l. 4. obſ. med. 13. p. 355.*) cum exſangvia inſectilia tranſpirent tantum & fœtus in utero tranſpiret, non reſpiret, & tamen vivant, Vid. *Auguſtin de*

Laurentio (*Decad. l. Diſcept. med. 5. p. 93.*) *Joh. Nicol. Pechlin.* (*c. l. p. 142.*) & hujus beneficio etiam absq; reſpiratione vivere cum Apoplecticos, tum hyſtericas & alios morbidos. Interna tranſpiratione hyſtericas vitam trahere, quæ non pectoris aut pulmonum motu perficitur, ſed cordis potius internarumq; arteriarum obſcura quadam & latenti motione, eodem modo ut quædam animalia tota hyeme frigida & mortua videntur, quæ in cavernis vitam trahunt, *Dan. Sennert.* (*l. 4. Med. Pract. p. 2. ſ. 3. c. 4. p. 237.*) ſuſpicatur. Ita *Avicenna*, (*l. 3. Canon. Fen. 1. Tr. 5. c. 12. f. m. 212. a.*) aliquando accidit, ut homo apoplexiam incurrat, & non ſit differentia inter ipſum & mortuum, & non appareat in ipſo aliquid anhelitus, deinde reviviſcit & ſanatur. In hyſterica paſſione reſpiratio ceſſat deficienti uſu, concludit *Lazar. River.* (*l. 15. Prax. Med. c. 6. p. 451.*) Cum reſpiratio ad cordis refrigerium neceſſaria ſit, dum ab aura iſta venenata narcotica, quam quidam Torpedinis efficacia illuſtrarunt *ap. Galen.* (*l. 6. de loc. aff. c. 4.*) cor impenſe refrigeratur, non indiget refrigerio ſibi per reſpirationem communicato, & ita ceſſat reſpiratio ceſſante uſu. Dicere etiam poſſumus, *pergit*, auram illam venenatam & narcoticam Cerebrum impetere, & ſpirituum animalium influxum impedire, unde motus diaphragmatis & muſculorum reſpirationi inſervientium impeditur. Adde quod deſtructo ſpiritu vitali animalem etiam deſtrui neceſſe eſt, qui ex eo generatur. Hos igitur ſola tranſpiratione vivere & hac calorem exiguum foveri, quemadmodum animalia per hyemem ſola tranſpiratione vivunt, quia frigidisſima ſunt, & exiguum habent calorem, qui reſpiratione non indiget. (add. *Anton. Santorell. poſt. Pr. med. c. 40. p. 132.*) Ob convulſionem Diaphragmatis, muſculorum intercoſtalium & nervorum pulmonicorum reſpirationem ceſſare poſſe ſuperſtite vita, *Joh. Jac. Wepfer.* (*Hiſtor. & nox. Cicut. aquat. hiſt. 8. p. 169.*) opinatur.

§. 72.

Cum vero, *ut modo,* (*§. 66.*) *dictum*, tranſpiratio, qualis quidem in reſpiſpirantibus eſt, absq; reſpiratione commode & perfecte conſiſtere non posſit, parum ab hac contrariæ ſententiæ fautoribus ſubſidii ſperandum. Ut namq; motu muſculorum Thoracis & Diaphragmatis, de quo poſteriori è veteribus *Galen.* (*l. 8. de adminiſtr. anat. c. 2.*) de priori verò *Baſſ. Landus*, (*l. 2. anat. corp. l. 4. p. 172.*) ut nihil novi afferant Carteſiani & Recentiores alii, reſpirationis negotium expeditur: Ita & tranſpiratio, absque reſpirationis & aliorum muſculorum ſubſidio ſufflaminatur & expirat. Conf. *J. N. Pechlin.* (*c. l. c. 9. p. 117.*) Diſtinguendum ſane eſt inter ſpirationem aut expirationem &

tran-

tranſpirationem. Spirant inſecta, ſerpentes & alia reptilia mimica morte per hyemem detenta. Spirat in utero Embryo, ſed non tranſpirat. Spirant, *inquam*, & exſpirat animalia quædam excrementicias fuligines per pororum tubulos, foraminula & anguſtias, aërem tamen non viciſſim recipiunt. Qualis aëris reciprocatio tranſpirationi vernacula, eaq; ſine muſculorum motu in actum deduci nequeat. Sed & hic muſculorum motus â reſpiratione dependet. Quin nec inanimaris ſpiratio & exſpiratio deneganda, nec mortuis ſ. cadaveribus, quod narium judicio facile explorandum. (Vid. *lib. 3. Tit. 1. §. 81. & 82.*)

§. 73.

Ut igitur reſpiratio ablata, ex mente *Hieron. Mercurial.* (*l. 2. lect. Patav. c. 5. p. 200.*) ſalva & ſuperſtite vita non poteſt lædi, nec ad hujus excluſionem totalem patet regreſſus: Ita ad ſenſum ſaltem reſpirationem penitus intercipi, accurate pronunciavit *Joh. Jac. Wepfer.* (*de loc. affect. in Apopl. p. 181.*) & *Franciſc. Bayle.* (*Tr. d. Apopl. c. 3. p. 15.*) Diſtingvunt igitur inter reſpirationem ſenſibilem & inſenſibilem *Mart. Panſa* (*Conſil. Peripnevmon. qv. 22. p. 98.*) & *Caſp. à Rejes.* (*c. l. qu. 79. n. 18. p. 1058.*) Vivunt multi ſine reſpiratione ſive motu illo thoracis viſibili, (quod de ægris aliqui explicant *ap. Bartholin.* (*de Cruc.* §. *2. p. 9. & 10.*) at non vivunt ſine uſu reſpirationis. Tantillus enim ignis ventilatur ſine manifeſto motu, rem expedire tentat *Caſp. Hoffmann.* (*in 6. de U. P. Galen. n. 388. ſq.*) Non omnis in totum motus deficit, decernit *J. N. Pechlin.* (*c. l. c. 3. p. 44.*) Sed ille tantum, qui ſolidorum manifeſta palpitatione vitæ præbet indicium, circularis ſc. motus ſanguinis, & iſte quoq; ſpirituum? Relinquitur autem principium motus, unde ille in orbem dependet, virium augmento, major ſive ad ſpirituum fluidum, ſive ad ſangvinem ſe referat, nam & is ea parte liquidi æmulatur naturam, quâ particulæ ejus circa proprium axem moventur putredinis immunes.

§. 74.

In defectu reſpirationis ſenſibili, corporeq; omnis motus & caloris vacuo, ut de inſenſibili, ut vocant, motu thoracis & vitæ præſentia certiores reddant aſtantes, jam olim & adhuc varia fecerunt experimenta. Nonnulli *Heraclidæ* poſteriores credentes (in hyſtericis) ſervari aliquid ſpirationis, quamvis ipſa non appareat, *tradit Galen.* (*l. 6. de Loc. Aff. c. 4.*) carptæ lanæ flocculos coram naribus ſuſpendi jubent, ut exacte deprehendatur, num ſpiritus aliquis inter ſpirandum, tum intrò, tum foras rurſum deferatur. Sunt, *pergit*, qui poculum aquæ plenum ori ventriculi imponere præcipuunt, quippe immotum omnino ſervari humorem ajunt, ſi tota perierit ſpiratio. Pennam alii leviorem ori aut naribus adhibent, quidam ſpeculum terſum ori admo-

admovent, videntque an halitu ex ore emiſſo inficiatur. Candelam accenſam ceream quidam naribus aut ori applicant. Conf. *Hieron. Mercurial.* (*l. 1. Lect. Patav. c. 19. p. 83.*)

§. 75.

Verum non ſatis tuta hæc ſigna judicat *Dan. Sennert,* (*c. l.*) utq; minus tuta reſpuit & parvi perdit *Jac. Holler.* (*l. 1. de morb. cur. c. 59. p. 608.*) Optasſem igitur cum *Paulo Zacchia,* (*l. 4. quæſt. med. legal. Tit. 1. qv. 11. n. 54. p. 373.*) ut alia ſigna & tutiora experimenta, ſi fieri potuiſſet, adduxiſſent. Valet illud Democriteum *ſupra è Corn. Celſo,* (*l. 2. de R. M. c. 6.*) adductum, ne finitæ quidem vitæ ſatis certas notas eſſe, quibus Medici crediđiſſent. Subjungit alia *laudatus Zacchias,* ſed quæ *ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ* valent, neq; regulam omni exceptione carentem conſtituunt. Ita Apoplecticos ſpumantes reconvaluiſſe aliquoties notavi, & mecum *Avicenna,* (*l. 1. Canon. Fen. 3. tr. 5. c. 12.*) Conf. *Zacut. Luſitan.* (*lib. 1. Prax. Hiſt. c. 7. p. 192.*) nec ſternutaſſe, acri in nares inflato ſternutatorio, qui tamen Charonti naulum ſubtraxerant.

§. 76.

Certisſimum ſignum mortis fœtorem allegat *Zacchias,* (*c. l. n. 58.*) cui nemo dicam ſcribet. Et hæc ratio effeciſſe dicitur, diſcurrit *Lev. Lemnius,* (*l. 2. de Occult. Nat. Mirac. c. 3. p. 146.*) ut *CHRISTUS* captatâ occaſione *Lazarum* quatriduanum, quem maligna febre occubiſſe concludit (*de morb. Bibl. n. 21. p. 98.*) *Th. Bartholin.* in vitam poſtliminiò revocarit, ne quis calumniari posſit, illum non fuiſſe mortuum, ſed animi diliquio correptum ex ementita morte revixiſſe.

Sole quarto jam carentem,
Jam ſepulchro abſconditum
Lazarum jubet vigere,
Reddito ſpiramine,
Fœtidum jecur reductus
Rurſus intrat halitus.

Poëtico ſtylo eleganter (*Hymn. omni hora v. 91.*) hiſtoriam *Prudentius* explanavit. Allegant id etiam *Anton. Mizald.* (*Cent. memorab. 9. n. 84. p. m. 194.*) *Joh. Wittich.* (*Conſil. Apopl. p. 183. Conciliator* ante hos omnes (*Diff. 185.*) quem & citat *Mercurial.* (*c. l.*) Trahit hic illud *Herodoti* (*l. 1. Hiſtor. p. m. 26.*) Cadavera defunctorum Perſarum non prius humari, quam aut ab alite aut cane trahantur *Paul. Zacchias.* An verum ſit *ipſe Herodotus* dubitat dum narrat: At iſta, quæ de mortuis produntur obſcuriora, neque perinde certo. Magos tamen

men ſat ſcio hæc factitare, quandoquidem aperte faciunt. Cur verò id faciant, id (*c. l.*) affert, ſatis quidem ridicule, quod ex nullis aliis ſignis poſſit haberi mortis certitudo, niſi cum alites & canes fœtore allecti è Cadavere exſpirante ad illud accurrunt.

§. 77.

Ordinis ratio jam expoſceret de Morte quædam huc facientia commentari, dum de mortuis nobis ſermo eſt. Nolo autem *cum Hieron. Cardano & Theophr. Paracelſo*, (*l. 4. de Nat. Rer. p. 889.*) omnia vivere exiſtimare, quamvis ſenſum omnibus entibus ineſſe edixerit *Th. Campanella* (*l. 1. de Senſ. Rer. c. 5. p. 14.*) dum ſcripſit: (*p. 15.*) Omnia ſentiunt, alias mundus eſſet Chaos; idq; laborioſe per totum librum ſecundum demonſtrare ſatagat. Nec ab hac opinione mihi recedere videtur *J. P. Faber.* (*l. 2. Panchym. c. 5. p. 110.* & alibi) Si quis pro *Cardano* inſurgens viventium nomen ad omnia voluerit extendere. De nomine non contendam ſe explicat *Steph. Rod. Caſtrenſis*, (*l. 1. de Met. Microc. c. 15. p. 34.*) Quatuor autem actus vitæ conſtituit *citatus Faber*, (*c. l.*) ut primus actus ſit eſſe, ſecundus vegetare, tertius ſentire, quartus ratione uti & intelligere. Tripliciter notionem vitæ accepit *Anton. le Grand*, (*p. 7. inſtit. Philoſ. ad ment. Carteſ. Art. 1. n. 1. p. 657.*) (1.) pro vita ſimplicis exiſtentiæ, (2.) pro vitâ actuoſa, cum ipſum vivere pro agere & operari accipitur, ita ignis, flumen, ſpiritus vitales vivere dicuntur. (3.) pro vita exiſtentiæ cum altero, ſive ad coexiſtentiam aut durationem cum altero. Si vita hominis in animæ & corporis nexu paſſim conſtituitur. Eadem fere *Ludov. de la Forge* (*Tr. de Ment. Human. c. 7. n. 2. p. 33.*) Taxat *Leonh. Fuchſium*, *Caſp. Hoffmann.* (*l. 2. Inſtit. Med. ſ. 7. c. 151.* §. *14. p. 286.*) quod *cum Galeno* (*l. 9. M. M. c. 10.*) vitam nimis late acceperit pro anima. Vita & anima confunduntur, profitetur *Steph. Roder. Caſtrenſ.* (*l. 2. de Met. microc. c. 14. p. 83.*) non quod utraq. ſit unum, ſed quia non poſſunt non eſſe ſimul. Vita uno modo dicitur anima, quæ eſt principium operationis, *Thomas*, (*5. Polit. l. 7.*) philoſophatur, alio modo operatio, cujus anima eſt per ſe principium. Clarius (*p. 2. Summ. Theolog. qv. 18. art. 2.*) Vita ſumitur ſubſtantialiter pro actu primo, â quo velut principio vitales actiones proveniunt; quo ſenſu ab anima non differt realiter, ipſumq; vivere viventibus eſſe eſt. Accidentaliter pro actu ſecundo ſive operationibus vitalibus, quales ſunt nutritio &c. Prius ſignificatum valet hoc loco. Evolv. *Henric. Kipping.* (*l. 7. inſtit. Phyſ. c. 4. p. 277.*)

§. 78.

Regerit his *Scaliger.* (*Exerc. 102. ſ. 5. p. 374.*) Si vita eſt actio animæ, igitur

ani-

anima vivere dicetur, non corpus. Adhæc actionis eſſet actio. Nam vitæ actiones eſſe quatuor, *ait Philoſophus (2. de anim. c.2. t. 13.)* intelligere, ſentire, moveri, nutriri. Adde quintam, ſi vis, generare. Cum vero hominis anima extra hominis corpus actionem habeat nullam, *paulo ante, (p.374.)* vitam unionem animæ cum corpore, ſecluſa omni operatione definivit, idq; *alibi (Exerc. 111. p. 417.)* repetiit.

§. 79.

Diſtinctionem hic adhibet non contemnendam *Mart. Schoockius (tr. de nihilo, c.28. p.114.)* dum philoſophatur: Anima hominis ut eſt immortalis & incorruptibilis: Ita certum eſt, illam eo ipſo tempore ad huc vivere, quo homo in ſtatu mortis eſt. Ergo initio obſervetur à parte hominis (ut pateat quâ ratione phyſice moriatur) conſiderandam eſſe duplicem vitam, eſſentialem & accidentalem. Vita eſſentialis ſubjective non modo eſt in anima (quod non placet *Magno Scaligero Exerc. 102. S. 5. p. 375.)* ſed ab animâ, velut motum ab anima non in anima. Ab ea namque eſſe vult ille: in ea eſſe non vult. Quemadmodum à ſole calor, qui in Sole non eſt. Refutat autem hoc ipſo Philoſophum, qui *(l. 9. Metaph. c. 8. t. 16.)* vitam in anima eſſe dixerat, propria hominis forma, verum etiam ab eadem eſt inſeparabilis, ſecus enim non poſſet in anima ſeparatâ remanere. Vita vero accidentaria, ratione hominis maxime habita nihil eſt aliud, quam effectus formalis proxime proveniens ab unione animæ rationalis cum corpore, qui effectus quoque referri debet ad animam rationalem non tanquam cauſam efficientem, ſed ut cauſam formalem. Eoque quæ eſt ratio ipſius eſſentia ad exiſtentiam, quæ Eſſentiam proxime quidem inſequitur, non tamen formaliter ipſa eſſentia eſt, ita vita hæc non eſt ipſa animæ humanæ eſſentia formaliter, ſed ab eſſentia ejusdem immediate oritur atque promanat. Adeò ut dicere liceat, vitam hanc accidentariam eſſe medium quid inter animam rationalem & proprietates: ut quæ immediatius animam reſpiciat ceu formam, mediatius vero, ut proprietates, quæ eam velut cauſam efficientem reſpiciunt. Idem ſenſiſſe videtur *Ariſtoteles: (l. 2. de anim. c. 1. t. 3.)* Corpus, *inquit*, omne naturale particeps vitæ, ſubſtantia, & ita ſubſtantia ut compoſita. Quibus verbis manifeſtò oſtendit, vitam hanc ipſam accidentariam corpori non convenire ut parti, ſed ut eſt quid compoſitum è materia & forma, hoc eſt, ut ſuppoſitum in ſe includens corpus partiale, velut materiam, & animam ut formam. *Hæc Schoockius.*

§. 80.

§. 80.

Quærunt hic an vita animæ diverſa ſit â corporis vita? Plures, qui id affirmant, allegat (*c. l. §. 6. p. 278.*) *Henric. Kipping*, quibus addere placet *Caſp. Bartholinum, Theologum & Medicum*, (*Manuduct. ad Pſycholog. & Anthropol. è S. S. c. 7.*) qui cum in ſacris in homine dicatur eſſe ſpiraculum vitarum plurium, non immerito ridet illos, qui per plures vitas duo foramina narium intelligunt, aliæ vel plures cogitari non poſſunt, *concludit*, quam corporis vita & mentis, cum nihil aliud in homine dici poſſit vivere. Vita animæ propria toto genere diſtat à vitâ, quam ipſa operatur in compoſito &c. Anima enim non ſentit, ſed ſentit totum compoſitum per animam, tanquam cauſam efficientem, diſſerit *Barthol. Kekermann.* (*l. Gymnaſ. Log.*) Contra hos ita argumentatur *Kipping*, (1.) Aſſumens & communicans in uno ſubjecto arctiſſime copulata, non efficiunt diverſas numero operationes. Atqui corpus aſſumens & anima communicans in uno ſubjecto, videlicet corpore vivente, arctiſſime copulata ſunt. Ergo non efficiunt diverſas numero operationes. (2.) Ubi duplex vita, ibi duplex vivens. (3.) Si anima ipſa nequaquam cum facultatibus ſuis, verum noviter productis & ſpecie diverſis effectis corpus vegetat, movet, regit, ſanè erit forma aſſiſtens quod eſt contra unanimem Philoſophorum (addo & Theologorum) conſenſum. Fons igitur & principium (πρῶτον δεκτικόν) vitæ anima eſt, à quâ dimanat in corpus, & vitales operationes perficit, vegetando, nutriendo, augendo, procreando, (§. 5.) & anima facit corpus animatum, ut cauſa formalis ſ. formaliter, non effectivè. (*§. 7. p. 279.*) Plura eaque egregia huc ſpectantia (*Colleg. Conſid. Dogm. Theol. Carteſian. c. 12. th. 2. p. 219. ſq.*) *Joh. Adam. Oſiander* exhibet.

§. 81.

Vitam dum unionem animæ cum corpore dicunt Philoſophi, ſollicitudo illos tenet, quid ſit, quod immateriale materiali uniat, eamq; unionem conſtantem, glutinis inſtar, conſervet. In calorem nativum id negotium devolvunt quidam, inter quos *Arnold. Sengverd*, (*l. 6. Introd. ad Phyſ. c. 1. p. 467.*) *Joh. Sperling.* (*l. 7. inſtit. Phyſ. c. 2. qv. 1. p. 1125.*) *P. Claud. Fraſſen*, (*Philoſ. Acad. Phyſ. P. 2. Diſp. 3. ſ. 2. p. 259.*) qui & *Ariſtotelem* in conſortium trahit, vitam de finientem per manſionem animæ in corpore cum calore. Additur cum calore, *ſubjicit*, quia calor eſt nexus animam corpori copulans, tamdiu enim anima ineſt corpori, quamdiu remanet calor naturalis. Digitum forſan intendit (*in l. de Reſpir. c. 18.*) ubi vitam manſionem cum calido nutritivæ animæ in corpore dixit *Philoſophus*. Vitam igitur definivit *Fraſſenius* animæ unionem cum corpore beneficio

neficio nativi caloris. Hic verò an mentem *Ariſtotelis* aſſecutus fuerit, aliis penſitandum relinquo.

§. 82.

Corporis animæque vinculum expreſſis verbis dictitat (*Exerc. de Generat. anim. 52. p. 197.*) *Gvilh. Harveus* ſanguinem, qui paulo ante (*p. 196.*) nullum aliud calidum innatum, aut influens reperiri, quod ſit immediatum animæ inſtrumentum præter ſanguinem, adeoque vitæ autorem ſanguinem declaraverat. Alii Spiritibus id deferunt. Sed hos non eſſe vincula cum corporibus, ſed inſtrumenta tantum *Steph. Rod. Caſtrenſ. (l. 1. de meteor. microc. c. 3. p. 6.)* ſtatuit. Doctrina vero Spirituum maxime diſplicet *Arnoldo de Reeck* (quæſt. *Epiſt. ap. Jacob. de Back, Diſſ. de Cord. c. 2. p. 80.*) quippe qui Spirituum in corpore noſtro exiſtentiam pernegat, & animam non indigere illo medio ad ſui cum corpore conjunctionem expreſſis tradidit. Etenim forma & materia uniuntur ſe ipſis, & immediate, docet, & anima eſt vera forma, corpus eſt materia, & conjunguntur ut materia & forma, & faciunt Ens unum per ſe: ergo non debent uniri medio ejusmodi Spirituum. Pollicem huic premit *Back.* (*c. l. p. 71.*) qui & ipſe Spiritus in exilium proſcripturus inficiatur penitus, illos animæ cum corpore exiſtere vinculum, quaſi ſubſtantia incorporea cum corpore ſolido niſi ſubtilioris interventu convenire non poſſet. Nihil magis incertum & dubium, quam de Spiritibus doctrina tradita cenſet etiam *laudatus Harveus* (*Exerc. de Circul. ſang. 3. p. 227.*) Compingit autem Idem ſpiritus & ſanguinem, dum (*c. l. 288.*) docet: Spiritus per venas aut arterias excurrentes à ſanguine non ſeparantur, ut nec flamma à nidore inflammabili; ſed ſangvis & ſpiritus unum & idem ſignificant, nec diverſi ſunt, ut vinum generoſum & Spiritus ejus. Sangvis deniq; totum corpus adeo circumfluit & penetrat, omnibusque ejus partibus calorem & vitam jugiter impertit, ut anima primo & principaliter in ipſo reſidens, illius gratia, tota in toto & tota in qualibet parte, (ut vulgò dicitur) ineſſe merito cenſeatur. (*Harv. Exerc. 51. p. m. 194.*)

§. 83.

Animas corpora continere velut gluten tum ſe ipſum, tum applicata continet, non animas â corporibus contineri Epicureorum mens erat, *Petro Gaſſendo* (*in Phyſiol. Epicur. p. 500.*) *cenſente*, qui idcirco *Poſidonium apud Achill. Tatium* (*in Arat. phœnom. c. 13. comm. 10.*) coarguere pronunciat Epicureos animas à corporibus contineri aſſerentes. Nempe voluerunt animal eſſe quaſi telam in qua ſtamen ſit corpus, ſubtegmen vero anima; adeò ut utrumq; mutuo intertextum opus evadat conſtans; altero autem diſſoluto, alterum (atque adeò utrum-

trumq; ſimul) diſſolvatur. Fluxit iſta ſimilitudo ex illa *Epicuri* hypotheſi, qua nihil in hoc univerſo incorporeum profeſſus eſt, præter ſolum inane, animam autem eſſe tenuiſſimum, ſeu ex partibus tenuiſſimis contextum corpus, ac ipſum quidem per animalis maſſam, quam ſolemus vulgo appellare corpus diffuſum, ut *Diog. Laërt. (l. 10. in Vit. Epicur.*) prodidit. Idem placuiſſe Platonicis *Plotin. (l. 3. Ennead. 1. c. 20.)* & *Marſil. Ficin.* (*l. 15. Theol. Platon. c. 5.*) teſtantur.

§. 84.

Apud Carteſium & Carteſianos unio corporis & mentis ex ſimilitudine & dependentia aliqua deducitur. Ita dicunt animam rationalem ſive mentem eſſe unitam corpori, quando corporis operationes dependent à cogitationibus mentis, & è converſo, quando aliquæ cogitationes fiunt dependenter ab operationibus ſive potius motibus ipſius corporis. Ita *Anton le Grand*, (*c. l. p. 9. artic. 3. n. 4. p. 927.)* Veroſimile autem eſt eam incipere ſimul ac corpus occaſionem menti dare poteſt habendi aliquam cogitationem, & mens rurſum aliquem in corpore motum excitare, eamq; deſinere ſimul ac corpus commercium illud amplius continuare neqvit. Nam quemadmodum ea unio conſiſtit in dependentia mutua, quæ inter utramque eſt reſpectu aliquarum ſuarum actionum paſſionumq;, ea citius aut tardius incipere aut deſinere neqvit, ita *Ludov. de la Forge (Tr. de Ment. Human. c. 14. n. 16. p. 110.)* Calorem & motum membrorum procedere à corpore aſtruit. Cogitationes ab anima deduxit *Carteſius Magiſter*, *(part. 1. de paſſion. art. 4. p. 2.)* Spiritum autem animalem, quem aërem aut ventum ſubtiliſſimum appellitat, *(c. l. art. 7. p. 5.)* & nervos in hujus actionis executione ſolertes ſe præſtare inculcat.

§. 85.

Omnium clariſſime ob oculos id poſuiſſe mihi videtur *Conr. Philipp. Limmer. (Diſp. Phyſ. de Union. ment. cum corp. org. §. 4.)* Commercium mentis humanæ cum corpore organico, ſi experientiam conſulimus, in nullo alio conſiſtit, quam in mutua actione & paſſione; Ita ſcilicet, ut poſitis certis cogitationibus in mente, ſequantur certæ determinationes ſpirituum animalium mediante ſenſorio communi in corpore organico, & vice verſa, poſitis certis determinationibus ſpirituum animalium circa ſenſorium commune in corpore organico, ſequantur certæ cogitationes in mente. Ita cum ea cogitat de ambulatione illamque vult & imperat, protinus ſequitur in corpore organico ſano influxus ſpirituum animalium in muſculos crurum greſſui inſervientium, & corpus ambulat. E contrario eadem docet experientia, (*pergit §. 5.)* quod

ubi certi motus excitantur in corpore, mox inde certæ ſequantur cogitationes in mente. Plura ap. Autorem.

§. 86.

Id autem, quod unionem mentis corporisque humani adeò reddit admirabilem, commentatur *prædictus de la Forge*, *(c. l. n. 3. p. 102.)* conſiſtit (1.) in eo, quod ſit reciproca: (2.) quod ſit univerſalis & nihilominus quodammodo particularis: (3.) quod ſit immediata & aliquo modo mediata: (4.) quod ſit conſtantisſima, & nihilo minus alicujus generis mutationi ſubjecta: (5.) quod ſit valde arcta, ſed tamen arctior eſſe potuerit: (6.) quod ſit independens â noſtra voluntate, & nihilominus aliqua parte ab ea dependeat: (7.) quod ſit validiſſima, & tamen rumpi poſſit, & denique (8.) quod ſit adeo conveniens, adeò conformis, adeò late extenſa, ac quis ſibi imaginari poſſit inter mentem & corpus, ſine alterutrius noxa & præjudicio.

§. 87.

Si illud commune Philoſophorum Brocardicum valet, materiale & immateriale non poſſe uniri, niſi â medio, quod de utroque participet: Dicant quæſo, quale ſit illud medium hermaphroditicum? Si ſpiritus, ſi calorem, ſi ſanguinem obtrudunt, annon hi æque materiales ſint atque corpus ipſum, ab illis erudiri optarem. Subtilitas materialitatem non tollit. Et quis definiet, quomodo materialitas ſit capax immaterialitatis, ut tertium quid inde emergat? Si ſpiritus, calor, ſangvis, de anima & corpore participant, perfectum compoſitum conſtituunt, cum forma & materia, anima & corpore conſtent, adeoque perſiſtant. Videant præterea hi, ſibique caveant, ne Tripartitis, quibus hominem in animam, ſpiritum & corpus diſpeſcere ſolenne fuit, accenſeantur.

§. 88.

Hos ſcopulos ut præternavigent circumſpectiores, non è corpore corporeum vinculum adoptant, ſed æthereum qvid è cœlo aut ſtellis, quod quidem quintam quandam Eſſentiam *Ariſtoteli* vocare lubuit. Peroret horumque mentem explanet *(l. 1. de occ. Philoſ. c. 14. p. m. 19.) Henric. Cornel. Agrippa.* Cum anima primum mobile ſit, & ut dicunt ſponte & per ſe mobile, inquit, corpus verò vel materia per ſe ad motum inefficax, & ab ipſa anima longe degenerans, idcircò ferunt opus eſſe excellentiori medio, ſcilicet quod ſit quaſi non corpus, ſed quaſi jam anima, ſive quaſi non anima & quaſi jam corpus, quo videlicet corpori connectatur. Medium autem tale fingunt (loquitur *de Democrito, Orpheo & quibusdam Pythagoricis*) eſſe ſpiritum

tum mundi, ſcilicet quem diximus eſſentiam quintam, quia non ex quatuor elementis, ſed quoddam quintum ſuper illa aut præter illa ſubſiſtens.

§. 89.

De ſpiritus mundi exiſtentia & viribus in corpus humanum, res nondum confecta. Corpus Æthereum ſ. Æther, ſ. materia Carteſii ſubtilis etiam materialitati & corporeitati ſubjacent, adeoq; de eorum influxu in animam æque incerti ſumus. Et ſi corpus materiam, animam formam declaramus, quid opus erit vinculo combinatorio? Cum materia formam appetat, ut mulier virum, ſecundum Philoſophorum ſancitum, & ſicut in aliis corporibus naturalibus ſive ſimplicia exiſtant, ſive mixta in formarum cum materia combinatione nullus glutini locus: Ita nec in partium eſſentialium hominis conjugio. Poſt creationem generatio ſucceſſit, qua res è ſemine ſuo, materia & forma prægnante, emergunt & in conſpectum veniunt. Si quod vinculum eſt commiſcendum, illud FIAT divinum præſto eſt, divino etiam illo Creſcite & multiplicamini obſignatum, quod etiam de Machinæ corporis humani motu optimo jure pronunciavit *accuratus ille Artis Noſtræ in academia Kilonienſi Profeſſor, Dn. D. Gunth. Chriſt. Schellhammer. (l. 1. de Natur. c. 5. §. 13. p. 98.)*

§. 90.

Vita ideò hominis conſiſtit in continuata mentis & corporis communione, ſeu verſatur in his operationibus, ad quas & corporis motus & cogitatio mentis concurrit, egregiè *in Alma Fridericiana Artis Noſtræ decus egregium Dn. D. Frid. Hoffmann (Fundam. med. Phyſiol. c. 3. n. 6. p. 12.)* ratiocinatur. Anima imperat, corpus obtemperat. Cum anima & corpus totum compoſitum conſtituant, utrique, quod ſuum eſt & debetur, aſſignandum. Non ſolum cogitationem mentis concurrere, ſed & voluntatem probavit *Joh. Adam. Oſiander, (c. l. c. 11. th. 2. p. 211.)* & illud Carteſianum εὕρημα, de quo Imperator cum ſuis Solduriis adeò triumphat & gloriatur, Cogito, ergo ſum, enervatum ſtitit *Eccard. Leichner (anticarteſ. Exerc. 2. §. 28. p. 24.)* & *Martin. Schook (l. 2. de Scepticiſm. c. 4. p. 87. & c. 5. p. 93. & c. 6. p. 98.)* idque non novum, ſed *Auguſtino* quoque notum pronunciat. Non fruſtraneum videtur illud *Helmontianum: (tr. Ment. Complem. n. 8. p. 252.)* Cogitat quidem ſenſitiva humana vi propria: ſed illuſtratur à mente. Ac propterea tota cogitatio noſtræ ſenſitivæ eſt totius hominis. Perinde enim accidit, prout in Lunâ & Sole. Illa quidem habet proprium ſibi lumen: at Solis reflexo lumine, ſplendet magis, ſuumq; lumen in luna veluti perit. Senſitiva igitur

in nobis diverſimode cogitat, ac gradus amplitudinis ſentiuntur in cogitando. Caſtigatur etiam *ab Oſiandro* (*c. l. c. 12. th. 2. p. 219.*) *Carteſius*, qvod (*P. 1. de Paſſion. Anim. artic. 4. 5. & 6. p. 2.*) animam dare motum & calorem corpori & per conſequens vitam largiri erroneum reputavit.

§. 91.

Aureol. Theophr. Paracelſo (*l. 1. de Vit. Long. c. 1. p. 838.*) vita nihil aliud eſt, quam Mumia quædam balſamica conſervans mortale corpus à mortalibus vermibus & eſchara, cum impreſſa liquoris ſalium commiſtura. Et poſt: (*l. 4. c. 7. p. 85.*) Quamcunq; vitam corpus vivit, ex mumia vivit. Tandem (*l. 4. de Nat. Rer. p. 889.*) vitam his deſcripſit: *Nun iſt das Leben des Menſchen anders nichts dann ein aſtraliſcher Balſam, eine balſamiſche Impreſſion, ein himmliſches unſichtbares Feuer, eine eingeſchloſſene Lufft, und eintringenden Salzgeiſt.*

§. 92.

Helmontius formam rei eſſe quoddam velut lumen monſtrat, (*Tr. formar. Ort. n. 2. p. 105.*) unumq; quaſi fieri vitam, lumen, formam & animam ſenſitivam, (*tr. Blas human. n. 31. p. 149.*), & tot eſſe luminum vitalium ſpecies, quot vitalium creaturarum, (*Tr. Spirit. Vit. n. 23. p. 160.*) patremq; luminum ludere abundantia ineffabili genericorum luminum, multo majori largitate, quam in unico vultu humano propemodum infinitas varietates effingens; quin & ex nihilo creans, (*Tr. formar. Ort. n. 2. p. 105.*) qui ipſe vita in abſtracto eſt. (*Tr. Blas human. n. 23. p. 147.*) *Paracelſi* vero theſin minime approbat, dum dictitat (*Tr. Vita, p. 585.*) Non eſt vita balſamus, non mumia, non denique Spiritus ſangvinis, licet hic ſit corporis conſervator. Eò quod vita non ſit materia, imò nec ſubſtantia: ſed ipſiſſima rei forma. Definit autem vitam lumen & initium formale, quo res agit, quod agere juſſa eſt. Hoc autem lumen à Creatore rebus infuſum datur unico inſtanti, prout à ſilice ignis excutitur, ſub formæ identitate ac unitate clauditur, perque genera & ſpecies diſtinctum.

§. 93.

Ut vero fundamenta aſſertionum ſuarum jaciat, ſecundum quatuor in rerum ſyſtemate gradus, quadruplicem illarum poſuit formam. (*Tr. Formar. Ort. n. 66. p. 116.*) Unam quidem eorum, quæ vix ullam vitæ manifeſtationem promittunt, ut cœlum, ſaxum, metallum, marcaſita, ſal, ſulphur, liquores terræ, item vegetabilia effœta, oſſa arida &c. Quorum forma eſt lumen quoddam materiale, forma continens & tribuens rei eſſe, ideoque &

merito

me rito eſſentialis dicta eſt. Altera verò rerum ſeries vigore alimenti & incrementi vitale initium & animæ characterem continere videtur: Ut ſunt plantæ, quarum forma à præcedenti varians, titulo vitæ decora, ideo forma vitalis appellanda eſt. Non quidem, quod ſit ejusdem forma anima vivens, ſed vitalis duntaxat, quatenus ſenſitivæ & vitalis animæ præludia geſtat. Tertia demum claſſis rerum formam viventem, non per ſimilitudinem, ſed per verè motivam atq; ſenſitivam obtinet. Ideoq; pariter dicitur forma ſubſtantialis, non quidem abſoluto nomine ſubſtantia (cum inter formas ſola mens ſit ſubſtantia, alias autem formas omnes eſſe de claſſe vitæ extra accidens & ſubſtantiam (*Tr. Form. Ort. n. 22. p. 108.*) adeoque vita belluina ſit ex lumine vitali vivente & creatura inter ſubſtantiam & accidens neutra (*Tr. de Anim. Noſtr. Immortal. n. 13. p. 284.*) ſed ſubſtantialis duntaxat, quaſi per modum abſtractæ cujusdam ſpiritalis ſubſtantiæ ſe gereret. Ac tandem eſt quarta, atque unica inter omnes vere ſubſtantia: ita ſola vocari debet ſubſtantia formalis, nunquam interitura, durationis infinitudine. Reliquæ formæ non corrumpuntur unquam: Intereunt quidem. (*Tr. Magn. oportet. n. 17. p. 123.*)

§. 94.

Ex his formarum gradibus vitæ differentiæ profluunt, quas (*Tr. Vita, p. 585.*) his deſcripſit: Quædam muta eſt & vix apparet, qualis occurrit in mineralibus, quæ tamen vivere ac defungi ſe per ſuas declarant notas & virium vitalium inſignia. Altera deinde paulo eſt explicatior, qualis in rerum ſeminibus, ad periodum ſuæ ſpeciei tendentibus. Tertia demum viſitur in plantis, ſe ipſas augentibus, & ſucceſſiva multiplicatione prolificantibus. Quarta deniq; per motum, ſenſum, arbitralemq; electionem manifeſta in brutis, cum aliquali imaginationis diſcurſu. Poſtrema tandem in mente immortalique ſubſtantia nunc obſcuratur, & per animam ſenſitivam ſui vicariam quadantenus explicatur.

§. 95.

Sæpius vitæ mediæ *apud Pyroſophum noſtrum* fit mentio, qui & *Paracelſum* ſubinde vitæ & materiæ mediæ (forſan quod ad vitam mediam *l. 1. Paramir. c. 6. p. 33.* quoad materiam mediam *Labyrinth. Med. c. 5. p. 271. & Tr. 3. d. mod. Pharmacand. p. 777.*) mentionem feciſſe, ſed non ſibi appropriaſſe narrat. (*Tr. Magnum Oportet, n. 6. p. 122.*) Vitam primam rerum parum prodeſſe in medicina exemplo Roſæ demonſtrare conatur *Paracelſus*, (*l. 1. Paramir. c. 6. p. 33.*) ubi & ſecundæ & ultimæ meminit. Quid iſta voce deſignet *Helmontius*, ſequentia (*c. l.*) illuſtrant: Cum vita media ſit dicta reſpectu duarum extremarum

rum; prima erit recepti & operantis ſeminis, ſita in Archeo, rerum agendarum poteſtate donato. Quæ cum nacta eſt maturitatem aliquam, ut dum ſemen corpus eſt, habens carnem & oſſa tenella, juxta ſpeciei requiſitam: tum adeſt rei vita media. Ex Archeo namque, tanquam mediatore, vitæ organo, ipſam vitam metiri convenit. In ſeminibus ergo gliſcit vita prima; in Embryone vero vita media; Ultima vero cum totalis perfectio conſtituti adeſt. Quæ quidem etſi ſit vita ultima rei: eſt tamen Archei media, ſi vita prima rei inchoët cum ultimâ ſeminum. In herbis enim licet videantur ſemina vitam inchoare, dum turgent & hiſcunt; attamen tunc potius moriuntur in vitâ ultima ſui, ut germineſcant in vita prima rei conſtituendæ. Prima ergo vita fructus eſt ultima ſeminis. In media vita herbæ radices & caules accreſcunt. Flores verò & fructus vitæ ultimæ minantur periodum.

§. 96.

Hæc quidem Helmont, ſed more ſuo confuſe & imperfecte, adeoque obſcure. Cum igitur vitæ gradus quibus in primam, mediam & ultimam diſtinguitur, lucem inſtituto fœnerari ſperem, *è Martino Kergero (S. 1. de Fermentat. c. 6. p. 47.)* ſequentibus iſtos gradus illuſtro. Vita prima eſt ἐνέργεια animæ, qua actiones in ſuo genere exercet perfectiſſimas; mineralia creſcunt, vegetabilia attrahunt ſuccum & germinant, animal nutritur, ſentit & ſi quid præterea. Vita media ipſi eſt ἐνέργεια, animæ operationibus quidem, ſuis, ſed non vitalibus inſtructa, ad quas tamen ei regreſſus dari poteſt. *(p. 48.)* Tales actiones recenſentur, certa magnitudo, figura, ſitus, ordo, numerus, ſapor, color, odor, cum aliis qualitatibus, viribus & operationibus. Diſtingvit vitam mediam in reſurgentem, decidentem & neutram. Reſurgens ad vitam primam aſpirat, decidens vitæ ſpem abjicit, & ad ultimam tendit, neutra inſtar puncti ſe habet, & verè media eſt. *(p. 49.)* Vita ultima eſt ἐνέργεια animæ, operationibus quidem ſuis, ſed non vitalibus inſtructa, ad quas etiam regreſſus ei non datur. Inter operationes recenſet magnitudinem & reliquas, quæ in vita media allegatæ qualitates, etiam communes & proprias. A formis ſpecificis & ſubjugatis, quo refert putrefactionem, deſtillationem, coctionem vel infuſionem parata olea, extracta, Spiritus, Eſſentias, partes animalium v. g. pingvedines, urſi tempore hyemali intumeſcentes &c. Hanc vitam vivunt etiam animalia perfecta omnia, quæ poſt vitæ primæ receſſum, nunquam vitam primam recepiſſe ſunt obſervata, *(p. 62. 63.)*

§. 97.

§. 97.

Quod ad unionem mentis cum corpore *apud Paracelſum* nihil invenies, quamvis mortale cum immortali unitum *(l. 1. de vit. long. c. 2. p. 839.)* non diffiteatur. *Helmont.* verò *(tr. Nexus ſenſitivæ & mentis, n. 7. p. 286. & Tr. Mort. introit. in nat. human. n. 11. p. 514.)* animam ſenſitivam ante lapſum non fuiſſe in nobis, ut neque neceſſariam. A transgreſſione vero mentem eſſe alligatam animæ ſenſitivæ, eo quod in corpore morti obnoxio nil eſſet menti propinqvius, magisque affine in quo ſederet. Quodque ea propter in lucido illo vitalique initio ceu diverſorio ſe demerſiſſet Mens, divinitusque annexa fuiſſet usque in vitæ periodum. Cognovit tandem animam mortalem à lapſu deinceps, ita mentem ſuo obtenebrare hoſpitio, eamque cooperire deſidem, atque velut ſoporantem detinere, ut nedum actiones regeret corporales: ſed ita plerumque ipſam mentis præſentiam obfuſcaret, ut nil prorſus expeditè hac vita, quaſi non amplius ſui juris eſſet, agere queat. Cum ſenſitiva & vita copulaſſe mentem conditorem (*Tr. formarum Ortus, n. 81. p. 118.)* aſtruit. Copulari autem non uniri menti eamque penetrare, ſed attingere irregulariter atque ideò perituram ſenſitivam *(n. 81.)* concluſit. Subſterniculum atque hoſpitium animæ immortalis atque immediatum ſyndeſmon declarat (*tr. de lithiaſ. c. 9. n. 32. p. 715.*) anima ſenſitiva jam deinceps â peccato proprietatem vitæ totam ad ſe traxit, & vitæ vinculum cum corpore evaſit. *(tr. Mortis Occaſiones, p. 591.)* Animam ſenſitivam in homine dum brutalem appellitat *Helmont*, (*tr. nex. ſenſit. & ment. n. 13. p. 281. tr. mort. introit. in nat. human. n. 13. p. 514.*) male id habet *Martin. Heer, egregium Helmontii interpretem: (introd. in archiv. archei vital. & fermental. tr. 2. §. 9. p. 104.* quia charactere humano inſignita, aut *ut Helmont (c. l. n. 14.) loquitur:* Anima ſenſitiva in homine radio mentis illuſtrata, quod non usque adeò in brutis eſt obvium. Addidit inſuper *Heer.* (*c. l. p. 7103.*) Nec abuſus tollit uſum, nec propter aberrationem animæ ſenſitivæ poſt lapſum ejus juſta actio tollenda erat, & deneganda ante lapſum. Utraque anima gliſcebat in aurâ Archei, qui animarum ſubſterniculum erat, *Idem (c. l. p. 100.)* docuit.

§. 98.

Dum vitam balſamum dixit *Paracelſus*, idiotiſmo ſuo indulget. Balſamus veterum ſophorum participat aliquid â vero ac puriſſimo illo vitali ſpiritu, qui ceu medium corpus atque ſpiritum mutuò ſibi invicem unit, ut inter ſe cohæreant, inculcat *Joh. Erneſt. Burgrav. (Biolychn. p. 82.)* Hic balſamus corporis vita & aſtrum eſt, quo corporis membra vitalibus radiis illuminan-

minantur, perinde ac ſolis lumine tota magni machina mundi illuſtrari ſolet, ſuccinit *Joh. Bicker. (S.1. Hermet. rediviv. Schol. ad c. 2. & 3. p. 42.)* Adeò in ſano ſenſu accepta hæc theſis attendi meretur, utut hæc diſpliceat *Paracelſi diſcipulo Helmontio*, de quo idem poſſet dicere *Paracelſus* quod *de Ariſtotele Plato: Ariſtoteles* in nos recalcitravit non ſecus atque in matrem pulli geniti: Vid. *Ælian. (l. 4. hiſt. var. c. 9.)*

§. 99.

Par pari retulit *Helmontio Scotus ille Sylveſter Ratray (adit. ad occ. Sympath. & Antipath. Cauſ. p. 51.)* dum veritati magis conſentaneam Helmontianam quidem ebuccinat, tamen eandem multis haud levibus ſcatere erroribus adhuc non diſſimulat. Primo, *inquit*, hæc diſtinctio (omiſſa ſubſtantia formali) in formam eſſentialem, vitalem & ſubſtantialem inepta eſt, quia omnia formam habentia vivunt & ſentiunt, licet alia obſcurius, alia luculentius, gradus autem rei non infert differentiam ſpecificam, ideoque ſi unum habeat formam ſuſtantialem, alia habere neceſſe eſt. Nam inferendo animalia, quia vivunt & ſentiunt habere formam ſubſtantialem, tunc ſi omnia ſentiant, omnia habebunt formam ſubſtantialem. Secundo dicere formas omnes ſpecie diverſas de novo ſemper creari à DEO (Vid. *Tr. demonſtratur theſis, n. 12. p. 523. ignota actio regiminis n. 48. p. 272.)* & accendi *(tr. de Lithiaſ. c. 9. n. 35. p. 715.)* præter quod contradicit ſacræ Scripturæ, dicendi DEUM ſex dierum ſpatio totum opus creationis finiviſſe: vult DEUM immediatè præſentem eſſe in productione cujusvis muſcæ, apis, crabronis, ſine concurſu cauſæ ſecundæ, confundens modum productionis animæ humanæ, cum productione talium viliſſimorum ex ſterquiliniis productorum. Præterea dicit formam annihilari per ſe, aut per accidentia, cum tamen neget accidentia poſſe eas producere, & tamen requiritur eadem potentia pro annihilatione, quæ requiſita erat pro creatione. *Hæc Ratray.*

§. 100.

Diſtinctio vitæ in primam, mediam & ultimam, non omnibus ſalivam, quin potius bilem movet. Hanc diſtinctionem *cum Kergeriana* quidam confundunt, inter quos *Gothofr. Voigt (curioſ. Phyſ. c. 1. S. 2. p. 5.)* & *Joh. Reiskius (Exerc. Hiſtor. Phyſ. de cornu Hammonis, c. 6. §. 5. M. C. D. 2. A. 7. Append. p. 210.)* cum multum inter ſe diſtent, & comprimis quod *Kergeriana* formarum materialium à ſuo corpore inſeparabilitati ſuperſtruatur (Vid. *Kerger. de Ferment. S. 1. c. 4. p. 18.) Helmont.* contra *(tr. Magnum oportet, n. 17. p. 125.)* eas quidem non corrumpi, interire tamen profiteatur. Cum vita media

media atque ultima verè non ſit vita, *judicat Voigt (c. l.)* & falsò ſupponat animam inanimatorum, meritò eam tanquam merum cerebelli *Kergeriani* figmentum, rejicio, ſtatuens corpora illa, quæ mediam atque ultimam vitam vivere dicuntur, aut nunquam vixiſſe, aut vivere deſiiſſe, adeoque mortua eſſe. Et paulò poſt: *(S. 4. p. 27.)* vita illa media eſt non-vita. Hinc nullæ ejus affectiones nullæ effectiones. *Reiskius (c. l. p. 111.)* hæc opponit: Quantis contradictionibus vita, quam appellabant, media & ultima implicatur? vitam enim operatione omnem definiunt, ſed mediam ultimamque operationibus non vitalibus inſtructam volunt. Siccine vita non vitalis erit, aut operationes non vitales exſeret? Siccine à privatione vitalium operationum ad eas per naturam dabitur regreſſus? Quippe ubi operationes non vitales adſunt, ibi vitalium erit privatio & defectus: ut vel ideo nova hæc ſententia domeſticis Auctorum contradictionibus evertatur. *Hæc Reiskius.*

§. 101.

Interim non inanis eſt illa Helmontii de vita media Philoſophia. Scilicet hic vitæ mediæ qualitates remanere in transmutatis (*Tr. Magn. Oportet, n. 10. p. 122.*) edixit. Tametſi namque cibus omnimoda transmutatione formam ſanguinis acquirat, hic tamen conſervat non obſcura accidentia cibi prioris, quæ ideò ambulant de una materia in aliam *(c. l. n. 4. p. 121.)* ambulatoriæ idcirco illi vocatæ *(n. 43. p. 127.)* Quæ pertinacius vitam ſui mediam conſervant, non facile ab Archeo ſuperantur *(Tr. poteſt. medicam. n. 55. p. 385.)* licet Archeus noſter victor ciborum Archeos ſibi ſubigat: Peregrinorum tamen proprietatatum reliquiæ ſuperſtites manent. Ultima nempè ciborum vita quidem abit: Superſtite media. (*Tr. Magn. Oportet, n. 42. p. 127.*) Manet vita media in Archeo transmutato, non ſecus atque forma oſſis in defuncto homine. *(c. l. n. 8. p. 122.)* Ita tranſeunt in ſanguinem ſapores & odores rerum infracti Propè montes ad Zonam porcus recedente mariſquillis, conchilibus &c. veſcitur, caro ejus ſapit axungiam piſcis *(n. 4. p. 121.)* Suilla eſt ſuilla, licet horridus axungiæ piſcium guſtus remanſerit in vita ſui media. *(n. 10. p. 122.)* Oves Johtyophagæ in India, inde piſces redolent. In Galliæ parte la Provence Roſmarinum; in noſtris ſerpillum in tractu Sueviæ Albecenſi allium & alliariam. *Joh. Dan. Horſt, Phyſ. Hippocr. Diſc. 7. th. 8. p. 49.)* Herbarum odor & ſapor quibus veſcuntur vaccæ in lac & butyrum transmigrat. Ita & vis elaſtica & purgatrix in lac, quod de muliere & capra elaterio paſta noſter *Hippocrates* (*6. Epid. ſ. 5. n. 31. p. 279.*) *Fr. Valleſ. (in h. l. col. 664.)* cui adde *Joh. Nic. Pechlin.* (*Exerc. de Purgant. c. 4. p. 54.*) Ita ſæpè videmus in urina lactantis pueri ſubſiſtere odores rerum quas nutrix aſſum-

ſit, puta oleum aniſi, macis &c. ad illum finem nutrici propinantur. (*Helmont. c.l.n.48.p.128.*) Plura *infra*(*l.2. Tit.2. §.65. & Tit.8. §.43.ſq.*)

§. 102.

Ex iſta vita media earumque proprietatibus in corpore remanentibus profluxit Magnum illud *Helmontianum oportet.* Oportet, (*ait Tr. Magn. oport. n.10.p.121.*)prorſus eſt neceſſarium, quo vitæ mediæ qualitates remanent in hanc mutato. Eo namque niſi conceſſo nulla erit medicaminum poteſtas, ut neq; morborum occaſio. Nil enim felicius operatur ad ſanandum, quam quod per ſui transmutationem penitisſime intravit, & proximè unitum eſt illi, quod ſanari debet. Vocat ergo magnum oportet neceſſariam remanentiam proprietatum vitæ mediæ in alito & conſtituto.(*c.l.n.22.p.124.*) Unde ad mortis inteſtinam calamitatem ſe deveniſſe gloriatur *Idem* (*c.l.n.1.p.121.*) Conſequens ideò proclamat eſſe eandem vitæ mediæ reſiduitatem de cibis & potibus judicari tributos & ſpinas, quæ terra à prævaricatione erat proferendo. (*Geneſ. 3.v.18.*) Alioqui tribuli & ſpinæ, *commentatur*, quatenus plantæ, ſunt creaturæ ad uſum & ornatum mundi, ante lapſum factæ. An boni & accurati commentatoris titulum hic ſibi vindicet *Pyroſophus* Theologis judicandum offero. De tribulis autem & ſpinis Helmontianis *alibi* (*Exerc. de Dolore* §.74.) ago. Si igitur Archeus & anima ſenſitiva, ut in ſtatu integritatis, ſub animæ immortalis regimine, quod eleganter iterum (*c.l.* §.*10.p.106.*)expreſſit *laudatus Mart. Heer*, aſſumta conficere & absq; remanentia qualitatum ambulatoriarum (*vitæ mediæ vid. §.præc.*) ulla transmutare poſſet, nec aura ejus per Idearum impreſſionem deturpatio aut abalienatio invidiſſet. His vero dotibus deperditis occaſiones morborum in naturam humanam introierunt, ſed non impune, cum Archei debilitas etiam ut non venenorum, ita & medicaminum vitæ mediæ proprietates frangere & ſubire valeat, ut hæ tribulos & ſpinas corporis humani eradicent penitus, aut ſaltem eorum proterviam ſubjugent, & temperent. Addo & hoc ſi vita media mixtorum ab Archeo ſuperari poſſent & ſubigi ingeſta omnia eſſent alimenta, nullaq; darentur medicamenta. Et ſi contingat medicamenta nutrire in tantum non medicamenta, ſed alimenta dicenda ſunt. *Vid. Arnold. Senguerd.* (*l.6.introd.ad Phyſ.c.2.p.475.*)

§. 103.

Partem unam ſenſu vita deſtitui poſſe, reliquo corpore ſalvo & incolumi, & è contra ſuperſtite vita unius membri corpus reliquum mori. *Joh.Marc.Marci* (*p.4. Philoſ.vet.reſtitut.ſubſect.3.p.404.*) dictitat. Hic vero quoad prius partes in principales & minus principales ſummo neceſſitatis jure diſtinguendæ, de

de poſterioribus verum erit effatum, neutiquam de prioribus. Opponis *ex Helmont.* (*Tr. Sedes animæ, n. 2. p. 229.*) Sæpe aliquis conciſo vultu, & capite velut imminuto mortem adeſſe ſibi teſtatur, cujus tamen cor tepore & pulſu ſuo animam adhuc præſentem promittit. Idque dudum in agonizantibus eſt quotidianum. Deſponſa retulit *Idem* (*c. l. n. 3. p. 230.*) cujus tempora ſphærula plumbea penetrarat, caputque cadaver tenue conciſum ac plane frigidum. Juxta cor tamen tepor & pulſus notati. Item ſtatua quædam cecidit è ſublimi, in verticem mulieris, ſic ut ferè binis digitis totus cranei vertex, cerebrum depreſſerat obiiſſe cenſa eſt: Sex tamen horis, pulſus in utroque brachio exilis erat, fuitque à pluribus notatus. Sed ex una eaque fatiſcente & debili perfectæ vitæ præſentia incongrue concluditur. Anima in exilium proſcribenda non amplius ad clavum vitæ ſedebat. Umbra vitæ, non vita, erat. Et forſan motus cordis & pulſus non amplius motus naturalis, ſed convulſivus reputandus, à debili cordis & fibrarum tenſione. Illuſtriora exempla in brutis & hominibus vide ſis *infra.* (*l. 2. Tit. 5. per totum*) De minus principalibus partibus *Marci* dictatura facilè admittitur, ſed iterum cum diſcrimine, ſi ſint externæ, quod in Gangræna & Sphacelo toto die deprehendere licet. Quod ſi internæ, in confiniis mortis verſari quis dubitabit?

§. 104.

Contra ſuperſtite uno membro, totum corpus fato devoveri poſſe, quis inter ſanos *Marco* aſſurget; Id verò ut probet, manifeſtum eſt in utero, qui exſectus vitæ motusque indicia non ſemel exhibuit: *Vid. infra* (*l. 2. Tit. 5. §. 30.*) quin etiam longe poſt mortem partu fuit ſolutus. Oſtendit *Helmont.* (*Tr. vita multiplex in homine, p. 579.*) qui iſtum uteri monarchatum aſtruxit (*Tr. ignota actio regim. n. 43. p. 270. Tr. Deliram. Catharri, n. 63. p. 361. Tr. de Concept. n. 12. p. 454.*) quia ſcil. poſt mulieris mortem prolem adhuc enititur (*Tr. ignot. actio regim. n. 46. p. 271. Tr. de Flatib. n. 16. p. 337. Tr. de Concept. n. 16. p. 454.*) Oſtendi quoque, *pergit Helmont.* (*p. 579*) vivere quidem lieniformem quandam carnem inter ſecundinas & acetabula uteri obnatam: ejusque vitam ſibi propriam, ſic, ut non vivat vita matris aut fœtus: Sed quadam promiſcua, non quidem vita ſenſitiva, quanquam vegetetur vi quadam vitali: non autem animæ cujusdam herbaceæ aut vegetantis favore. Carnis lieniformis quidem meminit (*Tr. Fluxus ad generat. p. 581.*) dum ſcribit: Culina Embryonis præparatoria, in carne lieniformi, qua utero adhæret ſecundina, exercetur. Vitæ propriæ autem mentionem in iſto recenſu ſubticuit. Tandem quoque venis ſuam à morte hominis adhuc permanere vitam, qua multos dies ab obitu

perſonæ, cruorem in ſe detentum à coagulatione præſervat, & hactenus vita quadam illuſtrat. Quapropter venarum eſſe aliam vitam, qua nedum vivant: Sed & in vita ipſum cruorem conſervent. Loca quæ ſanguinea mortuo corpore non coagulari prodidit *infra (l. 2. Tit. 7. §. 17.)* cito. Poſtremo & demonſtravi vitam quandam peculiarem muſculis ineſſe cum facultatibus ſenſitiva & motiva, per quam ſe tendunt pavido-ſpaſmo omnes adſenſationem mortis. Ut patet in Tetano, rigoribus & convulſionibus in quibus tàm in vivis, quam à morte muſculi moventur invita voluntate etiam poſt vitæ extinctionem.

§. 105.

Sed hæc ipſa *Marci* & *Helmontii* opinio vix veriſimilitudine illuſtrabitur. Si in genere reputemus, vitam corporis eſſe partium, & quæ his ſit anima, etiam illi aſſiſtat. Peculiaris namque vita, animam peculiarem ſignat. Multiplex vita, multiplicem animam præſupponit, & requirit. Et ſi ex motu poſt mortem vita ſingularis concludenda, Capiti, Cordi, Ventriculo, Inteſtinis, Sanguini (*Vid. l. 2. Tit. 5. §. 7. 16. 22. 30. 55. &c.*) talis aſſignanda, atque ita privatarum vitarum phalanx, & conſequenter animarum corpori dabitur. Etſi partes illæ peculiari vita inſtructæ, cur non perennat illa, ſed aliquando paucis à morte momentis, aliquando aliquot horis, rariſſime diebus aliquot exſpirat? Si vivunt, ubi reliqua præter tantillum motus umbram vitæ operationes conſpicuæ, quale & unde his alimentum in corpore jam putrere incipienti, aut mox putredini ſubjiciendo. Longe aliter ſe res habet in pilis & unguibus, quorum unicuique ſua eſt anima, (*Conf. l. 1. Tit. 1. §. 30. & Tit. 20. §. 3. & 10.*) idcirco vitam corpore vita functo ſervant, & quamdiu juſtum alimentum his ſuppetit, augentur & creſcunt.

§. 106.

Quod in ſpecie ad uterum in vivente *ipſe Plato* (*in Tim. f. m. 301. B.*) vulvam matricemque in fœminis animal avidum generandi definivit, quando procul à fœtu per ætatis florem, aut ultra diutius detinetur, ægre fert moram ac plurimum indignatur, paſſimq; per corpus oberrans (vid. amicularum noſtrarum de uteri excurſu fabulam in ipſo fundari *Platone*) meatus ſpiritus intercludit, reſpirare non ſinit, extremis vexat anguſtiis, morbis denique omnibus premit. Hanc de motu animali figmentum vocabat *Ludov. Mercat. (l. 2. de Morb. Uter. c. 11. p. 586.)* Sed & aperto ſtatim poſt internecionem uteri ſinu, undoſum ac teſtudineum motum ſæpe vidit *Guilh. Harveus*, (*Exerc. de Gen. Animal. 68. p. 292.*) qualis in ima parte cochleæ aut limacis dum repit, conſpicitur, quaſi uterus eſſet animal in animali, motumque proprium exerceret. Præterea non inficior

cior hiſtorias â Medicis relatas partus poſt mortem matris excluſos *(Evolv. l. 1. Tit. 9. §. 6.)* declarantes. Sed dubitatum *infra(c. l. §. 18.)* ac diſceptatum gravidas tales revera mortuas, ſed intra orcinos cancros, ut illa *Apulejo* adoptem poſitæ, ultimo naturæ conatu fœtum exturbarunt. Quod ſi revera mortua humorum in utero conflictus & fermentatio fœtum ad egreſſum ritè poſitum, quod maximè neceſſarium, excuſſerunt. *(vid. ibid.* §. *19.)* Caro lieniformis inter ſecundinas & acetabula uteri obnata *Helmontio* absque dubio uteri placentam ſignat. Obtinuit autem in homine id nomen propter ſimilitudinem, quam refert cum arte facto libo, aut pane rimas ducente. *(Nicol. Hobboken Anat. Secundin. human. artic. 2.* §. *4. p. 14.)* Circularem, ſed inæquali circumferentia deſcripſit *Th. Barthol.(Cent. 1. Hiſt. 61. p. 104.)* quocirca & Epatis uterini nomen obtinuit, *(Jac. Back. Diſſ. de Cord. Alloqu. ad Lect. p. 46.)* quamvis & inde etiam dictum aliis videatur, quod placentæ & caruncularum tale munus exiſtimarit, quale Epati atque mammis vulgo tribuitur *juxta Guilh. Harv. (Exerc. de Gener. Animal. de Placent. p. 369.)* Jecur, *inquit*, eſt organum nutritivum corporis, mamma infantis, placenta Embryonis. Videtur igitur *Helmont.* placentam humanam nunquam ſpectaſſe aut ſaltem inſubide. In reliquis animalibus vero quamvis caro illa colore, mollitie, laxitate, raritate, craſſitie ſit humanæ ſimilis, at magnitudine, poſitione, figura, numero admodum diſſimilis *(Hieron. Fabric. ab Aquapendente p. 1. de Fœt. Format. c. 3. p. 4. Harv. c. l. 370.)* Carnis verò non figuræ ſimilitudo *Helmontio* patrocinium ſuggerere poterit. Eſt enim caro hujus placentæ, *aſtruente Adriano Spigelio, (p. 1. de Fœt. Format. c. 3. p. 5)* lienis parenchymati prorſus ſimile, cui pollicem premit *Jac. Back. (c. l.)* apud quem & ob ſimilitudinem Chorii pancreas audit. Quod vero carnem inter ſecundinas & acetabula obnatam appellat, non accuratè ad Anatomicorum fidem loquitur, cum ſecundinam maximam partem conſtituat placenta & acetabulorum nomen æquivocatione apud Proſectores laboret. Acetabula in omnibus animalibus non ineſſe *Harveus, (c. l. p. 373.)* advertit; in muliere non invenias: neque in aliis ullis (quod ſciam, addit) quibus una duntaxat carnea moles ſive placenta obtigit. Rationem aut αὐτοψίαν qua vitam iſtam probaret aut demonſtraret reticuit *Helmont*, forſan quia pranſam paratamque non habuit. Id certum eſt ſecundinam non eſſe matris, ſed fœtus partem, ut *Jac. Back. (c. l. p. 47.)* à quo & cum quo vitæ poſſeſſionem illam conſequi, extra omnem dubitationis aleam poſitum.

§. 107.

Quod ſanguis in venis poſt mortem non coaguletur, ſed fluiditatem ſervet

vet ſuam, id peculiari vitæ venarum neutiquam aſcribendum. Dixi de hac venarum facultate *infra (l.2. Tit.7.§. 15.16.)* hujusque phænomeni cauſa eſt, quod ſit in loco naturali & proprio, quodque aëri ad eundem acceſſus non detur. Nec muſculorum vita rationibus *Helmontianis* ſtabilietur, quod homo cum totali virium extinctione moriens relinquit ſuum cadaver generali Tetano. Aſt ubi violenta abripitur morte eſt ejus cadaver flaccidum. Unde didicit *Helmont. (Tr. de Flatib. n.14.p.337.)* vitam quandam ſenſationem & motum ſ. Blas eſſe in carne præter voluntarium. Vita illa nimirum venena & mortem cum extinctione apprehendens utrinque tendit tendines. Abſente ſc. in animali ſenſu, motus nunquam in actum deducetur. Et cum muſculus ſolus ſit membrum exſecutivum motus voluntarii & nervus delativum imperii voluntatis *(Helmont. Tr. de Lithiaſ. c.9.n.119.p. 732.)* non tamen facile probabit præter hunc alterum motum ineſſe ſibi proprium, ut diſtinguit *(c.l. n. 129. p. 733.)* abſente anima iſte niſus eſſet evanidus, ut id inficietur *Helmont. (Tr. de Flatib. n.16.p.337.)* ſi vivunt à morte muſculi adhuc, cur non calent, cur non nutriuntur, cur demum maculis? cur maculis vibicibus devenuſtati fœtent & putreſcunt? Quæ deſunt ſupplet *(l.2. Tit.5.)*

§. 108.

Inquiſivi in vitam, mortis conſideratio reſtat. Hujus contemplationem inculcare poſſet illa philoſophiæ *à Pythagora, ſecundum Hieronymum (ad Ruffin.)* prolata definitio, dum ſcripſit. Primus *Pythagoras* dixit, Philoſophiam meditationem eſſe mortis, & quotidie de carne corporis nitentem educere animæ libertatem. Inculcat eandem Philoſophiæ deſcriptionem *apud Platonem (in Phædone f.m. 204. â) Socrates*, quare ab omnibus ferè illa *Platoni* aſcribitur. Factum id *â Macrobio (l.1. in Somn. Scipion. c. 13. p. m. 52.)* dum ſcribit: *Plato (in Phædone)* dicit mortem Philoſophantibus appetendam, & ipſam Philoſophiam meditationem eſſe moriendi. Non ita ſcite mihi in latium traducta videatur, cum *ap. Platon.* lego μελέτην τȣ̃ θανάτȣ meditationem mortis, quod omnes interpretes, commentatores & Platonici approbant. *Plato* duas hominis mortes novit, *pergit Macrobius*, unam animæ, animalis alteram: Sed ipſius quoque animalis, hoc eſt, hominis duas aſſerit mortes, quarum unam natum virtutes alteram præſtent. Homo enim moritur, cum anima corpus relinquit ſolutum lege naturæ: mori etiam dicitur cum anima adhuc in corpore conſtituta corporeas illecebras, philoſophia docente, contemnit & cupiditatum dulces inſidias reliquasque omnes exuitur paſſiones. Et paulo poſt: Hanc mortem dicit *Plato* ſapientibus appe-

appetendam: illam vero, quam omnibus natura conſtituit, cogi, vel inferri vel accerſiri vetat. *Platoni* Philoſophia eſt mortis meditatio, exponit *Marcus Marci*, (*Philoſ. reſtitut. p.3. ſubſ. 5. p. 267.*) non, quæ corpus anima privat; ſed quæ animam â vita ſenſitiva & paſſionibus abducit, & ad vitam pure intellectualem diſponit. *Add. Anton. Santorell.* (*Poſt Prax. c. 17. p. 50.*)

§. 109.

Duplex eſt vita, accedit *Damaſcen.* (*Dialect. c. 3.*) Naturalis, ſecundum quam vivimus, & electiva, qua præſentem vitam impenſius affectamus & retinere ſtudemus. Duplex item mors: Naturalis (θάνατος φυσικὸς), qua eſt animæ & corporis ſeparatio; & Electiva (προαιρετικὸς), qua præſentem vitam præ futura, ad quam tendimus, ſpernimus. *Add. Cæl. Ludov. Rhodigin.* (*l. 16. lect. antiqu. c. 26. col. 872. & l. 29. c. 8. col. 1622.*)

§. 110.

Meditationem mortis naturalis etiam philoſophiam dicendam non unus è Philoſophis aſſeruit. *Flumen illud eloquentiæ Cicero* (*l. 1. Tuſcul. quæſt.*) ſequentia ſuggerit. Tota Philoſophorum vita commentatio mortis eſt. Nam quid aliud agimus cum â voluptate, id eſt, â corpore, cum â re familiari, quæ eſt miniſtra & famula corporis, cum à Republica, cum à negotio omni ſevocamus animum? Quid, *inquam*, tum agimus, niſi animum ad ſeipſum advocamus, ſecum eſſe cogimus, maximeque à corpore abducimus? Secernere autem à corpore animum ne quidquam aliud eſt, quam emori diſcere. Quare hoc commentemur, disjungamusque nos à corporibus, id eſt, conſveſcamus mori. Omnium clariſſime Damaſcen. (*c. l.*) Philoſophia eſt meditatio mortis Electivæ & naturalis. O ſalutaris hæc definitio & monitio, etiam illo ſenſu, ut ultima & poſthuma meditemur, & vivamus morituri, iterumque victuri.

§. 111.

Quicquid ſit, quamvis hos ſapientes mortis Phyſicæ meditatione occupatos deprehendas, Phyſicam tamen ἀκρίβειαν circa mortis ſcrutinium exhibere nemo profitebitur, omninò verò moralem. Nec placet illa mortis diſtinctio *Magno J. C. Scaligero*, (*l. 3. Poëtic. c. 10. p. 226.*) Qvum mors ſit vitæ privatio, ea fit per ſeparationem animæ à corpore, neque enim verum eſt, quod ajunt *Platonici*; ſeparationem eſſe duplicem, unam quam dicunt eſſe animæ à corpore, aliam quæ ſit corporis ab anima per mortem. Verum hæ meræ picturæ ſunt garrientium, æque enim alterum ab altero ſeparari dicitur, non

enim fit quemadmodum, qvum abſtrahimus intellectu accidentia à ſubſtantia, aut ſubſtantias ab eo quod appellant Philoſophi, Hic & Nunc. Sed corpus ubi ſemel ſine anima eſt, fit cadaver. Ecſtaſis autem ſit poteſtatis tantum, non autem eſſentiæ. *Hæc Scaliger.*

§. 112.

Dum *Senecam* forte evolvo in (*Epiſtolas*) ſummo acumine & rara eloquentia ſcriptas incido, & imprimis (*in 55.*) ubi iſta ad *Lucilium ſuum:* uni morbo, quaſi aſſignatus ſum, quem quare Græco nomine appellant neſcio. Satis enim apte dici ſuſpirium poteſt. Brevis autem valde & procellæ ſimilis impetus eſt, intra horam ferè deſinit. Quis enim diu exquirat? omnia corporis incommoda aut pericula per me tranſierunt Nullum mihi videtur moleſtius. Quidni? Aliud enim quicquid eſt ægrotare eſt: hoc eſt animam agere. Itaque Medici hanc meditationem mortis vocant. Qualis fuerit iſte ſuſpirii morbus *Hieron. Mercur.* (*l. 6. Var, lect. c. 26.*) ſollicitum habuit, ὀρθόπνοιαν vix dicendam cernet, cum ajat *Seneca* intra horam deſinere conſveviſſe, illa vero diutius protrahebatur. Ipſam itaque δύσπνοιαν vel cordis palpitationem ſtatuendam reſtat, cum in ea non modo graviſſima anhelandi difficultas, quaſique ſuſpiratio, verum etiam præſentaneum mortis periculum ſit. Adeoque elegantiores quosdam latinos diſpœnam ſuſpirium dixiſſe aſſeruit *Hieron. Mercurial.* (*l. 2. Lect. Patavin. c. 5. p. 200.*) Nam, *inquit iterum*, Philoſophus: Quis enim diu exſpirat? itaque miratur hoc loco *Mercurialis*, cur ajat *Seneca*, medicos malum hoc mortis dixiſſe meditationem. Maluiſſet ille exercitationem, cum profiteatur *ipſe Seneca*, nihil aliud eſſe ejusmodi ægritudinem, quam animam agere. Hæc, cum non ſine *Mercurialis* encomio recenſuiſſet, Aſthma fuiſſe recenſuit *Iſaac Pontan.* (*Collect. ad Macrob. l. 1. de Somn. Scip. c. 13. p. 625.*) ἆσθμα fuiſſe cenſuit, nam ut *Celſus* (*l. 4. de Remed. c. 4. p. m. 194.*) diſerte, ἆσθμα eſt cum vehementior eſt ſpirandi difficultas & ſpirare æger ſine ſano & anhelitu non poſſit. Hinc ſibi ſuam vocem & mentem eruiſſe ſibi videtur tali emendatione: Modulationem mortis vocant. Modulationem mortis quam ſignate dixerit funeſtum illum reciprocumque Spiritum velut κύκνειον ἆσμα à Martiali celebratum comprobatum comprobaverit:

Dulcia defecta modulatur carmina lingva
Cantator Cygnus funeris ipſe ſui.

§. 113.

Ab Aſthmatis nomine abſtinuit *Seneca*, ne barbara voce fœdaret patrii ſermonis nitorem. Interim aſthma latinum nomen non habet, *teſtatur Caſp. Hoffmann.* (*l. 3.*

(l. 3. inſtit. Med. c. 79. §. 3. p. 413.) Bene mihi vertiſſe videtur ſuſpirium *Seneca*, & elegantius forte quam Anhelationem Alii, *ut Cœl. Aurelian. (l. 3. tardar. c. 1. p. m. 71.)* Ex Sus namque & Spiro compingitur, & ſus, vetus vox, motum cœlum verſus ſignificat, ut & *ap. J. C. Scalig. (l. 1. de cauſ. L. L. c. 34. p. 75.)* à quo ſuſum, quod ſurſum modo dicimus. Inde *ap. Plautum (Ciſtellar. a. 2. ſ. 3. v. 78.)*

Quid nunc ſupina ſuſum in cœlum conſpicis?

Ubi vide *Fried. Taubmann. (p. 456.) & Gerh. Joh. Voſſ. (Etymol. L. L. p. 150.)* ſuſpirium igitur eſt, juxta *Gabriel. Humelberg. (comment. in Apul. de Herb. c. 41. p. 149.)* ſpiritus & anhelitus difficultas, & ſuſpiratio anguſta, difficilisque. Suſpirare autem, *ſecundum Franc. Valleſ. (in l. 7. Epid. Hipp. hiſt. 6. col. 739.)* Spiritu magno & raro uti. Ad ſuſpirium medicamenta exhibet *Plin. ſecund. (l. 2. de R. M. c. 2. f. 35. a.)* morbum non exprimens, & σύνον Græcis dici, Trochiſcoſque πρὸς τὸν σύνον deſcribit, ad pectoris auguſtias facientes. Refert huc Herbæ Bugloſſæ ſuccum cum melle datum *Apuleji (de Herb. c. 41. p. 147.)* & Herbam Baſilicam. *(c. 228. p. 302.)* Non mirum autem meditationem mortis hunc morbum Medicos vocaſſe, cum alia nomina & circumſcriptiones morborum mirabiliores excogitarint; *E Plinio* ſaltem *(l. 7. c. 50.)* applico huc illud: eſt etiam aliquis morbus per ſapientiam mori. De quo quædam *Caſp. Calder. de Heredia (Feral. ad tun. Anti-Theſ. ſtat. 5. p. 388.)* multa vero *Caſp. à Rejes, (camp. jucund. quæſt. Elyſ. qu. 100. p. 1243. ſq.)* ut neque *Senecæ*, (meditationem mortis) ita neque *Plinii* morbum apud alios ex Antiquis, Autores, quales tandem fuerint, facile leges. Nil vero veſani accidit *Senec. Sapientisſimi* Medicis dum Aſthma meditationem mortis appellarunt, ſiquidem aſthmate corripi ſit animam agere. Et cui non mortis meditatio in mentem veniret, quando aſthma ſtatim velut injecto laqueo minatur præfocationem toto acceſſu & quidam aliquando toto triduo ſuffocationis metu laboribus & ſudoribus inter mortem agonizent, quale exemplum tradidit *(tr. Aſthma & Tuſſis n. 22. p. 290.) J. B. Helmont.* ſemper equidem tales inter agonizantes reputatos ab Aſtantibus, audivi, nec unus eo animo, quo *Seneca* fuit, qui ut *(l. c.)* de ſe ſcripſit: Ego in ipſa ſuffocatione non deſii cogitationibus lætis ac fortibus acquieſcere. De hac *Senecæ* invaletudine *Juſt. Lipſ. (in not. ad hanc Senec. Epiſt. p. 474.)* quæſivit, utrum Aſthma ſ. ſpirandi difficultas in hoc impetu eſt: Et minus quam orthopnœa in brevitate. Id vero ipſi utpote extra Medicinæ lineas conſtituto condonandum. Ignoravit Aſthmatis convulſivi hiſtoriam, forſan etiam nomen, quod

ſuis coloribus egregio penicillo delineavit *Th. Willis (de Morb. Cereb. c. 12. p.m. 218.)* Fruatur interim *Helena* ſua *Mercurilis*, debaſiet etiam *Lesbiam* ſuam *Pontanus*, per me licet. *Pontano* equidem ſuppetias fert *(c.l.) Celſ.* dum propter anguſtias pulmonum, per quas Spiritus evadit ſibilis elidit, & imprimis *Caſp. Hoff. (c.l. §. 4.)* ſibilum adeo neceſſarium reputat, ſiquidem aſthma eſſe debet. Ante enim quam fiat aſthma non eſt, ſed diſpnœa. Quocirca ἄσθμα quaſi ἆσμα cantus ipſi dici videtur. *Heſychius* exponit per σύρισμα fiſtulationem fortaſſis *(ex Hipp. 7. Epid. hiſt. 28. p.m. 314.) cui* συριγμὸς ἐν φάρυγγι. *Add. Anut. Fœſ. (in not. ad h. l. p. 316. & in œconom. Hipp. p. 601. & p. 642.)* Quid Aſthma aliud, quam reſpiratio anheloſa & rara, iterum *Fr. Valeſ. (in l. 6. Epid. Hipp. ſ. 4. h. 4. col. 624.)* & Aſthmaticos ſuſpirioſos & anhelatores, promulgavit *(l. 23. c. 7.) Plin.*

§. 114.

Sed ad penſum redeo. Quid mors ſit, non ita unanimes deprehendes Phyſicos & medicos. Quid ergo? Mors nulla? Rei nullius? infit *Martin. Kerger. (ſ. 1. de Ferment. c. 6. p. 46.)* Annon quotidie moriuntur plantæ, arbores, inſecta, piſces, aves, quadrupedes, & eheu, ipſi homines? Sic eſt, & quod mireris, ita moriuntur, ut tamen vivant. Etenim, *(pergit, p. 47.)* quoniam animæ ſive formæ â ſuis corporibus ſeparari nequeunt, nec operari omnino deſinunt, etiamſi mortua videantur, manifeſtum eſt, vitam adhuc eſſe præſentem. Gratulatur ſibi mirè de hac hypotheſi novo lumine Phyſicam & Medicinam illuſtraturus Autor. Interim non advertit vitæ gradus ab ipſo confictos ad mortem tendere. Si namque ultimæ vitæ deſcriptio *ſupra (§. 95.)* data evolvatur, & ad eandem ſpectare certam magnitudinem, figuram, ſitum, ordinem, numerum, ſaporem, odorem aliasque qualitates communes, & proprias operationes v. g. vim purgandi, calefaciendi &c. confitetur, quis non videt has omnes tandem perire & annihilari, & ſi quis hos vitæ gradus admittat, eosdem viam ad mortem eſſe fateri cogetur. Reſuſcitationes, quibus hanc ſuam opinionem ſtatuminare annititur, aut è trivio petitæ & proletariæ, adeoque fabuloſæ, aut chymicæ, experientiæ raro aut nunquam reſpondentes, imaginariæ & phantaſticæ, nec ad ſcopum collimantes. Mentio quarundam *infra (l. 2. Tit. 10. §. 114. ſq. & l. 3. Tit. 4. §. 11. ſq.)* inſtituta & explorata.

§. 115.

Ariſtoteles raro mortis mentionem Philoſophiæ ſuæ inſeruit, ut id non immerito miretur *Nobiliſſ. Dn. D. Erneſt. Gotth. Struve, (Diſſert. Inaug. de Mort. Theor. Med. Th. 1. p. 6.)* his verbis: Sunt, qui Philoſophiam appellant meditatio-

nem

nem mortis. Ita ſanè *Stagyrita*, de reliquo abſolute Philoſophus appellatus, non eſſet tam inſigniter Philoſophus: Quia mortis planè oblitus videtur, uno ſolo loco vix obiter mentionem faciens. Niſi potius temporis rerum edacis vitio hoc eſſe factum interpretemur, ut *de libro*, quem inſcribit *de Adoleſc. & Seneƈt. vita atque morte*, illud interierit, quod hoc membrum poſterius tractat. Neque enim facile crediderim, quod illis, quæ de duplici interitu ignis ibidem diſſerit, arduum hoc negotium condignè abſolvere ſperaverit. Cæterum vita *Ariſtoteli (l. de Reſpir. c. 18.)* eſt manſio nutritivæ animæ: Mors verò & corruptio, eſt hujus caloris extinctio, ſed potius ejusdem negatio. Quod & expresſis indicat *(l. de Juventute & Senectute, c. 4.) Philoſophus.* Mortem etiam putredinem dixit quandam & caloris interioris refrigerationem *(ſ. 4. probl. 9.)*. Quæ verò de duplici ignis corruptione habet Philoſophus (*l. de Juvent. & Senect. c. 5.*) mortem concernere, easque cauſas μάρανσιν & σβέσιν omnes fere Philoſophi mecum interpretantur.

§. 116.

Si Peripateticos excutias, mors his privatio, aut privativum quid eſt. Vita habitus; mors privatio. Vita eſt actus corporis; mors illius in corpore privatio. Vita eſt, eſſentialiter eſſe viventis; mors, non eſſe viventis. Placet nequaquam *Martin. Schoock, (Tr. de Nihilo, c. 28. p. 115.)* Si voluerimus accuratè loſophari, mors in communi conſiderata, privatio vocari non poterit. Nam ut omnis privatio ſupponit potentiam in ſubjecto, habetq; reſpectum ad habitum; Conſtet autem, qua vegetabilia, qua animalia, excepto ſolo homine per mortem ſic deſtrui, ut nullam potentiam ad vitam retineant, deſtructo totaliter vitæ ſubjecto: certe non poteſt (licet Philoſophi vulgo ſic loquantur) mors cenſeri vitæ privatio, ſed potius ejusdem negatio, morte vitam annihilante, & ad ſtatum nihili redigente. At ratione hominis habita, cui accidentalem vitam ultimo judicii die, per reunitionem animæ rationalis cum corpore reſtituendam eſſe certum eſt: aliqualis privatio hic attendi poteſt, non ea quidem, quæ includat potentiam naturalem (ſic enim per naturæ vires reſurrectio mortuorum posſibilis foret) ſed ſolummodo potentiam obedientialem in ordine ad abſolutam DEI potentiam: Cujus habita ratione, ut occurrit in homine mortuo non contradictio ad reſurrectionem, notari quoque poteſt privatio aliqua, quod posſibile ſit per abſolutam DEI potentiam homini mortuo vitam reſtitui. Sive quod DEUS homini mortuo hanc accidentariam vitam reſtituere queat: æque facile atque ei è nihilo contulit ſuum eſſe, vivere & intelligere. Quoniam vero ad accidentariam hanc vitam *(vid. ſupra §. 79.)* pertinet,

ipſum corpus, ex cujus unione cum animâ rationali eadem reſultat, non poteſt non quoque in reſurrectione mortuorum homini tale corpus reſtitui, quale dum viveret vitam hanc accidentatiam, in hoc mundo circumgeſtabat. *Hæc ille.*

§. 117.

Epicurus στέρησιν αἰσθήσεως, ἀναισθητάν mortem definivit. Bonum omne ac malum in ſenſu eſt, ſenſus igitur privatio mors eſt, profitetur (*Epiſt. ad Menoc. ap. Diog. Laërt. l. 10. p. m. 786.*) & hanc illi, qua mortem generaliter privationem vitæ dici valeamus, prætulit *Gaſſend. (c. l. p. 524.)* Sanè cum vita nihil aliud eſſe videatur, quam aliquis motus; neque mors aliud, quam aliqua quies, ejusve motus privatio, unde & flammam vivam & aquam vivam donec moventur dicimus & utramque mortuam, dum is ceſſat abeſtque motus, idcirco donec facultas ſentiens motus ſuos obit in corpore vivere animal dicimus; dum non obit, mori ſive mortuum eſſe. Argumentum petit porro hujus definitionis ex ſomno, qui, ut dici ſolet germanus, eſt imago mortis, qui hujusmodi dicitur non à privatione cæterarum vitæ functionum ſed ab illa ſolum, quæ ſentiendi eſt. Non nequicquam autem ſomni memini, *philoſophari pergit Gasſend. (c. l.)* quatenus non modo *Epicurus*, ſed pene etiam cæteri Philoſophi omnes utcunque varia de natura colligationeque animæ cum corpore ſenſerint, pro ſuis tamen principiis, eandem eſſe cauſam tam ſomni, quam mortis, ſecundum magis & minus ſolum differre exiſtimarunt. Opium forſan ſumſerat, cum hæc diſſereret *nobilis ille Philoſophus*, mentisque ſtupore occupabatur.

§. 118.

Paracelſo (l. 1. de Vit. Long. c. 2. p. 839.) eſt diſſolutio mortalis ab immortali, quæ ubi accidit, tunc demum moritur corpus. Hic à Corroſivis hujus duxit originem (*c. l. c. 3. p. 840.*) Tribuit eidem etiam hoc Paradoxon *Thom. Eraſt. (p. 3. Diſput. de Nov. Paracelſ. med. p. 141.)* quod morbus hominem quendam interiorem generet, & quod homo ille, qui mortem obit, internus ille ſit. Citat *librum de morb. Phyſiognom.* in quo contendit, morbum quemlibet integrum eſſe hominem, corpusque habere inviſibile, & corpus eſſe microcoſmi, imo microcoſmum exiſtere. Id verò *habetur (l. 2. de Podagr. p. 585.)* ubi de Phyſiognomia morborum agit & ſequentia ſuggerit: *Es iſt zu wiſſen, daß eine jegliche Kranckheit ein Menſch iſt, und hat einen unſichtigen corpus, und iſt ein corpus Microcoſmi, und auch Microcoſmus ſelbſt.* Idque Exemplo Icteritiæ declarare nititur. Mortem vero his definivit: (*l. 5. de Reb. Nat. p. 891.*) *Der Tod des Menſchen iſt nichts anders, als ein Ende des Tagwercks, ein Hinnehmung der Luſt, eine Verſchwindung des Balſams, und eine Ausleſchung des natürlichen Lichts,*

* *Lichts, und eine groſſe Separation der 3. Subſtanſen Leib, Seel und Geiſts, und eine Hingebung wieder in ſeiner Mutterleib.*

§. 119.

Morbus & Mors etiam *Helmont.* (*Tr. Ignot. Hoſp. Morb. n. 40. 41. p. 394. & n. 90. p. 404.*) conſtat materia & efficiente, non ſecus atque reliqua naturæ entia. Vita humana, (*tradit. Tr. Blas human. n. 23. p. 147.*) ipſi eſt lux formalis, & modo ipſa anima ſenſitiva lucida, adeoque hujus exſufflationem mors è veſtigio ſequitur. Quia animæ ſenſitivæ involuta eſt mens immortalis hominum, quæ à morte avolat, pereunte altera. Mortem ideò nil aliud eſſe, quam vitæ extinctiorem, *alibi* (*Tr. ign. hoſpes morb. n. 8. p. 391.*) concludit. Vita evaneſcit, dictitat, (*Tr. Phyſ. Ariſt. & Galen. Ignar. n. 16. p. 41.*) per modum luminis pereuntis. Et Vulcanus, cum ſit quædam vitalis aura, evolat. Utrumque ſine corruptione ſui, & corpus quod vita deſtituitur, proprie eo ipſo non corrumpitur, licet defectum vitalis balſami mox corruptio ſubſequatur. Diſcontinuitate etiam lumen illud perit, quod exemplo ſuſpenſorum (*Tr. Blas hum. n. 24. p. 147.*) declarat. Docuit idem *Martin. Heer,* (*Tr. 2. Archiv. Arch. p. 97.*) *non inglorius Pyroſophiæ Helmontianæ adſertor & emendator*, differens: Morbus eſt Ens conſtans cauſis ſuis primordialibus in nobis tendens ad diſpoſitionem corruptionis & deſtructionis noſtræ integritatis vitalis, ad quam ſi hæc attigerit, ſequitur virium labefactatio, lucisque extinctio, quæ eſt mors ipſa, vitæ privatio cauſata ac dependens à cauſis ſuis poſitivis morbificis. Et *alibi* (*Tr. 9. p. 334.*) Syncope nihil aliud eſt, quam mors minitata, quanquam imperfecta. In morientibus autem eſt Syncope prolongata ſeu terminans in ipſam vitæ privationem propter Spiritus vitalis pleniſſimam & totalem exſolutionem finaliter.

§. 120.

Pro poſitivo ente etiam habuit quondam mortem Gentilitas. Pertinet huc fabula de morte ad tumulum *Alceſtidis* ab *Hercule* correpta & penè interſtincta, quam ad hujus verſus illuſtrationem protulit *Luc. Joh. Scappa* ex *Zezzis Commentario in Lycophronem.* Et ita *Herculem* mortis domitorem agnoſcit *Alcmena* mater *in Senecæ Hercule œteo* ad finem (*v. 1945.*)

Agnoſco, agnoſco victum eſt Chaos
A ſtyge nate redis iterum mihi
Fractaque non ſemel eſt mors horrida.

Hæc *Caſp. Barth.* (*in Papin. Stat. l. 3. Sylv. 1. v. 172. p. 288.*)

§. 121.

§. 121.

Fecerat id etiam noſtra memoria ſuperiori ſeculo *Dn. D. Auguſt. Hauptmann, Fautor & Amicus, dum viveret colendus*(*in Epiſt. præliminari tractatui de viva mortis imagine præmiſſa, & Francofurti Anno 1650. in publicam lucem emiſſa, quam poſtmodum Tr. de Thermarum Walckenſteinenſium natura & uſu Anno 1657. p. 160. inſeruit.*) eamque animalculum vivum declaravit. Mors naturalis (deſcribit eandem *l. c. p. 178.*) eſt omnium minutisſima & ferme inviſibilis beſtiola atque infenſisſimus vermiculus, qui ex ſubtilisſimo excrementi genere corpus ſuum minutulum aſſumit, quo crasſius enim eſt excrementum, eo etiam evidentius ex illo generatur inſectum; tenacisſimæ autem eſt vitæ, quia ex conſtantisſimi principii excremento, vid. Salino eandem capit, quia in ſale omnia animantia, ut & cœteræ res cunctæ vitam ſuam atque vigorem fulciunt, & eo ſe corrumpente, totum poſtea corrumpitur compoſitum. Pollicem huic preſſit *noſter Paulin.*(*Tr. de Mort. verminoſ. §. 8. p. 13.*) & peccatum originale & mortem entia realia, nec aliter quoad prius poterit, cum impoſſibile ſit accidens ſubſtantiam producere proclamat. *(§. 81. p. 173.)* Superſtruxit huic Paradoxo ſuam Pathologiam animatam *Optimus Præceptor, artisque noſtræ Profeſſor accuratisſimus, Dn. D. Chriſtian. Lang.* quam in Collegio privato exponentem Lipſiæ audivi, cujus etiam encomia & laudes his ebuccinat *Paulin.* (*c. l. §. 60. p. 124.*) Manducit fumi fucique neſcia veri cupidos ad naturæ & ſapientiæ ſcrinia omnes ejus divitias pretioſiores pandens. Ipſa habet vitæ mortisque claves. Amplexus eadem exoſculatur alibi (*Cynograph. ſ. 4. c. 8. §. 1. p. 183.*) Ego rem ſalvam eſſe putarem, ſi aſſereret quispiam *Hauptmannum* cauſam ponere pro effectu. Adeoque vermes ut plurimum cauſare morbos, & conſequenter mortem, quamvis non negandum, vermes etiam aliquando non eſſe cauſam, ſed productum morbi, comprimis in ulceribus, vermesque non tam in corpore naſcantur, quam ab extra eidem ſe ingerant. Ideoque ſi mors inſectum, excluſa generatione æquivoca, ex ovo orietur, cujus cauſam efficientem peccatum originale & præterea nil aliud, declarandum Antihelmonticum autem hic non dari & locum habere dolendum quam maximè.

§. 122.

Oho! clamas fortè, num tu ignoras mortem? perorat, & quærere pergit *Paulin.*(*de Mort. Verminoſ. §. 8. p. 13.*) at dic mihi quid mors ſit? talis enim mors, quæ aut ſeparatio animæ ſit à corpore, aut ceſſatio omnium actionum, revera purum putum figmentum Scholaſticum, modo intelligas tres diſtinctos vitæ gradus *à Cl. Kerger.* ſolidè & perſpicuè traditos. Talem mortem

non

non dari, etiam *Excell. noſter Joh. Lud. Hannemann,* (*in Phœnic. Bolan.* §. 4.) voluit. Scripſerat *Cothurnatus Seneca* (*Troad. act. 2. v. 395.*)

Poſt mortem nihil eſt, ipſaque mors nihil.

Sed alio ſenſu. Explicat *Tertullian.* (*l. de Reſurrect. Carn.*) nihil eſſe poſt mortem *Epicuri* Schola eſt. Ait & *Seneca*, omnia poſt mortem finiri, etiam ipſam. Addit idem *Seneca Epicuri ſectator:* Mors nec bonum nec malum eſt. Id enim poteſt aut bonum aut malum eſſe, quod aliquid eſt: Quod vero ipſum nihil eſt, & omnia in nihilum redigit, nulli nos fortunæ tradit. An mori ſit nihilum *Martin. Schoock,* (*Tr. de Nihil. c. 28. p. 110.*) diſputavit. Qui *Paulinio* aſſentiuntur, mortem qualis deſcribitur, ibidem dari non aſſerunt, mortis tamen exiſtentiam penitus non negant, qui namque mortem verminoſam deſcribere, & probare potuiſſet. Quæ *biga Senecarum* protulit, ſecundum *Epicuri* idiotiſmum accipienda ſunt, juxta cujus hypotheſin: *Mors omnia finit.*

§. 123.

An autem mors finis ſit, cujus gratia nati ſumus, *ut Poëta*, quem *Euripidem Philoponus* cum aliis voluit (*vid. Joh. Ludov. Havenreuter. in Comment. l. 2. Phyſ. Ariſt. c. 2. p. 155.*) ejus ſenarium inſertum fuiſſe cuidam operi, quod injuria temporis intercidit, cum in iis, quæ nunc extant non reperiatur, ſuſpicantur *Conimbricenſes* (*in h. l. p. 283.*) *ap. Philoſophum* (*l. 2. Phyſ. c. 2.*) ſcripſit, qui de mortuo adeptus eſt finem, cujus cauſa factus eſt. Sed hic riſum movit Philoſopho, cum non omne ultimum ſit finis, ſed optimum. Varias confixit hic finis diviſiones *Franc. Piccolhom.* (*Comment. in h. l. p. 267.*) qui ſi commodum erit evolvendus. In Poëtæ defenſionem aſſerunt quidam *Ariſtotelis* ſententiam (*l. 4. Metaph. c. 16. t. 22.*) mors metaphorice dicitur finis, congruunt autem Poëtis metaphoræ, & ſic varii Poëtæ Latini, Græci & Etruſci mortem nuncuparunt finem. Reſpondit his *Piccolhomin.* (*c. l. p. 268*) id non defenſioni Poëtæ conducere, quod addidit finem cujus gratia nati ſumus. Placet *Havenreuteri* diſtinctio, qua finem facit duplicem, alterum ἔσχατον ultimum cujusque actionis & operationis; Alterum τὸ οὗ ἕνεκα, cujus gratia inſtituitur actio & operatio, ac dicitur cauſa finalis. Mors eſt quidem finis & extremum, ſed non cujus gratia homo generatur. Siquidem non eſt optimum quid, ſed quatenus vitam deſtruit. eſt quiddam malum, & propterea non eſt cauſa finalis.

§. 124.

Recentiores variè pariter ea circumſcribunt & definiunt mortem. Calidi

lidi innati à cauſa morbifica ſuppresſionem *David van der Beck*, (*Experiment. circ. rer. nat. princip. p. 322.*) oppreſſo à cauſa morbifica calido innato primo in Corde, ſecundo in Sanguine muſculorumque ventriculis habitante motore ac principe omnium actionum animalium, neceſſe eſt, neceſſe eſt ipſas actiones omnes ceſſare, adeoque animal mori, antea (*p. 238.*) philoſophabatur. Definitio tamen iſta verius morbi, quam mortis reputanda, cum in hac non calidi innati ſuppreſſio, ſed ſuffocatio contingat, neque cor primo illam patiatur, ſed ſanguis cum aliis partibus & viſceribus, hoc modo namque cor non eſſet ultimum moriens. Nec hæc definitio morti violentæ quadraret, quippe quæ cauſam morbificam non agnoſcit. Verius mortem *Kenelm. Digby* (*Diſſ. de Plant. Veget. p. 13.*) eſſentialem corporis diſſolutionem proclamavit. Mortem defectum vitæ ex ſeparatione animæ & corporis *Henric. Kipping.* (*l. 7. inſtit. Phyſ. c. 4. §. 14. p. 281.*) perhibuit, vitalitatis privationem *Isbr. à Diemerbræck*, (*l. 1. de Peſt. c. 9. p. 43.*) Animam à corpore in morte ſeparari indubium, adeoq; mortem animæ à corpore disjugationem (*l. adv. gent. c.*) pronunciavit *Arnobius*. Et hæc definitio ſoli homini competit. Mors ergo brutorum dijudicat *Helmont.* (*Tr. vita, p. 585.*) digna non fuit vocabulo mortis, quæ extinctionem, & annihilationem luminis, non autem ejusdem ſeparationem, cum ſeparati conſervatione includebat. Mortis initium in ipſa corporis noſtri conſtitutione (*c. 13. v. 18. comment. in h. l. n. 2. p. 586.*) *Joh. de Pineta* concludit.

§. 125.

An corpus anima relinquat, an animam corpus, hodie in quæſtionem venit. Non putandum, *dictitat. Theod. Craane* (*Diſſ. de Hom. c. 1. p. 2.*) corpus humanum mori, quod mens â corpore recedat, ſed ex eo potius, quod corpus recedat â mente. Et *alibi* (*c. 156. p. 765.*) ſtatuendum, ex eo nos mori, quod corpus ab anima recedat, hoc eſt, tunc animam â corpore diſcedere, quod illud ineptum planè eſt ad animæ ſervitia præbendum, ita ut anima eo amplius uti nequeat, ad ſua imperia diſtribuenda; jam ſuo tempore adnotavit *Ariſtot.* (*l. de Reſpir. c. 17.*) Animalium bronchias & pulmones deſiccari, obdureſcere & terreſtres fieri. Organa quædam ſunt adeo (ad vitam) neceſſaria, ut eorum deſtructionem protenus ſequatur Spirituum extinctio, interveniente minimi temporis ſpatio, diſcurrit *Fr. Baco Verulam.* (*Sylv. Cenſ. 4. Exper. 400. col. 839.*) Probant id abunde vulnera viſceribus Cerebro, cordi &c. illata. Accurate igitur *Joh. Carol. Roſenberg.* (*p. 2. Rhodolog. c. 33. p. 315.*) Non in ſolo nativo calore, nec humido radicali, nec mutuis horum operis & reactionibus, ſed & idonei Ellychnii, fibrarum optima con-

conſtitutione, vita conſiſtit: quod fibroſum ellychnium, ſi omninò foret inconſumtibile aut ſaltem reparabile conſtantiſſima vitalis caloris in humido daretur prolongatio ac perpetuatio. Parum autem intererit, anima an corpus relinquat, an corpus animam. Animæ optimo jure id dabitur negotii, cum Spiritus ſit, comprimis cum ipſa ſacra aſſerant ſpiritum redire ad DEUM, quem eundem corpori largitus eſt. Sufficiat dixiſſe hanc partium hominis eſſentialium bigam unitam diſſolvi idque mortis nomine venire.

§. 126.

Triplici modo vitam finiri crediderunt Veteres Philoſophi, & in his *Plato*, tradidit *Claud. Salmas. (de Ann. Climacter. p. 759.)*, naturali, fatali, & fortuito ſ. violento. *Servius (ad. l. 4. Æneid.)* ad illum verſum:

Vixi, & quem dederat curſum fortuna peregi.

Fortuna, *inquit*, non natura, nec fatum. Natura cui ultra centum & viginti annos conceſſum non eſt, fato cui nonaginta anni, hoc eſt tres Saturni curſus exitum creant, niſi fortaſſe aliarum ſtellarum benignitas etiam tertium ejus ſuperet curſum. Fortuna, id eſt, caſu, qui ad omnia pertinet, quæ extrinſecus accidunt, ut ruinæ incendia, naufragia, venena. Fatum hic agnoſcit Aſtrologicum *(Subjicit Salmaſ. p. 760.)* Quod ſi ita eſt, cœteri duo modi ab aſtris non pendebunt, naturalis & fortuitus, ſive caſualis, ſed ſolus fatalis. Sed hæc inſcita ſunt, & Mathematicorum ſententiæ contraria, qui omnes exitus vitæ ab aſtrorum decreto deducunt, item Philoſophorum, qui nullum inde arceſſunt. *Plato ipſe*, cujus hæc diviſio eſt per εἱμαρμένην, id eſt, fatum longe aliud intellexit, quam γένεσιν ſive fatum Aſtrologorum. Tria ille *(in Timæo)* facit genera leti. Unum, quod κατὰ φύσιν accidit; alterum, quod κατὰ εἱμαρμένην, tertium, quod κατὰ ἐξ ἀνάγκης παθήματα. Hi ſunt violenti exitus, qui βιαιοθανασίαν inducunt, & per vulnera, incendia, ruinas, naufragia, ſuſpendia, venena eveniunt. Caſus in his, ſive fortuna plurimum poteſt. Fatalis exitus propriè de eo dicitur, quem morbi faciunt, quia quadantenus homini congeniti ſunt, & fato debitum terminum imponunt. Is vero, qui ſecundum naturam accidit, neque morbum habet cauſam, neque caſum violentum, ſed ſenectutem ipſam & defectum vitalis ſubſtantiæ. Quo autem ſpectat αὐτόματος θάνατος; Hunc â naturali & fatali ſeparat *Jocob. Guther. (l. 1. de jur. Man. c. 3. p. 10.)* quod non â caſu, ſed â fortuna, & meditato conſilio proficiſcatur. Animadvertit igitur in *Agellium. (l. 3. c. 1.)* qui αὐτόματον θάνατον quaſi naturalem & fatalem interpretabatur mortem, cum debuerit violentam ac temerariam intelligere. Tumultuarium

um mortis genus *Apulejo (l. 1. Metamorph. p. 87. ubi & vit. Philipp. Beroaldi not.)* vocatum, de quo iterum *Guther. (c. l. c. 10. p. 62.)*

§. 127.

Stoici volunt ſenectutem fieri, & inde mortem διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ ἔλλειψιν ob defectum caloris innati. Cœterum *Plato, pergit Salmaſ. (p. 762.)* non hanc aut illam cauſam affert defectionis animalis & φθίσεως naturalis, ſed ſolutionem compagis. Ut enim in machina ex genere αὐτομάτων, ubi axiculi, orbiculi, funiculi, & alia quibus movetur, fatiſcere incipiunt, primo langveſcit motus, deinde etiam ceſſat cum laxiora facta ſunt, aut tempus exiit motionis, quod ab artifice ex dimenſo acceperat. Idem & noſtri corporis compagi ex tot organis μηχανικῶς plane contexti & compoſiti accidit. Sed *Plato* ejus compaginationem & texturam ut navis eſſe vult. Quod cum illuſtret *Salmaſius* prolixius, ipſum, ſi lubet, evolve. Recte igitur *Renat. Carteſ. (de paſſion. Anim. p. 1. art. 6. p. 2.)* ratiocinatur: Mortem nunquam accidere vitio animæ, ſed ſolummodo, quod quædam ex principalibus partibus corporis corrumpitur; & judicat porro corpus hominis viventis differre tantum à corpore hominis mortui, quantum differt horologium, aut aliud automatum, cum recte diſpoſitum eſt, & in ſe habet principium corporale motuum, quorum gratia elaboratum eſt, cum omnibus, quæ ad ejus actionem requiſita ſunt, ab eodem horologio vel alia machina, cum rumpitur & principium motus ipſius agere ceſſat. En Platonizantem *Carteſium!*

§. 128.

Mortem in naturalem & violentam diſtinxit ψυχοτομίας procus *Ariſtotel. (l. de Reſpir. c. 17.)* Violenta ipſi eſt, quando principium extrinſecus fuerit. Secundum naturam autem quando in ipſo, & partis conſiſtentia ex principio talis, ſed non adventicia aliqua paſſio. In plantis igitur ariditas, (αὔανσις) in animalibus autem vocatur ſenectus. Mors autem naturalis dicitur, arbitratu *Henr. Maji (Synopſ. Phyſ. vet. nov. tr. 4. p. 1. c. 2. ax. 9. p. 113.)* non quod ſit de naturæ inſtitutæ principio, ſed quod ſit de naturæ deſtitutæ imperio & immutabili lege conſequatur naturam corruptam. Hinc etiamſi arbor vitæ è Paradiſo hodie nobis adeſſet, non tamen immortalitatem cauſaret. Quia mutata eſt recipientis conditio. Factus eſt nimirum homo alterius generationis, corruptæ naturæ, & longæ alterius vitæ Syndeſmo conſtructus, perhibet *(c. l. p. 586.) Helmont.* Ratione Ætatis tria eſſe

gene-

genera mortis, acerba, immatura, naturalis. Acerba infantum immatura juvenum, naturalis ſenum, *Iſidor.* (*l. 2. orig. c. 2.*) perhibet. *Jacob Guther* (*l. 1. de Jur. Man. c. 12. p. 73.*) Tradunt *Magiſtri Talmud-Cod. Berachos.* (*Fol. IIX. col. 1.*) *recenſente B. Joh. Ad. Scherzer.* (*Progr. 5. p. 51.*) nongentos & tres mortis eſſe Species, ſubjunguntque, graviſſimam omnium eſſe ſtrangulationem vel anginam, ſvaviſſimam vero oſculum.

§. 129.

Manu ducit nos illa mortis Ariſtotelica diſtinctio ad illam Paracelſicam, qua (*l. 6. de Nat. rer. p. 896.*) ubi in uſum medicum revocanda ſunt Cadavera, inter mortua & occiſa non ſine ratione diſtinxit. *Sehen wir an einen Menſchen der da ſtirbt eines natürlichen prædeſtinirten Todes, was iſt weiter an ihm nutz oder gutes? nichts, allein mit ihme in die Erden, den Würmern zu, dann es iſt ein fauler Cadaver, und gehört unter die Erden: das aber mit einem getödeten Menſchen, welcher durchs Schwerdt oder dergleichen Tod gefallen iſt, nicht alſo zu verſtehen iſt, ſondern an dem iſt all ſein Leib nuz und Gut, und mag zu einer gar köſtlichen Mumia bereitet werden.* Plura infra (*l. 3. Tit. 2. §. 154. ſq.*) *Add. Annym.* (*fund. med. rec. jact. p. 210.*) Ita & capillos vivis abſciſſos â mortuis differre mox (*l. 1. Tit. 1. §. 11.*) demonſtrabitur.

§. 130.

Mortuum autem corpus Cadaver dicitur, de quo jam *ſupra* (*§. 1. ſq.*) philologica quædam ſparſa, quæ Phyſica & Medica reſtant jam pertexenda veniunt. An mortuus homo ſ. Cadaver ſit verus homo, apud Philoſophos controvertitur? Mortuus homo, quanquam figuræ formam habet eandem, tamen homo non eſt. (*Ariſtot. l. 1. Hiſt. Animal. c. 1.*) Cadaver hominem mortuum dixeris, ſimpliciter hominem appellare non poſſis. (*Severin. Boëth. de l. 4. Conſol. Philoſ. Proſ. 2. p. m. 103. Joh. Stobæus, Loc. commun. c. 121. p. 657.*) Æquivoce hominem cadaver proclamavit diverſis in locis (*l. 4. Meteor. c. 12. 2. de Anim. c. 1. t. 8. l. 1. Polit. c. 2.*) *Ariſtotel.* Aſtipulatur *Andr. Libav.* (*de Cruentat. Cad. p. 339.*) *Joh. Conr. Dannenhauer,* (*Colleg. Pſychol. Diſp. 6. Theor. 2. p. 168.*) corpus ἄψυχον corpus humanum metaphoricè exprimere docuit. Inde etiam partes cadaveris partes æquivoce dici concludunt v. g. carnem, *Ariſtot.* (*l. 2. de Gen. Animal. c. 1.*) *Andr. Libav.* (*p. 1. ſingul. p. 260.*) manum amputatam, *Joh. Marc. Marci,* (*p. 1. Phil. vet. Reſtit. ſ. 5. p. 41.*) oſſa, *Scaliger.* (*Exerc. 6. ſ. 12. p. 38.*) *Caſp. Barthol.* (*libell. 4. inſt. Anat. c. 1. p. 365.*) *Isbr. à Diemerbroeck.* (*l. 9. Anat. c. 1. p. 769.*) Oculum, *Joh. Fernel.* (*l. 1. de Abd. Rer. cauſ. c. 4. p. 20.*) Et quis quæſo

cadaver hominem declararet, cum ſit altera pars hominis eſſentialis tantum, adeoque non totus homo.

§. 131.

Si, quid cadaver ſit, quæras? De fructibus putrefactioni obnoxiis *Scaliger.* (*l. 1. de Plant. p. 242.*) iſta: Qui è propria forma excidere, ut putrefacti, ii non ſunt amplius in ulla fructuum differentia: Sed cadavera ſunt fructuum, & corpora modo naturalia. Diceret & hinc forſan corpus naturale ingeniorum apex. Non differt autem à corpore vivente in eo, quod ex ſe & ſua craſi habet; ſed ſolum juxta rationem vitæ influentis, quam in animali dum viveret habebat, eaque ratione carnem ſeu os æquivoce dici volebat *Ariſtoteles*, propterea, quod præter naturam propriam, quam ubique retinet, rationem partis organicæ includit: quæ non niſi in vivente eſſe poteſt, ratiocinatur *Joh. Marcus Marci* (*p. 4. c. l. ſubſ. 3. p. 405.*) in cadavere eadem accidentia, eadem dimenſio, eadem figura, aut ſi hæc non vetera illa, ſed nova, à quo obſecro agente producta? vel cujus cauſa? quærit *Sim. Simonius*, (*Diſp. de Putred. contra Th. Eraſt. com. 137. p. 277.*) *Ego hanc difficultatem illis* (*ſpecie corpus mortuum à vivo differre putantibus*) objicio, diſcurrit *Heerbord*; (*Philoſ. Nat. p. 50.*) Ac ſolvant ſi poſſunt, quomodo in morte ac corruptione hominis poteſt corpus mortuum diſtingui ſpecie à vivo, ſi ſit & maneat idem numero corpus hominis vivi & mortui? poteſtne diverſitas ſpecifica ſtare cum identitate numerica? hoc eſt de fide, quod eodem numero corpore ſimus reſurrecturi, & tamen illud ibidem corpus mortuum, quod reſuſcitabitur in vitam diſtinguetur ſpecie à ſe ipſo, quomodo hæc conſiſtunt? certe quæ diſtingvuntur ſpecie, ea quoque diſtingvuntur numero. Quod vero de corpore, verum id extra omnem dubitationem etiam de partibus verum erit. Nos unum argumentum dabimus, cui reſiſti non poſſit, arbitratur *Petr. Petit.* (*l. 3. de Nat. & Morib. Anthropophag. c. 14. p. 144.*): Si nihil eſſet in càdavere hujus quod fuit in vivente, ac ne materia quidem, ſequeretur cadaver CHRISTI in ſepulchro non fuiſſe perſonæ divinæ conjunctum; Siquidem eadem caro, eadem oſſa, quæ verbum aſſumſerat, non erant ibi amplius, ſed ſpecie & genere, ac numero diverſa. Eritque falſum, quod Theologi ſummo cum conſenſu docent: quod DEUS ſemel in incarnatione aſſumſit, nunquam dimiſiſſe.

§. 132

Contrarium quidem ſuſtinet *Scaligeri* acumen. (*Exerc. 6. ſ. 12. p. 38.*) Dixerat *Joh. Fernel.* (*c. l.*) vita excedente ſingularum partium unaquæq;, os, nervus, caro, ſuam ſibi formam retinet, & quod tum ſuperat os, verum os eſt, non homony-

monyma, ut oculus mortuus, (hic enim propria inſtrumenti ratione orbatus eſt,) ſed ſimplici & illi peculiariter tributa appellatione. Eique tum ſua ſpecies eſt, â nervi, â carnis & aliarum ſimilarium formis diſtincta. Hunc igitur confutare aggreditur *Scaliger*, aſſerendo, ſententiæ huius abſurditatem ſic deprehendere licet: Una eſt in vivente forma, qua unum eſt. Os Cæſaris viventis vivum eſt. Auctum enim fuit ſuo tempore, & nunc etiam alitur. Ubi Cæſar erit Cadaver: abierit forma. Tunc corpus illud non erit id, quod nunc, hoc eſt numero. Ergo neque partes ejus: quæ unum erant per id, per quod illud unum erat ens, & tale aliquid ens. Vulgi ſenſibus id videtur, at vivens, & non vivens, genere differunt ac diſtant. Caret igitur cadaveris os ea forma, qua erat vivens. Caret etiam fine. Nullum enim officium ut prius. Non eſt igitur idem. Quas objectiones cum annexis, expendit *Joh. Sperling, (Meditat. in Scalig. 17. Effat. 1. p. 465.) Scaligeroque* ſequentia reponit: Oſſa (addo & alias partes, quin totum cadaver) conſiderat *Fernelius* tripliciter (α) quatenus miſta ſunt, (β) quatenus oſſa (γ) quatenus animata. Poſt mortem tertium tollitur, manente primo, manente ſecundo. Primum manet, quia elementa manent ad tempus conjuncta, eo modo, eo ordine, eodem ſitu, quo in viventibus. Secundum manet, quia forma oſſium partialis manet, ergo diſcedat anima, forma communis; manent tamen formæ partium, à quibus peculiare eſſe peculiares obtinent partes. Rationem, quam de fine affert, parvam admodum, imo nullam reputat, *(p. 466.)* & acute reponit *(p. 467.)*. Nonne idem homo poſtquam diſceſſit ab officio? Extremum quid officium eſt, externa cauſa finis: eſſentiam rerum non ingreditur. Non mutatur eſſentia mutato fine aut officio; Sicut nec mutatur mutato Efficiente. Negat præterea exemplo Petri & Pauli ea, quæ numero differunt, ſpecie differre. *(p. 470.)*

§. 133.

Ariſtotelis mentem, ad quam provocat, expendit an *Scaligero* faveat *(p. 471.)* & eundem tres claſſes conſtituere aſſerit, *(p. 473.)* quarum prima manus, oculos & alia inſtrumenta complectitur: Secunda, carnem, oſſa & reliquas partes ſimilares continet: tertia terram, ignem & cætera elementa, habet. De primis pronuntiat *(Ariſtoteles)* apertè, æquivocè oculum mortuum eſſe oculum, manum mortuam, manum. Inſtrumenta enim extra uſum nihil ſunt. De ſecundis id minus aſſerit; minimè omnium de tertiis *Petr. Petit. (c. l. p. 143.) Scaligeri* rationem falſa hypotheſi niti, nempe unicam tantum eſſe formam oſſis aliarumque partium corporis humani, qua ſcilicet in gradu viventis conſtituuntur, *Petitus* vero quidem unam formam principalem animam, qua eſt vivens admittit,

ſub-

ſubjungit tamen huic formam miſtionis, qua os & aliæ partes perficiuntur. Aliud igitur ipſi eſt aliquod corpus, quod erat vivens, non eſſe amplius vivens; aliud, non eſſe idem corpus. Loca *Ariſtotelis*, quibus in mortuo omnia eſſe ὁμωνύμως dicit, ait eſſe accipienda eo ſenſu, quo idem (*Meteor.*) docet eum ignem, qui proximè lunari globo eſt ſubjectus vocari ignem, licet non ſit; Et *Alex. Aphrod.* non prædicari univocè id nomen de illo ſuperiore, & iſto inferiore, quo utimur. Gemina huic fere habet *Petr. Laurenberg.* (*Anat. Corp. Hum. Exerc.* 12. §. 21. *p.* 482.) Si (poſt animam exſpiratam) conſideres formam corporeitatis oſſis, per quam os eſt os & non cutis, perque quam os à cute & carne diſtinguitur, (idem enim dat eſſe & diſtingui,) illa ultimæ formæ (animæ) ſubordinatur, quæ ea ceu inſtrumento utitur, quæque, abolita anima, os in ſua eſſentia & perfectione obſervat. Si *Helmontium* audias, (*tr. Magn. oprrtet n.* 11. *p.* 132.) manet media vita in Archeo transmutato non ſecus ac forma oſſis defuncto homine. *Thomas* (*p.* 3. *qu.* 50. *art.* 5.) philoſophatur corpus hominis & cujuscunque alterius viventis, licet non ſimpliciter; ſecundum quid tamen idem manet poſt mortem; quia eſt idem ſecundum materiam, non autem idem ſecundum formam ſ. ſpeciem, quam ſententiam etiam amplectitur in alma Salana fideliſſimus (*Diſp. Phyſiol. de forma corporeitatis materiæ primæ coæva* §. 40.) *Dn. D. Wilhelm. Zeſchius*, *Præceptor olim fideliſſimus.*

§. 134.

De forma Cadaveris in diverſa aguntur Philoſophorum & Medicorum ingenia. Corpori ſuam inſtare formam, quam formam corporeitatis vocant Scholaſtici eamque materiæ coævam aſſerunt, ejusque propugnatores *Joh. Dun. Scotus*, (*in* 4. *Sentent. Lombard. diſt.* 11. *qu.* 3. *art.* 2. *f.* 59. *ſq.*) & reliqui Scotiſtæ, in trivio natum. Qui his delectatur, conſulat, *Joh. Pontium* (*Curſ. Philoſ. Scotiſt. de Anim. Diſp.* 1. *qu.* 3. *p.* 724.) & quos ille citat. Hos debellare contendunt Thomiſtæ, & qui his eos aggregat Iſenitæ *cit. Pontius.* Examinavit è Thomiſtis & rejecit hanc corporeitatis formam *Franciſc. de Oviedo* (*Curſ. Philoſ. Thomiſt. Phyſ. contr.* 3. *p.* 2. §. 1. *n.* 8. *p.* 159.) & *Laudatus Zeſchius*, (*c. Diſp.* §. 14. *ſq.*) Ego probabilius cenſeo, judicat *de Wiedo*, formam cadaveris non eſſe ſpecialem aliquam formam, ſed omnem formam immediate ſuccedentem viventi dici Cadavericam, dum illius figuram externam materia retinet, quam habebat in viventi. Quod ſi ſemper eadem appareat, quia quod præcipue ſenſibus ſentimus in cadavere ſunt accidentia, quæ remanent ex præcedenti forma, quæ neque ab illa in conſervari dependebant; neque cum cadaverica apponuntur, & ita remanent in compoſito, quo usque ab aliquo extrinſeco agente corrum-

pan-

pantur. Quod ſi quis contrarium defendere nitatur dicere tenetur, in his omnibus occurrere ſemper aliqua accidentia, tum ex his, quæ remanent ex forma viventis, tum ex aliis advenientibus, eadem ſemper in omni corruptione viventium ejusdem ſpeciei, quæ ad ſpecialem formam cadavericam diſponunt, licet alia ſimul his adjungantur, quæ neceſſaria non ſunt ad illam formam ſpecialem introducendam, conducunt tamen ad expulſionem diſpoſitionum formæ viventis, & conſequenter ad hujus corruptionem. Eandem neque Metaphyſicam, neque Phyſicam, neque Mathematicam eſſe demonſtrat *Benedict. Perer. (l. 5. de Comm. Rer. Princ. c. 16. p. 319. ſq.)* & exſibilat. Modo tricæ reſecentur, nulla eſt in hoc difficultas, nam datur quidem ratio, & conceptio corporis, hoc eſt forma metaphyſica, ut ratio ſubſtantiæ & entis; atverò phyſicè loquendo cum nullum ſit corpus ſub præciſo eſſe corporis, ſed ſub eſſe vel elementi, vel mixti, vel viventis &c. certe nulla datur forma phyſica corporis. Dices datur eſſe corporis phyſicum, ergo & forma Phyſica hujus eſſe conſtitutiva; reſpondeo, negando, dari eſſe corporis phyſicum præciſè, ſed talis corporis. Igitur eadem forma quæ conſtituit tale corpus, conſtituit etiam rationem corporis. Et his litem hanc dirimere conabatur *Honorat. Fabri (l. 2. de Hom. Prop. 46. n. 6. p. 260.)* Qui ubi de forma oſſis, carnis, nervi &c. in cadavere quæritur ad formas partiales recurrit, quæ ipſi non proprie dicuntur viventes, ſed ratio illius eſſe cui forma vivens deinde accidit. *Conf. Euſtach. à S. Paulo (Philip. p. 3. Tr. 1. Diſp. 1. qv. 10.)* Formam autem ſubſtantialem has partiales connectere in vivo aſſerunt, quibus regerit *Sebaſt. Baſſo, (l. 3. Philoſ. nat. adv. Ariſt. artic. 4. p. 234.)* Quod ſi partes mortuæ hoc vinculo non egeant, cur vitæ eguerint?

§. 135.

In morte hominis non eſt nova formæ generatio, ſed formæ mixti relictio. Nec aliquam eſſe putamus formam cadaveris, in quantum cadaver, ſed in quantum mixtum eſt, dictitabat *olim venerandus Præceptor Joh. Zeiſold. (in not. ad Gilb. Jachæl. l. 4. inſtit. Phyſ. c. 11. p. 494.)* etiam formam corporeitatis *Scoto* eſſe formam miſtionis *Franc. Suarez, (Diſp. Metaph. 15. ſ. 10. n. 12.)* innuit. Formam hanc mixti etiam approbare videtur *Joh. Marc. Marci, (c. l. p. 405.)* Sed hac ſententia, quæ duplicem in homine formam aſtruit, alteram animam, formam mixti alteram, unumque hominem numero, duplicem numero Geryonem ſiſtit, non eſt ad palatum *B. Dn. D. Joh. Conrado Danhauer. (Colleg. Pſychołog. Diſp. 1. Controv. 3. p. 14.)* nec mihi aliisque ſolidioris Philoſophiæ baſiatoribus. Expirata anima humana corpori conſtat forma ſua, cum tamen ho-

M minis

minis forma deceſſerit, anima ratione prædita, obſervat *Timoth. Bright*, (*in l. 1. Guilh. Adolph. Scribon. Phyſ. p. 11.*) Non anima corpus informat, ſed hominem.

§. 136.

Cadaveris formam relegant plurimi, à quorum parte etiam ſtare lubet. Nec dum avis (homo) moritur, perhibet *Helmont.* (*Tr. Phyſic. Ariſt. & Galen. ignar. n. 13. p. 41.*) eſt quædam cadaveris forma eſſentialis, aut generatio. Omnis ſiquidem generatio in natura clauditur forma eſſentiali, qua cadaver caret, prout & ſemine ac moderatore Archeo. Et *paulo poſt* (*n. 14.*) Per mortem in toto aut in ſingulis, nulla cadaveri forma vel eſſentialis quidditas ſupervenit. Duntaxat (*n. 15.*) quod vitale erat eſt ſeparatum. Erroneum itaque eſto, quod unius corruptio ſit alterius generatio. Siquidem vitæ corruptio ſolum advenit per extinctionem vitalis balſami, vel formæ, ſine nova proinde creaturæ generatione. Fruſtra macerant ſeſe interpretes, ratiocinatur *Henric. Kipping*, (*l. 7. Inſtit. Phyſ. c. 4. §. 14. p. 281.*) quærendo formam, quæ cadaver faciat. Atqui cadaver eſt ens aggregatum, quod ex ſe & per ſe formam habuit, tunc cum erat corporis viventis pars, nunc non habet, cum vitales operationes non habet. Nulla in obitu forma acquiritur, ſed corpus privatur forma, cujus beneficio erat, & erat vivens. Stultitia eſt, memorat *G. B. de Saint. Romain*, (*p. 4. Scient. Nat. c. 21. p. 356.*) aliquam ſibi imaginari cadaveris formam ſubſtantialem, vel formas agnoſcere partiales, oſſium, carnis, venarum, arteriarum, & aliarum ejusmodi rerum ſubjectarum formæ cadaveris, aut ſolarum ſine hac forma: Illuſiones hæc ſunt & Chimæræ. Materia eadem eſt, & omnis quæ accidit mutatio in eo conſiſtit, quod abſente anima rationali, nihil præter materiam ſupereſt. Organa paulatim figuram ſuam amittunt, & compoſitione perdita, ſuam actionem. Et cur formam cadaveris comminiſcimus? cum corpus mortuum dicatur præciſe per hoc, quod forma in eo deſierit. Quousque corruptioni non ſubjacet cadaver, externam habet figuram rectius quam formam, quaſi peculiari gauderet, in tabum non difflueret.

§. 137.

Interim animam aut ſaltem aliquid de anima in cadavere remanere, ſunt qui credunt. Eminet inter hos *Hieron. Cardan.* (*l. 3. de Util. ex adv. ſ. p. m. 727.*) dum ſcribere non erubuit, ſupereſſe animam, ex hoc etiam conjectari licet, quod vitæ portio in ipſis cadaveribus ad aliquot annos durat, abſumitur certe quod liquidum eſt, quod pingue eſt exedunt vermes. At ubi exeſa fuerint & abſumta, qualis in lapidibus & plantis non omnino illuſtribus & manca, quoniam humidum & pinguis ſubſtantia abſunt. Vitam primam huic tribuit

Ele-

Elementorum, ſecundum principium Chemicorum. Illa per putrefactionem ſuccedere autumavit *Joh. Erneſt. Burggrav. (in Biolychn. Tit. Cur. Magnet. & Mumial. Theophraſt. p. 123.)*

§. 138.

Reliquias caloris & humidi non vitalis, ſed elementalis in cadavere ſupereſſe, unde etiam pilorum & unguium incrementa deduxerunt varii *(vid. l. 1. Tit. 1. §. 26.)* Macularum proventum *(vid. l. 2. Tit. 1. §. 34.)* caloris reliquias in Cerebro *Joh. Marc. Marci*, *(c. l. p. 404.)* introducit, nec calorem putredinalem abominatur *Laur. Joubert.* *(de Peſte c. 4. p. 308.)* Reliquias lucis in demortuis allegat *Th. Bartholin.* *(l. 2. de Luc. c. 4. p. 353.)* quod idem eſt ac ſi vitæ reliquias dixerit, cum vita ſit lux formalis *Helmontio*, *(vid. ſupra §. 92.)* vitamque conſiſtere in *luce G. W. Wedel. (Phyſ. Reform. c. 3. p. 48.)* declaret. Hujusque cum luce Analogiam propalet *Paul. Caſat. (Diſſ. 12. de Ign. p. 341.)* quamvis ſpiritus animales de luce participare diffiteatur *Exc. Joh. Bohn. (circ. Anat. Progym. p. 299.)* Forſan *(inquit Plotin. l. 2. de Dub. Anim. ap. Cœl. Rhodigin. l. 18. c. 13. col. 959.)* quia corpus animatum non illuminato, ſed calefacto corpori ſimile eſt, poſt animæ demigrationem ſupereſt in eo ad breve vitale veſtigium, quaſi ſub lumine calor: Calor, *inquam*, naturalis ſpiritusque aptus motibus. Ita & *Claud. Salmaſ. (ad Enchirid. Epictet. com. c. 1. p. 176.)* Stoici nativum calorem in morientibus ita exhalari ſcribunt, ut aliquanta pars tam calidi nativi, quam Spirituum in mortuis etiam remaneat, qua propriam animam (θερμὸν πνεῦμα illis dictam) ipſius cadaveris poſtea conſtituat. Formas materiales à corpore ſuo inſeparabiles eſſe *Martin. Kerger. (Tr. de Ferment. ſ. 1. c. 4. p. 19.)* ut modo dictum, probare ſatagit.

§. 139.

Spiritus diſtinxit *Fr. Baco Verulam. (hiſt. vit. & mort. col. 564.)* in vitales & mortuales. Mortuales minime ſibi continuantur, & ſunt tanquam abſciſſi & circumdati corpore craſſiore, quod eos intercipit, quemadmodum aër permixtus eſt in nive aut ſpuma. At ſpiritus vitalis ſibi omnis continuatur per quosdam canales, per quos permeat, nec totaliter intercipitur. Spiritus mortuales aëri proxime conſubſtantiales ſunt. Spiritus vitales magis accedunt ad ſubſtantiam flammæ. Hic eſt in viventibus; ille in mortuis. In Cadavere ſpiritus frigidos hoſpitari, contendit *Seb. Wirdig. (l. 1. de medic. Spirit. c. 10. §. 10 p. 31.)* Hi prout in moribundis facultatem habuerunt Spiritus vitales è corpore ejiciendi, ita eandem poſt mortem retinent corporis alterius cujusdam vivi ſpiritus calidos fugandi, necandi, malitiam &

invidiam extingvendi: Et omnis Necromantia, quæ per mortuorum cadavera exercetur, dependet ex ſpiritibus corporum ſeu cadaverum frigidis. Et exinde *colligit*, inveniri poſſet medicina hactenus incognita pro coërcendis ſpiritibus morboſis, enormanticis, copia, caliditate & orgasmo peccantibus. Iſti frigidi Spiritus forſan nigri ſunt & tenebricoſi, cum facultatem habeant extingvendi corporis noſtri ſpiritus radiantes. Spiritus corporis noſtri eſſe natura ſua frigidos *Helmont.* (*vid. l. 2. Tit. 4. §. 2.*) voluit.

§. 140.

An igitur cadaver ſentiet? Rides otioſè quærentem. Senſum in mortuis ſupereſſe, quin & vitam multis perſvaſum fuit. Mortuos dolere inter Rabbinica commenta, an deliria, referam? Mortuo gravior eſt vermis, quam acus carni viventi, diſſerit *R. Lipmann.* (*l. Nizachon, n. 299.*) idque impiis non piis contingere, quod ex male intellectis *Eſaiæ* (*c. 66. v. 24.*) concluſiſſe, putant. Pluribus id explicatum dedit *Moltherus* (*Theol. judaic. c. 20.*) citatus *ab Henric. Kornmann.* (*p. 8. m. m. c. 45.*) dum ſcripſit: Quando anima â corpore diſcedit, ſecundum Hebræorum doctrinam, ſemper memor eſt corporis, & triſtatur de corpore, utpote in quo habitationem & ſedem habuit ſuam. Et quamvis corpus poſt diſceſſum animæ trunci inſtar jaceat, ſcias tamen, ſi vis verus eſſe Apella, corpus omnia adhuc audire, & ſcire quid in mundo fiat, & quanto ipſum devorant vermes, væ illud ſentit, ac ſi acu pungatur vivens, ideo & vetitum ad cadaver & funus plura loqui, quam quæ ad ejus neceſſitatem & honorem vergunt, ideoque & cœmiteria adeunt ad defunctorum ſepulchra, ut miſereantur viventium, & DEUM pro iis orant.

§. 141.

Nec gentibus id diſplicuiſſe videtur. De oſſibus quædam collecta ſuggerit *Petr. Laurenberg.* (*Exer. Anat. 12. th. 2. p. 460.*) & magna ſuperſtitione cavebatur, nequis ſuorum ſepeliendorum ſanguine calcato manes eorum irritet, diſſerit ad illud *Statii* (*l. 12. Thebaid. v. 36.*)

nec certa facultas
Noſcere, quam miſeri vitent, calcentve cruorem.

Vetus Scholiaſtes Lutatius. (*ap. Caſp. Barth. in h. l. p. 1433.*) Ita defuncti patris membris vetat moleſtus eſſe Hetruſcus, etiam *ap. Stat.* (*l. 3. Sylv. 3. v. 17.*)

Tenet ecce ſeniles
Leniter implicitos vultus, ſanctamque parentis
Canitiem ſpargit lacrymis, animæque ſupremum
Frigus amat.

§. 142.

§. 142.

E quo fonte ſcaturiit, quæ in tumulorum inſcriptionibus ſolennis formula S. T. T. L. ſit terra tibi levis, legitur, aut in cippis VII. literæ ſolebant celari: H. S. E. S. T. T. L. Hic ſitus es, ſit tibi terra levis. (*Eilhard Lubin. Comment. in Perſ. Sat. 1. v. 36. p. 634,*) Quæ è Poëtis colligit *Jac. Pontan.* (l. 4. Progymnaſm. L. L. 66. p. 1142.) & *Mart. Rader.* (ad Martial. l. 5. Epigr. 35. p. 393.) ubi & Latinos à Græcis hanc precandi formulam accepiſſe demonſtrat, illudque elegans *Agathiæ* cavillum appellitat (*l. 3. de Funer. Roman. c. 9. p. 250.*) *Joh. Kirchmann.*

Κȣ́φη σοὶ τελέθοι λέκος ἀντὶ κονίης
Αὐτὴ γάρ σε φένει καὶ χθόνος ȣ̓ καλέεις

Sit levis ô infans uterus pro pulvere, namque
Is cum te condat, non tibi terra opus eſt.

Sepulchro incantato terram gravem mortuis obtingere, locus *ap. Quintilian.* (*Declamat. 10.*) declarat. *Ita Tertull.* (*l. de teſtim. anim. c. 4.*) cujus memoriam cum alicujus offenſæ morſu facis, terram gravem imprecaris, & cineri penes inferos tormentum: æque ex bona parte ſi cui gratiam debes, oſſibus & cineribus ejus refrigerium comprecaris, ut bene requieſcat apud inferos cupis. *Et Senec.* (*in Hippol. act. 5. v. 1274.*)

Iſtam terram defoſſam premat,
Gravisque tellus impio capiti incubet.

Idem de lapidibus *Tibull.* (*l. 1. Eleg. 4.*)

O tua qui Venerem docuiſti vendere primus,
Quisqvis es, infelix urgeat oſſa lapis.

Levioris etiam *Cippi Perſius* (*Sat. 1. v. 36.*) meminit. Mitem undam etiam in aqua ſuffocatis precabantur. Applicat huc non ſine cauſa *Anton. Santorell.* (*Poſt. prax. Med. c. 20. p. 657.*) illud *Martialis* (*l. 6. Epigr. 68.*)

Quicquid id eſt ſubitæ quæcunque eſt cauſa rapinæ,
Sit precor & tellus, mitis & unda tibi.

§. 143.

Nec à vulgo, ſuperſtitione maxime implicato, alienæ ſunt iſtæ cogitationes. Hinc ſæpius audias. *Thut gemachſam mit der Leiche, ſtoſſet nicht an &c.* Memini, memorat *Caſp. Barth.* (*in Stat. l. 3. Sylv. 3. v. 17. p. 307.*) quod & repetit (*l. 3. Thebaid. v. 131. p. 507.*) me adoleſcentulum maximæ Principis exequiis adhibitum, audiiſſe ex viduo Duce: qui portarent, incederent molliter,

liter, ne funus aliqua moleſtarent. Quod utique, *addit*, non inſcitiæ, aut ſuperſtitionis ergò, ſed inexpleti amoris fiebat.

§. 144.

Stet penes Lectorem judicium an ex hac cauſa, an ex vindicta aliquando ſevitum fuerit in mortuos? Ita *apud Homer.* (*Iliad. 23. v. 13.*) *Achilles*:

Poſtquam junxiſſet ſub curribus veloces equos,
Hectorem ut traheretur, ligabat poſt currum
Ter autem raptans circa ſepulchrum Menoëtiadæ mortui
Rurſus in tentorio quieſcebat, illum vero ſinebat
In pulvere extendens pronum.

Singularis verò & forſan non audita extitit ſævorum tributorum exactorum in mortuos ſævitia, quam *Philo Judæus* (*l. de Septenar. & Feſtis p. 1185.*) conſignavit: Non tantum è facultatibus pecunias exigunt, ſed etiam è corporibus, contumeliis, flagris & excogitatis recenter tormentibus ad immanitatem. Exaudio jam multos ne à Cadaveribus quidem abſtinuiſſe ob feritatem, & inauditam rabiem, qua eo usque efferati ſunt, ut aculeatis loris è corio aſpero ferire mortuos audeant. Et cum aliquis culparet nimiam hanc ſævitiam, quod ne mors quidem, quæ omnium malorum medela & revera finis eſt, conſervaret ipſis fato functis ſtatum inviolabilem; verum ſepulchri & juſtorum loco verbera paterentur. Defenſionem, quæ pejor erat accuſatione, utebantur, cum dicerent, ſe gravi contumelia afficere mortuos, non ideo ut ſurdum & ſtupidum pulverem dedecorarent, ſiquidem inutile iſtud fuerit, ſed ut genere propinquos aut ſodalitii jure conjunctos ad miſericordiam impellerent, & provocarent ad pretium redemtionis corporum extremo beneficio collato.

§. 145.

Sed nec rudis plebeculæ, aut tyrannorum ſolum hæc expectatio, ſunt & è Philoſophis & Medicis, qui omnem ſenſum cadaveribus adimere verentur. *Affaytatus ap. Hier. Cardan.* (*Comment. in Hippocr. de Aliment. t. 6. Lect. 54. p. 552.*) credidit hominem multo poſt mortem tempore vivere, quod in mortuis ungues & capilli augeantur, quæ ſunt functiones ipſius jecoris. Non receſſit ab hoc *ipſe Cardan.* (*l. 3. de util. ex adverſ. cap. p. 727.*) Senſum nobis occultum vocavit *Th. Campanell.* (*l. 4. de Senſ. Rer. c. 9. p. 297.*) obtuſum & communem (*c. l. p. 298.*) ſopitum *ibid.* (*c. 14. p. 325.*) naturalem *Joh. Marc. Marci* (*p. 4. Phil. vet. reſtit. ſubſ. 3. p. 404.*) ſenſui & imaginationem ſuper addidit *Sylv. Ratray.* (*adit. ad Symp. & Antipath. cauſ. p. 54.*) ut autem

ad

ad ſenſum iſtum nos quaſi manu ducerent, Sympathias & Antipathias ex hoc cadaverum ſenſu deduxerunt *Campanell.* (*c. l. c. 10. p. 300.*) *& Marci* (*c. l. p. 405.*) Demonſtrare id præterea conatus eſt è cruentatione cadaverum *Cardan.* (*c. l. l. 3. p. 728.*) eorundemq; verminatione *cum Eodem* (*c. l. p. 727.*) *& Th. Campanell.* (*c. l.*)

§. 146.

Ad cauſas provocant modo (*§. 136. 137.*) prolatas, quas expendere ordinis ratio jubet. Quæ de remanentia animæ in corpore proferuntur Philoſopho indigna ſunt. Si mors eſt animæ & corporis dijugatio, ut cum *Arnobio* (*l. adv. gent.*) loquar, quomodo in cadavere permanebit anima. Et ſic hoc cadaver non erit, ſed homo. Stultus eſſet, qui hæc maxime repugnantia aſſereret, & vitam & mortem ſimul in eodem cadavere hoſpitari crederet. Dices animam exulem ad corpus quaſi poſtliminio redire, illudque denuo informare, aut ſaltem aſſiſtentis formæ rationem haberes. Bardus es, ſi id quidem tibi perſvadere ſinis. Anima ſemel è corpore egreſſa non niſi divina potentia ad id revocatur. *Vid. ſupra* (§. 37.) Si naturaliter excedit, quia calor (inſtrumentum animæ) abſumtus evaneſcit, ob hujus in cadavere defectum regredi nequit. Nec fieri poteſt, ut ulla humana arte calor nativus ſemel abolitus reſtituatur. Natura autem cum ipſo deſtructa eſt. Ubi autem nulla eſt natura, nulla eſt medicina, quia hæc naturæ miniſtra. Si exceſſit per vim; idem conſequens. Nam una ejus calor & ſpiritus vitalis deſtructus eſt, & vis hic illata incompenſabilis eſt. Recte *Andr. Libav.* (*de cadav. cruentat. p. 190.*) Forma vero aſſiſtens quid eſt? ut in communium Philoſophorum ore quotidie verſetur? Chimæra eſt; & obtuſioris cerebri partus. Ubi de formis asſiſtentibus in Phyſicis ſermo ſit Ecclipſim judicii Sophici non ſatis demirari & irridere valeo. Anima diverſisſima â corpore citra vinculum, arguit *idem* (*c. l. p. 178.*) quod utriusque naturam participet, nec ineſſe illi, nec asſiſtere poteſt. Et quomodo asſiſtet, asſiſtendi inſtrumentis carens? Ineptæ perſvaſionis ineptus ſermo profectus ex ſtulta imaginatione, quaſi anima, velut parvus homo, in corpore, tanquam vaſe, latitaret. Et nec corpus erit, *Eodem judice* (*p. 186.*) altera pars hominis, ſed tantum carcer animæ, aut ergaſtulum verum. Nec quid ſibi illud, aliquid animæ, aut ut *Marcus*, aliquid vitæ in corpore remanere velit, capio. Animæ rationalis reliquiæ non dantur, cum ſit indiviſiblis, & ſi ineſſent corpori aliqua quoque membra moverent, *Tertullian.* (*l. de Anim. p. m. 682.*) concludit.

§. 147.

§. 147.

Animam corporalem quam etiam homini tribuit *idem* (*c. l. c. 2. & 9.*) cujus mentem explicavit *Gisbert. Voët.* (*p. 1. Diſp. Select. p. 848.*) *Tertullian* ſentire ac pati (*de Reſurrect. Carnis c. 47. p. 57. add. Beat. Rhenan. adm. p. 900. & B. J. C. Danhauer. Chriſteid. ſ. Dram. Sacr. Act. 1. Theatr. 1. Phænom. 8. p. 375.*) Hanc in brutis materialem vocant, quia educitur à potentia materiæ extenſæ, ut iterum *Danhauer.* (*Colleg. Pſycholog. Diſp. 1. Controv. 4. p. 19.*) Cæterum in homine animarum pluralitatem abhorreo, abhorrent & cordatiores mecum Philoſophi. Inter hos tantum recenſeo *Franc. de Oviedo* (*Curſ. Phil. de Anim. punct. 9. p. 29.*) *Claud. Fraſſe.* (*Philoſ. Academ. Diſp. 3. concl. 4. qv. 1. p. 225.*) *Joh. Pont.* (*Curſ. Philoſ. de Anim. Diſp. 1. qv. 7. p. 737.*) *Henric. Kipping.* (*l. 9. Inſtit. Phyſ. c. 3. §. 5. p. 406.*) & quos ille citat. Extra dubitationis aleam eſt, philoſophatur (*c. l. Controv. 3. p. 17.*) *Danhauer.* defendere *Ariſtotelem* (*l. 2. de Anim. c. 3. tr. 30.*) animæ unitatem cum potentiarum diverſitate, quo pertinet illa comparatio, quod quemadmodum triangulus eſt in quadrangulo, una exiſtente trianguli figura; Ita una eſt anima rationalis in homine, in qua animæ reliquæ inſunt, non formaliter ſed eminenter. Confer præſertim (*l. 1. de Anim. c. 5. t. 91.*) Nec caret hac ſententia (α) Ratione, nec (β) autoritate S. S. nec (γ) abſurdi conſecutione, nec (δ) experientia, de quibus omnibus vide Dn. Autorem exerte diſſerentem. Dices, quam oppoſitionem fingit *cit. Fraſſe* (*c. l. p. 228.*) implicat idem eſſe ſpirituale & corporeum, ſed anima quatenus rationalis ſpiritualis eſt, quatenus vero ſenſitiva & vegetativa materialis. Ergo eidem animæ hæc competere non poſſunt. Reſpondet & diſtinguit *idem*: Secundum entitatem concedo; ſecundum operationes nego. Anima enim rationalis licet ſecundum ſuam entitatem ſpiritualis ſit; ſecundum tamen ſuas operationes (vegetativas & ſenſitivas) dici poteſt corporea, quippe cum corpus humanum actuet, & informet.

§. 148.

Quod ſi præterea inferas, abſente anima rationali, in cadavere remanere formas materiales, earumque à ſuo corpore inſeparabilitatem *cum Martino Kerpero* profitearis & urgeas (*ſ. 2. de Ferment. c. 4. p. 18.*) Hypotheſes iſtæ tormenta ſunt *Tertullian.* (*l. de Anim. c. 18.*) cruciandæ ſimplicitatis (animæ) & ſuſpendendæ veritatis. Monſtra ſunt opinionum (autumat *Stephan. Cloz. de Sud. CHRIST. Sanguin. Exerc. 14. th. 5. p. 140.*) quæ ad inſtar equi Trojani pluribus nos animabus implent, aut Centaurorum inſtar binis ternisque impingunt, ut de *Herilo Virgil.* (*l. 8. Æneid. v. 563.*)

Naſcenti

Naſcenti cui tres animas Feronia mater,
Horrendum dictu, dederat: terna arma movenda
Ter letho ſternendus erat.

Si tot in homine mortis, tot vitæ genera, homo cum moritur, deficiente anima rationali, non totus morietur, ſed compoſitum ex anima ſenſitiva & corpore humano ſuperſtes manebit, & ſic non ſemel morietur, quod Apoſtolus aſſeruit. (*Epiſt. ad Hebr. c. 9. v. 27.*) Optimè *Thomas* nullam aliam eſſe, *ait*, ſubſtantiam formalem in homine, niſi ſolam animam intellectivam, quæ virtute continet animam ſenſitivam, nutritivam, & omnes formas inferiores, & facit ipſa ſua, quicquid imperfectiores formæ faciunt, in aliis. Per eam ſolum eſt homo & animal, & vivum & corpus & ſubſtantia & ens. *Hæc Clozius.* Diſcedente igitur abs homine per mortem vita animæ rationalis, vitam etiam animæ ſenſitivæ & vegetativæ, qua unius iſtius in homine naturæ facultates ſunt, ſimul diſcedere neceſſe eſt, colligit *idem* (*p. 141.*) Gemella habet *Cl. Salmaſ.* (*in Epictet. not. & animadv. p. 134.*) è quo forſan iſta habet *Clozius.* Certe, *concludit Salmaſ.* ſi ex tribus animæ facultatibus tres animas fieri placet, quarta accedat anima oportet, quæ tres illas in unum colligere, & colligare ſit idonea. Addo & hoc, ſi tres animæ, tres erunt mortes, homoque primò obibit ut homo; altera vice ut brutum; tertia ut planta, quod quidem hactenus experientia non edocuit, nec quidem unus è Philoſophis ſomniavit.

§. 149.

Vim vegetantem aliquam in corpore perſiſtere putabat *Lev. Lemn.* (*l. 2. de Occult. Nat. Mirac. c. 7. p. 174.*) id imprimis alii ex eo urgent, quod in mortuis pili & ungues creſcunt. Ita *Plotin.* (*l. 2. de Dub. Anim. c. 20.*) id fieri contendit, quod in corpore mortuo remanet per aliquod tempus veſtigium vitæ, quod quidem efficax eſt ad generandos pilos, perinde ac videmus poſt exceſſum ignis ab aliquo loco adhuc permanere per aliquod tempus calorem, ſic ſe habent animæ facultates ad animam, ut ignis calor ad ignem, Symbolum ſuum addit *Joh. Grammat.* (*Proëm. Int. 1. de Anim.*) Nunc vero ſervatur calor ab igne impreſſus in domo, etſi ignis à domo removeatur. Quare ſervari poterit aliqua facultas animæ in corpore, etſi anima corpus deſerit. Eandem inflat tibiam *Hieron. Mercurial.* (*Tr. de Mac. Peſtil. c. 8.*) ſi dicamus, ratiocinatur *Anton. Santorell.* (*poſt Prax. Med. c. 20. p. 58.*) (*a*) potentiam animæ eſſe ipſius accidens, non remanet aliqua animata facultas in cadavere. Cum propria paſſio alicujus non poteſt ſeparari ab eo, cujus eſt paſſio. Quamobrem cum ſint animæ facultates animæ ipſius paſſiones, non potuerunt illæ in aliquo eſſe, in

N quo

quo anima non inſit. Eſto tandem aſſentiret *Mercuriali*, quia hæ facultates ad operandum egeant naturali calore, qui cum nullus ſit in extinctis, non poſſet facultas deſtituta caloris beneficio operari. (β) Si quæ ſupereſt eſſet illa imbecillior & fere extincta. (γ) Eſt illa facultas animæ inſtrumentum conjunctum. Non poterit itaque citra concurſum animæ operari. Ea enim eſt inſtrumenti conjuncti natura, ut non niſi motum valeat movere.

§. 150.

A ſpiritibus hæc expectant alii: Spiritus quibusdam fingitur eſſentialis qui ad conſtitutionem hominis concurrere propalatur. Sunt namque ex Antiquioribus qui hominem tribus partibus conſtare docuerunt: Anima, Spiritu & Corpore. In horum acie ponitur *Hermes Triſmegiſtus*. Sed quæ *Hermetis* proſtant ſeculo circiter poſt natum CHRISTUM ſecundo ab homine ſemi-Platonico & ſemi-Chriſtiano confecta evicit *Iſaac Caſaubon.* (*Exerc. ad Baron. Annal. 1. n. 14.*) & poſt hunc *Petr. Lambec.* (*l. 2. Prodrom. Hiſt. Liter. c. 1. p. 140.*) ideoque illi titulo falſiſſimo attribui. *Joh. Gorop. Becan.* (*Hermathen. p. 12.*) affirmat, & inter ſuppoſititia recenſet *Gisbert. Voët.* (*p. 2. Diſput. Select. p. 612.*) quin & *Hermetem* unquam fuiſſe *Joh. Henr. Urſin.* (*Exerc. de Hermet. ſ. 8. p. 157.*) pernegat. *Platonis* hanc fuiſſe mentem (*in Phædone*) *Marſil. Ficin.* (*argument. in Phædon. f. m. 198. b.*) contendit, dum ſcripſit: Certe hic *Plato* ſignificat, quod vult *Proculus*, ſc. inter corpus æthereum, quod immateriale eſt, & ſimplex & ſempiternum atque corpus terrenum, quod eſt materiale compoſitumque & perbreve perdurans, eſſe corpus aërum quidem, ſed quodammodo ſimplex & longioris ævi: in quo animæ diutius habitent etiam poſt diſceſſum: quod hoc diſſoluto corpus iterum compoſitum induantur, vid. ſi purgatæ non ſint: ſi vero purgatæ cum ſolo æthereo cœlum petant. Si *Syllæ ap. Plutarch.* (*l. de Fac. in Orb. Lun. p. m. 410.*) diſputationem audire libeat, ita infit: Hominem plerique compoſitum recte hoc, non recte, quod è duobus tantum partibus conſtare putant, ſc. mentem quoque partem animæ opinantes. Etenim mens tanto eſt præſtantior anima ac divinior, quanto anima præſtat corpori. Et paulo poſt: His tribus compactis terra corpus, animam luna, mentem ſol creando homini præbuit. Inter ſequioris temporis Philoſophos & Medicos eminet *Paracelſ.* (*l. de Secret. Creat. p. m. 114.*) qui easdem partes amplexus docet: *Die Anima kömmt vom Himmel, der Spiritus von der Lufft, das Corpus von der Erden. Durch den Tod des Menſchen geſchehen drey Separationes, die erſte iſt die Separatio animæ von dem Corpus, die andere iſt Separatio Spiritus von dem Corpore, die dritte Separatio des Spiritus von der Anima.* En tres ſeparationes

&

& forſan etiam mortes. Non alienus a ſuo Magiſtro eſt *Valentin. Weigel*; quorſum & quidem trahunt illud *Helmontii, (Tr. Sedes Anim. n. 171. p. 231.)* Mens non habet propinquius aut ſimilius ſibi ſubjectum, in quo hoſpitetur, quam illud lumen vitale, quod dicitur anima ſenſitiva, in qua ſc. mens involvitur, & mandato divino ligatur vitæ vinculo. Pereunte autem ſenſitiva, per ſui annihilationem, non poteſt mens diutius in corpore ſubſiſtere: ideoque ad Ens Entium properat, ut ad deputata ſibi loca tranſeat. Addunt præterea locum *(Tr. Mortis introit. in Nat. Hum. n. 11. & 12. p. 514.)* de quo quidem judicent, quibus id commodum. Omnium clariſſime *Joh. Amoſ. Comen. (Phyſ. ad Lum. Divin. Reform. c. 11. p. 172.)* componitur tribus homo, *docet*, Corpore, Spiritu, Anima. Corpus habemus ex Elementis conflatum, æque ut bruta; Spiritum à Spiritu mundi, æque ut illa; ſed anima ſeu mens, ex DEO eſt. Illud circumferimus mortale; iſtum diſſipabilem; homo vero perſiſtentem etiam extra corpus, ut per fidem conſtat. Hominem igitur vides, Regem te videre cogita, Regie veſtitum, & in Regio Reſidentem ſolio. Rex enim mens eſt, veſtis ejus ſpiritus, ſolium corpus. Quid hoc ad rem? *inquis*. Maxime, ſunt namque qui Spiritus partes corporis integrales cum Spiritu quatenus eſſentialis pars exhibetur, confundunt, iisque varia in cadaveribus phœnomena aſcribunt. Videbis id ipſum feciſſe *Comenium (c. l.)* comprimis *(c. 10. p. 168.)* ubi Spiritus in cadavere relictos Sympathiam & Antipathiam variam exhibere prodidit. Patet, docet, *(c. 11. n. 11. p. 180.)* cur homo corpore tantum & anima conſtare vulgo dicatur? quod nim. anima rationalis è Spiritu & in Spiritu eſt. Nam ſicut corpus noſtrum conſtituitur è quadruplici materia, id eſt, quatuor Elementis: Ita anima noſtra (generaliter loquendo eamque corpori contra diſtinguendo) è quadruplici Spiritu, naturali, vitali, animali & mentali. *Bernhard. Connor. (Evangel. Med. Artic. 2. p. 7.)* Homo totus ex triplici coaleſcit ſubſtantia, Spiritu, Corpore & Anima. Spiritus eſt pars hominis cogitans, quæ vulgo anima rationalis nuncupari ſolet, etſi nullum animæ miniſterium vere exerceat. Anima ipſi ſunt fluida corporis, ſanguis nempe ac Spiritus animales. Corpus vero ipſum eſt mira illa ac concatenata partium ſolidarum ſ. organorum ſeries & fabrica, quæ Spititus & Animæ fulcrum eſt & domicilium. De qua Controverſia forſan *alibi*.

§. 151.

At Spiritus quatenus ſunt pars integralis & impetum facientes dicuntur *Hippocrati*, quibus multum operationis & actionis in hoc negotio aſcribitur paſſim. Fuere qui horum exiſtentiam facerent dubiam *infra. (l. 2. T. 3. §. 27)*

N 2 recen-

recenſiti. Sufficit Spirituum exiſtentiam in dubium revocanti, commentatur *Joh. Theod. Schenck.(Humor. Corp. Hiſt. General. c. 19. p. 127.)* pro affirmativa actionum celeritas, quæ in inſtanti fit, quod occluſi nervi pereat ſenſus & motus interceptis hac ratione ſpiritibus animalibus. Quod in Syncope præceps virium lapſus contingat. Quod ſanguis ex arteria ſpumans proſiliat. Ab ira, triſtitia, aliisque pathematibus corporis repentina mutatio inſtet, non humoribus tantum, quantum ſpiritibus imputanda. Repetit hæc cum auctuario *Seb. Wirdig. (l. 1. Med. Spirit. c. 13. p. 43)* Ante hos vero memoratus erat *Caſp. Hoffmann. (l. 2. de Calid. innat. & Spir. c. 2. p. 88.)* Diſſentientem *Gv. Harv. & Jacob. Backii infra (c. l.)* attuli, cum quibus eadem *Cornel. Bontekoë, (p. 1. Abhandl. von menſchl. Leben, Geſundheit, Kranckheit und Tod §. 49. p. 94.)* qui naturales & vitales explodendo, quod in homine nullus ſit Spiritus, adeoque confuſioni locus detur, ſequenti Epiphonemate diſcurſum obſignat: *Es iſt wohl wahr, daß man ſeine Säffte Geiſter kan nennen: Aber ſo es andern ſo beliebet, hat uns auch niemand Urſach zu tadeln, wenn wir dasjenige ſo ein Safft iſt, einen Safft nennen: und Willis thut unrecht, daß er einen Spann-Ader Safft erkennet, mitten in demſelben Geiſter erdichtet, und jenes für das Vehiculum derſelben hält, welches eben ſo viel iſt, als ob er für Waſſer Rauch nehme.* Ipſi *Rob. Boyle. (de Vi Aër. elaſt. p. 308.)* Spiritus maximè ſubtiles & unctuoſæ ſanguinis partes videntur. Spiritus animales in Lympham faceſſere *Georgii Segeri, (Diſſ. Anat. de Lymph. Barthol. Art. 2. §. 8. p. 18.)* mens eſt, idque ideò, quod Spiritus vitales ſemper ſangvini inhæreant, neque abſque hoc vehiculo perſiſtant: Animales autem liberè vagentur, commune Medicorum ſit dogma. Et ex hac ratione etiam forſan *Exc. Bohn. (Circul. Anat. Progymn. 4. p. 64. & 70.)* Spiritus vitalis dubius, qui tamen animalium exiſtentiam alibi *(Progymn. 19. p. 195.)* rationibus ſuffulcire contendit.

§. 152.

Sympathias cadaverum aut partium ejusdem Senſum hujus oculis propalare proporro tradunt. In Phocæ pelle pili ad æſtus marini & Lunæ incrementum, notante *O. Magno (l. 20. Hiſt. Septentr. p. 508.)* & *Athanaſ. Kircher. (l. 3. M. S. S. 2. c. 2. Diſquiſ. 1. Exper. 3. p. 142.)* ſurriguntur. Orbem piſcem, Phyſam etiam vocatum, Nili & Rubri maris incolam exſiccatum & tomento vel alga oppletum inter Templorum anathemata vel cubiculorum ornamenta ſuſpenſum eam Cœli partem, â qua ventus flat noſtro ad eam converſo ſignificare, *Guilh. Rondelet. (l. 10. Hiſt. nat. Piſc. c. 11.)* autor eſt, quod iterum *Kircher. (l. 3. Mud. magnet. p. 6. c. 2. §. 6. p. 529. ſq. & tripl. Regn.*

Regn. magnet. S. 4. p. 168.) puncto firmat ſuo, ut idcirco Magnes Æolius, ab Arabibus vero paſſim Alalrucho, hoc eſt DEUS ventorum, â Germanis *Sechatur* ſ. Gallus marinus appelletur. Idem & hirundinem marinam præſtare laudatus *Kircher. (c. l.)* propria edoctus experientia perhibet. An Gulo veraciſſimum animal huc ſpectet, cujus pellis detracta & præparata in hominis phantaſiam adhuc agit *(Vid. Ol. Magn. l. 18. Hiſt. ſept. p. 436.)* & ſolo tegmine externo traducitur phantaſia animantis quondam vivi, pellibus hoſpitata in homine ad dormiendum, *ut J. B. Helmont. (tr. de magn. vuln. curat. n. 165. p. 618.)* loquitur, ut dormientibus ſub harum pellium integumentis evenire ſoleant ſomnia, ejus animalis vitæ & naturæ conformia, in inſatiabilitate devorandi & beſtiis inſidiis faciendis & præcavendis, quod forſan ſub ratione fit, ut qui Zingiber & Piper commedunt comburi videantur: & Sacharum manducantes aquis ſuffocari credantur. Videtur, *pergit Olaus*, & aliud ſubeſſe naturæ ſecretum, ut iis pellibus induti bibendo & comedendo nullum ſaturitatis ſignum relinquant. Apum cum homine vivente Sympathiam concludet, qui leget *ap. Ciceron. (l. 1. de divinat.) Plin. (l. 1. c. 17.) Valer Max. (l. 1. c. 6.) Edmund. Neuhuſ. (l. 2. Fatid. Sacr. c. 14. p. 249.)* eas ſeſſitaſſe in ore & cunis *Platon. Ambroſ. (Sim. Majol. Colloqv. 5. p. 167.) Pindari* juvenis, Theſpias proficiſcentis, & in via dormientis ori mellis ſuccum adleverunt, *(Pauſ. in Bœot. ſ. l. 9. c. 23. p. 754.) Nic. Leonic. Thomæus (l. de var. hiſt. c. 48. p. 70.)* infanti vero pro lacte mel præbuiſſe *(Ælian. l. 12. var. hiſt. c. 45. p. 332.)* Hieron. expoſitum congeſto circa jacentem melle multis diebus aluiſſe *(Juſtin. l. 23. c. 4. Plura* collegit *Nicol. Friſchlin. in Hymn. 1. Collimach. v. 49. p. 185.)* Apes in alveariis mortuo patre aut matre familias, ſi non comperta morte eorum oppidò in alium transferantur locum, plerumque emori, idque ab iis compertum eſſe, quos minime ſuperſtitione circumveniri credidit *Phil. Cammerar. (l. 1. Horar. Subſec. c. 73. p. 335. ſq.) Add. Simon. Majol. contin. (T. 2. Colloqv. 3. p. 234.)* Quin ut Apes in tumulis circa cadavera inventas *infra (l. 3. T. 1. §. 1. 49. 150.)* commemoravi. Quando canes, Equi, oves & alia domeſtica animalia repente moriuntur, mortuo hero longè diſtante, ut mortem ejus animalia illa cognoſcere non potuerint, id non ex Sympathia accidere, ſed itidem vel caſu, vel alicujus etiam mali genii opera, quos credibile eſt talia crebro præſtare, ut homines ad ſuperſtitiones, obſervationes & augurandi artes inducat, ſuſpicatur *Laurent. Forer (Virid. Philoſ. Diſp. de Symp. & Antipath. p. 193.)*

§. 153.

Addam & illud, bruta viva erga humana cadavera etiam ſuam declaraſſe Sympathiam annotatum. Delphino præter omnia animalia & ſoli id natura dedit, docet *Plutarch.* (*l. de Solert. anim. p. m. 90.*) quod optimi requirunt Philoſophi, ut amet gratis. Nullam enim ad rem homine opus habet omnibus, benignus eſt, omnes amat, multis auxilium tulit. Atque *Arionis* hiſtoriam omnium ore celebratam nemo ignorat. Et paulo poſt: Apud Nemeum Delphini cadaver *Heſiodi* mari jactatum ſuſtulerunt, aliique ab aliis ſtudioſe excipientes ad ripam expoſuerunt, occiſumque hominem demonſtrarunt. Et (*p. 19.*) De *Cœrano* naufrago â ſuccurrente Delphino ſublato, & in Cydnum delato meminit, cum defuncti neceſſarii prope mare cremarent, multi Delphini ad littus apparuerunt veluti oſtentantes ſe ad perſolvendum juſta venire, & dum id conficeretur advenire. Sola Raja in mari Gethico, ubi Rocca dicitur, obſervata eſt inſigni pietate naufragorum corpora â graſſatoribus piſcibus tueri, *J. C. Scaliger.* (*Exerc. 189. ſ. 5. p. 621.*) conſtat teſtimonio. Os milvi piſcis aurum trahere *Scaliger contra Cardanum*, quid impoſſibile judicabat (*l. 5. de Subtil. p. 273.*) *Exerc. 102. S. 5. p. 374.*

§. 154.

Antipathiæ crebriores, quæ mortuo corpori cum mortuo intercedunt ſecreta & quadam abdita proprietate, ut *Ambr. Pareus*, (*l. 1. Op. Chirurg. c. 40. p. 41.*) loqui amat, apud hiſtoriæ naturalis ſcriptores leguntur. Qui & Lupi disſidium cum morte non expirare multis probatur. Si altera pars tympani lupina pelle, altera ovilla obducta fuerit, tum pulſato tympano illico ovilla rumpitur, diſſerit *Jacob. Pontan.* (*p. 3. Bellar. Attic. Syntagm. 4. n. 17. p. 359.*) illiusque magis, quæ â lupo vim aut terrorem pertulit, addit *Th. Campanella* (*c. l. p. 299.*) Ita namque remanere affectum in pelle ovis â lupo quid paſſæ, ac deinde tympanizando excitati, ſicuti nauſea Spectandi cibum, quem alias evomuit, palam eſſe dicit. (§. *300.*) Lupi ſic ovibus exitio, ut odium poſt obitum ſervent, narrat *J. B. Porta* (*l. 1. Mag. nat. c. 14. p. 33. & 34.*) nam ſi lupina pelle tympanum accommodabit, inter cætera ex ovibus pulſatum audies ſonoris omnibus & obmuteſcere ea faciet, ex urſi vel lupi corio confectum & pulſatum longè equos abigit & fugat. Et ſi ex omnibus eorum inteſtinis Chorda in lyris tereduntur, obſtrepent nec temperamentum unquam efficient. Lupi tympanum facit tympanum ovis obmuteſcere & raucum edere ſonitum *Caſp. Caldera de Hæredia* (*Tribunal. Mag. Med. Stat. 13. Artic. 2. p. 83.*) meminit, & addit, Lupi pellis pellem ovis conſumit.

ſumit. *Add. Oppian. (l. 3. Cynæget.) & And. Chiot. (S. 6. Muſ. Calceolar. p. 682.)* ob Antipathiam in pellibus Lupinis & ovinis pediculi dicuntur naſci. Corium Leonis cum corio Lupi poſitum, hoc & alia coria depilare *Alb. Magn. (l. 22. Hiſt. Animal. f. 181. a.)* in literas retulit. Hyænæ præcipue Pantheris terrori eſſe traduntur, ut ne conentur quidem reſiſtere, & aliquid de corio eorundem habentem non aggredi, mirumque dictu ſi pelles utriusque contrariæ ſuſpendantur, decidere pilos Pantheræ *Plin. (l. 28. c. 8.)* habet. Reliquarum avium pennæ, ſi cum aquilæ componantur pennis, pereunt, defluentibus ob putredinem plumis, *Plutarch. (l. 5. Sympoſ. probl. 7. p. m. 270.)* obſervat. Aquilæ pennas avium mixtas pennas devorare *Henr. Ranzov. (Calendar. Roman. &c. p. 38.)* pronunciat.

§. 155.

Sangvinem Ægithi & Flori piſcis miſceri non poſſe *Ariſtotel. (l. 9. Hiſt. Anim. c. 1.)* tradidit. Bellant inter ſe Aquilæ & Dracones, Cornices & Noctuæ, pari & ſpini, (Ægitalli & Acanthillides, Ægithum & Anthum habet *Plin. l. 10. c. 74. & hunc è Plutarch.* corrigendum cenſuit *Joh. Langius l. 2. Epiſt. Med. 31. p. 697.*) adeo ut horum ne quidem interfectorum ſanguinem prædicent permiſceri, & ſi confuderis diſſociet ſe fluatque ſeorſim, declamat *Plutarch. (l. de od. & invid. diff. p. m. 316.)* Fortaſſis ſi periculum fieret interemti & veri percuſſoris ſanguinis non ſimiliter miſcerentur, ſed confuſi ſeparentur, *Andr. Libav. (de Cruent. Cadav. th. 244. p. 128.)* conjicit. Balænæ oleum cum ſevo nulla arte poteſt componi. Continet enim Balenæ adeps & orcæ & aliorum ejusdem ſeminaria quædam aquæ, quibus diſſimilis fit, in ſpecie *J. C. Scaliger. (Exerc. 101. ſ. 10. p. 355.)* ratiocinatur.

§. 156.

Cadavera duorum Rabbinorum inimicorum ſanguinem in ſe vibrantium hiſtoriam *Joh. Gerſon. (p. 2. Talmud. p. 499.)* condidit. De *Oedipi Thebanorum Regis* filiis *Eteocle* & *Polinicz*, de Regno certantibus, mutuisque vulneribus ſe conficientibus perhibent, eorum cadaveribus vago impoſitis fumum & flammas quaſi diſciſſas apparuiſſe, ventus quamvis vehemens extaret. Ita *Higyn. (Tab. 68. p. 77.) Joh. Boccat. (l. 2. de Geneal. Deor. c. 73. p. 54.)* De his *Papin. Stat. (l. 12. Thebaid. v. 429.)*

Ecce iterum fratres primos ut contigit artus
Ignis edax, tremuere rogi, & novus advena buſtis
Pellitur, exundant diviſo vertice flammæ
Alternosque apices diviſa luce, coruſcant.

Idque

Idque imprimis notatu dignum ſacra Thebis facta ſemper flammis hoc modo diſſilientibus memorat *Pauſa.* (*Bœot. ſ. l. 9. c. 19. p. 745.*) ſuccinit *Ovid.* (*l. 5. Triſt. Eleg. 6. v. 33.*)

Conſilio, commune ſacrum cum fiat in ara
Fratribus, alterna qui periere nece.
Ipſa ſibi diſcors tanquam mandetur ab illis,
Scinditur in partes atra favilla duas.

Et in Ibin (*v. 35.*)

Et nova fraterno veniat concordia fumo,
Quam vetus accenſa ſeparat ira pyra.

Dixit *Bianos*, (*l. 3. Aritholog. Vet. Græc. Edit. Hier. Megiſſeri c. 14. p. 216.*) nec hos apud inferos concordes fratres, hoc argumento, quod ſemper ubi inferiæ iis fiant, ignis diſſilire conſueverit. Plura in hanc rem *Caſp. Barth.* (*in c. 12. Thebaid. Stat. v. 431. Animadv. p. 1492. ſq.*) ſuppeditat.

§. 157.

Imitatus *Statium* forſan *Silius Italicus*, (*l. 16. de Bell. Punic. v. 537.*) aut ille forſan hunc cum *Papinius* floruerit A. P. N. C. 85. *Silius* A. 68. vid. *Seth. Calviſ.* (*Chronol. p. 326. & 334.*) de *Corbe & Orſua* ſequentia cecinit:

Concurrere animis, quantis confligere par eſt,
Quos regni furor exagitat, multoque cruore
Exſatiata ſimul portantes corda ſub umbras
Occubuere; pari niſu per pectora adactus
Intima, deſcendit mucro, ſuperaddita ſævis
Ultima vulneribus verba & convitia volvens
Dirus in invitas effugit Spiritus auras
Nec manes pacem paſſi: nam corpora juncta
Una cum raperet flamma rogus, impius ignis
Diſſiluit, cineresque ſimul jacuiſſe negarunt.

Multa in hoc recenſu deſiderat *Caſp. Barth.* (*ad. l. 11. Thebaid. Stat. v. 500.*) Ficta non vera hæc narratur hiſtoria, *inſit*, ad Thebanum par compoſita, neque enim gemini aut fratres fuerunt, neque ceciderunt ambo. Nec ideo flammarum portentum, *addo*, *Livius* (*l. 28. c. 21. p. m. 346.*) qui primus hanc hiſtoriam recenſuit, ſubjunxit, nec qui *Livium* (*l. 9. memorab. c. 11. p. m. 432.*) ſecutus eſt *Valer. Maxim.* Antipathiam illam in Roſas tumulis inimicorum plantatas, quaſi è *Libavii* narratione concludere quis poſſet (*c. l. th. 250. p. 129.*) Nolumus, *ait*, pro certo affirmare: aſſerunt tamen aliqui, quod duorum hoſti-

hoſtium ſepulchris contiguis impoſitæ Roſæ, poſtquam adoleverant, licet ſtudioſiſſime connexæ fuiſſent non potuerint una manere. Contra de duorum amatorum itidem ſepulchris impoſitis Roſis refertur, quod divelli non potuerint.

§. 158.

Mortua in vivos agere pariter annotatum animadvertes. Credo, *notat. Th. Campanella. (c. l.)* Tympana lupina equos fugare poſſe; & ex pelle Draconis Elephantes. Nam ſi conficias Chordas ex inteſtinis vulpis pulſando eas in lyra, fugiunt Gallinæ: & ex Lupinis fugit ovis, & ex nervis viperæ abſterrentur mulieres ab hac beſtia pavere ſolitæ, & contrariorum animalium chordæ in duobus inſtrumentis pulſatæ obſtrepunt & rumpuntur. Lupi ſtercus in ſtabulis pecudum occultatum non ſolum eas â conſveto cibo deterret, ſed etiam veluti œſtro quodam maleficii actas ultro citroque exagitari, balare & continenter trepidare cogit, ac ſi præſens eſſet, aut cum eis diverſaretur ac voraciſſimus illorum hoſtis Lupus (*Cent. 8. memorab. n. 5. p. m. 164.*). *Anton. Mizald* voluit, Magorum cadavera aves non attingere *Andreas Libav. (ap. Gregor. Horſt. l. 2. Epiſt. Med. S. 17. p. 589.)*. Adde infra *(l. 2. Tit. §. 62.)* Peſtifera etiam (§. *60.*) & venenis enecta (§. *62.*)

§. 159.

Felicitatem in bello operari Alexandri M. Cadaver olim quibusdam perſuaſum, *(J. C. Dannhauer. Colleg. Decalog. p. 59.)* Refert hiſtoria Francica (*De Turcic. Imp.*) *Agmet* modernum imperatorem regnantem patris ſui *Mahometi III.* defuncti cadaver in exercitu ſecum transportaſſe, ex eo victoriam certam ſibi pollicens, & perſvadens, narrat *Heinr. Kornmann. (p. 4. d. m. m. c. 90.)* Idem de oſſibus *Georgii Caſtriotæ S. Scanderbegii Polemarchi illuſtris* olim ſuperſtitioſe creditum fuit apud Turcas, quod teſtatur *Paul. Jovius (l. 3. Elog. p. 234.)*. Quocirca eorum, in Lyſſum oppidum irruptione facta, oſſa ejus è Sepulchro violenter eruta ſinguli milites pixidulis ſeu argenteis, ſeu aureis ſedulo includebant, ut per ea ſeſe â cunctis belli periculis vindicatos ſervarent, ſibique adverſus inſurgentes bellantium hoſtium impetus animos præſtarent invictos, *citat Mich. Baldit. (Specul. Sacr. Med. angul. 5. p. 177.) Joh. de Trosnoa, Trosnau* vel *Trosnova*, in inſcriptione ſepulchri *ap. Zach. Theobold (p. 3. de Bell. Huſſit. c. 56. p. 226.)*. *Joh. Ziska â Calice* vocatur, Nobilis Bohemus poſt amiſſum in conflictu oculum *Tziska* dictus *(Vid. Nobiliſſ. Dn. Joh. Dan. Major. Heſperus Noſter Bevoelckertes Cimbrien. c. 30. p. 42.)* moriturus mandat mortuo ſibi cutim carnis deradi, eam pro corio induci tympano,

quod ubicunque audiverint hoſtes pollicetur fugituros. Moritur ille, faciunt amici quod juſſit: reperiunt quod ille promiſit. Ita permittente DEO regnat Diabolus in membris ſuis, *commentatur Alb. Kranz.* (*l.3. Wandel. c.9.p.253.*) Add. *Æn. Sylv.* (*Hiſt. Bohem. c.46. p.100. & l.1. Epiſt. 130. p. 600.*) *Joh. Cochlæus*, (*l.5. de Bell. Huſſit. p.226.*) Zach. *Theobald.* (*c.l. p.227.*) citat *Theod. Funccium*, (*Hiſtor. Scanderbeg.*) *Kornmann.* (*c.l. c.89.*)

§. 160.

A verminatione Cadaverum etiam ſenſum cadaverum deduxit *Hieron. Cardan.* (*l.3. de util. ex adverſ. p.727.*). Generantur vermes in cadavere, quorum ſenſus ex nihilo manare potis non eſt, nec ex materiæ potentia, vel ſinu, quæ ſuſcipit tantum, non dat. Ergo inerat cadaveri ſenſus, calorque nobis occultus, qui natura activus cum ſit, nunquam agere ceſſat, aut obliviſcitur, proptereaque ceſſit & liquefacit & attenuat molem & fœtere facit. Dum ergo agitatur calor, & ex portione viſcoſa tenuem ſegregare non valet, ingenerat Spiritum & fit vermis, vel aliud animal, cui magis cognata eſt temperies, illius caloris & illius ſic effictæ molis, concluſit *Th. Campanell.* (*c.l. c.9. p.297.*) Idem ex unguium & capillorum incremento & proventu colligit *Cardan.* etiam (*c. l. p. 298.*) in cruentatione cadaveris præſente occiſore.

§. 161.

Sed hæc omnia gratis afferuntur & citantur. Non anima ſentit, non corpus, ſed homo. Veritate ſua micat illud *Scaliger.* (*Exerc. 102. ſ.5. p.374.*) Hominis anima extra hominis corpus actionem habet nullam. Ratio præſtò eſt, cum abſque inſtrumentis anima poſſit nihil, adeoque ad actiones edendas corpore organico opus habeat. Si verum eſt illud *Tertulliani* (*l. de carn. CHRIST. p.24.*) opinor, *inquit*, ſenſualis eſt animæ natura, adeo nihil animale ſine ſenſu, nihil ſenſuale ſine anima. Et ut presſius dixerim animæ anima ſenſus eſt, cadaver anima exutum, unde ſenſum obtinebit? Qui inani conjectura ad animæ reliquias devolvuntur, qui ſuam ignorantiam palliabunt? Audiamus iterum *Tertullian.* (*l. de Anim. p.649.*) Anima rationalis eſt ſimplex, & de ſuo tota non magis inſtructibilis aliunde, quam diviſibilis ex ſe, quia nec diſſolubilis. Si enim ſtructibilis & diſſolubilis jam non mortalis. Itaque quia jam non mortalis neque diſſolubilis, neque diviſibilis. Nam & dividi, diſſolvi eſt, & diſſolvi mori eſt. Adde *ſupra* (*§.145. 146. 147.*) *infra* (*l.2. Tit. 7. §.70.*) & *Henric. Kipping.* (*l.7. inſtit. Phyſ. c.3. n.9. p. 270.*)

§. 162.

§. 162.

Reliqua de anima vegetativa & ſenſitiva, de Spiritibus etiam modò expedita. Ad innati caloris remanentiam provocas. Et quomodo â cadavere proficiſci actiones prioris formæ per calorem nativum deducis, cur cadaver ſit cadaver per extinctionem calidi nativi? *Joh. Sperling.* (*de calid. innat. p. 58.*) Detur, Spiritus S. calidum innatum remanere in cadavere, quales vero illi, quantique pauci & debiles, adeoque nullius virtutis & efficaciæ, ſi tempus requiras, breve eſt & aliquando momentaneum. Quod ſi calorem putredinalem in medium afferas, & ille vix talis apparebit in cadavere prætérquam accedente prohibita tranſpiratione, de quo paucis olim egi (*Epiſt. ad Mollenbroc. Caſp. Theophili Bierlingi Theſaur. Theoret. Practic. neſcio quo fato n. 16. p. 189. inſerta.*)

§. 163.

Quod ad Sympathias & Antipathias mortuorum cum vivis, aut mortuorum cum mortuis ſpectat, judicium inſignis illius Philoſophi Anglici *Franc. Bacon. de Verulam.* (*oper. col. 483.*) impura eſt admodum hæc pars Philoſophiæ, de Sympathia & Antipathia rerum, quam etiam naturalem Magiam appellant, atque (quod ſemper ferè fit) ubi diligentia defuit. Operatio autem ejus in hominibus, prorſus ſimilis eſt ſoporiferis nonnullis medicamentis, quæ ſomnium conciliant, atque inſuper læta & placentia ſomnia immittunt. Primò enim intellectum humanum in ſoporem conjicit decantando proprietates ſpecificas, & virtutes occultas, unde homines ad veras cauſas eruendas non amplius excitantur, nec evigilant; ſed in hujusmodi otiis acquieſcunt: Deinde innumera commenta, ſomniorum inſtar, inſinuat & ſpargit. Sperant enim homines vani naturam ex fronte & perſona cognoſcere, & per ſimilitutines extrinſecas, proprietates internas detegere. Practica quoque inquiſitioni ſimillima Præcepta Magiæ naturalis talia ſunt, ac ſi confiderent homines terram ſubigere & panem ſuum comedere abſque ſudore vultus, & per otioſas & faciles corporum applicationes rerum potentes fieri, ſemper autem in ore habent, & tanquam ſponſores appellant Magnetem, conſenſum auri cum argento vivo & pauca hujus generis ad fidem aliarum rerum, quæ neutiquam ſimili contuitu obligantur. *Add. Excell. Joh. Chriſtoph. Sturm.* (*T. 1. Phyſ. Electiv. S. 1. c. 9. p. 444.*)

§. 164.

Hæc omnia ad exactam veritatis lancem & obruſſam *Vir Magnus.* Bone DEUS, quot in doctrina de Sympathia & Antipathia rerum fabulæ, anilitates,

 futili-

futilitates, oſcitantiæ & ſupinitates. Digeſſit has ingenti promiſcuaque farragine, *Sylveſter Ratray*, (*adit. ad Sympath. & Antip.*) non intentus an vera, an falſa, an veritatis ſuſtineant cotem, an è paludoſo quin & ſuperſtitioſo vulgi & mulierum promanarint cerebellulo. Scilicet ſegreganda erant vera à fabuloſis, incerta & dubia à probatis & expertis, quin & illa quorum ratio haud difficulter dari poteſt, ab illis quorum ratio in *Democriti* puteo adhuc latitat. Sunt, qui fingunt occultas proprietates, quas experientia deinde non comprobat, *ſcribit* (*l. 1. Syſtem. Phyſc. c. 8. Theorem. 2. p. 52.*) *Barthol. Keckermann*, aut qui etiam quæſtus vel gloriæ cauſa hominibus imponunt, iisque perſuadere conantur, quaſi nonnullis rebus mirabiles quædam & occultæ vires inſint aliis hominibus incognitæ, ſibi autem ſolis notæ: Id quod uſitatiſſimum eſt Gemmariis & Alchymiſtis, â quibus plurimi ſub titulo occultarum proprietatum omnibus temporibus decepti ſunt. A latere horum ſtant etiam Mercatores & Patres Jeſuitici cum aliis miſſionariis, quod è *Franciſco Redi*, (*Experim. Natur. paſſim.*) conſtat. Ut unda undam trudit; ita error errorem excludit. Datoque uno abſurdo plura ſeqvuntur. Quod imprimis è præſuppoſita de ovis cum lupo Antipathia mox clarum evadet,

§. 165.

Quod de Phocæ pelle, pilorumq; in eadem motu, aëris diſpoſitioni aſcribendum, poros pellis crispantis, ut pilos ſurrigat. De Phyſa & hirundine marina id quidem, cum experientiæ tantorum Virorum proſtent, non nego, nec vim ἀνεμολογοπικὴν in mortua explodo, non tamen ſenſus inde elicietur, de quo nobis hic ſermo, adeoque inter ſpecificas qualitates, etiam in mortuis remanere ſolitas, recenſuit *Athan. Kircher.* (*l. 3. M. Magnet, p. 4. §. 6. p. 531.*) E Gulonis data hiſtoria atomorum evaporantium ſphæræ ſingularis pariter proprietas emergit, non ſecus ut è pelle lupina ventriculi regioni ſuperſtrata appetitum movere quidam è Medicis moliuntur. Quæ de Apibus allegantur caſu, non motu interno facta credo, ſi contigerunt, quamvis etiam adulationem ſubolere quis poſſet, ut in poſtremo caſu credulitatem. De Delphini etiam in hominum cadavera propenſione, hiſtoria non ita firma mihi videtur, ut quidem conjiciunt talium aſſertores. Fictiones potius Poëticas eſſe dixerim. Aut ſi joco locus eſſet, ex *Scaliger.* (*Exerc. 224. ſ. 5. p. 704.*) proderem, Delphini carnem, corium, oculos ad ſuillam ſpeciem non malignè accedere. Inde maris ſus Vaſconibus, Gallis, Germanis. Sanguis autem porci & ſanguis hominis ſunt ſimiles in omni re, ſicut & carnes amborum ſunt ſimiles in omni re, docuit (*l. 2. Canon. Tr. 2. c. 610.*) *Avicenna*, quod allegat *Zacut. Luſitan.* (*l.*

1. Hiſt.

1. Hiſt. Med. Princ. 28. qu. 18. p. 54.) ſed non bona fide, quod vitium ipſi familiare fere eſt. Locus namque allegatus eſt de ſplene, ubi ſplenis ſaltem porci mentionem fecit, nil de humano. Nec ubi de carnium differentiis bonitate & noxa verba fecit (*c. l. c. 142.*) hujus homo geneitatis aliquid annotavit. Clarius *Galen.* (*l. 3. de Alim. Facult. c. 2.*), Suillæ carnis ſimilitudinem cum humana ex eo poteris intelligere, quod quibusdam factum fuiſſe jam compertum. De odore carnis humani facile aſſenſum ſuum, qui coctioni oſſium pro ſceleto conficiendo mecum interfuerunt, largientur. Succinunt noſtri in trivio: *Ein Menſch ſey im Leibe geſtalt, wie ein Schwein.* A ſimilitudine igitur, ſi joco ratiocinari licet, Sympathia iſta propullulat. Ut *Philippus Naufragus* ſuper patris cadavere caſu ſalvus enatavit, ut eſt ap. *Cüchler.* (*Antholog. Græc. Cent. 4. p. 313.*) & *Cornutus* alterius in *Mario.* (*p. 76.*) Ita & hic Delphini Sympathia donec res compera felicior exulare poterit.

§. 166.

Ridiculæ ſunt Antipathiæ v. g. ovis & lupi Animal pavidum eſt ovis, non ſolum lupum pavet, ſed & canes, & quæ non bruta, quin & hominem? Ovem lupus interimit, non ex Antipathia, ſed Sympathia, cum ejus carne paſcatur & ſatietur. Quis inter capreas, cervas & cervos & lupum unquam Antipathiam commentus eſt, cum æque eos occidat, iisque veſcatur. Si vis ad mentem Carteſii philoſophari audire, *Anton. le Grand* (*Hiſt. Natur. p. 2. Art. 10. n. 4. p. 90.* audi. Ovis viſo lupo in fugam ſe conjicit, quoniam talis eſt in ea fibrarum plexus, ut lupi corpore reflexum lumen, eam affectionem producat, ex qua fugæ motus ſequatur. Evibrantur enim è lupi corpore rodii, qui tenuiſſima nervorum opticorum fila moleſte afficientes, cerebrum ſpiritusque in eo contentos commovent, eosque in nervos & muſculos deducunt eo modo, quo ad fugam arripiendam neceſſum eſt. Fecit fabula fabulis fidem, in quas retrolapſa ſecula pronos invenias. Inde fidium ex inteſtinis lupi & ovis, tympani etiam ex pelle lupina & ovilla diſſonantia. Non viderunt boni iſti Viri inteſtinorum lupi & ovis pellium inter diverſam texturam. Idem in corio lupi & arietis divinare licet. Quid ſi è *Mart. Zeiler.* (*Cent. 5. Epiſt. 17. p. 734.*) ovem lupum peperiſſe adderem? Quod una pelle citius aut tardius pili decidant, pororum cutis laxitati, & radicum debilitati, tribuendum. Aquilæ pennæ aliis pennis additæ, eos non conſumunt, ſed durabiliores & firmiores, reliquis ſua natura conſumtis, perennant. Et ſi conſumerent, prout etiam vulgo placet, dum dicit: *Es ſind Adlers Federn*, cur quis Antipathicum quid inferret, non video. Quod fluida, v. g. ſanguines non omnes miſceri invicem queant, à diverſa

verſa eorundem textura dependet. Idem in Balæna oleo & ſævo cogitandum, & quis oleum aquæ Antipathiæ contrarium finxit, cum pororum & atomorum irregularitas & indiſpoſitio id removetur. Si ſanguis interfectoris & interfecti miſceri exacte recuſent, aliæ cauſæ ſuberunt, cum primis calor in occiſoris, frigus in occiſi ſanguine multam faciet paginam. *Vid. infra* (*l. 2. Tit. 17. §. 85. ſq.*)

§. 167.

Sanguinis duorum Rabbinorum in ſe vibratio, Rabbinicum, ſeu trabale mendacium eſt. Flammarum in rogo diviſio ut naturæ contraria & annilis, ita furori Poëtico debetur, & Roſarum diſſenſus in hoſtilibus, liliorum verò conſenſus in amantium ſepulchris lepidum & ſvave ſomnium. Capita in vita contraria poſt mortem juncta absque vindictæ ſenſu recitat *Joh. Weick. Valvaſor.* (*l. 4. Carinth. c. 24. p. 575.*) De ponte etiam cadit mortuorum in vivos actio. Quæ de heroum reliquiis adduntur, ſi ſuperſtitionem & palpum excludas, pari paſſu ambulant. Qui à verminatione cadaveris ſenſum præſtolantur & præſumunt, cerebrum in calcaneo geſtant. Quis & caſeo ſenſum denegaret, è quo etiam vermes reponit? *Sim. Simon.* (*Diſp. de Putred. comm. 211. p. 210.*) addo, & quis ipſe ſtercori ipſi? Aliam eſſe verminationis, non ridiculam illam cauſam, *infra* (*l. 3. Tit. 1. §. 169.*) diſputatum. *Add. Vol. General.* (*Diſſ. 2.*)

§. 168.

Cujusdam Anonymi tenebrionis *Thom. Eraſt.* (*p. 3. de Nov. Paracelſ. Med. p. 23.*) mentionem fecit, qui (*propoſ. Sarmat. 7.*) in carne cadaverum vitam ſupereſſe, non veram quidem, ſed aliam quandam, quam præſervatam vocat, dum putreſcat. Ac proinde ſegregari ab ea quintam eſſentiam, non vivam, ſed tanquam mortuam. Similis *inquit*, ratio eſt herbarum exſiccatarum. At metalla, gemmæ, lapides unicam vitam & eſſentiam habent: non moriuntur. Quæ quidem obſcure ſatis novarum vitarum artifex, quem non moror. Cæterum verum eſt remanere in cadavere corrupto accidentia, *Helmont.* (*Tr. de Magnet. Vuln. Curat. n. 38. p. 601.*) quod vires eorum aprico exponunt ſoli. Spiritum inſitum confermentatum vocat acute *Mich. Ettmüller.* (*Vol. 1. Op. p. 3. §. 13.*) à quo omnia mirabilia in cadavere patrantur. Mumiam poſt *Paracelſ.* vocat *Andr. Tenzel.* (*Med. Diaſtat. Tr. 1. c. 1. p. 13.*) Expreſſerunt id primi Philoſophi vi ſpecifica, quam etiam totius ſubſtantiæ proprietatem (*l. 3. de Art. Magn. p. 3. c. 3. p. 542.*) *Kircher.* indigitavit, & hanc in vivo non tantum eſſe, ſed & in mortuo manere dictitat (*c. l. p. 6. c. 2. §. 6. p. 531.*) vegetabilium Monar-

narchia id apprimè comprobat, Aromaticorum imprimis Oleoſorum, quod Chemicorem operæ blando exponunt ſoli.

§. 169.

An expirando, an inſpirando moriamur, non ſemel in Controverſiam venit. Morbi & genus mortis diſtinguendum. In laqueo aut aqua aut fumo ſuffocatis inſpirando vitam finiri probabile eſt, quod & in Dyspnœa, in Aſthmate apoplexiæ & morbis convulſivis Diaphragmatis contingere certum, & his ſubſidens ſeptum transverſum & viſcera abdominis conſuetum ſuum occupant ſpatium. Contra cum laxantur fibræ pulmonum (ut in omnibus cadaveribus videre licet) ſurſum fertur Diaphragma, & fit expiratio, & infimi ventris retractio. Fieri autem expirationem in fibrarum hac laxatione, & ſepti retractione ex mortuorum inſpectione abundè probatur. Expirando enim omnes moriuntur, *concludit Nathanaël Highmor.* (*l. 2. Corp. Hum. Diſquiſ. p. 3. c. 3. p. 186.*) in quibus ſeptum laxum & ſurſum retractum ſemper invenire licet.

§. 170.

Aliud problema *Dn. D. Joh. Lud. Hannemann.* (*ap. Th. Bartholin. Vol. 4. Act. Hafn. obſ. 13. p. 45.*) in medium produxit, diſquirendo unde plerique moribundi circa oceanum cum receſſu maris animam proſcribant? Meo arbitratu, *reſpondet*, id inde evenit, quod quando oceanus recedit cum ſuo refluxu, tum ſimul inſitum in aëre pabulum ſpirituum ſecum rapiat, ac illud ipſum tum in tanta copia non perſiſtat, quantam ſufficit ad ſpiritus alendos & refocillandos, tumque una maximè conveniens refrigerium, dulce nectar ſpirituum vitalium, & oceano aſſurgens ſubtrahitur, quamdiu enim oceanus ſubſiſtit in ſuo affluxu, quam jucundiſſime illud refrigerium alluit fauces & pulmones, imo cor ipſum, ac hominem quaſi in vita retinet, cum autem illud nunc cum refluxu oceani rapitur, neque novum ſuccedit recedente mari, homo extinguitur. Quare oceanus ſuis accolis aërem purificando, ad eum jucundiſſima refrigerii aura imprægnando uſui eſt, hinc etiam homines imbecilles ut plurimum recreantur rurſum affluente mari vel oceano. *Hæc Dn. D. Hannemann.* cujus ratio an hic militet, equidem diſquirere nolo, fore verò quam plurimos, quibus eadem non ſufficiat, facile conjectandum.

§. 171.

Fuit autem animalium cadavera videre jam olim & nunc omnibus fere hominibus abominabile, in quam rem præclara collecta ſuggeſſit *Caſp. Barth.* (*in l. 6. Thebaid. Papin. Stat. v. 205. p. 425.*) & gentilibus ad funeris occurſum principis

cipis oculos temerari & impiari erat perſvaſum. De cadaverum contagio quædam *(l. 1. Tit. 2.) infra.* De eorum fœtore intolerabili (*l. 2. Tit. 3. §. 1. & l. 3. Tit. 1. §. 81. 82.*). Cur DEUS in lege vetuerit, corpora ſuſpenſorum (etiam Ethnicorum) relinquenda in patibulo, neve ſol ſuper ea occidat, quærit *J. B. Helmont.* (*tr. de mag. vuln. curat. n. 118. p. 612.*) quem vide.

§. 172.

Interim multa ex homine arcana ex Alembici & cucurbitarum uteris prodire Chemici gloriantur. Secretum totius Artis maximum eſt medicamenta à corpore humano deſumta in hoc arte miracula maxime præſtare poſſe, ſi debite adhibeantur, inculcat *Gvillelm. Maxvell. (l. 2. Med. magnet. c. 6. p. 108.)* cautelaſque *(c. 7. p. 110. ſq.)* ſuggerit. Plura magnifica & miraculoſa ſuggerit *Paracelſ. (l. 4. de orig. morb. inviſib. p. 106.)* quem, ſi lubet evolve. Carnem interim vivam & mortuam differre maxime *Honorat. Fabri (l. 2. de generat. hom. prop. 47. p. 260.)* non omnino improbandum decretum, prout etiam inter occiſa & mortua probe diſtinxit (*l. 6. de Natur. rer. p. 695.) Paracelſ.* Ideo cadaver morbo defunctum paucarum aut nullarum virium erit. *Vid. Helmont.* (*tr. de mag. vuln. Curat. n. 95. 96. p. 610. & tr. Tumul. peſt. p. 857.)* Quod ſane contra Mumiarum Ægyptiacarum baſiatores notetur volo, neve è retolleo Artis arcana expectent, & nubem pro Junone venerentur. Conf. ſupra (*§. 129.*)

§. 173.

Homines pharmacos natura & arte tales *olim (Pnevmatopægn. S. 1. Artic. 11. §. 5.)* in Theatrum produxi. Jam cum mortuos vivorum Medicos aliquando extitiſſe propria experientia prodiderit *Dn. D. Petr. Romel. (M. C. Dec. 3. An. 2. Obſ. 255. p. 335.)* pauca quædam noviter propalata (reliqua antecedentium ſeculorum experimenta collata) dudum *libris duobus in Medico Microcoſmo ſ. Spagyria Microcoſmi* evulgavit. *Dan. Reckher. & Joh. Joach. Becher.* (*in Parnaſſ. med. p. 5.*) De ſudore morientium hæc *Helmont. (Tr. latex humor. neglect. n. 17. p. 303.)* ſudor ille mirificas vires mortificandi hæmorrhoides, & excreſcentias poſſidet.

§. 174.

Solum etiam tactum cadaveris manus & fricationes partium morboſatum; Immatura morte raptorum manu ſtrumas, parotidas guttura tactu ſanari, *Plin.* (*l. 28. c. 4.*) affirmat. Ita refertur de quadam matrona in Anglia *(commentatur Noſter Georg. Wolffg. Wedel. Phyſiolog. Med. S. 3. c. 27. p. 189.)* quod Scirrho Lienis laborans ſolo manus defuncti ad anatomen deſti-

deſtinati cadaveris affrictu fuerit curata. Novi quendam conſiliarium Saxonicum Lubecæ, *pergit*, ab excreſcentia palpebrarum ingentis magnitudinis phtiſicæ defunctæ manus applicatione & affrictu ſolo fuiſſe curatum. Repetit hæc, *(M.C.D. 2. An. 1. obſ. 11. p. 23.) vir. celeberrimus* & *(p. 25.)* de tuberculis in palpebris, tumore ſub mento & verrucis in manu non contemnenda ſupperaddidit. De verrucis hoc modo curatis evolv. *Act. Ang. (A. p. 156.)* Imprimis in Sturmis eradicandis celebre nomen tulit (*Vid. iterum Wedel. l. 6. comp. Clin. Exempl. c. 23. p. 162.*) Ægrotum etiam lento morbo conſumtum manu ſcrupuloſo tumori impoſita, donec de ejusdem frigiditate ad intimas tumoris partes ſenſum percepit, ſingularem obſervationem *Rob. Boyle (de Specif. Remed. propoſ. 6. p. 97.)* reliquit. Manus pthiſi mortui præferunt *Ido & Joh. Chriſtoph. Wolffii (l. 1. obſ. Chirurg. Med. 23. p. 80.)* cum penetrans calor ſudorque in pthiſicis obſervetur & ſæpiſſime in & ſtatim poſt mortem udæ ſint horum manus. Meminit hujus curationis etiam *Th. Bartholin. (cent. 3. hiſt. anat. 66. p. 128.)*

§. 175.

Singularis eſt illa *Frid. Loſſii (l. 3. obſ. med. 42. p. 272.)* quæ ita habet: Novi hydropicam quandam, cui venter in tantam molem excreverat, ut in dies rupturus videretur, & ægra â Medicis pro deploratis fuerit habita, quæ tamen peregrini cujusdam forte tranſeuntis ſvaſu ventrem manu demortui adhuc calente aliquoties demulcendo & hydrope paucisſimorum dierum ſpatio in totum fuit liberata, profuſa tum per alvum, tum veſicam, incredibili aquarum copia. An hoc factum ſit imaginationis vi, an verò effluvio aliquo ex demortui corpore emanante, judicent Alii. Maculas fœtus præterea delere *Helmont. (tr. de mentis idea n. 46. p. 227. & tr. Tumul. peſt. p. 857.)* teſtimonio conſtat; Macula (aut verruca) fœtui impreſſa admota manu cadaveris longa tabe extincti omnique vitæ proprietate exuti, donec frigus partem maculatam penetraverit, (quod fit ſpatio unius miſerere,) de cætero ſponte evaneſcit. Quid *Romelio noſtro* profuerit cadaveris anatome in dolore carpi & debilitate manus inde emergente (*c. l.*) prolixius narrat. Curam ebrioſitatis, quam curam per mortificationem Angli dicere ſolent, recitat *Dn. D. Ambroſ. Stegmann. (M. C. D. 3. A. 1. obſ. 15. p. 35.)* Si vas quoddam, vid. Cantharus, vitrum, vel aliud ejusmodi infra bracchium mortui cujusdam per aliquot horas collocetur, & poſtea ex vaſe hoc liquor contentus ebrioſo propinetur, quod mox liquorem ejusmodi alium nauſeat, & per vitam

P ſuam

ſuam averſetur, referunt *prodidit Cardan.* (*l. 8. de var. rer. c. 44. p. 574.*)

§. 176.

Has vires dubias reddere & infirmare non pauci edoctis conantur. Eminet inter hos *Th. Barthol.* (*Epiſt. de Transpl. morb. p. 51.*) vulgo noſtro perſvaſum eſt ſtrumas, tumoresque alios affrictos ad manum cadaveris humani ſenſim aboleri, prout cadaver putret. Difficile tantam mortuæ manus vim concipimus, parumque abeſt, quin hic me *Thomam* profitear, cum ne ipſa quidem omnis bonæ malæque materiæ fœcunda artifex natura rationem rerum reddiderit, ut loquar cum *Valerio* (*l. c. 8.*) ſed ſimplex negatio non è medio tollit ſimplicem affirmationem variis obſervationibus ſtabilitam.

§. 177.

Proſtant & apud Autores rationes, quibus hanc opinionem fulcire ſatagunt. Antipathiam cadaveris allegat *Cardan.* (*c. l.*) indita enim eſt hæc ratio contrarietatis etiam inſectis, & eo magis imperfectioribus animalibus, & maxime equis & canibus, ut odorem mortuorum ſui generis fugiant: Quanto magis humana natura, quæ admodum ſenſu prædita eſt, atque eo exquiſitisſimo? itaque occulta vi natura non amplius audet transmittere exterius humorem peccantem, atque hæc eò magis, ſi hic patiente, hæc ſciente fiant. At dices, retenta ergò majoris morbi cauſa erit? non, nam colligitur, & una emittitur per alvum, aut ſudorem, aut alia via: in quibus concoquitur. Interim allegata difficultas non ſine nervo eſt. Repercuti namque poterit cadaveris frigiditate materia morbifica, aut productum morbi. Exemplum notabile extat *ap. Frideric. Loſſ.* (*l. 1. obſ. med. 34. p. 93.*) quod ita habet: opera triduana ſeptimi filii ſola manuum impoſitione ſine aliis præſidiis ſcrophulæ intro repercuſſæ ægram in præſens vitæ diſcrimen conjecerunt, donec debitis adhibitis remediis erumperent. Quod ſi hoc præſtitit manus calida vivens adhuc, cur non æquè ſummè frigida Cadaveris poterit in actum deducere?

§. 178.

Cadaveris namq; frigiditas, *de qua infra* (*l. 2. Tit. 4. §. 2. 3.*) Archeum pavore concutit, & in fugam conjicit, ſi *Helmont.* (*Tr. Tumul. Peſt. p. 870.*) auſcultes. Manus noſtra; *inquit*, cadaveri ſponte extincto admota, mox ita propter fugam Archei friget, ut longo demum igni vix recaleſcat. Attamen canes, *ſubdit*, non ſentiunt iſtud frigus, dum cadavere vorant, prout non multum friget nobis cadaver pecuinum. Fraudulentum itaque & accidentale cadaveris

veris humani frigus eſt, plusque frigefacit, quam frigoris habet. Plusque cadaver ſenſim extinctum friget nobis, quam cadaver podagrici, aut acuta febre mortui. Cum tamen per machinam, qua metimur ambientis auræ gradus, utrumque horum cadaverum par frigus fit. Scilicet, Archeus extimeſcens mortem, quam appoſita manus cadaveri diutina infirmitate extincto, percipit, fugit, manum deſerit, nec facile, (quia memor,) redit. Patet ergò Archeum mortem ſentire, fugere, etiam illam, quæ ante & extra ſe eſt. Idcirco mandant, ut tamdiu fricetur ſcrophula, Ganglion, verruca &c. donec in illa ſummum frigus ſentiatur. Habent id radii lunares cum cadaveris ſpiritu mortuali commune, atteſtantibus id *Helmont.* (*Tr. Formar. Art. n. 55. p. 115.*) *Sylv. Ratray* (*de Cauſ. Symp. & Antipath. p. 26.*) *Laurent. Strauſſ.* (*Epiſt. ad Kenelm. Dygb. de Pulv. Sympath. p. 131.*). Spectant huc *infra* (*l. 3. Tit. 1.* §. *60. ſq.*) quæ exhibentur. Pavet etiam in conum collectum Lunæ lumen Archeus, ubi id quidem ſentit, & fugit? Vix credo, ut inanis illa *Helmontii* perſuaſio videatur.

§. 179.

Contra, id contingere ob ſal illud mumiale & balſamicum reſolutione ſanguinis & coacta Archei expulſione in extremis partibus effuſum, quod ipſum magnetismum illum, quem alii pro cauſa adducunt, optimè videtur explicare *Magn. Wedel.* (*S. 3. Phyſiol. Med. c. 27. p. 190.*). Pluribus ingenioſe hoc argumenti genus proſecutus eſt *alibi* (*M. C. D. 2. Ann. 1. obſ. 11. p. 26.*) unde cum huc ſpectent, quædam in mea tram pomœria. Duo hic concurrunt præcipue ad tumorem vel excreſcentias has fovendas; exorbitans Archeus & humor alibilis ſeroſus, vel per ſe ſubſiſtens magis, vel criſpaturæ fibrarum propullulaſcentium vitioſe adimi. Quæcunque his obviam eunt, id præſtare judicant. Aptum vero ad hoc eſſe cadaveris contactum illum atque frictum facile patere poteſt. Horremus cadavera, quod exterminium maxime adverſetur natura, horremus conſpectum, nedum contactum inſuetum ingratumque. Refugit igitur Archeus, & deſiſtit ab opere, ideam co[illegible]ariam complectens; quo aſtite & velut fabro deſtitutum corruit, quod ſtudio quodam congeſtum videbatur. Adde quæ ſeqvuntur. Concludit demum (*p. 27.*) ſit hoc Antipathiæ exemplum nobis, non Sympathiæ. Nulla enim hoc loco fieri poteſt confermentatio mumialis.

§. 180.

Ad quasdam corporis humani partes progredior, cutis, ut totius corporis involucrum & veſtis, ita humana coria Scythis pro amiculis ſerviunt, ſi conſuan-

ſuantur *Vid. Joh. Boëm.(l. 2. de Mor. Leg. & Rit. omn. Gent. c. 9. p. 115.)* Novi, dum ſtudiis Medicis in quodam Academia incumberem, Profeſſorem Medicum Anatomicum celeberrimum, ocreas corio humano in uſum traxiſſe. Cutis vero humana ut præparari debeat, modum deſcripſit *Th. Bartholin.* *(Cent. 3. Hiſt. Anat. 87. p. 178.)* ubi & uſum cingulorum è cute humana indigitat.

§. 181.

Porro inter has crebrius oſſa celebrari apud Autores deprehendo. Omnia cujuscunque membri corporis humani ulcera continua oſſium humanorum potatione tandem curari *Eberhardus à Pinu* ſe ſæpe numero, etiam in vetuſtiſſimis plagis obſervaſſe *Achilli Gaſſero, (vid. obſ. Med. 24. p. 17.)* in comitiis Auguſtanis 1555. Menſ. April. Proprie tamen experimentum hoc ad extremorum ulcera antiqua pertinere adſerens, eaque conditione, ut ſi qui in brachiis laborant, oſſa cubiti & radiorum bibant per annum, qui in pedibus & tibiis earundem partium oſſa uſta, & ſic deinceps. Ad dolores ventris cohibendos oſſa profuiſſe *Anton. Mizald. (Cent. 8. Memor. n. 62. p. 177.)* in literas retulit, qui & oſſa humana ad lævorem pulverata & ex vino rubro ſub auſtero rubro ſumta in dyſenteria & ventris proluvie *(Cent. 9. n. 43 p. 196.)* laudat. Plura lege ſis *ap. Dan. Beckher. (l. 2. Microcoſm. Med. c. 6. p. 254.)* Oſſa *judicat cit. Beckher. (c. l.)* inſignes edunt effectus in exſiccandis, abſumendis & extirpandis vitioſis in corpore humoribus pituitoſis. Salina enim ut ſunt corpora ita etiam ſalinam exſiccandi & abſumendi obtinent facultatem. Etiam quod ichores affluentes ſiccando abſumant, id fieri credidit *(in not. ad Achill. Gaſſer. obſ. 24. p. 18.) illuſtr. G. H. Velſchius.* Inter medicamenta quæ pediculorum examen fugant, non ultimum locum tenere oſſa de mortuorum intra veſtes quocunque modo geſtatata vel à collo ſuſpenſa, quorum effectum ſalutarem plus ſemel ſe vidiſſe aſſeruit *celeb. noſter Roſin. Lentil. (d. 3. M. C. A. 7. & 8. obſ. 78. p. 129.)*

§. 182.

Cranium imprimis prærogativam inter omnia ſibi ſumſit, ob dotes, quibus præ cæteris pollere fertur. Saltem os capitis valet ad Epilepſiam, non ita oſſa reliqua, *ſcribit Helmont. (Tr. de Magnet. Vuln. Cur. n. 51. p. 603.)* tum demum, cerebrum totum in cranio conſumitur & liqueſcit, cujus liquoris ab Autoribus raro commentatur accuratius (viſceris inquam) irroratione (evaporatione forſan rem explicuiſſet,) continua vires cranium acquirit alias, quas aliis abeſſe oſſibus animadvertimus. An una pars Cranii prævaleat alteri,

Salo-

Salomon. Albert. Hiſt. part. corp. hum. p. 7.) libet audire. Meo arbitratu ex æquo omnibus calvæ partibus eadem vis ineſt, neq; anticæ, neq; poſticæ præter cæteras egregia, aut prærogativa. Quamvis prætulerim tamen ego quoq; anticam cæteris, quippe quæ aſpergine & rore cerebri ſubinde humeat, uni homini in infantia ſimiliter arteriis quadam vicisſitudine per intervalla palpitet, neq; roboretur ante primum ſermonis exordium. A cerebri irroratione parum forſan expectandum cum illud à Cranio hiatu quodam fere ubiq; ſeparetur, interveniatq; comprimis dura meninx, quæ prima facie rudem ac panni linei denſioris texturam repræſentat, in extima ſuperficie quidem aſperiorem in concava magis lèvigatam, ut *Anton. Pachion.* (*de Dur. Mening. Fabr. & Uſ. c. 1. p. 3.*) loquitur. Reliquis totius membranis craſſiorem duriorem & robuſtiorem proclamarunt Anatomici, ut inde duræ meningis nomen ſibi aſciverit. Vid. *Caſp. Bauhin.* (*l. 3. Theatr. Anat. c. 8. p. 289.*) Cum tamen diverſa textura gaudeant oſſa, forſan & dotibus inter ſe diſtinguentur. Quod ad vires Cranii in febribus intermittentibus ſpectat, eadem hujus ratio videtur *Georg. Hieron. Velſch.* (*in not. ad Hieron. Reuſner. obſ. Med. 118. p. 65.*) quæ cornu cervini cochlearum, lapillor. ex Aſtac. fluv. & ſimilium.

§. 183.

Quod ad oſſa ſpecialiora capitis, monuit olim *teſte Plinio* (*l. 28. c. 1.*) *Democrit.* ad alia noxii hominis è capite oſſa plus prodeſſe, ad alia amici & hoſpitis. Sutura Cranii λαμβδοειδὴς nonnunquam ingeminata excludit in medio ſui triquetrum oſſiculum, quod præter cætera capitis oſſa, neſcio quam vim mirificam adverſus comitiales obtinet, idque indultu familiæ *Paracelſi:* quod de oppoſita oſſis parte, coronalem deſcribente ſuturam, noſtri affirmare audent, quorum utrumque non ſenſus, non ratio, ſed una patefaciet experiendi & obſervandi conſuetudo, diſcurrit *Salom. Albert.* (*c. l. p. 6.*) verba *Paracelſi* (*l. de Caduc.* §. *4. p. 603.*) hæc ſunt: *Ein Bein iſt am Haupt, nehmlich es iſt gerad und gleich der Centrum: So daſſelbig getruncken wird, ſo genieſt der Menſch.* Et paulo poſt: *Das Bein iſt nicht über ein Kreuzer breit, etwas ecklet, und ſpalt ſich ſelbſt hinden, und wird nichts in allen gefunden, ſondern in etlichen, denn die Aſtra ſpaltens, und nicht die Corpora, auch nicht die Geburth.* Negat id ipſum in Cranio reperiri, *Th. Eraſtus*, *Paracelſumque* id ipſum affirmantem arguit. Verum immerito. Etſi enim *Eraſtus* id ipſum ſuis nunquam conſpexerit oculis, alii tamen celeberrimi Medici fide maximè digni id ipſum viderunt. Citat hos *Beckher.* (*c. l p. 236.*) Audiendus *Guilh. Fabric. Hildan.* (*Cent. Epiſt. 65. p. 1008.*) qui iſta ad *Joh. Küferum:* Mitto oſſa aliquot triangularia, quæ ad Epilepſiam de-

debellandam ſingularem vim habere expertus ſum. Ante ſexennium ultra centum horum oſſium habui, inter quæ, quod notandum, vix duo reperiebantur, quæ ſibi invicem magnitudine & figura reſpondebant.

§. 184.

Novit milites, *Hieron. Reuſner.* (*obſ. Med. 31. p. 22.*) qui digitum hominis demortui ſecum geſtarent, quo ſe experimento ab omni pediculorum pulicumq; moleſtia liberos teſtabantur. Magis pediculis timendi vivorum digiti, & imprimis pollex, quem ſane utroque pollice laudere verentur, ipſis adeò infeſtum, φθειροκτόνον, (*den Laüſeknicker*) optimo jure proclamare poſſint. De oſſium pedum medulla intro ſumta, & extra in contractura applicata, notabile exemplum retulit *Mich. Bapſt.* (*Artzeney Kunſt und Wunder-Buch N. n. iiiI.*) De mentulæ exſiccatæ in morbis mulierum feliciter exhibita, Vid. *Chriſt. Franciſc. Paulin.* (*l. 1. obſ. Med. Phyſic. 16. p. 25.*) Ita & Priapum Cervi hyſtericis utiliter adhibitum recordor, quem & ad Venerem promovendam à Medicis præſcriptum *Joh. Andr. Graba* (*ſ. 2. Elaphogr. c. 20. p. 250.*) fidem facit.

§. 185.

Heſiodi cinis ſ. oſſa Naupacti jacentia ad oraculi Delphici monitum, valido peſtis contagio Orchomenios invadente, ab Orchomeniis domum portata, peſtem fugaſſe, *Nicol. Leonic. Thomæus* (*l. 2. Hiſt. Var. c. 85. p. 248.*) ex aliis recitat. Quod ſi fuit, Dæmonis opus fuit, in ſuperſtitionis Labyrinthum Gentiles allicientis. A *Deliis* edocti *inſulani* & *Iones* cœtus agere inſtituiſſe & nominatim *Argin* & *Opin* decantare (Hic olim è Lycia profectus alios quoq; vetuſtos fecit hymnos, qui cantantur in Delo) dum cinis, qui ſupra ſepulchrum eſt *Argis* & *Opis*, diſpergitur ſuper infinitam ægrotorum turbam, qui ad aram ſunt, *Autore Herodoto* (*l. 4. p. m. 103.*) Vulnera â ſagis illata ſagarum combuſtarum cinere curarii *Exc. Joh. Dolæus* (*M. C. D. 1. A. 6. obſ. 61. p. 91.*) intimat. Qui vero obtinebitur ſine cinerum & carbonum mixtura? Aſbeſto hic opus. Id non reticendum puto, quod *magnus ille Dan. Georg. Morhof. in P. Conſtantii Albini Villanovenſis Magia Aſtrologica ſ. Clave Sympathiæ ſeptem Metallorum & ſeptem Selectorum lapidum ad Planetas* pro majore illius dilucidatione (*l. 1. Polyhiſt. c 11. p. 100.*) ex alterius relatione excerpſit, de vitro è cineribus cadaverum ſtrangulatorum certiq; mineralis conflando, cui lotium ægri immiſſum affectas corporis partes in ipſa urina oſtendat.

§. 186.

Cadaverum inſignis copia terræ pinguedinem conciliare, ut ubertim fruges propullulent. Poſt pugnam cum barbaris commiſſam & victoriam nullis

lis ſeculis ſimilem, in qua ſupra millium hominum occidere aut cepere, tellurem conſumtis in ea cadaveribus, ac per hyemem imbribus delapſis, ita pingvem redditam, quippe putredine in profundum penetrante repletam, ut legitimo tempore abunde fructuum protulerit: & quod *Archilochus* dixit, hoc modo agros pingveſcere, id tum fuiſſe confirmatum *Plutarch. (T. 2. vitar. Parall. in Mario. p. 58.)* prodidit. Cadaver animalis juxta radicem plantæ ſepultum eandem valdè recreat & laborantem reficit, *Honorat. Fabr.* (*l. 2. de Plant. prop. 57. p. 40.*) dictitat. Ratio eſt, quia Cadaver illud non parum pinguioris ſucci (urinoſi non ſeptici & corroſivi, ſed mumialis volatilis) ſuppeditat, & exquiſiti, utpote, qui in corpore animalis multiplici percolatione præparatus eſt. Igitur exquiſitum alimentum eſt. Canis imprimis commendat(*c. l. Prop. 141. n. 9. p. 71.*) At ego cum *Paulinio meo* (*ſ. 3. Cynogr. c. 1. §. 5. p. 131.*) omnis generis animalium cadavera ad arborum radices ſpe ulterioris fructuum proventus tumulari vidi.

§. 187.

Chemia etiam hic operas ſuas locat, quid in deſtillatione ſuppeditaverit *Franciſc. Joſepho Burrho his Th. Barthol.* (*Epiſt. de Cerebr. p. 15.*) edocuit. Scias, *inquit*, tres partes ponteris illius abiiſſe in aquam inſipidam, partem unicam circiter contractam fuiſſe in maſſam pinguem & flaveſcentem, â qua poſtea calidiſſimum expreſſit oleum incombuſtibile inſigne Anodymum ad leniandos exterius applicatum dolores Podagricos, quod in modico frigore gelaſcit, quaſi fuiſſet eductum â ſquamis Ceti. Quid vero miſtura, cum ſperma Ceti Orcæ piſcis cerebrum reputetur? Huc pertinere videtur aqua, quam nonnulli divinam appellant, ob mirabiles ejus virtutes & ſic conficiunt: Accipiunt totum Cadaver hominis morte violenta peremti, qui ſanus antea fuerit, ejus carnem cum oſſibus & viſceribus in fruſtula minutiſſima ſecant, & omnia quam optime inter ſe invicem permiſcent, poſtea per alembicum aquam inde proliciunt, eandemque rectificant. Hæc aqua, præter alias in medicina virtutes, dicitur de vita vel morte infirmi certum ferre judicium, vid. tres vel novem guttæ ſangvinis ab ægro aliquo extracti, uni drachmæ circiter illius aquæ imponantur, & igni lento admoveantur. Si ſanguis & aqua invicem commiſcentur, ſignum eſt vitæ; ſi manſerint incommiſta mortis imminentis eſt indicium. In defectu ſangvinis ſimiliter procedunt majori tamen doſi, cum urina, ſudore ſanie, aliisque corporis excrementis. Hæc (*de Typh. Gen. Hum. c. 6. n. 3. p. 56.*) *Hieron. Hirnhaim.*

§. 188.

Jecur vulturis tritum cum ſuo ſangvine propinatur ter ſeptem diebus, meliusque prodeſt, ſi ea avis, quum occiditur ſatura ſit humano cadavere. Carnes caprinæ in rogo hominis toſtæ comitialem pellunt morbum, *Caj. Plin. (l. 2. de re. med. c. 58. f. 61. b.)* memorat. Comitialem ſanari cibo è carne feræ occiſæ eodem ferro quo homo interfectus ſit; *(Plin. 28. c. 4.)* Ferrum quo homo occiſus ad varia prodeſſe, *Anton. Mizald. (Append. ad Centur. p. 264.)* refert. Sed hæc ludicra, nullum in natura fundamentum habent.

§. 189.

Sangvis *Canuti* terræ redditus ſalutarem fontis ſcatebram perpetuis uſibus mortalium adminiſtrat, *Saxo Grammat. (l. 14. Hiſt. Danic. p. 240.)* teſtatur. Additque corpore tenui funere Ringſtagium delato, divina beneficentia locum, in qua pauſantibus gerulis funebris ejus lectus conſtiterat, repentino fontis ortu ſignavit. In Norwegia, quo loco *Iſtenii Regis* ſangvis decidit *à Simone* obtruncati, fons proſiluit, aliusque ſub monte prope templum, ubi cadaver ejus pernoctaverat, dicuntur, quod *è Sturlejo (in Chronic. Norweg. A. C. 1157.)* allegat *Thom. Bartholin. (Addit. ad Med. Danor. p. 518.)*

§. 190.

In amoris caſti & conjugalis Symbolum cineres & oſſa conjugum & amatorum demortuorum adhibitos novi. *Arthemiſia Mauſolum* virum, *teſte Agellio (l. 10. c. 18.)* amaſſe fertur ſupra omnes amorum fabulas, ultraque affectionis humanæ fidem. Hoc fato perfuncto Arthemiſia luctu atque deſiderio mariti flagrans oſſa cineremque ejus mixta odoribus contuſaque in faciem pulveris aquæ indidit, ebibitque, multaque alia violenti amoris indicia feciſſe dicitur. Non ita pridem, *tradidit Henric. Engelgrav. (p. 2. Luc. Evang. p. 254. è P. Speelbergen Wesken der Saliger. f. 578.)* puella amantis cineres (an & cur crematus fuerit, non addit,) quemdum viveret ſtulte deperierat, ſtudioſè collegit, atque intra vitrea vaſcula concluſit, horasque ad illos dilecti ſui cineres & noctes & dies lacrymando metiebatur. Horologio hoc Chriſtianum documentum *pius Poëta* aſcripſit:

Irrequiete cinis miſeros teſtaris amantes;
More ſuo nulla poſſe quiete frui

Ita *Virgil. (l. 2. Æneid. v. 539.)*

Nos flendo ducimus horas.

§. 191.

§. 191.

Veſtimentis mortuorum etiam vis medica aliquando aſcripta legitur. Vitam mortui Cephalalgiæ mederi *Vit. Rietlin. (A. 6. lin. Med. obſ. 17. M. O. p. 1173.)* mortualis ſ. funeralis lintei (cui cadaver involvitur) reſiduum, aut abſciſſam partem eſſe remedium adverſus ani procidentiam Belgarum vulgus credit. (*Gisbert. Voët p. 3. Diſp. Select. p. 110.*) Meminit libelli cujusdam *Theophr. Paracelſi*, ineditì *Marc. Fried. Roſencreuzzer (Aſtron. infer. p. 79.)* & ex illo ſequens communicat: *Ein trefflich Sympathicum magicum für die Schwindſucht. Hänge das Holz einer Baar, darauf eine Kindbetterin mit dem Rückgrad verfaulet, an den Halſ und trage ſolches. Urſach* (egregia quidem tantoque Philoſopho digna!) *dann vis vegetativa auctrix & nutritiva puerperæ, ſo im Rückgrad liegt iſt in das Holtz gezogen, und magnetice zeuchts das lebendige Corpus aus dem Holtz an ſich.*

§. 192.

Ut verò, quod hunc juvat, alteri nocivum exiſtit; Ita hic contingit. *Man hat erfahren, daß die Urſache des Cardinals Petri Matthæi Petrucci Todes geweſen, daß er die Gebeine der H. Agnes in der Abtey angerühret, ob es ihm gleich widerrathen worden. (Altes und neues aus dem Schatz Theolog. Wiſſenſchafften A. 1701. M. Jul. p. 253.)* A cadaveris attactu menſium momentaneam ſuppreſſionem in quadam, in alia iterum *D. Sylv. Sam. Anhorn.* (*M. C. D. 3. A. 1. obſ. 87. p. 136.*) obſervavit. Quosdam, ut eo plus ſitiantur bieræ, quo plus ſunt potæ, è cereviſiarum coctoribus ad tantam rediguntur truciditatem, ut etiam oſſa funeratorum hominum cereviſiæ incoquant. *Scillæ* hi inſiſtunt veſtigiis, cui non ſatis fuit vivis hoſtibus illudere, niſi mortuorum etiam oſſa e ſepulchris eruta in fluvium mergi jusſiſſet, ut de *Marii* cadavere hiſtorici ſcribunt, *recitat Hieron. Reuſner.* (*Exerc. 4. de Scorbut. p. 149.*) cæterum & vapores è ſepulchris elevatos plantas vitiare, *Athan. Kircher. (ſ. 1. Scrutin. Peſt. c. 11. §. 4. p. 170.)* protulit. Allegant quidam experientiam penitus interiiſſe, ſ. frutices ſive arbuſculas integras, quod ſurculi inde abſciſſi loculis fuerint mandati. Sed hoc caſu obtigiſſe tantum, recte enunciat *Hermann. Grube, (de Arcan. Medic. Artic. 2. c. 2. p. 44.)* Quod ſi enim ſurculi arboribus avulſi & loculis defunctorum commiſſi vi quadam Sympathetica toti poſſunt arbori labem aſpergere; quidni & ipſi pari opera & avulſi & conjecti in ignem mali non nihil toti arbori communicarent. Vinca per vinca ſane in capite exhumato adhuc recens viſa. (*Vid. l. 3. Tit. 2. §. 94.*) & Rosmarinus in manu ſepulti cujusdam excreſcere (*M. C. D. 2. A. 4. obſ.* *p. 103.* Clavus ex tumba lignea, in qua cadaver com-

Q putruit

putruit, arboris cujuſpiam trunco impactus, illam facit ſi non perire, ſaltim ſterileſcere, *H. Hirnhaim.(c. l. c. 9. n. 4. p. 98.)* recenſuit.

§. 193.

Nitrum Cœmiteriorum ad varios morbos utile, *infra* allegavi *(l. 3. Tit. 1. §. 183.)*. Terræ tamen Cœmiteriorum contagium, *ibidem (c. l. §. 168.)* tetigi. Terra è Calvaria Pſilothrum eſſe palpebrarum tradunt. Herba, ſi quæ ibi genita ſit, commanducata dentes cadere *Plin. (l. 28. c. 4.)* propalavit. Terram *(in not. ad h. l. p. 1223.)* interpretatur *Jacob. Dalechamp.* vel quæ intra calvariam reperitur, vel qua calvaria obducitur. Id vero non de cranio, putredine correpto & corrupto, accipiendum, ſed recenti, cum crania in uſum poculorum adhibita legamus, v. g. *juxta Plin. (l. 7. c. 2.)* ab Anthropophagis Scythis *Joh. Boëm. (l. 2. Mor. Leg. & Rit. omn. Gent. c. 9. p. 115.)* & aliis, quos ſagaci ſtudio *Eraſm. Franciſci (p. 2. Theatr. Carioſ. Dialog. 1. p. 59. ſq.)* in manipulo exhibet collectos. Inſanus Lycurgus coronabat humanis ſuum veſtibulum capitibus *Nonno (l. 20. Dionyſ. v. 152.)* ebuccinante.

§. 194.

Ad magicas operationes etiam partes ab homine demortuo expetunt Magi, Sagæ, & alia Dæmonis mancipia. Hinc dextras infantium ex utero matris præmature exciſorum ſtriges, latrones & id furfuris tenebriones avidiſſimè deſiderant, & earum digitos de nocte accendunt, ut impune furari in aliena domo, aut latrocinari poſſint, certi videlicet, neminem à ſomno evigilaturum, quamdiu funeſta & lethalis illa flamma arſerit *Laurent. Forer. (Virid. Philoſ. Diſp. de Magnet. th. 25. p. 263.)* & adultorum manus & pedes eorumque digitos, quin & ipſam dorſi ſpinam in ſubſidium vocari *è Joh. Chriſtian. Frommann. (l. 3. de Faſcinat. p. 5. c. 3. §. 6. p. 681.)* liquet. In quo id mirandum, flamma extincta tam integros & illibatos manere digitos, quam ſi lumini fomitem præbuiſſent, idque quoties opus cum eadem digitorum incolumitate repetere poſſe. Medicatum ſomnum interpretantur quidam, & allegant illud *Medeæ (Epiſt. Heroid. 12. v. 117.) ap. Ovidium.*

Flammea ſubduxi medicato lumina ſomno
Et tibi, quæ raperes, vellera tuta dedi.

De pollice furum res eſt notiſſima, & adeo trita, ut à plebejis ad Oeconomiæ & imprimis in arte braxandi felices ſucceſſus multoties appetantur & carnificibus magno pretio redimantur. *Vid. Mich. Bapſt. (Artzney-Kunſt und Wunderbuch, 55. ib.) Joh. Prætor. (de Pollice furum p. 151.)* Factum inde, ut pecuniæ inhiantes arte è poricinis pedibus eoſdem fabricare, & deſiderio ſuperſtiti-

ſtitioſorum ſatisfacere conati ſint horum nundinatores excoriatores. Feſtiva hujus conaminis hiſtoria extat *ap. Joh. Fried. Zittmann.* (*Med. Forenſ. Cent. 2. Caſ. 15. p. 391. ſq.*)

§. 195.

Hieron. Cardan.(*l. 16. de Rer. Var. c. 90. p. 1038.*) ex aliis acceptum narrat, candelam ex ſevo humano accenſam delatamque loco ubi theſauri reconditi ſint, ſtrepitu illos detegere, inde etiam dum proxima fuerit extingui. Quod ſi verum eſt, (de quo quidem dubito, quæ namque inter ſevum humanum & theſauros convenientia & connexio, ſed audi) ex Sympathia contingit: Sevum enim ex ſanguine, ſanguis autem ſedes animæ atque Spirituum, quæ ambo cupiditate auri & argenti, dum homo vivit, tenentur, & ob id etiam ſanguinem perturbant. Itaque velut in coriis arietis atque lupi Antipathia viget, quanquam mortuis: ita hic Sympathia. Bene, ſed in coriis arietis atque lupi Antipathia non viget, ut è *ſupra datis* (*§. 165.*) clarum evadit, ita nec hic Sympathia.

§. 196.

Ad veneficia Magica apud impios homines frequens fuit, ut pergamena virginea uterentur, confecta ex cute puelli recenter nati & ante baptiſmum emortui, vel abortivi, inſcripta præterea quibusdam Characteribus ac magicis verbis. *Joh. Bened. Sinibald. l. 1. Geneanthrop. Tr. 2. c. 12. p. 38. & c. 8. n. 15. p. 130.*) Plura etiam de uſu particularum cadaveris in Magia, *Joh. Chriſtoph Frommann.* (*l. 3. de Faſcinat. p. 5. c 3. §. 1. ſq. p. 677.*) De Mumia Sagarum noxia ſparſit quædam *Paracelſ.* (*Tr. 2. de Peſtilit. p. 350.*)

§. 197.

Coronidis loco ſit ſequens. In Breviculis militum nominibus, qui prælio ſupererant, *Iſidoro* (*l. 2. Origin. c. 23.*) adnotante, V. ſ. T. aſcriptum videbatur defunctorum Θ. Prius negat *ab Iſiodoro* bona fide ſcribi *Juſt. Lipſ.* (*l. de Rect. Pronunc. L. L. c. 14*) qui loco ſ T reponere jubet V. quæ prima ſit in voce vivus. Recte vero hic monet *Magn. Th. Reineſ.* (*l. 1. Var. Lect. c. 7. p. 21.*) A Græcis iſta σημείωσις manavit, ut alia quam plurima, at latinos t hoc interpolaſſe ita, ut viſum *Lipſio*, nemo crediderit. Scripſerat *idem* ante (*p. 20.*) Homines Romanos è diverſis Linguis deſumtas literas notasve in eodem ſ. textu ſ. lapide adhibuiſſe, ita ut quæ mortuum ſignificaret è Græca, quæ vivum, è Latina peterent, minime omnium eſt veroſimile, cum ſua ipſis utriusque ſignificantes, ſiquidem Latinis uti vellent, ſuppeditaret. M. & V. vel ex his detorta inter notas Tyronis & Senecæ ſigna. It. Literam Θ etiam Græcis Medicis mor-

Q 2 tem

tem ſignificare, in aliis ægris ſanitatem literam *υ*, *Galeni (in l.3. Epid. Com. 2. t. 4.p.m. 218.)* teſtimonio conſtat. Nunc cum literam, qua mortuum ſignarent à Græcis mutuati ſint, *pergit Reineſius*, etiam eam, qua vivum & ſuperſtitem notarent ab iisdem petiiſſe conſentaneum eſt. Ea vero eſt Υ, *υ*, quæ & ſimili cum latino Vau figurabatur olim V, & in lapidibus igitur, qui utramque Θ & V ſimul exhibent, hæc neque Latina eſt, neque Latinæ vocis initium, ſed Græca Υγιὴς & ſalvum & ſanum, vivum incolumemque repræſentat. Ita judices literam Theta apponebant ad eorum nomina, quos ſupplicio afficiunt. Merito, *judicat V. CL. Mich. Meiſner. (Syntagm. ſuper Addit. Philol. p. 16.)* Θῆτα ἀπὸ θανάτȣ, eo quod quaſi habeat telum ſuum: idque triſte intelligitur: vel mortis ſignum. Vid. (*ibid.*) plura, eaque elegantia.

§. 198.

Diſtinguebant Romani funus in tacitum & indictivum. Taciti *meminit Seneca. (l. 1. de Tranquill. c. 1. p. m. 130.)* Morti natus es, minus moleſtiarum habet funus tacitum. Sine Cantu & Symphonia expoſuit *Dionyſ. Gothofred. (Nomenclat. in Senec. p. 308.)* & *Livius (l. 39.)* tacito ſigno exercitum abducere dixit, nempe ſine cornu, ſine claſſico, ſine tuba, ſine ſigno vocali. Sine pompa, ſine deſignatore, ſine ludis, præcone & indictione, interpretatur *Joh. Kirchmann. (l. 1. de Fun. Roman. c. 4. p. 23.)* Indictivum huic opponebatur, quibus ludi & deſultores, ac etiam ludorum quædam genera adhibebantur. Indicebantur per præconem, cujus ſolennia verba erant: OLLUS QUIRIS LETHO DATUS EST. L. TITIO EXEQUIAS IRE CITE (Alii QUIBUS) CUI COMMODUM EST. JAM TEMPUS EST. OLLUS EX ÆDIBUS ECFERTUR. (*Kirchmann. c. l. p. 19. Joh. Mich. Dilberr. T. 1. Diſp. Philolog. p. 454.*) Simpludeareum etiam habebant, *Feſto teſte*, quibus adhibebantur D. T. Ludi corbitoresque, (*Corvitores aliis*) quidam ea dixerunt quibus neutrum genus eſſet ludorum. Simpludaria ideo nominantur quibusdam, quaſi ſimpliludii adhiberentur, commentatur *Joh. Roſin. (l. 5. Antiqu. Roman. c 39. p. 444.)* Quod ad literas Capitales D. T. locus viris doctis merito ſuſpectus, cum in antiquis Codicibus ſcriptum ſit D. R. *Scaliger* D. T. ex vulgaribus notis interpretatur, DUNTAXAT. Credo, *divinat Jacob. Guther. (l. 1. de jur. Man. c. 21. p. 120.)* ſcriptum D. M. quod eſt Diis Manibus, in quorum honorem hi ludi fieri ſolebant.

§. 199.

Epitaphia Sepulchris addebantur, quorum tria præcipue genera eſſe comperit *Jacob. Guther. (l. 2. c. l. c. 27. p. 354.)* unum ad honorem: ridiculum alte-

alterum : tertium ad imfamiam. Oppidorum cognomina apud Græcos ſepulchris olim inſculpta. *Thom. Altobrandin. (in l. 1. Diog. Laërt. de vit. Phil. p. 29.)* ſequentia dictitat: Ego cognomina in ſepulchris inſculpta ad oppida, refero, è quibus originem mortui duxiſſent. Scimus enim Græcos nulla familiarum habuiſſe cognomina, ſed nomine proprio & patris & oppidi poſito ſe ipſos eſſe indicare; ut *Socrates Sophroniſci ex Alope.* Si conteris an univerſale, unicuique conveniens individuo detur Epitaphium? Aſſurgam. Deſcribitur illud in ſacris in Patriarcharum ante deluvianorum hiſtoria *(Geneſ. c. 5.)* ſonatque, moriebatur, & mortuus eſt. In quem locum dum commentatur *Cornel. à Lapide (p. 101.)* ſubjungit: De me quoque brevi dicetur: Et mortuus eſt. Hoc meum & cujusque eſt, aut erit Emblema, hoc Epitaphium. In primaria Germaniæ civitate in Senis tumulo legi: Et mortuus eſt. In juvenis etiam: Et mortuus eſt? *Hieron. Drexel. (Prodr. Æternit. c. 3. §. 11. p. 232.) tradidit*, ubi lectorem obſervare jubet huic alteri (juveni) additum interrogandi ſignum, quod in priore (ſene) abeſt. Capularem illum ſenem eſſe mortuum pauci dolent, nemo miratur: florentisſimum hunc juvenem mirantur omnes, plurimi dolent. Meus eſt *Seneca* (*Epiſt. 27.*) ad *Lucilium ſuum* ſcribens: Hoc denique tibi circa diem mortis præſta: moriantur ante te vitia. Meus etiam *Drexel. (c. l. p. 239.)* Bene vixiſſe, pulcherrimum omnium Epitaphium eſt.

DISSERTATIONIS PROOEMIALIS
SECTIO II.
DE
MIRACULIS.
Summarium.

I. PHyſicorum & Medicorum an ſit in miraculorum genium inquirere? 2. Miraculi diverſa acceptio. 3. Quatuor gradus, Primus. 4. Secundus, tertius, quartus. 5. Fiunt divina virtute V. T. 6. N. T. Meſſias. 7. Apoſtolis vim illam impertiit. 8. An adhuc fiant? 9. Dubitatur. 10. Thaumaturgi mortui. 11. Exempla. 12. Reliquiarum miraculoſarum è ſacris fundamenta. 13. Contra Dæmones Vis. 14. Contra morbos. 15. Divinum in morbis. 16. Morbus ſacer quis Hippocrati. 17. Morbos à DEO inferri. 18. Etiam Ethnicis notum. 19. 20. Morbi ſanctis aſcripti. 21. Sacrorum Morborum remedia. 22. Sancti qui in variis morbis invocantur. 23. Herbarum à Sanctis nomina. 24. Reliquiæ morbos averruncantes. 25. Vis hæc à multis exploditur. 26. Reliquiæ è Sanctorum veſtibus & ſupellectile. 27. Ridiculæ. 28. Reliquiarum unius individui numerus innumerus. 29. Crucis Chriſti fragmenta. 30. Reliquiarum ſuppoſitarum baptiſmus. 31. Rejicitur. 32. Idola miraculoſa Mariana. 33. Cauſæ. 34. Vim ſalutiferam communicant locis. 35. Medicis damno cedunt reliquiæ. 36. 37. Mortuos, qui non Sancti, ſanaſſe morbos. 38. Ariſtander Telmiſſenſis. 39. Heſiodi cineres. Oſſa Pelopis. 40. Translationes Cinerum & Oſſium apud Gentiles. 41. Sibylla poſt mortem vaticinans. 42. Judicium P. Petiti. 43. Reliquiæ Sibyllæ Cumis. 44. Incubatio in fanis Deorum ſanitatis cauſa. 45. Mira de Pindaro relatio. 46. Virtuoſorum Apotheoſis apud Gentiles. 47. Fulminatos Deos evadere. 48.

Mi-

Miracula Sanctitatis in vita non eſſe κριτήριον. 49. Cauſæ naturales. 50. 51. Paracelſi & Helmontii meditationes. 52. Pomponatii. 53. Ejus vis an à cœlo? 54. Dæmonibus. 55. Imaginatione. 56. Hujus vis ex Avicenna. 57. DEUM ſequi aliquando naturam. 58. Dæmones quid poſſint? 59. Diaboli ſcientia naturalis an adhuc incorrupta? 60. Negatur. 61. Mira poſſunt. 62. DEI & naturæ miracula. 63. Operis Titulus. 64. Corollarium.

§. 1.

DIxi hactenus de Cadavere ſeu Corpore mortuo, age & de miraculis quædam prælibemus. Non autem in Theologorum Pomœria irruendi eorumque ſuper hæc cogitata examinandi nos titillat curioſitas, ſed ubi unam vel alteram miraculi veri definitionem ex his allegavero, ad illa ſtatim miracula, de quibus hic ſermo eſt, progrediar. Eſſe autem & Phyſicorum & Medicorum officium in miracula inquirendi *Rotæ Romanæ* conſuetudo confirmare videtur, de qua iſta *Paul. Zacchias,* (*l. 4. quæſt. Med. Legal. Tit. 1. 1. quæſt. 1. n. 14. p. 326.*) In nonnullis miraculis examinandis ſacra Rota Romana, ut plenam & indubitatam veritatem aſſequatur, Medicos interdum accerſi jubet, eorumque ſententiam expoſcit, ut ipſamet teſtatur *in relatione B. Andreæ Corſini.* (*part. 2. verſ. ulterius per S. Thomam.*) Nos enim, *pergit,* qui Naturæ operibus indeſinenter inſiſtimus, facile ea, quæ ab ejus operibus deſciſcunt, ejusque operandi potentiam exuperant cognoſcere poſſumus. Quocirca & in Canoniſatione Sanctorum ſanationes eorum miraculoſas expendere, & ſuper iisdem reſpondere tenentur apud Romanos Medici, quod iterum *Zacchias (T. 3. quæſt. Med. legal. Conſil. 1. 2. ad 10. usque)* probavit.

§. 2.

Dicitur autem miraculum effectus rarus & admirabilis, ex ipſa nomenclatura quaſi admiratione plenus. *Zacch. (l. 4. Tit. 1. quæſt. 1. n. 18. p. 326.)* Effectus hi rari, inſperati, quorum autorem aut cauſam præter DEUM dare vix licet. Hinc *Lucret. (l. 6. de Nat. Rer. v. 53.)*

Ignorantia cauſarum conferre Deorum
Cogit ad imperium res, & concedere regnum
Quorum operum cauſas nulla ratione videre
Poſſunt, hæc fieri divino Numine rentur.

Nemo

Nemo namq; eò usque tardus & hebes, *pronunciante Seneca*, (*l. 7. Nat. Quæſt. 1.*) & demiſſus in terram eſt, ut ad divina non erigatur, ac tota mente conſurgat: utique ubi aliquod novum è cœlo miraculum fulſit. Cæterum miraculum ſæpe pro eo accipitur, quod rectius mirum dixerimus. Mirum σημεῖον & θαῦμα à Græcis fere appellatur: Miraculum autem θέρας. Vid. *Lamb. Danæus*, (*l. de Venef. & Sort. c. 4. p. 100.*) *Martin. Delrio*, (*l. 2. Diſquiſ. Mag. qu. 7. p. 284.*) Idcirco miraculum ſtupendus effectus, *Bernard. Connor.* (*Evang. Med. Art. 7. p. 39.*) qui ſenſus percellit, & ingenii captum excedit. Nec id mirum, cum modo fiat inſueto.

§. 3.

Miraculorum quatuor gradus, *præeunte Jacobo Biedermanno* (*l. 1. agoniſt. c. 14. n. 60. p. 129.*) & Aliis quos Idem citat, conſtituit *laudatus Zacchias* (*c. l. qu. 2. n. 12. p. 327.*) Primus ac ſupremus miraculorum gradus, eſt eorum quæ abſolute miracula dicuntur, neque ullo cauſarum naturalium medio fiunt, aut fieri poſſunt, ſed immediate ex mera & libera DEI virtute emanant, v. g. mortuorum reſuſcitatio, montium de loco ad locum ex ſe translatio, ſolis à ſuo motu ceſſatio. Et hæc miracula κατ' ἐξοχὴν declarantur. Quod ſi quis hujus miraculi è noſtris Theologis definitionem expectet, accuratam à *B. Joh. Conrad. Danhaueri* ἀκριβείᾳ profectam (*T. 1. Theol. Conſc. part. 2. ſpec. Theol. Symbol. Dial. 3. p. 461.*) propino: Miraculum eſt actus verus & ſolidus, arduus, ſupernaturalis, rarus, haud temere provocabilis, paradoxus, ſumme evidens à DEO vel immediate vel mediate profectus ad effringendum hominum infidelitatem & fidei veræ aſſertionem.

§. 4.

Secundus gradus eſt eorum, quæ fieri quidem poſſunt mediantibus cauſis naturalibus, & tamen alio cauſandi modo à DEO, & ab ejus ſervis divina virtute fiunt, v. g. repentina (in inſtanti absque remediorum exhibitione & applicatione) morborum curatio. Tertius quæ mediis cauſis naturalibus in actu fiunt, ſed DEO ipſas naturales cauſas, aliàs ad eos effectus producendos nequaquam diſpoſitas, diſponente & ordinante, vel earum virtutem adaugente, ſufficientiamque illis canſandi tribuente, ut curatio lepræ in Naëman per Jordani aquas, dulcoratio aquarum amararum per lignum immiſſum. Quartus & poſtremus eorum, quæ per media naturalia fiunt, etiam diſpoſita ad agendum & talem effectum producendum, non tamen de proximo, unde neque illum eſſent productura absque concurſu divinæ voluntatis, non tantum permiſſivè, ſed ſpecialiter, & cum effectu ad eam cau-

ſa-

ſarum applicationem concurrentis, ut de Leonibus devorantibus translatitios Samaritanos. (*4. Reg. c. 17. v. 25.*) De ſerpentibus in deſerto. (*Numer. c. 21. v. 6.*)

§. 5.

Miraculi verè & propriè talis exhaurit naturam, quod fiat ſola divinâ virtute, aut quod immediate, & ex merâ & liberâ DEI virtute emanet. Fuere olim, qui DEUM inviſibilem viſibilia miracula operari negarunt, ſed his oppoſuit *Auguſtin.* (*l. 20. de Civit. DEI. c. 12.*), quod ipſi non diffiteantur Ipſum feciſſe mundum, quem certe viſibilem negare non potuerunt. Verè *Th. Campanella:* (*l. 4. de ſenſ. rer. c. 3. p. 272.*) Miraculum verum ſine DEO nullum fuit unquam. Teſtimonio id firmat ſuo *Pſaltes:* (*Pſ. 72. v. 18.*) Benedictus Dominus, DEUS Iſraël, qui facit mirabilia ſolus. Et alibi: (*Pſ. 136. v. 4.*) Qui facit mirabilia ſolus. Dicuntur autem miracula, non reſpectu DEI, cum nihil ſit, quod divinæ potentiæ & ſapientiæ comparatione miraculum dici queat. Nam miraculum alicui dicitur, quod ejus facultatem & intelligentiam excedit, *monente Bened. Pererio*, (*l. 1. de Mag. c. 8. p. 47.*) ſed reſpectu noſtri, *Vid. Zacchias* (*c. l. qu. 2. n. 17. p. 328.*). Ad perfectum autem DEI miraculum duas res imprimis cenſuit eſſe neceſſarias *Jac. Bidermann.* (*l. 1. Agoniſt. c. 14. n. 59. p. 127.*), quarum altera, ut rarum id opus, & ſive qua toto effectu, ſive certe qua modo ſit omnibus inſolens. Altera eſt ut præter aut ſupra naturæ totius vires divinitus efficiatur. Quæ igitur non immediate operatus eſt miracula Omnipotens noſter JEHOVA, mediate in Veteri Teſtamento per ſervos ſuos *Moſen* & Prophetas eſt operatus. *Moſes* in hoc genere excelluit quam maxime, vincens numero miraculorum omnes V. T. Prophetas. Ita *Menaſſe ben Iſraël* (*l. 3. de Reſurr. c. 11.*): Videmus ipſum (*Moſen*) non modo excellentia & ſublimitate Prophetas, ſed etiam miraculorum multitudine omnes ſuperaſſe. Etiam ſupputatione inita comperimus, per, aut propter Moſen LXXVI. miracula edita. At per, vel ob reliquos omnes Prophetas à principio mundi usque ad excidium templi primi tantum LXXIV.

§. 6.

In novo Teſtamento Meſſias θεάνθρωπος omnipotentiæ ſuæ crebriora theurgica edidit ſpecimina. Patrabat ea propria virtute, authoritate etiam propria abſentibus ſe thavmaturgum probabat. Fulmina erant, quibus petebatur Erebi domus, quibus conſternebatur Beel Zebul cum manipularibus ſuis Philoſophis Ethnicis, qui ſimul Magiæ indefeſſas locabant operas. Aggreba-

gregabant ſe his Judæorum Pontifices ſummi & Sanhedrim, qui mendacii eadem inſimulabant & præſtigiarum. Ipſum cooperantem Satanam habuiſſe clamabant. *Apollonii Thymnæi* miracula his opponebant & *Simonis Magi*. Schemhamphoraſch demum ſubſidio JESUM tam mira operantem dictitabant Judæi. Naturaliſmo eadem obfuſcare tentabant, ad Horoſcopum CHRISTI recurrentes, ejusdemque temperamento vim ſalutarem aſcribentes. Medicamentis, etiam Lapide Philoſophico uſum perhibent, quin & ſoli DEO competens miraculum mortuorum reſuſcitationem pernegare & imfirmare non erubeſcunt. Adduxi hæc & ex parte refutavi alibi. (Pnevmatopægn. S. 1. Artic. 16.)

§. 7.

Nec ſolum miraculoſum hoc exercitium ſibi reſervavit SERVATOR Optimus, ſed & diſcipulis & Apoſtolis ſuis, & ſubſequis ſeculis Epiſcopis & Eccleſiarum Antiſtitibus communicare dignatus eſt. Quod ipſum & merito inter miracula maxima reponendum. Objicit id paganis *Arnobius (l. 1. adv. Gent.)*, dum ſcribit: Neque quicquam ab illo (CHRISTO) geſtum per admirationem ſtupentibus cunctis, quod non omne donaverit faciendum parvulis illis & ruſticis, & eorum ſubjecerit poteſtati. Quid dicitis, ô mentes incredulæ, difficiles, duræ, alicuine mortalium *Jupiter ille Capitolinus* hujusmodi poteſtatem dedit? Curionem aut Pontificem maximum, quinimò Dialem (quod ejus eſt) Flaminem iſto jure donavit. Non dicam ut mortuos excitaret, non ut coecis reſtitueret lucem, non ut membrorum ſitum enervatis redderet & diſſolutis. Sed ut puſtulam, reduviam, papulam, aut vocis imperio, aut manus contrectatione comprimeret. Vocat tales DEI amicos, & concludit *Th. Campanella (c. l. p. 271.)*, miracula facta absque DEI amicitia non verè eſſe miracula; ſed naturalis Magiæ opera, aut Diabolia ut aſtutiæ imperitos ludificantis.

§. 8.

An adhuc præſtari poſſint miracula à Sanctis DEI viris, ſi in controverſiam veniat? affirmativam tenent Papæi, illudque CHRISTI promiſſum præprimis allegant (*Marc. 16. v. 17. & 18.*), Signa, eos, qui crediderint, hæc ſubſequentur: Per nomen meum Dæmonia ejicient: linguis loquentur novis: ſerpentes tollent: & ſi quid lethale biberint, non nocebit eis: ſuper ægrotos manus imponent & bene habebunt. Non negat è Pontificiis quoque eſſe, qui naſcentis Eccleſiæ infantiam ſpectaſſe, hanc Miraculorum promiſſionem ultro ipſi fateantur *Jacob Biedermann. (l. 3. Agoniſt. c. 6. n. 34. p. 328.)* negat tamen audacter, fuiſſe boni nominis ullos, qui θαυματουργοῦντας ita omnes

mnes reſtrinxerint ad primæ Eccleſiæ rudimenta, ut ſimul dicerent, poſt ejus tyrocinium nullos ad noſtram memoriam extitiſſe. Ait igitur, (*n.35. p. 331.*) hanc CHRISTI promisſionem non ſingulis Eccleſiæ fidelibus definite, ſed ipſi toti Eccleſiæ fidelium ſic eſſe factam, ut nunquam poteſtas τῦ θαυματοποιεῖν in ea proſus ac univerſim deſideretur. Sed de his Theologi. Semper obſervamus, *commentatur Joh. Maldonatus* (*in Matth. c.15. v.32.*) CHRISTUM nunquam ſine magna compertaque necesſitate miracula feciſſe. Placet illud *Caſp. à Rejes*, (*Camp. Elyſ. jucund. quæſt. qu. 24. n. 17. p. 266.*) ubi non datur ingens, quæ cogat necesſitas, ad quid miracula præſtabit DEUS? Nec diſplicet illud *Marſil. Ficini*: (*de Chriſt. Religion. c. 10.*) Num quolibet temporis momento DEUS authoritatem ſuam retimere miraculis cogitur? & tanquam præſtigiator mercenarius aliquis in theatrum prodire ad nutum cujusque compellitur?

§. 9.

Et, ſi verum illud è Topicis: Acquiſito fine, ceſſat actio ſive ratio cauſandi illa, quæ ob illum finem conſequendum erat. Miracula Eccleſiæ plantandæ ſerviebant, per quæ quaſi ad homines loquebatur divina omnipotentia, veram fidem aſſertura, gentiumque debellatura infidelitatem. Sicut humana conſuetudo verbis; ita divina potentia etiam factis loquitur: Et ſicut ſermoni humano verba nova vel minus uſitata, moderate ac decenter aſperſa ſplendorem addunt: Ita in factis mirabilibus congruenter aliquid ſignificantibus quodammodo luculentior eſt divina eloquentia, *Auguſtin.* (*Epiſt.49. qu.6. p.m.209.*) *ad Preſbyterum DEO gratias* ſcripſit. Jam vero plantata Eccleſia & veritate verbi ſtabilita, ad quid proderunt miracula? Fruſtra eſt *Jacob. Bidermann.* (*l. 3. Agoniſt. c.11. p.58. p.583.*) aſſerens, miracula multa etiamnum ad teſtandam fidei Romanæ veritatem perpetrari. Quod ſi articulos iſtos inquiras, ſunt CHRISTI in Sacra Cœna præſentia & veneratione, etiamſi à nemine dum ſumatur, de Cultu imaginum, de Cœlitum ope vocanda, de Cereo Agni Sigillo, de Aqua piaculari, de Sacrificio incruento, flammisque purgatoriis, (*n. 60. p. 589.*) quæ hæreſes novæ ſunt, & cum Sacra Scriptura, fidei noſtræ norma, illas neſciat, ex eaque iſtas demonſtrare nunquam poſſint cucullati, ad miracula confugiunt, plebique cum ridicula & ficta ſint, ludum faciunt. Bone DEUS, quot calumniarum plauſtris (*citato libro*) in Islebicos (*Lutheranos*) in veritate divina aſtruenda & eruenda è Sacris occupatos debacchatur *Biedermann*, quam verò ridicule ſe & Romanam proſtituit eccleſiam, miraculo illo nugis Mileſiis maxime conformi de Mulo & *Antonio*, præſentiam CHRISTI extra uſum in Eucharistia

chariſta publice demonſtraturus. Perpetuario ſane mulioni, tempus ut fallat, quam tanti miraculorum ordinis ſui Epoptæ, gerræ digniores. Apud nos tutiſſimum ſemper fuerit ex doctrinæ veritate de miraculis judicium facere, non de doctrina ex miraculis. Vid. *Rudolph. Hoſpinian.(l. 1. de Orig. Jeſuit. c. 1. p. 10.)*

§. 10.

Hæc de Sanctis Thavmaturgis viventibus. Quid de mortuis, eorumque reliquiis, quibus etiam adhuc miracula patrari inſignia tota Romanorum Papicolarum concio non ſine publico præconio proclamat. Sanctitatis ea, ut in vita, ita poſt fata his judicantur *τεκμήρια*. Eccleſia, *inquit Paul. Zacchias (c. l. qu. 1. n. 12. p. 325.)* ad probandam alicujus viri ſanctitatem per miraculorum teſtimonium non modo vult probari, ea in vita celebrata fuiſſe, ſed etiam poſt mortem facta deſiderat. Et paulo poſt: *(n. 14.)* absq; miraculis in vita factis poteſt quis canonizari, non autem absque miraculis poſt mortem.

§. 11.

Nerquillinus mortuus, *Joh. Fileſacco (Tr. de Mag. f. 25. a. & f. 30. b.) teſte*, ſanabat. *Heribertus Archi-Epiſcopus Colonienſis* mortuus miraculis clarus celebratur. *Albert. Kranzio, (l. 4. Metrop. c. 32. p. 97.) Henricus Bavarus Imperator* Chriſtianiſſimus Princeps *cum Cunigunda Uxore* perpetuam virginitatem ſervavit, poſt obitum miraculis clarus *Eidem (c. l. c. 35. p. 48.)*

§. 12.

Subſidium hujus efficaciæ tum mortuorum corporum, tum partium, quærunt in Oſſibus *Eliſæi, (*vid. *Rob. Bellarmin. l. 2. de Reliqu. Sanct. c. 3.)* quibus tactis miles mortuus revixit, *(2. Reg. c. 13. v. 21. Eccleſiaſt. c. 48. v. 14.)* ubi verò tanta inter noſtros pietas, quæ poſt fata ſe exerat? quærit *Th. Bartholin. (Epiſt. de Transplant. morb. p. 52.)*. *Paracelſum* id Mumiæ *in Eliſæo* naturali ab ortu aſcripſiſſe, *Andr. Libav. (P. 3. ſingul. l. 7. de Bitumin. c. 21. p. 969.)* autor eſt, ſed fallit Lectores ſuos *Libav.* in genere namque ejusmodi miracula ſanctorum & aliorum hominum â mumia deducit Novator ille, nulla *Eliſæi* facta mentione, de quo mox plura. (§. *45.*) Memini me olim â Prædicante Papæo in Thermis Töplicenſibus in Feſto S. Viti è ſuggeſtu audiviſſe: Iſraëlitas reliquias *Joſephi* ex Ægypto ſecum portaſſe, ut earum vi Mare rubrum divideretur, illisque per illud tranſitus pateret. *Ἄγραφον* id, ut non dicam blaſphemum eſt. *Eliſæi* verò caſus verè miraculoſus, ſingularis & typicus ad reliquias è ſanctis minime applicandus. Semel vim iſtam exeruerunt, nec amplius, adeoque nec Sanctorum Papæorum reliquiis aſſimilanda, cum illæ quotidie monachis id lucripetis

ſug-

ſuggerentibus, vim explicent ſuam. Hoc ipſo peculiari & extraordinario miraculo veritatem vaticinii *Eliſæi* confirmare voluit DEUS, ne timerent incurſiones hoſtiles Iſraëlitæ, modo Domino adhærerent, explicat *B. Martin. Chemnit.* (*P. 4. Exam. Concil. Trident. p. 5. & 6.*). Add. *Andr. Prückner.* (*in h. l. p. 141.*). De *Joſephi* oſſibus iterum *B. Chemnit.* (*c. l. p. 6. & 7.*). Add. *J. C. Dannhauer.* (*Hodom. Spir. Pap. Phantaſm. 6. p. 1187.*). Deque eorum translatione *Dan. Chamier.* (*T. 2. Panſtrat. l. 16. c. 9. n. 22. p. 412.*)

§. 13.

In ſcenam etiam producunt veterum de harum contra Dæmones vi & efficacia teſtimonia. Dæmones has fugere, *Chryſoſtomi* (*de Laud. S. Apoſt. Paul. Serm. 3. Col. 531.*) locum allegant. Ex *Hieronymo* perhibet *B. Mart. Chemnit.* (*p. 4. Exam. Concil. Trident. p. 13.*) *Apollinem Daphnæum Juliano* ſciſcitanti oraculi teſtimonio indicaſſe, ſe propter vicinum mortuum (erat autem *Babilæ Martyris* ſepulchrum vicinum,) non poſſe. *Beati Antonii* corpus cum â *Theophilo* duceretur per Eremum, invenerunt ibi tria corpora mortuorum â feris ſylveſtribus occiſa, quibus cum impoſuiſſet *Theophilus* corpus Beati Confeſſoris ſtatim ſurrexerunt, & ſecuti ſunt beatum corpus usque ad Conſtantinopolin, ad cujus præſentiam *filia Conſtantini* liberatur, Dæmones rugiunt illiusque vim ac ſanctitatem confitentur, quaſi præſentem viventemque Sanctum adeſſe ſentirent, vivunt enim Sancti omnes, nec mortui ſunt, qui in DEO moriuntur, ſed dormientes dicuntur. Unde SALVATOR *de Lazaro* ait: non eſt mortuus ſed dormit (*Joh. XI. v. 11.*) Et *Apoſtolus* (*1. ad Theſſal. c. 4. v. 13.*) vetat de dormientibus contriſtari. Vivunt enim Sancti in corporibus & reliquiis ſuis mirandis virtutibus illis divinis ſua aſſiſtentes per illas operantes, licet illa naturaliter non informent, judicat *Cornel. Agrippa* (*T. 2. Op. Declamat. de B. Anton. p. 575.*) Ad ſepulchrum *Eliſæi. Joh. Baptiſtæ* & *Abdiæ* Dæmones rugire conſueviſſe, *infra* (*l. 1. Tit. 3.* §. *8.*) dicetur. Terram ſanctam Hieroſolymis allatam in cubiculo quidam ſuſpenderat, ne quid mali ipſe etiam pateretur, cum maligni Spiritus domum infeſtarent, *Auguſtin.* (*l. 22. de Civit. DEI c. 8.*) obſervavit.

§. 14.

Sed ne hæc fruſtra prædicarent, etiam vim contra morbos Sanctis his eorumque lipſanis aſcripſerunt, reputantes vota intervenire, quæ & loculos pecunia emunctos reſtaurarent. Emerſit inde Sanctorum numerus innumerus, quibus id darent negotii, ut morbis his vel illis certos Sanctos præficiendo lipſanarumque efficaciam ebuccinando accurrerent, vota litarent, proceſſiones &

peregrinationes ad Templa & Sacella iſtorum inſtituerent. De Sanctorum numero ad nauſeam usque confictо *narrat Jacob. Maſen.* (*util. curioſitat. ad hum. vit. felic. c. 25. n. 4. p. 514.*) jam triginta & amplius Tomos (quorum octo jam vidit) Belgas Patres moliri, *Bollando & Henſchenio* auſpicantibus, (prodiiſſe jam aliquot Tomos, *ex actis Lipſienſibus* non ignotum eſſe poterit,) ubi per ſingulos anni dies & ſuperiora, usque ad CHRISTUM, ſecula, infinita pene deprehendimus miracula, & ipſis plerumque Avtographis locorum, aut certe cæteris ſcriptoribus depromta autoritas deeſſet. Verè igitur *Dan. Chamier.* (*T. 2. l. 16. Panſtrat. c. 14. p. 347.*). Tota quantacunque eſt religio papiſtica, eſt θαυμάτων διαλελὴς ἔνδειξις, miraculorum perpetua oſtentatio.

§. 15.

Quod ad morbos; Divinum in his aliquando quid latere Ethnicis placuit. Θεῖόν τι etiam in morbis fatetur *Hippocrates* (*S. 2. Op. l. prænot. Tr. 4. p. 3.*) quod ipſum divinum Numen appellat, (*S. 5. l. de Nat. Mul. p. 126.*) Dæmones intellexiſſe *Hippocr.* *Galenum* nunquam ſtatuiſſe *Marcell. Donat.* (*l. 2. Hiſt. Med. Mir. c. 1. p. 107.*) eò quod Dæmones nullibi à *Galeno* admitti ſciat, ſi unicum locum excipias, (*l. Euporiſt. p. m. 1022.*) ubi ſuffitum pro Dæmonibus abigendis deſcripſit. Sed *Marcellum* à metu liberare potuiſſet, quod inter ſpuiros hic liber ab omnibus recenſeatur, perinde ut ille de hiſtoria Philoſophica, (*p. m. 13.*) in qua caput de Heroibus & Dæmonibus Plutarcho dudum vindicata. Ingemuit olim circa hoc decretum *Magnus trium Imperatorum Medicus Joh. Crato.* (*ap. Laur. Scholz. Conſil. 174. col. 497.*) Quorſum attinet, *ſcribit*, Medicum verba fundere? Si Spiritus CHRISTI in iis eſt, qui hominis, neſcio quo Spiritu ducti, in poteſtatem Spiritus mali tradunt, cur non eadem vi optimum & innocentiſſimum ægrum eximunt? O cœcas hominum mentes!

§. 16.

Quid verò morbus ſacer *Hippocatri?* Epilepſia ἱερὴ νοῦσος *Ipſi* (*l. 2. prorhet. p. m. 74. & l. de Flat. p. 83.*) expreſſis vocatur. Add. *Coel. Aurelian.* (*l. 1. tard. paſſ. c. 4.*) & qui varia annotat (*in l. Hipp. de morb. ſacr. p. 148.*) impugnat hanc rationem, quod à DEO proveniat, (*Autor. l. de Morb. Sacr.* quem non *Hippocratis* eſſe poſt alios *Hieron. Mercurial. l. 1. Lect. Patavin. c. 26. p. 101. & Caſp. Hoffmann. Comm. in l. 8. Galen. de U. P. p. 567. tradunt*) dum perhibet: Neque hominis corpus à DEO inquinari exiſtimo τὸ ὑποκηρέςατον ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου, impuriſſimum à puriſſimo. Et concludit: Homines ex imperitia & admiratione ei naturam quandam & cauſam divinam ineſſe cenſuerunt, quod nulla in re reliquorum morborum ſimilis eſſet. Et per conſilii inopi-

am

am quod morbum non cognoſcunt, illi divinitatem aſſerunt. Ne ad ſolam Epilepſiam id nomen applicet quiſpiam, *Dictator* (*S.3. l. de aër. loc. & aqu. p. 65.*) τῶν ἱερῶν νοσευμάτων meminit, quæ ὀλίγα quidem, ἰσχυρὰ δε pronunciat.

§. 17.

Morbos á ſummo DEO illatos dari, ipſa ſacra Oracula prodiderunt, idque dilucidis enunciarunt verbis, comminationibus Exemplisque. (*Exod. 9. v. 15. Levit. c. 26. v. 25. Numer. 14. v. 12. Deut. 26. v. 21. 2. Reg. 24. v. 25.*) Minitatur Iſraëlitis ipſe DEUS peſtem (*Jerem. c. 15. v. 2. & c. 21. v. 6. c. 29. v. 17. 18. Ezech. 5. v. 17. & c. 14. v. 19. Amos c. 4. v. 10. Habac. 3. v. 6.*) Inde ſagittæ DEI. (*Pſ. 91. v. 5.*) Plura *Ludov. ab Hornig* (*Würg-Engel. qu. 5. p. 10.*) Talis forſan illa, quæ in omnes indifferenter Idololatras & paganos, Chriſtianorum planè intacta congregatione deſæviit, quæ deſcribitur *ab Euſeb.* (*l. 9. Hiſt. Eccleſ. c. 8.*) & *Paulo Diacono* (*l. 6. de reb. geſt. Longob. c. 5. A. 682.*) θεήλατος erat arthritis *Aſæ Regis* (*2. Chron. c. 16. v. 12.*) Morbus inteſtinalis *Regis Jorami* (*ib. c. 24. v. 14. 15.*) Melancholia *Nabucadonoſoris*, (*Dan. 4. v. 13. & 29.*) *Herodis* verminatio. (*Act. 12. v. 23.*) Conf. & *Steph. Roder. Caſtrenſ.* (*l. 1. de Meteor. Micr. c. 17. p. 34.*) Reliqua Theologi.

§. 18.

Agnoverunt id etiam Ethnici, inde ob circa lucum Dianæ paſcentem capream Dianæ ſacram jaculo *ab Agamemnone* transfixam lues pecora invaſit, quod *è Dicty Cretenſi* recitat *Nic. Friſchlin.* (*annot. ad Callimach. hymn. 2. v. 263. p. 250.*) Talis & illa Athenienſium ab *Epimenide* expiata *ap. Diog. Laërt.* (*l. 1. de vit. Phil. in Epimenid. p. 78.*) *Appollinem* immiſiſſe peſtem in Græcorum exercitum, *Homer.* (*l. 1. Iliad. v. 44.*) cecinit, ubi & peſtem κῆλα θεοῖο, ſagittas DEI (*v. 53.*) vocat, explicat verò *Philipp. Beroald.* (*l. 1. de Peſt. f. 153.*) *Apollo* inde *Macrobio* λοίμιος (*l. 1. Saturnal. c. 17.*) quod inferat & auferat peſtem. Pateſcit idem *ex Platone* (*in Phæd.*) qui maximos dolores & morbos ob peccata hominum ex Deorum ira credidit.

§. 19.

Sed & Divis ſuis varios aſſignant morbos Papæi. Epilepſiam *Divo Johanni CHRISTI præcurſori*, inde *S. Johannes* Rach *Paracelſo* (*l. 1. de Orig. Morb. inviſ. p. 97.*) quamvis & *S. Johannis* morbus potius vulgò audiat, *judicante Mich. Baldit.* (*Spec. Sacro-Med. Angul. 4. p. 148.*) quod Epileptici feliciſſimo ſucceſſu ad hujus morbi ſævitiam infrigendam appenſum collo geſtent *S. Joh. Evangelium* in chartula ſcriptum, quod identidem tum recitant, tum lectitant. *Valentino*

lentino etiam,inde *die Valtens Kranckheit* & Noſtri: *Daß dich der Vallten* (*Veltins*) *Sichtag* vocat *Paracelſ.* (*c. l.*) *Joh. Bodin.* (*l. 1. Dæmonom. c. 4. p. 107.*) Forſan inde promanavit ut inde Pœonia (ap. *Joh. Bauhin. de Plant. à Sanct. denom. p. 98.*) *Sancti Valentini* Herbæ, *Sanct Valtens Kraut* nomen acceperit. Ridet hic *Cornel. Agrippa*, (*de Vanit. Scient. c. 5. 7. p. 107.*) Germanos, quod caducum morbum Valentino dent, hoc nomen à cadere (*fallen*) forſan à *Velentino* infelici denominatione deducentes, & Galli *Etropio* addicentes Hydropicos ob vocis conſimilem ſonum. Addicitur etiam Epilepſia *Cornelio, Hubertoque.* (*Vid. Levin. Lemn. l. 2. de Occ. Nat. Mirac. c. 3. p. 143.*)

§. 20.

Herpeticus ille affectus, quem Roſam vulgò pronunciant Ignis *S. Antonii* nomen retulit. Ulceroſa quædam tibiaria ſcabies malum *S. Mennenii* obſervatum etiam fuit quoddam delirii genus, quod Chorea ſ. Saltus *S. Viti* appellatur. *S. Antonio* tribuitur ille ignis ſacer, quia ignis ſub regimine & poteſtate *S. Antonii* eſt, quod *Paracelſus* perhibet. (*c. l.*) Ulcera etiam quædam *S. Küris Buß* dici Idem obſervat. (*p. 93.*) Luem Veneream *S. Dionyſium* concitaſſe quorundam *ap. Eundem* (*c. l. p. 94.*) traditione accepimus.

§. 21.

Morbos hujusmodi ſacros non remediis naturalibus, ſed divinis, ſanari, aut ſi naturalibus, non naturali, ſed divina virtute agentibus curari, monet *citatus Baldit.* (*p. 141.*) Inde Romano-Catholicis perſuaſum fuit ad Sanctos certos confugere, & ab illis morborum levamina expoſcere. Ut Peſtis Mediolanenſis deſineret, & reliqui adhuc ſani præſervarentur, proceſſio nova, *teſte Athan. Kirchero,* (*Scrutin. Peſt. S. 1. c. 10. p. 111.*) inſtituta fuit, qua corpus *Caroli Borromæi* quaternorum fulcitum Epiſcoporum humeris, tum Cardinale Urbis Archi-Epiſcopo, tum Prælatis, totaque nobilitate concomitante inæſtimabili apparatu circumferebatur.

§. 22.

Nec ad Sacros tantum morbos depellendos Sanctorum ſubſidia hinc emendicant, ſed & in aliis morbis, ita ut unaquæque invaletudo peculiarem è Sanctis habeat averruncum, à quo miraculoſè curari expectat. In Rabie & Hydrophobia *S. Hubertum* appellent Belgæ, Catholici Longobardi *S. Bellinum* & *Doninum* (Vid. *Joh. Bapt. Helmont. c. l. n. 52. p. 229. & de Magn. Vuln. Curat. n. 45. p. 622.*) Audiamus iterum *Mich. Baldit.* (*c. l. p. 149.*) In Doloribus Capitis ſæpiſſimè ad *S. Caſarium* confugiunt, ad *S. Hildegarden* in Phrenitide, ad *S. Laurentium* nec non ad *S. Apolloniam* in dolore dentium, ad *S. Luciam* in oculorum

lorum morbis, in mammarum affectibus ad *S. Agatham*, ad *S. Blaſium* in angina & gutturis ægritudinibus, ad *S. Rochum & S. Sebaſtianum* in Peſte, ad *S. Phocam* in ſerpentum morſibus, ad *S. Johannem Urticanum* in ſterilitate, ad *S. Margaretham* in difficili & laborioſo partu, ad *S. Stephanum* in calculo, ad *S. Mennam* in ulceroſâ tibiarum ſcabie & aliis in morbis quamplurimis alii ſimiliter Sancti invocantur ſubſidiarii. Et ſicut in amiſſis rebus inveniendis vulgò recurritur ad *S. Antonium Paduanum*; ita & in deperditâ ſanitate per morborum depulſionem non inutilis erit, *opinatur Baldit*, Sancti ſancta & auxiliaris procul dubio futura invocatio, qua egregia divinatione diſcurſum ſuum concludit. Et, ne Panacea deſit, in omnibus morbis quibuscunque vel exploratisſimis, nunquam fruſtra imploratum auxilium Sacratisſimæ virginis CHRISTIPARÆ præſentaneum, quod etiam bis ſe expertum prædicat (*c. l. p. 150. & 152.*). Inter Ethnicos in Epilepſia ad *Neptunum*, *Herculem*, *Ennodium*, Appollinem, Nomium, confugere, conſveviſſe, *ex Autore* libri (*de morbo Sacro*) novimus.

§. 23.

Neſcio an hic inſerere debeam Herbas cum quibusdam mineralibus, quæ à Sanctis nominibus nomina ſua emendicarunt. Ob quas equidem cauſas id factum, non decerno, forſan honoris cultusque gratia id factum, aut quod à ſanctis iſtis dotes efficaciores expectent cum Medicis ægroti, & hi Sanctorum opera curentur, & illi inclareſcant. Ita *S. Alberti* herba, *S. Antonii* herba, napus & nuculæ. *S. Aridomaci* ſaccharum. Herba *S. Barbaræ, Benedicti, Catharinæ* & flos. Herba *S. Chriſtophori*, *S. Claræ*. *S. Franciſci* ſpina. *S. Gauthier* pommes. *S. Georgii* Roſa, flos, radix, herbæ, viola, fructus. Herba *S. Gvilhelmi*. *S. Gvyteriæ*. *S. Helenæ* Radix. *S. Jacobi* herba vel flos, herba marina. Herba *S. Innocentii*. *S. Johannis* baccæ, flores, balteus, cingulum herba, nuces, panis, pyra, (poma etiam nobis ſunt,) racemi. Herba *S. Juliani, Kunigundis, Ladislai, Laurentii*. *S. Magdalenæ* flos. *S. Mariæ* Arbor, Calceolus, Carduus, Chirotheca, claves, flores, fumus, herba, lac, lachrymæ, lilia, linum, manus, mentha, pallium, pyra parva, ſigillum, ſtramen, tribulus. *S. Mariæ Magdalenæ* flores, herba, poma. *S. Marthæ* poma. *S. Martini* pyra. *S. Mauriti* Ocymum. *S. Nicolai* pyra. *S. Ottiliæ* herba. *S. Pauli*, *S. Philippi*, *S. Petri* clavis, herba, triticum, radix. Herba *S. Quirini*, *Rochi*, *Ruperti*, *Simeonis*, *Stephani*, *S. Thomæ* arbor. *S. Valentini* herba. Plura de his *Joh. Bauhin. (de Plant. à Sanct. denominat.)* cui hæc debeo.

§. 24.

Nec ſolum Sanctorum cultus, ſed & reliquiarum Sanctarum vis ad morbos profligandos in uſum tracta. Cum varia è regno minerali & vegetabili ad morbos præſidia allegaſſet *Mich. Baldit, (c. l. p. 176.)* ad lipſana ſacra confugit, quorum Amuleta accedente viva fide & prece, ſpei Chriſtianæ præſidio roborata tanta divinitus adepta dynamia prodidit, ut morbis omnibus eliminandis ſecuriſſima certiſſimaque celebrari valeant auxilia. Addit è *Gregor. Nazianzen. (orat. contr. Julian. Apoſtat.)* aſſerere, Sanctorum corpora eandem habere poteſtatem, quam ipſorum animæ, ſive manibus pertractentur, ſive venerationi habeantur, exiguasque ſanguinis guttulas ex iis ſanctis corporibus ſtillantes, & minimas paſſionis martyriique notas æqualem corporibus integris à DEO participare virtutem.

§. 25.

Sed hanc Sanctorum Sanctarumque reliquiarum dynamin riſu potius excipiunt & ſubſannant plurimi, tantum abeſt ut colant. Cauſas habent ſonticas, cum ex illis Sancti multi ſint Chimærici, quod *Giſb. Voët. tribus elegantiſſimis diſputationibus demonſtravit (habentur P. 3. Diſput. ſelect. à p. 472. ad p. 539.)* Præterea valet apud Theologos illud *Hieronymi, (Epiſt. 84.)* multorum reliquias coli in terris, quorum animæ ardent in inferno. *(M. Job. Schreiter Nov. Decad. metall. Conc. 10. p. 228.) Das will ich bezeugen, daß viel unter den Menſchen für Götter und Heiligen gehalten werden, die elender als ein Cadaver ſollten gehalten werden. Denn das iſt einmal alſo, daß der Teuffel ſeine Sataniſche Tugend anſeet, damit er den Menſchen wieder anrichte, diſcurrit Paracelſ. (præfat. in Phil. Sagac. p. 337.)* Nec quæcunque DEUS per Sanctos ſuos in hac vita fecit, eadem etiam per Corpora & Oſſa ipſorum ſe facturum promiſit, quod optime monet *B. Mart. Chemnit. (P. 4. Exam. Concil. Trident. p. m. 4.)*

§. 26.

Ridiculæ etiam ſunt non raro iſtæ reliquiæ non è Sanctorum corporibus, ſed veſtimentis & ſupellectili: Magnetica miracula & ſanationes patrandi facultate quaſi imprægnata. Non dicam de veſtimentis CHRISTI & *B. Mariæ,* quorum ubique copia datur in Templis & Monaſteriis. In Belgio apud Catholicos Stola *S. Huberti,* illaque, *teſte Helmontio, (c. l.)* in arca ſex clavibus diverſis obſerata, à diverſis quoq; clavigeris cuſtodita. Quotannis autem præſcindunt ſtolæ illius partem, remanente interim ſtolâ ſemper integrâ, ab octingentis jam & amplius annis. Nec eſt impoſturæ locus, *pergit,* quod neſciatur

hodie

hodie, an ſtola ſit ex byſſo, lana, lino vel bombace, adeoq; non poſſet nova quotannis ſubſtitui. Præſcindunt autem de ſtola partem, ut filamentum ſingulis demorſis à rabido intra cutim frontis incarnetur. Inde enim aliud miraculum, quod qui ſemel ſuſcepto filamento è ſtola per ritus ſuos convaluit, poteſt alteri demorſo differre terminum, & ſopire rabiem adventantem per quadragenarias, idque in annos aliquot, dum tandem ſuo commodo adire queant *S. Hubertum.* Ea tamen conditione, ut tantillum ſi quis ſupra quadraginta dies expectet, nec prorogationem termini (ut dictum eſt,) ante impetraverit confeſtim in rabiem incidat deſperatam. Calceum *S. Thomæ* Cantarienſis ſeniculum mendicabulum oſculandum porrigebat in via *Gratiano* apud Eraſmum, (*c. l. p. 401.*) qui ipſi incanduit & regeſſit, quid ſibi volunt hæ pecudes, ut oſculemur calceos omnium bonorum Virorum? Quin eadem opera porrigunt oſculandum ſputum? aliaq; corporis excrementa?

§. 27.

Ne Dramati deſit Ludio ſanctas reliquias venditant, quas vix pro talibus venditaſſet *Oreſtes*, nec *Coridon* his ſubſcripſiſſet, cum non Sanctorum ſed peſſimorum, omnisque fidei & pietatis expertes quin & Gentiles. Proſtat in hoc cenſu apud illos *Judæ Apoſtoli proditoris* laterna, laqueus etiam quo ſe ſuſpendiſſe creditur, quem olim Romæ inter Sacras reliquias pendentem, *illuſtris ille Bellator Fronsbergius* rei inſolentia delectatus inſtar ſingularis Spolii Auguſtanam Vindelicorum *Vid. Caſp. Bertram. (Comment. in Matth. c. 27. p. 784.)* tranſtulit. Extat & inter has Judæ laterna, qua uſus fertur cum SERVATOREM O. M. in horto Oliveti quæreret & traderet Judæis. Scala, in qua cantavit paſſionis tempore Gallus, *Pilati* malluvium. *Longini*, ita inſulſi Monachi vocarunt militem, qui lancea latus CHRISTI perforavit. Addas his propter infrunitam licentiam, quam ſibi in res ſanctas ſumunt Papicolæ, Crepidam *Hannæ ap. Gabriel. Bucellin. (in Sacr. Benedict. 26. Jul. p. 19.)* Duas ampullas pinguedinis *S. Laurentii*, (*ap. Eund. c. l. 10. Aug. p. 21.*) Halitum *Joſephi* ampullæ incluſum & aſſervatum propè Rhemenſes in pago Conſenti herni. (*Molin. Hyperaſp. c. 28. p. 134. 140.*) *Michaëlis Archangeli* pugionem & clypeum, caudam aſini, *ap. Joh. Wolf. (Lect. Memorab. Cent. 16. p. 239.)* Applicares huc illud Beſſarionis Cardinalis, qui Sanctorum novorum introductioni præſens exclamabat; Novi hi Sancti de veteribus mihi dubium movent, *ap. Thom. Laaſ. (Orat. contr. Ital. p. 550.)*

§. 28.

Nil præterea lectores & peregrinantes magis hærere fecit ſuſpenſosq; tenuit,

tenuit, quam reliquiarum unius individui inſignis abundantia. Tot ſæpe capita Sancti alicujus, quot finguntur hydræ Lerneæ fuiſſe, tot brachia quot Briarei, plura corpora quam Geryonis, *B. J. C. Danhaueri* (*Hodomor. Spir. Pap. Phænom. 6. p. 1181.*) judicium eſt. Neapoli in templo *S. Ludovici* ad *S. Janum Carbononne* ſangvis *S. Januarii*, ad *S. Mariam Decanam*, *Joh. Baptiſtæ.* (*Maximil. Miſſon. p. 1. Itinerar. Epiſt. 22. p. 530.*) Verto me *cum Eraſmo Roterodamo* (*Colloqu. Peregrin. ergo p. m. 381.*) ad cœleſte lac beatæ virginis. O matrem filio ſimillimam, *exclamat*, ille nobis tantum ſanguinis reliquit in terris, hæc tantum lactis, quantum vix credibile eſt, eſſe poſſe uni mulieri uniparæ, etiamſi nihil bibiſſet infans. Liquidum id quidem produnt, ſed concretum eſt; dicas cretam tritam alboque ovi temperatam. De præputio CHRISTI, *Joh. Wolff.* (*Centenar. 16. Lection. Memor. p. 233.*). Charnovienſes Monachi dentes, crines, etiam præputium CHRISTI (horreſcit mens præ his blaſphemiis, *ſubdit*) hominibus ut revereantur oſtendunt, præputium idem Romæ in templo Lateranenſi aſſervatur.

§. 29.

Concederem veram crucem CHRISTI *Helenam Imperatricem* acquiſiviſſe, eamque agonizantis fœminæ morbum ab eadem ſublatam, & mortuum reſuſcitatum ſatis declaraſſe, prout *Nicephor.* (*l. 8. Hiſt. Eccleſ. c. 29. p. 345.*) *Ruffin.* (*l. 1. Hiſt. Eccl. c. 8. p. 223.*) *Sozomen.* (*l. 2. Hiſt. Tripart. c. 18. p. 331.*) *à Stammer* (*Itinerar. Hieroſolym. p. 173.*) & *Joh. Boſius* (*l. 6. de Triumph. Cruc. c. 16. p. 662.*) prodiderunt, verum cum fragmenta ligni Crucis tam multa paſſim proſtent, ut ſi colligenda ſibi ſumeret quiſpiam otio abundans, dubio procul non Simone, ſed Siſypho opus foret, ut tollerentur, *autumat Th. Bartholin.* (*Diſſ. de Lat. Chriſt. c. 7. p. 89.*) Imò ſi in acervum redigantur, *judice Eraſmo*, (*annotat. ad Matth. c. 23. p. 92.*) vix una navis oneraria vehat. Sed hæc cum ſeculis artificumque ingenio in majus creverunt. Quod ſi igitur ſpuriæ crucis particulæ veras maxime ſuperent, quis mihi has ab illis ſeparabit, quibusve notis veras à Spuriis diſtinguet, ſi venerationi & cultui locus eſſet, aut ſi ſubſidium ſanitatis ab illis petendum?

§. 30.

Cum ante aliquot annos *R. P. Eliam. Nentwig S. J. Theologum & in Reſidentia Graupenſi t. t. Patrem Superiorem* in Thermis Töplicenſibus ulcere pedis laborantem curarem, aliquando in Feſto *Viti*, cum reliquiæ hujus Sancti, Cranium & aliæ partes in templi Altari publice exponerentur, ex Eodem reſcire volui, unde certò ſciret, has eſſe *S. Viti* reliquias, eam quidem ob cauſam, quod

juve-

juvenis martyrium ſubiiſſe legatur *Vitus*, caput autem grande expoſitum eidem ætati vix convenire, id reſponſi dedit: *Der Pabſt tauffet ſie.* Papa id nominis impoſuit. Mirabar iſtam reſponſionem, & aliis urgentibus ægris avocatus diſcurſum amplius extendere prohibebar. Legi poſtea *in Claudio Salmaſio* (*Epiſt. 2. de Cruc. p. 395.*) ſequentia: Hodie, ſi vera narrantur, quotannis Feſto Mortualium, niſi fallor, aliquis ex junioribus Cardinalibus (Romæ) in Cœmeterio D. Petri ſtat. Curat effodiendum cadaver aliquod temere oblatum, cujus oſſa jam caro reliquerit. Cujus hominis ſit, maris an fœminæ parum refert. Prolata inde oſſa accipit. Petentem Sancti alicujus reliquias, quales multi ibi tum hujus rei gratia adſunt, interrogat, cujus Sancti velit? Si reſpondet *D. Petri* partem oſſiculi detractam baptizat, in nomen *Petri*, & ei dat. Idem in aliis facit, qui cupierint habere *Pauli* aut *Barnabæ*, aut aliorum. In eorum nomen baptizata oſſicula idem valere exiſtimantur, ac ſi ipſius Sancti eſſent, cujus nomen præ ſe ferunt.

§. 31.

Proh DEUM atque hominum fidem! Siccine *Necrobaptiſtarum Cataphrygum* (de quibus è *Philaſtrio l. de Hæreſ.* ab Eccleſia Africana *in ſuo Canonum Codice Canon. 18.* damnatis *Joach. Hildebrand. Ritual. Baptiſm. Vet. p. 54.*) reducunt Sancti illi Patres, quin & ipſa Sanctitas, Papa Romanus? Oſſibus cadaveribus ſanctiſſimum polluunt lavacrum ſolis viventibus hominibus eorumq; ſaluti deſtinatum. Idololatriam quæſtus gratia introducunt, & propagant, ſimplicium exenterant loculos & crumenas. Interim Sanctorum reliquiis apud oculatiores omnem detrahunt fidem & decantatam efficaciam. Quis namque credet *Marcolphi* oſſibus in nomen *Eliſæi Baptizatis*, easdem ineſſe vires, quæ veris *Eliſæi* reliquiis? Fruſtra nos Sanctorum reliquias veneramur, diſputat contra *Joh. Robertum Jeſuitam J. B. ab Helmont.* (*de Magn. Vulner. Curat. n. 38. p. 601.*) Si ſola materia impoſſibilis Ariſtotelicorum ſuperſit, & non accidentia quædam in concreto remanſerint, quæ olim erant in vivo. Si hoc fruſtra, ſpurias iſtas & pſeudonymas reliquias quis colet venerabiturque, cum ſancti iſtius non ſint in cujus nomen ſunt baptizatæ, niſi forſan â baptiſmo id virtutis imprimi credant, non aliter ut campanis baptizatis tonitrua, Agnis DEI & cereis conſecratis Dæmones & ſpectra fugandi potentia. Sed & ſic reliquiarum verarum virtus & gloria obtunditur, enecaturque.

§. 32.

Ita Papa approbante imagines & ſtatuæ miraculoſæ in magnis arboribus inventæ *Mariæ* nomine gaudent, baptiſmo forſan ejusmodi initiatæ & ſanctificatæ.

catæ. Primus talismodi B. genetricis imaginis meminit *Nicephorus, (l. 14. Hiſtor. Eccleſ. c. 45. p. 765.)* qua mentione mirum in modum triumphat *Joh. à Chokier de Surlet. (Cent. 2. Fac. Hiſtor. c. 92. p. 351.)* & Novatorum ſannas exſibilat. Inventæ autem fuerunt in Cupreſſo, ut illa *Nicephori*, in trunco quercino, ut hiſtoriam propinat allegatus *Chokier (c. l.)*. In aliis etiam arboribus, *ſecundum Eundem (c. l. p. 354)* A quo vero illarum fabrica? An ab Angelis? E quo loco? An è Cœlo?

ut lapſa Ancilia cœlo.

(Virgil. l. 8. Æneid. v. 664.) occultatum à quodam in Cupreſſo *Nicephorus* fatetur, quod forſan & in aliis æris aucupibus Monachis factum. Vocantur *unſer lieben Frauen Wunderbilder*, quod & forſan Romanenſes movit, ut ipſi ſibi fingerent ſtatuas has *Mariæ* miraculoſas, inter quas facile principatum tenent in Italia *Lauretana*; in Hiſpania *Cæſar Auguſtana*, in Germania *Oettingana*, in Belgio *Aſpricollis*. De his ad Paulum V. Pontificem *Juſt. Lipſius (Cent. 5. Miſcell. Epiſt. 98. p. m. 1044.)* thraſonicè ſatis: Non poſſumus alia re, *credo*, efficacius frangere & calcare hæreſin, quam hoc miraculorum fulmine: ubi non verbis, ſed factis diſputamus, & impudentiſſimorum etiam oculos utque animos perſtringimus iſta rerum Majeſtate.

§. 33.

Quod de miraculis in genere apud Papæos olim ſcripſit *Albert. Kranz. (l. 9. Wandal. c. 11. p. 210.)* Miracula vanitate partim populi, accedente avaritiâ Cleri facta & infecta nunciantur: Idem in ſpecie de miraculoſis Sanctorum reliquiis proclamare poterimus. Avarum Sacerdotale genus, notat *Cornel. Agrippa, (de Vanit. Scientiar. c. 57. p. m. 106.)* avari homines non modo ex lignis, & lapidibus, ſed etiam ex mortuorum oſſibus & Sanctorum Martyrum reliquiis materiam avaritiæ ſuæ captantes, ſuæ rapinæ inſtrumenta fecerunt: attollunt ſepulchra confeſſorum, exponunt reliquias Martyrum, vendentes illorum contactus & oſcula, exornant illorum ſimulachra, & feſta illorum magis pompis decorant, prædicant illos ſanctos, & extollunt magnis præconiis vitam illorum, quos tantopere laudant, longisſime fugiunt. Nonne iſtis locutus eſt SALVATOR: Væ vobis, qui ædificatis ſepulchra Prophetarum, ſimiles illis, qui occiderunt eos! Proinde Gentilium more Sanctis ipſis officia diſtribuunt, & hunc *cum Neptuno* aquarum periculis ſubvenire, illum *cum Jove* fulmen incutere, aut *cum Vulcano* ignem, alium meſſes curare *cum Cerere*, alium vitibus præeſſe cum *Baccho*. Et habent mulierculæ ſuas Divas, à quibus ceu *à Lucina aut Venere* liberos petant, & quæ

cum

cum Junone iratos placant vel vindicant maritos. *Hactenus Agrippa.* Vulgus ignarum, quæ ignorat, dæmonibus & Sanctis tribuit, pronunciat *Petr. Pomponat. (de incant. c. 12. p. 292.)* Fraudes Papicolarum etiam tetigit *(l. 2. Berthon. c. 7. p. 267.) Paracelſ. Dan. Chamier (l. 16. Panſtrat. c. 12. p. 342.)* Mangonis callidisſimi oſſa clanculum è tumulis effoſſa pro Martyrum reliquiis venditantis exemplum narrat *Glaber. Rudolph.* (l. 4. c. 3. p. 42.)

§. 34.

Vim ſalutiferam etiam locis, in quibus latebant Sancti aut Sanctorum reliquiæ, affrictam teſtantur. Ad tumulum *S. Dympnæ Virginis* obſeſſos à Cacodæmone liberari, *Helmont. (Tr. Demens Idea, n. 49. p. 228.)* tradidit. Speluncæ odoriferæ pasſim per Aſiam citeriorem & Ægyptum harum gnaros attonitos habent, neque dubitant reliquiis Prophetarum ibi olim conditis hanc gratiam tranſcribere; feruntque hodienum dormientes in ejusmodi locis futurorum indiciis in ſomnis inſtrui, *notat Joh. Chriſtoph. Becmann. (Diſſ. de Prodig. ſangu. c. 3. §. 7. p. 34.)* Mediolani in tumba trium Regum antequam Coloniam transferebantur relicti vapores morbos, ſed non difficiles, ſanant, *Anonymi (P. 1. Deſcript. Ital. p. 65.)* teſtimonio proditum. Lacum Alexicacum à reliquiis *S. Stanislai* evaſiſſe *Sim. Majol. (Colloqu. 12. p. 439.)* narrat. Quin & à Deiparæ immagine in cavo trunco quercino latente, ipſe truncus quercinus evaſit miraculoſus, quod *Joh. à Chokier de Surlet (Cent. 2. Hiſt. Fac. c. 92. p. 354.)* retulit. Propter vicina Martyrum oſſa & ſepulchra vel Monaſteria, vel loci genium judicabant papales ſalubriora. Et ex hac cauſa auſpicatum aliquod omen civitatis Samgallenſis, Campiduni & Werthæ fundatores collegiſſe *Jacob. Gretſer. (l. 1. obſ. ad vit. S. Richardi & Wilibaldi c. 18.)* arbitratur. Ridiculam vocavit ſuperſtionem *Joh. Mich. Dillher. (T. 1. Diſp. Acad. §. 4. p. 5.)* Ad viliores uſus etiam Terram è tumulis Sanctorum adhiberi certum eſt. In templo *D. Uldarici* Auguſtæ Vindelicorum eſt ſepulchrum *D. Uldarici*, ex quo terra, quæ depromitur, prædita eſt vi & facultate pellendi glires, ut prædicant, atque ideò peregre adventantibus particella ejus donari ſolet, ità ut longè latèque aſportetur ad prædictum effectum, *Henric. Kornmann. (part. 4. M. M. c. 27.)* memorat, qui & hoc poſt *(c. 29.)* ſubjunxit: Coloniæ Ubiorum in Cœmeterio ad templum *S. Johannis Baptiſtæ* & *S. Cordulæ*, buſtum nominatæ *S. Cordulæ* lapideum conſpicitur, cujus terram in dedicatione annali dicti templi ab incolis effodi, donumque aſportari & diſpergi vidi ad depellendos mures. Forſan quod terra cœme-

teriorum corroſiva, quod *ſupra* (*S.1. §. 191.*) & *infra*, (*l. 3. Tit. 1. §. 69.*), aut male olens animalibus iſtis non favet.

§. 35.

Suos hic patiuntur manes Medicorum ſtipendia & reditus. Nullum morbi genus eſt, quod inter Divos non habeat ſuum Medicum, iterum *Cornel. Agrippa* (*c. l.*) perorat: quæ cauſa eſt, quo minus lucrentur Medici quam Cauſidici, cum nulla lis ſit tam puſilla, tam juſta quæ Divum aliquem habeat patronum. *Der Herr Claude Pons geweſener Medicus zu Lyon meldet gar artlich, daß er ſolcher Heiligen Freund nicht ſey, die ſich in ſeine Profeſſion mengeten*, memorat *Jacob. Spon.* (*l. 4. Itinerar. p. 15.*) A Medicis, quos DEUS creavit ad nugas iſtas trahitur vulgus, etiam ſapientiores, quibus parum jujudicii, & ita ſuperſtitio non ſolum proſeminatur, ſed & mora facta ægri in majus præcipitantur periculum, quin & in mortem ipſam à nugivendulis iſtis Monachis: Quæ res conſcientiæ tamen ab iſtis æruſcatoribus neutiquam attenditur.

§. 36.

Cæterum non omnia corpora Sanctorum eſſe, quamvis ſigna faciant, prolixo diſcurſu evincere conatur *Paracelſ.* (*l. 4. de Morb. inviſ. Orig. p. 106. ſq.*) Inde etiam ad Principum & aliorum, quibus nulla Sanctitas tributa, ſepulchra prodigia facta. De ſepulchro *Barnimi Ducis Pomeraniæ* miraculis famigerato *Mart. Zeiler.* (*T. 2. Epiſt. p. 229.*) ſe ipſum miraculoſum poſt fata pronunciavit *Ziſchka*, dum moribundus præcepit, ut ſui mortui corpus excoriarent, atque tympanum ex pelle facerent, pollicitus, ſi ad illius tympani pulſum pariter ejus nomen invocarent, hoſtes eis nunquam repugnaturos, & victores evaſuros. Vid. *Joh. B. Fulgoſ.* (*l. 3. c. 7.*) Ita & Turcæ in *Georgii Caſtrioti Scanderbegii* reliquias ferebantur, ejusque ſepulchrum ad Lyſſæum pie venerabantur, poſt ſuperſtitioſi homines eruta ſepulchro tanti Herois oſſa religioſe deripiebant, qvum quisque ſe bello invictum tutumque fore crederet, ſi fruſtulum ex oſſibus reliquiisque invictiſſimi Imperatoris in amuleto cervicibus ſuſpenſum iturus in prælium geſtaret. *E. P. Jovio H. Kornmann.* (*p. 4. m. m. c. 89.*) Quin & de Sanctis Turcarum, quos nemo in verorum Sanctorum Catalogum recipiet, quædam miracula proſtant. De ſepulchro *Ardoydis Joh. Leonclav.* (*l. 3. Hiſt. Muſulman. p. 557.*) ſepulchrum ejus habet vim talem, ut ſi quis eqvus in illa regione ventris dolore quodam laboret, & circa hanc ſepulturam ter ducatur, mox eo morbo liberari, ſuperſtitioſorum hominum opinione exiſtimatur. Præterea ſolet Turcarum vulgus, quod illac tranſit, humum illius ſepulchri ſecum

por-

portare, febrium curandarum cauſa. Nam ſi qui febri laborant, pauxillum ejus terræ ſumunt, & aqua miſcent qua epota febricitantes curari creduntur. Retulit & hiſtoria Francica *de Turcicis. Imper. Agmet patris ſui Mahommeti III.* defuncti cadaver in exercitu ſecum transportaſſe, ex eo victoriam certam ſibi pollicitus. *(Heinric. Kornmann. p. 4. m. m. c. 90.)*

§. 37.

Neryllinum mortuum apud Troadem pro DEO cultum, *Athenagoras* *(Apol. pro Chriſtian.)* memorat, qui ſanare ægrotos dicebatur. *Theogeni* multa ſimulacra poſita, iisdem divini honores ab indigenis habiti, exiſtimantibus ægris & quopiam affectis morbo ſalutare ejus numen eſſe. *(Pauſan. Eliac. poſt. ſ. l. 6. deſcr. Græc. c. 11. p. 479.)* Bebnucha in palma ſuſpenſus fuit, quæ illa ipſa hora fructus tulit, *Job. Ludolf.* (*Comment. ad l. 3. Hiſt. Abiſſyn. c. 3. n. 23. p. 293.*) retulit.

§. 38.

Alexandro M. mortuo *Ariſtander Telmiſſenſis* ſeu Divûm Numine percitus, ſeu alio quodam caſu correptus, *Æliani* teſtimonio *(l. 12. var. hiſt. c. 64.)* in medios Macedones progreſſus his eos compellavit: Omnes omnium ſeculorum Reges Alexandrum felicitate ſuperaſſe, tam vivum, quam mortuum. DEOS igitur immortales ſibi notum feciſſe, futurum, ut quæcunque terra corpus ejus exciperet, in quo primum anima ipſius habitavit, felicisſima & ab hoſtium incurſionibus in perpetuum libera foret. Succeſſit igitur inter *Ptolomeum* & *Perdiccam* contentio & bellum. Aſtu tamen *Perdiccam* circumvenit *Ptolomeus*, inque Ægyptum *Alexandri* cadaver deportavit. De Lapide ad Aſpidis morſum, quæ ſequuntur *Ariſtoteles (l. 8. Hiſt. animal. c. 29.)* notat: Aſpis angvis, *ſcribit*, ex quo medicamentum putrificum illud componunt, in Africâ gignitur, cujus ictui nullum remedium eſt. Naſcitur in eodem agro, in quo Laſer, ſerpens quidam puſillus, cujus remedium lapis eſt, quem ex ſepulchro cujusdam Regis antiqui accipiunt, eoque perfuſo è vino bibunt.

§. 39.

De *Heſiodi* Cineribus & oſſibus in Peſte efficacibus jam ſupra (*S. 1. §. 184.*) relatum. Coſtæ *Pelopis* eburneæ meminit *Plinius (l. 28. c. 4.)* De oſſe vero Pelopis translato ſequentia *(in Eliac. c. 13. p. 407.)* *Pauſanias*: Quod ad *Pelopem* attinet, memoriæ proditum eſt, quum Trojanum bellum duceretur, monuiſſe vates, non ante expugnari Ilium poſſe, quam Græci *Herculis* ſagittas, & de *Pelopis* oſſibus unum comportari curaſſent. Quare & *Philo-*

Eleten tunc in caſtra accerſitum, & Piſa Scoptulum opertum *Pelopis* deportatum. Redeuntibus verò Græcis ad Euboeam, navim eam, in quam *Pelopis* illud os fuerat impoſitum naufragio periiſſe. Multis deinde annis poſt Ilium exciſum, *Eretrienſem piſcatorem Demarmenum* jacto everriculo è mari os extraxiſſe: miratum magnitudinem in arenis id annotato loco abdidiſſe. Veniſſe Eundem Delphos ſciſcitatum cujus os, & ad quem uſum illud à ſe conſervari oporteret. Tunc etiam fato aderant, quos Elei conſultum miſerant, quæ foret depellendæ peſtis ratio. Atque his quidem reſponſum eſt, ut *Pelopis* oſſa requirerent: *Demarmeno* verò, ut quæ reperiſſet Eleis reſtitueret. Hoc ille cum feciſſet, & alia accepit ab Eleis munera, & ei ejusque poſteris cuſtodia oſſis demandata eſt. Scoptulum opertum *Pelopis* ætate mea, *pergit Pauſanias*, jam evanuerat. Id eo accidiſſe opinor, quod quum alte abſconditum fuiſſet, tum vetuſtate tum aquæ marinæ illuvie extabuit.

§. 40.

Translationes cinerum & oſſium Heroum & aliorum virorum celebrium dudum ante Pontificios celebratas ab Ethnicis demonſtrat *B. Mart. Chemnit.* (*P. 4. Exam. conc. Trident. p. 13.*) Et has poſtmodum à Chriſtianis ex κακοζηλίᾳ quadam Splendoris in Ethnicis pompis & ſepulchretis inſtitutas (*p. 14.*) aſſeruit. Patrabant id Ethnici utplurimum Oraculorum monito. De *Theſei* oſſibus transferendis conſilium oraculi Athenienſibus datum *Plutarch.* (*in Vit. Theſei p. m. 24.*) ſepulta erant in Scyro Inſula, quá â *Cimone* expugnata inventa eſt, magno ſtudio conquiſitus, & ab Aquila manifeſtatus magnus loculus magni corporis, adjectaque cuſpis ænea & gladius. *Cimon* igitur reliquias has in triremi cum attuliſſet læti Athenienſes, tanquam ſi ipſe *Theſeus* in urbem redierit, illuſtri pompâ obviam progresſi peractis ſacrificiis exceperunt. Oſſibus *Oreſtis* Spartam delatis, ex eo tempore quo Lacedæmonii cum Tegeatibus congresſi ſunt ſuperiores extitere. (*Herod. l. 1. p. m. 12.*)

§. 41.

Ne mortuam quidem Sibyllam â divinatione ceſſare *Clemens Alexandrin.* (*l. 1. Stromat. p. m. 223.*) his innuit: *Serapion* dicit in verſibus, ne mortuam quidem â divinandi arte ceſſare Sibyllam: & id quidem, quod ex ea in aërem recesſit poſt obitum, id eſſe quod in ſortibus divinat & auguriis: ex eo autem quod in terram mutatum eſt corpore, exorta, ut conſentaneum eſt, herba, quæcunque eam beſtiæ comediſſent, cum in eo loco eſſent, *ſcribit*, perfectam futuri cognitionem per exta hominibus ſignificaſſe. Ejus autem

tem animam eam eſſe faciem, quæ apparet in Luna. Gerræ & nugæ! Sortes ante natam Sibyllam jactæ, & divinando rerum eventus explorati. Exta etiam ab Aruſpicibus inſpecta ante viſam in orbe Sibyllam, quod ipſum etiam qui de facie, quæ in Luna conſpicitur, non præſumit excors & mentis impos eſt. *Tireſiam* poſt mortem oracula edidiſſe *Callimachus* (*Hymn.* 5. *v.* 129.) innuere videtur, dum *de Tireſia* ex interpretatione *Nicod. Friſchlin.* (*p.* 124.)

Solus & à letho Stygiis conſultus in oris
Vivet: & hunc Pluton Angeſilaë colet.

cujus notas (*in h. l. p.* 302.) vide. Enatum inde proverbium, ſolum inter mortuos *Tireſiam* ſapere.

§. 42.

Hæc aperte declarant, *judicat. P. Petit.* (*l.* 2. *de unic. Sibyll. c.* 11. *p.* 242.) quo ingenio fuerit Sibylla, quantos in pectore Spiritus geſſerit, quantum de divinandi facultate inſita gloriaretur, quam ne morte ſua extinctum iri, ſed in aëre regnaturam ſemper, ac ſuffecturam ad voces divinas & omnia hominum auribus immittenda jactaret. Senſuram quoque hanc vim terram, novaque pabula è corpore ſuo reſoluto parituram, quibus pecudes refectæ oportuna habeant exta divinatione, clarioraque rerum futurarum ſigna oſtendant. Quæ ſi Poëtica levitate non ſunt effutita, ut quidem videri alicui poſſet, cum *Serapionem in Verſibus* id pronunciaſſe dixerit *Clemens*, (*vid.* §. *præced.*) immanem arguunt faſtum, ac plane tartareum mulierculæ iſtius, haud dubie à Dæmone animum ejus obſidente, & tales ei cogitationes immittente profectum: quod apertius ex oraculis ejus patebit. Quod autem ſic transmittendam ſuo exceſſu è vita vim illam fatidicam, qua vivens prædita eſſet, in elementa vaticinatur, ſumtum videtur ex iis, quæ de Spiritus prophetici translatione & ſucceſſione memorantur in ſacris Ebræorum literis: quæ cum Dæmon facta ſciret divinitus in ſanctis Vatibus, ipſe in Sibylla ſuo modo exprimere voluit, vel certe perſvadere populis, talem fore ſucceſſionem fatidici Spiritus *Sibyllæ*, qualem fuiſſe quorundam Prophetarum ſanctorum in alios meminiſſet. Allegat de morte *Moſis* (Devteronom. c. 34. v. 9.) & *Eliæ*, (4. Reg. c. 2. v. 15.) ubi Spiritus *Moſis* in *Joſuam*, in *Eliſæum Eliæ* tranſiiſſe dicitur. *De Eliſæi* Cadavere *Siracides* (*c.* 48. *v.* 13.) Ἐν κοιμήσει ἐπροφήτευσε τὸ σῶμα αὐτοῦ. In dormitione prophetavit corpus ejus. *Da er todt war, weiſſagete ſein Leichnam.* Quomodo præſtiterit illud, verſu ſequenti explicat. Et in vita ſua fecit prodigia, (τέρατα) & in morte ſua, (θαυμάσια

ἔργα αὐτοῦ) mirabilia opera ejus. Non ſolum Prophetarum erat futura prænunciare, ſed & miracula aliquando edere.

§. 43.

Cumis *Juſtino Martyri* (*Vid. Parænetic.*) loculum quendam lentis forma ex ære oſtenderunt, in quo reliquias Sibyllæ cuſtodiri dicebant. Hoc cum recenſuiſſet *laudatus Petit.* (*c. l. c. 14. p. 266.*) ſuffragatur *Trimalcio apud Petronium* (*in fragment. Traguriens. p. 21.*). Nam Sibyllam (*inquit*) Cumis ego ipſe oculis meis vidi in ampulla pendere, & cum illi pueri dicerent, Sibylla ti thelis? reſpondebat illa: Apothanin thelo. Verbis iisdem eundem locum recenſuit *Joh. Schæffer.* (*in not. ad h. l. p. 221.*). Vidimus, cum in urbe, cui Cumæ nomen eſt, locum quendam, ubi baſilicam ingentem uno fabrefactam ſaxo conſpeximus. In media baſilica nobis oſtenderunt tria ſolia, ex eodem exciſa lapide, quibus aqua repletis laviſſe ibi eam, & ſtola ſumta in penitisſimam baſilicæ ædem, eodem extructam ſaxo abdere atque in media æde ſuper ſublimiore gradu & throno conſidere & ſortes ad eundem modum promulgaſſe dixerunt. Hic plane nulla mentio ampullæ, *ſubjicit Schæffer.* Neque ſcio quomodo pependerit in ampulla, niſi forte ſicut cineres in urnis feralibus ſuſpenſa fuerit, in ea ad tectum illius baſilicæ, quam *Juſtinus* deſcribit.

§. 44.

Incubabant ad aras & fana Deorum, aut potius Deificatorum Ethnici, aut curioſitate, aut neceſſitate adacti. Illa ut futura prænoſcerent, hac ut ægrotis in ſomno medicamen ad ſanitatem recuperationem & tutelam manifeſtaretur. *De Iſide Diod. Siculo* (*l. 1. Bibliothec. c. 25.*) Iſin multa ſanitati hominum pharmaca inveniſſe Ægyptii tradunt, utpote quæ ſcientiæ Medicæ fuerit peritisſima, adeoque multa ſolerter excogitaſſe: quam ob cauſam nunc quoque ad immortalitatem elata, ſanatione hominum maxime gaudeat, & in ſomnis ſi quis opem expetierit, manifeſtum numinis præſentiam, promtamque indigentibus benemerendi facultatem exhibeat. Et paulò poſt. In ſomnis aſſiſtentem ægrotis Eam remedia contra morbos ſubjicere, eique morigerantes nec opinato convaleſcere. Ita & *de Horo.* *Horum Appollinem* interpretantur, qui medendi & vaticinandi artem ab *Iſide* matre edoctus oraculis & medicationibus bene de mortalium genere meritus eſt. Hinc *Tibull.* (*l. 1. Eleg. 3.*) his *Iſidis* opem expoſcit:

Nunc Dea, nunc ſuccurre mihi, nam poſſe mederi
Picta docet templis multa tabella tuis.

Audiamus & *Ciceronem* (*l. 1. de Divinat.*) Quid Scammoneæ radix ad purgandum,

dum, quid Ariſtolochia ad morſus ſerpentum poſſit, quæ nomen ab Inventore reperit, rem ipſam inventor ex ſomnio. Video quod ſatis eſt, cur poſſit, neſcio. De Radice ſylveſtris Roſæ, quæ Cynorrhodos appellatur, *Plin.* (*l. 8. c. 41. & l. 25. c. 2.*) De *Æſculapii* templo *Galen.* (*in 6. Epidem. comm. 4. ſ. 8.*) hunc namq; per DEUM intelligere nullus dubito. De *Vulcani* æde circa Memphim *Idem* (*l. 5. de Med. Secund. Gen. c. 2.*) memorat, quod *Hero Cappadox* medicamenta quædam tanquam ex illa æde accepta recitet. Preſſit hujus veſtigia *celebris ille impoſtor Alexander,* qui ſua pharmaca conſulentibus ex oraculo commendabat, *ut Lucian.* (*in Pſeudomant.*) eundem perſtringit. Ipſe *Georg. Fabric.* (*Comment. in Poët. Chriſtian.*) aſſeverat ſe Patavii adoleſcentes & puellas ruſticanas in Cœnobio *D. Antonii* certa nocte incubare vidiſſe.

§. 45.

Exacta jam ætate *Pindarus* viſus eſt adſiſtere *Perſephonem,* & queri, ſe ex omnibus aliis non fuiſſe ſui ipſius carminibus exornatam: Verum ubi ad eam veniſſet ſuum etiam ipſi hymnum eſſe facturum. Paulò certe poſt, atq; adeò ante decimum ab eo ſomnio diem vitæ muneribus eſt perfunctus. Erat Thebis anus quædam *Pindaro* genere conjuncta, & in pleriſq; ejus canticis decantandis valde exercitata, ei *Pindarus* ſe per quietem oſtendens hymnum in *Perſephonem* cecinit. Illa mox experrecta conſcripſit omnia, quæ cantantem *Pindarum* per viſum in quiete audierat. In eo ſane cantico inter alia *Ditis* cognomina eſt Chryſenius, ab aureis nempe habenis, quod ad Proſerpinæ raptum pertinere ſatis conſtat. *Hæc Pauſanias.* (*in Bœot. ſ. l. 9. c. 23. p. 755.*)

§. 46.

De Apotheoſi virtuoſorum *apud Eundem* (*in Arcad. ſ. l. 8. c. 2. p. 600.*) hæc lego: Erant priſci illi homines Dis ipſis hoſpites & convivæ pro juſtitiæ & pietatis merito. Et ſane bonis & piis præmia certisſima, ſontibus ex Deorum ira ſupplicia erant expoſita. Quin etiam recepti cœlo multi ex hominibus, quibus adhæc ſui permanent honores: in quorum numero fuere *Ariſtæus*, *Britomartis Cretica*, *Alcmenæ filius Hercules*, & *Oiclis Amphiareus*; ac præter hos *Pollux & Caſtor.* Quare neque abſurdum videri posſit, *Lycaonem,* in feram, & *Nioben* Tantali filiam in ſaxum converſam. At enim ætate noſtra, qua gliſcens fraus & audacia omnes prope orbis terræ partes urbesque occupavit, nulli jam homines in Deorum numerum veniunt, niſi forte per inanes titulos, & immodicæ adulationis licentiam: & noxam commeritis, qvum demum è vita exceſſerint, feræ Deorum judicio pœnæ irrogantur.

§. 47.

Fulminatos etiam Deos evadere gentilibus creditum de quo *Joh. Henr. Urſin. (V. 1. Analect. l. 2. c. 28. p. 151.)* pluribus. Ita & Comorenſes & Circasſii iſtos pro ſanctis habent, & talem mortem gratiæ divinæ & amoris ſignum interpretantur, *Joh. Bapt. Tavernier (l. 3. Itinerar. Perſic. c. 12. p. 144.)* teſtatur. Hinc *Zoroaſtrem* ſub *Nino* precatum ajunt, ut cœleſti igne abſumeretur, monuiſſeque Aſſyrios, ut cineres ſuos aſſervarent. Ita Regnum illis fore æternum. E *Suida* iterum *Urſin. (Exerc. de Zoroaſtr. ſ. 3. p. 19.)* ſtulti illi, (Ægyptios, Babylonios & Perſas intelligit,) tanquam amicum DEI & fulminis vehiculo ad cœlum ſublevatum adorare auſi ſunr, & poſt mortem vivens aſtrum pro nomine accepit *Zoroaſtres*, obſervat *Clemens Rom. (l. 4. Recognit.)*

§. 48.

Patet ex his non ſolum Sanctorum, ſed & gentilium Lipſanis virtutem miraculoſam, competere, adeoque id minime ſanctitatis κριτήριον reputandum, ut *recte Paracelſ. (l. 4. de Orig. Morb. inviſ. p. 107.)* enunciavit. Quare naturales Origines horum miraculorum quidam eruere tentarunt. *Idem Paracelſ. (l. 2. Philoſ. Sagac. c. 6. p. 458.)* Magiam habet, fidei & infernorum. Magicam cœleſtem naturæ, cœleſtem *in Moyſe, Abrahamo*, item *Heliſæo, der die Bähren ſchuff, daß ſie die Kinder fraſſen, was aus dem Geheiß GOTTES geſchicht, durch den Glauben deß, den es befohlen wird, daß daſſelbig Magica ſey. Als da die Kinder Iſraël mit trucknen Füſſen durch das Meer giengen, das geſchach durch den Glauben, der da ſtunde in dem Geheiß GOTTES. Aber Pharaoni ward dieſe Magica nicht gegeben, darum ertranck er mit den Seinen. Daß das Fell Gedeonis naß ward, und trucken blieb, der war Magicus, dann in Ihm war der Glaube, was GOTT hier, daß alſo wär, und nicht fehlen möchte, daß Jonas im Fiſch lag, war Magicum cœleſte.* Urget igitur *Paracelſ.* in hac Magia (1.) Mandatum DEI. (2.) Fidem indubitatam & certitudinem animo conceptam, id ita & non aliter futurum. Diſtinguit porro *(p. 459.)* Magicam cœleſtem antiquam; *Dieſe iſt aus, hat in CHRISTO und Johanne Baptiſtâ auffgehöret*, & novam *die neu iſt nun fürhin anzunehmen, als nehmlich von CHRISTO her, biß auff den Tag des jüngſten Gerichts. Dieſelbe Magica cœleſtis iſt nun fürhin Magica beata im Neuen Teſtament.* Et paulo poſt: *Alſo ſollen wir auch weiter wiſſen, daß ſolch cœleſtis Magia auch durch die Abgeſtorbenen geſchicht, als nehmlich, daß die Monumenta, Sepulchra &c. Magicas operationes haben. Und das iſt die Urſach, daß die Heiligen untödlich ſeyn, nicht daß der irrdiſche Leib der ſey, der das thu, denn er iſt ein Erden. Dieweil aber die Aufferſtehung auff ein Tag männiglich gegeben wird, dieweil ſeynd ſie von uns*

uns nicht geſchieden, mögen das für und für thun, das ſie gethan haben, da ſie in ihrem Leben geweſen ſeynd, das iſt im tödlichen. Hæc ſi exacte trutines, non videntur cum ſuperioribus cohærere. Ubi mandatum DEI? ubi fides in mortuis & putredini obnoxiis? Et cum maximam partem Theologiam ſpectent, iſta retuliſſe ſufficiat, ad cauſas naturales vere tales me confero.

§. 49.

Sed & alibi naturales cauſas hujus effectus commentus eſt *Theophraſt. Paracelſ.* Sanctos id patrare per Eveſtra & Trarames; *Das Eveſtrum thut Zeichen, dann die Heiligen allein durch ihr Eveſtrum Wunderzeichen zu verſtehen geben und würcken,* philoſophatur. *(l. 2. Philoſ. ad Athen. t. 21. p. 15.) Eveſtrum nimmt ſeinen Anfang mit der erſten Gebährung eines ieglichen Dinges. Dann ſeeliſches und unſeeliſches, empfindlichs und unempfindlichs, hat mitlenffig des Eveſtern, und alles das Schatten gibt. Trarames aber als ein Schatten verſtanden, wird unſichtbaren Weſens: Dann aus der Urſach, daß er gebohren wird mit der Vernunfft, und mit Sinnlichkeit der Thieren, vernünfftigs und unvernünfftigs (t. 18. p. 14.)* Spiritum vocat *(t. 22. p. 15.)* Aſtra Necromantiæ *(t. 21. & lib. 9. de Nat. Rer. p. 921.)* add. *infra (l. 1. Tit. 3. §. 13.)* Spiritus Olympicus forſan *Ejusdem (Vid. l. 2. Tit. 10. §. 112.)* hic intelligendus.

§. 50.

Mumiæ in corporibus id pariter aſcripſit *(l. 4. de Orig. Morb. inviſib. p. 104.)* fundamentumque hujus aſſertionis poſuit in homine, quod ſit Microcoſmus, inde omnes virtutes metallorum, mineralium & vegetabilium, terrarum & aquarum inveniri in homine dictitat. Poſt *(p. 104.)* inquit: *So eine Mumia vergraben iſt, und die Natur ein ſolchen Zulauff mit Zeichen der Geſundmachung, der in dieſer, und der ander in dieſer: So laß dir gleich und eben ſeyn, als lege ein Hauptmann zu Leon, und was da käm bezahlt er mit Krohnen, und leg einer zu Trient, der ſoldet mit Reiniſchen Gold, und einer in Sachſen, der bezahlte mit Schwerd-Groſchen, und einer lieff ihn zu, und der ander dieſen zu. Das ſind alles natürliche und menſchliche Handel, Abgötterey bey lebendigen Leib. Und alſo mit gleicher handelt auch der Mumia: Der zahlt mit kalten weh, der andre mit Peſtilenz: Und iſt doch gleich eine weiß, und die eine Arth. Und wie nicht ein jeglicher kan ein Hauptmann ſeyn, und Geld ausgeben: alſo kan auch nicht ein jeglicher Mumia Zeichen thun. Dieſe Mumia werden von vielen für Heiligen geachtet.* Iterum *(p. 107.)* Magnetem quibusdam corporibus & mumiis tribuit: *Hat der Cörper einen Magnetem an ihm, ſo zeucht er an ſich das Völckly, was er arzneyen kan, das macht er geſund: was nit, das läſt er hinſtreichen.* Poſt: *Das ſind*

ſind Uhrſprung heidniſcher Abgötterey, und alſo wird ein verborgen Kirchfarth durch natürlich Impreſſiones. Iterum (*p.108.*) *Ob ſchon der Geiſt von den Cörpern kommt, ſo bleibt doch das in Cörper, das ſeine angebohrne Natur und Eigenſchafft iſt, und liegt in der Erden bedeckt, wie ein Saffran in einer Büchſen, und die Erde iſt gleich mit ſolchen Cörpern verſorgt, wie ein Apotheck mit Büchſen.* Et hæc hactenus è *Paracelſi* ſententia, qui antiqvum ſuum obtinet: Multa dicit, pauca probat. Deliria vocat *Jacobus Gaffarell.* (*Curioſ. inaudit. p. 2. c. 5 p. 99.*) Facile poteſt *Paracelſ.* di.ere per Mumiam id fieri, cui nihil non eſt Mumia, ſi admittenda ſit ejus pertubata inſanaque Philoſophia: poteſt & dici non fieri, ut huc ducam illud *Libavii.* (*p. 3. Singul. l. 7. de Bitum, c. 21. p. 969.*)

§. 21.

Helmont. (*Tr. de Mag. Vuln. Curat. n. 47. p. 602.*) Magnetem facit ſupernaturalem & naturalem. Magnetem ſupernaturalem in DEO ejusque miraculis per reliquias Sanctorum agnoſcit, & hunc majoris efficaciæ eſſe profitetur. Par ſcilicet, *inquit*, eſt utrobique ratio, & par modus, niſi quod in mundo materiali (ſanguine & unguento Sympathetico) mediis corporalibus contingat. In ſupernaturali vero, per Amicorum DEI reliquias, multum ſaltem hoc nomine venerandas: quæ unguento Magnetico proximiores evadant, è quibusdam fontem olei, liquoris balſami indeſinenter ſtillantem excitavit noſtri miſertus DEUS; quo ſcilicet magnetico remedio utrobique ſuffulti certò ſciamus curationem mundo conſimili ordine, pari paſſu, unoque ductore ire. Hinc nempe reliquiæ recentes plura & auguſtiora edunt miracula, vel ubi transferuntur, tanguntur &c. quia neceſſe eſt magnetem fricari, moveri, ſi ipſum trahere oporteat.

§. 52.

Petr. Pomponatius miracula, quæ ſunt præter ordinem naturæ creatæ ſoli DEO tribuenda quidem & adſcribenda, eaque demonſtare inſufficientiam doctrinæ *Ariſtotelis* & cæterorum Philoſophorum ipſamque veritatem & firmitatem Religionis Chriſtianæ aperte declarare pronunciat: (*l. de incant. c. 13. p. 337.*) Multa enim eſſe in CHRISTI miraculis, quæ minime in cauſam naturalem reduci poſſunt; Veluti eſt de Reſurrectione *Lazari* quatriduani & jam fœtentis: de cœco â nativitate illuminato: de ſaturatione tot mille hominum ex quinque panibus & duobus piſcibus. Aliqua tamen, quæ referuntur eſſe facta tam in hiſtoriâ *Moſis*, quàm legis CHRISTI ſuperficialiter reduci poſſe in cauſam naturalem nullus dubitat. (*c. l. c. 6. p. 88.*) Nihil etiam inconvenire, duos effectus eſſe ejusdem ſpeciei, quorum unus factus ex miraculo, alter vero factus

factus ex cauſis naturalibus. Nam, ut refert *Thomas pergit*, ex *Auguſtino: (ſuper Geneſ.)* ſerpentes facti à Magis Pharaonis per cauſas naturales ex procuratione Dæmonum: Facti autem à *Moſe*, facti fuerunt oratione *Moſis* intercedente divina virtute, quanquam ſerpentes omnes illi eſſent naturales. Contrarium ante exhibuerat (*c. l. c. 5. p. 71.*). Quæ per Moſen facta ſunt, & per Magos Pharaonis facta ſunt, ut in Exodo legitur, quia nihil videtur vetare, ut, quod habuerunt Magi Pharaonis ex Dæmonum invocatione, id experienti a Philoſophiæ naturalis & Aſtronomiæ habuerit *Moſes*, veluti etiam nunc quidam exiſtimant de eo: & quis diceret, quod fortaſſis utrique ſc. Magi illi & Moſes conſimiliter habuerint per ſcientiam?

§. 53.

Cœlum in ſcenam etiam vocat *Pomponat. (c. l. c. 3.)* & multum conducere influentias & ſiderum conſtellationes ad proprietates & affectiones hominum individuales, *Caſp. à Rejes* (*Camp. Elyſ. jucund. quæſt. 34. n. 25. p. 412.*) non abnuit. Vim medicam naturaliter homini ineſſe etiam poſſe *ex Eodem Pomponat. & Petr. Borell. alibi (S. 1. Pnevmatopægn. art. 11. §. 4. 5. & 6.)* diſſerui. Temperamentum anaticum & proportionatum huc traxerunt, habitudinemque corporis temperatiſſimam (*Vid. c. l. art. 26. §. 20.*) in medium vocant. Hinc ſequitur CHRISTUM & Prophetas temperamenti virtute miracula feciſſe, ut & magnes trahit ferrum. Sed impiè falluntur, judicat *Th. Campanell. (l. 4. de ſenſ. rer. c. 2. p. 270.)* Quæ enim naturalem vim ſequuntut virtutes, ſemper & absque precibus & religione opus ſuum per ſe conſequuntur, ut magnes ſemper ferrum trahit. Neque virtutem ſuam absque vi propria communicant, ut magnes ferro vim attrahendi dat, quia africato proprium odorem & atomos impingit. At ſancti & quicunque miracula fecerunt vera, non niſi DEI nomine invocato miracula faciunt, etiam incredulis ægris conferendo ſanitatem in teſtimonium cœleſtis doctrinæ. Neque ſemper; item, nec ſi vis individualis eſt, poteſt aliis communicari. CHRISTUS autem virtutem miracula faciendi Apoſtolis communicavit, & ex illis usque ad nos pervenit: & quocunque etiam temperamento etiam pravo donati illam exercent. Neque illis aliquid ex individuo communicante adjicitur, ut ex Magnete ferro, ſed ex virtute DEI cunctis communicabili, ſicut palam eſt valentibus veritatem invenire, non calumniari. Profecto ſi vis temperamenti *in S. Paulo* faciebat miracula, etiam antequam Chriſtianus fieret, feciſſet. Detur demum, vim illam connatam & naturalem aliqud patrare in vivis, poteritne in mortuis exſpirare? Poterit utique. Ita Magnes contra-

riis vi ſua ſpoliatus & quaſi trucidatus attractricem dynamin in ferrum exercere prohibetur. Vid *infra (l. 1. Tit. 2. §. 29.)*

§. 54.

Vulgus ignarum, quæ ignorat Dæmonibus & Sanctis attribuit, idem non ſine cauſa exiſtimat (*c. l. c. 12. p. 292.*) & ignorantiam Philoſophiæ naturalis in naturam miracula introduxiſſe *Jan. Huarti (Scrutin. ingen. c. 4. p. 103.)* ſententia eſt. Aliqui (naturalia miracula patrantes,) exiſtimati ſunt à vulgaribus Sancti, *pergit Pomponat. (c. l. c. 4. p. 47. & 62.)* & crediti habere commercium cum Angelis propter opera, quæ videbantur, cum tamen fortaſſis fuerint viri ſcelerati. Quod ſi dicatur, horum aliquos ſignum crucis & orationes Sanctorum dicere; alios verò oppoſitum. Viros autem doctos & bonos malum non propalaſſe exiſtimo, ne ſcientia vileſcat, & prophanetur.

§. 55.

Sola etiam imaginatione aliquando rem perfici *Petr. Pomponat.* placuit. *(c. l. c. 11. p. 328.)* Tantum imaginationi aſcribit *Pomponat. Th. Fien. (l. de virib. imag. qu. 4. p. 41.) prodidit*, ut putet oſſa canum tanta poſſe miracula facere, ſi à colente ea putarentur eſſe oſſa Sanctorum, quam ſi vere oſſa Sanctorum eſſent, per ſolam colentis imaginationem. Aſſentitur *Pamponat. (l. de cauſ. mirab. Effect.) Andr. Catanæus & Mich. Watſon (p. 2. un. Sapient. S. 3. c. 8. n. 8. p. 551.)* Male id habuit *Th. Fien. (c. l. qu. 11. concluſ. 37. & 38. p. 98. & 101.)* qui eum impie locutum & ideo librum ejus à ſancta ſede meritò eſſe prohibitum, cenſuit. Et hujus opinionis falſitatem refelli *à Barthol. Piſan. (Prolog. l. Conformitat.)* qui tamen *Martin. Schookio (tr. de Fabul. Hamelenſ. p. 45.)* nugaciſſimus & mendaciſſimus autor audit. Ex cultu oſſium Sanctorum confidentiæ ſuæ virtute cum ægro ſanitatem redire in gratiam ſuſpicatur *Pomponatius* ad inſulas infortunatas hoc aliisque nominibus relegatus memorat *Th. Bartholin. (de N. T. Paralyt. 2. p. 42.)* Peſtem curaſſe cultum idolorum imaginationis ſubſidio, *Fab. Paulin. (l. 2. Prælect. Marc.)* indicat.

§. 56.

Ex mente *Avicennæ*, ſi hominis animæ voluntas, & maximè imaginativa fuerint vehementes, Elementa, venti & reliqua naturalia ſunt nata eis obedire, iterum *Pomponat. (c. l. c. 12. p. 255.)* dictitat. *Add. Th. Fien. (c. l.*

qu.

qu. 4. p. 40.) Hujuſmodi autem effectus non ſemper ſuccedunt (*addidit p. 256.*) quoniam agens non eſt æquè potens, vel materia eſt magis rebellis, aut multò validiora ſunt promoventia ad unam partem, quam ad contrarium. In morbis curandis comprimis imaginationis vis inſufficiens eſt *Paul. Zacchia* (*l. 4. T. 1. Quæſt. med. leg. 8. n. 10. p. 351.*) quia non poteſt omninò cauſam morbificam abigere, & idcirco morbus facillime revertitur. Imaginatio illa aliquando reliquiarum naturali virtute firmatur, quorſum etiam modum applicandi & vehiculum referendum. *Die Reuſſen pflegen die Reliquien oder Knochen in Waſſer oder Brandewein zu tauchen, daß der Krancke davon trincket. Adam. Olear.* (*l. 3. Itinerar. Muſcov. Perric. c. 3. p. 313.*) annotavit. Poteſt aqua aut Spiritus vini ſumme exaltatus, hoc namque in potu utuntur, Gelatinam ex oſſibus extrahere huic vel illi morbo proficuam poteſt & vehiculum, aqua & Spiritus vini huc ſuum conferre Symbolum, adeoque etiam abſente imaginatione ſuas locare operas. Mel in ſepulchro *Hippocratis* ab apibus ibidem degentibus confectum ad Aphtas puerorum maxime valere, quorundam perſvaſio fuit. *Vid. Hier. Mercurial.* (*l. 2. Lect. Patav. c. 2. p. 190.*) add. infra (*l. 3. Tit. 1.* §. *150.*) ſed hoc in genere ad gutturis & tonſillarum inflammationes & anginas ſeu illitum ſeu etiam gargarizatum, dudum laudavit (*l. 2. c. 101. p. m. 122.*) *Dioſcorides.*

§. 57.

DEUM in miraculis ut plurimum ad latus naturæ ire *J. B. Helmont.* (*c. l. n. 46. p. 602.*) quod & ſupra *è Zacchia* (§. *4.*) illuſtratum. Audiendus tamen iterum hic *Fienus* (*c. l. qu. 20. Concluſ. 53. p. 194.*) DEUS quando facit aliquem effectum ſupranaturalem, utendo cauſis ſecundis ad ejus productionem, nunquam utitur eis ſic, ut ipſæ operentur contra naturam ſuam, ſed benè, ut operentur ſupra naturam: potentia ſua divina ita eos elevando, ut effectum edant longè majorem, quam ſua virtute naturali edere poſſent. Ego hanc faveo ſententiam, diſcurrit *Jan. Huart,* (*Scrutin. Ingen. c. 15. p. 434.*) DEUM in multis accommodare ſe naturalibus, quoties quod vult efficere per illa poteſt, ac ſupplere ſua omnipotentia, quod naturæ deeſt.

§. 58.

An Dæmones poſſint miraculis divinum quid oſtentare? id pauci credunt. Quæ de ſcientia Dæmonum quoad effectus particulares afferuntur, non ita firmo talo mihi ſtare videntur. Non ſolum enim dona gratiæ per

prævaricationem penitus amiſerunt, ſed & naturalis ſcientiæ, quippe quæ ita obtuſa & corrupta apparent, ut creaturarum miſerrimus Diabolus nil poſſit, niſi malè velle. (*Helmont. tr. Recept. injecta n. 11. p. 455.*) Ergò Diabolus ad omnem ulteriorem fabricam in natura per ſe totus impotens, quia incapax eſt. Et per conſequens, neceſſe habet ad operandum mendicare naturalia, habentia in proprietate poteſtatem liberam, quam optat applicare. Imo nec quidem eandem idcircò abſolutè ac immediatè adminiſtrare valet, niſi per devinctorum ſibi (Sagarum & Magorum) animas & manus. Interim ſuas ſcrofas in hirci adorationem infandam rapit, quaſi omnium moderamen penes ſe ſtaret, ſolusque operandi miracula donum conferret. (*id. ib. n. 6.*) Dæmones multa noverunt herbarum & plantarum genera, multa aromatum & Lapidum, quæ humores vel contrahant & condenſent, vel diſtrahant aut rarificent, naturali quadam facultate ſibi indita, & id vel brevi vel longo tempore, tum & corporum & ſuperiorum, ac maximè Lunæ influxus, *docuit* (*l. 4. de præp. Evang. c. 1.*) *Euſebius.* Hæc cum adhibuerint & morbum profligaverint, ecquid idcircò divini iis ineſſe cogitabimus? Id ipſum credidit quidem antiquitas, ſed errorum plenisſima mater, ut ait *Arnob.* (*l. 1. adv. Gent*) Subdit *Joh. Fileſacc.* (*de idolol. Mag. §. 5. f. 24. b.*)

§. 59.

Athan. igitur *Kirchero* (*ſ. 1. Scrutin. Peſt. c. 10. p. 107.*) minime aſſurgengendum cenſeo, ſcribenti: Conſtat, Diabolum naturali ſcientiæ dono ob peccatum non privatum, ſed illud veluti ſibi concreatum inſeparabili nexu retinere, unde cum totius naturæ conſultus ſit, omnesque naturalium rerum rationes elementorum abditas virtutes perfectè capiat, imo conſenſus diſſenſusque leges à natura unicuique inditas intimè & profundiſſimè calleat certè, ex applicatione activorum cum paſſivis miros eum & ſtupendos in natura rerum effectus producere poſſe, nemini dubium eſſe debet. Mitigat hanc ſententiam (*l. 2. de Nat. Dæmon. p. 75.*) *Joh. Laurent. Ananias*, Dæmones, *inquit*, naturali ſcientia nequaquam ob commiſſum crimen privati fuere; licet nonnihil obſcurati, cum ea non ad DEI gloriam, uti faciunt Angeli, ſed ignominiam potius utuntur. Proinde hæc eorum ſcientia potius nocturna, quam veſpertina, quæ propria eſt Angelorum, à propriis ſc. eorum naturæ emanans principiis, nuncupanda eſt, qua quidem omnium rerum virtutes ita percipiunt, ut unico tantum actu ad cognoſcendam quamlibet formam, cum omnibus indi-

dividuis convertantur; & ſi non ad diverſas rerum ſpecies, uti intelligentiæ propria virtute converti queunt, ex quarum quidem ſingularum perfecta cognitione ſi haberi ullo ab homine poſſet, multo certe major, quam ex totius mundi perſpectione, oriretur voluptas & delectatio, qua quidem Dæmones ob commiſſum in DEUM ſcelus deſtituti, etſi ſcientia non careant, nihilominus hac, quantacunque eis reliqua ſit, haud tamen aſſeqvuntur ea, quæ à DEI tum etiam noſtra dependent voluntate, vel jam exiſtentia tantum abeſt futura. Quæ de præſagitione futurorum dixit ad producta naturalia facilè applicanda.

§. 60.

Homnis ſane ante lapſum ſcientia naturalis transgresſione facta poſt lapſum mire deflorata, de qua hoc *Helmontianum* extat (*Tr. intell. Adam. p. 561.*) ſomnium: Quamdiu *Adam* eſſet immortalis, ejus mens immediatè vivificabat & regebat, imo eatenus quoque perfecte intelligebat, quæcunque pedibus ſuis ſubſtrata leguntur. At, poſtquam anima ſenſitiva ſeminaliter introducta, eſt media inter mentem & corpus, *Adam* deinceps vixerit in anima vitaque media, id eſt, more moderno. Ac mens ſua ad ſuſtentationem animæ ſenſitivæ duntaxat tenebroſum de ſe ſpargebat lumen per carnis nebulas, ſuper vitam novæ & impuræ generationis. Scientiæ ita priſtinæ, quas ante lapſum habebat, fuerunt in vita ſenſitiva depoſita per reminiſcentiam; caliginoſo tamen, miſeroque rationis diſcurſu obtenebratæ Quis igitur non præſumeret idem de Diabolo dici poſſe & debere. Et quamvis ſcientia eadem polleret, qua Angeli boni, non tamen concludendum, vim miracula præſtandi ex illa ſcientia eliciendam, cum miracula ſint ſupra naturæ Sphæram, ſoli omnipotentiæ propria, adeoque ſoli Creatori, nulli verò creaturæ conveniant. Credo, *cum Helmontio* (*Tr. de Inject. Mater. n. 4. p. 476.*) cum pietate pugnare, ſi Diabolo tribuatur poteſtas naturam ſuperans. Nempe facere, deſtruere, iterum reficere, totiesque à privatione ad habitum reducere eandem rem, cujus ſemen diſpoſitum ad finem jam deveniſſet. Et poſt: (*n. 6.*) Æque neſcitur modus, quo id natura faceret. Æque neſcitur modus, quo id Satanas faceret. Lucrantur ergò nihil, qui opus naturæ in Diabolum transferunt.

§. 61.

Dæmones igitur cum ſocienis & ſequacibus mira facere non miracula,

conſtans eſt doctorum conſenſus. Dæmones mira quædam faciunt, *ratiocinatur Paul. Zacchias.* (*l. 4. T. 1. Quæſt. Med. Legal. 3. n. 4. p. 329.*) quæ tamen miracula non ſunt, quia vel non ſunt vera, ſed apparentia tantum, & vocantur propriè præſtigiæ & illuſiones, eò, quod Dæmones nobis illudant, oculosque ita perſtringant, ut ea, quæ non ſunt, neque eſſe per ipſos poſſunt, realiter eſſe apparere noſtris ſenſibus faciant; vel ſi vera quidem ſunt, non virtute divina, ſed naturali fiunt, neque ipſius naturæ vim pertranſeunt, à nobis tamen miracula judicantur, quia talia vel nunquam, vel de raro videmus, aut earum cauſas neſcimus. Dæmones faciunt nonnulla ſanctis Angelis ſimilia, non veritate, ſed ſpecie; non ſapientia, ſed planè fallacia. *Auguſtin.* (*Epiſt. 49. qu. 6. p. m. 258.*) Magos etiam poſſe mirabilia præſtare, ſed reſpectu noſtri, Dæmone adjuvante, DEO permittente, *Martin. Delrio,* (*l. 2. Diſquiſ. Mag. qu. 7. p. 288.*) demonſtravit. Quomodo id in actum deducat Cacodæmon, alibi (*M. C. Dec. 3. An. 7. & 8. obſ. 64. §. 21. p. 115.*) expoſui his verbis: Quod, ſi quid quod Sphæram intellectus ſupergrediatur, præſtet per Sagas Diabolus, ſcientiæ ejus naturali noſtram ſuperanti, dandum, ut namque dotes naturales latentes ex lapidibus, Metallis & Herbis eruere novit Chemicus, & exaltare præ ſe plaſiario, cui decocta communia parare incumbit: Ita & Diabolus modum & modo nobis incognito corporum naturalium vires efficaciores ſiſtere valet, non easdem illis infundendo, ſed latentes ſuſcitando, ut majori activitate agant in objectum, cui devoventur.

§. 62.

Miracula DEI & naturæ accuratè diſcernenda, monet *Th. Bartholin.* (*in Paralyt. 1. N. T. p. 77.*) ne vel DEUS vileſcat, vel natura cum DEO paria dicatur feciſſe. Hæc DEI vim præſupponit, at illa ſine hoc liberè & extra ordinem communem operatur. Sunt autem naturæ miracula inſolita corporum naturalium Phænomena & Effectus, hinc & Phyſicis & Medicis miraculum ſeu mirabile id eſt, quod quia ſit inſolitum admirationem adferre ſolet, prout *Franciſc. Valleriol.* (*l. 1. obſ. Med. 9. p. 97.*) cenſuit. Veteres etiam mira & miracula pro monſtris vel horrendis ponebant: ut eſt *ap. Lucilium* (*l. 1. Satyr.*) Miracula ciet *Thelephantes.* Et *apud Plaut.* (*in Amphitruon.*) *Nimia memoras mira.* Et *ap. Virgil.* (*l. 4. Georg. v. 445.*)

Omnia commutat ſeſe in miracula rerum.

Unde

Unde mirari propriè eſt re aliqua, tanquam nova, ſtupefieri. *(id. ibid.)* Naturam igitur dicimus, *pergit Valleriola, (p. 99.)* arcano quodam operandi modo mira & prorſus incredibilia facere, ut, quæ pro ratione materiæ ſubditæ, in quam operatur, admirabiles formas, temperationes rerum varias atque monſtroſas effingat. Hinc tam multæ, tamque admirabiles in certis plantis, animantibus ac cœli tractibus rerum formæ, proprietates, diſcrimina, effectiones, miræque virtutes. Ludit natura & ſubinde grada varietate individuorum, ſortem diſtinguit, ex qua in perpetuam veritatem nemo eam aſſerere audeat, *ſcribit Thom. Bartholin.(Cent. 1. Epiſt. 36. p. 146.)* Certis agendi organis non alligata eſt, quin diverſis idem munus præſtare valeat inſtrumentis. *(Nicol. Stemo, Epiſt. de Anal. Rajæ. p. 68.)* Suis ſeipſam aliquando exſolvit legibus, inſolitasque tentando vias in morborum ſolutione admirandam ſe præſtat. Non eget natura tam rigoroſa & exquiſita ac immutabili operandi regula ad ſuos effectus celebrandum, monet *Paul. Zacchias. (c. l. qu. 7. n. 55. p. 348.)* Non enim philoſophatur illa, cum neceſſitate urgente quicquam molitur. Trahit undecunque oportuerit, expellit quocunque libuerit, & quacunque ſibi viſum fuerit: in via acceſſa, ſibi inconſueta, intentata, incomperta odit, nullo tempore nullo modo, nullo ordine ſervato. Atque hinc miracula in natura apparent, & *Averrhoës* dicere ſolitus eſt: Monſtra in morbis fieri.

§. 63.

Quando igitur miracula mortuorum operis hujus frontiſpicium præſefert. Miracula divina adduco & veneror ea, qua poſſum & debeo pietate & cultu. Quæ ab amicis DEI, Prophetis & Apoſtolis patrata ſunt, admiror, inque his digitum DEI exoſculor. Quæ Sanctis aſcribuntur DEI viris & miniſtris, ſi authentica unius aut plurium fide dignorum Scriptorum teſtimoniis firmantur, illa non rejicio. Quod ſi verò è limoſo putidoque fabularum Monachalium & anilium oceano, aut è turbidis Gentilium Mythologiis & commentis profluxerint, ſuis Autoribus ea remitto, benivoloque LECTORI judicium relinquo liberum, aliquando ſale frico, myrrhaque aſpergo, ne faſtidium LECTORI honorando creent. Præcipuum autem mihi fuit ſtudium, Naturæ mira in Cadaveribus pandere Phænomena, eaque expendere, adque veritatis lancem appendere, eaque perpetuis obſervationibus & parallelis hiſtoriis illuſtrare. Mira hæc quidem appellitet, aut miracula, mihi perinde eſt. Miracula dixi, ſecutus *Henric. Kornmann.* qui ante ſeculum ferè de miraculis mor-

mortuorum opus, ut vocat, novum & admirandum in decem partes diſtributum edidit. Quilibet inde videt, me cum illo miraculi nomen non ſimpliciter & propriè mortuis tribuere, ſed in laxiori ſignificatu, cùm Phænomena iſta non omnibus ſint miraculoſa aut mira, ſed iſtis tantum, qui ſcientiæ naturalis cognitione non imbuti, aut etiam è plebe ſunt.

§. 64.

Ut non ſine corollario compareat hæc ſectio tria verba tantum *D. Auguſtin.* (*l.* 10. *de Civit. DEI c.* 12.) addo: Omni miraculo, quod fit per hominem, majus miraculum eſt

HOMO.

LIB. I. TIT. I.

De

Capillorum in Cadaveribus Augmento.

Summarium.

1. *A Capillis ordiendum, ſi vera illis ab Helmontio aſcripta dignitas. 2. Quæ examinatur. 3. A Capitis dignitate dependet. 4. Homonymia tollitur. Problematum triga. 5. Capillos in mortuis perennare. 6. E Capillis funes. 7. Germani olim ruffi. 8. Ruffitatis cauſæ. Romanorum in ruffos odium. 10. Perennant & brutorum pili. 11. Lebendige und todte Haar. 12. Generatio Capillorum ſecundum Veteres. 13. Materia ex qua pili juxta Eosdem. 14. Materia glutinoſa Hippocratis. 15. Pilos non eſſe excrementa. 16. Structura pilorum. 17. Materia varia. 18. Pili non ſint morboſi. 19. Pili in Cranio radicantes. 20. Capillorum in Cadaveribus incrementum. Negantes. 21. Affirmantes. Ægyptiorum teſtimonium. 23. Nugæ Jeſuiticæ. 24. Avicula Martinetæ. Alcedinis pellis. 25. Inſontibus damnatis id contingere. 26. Cur non omnibus Cadaveribus. 27. Cur in ægris & ſenibus magis, quam junioribus. 28. Increſcunt non propter reliquias animæ, caloris innati. Caloris & humidi elementalis. 29. Non ab excrementorum copia. 30. Pilis congenita vis caloris. 31. Pilos neque excrementa eſſe corporis, nec partes. 32. Unicuique pilo ſua eſt anima. 33. Luſus verborum exploditur. 34. Autoritate veterum probatur, pilos eſſe vegetabilia. 35. Recentiorum. 36. Pilos non eſſe plantas excrementitias. 37. Poëtarum & Oratorum teſtimonia. 38. Pili ut plantæ è ſe-*

è ſemine. 39. Radices habent, earum deſcriptio. 40. Partem glutinoſam non eſſe radicem. 41. Nutriuntur per intus ſuſceptionem. 42. Cerebrum eſſe capillorum nutrimentum. 43. Non eſſe. 44. Arvum pilorum. 45. Cutis glandulæ. 46. Cicatrices cur depiles. 47. De aſinis & equis lupatis problema. 48. Plica è vulnere capitis. 49. Tota cutis pilis ſcatet. 50. Toto corpore hirſuti. 51. Unumquemq; hominem fieri poſſe Satyrum. 52. Nabuchodonoſoris fatum. 53. Piloſi piloſos generant. 54. Loci mutatio & veſtium uſus hirſutiem deponit. 55. Attritione in corpore pilos defluere. 56. Citiherbes. 57. Sexus ſequior barbatus. 58. Utrumque ſexum participare quædam Gentilium Numina, 59. In partibus glabris aliquando crines. 60. In partibus internis & apoſtematibus. 61. Pili in Lingua, in Ore loco dentium. Narium. Aurium. Vertriculi. 62. Cor hirſutum. Κῆρ λάσιον *Homeri. Pili in ſanguine. 63. In vulva. Teſticulo. Ovario. 64. Renibus. Urina. Excrementis. 65. Examinantur hiſtoriæ. 66. Matris imaginatio. 67. Malum mammarum pilare. 68. Pilæ in brutorum ventriculis. 69. Unde in aliis partibus internis. 70. In utero. 71. Luxuriant cum plantis pili. 72. Barbati inſignes. 73. Nimium crinita pubes, ut inde capillamenta. 74. Locorum in pilis diverſitas. 75. Galliæ fertilitas. Climata pilos mutare. 76. Colores pilorum varii. 77. Pili cœrulei, purpurei. 78. Pilorum à plantis differentia. 79. Pilorum color unde Galeno. 80. Refutatur à Conringio. 81. Colorum in die mutatio in plantis. 82. Plumæ avium variegati coloris. 82. Pennæ & plumæ vegetabilia. Pavo. Pſittacus. Avicula Sinica. 83. Unde colorum iſta diverſitas. 84. Fermentum congenitum. 85. Demonſtratur. 86. Color quid? 87. Sanguinis conſtitutio è pilis non cognoſcitur. 88. Aquæ diverſitas. 89. Aliæ cauſæ externæ. Æthyopum infantes. 90. Illitus aquæ Apoplecticæ, Unguenta, Urſi pinguedo. 91. Pororum conſtitutio. 92. Plantarum & pilorum ætas. 93. Canities ſoli homini aſcripta. 94. Bruta albeſcere. 95. Canities à primo ortu. 96. Cauſa an Aſtra? matris imaginatio. 97. Qua parte pili caneſcant? 98. Poſt genita*

cani-

canities. Præcox. 99. Hæreditaria. 100. Repentina absque cauſa. 101. Exlevi cauſa. 102. Cauſa interna an pituita? ridetur, aër, ſaccharum, nix. 103. Poëtica canitiei ſenum deſcriptio. 104. Ab annis. 105. A morbis. 106. Imaginatio matrum in brutis. Rejicitur. 107. Affectus animi. Terror. 108. Mortis metus. 109. Curæ & labores. 110. Athmoſphæræ puritas canitiem non admittit. 111. Frequens capitis lotio. Germani cur non amplius ruffi. 112. Venus nimia. Halitus humanus. 113. Capilli aliquando variegati coloris. 114. Cani priſtinum colorem recipientes. 115. Pilorum morbi. Acari vermes. 116. Plantæ monſtroſæ. Plica Polonica. Pili Nabuchodonoſoris. 117. Plicæ abſciſſionem inſequentia Symptomata. 118. Plicæ in diverſis partibus. 119. Plicam reſectam incrementa ſumſiſſe. 120. Calvities. 121. Calvi in conſortio Bacchi & Veneris. 122. A morbis. Tonſum Proſerpinæ. 123. Philotra. Turcorum Ruſna. Aloſæcia. 124. Nimia capillorum cultura. 125. Clavis aliquando poſt aliquot annos pilos renaſci. 126. Ornamento homini eſſe pilos. 127. Tegumentum addunt alii. 128. Senſus pilorum. 129. Pilos eſſe vegetabilia, Controverſias varias ſopit. 130. Colorum in mortuis mutatio. 131. Hiſtoriæ. 132. Helmontii Paradoxum ridendum. 133. Petri Borelli variæ ineptiæ. 134. Pennarum in Gallinis annua facta mutatio. 135. De capillis in utero ſingularis obſervatio.

§. I.

UT Capillis primum in hoc Tractatu aſſignem locum, ſi vera eſſet, *Franciſci Mercurii ab Helmont. (in Alphabeth. Nat. Colloqu. 4. p. 31.)* urgere potuiſſet ratio, quando pronunciare non veretur, capillos non tàm abjectos eſſe, quantum quidem habentur, quia inſimul tot tamque vehementes ideæ per illos & in illis potiſſimum ſe exerunt. Colligit *idem* ex analogia majoris & minoris Mundi, Cœlum microcoſmicum eſſe Caput, Stellas Capillos, cumprimis, quia de DEO non tantum dicitur, quod numeret Stellas, ſed & Capillos capitis noſtri. Inde concludit: Ut Stellis ſua non deneganda influentia; ita nec Capillis.

§. 2.

Suo quidem Autori relinquens ſententiam, miror, cur ut in multis aliis, ita & hic parentis reliquit veſtigia, quodque non ſine ratione dictavit Decretum: Analogon in Phyſica & Medicina odi: in mente non habuit. Nec accurati Philoſophi partes mihi executus videtur, dum concludit. *DEUS numerat Stellas, numerat etiam capillos, ergò capilli ſunt Stellæ Microcoſmicæ. Numerat namque & Sapientiſſimum Numen arenas maris, numerat etiam guttas in pluvia, quis inde probare niteretur, ergò guttæ in pluvia arenæque maris ſunt Stellæ, aut in Capite humano Capilli?

§. 3.

Sanius forſan philoſopharetur quiſpiam, ſi à Capitis eminentia Capillorum gloriam derivaret. Capite namque ignis ille divinus, ratio & mens acris vigens & ſagax, Character quidam & effigies divinæ eſſentiæ, quinorum ſenſuum ſatellitium Animæ, tanquam Collo regitur, ut inde Codium (κωδείαν) Græcis dictum quidam Eruditorum *ap. Ludovic. Cœl. Rhodigin. (l.3. Lect. Antiq. c. 23. col. 142.)* optinatur. Principio Dii figuram capiti ad rotunditatem mundi, in eoque duos illos animæ divinæ circuitus ſtatuerunt. Eſt autem caput membrum corporis diviniſſimum reliquorumque membrorum princeps, cui totum corpus connexum Dii ſubeſſe & parere juſſerunt, jam olim *Plato (in Timæo f. m. 292.)* docuit. In hoc ea de cauſa religio & quoddam Numen θειότατον ἐκ τῶν περὶ ἡμᾶς dixerat *Ariſtot. S.32. probl. 7. p. 1030. add. Athenæus l. 2. Deipnoſoph.)* ineſſe fertur. Quapropter ibi honorum inſignia & Diademata Regum eſſe voluere *(Salomon. Alberti hiſt. par. corp. hum. p. 1. & 2.)* Jovique id Ethnici detulere. (*Hadrian. Jun. l. 4. Animadv. c. 12. p. 174.)* Quin & ordinis ratio ſuadet, ut à capite ad Calcem tractationis inſtituam modum.

§. 4.

In anteceſſum ſaltem noto, Capillos non tantum capitis, ſed totius corporis pilos, cumprimis etiam Menti, quos Barbam vocamus, deſignare, adeoque, quæ de Capillis prodidi maximam partem omnes corporis pilos tangere, atque ad eorum ortum, conformationem, nutritionem & alterationem applicari etiam poſſe. Mira autem quæ in Capillis mortuorum deprehenduntur. Potiora ſunt, (1.) quod perennent, (2.) creſcant, (3.) ratione coloris mutentur.

§. 5.

Quod perennent in Cadaveribus vel *Ambroſii Paræi (de Embammat.*

660

660.) obſervatio docere poterit, quippe qui in Cadavere ſuſpendioſi Arte condito poſt aliquot annorum ſpatium barbam & capillos adhuc integros demonſtravit. In iſta civitate, (Carthaginem forſan innuit,) *ſcribit Tertullianus*, (*l. de Reſurrect. Carn. p. 65.*) cum hodie fundamenta tot veterum ſepulturarum collocarentur: quingentorum ferè annorum oſſa adhuc ſuccida, & capillos olentes populus exhorruit. Dignum ſcitu: Narrat *Ludov. Cœl. Rhodigin. (l. 3. Antiqu. Lect. c. 24. col. 146.) & Fortun. Licet. (l. 1. de Lucern. Vet. ſubt. c. 2. f. 8. & l. 4. c. 4. f. 267.)* Cum Pontifex Sixtus, ejus nominis IV. Reipublicæ Chriſtianæ præſideret, compertum Romæ in via Appia, è regione Ciceronis conditorii, muliebre Cadaver, quod ex inſcriptione conjectatum eſt, fuiſſe Tulliolæ. Id erat Aromatibus ita conditum, ut temporis injuriam non ſentiret. In eo viſebantur Capilli aureo impliciti reticulo, ſumma omnium admiratione, reperiri aliquid, in quod mille anni quingenti ferè nihil valuiſſent. Se Cadaver vidiſſe & tetigiſſe *Gabriel de Zerbis (Anat. human. f. 105.)* teſtatum reliquit. Nullam inſcriptionem ſe vidiſſe tunc temporis Romæ degentem & *αὐτόπτην Alexandr. ab Alexandr. (l. 3. Genial. Dier. c. 2. f. 116. b.)* meminit. Et quis credat, Tulliolæ Cadaver non fuiſſe crematum ? judicioſè reponit *Caſp. Sagittarius, (Comment. ad vit. Tulliol. §. 71. p. 22.)* quamvis etiam Poppeæ corpus non igni abolitum, ut Romanus mos, tumuloque Juliorum illatum, referat *Tacitus. (l. 16. Annal. c. 6.)* Eſt & *Andræas Lacuna, qui (l. 1. Commentar. in Dioſcor. c. 13.)* non *Tulliæ*, ſed *Mariæ Arcadii & Honorii imperatorum* ſororis, & *Stiliconis* uxoris fuiſſe, & in Vaticano inventum prodidit. In Mumiis etiam perennare, Mumiæ Uratislavienſes *ap. And. Gryphium (Hiſt. de Mum. Uratislav. p. 4.)* docuerunt.

§. 6.

De Capillis abſciſſis, quod putredini non facilè obtemperent, in Antiquitate etiam quædam conſervata teſtimonia. De Crinibus, Fœminarum præcipuè & exinde confectis funibus, ſi nervini non ſufficerent **εἰς τὰς ἐπιτάσεις καταπελτῶν** ad Catapultarum intentiones *ap. Juſtum Lipſium (l. 3. Poliorcet. Dial. 3. p. m. 133.)* ex *variis* collecta reperies. *Byzantii* obſeſſi funiculos ex mulierum capillis *teſte Joh. Xiphilino (in Sever. p. m. 589.)* fecerunt. Tanta fide *Aquilegenſes* contra *Maximinum* pro ſenatu fuerunt, ut funes de capillis mulierum facerent, cum deeſſent nervi ad ſagittas emittendas, quod aliquando *Romæ* dicitur factum, inde in honorem matronarum templum *Veneris* Calvæ Senatus dicavit. Hæc *Jul. Capitolin. (in Vit. Maximin. Jun. p. m. 270.)* Habet id etiam *Veget. (l. 4. c. 8)* & *Lactant. (l. 1. de Falſ. Relig. c. 20.)* &

& ex eo *Cœl. Ludovic. Rhodigin.* (*l. 18. Antiq. Lect. c. 12. col. 986.*) add. *Dan. Beckher.* (*l. 1. Microcoſm. Med. c. 1. p. 6.*) Id verò ad ſcopum noſtrum facit maximè, quod *Pauſanias* (*l. 7. ſ. in Achaic. p. m. 534.*) de *Herculis Erythræi* ſimulacro literis mandavit. In Lignorum rate inſiſtit DEUS, uti è *Tyro Phœnice* mari delatum memorant, *Erythræi.* Satis conſtat eam ratem in Ionicum pelagus delatam primum appuliſſe ad *Heram*, quæ *Media* appellatur, quod ſcilicet è portu *Erythræorum Chion* ſolventibus propemodum media eſt. Quum jam promontorium ratis attigiſſet conſpecto ſigno, quamvis viribus *Erythræos* & *Chios* certatim ad ſe illum pertrahere conatos. *Erythræus* poſtremo quidam, cui è mari & piſcatu victus fuerat, ſed ex morbo erat oculis captus (nomen verò ei *Phormio* fuit) quod per ſomnum moneri ſibi viſus fuerat, expoſuit, oportere *Erythræas* fœminas comas tondere è capillo, earum ſi viri funem contexuiſſent, non difficulter, quo vellent, ratem pertracturos. Ei ſomnio ut obtemperarent, quum cives fœminæ animum ſibi non inducerent è Thracia mulieres, quæ voluntaria ſervitute, ingenuæ ortu cum eſſent, victum ſibi apud *Erythræos* quæritabant, ſe tondendas præbuerunt, quare jam rate poſiti *Erythræi* edixerunt, ſe his è *Thracia* mulieribus in *Herculis* fanum introire ut liceret. Oſtendunt autem funiculum illum è Comis, ac etiam ætate à ſe diligenter conſervatum, & piſcatorem illum oculorum calamitate liberatum in reliquum omne vitæ tempus oculis probè uſum affirmant. Hæc *Pauſanias*. *Kayſer Albrechts des III. Zopff ſoll noch zu Laxenburg vorhanden ſeyn*, ſcripſit (*M. C. Dec. 1. Ann. 4. & 5. obſ. 148. p. 187.*) add. *Dn. D. Joh. Scaltetum, D. Chriſtoph. Ludovic. Dietherr.*

§. 7.

Et quid ex antiquitate ſuffragia cumulamus? Tonſores & capillaturæ ſuppoſititiæ ſtructores fidem hujus facere poſſunt. Fidem etiam facit jam comata alieno quidem & appoſititio, non proprio & germano, capillitio Germania corniculæ Æſopicæ alienis ſuperbienti plumis æmula. Congenita olim rutilabant Germanorum capita coma. Habitus Germanorum corporum, *inquit Tacitus*, (*l. de German. c. 4.*) quanquam in tanto hominum numero idem omnibus. Truces & cœrulei oculi, rutilæ comæ, magna corpore, & tantum ad impetum valida. Rutilæ *Caledoniam* habitantium comæ magni artus germanicam originem aſſeverant, arguit *idem* (*in Vit. Agric. c. 11.*) Ita *Jovinus*, *Equitum Magiſter* (*ap. Ammian. Marcellin. l. 27. p. m. 358.*) adventans, abditusque in valle denſitate arbuſtorum obſcura Alemannos videbat la-

vante

vantes alios quoſdam comas rutilantes ex more, potantesque nonnullos. Et *Claudian.* (*de 4. Conſulat. Honor. v. 446.*)

Ante Ducem noſtrum flavam ſparſere Sicambri
Comam.

Sicambros Germanos ſingulari pro communi verbo poſito interpretabatur *Matth. Rader.* (*Comment. in l. 1. Martial. Epigr. 3. p. 33.*) quibus & flavam Cæſariem dedit *Juvenal.* (*Satyr. 13. v. 164.*) Plura diſſeruit *Hadr. Jun.* (*Comment. de Com. c. 9. p. 422.*) *Frid. Lindenbrog.* (*obſ. in Marcellin. l. 27. p. 168.*) *Herm. Conring.* (*de Habit. Corpor. German. Cauſ. p. 141.*)

§. 8.

De cauſis rutilantis & luxuriantis comæ Comæ Germanorum ſollicitis iſtum regionalem *cum Marco Antonio Ulmo*, (*S. 3. Phyſiol. Barb. Human. p. 268.*) neceſſitate quadam naſcendi olim inductam vocare poſſem. Plagæ glacialis incolis flavos crines tribuit *Plin.* (*l. 2. c. 78.*) eò, quod humidam & frigidam regionem habitent, Illyrii, Germani, Sarmatæ & omnis Scythica plaga modicè auctiles & graciles, & rectos & ruffos pilos, ex mente *Galeni*, (*l. 2. de Temper. c. 5.*) obtinent. Ita pelles brutorum hyeme multò hirſutiores ſunt, quam in æſtate. Pellicea quoque è frigidis regionibus advecta nobiliores ſunt & carius venduntur, quod *Franc. Gliſſon.* (*Tr. de Part. Contin. in gen. c. 8. p. 51.*) annotat. Cutis namque, *ratiocinante Eodem*, externo frigore denſata hanc materiam facilè retinet, quæ ſic retenta in pilos efformatur aut rectius largius pilis nutrimentum ſuggerit. Habet & quædam *Philoſophus.* (*l. 5. de Gener. Animal. c. 3.*) Lucem affundet *Joh. Leodienſis* nudo corpore aliquot annnos in Sylva commorantis inde totum corpus hirſuti facti hiſtoria, cujus *infra* (§. *45.*) memini. Colorem etiam externa cultura exaltavit, & capiti integumenta imponere erat præter morem Veterum. Vid. *Herm. Conring.* (*c. l. p. 144.*) *Aër namque & ſolis radii colori capillorum maximè facere in aprico eſt. Daher kommts* (judicat *Conr. Tiburt. Rango de Capillament. c. 6. m. 5. n. 6. p. 140.*) *daß ſelten ein Schäfferknecht, der viel an der Sonnen liegt, auch wohl die Haare zu Zeiten mit Waſſer (Regen) nätzet, in Teutſchland ohne gelbes Haar iſt.* A calore albeſcere ſicca etiam rura norunt. Tales enim Agricolarum, Paſtorum, Nautarum capilli *ſcribit Scaliger.* (*Epiſt. 114. ſ. 1. p. 427.*) Ita noſtræ mulierculæ capillos humanos, ut & pilos caprinos albicantes, humectatione & apricatione ſæpius repetitâ ad ſummum candorem perducunt. Ut autem tegumenta capitis non attenderent, non minimum monumentum attu-

lit,

lit, quod hic crinis fuit in nodum coactus, quod è *Seneca (l.3. de Ira c. 27. p. m. 73.)* patere poterit, Juvenale etiam *(Satyr. 13. v. 164.)*

Cœrula quis ſtupeat Germani lumina, flavam
Cæſariem & madido torquentem cornua cirrho?

Hinc Germania è Poëtis appellatur cornigera, commentatur *(in h. l. p. 519.) Eilhard. Lubinus.*

Crinibus in nodum tortis venere Sicambri

Martial. (l. 1. Epigr. 3.) palpum Imperatori ſuo obtrudit, in quem locum vid. *Rader.* modo *(§. præced.)* citatum. Quod cur Suevis præſtantiſſimis Germanorum *à Plutarcho Joh. Boëmo (l.3. de Mor. Leg. & Rit. Gent. c. 26 p. 274.)* dictis, gentique maximæ & bellicoſiſſimæ *Jul. Cæſari (l. 4. de Bell. Gallic. c. 1.)* tantum id tribuat *Tacit. (l. de Mor. German. p. 38.)* qui antecedentia legit, mirabitur. Ita verò ille: Inſigne gentis obliquare crinem nodoque ſubſtringere: Sic Suevi à cæteris Germanis: Sic Suevorum ingenui à ſervis ſeparantur.

§. 9.

Sed quorſum? à via in diverticulum me abripit in patrios lares affectus: quo adactus optarem mollitiem modernam temperarent Atavorum ſtrictioris vitæ obſervantia, & ſervilem tonſuram naſurati & ingenuo capillorum augmento expiarent, ne quos Roma vetus totius orbis tremorem olim habuit, moderna modernis nationibus ridicula, & ipſa effœminatam rideat & exſibilet. Romæ verò mentio, antequam hinc abeam, Romanorum in ruffos odium, quod & in ipſa Germania vigere adhuc nemo non neſcit, in memoriam revocat. Hinc noſtri *Roth Haar, Loſe Waar. Rothbarth, Teuffels Arth.* Et Iberi: *Man ſoll einen Rothbarth auff vier Meilen grüſſen.* Et quæ non alia ſcommata? Diſtinguit hos *Hippocrates (l. 2. Epidem. ſ. 5.)* Quicunque ruffi ſunt, & acuto naſo, & parvis oculis, pravi; qui verò ruffi, ſimi & magnis oculis, boni, In Sacris Literis duo celebrantur ruffi, commentatur *Fr. Valleſius (in h. l. col. 185.) Eſau* & *David,* quorum alterum odio habuit DEUS, alterum ſecundum cor ſuum eſſe pronunciat. Cogitent hinc velim Philologi noſtri, annon à Germanis ruffis hocce ſcomma ſuam traxerit originem? Sed ad rem.

§. 10.

Perpetuitate dicta etiam trucidatorum brutorum gaudent pili: Ita in longum ſciſſi fiſſilis autem naturæ eſſe pilos, jamdudum decrevit *Ariſtoteles. (l. 3. Hiſt. anim. c. 11.)* Quondam è pilis fronti fœminæ decus parabatur, ut ex caudæ equinæ pilis priſci confectis criſtis galearum ſuperbierunt, cujusmodi & *Achilli* eximias quasdam *Homerus* (aut potius *Vulcanus apud Homerum l. 19. Iliad.*

Iliad. v.382.) imponit implicitas diverſis cincinnis. Vid. *Joh. Camerar. (Hippocom. p.29.)* Quin & *apud Homer. (l.3. Iliad. v.330.) Paris*

Capiti formam galeam affabrè factam impoſuit

Criſtatam è ſetis equinis. Horribilis autem criſta deſuper nutabat.

Lanam cum colo & fuſo *Tanaquilis* (*Tarquinii Priſci uxoris*), quæ eadem *Caja Cæcilia* vocata eſt, in Templo *Sangi* duraſſe prodente ſe autor eſt *M. Varro ap. Plin. (l.8. c.48.)* & *Servii Tullii* prætextæ, quibus ſignum Fortunæ ab eo dicatum, coopertum erat, duravere ad *Sejani* exitum, nec teredinum injurias ſenſiſſe annis DLXV. *Idem (c.l.)* annotavit. Ex Ovillis adhuc texuntur, & dum orbis ſtabit texentur panni, ex Camelinis Camelottum. Ex ovillis, fibrinis, leporinis, caninis, (noſtris *Budel Hunde*) & forſan aliis brutis deſumtis pilei, qui eorundem diuturnitatem ex aſſe probant. Et cur Periſtromata è pilis caprinis texta ad operiendum Tabernaculum à *Judæis* ex mandato divino applicabantur, quam ut adverſus aëris, pluviarum & tempeſtatum injurias easdem defenderent, lineis, ſericeis & aliis ſuperſtratis texturis diuturniora. Nec id ignorant Nautæ & piſcatores, qui funes & alia utenſilia libero Jovi & Neptuno exponenda, è brutorum pilis contexta, navibus, cymbis & retibus ita milites *Romani* nivibus pruinisque obruti ſub pellibus durabant, *ap. Livium, (l.5. c.2.)* in quem locum ex Aliis notat *Wilh. Godeleneus (p. 64.)*: Sub pellibus durare ideò dicitur, quoniam militum tentoria pellibus obtegerentur. Pelles igitur pro tentoriis ſcorteis apud Claſſicos legas, quorſum quibusdam & illud *Horatii, (l.1. Sermon. 6. v.22.)*

quoniam in propria non pelle quieſſem,

refertur, quamvis aliter (*in not. marginal. ad. h. l. p.239.*) explicet *Joh. Bond.* Ita *Cicero, (in Lucullo)* ut non multum Imperatori ſub ipſis pellibus otii relinquatur. Et ap. *Tacitum (l.13. Annal. c.35.)* Retentus omnis exercitus ſub pellibus, quamvis hyeme ſæva, & poſt (*l. 14. c.38.*) contractus deinde omnis exercitus ſub pellibus habitus eſt ad reliqua belli perpetranda. *Julianum Imperatorem* ſomno depulſo ad æmulationem Cæſaris Julii, quædam ſub pellibus conſcribere conſveviſſe, *Ammian. Marcellin. (l.25. c.5.)* in literas retulit.

§. II.

Sed ne & hoc intactum, cum ad rem præſentem pertineat, relinquam, diſtinctio à capillamentorum Architectis obſervata, qua inter capillos vivorum & mortuorum diſtinguunt; *Das lebendige und tode Haar*; non poſt habendam inculco. Capillos equidem cum corpore non emori, ſimul è di-

cendis (§. *19. 28.*) patebit, interim ob alimenti impuritatem variè alterantur, & tunc potius morbidis, quam ſanis accenſendi. Et ut vivi ſani dignationem tuentur ſuam; ſic è morbido aut mortuo corpore deciſi ſcelus incurrere videntur & crimen. Ita genus mortis eos maximè diſtinguit, ut durabiliores in violenta, quam in lenta morte extinctis exiſtant. Alias circumſtantias & phænomena expendenda curioſitatis & prudentiæ trutina ſiſtet. Vivos capillos olim è puerorum, ſervorum, captivorumque verticibus Græci & Romani colligebant, quod multis *Rango, (c. l. membr. 2. n. 7. 8. 9. p. 102.)* demonſtrat. Noſtris è diverſis locis advehuntur, qui an honeſtorum & virtuoſorum, an cucullatorum, furum & facinoroſorum ſint φυ]εύματα, nec Delius divinabit. Beguinarum & monialium eſſe quorundam mercatorum recenſione ſcimus. E locis pudendis depromi aliquando, *Chriſt. Fr. Paulini noſtri* obſervatio *(M. C. D. 2. A. 6. Append. obſ. med. 20. p. 24.*, quam *L. 4. obſ. med. 58. p. 476.* repetit,) evincit. E mortuorum cadaveribus reſecta etiam proſtant. Vivi à ſanis non ægris, non decidui, ſed exſecti, ut elegantiores, molliores, ad criſpaturam aptiores, ita & pretium capillamentorum adaugent, cum elegantiora & durabilia exiſtant, ſi à mortuis è violenta morte ſublatis bonitatis & durabilitatis præ ſe ferunt laudem. Qui lentè obierunt & morbis acutis & contagioſis v. g. Phtiſi, Hectica febre, Lepra, luæ Venerea, febribus malignis, petechialibus, peſtilentialibus & peſte ipſa *Vulcano* conſecrandi, non *Jovi* microcoſmico, Capiti, cum crinium potius cadavera, quam crines tempus non ferant, criſpaturam difficulter admittunt, & retinent, & viroſum, quod ii corpore demortui fuit, in viventis ſani caput & corpus facillimo negotio transplantant.

§. 12.

Durationis hujus Cauſas è generatione & productione capillorum facilè erui antiqui hariolarunt. Generationem his deſcripſit *Galen. (l. 2. de Temper. c. 5.)* Si veluti fuliginoſus craſſusque & terreus vapor fit, ſubinde contingit, ut in auguſtis ſpiramentis impactus, nec facilè introcedat rurſus, nec vacuari posſit. Hunc igitur alius rurſus è profundo ſubiens ferit, prorſumque impellit, tum hunc rurſus alter atque alius. Ac multos mihi ejusmodi vapores fuliginoſos alium ſuper alium impactos tempore complicari conjungique intellige, ac unum ejusmodi efficere corpus, quale eſt ea, quæ foris cernitur fuligo: niſi quod hic quantum ſpiſſatum eſt, tantum etiam per tranſitus anguſtiam ſtipatum in anguſtam prorſus redactum eſt formam. Ubi autem tale corpus totum obſtruxerit meatum, deinceps jam violenter i-

ctum

ictum ſimilibus ſui, quibus exitus non eſt excrementis, totum interim propellitur: adeò ut cute exire cogatur, jam lori formam adeptum. Aſſimiles autem, quod in meatu impactum eſt herbæ ſtirpisque veluti radici: quod verò ex cute extat ipſi velut ſtirpi. *Hactenus quidem Galenus*, quem locum hic inſerere placuit, cum antiquorum & ipſius *Galeni* circa pilorum generationem in prioribus pandat παρέργματα, aut ſi *Caſp. Hoffmanno* (*l. 2. Inſtit. Medic. 29. §. 2. p. 66.*) auſcultes nænias. In poſtremis verò in Neotericorum caſtra tranſituris viam.

§. 13.

Ex excrementicio fuliginoſoque craſſo vel terreo vapore, (quem tertiæ concoctionis vulgò productum propalant) provenire, error decumanus eſt. Non vaporatione, ut communis fert ſententia ſerum excrementicium ad glandulas ſubcutaneas deferri, ſed per vaſa cum ſanguine laudabili influere acute contra *Dioclem* & *Sennertum Excell. Dn. D. Joh. Bohn.* (*Circul. Anatom. Progymn. 15. p. 231.*) diſputat. Et detur id abſurdum, cur vapor ille fuliginoſus cum aliis non per cutis ſpiracula inſenſibiliter, aut ſenſibiliter evaporat & diſcutitur? Quodnam eſt, quod vaporem coërcet repagulum? E vapore ſi quid fieri quis ſuſtinebit, coagulum, quod in crasſiorem materiam eundem compingat requiritur. Sub cute id contingere, & quadam quaſi repercusſione facta patrari opinaberis. Si hoc, quo operario debitam pilis formandis acquiret conſiſtentiam, quare impulſore, ut loquuntur, propellatur? A quo formatur in tam nobilem mirandamque ſtructuram & figuram? Frangetur ſi aëri exponatur, quod excrementis alvi etiam ſiccisſimis animalium contingit, unde igitur in tam ſubtili corpore flexibilitas & duratio? Capilli & pili capillis & pilis proportione reſpondent, ut alius alio non ſit crasſior aut ſubtilior, non heterogeneæ texturæ, nec longitudine monſtroſa præveniat alius alium. Cur non potius materia illa excrementicia poros obſtruit, cum ſit craſſa terreaque, aperit, & ſub cute condenſata obſtructis poris tumorem & abſceſſum ſubcutaneum potius, quam capillos pilosque architectatur? Adeò factioſa & ſcrupuloſa hæc aſſertio, ut ingenio curioſo judicioſoque ſit horrori & abominationi.

§. 14.

Iſto qui currunt tramite confundunt generationis pilorum materiam cum eorum nutrimento. Materiam fuliginoſam craſſam terreamque Galeni, glutinoſam judiciosè dixerat (*l. de Carnib. ſ. 3. Op. p. 38.*) *Hippocrates*. Et tale ineſſe cutis parenchymati, *Ariſt.* (*l. 3. Hiſt. Anim. c. 11.*) non inficiatur, eò quod ex tergore bubulo glutinum conficiatur, & pellium â pellionibus ela-

boratarum & à pilis mundatorum particulis in chartis bibulis, ne literas tranſmittant planandis utantur avari Bibliopegi. Capitis cutis in homine hujuſmodi glutine comprimis turget, ut de copioſo pilorum in capite proventu nihil miri ſubeſſe videatur. Pinguem forſan idcirco vocavit *alibi* (*l. 5. de Gen. Animal. c. 20.*) *Philoſophus*.

§. 15.

Cum nutritionem adjudicent pilis Veteres, miror ob quam cauſam pilos excrementa corporis nuncuparint, mortuumque & inane quid præ ſe ferre (Vid. *Hadr. Jun. Comment. de Coma c. 4. p. 353.*) cum *Syneſio* opinati fuerint. Egregiè iterum *Ariſtot.* (*l. 2. de Anim. t. 9.*) ſunt tria: Quod alitur, quo alitur & alens: Alens quidem eſt prima anima: quod verò alitur eſt habens hanc corpus: quo autem alitur alimentum. Si igitur nutritur pilus, animam habet, corpus habet, & cum ſecundum trinas mathematicas dimenſiones non tantum exſenſus ſit, ſed & ſecundum illas augeatur, evolv. *Isbr. de Diemerbroeck* (*l. 3. Anat. c. 2. p. 484.*) corpus habet heterogeneum, ſ. organicum (*id. ib. p. 480.*) & per intus ſuſceptionem alimentum ſibi appropriat. Si pili ſecundum veterem fabulam, ſunt excrementa tertiæ concoctionis, cur fatiſcente in cadaveribus hac & reliquis concoctionibus & digeſtionibus non eſt moriuntur? Cur elongantur & creſcunt? Si à calore excrementum illud protruditur quare calore ſufflaminato & excuſſo majus ſumunt incrementum, ac in vivente calore illo adhuc dotato?

§. 16.

Quod ſi demum capillorum pilorumque ſtructuram externam oculis nimia credulitate, præjudiciis & autoritate præceptorum non faſcinatis uſurpasſent, quale diſcrimen inter excrementum relollæum, chaoticum & informe & pilum dextre & ſapienter elaboratum, & optimè conſtitutum haut difficulter deprehendiſſent. Et ſi ad ſubtiliorum pilorum inſpectionem caligaſſet obtuſa oculorum acies, herinaceorum aculeos, quos genus piloſum eſſe *Ariſt.* (*l. 5. de Gener. Animal. c. 3.*) pronunciavit, aut τὸ ἀνάλογον αὐταῖς, pilorum proportionale, avium pennas & piſcium ſquamas optarem inſpexiſſent, & dubio procul veritati felicius litaſſent. Eo quod fiſſiles meatus habere *Ariſt.* (*l. 3. Hiſt. Animal. c. 11.*) Pilos eſſe concavos in Alcis vivæ pelle quondam vidit *Conr. Geſner.* (*Cap. V. Isbr. à Diemerbroeck c. l. p. 484.*) Hiſtricis ſpinas triangulares proclamavit (*Med. Vet. Reſtitut. c. 50. p. 363.*) *Dav. Græbner.* Figuram pilorum quadrangulam inſtrumenti optici ſubſidio, quod res quantumvis minutisſimas evidenti magnitudine oculis obfert, (Microſcopium modernis audit,)

dit,) jam ſuo *Adr. Spigel. (l. 10. de Hum. Corp. Fabr. c. 1. p. 911.)* notavit, Symboloque ſuo firmat *Natan. Higmor. (l. 3. Corp. Human. Diſquiſ. Anat. c. 2. p. 198.)* Omnes fere rotundos *Rob. Hoock. (Microgr. Curioſ. in Ephem. Erudit. T. 2. n. 42. p. 185.* ubi plura.) Pilos non eſſe rotundos, ſed quot crines (ſpecierum), tot figuras *Anton. de Leewenhoeck (Anat. & Contempl. Rer. Nat. p. 35.)* rectè prodidit. Capillum perforatum eſſe, inficiatur *Andr. Cæſalpin. (l. 5. Controv. Peripat. qu. 3. f. 120. b.)* Cavum ex concurſu plurium minutiſſimorum filorum veluti compoſitum, arguit *Joh. Theod. Schenck. (Schol. Part. ſ. 2. c. 1. p. 21.)* Microſcopii auxilio id declaravit *Domin. Panarol. (Pentecad. 4. obſ. 34. p. 132.)* cum *Thom. Bartholin. (An. Reform. l. 4. c. 1.)* quod in Alcis pilis conſpicuum maximè. Concavos & ut canales pertuſos ac perforatos *Athan. Kircher. (l. 10. Art. Magn. Luc. & Umbr. p. 2. c. 8. §. 5. Pragmat. 2. p. 727.)* adeò, ut pennas avium præſentent, & in iis varios colores quaſi irides *Petr. Borell. (obſ. Microſcop. 20. p. 18.)* animadvertit. *Oculatiſſimus Rob. Hoock. (in Micrograph.* cujus excerpta dederunt *Ephem. Erudit. T. 2. n. 43. p. 455.)* crines omnes ferè rotundos deprehendit, verſusque extrema craſſiores, veluti cornu aliquod. *Philippi Bonanni (Micrograph. Curioſ. c. 6. §. 7. p. 87.)* in Capillo humano nihil invenit, quo cavitas indicetur vel rimula, & ſi rimula in illo appareat ex ſiccitate crinis non oriri propria, ſed per accidens ipſi judicatur. Cur hæc infelicitas obtigerit *Bonanno in aliis naturalibus ſcrutandis feliciſſimo Lynceoque*, miror, cum pilos concavos eſſe obſervationes etiam absque Microſcopio evincant. In icterico quoties quis capillum evelleret, aut etiam abrumperet guttulam ex eodem extillare vidit *Vit. Rietlin. (Ann. 3. Lin. Med. p. 89.)* In plica polonica crines abſciſſos ſanguinare ſæpius deprehenſum, de quo *Dan. Sennert. (l. 5. Med. Pract. p. 3. ſ. 2. c. 1. p. 301. & c. 9. p. 330.)* quod quidem multos negare idque ſe nunquam obſervaſſe memorat *D. Simon. Schulz. (M. C. D. 1. A. 6. & 7. obſ. 138. p. 193.)*

§. 17.

Materia igitur illa humidæ *(ſed non tantum talis,* ut vult *Arnold. Senguerd. Oſteolog. c. 1. p. 9.)* verum etiam glutinoſæ ſubſtantiæ & conſiſtentiæ *juxta Avicenn. (l. 4. Canon. Fen. 7. c. 1. f. 505. b.)* quin & viſcida oleoſa, ſulphurea, pinguis & gummoſa terreis particulis ſubacta. Succum limoſum appellabat *(l. 14. M. M. c. 18. p. 541.) Galenus.* quo pili nutriuntur & conſtant ad perennitatem eorum multum facit, ſecus ac ſi excrementiciis humoribus conſtarent. Servant materiæ, ex qua conſtant, naturam, idcircò & cocti gelatinam, profundunt, & *Exc. noſtri Roſini Lentilii (M. C. D. 2. obſ. 155. p. 357.)* experientia

entia & teſtimonio in oleum, aut ſal volatile, innatæ viſciditatis teſſera, fa lè fatiſcunt, quod quidem multis impoſſibile viſum, ſi *Caſp. Hoffmann. (l. part. Simil. corp. Hum. c. 29. p. 115.)* evolvas. Olei hujus comparandi m dum (*l. 1. Microc. Med. c. 1. p. 10.*) docuit *Dan. Beckher.* Qua ratione etiam A ro amiſſum colorem fumo pilorum reſtitui, quod *idem (c. l. p. 9.)* recitat nu lus dubito. Cortice etiam ſuo operiri *oculatiſſimi Anton. de Leewenhoeck* (*l. p. 33.)* obſervatione ſcimus. Qui cum levis ſit & humiditatem non faci admittit, aut retinet diutius. Ipſa tandem crinium ſiccitas, qua in ſumm gradu etiam *Galeno* non renuente *(l. 2. de Temp. c. 3.)* pollent, adeoque te ræ magis, ad dictamen *Philoſophi (l. 4. Meteor. c. 18.)* ſunt, ipſisque oſſib ſicciores *juxta Joh. Theod. Schenck. (Schol. part. S. 2. c. 1. p. 20.)* vim putr dinis eludit.

§. 18.

Hæc verò noſtræ aſſertionis veritas in capillis & pilis ſecundum natu ram ſe habentibus ſolum militabit, non in iis, quos capitis morbi cum inte ni, tum externi, præcipuè corruptionis characterem impreſſerunt. Ex ſtri capillorum ſtrigas contingere, ita inſolenti ap. Latinos ratione ſtrigam à ſtr ga diſtinguit, & hac ſtructuram ſ. fiſſuram ex ſtria factam exprimit (*c. l.*) *Le wenhoeck* notavit. Et ſi hoc, udis & prava qualitate imprægnatis vapor bus & humiditatibus porta patet. Ita crines, quorum defluxionem mor maligni, lepra &c. (Vid. *ſupra* §. *11*) cauſarunt, aut quibus caput furfurac um, tineoſum, ſquamoſum, cruſtatum aut ſcabioſum contigit, & nutrimer ta ſuggesſit, aut quos fiſſura aut ῥαζάκεια ſ. Radatio, vulgò die Mülben, co rupit facilè corruptioni obnoxios, cum ejus principia in ſua textura fovean nemo non declarabit.

§. 19.

Nec hoc prætereundum cenſeo, quod *Nobil. Dn. D. Petr. Rommel.* (*M C. D. 2. A. 6. obſ. 225. p. 472.*) annotavit: vidit in Cœmiterii oſſuario Calva riam omni prorſus cute & pericranio nudatam adque ſiccisſimam innumer ferè vegetabilibus microcoſmicis Capillis, & quidem in plicas & ſpiras ad huc (pro more religionis) intortis (*Eingeflochtene Zöpffe*) ſuperbire, plegm etiam (cui crines intorti erant) ex Sindone & Goſſypio confectum licet hin inde lacerum, capillis tamen ubique illaqueatum eſſe. Radices ſ. bulbi ca pillorum altius cranio infixi erant, & non niſi adhibita vi abrumpi vel extrud poterant. Ante annos autem 34. humo mandatum cadaver ex veſpilloni bus reſcivit. Mira illa, & ſi rectè memini, à nullo hactenus viſa & anno

tat

tata illa capillorum in ipſo cranio radicatio, quæ facit, ut capillorum durationem non miremur, cum hos ad aliquod annos nutrimentum è ſucci plena calvaria, ejusque medulla obtinuiſſe nullum ſit dubium.

§. 20.

Ut ad alterum phænomenon me convertam, ordinis ratio poſtulat, quod eſt capillorum poſt mortem incrementum. Hoc quidem inter commenta & nugas habere quis poſſet ex illis *Alexandri Aphrodiſæi (l. 1. probl. 145.)* aſſerentis: In defunctis marceſcente cute & carne omnes partes pilorum usque ad radices ſe oſtendere, & inde fieri, ut longiores videantur, non quod ullo modo augeantur & vere creſcant *Thom. Groſſ. (Lect. de Febr. p. 287.)* Quod in defunctis creſcant pili, cum potius deberent defluere *Averroës & Joh. Grammaticus (in Comment. ſup. 2. de Gener. Anim. c. 2.)* cauſam ſiluerunt, quia forſan, ut puto, hoc Ariſtotelis dictum non crediderunt, conjicit *Hier. Mercurial. (l. de Morb. Cutan. c. 3. p. 13.)* Adde *Marcell. Donat. (l. 1. Hiſt. Med. Mir. c. 1. p. 10.)* incertam etiam *Ariſtotelis* narrationem proclamavit *Laur. Forer. (Virid. Philoſ. Diſp. Miſcell. th. 36. p. 512.)* Plura *Petr. Sal. Diverſ. (Tr. de Febr. Peſtil. c. 19. p. 120.) Caſp. Hoffmann. (l. de Part. Simil. Corp. Hum. c. p. & c. 19. p. 121. l. 2. Inſt. Med. ſ. 3. c. 9. §. 4. p. 47.)* Dubius videtur *M. Anton. Ulmus* dum molis cadaveris ſubſiſtentiam in Scenam vocat *(l. 3. Phyſiol. Barb. Hum. c. 5. p. 243.)*

§. 21.

Contrarium evincunt veterum teſtimonia, & Neotericorum obſervationes. *Democritus* crementa unguium & comarum in ſepulturis aliquanti temporis denotat, teſtatur *Tertullian. (l. de Anim. p. 682.)* Tabidis & defunctis pilos vere creſcere & augeri non verò naſci diſertis verbis *Ariſt. (l. 3. Hiſt. Animal. c. 11. & l. 2. de Gener. Animal. c. 4.)* inculcat. Cujus à latere ſtant *Plin. (l. 11. c. 39.) Plotin. (l. 2. de Dub. Anim. c. 19.) Laurent. Joubert. (l. de Peſte c. 4. p. 308.) Franc. Valleſ. (l. 2. Controv. Med. & Philoſ. c. 5. p. 167.) Conimbricens, (in Ariſt. l. 1. de Gen. & Corrupt. c. 4. qu. 23. artic. 2.) Horat. Augen. (l. 11. Epiſt. Med. 39. p. 431.) Melch. Sebiz. (Diſp. 2. de Pil. Probl. 21.) Th. Campanella (l. 4. de Senſ. Rer. c. 9. p. 298. & c. 12. p. 317.) Joh. Bapt. Helmont. (Tr. Butler. p. 474.) Nath. Highmor. (l. 3. Corp. Hum. Diſquiſ. Anat. p. 1. c. 2. p. 200.)* Certa eſt hiſtoria, tradit *Hier. Cardan. (l. 3. de Util. ex adv. p. 728.)* quod multis, qui imberbes, (poſt mortem) longa barba ad multos annos creverit, & ungues quoq; longitudine admiranda.

§. 22.

§. 22.

Fidem huic facit Ægyptiorum factum (*inquit Hadr. Jun. c. l. c. 4. p. 353.*) qui è Cadaveribus cutetenus eraſis inſequenti anno comam barbamque erupiſſe notarunt. Referunt de *B. Gaudentio* cum ſex perpetuis menſibus ab obitu inhumatus remaneret, perpetuò illi ungues & capillos ſuperauctos, *Hieron. Cardan. (l. 8. de Var. Rer. c. 40. p. 516. & 518.)* De *B. Salmone Henr. Kornmann. (p. 3. de Mir. Mort. c. 25.)* In viri ante viginti & octo annos cadavere jam Sicleto offendit *Eraſm. Bartholin. (M. C. D. 1. A. 2. obſ. 170. p. 368.)* barbam, in qua hoc admirationem adimplevit, quod pili ex curtis in prolixos aucti diffuſi erant calore fulvo, qui in vivente nigreſcebant. *Die Crainer an denen Grentzen pflegen allen und jeden Türcken, ſo ſie todt auff der Wahlſtadt finden, die Köpffe abzuhauen, und auff Pfahle zu ſtecken, allwo, wie ich (J. W. Valvaſor l. 3. Carinth. c. 12. p. 116.) perſönlich offters angemercket habe, etliche, welchen das Haar und Barth gantz friſch und kürtzlich abgeſchoren, und die Haut gantz glatt geweſen, über etliche wenig Wochen von denen gewachſenen Haupt- und Barth-Haaren wild und rauch worden ſind. Daß die Haare nach dem Tode wachſen können, habe ich Anno 1674. bey Strasburg erfahren, woſelbſt ich einen Cörper von der Wahlſtadt bringen laſſen, um ein Scheleton zu meinen Nutzen auffzurichten, demſelben iſt das Haar, nach dem ich es täglich abſcheeren laſſen, allezeit eines Fingers breit wieder heraus gewachſen und glaube ich, wenn es das Werck leiden wollen, es wäre mit vieler Umſtehenden Verwunderung länger geſchehen, allein ich eilte damit*, retulit *Matth. Godofr. Purman. (p. 1. Chirurg. Lorbeer-Kr. c. 26. p. 109.)* Hoc etiam in ſuſpendioſis, quos lavat, & Apollo ungit & ſiccat frequenter accidere *Mich. Neander (p. 2. Phyſ. philoſoph. p. 131.) & Martin. Delrio, (l. 2. Diſquiſ. Mag. quæſt. 25. p. 26.)* cum *Aliis* memorat. Sed & Poëtæ in ſcenam vocandi. *Jupiter* rogatus ab *Acceſti*, ut Atis reviviſceret, non ſimul, quod tamen fieri per fatum poſſet, ſine ulla difficultate condonet, ne corpus ejus putreſcat, creſcant ut comæ, digitorum ut minimus vivat, & perpetuò ſolus agitetur motu. Hæc *Arnobius (l. 5. adv. Gent. p. m. 157.)* Hoccine quisquam (*ſubdit. p. 163.*) admiſerit aut credulitatis aſſenſione firmarit, pilos in mortuo creſcere, partem interiſſe & ſejunctum à lege putredinis immortale corpus adhuc usque durare. Quod ſi noſtra legiſſet forſan pilorum in demortuis incrementum crediidiſſent *Arnobius.*

§. 23.

Quod verò *Delrio (c. l. p. 262.) Dammis* oppido propè Brugas perſuaderi ſibi paſſus eſt SALVATORIS Crucifixi imaginem prægrandem ligneam

gneam camam & barbam producere, quæ quotannis attonſæ refruticarent non miror cum nugivendulæ ſectæ pars habentur. Apud *Dedanenſes* hoc rei fertur contingere, narrat *Herodot.(l. 8.p.m. 773.)* ut quoties *Amphictienſibus* aliquid adverſi certum intra tempus eſt eventurum, tunc Antiſtiti, quæ illic Minerva eſt grandis barba naſcatur, quæ res bis apud eos accidit.

§. 24.

De Aviculæ Martinetæ (Aviculum S. Maria vocat *Paul. Zacchias l. 4. quæſt. Med. Legal. 10. Tit. 1. n. 7. p. 362.)* in Islandia pelle & pennis, (quod namque in homine pilus, in Avibus eſt penna, ut mox demonſtrabitur,) quæ retulit *Mercator, (in Atlant. Minor. p. 93.) & ex eo Mart. Zeilerus (part. 1. Epiſt. 79. p. 224.)* quod in loco ſicco aſſervatæ non tantum non putreſcant, & veſtibus additæ eas à blattis defendant, ſed & ſingulis annis novas recuperent pennas huc ſpectare videntur. Alcedinis pellis ſingulis annis plumas abjicit, & novas producit ejusdem coloris, idque multorum annorum tractu continuo, *teſte Theophr. Paracelſo, (l. 2. Chirurg. Magn. tr. 3. c. 7. p. 106. & de Cœleſt. med. prolog. p. 107.)* &, qui forſan ex eo hauſit, *Guern. Rolfinckio. (l. 5. Chym. in Art. form. red. S. 14. c. 1. p. 412.)* Iſidem vocat *Simon Majolus. (T. 1. Dier. Canicul. Colloqu. 6. p. 197.)* Ipſidam *Albertus Magnus, (l. 23. de Animal. f. 193. b.)* qui ſe id in quibusdam verum non eſſe probavit. Sceleratum id eſſe mendacium, ille, qui tales pelles multas propter venuſtatem colorum ſervabat, ſanctè juravit *Th. Eraſto (T. 2. Diſput. Paracelſ. p. 152.)* Hoc verò Neapoli vidit *Sim. Majolus,* & putat id frigido Cœlo non contingere, ſed ſiccis tantum locis, adeoque *Alberto* in frigida Germaniæ Provincia viventi experimentum non ſuccesſiſſe.

§. 25.

Ut cauſas dicamus & evolvamus

Nos non turbat, quod pravi credula plebes
Tunc putat hoc fieri, culpæ, cum purus & exſors
Fortè aliquis falſo damnatus crimine mortis
Vitam conſtricta laqueo cervice reliquit,
Perque nefas rapidis agitatus pendulus auris
Clamoſos paſcens ſublimi corpore corvos.

(Joh. Pincier. l. 1. ot. Marpurgenſ. p. 27.) Neque ad Dæmonem Sagas aut Veneficos recurrendum, quod *Martinus Delrio (c. l.)* fecit cum ipſomet etiam fatente, cauſæ naturales non deſint.

(C) §. 26

§. 26.

Non in omnibus cadaveribus id deprehenditur augmentum, ſed cumprimis in junioribus aut conſiſtentis ætatis, in violenta morte extinctis, aut quorum fatum magnus aliquis morbus acceleravit. His enim ſuccus ille glutinoſus & oleoſus, verum capillorum nutrimentum, eſt copioſus, qui florido ſuo balſamo pilos facit germinare, corpus quamvis reliqua membra tabo diffluat. Poteſt hoc naturaliter præſtare complexio morientes, (*ex Aliis* philoſophatur *Delrio c.l.*) quando in corpus manavit aliqua vegetantis animæ ad formam imperfectam diſpoſitio. Jungit huic (*c.l.*) in ſuſpenſis *Michaël Neander* calorem ſolis ambientem, qui totum humidum reſolvit in fumum, aut, forſan rectius ſuccum illum glutinoſum & viſcidum præparat, ut commodum pilo ſuppetat nutrimentum.

§. 27.

Cur Capilli & Barba ægrotantium & ſenum magis, quam ſanorum & juvenum augeantur, ut quærit *Ulyſſ. Aldrovand.* (*Hiſt. Monſtr. p. 157.*) & reſpondet, aliqui doctè reſpondent ægrotantes & ſenes excrementiciis ſuperfluitatibus, quam ſanos & juvenes redundare: unde calor naturalis in illis infirmior minus illa conſumere & diſſipare poteſt. Ita in hecticis & tabidis adhuc, ut *ſupra* (§. *21.*) dictum, decreſcentibus reliquis partibus pili & ungues ſuccreſcunt felicius; quod calor latens hecticus pilorum generationi proportionatus, glutem illud nutritium, ut debitam conſequatur conſiſtentiam â ſeroſa colluvie per nocturnos ſudores ſenſim ſenſimque purgat. Secus evenire videmus in febribus ardentibus & mali moris, in quibus nutrimentum illud partim corrumpitur partim cum radicibus aduritur & exſiccatur, ut calvi appareant reconvaleſcentes, quos capillatos offendit primus inſultus.

§. 28.

Sunt qui cum *Plotino* (*l. 2. de dub. Anim. c. 19.*) & *Levino Lemnio* (*l. 2. de occult. Nat. mirac. c. 7. p. 174.*) in corpore mortuo per aliquod tempus veſtigium aliquod animæ remanere, aut cum *Democrito*, quod *Tertullian.* (*l. de Anim. c. 5. p. 682.*) ipſi tribuit ipſam animam poſt mortem corpori adhere aſſerunt. *Th. Campanella* (*l. 4. de Senſ. Rer. c. 9. p. 298.*) Caloris innati reliquias ex orco reduxit; expirationem caloris inſiti *Marc. Anton. Ulm.* (*Phyſiol. Barb. Hum. ſ. 3. c. 5. p. 243.*) caloris humidi non quidem vitalis, ſed elementalis (*Diſſ. de Pilis. p. 113.*) *Joh. Riolan. Hier.* verò *Cardan.* (*c. l. p. 516.*) Calorem præternaturalem. Sed neque animam, neque animæ reliquias,

nec

nec calorem innatum, præter naturalem (quem quomodo in frigidiſſimo quæres & invenies) dudum *ſupra* (*Diſſ. general. ſ. 1. de Cadav. §. 136.*) ex eſſe juſſi. Detur ille ad tempus, quantillum erit, vix aliquot horarum, aut unius noctis aut diei. Animæ reliquiæ ſi ineſſent, alia quoque membra (calefacerent &) moverent, *cum Tertulliano (c. l.)* concludo, quin & *ex eodem (c. l. p. 683.)* ſubjungo: Mors ſi non ſemel tota eſt, ſi quid animæ remanſerit, vita eſt; non magis miſcebitur vitæ mors, quam diei nox. Et quid poſteà? Quomodo cadaver, dum corrumpitur, ſcintillulæ illæ relictæ ſufficienter & ſoli capillorum capillorum incremento micabunt? Si inter vitæ alicujus ſigna ſunt expulſio & motus, quomodo expulſiva potentia, ubi non augmentativa, retentiva, motiva, quæ tamen eodem modo animæ præſentiam comitantur, ingenioſè quærit (*im Würg-Engel. qu. 180. p. 247.*) *Ludovic. ab Hornig.* Ad calorem putredinalem recurrit *Gregor. Horſt.* (*l. 1. Epiſt. Med. ſ. 5. p. m. 387.*), ſed qui nullorum virium, quin imò nullus ferè eſt. Pilos creſcere, ſicut muſcus creſcit ſuper lapidem, ex aëris concretione non accuratè divinare *Joh. Riolan. (c. l. p. 113.)* mihi videtur.

§. 29.

Excrementorum copioſam in cadavere productionem, quam *cum Ariſtot. & ejus Expoſitore Joh. Philopono Fort. Licet. (l. 2. de Quæſit. per Epiſt. p. 51.)* ante quem eadem *Paracelſo* (*l. 2. de Nat. rer. p. 888.*) mens fuerat, in medium affert, quæ affatim nutrimenti pilis ſuppeditare creditur, Ridicula quidem & vana ratio. Cadaver non generat excrementa, ſed diffluit in ſaniem & fit excrementum ipſum deteſtabile. Vid. *Hieron. Mercurial. (l. 1. de morb. Cutan. c. 3. p. 13.)* Præterea quod ad pilorum auctionem non modo neceſſaria excrementorum copia, verum etiam vis (attractrix, concoctrix &) expultrix (quam quidem pro ſtabilienda ſua ſententia cur maculæ peſtilentes poſt mortem effloreſcant *alibi tr. de Macul. peſtif. c. 8.* adduxit & approbavit,) requiratur, quæ in corporibus mortuis non adeſt. Quaſi verò egerit his *Georgius Entius* (*Demonſtrat. Circul. Sangu. Digreſſ. 3. p. 77.*) prudens Natura noxios humores retineat? aut facultas poſt obitum, ceu nova phœnix, vegetior reſurgat? aut Atropos expultrici magis, quam retentrici benigna ſit, ut illa ſola poſt funera ſuperſit? Aut tandem facultas aliqua ſine Anima eſſe poſſit, à qua tamen omnino dependet? Profectò æque radii ſolares fuerint absque ſole.

§. 30.

Accuratiſſimus Hermann. Conring. (Diſſ. de Hab. Corp. German. Cauſ. p.

 143.)

143.) ſequentia ſuggerit: Veriſſimum eſt, quod *Ariſtoteles* notavit, ipſis pilis congenitam eſſe vim aliquam caloris, qua ſe amplificant & nurriunt. Stirpis enim alicujus inſtar habent: eoque & mortuo animali identidem propria virtute ſolent creſcere. Et hæc quidem ad veritatis ſtateram. Nec *Helmontii* mens (*Tr. Bütler. p. 474.*) à verò deviat, quando vegetativam vitam pilis aſſignat.

§. 31.

Infero inde, pilos neque excrementa corporis, neque partes exiſtere. Prius *ex ſupra dictis* planum evadit; poſterius patet, quia non vita totius, quod partium eſt, vivunt, ſed peculiari vegetabili: Haud ſecus *ut judicat Isbr. de Diemerbroeck* (*l. 3. Anat. c. 2. p. 487.*) atque Moſchus (muſcus) vel Herba aliqua, ut polypodium in arbore creſcens, (quamvis ad complementum Arboris non faciat, ſicut pili ad complementum hominis) ſeparatam & diverſam ab arbore vitam vivit, licet ex Arbore viva nutrimentum ſuum deſumat: vitæ diverſitas ex eo patet, quia mortua Arbore adhuc vivit & creſcit, quousque vel ex mortua arbore, vel aliunde conveniens nutrimentum habere poteſt. Sic etiam pili, quousque è corpore vel vivo vel mortuo conveniens nutrimentum ipſis confertur, ſuam vitam peculiarem vivunt, & ad juſtam magnitudinem increſcunt: quam vitam reliquis partibus non eſſe communem docet illud, quod mors pilis non ſit communis cum reliquis partibus, quippe ablata anima moriuntur omnes partes eadem anima animatæ, ſed non pili, utpote quos diu poſt hominum mortem vixiſſe & increviſſe multoties obſervatum eſt. Unde liquet illos non eſſe communi cum cæteris anima animatos, neque talem vitam vivere, qualem vivunt reliquiæ partes.

§. 32.

Quamvis ſint, qui in hoc diſcurſu animadverſionem mereantur, & alibi vindicanda, nihilominus ſi præſentem theſin reſpicias, pilos non eſſe corporis partes *Isbrandi Diemerbroeckii* aſſertum amplectendum cenſeo, cum capillorum poſt mortem argumentum id perſuadeat quam maximè. Unicuique interim pilo cum *Arn. Senguerdio* (*Oſteol. Corp. Hum. c. 1. p. 3. & l. 6. Introd. ad Phyſ. c. 1. p. 466.*) ſuam tribuo animam, & quidem cum *Diemerbroeckio* (*c. l. p. 480.*) & *Aliis* (*Vid. §. præc.*) vegetantem, non advertens *Rod. Caſtrenſis* ſententiam, quæ (*l. 3. de Meteor. Microc. c. 9. p. 114.*) pilos pro vivis habere ſuperſtitioſum declaravit; & pilos etiam viventibus mortuos declararint *ex Syneſio Hadr. Jun. & Joh. Anton. Lindan.* quos (*l. 1. Exerc. Anat. 2. §. 121. p. 104.*) allegat *Præceptor, Joh. Theod. Schenck.* jam *Bonaventuram Durandum* pilis animam propriam ſola vegetandi facultate

tate præditam dudum tribuiſſe, hocque defendere *Conimbricenſes Gisb. Voët.* (*p.1. Diſp. Select.p.769.*) mentionem facit, iisque ſe aggregat. Sicuti autem anima nunquam magis aut minus admittit; Ita nec animæ eſſentia permittet, ut peculiaris anima ſingulari parti tribuatur, ut rectè concludit *Collega Noſter Dn. D. Joh. Graba* (*Elephogr. ſ. 4. c. 1. p. 85.*) Add. *Th. Bartholin.* (*l. 4. Anat. Reform. c. 1.*) Et ut paucis me expediam, aſſero: *Capillos & pilos in corpore humano & brutali eſſe vegetabilia ſ. plantas ornamenti potiſſimum gratia eidem à ſummo Conditore concreatas.*

§. 33.

Luſus verborum non mihi curæ. Anatomiæ eſſatæ conditori Paracelſo, qui metaphoram Microcoſmi, in ipſam veritatem, *judicante J. B. Helmontio,* (*Tr. inventio Tartar. n. 15. p. 192.*) transſumſit non lito, nec procis Paracelſicis, qui hanc *Helenam* aut *Penelopen* amplexi, Macrocoſmum conſiderantes, quicquid ille complectitur in homine tanquam Microcoſmo demonſtrare ſatagunt, quos ſecutos etiam eſſe quosdam è Galenicis, inter quos *Fr. Tidicæus,* (*Tr. Microcoſm.*) cum *Aliis,* quos citat *Noſter Phil. Jac. Sachs.* (*Ocean. Macro-Microcoſm. §. 2. p. 4.*) Comparat *citatus Tidicæus* (*c. l. Tr. 7. p. 437.*) pilos vegetabilius, ſed cum Analogon vera Phyſica & Medica ſcientia ignoret, *cum Helmontio* (*Tr. imago fern. impr. maſſ. ſen. n. 7. p. 91.*) nudam lubens Phyſicam aſpicio ubique, non ſanè figuras, aut vires moventes applico naturæ: Analoga devito quantum poſſum, ut & locutiones Metaphoricas. Exclamo *cum Eodem* (*Tr. Inventio Tartari n. 18. p. 293.*) Faceſſent è natura ſenſus allegorici & morales. Natura pertractat Entia, qualia revera & actu ſubſiſtunt in entitate ſubſtantiali ac profluunt à radice ſeminis usque in Tragœdiæ Epilogum. Nec aliam interpretationem admittit, quam per fieri & eſſe ex cauſis ordinatis. Qui per Analogiam docent ſumunt ſibi tanquam probatum, quod probandum erat. Benè igitur *divinus Senex noſter* (*6. Epidem. ſ. 7. n. 49.* quod & *Galen.* (*in Comment. 4. aph. 2.* allegat.) optimis Medicis ſimilitudines imponunt, & difficultates pariunt. Vera igitur vegetabilia pilos aſſero, nullo ad analogiſmum, metaphoram aut comparationem reſpectu habito.

§. 34.

Ne novum Lectori Paradoxon obtrudere videar, antiquiorum venerabili autoritate & modernorum aſſenſu in natura fundato hoc muniendum erit aſſertum. De Hippocratis mente ſecuros nos eſſe jubet ea, quæ de radicibus pilorum *infra* (*§. 39.*) dictitavit. Επιφύματα *Galeno* (*l. 2. de Temperam. c. 5. & l. 11. de Simpl. Facult. c. de Ovis p. m. 1008.*) lana & pili, cui aſſenſum præ-

 buit

buit *Caſp. Hoffmann.* (*l. de Part. Corp. Hum. Simil. c. 19. p. 120.*) cui ſubſcripſit *Franc. Gliſſon.* (*de Part. Contin. c. 8. p. 47.*) Galen. Præterea pilorum & è terra naſcentium eandem eſſe generationem (*l. 2. de Temper. c. 5. & l. 1. de Compoſ. Med. ſec. loca p. 433.*) cenſuit, quem fruſtra carpit (*Paradox. Concluſ. 40. p. 151.*) *Laur. Joubert.* Aſpiſce, *diſſerit Tertull.* (*l. de Carn. CHRISTI p. m. 22.*) ut Muſcos, & comam ut ceſpitem. Sunt, qui pilum nil aliud eſſe, quam plantam *Joh. Argenter* (*in Galen. Art. Parv. Comm. 2. p. 454.*) Pilus quid aliud quam planta? Subtilitatum Architectus & Cenſor (*Ep. 114. ſ. 3. p. 437.*) pronunciat. Quod in terra plantæ, frutices & arbores, hoc in homine pili, *juxta Joh. Fien.* (*l. de Flatib. c. 3. p. 12.*) Sanè id quod in meatibus, ſ. poris cutis impactum eſt, radici alicujus herbæ in terra hærentis aſſimilari poteſt, quod verò ex cute extat velut ipſi herbæ, aſſerit *Caſp. Bauhin.* (*l. 3. Theatr. Anat. c. 2. p. 263.*) usq; adeò pili ſe totos implantarum familiam dedunt *Fr. Gliſſonii* (*c. l.*) fatum eſt. Pili jure meritoque dici debent partes corporis Zoophytæ. Cutis ſolum; Pilus exiſtit planta. Hinc à me pili vocantur Animali-Plantæ, ſ. Plant-Animales, *Marcus Anton. Ulmus* (*l. 3. Phyſiol. Barb. Hum. p. 256.*) prodidit. De convenientia Plantarum cum pilis *Albert. M.* (*l. 29. de Animal. c. 7. f. 161. a.*) *Franc. Tardinus* (*Tr. 7. de Microcoſm. p. 437. & 444.*) & *Phil. Jacob. Sachſius noſter* (*Ocean. Macro-microc.* §. *13. p. 12.*) *Joh. Tardinus, Disquiſit. Phyſiol. de Pilis p. 253.*) Capillorum defluvium defrondationi arboris comparavit & *Ariſtoteles* (*allegante Hadr. Junio Comment. de Com. c. 11. p. 426. docuit l. 5. de Gen. Animal. c. 3. p. 1340.*) id eſſe ait in homine calveſcere, quod in Avibus depenneſcere, πτεροῤῥοεῖν in foliis. Caſtaneta calveſcere, *Columella* (*l. 1. de R. R. c. 33. p. 430.*) docuit. *D. Andr. Rivinus,* (*ad Diacont. l. 1. Hexaëm. v. 228.. Sirmondi* lectionem recenſens,

Surgunt in meſſe capilli,

iſta ſubdidit; Quaſi cum totus homo è pulvere tetræ productus & proſatus: ut aliæ fruges in ſummo pro ſpicis & ariſtis capillos demetendos protruſerit. Conſiderate (*tradidit P. Bellonius de Negl. Stirp. Cult. Probl. 7. p. 23.*) arbores certo temporis ſpatio folia abjicere, non ſecus ac animantes quadrupedes & bipedes, quarum illæ pilos mutant, hæ plumas atque etiam ſerpentes exuvia. Aridæ quercui Andronici Calvitiem (*l. 2.*) æquabat *Nicetas Choniates.*

§. 35.

E Recentioribus hoc Argumentum plenius pertractavit *Honoratus Fabri, Philoſophus ingenioſiſſimus, qui* (*Tr. de Plantar. Generat. l. 3. Proem. p. 93.*) tres plantarum ſpecies fecit, unam earum, quæ in terra creſcunt; alteram, qui in

ipſis

ipſis plantis; tertiam, quæ in animalibus, ut ſunt pili (eorumque ἀνάλογον aculei in Erinaceis, ſquamæ in piſcibus, *de quibus Ariſt. l. 5. de Generat. Animal. c. 3. p. 1339.*) cornua, pluma & ungues. De Pilis quod ſint plantæ ratiocinatur, quia ipſis competit definitio plantæ, quando illam definit (*l. 1. Definit. 2. p. 2.*) corpus vegetans non ſentiens, h. e. cui præter qualitates elementares unum vegetare competit. Potentia autem vegetativa ipſi eſt, qua corpus aliquod nutritur & creſcit per intus ſuſceptionem &c. (*c. l. Def. 1.*) Applicat id ad plumas Avium (*l. 3. Propoſ. 10. p. 98.*) & pilos (*Propoſ. 14. p. 103.*) Nempe creſcunt, *inquit*, ab intrinſeco per intus ſuſceptionem. Sunt enim pilis ſua organa (*Vid. mox dicenda de Radicibus* §. 37.) ſui ductus atque meatus, quibus alimentum traducitur atque percolatur. Cuncta hæc adhibito exquiſito microſcopio facilè obſervabis. Hos præterea non nutriri (rectius augeri) per juxta poſitionem amplius probat, (α) quia ſi hoc eſſet nota pilo inuſta ab extremo apice ſemper æquè diſtaret. (β) Pilus verſus apicem non decreſceret, ut plantæ verſus extremum ramum minuuntur. (γ) Quia pilus proportionaliter creſcit. Pilos tandem non vivere Anima totius, philoſophatur (1.) quia creſcunt poſt mortem animalis, (Vid. §. 20.) (2.) quia anima ſentiens corpori ſentienti minimè ineſt, alioquin ubi eſſet ſenſus. (3.) quia ubi tonderetur mutilaretur animal, quod ridiculum.

§. 36.

Cur verò Pilos plantas vocat excrementicias? Quod pilus excrementitia ſit planta, vel ex eo probatur, quod ſucco excrementitio nutriatur. Ex excremento tertiæ concoctionis craſſiori ortum pilorum deduxit *Galenus* (*l. 1. de T. S. c. 17. p. 342.*) *Ariſtoteles* ex excremento naſci pilos paſſim, comprimis (*l. c.*) & pilorum abundantiam & hirſutiem copiam excrementi indicare (*c. l. l. 4. c. 5.*) profeſſus eſt. Quocirca forſan *Syneſius* (*l.* περὶ Φαλάκρας *cit. Hadr. Junio comm. de Coma c. 4. p. 364.*) Crines ſunt quisquiliæ & glumæ animantis, ac putamina quædam fructuum Naturæ ludibria, & imperfectæ materiæ ſuffrutices. Inde *Timoth. Polus (l. 2. Epigr. 129.)*

Excrementa pili ſunt. Tu vir purus es ergò,
Cuncto eſt Calve tuum non ſine crine caput.

Sed excrementi nomine ludere *Ariſtotelem*, Ejus commentarios inſpicienti facilè erit obvium. Nec ob nutrimenti qualitatem pilus excrementicia planta accuratè vocabitur aliàs & Triticum, & Hordeum, & Secale leguminibus &c. eodem titulo eſſent mactandæ, quod agros ſterquilinio pinguiores reddimus, & ſtercoramus, ut ſemina felicius germinent & incrementa ſumant. Et Animal

mal illud Veneri & Minervæ inviſum & exoſum porcum excrementicium idcircò vocandum cenſebimus, quod omnis generis excrementis & cibis abſurdis veſcatur alaturque? Quicquid excrementis alitur, non excrementis propriè dictis alitur, ſed ſucco laudabili & nutricio, qui ſub Excrementorum Schemate & larva latet. Nec dum confectum eſt, excrementa pilis in alimentum deſtinata, ut mox dicenda evincent.

§. 37.

His ita ſe habentibus non mireris, ſi â Poëtis ac Oratoribus Arboribus Comam, Cæſariem, Crines, Capillos, Capillitium tributum legas, ſi Sylvas comatas, montes intonſos &c. dictos. Loca varia ex his collecta ſuggerent *Andreas Senfftleben* (*in Not. Philolog. ad Phaſel. Catull. p. 44. 45.*) *Conrad. Tiburt. Rango*, (*l. de Capillament. c. 5. p. 71. ſq.*) *cum Aliis.* E Medicis Poëtis ſaltem audiamus *Stephan. à Caſtro, qui* (*in Carm. Tr. de Meteor. Microcoſm. Præfixo*) hunc in modum poëtatur.

Non etiam nemora, & denſis loca conſita plantis
Deeſſe putes homini, videas herbeſcere crines,
Radices agere, & tenues emittere in auras.

Huc reſpexiſſe videtur Ovidius, quando (*l. 4. Metamorph. v. 659.*) metamorphoſin Atlantis in mortem deſcripturus canit:

Quartus erat mons factus Atlas, nam barba Comæque
In Sylvas abeunt.

Et de Daphne (*l. 1. v. 550.*)

In frondem crines, in ramum brachia creſcunt.

De Hyſtricis ſetis *Claudian.* (*Epigr. 2. p. m. 76.*)

Stat corpore toto
Sylva minax, jaculisque rigens in prælia creſcit
Picturata ſeges.

Pendulam Sylvam barbam prolixam *Suſibiani* argutè vocat *Adrian. Scord.* (*Poëmat. p. 63.*)

§. 38.

Seminibus certis gaudent plantæ, è quibus progerminant. Haud aliter pili. Valet & hic illud: Quicquid fit ex ſuo ſemine fit. Illud quamvis inviſibile ſit, nullum tamen idcircò non eſt. Superadditur ſemini humano talis odor fermentaceus; qui concretus, atque denſiori aura ſaltem perfuſus vegetat, ut argute *Helmont.* (*Tr. Magn. Oportet n. 2. p. 121.*) Experimentum proſtat: Si caper ovem ineat, aut aries capram in fœtibus lana & pili multum ab illis differunt

runt, quando aries capram, & caper capram imprægnavit. Clarius iſta ſemina in avibus oculis ſubjiciuntur. In plumarum namque exortu primò obſervavit *Guilh. Harveius (de generat. animal. Exerc. 56. p. m. 236.)* quaſi puncta quædam in cute, poſteà verò plumulæ (veluti è terra herbæ) excreſcunt, tandemque explicantur & totum corpus circum veſtiunt, contraque aëris inclementiam tutantur.

§. 39.

Radice gaudent ut plantæ, quod jam olim aſſeveravit *Hippocrates (l. de Nat. puer. p. m. 21.)* & poſt hunc *(l. 3. hiſt. animal. c. 11.) Ariſtoteles.* Ῥίζων inde pili *Hippocrati* dicuntur. *(c. l. p. 194.)* Qui calveſcunt, *(pergit. p. 195.)* ii ſanè phlegmate redundant, quod per coitum in eorum capite agitatum & & incaleſcens in ſummam cuticulam illapſum pilorum radices exurit, ita ut pili effluant. Humidi autem ob eam cauſam non calveſcunt, quod neque vehementius moventur, neq; phlegma in coitu incaleſcens pilorum radices exurat. *Wo keine radices ſint, da wächſt kein Haar,* dictitat *(Chirurg. magn. Apocr. de vulner. p. 553.) Paracelſus.* Pili præciſi à radice creſcunt, non pennæ, neque alæ inſectorum, *Hieron. Cardan. (l. 8. de variet. rer. c. 40. p. 518.)* annotavit. Quid verò in pilo ſit radix, nemo, quod ſcio, exactè expreſſit, præter unum Reinerum Solenandrum, qui eandem delineare *(S. 1. Conſil. Med. 1. p. 1.)* his tentavit verbis: Non illud eſt album, quod in extremis nigris pilis circumnaſcitur, quia hoc non extruditur, ſed in ipſo poro hæret pituitoſum quoddam, ac veluti pilo tranſeunti viam & commeatum præbet. Percurras animo varios vaſorum in corpore noſtro divaricationes, quibus diligens & ſollicita Natura ſemper aliquid apponit, glandulas, pinguedinem, aut ſimile quiddam, quo hujusmodi vaſorum divaricationes tutius abſcedunt. Eodem modo hæc viſcoſitas adnata videtur pilo. Scio, *pergit,* quod eundem uſum non præbeat, neque data opera Natura eò ſupponit, attamen meatus nonnihil offarcit, ac pilum magis ne excidat, retinet ac firmat. Quod verò radix non ſit, ſic agnoſcas non in omnibus pilis reperitur, neque in quolibet corporis loco, ſed ſolum ubi cutis craſſiuſcula eſt. Prætereà in Exanthematis, Pſydraciis, Favo, manantibusque capitis ulceribus, ſi pilum extrahas, ſtipatam admodum ejus imam partem invenies hac materia. Conſpicies ſtatim ſubſequi & emanare humidum, quod utplurimum ei ſimile, quod nullo modo pilis materiam præbere, confiteare neceſſe eſt. Invenies quoque hoc album non extremum eſſe in pilis, neque earum partem, quod radix tamen eſſe debet. Nam vel unguibus, vel cultello potes pilo, quem ambit, illæſo abradere. Taceo, quod omnes o-

 mnium

mnium pili (hac exiſtente radice) albidi conſpicerentur, aut ſaltem ſubpallidi, nam ferè ex his coloribus unum ea materia referre ſolet. Sed quænam igitur, *quærit demum*; eſt pilorum radix? Ea ſanè varia eſt, in quibusdam ſubnigra, in aliis pallida, in plerisque fuſca: nonnullis copioſa, quibusdam pauca: aliis vix conſpicua. Hæret extremo pilo glutinoſa, putares muſcæ excrementum; in calidis & ſiccis copioſior eſſe conſuevit, in quibus picem nigram, vel bitumen illud, quod Judaicum nominamus, colore & lentore ſuo utplurimum repræſentat, quod ſi extractum pilum chartæ, aut alicui corpori injicias, ita pertinaciter hæret, ut vix excuti ſe patiatur. *Hactenus Solenander.*

§. 40.

Verum enim verò pars illa glutinoſa non eſt radix, ut quidem *Reiner. Solenander* ſúſpicatur, ſed humor lentus pili radicem, tanquam vagina ambiens, & forſan etiam nutriens. Non ignotus fuit lentor ille *Archi-Philoſopho* (*c. l.*) dum ſcribit: Habet genus quodque pilorum ad ſuam radicem lentum quendam humorem, quo protinus, ubi evulſum eſt, ſi qua leviuſcula tangat, adhæret, ut ea trahere poſſit tenacius. Circa radicis ſtructuram ſ. texturam hactenus curioſè occupatum inveni neminem. Geniculatas radices reperit *David Græbner. (in Med. vet. Reſtitut. c. 50. 363.)* Bulbulum vocavit *Joh. Veſling. (Syntagm. Anat. c. 13. p. 105.)* & *Isbrand. de Diemerbroeck. (l. 3. Anat. c. 2. p. 480.)* Nec forſan ineptè, cum à bulbi figura non multum diſcrepent. Cur igitur *oculatiſſimus minutiarum naturalium contemplator Anton. de Leewenhoeck (p. 2. Anat. & contemp. p. 32. 33.)* radices has non viderit, miror, adeoque negarit crines plantarum more pullulare, ſed creſcere propulſione quadam, ut quæ pars hodiè intra cutem & veluti radix eſt, poſt dien unum & alterum extra cutem ſit protruſa. Hic Crinis, *pergit*, ex cute proveniens in omnibus ſuis partibus eſt admodum humidus, ac ſtatim humor ille evaporare incipit. Et hæc forſan cauſa eſt, ut illis, quibus tenerior & mollior & levior eſt crinis, caput pinguedine & oleoſitate quadam perfuſum, comprimis circa cutem videatur. Aliter de productione pilorum ejusque Radicum *Franc. Gliſſonius (de partibus continent. c. 8. p. 49.) Philoſophatur:* Materia ſpermatica imperfecta & excrementicia, (è qua pili) ſimul ac ad cutem appellit, ibidemque concurrente cutilæ denſitate retinetur, quaſi ovum quoddam conficit, (cur non bulbulum?) formationemque aggreditur. Radices primò agit, mox conſimilem ſuccum ad ſe attrahit, hinc augetur, demum erumpit, ut ſata è ſua Terra.

§. 41.

Ut igitur plantæ per intus ſuſceptionem, adeoque verè nutriuntur & augen-

augentur; ita & pili. Poros cutaneos excipiunt glandulæ, & has arteriarum extremitates, quibus paſſim immiſcentur papillæ nerveæ, nervorum propagines, *inquit Henric. Gevrit. von Herfeld (p. 2. Philoſ. Hom. c. 10. §. 333. p. 335.) Adde Fr. Gliſſon. (c. l.)* venas addit *Highmor. (c. l. p. 201.)* horum munus non eſſe adducere, ſed abducere, recordatus. Pilos aliquem venarum plexum habere, *Honorat. Fabri (l. 3. de Plant. propoſ. 11. p. 100.)* argumento à Plica Polonica deſumto probat, qua de cauſa motus forſan *Caſp. Hoffmann. (l. de part. ſim. corp. human. c. 19. p. 114. & l. 2. Inſt. Med. c. 29. §. 2. p. 65.)* Sanguinem capillorum nutrimentum fecit. Cum his igitur communicat pilorum radix filamenta ſua undique porrigens, quibus ſuccum appropriatum ex ſuperfluitate alimenti à nervis eò delati, *juxta Gliſſon. (c. l. §. 19. p. 56.)* attrahit & concoquit, ut decernit *Nathan. Highmor. (l. 3. Corp. hum. Diſquiſ. Anat. p. 1. c. 2. p. 200.)* Materiæ iſtius genium dudum *ſupra (§. 17.)* expoſui. His addo facultatem illam ridiculè ſatis dici *ap. Herfeltum (c. l. §. 326. p. 339.)* pilificam, æquè ut animæ vim pilificam animæ ſpecificæ effectum, ſuccum quidem illum introduxit *(c. l. p. 199.)* Highmor. Et nomine ignotum pronunciat Idem in ſanguine tamen & corpore diſperſum aſſerit. Paucis, hujus naturam & conſiſtentiam *ſupra (§. 14.)* delineavi, ubi etſi eundem oleoſum & pinguem reputavi, minimè tamen *Realdo Columbo (l. 13. de re anat. c. 7. p. 470.)* pilos à pinguedine trahere ſuum alimentum aſtruenti. Si hoc, cur in tabitis & emaciatis, quibus oſſa & pellis ſunt mira macritudine largo proventu fruticarent. Nec ſolum materiam iſtam pinguem & oleoſam promulgavi, ſed & gummoſam & terream, aduſtam non nihil *addidit (c. l. c. 9. §. 10. p. 78.) Franc. Gliſſonius*, &, ut paucis me expediam, ſeroſam ſed coagulatum, & glutinis inſtar compactam. In tale namque gluten lympham & ſerum non ſolum aëri (& igni lento) expoſitum coaleſcere, vel ſanguis V. S. emiſſus evincit, ſed & leni calore faceſſere verum conſtat. Et hæc cauſa eſt cur in puerili ætate Eunuchi facti neque in pube, neque in mento pilos habent, leveſque toti ſunt, contra vero viri Eunuchi facti barbam ſervant, quod *Petr. della Valle (p. 2. itinerer. Epiſt. 5. p. 232.)* annotat *Ariſtotelisque* ſancito *(l. 5. de gen. animal. c. 3.)* contradicit, qui ſpadones pilos, qui poſteà gignuntur aut non producere, aut amittere, ſi fortè habeant, docuit. Temperamenti namque maſculini calidi in fœmininum frigidius tranſmutatio, & coacervatio ſeri in ſanguine aquoſioris, gluten illud adeò temperat & aqueum reddit, ut pilorum nutrimento officiat. Non igitur in cutis rareſcentiam *cum Hippocrate (l. de Nat. puer. p. 21.)* oculi convertendi, ſed quod Spado-

nes, *ſecundum Ariſtot.* (*c. l.*) in fœminas ſint mutati: virili ætate autem quibus caſtratio contigit, temperamento virili jam confirmato talibus mutationibus minimè obnoxii. Barbam à teſtibus (maturis *tr. ignot. act. Regiminis n. 42. p. 270.*) generari à viro *Helmont.* (*c. l. n. 38. p. 269. & n. 47. p. 272.*) ob ignotam actionem regiminis inculcat, quod alibi forſan diſcutitur.

§. 42.

Cerebrum capillis nutrimenta ſuppeditare olim creditum, & forſan creditur adhuc. Comæ quoque alimenta de cerebro, *ſcribit Tertullian.* (*l. de Anim. p. 682.*) quod aliquandiu (poſt mortem) durare præſtat ſecreta nutritio. Denique etiam in viventibus pro cerebri ubertate vel affluit capillago, vel deſerit. Cur in Capite dives pilorum proventus ubi diſquirit *Ariſtoteles* (*c. l.*) Cerebrum quod humidum & frigidum eſt, largam humoris nutritii copiam ſuggerere nullus dubitat, cui & *Caſp. Bauhin.* (*l. 3. Theatr. Anatom. c. 2. p. 264.*) aſtipulatur. Cranium vapores è corpore in ſublime raptos tanquam cucurbitulam (*ita Hippocrat. l. 4. de morb. p. 58.*) aut Alembicum attrahere, qui per ſuturas exeuntes materiam pilorum generationi ſubminiſtrare, quidam, inter quos *Conſtant. Varolium* (*l. 1. Anat. c. 3. p. 11.*) nominare lubet, addunt. Et cur Spadones non calveſcant, *Philoſophus* dum quærit (*ſ. 10. probl. 56.*) an ideò, quod multum Cerebri obtinent, quod his contingit qui rem Veneream non agunt. Semen enim labi per ſpinam è Cerebro videtur. Præterea Cerebrum ea, qua pollet, exuberante humiditate haud omninò excrementoſa radices ipſas pilorum, ne exareſcant, irrorat jugiter, accedente præſertim naturali caliditate humidum terminante non acri, ſed benigna, qualis eſt in habitu Eunuchorum, ut decidit *Joh. Benedict. Sinibald.* (*l. 3. Geneanthrop. tr. 3. c. 6. p. 323.*) Quod ſi humitate excedat Cerebrum (μάλιςα ὑγρὸν) calvities ſuccedit, & in occipite quidem primum, cum in patre priore Cerebrum, juxta *Ariſtot.* (*l. 5. de generat. anim. c. 3.*)

§. 43.

In medium proferunt hæc, ſed ſine ratione. Quid namquè cerebro cum pilorum radicibus commercii? Mennynges, cavitas inter Cranium & Mennyngum par, cranii galea ejusque διαπλοή, ſeu duplicatum cum Pericranio communionem ſufflaminant. Vaporibus nihil evinces, cum nihil per ſe vaporotenus ex internis partibus ad habitum deferatur. Per ſuturarum commiſſuras perpetuò vaporibus Cerebrum depleri, inconſideratè nimis veteres cum multis Neotericorum v. g. *Galeno* (*l. 9. de U. P. c. 1.*) *Realdo Columbo*, (*l. 2. de*

R. A.

R. A. c. 5. p. 30.) *Andr. Laurent.* (*l. 2. Hiſt. Anat. c. 8. p. 124.*) *Conſtant. Varol.* (*c. l.*) *Baſſiam. Lando*, (*l. 1. Anat. Corp. Hum. c. 4. p. 9. & 11.*) *Caſp. Bauchino.* (*c. l. c. 5. p. 275.*) *Caſp. Hoffmann.* (*l. 2. Inſt. Med. c. 6. §. 4. p. 241.*) *Zacut. Luſitan.* (*l. 6. Med. Hiſt. Princ. Hiſt. 4. ſ. 3. p. 936.*) *N. Highmor.* (*l. c. c. 4. p. 204.*) *Guern. Rolfinck* (*l. 2. Diſſ. Anat. c. 23. p. 220.*) *Isbr. de Diemerbroeck.* (*l. 9. Anat. c. 4. p. 220.*) Non hæc Suturarum actio, non hoc finis. Partum in utero, dum adhuc Embryo eſt, mihi ſpectare videtur comprimis, qui ut faciliorem per oſſa pubis, (quæ non à ſe mutuo ſecedunt,) tranſitum obtineat, os frontis & occipitis mollibus, latis, laxis, flaccidisque vinculis, ſuturis atque commiſſuris colligantur, ut *Volcher. Coiter.* (*l. de Oſſ. inf. c. 2.*) & ex Eo *Theod. Kerckring.* (*Oſteogen. Foet. c. 2. p. 217.*) loquitur. Poſt partum ubi oſſa duriora & denſiora, ſuturæque combinantur ad Mennyngis ſuſpenſionem faciet. Cum in craſſa membrana cerebrum undiquaque ambiens pondere ſuo ejus dilatationem impedire poſſit, natura remedium anxiè quæriens huic incommodo, ut cerebro liberum ſpatium ſuum & ventriculis ſua cavitas relinqueretur, membranam hanc ſuturis alligavit, probè judicat *Præceptor poſt fata collendus, Rolfinck.* (*c. l. p. 321.*) Ita arctè autem ſeſe diviſionibus illis in oſſe capitis, membrana illa ſe inſinuat, ut etiam in cadavere ſemiputrido, quod *Varolius* (*c. l.*) obſervavit, non niſi magna cum violentia ab oſſe diſtrahatur. Noto hic ex *Anton. Pachiono, (Diſquiſ. Anat. de Dur. Menning. Fabr. & uſu c. 3. p. 30.)* Duram mennyngem hærere cranio etiam, vel per chordas tantum, (quæ inſtar ligamentorum ſunt,) vel per fibras tenuiores, vel per utrasque ſimul, prout locorum neceſsitas poſtulat. Sed hæc obiter. Quod ſi verò per rimulas ſuturarum fumi iſti & fuligines cerebri alimenta crinibus promerent, promisſiores & copioſiores vel ſolum circa ſuturas cerneremus, cui Experientia refragatur, circa ſuturas etenim præcipuè coronalem & ſagittalem, primò decidunt, & calvities incipit: In occipite verò & circa tempora ubi ſuturæ non ſunt aſpectabiles, ut vapores emittantur, tempus ferunt. Quibus verò ſuturæ prorſus deſiderantur (non quod fœtui, pueris, aut juvenibus non fuerint, ſed quod ætate ingruente coaluerint, earumque coalitus, nullum præſentiæ ſuæ ſignum oculis ſubjiciat, prout *Herodotus* (*l. 9. p. m. 237.*) quod quidem *Reald. Columb.* (*c. l. p. 33. add. p. 35.*) non credit, ut ut ipſe talem calvariam viderit, (*p. 31.*) ſed & *ipſe Ariſtot.* (*l. 1. Hiſt. Anim. c. 7. & l. 3. c. 7.*) ſuo tempore viri calvariam absque ſuturis repertam teſtatur. Id autem non miratur *Andr. Veſal.* (*l. 1. de Corp. Hum. Fabr. c. 6. p. 67.*) ob rationes, quas ibi legere licet. Vidi & ipſe cum *Dn. D. Godofr. Buxbaum*, Ileburgi interemtum, cui iſtæ ſuturæ in

Cranio inconſpicuæ erant. Tales perpetua calvitie deturpari concluſit (*c. l. Highmor.* Nec quos in oſſibus frontis & ſyncipitis notavit *Clopton Havers* (*Ofteal. nov. Diſcurſ. 1. p. 61.*) pori, & quos in Calvaria plurimos conſpicuos, (& ego in præfato cive Ileburgenſi) offendi, theſi ob datas rationes velificabuntur; ut ut illos ille per ſpiracula eſſe conceperit, per quæ vapores nocivi intra cranium exſurgentes & collecti tranſpirent, quod è ſudoribus in fronte facilè & frequenter oriundis concludit: hic verò fumos evaporantes condenſatos in capillos degenerare longisſimos aſſeverat. Et ſi Cæſaries cerebro debet ſuum ortum, unde in reliquis partibus è Cerebro remotis larga crinium ſeges?

§. 44.

Vidi pilorum radices & nutrimentum, arvum ſ. agrum in quo fruticantur agedum luſtremus. Arvum voce *à Galeno* inductus (*l. 11. de U. P. c. 14.*) qui κοϱύφὴν à κϱύπτω quaſi κϱυφὴ, quod pars ea capitis (verticem intelligit,) crinibus tegatur, cum ſit velut arvum piloſum. Hic eſt cutis parenchyma, cujus naturam terream aſſeruit (*l. 5. de Gener. Animal. c. 3.*) *Philoſophus.* Eſt Parenchyma illud propria & immediata pilorum ſedes, decernit *Fr. Gliſſon.* (*c. l. c. 8. §. 13. p. 53.*) in qua radicentur, & è qua nutrimentum petant. Quare ut plantæ, quæ pinguiori ſolo inſeruntur liberalius fruticant; ita pili bullulantes è parenchymate uberiore frequentiores, majores & prolixiores efloreſcunt. Ratio eſt, quia non tantum commodiorem & ampliorem locum habent, in quo radices agant, ſed & alimenta copioſiora ſuppeditantur. Ubi glandulæ *Hippocr.* (*l. de Glandul. p. m. 238.*) aut rectius & verius, licet hanc opinionem abſurdam proclamet *Isbr. de Diemerbroeck* (*l. c. c. 5. p. 488.*) ubi pili, ibi glandulæ, ut mecum concludit *Joh. Riolan.*) *l. 6. Anthropogr. c. 52.*)& *O. Borrich. ap. Th. Bartholin.* (*V. 1. Act. Hafn. obſ. 98. p. 191.*)De cute autem nihil probabilius dici, quam eam eſſe ſubſtantiam glanduloſam, hoc uno à reliquis diverſam, quod præter vaſa capillaria etiam pilorum radices per corpus ſuum habeat diſperſas, mecum opinatur *Nicol. Steno* (*Obſ. Anat. de Muſcul. & Glandul. Specim. p. 42.*) Et iſtæ glandulæ cum ſint minimæ, & non niſi oculo armato ſe exhibeant, miliarium (quod ſint magnitudine ſeminis milii,) nomen retulerunt, ut & acinorum. Materia aut pilorum nutrix humor glandularis *Roſino noſtro Lentilio.* (*M. C. D. 2. A. 2. obſ. 155.*) Miror igitur & demiror cur *Diemerbroeck Joh. Riolan.* refutaturus in pectore, tibiis, femoribus, manibus, mento glandulas reperiri neget, cum cute veſtita glanduloſa deprehendantur. De glandulis cuti ſubſtratis loquitur; ego cum Neotericis de Cutaneis. In capite verò comarum Arvum, *judice Galeno* (*l. 1. de U. P. p. 734.*) natura fecit. Eſt enim pars calidior, ſiccior, (ſic-

citas

tas illa cum grano ſalis accipienda, non quod ſicca excesſivè ſit, aut parum humida, ſed quod humido mucoſo, glutinoſo, unctuoſoquè gaudeat, non humido nimis aqueo, ut ad plantarum, ita & pilorum conſervationem parum faciente, robuſtior,) ſolidior, aſperior, & uberiori parenchymate donata, quam aliæ partes, *Glisſon.* (*c. l.* §. *17. p. 55.*) ratiocinatur. Ita ubi cutis firmior & robuſtior v. g. circa dorſum, è jubis & caudis equorum majores ac hiſpidiores pili efflorèſcunt. (*ib. p. 52.*) Pili iſti è poris cutaneis, & quidem majoribus emergere *Th. Williſio* (*p. 2. Pharmaceut. Rat. ſ. 3. c. 5. p. 462*) obſervatum. In cute ad ſiccitatem prona luxuriant, durabiles tamen præ illis, qui in humidis in longum extenduntur, & feliciter fruticant. Plantæ quæ in terra dura atque arida proveniunt, quemadmodum generationem (radicationem rectius,) habent difficilem multamque poſtulant providentiam; ita interitum habent difficilem. Fortiter enim radicibus ſunt fixæ, continenturque undique & conſtringuntur. Ad eundem utique modum & *Æthiopum* capita parvos quidem, nulliusque ferè incrementi habent capillos, præ cutis ſiccitate, verum non facilè calveſcunt. *Hæc* (*c. l.*) *Galen.* Qui paulo poſt ſubjicit: in lapidem plantæ principium inſeri (ab opifice) omnino non poterat, quemadmodum certe in os pili radix. De plantis *alibi* (*de Plant. monſtroſ.*) commentatus, ad pilos recurro, & ad ſupra prolatam è *Rummelio* datam obſervationem (§. *19.*) in qua etiam pilos in oſſe cranii radices egiſſe oſtendit, benivolum lectorem remitto. Forſan & in poris Calvariæ à *Varolio* & *Cloptono Havers* notatis radicatio illa contingit.

§. 45.

Lynceus ille ap. Amſteladomenſes Profector Fred. Ruyſch. (*Vid. Act. Erud. Lipſ. An. 96. p. 270.*) pilos non ſemper è glandulis cutaneis emergere innuitat, dum in ſcroto vaginulas pilorum plurimas tam productiores glandulis planè deſtitutis ad oculum oſtendit. Tricis his nos ut extricemus, in memoriam revocamus herbarum in Macrocoſmo diſcrimen, quo in bulboſas, tuberoſas, & radicoſas, radicum ratione diſcriminantur. Forſan & hoc in Microcoſmo locum habebit. Bulboſæ è glandulis emergunt, ſuntque fere capiti inquilinæ; tuberoſæ videntur barbæ ineſſe. Quamvis namque glandulæ à primis annis in regione barbæ ſ. mento & labiis reperiantur, & aliqua lanugo etiam in his depehendatur, poſt multos tamen annos hirſutia mento implantatur, barbæque pili duritie & rigiditate præ capitis pilis ſetoſiores offendes. Capillis demum non ſemper, ſi calorem reſpicias cum barba convenit, ut ſæpius rubra barba & nigrum capillitium & v. v. contemplantibus riſum moveat

moveat: Fulcire poterit hunc σοχασμὸν *Dav. Græbneri (Med. vet. reſtit. c. 50. p. 363.)* obſervatio, quando bilorum radices geniculatas ſe vidiſſe teſtatur. Radices reliquas pilorum dicere, ſive extra ſive in corpore conveniet. Hæc mea quidem conjectura, quam curioſioribus examinandam offero.

§. 46.

Cutis igitur cum glandulis miliaribus & poris cum genuinus pilorum ſit ager, non miraberis ſi in cicatricibus nullus pilorum obſervetur proventus. Cutis enim, quæ talis erat, quæ periit, *(effato Galeni l. 3. M. M. c. 5.)* prorſus reſtitui non poteſt, ſed ſimile quippiam cuti; & quod ejus officium ſuppleat, poteſt; non tamen planè cutis. Nec quod in locum cutis ſuccedit cutis videtur, ſed caro quædam calloſa & ſui generis, quod & *Galeno (l. 14. M. M. c. 26.)* non diſplicuit. Rationes ſubjungit, quod denſior cicatrix cute viſu, tactuque cenſeatur, & quod pilos non edat, quod & jam *Ariſtoteli (ſ. 4. probl. 4.)* viſum. Sicut caro, ex concreto à natura, ſanguine fit, *judicat Franc. Peccet. (l. 2. Chirurg. c. 35. p. 268.)* ſic ex denſata & ſiccata ſuperficiali carne cicatrix fit & formatur. Ex eadem ratione etiam pili poſt variolas in capite & barba rariores, inque foſſulis relictis fruticare non valent. Pororum texturæ immutatæ id imputat *Joh. Nicol. Pechlin. (de Habit. & Color. Æthiop. c. 13. p. 146.* De pororum textura, *inquit,* ſolæ cicatrices documento ſunt, quantum ad pilorum efflorescentiam ſ. colorem conferat: Relicti poſt variolarum ferociam nævi non transmittunt pilos, quod textura illa vitiata ſit, & proportione pilorum arctius coacta. In Equis & aliis ubi rudior corii diſpoſitio pilorum vis vehementior, perrumpunt quidem per cicatrices pili, ſed ex nigris candeſcunt ſtrictura & ſiccitate meatuum, quæ callo propria ſic modificante colorem. Plura hic mihi præter pororum texturam immutatam penſitanda videntur. Pororum textura non eſt mutata ſed abolita, carne ſpuria compacta & calloſa ſuaque textura à fibroſa carne planè aliena, cuti corroſæ ſuccedente, neque pororum foraminula admittente. Cutis abeſt, ergo & pori, hisque ſociatæ glandulæ miliares. Contrarium evincit Aſinorum & Equorum pellis deperdita, aut uſtione altius læſa & ſanata pilos iterum protrudens, quod jam ſuo tempore *Ariſtoteles (ſ. 10. probl. 28.)* advertit. Id quod nec ego inficior. Corium brutis his ſolidius & craſſius, inde cuticula ſaltem & ejus ſuperficies atteritur & auffertur, ſalva pororum & glandularum conformatione, quod ſi verò affecta & contuſa carne ulcus ſuboriatur & cicatrice claudatur, ſi attendas cicatricem pilis vacuam deprehendes, quamvis à vicinis pilis tegatur, & depilis non videatur.

tur. Unde verò caloris pili in album mutatio? Strictura & ſiccitas meatuum cum mihi non ſufficiat hariolo opus erit.

§. 47.

Sed cur Equis & aſinis dum mordentur à lupis (lupatos vocant) in cicatricibus non oriuntur pili? quærit *Ludov. Septal. (in c. Probl. Ariſtot. p. 95.)* Pro hujus ſolutione obſervandum, quod annotavit *Plutarch.* (*l. 2. Sympoſ. Probl. 9.*) ubi quærens rationem, ob quam carnes animalium à lupis jugulatorum ſint ſuaviores, inquit, ideò eſſe, quia dentes & fauces illius animalis ardentiſſimæ ſunt. Ita carnes quas tangunt teneriores reddunt, & inde ſuaviores. Ex his colligi noſtri problematis ratio facilè poteſt, eo tempore, quo mordent lupi hæc animalia habere dentes accenſos quam maximè; & quemadmodum adusta tergora brutorum nunquam emittunt pilos, ſic morſuræ factæ à lupis ob immenſum fervorem nunquam emittunt pilos. *Hæc Septalius.* Ego, quod faucibus & dentibus tribuit *Plutarchus*, potius ſalivæ & halitui corroſivo tribuerem, ſuperaddens morſus & vulnerum profunditatem & magnitudinem, ut particulas cutis & carnis rapax illud animal vi à dentibus eruat, & deglutiat.

§. 48.

Quid tandem de plicis è capitis vulnere natis, & *(M. C. D. 2. A. 2. obſ. .p. 2.)* annotatis. Nati hi fœminæ ex loco olim in bregmate vulnerato, quæ cum poſt febrem malignam cum reliquis capillis omnibus ſpontè deciliſſent, absque ullo dolore recreſcentibus capillis loco duorum renatus eſt unus ejusmodi villoſus cirrhus, isque ad trium ferè ulnarum longitudinem terram lambens. Obſcura & imperfecta mihi illa videtur narratio, cum non exprimat an magnas cicatrices poſt ſe reliquerint inflicta vulnera, & an è cicatricibus relictis iſti cirrhi, an è partibus vicinis ſanis & illæſis adhuc progerminarint. Poſterius ſuſpicor, nec vulnera in ſorum protrudenda, ſed aliæ cauſæ nobis ignotæ, cum poſt multos à vulneribus inflictis & conſolidatis annos, cirrhorum γένεσις demum facta ſubeſſe poterunt. Nil conſulit vulnus, diſpoſitio ſanguinis ad plicam omnem facit paginam.

§. 49.

Ut nulla ferè Terræ particula ſecundum naturam glabra, & vegetabilia ubique germinare conſpicis. Ita & tota cutis hominis vegetabilibus microcoſmicis obſita, neque nudum hominem ſtrictè & propriè naſci aſſerere, & hominis præ brutis infelicitatem deflere, pilorum per totius corporis ambitum progerminatio permittit. Pilos ubi non deprehendis, lanuginem vide,

 idque

idque ſi nec dum cognoſces, Microſcopia in ſubſidium voca. Movit id *Joh. Argenterium*, ut ad operimentum ferè omnes, qui ſunt in corpore, pilos factos aſſeveret. (*Comm. 2. in art. Galen. parv. p. 452.*) Toto corpore ſenſibiliter hirſutos miramur Satyros, de quorum exiſtentia evolvendi *Plutarch. (in Sylla p. m. 143.) Anton Sabellic. (l. 3. Ennead. 6.) Albert. Magn. (l. 3. de Animal. c. 4. f. 31. b.) Simon. Majol. (Dier. Canicul. Colloqu. 2. p. 81.) Caſp. Schott. (l. 3. Phyſ. curioſ. c. 2. p. 396.)* Satyri cujusdam ſale conditi, per *Ægyptum, Phrygiam* & *Græciam* portati, ac pro ære oſtenſi mentionem fecit *Helmont. (tr. venat. ſcient. n. 35. p. 21. & tr. Demonſtrat. Thetis n. 88. p. 543.)* Indici iconem delineat *Nic. Tulp. (l. 3. obſ. med. c. 56. p. 283.)* ſed cum in ancipiti ſit, rationem his eſſe declarare non audet *Majolus, Tulpii* homo, qui ſylveſtris dicitur, ad ſimiarum progeniem referendus, huc non ſpectat. Ridiculus eſt, & nugas agit *R. Abraham (Comm. in Geneſ. ap. Edon. Neuhuſ. l. 2. ſacr. ſat. c. 12. p. 221.)* tales imperfectas creaturas aſſerens, quod eos Sabbathi veſpera non abſolverit, qua de cauſa ſanctæ quietis fugientes lucem in intimos ſylvarum receſſus montiumque latibula ſecedunt: unde ad infeſtandos homines circa veſperam revertantur.

§. 50.

Ratione præditos & loquentes toto corpore hirſutos facili negotio ut invenias obſervationum proſtant decuriæ. Eminet inter hos *Eſavus Iſaaci Patriarchæ filius* natu major; toto corpore à prima nativitate hirſutus, adeò ut pelles hædorum lactentium viloſitate referret, quem olim in illuſtri Leucorea inter Monſtra referre non erubuit *Martin. Pohl. (Diſp. de quæſt. An Eſau fuerit Monſtrum? ſub. præſ. M. Nicol. Paſchæ ann. 1669.* hab.) Garamannos populos præter capita toto corpore hirſutos *Pomp. Mela (l. 3. de ſit. orb. c. 8.* deſcripſit. *Alto bellus de Bondanis Hieron. Cardani ſocer.* toto corpore, *Cardano teſte (l. 3. de util. ex adverſ. capiend. p. m. 457.)* videbatur pilis horridus. Infantem ex utero extractum toto corpore hirſutum in Spiritu Therebinthinæ natantem *O. Borrichio* monſtravit *Tamponetta (Th. Bartholin. V. 1. Act. Hafn. obſ. 94. p. 183.)* Alius infantis mentionem propolavit *cit. Barthol. in (Cent. 3. Hiſt. Anat. 38. p. 79.)* Puellam Germanam villoſam & barbatam annos 4. cum dimidio natam Lutetiæ Pariſiorum vidit *Joh. Riolan. (obſ. anat. rar. p. 871.)* Aliam *Antwerpiæ Caſp. à Rejes (Camp. Elyſ. jucund. quæſt. qv. 45. n. 19. p. 544.) Georg. Hieron. Velſch. (obſ. Med. Epiſagm. 96. p. 63.) Petr. Schumacher. (ap. Th. Bartholin. Cent. 2. Epiſt. med. 83. p. 669.)* Conf. *Matth. Villan. (l. 5. Hiſtor. c. 52.) Marcell. Donat. (l. 2. Hiſt. med. mirab. c. 1. p. 81.) Th.*

Bar-

Bartholin. (*Cent.* 1. *hiſtor. anat.* 42. *p.* 68.) *Olig. Jacobæus* (*ap. Eund. v.* 5. *Acti Hafnienſ. obſ.* 103. *p.* 274.). Vidit puerum Hiſpanum ex India advectum, ali parentibus Indicis in Hiſpania natum putabunt, *J. C. Scaliger.* (*Exerc.* 114. *ſ.* 2. *p.* 427.) & candidis pilis tetus tectus fuit, ideoque *Barbet* â Gallis dictus. Hoc nomine vocant villoſum canem Flandri *Walterhund.* Puerum villoſum, quod matri gravidæ imago Johannis Baptiſtæ veſtibus hirſutis induti inſperatò obvenerat, notavit *Petr. Porell.* (*Cent.* 1. *obſ. med. Phyſ.* 58. *p.* 59.) Hiſpanum deprehendit pilis refertisſimum in omni corporis parte, præter quam in facie, & manuum parte, & Veſtalem piloſam *Reald. Columb.* (*l.* 3. *de re Anatom. c.* 2. *p.* 470.) *In Typographo Martino den Schlaper* totum pectus & abdomen hiſpidum, imò & dorſum, præcipuè brachiorum ſuperiora, nec tamen iſti pili præſertim in dorſo ad inferiora vergebant, ut ſolenne aliàs ſed nitebantur omnes verſus ſuperiora in humeris, qua brachia exerebant, tam hirſuta omnia, ut penè urſi alicujus armos ſe videre exiſtimaret, in cruribus verò vix pilorum veſtigium animadvertit *O. Borrich. ap. Th. Bartholin.* (*Cent.* 3. *Epiſt.* 97. *p.* 428.)

§. 51.

Non miraberis Satyros, ſi expendas quemque noſtrum, ſi nudus in locis abſconditis, lucis aut cryptis terræ degat & ad longum temporis ſpatium delitefcat villoſitate Satyrum poſſe evadere. Extat Exemplum *de Joh. Leodienſi à Kenelmo Digby* (*tr. de Nat. corp. c.* 27. *n.* 7. *p.* 315.) communicatum. Hic cum puerulus eſſet infeſtatis bello Leodienſibus, cum parentibus & aliis latebras quæſiturus ſylvis ingenti Ardennæ ſaltui confinibus ſe commiſit. Latebant illic aliquandiu, nec per exploratores certiores facti eſſent, milites quoque adeò timebant, incenſo pago abiiſſe. Quo audito ad ſuas quisque domos rediere, hunc puerulum, cujus phantaſiam, cum eſſet natura admodum meticuloſus, terroris imagines tàm altè inſederant, ut primò celerius quam cœteri in pagum penetraverit, deinde putaverit quemlibet per dumeta apparentem eſſe militem, vocem omnem quam audivit militis cujuspiam vocem eſſe. Hinc factum eſt, ut ſe à parentibus anxiè eum perquirentibus, nomenque illius, quanto potuerunt, cum clamore ingeminantibus abſconderit: qui cum inaſſo labore unum alterumque diem quærendo inſumſiſſent, domum tandem rediere; ipſe annos plurimos in Sylvis tranſegit, radicibus, pomis Sylveſtribus glandibusque victitans. In hoc ſtatu permanebat, donec ingruente inſueti rigoris & aſperitatis hyeme, in qua plurimæ ſylvæ iſtius feræ cibi inoxia peribant, tandem illi audaciam dedit neceſſitas, ut relictis interioribus

Sylvæ penetralibus inclinante jam veſperam dia furtim ſe pecudum gregibus dum pabularentur, adjungere, porcorum præcipuè, inter quos, quod miſerabilis vitæ ſuſtentationi utcunque ſufficeret, colligebat. Detectus tandem & viſus inſuetæ formæ animal videbatur (nudus penitus, niſi quod pilis ferè operiretur) rati ſe Satyrum vidiſſe, aut monſtrum aliquod, tentis laqueis incautus irretiebatur. Et tunc quidem licet loqui penitus dedidiciſſet, humanam in eo naturam ſtatim agnoſcebant. In nemoribus ad Lithuaniæ & Rusſiæ confinia ſitis à venantibus Sylvicolis captus fuit inter gregem urſorum juvenis ſylvaticus, decem circiter annos natus, aſpectu horridus & pilis hirſutus, qui neque rationis, neque loquelæ, imo neque vocis humanæ uſu gaudebat: pedibus & manibus inſtar quadrupedis incedebat: nihil cum homine commune habebat præter externam nudi corporis figuram. Cum autem vultu ſaltem hominem imitaretur lavacri fonte fuit initiatus, & à brutorum grege ſemotus humanæ ſocietatis ipſum primò tædere videbatur; inquietus enim, anxius & ad fugam propenſus erat, quaſi in carcere ſeipſum detineri crediderit: Donec levatis contra murum manibus pedibus tandem ſtare, uti infantes vel catuli ſolent edoctus, & dapibus humanis paulatim aſuefactus, poſt longum tempus cicuratur, & verba quædam rauca & inhumana voce proferre incepit. Interrogatus autem de Sylveſtris vitæ curſu non magis recordatus erat, quam nos meminimus eorum, quæ acta ſunt, quando in cunis vagivimus. Recitat hæc *Bernhard. Connor.* (*Evang. Med. Artic. 15. p. 133. & p. 1. deſcr. Vet. & Nov. Polon. Epiſt. 6. p. 389.*) *Regis Poloniæ, Joh. Sobieſci t. t. Archiater* αὐτόπτης teſtis. Homines agreſtes, commentatur *Fr. Gliſſonius* (*c. l. c. 8. n. 7. p. 51.*) multi ferarum more degentes, quod frigori & inclementis aëris continuo exponantur, tractu temporis pilis inveſtiuntur. Ratio eſt, quia tranſpiratio impedita calorem internum auget, qui materiam aduſtam (vel aliam, generationi pilorum aptam undique ad cutem propellit. Cutis verò externo frigore denſata hanc materiam facilè retinet, quæ ſic retenta in pilos formatur, aut verius lanuginis radicibus in nutrimentum cedit, ut augeatur præter ſolitum in pilos. Addo & hoc naturam de operimentis corporis nudi pro tutela adverſus aëris incommoditas hic non levem inſumere operam.

§. 52.

Mentem ſubit *Nabuchodonoſoris* fatum & Metamorphoſis, qui Monarcha Orbis, qui Monarcha Mundi Melancholia correptus (*Vid. Franc. Valleſ. Sacr. Philoſ. c. 80. p. 462.*) *Valent. Henric. Vogler.* (*Comment. de Reb. Natur. & Med. in S. S. p. 204.*) & ex hominibus abjectus, fœnum uti bos comedit, & rore cœli corpus

ejus

ejus infectum eſt, donec pili ejus in ſimilitudinem Aquilarum creſcerent, & ungues ejus quaſi ungues avium. *(Daniel. 4. v. 20.)* Ita domeſtica animalia, præſertim quæ hyeme ſtragulis cooperiuntur, curtis pilis ornantur, quæ verò foris in agris ac ſylvis victum quæritant, longo ac denſo pellicio inveſtiuntur, iterum tradit, *Gliſſon.(c. l. n. 26. p. 54.)* De *Nabuchodonoſore* ſi regeras, quod ille vixerit in Babilonia, Provincia ut vocatur *Ariſtoteli (l. 3. Polit. c. 2.)* h. e. regione calida, Americanos & Africanos nudi incedentes piloſos non deprehendi. Reſpondet quidem *Vogler.* (*c. l. p. 205.*) Et in illis Regionibus ſunt anni vicisſitudines, & quo calidiores dies fuerint, eò frigidiores quoque plerumque ſolent eſſe noctes. Sed hoc omnem dubitationem non exhaurit. Cum ex decreto divino adeoque θεήλατος morbus contigerit, Θεῖον illud hic potius allegandum.

§. 53.

Hic mihi inferendum videtur, *pergit philoſophari Glisſon. (c. l.)* ſi homo ab infantia inclementiæ frigidi cœli objiceretur, piloſum eum evaſurum eſſe: cumque parentes generant filios ſibi ſimiles, illa diſpoſitio cutis parentum ad pilos protrudendos cuti prolis non minus communicaretur. Quo dato, cauſa cur homines nudi naſcantur? fuerit, quod eorum parentes veſtibus amicti perpetuum vixiſſent. Hinc enim forſan parentum cutis mollior, & ad pilos ſuperficiales proferendos inepta reddita fuerat. Quare conſimilis etiam mollities, laxitas & ineptitudo in cutem prolis derivatur, adeoque fœtus humanus nudus in orbem prodit. Memoriæ obverſatur *Felicis Plateri* (*l. 3. obſ. Med. p. 54.)* obſervatio *Glisſonii* effato claram fœnerans lucem: Erat Lutetiæ vir quidam ob raram piloſitatem totius corporis *Regi (Galliæ) Henrico II.* perchatus, & in illius aula verſatus prolixis admodum pilis totum corpus, faciemque omninò, ſi exiguam regionem ſub oculis excipias, obſitam habens, ſuperciliis & crinibus in fronte adeò longis, ut eos ſurſum, ne viſum impedirent, premere cogeretur. Hic uxore ducta glabra, & aliis mulieribus ſimili liberos cum ea procreavit hirſutos quoq;, qui Duci Parmenſi in Flandriam miſſi fuerant, quos in Italiam unâ cum matre maſculum novem & foeminam ſeptem annorum transportandos hic Baſileæ vidi Anno 1583. & depingendos curavi. Erant facie hirſuta magis maſculus, minus paulò puella, cujus tota regio ſecundum ſpinæ dorſi longitudinem prolixis admodum pilis erat hiſpida. Spectat huc *Caramannorum gens,* cujus non ita pridem (§. 50.) mentio facta.

§. 54.

Facit & huc, quod *Gliſſon. (c. l.) annotat illi Johanni Leodienſi* pilis ſuperficialibus horrido corpore veſtibus induto eosdem magna ex parte excidiſſe.

Idem *Nabuchdonoſori* contigiſſe non vana ſuſpicione teneor. Ita & plantæ hirſutis foliis inviſæ loci varietate hirſutiem deponunt. Cichorium dulce(annotat *Fab. Columna Lynceus in annot. & add. in Nard. Anton. Rechii l. 5. Rer. Med. nov. Hiſpan. c. 47. p. 877.*) in montano natali loco & frigido hirſutum eſt admodum translatum & cultum, Neapoli autem hirſutiem depoſuit, ſic etiam in Sanguiſorba & aliis obſervatur, & maritima Braſſica oleracea. Hoc uno medio alias ſumſiſſe facies plurimas herbas, & inde, diſcrimen emerſiſſe inter herbas ſylveſtres & hortenſes firmiter perſuaſus ſum. Nimiam præterea in pueris inveſtibus capillorum culturam & curam ſubſequis annis calvitiem inducere *Sim. Pauli* (*p. 2. Quadrip. Boton. p. 71 ſq.*) monuit, haud ſecus, ut nimia cultura plantas, *teſte Theophraſto Ereſio*, (*l. 1. de Cauſ. Plant. c. 18. p. 44.*) effœminat & corrumpit.

§. 55.

Patiuntur interdum etiam quædam corporis partes pilorum defluvium: ut ſunt coxæ & tibiæ cum ſine interpoſitione longo tempore ſuis veſtimentis opertæ permanent, ut cuidam *ex Cardinalis Turonii* comitatu accidiſſe vidit *Guilh. Rondelet.* (*l. 1. Meth. Cur. Morb. c. 1. p. 5.*) qui cum pluribus diebus caligas non exuiſſet, tandem ubi voluit deponere, ſimul cum illis pilos illarum partium evulſit citra morbum. Hoc autem accidiſſe credidit *Rondelet.* propter fuliginoſæ ſubſtantiæ retentionem, unde putredinem quandam conceperat; Ego verò attritionem factam cum aliis cauſis mallem in medium produxiſſet.

§. 56.

Barba decet virile mentum. Citiberbes tamen etiam invenias. Ætate *Conſtantini Imp.* Anno 308, puer recens natus *Antiochiæ* barbatus, urbi ingentes imperii mutationes, & ſubſecuta bella domeſtica portendens. Vid. *Ulyſſ. Aldrovand.* (*Hiſt. Monſtr. p. 446.*) Apud *Daphnem* amœnum illud & ambitioſum *Antiochiæ* ſuburbanum *Conſtantii Imperatoris* temporibus infans monſtroſus ore gemino, dentibus cum binis & barba, quatuor oculis, breviſſimis duabus auriculis natus, memoratur *Conr. Lycoſtheni* (*de Prodig. & Oſtent. Chronic. p. 273.*) De alio puero barbato *Spindler.* (*Cent. obſ. Med. 97. p. 172.*) Adde *M. C.* (*D. 2. A. 4. Append. p. 81.*) Pueto ſexto menſe mentum barba inveſtiebat, pubesque tam denſa pilorum; eorumq; longiſſimorum ſegete videbatur, ut prodigio res proxima eſſet. Ex obſervatione *Gerberonii ap. Nicol. Blegny*, (*Zodiac. Gallic. A. 2. M. Octobr. obſ. 9. p. 209.*) Puerum tertio anno barbatum deſcripſit (*M. C. D. 2. A. 4. obſ. 163. p. 318.*) *Jac. Dobrozensky de Nigroponte.* Puer qui-

quidam non procul â monte in *Jura vulgò S. Claude*, ſexto ætatis menſe ſolus incedebat, vix annum integrum aſſecutus, quocunq; vellet progrediebatur, nec faſcias, quibus infantes volvuntur, ferre poterat, anno ſeptimo virili erat habitu ac barbatulus. Vid. *Joh. Bapt. du Hamel* (*l. 4. Reg. Scient. Acad. Hiſt. ſ. 6. c. 6. n. 10. p. 377.*) De puello vix ſexenni bene barbato *Alex. de Inſula* (*Breviar. obſ. edit à Paulino & M. C. D. 2. A. 4. Append. inſert. obſ. 32. p. 203.*)

§. 57.

Ratione ſexus, *ait Caſp. Hoffmann.* (*l. de Part. Simil. Corp. Hum. c. 19. p. 21.*) differentia ferè ſolet eſſe, quod mulieres non barbeſcunt. Cujus rei cauſam invenire non poſſum, quam providentiam Creatoris, quicquid dicant Alii. Quod autem quædam barbeſcant, monſtro ſimile. Eſt *mons Climax Æthiopiæ* ſecus rubrum mare, quo fœminæ prolixis barbis degunt. (*Henr. Kornman. de Mirac. Viv. p. 94.*) Georgianorum fœminæ barbatæ. (*Lambert. Danæus, de Hæreſ. c. 97. p. 593.*) *Phaëtuſæ Pythei* & *Namyſiæ Gorgippi Conjugis* barbatarum hiſtoriam recenſuit *Hippocrat.* (*6. Epidem ſ. 8. n. 55. & 56. p. 297.*) In quem locum vide Commentatores v. g. *Galen.* (*p. m. 297.*) *Fr. Valleſ.* (*col. 734. Anut. æſium p. 301.*) Conf. *Avicenn.* (*l. 3. Fen. 21. tr. 3. c. 26. f. m. 393.*) Viduæ Græcæ *Alex. Benedict.* (*l. 26. de Cur. Morb. c. 4. p. m. 1002.*) Veſtalis *Reald. Columb.* (*l. 1. de re Anat. c. 2. p. 422.*) *Barbaræ Urſinæ* Auguſtanæ *Georg. Phil. Harsdörffer. Lehrgeſchicht hiſt. 68.*) Puellam trium annorum formoſam & pulchram cum barba magna, cui totum corpus nimis hirſutum erat, tuitus eſt *Zacut. Luſitan.* (*l. 3. Prax. Med. admir. obſ. 95. p. 118.*) Plura Exempla deſiderantes evolvant *Job. Magir.* (*Polymnenon. f. 348.*) *Joh. B. Portam.* (*l. 2. Phyſiognom. c. 24. p. 261.*) *Zacut. Luſitan.* (*l. 3. Hiſt. Med. Princip. Prax. qu. 16. p. 467.*) *Caſp. Schott.* (*l. 3. Phyſ. Curioſ. c. 32. p. 482. ſq.*) *Joh. Riolan.* (*obſ. Anat. rar. Anthropol. annex. p. 71.*) *Joh. Rhod.* (*O. 3. obſ. 45. p. 133.*) *Th. Bartholin.* (*Cent. 1. Hiſt. Anat. 42. p. 8.*) *O. Borrich.* (*ap. Eund. Cent. 4. Epiſt. 42. p. 514.*) *D. Sam. Ledel.* (*M. C. Dec. A. 5. obſ. 48. p. 91.*) *Carol. Rayger.* (*in Spindler. obſ. Med. 97. p. 173.*)

§. 58.

Sunt qui tradunt utriusque ſexus participationem habere Numina *teſtatur Servius* (*in l. Virgil. 12. Æneid. p. m. 296.*) nam ut ait *ap. Calvum Acterian.* legendum

Pollentemque DEUM Venerem

ita & *Virgil.*

Nec dextræ errati DEUS abfuit.

quum aut *Juno* fuerit, aut *Alecto*. Eſt autem, *pergit*, in Cypro barbatæ Veneris

neris ſimulacrum, veſte muliebri cum ſceptro ac ſtatura viri, ut putant eandem marem & fœminam eſſe *referente Macrobio* (*l. 3. Saturnal. c. 8. p. 333.*) Venerem igitur almum adorans, ſive fœmina ſ. mas eſt, ita ut alma noctiluca eſt. *Philochorus* quoq;, *addit* (*c. l. p. 334.*) *Macrob.* in *Atthide* eandem affirmat eſſe *Lunam*, & ei ſacrificium facere viros cum veſte muliebri, mulieres cum virili, quod eadem & mas æſtimatur & fœmina. An κακοζηλία aſtuti Dæmonis hic ſubſit, dum DEUM noſtrum, qui ſe modo ſub patris modo ſub matris Schemate & nomine, amorisque conſtantiam nobis pollicetur ſacris DEI viris expendendum relinquo. Quod *Ariſtophani* ἀφρόδιτος vocatur, & hoc ad Græcorum imitationem, qui ὁ θεὸς καὶ ἡ θεὸς dicunt, ſidut ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἄνθρωπος. *Minervæ* bis grandem barbam natam *ſupra* (§. 23.) proditum.

§. 59.

In aliis partibus glabris etiam pilorum germina oriuntur. De Capillis in fronte modo (§. 53.) Exemplum recenſitum, aliud communicat iterum *Fel. Plater.* (*l. 3. obſ. med. p. 555.*) Add. *Excell. noſtrum Roſin. Lentil. p. 1. Miſcell. Med. Pract. p. 198.*) Quamvis vitium ſit in palpebris χάλασις, quia inverſis Ciliis pili intro vergunt, & oculos pungunt, de quo affectu *Aëtius* (*tetrabibl. 2. ſerm. 3. p. m. 66.*) id tamen huc non ſpectat, cum pili non ſint in oculis. Vidit tamen in Eruca fructus Arboris Suſack oculos piloſos *Maria Sybill. Meriana* (*Metam. Inſect. Surinam. fig. & p. 3.*) *Homero* dicuntur *ex Heliodoro* (*l. 3. Hiſt. Æthiop.*) *ap. Paul. Zacch.* (*l. 1. quæſt. Med. Legal. 6. n. 8. p. 17.*) poſtridiè ab ortu pili in inguinibus nati, ex quo caſu cognominatus ſit *Homerus*, cum anteâ *Meleſius* vocaretur, quod ad *Melitam Smyrnæ fluvium* natus. Pilos albos in adoleſcentis pene ſterilitatis indices obſervavit *Petr. Borell.* (*Cent. 1. obſ. Phyſ. med. 11. p. 19.*) & mentulam in puero ab ortu hirſutam (*c. l. obſ. 58. p. 59.*)

§. 60.

Quod quod in partibus internis, viſceribus & Apoſtematibus pili naſcantur aliquando. De plica ſubcutanea infra (§.) in portione muſculi glutini bovis folliculum profundè carni immerſum invenit miles, in quo crines rubri variè impliciti latebant, quod recitat *Th. Bartholin.* (*Cent. 1. hiſt. anat. 100. p. 166.*) Trictriaſi ſeu malo pilari mammarum varia compilavit (*l. 2. obſ. med. p. 305.*) *Joh. Schenck. E partu naſci Plin.* (*l. 26. c. 10.*) quorum etiam meminit & remedium appoſuit (*l. 32. c. 10.*) Poterit & de his evolvi *Marcell. Malpighius* (*T. 2. op. tr. de Ren. Struct. c. 6. p. 289.*) in Steatomate mulieris *Stephan. Blancard.* (*Anat. Practic. Cent. 2. obſ. 26. p. 239.*) In Apoſtematibus & glandulis aſciticiis exulceratis non ſemel inventos, quos à Magia inductos vulgus

firmi-

er credit, recordor. Pilos in abſceſſibus, in partibus corporis noſtri internis, externis omnibus juxta teſtimonia veterum ſcriptorum conſtat, non enim referam ullos homines, qui noti ſunt, & aluntur *ap. Sereniſſimum Ducem Parmenſem,* prodit *Marc. Anton. Ulmus.* (*ſ.3. Phyſiol. Barb. hum. p. 257.*) & *addit*: Ad hæc pilos Magia naturalis beneficio generari, non generari, eorundem generationem accelerari & retardari uno ſubſidio Magico-Phyſico, quod evocat ſuis ex principiis barbam quoque in fœminis noſtris, ut enim generis noſtri aliquæ fœminæ obtineant barbam omnibus numeris æquipollentem barbæ virili, eandem prorſus juxta omnes differentias accidentales: atque id ſeſe interno unum ſolo principio, attamen barbam poſſunt habere mulieres ex auxiliaribus atque externis præſidiis. *Hæc Ulmus.*

§. 61.

Pilos in lingua natos, qui evulſi renaſcebantur, recenſuit *Amat. Luſitan.* (*Cent. 6. Cur. 65. p. 263.*) & ex Eo *Marcell. Donat.* (*l. 6. hiſt. med. mirab. c. 2. p. 615.*) Muſculum piſcem pilos in ore intus habere vice dentium, quibus omninò caret, ſuillis ſimiles, *Ariſtotel.* (*l. 3. hiſt. anim. c. 12.*) *autor. eſt.* De pilis in aurium & narium anfractibus genitis nemo ambigit. Pilos in ventriculo generari non impoſſibile videbatur *Dan. Sennerto.* (*l. 3. Med. Pract. p. 1. ſ. 1. c. 15. p. 61.*) Interim vomitus piloſus in Epilepſia ſuſpicionem faſcini movit (*M. C. D. 2. A. 9. obſ. 178. p. 344.*) *Roſino noſtro Lentilio.*

§. 62.

Cor hirſutum in quibusdam poſt fata apertis apparuiſſe ex antiquis *Plin.* (*l. 11. c. 37.*) *Plutarch.* (*Pararell. n. 7. f. 174. a.*) *Valer. Maxim.* (*l. 1. Memorab. c. 8.*) E Medicis *Amat. Luſit.* (*c. l.*) *Anton. Beniven.* (*de abd. morb. cauſ. c. 83. p. 227.*) *Joh. Schenck.* (*l. 2. obſ. med. p. 269.*) In nobili Polono ſe Patavii anno 1650. tale deprehendiſſe *Joh. Scultet.* (Trichiaſ. admir. p. 80.) fidem fecit. E Philologis & quidem *Suida* & *Philoſtrato Cœl. Rhodigin.* (*l. 4. lect. antiqu. c. 16. col. 203.*) *Anton. Muret.* (*l. 10. var. lect. c. 10. p. 321.*) *Nonnus* (*l. 26. Dionyſ. v. 91.*) Sabæis hirſuta pectora

Τοῖσιν ἐνὶ κραδίῃ λάσιαι τρίχες

tribuit, animi confidentiæ inſigne. Riſu has hiſtorias excepit & tanquam neſchas rejecit *Baſſian. Landus* (*l. 2. Anat. corp. hum. c. 4. p. 158.*) & *cum Euſtathio Homeri interprete ap. Homer.* (*Iliad. π. v. 554.*) κῆρ λάσιον non hiſpidum ac pilis denſum, ſed prudens interpretatur. Add. *Læl. Biſciol.* (*Tr. Horar. ſub. ſeciv. l. 10. c. 11. col. 761.*) Rideat, per me licet, videat interim, ne & ipſe derideatur *ab aliis* tam diu, donec in cadavere cor prudens demonſtraverit. De-

mus id *Lando* ap. Græcos, λάσιον κῆρ, prudens cor deſignari, prout etiam *ap.* *Homer.* (*c. l.*) id *interpretes* vertunt, nunquam tamen obtinebit, id ſemper contingere, ὄϊς λάσιος μέγας *ap. Eundem* (*Iliad. 10. v. 127.*) ovis prudens magna interpretandum eſſe, ſed ovis lanigera magna, quovis pignore decernam. Leonem etiam λάσιον καὶ φοβερώτερον appellavit (Epiſt. 25.) *Philoſtratus.* Quid ad Latinorum teſtimonia reſpondebit v. g. *Plinii*, *Valerii Maximi*, comprimis verò *Anton. Benivenii*, *Mureti* & *Sculteti*, qui Corda hirſuta propriis uſurparunt oculis? Ex hirto pectore ſ. Thorace multis pilis obſito audacem animum colligunt noſtri, inde tritum: *Er hat Haare auf den Herzen, er iſt des. T.* ubi diſtinctio mihi adhibenda videtur. Duri nigri & rubri pili audaciam; albi, flavi, brunni & molles in Venerem propenſiorem innuere, mihi non ſemel compertum. Λάσιον κῆρ iterum *ap. Homer.* (*Iliad. β. v. 852.*) quod quidam prudens Cor, denſum verò Cor, expoſuit *Oberti Giphanii* editio, cum *Ariſtomenis Meſſenii* Corde piloſo compoſuit, & audaciæ ſignum expoſuit *Joh. Gerop. Becan.* (*l. 9. Orig. Antwerp. ſ. in Venet. & Hyperbor. p. 956.*) qui videatur. De fatuo ſcripſit *Plato* (*Alcib. 1. f. m. 14. b.*) ex quo recitat *Caſp. Bauhin.* (*l. 2. Theatr. Anat. c. 21. p. 223.*) ἀνδροπαδώδεις ἔχων τὰς τῆς ψυχῆς τρίχας, ob rusticam imperitiam, ut rectè interpretatur *Marſil. Ficin.* Pilos *in illuſtris Matronæ Catharinæ Dani l' Owicowæ* ſanguine teſtimonio *Joh. Sculteti* (*c. l. p. 52.*) offendit *exercitatiſſimus Cracovienſis Mathematicus & Medicus Slovacius*, qui idem in Plica defunctis animadverti (*p. 53.*) notavit.

§. 63.

Subtiliſſimus & Curioſiſſimus Medicus ac Mathematicus Ambroſ. Rhodius Nobiliſſimo noſtro D. Chriſtian. Fr. Paulini (*V. Ejusd. obſ. Med. Phyſ. in. App. M. C. D. 2. A. 5. obſ. 82. p. 53. & Cent. 1. obſ. med. phyſ. 24. p. 35.*) faſſus eſt ſe *in Laplandia* vidiſſe puellam lepidam & venuſtam cujus vulva intus hirſuta: In viduæ Bernenſis utero pilos genitos animadvertit iterum (*c. l. p. 85.*) *Joh. Scultet.* Gemellum conſignavit *Steph. Blancard.* (*Anat. Pract. Cent. 2. obſ. 26. p. 348.*) De quadam in cujus medio utero crines (ac veluti lana flaveſcentes & adipoſa materia involuta) reperta fuerunt. Ita *Caſp. Bauhin.* (*l. 1. Theatr. Anat. c. 35. p. 114.*) Pilos conſpexit numeroſos in dextro muliebri teſticulo, ovi anſerini magnitudine prominente concreſcentes, ut *Laudatus Blancard.* etiam in mulieris Hydropicæ ovario ſ. teſticulo dextro ad anſerini ovi magnitudinem adaucto, pilos confusè in globum actos, & materiæ cuidam purulentæ & oleaginoſæ commixtos. (*c. l. obſ. 27. p. 240.*)

§. 64.

§. 64.

De pilis in Renibus & teſticulo *Joh. Rhod. (Cent. 3. obſ. 44. p. 14.)* De capillis flavis per urinam ejectis, *Hieron. Cardan. (Comm. in. ſ. 4. Aph. Hippocr. 76.)* & *Guilh. Fabr. Hildan. (apud Gregor. Horſt. ſ. 5. Epiſtol. Med. p. m. 397.)* flavos, rufos, longitudine medii digiti comitiſſa quædam Ungariæ *teſtimonio Dav. Spilenbergeri (M. C. D. 1. A. 9. & 10. obſ. 12. p. 50.)* Quid ſint in urina σαρκία ἢ ὥσπερ τρίχες *ap. Hippocr. (ſ. 4. aph. 76.)* Vid *Galen. Anton. Muſ. Braſſavolam., Hier. Cardan. Joh. Heurn. Joh. Viſcer. Theophr. Paracelſ. (Comment. in h. l.) Joh. Fernel. (l. 3. Patholig. c. 16. p. 232.) Henric. Martin. (Anat. Urin. Spagyr. c. 10. p. 216.)* cum *Aliis.* Hoc ſaltem addo, quod *Th. Bartholin. (Cent. 1. Epiſt. 87. p. 501.)* cenſeat portionem ἢ, delendam, quin & ipſe *Hippocr. (l. de Nat. puer.)* ſine disjunctione σαρκία μικρὰ τριχώδεα junxit. Cum olim *in Aphoriſmos Hipp.* privato ſtudio in gratiam commilitonum prælectiones in Illuſtri ad Pliſſam inſtituerem, filamenta iſta putredinem animatam interpretabar, vermiculis in aceto conformem. Setarum ideò capillamenta in veſica inveniri *Plin. (l. 10. c. 37.)* edixit. Narratum fuit Biterris *Laur. Jouberto (l. de urin. c. 20. p. m. 22.)* Ruſticum quendam craſſiora ejusmodi filamenta circiter 25. intra paucos dies minxiſſe, quorum nonnulla palmi longitudinem æquabant, ac vermes à Spectatoribus judicabantur. Plura de Trichiaſi Renum *Zacut. Luſitan. (l. 2. de Med. Princ. hiſtor. 134. 135. p. 418.) Gregor. Horſt. (c. l. p. 391.) Joh. Scultet. (c. l. p. 54.) Marcell. Malpigh. (T. 2. op. de Ren. ſtruct. c. 6. p. 288.)* Pilos cum excrementis per alvum egeſſit, *teſte Cardano (c. l.)* nobilis Hiſpanus, quod & puero contigiſſe ex obſervatione *Joh. Echtii Reiner. Solenander (ſ. 5. Conſil. Med. 15. obſ. 3. p. 488.)* recitat.

§. 65.

Et hæc de hiſtoriis mirabilibus & ſingularibus pilos in internis partibus viſos & repertos concernentes. Quis verò cauſas generationis & ortus horum è curioſis eruet, dictabitque. Veros non fuiſſe crines, multi autumant. Pilorum horum, (de uterinis loquitur *Stephan. Blancard. c. l. p. 239.*) generatio, quibusdam admodum obſcura videbitur, præſertim illis, qui omnia occulta ad occultas qualitates (faſcinationes) dirigunt. Certè res quamvis explicatu ardua, hoc tamen dicam, pilos hos nihil aliud fuiſſe, quam vaſcula minima obſtructa, quæ variè ſibi invicem torta, atque à functione deſiſtentia pilorum ſpeciem præbuerunt. Novimus venam & arterias umbilicales concreſcere & ligamenti phaſin acquirere; ita hæc minuſcula vaſcula non ligamentorum, ſed ob tenuitatem pilorum genus referre. Pili enim revera non ſunt; ſed vaſcula

(F) 2 alicu-

alicujus glandulæ contorta. Ego verò quid inter capillitium, & prædictos pilos, cum unicuique diſcernere in propatulo ſit, miror *Blancardum* oculatiorem non fuiſſe. Pilare malum in mammis non pilos eſſe, non abſque cauſa ſontica multos dubitatio mecum ſubit *Andr. Veſalio,* (*l.5. de Corp. Hum.* Fab. *c.18.p.488.*) In mammis, renibus, urinariiſque meatibus quid pili ſimile gigni poſſe non omni ex parte abſonum videtur, & *Alex. Benedict.* (*l.3. Hiſt. de Part. Corp. Hum. c. 4.p. 1214.*) id pro impoſſibili non habet cum *ex Galeni* mente in abſceſſibus ob varias humorum qualitates materiam in calculum, arenam, ligna, carbones, amurcam, fecem, ſetas porcinas, in aliaſque iſtiusmodi formas converti conſtet. Rectius ſentiunt, qui materiam tenacem piliformem aut *cum Dan. Sennerto*(*l.4. Med. Pract.p.3.ſ.1.c.10.p.526.*) vermiculos dorſulibus conformes aſſerunt. Fecerat id & *Guilh. Rondelet. Hier. Cardani*(*l.8.de Var. Rer.c.44.p.572.*) *teſtimonio.* Lactis fibras mulieres credulas pro pilis agnoviſſe *Rod.à Caſtro* (*l.4.de Morb. Mul.c.26.p.514.*) conjectura eſt.

§. 66.

Qui veros pilos in partibus internis agnoſcunt & aſſerunt, ad cauſam generalem, matris gravidæ imaginationem confugiunt. Ita puellæ vulvam intus hirſutam à phantaſia matris deduxit *noſter Amicus & Collega D.D. Chriſt.Fr. Paulini* (*c.l.*) quæ fortè crebrius contrectarat membrum mariti, pilis valdè luxurians, & dormiens digitum intruſerat in ſua genitalia. Aſſumta *Alii* huc referunt. Ita ex cibis craſſioribus & mucoſioribus v.g. orobo & faba quin & caſeo (quem maximè huc facere probat. *Zacut. Luſ.* (*l.2. Med. Princ. Hiſt.134. p. 418.*) Urinæ pilos, ſ. Capillitium profitetur *Galen.* (*Com. in 4. Aphor. Hippocr. 76.*) gigni ex craſſa lentaque materia, quam calor fecit, exſiccarique; quemadmodum in quibusdam locis Arabiæ ferunt in tibiis naſci δρακόντια (ſic enim vocant) nervoſas partes, lumbricis & colore & craſſitudine ſimilia, *Rabbi Moyſes* (*ſ.23. Aphor.7.p.475.*) prodidit.

§. 67.

Sed cum inimici ſint pili, ad alia propero. Ab *Ariſtotele* (*l.7.Hiſt. Animal.c.11.*) relatum accepimus: ubera fungoſa ita ſunt, ut ſi in poculo pilum fortè hauſerit mulier, dolor moveatur in mammis, quod malum pilare appellant; nec ſedatur, donec pilus vel preſſus exeat ſpontè, vel cum lactè exſugatur. Accedit *Philoſophus Alſaravius* (*Tr. 14. Pract. c. 2.*) ſeque teſtem ſiſtit pilum è mammis fuiſſe excretum. Adde huic *Petri Foreſti Romæ Præceptorem Giſbertum Horſtium* (*ap. Foreſt. l.17.obſ. Med.21.p.126.*) Riſum tamen movit plurimis cum Philoſophis, tum Medicis, bonum Philoſophum Ariſtotelem ab anu-

qua-

quapiam perſuaſum *Andr. Veſal.* (*c. l.*) pronunciabat. Aures dabit (*l. 2. obſ. Med. p. 305.*) *Joh. Schenck.* Neque difficilè fuit, *cenſuit* (*c. l.*) *Rod. à Caſtro Ariſtotelem* ab aliqua muliercularum, quæ id perperam retulit, circumventum eſſe, ſubindeque viros doctos rei ſpecie, & viri autoritate ludificatos in eandem credulitatem incidiſſe. Interim pilos deglutitos, cum à fermento ventriculi non ſubigantur, etiam in canibus, qui oſſa durisſima in ſuccum & ſanguinem vertunt, crines tamen absque mutatione cum excrementis ejiciunt, ad mamnas cum Chylo ferri impoſſibile non videbitur illi, qui legerit, quæ *alibi* (*M. C. Dec. 2. A. 10. obſ. 185. p. 369.*) in hanc rem diſſerui. Ad. & *J. B. Helmont.* (*Tr. de Inject. Mater. n. 7. p. 476.*)

§. 68.

In brutorum ventriculis & inteſtinis pilorum globulos aliquando reperias, quod contingit dum pilos cutis lambunt lambendoque conglomerant & deglutiunt. De bovillo lege ſis apud *Steph. Blancard.* (*Cent. 1. obſ. 27. p. 49.*) De alio, & vitulinis *Joh. Wier.* (*l. 3. de Præſtig. Dæm. c. 15. p. 431.*) Evolv. pariter *Ool. Curioſ. General.* (*Diſſ. 2. §. 7. p. 60. & infra l. 3. Tit. 3. §. 90. & ſq.*) *Georg. de Sepibus* (*Muſ. Colleg. Roman. S. J. p. 2. c. 6. p. 35.*) Talem globum etiam in hominis ventriculo repertum *Steph. Blancard.* (*c. l.*) luſtravit.

§. 69.

Si glandulæ pilorum locus natalis, quomodo in cordis ſuperficie, lingua, veſica & aliis partibus internis radices agent? Duplicem hic comminiſcitur capillitii productionem *Gregor. Horſt.* (*c. l. p. 387.*) æquivocam & univocam; hac ſecundum naturam; illa præter naturam emergunt; hac intentione prima; illa ſecundaria, ob necesſitatem materiæ convenientis, qua data etiam in abſcesſibus & læſis partibus noſtris otioſa non eſt, quod generatione puris & aliorum contentorum p. n. cum mille artifex ſit calor, noſter evincere conatur. Sed hæc fundamenta curioſa deprehendes, ſi ſecundum *ſupra* (*§. 38.*) & *alibi* (*Oolog. Curioſ. Gen. Diſſ. 2. n. 76. p. 110.*) dicta, ut omnia, imprimis etiam vegetabilia, ita & pilos è ſuo ſemine & radice progerminare æqua judicii lance trutines, eaque à primo ortu, inque ſemine inviſibiliter primum, tum viſibiliter in utero perfectis partibus interioribus cum cute emergunt, & non ex cute, quod quidem *Philoſopho* (*l. 2. de Generat. Animal. c. 4.*) placuit. Spectant huc, quæ de plumarum ortu *ex Gu. Harveo* (*de Generat. Animal. Exerc. 56. p. m. 236.*) *ſupra* (§. *38.*) retuli. Sicubi igitur in partibus internis fœtus radices pilorum præter ſolitum etiam in utero imprimantur, pili ſuccreſcent, quamvis in iisdem locis nullæ ſuppetant hujusmodi glandulæ, quales in cute. Sub cute nam-

namque pone aurem plicam productam *D. Mart. Gerbez.* (*M. C. D. 2. A.* *obſ. 71. p. 183.*) notavit, & recordor aliquando *ad Illuſtrem Generoſiſſimum D. Wolffgang. Dieteric. ab Erdmansdorff Regium & Electoralem ſupremum Aulæ Venatorem,* ſ. ut vocant *Magiſtrum, Patronum meum gratioſiſſimum, quem in debitæ venerationis cauſa nomino,* particulam corii in caprea circa aſperam arteriam crinibus hiſpidi intra cutem & carnem inventam, crinibus carnem verſus ſpectantibus inventam & delatam, quod phænomenon à circumſtante Venatorum turba parum æſtimabatur. Et hujusmodi cauſam agnoſcunt omnes abſceſſus pili condi; comprimis ſi in locis piloſis in capite, pone aures, in collo, ſub axillis & in inguine oriantur, è quibus ſæpius lapides, cortices, ut videbantur ovorum & pilos extractos mihi conſpicere licuit. Et ſi in ſanguinis oceano pili natare comperti (*Vid.* §. *64.*) facilè in partes interiores transvehi poterunt. *Greg. Horſt.* (*c. l.*) ſub cute pilos formari admodum apertè ſatis aprugnam carnem teſtari aſſerit, qui ſæpius ex ſubſtantia carnis, quaſi ſetas provenientes, & cutim poſtea tranſeuntes exhibet. In cordis peripheria capillitium, ut oculis abſconditum; ita & rationi, niſi ex datis aliqua lux affulgeat: poterit autem in & ſub adipe ejus glandularum latitare congeries, in quibus bulbulis ſit locus, aut *ſupra* (§. *41.*) prolatæ conjecturæ ſubſcribas pinguedinem & adipem eſſe genuinum pilorum nutrimentum, aut pilorum diſtinctionem datam admittas, difficultatis nubes diſcutietur oppido.

§. 70.

De uteri, ſ. vulvæ crinibus minor eſt difficultas, cum in ejusdem collo glanduloſæ cutis partes extent, & in eadem æquè, ut in naribus & auribus radicare queant. De crinibus vero in abſceſſibus res non ita clara, niſi eos abſorptos aliquando in certo corporis loco, comprimis in & circa glandulas, quò excrementa ſanguinis ſeroſiora deponuntur, eosdem colligi ſtatuas & exulcerationes ciere. Hoc ſi Trichophago illo, de quo *ap. Steph. Blancard.* (*Cent. 6. obſ. 72. p. 301.*) *J. von Düren,* ſi contigiſſet, nemo tanquam ſingulare quid reputaſſet. Memini me (*ap. Cornel. Stalpart. van der Wiel, Cent. 1. obſ. 93. p. 383.*) legiſſe, tales abſceſſus pilicondos in locis glanduloſis, prout (*§. præced.*) dictum, à glandulis provenire. Credat qui volet. Plurimi, iisque *è Simpliciſſimi Schola,* abſceſſus illos à Magis, pilorum intruſione facta, concitari credunt, è quorum numero & fuit ille Medicus, qui crines iſtos *Ein Hexen Geſchoß* vocabat. Vid. *M. C.* (*D. 2. A. 8. obſ. 71. p. 183.*) aut à Diabolo ſuppoſitos.

§. 71.

Vides plantas luxuriare ſoli bonitate, ſeminis electi abundantia & aëris con-

ongruitate, ut plantæ in frutices, frutices in arbores elongentur & excreſcant. t hoc in pilis & capillis nullo negotio deprehenditur. In toto corpore Sa-rorum & Faunorum chorus modo in ſcenam productus, uberrimam pilorum ieſſem & elongationem oculis offert. *Cteſias ap. Photium (in Monobiblo p. 15.) Indos in Inſula Formoſa* comam alere longisſimam, ad ipſa usque genua emiſſam, atque etiam infra cum barba longiore, quam apud ullos hominum tulit. Quæ quidem ubi illis promiſſior eſſe cœperit, nulla deinceps veſte i, ſed capillos multò infra genua à tergo demiſſos, barbamque præter pe-us ad pedes usque defluentem per totum corpus in orbem conſtipare & cin-re, atque ita pilos ipſis ſuos veſtimenti loco eſſe. *Hæc Cteſias*, ſed qui *Ari-teli οὐκ ἀξιόπιστος (l. 8. Hiſt. Animal. c. 28)* & mendacii convincitur ab Eodem . 2. *de Gener. Animal. c. 2.)*. Ad alia igitur me confero. In viri corpore iam & ſesqui ſpithamam longos crines obſervavit *Steph. Blancard. (Cent. obſ. 99. p. 215.) Sacchius Ciſalpinus* ab inimico captus & in loco ſubterraneo . annos ſervatus, pauxillo pane & aqua nutritus, nunquam veſtem aut exuens t mutans, poſt mortem inimici inventus apparuit lacera prorſus veſte, bar-a usque ad genua, capillis ultra humeros protenſis, ſylveſtris hirſutique homi-s figuram præ ſe tulit. Vid *Sim. Majol. (Dier. Canic. Colloqu. 4. p. 151.)* Sed ec pilorum ſuccretio non tam nutrimenti copiæ, quam ſqualori aërique vi-ido & mucido aſcribenda. In Superciliis providè conſtituendis ſummi o-ficis miratur & prædicat ſapientiam *Galen. (l. 11. de U. P. c. 14.)* quod non ex-eſcant, & ſemper æqualem ſervent magnitudinem. Supercilia velut im-icamentum quoddam humoribus, qui capite emanent, oculis parata com-uribus ſeneſcentibus adeò creſcere, ut tondenda ſint, obſervavit *(l. 2. de Part. nimal. c. 15.) Ariſtoteles*. Superciliis etiam quidam Gallus erat adeò prolixis luxuriantibus ut viſum impedirent, niſi ea premeret, quod ex relatione *ſu-a (§. 53.)* præſtita pateſcit.

§. 72.

Ut barbatorum exempla modo (§. 57.) ſuppeditavi. Ita eximiè barba-rum innumerus reſtaret numerus, ſi ea quidem colligere porrò animi ferret bentia. Cynicis ſumma cura fuit barbam alere, idque Antiſthenem primum ciſſe *Suidas (Hiſt. col. m. 469.) autor eſt.* Dimiſſam comam perſonato hiloſopho non indecentem, Cynico penè neceſſariam varii obſervarunt, uos *Martin. Rader. (in l. 4. Epigr. Martial. 53. p. 33.)* citat. Conjunxit eos ca-es morſurus *Martialis (l. 4. Epigr. 53.)*

Cum

Cum baculo peraque ſenem: cui cana putrisque
Stat coma, & in pectus ſordida barba cadit.

Socratem & *Platonem* philoſophicæ multitudinis, & denſitatis barbas aluiſſe conſtat. Indè *Prudent.*(*Apotheoſ. v. 197.*)

Conſule barbati deliramenta Platonis
Conſule & hircoſos Cynicos.

Talis & *Epicrates Orator*, quam σακέσφερον *Athenienſes* ſcommatibus nobilem appellarunt, quod Clypei loco promiſſam gereret barbam, puſillus alioquin homunçio. *Vid. Hadr. Jun.* (*c. l. c. 2. p. 339.*) *Antiocheni, teſte Socrate*(*l. 6. Hiſt. Eccleſ. Trip. c. 40. p. 468.*) de barba promiſſa valdè *Juliani Imperatoris* facetias proferebant: Tondatur ut ad funes proficiat Ejus barba. In *Patre Abeam Semedo* barba ad pedes protenſa baltheo majoris commoditatis gratia ſubinde conſtricta, ut habet *Th. Bartholin.* (*Cent. 1. Hiſt. 43. p. 69.*) *D. Joh. Ulric. Pregizzer. Cançellar. Acad. Tubigenſis* prolixitate barbæ alterum Aaronem referebat, de qua Gallici Duces *Generali* ſuo *Turennio*, cum Tubingæ hybernarent, dixiſſe feruntur: Se in uno illo obſervaſſe plus barbæ, quam videndum ſit circa omnium menta, in univerſa Gallia. *Voila il y à homme plus de barbe que touts les hommes de France. D. Tob. Wagner* (*in Ejus memor. p. 11.*) narrat. In expeditionibus adverſus Turcam in Ungaria miles quidam fuiſſe memoratur adeò prolixa, ut ea ſe præcingere convoluta poſſet, disjecta verò obtegere, cujus quidem ipſe tàm fuit amans, ut cum Præfectus totum legionem radi juberet vitam pro barba offerret, atque is ſolus barbæ gratiam nactus eſt. (Vid. *Tob. Magir. c. l.*) De *Andreæ Eberhardi Rauberi Equitis*, & *Maximiliani Cæſaris Conſiliarii aulici & bellici, Imperatoriæ demum filiæ naturalis mariti* barba *Joh. Weickard. Valvaſor.* (*l. 11. Ehre des Herzogthums Crain p. 631.*) cujus iconem cerne depictam ap. *Wilh. Erneſt. Tenzel.* (*Monatliche Unterredung 1690. M. Nov.*) Plura *M. C.* (*D. 1. A. 3. obſ. 163. p. 295. A. 4. obſ. 148. p. 183.*)

§. 73.

De Crinibus in pube fœminæ luxuriantibus *Th. Bartholin.* (*Cent. 1. hiſtor. anat. 49. p. 69.*) De militis uxore, quæ *Paulini noſter* narrat (*M. C. D. 2. A. 6. Append. obſ. Med. 20. p. 24.*) hic inſerenda. Illa crines pubis geſtabat ad genum protenſa, quas paupercula ſubinde abſcindebat, & pro conficiendis comis aſciticiis (barbarè vocant Parrüquen) vendebat. In recens natis capillorum non contemnenda aliquando ſeges exhibetur. *Hieron. Cardanus* de ſeipſo id inter memorabilia literis conſignavit, ſe utero exceptum uberiori capillitio nigro & criſpo luxuriaſſe (*l. de vita propria c. 2. p. 6.*) quod etiam

etiam habet *Joh. Bapt. Ricciol.* (*T. 1. Almgeſt. p. 1. Append. p. 725.*) oculis expoſuit non ita pridem tale capillitium filiola recens nata, cujus capilli nigri ad aures usque pertingebant. Matris imaginationi id deberi conjecturabam, eò, quod pater, ob capillamentum artificiale ſibi usque ad aures capillos decurtare paſſus erat. Brevi tempore Epilepſia extinguebatur, quod & in quibusdam aliis, non tamen omnibus, me deprehendiſſe confirmo.

§. 74.

Plantæ diverſis locis gaudent natalibus. Audiamus (*l. 1. Georgic. v. 53.*) *Maronem:*

Non omnis fert omnia tellus,
Hic ſegetes, illic veniunt felicius uvæ,
Arborei fœtus alibi, atque injuſſa vireſcunt
Gramina.

Egregiè Philoſophatur *Helmont.* (*tr. Magnum oportet n. 38. p. 126.*) Inhabitant locis, nedum lumina & colores, tanquam immediati hoſpites; ſed fermenta, Rationes. Ideoque à Conditore verbo locata, ut ſint radices ſeminum ſucceſſivorum in mundi usque finem. Clarius *Sylv. Ratray.* (*Cauſ. Symp. & Antip. p. 34.*) Locis omnibus à creatione indita eſſe principia quædam activa ſpermato-poëtica in ævum duratura, quæ neque ſunt calor & frigus &c. aut contemperatio iſtarum qualitatum inter ſe pugnantium, aut influentia Solis aut Lunæ, aut cæterorum ſiderum. Nam ſi hoc eſſet, quodlibet ex quodlibet fieret, & id promiſcuè in omnibus locis. Nec hic capillares herbæ, ſegetes uvæ, illic blitum ſedum, leucoion &c. Trahit unumquodque alimentum ex terra, quale ſane ipſum olim *Hippocrates* (*l. 4. de morb. p. 57.*) protulit, idque exemplo Laſeris declarat, quin ſunt agreſtia non pauca in loco naſcentia, quæ ad ulnæ ſpatium translata non amplius produci comperias (*p. 58.*) ſubdidit. Manuducit nos inſectorum providentia, qui ſemina ſua arborum, fruticum & plantarum foliis & ramis agglutinant illis, è quibus futurum, ubi revixerint, alimentum debitum capiant. Iſtis principiis nullum nomen melius quadrare putat *Ratray* fermenti nomine, quæ prius à ſolo *Helmontio viro in multis perſpicaciſſimo* ſatis perfunctoriè leviter & obſcurè delineata ſunt. Loca autem fermentorum, *juxta Eundem (p. 35.)* ſunt in terra, aëre, aquis, vegetabilius, animalibus, vivis & mortuis, & eorum partibus & mineralibus. Et iſta loca ſunt vel in ſeptentrione, oriente, occidente, Auſtro. Sunt & in particularibus regionibus, Saſſafras in Florida, radix Chinæ in China, Ma-

Malabathrum & Agallochum in India. Sunt & in particularibus locis omn
um ferè regionum, talia ſunt prata, uda loca, Sylveſtria &c.

§. 75.

Dicis, multa ferè ubivis creſcunt. Ita de Gallia ſua gloriatur *Renat. R*
pin. (*l.4. Hortor. v.19.p.87.*)

Quamvis non omnis tellus ſit idonea plantis
Omnibus, & certas leges ac fœdera certis
Præſcribat natura locis, præſcriptaque ſervet,
Illis Franca tamen non eſt obnoxia tellus
Legibus, eximiæ quæ fertilis ubere glebæ
Nil fructus non læta ferat, nil culta recuſat.

Sed hanc tranſplantationem rectè vocavit *Ratray (p.36.)* & hæc vegetabilia cu
animalibus in propriis locis provenientia fortiora ſunt & meliora, quam
transplantentur. Nam adventu fermenti extranei debilitantur & morbic
redduntur, ſicut animalia aëre & cibis inſolitis & extraneis & venenatis veſcen
tia, aut in locis contagioſis degentia morbos aut mortem incurrunt. Ad eun
dem prorſus modum ſe habet textura pilorum, qua homines, qua bruta in Euro
pæis, Aſianis, Africanis & Americanis. Variant ratione Climatum, Provinci
arum & Regnorum, in Europæis potiſſimum, quin & ipſæ animalium partes di
verſæ, diverſitatem illorum ſatis confirmant. Alia textura eſt in homine capi
lorum, Ciliorum, alia barbæ, alia in reliquo corpore, comprimis ſub axillis, i
inguine & in aliis partibus. In Equo & Leone jubæ à pilis diſcrepant, d
ſcrepant & in Equi & Aſini cauda. Apri & porci ſetoſi, ſetæ tamen in dorſ
horridiores & longiores illis, quæ in reliquo corpore. Erinaceo pellis ex
terior aculeata & ſpinoſa in ima parte ventris mollis & innoxia.

§. 76.

Variis coloribus nobiles ſunt capilli, non aliter ut plantæ, & ita etiam
certas quasdam conſtituunt ſpecies. Nequit quadrupes colores, viridem, au
reum, cœruleum admittere, utpote colores naturali temperamento repugnan
tes, cum prædicti colores aqueæ naturæ opus ſint, & conſequenter vegetabiliur
proprii, pronunciat *Athan. Kircher.* (*l.1. Art. Magn. Luc. & Umb.p.3.c.7.p.68.*)
Junge huic *Franc. Gliſſon.* (*Tr. de Part. Contin. c. 9. §. 18. p. 72.*) Interim viri
des pilos in homine annotavit *Marcell. Donat.* (*l.1. Med. Mirab. c.1.p.3.*) vidi
Th. Bartholin. (*Cent. 1. Hiſt. 40. p. 66.*) *Petr. Borell.* (*Cent. 2. obſ. 56. p. 153.*)
Ruſticum ſanum & robuſtum in agro Patavino tuitus eſt. *Excell. noſter Petr*
Rommel. (*M. C. D. 2. A. 6. obſ. 127. p. 474.*) *Junior Hannemann. Kiliæ* (*M. C*

D. 2

).2. *A.7.obſ. 155.p. 298.*) Adde, quæ aliorum relatione *Paulini* (*Cent 1. obſ. Med. Phyſ. 93. p. 133.*) citat. Barbam viridem Romæ *Caſp. Schott.* (*Cent. 1. joco-ſer. Art. & Nat. Propoſ. 65. p. 59.*) Cum pueri iſti ſubterranei & Sylveſtres *ap. Guilh. Nebriſſenſ.* (*l. 1. Rer. Angl. c. 27. p. 92.*) quam hiſtoriam etiam allegat *Athan. Kircher.* (*l. 8. Mund. Subt. ſ. 4. c. 3. p. 120.*) toto corpore fuerint virides, viriditatem etiam dubio procul conceperant capilli. Parmæ in Italia in Ducis ſereniſſimi ſtabulo inter alios equos primarios unum omniò viridibus pilis ſuperbientem *Laudatus Rommel.* obſervavit, qui proptera la Speranza (*Spes.*) vocabatur, quod nomen etiam tabulæ majoribus literis inſcriptum, & columnæ appenſum legebatur. De raro hoc equi colore interrogatus Hipparchus, reſpondit, equum ipſum absque omni fuco à natura hos pilos obtinuiſſe, & proinde à Sereniſſimo Duce præ cæteris æſtimari. Simiarum genera quædam viriditate conſpicua *J. C. Scaliger.* (*Exerc. 115. ſ. 3. p. 428.*) teſtatur. Cur virides comas tribuat *Flaccus*, *Joach. Feller. amicus deſideratiſſimus* (*obſ. 15. in Horat. p. 1307.*) explicavit.

§. 77.

Cœruleos pilos recenſuit *Plin.* (*l. 4. c. 12.*) in *Agathyrſis*, ſed cum fuco. ...dis omnibus promiſſa Cæſaries non ſine fuco eſt. Pilos cœruleos etiam tum capitis tum barbæ publicavit *celebr. noſter Arion* (*c. l.*) *add. Alex. de in-...l.* (*Breviar. n. 33.*) ab ipſo in lucem protractum. Tales verò naturaliter ...ri maximè dubitat *Conrad. Tiburt. Rango* (*l. de capillam c. p.*) *Polyphemi* ovibus violaceam lanam tribuit (*l. 6. odyſſ. v. 426.*) *Homerus.* Lucentes deſcripſit *Th. Bartholin.* (*l. 1. de luc. c. 10. p. 75. Addit. infra l. 2. Tit. 9. 54.*) & argenteos. (*c. l. p. 78.*) Splendorem in pilis & plumis amphibiorum animalium ſecretiori & unguinoſo cutis cuticulæque texturam penetrante ingeniosè *Splendidus ingenio J. N. Pechlin.* (*de habit. & color. Æthiop. c. 6. p. 62.*) de purpureis *J. C. Scaliger* (*c. l.*) ubi Giraffæ maculas, quas natura purpureo colore pinxit, allegat. Nitor namque purpuram commendabat, talisque videbatur, ut veſtes ad ignem vel Solem poſitæ ardere cernerentur. Ideo ...). *Valer. Flacc.* (*l. 3. Argonaut. v. 340.*)

Dat pictas auro, atque ardentes murice veſtes.

Aliqui igitur purpuram dictam putant, quaſi purum putum אור ur vel ignem, vel quaſi purum putum urens, vel quaſi πῦρ πῦρ, quod tamen minimè ſaliam movet *Dn. D. Joh. Dan. Majori Noſtro* (*Anot. ad Fab. Columnæ Opuſc. de purpur. c. 1. §. 3. p. 11. & 12.*) Inde in Sole purparati ambulabant, Vid. *Macrob.* (*l. 2. Saturnal. c. 4.*) Nihil verò penè in totius antiquitatis defectibus

Caſp. Barthio (*ad l. 4. Thebaid. v. 265. Stat. p. 994.*) quam quod hoc genu tincturæ, quod per totum terrarum orbem, tot ſecula nobilitatum, & omnibus mortalibus notum fuit, adeô penitus interiiſſe, ut nec ratio ejus reparandi ulla ſuperſit. Sunt & purpurei Poëtis capilli, De filia *Phorci Ovid.* (*l. de art. amand. v. 331.*)

Filia pupureos Niſo furata capillos
Puppe cadens celſa facta refertur avis

Dixit fortè hos, ut cygnos purpureos *Horat.* (*l. 4. od. 1.*) & nivem purpuream *Albinovan.* (*Eleg. ad Liv.*) Poëtis namque ſolenne quodvis pulchrum & eximiè nitens cujuscunque coloris ſit purpureum pronunciare. Interim in Cretæ finibus ovibus λάχνη πορφυρέοσα lana purpurea *ab Oppiano* (*l. 3. Cynaget. v. 377.*) aſſignatur. *Macrob.* (*l. 3. Saturn. c. 7. p. m. 232.*) ad illud *Maronis* (*Eclog. 4. v. 43.*)

Ipſe ſed in pratis aries jam ſuave rubenti
Murice, jam croceo mutabit vellere luto.

Traditur *autem, commentatur*, in *libro Etruſcorum*, ſi hoc animal inſolito colore fuerit indutum, portendi Imperatori omnium rerum felicitatem. Eſt ſuper hoc, pergit, *liber Tarquinii* tranſcriptus *ex Oſtentario Thuſco*, ibi reperitur purpureo aure ove colore ovis ſ. aries aſpergatur, principi ordinis & generis ſummam cum felicitate largitatem auget, genus progeniem propagat in claritate, lætioremque efficit. De aureo vellere quædam è Poëtis *Joh. Weizz.* (*ad Valer. Flacc. Argonaut. l. 5. v. 490. p. 165.*) Sunt autem *Nicolai Erythræi* (*indic. in Virgil. f. 302. b.*) judicio ſvaves colores, Flavus, Purpureus, Candidus & inprinis Roſeus.

§. 78.

In hoc tamen pili à plantis diverſi, quod ſimplicem & unam tantum ament coloris ſpeciem, ubi in cauſis eruendis mirè diſcrepant curioſi. Qualem humorem caro attraxerit ſive alvum, ſive nigrum, talem etiam capillus induit, *dictitat Hippocrates* (*ſ. 3. op. de Nat. puer. p. 31.*) Conf. *Cæl. Ludov. Rhodigin.* (*l. 13. Var. Lect. c. 27. col. 705.*) in brutis, *Philoſophatur Ariſtotel.* (*l. 5. de Gen. Animal. c. 5.*), cauſa colorum cutis eſt, non in homine, eò quod omnium maximè tenuem cutem habet, qui alibi contrarium protuliſſe videtur. (*l. 2. de Gen. Anim. c. 6.*) Nec ea ratio in Avium genere militat, cujuscumque enim coloris in pullo fuerint plumæ, ſubjecta cutis non niſi unum exhibet. Quin etiam una eademque penna variis non raro coloribus tingitur, & ad pompam exornatur, ut probè *celeb. Guilh. Harv.* (*Exerc. de Gen. Animal. 56.*

p. 239.

.239.) advertit. Colores varios à varia deduxit *Caſp. Hoffmann.* (*l. de Part. Similar. corp. human. c. 19. p. 114.*) cujus exploratio res ipſi difficillima (*c. l. p. 18*) audit. Qui excrementorum varietati id detulerunt, noſtro judicio erroris non abſolvendi. Excrementis illos, non ut alimento, jam explicatum eſt.

§. 79.

ὁμόψηφον adduco *illuſtrem Hermann. Conring.* quantæ eruditionis & autoritatis virum, cujus verba (*Tr. de Hab. Corp. German. Cauſ. p. 143.*) potius quam mea accipias. Non equidem ego temerè aſſenſerim iis, quæ *Galen.* noſter habet (*l. 2. de Temper. c. 5.*) fit niger pilus cum deuſto vi caloris vapore excrementum in exactam fuliginem mutatur. Flavus verò cum vapor minus torretur, quippe quod tum eſt impactum flavæ bilis, non nigræ, feculentum excrementum eſt: Albus verò pilus ex pituita naſcitur: Rufus ſicuti coloris flavi albique eſt medius, ſic ejus generatio ex pituitoſæ bilioſæque fecis media natura quadam provenit. Galenum forſan ſecutus *laudatus Th. Bartholin.* (*Cent. Hiſt. 40. p. 66.*) virorum pilorum ab inſita bile deduxit. Cani aurigine ſuperveniente viri, *Donato Marcello* (*l. c.*) *Paulo à Sorbait* (*Tr. 6. Med. Pract. c. p. 739.*) conſpecti, ut aliquando ab Ictero pilorum color mutatus ſit, quod non credidit *Hieron. Mercurial.* (*l. 3. Prælect. Patav. c. 23. p. 343.*) & rationes reddere conatus eſt, quæ lydium lapidem vix ferent. In eadem *cum Galeno* palæſtra dimicare videtur *Martin. Schoock* (*de Ferment. c. 18. p. 273.*), qui ut barbam & alias generis pilos circa ſeminis generationem erumpentes, non eſſe ſeminalem progeniem inficiatur cum albedine ſemini non reſpondeant.

§. 80.

Quid adhæc *Conring.*? Non, *inquam*, his acceſſerim facilè. Neque enim ejusdem neceſſum ſit coloris pilus ipſe cum materia, qua alitur: quemadmodum ex ſanguine rubro nihil non fit partium corporis etiam albarum. Itaque flavedo pili non indicat ſtatim materiam ſuam eſſe flavam bilem: ut nec albedo pituitam, aut nigredo arguit humorem melancholicum. Nec omnes, qui pilo ſunt flavo aut ruffo in venis multum continent flavæ bilis. Certè ſanguis illorum æquè eſt plerumq; dulcis, atque alborum, neque plus flavedinis in eo, quam in aliorum cruore deprehendas. Quanto rectior eſt *Ariſtotelis* Philoſophia, pergit, colorum illam varietatem eſſe à diverſa coctione in ipſis pilis. Scilicet veriſſimum eſt, quod ille notavit: ipſis pilis congenitam eſſe vim aliquam caloris, quo ſe amplificant & nutriunt. *Hactenus vir clariſſimus.* Ita Æthiopes cujuscunque ætatis & temperaturæ fuerint pilos habent nigros,

Galeno-maſtyx Joh. Argenter. (*in Art. Med. Galen. Comment. 2. p. 584.*) *Galena* reponit.

§. 81.

Facilius id quidem ſibi quis perſuaderi patiatur in capillis unica coloris ſpecie renidentibus. Quid verò mihi ad flores variegati coloris reponet Galeni æmlus? quid rationis hujus varietatis admirandæ ſuggeret *Galenicæ* hypotheſeos ſititor? In Mirabili de Peru ex pluribus duodenis elegantium florum, quos ſua tempeſtate ſplendida hæc planta indies ferè, vix duos notavit *Robert. Boyle* (*Experiment. & Conſid. de Color. p. 1. c. 2. §. 1. p. 4.*) qui ſibi invicem penitus ſimiles tingerentur. Roſæ *in Tartaria* videntur, quæ bis quotidie colorem immutant, quæq; nunc purpureo, nunc albicante colore apparent (*Vid. T. 1. Ephem. Erud. 32. p. 367.*) Quod ſi contingit, neutiquam à vero deviabit *Dioſcoridis* (*l. 4. c. 135.*) de Tripolio narratio, quod perhibeatur ter die colorem mutare, ita ut mane condidum, meridie purpureum, veſperi puniceum aſpiciatur. Sunt qui foliis polii idem aſcribant, *addit Anton. Mizald.* (*l. 2 Arcanor. Nat. p. 79.*) niſi quod Sole occidente cœrulea videri poſſint. In Amarantho tricolore folia alternatim viridi, roſeo & luteo colore picta ſunt, jucundiſſimo ſpeculo Pſittaci plumam referentia, vel Avis illius peregrinæ Arach dictæ. In Caryophyllis in uno ſtipite diverſitatem florum admirabilibus quis Chromaticam mihi fundamentaliter explicabit. Plura qui cupit adeat illuſtres hortos & Floræ mirabilia, miracula penè dixerim, curioſis uſurpet oculis.

§. 82.

Et cum *J. C. Scaligeri* effato (*c. l.*) planta, ſ. vegetabile ſit pilus, ſit etiam volucrium penna aut pluma *Honor. Fabri* decreto (*l. 2. de Plant. Propoſ. 10. p. 98.*) quocirca illas jamdudum floribus comparavit (*l. 2. Pædagog. c. 10 p. m 139.*) *Clemens Alexandrin.* Quod eleganter enunciat *non inelegans Chymicus P. J. Faber.* (*l. 3. Panchym. ſ. 2. c. 4. p. 313.*) Verè, *ait*, volucres nonnullæ ſunt flores dulce modulantes. Quid in floribus mirum eſt & admirandum? quin idem reperiatur circa colores & odores. Id rectius de pennis & plumis Avium interpretabimur, nullo modo vermiculatis plantarum Emblematibus cedentibus. Hic ſane curioſa mens materiam ſat amplam reperiet, ſi prata aëris perluſtrando botanicum iter inſtituere, cumque iis, quas terra promit componere non gravetur. Commodius in terreſtribus id procurabit, ſi in pavonem ſaltim oculos convertet. Huic enim natura fermè in volucribus, *bene arguente Varrone* (*l. 3. de R. R. c. 6. p. m. 139.*) dedit palmam. Hic *Tertulliano* (*l. de Pallio*) *judice*

dice omni Conchylio depreſſior, qua colla florent & omni patagio inauranti-or, qua terga fulgent & omni ſyrmate ſolutior, qua caudæ jacent multicolor & diſcolor, & verſicolor. Admirandus eſt Pavo, *ſcribit P. J. Faber(c. l. ſ. 3. c. 14. p. 343.)* & tantæ admirationis, ut ſi unus eſſet in terris, credo admirabiliorem eſſe ipſo Phœnice, quid enim cauda ſua admirabilius eſſe poteſt? quid capite ſuo galeato pulchrius? quid voce ſua horridius? In iride ipſa non majores nitidiores, & pulchriores conſpiciuntur colores. Adi & *Plin. (l. 10. c. 20.)* ſi extimas aves oculis luſtrare geſtis, advolet

Pſittacus ille plagæ viridis regnator Eoæ,
Quem non gemmam volucris junonia cauda
Vinceret aſpectu, gelidi non Phaſidis ales.

Papin. Stat. (l. 2. Sylv. 4. v. 25.)

Hic poterit virides pennis hebetare Smaragdos,
Tincta gerens rubro punica roſtra Croco.

Ovid. l. 2. Amor. Eleg. 6. v. 19.

Color illi viridis & intimis plumulis & extimis palmulis juxta Apulejum, niſi quod ſola cervice diſtinguatur. Enimverò cervicula ejus circulo niveo velut aurea torqui pari fulgoris circumactu cingitur & coronatur. De Avicula unica omni elegantiorum colorum miſtura & nitore commendabili, vide, quæ collegit *Eraſm. Franciſci (Dial. Menſtr. 6. p. 134.) unde von den Africaniſchen Blumen-Vogel (p. 135.)* colorum ſanè, ut id repetam, in plurimis avibus & plantis diverſitas Galenicam ſtrangulat hypotheſin. Quanta namque humorum miſcela in una pluma aut flore eſſet concipienda, ſi vel unicum pavonis ſpeculum oculis trutines.

§. 83.

Unde igitur iſta colorum diverſitas? A diverſa coctione reſpondit *Conring.* Coctio iſta cum à culinari multum differat, adeoque fruſtra ad eam experimento à carne mitulorum, quæ ſi coquantur igne è pallido in luteum tranſit deſumto confugit *Philipp. Bonann. (p. 1. de Teſtac. c. 9. p. 60.)* non per ſe tingit humorem, ſed tincturam potius latentem evocat. Pyra deglubata ſi coquuntur, rubicundiora apparent, eadem non cocta, ſi aëri exponuntur, conſpicies. Vides in compluribus ſpeciebus fructuum, ut ſunt ceraſa, pruna &c. in quibus, prout ſuccus vegetabilis dulceſcit, vel alioquin maturatur, ab uno maturationis gradu ad alterum progrediendo, exterior pars fructus pariter ab uno ad alium colorem tranſit. *(Rob. Boyle Experim. & Conſ. de Color. c. 2. p. 5.)* quod ipſum coctionem ſuo modo acceptam firmare videtur. Quis vero his acquieſcere

eſcere poſſit? Naturam ſuperare ingenium quis non videt? Latet Natura hæ ſicuti aliæ rerum ſpecies in profundiſſima caligine ſcientiæ humanæ, optim ratiocinatur *J. C. Scaliger. (Ex.325.ſ.4.p. 1031.)* Amœnus eſt color, ſed dum c culos paſcit, ingenium excoecat. *Honor. Fabri (l. de Color. in Princ.)* Verum ma nebit *Ath. Kircheri (c. l. c. 8. §. 4. Reg. 6. p. 150.)* effatum: Lubricum ne gotium eſt de colorum in pilis eluceſcentium varietate judicium ferre, o copiam vel defectum alimenti, ut in pueris, vel ob coctionem, vel ob crudita tem ejusdem, vel per morbum, vel per ætatem variat. Abſumunt quoque va rietatem ab humoribus ſuperfluis per modum Tincturæ. Externus aër multui valet, aquæ itidem diverſitas.

§. 84.

Fermentum congenitum in Theatrum olim introduxi. Utor hoc no mine interim donec magis accommodatum me perſpicaciores aſſignabur Naturæ Conſulti. Latet illud in ſemine, adeoque ſeminale audit Helmontic de quo *alibi (Ool. Curioſ. General. Diſſ. 2. §. 34. p. 77.)* Audiamus *Athanaſ. Kir cher. (l. 1. Art. Magn. Luc. & Umbr. p. 3. c. 5. p. 79.)* Sicut vis plaſtica in ſemin latens unicuique ſuam largitur formam & figuram, naturalitus operationibu convenientem: Ita in ſemine uniuscujusque rei vis chromatica ſ. colorifica la tet, qua unum quodque conveniente colore ornaretur. Quod inter colorur diverſitatem punctulis non raro lineatis, ſtrigis, & ſtriis notantur diverſicolo ribus admirabilium claſſem pertinet, & vix explicabitur à quoquam mente & oculis Lynceo, niſi forſan ad colorum mixtionem recurramus, qua ut è ta bula Chromatica *ab Ath. Kirchero, (c. l. c. 2. p. 67.)* & *Phil. Bonanno (c. l.)* pro mulgata apparet è miſcella tertius exſurgit color. Conf. *Franc. Gliſſon. (c. l. c. 9. §. 8. p. 64.)* Quomodo namque in Chemicis demonſtrationibus ex confuſi one duorum liquorum diaphanorum, niger, cœruleus aut luteus prodit, & ad dito alio pellucido nigredo diſparet. Vid. *Joh. Jac. Sachſ. (l. 1. Gammarol. c 16. §. 4. p. 336.)* Quomodo olim juvenis circa colores luſerit *Th. Willis (l. d Ferment. c. 11. p. 17.)* narrat. Rideo hic cum *Athan. Kircher. (c. l. c. 4. p. 73.* Metaphyſicorum quorundam inutiles ſpeculationum conatus, qui cum rem o mnium manifeſtiſſimam, & cui nulla magis obvia in uſum humanum magi venit, lucem, inquam, & colores comprehendere non poſſunt, altiſſimorum & ab omni corporis contagionis inquinamento longè ſemotorum entium natu ras, entitates, proprietates, affectiones ſe aſſequi poſſe præſumit. Vellem & hoc Floræ cultores ruminent, antequam colorum in vegetabilium floribus pro ductioni manum admoveant, deque hujus certitudine & felici ſucceſſu ſesqui-

peda-

pedalibus verbis coloratas nubes animis affundant. Modos floribus colores ndulcendi deſcripſit *J. B. Terrar.* (*l. c. c. 5. p. 458.*) *à Styli floridi elegantia magis, uam hujus rei ſcientia & experientia commendandus.*

§. 85.

Interim fermenti allegati vim & dotem variis experimentis confirmare oſſem, ſi πολυφασίας crimen non horrerem. Sufficiat oculos in oves conertere, qui iisdem alimentis nempe gramine, fœno & ſtramine & tamen diverſi oloris lanam ferunt. Bombyces etiam lumen hypotheſi accendunt, quorum ic album, alter citrinum, ad cœruleum vergens, tertius ſericum egerit, omnes tamen uno eodemque utuntur pabulo, foliis nempè mori, lacteum uccum ſtillantibus. Sanguis inſectorum (cur verum ſanguinem illis phyſi- denegent, non video, ſanguinem proportionalem jam olim proclamavit *l. 4. de Generat. Anim. c. 1.*) *Ariſtoteles,*) modò flavum, modò album, modò nigricantem & obſcurum præ ſe fert calorem, id verò ſoli fermentorum iverſitati eſt acceptum ferendum.

§. 86.

Qui præterea varias Philoſophorum & Medicum de coloribus ſententias cognoſcere avet, adeat *variæ lectionis Philoſophum & Medicum P. J. Sachum* (*noſtrum l. c. §. 3. p. 329.*) qui & nomina & diverſitates colorum 239. numero accurato ſtudio collegit (§. *15. p. 352.*) & explicuit. Hoc non negligenum colores eſſe lumen modificatum, juxta *Rob. Boyle* (*p. 1. Experim. & Conſid. Color. c. 2. p. 8. c. 3. §. 6. p. 26. & p. 2. c. 1. §. 11. p. 44.*) ad quorum perfectionem perficierum & partium textura multum conferat, ut *Idem* (*c. l. p. 16. & p. 5. hym. Scept. p. 213.*) quem *Joh. Jac. Harder.* (*Exercit. Anat. Med. 43. p. 247.*) quitur. Et hac ratione cœcos colores deprehendere tactu (utpote quibus anus & ſcipio ſexti cujuspiam ſenſus organum datum, ut *Renat. Carteſ. Diopt. 2. p. 42.* loqui amat) maximè tamen ſimplices *Johannes Vermanſen Cœcus* (*ap. r. Boyle c. l. c. 3. p. 39.*) inquirentes docuit, omne diſcrimen ex majori mino ve aſperitate deſumens. Equidem ajebat, nigrum afficit ſenſum, ac ſi tan eres cuſpides acicularum, vel duriores quasdam arenulas; Ruber verò glai ſenſationem efficit. Niger & albus ipſi erant maximè aſperi & inæquales, que ſibi invicem ſimiles, ut difficile ſit admodum eos diſtinguere; attamen orum aſperior eſt niger, viridis aſperitate proximus albo, cæſius viridi. Flaus quintum locum obtinebat in gradu aſperitatis. Ruber & cœruleus adeò miles, ut æquè difficile ſit eos diſcriminare, ac nigrum & album. Sed tamen ubrum aliquanto aſperior cœruleo, adeò, ut ruber ſextum teneat, cœruleus

ſeptimum in aſperitate. Ex arte Anaclaſtica pariter clarum evaſit reflexion luminis varios colores in corporibus diaphanis exhiberi. Ita *Athan. Kircher* (*l.8.M.S.ſ.1.c.6.p.17. & Itiner. Ecſtat. 2. Dial.2.p.606.*) in frequenti pennarun (Pavonis, Anatum, Columbarum &c.) ope Smicroſcopii inſpectione innotui quod omnes illæ pennæ tanta colorum varietate radiantes naſcantur ex natura li pennarum conſtitutione, quarum filamenta natura ita diſpoſuit, ut Diapha næ in anguloſam formam trigonis vitreis haud abſimilem concinnata ſint. Qui verò ad pavonum alborum pennas & plumas dicet *Kircher.*? quibus eadem, qu variegatarum textura ac ſuperficies contigiſſe videtur.

§. 87.

Falluntur proinde profecto, judicat *Roſin. Lentil. noſter* (*in Curland. Me morab. M. C. D. 2. A. 10. App.p.126.*) qui ex pilorum colore ſanguinis tempe riem divinant. Hoc enim conceſſo diverſicolor equus aut canis diverſæ tem periei cenſebitur, & Tigris, cum nigredine maculatur, erit melancholica, cur candet, phlegmatica. Quis autem hoc vel ſomniavit? Et cum *ſecundum Mari Weinrich.* (*p.1. de Monſtr. c.15.f.145.b.*) temperamentorum infinitæ ſint diffe rentiæ, quis ſe hic omni ingenii vi extricabit ne fallatur? Interim nec hoc præ tereundem cenſeo, Veterinariam profitentes, id crebra in equis experientia e docti prodere. Si equus tuſſiens in ſtabulis aliis equis ſanis ejusdem quoad colo rem pili adjungatur, infici ſanos, (*ſie werden Haarſchlechtig* unde forſan deno minationis rationem divinare poſſes) neutiquam, quibus diſſimilis pilus. Sym pathiam pilorum in equis id vocare lubuit (*Cent.4. Epiſt. 45. p. 261.*) *Th. Bar tholin. Oppianum* etiam (*in Cyneget.*) per Venationum genera, equorum colore diſtinxiſſe (*in Hippocom.p. 15.*) *Joach. Camerar.* annotavit.

§. 88.

Aquæ diverſitatem pilorum & capillorum colorem mutam in homine an notatum legimus. *Æthiopes* nigros & criſpos alere propter aquas *ex Oneſi crito Strab.* (*l.15. Geogr. p.463.*) retulit. In regiones verò noſtras delati a qua, cereviſia & vino noſtro utentes, nil alterationis in colore pili ſiſtunt. Qui *Sibarim* bibebant, nigriores eſſe & criſpo capillo, qui ex *Crathide* candidos mollioresque ac porrecta coma *Plin.* (*31. c.2.*) prodidit. Apud *Hierapolim* a qua quædem adeò tingendis lanis idonea eſt, ut ex radicibus cum his decertent, quæ ex vermiculo purpuraque *Strabonis teſtimonio* (*l.13.p.453.*) tinguntur. De *Scamandro*, ſi potetur, flavas oves reddente *Ariſtot.* (*l.3. hiſt. Anim. c.12.*) *Ælian.* (*l.8. hiſt. animal. c.21.*) *Solin.* (*Polyhiſt. c.12.*) Alia flumina ſunt, quæ potæ inficiunt greges ovium: intraq; certum tempus, quæ fuere nigræ albam ferunt la-

nam:

nam: quæ albæ venerant, nigræ abeunt. Hoc etiam in *Bœotia* amnes duo efficiunt, quorum alteri ab effectu nomen *Melas* eſt: uterque ex eodem lacu exeunt diverſa facturi. In Macedonia quoque, *ut ait Theophraſtus*, & flumen ad quod qui facere albas oves volunt, adducunt. Quod ut diutius potavere, non aliter quam infectæ mutantur. At ſi illis lana opus fuerit nigra vel pulla paratus gratuitus infector eſt, & ad *Penejum* eundem gregem appellunt. Autores novos habeo, *pergit Plin.* eſſe in *Galatia* flumen, quod idem in omnibus efficiunt: Eſſe in *Cappadocia*, quo poto equis, nec ulli præterea animali color mutetur, & ſpargitur albo cutis. Hæc *Seneca* (*l.3. Nat. quæſt. c. 25. p. m. 53.*) De fluminibus fœtus in utero tiragentibus *Vitruv.* (*l. 8. Archit. c.3.*) Numerum horum olim auxit *Clitumnus*, de quo *Poëta* (*l. 2. Georg. v. 156.*)

Hinc albi Clitumne greges, & maxima Taurus
Victima.

Add. *Plin.* (*l. 2. hiſt. Nat. c. 103.*) *Plin. junior.* (*l.8 .Epiſt. 8.*) de hoc peculiarem exaravit Epiſtolam, in qua tamen hanc ejus energiam ſilentio, quod miror, præteriit. Collecta plura propinant *Simon Majol.* (*Dier. Canic. Colloqu. 11. p. 115.*) & *Joh. Saubert.* (*de Sacrif. Vet. c. 18. p. 421.*) Nivis continuum eſum & uſum in Alpibus leporinos pilos exquiſito candore tingere, qua liqueſcente rutileſcunt omnes iterum, *Plinii* olim (*l. 8. c. 55.*) obſervatio fuit, à quo non diſſentiunt *Th. Bartholin.* (*Tr. de Uſ. Niv. Med. c. 19. p. 125.*) & *Iſaac Schoock.* (*Diſſ. Phyſ. de Niv. th. 57. p. 18.*) Sed de hoc pluribus, ubi de canitie differendi locus erit. Addo è *Nicol. Lyra* (*Comment. in Exod. c. 32.*) Hebræos Doctores tradere, quod Iſraëlitæ Moſcholatræ bibentes aquam putrere vituli aurei à Moſe combuſti infectam, barbas aureo colore fulgentes accepiſſe, quo ab aliis diſtinguerentur & interficerentur. Vid *infra* (*l. 2. Tit. 9. §. 51.*) Ita ex auri potabilis uſu aureos naſci crines Chemici *Th. Bartholin.* (*l. 1. de Luc. c. 10. p. 79.*) perſuaſerant.

§. 88.

Ab externis aliis aliquando capillorum color dependet, & mutatur. Ambientis aëris aliquando conſtitutione id contingit, ut *Celtiberorum* equi, ſi in exteriorem traducantur *Hiſpaniam*, *Strabonis* (*l. 5. p. 110.*) recenſu. *Æthiopes* omnes habere pilos nigros ob vehementiſſimum Solis ardorem, qui illos torret *Joh. Argenter.* (*Comm. 2. in Art. Galen. p. 534. & 540. poſt Theodectem ap. Strabon. l. 10. p. 463.*) cenſuit. Sed fœtum in utero contentum & latentem, qui ferient radii Solares, ut inde capilli tingantur? Curioſum tamen eſt *ap. Rob. Boyle* legere (*Experim. & conſid. de Color. p. 2. c. 4. Exper. 11. p. 139.*) *Æthiopum* infan-

tes prodire eodem fere cum Europæis colore ſubrubenti, eosque non mult poſt interpoſitos dies nigreſcere. Plura quæ ſequuntur, ut attentè l gas, ſanè merentur. Poterunt & à vaporibus tingi metallicis. Vidit viru viridi capillitio luxuriantem *Th. Bartholin.*(*Cent. 1. Hiſt. Anat. 40. p. 66.*) Et rè, *pergit*, virides efficiuntur metallorum fuſoribus, quibus hic fortaſſis adfuer Cani citius tinguntur in virides aut cœruleos, quod in ſtanni fuſoribus non mel animadverti. De Cuprifabris idem annotavit *Viet. Rietlin.* (*Ann. 6. Li. Med. M. Mart. obſ. 29. p. 342.*) Capparorum aquam deſtillatam virides ferè p los & capillos efficere *Hier. Cardan.* (*l. 18. de Subtil. Rer. p. 935.*) dictitat. M mini in patria puellas & virgines, imprimis ruſticas, in fuſo florum Stœchad Citrinæ capillos tingere ſolitas.

§. 90.

Illitu Aquæ Apoplecticæ crebriori albos evaſiſſe capillos (*M. C. D. 2. 5. obſ. 95. p. 201.*) ab *Ehrefried. Hagedornio noſtro* inſertum reperio. Ab unguer to à Carnifice oblato cincinnum capillorum fortè digitis adhuc non curio deterſis canum factum, memoravit (*A. 5. Lin. Med. M. Jul. obſ. 30. p. 776.*) *ſole tiſſimus Viet. Rietlin.* Taxi id pinguedinem præſtitiſſe hariolabantur. U pinguedo ap. vulgum inclaruit, quod illita canos reddat albidosque capillo Vid. *Caſp. Schwenckfeld.* (*l. 1. Theriotroph. Sileſ. p. 133.*) quod & teſtimonio fi mat ſuo *Joh. Crato* (*ap. Laurenz. Scholz. Conſil. 286. col. 824.*) dum ſcribit: U pinguedo canitiem pilorum affert, cum avellanis uſtis vis illa impeditur. M minit & hujus *Joh. Bened. Gründel.* (*M. C. D. 2. A. 8. obſ. 103. p. 233.*) inde no ſtri dum caput bicolor intuentur: *Man hat ihn mit Bären-Schmalz geſchmiere* Miror igitur quod *Plin.* (*l. 8. c. 36.*) *& Sext. Platon.* (*l. 18. c. 110.*) hujus faculta tis forſan neſcii, axungiam hanc contra capillorum defluvium commendarin *Caſp. Schwenckfeld.* (*c. l.*) cum Ladano & Adiantho eandem ad Alopecia præſcripſit.

§. 91.

Pororum conſtitutionem, in quibus lumen non reflectitur multitudi nemque nigredinem res pingere, *oculatiſſimus Robert. Hoock.* (*in Micrograph Vid. T. 2. p. 1. Ephem. Erud. n. 39. p. 487.*) tradidit. Exemplo carbonum id fir mare nititur, quibus pororum tantus numerus, ut omnem molem ipſorum per meet, carboque licet maximæ longitudinis flatui viam non deneget, ſique par aliqua accipiatur brevior lux cum Microſcopio per eundem videri poſſit. E ex hoc inſigni pororum numero eſſe, quod carbones appareant nigri. S namque corpus multos habeat poros, in quibus lumen non reflectitur, neceſſa-

rio.

io apparet nigrum, adeò ut nigredo ipſi nihil aliud ſit, quam privatio lumi-
is ſ. defectus reflexionis. Sed hic Argus Tireſia cœcior videtur. In cute
umana pororum multitudinem magnitudinemque nigredini aliquando veli-
cari, equidem non inficior, ſed hæc erit ſaltim intentionalis. In carbonibus
era & realis eſt nigredo, quibus & nigri ductus, litteræque nigræ ſcribuntur,
c tangentes nigro colore inficiunt. Lignum ligno oppone, uſtoque cario-
ım, quorum hoc de numero forſan pororum cum illo certabit, & tamen al-
um aut citrinum præ ſe fert colorem. Lignum putridum noctu non nigre-
it, ſed lucet. Vid. *infra* (*l. 2. Tit. 9. §. 83.*) Pulvis carbonum ſubtiliſſimus, æ-
ue nigrore valet, ac carbo ipſe, quamvis illi pori deſint, huic adhuc ſint.

§. 92.

Plantæ ſuas quodammodo obtinent ætates, *notante id Magnifico olim
ræſide noſtro D. D. Joh. Mich. Febrio,* (*Tr. de Scorzoner. qu. 6. p. 162.*) quod &
uribus *alibi* (*in Buxeto curioſo*) declaravi. Secutus eſt hanc Methodum eti-
n quondam (*in deſcriptione Zedoariæ*) *Amicus colendus Dn. D. Maniti-
r.* Has verò quis curioſorum capillis denegabit? In Brutis id evidentius de-
rehenditur, ac in homine videmus bruta quotannis depilari. *Sie häären ſich
lle Jahr.* Et cum in Avibus eadem pennarum atque plumarum, quæ in bru-
s ſit conditio, & illas autumno implumes, ut absque foliorum ornatu arbores
ffendimus,

Donec replumi veſtiantur corpore,
Pennisque floreſcant novis.

Paulin. ad Cyther. v. 329. & 850.)

§. 93.

Canitiem ſoli homini tribuit *Philoſophus* (*ſ. 10. probl. 50.* ut habet *Ju-
i Pacii* editio, *ſecundum Ludov. Septal. 62.*) dum quærit: διὰ τί ἄνθρωπος μό-
ς τῶν ζώων πολιάς ἔχει; Qui tamen ſibi ipſi tota diametro adverſari videtur,
 etiam *cit. Septal.* (*in Ariſtot. c. l. p. 142.*) animadvertit, dum (*l. 3. hiſt. Animal.
31.*) tradidit: Mutatur color pilorum in ſenectute, candidique pili efficiuntur,
uod vel cæteris animalibus accidit, ſed non ſolis, præterquam in equo. Sed non
xpendit accurata, qua debuit, induſtria Ariſtotelem Septalius, cum *Philoſo-
hus* inter apertam & obſcuram canitiem diſtinguat, illamque homini, eò quod
ongævus ſit, hanc brutis, utpote brevioris vitæ aſſignet. Hinc *Basſian. Land.
Ariſtotelis* mentem quidem credidit (*l. 3. hiſt. Anatam. Hum. Corp. c. 3. p. 136.*)
num quidem hominem inſigniter caneſcere & multum; alia verò animalia per-
bſcurè & parum. Cæterum nec equum hic excluſit *Ulyſſ. Aldrovand.* (*l. 1.
de*

de Quadrup. c. 1. p. 12.) & ſenectutem in equis boni Veteranarii ex carnis ſu-perciliis intelligunt, *inquit Baſſ. Land.* (*c. l. p. 125.*) & canes caneſcere *Ca-Bauhin.* (*l. 3. Theatr. Anat. c. 2. p. 266.*) quod circa eorum ora & caudas cui-bet patet.

§. 94.

Reliqua bruta albeſcere pronunciavit Veterum Philoſophorum turba. Si quæ iſta ἀκρίβεια philoſophica? Scilicet caneſcere hominis proprium in te-tio modo dixerunt logici. Sed minoris rationis eſt id κρησφύγετον, cum albedo & canities apertè confundantur, cùm ratione cauſæ albus & canus p-lus, *monente* etiam *Alberto Magno* (*l. 3. de Animal. Tr. 2. c. 2. f. 40. a.*) differa-maximè, & *Philoſophus* (*l. 5. de Generat. Anim. c. 6.*) pilos inter ſe differre dix-rit, qui morbo ætate, quique natura albuerint, eò quod cauſa ſit diverſa. En-merat has cauſas (*l. 1. Encycl. Chir. c. 2. p. m. 10.*) *Joh. Dolæus.*

§. 95.

Canities, comprimis in homine, eſt vel congenita, vel poſtgenita. Quo-dam à prima origine caneſcere poſſe *Hippocrat.* (*ſ. 3. op. de Natur. Puer. p. m. 24.*) non latuit. *Numam Pompilium*, qui ferociam populi Romani primus ad ſ-cra contulit, à prima ætate canum fuiſſe, *Servius* (*in Virgil. l. 6. Æneid. p. m. 560.*) autor eſt, qui & illos *Maronis de Numa* (*v. 810.*) huc trahit:

Quis procul ille autem ramis inſignis olivis
Sacra ferens? noſco crines, incanaque menta
Regis Romani.

Senecæ inde nomen impoſitum, *Casſiodor. ap. Ludovic. Cæl. Rhodigin.* (*l. 2. antiqu. Lect. c. 10. col. 1330.*) putabat. Duplicem *Gargonum* ordinem *Nata-Comes,* (*l. 7. Mythol. c. 12. p. 713.*) recenſuit, quarum quædam canæ natæ. *Lu-dovicus Hungariæ Rex,* ut cætera membra debilis, & absque Epidermide; it-& cano capillitio Mundum & Regnum ſuum ſalutavit, quamvis hunc adole-ſcentem demum canos nutriiſſe *ſcribat Theod. Theod. Schenck* (*l. 1. Exerc. Ana-3. ſ. 2. c. 8. p. 232.*) *Add. M. C.* (*D. 2. A. 1. obſ. 69. p. 169.*) ſingulare eſt, quo-*Chriſt. Fr. Paulini Noſter* (*M. C. D. 2. A. 6. in Append. obſ. 10. p. 24.*) de canis i-pube ab ortu memorat.

§. 96.

Cauſam in Aſtra retulit *Joh. Jovian. Pontan.* (*l. 1. de Rebus Cœleſt. c. 20. p. 334.*) Hunc (brutis) colorem non indunt Stellæ, ſed nives locorum perpetuæ *Claud. Salmaſ.* (*de Ann. Climact. p. 757.*) dictitat. A matris imaginatione ean-dem fœtui imprimi poſſe non ſine ratione augurabatur *Ath. Kircher.* (*l. 3.*

Mund.

Mund. Magnet. p. 7. c. 7. p. 569.) Hic namque Xenodochium Spiritus Sancti Romæ viſitaturus in Pædotrophio infantem fœmellam quatuordecim dierum toto capite, imo & oculorum ſuperciliis canam conſpexit, & imaginationi vehementiſſimæ matris talem pronunciavit. Illa namque adultero dum copularetur, vehementi metu agitabatur, ne maritus cujus caput canitie conſperſum continua & intenſa vi imaginationis ſecum volutabat, ſuperveniens vindicta de rupta matrimonii fide ſumturus, utrumque vita privaret. Unde vehemens matris nimio timore perculſa imaginatrix, facultas tantum potuit, ut canitiem mariti, quam verita ſibi imaginabatur, infanti pariter impreſſerit. Cur verò in pube tantum, non in capite & aliis locis piloſis, non addidit Paulini, quod utique maximè neceſſitas requirebat. Mirum videri poſſet, quod ex Oppiano tradidit *Joach. Camerar. (Hippocom. p. 15.)* colores, quos fortè concupiverint Domini arte quadam fœtui equino conciliari, quos conceptus temporis his oſtenſis fœminæ. Habet id etiam de aliis animalibus *Kircher. (c.l.p. 570.)* à *Jacobo Patriarcha (Gen. c. 30. v. 41.)* id in ovibus compertum, *ſacræ* aſſerunt *literæ*. De Pavonibus, ut candidiſſimos pullos excludant ovis incubantes, ut columbis ex illo *Oppiani*

- Columbarum pullos hac arte figurat,
Stragula flammeolis oculis, rubosque tapetes,
Et veſtes oſtro perfuſas objicit Auceps,
Sicque oculos paſcens, animos eludit amantes,
Et pullos edit rubeo diſcrimine mixtos.

maximè cum illo facio, quando de hoc opificio (artificio forſan) valdè dubito. Nam ſi gallinæ & gallinacei, cæteræque aves incluſæ locis variegatis tapetibus ornatis ibidem coëant, ova vim quandam variegatos pullos excludendi contractura facilius admitti poteſt, quam tempore incubatus. Nam poſt ovi productionem pullum matris imaginatione ſignari amplius non poſſe, inde patet, quod pullus ſolo calore benè attemperato, ut excludatur indigeat, nec à noſtra tantum, ſed quacunque alia ave, quin ab ipſo homine ovo ſub axillis contento, aut etiam fornacibus, quemadmodum in Ægypto fieri notum eſt, excludi poſſet.

§. 97.

Candeſcunt pili à parte ſui poſtrema, ut ſegetes & gramina. Non omnis tamen pars piloſa ſimul cum reliquis candeſcit, ſed una præ altera citius aut tardius. Ita *Philoſophus (l. 3. Hiſt. Animal. c. 11.)* Tempora hominum & partes primores celerius canitiem ſentiunt. Quocirca & πολυκρόταφοι

φοι

φȣς γέροντας *Homer.* (*l.* 1. *Iliad. v.* 515.) pronunciavit. Rationem reddere n tuntur *Ariſtot.* (*l.* 5. *de Generat. Animal. c.* 5.) & *Lud. Septal.* (*Comment in Ar Probl. ſ.* 10. *Probl.* 56. *p.* 142.) ſed infeliciter nimis, quod ipſos evolventibus p tebit. Pubes noviſſimè caneſcere dicitur, forſan quia omnium noviſſimè in co ſpectum venit, ſed ſi hoc, illud & barbæ conveniret, quod tamen experient refragatur. Multi namque mentum canum absque capillorum mutatio exhibent, de quibus noſtri: *Sie haben ſich ſehr ums Maul bekümmert.* Cili rum nigrorum in alba mutatorum hiſtoriam recitat *Theod. Zwinger. Vir Exc* (*M. C. D.* 2. *A.* 9. *obſ.* 139. *p.* 232.) Multum pilorum textura & fermenti alter tio conferre videntur, quo fit ut unius coloris præ altero citius mutationem h beat. Alimenti pariter copiam & paucitatem in medium vocavit *Ariſtoteles* (*de Color. c.* 15.) qui puerorum omnium, (forſan Græcos, apud nos namque fa lit) principio capita ruffa propter alimenti paucitatem & ob id capillos imb cilles & raros tradidit. Ἡ πωῤῥότης ὥσπερ ἀῤῥωσία τριχός. Omne aute quod debilitatur in virtute naturali citius caneſcit, *juxta Alb. M.* (*l.* 19. *de A nimal. c.* [illegible] *f.* 161. *a.*) *decretum.* Et ruffitas pilis imbecillitas ipſi eſt, ob quo & ruffos celerius, quam nigros caneſcere ſtatuit, (*l.* 5. *de Gen. Animal. c.* 5.) Ita *Stratoni Lampſaceno* (*l. de Color.*) ruffos puerorum capillos ob affluentem al menti ubertatem nigricare placuit. Humiditatem & partium teneritudinem a legat *Franc. Aquilon.* (*l.* 1. *Opt. Propoſ.* 1. *p.* 5.) Puerorum noſtrorum capi li ab ortu albeſcentes & flavi obſcuriorem ſucceſſu temporis ſortiuntur tinctu ram.

§. 98.

Poſtgenita canities aliquando annos præcocia antevertit vel ſecundun naturam, vel ob alias tum internas, tum externas cauſas. *Pſamnides Aaron Camarinæi filius*, ætate adhuc florente canuit, terque victor Olympicus à *Pin daro* (*Olymp.* δ. *E. p.* 132.) celebratus. Huic ſimilis *Clymeni filius, Rex Orcho meniorum. Argonauta Erginus*, qui *ex Aliis referente Eraſmo Schmidio*, (*Commen in Pindar. p.* 138.) *Lemnum* appulſus ab *Hypſipile Thoantis Lemniorum Regis fili* patri mortuo funebre certamen inſtituente cum reliquis Argonautis invitatus & ad ſtadium ὁ πλίτων ingreſſus, canus, ſed non annoſus riſum movit Lemnii mulieribus, ut qui cum robuſtis juvenibus armatus curſu fruſtra certare vide retur. Verum cum præter expectationem Lemniarum ſpectatricum *Boreæ fi lios Calvim & Zetem* perniciſſimos curſu ſuperaſſet, eò majori poſteà iisden admirationi fuit. Εργίνȣ πολιάι, *Ergini* canities præverpitata proverbio ortum dedit. (*Conf. Eraſm. Adag. p. m.* 633.) in *Albanica* pueros caneſcere *A. Gell.*

ell. (*l. 9. Noct. Att. c. 4.*) *cum Plinio* (*l. 7. c. 2.*) memorat. *E Cteſia*, quem men οὐκ ἀξιόπιστον pronunciavit (*l. 8. hiſt. anim. c. 28.*) *Philoſophus*, retulit *Hier. Mercurial.* (*l. de Morb. Cutan. c. 6. p. 47.*) eſſe quandam Indiæ gentem ubi mu-eres ſemel tantum pariunt, & illi partus ac in lucem editi incipiunt caneſce-:. Ita (*l. c.*) *Plin. Pandoras* Indiæ populos in convallibus ſitos juvenes ca-os, ſenecta ætate nigros capillos narravit. Feſtinata ſenectutis inſignia in *rajano* (*Panegyr. c. 4.*) inſeruit *Junior Plinius*. Circa decimum ſextum an-um criſpum & ſpiſſum capillitium & propter canos, qui frequentes inſperſi ant argenti inſtar albicantes, & ſpumanti æquori ſimiles *Proëceſius*, ut de ſcribit *Eunap.* (*in vit. Ejus p. 102.*) Circa vigeſimum *Caſp. Hoffmann.* inca-it, quod de ſeipſo (*l. 2. de part. Simpl. corp. hum. c. 19. p. 121.*) De juvene 18. norum, quem ſenem ſexagenarium dixiſſes, *Dn. D. Joh. Lud. Hannemann. M. C. D. 2. A. 1. obſ. 69. p. 169.*) *Joh. Uldarici Rumleri pater Macarius Rumler.* . annos natus, nullo præſente periculo, totus canus evaſit. Vid. *Rumler. bſ. med. 63. p. 38.*) Habet & quædam *Hadrian. Jun.* (*comm. de Com. c. 20. p. 79.*) *Petr. Laurenberg.* (*Paſicompſ. c. 9. §. 17. p. 77.*) Ejusmodi hominem -οπόλιον dici, quod ante tempus caneſcat *ex Ælio Dionyſio* citat *citatus juni-* (*c. l. p. 425.*) innaturalemque vocat canitiem *Petr. Foreſt.* (*l. 8. obſ. med. p. 242.*)

§. 99.

Eſt & hæreditaria canities & quaſi certis familiis gentilitia. Vidi olim getum, & in operibus militaribus expeditum juvenem annos viginti ſex tum, ſed canum grandique & denſo capillitio dotatum, qui talem jam an- decennium conſpiciendum exhibuiſſe ſanctè affirmabat. Id vero & Patri vo contigiſſe, candoremque huic familiæ quaſi proprium & gentilitium ſu-raddebat. De canitie hæreditaria plura *D. Joh. Lud. Hanem. M. C.* (*D. A. 8. obſ. 69. p. 169.*) *Vid. Rietlin.* (*A. 1. Lin. Med. M. Dec. obſ. 16. p. 479.*) ectè igitur (*c. l.*) concludit *Pindar.*

Φύονται δὲ καὶ νέοις
Εν ἀνδράσι παλιαὶ
Θαμὰ, καὶ παρὰ τὸν ἁλικίας
Εοικότα χρόνον.

Naſcuntur enim & juvenibus
In viris cani
Sæpè, etiam præter ætatis
Congruum tempus.

De his Noſtri feſtivè jocantur: *Der Eſel grauet auch in Mutterlei*

§. 100.

Quidam repentè absque apparente aliqua cauſa facti ſunt cani. A pa ticulari ut incipiam, in puella ſeptem annorum ciliorum color palpebræ ſin ſtræ nigerrimus candidiſſimus obſervatus *Sergio*, quod teſtis oculatus *Theo Zwinger.* (*M. C. D. 2. A. 9. obſ. 136. p. 232.*) confirmat. *Gaba* ſacrificante pu ro, miniſtranti acerram, totius capitis capillitium repentè canuiſſe, *Sueton.* (*Serg. Galb. c. 8. p. m. 228.*) *memorat.* Non defuerunt, *addit*, qui interpr tarentur ſignificari rerum mutationem, ſucceſſurumque juveni ſenem, hoc e ipſum *Neroni.* Pater *Matthæi Lippi de Scarparia*, & *Cechius* ſutor repentè i canuerunt, è *Nicol. Florentino* (*Sermon. 7. tr. 6. ſ. 3. c. 24.*) *Joh. Ben. Sin bald.* (*l. 9. Geneanthr. tr. 2. c. 1. p. 758.*) retulit.

§. 101.

Quidam ex levi cauſa. Novi religioſum, narrat *Hier. Hirnhaim* (*Typ gen. hum. c. 6. n. 6. p. 58.*) qui ſubita inviſæ cujusdam rei apprehenſione co reptus caput palma extenſa ſupernè contigiſſet, quique digitorum veſtigi eidem impreſſit, capillis, quos tetigerat, ſubitò de nigris in canos mutati Ejusdem ferè commatis eſt illa *ap. J. B. Helmont.* (*tr. Tumul. Peſtis p. 888.* Quidam expectans manè Prætorem in ſuum ſupellectilem miſſum iri tota no cte ſedens mœſtus, capite in palmam manus inclinante manè latus capiti canum habuit, qua parte manus tetigerant tempora. Non ſine riſu & admira tione ſimul audivit *Paul. Zacchias* (*T. 3. Quæſt. med. legal. Conſil. 61. p. 115.* *D. Joh. Bap. Monſilardum Mediolanenſem optimum ſenem, optimum Medicum* nar rantem, quod villicus quidam qui duos mulos habebat ad vitam ſuam tuen dam, cum comperiſſet, illos ſibi furto ablatos totus ex mœrore incanuit mox verò duobus annis transactis mulos reperit, ac denuo canos pilos in ni gros commutavit. De Cive Herbornenſi, cui ob annonæ caritatem anxi inopina canities obrepſit, annonaque rurſus vileſcente hilariori evanuit *Joh Pincier* (*l. 1. Otii Marpurg. p. 36.*) In Capitaneo quodam captivo poſtridia num ſuſpendium metuenti, & inde caneſcenti poſteà paulatim illa canitie receſſit, ita ut biennio poſt ferè omnes capilli nigricarent, commemoravi *Isb. à Diemerbroeck* (*l. 3. Anat. c. 2. p. 486.*)

§. 102.

Inter cauſas internas vulgò pituitam numerant, in quam refrigerato cor poris habitu humores abeuntes ſubitaneam accelerare canitiem dicuntur *Pau lo à Sorbait* (*Med. Pract. tr. 6. c. 5. p. 740.*). Sed floridos illos canos & æta

tis

is gloriam *cum illuſtri Th. Bartholino (l. 3. de luc. anim. c. 6. p. 385.)* infra dignitatem ejus cenſeo. Neque pituitoſi humoris, quamvis albi, celer adeò motus, neque Splendor ullus eſt, niſi connati luminis inumbratione, neque pituitoſis ſolis, ſed cujusque temperamenti hominibus lucente canitie caput induunt, & omninò plures ſunt juvenes phlegmate detenti ſine canis, quam ſenes vergentis ætatis cani ſine phlegmate: non tamen inde pituitam candicantem luminis idoneum in pilis receptaculum eſſe iverim inficias. Pituitam in exium proſcripſit *Caſp. Hoffmann. (c. l. p. 119.)* Alb. Magnus inter cauſas recenuit internas nutrimentum pili aqueum, qui & in albedine pilorum ſimul addidit aëreum, quod forſan in canitie potiorem faciat paginam. Vidit *O. Magnus (l. 18. hiſt. Septentr. Gent. c. 8. p. 43.)* mures candidum ſaccharum continuo comedentes candidum induiſſe colorem, atque itidem eundem exuiſſe Saccharì comeſtione ſubtracta. Albedinem pilorum in animalibus Norwegis eſui nivis ex aliorum relatione aſcripſit *(l. 8. c. 55.) Plin.* Quo etiam inclinare videtur *Subtilis Scaliger (Exer. 59. p. 213.)* ubi aquam colores accipere & dare enunciat. Neque ab his alienus *Th. Bartholin. (tr. de Uſ. Niv. c. 19. p. 3.)* Sed nive non veſcuntur bruta, ut cibo, famem ut fugent, ſed ut potu ſitis ſedandæ gratia, quod in ſylvis videmus facere cervos & capreolas, in domibus verò Gallinas, Anates, Anſeres. Et ſi nix pro cibo eſſet, fame hyberno non interirent bruta Sylvicola, & in Norwegia, ubi durior eſt nix cespibus incumbens, ut ad abſcondita gramina non poſſent pervenire, non morerentur oves, ſi de fœno his non proſpicerent incolæ, quod *è Petro Claudio Deſcr. Norweg. c. 32.)* memorat *(c. l.) Th. Bartholin.* Nec aquæ nivales ſimplices cutim tingent aut pilos, ſed metallicis imprægnatæ moliculis, pro quarum diverſitate diverſam tincturam easdem exhibere poſſe, *cum acutiſſimo Joh. Nic. Pechlino (l. de Hab. & Color. Æthiop. c. 13. p. 143.)* non repugno. Quin cibos Alcanthinis moleculis gravidos nigredine pilos tingere & conſervare equinos, experimento veterinariorum à laudato *Pechlino. (c. l. p. 147.)* Suadent & apud nos ut equis in cibum miſceantur germina quercus Hippiatri.

§. 103.

Poëtæ ſenum fronte aurea argento nitenti conſperſa, elegantiſſimè venerandam ſenectutis faciem deſignarunt, ſcribit iterum *ipſe ingenioſus Poëta Th. Bartholin. (l. de Luc. Hom. c. 10. p. 79.)* in qua ſub canitie ultimus vigor ſplendet, ſive ob concurſum reflexionemque lucis peculiarem cum candore, ſive ob veras luminis reliquias, quæ ex enervi & exſucco corpore in comam

 reful-

refulgentem refugerunt, jam jam cum vita exhalaturæ, ut hæc conjectu novam nec auditam hactenus canitiei extruxerim rationem, ſiquidem inger oſo eſſe licet. Sed hæc conjectura Oratori aut Poëtæ magis convenit, qua Phyſico, Medico & Philoſopho.

§. 104.

In homine ſenecta, morbo illo naturæ naturali, (*Ariſtot. l. 5. de Gen. nimal. c. 4.*) urgente fermentum pilorum, dum à nutrimento non conſervat nec à calore proportionato, ut par eſt, actuatur, canities illa ut fermen ita & ſolidioris alimenti defectum arguit, cui & attractricis languorem & to porem addere licebit. Fibræ namque radicis bulboſæ nutrimentum viſcoſu ſugentes duriores evadunt ſuccioresque, ut illud amplius non admittant, a petantque? Non ſine cauſa igitur pilos candicare ob omnimodam exſicc tionem & indurationem, judicavit *Felix Plater.* (*tr.3. Prax. l. 1. c.3. p. 107* Paucis caneſcunt pili ferè, ut ſtramen & fœnum albeſcunt. Diſtinguitur t men in hoc à ſtramine & fœno albeſcente capillus canus, quod ille adhuc vat & creſcat; illa verò planè intermortua ſint & marcida. Verius etia illud effatum deprehenditur in brutis, quibus annuatim pilus defluit, ac homine, qui non ordinario deciduum geſtat pilum.

§. 105.

Ob morborum ſævitiam multos caneſcere experimur. Podagricis ſolenne. Vidi olim Podagricum vix annos triginta natum ſexagenarium ca capillitio referentem. Cutis vitio, quod λευκὴν ideo Græci, vitiliginem Lat ni vocant, pilos omnes produci canos, apertum eſt. Vid. *Ariſtot.* (*l. 3. Hi Anim. c. 11. & ſ. 10. Probl. 35.*) in Febribus ardentibus, Hungaricis malignis ide contingit, quod & mihi accidiſſe teſtari poſſum. Deprehendi tamen & illu quod Ariſtot. ſubjunxit: Nonnullis pili, dum ægrotarent, incanuerunt: qu bus in bonam valetudinem reſtitutis nigri enati ſunt, canis defluxis. Alibi i eundem ferè ſenſum philoſophatur (*l. 5. de Generat. Anim. c. 4.*) Per ægritud nem, ut totum corpus inopia caloris nativi laborat; (copia verò caloris præter naturalis exuritur & exſiccatur.) Sic partes etiam minimæ participant labe. Mul tum autem excrementi conſiſtit in partibus corporis, quamobrem in pilis etiar cruditas eſt, quod canitiem faciat, poſt verò cum convaluerint, & vires rece perint, denuò mutantur, & quaſi juvenes ex ſenibus redduntur, affectionesqu proinde mutantur. Fluxit hinc canitiei diſtinctio, quando in naturalem & morboſam diſcriminatur. Vid. *Hier. Mercurial.* (*l. de Morb. Cutan. c. 6. p. 47.*)

§. 106

§. 106.

Subtiliori mentis acumine rem examinantes imaginationi brutorum gravidorum candorem illum fœtuum tributum eunt, dum toto impraægnationis & geſtationis curriculo nivem candicantem tuentur, & ita pilis pellibusque fœtuum alliniunt candorem Hos inter eſt *Libert. Frommond.* (*l.5. Meteorol. c. . Artic.5.p.390.*) & ante hunc *J. C. Scaliger.* (*l. c.p. 214.*) dum ſcribit: Sed & præter alimentum ſolus nivium aſpectus affert matri cum phantaſiæ coloris hujus ut vel parturiendo, vel incubando (dudum ſanè creditur. Vid. *ſupra §. 96.*) fœtus excludant concolores. Lepores albos ita progenerari *Excell. Noſtri Roſin. Lentilii* (*M. C. D. 2. A. 10. in App. p. 125.*) mens eſt. Cur verò ad matrum phantaſiam recurrant tanti viri, eſt quod miror, & tantum non rideo. Inſolita & inopinata non conſueta phantaſiam turbant & afficiunt, & cum in brutis directrice non tantum careat, ſed & tranſiens quid ſit, an huic monſtra & hujusmodi colores tribuendi ſint. Et ſi quid imaginatio poſſit, tempore coitus potius, quam geſtationis poterit, quod *ſagaciſſimus ſanctusque Opilio Jacobus Patriarcha* obſervaſſe (*Geneſ. c. 30. v. 41.*) legitur, quamvis & hic Θεῖόν τι ſubfuiſſe Theologi confiteantur. Monſtra aliquando pariunt bruta, ſed caſu ob inſolitam à cauſa obſcondita oculo impreſſam figuram aut ideam, haud aliter ut plantarum ſemen aut radix per ſe, aut cauſa aliqua externa concurrente, monſtrum vegetabile parturit. Spectant huc, quæ habet *Th. Fien.* (*tr. de Virib. Imag. quæſt. 20. concl. 53. p. 175.*) Et ſi illud de candore valeret, cur bruta non viridi habitu comparent, à graminis & arborum viridium per æſtivale & autumnale tempus continuo aſpectu, eſu & uſu cum *Martin. Schooki.* (*l. de Signat. Foet.*) repono. Unde paſſeres albi, qui vere ova ponunt & ſub æſtatis principium ovis incubant? Unde Hirundo alba? quam *Scaliger* vidit (*c. l. p. 213.*) quæ non hybernat.

§. 107.

Inter animi affectus terror & metus magnam faciunt paginam. Incanuere quidam unica nocte præ metu ingenti, ſummo frigore capiti inducto, *Hieron. Cardan.* (*de eo quod eſt in morb. div. c. 37. p. 138.*) pronunciat. Capillos hos affectus ferire noſtri innuunt: *Die Haare ſtehen mir gegen Berge.* Et *Poëta*:

Obſtupui, ſteteruntque comæ, vox faucibus hæret.

(*l. 2. Æneid. v. 574. & l. 3. v. 38.*) Et *Naſo* (*l. 1. Faſtor. v. 97.*)

Obſtupui ſenſique metu riguiſſe capillos,
Et gelidum ſubito frigore pectus erat.

Mulier quædam incidit in foveam, in qua erat lupus & vulpes, ea una no-

cte incanuit & poſt tota vita manſit triſtis *Andr. Libav.* (*p. 2. Singular. p. 142*) teſtatur. Plura in hanc rem expedita vid. *ap. Hadrian. Jun.* (*Comm. de Com. c. 4. p. 363.*) Novi, qui è naufragio præter ſpem ſalvi enataverant repentè can evaſiſſe, prodidit (*c. l. c. 10. p. 424.*) Idem. Repetit & confirmat *Eraſm. Franciſ.* (*Oſt-Weſt-Indiſch. und Siniſch. Luſt. und Staats-Garten P. 1. p. 7.*) Junxit his milit (*l. 2. de Complex. c. 2. p. 112.*) *Lev. Lemnius.* Commemorant Alii (*addit Jun.*) nonnullos, qui in præruptas rupes aucupii gratia, θήρης μεθέποντες γλυκερὸν πόνον, ut *Nizianzeni* verbis id eloquar, funis ope pervaſerant, ſaluto eo d ſperabundos præproperam canitiem accerſiviſſe. *Ballus* quidam ex oppido Co lumnæ *Architectus*, cum laquear quoddam deſtrui curaret ob novum refici endum in periculum lethalis caſus ex improviſo lapſu illicò canus evaſit, e maximè parte in quam caſus imminebat *meminit Paul. Zacchias* (*T. 3. Quæſt. Med. Legal. Conſ. 61. n. 8. p. 215.*) ſingulare etiam exemplum habet de Monacho Romæ *Th. Campanella* (*l. 4. de Senſ. Rer. c. 26. p. 334.*) *Uvipertus* aut rectius *Ubertus* nec dum profeſſus, nec caputularis à fratribus in Epiſcopum Raceburgenſem electus cum propter annos diſpenſatione opus eſſet, Romam petiit, repulſam à Pontifice paſſus, proxima nocte incanuit, ut poſtero die à Pontifice non putaretur is qui pridem confirmationem petiiſſet. Ergo juſſit Eum in Epiſcopum conſecrari, quem evidenti ſigno DEUS probaſſet. *Hæc Alb. Kranz.* (*l. 9. Metrop. c. 47.*)

§. 108.

Incarcerati mortis metu, eandem ſubiere viciſſitudinem. Exemplis & hiſtoriis mecum qui delectatur evolvat *Marc. Donat.* (*l. 1. Hiſt. Med. Mirab. c. 1. p. 1.*) *Joh. Schenck.* (*l. 1. obſ. Med. p. 1.*) *Sim. Majol.* (*Dier. Canic. Colloqu. 4. p. 422.*) *Lev. Lemn.* (*c. l. p. 111.*) *J. C. Scalig.* (*Exerc. 312. p. 1006.*) *Joh. Rud. Camerar.* (*c. 2. Syllog. Memor. n. 14. p. 73.*) *Albert. Ott. Fabr.* (*l. de Aur. Potab. p. 16.*) *Martin. Zeiler.* (*p. 1. Cent. 1. Epiſt. 17. p. 43.*) *Petr. Borell.* (*Cent. 1. obſ. 16. p. 32.*) *Isbr. à Diemerbroeck*, (*l. 3. Anat. c. 2. p. 486.*) *D. D. J. L. Hanemann. Amicum & Collegam honorandum* (*M. C. D. 2. A. 4. obſ. 60. p. 134.*) Metum hunc non rarò incuſſere conſcientiæ ſtimuli & ſpectra. *Ludovicus Bavarus Imperator* poſt damnatam morti propriam uxorem horrendis viſionibus tentatus, unica nocte incanuit. (*Joh. Cuſpian. de Cæſar.*) Idem juveni ſomnio de extremo judicio territo accidiſſe, *è Vincentio B. D. Martin. Gejer.* (*Joh. Bus-Stimm. p. 2. p. 552.*) recenſuit. Gregarius homo, qui per octiduum in ſpecu Baumanni oberraverat variis ſpectris miſerè exagitatus totus canus factus, *teſte Henrico Eckſtormio* (*Epiſt.*

iſt. de Spec. Baumann.) add. Georg. Henning Behrens (*Hercyn. Curioſ. c. 1. n. 1. p. 9.*) evaſit. Exclamares hic *cum Poëta:*

O nox quam longa eſt, quæ facit una Senem!

§. 109.

Curarum & laborum moles non reticenda. Notum eſt in trivio:

Cura facit canos quamvis homo non habet annos.

Exemplum de Architecto Joh. Hollio conſignavit *Joh. Uldaric. Rumler.* (*obſ. Med. 3. p. 37.*) Felicius id procedit, ſi & annorum numerus accedat. Audi *Ovid.* (*l. 1. e Ponto Eleg. 5.*) qui ita ad uxorem:

Jam mihi deterior canis aſpergitur ætas,
Jamque meos vultus ruga ſenilis arat.

aulo poſt:

Confiteor facere hoc annos: Sed & altera cauſa eſt,
Anxietas animi, continuusque labor.
Nam mea per longos ſi quis mala digerat annos,
(Crede mihi) Pylio Neſtore major ero.

§. 110.

In Athmoſphæram oculi mentis dirigendi, hæc ſi pura & intemerata nos exeſſe jubet. Audiendus *Guilh. Piſo.* (*l. de Med. Braſil. p. m. 603.*) *Braſiliani*, ait, ob aëris, aquarum & locorum temperiem optimam, parumque ex ſe alpabilem maturè pubeſcunt, ſeneſcunt tardè, idque ſine canitie & calvitio, ui fit quod longè ultra centeſimum ætatis annum viridi ſenecta non Americani tantum, ſed & ipſi Europæi fruantur, totumque adeò territorium macroum dici mereatur. Contra in regionibus frigidioribus v. g. Norwegia urſi nt albi, corvi & lepores, & homines ipſi candida cute & pilis albis & flavis, uod *inclutus Th. Bartholin.* (*Tr. de Niv. Uſ. c. 19. p. 123.*) in literas retulit. Ita in lpibus perdices albas & vidit & eſitavit *J. C. Scaliger.* (*Exerc. 59. p. 213.*) Et hanc nitiem regionalem *Marco Antonio Ulrico* (*ſ. 1. Phyſiolog. Barb. Hum. p. 33.*) vore non ſine cauſa placuit. Frigori hyberno hic multum dandum *O. Magnus* (*l. 18. de Septentr. Hiſt. c. 8. p. 439.*) nos informat, dum omnes lepores aquilonas poſt æquinoctium autumnale primo præſertim nivium caſu condidum (diſſo griſeo) induere pilum aſſeruit. *Es giebt in Pohlen, noch mehr aber in Litauen eine Arth von kleinen Thieren, die den Wieſeln nicht ungleich, und auff Polniſch Zaſsicz genennet werden. Derſelben Fell, welches ein wenig ſchlechter als ermelin iſt, ſiehet im Sommer braun aus. So bald aber der Schnee fället, wern ſie in einer Nacht über und über weiß, und bekommen ihre Farbe nicht eher*

wieder

wieder als auff den Frühling. *Bernh. Connor. aut ex memoriis Ejusdem J. S.* (*p. 2. Deſcr. Polon. Epiſt. 9. p. 780.*) Notabile de mutatione à frigore extat Experimentum *ap. Adam. Olear.* (*l. 3. Itiner. Muſcovit. Perſic. c. 2. p. m. 156.*) quem ſi placet evolve, cui junge *Claud.* (*Salmaſ. Diatr. de Ann. Climact. p. 757.*) De Aëre etiam *ſupra* (§. *89.*)

§. 111.

Inter externas cauſas frequentem capitis lotionem & nimium capillorum cultum numeravit *Petr. Foreſt.* (*l. 8. obſ. Med. 10. p. 242.*) quem etiam ad calvitiem diſponere *infra* (§. *120.*) notabitur. Ut ut è *Q. Seren. Sammonici verſibus* ibidem adductis contrarium appareat. Ocyus apertos quam detectos & difflatosque caneſcere pilos *Ariſtot.* (*l. 3. Hiſt. Anim. c. 11. & l. 5. de Gener. Animal. c. 5.*) advertit. *Hermann. Conring.* (*c. l. p. 148.*) cauſam redditurus, cur ruffo capillitio non amplius, ut olim, rutilent Germani, hanc etiam ſubjunxit: Jam capiti tegumenta dudum incepta imponi præter morem veterum, unde crines multorum aquei humoris copia neceſſum eſt, ut plus ſcateant, atque utpote qui à Sole & Ventis, non diffletur & abſumatur. Hæc etiam cauſa eſſe poterit, cur barba colore capillis ſæpius non reſpondeat. Qui verò caput tectum gerunt citius, *juxta Hier. Mercurial.* (*c. l. c. 6. p. 51.*) candicant. Quia cum calor nativus capitis non poſſit perſpirare, cohibitus in pilis veluti ſtrangulatur, ex quo fit ut pereunte calore nativo facilè poſtmodum humores illi putreſcant. Et hæc etiam ratio eſt (*pergit p. 52.*) cur unguenta capiti frequenter illita canitiem accelerent, non quod exſiccent, prout hanc menrem *Athenæus* (*l. 15. Dipnoſ. c. 18.*) *Ariſtoteli*, licet repugnanti (locis modo allegatis) affinxit, quem idcirco confodit (*Comment. ad ſ. 10. Probl. 33.*) *Lud. Septalius*, ſed unctuoſitate & craſſitie meatus ſ. pori capitis ita obſtruunt, ut non poſſint exhalare, prout (*c. l.*) Mercurialis ratiocinatur.

§. 112.

Venus immodica huc etiam ſuum confert Symbolum. Novit juvenem *Joh. Bened. Sinibald.* (*l. 9. Geneanthop. tr. 2. c. 6. p. 756.*) ſibi familiaritate junctum, qui vix vigeſimo anno peracto ob libidinis exceſſum niveo penitus capite canuerat. Colorem avium & brutorum à ſalacitate deduxit *Joh. Bodin.* (*l. 4. Theatr. Nat. p. 373*) Alioquin & amoris flagrans deſiderium *Aitæ ap. Theocrit.* (*Idyn. 12. v. 2.*) ſenectutem accelerare dicitur

> οἱ τε ποθεῦοντες ἐν ἤματι γηράσκουσιν
> *Qui deſiderio conficiuntur, uno die fiunt ſenes.*

Singularem planè canitiei cauſam *Albert. M.* (*c. l.*) dictitat, multum anhela-

re

ad locum ortus pilorum: & ſimul in uno loco dormientes & contra ſe in-
cem anhelantes citius caneſcunt: quod anhelitus ſuo calore nimis aperit
as pilorum & poros, & tunc erit ſubtile pingue, & caneſcit, & non remanet
ſi viſcoſum humidum frigidum, quod eſt cauſa canitiei. Vid. *H. Cardan.*
.8. de Variet. Rer. c. 4. p. 517.) Sed ſic hoc myſtax citius menti pilis caneſcet,
t halitus humanus id non in proprio corpore præſtat, quod in alieno. Quod
contigerit acori ſalivæ, & halitus acredini id erit deferendum. Plura *Pneu-*
tiopægnion.

§. 113.

Quamvis autem variegatas plumas pennasque & pilos in brutis conſpicere
ſſis, capillos tamen unius coloris ut plurimum animadvertes. Vidi in Co-
nello myſtacis crines ad ruffitatem vergentes, apicibus albis mirabiles. Ejus-
di phænomenon etiam in ſuſpenſis aliquando oculis uſurpare licuit. Vidimus
ndini, *notat* (*l. 1. Encycl. Chirurg. c. 2. p. 13.*) *Joh. Dolæus*, hominem, qui cri-
s habuit omnium colorum inſtar Iridis, cujus rei non aliam cauſam agno-
re poſſumus, quam quod pili fuerint inſtar priſmatis, inde & radii incidentes
talem colorum diverſitatem repræſentabant. Nihil notius eſt barbam à
pillis colore diſſentire. Ante triennium occurrit ruris alumnus, cui capilli
gerrimi, barba ruffa, lepidum & ridendum ſpectatoribus exemplum. Nec
vum eſt aut cœruleorum aut alborum ad canitiem vergentium glomos ni-
s aut alterius coloris miſceri, quos ne rideantur, urſinæ pinguedinis clam
ſtæ illinitioni vulgò imputant, de quo pauca quædam *ſupra* (*§. 90.*) ſparſa.
er tribus ferè capitis partibus capillis, quorum colorem muſtellinum no-
nare potuiſſes, quarta verò & quidem Syncipitis ſiniſtra parte ruffis exiſten-
us *teſtimonio Viti Prietlini* (*A. 6. Lin. Med. M. Mart. obſ. 29. p. 346.*) Fœ-
na minus honeſta, quæ in toto corpore crines oſtendebat nigricantes, in pu-
rubicundiſſimis ſeptam offendebat *Nobiliſſ. Dn. Benjam. Schart.* (*M. C. D.*
A. 5. & 6. obſ. 87. p. 123.) Id verò, ut credam, non ſemel pilorum obſtitit
ferentia mollitiei & ſetoſitatis ſ. duritiei, & quod interdum ad radices nigri re-
tiantur. Capillos in capitis dextra parte flavos, in ſiniſtra & barba albos nutri-
at *ruſticus*, *Georg. Wittgebl*, id nominis inde conſecutus. In Plica ſubcutanea,
jus *ſupra* (*§. 70.*) mentio facta, varius erat pilorum color, quem à Magia excita-
n ſibi perſuaſit junior quidam Medicus, quod tanta capillorum varietas à na-
ra ipſi practicabilis non viſa fuerit, ſed naturaliter, & quomodo id acciderit, ra-
nes conſignare aggreſſus eſt *Dn. D. Marc. Gerbez.* (*M. C. D. 2. A. 8. obſ. 71. p.*
184.)

184.) quem vide. Barbam ſubruffam cum glomis canis à matris imagi tione in ruſtico propriis uſurpavit oculis *Joh. Schenck. (l. 1. obſ. Med. p. 3.*

§. 114.

Canos tandem priſtinum recuperaſſe colorem ex obſervationibus tum. Octuagenario dentes exciderunt novis ſuccedentibus cum pilis c nigricantibus *autore Leonh. Thurneuſſer. (l. 7. Piſon. c. 69. p. 347.)* Idem eve ſe *Guilielmo Poſtello annos 130. nato,* & ætate vergente *Joh. Montano Chen Sileſio è Joh. Franci (Epiſt. Chem.)* excerpſit *Dan. Sennert. (l. de Conſ. & L Ariſt. c. Chem. c. 18. p. 315.)* De mutatione coloris, præter canum, hæc conſig vit *(p. 1. Manud. ad Med. c. 1. p. 1.) Joh. Dan. Horſt.* Crine ruber ante quinqu nium factus eſt Giſſæ *Nobil. Crafftſchenck ab & in Schweinsberg,* poſt dol capitis intenſiſſimos febris petechialis. *Anton. Maria Catabenus* pro canis lut accepit; pro albis verô *Joſephus Fontana,* nigros.

§. 115.

Pergo ad reliqua, quæ pili cum plantis communia habent, v. g. morb Referunt inter pilorum morbos etiam canitiem, inter quos *Ariſtoteles, (l. 5 Gener. Animal. c. 4.)* quod tamen cum grano ſalis accipiendum Hanc luti quandam putredinem eſſe pilorum, *Idem (ſ. 10. Probl. 35.)* Hinc fieri ſu catur *Septal. (Comm. in h. l. p. 107.)* & approbat quando in Comœdiis pruin ſitus transfertur convitio in canitiem, dum eam Senectutis ſitum pruinam vocant, quod etiam *Ariſtoteli (c. l.)* debet. Ætativam ſ. ætatilem appell *Marc. Anton. Ulm. (ſ. 1. Phyſiol. Barb. Human. p. 33.)* & pilum talem cadave ſum, non quod emortuus jam ſit, ſed quia prænuncius exiſtat futuri cadave Noſtri, canos vocant: *Kirchhoffs-Blumen.* De plantarum morbis *Theophr. E ſius (l. 3. de Cauſ. Plant. c. 27. p. 193.)* egit. Vermes affligunt imprimis pl tas, adeoque quælibet planta etiam amaricans, v. g. abſinthium &c. ſuos vermes, de quo *Magnif. noſter Argonauta Joh. Mich. Fehr. (Hier. Picr. p. 12.* Varia excerpta communicat *Ulyſſ. Aldrovand. (l. 6. de Inſect. c. 4. p. 273.)* pillis etiam ſui ſunt Acari. Affectum paucis notum & notatum aſtruit *D. Sennert. (l. 5. Med. Pract. p. 3. ſ. 2. c. 5. p. 315.)* Tineamque vocat; quod ſi veſtes à tinea, ita & ab his vermiculis capilli, in quibus naſcuntur, erodant Φαταίκειαν ſ. radationem, vulgò *die Mölen, Milben oder Fräulein juxta Sam. H ſenreffer. (l. 1. Noſodoch. c. 9. p. 68.)* dici confirmat. Quin & capilli mulierum vermes & ſerpentes tranſmutatos vidit *Petr. Borell. (Cent. 1. obſ. 23. p. 29.)* Id rô cur mulierum capillis tantum tribuit antiquitas non virorum, an quod *Tibull. (l. 1. Eleg. 3.)*

Ti

Tiſiphoneque impexa feros pro crinibus angues
Sævit.

ed hæc è fictionum Poëticarum lacunis. Si mulieris capillus in ſerpentem anſit, cur non & viri? Quæ capilli & ſerpentis proportio & homogeneitas? etulit *Roderico à Fonſeca (T. 1. Conſult. Med. 1. p. 3.)* vir fide dignus, ſe viſſe apud Indos novæ Hiſpaniæ equorum capillos, qui, dum equi biberent, aquas incidebant verti paulatim in angues. Multò magis, *ſubjungit*, vertentur in eos capilli hoc morbo (Plica Polonica) infectorum propter putrenem & ſaniem. Ex juba equi mortui innumeros ſerpentes exortos fuiſſe *h. Chriſtoph. Stecbio (Cœl. Sephirot. ſ. 1. n. 1229. p. 108.)* retulit *illuſtris, Comes Leiningen Hartenburg*, omnesque aſtantes aſſerebant vidiſſe capillos equi ſei-ſerpentes vivos. Expertum eſt, *ſcribit Hier. Hirnhaim (Typh. Gen. huan. c. 9. n. 6. p. 101.)* pilos ex caudis equorum in aquam pluviam ſcrobibus ceptam impoſitos animari, & in longos atque graciles vermes paulatim nverti. Idem aliqui docent de jubarum ſetis fluenti aquæ impoſitis, quas cunt tranſire in ſerpentes. Sunt è hæ è fabulis Mileſiis, è quibus pilos deutitos in corpore animato in ſerpentes animari, credidit *P. Borell. (c. l.)* Recti- *Felix Plater. (tr. 3. Prax. Med. l. 2. c. 16. p. 1021.)*: Animantium pili interdum glutiti rurſum cum excrementis excernuntur, qui ſidum adhuc calent, conciantur ſe nonnihil torquentes ac ſi viverent, vermiculos vivos referunt, lesque ab inperitis eſſe putantur.

§. 116.

Plantæ monſtroſæ curioſis ſæpè occurrunt oculis, quod *tribus libris de antis monſtroſis* fuſius oſtenſum. Pari modo & pilis ſua ſunt monſtra. Setoſi denſi in agreſtibus & Titanicis corporibus. Ita *ipſe monſtrum Polyphes ap. Ovid. (l. 13. Metamorph. v. 844.) ad Galatheam:*

Coma plurima torvos
Prominet in vultus; humerosque ut lucus obumbrat,
Nec mihi quod rigidis horrent denſiſſima Sylvis
Corpora turpe puta.

ipſa Galathea (c. l. v. 765.)

Jam rigidos pectis raſtris, Polypheme, capillos,
Jam libet hirſutam tibi falce recidere barbam.

obat id crinium illud crimen Plica Polonica, cum Rhopaloſi. Rhopaſis concretione pilorum conſtat, quando in baculos coagmentatur (Vid. *h. Gorræus Defin. Med. p. 405. Sam. Haſenreffer l. c.*) Hanc *perilluſtris Rade-*

rus, narrante J.D. Horſtio (c. l. p. 12.) horæ ſpatio à brevi ſomno meridia contraxit Veronæ. Sæpius capillus horrore implexus atque impeditus, ſtu peo tomento aſſimilis & inæqualiter hirtus & globoſus & congeſtus pro ſus inemendabilis diutina incuria, non modo comendi, ſed ſaltem expedie di & diſcriminandi, ut *Apulei (Apol. 1.) verbis* utar, evadit. Voluntariu hunc morbum proclamavit, ſiquidem morbus dici debeat *Theophraſto veri co (in Plico-maſtyg.)* cauſam plicæ nullam aliam ſtatuens. Sed hanc op nionem evertunt Symptomata plicæ eruptionem præcedentia, malusque t tius corporis habitus, ubi jam creſcere incipit, & intricantur crines. U verò perfecta Symptomatum iſtorum ceſſatio & reconvaleſcentia. N ſoli capilli hic concurrunt, ſed gluten aliquod corruptum capillos inviſca texturamque eorum vitians. Quod ſi è capillorum pectendi negligenti Poloni ſanè longam comam minimè nutriunt, ſed curtam, nec in fine illa cirrhorum generatio advertitur, ſed in capillorum circa radices, ubi tr cis abſciſſis cruentatio non raro operationem turbat. Retudit igitur *iſti Theophraſti* ſpicula quondam *Collega noſter D. Simon Schulz. (M. C. D. 1. A. & 7. obſ. 138. p. 200.)*

§. 117.

Quin & hic in cenſum vocanda Symptomata, quæ ſæpius hujus capi lorum intorquii abſciſſionem ſequuntur. Neapolitani, ſi extremi capilli pu rulis ſuis cirrhi inſtar promineant excreſcantque nolunt, decurtare, perſuaſu namque illis audivi moriturum infantem ſive Epilepſia, ſive febri peſtilenti, pili occipitis abſcindantur, tradidit *Th. Bartholin. (C. 2. hiſt. 94. p. 340.)* Inſe quitur præterea mentis imbecillitas, ut eſt *ap. Joh. Nicol. Binninger. (Cent. 3. ob 13. p. 263.)* aut cœcitas, de qua *Dan. Sennert. (c. l. c. 9. p. 329.) Bernh. Conno (c. l. p. 790.)* aut ſi etiam ſponte & ex improviſo excidat ſteatom atis admira bile augmentum, quod ſingulari obſervatione firmat *Exc. Sylv. Samuel An horn (M. C. D. 2. A. 20. obſ. 19. p. 41.)* quamvis etiam ſine noxa aliquand præciſa legatur *(M. C. D. 1. A. 6. & 7. obſ. 128. p. 193.)* & *Judæus Jonas* ad hita prius frictione & unctione Mercuriali ſalivationis gratia absque ul lo periculo eas ſecabat. Vid. *Bernh. Connor. (c. l. p. 759. & 792.)* Cum pli cæ ortus ex materiæ vitioſæ è corpore expulſione non ſine cauſa *Danieli Sen nerto (c. l. p. 327.)* reputetur, dicendum fortè ſi materia illa morboſa mali gna ab ejus exciſione ſymptomata ſupra dicta cum aliis ſubſequi. Secus verò id materia benigna præſente contingere. Præterea etiam ætas plicæ accuratè attendenda. Si namque ſtatim primam eruptionem illa abſciſſio inſequitur,

ob

b materiam adhuc crudam, & non totum excretam ſanguinatio & alia Symtomata ob imperfectam & impeditam criſin, materiæque μεθιςωσιν eveniunt, haud ita, ſi per aliquot temporis ſpatium, materia ritè evacuata, criſique erfecta abſciſsione malum profligare tentent, cum ſæpius natura ſucceſſu emporis absque ſanitatis diſpendio ipſa decidat. Majora etiam in corporius cachecticis deprehendentur Symptomata.

§. 118.

Cæterum non Caput tantum Gorgonei hi fœtus devenuſtant, ſed & arbam, in qua tres in milite obſervavit *D. Joh. Auguſt. Hübnerwolff* (*M. C. .2. A. 8. obſ.34. p.200.*) Apud Judæos comprimis ſub axillis, quod è Judæo ſcivit *D. Ambroſ. Stegmann.* (*M. C. D.3. A.7. & 8. obſ. 36. p.58.*) nidulanr. Quid quod & in pudendis muliebribus *Joh. Paterſon. Hagn.* (*M. C. D. 1. .3. obſ. 220. p. 401.*) *Chriſt. Franc. Paulini* (*M. C. D. 2. A. 5. in Append. obſ. ed. phyſ. 9. p. 10. & Cent. 1. obſ. 77. p. 92.*) De plica è vulnere *Supra* (§. *48.*) ec ſenes tantum infeſtat hoc malum, ſed & pueros. Filius Comitis cujusam ſexennis jam plicas aliquot in pilis capitis habebat, quod etiam aliis *obrvante Dan. Sennerto* (*c. l.*) contigit. De pueris Neapolitanis jam (*præced.*) dictum. Id etiam malum hoc habet ſingulare, ut in momento aliquano præter omnem ſpem accidat. Exemplum duorum militum in medium tulit (*Epiſt. de Plic. Polon. p. 19.*) *Joh. Abrah. Gehema*, qui cum in ſtagno uodam ſe abluere cuperent, vix emergentes multas plicas contraxerunt. Noe plerumque concreſcere alii obſervarunt, è quibus *Bernhard. Connor.* (*c. p. 787.*). A ſpectrorum ſuctione comarum vulgares ortum eorum deducegeſtiunt. Vid. *infra* (*l. 3. Tit. 3.* §.)

§. 119.

Id autem maximè circa plicam huc ſpectare videtur, quod Epiphonema icæ ſuæ explicatæ *M. C.* (*D. 1. A. 6. & 7. obſ. 138. p. 202.*) *D. Sim. Schulz.* Hiria eſt mira de plica reſecta, & poſt ſedecim annos è clavo pendente in loco hominibus remoto, in cœnobio quodam Poloniæ majoris ordinis S. Brigittæ rca *Poſnaniam* ad ſemiulnæ longitudinem accreta monialis cujusdam ejusem ordinis nomine *Kozialka*, quam ſibi vera fide retulit monialis altera S. rigittæ Ordinis *Conſtantia Mieszkowska*, dum temporis *Illuſtriſſimæ Dominæ omitisſæ à Dönhoff* domeſtica, in præſentia *Ejusdem illuſtrisſimæ Dn. Comitiſſæ.* derant tùm unà duo Patres S. J. Colleg. Thorunenſis & duo alii monachi Reormati diſcalceati cis Viſtulam Podgurzienſes, atque *Georg. Grunack, Civis Chirurgus Thorunenſis.* Diceres mecum, quis reſectæ plicæ menſuram &

 lon-

longitudinem à reſectione obſervavit? quis poſt tanti temporis decurſum eandem iterum menſura dignatus eſt? Teſtimonium etiam monialis ad credulitatem maximè proclivis quis venerabitur? Quod ſi tamen ita accidit, crines in Cirrhis iſtis à materia glutinoſa, aut ſanguinis ſeroſi glutine inviſcati radices egere fibroſas, haud aliter ut Narciſſi aut Tulipæ, cum aliis bulboſis ad tempus aquæ impoſitæ fibrillas emittere cernimus, indeque eorum incrementum, quousque ſuccus nutritius non defuit, proceſſit.

§. 120.

Ut canities cum aliis phænomenis pilis morbos inducit; ita calvities eorum extirpatio & mors, (quam itidem cum plantis habent communem) omni jure affirmatur. Hac namque radicum corruptioni & ſiderationi, aut etiam exſiccationi ob nutrimentum deficiens, & pravum debetur. Naturaliter hanc aliquando accidere poſſe demonſtrat Scytharum quædam gens, ab ipſo natali calva, de qua *Herodot.* (*l. 9. Hiſt. f. m. 117. b.*) A certis cauſis apud nos utplurimum naſcitur, eamque ῥῆσιν τῶν τριχῶν (*l. 1. c. 2.*) *Alex. Trallian.* vocabat. Paucis multa dixit *Galen.* (*l. de Med. ſec. loca c. 2.*) plantæ aliquæ ob humoris inopiam reſiccatæ corrumpuntur, aliquæ verò ob humoris alieni ab ipſarum natura commercium; cujusmodi ſunt urina, muria aut lixivium; eodem modo & capilli aut propter humorum ex quibus nutriri conſueverunt, inopiam, aut propter eorundem vitiationem accidit, ut corrumpantur. Venena epota calvitium procreare *Q. Seren. Sammon.* (*l. de Morb. Cur. c. 8.*) cecinit;

Defluit expulſus morbo latitante capillus
Si rarò lavitur, ſeu vis epota veneni eſt,
Seu Salmandra potens nullisque obnoxia flammis
Eximium capitis tactu dejecit honorem.

Exempla recitat *Joh. Schenck.* (*l. 7. obſ. Med. p. 842.*) *Th. Bartholin.* (*l. 2. Anat. Ref. c. 1. p. 304.*) A Mercurii fumo in deauratione in Aurifabro exemplum dedit *Petr. Foreſt.* (*l. 8. obſ. Med. 5. p. 240.*) Horribile eſt, quod *Bohuſl. Balbin.* (*Dec. 1. Miſc. Bohem. c. 16. §. 3. p. 193.*) retulit: *Nobilem Bohemum Bechimium* à ſpectris crines noctu involantibus & vellicantibus totum calvum factum, cui crines nunquam, quoad vixit, recreverunt. De calvitie à ſpectro viſo *J. Weick. Valvaſor* (*T. 3. Deſcript. Carinth. l. 11. p. 2411.*)

§. 121.

Calvus *Bacchi* comitatui nunquam defuiſſe credebatur, inde & *Silenus individuus Bacchi comes* capitis iſta turpitudine laboraſſe dicitur, *Chriſtoph. Neander* (*Hiſt. Bachanal. membr. 8. ſ. 1. p. 138.*) Calvitium quippe ex immodico vi-

ni

ni uſu *juxta Balduin. Ronſ.* (*Epiſt. Med. 59. p. 223.*) Ex ebritate aſſidua calor nativus opprimitur, ut benè *Steph. Roderic. Caſtrenſ.* (*Exerc. Med. 26. p. 206.*). Addo & pilorum nutrimentum & radicum ſ. bulborum fomentum ab acri & corroſiva ſeri colluvie corrumpuntur. Vitem vino rigatum areſcere perhibent, quod ignis vis (corroſiva) vim in vitem exerit, & nutrientis humidi facultatem exurit omnem, ut *Plutarch.* (*Probl. de Cauſ. Nat. 31.*) philoſophatur. Sed nec ſolus calvitiem ſibi vendicat Bacchus, ſed & ipſa Venus ſ. Salacitas calvitiei mater ebuccinatur. Quod ipſum, & *Ariſtotelis* (*l. 5. de Gen. Animal. c. 3. & l. 3. Hiſt. Animal. c. 11.*) & vidit & notavit. Hinc tritum enatum: Calvi, Moechi, illudque *in Julium Cæſarem Dictatorem* calvum ſcomma: Urbani ſervate uxores, Moechum Calvum adducimus, quod *ap. Sueton.* (*in Vit. Jul. Cæſar. c. 51. p. 23.*) legitur. Conf. & *Joh. Bened. Sinibald.* (*l. 2. Geneanthop. Tr. 2. p. 165. & l. 9. Tr. 2. c. 7. p. 259.*) Invenit in Græcorum monumentis *Lud. Cœl. Rhodigin.* (*l. 29. c. 18. antiqu. lect. col. 1641.*) Venerem ſtatuam effingi ſolitam cum pectine, ratione ejusmodi, quod Romanis (Græcis) quandoque mulieribus peſtilens obrepſerit pruritus, quem vocant κνήφην, quo excidentibus pilis omnibus nullus amplius fuerit uſus pectinum ea re tàm invenuſta, tamque prorſus odioſa, qua molliculæ aliàs plurimum angerentur, ubi mox Veneri vota nuncupaſſent, rurſus ſuccreviſſe pilos ferunt.

§. 122.

A morbis etiam capilli fluunt, de quibus *C. Celſus* (*l. 6. de Remed. c. 1.*) Poſt febrem acutam cum Aliis mecum obſervavit *Petr. Foreſt.* (*l. 8. obſ. Med. 7. p. 241.*) Puellam novem annorum febre maligna primum, poſt quartana correptam cuticulam univerſi corporis, ungues & capillos bis intra ſemeſtre ſpatium depoſuiſſe *D. Joh. Petr. Albrecht,* (*M. C. D. 3. A. 3. obſ. 124. p. 251.*) *teſtis eſt.* Calvum ex febre acuta notavit *Albert. M.* (*l. 19. de Anim. c. 6. f. 160. b.*) Juvenis quidam nobilis in palæſtra pugillari ſe exercens ſubitò inſtar trunci obriguit (quem in Scholio rectè Catalepticum judicat (*Exc. Actorum Academ. Leopoldin. Collector Dn. D. J. P. Wurfbain*), ita ut nullum membrum nec artus officio ſuo fungi potuerint, qui affectus tamen ſubitò diſcuſſus. Triduo poſt omnes corporis partes, quæ alias pilis luxuriant, illis denudatas ſenſit, imò, quod mirum, ipſa etiam cilia & ſupercilia exciderunt, mentum quoque barba privatum, nec poſtea ullus in corpore renatus eſt pilus, *referente juniore Dn. Hannemanno* (*M. C. D. 3. A. 3. obſ. 63. p. 77.*) Quod ſi hoc & aliis è ſequiori ſexu eveniat, illas à *Proſerpina* tonderi, & orco initiari diceres, de qua ſuperſtitione *Macrob.* (*l. 5. Saturnal. c. 19. p. 433.*) *Joh. Saubert.* (*de Sacrif. Vet. c. 10. p.* 230.

230.) M. Cunrad. Tiburt. Rango (*l. de Capillam. ſingul. c. 6. membr. 1. n. 12. p. 103*) conſulendi. Plura de Calvitiei cauſis *Joh. Argenter.* (*in Galen. Art. Comm. p. 541.*) *Petr. Vaſc. Caſtell.* (*Exerc. ad omn. thor. aff. tr. 8. Diffic. 8. p. 731.*)

§. 123.

Efficere & illam valent Pſilothra dicta Medicamenta, corroſiva & ven nata, quale apud Turcas, Ruſma, quo orientales fœminæ in balneis ad depila das partes utuntur, de quo cum *Wedelio Magnifico* non dubitat vocabulum eſ corruptum â Græco χρίσμα, qualia plurima reperiri in vulgari Turcica, lingu idque ex Auripigmento & calce viva componi *virum præfatum ſummum* (*Epi Reſponſ. quæ addita Cent. 1. Exerc. Decad. 5.*) *per illuſtris Dn. D. Alexand. Ma rocordatus Portæ Ottomannicæ Conſiliarius & Archiater & t. t. ad Sacram Cæſ. ream Majeſtatem Legatus interpres*, docuit. Alopeciæ nomen à vulpe transl tum in morbum hanc modo illam partem capitis depilantem, quia ubi vulp minxerit locum ſterilem facit. Evolv. *Nic. Friſchlin.* (*ad Callimach. hymn. v. 89. p. 227.*) De urina muris majoris idem venditant, quod locum comatu pilis orbet ſuis.

§. 124.

Nimiam præterea capillorum culturam & curam in pueris in veſtibus a nis ſubſequis præproperam calvitiem inducere *Simon. Pauli* (*p. 2. Quadrip. R tan. p. 71.*) monuit, haud ſecus, ut nimia cultura plantas *juxta Theophr. Ereſ.* (*1. de Cauſ. Plant. c. 18. p. m. 44.*) effœminat & corrumpit. Idem etiam in ju ventute & ulteriori ætate accidere ex eadem cauſa, elegans illa *ap. Ovidium* (*1. Amor. Eleg. 14.*) Elegia teſtis eſſe poterit, ubi puellam conſolatur, cui præ n mia cura comæ deciderant. Merentur imprimis excerpi & huc referri ſ quentes:

Facta manu culpaque tua diſpendia ſentis:
Ipſa dabas capiti mille venena tuo.

§. 125.

Calvis nunquam redire pilum *Ariſtotel.* (*l. 5. de Gener. Animal. c. 3.*) pro gnoſticon reliquit. Nec hactenus à quoquam, quod ſciam improbatum, l cet tricho poëtica medicamenta non ſine magno numero proſtent. De pe fecta autem & confirmata calvitie, non annua, in qua radices ſalvæ extruſ mortuis novam machinantur comam. Communicavit tamen hiſtoriam admi rabilem *Excell. & propter ſingularem amicitiam per tot annos intemeratum col mus, Venerandus Dn. D. Martin. Schurich. Phyſicus ap. Dreſdenſes meritiſſimus c leberrimusque.* Publico illam feci ſacram in *Miſc. Curioſ.* (*D. 3. Ann. 7. & l*

ob

obſ. 120. p. 191.) & in ſcholio hujus cauſam ad ductum naturæ, an feliciter judicare meum non eſt, eruderare annifus ſum, quam hic repetere, cum Miſcellanea noſtra omnium terantur manibus non neceſſarium duxi. Singulari obſervatione potius has de calvitie meditatiunculas obſignare placet de capillis ex inſperato prorumpentibus, & niſi evellantur retrogradis *à D. Davide Spilenbergio* (*M. C. D. 1. A. 9. obſ. 12. p. 18.*) communicata. Vidua quædam immanibus capitis doloribus in menſe ſemel, & quandoq; bis tali typo recurrentibus. Poſtquam intra cranium dolores capitis punctorii, telorum inſtar ab uno latere ad alterum vagantes & quaſi cerebrum transfigentes tertia vel quarta ab inſultu die deſævierunt, inter capillos naturales ſeu natura atros pili novi, præteritis annis albi, jam cani medium digitum longi, canini ab illis appellati, exurgunt, infra verticem potisſimum hic ſparſim, illic densè (*Buſch-weiſe*) occiput & latera cingentes, coronamque cingentes, atque per ſpatium unius noctis incrementi ſui terminum abſolvunt; doloribus tum ad interna calvariæ parte ad pericranium ſ. ad radices prædicti capillitii plurimum tranſgreſſis, tantis quidem in principio ejus ſtatus, ut cutis ibidem, nec levisſimum digiti tactum admittat. Eos pilos ſi intra quatriduum evelli curet nobilis fœminæ dolor indies decreſcit: imò inter evellendum in extima cutis parte eundem jam non ſentit, niſi ſimul vicinum naturalem incautè convelli contingat. Sin vero ultra prædictum tempus ſtare permittat, Rem! reciproco & ſtupendo motu intra cutem illi ſe retrahunt, & abſcondunt. Quo facto dolores capitis interni multò majori quam ante, pilorum egreſſum atrocitate recrudeſcunt, multoque diutius durant, adeò, ut in rabiem propè incidat afflicta mulier. *Hæc ille.*

§. 126.

Ornamento Terræ ſunt plantæ. Plantas Microcoſmi partibus addidit ſapientiſſimus Conditor, non ut uſum præſtarent neceſſarium, ſed ſaltim ornamentum. Pili in homine nulli neceſſarii *J. C. Scaliger* (*in l. 1. Ariſtot. de Plant. p. 185.*) *differit*, quidam verò adeo ſunt inutiles, ut etiam impediant uſum vitæ: cujusmodi ſunt ei, quos in ſupremo labro muſtaces Græci vocant. Nam quod *ait Galenus*, *pergit Scaliger*, ad tegendum homini datos à natura, tollit ejus prudentiam, ſimulque elevat eorum fidem, quæ de ipſa prædicabat. Et paulo poſt: Cæterum ineptia hujus pertinaciæ apparet in Cadaveribus, quibus pilos creſcere manifeſtum eſt, cum tamen illorum iis nullus ſit uſus. Scaligeri hoc decretum refellere aggreſſus eſt *Marcus Anton. Ulm.* (*c. l. ſ. 2. c. 1. p. 84.*)

§. 127.

Ornamentum & tegumentum combinant Phyſicorum & Medicoru non poſtremi. Dicant quæſo cur non omnes animalium partes eodem gumento bearit natura? ſiccine infelicior præ brutis erit homo maxim partem hoc tegumento privatus? Sufficit & homini & tegumenti bruto lo cutis adverſus externas injurias firma & conſtans tutela. Non minus horrent ptilia pilis carentia aëris inclementiam quam hirſuta greſſilia. Setæ por rum quem calorem vibrabunt, quem Erinacei ehini? quomodo tutelam c pori ſpondebunt Gallinarum quarundam pennæ per totum corpus inverſæ ſurrectæ? Dantur & Catelli absque conſpicuis pilis, ſi mentum excipias, India allati. Poterat, *inquit Joh. Sperling* (*l.2. Zoolog. Phyſ. c.2. Axiom p.132.*) brutum eſſe ſine cornibus, ſine ſqamis, ſine pennis, ſine pilis, mentum excipias ex India allati. Conf. *Adrian. Spigel* (*l.8. de corp. hum fabr. c.1. p.229.*) Avium alas ad volatum facere opponis. Non nego. terim ad piſces volantes & veſpertiliones te ablego. Si uſum potius reſ xiſſet quam ornamentum natura, cur in parandis pennis verſicoloribus t impigrè laboraſſet?

Turpe pecus mutilum, turpis ſine gramine Campus,
Et ſine fronde frutex, & ſine crine caput.

(*Ovid. l.3. de Art. Amand. v.249.*) ſi cujuslibet eximiæ, pulcherrimæque v ginis aut fœminæ caput capilli honore ſpoliaveris, & faciem nativa ſpeci denudaveris, licet illa cœlo dejecta, mari edita, fluctibus educata, licet, quam Venus ipſa fuerit, licet omni gratiarum choro ſtipata, & tota Cupi num populo comitata, & balteo ſuo cincta cinnama fragrans & balſama rans calva proceſſerit, placere non poteſt, nec Vulcano ſuo, *eloquens form rum cenſor Mandaurenſis (l.2. Mileſ. p.m. 31.)* judicabat. Ornamento hom ni ſunt primariò capilli & pili, uſum ſi quem præſtant brutis, per accide præſtant.

§. 128.

De ſenſu plantarum *alibi (l.1. de plant. monſtroſ.)* prolixius actum. Se ſus his denegatus exquiſitus, æquè ut pilis. Exquiſitum dixi ſenſum, cu obtuſo gaudeant pili & ungues dum nutriuntur & creſcunt à ſibi proficuo proportionato alimento. Ita pili & ungues igni appoſiti diffigiunt, conv vuntur & curvantur, & reſiliunt patiendo valdè, argutatur *Th. Campanell* (*l.2. de Senſ. Rer. c.13. p.98.*), qui (*p.99.*) opificis ſummi his providentia collaudat, qui portonibus (oſſibus, pilis, unguibus &c.) ubi vividus ſen

noc

nocebat, parum largitus eſt. Dolor pilorum evulſionem concomitans, aut inſequens, partium in quibus pili radicantur, non pilorum eſt. Jocoſum etiam potius, quam verum, Noſtrorum, qui à crapula dum capite dolent, referunt, *die Haare thäten ihnen weh.*

§. 129.

Cum igitur pilos eſſe vegetabilia Microcoſmica ex dictis abundè conſtet, variæ controverſiæ inutiles & otioſæ Philoſophorum & Medicorum ceſſent neceſſe eſt. An pili corporis partes ſint, vario inter ſe impetu dimicarunt, quibus hoc curæ fuit. *Johannem Heuſtium eximium Theol. & Med. Doctorem, Eccleſiaſten Brouvershavienſem in Zelandia Diaſcepſin. de pilis, an ſint pars corporis ſcripſiſſe,* ubi rationum pondere & conſenſu Phyſicorum & Medicorum pro ſententia negante validè diſputavit *Gisbert. Voët. (p. 1. Diſp. variar. p. 772.) teſtis eſt.* Locum his in partium numero dedit *Æmil. Pariſan. (l. 12. de Subtil. Exerc. 4.)* Nondum ſcimus an ungues, capilli &c. ſint partes corporis humani de vita totius participantes, diſſerit *Hieron. Hirnhaim (de Typh. Gen. human c. 5. n. 3. p. 46.)* Ex data verò hypotheſi, *mi Hieronyme!* ſcimus. Illa quoque facit, ut propudioſo excrementorum titulo non amplius ignentur. Cur demum eos obiter exiſtere *Nemeſius (l. de Facult. Anim. c. 28.)* tradiderit non capio. An vivant facilè etiam decernitur. Nutriuntur, *inquit Caſp. Hoffmann. (de Part. Simil. c. 14. p. 111.)* annon ſatis hoc vitæ? quod tamen *Franc. Valles. (l. 2. Controv. Med. 5. p. 65.)* non credidit.

§. 130.

Ultimum tandem problema diſcutiendum reſtat, nim. quod pili in demortuis coloris ratione mutentur. Id verò à modernis ſæpius obſervatum & annotatum eſt. Nigri intermixta canitie una poſt mortem hora nigredine omni diſparente in candorem nivis albiſſimæ mutati, quod vidit *D. Joh. Bened. Gründel. (M. C. D. 2. A. 8. obſ. 103. p. 233.)* Cui in vita capillitium cum barba nigerrimum & criſpulum erat, poſt mortem tertia die, cum tumulari debebat caput & barba cœpit caneſcere, quod habet *Noſter Chriſt. Franc. Paulini (M. C. D. 3. A. 3. obſ. 184. p. 315.)* Memorabile de Sororio proavi mei *Eckardo Barba-*, præfecto territorii & urbis *Alsfeld* ex nepotum relatu habeo, prodidit *Joh. Dan. Horſt. Manud. ad Med. p. 1. c. 1. p. m. 11.)* Aperta piè defuncti crypta, ejus cum filius humo mandaretur, barba olim cana tunc ruffa inventa, cætera cinis. Gemellum huic eſt ſequens *Eraſmi Bartholini (M. C. D. 1. A. 2. obſ. 170 p. 268.)* in Conditorio aperto, memorat, nihil niſi ſceleton inventum & barba, in qua hoc admirationem complevit, quod pili ex curtis in prolixos aucti diffu-

ſi erant calore fulvo, qui in vivente nigreſcebant. Vidit id etiam *immort famæ frater, Th. Bartholin.*(*M. C. D. 1. A. 1. obſ. 123. p. 281.*). Nigri & cani, fit, in viventibus, in mortuis ad flavum colorem mutati cernuntur.

§. 131.

Hiſtorias excerptas retuli, ſed quis exactè hujus phænomeni rat nes & cauſas eruet? adeoque inter ardua jure meritoque reponitur *ab Illuſtri Noſtro Præſide Luc. Schrœckio (M. C. D. 2. A. 8. Schol. ad obſ. 103. p. 232.)* qui, c valet ingenio, ingenioſè prodidit, pilorum tincturam non tam alimento ſubi eis accedenti debere, quin potius ipſi eorum ſubſtantiæ eſſe implantatam, quæ ſtar fermenti alicujus ſe habeat, dum à Spirituum præſentia actuatur, lymph vel nutrimentum glutinoſum ſulphure & ſale volatili præditum, alterare, eju particulas ſibi aſſimilare valeat putarem, decidit, à Spirituum ceſſante afflu potiorem rationem deſumi poſſe. Adde quæ ſequuntur. Et hæc *D. Gri delii* hiſtoriam mirè illuſtrant. *Ipſe* olim (*in prior. edit h. l. p. 15.*) id fermen à calore putredinali, aut mutato, aut in vigorem priſtinum exaltato aſcripſi. N poſt habenda forſan erudita *Dn. D. Theodori Zwingeri* (*c. l. p. 234.*) conjectu qua idem ferè in pilorum canaliculis contingere poſſe, ratiocinatur, quod à verſorum liquorum commixtione cum calorum ſubitanea variatione atton animadvertimus. Sed hæc ad mutationem pilorum corpore jam in cine ſoluto non ita facilè applicabuntur. De mutatione coloris nigri in flavum rure aliam conjecturam afferre libet. Mulierculæ dum cannabim & linum aqua macerant, in eaque juſto diutius relinquunt: lini & cannabis colore alias album ad fulvum, quin & nigrorem propendere experiuntur, adeoque ipſo putredinis & corruptionis limine ſtare. Vulgò efferunt; *Es ſey der Flac und Lein in der Röſte verbrand.* Cur non & iſte color à putredine corporu capillis & barbæ imprimi poſſet, ut è nigris flavæ appareant. Veſtes in d mortuorum cryptis nigræ ſi ſuperſunt, exuto nigrore ad flavedinem inclinar dum vitrioli nigredine ſublata, Gallarum &c. tinctura remanſit. Quid, que pinguiores è cadavere exhalationes ad hanc tincturam multum conferre, du ventilatione aëris deſtituuntur, piloſque quoad colores, immutare, nullum dubium. Imò & aliàs pinguia in flaveſcere ſi aëri exponantur & putreſcunt, illita flavedinem inducere, notum eſt.

§. 132.

Coronidis loco addo illud *Helmontii (Tr. Tumul. Peſt. p. 857.)* capi lum cadaveris ſpontanea ſenſim morte ſublati ſolo attactu calvos facere. I autem evenire ex ſeminali imaginatione & notione timoris & repugnantiæ &

quan

quam carni & ſanguini in gradu excellentiori conſtituit. Sed hujus creduli-tatem confutabunt capillamenta viris ferè omnibus apud nos geſtari ſolita, quorum capillis ſpontanea morte ſublatorum, comprimis ſi pro plebejis con-iciuntur, nullos admiſceri, quis credet, & tamen neminem ex eorum continua geſtatione ad calvitiem redactum inaudivi.

§. 133.

Nec illa *Petri Borelli (Cent. 1. obſ. 10. p. 14.)* obſervatio reticenda. Do-mina urbis Torrinenſis in Aquitania vulnus in ſupercilio paſſa eſt, quod à Chi-rurgo filo ſerico crudo conſutum, admovendis admotis ad curam deductum uit, tamen filum illud ſericeum, parvo poſt curam tempore foràs emergere vi-um eſt, quod cum ad nimiam accederet longitudinem reſectum fuit. Addit, *Petrum Duncanum Medicum Montalbenſem* de eo libellum, qui tamen non editus, ompoſuiſſe, id, ut opinor, *pergit*, fieri nequit niſi rerum diverſarum inſitione acultas vegetans jungatur, cibumque per eas tranſeuntem ſua qualitate permu-et. Demum poſt relatum puellæ toto corpore hirſutæ hiſtoriam *(p. 25.)* cre-idit capillorum proventum arte paratum fuiſſe. Potuit excoriari *conjicit*, orpus epipaſtico quodam remedio, & poſtmodum ſerico, cannabi vel lino, rudis tegi, imò fortaſſe lana recenter avulſa, ſicque crevit impoſterum, ſic-ue poſſet fieri transplantatio ſerici in quadrupedibus, adeò ut ſericum verum n cute varia animalia ferrent. Scilicet per modum inſitionis ſericum, linum : cannabim in animalium pelles inſerere ſibi propoſuit. Cur verò non pon-eravit ſtolones virides, non emortuos, arboribus inſeri debere, niſi ſucceſſu efraudari velis. Qualis verò in ſerico vita, talis certè, qualis in aranearum lis. Et linum & cannabim è ſemine terræ mandato creſcere vivida, nemo norat, natura verò duce arefacta & emortua, aquarum maceratione, exſicca-one in aëre, & clibano etiam, fractione præterea toties totiesque enervata qui tam cuſtodient. Inanis igitur & contra naturam eſt illa Borelliana ſpecula-o & curioſitas. Leporinos pilos tenello puero planeque imberbi in genam ſertos memorat *(in Theatr. Sympath. & Antipath. Tr. de Ungv. Armar. p. 2. p. 9.) Petrus Servius.*

§. 134.

Ut trinum perfectum evadat, de avium plumis adhuc quædam annectere lacet. Coloris plumarum in Gallina mutationem ſuggerit *induſtrius noſter . L. Hannemann. (M. C. D. 2. A. 8. obſ. 163. p. 371.)* quæ colore corvi inſtar ni-ra, mox tota tamen alba & candida, ut nullum priſtinæ nigredinis veſtigium ppareret. Poſt alba quidem manſit, ſed quædam nigræ plumæ albedinem

obſcurarunt, anno ſequenti maculæ nigræ majores & frequentiores. Ex c
in die viridium poſitis pulli excluſi quotannis colorem mutare credulum
perſuadet vulgus. In vivariis Magnatum Gallinas vidit *Joh. Matth. Faber*(
C. D. 2. A. 9. p. 462.) mira colorum elegantia variegatas, virides & cœruleas,
tamen cum arte ſic tincta eſſent, non niſi ad deplumationis annuæ tempus
rantes. Carduelem ſeptendecim annorum canum alui, & Manucodiatæ p
mas, imprimis flavas tractu temporis albeſcere animadverti.

§. 135.

Sed nec iſto trino abſolvetur hujus Tituli terminus. Fœtui etiam,
potius Embryoni in utero mortuo, & ad aliquod tempus ibidem detento c
ſcere poſſe anatome ovillorum uterorum Embryis intus ſceletis *Nobiliſſimi F*
ſectoris Regiomontani Dn. D. Phil. Jac. Hartmanni perſuadet. In Embryis iſtis
longitudinem æquabant (*ſcribit M. C. D. 2. A. 6. obſ. 20. p. 43.*) nec lanæ ovi
ſpeciem oſtendebant, ſed leves demiſſi, minimè criſpi, colore etiam ſubrube
vitulinos referebant. Pilorum longitudo (*ſubjicit p. 46.*) minus admirat
nis meretur, cum in vulgus notum, quod in mortuis incrementa capiant;
quod noſtris exemplis comprobatur. Quæ illud ſolum dubii movent, q
factum, quod de lanæ degenerarint natura? Nim. exhalatio ab internis parti
corporis ad externas adacta, juſto humidior fuerit, quam ut lanæ congruer
præſertim accedente ab utero extus humectatione perpetua, criſpos & hirtos
los magis atque magis leveſcere atque emolleſcere contingit.

Tit.

Lib. I. Tit. II.

De
Naſi Inſititii Sympathia.

Summarium.

1. *Facies humana pulchritudinis ſedes. Venuſti Diis accepti, ad imperium electi.* 2. *Vulnera turpitudinem faciei inferunt, eorum diſtinctio.* 3. *In naſi decore maxime venuſtas ſita.* 4. *Naſi mutilatio ignominiæ & pœnæ cauſa facta.* 5. *Gentes absque naſis.* 6. *Naſus abſcisſus an reparari poſſit. Naſenmacher.* 7. *Umbra hujus operationis apud ſeptentrionales.* 8. *Inventores & Artifices.* 9. *Idem de ſeipſo ulmus. Alii.* 10. *Inſitionis eſt ſpecies.* 11. *Operatio ipſa.* 12. *Tradux unde deſumendus?* 13. *E corpore ſano. Tempus anni. Hora diei.* 14. *Symtomata.* 15. *Inter veros & inſitos Naſos differentia. Labiorum & aurium reſtauratio.* 16. *Alius proceſſus.* 17. *Novus inſitionis modus.* 18. *Tradux è carne ſervi, ſervo mortuo, mortuus.* 19. *Qua anima vixerit.* 20. *Sententia J. B. Helmontii. Dygbæi &c.* 21. *Junioris Helmontii.* 22. *Sylveſtri Ratray.* 23. *Experimenta. Biolychnium.* 24. *Narratio iſta fabula.* 25. *Si contigit ab alia cauſa contigit.* 26. *Refutatur.* 27. 28. *Allegantur hujusmodi cauſæ.* 29. *Rationes ponderantur.* 30. *Experimenta. Spiritus ſanguinis humani.* 31. *Biolychnium. Carbones Juniperi.* 32. *Spiritum ſanguinis humani non eludere ignis vim.* 33. *Vulgi experimentum videtur.* 34. *Alia Sympathetica experimenta nil ad rem.* 35. *Alia examinantur.* 36. *Corporum moleculas in fluido integras poſſe vagari.* 37. *Nec ſanguis humanus commodè & innoxiè in hunc finem hauritur.* 38. *Sanguinem non eſſe philtrum.* 39. *Infans in utero refellit.* 40. *De Transfuſoria problema.*

§. 1.

§. I.

FAciem omnium partium corporis humani pulcherrimam d dum proclamarunt ſapientiores. Hæc eſt præcipua p chritudinis ſedes, cum reliquæ corporis partes ferè veſtime tis tectæ latitent, hæc ſola conſpectui eſt obvia. *(Petr. Lauri berg. Paſicompſ. c. 10. §. 1. p. 78)* ipſe *Imperator Conſtantinus 17. ſi quis C. de Pœnis)* hanc ad ſimilitudinem pulchritudi cœleſtis figuratam dictitavit, quamvis hoc multis è *JCtis v. g. Conrado Ritte huſio (l. 6. Diff. J. C. & Canon. c. 6. p. 205.)* non ſit ad ſalvam, quod tamen, ſi cu grano ſalis accipiatur, *optimique Imperatoris* ſententia ad examen rigidius n revocetur & ſugilletur animadverſionem non meretur. Exinde factum, ut Exemplar faciei vulgò venuſti aut deformes homines pronuncientur. To igitur homo in capite vultuque *Apulejo Mondaurenſi (Apol. 1.)* conſiſtit. T tus homo in oculis, totus animus in facie *Joh. de Pineda (Comment. in Job. 16. v. 5. n. 3. p. 670.)* Quo divino pulchritudinis dono ornati divinis olim, *te Athenæo (l. 15. Dipnoſophiſt.)* miniſteriis aſcribebantur, quod acceptiores fo victimas, ſi a ſpecioſis manibus proficiſcerentur exiſtimarent. Examen in Eli fiebat. Tanta apud Catholicos Sacrorum reverentia (docet *Paul. Zacchias l. Tit. 1. Quæſt. Med. Legal. 1. in Proœm. p. 668.)* ut merito ii, qui ad ea miniſtran per ſacros ordines promoventur, non animi tantum, ſed corporis etiam qu cunque notabili labe carere debeant, unde ſi quando alterutram vel utramq contraxerint, polluti ob id cenſeantur, neque ulterius promoveri, aut ſi ja promoti ſint in ſacris miniſtrare per ſacros canones permittantur. Irregul ritatem igitur his inducit una vel altera cicatrix aut faciei macula, *(juxta Eun c. 1. quæſt. 16. n. 1. ſq. p. 693.)* ob turpitudinem & defœdationem quam induc ex qua ſcandalum etiam emergit. Majeſtati etiam vultum luculentum & ſi maculis velificari Politicorum axioma eſt. In regiis Perſarum liberis non ſ lum Ephororum cura occupabatur, ut non animi tantum cultum, ſed & corpor & comprimis faciei eniderent, quod è *Platone (Alcibiad. 1. f. m. 14. b.)* con ſtare poterit, & *Cyrus* formioſiſſimus celebratur à *Xenophonte (l. 1. Cyropæd. m. 4.)* & *à Petro Laurembergio (Paſicompſ. c. 32. §. 3. p. 132.) Xerxes*, quema modum *à Cornelio Nepote (in Regib. c. 1.) Artaxerxes macrochir.* Quod verò faciei turpitudo in uno alterove patebat, illam corrigere omni ſtudio pecuniarum erogatione allaborabant. De *Claudio Tiberio Imperatore* (cuj faciei crebros & ſubtiles tumores aſcripſit *Svetonius (in Tiber. c. 65.)* quin & u

ce

:era (*l. 4. Annal. c. 57.*) *Tacitus* narrant, quod ad delendum faciei Lichenem quinquaginta millia coronatorum Medicis impenderit. *Manilius Cornutus* Mentagra laboravit. Ad cujus remedium inveniendum (*teſte Plinio, l. 26. c.* .) ducenta ſeſtertia elocavit. Plura huc Spectantia *Caſpar. Tagliacot.* (*l. 1. Chirurg. Curtor. c. 2. 3. & 4.*) compilavit, quem ſi placet conſule.

§. 2.

Vulnera igitur faciei, licet ſanabilia, turpitudinem inducentia, quadruplo, um aliis duplum hic deberetur, ut inſanabilia redimere, & exigi à percuſſoribus juſſit (*l. 9. de Legib. f. m. 354. b.*) *Plato*. Et *Imperator Conſtantinus* (*l. c.*) faiem humano ſtigmate notare prohibuit. Quæ deformis eſt cicatrix, aliquanlo magis, non rarò minus eſſe deformis ſolet: & quæ itidem apparens: ſæpè ut magis aut minus apparens nuncupanda. Hujus autem diſcriminis ratio, udicat *Fortunat. Fidel.* (*l. 2. de Relat. Med. ſ. 1. c. 8. p. 195.*) tum ab ipſius faciei articulis, tum etiam ab affectus magnitudine haberi poteſt. Ergo, *pergit*, quæ aſo apparet cicatrix, quantum ad partium ornamentum ſpectat, omnium maime deformis mihi eſſe videtur, data nimirum in reliquis paritate: proxima erò quæ in malis, quas priſci genas appellant, & quæ, ut *ait Plinius* (*l. 11. c. 6. 7.*) udoris ſedes eſt, ac maximè ruboris judicium: tertio loco, quæ in buccis, niſi arbæ tegumento deliteſcit; quarta quæ in labiis, poſteà quæ in oculis, deinde erò, quæ in fronte apparet, ac quæ tandem in auribus. Ita *apud Maronem* (*l. 6. Æneid. v. 491.*) *Æneas*:

- Priamidem laniatum corpore toto
Deiphobum vidit, lacerum crudeliter ora:
Ora manusque ambas populataque tempora raptis
Auribus, & truncas inhoneſto vulnere nares.

§. 3.

Ut optimo comprimis jure Naſus totam faciem mutare dicitur, ut ſecunum ipſius conformationem & ſitum facierum diverſitas emergat; ita & maxiam pulchritudinis gratiam vultui conciliat (*Vid. Galen. l. 11. de U. P. c. 8. m. 729.*) *Melitius* (*de Nat. Hum. Joh. Baptiſta Porta* (*l. 2. Human. Phyſiognom. 9. p. 144. Th. Bartholin. l. 3. Anat. Reform. c. 19. p. 366.*) Naſi munus eſt, ut ipſis decoris & pulchritudinis modulator quidem exiſtat, judicat (*l. 5. Tit. 3. Quæſt. Med. Legal. 4. n. 13. p. 452.*) *Paul. Zacchias*. Narium dignitatem commendat, uod ſolus homo naſo eminente donatus, *juxta Andr. Laurent.* (*l. 1. Anat. c. 6. 14. & l. 11. c. 14. p. 967.*) & naſi parvi viri ad Sacerdotium non admittebantur *Levit. c. 21. v. 28.*) Addidit his *Caſp. Tagliacot.* (*c. l. c. 5. p. 82.*) quod Pythagoræi

goræi nonnulli in partis hujus efformatione monadem atque Dyadem à N tura expreſſam contendunt. Subſtantia naſi eſt ſtans ſuper duos triangul planos, ſuper quos erigitur, quorum uterque eſt triangulare, ſuper quod e gitur una narium, docet & demonſtrat *Albertus Magnus (l. 1. de Animal. Ir. c. 6. f. 9. a.)* Quoc verò *ex Dante Fortun. Licetus (l. de Mund. & hom. anal c. 1.)* & ex hoc *Joh. Sigiſm. Elsholz (Anthropom. c. 17. p. 86.)* vocabulum H mo in cujusvis hominis facie naturaliter ſignatum ſit, naſo Attico exſibila dum. Hinc factum, ut ex naſi decore ornatuque ſumma ſacerdotia, ar pliſſima Imperia & Regna latiſſima pendere videantur *Talicotius (c. l. p. 8* includit. Naſum aduncum prominentemque æſtimabant *Perſæ*, quod *C rus* tali naſo armatus regnum capeſſerit, in aliis etiam Imperatoribus & Pri cipibus felicitatis & prudentiæ ſignum habitus, prout Exemplis firmatum d dit *(c. l. p. 152.) J. B. Porta.*

§. 4.

Poteſt autem Naſus mutilari aut etiam abſcindi caſu fortuito, aut etia ignominæ cauſa, qualis Martyribus contigit, Exempla videas *in Martyrolog Romano (III. Id. Octob.) & Audone (IV. Kl. Octobr.)* aut etiam pœnæ loc Adulterorum etiam pœna naſi abſciſſio extitit. De iſta *Martialis (l. 2. E pig. 83.)*

Fœdaſti miſerum marite moechum
Et ſi qui fuerant, prius requirunt
Trunci naribus, auribusque vultus
Credis te ſatis eſſe vindicatum?
Erras.

In legibus Longobardorum ſcriptum invenimus, *(citat. Fortun. Fidel. c. l. p. 297* illis, qui unius furti crimine ſunt deprehenſi oculum erui debere, qui verò duc rum, naſum abſcindi. Ut jam hinc conſtet *(addit)* majus ſupplicium, ma joremque turpitudinis notam videri ſine naſo eſſe, quam ſine oculo. Ne que prætereundum, narrat *Alex. ab Alexandro (l. 3. Dier. Genial. c. 5. f. 12 b.)* quod quidam *Æthiopum Rex* feciſſe proditur, ut delinquentium crimi na non mortis pœnà, ſed naſi mutilatione puniret, ut eam oris turpitudinen veriti circumſpectius à criminibus abſtinerent. Inter cæteros proditus eſt *pergit, Perſarum Rex* quidam, qui cum civili tumultu fœdo eſſet convici jactatus, adeò exarſit, ut totius populi nares exſcinderet. Cum *divinus* igi tur *Poëta ſuprà (§. 2.) Deiphobi* vulnera divino Carmine recenſuiſſet, vulnu naſi inhoneſtum pronunciabat, quod turpe & deforme explicat *Servius (i*

h. l

h. l. p. 534.) cum inſignis deformitas & turpitudo ſit in vultu truncis naribus. Pro omnium maxima contumelia illud minatur *per Ezechielem Prophetam (c. 23. v. 25.)* DEUS : Naſum tuum & aures tuas præcident. Abſcindebatur etiam à Tyrannis fratribus eorum, ne hoc modo deturpati regnum capeſſere valerent. Exempla collegit *Theod. Zwinger. (l. 18. Theatr. vit. hum. c. 7.)* Majori idcirco ſeveritate animadvertitur in naſum mutilantes, non ob id tantum, quod hæc pars unica in noſtro corpore ſit, & nequaquam duplicata, ut oculus, manus, pes, auris, labium, ſed quia realiter majus multò dedecus affert abſcisſio Naſi quam alterius cujuscunque partis. Etenim Narium apice abſciſſo panduntur ſinus & partium internarum receſſus, vaſti patent hiatus, & cavernæ inſtar antri Trophonii obſcuræ; horrendum certè & abominandum aſpicientibus obſtaculum, *memorat. Caſp. Tagliacotius (l. c. p. 79.)* Mutilationem hujusmodi inferre irregularitatem à ſolo Papa diſpenſabilem autumat *Paul. Zacchias (l. 8. Tit. 1. Quæſt. med. legal. 8. n. 4. p. 681.)* Canoniſtasque ob eam diſſolvi permittere ſponſalia etiam juramento confirmata. *(Id. l. 5. Tit. 3. quæſt. 4. n. 20. p. 453.)*

§. 5.

Pro monſtris igitur habendi, aut ſi mitius pronunciare libeat, pro monſtroſis Gentibus, ſi fabulatores *Plinio* non impoſuerunt, dum retulit *(l. 6. c. 30.)*, eſſe ab Orientis parte intima gentes eſſe ſine naribus, æquali totius oris planitie. Obeſæ & parum emunctæ naris illos reputes Naſones, qui *teſte Franciſc. Bacon. Verulamio (Hiſt. Vit. & Mort. col. 554.)* irriſionis pertæſi Naſorum tuberes & quaſi ſurculos amputarunt, & Naſos decentes magis ex aliena carne ſibi efformarunt.

§. 6.

Rides & irrides recentium Naſorum fabros, curtorumque Chirurgos Thraſones inter & fruſtratores numeras, de quibus noſtri Germani: *Sie machen andern Naſen, oder ſetzen ihnen Naſen auff.* Naſum, vel aurem, vel labiorum reſtitui poſſe, pro impoſſibili habuit *(l. 14. M. M. c. 18.) Galenus.* Nec aliter cenſere, qui poſt eum ſcripſerunt Medici. Et ſanè res creditu dura videtur primo intuitu cutem cuti implantare, & ex eadem naſum vel aures vel labia formare. Ut hinc à multis præſtantibus Medicis & Chirurgis in de Chirurgia libris operatio iſta neglecta & omiſſa videatur. Cum verò Exemplis & hiſtoriis id credere compellamur, contra Experientiæ Solem loqui nefas eſſet.

§. 7.

Umbram hujus operationis aliquando apud antiquos perſpicias. Unam

infelicitatem pleræque mulieres (ſeptentrionales) uterum gerendo incurrunt, *ſcribit Olaus Magnus (l. 18. hiſt. gent. Septentr. c. 8. p. m. 440.)* ut vel eſu, vel ſaltu ſuper caput leporis facto generent infantulos oris leporini, inter os & nares diviſa labia perpetuò retinentes niſi ſtatim à principio aſſuant particulam pectoris tenerrimi pulli, illicò occiſi & ſanguinolenti.. Experimentum hoc memoratu dignum vocat *Mart. Aurel. Severin. (p. 2. Chirurg. Effic. c. 175. p. 129.)* Cum verò carnis iſtius ſine dubio mortuæ cum viva conſutura ſpem fallere nemo non opinetur, vix in uſum, uſum ut præſtet, erit vocanda.

§. 8.

Primi, qui hanc operationem tentarunt, celebrantur *Hieron. Fabricio ab Aquapend. (p. 2. Op. Chirur. l. 2. c. 30. p. 857.) Calabri* imprimis *Poſtropheenſes* (Vid. *Carol. Muſitan. T. 3. Trutin. Chirurg. c. 46. p. 238.)* inde Magia Tropienſium audit hæc operatio *(l. 4. de Senſ. Rer. c. 11. p. 308.) Thomæ Campanellæ*, à quibus ad Medicos & Chirurgos Bononienſes devenit. Inter hos commemoratur *Branca Siculus Cataneus Chirurgus excellentiſſimus.* (Vid. *Stephan. Gourmelin. l. 1. Art. Chirurg. c. de Epagoge*) De hoc iſta *Calentinus in literis ad Orpianum* mutilum: *Branca Siculus, ingenio vir egregio*, didicit nares inſerere, quas vel de brachio reficit, vel de Servis mutuatus impingit. Hæc ubi vidi decrevi ad te ſcribere, nihil exiſtimans carius eſſe poſſe. Quod ſi veneris, ſcito, te domum cum grandi quamvis naſo, rediturum eſſe. Vale. Secutus hunc Ejus diſcipulus *Balthaſar Ravonus* etiam *Siculus*, & poſtmodum *Profeſſor. & Chirurgus Bononienſis Caſp. Tagliacotius*, qui quidem in de *Chirurgia curtorum* evulgato ſcripto, nullum Exemplum à ſe reſtituti naſi inſeruit, ſeſæpius tamen ad experientiam factam provocat, qui *teſte Holzapfelio (Epiſt. ad Mocc. ap. Joh. Schenk. l. 1. Obſ. Med. p. 185.)* in reparando tertio naſo admirandum ſe præſtitit. Sæpè id præſtare Eundem vidit dum Bononiæ ſtudiis operam navaret *Fortun. Licetus (l. 2. de Monſtr. c. 20. p. 108. & c. 29. p. 126.)*

Semper honore igitur mactabitur, atque feretur
Laudibus in Cœlum, donec naſi ora venuſtant.
Vir Tagliacotius promtisſimus Arte medendi
Truncatos cujus miranda induſtria carne
E viva reparat (quid ceſſas credere?) naſos.

Pincier (l. 1. Ot. Marpurgenſ. p. 60.)

§. 9.

§. 9.

Naſi Chirurgiam felicisſimis Exemplis in agro Brixiano, atque in oppido, quod Monte Chiaro dicitur, præſtitimus, de ſe ipſo prodidit (*l.3. Phyſiolog. Barb. hum. c. 22. p. 239*) *Tagliacozzi* Synchronus *Marcus Antonius Ulmus.* Conſtat apud Brixianos Medicos, & alios viros doctos Patricios etiam perplures. Auximus & nos priores hanc Artem & die undecima traducem cutem à brachio ſeparavimus, quod Naribus decurtatis omninò coaluiſſet, atque hyeme rigente, fuit enim dies D. Luciæ Sacer, cujus exempli admonuimus *Caſparem Tagliacozzium.* In hoc autem opere ſemper uſus fui *D. Jacoo Zenaro*, cui parentes dedere ſororem meam *Franciſcam* conjugem, hic enim vir conſummatus eſt chirurgus. Junior etiam tertii luſtri huic Arti diligenter incubui, ut eam ſemper mihi fuerit decretum non attingere, conſtititq; nobis ſemper ſuſcepti conſilii ratio, in hujus tamen facultatis apprehenſione tegimus, ne Medicinam facientibus nobis illuderent quandoque imperiti Chirurgi & Empirici. Præterea nunquam inſano meo addiſcendi voto ſatis eciſſem, niſi & hoc qualecunque quantumcunque Artis eſt, exhauſiſſem. Urget. Urget & urit adeò me cupido ſciendi. Hæc de ſe ipſo *Ulmus. Joanne Griffonio* parario puella naſum abſciſſum, *referente Guilh. Fabricio Hildano* (*Cent.3. obſ. Chirurg. 31. p. 214.*) cum felici ſucceſſu recepit. *Antonii Molinetti* pater *Henric. Mœnichenio autore* (*obſ. Med. Th. Bartholin. communic. & Mich. Lyſeri cultr. Anatom. adi. obſ. 23. p. 256.*) Polono cuidam pariter Naſum ſecundum Methodum *Taglicotii* reſtituit. Minor natu familiæ S. *Thonno*, obſervat *Ambroſ. Pareus*(*l. 2. op. Chirurg. c. 2. p. 488.*) & ex hoc forn *Joh. Vigierius.* (*l. 2. Chirurg. c. 20. p. 174.*) naſi argentei & probroſi, quem multos jam annos circumferebat pertæſus ad Chirurgum in Italia perrexit, Artis induſtria Naſum recuperavit, magna omnium, qui ipſum noverant, admiratione. An adhuc in Calabria & Italia ejusmodi artifices ſint, dubitat *Carolus Muſitanus* (*c. l.*) & ipſe Italus.

§. 10.

Naſi inſitio vocatur, *& Matth. Gottfr. Purmanno* (*p. 1. Chirurg. Lorberkranz c. 17. p. 113.*) *das Naſen impfen.* Ab inſitione namque originem ſuam ſumſit, ut pulchrè *Caſp. Tagliacot.* (*c. l. c. 12. p. 149.*) demonſtravit, adeoque agricultura ſua principia cepit, plantarumque adulteria æmulatur. Hortuni namque ſtudium eſt:

Ligno infelici felicem includere ramum.

Renat. Rapin. l. 4. Hortor. v. 117.) Cum verò plures ſint inſitionis modi,

 Aut

Aut nova diſcreto figuntur germina libro,
Aut aliud ſummo robore fiſſa capit,
Aut virides oculos extremum gemma tumoris
Concipit, & lento ſtringitur unda ſinu.

(*Pallad. l. 14. de R. R. qui eſt de inſitione v. 41.*) Quatuor autem comprimis recenſent, cum arbori reſectæ & fiſſæ oculus imponitur, cum inter corticem & librum arborum germina induntur, cum arboris ramo, cum exiguo cortice gemma una adaptatur, & cum perforata quæ inſeritur arbore alterius arboris ramulus, quem traducem appellant, transmittitur. Tres modos habent veteres de qua vid. *Columella* (*l. 5. de R. R. c. 10. p. m. 461. & l. de Arbor. c. 26. p. 684.*) & ante hunc *Cato* (*de R. R. c. 41. p. 20.*) una nempe quæ fit ſub cortice & infoliatio dicitur, altera quæ in trunco & propriè inſitionis nomine venit; tertia Emplaſtrationis aut inoculationis verbo exprimitur. Inſitionis & inoculationis ſaltem meminit *Theophraſtus* (*l. 1. de Cauſ. Plant. c. 6. p. m. 133.*) Priores duas forſan pro una reputans quantam per terebrationem addidit *Columella* (*l. 4. de R. R. c. 29. p. 426.*) quamvis & hujus mentionem fecerit *Cato*, (*c. l.*) diverſam tamen eſſe à *Columellæ* inſtituto *C. Tagliacot.* (*c. l. p. 152.*) tradidit. Sed hæc diſputatio non eſt hujus loci. Id potius *ex Eodem* (*c. l. p. 155.*) ſubjicimus: Convenire, ſi quis rem introſpiciat hanc artem rectæ inſitioni, & non ſaltem uni generi, ſed duobus, imo tribus inoculationi nimirum per traducem inſitioni, & quæ ſurculum à matre pendentem recipit. Ab iisdem & planè ab omni inſitione diſcedit, dum additamentum quoddam ex Artificis induſtria habet. (*p. 157.*) Cum enim Agricolæ uni tantum Arborum coaleſcentiæ ſtudeant, quodque ſi aſſequantur, præter earum conſervationem nil amplius moliantur, non tamen id hic loci ſuffecerit, ſed poſtquam curta membra cum traduce firmiter adhæſerint, & propago ab antiqua matre divulſa fuerit, tunc radix penitus; & informis illa materia ſubigenda, & in figuram amiſſæ partis, ſumma opificis ſolertia reducenda eſt.

§. II.

Materia cutis ſimplex (eaque ſola *l. 1. c. 13. p. 159. & c. 15. p. 168.*) non portio carnis è muſculo brachii bicipite, quod tradit *Ambroſ. Pareus* (*l. c. p. 457.*) & *Purmann.* (*c. l.*) ante conjunctionem cum curtis delineanda prius & educenda (*l. 2. c. 3. p. 326.*). Locus & regio ex qua eripitur eſt humeri pars anterior (*de poſitu brachii*) (*l. c. c. 14. p. 162.*) Copulatur autem cum decurtatis partibus ipſa materies futurarum opera, (*c. 16. p. 177.*) & pluribus conſtricta deligationibus, iisque idoneis rectè conſervatur, quousque & cutis & curta coaleſcant.

Copiam

Copiam autem in traducis eductione amplectamur, & parſimoniam ceu no-
iam fugiamus. (*c. 15. p. 173.*) Si cutem arctius deligaverimus imbecillam aliàs ju-
ulamus, neque ſolum ſi radix ipſa, ſed ubi & inſititius ultra modum conſtrin-
endo compreſſus ſit. Nequit enim alimentum attrahere exigua adeò calo-
is particula: nec demandatum conficere. Hinc rugoſior fit, hinc ſenſim de-
uit, & emoritur. Si igitur deligationem duriorem paulò eſſe circa radicem
ontigerit, nulli dubium eſt, quin ſanguine & alimento ob itineris anguſtiam
terclusus, univerſa traducis amplitudo, quod nequaquam nutriatur, juſtam
o cauſam decreſcat. Ideò contingit, ſi prope radicem, qua alimentum effer-
r partes ſupernas callus quidam circumnectat. (*l. 2. c. 9. p. 399. add. c. 15. p.*
3.) Univerſa demum traducis configurandi ratio tribus partibus contineri vi-
itur: Myxis nempe & columna efformandis, inſitione ejusdem, & tandem
uali traducis atque conſentienti ad naturæ typum conformatione. Nihil
men tentandum eſt ante decimum quartum ab reſectione diem, quo elapſo
aptatus tradux ſat roboris jam acquiſivit, & obliterata hoſpiti novitate in fa-
liam eandem cum curtis naribus coaluit. (*c. 16. p. 497.*)

§. 12.

An materia traducis è proprio corpore, an ex alieno deſumenda? non
meritò diſquiritur. Traducem ex alieno corpore deſumi poſſe tàm auto-
ate, quam ratione comprobare confidimus, regerit *Noſter*. (*l. 1. c. 18. p. 194.*)
on usque adeo ingens naturæ intercedit diſſidium, cum homines inter ſe ſpe-
conveniant, nec tanta eſt noſtrorum corporum, quanta reperitur planta-
n diverſitas, quas tamen parvo negotio ſub easdem conjugii leges adduci, &
tuo naturæ vinculo connecti non ſine admiratione videmus. An verò
andoque id generis curta ex alieno corpore reſtituta fuiſſe viſum fuerit, certè
que legimus, neque audivimus, neque attentavimus unquam, neque qui hoc
cedat, ut ſeſe fruſtra excrucient, vix nobis perſuadere poſſumus. Procul
oio ex animi ſententia his potiri poſſumus (*concludit p. 196.*) Si traducem ex
pore ſano, florido & ſucculento ſeligamus, & quæ morboſa ſunt, decolora
ffœta reſpuamus. Interim nemo non videt, (*pergit p. 200.*) ex colligantiæ
icultate, & incommodorum, quæ bina corpora, ſi conjungantur, conſequun-
neceſſitate quam dubios, ſi non inanes penitus Artis effectus fore, & eo ma-
cum neque actio in proprio ejus, cui medemur corpore, haud quaquam va-
periculo. Decernit tandem; Omnibus liquet hanc Chirurgiam magis in
prio, quam alieno corpore expetendam eſſe, cur in illa ſit operis, utcunque
fuerit

fuerit ſpes certiſſima; hæc verò periculum inſigne, quinimò de toto negotio quandoq; deſperationem ſecum afferat.

§. 13.

Quod ad reliquas circumſtantias. In ſano ſucculento & florido corpore ad votum ſuccedit, & in virili ætate conſtitutis (*l. 2. c. 10. p. 309.*) Pituitoſa & melancholica omnium ineptiſſima, & ad ſubeundam hanc curtarum operationem minus accommodata ſunt, ut & quæ prava eluvie teterrimaque humorum ſentina ob viſcerum vitia perfuſa ſunt, & à Medicis Caccorhyma & mali habitus dicuntur (*l. 1. c. 17. p. 187.*) Vernum tempus & æſtatem conducere, alterum quidem ut inſertio partium earumque unio ſuccedat, alteram verò ut partes unitæ inſtaurentur & confirmentur; ut hyemem & autumnum inepta eſſe, & in hoc opere præſtando effugienda, non tamen usque adeò iniqua, ut artis beneficia omninò irrita faciant. (*p. 193.*) Diei oportunitas captanda, quæ ut puriſſimi cœli nitore amico vultu renidens animum ægroti quaſi excitet operi non minimum emolumentum afferat. Opportunæ ſunt horæ matutinæ (*l. 2. c. 12. p. 434.*) cultros ſæpius mutare oportet, cum profundente ſanguine acies illa ſubtiliſſima ac tenuisſima vel ob humorem adhærentem, vel ex calore emolliente promptisſimè retundatur. (*ibid.*) Non neget magnum eſſe aptè & & concinnò citim illam exſcindere, ſed neque contemnendum eſſe putat & adeò egregiè & decenter unionem efficere, ut difficulter oculis pateat & nunquid ea pars unquam diſcreta fuerit vix in animum inducas: imò id credit cæteris eſſe maximum (*c. 1. p. 428.*)

§. 14.

Symptomata quæ naribus refectis accidunt, ſunt (*α.*) ſenſus ignavia. Poſt coalitum vita & nutritio neceſſaria eſt, minus verò opus eſt, ut partes tantoperè ſentiant. Itaque parcius Spiritus animales (Natura) demandat, largius verò alimentum atque vitam, ut hac de cauſa nutriantur quidem nares atque vita fruantur, privati tamen ſenſu ad quædam temporis momenta appareant (*l. c. p. 278.*) (*β*) color narium albicans. Nam narium cute atque etiam faciei totius, quæ in brachio cutis exiſtit ſemper eſt albicantior (*l. 1. c. 24. p. 277.*) (*γ.*) Flaveſcentia. (*δ.*) Caloris imbecillitas. (*ε.*) Flacceſcentia. (*ϛ.*) Rigiditas. (*ζ*) Laxitas. (*η.*) Livor. Qui paucis à peracta inſitione diebus minus conſpicuus eſt, appetente tamen frigore & præſertim circa initia poſt unum vel alterum conjunctionis annum, quo tandem flos ille perit & venuſtatis gratia evaneſcit (*c. l. p. 187.*) (*ϑ.*) Rugoſitas. (*c. 25. p. 288.*) (*ι.*) Propaginis disſimilitudo cum ipſa curtarum partium cute, altera eſt piloſa, altera depilis, hæc glabra, illa verò hiſpida

ſpida

pida (*ib. c. 17. p. 186.*) Frigus iis comprimis familiare eſt, quibus paulo ante hyemem Nares reſtitutæ ſunt, & qui nulla integumenti cura adhibita ambientis aëris iniquitatibus ſe expoſuerunt. (*p. 290.*) Frigoris inde violentia vitanda. (*l. 2. c. 15. p. 489.*)

§. 15.

Diſcernuntur igitur iſtæ ſecundæ & Arte fabricatæ è primis illis & nativis colore, mollitie, ſenſus vigore, magnitudine, pilis & foraminum anguſtia. (*l. 1. c. 24. p. 277.*) Magnitudine vincunt primas illas (*Vid. §. 7. h. Tit.*) & congeneas partes, ſi poſt unum vel alterum operationis annum veram detruncati membri effigiem præ ſe ferre debent. Etenim ab ambiente frigore ſenſim conſtringuntur, & conſtrictæ contrahuntur, unde plurimum de magnitudine illis decedit. Minus intereà malum eſt, amplas geſtare Nares & prolixas, atque id per breve ſaltem ſpatium, quam imminutas & deformes per integrum vitæ curriculum circumferre. (*c. l. p. 279.*) Hæc è *Tagliacotio*, plura vide *in Ejus Epiſt. ad Hieronym. Mercurial.* (quam inſeruit *l. de Decorat. c. 18. p. 116. ſq.*) Confer. *Joh. Schenk* (*l. 1. obſ. Med. p. 185.*) *Alexandr. Benedict.* (*l. 4. Anat. c. 39. p. 1249. Andr. Veſal.* (*l. 3. Chirurg. c. 9.*) *Dan. Sennert.* (*l. 5. Inſtit. Med. P. 1. ſ. c. 14. p. 1062.*) *Carol. Muſitan.* (*Tom. 3. Trutin. Chirurg. c. 46. p. 238.*) *Matth. Gottofr. Purmann* (*c. l. p. 111. ſq.*) Eodem etiam modo poſſe fieri labiorum & aurium reſtaurationem *Tagliacotius* (*l. 2. c. 19. p. 531. & 20. p. 546.*) docuit. Confirmat *Fortun. Licet.* (*l. 2. de Monſtr. c. 20. p. 108.*) *Petr. Borell.* (*centr. 1. obſ. med. phyſ. 10. p. 16.* Hocque præſtitiſſe etiam *Tagliacotium*, *Thom. Lanſius* (*orat. pro Ital. p. 497.*) retulit.

§. 16.

Nicol. de Blegny (*Zodiac. Gallic. Ann. 2. M. Mart. obſ. 5. p. 76.*) diverſam ab hac Methodum recitat, de rei veritate tamen dubitat, de quodam cui nasus omninò præciſus ab aliquot diebus. Hic ex proprio conſilio Naſi reliquias reſuſcitato vulnere applicuiſſe famuli ſui recens reſectum naſum, ſuccedente utriusque conjunctione & coalitu. Adveniente autem dicti famuli obitu in necroſim abiiſſe, prout corpus cui ademtus fuerat Naſus ad corruptionem vergebat. De veritate verò ſequentis caſus, *ſubdit*, certiſſime conſtat. Anno ſc. proximè præterito militem, cui naſum decuſſerat acinaces, rogaſſe D. Binſaultium, Chirurgum primarium Legionis Burgundicæ, vellet ſibi reſarcire adhibita ſutura, quod tam egregiè præſtitit, ut naſus reſtitutus æquè ac antea uſui ſit, nulla ſuperſtite in vultu deformitate, imò ne cicatrice reliqua manifeſta. De naſo recenter deciſo, & illicò reconjuncto optimè alligato, & reſtituto etiam *Arcæus* (*l. 1. de curand. vulner. c. 7.*)

§. 17.

De naſo Domini perdito & abſciſſo famuli naſo reparato hiſtoria inſitionis à nullo Hortulano tactum aut factum novum, ſed ruſticum & nullius ingenii modum in memoriam revocat, quam Ruſticus ante viginti & quod excurrit annos in hortolino ſuo mihi demonſtravit. Sylveſtrem arbuſculum mali digiti minimi crasſitie obliquè ſecabat, & alterius bonæ notæ craſſitie ipſi proportionatam, & ad eundem modum ſectam eidem ruditer vinculo applicabat, & palo, ne à vento combinatio impediretur, alligabat, & ita feliciter ſatis emphyteuticam exercebat. Ad eandem rationem naſos abſciſſos reſtituti poſſe fortè quis concluderet, niſi inſignis diſparitas inter ramulum & naſum abſciſſum intercederet, cum ille abſciſſus vitam diu ſervet; hic oppido poſt abſcisſionem frigeſcat & emoriatur.

§. 18.

Gemella etiam ex parte videtur iſta narratio ſequenti, quam habet *Anonymus Autor Theſauri rerum admirandarum.* Sibi, *narrat*, à viro fide digno, & qui ejus rei oculatus teſtis fuit, relatum, Anno 1579. Nobilem Neapolitanum, cui in conflictu naſus amputatus erat, cum ſervo quodam contraxiſſe, ut è brachio ſuo, more in Chirurgia deſcripto, naſum ſibi reparari pateretur. Quod, ubi ex Arte factum eſſet, accidit, ut triennio poſt ſervus ille ægrotare inciperet, ſimulque Nobilis ille de dolore Naſi conquereretur, tandemque ſervus planè moreretur. Quo facto & particula illa Naſi è brachio ſervi Nobilis Naſo appoſita, emortua eſt. Recitat hanc etiam *J. B. von Helmont. (tr. de magnet. vuln. curat. n. 22. p. 578.)* aliis tamen verbis mutatisque circumſtantiis, quam idcirco apponere dignam judico. Bruxellenſis quidam, *ſcribit*, in pugna Naſum amiſit, adivit *Chirurgum Tagliacozzum Bononiæ* degentem, ut Naſum præſtolaretur: & cum inciſionem brachii ſui timeret, bajulum ad hoc conduxit, è cujus brachio tandem Naſum dato pretio emit. Mox, tredecim circiter menſes à reditu in patriam, repentè naſus inſititius friguit, & ab inde aliquot diebus putrilagine cecidit. Cujus rei inopinum caſum inveſtigantibus inventum fuit, eodem fortè momento, quo naſus friguit, expiraſſe bajulum. Legitur etiam *ap. Athanaſ. Kircher. (l. 2. Art. Magnet. p. 4. c. 3. p. 280.) G. B. de Saint. Romain. (p. 4. Phyſ. c. 21. p. 357.) Guilelm. Maxvell. (l. 1. de Med. Magnet. c. 7. p. 36.)* qui addit: a quodam amico, Medicinæ Doctore, ſimilem hiſtoriam audivi, cujus ſe teſtem oculatum ſanctè aſſeruit. Ego ſanè non tantum apud probatos Autores expertosque ea legi, *ſcripſit Petr. Servius (tr. de Unguent Armar. p. 1. in Theatr. Symp. & Antip. p. 551.)*

ſed

ſed etiam à nobili eruditoque viro & ab omni fuco alieniſſimo accepi, Panormitanum Equitem multos annos habuiſſe naſum, è famuli carne reſtitutum; hoc vero mortuo, eundem amiſiſſe.

§. 19.

Quæ ipſa obſervatio à præſtantiſſimis Philoſophis Medicis, Chirurgis & Chymicis digna æſtimata fuit, ut diſcuterent, cur cadaveris totius putredo particulæ iſtius inſititiæ poſt ſe traxerit putredinem. Quæſiit & è *Thoma Campanella (c. l. p. 309.)* Amicus, cujusnam anima vixiſſet in iſta Naſi particula, ſervi an Domini? quare mortua ſit mortuo ſervo? Si Servi, quare vivebat ab eo ſeparatim? Cur non quæcunq; reciſa membra intereunt? Dixit autem, ad cujusq; rei conſtitutionem concurrere, totam rerum univerſitatem & harmoniam, omniaq; certo ordine currere, qui præteriri nequaquam poteſt: & vitas cunctis ejus à DEO ſtatutas omnes, & ſimul à conſenſu omnium cauſarum ſecundarum, & rerum, quæ in virtute primæ ſunt, & operantur. Quapropter fatendum eſt vitam illius particulæ dependere à prima conſtitutione, quam habuit à ſuo toto, ſejuncta ex tota rerum univerſitate. Sed quia à ſuo toto ſejuncta erat, quoad radicalem ſubſtantiam pertinuiſſe ad vitam ſervi, quo verò ad conſervationem nutrimentalem, ad vitam heri. Sicut funiculus lucernæ habet ſubſtantiam à goſſypio, & nutrimentum ab oleo & vivit vita lucernæ & Goſſypii; Et ramulus inſertus de pomo in pyro vivit vita pomi radicali, & pyri nutrimentali. Quapropter ſi deficit nutrimentum, moritur, ſi ſubſtantia nutrita, etiam moritur. Cum ergò cœlum (*pergit p. 310.*) & univerſitas rerum terminaſſent vitam ſervi nutu DEI, neceſſe erat particulam ab eo abſtractam ſimul mori, quoniam cauſæ faventes & adverſantes communes erant illis, & quidem mortua radicalis; ergò fruſtra accurrit nutrimentum, ubi res nutribilis defecerat. *Hæc Campanella.*

§. 20.

Si ſenſus Magnetis usque ad polum extenditur, quis dubitet de ſenſu cæterarum rerum in aëre communicantium, *Idem (c. l. c. 20. p. 302.)* concludit. *Citatus* igitur *Helmontius (c. l.)* Mumialem allegat Magnetiſmum. Annon eſt Mumiæ Magnetiſmus ille, *quærit*, quo Naſus vita communi ſenſu & facultate vegetativa tot menſibus inſitionum jure gaudens repentè trans Alpes mortuus eſt? *Kenelm. Dygbæus (orat. de pulv. Sympathet. p. m. 114.)* & *de Saint. Romain (c. l. p. 358.)* beneficio Atomorum id fieri poſſe declarant. Alii Spiritus localiter ſejunctos ſpiritualem ſuam tueri unitatem, aut Spiritus in priſtina ſua corpora redire *cum Joh. Chriſtoph. Steebio (Cœl. Sephirot. præfat*

fat.

fat. m.17. p. 2.) tradunt. Egrediente enim è putreſcente Ruſtici cadavere Spiritu, particulam ejus è Naſo Nobilis egredi, naſumque putreſcere, putarunt. Vid. & *Laurent. Strauſſ.* (*Epiſt. ad Com. Dygb. de pulv. Sympathet.p. m. 141.*) & *Joh. Commen.* (*Synopſ. Phyſ. Reformat. App.p.170.*)

§. 21.

Junior Helmontius Franciſcus Mercurius, (*Alphabeth. Natur. Colloqu. 5. p. 42.*) ea, quæ aliquando vitaliter fuerunt unita, eorundemque ſpirituum influxu vivificata, quamvis poſtmodum ſeparentur, ſemper tamen aliquam retinere cognationem atque Sympathiam, ſive illa actu ſive exerat, ſive minus, docuit. Huc pertinet, *addit*, quod in Belgio accidiſſe memini in Clerico quodam, cui ob Gangrænam Chirurgus crus reſecuerat; quo facto cum in alio conclavi quidam cultello in membrum illud reſectum, quod quaſi pro mortuo habebatur, ſcinderent, ægrotus ſummo cum dolore ſectiones omnes ſentire locumque abſens oſtendere poterat, quo factæ eſſent, quaſi illud ipſum crus à corpore ejus non fuiſſet ſeparatum. Ad eum fermè modum Alius quidam militia clarus, cum crus ipſius tormenti ictu ablatum muro alicui inſertum eſſet, non prius ſentire poterat à ſummis doloribus levamen, quam illud exemtum atque ſepultum eſſet. In eandem ferè ſententiam propendet *J. Chryſ. Magnenus. (Democrit. Reviviſc. Diſſ. 2. c. 3. Prop. 22.p. 197.) J. C. Weber. (de Liquor. Stypt. p.23.)*

§. 22.

Sylveſter Ratray, Medicus Scotus (*de Cauſ. Sympath. & Antipath.p. m.69.*) præſupponit, omne ſuppoſitum conſtare ex materia, forma & fermento. A materia habet ſuam quantitatem & conſiſtentiam, à forma habet, quod vivat, & ſentiat luculentius aut obſcurius, & à fermento omnes alias actiones quæcunque dependent, ut & mutationes ad bonum vel malum. His igitur præſuppoſitis ſequentem format diſcurſum: Hinc patet, quomodo affecto ſanguine & ſpiritibus intra venas hominis fermento Icterico vel Melancholico, afficiatur ſpiritus ſanguinis in vitro Hermeticè clauſo, etiam mutatione coloris in lividum & flavum &c. quod ſimili modo ab eodem fermento iſte Spiritus afficiatur, quo afficitur ſanguis in venis, licet in maxima diſtantia: & cum iſtud fermentum non poſſit produci per ſe intra vitri parietes, oportet illud advehi; unde etiam patet, fermentum penetrans vitrum Hermeticè clauſum, dimenſionum legibus non eſſe aſtrictum, quod etiam patet in Magnete penetrante marmora, ſaxa montes, &c. Secundo, *pergit*, cum conſtet ex prædictis, formas rerum non differre ſpecie aut numero (omnem autem differentiam provenire à fermentis) & eſſe quaſi radios formæ univerſalis, quam demonſtravimus dari, radii

autem

utem iſti in Centro univerſalis formæ conveniunt & uniuntur. Hinc patet, primò radios formarum totius & partis compatientium ſimul convenire, & um affecto uno, eodem modo afficitur alterum, (ſive id ſit totum, ſive pars,) neque forma unius per ſe alterius radios ſic permutare poteſt, (cum res non alterent ſe per animam, ſed tantum vivant & ſentiant) reſtat, cum radiis unius formæ fermentum (cum ſit ſpirituale) alterius affecti in diſtans ferri, ut reciprocè colloquia privata habeant; ut unum aliud benè aut malè afficiat totum, trahendo ad ſe ægritudinem partis, pars etiam ægritudinem totius, vel illi communicando robur & ſanitatem ſibi ab alio amico præſenti communicatum: licet non ſit utrique præſens. Sufficit, ut vel toti vel parti adhibeatur, & ſic de morbis, ab inimico uni vel alteri implantatis, dicendum. Prioris exemplum erit, quod teſtacia ferè omnia, procul etiam à mari, fluente eo, aperiantur & con... Alterius exemplum erit de naſo inſititio. Vel ſic, quia ſigillatur forma ab inimico affecta fermenti ſpecie & imagine: & iſtud ſigillum ſic formæ uſtum, retinet fermenti & rei ſenſibilis vim & efficaciam: & penetrando radios formæ, amici ſigillum in ea ſimile producit (uti fit in colore, ſapore, figura, motu & cæteris ſignaturis ſibi ſimilibus). Sigillatum primò in rei compatientis Phantaſia & Spiritibus, & ſucceſſivè reliquis partibus imprimitur v. g. ſuppono brachium hominis gangræna affectum eſſe, vel ipſum hominem moribundum, de cujus brachio naſus inſititius deſumtus erat, fermentum gangrænoſum & mortiferum ſigillum ſuum inurit humoribus, phantaſiæ & ſpiritibus hominis moribundi, aut gangræna affecti: qui ſpiritus (cum ſint uti formæ liquorum ex forma univerſali) ſic ſigillati in Centro obviant radiis Spiritus partis, nempè naſi, & pro modulo ſigilli in iis prius impreſſi ſigillant iſtos ſpiritus naſi, & cum totum moritur, moritur etiam pars. *Hæc Ratray.*

§. 23.

Magnetiſmum illum mumialem, aut Sympathiam, beneficio & ſubſidio animorum conceptam, aut ſpirituum unitatem, harmoniam aut commercium, quum enim hæc à ſe invicem diſtant, ſi verba, ſi res expendas, ut probent, experimenta dant. Deſtillant *cum Joh. Erneſto Burggravio* (*Tr. Ellychn. vit. p. 87.*) modum obſcurè, *Clariſſ. autem Joh. Helſrich. Jungkenio* (*p. 1. Med. præſent. ſec. accommodand. ſ. 2. c. 1. p. 186.*) clarius traditum è ſanguine hominis ſpiritum, & deſtillatum indunt vitro, & Hermeticè claudunt. Quoties igitur morbo correptus homo, cujus fuit ſanguis, male habet, toties in ſpiritu mutationem & turbationem deprehendi aſſerunt. (*V. cit. Sylv. Ratray c. l. p. 29. 56. 57. 58.*)

Quinimò, ſi ad plures abeat æger, ipſo horæ ſeu momento, ſeu punctiſtitio, ſimul extinguitur Biolychnium, ut edicit *Burggrav.* (*c. l. p. 84.*) aut vi ſpiritus vitrum diſſilit, ut ſcribere non veretur *Joh. Staricius* (*p. 2. Heldenſchaz p. m. 154.*) Alii ajunt, experientia compertum eſſe, *addit Henric. Kornmann.* (*p. 5. m. m. c. 23.*) Spiritum hunc deſtillatum ex vino & ſanguine miſtis incenſum, non abſiſtere ardere, donec vivat homo, cujus fuit ſanguis, extingui verò cum morte ejus. Conf. & *Dan. Beckher.* (*l. 1. Microcoſm. Med. c. 12. p. 133.*) Tale Biolychnium (ita namque vocatur) ut *B. D. Zimmermann.* (*Analect. Miſcell. Menſ. 6. n. 4. p. 323.*) *ex hiſt. Britann.* recitat, tradunt, *Oliverium, Actorem Anglum*, fratribus ſuis reliquiſſe, unde vitam & mortem ſuam cognoſcerent. Monachum quendam Coloniæ ad Rhenum tale Biolychnium habuiſſe; quin & *Hieron. Reuterum* (*Rauschium* vocat *Erneſt. Burggrav. c. l. p. 89.*) *Conſulem Lipſienſem*, qui Anno 1576. moriturus Biolychnium adferri curavit, lectulo moribundi impoſitum, eo defuncto extinctum eſt, teſtis *D. Nicol. Selneccerus* αὐτόπτης, qui morituro cum aliis Medicis adfuerat, quod relatu Senis cujusdam antiqua fide & virtute accepit *citatus Burggrav.* (*c. l. p. 90.*) Aliud *J. B. Portæ, ad Rudolphum II. Imperatorem* allegat *Athan. Kircherus* (*l. 2. Art. Magnet. p. 4. c. 3. p. 280.*) De Studioſo denique Argentoratenſi, *addit Burggravius*, (*c. l.*) quod è proprio ſanguine, vena ſecta, ſibi ejusmodi Lampadem præparavit, cumque in ardentem incidiſſet febrim, flammam Lampidis eadem cum febri caloris augmenta ac decrementa ſumſiſſe, tandem momento eodem, quo æger animam efflavit, extinctam fuiſſe.

§. 24.

Plebejis hoc eſt experimentum. Si duo homines brachio, ſeu alii corporis parti, ſibi quisque vulnus infligat, eique ſanguine utriusque indito vulnus, donec omninò ſolidatum ſit, bene claudat, tunc puncto loco, cui ſanguis immiſſus eſt, alterum quoque, licet in regione valde diſſita degat, illicò etiam dolorem ſenſurum. Si itaque homines illi de certo punctionum numero conveniſſent, quorum aliquem denotarent, in uno momento certiores ſe invicem reddere poſſent, de re aliqua, licet unus degat Pariſiis, alter Romæ. Vid. *Ephemer. Erudit.* (*Tom. 2. p. 414.*) *Th. Bartholin.* (*de Tranſplantat. Morbor. p. 8.*) *Samuel Hafenreffer.* (*l. 3. de Morb. Cutan. c. 3. p. 369.*) Ex hac ridicula Fabula (quæ naſi reparati deſtructionem intendit) plebeji Philoſophaſtri inferunt, quod caro duorum amicorum conſpirantium carni reciprocè inſeratur, futurum, ut vel ad multa millia milliariorum diſtantes, occultos animi conceptus ſibi aperire poſſint. Si enim alteruter communicatæ, ſibique inſertæ carnis partem

pupu-

upugerit, alter in momento, de re aliqua ſe moneri ſentiens correſpondente unctura, amicum, ut loquatur, certiorem reddet; ita puncturis, juxta numeum literarum in Alphabetho diſpoſitarum ſibi inflictis, & reciprocè perceptis, bi de qualibet re in quavis diſtantia loqui poterunt, quod prodidit *Athan. ircher.* (*l. c. p. 281.*)

§. 25.

Quod ſi hæc Experimenta non ſufficiant, alia proſtant. Ita fratres, emellos comprimis, longo locorum intervallo diſſitos, eodem tempore vaolis & morbillis laboraſſe, obſervatum eſt. (*Hermann. Grube, de Tranſplant. orbor. ſ. 1. c. 3. p. 23.*) Notius eſt commoveri ipſisſimos Plantarum liquores vaſis, dum ſui generis plantæ in flores, fructusque aguntur; colore & partius; quinimò in commadefactis etiam & pertinacibus maculis conſentire, obrvavit *illuſtriſſ. Princeps Fed. Cæſius (p. 1. Philoſoph. Tabul. 6. Fr. Hemandez. heſaur. Rer. Phyſ. & Med. Mexican. & Ind. annex. p. 915.)* Cereviſia ex mala turbatur, dum hordeum floret. (*J. B. Helmont. Tr. vis Magnet. p. 488. Launt. Strauſſ. c. l. p. 137.*) Vinum, florentibus vitibus, in doliis commovetur, turtur, fexque, vini flos dicta, ſpumat. *Anton. Mizald.* (*Cent. 9. Aph. 93. p. 207.*) *tr. Servius* (*de Unguent. Armar. in Theatr. Symp. & Antip. P. 1. p. 549.*) *Cl. Salſ.* (*Diatr. de Ann. Climacter. p. 775.*) *J. B. Helmont.* (*de Magnet. Vuln. Curat. 63. p. 605.*) *Kenelm. Dygby,* (*c. l. p. 103.*) *Ph. Jac. Sachſ.* (*l. 2. Ampelogr. ſ. 6. mbr. 1. c. 3. p. 172.*) Regula igitur eſto, inculcat *Joh. Bapt. Beſard.* (*Antr. Phip. 242.*) ut, quo tempore roſæ aut vineæ florent, nulla vina commutes; ita ulit *Anton. Mizald.* (*Cent. 2. Aphor. 42. p. 23.*) & *citatus P. Servius* (*c. l.*) ex *iſtotele* (*de Mirab. Auſcult. T. 2. Op. p. m. 1091.*) & *Theophraſto Ereſio* (*l. de O.*) Urſorum adipem latebrarum tempore exundantem & intumeſcentem vamplere. De carnibus urſorum idem ſcripſiſſe *Theophraſtum*, *Plinius* (*l. 8. 6.*) memorat, in quo tamen ſi textum Theophraſti inſpicias, memoriæ laem paſſus eſt, quod etiam *Anton. Muretus* (*l. 13. var. lectio. c. 13. p. m. 353.*) moit. Interim, quod caro cervina in artocreationibus ſervata, in ὀχείᾳ Cerum putreſcat, alii teſtantur. (Vid. *Lauren. Strauſſ. c. l.*) De aprugna & cerviſalita idem *Wilh. Daviſſon.* (*Prodr. Comment. in P. Severin. id. Medic. Phi. p. 176.*) Feruntetiam panem & amylum, quando triticum in flore eſt, ſo citius muceſcere. Nec non maculas à ſuccis fructuum mori, aut oxyacan, rubi & ſimilium, pannis affixas, ſolum eo tempore, quo fructus iſti maturablent, elui poſſe. (*Th. Willis, de Ferment. c. 6. p. 33.*) Extractas aquas ex flous Aurantii, Roſæ & ſimilium odoratas, apparere ipſis florum temporibus inodoras

odoras, vulgò increbuit. *Petr. Gaſſend.* (*in l. 10. Diog. Laërt. de Phyſ. Epicur. Animadv. p. 361.*)

§. 26.

Dum verò celeberrimos viros circa hujus problematis evolutionem occupatos deprehendimus, optandum eſſet, ut in hiſtoriæ veritatem diligentius inquiſiviſſent, antequam rei ipſius operosè indagaſſent cauſas. Multa ſunt, quæ, ut de hiſtoriæ veritate dubitemus, nos invitant, imo compellunt. Cui naſus iſte è ſervo inſititius putruit, Nobilis Neapolitanus eſt, *Theſauri rerum admirandarum Autori*; *Helmontio* Bruxellenſis. Qui & *Tagliacozzium* Bononiæ degentem Chirurgum nominat, qui tamen (*l. 1. de Chirurg. Curtor. c. 18. p. 196.*) iſta propoſuit: An quandoque id generis curta ex alieno corpore reſtituta fuiſſe viſum fuerit, certè neque legimus, neque audivimus, neque attentavimus unquam, neque qui hoc concedat, ut ſeſe fruſtra excrucient, vix nobis perſuadere poſſumus. Factam operationem iſtam Anno 1576. prodiderunt, *Tagliacozius* autem Chirurgiam curtorum, ut ex dedicatione operis 1597. patet, in lucem emiſit? An exercuerit iſto tempore hanc Artem, quis fidem interponet? & ſi exercuit & ex alieno corpore traducem exſculpſit, cur contrarium in iſto opere aſtruit. Et ſi alius Chirurgiam iſtam adminiſtravit, qui factum, ut in Tagliacozii notitiam res non pervenerit mirabili & notabili exitu eam comitante. Anonymo poſt triennium ſervus mortuus, naſusque putrefactus aſſeritur; poſt tredecim menſes Helmontio. Tandem *Caſp. Schottus*, (*in Schol. Steganograph. cit. Ephemerid. Erudit. c. l. p. 415.*) aſſeveravit, quod licet bis in ea fuerit civitate, in qua hiſtoria illa accidiſſe dicatur, non tamen unquam fuerit auſus, ut certior propterea fieret, quoniam incolæ, ſi ea de re ſermo haberetur, indignarentur. Ipſe verò meram, quicquid de eo dicatur, fabulam eſſe credit. Ridiculam modò hiſtoriam, modo fabulam nuncupat *Athan. Kircherus* (*c. l. p. 280. 281.*) eamque in Utopia verius, quam in Italia, niſi forte apud Tropenſes in Calabria accidiſſe, pronunciat. Dubitavit etiam de narrationis veritate *Nicol. de Blegny*, (*Zodiac. Gallic. Ann. 2. M. Mart. obſ. 5. p. 75.*) cujus obſervationis mater noſtra forſan fuit, adeoque fabula fabulæ ortum dedit.

§. 27.

Quod ſi verò id contigit, aut fuit alterius cauſæ effectus extra naturæ corporeæ fines, ſecundum *Honorat. Fabri*, (*l. 6. de Hom. Propoſ. 5. §. 6. p. 455.*) aut caſu contigit, quæ *magni Herm. Conringii*, (*l. 2. de Med. Hermet. c. 4. p. 234.*) ſuſpicio eſt. Caro illa ſecus ac *Th. Campanella* (*§. 19.*) ſenſit, *Anton. Deuſingii* judicio ad rationis trutinam exacto (*conſid. Fœt. Muſſipont. ſ. 2. §. 23. p. 28.*)

in partium deficientium ſupplementum adjecta alteri individuo eadem cum hoc ipſo anima informabatur. Et niſi id caſu contigiſſet, *pergit*, aliis, quibus ex aliena carne naſus eſt reſtitutus, idem accidiſſet. Verum enim verò, quis mortua & tabeſcente arbore etiam ſurculi, alii trunco inſiti, tabem & mortem obſervavit? Experientia refragatur, & hac ducti citatus *Conringius, (l. c.)* & *Hermann. Grube. (ſ. 1. de Arcan. Med. c. 2. artic. 1. p. 43.)* Falſum propterea pronunciavit *Joh. Conrad. Wechtler,(l. 2. de hom. occid. Diſp. 15. Diffic. 7. p. 267.)* quia nulla eſt actio inter utrumque corpus, aut corporis pereuntis & putreſcentis cum particula, olim abſciſſa & alibi adgenerata.

§. 28.

Nec cauſæ deſunt, quibus ejusmodi Naſus corrumpi potuit & emori. Ex temeraria pharmacopoei cruſtæ lacteæ cura totius naſi naturalis & primi decidentiam notavit *D. Joh. Georg. Grübel. (M. C. de 2. Ann. 10. obſ. 43. p. 87.)* In ipſa operatione poſt coalitum naſum ſecundum aliquando livere, &, quaſi uſta ſit, nigreſcere, non diffitetur *(l. 1. c. 17. p. 187.)* ipſe *Tagliacotius*. Quodſi igitur callo aut alia cauſa alimenti acceſſus ſufflaminaretur, quis fatum naſo ejusmodi inſtare non vereatur, aut credat. Quamvis de eo ſecurus ſit *Tagliacotius*, tamen frigoris damna disſimulare non potuit, *(l. 2. c. 14. p. 489.)* dum ſcribit: Tanta eſt externi frigoris violentia, ut aufugiens calor ab extimis frigidis natura ſua partibus, ad penitiores corporis regiones, ſi quod exiguum, qui & in aditu reliquum eſt, obruatur ſtatim atque disjiciatur. Digitos enim pedum, pedes ipſos, aures refrigeratas intercidiſſe multoties compertum eſt. De frigore in Ruſſia multis jacturam digitorum manuum, pedum, aurium & naſorum inferente evolvatur *Eraſmus Franciſci (p. 2. der Schaubühne 1. Verſaml. p. 310.)* multosque in Siberia à frigoris inclementia offenſos denaſatos *Gergatian Schleuſing. (in Neu entdeckten Siberien c. 9. p. m. 86.)* quod & Polonis non raro eveniſſe, *Bernhard. Connor. (aut potius l. Savage p. 2. Deſcript. Polon. Epiſt. 5. p. 668.)* tradidit. Id additamentum hyemis vehementiam vix ſuſtinere monuit *Alexand. Benedictus. (c. l. p. 1250.)* Curationis etiam initio naſum ne prehendant ſuadet, ne ſequatur. Audaculus igitur ille Chirurgus, de quo *Carolus Muſitanus, (c. l. p. 239.)* Nobilis vir, cui in monomachia cum naſus amputatus fuiſſet & ex propria carne eum aſſecutus, vetabatur narres emungere, ne naſum evelleret, unde ſudarioli angulos in tundæ formam in narium ſinus ad mucum abſtergendum immittebat, qua cognita Chirurgo & interrogatus, cur nares aliorum more non emungeret? reſpondit, ne eximeretur naſus. Tunc Chirurgus apprehenſo naſo per to-

tam domum eum diſtraxit & dimiſit. Concludo *cum Laur. Forerio.* (*Viridar. Philoſ. Diſp. de Magnet c. 2. th. 23. p. 280.*) Factitus ille naſus alios naſo ducat: nos tam hebetes non ſumus, ut iſta credamus, quæ nullo fide digno teſtimonio nituntur, ſed vulgi imperiti perſvaſione.

§. 29.

Interim rationes adductæ, cum multum curioſitatis in receſſu habeant, & à multis propugnentur, paucis trutinandæ. Magnetiſmus ille mumialis (qualis ab allegatis Autoribus fingitur & deſcribitur,) otioſi cerebri eſt commentum, è lacunis Paracelſicis hauſtum prognatumque. Paracelſiſtæ namque, Fratres Roſeæ crucis, cum aliis Telungiis antiquioribus, ut Unguento armario, & Recentiores, ut unguento & pulveri Sympathetico ſuam ſervarent autoritatem ſartam tectam, hoc paradoxum, tanquam futilitatum ſuarum Aſylum, excogitarunt. Magnetis hujus actio in diſtans qui agere poterit? Si aëris injuria ſagaciſſimorum canum odoratum turbare & alterare valet, ſi oleì illitus, (ita namq; pro allio *Ahaſv. Ampſing. Conjug. Med. & Aſtronom.* inculcat,) aut parva ſaltim diſtantia Magnetis notiſſimam virtutem attrahendi ferrum impedit, quamvis nec allium, *teſte Joh. Bodino* (*l. 2. Theatr. Nat. p. 249.*) *Anton. Mizaldo* (*Cent. 9. aph. 100. p. 209.*) *Anshelm. Boëtio à Boot* (*l. 2. de Germ. c. 252. p. 225.*) *Athan. Kirchero* (*l. 1. Art. Magnet. p. 2. propoſ. 14. Reg. 2. p. 71.*) *Th. Brown.* (*l. 2. Pſeudodox. Epidem. c. 3. §. 6. p. 475.*) & noſtra experientia, nec oleum id in noſtris Magnetibus præſtent, pinguedine tamen oblitum imbecilliorem evadere, *P. Laurenbergio* (*Diſput. Phyſ. 9. Aphor. 19. p. 76.*) aſſentior, quis in tantam diſtantiam aſſenſum ſuum diriget. Dicant lucem vehere Atomos, dicant id patrare formam univerſi, Spiritum Mundi dictam, aut Lucis ſubſidio. Obſcurum per æquè obſcurum, & incertum per æq; incertum. Quot Atomorum myriades in utero ſuo geſtabit illa forma, Lux illa, Spiritus ille? Quomodo recte illas ne Chaos conſtituant, diſcernet, niſi velis rationem præter rationem illis aſſignare. *Herm. Grube* (*de Transſplant. Morb. ſ. 1. c. 2. p. 16.*) Nihilne tota hac via (de pulveris Sympathetici cum atomis ſanguinis, ſecundum *Dygbæum,* itinere loquitur *Joh. Marc. Marci à Kronland* (*p. 5. Phil. Vet. Reſtitit. Subſect. 8. p. 529.*) ſimile & amicum occurrit è Caſtris Trojanis, quod Atomos illas removetur & ad ſe divertat? Nihil hoſtile è Latio? nullus Mezentius adeſt inter innumerabiles atomos, quas radii Solis continuò à rebus decerpunt & admiſcent. Quod ſi turbo aut Ielaps adverſo flatu & impetu interveniat? (*Martin. Schoock. de Ferment. c. 32. p. 595.*) Quot motus uno nomento adverſos forma illa ſuſtinebit, ut mutuus corporum continuetur contactus, affectus, reciprocæque harmo-

niæ

hiæ modulo in longos prorogetur annos?Planta juxta plantam putreſcens aliam niſi mutuus ſuccedat contactus harum atomorum ſubſidio inficere nequit, nec vivida atomorum virtute putreſcentem à tabe tueri. Sequeretur ex hac infinita Sphærarum activitate mundum neceſſariò diſſolutum iri, cum nemo noſtrum, judicat *Athanaſ. Kircher.* (*l.3. de Art. Magnet. p.7. c 2. p. 536.*) hic Romæ juxta enormis hujus Philoſophiæ principia à Baſiliſcis Libycis, Diſpadibus Ægyptiacis, Draconibus Africanis, eorumque virulento flatu ſ. vi venenifera indeterminata; nemo à contagioſa qualitate peſtiferorum in Germania, Gallia aut Anglia alicubi ſecurus eſſe poteſt, utpote Sphæra hujus effluxus venenifera indeterminata. Uremur igitur hic ab incendio Æthneo, à Napelli alpini effluvio vertigines patiemur, ab exhalationibus lethiferis Speluncæ Lerneæ periclitabimur, quæ omnia ridicula, indigna, ἑτερόδοξα, divinæ humanæque philoſophiæ contraria ſunt. Quid igitur in diſtans actio operetur cuivis conjecturare in promtu erit.

§. 30.

Experimenta allata primo intuitu plauſibilia quidem videntur, & ex ipſius experientiæ penu depromta, nulla tamen ad veritatis Cynoſuram redacta. Primum Pharmacopœus exſibilabit. Experientia hic didicit Spiritum ſanguinis humani è cruore ſanè & robuſti hominis rite præparatum, ſi in loco ſervetur temperato, & ab aëris acceſſu & deprædatione præſervetur, ad multos annos eundem retinere colorem, ſaporem & odorem, ſive benè, ſive malè ſit illi, ſive vivat, ſive mortuus ſit ille, cui detractus fuit ſanguis. Ideò cum *Burggravii* experimentum(*Cent. 1. Joco-Ser. Art. & Nat. prop. 82. p. 75.*) allegaſſet *Caſp. Schottus*, annotat: Fides ſit penes Autorem. Experimentum mihi non conſtat. Nec forſan *Burggravio* ex aliorum mente, non propria experientia id ſcribenti. Imò quamvis moriatur individuum, nihil detrahi pelluciditati Spirituum, ſi omnia probè obſerventur, certò ſcimus.

§. 31.

Quid ad Biolychnium? Ridiculum ſanè eſt, nec temere cuiquam perſuadebitur. (*Herm. Conring. l. de Calid. Innat. c. 8. p. 63.*) Ejusdem notæ eſt cum eo ſufflatoriorum libellorum commento, quo Carbones Juniperi ignitos per annum integrum, imò mille annos ſecundum computum *J. J. Becheri* (*Phyſ. ſubt. ſupplement. 1. c.3. p. 42.*) incorrupto igne ſervare fabulantur. *C. Scaliger.* (*Exerc. 328. p. 1055.*) *Hermann. Conring.* (*c. l.*) *O. Borrich.* (*de Ort. Progreſſ. Chym. p. 110.*). Falſiſſimum id eſſe *J. B. Porta*, (*l. 12. Mag. Natural. c. p. 485.*) expertus, quod carbo ab illo ſub cineribus detentus, neque per bidu-

um, neque per diem detentus, & lignum vehementiſſimè ardeat, & citius quam commune oleum abſumatur. Quod *J. B. Helmont.* (*Tr. Complex. atq; Miſtion. Element. Figment. n. 13. p. 86.*) & *Rob. Boyle* (*p. 1. Chym. Scept. p. 30.*) de Carbone vaſe clauſo toſto refert, ab eo his nullum propugnaculum, cum effluvium liberum illis concedant. Usque adeò hoc non eſt juniperinæ prunæ proprium, ſed aliis quoque commune. Imo ſemper fit quotiescunque ignis aliquis prohibetur exſpirare citra σβέσιν manetque adeò immotus, concludit iterum *Conring.* (*Apologet. contr. Borrich. p. 445. & de Calid. Innat. c. 8. p. 63.*) *Joh. Bohn.* (*de Aër. in infer. infl. c. 1. p. 12.*) Vacillat igitur Chymicorum aſſertum, ſi de plebejo, non de artificioſo igne conſervandi modo interpreteris, cum *O. Borrichio* (*l. 2. Hermet. Ægypt. c. 8. p. 447.*) aſſerimus. Quicquid ſit, ollæ indere carbonem jubent, quæ ſi frangatur, carbones inconſumti ac illæſi deprehenduntur. An ſint carbones accenſi, quamdiu integra & clauſa manet olla, ſi dubitare velis quid prohibet? *Paul. Caſat.* (*Diſſ. 8. de Igne p. 242.*) cum ob anguſtias non poſſint agitari inter ollæ meatus infuſi igniculi. Fracta autem olla eodem momento, quo egrediente aëre datum igniculis immiſſis ſpatium ſe agitandi, & agitantur pariter ſulphureæ carbonum particulæ & prunæ fiunt.

§. 32.

Sed ad rem. Cur Spiritus ſanguinis humani ignis eludat vim, dicant quæſo. Experimentum fidem detrahet experimento, ſi ad experientiæ tribunal res deferatur. Si totus homo reduceretur in Spiritum, illud quod in eo Φλόγιστον pauco temporis ſpatio parva conſumet flamma, comprimis ſi cum ſpiritu vini conjungatur. Non addam ſpiritum illum non eſſe ſpiritum ſive auram hominis vitalem in venis fluctuantem, ſed vi fermentationis ſuſcitatum, ignis verò virtute paratum, adeoque non tàm Naturæ quam Artis & ignis productum. Attendas igitur, quod Spiritus ille balſaminus (qualem quidem non vitalem è ſanguine elici poſſe iterum cum veterum Sophorum turba fatetur *c. l. p. 83. Burggravius.*) ſpiritui ardenti in vegetabilibus ſit analogus, quia oleoſus, ſiccusque ſanguis in igne ut lardum flagret, ut rectè cenſuit *acutiſſimus J. J. Becherus.* (*l. 1. Phyſ. ſubſerv. ſ. 5. c. 1. n. 20. p. 308.*) Fides ſtat penes Experimentum, *Joh. Helfr. Juncken* (*p. 1. Med. præſ. ſecul. accommod. ſ. 2. c. 1. p. 88.*) Alia igitur Biolychniorum, de quibus experimenta celebrantur, ratio fuit, alius eadem componendi modus, ut autem curioſos falleret Chimicorum aſtutia, iſthoc figmento eorundem ſatisfacere voluerunt deſiderio.

§. 33.

§. 33.

Ad vulgi verò experimentum confutandum ſibilus ſufficiet. Sanguis ut cruor vulnuſculo immisſus tantum abeſt, ut attrahatur à fibris, ut potis in pus abeat, corrumpaturque. Unde ergò in diſtans agens affectus? une inſenſibilis illa conſpiratio & harmonia? Plura *Ap. Athanaſ. Kircher. (l. 2. rt. Magnet. p. 4. c. 3. p. 284.) Samuel. Pomar. (tr. de Conſenſ. & Diſſenſ. Corp. atural. Diſp. 9. c. 5. art. poſt. §. 9. p. 268.)*

§. 34.

Quod Gemelli diſſiti uno tempore morbillis infeſtantur & variolis, à otu interno & textura ſanguinis gemella, non ab externis è locis remotis venientibus Atomis provenit. *(Vid. Herm. Grube c. l.)* Idem de Cereviſiæ rbatione, quæ etiam hordeo non florente, ſed ſambuco flores protrudente, *ſte Th. Bartholino, (l. de Tranſplant. morb. p. 47.)* Hafniæ contingit, judicanum. Quid vero Hordeo cum Sambuco? Id contingere planè negat *Marn. Schook. (c. l. c. 33. p. 610.)* & ſi contingat, per accidens fieri putandum. orentis hordei ſpicæ, copioſæ quoque Cereviſiæ dolio impoſitæ, fermentatioem nequaquam provocant; imo in vicinis quoque hordeo florenti domis condita Cereviſia ordinario manet, & in ſtatu ſuo ſecura fermentatios; atque Cereviſia, ſemel probe defecata haut facile turbulenta redditur, ſi vas in quo recondita eſt agitetur, *addit (c. l.) idem.* Vanus igitur poterit ſe ille urbium timor, à quibus, *referente Laur. Strauſſio (Epiſt. de pulv. Symth. ad Com. Dygb. p. 137.)* amœna prata arcent hordei ſationem per multa illiaria, idem de vini turbatione dicendum. Exiſtimandum, ad mentem oſtram decidit *Joh. Marcus Marci (p. 5. Philoſ. vet. reſtitut. ſubject. 8. p. 533.)*, rmentum hoc, quo vina turbantur, non ab atomis eſſe, quæ aërem obtinent, d in ſeipſo hujus principium ideale continere, à quo omni loco, etiam i nullæ ſunt vites, neque ejusmodi atomi afflare poſſunt, eodem tempo-, quo ſi vites adeſſent in florem ſe induerent, vinum concitatur. Neque nne vinum, quod in doliis eſt, effervеſcit, ſed illud ſolummodo, quod contit ſuper copioſum ſedimentum, *advertit Martin. Schook. (de Ferment. c. 32. 599.)* Agunt autem tunc in ſe invicem particulæ heterogeneæ alicalinæ & idæ *(Joh. David. Portz. Anat. vin. Rhenan. c. 2. p. 19.)* caloris etiam & teris in aëre præſentis miniſterium advocant, *Th. Bartholin. (vol. 2. Act. Hafn. . obſ. 38. p. 107.)* & iterum *Joh. Dav. Portz. (c. l. p. 18.)*

§. 35.

Nec alia ratio ſubeſt, ſi vera eſt urſinæ adipis turgeſcentiæ, aut carnis

cervinæ in Artocreationibus in putredinem motus. Addas & his mucorem in panibus, comprimis ubi probe excocti non ſunt, farinæque & amyli ingratum odorem & ſaporem non tritico florenti, ſed aëris intemperiei & fervori abſcribas. Quæ de maculis linteis impresſis ab anubus afferuntur, anilem dementiam ſapiunt. De aquis florum odoratorum hæc habet *Petr. Gaſſendus* (*c. l. p. 361.*) ſcilicet non ſunt illæ quidem per id tempus minus odoræ, ſed quia cum omnia ſint florum plena, fit, ut eorum odor quoque verſum per aërem fuſus occupet, ſicque cum olfactus moveri perinde non posſit ipſis aquarum odoribus habent illas pro inodoris. Indicio quoque eſt ſanè, quod præterlapſis floribus, olfactuque inoccupato reſtituti ipſis odor videatur.

§. 36.

Corporum moleculas in fluido (qualis eſt aër,) poſſe hac illac vagari, & licet exiles ſatis fuerint, plurimas tamen & diſtinctas ſuas determinatasque retinere naturas, cohærendiq; occaſione data aptitudinem experimento quodam declarare, voluit *laborioſiſſimus Rob. Boyle* (*Exerc. de Determinat. Effluv. c. 2. p. 115.*) Illud autem ſaltim evincit hoc contingere (1.) in corporibus ſalinis, non rarefactis in aëre, ſed ſolutis in aqua, (2.) fluido iſti certo concluſo ſpatio. (3.) Salibus homogeneis, quales Alumen & Nitrum, non heterogeneis v. g. acidis & alcalibus miſtis, qui tertium quid, quod enixum vocamus, conſtituunt. (4.) Neq; omnes, ſed quasdam ſaltem Atomos uniri experimentum ipſum probat (*p. 114.*) Præter enim Nitri & Aluminis ſeparationem concretiones ſalinæ, quæ cum diſtinctæ neutri convenirent, eas eſſe utrique ſatis coagulationes arguebat, remanſerunt. Quare particulare non univerſale Axioma (5.) inde ſaltim tantum extruxit, quando de plurimis non omnibus, & quidem occaſione data id verum pronunciavit. Tandem à Regno Minerali, cui atomi grasſiores & compactiores, ad animale cui ſpirituoſiores, à ſolutione & miſtione corporis cum aqua, ad vaporis & effluvii cum aëre miſcelam non commodè argumentari quilibet ratiocinabitur.

§. 37.

Quod verò *Clarisſimus Pomarius*, cum *Joh. Amoſ. Comenio* (*Phyſ. Reform. c. 10. p. 171.*) ſuadet: Potius hauſtu excipiat alter ſanguinem alterius abominando & barbaro potus genere, & largiar aliquid libentius, in eo nobis non ſatisfacit. Humani ſanguinis uſus olim vetitus & fœtidus *ſcripſit Martin. Weinrich* (*p. 1. de Monſtr. c. 15. f. 143.*) add. *Joh. Helfric. Junckén.* (*p. 1. Med. ſ. 2. c. 1. p. 91.*) verè *Lucanus* (*l. 1. Pharſal. v. 293.*)

Nullu

Nullus ſemel receptus
Pollutas patitur ſanguis manſueſcere fauces.

xemplis id illuſtratum dedit *Joh. Lang.(l. 1. Epiſt. Med. 71. p. 428.)* & *Bernhard. erzaſcha* (*obſ. Med. 7. v. 18.*) Beſtia manſuefacta

ſi torrida parvus
Venit in ora cruor, redeunt rabiesq; furorq;,
Admonitæq; tument guſtato ſanguine fauces,
Fervet, & à trepido vix abſtinet ora magiſtro.

t iterum *Lucan. (l. 4. v. 239.)* Add. *Andr. Libav. (p. 2. ſingular. p. 174.)* ut in nguine animalium præferocium urſorum, Leonum, Tigridum, ſimiliumque aid ferociæ & crudelitatis latet, qui aſſumtus in homine easdem qualitatem i- :amque imprimit, & in eosdem motus affectionesque ſtimulat, ut tradidit *hanaſ. Kircher. (l. 2. Art. Magn. Luc. & Umbr. p. 1. c. 10. p. 112.)* ita ſanguis hu- anus non ſolum inhumani & truculenti quid in ſe habet, truculentioresq; ddidit latrones *Martin. Weinrich (c. l. f. 143. b.)* verum etiam ob metum coa- lationis & corruptionis in ventriculo cum ingenti periculo aſſumentis, o- mè ratiocinante (*l. 2. de Epilepſ. c. 12. p. 235.*) *Matthia Unzero*, conjunctum e. Quin & variis ideis ſigillatus mirandas non rarò corpori & menti altera- nes infert. Bilioſus, ab ira præſertim, epotus mentem commovet & furo- n parit. *Alex. Benedict. (l. 1. de Morb. Curand. c. 28. p. 44.)* Ruffi uti mor- s *Ambroſ. Pareus (l. 20. Chirurg. c. 9. p. 436.)* ita & ſanguinem venenum exi- re, tradidere paſſim v. g. *Zacut. (l. 1. Hiſt. Med. Princip. c. 23. p. 41.)* & quidem atuans (quod *idem l. 3. Prax. adm. obſ. 82. p. 114.*) quamvis irati ſaltem Cha- cterem veneriatum obtinere *Joh. Marcus Marci (p. 4. Philoſ. Vet. Reſtitut. ſ. 2. 33.)* opinetur. Cur Venenis addatur *Aug. Ezlerus (Iſagog. c. 1. p. 9.)* habet, ; philtra è ſanguine humano parata evidenter probant. Refert equidem *ſus (c. 3. de Re Med. c. 23. p. m. 172.)* quosdam ſanguinis humani potu à cadu- liberatos, eundemq; etiam recommendant *Zacutus (l. 1. Hiſt. Med. Princ. 23. 1.)* & *D. Fried. Hoffmann. (l. 2. M. M. c. 19. p. 282.)* cum *Aliis* ſubjunxit ta- n Celſus: Verum apud eos miſerum auxilium tolerabile malum miſerius fe- Quocirca ab eo abſtinendum eſſe in Medicina, monebat *Alex. Benedict. r. de Peſte c. 9.)* & medicamenta è ſanguine humano Chymia moderante fa- ſuſpectisſima erant *Nobiliſſ. Dn. D. Chriſtiano Langio (Diſſ. de Morbill. ad- 8.)* cum ob cauſas prædictas, tum quod cum corporis vitiis morum mali- ſic tranſplantetur inevitabiliter. Mirum quod *Friderici Secundi* tempore, *Bapt. Fulgoſo (l. 1. c. 6.)* &, qui illum citat *Theodor. Zwinger. (l. 18. Theatr.*

Vit.

Vit. Human. p. 717.) de Clerico, is à vena hauſto ſanguine ſervata aliarum rerum memoria, literarum tantum oblitus ſit, ut nec plus aut legere aut ſcribere norat, quam ſi utrumque nunquam didiciſſet: annumq; in hac oblivione manſit. Poſteà eodem tempore atque ex eodem loco hauſto ſanguine, ad eandem legendi ſcribendique ſcientiam, quam antea habebat, reſtitutus eſt. Adde quæ collegimus *infra* (*l. 2. Tit. 2. §. 68.*) interim quod quædam Chymica, ex eodem ritè præparata laude ſua non ſint defraudanda, quamvis quod idea mumialis per Vulcani torturam deſtructa ſit, & concretum illud planè in aliud ens degenerarit, ut amplius non ſit, ut amplius, quod antea, non ſint *monitore Fr. Hoffmanno* (*l. 5. Clav. Schrad ſ. 1. c. 23. p. 666.*) nos non latet. Conf. ſi placet *Joh. Helfr. Junken.* (*p. 1. Med. præſ. ſecul. accom. ſ. 2. c. 1. p. 92.*)

§. 38.

Contrarium potius ſuggerunt Exempla *à laudato Pomario* in medium prolata, & quidem illud de Uxore *Marci Antonini Philoſophi Imperatoris*, quæ ſanguine athletæ, quem deperibat abſorpto, oppido amoris furias extimuit. Hinde conjugum & fratrum diſſidentium beneficio Transfuſoriæ conciliatione nihil certi affirmare audet *Joh. Sigism. Elsholz* (*Clyſmat. nov. c. 10. p. 59.*)

§. 39.

Tandem utut ſine noxa cruor ille hauriatur, & coctionum directorio corpori aſſimiletur, philtrum etiam fine non excidat ſuo, modum ſcire vellem quomodo hac opera ſubjugalis ſpiritibus, novaque idea veſtitis, ſi qui ſuperſunt etiam in parva diſtantia, harmonicè conſpirare, affectuumq; notitiam unus alteri inſinuare poſſet. Infans in utero materno ſit exemplo. Hic quamvis vivido Spiritibusq; ſaturato matris nutriatur ſanguine, materniq; corporis hoſpes & incola verè reputretur, philtroq; iſto per aliquot menſes ſaturetur & imprægnetur, ſeparatus tandem à matre emancipatus & ſui juris factus affectuum quidem ubivis pro ætatis & indolis ratione documenta ſiſtit, ſuas tamen calamitates, eo, quo diximus, modo communicare nec valet, nec poteſt.

§. 40.

Dubium tandem illud (quod Herculeum contra Transfuſoriam vocat argumentum *Fautor & Amicus colendus Dn. D. J. L. Hannemannus* (*Tr. Spiritu Univerſi Mund. Reſtitut. §. 13. p. 12. Add. Ejusd. Clymact. enervat. §. 7.*) de Transfuſoria expediendum, quod *Excell. Dn. D. Sigism. Rupert. Sultzberger.* (*in Programm. Lipſ. de 11. Marc. 1669.* cum *Clariſmo Dn. M. Salomoni Eichlero Competitori & Fautori meo colendo Licentia in Arte noſtra conferreretur P. P.*) *Nobiliſſ. Dn. D. Joh. Tack.* (*Phaſid. Philoſ. 3. p. 149.*) *Dn. D. Georg. Merclin.* (*i*

Or

rt. & Occaſ. Fransfuſ. ſangu. c. 8. p. 98.) & *D. D. Fried. Hoffmannus (l. 1. M. ſ. c. 10. p. 178.)* movent, dum ſcribunt: Quæret aliquis, annon transfuſus oc modo ſanguis internectione corriperetur, ubi animal, cujus ſanguis eſt, orti traditur; quo quidem modo aſcititius alias naſus, emortuo illo, ex cuis brachio exciſus fuit, putreſcit ac decidit. Id verò tanti non eſt, ut nolem hanc operationem de nobilitate dejiciat ſua. Præſupponimus namque *literis ad Nobiliſſ. Dn. D. J. Dan. Major. (evol. Ejus Infuſor. p. 1. §. 9. p. 103.)* eandem nobiſcum inflat tibiam primus hujus operationis inventor, (quams ad eandem ante hunc viam monſtrare *Laudatum Majorem* affirmari poſ, dum in *Prodrom. Chirurg. infuſ. §. 44.)* muris ſanguinem Catti domeci venis inſtillare ſibi propoſuerat, & hanc jamdudum irriſerit *Andr. Liv. in defenſ. Syntagm. Arcan. contr. Schennemann. Art. 1. p. 8.) Excell. Richart. wer. (tr. de Cor. c. 4. p. 190.)* ſanguinem putrilagine minimè affectum, ſuam iſiſſe texturam, ſuumque viſcera conſvetura adhuc obtinere tonum, & tunc guinem transfuſum, quamvis demortuum animal à putredine ſubjungitur, omni ſubſequentis putredinis ſuſpicione abſolvimus. Quantopere alleæ hiſtoriæ fides vacillet, ſupra prælibata *(§. 24.)* ſatis ſuperque declarant. quamvis juſtus hiſtoriæ ſtet veritatis tenor, tamen à carne ad ſanguinem non ocedit argumentatio. Cutis namque cuti juncta ſuam ſervat mumiam & ſin, non aliter ut ſurculus trunco inſitus, quamvis ſuccedente tempore auo modo ea temperetur & alteretur ad nutrimenti qualitatem. Sanguis ò venis infuſus, ſanguis non manet, & cum ſi *L. Botallo* credimus *(l. de cur. ſangu. miſſ. c. 28. & 33.)* ſingulis quibusque diebus libra ſanguinis alitionimalis neceſſaria generetur, aut 7. l. 10. ſaltem unciæ, quæ *J. B. Helmontii* conjectura. *(tr. imag. ferment. imprægn. maſſ. ſemine n. 4. p. 91.)* Sanguis circulationis lege ſanguini in venis fluctuanti per minima miſcetur & tur, & demum ſub accretione adoleſcentiæ aut aſſimilatur partibus, aut mbris perfectis ſub roris ſpecie eadem à ſiccitate membrorum ſenecta, tue-, & tandem imperceptibiliter per cutis poros tranſvolat. Fœtus in u- hiſtoriam iterum in mentem nobis revocamus, cum in eo Transfuſigenium nobis appoſitè depinxerit natura. (Vid. quæ *è Dionyſ. Fr. de Trans-* Exempla allegantur *T. 3. Ephemer. Erudit. 11. p. 167.* & *è Godroëſii T. 4. em. 2. p. 15.)* Qui fit, quod matre fato functa, fœtus etiam utero adhuc cluſus fati non ſuccumbere cogatur ſævitiæ? Hauſit ille beneficio Transnis per vaſa umbilicalia ſanguinem per aliquot, cumprimis dum plantnalis vitam vixit, menſes, & tamen ſanguis ille cum materno putreſcente

(P) Sym-

Symbolicè non communicat. Symbolum namque materni ſanguinis, fœt emancipato, depoſuit, nec amplius matris, ſed fœtus ſanguis vocabitur. E quid opus erit verbis & rationibus, cum operationes curioſitatis gratia i Anglia & alibi feliciter inſtitutæ (Vid. *Ephemer. Erudit. T. 2. n. 42. p. 49 T. 3. Ephem. 3. p 33. Ephem. 6. p. 77. Ephem. 8. p. 111. T. 4. Eph. 2. p. 15. 17. 24 & 26. Ephem. 10. p. 152. Joh. Sigism. Elsholz. c. l. c. 7. p. 34. ſeq. Rich. Lowe c. l. Mich. Etmüller Diſſ. de Chirurg. inf. c. 1. §. 4.*) rem aliter ſe habere teſtentur.

LIB. I. TIT. III.

De

Cadaveribus, porcorum mandentium in ſtar, in cryptis feralibus ſonantibus, vulgò SCHMÆTZENDE TODE.

Summarium.

1. *Tumultus & ſpectra in campo Marathonio.* 2. *Lamentabile voces in Cœmiteriis, Tumbis feralibus, domibus. Upupæ Ululæ, Bubonis & aliarum avium feralium.* 3. *Sonitus i Inſula Lipara, Concurſus ſepulchrorum.* 4. *Soni in ſepulcbris.* 5. *I domibus tempore peſtis.* 6. *Canum ululatus, felium clamor.* 7. *Cau ſa ejulatuum iſtorum.* 8. *Angeli mali circa ſepulcbra Piorum* 9. *Malorum.* 10. *Animæ ſtridere dictæ & cur.* 11. *Bubonis vox no timenda.* 12. *Nec canis ululatus.* 13. *Aſtra Necromantica, Eveſtrum & Trarames Paracelſi.* 14. *Animarum ſtridor à Poëtis fictus.* 1 *Meteorum Gothanum.* 16. *Schmätzende Tode.* 17. *Hiſtoriæ.* 18. *Pro gnoſticon.* 19. *Prophylacticum.* 20. *Nummus apud Ethnicos mortuo rum ori inditus.* Δανάκη. 21. *Noſtri ſequuntur Ethnicos.* 22. *Cau*

ſ

a non in mortuis quærenda. 23. Striges. 24. An dentur? 25. Hiſtoria Th. Bartholini. 26. Sagæ infantibus infeſtæ. 27. Plicæ Po-loniæ cauſa. 28. Varia nomina à capillorum ſuctu Dæmoniaco. 29. Materia in mammis lactea. 30. Strigibus ſonus iſte non imputandus. . Hyena, Jackhals, Mures Pharaonis, urſi Norwagici. 32. Serpens zazel Judæorum figmentum. 33. Mus Judaicus. 34. Angeli Mon-ir & Nacir Muhummadenorum. 35. Eorundem XCIX. ſerpentes. . Vulgi fabula. 37. Eurynomon. 38. Dæmon & Sagæ cauſæ. 39. mericanorum perſvaſio. 40. Magna Cacodæmonum peſtis tempore teſtas. 41. Sagæ carnis humanæ appetentes. 42. Ad veneficia. . Imprimis carnivoris ereptæ. 44. Mortuorum cryptas invadunt. . Ad ſacra adhibent carnem humanam. 46. Illæſis cryptis id ut præ-nt. Corda illæſis hominibus comedunt Perſæ. 47. Locus è Petro-o. 48. Experimentum in cucumere. 49. Cor, cur in Extis immola-rum brutorum defuerit? 50. Cauſæ Theologicæ. 51. Cur ſub perſo-a mulierum agat id Dæmon. 52. Cauſæ Phyſicæ. 53. Noxa ſepul-rorum apertorum. 54. Sepulchra in urbe ap. Athenienſes vetita. . Peſtiferi profunde ſepeliendi. 56. Manes Catebanæ. 57. Ablata uſa non ſigno tollitur effectus. 58. Rationes Politicæ. 59. Mortui cri. 60. Sepulchra loca ſacra. 61. In ſepulchrorum violatores a-madverſio. 62. In quæ Cadavera ſæviendum. 63. Rationes The-gicæ. 64. Sagarum effosſio & truncatio. 65. Mortuorum & ſepul-rum nulla ad peſtem vis. 66. & 67. In Diemerbroeck animadverſio. . Nihil à Sagis mortuis timendum. 69. Vindicta divina. 70. Im-rum corpora fulmine tacta. 71. Gentilium vana perſvaſio.

§. 1.

IN locis ubi homicidia & ſtrages editæ varios, comprimis noctu, tumultus, ſonos ferales aliaque lugubria verba exaudiri non ſemel ab hiſtoricis annotatum eſt. Diu ſpectra eo loco ubi *Damon* trucidatus, viſa, gemitusque exauditi, foresque balnei obſtructæ ſunt, & adhuc, qui ad locum eum accedunt viſa quædam vocesque terrificas ferri putant, *retulit*

(*in Cimon. vit. p. 164.*) *Plutarchus.* In campo Marathonio, ut hoc ſalten in rei confirmationem adducam, in quo ſunt *Athenienſium* in pugna ibiden cæſorum ſepulchra, una cum *Miltiadis Cimonis Filii* monumento ſingulis no ctibus audiri equorum hinnitus & pugnantium virorum concurſus, *Pauſania* (*l. 1. ſ. in Attic. c. 32. p. 79.*) tradidit. Videri præterea ibidem ſpectra, quæ cu rioſos horum indagatores plagis excipiant multentque, *Jacob. Sponius (Itinerar curioſ. p. 59.)* ex incolarum ejusdem Provinciæ relatione *retulit.* Qui addit *Der Albaneſer, welcher uns beherbergte, ſagte, daß Er offt dergleichen gehöret, d einer ſich klagenden Weibes-Stimme ähnlich wäre, wann Er aber an den Ort gieng wo Er es vernommen, ziehe es ſich weiter weg.* Habet & quædam *Laurent. Ana nias (l. 1. de Nat. Dæm. p. 153.)*

§. 2.

Audiuntur & tales lamentabiles voces in Cœmiteriis, in ſepulchris, inq ipſis tumbis feralibus, domibus itidem & aliis locis. Ululæ, upupæ, bubones *(notat Otto Friſingenſis l. 2. de Geſt. Frid. I. Imp. c. 13. p. 299.)* toto anno ant conflagrationem Friſingenſes in tectis funebria perſonantes lugubri voce aure repleverunt. Piloſi, quos Satyros

Bella præſagiſſe & Regum & alio rum potentiorum obitum Bubonem vulgò putant & annotatum reperio. Bu bo ante bellum *Cæſaris* cum *Antonio* in templum primo concordiæ, deinde i reliqua fere omnia, quæ ſanctiſſima habebantur, delubra devolavit, ac cum un dique exigeretur, in æde Genii populi conſedit, ac neque captus eſt & tanden omnino evolavit, memorat *Dio Caſſius.* (*l. 50. Hiſt. Rom. p. 260.*) Ante morten *Commodi Imp.* Bubo in Capitolio cecinit, *Joh. Xiphilin. (in Vit. Commod. p 579.)* profitetur. In Cœmiteriis & ædibus deſertis, imprimis peſtis imminenti aut proximè futuræ tempore mortis, illud apud Ægyptios ſimulacrum *(vid. Joh Valerian. Pier. l. 20. Hieroglyph. c. 19. p. 243.)*

Venturi. *Nuncia luctus.*
(Ovid. l. 5. Metam. v. 548.)
& feralia Bubo.
Damna canens. (*Stat. l. 3. Thebaid. v. 5.)*

Noctis illud monſtrum nec cantu aliquo vocale, ſed gemitu, *(Plin. l. 10. c. 12.* cum aliis ominoſis avibus, flebilem & terrore plenam edit vocem, & verbi in morem ejulantium profuſis audientium aures mordet & animum. Ferale & funebres, quin & diræ dicebantur hujusmodi aves, de quibus *Th. Dempſter (ad Joh. Roſin. Antiquit. Rom. l. 5. c. 39. p. 442.)* Noſtris, *die todten Vogel, vid*

Andrea

Andreas Gallus (*Faſcic. de Peſt. 3. c. 13.*) & *Ludov. ab Hornig. (im Würg-Engel qu. 64. p. 228.) Garrulos Bohemicos peſtis futuræ indices aſſerunt, quos deſcripſit Cond. Geſner.* (*Hiſt. Av.*) & *depictos dedit.* (*in Muſæo Calic[illegible]l. ſ. 6. p. 675.*) Sunt & aves peſtilentiæ, quas Leowardiæ popularis luis prodromos, noſtris aducis, cætera Aurivittidi ſimiles è Fringillarum familia vidit, & ſuum *Weg, Weg* intonare audiit *Edm. Neuhuſius (l. 2. Sacr. Fatid. c. 20. p. 346) Weckvogel* vocat *Joh. Bauhin. (l. 4. de Fort. Bollenſ. c. 3. p. 247.) iſt eine beſondere Arth der Eulen, von ihrem Geſchrey, den ſie des Abends weck, weck, treibet, alſo genennet. Wird auch Tod-Eule geheiſſen, weil ihrer etliche ſich ſelber überreden, daß ſie eines hernahenden Tod mit ihrer Stimm einem zuvor verkündigen.*

Hinc Anythaonius docuit quæ plurima Chiron
Nocturnas crucibus volucres ſuſpendit, & altis
Culminibus metuit (*rectius vetuit*) *feralia carmina flere.*

Columella l. 10. de Cultu Hort. v. 300.)

§. 3.

In una ſeptem Æoli Inſularum, quam Liparan vocant, ſepulchrum tradunt eſſe, circa quod cum etiam alia prodigioſa eveniant, tum id, quod ea loca ſecure tutoque nemini accedere liceat, uno ore perhibent. Sonitum enim tympanorum cymbalorumque & riſum cum ſtrepitu applauſuque manuum audiri manifeſtò, *Ariſtotelis aut quis alius eſt* (*de mirab. audit. p. m. 1096.*) *traditione ſcimus.* De Cadmi & Harmoniæ in illirico ſepulchro *Poëta ap. Joh. Henr. Urſin.* (*Theol. Symbol. Symb. 175. p. 147.*)

Namque duo tumuli concurrunt peſte futura
Significant quoties ſævisſima damna colonis.

Quid autem hoc ſit, & quomodo tumuli concurrere posſint, quis divinabit? De montibus duobus inter ſe concurrentibus *Plinius (l. 2. c. 83.)*

§. 4.

Inter prodigia quæ *Lucanus* recenſuit, & id poſuit (*l. 1. Pharſal. 563.*)

Compoſitis plenæ gemuerunt oſſibus urnæ.

Sylveſtri II. Pontificis Magi Nigromantici, & qui pro divitiis Diabolum adoravit, ut habet *Joh. Wolfius,* (*Centenar. 15. lect. memor. & recond. p. 879.*) Romæ Lateranenſi Eccleſiâ *Sylveſtri II. Pontificis* repoſta oſſa in arca ferali crepitaſſe quando annotavit, *Simonetta (l. 5. Epiſt. 49. f. 116. a.) & e Baleo* (*l. 5. de Pont. Roman.*) pro certo morituri Pontificis ſigno interpretantur, ex Aliis iterum *Joh. Wolf.* (*Cent. 13. Lect. Memor. p. 559.*) & *Chriſtoph. Richter.* (*Axiom. Oeconom.*

nom. 2. p. 8.) Romæ in templo Lateranenſi aliorum etiam oſſa collidi in futuræ Metamorphoſeos præſagium, *Cornel. Gemma (l. 1. Coſmocrit. c. 8. p. 180.)* prodidit. Hodie B. Euphemiæ tumulus miraculo eſt, *ſcripſit Bohusl. Balbin. (decur. 1. Miſc. Bohem. l. 4. p. 1. §. 55. p. 77.)* Nam clade urbi aut cænobio imminente, ſepulchri lapis ex imo intus pulſatur & validè verberatur, admonetque eo ictu omnes, ut quæ DEUS intentat verbera patienter ferant vel fugiant à facie arcus & liberentur electi. Harburgi in nobilis fœminæ tumulo per aliquot dies pulſus auribus exceptus. Reſerato Sarcophago in cadavere nec vitæ nec motus præteriti indicia apparuerunt. Tumba iterum terræ commiſſa, pulſare cadaver animadvertitur, effoditur & reſeratur ſecunda vice Sarcophagus, & nil, quod motum aut vitam cadaveris indicarit, repertum. *Ex Adelungo (Hiſt. Harburg. p. 218.) Ziegler. (Hiſt. Labyrinth. der Zeit. n. 626. p. 118.)* Lüzenæ in ſu... toris tumulo ſonum pulſantis Anno 1665. auribus hauſit *Paul. Stockmann. (Hodoget. Peſtilent. qu. 14. p. 125.)* & ipſe Martisburgi in Patria cum Aliis, dum Romano-Catholicæ fidei addictus conderetur, his accepi. Aperto tumulo & Sarcophago nil quod cauſam hujus pulſationis ſuggerere poſſet in cadavere deprehenſum.

§. 5.

In domibus non raro peſtis tempore ſtrepitus quidam auditi haut aliter ſonantes, ac ſi quis ciſtam feralem clavis ferreis obſeraret. Hiſtorias videſis ap. *Isbrandum à Diemerbroeck (l. 4. de Peſt. Noviomag. Hiſt. 60. p. 281.)* Et nihil frequentius caſu horribili in domibus, è quo ſæpe non vano augurio mortem incolarum præſagiunt. Idem de pulſationibus oſtiorum & caſibus tremendis *(als wenn jemanden ein Sack voll Korn von den Schultern auff den Boden fiel...)* conſtat. *Evolv. Joh. Friederich Stockhauſen (Tr. Præſagia Mortis c. 1. ſ. 9 p. 76.)* Corpuſcula in veſtibus feralibus è cadaveribus relicta cyſtisq; incluſa motu ſu... ſtrepitum ciere, *G. B. de Saint. Romain (Scient. Natural. c. 21. p. 358.)* obſervavit.

§. 6.

Canis animal domeſticum cum peſte, tum alio contagioſo morbo graſſante, & intra & extra domos ululatu inſolito & incondito ægrorum mortem inſtantem præſignificare dicitur, quod in trivio notum *(Henric. Kornmann. p. 4. de Mirac. Mortuor. c. 156.)* communis inde vox: *Die Hunde haben geheulet, (es) wird jemand auff der Gaſſen oder in dieſem oder jenem Hauſe ſterben.* Veritatem hujus firmavit *Alb. Kranzius, (l. 5. Metropol c. 10.)* canum ululatu *Alberti Epiſcopi Bremenſis* obitum antecedente. Quin & olim *Ariſtodemi Regis Meſſeni...*

ru...

um mortem inter prodigia retulit. *Pauſanias*(*in Meſſen. ſ. l. 4. c. 13. p. 311.*) uod canes globo facto ſingulis noctibus ululatum dedere. De Amphioniis nibus nocte ſilenti quod ſolita Cothurni gravitate prodidit *Seneca*, (*in Oe-p. v. 178.*) etiam allegavit *Th. Bartholin.* (*l. 9. de Luc. c. 9. p. 509.*). Felium la-entabiles voces, ſed hos non incongruè ἐρωτικοὺς *Sam. Bochart.* (*T. 1. Hierozoic. 3. c. 14. col. 869.*) vocavit, ubi plura.

§. 7.

Cauſas horum terribilium ejulatuum, clamorum & pulſationum in lucem oferre res eſt difficilis aleæ. Tantum honoris à divina bonitate cœmiteriis artyrum tributum, (*ſcribit Joh. à Chokier de Surlet Cent. 2. Fac. Hiſt. c. 87. p 342.*) ibi nonnunquam Angeli melodian Symphoniacam concinere auditi ſunt. m corpus *Ignatii Lojolæ* Anno 1569. Kal. Auguſt. primo exhumatum, alio in o reponeretur, biduo toto ſuaviſſimarum vocum concentiones in condito-ſunt exauditæ, ſi vera narrat *Jacob Biedermann.* (*Rer. ab Ignat. Lojol. geſt. 222. p. 167.*) Forſan & ideo ad *Orphei* tumulum Luſcinias nidos habere, ſua-res, quam cæteras & vocaliores cantus edere è Thracum recenſione tradi-(*l. 9. ſ. in Bœot. c. 30. p. 769.*) *Pauſanias. Heinricus Bavarus Imperator*, Chriſtia-imus Princeps, cum *Cunegunda uxore* virginitatem ſervavit, traduntq; *Hein-um & Conjugem* poſt obitum miraculis coruſcaſſe. Ita *Albert. Kranz.* (*l. 4. . p. 98.*) qui addidit: Cunegundis poſt aliquot annos à morte Imperatoris ulata, non cum marito, virgo cum virgine. Cujus rei ferunt tum au-m in aëre teſtimonium, quando vox (incertum unde) inſtreperet; cede vir-virgo locum (*ib. p. 99.*).

§. 8.

Angelos malos hujusmodi ſonos concitaſſe, alii memorant, & quidem cum a ſepulchra piorum, quod mireris maximè, tum impiorum. Ad ſepulchrum *ei, Johannis Baptiſtæ* & *Abdiæ* in Metropoli Samaria rugire conſueviſſe Dæ-nes, ipſius *B. Hieronymi* (*ad Euſtach. de Vit. Paulæ*) *teſtimonio conſtat. Add. ric. Kornmann.* (*l. 1. d. d. M. M. c. 9.*) *Cornel. à Lapide* (*Comm. in l. 4. Reg. c. . 269.*) *Chriſt. Adrichom.* (*Theatr. Terr. Sanct. p. 79.*) De fragore cum *Luthe-*daver terræ mandaretur, quæ plauſtra mendaciorum vivo adhuc *Luthero* ulgus emiſerint Papicolæ, rugientibus Dæmonibus perſimiles, ipſe nota-*B. Martin. Luther.* (*T. VIII. Jenenſ. f. 207.*) eosque in ruborem con-, ſiquidem fronti Eorum adhuc ſcintilla pudoris ineſt, quod etiam *Dan. us* (*in Vindic. Evang. p. 231.*) prodidit.

§. 9.

§. 9.

Dæmonum ferociſſimorum maximam copiam habitaſſe in horto, ubi ſepulchrum *Jannis* & *Jambris*, *Palladius* (*in vit. Macar.*) in literas retulit. *Sylveſtri II. Pontificis* oſſa in arca ferali crepitaſſe tradunt & inde morituri Pontificis ſignum colligi, *Boniſ. Simoneta (l. 5. Epiſt. 49. f. 116.) Joh. Platina, (l. de vit. Pontif. f. 139.) Joh. Micræl. (l. 3. Hiſt. Eccleſ. p. 84.) Valentini* Hæreticorum defenſoris Cadaver Dæmones frementi cum ſtrepitu ſacro, ſepulchri loco, extraxerunt, *Antonio Daurulcio id (p. 3. Florileg. Exempl. c. 7. Tit. 15. §. 5. p. 45.) annotante.* Amplam igitur in Cœmeteriis poteſtatem Dæmoni aſſignavit *Joh. Laurent. Ananias (c. l.)* à quo aut interemtorum violenta morte animas ſimulet, aut etiam quo malorum perpetratorum memoria refricetur, aut quod loca iſta ipſius naturæ voluntatique perfidæ multum ſint conſentanea, ac ab Angelis non adeò prohibentur. Moti forſan hac ratione olim Sarmatæ (*ut Epiſt. de Relig. Boruſs. ad Georg. Sabin. Joh. Meletius & ex Joh. Loſicio de Diis Samogitarum Th. Bartholin. Vol. 2. Art. Hafnienſ. Med. p. 1. obſ. 8. p. 13.*) in ſepulturis ſtrictis gladiis auras verberabant, vociferantes; *Geigeite begaite pekelte; Eia fugite Dæmones in orcum,*

§. 10.

Animabus ipſis inſepultorum ferales hujusmodi ſonos adſcripſit Paganorum ſuperſtitio, prout (*ad l. 12. Thebaid. Statii v. 56. p. 1437.*) annotavit *Caſp. Barth.* Animas bonorum umbrarum Lunæ locum in Ecclipſi Lunari per ambulantes feſtinare & vociferari, eò quod in umbra exaudire deſinunt harmoniam Cœli, ſimul etiam tunc animas, quæ infra (Lunam) ſunt, ſupplicia luentium per umbram lamentantes & conclamantes afferri, Paganis placuit. Ideò, inquit Plutarchus (*l. de Facie in Orbe Lunæ p. m. 472.*) in defectibus plerique ſolent æra Pulſare ac ſonitum fragoremque adverſus animas edere. Terret eas etiam quæ dicitur (in Luna) facies, quando propius accedunt, horrenda eis & terribilis apparens. Animæ τρίζειν ſtridere dicuntur *Homero*, (*l. 24. Odyſs. v. 5. & 9.*) qui etiam (*l. 23. v. 102.*) de Patrocli Anima

Sub terram tanquam fumus
Abiit, murmure ſtridens.

Mortuorum ſtridulas umbras dixit *Lucianus (in Necyomant. p. m. 332.)* in prato Aſphadelo conſito verſari. Heſiodi Animam apud inferos columnæ adalligatam & ſtridentem videt apud inferos Pythagoras, *referente Hieronymo Philoſopho ap. Diog. Laërt. (l. 8. de vit. Pythag. p. m. 380.) Virgil. Fried. Taubmanni Judicio, (in l. 6. Æneid. v. 753.) Homerum* imitatus animas corpori egreſ-

rbam ſonantem vocavit In quem locum quidem jejunè ſatis mihi com-
entari viſus *Servius*, (*p. 558.*) & qui hunc ſequitur (*l. 12. Adverſ. c. 1.*) *Adrian.*
urnobus, dum propter feſtinationem Animas ſonaſſe arguunt, aut quod turbæ
erpetuum hoc ſit Epitheton. Animas βομβεῖν finxit olim *Sophocles*, *ut eſt*
. *Cœl. Rhodigin.* (*l. 22. lect. Antiq. c. 3. col. 1224.*) quod ex eodem explica-
t(*l. 2. de Idolol. c. 28. p. 445. ſq.*) *Gerhard. Joh. Voſſ.* quem lubet audire. A-
mæ, *inquit*, pleriſque gentium Theologis dictæ μέλισσαι, ſ. Apes, ob dulce-
nem vitæ: ac propterea etiam Luna Apis vocata, quia Animas immitteret:
ippe generationis Antiſtita, imo & Cereris, h. e. Lunæ inferæ, Manium
æſidis, miniſtræ, quæ non aliæ, quam manes, itidem Apes vocatæ; Et
oſerpina quoque, vel ipſa Ceres Luna infera, vel Ejus effectus, vis in-
as illuminans plagas, mellia ſimiliter dicebatur; nempè quia Apiculis il-
, h. e. Manibus, præeſſet. Hæc parum vulgò ſunt cognita. Ut igitur ple-
is Gentium opinio innoteſcat, non abs re erit firmare illa *Porphyrii* verbis
de Nympharum Antro) ubi ſic ſcribit; Fontes verò & flumina Nymphis
uaticis propria ſunt, ac multò magis Nymphis animis, quas propriè ve-
es Nymphas dixere, quia voluptatem pariant. Unde & *Sophocles* non im-
opriè de Animis dixit: Mortuorum examen edit bombum, atque aliò ve-
. Imò & Cereris ſacerdotes, velut inferæ Deæ Antiſtites, Apes dixere
eres, & filiam Ejus *Proſerpinam* melleam, Lunam verò generationis Præſi-
n Apem nuncuparunt.

§. 11.

A bubonis clamore terribili minimè timendum, cum omni tempore moe-
m moleſtamque inflet tibiam, etiam peſte aut alia calamitate non præ-
te. Benè *Franciſcus Petrarcha* (*l. 2. de utriusque fortun. remed. Diaolog. 90. p.*
.) Strigis & Bubonis aſpectus & lugubris cantus uterque naturalis, non
canunt, ut vobis aliquid prænuncient, ſed quia canere aliter non norunt.
illis Philomelæ vocem, flebunt dulcius. Fruſtraneum eſſe feralis hujus a-
& vocis timorem, Exemplorum biga maximè memorabili (*tr. de ſuper-*
c. 3. §. 37.) *B. Martin. Geierus* evicit. Nec ab omnibus inter inauſpicatas aves
neratur bubo. Contrarium ſentiunt Tartari, dum felices reputant futuros, qui
nas de ea Ave ſuper galeis vel pileis geſtent, quod *Haithon. Armenus* (*Hiſt.*
nt. c. 16. p. 29.) *retulit*, ejusque rationem ſimul ſubjunxit, quod ſuum Im-
atorem Changium Cham in fuga intra quædam arbuſtula ſe occultantem.
er illis arbuſtulis ſedens quaſi protexerit.

§. 12.

Idem de canum ululatu ſentiendum. Non nego præſagos hos aliquando habere Spiritus, ut quidem *Joh. Sophron. Kazack* (*Anat. vital. Microcoſm. c. 7. p. 52.*) *arbitratur.* Succinit huic *Naturæ Genius Th. Bartholin.* (*Cent. 3. Epiſt. med. 58. p. 233.*) *dum ſcribit:* Tanta canibus odorandi vis, ut ad longius remota cadavera occurrant, & ululatu funera ſæpè præſagiant, quia cadaveroſum ægrorum odorem percipiunt, & deſiderio illius tenentur, quæ tamen ratio non cuivis forſan ſatisfaciet. *Conf. Eund.* (*Act. Hafn. Vol. 4. obſ. 76. p. 179.*) *& Ol. Borrich.* (*Vol. 6. A. H. obſ. 48. p. 136.*) Peſtis fomitem odorare idcircò dicuntur Quibusdam, *ut refert Lud. Cœl. Rhodigin.* (*l. 17. Var. Lect. c. 28. col. 845.*) Canis mihi ſano ſæpius accubus, lecto receptus cum febri Hungarica laborarem, ſemper aufugit, retentus vi ejulatum emiſit. Ita & Eremita Tholoſanus eundem percepit odore fœtido inſtar calceorum uſtorum, *ap. Petr. Borell.* (*Cent. 1. obſ. Med. Phyſ. 74. p. 74.*) Vetula toto octiduo funus in domo prædorabatur *Vid. Act. Hafnienſ. V. 2. obſ. 117. p.*) Idem de aliis mulieribus mortem futuram ex odoratu præſagientibus, *Dn. D. Ehrenfr. Hagedorn.* (*Cent. 1. ob. Med. Phyſ. 67. p. 101.*) Ventorum alias violentia, ſi canum ſubeat oppoſitos oculos & nares, eosdem facilè in latratus ſolvit & ululatus lamentabiles, cujus rei experimentum facere quilibet poterit. Hunc ululatum ventis ſilentibus, ſi mors hujus vel illius inſequatur, rectius id caſui erit imputandum, de quo *Hieron. Cardan. l. 2. de utilit. ex adv. capiend. p. m. 252.*) *evolvendus.* Frigore hyemis etiam canes ad ululatum adigi ſæpius vidi & audivi. Noctu Hecate præſente formidantes monſtroſum Dæmonem canes ululare gentium erat perſuaſio. *Vid. Caſp. Barth.* (*in 4. Thebaid. Stat. v. 429. p. 1077.*) ita *Virgil.* (*l. 6. Æneid. v. 257.*)

Viſique canes ululare per Umbram
Adventante Dea.

Hecatæ ſacrificiis noctu finitis varii tumultus, pedum ſtrepitus & canum ululatus audiebantur, quod *ex Apollonio* (*l. 3.*) *Lampertus Alardus* (*Comment. ad Valer. Flacc. l. 5. Argonaut. v. 398. p. 361.*) *notavit.* Neque ſolum canum & id genus animalium rugitum peſtem, ſed & bella inteſtina præſagiiſſe, *è Conrado Lycoſthene* (*Chronic. oſtent. & prodig. p. 205. & 213.*) *patet.*

§. 13.

Aſtris Necromanticis hos ſonos tribuit *Joh. Bickerus* (*T. 1. Hermet. rediv. ſ. 3. c. 7. p. 410.*) Anteſignanum hic ſequitur *Theophr. Paracelſ.* qui de Aſtris Chaomantiæ idem (*tr. de ſignat. rer. p. 971.*) prodidit, & ſimul Eveſtrum

obum-

…umbratum, ridiculum illud Trarames (*l. 2. Philoſ. ad Athenienſ. t. 21. p.* …) his ſubſtituit. Quid verò Aſtra illa Necromantica, quid Chaomantiæ …it Trarames illud, quam è tenebricoſo Tartari Antro nubes & larvæ? Ex…ſuit & deſcripſit iſta (*l. 9. de Nat. reb. p. 921.*) Agnovit id ipſe *Bickerus* (*c. l.* …*412.*) dum ejusmodi ſonos inconditos, terribilesque voces à malis Geniis …ducit. Nec id ſine ratione, prout *ex ante dictis* (*§. 8.*) id eluceſcit. De Dæ…one in peſte 565. anni noctu clangores buccinæ concitante & tumultuante …*ul. Diacon.* (*l. 2. de Geſt. Longobard. c. 4.*) *Sigebertus & Abbas Urſpergenſ.* … *Chronic.*) Novit *Cornel. Gemma,* (*l. 1. Coſmocrit. c. 7. p. 124.*) qui ſe videre …emones & Spectra balantia graſſantis peſtilentiæ tempore quam ſæpiſſimè …erentur, ut & domos deſcriberent atque familias, quibus Charontis cym… cum toto apparatu funeris immineret. Dum nempè Cacodæmones illi …m DEI præſentiunt, & de futuro hominum exitio gaudent, tales, *Judice* …*kero*, aliquando ſonos edunt, quibus homines nocte terrent, quales ſe an… peſtem Miſnenſem audiviſſe *Idem* confitetur. Noſtris dicuntur *die Weh…gen*, infantumque non baptizatorum Animas eſſe, olim rudi credulæque …bi perſuadere rudes Monaſteriorum incolæ non erubuerunt. *J. B. van* …*lmont.* (*tr. Tumulus Peſtis p. 874.*) Funera per nubes delata, (addo & Sar…phagos per urbes, funebresque proceſsiones,) tonos lugubres in aëre au…os & ſonitus in Cæmiteriis &c. divinæ bonitatis admonita, adeoque ex… naturam referenda interpretatur, ut tempeſtivè quisque ſuis Lampadibus …um proſpiciat. Neque idcircò illa portenta, Cacodæmonis (niſi invi… opera autumat: ſine cauſa verò in re aperta tricatur *Helmont.*, & qui Ca…gi in Hominis excidium & exitium pronitatem non ignorat, *Helmontio* …n aſſurget. Spiritus ſagaces in ſcenam produxit *Joh. Sophron. Kozack.* (*tr.* …*Sale c. 3. ſ. 9. p. 130.*) Malos Genios expreſſe *Laurent. Ananias* (*l. de Nat.* …*m. p. 189.*) *Laurent. Forerus* (*virid. Phil. Diſp. de Sympath. & Antipath. th.* …*p. 197.*) Nihil boni, malorum potius Lernas has viſiones & ſonos por…dere *ex aliis docuit Joh. Nicol. Jacobi* (*Heimſuchung der Stadt Gottes. J. 3.*)

§. 14.

Animarum ſtridor fictionibus Poëticis ſuam debet originem. Nec ge…um in Terræ cavernis & montium incendiis eſſe animarum damnatarum, …didit *Joh. Rudolph Glauber* (*p. 2. Oper. Mineral. p. 18.*) Clamor verò iſte ipſi …etur eſſe ignis ſummo impetu arctos meatus, prædura ſaxa & cavernas per…ans horrendumque ſonitum, vulgò ejulatum vocant, producens. Opti… hos ſtrepitus tonitruum aëriorum geneſi illuſtravit, & inter tonitura ſub-

 ter-

terranea reputavit *Th. Ittigius (de Mont. Incend. ſ. 4. c. 2. §. 6. & 7. p. 292. ſq.)* Eosdem fragores & tumultus glacies petris marinis illiſa, v. g. in Islandia concitat, quem ſonum etiam dammatarum animarum eſſe olim exiſtimarunt, *Vid. Saxo Grammat. (Præfat. in Hiſt. Danic. p. 4.) Marinier (Reiſe nach Norden c. 43. p. 72.) Th. Bartholin. Fil. (ap. Patrem Act. Hafn. Vol. 4. obſ. 35. n. 3. p. 109.)* Vanam illam & homine Chriſtiano prorſus indignam perſuaſionem vocavit, *Stephan. Joh. Stephan. (In not. ad Saxon. præfat. p. 24.)* Diſtinguenda ſunt tempora, *judicat Th. Bartholin. F. (c. l.)* hoc ſeculo etiam (nobiſcum) ſentiunt Islandi cum aliis ſeptentrionalibus, ſed aliter ſeculo Saxonis exiſtimatum eſſe, eſt certiſſimum.

§. 15.

Facit, ut in medium afferam Meteoron illud, ut vocant, Gothanum, *ab Excell. Noſtro Michaële Bernhardo Valentino. (Dec. 2. Ann. 8. M. C. obſ. 74. p. 188.)* recenſitum. Veſpillo Gothanus, *memorat*, tumulum parans, in Sarcophagum putredine conſumtum incidit, nihil præter coſtas & oſſa continentem. Quem cum removere vellet, ſonitum percepit, ſibilum & ſtridorem anſerinum exactè referentem, inſimulque obſervavit ex oſſis extremitate ſpumam pugni magnitudine erumpentem, tanto quidem cum foetore, ut labia naresque comprimere & obturare coactus fuerit; ſubſiſtit in altero, tumuli angulo viſurus, quid tandem inde ſit eventurum. Paulò poſt tantum fragorem edidit maſſa illa ſpumiformis, ac ſi quis bonbardam manuariam exploſerit, ſuccedente & in turbinem ſurgente fumo quodam cœruleo, qui majori, quam ſpuma ante dicta foetore aërem infecit, unde præſentaneo vitæ periculo fuiſſet obnoxius, niſi relicto ocyus tumulo domum ſe contuliſſet, & ſumtis, neſcio quibus, medicamentis ſe refeciſſet. *(Add. Ejusd. Diſſ. Epiſt. 3. p. 131. ſq.)*

§. 16.

Interim ſtridoris iſtius mentio magis animum tenet ſuſpenſum, ſi morbo graſſante exitiali & contagioſo defuncti tumulati, præſertim ſequioris ſexus, veſtes ſuas ferales, ſeu amicula, ore alambant cum claro ſonitu porcorum mandentium ad inſtar (inde vulgò *die ſchmätzende Tode*) ea ſugunt & quantum ore poſſunt attingere, mandant, devorent & deglutiant. *(Paul. Stockmann. c. l. p. 122.)*

§. 17.

Hiſtoriæ ſunt in promtu. Accidit id in pago quodam, tempore *Megalandri Martini Lutheri*, prout ad illum ſcripſit *M. Georg. Roererus (Vid. Trapezolog. Tit. 24. f. 211. 212.)* Anno 1552. in pagis circa Freiburgum Hermsdorff, Clauſ-

laufnitz, Dittersbach (*Conf. Andr. Moller. Annal. Freibergenſ. p. 254.*) Anno 53. Laubæ in Luſatia (*Martin. Bohem. von den drey Land-Plagen, conc. 17. f. 169.*) & in Sileſia Anno 1565. (*Vid. M. Henric. Roth. Conc. Funebr. 30. in Additamentis von ſchmätzenden Toden*) Martisburgi, quod è *D. Adam Roether.* (Conc. ſtilent. 1.) patet. Anno 1581. & 1584. in peſte Schiefelbeinenſi. (*Ignat. Hanel. de Peſt. Schiefelbein. v. 140.*) Plura dabunt *Henric. Kornmann.* (*Part. 7. de m. c. 64.*) *Wencesl. Hagecius* (*part. 1. Chronic. Bohem. f. 419. b.*) *Martin. Zeiler. Not. ad Reſſet. Hiſt. Tragic. 1. p. 32.*)

§. 18.

Horribilius præfato ſono eſt, quod indè vulgus ſumit prognoſticon. mentem hujus faſcinavit perſuaſio, contagium dato hoc ſigno non ſolum u duraturum, ſed & majori tyrannide corpora viventium invaſurum, Chantem ut eò magis fatiget. Quid, quod ab eodem ſanguine nati ob hanc caun pro conclamatis veniant reputandi. *Sie prophezeyen, es werde der Tod nächſten Anverwandten und Freunde nachholen.*

§. 19.

Ut ergò à violentia ſibi temperet, malum fulmenq; avertant præſentisnum, in ipſo ſuperſtitionis, nequid gravius dicam, fundo Laurum pregnan decerpunt. Tumba ſepulchrali aperta veſtes ferales à mortuo deglutitas icibus ejus vi eripiunt, bipalioque caput devoranti abſcindunt, quo tandem ita iſta ſuctione & carnis præmorſione finiatur & ipſum contagium.

§. 20.

Belle. Siccine dabitur prophilacticum, cujus vis alexicaca & ſonum m ſufflaminet, inque propria membra labiorum & dentium cohibent ferom? Præſto eſt. Judæi ante ſepulturam, ne inſtitæ ori apponantur, ut adrderi queant, ſummoperè cavent. *Vid. B. Martin. Geier.* (*de Luct. Ebræor.* §. *10. p. 48.*) Apud noſtros mento gleba ſuppoſita id præcavet feliciſſimè. ud ejusdem efficaciæ alibi celebrat vulgi ſuperſtitio. Mortuo priusquam claudatur lapidem & nummum ponunt in ore, ut ſi in ſepulchro mordere ipiat, lapidis & nummi ſentiat duritiem contra nitentem, & à morſu atur.

§. 21.

In Saxonia id in pluribus locis factum ſuo tempore *G. Rollenhagen* (*è Henric. Kornmann. c. l.*) in literas retulit. Maximè verò hi Ethnicorum & orum ſuperſtitioſorum premunt veſtigia, qui Danacen (*δανάκην νομισμα- ὄνομα βαρβαρικὸν πλέον ὀβολȣ̃ (juxta Etymologicum magnum)* trienrem

habet, *Juvenal.* (*Satyr. 3. v. 267.*) duos obulos *Ariſtophanes* (*in Ranis Act. 1. ſc. 5.*) mortuorum ori indebant portorium, Charonti ut ſolverent, Stygiam transmiſſuri paludem, quod *à Strabone* recitat *Ludovic. Cœl. Rhodigin.* (*l. 10. antiqu. lect. c. 2. col. 432.*) *Add. Eraſm. Roterod.* (*in Adag. p. m. 456.*) *Natal. Comit.* (*l. 3. Mythol. c. 4. p. 197.*) *Alex. ab. Alexandro* (*l. 3. Genial. Dier. c. 8. f. 130. a.*) *Conrad. Rittershuſ.* (*Comment. ad Salvian. l. 1. de Avarit. p. 134. n. 438.*) *Joh. Guther.* (*l. 1. de Jur. Man. c. 17. p. 104.*) *Joh. Nicolai* (*de Luct. Græcor. c. 4. §. 3. p. 39. ſq.*) Viaticum nuncupavit *Plautus,* (*Pœnul. Prolog. v. 71.*)

Ipſe adiit ad Acheruntem ſine viatico.

καρκάδονῶ Græci, ut (*in eo verbo*) *Suidas.* Exagitat ſalsè more ſuo hanc ſuperſtitionem *Lucianus,* (*T. 2. Op. de Luctu p. m. 302.*) Simul atque familiaris quiſpiam mortuus fuerit, primum obulum in os illi addunt, ut ſit portitori trajectionis merces, nec illud propius expendunt cujus numiſma legitimum ſit, ambuletque apud inferos, & apud illos valeat, Atticus ne, an Macedonicus & Æginenſis obulus, neque multò ſatius eſſe non poſſe naulum ſolvere, cum ſic futurum ſit, ut non recipiente portitore poſtliminiò redeat ad vitam. Ad Judæos tranſiit etiam hoc inſtitutum, ſi *prædicto Kornmanno* (*c. l.*) fides habenda, qui teſtatur horum capita ante aliquot centum annos ſepulta, inveniri effoſſa, aureum nummum in ore habentia. Mumias Ægyptias etiam ſub linguis aureas habere Laminas, *apud O. Borrich.* (*l. de Hermet. Ægyptior. c. 5. §. 2. p. 139.*) *Titus Livius Burratinus confirmat.* Folium Auri tenuiſſimum reperit (*de Mum. Uratislav. p. 46.*) *Andr. Gryphius.*

§. 22.

Cauſam hujus ſoni & morſus in mortuo qui quærit, tritum illud, quo jam olim *Theodotus ap. Plutarchum* (*in Vit. Pompej. p. m. 432.*) uſus legitur, expendat: Νεκρὸς ὐ δάκνει. Mortuus non mordet: *Ein toder Hund beiſt nicht.* Ceſſante animæ cum corpore commercio, & actiones ceſſabunt verè vitales. Loquor de verè mortuis, non de Epilepticis, Syncopticis, Hyſtericis, aut Ecſtaticis. Hos aliquando tale miraculum patrare poſſe ut credamus. *Cæſar Baronius* (*T. 6. Antiquit. Eccleſiaſt. Theſaur. c. 214.*) *è quo citatus Kornmann. p. 7. m. m. c. 59.*) perſuadet narratione de Zenone Imperatore comitiali morbo correpto, & pro morruo ſepulto, qui finito Paroxiſmo ad ſe rediens præ fame ſuos ipſe lacertos manderat, & caligas, quas geſtabat. Ita Scotum vivum ſepultum extrema manuum devoraſſe, ſunt qui referunt, hosque *citat Caſp. Schottus* (*l. 3. Phyſ. Curioſ. c. 19. §. 2. p. 438.*) qui tamen falſitatis eorum teſtimo-

…tionia convincere nititur. Spectant huc quæ *alibi Diſſ. de Cadav. §. 25. & 30.)* …nunciavi.

§. 23.

Ad alias cauſas deſcendentem, easque exquirentem, Striges ex Avium …enere, neſcio, quo fato nos ſalutant, è quadrupedum verò Hyena occurrit. In…uſtum ſanè par! Forſan inter miraculi hujus patratores locum inveniet. …triges & caprimulgi dicuntur, quod noctu caprarum ubera roſtis ſollicitent, … lacte emungant. De Cretenſibus id teſtatur (*l. 1. obſerv. c. 10. p. 29.) Petrus …ellonius.* Talem ſe Conſtantinopoli vidiſſe ſuſpicatur (*Epiſt. Turcic. 3. p. m. …4.) Auger. Gislen. Busbequius.* Noctu etiam has nutricum & infantum pa…llas ſumma cum moleſtia incadere, quin & ſanguine humano ſuctu extra…o gaudere, dicuntur. Inde condimenta Striges nuncupabat *Plautus* (*in Pſeu…l. Act. 3. ſc. 2.*) eò

Vivis convivis inteſtina quod exedant.

…*d. Frideric. Taubmann.* (*in h. l. p. 1003.*) Optimum harum en! Apellem *Ovidi…*(*l. 6. Faſtor. v. 131.*) audire lubet:

Sunt avidæ volucres, non quæ Phineia menſis
Guttura fraudabant, ſed genus inde trahunt.
Grande caput, ſtantes oculi, roſtra apta rapinæ
Canities pennis, unguibus hamus ineſt.
Nocte volant, puerosque petunt nutricis egentes,
Et vitiant cunis corpora rapta ſuis.
Carpere dicuntur lactentia viſcera matris,
Et plenum poto ſanguine guttur habent.
Eſt illis Strigibus nomen, ſed nominis hujus
Cauſa, quod horrenda ſtridere nocte ſolent.

…ljungo huic *Joh. Stigelium* (*T. 2. Poëmat. f. 299. b.*)

Grande illis & triſte caput, ſemperque micantes
Igne oculi, roſtrumque capax, hamoque timendum,
Ventes iners, crudo nunquam ſine ſanguine guttur,
Multiplices uncique pedes, aptique rapinæ,
Corpora namque hominum ſugunt & viſcera rodunt,
Humanoq; gulam gaudent implere cruore.

§. 24.

Has aves dari, ut *cum Ariſtotele* (*l. 9. Hiſt. Animal. c. 30.*) & *Caſp. Schwenck…dio* (*Theriotroph. Sileſ. p. 232.*) nullus dubito; ita quod lac capris & nutrici-

bus

bus, infantibus autem ſanguinem clam ſubtrahant, &, quod addidit *Caſp. Shottus*, (*l. 9. Phyſ. Curioſ. c. 25. p. 979.*) ubera caprarum emoriantur, & capræ excoecentur, cum Eodem (*c. l. p. 233.*) nego, quod Experientia deſtituatur utraque aſſertio. Audiendus erit *Plinius*, (*l. 11. c. 39.*) Fabuloſum arbitror de Strigibus, ubera eas infantum labris immulgere, eſſe in maledictis jam antiquts ſtrigibus convenit: Sed quæ ſit avium, conſtare non arbitror. Fabuloſum pariter & antiſtrigium (*c. l.*) *Ovidii:*

Virgaque janalis de ſtipite ſumitur alba
Quæ lumen thalamis parva feneſtra dabit.
Poſt illud nec Aves cunas vitiaſſe feruntur
Et rediit puero, qui fuit ante, color.

Habet & aliud *Q. Serenus Sannonicus* (*l. de re Med. c. 58.*)

Præterea ſi forte premit ſtrix atra puellas,
Viroſa emulgens exertis ubera labris,
Allia præcepit Titiri ſententia necti,
Quis veteri claras expreſſit more togatas.

Interim veſpertiliones, dum adveſperaſcit, humanum ſugere ſanguinem *Andr. Libavius* (*l. 6. Hexaëm. ſ. 30. p. 555.*) prodidit. *Excell. Dn. D. Joh. Chriſtian Fromann.* (*l. 3. de Faſcinat. p. 3. ſ. 2. c. 1. §. 7. p. 500.*) Striges etiam infantium ſanguini inſidiari, ſi detur occaſio, exiſtimat. Jam verò cum earum præſentia in cubiculis animadverti & præcaveri queat, experimentum etiam obſervatu haud erit facile, concludit.

§. 25.

Regeris, quod infantes ſpectat hiſtoriam illam *Th. Bartholin.* (*Cent. 1. hiſt. anat. 9. p. 20.*) quæ ita habet: Tres infantes Paſtoris Fionenſes Lykisholmi in cubiculo conſueto dormientes, inſueto ploratu & inquiete non ita pridem turbabantur, quod ſe mulgeri à quondam ſentirent. Puerorum ſuſpicionem firmarunt papillæ diligentius à parentibus tractatæ, quæ lactantis fœminæ in morem eminebant. Ad averruncandum faſcinum hoc, alexipharmacis amariſque illitæ fuere papillæ. Hinc umbilicus illorum tàm vehementi ſuctione atterebatur, ut non tantum manifeſtè promineret, ſed & oris ſugentis magnitudinem impreſſo velut veſtigio monſtraret. Sit ita, quomodo verò conclave clauſum poterunt intrare ſtriges, cur earundem præſentiam nemo animadvertit? Suctionem, reponis, factum manifeſtè evincit papillarum & umbilici prominentia. Verum cur iſta ſuctio infantes fatiget,

get, ſomnique increpet ſuavitatem & profunditatem, aliæ cauſæ tàm præternaturales, quam naturales ſunt in promtu.

§. 26.

Si namque, quod *è Spinæo* refert *Hier. Jordanus (tr. de eo quod eſt in morbis divinum c. 40. p. 149.)* venæ infantum à ſagis acu, ungue, aut alio modo Dæmonis ope apertæ deprehenduntur, quod conſtat ex parvis cicatricibus electis & interdum poſt Cattorum apparentium fugam, guttis ſanguineis in pueris ejulantibus remanentibus, cur non & veneficium ſuctionem hanc procurare poſſet. Spiritus naturales Elementares, Ephialtes dictos, Lac & ſanguinem ſugere *Joh. Sophron. Kozack (Anat. vital. Microcoſm. c. 17. p. 175.) docuit.* Similiter huic commento in feſto Nativitatis CHRISTI ſpectra Vedaveze ubera infantum ſugere apud Carinthios, quibus ſe opponant Sevianſeveze *ap. Joh. Weickard. Valvaſor. (l. 11. Carinth. p. 456.).* Naturale quid beſſe *citatus Schwenckfeld*, dudum ſubodoratus eſt. Deprehendit ille Lactis veſtigia in tenellis eſſe pus album, quod ſæpè ex puſtulis minutis papillorum exprimitur. Vidit & hoc *Adrian. Spigel. (de format. foet. p. 3. c. 3. p. 47.)* & *Guilh. Harveus (Exerc. de mot. ſangu. anat. 2. p. 18.)* qui pro vero Lacte habent, & *Thom. Cornel. Conſentin. (Progymnaſm. 6. p. 222.)* qui Lac aquoſum putat. Ita & ipſe non ſemel in recens natorum papillis aliquot humoris albicantis guttulas fluctuare conſpexi. Exprimitur iſte humor fœmellis tantum à ſuperſtitioſis obſtetricibus, maſculis verò ut exprimant adigi nequeunt. Quod ſi igitur humor iſte in papillis relictus copia peccet, inflammationem & tumorem parit, ut ſæpè ſuctum talem prægreſſum ſuſpiceris. Dolor inde exortus facit noctes inſomnes, vagitum vagitu cumulat, & aliquando humor ferociens Chirurgi manum expetit, gravique moleſtia hanc obſtetricum incuriam & ſuperſtitionem expiare tenetur tenellus. De mammarum ſuctione ſenſibili, ut papillæ etiam inde intumuerint, quæ viro cuidam in ſomno obtigit, memorabilem conſignavit hiſtoriam *Excell. Joh. Dolæus (1. Encyclop. c. 13. p. 197.)* Quæ umbilicum prominere faciunt, ſunt vagitus & flatus.

§. 27.

Hæc dum ſcribere in animum induxi, cauſam plicæ Polonicæ ex mente vulgi, mihi in mentem revoco. Dæmones vulgò cum Ethnicis in ἀγαθὲς & κακὲς diſcernunt, & in aſperos & immites Dionyſiacos Ethnicis, ſecundum *Joh. Wierum (l. 1. de præſtig. Dæmon. c. 22. p. 110.)* dici, & larvas, *juxta Petr. Thyræum (l. 1. de Loc. Infeſt. c. 4. n. 3. p. 20.)* & mites, qui nulla damna

inferunt, nec ſpecie terribili apparent. Vocantur *die gütigen Geiſter*, *Th. Paracelſo* (*T. 2. Op. l. de Arte præſaga p. 198.*) Mites, *Georgio Agricolæ* (*l. de Animant. ſubterr. p. 491. 492.*) quos & Germani Kobalos, Gutelosque nuncupant. Lares & Fauni, *P. Thyræo* (*l. c.*) *è Caſſiano.* (*Collat. c. 32.*) Fabrelli domorum, Kowardiozky Bohemis, minutiſſimi quaſi tres aut quatuor fabri tunderent. (*Bohusl. Balbrin. l. 1. Miſc. Regn. Bohem. c. 16. p. 45.*) Lingua Ruthenica Coltkii. (*Phil. Camerar. Cent. 1. op. ſubſeciv. c. 73. p. 338.*) Craſmeni Ludzmi Polonis Ruſticis. (*Iſaac. Schook Cent. probl. rar. probl. 28. p. 25.*) Tales etiam Lemures, quos Sylphis accenſet *Joh. Sophron. Kozack* (*Anat. vit. Microcoſm. c. 17. p. 125.*) Utrumque genus in fodinis Metallicis Turcicis inveniri, *P. Bellonius.* (*l. 1. obſ. med. c. 53. p. 119.*) Sed quid de utroque genere dixi? Nullos crediderim *cum P. Thyræo*, (*c. l. n. 4.*) qui tantum ſunt mites: nullos, qui tantum ſunt truculenti: Qui nunc mites, poſt truculenti; qui nunc truculenti, poſt mites. Nam nec mitibus ſua deeſt bilis, aut nocendi poteſtas vel voluntas. Et, qui odio in nos ſæviunt (quia mille artes norunt,) etiam in Angelos lucis ſe transformant & ſummam quandoque ſimulant mititatem. Habet hic locum vulgi pronunciatum: *Es iſt ein Teufel wie der ander.*

§. 28.

Sed è diverticulo in viam. Credunt vulgo Dæmones hos mites capillos ſugere, atque ſputo eorum tanquam glutine conglutinari. Inde tricæ Incuborum, *Mahren-Flechten* & *Schroetlings-Zœpfe Joh. Schenckio* (*l. 1. obſ. med. p. 16.*) audiunt. *Mahr* ſignificat Ephialtem, aut incubum. *Schroetling* autem *Th. Paracelſo*, (*l. 1. Philoſ. Sagac. p. 373.*) Umbragines vocantur, ſextamque conſtituunt Speciem illorum hominum ex Elementis ſine anima generatorum. Et cum à mitibus dependere dicantur, *Gütgen-Zöpffe* dicuntur, *Jüden-Zöpffe*, quod ab incubo Judæi ſpecie fieri exiſtimantur, *Wichtel-Zöpffe* quod ſuperſtitiosè creditum ſit, ab infantibus non baptizatis (quos Antiqui *Wichteln* nuncuparunt,) necti. *Vid. Simon. Schulzius* (*in Plica explicata M. C. I. 1. Ann. 6. & 7. obſ. 138. p. 190.*) Addo hiſtoriam. Multis ab hinc annis in vicinia ancilla quædam uterum geſtare credebatur, dum igitur forte fortuna infans expoſitus ſuffocatus reperiretur, illam uteri onus dum depoſuiſſe, & ſuffocaſſe fama tulit. Re ad juſtitiæ præfectum delata, carceri includitur. Facinus præfractè negans obſtetricibus committitur, quæ à Lactis in mammis proventu eam uterum clam depoſuiſſe unanimiter concludunt. Quid illa? convictam quam putabant, aliud deſperatæ cauſæ invenit aſylum. Plicas capillorum monſtrabat, & à ſpectro nocturno mammas ſibi ſugi regerebat, quæ ſuctio-

ictio lactis præſentiam cauſaret. *Sie wendete ein, ſie hätte die Gütgen, die urch nächtliches Brüſte-ſaugen die Milch zuwege brächten.* Tortori oblata pronunciati tenax tandem abſolvebatur.

§. 29.

Sanè ſi rem rectè expendamus, uterique cum mammis conſenſum attendamus, in retentione menſtruorum & Plica Polonica inde orta, talem humorem in mammis colligi poſſe, penitus negandum non eſt. Humor iſte, nou à Blas ſtellarum motivo motus, mammas cogit intumeſcere, & in ſomno erveos titillat papillarum colliculos, ut veram ſuctionem, non aliter, ut in phialte à Spectro preſſuram patrari falſò ſibi imaginentur. Non fugit id *vinum noſtrum ſenem*, qui humorem illum albicantem Lac vocavit (*ſ.5. Aph.* .) non verum, ſed ſpurium, ut alibi (*Diſſ. inaugur. de Nutrit. & Morb. Innt. ſ.1. c.1.* §. 4.) id expoſui.

§. 30.

Sed ad rem. Strigibus minimè iſte in cryptis feralibus ſonus erit imitandus. Sugunt enim, ſi fabula vera eſt, placidè, non cum ſtrepitu. Sunt, inquam, papillas non veſtes ferales, non collo adjacentes partes. Sunt tandem, non mordent, nec carne veſcuntur Cadaverum. Paucis, vis lædunt, non mortuos. Soli expoſitos, non ſolo obrutos.

§. 31.

Hyænæ verò id aſcribas hoc urget, quia non huic, ut aliis feris, anima ſunt præda, ſed erutis alitur Cadaveribus, *ut loquitur J. C. Scaliger* (*Exer. 217. ſ. 7. p. 685.*) τυμβωρυχεῖ ἐφιέμενον τῆς σαρκοφαγίας τῶν ἀνθρώπων pſit *Ariſtoteles* (*l.8. Hiſt. Animal. c.5.*) Idem *Joh. Leo Africanus* (*l.9. Dept. Afric. c. 41. p. 503.*) *Et Auger. Gislen. Busbequ.* (*Epiſt. 1. Turcic. p. m. 63.*) c de illa: Illa Zirtlan Turcis dicta, ſepulchra ſuffodit extrahitque cadave- portatque ad ſuam ſpeluncam, juxta quam videre eſt ingentem cumulum ium humanorum, Veterinariorum, & reliquorum omne genus animali-. Non niſi virorum carnes eandem devorare Arabum traditio eſt. *Vid. m. Bochart.* (*T. 1. Hierozoic. l. 3. c. 11. col. 832.*) An Lacta aut Lactea *apud Alber- M.* (*l. 22. de Animal. f. 181. a.*) huc referendum ſit, Alii diſpiciant. Plura Hyæna carnivora *Plin.* (*l. 8. c. 10.*) Inde & Turcæ graves lapides ſepulchris *e Busbequio (c. l.)* injiciunt, ut ab hujus, ut & canum & luporum injuriis ca- rera tutiora ſint. *Conf. Henric. Kornmann*, (*p. 10. d. m. m. c. 21.*) *Joh. Ves- g.* (*obſ. & Epiſt. à Th. Bartholin. edit. p. 47.*) *Petrum della Valle* (*p. 3. Itiner. ent. Epiſt. 15. p. 139. & Epiſt. 16. p. 162.*) *Die Ceiloſen ſtecken auff ihrer*

Verſtorbenen Gräber ſpitzige Dornen, damit der Cörper für den Jackhals ſicher iſt, welcher eine Art iſt wie ein Fuchs und ſehr nach den Menſchen Fleiſch gieret. (*Joh. Jacob Saar Oſt-Ind. Kriegs-Dienſte c. 4. p. 88.*) De vulpeculis Schakalle, quæ forſan idem, quod Jackhals *Jürgen Anderſon*, (*l. 1. Itinerar. oriental. P. 27. p. 46.*) *Walther Schultze*, (*l. 2. Itinerar. oriental. c. 17. p. 175.*) Chakelles vocat *J. B. Tavernier.* (*l. 1. Itinerar. Perſic. c 6. p. 31.*) *Chardin.* (*Itinerar. Perſic. p. 118.*) Idem de muribus Pharaonis in Palæſtina *Franciſc. Ferdinand. Troilo* (*Itinerar. Ind. p. 265.*) De Urſis propè Spitzbergam *Friedrich Martens* (*Spitzbergiſche Reiſe p. 4. c. 4. §. 3. p. 75.*) Ruſſiæ *Strauſſ.* (*l. 1. Itinerar. c. 2. p. 68.*) Cum verò ſingulare illud contingat in regionibus, in quibus nullæ Hiænæ, vulpeculæ Schakalle, Mures Pharaones & urſi (*Vid. Levin. Hulſ. p. 2. Navigat. p. 27.*) illæſis ſepulchris certa tantum corporis pars lædatur, & ipſum Cadaver ferales lambat & deglutiat veſtes, prædictarum beſtiarum hic meritò abſolvitur truculantia.

§. 32.

Figmentum eſt Judæorum ſerpens Azazel. Hi, ut explicent *locum Geneſeos* (*c. 3. v. 14.*): Terram comedes omnibus diebus vitæ tuæ, & illum Eſaiæ (*c. 65. v. 25.*) pulvis panis tuus, corpus humanum, utpote quod terræ ſuam debet originem ab iſto ſerpente rodi & conſumi tradidere Rabbini. *Vid. Paul Roeber.* (*Sermon. de Temp. 29. p. 783.*) *Henric. Kornmann.* (*Præfat. in P. 2. & p. 7. de Mir. Mort. c. 64.*) *Andr. Libav.* (*l. 7. Hexaëm. p. 728.*) *Cornel. Agripp.* (*de Vanit. Scient. c. 45.*) *Joh. Laurent. Ananias* (*l. 3. de Nat. Dæmon. p. 115.*) *cum Aliis.*

§. 33.

Ejusdem farinæ eſt mus ille Judaicus, quem cadaver ſtatim, ut terræ concreditum, tàm crudeliter mordere aſſerunt, ut etiam clamare (riſum teneatis Lectores) cogatur. Ita *magnum Eccleſiæ noſtræ lumen atque columen Magnific. Dn. D. Martin. Geierus* (*Tr. de Luct. Ebræor. c. 6. §. 17. p. 103.*) *ex Antonio Margarita:* Sciſſioni veſtimenti ſuper ſepulchro facta cuncti magno cum ſtrepitu & vociferatione è Cœmiterio diffugiunt, ne Lethiferum defuncti audiant clamorem, quem terra obrutus, atque à Mure nares admorſus edere creditur, & quo audito intra trigeſimum diem mori itidem cogatur animadvertens.

§. 34.

Ab his deliriis, ut iterum *verba Magni Theologi* adoptem, non multum Muhamedani diſtant, qui duos Angelos nigros atque levidos Moncar & Nacir,

acir, Mongir & Guarequir, *Sandys* (*l. 1. Itinerar. p. 162.*) Mungir & Quo-
gner *Phil. Baldeo* (*l. 1. deſcript. Malab. & Coromandel c. 6. p. 29.*) nuncupatos,
icunt cadaveri adeſſe poſt ſepulturam, ut defunctum in ſepulchro erectum
dere juſſum interrogent, quid crediderit, quid de Mahommede ſenſerit?
recte reſponderit, ſuaviter obdormire jubent; ſin minus, gravibus crucient
alleorum ferreorum ictibus inter aures impreſſis, adeò, ut clamorem audiant,
iot quot inter orientem ſint & occidentem, præter homines & Genios, *ut hæc
fert Edo Pocokius.* (*Not. Miſcell. p. 241. ſq.*) Hi autem non terra tegunt ſepul-
ra, ſed ſaxis, nulla interjecta terra, ut modo Dæmone accuſante & rationem
tæ à mortuo exigente, defendente verò bono Genio locus ſit, ubi mortuus ſe-
re, & ſe cauſæ commodius dicendæ ergo poſſit erigere. Ita *Auger. Gislen. Bus-
quius* (*c. l p. 62.*) & *Sandys* (*c. l.*)

§. 35.

Ita narrant XCIX. ſerpentes, quarum unicuique VII. capita, unicuique
ideli in pœnam in ſepulchrum immitti, eundemque illic mordere, ut *citatus
cokius* (*c. l. p. 244.*)

§. 36.

Nec majore veritate lucet illa vulgi fabula, quæ Veſpillonibus hujus mali
uſam aſcribit. Nempè ſi prono in terram vultu cadavera, ad Diogenis
nici mentem, (*Vid. Alex. ab Alexandro l. 6. Genial. Dier. c. 14. f. 352. b.*)
pulchris inferant, capillos ori defuncti indant, nec mento glebam ſuppo-
nt.

§. 37.

Eurynomon (Euryonium vocat *Joh. Bodinus l. 2. Dæmonom. c. 6.*)
colaus Leonicus Thomæus (*l. 1. Hiſt. Var. c. 61. p. 82.*) his delineat: Del-
orum interpretes, & ii, qui maximè inter illos peritiores habiti ſunt, *Pauſania
erente*, Eurynomum dixerunt inferum fuiſſe Dæmonem, qui mortuorum
nes abſumeret & devoraret, ita ut ſola ex iis & nuda relinquerentur oſſa:
gebantque illum horrida quadam ac terribili ſpecie, exertis dentibus tru-
m, in vulturina pelle ſedentem, colore inter cœruleum & nigrum ferè
dio, qualis muſculorum color, inter reliquas animalium carnes eſſe perhi-
tur. An Spiritus Aſuiti fuit illud Eurynomon, de quo *apud Saxon. Gram-
t.* (*l. 5. Hiſt. Dan. p. 91.*) & *Henric. Kornmann.* (*p. 2. c. 35.*) Aſmundus vivus
sdem tumulo unà cum equo & cane illatus, & tandem ex eodem re-
ctus?

Neſcio quo Stygii Numinis auſu
Miſſus ab inferis Spiritus Aſuiti.
Sævis alipedem dentibus edit,
Infandoque canem præbuit ori.
Nec contentus equi vel carnis eſu,
Mox in me rapidos tranſtulit ungues
Diſciſſaque gena ſuſtulit aurem.

Hoc Eurynomon cum neque *Homeri* de Ulyſſe carmina, neque Poëſis ea Mingas appellata, nec poſtremò, quæ eſt Noſti (Νόστοι, id eſt reditus,) inſcribitur, (in iis potiſſimum libris de orco, deq; inferorum terroribus multa expoſita ſunt) inter Manium Deos numerent, de ejusdem exiſtentia dudum ipſe dubitare cæpit *Pauſanias.* (*in Phocic.ſ. l.10.c.28.p.m.868.*)

§. 38.

Ita quidem ſe res habet. Nihil hic Natura. Omne quod hic patratur, malus patrat Dæmon, qui ſolum ſanguine humano & cadaveribus tenetur, *juxta Prophyrii (l. Reſponſor.) doctrinam.* Hic dum iram & vindictam DEI præſentit, & de futuro hominum excidio mirificè gaudet, ſæpe ſolet inconditis quibusdam vocibus ac ſonitibus vel ſpectris aliisque illuſionibus imbecillium animos perterrefacere, vel iisdem aliorum imbecillium exitium & interitum prænunciare, *ut habet Isbr. à Diemerbroeck (l.4. de Peſt. Noviomag. Hiſt. 60. p. 282.)* Ille eſt Eveſtrum Paracelſicum (*T.2. Op.p.290.*) Addo huic Ejus inſtrumenta & manus, Lamias. Ille eſt Hyæna; aſſeclæ ſtriges. Ille Azazel, ille mus Judaicus, ille Angelus lividus, ille ſpectrum Eurynomon; ſerpentes veneficæ. Inde corporum Princeps Cabbaliſtis dicitur Satanas, *(H. Kornmann. præf. in p. 2. de Mir. Mort.)* neve nimioperè in eadem ſuam exerceat Tyrannidem, Cœmiteria pia antiquitas conſecraſſe, & ſepulchra aqua luſtrali adſperſiſſe, legitur. (*Id. Part. 7.c.7. Laurent. Ananias l.3. de Nat. Dæmon. p. 116. Joh. Marcus Marci p.3. Phil. Vet. reſtit. ut ſubſect.1.p.393.*) Sonus porcorum mandentium auditur; Dæmon verò non ſemel ſub porci figura apparuit. Adduco ſaltem, quod *Thom. Cantipratanus* (*l. 2. Mirac. & Exemplor. ſui tempor. c. 30. n. 5.p.323.*) notavit. Nefandiſſima Vetula Richarda, ſanctitatem in Clauſtro profeſſa, mortua & ſepulta eſt. Sequenti nocte Scrofa nigerrima cum porcellis ſeptem ejusdem coloris manifeſtè viſa eſt clauſtrum intrare, ſepultamque vetulam effodere, & membratim Ejus corpus miſerabile laniare, & viſcera Ejus longo tractu per clauſtri ambitum diſſipare. Quo facto, cum porcellis ſcrofa diſparuit & poſt ſe fœda veſtigia reliquit. Ita ſub Joh. Cuntii imagine

latens

tens Dæmonium nocte venit in cubiculum Theologi, & inſtar porci deglu-
it grana, roſtro ſonitum edente clariſſimum. *Vid. Martin. Weinrich. (Diſſ. de*
pectr. Strigonienſ. & Pentſchenſ.) Optimè proinde *Cyprianus (l. de Vanit. Ido-*
r) monuit: Malos Spiritus extorum fibras animare, avium volatus guber-
are, ſortes regere, oracula efficere, falſa veris involvere, falli & fallere. Et
præſenti caſu *B. Noſter Martin. Lutherus (c. l. f. 211. b.) Das iſt des Teuffels Be-*
igerey und Boſsheit. Et *paulò poſt (f. 212. a.) Es iſt des Teuffels Geſpenſt.* Ille
nat, crepat, lambit, mordet in ſepulchris, ſub perſona mortuorum, ut mecum
artin. Bohem. (c. l. f. 169. b.) Martin. Hammer (Peſtilentz-Pfeil p. 118. ſq.) Paul.
ockmann. (c. l. p. 125.) Hecatæ Sacrificiis noctu finitis varii tumultus, pedum
epitus & canum ululatus audiebantur, *quod ex Appollino (l. 3.) Lampert. A-*
dus (Comm. ad Valer. Flacc. l. 5. Argonaut. v. 398. p. 361.) excerpſit.

§. 39.

Subit memoriam Americanorum perſuaſio, de qua αὐτόπτης *Joh.*
rius, & ex eo Guilhelm. Stuckius (l. 1. Antiquitat. Convival. c. 25. f. 84.) A pri-
a ſtatim nocte, poſtquam cadaver defuncti terræ fuit mandatum, magnas
inas farinæ, volucrum, piſcium, aliorumq; ciborum prius benè coctorum
nas una cum potu, Caovin dicto, defuncti ſepulchro imponunt, idque mo-
planè Diabolico tàm diu facere continuant, donec ipſum cadaver putrefa-
m eſſe exiſtimant. Id autem faciunt, quia hujusmodi mentes errore ſunt
butæ, ut exiſtiment Diabolum, (quem ſua lingua Ayguam appellant,) niſi
os cibos, quos devoret, ibi præſentes habeat, ipſum cadaver effoſſurum atq;
oraturum eſſe. Sunt qui defuncti animam de appoſitis cibis manducare
umant, *teſte M. Paul. Veneto. (l. 1. de Reg. Orient. c. 45. p. m. 38.)* Inde come-
a ſupra ſepulchra, cum ab Ethnicis, tum Chriſtianis ipſis olim poſita, de
Joh. Baptiſta Caſalius. (de Veter. Sacr. Chriſtian. ritib. c. 66. p. 342.)

§. 40.

Magna verò, cumprimis tempore Peſtis, Dæmonis eſt poteſtas, quia tunc,
oquitur B. Lutherus, (c. l. f. 200.) eſt DEI carnifex. Quocircà non tantùm
em totum orbem devaſtantem, qualis illa Ægyptiorum A. C. 544. *de qua*
Ludovic. Rhodigin. (l. 2. Lect. antiqu. c. 6. col. 51.) Athanaſ. Kircher. Chrono-
Peſt. celebr. p. 410.) & Alii, excitare poteſt, ſed & variis terriculamentis in
eris humani perniciem eandem propagare ſatagit.

§. 41.

Qui Dodonam in proprio extruunt corde, Magi & Lamiæ pariter, ſolertes
hoc caſu præſtant. Notum eſt, Eosdem caprimulgorum ad inſtar, vac-
carum

carum ſugere ubera ad ſanguinem usq; , indeq; cachexian vaccis induci (*Andr Libavius ap. Joh. Hornung. Ciſt. Med. Epiſt. 78. p. 212.*) Imitaturi in his Principem; quippe qui ſub Joh. Cuntii ſpectro vaccas plenas ſucco evacuabat, u nihil amplius uberibus ineſſet. Caudas earum ita intorquebat, ut in equi fieri conſuevit. Vitulos ita macros, ut laternis punicis magis eſſent pelluci di. Quin & puerperas, imprimis ſi ubera ſucculentiora habebant, infeſtaba quod *Martin. Weinrich. (c. l.) teſtatur.* Quantoperè autem demortuorum car nes appetant Magi & Sagæ hiſtoriæ loquuntur. De mulieribus gravidis & tenellis infantibus à Magis diſſectis, *Euſebius. (l. 1. de Vit. Conſtantin. c. 30.)* Objicitur id Apollonio Thyanæo, *ap. Philoſtratum* (*l. 7. c. 5.*) *Porphyr.* (*l. 2. d Abſtinent. ab animatis.*) Exemplum aliud habet *Jacob. Sprenger.* (*p. 1. Mall. Ma lific. qu. 11. p. 142.*) *Joh. Bodin.* (*l. 2. Dæmonom. c. 3. p. m. 264.*) *Add. Joh Kirchmann.* (*l. 3. de Fun. Rom. c. 23. p. 331.*) Illum cibi loco mandere geſtiunt, & u his cupediis impunè frui liceat, in canes & lupos libenter tranſmutantur. *Con iterum Joh. Bodin.* (*c. l. & alibi paſſim.*) Noctu circa ſepulchra verſantur (inc τυμβάδες *Heſychio* & buſtuariæ nuncupatæ *Adriano Turnebo*, (*l. 30. Adven c. 38. col. 1132.*) *Cruſio*, (*de Noct. & Nocturn. Offic. c. 23. p. 437.*) nec in furca ſu penſis parcunt Hyænæ crudeliſſimæ. Tenellorum cruorem maximope ſitiunt, & carnem tanquam Aſiaticas popinationes deſiderant, palatui ut ſati faciant. Ita *Marſil. Ficin.* (*l. 2. de Vit. c. 11. p. 100.*) Lamias conſueviſſe pu chris & juvenibus hominibus corporibus veſci, ubi ad ſummam ſanguinis a bundantiam perveniſſent ipſius Lamiæ teſtimonio coram Appollonio depoſi to, firmat *Philoſtratus.* (*l. 4. de Vit. Apollon. p. m. 172.*)

§. 42.

Nec hanc tantum ob cauſam, ſed ut materia ipſis ſit, unde Veneficia p rent. Plurimæ Sagæ notat *Franc. Baco Verulam.* (*Sylv. Sylv. Cent. 1. n. 26. c m. 759. & Cent. 9. Experim. 859. c. 938.*) & Veneficæ tàm apud Ethnicos, qua apud Chriſtianos paſcuntur humana carne, corroborandæ ut videtur imag nationi foedis acribusque vaporibus. Unguentum Magicum *à Joh. Bap Porta* (*l. 2. Mag. Nat. c. 26. p. 85. edit. prior. in reliquis enim non habetur.*) in greditur pinguedinis pueri magna quantitas. De pingvedinis infantum non ba ptizatorum in unguentis uſu, *Laurent. Ananias* (*l. 4. de Nat. Dæmon. p. 147.*) *F Baco Verulam.* (*Sylv. Sylv. n. 975. col. 960.*) *Godofr. Voigt.* (*Delic. Phyſ. c. 8. mem 4. §. 5. p. 273.*) Corda infantum excidunt & comedunt, ut proſpera fruantur fo tuna, quod de Veſpillonibus Franckenſteinenſibus *Heinitzius*; (*Laqu. Venat. H ſtor. p. 45.*) ut victoriis patiantur, quod credidere Muſcovitæ, (*Joh. Manlius Co*

le

ct.p. m.41.) ut tormentorum patientiam conſequantur, *Vid. Martin. Delrio,* (*l.3. Diſquiſit. Magic.p.1. qu.5.p.164.*) & *Binsfeld.*(*in l. Multi c. de Malefic. qu.*) *citante Godofr. Voigt.* (*c.l.p.274.*) *Laur. Forerus* (*Virid. Philoſ. Diſp. de Ma-* *et. c.2.th.21.p.257.*) veneficis ſuis compoſitionibus magnam ſanguinis hu- ani copiam admiſcent. Hinc

Nec ceſſant à Cæde manus, ſi ſanguine vivo
Eſt opus, erumpat jugulo qui primus aperto,
Nec refugit cædes, vivum ſi ſacra cruorem
Extaque funereæ poſcunt trepidantia menſæ;
Vulnere ſi ventris, non qua natura vocabat
Extrahitur partus calidus ponendus in aris,

lverem Magicum è cinere carnis humanæ parant, teſte ipſarum veneficarum . *Nic. Remigium* (*part.2. Dæmonol.c.3.p.m.239.*) confeſſione.

§. 43.

Et cum efficacior caro cadaverum brutis carnivoris ereptum credatur, ichto *apud Lucanum* (*l.6. Pharſalid. v.550.*)

Ante feras volucresque ſedet, nec carpere membra
Vult ferro, manibusque ſuis, morſusque luporum
Exſpectat ſiccis raptura è faucibus artus.

§. 44.

Ne mortuorum quidem, ut jam ſupra monui ſepulchra tuta dicunt, pſit *Apulejus* (*l.2. Metamorph.p.m.40.*) ſed & buſti & rogi reliquiæ quædam, cadaverum præſegmina ad exitiabiles viventium fortunas petuntur. Claris- e verò (*p.42.*) in Theſſalia Sagas mulieres ora mortuorum paſſim demorſi- e, eaque illis eſſe artis magicæ ſupplementa. Fidem faciet Canidia illa ratiana (*Epod.5.*)

Ligonibus duris humum
Exhauriebat ingemens laboribus,
Quo poſſet infoſſus puer
Longo bis terve mutatæ vapis
In emori Spectaculo
Quum promineret ore, quantum extant aqua
Suſpenſa mento corpora:
Exſucta uti medulla, & aridum jecur
Amoris eſſet poculum.

guedinem puerorum è ſepulchris erutorum, habet *Hieron. Cardan.* (*l.18. de*

Subtil. p. 909.) Et ob hanc cauſam oſſa humana curioſè occultanda cenſu *Rudolph. Hoſpinian.* (*l. c. de Templ. c. 3. p. 412.*)

§. 45.

Ad ſacra præterea peragenda, ut è *Lucano,* (*c. l.*) *Apulejo,* (*l. 2. & 3. Metamorph. & l. 1. Apol.*) *Lectantio,* (*l. 7. inſtit. divin. c. 15.*) *Tertullian.* (*de Anim. c. 33. & Apolog. c. 25.*) patet, carnem adhibent humanam. Humanorum corporum reliquiis animas Numinibus inferni ſacrari credebant, *ſecundum Tacitum.* (*l. 2. Annal. p. m. 123.*) Dæmon autem (*ſecundum Varronem ap. Auguſtin. l. 7. de Civit. DEI c. 5.* quod & probat *Joh. Filleſacc. de Mag. Idolol.* §. *7. f. 53. b*) in Sacrificiis carnem humanam appetit, quia omnium ſeminum optimum eſt genus humanum. Dæmonibus in deliciis haberi ſanguinem humanum *quod ex Aliis Th. Bartholin.* (*Diſſ. de Sangu. Abuſ.* §. *9.*) *confirmat.* Nec diſplicere poterit, cum ex ſententia Auli Vitellii (*ap. Sueton. in Vit. Ejus c. 10*) optimè oleat occiſus hoſtis, & ille excidio & calamitati generis humani omni tempore invigilet. *Plura Excell. Joh. Chriſtian. Frommann.* (*l. 3. de Faſcin. Mag. p. 5. c. 3. p. 677. ſq.*) Addi & hoc ex Goetia poterit, magos ſepulchra aperire, ut mortuorum ſpiritus invocent, quod *Joh. Bodin.* (*l. 2. Dæmon. c. 1. p. m. 199.*) advertit.

§. 46.

Objicis. Qui illæſis cryptis, nullo id advertente Magi id præſtare poterunt? Hoc nihil eſſe niſi Dæmoniacam perſuaſionem ex imaginativa corrupta, aut alto ſomno vitiata, quando iſta de cadaveribus narrent Lamiæ *cum Joh. Wiero* (*Tr. de Lamiis c. 8. col. 36.*) *pronunciabis.* Sed veneficio præſtigioſo non tantum eos ſonum hunc concitare, ſed & particulam carnis exinde, ut ut ſepulchrum non aperiatur, aut crypta lædatur feralis, ſuffurari, rego. Rides. Immeritò equidem. Quid in vivis poſſint, illa *apud Joh. Baptiſtam Condronchium* (*l. 2. de Morb. Venef. c. 3. p.*) de nobili Fœmina probat, cujus fœtum, ventrem ſaltem blandè contrectando, venefica in utero enecavit, quem in fruſta comminutum poſtmodum rejecit. Accipe inſuper memorabilem obſervationem *à Celeberrimo Ph. J. Sachſio mihi communicatam & ab ex Italico in Romanum translatum Idioma.* Deſcripſit illam *diligentiſſimus Orientis perluſtrator Petrus della Valle,* (*in Itin. Perſic. part. 3. Epiſt. 17. ex portu Coinbrut. d. 29. Novembr. 1622. ſcripta p. 706. Edit. German. quæ tunc temporis nonprodierat p. 218. ſq.*) Corda hominibus devorare, & tali modo ipſos ad mortem deducere non eſt res nova & inaudita. Nam & olim in Illyrico & apud Triballos inventi fuere multi, qui hoc præſtarent, ſicut legimus *ap.*

Abr.

brahamum Ortelium (qui id Plinio l. 7. c. 2. acceptum retulit.) Nec hodie res ſolita hic (in Perſia) & præcipuè inter Arabes, qui habitant circa ſinum Per- cum ad littus ejus occidentale, eſt res maximè familiaris. Et fit, ut venefi- e, quando volunt devorare cor hominis, ipſum per longum temporis ſpati- n fixis aſpiciant oculis, murmurantes aliquot Diabolica verba, cujus incan- tionis vi, aut opera Diaboli faciunt, ut illa perſona, licet ſana ſit & benè nſtituta, incidat in ignotum & incurabilem morbum, inſtar hectici, brevi con- nmatur & moriatur. Et interdum ita cito faciunt hanc operationem, ut il- n, cujus cor devorarunt, (nam & in hoc Artem exercent, ut aut totum aut rtem devorent, hoc eſt ſtatim conſumant, aut Ejus partes vel cito vel paula- n moriantur,) ſæpè intra paucos dies obeat. Vocant hanc Artem Ruſtici, *man- re il coure*, devorare cor, quia credunt, quod Diabolus veneficis faciat ap- rere & repræſentare inviſibiliter, quando proferunt ſpurca iſta verba vigore us incantamenti cor & interiora ægri exeant è corpore, quæ illæ comedant. quo opere affirmant inveniri ſaporem ſuavisſimum, & tantum, ut ſæpius abs- e prævia ulla inimicitia tali modo innocentes perimant & ipſis conjun- ſſimos, quia dicunt, quod illorum corda, quæ appetunt, ipſorum palato ſint i ſapidiſſimi.

§. 47.

In Petroniano fragmento (edit. Th. Rheineſ. p. 35. Arnoldi p. 51.) ſequentia o: Dum mater amplexaretur corpus filii ſui, tangit & videt manuciolum ſtramentis factum, non cor habebat: non inteſtina, non quicquam; ſcili- jam ſtrigæ puerum involaverant, & jam ſuppoſuerant vaccatorem. Notat *(in Diſſertat. p. 108.) Hadrian. Valeſius* in Codice Bibliothecæ Vaticanæ, qui Pa- næ olim fuit, reperitur indiculus ſuperſtitionum & Paganiarum, in quo de Strigis verba legimus: De eo quod credunt, quod fœminæ Lunam co- dant, & quod poſſint corda hominum tollere, juxta paganos. Ita *ap. Pe- ium*: Quæ Striges comederunt nervos, *quod Idem (c. l.) & Th. Reineſ. (Not. in h. 263.) allegavit.*

§. 48.

Refert *Idem Petrus della Valle, (c. l. p. 707. edit. Germ. 219.)* Fratrem Seba- num de Jeſu Auguſtinianum Luſitanum, hominem optimæ fidei ſe oculatum ibuiſſe teſtem, quod cum in confinibus Arabiæ felicis vidiſſet Arabum ca- m, hujus nominis reum, qui cum à Gubernatore loci Luſitano (quod in ſcoti aut in Ormus fuerit) interrogatus fuiſſet, an ſi, ſicut præſumeret, ſe poſſe riora viſcera & cor hominis devorare, etiam poſſet ex ingenti cucumere

abſque illius diſſectione interiora vorare? reſpondit, quod optimè poſſet. Adducto igitur cucumere, in præſentia Gubernatoris diu ipſum aſpexit, murmurans incantationes, poſt dicens, jam totum eſſe abſumtum, & revera apertum cucumerem totum inventum fuiſſe vacuum. *Hæc ille.* Naturales cauſas idem præſtare aliquando, fulminis certum quoddam genus monſtraret, quo qui tanguntur, abſumtis omnibus viſceribus moriuntur. Ne dubites, ad teſtes oculatos provocat *Paul. Zacchias* (*l. 5. Quæſt. Med. Legal. Tit. 2. quæſt. 11. n. 10. p. 395.*)

§. 49.

Ad Extiſpicinam hic evagari aliquantiſper poſſem, & ex dictis docere unde in brutorum immolatorum extis hujus vel illius viſceris defectus, v. g. cordis, in opimis bobus eo die, quo Julius Cæſar purpurea veſte procedens à conjuratis interfectus, (*Evolv. Plin. l. 11. c. 37.*) utriusque verò viſceris, Epatis & Cordis in victima, quam paucis ante mortem diebus mactari juſſerat Cæſar Pertinax. (*Jul. Capitolin. in Pertinac. p. m. 106. E quo Caſp. Peucer. de Divinat. Gen. p. m. 363.*) Forſan à Dæmone cor fuit ſuffuratum, hariolatur *Th. Bartholin.* (*l. 2. Anat. Reform. c. 6. p. m. 232.*) *add. cit. Peucer.* (*c. l. p. 373.*) Potuit & ſub adipe luxuriante latere, quod in Strutio Camelo *Adr. Spigelius* (*l. 9. de Fabr. Corp. Human. c. 6. p. 296.* & *Idem ſentit P. Laurenberg.* (*Anat. Corp. Hum. Exerc. 10. th. 12. p. 356.*) & ex diſſectionibus *laudatus Spigelius* (*c. l.*) obſervavit, animalia ſanguinea, quo pinguiora ſunt eò minus cor habere. De Tabe & aliis afflictionibus Cordis *Vid. infra* (*Tit. §. 13.*) citata. An contra hanc tabem, phtiſin dixit *Plinius*, phtiriaſin legit *O. Borrich.* (*l. 1. Hermet. Ægypt. c. p. 4. p. 143.*) ſuccus Raphani ab Ægyptiis decantatus proſit, (*Plinius l. 19. c. 5.*) experientia curioſo facile ſuggeret. De Faſcino demum quomodo illud, tenellis comprimis infantum corpuſculis nocumento eſſe poſſit, niſi de hoc alia occaſione favente Numinis clementia plura, eaque forſan curioſo animo non indigna, nempe *ſingularis de Faſcino diſcurſus*, promitteret. Sufficiunt impræſentiarum hæc ſaltim libaſſe.

§. 50.

Quæ Stygium Draconem ejusque Vaſallos inſtigant cauſæ partim ſunt Theologicæ, partim Phyſicæ. Theologicæ ſunt (*α*) quando homines ſuſpicioſos (addo & ſuperſtitioſos,) quos aut tales facit, aut tales in ſuperſtitione confirmat, confirmatosque, ut hos errores latius diſſeminent, inſtigat. (*Magnif. Dn. D. Martin. Geier. Tr. de Superſtit. c. 2. §. 2.*) Inde Dæmonem aliquando non in demortuorum ſepulchris, ſed auribus ſuperſtitioſorum ſonare, non incongruè ſtatuit *B. Dn D. Paul. Röberus* (*Sermon. de Temp. XXV p. 670.*) in ſecuritatem & à pro-

vi

identia DEI ad ſepulchra demortuorum abducat, ut non DEO per peccata d pœnam ſtimulato, ſed demortuis mandentibus & ſonantibus mortis nu- eroſæ cauſam imputent. Ita *apud Duntenium*(*Caſ. Conſcient. c. 22. ſ. 1. qu. 19. 114.) Tubingenſes Theologi.* (β.) Famam demortuorum, piorum imprimis, hoc ſo lambere & mordere tentat, atteſtante id exemplo *ap. M. Henric. Rothium . l.*) (γ.) Inter defunctorum cognatos & alios, qui apertionem ſepulchro- m, & demortuorum decollationem urgent, inimicitias ſerit & odia. Præ- arè igitur *J. Jac. Chifletius: (de Lint. Chriſt. Sepulchral. c. 1. p. 1.)* Supremus ortalium honor ſemper ſepultura eſt habitus. Pax & quies defunctorum, latium ſuperſtitum atque munus.

§. 51.

Sub perſona mulierum verò hanc agit fabulam verſutus Dæmon, ut ſe- m muliebrem reddat infamem, quem SERVATORIS NOSTRI no- itavit e muliere nativitas. (Conf. *Martin. Bohem. c. l.* & *Paul. Stock- nn. c. l. p. 176.*) Addo mulieres, quas nemo non, *teſte Strabone* (*l. 7. Geograph. 205.*) ſuperſtitionis agnoſcit autores, hoc ipſo facilius dementat, largioresque ctus ſuperſtitionis ferat Zizania.

§. 52.

Cauſas Phyſicas, quod juxtim habeat Animarum helluo, non eſt quod bites. Comſummatus eſt Phyſicus, variisque experimentis à mundo con- o in hoc usque momentum inſtructiſſimus. Naturali namque ſcientiæ no ob peccatum non privatus, illud veluti ſibi concreatum inſeparabili xu retinet, *judicat Athan. Kircher. (ſ. 1. Scrutin. Peſt. c. 10. p. 107. & l. 11. Mund. terran. ſ. 2. c. 2. p. 274.) Add. Laurent. Ananiam (l. 3. de Dæmon. nat. p. 75. l. 4. p. 177.) & J. B. Helmont. (tr. Intellectus Adamicus p. 561.)* Inde quid Ter- r poſſit ad unguem novit & cognovit. Terrorem namque in peſte, addo aliis morbis acutis contagioſis, plus valere, quam ullum reale contagium, *cell. Q. S. Fl. Rivinus (Diſſ. de Peſte Lipſienſi c. 2. p. 22.)* pronunciavit. Ge- rat Terror cum voluntate & coadunatus cum fide peſtem, ſi credimus *J. B. lmontio.* (*tr. Tumulus Peſtis p. 860.*) Non autem quævis fides ad hoc eſt ſuf- iens, ita ſe explicat, *(c. l. p. 861.)* ſed quæ eſſentialiter in eodem identitatis ncto eſt connexa terrori apprehenſo cum perturbatione ex hauſtu actualis neni. Terror igitur, occaſio peſtis, vehit in imaginatione aliquam fidem ti- oremque ſe aliquid contagionis actu hauſiſſe, ſub incertitudine & agonia jusmodi, eò quod venenum peſtis ſit inviſibile. Quæ particula fidei, cum turbatione terroris perficit actualem imaginem in Archeo generandæ pe-

ſtis ſemen. Eo quod imaginatum apprehenſum cum perturbatione & creditum ſtent actualiter in eodem puncto Phantaſiæ proferentis imaginem in Archeum, tanquam Ens ſeminale. *Egregiè D. Mart. Geier. (de Superſtit. c.3 §.37.)* Dæmonem velle hujusmodi infauſtis ſignis metum incutere hominibus, ut turbatis in corpore humoribus eò facilibus mors triumphare poſſet.

§. 53.

Ex apertis ſepulchrorum cryptis inſalubria & venenata miaſmata exhalare nec ipſum latet. Narrat *Fortun. Licet. (l. de annul. antiqu. c. 23.)* veſpillones tres à tetro ſepulchri vapore ſubitò ſuffocatos. De tumba deleteria alia *Ambroſ. Pareus (l. 10. Chirurg. c. 13. p.)* ſequentia. Pene multa interfectorum hominum Cadavera in puteum certum ulnas altum projecta fuiſſe, atque hinc tàm fœtidum & venenatum vaporem ſuſcitatum eſſe, ut multa hominum inde millia per totam Agennenſium provinciam, tanquam peſte interierint. De alia *Dominic. Panarol. (Pentecoſt. 1. obſ. 18. p. 11.)* Plur. *Th. Bartholin. (Cent. 4. Hiſt. anat. 32. p. 298.)* Proinde rectè notavit *Cæſ. Rip. (de Peſte c. 4. n. 98. p. 135.)* non tam mortuorum quam viventium gratia ſepulchra eſſe reperta, ad removendum nempè fœtorem ex cadaveribus provenientem. E cauſis cur cadavera Romani comburebant & hæc fuit, ne fœtor eorundem peſtem vivis afflaret, *cenſente Cornel. à Lapide (Comment. in Amoſ. c. 6. v. 10. p. 320.)*

§. 54.

In urbe olim more Athenienſis populi ſepelire neminem legibus licebat, Quæ leges cum aliquandiu neglectæ fuiſſent, poſt conſulatum *Duilli* ſunt renovetæ. Jus autem in urbe ſepeliendi honorificum, ſolummodo obtinebant Veſtales aut Imperatores, qui legibus non tenebantur: Aut ii, quibus id honoris virtutisque cauſa tribuebatur, ut Val. Publicolæ & P. Poſthumio Tuberto contigit. *Ita Georg. Fabricius (de Roma c. 20. p. 169.) ubi plura.* E cauſis etiam, cur Cadavera Romani ad portus & mare ſepeliebant, ut de Cadavere Catonis Uticenſis *Plutarchus, (in vit. Caton. p. m. 460.)* non ſolum quia vita navigatio, mors portus, *quod iterum notat Cornel. à Lapide, (in l. Sapient. c. 5. v. 10. p. 105.)* ſed etiam ut Cadavera flumine conſumerentur, & purgaretus aër, *quod idem tradidit (Comment. in XII. Prophet. min. p. 24.)*

§. 55.

Qua de cauſa motus ſuadet *Joh. Bockelius (Hamburger Peſt-Ordnung Part. 1. c. 9. f. 30.)* ut profunda ſatis tempore Peſtis faciant ſepulchra, neve Nobili-

bilibus locus ſepulchri in Templis concedatur, ſed velut plebeji extra urbes ſepeliantur. *Add. Joh. Evichium (l. 2. de Off. Magiſt. temp. Peſtis c. 5. p. 141.)* *& Andr. Rivet. (Epiſt. ad amic. de Peſte.)* Imò curandum, ut absque putredine cadavera tabeſcant, edixere *Nic. Boccagelinus (de Peſte f. 107.)* *& Anton. Portius (l. 3. de Peſt. c. 2.)* Nempe foveis magnis injiciantur cadávera, ipſis inſpergatur Calx viva, & ita comburantur, (cur non exſiccentur?) quod conſilium tamen, tanquam Chriſtianis indignum, (rationem non addit,) rejicit *Dav. Herlicius (p. 1. Peſt-Ordnung c. 8. p. 209.)*

§. 56.

Nec minus improbare teneor remedium, quo Contagii hujus ſcelus interruncare tentat vulgus, ut fluctus fluctum, ita error errorem trudit. Tale ſuperſtitioni eſt Faſcinum, ut ſemel dementatos ad ſanam menten redire prorſus vetet. Legimus, *ſcribit Henric. Kornmann. (p. 4. m. m. c. 2.) In Cretenſium Annalibus*, Manes, quos ipſi Catehanas vocant, in corpora remeare ſopos, & ad relictos ingredi, libidinemque perficere. Ad quod evitandum, quo non infeſtent uxores, legibus municipalibus cautum eſt, ſurgentium corda clavo trasfigere totumque Cadaver exurere. Qua de Paſtore Cadanſi Bohemo *memorat Wenceslaus Hagecius (p. 1. Chron. Bohem f. 419.)* huc ſpectant. Habet hæc ex illo *Bohuslaus Balbinus (Dec. 1. l. 3. Miſcell. Bohem. 7. §. 7. p. 108. ſq.)* Quid Noſtri? Veſtigia Cretenſium videntur premere, cum ſepulchra aperiunt, veſtes ferales deglutitas mortui faucibus eripiunt, æternæque damnatum quieti Cadaver capite plectunt.

§. 57.

Quam benè verò audire licebit Phyſicum. Deteſtabitur ille hoc Aleacum, ob noxam vaporum ſepulchris apertis exhalantium, fomitemque ti ſubminiſtrantium, quod jam (§. 53.) allegatum. Opponet pariter illud prodigium, aut cauſam Peſtis eſſe, aut ſignum. Cauſam quidem præteritis; ſignum verò ſeu præſagium imminentis, ſive Peſtem conſideres, ſeu peſtentialis tyrannidis incrementum. Cauſa non erit, quia antequam con[…]t, peſtifer halitus multos ſuſtulit. Signi igitur perſonam aget? Detur id. […]r verò inconſideratè ſigni non cauſæ ablationem urgent. Sciant ſublata cauſa, non ſigno, tolli effectum. Ita ſublato Cometa non illicò tolluntur peſtis, fames, bellum, nec evaneſcente Iridis gratia Cœli ſimul perit veſtas.

§. 58.

Politici quid hic opponant pariter habent. Generoſa quidem videtur illa

illa *Senecæ* (*Epiſt. 93. p. m. 217.*) vox: Neminem de ſupremo officio rogo nulli reliquias meas commendo: ne quis inſepultus eſſet rerum Natura proſpexit. Quem ſævitia projecit, dies condet. Diſſerte *Mœcenas* ait:

Nec tumulum curo, ſepelit natura relictos.

Sin humo non tegaris, ſed inſepultus ſis, quæ hæc moleſtia? aut quid refert igne comburi; aut à cane devorari? aut ſupra terram exiſtentem à corvis; aut defoſſum à vermibus?

Claude meos oculos tua manu mater.

At ſi non clauſerit, ſed videns ac hians moriaris, quid erit grave? Num eorum qui in mari aut bellis pereunt claudit oculos? Sanè quicquid circa ſepulturam fit, veluti ludus quidam ab hominibus mihi excogitatus eſſe videtur, *quidam ap. Joh. Stobæum* (*Sermon. 38. p. 234.*) *ſermocinatur.* Ita:

- *Latiæ pars maxima turbæ*
Faſtidita jacet, quam ſol, nimbique, dieſque
Longior Emathiis reſolutam miſcuit arvis.

(*Lucan. l. 7. Pharſalid. v. 844.*) Diogenes Cynicus ſe projici juſſit inhumatum. (*Vid. Diog. Laërt. l. 6. de Vit. Philoſ. p. m. 314. Cicero 1. Tuſcular. quæſt. m. 171.*) Idem *Summus Diogenis Cynici admirator Dæmonactes*, de ſepulchro cogitans quidem: Fœtor me ſepeliet, percontanti regeſſit. Mitius ſenſit Epicurus, qui una *cum Horatio* (*l. 2. Od. 20.*) anxiam ſepulchrorum curam tantum in ſupervacuis habuit. De Troglodytis iſta (*l. 1. de Mor. Ritib. & Leg. Gent. 6. p. 57.*) *ex Aliis Joh. Boëmus*: Sepulchra nihili penitus curant. Nam Pauri viminibus corpus ligantes defuncti cervicem cruribus applicant, deinde cadaver in loco editiori poſitum lapidibus ridentes obruunt, impoſitoque ſupra ſaxorum acervo, capræ cornu abeunt nullo dolore moti. Secus tamen viſum eſt prudentioribus etiam Ethnicis. Athenienſibus maximum in ſepultura erat, ut *è Lyſia* (*Orat. 31.*) patet. Quin imo DEUM ipſum, in quam ſententiam varia exempla collecta *Georg. Richter.* (*Axiom. Polit. 313. p. 705.*) exhibet. Pauperum ſepulturam DEO gratiſſimum ſacrificium, & opus juſtum pronunciabat *Lactant.* (*l. 6. Divin. inſtit. c. 12.*) Spectat huc illud *Prudentii* (*Cathemer. p. m. 97.*)

Qui jacta cadavera paſſim
Miſerans tegit aggere terræ,
Opus exhibet ille benignum
CHRISTO pius omnipotenti.

Cadaver humanum ſepeliiſſe ſemper fuit honori & meritò, judicat *J. B. H*

mo

ont. (*Tr. demonſtratur theſis n. 55. p. 532.*) Egregia collegit *Caſp. Barth.* (*l. 60. dverſar. c. 12. col. 3010. ſq.*)

§. 59.

Solonis lex fuit, qua vetuit mortuis maledicere, cum pietatis ſit vita deuctos ſacros exiſtimare, juſtumq; ab iis abſtinere, qui non ſint. (*Vid. Plutarch. Solon. p. 161.*) Mortuos ſacros dictos fuiſſe, è *Plinio* (*l. 2. c. 63.*) patet, qui de rra ſequentia: Noviſſime complexa gremio jam à reliqua natura abdica-, tum maximè ut mater operiens nullo magis Sacramento, quam quo nos pque ſacros facit, etiam monumenta ac titulos gerens, nomenque proros noſtrum & memoriam extendens contra brevitatem ævi. Sed & *in Nu-*, *Plutarchus* mortuos appellat ſacros, *commentatur in h. l. Cœl. Rhodig.* (*l. 17. l. Antiq. c. 19. col. 928.*) quorum ſacra ſint ſepulchra; quod & Græcorum entia comprobatur, qui enunciant ſubinde, ἀκίνητα μὴ κίνει, non movenda, nentes, relinqui oportere: quod & in proverbialem ceſſit uſum. Id poſt s teſtatur (*in Amatorio ſermone*) Plutarch. Zenodoti inde natum putat propium, (*not. in Adag. Eraſ. p. 711.*) quod non fas ſit movere neque aras, neque lchra, neque ſacella, quibus reverentia quædam ac religio debetur. *Plub.* (*in Comment. de Dæmon. Socratis.*) ſcribit, hanc vocem editam cuidam eanti manes defuncti: τὰ ἀκίνητα κινεῖν. Immobilia non movere. Erat m qui evocabat *Theanor*, animam *Lyſidis.* (*Plutarch. c. l. p. m. 603.*) Gea habet, ſi recenſita non exſcripſit, *Jacob Spiegel* (*Annotat. in Prudent. p.* qui *& Baptiſtam Pium* Pliniani loci enodatorem allegat.

§. 60.

Loca proinde ſacra, apud omnes fere, ſepulchra (*Alex. ab Alexand. l. 6. f. 353.*) & illa Gentiles dicabant & inſcribebant Diis manibus, (*Cornel. à d. comm. in c. 2. Amoſ. v. 1. p. 268.*) & Aſyli loco fuerunt olim, quod de i ap. Athenienſes ſepulchro narrat *cit. Alex. ab Alexandro,* (*l. 3. Genial. Dier. f. 180. a.*) & de *Jul. Cæſaris* in foro conſtructo ſepulchro *Xiphilin.* (*in Auguſt.*) *Henric. Kornmann.* (*p. 9. m. m. c. 3.*) *Joh. Ad. Oſiander* (*Diſſert. em. de Aſyl. Gent. p. 149.*) Idem de *Octaviani* cadavere *Dilo.* (*l. 56.*) Adont ad ſepulchra Chriſtiani, & comedebant, quos hodie ſequuntur Pereu paſſim id docuit *Adam. Olear.* (*itiner. Muſcovit. Perſic.*) Multum parial ſepulchrorum honorem adauget, quod olim veteris Eccleſiæ principes ſepulchra Martyrum Baptizabantur, ut *Caſp. Barth.* (*l. 49. Adverſ. c. 10. 298.*) *obſervavit.* Et in Cœmiteriis Sacramenta adminiſtrabant. *Onul. de Rit. Sepel. mort. c. 11.*)

§. 61.

Movit id JCtos, ut graviter in ſepulchrorum violatores animadverterent. Sepulchra violare, cineresque diſſipare, ſceleratiſſimum omnium putabant. *Adrian. Turneb. (l. 14. Adverſ. c. 21. col. 438.) Lud. Cœl. Rhodigin. (l. c.) Andr. Libav. (p. 3. ſingular. l. 7. c. 20. p. 959.) Joh. Guther. (l. 3. de Jur. Man. c. 25. p. 546.) Joh. Kirchmann. (l. 3. de Fun. Rom. c. 26. p. 346. ſq.) Joh. à Chokier de Surlet. (Cent. 2. Fac. Hiſtor. c. 67. p. 308. & c. 78. p. 327.) Martin. Rader. (ad. l. 11. Martial. Epigr. 55. p. 776.)* Lapidem de ſepulchris movere, terram evertere & ceſpitem evellere, proximum ſacrilegio Majores noſtri ſemper habuerunt, *(ff. Tit. de Relig. & ſumt. fun.) ait Imperator.* Mali viri id eſſe Semiramis inſcriptione, quam *teſte Plutarcho, (in Apophtem. Imp. f. m. 81. a.)* Darius pecuniarum inexplebilis, in ſepulchro ipſius reperit, indigitavit. Violabantur comprimis, illati cadaveris contrectatione, mutilatione &c. *Plura Petr. Thyræus (p. 3. de loc. inf. c. 86. n. 6. ſq. p. 308.)* Hoc eſt cum mortuis dimicare, eos quaſi rurſus interficere, & animæ injuriam facere, cum ejus corpus inhonoratur, *judice Cornelio à Lapide. (c. l.)* Animas ſepulchrorum apertione inquietari, Gentiles perſuaſum habebant. Unde etiam *(teſte Joſepho Laurentio l. 2. Polymath. Diſſ. 4. p. 93.)* mos vetus, quo cavebatur, ut nemo ſepulturam haberet in eo loco, quem alius prius occupaſſet. Rogabant igitur in Epitaphiis Romani, ne oſſa eorundem moverentur, ne violarentur ſepulchra. Nec Lapides ſepulchrorum eſſe apud Chriſtianos movendos, hiſtoria *ap. Boluſl. Balbinum (Dec. 2. l. 1. Miſc. Bohem. c. 9. p. 111.)* evinceret cum mortuos perturbet, niſi fermento Papiſtico turgeret, & credulitate Papicolis ſolenni ſuſpecta eſſet.

§. 62.

Inde in nullius cadaver de jure ſævitum eſt, niſi divinam aut humanam læſerit majeſtatem, aut magiæ prohibitæ ſectator fuerit execrandus. *(Henric. Kornmann. p. 9. m. m. c. 33.)* A JCtis etiam ſepulturæ privatio inter maximas computatur pœnas. *(Vid. Ripa c. l. n. 139.)* Et ſepultura tantum prohibebantur perduellionis, parricidii & ſuſpendii ſui ipſorum rei, quos poſtremos tamen exemit ignominia Tiberius, *teſte Tacito (l. 6. Annal. c. 23.) Plura Rudolph. Hoſpinian. (c. l. p. 413.)* Severa hinc Vituleni *(etiam ap. Tacitum l. 1. Annal. p. 34.)* interrogatio: Reſponde Blæſe, ubi cadaver abjeceris? Ne hoſtes quidem ſepulturam invident. Ut ergò ignotorum Cadavera collatitia viatorum tranſeuntium ſepultura funerarentur, Attica lex injunxit ter manu iisdem terram injicere. *(Ælian. l. 5. var. hiſt. c. 4.)* Mos Tartarorum eſt, *(notanter ſcrib-*

M

M. Paulus Venetus l. 2. de Reg. oriental. c. 44. p. 105.) ut non præſumant ea, quæ ſpectant ad pietatem defunctorum. De Cura Eorundem circa demortuorum exequias. *Vid. Adam. Olear. (l. 5. Itinerar. Muſcov. Perſic. c. 20.)* Quam peſſimè igitur tales proſtituant ſepulchrorum honorem, deque inſontibus demortuis capitis ſumant ſupplicia, oppidò liquet. Si Cham, *(concludit R. Hoſpinian. c. l.)* denudando patrem, maledictonem commeritus, & nos oſſa partesque tegendas Majorum noſtrorum detegendo ejusdem impietatis maledictionem incurremus.

§. 63.

Ut civibus ſuis ad inſtantiam ſatisfaceret *M. Wolffgang Græfius, Superintendens Sangerhuſanus*, has rationes Theologicas ipſis, *citante Rothio (c. l.)* propoſuit. (α.) Factum hoc eſt S. S. contrarium, quæ mortuos non eſſe confundendos expresſis interdixit verbis. (β.) Superſtitio hoc modo propagatur. (γ.) Cadaver tale ſi peſtem parare poſſet, nil eſſet DEI omnipotentia, nil Ejus providentia. (δ.) Si in rei veritate ita contingeret, non niſi ex concesſione divina contingeret. Divinam igitur voluntatem non mutaret ſuperſtitioſum illud remedium, ſed potius magis in vindictam animaret Ejus iram. Itaque ob prædictam ſuperſtitionem, peſtem majora ſumere incrementa, *piè cenſuit (c. l.) B. Noſter Lutherus. Add. Martin. Bohem. (c. l. f. 170. a.) & Alios Theologos.* De Polonorum ſuperſtitione *Joh. Sahwage, (continuat. deſcript. Regn. Polon. Bernhart. Connor. p. 2. Epiſt. 9. p. 791.)* quod ſi ex morbis quibusdam, quales tandem ſint, unus poſt alterum in familia & natione intereat, eosdem ultimum è ſarcophago ſepulto eruere, eique caput à corpore ictu violento modo ſeparare, ſperantes, morbum in illa familia, aut natione deſiturum. Reginam Poloniæ hac ſuperſtitione faſcinatam adeò, ut banni fulmine à patre Dominicano ab opere deterrenda fuiſſet.

§. 64.

Unus adhuc ſupereſt ſcrupulus. Proponit illum *Hercules Saxonia (Tr. de Plica c. 11.) & ex Eo Dan. Sennertus (l. 4. de Febr. c. 4. p. m. 804.) Ludov. ab Hornig, (Würg-Engel qu. 71. p. 140.) dum refert*, ſtupendam peſtem Regno Poloniæ inductam 1572. fuiſſe à maleficis & ſagis jam defunctis, non avulſo capite in ſepulchris recumbentibus & veſtes manducantibus, quæ ante non ceſſaverit, quam cadavera veneficorum capitibus truncata eſſent. Et *ex Malleo Maleficorum Jac. Sprengeri recitat Joh. Bodinus (l. 4. Dæmonom. c. 5. p. 660.)* peſtem in vico Germaniæ in agro Conſtantienſi non ceſſaſſe, donec ſagam quandam humo eruiſſent, & in cinerem redigiſſent corpus.

§. 65.

An igitur mortuæ & ſepultæ ſagæ peſtem excitate poterunt? Et ſi hoc an ad capitis ſupplicium, tanquam ad ſacram anchoram erit recurrendum? Non nego maleficos & ſagas, in vivis dum ſunt, DEO permittente, variis modis, v. g. fontes, puteos, aquas intoxicando, prout Exempla proſtant, infamati ſunt Judæi, quod peſtilentiam fecerint vel auxerint fontibus & puteis injecto veneno, & cremati ſunt à mari usque ad Alemanniam, narrat *Albertus Argentinenſis. (Chronic. p. 194.)* Plura leges *apud Joh. Stumphium (l. 12. Chronic. Helvet. c. 28. f. 398.) Hieron. Cardan. (l. 15. de Venen. c. 80.) Horat. Augen. (l. 1. de Peſte c. 13. p. 60.) Theophr. Paracelſ. (T. 1. Op. Tr. 2. de Peſtilit. p. 350.) Joh. Wier. (l. 3. de Præſtig. Dæm. c. 37. col. 374.) Joh. Bodin. (l. 4. Dæmonom. c. 4. p. 593.) Th. Zwinger. (l. 15. Theatr. col. 493.) Joſeph. Querceton. (l. 1. Alexic. Peſtilent. c. 6. p. 126.) Joh. Evichium. (l. 1. de Off. Magiſtr. Temp. Peſtis c. 20. p. 95.) Caſp. Calder. de Hæred. (Tribunal. Mag. Med. Stat. 9. Artic. 2. p. 58.) Athanaſ. Kircher. (c. l. p. 110.) Martin. Zeiler. (p. 1. Epiſt. 74. p. 206.) Matth. Unzer. (l. 1. de Lue Peſtif. c. 17. p. 106.) Paul. Zacchiam (l. 2. Quæſt. Med. Legal. Tit. 2. qu. 2. n. 11. p. 706.) Benedict. Carpzov. (p. 1. Pract. Criminal. qu. 50. Sent. 2. p. 335. & Sent. 25. p. 340.)* aut unguentis & pulveribus, feneſtris, ſcamnis, templorum poſtibus domuumque januis illitis nocendo, quam peſtem manufactam vocavit *Seneca, (l. 1. de Ira c. 6.)* peſtem inferre poſſe. Hoc quidem non credit *Fr. Redi, (Epiſt. de Viper. Miſc. Cur. D. 1. Ann. 2. annex. p. 419.) & Isbrand à Diemerbroeck (l. 1. de Peſt. Noviomag. c. 8. Probl. 3. p. 26. & probl. 4. p. 31.)* diſtinguit inter ſagas & veneficos. De illis negat, de his ſequentia diſcurrit: Si peſte ægrotantium ſpuma aliaque excrementa, ſi pus & ſanies ex Anthracibus & Apoſtematibus effluens contagioſa ſæpè ſint, ac peſtilens venenum in ſe contineant, quod ſuo periculo ſe didiciſſe teſtatur *Ambroſ. Pareus, (de Peſte qui eſt Op. Chirurg. l. 21. c. 12.)* quare illa venefica unguenta talem peſtiferorum illuviem, nec non carnes putridas cadaverum peſte extinctorum immiſcere ſolent, contagioſa eſſe, & peſtem plurimis aliis contagio inferre poſſe, negabimus? Si alio fomite peſtis excitabitur, quam quidem concedimus adeò furioſam eſſe non poſſe, quam ſi primariò aëris vitio induceres, neque tàm multis locis communem, ſed tamen mediocrem.

§. 66.

Ego quidem, quæ de veneficis habet *Diemerbroek*, non improbo, diſtinguendum tamen reor inter peſtis ortum & progreſſum. A veneficis procurari progreſſum poſſe, non dubito, ortum minimè. Dicunt namque eluviem ſa-

niem-

:mque apoſtematum, excrementa & carnes peſtiferorum putridas à deteſtan- illis hominibus ad unguenta & pulveres adhiberi, unde verò hi execrandas s ſpecies ſument & applicabunt, ſi peſtis non præſens ſit, & peſte affecti, ecti & demortui materiam conficiendis deleteriis ſubminiſtrent. Et hoc do peſtes de loco in locum translatas, ab iſtis veneficies hiſtoriarum monu- ntis confirmatum, v. g. in peſte Uratislavienſi, (*Dan. Sennert. c.l.p. 803.*) Lug- enſi (*Ambroſ. Pareus l.c. c. 10. p. 464.*) Franckenſteinenſi, quæ 2000. homi- n ſiſtulit hoc modo, Anno 1606. parata, & *à Paſtore loci, M. Samuel. Heiniz- accuratè deſcripta (Hiſtor. Laqu. Venator. Lipſiæ 1609. edita) & aliis, quos ci- Conc. 1. p. 20.) & Lud. ab Hornig (c. l. qu. 72. p. 170.)* Güravienſi 1656. in ſia inferiori, quæ 2400. peremit, & Brausnizenſi, de quibus *Everh. Guerner. pel. (l. 8. Stat. modern. Europ. p. 381. ſq.*) Medicamenta deleteria iſta etiam nguenda. Quæ ab infectis corporibus deſumuntur, certè contagioſa ſunt, quæ à venenis mineralibus vegetabilibus aut animalibus, quippe quæ mor- quidem inferunt, peſtem aut contagium nunquam, cum nullum ſit venenum no peſtis ita gemellum, ut peſtem inducere & propagare valeat.

§. 67.

An autem à ſagis peſtis, propoſitis pharmacis à peſtiferis deſumtis, de loco cum transferri non poſſit, cauſam non video cur *Diemerbroeck* dubitet. aliis, Dæmoni non devotis, cur non & à ſagis, niſi forſan dicas, ſagas id ut ſagas, ſed ut veneficas præſtare hominibus indignum factum. Longè pe aliter ſe res habet, cum ſub directione Satanæ deleterium illud opus per- nt, & pulveres & unguenta ſub Dæmonis pacto lethaliſſima evadere, ex uod plus valent Dæmonis potentia, quam artificis, rectè *Caſp. Calver. de Hæ- c. l. p. 57.*) ratiocinatur.

§. 68.

Nihil verò à mortuis ſagis nobis timendum. Mortem & ſepulturam ha- beſtiarum peſtem inſequi poſſe nullus mecum dubitabit. An verò pe- lla recte Magis & Sagis demortuis* imputetur, omninò negandum o. Succurrit iterum illud: *Morta le beſtia, morto il veneno. (Helmont. Nat. contrar. neſcia n. 49. p. 143.)* Hiſtoria *Saxoniæ* magis fabuloſa, quam ve- detur *Isbr. à Diemerbroeck*, (*c. l.*) quam etiam magnus ille vir non niſi ex rum relatu deſcripſit. Movit id *Gisbert. Voëtium (p. 4. Diſp. ſelect. de Peſte p. 303.)* ut Magiam iſtiusmodi remedii genus vocaret, quod ſimul ad ſe- um problema reponendum cenſui.

§. 69.

Inter pœnas id potius reputent ſibi Reſpublicæ & Magiſtratus, dum f mini divino adverſus Magos & Sagas (*Exod. 2. v. 18.*) non ſatisfecere. Ipſi E nici impios & Deorum inimicos, metu calamitatum, non niſi oraculo moniti pultura dignabantur. Locum egregium è *Lyſimacho Alexandrino (l. 13. R Thebanar)* de Oedipode *citat Natal. Com. (l. 1. Mythol. c. 14. p. 52.)* Inde cum M gi & Sagæ orco aut rogo digniores, quam ſepulchri honore, prodigio iſto p næque genere truculento, ut ſupplicium de mortuis ſumerent, ſine dubio M giſtratui calcar addere voluit divina juſtitia. Peſtem à Saga concitatam n niſi ſaga exhumata & combuſta ceſſaſſe, *Th. Siegfridus (Tr. vom Zauber-Pul* confirmat.

§. 70.

Nec Exempla alia deſunt, quibus demonſtrari poſſet, cadavera impior indigna, quæ terra, ſcabellum pedum Domini, tegat, per varia prodigia à v dicta divina pronunciata fuiſſe. De Curiali, è cujus ſepulchro flamma c ejus depaſcens exiit, *V. Gregor. (l. 4. c. 32. citant. H. Kornmanno p. 4. m. m. c. 1* De Sacrilego verò quod habet *Joh. Biſſelius (Dec. 1. illuſtr. Ruinar. 6. p. 441.)* dignum ſanè, quod expendatur. Recentis memoriæ exemplum & miraculu *ſcribit*, tertio circiter quartove lapide oſtenſum mortalibus. Cadebant f mina quotannis in Cœmiterii locum unum eundemque parietibus Tem proximum, & quidem ſuper tumulum in quo Villicus ſitus erat, prædii prop qui cultor quondam & inſeſſor. Deſcendebat autem flamma in ipſam ſep chri profunditatem, donec in Cineres redactum fuit corpus flammis.

§. 71.

Ictum & fulmine *Lycurgi*, ut & *Euripidis* legitur ſepulchrum, aliter v id interpretati Gentiles. In illo quidem Sanctitatis, ob quam Diis accep ſimus; in hoc præſtantiæ ſingularis ἐξαίρετον. *Conſul. Plutarch. (in Lycurg m 102.)* Fulgur ſepulchrum tangens, immortalem gloriam decernere credit *judicat Hieron. Cardan. (l. 14. de Var. Rer. c. 69. p. 915.)* Noſtra ætate referunt ctum, non ſepulchrum *Ruino Juris conſulto* tactum poſt obitum. Tangun excelſa à fulminibus, atque ea fieri ſolent magnis viris. Præterea his in ob tempore ſol accedit, qui gloriam ſignificat. Sol enim ignis ſignificator eſt, *Hæc Cardanus.*

L

Lib. I. Tit. IV.

De

Faciei Mutatione in Cadaveribus.

Summarium.

Quæ faciem mutare poſſunt. 2. Ætas. 3. Puellæ, Puelli 4. Colli poſt coitum tumor, menſura, vox acutior, corporis craſſities. 5. Oculorum ſubſidentia & tumor. 6. Oculo- ... hebetudo & cæcitas à Venere. 7. Lunulæ circa oculos. 8. Sco- ... de pinna naſi. 9. Faciei decor obnubilatur. 10. Senium. 11. ... is, aquæ & victus ratio mutata. 12. Animæ paſſiones. Amor. ... Cura & mœror, Timor, Ira. 14. Morbi, Elephantiaſis. 15. ... ylia ſ. lues Venerea. 16. Fracaſtorii verſus. 18. Veneris Mel a- ... atum. 18. Facies Hippocratica. 19. 20. Morbi. 21. Facies tor- ... ilis. 22. Cadavera vivida. 23. Cauſæ. 24. Sancti. 25. Faciei ... averoſæ cauſæ. 26. Pallor in facie & imaginibus. 27. Pallor in ... orem vertitur, etiam in nigrorem. 28. Artificium, an quid poſ- ... 29. Cauſæ. 30. Pollinctores. 31. Vulnera mortuorum ruben- ... Cadavera vivis habitiora. 32. Cadaveris inſtar venuſtus es, ... o. 33. Venena faciem mutant. 34. Morbi alii. 35. Peſtis. 36. ... ies, ut ante, ſic poſt mortem. 37. Singularia de faciei poſt mor- ... mutatione Exempla. 38. Prognoſticum. 39. Rationes Borelli illu- ... ntur. 40. Cur facierum diverſitas à natura introducta. Gemelli ... nelli. 41. Non omnes Gemelli Gemelli. 42. Lineamentorum ſub- ... tas. 43. Obliterantur ad tempus. 44. Concluſio. 45. Singu- ... is obſervatio. 46. Petrarchæ & Langii vultus Hippocratici ich- ... raphia.

§. 1.

§. 1.

FAcies, quæ meritò hominis platea nuncupatur, *(juxta Joh. Bene dict. Sinibald. l. 2. Geneanthrop. tr. 2. c. 12. p. 164.)* prætereaque imago animi. In ſuperciliis namque ſuperbia, in genis pudor, in mento majeſtas in fronte ſapientia, in vultu pulcrituto & genis & mento honeſtas inhabitant. Unica facies eſt, quæ oculos omnium movet allicitque. Hæc prima viſum percellit, prima placet, hac ſola ſupplices, hilares, triſtes, erecti, ſummisſi ſumus, hæc ſexum, ætatem, pulcritudinem, ſtirpem & totius temperiem indicat, olim *Andr. Laurent. (l. 11. Hiſt. Anat. c. 1. p. 912.)* tradidit. Varias proinde ſubit mutationes in vivis. Cauſas aliquas recenſuit *Paulus Zacchias, (T. 3. Quæſt. Med. legal. Conſil. 6. n. 2. p. 113.)* quas obſervationibus variis interpolatas tradere animus eſt. Reſtringit has ad Ætatem, ad aëris mutationes, ad vitæ genus â conſueto maxime diverſum; ad animi vehementes improviſas ac repentinas, vel etiam longo tempore detinentes pasſiones; ad morbos aut maxime acutos & malignos, aut maxime diuturnos & in ſumma ad omnes cauſas, quæ corporis temperamentum inſigniter immutare apta ſunt.

§. 2.

Quod ad Ætatem in ſingulis fere ætatis gradibus non ſolum animi, ſed & corporis adeoque & faciei contingere nemo non vidit. Ex infantibus deformibus formoſos pueros & puellas evadere ſæpius, & pulchritudine contra excidere oculorum voluptates, experientia ſuggerit, rationesque afferre conatur *Zacchias (c. l.)* De *Ageti* primum, poſt *Ariſtonis Spartanorum Regis* uxore *Herodotus (Erat. ſ. l. 6. p. m. 154.)* Hanc infantem mala forma præditam eſſe cernens nutrix ſua, idque parentes ejus, utpote locupletes, ægre ferre, hoc excogitavit, ut puellam ſingulis diebus bajularet ad Helenæ templum, quod est in loco, qui dicitur, Therapne ſuper fanum Phœbi. Eo quoties nutrix intulerat puellam, ſtans ante ſimulacrum Deam precabatur, ut Alumnam deformitate liberaret. Cui aliquando exeunti de Templo mulier quædam (Helenam declarat *Zacchias*) apparuiſſe fertur, atque interrogaſſe illam, quidnam in ulnis geſtaret & cum Nutrix infantem ſe geſtare reſpondiſſet: juſſiſſe ſibi oſtendi. Cumque negaret nutrix, ſe id facturam, quod infantem parentes ſui vetuiſſent oſtendi cuipiam, inſtitiſſe jubere prorſus, ut ſibi oſtenderetur, magni enim facturam illam, ſi à ſe infans conſpiceretur. Ita nutrice puellam oſtendente, demulcentem caput puellæ dixiſſe, futuram omnium Spartanorum fortissi-

ſi

nam. Rectius forſan formoſiſſimam, ut *Heinric. Stephan. editio* habet. Sed æcus Textus non ad manus eſt. Miraculo igitur res illa contigit, ſi *Herotum* audias. Hoc verò naturaliter factum, non dubitat *Zacchias*. Ita uxor *ruſi Germanici* uxor, teſte *Tacito (l. 4. Annal. c. 3.)* formæ initio ætatis incoræ, mox pulchritudine præcellebat. Miraculum erat, quod *Tartarorum gis Caſſani filia* nata, deformitas ipſa, ideoque igne comburenda, Baptiſmi vacro tincta formoſisſima evadebat, quod *è Joh. Vibaneo Laurent. Beyerg.* (*Theatr. l. M. f. 528.*) retulit.

§. 3.

In puellis veſtis illa Animæ urbana, (ut decor formæ) *eloquentiſſimo Pa- Tertulliano* (*de Cult. Fœmin. c. 2.*) *audit*, tanquàm in ſpeculo elucet, immis ubi ad pubertatem vergunt, atque lunare tributum exſolvere incipit. Tunc namque magna ferocia & elaſticitas ſpirituum in ſanguine ormum ciet ruborem cutis & faciei ſplendidum pingit, oculi fulgent, ſcinantque, labia roſeo colore tinguntur, mammæ ſororiare deprehenduntur in orbem retundantur. *Vid. Thom. Williſ.* (*l. de Ferment. c. 5. p. 28.*) qui dit: Etiam in viris â fermento ſeminali, caloris abundantia, vires robu-, vox ſonora & virilis, barbæ & pilorum eruptio accedunt: propter hujus ectum effœminatur viri, ſc. vox gracilis, calor debilis, & deſperatio bar- inducuntur. Manet permanetq; ſæpius formæ iſta venuſtas, ſi caſtimoniam ant, Veneris fugiant impetum, in ſumma ætate. Cœnobium in Suevia eſt arum virginum, *narrat Hier. Drexel.* (*l. 2. de Jejun.*) ubi ſexagenariæ & tuagenariæ inter ſenes vel anus non numerantur. Ego ipſe, *pergit*, cum illud virginum collegium reviſerem amitam ſalutaturus, quæſivi ab ea, ot annos in ea Parthenone poſuiſſet? Quadraginta, *inquit*, quod ſi ſuos s oculos interrogaſſet virginem viginti quinque annorum dixiſſet.

§. 4.

Quod ſi his alis ſubvectus ad Veneris montem contendere audet uterque us, deſideratisque deliciis fruitur, variæ in corpore mutationes contingunt. lli peripheriam à primo coitu intumeſcere olim crediderunt. In colli iur menſuram inclinarunt ad virginitias teſtimonium explorandum, ſi colli unditas, *ſcribit Laurent. Joubert.* (*l. de Error. popul. c. 4.*) menſuretur cum o, ac deinde idem filum ab externo menti ad ſummum verticis extendatur, menſura fuerit æqualis, illud præſentem ſignificat virginitatem; ſi in æqualis, ruptionem aut deflorationem. De ſola colli menſuratione id explicuit *Lu-*

(U) *dov.*

dov. Septal. (*Comment. in Ariſtot. ſ. 4. probl. 4. p. 249.*) *inde ap. Catull.* (*Epithal. Pelei & Thet. v. 372.*)

Non illam Nutrix oriente luce reviſens
Heſterno collum poterit circumdare filo.

In quem locum hæc è *Mercuriali Simon Abbes Gabbena* (*p. 145.*) annota[...] Cum virgo nupta, *inquit*, prima nocte cum marito concubitura erat, c[...] menſuram filo circumdato capiebant. Poſtero mane eodem filo collu[...] menſurabant: quod ſi latius quam in filo comprehenderetur, inveniebat[...] defloratam eſſe ea nocte pro certo habebant, ſin vero nihilo majus evaſer[...] adhuc pro integra habebant, aut ante fuiſſe devirginatam cenſebant. Nec[...] id absque ratione factum videtur, ſiquidem ut memoriæ proditum eſt *ab [...]riſtotele,* (*l. 7. Hiſt. anim. c. 1.*) præcipue vox mutatur in aſperiorem & minu[...]cutam, quo tempore coitus inchoantur, (*V. Paul. Zacch. l. 4. quæſt. med. leg[...] 2. n. 17. p. 378.*) ut qui vocem conſervare velint, â coitu ipſis abſtinend[...] ſit. Infibulati igitur adoleſcentes non ſolum, verum & adulti Comœdi [...] Tragœdi fabulas altis vocibus cantibusque recitabant, ne coitu vocem c[...]rumperent. (*Vid. Hieron. Mercurial. l. 1. var. lect. c. 19. p. 45.*) Unde fac[...] conjici poteſt, inſtrumenta voci famulantia, quæ intra collum poſita ſunt, p[...]mo coitu dilatari & conſequenter collum augeri. Quod ſi ſemen, dum [...] univerſo corpore & præſertim â capite, *ſecundum Hippocratem* (*Ariſtotele[...] & alios veteres,* per vaſa præcipitatur, vias illas vi quadam cogat atque a[...]pliores reddat; (*Ita etiam Lud. Septal. c. l.*) vel quod corpus in primo co[...] magnopere agitatum, ubique & maxime circa collum Spiritibus & hum[...]bus diffuſis repleatur atque in majorem molem attollatur. Arbitror, phi[...]ſophatur *Joh. Ben. Sinibaldus.* (*l. 4. Genanthrop. tr. 2. c. 5. p. 462.*) prima [...]neris palæſtra, ob amoris in præcordiis flammam ebullientis libidinis æſt[...] concitatum, in tripudio laborem voluptatis, dulcorem eximium, totam[...] animam ad oſcula repentem collum turgere, Spiritibus ad carotides arte[...] affatim convocatis. Totum corpus, non unicum collum, intumeſcere q[...] *Adrianus Spigelius* (*l. 1. de corp. hum. Fabr. 7. p. 16.*) *annotavit.* Illud p[...]tereundum non eſt, *ſcribit,* inter fœminas virgines graciliores fere eſſe, q[...] poſt congreſſum craſſiores evadunt, venis univerſi corporis in complexu V[...]nereo â calore exagitato dilatatis, id non ſpatio vel unius diei poſt coit[...] ſtatim advertere licet. Quocirca & ὀργᾷν ſumitur de anxia animalium [...] præcipue fœminarum (Veneris) appetentia, quæ libidinis impetu concitatæ [...] Venerem ruunt, earumque corpora turgeſcunt, *ratiocinatur Sebaſt. Wird[...]*

(*l.*

1. Med. Spirit. curioſ. c.30. §.3.p.230.) Non negligenda tamen *Franciſci Ranni (tr. de Morb. Virgin. ſ.1. c. 9. p.359.)* commonefactio, quod pubertas r ſe ob ætatis mutationem inflare collum facit & mutationem vocis infert, m juvenes hircire incipiunt. Cui & ridicula videtur illa Colli & menti verticis menſura, cum inter illa nulla interſit aut ſympathia, aut ſocietas communicatio.

§. 5.

Sed cum collum ad faciem non ſpectet, ad oculos me converto, ubi etiam notatum, hos à coitu ſubſidere, aliquando etiam intumeſcere. De quo quin ita Philoſophus(*l. 2. de Gen. Animal. c. 7.*) ratiocinatur; Sedes oculorum xime omnium locorum capitis ſeminalis eſt, quod patet, cum ſola ipſa per tum Venereum manifeſte immutetur, & uſu immodico rei Venereæ oculi atè langueant, & ſubſideant. Cauſa eſt, quod natura genituræ ſimilis cero eſt. *Alibi* (*ſ. 4. probl. 2.*) cauſam ventilaturus, cur illis, qui immodice Ve litant, oculi & clunes manifeſte ſubſideant, *reſpondet*, quod in ipſo coitu tes hæ perſpicuè collaborant, cum rem ſtudioſius ipſæ perſequuntur, ſe cot nitunturque in ſemine emittendo. * Præprimis oculi partesque ſedi proæ collaborant. Haud enim fieri poteſt, ut ſemen profluat, niſi partes cotur illæ, niſique oculi demittantur; quippe cum partibus his coëuntibus nor quaſi manu è veſica prematur, oculisque coactis cerebrum demittat. mittendo ſemine primum quaſi in ſe retracti oculi connivent, palpebraque compreſſione quadam atque coactione in unum ducuntur, ſubinde ex eſſione convulſione quaſi tentantur, contorquentur & denique ſpiritibus minis parte aliqua deciſa conflictati langueſcunt & deprimuntur, *Lud. al. (Comment. in Ariſt. ſ. 4. probl. 2. p. 242.)* Hanc oculorum cum ſemine nmunicationem etiam alibi, *(l. 2. de Generat. Animal. c. 7.)* docuit *Ariſtoteles*, x eo forſan *Plinius* (*c. l.*), ex oculorum illi fœcunditatis & ad conceptionem tudinis muliebris certitudinem exploraturi. *Andr. Libav. (de Cruent. ad 07. p. 300.)* addit etiam oculos calefactos, contabeſcere. Id non inficior *Ariſteneto* (*Epiſt. Anat. 1.) Venerem atque Cupidinem in Oculis habitare*, oque oculos in re Venerea multum laborare & ob ſpirituum diſſipationem gam concidere & corrugari iis, qui nuper nupſere, ut habet *(l. 11. Hiſt. t. c. 3. p. 918.) Andr. Laurentius.* An verò ob ſeminis à cerebro ad loca generai dicata transfuſionem id fiat, ſeminisque laboratorium ſit cerebrum, ipſis facilè conceſſero.

§. 6.

Niſi ſemen ab omnibus partibus decidi non per materiam, ſed per ſpiritus, *cum laudato Septalio* (*Comm. in Ariſt. cit. probl. 22. p. 278.*) diſtinguas, cum ipſe *Ariſtoteles* ſemen ab omnibus partibus corporis decidi *(l. 1. Gen. Animal. c.*) prodat. Et hinc contingit oculos à nimio coitu infirmari, nobilemque ſenſum viſum, ſpiritibus abſumtis, hebeſcere, quod nec inficiatur (*c. l. probl. 32.*) *ipſe Ariſtoteles*, quin & amorem maciem oculorum inducere, *Halyabbas (l. 9. Theorem. c. 7.)* notavit, & oculorum vitia varia & ipſa cœcitas exinde propullulant. Novit virum doctum in quadam Germaniæ Academia ex intemperantia συνουσίας excœcatum *illuſtris noſter Georg Francus à Franckenau (in Not. ad P. Zacch. l. 7. Quæſt. Med. Legal. Tit. 3. q. 2. p. 636.)* qui & idem fatum equis admiſſariis contingere annotat. Lepidum eſt, quod *ex Ambroſ. (l. 4. in Luc. c. 4.)* adducere lubido fert: *Theotimus* cum gravi oculorum incommodo laboraret, & amaret uxorem, interdicta ſibi à Medico Facultate coëundi, cupiditatis impatiens atque impetu libidinis raptus ſe moderari nequivit. Sciens enim prudensque quod oculos eſſet amiſſurus, priusquam conveniret uxori in ipſo æſtu ferventis cupiditatis & conſuetudinis apparatu: Vale, *inquit*, amicum lumen. Juvenis ad nimium coitum viſum amiſerat, ut parum cerneret, Medicorum conſilio coitu impoſterum fugato, viſum, *Domin. Panaroli (Pent. 2. obſ. 28. p. 48.) teſtimonio*, recuperavit. Hinc etiam fit judicat *J. B. Sinibald. (l. 9. Geneantr. Tr. 2. c. 16. p. 783.)* ut inter alias cauſas, cur in Flandria, Bohemia & Germania pauci reperiantur, qui ob oculorum offenſionem cogantur ocularia gerere, in Italia verò quam plurimi illa potiſſimum referatur, quod Italiæ gentes in uſu Aphrodiſio intemperatiores exiſtant. Idem de Neapolitanis *Carol. Muſitan. (l. 1. Trutin. Med. c. 21. p. 284.)*

§. 7.

Eſt & aliud circa oculos Phænomenon ſub palpebra inferiore ab interno oculi cantho deſcendens; Linea nempe ſive circulus ſemi lunaris, modo ater, cœruleus, cœruleo-ruber aut luridus, eodem colore inferiorem palpebram aliquando tingens. Hæc in Venereis veſicæ inſtar tumida, ut & in menſtruatis, quæ à coitu non raro deſidet, & ſucceſſu temporis corrugatur. Oculi ſplendidi cum quibusdam circulis, inferiori ſc. viridi, ſuperiore vero nigro, ingenitæ ſalacitatis ſunt indices, *Sinibald. (l. 2. c. l. Tr. 2. c. 12. p. 167.)* Sæpius hæ lunulæ pulchras dehoneſtant præ viris, *quod ex Veteri Juvenalis (Satyr. 6.) interpret.* attulit (*in Not. ad Curt. l. 6. c. 5. Polit. p. 104.*) uncia libidinis in maſculis, undecim in fœminis, quod etiam Tireſiæ tribuit *(l. 4. Antiq. Lect. c. 14. col.*) *Cœlius*

us Rhodiginus. Junge, ſi placet *J. C. Scaliger.*(*Exerc. 131. ſ. 4. p. 453.)* Unde & ualis ſit humor aut vapor ille ſubcutaneus, apud Phyſicos & Medicos non fa- e invenies. Forſan lympha eſt, ſed alterata, è vaſis lymphaticis profluens, æ in actus Venerei intemperie difflata foſſulas ſemicirculares relinquit & gas. Si ex mente *Ariſtotelis* philoſophares, ſeminale quid à cerebro deſcen- ns humidum illud diceres. Plagam hanc lunarem genitalibus & Reni- s conſecravit *Philippus Mey (Phyſiognom. Med. c. 5. p. 142.)* Venereosque & mininos morbos præſagire judicat. Oculos præterea concavos albumque rum lividum imprægnationis notis addit *Hieron. Cardanus.*(*Art. curand. parv.*) Noſtræ exprimunt: *Sie ſehen mit 4. Augen.*

§. 8.

Michaël Scotus, qui in gratiam *Federici Imperatoris* Phyſiognomiam com- avit, teſtatur, (*p. 2. in Proëm.*) quod tàm vir, quàm fœmina, ſi ſint virgines, ad nnam naſi dignoſci poteſt. Manente enim virginitate cartilago pinnulæ i ſentitur indiviſibilis, ſed ſi eſt violata ſentitur partibilis. Nares fiſſiles *ta Joh. de Indagine* virginis corruptæ indicium ſunt, *ſcripſit M. Chriſtian. ldenar. (l. 1. Phyſiogn. Exerc. c. 12. p. 51.)* Cui præſagio quantum tribuendum, nſulenda eſt ratio & experientia. Hoc etiam *(c. l.)* adduxit *Joubert.* & ab- dum ſenſu demonſtrare ſatagit (*c. l.*) *Fr. Ranchin.* cum diviſio ſemper ap- reat manifeſta, licet evidentius, dum exſiccantur corpora, accedente puber- e. Forſitan his ſignis motus Democritus, referente *Diogene Laërtio*, (*l. 9. de . Philoſ. p. 656.*) puellam *Hippocratis* comitem primo die ſalutavit: χαῖρε κό- ſalve virgo: poſtridie verò: χαῖρε γυνή· Salve mulier. Fuerat enim puel- la nocte vitiata.

§. 9.

Decoris in facie ſplendor non rarò obfuſcatur in virginibus, chloroſi po- imum, quam idcircò morbum virgineum & febrim vocant albam, non quod per adjunctam habeant febrem, ſed quod fœdum & albicantem ex eo con- ant, ut *P. Zacchias, (l. 9. quæſt. med. Leg. Tit. 10. qu. 5. n. 19. p. 813.)* aut, ut *Exc. Joh. Dolæi verbis* (*l. 5. Encyclop. Med. c. 9. §. 5. p. 976.*)utar, quod miſellæ iſtæ laverum inſtar palleſcant. Sanguis namq; his motu, textura & genio, ſpiritus- e in eo elaſticitate defraudantur & vappeſcunt. Cauſa hujus ærumnæ eſt nſtrui debiti ceſſatio, idque in principio ab Archei uterini furore & excentri- ite, unde œſtro venereo petitæ, culinarum & fermentorum dotes turbant, & tum non exulare faciunt. Contingit id non ſolum pituitoſis, ſed & ſangui- s virginibus, & quamvis his vitium hoc magis commune præ illis, vulgò ju-

dicetur, placet tamen *P. Zacchiæ* (*l. c. n. 20.*) decretum: Febrem albam eſſe magis familiarem virginibus pulchrioribus non eſt verum; Sed verum eſt, pulchrioribus magis infeſtam, qua pulchritudinem illarum adimit. Addo in formosè coloratis hoc formæ diſpendium citius & magis animadverti, ac in declinatis decoris faciebus. Talibus proderit *Hippocratis oraculum* (*l. de his quæ ſpectant ad virgin. p. 125.*) Ego jubeo virgines, *conſulit*, cum hujusmodi patiuntur, quam citiſſimè viris cohabitent. Coitus namque, juxta *Eundem*, (*6. Epidem. ſ. 6. n. 39.*) morbis pituitoſis medetur. Fluxit inde tritum: *Schöne Jungfern geben garſtige Weiber, und garſtige Jungfern ſchöne Weiber.* Sed hoc tantum de faciei colore, non autem de mala conformatione interpretandum. Non enim cuivis continget, ut ex Mopſæ ligno curvo & pumilo Helenæ à Venere fingatur ſplendidum colore & forma ſimulacrum quod *Ariſtonis* Conjugi in infantia contigiſſe *ſupra ex Herodoto §. 2.* annotatum. Miror igitur, cur *magnus olim Præceptor Guernerus Rolfink.* (*l. 14. Ord. & Method. Med. Spec. ſ. 3. c. 4. p. 1013.*) hanc in conjugio demum formoſiorem redditam è *Pauſania*, (apud quem tamen de illa altum ſilentium, quamvis *Ariſtonis in Laconic. ſ. l. 3. c. 4. p. 212.* & filii *Demarati* mentionem faciat,) & in noſtræ ſententiæ confirmationem, cum aliis, qui Eundem ſequuntur, hiſtoriam iſtam alleget.

§. 10.

Ætate declinante & faciei nitor & totius corporis decor declinant, & cum viribus Eclipſin patiuntur. Depinxit ſenum formam ſtylo poëtico *Cornel. Gallus*, (*Eleg. 1.*) dum cecinit:

Ipſaque me facies quondam dilecta reliquit,
Et videor formæ mortuus eſſe meæ.
Pro niveo rutiloque prius, nunc inficit ora
Pallor, & exanguis funereusque color.
Aret ſicca cutis, rigidi ſtant undique nervi,
Et lacerant uncæ tabida membra manus.
Quondam ridentes oculi, nunc fonte perenni
Deplangunt pœnas nocte dieque ſuas.
Et quos grata prius ciliorum ſerta degebant,
Deſuper incumbens hiſpida ſylva premit.
Ac velut incluſi cœco conduntur in antro,
Neſcio quid torvum vel furiale vident.

Addo e *Juvenali* (*Satyr. 6. v. 144.*) tunc

- Rugæ ſubeunt & ſe cutis arida laxat,
Fiunt obſcuri dentes oculique minores,

Sene

nes igitur Scorodæmones ſ. ſepulchrales larvæ dicti, ut eſt ap. *Plutarch.* (*de Pu- r. inſt. c. 15.*) & ſenilis cutis ætate iſta aſperior facta paguros *à Caſſandra* dicetur, *quod Cœl. Rhodigin.* (*l. 19. var. Lect. c. 22. col. 1082.*) *in literas retulit.* Erant, e *Tacito*, (*l. 4. Annal. c. 57.*) qui crederent *Tiberio Cæſari* in ſenectute corporis bitum pudori fuiſſe, quippe illi prægracilis & incurva proceritas (*de qua p. ſ. 2. Aph. 54.*) nudus capilli vertex, ulceroſa facies & plerumque meaminibus interſtincta. Inde ad Ligurinæ puerum ſpecioſum (*Horat. l. 4. . 10.*)

Nunc & qui color eſt puniceæ flore prior Roſæ
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit hiſpidam
Dices, heu (quoties te in ſpeculo videris alterum)
Quæ mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ.

es & anus abjiciant igitur ſpecula *Joh. Pineda* (*Comment. in Job. c. 14. v. n. 4. p. 619.*) monet.

§. 11.

Ad aërem mutatum, aquam itidem & victus rationem non ſine cauſa icit *Zacchias* (*c. l. n. 6. & 7. p. 114. & 115.*) recte vero monet longo demum orum decurſu id contingere, ſi in *Johannem Leodienſem à Kenelmo Digbæo de Nat. corp. c. 27. n. 7. p. 315.*) delineatum, & *ſupra* (*T. 1. §. 45.*) *allega-* oculos convertas, reſerit in menſa ſolis poſita. Neque homines tantum cœli terræque varietate diverſam obtinent formam, ſed idem & reliquis aantibus accidere *Pauſanias* (*in Bœot. ſ. l. 9. c. 21. p. 752.*) *commemorat.* n cum Lybicæ ſint eodem, quo Ægyptiacæ colore, in Æthiopia haut mi- quam homines nigros terra alit. Intemperantiæ autem præprimis lu- pœnas utriusque ſexus individua, imprimis ſi potu nimis calido intempe- , & avidius ſe ingurgitent. Videmus hoc in *Bacchi* mancipiis, quibus na- tumidus, colore variegatus, variisque extuberantiis nodoſus, genæ pu- s lucentibus gemmatæ & rubidæ, Fros & mentum furfuribus, cruſtulis & this (quod inſtar ἰνθου, id eſt fimi faciem deturpent, *ap. Samuel. Haſer- ſer l. 2. Noſodoch. Cut. c. 12. dictis,*) vermiculatum & aſperum. Facies de- e tota in hoc rugoſa in aliis tumida cachexiæ prænuncius. Sed hæc chritudinis monſtra facilè in ſenſus incurrunt, ſtylique naſum irritant Sa- cis. In egeſtate contra annonæque penuria, aëreque craſſo, fœtido, a- que turbida utentibus vultus perit, enecaturque. Spectat huc illud *Joh. theri de captivis*, (*l. 8. de Reb. Geſt. Frider. I. v. 275.*)

Nec

Nec minus emiſſi Ligurum de carcere longo
Duraque temporibus multis ergaſtula paſſi
Captivi dudum variis ex urbibus hoſtes
Ordine diffuſo circa veſtigia magni
Conſedere Ducis, ſqualentia tegmine fœdo
Corpora velati: miſerandos poſſidet artus
Fœda ſitu macies, deformia turpis & æger
Inficit ora color, preſſis cutis arida membris
Inſidet, humanæ tantum veſtigia formæ
Servat, & antiquam retinet natura figuram:
Et ſi vera velis imponere nomina rebus,
Non homo, ſed vivens hominis videatur imago.

§. 12.

De animi paſſionibus res notiſſima. Mutationes corporis & faciei morbo Hepatico (Amorem interpretantur *ap. Plautum Curcul. Act. 2. ſc 1*) pingendo ſolertes & acutos deprehendas *Comicos illos Duumviros Plautum Terentium.* Hunc quidem *in Eunuch. act. 2. ſc. 1.*)

Dii boni quid hoc morbi eſt? adeon homines immutarier
Ex Amore, ut non cognoſcas eundem eſſe.

Illum vero (*in Ciſtell. Act. 2. ſc. 1.*)

Credo ego Amorem primum ap. homines carnificinam commentum,
Hanc de me conjecturam domi facio, nec foris quæram.
Qui omnes homines ſupero atque antideo cruciabilitatibus animi:
Jactor, crucior, agitor, ſtimulor, verſor in amoris rota miſer
Exanimor, feror, differor, diſtrahor, diripior, ita nullam mentem
Animi habeo: Ubi ſum, ibi non ſum, ubi non ſum ibi eſt animus.
Ita mihi omnia ingenia ſunt, quod lubet, non lubet, jam id continuo,
Ita me amor captum animi ludificat, fugat, agit, appetit,
Raptat, retinet, jactat, largitur, quod dat, non dat, deludit.
Modo quod ſuaſit, diſſuadet, quod diſſuaſit jam oſtentat.

Ab his ærumnoſis mutationibus faciem mirum in modum mutari, nemo cre contradicet. *Apud Heliodorum* (*l. 3. Hiſt. Æthiop.*) Theaginis amor ex oc cœcis ac ſiccis lacrymis & conniventibus ducebat.

§. 13.

Cura & mœror, quid præſtent *ex Ovidio* (*l. 1. de Pont. Eleg. 5.*) diſ p

pteris, & ex hiſtoria jucunda formoſiſſimi, qui paucorum dierum ſpecioſitate mnia amiſſa, turpiſſimus evaſit e *Ludov. Areoſto* (*cant. 28. ſtr. 25. ſq.*) cujus vers nitidos & ſpecioſos *P. Zacch.* (*c. l.*) *recitat*. *Lamia* mulier forma præſtanſſima fuit, quam cum *Jupiter* compresſiſſet, fecit *Juno*, ut interirent, quæ ex ea ſcerentur. Illam igitur ferunt ob dolorem non ſolum deformem fuiſſe fam, ſed etiam ob ſuorum filiorum deſiderium aliorumque invidiam in cunis fantes vorare ſolitam, ex *Aliis tradidit Natal. Comes* (*l. 7. Mythol. c. 12. p.* 4.) De Terrore, hanc ſuppeditat narrationem *Pauſanias*, (*in Corinth. ſ. l. 2. c. p. 160.*) Peremtis *à Diana* & *Apolline Amphionis* filiis, de eo fratrum ac ſororum mero hanc (*Melibœam*) ac *Amyclam*, quod ſolæ *Latonam* fuerint deprecatæ, vatas (ex *Niobes* liberis) fuiſſe. Ac Melibæam quidem præ terrore ſtatim llidam factam: qui cum ei color perpetus fuiſſet, pro *Melibœa*, ſumto ex rei vento nomine, *Chlorin* appellatam. *Wolfg. Gabelchoveri* (*Cent. 5. Curat. 67.* 45.) Præprimis *ex Andr. Gratiolo* adducta referri huc meretur obſervatio, de hirurgo quodam, qui cum Principio infectionis peſtilentis Deſenzanenſis imudentius ægros tractaſſet, & quibusdam incaute venas aperuiſſet, exigua buln pectore proprio apparente, adeo perterritum fuiſſe, ut Deſenzanum relique, & in ſylvas ſe abſconderit; per quinquaginta tres dies delituerit, nec ullum i hominem appropinquare tulerit. Hic cum poſtea ad ſanitatem & mentem iiſſet, ſe per univerſam vitam ſuam tali timore perculſum non fuiſſe, ſanſſimè affirmavit, licet duobus præliis notabilibus Senis & in Pedemontio infuerit. Addebat; quod nocte illa, in qua mortui illi ſibi apparuerint, inſii calore febrili cum palpitatione cordis vehementi & ſudore uberrimo cortus fuerit. Ubi verò domum rediit, ita deformatus fuit, ut Satyro & ſylvehomini ſimilis videretur & multis ingenue confeſſus fuerit, venæ ſectios illas, quas ægris paulo poſt mortuis adhibuit, perpetuo ſibi ob oculos obſari. Spectat huc ira, qua mortui vullum iratorum etiam adhuc ſiſtunt. manos adverſo vulnere & truci vultu mortuos *Pyrrhus* cum vidiſſet, *teſte tropilo* (*l. 2. Hiſt. c. 6. p. 25.*) ad cœlum manus tulit, cum hac voce, ſe tos orbis Dominum eſſe potuiſſe, ſi tales ſibi milites contigiſſent.

§. 14.

A Morbis pariter vultus radios infringi, lineasque mirum in modum pravari, quotidiana ſuggerit experientia. De oculorum procidentia non ſel conſpecta & divina aſpirante Gratia curata, non dicam, nec de maxillæ erioris cúm illa aliquando complicata. Nec de *Nebucadnezaris* metarphoſi mihi erit ſermo, cum θεήλατος fuerit. In Lepra confirmata faciem

præ ſe ferunt transfiguratam in Elephanticam aut Satyricam, â qua & idn minis reportavit. Reſimatur naſus *Galeno autore (l. de Cauſ. Morb. c. 7.)* labra craſſa fiunt atque aures extenuatæ videntur his, qui Elephantiaſin pa untur, atque hi omnino Satyrorum effigies præ ſe ferunt, ſimilitudine qu dam ad picturas Satyrorum. (*Aëtius Serm. 13. c. 120.*) Elephantiaſin autem vocari conſueverunt ad ſimilitudinem Elephantis. Leoninam autem aut L onthiaſin, quoniam terribilem facit aſpectum & faciem patientis eam, & p nit eam in forma Leonum, ut ſuggerit *Avicenna.* (*l. 4. tr. 3. c. 1.*) Aliam t men denominationis Hujus rationem dedit in ſequentibus *Æmilius Mac* (*l. 1. de Mat. Med. c. 15.*)

Et lepræ ſpecies Elephantiaſisque vocatur
Quæ cunctis morbis major ſic eſſe videtur,
Ut major cunctis Elephas animalibus exſtat.

§. 15.

Quid de transfiguratione â Syphilia ſ. lue Venerea excitata dicam? qui pe quæ teſte *Marco Aurelio Severino (l. d. admir. abſceſſ. nat. c. 23. §. 3. p. 249* male feriatum, direque interminatam â ſe hominem in Satyricam quoque formam immutat. Exemplum ſingulare ille cum delinearit, hac vice dab & *Hieron. Fracaſtorii* inſuper illuſtrabo ingenio. Ita autem *Severinus (c.* inter cæteros mihi occurrit unus Neapoli, qui potuit â multis adverti, ad hi cinam ſpeciem facietenus abreptus. Utinam autem par mihi ſtyli dexter tas, quæ graphicè talem exprimere queat, utrumque illum ego meo modul deſcribam. In memoriam autem revocandum eſt primum, Syphilidi, voca to morbo, fermenti plurimum ineſſe, cujus vis in ſublimem faciem rerum, it ferente conditione, cum attolitur, enormem plane deformitatem induci Sic alicui naſum Verrucis undique turgidum Limonii corticoſi magnitudin vidi. Aliis tuberoſa undique facies ac frons eſt notata. Alii rictu prop canino ſe obtulerunt: ſic labia foras extulerat humor. Quæ cum ſigilla tim immutata, tantum admirationis pariant, quid? cum omnes ſimul perverſic num modos faciei partes ſingulæ coacervarint? Primum enim homini miſer circa frontis utramque partem, quæ temporibus reſpondet, projectura quæ dam, veluti nodoſa ſubſultantis inferne oſſis, gummi dixerunt aliqui, cujus modi & alia complura ſub cutem obducta glabrum caput obliquè dextra le vaque coronæ modo præcinxerant, in cujus capitis utròque latere procliv ſurgentium auricularum tum ſupremas pinnas, tum infimos lobos vidiſſes am plè diſtractos. Sed epiſcenium, quod oculis attrahimus cum deglabratis ſu

perci

rciliis atque glabella tuberculis uno quaſi clivo conſertis ſic extabat, ut ut
pgrundium utrinque ingens appareret: ſub quibus & verrucoſis depilibusque
lpebris occulebantur â nimia viſcerum ariditate retracti oculi, fibris qui-
sdam veluti ſanguineis tincti. Inter quos Naſi jugum plus ſemiſſe deſi-
rati nimirum oſſis firmamento, quod interſeptum vocant per abſceſſum
llapſo. Cæterum autem Naſi globus flammeo circum rubore obſitus, &
philtrum humile depreſſus, cum labiis, neſcio quo madore turgentibus;
um Delphini, vel neſcio cujusmodi pecudum, efficiebant. Conſonum
am univerſo faciei vitio mentum, quod lichene ſcabrum & pugni modo,
ter modum, inferto pondere maxillam ad infera detrahebat, quod proximè
o dictus anthereon ludibundas barbæ reliquias oſtendebat. Sed malas,
as dico vel quales nunc adumbro cum reliquis partibus? porro liquatis
um carnibus exertiſque penè oſſibus oris muſculi convulſi ſic, ut riſum
ere videretur homo ridendus, quin vero miſerandus, qui cætero corpore,
quidem abroſus & phagedænis infoſſus qua ſcaber ac tuberoſus, lan-
dus ad ſummum totus ſqualens ac doloroſus, ut etiam commemorantem ac
ribentem compleat horror.

§. 16.

Satius poſt hac nitido orationis ſtylo adumbratam Ichnographiam *le-
ſmi Poëtæ Hieron. Fracaſtorii* (*in Siphylid. v. 380.*) audire Symphoniam me-
am: Ita vero modulatur;

Ipſe ego Cumomanum, memini, qua pinguia dives
Paſcua Sebina præterfluit Olbius unda,
Vidiſſe inſignem juvenem, quo clarior alter
Non fuit, Auſonia nec fortunatior omni
Vix pubeſcentis florebat vere juventæ,
Divitiis proavisque potens, & corpore pulchro,
Cui ſtudia aut pernicis equi compeſcere curſum
Aut galeam induere, & pictis ſplendeſcere in armis,
Aut juvenile gravi corpus durare palæſtra
Venatusque feras agere, & prævertere Cervos
Illum omnes Ollique Deæ, Eridanique puellæ
Optarunt, nemorumque Deæ, rurisque puelli
Omnes optatos ſuſpiravere hymenæos.
Forſan & ultores ſuperos neglecta vocavit
Non nequicquam aliquem & votis pia Numina movit;

Nam nimium fidentem animis nec tanta timentem
Invaſit miſexum labes, qua ſævior unquam
Nulla fuit, nullam unquam aliquis ſpectabitur annis
Paulatim verè id nitidum, flos ille juventæ,
Diſperiit vis illa animæ: tum ſquallida tabes
Artus (horrendum!) miſeros obduxit, & alte
Grandia turgebant fœdis abſceſſibus oſſa
Ulcera (proh Divûm pietatem) informia pulchros
Paſcebant oculos & Diæ lucis amorem
Paſcebantque acri corroſas vulnere nares
Illum Alpes vicinæ, illum vaga flumina flerunt
Illum omnes Ollique Deæ, Eridanique puellæ
Fleverunt nemorumque Deæ, ruriſque puelli
Sebinuſque alto gemitum lacus edidit amne.

§. 17.

Hi blandæ ſcilicet voluptatis, hi tenerorum complexuum & Venerea- rum titillationum ſunt fructus. Qui mel guſtarunt & Apum moleſte ſentiun aculeos & fodicationes. Heu Tragici tantum & miſerabiles, quantum inter multiplices cruciatus amiſiſſe vitæ dulcedinem, & quantum ex humana ſpeci transmigraſſe in brutum. Verè Poëta:

Nocet emta dolore voluptas.

§. 18.

Quidam morbis Chronicis aut acutis aliis ad extremum deducti προσώπου διαφθορήν, ſeu faciem Hippocraticam ante obitum oſtentunt. Dicitur facies Hippocratica, non quaſi eandem præ ſe tulerit *Vir Summus*, ſed quod eandem accuratè tanquam in tabula *(in Coac. prænot. t. 212. p. m. 137.)* adumbravit. Ita verô *Apelles noſter:* Ῥὶς ὀξεῖα, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, κρόταφοι συμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ καὶ ξυνεσταλμένα καὶ οἱ λοβαὶ τῶν ὤτων ἀπεστραμμένοι, καὶ τὸ δέρμα τὸ περὶ τὸ μέτωπον σκληρόν τε καὶ περιτεταμένον καὶ καρφαλέον ἐὸν καὶ τὸ χρῶμα τοῦ σύμπαντος προσώπου χλωρόν τε ἢ καὶ μέλαν ἐὸν καὶ πέλων ἢ μωλιβδῶδες. *Anutius Foeſius* ita vertit: Hujusmodi faciei hæ ſunt notæ: oculi concavi, nares acutæ, collapſa tempora, frigidæ aures contractæque cutis dura, color pallidus aut niger, addo lividus & plumbeus,

Color faciei totius inter
Luteolum viridemque anceps, aut verſus in atrum
Liventemque vel aſſimilem quodammodo plumbo

Carol.

rol. Spon. (Sybill. Med. Progn. ſ. 1. v. 37.) cecinit. Veteres Chloron aſſo-
it nominare nonnunquam pallidum colorem, (unde morbus virginum &
lierum Chloroſis) interdum ut plerique braſſicam & lactucam chloros, id
virides nominant, qui quidem color nigrior eſt, quam rubicus: eſt etiam
quam initium quoddam nigri lividique, quem frigus perinde quaſi nigrum
ecit, *commentatur (Comment. 1. in prædict. Hipp. t. 6.) Galenus.* Præcedunt
rtem faciei totius alteratio, naſo acuto, oculis concavis, genis laborantibus,
pſit *Baco de Verulamio (Hiſt. Vit. & Mort. c. 11. col. 559.)* Faciem hanc voca-
cadaveroſam aut faciei corruptelam lethalem *Hippocrates* ap. Latinos facies
alis in macilentis & eviſceratis & ſceletiformibus corporibus. Inde in
iam Gloſſario larva ſceletum ſignificat. *Vid. Matthiam Martinum. (in lex.
lolog.)* Spectant huc quæ *(T. 1. Op. l. 2. de Urinar. Indic. pag. 744. & 757.)* de
ſiognomia Medica expoſuit *Theophr. Paracelſus.*

§. 19.

In Eryſipelatorio capitis affectu facies tumet, ita, ut ſæpius oculorum cavi-
s & Naſi protuberantia occultentur, totaque facies nullam faciem obtinet
lius. Idem in Venenis aſſumtis aut membris illatis tueri licet. Inde *Lucan.
. 9. Pharſal. v. 493.)*

Percuſſit Preſter illi rubor igneus ora
Succendit tenditque cutem pereunte figura

apin. Stat. (l. 9. Thebaid. v. 748.)

Stat faucibus unda
Sanguinis & ſacri facies rubet igne veneni.

§. 20.

De Variolis, morbillis, ut hac vice nihil proferam; Apoplexiam, Epile-
m, Cachexiam, & malum hyſtericum, quis æquum judicii lance trutinet, &
oris, naſi, oculorum, aliquando etiam aurium mutationes inferunt? ſpe-
huc etiam oculorum & genarum prolapſus. In febribus malignis res eſt
a, (*Dan. Sennert. l. 4. de Febr. c. 6. p. m. 847.)* in Peſte planior. Mortui in
ſignum eſt (*ſcribit Georg. Agricola l. 3. de Peſte pag. 96.)* livor naſi, aurium,
uium fœdior, quam in aliis mortuis eſſe ſolet. *Add. Lud. ab Hornig.
rg-Engel qu. 166. p. 232.)* Carbo totam faciem pueruli exurebat *ap. Petr.
ſtum (lib. 6. obſ. med. 25. p. 182.)* In ſtrage illa peſtifera funeſtiſſima faciem
ſmodi deprehendit *Lucret. (lib. 6. de Nat. Rer. v. 1190.)* quando ca-

Ad ſummum denique tempus
Compreſſæ nares: naſi primoris acumen
Tenue cavati oculi; cava tempora frigida pellis
Durаque inhorrebat rictum frons tenta manebat,
Nec nimium rigida poſt ſtrati morte jacebant.

§. 21.

De his cum in vita tum poſt fata Noſtri pronunciant: *Sie ſehen als wär ſie gebacken. ſie ſehen ſich nicht mehr ähnlich.* Arabibus vero cum totum cc pus exſuccum ſit, & nihil præter oſſa promineat, facies vocatur tornatilis. N ſtri; *Es iſt Nürnbergiſche Arbeit.*

§. 22.

Non omnes tamen pallent, vividusque color ſæpius vitam mentitur huc reſiduam. *De Juſtiniano Byzantiorum Principe Corippus (lib. 1. v. 13.)*

Sic ſuprema ſuæ ſervant (Byzantii Principes) *inſignia vitæ*
Juſtinianus erat non mutans morte colorem
Sed ſolito candore nitens, quia vicerat orbem
Mors veneranda viri ſignis monſtravit apertis
Ipſe videbatur cunctis plangentibus unus
Effigie gaudere pia diademate comtus
Purpureahuc inveſte jacens requieſcere ſomno.

In Electore Palatino Friderico III. pollincto quidem, ſed totos ſeptendecir dies inſepulto vultus non flaccidus, non pallidus, aut luridus, quales mo tuorum facies eſſe ſolent: Sed plenus adeoque roſeus fuit & permanſit, qua decumbenti & morienti fuerat. *Heinr. Smetius (l. 10. Miſcell. Med. p. 537.)* co memorat. In *Conrado* illo puero â Judæis interfecto idem *Fridericus Miſn ſis &* orientalis Marchio (*teſte Georgio Fabricio*) *lib. 2. Annal. Miſn. Urb. 122.*) notavit. De colore vivido in puero aqua ſuffocato, ut magis vi quam mortuo ſimilis crederetur, Vitus Rietlin. (*Ann. 2. Lin. Med. M. Decem obſ. 10. p. 604.*) Tumorem & ruborem Capitis in defuncto deprehendit *Eh fried Hagedorn Noſter (Cent. 3. hiſt. 46. p. 343.)* carnem jam dudum demor adhuc rubere ſpectavit *Bohuslaus Balbin (Dec. 1. l. 3. Miſcell. Bohemic. cap. §. 2. p. 213.)* quin & cruentare alli, *de quo (Tit. de cruent. & incorruptib.)* l loco. Propoſitus fuit ejusmodi etiam caſus olim *Gregorio Horſtio* de ju ne nobili annorum 20. qui globo tormentario per ſiniſtram pectoris imm ſo, perque dexteram hypochondriorum exunte petitus protinus occubuit q dem, colorem tamen vividum ad aliquot dies ſervavit incorruptum.

§.

§. 23.

Cauſas rogatus has (*in pecul. de hoc caſu σκέψει Phyſico-Med. probl. 1. pag. 27. & 32.*) reddidit: (α) Calorem nativum poſt mortem non penitus in nento perire, cum non omnis generatio & corruptio eſſentialis ἐν τῷ perficiatur, ſed cum elememenrari conjunctum ſui quoddam veſtigium quere partibus cadaveris. (β) Temperamentum ex ſanguineo in choleim inclinans, quod Cadaver *Alex. M. de quo infra l. 3. Tit. §.* confire videtur. (γ) Florem ætatis (addo pulchritudinem faciei. Ita ex *Ælio no recitat Jul. Capitolin. in vit. Maximin. Junior. p. m. 271.* quod tanta *Mano Juniori* fuerit pulchritudo oris, ut etiam caput ejus mortui jam nigrum, ſordens, jam maceratum defluente velut pulcherrima umbra videretur. Reimbra σκιαὶ namque mortui vocantur, quamvis illud nomen etiam aniis ſeparatis tribuatur. *Vid. l. 2. Tit. 10. §. 55.*) (δ) Violentum mortis genus. Aërem temperatum cadaver ambientem. Eaſdem fere rationes ſuper hac roverſia edixit Collegium Medicum Viennenſe, (*quæ ap. cit. Horſtium -74. legi poterunt.*) & addidit; ſunt aliqui animi affectus, ut flagrantiſ Amor, effrenis ira & quibus dominantibus, ſi mors obtingat, cadavo ſimilis diutius perdurare poteſt. Demum quod feretro non occluvatum fuerit cadaver, pariter allegant. In Cholerica Virgine, notante *Th. olino* (*Cent. 2. hiſt. 71. pag. 317.*) vomituum ante mortem vehementia ut revocato ad caput ſanguine, poſt mortem rubeus faciei color perſi-

§. 24.

In ſanctis demortuis colorem perſtitiſſe floridum, quaſi viventium ac nè mortuorum pallore ſuffuſum, Sanctitatis documentum ebuccinat *â Rejes* (*Camp. Elyſ. jucund. quæſt. 34. n. 8. p. 405.*) De *Ansberto Rothoſi Epiſcop. Angradus Monachus ap. Jacob. Gretſer. (lib. 1. de Fun. Chriſtian. 18.)* Cum ſudarium Cera litum capiti ejus imponere vellent, viſus eſt iſſe oculos, effigiem præferens viventis; ita ut aliqui dicerent, eum eſſe vum. Nam aſpectus faciei multum erat roſeo perfuſus colore. Quivero dicebant pro ſudario cera imbuto indignatum eſſe. S. Dominici ulæ vultus poſt mortem rara venuſtate & gratia renitebat, referente Boo Balbino. (*Dec. 1. l. 4. Miſcell. Bohem. p. 2. Tit. 4. p. 111.*)

§. 25.

Cauſas autemcadaveroſæ hujus effigei recte poſt *Galen.* (*Comment. 1. in prædict. 7.*) *add. & Jacob. Schekkium* (*l. de Calor. vi & Efficac. c. 2. p. 315.*)

La-

Lazar. River. (*l.* 1. *Inſtit. Med. ſ.* 3. *c.* 2. *p.* 108.) adducit, qui in ſubtraction ſpirituum & ſanguinis (ſ. humoris vitalis nutritii) eas rejecit; Hi enim tribuu particulis vividum colorem & mediocrem humorem, qui concidit illis ſubt ctis, acceditq; tunc frigus externum particulas comprimens majoris extenua onis cauſa, ut conſumatur ſubjecta cuti caro. (Muſculoſa aut muſculi ut flac ſcant & marceſcant, facit calor, qui malignus eſt, aut intenſiſſimus.) Ut v ſanguis & ſpiritus ab iis particulis ſubtrahantur, facit aut debilitas tanta cal innati (Archei aut Spiritus) ut non poſſit emergere, aut tantum interius inc dium, ut retrahatur intrò velut à cucurbitula. Rectius incendio iſto deflag balſamus aut humidum radicale & influens ſuccus nutritius. Conf. & *J. Rudolph. Camer.* (*Cent.* 16. *Syllog. Memorab. n.* 77. *p.* 1306.) & *Franciſc. Ranch* (*tr. de Conſult. Med. c.* 19. *p.* 723.)

§. 26.

Hæc de ægris & agonizantibus, qui ſi hæc faciei & formæ diſpendia mutationes etiam poſt mortem adhuc oculis ſuggerant, mirum nemini vi bitur. Pallent ante obitum communiter, niſi ſtent in ſummo Plethoræ fa gio, aut calore, qualis in morbis & acutis & peſtilentibus exagitentur. Pall proinde mors (*l.* 1. *Odar.* 4.) *Horatio* & pallidus orcus *Virgilio* (*l.* 1. *Georg. v.* 27 quod ſit locus pallidorum, id eſt, mortuorum & pollentium umbrarum, *Claud. Salmaſius* (*de Ann. Clim. p.* 829.) *interpretatur.* Pallor tamen iſte f em non mutat in quibusdam. *De Paula S. Hieronymus* (*in Epitaph.*): N pallor mutaverat faciem, ſed ita dignitas quædam omnia compleverat, ut tares non mortuam, ſed dormientem. In Ægypto mortuorum imagines & mulacra triſtitiam aliquando præ ſe tuliſſe dudum annotavit *Dio. Casſius* 51. *Hiſtor. Rom. p. m.* 279.) *Celeberrimo Noſtro Gabr. Claudero* olim affirm amicus quidam, ſi ſanguis alicujus in animalem, quem vocant, lapidem, aut l binum, exaltatus Pictorum coloribus miſceatur, iisque effigies illius forme tunc ex permanente vegeta effigiei forma illius abſentis ſanitatem, ex col bus priorem venuſtatem perdentibus, illius morbum; è coloribus penè decid tibus, illius mortem certò colligi poſſe. (*Vid. Diſputat. Inaugur. de Philtri* 38.) Hac ex obſervatione *Dn. D. J. L. Hannemanni Noſtri* (*Miſc. Cur. D.* 3. *obſ.* 62. *p.* 76.) addo imaginem Generoſisſimi Domini pictam, vultum fl dum & vegetum referentem in ipſo articulo mortis, quo hic Eques vita functus, etiam vivido fuiſſe privatam, & pallidiorem viſam.

§. 27.

Id tamen curioſum exercere poterit, quod pallor iſte aliquot à morte

aut dies in ruborem iterum migrat. Cadavera quæ Anatomiæ cauſa plu-
bus diebus ſervantur, poſt flaveſcentem illum colorem, quo poſtquam ex-
arunt, pallent, exactis aliquot diebus rurſum in malis & carnoſioribus
is rubere, *Felix Platerus*. (*Cent. poſthum. quæſt. med. Paradox. n. 8.*) Sereniſ-
us quidam color poſt mortem è vultu *Wenceslai VI. Bohem. & Polon.*
gis, teſte *Bohuslao Balbino*, (*Dec. 1. Miſcell. Bohem. l. 4. p. 3. Tit. 26. p. 31.*)
icabat. *Zu Dornick iſt vor 3. Wochen ein Soldate, nahmens Villete, an ſeinen*
nden, ſo er bey Steenkerken empfangen hat, geſtorben. Nach ſeinen Tode iſt
höner worden, als er bey lebzeiten geweſen, und weil noch einige Wärme und
e Fäulung bey ihm zu ſpüren, hat der Biſchoff alda befohlen, ihn in einem
en Sarge in ein Gewölbe zu ſetzen, biß man ſehe, wie es ferner mit demſel-
ablauffen werde. Hæc è *Novellis Lipſiæ impreſſis* (*n. ſept. 49. p. 4. 1165.*)
ntur & facies nigro colore horridæ, qualis in *Catharina Bononienſi*, *teſte Ano-*
o (*p. 1. Deſcript. Ital. p. 72.*) conſpicitur.

§. 28.

Siccine artificium hic aliquid valebit? Perſuadebit forſan experimentis non
temnendis *Regnerus de Graef.* (*tr. de Uſu Siphonis p. 226.*) Notatu dignum
ſcribit, omnes totius corporis partes colorem rubicundum majorem vel mi-
em â majori vel minori ſanguinis qualitate in illis exiſtente ducere. Nam
ulſo per ſyringem ex illis ſanguine, nullam in illis amplius rubedinem con-
ies, ſed colorem liquoris impulſi referent; ita, ut ſi colorem nigricantem
rteriam cruralem dextram cujusdam canis infuderis, totum crus colore
nigro melancholico dicto tingatur; ſin vero in Arteriam cruralem ſini-
n colorem flavum propuleris, totum crus ſiniſtrum colore flaveſcente ſ.
rico inficietur. Similiter ſi in vaſa Hepathica, beneficio ejusdem ſipho-
lac in tanta quantitate infuderis, ut ſanguine expulſo omnes Hepatis par-
occupaverit, Hepar albi coloris evadit; & rurſus viridem colorem acci-
t, ſi vireſcentem liquorem in ejus vaſa infuderis, quia Hepar ſemper li-
ris, quem continet, colorem refert. *Hæc ille.* Celebratur *Frider. Ruyſchii*
llentiſſimi apud Belgas Anatomici artificium, quo Cadavera ab omnibus
s præternaturalibus immunia ſucceſſu temporis ſaturatiorem rubedinem
ſe ferunt (Vid. *Act. Erud. An. 1696. p. 271.*)

§. 29.

Coloris vividi in defunctis in pallorem mutatio, ut, prout dixi, Spiri-
n diſperſioni & abſentiæ debetur, ita, cur, & quomodo pallor iſte in ru-
em remeet difficulter eruitur. Poſſunt è modo datis quædam huc trans-

 ferri

ferri, & non in congruè humorum poſt mortem fermentatio hic magnum facit paginam. De caloris autem putredinalis facultate, ut aliquid ſperem vix â me impetrare poſſum. De Sanctis credant, quid velint, Papicolæ, multum infringunt, horum autoritates recenſita, non Sanctorum, exempla. Alte autem cum putredinis ſucceſſivè factæ ſoboles ſit, accedente corporis, ambientis aëris & loci ſiccitate lurido colore fœdum vultum & corpus ad tempu conſervabit, ut in durabilium cenſum deveniat.

§. 30.

Pollinctorum hic meminiſſe è re erit. Hi namque *Servio* dicti putantur quod mortuis os polline oblinerent, ne livor appareret defuncti, *(in l. 9. Æneid. v.*) aut etiam quod vivido colori proſpicerent, ne in luridum migrare Quo vero polline uſi fuerint, non exprimit, nec forſan in Autorum lection ab iis expreſſum reperies. Membra omnia in rogum exportandi Cadaver aromatis perſperſa & os unguine, odore delibutum, *Apulejus (l. 4. Florid. p. m. 30.)* conſpexit. Datur ſane, quod in vivis cutis floriditatem ſufflamina & expungit. Tale cuminum ſativum, quod *Dioſcoridis aſſerto (l. 3. de r. Med. c. 68. p. m. 203.)* cutis colorem bibitum illitumve in pallorem vertit. Illuſtrat id locum *Horatii (lib. 1. Epiſt. 19. v. 18.)*

quod ſi

Pallerem caſu biberent exangue Cuminum.

Et illud *Perſii, (Sat. 5. v. 55.)*

Rugoſum piper & pallentis grana Cumini.

Hymini etiam ſuffitum adhibent, eoque utebatur *Portius Latro* ut ſtudioſus videretur, *teſte Cardano (l. 8. c. 40. de Rer. Nat. p. 1575.)* Poterimus hoc mod locum dignoſcere purpurei coloris, *ſcribit Joh. B. Porta, (l. 9. Mag. Nat. c. 2. p. 396.)* commanducato grana cumini vel allii nucleolo demorſo propius ac loquitor, nam ſi nativus, permanet, ſi ceruſſatus vel hydrargyro concinnatu ſtatim obſoleſcit. Idem Tritici & ſecalis anathymiaſin præſtare in piſtoribus & molitoribus experimur. Sulphuris vapor faciem lurido & pallid pingit colore, ut mortuo ſimilis homo appareat. Palliditatem ut concilie in ſexu ſequiori Creta, arena, calce, limo veſcuntur, & tandem in pica incudunt, non alia de cauſa, quam ut Phantaſia aberrante formoſiores videantur. Addam è *Martiali (l. 22. Epigr. 48.)*

Multorum leporumque & ſuminis exitus hic eſt:

Sulphureusque color carnificeſque pedes.

Inde forſan deformitate ex eſu leporum Ejusdem jocus. *(l. 5. Epig. 30.)* Add *Lampridium (in Alex. Severo)* Moſcho utentium membra decolorare è *Joh*

Ruelli

p. 1. de Nat. Stirp. c. 27. p. 104.) conſtat. Dabitur, & quod pallorem in au-lis agat pollen in vivis & mortuorum livori conſulat. Vidi aliquando -uliari vernice Cadaver in illuſtrisſimo pingi. Deſcripſit talem *Steph. Blan-rd. (Method. Balſ. Cadav. §. 9. p. 9.) de Fred. Ruyſchii* modo (§. 28.) mo-tum.

§. 31.

Vulnera etiam longo ab obitu tempore rubuiſſe, imo & ſanguinem ſti-le in literas relatum eſt. Prius equidem in admirationem non abripiet -mpiam, cum in omnibus ſanguineorum mactatorum brutorum carnibus -onſpiciamus. Fibræ namque carneæ, cum ſanguinis ſint proles, & ipſæ -cati ſanguinis vaporibus turgent, iisque tinguntur, quæ ipſa carnis tin-a aquæ maceratione, coctura aut aſſatura, exploditur. Si ſale contra con-tur & fumo committantur tinctura illa à ſalibus volatilibus lignorum exal-r & ad aliquot annorum ſpatium durat. Ut ad hominem redeam, quod -ohanne Georgio Brandenburgico memorat *M. Sebaſt. Brenner, (Continuat. Re-Jacob. Franci, Anno 1590. p. 3.)* huc ſpectat: *Er hatte einen Riß, ſcribit, am -færderſten Finger, friſch und natürlich roth, ob er ſchon 4. Wochen todt war, -b es erſt geriſſen wäre. Dieſen Riß ſoll ihm Frau Eliſabetha die Churfürſtin -en haben, mit einem Demant-Steine, als der Churfürſt einsmahls unverſehens -e Ohnmacht gefallen, und Ihm die Churfürſtin um den Hals gefallen.* Suto-trigonienſis cadaver, qui ſibi ipſi gulam præſciderat, poſt octavum fer-henſem ſepulchro erutum, apprehendebatur integrum, nulla ſui parte pu-um, ſed tumidum inflatumque tympani modo, vulnusque in gutture hi-ſinc putredine hiabat. *(Vid. Mart. Weinrich. de Spectr. Strigon.)* Sed hic -usdam Magus judicatus, quod in pollice dextri pedis excreſcentiam quan-Roſæ imagine haberet, Miles ille *ap. Pauſaniam*, poſt multorum annorum -rſum incorruptus, adhuc ſua oſtentabat vulnera & illa incorrupta. Ge-um ferè reperies illi, quod habet *Bonfinius*; *(Decad. 2. Rer. Hung. l. 2.)* -rpore *Abæ Ungarorum Tyranni* non tantum incorruptibilitas, ſed & vul-ante mortem inflicta cicatrice obducta deprehenſa. In Strigonienſi -re in pedibus prior cutis abſceſſerat quaſi flaccida, in cujus locum altera -ra, mundior, vegetiorque ſuccreverat. In hoc etiam ab eo tempore, quo -pulchro jacuerat, manifeſta prorſus ad ſenſum acceſſione muſculorum car-inſigniter adauctum fuit cadaver, ut ab intuentibus collatione facta ſupe-s temporis major molis amplitudo judicari poſſet. Ita *Johannis Cur-*daver, ſepulchro privatum, multo habitius ac ſi viveret, facies tumens,

 buc-

buccæ inflatæ, ut pinguiſſimi porci mactati ſpeciem referret. Hactenus all gata (*Diſſertatio de Spectris poſthumis Strigon. & Pentſchenſ.*) *Martin. Weinri* prodidit.

§. 32.

Cadaveris inſtar venuſtus es, in proverbium abiit, quid hoc ſibi vel *Hadrian. Jun.* (*ap. Eraſmum in Adag. p. m. 165.*) expoſuit: Verba *ejus* hæc ſu χαρίεις ὥσπερ νεκρός. Convenit in hominem macilentum aut præ mo bo aridum, citat *Ariſtophanis Commentaria ex Theopompi Papinonibus*

λεωτροφίδης ὁ τρίμετρος
Εὐχρῶς τε φάναι καὶ χαρίεις
ὥσπερ νεκρός.
Leothrophides ille trimeter
Colore vivido & venuſto ſcilicet
Inſtar Cadaveris.

Fuit autem *Leothropides Poëta Dithyrambographus* genere Athenienſis macile tus admodum & levis, de quo jocatus (*in Cercopibus fabula*) *Hermippus ap Athenæum:*

Ἄρα πηρά σοι θύουσιν ἤδη βοίδια
Λεωτροφίδου λεπτότερα καὶ θαυμάντιδος
At immulant tibi mutilas ac tremulas
Exiliores Leothrophide & Thaumantide.

Conſimili dicterio *Phrynichus Comicus Lamprum* quendam σκελετὸν μουσ Sceletum ſ. exarefactum Muſarum cadaver nuncupavit hoc Verſu:

Μουσῶν σκελετὸς, ἀηδόνων ἠπίαλος, ὕμνος, ᾅδου.
Muſarum Sceleton, Luſciniarum febris, Inferorum hymnus.

Quæ etiam in illiteratum & invenuſtum poëtaſtrum quadrabunt. *Hacten Junius.*

§. 33.

In Veneno ſublatis etiam facies aliud ſumere ſolet Schema. Noxii V nenati fungi, ſi diſcerpantur, parvo temporis momento, colores variant. Na primo albi, ſubinde vireſcunt diluti viſore, rancido aſpectu, livido intus col re, rimoſa ſtria, pallido per ambitum labio, ut verè horrorem incutiant, qui mnes colores conſpiciuntur in eorum faciebus, qui Veneno fungorum, v laqueo ſtrangulati ſunt, quæ colorum varietas in innoxiis non conſpicitu *obſervavit* (*l. 3. Phyſiognomon. c. 33. n. 21. p. 183.*) *Joh. Bapt. Porta.* In Vene cio mortua faciem mirum in modum turgentem, labia tumida, palpebras ita d

ſtenta

tas,ut bulbi oculorum omni ex parte retracti intra orbes apparerent, *nota-* *Petrus Pawius (obſervat. Anat. 21. p. 37.)* Cur tumor iſte contingat, *infra (Tit.* *7.) ex Helmontio* demonſtrabitur. In Monacho, quem alii peſte, alii ex ficio obiiſſe concludebant, vidit *Ambroſius Pareus (l. 21. Op. Chirurg. c. 33.* *79.)* cute remota ſubjectam carnem valde nigram, (quæ ſævam & peſtilen- humorum corruptionem intimabat,) *optime judicante Proſpero Alpino. (lib.* *Præſag. Vit. & Mort. c. 4. p. 429.)* Narium, unguium & aurium livorem, usque corporis reliquiis communibus minimè familiarem conſtitutionem. verò & faciem ſic à ſe ipſa mutatam, ut vix à familiaribus recognoſci pos- Adde hiſtoriam *J. Nic. Binningeri, (Cent. 4. obſerv. & curat. Med. 200.* *80.)*

§. 34.

Contingit & in aliis poſt fata caput in immenſam molem augeri, & in um tumorem faciem attolli, ut oculi & naſus diſpareant, atque ita omnis us pereat nitor & venuſtas. Deprehendi id aliquando in Theologo pro- æ eruditionis, veræque pietatis typo maxime conſpicuo. Huic Cachexia, nc inſequente Aſcite in Domino defuncto poſt alterum à morte diem, ita s & caput intumuerat, ut Phyſiognomia omni obliterata à nullo agnoſci, pictore depingi poterat. Idem accidit cognato febre ardente maligna to, quod etiam *Guillielm. Ballon. (l. 2. Ephem. & Epid. p. 193.)* annotat. Apoplectico fulmine extinguebatur Amicus cum ejus facies, ut effigies ha- ur, Gypſo calido effuſo à Gypſio-Plaſte conderetur, ablata Gypſi larva nneo corripiebatur vultus tumore, & ſuccedente putredine, quoad caput dabatur, ut aſtantium oculos & nares confoderet.

§. 35.

In Peſte defunctis etiam mirabiles & varias ſæpe videas faciei turbatio- monſtra. In his autem ante mortem *Joh. Günther. (l. 4. de Geſt. Frid.* *p. 1207.)*

Occupat ora ſitus, deformes inficit artus
Squalor, & icterico labaſcunt membra colore

chius Rudius (l. 2. de Peſt. c. 7.) in his colorem primo citrinum aut ſublivi- poſt unius vero aut alterius horæ ſpatium lividum ac nigrum evadere, idit. Junge huic hiſtoriam *Parei* modo (§. 33.) recenſitam, cum non no, ſed peſte ab eo obiiſſe credatur, & recte quidem, cum macula non fu- ſolius cutis, ſed & partium ſubjectarum & ab ipſo perioſtio initium ſumſe-

rint, quod *Isbrand. à Diemerbroeck* (*l. 4. de Peſte Noviomag. Hiſt. 32. p. 251.*) confirmat.

§. 36.

Multum etiam refert, qua facie ex hac mortalitate migrarunt mortis candidati: Retinere namque & poſt mortem eandem hiſtoriæ occurrunt. D cæſi *Catilinæ* cadavere *Saluſt.* (*de Bello Catilinar.*) *Catilina* longe à ſuis inte hoſtium cadavera repertus eſt, paulum etiam ſpirans, ferociamque animi, quam habuerat vivus, in vultu retinens; Ita de mortuo *Capaneo* Thebanorum duc *Pap. Statius* (*l. 11. Thebaid. v. 9.*)

Ille jacet laceræ complexus fragmina turris
Torvus adhuc viſu memorandaque facta relinquens
Gentibus, atque ipſi non illaudata Tonanti.

Adde quæ de Romanis (§. *13.*) *ſupra.*

§. 37.

Majorem meretur admirationem, ſi non tantum Phyſiognomia, ut dictum, adulteretur & aliquando penitus confundatur & aboleatur, ſed etian ſi nova ante & poſt mortem introducatur. Agonizantes & fato functos, a tavos, avos, parentes aut cognatos facietenus repræſentaſſe compertum eſt, quibus tamen ſani & incolumes nullo modo vultum ſimiles extiter *Dn. Egeranus Filius* (*Petrus Paſckequus in obſ. River. communicat. 27. p. m. 659.*) febre afflictus cum non eſſet vultu matri ſimilis, illius tamen vultus matern erat ſimilis ita ante obitum, ut aſtantes omnes mirarentur. Item Nept mea, *pergit*, nullo modo matri ſimilis, paulò ante mortem matris imaginem præ ſe ferebat. Idem in puella, quæ paulo ante mortem matris accepit faciem, ſemel videre contigit *Petro Borello.* (*Cent. 2. obſ. Med. Phyſ. 84. p. 187*) Ita *Dn. D. Auguſtin. Faſch.* (*in Ord. & Method. cogn. cauſ. c. 28. p. 57.*) Generoſus *Dn. Juſtus Reinhard à Schönfeld* ſtudiorum gratia in Jenenſi Athenæ commoratus, febre ardente maligna correptus in agone vultu Patrem repræſentabat, cum ſanus vix ac ne vix quidem lineamentis ad Eundem accedere. Plura exempla *Vide ap. Th. Bartholin.* (*Cent. 4. hiſt. Anat. 31. p. 294.*) *Ad* *Petr. à Caſtro* (*tr. de Febr. malign. petech. ſ. 4. §. 33. p. 84.*)

§. 38.

Prognoſticon quod inde deſumunt Medici, funeſtum eſt ac triſte. Omnes ægroti repræſentantes atavos, avos aut parentes, perierunt, quod mirabile eſt, *judicat* (*c. l.*) *Paſckequus.* Et *Autore Borello,* (*c. l. p. 182.*) hæc ſubi immutatio nil boni auguratur; cum ſubitam naturæ conſternationem & mo

bi victoriam teſtetur. Movit id *Medicinæ parentem Hippocratem*, *ut paſſim* (*Coac. prædict. ſ. Prognoſt. & Aphoriſm.*) Artis filios admoneret, in febribus præſentibus acutis ægrorum faciem, ejusque partes accuratè inſpicerent, eque cœli Microcoſmici Phænomenis & meteoris futuram præſagirent tempeſtatem. *Pythii* inſtar *Apollinis*, quod *de Galeno* pronunciavit *Eudemus Philoſophus & Senator Romanus* (*Proſp. Alpin. lib. 1. de Præſag. vit. & mort. c. 1. p. m. 3.*) ſibique & Arti hac ratione conſulentes, ſe vere præſtarent admirandos. (*Rod. à Caſtro lib. 2. Med. Politic. c. 9. p. 87.*) Quam ob cauſam & aliquid divini in hujusmodi morbis auguratur (*c. l.*) *Petrus à Caſtro.*

§. 39.

Primus hujus mutationis rationem eruderare & reddere conatus eſt, *Petr. Borell.* cujus verba pluribus diducere & interpolare animo decrevi. Certum eſt, *infit*, rem minimam mutatam faciem immutare poſſe, ut in picturis videre eſt, in quibus minima linea hominum vultus mutat. Ita quidem eſt, interjectus oculis inſuper eſt naſus muri inſtar, magnam vim obtinens reddendi faciem formoſam ac deformem; Cum faciei ſpeciem nulla pars magis, quam Naſus variet. (*Evolv. Joh. Sigiſm. Elsholz. Anthropometr. c. 17. p. 85. J. V. Merbiz de Variet. Fac. Human. §. 17. p. 24. & l. 1. T. 2. §. 3.*) Idem de oculis verum eſſe pictores teſtabuntur, quod ſi Naſus & oculi ex Arte ritè locentur, ſæpe in ſtuporem intuentes conjiciunt. Ita quamvis res communiſſima, quod certæ imagines omnes omninò ubicunque ſint conſtituti aſpicere videantur, in admirationem tamen rapit illos, cauſam qui ignorant. Rationem reddidit *Honorat. Fabri* (*Ephemerid. Erudit. T. 2. p. 391.*) quod Naſus in illis imaginibus paululum in unam, oculi verò in alteram partem ſint converſi, hinc igitur imagines videntur conſpicere ad dextram, quia oculi revera ad illam ſunt converſi. Videntur verò etiam reſpicere ſiniſtram, quia naſi extremitas eò converſa eſt, & tabula plana exiſtente dignoſci haud poteſt oculos in alteram partem eſſe converſos, id quod deprehenderetur, ſi oculi imaginis eſſent convexi. Inde etiam eſt, quod aliqua operis anaglyphici figura fieri non poſſit, quæ omnia reſpiciat latera.

§. 40.

Hanc autem in mutationem facillime pronam faciei diſpoſitionem prudenti conſilio natura fabricavit, ut tot facierum cudere poſſet difformitates quot in orbe ferè ſunt individua; adeoque confuſionis & rixarum in prima, quod dicitur, herba ſuffocaret germina. De Gemellis quidem alibi (*Diſc. Med. Phyſ. de Gemell. & Part. numeroſ. c. 5. §. 2. & 6.*) ſibi invicem faciem & mores

maxi-

maximam partem Gemellis, notabiles recenſui hiſtorias. Id tamen miru alicui non videbitur, qui expendit, eas ex una ſeminis portione, ſi Veteres au dias, conſtare, aut ſi Recentiores ex duobus ovis in uno tamen racemo ſimu prognatis, & poſt uno coitu diviſis, quæ unicus etiam paterni ſeminis effluxu irrigando fœcundavit latentem in cor humanam Ideam actuavit, & in fœtu perfectum tranſire fecit. Accedit alimenti in utero identitas iidemque p certa tempora mutationis gradus. Cui fini pariter operatur maximè effic in hoc opere matris imaginatio, quæ in his uno eodemque modo ſymboliz & præſcriptas lineas ducit & explicat mirabiliter, eodemque temporis m mento ſemel impreſſum perficit, & ſigillat Symbolum. Quod ſi contige eosdem uno tantum ovo includi, quod pro impoſſibili plane non habet, *Exc B. Joh. Bohn.* (*Circul. Anatom. Phyſical. Program. p. 22.*) formæ illa paritas fe cius & facilius ſuccedet.

§. 41.

Quod autem in his morum & factorum diſparitas non raro ſe conſp ctui objiciat, cauſa nulla alia eſt, quam quod tales revera Gemelli non ſu comprimis ſi utriusque & non unius ſexus notis conſpicui. Tales namq non uno coitu concepti, ſeu ut verius eloquar, & forſan clarius, ſucceſſiv quam inſenſibilem ſuperfœtationem non incongrue forſan diceres. Ejusmodi perfœtationem ſexus in Gemellis diverſitas tacitè ſubinnuit, inde illam æqu litatem non niſi in unius ſexus Gemellis, ſi hiſtoriarum fidem ſequaris, dep hendes. Addo hoc modo conſideratis Gemellis diverſos contingere potui Genitores, quod *Alibi* (*c. 1. §. 2. & c. 3. §. 6.*) obſervationibus aliquot dedi pr batum.

§. 42.

Concedo *Borello*, quamvis aliquando liberi aliquid vultus parentum tineant, tamen lineamenta aut ſunt ſubtilia, ut viſu non eruantur, aut fac ſuperficies aſpera, tumida & aucta, aut gracilis, ut in oculos non incurra obſtat. Quid? quod cicatrices & foſſæ à vulneribus, aut variolis, aut al ulceribus relictæ horum tollant aut obliterent præſentiam.

§. 43.

Quæ etiam ratio militat, quod Avorum aut Atavorum vultus, ut ut p rentibus non fuerint, in nepotibus conſpicuæ evadant evidentiſſimè. Pers nant certa quædam in his lineamenta, quæ genitiva aut gentilitia quidem, ha ineptè quis diceret in natis, ſed obſcurè, cum à præfatis & aliis cauſis mat aut patris, cumprimis concurrentibus ideis, obliterantur. Quæ cauſæ in N potum conceptione & genitura non influant avorum vultum in iis revoc

vide

dentur. Lubet hæc accomodare ſequentia *Lucretii* (*lib. 4. de Nat. Rer. ſ. 1220.*)

Fit quoque ut interdum ſimiles exiſtere avorum
Poſſint & referant proavorum ſæpe figuras,
Propterea, quia multimodis primordia multis
Mixta ſuo celant in corpore ſæpe parentes
Quæ patribus patres tradunt à ſtirpe profecta,
Inde Venus varias producit ſcite figuras
Majorumque refert vultus, vocesque, comasque,
Quandoquidem nihilo magis hæc de ſemine certo.
Fiunt quam facies & corpora membraque nobis.

§. 44.

Rarum eſt quod de vitrico ſuo *Dn. D. Valentino Andrea, Mollenbroccio llega & Amico olim ſuaviſſimo*, poſt motem à ſe obſervatum literis manda- *Dn. D. Caſpar. Theophil. Bierling.* (*Theſaur. Theoret. Pract. aut potius Cent. Adverſar. c. 27. §. 9. p. 350.*) Cum mundo denatus, ut cœlo naſceretur, in ſeum ſuum deferebatur, ibique de more omnibus membris compoſitis in- batur inque pavimento ſedens ad parietem inclinabatur, forte fortuna ſu- illum ejus imago, quæ à fœmina quadam (forte fuit *die Raſtrumim pictrix empore non incelebris*) Lipſiæ in Collegio Paulino ſic dicto, Anno 1649. t. ſuæ 23. annorum depicta erat, ex qua cum adultior factus eſſet, nemo iolari poterat, an ejus vel alterius effigies eſſet, niſi nomen inſcriptum indicaſſet. Poſtea vero illi, quoad omnia, tam ſimilis erat, ut horarum rum ſpatio modo defunctum, modo imaginem, intentis oculis ſatis con- plaria non potuerim, quam adhuc in illius rei memoriam mecum ſum- cum diligentia adſervo. Lineamenta in juvenili facie conſpicua deline- attenta & judicioſa pictrix, quibus per ætatem, turgente forſan vultu obſcu- s, tandem poſt mortem pictoris ſtudium, remotis impedimentis, emicuit.

§. 45.

Mirum igitur non eſt, ſi in morientibus aut mortuis nova emergat fa- , habitu & vultu à morte mutato. Et cur non in facie Hippocratica in con- ctum venirent lineæ ab habitu carnoſo ante occultata? Ne autem Titulus ſens Coronide deſtituatur ſua, moribundi effigiem penicillo *Franc. Petrar- (Dialog. 1. de Contemt. Mund.* affabre pictam & *B. Chriſtian. Lang. Præce- is optimi* coloribus illuſtratam, (*Diſp. publ. de Fac. Hippocr. Anno 1657. Lipſ. ſſ. §. 52.*) affigere animi fert lubentia.

§. 46.

Fige pedem, *Lector*, & meditatione tua, h. e. ſedula, ſingulas morien tium partes ſic percurre: Hominem ſpecta, cujus vires acutiſſimi morbi in cendia trahunt: Spectita in illo obſtipum & ſumme fagitatum caput? Vid hic mirè alienati vultus horrorem, cava tempora, liventem gelidamque con tractamque frontem. Conſidera feſſos ocelles, quam defoſſi ſepultique ſin illi, & quam miſere in mortis ſtagno natent caligantes, ut videantur,

Paleæ ante oculos atomique vagari.

Intuere obtutum lacrumoſum, nares rugantes acutasque, labentes & taben tes genas, Malas revera malas:

Aſpice quam tenui facie decreſcat, ut ora
Squallidus ex morbo pulverulenta gerat.

Duæ enunciata malarum eminentiæ per ſuperciliorum conjuncta ſupernè cu Naſo ad labia protenſo & oculis intruſis repræſentant fatalem antiquorum li teram mortis vel mortalitatis figuram, tali modo: (ꝏ) (ut *hoc è P. 1. Sachſ Dec. 2. M. C. Anat. 2. obſ. 30. p. 58.* cujus inventionem forſan *ex Joh. Sigiſm. Els holzio Anthropon. c. 17. p. 68., ut hic ê Fortun. Liceto l. de Mund. & Hom. Ana log. c. 1.* mutuatus eſt, inſerere liceat.) Conſpice labia pallentia atqu ſpumantia, & reſpice aures politiſſimas illas capitis anſas, aridè contortas. C torpet jam ſquamoſa & nigricans lingua, vox parco intercipitur ſpiritu frigidum ſpirat anhelitum, & mœſta ſuſpiria anhelum pectus, raucum ran cidumque auditur murmur, fervet guttur infauſta humorum ebullitione jam ſuffocandum: Quid? ſanguis hebet, & ipſe vitalis Spiritus lenteſcit membra algido horrore concuſſa inopportuno ſudore defluunt, oſſa relinqu robur, nervi non amplius carnes ſuſtentant,

Oſtro funereo percita vena tremit,

Pulſuque ſalit fatuo, rigent extrema, torrentur media intima, dehiſcunt & pe nitus diſſolvuntur: Jam adſunt veſpillones illi, ſingultus cordipremi, æger ſin gultat. Ave jam extremum, jam ſupremus ſuper ora Spiritus errat, imò aber rat, avolat. Tu ferales nunc accende faces, & crede Tibi, Nobisque ſimil fatum eſſe paratum. De Te quoque brevi dicetur:

ET MORTUUS EST.

Hoc Meum, hoc Tuum, & cujusque eſt, aut erit Emblema, hoc Epitaphium (*Cornel. â Lapide Comment. in Geneſ. c. 5. p. 201.*)

Fiat.

ΘΝΑΤΑ ΘΝΑΤΟΙΣΙ ΠΡΕΠΕΙ.

Lib. I. Tit. V.

lira quædam circa Os & Faciem Cadaverum Phænomena.

Summarium.

L *Acrymæ mortuorum. Earum Scaturigines. 2. Obſervatio ſingularis. 3. Coribantiſmus, Lagopthalmia. 4. Oculi aperti aut conniventes poſt mortem. 5. In quibus depre-dantur. 6. Oculi in morituris. 7. Pupularum in moriturorum lis defectus. 8. Pupulas etiam non rarò in oculis videri. 9. Cor-ur oculos mortuorum eruant? 10. Oculi in mortuis cur inſpici-i? 11. Mirum de Ludomiri oculo. 12. De fulminatis. 13. Oculi primum in morituris claudantur. 14. Verſus de oculis barbari. Ritus oculos mortuis claudendi. 16. Os bians clauditur. 17. gua exſerta. 18. Sepulchra muta. Silentium pro mortuis. Sili-ium. Mortuorum ſoni & loquela. 19. Hiſtoriæ examinantur. Caput abſciſſum an loqui poſſit? 21. Cranium & Cor loquens. Statuæ, Sceleta loquentia. 23. Diabolus & Sagæ non poſſunt be-& cadaveribus loquelam conciliare. 24. Morientium riſus ex-itur. Apii noxa. 25. Fungi, Fontes, Cenchris ſerpens. Riden-nortui. 26. Ægri præter intentionem rident. 27. In Præcordiis erati. 28. Hiſtoriæ examinantur. 29. Moribundi ſpumant. 30. na Epilepticorum. 31. Apoplecticorum. 32. Cadaver ſpumare s non poſſe. 33. Phil. Salmuthi opinio examinatur. 34. Pech-ſententia. 35. Exempla in contrarium ponderantur. Spumam tentes non revera mortui. 36. Moribundis & mortuis pituita & er os, nares, oculos, aures. 37. Ructus. 38. Vomitus mortuo-rejicitur. 39. Hiſtoriæ expenduntur.*

§. 1.

FAciei mutatione in mortuis luſtrata & expenſa, ad reliqua Phænomena progredior. In lacrymas ſolvi cadaver, vulgus reputat, ſi humiditas ex oculorum ſtillet angulis, quod olim in ſene Apoplexia defunctо mihi obſervare licuit. Impropriè autem lacrymas vocat, cum non ex extremitatibus Venarum intra ipſas oculorum glandulas, utcunque arteriis continuatarum ſcaturiant â ſpiritibus animalibus concitatæ, ut optimè *Nicol. Stenon.* (*obſ. Anat. de Glandul. Ocul. p.m.92.*) lacrymarum fontes aperuit & deſcripſit. Examinavit & correxit hanc Stenonianam (*l.3. Anat. c.15.p.588.*) *Isbr. â Diemerbroeck*, & lacrymas definit pituitoſi humoris in cerebro collecti tenuiores ac ſeroſiores particulas ex oculorum antris effluentes. Si copioſæ quidem manant, ſcaturigo cerebrum eſt, in cujus veſiculis & ſub pia menynge ſtagnant, idque indicio eſſe poterit, ſi largo proventu ante obitum effluxerint. Bigam obſervationum notabilium communicat *Theophil. Bonnet.* (*l.1. Anat. Pract. ſ. Sepulchret. ſ. 18. obſ.31. & 32. p. 340.*) Imprimis notabilis eſt illa puellæ biennis hiſtoria, cui paucis ante mortem diebus caput vel leviter movebatur, ſecutus eſt totius faciei rubor cum lacrymarum imbre. Ita *laudatus Diemerbroeck* (*c. l.p.594.*) in muliere totum cerebrum adeò humidum invenit, ut ſerum ex ſubſtantia ejus manu detenta, tanquam ex ſpongia aqua imbuta copioſum extillaret, eodemque etiam ventriculi ejus mediocriter repleti eſſent. Quod ſi parcius ſtillent, glandulis ſcaturiginem ſuam debent, quarum retentrice à putredine ſenſim ingruente labefactata & laxata, contentam & à putredine reſolutam lympham plorant & egerunt. Quibusdam cadaveribus ex oculis guttæ delabuntur ibique etiam concreſcere ſolent, *Andr. Libav.* (*Tr. de Cadav. Cruent. ad th. 120. p. 215.*) memorat.

§. 2.

Corrumpuntur etiam, quamvis rarisſimè, in morientium oculis oculorum humores & confunduntur, & ante & poſt mortem ex oculorum antris inſtar lacrymarum exſtillant. En notabilem hujus rei obſervationem, quam *Amico meo, dum viveret, ſincero, Dn. D. Godofredo Buxbaum, Phyſico Ileburgenſi t.t. clariſſimo celeberrimoque* debeo. Ruſticus è pago Waſewitz intra Ileburgam & Wurzenam ſito, ad Amicum, ni fallor, Grimam profecturus, in via, ut retulit, nullo quamvis ipſum comitante, quaſi quodam afflatu ex inſperato faciem tartari ſenſit. Succesſit oppido aliqualis faciei calor, quem primum oculorum, poſt totius faciei pruritus inſecutus. Sequenti die cum ad ſuos rediiſ-

iiſſet, pruritum illum intolerabilem tantus faciei tumor, qui etiam oculo-
n cavitates obliterabat, excepit. Vocatus *modò laudatus Dn. D. Buxbaum*
n cum Chirurgo, Eryſipelatoſum effectum pronunciavit, & remediis tum in-
nis, tum pulvere ad Eryſipelas externò applicato malo ivit obviam. Quid
Poſt aliquot horas cum linteum pulvere aſperſum amoveret Chirurgus,
teriam uveo oculi humori non abſimilem rimas oculorum ſtillare adver-
externamque oculorum nigram, ſphaceloque corruptam. Intereà ægro
extremum usque halitum, quem quartus à morbo dies exceperat, quod ſa-
nirum, ſalva ratio conſtitit.

§. 3.

Sunt qui apertis oculis fato ceduut, ſunt qui conniventibus: id verò non
um, cum quidam in ſtatu ſecundum naturam lepores

Queis oculi fulgent in glauca fronte coruſci
Pervigili muniti, hirquo.

x *Oppiano* (*l.3. Cyneget.*) *Nicod. Friſchlin.* (*in Not. ad Callimach. Hymn.3.p.*
.) *Add. Plin.* (*l. 11. c.37.*) imitentur. Corybantes hi à κόρη quibusdam dicti,
d dum juſſu *Rheæ* cuſtodirent à *Saturni* inſidiis *Jovem*, apertis oculis ipſis
it dormiendum. *Vid. Joh. Scapula* (*Lex. Græc. col. 850.*) Aliter *Lucret.* (*l.*
e Nat. Rer. v.712.)

Dictæos referunt Curetas, qui Jovis illum
Vagitum in Creta quondam occultaſſe feruntur
Cum pueri circum puerum pernice chorea
Armati in numerum pulſarent æribus æra.
Ne Saturnus eum malis mandaret adeptus.
Æternumque daret matri ſub pectore vulnus.

orbis alii oculos claudere prohibentur. Lagophtalmia *Celſo* (*l. 7. de Re*
d. c. 7. p. m. 413.) indigitatur, aut à nimium exciſa cute, aut alia etiam de cau-
In quo affectu ſi nimium palpebræ deeſt, nulla id curatio reſtituere pot-
ſi exiguum, mederi licet. Lanioni hic loci (*quam hiſtoriam* etiam è lite-
leganti & erudito tractatui de Varis, c.9. n.23. p.134. Fautor & Collega quon-
n ſingularis Dn. D. Valentin. Andr. Mollenbrocc. inſeruit.) dextri oculi infe-
r corrugabatur, palpebra genaq; laxata propendebat, ut oculi clauſuram in
nno linguæque motum ſufflaminaret. Scorbuticus erat in ſummo gradu,
e a ſcorbuto oculo prolapſum illud malum. Curatus convenientibus medica-
ntis, & fonticulo in ſiniſtro brachio excitato, aliquot annos per DEI gratiam
ebat, poſt aliquot autem annorum decurſum miris Symptomatis Scorbuticis
(de

(de quibus forſan alibi) enervatus, Naturæ ſolvit debitum. Epilepſia detentis oculi aliquando aperti, ſed nihil vident animo caligante, quod etiam *Plinius (c. l.)* notavit. Id in Catalepticis accidere, obſervationes *teſtantur Galeni, (Com. in 2. Prorhet. t. 56.) Rembert. Dodonæi, (obſ. Med. 4. p. 11.) Petr. Foreſti, (l. 10. obſ. Med. 41. p. 367.) Nicol. Tulpii. (l. 1. obſ. Med. c. 22. p. 46.)* Oculi connivent quibusdam, pariter dum dormiunt, quibusdam verò, ut in febribus &c. ob nimium lapſum virium, idque φλαῦρον τὸ σημεῖον pronunciavit *Hippocrates (ſ. 6. aph. 52.)* cum ſummam *teſte Laz. Riverio (l. 3. inſtitut. Med. ſ. 3. c. 2. p. 109.)* ſpirituum animalium depauperationem denunciet. Tales ut plurimum convulſos mori, *Andr. Spigel. (l. 7. da Fabr. Corp. Human. c. 2. p. 206.)* obſervavit.

§. 4.

His ita in ſtatu ſecundum & contra naturam conſtitutis, ſi ultimus vitæ terminus ingruat, oculi modò aperti, modò conniventes & clauſi. Mulierem poſt mortem ſupercilia clauſa aperuiſſe, *notavit Th. Bartholin. (Cent. 6. Hiſt. Anat. 4. p. 203.)* illumque motum ſpirituum reliquiis, vel rectius ciliis rigentibus ſerius clauſis imputabat. Oculorum apertionem in ab Aqua ſuffocatis aut imaginariam cenſet, aut ab aquæ evacuatione, quæ oculos tumidos fecerat, ipſis reſiccatis contingere poſſe, *Caſpar. à Rejes (Camp. Elyſ. qu. 33. n. 8. p. 391.) dictitat.* Hoc vero modo oculis & palpebris detumeſcentibus potius occultarentur quam nudarentur oculorum orbes. Θεῖόν ʺliquid præ ſe tulit, quando infans à matre trucidatus, ipſique in carcere oblatus, oculos aperuit, eorumque ſplendore carcerem fecit lucidum, quod *ex Alio recenſuit (p. 2. Epiſtol. 510. p. 712.) Martin. Zeilerus.*

§. 5.

Hoc juxtim notandum omnes ferè violenta, eaque præſentanea & momentanea morte extinctos, oculos obtinere palpebris tectos, ob robur Spirituum, eorundemque in muſculos & nervos paulò ante mortem vegetum influxum, contraque mortis inexpectatæ niſum Nervorum & Muſculorum ſyſtemata in Tetanum abripientem. Contrarium in convulſis, emaciatis, febricitantibus, & in genere valida exſpiratione expirantibus videre licet.

§. 6.

Inter morituri ſigna *cum Dan. Sennerto (l. 1. Med. Pract. p. 3. ſ. 2. c. 29. p. 863.) Hippocrates, (in Coac t. 218. & Progn. t. 30.)* ſi oculi lucem effugiant. Sub mortem & Syncopen oculi corneam lumine privam cerni *(tr. Blas. human. n. 28. p. 148.) advertit Helmont.* Qui & ob fugientes Spiritus oculos corneos & defœdatos fieri, *(tr. Spir. vitæ n. 21. p. 160.)* Splendoremque deficere, *(tr. For-*

. *Ortus n. 86. p. 119.)* & ſub morte manifeſta luce deſtitui oculorum mem-
nas, *(Tr. Aura vitalis p. 578.) ſcripſit.* Eo collimant illa *Quintiliani, ſi Au-*
ſt, (Declamat. 10.) Natantium fulgor extremus vaneſcebat oculorum, & jam
erantibus Medicis crediderat pater. Natantia lumina eleganter vocavit
ilius (l. 4. Georgic. v. 396.) ubi de Orphei conjuge ad inferos revocata

iterum crudelia retrò

Fata vocant, conditque natantia lumina ſomnus.

eſcere ante mortem pupillos (*l. de Fun. Roman. c. 6. p. 33.*) ex Aliorum rela-
e *ſcripſit Joh. Kirchmann.* Habet id etiam (*ad l. 10. Æneid. 417. Virgil. p.*
) Servius, è quo forſan *Kirchmann.*

§. 7.

Obfuſcantur morituris oculi, imò & mortuis, ac veluti panno quodam
ucti, ſpiritibusque extinctis, nullam, evidentem ſaltem reddunt intuentium
ginem, niſi obſcuram, monuit (*l. 4. Quæſt. Med. Legal. Tit. 1. qu. 11. n. 51. p.*
) Paul. Zacchias. Ea die, quo occiſus eſt *Pertinax Imperator,* negabant in oculis
pupillas cum imaginibus, quas reddunt ſpectantibus, viſas, *Capitolinus*
Vit. Ejus p. m. 106.) tradidit. Egregia ſunt, quæ in hunc locum commentatus eſt
nus Th. Reineſius (l. 2. Var. Lection. c. 18. p. 294.) ea igitur, cum hunc titulum
trem reddant, in medium afferenda cenſui; Hoc, *ſcribit,* augurii ſ. præſa-
gmento nihil ridiculum magis afferri poterat. Obſervarant Medici à pu-
s eorum, qui Chronico morbo attritti, obituri tandem eſſent, paulò ante
tem, præter oculorum hebetudines & perverſiones (*Vid. Hipp. Coac. præ-*
. 221. 225.) non reddi idola aſpicientium, & hanc imaginum in oculis diſ-
ntiam inter ea, quæ inſtantem denunciarent habuerant. Hinc *Servius (in*
il. l. 4. Æneid. v. 251. p. 398.) Phyſici dicunt, *inquit,* pupillas, quas in ocu-
idemus, morituros ante triduum non habere, quibus non viſis, ſumma
leſperatio. Et hoc noſtra etiam adſeveratione veriſſimum eſt. Qui in
tuorum etiam pupillis imagines conſpexiſſe jactant, & hinc obſervationis
s vanitatem probare poſſe putant, faciunt, ut quod nos vidimus, ne videri-
, & ſunt fortaſſe nobis oculatiores: Sed quæremus ex iſtis an tunicarum
culis mortuorum lævitatem & nitorem eundem eſſe, quem in vivis obſer-
us, adſerere ſeriò cogitent? Neminem tàm abſurdum fore ſperamus, qui
patis, exhauſtisque vitæ principiis adfectiones iſtas tunicas vitiari nega-
. Benè igitur Veteres cum pupillæ in ægrotis non redderent imagi-
quod vitiata lævitate corneæ (in hac enim vel in aranea cryſtallini
otis repræſentatio iſta fieri videtur) ac ſplendore, quo ſpecies transmitteret
re-

reflecteretque accidit, mortem timendam eſſe augurati ſunt. Vulgus autem hanc auditionem malè perceptam etiam iis, qui violenta morte perituri erant applicare cœpit, & hinc ſigna futura paulo poſt cædis in Pertinacis oculis conſpexiſſe nugati ſunt. *Capitolino*, quod fabulam è trivio commentario ſuo inſeruerit, ignoſcimus; non enim aliter poterat, niſi comperta, ſive vera, ſive falſa eſſent, ſcribere, cui hoc propoſitum erat, quæ de Imperatoribus fererrentur oſtiatim in litteras mittere. Non abſimile verò eſt *è voluminibus, ſive Marii Maximi, ſive Junii Cordi*, quem frivola cuncta, ridiculè ac ſtultè multa, ad fabellam usque omnia compoſuiſſe notat, ſublegiſſe ineptias iſtas, ſecurum de earum examine, quod medicam quandam divinationem ſapere, & niti Sapientum experientia viderentur. De *Caſaubono* miramur & ipſum falli potuiſſe. *Servius* enim de accidente in oculis ἀπεγνωσμένων è medicorum ſententia loquitur, in quibus pupularum ἀφάνεια vel tunicarum exſiccationem & corrugationem, vel abſumtionem Spiritus & caloris, à quo lumen & Splendor in tunicis & humoribus ſequitur, quos *Pertinax* tum ſanus valensque naturales & integros habuit. Nihil igitur ad hunc ille. *Hæc Reineſius.*

§. 8.

Secus tamen ſentientes etiam invenias. Id perpetuum non eſt. Quandoque enim à morte etiam, ut lævor, ſic imagunculæ hæ durant, *pronunciat Gerb. Joh. Voſſius. (l.3. Idololatr. c.23. p.842.)* In Anatome Apoplectici altero à morte die oculi corrugati licet adhuc virunculum, at ut non tam clarè nec tam magnum, conſpiciebant, *teſte Accuratiſſimo Profeſſore Amico meo magno Dn. D. Philippo Jacobo Hartmanno (M. C. D.2. A.9. obſ.11. p.31.)* Vidi & ille *Vir Excell.* in fure olim *cum Excell. D. Starckio* tertio à ſuſpendio die rigentibus palpebris pupillas tanto fulgore illuſtres, ut vivam effigiem contemplantibus exhiberent. Inquiſivit an hoc Idioſyncraſiæ aut ſingulari conformationi oculorum deberetur, uti in Phocis fulgurantes oculi debentur peculiari in Choroideam & Amphibleſtroideam candidæ tunicæ (*Vid. Ejus Doctisſima & Laborioſisſima de Phoca c.3. §.5. & c.4. §.6. Diſquiſitio*) cum in felibus & canibus haud abſimilis tunica peculiarem fulgorem oculis conciliet: aſt nihil quicquam ejusmodi Anatome oculorum in lucem produxit. Sive itaque, *judicat*, in vivacitatem furis fulgor iſte oculorum referendus: ſive lævor tunicarum Splendoris fuerit Cauſa, lævoris autem extenſio tunicarum, extenſionis verò Spirituum ob commotionem ex ſtrangulatione catervatim irruentium copia: qui Spiritus quousque fixi à figore tunicis inhæſerunt perbiduum nativum oculorum Splendorem conſervarunt: Ipſis verò à conclavis

au

aſtantium, calore alieno turbatis, ſubſidere bulbi, flacceſcere tunicæ; ue diſperire fulgor inſolitus abeuntibus unà Spiritibus. *(c. l. p. 34. & 35.)* terunt & humores oculi extravaſati lumen oculis conciliare, prout mihi n ſemel à ſomno expergefacto oculi madidi lumen igneum præſentarunt. more abſterſo lumen defecit. In puerulo Catharro ſuffocativo prehenſo ivorum numero ſubtracto idem *animadvertit Nobiliſſ. Dn. D. Vitus Rietlin.* *2. Lin. Med. Menſ. Jun. obſ. 29. p. 303.)* Diſputavit igitur *(l. 4. Ophtalmogr.* *l. 68.) Vopiſcus Fortunat. Plempius* contra *Plinium, Servium & Cardanum* um eſſe augurium, non timendi mortem in ægritudine, quamdiu oculo- pupillæ imaginem reddunt.

§. 9.

Infirmo igitur tibicine fulti prodidere, Aquilas, Corvos & in genus car- oras aves ſuſpenſorum & aliorum terræ non mandatorum corporum oculos transfigere & devorare, quod in his ſuam tueantur imaginem. *Ita Plin.* *1. c. 37.)* oculis abſoluta vis ſpeculi, ut tam parva illa pupilla totam ima- em reddat hominis. Ea cauſa eſt, ut plerique alitum e manibus hominum los potiſſimum appetant, quod effigiem ſuam in iis cernentes, velut ad nata ſua deſideria tendant. Evincere id videtur *locus Salomonis (Proverb.* *. v. 17.) Aſtipulari Joh. Bapt. Mantuan. (l. 1. Calamitat. v. 238.)*

Paſcuntur per rura canes, Aquilasque rapaces
Effodiunt duris hominum cava lumina roſtris
Inteſtina ferunt volucres: & in arbore ſumma
Exta Patrum ſuſpenſa diu videre nepotes.

ſan aliquando volucres iſtæ carnivoræ fame coactæ oculos tentant demor- um, tamen aliis præſentibus alimentis, id temere facere non audebunt, primis in ſuſpenſis, quos in perenni motu athmoſphæra conſervat. Si en id patrant mollior & tenuior ſuperciliorum & Ciliorum cutis oculo- que ſubſtratorum teneritudo faciunt, ut roſtrorum apices commode ap- are & fami urgenti ſatisfacere valeant. Forſan Alitibus humanis ſunt in deli- oculi humani, prout agnorum, vitulorum, oculos apprimè noſtro ſatisfa- palatui ſcimus. In *Salomonis* adductum locum meretur legi *Sam. Bo-* *t. (p. 2. Hieroz. l. 2. c. 2. col. 179.)*

§. 10.

Hoc è *Paulo Zacchia (l. 5. Quæſt. Med Legal. T. 2. qu. 12. n. 49 p. 446.)* ere, non inconveniens erit: Oculorum obſervatio in Cadaveribus non ſolum is non eſt, *inquit*, ſed magni quidem facienda; nam eorum naturalis con-

ſtitutio, qualis in Cadaveribus requiritur, vel quam proximè ad naturalem conſtitutionem accedens, ſignum præbere poteſt non omnino, nec in totum extinctarum reliquiarum caloris naturalis & ſic non multo ante corpus illud mortem obiiſſe, contra illud, quod â requiſito ſtatu naturali magis recedit. Et *paulo poſt.* Unde ſequitur falſitas alterius ſententiæ, quod oculi primum moriantur, cum contra dici poſſit, ultimos mori, cum etiam in mortuis aliquos lucidos Spiritus retinere eos experiamur. Itaque Cadaver illud, in quo licet obſervare oculos non omnino obfuſcatos, ſed tantiſper adhuc intuentium imaginem reddentes, conjecturam non levem faciet, hominem illum, cujus cadaver illud eſt, cæteris ſupervixiſſe, qui ex eodem caſu perierunt. Addendum, ſi ſimilem oculorum conformationem obtinuerunt,) & quorum oculi omni ex parte obſcurati, tenebriſque obducti conſpiciuntur, omnique luce & diaphaneitate ita orbati, ut nullam intuentium imaginem reddere obſerventur.

§. 11.

Singulare & tantum non miraculoſum, quod *in fabulas aliàs multum propendens ſcriptor, Thom. Cantipratanus (l. 2. Exempl. & Mirac. ſui temp. c. 30. n. 33. p. 340.)* De oculo beati *Ludovici* (*Leudomiri ſ. Ludomiri legendum, in not. ad h. l. p. 47. Georg. Colvenerius*, non ſine cauſa cenſuit) *Cathalonienſis Epiſcopi tradidit*, quod, poſtquam annis plus quam quadringentis non ſolum incorruptus in terra jacuerit, ſed & præterea Criſtalli inſtar lucidiſſimus, *ab Abbate, Magiſtro Johanne de Firmitate* viſus fuerit. Et juſte quidem oculus, *ratiocinatur*, in mortuo corpore extingui non poterat, qui contra mortificantem hoſtem (Galliarum Reginam Eundem ad concubitum pellicientem) in fragili vaſculo lividus (torvus) permanebat.

§. 12.

Hoc etiam obſervatum ajunt, *ſcribit Paul. Zacchias*, (*l. 8. quæſt. med. Legal. Tit. 2. c. 11. n. 8. p. 436.*) & *Martin Zeiler.* (*part. 2. Epiſt. 456. p. 505.*) Si dormiens ictus ſit â fulmine, oculis apertis reperiatur; ſin vigilans, clauſis. At unde hoc? Dormiens ad fragorem expergiſcitur, oculoſque aperit, vigilans ad terrorem concutitur, oculoſque ob timorem præſentis mali, claudit. Dormientes tamen fulmine necari haut omnibus probari, *è Plutarcho* (*l. 4. Sympoſ. c. 2. p. m. 244.*) pateſcit.

§. 13.

Inter ſenſuum autem collegia omnium primum ferè viſum claudit mors, cum *ſecundum Ariſtotelem (l. 2. de Generat. Animal. c. 6. p. 1264. ſq.) Plin.* (*l.*

11.

c.37.) *& Levin. Lemnium* (*l. 4. de Occult. Nat. Mirac. c. 6. p. 405.*) oculi imi in fœtu formentur, (cauſam reddere conatur *Joh. Zahn. Ocul. Artificial. le Dioptr. Fundam. 1. Syntagm. 1. c. 6. Erotem. 1. p. 34.*) unde Natura redun agit decurſum, *ut loquitur Nobiliſſ. Dn. D. Chriſtian. Langius* (*Diſſ. de Fac. ppocrat.* §. *22.*), & à calce ad Carceres, à Circumferentia (oculis) ad Centm, (Cor illud primum vivens & ultimum moriens, *Vid. Galen. l. 2. de pla- Hipp. & Platon. p. 964.* aut rectius proxima Cordi venæ cavæ pars, obſerte *Nicol. Stenone ap. Th. Bartholin. Cent. 4. Epiſt. Med. 25. p. 109. Richard. vero tr. de Corde c. 2. p. 70. Add. infra l. 2. T.* §.) unde proruit, redit. t, *ut Joh. Sophron. Kozack (tr. de Sale c. 5. ſ. 3. p. 199.) loqui amat:* Primum hoata longius durant, ultima primis citius intereunt. Quare mirandum n eſt, *pronunciat Pasſian. Landus*, (*l. 2. Anat. Corp. human. c. 4. p. 153.*) ſi *ta Homerus* mortis ſedem in oculis, toties id Hemiſtichium (*Iliad. 13. v. & alibi.*)

Τὸν δὲ σκότος ὄσσε κάλυψε,

etens, eſſe finxit. Quare cum Oculi certisſimum vulgò mortis dent gnoſticum, Noſtri dicunt: *Der Todt ſiehet ihm zum Augen heraus, die Augen ihm ſchon gebrochen.*

§. 14.

Signa iſta *vulgares* propinant:

Si multum rubeant oculi: vel Spontè madeſcant,
Si lucem fugiant, venæ ſi quando nigreſcant,
Quod ſi ſiccentur, ſpaſmo vel fortè graventur,
Si jam ſint clauſi, pauco poſt tempore aperti,
Alter ſi minor aut altro, dexterve ſiniſtro,
Si non objectis cernant benè lumen ocellis
Si ſint inſtabiles: vel ſi pituita moleſtet
Extremas partes.

Samuel. Fuchſium (*Ophtalmoſcop. c. 19.* §. *12. p. 139.*) evolvas, iſta poſuit: morbo acuto oculus ſi hebeſcat, ſi fixus ſit, & caliginoſus, ſi cavus & quaſi oriatur, connivendo labaſcat, mortis omen imminentis portendit. *Conf. ton. Conſtantia* (*l. 1. Med. Prognoſ. c. 6. p. 26. ſq.*) *Proſper Alpin.* (*l. 5. de præ- vit. & mort. ægrot. c. 7. p. 445. ſq.*)

§. 15.

Oculorum iſta poſt fata adhuc conſtans apertio, cum truculentum & forme reddat Cadaver, ne intuentibus inferatur horror, oculos claudunt.

Apud Romanos ritus iſte obſervabatur. Ita *Plinius*, (*c. l.*) morientibus illos (oculos) operire: rurſusque in rogo patefacere, Quiritium magno ritu ſacrum eſt. Ita more condito: ut neque ab homine ſupremum eos ſpectare fas eſt & Cœlo non oſtendi nefas. Inde *apud Ovidium* (*l. 3. Amor. Eleg. 8.*)

Hic certè manibus fugientes preſſit ocellos
Mater, & in Cineres ultima dona tulit.

Apud Senecam (*Troad v. 786.*)

Concede parvos ut mea condam manu
Viventis oculos.

Etiam id Hebræis in uſu, Exemplis *Joſephi* (*Geneſ. 46. v. 4.*) *Patris Jacobi*, & *Tobiæ Junioris*, (*Tob. 14. v. 15.*) Soceri ſui demortui oculos comprimentis, e docemur. Officium illud charorum & propinquorum requirebat affectus. *Vid. Pl. Rev. Dn. D Martinus Geierus.* (*de luctu Ebræor. c. 5. §. 6. p. 50.*) In Cauſas inquiſivit *Joh. Heinric. Urſin.* (*l. 1. Analect. Sacr. c. 27. p. 41.*) Hoc nomine infelices, *teſte Plutarcho*, vocarunt illos, quorum oculos parentes aut liberi ob abſentiam non poterant obtegere. *Conf. Henric. Kornmann.* (*p. 7. de m. m c. 9.*) qui id è *Petro Crinito* (*l. 18. de honeſt. diſcipl. c. 12. p. 463.*) ſuis inſeruit. Ubi etiam de lege Menia, quæ *autore Terentio Varrone*, talis: Ne filii parentibus luci claros oculos ſugillanto.

§. 16.

Os hiat, quia inter anxietates præcordiales, ſuſpiria, cordisque ſingultu animæ cum corpore commercium intercipitur. Expirando anima tuguriolo ſuo ſubtrahitur, inſpirando olim in creatione à ſummo Creatore eidem concredita. Strangulatorum igitur mortem θάνατον μιαρὸν, gladio occiſorum καθαρὸν vocabant Antiqui, perſuaſum habentes, ſtrangulatis animam per obſcœnum corporis cavum, cum per os non poſſit, egredi. Hinc *Seneca in Cajum* (*l. 3. de Ira c. 19.*) Spongiis aut pannis os eorum, quos interficere vellet, occludi jubentem: Quæ iſta ſævitia eſt? liceat ultimum ſpiritum trahere! Da exituræ Animæ locum! Liceat illam non per vulnus emittere? hi Catharri ſuffocativis pulmones viſcido humori impacti ultimo conatu phænomenon illud patrant. Mortui aperiunt os, *ſcribit Albertus M.* (*l. 1. de Animal. Tr. 2. c. 14.*) quia modus claudendi mandibulam, eſt contra pondus naturæ mandibulæ. *Add. Galen.* (*l. 2. de Mot. Muſcul. p. 523.*) Deformitati huic ut conſulant, odorique tetro exhalanti obex ponatur, tenui faſcia ad verticem inferiorem maxillam aſtringunt. Judæis id etiam in more poſitum, *modo laudatus Geierus* (*c. l. §. 7. p. 52.*) *teſtis eſt.*

§. 17

§. 17.

Os hiat aliquando, lingua ſimul exerta. Eſt ſpecies Anginæ, quam κυνάγχην vocant, qua ægri canis ſitibundi inſtar linguam exſerunt & ſpiritum trahunt. *Vid. Dan. Sennert.* (*l. 2. Med. Pract. p. 1. c. 24. p. 95.*) Inde *Marco Zwerio Boxhornio* (*in Poëm. p. 18.*) vocatur:

Linguæ carnifex.

Et aliquando linguæ tumor talis, ut ore contineri non poſſit. Exempla referunt *Galen.* (*l. 14. M. M. c. 7. p. m. 517.*) *P. Foreſt.* (*l. 14. obſ. Med. 24. p.*) Contingit ab hauſtis venenis aut fungis, comprimis illo peſtilenti, cujus meminit *Leonh. Botall.* (*in Append. ad l. de Med. & Ægrot. mun.*) qui ſummitati linguæ tantum admotus ſtrangulationem ſeu ſuffocationem inducit. A morbo Gallico linguam etiam intumeſcere, ut prodigii modo ingens ex ore excidat *Alex. Benedict.* (*l. 5. de Cogn. & Cur. Morb. c. 11. p. 236.*) & ab opio (*ib. c. 13. ead.*) commemorat. Nec inauditum, linguam ob copiam laudabilis alimenti monſtroſa magnitudine augeri. Hiſtoriam curioſam ob oculos ponet *Galen.* (*l. 1. de Diff. Morbor. c. 9. p. m. 17.*) In convulſionibus à Liene, linguam cum clamore prodigiosè ſæpius exertam, aliquando videre contigit, ita ut instrumentum, ne linguam patiens morſu læderet, adhibere coactus fuerim. Quod ſi itur uno prædictorum affectuum diem ſuum obeant ægrotantes, ore hiante, Linguave exſerta vultum quam facillimè deturpare queunt.

§. 18.

Sepulchra olim muta declaravit (*Carm. 95.*) *Catullus*, in illo:

Si quicquam mutis gratum acceptumve ſepulchris
Accidere à noſtro, Calve, dolore poteſt.

Sepulchrorum nomine eos ipſos, qui è vita diſceſſerunt, ſignare Poëtam, *Antonii Mureti* (*ap. Simon. Abbes Gammemam Comment. in Catull. p. 189.*) *Commentariolus* docet. Mutos autem vocat, quod antiqui ſilentium etiam pro morte dixere, unde & regna ſilentia inferos, & ſilicernium, cœnam quæ mortuis ponebatur, denotant. Umbras ſilentes *vocat Virgil.* (*l. 6. Æneid. v. 264.*) Quicquid ſit, mortui aliquando ſonum edunt inconditum, qualis ille ſepultorum glocitium aut maſticantium, *de quo jam alibi* (*Tit. 3.*) varia congeſta. De Paſtore ..emo, cujus ſpectrum viventibus moleſtias varias inferebat effoſſo & à carnificibus cremato *Wencesl. Hagecius* (*p. 1. Chronic. Bohem. p. 411.*) *retulit*, quod in ..o poſitum primum bovis boatum, poſteà aſini rugitum ediderit. Sonos inauditos & voces quaſi mortuorum imminente peſte audiri, *Hieron. Cardan.* (*l. de Var. Rer. c. 78. p. 945.*) *citat.* *Zu Auerbach, vier Stunden von Studgardt, hat*

männiglich die Todten unter der Erden hören reden, prodidit Zacch. Theoba.
(vom Bergfall p. 8.)

§. 19.

Mortuos loqui Papicolæ credunt. De *Maria*, Virgine DEI para, *ex A*
retulit Joh. Sebaſt. Mitternacht (*Diſſ. 7. de Johann. p. 137.*) Poſtquam corp
egreſſa eſt Anima, corpus ipſum hæc verba protulit: Gratias ago Tibi Dom
ne, quod Tua ſum gloria. Memento mei, quod Tuum figmentum, & T
um ſervavi depoſitum. De filio in patibulo ſuſpenſo patrem alloquente
conſolante vide & lege *ex Jacobo Januenſi ſ. de Voragine* (*Hiſtor. Lompard*
quæ *citat Joh. Wolff.* (*Cent. 13. Lect. Memor. p. 565.*) fabulamque deride. M
tuos articulatè locutos & clamaſſe, hiſtoriam habet de Notario *Martin. Del*
(*l. 2. Disquiſ. Magicar. qu. 26. ſ. 5. p. m. 628.*) & de quodam celeberrimo D
ctore ex Aliis *recitant Hier. Cardan.* (*l. 15. de Var. Rer. c. 81. p. 994.*) *Petr.*
tor, (*l. 1. de Vit. Cartuſ. tr. 2. c. 2. p. 16.*) *Henric. Kornmann.* (*p. 4. m. m. c. 6.*)
verò relationes quid aliud quam fabulæ, miracula ſi non ſunt? Inter mi
cula poſterius (*c. l.*) repoſuit *Cardanus*, quod etiam *Brunonem* cum ſociis mov
ut electa vita ſolitaria Cartuſianæ in Epiſcopatu Gratianopolitano in mo
Cartuſa darent primordium. (*Petr. Sutor c. l. c. 4. p. 30.*) Rectius fabulis accen
it *Gabr. d'Emilliane.* (*Itinear. Epiſt. 1. p. 65.*) Ejusdem monetæ illam de Mo
chis pſallentibus hiſtoriam puto, quam *cit. Kornmann.* (*p. 5. c. 11.*) è *Baro*
(*Tom. 7. Antiqu. Eccleſ. c. 165.*) excerptam propoſuit. In eodem cenſu hab
dum, quod *Th. Cantipratenſis fabularum monaſticarum ſui temporis inſignis*
logarius (*l. 2. Mirab. & Exempl. c. 29. p. 306.*) recitat. *Ipſe Ariſtoteles*, caput a
ſciſſum poſſe loqui, (*l. 3. Hiſt. Animal. c. 10. p. 1165.*) *negavit*, & caput *Starc*
teri decollatum terram morſu petiiſſe, quod dubitativè recenſuit *Saxo Gramm*
ticus, (*l. 8. Hiſt. Danic. p. 153.*) non videtur veroſimile,

§. 20.

Regis Angliæ à Danis occiſi caput inter fruteta occultatum loquitur, *ſ*
bit Joh. Marcus Marci à Kronland (*p. 4. Philoſ. Vet. Reſtitut. ſubſ. 3. p. 405.*) qu
rentes ad ſe vocat, ſi miraculum hic, quis finis? Naturaliter eò usque vixit
eo modo, quo caput viperæ? non vererer; niſi eadem natura vocem fieri po
absque aëre eo impulſo negaret, præſertim cum nervis recurrentibus præci
aut vinculo interceptis, confeſtim animal ἄφωνον reddi conſtet. Dici tam
poſſet, impulſum aëris à vento ſuppleri potuiſſe: qui fortè tunc in arteri
præciſam flabat, eo modo, quo per guttur Anſeris ſonum anſerino ſimilem
tu reddere ſolemus. Poſſet experimentum fieri, *pergit*, loco pulmonis fo

in capite recens amputato, quo aër per arteriam impulſus, linguæ oriſque motionibus ſubveniret: Verum hanc hæſitationem tollit *Lucretia Anconitana*, mulier ſupra modum delicata, quæ noſtra memoria ob vitam male actam capitis ſupplicium luit, ipſum verò à reliquo corpore avulſum ter nomen JESU clamavit. *Hæc Marcus*, qui tamen confundere videtur motum capitis naturalem, & præternaturalem; motum ut talem, & cum loquela conjunctum; Sonum inconditum & inarticulatum. Viperarum & aliorum inſectorum capita abſciſſa vivere ad tempus, non inficior, & infra *(l. 2. Tit. 5. §. 18.)* rationes dedi ubi huc ſpectantia plura. Quis verò capitis ſeparati ſibilum aut ſonum naturalem, genuinum illi, quem integrum adhuc edere ſolet animal, audivit unquam? Motus & morſus diſciſſarum viperarum ſpasmodicus eſt, & præternaturalis, & longè aliam eſſe inſectorum, reptilium & natatilium ac reliquorum ſanguineorum conſtitutionem infra dicta demonſtrant. Non ſolum motum capitis, aut aëris impulſum ad loquelam ſufficere, muti declarant. In *Lucretiæ* capite abſciſſo vox plaga in inſtanti inflicta potuit audiri, modò non ſibilus inanis fuerit & inarticulatus, aut ſuſpirium. Plura *Joh. Rud. Camerar.* (*Cent. 15. Syllog. Memorab. n. 12. p. 1214.)*

§. 21.

De Cranio iterum *H. Kornmann.* (*p. 4. m. m. c. 10.*) cum preces pro mortuis funderet *Macarius*, in hæc verba erumpente: Quando pro mortuis oras conſolatiunculam ſentimus; quid ſentiendum, ſacra oracula te edocebunt, quæ neque preces pro mortuis præcipiunt, neque emolumenti aliquid in eos redundare aſſeverant. Ejusdem farinæ ſunt illa, quæ habet *Martin. Delrio (l. 2. Disquiſ. Mag. qu. 29. p. 225.)* Comprimis illud *è Bonfinio (l. 3. hiſt. Ungar. Decad. 3. p. 400.)* de loquaci inexpiati capite ſubinde inter oſſa nomen *Salvatoris & Mariæ* reſonante, quid? niſi figmentum curioſumque cultus ſanctorum fundamentum? *Orphei* caput Lesbo appulſum vaticinari ſolebat, *teſte Philoſtrato, in Philoctete) Cyroque Regi* poſt ſexcentos à morte *Orphei* annos, cum aliquos ille conſultum *Babylone* miſiſſet reſponſum hunc in modum; Τὰ ἐμὰ κῦρε σά. ta *Snoro Sturlæſonius* (*Hiſt. Norwag. c. 1.*) *teſtatur*, *ordinum* Præſtigiatorem & Magum ſua tempeſtate nulli ſecundum *Mimeri Scythici* caput ab Aſianis ſibi transmiſſum balſamo condiviſſe, arteque magica ita præparaſſe, ut articulate loqueretur, & arcana quæcunque ſcire diſcuperet, ſibi revelaret. *P. Rochus Gonzalez* à barbaris nationibus totis cervicibus ferrum hauſit, reſecto autem capite, per ipſum cor eloqui auditus eſt, & clara expeditaque voce arbitre in DEI laudes. Narratio Papicolis non indigna è Lobbetio *ap. Henr. Engelgrav. (p. 1. Luc. Evangel.*

gel. Emblem. 40. p. 328.) allegatur. Retulit de *Gabieno, Auguſti Claſſiario*, *Pli* (*l. 7. c. 52.*) cui capto cervix juſſu *Sexti Pompeji* inciſa eſt, ut vix cohæreret. Cu verò per diem jacuiſſet mortuus, allocutus aſtantes ab inferis ablegatum ſe dix ut quædam *Pompejo* nuntiaret.

§. 22.

Fuere etiam ſtatuæ loquentes, & forſan adhuc habentur. Sceleton p fectum promiſit *Exc. G. W. Wedelio* (*de Med. Facult. Præf. ad Lect.*) *Nob. S Reiſelius* quod vel loqui poſſit. Ille *apud Lucianum* (*T. 1. Op. in Pſeudoma p. 764.*) *Pſeudomantis* pollicitus eſt exhibere multitudini DEUM loquentem, ſine interprete reſponſa dantem. Deinde magno negotio Gruum arten contextis & per illud arte aſſimilatum caput inſertis alio quopiam per has ris inſonante ad interrogata reſpondebat voce per *Æſculapium* illum lint confectum ad aures promanante, quæ reſponſa ipſius voce reddita vocabantu neque quibuslibet neque paſſim dabantur: Verum ſplendidis, opulentis ac m nificis. De Statua loquente *Athan. Kircherus* (*T. 3. Oedip. Ægypt. p. 48 Caſp. Schott.* (*Cent. 1. Joco-ſer. Art. & Nat. propoſ. 34. p. 31.*) Statuam loque tem triginta annorum opus, quam *Thomas Aquinas* confregiſſe dicitur, con cit *Albert. M.* (*Gisbert. Voët. p. 3. Diſput. Select. p. 542.*) quam tamen *Mart. I Rio* (*l. 1. Diſquiſ. Mag. c. 4. qu. 4. p. 74.*) *& Redemtus Barozenus* (*Diſp. 5. qu Dub. 7.*) habent ſuſpectam. Jocum Necromanticum Cranii loquentis *ex A drea Albio à Joh. Jacob. Weckero* (*l. 17. Secretor. p. 889.*) *allegatum*, illis quib his technis alios circumvenire licet, linquo & à Magis è Cranii petita oracu Magis.

§. 23.

An Diabolus & Sagæ inanimatis beſtiis & cadaveribus loquelam p ſint conciliare? Si quæras, pluribus te informabit modò *citatus Del Rio* (*l. Diſquiſ. Mag. qu. 29. p. 225.*) & *Strozz. Cigogna* (*p. 1. Theatr. Mag. omnifar 4. c. 6. p. 528. ſq.*) *E Joh. Erneſti Pfuels* (*Elect. Phyſ. part. General. Tit. 2. ſ. 1 126.*) hæc accipe: Loquelam inanimatis aut brutis corporibus conciliare S tanas non poteſt: Sed ipſe occupat illud miniſterium, aureſque audienti veluti ex aliis, facto ſono decipit. Loquitur per ea, ut aliquando per cap magicè conſecrata aut imagines, de quibus jam dictum. Inde, qui ejusmo imagines aut conficiunt aut conſulunt, imaginarii audiebant *Johanni Sarisbe enſi.* (*l. 1. de Nug. Curial. c. 12.*) Imaginarii ſunt, *inquit*, qui imagines, quas fa unt quaſi in poſſeſſionem præſidentium Spirituum mittunt, ut ab eis de re dubiis doceantur. Loquuntur cadavera & bruta, ut Moneta Junonis & F

tu

tunæ muliebris ſimulacrum, *ap. Valer. Maxim.* (*l. 1. Memorab. c. 8. §. 3. & 4. p. m. 44.*) Dæmone verba ſuggerente, *ut pronunciat Edo Neuhuſius.* (*l. 2. Sacr. Fatidic. c. 5. p. 97.*) Aut Sacerdotibus Dæmonis officio fungentibus. (*Matth. Zimmermann. Diſſ. Hiſt. Theol. de Chriſtian. ſ. 2. §. 100. p. 75. ſq.*)

§. 24.

Morientes interdum ridere, quidam annotarunt. An verè? dubito. Videntur ridere, non rident. Cauſam vis? Motus convulſivi muſculorum & nervorum ſunt. De Apii Specie commemorant Autores, in Sardinia mediterranei Maris inſula, fœcunda quidem peſtilente, (*Vid. Strabo l. 5. Geograph. Pompon. Mela l. 2. c. 5. p. m. 95.*) eam tanto pollere ſcelere, ut illam comedentes pereant, ſed ridentes. Ita de hac *Dioſcorides,* (*l. 6. de Remed. c. 14. p. m. 734.*) *Nicol. Leonic. Thomæus* (*l. 1. Var. hiſtor. c. 1. p. 10.*) eam convulſiones facere cum labiorum contractione, ut riſus ſpeciem videntibus præbeat. (*Conf. Tob. Knobloch. Inſtitut. Anatom. Diſp. 9. p. 296.*) Inde Sardonia Herba, Apium riſus, riſus verò ille vocatur Sardonius. (*Vid. Pauſan. l. 10. ſ. in Phoci. p. m. 408.*) Aput Antwerpiam non nollos juvenes Italos in acetario hanc herbam deguſtaſſe, quorum nonnulli illicò vitam cum morte commutarunt, (an cum riſu? non addit,) *annotavit Amatus Luſitanus* (*in l. 2. Dioſ. Enarrat. 171. p. 416.*) Simile ferè de Cicuta pro Petroſelino comeſta à Monachis *Anthan. Kircher.* (*ſ. 2. Scrutin. Peſt. c. 2. p. 203.*) Plura de Apii noxa *Joh. Ruellius* (*l. 2. de Nat. Strip. c. 106. p. 426.*) Et Apium etiam hortenſe ſ. Petroſelinum Epilepticis noxium & Aliis declaravit *Dan. Sennert.* (*l. 1. Med. Pract. p. 2. c 31. qu. 12. p. 662.*) Ideò, quamvis Apio virente Nemæi, exareſcente Iſthmiaci victores coronabantur, *juxta Hadrian. Jun.* (*l. 4. Animadv. c. 21. p. 167.*) tamen à menſis veterum relegabatur, non tantum, quia eo ſepulchra coronabantur, ſed etiam, quia hujus eſu, ut dictum, Epilepſia genaratur, & viſus deminuitur, prout ſcribit *Schönborner.* (*Manual. Med. Pract. Tit. Capiti nociva p. 19.*) Caveant proinde Nutrices è Petroſelini uſu, comprimis nimio, ne inſontes temerè huic equuleo ſubjiciant infantulos.

§. 25.

Quod de Apio dictum, idem de fungis verum confirmat *P. Foreſt* (*l. 10. obſ. med. 116. p. 457.*) Hiſtoria, de virgine, quæ Convulſione ab utero & fungis comeſtis ridentis ſpeciem exhibebat, revera tamen non ridebat, quamvis Sardonico riſu convulſis maxillarum & genarum muſculis multis miſerandum ſpectaculum præberet. Una Fortunatarum Inſularum (*commemorat Pomp. Mela. l. 3. de Sit. Orb. c. 11. p. 145.*) ſingulari duorum fontium ingenio maxi-

mè inſignis, alterum qui guſtavere riſu ſolvuntur in mortem; ita affectis re medium eſt ex altero bibere. Idem Cenchris virulenti Serpentis morſum præ ſtare *Athan. Kircher. (ſ.3. Scrutin. Peſt. c.3. p.302.) allegat. Wann ein Perſ aner aus Verzweiffelung ſeinen Tod beſchleunigen will, verſchlingt er ein Stück von Opio, und trincket Weinesſig darauf, und ſtirbt ganz lachend dahin, memor J.B. Tavernier. (l.5. Itin. Perſic. c.17. p.269.)*

§. 26.

Ægris etiam riſus præter intentionem & voluntatem contingit. De Abbate, qui involuntariè ridere coactus ad extremam usque virium proſtra tionem ſe exagitabat, legi poterit *Joh. Schenckius (l.1. obſ. med. p.12.) add Felic. Plater. (l.1. obſ. med. p.156.)* In Studioſo Theologiæ febre maligna la borante, inſtante, morte idem olim deprehendi; ut & in Juris & tumbæ ſepu chralis candidato hectica ſummè emaciato tribus ante mortem diebus, e quo eum morti proximum certò concludebam. In Peſte anno 1353. pueri & puellæ tripudiantes & ridentes mortui, *Caſp. Hedio. (Chronic. f.587.)* & ex e *M. Tob. Schmid. (Annal. Cygn. p. 164.) Chryſippus* Philoſophus, aliis *Palæmo* dictus, & *Zeuxis* pictor, riſu obiiſſe dicuntur. *(J. R. Camerar. Cent. 14. Syll. m morab. n. 61. p. 1176)* ut & *P. Craſſus. (ap. Tertullian. l. de Anim. p. 683.)*

§. 27.

Qui in præcordiis vulnerati ridibundi pereunt, *quod Ariſtot. (l.3. hi part. Animal. c. 10.) Plinius (l. 11. c. 37.) & J. C. Scaliger (Exercit. 117. ſ. 6. 1022.) protulit.* Exemplum illud probat *Tychonis ap. Hippocrat. (l.5. Epiden hiſt. 94. p. 254. & l. 7. hiſt. 13. p. 338.) Add. Anut. Foëſ. in not. ad. l. 5. Epid. Hip p. 255.)* cui, poſtquam vulnus in pectus acceperat, riſus aderat cum pertu batione. Calorem vulnus movere, & inde riſum concitari *Ariſtotel. (c. l* ratiocinatur. Convulſionis, ut modò aſſertum, rectius vocatur ſpecies Conſenſu Diaphragmatis cum Cerebro & muſculis labiorum maxillarumqu proveniens à nervis quinti paris, *ut Nicol. Pfizzer. (l. 2. judic. vulner. rat. c. 1 p. 96. Add. Ludovic. Mercat. T. 3. Op. l. 1. de Morb. Intern. c. 15. p. 75.)* Id ver ubi ſuccedit conclamata res eſt. Cur autem bruta præcordiis trajectis à ri ſibi temperent, rationem ſuggeſſit *Philoſophus, (c. l.)* quod vi ridendi carean Ineptè forſan, ſi data ratio attendatur.

§. 28.

Hæc de morientibus. Mortuos ſolvi in riſum omnem ſuperat fiden Quod *de S. Carpo Martyre* ſuſpenſo referunt Alii, & ex illis *H. Kornmann. (ɟ. m. m. c. 15.)* datum non infringit aſſertum. Potuit namque *Carpus* ſuſpen

ſi

ſus laqueo non ita arctè collo injecto in calamitatum prolongationem riſu exagitare Tyranni furorem, aut moribundus præfata convulſionis ſpecie, quod in ſuſpenſis haut difficulter contingere poteſt, obire. Neque impoſſibile, morituri faciem, ſi ante mortem riſu Sardonio tentetur, diſpoſitionem ridentis poſt fata ſervare poſſe, ut illa, *ap. Thom. Cantipratenſ. (l. 2. Mirac. & Exempl. ſui temp. c.50. n.8. p.462.) & H. Kornmann. (p. 4. c.10.)*, mulier. Quæ ante mortem quaſi ridibunda proferebat: Agnata mea, hanc oris ſpeciem biduum adhuc poſt mortem, conſervabat. Moriens, ſoluto in riſum ore, *Agnerus, juxta Saxon. Grammat. (l.2. hiſt. Danic.p. 31.) Conf. Stephan. Joh. Stephanii (not. in h. l. p. 73.)* De *S. Wiborada*, Virgine, *Heidanus Cœnobita S. Galli (l. 1. de vit. Ejus apud Goldaſt. T. 1. Rer. Aleman. p. 2. p.345.)* quod viderint, poſt mortem faciem Ejus quodam Angelico rubore perfuſam, quaſi in riſum hilareſcere. Sed

Si quaſi non eſſet, narratio verior eſſet.

Cum *Mithridates* lucum Fuarinarum ſuccenderet, riſus exauditus ingens ſine autore. Cum Aruſpicum juſſu Virginem immolarent è jugulo puellæ riſus exortus, turbavit Sacrificium. *Hæc Conrad. Lycoſthenes (Chronic. Prodig. & Oſtent. p.208.)* Hic verò Sathanæ fraudem & impoſturam quis non animadvertit?

§. 29.

Moribundi ſpumant. Animalia omnia, *inquit Guilh. Harveus, (Exerc. Anat. 3. de Circul. Sangu. p.237.)* aqua ſubmerſa & ſuffocata ultimò, cum profunduntur & ſubſidunt, bullulas ex ore & pulmonibus emittere ſolent, cum ſpiritum reddunt. Crabrones, Veſpæ & hujusmodi inſecta in oleo demerſa & ſuffocata, ultimò aëris bullulas è Cauda, dum moriuntur, emittunt, unde ita reſpirare vivos, non eſt improbabile. Mortuos Spumam ex ore emittere aliquando, vulgo placet. Id verò ut rejiciam, modus, quomodo Spuma in viventibus generatur, ſuadet. Spumant partim Apoplectici, partim Epileptici, nec Carotici, aut Hyſtericæ excludendæ, *ſecundum Th. Williſium (de Morb. Convulſiv. c.3. p.35.)*

§. 30.

Spumam Epilepticorum à pulmone derivavit olim *Hippocrat. (l. de morb. Sacro.)* Addo vaſa ſalivalia, Laryngis, palati, Linguæ & his proximarum glanduloſarum partium. Puellam agonizantem tantam Spumæ ubertatem per os & nares ejaculari vidi, ut vix in corpore demortuo humoris pituitoſi aut lymphatici guttulas relictas judicarent aſtantes. Non tamen, *rectè judicante*

dicante Guilh. Rondeletio (*l. 1. Method. Cur. Morb. c. 36. p. 173.*) in omnibu ſemper apparet. Nam qui ob nidorem vel fumos acres Epilepſiam patiuntur, in his confeſtim ſolvitur etiam ſine Spuma, quæ fit cum diutius dura acceſſio, & cum ob frequentem inſpirationem & exſpirationem aqua tenu agitatur, aut Spiritu aut ſubſtantia quadam vaporoſa circumplectitur, ex qu Spuma generari ſolet. *Plura* (*§. ſequ.*)

§. 31.

De Spuma Apoplecticorum, curve, *juxta Dictitatoris* (*ſ. 2. aph. 43.*) *pro nunciatum*, lethalitatem inferat, Veterum explicant mentem (*l. 10. obſ. Med. 7. p. 408.*) *Petrus Foreſtus,* (*in ſ. 2. aph. Hippocr. 43. p. 146.*) *Leonh Fuchſius & Ju Cortnum.* (*de Morb. Atton. c. 57. p. 232.*) E Recentioribus de hac ita *elegantiſſimus Nicol. Tulpius:* (*l. 1. obſ. Med. c. 6. p. 11.*) Spuma eſt Spiritus (Aëris) & humorum mixtio. Fitque in morbo attonito vel ex deſtillante capitis pitui per aërem rarefacta; vel ex ſpirituoſo oppreſſi pulmonis vapore. Omnium optimè verò de hac *acutiſſimus Th. Williſius:* (*c. l.*) Ejusmodi ſpuma haud qu quam à cerebro deſcendit, nullus enim, per quem tranſeat meatus, pateſci verum à pulmonibus inflatis ac usque ad laryngem elevatis, unde velut cu efferveſcentia, & ebullitione ſaliva ſpumeſcit: Urgente enim caduci paroxiſmo, cum plerique nervi in toto corpore contrahuntur, etiam qui pulmonum Diaphragmatis motibus inſerviunt, ſpasmos immanes paſſi, præcordia omn ſurſum elevant, eaque in ſyſtole diuturna ferè immobilia continent, ita nimirum ut pulſus & reſpiratio vix ac ne vix perficiantur. Intereà, ut quia ſanguis intra cordis ſinum coërcitus, diſtendit admodum ac ferè opprimit, pulmones u cunque impediti, ne more ſolito & naturali moveantur, quod poſſunt tam feſtinata & ſpiſſa agitatione, quoquo ſanguinem è corde exantlare ſatagun à quo ipſorum niſu aër humiditatem viſcoſam crebra reſpiratione ſuccutien ut agitatum ovi albumen in ſpumam attollit, mox ſurſum in oris cavitatem el vat, & illinc ulterius foràs propellit: quare ſaliva ſpumoſa etiam in aliis affecti bus, ubi nervi pneumonici aut contrahuntur, aut a functione ſua obeunda i hibentur, non rarò ſuccedit. *Hactenus Williſius.* Et hoc facilè ad Apoplectic etiam accomodari poterit, cur & hi turgeant ſanguine & ab hoc ſurſum eleve tur, *de quo Franciſc. Bayle* (*Tr. de Apoplex. c. p.*) nervique pneumoni multa patiantur, ut aphoniæ cauſa, non tàm in lingua quâm in his, aliquand quærenda ſit. Benè tamen monet *Zacut. Luſitan.* (*l. 1. Prax. Hiſtor. Med. 7. p. 192.*) cum ſpuma pauca & alba Apoplecticos evadere poſſe, cum multa fl va aut cruenta nequaquam. Qua diſtinctione Hippocratici dictaminis a ctorit

ctoritas ſalvatur, aphoriſmorumque certitudo. Spumæ tamen cruentæ periculum etiam mitigat illa *ap. Zacutum* (*l. 1. Prax. admir. obſ. 20. p. 5.*) hiſtoria, ubi in mentem venit illud *Galeni*, (*Comment. in l. 2. aph. 43. l. 4. aph. 44. & l. 6. aph. 58.*) aphoriſticas ſententias eſſe omnia ex parte veras, licet aliquando aliter, rarò tamen eveniant. Veritates namque Hippocráticæ caſus raros non excludunt, qui ſi eveniant, non tollunt aphoriſticam doctrinam, nec problematum medicorum firmitudinem labefactant, *ut iterum Zacutus.* (*l. 1. Hiſt. Med. Princ. 34. Dub. 20. p. 66.*) Nec ex his quæ ſemel aut bis homo videt, pronunciata Medica, *Galeni monito*, (*l. 2. de Format. Fœt. c. 2.*) ſunt conficienda. Interim nec *Dominic. Panaroli* mentem (*Pentecoſt. 1. obſ. 19. p. 12.*) abhorreo, quando inculcat. *Hippocr.* ſententias neque nimis pertimeſcendas, neque temere ſumendas, ſed contemplari debere, an rationi reſpondeant: Multoties enim propter noſtram imperitiam non intelliguntur, cum *Hippocrates* ex numero eorum ſit, qui loquendo, tanquam oraculum, aut Rex cum Majeſtate, intelligi velit.

§. 32.

Trutinatis his, quæ in medium circa ſpumæ generationem attuli, æquiori, ut fas eſt, lance, cadaver ſpumare poſſe, neutiquam erit, cum ceſſante motu totius, inde etiam Pulmonum & Diaphragmatis, quod vel reſpirationis defectus abundè evincit, humorum etiam frigus mortale ſubſequens coagulatio & congelatio, ſpumæ ſufflaminet generationem & expulſionem.

§. 33.

Putat equidem *Phil. Salmuth.* (*Cent. 1. obſ. Med. 22. p. 15.*) pulmones ex ultimo reſpirandi per agonem conatu dilatari ab aëre inſpirato poſſe, & poſt mortem per aliquod temporis tales permanere, & inde ſpumam generari. Sed pulmonum dilatationem ad ſpumæ proventum & emiſſionem minimè ſufficere ex præcedentibus liquet. Si ad fermentationem aliquam humorum in ventriculo, quam deberi particulis igneis vel Alcali & Acido in ventriculo pugnantibus *Joh. Jacob. Wepfer.* (*Cicut. Aquat. Hiſtor. & Nox. c. 3. p. 24.*) ſuſpicatur, confugias, aut ipſius ſalivæ ſpuma, qualis hic concipitur, non erit, ſed humor ſal em ſalivali ſimilis, bullulis, quibusdam conſpicuus. Et quo pulſore ad fauces & labia deferetur, ut viſum incurrat?

§. 34.

Eſt ſaliva, ſtrangulatorum ſpuma, ſed rarefacta, & in illo corporis rigore vehementius excluſa. Serum, cujus progenies ſaliva, motum ſuum diutiſſimè (poſt mortem) in corpore ſervat, & ubi cæteri humores quieſcunt, illud tamen,

 quam-

quamdiu etiam puſillus calor in glandulis reliquus, ſe poſt vinculum copio ſequeſtrat. Nemo non paulò exercitatior, lympham, coagulato jam ſangu ne, in ſua vaſa tranſire deprehendit; nimirum quamdiu tubuli glandularu adhuc hiant, & volatili liquido conſtat motus, quod diutius in hoc fieri ſole quam in alio humore, quoniam particulis coaluit ſpirituoſis planè, & quantu fieri poteſt, ſimplicibus: Itaque ſalivam tamdiu moveri probabile, quamd lympha movetur, & ſic etiam nonnihil ejus poſt mortem prodit. Acced quod ligatis venis & ſanguine jam quieſcente, ſerum tamen magna mole ſe interſtitia habitus effundat, & ad novos ductus non ſine labore affectet via Quare ſalivam, etiam in illo ſanguinis intra Carotidas coagulo, ſecerni n improbabile, & ſecretam non tàm ſuopte impetu, tametſi hoc accedat, qua muſculorum faciei, bucconis, panniculi carnoſi & ſubtus didigaſtrici, qua doque poſt mortem ſe convellentium robore elidi, labiorum quoque fibris co tractione ſua non niſi anguſtum effluendi ſpatium concedentibus, ut ſic m gis in ſpumam reſolvatur facilis aliàs humor. Hæc ſententiæ datæ obſta *ab ingenioſo & doctisſimo Joh. Nicol. Pechlino* (*Meditat. de Aër. & Aliment. c. 7. p. 88. 89.*) prolata. Verum enim verò, licet concedatur poſt mortem ly phæ ad paucum tempus aliqualis motus, debilis is erit & leviter undulans, perceptibilis, adeoque ſpumæ generationi ineptus, cum violentum requi motum. Detur etiam muſculorum faciei, bucconis & fibrorum in labiis p obitum motus, quem tamen *præter Helmontium* (*Tr. de Flatibus n. 16. p. 337.*) unus aut alter admittet, nec ille ſpumam generabit, cum à Spaſmo Cynico feſtatis, viventibus licet adhuc, hanc obſervare nunquam potuerim, eò quod non tàm muſculorum, quam pulmonum intensè motorum mihi videntur p tus. Prudenter igitur, quod ex eſu Strychnimanici defunctus puer per os re debat aquam fulvam & ſpumoſam, vocat *Joh. Matth. Faber*, (*Hiſtor. Stry noman. obſ. 2. p. 11.*) quamvis etiam ſpumæ mentionem paulò poſt (*obſ. 6. p.* fecerit. Et talis fuit iſta ſpuma viridis, quæ poſt obitum ab eſu radicis cicu aquaticæ largisſimè per os emanavit. *Vid. Joh. Jacob Wepferus* (*c. l. p. 6.* & *3. p. 24.*) Scilicet è palato & faucium iſthmo inflictis veſiculis iisque ferm tatione ruptis proveniſſe non levis ſuſpicio eſt.

§. 35.

Quid ſi Exemplis aſſerti hujus everteretur veritas? Hos verò non rev diem ſuum obiiſſe regero. Notabile Exemplum proponit *Zacut. Luſitan.* (*Prax. Admir. obſ. 19. p. 5.*) de Piſcatore, qui cum quatuor & viginti horar ſpatio Apoplecticus, toto corpore frigidus lineo panno ad ſepulturam in vo

tus & conſutus in terra jacuiſſet, dum à Veſpillonibus ad ſepulturam deferreretur, raucum & ignotum clamorem edidit. Audientes hunc veſpillones feretrum ab humeris in terram deponunt, & pannum circa os madidum & ſpumâ plenum conjiciunt. Cui negotio advocatus *Zacutus* cum aliis duobus Medicis, in Metacarpio arteriarum motiones exploravit, easque urgere deprehendit, ſicque auxiliis paulatim ad ſe redire cœpit, & poſt paucos dies valuit pancratice. In quadam convulſionibus Epilepticis tentata die Jovis demortua, die Veneris circa nonam ſpuma circa os apparuit. Quæſiti ſuper hac re *Doctores Pariſienſes* pronunciarunt eam jacuiſſe hyſtericam & ubi ſpuma erupit, fatis ceſsiſſe, *quod Joh. Riolan. (l. 6. Anthropogr. c. 8. p. 398.) & Th. Bartholin. (Vol. 2. Art. Hafnienſ. p. 1. obſ. 43. p. 94.)* retulit. Idem de prægnante ſalivam poſt obitum emittente, *judicavit Joh. Vesling. (obſ. & Epiſt. à Th. Bartholin. edit. p. 52.)* Ita aqua ſuffocati, antequam moriantur, ſpumant, ſpumamque illam in faucibus & labiis eorum deprehendit *Nicol. Pfizzer. (l. 2. Rat. Vuln. Judic. c. 29. p. 187.)* De Aliis inter angores & varias jactationes animam efflantibus idem eſto judicium. Quo referenda etiam de puello ob Strychnum comeſtum extincto *Joh. Matth. Fabri (Strychnoman. p. 11.)* obſervatio. Ita *Sueton. (in Vit. Calig. c. 2.)* Diutino morbo Antiochiæ obiit, non ſine veneni ſuſpicione, nam præter livores, qui toto corpore erant, & ſpumas, quæ per os fluebant, cremati quoque Cor inter oſſa incorruptum repertum eſt.

§. 36.

Moribundis ingens pituitæ copia è capite in fauces exundat. Dum namque lymphatici & ſeroſi humores, *judicio Franciſc. Baylei, (Probl. Phyſ. Med. 83. p. 129.)* per infundibulum in fauces decumbunt. Aut potius cum Cerebrum pituitoſis & ſeroſis humoribus obruitur, quæ in faucibus & palato ſunt, glandulæ ſimile quid patiuntur. Cum igitur in proximè morituris collapſæ ſint vires, & proſtratæ facultates, quibus corpus regitur, neceſſe eſt, ductus illos per quos pituita transcolatur relaxari, & affluentem humorem accipere & deponere, quæ via patet & prona eſt ad eorum affluxum. Inde mortui non rarò ſalivare videntur, veluti cuidam Apoplectico mox à morte copioſa pituita lenta ac viſcida ex ore profluebat. (*Vid. Rembert. Dodonæus obſ. Med. c. 9. p. 23.*) Eodem forſan modo ad acceſſum matris (quamvis id intermiſſæ curæ aſcribere videatur *Laurent. Strauſſius Epiſt. ad Digb. Theatr. Sympath. & Antipath. p. 141.*) materiam per os exhibuit filia demortua. Quod ſi ad nares transmittitur illa ſeri colluvies, per earum portas evacuatur. Ita *Joh. Bauhinus (ap. Joh. Schenck. l. 1. obſ. Med. p. 88.)* in Apoplexia defuncto faciem tumidam & lividam admodum

dum deprehendit, & per os, nares & prominentes oculos ſpumam fervida inſt ebullientis fontis aut aquæ efferveſcentis viventis inſtar egeri. Conjugi *Mar Marci à Kronland* poſt obitum per os & nares effluxit ſanies cruenta puri pe mixta. In Viro Reverendo, mihi Amiciſſimo, ſimilis materia ante & poſt mo tem per nares viam invenerat. Materiam putidam egerebat alius *(ap. Jo Petr. Lotich. l. 6. obſ. Med. c. 6. obſ. 2. p. 548.)* Copioſiſſimum pus in ſtudioſ occipite vulnerato, materia per vulnus expurganda ad os Ethmoideum dela Phrenetico mortuo maxima ſanguinis putrefacti copia ex naribus, ore atq auribus erupit ℔ij. & amplius, *ut tradidit* *Rubeus* (*Exerc. Med. Noctur 33. p. 390.)* Cuidam à vulnere capitis Menynges Cerebri penetrante mortu dum Cranium aperiebatur, inter ſecundum *teſte Phil. Salmutho (c. l. obſ. p. 9.)* copioſiſſimum pus è naribus effluxit, materia per vulnus expurganda, os Ethmoideum delata, unde etiam de gravedine ſupra nares conqueſtus fuer In eo cui palpitatio Cordis cum Dyspnœa finem vitæ fecerat, ſanguis tribus morte horis ex ore, quaſi bulliendo effluxit, quod *Rembert. Dodon.* (*Medicin obſ. Exempl. c. 54. p. 117.) habet.* Cerebrum quoque poſt mortem rabioſo ca per naris effluxit *(Carol. Reyger. M. C. Dec. 1. A. 3. obſ. p. 577.)* Poſt multo morte dies interdum è naribus mucor, ut & ex ore & naribus ſangu nem rejici, *Anton. Santorell. (Poſt Prax. Med. c. 19. p. 54.) deprehendit.*

§. 37.

Ructum ex ore Virginis grandavæ Nobilis *à Th. Bartholino (Cent. Hiſt. 4. p. 203.)* obſervatum addere fas eſt. Emerſit ille ſine dubio, ut *idem* vu ex vaporibus in ventriculo ex affectu hypochondriaco concluſis. Poteſt & aſſumtis medicamentis contingere. Ita in cane, cui 20. grana vitri Antimo dederat, diſſecto & mortuo perſpexit carneas Oeſophagi fibras adhuc conve *(Cent. obſ. Med. 92. p. 190.) Antonius de Heide.*

§. 38.

Dum materiam circa os cadaveris fluctuare cernit anilis ſimplicitas, v mitu eandem cadaver exoneraſſe ſtatuit. Aniliter ſanè, ſi in viventibus, qu modo vomitus contingat, trutines. Dabit id αὐτοψία *Olai Rudbeckii,* (*o Anat. in Meſi. Anat. Sam. Hemſterhugſ. p. 332.)* qui in cane vivo aperto inſpe to vomitum hoc modo fieri deprehendit. Primò Pylorus ſe contraheb mox ſyſtole totius ventriculi ab orificio inferiori ad ſuperius ſequabatur, ac ta dem Oeſophagi materiam effundentis. *Conf. Joh. Jacob. Wepfer.* (*Hiſt. C cut. Aquat. c. 8. p. 87.) Luc. Tozz.* (*p. 2. Med. Pract. p. 19.)* Unde verò iſte, in mo tuo motus? Humor igitur ille aut à Cerebro, ut etiam modo dictum, deſce

dit ad fauces, aut ad nares, per easdem evacuatur, ſine vomitu; aut ob nimium motum cadaveris, è ventriculo ad fauces compreſſionis ſubſidio aſcendit & inde per palati foramina ad nares translatus evacuatur. Demonſtravi id olim cum *Experientiſſ. Dn. D. Godofredo Buxbaum* in pago milliari Ileburgo diſtante, Grunau, in cadavere pueri ſeptem annorum à nobis aperto. Huic ante obitum Balneator Dübenſis magnam decocti ſiliquæ quantitatem propinarat, cujus copiam ad levem ſaltem capitis aut abdominis motum nares ſuggerebant.

§. 39.

Sed hos eo conatu, quo vomitus celebrari ſolet aſſumta excreviſſe dubium eſt, cum conatum iſtum nemo adverterit. Sunt qui verum vomitum contigiſſe referunt. Homicidam ad ſupplicium ductum ob Cardialgiam in vomitum propenſum, in ipſo amputati capitis momento vomuiſſe, ut erectus adhuc ex collo truncato non ſolum ſanguinem copioſum, ſed & quicquid in Stomacho continebatur in altum magno impetu egeſſerit, ipſe vidit *Felix Platerus* (*l. 3. obſ. Med. p. m. 754.*) Hic verô potius in via ad mortem conſtitutus, non verè mortuus erat. De mortuis ſanguinem vomentibus hæc habet (*Poſt Prax. Med. c. 19. p. 55.*) *Anton. Santorrellus: Julia Gentilis,* mulier nobilis, eaque valdè religioſa, cum Tertiana correpta vix potuiſſet induci, ut ſemel Ei ſanguis detraheretur, nocte intempeſta purpuream, *ut cum Poëta dicam*, vomit animam, quodque mirari par eſt, cum poſt horas 24. efferenda ad ſepulchrum è lecto removeretur ſanguinis copiam per os rejectavit. Idem Anno 1622. in illuſtriſſima Domina D. *Maria Mendozza*, Apoplexia ex ſanguine correpta, & extincta obſervavimus. Hîc verò diſtinguas licet, inter id quod per os ſpontè, & quod conatu quodam vomitu rejicitur.

Lib. I. Tit. VI.

Dentium Singularia.

Summarium.

1. D*Entium à reliquis oſſibus differentia. 2. Senſus. 3. Incr mentum. 3. Sera eruptio. 5. Perioſteum. 6. Medull 7. Durities. 8. Ab aëre non lædi. Uſus. 9. Baſſia Laudi & Honorati Fabri error. 10. Dentes perennant. 11. Prære quis oſſibus in defunctis. 12. Cauſæ. 13. Ignibus invicti non ſun 14. Dentium ætas. 15. Qui perennent. 16. Chriſtianis inde futu reſurrectionis ſeminario; Ethnicis ſati homines repuraſſe finguntu 17. Sepultura horum ap. Ethnicos. 18. Cauſæ impulſivæ. 19. 2 Cur viventibus facilè corrumpantur. 21. Mercurii noxa. 22. De aureus. Aurum in Cranio. 23. Aliud Exemplum. 24. Aurei brutis dentes. 25. Ridetur Kircheri ratiocinatio. 26. Dentes in h mine metallici & gemmei ficti. 27. Infantes denſitione difficili d functi dentes eniti. 28. Ratio. 29. Monſtroſæ magnitudinis dent 30. An ſub terra creverint? 31. Coronis.*

§. 1.

SUnt, qui inter oſſa Dentibus locum denegarunt, eo quod ab lis differant (α.) Senſu, (β.) Incremento, (γ.) παλιγγενεσ (δ.) Perioſteo, (ε.) Medulla, (ϛ.) Auritie, (ζ.) ab aëre n lædantur, (η.) uſu. Addit *Mich. Savanarola* (*Tr. 6. Pra c. 7. f. 106. col. 3.*) quod dislocati relocari non poſſint, neq fracti reſtaurari, ut oſſa cœtera. Evolvantur, ſi placet, *Gr gor. Horſt.* (*l. 1. Exerc. Nobil. de Nat. Hum. 4. qu. 9. p. 105.*) *Magnif. Guern Rolfinck.* (*l. 2. Diſſ. Anat. c. 30. p. 356.*) *Nobiliſſ. Dn. D. Godofr. Mœbius* (*Fu dam. Med. Phyſiol. c. 9. p. 111.*) Ego quidem *cum J. C. Scaligero* (*Exerc. 291.*

2.

2.p.468.) Dentes oſſa, ſed ſuæ ſpeciei reputo, aut *cum J. B. Helmontio acutisſimo per Ignem Philoſopho* inter lapides animales repono, eò quod ſucco, in quo ſigillum coaguli, ſemenque lapideſcentiæ latet, nutriantur, (*Tr. Alimenta Tartari inſontia n. 24. p. 200.*) eorumque materia intra os & petram neutra ſit. (*Tr. de Lithiaſ. c. 1. n. 13. p. 662.*) *Add. Franc. Oswald. Grembſ.* (*l. 1. Arb. integr. & ruinoſ. hom. c. 7. §. 3. n. 13. p. 36.*)

§. 2.

Quod ad (α.). Sentiunt dentes, non quatenus oſſa, ſed quia nervuli iis in radicibus, ubi eorum ſenſus, inſeruntur. Sentit nervulus non dens. Ita communiter. *Andreas* verò *Laurentius* (*l. 2. Hiſt. Anat. qu. 12. p. 154.*) audacter in hæc erumpit: Ego verò totum corpus dentis ſentire puto, exquiſitius quidem interna parte, & qua propius ad nervos membranasque accedit, minus externa, quia ab aëre alteratur. In cujus ſententiæ confirmationem *Galeni autoritatem* advocat (*l. 5. de Comp. Med. Sec. Loc. c. 9.*) magis urget *αἱμωδία* ſ. ſtupor & congelatio dentium. Non excludenda caro, quæ dentem continet, *ut Macrobius* (*l. 7. Saturnal. c. 9. p. 522.*) *loqui amat.* Diſtinguit *Isbr. â Diemerbroeck* (*l. 9. Anat. c. 10. p. 798.*) dentem pro toto iſto inſtrumento ex oſſe, nervulo & membrana conſtante ſumtum, ſentire; at pro ſola oſſea ſubſtantia ſumtum, non ſentire. Nervulus iſte quarti paris productio judicatur, & in creſcente ætate foraminula, per quæ ingreditur, adeò anguſta videntur, ut viſum penitus ſuperfugiant. Hæc tamen ope microſcopii, haud raro etiam ſine illo, conſpici poſſunt, *annotat Clopton Havers*, (*Oſteol. Nov. Diſc. 1. p. 103.*) ſingulæque radices unum habent: In dente verò, qui unam tantum habebat radicem, duo ipſi occurrere meatus, in quolibet latere unus; foramen verò, ubi unitum tantum eſt, non ſemper exactè in extrema radice eſt formatum, ſed ſæpius aliquantum in hac illave parte laterali. Nervulum autem ingredi docet ſenſus acutus, *pronunciat* (*c. l.*) *Diemerbroeck*, nam dente molari eraſione perforato, ſi acicula vel acus usq; ad membranam, quæ interiorem cavitatem inveſtit, per foramen immittatur valde acutus & doloroſus ſenſus percipitur, qui ſine nervo illic eſſe non poteſt.

§. 3.

Quod (β.) ad incrementum dentium, illud neceſſitas injunxiſſe communiter dicitur. Attritu crebro minuuntur, & ſi non creſcerent citò devenirent ad non quantum, *Inquit Joh. Arculanus* (*in l. 9. Phaſ. de Anat. Dent. f. 64.*) *Add. Ariſtot.* (*2. de Generat. Animal. c. 6. p. 1267.*) Dentem autem ad annum quadrageſimum accreſcere, *J. B. Helmont.* (*c. l.*) *obſervavit*, Ex illo incremento

oſſium, oſſa & dentes comprimis ſentire, probare nititur *Th. Campanella* (*l. 2. a Senſ. Rer. c. 3. p. 97.*). Si tamen duritiem dentium curioſè expendamus, ci borumque, quorum maſticationi præſunt, mollitiem, ſique forſan panis bisco cti, aut aliorum duriorum alimentorum repugnantia dentium attritionem futu ram inculcet, ſaliva præſtò eſt, quæ dura emollit, & viſcoſitate ſua dentium ro bur conſervat. Præterea à radice augerentur dentes, ſublata verò corticis ſub ſtantia rupea & lapidea, cum inæqualitatibus & crenis, quomodo reparabitu ut figuram primam retineat aut recuperet. Sanè crenæ iſtæ & inciſuræ perma nentes hujus attritionis certitudinem maximè labefactant. Præterea ſi den tis pars fracta auferatur, reſtituetur illa tandem ſaliva attrita & nova dentis ſub ſtantia ſenſim ſuccreſcente tandem rima aut fiſſura explebitur, quod hactenu obſervatum non memini. Sicubi etiam ætate aut morbo dens fragilis evada excavetur, & attritioni ſuccumbere videatur, id non denti ut denti, ſed mo boſo & ſeneſcenti imputandum erit. Ita de Equis ſenioribus Equiſones & V terinarii: *Sie haben den Kern weggefreſſen*, & inde ætatis annos colligunt. Quo ſi recreſceret, indicium illud falleret.

§. 4.

Serius (γ.) erumpunt, non, quod non eos unà cum reliquis oſſibus fo met in utero virtus plaſtica, aliàs dentatos à prima nativitate non invenir mus ap. Autores, quibus accidens hoc Dentatorum nomen comparavit, quibus eſt ap. Romanos *M. Curius & N. Papyrius. Vid. Plin.* (*l. 8. c. 16.*) G mellas ex antiquis obſervationes compilavit *Joh. Schenckius* (*l. 1. obſ. Med. 198.*) E Recentioribus recentiora Exempla ſuppeditant *Guilhelm. Fabr. Hilda* (*Epiſt. med. 68. p. 1010.*) *Joh. Petr. Lotich.* (*l. 2. c. 4. obſ. med. 5. p. 217.*) *Jo Rhodius* (*Cent. 1. obſ. med. 92. p. 51.*) *Theod. Kerckring.* (*Spicil. obſ. anat. 2 p. 60.*) Nec hoc mirum videbitur ei, qui *Hippocratem* (*l. de Carnibus p. m. 3.*) evolvit, profitentem jam in utero dentes fingi, quare & *Realdus Columbus* Abortibus ſeptem aut octo menſium dentes ſub Gingivis latentes demonſtr vit, (*l. 1. de Re. Anat. c. 10. p. 66.*) cui ſe aggregat *Guilh. Fabr. Hildan.* (*c. l.*) *Euſtachius* (*l. de Dentibus c. 15. & 17.*). Evenit id, quia Natura in alime tum infantum mollia & ſorbilia decrevit, & ita Matrum papillis, næ læda tur, conſulitur. *Bernh. Swalbe* (*ventric. querel. & opprobr. p. 45.*) Excidu autem ſtatuto tempore, quod maxillarum alveoli continuò creſcunt, de tes autem molles & lactei ob durioris, ideoque inepti alimenti appulſu tabe quaſi conficiuntur, & cum ob teneritudinem alimentis maſticandis n ſufficiant, vacillare incipiunt & cadunt. Regenerantur verò, quia ſub il

min

minores latentes ſuperioribus ablatis emergunt. Et hæc eſt ratio cur etiam decrepitis & octogenariis demum novi creverint dentes, prout obſervationibus illud aliquando illuſtratum alibi (*M. C. D. A. obſ. p.*) dedi.

§. 5.

Perioſteo deſtitui (*δ.*), quia opus eo non habuere, circa radices autem ejus vice gingivam fungi, vulgaris opinio eſt. Hoc verò acutioris viſus Anatomici non credunt. Dentes omnes Perioſteum habent, in parte gingivis infixa, *ſcribit Clopton. Havers (c. l. p. 100. ſq.)*. Quod verò illa membrana non eſt, quæ aliis oſſibus communis exiſtit, id enim quod immediatè eam dentium partem, quæ obvelata eſt, membrana quadam inveſtit, non eſt continuatio perioſtei oſſis maxillaris, ſed unitum eſt illi membranæ, vel potius ab ea propagatum, quæ gingivas contegit, & univerſo ori communis eſt, quæque non cum gingivis terminatur, ſed quamprimum ad extremas earum oras pervenit, intorquetur & intra alterum gingivæ & dentis latus reflectitur, poſteà verò in alveolum deſcendit, & immediatè illis dentium partibus inhæret, quæ in alveolis ſituantur. Nonnullorum dentium radicibus in ſpecie in maxilla ſuperiore una cum hac membrana aliquid duræ & carneæ gingivarum ſubſtantiæ communicatur per quam dentes eò firmius in loculamentis affixi & annexi ſunt. Et paulo poſt *(p. 102.)* quamvis dentes ipſi de communi perioſteo haut participent, id tamen iis propinquum valde eſt, loculamenta enim ſive alvei, in quibus dentes poſiti ſunt, eo gaudent. Perioſteum quippe, quod oſſa maxillaria contegit ad margines usque alveolorum ſ. loculamentorum excurrens in haſce cavitates inflectitur, contiguumque eſt oſſi ex una parte, ex altera verò parte ſubſtantiæ illi carneæ, quæ firmiorem dentium nexum & inhæſionem juvat, ubi verò nihil carnis hujus durioris intervenit, cum illa membrana, quæ immediatè partem dentium intra gingivas poſitum contegit, coaleſcit, & cum eadem unam quaſi tantum membranam conſtituere videtur.

§. 6.

Medullam (*ε.*) ut obtineant oſſa, ſanè ſemper neceſſarium non eſt, ita oſſa Temporum, os petroſum &c. eadem non gaudent, & ſucceſſu temporis, ubi à natura deſtinatam magnitudinem & firmitatem conſecuta, medulla vacua deprehenduntur. Leonis oſſa plurima modicam aut nullam medullam obtinere, ſi brachia & fœmora excipias *Ælianus (l. 4. hiſt. anim. c. 24. p.) Ariſtot. (l. 2. de Generat. Animal. c. 9. & l. 3. hiſt. Animal. c. 7.) Phile (de Animal.) Joh. Bapt. Porta (l. 1. Phytognom. c. 2. p. 4.)* aſſeruerunt, quos immeritò, cen-

ſente *Gerb. Joh. Voſſio, (l.3. Idolol. c.52. p.1007.)* deriſit (*l.8. Deipnoſoph.* *Athenæus.* Medulloſa vidit *Th. Bartholin. (Cent.4. hiſt.100. p.)*, ſed id forſa ob teneram ætatem, fuit enim Leo iſte novem menſium. *Adde Reald Columi (l.1. de Re. Anat. c.29. p. 115.) Philipp. Ingraſſ. (de Oſſ. Proëm.) Marc. Aure Severin. (p. 2. Zootom. Democrit. c. 7.) Petr. Laurenberg. (Colleg. Anaton Exerc.12. §.27. p.487.)* Nullam planè Leonum & Urſorum oſſibus medu lam tribuit è recentioribus *Baſſian. Landus (l. 1. Anat. c.8. p.52.)*. Urſoru namque & Leonum genus ex toto durum, ideoque fortiſſimum. Quare eorum oſſa, quæ difficillimè fluunt reſolvunturque, non excavata ſunt, ſin que grandi reparatione indiguere firmitudine eorum, *ut idem ratiocinat* Quamvis interim medulla dentibus non inſit, illis tamen, *obſervante Nicol. Si none (Specim. Mylog. p.113.)*, corpus fibroſum includitur.

§. 7.

Quæ de duritie (5.) inferunt, eos eſſe oſſa potius evincit, quam neg Ridiculam & puerilem hanc vocat concluſionem *Andr. Laurentius (c.l. q 14. p.158.)*, majus enim & minus apud Philoſophos non immutat Speciei Oſſa Ethmoidea reliquis molliora ſunt, oſſa tamen eſſe nemo inficiabit Duriores ſanè dentes, quod ex particulis magis conſtantibus adeoque ma elaboratis & homogeneis conſtant, ut *Henric. Gerh. Herfeld (l. 2. Philoſop Homin. c.13. n.343. p.155.)* philoſophatur, & tales eſſe debuerunt, quia d riſſimos cibos atterunt franguntque. Conſtant autem ex duabus diſtinć diverſæ ſubſtantiæ partibus, una naturæ Lapideæ, altera revera naturæ oſſe *ut probè Clopton. Havers (c.l.p.92.) deprehendit:* Prima pars optimo jure l pis nominabitur, cum lapidea duritie prædita ſit, imò ſilicis inſtar ſolida, eodem modo impreſſionibus terræ reſiſtat: præterea etiam lucido quodam coruſcante nitore, ceu lapidum duriſſimi, gaudet, quamvis diffitendum haud eam interdum arrodi, & in aqua forti etiam poſſe diſſolvi, quod de ſilicibus co pertum non eſt. Firmat hanc duritem lapidis cujusdam ſarcophagi expe entia, quo totum corpus intra quadraginta dies abſumitur, exceptis den bus, *quod Plinius (l.36. c.17.) recitat*, & ex Eo *Joh. Riolan. (Comment. in G len. l. de Oſſib. c.11. p.480.)* Lupi, ſi venatoribus credendum, anterioribus de tibus globulos plumbeos ſclopedo emiſſos ſine noxa excipiunt, *notat Moebius (c. l. p. 113.)* Dentibus ignem à ligno excuſſum tradidit *J Rhod. (Cent.1. obſ. 96. p.53.)* Hoc etiam obſervatione dignum cenſuit *An Laurentius (c. l. qu.13. p.157.)* omnia ferè oſſa à primo ortu eſſe cartilagin

ex

exceptis dentibus, qui, ſecundum ipſius ratiocinationem, immediatè ex mucore reſiccato induratoque oſſa evadunt.

§. 8.

Oſſibus (§.) perioſteo denuatis μελασμὸς, accidit, ſi aëri exponuntur, id verò dentibus non contingit. Ab Aëre tamen eos non mutari, *cum Helmontio* (*c.l. n.26. p.201.*) oppidò nego. Auſtrales Borealibus dentes habent nitidiores: quod aëre benigniore fruuntur. Ob aëris in Ægypto bonitatem nec cariem ſentiunt, nec dolent, *ut habet Weſt-Indianiſche Reiſebeſchreibung p. 77.) Hemmerſamm.* (η.) Uſum quod ſpectat, Scyllam illam evitabis, diſtinguendo inter χρεία̃ν generalem & ſpecialem. Nec oſſium aut aliarum partium indolem ex uſus conformitate metiri ſolent Anatomici & Medici. Uſu ab oſſibus nonnihil diſcrepant dentes, *tradit Guerner. Rolfinck.* (*c. l. p. 357.*) dum totius neque ςάσιν firmamentum, neque εἶδος figuram, neque ὀρθότητα rectitudinem firmant, ſed præcipuè ἐργασιάν τῆς τροφῆς, cibi confectionem promovent. Quis in aurium oſſiculis quæret & inveniet, quod oſſibus vulgò tribuitur, ob quod tamen illa oſſium numero nemo expunget. Nec omnibus, ut cibos maſticent, dentes inſervire, *acutiſſimus Scaliger probat* (*Exerc. 241. ſ. 2. p. 740.*) exemplo piſcium, Lucii imprimis, cui dentes mandendi nullum faciunt officium, ſed capiendi & retinendi; integros enim, *addit*, piſces in ejus ventriculo conſpeximus.

§. 9.

Quid verò in mentem venit *Baſſiano Lando, Philoſopho & Medico aliàs non ineleganti*, dum (*l. 1. Anat. Corp. Hum. c. 5. p. 16.*) ſcripſit: Dentes, mea quidem ſententia, nomen oſſis nulla ratione ſibi vendicant, propterea quod ii fermè nervis adhæreſcentes ſentiunt, oſſa verò nullo ſenſu prædita ſunt, ut locupletiſſimus teſtis eſt *Galenus*, qui cum errare mehercle malo, quam cum certis quibusdam Arabibus ac barbaris hominibus vera ſentire. De ſenſu dentium *ſupra* (*§. 2.*) *dictum*, cur verò dum ſputa *Galeni* legere, eique magis quam veritati ſatisfacere ſibi propoſuit, *Galeno* contrarius eſt ſcribenti (*l. de Oſſ. c. 5. p. m. 671.*): Dentes eſſe oſſa, & contrarium propugnantes vocat *Sophiſtas?* Nec veſtigia *Honorati Fabri* (*Tr. 1. de Plant. l. 3. prop. 28. p. 118.*) legenda, opinantis, dentes in vegetabilium numerum recipiendos, quod creſcant ab intrinſeco, nec ullo modo ſentiant. Hic ſanè inter corpus & corporis partem veram diſtinguendum erit.

§. 10.

Animalium oſſa facilè putreſcere, præſertim dentes, dictitavit *Joh. Joach. Becher.*

Becher. (*l.1. Phyſ. Subterran. ſ.5. c.1. n.35. p.319.*), ſed ſine ratione, ubi ſimul h[illegible] bet repugnantem experientiam. In defunctis id clarum evadit. Ego hic c[illegible] ca dentes occupatus de iis quædam ſaltim in medium afferam. Corpora d[illegible] functorum, *tradidit Plinius* (*l.36. Hiſt. Nat. c.17.*) condita in lapide Sarcoph[illegible] go abſumi conſtat intra quadrageſimum diem, exceptis dentibus. In Mum[illegible] Ægyptiacis nullam, in à bis mille annis balſamo conditis maxillis, cui dens c[illegible] fecerat, aut cariem ſenſerat, obſervare potuit *Princeps Radzivilius, ut ex Eo h[illegible] bet* (*c.l. n.20. p.199.*) *J.B. Helmont.* Et in Mumia Wratislavienſi conſpicua e[illegible] integra dentium ſeries: triginta atque duo numerare licuit, cæterum adeò n[illegible] tidos candore & ſpecie eximios, exiguos dein, ut idem hic, quod de *Zen[illegible] bia Trebellius Piſo* affirmares, margaritas eam plerique probam habere, non de[illegible] tes. *Ita Elegantiſſ. Andr. Gryphius* (*de Mum. Wratislav. p.42.*)

§. II.

Dentium durationis ſupra terram hiſtoriam incluſam reliquit *Procop[illegible] Cæſarienſis* (*l.1. Bell. Gothic. c.13. p.34.* quam etiam allegat *Cæl. Ludov. R[illegible] digin. l.4. Lect. antiqu. c.1. col.167.*) *Urbem Beneventum* (Italiæ) cum *D[illegible] medes* quondam poſt Ilium captum ex Argis ejectus diripuiſſet, ſuis in[illegible] dentes reliquit Calydonenſis, quos *Meleager* venationis præmia tunc fc[illegible] acceperat, & ſane hi dentes vel ad noſtra hæc tempora manent, res pro[illegible] dubio ſpectatu digniſſima, quippe qui Lunarem in ſpeciem pedum trium p[illegible] timetrum habeant. Reliquis oſſibus ſub Terra reconditis dudum abſum[illegible] aut friabilibus, dentes integros & tam duros, ut nonnulli minime comm[illegible] nui potuerint, invenit *Vitus Rietlin.* (*Lin. Med. A.1700. M. ſept. obſ.21. p.10[illegible]* Merentur huc referri, quæ prodidit *Bohusl. Balbin.* (*Dec.1. l.4. p.1. Miſ[illegible] Bohem. §.79. p.136.*) In Cœmiterio Commoravienſi ad Eccleſiam Decanal[illegible] tanta dentium humanorum multitudo reperitur, ut, velut in fabulis, mi[illegible] ſima Dentium ſeges jacta in eam humum videatur, præcipuè, ſi pluvia C[illegible] decidit, meros dentes humi legere poteris, ſi vel digito humum terebrare [illegible] lueris, dentium examina effodies; meipſum, *pergit*, & conſcientiam me[illegible] pro teſtimonio Lectoribus offero, ut fides fiat; etiam in ipſis cœmiterii [illegible] milibus illis muris, quacunque hiabant, aut patebat fiſſura, dentes reperi[illegible] amque rem noſtris Patribus, qui aderant, oſtendi. Forſitan argument[illegible] eſt, tot millium cæſorum, qui, ut (tradunt Commoravienſes) humati [illegible] ſunt, ſepulchri honore relicti aliis oſſibus putrefactis, dentes, qui non [illegible] tardisſimè in Cadaveribus corrumpi ſolent, remanſerunt.

§.

§. 12.

Cauſa hujus durationis eſt petroſa eorundem durities, nativa ſiccitas, & ſuperficiei lævitas, quæ humiditatem, putredinis matrem, non admittunt. Duritiem illam tantam eſſe, ut ex illis ſcintillæ eliciantur, quod *Joach. Camerar. (ap. Joh. Hornung. Ciſta. Med. Epiſtol. 118. p. 269.) & Th. Bartholin. (l. 1. de Luc. c. 13. p. 201. & Cent. 2. hiſt. 24. p. 211.)* prodidit. Referunt etiam, *ſcribit Hieron. Cardanus (l. 7. de Var. Rer. c. 33. p. 344.)*, Apri recenter occiſi dentes adeò fervere, ut capillos admotos exurant. Fides ſit penes Autorem. Quin & *Archi-Philoſophus (l. 3. hiſt. anim. c. 7. p. 882.) credidit*: Dentes ferri aciem reſpuere, quod vel juvenes in Inſula Tentaida (niſi id de virorum & ſenum dentibus aſſeras,) experimento confutabunt. Hi namque ſibi Dentes ad radices usque ſecandos curabant, duriores, firmiores, denſioresque ut redderentur, non aliter, ut arbores decacuminatæ craſſeſcunt, *ratiocinante J. C. Scaliger. (Exerc. 272. ſ. 2. p. 829.)* In Mure montano acutis forcipibus dentes ſecantur, una tamen nocte renatos vidit *Petr. Andr. Mathiolus (in l. 2. Dioſcor. c. 63. p. 228.)*.

§. 13.

Dixerat *alibi (l. 7. c. 26.) Plinius*: Dentes tantum invicti ſunt Ignibus, nec cremantur cum reliquo corpore. Iidem flammis indomiti cavantur tabe pituitæ. Oſſa calore interno conficiuntur, ſicceſcente humore, quamobrem oſſa reſolvi ab igne non poſſunt, *Ariſtot. (l. 2. de Generat. Anim. c. 6. p. 1263.) Philoſophatur*. Utrumque effatum ſi verum eſſet, ad duritiem & terreſtreitatem oſſium & dentium referendum eſſet. Quod ad ultimum *Plinii* illa relatio contrarium ſuggerit. De dentium verò in rogo duratione, id ſaltem infert, diutius Ignis violentiæ illos reſiſtere reliquis oſſibus, cujus cauſa etiam eſſe poterit, quod in apothecis ſuis, in mandibulis abſcondantur, & non niſi mandibulis prius abſumtis ignis ſubeant impetum. Incremabiles autem nemo pronunciabit, qui non ſolum hominum, ſed brutorum v. g. Apri, Lupi, Caſtoris &c. Dentes in furno fictili aut Chymico calcinari vidit, quin & Enchiriſi philoſophica aquis calidis, aut eorum fumis & evaporationibus tractu temporis friabiles & poroſiores reddi. Aqua namque & vapores viſcoſam eorum partem eliciunt, qua orbata, friabilia pariter, ac ſi igne actuali combuſta, evadunt. *Vid. Joh. Conrad. Barchuſen. (l. 2. Pyroſoph. c. 3. p. 103.)*

§. 14.

Notandum hic cenſo *ex J. B. Helmontio (c. l. n. 25. p. 201.)* Dentes ſu-

as habere ætates, quas notanter ſic diſtinguit: Dens qui poſt octennium h minis candorem vitri opaci (quod à Colore Lactis lattimo vocant Artifice vel Lapidis Limacis refert, adoleſcens eſt. Splendidus & politus eſt color bus. Deinde ſenſim palleſcit: mox dein ſurdè albeſcit, tanquam Ebur. ventus eſt dentis. Tum poſteà obſcurè pallet, ut in Syncopizatis & defi ctis virginibus ſpectatur. Eſtque ætas ejus virilis. Atque tandem palli flaveſcit osſis inſtar, priſtinumq; amittit nitorem. Senilis tunc ætas dentis incip Quantum enim diſtat cartilago à membrana, tantundem quoque dens oſſe differt: frequens autem odontalgia, dum decreſcit Gingiva, & dens ſicolor eſt. Poſtremò autem dens carioſus, cavus, niger, verminoſus olidus, eſt ætas caduca Dentis. *Hæc Helmont.* De Equis *Ariſtoteles (l. 2. h animal. c. 3.)* quod ipſorum dentibus contrarium eveniat cum cæteris ſenect dentes nigreſcant, equo candidioris reddantur. *Idem (l. 6. c. 22.)* de mu tione dentium equinorum plura. Adde ſi lubet *Conrad. Heresbach. (l. 3. Re Ruſt. p. 457.)*

§. 15.

Non omnes igitur dentes perennant, ſed juvenes ſolum ac viridis æ tis jam, cæteri cum aut rudimenta putredinis jam in ſinu foveant, aut co tagio recipiendo apti nati ſint, facilius putredinis jugo ſubjacere cogunt Et cum in Ægypto (*ut ſupra* §. *8. proditum,*) Aëris ſalubritas, addo etiam N aquæ laudatum potum, (*Vid. Tit. h. l.* §.) juventutem illis ſervet perpetua non mirum ſi corruptionis neceſſitati obtemperare reſpuant. An etiam dentibus Æthiopum ab aëre candor nitorque, (*de quo Ariſtot. l. 1. de Repr Sophiſtar. c. 4. & l. 4. hiſt. Anim. c. 9.*) Alii judicent.

§. 16.

Hanc dentium durabilitatem dum conſideravit pia Antiquitas, dentes p integrandi corporis in Reſurrectione ſeminario, *memorante Tertulliano (l. de ſurr. p. m. 73.)* habuerunt. Conſtat, *inſit*, non tantum oſſa durare, verum & d tes incorruptos perennare, quæ ut ſemina retinentur fructificaturi corpo in Reſurrectionem. Id an ab Ethnicis hauſerint, meum jam non eſt decern re, apud quos à dentibus Draconum per Cadmum ſerminatis produc eſſe homines, vetus fuit traditio & fabula. Ita *Ovidius (l. 3. Metamor v. 205.)*

Spargit humi juſſos, mortalia ſemina, dentes
Inde fide majus glebæ cœpere moveri:
Primaque de ſulcis acies camparuit haſtæ

Tegi

Tegmina mox Capitum picto mutantia cono
Mox humeri pectusque, oneratáque brachia telis
Exiſtunt, creſcitque ſeges clypeata virorum.

Add. Th. Bartholin. (l. 2. de Luc, c. 13. p. 103.)

§. 17.

Quod etiam Ethnici hanc ob cauſum dentes terræ ſollitè mandarint, non facilè aſſererem, quibus mortuorum Reſurrectio inter jocos & fabulas fuit. Epigramma *Martialis* (*l. 8. Epigr. 57.*) quod *Gothofred. Mœbius* (*c. l. p. 115.*) allegavit ſcomma potius eſt *in Pincentem* edentulum malum Poëtam, ut patet *ex Ejusd. l.* (*Epigr. 62.*). Tenor verborum id arguit, qui ita habet:

Tres habuit dentes pariter quos exſpuit omnes
Ad tumulum Pincens, dum ſedet ipſe, ſuum,
Collegitque ſinu fragmenta noviſſima fracti
Oris, & aggeſta contumulavit humo.
Oſſa licet quondam defuncti non leget hæres;
Hoc ſibi jam Pincens præſtitit officium.

§. 18.

Pro arcana igitur & principali parte olim dens habitus, *inquit laudatus Th. Bartholin.* (*Cent. 4. hiſt. 65. p. 365.*) Sola hæc pars poſt aliquot jam menſes editis naſcitur, non quaſi partis alicujus plus auctæ particula, ſed quaſi aliis inaſcens ac infixa, & poſt aliquot annos excidens renaſcitur. Itaque eſt particula, quam nullam anteà exiſtentem bis producit natura, denuò *tradit Franciſc. Valleſius* (*Comment. in Hipp. l. 2. Epid. part. 6. t. 2. col. 205.*). Horum verò ſepulturam ut procurarent, eorum utilitas & neceſſitas ſtimulum ad dederunt. Faciunt ad vitam longiorem, maſticationi ciborum, quam non ſine cauſa magnifacit *Helmont.* (*tr. victus ratio n. 21. p. 364.*), dum inſerviunt. *Wohl gekäut, wohl verdäut.* Noſtri verè dicunt. Quocircà *μακρόβιοι πλεῖστους ὀδόντας ἔχουσι juxta Dictatorem* (*l. 2. Epidem. part. 2. t. 2. Ariſtot.* (*l. 2. hiſtor. Animal. c. 3.*) Addere juvabit *Franciſc. Valleſium.* (*c. l.*) Ex dentibus firmis, ſpiſſis, caninis, ſanitatis Cœnam conſtitutionem collegit (*l. Exerc. Phyſiognomic c. 14. p. 57.*). Quamvis hic opponat *Hieron. Cardan. J. C. Scaligero,* (*Exerc. 271. ſ. 1. p. 817.*) *Auguſtum Cæſarem* ſeptuagenarium ſcabros dentes habentem, oculi tamen Ejusdem ſplendidi & vibrantes Naturæ bonitatem declararunt, quod repoſuit *Cardano Joh. Rickerus* (*T. 1. Hermet. Rediv. ſ. 1. c. 1. p. 28.*). Inter rara igitur numeranda illa *P. Borelli* (*Cent. 2. obſ. 41. p. 141.*) hiſtoria de muliere, quæ à nativitate ſine dentibus 60. annos vixit. Res ergò pretioſæ & utiles

cum ſint Dentes non tantum ſepultura eos privare noluerunt veteres, ſed Incolæ in Cua Cavilca, Americæ Inſula, eos, qui excidebant, Diis ſacrificabar (*Vid. Gothofr. Schulzius deſcr. orb. p. 228.* Et veteres *Eraſiſtrato authore* (*ita M bius c. l. p. 110.*) egregiam dentium dignitatem declaraturi plumbeum odo tagogon in Apollinis templo ſuſpendebant; ne eos evellerent poſteri, n carioſos & ſummè mobiles, plumbeoque inſtrumento ceſſuros. Famc humanitatis Monſtra Turcæ, *referente Menavio* (*l. 3. c. 22.*) Chirurgis ſuis oli interdicebant, ne ſine impetrata Regis licentia dentes extraherent, dubio pr cul non negligendum ſanitatis conſervandæ damnum declinaturi. Forſ & inde Onirocritici dentis in ſomnio jacturam amici mortem portende concluſerunt.

§. 19.

Cur verò in viventibus tàm facilè corrumpantur, cum in mortuis contra d rent, non ſine cauſa diſquiritur. Hic verò cauſæ poſſunt allegari variæ. Æ dentium, quando aut conſiſtentem non attigere ætatem, aut eandem ſupe runt, & ad ætatem vergunt caducam. His ſi adhibeantur acria, & ſub d cedinis velo latentia acida, qualia ſaccharata, & vina dulcia, quæ ob dulcedin incauti non rarò commendant Magnatibus Practici, quaſi ſub hac dulcedi non hoſtilis ſanguini acor lateret. Inde pueris ſaccharum continuò devora tibus dentes nigri, aſperi, friabiles, & toti quoad texturam deperditi. Gin væ flaccidæ, cruentæ, & maximam partem abſumtæ. Plura *Dan. Sennert.* (*l Med. Pract. p. 1. c. 10. p. 22.*) & *Joh. Bruyrin.* (*l. 10. de Re Cibar. c. 8. p. 431.*) cit huc nutrimenti dentium & gingivarum dapravatio, aut impedimentu Prius gingivæ ſcorbuto aut aliis humoribus acidam ſalinis obſeſſæ præſta quas vulgò Catharros vocant; poſterius lapis ille dentalis (quamvis & hic & læ etiam concurrere poſſint), qui nec cibi, nec potus, nec ſalivæ producti *juxta J. B. Helmont.* (*Tr. Alimenta Tart. inſont. n. 22. 23. p. 200.*), ſed excreme tum gingivarum, quod ut erat ex præparato cruore pro nutritione dentis; quoque ſuſcepit aliqualem determinationem, ſive potentiam dentalis du tiei, *ut Idem* (*c. l. n. 24.*) *loquitur.* Notandum præterea *ex Eodem* (*c. l.*), de tem nedum in ſui fundo ſive radice nutriri, ſed etiam lateraliter ex ipſis g givis. Teſtes ſunt ipſæ gingivæ cruentæ, vel minus ſanæ, dentibus non a cohærentes, quod caveas ſive foſſulas ad dentem malè nutritum, abinde ab diſpoſitionis ſuæ exordio relinquant, dentemque nigrore extranenati ſui cr oris tingant.

§. 2

§. 20.

Calidiorum uſus continuus huc facit, inde tritum:

Pultes ferventes faciunt corrumpere dentes.

Vid. Felix Plater. (*Tr.3. Prax. l. 1. c. 1. p. 20.*) Quid de calidiſſimis Theé, Koffeé potibus exſpectandum, quilibet mentis compos ratiocinari poterit. E contrà frigidum dentibus hoſtilè, & ſenium eorum accelerat. (*Helmont. c l. n. 26. p. 201.*) Quod nec *Hippocrati* ignotum, qui τὸ ψυχρὸν πολέμιον ὀδοῦσι (*ſ. 5. aph. 18.*) pronunciavit. *Conf. Marc. Mappum* (*Diſſert. de Pot. Calid. 2. qu. 4. p. 37.*) De acidis ne dubitemus, ſtupor quem dentibus relinquunt indicio eſt. Obiter hic addo è *Jacob. Bontio* (*l. 1. de Med. Ind. c. 5. f. 25.*) de fructibus Billingbirg, quibus nihil acidius naturam protuliſſe putat. Si cui dentes ex cibis acidis afficiuntur, ſtupidi his comeſtis, omnis aciditas evaneſcit, ferme ea ratione, *addit*, qua major dolorem minorem obſcurat. Lac putredinem dentibus inferre, eos exeſſe & corrumpere, caſeos etiam, aliorum teſtimonio probat *Salomon Alberti* (*ap. Joh. Philipp. Brendel. Conſil. Med. 36. p. 128.*). Evolvantur etiam *Solerniani* (*c. 2. add. not. Arnold. Villanovan. f. 9.*) ſunt ex prædictis, quæ ſaltem per accidens dentes inficiunt, gingivas dum corrumpunt. Excludit illa corruptio verminoſam propullulaginem, quæ ſtrenuam hic locat operam, ut petroſæ dentium ſtructuræ mors, non aliter ut ſaxis marmoribusque (*Vid. Ephemer. Erud. T. 2. p. 371.*) veniat. Hoc addendum in Scorbuto aliquando humorem acrem & putrilaginoſum prius maxillas, & demum dentes corrumpere, quod olim in Textore quodam Chemnicenſi adverti, cui Chirurgus unà cum dente magnam partem inferioris maxillæ corruptam extraxit.

§. 21.

Mercurium qui crebrius ſumunt, aut tractant, dentium incurrunt nigredinem, cariem & fœditatem. Aurifabris inde dentium varius color & gingivarum corruptio familiaris, cum aliis nervorum Symptomatibus. Exemplum, ſi libet, dabit *Joh. Schenckius* (*l. 7. obſ. Med. p. 891.*) De argenti vivi excoctoribus idem *Georg. Agricola* (*l. 9. de Re Metall. p. m. 344.*) Quod in iis, qui in Mercurii fodina ad Forum Julium laborant quidem non obſervatum. (*Vid. T. 2. p. 1. Eph Erudit. 14. p. 161.*) Ad formæ Artifices, quæ confugere conſueverunt fœminæ, faciemque Mercurialibus purpuriſſare ſolent, deformitatem vultus ut pallient, idem experiuntur, quod *Rod. à Fonſeca* (*T. 5. Conſult. 46.*) & Alii obſervarunt. Quod quomodo Mercurius patret *Helmont.* (*Tr. Catharri deliramenta n. 60. p. 60.*) explicatum dedit. Fontes quibus Mercurius vivus junctus idem conciunt. *Conf. Georg. Agricol.* (*l. 2. de Nat. eor. quæ effluunt è Terra p. 542.*) Et ta-

lis fons ille peſtifer, *de quo Plin. (l. 25. c. 3.)* qui exercitui Germanici Cæſaris t incommoda intulit, adeò ut illum vero Scorbuto laboraſſe mihi non videat verisimile, prout *in quibusdam de Scorbuto obſervationibus olim Viro Experie tiſſ. Dn. D. Valent. Andr. Mollenbroccio Phyſico Hallenſi Clariſſimo, Collegæ hon rando transmiſſis* notavi. Oleo ſeu Spiritu Vitrioli dentium pravum colore corrigere qui tentant, dentibus, quamvis id non attendat *P. Foreſtus (l. 14. o Med. 13. p. 114.)* idem malum ſibi accerſant, *Vid.* prætereà *Clopton Havers (Oſ ol. nov. Diſc. 1. p.)*

§. 22.

Puerum in pago Weigelsdorff in Silesia *Chriſtophorum Müllerum* ann demum ætatis ſeptimo aureo ſuperbiiſſe dente anno 1593. *Jacobus Horſtius com mentario (de aureo dente maxillari pueri Sileſii 1595. Lipſ.) divulgavit*, eumq; pa tim miraculoſum & prodigioſum cum *Th. Sagittario, (Decur. 5. Quæſt. illuſ qu. 5.)* partim naturalem (quod miraberis, ſi Ejus de Efficiente, materia, mo generationis & nutritionis *diſcurſum p. 55. & ſq.* evolvas) pronunciavit. *Evo Tr. 5. hujus p. 555. & 79.).* Pro verò etiam propalavit *Jac. Aug. Thuan. (Hiſt 104. f. 1114.) Diomed. Cornar. (Hiſt. Admir. 20. p. 52.)* & *Laurent. Scholz. (Joh. Schenck. l. 1. obſ. Med. p. 199.)* De hiſtoriæ veritate iſta *ad Hieron. Mercu alem Val. Acidatius (Epiſt. 84. p. 273.)* Neque de rei veritate quicquam Tibi d bitandum putes. Nihil ibi fraudis, affirmare Tibi ſanctè poſſum, quanqua non ipſe quidem vidi, ſed viſum ab illis ſcio, quorum oculis ut meis ipſius c do, viris amicis, minimè vanis, probis, doctis, etiam Medicis quibusdam. N turalis eſt dens & aurum æquè ipſum naturale, quod lapide quoque Lydio obruſſa plures explorarunt, & non niſi purum putum deprehenderunt. I cum tamen ſubfuiſſe detexit *D. Chriſtophorus Rhumbaumius* & laminam O chalceam denti inductam Wratislaviæ demonſtravit. *Evolv. Dan. Senne (l. 2. Med. Pract. p. 1. c. 13. p. 50.)* cui junge *Duncan. Liddelium, Martin. Rul dum & Joh. Ingolſteterum (pecul. de Aureo dente libris.) Oswald. Croll. (præfat. monitor. Baſil. Chym. p. m. 54.) Caſpar. à Rejes (Camp. Elyſ. qu. 36. n. 45. p. 44* Qui ſi naturaliter contigiſſet, multum illam de Auro in Cranio hominis inve narrationem, quam *ex Alberto Magno (l. 4. de Reb. Metall. c. 6. p. m. 365.)* inſeruerunt *Andr. de Blawen (ap. Petr. Andr. Mathiol. l. 4. Epiſtol. p. 309.) Petr. rellus (Cent. 1. obſ. Med. 10. p. 17.) Joh. Walchius (Comment. über den kleinen Ba p. 123.) Joh. Rudolph. Glauber. (l. de Lap. Animal. Coroll. p. 42.)* qui dentibus hæſiſſe oblonga Auri grana, *ex Eodem ſcribit*, quam tamen dubitativè reci *Mich. Majerus (de Circul. Quadrat. c. 9. p. 60.)* cum creditu difficillium in

co

orpus humanum aurum puriſſimum effingi *ſecundum Caſp. Calderam de Hæred.*
Tribun. Mag. Med. Stat. 12. Artic. 6. p. 77.) illuſtraſſent.

§. 23.

Propalavit etiam præterlapſo ſeculo hiſtoricam narrationem de puero
m dente aureo *Adalbert. Tylkowski S. J. Anno 1673.* Natus nempe Vilnæ ur-
magnæ Lithuaniæ prima ac Metropoli Anno 1670. menſe Januario puer ex
rentibus conditione tenuibus, exercitio piſtoribus. Nomen illi Pauli in
Baptiſmate obtigit. Puer facie candida, capillo planè aurei coloris, ma-
ac cervice plus quam pro ætate hirſutus pilo rubente, temperamento moroſu-
s ac cholericus. Huic in gingiva inferiore ſiniſtræ mandibulæ dens aure-
molaris minimè vacillans proximus canino erupit. Viderat illum d. 20.
pt. 1673. ipſus nominatus Jeſuita. Color illi Auri communis, quale fert
allia & Italia, & veritas colori reſpondet, uti Artifices Lima ex Lydio explora-
nt, figura majuſcula & ſurſum verſus ſe dilatans, atque in rotundum explicans,
od ferè evenit dentibus cum ſoli ſunt, & non à vicinis arctantur, deſuper
nus colliculis ac valliculis, uti dentes nondum uſu complanati ac detriti.
bulantur arma præſentis tunc temporis *Regis Poloniæ Michaëlis* illi à natura
culpta, nihil enim tale inveniebat, qui ab hac imaginatione liber ſpectabat.
ertum quando idos aureum eruperit, nam cum inter fauces lateat nonniſi
u deprehenſum: Cum ſcilicet infanti ante duos circiter menſes in cibum
tes carnium exhibuiſſet, quarum dum aliquæ intra dentes hæſiſſent proles-
matris opem imploraſſet, ut illam moleſtiam eximeret. Sed ut rudis fœmi-
non æſtimavit eventum, pro ſexus tamen garrulitate variis aperuit. Cuprum
quid ſimile ſuſpicata, ne quidem auri ſuſpicio pauperculæ ſubrepſit. Tan-
n res magis obſervari, cœpitque eſſe admirationi, & puer ad primarias urbis
ſonas, atque *Virum Sapientiſſimum ingentisque experientiæ illuſtriſſimum Do-
um Nicolaum Pac, Ejusdem Urbis Epiſcopum* deportari, tum omnes naturæ
ntum ſuſpicere, & pro ſuo quisque genio explicari atque ominari. Juſſu
dem Præſulis Medicorum, Chirurgorum, Aurificum examen inſtitutum, ut
di errorive locus non ſupereſſet. *Hæc ille (Disquiſit. Phyſ. Oſtenti duorum
orum, quorum unus cum dente aureo, alter cum capite Giganteo Vilnæ ſpecta-
r c. 9.)* Hunc denrem omninò eſſe naturæ effectum judicat *(c. 11.)* atque ni-
n eo miraculi intercedere; monſtroſum tamen facilè concludit, cum non
us ſit extra ſpeciei ordinem dentem aureum, quam tres digitos habere. In
tamento tandem iſta prodidit. Primò per rumorem affertur ad me, dein-
ertò comperi, illum dentem aureum pueri in oſſeum tranſiiſſe. Evenit ve-

rò

rò id diebus ultimis menſis Septembris ejusdem Anni 1673. intra dies perpa
cos, quibus & febricula puer corripiebatur, & vehementem intra ſe commo
onem corporis tenſione continua oſtentabat. Dentis intereà primò aliq
partes albeſcere, aliquæ fulvæ perſiſtere, præcipuè circa centrum ſuperioris c
lo obverſæ ſuperficiei tandem omninò colorem auri deponere, candorem c
convenientem aſſumere. *Et paulo poſt:* Si tinctus ſolum fuit dens, bilis
bula tranſeunte, quæ illum colorem dabat, oſſeus comparere debuit. Si ſol
fuit aureus, haud facilè mutationis cauſam proferemus. Multis ſuſpicion
injecit præſtigiarum hæc mutatio. Aderat enim perſona puero, quam Arti
Caco-Magicarum parum rudem quidam ſibi perſuadent, & iſta præſente m
tatio dentis incepit. Si itaque opera intelligentiæ noſtris ſenſibus illuden
hæc contigit mutatio, in ſpeciem certè facta, niſi aut prius deluſi ſumus aur
dente apparentis fulgore, & modo impoſtura finiit, aut arte aliqua, mihi c
ignota, aurum poſſit in os commutari. Veriſimilius autem videtur non ſ
do metallo dentem conſtitiſſe, ſed quapiam prætenui ſolummodo veſtitum
mella, quod dum aſtruimus, & Medicorum, Aurificumque honori, quos
turpe fuiſſet, conſulimus, & à probabilitate non diſcedimus.

§. 24.

Dignisſimus fide ac Theologia Philoſophiaque clarus quidam hoc i
Anno, menſe Auguſto, dum ex Pruſſia Vilnam iter faceret, ac inter cibos m
ſæ appoſita habebat agnellorum capita igni aſſa, in dentibus eorum, ejus
talli, de quo eſt ſermo invenit lamellas. Simile quid itaque denti hujus p
accidiſſe dixerim, quod aliqua parte ita uber fuit, ut etiam ad limam ſuffec
Hæc iterum Tylkowsky. Valde veriſimile eſt *Andreæ Caſſio* (*Cogitat. de Auro*
p. 29.) Tartarum illum aureum, qui animalium dentibus adhæreſcere ſolet
phuris aëri aurei coagulum eſſe.

§. 25.

Allegata de Agnellis dentibus relatio in memoriam mihi revocat i
Joh. Franciſci Mirandulani (*l. 2. de Auro c. 7. T. 2. Theatr. Chem. 392.*) *dum*
bit: Nihil prohibet, id, quod terræ cavernis occulitur, etiam in ſuperficie, r
riri quandoque poſſe, tum quod herbis ipſis atque radicibus ineſſe poſſe,
loquar, aurificam, negari protervè non poteſt, tum quod ſimilia ſunt viſa
am in quadrupedibus animantibus: Referunt enim fide digni viri ſe Cr
is in montibus ibices vidiſſe, quorum dentes aurigineo colore ſuffuſi eſ
præcipuè qua parte prodeunt è gingivis atque herbas tangunt, quar
eſt in Ida Cretæ decantata celebritas. Hoc dum recitaſſet *Athanaſ. Ki*

us (l. 10. M. S. ſ. 4. c. 3. §. 1. p. 219.) id Spirituum auriferorum Tincturæ, qua herbæ imbuuntur tribuit. Sed hic dormitat *optimus Pater*, quod ipſi in Mundi ſubterranei tenebris verſanti plurimum obtingit. Quis credet cœcutienti Patri, profitenti id, quod aureo colore dotatum eſt, aurum eſſe?

O præclare Pater nimium ne crede colori.

Spiritus auriferos hanc dentibus imprimere Tincturam, quis perſuaſit *Kirchero?* Si eodem herbæ imbuuntur, cur non aureæ apparent, ut aliquando in Hungaria vites, de quo *Philipp. Jac. Sachſius Noſter* (*M. C. D. 1. A. 1. obſ. 131. p. 290.*) olvendus. Aurum ſolutum oſſibus, ligno, etiam pergameno illitum non aureo, ſed purpureo colore eadem tingit, quod olim *apud Beatum meum Parentem* videre licuit. Et forſan aureo dentium colore jam fulgent animalia bruta, dum uberibus paſcuntur maternis, aut fœno nutriuntur, antequam temporis ratione gramen eadem depaſcere liceat, & quod his in dentibus aureum reputatur, in homine inter naaſeabunda, fœtida & putrida non ſine ratione numeratur.

§. 26.

Fridericum II. Electorem Brandeburgicum ferratum, & cum ferreis dentibus, ob res præclarè & fortiter geſtas, *teſte Joh. Cennitio, (in vit. Ejus p. 26.)* vocarunt. De ferreo viri Patavini dente *Th. Bartholin. (Cent. 2. obſ. 24. p. 11.)* quem dum preſſius inſpexit *Joh. Dominic. Sata*, vidit in maxilla ſuperiore cicatricem, unde ſtylo ferreo vulneratum olim ægrum pronunciavit; & cuſpidem in dentis alveolum incidiſſe, ibique ab eo tempore dentis ſpecie permanſiſſe voluit. Dentis ferrei mentio extat *ap. Daniel. (c. 7. v. 7. & 9.) D. de Fontanes* apud Cadurcos per 20. annos globum plumbeum loco dentis habuit, ſe inſcio, quo tamen ad eſum utebatur, *teſte P. Borello Cent. 2. obſ. . p. 113.)*. Virginibus inſulæ Macaſſer in juventute dentes extrahuntur, & aurei in locum eorum reponuntur, ut pulchriores videantur, *Joh. Bapt. Tavernier. (l. 4. Itinerar. Perſic. c. 18. p. 206.) narrat*; qui addit Capitaneum quendam in Java quatuor Adamantes in locum quatuor dentium extractorum reponere juſſiſſe. Prodigioſi talismodi dentes, nec temporis metuent dentem, corruptionem, putrilaginemque. Extractos dentes vivis ſive carioſos ſive ſanos aliis vivis extractis reſarcitos fuiſſe & firmas egiſſe radices, *Ambroſio Pareo (l. 16. Chirurg. c. 16. p. 359.) & P. Borello (Cent. 1. obſ. med. phyſ. 10. p. 16.)* quis credet?

§. 27.

Nec id miraculo carere videtur, quod poſt mortem demum graviſſimis

à dentitione ſymptomatibus, quæ recenſuit *Hippocrates* (*ſ.3. aph. 25.*) ſublati in fantes dentes enitantur. Pueros multos vidi, refert *P. Borellus*, (*Cent. 1. obſ. 92.* *96.*) ob dolores inſignes à dentitione gingivis valdè tumefactis, mortuos, poſt mortem verò dentes naſcebantur. Duci Nivernenſi octimeſtri puero ex dentitione demortuo reſciſſis ſcalpello gingivis dentes omnes velut in procinctu ad egreſſum apparuerunt, *Ambroſius Pareus* (*l.23. Chirurg. c.67. p.540.*) notavit. Gemellum *Philipp. Salmuth.* (*Cent.3. obſ.37. p.128.*) ſuppeditat.

§. 28.

Accidit id, quod Spirituum & humorum furor gingivarum parturientium tumorem, ſoluto animæ cum corpore commercio, oppidò evaneſcit. De tumentibus igitur Gingivis in conſpectum trahuntur dentium aculei, aut potius mortis ſpicula.

§. 29.

Retulit præterea *Autor mirabilium Naturæ, Phlegon. Trullianus dicitur Hieron. Reuſnero* (*Exerc. 1. de Scorbut. p. 24.*) *allegante Henric. Kornmanno*, (*p.3. m. m. c. 42.*) tempore *Imperatoris Tiberii* in Sicilia cadavera aliquot mortuorum effoſſa fuiſſe, quorum dentes longitudine pedem viri ſuperarint. *Auguſtinus* (*l.15. de Civit. DEI c. 9.*) recenſuit, ſe vidiſſe cum aliis multis in littore Uticenſi molarem dentem adeò magnum, ut diſſectus ad formam & magnitudinem uſitatorum noſtra ætate dentium centuplo major facilè judicari potuerit. Chriſtophori Magni dentem pugno majorem ſe vidiſſe, (*in h. l. comment.*) *ſcribit Ludov. Vives.*

§. 30.

Sub terra hos in tantam molem excreviſſe, ſunt qui reputant, quam bene ex infra dicendis (*h. l. Tit. 10. §. 18.*) conſtabit. Aut igitur fabulæ prædictæ narrationes, quod non facilè admittendum; aut beſtiarum dentes humanis ſubſtituerunt deceptores. De dentibus & oſſibus Antwerpianis Elephantinis falsò Giganteis ſubſtitutis, videatur *Joh. Goropius Becanus* (*l. 2. Orig. Antwerp. Gigantomach. inſcr. p. 178.*). In urbe Scaſſem in Perſide Apros adeò grandes eſſe, commemorat *M. Paulus Venetus* (*l.3. c.35. cit. Simon. Majolo. Dier. Canic. Colloqu. 7. p. 282.* qui, qua uſus fuerit editione, aut MSto equidem neſcio, id in noviſſima ab Andrea Müllero edita non habetur, de civitate autem Scaſſem *l. 1. c.33. p. 20. citat Majolus c. 24.* agens, ſuum ſpinoſorum ſaltem meminit, ut bobus comparentur, quorum molaris dens aliquando compertus eſt pondo duodecim. Dentes Elephantorum Aprorumque ſimiles obtinere Cetacea Norwagica, *Olaus Magnus* (*l. 21. c. 8. p. 552.*) *prodidit.* De bellua in Ga-

ta

tana littora expulſa cujus dentes maximi dodrantium, minimi ſemipedum, evolvendus *Plinius (l. 9. c. 5.)* Qua de cauſa dentes molares giganteos quamplurimos ſe vidiſſe *annotat Th. Bartholin. (Cent. 1. Hiſt. Anat. 98. p. 159.)*, ſed partim equinos, partim bubulos, partim arte effictos. *Adde*, ſi libet, *O. Wormium (l. . Muſ. c. 26. p. 343.)* & ea, quæ *infra (Tit. 20. §.)* ſubjunximus.

§. 31.

Claudat ex Antiquioribus depromtum illud *Plinii (l. 7. c. 16.)*. Hominem priusquam genito dente cremari mos gentium non eſt. E Recentioribus *J. B. Helmont.* ſuum conferat Symbolum. Ita autem *(Tr. Tumulus Peſtis p. 857.)*: Dens à Cadavere extinctis viribus defuncto, quemlibet dentem hominis vivi, ſolo attactu, marceſcere excidereque cogit. Quod non item præſtat dens è cadavere violenta nece interemto vel acuto mox morbo extincto. Rationem *ex ſupra dictis (Tit. 1. §. 101.)* facilè colliges.

LIB. I. TIT. VII.

De

Cordis Augmento, & in Igne Duratione.

Summarium.

1. ÆGyptiorum vivacitas. 2. Ultra centum annos non durare. 3. Eorum Experimentum. 4. Antediluviani cur vivaces. 5. Rationes Chymicorum rejiciuntur. 6. Cur noſtri non ad iſtam pertingant ætatem. 7. Bruta longæva. 8. Ultra centum annos homines vixiſſe Longævi varii, imprimis Braſiliani. 9. Ægyptiorum aſſertum rejectum. 10. Pondus Cordis variat. 11. Inſitata Cordis magnitudo. 12. A cauſis præternaturalibus. 13. Cor tabidum, abſumtum, exulceratum. 14. Cor aliquando non cremari.

15. Cauſæ ſupernaturales. 16. Mali Genii. Magi. 17. Caſus ſingu laris. 18. Cauſæ naturales, humor ab externis ad interiora loca pulſus. 19. Cordis ſitus. Pulmones. 20. Mediaſtinum, Pericardium ejusque humor. 21. Pinguedo. 22. Reprobatur. 23. Cordis ſu ſtantia. 24. Contenta Cordis. 25. Cauſæ præternaturales, morbi, V nena. 26. Animalia ex Igne. 27. Salamandra. 28. Semenda Av 29. Homines in Igne viventes. Eziſer. 30 31. Ignem impunè tracta tes. 32. Partem quibusdam eſſe incremabilem. 33. Ignis veheme tiam quæ reprimunt. 34. Animalia ex Igne non generari. 35 Sal mandræ hiſtoria examinatur. 36. Exanimatur. 37. Homines Creaturæ in Igne viventes non dantur. 38. Paulus de Sorbait notatu 39. Nulla in homine incombuſtibilis pars. 40. Quomodo corda i combuſtibilia dicantur. 41. Cur caro viva citius aduretur quam mo tua? 42. Veſicantia mortuum non veſicare.

§. 1.

VIvaces eſſe Ægyptios longævosque, ut etiam ad nonage mum pertingant annum *è Proſpero Alpino* (*l. 1. Med. Ægy c. 11. f. 18.*) ſcimus. Cauſam hujus vivacitatis rejicit in ſi plicem victum & Nili potum, (*c. l. c. 12. f. 20.*) Turget nam Nili aqua, ſecundum *J. P. Fabrum* (*l. 4. Panchym. ſ. 2. c. 17 453.*) Spiritu ſalis fixo, ſpirituque volatili vitæ mundi; Cr codilus prætereà à venenatis qualitatibus aquam ejus purgat peculiari attrahe di facultate & energia.

§. 2.

Quamvis verò hæc ita ſe habeant, ultra centum annos hominem viv poſſe inficiantur. Putarunt namque, referente *Plinio* (*l. 11. Hiſt. Nat. c. 36.*), C in homine ſingulis annis usque ad quinquageſimum ad binas drachmas creſ re, à quinquageſimo autem ſingulis annis tantundem decreſcere, adeoque de ctum cordis homini, ut occumbat, ad centeſimum ſi vergat, neceſſariò inju gere dictitant. Clarius in hanc ſententiam *Cenſorinus* (*de die Natali c. 17.*) Pr tereà fieri poteſt, *quod refert Varro*, quodque *Dioſcorides Aſtrologus* ſcrip Alexandriæ inter eos, qui mortuos ſolent conſervare, conſtare, hominem p

entum annis vivere non poſſe. Id cor humanum declarare eorum, qui in-
gri perierunt ſine corporis tabe, eò quod in multis annis pendendo omnis
tatis incrementa, & deminutiones obſervent, & anniculi pondere duas drach-
as, bini, quatuor, & ſic in annos ſingulos usque ad quinguaginta accedere, ita
t quinquagenarii hominis cor pondus centum drachmarum habeat, *Vid. Ot-
ho Heurnius* (*l. 2. Philoſ. Barbar. c. 16. p. 204.*) binas ab iis centum drachmis ab
nno quinquageſimo iterum decedere in unoquoque binas: ex quo perſpi-
uum ſit, centeſimo anno redire ad anni primi pondus, nec longius poſſe vi-
m produci. Mitigat hac ſententiam *Joh. Valerian. Pierius* (*l. 18. Hiero-
lyph. c. 20. p. 224.*) quando Sacerdotum Ægyptiorum mentem fuiſſe *ſcribit*,
itam humanam centum annis plurimum circumſcribi, niſi aut negligenter,
ut intemperanter acta, ipſa ſibimet incommoda comparavit, ſeque aliqua parte
audaverit. Ibim ex ovo incluſam duas appendere drachmas, quantum eti-
m recens nati infantis cor appendit *retulit Calliſtratus ap. Plutarch.* (*l. 4.
ympoſ. qu. 5. p. 251.*)

§. 3.

Aſſerto huic ut majorem fidem conciliarent, ad αὐτοψίαν & experienti-
m provocabant, qua ſe illud obſervaſſe in hominum demortuorum cordibus
quori cedrino immerſis & aſſervatis gloriabantur, quod *Joh. Bickerus* (*Tom I.
ermet. Rediviv. c. 1. ſ. 1. p. 26. & 27.*) addidit.

§. 4.

Quæ Terminum vitæ ſpectant, hic adducere non libet, cum de eo ſatis
ſputavit cum Alii, tum *Joh. Beverovicius* (*Tr. de Termin. Vit. & Proœm. The-
ur. Vit. c. 3.*) & *inſigne quondam Ordinis noſtri & Eruditi Orbis jubar J. Dan.
Major.* (*Part. 1. Dub. circ. Chirurg. Infuſ. Dub. 2. p. 136.*) cur ante diluvianis lon-
ior, etiam in aliquo: ſecula, ætas conceſſa, rationes ex Aliis collegit *Urbis ſuæ
biuque decus Jacob. Philipp. Sacelſius* (*l. 1. Gammarol. Curioſ. c. 23. §. 3. p. 502.*)
bavit quædam *Th. Bartholin.* (*Disquiſit. de Sangu. Vetit. p. 65.*) Horum lon-
evitatem ſunt, qui opus providentiæ non naturæ appellent (*Vid. Fried-
b. obſ. Bibl. ad Geneſ. c. 5. p. 36.*) & magis DEI miraculo, quam Naturæ
cripſit, *Cornelio à Lapide* (*Comment. in Geneſ. c. 5. p. 101.*) *teſte, Lipoman-
us.*

§. 5.

Ut adeò non audiendus ſit *Rogerus Bacon* (*forſan l. de Occidentibus ſene-
utis Oxoniæ excuſo, quem citat P. S. in Not. ad Bacon. Epiſt. de Secret. Nat. &
rt. c. 7. p. 77.*) *qui apud Joh. Jonſtonum* (*Tr. de Conſtant. Natur. propoſ. 5. Art. 1.
47.*) tradiderat patres ſingularem ſingularium medicamentorum ſenectutem
re-

retardantium (Arcana vocabat & aſſentiebatur *Mart. Panſa l. de Prorogand. I Part. Theoret. General. c. 4. n. 13. f. 34*, qui ex Aliorum mente id *poſt c. 13, f.* propoſuit) notitiam obtinuiſſe. Neque *Theophraſtus Paracelſus* τερατολογ qui (*l. de Vit. Long. qui eſt Archidox. 9. p. 832.*) *ſcripſit*, Adamum diutiſſimè xiſſe, quod rerum ad vitam longam facientium optimam habuerit ſcientian Magiæ, ex cujus influentia tamdiu vixerit, imputat, *alibi* (*l. 1. de Vit. Long. c p. 842.*). Magiæ naturali (*l. 1. Paranur. c. 8. p. 38.*) qui & lignum vitæ na rale quid & medicinam expoſuit (*l. 9. Archidox. p. 832. Add. Apocalypſ. Herm T. 2. Op. p. 668.*) Ridendus etiam *Joh. Walchius*, (*Comment. über den klein Bauer p. 152.*) qui credidit, quod juſſu DEI Angelus tincturam Lapidis Philo phici rubram arbori cuidam applicarit, & eandem hoc modo in Arborem tæ transmutarit. De Lapide Philoſophorum iſta, *Hadrian. à Mynſicht*, (*Teſ ment. Hadrian. p. 20.*)

Hoc primævus Adam, priſci hoc medicamine Patres
Longævam ſani duxere in ſecula vitam.

Add. Joſeph. Michel. (*Apol. Chym. adv. Andr. Libav. calumn.*) Regeras his *cu Andrea Libavio;* (*de Med. Hipp. & Hermet. Vet. p. 452.*) Si Patriarchæ habuer hunc lapidem, eo non ſunt uſi, quia ad tantam ſenectutem pervenerunt, ut am oculis penè caperentur.

§. 6.

Atropos illa, quæ ſpem longioris vitæ quo minus inchoëmus, vetat, eſt Inte perantia. Sera Venus priſco ævo commendata ad corporis robur, perfectar corporis ſtaturam apprimè *juxta Magn. Herman. Conring.* (*l. de habit German cauſis p. 46.*) à noſtris minimè obſervatur, adeoq; pueri & puellæ generant pue & puellas, *Kinder zeugen Kinder*, h. e. morbidos, debiles, exſuccos. Vino ſep ti thorum intrant, (*Galen. l. 11. de U. P. p. m. 722.*) & dum generare int dunt, occidunt. (*Galen. l. 11. de U. P. p. 712.*) Eleganter *Joh. Sophron. Koz* (*tr. de Sale c. 12. p. 543.*): Rarus hodiè inter noſtros ſenes *Caleb*, quia raru ter juniores *Joſeph*. Spectat huc forſan locus *ap. Plutarch.* (*in Num. p. 12* Iſta etiam, quæ ad ſepulturam pertinent, Pontifices poſcentibus expedi docuitque *Numa*, nihil ejus rei pro piaculo habendum: Sed & manes præcipuam noſtri partem accipiunt ſuis religionibus colendos, prſertim *Libitinam*, quæ Dea mortuorum juſta procuret, ſive ea *Proſerpina* eſt, *Venus*. Quod Doctiſſimi inter Romanos judicant, haud abſurdè ejuſ Numinis poteſtati ortus interitusque noſtri rationem imputantes. *Hæc tarchus*. Propter victum ſimplicem & moderatum *Feroënſes Boreales* ſunt

g

ævi, ut non rarò centeſimum annum attingant. Non ita pridem (*refert. h. Bartholin. Vol. 1. Act. Med. Hafn. p. 1. obſ. 49. p. 97.*) *Eraſmus Magni* Cis Haraldſundenſis in Inſulis Borealibus obiit. Is primam uxorem duxet ætatis provectioris, cum qua ſine prole multis annis vixit. Nonageſimo tatis anno amiſſa uxore novam ſuperinduxit ſpe prolis ſuſcipiendæ. Quinue ex hac liberos ſuſcepit. Supervixit ad annum centeſimum decimum & tatis anno centeſimo tertio ſuſcepit filium natu minium. Et ne quis ſcrupus ſit, uxor integræ prorſus famæ fertur. Qui adhuc ſuperſtes eſt filius natu ajor, ædes paternas inhabitans vir robuſtus & proceritate plerosque incos ſuperat. Eidem victui veterum vivacitatem *Cl. Salmaſius* (*Diatrib. de nn. Climacter. p. 7. 41. & 766.*) aſcripſit. Plura dabunt *Roger Bacon.* (*Epiſt. Secret. Art. & Nat. c. 7. p. 50.*) *Martin. Panſa* (*part. 1. de Prorog. Vit. paſſim, mprimis c. 56. p. 206. & ſq.*) *Franc. Oſwald. Grembſius* (*l. 3. Arb. integr. & inoſ. hom. c. 1. p. 456.*) *Martin. Ruland. Fil.* (*l. 2. probl. Phyſ. Med. 268.*) *m Aliis.*

§. 7.

Bruta id nos edocere poterunt, quæ Naturæ veſtigia dum legunt, ejusue ductum ſequuntur, eundem cum illis, quæ à mundi cunabilis vixêre tæ terminum conſequuntur. *Vid. Fr. Baco de Verulam.* (*Hiſt. vit. & mor. col. 489. ſq.*) Inde *Virgilius, aut alius Poëtarum* (*Eleg. de Mæcenat. obit.*)

Redditur arboribus florens revirentibus ætas,
Ergo non homini, quod fuit ante, redit.
Vivaceſque magis Cervos decet eſſe paventes,
In quorum torva cornua fronte rigent?
Vivere Cornices multos dicuntur in annos
Cur nos anguſta conditione ſumus?

ed hæc etiam non ita, ut vulgò creduntur, comperta. Et ſi contingat, des non mutatæ naturæ, ſed vitæ.

§. 8.

Ultra Centum annos autem vitam noſtram ſe non extendere poſſe, ut Ægyptiis quidem perſuaſum, experientia reclamat. Nolo Exempla coacerare ab hiſtoricis notata. De Ante-Diluvianis res clara eſt. Varia de Spais vitæ longisſimis *Plinius* (*l. 7. c. 48.*) *Valerius Maximus* (*l. 8. memorabil. c.*) *Hippocrates* centum & quatuor ſuperavit annos, (*Joh. Jonſton. c. l.*) duicatum ſeptuginta annorum ætatem vixit, ſi credimus *J. B. Fulgoſo* (*l. 8. c. 14.*)

14.) Galenus noſter. De Neſtoris ætate *Franciſc. Floridus Sabinus (l. 2. v lect. ſubciſiv. ap. Jan. Gruter. T. 1. Lampad. Critic. p. 2096. ſq.)* Catalogi prolixiorem ſi vis, evolve *Franc. Bacon. de Verulam. (hiſt. vit. & mort. à col. 5 ad 515.)* Adde *Joh. Bodin. (l. 3. Theatr. Natur. p. 397.)* Anno 1151. in Gal vixit 372. annos *Caroli Magni Armiger Joh. de Temporibus à Guazzo* dictus ovanni de la Stampe, (*Vid Joh. Wolffius Cent. 12. Lect. Memomb. p. 348.) ju Joach. Cureum (p. 1. Annal. Sileſ. p. 46.)*; quam relationem penè pro fab habet *Verulam. (c. l. col. 515. & Æmilius (l. 5. de Geſt. reb. Franc.)* hunc r ſub *Carolo M.* ſed ſub *Carolo Simplici* ſtipendia feciſſe, adeoque 160. circ annorum vitam Eidem contigiſſe credidit. *Conf. Joh. Tilium (Chronic. aa C. 1138.) Wilhelm Barſnislai* in Anglia 126. annos complevit, centeſimo duus factus conjugium iterum iniit. (*Adam. Olear. l. 3. Itin. Muſcov. Pe c. 25. p. 259.)* Idem de *Andrea Chriſtiani*, qui poſt expletos 127. annos fatis cit, ut narrat *M. Martin Harlovius (ap. Th. Bartholin. Volum. 4. Act. H obſ. 10. p. 36.)* Gemella recitant *Verulam. (c. l. col. 535.) Joh. Jonſton. (c. l. Thaumatogr. Natur. cl. 10. c. 6. Art. 3. p. 479.) Edo Neubuſ. (l. 2. Sacr. Fatt c. 18. p. 332.) P. Borellus (Cent. 2. obſ. 39. p. 138.) Claud. Salmaſ. (c. l. p. 7 Phil. Jac. Sachſius Noſter (c. l. §. 8. p. 507.)* De Braſilianis *Guilhelm. Piſo (l. Med. Braſil. p. 6.)* notavit, quod centeſimum ætatis annum viridi & long ſenecta potiantur. Addidit idem Europæis ibidem degentibus conting Cauſas ſubdidit has, (α.) quia athleticis nati parentibus, (β.) Curis non cerantur, ut voluptates ingnorant. (γ.) Eodem ſemper victu & amictu oque ſimplici gaudent. (δ.) Nullus illis habendi amor, paupertatiqu addicunt voluntariæ, ut cui plus eſt lubens impertiat aliis minus habenti pari dandi poſcendique facilitate.

§. 9.

Cum igitur Ægyptiorum aſſerto ruborem excutiat experientia, ponderis probatio adducta in ſe habeat ponderandum veniet. Junior equidem, nec lenta morte ſublatorum corda liquori ſpirituoſo & balſar concredita in principio ad tempus in tumorem poſſe elevari partim ob liqu a fibris carneis imbibitum, partim ob novam concitatam fermentationem inficior. Et hic tumor credulo imponere poſſet revera augeri & creſcere bile illud viſcus. Verè autem illud poſt corporis & animæ ſolutum vincu creſcere traditio eſt inanis, ſomnium vigil. Acutius quam verius id tradi, *P. Crinitus (l. 7. de Honeſtar. Diſciplin. c. 9. p. 239.)* autumavit, quin ſuperſtiti quam verius *Jodoc. Willich. (l. 2. Anat. c. 11. p. 39.)* Fabulam arbitrab

Joh. Riolan. (*l.3. Anthopogr. c. 12. p. 235.*) inter ſtulta reponebat *Hermann. Conring.* (*l.1. de Med. Hermet. c. 10. p. 90.*) inter falſisſima *J. C. Baricell.* (*Theſ. Secret. c. 151.*)

§. 10.

Nec pondus cordis in omnibus unum. Pendet, *obſervavit Th. Kerckring.* (*Spicil. obſ. Rar. 26. p. 39.*) plus minus ſeptem unciis, qui & cor viginti duarum unciarum fœminæ Amſtelodamenſi exſecuit. Sed ſecundum Ægyptiorum calculum ordinariè uncias penderet plus quam duodecim. Sed qui id primum Ægyptiis aſcripſit nimiæ credulitatis reum pronunciavit *inſignis Ægyptiorum Patronus, Ol. Borrichius* (*l.1. Hermet. Ægypt. c.5. §.4. p. 143.* cum nulli dubium eſſe poſſit, omnis ætatis homines ad condituram ab ipſis apertos fuiſſe, adeoque quotidie ſimiles ineptias oculorum ſenſu clarisſimo refutatas. An forſan, *perit*, Taricheutæ illi Alexandrini Cenſorino memorati fuere vilisſimi quidam ex fece popelli homunciones, quibus atra quandoque candida eſſe perſuaſeris: ſacerdotes tale quid per ſomnium crediſſe, incredibile eſſe *dictitat*. Sed quis neſcit quæ, ut in plurimis, ita & hic

Ægyptus portenta colat.

§. 11.

Quæ inuſitatam cordis magnitudinem ſecundum naturam factam referunt, obſervationes quidem rariſſimæ ſunt, proſtant tamen & quædam. Cor magnum & amplum, ſed, quod mireris, ſine pericardio nullove vel minimo ejus veſtigio *notavit Nicol. Tulpius* (*l.2. obſ. med. c. 25. p. 143.*) totum ferè thoracem replens in Equite *Guichardino* vidit *And. Laurent.* (*l.9. Anat. qu. 11. p. 03.*). Tres ſinus, quos omni majori animantium generi tribuit *Ariſtoteles* (*l. 3. hiſt. part. anim. c. 4.*) in Veneto velaturam faciente animadvertit *Æmil. Pariſanus* (*l. 6. Nobil. Exerc. 1. c. 1.*). Triplicem ventriculum in infante *Theod. Kerckring.* (*c. l. obſ. 69. p. 139.*) δικορυφὸν duobus verticibus faſtigiatum, *teſte Galeno* (*l.7. Anat. adminiſtr. c. 11. p. 211.*) Gallum quispiam Diis ſacrificans invenit. Cor cum duobus capitibus *Avicenna* (*11. 3. tr. 1. c. 1. f. 276. a.*) in Simio, in Gallo interpretantur Alii, inventum prodidit. Cor mucrone bifido non acuto oculis uſurparit *Th. Bartholin.* (*Cent. 1. hiſt. 67. p. 117.*). Bina Corda in Paphlagonia Perdicibus tribuerunt *Plinius (c. l.) & Theopraſtus*, quod retulit *A. Gellius*, (*l. 16. Noct. Attic. c. 15. p. m. 398.*) *Athenaeus* (*l. 9. Dipnoſoph. c. 10.*). Elephanto *Ælianus* (*l. 14. hiſt. animal. c. 6.*). In Gallina ſe obtulit *O. Rudbeckio*, (*obſ. anat. 18. p. 331.*) In homine, *Zacuto Luſit.* (*l. 2. Hiſt.*

Med. Princ. 38. p.) Adde *Joh. Riolan.* (*c. l.*) & quæ collegit *Noſter J. Pl* *Sachſius* (*D. 1. M. C. obſ. 70. p. 172.*)

§. 12.

A cauſis præter naturam Cordis mutari magnitudinem, in hiſtoriis Me dicis non raro legitur. Cor in anheloſo, ſalvis pulmonibus majuſculi cap tis magnitudinem *memorante Guilh. Ballonio* (*l. 1. Epid. & Ephemer. p. 145.*) ad æquabat. Adeò increverat, ut omnis ſanguinis & ſpiritus eò facta ſit συῤῥο καὶ συνδρομή. De quodam palpitatione Cordis laborante evolvatur *Guil. Ha veus* (*de mot. Sangv. Ep. 3. p. 254.*) *Salomon. Reiſelus* (*M. C. c. l. p. 171.*) De *Philippo Nereo* idem *Andr. Cæſalpin.* (*l. 6. Art. Med. c. 24. p.*) De *Sanct à Valeſco Chriſtoph. à Vega* (*l. 3. Art. Med. ſ. 6. c. 8.*) De Cordis excreſcentia i ſacerdote eodem malo perpetuo laborante *Garneri* communicat *Joh. Sche kius* (*l. 2. obſ. m. p. 286.*) Ita Venena abſorpta cordis magnitudini plurimu conferunt. Narrat *P. Pawius* (*obſ. anat. 21. p. 35.*) in veneno ſublato Cor tr plo, quam pro Conſuetudine & ſubjecti proportione majus apparuiſſe, ut t midum dextra ſui parte univerſum thoracis latus repleret.

§. 13.

Allegavi *ſupra* (*§. 2.*) Corda Juvenum, non lento morbo & morte e tinctorum. In nimia triſtitia Spiritus & calorem à membris intra Cor co tractum ejus humidum nativum & pingue abſumere atque ita lentè torre *Barthol. Kekermann.* (*l. 3. Syſt. Phyſ. c. 26. p. 548.*) *autumat.* Obſervatum tiam ſæpius fuit in febre lenta extinctis Cor exile & aridum. (*Th. Bartholi Cent. 2. hiſt. 19. p. 205.*) A febre ardentiſſima pyri inſtar toſtum. (*Dominic. P narol. Pentecoſt. 1. obſ. 31. p. 19.*) *Jacob à Meckern* (*obſ. Chirurg. 32. p. 207.*) alio ex vulnere mortuo. De quatuor Archi-Ducibus Auſtriæ in Comit Ratisponenſibus mortuis *Guerner. Rolfinck.* (*l. 2. Ord. & Method. Med. Spe Commentat. ſ. 3. c. 112. R. 8. p. 146.*). In aliis tabidum, quo de evolvantur *G lenus* (*l. de Tabe c. 7. p. 139.*) *Dan. Sennert.* (*l. 2. Med. Pract. p. 3. c. 3. p. 407 Zacut. Luſitan.* (*l. 2. Hiſt. Med. Princip. Dub. 26. p. 256.*) *Theod. Kerckring.* (*l. obſ. 17. p. 43.*) Nihil ptæter tunicam in alio morbo diuturno conſumito *Ber hard. Tileſ.* (*l. 5. de Reb. Nat. c. 28.*) planè conſumtum inſtar loculi vacui corrugati, *Melch. Tribe.* (*M. C. D. 1. A. 3. obſ. 65. p. 111.*) extenuatum & exſan gue *Guilh. Fabric. Hildan.* (*Cent. 4. obſ. Chirurgic. 50. p. 324.*). Penè abſum tum in Cadavere Principis Regiæ, *Mariæ Auriacæ* viderunt Londinenſes, quo refert *O. Borrich. ap. Th. Bartholin.* (*Cent. 3. Epiſt. 85. p. 365.*) *& ipſe Th. Ba tholin.* (*Diſſ. de Hep. Deſumt. p. 29.*). Non exigua ſui parte putridum depre

hen

hendit *Guil. Fabric. Hildan.* (*Cent. 2. obſ. Chirurg. 27. p. 106.*) *Fr. Rota* (*de Torm. Vuln. Cur. c. 23.*) Tabo fluens *O. Borrich.* (*ap. Th. Bartholin. Cent. 4. Epiſt. 7. p. 330.*). Ulceribus ſcadens, *Stephan. Rod. Caſtrenſ.* (*l. 3. de Meteor. Microcoſm. c. 20. p. 148.*). Abſceſſum in Cordis ſiniſtro ventriculo notavit *Ant. Benivenius* (*de Abd. Morb. cauſ. obſ. 89. p. 233.*). Tria ulcera in Corde non parum prava & ſordida, *Joh. Fernel.* (*l. 5. Pathol. c. 12. p. 286.*). Aliud ulcus in baſi Cordis *Cabrol.* (*obſ. 36. p. 16.*); in auriculis *Trincavell.* (*l. 6. de Rat. Cur. Corp. Hum. aff. c. 11.*) *Joh. à Meckern.* (*c. l. p. 206.*) Caſpulam & totam ferè cordis ſubſtantiam ad fibras usque ab ulcere exeſam, *Petr. de Marchettis* (*obſ. med. Chirurg. 47. p. 112.*). Cor albicans & medica ferè ſui parte, quæ Diaphragma reſpicit, exeſum & exulceratum, ut fibræ carnoſæ ſemiputridæ ſummis digitis evellerentur, *Lazar. River.* (*Cent. 1. obſ. 87. p. 581.*). Et animadverſum fuerat, *addit*, fruſtula quædam carnea hujusmodi fibris ſimillima cum ſanguine per ſputum rejecta fuiſſe, ita ut verisſimum ſit iſtam ægrotantem Cordis ſubſtantiam per ſputum rejeciſſe, quod eſt valdè mirum. Cor ulcere corruptum lanio Oxonienſi in bove ſaginato demonſtravit *Nathan. Highmor.* (*l. 1. Diſquiſit. Anat. part. 3. c. 3. p. 66.*). Spectant huc quæ collegit *Marcell. Donat.* (*l. 5. Hiſt. med. mirab. c. 4. p. 570. ſq.*) Fruſtra igitur ſunt, qui cor putreſcere negant pernegantque, de qua controverſia *Vid. Dan. Sennert.* (*l. 4. de Febr. c. 8. p. 486.*) In his autem quis Cordis expectabit augmentum cum vix Cordis nomen mereatur?

§. 14.

Illud Cordis ſingularibus meritò accenſetur, quod aliquando reliquis partibus ab igne conſumtis cremari non potuerit. Miraculo id proximum aſſeruerunt quidam cauſam ſupra naturalem allegantes. *De Johanna Virgine*, fortitudine plus quam virili celebri, ex aliis recitat *Henric. Kornmann.* (*p. 3. de Mirac. Mort. c. 39. & p. 1. Templ. Nat. Concl. 22. p. 69.*), quod, cum in hoſtium Anglorum manus veniſſet, rogoque impoſita & in cineres redacta, in innocentiæ ſignum cor Ejus miraculo quodam Ignis eluſerit impetum. *Verſus Valeriani Theologi Pariſienſis* ſubjunxit ſequentes:

Poſtremò emicuit pietas in morte puellæ
In cinerem cunctos dum flamma reſolverat artus,
Illæſas cor habet Venas, (mirabile dictu)
Nec ſinceri animi tenerant incendia ſedem
Albaque tunc viſa eſt igni prodire columba,
Et petere æthereos multis ſpectantibus orbes.

De Corde *Huldrici Zwinglii* gemella ferè *Jacob. Aug. Thuan.* (*l. 1. Hiſtor. f. 17.*) Religioni, *inquit*, tributum à Tigurinis, & qui cum illis ſtabant, quod cadaver flammis ab hoſtibus tradito cor exuri non potuerit, cum conſtet, *addit*, in quibusdam eſſe corporis humani quandam partem, in quam ignis nil poſſit. Et *paulo poſt:* Adeô turbatis odio aut amore animis, ut fit in religionis diſſenſionibus, pro ſe quisque omnia ſuperſtitioſè interpretatur.

Cor Zelo accenſum divino, & Numine fervens,
Pruna favilliferi non cremat ulla rogi.

Canit Joh. Jacob. Hoffmann. (p. 2. Lex. univ. p. 599.) Cujusdam poſt mortem, ut credebant, ſibi ipſi illatam, rogo addictum cadaver exuſtum quidem, ſalvo tamen corde, quod in teſtimonium innocentiæ nullo modo in cineres redigi potuit, *ex Aliis Martin. Zeiler.* (*Epiſt. 275. p. 957.*)

§. 15.

In ſacris & hiſtoria Eccleſiaſtica res eſt clarior. Triumviri iſti Philothei (*Dan. c. 3. v. 27.*) in igne ſervati id ſatis teſtantur, teſtatur id & Martyrum turba, in mediis flammis intemerata perſiſtens. Habet quædam *H. Kornmann.* (*Templ. Nat. Conſid. 34. Concluſ. 13. 14. 15. 16. p. 67.*). Inſigne eſt, ſi commentum non eſt, quod (*ex vita S. Georgii recitat Athanaſ. Kircherus* (*l. 8. M. S. 3. c. 1. p. 71.*) Cum eum Tyranni ad ignem condemnaſſent, vererentur autem ne Chriſtiani immunitatem Ejus ab igne miraculo tribuerent Asbeſtinis filis eum intra ignem obvolviſſe, ut hoc pacto conſumto corpore involucrum remanens Chriſtianis in opprobrium cederet; Sed DEO, in cujus poteſtate jura legesque poſitæ ſunt, aliter viſum fuit, Sanctus verò DEI Martyr totus, integer, ne quidem læſo ab igne capillo elapſus, immenſam DEI potentiam, animarum lucro per miraculum tàm inſolitum manifeſtavit.

§. 16.

Malis Geniis id tributum iverunt Alii, à quibus non diſſentit *Martin. Del Rio* (*l. 2. Disquiſ. Mag. qu. 25. p. 537.*) cumprimis quia è Majorum conſortio eorum ope ignem innoxiè tractaſſe conſtet. De Monſtro ex concubitu Dæmonis nato retulit *Sturmius* (*Calend. Sanctor. p. 405.*), quod diu ignem ſuſtinuerit. De vatibus Ægyptiorum *Jamblichus* (*de Myſt. Ægypt.*) eos cum DEI afflatu replerentnr & incitarentur, nonnunquam per medios ignes ambulaſſe. Ita ejus qui ſe Dæmoni devoverat cadaver non totum flammam, *teſte Martin. Weinreich.* (*de Mag. Strigon. & Penſch.*) concipiebat. Poteſt namque Dæmon, *concludit Bened. Pererius* (*Comment. in Daniel. c. 4.*) hominem conjectum in ignem multis modis ſervare ab incendio, tum reſtinguendo ignem, tum pro-

cu

cul ab eo flammam repellendo. Præterea clam ſubtrahendo verum ignem, & in ejus locum alium ſimulatum ignem ſubſtituendo: Ad hoc ſubducendo hominem ex igne, inibique ſimulacrum ejus relinquendo: denique circum ponendo ei corpus aliquod frigidiſſimum, maximeque reſiſtens igni, quo vid. hominis corpus ab incendio ad aliquod tempus defendi & ſervari queat. *Add. Joh. Chriſt. Frommann.* (*l. 3. de Faſcinat. p. 6. c. 11. §. 7. p. 812.*) Divinitus potentiam ab igne ſublatam fuiſſe, negat *Dn. de Stair* (*Phyſiol. Experim. nova Explorat. 6. n. 15. p. 313.*) cum idem ignis eos conſumſit, qui Judæos in fornacem injecerunt. Ergò non erat in igne, ſed in pellibus capillis & veſtimentis Judæorum, quæ pro tempore ita miraculosè indurabantur, ut ignis vim ſine damno repellerent & eadem divina potentia poſt exitum è fornace reſtituebantur ad priorem ſtatum.

§. 17.

Addo in gratiam Curioſorum *J. J. Strauſſii* (*l. 1. Itinerar. c. 8. p. 26.*) relationem de Filiæ Regis in Siam cadavere combuſto: *Nachdem der Leib durch den Brand verzehret, und man die Aſche und was übrig blieben von den Gebeinen in einen güldenen Krug thun ſolte, wurde unter derſelben ein Stück roh Fleiſch gefunden, welches voll Bluth, und vom Feuer gantz nicht beſchädiget.* Veneficio id aſcripſit miniſter Regi à latere *Oja Sabarcibam*; intoxicatam verò obiiſſe Rex inde concludebat.

§. 18.

Utut verò hæc ita ſe habere poſſe non penitus negem, dari tamen cauſas naturales, qui cor, corpore in ignem injecto, ab igne intemeratum ad tempus, reliquis partibus conſumtis tueri poſſunt, non repugno. Igne in exteriores partes agente ad interiora traduntur humores, quod vel lignum viride, ſi comburatur, apertè evincit. Inde non ſolum cor, ſed & reliqua viſcera & inteſtina abſumtis exterioribus partibus flammarum eludunt impetum. Ita ante multos annos, cum incenſo ſtabulo ſeptem vaccæ cremarentur, inteſtina & viſcera flammis intacta & incorrupta ſub cineribus calidis adhuc delituiſſe vidi.

§. 19.

Cor verò prærogativam hanc imprimis præ reliquis viſceribus obtinet, cum ratione ſitus, tum integumentorum, tum propriæ ſubſtantiæ, tum contentorum. Tuentur id Muſculus pectoralis & Coſtæ & Sternum cum muſculis intercoſtalibus. Huic à latere ſunt pulmonum lobi, quæ in humido agunt, & ut extenſioni & reſpirationi vacent commodius irrigationem moderatam expetunt. Pulchrè *Aretæus* (*l. 1. Chronic. c. 10.*) Quemadmodum ſpongia per naturam ſicca imbibit aquam pro uſu commodo: Ita ſpongiæ ſimilis pulmo rarus & forami-

 nulen-

nulentus humorem haud moleſtè fert. *Add. Thom. Bartholin. (Diatr. de Pul- mon. ſ. 3. p. 57.)*. Inde in montibus ad mediam aëris regionem vergentibus, ubi aër ſubtilis, nec atomis aqueis imprægnatus, ambulantibus pulmonum motus coërcetur, niſi ſpongia aceto vel alio humore madida tabeſcentibus ſuccurrat lobis. Omnis namque aër attractus etſi condenſaretur in aquam vix guttulam unam vel alteram daret. Aër ex aqua rarefacta creatus, ex computo *Petri Gas- ſendi (in Phyſiol. Epicur. animadv. p. 298.)* implebit vas capacitatis non decupli ſolum, ut *Ariſtoteles* autumat, ſed centuplo ſaltem majoris, & aqua ex aëre con- denſato vas centuplo minoris. Deinde etiam ſanguine plerumque in moribun- dis infarciuntur, & in ſubitò extinctis ex intruſo in eosdem ſanguine, ibique re- ſtitante, ob motum circularem ceſſantem cauſam mortis in ſectione non ſemel detexit *(c. l. ſ. 2. p. 27.) Th. Bartholin.*

§. 20.

Ab ignis violentia etiam cor tuetur Mediaſtinum, omnium autem maxi- mè Pericardium, quod liquore ſuo ignita temperat ſpicula. Idque eò magis, quia aqua illa non eſt humor velut urina, ut cor in veſica (urinaria) converſari exiſtimes, *ut Autor l. de Corde, qui Hippocrati. (ſed malè ſecund. Bartholin. Diſſ. de Lat. Chriſt. apert. c. 4. p. 27. & 28. & Marc. Aur. Severin. Epidoch. 1. de Aq. Peri- card. §. 5. p. 11. & Alios) aſcribitur*, ſentit, nec ex reſolutis circa membranam hanc vaporibus, ut placuit *Joh. Veslingio (Syntagm. Anat. c. 20. p. 76.)*; ſed ſeri portio, ut rectius *Hieron. Barbatus (Exerc. de Sangu. & Sero p. 30.)*, ſeu lympha glutinoſa à ſero ſanguinis orta (eſt namque ſerum ſanguinis fibrorum, *ut vult Joh. Nic. Binninger (Cent. 1. obſ. 13. p. 14.)* & glutinoſum *Th. Borth.olin. (Cent. 3. Hiſt. Anat. 49. p. 97.) Diſquiſ. de Sangu. Vetit. p. 61. & T. 1. Act. Hafn. Med. p. 1. obſ. 8. p. 16.)* & lympha carbonibus ignitis impoſita non in vapores, ut aqua ſim- plex, ſed in gelatinam (impropriè ſumto vocabulo, quia non calori, ſed frigori ortum debet ſuum Gelatina,) concreſcit, quod obſervavit *Henric. Moinichenius (ap. Th. Bartholin. Epiſt. 4. ad Georg. Seger. de Lymph. p. 50.)* aut calore per ſpe- culum cauſticum immiſſo in conſiſtentiam inæqualem ſingularis odoris tran- ſit, ſolet etiam ſtrepitum edere exiccato humore, quæ *Roberti Boylei (ap. Euna. Cent. 4. Epiſt. Med. 92. p. 522.)* eſt obſervatio, adeoque humor idem cum ſero ſanguini poſt venæſectionem innatanti, reputatur *à Richardo Lowero (Tr. de Corde c. 1. p. 6.)* qui & frigus in gelatinam hunc humorem condenſare juxta notat in bobus, in quorum Pericardio poſt mortem magnam hujus gelatinæ copiam reperit *(ib. p. 7.)*. Ne verò mendacii prædictos Autores mecum arguant Alii, qui lympham hanc interdum concreſcere non experientur, dico in ſanis non

non in ægris hoc procedere. Inſanis namque cum in pauciori ſit quantitate (*Jul. Cæſ. Claudin. Reſponſ. Med.39.p. 233.*) glutine magis abundat præ ea, quæ aqua ſ. latice peccante corrumpitur, & quantitate ipſi cordis motui pauſam imperat. (*Galen. l.5. de Loc. Aff. c. 2.*) De Latice ita *Nathan. Highmor.* (*l. 2. Disquiſit. Anat. p. 1. c. 6. p. 127.*): Coloris in ſanis aliquando eſt limpidi: in Hydropicis aquæ turbatæ ſimilis (quod quidem non perpetuum, comprimis in ſaccato) in aliis præcipuè febre morientibus acuta, loturæ carnium aſſimilatur, ut in pueri Anatome obſervavit.

§. 21.

Idem laudatus, & ut Joh. Theod. Schenckio (l. 1. Exerc. Anat. 2. ſ. 1. c.31. p. 284.) vocatur *elegantiſſimus Highmorus (l. 1. Disquiſ. Anat. p. 1. c. 6. p. 11.)* pinguedinis, quæ cor veſtit fixitatem allegat, ignis viribus reſiſtentem, quod probabile experimentum vocat (*c. l.*) *allegatus J. Th. Schenckius.* Compertum autem *ex Joh. Anton. Lindano* (*Med. Phyſiol. c. 6.* §. 152.), aliquando non ſolum Pleuram & Mediaſtinum adipe pollice alto oblini, ſed & ipſum cor incredibiliter opimum abſcondi ſub adipoſo ſævo, ita ut etiam deeſſe viſum fuerit Auſpicibus, prout hiſtorias habent *Hieron. Cardan.* (*l. 2. de Util. exadv. capiend. p. 251.*) *Jul. obſequens* (*de Prodig. p. 69.*) *Alex. ab Alex.* (*l. 5. Dier. Genial. c. 25. f. 307. a.*) *Caſp. Peucer.* (*de Divinat. Gener. p. 363 & 373.*) *Basſian. Landus* (*l. 2. Hiſt. Corp. Hum. p. 154.*) *Adrian. Spiegel.* (*l. 9. de Fabr. Corp. Human. c. 6. p. 296.*) *Joh. Scheffer.* (*in Not. ad Jul. obſequ. de Prodig. p. 69.*) *Joh. Henric. Urſin.* (*l. 2. Acerr. Philolog. c. 20. p. 91.*) Id verò rectius hariolatur *Isbr. à Diemerbroeck* (*l. 2. Anat. c. 6. p. 377.*) atque *Jul. C. Scaliger.* qui (*Exerc. 349. p. 1085.*) id Diabolum abſtuliſſe pronunciavit. Ita referente *Fr. Hoffmanno* (*Cardian. admir. p. 2.*) Helmſtadii aliquot retro annis cor in ſubſtantia totum adipoſum *à D. Joh. Boſſio* in lucem protractum memorat. Interim magicè & præſtigiosè illud extrahi poſſe, cordis in Perſia devoratores, de quibus *ſupra l. hujus Tit. 3. §. 46.*) quædam adduxi. Quo copioſiori igitur adipe Cordis Parenchyma luxuriat, eo majori vi ignis intemperiem reddet irritam.

§. 22.

Hæc illi. Ego verò *cum Hieronym. Barbato* (*c. l. p. 31.*) non capio, quomodo pinguia inflammationi reſiſtant, ſuapte natura facilè inflammabilia, niſi forſan lymphæ pinguedini crudæ adhuc mixtæ mador flammarum retundat ſpicula excludatque. Inde cum *apud Macrobium* (*l. 7. Saturnal. c. 7. p. 514.*) *Horus* mulierum naturam virili calidiorem probare intenderet, addebat & hoc: Veteres eo tempore, quo igni clari honor mortuis habebatur, ſi quando uſu venis-

niſſet, ut plura corpora ſimul incenderentur, ſolitos fuiſſe funerum miniſtro denis virorum corporibus adjicere ſingula muliebria, ut unius adjutu quaſi na tura flammei, & ideò celeriter ardentis cætera flagrabant. Ad hæc renide *Symmachus* (*p.515.*): Quod corpus muliebre juvabat ardentes viros, non c loris erat, ſed pinguis carnis & oleo ſimilis. Idem habet *Plutarchus* (*l.3. Sy poſ.probl.4.p.m.218.*) ex quo hæc *cum aliis* furatus cenſetur *Hieron. Mercuri* (*l.3. Var. Lect. c.5.p.147.*) *Jacobo Thomaſio* (*Plag. Liter. Catalog. Hiſt.* §. *113. 224.*) & *Chriſtoph. Neandro* (*Hiſtor. Bacchanal. m. 11. ſ. 1. p. 150.*), *qui addit*, qu uruntur cadavera mulierum promtius, ob pinguedinem fit. *Patrocli* tamen Equi ejus adeps in rogo non omnis abſumebatur, quam rogo extincto in aurea collegerunt pateram, *ut eſt ap. Homer.* (*Iliad. l. 23. v. 206. & 216.*)

§. 23.

Cordis parenchyma non prætereundum. Cor ſolida res eſt, que denſa, eam ob cauſam dolore minimè affligitur, ut loqui amat *H pocr. Noſter* (*l. 4. de Morb. p. m. 406.*) Cor creatum è carne forti, pronun abat *Avicenna* (*l.3.f.3. Tr.1.c.1.f. m.275.b.*), ut ſit longinquum à nocumen Quamobrem muſculus validus admodum vocatur *Hippocrati aut Autori* (*l. Corde p.m.255.*) Muſculum cor ritè examinatum deprehendit *Nicol. Steno illu quondam Daniæ jubar* (*Specim. de Gland. & Muſcul. p. 4. & Elem. Myolog. S cim. p. 68.*). Adde *Th. Bartholin. Cent. 4. Epiſt. 70. p. 417.*), cordisque ſubſta tiam omninò muſcularem aſſeruerunt *Guilh. Harveus* (*Exerc. Anat. 1. c. 17. 165.*), *Malach. Truſton.* (*Diatr. de Uſ. Reſpir. ſ. 11. p. 40.*) *Richard. Lower.* (*c p. 17. 23. 57. & c. 2. p. 74. ſq.*) quod quidem erroneum ſuo tempore (*c. l 276. a.*) *Avicenna judicavit.* Ergo compacta hæc ſubſtantia, comprimi abſque ventriculis cor ſit, ut illius *ap. Iſ. Cattieri* (*obſ. med. 18. in Schol. p. 7* Poloni, quod tamen veroſimile non videtur, magis præ reliquis parti igni faceſſet negotium. *Conf. Sam. Bochard.* (*T. 2. Hieroz. l. 5. c. p. 1105.*)

§. 24.

Contenta demum cordis ſenum & ſanguis in ventriculis & auriculis ctuantia his venient jungenda. Ut vitrea, metallica, quin & lignea v humido repleta igni ſine noxa concreduntur, humido verò abſumto crepa colliqueſcunt aut comburuntur. Ita & Cor ſeroſo-ſanguinei liquoris ceptaculum. Pari modo veſica bubula tertiam partem aqua repleta, p à ſubtiliſata aqua rumpitur, quam à Subjecto igne corrumpitur. *Theodo Archi-Epiſcopi* in Dania corpore quinque horarum ſpatio à flammis abſu

ve

ventriculus in formam pilæ corrugatus ad huc conſpiciebatur, ob humorem intus ſtagnantem inconſumtus, de quo *Eraſmus Franciſci (p. 3. Theatr. Trag. hiſt. 33. §. 23. p. 128.)*

§. 25.

Ex cauſis præternaturalibus Cardiacus morbus, ut & venena aſſumta, ne flamma Cor invadendo in Cineres redigat, quibusdam prohibere dicuntur. Ita *Plinius (l. 11. hiſt. nat. c. 37.)*. De *Germanico Suetonius*, *(in Caligul. c. 1.)* Antiochiæ obiit non ſine veneni ſuſpicione; nam præter livores, qui toto corpore erant, & ſpumas, quæ per os fluebant, cremati quoque cor inter oſſa incorruptum repertum eſt, cujus ea natura exiſtimatur, ut tinctum veneno igne confici nequeat. Hujus ſceleris cum poſtularetur *Piſo*, *Plinii (c. l.) recenſu*, *à Vitellio* in peculiari oratione genere morbi (Cardiaco morbo) abſolutus eſt. Allegant hoc etiam *Joh. Schenckius (l. 1. obſ. med. p. 530.) & Cabar. Calder. de Hæredia (T. 2. Tribunal. Mag. Med. ſt. 2. art. 1. p. 9.)*. Audire juvabit *(l. 2. Annal. p. m. 126.) Tacitum:* Corpus, *refert*, antequam cremaretur nudatum in foro Antiochenſium, qui locus ſepulturæ deſtinabatur. Prætuleritne Veneficii ſigna parum conſtitit. Nam ut quis miſericordia *in Germanicum* & præſumta ſuſpicione aut favore in *Piſonem* pronior diverſi interpretabantur. In morbo Cardiaco ſublatis ſanguinem in vaſis & thalamis Cordis lentum viſcidum, craſſum, congelatumque Vulcani tyrannidi obſiſtere *Adrian. Spigel. (Epiſt. 2. ad Guilhelm. Sophier tr. de Format. Foet. annex. p. 64.)* reputabat, quamvis ea ratio è longinquo petita videatur *Petro Laurenbergio (Exerc. Anat. 10. §. 41. p. 400.)*, qui aliam commodiorem, quam tamen in medium non profert, dari poſſe cenſuit.

§. 26.

Qui contrarium ſuſtinent, ex igne provenire animalia, adeoque ſalvis eorum corporibus etiam in hoc Elemento habitare & vivere contendunt. *Ariſtoteles* poſtquam in nive vetuſtiore vermes naſci docuerat, etiam in igne beſtiolas oriri & vivere ſubjunxit *(l. 5. hiſt. anim. c. 19.)*. In Cypro Inſula, *inquit*, ærariis fornacibus, ubi chaccites Lapis ingeſtus compluribus diebus crematur, beſtiolæ in medio igne naſcuntur pennatæ, paulo muſcis grandibus majores, quæ per Ignem ſaliant, atque ambulent. Emoritur & hoc genus, & illud, nivis alumnus, cum alterum ab Igne, alterum à nive dimotum eſt. Vocantur Pyrauſtæ Aliis, quorum mentionem etiam fecit *Ælianus (l. 2. hiſt. anim. c. 2.) Hieron. Mercurial. (l. 3. var. lect. c. 14. p. 171.) Euſeb. Nirenberg. (l. 1. Hiſt. Nat. c. 18.)*. Pyrales *Plinio (l. 11. c. 36.)*. De Avibus Charyſtiæ *ex Antigono*

tigono Claud. Salmaſ. (Exercitat. in Solin p. 177.). De Animalibus Macedon cis & aliis anonymis *Mendoza* (*l. 4. Virid. Philoſ. probl. 23. p. 258.*). De Py rhibiis *Caſp. Schottus* (*l. 7. Phyſ. curioſ. c. 8. p.*) quod in igne durent & vivan ſcriptum reliquerunt.

§. 27.

De Salamandra quæ referuntur à Naturæ Conſultis, in vulgus nota ſui In igne hunc, ignibus invictum vivere, ignemque extinguere, plurimi è v teribus prodiderunt. *Ariſtot. (c. l.) Plinius, (l. 20. c. 67.) Ælianus, (l. 2. c. 3 Theophraſtus Ereſius, (l. de Igne p. m. 145.) Olympiodor. (in 4. Meteor. Auguſt* (*21. de Civit. Dei c. 4.*) Plura teſtimonia collegit *Exc. Joh. Paul. Wurfbain. N ſter* (*Salamondrolog. Curioſ. c. 12. §. 6. p. 110.*) Movit id Chymicos, ut A rum Salamandram vocarent, quia ſc. ob Sulphur incombuſtibile (eade dictio eſt, *judicat. illuſtris Rob. Boyle p. 4. Chym. Scept. p. 127.* æquè ſana, ſi dicas: nox Sole colluſtratâ, vel glacies fluida,) ignis monarchatum reſpuit, principia ejus igne paſcuntur (*Joh. Joachim Beccher. Metallurg. p. 3. ſ. 4. p. 229* Movit id & *Paul. Venet. (l. 1. de Region. Orient. c. 47. p. 41.)*, ut Lapidem An anthum eodem dignaretur titulo. *Add. Anshelm. Boët. à Boot* (*l. 2. de Gemm. Lapid. c. 204. p. 190.*) Egyptii hominem, qui Igne non comburitur, picta Sa mandra ſignificarunt. *Vid. Horus Apollo* (*l. 2. Hierogl. n. 60. ap. Jacob. Maſen 6. Specul. Imag. c. 58. n. 30. p. 693.*) *Joh. Valerian. Pier.* (*l. 16. Hierogl. c. 25. 197.*) Et *Andreas Græcus Medicus antiquiſſimus, teſte Græco Nicandri Schol ſte (in Alexipharm. n. 74. p. 65.)* prodidit: Si quis Salamandræ ſanguine manus vel veſtem obunxerit, quod oblitum fuerit ab igne nihil quicquam lædi.

§. 28.

De Ave quadam Indica nomine, Semenda commemorat *Hier. Ca danus (l. 20. de Subtil. p. 602.)* quod roſtrum habeat triplici ordine, atque in Ellychniis undique perforatum, quæ moritura dulce canat Cygnorum e emplo, inde collectis ſarmentis motu alarum accendant illa, uraturque: cujus cinere vermis, tum ex verme avis denuò renaſcatur. Salamandram ta dem in fabuloſam converſam eſſe Semendam *Vir Summus, Jac. Thomaſius* (*Exuſt. Mund. Stoic. Diſſ. 9. §. 57. & 58. p. 91.)* prodidit. Arabes Fabulam (Salamandræ incombuſtibilitate) exceperunt, auxeruntque in majus, dixer ante (*§. 49. p. 89.*). Quin ex lacerta fecerunt (inſcitiæ non levi argume to) alii murem, alii minorem aliquanto vulpe quadrupedem, plerique aven Atque his Semendal, (h. e. Salamandra, quam & Sendal, Semend, & Semend

ſci

ſcribunt) avis eſt quædam Indica, quæ in igne non comburitur. De eadem, *pergit*, *Damir*, hæc habet: E mirabilibus naturæ Semendal eſt, quod in igne deliciatur & in igne habitat. Et alii dicunt, Semendal eſſe in Indiæ regione quæ ova ponit & pullos excludit in igne, nec ignis eis quicquam nocet, propter proprietatem, quam DEUS illi indidit. Debemus hæc *Bocharto*, qui primus (*f. 822. ſq. Hierozoic.*) adoratus eſt Semendam, quam navigationes quorundam Indiæ produnt eandem eſſe cum Arabum Semendal, & hanc cum Latinorum Græcorumque veterum Salamandra. *Hactenus Thomaſius.* Rectius *Scaliger* (*Exerc. 234. p. 731.*) dictitat: Phœnicem in Mediterraneis Indiæ reperiri: Semenda vocatur ab Incolis. Cæterum, *addit*, hujus hiſtoriæ fidem levat mendacium. Ajunt enim ei roſtrum trifiſtulare, unde muſcium edat ſonum. Cujus ad imitationem paſtores inſtrumentum compoſuerint haut inſuave. Et quis hæc componet Semendam eſſe Salamandram, cum illa comburatur; hæc ignis violentiam eludat. De differentia Avis & Lacertæ jam dictum.

§. 29.

Dari etiam homines in igne viventes tanquam in proprio elemento, proditum legimus. Talis *ſecundum Martin. Rulandum* (*Lex. Alchem. p. 409.*) *gentilis mulier Eziſer*, quæ ſtatim atque infirmabatur in ignem ſeſe conjiciens reficiebatur, in eo tanquam aliquo balneo ſedens gaudensque. Saldini tales vocantur. Alias creaturas, ut omni Elemento; ita & igni ad evitandum vacuum Creatorem tribuiſſe, *Theoph. Paracelſ.* (*l. de Meteor. c. 4. p. 78. & l. 9. de Natur. Rer. qui eſt de Signatur. p. 920.*) opinabatur. Nuncupat eas Vulcanales (*l. 1. Philoſ. ſagac. p. 416. ſq.*); vulcanos (*ib. p. 736.*); Pennates (*l. de Peſtil. tr. 2. c. 1. p. 348.*); Salamandras & Salamandros (*l. de Nymph. Sylv. Pygm. & Salamandr. p. 143.*). Addunt his alii ſuperos, quorum monſtra Zundel. *Vid. Oswald. Croll.* (*præfat. admon. in Baſil. Chym. p. 15.*) Spiritus in ſuprema aëris regione, quæ igne viſibili abundat, Salamandras vocat *Joh. Sophron. Kozack* (*Anat. vital. c. 17. p. 118.*)

§. 30.

Quosdam ignem impunè tractaſſe pariter conſtat. De Hirpiarum familia ita *Plinius* (*l. 7. c. 2.*): Haud procul ab urbe Roma in Faliſcorum agro familiæ ſunt paucæ, quæ vocantur *Hirpiæ*, quæ ſacrificio annuo, quod fit ad montem Soractem *Apollini* ſupra ambuſtam ligni Struem ambulantes non aduntur. Add. *Joh. Valer. Pier.* (*c. l.*), qui Romæ vidit *Benedictum Teutonicum* arte Speculorum Fabrum, qui non temerè profitebatur, ſe per flammas medias inceſſurum, citra ullum vel capilli unius detrimentum. Ita ſanatores dicti,

Clibanum ardentem, ubi prius in hunc inſpuerint, ingrediuntur prorſus il læſi, extincto protinus hujus ignis vi, prout retulerunt teſtes oculati, *Joh. Marc Marci à Kronland. (p.5. Phil. vet. reſtit. ſubſ.9. p. 554.)* Inter *quos Illuſtr Comes Frnnciſcus Verdugo.*

§. 31.

Servam Æthiopicam ipſo præſente carbones nudis manibus ſine læſione tra ctaſſe, *Petrus Servius (tr. de Ungv. Armor. in Theatr Symp. & Antip. p.539.)* narra De quodam, qui manus in plumbum liquefactum immittebat, *Pierius (c. l.).* M talli fuſores aliquoties deprehendit in Cupro fuſo ardentisſimo, tanquam in qua limpida manus utrasque ex improviſo mergere, ac ſi lavarent: I in moletrinis ferrariis porcis jam compactis & adhuc ſcintillantibus p de nudo ſuper ambulare *Joh. Nicol. Binninger. (Cent. 1. obſ. 8. p. 10* Metallurgos Leodicenſes maſſas ferreas ignitas plantis pedum calcaſſe imò rivo ferri fluidi ex fumo emananti digitorum apices immerſiſſe ac prop manipulum hujus in vicinum parietem ejaculaſſe, vidit Blombergæ *Joh. Jaco Wepfer. (Hiſt. Cicut. Aquatic. c. 8. p. 86.).* Vidi & hoc olim in beati ſoceri m *Dn. Henrici Sigelii* Mega-Pöhlenſi officina ferraria. Gemella huc ſpectant offert *Th. Bartholin. (Cent. 6. Hiſt. 80. p. 287.)*

§. 32.

Sed & conſtat *ſupra (§. 14.)* è *Thuani* relatione, quibusdam eſſe corpo partem in quam ignis nil poſſit. De oſſiculo Lus vel Luz Rabbinorum perſuaſio, *juxta Caſpar. Bauhin. (l. 1. Theatr. Anatom. c. 48. p. 167.). Joh. R olan. (l. 6. Enchirid. Anat. c. 16. p. 455.) & Theophil. Spizel. (Conſid. Corp. Gl rioſ.* §. *16. p. 39.). Adrianus* namque *Imperator* quæſivit aliquando ex *R. Je ſuah filio Hanina*, unde DEUS benedictus germinare faciet hominem in futu ſeculo? Reſpondit ille ex Lus, ſeu oſſiculo ſpinæ. Rurſus alter, unde ho Da mihi, *inquit ille*, oſſiculum, & te docebo; Contudit illud in mola, ſed n tuſum eſt, conjecit in ignem & non conflagravit; conjecit in aquam, & n attritum eſt; impoſuit incudi, malleoque cecidit, ſed ne hilum comminutu eſt. Oſſiculum hoc Arabibus, ac verè occultis tenebricoſisque Philoſophis A badaran nuncupari, dudum *Andreas Veſalius (l. 1. de Human. Corp. Fabr. c. 2 p. m. 356.)* annotavit. Idem de Al-Aibi oſſiculo juxta os Sacrum Mahom dani, *teſte Eduardo Pokockio (Not. Miſcell. ad Poſt. Moſ. c. 6. p. 117. & c. 7. 255.).* De pollice in dextro pede *Pyrrhi* idem tradunt *Plutarchus (in Pyrrho 5. p. m. 5.). Plinius (l. 7. c. 2. & l. 28. c. 4.). J. B. Fulgoſus (l. 1. c. 6. p. 88.). La*

ren

rent. *Vair. (l. 1. de Faſcin. c. 11.)* De dentibus Alii, *alibi (h. l. Tit. 6. §. 13.)* citati. De primo virginum Zenith, *Henric. Kornmann, (Templ. Nat. p. 68.)*

§. 33.

Proſtant etiam apud Autores varia, quæ ignis actionem ſufflaminare perhibentur. Sanguinem Salamandræ pro inunctione commendat *Andreas, Græcus Medicus (Vid. Scholiaſt. Nicandri in Alexiph. n. 74. p. 65.)* Cor Salamandræ ſine timore contra ignem facit gerentem, ac audacem contra incendium & incombuſtum, perhibet *Autor Kiranidum. (Alphab. 2. p. m. 92.)* Uſum viſci habet *Theophraſtus Ereſius (c. l. p. 145.)* Mercurialis ac Portulacæ ſuccum, *Conciliator (Diff. 24.)* Ovum aut potius albumen ejus *Plinius (l. 29. c 3.)*. Junge his illa, quæ *Caſpar. Schottus (Mag. Univerſ. l. 2. p. 4.)* collegit.

§. 34.

Verum enim verò modo allata vix probabunt, quod debent. Quæ de generatione & vita animalium in & ex igne recitantur, Eruditorum aſſenſum non ferent, cum ignis, quæ eſt mors rerum poſitiva, nullum procreet vivens. In igne generantur, non ex igne, *Caſp. Schottus (l. 7. Phyſ. Curioſ. c. 8. §. 3. concluſ. 2. p. 811.) arbitratur.* De materia ex qua, ita *Joh. Buſtamantinus (l. 6. de Animal. S S. c. 2.)* Nihil vetat ex igne elatis vaporibus viſcidis natura algentibus parte aquæ juncta miſtæ materiæ, quæ exuritur propitia Cœli influentia in miſtis apta, æſtu medio progignentur, ut Pyrigona illa in fornace. Rectius & verius mihi philoſophari videtur *H. Mercurialis (c. l. p. 172.)*, qui potius credit ex terra metallis commixta ea prius nata (optimè omnium è ſemine ibidem relicto) accenſis fornacibus erumpere, quam ex ipſo igne oriri. Pyrrhibia in flammis verſantur, non ut in iis nutriantur, ſed foveantur, ambiunt vaporem calidum ſaltem, centrum, in quo maxima ignis activitas, non penetrant. Dari verò poſſe animalium genus, quod ignem toleret, ut Asbeſtum, in eo *Schotto (c. l.)* minimè pollicem premo.

§. 35.

De Salamandra quæ proferuntur, nil concludunt. Ignem tolerat parvum, non magnum, vehementemque, quamvis etiam ignem ſtipularem non ſine noxa quadam pertuliſſe *Caſp. Schottus (c. l. p. 812.)* perhibeat. Mortua facilè in cineres; viva, difficulter quamvis, revera tamen redigitur, ſi diutius igni committatur. Salamandram ad certum usque terminum, quem tamen non definit, ab igne nihil pati, credidit *(l. 3. de Temper. c. 8. p. m. 283.) Galenus.* Moram duarum horarum in igne non ita vehemente quondam toleraſſe, vidit *Th. Bartholin. (Cent. 2. Hiſt. Anat. 50. p. 260.)*. Salamandram fruſtra creditum

 eſt

eſt ignibus non uri, jam olim ſcripſit *Dioſcorides* (*l. 2. de Mat. Med. c. 56. Ad. Petr. Andr. Mathiol. in Comment. p. 221.*). Cujus etiam cineres præſcripſit (*l. 4 de Med. Sec. loca comp. c. 7.*) *Galenus*. Secutos hunc *Plinium & Paulum Æginetam* animadvertit *Andr. Chiokus* (*ſ. 6. Muſ. Calceolar. p. 677.*). Vid. & *Jo. Mercklein* (*Oſt-Indianiſche Reiſe-Beſchreibung p. 370.*) *J. P. Wurffbain* (*c. l. 9. p. 115.*)

§. 36.

Cur verò ad tempus ignem ferat, in cauſis reddendis variant Autores. Pellis craſſitiem allegat *Alb. M.* (*l. 26. de Anim. f. 102. b.*). Clarius hanc explicaſſe ſibi viſus eſt *Scipio Claremontanus* (*l. 1. de Venen. c. 29.*), dum ex limo procreari Salamandram ſomniavit ſuaviter, qui limus deinde ita ſe in cutem insinuet, ignique refragetur. Quis autem etiam limum igniri non expertus est? Frigus innatum cum allegaſſet *J. N. Pechlin.* (*l. de Aër. & Alim. def. c. 11. p. 15.*) *addit*, quod ſi corpuſculum illud accuratius exploremus, reperire licet, cum interna viſcera, tum externam ſuperficiem glutine oppleri mucoſo & frigido. Est enim, uti in Raja, ita hic quoque tubulis pertuſa cutis, qui viſcum ſudent. Hujus ſucci tàm lenti beneficio, & quem ſalivariis fontibus pro neceſſitate emungit, fieri veroſimile eſt, ut ignei carbonis vehementiam tantillum ſuſtineat, & quodammodo extinguat, notante id illum *Corvino, Equite Romano*. Quod ut clarius pateſcat, audiendus omnino (*c. l.*) *Th. Bartholin.* qui de Salamandra à ſe viſa loquentia: Singulari artificio natura dictitante ignis fervorem temperabat. Quæ liquor illi ſit quæras, venenatum reputat, cum aſpectus ejus Caphalalgiam, *teſtimonio laudati Th. Bartholini* (*c. l.*) excitaverit Romæ ejus Poſſeſſori, *Henrico Corvino*. Salamandræ morſus tot Medicis opus habet, *docet Athan. Kircherus* (*l. 1. A. Magn. Luc. & Umbr. p. 3. c. 8. §. 3. Reg. 7. p. 94.*), quot maculis diſtinguitur, ut eſt in proverbio, quia colorum varietas & venenorum varietatem arguit. Nigrum autem obtinet colorem maculis flavis inſtar ſtellionis diſtinctam. Plura de Veneno Salamandræ terreſtris & aquaticæ *ap. Caſp. Schottum.* (*c. l. §. 2. p. 80.*) Liquorem iſtum haurit à terra natali. Iterum hic *Bartholini* verba adoptando: Novem hic menſibus in vitro ſine cibo vixit, terra tamen, cum qua advenerat (non igne ut malè veteres,) alimenti loco utebatur. Ex hac humidum omne exſugebat, qua exſiccata ſequenti ſeptimana eundem liquorem rejecit, iteratque vicibus ſuxit & evomuit. Demum in aliam terram Cœli noſtri impoſita, ci:ò (ſine dubio alimenti convenientis pernuria) mortua eſt. Eadem ferè *à Nicolao Stenone* (*T. 3. Eph. Erudit. 8. p. 109.*) notata leguntur.

§.

§. 37.

Dari homines in igne viventes, ſi quis leget, quis à riſu ſibi temperabit. Gentilis mulier *Eziſer* prodiogioſi cerebri informis partus eſt & monſtrum. Creaturæ *Paracelſicæ* vulcanales, vulcani, Pennates Salamandri & Salamandræ ſuperi, quibus occurrerunt præterquam *Paracelſo per febrem deliranti*, rident & has qui in calcaneo cerebrum geſtant. Qui ignem impunè tractarunt è Præſtigiatorum aut Magorum ordine ſunt. Hirpias ſe pharmaco quodam contra ignem ſe muniiſſe *è Varrone* ſcimus, quod *Servium* malè habet *Comment. in l. 11. Æneid. Virgil. v. p.*), qui artificium illud *Apollini* acceptum retulit. Idem *de Benedicto Teutonico (c. l.) Pierius*. Sed iſta adhibita ad curtum tempus ignis apotropæa experieris. Qui nudis manibus ignem tractant circumforanei credulum fallunt vulgum, dum namque plumbo liquefacto manus ſe immergere produnt & gloriantur, Mercurio currente ſ. vivo prunis impoſito & fumanti eandem immittunt ſpectatoresque naſo ſuſpendunt adunco. Ita manus & pedes calloſi prunas non æſtimabunt, aut alia candefacta, cum fortiter calcando prunarum vim, *monente Theophraſto (c. l.)*, infringere liceat, quod & in fortiori manibus facta compreſſione experimur. Conveniunt igitur cum urtica prunæ

- *Quam ſi quis contingat molliter uret:*
Et timidas lædet tacta Borago manus.
Hæc tamen intrepido franguntnr ſpicula preſſu:
Hacque omnis ſubitò pellitur arte dolor.

Nicol. Taurell. (Emblem. 2.). Quæ de certa corporis noſtri parte flammis invicta in medium allata, nugæ ſunt, & cerebri ad figmenta compoſiti fructus.

§. 38.

Quæ de Venenorum efficacia & morbo Cardiaco regeruntur jam *ſupra* (§. 25.) diſcuſſa. Spectat huc otioſa & contra mentem *Plinii* illa *Pauli de Sorbait (Med. Pract. tr. 1. c. 50. qu. 4. p. 349.)* interpretatio, dum aſſerit, locum *Plinii* non intelligendum eſſe, quaſi Cardiacorum cor ſit incombuſtibile, ſed, cum in Cardiaca, ob Syncopen moriantur, dicat cor uri non poſſe, id velit, cor non poſſe eſſe inflammatum, quia in Syncope ſemper ſummè eſt refrigeratum.

§. 39.

Nec majoris ponderis aut melioris farinæ ſunt, quæ de certa corporis parte ignem eludente. De oſſiculo Lus, ſ. Luz & *Pyrrhi Epirotarum Regis* pollice tàm certa non ſunt, prout vulgò creduntur, & *infra (l. 3. Tit. 2. §.)* diluen-

luentur, quæ ad dentes, ignis vehementiæ repugnantes, ſpectant, *nuper* (*Tit. h. 6.* §. *13.*) fuſius explicata leges.

§. 40.

Non igitur cordis humani in medio flammarum durabilitatem credi *Anton. Santorell.* (*Poſt. Prax. Med. c. 42. p. 139.*) cum nulla cordi imprimi qu litas poſſit, quæ igni actuoſiſſimo Elemento reſiſtat. Firmo etiam talo ſtat i *Excellentisſimi Anatomici Adriani Spigelii* (*c. l.*) ἐπίκρισις, qua corda iſta ὑπ ϐολικῶς incombuſtibilia dici decernit, à cujus latere etiam ſtat *Magnus quondam Jenenſium Apollo*, *Guerner. Rolfinck.* (*Diſſ. de Cord. c. 2. p. 22.*)

§. 41.

Coronidem huic titulo imponet *J. B. Helmontius* (*tr. de Lithias c. 9. 99. 100. & 107. p. 729.*). Viva caro, *dictitat*, amburitur facillimè, excoriaturq ab aqua ebulliente. Mortua autem caro tardius crematur. Eſtque alia a buſtio, ſi viva manus, quam ſi cadaveris uratur. Siquidem aduſtio veſicas m nimo ardore excitat, ſic ut idem etiam ſub ſole contingat. Poſterior v combuſtio carnem torret, non ſecus ac ſi aſſaretur, nempe abſque veſiculis excoriatione. Concludit ergò vitam duntaxat eſſe diverſitatis illius cauſa Quod eſt dicere vitam eſſe agens proprium ſenſationis in ſenſitivis: & vit eſſe ejusmodi cauſam, quæ inſuper vim habet ambuſtiones faciendi in vi & in materia medica, imò etiam ſe ſiſtendi, vel non. Quapropter reperio, *pergit*, vitam primarium efficiens, ac immediatum ſenſus ac doloris. Siquid vis ignis recepta & introducta in cadaver non eſt ſenſibilis, imò nec prop ambuſtiva, qualis in vivis: Sed potius aſſativa vel toſtiva. In vivis nam liquor carnis per indignationem animæ ſenſitivæ celerrimè in acres liquor convertitur ac ſubſtantialiter transmutatur: qui in mortuis non eſt vitali tra mutationi obnoxius. Adeoque inter fibras bulliendo & frixando carnes r ret & aſſat. Caro enim mortua patitur per gradus, quos alia corpora n ſenſitiva non unico modo patiuntur ab igne. Verum in vivis etiam aqua bu ens ſtatim veſicas parat: pars ſolida dein velociter contrahitur & crema Idcirco iſta ambuſtionis actio in vivis ac ſenſitivis fit efficienter ab ipſa v ab igne autem effectivè per modum medii activi occaſionalis & externi. ta nimirum ipſa ſentiens ignis rigorem acuit ſuum liquorem, transmutat in veſicas, ac dein in eſcharoticum liquamen. Et quantum ſcilicet ab i corripitur, tantundem poſtmodum per diſpoſitionem relictam corrumpi quia mortuum eſt.

§.

§. 42.

Nec negligenda illa, quæ (*c. l. n. 103. p. 73.*) ſubnectit: Conſideravi, quod Ranunculus, Apium, flammula &c. non veſicent in cadavere. Veſicant tamen carnem vivam. Cenſui itaque, quod in ipſa anima ſenſitiva conſiſteret differentia hujus actus, & non primariò in flammula. Quippe quæ tantum veſicat, quatenus mordicatione juſto acriore infeſtat hæc Spiritus ſenſitivos, ut qui ſenſatam acrimoniam mitigent, retundant, aut extinguant, furit anima in illis reſolvitque, ideò propriam membrorum ſubſtantiam vitalem in albumen corroſivum, quâ propter ipſamet anima ſenſitiva, ut immediata ſubſtantia ſenſitiva: ita eſt cauſa efficienter effectiva; Flammula verò quæ in cadavere operatur nihil, eſt cauſa effectiva occaſionalis externa & excitativa. *Hæc ille*, (*add. tr. Nat. contrar. neſcia n. 37. p. 139.*). Unde rectè dicitur *à Thoma Campanella*, cauterium potentiale ſi applicas cuti, & parti animalis demortuæ, nunquam illam corrodet & mortificabit. Tu intellige, *ſubjicit Joh. Theod. Schenckius* (*Med. Diſputat. l. 5. p. 1. ſ. 1. Act. 1. p. 13.*) ut fiat fonticulus. Notum ſiquidem eſt, quod calx viva cadaveribus inſperſa paucarum horarum ſpatio carnes corrodat & depaſcat, ceu vidimus factitatum ſæpiſſimè hoc ab Italis Anatomicarum diſſectionum tempore, quo cadavera manibus diſſecantium, ipſique theatro Anatomico ſubtraherent. Add. *Th. Bartholin.* (*Cent. 3. hiſt. 54. p. 107.*) & quæ *infra* (*l. 3. Tit. 1. §.*) dixi. Clarius *Th. Willis* (*p. 2. Pharm. Ration. ſ. 3. n. 3. p. 429.*) Veſicatoria ab effluviis partis ſubjectæ calefactæ, adeoque ad vires ſuas exercendas incitatæ à ſe particulas acres & quaſi igneas copiosè dimittunt, quæ cuticulam ſine dilaceratione penetrantes cuti impinguntur: ubi primò in Spiritus, dein horum affectione in humores & partes ſolidas agunt. Quod autem illa (*concludit p. 431.*) primò in Spiritus agunt, inde conſtat, quod in defunctis nullam vim exerunt, etiam in valde languidis malum omen eſt, veſicatoria non operari, quia ſcilicet indicio eſt, ſpiritus animales proſterni aut copia diminui. *Add. Carol. Rayger.* (*ad Spindler. obſ. Med. 62. p. 118.*)

Lib. I. Tit. VIII.

De

Abdominis crepatura & viſcerum egeſtione.

Summarium.

1. Viri ventricoſi. 2. Fœminæ. 3. Excommunicati poſt mo[r]tem tympanitici. Burco Lacca, Butho Laca. 4. Flatuu[m] poteſtas. 5. Aſcites, Calculus. 6. Morbi acuti, vene[na] intus genita. 7. Venena hauſta. 8. Exempla. 9. Preſteris mo[r]ſus. 10. Medicamenta Mercurialia. 11. Frigore extincti. 12. A[r]bor Aquapus. 13. Quæſtio. 14. Venenorum vis. 15. Cauſa r[u]pturæ. 16. Status Controverſiæ. 17. Rationes negantium. 18. [E]xempla in Contrarium. 19. Ira. 20. Venena non cutem ſolu[m] ſed & abdomen rumpunt. 21. Arii Hæretici mors. 22. Exemp[la] alia. 23. Igni Cadaver injectum rumpitur. 24. Negantium rati[o]nibus reſpondetur. 25. DEI digitus. 26. Abdominis corruptio. 2[7]. Judæ mors. 28. Dubitatur de genere mortis. 29. Unde crepatu[ra] diverſæ conjecturæ. 30. Judam ex alto ſe præcipitaſſe. 31. Hiſtor[iæ] gemellæ. 32. An à morbo ſtrangulatus. 33. ἀπαγχόμενος quid Hi[p]pocrati. 34. Judam ſe ſuſpendiſſe Theologi ſentiunt. 35. Arbor [ex] qua ſe ſuſpenderit. 36. Poëtarum luſus. 37. Nova difficultas. 38. D[æ]monem Judæ creporem effeciſſe. 39. Jacobi Perizonii opinio. 40. Caſa[u]boni. 41. Wedelii. 42. Jac. Gronovii. 43. Inclinato ad terram vul[tu] ſuſpenſi. Dæmonis cooperatio. 44. Maculæ & tumores abdominis [in] Strangulatis. 45. Internarum partium putredo. 46. Wedelii Conject[u]ra. 47. Partium internarum crepaturæ variæ. 48. Uteri & Veſic[æ]

49. Paradoxa quædam opinio modeſtè reprobatur. 50. Conjecturæ. 51. Hiſtoriæ gemellæ. 52. Thoracis ruptura fidem excedens in vivo; Abſceſſuum in mortuo. 53. Singulares Ballonii obſervationes. 54. De in aquis inventis, an ſuffocati ab aquis, annon?

§. 1.

VEntre prominulo tumidoque multos videas, quibus, *ut Perſii* (*Sat. 1. v. 57.*) verbis eloquar,

Pinguis aqualiculus propenſo ſesqui pede extat.

Quam de *Eleazari & Ismaëlis* obeſitate, quibus ventres ita intumuiſſe ſcriptitant Rabini, ut cum faciebus & abdominibus juncti ſtarent, duo validi boves inter eos tranſire poterint, recenſuit *Petrus Laurenbergius (in Muſomach. p. 64.)* fabulam merito ſibilis explodo & conſector. Παχυσμῷ conſpicuum in exercitu ſuo habuit *Epaminondas Thebanus*, quem & ideò expulit, cum *referente Plutarcho (in Reg. & Imperat. Apophteg. f. m. 90. b.)*, vix tribus quatuorve ſcutis Ventrem ejus tegi poſſe judicaret, propter quem ne ſua pudenda unquam vidiſſet. Erat *Galeotus Martius* usque adeo diſtento abdomine, ut cum vaſto obeſi corporis pondere vel prægrandia jumenta fatiſcerent, rheda curuli veheretur, ac denum ſenex ad montem Annianum circa Ateſte arvina ſuffocatus interiret. Ita *(in Elogiis n. 44. p. 105.) Paul. Jovius. Apud Scardeonium* (*l. 2. Rer. Patavin. c. 12.*) *Galeotus* â ruina ſuffocatus legitur ſed arvina rectius; reſcribit *Gerard. Joh. Voſſius.* (*l. 3. Hiſtor. Latin. c. 11. p. 512.*) Aliter etiam hujus obitum deſcripſit *Joh. Pier. Valerian.* (*l. 2. de Literat. Infelic. p. 53.*). *De Dedone iſta Georg. Fabric. (l. 1. Annal. Miſn. p. 33.) Dedo Rochlicius, Conradi Marchionis Filius, dictus* propter obeſitatem Craſſus. Hic arvinam corporis ſecandam Medico præbuit, antequam *cum Henrico VI.* militatum iret in Apuliam, *ut ſcribit Conradus Lauterbergius.* Idem forſan *ex Eodem Elias Reuſner. (Geneal. Baſilic. p. 275.).* Quin & *L. Apronii Conſularis viri filio* detracti adipes, levatumque corpus, *Plinii teſtimonio* (*l. 11. c. 37.*), immobili onere. Sed hanc operationem tanquam impoſſibilem & periculoſam nec unquam (cum felici exitu) tentatam, rectè rejecit *Exc. Joh. Dolæus (l. 5. Encyclop. Chirurg. c. 1. p. 78.).* Plura exempla obeſorum deſideranti *Galen. (de Differ. Morb. c. 9.) Joan. Raviſius (l. 2. Officin. Hiſt. c. 47. p. 177.) Dan. Sennert.* (*l. 5. Prax. Med. p. 1.*

 c. 4.

c.4. p. 21.) Th. Bartholin. (*Cent.3. hiſt. Anat.38.*) *Theod. Kerkring.* (*Spi-cil. obſ. 66.*) *Epiphan. Ferdinand.* (*Hiſt. Med. 82. p. 103.*) *Joh. Dolæus* (*c. l. p. 468.*) cum Aliis ſuppeditabunt.

§. 2.

In nobili quadam Romana pinguedo infra ubilicum ad genua usqu prolapſa pendebat, ut, *Dom. Panarolo* (*Pentecoſt. 4. obſ. 32. p. 130.*) *teſte*, faſci lata ad regendam immodicam molem, quæ collo & humeris firmabatur ac hibenda eſſet. Si cum Lacertæ ſepo, halinitro cyminoque farinam tritici mi ſcueris, gallinæ hoc cibo ſaginatæ, adeo pingue faciunt homines, qui eas e derint, ut diſrumpantur, *memorat. Hieron. Cardan.* (*l. 18. de ſubtil. p. 940.*) Partum numeroſiorem, quæ uteri ambitu occultant fœminæ, ſtupenda ver tris prominentia non raro deprehenduntur. *E Franciſc. Pico Mirandulan. Principe* (*Comment. in Hymn. 2.*) *Joh. Schenckius* (*l. 4. obſ. med. p. 585.*) & e hoc *Mich. Dœring.* (*Epiſt. de Hern. uterin. ad Guilhelm. Fabric. Hildan.*) *nar-rat*, *Dorotheam Italam* gemino partu viginti filios edidiſſe, primo qui dem novem, altero undecim. Illa verò utero geſtans longa & lata faſcia ci ca humeros alvum ad genua procumbentem fulcire cogebatur. Iconem hu jus ſi videre aves, *Ulyſſem Aldrovandum* (*Hiſt. Monſtr. c. 1. p. 57.*) evolver non graveris.

§. 3.

In his omnia ſecundum Naturam. Quod ad ſtatum ſupra naturalem excommunicati apud Græos non putreſcunt, abominanda autem eorum ca davera evadunt colore nigro & τυμπανιαῖα, tympani in morem turgent & inflata, percuſſaque tympanorum in modum ſonum edere dicuntur. *L. Allatius* (*Epiſt. de Quorund. Græcor. Opinion. p. 152.*) de ſe puero *ſcribit*, cu Chii Grammatices Tyrociniis, *apud Michaëlem Neuridam* operam daret ſi ſimile cadaver viſum in adaperto ibi ſepulchro, quod diutiſſime clauſum fu rat. Cutem ejus adeo intumuiſſe *narrat*, ut multis ictibus, quos neque co rium bubulinum, neque fornix ipſe commenticius ſuſtinere potuiſſet, ſal & incolumis ſuperfuerit, omnibus ſuis partibus abſoluta, diſtenta atque ſul nigra. Scribit præterea, tanta vi cadaver injecta repercuſſiſſe, ut etiam gra viſſimæ molis machinæ reſiliiſſent, atque niſi caviſſent, qui projecerant, ca ſu illo fuiſſe ſuccubituros. *De Arſenio* Diacono & *Joannicio Patriarcha Hie-roſolymitano* excommunicatis lege, quæ exhibuit (*in Turco-Græc. p. 147. & p. 155.*) *Martin Cruſius*. Vocabant tale Cadaver Burco laccam aut Butho la cam â fœditate, cum βȣ̃ρκα, limus putreſcenti aqua maceratus, adeoque pe

ſter

item narium exhalans & λάκκ@ foſſa, ſit, in qua hujusmodi limus contu- etur, ut è *citato Allatio* (*c. l. p. 42.*) diſpaleſcit. Lurida tumidaque illa ca- davera ἀδιάλυτα permanent, donec Anathematis vinculo publicis Eccleſiæ recibus ſolvantur & tunc oppido in cineres deſident. *Vid. Leo Allatius* (*c. l. p. 151.*) *Hotting.* (*Hiſt. Eccleſ. Sec. 12. p. 179.*) *D. El. Vejel.* (*de Græc. Eccl. p. 5.*). Reſolutionem hanc cum fragore contingere quidam annotarunt, & cum Diabolus talismodi cadavera aſſumere, & noctu vivos ad mortem usque ter- rere credant, aut anathema reſolvendum, aut igne corpus cremandum cen- ſuerunt.

§. 4.

In præternaturali ſtatu conſtitutis abdomen non rarò magnum in mo- dum diſtenditur. Flatuum quanta ſit poteſtas, quas Tragoedias excitent in propatulo eſt. De Inteſtinorum ſingularis *Antonii Benivenii* eſt obſervatio (*de Abd. Morb. & Sanat. cauſ. obſ. 39. p. m. 176.*): Virum novimus, *ſcribit*, quem dolor in pleniori inteſtino exortus adeò cruciaret, ut nullo interim ſpiritu erumpente medium hominem disjectum iri putares, cumque fruſtra multa auxilia adhiberentur, & non ſolum Clyſteria in alvum demitterentur, eadem prorſus ejicerentur, ſed & medicamenta quoque tam nihil ex ipſa alvo deponerent, ut iter hinc inde clauſum crederes. Tandem cucurbitula um- bilico affixa, ſoluta eſt umbilici ipſius unitas: indeque Spiritus craſſior erum- pens & cucurbitulam ipſam disjecit, & hominem omni amoto dolore priſti- næ ſanitati reſtituit. De flatibus hypochondriorum

Seditionem dum facit Lien & præcordia occupat,

ut eſt *apud Plautum* (*in Mercator. act. 1. ſc. 2.*), *apud Eundem* (*in Curcul. act. ſc. 1.*) huncin modum quiritatur *Leno Cappadox*:

Valetudo decreſcit, accreſcit labor,
Nam jam quaſi Zona Liene cinctus ambulo,
Geminos in ventre habere videor filios
Nihil metuo, niſi ne medius disrumpar miſer.

Tandem ſcenam illos in colica flatulenta, paſſione iliaca, Tympanitide lude- re toties circa ægros occupati obſervare poterunt. De flatibus à Menſtrui & Lochiorum retentione obſervationes *Nobiliſſ. Dn. D. Carol. Raygerus* (*M. C. D. 1. Ann. obſ. 6. p. 8. & 9.*) recenſuit. Nec humores omnis criminis abſol- vendi, quod aſcites evincit & flatus & humoris Symbolum ſuum huc con- ferre complicatos, etiam Aſcites, ſcorbutus, morbi maligni, externa aſſum- taque venena liquidò teſtantur.

 §. 5.

§. 5.

Aſcites in quam monſtroſam figuram abdomen elevet, ex hiſtoria *P. F-reſti* (*l. 19. obſ. med. 37. p. 256.*) conſtat. Aſcite, *inquit*, quidem laborabat, cujus venter tumidus erat, & adeò elevatus, ut rumpi videretur: quem cum manu percuterem aqua, ut in utre collecta, ſonabat. Aſcitis inde forſan nomen enatum ἀπὸ τοῦ ἀσκοῦ ab utre, quod utris, inſtar corpus, *ex mente Gal.* (*Comm. in 6. Aphor. Hipp. 11.*), aut potius quod in Hydrope ſaccato abdomen pulſatum ſonum emittat. His circa umbilici regionem ruptura ſæpè imminet, umbilicus dum prominet, qui à tuſſi ferina concuſſus cum Peritoneo rumpitur, quale exemplum *Phil. Salmuth.* Lectoribus ſuis (*Cent. 1. obſ. 84. p. 52.*) offert. Quod aliquando ſalutari cum eventu evenit, dum ſeri colluvies vaſis umbilicalibus hiantibus exitum invenit, abdominisque concidit moles. Exempla *Anton. Benivenius* (*obſ. Med. 12. p. m. 146.*) & *Joh. Schenckius* (*l. 3. obſ. M. p. 439.*) collecta dabunt. Secuti hinc ſolertiores Medici Naturæ inſtitutum, viſceribus adhuc ſalvis, umbilico compuncto, multos orco conſecratos ſanitati reſtituerunt Aſciticos, inter quos comprimis nominandus *Sanct. Sanctorius.* Imitaturis hanc operationem cautelæ, quas *Sanctorius* Medico Polono quodam ſuggeſſit, & *Laur. Strauſſius* operi Schenckiano inſeruit (*p. 453.*) non perfunctorio oculo luſtrandæ. Calculo laboranti ſupprimebatur urina, inde totum corpus ita inflabatur, ut crepaturam, *memorante Phil. Salmutho* (*Cent. 2. obſ. Med. 82. p. 97.*) ferè minaretur.

§. 6.

Quod ad morbos acutos, Ab humore nigricante in abdomine contento cadaver pueri, febre peracuta mortui, venter *ſecundum Nathan. Highmori obſervationem* (*l. 1. Disquiſit. Anat. p. 3. c. 3. p. 73.*), ſummè extendebatur. De alio febre peſtilenti & venenata extincto *Dn. Panarolus* (*Pentecoſt. 1. obſ. 47. p. 2..*) In tantam molem (portentoſam aſpectu) membra omnia excreverunt, ut tanquam monſtrum aliquod cerneremus, eoque magis, quoniam in hypochondrio cum elevatione & depreſſione ipſius murmur & rugitus ſentiebatur, tanquam vivus eſſet homo. Febre maligna correptus ſtatim intumeſcebat etiam capite, ut oculorum & naſi vix deprehenderentur veſtigia, corpus verò Sarcophago illatum ita diſtendebatur, ut timerent ne Sarcophagi aſſeres disjiceret. De venenis intus genitis *ap. Laur. Scholzium* (*Conſil. Med. 146. col. 574.*) iſta *Hieronymus Capivaccius*: Humores & Spiritus à proprio principio in materiam deleteriam revocati liberi & ſoluti, quinimò ab eadem refugientes quodammodo ad par-

op-

ptimas delabuntur, & ſic univerſum corpus attollunt, & ora venarum aperiun-ur, unde & ſanguis effluere ſolet.

§. 7.

Quis verò non vidit à veneno hauſto abdomen in ſtupendam excreſcere & ttolli molem. In vivente nutrimentum in flatus converti *Caſpar. Calder. de Iæredia* (*Tribunal. Mag. Med. Stat. 10. Artic. 7. p. 64.*) ratiocinabatur. Ex aliis rincipiis philoſophabatur *J. B. van Helmont.* (*Tr. de Flatibus n. 72. p. 344.*) Jeque cadaver tumeſcit, *ſcribit*, ob novæ materiæ acquiſitionem: Sed quia vi-n eſt præcipue in viſceribus, ideo habitus corporis à veneno primum contami-atur. Corruptio autem carnis ſemper eſt in acido (inſigni nempè myſterio rmentata vetita leguntur Judæis) ſubita ergò & atrox corruptio in carnes im-ingens etiam flatum & tumorem in illis gignit. Spiritum vaporoſum olim vo-abat *Galenus* (*l. 2. de Art. Cur. ad Glaucor. c. 3. p. 57.*)

§. 8.

Exemplis rem ut confirmem, forſan non opus erit, cum hæc quotidiè illa obis ob oculos verſentur, interim evolvi poterit *Th. Bartholin.* (*Cent. 2. Hiſt. . p. 202. Volum. 4. Act. Hafn. obſ. 36. p. 118.*) de quodam, *ſecundum Joh. Domin. ılæ* mentem, intoxicato, cujus totum corpus, poſtquam exſpiravit, in immen-m molem auctum, ut monſtrum potius, quam humanum corpus videretur. richni ſeu Solani furioſi eundem eſſe effectum, *J. Matth. Faber* (*Strychnoman. ſ. 2. p. 10.*) *teſtatur.* De *Petro Lorillard* Iſta *J. N. Binninger* (*Cent. 4. obſ. 100. 480.*): Die poſt mortem prodigioſè corpus intumuit, omninò nigreſcens. Ca-it præ tumore figuram amiſerat, digiti brachium magnitudine æquabant, co-corporis medium; teſtes inſtar veſicæ bubulæ erant, penis proportionatè rgebat. Ita monſtroſè & ſubitò brevi tempore inflabatur univerſum cum li-ore corpus, ut id magna vi in arcam trudi & recondi opus fuerit, ne in immen-m molem augeſceret, nec ab arca, nec à ſepulchro capiendam. Veneno ex-nctum credidit vulgus, quod veriſimile eſt; niſi contractum ab extravaſato corrupto in ventriculo ſanguine virus tantorum Symptomatum autor fuerit. mile huic propalavit *Dn. Panarol.* (*Pent. 1. obſ. 47. p. 28.*) & hoc phænome-on veneno ingenito aſcribendum cenſuit, quem vide.

§. 9.

Venenatorum morſum aliquando idem ſequitur phænomenon. De *aſidio*, quem Preſter Serpens morſu impetierat, ſequentia *Lucanus* (*l. 9. Phar-l. v. 793.*)

Naſidium Marſi cultorem torridus agri
Percuſſit Præſter, illi rubor igneus ora

Suc-

Succendit, tenditque cutem pereunte figura:
Miſcens cuncta tumor toto jam corpore major
Humanumque egreſſa modum ſuper omnia membra,
Efflatur ſanies letè tollente veneno:
Ipſe latet penitus congeſto corpore morſus,
Nec lorica tenet diſtenti corporis auctum.
Spumens accenſo non ſic exundat aheno
Undarum cumulus, nec tanto carbaſa coro
Curavere ſinus, tumidos jam non capit artus
Informis globus, & confuſo corpore truncus.
Intactum volucrum roſtris, epulasque daturum
Haud impune feris, non auſi tradere buſto
Nondum ſtante modo creſcens fugere cadaver.

De Circumforaneo à colubro virulentiſſimo morſo (*l.3. Progymn. Latin. 41.p 741.*) *Jacobus Pontanus:* Proh! Proh! quæ viri facies? Num uter magis inflare tur? Totus eſt follis: jam jam crepabit effuſis humi viſceribus.

§. 10.

Idem à Medicamentis Chymicis mercurialibus ante obitum hauſtis (po obitum namque infuſum purgans aut laxativum nil operari, rectè *Aureol. Th ophr. Paracelſus Secret. de Terr. Element. præfat. p. 687.* ſtatuit,) contigiſſe mi fidem fecit Medicus quidam celeberrimus. Cum enim ægro duobus ant obitum diebus quidam Mercurium vitæ κατ' ἀντίφρασιν & mortis par rium *à Joh. Petr. Lotichio* (*l. 4. obſ. Med. c. 1. obſ. 5. p. 290.*) dictum, pr pinaſſet, non ſolum poſt mortem abdomen immenſum intumuit, ſed & σκ βαλα altero à fato die, non aliter ac ſi vivus purgaretur aliquoties egeſſit. D jectiones poſt mortem & rugitus hypochondriorum à Solano interemtis fan liares, *laudatus J. M. Faber* (*c. l. p. 45.*) *notat,* materiam etiam putidam per nar & poſteriora copioſè profluentem *obſervavit* (*l. 6. obſ. Med. c. 6. obſ. 2. p. 54. citatus J. P. Lotichius.* Poſt Syrupos copioſè propinatos cadavera cum ſpur tumida ob fermentationem à ſaccharo concitatam *famigeratiſſimus Joh. Joac Beccherus* (*l. 1. Phyſ. Subterr. ſ. 5. c. 2. n. 73. p. 380.*) *confirmat.*

§. 11.

Frigore extincta cadavera in locum tepidum aut calidum translata miru in modum intumuiſſe, recordor. *De Caroli Burgundi* Cadavere inter occiſ quæſito & reperto (*l. 13. Wandel. c. 13. p. 301.*) *Alb. Kranzius:* Nadatum corp & vulnere geluque tumidum. Fulmine ante viginti annos occiſum juvene

pro

propè pagum Gelenau ſupra modum tumido inveni abdomine. Septem vaccæ ante aliquot annos in pago Helbersdorff fulmine percuſſæ nullum externum percuſſionis obtinuerunt ſignum, præter ventris inflationem, quo etiam attonita & mox reſtituta novem annorum puella affligebatur, ita, ut auxilium Medicum à me exigere coacta fuerit.

§. 12.

Narrat *Herrera* (*in Hiſtor. Americ.*) in novo regno Granatemi Arborem Aquapum dictam eſſe tàm potentis virulentiæ, ut Hiſpani primum exitialis facultatis ignari ſub Umbra ejus dormientes hydropicorum inſtar immodico omnium membrorum tumore diſtenderentur. Barbaros quoque nudos aut ebrietate ſopitos ſub ipſa diutius commorantes rupta nimio tumore pelle omnibus fuſis inteſtinis miſerabili quodam mortis genere pasſim interire aſſerit. Cujus quidem rationem in virulentum vaporem, peſtiferumque halitum tumefactiva vi pollentem conjiciendum eſſe, nemo, qui noſtrum fundamentum Sciognomicum penitius rimatus fuerit, dubitare debet. *Hæc Athan. Kircherus* (*l. 1. Art. magn. Luc. & Umbr. p. 2. c. 5. p. 43.*)

§. 13.

Quando igitur ante & poſt mortem cadavera intumeſcunt non vana nos tenet ſolicitudo, an tumore creſcente & ſupra modum aucto abdomen tandem diſrumpi poſſit, & quidem ut inteſtina & viſcera abdomini in conſpectum veniant, & propendeant.

§. 14.

Cui quæſtioni ut eò melius ſatisfaciam, dico, non quæſtionem eſſe de ruptura cutis abdominis, aut Umbilici, quippe quæ veneno ſublatis rarius, hydropicis frequentius ſolet accidere. De veneno exanimatis notabilis eſt *Alberti Kranzii* (*l. 9. Wandal. c. 9. p. 209.*) *relatio*: *Melchior* Dux Brunſuicenſis, frater *Ottonis* Neapolitani Regis, ex Tranſylvanis Ducibus Epiſcopus factus Swerinenſis, toxico periit fraude ſuorum: Medoni, quem ille cupidè in oppido Roſtock biberat, mala venena miſcuere. Ille, ubi malè ſibi ſenſit ex potu, profectus in Bulzow, Arcem Eccleſiæ, cœpit cruciatibus magis ac magis diſtorqueri. Cernens autem fraga venalia ad oppidum ſuum (quod ignorabat ille addito veneno facerent illum furere) jusſit comparari: & abſumtis ad refrigerium magna vi fructibus illis, adeò intumuit, ut ventrem vix veſtes continerent; crepuitque Spiritum efflans. In Hydropicis id quotidiana teſtit experientia.

§. 15.

Cutis namque quo magis extenditur, eò magis de craſſitie ſua remitt magisque in rupturam inclinat. Supervenit fato ferociens humorum ferme tatio, flatusque cutis diſtenſioni ſummoperè velificantes. Ne igitur ſqual rem & fœtorem ingratum cadaveribus affricet luxurians humor circa umbi cum, aut in latere dextro Chirurgi ſcalpillo abdomen aperiunt, aquæ ut i tempore commodus pateat exitus. *Sie zapffen das Waſſer ab, daß die Lei nicht aufſpringe.*

§. 16.

In hoc comprimis occupabor, an in defunctis ſecundum naturam a domen vi rumpi poſſit, & quidem ita, ut inteſtina & viſcera viſui ſe objicia aut etiam egerantur & propendeant? ubi ante omnia diſtinguendum cen inter abdomen adhuc à putredine minimè correptum, & putridum.

§. 17.

De priori multa ſunt quæ negativam ſuadent. Abdominis modo ſt cturam quis ponderet, ſuoque puncto præfatum obſignabit aſſertum. C oſſeum, prout pectus, abdomen inconveniens judicaret ſummus Conditor jus partes poſt Cutem pinguedine munire voluit, ſuccedit huic pannicu carnoſus, poſt carnoſorum muſculorum, Rectorum, obliquè aſcendentiu & tranſverſalium, quatuor paria eidem ſuperinduxit. Nil dicam de Pe tonæi membrana, nil de Omenti duplicatura. Hoc tantum addam inte norum ſpiras, ne abdomen gravent à Meſenterio coërceri, & variis in lo circa Renum regionem Lumborumque vertebras idcircò annecti. Epar propendeat, ſuſpenſorium inhibet, ne Lien, ejus cum ventriculo, Ren niſtro, aliquando etiam Diaphragmate conexio.

§. 18.

Interim exempla variarum Crepaturarum in vivis & mortuis, brutis & minibus apud hiſtoricos proſtant. Narrat *Georg. Stengel. (tr. de Monſtr. §. 14. p. 219.) ex Theophilacto Simocata (l. 6. Hiſt. Maurit. c. 1. & 2.)* de Ec *Imp. Mauritii* nobiliſſimum & aureis ornamentis decorum collapſum, ru que ventre confeſtim extinctum. Id equis contingere, ſi ſecali ſicco non p aqua madefacto, avidè veſcantur, ex Aurigis non ſemel audivi. *Joh. Erneſt. Bi gravius (in Achill. Panoplo rediviv. p. 94.) commemorat. è Barthol. Carichtero*, f & fructus Halicacabi ſ. Alkekengi tanta erga ſe invicem pollere Antipathia, u triusque mixtura in venenum abeat pernicioſiſſimum, cani propinatum e faciat crepare medium. Ob bolum ex pice, pinguedine & pilis *à Daniele* co ctu

...tum & Draconi Babylonico devorandum exhibitum Dravo crepuit, *ut in Apocryphis legitur.*

§. 19.

Ex ira, referente *Hieronymo* (*id Epiſt. ad Præſidium Diaconum & ad Atheodorum*, meminit ex hoc *Guerner. Rolfinck. l. 2. Ord. & Method. Med. Spec. ſ. 3. c. 3. p. 145.*) nuper *Valentinianus Imperator*, cum adverſus Sarmatas propter illyrici vaſtationem in Conſiſtorio ſævus infremeret, ſanguine per vomitum erumpente, diſcrepuit. Trahit hæc illud *Maronis* (*Ecclog. 7. v. 26.*)

Invidia rumpantur ut ilia Codro

I. H. Mejer. (*l. de Occult. DEI judic. §. 5. p. 91.*) ubi inſignem erravit errorem *Servius*, dum (*in comment. ad Ecclog. 5. v. 11. p. 20.*) *Codrum Ducem Athenienſium* interpretatur, cum Codrus ſit Paſtor, & Poëta canat;

Aut Alconis habes laudes, aut jurgia Codri,

...eque ut *Alcon*, quem etiam immeritò Cretenſem ſagittarium venditat.

§. 20.

In veneno extincto rupturam Cutis modo (§. *11.*) allegavi. En etiam abdominis. De proceribus Polonis & patruis Regis Poloniæ Popieli ab ipſo medicato poculo interemtis, *Cromerus* (*l. 2. de Reb. Polon. p. m. 38.*) Livores corporum & effuſa ruptis præcordiis (rectius diſrupto abdomine) viſcera veneni indicium faciebant. De Apio riſus Norwagico *ad Exc. D. Sim. Pauli* (*Cl. 4. Quadrip. Botan. p. 531.*) *Nob. Georg. Reiwein ſcripſit*, beſtias illo comeſto actutum mori & crepare. Peragitur autem totum hoc, ſimulque cita mors per præſentanea venena animali acceleratur abſque ulla fermentatione (*judicat. Martin. Schoockius* (*tr. de Ferment. c. 29. p. 541.*): cum non contingat à Spiritu agitari humidum, ſed venenum juxta malignam ſuam qualitatem, duntaxat congrediatur cum ipſo calido nativo. At expugnato jam calido, ſimulque animali extincto per accidens ſæpè contingit fermentatio, quatenus acer Spiritus, qui in veneno exiſtit, ſuperato jam calido nativo, ſe inſinuat in humidum, ſeſeque, quod & calidus ſit, componit ad fermentandum humidum, quod uſque adeò exagitat, ut malignas qualitates per ſe humido illi impreſſas fermentando quoque propellat usque ad extremas corporis partes. Valet hæc Schoockiana philoſophia in quibusdam, corroſivis venenis, in aliis autem quibus cum humoribus conflictus inſtituitur, fallit. Fermentationem namque horum aſſumtionem inſequi (§. *6.* §. *11.* & *præſenti*) allegata Exempla abundè docent. Et cur diſrumperetur in his ante vel poſt mortem abdomen, niſi impetus Fermentationis id in actum deduceret.

§. 21.

De *Ario Hæreticorum principe ex relatione præſentis tùm Epiſcopi Macarii Athana-*

thanaſius (*Epiſt. ad Serapion. p. 523.*) in nugis ſuis totus ad ſedes neceſſitate ven tris compulſus ſe contulit, pronus factus medius crepuit, humique lapſus ex ſpiravit. Sancti illius fidei ſalvificæ propugnatoris *Athanaſii* fidem in du bium hic vocare quamvis mihi religio ſit, tamen de Ejus interitu & mortis ge nere non convenire Autores, cuilibet pateſcit. Crepaturæ Abdominis nu meminit *Euſebius* (*l. 10. Hiſt. Eccleſ. c. 13. p. m. 229.*) *dum ſcribit*: *Arius* ad Ec cleſiam pergens, Epiſcoporum & populorum frequentia conſtipatus, humar neceſſitatis cauſa ad publicum locum declinat. Ubi cum ſederet, inteſtii ejus, atque omnia viſcera in ſeceſſus cuniculum defluxere: Ita tali in loco c gnum mortem blaſphema ac fœtida mente exolvit. Nec *Socrates* (*l. 3. Hi Eccleſ. Tripartit. c. 10. p. 352.*), dum illa de morte Ejus reliquit: Cum veniſſ juxta locum, cui eſt vocabulum *Conſtantini* Forum, ubi columma porphyreti collocata eſt, terror Eum deſubitò ex quodam Conſcientiæ ſecreto, conſtrinxi & cum formidine ſecuta eſt ventris effuſio. Percunctatusque an ſeceſſus eſſ in proximo, & agnoſcens, eſſe poſt *Conſtantini* forum, perrexit illuc. Qu facto defectus Eum quidam cum effuſione corripuit, & una cum ſtercorib meatus quoque prolapſus eſt. Tunc ergò concidit & ſanguinis multitudo cu ſubtilibus inteſtinis ſubſequenter effluxit: decurrebantque pariter cum ſple etiam interiora jecoris. Et ita factum, ut repentè ſequeretur mors. Eff dit igitur viſcera *Arius*, ſed non per Abdominis rupturam, ſed per alvum ſ anum, cum Juda Iſchariote, ut vulgò fieri conſuevit, idcirçò minimè con parandus. Fecerat id quidem *Arator Poëta* (*l. 1. Hiſt. Apoſtol. v. 449.*) dum *Ario cecinit*:

Fuſa ruit Arius alvo
Infelix, plus mente cadens: lethumque peremtus
Cum Juda commune tulit, qui gutture pendens
Viſceribus vacuatus obit.

Et paulò poſt: (*v. 581.*)

Nec pœna ſequeſtrat
Quos par culpa ligat; qui majeſtatis honori
Vulnus ab ore parant.

Quo cum eandem fovet mentem *Athanaſii* relatione adductus *Excell. Dn. Georg. Wolffgang. Wedelius* (*Dec. 1. Exerc. 1. p.*). *Arius* ſcribit *Epiphanius* (*T. Op. l. 2. adv. hæreſ. p. m. 722.*) de nocte levandi ventris gratia ad cellam venie crepuit, quemadmodum *Judas* olim *proditor*, & in impuro illo ac fœtido loc finem vivendi fecit.

§. 2

§. 22.

Anaſtaſium II. Papam poſt mortem viſcera effudiſſe, *Bapt. Campofulgo-*
ſ (l. 9. Memorab. c. 12. f. 1064.) prodidit. Qua via, non addit. Hoc certum
t, *Salomonis Alberti (Append. ad Orat. de Sudor. Sangv. f. 70. b.) teſtimonio*,
uod ſequitur: Noribergæ accipimus ſenis cujusdam, eum agentis annum,
i inter ſcanſiles, & ad ſuccidendam vitam pollentes decimus eſſet, corpus ca-
te truncato rotæ obligatum eſſe, quod uxorem occidiſſet. Qui cum nec à
eris orare didiciſſet, neque in carcere, ætate propè jam acta, decurſaque ad-
ſcere vellet, quicquid à Diaconis de æternorum ſuppliciorum atrocitate ſub-
ceretur, fruſtra tentatis rebus omnibus in planè impia obſtinatione non ſine
mitu tandem morte multatur. Brevi poſt turgidum abdomen rumpitur, & ilia
uctando humi ſpargit.

§. 23.

Vivicomburio damnatorum cadavera flammarum furore adacta cre-
nt, & quidem cum fragore aliquo, quod ipſe bis vidi & audivi. Et hoc eti-
n in rogo cadavera poſita curioſis advertentibus præſtitiſſe, nullum eſt du-
um, ſingulare eſt, quod habet *Plutarchus (T. 3. Vit. Parallelar. in Gracho p. m.*
3.) Cum quidam *Tiberii* amicus ſubitò eſſet mortuus, ſignaque in ejus cadave-
mala apparerent, vulgus eum veneno necatum clamans ad funus efferen-
m humandumque corpus concurrit. Videbantur autem haud abs re ſu-
cati veneficio eum extinctum fuiſſe. Cadaver enim rogo impoſitum diſſi-
it, tantaque multitudo corrupti humoris erupit, ut flammam extingueret,
aque allata, non prius tamen cremari quivit, quam in alium locum deferretur
agnoque labore vix tandem accendi potuit. Humoribus namque ab igne
refactis & abdomine in tumorem elato, ruptura iſta facilè non ſine ſonitu ſuc-
dit. Ita Caſtaneæ, Glandes, & alii ejusmodi fructus carbonibus impoſiti
mmo cum fragore non rarò in minutiſſimas partes diſſiliunt, & quaſi evane-
unt.

§. 24.

Et hæc de his, quibus abdomen à corruptione adhuc ſalvum & liberum, &
his rupturam quidem non impoſſibilem, difficilem tamen & rarò contingen-
m reputo. Exempla adducta cum imprimis veneno trucidatorum ſint, in
ibus ante mortem putredo fermentatio & flatus jam prædominari inceperunt,
irum non eſt, ſi poſt mortem ruptura iſta ſit accelerata, deſtructis abdominis
rtibus. Nec iſta inteſtinorum aut viſcerum cum aliis partibus *ſupra (§. 14.)*
egata connexio multum ad rem facit. Peritoneo namque corrupto aut ru-

pto inteſtina è loco ſuo moventur facillimè & prodeunt, quod in hernia co primis umbilicati, & Enterocele ad oculum patet. Audiamus quæ *Job.* *Meckren (rar-und wunderbahre Chirurgiſch und Geneſ-künſtige Anmerckung* c *p. 69.)* obſervavit. *Durch ein allzuſchlappes und nachläſſiges Binden iſt Da Cliſters achtwöchentlichem Söhnlein der Nabel elendiglich auffgeborſt, wodu alles Gedärme (ſo erbärmlich und ſonder alle Hülffe und Rettung anzuſehen w heraus auff den Bauch geſchoſſen, welches üm ſo viel mehr ausgedrungen, weil m nach geſchehener Auffborſtung dem unſchuldigen Kinde, annoch eine Wind-b chende Clyſtir beygebracht hatte.* Vidi ante biennium infantem, cui abdomi Muſculi recti deerant, & ipſum Peritoneum nudum oculis patebat. Huic c aut in partus difficultate in latere ſiniſtro peritonei pars rumperetur, aut forſ quod magis divinabam, obſtetricis inconſideratæ ignorantia aut errore, in hoc inteſtinorum maxima pars expoſita cernebatur.

§. 25.

Eſt & in his Exemplis DEI digitus aliquando conſpiciendus, v. g. in Eq *Mauritii Imperatoris*, dum id cum aliis prodigiis *apud* (§. *18.*) *citatum Ge Stengelium* recenſetur. Quæ de Ario memorantur, itidem occultis DEI ju ciis accenſenda, ut omnes ferè è Theologis prodiderunt. Nec Anaſtaſius f ſan Papa aut Atheus ille θεῖον ἢ improbis in terrorem & conſcientiæ ſtimul inculcarunt.

§. 26.

Quod ſi Abdominis partes exteriores & contenta jam corruptioni ſ jaceant, fermentique putredinalis dominetur ferocia, abdominis in rupturam crepaturam pronitas facilè in actum deduci poterit. Probant id

Immania Cete.

(Virgil. l. 5. Æneid. v. 826.) Horum trucidatorum namque corpora poſt quot dierum ſub aquis moram magno cum fragore rumpi, *Fridrich Mar (Spitzbergiſche Reiſebeſchreib. part. 4. c. 8. p. 112.) teſtatur.* Quam proclives tem in putredinem piſces, *infra* (*l. 3. Tit. 1.* §.) declarabitur, & quam velo ferox humorum in Cetaceis mortem inſequatur fermentatio & putredo *cita Autorem* inſpicientem fugere non poteſt. Vidi ante mortem umbilicum G græna & Sphacelo affectum, quod ſi & interiores partes, quod divinare r ita facilè eſt, præcoci tententur putrilagine, etiam crepatura iſta de fa evenire poterit.

§. 27.

E ſacris literis in medium vocandus *abominandus ille SALVATO*

N

NOSTRI proditor Judas, de quo (*Lucas Actor. c. 1. v. 18.*) πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησε μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ. *Lutherus vertit: Er hat ſich erhencket, und iſt mitten entzwey geborſten, und hat alle ſein Eingeweide ausgeſchüttet.*

§. 28.

Quamvis *Matthæus Evangeliſta* ſcelus illud hominis expreſsè laqueo ſe ſuſpendiſſe (*c. 27. v. 5.*) affirmet, fuere tamen qui alio mortis genere eum ſublatum aſſeruerunt. Hydrope correptum diem ſuum obiiſſe Judam jam olim, *teſte Oecumenio (Comment. in Act. Apoſt. c. 1. v. 18.)* extitere, qui ſtatuebant. Ex quo à proditione in villam ſuam (quam malè triginta argenteis, proditionis mercede, ſibi comparaſſe ſcribere non verentur) diſceſſiſſet, adeò intumuiſſe, ut non quidem progredi potuerit, ea via qua plauſtrum agi levi curſu ſuevit. Idem ex Aliorum mente recitat *Theophilactus (Enarrat. in Matth. c. 27. fol. m. edit. Oecolampad. 92. a.)*. Ita autem ille: Scias, quod poſuit quidem collum in laqueum, & cum penderet ab arbore, arbore inclinata ſupervixit, DEO volente ipſum vel in pœnitentiam conſervare, vel in traductionem & confuſionem. Dicunt enim, quod morbo hydropico laborarit, ita ut non tranſire potuerit orbitam, & deinde cecidiſſe pronum, & crepuiſſe medium, hoc eſt, diſruptum eſſe, *ut dicit Lucas in Actis*. Hydrocephalum fuiſſe, qui ex allegatis *Theophilacti* verbis probare contendunt *Th. Bartholin. (de Morb. Bibl. Miſcell. 22. p. 99.)* refutat. Solum interim caput currus ſpatium excluſiſſe oculorumque palpebras tumentes omnem oculorum conſpectum ac uſum obliteraſſe, non aliter, ut de Furnario Hydrocephalico retulit *Hieron. Montuus (de Prag. at. Inf. p. 8.)*. Id ut è Sacris confirmaret *Henric. Stephani (Comment. in Act. Apoſt. c. 1. v. 18.)*, in codice non πρηνὴς γενόμενος (pronus cecidit) ſed πρησθεὶς γενόμενος (tumidus factus) legendum eſſe putavit. Jungunt his malis incredibilem pudendorum cariem & fœtorem, qui etiam poſt mortem Judæ prædio ti & adjacenti ſylvæ ſummum affricuit putorem. Veretur tamen *Guilh. Salmenus (l. 2. Exerc. ſubſ. 8. th. 25. p. 396.)* ne fabulas aniles magis oleat iſta relatio, quam divinam veritatem.

§. 29.

Quid crepaturam illam produxerit ſi quæras, aquam ferocientem ſunt qui allegant, quod ipſum quidem fieri potuiſſe, ſi modò de Hydrope Judæ certi eſſemus, admittit *Th. Bartholin. (c. l. p. 101.)*; cum verò Aquæ ſoli ferocienti intercuti tantam violentiam aſcribi poſſe deſperent Alii, alias finxere, & in ſcenam introduxere occaſiones. Quam *Papiæ Johannis Evangeliſtæ diſcipulo, teſte Cæſ.*

Baro-

Baronio (*T.1. Annal. ſ. 69. p. 527.*) aſcribunt, eſt quæ ſequitur: Corpus tumidu plauſtro oppreſſum colliſumque ſceleſta ſceleſti proditoris evomuiſſe viſcera *Th. Bartholin.* (*Conſ. Med. de Comet. p. 114.*) eum melancholia cum Hydro complicata laborare potuiſſe conjecturatur, eò quod λῃκεῖν crepaturam cu ſonitu, πρηνὴς verò γενόμενος inceſſum Melancholicis ſimilem declaret. igitur, *inquit*, ab interno principio Animæ commeatus *Judæ* Melancholi obſtructus fuit, præceps in ſolum lapidoſum factus, tumidum aqua & atra bi ventrem disrumpere potuit, ut viſcera interna effunderentur. *Joh. Paſchalius* *1. Method. cur. morb. c. 44.*) de muliere Aſcitica notavit, quod ex caſu in lapid vulnerata per vulnus ventris ſubitò omnem aquam evacuarit, & in animi de quium inciderit.

§. 30.

Locum igitur *apud Matthæum* non loqui de morte *Judæ*, ſed potius ulceratæ Ejus conſcientiæ tormento *Guilielmo Saldeno* (*c. l. th. 18. p. 386.*) p cuit. Quocirca quidam *Judam* Melancholia adactum ſe ſaltu præcipitem diſſe & crepuiſſe volunt, *Vid. G. J. Voſſius* (*l. 2. Harmon. Evangel. c. 3. §. 35. 271.*) *Henric. Kipping.* (*l. de Cruce Exerc. n. 6. p. 59. & in Omiſſ. p. 271.*) ut de dici potuerit illud *Lucani* (*l. 2. Pharſal. v. 155.*)

Hic ſe præcipiti jaculatus pondere dura
Disſiluit percuſſus humo.

Et ita *Lucæ* verba exponunt. *Add. Joh. Pricæum* (*cujus mentem è Jacobo Gro vio Exerc. Acad. de Pernicie & Caſu Judæ τȣ͂ προδότȣ breviter recenſeat Act. Er Lipſ. A. 1683. p. 515.*)

§. 31.

E Præcipitio autem tali abdominis rupturam & viſcerum egeſtionem cutam Edomitæ à Judæis de rupe præcipitati hujus rei teſtes eſſe poterunt, (*2. P ralipom. c. 25. v. 12.*). Et ne rupium eminentium aſperitati poſt inflicta abdom vulnera crepaturam imputes. De *Simone Mago* in cœlum aſcenſuro, precib autem *Petri* iterum dejecto *Nicephor.* (*l. 2. c. 36. p. m. 126.*) At ille ſtatim præc deorſum verſum fertur, & humi alliſus mortuusque rumpitur. Aliud *Petro Ramo Ariſtotelis & Ariſtotelicorum Attila literis publicavit* (*l. 52. Hiſt p. 996.*) *Jacob. Auguſt. Thuanus.* Is (in nuptiis Pariſienſibus) *à Carpentario* mulo & ſeditionem adjuvante immiſſis ſicariis è cella, in qua latebat, extract & poſt depenſam pecuniam inflictis aliquot vulneribus per feneſtras in are præcipitatus eſt, effuſis viſceribus, quæ pueri furentes magiſtellorum pari ral incitatorum impulſu per vias ſparſerant.

§. 32.

Verbum ἀπήγξατο paſſionem & ſtrangulatum ex morbo demum Alii nterpretantur, inque ſcenam producunt *Hippocratis noſtri Oraculum (ſ. 2. Aph. 3.).* Qui ſtrangulantur & moriuntur, nondum tamen mortui ſunt, non rede- nt ad vitam quibus ſpuma circa os fuerit. Ἀπαγχόμενον ibidem expli- ant Anginoſum, & quidem iſta Anginæ ſpecie, Cynanche dicta, ab ulcere in nterioribus Laryngis faucium occludente angiportum detentum. Judæis te morbus maximè familiaris aſſeritur, & hoc morbo à prima infantia labo- aſſe *Judam* promulgant, indeque appellatum *Iſchariotem* ſeu Anginoſum. Au- ores hujus opinionis habemus *Hugonem Grotium (in Not. ad Matth. c. 27. v. 5. 474.) & Danielem Heinſium (in Exercit. Sacr. ad Act. Apoſt. c. 1. p. 247.).* No- ile par Criticorum & non ignobilia Sauli ſui ſidera.

§. 33.

Sed & hi falluntur, ἀπαγχόμενος *Hippocrati* anginoſus non eſt, ſed la- ueo ſuffocatus aut ſtrangulatus, aut etiam manu vice laquei, ut *Jacob. Hol- rius (Comment. in h. l. f. 102. b.) loquitur*, quamvis *Joh. Viſcerus* etiam cau- s internas non excludat *(Enarrat. in c. l. Hipp. p. 145.)*, citra tamen mentem *ippocratis* id fecit. Per ἀπαγχομένους eos, qui laqueo, quem Græci ἀγχόνην ocant, aut manuum injectione, quæ inſtar laquei ſunt, ſtrangulantur & ſuf- ocantur, intelligit *Hippocrates, Leonh. Fuchſius (in Hipp. aph. p. 146.) commen- tur.* De his, qui ex ſuſpendio moriuntur, interpretatus eſt *cum Celſo (l. de Re Med. c. 8. p. m. 81.) Galenus ipſe (comment. in h. aph. p. m. 861.).* Plu- *ex Hipp.* ſcriptis loca collecta ſuggerit *(Decur. 1. Exerc. Med. 1. Philol. p 3.) agnif. Dn. D. Georg. Wolffgang Wedel.* Ipſum verbum ἀπήγξατο, ſtrangu- tionem laqueo factam ſemper apud Autores ſignificare, *Claud. Salmaſius Epiſt. 3. de Cruce p. 618.)* edixit. Nec unquam adhiberi, niſi cum violentia trinſecus in collo adhibita, quæ circuitu laquei iſtud anguſtet, exprimen- a eſt, nec vix ſcriptorem Græcum alicujus autoritatis eſſe, qui non eo verbo a utatur, *Jacobus Gronovius (Exerc. Acad. de Pernicie & Caſu Judæ* τοῦ προδό- *in Act. Erud. Lipſ. Anno. 1683. Menſ. Decembr. recenſuit p. 516.).* Quando igi- r *Saldenus (in præf. Otii Theol.) Æliani* locum *(l. 5. var. hiſt. c. 5.)* Σωκράτης ἐν κωμῳδούμενος ἐγέλα, Πολύαγρος δὲ ἀπήγξατο. *Socrates* in Comœdia aductus ridebat, *Polyagrus* vero perturbatione animi ſtrangulatus eſt, de ſtran- ulatione exponi non poſſe arbitratur, miratur *Jac. Gronovius (c. l. p. 26.)*, ta *Æliani* verba: κωμῳδούμενος ἀπήγξατο, à *Saldeno* ita accipi, quaſi *Poly- grus* in Comœdia fuerit ſuffocatus, cum longiſſime tunc â Comœdia forſan

 abſue-

abſuerit, & conſtanti Græorum Sententia κωμῳδούμενος dicatur, qui in Cœ mœdia exagitatus & riſui expoſitus fuit. De *Achitophelis* morte & ſuſpendi *LXX. interpretes (2. Sam. 17. v. 13.)* ἀπήγξατο καὶ ἀπέθανε, ſuſpendit ſe & mo tuus eſt. Et verbum hoc apud Philoſophum *(ſ. 30. probl. 1.)* de iis, qui laque ſe interimunt interpretatur *Theod. Gaza.* Reliqua loca quæ in contrarium a feruntur in quibusdam non in propria ſignificatione verbum illud ponitu v. g. quando θυμὸς *Ariſtoteli* ἀπάγχεσθαι dicitur. Et demus id *Jacobo P rizonio (diſſ. de Mort. Jud. & Verbo* ἀπάγχεσθαι *c. 4.* etiam *in Act. Erud. Li 1703. M. Jan. Allegat. p. 18.)*, aliam ſignificationem obtinere in quibusdam a Auctores Græcos locis verbum illud; Ergo recte concludetur, ſignificat illa etiam in hoc loco locum habebit? Non puto. Nec forſan id demo ſtrabit, & rigore hujus argumenti evincet vir Celeberrimus. Rogandus mnino eſt, ut monſtret locum, qui *Matthei* locum alia ratione illuſtret, & pr cipitium *Judæ*, quod defendere conatur ſtatuminet.

§. 34.

Judam autem laqueo ſibi fauces præcluſiſſe, habuit omnis retrò antiqu tas perſuaſum, Evangeliſtæ autoritate mota. Patere id poterit *ex Auguſti (l. 1. de Civ. DEI c. 17.)*, & aliis locis, quæ è Patribus collegerunt *Guil. Salden (c. l. th. 15. p. 383.) & Caſp. Sagittarius (p. 2. Harmon. Paſſ. Dom. c. 7. p. 17 p. 494. ſq.)*. Arriſſit ea etiam celebrioribus noſtræ Eccleſiæ Theologis, pro quædam ex illis citat *M. Jacob. Ræſerus (Diſp. Philolog. 2. de Mort. Jud. §. 7.* Inſtar omnium ſit *Joh. Gerhardus, quantus Theologus! (in Not. ad. c. 27. Mat p. 1153.)* & *Max. Reverendus Abrahamus Calovius (illuſtr. Bibl. N. T. p. 449.)*. A de ſi libet è Medicis, *Valent. Henric. Vogler. (Comment. de Reb. Natur. S S. Addend. p. 431. ſq.)*

§. 35.

Et ut eò magis id confirmaret Antiquitas, etiam Arboris ſpeciem de gnarunt, in qua ſe ſuſpenderit Proditor. Ficum allegant communiter. In *(l. 4. Hiſt. Evangel. p. m. 140.) juvencus:*

Exorſusque ſuos laqueo ſibi ſumere fauces,
Informem rapuit ficus de vertice mortem.

Ficum hanc adhuc Peregrinantibus monſtrari à Monachis Sionitis, *Franc. Troilo (Itinerar. p. 259.) teſtatur.* Sed hæc ficta Poëticè & Synecdochicè pr lata cenſuit *Gerh. Joh. Voſſius (l. 1. Harmon. paſſ. Domin. c. 3. §. 29. p. 213.)*, quo modo Alnus, Pinus, Abies, accipi à Poëtis ſolent pro nave cujusque lign Quod non attendens *Beda* hiſtoricè & propriè accipit. Sambucum Alii i

ſce

ſcenam vocant, ex quo factum, ut poſt ſuſpendium perdiderit odoris gratiam, & fungi in ſambuco creſcentes à ſimilitudine Auricularum *Judæ* nomen indepti, & ad morbos Colli & Laryngis v. g. Inflammationes & Anginas adhibeantur, quod tamen rectè inter errores Epidemios retulit (*l. 2. Pſeudodox. Epid. c. 7. p. 7. p. 547.*) *Th. Browne.* Salicem fuiſſe inter vulgares ſunt qui credunt, & hac de Cauſa ſalices annoſas crepare ſibi aliisque perſuadent.

§. 36.

Ex hac ſuſpenſione luſus poëtici promanarunt. Ita *Timoth. Polus* (*l. 1. Epig. 188.*)

Judas turpis erat fur, ut fur mortuus ergò,
In laqueo vitam finiit ille ſuam.

Et *Bohuslaus Balbinus* (*l. 3. Exam. Meliſs. Epig. 46. p. 81.*)

Fur erat & loculos Judas ſine teſte ferebat,
Hinc miſer eſt loculi factus imago ſui,
Ut loculos, ſic & laqueo ſibi colla ligavit,
Denique dum pendet, totus erat loculus.

§. 37.

Ut ut verò hæc ita ſeſe, ſi *Matthæi* verba ſequaris, rectè habeant, tamen ſi cum *Lucæ* narratione componas magnam diverſitatem animadvertes, è Commentariis Interpretibus aquam hic hærere. *Magnus ille Theologus B. Joh. Dorſcheus (in Theologo Latrone p. 184.)* ipſe fatetur, nondum explicatum eſſe, quo pacto ad hanc vel illam interpretationem coincidere queant τὸ ἀπήγξατο, & πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησε μέσος.

§. 38.

Et hanc ob Cauſam etiam quidam è Recentioribus cum modò ex Antiquioribus adductis (§. *25. 26. 27.*) eandem inflarent tibiam & à ſuſpendio Judam penitus obſolvere niterentur. Inter hos comprimis Dæmoni crepaturam tribuit *Philipp. Theophr. Paracelſus (l. 2. Chirurg. magn. tr. 2. c. 18. p. 95.)* dum ſcripſit: *Judas in den der Teufel fuhr, und ihn in mittenzerriß.* Eſt & inter hos *Joh. Lighfoot.* commemorandus, qui (*Hor. Hebr. in Matth. c. 27. v. 5*) perſuadere conatur credulis, cum poſt projectos in templum proditionis ſuæ nummos recederet, ad ſuos forſan reverſurus, raptum à Diabolo in ſublime proditorem ſtrangulatum ac præcipitem datum fuiſſe, ita ut terræ alliſus rumperetur medius, effunderentur ilia, & tam horrendo exitu egrederetur, qui in ipſo habitaverat Dæmon. Et hanc opinionem etiam *à M. Georg. Gœzio (Diatr. Academ. de Suſpend. Jud. §. 25.)* propoſitam priori hujus tractatus editioni

(§. 16. p. 55.) inſerui, & probabiliorem declaravi, ſed quæ modo maximè diſplicet, & meritò inter abſurdas numeratur, ἄγχαφος namque eſt & à *Guilh. Saldeno (c. l. th. 22. p. 192.) & Jacobo Gronovio (c. l. c. 15.)* confutata.

§. 39.

Jacobus Perizonius (Diſſert. de Mort. Jud. Vid. Act. Erud. Lipſienſ. M. Jan. 1703. p. 9.) ita ſe explicat: Niſi obeſſet locus *Lucæ, Matthæum* in morte *Judæ* de ſuſpendio exponerem; nunc verò quum *Lucas* aliud genus mortis *Judæ* tribuat, idque diſertius & plenius commemoret, prorſus putem nullam dari commodiorem conciliandi utriusque rationem, quam illud ἀπήγξατο *apud Matthæum* de morte voluntaria præcipitii per mœrorem & deſperationem ſumta, dictum accipiamus. De iſto autem præcipitio modo (§. 27.) dictum, ubi & *Joh. Pricæo ante Perizonium* id placuiſſe ſimul annotatum.

§. 40.

Scyllam hanc evitaturus *Iſaacus Caſaubonus (Exerc. ad Annal. Baron.)* ita diſſerit: Habent hæ narrationes diverſitatis aliquam ſpeciem, contrarietatis ne ſpeciem quidem. *Matthæus* expreſſit facti initium, *Lucas* finem, ſupplens divinitus, quod deerat narratiunculæ *Matthæi*. Conſilium Proditoris fuerat, ſtrangulatione ſibi vitam eripere, aptat collo laqueum, impellit ſe, ut eò facilius fauces elidat. Placuit divinæ providentiæ, ut non ſimplici morte ſceleratus proditor periret. Frangitur laqueus, cadit in faciem *Judas*: id enim eſt πρηνὴς γενόμενος. Cadit autem vel in ſaxum forſan aſperum, vel in ligni truncum acutum, aut aliàs DEI judicio venter illi funditur, inteſtina effunduntur. Vox ἐλάκησε non tàm caſus violentia, quem Arcana DEI voluntate fiſſionem in ejus corpore factam eſſe, vi quadam extraordinaria intus operante. Hæc eſt Scripturarum ſimplex narratio. Et hanc opinionem etiam *Jacobo Perizonio*, ſi præcipitium Judæ ab ipſo confictum non admitteretur, probari, *ipſe (c. l.) indicavit.* Add. *Caſp. Bertram (in Matth. enucleat. c. 27. p. 784.)*

§. 41.

Quomodo ſuſpenſus pronus jacere potuerit, non capiunt Critici, neque ego. Poſſet id de pronitate ſeu poſitu corporis à ſuſpendio contingente intelligi, *ratiocinatur Exc. Wedelius Fautor æſtimandus (c. l. p. 7.)* unde & reddunt quidam vulgò: Suſpenſus crepuit, vel poſtquam diſciſſo laqueo præceps factus fuerit. Sed uti hoc non videtur probabile, ita nec illud. Suſpendium enim initum corpus ὀρθοστάδιον reddit, neque ſi ponamus inclinaſſe utcunque

que caput deorſum hæc circumſtantia quicquam creporis rationem dilucidat. Pronus poſitus dolentium eſt, tam corpore quam animo, *pergit*, unde non ſolum animi cruciatibus, angore, terriculamentis perculſus, verum quoque corporis dolore εἰλεώδη (quæ ſingularis viri celeberrimi opinio eſt,) affectus putandus fuerit, accenſis ſic duplicatis dolorum facibus. Cumque his tortus creperet medius, novo terrore velut exanimatus omni ſpe atque ſolatio privus, ſola memoratione doloroſa nefandi facinoris citra fidem in SALVATOREM, abjecto animo laqueum forſan jam collo deſtinatum, arripuit, ſicque exſpiravit.

§. 42.

Sed nec iſta in faciem pronitas ſic mihi explicari videtur, & creporem ſuſpendium præceſſiſſe docetur, de quo *apud Commentatores* altum ſilentium. Quis verò Doctorum *Jacobo Gronovio* aſtipulabitur, ſequentia aſtruenti: *Judam* poſt mortem non ſepultum fuiſſe, ſed in notam omnibus & deſtinatam cadaveribus & belluinis purgamentis voraginem ac Geennam πρηνῆ abjectum fuiſſe; qui locus tesqui inſtar cum eſſet horridus, eminentibus hic illic rupibus, his impactum infelix cadaver ruptum fuiſſe & viſcera effudiſſe, prorſus loco tali aſpero ad id deſtinato, ut ſic ſqualor cadaverum dum projiciebantur colliſorum citius exſiccaretur & interiret, quam ſi integra alibi in plana abjecta lentè putreſcerent. *Vid. Act. Erud. Lipſ. 1683. Menſ. Dec. p. 516.)* Negat verò *Jacob. Perizonius (ap. Eosd. M. Jan. 1703. p. 18.)* damnatorum corpora in vallem quandam ſub dio rejecta fuiſſe, ſed in communia vilium cadaverum ſepulchra condi conſueviſſe. Tradi hoc *Jerem. (c. 26. v. 23.)* & *apud Maimonidem in Tr. Sanhedrin. c. 14. §. 9.*), ubi teſtatur *Maimoides* duo fuiſſe ſepulchra damnatis, unum in quo lapidati & ambuſti, alterum in quo capite truncati & ſtrangulati conderentur, idque ad ſua tempora deveniſſe per traditionem.

§. 43.

Poſſe aliquem ſuſpenſum & ſtrangulatum prono vultu ad terram inclinare his vidi. Ruſticus quidam in ſylva voluntario ſuſpendio, ramum abiegnum collo adaptans, ſpiritum excuſſerat. Corporis ponderi ramus cedens ita ad terram inclinabat, ut ſuſpenſus in genua procumbere videretur, & intuentes miſerandum defuncti fatum in ſtuporem & admirationem raperet, quomodo infelix iſte ſuffocari potuerit. Hic verò ſe ſtrenuum gerere cooperatorem Cacodæmonem animarum perditioni inhiantem notabili obſervatione nos docuit *Guilh. Fabric. Hildani (Cent. 5. obſ. Chirurg. 68. p. 459.)*. Planè ſtupendam & ope Diaboli factam luxationem ſpinæ dorſi vidi Düſſeldorpii An.

 1583.

1583, Juvenis quidam viginti circiter annorum ætatis refert, cum propter co-
ceptam quandam phantaſiam noctu decumbens in lecto, ſe ſtrangulare vell
& in hunc finem ex poplitati ſuo funem paraſſet, eumque columnæ ſpond
alligaſſet, colloque injeciſſet, ſequenti die mortuus in lecto repertus fuit, et
amſi collum nullo modò à laqueo ſtringeretur. Mirantibus hæc omnibu
qui turmatim accurrebant, venit carnifex, qui cum cadaver exuiſſet, Metaphr
num à Diabolo adeò depreſſum repertum fuit, ut os pectoris ferè attinger
Quod an adhuc præſtet, aut alia ratione operam hominis ſubitaneæ intern
cioni, ne reſipiſcat locet peſſimus animarum helluo quis dubitabit?

§. 44.

Pergit Evangeliſta, μέσος ἐλάκησε, medius ruptus eſt. Ventrem exar
mato corpori findi *Talmud. Hieroſolym. (in Mœd. Caton.)* docere *M. Joh. Ph
lipp. Unſelt.) Diſp. Philol. de Pernic. & Mort. Judæ Argentorati habita* §. 13. p 3.
recitat. Maculas ſuffocationi aſcripſit *Auguſtin. de Laurent. (Dec. 1. Diſſ. Me
5. p. 112.)* Qui ſtrangulantur & ſuffocantur, *inquit*, vehementer intumeſcur
ac propterea nonnulli ex antiquis Patribus ſcripſere perfidum illum *Iſcariote*
primum Chriſtiani nominis & numinis hoſtem Domini & ſui proditore
poſt mortem; quam manu propria injecto in collum laqueo ſibi dedit int
muiſſe, ut caput ipſius dolium æquaret; & quia in ea ingenti ſtrangulatus
omnes corporis expulſivæ facultates laborant, atque per omnes partes ſa
guinem ſuccosque alios & flatus diffundunt, ideoque ea maculant, ea mac
lantur, quæ latiora & capaciora habent vaſa (adde & plethoram) veluti do
ſum, vultus, pectus atque alia hujusmodi. Tumori autem rupturam ſuccede
poſſe forſan unus & alter arbitrabitur, aut conjiciet.

§. 45.

Internarum partium prædominantem putredinem fiſſuræ huic multu
conferre jam (§. 23.) demonſtravi. Quod ſi & hæc Peritoneum ſimul corr
piat, ut in illa muliere, *de qua Georg. Seger. (M. C. D. 1. A. 3. obſ. 82. p. 139*
quem etiam allegat *Theoph. Bonet. (Anat. Pract. l. 3. ſ. 11. obſ. 6. p. 896.)*, Muli
res ſpaſmo in vita mirum in modum exagitatum corpus poſt mortem intra 4
horas putridum apparebat, eò quod ob muſculos perpetuis ſpaſmis exercito
mixtionis principia in tantum laxarentur, ut illa in diſſolutionem promta po
obitum mox ab invicem decederent, pari certè ritu, uti obſervamus de carn
ferarum, quæ aut curſu diuturno (comprimis calido aëre, *beym Ausſchieſſen*) fa
tigatæ, aut fuſtibus contuſæ occiduntur, hæc enim multò citius putreſcit, qua
illarum, quæ ſtatu tranquillo & ſedato mactantur, ut *Th. Willis (Pathol. Cereb*
c. 1

10. p. conf. l. 3. Tit. 1. §.) animadvertit. In magna conſternatione ſequi ſolutionem, ut virtus retentiva non amplius ſuum faciat officium, ſicut patet historia *Arii*. Et Epiphanius dicit: Judam eadem de cauſa crepuiſſe medium, quente magna reſolutione ex deſperabunda trepidatione *Steph. Clotzius* (*Exc. de Sangu. CHRIST. Sud. 18. §. 5. p. 187. è Martino Chemnitio forſan, quem p. 1. c. c. p. 83. paulò ante citarat.)* In Judæ namque ſtatum ſi quis è Phyſicis & Mecis oculos convertat proditione peracta ubi Salvatorem damnatum ad mortem rcipiebat: Sceleris gravitatem Æthna graviorem ſentiebat, conſcientiæ vi & rrore agitabatur, ut ille *ap. Plautum* (*Menechm. ſc. 5. a. 2. v. 89.*)

Somniabat ſe teneri tædis Furiarum ardentibus.

ontifices & Sacerdotes adibat ſolatium quæſiturus, irridebatur. Mœrore ſaliant præcordia, anxietatumque nullus erat finis. Priusquam unum injectum at telum Satanicum, inſtabat alterum. Res ad reſtim devenerat, & à fune lamitatis finem expectabat. Suggeſtio erat Satanica, *ut Plautinis verbis* (*in rſ. ſc. 5. a. 2. v. 34.*) *id eloquar:*

Reſtim tibi cape craſſum, & ſuſpende te.

is igitur mœroris & conſcientiæ ſpaſmis exercitatus Judas potuit ad putredim corpus componere, ut cum morte illa invaderet cadaver, & ad crepaturam ſponeret. Ita in nonagenario Prætore defuncto ob humores ex mœrore corptos cadaver tumefactum valdè & lividum cum feretro imponendum tolletur, non ſolum per ſpinam dorſi & coſtas medias diffractum eſt, ſed & digiti ti à manu facilè revulſi deciderunt, *quod Exc. Dn. D. Salomon Reiſelius* (*M. C. 1. A. 3. obſ. 127. p. 201.*) *recenſuit.*

§ 46.

Singularem iterum fovet de iſta crepatura ſententiam *ſæpius laudatus Welius* (*c. l. p. 5.*), dum non abdomen, ſed inteſtina crepuiſſe, eaque non extra corſ effuſa & pendula, ſed in ipſam abdominis cavitatem, effuſis illuc fecibus, ique cum his remiſcentur humoribus, imò ſanguine ipſo & conſecutione adam omnium reliquorum viſcerum vitalibus ſuccis.

§. 47.

De crepatura partium internarum obſervationes proſtant. *Tomaxina Hionymi Cardani matertera* ſummi luctus acerbitatem ex amiſſa peſte Sobodum ſupprimere dolorem tentabat, tandem crepuit, atque intus diſrupta è dio exceſſit *Salomon Alberti* (*Orat. de Sud. Sanguin.*) & *ex eo Joh. Rud. Car.* (*Cent. 15. Syllog. Memorab. n. 14. p. 1217.*) Anno 1622. in Polonia ingens peſ graſſabatur, tanta ſævitia, ut in demortuis Cranium rumperetur. *Guerner.*

Rol-

Rolfinck. (*l. 2. c. 22. p. 313.*) *memorat*, ubi de ſuturarum fiſſuris plura. Mulie ob Hemicraniæ diritatem oculus tandem expanſionem ab irruente & ſtagna te ſanguine productam diutius ferre neſcius crepuit medius, humoribus multo ſanguine profuſis, atteſtantibus id *Idone & Joh. Chriſt. Wolfiis* (*l. 1. ol Chirurg. Med. 16. p. 55.*) De Tympani auris in urinatoribus *Phil. Bonann.* (*P. de Teſtac. probl. 30. p. 246. ſq.*) ſolet interdum contingere, *ſcribit Th. Cornel. Co ſentin.* (*Progym. 7. p. 308.*) ut in animalibus ſtrangulatis vena cava, qua cordi a ligatur, diſrumpatur à copia ſanguinis, quæ cum præterfluere non poſſit, il dem affluentibus reſtagnat. Cor in homine rumpi poſſe credidi nunquai ſed jam fidem fecit hiſtoria eleganti *Excell. Dn. D. Chriſt. Vaterus* (*M. C. D 3. A. 9. & 10. obſ. 164. p. 293.*). Priores ſex vertebræ inferiores dorſi & prir lumborum carie omnino corruptæ & poſt obitum diſruptæ inventæ, *teſtim nio Nic. Blegny* (*Zodiac. Gall. T. 2. M. Febr. obſ. 13. p. 48.*) *add.* §. 43. Freque tius nihil eſt vaſorum pulmonalium ruptura, venam magnam, in eo qui ſang nem vomebat, & per alvum egerebat ruptam ſuſpicabatur *Guilh. Ballon.* (*l. Epid. & Ephem. p. 168.*). Rupturam Lienis habent *Nicol. Tulp.* (*l. 2. obſ. M c. 29.*). *Joh. Bohn.* (*de Renunc. Vuln. ſ. 2. c. 4. p. c. 4. p. 352. ſq.*). *Chriſtian. V ter.* (*M. C. D. 2. A. 8. obſ. 197. p. 498.*) *D. Samuel Graſſius* (*M. C. D. 3. A. 2. o 70. p. 86.*) qui & in eodem cadavere ſimul venam cavam ruptam offendit. Cu me præſente Canis præ modum pinguis è menſa in terram ſaliens oppido tingueretur in cauſam mortis repentinæ inquiſiturus eundem aperui, & in gnem in Liene magno inveni fiſſuram, è qua in abdominis cavitatem ſangui extravaſati copia. Inteſtinorum fiſſuram etiam in literas relatam offen Ruſticum novimus, *narrat Anton. Beniven.* (*de Abdit. Morb. Cauſ. c. 76.*) cum poſt longiores torſiones & ventris diuturnas inflammationes diem o iſſet, & demortui incideretur corpus, longior in inteſtino (ſed quo?) fiſſura venta eſt; ex qua etiam recentes uvas, quas paulo ante comederat, prorup conſpeximus. Retulit & duas & quidem cum fragore factas in iliacis ruptu (*c. l.*) *Dn. D. Wedel.* ſed cum inſpectio Anatomica in his non admiſſa fuerit, cenſione illarum ſuperſedeo.

§. 48.

Nec deſunt uteri à fœtu calcitrante, aut alio impellente rupti obſervat nes, ſuggerit talem *Guilh. Fabr. Hildan.* (*Cent. 1. obſ. Chirurg. 64. p. 51.*). Re tat & *Joh. Caſp. Fauſii hiſtoriam*, de alia quæ matrice rupta in ſe ipſam fœt edidit *Th. Bartholin.* (*l. de Inſol. Part. Viis c. 11. p. 76.*) Aliam publico non vidit *D. Salom. Reiſel. M. C. D. 2. A. 7. obſ. 10. p. 16.*), cui ſe aggregat *Cornel.*

lingen (Sonderbare Anmerk. von Frauens und Kindern p. 776.) Auguſt. Henric. Faſchius (ap. D. Wedel. c. l. p. 7.) Ligamentis uteri rupturam etiam accidere poſſe compertum eſt. Ligamentum lateris dextri ruptum vidit *Dn. Auguſtinus Hermannus, Amicus colendus, (M. C. D. 1. A. 2. obſ. 171. p. 270.)* unde uterus inclinabat valdè, ſitu ferè tranſverſo. Nec veſica ab hac calamitate immunis. In Bove diſruptam deſcripſit *D. Samuel. Ledelius (M. C. D. 1. A. 9. & 10. obſ. 145. p. 321.)*. Ab Equi calcitratione & ictu in pube factam in Ruſtico obſervavi enormem Veſicæ lacerationem. Multa de hoc *Heinrich von Rookhuyſen. (l. 2. obſ. Chir. p. 150.) Joh. Pharamund. Rhumel. (Herniar. cur. Magnet. c. 9. p. 64. ſq.)*

§. 49.

Quamvis igitur hujusmodi rupturas internas dari nullum ſit dubium, maximum tamen occurrit in illo paradoxo de Judæ interitu. μέσος ἐλάκησε, medius crepuit, *Lucas*, aut potius *Petrus ap. Eundem* verba facit, quæ quomodo Paradoxo iſti conſonent non capio. Τὸ μέσους ſanè aliud inculcat, & de cadavere aut ſaltem ejus abdomine non de inteſtinis ſermonem eſſe evincit. Et quomodo quæſo ſequentia verba, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ, & effuſa ſunt omnia viſcera ejus, cum iſta opinione conciliabuntur? ta non viſcera, ſed excrementa in teſtiorum, non foras per crepaturam abdominis, ſed in abdominis cavitatem, effuſa propalantur. Et ſi ita res ſe haberet, uis rupturam iſtam divinaſſet, dum conſpectui ſe ſubduxiſſet, nec abdomen udæ à quoquam poſt ſuſpendium novacula apertum fuit, qui id demontraſſet.

§. 50.

Singulare & inauditum ut Judæ flagitium & ſcelus extitit, ita, Nemeſi ivina ita dirigente, etiam mors prodigioſa, & omnibus numeris admirana pœna. Qui ſuavibus ſomniis delectantur, verborumque aucupantur in Claſſicis myſteria, id operam dant, ut variam lectionem Autorum publico ſtant, literatorumque nomen occupent. Divinam verò directionem non atendentes, in devia errorum incidunt, & inextricabiles tricas. Quamvis non mnes circumſtantias, quod ſæpius contingere ſolet, Spiritus Sancti relatioés enarent, tamen defectus earum rem non oppidò declarat impoſſibilem. em narravit Spiritus Sanctus, modum rei occultavit, cum de fide non ſit, ujus cognitionem obtinere. Voluit divina vindicta, ut ſupplicio non plaè abſimili afficeretur ſceleſtus ille Magiſtri ſui proditor, quo proditores Paiæ, vel Magiſtratus ſui affici ſolent, quando in quatuor partes diſſecantur,

tur, & cor ipſorum cum reliquis viſceribus vi extrahitur & effunditur, *mo-net. Eraſm. Schmidius (in declarat. N. T. ad Act. Apoſt. c. 1. v. 18. p. 1776.)* Juſto DEI judicio viſcera corporis effudit, qui non haberet viſcera miſericordiæ, *ait Gerh. Joh. Voſſius (c. l. §. 30. p. 214.).* A Cacodæmone cum obſeſſum & diſruptum docuiſſet *(c. l.) Paracelſus (Vid. §. 38.)*, ſequentia ſubjicit: *Alſo ſterben ſolche Leute, daß allemal ein Wiſſen kund thon wird, im letſten Abdruck des Lebens, daß der Satan das Leben abgeſtoſſen hat: Alsdann mannigfaltig augenſcheinlich ſcheint, und bewiſen wird. Denn alſo iſt die Beſoldung ſolcher Leute und ihrer leichtfertigen Hertzen.* Addam adhuc ſingularem *Guilh. Ballonii (l. 2. Epid. & Ephemer. p. 273.)* obſervationem, cui gemellam vix invenies. Præſidi à S. Andrea mirum contigit. Hæc ruptum os Tibiæ & conglutinatum fuit: Extincto corpore (diſſolutis penè omnibus) callus diſſolutus eſt, & os Tibiæ quod ferruminatum erat dividitur ac diſſolvitur nova velut fractura.

§. 51.

Regeris non compertum eſſe, mirando ejusmodi fato quosdam præte *Judam* occubuiſſe. Id verò *Philippum Salmuthum* evolventi conſtabit. It verò *illeſ (Cent. 2. obſ. 74. p. 94.)*: Suſpendebatur quidam Lipſiæ ob furta, qu poſt triduum medius ruptus ex altera parte decidit. Suſpenſus quoque qui dam Serveſtæ eſt, inter diriſſimas execrationes animam exhalans. Altera di media ejus pars ſub patibulo reperta eſt, utraque tamen parte adhuc per in teſtina cohærente. De Cauſa hujus rei non tantum à Doctis, ſed & plebei inquiſitum fuit. Æſtas erat Lipſiæ ſummè fervida, obeſus quoque ipſe fui Unde nonnulli putredinem inductam putabant, qualis *Thucidides* in ſua peſt mentionem *(l. 2. de Bell. Peloponeſ. n. 194.)* faceret. Verum obſtabant cur no & Cæteris in ſimili aëris & corporis conſtitutione tale quid accideret? Ali verò ad violentiam quandam externam id referebant. Sed nulla ejus appa rebant veſtigia. An ergò Gallicus fuit? An verò ratione torturæ ſævioris & vehementioris in iſtum inſtitutæ ligamenta illa debilitata fuere, ut à calore pu tredinali eò citius corrumperentur? De altero autem quid dicendum? Nun *Judæ* ſupplicium ſubivit. *Hæc Salmuth.* In hac Exemplorum biga ſpinæ ru pturam & partium abdominis omnium à thorace ſeparatio mirabilior videtur ipſa abdominis Judæ crepatura. Addo his caſum Pariſienſem *à Petro Borell (Cent. 3. obſ. 100. p. 275.)* relatum: Suſpenſa fuit anus, quæ dum à Carni fice agitaretur, à capite ſeparatum eſt corpus ejus, & ad terram decidit, quo funiculi vi, & ob ſenilem fortè ætatem factum credit.

§. 52

§. 52.

Suſpecta eſt Autoris vitæ *B. Godefridi Cappenbergenſis* (*Monum. Paderbornenſ. p. 226.*) *de Friderico Arnsbergenſi Comite* relatio, qua ſedens in prandio dirupto ventris thorace medius crepuiſſe dicitur. Ut impoſſibile, ſecundum naturam eſt Thoracem Muſculorum pectoralium, Sterno & Coſtarum obore munitum ruptura tentari poſſe, ita ſeculi iſtius (obiit autem anno 624.) implicitati & credulitati relationem iſtam facilè quis aſcripſerit. Ad veritatem magis accedit, quod de portento illo generis humani *Johanne Baſilide Magn. Moſcoviæ Duce* in literas retulit (*l. 3. in Vit. Ejus*) *Paulus Oderbornius*. Hic in Lethargum incidit, nec multo poſt cum gemitu & miſerabili vocis eboatu animam efflavit disruptisque ſtatim illis abſceſſibus, qui pudenda occuparant tanto fœtore ex profluente ſanie totam eam habitationem impleit, ut adſtantes qui à peſtifera labe infici nollent plenis paſſibus eo relicto iffugerent.

§. 53.

Verè memorabiles illæ *Guilh. Ballonii* (*c. l. p. 270.*) obſervationes. Fia *Domini de Chailly* & Socrus mea, uxor *D. Reburtii*, cum hydropicæ fierent, & aqualiculus valdè diſtenderetur partim aquis, partim flatu aliquo poſtuam utraque extincta eſt, ita reſedit venter, ac ſi nunquam intumuiſſet. Et filia *Domini de Chailly*, cum gibboſa foret, fato functa, ac repente mortua ſta gibboſitas & incurvitas ferè tota diſparuit.

§. 54.

De ſignis eorum, qui ab Aqua ſuffocati fuerunt, & qui minimè, ſequena prodidit *Auguſtin. de S. Laurentio* (*Dec. 1. Diſſert. Med. 5. p. 109. ſq.*); ſi Caaveri tota alvus Aqua contenta intumeſcat, à naribus mucoſa quædam exrementa prodeant, ab ore defluant ſpumoſa, extremi digiti detriti & excoiati ſint, eum vivum ab undis ſuffocatum eſſe tutò affirmare poſſumus. E ontrà mortuum in Aquam eſſe præcipitatum, ſi nihil tumebit alvus, nihilue ipſi circa os, naresque apparebit, demum ſi digiti excoriati non viſenur. Corpus vivum in Aquas præcipitatum aliquid quærit ubi hærere poſſit, luctus ſecare, quod non inveniens, tanquam furens in ima arena luctatur ac ſuffodiens effugium contendens id tandem miſerum mergit fatum profundo ideoque ea parte laceri digiti deficiunt. Quæ ſigna majora apparebunt in muliebri cadavere.

Lib. I. Tit. IX.

De Partu Cadaverum.

Summarium.

1. *Coitus cum mortuis.* 2. *Veneficium.* 3. *Pœnæ.* 4. *Mortua non poſſe imprægnari.* 5. *Gravidas mortuas parere.* 6 *Hiſtoriæ.* 7. *Sepultæ parientes.* 8. *Fœtus aut vivus au mortuus.* 9. *Signa fœtus mortui.* 10. *Vivus cur auram appetat* 11. *In partu quæ requirantur?* 12. *Uteri monarchatus Helmontianus.* 13. *Quomodo demonſtretur, rejicitur.* 14. *Wepferi.* 15. *Williſii Rationes.* 16. *Uteri monarchatus & ignota actio regiminis iterum exploduntur.* 17. *Fœtum vivum eſſe partus cauſam.* 18. *Mortuæ gravidæ non ſemper revera mortuæ.* 19. *Humorum fermentatio* 20. *Partum retardantia.* 21. *Carmina & ſuperſtitio mulıercularum*

§. 1.

EO devenit inſatiabilis hominum libido, ut œſtro tentati venereo, mortuorum etiam non parcant corporibus. De Veſpillone, qui virginem peſte defunctam horribili ſcelere inii legi poterit *Th. Jordan.(t. 1. de Peſt. Phænom. c. 18.) & M, San Heinitz, (Hiſt. Laqu. Venator. Act. Trag. 1. p. 19.)* Execrandum Sigismundi Malateſtæ ſcelus recitat *Joh. Jovian. Pontan. (T. 1. Op. l. de Immanit. c. 17. p. 968.).* Idem de ſepulturæ ap. Ægyptios curatoribus (*Herodotus in Euterp. p. m. 192.*) refert, ut proinde mos apud Eos inoleverat, ut corpora ſepulturæ quarto poſt mortem die crederentur, quo fœto ab hujusmodi injuria cadavera defenderet.

§. 2.

Veneficium quosdam in cadaverum amorem, ut iis frui, tanquam vi-
ntibus appetant, rapere, quidam relatione illa de *Carolo Magno*, ejusque
haſia, quam tamen non inamœnam fabulam vocat *Franc. Petrarcha* (*l. 1. ad
miliar. Epiſt. 3. p. 10.*) probare ſatagunt. Muliercula illa, quam efflictim in
a arſerat, defuncta, in affectum mors nihil valuit. Eadem mens idem, ma-
o Imperatori erat amor. Inde ne aſpectus Eidem cadaveris ſubtraheretur
lſamo, & aromatibus conditum, veſtibus pretioſis gemmis & auro lucenti-
s decoravit. Dum neglectis curis publicis in lectulo ſuo omnibus excluſis
obſeratis foribus amato corpuſculo adhærebat, amicam ſuam crebro velut
rantem reſponſuramque compellans, illi curas laboresque ſuos narrabat,
blandum murmur & ſuſpiria, illi ſemper amoris comites lacrymas inſtil-
at, horrendum miſeriæ ſolamen, ſed quod unum ex omnibus Rex alioquin,
ajunt, ſapientiſſimus elegiſſet. Addunt fabulæ, quod ego nec fieri potuiſſe,
narrari debere arbitror. Cauſam hujus ardoris inſueti annulum ſub lin-
a à muliere detentum allegant, quem cum Colonienſis Antiſtes de cœlo
nitus cadaveri eripuiſſet, amorem ſimul Imperatorio excuſſit animo. *E
rarcha* hanc narrationem repetit *Henric. Kornmann.* (*p. 4. de m. m. c. 14.*)
Joh. Benedict. Sinibald. (*l. 1. Geneanthrop. tr. 2. c. 12. p. 30.*) qui, ſi vacat,
lvendi. De *Periandro* cum *Meliſſa* mortua, aut potius Ejus ſpectro ſe
nmiſcente iterum *Herodot.* (*Terpſich. p. m. 510.*) conſulatur. Tales panem
m in frigidum clibanum ponere, in proverbium abiit. *Vid. Petr. Gregor.
lozan.* (*l. 17. de Republ. c. 9. n. 5. p. 1186.*)

§. 3.

Ut igitur ſummoperè deteſtanda & abſurda eſt illa libido, ut tales non
neritò pica venerea laborare diceres, ita de jure in talium transgreſſorum cor-
a ſævitur. Evolvendi hic JCtorum Commentarii, ut quæ huc ſpectare vi-
tur ſuppleant. Habet quædam (*c. l. p. 9. c. 41.*) *Henric. Kornmann. D. Joh.
rg. Simon* (*Delineat. Impotent. Conjug. c. 2. th. 3. n. 5.*) cum Aliis. Nec di-
a vindicta & juſtitia abominationes tolerare voluit, immanique ſupplicio
furioſos iſtos animadvertit, cujus Exemplum dedi *infra* (*l. 2. Tit. 2. §. 43.*)

§. 4.

Mortuas deteſtabili illa initione imprægnari poſſe, credat Judæus Appel-
De puella Deyſa mortua à milite imprægnata *ap. citat. Kornmann.* (*p. 4. c.*
relatio figmentum eſt, præſtigioſumque Dæmonem alacres ſuas huic actioni
aſſe manus, tota evincit narratio.

§. 5.

Gravidas verò mortuas parere poſſe (quod quidem *Joh. Matthæus Qua* *Med. 4. p. 22. & Joh. Benſylvat. Cent. 4. Conſil. 65. p. 351.* qui in ipſo illo mo tis articulo, dum mater ad plures migrat, partum contingere credidit, quod a quando quidem contigiſſe, etiam in illa ipſa, quam allegat Epilepſia uterina e tincta non protinus impoſſibile judico, inficiantur) exempla varia confirmai Sæpè à matribus in feretro jacentibus vitales partus prodiere, & in ſepultu nonnunquam inventi ſunt pueruli intra crura humatarum parentum, *tradit Co* *Conſentinus*, (*Progymn. 5. p. 212.*). Gravida à Clerico trucidata gemellos eni eſt, *teſte Phil. Salmutho (Cent. 2. obſ. Med. 1. p. 60.*). Quædam ſuſpenſa à mili bus, cum pependiſſet horas quatuor totidemque eſſet mortua, gemellos viv peperit (*E Paulo Ebero, Th. Bartholin. c. 2. Hiſt. 90. p. 352.*) & *Joh. Rudolph. C* *merar.* (*Syllog. Memorab. Cent. 7. n. 42. p. 454.*). Quædam poſt aliquot ab o tu horas (*Henr. Watſon. Synopſ. Philoſ. ſ. 3. c. 5. p. 430. Dn. D. Ehrenfried Ha* *dorn Cent. 3. Hiſt. 13. p. 296. Isbrand à Diemerbroeck l. 1. Anat. c. 24. p. 207.*) I duodecim horas poſt mortem matris motus fœtus in utero adhuc animadver *Excell. Dn. D. Joh. Dolæus (M. C. D. 2. A. 5. obſ. 137. p. 279.) notat.* Quæ l veſperam obierat, manè ſequenti inter femora ejuſdem repertus eſt infans, *ſtimonio Guilh. Harvei* (*Exerc. de Partu p. 345*). Alia poſt tredecim à morte h ras (*Phil. Salmuth. c. l. obſ. 36. p. 75.*); poſt octodecim horas alia, *Ido & J* *Chriſt. Wolfii (l. 1. obſ. Chirurg. Med. 41. p. 131.*); quædam poſt 36. à morte ho (*Joh. Riolan. l. 6. Anthropogr. c. 8. p. 398.*). Alia ſuſpenſa ſecundo à ſupplicio (*Joh. Vesling. obſ. & Epiſt. à Th. Bartholin. collect. c. 49.*) fœtum enixa. An 1653. in Noſocomio Hafnienſi poſt 48. horas à morte Matris prodiit puer. *H* *ric. Watſon. (c. l.*) Anno 1673. in vicino Hafniæ pago Tronninge poſt bidu fœtus mortuus (*Th. Bartholin. Vol. 2. Act. Hafn. obſ. 35. p. 92. Gothofred. Sam.* *liſius M. C. D. 2. A. 4. obſ. 42. p. 102.*). Poſt triduum (*Joh. Georg. Hager. D. 3* *3. obſ. 44. p. 50.*). Poſt aliquot à morte dies fœtus ſemiputridus inventus exclu (*Chriſtoph. Schrœder M. C. D. 2. A. 4. obſ. 107. p. 206.*)

§. 6.

Matre rogo impoſita *Æſculapius* natus, & à *Mercurio* flammis ereptus l etis fingitur. *Ovidius (l. 2. Metamorph.*) *Phœbum Mercurio* ſubſtituit. V rius Exemplum eſt quod ſequitur; *Georgii Epirotæ fortis viri* clara fuit ori *uxta Valer. Maxim.* (*l. 1. Memorab. c. 8. n. 5. p. m. 47.*) qui in funere matris u ro elapſus inopinato vagitu ſuo lectum ferentes conſiſtere coëgit, novumq; ſ ctaculum Patriæ præbuit, ex ipſo Genitricis rogo lucem & cunas aſſecutus: I

d

m enim momento temporis, altera jam fato functa parit, alter ante elatu, am natus eſt. Elegans in hoc extat in *Theod. Bezæ Epigramm.* (*f. 92. a.*) igramma, quod in gratiam Lectoris aſcribere non inconveniens reputavi. autem habet:

Prægnante infelix amiſſa uxore maritus
Unas dum geminis apparat exſequias.
Extinctæ (dictu admirabile) matris ab alvo
Salvus & incolumis prodiit ecce puer.
Salve infans elate prius, quam nate, ſepulchrum
Cui cunas, vitam mors properata dedit.
Mortua tu vero ſuperata morte triumpha
Poſt tua nimirum funera facta parens.
Denique tu cunctos inter celebrere maritos
Uni cui ſobolem mors homicida dedit.

§. 7.

Quædam jam ſepulchro illata fœtum non in lucem ſed tenebras edidit, de *Diomed. Cornar.* (*Hiſt. Admir. 15. p. 48.*) *Joh. Matthæus* (*c. l.*). Plura dabunt *gor. Nimmann.* (*Diſſ. de Vit. Fœt. in Uter.*) *Guilh. Fabric. Hildan.* (*Epiſt. ad b. Döring. p. 1174.*) *Guerner. Rolfinck.* (*l. 6. Diſſert. Anat. c. 33. p. 1195.*). *Th. tholin.* (*Cent. 2. obſ. 99. p. 350.*) ubi & mentionem facit fœtus, qui duos dies e noctes in utero matris mortuæ vivus delituit, & tandem natus eſt. Auxe- in hoc exemplo admirationem compacta crura, clauſæ viæ uterinæ & lin- cadaver conſtringentia.

§. 8.

Fœtus qui excluditur aut eſt vivus, aut mortuus. Vivus poſt matris mor- durat, ſi perfectus, ſi non à morbo matris ante obitum debilitatus, ſi viri- integer, rectumque & naturalem obtineat ſitum. Conſilium eſt *Caroli hani* (*l. 3. de Part. Corp. Hum. c. 1.*) in puerperis defunctis ante obitum ma- agone conſtitutæ, aliqua re inter dentes interpoſita apertum morientis os etur, quod quidem neceſſarium minimè videtur, cum mater mortua non re- et, nec judicio *Dn. D. Pauli Ammanni* (*Parænеſ. p. 396.*) fœtus vita à vita ris dependeat. Id vero non negligendum, quod *Stephani* addit ne obſte- unquam ab oſtio vulvæ manum dimoveat, & incurva ac diducta mu- s femora quanta poteſt diligentia contineat. Denaſcitur antequam na- r fœtus, ſi morbis in utero (*de quibus mihi peculiaris commentatio*) tente-

tur,

tur, ſi à præternaturali poſitu, matriſque infirmitate & obitu defatigetu refrigeretur.

§. 9.

An verò fœtus ante matrem ad plures ſe contulerit? Signa accuratè ſcripſerunt *Hipp. (l. de Superfœtat.)*; *Melch. Sebizius, (Exerc. Med. p. 604.) R à Caſtro (l. de Morb. Mulier. c. 2. p. 437.)*; An poſt mortem matris adhuc viv quo ſectione ipſi ſuccurramus, ſedulò attendendum. Signum certiſſimum ſi moveatur adhuc in utero, uterique capacitas adhuc caleat, omnium o mè id explorabit. Interim etiam fœtum maturum in utero quieſcere quando, ut extinctus exiſtimetur, *Hildani* obſervatione (*c. l.*) monemur. T experimentum forſan *Joh. Dominici Salæ* locum habebit, qui, *referente Th. B tholino (Cent. 5. Hiſt. Anat. 78. p.*) manum aqua frigida madidam viv ventri imponebat, adverſa frigiditate ut motum fœtus ſollicitaret.

§. 10.

Vivus ergò vegetusque partus ut lucem appetat matre mortua ſont ſanè habet cauſas. In cadavere prædominans frigiditas, ſanguinis motus terceptus & ſublatus, nutrimenti, quod per os ſumit, inſtans corruptio, ca verisque mox ſecutura putredo, ſanies & fœtor, hoſpitii mutet ut ſentinam co tutiore ſerio inculcant.

§. 11.

Egredi igitur putredinis gymnaſium, locumque in quo

Crudelis ubique
Luctus, ubique pavor, & plurima mortis imago,

relinquere affectabit fœtus jam perfectus. Quibus verò auxiliis? quove m do? Abſurdus non eſt *Horatius Augenius (l. 1. de Partu hom. c. 11. p. 23.)*, qu partu hominis maximam Artificis potentiam ſapientiamque admiratur, & vinum hunc opificem præcipuam; cauſam efficientem ſtatuit. Expultric tamen materni corporis & vires pueri non excludit. Puerperium non fieri ſu infantis, ſed laboribus potius matris, quæ dum infantem propter magn dinem & gravitatem geſtare amplius nequit, *Franciſci Mauriceau (Tr. de M Grav. & Puerperar. Vid. T. 5. Ephemer. Erud. 1. p. 12.)* mens eſt. Contra in p tu tria convenire, fœtum, mulierem, & uterum, *Roderic. à Caſtro (l. 4. de M Mul. c. 7. p. 199.)* & communis aſſertio eſt. Verum enim verò cum uterus m lieris pars ſit, commodius ad binarium reduxit ternarium *Guilh. Harvæus (E erc. de Partu p. m. 342.)*. In naturali & genuino partu mutuas invicem ſibi p

ſt

are operas matrem parientem, pariendumque fœtum. Utrique incumbit, ut nolimine alacri opus illud alacriter moveat & promoveat.

§. 12.

A mortua verò genetrice quale in partu auxilium ſperabit fœtus? Nullum ſanè, ſanæ ſi auſcultemus rationi. *J. B. Helmontius, ingenioſus Paradoxorum faber,* ſuum hic ut oſtentaret novandi ſtudium, utero ſingularem tribuit monarchatum, ejusdemque ob inſignem agendi Craſin, ſibique vicisſim ab aliis viſceribus præſtitam obedientiam, Cordi æquiparat *(tr. de Ideis morboſis 2. p. 431.).* Et hoc contingere ob conſenſum uteri cum reliquis partibus, ut ante eum docuere doctiores Phyſici & Medici; (hoc nomen vocat fallax, quod adeò vel larvam continet, vel præter impoſturam fabulam, id eſt nihil. *tr. ignoti regiminis actio n. 30. p. 268.*) ſed ob ignotam actionem regiminis, (quam deſcripſit *c. l. n. 29.*) à qua omnes uteri affectus deducit. *(n. 43. p. 270.)* Sola eſt actio regiminis, (*inquit n. 46. p. 271.*) qua furens uterus cuncta exagitat. Concludit tandem uterum vivere ſæpè tumultuarique à morte mulieris quam invalit (*c. l.*) & hanc ob cauſam non raro ſuum profligare fœtum *(tr. de Flatibus. n. 26. p. 337.)* aſſerit. Vitam hanc uteri ſingularem alibi *(tr. vita multiplex in homine p. 597.)* vocavit.

§. 13.

Ingenioſa hæc ſunt, neutiquam vera. Actio iſta regiminis ignota quid, ſi ignorantiæ aſylum? Non rarò, *inquit Helmont. (tr. Ignota act. regim. 43. p. 270.),* unicum in pede guttureve tendinem ſtringit uterus, vel gulam tam planè comprimit, tanquam ſi morbus topicus eſſet, cum interim nulla exhalatio ad iſtum nervum vel locum mittatur, dirigatur vel recipiatur. Solo aſpectu (en uterum oculatum!) pulmonem comprimit, ut anhelitu in totum privet. Nugæ ſunt, *pergit*, quæ de vapore nocuo huc feruntur. Quippe qui propinquius inteſtina, ſtomachum & Diaphragma convelleret, quam ad pulmonem ſolum perveniret. Alibi quoque guttur ad menti altitudinem urgit, ſiditque iterum, nec eſt vaporum iſtorum merces. Sed dominium, regimen, aſpectus, influxusque & præceptum uteri ſic habet. Partem enim quam vultu afficit, & totum quandoque perimit: quia ſubeſt. Quandiu enim à perturbationibus animæ non quatitur, recto ſtat pede, imò dormitat uterus: At ſemel perturbationibus impeditus, de cætero ſuas parit exundationes per totum corpus & ſubinde in mortem durabiles. *Hæc ille.* Antiquum qui obtinet, quod ante probare debuerat, pro conceſſo ſumit, huicque ſuas inædificat rationes.

(Mm) §. 14.

§. 14.

Aliter & ad ſanæ rationis ductum forſan verius his philoſophatur *Joh Jacob. Wepferus (Cicut. Aquat. Hiſt. & Nox. c. 8. p. 90.)*: Vidi ſæpius omni ſenſu & motu abolitis imò detruncato Capite, cordis motum Syſtole & Diaſtol ritè alternantibus plurimis horis integris perſtitiſſe. Fortè talis vita fibris uteri permanſit ſuperſtes in fœminis, quæ poſt obitum fœtus vivos aut Embryones excluderunt, niſi enim fœtus impulſus fuiſſet, non conſtaret modus, quo fœtus vel Embryo clauſtra hæc perrumpere potuiſſet. *Et paulò poſt: (p. 91.)* In fibris harum partium ſenſus aliquis & motus inſtrumentum pertinacius inhærere, nec tàm citò, ut alibi, evaneſcere ſtatuit. Sed hæc ratio in partu, qui ſtatim aliquot horas poſt obitum evenit, quid verò de his, quæ poſt biduum aut triduum à fato pepererunt?

§. 15.

Quare *cum Thoma Williſio (tr. de Morb. Convulſ. c. 10. p. 160.)* uterum in hoc & aliis præfatis caſibus abſolvo, nec actionem regiminis iſtius, aut conſenſum tam latè ſe diffundere pronunciare audeo. In Puerperis uteri diſlocatio interdum contingit *(Id. c. l. p. 187.)* & tamen nihil furoris advertimus nihil quod hyſtericum exprimat malum. Convulſiva igitur eſt iſta hyſterica affectio, & ad Cerebrum & genus nervoſum præcipuè ſpectat *(ib. p. 164.)* Quæ verò in abdomine concitantur moleſtiæ, non tàm utero, quam Meſenterio tribuenda cum Eodem *(p. 181.)* cenſeo.

§. 16.

Quod ſi hac firmo tubicine nituntur, ſpontè mole ſua ruit uteri monarchatus, & ignota actio regiminis perpetuæ ignorantiæ devovetur. Nec ideò tumultuabitur ſemper poſt mortem uterus fœtum cum ſecundinis exturbando, cum omnis actionis virtute unà cum Cadavere exutus, frigeat ut lapis, rigeat ut truncus. *Evolv. Th. Bartholin. (l. 1. Anat. Reform. c. 28. p. m. 172.)*

§. 17.

Cum igitur mater fatis functa deſit fœtui, ne ſibi ipſi deſit, auramque hauriat vitalem, omni nititur conatu. Fœtus illud molimen tanti, etiam matre adhuc vivente, momenti eſt, ut ſine eo fruſtra laboret & defatigetur mater. Opportunè illud demonſtravit *Guilh. Harveus (l. c. p. 344. 345.)* partu Rajæ, paſtincæ, Galei, omniumque piſcium cartilagineorum, qui ova intus concepta geſtant, eaque perfecta, bicolora atque cortice cartilagineo valido quadrangulari concluſa, è quibus infra abdomen & uterum detentis piſciculi ef- formati

formati rupto vi cortice foràs egrediuntur. Ita viperæ non parentis alvum exedendo naſcuntur, ut pluribus deduxit *Georg. Voigt.* (*Curioſ. Phyſ. c. 4. p. 107.*); id tunicæ incluſæ, Secundam vulgò vocari *ap. Marc. Aurel. Severin.* (*de Vip. Pyth. p. 197.*) legitur, quam erodunt, ut lucem videant, de quo *Joh. Vesling.* (*Epiſt. ap. Eund. p. 245.*) Ita Bombyces & alia inſecta, imò & pulli conſueto tempore non matris, ſed proprio molimine clauſtra Corticis ovorum effringunt, ſibique parant exitum.

§. 18.

Quod verò mortuum fœtum luci ſiſtit, quo pulſore uterum linquere cogitur? Non ſemper revera mortuæ ſunt, mortuas quas conjicis. Exemplum habet *Diomedes Cornarius* (*hiſtor. admir. 15. p. 48.*) alicujus, quæ pro mortua ſepulchro illata infantem peperit. Adde illud maximè notabile *ap. Caſp. Rejes* (*Camp. Elyſ. jucundarum quæſt. 79. n. 11. p. 1055.*): uteri ſuffocatione oppreſſæ mortuis jacent ſimiles (*Guerner. Rolfinck. l. 6. Diſſ. Anat. c. 33. p. 1195.*), aut longiore ſyncope tentantur. (*Isbrand. à Diemerbroeck. l. 1. Anat. c. 24. p. 207.*) Excludit fœtum in tali caſu ultimus Naturæ conatus; ut in illa ſe ſuffocatura, quæ in mortis anguſtiis fœtum excluſit, *juxta Th. Bartholin.* (*C. 2. hiſt. 99. p. 73.*) & antequam fato cedat, excedere cogitur. Nec uteri amplum orificium excludimus *cum Eodem* (*l. 1. An. Ref. c. 28. p. 172.*). Quæ de reliquiis facultatis vegetatricis in Cadavere inſerit *Phil. Salmuth.* (*c. l.*) *jam* (*in Exerc. prælimin.* §.) diſcuſſa. Nec rationem ſuggeret quisquam, cur reliquiæ iſtæ potentius ipſa anima agant operenturque.

§. 19.

Humorum in utero collectorum tandem impetuoſa fermentatio mortem inſequitur, tantas ciens turbas, ut aliquando, prout vidi eorum magna per vulvæ rimas egeratur copia. Hinc eſt quod cum ſonitu aliquando fœtus prodeant, quod hiſtoria *P. J. Hechſteteri* (*Decad. 6. obſ. med. Caſ. 3. p. 657.*) ſatis declarat, imò cum utero & inteſtinis fœtus excutiatur. Vid. *Joh. Schenk.* (*l. 4. obſ. med. p. 590.*) Succedit & debetur huic abdominis tumor & flatuoſitas, comprimis, ſi medicamenta partum facilitantia & longas illas Obſtetricum potiones, quas non ſine Cauſa rejecit *Guilh. Harveus* (*c. l. p. 342.*) ante mortem avidis hauſerint faucibus. Illa fermentatio, ut fœtus egeratur, ſi uterus non conſtrictus, ſed laxus ſit, multum auxilii ſubminiſtrare valebit. Benè igitur *J. Th. Schenckius* (*l. 1. Anat. Exerc. 9. ſ. 2. c. 36. p. 738.*) cauſam quærit (1.) in flatibus una cum fœtu gemellis, (2.) in tono reſoluto cervicis & oris uteri interni. (3.) In pondere fœtus mortui deſcendentis. Primum,

ſubjicit, accelerant & augent aſſumtorum medicamentorum δυνάμεις du poſteriora humorum reſoluto & augmentum. Sed hoc quomodo fœti pondus addet? & quomodo pondus premet uterum ejusque vias & portas ut trans eat?

§. 20.

Putant equidem mulierculæ & qui cum febricitantibus in mentis rap untur fluctus, omnem mortuum fœtum à matre mortua expelli, & id, ſi an funus non contingat, in ſepulchro, indeque *referente Th. Bartholino (c. l. p. 352* cum puerpera in arca ferali forficem, acus, ſpongias aliaque puerperii inſtr menta, quibus credunt prodituro infanti opus eſſe, arcæ ferali includunt, & ſi mul terræ condunt. Id verò anilium fabularum tabulis meritò inſcribitu Cœterum quod non omnis fœtus matre mortua explodatur, variæ poſſunt medium adduci cauſæ. Quæ partus in vivente moram promovent, huc ſp ctant, comprimis verò, *ſecundum Hippocraticum Oraculum (ſ. 5. aph. 40* Omenti, aut ut id olim exponebat *Præceptor in arte Aſclepiadea meus beatus D D. Chriſtian. Langius (in Not. ad h. l. M.)*, ſuminis nimia pinguedo, aut etia lapidea durities, quam obſervavit *Dominic. Panarol. (Pentecoſt. 3. obſ. 10. 69.)*. Si vaſa umbilicalia fœtus collo fuerint involuta (*Hippocr. de Octimeſ part. p.*) *Joh. Schenck. l. 4. obſ. Med. p. 586.)*; ſi perverſus & non genuinus fœ tus in utero ſit poſitus (*Guilh. Fabr. Hildan. Cent. 4. obſ. Chirurg. 57. p. 435.)*; fœtus monſtroſus aut biceps (*Aëtius Tetrabibl. 4. Serm. 4. c. 22.*), aut tripes (*N col. Tulp. l. 3. obſ. c. 37. p. 257.)*, aut magni capitis *P. Foreſt. (l. 28. obſ. Med. ; p. 751.)*, aut Gemelli adſint, iique connati, *(Vid. it. Foreſt. c. l. obſ. 75. p. 756. Diſc. de Gemell. & Part. Num. c. 4. §. 4.)* aut fœtus magnitudine excedat; *(T Bartholin. c. 5. Hiſt. Anat. 43. p.)* Rumpitur aliquando uterus, aut à fœ calcitrante (*Guilh. Fabr. Hildan. Cent. 1. obſ. 64. p. 64. Exc. Dn. D. Leon Bauſch. Schediaſm. de Ætit. Prooem. p. 5.)*. Carnea in utero coaleſcentia via præcludit *(Th. Barthol. Cent. 1. Hiſt. 94. p. 153.)*. Orificii pudendi laterum jux Nymphas coaleſcentia. (*Guilh. Harv. de Partu p. m. 345.)* Scirrhus uteri *(T Knobloch. ap. Gregor. Horſt. ſ. 17. Epiſt.)* uterus olim ſectionem Cæſaream e pertus *(Rod. à Caſtro l. 4. de Morb. Mul. p. 447.)*. Uteri naturalis anguſtia ut oſſa pubis conjuncta & conſtricta (*Claud. de la Courvee p. 3. de Nutr. Fœ c. 12. p.*). Et ſexcenta alia, quorum copiam ſuggerent obſervationes Medic Potiſſima cauſa eſt uteri ſpasmodica conſtrictio, quæ etiam poſt fata adhu durat.

§. 2

§. 21.

Loco Epimetri ſit illa Ethnicorum ſuperſtitio, qua carminibus partum in utero viventis retineri poſſe perſuaſum habebant. Nec noſtræ hic abſolvendæ mulierculæ, quæ digitos hoc vel illo modo junctos partum vel promovere, vel retardare credunt. Ita cum *ap. Ovidium (l. 10. Metamorph. v. 299.) Alcmena Herculem* eſſet paritura *Ilithyia*

dextro eſt poplite lævum
Preſſa genu digitisque inter ſe pectine junctis
Suſtinuit partus, tacita quoque carmina voce
Dixit, & inceptos tenuerunt carmina partus.

Et de puerperarum Aſtantibus *Th. Bartholin. (Antiqu. Puerper. Synopſ. p. 6.)*: Aſſident, ſed nec poplite in alterum genu poſito, nec digitis pectinatim implexis. Inter veneficia enim id retulit *(l. 28. c. 6.)*. *Plinius.*

Lib. I. Tit. X.

De

Unguium, Cornuum & Oſſium incremento.

Summarium.

Enochus an ſibi ungues reſecet & capillos in Paradiſo? 2. Ungues quid ſint? 3. Mediam naturam inter viventia & non viventia habere. 4. Nutriri, augeri & creſcere. 5. Mortuis non revera creſcere. 6. Contrarium. 7. Exempla Papæorum. 8. Noſtrorum. 9. Rationes partis affirmativæ. 10. Unguium vita. 11. Gallorum calcaria tranſplantata. 12. Cornua plantilia. 13. Cornua in pedes &c. non poſſe transplantari. 14. Cornutorum Exempla. 15. Cornua ex oculis in Chymico ſuſpenſo. 16.

Cauſa difficulter explorabitur. 17. Cornua in terra non creſcere 18. Gigantes non fuiſſe, quidam credidere. 19. Refutantur. 20. Oſſ prodigioſæ magnitudinis. 21. 22. Oſſa ſub terra non creſcere. 23. Oſſ Gigantum olim in Principum palatiis ſuſpenſa. 24. Gigantes in lo cis ſeptentrionalibus fuiſſe. 25. A Goropio eorum ſub terra elabora tio Dæmonibus aſcripta. 26. Sed minus rectè. 27. Medicus circ oſſa talia rogatus circumſpectè pronunciet. 28. Exemplo dentium i luſtratur. 29. Oſſium animalium & mineralium differentia. 3 Circa ungues abſciſſos vulgi ridicula ſuperſtitio.

§. 1.

Quosdam è Papicolis quæſiviſſe, an *Enochus* vivus in Parad ſum terreſtrem, ut nugantur, translatus, & cujus opera to deat capillos? cum tonſorem in Paradiſo extra hominu ſocietatem, nec forfices aut potius forcipes: num ungues ſecet? cum cultrum non habeat, niſi ſtatuas, cultro aut fo cipe inſtructum fuiſſe, cum tolleretur, *Dn. D. J. Conra Danhauer.* (*p. 1. Homiliar. Sacr. 10. p. 363.*) *è Sanctio*, *ex Aliis Pl. Rev. Joh. baſt. Mitternacht.* (*Diſſert. 2. de Johanne p. 252.*) demonſtrat, eosque ſale fri tos dimittit.

§. 2.

Nugis hisce riſum reponens, comprimis cum etiam ex Papicolis fecerint, interque incerta collocarit *ipſe Suarez* (*T. 2. in part. 3. Thom. Diſtin 55. ſ. 1.*) alia de unguibus & cornubus curioſè trutinare in animum induxi n um. Ungues clauſulas nervorum ſummas olim exiſtimabant, quod *Plin. 11. c. 45.*) annotavit. Unguem *Empedocles, teſte Ariſtotele* (*l. de Spirit. c. 6.*) congelationem è nervo conſtitiſſe *ait*. Non procul ab antiquiſſima illa *E pedoclis* ſententia recedere videtur *Nobiliſſimo Georgio Friderico Franco de Fr ckenau* (*in Curioſ. ὀνυχολογ. §. 6. p. 7.*) *ſagaciſſimus Naturæ ſcrutator Marce Malpighius* (*in Diſſertat. de Corn. Vegetat.*) quando ungulam nihil aliud e apertè loquitur, quam fibras perforatas, quibus nerveæ papillæ (quas tac organum conſtituere exiſtimat,) ſenſim ſolidiores factæ ad ultimam usque runtur ſuperficiem, unà cum mucoſa & nervea exſiccata materia, qua enata ter fiſtulas ſpatia replentur, atque ita ungulam eſſe appendicem cuticulæ &

s atque eandem cum papillis exſiccatis & ſolidioribus factis. Vid. *ipſe Malpighius* (*T.2. Op.p.213.*). Ex digitis cum oſſa denſa & parva habeant, venas c nervos etiam parvos ac denſos, ita ex ipſis ungues tenues & denſi oriuntur, ui extremas venas comprehendunt, adeò ut nec ulterius progrediantur neque lia aliam excedat, *Hippocratis* mens eſt *(l. de Nat. Puer. S.3. Op. p. 20.)* *Joh. rgenterio (in Galen. Art.Med.Comm. 2.p. 454.)* magis eorum opino placuit, qui olunt ungues provenire ex cartilaginoſa ſubſtantia extremæ partis indurata. am unguium durities media eſt inter oſſa & cartilaginem, tanquam ex caragine exſiccata & tendente ad oſſis naturam conſiſtant. Rectè verò ridet em *Acachiam* ungues gigni ex craſſis terrenisque nervorum excrementis asentem (*p. 452.*)

§. 3.

Concludit tandem *Joh. Argenterius (c.l.p. 454.)* : Ego ita puto ſentidum, pilos & ungues mediam naturam habere inter viventia & non viventia, jus generis corallus, fungus, ſpongiæ marinæ & alia quædam eſſe agnoſcunr. Clarius *Honoratus Fabri (l.3. de Plant. Propoſ. 24.p. 115.)*: Unguis inter ſeas plantas ſuum locum habet. Quod oſſeus vel corneus ſit, nemini duum eſſe poteſt. Nutritur enim & creſcit per intus ſuſceptionem, *ut ajunt*, & intrinſeco, ſuoque fibrarum plexu conſtat atque radice. Creſcit autem prortionaliter, quod certè vitæ vegetantis perſpicuum argumentum eſt. Igitur ſupnit rudimentum quoddam primigeniæ organizationis, quod revera univerſo antarum vegetantium generi competit.

§. 4.

Quod ſi hoc, ungues nutriri, augeri & creſcere nullum eſt dubium. Peiare quid in nutritione pilos & ungues præ aliis corporis partibus obtinere *Galeno* comprimis docuit *Franc. Valleſius (l.2. Controv. c.5.p.m. 65.)*. Autur *ſecundum Galenum (l.1. de U. P. c. 11. p.m.274.)* non ut aliæ partes in gum, latum & profundum : ſed pilorum modo in longum ſolum, ſubnaſcenus aliis ſemper unguibus novis & antiquos propellentibus. In radicem am non modo nervus, ſed etiam arteria, venaque porrigitur, unde ſenſum & am & alimentum ſicut aliæ partes accipiunt; *Alibi (l.2.de Anatom. Admir. p.m.65.)* docuit, & ſupra dictum repetit, quod non placere videtur *Caſp. ubino (l.4. Theatr. Anat. c. 45. p. 661.)*. *Ipſe Adr. Spigelius* eos ſecundum oes tres dimenſiones creſcere & augeri (*l. 2. de Corp. Hum. Fabr. c. 31.p.72.*) nonſtravit. Ad cornua & ungues quod attinet, *Franc. Gliſſon. (de Part. tin. in Gem. c. 6. n. 4.p.38.) judicat*, ea ſi in junioribus animalibus cum iisdem

dem in ſenioribus conferantur, evidenter organicè augentur, imo & quoq
verſum atque ſecundum omnes dimenſiones. Eorum enim cavitas ampli
tur, circumferentia augetur, craſſities major fit, & longitudo producitur, atq
hæc omninò proportionaliter. Et ſi non in latum creſcerent, cur ungues
giti pedum majoris ſe non rarò ad latera cuti circumjectæ profundius inſir
ant, acutumque dolorem & moleſtam ambulationem cauſantur? *Gabr. Fallop*
horum incrementum, *teſte Caſp. Hoffmanno* (*l. de Part. Simil. Corp. Hum. c.*
p. 109.) qui ſe eidem aggregat, non ultra annum 25. quoad latitudinem & p
funditatem extendit, augeri autem ulterius tantum quoad longitudinem aſtri
ſed cum in ſenibus etiam, mihique ipſi contigit, latitudo increſcat, & ut
ctum cuti altius ſe immergant non ſine triſti doloris ſenſu, & nemo neſcit
nioribus craſſiores eſſe ungues ac junioribus, aſſerti hujus vanitas opp
pellucet. Quod ſingulis annis ad minimum bis toti unguess fiant novi, id
Fallopius ſe animadvertiſſe, *Eodem memorante* (*c.l.*) prodidit. Dicerem, q
in me ipſo obſervavi, ubi maculis albis (*νεφέλιαι* Græcis dictis) illuſtratæ f
runt ungues, binorum menſium intervallo id aliquando contingere. Cui
ungues ſecare nunquam neceſſe *Hieron. Cardan.* (*l. 11. de Subtil. p. 637.*) re
inter ſingularia computavit. Interim pilos & ungues non in immenſum creſ
Laurent. Joubert. (*Annotat. in l. 1. Galen. de Nat. Facult. c. 7. p. 169.*) non fru
aſſeruit. Sed hoc non impoſſibile videbitur illi, qui *ap. Anton. van der Lin*
(*Med. Phyſiol. c. 16. & 51.*) hiſtoriam mulieris Enchuſanæ legit, cui ex inau
δυχερεία ſui fœditate & negligentia in pedibus ungues in tantum excrever
ut ambulare tandem non poſſet. Medicus vocatus ſerrare jubet. Segm
tum pollicis duos pollices longum, craſſitudine digiti: circa radices ſolid
inde ex multis laminis veluti totidem unguibus conpaginatum. Segmen
dii digiti æquè longum ac prius, ſed minus craſſum, inſigniter tamen. Nul
pollice brevius etiam minimi craſſius eſt craſſiſſimo pollicis ungue. Q
in latum accrevit introrſum cernitur aduncum. Add. *laudati G. Frid*
Franci à Frankenau (*Onychol. Curioſ.*)

§. 5.

An etiam mortuis adhuc creſcant? controvertitur. Multi è Medic
Phyſicis id negant pernegantque. Fallacia id videtur (*c. l.*) *Caſparo Hoffma*
quæ ortum habeat ex aſſumtis carnibus, unde fit, ut appareant ungues lo
ores, quam erant. Abſumtis & depreſſis carnibus ob excluſionem ſpirituu
vaporum, quorum proprium eſt diffundere & ampliare, eædem ungues (
ſtimat *P. Salius Diverſus Tr. de Febr. Peſtil. c. 19. p. 120.*) ad ſenſum longi

ſſe videntur. Ungues cum exordia (rectius exodia legit *Hieron. Mercurial. l. de Gen. Hom. c. 17.*) nervorum ſint, meritò nervis reſolutione porrectis prorectiores & quotidiè deficiente carne (dum ab ambiente caro pulpoſa & pinguedo exſiccantur, cutisque corrugatur) expelli videntur, *Tertullianus* (*l. de Anim. c. p. 688.*). Eadem habent *Alex. Aphrodiſ. (l. 1. probl. 40. Fr. Valleſius c. l. p. 69.) & Laurent. Joubert.* (*c. l.*) quamvis & hoc *alibi (l. de Peſt. c. 4. p. 308.)* admittat, ejusque rationem reddere nitatur. *Guerner. Rolfinck.* (*l. 2. Diſſ. Anat. c. 55. p. 450.*) *Joh. Theod. Schenck.* (*l. 1. Exerc. Anat. 2. ſ. 1. c. 20. p. 90.*) Creſcunt igitur non ὄντως ſed φαινομένως. Nec hic reticendum putant mulierculárum ſuperſtitionem, qua prohibent ne reſecare ungues ſibi patiatur patiens, metu majoris mali. Inde progreſſu temporis vulturini evadunt, verumque in mortuis mentiuntur incrementum.

§ 6.

Sunt tamen qui contrarium profitentur. *Democritus* crementa unguium & comarum in Sepulturis aliquanti temporis denotat *Tertullianus* (*c. l. c. p. 682.*) differit. Affirmaſſe id *Archi-philoſophum* (*l. 3. Hiſt. Anim. c. 11. p. 86.*) patet, quod quidem pronunciatum interpretatione corrigere tentavit *Hieron. Mercurial.* (*l. de Morb. Cutan. c. 3. p. 15.*) an feliciter, alii divinent. Videas in hac opinione *Plinium* (*l. 11. c. 45.*) *Plotin.* (*l. 2. de Dub. Anim. c. 19.*) *Th. Campanellam* (*l. 4. de Senſ. Rer. c. 12. p. 317.*) *Anton. Santorell.* (*Poſt Prax. Med. c. 20. p. 56.*) *Franſc. Gliſſon.* (*c. l. p. 45.*) *Isbrand. à Diemerbroek.* (*l. 9. Anat. c. 23. p. 834.*)

§. 7.

Nec Exempla deſunt id ſatis ſuperque confirmantia. Narrat *ex Aliis Henric. Kornmann.* (*p. 3. m. m. c. 13.*): Bononiæ in Romandiola in monaſterio Corporis CHRISTI oſtendi *B. Catharinam*, ejus domus olim, ſororem, quæ incorrupta ſedet, & ungues ejus in manibus pedibus indies augentur, ac ſi in corpore etiam viveret. Subjungit *ex Hieron. Cardano (l. 8. de Var. Rer. c. 41. p. 516.)* de *B. Gaudentio*, cui cum ſex perpetuis menſibus ab obitu inhumatus manſiſſet, perpetuo ungues & capilli fuere ſuperaucti. (*c. l. c. 23.*) Idem de *B. Salome de Domo Regali. Poloniæ.* (*c. 25.*) De manu *S. Johannis*, quæ in Inſula Pathmo aſſervatur, *Sandys.* (*l. 1. Itinerar. p. 197.*)

§. 8.

Quod ſi hæc ſuperſtitioſi Papatus commenta reputas, en è Medicis fided ignis exempla. Certa eſt hiſtoria cum multis etiam, qui imberbes erant, barba prælonga ad multos annos creverit, ungues quoque longitudine admiranda. Ca-

daver ſuſpendioſi cujusdam conditum domi apud ſe habuit *Ambroſ. Pareus*, cu jus ungues reſectos à ſe crebrius increſcere, & ad priorem mox magnitud nem redire animadvertit (*Vid. tr. de Embammat. Condiend. Cadav. ap. Pet Uffenbach. Theſaur. Chirur. p. 660.*). Vidit manum Nobili cuidam Bohemo v venti amputatam aliquot annos jam tumulatam & incorruptam *Michaël Ba* (*Kunſt- und Wunder-Buch T. t. ij b.*), cujus ungues penè ad mediam digiti lo gitudinem creverant.

§. 9.

Nec rationes præterea parti affirmativæ deeſſe videntur. Si namq capilli creſcunt demortuis, ut demonſtravi *ſupra* (*Tit. 1. §. 18.*), cur non & u gues, cum, *ſecundum Franciſcum Mercur. Helmont.* (*tr. Alphabeth Nat. Colloq 4. p. 32.*) ex una & eadem materia, viſcida nempè, conſtituantur, quia ſi c quantur, gelatinam dant. Mucum glutinoſum vocavit *Hippocrates*. De p lis quidem loquitur (*l. de Princ. aut l. de Carnibus p. 33.* plurima namque Exem plaria habent περὶ σαρκῶν, pauciora περὶ ἀρχῶν. *Vid. Anut. Foëſ. comment. in l. p. 105.*). Ubicunque in corpore glutinoſum eſt, ibi pili giguntur à calid De Unguibus verò, quod ex muco glutinoſo procreentur, & ex denſiſſin conſtent (*l. de Nat. Pueri p. 20.*). Interim pilorum gluten non ita terre ſqualore abundare, prout unguium, quivis facilè concedet. Pilis & ungu bus idem nutrimentum aſcripſit *Joh. Dolæus* (*l. 1. Encyclop. Chirurg. c. 2. p. 27* Excrementum id verò *cum Ludovico Septalio* (*in ſ. 10. Ariſt. probl. 59. p. 14* proclamare non audeo. Ut ſenibus capilli aliquando præter naturam c ſcunt, ita & ungues, ut his manus aduncas eleganter tribuit *Cornelius Gal* (*Eleg. 1.*). Idem Phtiſicis & hecticis contingit, ut de his *Franciſc. du Port* (*l. de Sign. Morb. c. 23. p. 43.*) cecinit:

Incurvi fiunt velut alitis ungues.

Θηρίωμα ſeu affectum ferinum ob id dici has ægritudines *Hippocrati & G leno Joh. Gorræus* (*l. Definit. Med. p. 182.*); *Th. Groſſius* (*Lection. de Febr. 297.*); *Hieron. Mercurial.* (*l. 5. Lect. Patavin. c. 7. p. 507.*); *Franciſc. Valleſ.* (*l. 4. Epid. Hipp. col. 335.*); *Joh. Collius* (*l. 2. de Min. Commun. Princip. & P Morb. p. 167.*) & *Hieron. Montuus* (*p. 1. Med. Pract. l. 2. c. 12. p. 96.*). Cur n idem contingeret in mortuis?

§. 10.

Quod ſiquis *Stephani Roderici Caſtrenſis* decretum (*l. 3. de Meteor. M crocoſm. c. 9. p. 114.*) opponat: Ungues pro vivis habere eſſet ſuperſtitioſu Add. *Joh. Poncium* (*Curſ. Philoſ. ad ment. Scot. tr. de Anim. Diſp. 1. qu.*

Co

Concluſ. 4. n. 151. p. 748.) Et vitam his denegare *ipſe Galen.* (*l. 1. de U. P. c. 11.*) quibusdam viſus, qui tamen *alibi* (*l. 1. de Anat. Adminiſtr. p. m. 65.*) his ſenſum, vitam & alimentum, ut aliis partibus, aſcripſit. Vivos ungues habet in illo *Horatius* (*l. 1. Satyr. 10. v. 20.*)

In verſu faciundo
Sæpè caput ſcaberet, vivos & roderet ungues.

Sed id affirmantem non feriet telum. Ad ſenſum provoco individuum vitæ Comitem. Eorundem idcirco partibus inferioribus vitam non denegant, *Valleſius* (*c. l. p. 66.*) & quos citat *Laurent. Forer.* (*virid. Philoſ. Diſput. Miſcell. Th. 35. p. 529.*). Et ſi ſunt plantæ oſſeæ, quod *ſupra* (*§. 3.*) commemoravi, vitaque vegetabili gaudent, comprimis anima propria ab animalis anima diverſa & diſtincta, *juxta Anton. Santorell.* (*Poſt-Prax. Med. c. 20. p. 56.*), poſt mortem animalis vivent mortuo toto, haut aliter ut pili, & incrementa capeſſent. Si igitur mortuo homine alimentum ipſis non denegatur, vegetant & creſcunt. Audiamus *Aureol. Theophr. Paracelſ.* (*l. 2. de Nat. Rer. p. 885.*). *Es ſoll ſich niemand verwundern, daß einem Ubelthäter am Galgen oder Rad ſo lang hernach, Bart, Haar und Nagel wachſen, ſoll es auch für kein Zeichen ſeiner Unſchuld achten, wie die Unverſtändigen meynen; dann ſolches iſt natürlich und gar nicht unnatürlich, hat auch ſeine natürliche Urſachen. Dann alldieweil Feuchtigkeit im Menſchen iſt, wachſet ihm Nagel, Haar und Bart: und das noch mehr und gröſſer iſt, wachſen einem Menſchen unter der Erden, der vergraben liegt, noch Nægel, Haar und Bart biß ins andre Jahr, oder ſeiner Verweſung.* Deficiente autem alimento, aut ob cadaveris exſiccationem, aut totalem ſub putrefactionis umbone reſolutionem & deſtructionem & hoc ceſſet incrementum.

§. 11.

Ungues præciſos vitam retinere eſſentialem, audaci calamo *Joh. Marcus Marci à Kronland* (*Philoſ. Vet. p. 5. ſubſ. 6. p. 499.*) *prodidit*, & ex hoc fundamento eosdem præciſos & in quercu terebrata incluſos ſuo magnetismo hominem à podagra dicuntur liberare (*p. 497.*). Momentum opinioni afferunt Gallorum calcaria in criſtatum locum (rectius criſtæ abſciſſæ locum) inſita, ibidem uniri, vegetare & creſcere. (Vid. *Th. Bartholin.* (*de Unicorn. c. 7. p. 48.*). *Petr. Borell.* (*Cent. 1. Obſ. Med. Phyſ. 10. p. 15.*) *Anton. Deuſing.* (*Conſiderat. Vet. Muſſipont. ſ. 2. §. 53. p. 28.*) Et hoc imago quædam villicæ inſitionis, & hortorum reparationis *Marco Aurelio Severino* (*ap. Th. Bartholin. Cent. 1. Epiſt. p. 247.*) eſſe videbatur. Et rectè quidem. Iſta namque inſitio æquè ut in

 vege-

vegetabilibus contingit, aut etiam animalibus, v. g. in curtorum Chirurgia, *d qua ſupra (Tit. 2.)* ob formarum materialium diviſibilitatem, ut ut vult *Joh. Sper ling. (l. 1. Inſtit. Phyſ. c. 3. qu. 5. p. 145.)*. Non tamen immediata calcaris & cra nii contiguitate abſolvitur, ſed carnis pulpoſæ in calcaris cavitate latitantis & abſciſſæ criſtæ applicatæ ſubſidio, quæ invicem parvo temporis ſpacio con glutinantur, ut tandem calcaris implantati nutrimentum & incrementum d prehendamus. *Conf. O. Wormius (ap. laudat. Th. Bartholin. Cent. 1. Epiſt. 3. p. 174.)*. Vidi tamen & cornutos capos poſt aliquot à caſtratione demum annos factos, in quibus inſitio illa nunquam celebrata. Quod an forſan cranii in abſciſſione criſtæ læſione contigerit, an alio Naturæ luſu, non faci dixerim, ut parum abfuerit, quin ejusmodi calcarium transplantationem oli pro fabula habuerim, comprimis cum Gallinarum cornutarum mentione faciat *Joh. Albert. à Mandelsloh. (l. 2. Itinerar. Or. c. 19. p. 171.) & Thom. Ba tholin. (c. l. p. 49.)*, qui & Gallos unicornes & bicornes Patavii & Venetiis v dit, etiam cornutis, ut ferebatur, parentibus editos. Cornuti Galli gallinac bicornis à cornuto patre nati, cujus cornua pileolo plumeo dum viveret ol velata erant, iconem ſuggerit *Excell. Mich. Fried. Lochnerus (M. C. Dec. 2. A. obſ. 26. p. 74.)*. Cornu appellationem non mereri caponum cornu perſua *Bartholino Ariſtoteles*, qui *(l. 9. Hiſt. Anim. c. 50.)* cervis caſtratis, ſi per ætate cornua non gerant, cornua germinare negavit. Quia tamen in caponibus æt tis progreſſu, *concludit*, ſimile quid pullulet, nihil vetat, partim aucta ſemin materia craſſiori, partim excitato calore, anteà ſuppreſſo, qui etiam ad ped ungulata cornua, calcariaque condenſat, quo per naturæ ſuæ pondus ve gunt.

§. 12.

Hoc autem felicius procedet, quam cornuum vervecinorum aut bub lorum in alia corpora transplantatio. Id quidem credidit *Petr. Borell. (c. l.* cum vidiſſet vaccam cornua multa in pede (quinque *Cent. 4. obſ. 52. p. 318* habentem, & de capra idem legerat. Vidit *Idem (c. l. p. 317.)* cornu cum gy ſuo in pede vervecis. Capram cornu in crure geſtantem conſpectam, *Ariſt telis (l. 4. de Gen. Anim. c. 4. p. 1315.) teſtimonio* cognovi. Sed hoc conjectu eſt, & quidem talis, quæ diſtat à veritate,

Quam diſtant æra lupinis.

Longè namque alia ratio calcarium in capris eſt, & eorum inſertionis, ac co nuum. Illa pulpoſa carne plena cryſtis etiam ſucculentis & carnoſis jun guntur, illa capitis aut crinei potius partes in quo radicantur, carne & radic

bı

us planè carent, aut una cum radicibus evelli nequeunt. Inde frutices calvaæ cervi cornua Chymicis, & frontes arboreas cervorum dixit *Dracontius (l. 1. Hexaëm. v. 520.)* in quem locum *Vide Andr. Rivini notas &c.*

Æquantia cornua Sylvas.

Statius (l. 9. Thebaid. v. 590.) Cornua arborea cervis tribuit *Virgilius (l. 1 Æneid. v. 194.)* & ramoſa *(Eclog. 7. v. 36.)*. Add. *Honorat. Fabri, (l. c. prop. 27. p. 117.)*. Nec commodus locus implantandi eadem eſſent pedes, aut alia membra, & a his implantata creſcerent, ut viſci ſemen terræ commiſſum. Credidit tandem *Borellus (c. l.)*, hæc è materia nimia ungularum (comprimis in pedibus) provenire.

§. 13.

Nec poſthabendum cornua ejusmodi cum in brutis, tum in hominibus morboſum quid & ex Tumorum genere eſſe. Cornu tale definivit *Illuſtris Dn. Georgius Francus à Franckenau, Patronus, dum viveret, incomparabilis (Tr. Philolog. & Med. de Cornut. §. 38. p. 20.)*: Tumorem præter naturam in externa aliqua corporis humani parte enatum, ſimilitudinem cornu animalis cornuti quodammodo habentem, & actiones lædentem. Ita cornu è latere ovis in dextro hypochondrio circa coſtas ſpurias enatum pro tumore anomalo habet, corneum vocat *Th. Bartholin. (Cent. 2. Hiſt. Anat. 13. p. 193.)*. Ita & cornua in abſceſſibus inventa commemorat *Marcus Aurel. Severinus (l. de Abſceſſ. Anomal. qui eſt 3. c. 16. p. 114.) & Alibi (l. de Noviſſ. Abſceſſ. qui eſt 4. c. 25. p. 256.)* de cornu referente abſceſſu hiſtoriam habet.

§. 14.

Cæterum cornutorum apud hiſtoricos & obſervationum ſcriptores innumera proſtant Exempla. *Genutio Cippo* Prætori paludato portam egredienti novi & inauditi generis prodigium incidit. Namque in capite ejus ſubitò veluti cornua emerſerunt, *referente Valerio Maximo (l. 5. c. 6. n. 3. p. m. 237.)*. De *Actæone* è Poëtis res etiam pueris nota. Audiamus de hoc cornutorum pari *Plinium (l. 11. c. 37.)*: *Actæonem* & *Cippum* etiam in Latina hiſtoria fabuloſas reor. Inter recentiores agmen ducat ille *Franciſcus Trovillunius* ex montanis Cenomanorum, *à Johanne Bellemontano Lavardino, Provinciæ Gubernatore*, captus cui anno ætatis ſeptimo cœpit creſcere cornu duritie & craſſitie eadem, quæ in vervecinis & caprinis eſſe ſolet, ſed illud non ſpiralibus lineis, ſed porrectis ſtriatum erat, color fulvus, qualis barbæ aut comæ. Hic excepto Syncipite poſtica parte capitis comatus more aliorum fuit, & glomos pilorum barba & mento & ſupra labra habebat, eadem prorſus ſpecie, qua Satyri vulgo pinguntur.

tur. Sinciput verò totum glabritie renidebat, materia omni pilorum in cor nu (ſi ſuperis placet, quid cuti capitis cum cranio?) quod in dextra bregmati parte enatum, non extra caput more vervecinorum, ſed verius ſiniſtram reflecte batur. Unde fiebat, ut extremum cornu in cranium incideret, penetraturur haud dubiè & perniciem allaturum, niſi aliquoties reciſum fuiſſet, qua ex re ſ maximos & continuos ferè dolores, nec non ex contactu attrectantium perc pere ſe homo miſer affirmabat. Hiſtoriam dedit *Jacob. Auguſt. Thuan.* (*l. 12 Hiſtor. ad Ann. 1599. p. 884.*). Aliam recenſuit *Amatus Luſitan.* (*Cent. 1. Curat. Med 51. p. 133.*). *Zacut. Luſitan.* (*l. 3. Prax. admirand. obſ. 97. p. 118.*). *Samuel Fuch ſius* (*Metapoſcop. c. 14. p. 80.*). *Barthol. Cabrol.* (*obſ. 11. p. 7.*). Cornu in dorſ geſtavit *Abenzoar* cum alio viro, quod ipſe prodidit (*l. 1. Theiſir. tr. 6.*). An madvertit & tale in dorſo remigis *J. C. Scaliger.* (*Exerc. 199. ſ. 5. p. 645.*). De co nu ex vulnere in genu *Alex. Benedict.* (*l. 1. Hiſt. Part. Corp. Hum. c. 14. p. 1188.*). In calcaneo geſtabat alius *ap. Zacut.* (*l. 2. Prax. Med. admir. obſ. 188. p. 89.*). M lierum cornutarum exempla *Vid. ap. Th. Bartholin.* (*Cent. 1. Hiſt. Anat. 78. 128. Volum. 1. Act. Hafn. p. 1. obſ. 16. p. 43. & Volum. 3. obſ. 67. p. 108.*). De co pore duro cornu referente ſupra Zigoma vetulæ enato, *Petrus Eſtanone* (*ap. L zar. River. obſ. commun. 6. p. 682.*). Cornu in palpebris mulieris prognatum i ter rariora Ducis Hetruriæ aſſervatum delineat *Oliger. Jacobæus* (*ap. Th. Ba tholin. Vol. 5. Act. Hafn. obſ. 104. p. 275.*). Plura de hujuſmodi excreſcentiis utroque ſexu *Joh. Schenck.* (*l. 1. obſ. Med. p. 13.*). *Zacut. Luſitan.* (*l. 2. Hiſt. Me Princip. 4. p. 170.*). *Th. Bartholin.* (*Tr. de Unicornu c. 1. & de Morb. Bibl. M cell. 13. p. 72.*). *P. Borell.* (*c. l. obſ. 14. p. 21.*) & *Celeberrimus Noſter Francus Franckenau* (*c. l. §. 10. ſq. p. 12.*) qui omnium vota & expectationes explebit.

§. 15.

Hoc verò omnem ſuperat fidem, mortuo non è capite, ſed oculis co nua enatos fuiſſe. Audiamus *Henric. Kornmannum* (*p. 5. m. m. c. 7.*) non a ritum, ſed αὐτόπτην teſtem. Hocce vidi, *ſcribit*, in Ducatu Charitinorum pro Studgardiam (eſt ea Metropolis ſedes Ducis Wirtenbergici) mirabile: Ch miſtæ furcis ſuſpenſo duo cornua ex oculis longitudinis inſtar digiti naſc bantur anno ſextæ centenariæ primo poſt mille.

§. 16.

Exemplum hoc ſine exemplo animos curioſorum non ſine ratione ter ſuſpenſos. An eadem ſit cum *Sethi Calviſii* hiſtoria, judicent Alii, (in mul namque Lectores fallere ſolet *Kornmannus*) qui (*Oper. Chronolog. p. m. 88* Anno 1607. Pſeudochymicum Stargardiæ ad patibulum ferreum protractu

ni

armt, miraculum tamen illud ſicco tranſit pede, quos talia ſcrutari juvat, judicent. Quid ſi diceret aliquis, eum in vita uſum fuiſſe Azoth, aut Lapide Philoſophorum medicamentoſo, eique morte violenta extincto, lacrymas abiiſſe n cornua, non aliter ut de cervi lacrymis ſcribitur, quæ ad oculorum canthos ummatis inſtar concretæ oſſium & cornuum aliquando exæquant duritiem. ide quæ collegit *Excell. Joh. Andr. Graba Noſter* (*Elaphogr. ſ. 2. c. 26. p. 214.*). ed hæc Oedipum requirunt, non Davum.

§. 17.

Nec minorem difficultatem habet, quando iterum *Borellus* (*c. l. p. 318*) aſſeit ſe cornua vervecina & bubula vidiſſe, quæ radices in terra egerant, ut cor plantabile *Linſchotti*. De hoc autem iſta *Adamus Olearius* (*in præfat. ad Itiner. andelsloh.*). *Dieſes ſchreibet Hugo Johann. von Lindſchotten* (*Indianiſch. Schifrthp. 4. c. 17.*) *ausdrücklich, und giebt es vor ein warhafft Ding aus, ſaget, daß auff der Inſel Goa geſchehe an einem ſteinigten Orthe, woſelbſt die Schlächter e Hörner als nichtwürdige Dinge hinwerffen, und habe er ſelbſt etliche aus der den gezogen, welche 2. und 3. Spannen lang Wurzeln in die Erde geſchlagen hät, ſollen ſonſt nirgend als bey Goa gefunden werden.* Eadem *Joh. Albert à andelsloh* (*Itiner. Orient. l. p.*). Adduxit etiam *Linſchotani* relationem *agnus Herm. Conring.* (*de Habit. Corp. German. Cauſ. p. 143.*) eamque, quod ror non ſolum ſine virgula cenſoria dimiſit, ſed potius approbaſſe videtur, m pilos ſe inſtar ſtirpis alicujus habere, & eandem eſſe unguium & cornu naturam probare ſatagit. Acceſſit his *Euſebius Nierembergius* (*cit. Franco Redi Experim. Nat. p. 163.*), qui ibidem inſtar braſſicæ radicare ipſi dicun & non niſi cum maxima difficultate evelli, & erutas multiplicari. Quod *Borelli* relationem ſpectat, quamvis illum in arcanis recenſendis ſatis aper n deprehenderit *Th. Bartholin.* (*ap. Jacob. Phil. Sachſium, Epiſt. Gammarol. nex. 1. p. 970.*) tamen & hunc nimis credulum, aliquando etiam nugivendu n facile in obſervationibus animadvertas, v. g. ſi (*Cent. 1. obſ. 10.*) tantum attè & ſine præjudicio excutere non graveris, ut alia loca allegare jam ſuperſeam. Non ſatis attentè legit *Linſchottum Borellus*, qui in ſola Inſula Goa rnua iſta plantabilia inveniri aſſeruit, ſed & hanc Naturæ laſciviam (ita de ornutis loquitur *Plin. l. 11. c. 37.*) in Europa ſe vidiſſe gloriatur. Nobilisſis Mandelslohius ſuffragio ſuo hanc narrationem fulcire potuiſſet, ſi ocuus non auritus teſtis extitiſſet. De *Nirembergii exſcriptoris* fide multum duo, eumque dignum judico, cui (quod de *Plinio Joh. Mich. Dilherr. T. 1. ſ. Acad. p. 273.* aſſerebat.) litera R. imprimatur. Obſtat (*a.*) Autorum

alio-

aliorum, qui Goæ deſcriptionem evulgarunt diſſenſus, apud quos altum de hc ſilentium, imò contrarium in hanc rem inquirentibus reſponſum fuit, ut pa tet ex illis, quæ *Franciſc. Redi* (*p.* 165.) exhibuit. (β.) Obſtat ipſa cornuum na tura & textura. Cornua quamvis vegetabilia ſint, Animalium tamen ſunt, adeo que in animalibus tantum, non in terra radices ajunt, haud ſecus ut viſcu in arboribus, (quod accuratè deſcripſit & depinxit *Lynceus ille indefeſſus Ma cellus Malpighius* (*Anat. Plantar. part.* 2. *p. m.* 140. 141.) non in terra provenit radicatur. Obſtat (γ.) Radicum in cornibus conſtitutio. Dicam cum *J. C. Sc ligero*, ut quaſi cornua ex oſſibus animalium: ſic ex arboribus educi viſcum interim cum Eodem viſcum habere radicem nullam neceſſario. (*in l.* 2. *de Pla tis p.* 430.) dicere vereor, inque hoc paſſu etiam cornubus radices omni denegabo. Et ſanè, quæ cornua hic eligenda cenſeas, non juniora & tene ora, quippe adhuc imperfecta & ad transplantandum inepta, nec conſumma quippe præſcriptam magnitudinem conſecuta, & radicationi in arena aut ter ulteriorique incremento ob duritiem non ſubjecta. Dicat nugator iſte, cur nuibus & teneris in ſolo proprio gaudeat radicibus cornu; in alieno verò la viat duobus vel tribus Spithamis longis terræque infixis. Obſtat (δ.) S qualitas, transplantatio & incrementum & nutrimentum proportionatum poſcit. Oſſa autem cujus ſoboles & alumnæ ſunt cornua, mucilagin conſtituuntur & aluntur humore, qui ex arenoſis & petroſis locis minimè pectandus. Nec quiſpiam benè ſubducta ratione in hujusmodi locis radi commodè figi & extendi poſſe facilè ſtatuet. Non igitur poſſum non mirari c *Franciſco Redi* (*c. l. p.* 162.) credulam Authorum ſimplicitatem, qui has inept (ita ille vocat & jocum eſſe *ex Antonio Morera Canonico Eccleſiæ Cathedr* Goæ accepit *p.* 164. quo incolæ Luſitanis illudere ſolent, cum mulieres G admodum luxurioſæ ſint) recenſere non erubuerunt.

§. 18.

Quod de unguibus & cornibus hactenus in diſquiſitionem venit, etiam de oſſibus quæramus *Illuſtris Vir Th. Bartholinus* anſam nobis de Hic namque dum in Dania oſſa Giganteæ monſtroſitatis paſſim inveni tur, (*l.* 4. *Hiſt. Anat.* 94. *p.* 417.) Fuit cum crederem oſſa demortuorum te commiſſa in monſtroſam hanc excreviſſe magnitudinem, præſertim (c hæc allegaſſet, ſuperaddit *l. de Fermentat. ſ.* 1. *c.* 6. *p.* 57. *Martin. Kergerus* Dania, ubi Gigantes unquam habitaſſe nullæ hiſtoriæ meminerunt.

§. 19.

Gigantes inter ea, quæ non ſunt, cur repoſuerit *Seneca* (*Epiſt.* 59.), n

gn

norare fateor. Pollicem huic preſſit *Andreas Brunnerus*, qui (*p. 2. Annal. ojar. p. 47.*) tales robore corporis potius, quam mole prodigioſos aſſeruit, & *ac. Bolduccius (l. 1. de Eccleſ. Ant. Leg. c. 9. p. 71.)* omnia de Gigantibus prolata ythologicè vel metaphoricè explicanda voluit. *Joh. Goropius Becanus (in igantomach. quæ eſt l. 2. Antwerp. p. 206.)* Gigantum proſapiæ pariter bellum dixit, *dum ſcripſit:* Confidenter de Philoſophiæ præceptis ſtatuamus, nihil in mana ſtatura ab ineunte immutatum eſſe. Si enim eadem nunc eſt, quæ olim it eſſentiæ forma, eandem neceſſe eſt teneri magnitudinis definitionem. ateria enim ſua ſpontè infinita, ab idea ſive forma terminatur, ut *Ariſtote-* etiam in iis, quæ de Anima tradidit, *annotavit libro*, (*ni fallor*) *ſecundo.* um enim corpus corporisque membra ad uſum ſuum ſint comparanda, nquam ita ſecundum naturam excreſcent, ut uſui ſuo ſint inepta. *Hæc il- vir doctisſimus, inſignis tamen innovator.* Ab hoc non diſſentit *Jacob. Gaffa- lus (p. 2. Curioſit. inaud. c. 5. p. 83.)*, quando diſſerit: *Goropium* vidiſſe oſſa gnitudinis inſolitæ in terra producta, & inde, *ſubjicit*, fortaſſe exiſtima- nt veteres fuiſſe in terra aliquando Gigantes prodigioſæ magnitudinis, qui- s errandi Cauſam præbuit ignoratio ſecretorum Naturæ.

§. 20.

Erubeſcant verò hi loqui & ſcribere contra Sacrorum Oraculorum auto- tem, Hiſtoricorum fidem, & experientiam & αὐτοψίαν toties totiesque m noſtro ſeculo approbatam. Gigantum quoties *Sacra* meminit *Scriptura?* cantur Nephelim (*Geneſ. 6.*), quamvis hanc vocem nullam corporis magni- inem, ſed homines cadentes ſignificare perſuadeat *Joh. Gorop. Becanus* (*c. . 168.*), eò quod à *Cain* deſcendant, qui primus extra Paradiſum cecidit tur- ſimo Lapſu (*ib. p. 206.*). *Enakim* etiam & *Rephaim*, de quibus *evolv. Gre- Michaël.* (*not. in Jac. Gaffarell. curioſit. inaudit. n. 53. p. 244. ſq.*), qui &, od de Regis *OGGI* in Baſan oſſibus nugentur *nugaciſſimi bipedum Rabbini l. p. 248.)* expoſuit. Ajunt, *inſit*, Cervum in mortui Regis *OG* tibiam reſſum per medium diem in ea oberraſſe, cum illum inſecutus ſit Vena- . Poterat hic, *ſubjicit Michaëlis*, os impudentiſſimum oſſis labyrinthei nun- m ab indignante veritate ſimul ſe occultare.

Et quit Typhœus, & validus Mimas?
Aut quid minaci Porphyrion ſtatu?
Quid Rhœcus? evulſisque truncis
Enceladus jaculator audax?

lta de Gigantibus annotarunt & congeſſerunt *Auguſtin.* (*l. 15. de Civit. DEI*

c. 9. p. m. 122.) ubi & *Homerum* (*l. Iliad. 6. v.*) & *Virgil. l. Æneid. v.* *teſtes citat. Hieron. Magius* (*l. 1. Miſcell. c. 4.*); *Joh. Bocatius* (*l. 4. Geneal. D or. c. 68. p. 115.*); *Sim. Majolus* (*Colloqu. 2. Dier. Canic. p. 64.*); *Th. Fazell.* (*De 1. Rer. Sicul. l. 1. c. 6.*). *Joh. Jonſton.* (*Cl. 10. Thaumatogr. c. 4. art. 1. p. 45 & de Conſtant. Nat. propoſ. 5. Artic. 2. p. 50.*). *Henric. Kornmann.* (*de Mira Viv. p. 9. ſq.*). *Edo Neuhuſ.* (*l. 2. Sacr. Fatid. c. 16. p. 256.*). *Joh. Ben. Sinibal.* (*l. 8. Geneanthr. tr. 2. c. 5. p. 704.*). *J. Lipſius* (*l. 3. Phyſiol. Stoic. c. 5.*). *Philip. Camerar.* (*Cent. 1. op. ſubciſiv. c. 82. p. 380.*). *Athanaſ. Kircher.* (*l. 9. Mun Subt. ſ. 2. c. 4. qu. 1. p. 56.*). *Caſp. Schottus* (*l. 3. Phyſ. curioſ. c. 8. p. 384.*). *Eraſm. Franciſci.* (*l. 1. Spec. Art. & Mor. exot. Tit. 17. p. 119.*)

§. 21.

Hinc etiam prodigioſæ magnitudinis oſſa caſu non rarò inventa. Drepani in Sicilia tres dentes Gigantis in antro primum ſedentis, mox aëre puro accedente in Cineres difflati monſtroſæ granditiei inventi ponderis trium ratulorum, id eſt centum communium unciarum, *teſte Joh. Boccatio* (*c. l. p. 115.*) Hos dentes Drepanites in teſtimonium comperti Gigantis, & ſempiternæ poſteritati memoriam filo alligavere ferreo, & ſuſpendere in quadam civitatis Eccleſia in honorem annunciatæ Virginis edita & ejusdem titulo inſignita. Prætereà & partem Cranei anteriorem invenere firmiſſimam adhuc, plurium frumenti modiorum capacem. Sic & os alterius cruris, cujus et ob annoſitatem nimiam in putredinem pars deveniſſet, præceptum tamen reliquo ab his, qui totam hominis altitudinem ad menſuram cujusque minimi oſſis novere, eum fuiſſe magnitudinis ducentorum cubitorum vel amplius. Oſſa Gigantis *Buard* Valentiæ in Monaſterio Jacobinorum ejusque delineationem quindecim ulnas longas vidit *Joh. Wilhelm. Neumayr.* (*in Itinerar. p. 31.*). Oſſa talia poſſedit *O. Wormius v. g. Dentem & Coſtas* (*l. 3. Mus. c. 26. p. 343.*). Oſſa hujusmodi etiam in Muſeo obtinuit *Felix Platerus* (*l. 3. obs. med. p. 549.*), ad quorum proportionem ſceleton decem & novem pedes longitudine adæquans delineari & depingi curavit.

§. 22.

Oſſa ſub terra diuturnitate temporis creſcere, *ipſe Th. Bartholin.* (*Cent. 1. hiſt. anat. 98. p. 159.*) inficiatur, & hoc ipſo magis veritati litat, atque contrario *ſupra* (§. *18.*) effato. Notum namque eſt (*α.*) oſſa à natura deſtinatam habere magnitudinem, non ſecus ac reliquæ corporis noſtri partes, quam excedere non poſſunt. *Conf. Ariſtot.* (*2. de Gen. Anim. c. 6.*). (*β.*) oſſa ad debitam magnitudinem dum pervenerunt, tantam duritiem conſequi, ut vive

e corpore auctrix nihil juris in ea obtineat. (γ.) Si igitur in vivente ſtatuto empore ob duritiem oſſium ceſſat incrementum, in mortuo qui reſuſcitabitur? δ.) Dices, oſſa plantarum titulo inſigniri *ap. Honorat. Fabri. (l. 3. de Plant. Propoſ. 29. p. 121.)*, creſcent igitur ſub terra ut pili & ungues. Sed prælicen-er plantæ nomine abutitur *H. Fabri*, quod vel indoctis patet. Ubi ſunt oſſi-m radices, ubi nutrimentum & reliqua, quæ auctrix imperat, antequam in-rementum impetret pars augenda. Os in corpore non ſua, ut pilus & un-uis informatur anima, neque propria vivit quadra, ut unguis & pilus. Quam-is demum in terris quibusdam Gigantes non extitiſſe certò conſtet, oſſibus Giganteis ibidem repertis non oppidò concludendum erit, ergò ſub terra la-entia creverunt. Potuerunt tanquam rara & ſingularia eò transferri, aut ab nundationibus notabilioribus eò devolvi.

§. 23.

Oſſa namque Gigantum in tali olim pretio fuiſſe, ut etiam Principes & Magnates ſua illis exornarint palatia, hiſtorici memorant. Prætorium iisdem xcoluiſſe *Auguſtum*, *Suetonius (in Octav. Auguſt. c. 72. p. m. 78.)* memorat, c quidem immanium belluarum ferarumque membra prægrandia, quæ di-untur Gigantum oſſa, habet hiſtoricus. Non poſſum non adjicere *Summi Viri Iſaaci Caſauboni Epicriſin (Comment. in h. l. p. 261.).* Quæ de Giganti-us prodida ſunt ab antiquis Poëtis & λογογράφοις, ea ſunt ita fabuloſa, ut nerità *Suetonius* illis nullam fidem habuerit. Sed quod propterea Gigantes ullos fuiſſe, aut nulla eorum oſſa reperiri exiſtimaſſe videtur, in eo fugit um ratio. Simile de Templo Muhammedanorum Damaſci conſpicuo, cui ar non fuit ædificium in toto orbe, quodque olim *Benhadadi* palatium fu-ſſe dicitur, retulit *R. Benjamin Tudelenſis (Itinerar. p. 56.).* Ita *Suidas* (in voce *ῆνας f. 591.)* recitat, magnam oſſium Gigantum multitudinem cum ædes S. Menæ Conſtantinopoli repurgaretur in ampla quadam foſſa repertam eſſe, uam *Anaſtaſius Imperator* conſpicatus in Palatio, ut rem admirabilem, re-oſuerit. Allegavit hæc *Theologus Magnus B. Joh. Bened. Carpzov. (Diſſert. e Gigant. c. 1. p. 1. 2.)*

§. 24.

Quo Autore verò cognavit *Martinus Kergerus* in ſeptentrionalibus re-gionibus, imprimis Dania nullos Gigantes extitiſſe & vixiſſe?

Arctorum (Magno ſi quicquam credis Olao
Grammaticoque, prior Patriæ, qui prodidit acta)
Procerorum orbem tenuerunt monſtra Gigantum,

 Mole

Mole ut corporea qui magni & corpore magni,
Sic animis etiam magni geſtisque fuere.

Joh. Pincier. (l. 4. Ot. Marpurg. p. 190.) cecinit. *Arngrimus Jonæ accuratus rerum Islandicarum ſcriptor,* Gigantis quindecim ulnarum, qui regnante *Magno Erici filio, Rege Norwagiæ* anno 1338. à quatuor viris trucidatus fuit *(l. 1. Rer. ſ. Comment. Island. c. 4. p. 34. ſq.) meminit.* De *Harchbeno*, cujus proceritatis dimenſio novem cubitis tenderetur, *Saxo Grammat. (l. 7. Hiſt. Danic. p. m. 124.)*. Hic proceritate æquabat *OG Regem Baſan, Judicio Stephan. Joh. Stephan. (in not. ad h. l. p. 155.)*. Noti etiam ſunt *Starchaterus, Arngrimus, Arverodus* tum *ex Saxone*, tum *ex Olao Magno (l. 5. Hiſt. Septentr. c. 2. p. 164.)*. Spectant huc, quæ narrat *Joh. Iſaac. Pontanus (l. 1. Rer. Danic. p. 14. & 55.)* qui in eo ſaltim *à Jona* diſſentit, quod primos omnium ſeptentrionalium regionum incolas Gigantes fuiſſe commemoret. *Ipſe Saxo Gramm. (in proœm. hiſt. Dan. p. 4.)* iſta: Danicam verò regionem giganteo quodam cultu exercitam, eximiæ magnitudinis ſaxa veterum buſtis ac ſpecubus affixa teſtantur. Quod ſiquis vi monſtroſa patratum ambigat, quorundam montium excelſa ſuſpiciat, dicatque ſi callet, quis eorum verticibus cautes tantæ granditatis invexerit. *Conf. Ol. Magn. (c. l. c. 1. p. 162.)*. Qui igitur obſtinatè negant, *concludo cum Steph. Joh. Stephanii (in not. ad præfat. Sax. Grammat. p. 27.)* vaſta quadam corporum mole & extra communem ſortem proceræ ſtaturæ homines olim & præcipuè in Dania cæterisque regnis Borealibus extitiſſe conanturque omnia, quæ non ſolum in prophanis, ſed etiam ſacris literis de Gigantibus leguntur, nunc figmentorum poëticorum nomine, nunc per allegorias Phyſicas, interdum morales eludere, næ illi cum ratione inſaniunt, nec magis ſapiunt, quam benè olent, qui in culina habitant, ut *cum Petronio* loquar.

§. 25.

Credidit *Joh. Gorop. Becan. (c. l. p. 223.)*, Oſſa monſtroſa ſub terra Dæmonis arte confingi, ut ejuscemodi ludibriis credulos homunculos dementaret, & à veritate ad falſas de rebus omnibus deduceret. Convenit ferè hæc opinatio cum vulgi ſententia, qua ollas foſſiles à pygmæis ſub terra elaborari cenſuit, quod *Joh. Jonſtonus, (Thaumatogr. Nat. Cl. 1. A. c. 4. p. 458.)* in literas retulit, & utenſilia eorum, *teſte Georg. Agricola, (l. 7. de Nat. Foſſil. p. 639.) & Joh. Dan. Majore (in Columnam de Purpura p. 15. ſq.)* reputat.

§. 26.

Diabolum verò ignorantiæ Aſylum fingere, aut facere portentoſum. Ipſe *Goropius* dubitanter rem expediit, dum ſubdit & fatetur, ea eſſe poſſe belluarum

ma

arinæ aut Elephantorum oſſa. Ita de illis ab Auguſto in Prætorio repoſitis etonius, ut *ſupra* (*§. 23.*) memoratur. Oſſa & cornua unicornu ex dente ephantino ficta Delphis, in Belgio vidit *Andr. Tenzelius* (*ſ. 9. Exceſſ. Chymi-r. p. 666.*). In agro Solonio juxta mare Drepanum & Panormum inter ab A-colis vera adhuc erui oſſa Elephantum, *Marchio Vintimiglia Athan. Kircherum* *8. Mund. Subterran. ſ. 2. c. 4. p. 62.*) inſtruxit, qui præteritorum ſeculorum tem-ribus ab Aſſis in Siciliam contra hoſtes in bellum introducti, ibidemque in-fecti & tumulati ſunt, quæ imperiti paſſim pro gigantum oſſibus vendita-nt. *Conf. Petrus Gaſſendus* (*l. 3. de Vit. Peireſc. p. 210. & l. 4. p. 366.*), qui & co-s hæc eſſe aliquando (*c. l. p. 356.*) deprehendit.

§. 27.

Ne igitur decipiatur Phyſico-Medicus, Anatomen, ejusque partem non nobilem oſteologiam, in conſilium vocet. Docet namque illa oſſa quæ-m in homine à brutorum oſſibus forma externa in multis differre, v. g. cra-ium, ſcapulas cum claviculis, oſſa pollicis & calcis, &c. Hæc igitur ſi oſ-dat exactè conſiderata forma externa humana pronunciet. Contra dentes, xillas, vertebras, coſtas &c. cum brutis convenire, utplurimum αὐτοψία pro-bit. In his igitur ne fallatur aut aberret, poterit autem facillimè, probè cir-mſpiciat, imprimis in proportione examinanda cum reliquis osſibus Argus ne doctis & curioſis ſe deridendum propinet.

§. 28.

Exemplum nobis ſit dens ille *apud Conrad. Geſnerum* (*l. 4. Hiſtor. Ani-l. f. 420.*) quamvis circa radicem non integer duas uncias pendens. Jam rò humani dentes plerique omnes, etiam majuſculi drachmam ſeu octavam ciæ partem non excedunt. Unde conjiciendum eſſet, quemadmodum dens communem ſedecies excedit, ita quoque hominem illum, ſi homo fuit, to-s aliorum hominum corpora excesſiſſe. Quæ ferè proportione *Antæi Gigan-* corpus ſuperavit, utpote ſexaginta cubitos longum, qui exceſſus ad quatuor indecuplus eſt. Alium computum è magnitudine dentis, qui in Muſæo ormiano aſſervatur, *M. Chriſtiani Johannis, vide ſis ap. Th. Bartholin.* (*Cent. Hiſt. Anat. 98. p. 161.*). Quod ſi eadem proportione dentem illum *ap. D. Au-ſtinum.* (*l. c. p. m. 123.*) è quo diſſecto centum, aut illum *ap. Guilielm. Cande-m* (*in Britann. p. 351.*) è quo ducenti dentes confici potuiſſent, aut illum hriſtophori Magni dentem molarem pugno majorem quem vidit *Ludov. Vi-* (*Com. in Auguſt. in l. 15. de Civ. DEI c. 9. p. m. 124.*) aut illum Viennam Au-iæ transmiſſum, quinque & ſemi-libram ponderantem (*Joh. Petr. Lotich. T.*

V. Theatr. Europ. p. 974.) metiremur monſtra Gigantum, & montium inſtar h[illegible] mines produceremus.

§. 29.

Diſpiciendum pariter hic probè eſt, an dentes & oſſa illa Giganteæ m[illegible] effoſſa revera oſſa ſint, an lapides osſium figuram referentes. Illa eandem c[illegible] osſibus hominum aut brutorum conſtitutionem, texturam, confirmation[illegible] ſymmetriam & cavitatem obtinent; hæc figuram ſaltem externam (ſimilitu[illegible] nem formæ vocant Phyſici,) cætera lapides ſunt, & purum naturæ mineralis [illegible] pus. Monuit præterea *illuſtrisſimus Comes de Vintimiglia Athanaſ. Kircher.* ([illegible] hoc diſcrimen eſſe inter oſſa vera & à Natura minerali effiƈta & produƈta, q[illegible] illa ſemper tibiarum canales, fiſtuloſosque meatus olim medulla refertos ret[illegible] ant; hæc verò ſolidum lapidem, ſine ullo tibiarum meatu mentiantur. [illegible] petuum tamen id non eſſe Enoſtos lapis, cavitates non rarò inſignes, qual[illegible] tibiarum osſibus cernimus, viſui exhibens evincit. Mineralia oſſa inſigni m[illegible] ſtroſitate ſæpius ſuſpenſos tenent ſpeƈtatorum animos; humana autem rar[illegible] mè conſuetam magnitudinem excedunt, & ſi hoc aliquando ſtupendo tan[illegible] exceſſu, ut illa, noſtros non feriunt oculos. Vid. iterum (*c. l.* §. *1. p. 56. &* [illegible] *Athanaſ. Kircherus & Philippus Bonannus* (*Part. 1. de Teſtac. c. 7. p. 47. ſq.*). C[illegible] præterea non dicam in toto Terrarum orbe, ſed tantum in caverna illa Par[illegible] mitana tanta iſtorum osſium ſeges reperiatur, quis tot exercitus Gigantum fingere poterit, ſi ad petrefaƈtionem recurras, quorum partes tranſmutatæ [illegible] diƈtitentur, quod iterum (*c. l. p. 49.*) *Bonannus*.

§. 30.

Coronidis loco ad ungues revertor, & ὡς ἐπίμετρον cur abſciſſi tàm [illegible] ƈtè à vulgò cuſtodiantur addo. Noſtros ſi conſulas, ne eos colligant M[illegible] aut Veneficæ, iisque ad incantationes & Veneficia utantur, quod etiam *C[illegible]* *Barthius* (*l. 7. Adverſar. c. 3. col. 316.*) notavit, regerunt. Magis verò ridi[illegible] eſt illa, quæ Daniæ, *teſte Th. Bartholino* (*Cent. 3. Hiſt. Anat. 78. p. 155.*) dem[illegible] tat incolas. Ungues reſeƈtos hi ſibi ſervant, *ſcribit*, ſecumque in ſepulch[illegible] recondunt, ſperantes inde buccinam fieri ab Angelis in extremo die. Ung[illegible] & pili an beatis corporibus denegandi, quærit *Th. Spizelius* (*Conſid. Corp.* [illegible] *rioſ.* §. *38. p. 96.*) idque affirmat, ita tamen, ut monſtroſam illam ungui[illegible] & pilorum omnium, etiam reſeƈtorum, reſtitutionem rejiciat, & it[illegible] *D. Auguſtini* (*Enchirid. ad Laurent. c. 89.*) verba & mentem explicet.

LIB. I. TIT. XI.

De
Penis in Cadaveribus Erectione.

Summarium.

PEnis dignitas. 2. Honores huic habiti divini. 3. Iſidis apud Ægyptios inſtitutum. 4. Priapi in æde Bacchi. 5. Collo appenſus in victoriæ ſignum, & ſponſæ ornamentum penis. Tranſitio. 7. Penis in mortuis erectio an Satyriaſis. 8. An iapiſmus? 9. Hiſtoriæ. 10. Poſt mortem an contingat? 11. An oitu cum Moniali. 12. Muſculi quid conferant. 13. Quid Spiri- & Sanguis. 14. Pruritus in Venerem inſignes. 15. In coitu mor-. 16. Mortuæ. 17. Singulare Exemplum. 18. Apologia. Pæolæ. Cauſæ, aſſumta Alimenta. 20. Medicamenta. Imprimis Purgan-. 21. Vis purgatricis transfuſio. 22. Cur Aphrodiſiaca. 23. ntes medicati. 24. Cantharides. 25. Satyrion. 26. Bangue. 28. Maslach. 29. Opium. 30. Herba Theophraſti. 31. Boletus rvinus. 32. Morbi. Satyriaſis. 33. Epilepſia. Caſus ab alto. Po-gra. Calculus. Morſus Aranearum. 34. Milites in acie cadentes. Quid metus poſſit? 36. Sanguinis ebullitio. 37. Veneficium. 38. ectio penis in cadavere quomodo procuranda. 39. Membrum virile co Tarchetii. 40. Præſtigioſa in vivis penis ablatio.

§. 1.

IN abſcondito quaſi latet penis fiſtula, ne natura ſtimulum libidinis unicuique ob oculos poſuiſſe videretur, caſtisque oculis ſponte obtruderet ſcandalum. Ut verò abſtruſo quæ jacent in loco non illicò ignobilia æſtimanda; ita nec præfafatum membrum omni dignitate defraudandum, ſuggerendæ quippe proli ſummè neceſſarium, intra hominis ætatem ali-

alioquin defecturæ. Quare pater omnium membrorum *à Paulo Zacchia* (*l.* 5. *Quæſt. Med. Legal. Tit.* 3. *qu.* 1. *n.* 13. *p.* 449.) & *Georg. Philipp. Harsdorffer* (*Specul. Hiſt. c.* 79. *p.* 576.) non immeritò ſalutatur.

§. 2.

Abſit verò divinos huic tribuamus honores, prout Ethnicis in more po ſitum fuit. In oppido namque Lavinio Libero integer menſis dicabatu: Quibus diebus unusquisque ſpurciſſimis abutebatur verbis, donec per forum pudendum Liberi patris membrum, palam exultante nequitia, transveheretu: Cui inſpectantibus omnibus matrem familias honeſtiſſimam coronam neceſſ erat imponere. *Vid. Auguſtin.* (*l.* 7. *de Civit. DEI c.* 21. *p.* 414.). *Lud. Cœl. Rhodigin.* (*l.* 4. *Lect. Antiqu. c.* 6. *col.* 150. *ſq.*). Inde & illud apud *Joh. Riolan.* (*l.* *Anthropogr. c.* 30. *p.* 155.) leges:

Nota ſub urbanas inter Theletuſa puellas,
Quæ puto de quæſtu libera facta ſuo eſt:
Cingit inaurata penem Tibi ſanctè corona.
Hic Pathicæ ſummi Numinis inſtar habes.

§. 3.

Spectat huc *Iſidis* apud Ægyptios inſtitutum, de quo ſequentia *ex Aliis* *g. Jano Jacobo comprimis Boiſardo* (*l.* 9. *Divinat. & Magic. præſtig.*), *Joh. Bene* *Sinibald.* (*l.* 2. *Geneanthr. tr.* 2. *c.* 2. *p.* 129.): *Oſiridis ſ. Serapidis* corpore à *T* *phone* & Ejus ſociennis diſcerpto pudenda in Nili profluentem abjecta in ma devoluta ſunt, & à Phagro, Oxyrintho, Lepidauro piſcibus devorata fuerun Pudenda igitur ex Auro fabricari præcepit *Iſis*, quæ ſolenni ritu appendit th lo Templi, propoſuitque populo adoranda, tanquam partem datam à natu generationi aptam & neceſſariam ad propagationem generis humani *Phallum* *que* vocavit. Cujus Numen Sacerdotis ſacrificio honorarunt ejusque cultu ſtatim amplexi ſunt Arabes & Tyri, poſtea tota Græcia, tàm Aſiatica, qua Europæa, Deumque iſtum generationis efficacem nominarunt. *Priapum* H bræi tunc quoque venerati ſunt & vocaverunt *Phægor & Beel Phægor*, cujus A tiſtes fuit *Maacha* Regis Aſæ mater, ut (3. *Reg. XV*, 13.) traditum. Adde quæ (*ad Auguſt. L.* 2. *de Civ. DEI c.* 14. *p.* 95.) commentatur *Lud. Vives.*

§. 4.

Erigebant etiam in æde Bachi priapos Syri. Ita *Lucianus* (*de Dea Syr* *T.* 2. *Op. p.* 663.). Etiam Priapi ſtant in veſtibulis duo admodum magni, qu bus inſcriptum eſt *hoc Epigramma:*

Hos poſui Bacchus tibi Juno noverca priapos.

Græ

ræci, *pergit*, priapos Bacho erigunt: in quibus & tale quiddam portant pulos viros ligneos, magna pudenda habentes. Vocantur autem Neuroſpaſta ec. Eſt igitur & hoc in templo illo. In dextra ædis ſedet puſillus vir æne- pudendum magnum habens. Genitalibus propriis inferiorem Priapum cat *Arnobius (l. 6. Adv. Gentes. p. m. 209.)*. Bacchum ipſum dicaſſe ædi ſa- æ Priapos ſtatura trecentorum ulnarum. Rectius forſan pro τριηκοσίων legenm eſſe τριάκοντα credidit *Jacob. Palmerius (in Not. in h. l. 672.)*. In horum um vir quispiam ſingulis annis bis aſcendit, perque dies ſeptem in ejus ſummitate habitat, addit *Lucianus* cauſas ſubjungens cur hæc ita contingant. Primum autem Bacchi Sacris addi multa ſunt in cauſa *Lud. Vives (in Auguſt. l. 7. Civ. DEI c. 21. p. 414.)* ratiocinatur. Primum quod Priapus comes fuit expeditionum Bacchi; deinde quod ſine beneficio Bacchi frigeat, ideò filius putur Liberi & Veneris. Jam & Bacchus ſeminibus præeſſe creditur, quorum embrum inſtrumentumque inter omnia primum eſt Priapus, & hac de cauſa rtis præficiebantur, ejusque ſacra per pagos villasque à Ruſticis magna lætiriſuque celebrata ſunt. Super Priapi immanisſimum & turpiſſimum fanum ſedere nova nupta jubebatur, more honeſtiſſimo & religioſiſſimo *Auſtin. (l. 6. de Civ. DEI c. 9. p. m. 360.) memorat.*

§. 5.

Nec in victoriæ ſignum aut corporis ornamentum cum aliis collo penem pendere nobis animus eſt. Narrat ſiquidem *Hugo Linſchottus (in Itinerar.) fres* Athyopiæ populos ad oram maritimam, quæ ad caput bonæ ſpei porriur, invicem variis bellis occupari. Victores victis cæſis & captis pudenreſcindere, quæ reſiccata Regi in reliquorum procerum præſentia his moris offerunt. Pudenda in os aſſumunt ſingulatim, atque ad Regis pedes ea exunt; Rex collecta ac ſublata in regium munus victori reſtituit, quæ victor connexa pro monili ſponſæ ſeu uxori ſuæ de collo ſuſpendit. Sponſa c habitu incedens, in tantum attollitur, ut ſe vel totius mundi Reginam aut eo vellere inſignem credat. Allegant hoc etiam *Excell. D. Joh. Theod. Schenck. 1. Exerc. Anat. 8. ſ. 2. c. 34. p. 616.*) & accuratiſſimus Anatomicus *Regnerus Graaff (de Viror. Org. Generat. Inſerv. p. 130.*

§. 6.

Quid poſt mortem aliquando in pene ſingulare deprehendatur jam tim libare libet. Et quamvis nupta & prætextata verba aliquando ſpargat c commentatio, nemini tamen, ut caſtitatis repagula laxet, autor ero. Naalia tracto utili, non obſcœna, curioſitate inflammatus. Nec quempiam

impurum ablaturum, purum & caſtum animum qui attulit opinor & ſpero, a
oque à prolixiori honoris præfatione libenter abſtineo.

§. 7.

Mirandum illud eſt Penis Erectio, dum in agone penis erectus poſt c
tum talem rigorem ſervat, aut poſt mortem demum reliquis Partibus flacceſc
tibus rigiditate ſua ſpectantium oculos obrigeſcere facit. Phænomenon illuc
Satyriaſis, an Priapiſmus commodè dici poſſit, non immeritò quæritur. I
mum haud facilè admitterem. Satyriaſis namque maximam rei Venereæ
petentiam habet Comitem, peracto coitu onobelos vepenem repræſentat.
lis in Venerem Satyrorum erat propenſio, qui ſeniores facti dicebantur Sil
juxta Pauſaniam (*l.1. ſ. in Attic.p.27.*). Unde & nomen huic affectui. C
verò è mortuis peſſulum oſtio obdere, *ut Terentiano* (*in Eunuch. a.3. ſ.5.*
plicat & confutat *Marcellum M. Anton. Muretus l. 12. Var. Lect. c.9. p. 3*
utar, appetet, cui cum vita omnem ſenſum & appetitum abſtulere fata.

§. 8.

Priapiſmus vocatur affectus, quando citra rei Venereæ appetentiam
gitur mutuo,

Minusve languet faſcinum.

Spasmodicus hic eſt motus, non cum titillatione, ſed dolore moleſto, qui
cum Tetano ne à coitu quidem ceſſat. Nec hi tantum priapiſmo labo
exactè dicuntur, ſed illi propriè, qui ſimul telum aſini & inguinum pon
tam grande præferunt, ut ad ejus pondo, (*verba ſunt Petronii Satyric. p.*
206.) ipſum hominem laciniam faſcini crederes. Talem probris magis n
Imperator, quam ei loco ad quam fortuna eum provexerat, Commodus
tonius aluit pene prominente ultra modum animalium, quem onon ap
labant, ſibi chariſſimum, quem & ditavit, & ſacerdotio Herculis Ruſtici p
poſuit. (*Vid. Æl. Lamprid. in Vit. Commod. p. m. 89.*) Fingunt autem
primis incredibili veretri magnitudine Priapum luxuriaſſe, (*Conf. Augu*
l. 6. de Civ. DEI. c.9. p.m.360.) Ob Junionis manum veneficam, inde &
lum faſtidiens Venus in Lampſaco urbe maris Helleſponti reliquit, quod
tat *Natalis Comes* (*l. 5. Mythol. c. 20. p. 520.*) Hunc poſt pulſum de Lampſ
propter virilis membri magnitudinem *Servius* (*in 4. Georg. v. 111. Virgil. p. 1*
aſſeruit, quin & inter Priapum & aſinum Sileni, qui erant in Comitatu B
chi ortum certamen de membri virilis magnitudine, Priapumque ab Aſino
ctum interemiſſe victorem, *Lactantius* (*l.1. Inſt. Div. c. 21.*) tradidit. Pal
igitur ingenioſè vocavit *Horatius* (*l.1. Satyr. 8. v. 5.*) & Ityphallum terril
me

mbrum] Columella (*l. 20. de R. R. v. 33.*). Hinc Vepenem (ita legit *l. Cœl. Rhodigin. c. l. Alii* habent pipinnam, ut *Joſ. Langius*, manuſcripta binam *Evolv. Adr. Turneb. l. 8. Adverſ. c. 4. col. 228.*) *Martialis (l. 11. E-r. 73.)* Priapo opponit, quando ſcribit:

Drauci nata ſui vocat vepenem,
Collatus cui Gallus eſt Priapus.

orcirca & morbis in magnitudine accenſetur, & ex inflationum genere dicitur *Galeno (l. 14. M. M. c. 7. p. m. 515.)*. Conf. *P. Foreſt. (l. 26. obſ. med. p. 573.)*. Si quid hic pronunciandum; Neutrum hic admittendum. amen laxius voce Priapiſmi uti liceat, ad hunc illa eatenus referenda, quaus quaſi quidam penis Tetanus eſt, & à prægreſſo in viventibus adhuc Priano & diſtentione, in mortuis aliquando perennat.

§. 9.

Exempla, quæ penis erectionem poſt mortem duraſſe teſtantur, proſtant. Hoc i genus inſolens admodum eſt, *ſcribit Joh. Fernel. (l. 6. de Part. Morb. & ptom. c. 13. p. 312.)*, quo tamen narrant jugulatum quendam biduo ab exu è vita intentum rigidumque exhibuiſſe penem. Non ſimplici vice meidi in demortuis erectionem penis adhuc integram, *memorat Dn. D. Amſ. Stegmann. (M. C. D 3. A. 4. obſ. 105. p. 221.)*. De mutone ſtrictè erecto ajus à Papiſmo converſi Clerici *Chriſtian. Lehmann. (Hiſtor. Schauplaz nächer Merckwürdigkeit im Meiſniſchen ober Erz-Gebürge ſ. 16. c. 21. p. 938.)*. In qui cadunt erecto cadere pene à militibus ſæpius accepi, idque variis exemdemonſtraſſe illos, qui in prælio Lüzenſi olim occubuerunt ex oculati teſtis nſione notavit *celeberrimus Dan. Ludovici (M. C. D. 1. A. 20. obſ. 158. p. 351.)*. *bilissimo noſtro S. P. Sachſio* viri militares è bello Turcico ad S. Gothardum miſſo retulerunt, cum Turcæ veſtibus exuerentur, plurimos illorum in ven-, qui poſt mortem membrum rigidiſſimum ſervaſſent, ac ſi novum in Camn Veneris ſubituri eſſent prælium. Idem in Gallis & noſtris ad Rhenum s alios propriis oculis luſtraſſe, commemorat *prælaudatus Ludovici (c. l. 34. p. 98.)*. In ſene juvenculæ maritato *Phil. Salmuth. (Cent. 3. obſ. 29. p.)*; In Principe decollato, *Joh. Dan. Erneſti (Gemüths-Ergez'igk. Colloq. 45. 87.)*; In adultero decollato iterum *Phil. Salmuth. (c. l. obſ. 40. p. 130.)*; ſuſpenſis *Paul. Zacchias (l. 4. quæſt. Med. Legal. T. 1. qu. 10. n. 31. p. 365. l. 5. T. 2. qu. 11. n. 5 p. 435.)* & *Ph. Salmuth. (c. l.)* quod in illis, quos novae Anatomicæ ſubjectos memini, me nunquam deprehendiſſe recordor. Urum virgas indurari etiam poſt mortem dicunt, ſed partem illam naturaliter

duram eſſe, quod os habeat in extremitate ſua Anatome docuit. (*T.5. Ephemer. Erudit. n.4.p.41.*). Oſſeum etiam penem in bubulco Haſſo vidit *Dn. I. C. F. Paulini parens* & ideò ſemper rigidum, à quo uxori in copula maritali acerrimi ſuborti dolores, quod ultrò faſſa eſt. (*Vid. Ejus. obſ. Med. Phyſ. in App. M. C. D. 2. A. 4. & 5. n. 116. p. 71.*)

§. 10.

In Cauſas hujus miraculi antequam inquiram, præmoneo, eſſe difficulter credibile poſt mortem demum mentulas cadaveri erigi (niſi forſan totum abdomen in magnum attollatur tumorem, quod à veneno trucitatis contingit, quibus aliquando cum abdomine (Vid. *ſupra h. l. T. 8. §. 8.*) genitalia à flatu mirum in modum intumuiſſe, Exemplum *à Th. Bartholino* (*C. 2. Hi. 18. p. 202. & Vol. 4. Act. Hafn. obſ. 36. p. 121.*) notatum declarat, quamvis in mole abdominis Hydropico penem non ſemel retractum & obſcuratum viderim. Rigidam verò poſt mortem poſſe permanere non impoſſibile.

§. 11.

Cauſam hujus olim à ſupernaturali principio deduxerunt & retulere ad ſtuprum cum Moniali commiſſum. Credebant nempè, qui has devirginaſſent, illis poſt mortem membrum illud pudendum permanere rigidum. Fluxit indè *verſus barbarus:*

Qui Monacha potitur, virga tendente moritur

Vid. Leonell. Faventin. (p. 2. Med. Pract. c. 75.). Citat ex Eo *Henr. Kormann.* (*4. m. m. c. 67.*). Quod ſi verum eſſet, ſancti illi Patres Monachi morte circumventi cæteris partibus languentibus cur non viriles vibrarent haſtas, priapiſmum vel ipſum provocarent Priapum. Siquidem in Monaſteriis, ut huc traham illud è Papicolis *ficti nominis Petri Firmiani, in Privilegio* namque *P. Zachar. Capucinus Lexovienſis* audit (*Cyg. Gall. Tr. Ædes pudicitiæ p. 131.*), pietas quæ lenonis officio fungitur, dum turpiſſimis moribus velum obducit, CHRISTO QUE, qui publicis honoribus colitur, in ſecretioribus aditis præfert libidinem. Hæc eorum caſtitas, ut magis pateſcat, verba ſuperaddam *Cornelii Agrippæ* (*de Vanit. Scient. c. 63.*); Ille cum *in præcedenti capite* (*62.*) de ſectis monaſticis egiſſet, cur titulum de Arte Meretricia ſubjiciat, hanc aſſignat rationem: Reliquum nunc, *ſcribit,* quia apud Ægyptios primos Religionum Autores neminem olim ſacerdotem fieri licebat, qui Priapi ſacris non prius initiatus fuiſſet, atque ita noſtra Eccleſia receptum ſit, quod carens teſtibus, Papa non eſſe poſſit, prohibeanturque Spadones, Eunuchi & Caſtrati Sacerdotem ordinari, propterea lamque videmus ubicunque ſunt magnifica iſta templa & ſacerdotum mon

ch

iorumque collegia, ut plurimum in proximo eſſe lupanaria, quin & plurimæ [ſ]onialium & Veſtialium ac Beguinarum domus privatæ quædam meretricu-rum fornices ſunt, quas etiam monachos & religioſos (ne diffametur eorum [ca]ſtitas) nonnunquam ſub monachali cucullа, aut virili veſte in monaſteriis [ho]uiſſe ſcimus, viſum eſt non præter ordinem de Arte Meretricia ſermonem hic [ſu]bnectere. *Hæc Agrippa.*

§. 12.

Sed hæc cauſa cum obſcura ſit, & nullo claſſico teſtimonio, prout res [re]quirit, firmari poſſit, ad alias me confero. Quod ut felicius procedat, in [an]teceſſum à quibus viventibus ſecundum & præter naturam penis erigatur, [pau]bus prælibandum. Muſculos penis ad erectionem immediatè facere anti-[qu]is perſuaſum fuit, ſed hanc ſententiam dum accuratè exanimavit *Regnerus de [G]raaff* (*c. l. p. 144.*) rejecit, quia in omnibus muſculis, dum agunt id, ad quod [de]ſtinati ſunt, eorum ventres intumeſcant, atque extremitates ad ſe invicem ac-[ce]dant. Quod cum ita ſit, fieri non poteſt, ut penis hac ratione extendatur; [qu]andoquidem muſculi actio ſit contractio, quæ extenſioni contraria eſt. Ne-[qu]e etiam horum muſculorum ope immediatè penis erectionem contingere [po]ſſe, ex eorum accuratiori inſpectione, & ex iis, quæ jam dicta ſunt, clarè co-[gn]oſcitur; quia muſculorum illorum extremitates ad ſe invicem debent acce-[de]re, & cum principium, quod coxendicis oſſibus firmiter implantatur, propter [e]orum quaſi immobilitatem moveri non poſſit, neceſſe eſt altera eorum extre-[m]itas appropinquet, cui cum affixum ſit membrum virile, neceſſario id ſequi [de]bet. Si verò ſequatur, quid fiet? penis non erigetur, ſed deprimetur; quia [ab] inferna parte, ſive ſub pene ex coxendicis appendicibus originem ſumunt di-[ct]i muſculi, & inferioris penis parti implantantur. Mediatè tamen eos ad hanc [ac]tionem concurrere poſſe *aſſerit* (*c. l. p. 158.*), quatenus ſcilicet penis muſculi [co]arctando corpora nervoſa circa eorum exortum ſanguinem verſus penis [pa]rtem anteriorem propellunt, atque ſic corporum nervoſorum diſtentione ere-[ct]ionem adaugent.

§. 13.

Spiritum & ſanguinem utrumque vaſa diſtendentem allegat *Th. Bartho-[li]n.* (*l. 1. Anat. Ref. c. 15. p. 147.*). A flatibus & ſpiritibus à corde per arterias ad [p]enem tendentibus rigere & attolli *Joh. Bened. Sinibaldo* (*l. 3. Geneanthrop. tr. [2.] c. 7. p. 265.*) placuit, qui animalia parva corda obtinentia ſalaciſſimis an-[nu]merat, quia calidiſſima. Nobile illud licet pudendum membrum, cujus pe-[tu]lantia ad opus nobiliſſimum jucundisſimumque natura abutitur, unde in

(Pp) 3 tenti-

tentigine duritiem obtinet, niſi ex ſpirituum inflatione? quibus effuſis, quam citò langueſcit? quærit & reſpondet *Sebaſt. Baſſo (l. Meteorol. in Tent. 4. Artic. 5. p. 613.)*. Spiritum animalem quamvis non excludat *Regner. Graafius* (*c. l. p. 154.*), tamen *cum Nathan. Highmoro* (*l. 1. Corp. Hum. Diſquiſ. Anat. p. 4 c. 3. p. 96.*) arterioſò ſanguini primatum tribuit: Ut verò ſanguinem hunc multum ad penis erectionem facere non nego, in eo tamen minimè erit acquieſcendum. Quæ cauſa erit impellens? Cur iſte ſanguis ἀθρόως penis ſubeundo arterias diſtendat. Nulla ſanè alia quam nervoſas partes titillans ſub idea libidinis vapor, quam prægreſſam titillationem doloris levioris propaginem demum ſanguinis affluxus inſequitur. Vapore iſthoc una cum ſemine egeſto, quod detumeat penis, unica cauſa eſt, quamvis ſanguis iſte per venas non retroceſſerit. Quare cum in pueris & ſenibus ſtimulus iſte non deprehendatur, nec tento valent, nec duello. In brutis verò à natura conſtituto tempore expergiſcatur, non omni tempore venereos amant actus. Cauſa eſt pariter hic ſtimulus, cur nobis invitis etiam in ſomno promineat veretrum. Quocirca pudendorum Naturæ in viris inſita vis, inobediens atque imperioſa & quaſi animal quoddam non exaudiens rationem furioſarum libidinum violentia ſubjicere ſibi cuncta conatur dictitat *Plato* (*in Timæo, fol. 301. b.*) genitaliſque arrectionem beſtiam, de qua *Matreas* conquerebatur, ſe animal alere, quod ſe ipſum abſumeret. (*Vid. Iſaac. Caſaubon. Comment in Athen.*)

§. 14.

Et ita quosdam ſalacitas à natura ita prurire fecit, ut eum à coitu, quamvis ſæpius iterato, nullum ſentirent levamen, in caſtrationis vituperio quæſiverint refrigerium, ut ille *ap. Balthaſ. Tim. à Güldenklee (l. 3. Caſ. Med. 52. p. 198.)*. Quosdam ex intemperantia venerea mortuos non raro inter amplexus animam ejaculaſſe, aut non multo poſt inter vivos eſſe deſiiſſe, *Galenus* (*l. 1. de Sem. c. 3. p. m. 585.*) memorat. Sunt illi, qui *cum Veteri Poëta* (*eſt ille Ovidius l. 2. Amor. Eleg. 10.*) *apud Anton. Nattam (l. de Pulchro) cit. J. C. Steebio Cœl. Sephirot. c. 4. ſ. 3. n. 909. p. 83.*) exclamant,

Felix quem Veneris certamina mutua perdunt,
Dii faciant lethi cauſa ſit illa mei.
Induat adverſis contraria pectora telis
Miles, & æternum ſanguine nomen amet.
Quærat avarus opes, & quæ laſſavit eundo
Æquora perjuro naufragus ore bibat.

At mihi contingat Veneris langueſcere motu,
Cum moriar medium ſolvar & inter opus.

n quidam enormi ſatyriaſi correptus aſtantes rogabat, uti ſe deliciis iſtis mori erent, quod etiam *teſte Barth. Gabrolio* (*obſerv. 17. p. 10.*) factum.

§. 15.

Exempla eorum, qui inter amabiles complexus φοβερῦ φοβερώτατε præfacti, proſtant *ap. Plinium (l. 7. Hiſt. Nat. c. 53.) Valer. Maxim. (l. 9. c. 12. n. p. m. 436.). Petr. Foreſt. (l. 26. Obſ. Med. 20. p. 591.). Joh. Jov. Pontan. de Odientia.). Guilh. Fabric. Hildan. (Cent. 1. obſ. Chirurg. 19. p. 25.). Felic. Pla. (l. 1. obſ. Med. p. 171.). Laurent. Triſ. (l. 2. Spec. Med. c. 9.). Marcell. Do. (l. 4. Hiſt. Med. Mirab. c. 17. p. 394.). Georg. Phil. Harsdörffer (Groſſen auplatz Jämmerlicher Mord-Geſchichte p. 1. Hiſt. §. 11. p.) Joh. Bened. Sinibald. (l. 9. Geneanthrop. tr. 2. c. 22. p. 793.). Henric. ab Heer (Spadacren. c. 9. p. 138.). Caſpar. à Rejes (Camp. Elyſ. Jucund. Quæſt. 44. n. 23. p. 533.). erner. Rolfinck. (Ord. & Method. part. Gener. dicat. p. 2. c. 32. p. 181.) de Joanne Menard. Med. Ferrarienſi* memorat, cum ab Aſtrologo ipſi prædictum fuet vitæ periculum, in fovea ipſi imminere, è foveis & foſſis ſibi timuit. Cum ò ille prolis, quam vitæ cupidior, planè ſenex uxorem duceret juvenculam, ma nuptiali nocte cum dilecta concumbens deſideratis intentus amoribus genitali fovea extinctus ſuavi morte oraculi implevit ſcopum & funus maavit ſuum. Huc alludens *Johann. Latomus Germanus* tale concinnavit ichon:

In fovea qui te periturum dixit aruſpex,
Vates verus erat, conjugis illa fuit.

is & *Menelaus*, cui ſequens poſuit Epitaphium (*l. Funer. f. 66. a.*) *Johann. undus:*

Inter opus medium laſciva morte ſolutus,
Hic ſitus eſt, & init jam Menelaus humum.
Qui blandæ Veneri vitæ ſacraverat annos,
Haut aliter vitam ponere dignus erat.

c mortis genus *Panthalonus* (*in Comœdia*) vocabat *la morte del grillo in ſul o*, ſubjiciebat *Zanima non cantava.* Sermo erat *de Joviano Poëta*, addit *Hen. ab Heer* (*c. l. p. 140.*)

§. 16.

Citatus Sinibaldus (c. l. p. 744.) & Joh. Faes (in Lil. Girald. l. de Sepulchr. variis Sepel. rit. c. 2. Animadv. p. 161.) ex Aliis hoc recitat Epitaphium:

F. J.

F. J. Dicat

Cineres & oſſa Laodiceæ Philocaptæ hic ſita ſunt, perpetuæ memoriæ facti & infamiæ cauſa, quæ inſatiabili Venere exhauſta ſubter vivo viro mortua eſt. Vix. An. xxiij. Menſ. vij. Dn. W. infœliciſſimi parentes tacito nomine extra ſortem ad rudera poſuere. O voraginem exurientem! Sed nec ſoli *Laodiceæ Philocaptæ* ſors ista obtigit, cum de *Angirilla* inter amplexus mortua hiſtoriam recitet, *Joh. Anton. Campan.* (*l. 2. Epiſt. 16. p. 82.*) dum ita *ad ſuum Antonium. Angirillam* vicinam ſcribis occidiſſe, & quod miſerrimum atque infelicisſimum putas inter amantis oſcula atque amplexus exſpiraſſe: longè falleris opinione. Siquidem non occidunt, qui ita perire voluerunt, ut animam non deſererent quidem, ſed amanti certiſſima fide committerent. Nam ſi, quemadmodum *Lucretius*, amantes toto corpore in corpora migrare cupiant, eamque ob rem oſculandi coëundique appetitus oriatur, ut oculis animam, corpus coitu in rem transferamus amatam, quid felicius evenire potuiſſet, quam corpus in ulnis, animam verò in amantis pectore fuiſſe reconditam. Si enim bonum id eſt, quod omnia appetunt, malum neceſſe eſt appelletur, quod omnia *Hæc Campanus*, qui & alia quædam ſubjungit, quæ ſi lubet evolvatur.

§. 17.

Nec ſemper hoc mortis genere demortuis viris penis riget, ſed & totum corpus eo poſitu quo obierunt. Notabile Exemplum utriusque ſexus *Thomas Cantipratanus* (*l. 3. Mirac. & Exempl. ſui temp. c. 30. n. 20. p. 331.*) recenſuit in Presbytero & Moniali in concumbendo mortuis Exemplum. Hos vetula Monialis in lecto jacentes & conjunctos & cruribus brachiisque inflexis turpiter ita, ut irrigidati nulla arte ſeparari ab invicem invenit, quorum Cadavera cum horrore & ſcandalo multorum, ſicuti inventa fuerunt, ſimul fuerunt ſepulta.

§. 18.

Sunt ex his, qui merentur, quos ſequenti tueatur Apologia *Valerius Maximus* (*c. l.*); Quorſum attinet eorum cavillari fata, quos non libido ſed fragilitatis humanæ ratio abſtulit. Fine namque vitæ noſtræ variis & occultis cauſis expoſito, interdum quædam immerentia ſupremi fati titulum occupant: cum magis in tempus mortis incidant, quam ipſam mortem accerſant. Peolas has vocavit antiquitas, *autoritate Lud. Cœl. Rhodigin.* (*l. 14. Lect. Antiqu. c. 6. coll. 740.*) Peos namque pudendum *Ariſtophani* ſignificat.

§ 19.

Aſſumta alimenta tentigini huic favere nemo inficiabitur.

Vina parant animos Veneri ſi plurima ſumus.

morum Magiſter Ovidius (l. 2. de Remed. Amor. v. 411.) inculcat. Hinc in Priapiſ-o, *ſuadente Epiphanio Ferdinando (Hiſt. Med. 26.)* Flatuoſa pariter malo ad-unt ſtimulum cum ſæpè hoc malum flatibus ſuam debeat originem. *Vid.* *h. Eraſtus (tr. de Cauſ. Morb. cont. p. 22.)* Ideo forſan fabæ Pythagoræ E-ſque aſſeclis ſuſpectæ, quod *ex Ed. Neuhuſio (l. 2. Sacr. Fatid. c. 1. p. 13.)* illigere in proclivi eſſet. Qui præter victum calidum & humidum, quo ſe-en rurſus gignitur etiam à turpibus deſideriis non ceſſarunt, hi quoque poſt ortem rectum intentumque habere pudendum deprehenſi ſunt, *ex Alex. alliano P. Foreſtus (l. 26. obſ. med. 9. p. 572.) docuit.*

§. 20.

Aſſumta medicamenta anſam huic malo pariter ſuggerunt. Purgantia multis ſuſpecta. Ventrem non ſolvunt, *tradidit iterum P. Foreſtus (c. l. 574.)*, in Priapiſmo Medici, ne cum fluxu ventris materia inferius derivetur. empla ſingularia communicat *Fel. Platerus (l. 1. obſ. med. 9. p. 245.)* Cum nicum quendam meum *narrat*, virum multos annos viduum & continen-ſimum pientiſſimumque leviter purgare vellem, ac pilulas leviores ex a-matibus paratas, ſicque dictas, exhibuiſſem, ſequenti manè ad me venit, poſtulans mecum, me ſe decipere voluiſſe, cum nullam ab illis ſenſerit per um evacuationem, ſed pruritum & ſtimulum ſolum venereum, à quo tota cte fuerat divexatus, vixque illum à ſententia potui dimovere, etſi à medi-nentis purgantibus quandoque irritari etiam ea loca, ad ſeminis excretio-n pertinent oſtenderem, ideoque non ſtudio, ſed caſu hoc factum eſſe. mellum mox ſubjungit, cui adde quod recitat *Balth. Timæus à Güldenklee 3. Caſ. Med. 50. p. 193.)* tertiumque ſuperaddidit *Platerus:* Alius quidam nto Catharctico, cum illud adhuc operaretur, ſimulque eum ad Venerem mularet, uxorem aſtantem illique miniſtrantem compreſſit, unde valdè de-itatus, adeò, ut Medicum accerſere, illique delictum fateri cogeretur, aſſe-is ſe nunquam adeò ad Venerem impulſum, atque ea ipſa hora, qua ad-c per alvum dejiciebat, nec ſe ullo modo continere potuiſſe. Gemel-n *Miſcellaneis Curioſis (D. 1. Ann. 2. obſ. 71. p. 131.) inſeruit Dav. Spi-bergerus & Actis Hafnienſibus (Vol. 4. obſ. 73. p. 176.) O. Borichius.* Plu-huc ſpectantia communicat *Joh. B. Sinibald. (l. 3. Geneanthr. tr. 1. c. 12. p. 4.)*

§. 21.

Quendam à pharmaco irritante excitatum una cum ſemine vim purgan-

tem in meretricem transfudiſſe *P. Borell. (Epilog. Obſ. Phyſ. Med.)* & *Joh. Dan. Horſtius (obſ. anat. 20. p. 31.)* teſtes ſunt. Operantur ut purgantia *ſua ſu Dan. Sennerti* (*l. 5. inſtit. med. p. 2. ſ. 1. c. 5. p. 111.*) nutricibus oblata infantem purgant, lac vi purgatrice imprægnatum dum ſugit.

§. 22.

Cum verò, dum alvi à purgante clauſtra laxantur, muto riget, non omnibus id familiare eſt, ſed junioribus venereis, & Plethonicis, quibus *Simbaldus (c. l.)* atri bilarios addit. Expertus eſt hoc ille *ap. Alexandrum Benedictum* (*l. 24. de Cur. Morb. c. 18. p. 922.*) decrepitus, de quo ſequentia conſignavit: Quidam à nobis nobilis Venetus quæſivit, ut aliquo adjumento ſenectutis effœtam virilitatem reficerem. Septuagenarium hominem demiror claudum, Hemiplexia debilitatum, tàm impudenter lenocinia adhuc per vicos perquirentem, roganti capulari Seni Dia Satyrion concitatorium promiſimus, at Diaphœnicon abſtulit hilaris ſenex, quo aſſumto inter meretricis amplexus ſalivariaque oſcula pigritantem Venerem demirans primum atque ſubinde damnans, turbato ventre ad ſellam properare cogitur, non ſine inteſtinorum tormentis, atque eo modo decies alvum ſtolidus homo exoneravit. Feru Alii, ſubjicit *P. Foreſtus (c. l. Obſ. Med. 19. p. 591.)*, idem Monacho contigiſſe, at alio modo: Medicamentum ad continentiam faciens expectabat Monachus: Alius eodem tempore Sponſus utcunque ſenex medicamentum expoſtulabat ad Venerem concitandam, ſed pharmacopolæ errore contrarium Monacho exhibitum fuit, ita ut illa nocte tentigine Veneris ſupra modum affligeretur, contra Sponſus novæ nuptæ nihil hilaritatis attulerit.

§. 23.

Cur autem purgantia Aphrodiſiaca ſimul ſint, brevibus iſta complexus *Nathanaël Highmorus* (*l. 1. Diſquiſ. anat. p. 4. c. 2. p. 93.*): Glandulæ proſtratæ ſunt inter veſicæ Cervicem & Inteſtinum rectum poſitæ, inde contingit quod poſt Clyſterem aut acriorem *κάθαρσιν* affecto inteſtino recto ſemen quandoque emittatur, & appetitus venerei excitentur.

§. 24.

Spectant huc fontes medicati quidem. Ea Spadanorum fontium proprietas, *obſervat Henric. ab Heer.* (*Spadacren. c. 14. p. 132.*), qua exteris h utentibus priapiſmum excitat. Id etiam in potu Thermarum Carolinarum, & Acidularum Egranenſium aliquoties obtigiſſe recordor. Militat autem hic eadem (*in §. præcedenti*) allata ratio, cum non tantum ſcybala e

pe

llant, ſed & Diuretica ſint, qua poſteriori operatione vaſa Spermatica mi-m in modum afficiuntur & irritantur.

§. 25.

Probant id Cantharides. Hæ non tantum extra applicatæ *(Joh. Langi-l. 1. Epiſt. med. 47. p. 231. Reiner. Solenander ſ. 1. Conſil. Med. 2. p. 13. Henric. Heer. obſ. 9. p. 135.)*, ſed etiam in manu detentæ *(Henric. Smetius l. 1. Mi-llan. Epiſt. 8. p. 44.)*, imò in burſa geſtatæ *(Joh. Schenk. l. 7. obſ. med. p. 873.)* ſicam & vias urinarias lædunt ita, (quamvis id *teſte Dan. Sennerto tr. de ſent. c. 2. p. 10.* perpetuum non ſit) ut mictio ſubſequatur cruenta. Sic ro ſumtæ illæſis reliquis partibus per vias lacteas, *(ut vult Th. Bartholin. Cent. Epiſt. 65. p. 480. & de Lact. Thorac. c. 9. p. 77.)* non expectantes, donec per iverſum fiat circulatio *(id. Cent. 3. Epiſt. 75. p. 334.)*, ſpontè ad veſicam fe-ntur, imò & uterum, ut iisdem aſſumtis fœtum tenellum ejiciant ſcorta im-ra *(Joh. Schröder. l. 5. Pharmac. cl. 4. c. 98. p. 340.)*, iisque non ſine vitæ pe-ulo inferunt calamitates. Exempla ex Aliis *citatus Joh. Schenck. (c. l.)* com-avit. Evenit inde per accidens, ut ab iſta titillatione juvenes obtineant apos extentos, ut ille *ap. P. Foreſtum (l. 24. obſ. med. 7. p. 448.)* & irritati ra modum etiam ad ſanguinis cum ſemine profuſionem coëant. Hiſto-m notabilem recenſuit *(obſ. 17. p. 9.) Barth. Cabrolius.* Mota hoc experi-nto infamia proſtibula ſcortatoribus cibos earundem pulvere aſpergunt, ut , de qua *Joh. Shenckius (c. l.)*, quin & ipſi ſcortatores ad coitus illece-m Cantharidum pulverem abſorbeant, ut ille *ap. Joh. Langium (c. l.)* juve- Gallus, quovis Gallo gallinaceo ſalacior. Quamvis ſemper funeſtus ex-s infame hoc maneat deſiderium.

§. 26.

Proſtant præter hæc alia delicatiora, quæ abſorpta reſtinguunt, ut *Man-urenſis (l. 2. de Aur. Aſin. p. m. 33.) loqui amat*, pudoris ignaviam, & alacrem gorem libidinis incutiunt. Satyrioni à natura ad Venerem inditus ſtimulus, a id atteſtante ſignatura *(Paracelſus l. de Imagin. c. 9. p. 306.)* nomen peperit. aquæ pinguedine eundem deduxit *Joh. P. Faber (l. 3. Panchym. ſ. 8. c. 6. p. 4.)*. En *ex Athanaſ. Kirchero (l. 1. Art. Magn. Luc. & Umbr. p. 2. c. 5. Reg. 2. 61.)* memorabilem nec injucundam narrationem. Adoleſcens quidam quo-s in horto ſuo locum quendam non viriditate minus, quam umbrarum amœ-tate conſpicuum, viſitaret, toties adeò vehementibus libidinis ſtimulis agita-tur, ut inſolita quadam corporis prurientis affectione agitatus Satyriaſin con-xiſſe videretur. Contigit autem *cum Henrico Corvino nobili ſeplaſiario* quo-

dam tempore amicius tractans, ei paſſionem ſuam revelaret. Is quid erat ſuſpican locum ſibi monſtrari poſtulat, quo facto, totum locum Satyrii quodam genere cujus nomen conſulto tacemus, repletum invenit, quo invento nihil faciliu fuit, quam cauſam tàm vehementis Symptomatis asſignare. Retulit quoque han herbam tàm potenter ad venereos motus excitare, ut vel manu detentà (quod d Satyrio Erythronio in literas retulit *Dioſcorides l.3. de Mat. Med. c. 144. p.m. 232.*) & ex hoc forſan *J. B. Porta (l.3. Phytognom. c. 44. p. 217.)* quis ſeſe mani feſto Satyricæ commotionis periculo exponat, ut proinde mirum non ſit, tàm po tenter fuiſſe agitatum, qui herbam ejusdem genuinam ſobolam tàm frequent terendo moleſtaverat. Quocirca & ſtuprum rogantes omnes viderentur Sa tyrion bibiſſe, *Aſcyltoap. Petronium (Satyric. p.m. 53.)*. In quem locum vide *Ge orgii Erhardi Symbola (p. 549.)*. Cum in Satyrione vis deliteſcat Saturnina, ill *ſecundum Paracelſi (l.3. de Vit. Long. c. 11. p. 857.)* monitum, clam virtutem, qu de gloriari Satyrion debebat, ſuffuratur ac debilitat, fitque ſic ejus exaltatio tr ginta granis minor. Quo fit, ut non rarò opem uſurpatus deneget Satyrion.

§ 27.

Bangue Perſas efficaciter in Venerem animare *Adam Olearius (Itinera Muſcov. Perſic. c. 15. & in Not. ad Itinerar. J. A. von Mandelsloh. l. 1. c. 20.)* ret lit. Præparationem his deſcripſit: *Die Blätter werden geſamlet, ehe ſich noch d Saame an den Stengeln ſehen läſſet, werden in Schatten gedörret, und zu Pulver ze rieben, mit Honig vermiſchet, und Kugeln als Tauben-Eyer groß, daraus gemach von ſolchen eſſen ſie ein oder zwey Stück, und gehen darauff ihre Gänge. Sie röſt auch die Hanff-Körner, beſprengen ſie mit Saltz, und eſſens an ſtatt des Confects. Ad Anonym. (l. 2. de Plant. Ind. Hiſt. c. 25.)* Banguen autem cannabim noſtrate putat, quod è *Garſia ab Orto (l. 2. exot. pl. Hiſt. c. 25.)* refutat *Jac. Tappius (Or de Tabac. & ejus abuſ.)*. Quæ de Aſſeral Specie Bangues habet *Joh. Harman (tr. de Op. Th. 3. qu. 3. p. 25.)* huc referantur. Ipſe *Galenus (l. 1. de Facult. Alin c. 41.)* cannabim caput gravare & ſomnia turbulentare obſervavit, quod *Ale Maurcord. (Epiſt. mox citanda)* allegat, poſterius *apud Galenum* non legitur, ſ *ap. Sim. Sethi (de Alim. lit. K. n. 3. p. m. 46.)* Semen ſi immodicè edatur deſipe facit. Folia verò arida uti farina pota, aut magis, ſi pro potione harum fari mandatur ebrietatem quandam admirabilem & ſenſus privationem devorar inducit: Apud Arabas eſitatur pro vino & inebriat: deſiccat vero ſemen gen tale ut caphura. Unde Atociis admiſcetur & baſis eſt Ægyptiorum narcoti (de ſemine loquitur) Pharmaci, quod Boſam appellant, & quo feſtivam inſan am accerſunt, pronunciat *Henric. Mund. (de Aër. Vit. Eſcul. & Potul. c. 2. p. 124.*

Ca

annabis folia & ſemen Turcas plebejos melle in Electuarium ventriculi infir-
itatibus utile coquere, ſed quod Phantaſmata infert, ac ſomnia Gigantum ali-
umque terriculamentorum formidine moleſtum retulit *Bapt. Sylvagius Reip.*
net. interpres ad portam Ottomanicam *Joh. Matth. Fabro.* (*V. Ejusd. Strych-*
man. p. 82.)

§. 28.

MaslachTurcarum hic etiam magnum nomen eſt. Quid ſit, inter Autores non
nvenit. Evolvantur *Joh. Hartmann.* (*c. l. qu. 4. p. 29. ſq.*) *Dan. Sennert.* (*l. 1. Med.*
ct. p. 2. c. 6. p. 328.). *Caſp. Hoffmann.* (*l. 2. de Med. Offic. c. 169. §. 22. p. 421.*).
dr. Tenzel. (*Exeget. Chym. p. 547.*). De nomine verò *Leonh. Thurneuſſer.* (*l.*
Herbar. c. 29. p. 117.) *Joh. Oberndörffer* (*Apol. Chym. med. p. 71.*) *Excellen-*
imus Noſter G. W. Wedel. (*l. 2. Opiol. ſ. 4. c. unic. p. 160. & Exerc. Med.*
ilol. Dec. 5.) ubi egregiam de hoc *Magni Medici & Miniſtri Sultanis Turcici*
x. Maurocordati ad Eum datam Epiſtolam leges, multa Curioſa & à vulga-
raditione diverſa continentem. De hoc, quod prælium inituri Turcæ non
er, uti quidam noſtri milites & nautæ pulverem pyrium epotant, quod
Baco Verulamius (*Hiſtor. vit. & mort. col. 223.*), ad conciliandam animi
itudinem devorent, *Leonh. Thurneuſſ.* (*c. l. p. 170.*) & alii teſtantur. Id ve-
d venereos amplexus continuandos multum conferre, juxtim fama eſt, ut
campo Martio & venereo ſtrenuos ſe præſtent bellatores. A Turcico Maſ-
n aſſumto defuncto mentulam fuiſſe erectam (mallem ſcripſiſſet, perman-
erecta) è *Phil. Salmutho* (*Cent. 3. obſ. med. 40. p. 103.*) conſtat. Et cur
imi Turcarum in prælio Ungarico ad S. Gothardum poſt mortem ere-
mutonibus fuerint inventi (*Vid. ſupra* §. *9.*), id unicè eſui & uſui Maſ-
imputandum cenſuit *Nobiliſſimus Noſter J. P. Sachſius* (*in lit. ad me*
s.)

§. 29.

De opio idem referunt Indis & Turcis maximè familiari. *Conf. Marcell.*
at. (*l. 4. hiſt. med. adm. c. 18. p. 402.*) *P. Bellon.* (*l. 3. obſ. c. 15. p. 429.*)
quidam Maslach Opium reputarunt, quo etiam inclinat *J. C. Scaliger*
erc. 154. p. 615.) & illud ex opio eſſe confectum, putat *Dan. Sennert.* (*c. l.*
9.) & qui vitulo arat *Matth. Tilingius* (*p. 1. de Laud. Opiat. c. 2. p. 53.*).
ribendum illud forſan Opii caliditati. Calidum namque non frigidum,
eteres, *Dioſcorides* (*l. 4. mat. med. c. 63. & 65. p. 267.*) *Galen.* (*l. 8. de Comp.*
ſec. loca c. 3. p. 877.) *& alii* pronunciarunt, *P. And. Matthiol.* (*l. 4. comm.*
ioſc. c. 63. p. 527.) *Joh. Hartmann.* (*c. l. theſ. 5. q. 1. p. 50. ſq.*) cum omni-

bus ferè Neotericis probarunt, quæ calida, ut ipſa Aromata, œſtrum conc tant venereum. Ex illo igitur Indi in Bantam Electuarium parant, Affion d ctum, coloris cineritii, ſaporis dulc-amari, quo Chinenſes in Batavia utu tur; ejusque uſu tam alacres fortesque ſub vexillo Veneris evadunt milite ut non tremula, ſed erecta haſta pugnam per totam noctem continuent. (*Vi Jac. Saar Oſt-Indianiſch Kriegsdienſte c.2. p. 12.*) Cur verò orientalibus opiu Venerem excitet, ſeptentrionalibus extinguat ob laxitatem pororum accide *concludit prælaudatus Sachſius*, ob quam & calidiſſimam temperiem unoqu ictu Spiritus & vires diffluunt, opii autem vi, parumper quaſi freno cohibi ad plura certamina repetenda ſufficiunt. Adderem ego Conſuetudinis v dum à minima doſi ejus uſum incipiunt Perſæ, ut eſt *ap. J. B. Tavernier* (*l. Itin. Perſic. c. 17. p. 269.*) cum aliis populis, & majorem doſin, ad quam ta quam ad inſuetum Europæi aſcendere nec poſſunt, nec ſine noxa debent. dubito ſanè annon potius eſus & uſus quotidianus oryzæ plus armet in Ve rem Turcas ac Indos, quam opii. Pluribus de hoc problemate egit *Id* (*M. C. D. 1. A. 2. obſ. 69. p. 127.*). Eadem eſſe videtur cauſa, cur Turcæ ſum opiato per ſomnos mox ſibi videntur vivere in Paradiſo: Chriſtiani in infe (*O. Borrich. de ort. & prog. Chym. p. 58.*). Curque billioſis Venerem reſtingu pituitoſis excitet fumus Tabaci & radicum Aſparagi uſus. *Hermann. Grube Arcan. Med. non Med. art. 5. c. 1. ſ. 2. p. 148. ſq.*)

§. 30.

Theophraſtus Ereſius (*l. 9. hiſt. plant. c. 20. p. 126.*) mentionem fecit he quam Indus attulerat. Hæc non ſolum edentibus, ſed ſaltem tangentibus rilia impetuosè erexit, ut quoties vellent (ad Septuaginta vices in die, *ut h Hieron. Cardanus* (*l. 8. de Subtil. p. 473.*) coirent. Banguem hanc fuiſſe dam ſuſpicantur. *Conf. Joh. Fragoſum* (*Hiſt. Med. Ind. tr. 3. c. 26. p. 59.*) Radice quæ & Venerem augendam mirè confert, & virgines, ſi ſuper dem ſedeant, aut urinam faciant deflorat *J. C. Scaliger.* (*Exerc. 75. ſ. 1. p. 5 Joh. Pharamund. Rhumel.* (*Theol. Vegetab. Embl. 41. p. 19.*) De arbore gnacat *iterum Scaliger.* (*c. l. p. 569.*) Adde quæ de Satyrione modo (§. dixi.

§. 31.

De Boleto Cervino multa vulgus. Placet mihi *Excell. Dn. D. Joh. A Grabæ* ἐπίκρισις, quando aromatibus, & aliis junctis non Boletis, eam vim buit. (*ſ. 3. Elaphogr. c. 20. p. 258.*). Nec ferè hactenus demonſtratum, qui & ius naturæ iſti ſint Boleti. Semen ſanè Cervorum aut ſaliva eorum in V

nruentium, ut quidem voluit *Paracelſus. (tr. 1. de Peſtil. p. 336.)* matrem & rem eſſe vix credet, qui Boletos pro Cervinis jactatos in locit offendet crentes, in quibus nunquam Cervi pedes fixerunt & vixerunt. Id mihi aliquo animadvertere contigit, Cervos Venere exhauſtos & emaciatos fungos ilveſcos, quos à Colore flavos, *gelbe Schwämme*, vocamus, ſummo cum appedepaviſſe, quaſi in quandam recreationem. An forſan id nominis inde perint divinare nolo. Sed & boleti iſti majores exſiccati cocti & acido juarati vulgò à vulgô inter aphrodiſiaca habentur & forſan non vulgari ratioum flatulenti ſint, gemellumque ſemini odorem per auras diſſeminent.

§. 32.

E morbis, ut etiam monitum, Satyriaſis maximè huc confert. Feſtiva la de Monacho quodam *Petri Foreſti (l. c. obſ. 20. p. 575.)* narratio. Mous quidam ſalax incidit in Satyriaſin, cum imaginationibus veneris valdè lgeret; adeoque tentigine non ſine dolore in Venerem ſtimulabatur, ut furoiodam agi videretur. Is ut tentiginem illatam reprimeret, mentulam in n, aqua frigida plenam, immerſit. Sed ex vehementi motu cum veretrum eretur ollam in frontem impegit: Accitus Medicus ut cicatricem inflictam ret, rem geſtam magno cum riſu aperuit. Exemplum cujusdam cui ob dedinem Veneris penis extendebatur & rigebat *videſis ap. Galen. (l. 6. de Loc. 5. p. 608.)*

§. 33.

Epilepticas convulſiones etiam penis rigor excipit, *Aretæus (l. 1. c. 5.) me*r. In caſu ab alto virile membrum donec animam efflavit cuidam aſſiduè um permanſit, *ut Joh. Schenck. (l. 1. Obſ. Med. p. 121.)*. Podagrico equuleo cti venereas titillationes experiuntur, & non rarò erecto pene inter Ideas licitationes aphrodiſiacas nulli non melleas, ejulant, & dolore ingravee vel melli mixtum deplorant. Expendit id non ineleganti diſcurſu *Georg. ann. (Tr. Dea Podagra c. 6. §. 9. ſq. p. 34.)*. Idem calculi & veſicæ patrant. que Rene calculoſos plus juſto petulcos obſervavit *J. B. Helmont. (Tr. Vita p. 588.)*. Vidi tales laborantes, *inquit Paul. Zacchias (l. 3. Quæſt. Med. Le- 1. qu. 4. n. 8. p. 271.)*. Et cum à calculi doloribus ſæpius inſtar caudæ ndeat inteſtinum rectum, balanoque pruritus inducatur (*juxta Wolffg. l. 3. Herc. Med. c. 4. p. 171.)*, cur non & tentum vibrarent, comprimis roribus, junioribus & ſucculentis iſtæ calamitates? Rationes alias ſugge*Bened. Sinibaldus (l. 3. Geneanthrop. Tr. 1. c. 17. p. 286.)*. Et hæc etiam eſſe poterit, quod calculoſi polluuntur pollutionibus arenoſis *ſec. Joh. Theod.*

ad. Schenck. (l. 1. Exerc. Anat. 8. c. 35. p. 650.). Iis quos morſu aranea petiit ob ſervatione *Bertrucii Bononienſis (l. 2. Collector. Med. tr. 3. c. 3. f. 251. b.)* virga er getur ex multiplicatione ventoſitatum in corpore plurimarum.

§. 34.

Milites in acie erecta haſta virili cadentes iterum in mentem revocat *Ale Benedictus, dum (l. 24. de Cur. Morb. c. 19. p. 926. ſcribit:* Mirum eſt, quod in c ſtris vidimus ad Tarum in Parmenſi agro in pugna adverſus Gallos, nuda era cadavera paſſim per ripas fluminis jacentia, quorum inguina miræ ſupra m dum magnitudinis intenta erant, ſolis (ut puto) vapore ac heſterno imbre, q corpora perfuſa erant.

§. 35.

Metus mortis inſtantis hic aliquid præſtat, quod exemplo duorum co burendorum, & in Muſico qui ob delictum à lictoribus quæſitus ſe ſubduxer & in alio virgis cædendo *Phil. Salmuth. Cent. 3. obſ. 21. p. 121.) meminit.* Id metuentibus teſticulos contrahi, *Ariſtoteles ſ. 27. probl. 7. & probl. 11. credi* quod ideò contingit, ſi *Caſſio (quæſt. Nat. & Med. 47. p. m.*) credendu quia moribundi (addit & timidos *Ariſtot. ſ. 4. probl. 8.*). Excernitur autem men more conſueto teſticulis ſurſum recurrentibus, qui deinde ſupra retenti nent. Ex ſemine igitur in crucem actorum effluente Mandragoram ve enaſci, vulgus credit, dum à circumforaneis ipſi imponitur. Id certum eſt metum mortis non tantum externas partes rigere, cujus cauſam acido *Franc Bayle (probl. Phyſ. Med. 118. p. 295.)* aſcripſit, comprimis vero pedes, quod ſi pliciorum infamium candidati fatentur, ſed & expultricem ſtimulari, ut exc menta alvi meticuloſi egerant & veſicæ, imò & ipſum ſemen. In junioribus tur, venereis & ſanguineis, nervum qui habent etiam rigentibus partibus vic penis rigere poterit, & cum urinæ & ſeminis egeſtione etiam intumeſcere & gi. Dixi quædam huc ſpectantia *alibi (M. C. D. 3. A. 7. & 8. obſ. 136. §. p. 251.)*

§. 36.

Aſt cum probro militi vertatur metus & timiditas, fortiter dimica bus ſanguis ebullit, ſpiritusque ferociunt, non aliter ut amore inſanientib adeoque ut ira furor brevis: ita amor diuturna inſania. Pulchrè idcircò P tarum ingenioſitas Martem & Venerem uni incluſit thalamo. Quaſi no fortis bellator, niſi qui ſtrenuus amator. A prædicta igitur ſanguinis ebull one facile penis arrigitur, & ſubſequente inſperatò morte violenta à concl in ejusdem vaſis ſanguine per aliquot horas aut dies usque dum conſumm

pu

tredo inſequitur arrectio illa durat. Quod radiis Solis & Cœlo pluvioſo
nſcribit *Alex. Benedictus (§.33.)* in eo mihi non ſatisfacit, quando in aliis à
e non lotis, nec à ſole unctis idem deprehenditur. Interim non nego dum
luvioſa athmoſphæra ob putredinem corpus intumeſcit, tumorem penis eti-
urgente calore putredinali, ut vulgò aſſerunt, aliquantiſper modo penis
us fuerit rigidus, adaugeri poſſe.

§. 37.

Nec veneficium omninò excludendum. Si reperti ſunt Plutonici viri
B. Sinibaldo (*l. 5. Geneanthrop. tr. 2. c. 2. p. 666.*), nec non Stygiæ mulieres,
e interdiu ſolo intuitu obſcura quædam murmurante lingua: noctu decan-
s quibusdam abſtruſis verbis lumine accenſo vel præſentes vel abſentes, ſeu
les ſive ſomno ſepultos in pollutionem demerſerunt, cur non & rigorem
nbro virili inducere poſſent, etiam poſt fata permanentem. Tali forſan
ino cruciatus fuit olim *Heraclitus Imperator*, quamvis priapiſmum fuiſſe ſu-
etur *Marcellus Donatus* (*l. 6. Hiſt. Med. mirab. c. 4. p. 637.*). De Eo *Pompo-
Lætus* (*in Compend. Hiſt. Rom.* quod novo cladis genere obierit: Teſtium
pe folliculo ſurſum verſo ſimul cum virili membro, & ſemper tenſo, ut quo-
mejeret, niſi tabula umbilico admotâ prohibente, vultum lotio ſparſiſſet.
nellam huic obſervationem à cauſa naturali excitatam *videſis ap. Zacut. Lu-
. (l. 3. Prax. Med. Admirand. obſ. 118 p. 128.)*

§. 38.

Ad excitandam in demortuorum cadaveribus penis erectionem Siphone
utitur *Regnerus de Graaff* (*tr. de Organ. Viror. p. 154. de Uſ. Siphon. p. 230.*).
niſſo, *inquit*, liquore per arteriam hypogaſtricam ad corpora nervoſa ex-
entibus ſtatim erigitur penis, idque magis vel minus, prout majori vel mi-
i vi liquorem in corpora nervoſa propuleris. Quin eodem modo flatu id
i poſſet indubium. *Add. Anton. Santorell.* Prout & flatulenta phænomenon
præſtare *ſupra* (§. 18.) recenſui. (*Poſt Prax. Med. c. 21. p. 60.*)

§. 39.

Επιμέτρȣ loco ſequentia Lectori curioſo curioſius examinanda propino.
co *Tarchetii Albanorum Regis* membrum virile exertum fuiſſe, aliquotque
duraſſe, cum quo cum Ancilla rem habuiſſet, geminos *Remum* & *Romulum*
erit, *Plutarchus* (*T. 1. Vitar. Parall. in Vit. Romul. p. 36.*) *autor eſt.*

§. 40.

Maleficas non ſolum virilia viris aliquando decurtare, hiſtoriis *Th. Bar-
*. (*Cent. 3. hiſt. 71. p. 143.*) firmat, ſed & occultare penitus & præſtigiosè

(Rr) au-

auferre videntur, prodidit *Joh. Petrus Lotichius* (*l. 6. obſ. Med. c. 4. obſ. 2. p. 524.*) *& Excell. Joh. Chriſtian. Frommann.* (*l. 3. de Faſcinat. p. 6. c. 18. p. 860.*) adeò ut firmiter credant incantati, Saturnum invidioſa falce genitalia eorun dem invaſiſſe. Hiſtorias duas *Jacobus Sprengerus* (*p. 1. Mall. Malef. qu. 9. p. 123.*) quas *ex eo citant. J. Bapt. Condronchius* (*l. 3. de Morb. Venefic. c. 5. f. 114 a.*) *Dan. Sennert.* (*l. 6. Med. Pract. p. 9. c. 3. p. 396.*) *Henric. Nicol.* (*de Mag Action. Exerc. 9. n. 10. p. 199.*). Nec id mirum, cum & partes internas auferi valeant, ut iterum (*c. l. c. 16. p. 849.*) *Noſter Frommann*, naturalesque ſubſi Cauſæ, v. g. flatus, qui intra triplicem membranorum veſicæ complexum incl & diſtenti membrum ad oculorum effugium retrahere valent, ut ſingulare hiſtoriam communicavit *P. Sorbait* (*M. C. D. 1. A. 2. obſ. 50. p. 89.*) & ipſe pondere Inteſtinorum aut copia urinæ in ſcroto fluctuantis in Hernia inteſt nali & aquoſa non ſemel fiſtulam penis retractam viderim aliquoties, ut ac em ferè oculorum effugeret. Idem in Sarcocele in Parocho deprehendi. ſpaſmo pudendum contractum intrò ſic ſubinde evaneſcit, ut abſque præp tio extet nihil, *Helmont.* (*tr. de Lithiaſ. c. 9. n. 133. p. 734.*) *annotavit.* Co trarium ſuſtinet *Caſpar. Calder. de Heredia.* (*Tribunal. Mag. Med. Stat. 8. A tic. 4. p. 50. & Artic. 8. p. 53.*) Utrumque modum eſſe poſſibilem *Jacob. Spre ger.* (*c. l.*) reputabat, & notabile exemplum (*part. 2. c. l. qu. 1. c. 7. p. 273.*), qu etiam citat *Fr. Vill. Torreblanc.* (*l. 2. de Mag. c. 41. p. 20. p. 307.*) & *Eraſm Franciſci* (*1. Theil der Schaubühne 3. Verſamml. p. 546.*) adduxit. Jungendum h quod *Nicol. Remigius* (*p. 2. Dæmonol. c. 5. p. 270.*) de ſene, Janitore Baſſump tano retulit. Verba Sprengeri inſerere, quia merentur, non pigrabor: Retu quidam, quod dum membrum perdidiſſet, & quamvis quandam malefica Cauſa recuperandæ ſuæ ſanitatis acceſſiſſet. Illa, ut quandam arborem aſcen ret, in firmo injunxit, & ut de nido, in quo plurima erant membra, ſi qu vellet, accipere poſſet indulſit. Et cum ille magnum quoddam accipere tentaſſet, non, *ait malefica*, illud accipias, & quia uni ex plebanis attiner *ſubjunxit.* Referunt, quosdam juvenes in Germania, *narrat Andr. Cæſal nus* (*l. de Dæmon. inveſtig. c. 9. p. 154.*), ex improviſo ſum membra genitalia miſiſſe, quam rem cum aliis communicaſſent, moniti ſunt, id ex maleficio co tigiſſe: Idcircò comperta malefica, quæ in vindictam illatæ injuriæ id perp traverat, ab eadem ſoluto maleficio reſtituta ſunt. Claudat agmen *illuſ Joh. Weichardi Valvaſoris* (*l. 12. Carinth. c. 12. p. 117.*) relatio: *Zu mei Zeit iſt es einem Soldaten und jungen Steieriſchen von Adel zu Carlſtadt geſcheh daß ihm einige unzüchtige Weibesperſonen das männliche Glied alſo verhexet*

be

en, daß er ſelbiges gar verlohren, und zwar aus Argwohn dieſer ſchändlichen Huren, welche vermeynten, daß er ihrer müßig gienge, und üm andre bublte. Als nun dieſer Verzauberte ſolches guten Freunden klagte, ward ihm gerathen, wofern er vielleicht auf den Schnitt gegangen, und mit einer zu thun gehabt, ſo ſollte er der Bröckin gute Wort geben, und ſie freundlich bitten, ihm ſein abgenommenes Gewehr wieder zu ſchaffen. Der junge Edelmann folget, und bittet von der Huren reſtitutionem in integrum, mit Vertröſtung, hinfort wiederum fleißig einzukehren, worauff ſie eine in Sieb oder Reitern hervor gebracht, in welcher neun männliche Glieder gelegen, von welchen ſie das ſeinige ihm zugeworffen. Dieſe Geſchicht hat mir derſelbe Edelmann ſelbſt erzehlet. Parallelas communicant *Dn. L. Jacob. Auguſtin. Hünerwolff (M. C. D. 2. A. 8. obſ. 95. p. 0.) & Magnif. Noſter D. Joh. Paul. Wurffbain (M. C. D. 3. A. 1. obſ. 166. p. 308.)* naturaliter viro cuidam cauſode cum inflammatione & tumore pedum ac abdominis correpto ante obitum inteſtina Gangrænoſa in ſcrotum delapſa ita afficiebant eum, ut teſticuli deciderent: membrum autem virile penitus diſparuerat; *teſte D. Samuele Ledelio, Collega honorando (M. C. D. 2. A. 4. obſ. 18. p. 98.)* quod an intra abdomen ſe receperit, an ut putridum natum ſegregaverit, & inter lecti excrementa latuerit, adſtantes declarare nequibant.

LIBRI I. FINIS.

Lib. II. Tit. I.

De

Maculis Cadaverum.

Summarium.

1. STigmata varia pueris & ætate grandioribus impacta. 2. Spi gitidibus ſacrandi crucis ſigno Chriſtiani notati. 3. Igno niæ & ſervitutis notæ Servis & Chriſtianis inuſtæ. 4. I ternæ captivitatis teſtimonium à Turcis. Diabolus ſtigmatizat Ma 5. Sanitatis cauſa cauteria adhibent Medici. 6. Sacrificatio & venæſectionis. 7. Nomina & imagines fœtui inſcriptæ. 8. Ma in morbis. 9. In Peſte. 10. In febre maligna. 11. Maculæ Scor ticæ. 12. In morituris. 13. In mortuis. 14. In Peſte extinctis. Signa Peſte extinctorum. 16. Violenta morte. 17. In à venenis m tuis. 18. Alia veneni aſſumti ſigna. 19. Cadavera venenatorum aperienda? 20. In aſſumtis venenis mineralibus approbatur. Corroſiva venenorum vices ſupplent. 22. Venena vaſa Porcell & Stomachum maculantia. 23. Venena in corpore generabilia. Ab aſſumtis ſals-acidis ventriculi eroſio. 25. In febribus ardentibus peſte. 26. Signa venenorum aſſumtorum. 27. Venena inſpirata. A vaporibus putridis enecti. 29. Fulminati. 30. Syncoptici. Apoplectici & Epileptici. 32. Βληϑῆ qui Veteribus. 33. Ante mor diſparentes, poſt mortem iterum apparentes maculæ. 34. 35. C macularum in mortuis. Caloris reliquiæ. 36. Conatus Naturæ. Hechſteterus laudatur. 38. 39. Illuſtrantur Hechſteteriana. 40. Aqua ſuffocati. 41. Emendantur Hechſteteriana. 42. Vibices una dorſo. 43. Maculæ poſt aliquot à morte dies. 44. Cruces in veſti

ſ cadaveribus. 45. Maculæ Embryonum. 46. In partu difficili. 47. ſtigmata fœtus in utero. 48. Color luteus in fœtu ab aſſumto Croco. 9. Etiam in aliis non à Croco. 50. An ab Ictero in utero. 51. Aliæ infantum maculæ. 52. Magicæ. 53. Ab inſectis venenatis. 54. Non venenatarum à venenatis differentiæ. 55. Maculæ internæ à plagis externis non ſemper conſpicuæ. 56. Labia vulnerum à venenatis morſibus. 57. Monitum ad Tyrones. 58. Ubi de plaga inflicta conſtat, etiam non apparentibus maculis capitis apertio non negligenda. 59. Singulares notæ incantatis. 60. Prodigioſæ in infante.

§. 1.

VAriis maculis & ſtigmatibus varias ob cauſas corporis certas partes, imò totum corpus notare gentibus in more poſitum fuit. Infantibus exponendis certas inurebant notas, ne aperta expoſiti conditione fallerentur, *ut Fr. Lindenbrog.* (*obſ. ad Terent. Eunuch. a. 4. ſ. 6.*) obſervavit. De Dacis & Sarmatis *Plinius* (*l. 22. c. 1.*). De Britannis hæc Solinus (*Polyhiſt. c. 22.*): ...gionem partim tenent Barbari, quibus per Artifices plagarum figuras jam in... à pueris variæ animalium effigies incorporantur, inſcriptisque viſceribus ho...nis incremento pigmenti notæ creſcunt: nec quicquam mage patientiæ loco ...tiones ferè ducunt, quam ut per memores cicatrices plurimum fuci artus bi...nt. Quocirca, *teſte Herodiano* (*l. 3. c. 14.*) nec induuntur, ne ſcilicet pictu...n corporis adoperiant, aut, dicam quod res eſt, ſtultitiæ teſtimonia minimè ...letaria ſipario involvant. Apud Thraces punctas notis eſſe frontes *teſte He...doto* (*l. 5. ſ. Terpſich f. m. 100. b.*), nobile judicatur: non eſſe notatos punctis ...nobile. De Gelonis & Agathyrſi (picti idcircò *Maroni* Agathyrſi *l. 4. Æneid. ...46.*) cœruleo colore pictis, videatur *Pompon. Mela* (*l. 2. de Sit. Orb. c. 1*), quod ...Americanos applicat *Georg. Horn.* (*l. 3. de Origin. Americ. c. 15. p. 365.*). O...nes totius orientis incolas id adhuc obſervare, acuque prius vulneratam cutim ...e piſcis cujusdam colore obſcuro tingere, *teſtis eſt Petr. della Valle* (*p. 1. Itinerar. ...iſt. 16. p. 206.*). De incolis Regni Pegu *vid. J. Schreiber* (*l. 2. Itin. Orient. c. 12. p. ...*). Grœnlandicæ mulieres cicatricibus hinc inde faciem compungunt ſem...r, non tàm ad ornatum, quam ut nubiles fœminæ nuptæque à puellis impube...us aliqua nota diſtinguantur.

§. 2.

Sacrandi apud Gentiles Sphragitidibus ſtigmati: ita *Prudentius (l. Peri ſteph. in Martyr. Rom.)*

Quid quum ſacrandus accipit Sphragitidas
Acus minutas ingerunt fornacibus,
His membra pergunt urere, ut igniverint
Quacunque partem corporis fervens nota
Signarit, hanc ſic conſecratam prædicant.
Functum deinde cum relinquit ſpiritus
Et ad ſepulchrum pompa fertur funeris
Partes per ipſas imprimuntur bracteæ
Inſignis auri lamina obducit cutem
Tegitur (ita forſan rectius, quam tergitur, ut communiter) *metallo quo peruſtum eſt.*

Signaculum crucis frontibus inſcriptum Chriſtiani veteres circumferebant. V ria collegit *Caſp. Barth. (l. 43. Adverſ. c. 27. col. 1952.) & Caſp. Sagittar. (de Cr ciat. Martyr. c. 16. §. 16. p. 167.).* In India intermedia, Abaſia dicta, Chriſtiani cr cem auream in fronte geſtant, quod eis in baptiſmo imprimitur. Saraceni h bent ſignum à fronte usque ad medium naſi. Sunt etiam illic multi Judæi, q ignito ferro in utraque maxilla ſignati ſunt, recitat *Marcus Paulus Venet. (l. 3. Region. Orient. c. 43. p. 159.).* Jacobitas in Meſopotamia infantum baptizatoru frontes aut brachia ſigno crucis ignito ferro impreſſo ſignare *Phil. Baldeus (l. Deſcript. Malab. & Coromandel c. 20. p. 129.) autor eſt.* Chriſtiani imprime in manibus & brachiis ſolebant nomen CHRISTI aut ſignum crucis *Mic Meiſner. (Diatrib. de Stigmat. n. 59. p. 106.)*

§. 3.

In ignominiæ & ſervitutis notam etiam hæc tranſiit conſuetudo. De ſe vis literatis quædam *Galenus noſter (l. 1. de Dignoſc. pulſu c. 1. & l. 8. de Pla Hipp. & Platon. c. 9.).* Plura *Laur. Pignor. (Tr. de Servis p. 30. 31.). Langla (l. 10. Semeſtr. c. 2.). Joſeph. Laurent. (l. 1. Polymath. Diſc. 9. p. 22. ſq.). Herma Hugo. (de Prim. Scrib. Orig. c. 19.). Mich. Meiſner. (c. l. n. 19. p. 59. ſq.).* Etiam quid deliquiſſent gravius pœnæ nomine notabantur, quod ex Aliis notat *Br dæus (l. 4. Miſcell. c. 24. ap. Jan. Gruter. p. 2. Theſ. Critic. p. 524.).* Inſcriptus i tur pro ſervo *ap. Martialem (l. 8. Epigr. 75.)* & inſcripta ergaſtula *ap. Juven (Satyr. 14. v. 25.)* ſervos in ergaſtulis, qui frontes notis inſcriptas gerunt *Henr Kipping (l. 4. Antiqu. Roman. c. 1. p. 567.)* interpretabatur. Ita & ſtigmata fi

Id

dolorum cultores inurebant in falſorum Numinum honorem, utque eſſet obſignatio iſta ſervitutis indicium, de quo plura *Joh. à Chokier de Surlet* (*p. 2. Fac. Hiſtor. c. 15. p. 239.*). De Romanis honeſti ordinis viris *à Caligula* hoc modo deformatis, *Sueton.* (*in Calig. c. 27. p. m. 147.*). *Petr. Faber* (*l. 2. Semeſtr. c. 5. p. 72.*) ut eodem ſtigmate Chriſtiani inſtar Servorum fugitivorum notarentur aut potius ornarentur nullo non ſtigmate aut opprobrio notandi veræ Eccleſiæ perſecutores præceperunt, quod iterum *ex Caſp. Barthii* Cornu Copiæ in hoc alveare transfero (*l. 43. Adverſ. c. 27. p. 1982.*) *add. Joh. à Chokier.* (*Facul. Hiſt. Cent. 1. c. 33. p. 77.*). *Caſp. Sagittar.* (*c. l.* §. *12. p. 166.*) *Mich. Meiſner.* (*c. l. n. 28. p. 63.*)

§. 4.

In æternæ captivitatis teſtimonium Turcas captivorum vultus, cute novacula prius diſſecta, poſt inſperſa fuligine, ſtigmatizare proditum eſt. Id verò Satanam ſecuti patrant, qui etiam ſuis mancipiis (veluti fugitivis ſervis de lapide emtis) certas figuras in certis locis ſub oculorum palpebris, inter nates in oris palato &c. (*Lambert. Donæus de Sortiar. c. 14. p. 64.*) aliquando veſtigium pedis leporis, Aranei, interdum gliris aut equi, catelli nigri effigiem, aut manus bufonis, rubetæ vel lacertæ ſimilitudinem referentes inurit, de quibus prolixè *Joh. Bodin.* (*l. 3. Dæmonom. c. 4. p. 282. & l. 4. c. 4. p. 599.*). *J. Bapt. Condronch.* (*l. 3. de Morb. Venef. c. 4. f. 107.*). *Petr. Oſtermann. JCtus* (*de Stigm. c. 9. Prop. 6.*). *Paul. Zacchias* (*l. 7. Quæſt. Med. Legal. Tit. 4. qu. 1. n. 11. p. 654.*). *Petr. Borell.* (*Cent. 1. obſ. 92. p. 91.*). *Strozzius Cigogna* (*p. 1. Mag. Univ. Theatr. l. 4. c. 3. p. 479.*). Negat hæc ſtigmata usque dum aut à certiori experientia per integræ fidei viros, aut per propriam confirmentur, aut aliud ſancta Mater Eccleſia injungat *P. Zacchias* (*c. l. qu. 5. n. 4. p. 663.*), quem ideò elogio mactat *H. Coccejus* (*in Not. ad h. l.*) Conjecturam, ſi abſint notæ, eſſe fallacem, patet *è cit. Bodino* (*l. 3. Dæmon. c. 4. p. 284.*), cum Diabolus illas aliquando deleverit, idque exemplis confirmat. Magos etiam poſt mortem nigerrimo vultu ſiſtit. De Ignatio Lojola Societatis Jeſuiticæ Autore *Joh. Haſenmüller.* (*Hiſt. Jeſuit. cit. Joh. Chriſt. Frommanno l. 3. de Faſcinat. p. 3. ſ. 2. c. 5. §. 5. p. 524.*) ſcripſit, ſe audiiſſe *ex Turriano Jeſuita celebri* ipſius comitem usque ad Miſſæ aram fuiſſe Dæmonem, à quo etiam ſæpè ita fuerit agitatus, ut in magna copia frigidisſimum mortis ſudorem fuderit, & denique cum tremore obierit, mortuum nigerrimo vultu conſpectum eſſe.

§. 5.

Non infamiæ notas Clientibus ut imprimant (prout ille quidem *ap. Aug. Theo-*

Thomerum allegante Conr. Victor. Schneidero l. 4. de Cathar. c. 11. p. 717. quo & legitur *ap. Diomed. Cornar. obſ. Med. c. 12. p. 20.* qui Medicum cauterium ſua dentem his allocutus: Honeſtus civis ſum, maleficus illa pœna ignis dignus e & ſceleratus), ſed ſanitati recuperandæ ut inhient ſolertiores Medici & Chirurg monito *Hippocratis Noſtri* obſecuturi (*ſ. 8. aph. 6.*) ad ſumma illa remedia (*ſ. aph. 6.*). Ferrum & ignem, in ſummis morbis vera aſyla confugiunt, non ſem commendabili ſævitia ſtridulis cauteribus faciunt, ut fervent

inuſta laminis cutis

Vel ſumma pellis ignis obductus coquat

Papulasque fervor æſtuoſus excitat.

(*Prudent. c. l. v. 486.*). Rident hos *J. B. Helmont.* (*Tr. Cauterium n. 15. p. 31* experientiam effrons irridet. *Vid. Joh. Coſtæus* (*de Igneis præſidiis*). *Mich. G vaſſet. Th. Fienus, Caſp. Bartholin.* (*Tr. de Cauteriis.*) *Marc. Aurel. Severin.* (*Pyrot. Chirurg.*). *Petro Poterio* inter tormenta hanc operationem reponer (*Cent. 1. obſ. & cur. 25. p. 47.*) nil præter illud *Prudentii noſtri* repono (*c. l. 513.*)

Non eſt amarum quo reformatur ſalus.

Et hæc ſtigmata propriè dicta Medicis, *de quibus Aëtius* (*l. 8. c. 11.*). *Scrib Lang.* (*de Comp. Med. c. 231.*) ubi quidem non contradico Magno *Th. Rein* (*l. 3. Var. Lect. c. 9. p. 483.*) qui στίζειν unde ſtigmata, præter pungendi & vult tandi ſignificationem etiam, ſignandi, pingendi, variandi & maculandi v habere aſſerit. Variant hæc prout ſunt Fonticuli, ſetacea, vulnera (de vuln rotundo & profundo *apud Nicol. Tulpium l. 3. obſ. Med. c. 50. p. 276.* hiſtoria tat) Cicatrices &c.

§. 6.

Ne ſacrificatio cutem devenuſtare videatur, Roſarum, Cordis aut alias guras cuti infligere Artis filii (tales namque haberi amant deſiderantque) Bal atores conſueverunt. Id verò quod *Reiner. Solenander* (*Conſil. Med. 15. ſ. 5. 487.*) monet, annotaſſe è re Chirurgorum erit. Sæpius animadvertitur, *ſcrib* ut in carnoſioribus venæ lateant, fruſtrenturque Chirurgi laborem. In t caſu ſi ſemel pertuſa ſit vena, vulnuſculumque coaluerit abraſa cruſta pulve illius fuliginis, quem vulgò Kyroit (*Kinrouſ.*) nominant, infricetur. Si rem net litura cœrulea in loco, in quo diviſa fuit, quæ nunquam evaneſcit. Et hu modum in Livonia à Chirurgis paſſim obſervari addidit.

§. 7.

Quid in fœtu uteri ergaſtulis adhuc clauſo moliatur imaginatio Prot

in

nde filia *Athanaſ. Kirchero* (*Tripl. Regn. Magnet. ſ. 1. c. 3. p. 23.*) nuncupata, eminem latet. Ingredi olim hoc Naturæ ſanctuarium (*Diſcurſ. Inaugur. de Nutrit. & Morb. Inf. Art. 2.*) animo decreveram, ſed temporis & chartarum peuria coactus in ipſo ſubſiſtebam veſtibulo, commodiori id occaſioni (*Theor. Morbor. Embryon. iu utero*) *favente divina gratia* illud reſervaturus. *Epimenidis* efuncti corium ſeu cutem longo tempore poſt (mortem) literis diſtinctam traidit *Suidas* (*in Hiſtor. Tit. Epimenides col. m. 319.*) Inde Epimenidem Cutis, πιμενίδου δέρμα res arcanas exprimit. De re repoſita miraculique loco ſerva interpretatur *Eraſmus* (*in Athag. p. m. 456.*) literatæque cutis non meminit, ed hæc fabuloſa fortè, ut alia *de Epimenide*, aut Magica. Hujus loco ſit iiranda illa *Georgii Stengelii* (*l. de Monſtr. c. 5. §. 11. p. 182.*) relatio: Puer obilis familiæ, *refert*, Buntruti omnibus ſæpius Spectandum dedit ex utero cum natum paternum nomen poſt aures expreſſum, quod acceperat hoc odo: Mater illius ante Conjugium ita Sponſa Sponſium efflictim amabat, t quicquid manu arriperet, in eo ſtatim Sponſi nomen inſcriberet. Prænans poſtea fortè perterrita aurem fricuit, quo contactu id nomen, quod nimo intuebatur fœtui eleganter impreſſit. De *Cunigunda de Doerſtad* ex teri membrana *Noſter Chr. Fr. Paulini* (*Schol. ad Alex. de Inſula Breviar. Rer. emorab. obſ. 47. M. C. D. 2. A. 4. p. 210.*) JESU crucifixi ſemper memor, aeò, ut etiam imaginem Ejus in utero adhuc concluſo impreſſerit infanti. Iaginem Crucifixi in utero etiam infanti impreſſiſſe devotiſſimam mulierem, . 1188. *citatus Alex. de Inſula* (*c. l. p. 209.*) retulit. De *Joh. Friderico Saxoniæ lectore* auream in dorſo crucem à nativitate geſtante *Vid. Abrah. Bucholzer. Chronol.*) De *Guſtavo*, *Rege Sueciæ* galeato nato cum rubra in pectore Cruce *Monatl. Unterred. Menſ. April. 1694. p. 279.*). De Erucula inſignita puella, *Vid. etlin.* (*Itin. Med. p. 31.*)

§. 8.

In morbis quibuſdam quot maculis corpus defœdatur? De Cutis vis commemorabo nihil, nec de variolis, aut morbillis quid addam. Memoralis planè eſt illa, de undecim annorum puella *Eberhardi Gockelii Noſtri* (*obſ. Med. Dec. 4. obſ. 7. p. 713.*) hiſtoria, quæ poſt tenſionem in ambobus tempoous convulſivam & ſpasmodicam cum dolore pungitivo variis in partibus riis crucibus notata. In Paraxiſmo Epileptico maculæ effloruerunt puero, i & hoc ſingulare, quod ſanguis venæſectione emiſſus exhibuerit in ſuerficie maculas ejusdem coloris, quod *Amicus & Collega olim Noſter*

B. D. Ehrenfried. Hagedorn. (*M. C. D. 1. A. 2. obſ. 144. p. 345.*) literis co
ſignavit.

§. 9.

Ipſam Tibi ſiſtam mortalitatem, ut quidem *Cypriano* (*l. de mortalitat*
peſtem vocare placuit, nec ſolam ſed vibicum & Exanthematum ſtipatam
tellitio. Vibices mihi non ſunt Carbunculi, ut quidem vulgò confundi
lent, ſed vibex peſtilentialis *Nobiliſſimo Dn. Joh. Dan. Majori Collegæ quond.*
ſuaviſſimo & poſt fata colendiſſimo. Eſt macula quædam longa purpurea
ſtar veſtigii ex flagellatione prævia relicti, peſtem flagellum Numinis eſſe c
pidò declarans. Hiſtoriam ſi amas, ſolertia *laudati Dn. D. Majoris* eande
Tibi (*part. 1. Dub. de Chirurg. infuſ. Dub. 14. §. 3. p. 259.*) communicabit. M
culas his jungo parvas rotundas in Cute, ob venas parvas in ſuperficie cu
ruptas, ut *Stephan. Athenienſis* (*Comment. in 1. prognoſt. t. 5.*) voluit, qui
les ægros *ab Hippocrate* βλητὲς, id eſt, percuſſos ſ. caſtigatos (*1. de Acut.*
35.) vocari aſſeruit, cujus rationem ſe ignorare fatetur *Hieron. Mercurial.*
de Peſte c. 18. p. 53.), de quo problemate *mox* (§. *32.*) pluribus. Huic qui
peſte pleureſi laborarat cadavere vix refrigerato totum dextrum latus niger
mo colore inſtar carbonis infectum, vidit *Isbrand. à Diemerbroeck* (*l. 4. de P*
Noviomag. c. 38. p. 357.) In peſte extincto animadverterunt in Cadavere m
ta Exanthemata nigra erupiſſe, vera peſtis indicia notat *Idem* (*c. l. hiſt. 5.*
232.). Exanthemata bubonum loco erumpere, deprehendit *Laurent. Giſelerus* (
Peſt. Brunſuic. obſ. 12. add. obſ. 55.), ut non ſine Cauſa dictitet *Lauda*
Diemerbroeck (*c. l. hiſt. 27. p. 248.*): peſtis indicia demum poſt mortem a
parere.

§. 10.

In febre maligna à petechiis, petechiali dicta, nemo niſi Tireſia cœ
or, hunc macularum proventum uberrimum non oculis uſurpavit, ut ita m
torum morborum genium in cute depictum curioſus legere queat. Vibi
etiam vocavit *Philipp. Hechſteter.* (*Decad. 1. obſ. med. c. 5. p. 22.*), quos
men paulò ante maculas pulicares nuncuparat. Morſus namque pulic
magnitudine æquant, inde morſus malignitatis, nec non mortis appoſitè
as ſalutat (*c. l. p. 16.*) *Die Toden-Flecken, Paulus à Sorbait* (*de Peſt. Vien.*).
verò exactè à pulicum morſibus diſtinguerentur, obſervavit *Dan. Sennertus* (
4. de Febr. c. 11. p. 1006.) & *Ludovic. ab Hornig.* (*Würg-Engel. qu. 179. p. 245.*
In morſibus pulicum in medio punctum quoddam, morſus veſtigium, qu
compreſſione non deliteſcit, etiam reliquo rubore circum quaque evan
ſcent

ente; Petechiæ verò ſi digito comprimantur, evaneſcunt quidem, ſed redeunt, nullum punctura veſtigium in medio conſpicitur. Subjungendum huic etri à *Caſtro (de Febr. malign. ſ. 3. aph. 31. p. 52.)* experimentum; Farina, *ſcrit*, Lupinorum aceto aut oxymelite ſubacta illitaque ſtatim pulicum punctus delet; non ſic peſtilentes peticulas, quæ, ut à principio interno emanans, radicitus inhærent, nec cedunt experimento.

§. II.

Sepoſitis reliquis infame ſeculi noſtri flagellum, planiſſimumque illud κατ' ἐξοχὴν Medicorum Scandalum, ſcorbutum, intueri non pigebit. Proh!

Monſtrum horrendum, informe, ingens!

uid Monſtrum? dicere oportebat belluam truculentisſimam, nulli parcenm, nec ſexui, nec ætati, nec viſceri, nec parti.

- Hac naſcente putem ſimul omnia diras
Eumenidas ceciniſſe fera & crudelia nobis.
Tartareos etiam barathro (dim omnia) ab imo
Exciviſſe lacus, ſtygiaque à ſede laborem
Peſtemque horribilemque famem, bellumque, necemque.

t huc illud *Hieron. Fracaſtorii (in Siphylide v.)* accommodem. Ne bea ipſi cederet peſti, inter ſtigmatias (de quibus *Vid. Ludov. Cæl. Rhodigin. l. Lect. antiqu. c. 31. col. 381.)* ſibi locum eſſe voluit. Colores Cutium cœruos reddere, jam ſuo tempore *Ol. Magnus (l. 16. Epit. Hiſt. Septentr. c. 3. f. 130.) ſcripſit.* Efflореſcunt namque ſcorbuticis, commentatur *Hieron. Reuſnerus le Scorbut. Exerc. 5. p. 292.)* crurum lituræ & maculæ, ſanguinis leviter dilufaciem repræſentantes, ſimiles lentiginibus à morſu pulicum ſuperſtitibus, ajores tamen, quæ licet creberrimè in Crurum propylæo hoſpitentur, interım tamen etiam non ſolum femorum gurguſtium, ſed univerſi quoque corpris exedram occupant. Dixit quædam *Reuſner.* quæ ſi cum ſubſequentius componere non graveris, ferè nihil dixiſſe videbitur. Majores utique ılicum morſibus ſcorbuticis contingere Stigmata, experientia magiſtra *cum hom. Williſio (tr. de Scorbuto c. 3. §. 10. p. 258.)* didici. Obſervavit *ille* numi denarii, non raro etiam ſolidi aream exæquare, interdum, *addit*, cutis l magnitudinem manus aut ſupra, in parte quadam ſugillari videtur. Veſſimè hæc *Williſius.* Alios ut taceam ante hos triginta annos in Lanione ura cum pedibus nigerrimo Colore deturpata deprehendi. Juraſſes jovem pidem, morbi inſcius, à fuſtigatione ſugillata, ſenſus interim ſummopere

 obtun-

obtundebat ſalvo manente motu. Idem animadverti annno 1674. in juven
viginti annorum, de quo tutò pronunciare potuiſſes:

Nec facit officium pesque manusque ſuum,

feliciter reſtituto, ut qui curru huc translatus fuerat, pedes iter ſuum rem
tiri potuerit. In Sphacelum Spurias has lituras & picturas aliquando tra
ſiiſſe *Excell. D. Val. Andr. Mollenbroc. (de Varis c. 3. n. 22. p. 37.) confirma*
Varia præterea exanthemata extumentia annotavit *Phil. Salmuth. (Cent.*
obſ. 60. p. 141.) cum Th. Williſio (c. l. p. 259.). Queis & meas jungerem ol
ſervationes, niſi alia dicenda ſupereſſent.

§. 12.

In morituris etiam maculæ efflorescunt, unde tritum: *Er hat ſchon T*
den-Mähler (Phil. Hechſteter. c. l. p. 35. Joh. Tilemann. in Aph. Hipp. p. 237.
Matth. Tiling. tr. de Febr. Petech. ſ. 1. c. 4. p. 51.) & has à capreolarum macul
cum quibus conveniunt, noſtros *die Reheflecken* vocare, autor eſt *Andr. Rivi*
(in Caſſ. problem. p. 75.), quo nomine & eas *Felix Platerus (T. 2. Prax. c. 2. p. 19*
mactavit, in peſte maculam mortis Belgæ, *teſtante Isbr. à Diemerbroeck (l. 4.*
Peſt. Hiſt. 41. p. 260.). De Valentiniano Imperatore Ammian. Marcellin. (l. 30.
9. p. m. 515.): Jam ſuperatus liventibusque maculis interfuſus animam diu co
luctatam efflavit. De aliis *Dn. D. Sim. Schultz (M. C. D. 1. A. 4. obſ. 121.*
131.). Has poſt obitum aliquando diſpârere *Hagedorn. Noſter Exemplo* ſingula
(Cent. 3. Hiſt. Med. Phyſ. 43. p. 340.) prodidit: Aſtris mortis ſecundum Necr
mantiam ſignari hominem, *Theophr. Paracelſ. T. 1. Op. l. 9. de Reb. Natur. p. 92*
philoſophatur. Cæterum has nunquam critice contingere, ſed ſymptomatic
recte auguratur *P. Foreſt. (l. 6. obſ. Med. 12. p. 169.)*, cum nulla hactenus fue
macularum occaſione ſecuta criſis, nec etiam tam modica eductio tantæ m
ſufficeret, ut criſis ſequatur. Sugillationem ante mortem ſine ulla vi exter
in pueris ſubortam delineavit *Vit. Rietlin. (A. 2. lin. Med. Menſ. Dec. n. 3*
p. 646.)

§. 13.

Hæ maculæ, cicatrices, vibices, exanthemata & ſtigmata ſi in mortuis a
huc ſe viſui objiciant noſtro, nemo mirabitur; hoc verò inter ſingularia meri
refertur, quod in cadavera hujusmodi ſtigmatibus adhuc fati ferociat ſæviti
Nicolai Filio ap. Hipp. (l. 7. Epidem. Hiſt. 100. in editione Foëſiana p. 332. jux
Franc. Valleſ. l. 5. Hiſt. 85. col. 521.) alvus ſ. venter ante mortem intumuit & mo
tuo poſteriora facta ſunt rubra. Hoc ſignum *(addit in Comment. col. 523. Va*
leſ.) fieri ſolet in multis recens mortuis & nonnullis etiam moribundis, velut i
ii

, qui venenum acceperunt, aut internis iisque malignis inflammationibus ant affecti, aut malignos aliquos ſuccos collegerant. De puero febre maigna extincto, cui ſecundo demum poſt mortem die in facie & corpore macula bicundis pulicum morſibus ſimiles proruperunt *Ido & Joh. Chriſt. Wolfii .2. obſ. Chirurg. Med. 29. p. 235.*). De febre peſtilentiali extinctis *Petrus Salius iverſ. (tr. de Febr. Peſtil. c. 19. p. 118.)*: Maculæ (in febri peſtilenti) aliquando n vivo ſed mortuo ſuperveniunt. Quam primum enim extincti ſunt nonilli, ſtatim eorum commaculantur corpora, perindeque apparent, ac ſi flagellis errimis percuſſa fuiſſent. Aliis autem apparent livores maximi, aliis autem inimæ ſuperveniunt maculæ, morſibus pulicum ſimillimæ. Et hæ maculæ nnes ſunt variæ & diverſæ colore inter ſe, & non tantum aliquæ corporis par; commaculantur, ſed etiam aliquando totum corpus uno eodemque colore ficitur, ut ego ſemel in quodam vidi ægrotante, qui cum violentia febris peferæ extinctus fuerat, poſt mortem adeo in toto corpore infectus eſt, ut ſucco mi totus infuſus videretur. *Hæc Salius.* Ita maculas, quas purpuras vont, in peſte aliquando non niſi poſt mortem in conſpectum venire, *Ambroſ. reus (l. 21. Chirurg. c. 18. p. 475.) & Isbr. à Diemerbroeck. (ſupra §. 9. allegatus)* ulerunt. Papulas vocat *Laurent. Joubert. (Tr. de Peſte c. 4. p. m. 308.)*, hasque ſte ſublati certiſſimum ſignum ebuccinat. Maculas diverſi coloris poſt morn erumpere, *Dan. Sennert. (l. 4. de Febr. c. 4. p. 419.)* annotavit, & multi Mei obſervarunt, febre peſtilenti interemptos infici poſt mortem maculis, *An. Santorell. (Poſt-Prax. Med. c. 10. p. 55.)* promulgavit. De maculis & vibius peſtilentialibus poſt mortem *Petr. Foreſt. (l. 5. obſ. Med. 37. p. 190.). Alex. ſſarias (de Peſte tr. 1. p. 44.). Steph. Rod. Caſtrenſ. (l. 3. de Meteor. Microcoſm. p. 111.). J. B. Siton. (Iatroſoph. Miſcell. tr. 1. p. 2. & 3.). Paulus de Sorbaith. Peſt. Vienn. qu. 49.). Textor refert, diſcurrit Hieron. Reuſner. (de Scorb. Ex. 6. p. 416.)*: Cadavera peſte ſublatorum ſi aceto ferventi abluantur, papulas, quæ retroceſſiſſent, denuo emittere & certius facere peſtis indicium. Quod aliis quoque ſonticis morbis, *addit*, experientia aſtipulatur. Quid ſi aceti edo & ferviditas has maculas pingeret? Bubones etiam erumpere *Mannara (p. 3. Peſt-Ordnung c. 7. p. 125.)* expertus. Tumores (ſine dubio bubo; innuit) mortuis ſuboriri, qui in viventibus delituerint, ut in pleriſque Lugni hodie fieri narrant certiores mihi (de Peſte) præbet conjecturam, *Laur. ibert. (c. l. c. 8. p. 283.)* pronunciat. Petechias poſt mortem demum compates *Vit. Rietlin. (c. l. n. 14. p. 611.)* imitatur fere hoc genus morbi *illum Cyeorum Tyrannum Nicocratem*, qui, *teſte Plutarcho (l. de Clar. Mulier. c. 19. f. m.*

175. b.) poſt multa crudeliter & nefarie perpetrata portis quoque cuſtodes ap poſuit, qui mortuos dum efferrerentur gladiolis confoderent, & cauteriis ad motis ſtigmatibus compungerent, ne quis per fraudem vivus elaberetur.

§. 14.

De Peſte Parmenſi, quæ Anno 1468. graſſabatur, iſta *Roland. Capellut.* (*t de Cur. Peſt. p. 7.*) reliquit: Alii peſte moriebantur, quorum corpora denigrat erant; Alii ſolum Renes habebant denigratos. Alii moriebantur, quorur corpora tota mutata erant. Alii ſolum coxas & pectus mutatum habeban Alii erant, quorum corpora à proprio colore mortuorum non mutabantur, ſe poſt aures vel juxta oculum dextrum vel ſiniſtrum nigredinem quandam ad le tis ſimilitudinem habebant. Alii etiam erant, qui in corporibus veſicam qua dam ad ſimilitudinem glandis, quæ lardo plena eſſe videbatur. In Peſte Loth ringiam Anno 1089. infeſtante cadavera *Sigeberto in* (*Chronic. f. 101. b.*) *& Jo Trithemio* (*in Chronic. Hirſaug.*) referentibus carbonum ad inſtar nigricabar quod & in illo igne ſacro, quo nomine peſtem ſignare videtur 1109. *à Sigeber* (*c. l. f. 108. a.*) *& Alb. Kranzio* (*l. 5. Saxon. c. 15.*) recenſitum. Poſt mortem co jugis *Henric. Cornel. Agrippæ* peſtilentia ſeſe per univerſum corpus magnis m culis effundebat, cujus rei ipſe teſtis eſt (*l. 5. Epiſt. 81. p. 948.*)

§. 15.

Quærunt *Autores Animadverſionum in Boeckeli Peſt-Ordnung* (*part. 2. c. 2 Was für Anzeigungen bey den Todten zu finden, daraus man ſchlieſſen könne, d derſelbe an der Seuche der Peſt Todes verblichen?* Et reſpondet: *Es iſt zwar nic ohne, daß zuweilen ein jedweder erkennen kan, wann nehmlich, nachdeme iema eilends Todes verblichen, fahren an ſeinem Leibe ſchwartze Flecken aus, Feur-Bl ſen und dergleichen Zeichen, bisweilen aber iſt derer keines an den Todten zu ſehe beſondern der Leib ohne einige andere Geſtaltnüſſe. Derenthalben man auff and Zeichen Acht haben muß. Und wird zwar dafür gehalten, wann bey denen V ſtorbenen die Spitzen der Naſen hänget, und ſchwärtzlich iſt, auch pinnariu blau und ſchwärtzlich angelauffen, über deme des Toden gantzer Leib ohngewöh lich weich iſt, daß nichts gutes zu præſumiren ſey. Schwartze und blaue Fleck oder was Farbe ſie auch immer haben mögen, ob ſie gleich auch zu andern Zeiten ſ haben ſehen laſſen, dennoch geben ſie in Peſt-Zeit nicht wenig Verdacht, bevor da nicht Zircul-rund ſeyn. Hæc illi.* Livorem faciei ac tumorem cruoris per os nares rejectationem, citam corporis putrefactionem, iſtis ſignis etiam accenſi *Paul. Zacchias* (*Tom. 3. Conſil. 27. n. 4. p. 51.*)

§. 1

§. 16.

In omnibus violenta morte extinctis (niſi decollati fuerint) quos quidem perire aut occaſio tulit, aut officii ratio flagitavit, dorſum partim rubris, partim cœruleis vibicibus conſpicuum offendi. Idem in aqua ſuffocatis contingere non ſemel compertum. In *prolixæ ſpei juvene Christiano Sigelio, affine chariſſimo*, cui Equus excuſſor fatum accelerarat Ephelides altero poſt obitum die comparebant, hieme quamvis, quo alias diſparent, fato cederet. In à variis inflictis vulneribus mortuo totum caput, facies, brachia & venter in tantum intumuerant, imprimis ſcrotum in magnitudinem capitis elevabatur, ut cadaver horridum aſpectu omninò appareret. Quin etiam prædictæ partes omnes adeò flaveſcebant, ac ſi Croco omnimodò infecta eſſent. Ita *Emanuel Urſtiſius* (*ap. Guilh. Fabric. Hildan. Cent. 2. obſ. Chirurg. 15. p. 103.*)

§. 17.

Venena aſſumta quomodo corporis habitum mutent, *ſupra (l. 1. Tit. 4. §. & Tit. 8. §. 7. & 8.)* tribus tetigi: Illa verò iterum mentem ſubeunt, quando cadavera vi venenata peremta hoſpitis ingrati variis ſubinde maculis & lituris ſquam viperinam produnt truculentiam. Videmus inde variis coloribus veneficio extinctorum cutim aſpergi, *ſcribit Phil. Hechſteter. (c. l. p. 31.)*. Liveſcit eorum facies, lingua labraque corporis extrema, imprimis ungues nigricant, *ad. Hieron. Cardan. in Art. Curand. Parv. p. 239.*) non ſolum ungues livere, ſed & à capillis & barba leviter attractos decidere. Vibices autem dorſi, *ſubdit*, veneno, peſti & abſceſſibus magnis communes ſunt, quos etiam in peſte Vienneſi mortuis obſervavit *Paul. à Sorbait (de Peſt. Vienn. qu. 49.)*. Livores, ut ad Venena redeam, in *Germanici* cadavere, veneni ſignum *à Suetonio* (*in Vit. Caligul. c. 1. p. m. 132.*) allegantur. Provocat ad hoc *Quintilian. (Declamat. 15.)*: veneficium ſi arguis, oportet oſtendas putre livoribus cadaver inter efferentium manus fluens tabe corpus. Πελιδιὸν vocat iſtum colorem *Galen. (l. 6. de Loc. Aff. c. 5.)*, de quo varia *è Galeno & Hippocrate Anut. Foëſius (Oeconom. Hippocrat. p. 491.)*. Hoc ipſum cum Neronem nequaquam latuiſſet, *ſcribit Dion. Caſſius* (*in Vit. Ejus*), Britannici corpus gypſo oblitum fuiſſe, ne livor è veneno appareret, pluriamque coortam gypſo amoto ſcelus omnium oculis objeciſſe. quo *Anton. Santorell. (Poſt Prax. Med. c. 10. p. 55.)*. Quo loco non poſſum non inſerere, cujusdam demortui faciem gypſo oblitam, à Gypſoplaſte, ablato gypſo ſtatim intumuiſſe, liventem & tandem denigratam, ut cadaver efferendum vix in conſpectum præſentium exponi potuiſſet. Funeſtum cadaveris colorem *Excell. Dn. D. Gottfried Welſchius, olim in alma Philurea Præceptor & Pro-*

Promotor colendus (*Rational. Vulner. Lethal. Judic. c. 17. p. 193.*) & macula circa præcordia imprimis, & in reliquo corpore plurimas; nunc majores, nu minores coloris modo lividi, modo nigricantis, modo ex rubro flaveſcent uno verbo varii, prout ſcilicet veneni & ab eo inductæ corruptionis fert qua tas & conditio. In Melancholico hypochondriaco non ſine veneni ſuſpici ne extincto ſiniſtrum latus lividum, dextræque manus digitos impensè livent nigricantesque reperit *J. P. Lotichius* (*l. 4. obſ. Med. c. 4. obſ. 3. p. 348.*). Toti corporis denigrationem & apoſtemationem aſſumtum Napellum inſequi *Pa Zacchias* (*l. 2. Tit. 2. qu. Med. Legal. 6. n. 11. p. 216.*) innuit. Extremorum à c lore livido cœruleoque contaminationem venenis competere potiſſimu *aſtruxit Adr. Spigelius* (*l. 8. de Corp. Human. Fabr. c. 1. p. 224.*), cui *adde Johan Matth. Fabrum* (*Strychnoman. p. 10. & 84.*). Præputium & maximam puden partem obſcure rubram in philtrato ſe deprehendiſſe, *meminit Valent. An Mollenbrocc.* (*ap. Caſp. Theophil. Bierling. Cent. 1. Adv. Curioſ. obſ. 11. p. 2* Ab aſſumto Arſenico pudenda nigra prorſus, *Phil. Salmuth.* (*Cent. 1. obſ. p. 7.*)

§. 18.

Cum verò cadaveris nigredo non ſemper abſorptum venenum indic ut *rectè Vit. Rietlin.* (*A. 5. lin. Med. Menſ. Jun. n. 4. p. 559.*) demonſtrare ſatag ſigna hujusmodi attendentes non ſine mentis attentione decreta evomant. antecedentia & poſtmodum internorum viſcerum inſpectio idem firment (c lectivè namque ſigna eſſe ſumenda, ſapienter admodum *Welſchius* (*c. l. p. 19 monuit.*). Medici de propinato & aſſumto veneno ſuam ferre ſolent ſententia Ad antecedentia (ut hæc in Tyronum gratiam addam) referendum venit, quem ſuapte natura probis ſuccis abundantem, ac ſanorum in cenſu habit absque brevia cauſa repentè eſſe moriturum videris. Ita *Galenus* (*l. 5. de L Aff. c. 7.*). Exempli loco ſit ille *ap. Dn. D. Paul. Ammannum* (*Med. Critic. Caſ. p. 304.*), qui ſanus alioquin ab aſſumto Arſenico in pulte à muliere oblato in m mento morbo correptus ſexto Naturæ debitum exſolvebat. Si ſenſum te odoris aut ſaporis inter devorandum ſenſerit æger. *Vid. Dan. Sennert.* (*l Med. Pract. p. 5. c. 3. p. 241.*). Unde *Carolus V. Cæſar* (*teste Hieron. Cardan c.*) dicere ſolebat, ſolum voraces venenum devorare. Quæ venenum aſſu tum inſequuntur ſymptomata *ap. Practicos* fuſius annotata reperias, compri *Hieron. Cardanum & Mercurialem, Santem Ardoinum, Ant. Guainerium, J Grevinum, Ferdin. Ponzettum, & Alios,* quorum luculenti de venenis proſt commentarii. Adde ſi libet *Caſp. Cald. de Hæred.* (*Tribunal. Mag. ſtat. 13. art. 6 62.*)

§.

§ 19.

Cadavera an aperienda, ut de veneni aſſumti certitudine ex illis decernas? perconteris, jam olim inventi, qui venenorum lethalium hauſtu perditos, gnoſci ab iis non poſſe, qui ab aliqua corporis affectione perierunt, ſtatuent. Quam ſententiam etiam amplexus, contrariam populorum opinion è trivio ad forum delatam vocat ridetque *Joh. Prævotius (in Op. Poſthum. de Nat. Venenor. p. 784.)*. Hujus verò rationes, ut noſtram de ponte deturit, tanto robore non pollent. Maximum hujus opinionis fundamentum ſatur in illa theſi, quod venena in corpore generari poſſint, ſed hoc hacte-, ut quidem omnibus ferè perſuaſum, ſufficienter probatum haud quaquam *Conf. quos citat Caſp. à Rejes (Camp. Elyſ. jucund. quæſt. 64. n. 7. p. 847.)*. ſi admittendum, cum grano ſalis & non ſine diſtinctione admittendum. nde inter venena mineralia, vegetabilia, & animalia probè diſtinguenn. Horum quædam habitu, fumis, vaporibus enecant, quædam morſu ctu, ſubſtantia aſſumta quædam. Paucis quædam ſunt fixa, volatilia a- Quædam nata, præparata quædam. Quædam certæ parti, quædam toti erſa. Quædam morbis mortem lentam, quædam inopinatò, deleteria vi, lentam inferunt.

§. 20.

Circa aſſumta comprimis mineralia ſollicitis maxime & ſtatim quidem t obitum ad Anatomen recurrendum. Præter præfata namque ſigna exa in ventriculo aliquando minerale aſſumtum adhuc offendimus, præci- ſi non ante aſſumtionem in alichol redactum fuerit, aut etiam in magna ia abſorptum. Ita in ancilla, quæ Recrementum metallicum, Cadmiam ivam, ſ. Cobattum vulgò *Mukken- aut Fliegen-Pulver*, quibus enecandis dium craſſo modo contuſum veſperi ſumſerat, circa matutam autem poſt ias anxietates præcordiales & vomitus ſanguinis enormes invitum excuſ- Spiritum, aſſumtam Cadmiam ventriculi plicis impactam demonſtravi, emque interiorem ventriculi tunicam, vaſaque eroſa & aperta. Inteſtinis cum proximis viſceribus nihil calamitatis iſtiusmodi malum inflixerat. ſan quod continuo vomitu exercitus ventriculus clauſo pyloro inferiore m veneno intercluſerat.

§. 21.

In ventriculo inſuper ſaburra corruptorum humorum, variegati coloris à venenis tinctorum, nigerrimam aliquando vidi, ventriculumque quaſi igine aut atramento in partibus interioribus ſeu parietibus aſperſum. *Adde*

Godof. Welſchium (c. l. p. 203.) Eſt & his ſtomachus eſcharoticus & excoria-tus *(Cardan. c. l. p. 239.)* eroſus, exeſus, & putridus, *(Petr. Pawius obſ. ana. 12. p. 24.)* aliquando etiam ad inteſtina malum tranſit. *(D. Andr. Möller. Anna. Freiberg. p. 283.)* Quocirca multa è venenorum claſſe, non tam quatenus ve-nena, quam quatenus corroſiva, Archeum & vitam fugando, vitale lume[n] extinguunt. Eminet in horum claſſe comprimis Arſenicum, (exempla hab[et] *c. l. Möllerus*) & his Antidota minus convenienter & appropriatè opponu[n]tur, cum potius unctuoſa & Emplaſtica expoſcant medicamenta; *(Thom. Ba[r]tholin. tr. de Unicorn. c. 29. p. 286.)* & ex hoc *Anton. Deuſing. vindic. unicor[n]. p. 239.)*, nec immeritò multum ſpei in pinguia repoſuit *Jacob. Primeroſ. (l. de Vulg. Error. c. 6. p. 15.)*. Jecur nigritie ſqualere, ſed ſine abſceſſu, iterum *Hi[er.] Cardanus (c. l.)* addidit. Quæ de ſanguinis grumoſa in & circa Cor colle-ctione & ſtagnatione, obſervarunt *Alii*, paucis libat *P. Foreſtus (l. 30. o[bſ.] med. 1. p. 4.)*

§. 22.

Id autem nulli mirum videbitur à veneno Oeſophagum, ventriculum, Inteſtina maculas exulcerationem & Sphacelum incurrere, quin & perſona[m] ut eſt *ap. Th. Bartholin. (Cent. 2. hiſt. 18. p. 202.)* cum ipſis vaſculis terreis, quibus latuit, antequam propinaretur malitiam & ſcelus affricet. Porcella[nis] virtutem aſſignat *Guid. Panciroll. (in nov. repert. Tit. 2. p. m. 68.)* add. *(Com-ment. in h. l. p. 75.) Henric. Salmuthi*, quod nullum admittant venenum, [ſi] eo immiſſo ilico rumpantur. Inde *Muſarum Germanicarum Apollo, Mart. O-pitius (l. 1. Sylv. poët. p. 43.)*

Willt du uns Gifft beybringen,
Die Porzellane wird uns in der Hand zuſpringen,
Und ſagen was du thuſt.

Maculas igitur hujusmodi vaſis, ut ventriculo Eſcharas imprimere comperti ſcribunt. *Baldus Angelus Abbatius (l. de Mirab. Vip. Natur. c. 31. p. 166.)* ſuff[ra]gatur, ipſa vaſa, in quibus venena manſerunt, ex colore non ſecus, qu[am] vaſa facta ſono, ac homines voce dignoſci. Vaſa namque aut colore nig[ro] aut livido afficiuntur, maximè ſi metallica fuerint. Inde *Plinius (l. 30. c. 1[6.])* ungulas tantum mularum repertas, neque aliam ullam materiam, quæ n[on] proderetur à veneno ſtygis aquæ, cum id dandum *Alexandro M. Antipa[ter]* mitteret, memoria dignum eſt: magna *Ariſtotelis* infamia excogitatum.

§. 23.

Parum certitudinis ſigna modo (§. 21.) allata alere, *Fortunatus Fidelis*

de Relat. Med. c.3. p.559.) P. Zacchias (l. 2. quæſt. med. legal. Tit. 2. qu. 7. n. . *p. 220,) cum Aliis* perſuadere conatur, eò quod tale venenum in nobis t generari poſſit, aut etiam ab aliis aſſumtis talia partibus primæ & ſecundæ ctionis dicatis infigi ſtigmata. In quam etiam ſententiam propendet *Ca-r. Cald. de Hæred. (c. l. Stat. 20. Artic. 1. p. 58.)*

§. 24.

Non diffiteor ab aliis ſalſacidis aſſumtis ventriculi interioris tunicam poſ-erodi. A continua Spiritus vitrioli uſu id obſervavit (*in Epiſt. Chym.) Joh. ncus*, ita etiam ut quaſi igne exeſus appareret, ut habet *Domin. Panaroll. entecoſt. 1. obſ. 20. p. 12.*). Quod etiam de Magiſterii (forſan non ritè edul-ati) uſu venditavit *Joh. Crato (ap. Laur. Scholz. Epiſt. Med. 163. col. 275.)*. à multiplici Mercurii vitæ aſſumtione interior ventriculi tunica ita cœpit rodi, ut quaſi in lacera veſte plurima penderent fruſtra nigricantia, prout *. Rudolph. Salzmann. (obſ. anat. p. 60.)* id ſe vidiſſe profitetur.

§. 25.

In febribus ardentibus, *teſte Th. Bartholino (Cent. 3. hiſt. 92. p. 185.)* & in e ventriculum inveniri eſcharoticum, cum ſi *J. B. Helmontio (Tr. Tumulus is qu. 891.)* peſtis formetur circa Stomachi & Lienis ditionem, lienisque nctorium ſit propè os Stomachi, adeoque ſcopus illius Sagittarii. Nec m inde *Bartholin. (Cent. Epiſt. Med. 42. p. 156.)* Helmontio derogare au-, dum ſedem malignarum febrium ventriculum allegat. Obſervatus e- eſt, *addit*, in his ventriculis cum inteſtinis inflammatus. Unde ingens ſitis, vomitus, faucium ardor, & alia apparentia oriuntur. Exempla de-m ſubjungit *ex Andr. Spigelio (l. 1. de Semitert. c. 16. p.) Dom. Pana- (Pentec. 4. obſ. 8. p. 115.) Isbrand. à Diemerbroeck (l. 4. de Peſt. Hiſt.*, in quibus poſt mortem ventriculus eſcharoticus & aduſtus deprehenſus. omnia viſcera nigricantia & Sphacelata, quin & ipſe Ventriculus pu-us, ut ſine ruptura & læſione digitis attractari nequiverit, quocunque e- digitorum attractu diſrumpebatur, cavitas relinquebatur manifeſta. (*Th. tholin. Cent. 3. hiſt. 68. p. 137.*) Non dicam in Epileptica ventriculum in tra parte nigricantem, & quaſi putrefactum viridi humore refertum of-diſſe *Joh. Dan. Horſtium*, quamvis & hæc malignæ febris Symptomata fu-exiſtimet *Laudatus Th. Bartholin. (C. 3. hiſt. 80. p. 160. 161.)*. In *Palatini loris Friderici III.* corpore febre & œdemate pedum extincto, interiorem rriculi tunicam circa ſtomachum verſus dorſum ſubnigricantem invenit *ric. Smetius (l. 10. Miſcell. p. 537.)*

§. 26.

Dico interim, ſalvo aliorum judicio, ſi homo (α.) ſanus, (β.) morbis m lignis aut peſte non graſſantibus, (γ.) nulla ante vexatus febri, (δ.) ab aſſun one hujus vel illius cibi & potus, (ε.) ſubito ex optimo in peſſimum deturbe ſtatum, morbumque vehementem, (η.) nulla intervalla admittentem, Symp matibus (ϑ.) intoxicatis aliàs conſuetis concomitatum incidat, & ſibi (ι.) qu quidam addunt (inde ſitis carentia maximum argumentum ægrum venen non bibiſſe *Cardano tr. 5. l. 2. Contradict. 10.* quod etiam *P. Zacchias T. 3.* C *ſil. 16. n. 7. p. 23. allegat* & diſtinctionem ſuperaddit) nimia tentetur, poſt m tem ſubitaneam autem (κ.) lituris (*§. 15. allegatis*) in externis partibus, in in nis autem ſive viſceribus (λ.) ſtigmatibus (*§. 19. notatis*) defœdatus depreh datur, nullusque ex aſtantibus (μ.) ob cum ægro habitam conſuetudinem eundem morbum, iisdem ſtipatum ſymptomatibus prolabatur, illum pro qui à veneno externo ſ. aſſumto periit, habendum eſſe. Vid. *P. Zacchias (citat cis).* A veneno *Henrico Stuarto Scotorum Regi*, ut *Jacobus Abremethius magno medendi præditus* colligebat, liventes puſtulæ tanto cum dolore & totius c poris vexatione eruperunt, ut exigua ſpe vitæ ſpiritum duceret *Georg. Buchan (l. 18. Rer. Scotic. p. 656.) perhibet.* Portionem materiæ vomitu rejectam ga nis alii objiciunt, ſed fallit hæc probatio, ob rationes *ab Eodem Zacchia (c. l. 8. n. 23. p. 223.)* adductas. Quod ſi portio aſſumtorum reliqua in promtu adhuc utique cum humore in ventriculi capacitate fluctuante poterit conferri, q imò ſi in ventriculo contenta & viſcerum læſiones examinentur accuratiu impreſſo charactere veneni ſpecies aliquando elici poterit. Ut adeô & hic am commodet operam veritati eruendæ laudabiliter Anatome.

§. 27.

Dixi hactenus de venenis ore aſſumtis, jam de venenis, quæ halitu in rantur, verba adhuc pauca facienda. Inter hæc potiorem paginam faciunt litus metallici. Eſt etiam, *inquit, Georgius Agricola (l. 6. de re Metall. p. 173.)* ratio cum Orco habetur. Nam quidam loci metallici, licet rari ſint, ſua ſponte virus gignunt, peſtilentemque auram exhalant. Eadem *Athan. K cherus (l. 1. Art. Magn. Luc. & Umbr. p. 2. c. 5. p. 62.).* Chinenſes idcircò Me lorum venas aperire reformidant, imò prohibent, ne vapores venenati i emergentes ſanitati incommodent. *(Adam. Olear. in not. ad l. 2. Itinerar. M delsloh c. 8. p. 138.).* Experimentum hujus periculi faciunt tale: Si dimiſſa dens lucerna in cuniculos confeſtim extinguatur, quamvis etiam aër cond ſatut, metallicis tamen vaporibus minime infectus, aut aër in cellis poribus vini aut cereviſiæ ſaturatus & infarctus idem, *teſte Rob. Boyleo (de*

r. elaſt. Experim. 41. p. 312.) & experientia præſtet. Nec mirum, *ſubjicit Helnt.* (*Tr. Tumulus Peſtis p. 862.*) ſi præter vires etiam præfocent lumen vitale, umen igneum candelæ extinguant. Cauſa videtur *Malach. Thruſtoni* (*Di-, de Reſpir. Uſ. Primar. ſ. 19. p. 79.*), quod vapor teterrimus ore hauſtus atque monibus exceptus per tranſeunti ſanguini quaſi manus injiciat, curſum ineat, ejusque molem cogat, coërceat, figat, inſpiſſet, conſtringat. Idque ximè ſingulare videbitur illis, pergit, qui (*docente Illuſtriſſ. Boyleo*) norunt gentum vivum fuſi plumbi halitibus momento ferè temporis figi poſſe, & dem pertinaciter. Tantis nempè viribus pollet Saturnus ille (ignavum alias videtur ſilicernium), ut ipſi Mercurio idem faciat, quod (claudus) vulus Marti feciſſe dicitur. In hoc modo examinatis non ſolum corpus turfacies pallet, (etiam ad tempus in iis, qui evaſerunt, ut mortuis ſimiles appant, *vid. G. Agricola c. l. p. 172.*) oculi prominent, ſed etiam dorſum ubique llatum quaſi apparet & nigricat. *Der gantze Rücken ſiehet wie eine braune del-Beer.* (*Zacchar. Theobald. de Arcan. Nat. ſ. 22. p. 175. & ex Eo Eraſm. ciſci p. 2. Luſtiger Schaubühne 2. Verſaml. p. 500.*)

§. 28.

Idem in cadaveribus à vaporibus ſubterraneis malignis & putridis enectis ervatum. Sepulchri vapore ſuffocati tres veſpillones, *narrat Fortun. Lis* (*de Annul. Antiqu. c. 23.*) inſignem nigredinem in cute monſtrarunt.

§. 29.

In Fulmine tacto, (quamvis id perpetuum non ſit *obſervante Plutarcho Sympoſ. qu. 2. p. m. 244.* cui & mea aliqualis aſtipulatur experientia) coldenigratum non nihil apparuit, (*Joh. Schenck. l. 1. obſ. Med. p. 84.*) ut & in facies & collum nigrum & lividum Oxoniæ *à Walliſio* animadverſum prorunt *Ephemer. Eruditorum* (*T. 2. Ephem. 29. p. 338.*). Partim ob aduſtionem, im ob veneni affuſionem, ut *concludit Adalbertus Tylkowsky* (*Meteorol. cup. 1. c. 10. §. 8. p. 36.*) quem *citat Phil. Jac. Sachſius Noſter* (*M. C. Ann. 2. obſ. 68.*). Cruce in pectore Stralesundi quidam ſuperiori tempore (1670.) à uine, alius in dorſo vibicibus notatus, quod *Novellæ Lipſienſes Ritſchianæ anni p. 737.*) retulerunt.

§. 30.

Foſſulas variolorum ante non conſpicuas in deliquiis & palpitationicordis obſervavit *J. B. Helmont.* (*Tr. Blashumanum n. 26. p. 148.*). Ego uerpera febre purpura extincta poſt abdominis tumorem puſtulas in core, comprimis in facie.

§. 31.

In Apoplexia & Epilepſia ſublatis ejusmodi in dorſo ſtigmata nemo nc animadvertit. Obſervavit & annotavit iſta *Phil. Hechſteter.* (*c. l. p. 31.*). *Joha Dan. Horſt.* (*ap. Th. Bartholin. Cent. 3. Hiſt. 80. p. 161.*). *Laur. Giſcler.* (*obſ. Peſt. Brunſuic. c. 19.*). In Hydrope ſublato cutis circa regionem ventriculi, un bilici inguinum, maculis atro-purpureis inſtar Ecchymomatum picta er (*citat. Horſt. ap. Bartholin. c. l. Hiſt. 81. p. 163.*). De uxore Fabri ferrarii aqua i tercute mortua *Hippocrates Noſter* (*ſ. 7. l. 4. Epid. p. 233.*). Statim ubi deceſſiſ totum corpus velut ſcuticis cæſum rubore infectum eſt. Nec hyſtericæ excl dendæ. Memini, *ſcribit. Helmont.* (*tr. ignota actio regiminis n. 46. p. 271.*) r quondam ſtrangulatas ab utero vidiſſe, quarum cadavera livebant, nigricant iis partibus, quibus doluerant ante mortem. De hyſterica, cui poſt morte cutis per totum diſcolor, in hac parte livida, in iſta viridis, inque alia ſubnig apparebat. *Vid. Th. Willis* (*de Morb. Convulſiv. c. 10. p. 180.*)

§. 32.

Βλητοὶ vero qui Antiquis vocati? βλητὸν *Heſychio* eſſe ἀποπληκτο morbo καββαλικωτάτω ceu fulmine jactum, pulſatum, attonitum & proſtr tum, quem barbaries ſemilatinorum ſtuatum appellat *Th. Reineſius* (*l. 1. Va Lect. c. 8. p. 28. annotavit.* *Conf. Juſt. Cortnum.* (*de Morb. Atton. Art. 4. c. 26. 4. & 5. p. 102.*) habet & quædam *Brodæus* (*l. 4. Miſcellan. c. 23. ap. Jan. Grut p. 2. Theſaur. Critic. p. 543.*). Et è *Brunnero Fred. Deckker.* (*in Prax. Pa Barbette l. 4. c. 3. p. 145.*). *Hippocrates* autem (*1. de Rat. Vict. in Morb. Acut. m. 55.*) quem meritò *cum Hieron. Mercuriali* (*tr. de Peſte c. 18. p. 83.*) ſequor, lateris inflammatione repentè ſtertore aut difficultate reſpirandi ſuffocatos vores ad latus habentes à veteribus βλητὰς, ſideratos, vocatos aſſerit, (quar vis et am alibi in alio ſignificatu id vocabulum ſumat, ut teſtatur *Juſt. Cortnu* (*c. l. Artic. 1. c. 3. §. 4. p. 15. ſq.*), eo quod ipſis mortuis latus lividum, plagæ nc abſimile deprehenditur. Exemplum de juvene nobili recenſuit (*l. 3. de M Microcoſm. c. 7. p. 111.*) *Stephanus Rodericus Caſtrenſis.* Tetigit etiam hunc l cum *Alex. Maſſarias* (*c. l*) pluraque huc ſpectantia vide ſis *apud Anut. Foëſiu* (*c. l. p. 123.*) Cur autem *Stephanus Athenienſis* (*Comment. Super. 1. Progn. tr. 5* ægros in Peſte maculatos Hippocratis βλητὰς, id eſt, percuſſos ſeu caſtigatos DEO fuerit interpretatus, rationem ſe ignorare fatetur (*c. l.*) *Mercurialis.*

§. 33.

Quandoque ſubitò ante mortem maculæ diſparent ſcorbuticæ, & rurſu poſt mortem efflorеſcunt, *narrat God. Smollius* (*tr. Trias maritima Soror. 1.*

2

& Dan. Sennert. (l. 3. Med. Pract. p. 5. ſ. 2. c. 4. p. 576.). Anno 1648. Lipſiæ
tudioſo quodam tales maculas per totum corpus poſt mortem uberrimè vi-
rumpere in ipſo vivente adhuc non conſpicuas Dn. D. Valent. Andr. Mol-
rocc. (tr. de Arthritid. vag. Scorbut. c. 3. n. 19. p. 35.). Confirmavit id ante
dudum Joh. Wierus (de Scorbut. obſerv. p. 13.) quando ſcripſit: Morienti-
ex hoc malo (Scorbuto) plerisque deliteſcunt maculæ, aliis à morte efflo-
unt uberrimè. Colorem totius faciei in nigrum mutatum deprehendit
. Sennert. (tr. de Scorbut. c. 5. n. 5. p. 75.). Habet & quædam de maculis ſcor-
cis ex Gregor. Horſt. (T. 2. Oper. p. 378.) Wolffang. Hœfer. l. 2. Herc. Med.
p. 99.)

§. 34.

Hier. Mercurialis, ut cauſam hujus expulſionis redderet, confugit (l. de
ul. c. 8.) ad reliquias expultricis in cadavere relictas: Expultricis motorem
ait, calorem, cujus veſtigium in cadavere ſecedens Anima reliquit, ut à
& igne ex loco ablatis calor aliquis relinquitur, hunc igitur relictum ca-
n vapores & ichores illos venenatos ad cutem propulſare, & has maculas
ri. Addi etiam poteſt hoc, ſubjungit cum Mercurialem allegasſet Phil.
ſteter. (c. l. p. 31.), ut firmior ſit hæc opinio: Etſi poſt mortem actualis ca-
nfluens & emphytos dictus recedat, ſymphytus tamen & commatus in
o corpore, quale cadaver eſt, permanet, in cujus dialyſi evaporatione
rum motio fit. Præterea etiam cum maculæ vi morbi protrudan-
lum muſculis compreſſis arteriæ ſubtiliſatum ſanguinem evomunt, & cor-
calidiſſimis morbis extinctum etiam poſt mortem calidum remaneat, ma-
ſudore, lucta mortis & ſtragulis adjutum, non ab expultrice Naturæ, ſed
u morbi ad cutem ferrentur. Jungit naturali putredinalem ad cutem, &
hanc excrementa promoventem (Tr. de Peſte c. 4. p. 308.) Laur. Joubertus.

§. 35.

De reliquiis caloris in cadavere eadem conjecturatur Gregor. Horſtius ap.
ffgang. Hœfer. (Hercul. Med. p. 99.) & calore nativo ſecedente, extinctisque
ibus, qui humoribus in corpore vivo dominantur, materiam vel malitio-
vel putredine turgidam, & Rege ſuo deſtitutam hinc inde vagari, & qua
porta ruere, idem aſtruit. Si humores in ſangvine ſint pauci, maculas
as rotundas fieri; ſi copioſi venæ (arteriæ) parvæ (capillares) in cute dis-
puntur præ multitudine ſanguinis his diſruptis ſanguis ſubtus cutem firma-
ubi maculas illas latiſſimas, ubi vibices illas, quæ & in vivis & mortuis ap-
nt, inducunt, ita contendit (c. l.) Stephanus Athenienſis. Cauſa in magnis

Na-

Naturæ conatibus poſita eſſe videtur *Fortunato Fideli* (*l. 4. Relat. Med. c. 1. p. 591.*) quos illa in extremis violenter & magno exercet opere. Illuc enim trud Natura ſanguinem, qui deinde Spiritu deſtitutus livet, & alienam ſpecie aſſumit.

§. 36.

Phil. Hechſteterus & *cum eo Matth. Tilingius* (*tr. curioſ. de Febr. Petech. c. p. 54.*) ſugillationes & maculas has paulò ante mortem & in ipſo agone fie non autem poſt mortem (*c. l. p. 34.*) aſſeverat. Allegat autem cauſas, cal rem partim extraneum, partim intraneum humores fundentem & movente & frigus ſuccedens eosdem condenſans. Frigus igitur coloris & conſiſtenti calor autem motus cauſa erit. (*p. 32.*) Addit his ultimum Naturæ conatum, q non tantum ad extrema, ut eorum ſuccurrat frigori ſanguinem impetuosè pr pellit (cum motus cordis poſtrema vitæ actio ſit, ſyſtole illa ſanguinem in c nes & extremas arterias detrudi pronunciat *Honoratus Fabri l. 1. de Hom. Pr 20. qu. 1. p. 241.*); ſed & vaſa partim aperit capillaria, ut tranſudet, indeque m culæ, aut rumpit, ut ad cutim ſtillet, unde ſugillationes. *Adde*, quæ *Hechſte diſputavit alibi.* (*Dec. 8. caſ. 2. p. 195. ſq.*) In eandem propendet ſententi *Laur. Giſeler.* (*c. l.*) qui rationem, cur in Epilepſia extinctis maculæ compa ant, redditurus infit: Ex vehementi Epilepticorum lucta, & motu convulſi facilè aliquid tenuioris ſanguinis in cutem poteſt protrudi, quod poſt mort liveſcit, aut nigret calore vitali & temperantè evanido. *Conf. Lud. ab Horn* (*Würg Engel qu. 180. p. 247.*) qui *alibi* (*qu. 183. p. 249.*) addit: *Was die Flec* (*in peſte poſt mortem*) *betrifft, ſo kommen ſolche alsdann, wann facultas reten mit der Seel hinweg iſt, und die noch im Leibe hafftende humores à calore præter turali agitati hier und dort hin beweget werden, und wegen der Dunſt zur Haut langen, und daſelbſt hangen bleiben, quæ è Dan. Sennerto* (*l. 4. de Febr. c. 6 840.*) hauſta, & in patrium idioma tranſlata mihi videntur.

§. 37.

Placet autem *Hechſteteri* in cauſis reddendis ſtudium & judicium, i præſuppono (*α.*) cadaver fuiſſe corpus ſanguineum. (*β.*) Sanguinem in mo non fuiſſe Hæmorrhagia, Dyſenteria, per urinam, hæmorrhoides aut me copiosè excretum. (*γ.*) Violenta non lenta morte extinctum. (*δ.*) Eximia c cuſſione, convulſione &c. ante mortem agitatum. (*ε.*) Magnam humor fermentationi aptorum copiam adhuc in ejusdem cavitatibus & vaſis ctuare.

§.

§. 38.

Quod ad (*α.*), cur non omnia cadavera has cutis defœdationes incur-
t, patet. Non autem Plethoram hic κατ' ἐξοχὴν ſeu luxuriantem attendo,
carnoſum mediocriter habitum, laudabilem & neceſſariam ſanguinis excel-
iam. Quod ad (*β.*) diſtinctione opus erit. Si ex vaſis à corde remotio-
s ſanguis evacuabitur impetuosè, pallor & livor potius totius cadaveris
rebit. Hinc fit, ut etiam raro in decollatis in dorſo tales offendamus vibi-
Contra ſi pulmonum vaſis, cordis thalamis, magnorumque vaſorum ca-
bus vulneratis, in cavitates abdominis cruor impetuosè ruat, in pedibus,
hiis & dorſo oppido præfatæ comparent ſugillationes, quod in hoc modò
atis cadaveribus non ſemel notavi. Cauſa hujus diverſitatis non longè
ſenda. In prioribus ſanguis ſenſim evacuatur, adeoque in venis capilla-
s & fibris quæ fluctuant portiunculæ & miaſmata adhuc ad cor revocan-
& ab externis ad internas partes tranſit rigor; in poſterioribus autem ab
nis ad externas, in quibus moleculæ ſanguineæ hærentes ſubito deſtructo
is foco & nido congrumatæ, præfata ſugillatione notat cutem. Quod ad
violenta mors non tantum hoc loco nuncupatur, quando ab extremo ali-
violento corpors & animæ rumpitur commercium; Sed & mors ex acu-
malignis & peſtilentibus, ſicut & ex aliis morbis ſubitaneis v. g. Syn-
, morbo uterino, Epilepſia, Convulſionibus hic ſubintelligenda in-
ur.

§. 39.

Quod ad (*ε.*), notum eſt, cum morbo fermentationem humorum poſt
em non ſemper ceſſare. Inde abdominis diſtentio, quod ex ſupra di-
l. 1. Tit. 8. §. *10.* & *Tit. 9.* §. *19.*) ſatis liquet. In Scorbuticis & à febribus
s extinctis id maximè pateſcit, ſi viſcera ſpuriis humoribus impacta putri-
em vivente adhuc animali à morbo jam conceperunt, aut glandularum
naturalium, tum aſcititiarum meſenterii fontes à culinarum ſordibus vi-
depravatæ lymphæ evomant ſcaturiginem. De illis *Dn. D. Valent. Andr.
nbrocc.* (*c. l.*) evolvendus; de his ſequens *è Nathan. Highmoro* (*l. 1. Diſ-
. Anatom. p. 3. c. 3. p. 73.*) recenſere animus eſt. Puer duodecim annorum,
it, per dies aliquot febre laborans per acuta continua, diris cruciatibus &
phrenitide vexatus, tandem in volis manuum, & plantis pedum ac digito-
apicibus puſtulæ magnæ & altæ excitantur humore rubro paulò nigricante
æ, cui mortuo venter ſummè extendebatur. Aperto cadavere totum ab-
inis ſpatium inter inteſtina, eo ipſo humore, qui è puſtulis manuum ac pe-

(Uu) dum

dum effluebat repletum & diſtentum inveni. In Liene verſus partem ejus i feriorem, quæ ventriculum ſpectat, foramen ad magnitudinem pollicis in ſu ſtantiam ejus inſinuatum, cujus media pars abſumta fuerat, eodemque humo per foramen illud effluente apparuit, quo humore ungues noſtri nigricante c lore adeò tingebantur, ut dies aliquot ad nativam albedinem non redieri *Hæc ille.* Non autem mirum eſt in cadavere adhuc bullire & fermentare h mores, cum extra corpus eos aliquando ad tempus in fermentationis gyru commotos videmus. Ille *apud Petr. Borellum* (*Cent 2. obſ. 1. p. 104.*) vomitu l lem rejiciebat, inſtar aquæ fortis bullientem. In Scorbutico & Arthritico etia materiam albicantem ventriculi tumultu exploſam per quartam horæ parte motum talem ſervaſſe olim me vidiſſe memini. Nec novum eſt, urinas Lienoſ rum & Scorbuticorúm, cumprimis ſi nimia tententur flatulentia, etiam p aliquot ab emiſſione horas in vitro circulari ita, ut novæ inde emergant bull & è bullis ſpuma.

§. 40.

Amplector etiam *Phil. Hechſteteri (c. l.)* mentem, quando de ſuffocatis ı tiocinatur: At in ſuffocatis fortè alia erit expulſionis cauſa, cum mors iis f ob denegatam reſpirationem, quare natura ad tranſpirationem properans ſec & ſpiritum & ſanguinem ad extrema rapit, ad cutim maximè, refrigerii cauſa, virtus in corde reſidens copia & humiditate excreſcementorum obruta ſuccu bit, & ſpiritus una cum humoribus in vaſis capillaribus cutis derelinquit, nec a plius fovere valet. Turgentium itaq; vaſorum oſcula aperiuntur aut rumpunt unde ſanguis ad cutem ſtillat, qui condenſatus frigore externo (cur non & i terno?) liveſcit & nigricat. Ut igitur & hic pro more ſuo peccet vulg quando talismodi ſugillationes Spectris aut Nymphis aquaticis imputat, du pronunciat: *Der Nix habe ſie gehalten und geknipffen.*

§. 41.

Interim, quod poſt mortem maculæ in cadaveribus non efflореſcant, a bigenti *Hechſtetero*, &, qui hujus veſtigia legit, *Matthiæ Tilingio (c. l.)* aſſ gere non poſſum. Indice res non indiget. Exempla modo allegata (§. 73 ut ab eo faciam divortium aures vellicant. Vapores putreſcentis caloris *(Vid. Ambroſ. Pareus l. 21. Chirurg. c. 28. p. 475.)* jam ſeſe elevare incipient ſumto motus initio, *(Caſp. à Rejes Camp. quæſt. jucund. Elyſ. q. 33. p. 399* humorum malignorum ebullitio, aut potius, prout Corpularis Philoſophiæ Pr feſſores dictitant, motus particularum diverſarum inteſtinus etiam poſt fa durans, imò majores vires, ut è *Greg. Horſtio* non ita pridem (*§. 35.*) all

gav

i, ſumens, aut acidum Helmontianum, non enim adeò, ut primò qui-
n intuitu videntur, ſi rectè explices & applices, inter ſe videntur pugna-
magnum huic negotio afferunt momentum & incrementum. Flatus huc
rendus etiam tumores progignens, de quo *J. B. Helmont.* (*tr. de Flatibus*
2. p. 344.). Quod ſi Gangræna incipiens partes quasdam ante mortem jam
eat, quæ vivente corpore rubra aut alba videntur, in mortuò oppido ni-
cunt, quod in nobili vidua Anaſarca laborante notavit *Phil. Salmuth.*
nt. 2. obſ. 99. p. 110.). Inde rectè in peſte & febribus malignis iſtæ macu-
nigricantes comprimis) *Thomæ Williſio (tr. de Scorbut. c. 3. §. 10. p. 259.)*
ntur eſſe ſanguinis ſiderati & νεκρώσει affecti partes quædam rejectæ. Et
non in ſummitate Cutis ſolum exiſtere, ſed aliquando in artubus ad pe-
ium & oſſa ipſa penetrare, Anatome edoctus teſtari poſſum. Quare
er dies aliquot terræ ejusmodi cadavera non mandentur, depreſſæ ap-
nt, (*ſie fallen ein*) & fœtidum ſudant aut eructant tubulorum inſtar hu-
em.

§. 42.

Cur verò dorſi regio iisdem potiſſimum contaminetur, non incon-
forſan quæritur? In veneno & peſte extinctis id obſervavit *Adrian. Spi-*
s (l. 8. Fabr. Corp. human. c. 1. p. 224.) & *mecum* forſan *Alii.* Cauſam
imat, quod paulo ante mortem dejectis ob vim veneni (addo & morbi)
ibus viribus ſuſtinere ſe & tueri in latere ægri nequiverint, adeoque in
um volverint, unde quicquid ſanguinis in corpore fuit, ad partem decli-
per venas & arterias à venæ cavæ & arteriæ trunco per dorſum excurren-
epentè ad cutem decubuerint, unde nigro ipſa colore poſteà ſuffuſa fuit.
ille. Quæ quidem ſi ad leges circulationis M. S. & moderna prin-
a examinentur, omnium calculum non ferent. Jungenda his vaſorum
orſi muſculis copia, continuusque eorum in ultimo conflictu isque in-
natus & violentus motus, calorque qui à perpetuo in dorſum decubitu
tatur, ſanguinis particulas alliciens, attenuans, in motum præcipitans,
vaſis quaſi exprimens. Quæ & Cauſa eſt cur dorſum ſudore madet con-
o, & petechiæ, variolæ & morbilli prius in dorſo ac aliis partibus con-
untur & erumpunt. Hoc addo, maculas in peſtiferis poſt mortem, ſi quæ
s receſſiſſent ſi aceto ferventi abluantur, denuò comparere, quod ex Tex-
obſervatione *meminit Laur. Joubertus* (*l. de Peſt. c. 8. p. 283.*)

§. 43.

Hæc de Maculis mortem oppidò inſequentibus. Alia ratio eſt livorum

& maculorum, quæ corruptionis prima lineamenta in Cadavere ſignant. A diamus hac vice *ſolertem Naturæ Secretarium Joh. Joach. Beccherum (l. 1. Phy ſubterr. ſ. 5. c. 1. n. 55. p. 331.)*: Natum ferè idem tempus & modum in putr factione ſervat, *infit*, quem in generatione obſervavit, nempè, prout hic gr datim coagulat; ita illic ſenſim reſolvit. Quam primum enim homo (con primis vi morbi) moritur, oppidò corpus (corpus extra vitalitatis ſphæram co ſtitutum) mortalem & cadaveroſum vaporem expirat valdè ſubtilem, qui cu per quinque dies duraverit aceſcere incipit, tandem poſt decem vel duodec ſulphureum odorem, ſtercoris humani inſtar, ſpirat, interim die circiter t geſimo (pro cadaveris tamen & loci addo & atmoſphæræ varietate & co ſtitutione, ac mortis genere, citius vel tardius hæc omnia contingunt) cu lanugine quaſi obduci ſolet, atque imprimis flaveſcit, ubi virides macu hinc inde conſpiciuntur, quæ lividæ tandem fiunt, & nigreſcunt, ultimò conſtitutæ ſitu obducuntur craſſo, tandem ſubſidere incipiunt, fiuntque fo mina ex quibus ſanies & aqua nonnunquam effluit, interim maculæ eti coëcunt, & quaſi ſtrias & liras digito ductas per totum vultum faciunt, ſenſim in vermes (ad veterum generationis æquivocæ Profeſſorum ment *ſcribit*, adeoque hunc terminum reſolutionis illum vidiſſe creditur durum detur) abeunt, & tota facies corrumpitur, ut præter calvariem nil super nam quomodo in reliquo corpore putrefactio procedat, animadvertere n licuit. Hæc (*ſubjicit*) in puero accuratè per annum obſervavimus.

§. 44.

Cruces olim etiam præterlapſo ſeculo in veſtibus Baptizatorum, juda rum & aliorum, ut & in peplis mulierum nullo ſenſibili motus veſtigio i preſſæ apparuerunt, Hiſtoricorum id atteſtantibus, è quibus potiores hiſ rias compilatas curioſis communicant *Libertus Fromondus (l. 5. Meteoro c. 6. Artic. 3. p. 399.)* & *Athanaſ. Kircherus (p. 1. de Cruc. prodig. c. 2. p. 316.)*. Anno præterlapſi ſeculi ſexageſimo à 16. Auguſti uſque ad 15. Oc bris Veſuvio portentoſo impetu & fragore cineres, Lapides, variam ter ſtrium glebarum diverſorumque ſuccorum mineralium miſcelam eructant tractu Neapolitano linteis, veſtibus & ſtragulis, non laneis, iſta Crucu Phantaſmata incubuerunt, & ne mirando phænomeno portentum deeſſe tiam linteis ciſtæ incluſis. *Conf. iterum Kircherus (c. l. p. 2. c. 2. p. 330.)* Phænomenon hoc in Germania quondam *Joh. Trithemii teſtimonio* (quo *dem citat p. 3. c. 2. p. 358.*) epidemica Peſtis lues ut inſecuta, & in peſte guinaria Conſtantinopolitana anno 746. in veſtibus eorum, qui inficieb

lue crucum ſignum impreſſum mortem portendebat certiſſimam. *(Id. p. 2. p.319.)* Cruces etiam in ſtragulis lectorum peſtifera lue infectorum an. 1656. quo Roma peſtilentia infeſtabatur viſas, *Idem (p. 2. c. 2. p.344.)* annotavit. Crucum ex imaginatione matris fœtui impreſſarum *ſupra (§. 7.)* mentionem feci. In ipſis etiam mortuorum corporibus ϛαυρισμὸς aliquando conſpectus. De *Conrado Rege, Henrici Filio, Alb. Kranzius (l. 5. Saxon. c. 15. 25.)* retulit: Teſtati ſunt, qui defuncto aderant, cum veneni ſumti eſſet indicio, crucem ſe in Ejus brachio vidiſſe. Generoſus quidam vir in ducatu Görlicenſi ex forti Apoplexia *(recenſente Dn. D. Ehrenfried. Hagedornio Cent. Hiſtor. Med. Phyſ. 44. p.340.)* diem obibat ſuum. Elapſo circiter triduo, feretreque in ſedem avitam deducto, & cognatis, domeſticis, ſubditisque ſpectandum adhuc ſemel oblato, in mala dextra vultus formam crucis ſanguinoſæ omnibus, qui tunc aderant videndam præbuit. Unde terror pluribus invaſit haud vulgaris, propterea loculo ferali iterum clauſo. Poſt dies ita multos iterum funus petentibus non nullis in loculo ferali reconditum ſiſtitur ſpectandum, ecce eandem Crucis formam ſartam tectamque in vultu ue vident. Fuerunt, qui ominoſum quid familiæ imminere arbitrarentur, tamen omine rem haud fuiſſe indicio eſſe poterat incendium non longum orte Domini in ædibus propriis ex improviſo ortum, flamma ignis multa decora, ædificiaque nonnulla cum duobus ſervis conſumente. In naſo defuncti *Georgii Sandberys* viſa eſt alba ſtella ſexangularis *ex Henric. Swart. Chronic. Vallis DEI ad ann. 1327.) Nobiliſs. Noſter Chriſt. Franc. Paulini (M. D. 2. Ann. 3. obſ. 180. p.313.)*

§. 45.

De maculis Embryonum quædam adhuc ventilanda occurrunt. Hæ namque à Medico minimè negligendæ, cum ſæpius tanquam ſignum procurati abortus aut fœtus poſt nativitatem occiſi allegentur. Confricationis in utero faciei quasdam eſſe indicia *Guilh. Harveus (Exerc. de Partu p. m. 331.) prodidit.* Fœtus namque in utero utplurimum reperitur adductis ad abdomen genibus, flexis retrorſum cruribus, pedibus decuſſatis, manibusque ſurſum ad caput ſublatis, quarum alteram circa tempora vel auriculas, alteram ad genam detinet; ubi maculæ albæ, tanquam confricationis veſtigia in cute cernuntur.

§. 46.

In partu difficili, dum capite exitum molitur fœtus, ſuggillare poteſt quædam capitis loca. Brachium fœtus in utero mortui extra uterum aliquot dies, antequam naſceretur, propendens, nigrorem contraxerat, reliquis parti-

 bus

bus nihil macularum monſtrantibus. Quid quod à contrectatione in pari duriore maculæ cœruleæ & purpureæ fœtui poſſint imprimi, quod *notat Balt. Tim. à Güldenklee* (*Reſponſ. Med. 51. p. 117.*). Fallax igitur, à maculis quod d ſumitur, fœtus occiſi eſt indicium, niſi ſanguis in cerebro extravaſatus, cranii d preſſio, ſterni & coſtarum compreſſio, vertebrarum luxatio, colli diſtorſio & al ſigna conſpicua ſimul concurrant.

§. 47.

Interim fœtus in utero variis ſtigmatibus inſigniri minimè inficior. T tius corporis lividum colorem, quamvis ſine morbo in fœtu excluſo deprehe dit *Vit. Rietlin.* (*lin. med. A. 96. M. Mart. n. 6. p. 110.*). A febricitante matre d biles & quaſi excoriatos toto corpore *notat Th. Bartholin.* (*Cent. 4. Epiſt. me 87. p. 500.*). Excoriationem matre febri ardente detenta, quæ ſedata per v ces recrudeſcebat (*Cent. 1. Hiſt. Anat. 21, p. 36.*) habet *Idem.* Uſus nimius ac & acidorum tempore geſtationis in eandem fœtu præcipitaſſe calamitate alibi (*M. C. D. 1. A. 2. obſ. 149. p. 233.*) *ſcripſi. Infelicem illum Hungariæ & Boh miæ Regem Ludovicum* ſine cuticula natum ex *Ænea Sylvio Joh. Riolanus* (*l. Anthropogr. c. 4.*) *prodidit.* Fœtum in utero mortuum febricitaſſe indic erit, *teſte Dan. Puerario* (*ap. Th. Bartholin. c. l. Epiſt. 86. p. 488.*), ſi totius co poris habitus maculis quibusdam rubris & lividis diſtinctus appareat. Ux *Bodini* ſeptimeſtrem partum excuſſit ei morbi, eodem modo maculatum (e enim febris cum Rubiolis) quo & mater, *recitat Guilh. Bellonius* (*l. 1. Epid. Ephem. p. 55.*). Puella cum cuticula tota puſtuloſa, quam paulò poſt plena cutis excoriatio excepit, haud ſecus ac ſi fervida macerata eſſet cutis, quod *I Chriſt. Gockelius* (*M. C. D. 2. A. 6. obſ. 151. p. 313.*) *commemorat.* Infantulo t tio poſt nativitatem die Epidermis omnisque cutis de corpore erat quaſi a rupta & avulſa magnaque ſanguinis copia ſecuta, *Freder. Deckero* (*Exe Med. c. 5. p. 277.*) *teſte.* Notabile quam maximè eſt, quod recenſente *D. V lent. Andr. Mollenbroccio* (*M. C. D. 1. A. 1. obſ. 53. p. 150.*) Generoſi cujusda viri uxor, cum ante Variolis laboraſſet & filiam peperit veſtigiis Vario rum conſpicuam. Idem memorat *D. Johan. Georg. Sommer* (*M. C. D. 2. 9. obſ. 23. p. 54.*).

§. 48.

Ab uſu Croci, aut etiam medicamentis crocatis in partu difficili ſæp repetitis, & per vaſa lactea cum Chylo ad uterum delatis, quæ *Isbr. à Diem broeck* (*l. 1. Anat. c. 30. p. 299.*) eſt conjectura, mulierem peperiſſe duas puel omnino luteas, recenſet *Iſibordus ab Amelunxen* (*Breviar. Rer. Memor. n.*

V

. App. M. C. D. 2. Ann. 4. p. 196.) & *Amat. Luſitan. (Cent. 5. Curat. Med. 34. p.*
quibus pollicem premunt *Joh. Heurnius (l. 2. Meth. ad Prax. c. 14. & l. de*
rb. Mul. c. 8. p. 53.). Henr. ab Heer (obſ. Spadan. 14. p. 187.). Isbr. à Diemer-
ck (c. l. c. 17. p. 150.) & Joh. Ferdinand. Hertod. (M. C. D. 1. A. 1. obſ. 60. p.
). Hujus aſſerti veritatem ut erueret *laudatus Hertod.* ſumſit canem fœmi-
trium vel quatuor ſeptimanarum gravidam, eique toto reliquo geſtationis
pore tàm cibum quam potum Croco tinctum exhibuit, donec octo for-
dies ad partum ſupereſſent, ubi ultimis tribus diebus etiam ad drach-
duas & tres Croci juſculis addidit. Cane diſſecta colliquamentum non
uo colore croceo tinctum viſebatur, in catellis autem albidiores cutis
iculæ plenariè croceum referebant colorem. (*Vid. Ejusd. Crocolog. qu. 4.*
9.)

§. 49.

Tantum abeſt, ut *Nobiliſſimi Viri* Experimentum in dubium traham, ut
is rationibus & experientia hac tanquam firmiſſimis Phyſicæ & Medici-
Atlantibus fulti curioſitatem Ejus exoſculer. Hoc ſaltem adjicere libet,
d bis in infantibus recens natis mihi his tueri licuit. Puellæ nempè
cea tinctura habitum corporis conſpicuæ à matribus, quæ ne tantillum
pore geſtationis de Croco guſtaverant, neque difficili partu adactæ eun-
abſorbere fuerint Coactæ luci datæ ſunt, qui ipſe color, nec aquæ nec
lotura adhibita diſparuit, quod de fœtibus Croco decoloratis *annotavit*
) *Amatus*, ſed ultra menſem fortiter tanquam cuticulæ nativus in ea ſine
i noxa perſeveravit.

§. 50.

Ictero in utero has laboraſſe, & adhuc laborare mulierculārum aſtentium
ententia, inde ut malum illud averruncarem, in conſilium vocabar. Cum
nihil, quod à ſtatu præternaturali recederet, aut eundem turbaret cogno-
n, aliam cauſam ſubeſſe arguebam tacitè. Notum videlicet eſt, Lochia non
flava egeri, quinimò & fluorem muliebrem menſtruum Croceo aliquan-
omparere colore, prout *obſervavit Alard. Hermann. Cummeniuss (M. C. D.*
3. obſ. 115. p. 186.). Inde etiam contingit, ut infantes recens nati & vomitu
ceſſu materiam exponant Croceam hauſti per os in utero alimenti peculia-
indicinam. Si igitur humor, cui innatat fœtus, tinctura crocea & flaveſcente,
biliosam voces, ſive non, hoc ipſo non me movet, fuerit impregnatus, cutis
ticulæ teneritudo facilè imbibet eandem, crocumque æmulabitur. Ita
s veſiculæ felleæ adjacentes flavedine non raro rutilare nemo neſcit. Et
ſi

ſi iracunda prægnans abortum patitur, fœtum rejectum ſubflaveſcere *putav* *Honor. Fabri (l. 5. de Hom. Propoſ. 47. p. 433.)* & quidem ob motum bilis a uterum, ut *Frideric. Moller. (de Part. 173. dier. §. 95. & 99. ap. B. T. à Güldenkl* *Reſponſ. 30. p. 78. ſq.) ratiocinatur.*

§. 51.

Hoc præterea annotaſſe forſan juvabit, quod *P. Borello (Cent. 1. obſ. 4* *p. 48.)* debemus, ſæpè obſervatum eſt, ſcribit, pueros ſubitò noctu mortuos fi iſſe, cum clamore & ejulatu ſine morbo præcedente, gutta autem ſanguinis i gena vel alibi reperiebatur. Unde hæc mors ſubita? *quærit*, exiſtimo auten reſpondet, vel à venenato inſecto quodam vulneratos eſſe, vel acu longa à Sag transfixos. Quem Satanas mirabili modo in momento enecaverat Æthiop nigerrimi referebat faciem & cutem *Joh. Bodino teſte (l. 3. Dæmonom. c.* *p. 427)*

§. 52.

Quamvis à Magis nulla mortis indicia ſæpiſſimè referre *annotarit Nic* *Remigius (Part. 2. Dæmonol. c. 10. p. 321.)*, in Diœceſi Baſileenſi & oppi Damri quædam incinerata faſſa fuerat, ſe ultra quadraginta pueros necaſſe p modum talem, ut quando ex utero egrediebantur, acum capitibus eorum p ventricem usque in cerebrum infixit, *notante Jacobo Sprengero (p. 2. Mall. Mal* *qu. 1. c. 13. p. 319.)*, & qui etiam illum *citat Joh. Bodino (l. 3. Dæmon. c. 5. p. 32.* & *Strozzio Cigogna (Mag. omniſ. Theatr. part. 1. l. 4. c. 4. p. 495.)*. An punctu hæ maculas poſt ſe reliquerint altum eſt ſilentium.

§. 53.

Dum autem venenatorum inſectorum mentionem injicit, *Petr. Borell* de maculis ictus & morſus eorundem atteſtantibus in Cadaveribus pauca qu dam aſpergere operæ pretium eſt. Quorundam ictus totum corpus aliquan deformant, aliquando partes, comprimis punctas, aliquando nullum virule tiæ poſt ſe relinquunt ſignum. Vidimus quendam, *narrat Ant. Braſſav* *(Comm. ad l. 4. Aphor. 62.)* ab echidna, vulgò maruſſio ictum, qui trium h rarum ſpatio ab ictu vitam cum morte commutavit, & totus maculis affectus luteis, violaceis, nigris. Aulico cuidam à vipera mordicus arrepto contigi obſervatum eſt, ut corporis totius color in porraceum commutaretur. *V* *Cœl. Rhodigin. (l. 6. Antiqu. Lect. c. 13.)*. A Scorpionis ictu maculis totu corpus nigris conſperſum maculis deprehendit *Marcell. Donatus*, quod in m tis aliis obſervare non potuit *(l. 1. Hiſt. Mirab. Med. c. 9. p. 74.)*. Brachii ex ſ pentis morſu putrefactionem *ex Gilberto Anglico recitat Ambroſ. Pareus (l.*

C

irurg. c. 5. p. 434.) ut & de Acontiæ ſerpentis, *Conrad. Geſnerus (l. 4. Hiſt. uatil. p. 528.)*. De morſu viperæ ſequentia *Excellentiſſ. Dn. D. Mich. Ettmül-us, Amicus etiam poſt fata honorandus (in eleganti de Vip. Morſ. Disſert. c. 2. ct. 1. §. 1.)*. Color partis læſæ primò quidem rubicundus, ſenſim alterato r fermentum veneni ſanguine, ſubruber, donec liveſcat, & obrepente Gan-ena Sphaceloque nigreſcat; corporis ſimiliter nativus nitor perit, & pro fer-nti efficacia, & ſanguinis certa miſtione ac inde orta alteratione nunc rube-, nunc virideſcit, nunc purpuraſcit, nunc nigreſcit, ſanguineæ maſſæ tinctura corrupta: quales alterationes obſervare eſt in ſanguine eorum, qui poſt iræ niam incandeſcentiam eundem arte evacuant, quibusdam mirè flaveſcit, (ut llo *ap. Ant. Braſſavolam. c. l.)* aliis virideſcit, vel etiam omninò liveſcit: fuſa ex inordinata efferveſcentia debita ſanguinis miſtione, indeque obfu-o & obtenebrato ſplendido ejus rubore. *Hactenus Vir. Beatus.*

§. 54.

Ut venenatorum morſus à non venenatis diſtinguant, Alii puncturam arere nigram cum circulo cœruleo, partes autem adjacentes tumere, aſſe-t. Plagæ magnitudine vix acus caput referunt, *teſte Jac. Grevino (l. 1. de er. c. 10.)*. Quatuor caninos dentes viperæ fœmellis, duos tantum maribus uunt quidam, inde diſtingui plagarum numero poſſe, utrum à fœmina an e læſio facta fuerit. *Conf. Th. Browne (l. 5. Pſeudodox. Epid. c. 12. §. 2. 4.)* In plusquam trecentis tamen viperis unius æque atque alterius ſexus s tontummodo dentes caninos, cum quibus mordent firmos & ſolidos *Franciſcus Redi, Nobiliſ. Aretinus (in obſ. de Viper. p. 22.)* & *ante hunc Lud. tclli (Theatr. Arcan. p. 263.)*

§. 55.

Cæterum nec in omnibus morſibus & ictibus venenatis plagæ notabiles ap-ent. Ab Aſpide morſis, nec ullus locus affectus, nec livor indicat malum vel æ omninò aliquæ adſunt, ex quibus criminis autor deprehendatur, adeò ut peſtifero ictu, ſed venenati pharmaci potione ſublatus eſſe, qui periit, exiſti-ur: Diligenter tamen conſiderantibus gemina quædam punctula minula & bſcura invenientur, per quæ venenum fuerit dilapſum. Inde ſcitè monent ctici: Vulnera à venenatorum morſibus vel ictibus illata plus nocere vi enata, quam vulnere, quæ per ſe non ſunt magni momenti. De Cauſa erconteris, velocitatem veneni, qua è veſtigio in ima vitalia & abdita ſe dit, nihilque extrinſecus moratur, *allegat Anton. Ludov. Olyſipus (l. 3. oc- Rer. Propr. c. 7. cit. Joh. Schenckio l. 7. obſ. Med. p. 868.)* ſubitilitatem *Hiero-*

nym. Cardan. (*l. 2. de Venen. c. 6.*) Spirituoſitatem veneni moderni, aut actívitatem fermenti, cujus motum mirum in modum promovet ſanguinis circulus. Mota hac de Cauſa Cleopatra Aſpidem elegiſſe fertur, cujus morſu moreretur, eamque non Cordi aut pectori applicuit, quod Alexandriæ in uſu, (Vid. *Galen. l. de Theriac. ad Piſon.*) ſed brachio, quo ſanguis ab Aſpide infectus citius quoque Cor inficeret, ut contra Antiquitatem *Th. Brown* (*c. l.*) *docuit*, qui & quo mortis genere occubuerit adhuc incertum eſſe tradit. Ab aliis ſerpentibus demorſa membra aliquando etiam parum mutantur à colore naturali, niſi quod in tumorem eleventur, prout hiſtoria *Nicolai Florentini* (*Sermon. 4. tr. 4. c. 18. à Joh. Schenckio pariter allegata c. l. p. 864.*) id evincit.

§. 56.

Labia vulnerum à venenatis armis inflictorum livent & nigricant, ut *voluit Nicol. Pfizzer.* (*l. 1. Ration. Vuln. Judic. c. 10. p. 37.*), id tamen non ſemper evenire, *Franc. Redi* (*obſ. de Viper. p. 26. & 27.*) nos informat. Canis, inquit, poſt mediam horam, quum erat ſagitta ex Bantam percuſſus, frequenter vomuit, & cum labore, tandemque cum ululatibus & convulſionibus mortuus. In univerſis viſceribus ejus non reperiebatur minima læſio, & ille ipſe locus, in quem ſe ſagitta inſinuaverat, nec ad minimum colorem mutaverat.

§. 57.

Annotavi hæc in gratiam Tyronum, ut illis calcar adderem in ſigna à venenatis animalium morſibus mortis diligentius inquirere apud vivos & mortuos Præceptores, adeoque evolvere cum alios, tum ſupra citatos, qui doctrinam de venenis ſolertiori opera indagarunt. Poterit namque contingere, ut in ſylvis, pratis, aut agris, cadavera reperiantur, quorum mors non tam manus violentiæ, quam venenato ejusmodi beſtiarum morſui, puncturæ, aut ictui erit aſcribenda. Ne igitur vacillet præſumtio, fluctuetque viſitantis & decernentis animus omni ſtudio erit præcavendum.

§. 58.

Addam etiam in Tyronum gratiam monitum, benevolæ mentis τεκμήριον, circa cadavera, quos ictus fuſtis, lapidis jactus &c. capiti illatus ſuſtulit. Accidit ſæpe, quod aliquibus hiſtoriis confirmare valerem, ſi neceſſitas id exigeret, ut nulla ictus veſtigia, nec ſugillationes & maculæ in capitis tacti regione, ſi tempora excipias, animadvertantur, & tamen, ſi remota cute cranio denudetur cerebrum in parte oppoſita cranii, non tantum fiſſuræ (contra fiſſuram vulgo nuncupant,) comprimis in interiore cranii lamina oculis ſe objiciant

ſe

ſed & ſanguinis extravaſati copia non ſpernenda, lethalitatis vera & firma indicina. Nunquam igitur in tali caſu, ut quidem Tonſores & hujusmodi farinæ homines facere ſolent, capitis apertio accurata negligenda.

§. 59.

Obſigno demum hunc Titulum ſingulari obſervationum biga. In incantata deprehendebantur lividæ duæ maculæ in alterutra manu, ſupra cubitos utrosque diverſæ literæ, quas inter exactè hæ duæ N. nimirum & B. in unam quaſi coalitæ, & invicem ſibi in hunc modum appenſæ, notis quoque crucis ✠ his inſignioribus aliquibus notatæ. Poſt Characteres ſub forma crucis unius atque alterius, quæ circa collum, pectus & ventrem infinum, ſummo utplurimum diluculo, erumpebant. Alia nocte denuò cruces novæ, quibus nova ſigna alia, cordis nim. novi, item alii Aſtronomici, Plantarum vid. configurationum uſitatarum, uti ☌. ✱. □. △. ☍, tum & Planetarum ipſorum ac luminarium ♄. ♃. ♂. ☉. ♀. ☿. ☽. nec non ſimplicium quorundam medicamentorum Chimicorum velut 🜍. 🜏. 🜨. ⊖. ⏀ &c. Characteres (non enim horum, ut & Aſtronomiæ ac Chymiæ ipſius, quibus ſæpiusculè tum legendo, tum calculum ducendo ſeſe oblectare ſolebat, præter ſexum muliebrem ignara erat) adjungebantur, cuti quaſi inciſæ effloreſcebant. Alio tempore manui dextræ figura Roſa, ſiniſtræ Trifolii forma cum Ann. nativitatis CHRISTI hoc 1635. leviter inciditur, ac quidem artificiosè adeò, ac ſi quis Apelles ea pinxiſſet. Anno huic SERVATORIS Noſtri demum cor telis transfixum, ſtulti item imago, nec non Germanicum verbum hoc, Narr, & neſcio cum crucibus diverſis, quæ alia citra ullum dolorem, ingenti autem aſtantium ſtupore ſubjungebantur. Cruces non ſemper eandem referebant faciem: ſed modo longiores, modo breviores, modo longiſſimæ conſpiciebantur: quædam apparebant profundiores, doloremque ac pruritum excitabant, quædam ad ſuppurationem perveniebant ſuaque veſtigia ultra menſem poſt ſe relinquebant. Hæc *ex literis Balthaſ. Hahnii ad Dan. Sennertum datis (Syllog. Phyſ. Med. Caſ. incantationi vulgo aſcribi ſolitarum Decur. 1. Caſ. 4. p. 39. 40. 42. 43.) Georg. Abraham. Merclinus.* Proh! quam crucem ingenioſis figunt illæ cruces Magicæ, quam acumen obtundunt notæ iſtæ & inſcriptiones portentoſæ curioſorum & doctiorum eludunt conjectanea!

§. 60.

Supereſt adhuc alia, quam non invitus ad divina prodigia retulit *Martin. Del-Rio (l. 2. Disquiſit. Mag. qu. 25. p. 538.).* Illam conſignavit *Petrus Bizarus (Epit. Mirab. Europ. p. 302.)* quæ ita habet: Lintzii dum ibi *à Carolo Auſtrio*

conventus celebrabatur, cuidam Ruſtico nato eſt infans, in quo nihil ſanè d ſiderabatur: vixit dies quatuordecim, & triduo ante obitum ſudavit, atq ita ſudans extinctus eſt. In mortuo infante ſtatim cœperunt apparere ſtigm ta in manibus, pedibus & latere; ſicut CHRISTI vulnera pinguntur. capite etiam corona ſpinea. Cæſar cum hoc audiret, miſit quoſdam ex i is, qui hoc prodigium contemplati, Eum de tota re plenius edocuerun remque ita ſe habere intellexit. Quæ hic partes naturæ? quærit (*c.l.*) *del-Rio*, & reſpondet, nullas certe video ſufficientes.

Lib. II. Tit. II.

De

Cadaverum Contagio.

Summarium.

1. Contagium non dari multis perſuaſum. 2. Contrarium pr ponitur. 3. Tenzelii aſſenſus. 4. Mortui in Veteri T ſtamento impuri. 5. Cacodæmonis κακοζηλία. *6. Luſtr tio per aquam ap. Judæos & Ethnicos. 7. Cadavera an Contagioſa Diſtinguitur Contagium. Cadaver videre fœtui noxium. 8. Al Contagii acceptiones. 9. Violenta morte ſublata contagioſa. 10. Qu de cauſa quibusdam Anatomici non longævi. 11. Diſtinguendum tem pus. 12. Præcautio. 13. Anatomicos brevioris vitæ non à corporu ſectione occubuiſſe. 14. Obſervationibus obſervationes opponuntu 15. Aquilarum & vulturum odor. 16. Advolaſſe hos ad cadavera longinquis oris, negatur. 17. Helmontii effugium improbatur. 18 Canum latratus flebilis ſignum peſtis, aut ſtragis imminentis. 19. O dor aëris. 20. Nebula in loco ubi ſtrages. Vapores è mortuis brutis 21. Fœtore peſtem profligare tentarunt quidam, ſed infeliciter. 22 Mor*

lorbo benigno ſublata non eſſe contagioſa. 23. Contrarium Helmont, natomiam localem ſugillans. 24. Refellitur. 25. Anatomes locaſ utilitas. 26. Anatome Practica Th. Bartholini. In Vulcanum inveiva. 27. Helmont. Helmontio opponitur. 28. Objectionibus reondetur. 29. Miaſmatum fœtidorum incommodum. 30. Oſcula orituris data. 31. Data & Mortuis. 32. Noxa. 33. Oſculum congioſum. 34. Dubium. 35. Contagium per oſculum in malignis. 36. eteris cadaverum noxa. 37. Coitus cum peſtiferis & viventibus inxius. 38. Lactatio peſtiferarum inſons. 39. Sine noxa ſecta cavera peſtifera. 40. Tutius contrarium aſſeritur. 41. Etiam fetrum geſtantes inficipoſſe. 42. Sepulchra peſtiferorum deleterium id exſpirant. Remedium. 43. Coitus cum infectis non ſemper innous, cum mortuis deteſtandus & exitialis. 44. Tenelli cur ſine noxa atrem infectam bibant. 45. Anatome infectorum quatenus innoxia quomodo adminiſtranda. 46. Scorbuto extincta inficiunt, ideoque tim à morte non ſecanda. 47. An majus à vivis, quam mortuis congium? Affirmatur. 48. Negatur. 49. Oſſa mota inficere. 50. mnii diſtinctio. 51. Contagioſiora cadavera viventibus. 52. Senrti diſtinctio. 53. Tempus circa cadavera triplex. 54. Suadent idam citam peſtiferorum ſepulturam, eamque noctu. 55. Brutorum tagia an carnes deleterias reddant? 56. Prudentia hic opus. 57. ntagium mumiale non ſufficit. 58. Canes, feles & inſecta peſtem pagant. 59. Rabioſorum Anatome & carnes reprobantur. 60. uta carnivora peſte mortua animalia vitare. 61. Carnes fulmine tas obeſſe. 62. Veneno enectas carnivora horrent, ut & Magorum davera. 63. Objectioni reſpondetur. 64. Spiculis intoxicatis inemta. 65. Veneno paſtorum animalium haud innoxiæ carnes. 66. iæ innoxiæ. 67. Carnes humanæ an tuto comedantur? 68. Sanſ humanus an medicamentum? 69. Eſſentia, Spiritus ſanguinis nani. 70. Lac humanum. Cranium. 71. Superſtitioſa varia.

§. 1.

COntagium & morbos contagioſos chimericum quid pronu ciarunt quidam, è Republica medica eosdem exeſſe jube tes. *Gregorium Nyſſenum* in hoc contubernio invenio *ab H ronymo Mercuriali* (*tr. de Peſte c. 3. p. 9.*) *citatum*, qui nullu morbum contagioſum proclamavit, eò quod Sanitas non contagioſa. Sed contrariorum eadem eſt ratio. Quia aute videbat experientiam ſibi reluctari, quandoquidem multi, quotidiè conſ ciuntur ex converſatione peſte laborantium contaminari, *judicat*, hoc ev nire, non quia infecti contaminent, ſed quia omnes qui capiuntur peſte, co muni aëre utuntur, & eandem internam diſpoſitionem habent. *Hieron. P linus* (*in Declamat. adv. morb. contag. comprimis c. 2. p. 20. ſq. & c. 3. p. 24* promittit & delineat opus, in quo probaturus ſit, nec peſtem, nec aliu morbum eſſe contagioſum & hæreditarium. Sed hoc opus, niſi fallor, l cem non vidit, & cum Autore tumulo illatum blattis tineisque in præda ceſſit. *Procopius* (*l. 2. de Bell. Perſic. c. 12. p. 123.*) maximam illam peſtilen am, quæ *ſub Juſtiniano* urbem Conſtantinopolitanam depopulabatur, con gio non nocuiſſe diſertis verbis prodidit, & *Hieronym. Thriverus* (*Comme in ſ. 5. aph. 11. p. 340.*) phtiſeos contagium inter non Entia retulit. *Ipſe M curialis* (*c. l.*) neque *Hippocratem* neque *Avicennam* contagii ſemina expreſ ſe, veteresque Medicos debiliter & obſcurè de contagio fuiſſe locutos (*c. p. 9.*) *tradidit*.

§. 2.

Cur verò ſanitas non ſit contigioſa, *alibi* (*Pneumatopæg. ſ. 1. Artic. 8. dictum*,) ubi etiam quod ex parte contagioſa pariter monitum. Nec qu drat, ſanitas non eſt contagioſa, ergò nec morbus, ut ibidem demonſtratu De Peſte illa Conſtantinopolitana ſine peſte, ſive contagii inquinamento tiam (*c. l. ſ. 2. Artic. 5. §. 33.*) huc referri, forſan non indigna leges. De Ph ſeos noxa contagioſa etiam ibidem (*§. 18.*). Plura dabit *Lud. ab Hornig.* (*Wür Engel qu. 2. p. 24. ſq.*)

§. 3.

Rectè igitur contagii exiſtentiam cum Aliis emunctioris Naſi Medi tuetur *Andr. Tenzelius* (*part. 1. Med. Diaſtat. c. 1. p. 22.*), dum infit: Omn morbi ſunt contagioſi, imò ipſiſſima etiam ſanitas, ſi ſecundum activam pr priam duntaxat potentiam perpendatur, ſeu ut Philoſophi loquuntur *κατ' ἐ τελέχειαν*. Unumquodque enim naturaliter potentia præditum eſt, tale re

de

e & aliud, quod contingit, quale ipſum per ſe eſt, licet æquè promta & edita omnium operatio non ſit. Sanitas enim quies quædam eſt, temies & habilitas naturæ amica, & proin minoris activitatis, quam ut Munia ubjuncta alium vel ſanum vel ægrum tam promtè afficere queat. Quæ ratio in reliquis morbis militat, pro non Contagioſis vulgo habitis. Vel m illi profundius in corpore hærent, & ad fixiorem coagulationem deſti i ſunt, quam ut vicinum quemvis contingere, vel contactum immutare eant. Quamvis nullus horum non alicubi ratione contagii alteri pernici attulerit, ut & καὶ' ἐνέργειαν ad paſſivam rationem objecti rem conſide do omnes morbi, ſed ſecundum magis & minus ſunt contagioſi. In his nibus prora & puppis Mumia eſt.

§. 4.

Mortui in V.T. reputabantur impuri & tales etiam, qui mortua tange t corpora (*Levit. c. 11. v. 24. Numer. c. 19. v. 10. 13.*) quinimô contrectatis os is & ſepulchris eadem ipſis imputabatur immundities (*c. l. v. 16. 18. Add. nel. à Lapid. Comment. in Num. c. 19. v. 11. 12. p. 894. Jacob. Tirin. in Thren. c. . 14. p. 706. & in Jerem. c. 34. v. 5. p. 685.*). Sepulchra inde, & Agri, in quibus ilchra, calce notabantur, quod è Rabbinis *Joh. Chriſtoph. Roſteuſcher* (*Diſc. Sepulchr. Calc. Notat. Part. poſt. c. 4. §. 3. ſq.*) demonſtravit. *Samaritani* rtui cadaver, referente Epiphanio (*T. 1. op. l. 1. adv. hæreſ. p. m. 26.*) *abominatur*. Hæreſis Caiciæ mentionem facit *Cornel. Agrippa* (*T. 2. Op. Declamat. Anton. Eremit. p. 575.*) ab *Eunomio* & exinde à *Vigilantio Hæreticis* aſſerta, qui le juxta mentem *Agrippæ*, exponentes ſacras literas ad ſimplicem verborum rticem attendentes Judæorum & Samaritanorum more corpora mortuorum immundis habebant, ita ut etiam contactu polluerent tangentes, quemaddum litera legis de his loquitur. Quin & animabus à corpore ſeparatis nunditiem quandam affingebant Judæi. Quando aliquis apud Judæos ritur omnem aquam, quæ erat domi in vaſis, extra domum, ut immundam ndunt, quod putent, animam de corpore recenter egreſſam lavari in aqua , ſuoque contactu inficere. Addunt alii Angelum mortis ſ. Satanam gladiſuum, quo hominem illum interemit, in ea aqua rurſum lavare. *Vid. Joh. torff.* (*Synag. Judaic. c. 49. p. 712.*). Cadavera, quæ aliquo transferebantur eroſolymam admiſſa non ſunt, ne funeſtarentur Sacra Ejus. Sepulchra au duo duntaxat ibi fuere, unum *Davidis*, alterum *Oldæ*, quæ ſtructæ à priſcis bus, ajunt, *commemorat Petr. Cunæus* (*l. 1. de Republ. Hebr. c. 7. p. 55.*). Sub verò de mortuis non tangendis decreto apud Judæos myſticum quid inſinuari,

ari, recte *cum Aliis Clemens Alexandrinus (l. 4. Stromat. p. 392.) & Epiphan. (c.* non ſine cauſa annotavit. Ἄνοιαν igitur Samaritanorum abominationem voc bat, neq; loculus *Joſephi* quadraginta totos annos in caſtris circumlatus abom nationi fuit, neque contagione ſua ullam labem aſperſit. Enim verò (*pergit c. p. 28.) Joſeph. Iſraëlem* ſepeliit (Patrem), nec deteſtatus eſt: imo poſt ejus m tem in faciem procumbens, exoſculatus eſt. Neque tamen ſcriptum eſt e piandi ſe gratia ipſum abluiſſe. Præterea *Moſis* corpus quemadmodum à m joribus accepimus, ab Angelis ſepultum eſt; neque illi tamen loti ſunt, ne polluti quidem ſancti illius corporis attactu. *Hæc Epiphanius.* Execra dam Hæreſin Caiciam appellat (*c. l.) Cornel. Agrippa.*

§. 5.

Cacodæmon, ut in aliis DEI ſummi & veri, ut apud Gentiles eſt Simi ita apud hos eadem eorum animos tenebat perſuaſio. Externis aut religio aliqua devinctis, ne quidem Cadaver conſpicere, ne dum tangere licuit, t contaminatorum numero aggregari deſiderabant. Pontifici id nefas fuit, qu ex Aliis recenſuit *Joh. Guthier. (l. 2. de Jur. Man. c. 8. p. 221. ſq.)* Homo nebris indignus judicabatur aſpectu Principis, ne oculos omnibus ſaluta impiaret, de quo confer, quæ collegit *Caſp. Barthius (animadv. ad l. 6. St Thebaid. v. 205. p. 425.)*. Qua de Cauſa moti Perſæ, *teſte Herodoto (l. 3. hiſt p. 73.)* humana cadavera DEO igni objicere ſcelus habebant, cujus ration aſſignavit, *ap. Dioſc. (l. 3. Anthol. c. 4.) Euphrates*, corpus ſuum cremare p hibens, ne ignem inquinaret. *Add. Joh. Michaël. Dilherr. (T. 1. Diſput. A dem. p. 114.)*

§. 6.

Luſtrabantur aqua Judæi, idque ex legis decreto, de quo ritu *Corne Lapid. (in Numer. c. 19. v. 11. 12. p. 489.)*. Laudat *Dilherr. (T. 2. Diſput. Acade p. 233. & 410.)*. Quem quidem ritum βαπτισμὸν ἀπὸ τȣ͂ νεκρȣ͂ vocaſſe *Sim dem (c. 34. v. 30.)* quibusdam è Theologis placuit. Expiationem hanc in tati Gentiles, ante ædes, vas aquæ luſtralis, dum buſtum in iis collocabant, q ſe exiens, aſpergeret & expiaret. (*Dilherr. c. l.*) Et dum ad rogum expectan collectis conditisque reliquiis funeri finis fieret, non ante à lugubri hoc offi propter contractam pollutionem diſcedebant, quam aqua ter eſſent luſtrati. funere *Miſeni Virgil. (l. 6. Æneid. v. 228.)*

Oſſaque lecta cado texit Chorineus aheno.
Idem ter ſocios pura circumtulit unda.
Spargens rore levi & ramo felicis olivæ:
Luſtravitque viros, dixitque noviſſima verba.

ꝫergillum igitur Rore marino & Oliva conſtabat, *concludit* (*c. l.*) *Cornel. à* *pide.* Fiebat etiam luſtratio per ignem & Aërem, ut rectè *Servius* (*in l. 2.* *org. v. p.*) memoravit.

§. 7.

Hæc cum ſcopum noſtrum non feriant, mitto, diſquiſiturus utrum ca-vera viventia corpora inficiant? Contagium autem in triplici ſignificatione nittetur; uno quidem improprio & remotiori, quando terrore, quem ali-undo ex improviſo appropinquantibus infert corpus mortuum, humoribus Spiritibus alterationem & motum præternaturalem inducit, & imaginatio-n turbando hunc vel illum effectum concitat. Judæi igitur defuncti vul-ı tegunt, eò, quod ſi aſpiciatur, inducere memoriæ oblivionem, tradunt, *quod* *b. Buxtorf.* (*c. l.*) *retulit.* In Gravidis cadaverum aſpectum noxa aliquan-non carere *Martin. Weinrich.* (*p. 1. de Ort. Monſtr. c. 17. f. 160. b.*) & *ex* *Henric. Kornmann.* (*p. 7. de m. m. c. 61.*) ſingulari hiſtoria edocuit. Vi-nus, *inquit*, Wittebergæ Civem facie cadaveroſa, qui dixit: matrem, cum ro geſtaret, ex conſpectu cadaveris exterritam eſſe, & ex eo fœtum illi aſ-ilatum. Referendum huc illud, quod *ex Hector. Boëtio Hieron. Carda-* ; (*l. 8. de Var. Rer. c. 42. p. 568.*) recenſuit. Guanoræ cujusdam beatæ mu-ris in Scotia Sepulchrum ſi calcet mulier, perpetuo ſterulis evadit. Gra-larum etiam, & difficultate partus mortuarum ne tranſeant ſepulchra Gra-læ, *Ludovicus ab Hornig.* (*de Jur. Poſtar. cit. Mart. Zeilero p. 2. Epiſt. 568. p.* .) conſuluit, ne videlicet horrore concuſſæ, (*Vid. Henr. Kornmann. c. l. c.* .) aut timidiores ob fortem imaginationem factæ, & ſibi & fœtui no-ınt.

§. 8.

In propiori ſignificatu vox Contagii accipitur, quando noxam, quam pu-dæ aut ad putrilaginem accedentes aporrheæ viventi affricant, denotat. In oximo & genuino ſenſu tandem, quando morbos, quibus cum in vita dum ıt corpus demortuum conflictabatur, aſtantibus communicant, ſive morbi ıt maligni, non tamen venenati & citò interficientes, ut ſunt Ophtalmia, ıbies, Lues venerea, Lepra, Phtiſis, Scorbutus &c. Sive maligni venena-& acuti, ut febres malignæ, & Peſtis. Deinde illam diſtinctionem cada-rum repetendam cenſeo, quando quædam mors violenta, quædam natura-è vivorum numero excedere coëgit; medio ferè modo ſe habere venenis ıcidata videntur.

§. 9.

De violenta morte extinctis an ſint contagioſa? ſi quæramus, Affirma vam tuentur plurimi, eò, quod ſoluto animæ cum corpore commercio, o pidò putredinis imperio ſubjiciatur Cadaver, ut in terram, quam matrem gnoſcit, quantocyus reſolvatur. Ex illa autem Cadaveris reſolutione qu aliud, quam putidæ & putridæ emanationes aëri ſcelus inferentes, & corp noxam? *Conf. Tob. Cober.* (*Decad. 1. obſ. Caſtrenſ. Hungar. 10. p. 116. ſq.*) I de in illis locis, ubi ſtrages facta, & cadavera ſub jove frigido cubant, ſe per conſpici nebulam, milites referunt. Quam latè autem per aërem ſe d fundant prædictæ exhalationes, ut de earum copia dubitatio omnis tollatur, v tures & Aquilæ probabunt, qui è diſſitis locis odore Cadaverum allec ad eorum magno agmine advolant agmen, appetitui ut ſatis faciant. Q præterea neſcit corpora cæſorum inhumata ipſam aëri poſſe communic peſtem, prout exemplum cæſorum à Teutonicis Romanorum id *apud A Kranzium* (*l. 6. Saxon. c. 24. p. 152.*) evincit? Illam Naugardiæ peſtem, q intra ſex menſes octuaginta hominum ſuſtulit tanta celeritate, ut ambulante plateis mox deciderent, & ad ſepulchra mortuorum, qui ſani tumulandis venerant, cum mortuis tumularentur, inſepultis Cadaveribus, *Idem* (*l. 11. W del. c. 5. p. 251.*) aſcripſit. Gemella Exempla ſuggerent *Livius* (*l. 3. c. 25. 41.*) *Dionyſ. Halicarnaſs.* (*l. 10.*) *Diod. Sicul.* (*l. 4. Bibliothec.*) *Jul. A xandr.* (*l. 6. de Bell. Punic.*) *Joh. Cuſpinian.* (*in Vita Henric. I. Imperat.*) *a Avicenn.* (*l. 4. fen. 1. tr. 4. c. 1.*) *Haly* (*l. 5. Theoric. c. 11.*) *Horat. Augen.* (*l de Peſt. c. 12. p. 56.*)

§. 10.

Et hanc cauſam eſſe, cur Anatomici celebriores brevioris fuerint vitæ, ſu qui cenſent. Ipſe *Th. Bartholin.* (*de Peregrin. Med. p. 13.*) ſcripſit: Anatomic exhalationibus cadaverum enervari, ut pauci ad canitiem venerandam a rare poſſint. Addo *ex Oro Apolline* (*l. 1. Hieroglyph. c. 39. p. m. 19.*): canum ſec ones frequenter exercentes, ob graves ex animali inciſo ſurgentes vapores, ſple ticos incurrere morbos. Exempla proſtant in *Andrea Veſalio*, *Julio Caſſer Gabriele Fallopio*, *Adriano Spigelio*, *Franciſco Plazzono*, *Joh. Veslingio*, *Chri phoro Schelhammero*, *Marquardo Slegelio* & aliis *ap. Guerner. Rolfinck.* (*l. 1. D ſert. Anat. c. 3. p. 42. & 43.*). *Samuel Mœreſius*, ut ſcripſit *Anton. Deuſingio* (*V Ejus Append. ad Exerc. de Nutriment. Elaborat. p. 331.*) & *Excell. noſter Ga Clauderus* cum comitibus (*Method. Balſam. Corp. c. 5. ſ. 3. p. 130.*) Anno 166 *Ludovicum de Bils* offenderunt lecto affixum, querebatur de diſpoſitione phti

c

tuſſi, Aſthmate, Atrophia, ob pulmones cadaverum, brutorum præcipuè pioſiſſimè ſectorum evaporationibus debilitatos: Ferebatur enim, plus du-ntos canes diſſecuiſſe, quod nec ipſe *Tob. Andreæ (in Bilanc. exact. Bilſian. & uder. Balſam. p. 87. & 88.)* negare potuit. Ante annos non ita multos *D. ur. Wolffſtrigelius exercitatisſimus Profector Viennæ*, vix publica Anatome ad nbilicum perducta ſubitò vitæ ſuæ pauſam fecit, narrat larvatus *iſte Joachim. . Wigandus (Diſſ. 2. de Philiatr. Germanor. Itiner. p. 156.)*. Hanc ob cauſam *ncisc. Ranchinus (tr. de Morb. Pueror. ſ. 2. c. 6. p. 348.)* Chirurgos in cadave-n conditura monuit, ne negligant media præſervantia, ſeu Cor & cere-m recreent, ne à vaporibus putridis à cadaveribus diſſectis exſpirantibus iciantur.

§. 11.

Diſtinctione hic opus eſt inter cadavera heri aut hodiè interemta, & quæ e menſem vel unum violentæ ceſſerunt neceſſitati. Contingit aliquando, diu ſepulta in lucem protrahantur, & quantum quidem prædominium pu-dinis admittit, inſpiciantur & cultro Anatomico ſubjiciantur, ut de lethalita-veritate conſtet. Ita memini me olim Auguſtoburgi militem aliquot ſepti-nas ſepultum & refoſſum Sirio regnante inſpexiſſe, & in læſionis locum in-ſiviſſe. De his, comprimis ſi frequentius Anatome inſtituatur, verum erit dò latum pronunciatum; de illis minimè. Ad Anatomen qui elegerit cor-s impollutum (addo recens) bonæque conſtitutionis, nihil habet quod ex-eſcat, decidit *laudatus Gu. Rolfinck. (c. l. p. 49.)*. Nimis teneri qui ſunt & icati, abſtineant, & ad alia ſtudia ſe conferant. Quocirca in eligendis etiam Anatomia cadaveribus curioſa fuit antiquitas, ut *ex Alexandro Benedicto (l. Hiſt. Part. Corp. Hum. c. 1.) patet.* Nec omni tempore eandem exercent, ſed mprimis, niſi graviores urgeant cauſæ, hyemali, nec in locis obſcuris & tene-coſis, ſed amplis & perflatilibus ſuas adminiſtrant ſectiones & demonſtratio-s. Vim putredinis eluctaturi diſſectionem ordiuntur ab infimo ventre ſeu domine *ad Joh. Veslingii (Syntagm. Anat. c. 1. p. 3.)* manuductionem.

§. 12.

Poſt ſingulas demonſtrationes corpora inciſa liquore conſervativo irro-re quibusdam in more poſitum. Ex vino & ſpiritu vini ſuper herbas Majo-næ, Thymi, Serpilli, Origani, radices Cyperi rotundi, Calami aromatici, An-licæ, flores Lavendulæ, Chamœmeli Romani, & raſuram ligni Saſſafras per ſtillationem prægreſſa digeſtione debita abſtractus ſpiritus & miſtus dein cum iritus Nitri parte aliqua *Excellent. Heſpero noſtro Dn. D. J. D. Majori (Vid.*

Anat. Kilonienſ. c. 1. §. 11. p. 5.) olim erat in uſu. Quod ſi æſtatis tempore celebranda ſit ſectio, ſuadet *Joh. Riolan. (l. 1. Anthropogr. c. 18. p. 61.)*, ut ſupra ſcordium & clematitem Daphnoidem cadaver recumbat, & peracta lectione iiſdem herbis ſepeliatur, interiora autem aqua ſalſa, aut aqua vitæ aut aceto laventur. Ipſa autem ſectio in loco frigido adminiſtretur, & noctu corpus in loco collocetur ſubterraneo. Ad fœtorem præpediendum. Iſraëlitæ cadaveribus regiis lecto argenteo vel ferreo ſuperpoſitis aromata & unguenta partim injiciebant, partim apponebant, quæ mox flammis abſumebant, cadavere ex parte afflato & aduſto. Probat id hiſtoria *Regis Aſſæ, (2. Paralip. c. 16. v. 14.)* quam explicant *Jacob. Tirinus (in h. l. p. 302. & in Jerem. c. 34. v. 5. p. 685.)* & *Joh. de Pineda (T. 2. in Job. c. 18. v. 15. n. 6. p. 35.).*

§ 13.

Ad clariſſimorum Anatomicorum Exempla reſpondeo, *Veſalium* Itinere Hieroſolymitano confectum, & adverſis ventis ad Zacynthum Inſulam delatum morbo acuto obiiſſe, maligno *Fallopium & Caſſerium*, inflammatione jecoris tenellæ aliàs naturæ *Spigelium*, *Plazzonum* in praxi occupatum, febre ardente. *Veslingius* cum malignis converſans, contagio infectus pœnitendo, *Schelhammerus* autem à teneris valetudinarius hypochondriaco & ſcorbutico miaſmate ad plures abiit. *Slegelio* non cadaveris ſecandi manus terrorem injecit, ut inde in Libitinæ cenſum venerit, quod rumor inanis etiam *Th. Bartholino (c. l.)* perſuaſerat, ſed febrem ardentem hunc vivorum numero eripuiſſe *Mich. Kirſtenius (ap. Georg. Seger. de quiddit. Lymph. Bartholin. Epiſt. 7. p. 59.)* fidem fecit.

§. 14.

Ex altera parte, *pergit Rolfinck. noſter (c. l. p. 47.)*, quot inſignes viri illibata ſanitate pollentes & vigentes occupati his ſtudiis quam maximè canitiem aluerunt. De *Democrito* Centenario *Vid. Th. Bartholin. (c. l.)*. *Hieronymus Fabricius ab Aqua pendente* quinguaginta & ultra annos in Anatomico docendi munere conſumſit, nonagenarius terræ redditus *Joh. Riolanus* octogenarius, *Simon Pauli* Septuagenarius. *Adrianum Falcoburgium, Marcum Aurelium Severinum, Th. Bartholinum & Alios* proſectionibus operas navantes indefeſſas vidit adoleſcentia, vidit juventus, vidit demum ſenectus decrepita. Ipſum intuemini *dudum Divis aſcriptum Guernerum Rolfinckium*, quem toties citavi. Ille à primis ſtudiorum incunabulis Anatomiæ, ut ipſe fatetur, fuit addictiſſimus, & intra annos viginti quinque, quibus Anatomiæ illuſtrandæ in illuſtri Academia Salana præfuit, innumeras proſectiones in magna Auditorum frequentia habuit, nec hos tantum, ſed & morbida inſimul aperit cadavera. Vixit tamen ultra

ſeptua-

tuaginta annos vegetus & incolumis,& octuagenario ferè proximus, vitæ ſa-
, placidè deceſſit. Tantum itaque abeſt, ut circa corpora violenta morte
emtorum commorationes ad uſum Anatomicum afflatibus noxiis vitæ in-
ientur, ut potius verum ſit illud *Heliodori (l. 5. Æthiopic.)*, τȣ̃ αἵματος ὄψις
ρονήματος γίνεται ςόμωσις. Sanguinis intuitus ſapientiæ & audaciæ Cha-
ps. Odor & vapor hic tibi proderunt olim, ſine tamen omni immundicie,
itat iterum Rolfinck. (c. l. c. 2. p. 34.)

§. 15.

Quæ de Aquilis & vulturibus dicuntur, ſi examines, Aquila cadavera po-
s abhorrere, quam ſectari, obſervatum. Aquilas nunquam attingere cadaver,
forte ab ipſis poſt venationem relictum, *Ariſtoteles (l. 9. Hiſt. Anim. c. 32.)* au-
r eſt. Qui verò illis delectatur Percnopterus, avis degener, vocatur *Ulyſſi
drophando*, potius vulturis ſpecies eſſe perhibetur, & Aquila vulturina idcir-
dicitur. (*Vid. Joh. Sperling. Zool. Phyſ. l. 4. c. 2. Axiom. 3. p. 299.*) Videntur
nque vultures à Natura, ſeu DEO potius, producti, *pronunciat W. Franzius (p.
Hiſt. Animal. Sacr. c. 13. p. 502.)* ut ſint tanquam animata ſepulchra (ἔμψυχοι
φοι hinc Græcis dicti,) tanquam publici veſpillones, comprimis ſi morem
orum attendas, de quo *Silius (l. 13. v. 465.)*.

Tellure ut perhibent is mos antiquus Ibera
Exanima obſcœnus conſumit corpora vultur,

i non patiuntur aërem infici venenatis halitibus exhalantibus ex Cadaveri-
s. His ea ſagacitas aſcribitur *à Plinio (l. 10. hiſt. nat. c. 6.)*, ut triduo aut
uo ante ad loca volent, ubi cadavera futura ſunt. Unde *Vulgatus:*

Hanc volucrem narrant luces tres noſſe cadaver
Venturum, olfactu nam viget hæc volucris.

ſpexit eo *facetiarum Magiſter* de paraſitis iſta *(in Truculent. act. 2. ſ.*) elo-
ens:

Quaſi vulturii triduo prius
Prædivinant, quo eſituri ſunt.

turo bello ſeptem ante dies, quam pugna committatur, locum prævidere, in
mque partem, in qua alterutra pars ſuccumbet reſpectare ferunt. *Ælian. (l.
Hiſt. Anim. c. 46. p. 124.) prodidit*, eos exercitum præſenſione quadam con-
qui, & hominem prætereà vicinum ad moriendum diligenter obſervare,
od omnis pugna ſtragis edere ſoleat. Plura de his *Cœl. Rhodigin. (l. 8.
r. lect. c. 18. col. 433. ſq.)* Gedulis tamen *cum Joh. Sperlingio (c. l. c. 4. Axi-
n. 2. p. 310.)* regerimus: Olfactus rerum præſentium non futurorum eſt, &

 illud

illud *Andreæ Chiocki* (*Muſ. Calceolar. ſ. 6. p. 652.*), quoniam ſenſus ab objecta re præſenti immutatur, *teſte Ariſtotele*, quod nondum eſt, nihil agere poteſt. Ubi nullum cadaver, ibi nullus cadaveris odor, nullaque odoris perceptio. *Add. Lud. Septal.* (*Comm. in ſ. 12. probl. Ariſt. probl. 3. p. 220.*) & hæc ſi quis ut vera admittere voluerit, vultures in prophetas tranſmutabuntur, qui viventium futura cadavera norint olfacere, *regerit* (*tr. de Ferment. c. 28. p. 528.*) *Martin. Schookius.* Quando itaque *apud Mattheum* (*c. 24. v. 28.*) & *Lucam* (*c. 17. v. 37.*) SALVATOR dixit: ubi Cadaver, ibi congregantur Aquilæ, non legitur textus pro Cadaveribus futuris, ut benè *J. B. Helmont.* (*tr. Tumulus Peſtis p. 874.*)

§. 16.

Interim monumentis hiſtoriarum proditum eſt, *ſcribit Kenelm. Digbæus* (*Orat. de Pulv. Sympath. p. m. 94.*); Vultures quandoque per ducenta vel trecenta milliaria advolaſſe ſectatos odorem acervi Cadaverum, quæ poſt cruentam cladem inhumata jacebant; prætereà pro certo cognitum habebatur, vultures hoſce ex tam longinquis locis adveniſſe, quod id genus Avium in vicinia planè infrequens fuerit. Vultures autem, *addit*, ſagaciſſimè odorantur, & ſanè putridas putidasque cadaverum Atomos per Spatia æque longinqua inaëre perlatas fuiſſe oportet, avesque iſtas cum ſemel odorem hunc perſenſerint, illius veſtigiis inhærentes usque dum ad ipſam morticiniam pervenerint, credendum eſt, idque eò magis, quod odor, ſeu potius fœtor ejusmodi, quo propius abeſt, eò apertius naribus offerri ſolet. Ne nimia locorum diſtantia, cum utique juſtam diſtantiam ſenſus requirant, te offendat, fabarum odorem, dum florent, ad magnam diſtantiam, ſi ventus eò feratur, à viatoribus hauriri; odorem autem Roris marini, qui ex ora maritima Hiſpaniæ efflatur, triginta vel quadraginta milliaria emetiri, ſi faveat ventus, ipſe cum nautis ter vel quater obſervavit. Atomorum copia inſignis, ſi ita eſt, requiritur, earundemque motus continuus, ita ut Atomi Atomis ſuccedant, nulla ventorum vehementia earum contiguitatem turbante. Quid ſi ſuſpicarer, mare tunc temporis talem fragrantiam ſpiraſſe, prout *infra* (*h. l. Tit. 8. §.*) docebitur. Dem verò illud *viro utraque Minerva celeberrimo.* Quid quadraginta, ſi cum ducentis vel trecentis, imò pluribus componantur milliaribus. Sint nobis odoratus ſenſu multò ſuperiores, ut etiam *ex aliis Conr. Vict. Schneiderus* (*l. de Oſſe Cribriform. p. 342.*)

Per auras
Mellis Apes quamvis longè ducantur odore
Vulturiique cadaveribus. (*Lucret. l. 4. de Nat. Rer. v. 699.*)

Ad

ti Cornicis putreſcentis fœtorem in tota domo commorantes conveniant tres aranei (*Conr. Geſner. l. 1. Quadrup. Hiſt. p. 850.*) Ab Italia tamen in ricam ductu harum Atomorum trahi vultures veriſimile non videtur.

§. 17.

Subodoratus hanc difficultatem *J. B. Helmontius* (*tr. de Magnet. Vuln. Cu. n. 83. p. 608.*) magnetiſmum Aquilarum ſive vulturum ad cadavera com‑ ntus eſt, cujus verba allegat, an approbet, non addit *Laurent. Strauſſius* (*in Epiſt. Com. Digb. de Pulv. Sympath. p. 132.*). Adjungam, *diſcurrit Helmont.* magne‑ mum Aquilarum ad cadavera: Nec enim volatilia tàm acuto ſunt odoratu, b Italia in Africam ad cadavera concedant. Nec enim odor tàm largè la‑ ue ſpargitur; obſtat namque maris ampla latitudo interjecti, & quædam ſumtionis proprietas elementalis: Nec eſt quod viſu arbitreris has aves per‑ re cadavera tàm eminus, maximè ſi ponè montem ad meridiem ea jacuerint. uid opus eſt avium magnetiſmum inculcare pluribus: Si DEUS ipſe, Philo‑ hiæ initium & finis, eundem proceſſum cordis & theſauri, cum avibus & ca‑ ere, atque viciſſim expreſsè ſtatuat? Si enim Aquilæ ad eſcam, cadavera du‑ entur eodem appetitu, quo quadrupedes ad paſcua feruntur, certè dixiſſet o verbo, quod animalia ad eſcam confluant, ſicuti hominis cor ad ſuum the‑ rum, quod falſum contineret. Neque enim cor hominis ad theſaurum per‑ ut ſaturetur eo, ſicut animalia ad eſcam. Itaque non eſt comparatio cor‑ humani & Aquilæ in fine, propter quem ad deſiderium tendunt: ſed inten‑ is modo, nempè quod alliciantur & ferantur per magnetiſmum realiter & liter. Et *paulò poſt:* (*n. 85. p. 609.*) Aquilam peculiari elogio trahi, dicit, adaver; quia à ſpiritu inſito & mumiali cadaveris vocatur, non autem ab re corporis putreſcentis. Iſtud nempè animal ſolum ſpiritum mumialem dminiſtrando ſibi appropriat. Hic nempè peculiariter de Aquila dicitur: entus mea ut Aquila renovabitur. Siquidem juventus renovatio ab Elixire itus, probè depurato, per quandam digeſtionem ſingularem iſti volucri pro‑ um, non ab eſu carnium prodit. Alioquin etiam canes & picæ renovaren‑ quod falſum eſt. *Hæc Helmont.* Quam benè forſan alibi diſcutitur, cum hoc loco ſaltem libanda, non ventilanda. *Robertus* ſanè *Boyle Vir, gente & te illuſtris, Helmontio* in hoc tractatu fidem non adhibet, eumque vagum vo‑ & primò ab adverſariis Ejus editum (*p. 1. Chymiſt. Sceptic. p. 37.*), addit paulò t (*p. 2. p. 56.*): Commenta & falſitates in hoc tractatu, teſtimonia Ejus in aliis us ſcriptis ſuſpecta reddiderunt. Nec ratio valet *Joh. Marc. Marci à Kron‑ d* (*p. 4. Philoſ. Reſtitut. ſ. 1. ſubſ. 8. p. 525.*), dum cenſet, halitum aëri permix‑

tum

tum illuc una cum vento deferri, ſic namque in tam longo itinere halitus potius diſpergeretur, & odor, ſi non annihilaretur, infringeretur. Expendens, & has abſurditates *Joh. Sophron. Kozak. (tr. de Sale c.3. ſ.9. p. 130.)* evitare volens, in majores incidit, tradendo, hujusmodi bruta (*quod etiam ſupra l. 1. Tit. 3. §. 13. allegatum*) non niſi à ſpiritibus ſagacibus obſeſſa id præſtare poſſe.

§. 18.

Quod de vulturibus, idem de canibus referunt. Inter futuræ ſtragis ſigna & hoc numerabat *Lucanus* (*l. 1. Pharſal. 543.*):

Flebile ſævi
Latravere canes.

Compertum eſt, latratus canum, ejulantium gemitus imitantes, diri ſemper, aut utplurimum, ominis fuiſſe, *ſcribit Majoli Continuator* (*T. 2. Dier. Canic. Collequ. 2. p. 194.*). Spectant huc de ſignis futuræ peſtis *ſupra* (*l. c. §. 12.*) prolata. Sed ſi futuram peſtem aut ſtragem inde colligere tentes, eadem, quæ modo de vulturibus (*§. 15.*) è *Joh. Sperlingio & Andr. Chioco recenſui*, obſtant. Si præſentis ſignum aſſeras, non temerè rejicienda *Th. Bartholini* (*l. 1. Tit. 3. §.*) adducta conjectura, comprimis ſi *Cornelio Conſentino* auſcultes, brutis ſenſus peculiares, nobisque incognitas, aſcribenti (*Progymmaſm. Phyſ. 1. p. 73.*). Melius ad meam mentem *Andreas Libavius* (*de Cruent. Cadav. ad Theſ. 196. p. 284.*). Quod de præſenſione Avium (canum &c.) dicitur, ex accidente eſt. Caſtra ſequuntur non immeritò. Multa enim ad cibum in illis animalia occidi ſolent, à quorum abjectaneis corvi, vultures, & ſimiles, vivunt. Multa etiam fiunt ſuſpendia, interneciones, cadaverumque reliquiæ, à quibus exhalans putredo acutas nares facilè tangit, & ad cibum allicit: ut non neceſſe ſit ſtatuere, vultures cædem præſentientes in loco eo, ubi futura eſt, convenire aliquot dies ante.

§. 19.

An etiam aër odore & ſapore canibus & aliis brutis nauſeam moveat & malam corporis diſpoſitionem, ut in flebilem ululatum ſolvantur, ſanè conſiderationem mereri videtur. Fracedinem tunc temporis aëri aſſignat *J. B. Helmont.* (*Tr. Tumulus Peſt. p. 865.*). De paſſeribus *Anonymus*, quem *Ludobert. Erpenium eſſe, olim B. Præceptor Dn. D. Joh. Michaëlis aſſerebat* (*tr. German. de Peſte*): *Weil die Lufft ſtarck ſchmäcket, verlaſſen ſie die Spazen.* In Peſte Anni 1552, quæ Witebergæ tunc ſæviebat, nullæ conſpiciebantur corniculæ. In oppidò Jeſſen, quod tribus illinc milliaribus diſtat, quo fugeramus, quod puriorem illic aërem eſſe arbitraremur, frequentes per aëra volitabant quotidie, *notat Joh. Bœckelius* (*de Peſt. Hamburg. Ann. 1565. c. 4.*). Aviculæ etiam in nido inchoatos pullos

s *experientia Alex. Benedicti* (*l. de Peſte c. 5. p. 1139.*) deſtituunt, & loca remota tunt. Quæ forſan etiam cauſa eſſe poterit, cur ante peſtem in rabiem agan-r canes, & hoc inter ſigna imminentis calamitatis recenſuerit (*c. l.*) *Alex. Be-dictus*, & è Poëtis *Ovidius* (*l. 7. Metamorph. v. 538.*). Nec forſan de nihilo, od quidam obſervant, venenum peſtilentiale primum ſubtile, adeoque nimè naribus aut potius odoratus inſtrumentis, benè verò canum propor-natum, tractu temporis tandem apparere craſſius.

§. 20.

Nebulam demum in loco ubi ſtrages commiſſa Cadaverum emanatio-s concitant, ſed dum demum, cum putredo in eadem ſuum exercet do-nium, ubi laxatis repagulis furit, aëremque peſſundat, ita, ut etiam vi-um corporibus peſtem minetur, & affricet. (*Vid. Ludov. ab Hornig. Würg-gel qu. 57. p. 96.*) Non tantum aqua paludoſa putreſcens, *Diodor. Sicul. 2. Sabellic. l. 8. Ennead.*) aut piſces hyeme à glacie ſuffocati, aut Balenæ daver in littus projectum (*Georg. Agricol. l. 1. de Peſte p. 14. P. Foreſtus l. 6. med. 9. p. 161.*), Crocodilorum & aliorum monſtrorum multitudo à Nilo campos eructata, ut inde peſtis Ægypto ſit maximè familiaris, (*Athanaſ. cher. ſ. 1. Scrutin. Peſt. c. 3. ſ. 1. p. 19.*) Cadavera à Tiberi accreſcente Romæ ſicco relicta, (*P. Foreſt. c. l.*) Muſcæ, Scarabæi, Locuſtæ, (*Hieron. in Joël. rg. Agricol. c. l. p. 15.*) Papiliones, (*D. Auguſtin. l. 3. de Civit. DEI c. 31. p. 204. Sabellic. Ennead. 5. P. Foreſt. c. l. p. 162.*) Bombyces (in ſcenam hanc ti *à Gratiolo de Peſte p. 1. c. 17.* quem refutat *Paul. Zacchias l. 9. quæſt. med. l. Tit. 6. qu. unic. n. 4. p. 792.*), aut boum & aliorum brutorum cadavera, rilagini ſubjecta, *Athan. Kircher.* (*c. l. p. 18. Paul. à Sorbait. de Peſt. Viennen. 3.*) contagio ſuo venenato Athmoſphæræ poros ſubeunt & venenant, ſed nprimis humana ſive fame, (*Joh. Cornar. l. de Peſte*) ſive ferro enecta, ſi pulta relinquantur, ejuſmodi pernicioſas & deleterias aporrheas præ a-animantibus, *teſte Georg. Agricola*, (*c. l. p. 16.*) emittunt, quæ quo magis n vivorum mumia Symbolizant, eò pericuLoſiores & infeſtiores generi no-cenſendæ. Inde Oraculum *ap. Thucididem* (*l. 2. p. m. 201.*):

Ἥξει δωριακὸς πόλεμος, καὶ λοιμὸς ἅμ' αὐτῷ.

Dorïacum veniet bellum una & peſtilis aër.

emplis id declarant *Ammian. Marcellin.* (*l. 19. c. 3. p. m. 166.*) & *Georg. hter.* (*Axiom. Oeconom. 113. p. 257.*) *Add. Hieron. Mercurial.* (*c. l. c. 21. p.*) *Ambroſ. Pareum* (*l. 10. Chirurg. c. 13. p. 260.*). In expugnatione urbis Ro-e cadavera humana, & jumentorum ſemiſepulta, adeò funeſtam, eam-

que præcipitem dedere peſtilentiam, ut memoria hominum par lues extitiſſe non credatur. (*Anonym. Hiſt. dirept. urb. Rom. p. 153.*) *Diodorus Siculus* (*l. 14.*), duas potiſſimum res Carthaginenſi peſti incrementa dediſſe, aſtruit, inſepultorum nempè corporum fœtorem, ex paluſtris loci putredinem.

§. 21.

Cum igitur à putredine & fœtore rerum putridarum Peſtis & morbi maligni, næ mihi illi errare videntur, qui fœtoribus aërem vitiatum & infectum emendare, peſtemque peſte profligare contendunt. Narravit quidam Mercator Cretenſis (fide forſan Græca,) *Alexandro Benedicto* (*c. l. c. 6. p. 1144.*), cum in Taurica regione ſæviſſima peſtis orta eſſet aëris vitio, quo finis moriendi non erat, in ea ſumma hominum ſtrage à ſe Medicum viſum, loci incolam, qui canes omnes interemtos paſſim per vias perque vicos omnes abjici juſſit, qui diſtenti & putridi tetro odore Cœlum impleverunt, quo remedio ſtatim civitas ſanitati reſtituta fuit. Cauſam eruere niſus *Remb. Dodoneus* (*Exemp. obſ. med. collect. p. 269.*) quem, ſi lubet, evolve. Coriarios, ut & latrinarum & Cloacarum purgatores Lutetiæ ægrè, quod omni fœtori aſſueverint peſte invadi, *è Jul. Palmario* (*de Febr. peſtil. c. 15. p.*) novimus. Hircorum fœtorem Alii commendant, de quo *Hieron. Mercurialis* (*c. l. c. 22. p. 104.*) *Th. Jordan.* (*de Peſt. Phænom. tr. 3. c. 9. p.*) *Joh. Bikker.* (*T. 1. Hermet. Rediv ſ. 3. c. 14. p. 430.*), odorem urinæ Hirci *Avenzoar.* Salsè hos irriſit *Ludeb. Erpen.* (*tr. de Peſte*): *Etliche halten von glatten ausgearbeiteten Bockfellen zu Unter-Hoſen und Strümpffen mehr, als von Böcken.* Fœtida etiam loco præſervativorum internè commendant, & aſſumunt. Propriam aut pueri potant urinam (*Galen. l. 10. de Simpl. Med. Facultat. p. m. 975. Henric. Ranzov. l. 3. Comment. Bellicor. c. 15. n. 6. p. 228. Caſp. Amthor, Exerc. Antiloim. ſ. 2.*); Forſan quia ex urina arte Chemica ſal ſaluberrimum excoquitur, quod peſtilenti veneno reſiſtit, & ſanguinem purificat, ut notat *Franc. Joël.* (*T. 5. Op. l. 2. ſ. 4. p. 171.*). Urinam etiam Felis præſcripſit *Aug. Ezler.* (*Iſagog. Phyſ. Mag. Med. p. 29.*). Fimum Columbinum potionibus admiſcuit, *referente Alex. Benedict.* (*c. l. c. 9.*), *Zoar.* Stercus Gallinæ nigræ in Peſte Mediolanenſi efficax deprehendit *Anton. Portus* (*l. 2. de Peſt. c. 44. & l. 3. c. 11.*). Matutino tempore Alii ore ſuper cloacam aperto Mephitim inſpirant, ut *Andr. Libav.* (*ap. Gregor. Horſt. l. 2. Epiſt. Medic. ſ. 10. p.*), *Jacob. Sylvius* (*Comment. ad l. 2. Galen. de Diff. Febr. c. 7.*), tradunt. Imò ipſum ſtercus humanum non ſolum externè plantis pedum applicant, ſed etiam aquam ex eo deſtillatam aſſumendam ſuadent. Conf. *Ludov. ab Hornig.* (*c. l. qu. 363. p. 684.*)

84.) Quidam Axungiam (*Stäncker*) aſſumunt (*Joh. Coler. l. 19. Oeconom. 8. p. 843.*). His verò nihil repono *cum Dan. Herlicio* (*p. 1. Peſt-Ordn. c. 3. p. 8.*), quam illud *Anaxagoræ*, qui cum Aſinum Carduis & Urticis veſci videt, ridens exclamabat: Similes labris lactucæ. Quantoperè namque tetri abominabiles odores Ventriculo Cordi & Cerebro ſint inimici, etiam Dam non latet. Autoritates his opponit varias *P. Zacchias* (*c. l. n. 6. p. 751.*), i junge *Joh. Böckel.* (*Hamburg. Peſt-Ordnung p. 1. c. 11. f. 40.*), *Andr. Starckin* (*de Peſt.*) *Georg. Agricol.* (*l. 2. de Peſt. p. 68.*), *Caſp. à Rejes* (*Camp. Elyſ. und. qu. 66. n. 2. p. 888.*) & *Alios.* Diſtinguit *Levin. Lemn.* (*l. 2. de Occult. at. Mirac. c. 10. p. m. 181.*) inter fœtores humidos & calidos, & evaporanes ad ſiccitatem vergentes, illos peſtis pararios; has averruncos aſſerit, id autem hac diſtinctione proficiat, cuilibet ratiocinari in proclivi eſt.

§. 22.

Qui morti naturali decedunt, morbo laborarunt aut benigno, aut mano. Illi ferè cum violenta morte extinctis conveniunt. Morbo contagionon laborarunt, ergò nec de Contagio poſt mortem timor aliquem ſubeat. le etiam non eſt cur ea reformidet cordatus Medicus, ſi occaſio tulerit illa eriendi. Gratuletur ſibi potius de occaſione in morborum Cauſas & naam accuratius inquirendi. (*Vid. Th. Bartholin. de Anat. Pract. Conſil. §. 0. 10.*)

§. 23.

Sugillat quidem pro more, quo jure, mox patebit, hunc Medicorum rdatorum Conatum *Scholarum Attila J. B. Helmontius* (*tr. Ignotus hoſpes rbus n. 90. p. 404.*), dum infit: Poſtremò Cadavera diſſecantur, quod fit ad uſandum excuſationes in peccatis. Vix namque poſt mille annorum Aomen moderni aut melius morbos agnoſcunt, aut felicius abigunt. Gaunt quidem imminentem in parte cujuspiam corruptionis notam offenſe, infida illorum ſubſidia impoſſibilitatis clypeo tegentem. Mundo ſc. imponitur alto ſupercilio. Nec enim iſta corruptio ante biduum ibidem t, etſi locus doleret dudum ante: Tantum abeſt, quod medentem temtivè accerſitum excuſet, quin potius ejusdem culpam pandat: qui ſcilicet gatum excrementum opportunè diſcuſſiſſet. Nihil enim partium contintium deſtruitur in vivis, quin vitæ commercio prius ſit orbatum. Quin am nec poteſt vitæ balſamo dudum privari, nec pars demortua multas exſtat horas in corporis tepore, quæ non pariter feſtinanter putreat, fœteat, ue totum in ſui conſpirationem trahat. Liquet itaque inde, quod cor-

ruptio in diſſecto Cadavere obvia paucis ſit horis ante facta, paucisque ante obitum diebus inceperit. Vomicæ enim malignis conciliabulis excitatæ in pulmone, morborum quidem continent ſemina; at partium internarum mortificatio obitus diem non multis paſſibus anticipat. (*Add. tr. Aſthma & Tuſſis n. 48. p. 294.*) Eò collimat Somnium (*tr. Præfatio n. 12. p. 388. & n. 14. p. 389.*), quod pro rei confirmatione, cum ſemivigil de eſſentia morborum, ut benè *cælitibus dudum aſcriptus Præceptor Dn. D. Joh. Theodor. Schenckius* (*in Defenſ. Anat. Local. A. 3.*) ſcribere ſtatueret, allegat. Conf. *Fr. Osw. Grembſium* (*l. 2. Arb. integr. & ruinoſ. hom. c. 1. n. 34. p. 162.*)

§. 24.

Propoſuit iſta, cum videret Anatomen localem, ſuas de ortu morborum hypotheſes, quam labili & ruinoſo ex parte fundamento niterentur, aliquando detecturam. Qua de cauſa eandem ſugillat oculis Circeis, nihilque ad artem conferre, poſteris aſtuto ſatis calamo perſuadere conatur. Somniat, dum cadavera diſſecari ad excuſandum Artis transgreſſiones aſſerit. Frontem poſuerat, dum ſcriberet: Vix poſt mille annorum Anatomen moderni aut melius morbos agnoſcunt, aut felicius abigunt. quod & *alibi* (*tr. Ignotus Hydrops n. 10. p. 408.*) repetit & ſeriò inculcat. Ante hunc *Aureol. Theophr. Paracelſ.* (*Labyrinth. Medic. c. 4. p. m.*), cujus ſequacem ſe venditat *Helmont.* (*de Magn. Vuln. Curat. p. 595.*). Idcircò *larvatus Paracelſus, Schenckio vocatus* (*c. l. & ap. Th. Bartholin. Cent. 4. Epiſt. 72. p. 479.*), iſta dictitat: *Das Sehen iſt allein ein Sehen, wie ein Baur einen Pſalter ſiehet, ſiehet weiter nichts als die Buchſtaben, da iſt weiter nichts mehr.* Invidiæ vertigine rotabatur cum juſtum pretium laboribus Anatomicis ſtatuere recuſaret.

§. 25.

Contrarium Anatomicarum obſervationum ſcriptores Soli exponunt. Auſim dicere, (pronunciat *Guilh. Harveus Exerc. 2. de Circul. Sanguin. p. 176.*): plus una diſſectio & apertio tabidi aut morbo aliquo antiquo vel venenato confecti corporis ad medicinam commodi, quam decem corporum ſtrangulatorum affert. Quæ contra *Joh. Riolanum* diſputat *Anatomicorum Aquila, Th. Bartholin.* (*Defenſ. Dub. Lact. c. 2. p. m. 318.*), legi merentur. Commendat cum Aliorum Medicorum clariſſimorum (*Cent. 4. Hiſt. Anat. 20. p. 264.*), tum imprimis *Ballonii* operam ſummoperè, eamque magni æſtimat, dum (*Defenſ. Dub. Lact. c. 2. p. 320.*) edicit; Optarem certè plures in urbe Pariſienſi extitiſſe *Ballonios*, qui in civitate frequentiſſima, & Noſocomiis inſtructiſſima debita diligentia per dierum ſeriem conſignaſſent, & raros morborum eventus, & remediorum ſucceſſus,

, & obſervata in morbidorum cadaverum diſſectione. Hujuſmodi Dia- & obſervationes centum Anthropologiis præferrem, & quovis ære redi- rem.

§. 26.

Hac intentione Anatomiam Practicam dudum deſiderarunt Medici, ſed ſtra. Laudatus *Th. Bartholinus* quidem deſideriis illorum ſatis facturus, ı ſolum obſervationibus ſuis Anatomicis varia inſeruit, ſed & operi tali atomico plusculos annos jam dedicaverat, in quo univerſam Anatomem ex poribus morbo defunctis ea methodo compoſuerat, ut ſingularum partium pite ad calcem conſtitutio præternaturalis, in quocunque morbo innote- ſet, idque ex ſola αὐτοψίᾳ & propria inſpectione, uſus tàm in publicis ſectio- s morbidorum, quam privatis defunctorum in Noſocomiis publicis, ab illo nga peregrinatione olim viſitatis. Inſpexerat ad inſtitutum promoven- ı omnium Medicorum tàm veterum, quam recentiorum libros, quos Practi- vocamus, inſtitutiones, obſervationes, Epiſtolas, Hiſtorias, Conſultationes, tomes, Caſus & ubicunque morbidum cadaver apertum invenerat, ſuo ar- ento adjecerat. Quo fine quoque ab Eo lecti ſunt Gentium variarum ales, & Ephemerides, ubi Principum exenterationes pro conditura anno- ur. Magnum inde (& quidem meritò) ad ſedes affectas & curationem borum momentum] promittere auſus fuiſſet, ſi ad finem perducere ſuſce- n opus, ex quo Anatomica tractavit, (tractavit autem iſta ferè à teneris) li et. *Conf. Diſſert. de Bibliothec. Incend. (p. 58. ſq.)* & *Conſil. de Anat. Pract. p. 1. ſq.*) ubi opus penè confectum viginti annorum lucubrationibus (*p. 6.*) t. Verum,

O Spes fallaces hominum!

annorum labores, tot moleſtiarum, tot periculorum, tot vigiliarum par-

Abſtulit atra dies.

l dies? horula

atra ſignanda lapillo.

anus tot tantorumque calamitatum faber nec piis abſtinuit chartis, nec nè proficuis curis pepercit. Devoravit illas plusquam beluino furore, in las redegit æternum aliàs victuras paginas. Opus erat, quod unicus pro- re poterat ſimulac abſolvere, poſt hunc verò nemo ne quidem promittere bit. Publicum tangit hæc jactura, pro qua nemo paciſci valebit, quia ir-

reparabilis. Inter ſidera locent Vulcanum Chymici, non ſceleris immanitate moti, antiquum ut repetat hoſpitium vovemus.

Vos verò doctæ nobis ſalvete favillæ,
A noſtra toties fulcra petita ſchola.
Ante Patrem rapuit vos inclementia fati,
Fleret ut ad veſtrum magnus Apollo rogum.
Sæpè Venus dixit, veneri parce atque lepori,
Suadæ parce minis Mulciber alme tuis.
Nil movit Claudum. Quæ Mars non perdidit, ipſe
Perdam, ait, hæc flammæ victima ſunto meæ.
Cauſa ſubeſt, dudum Nymphe flagravit amore,
Quæ tandem lympham ceſſit in ignicrepam.
Hanc dum non potui flammis conſumere, corpus
De tot corporibus perdere conſtitui.
Martis tela prius curavi, jam modo Morti
Has chartas perimens tela cupita paro.

Laborum horum diſpendium ex parte reſtituere non infeliciter *in ſepulchreto ſuo* annifus eſt *Theophilus Bonetus, Medicus variis ſcriptis notus*, & *in ſuis ex cadaverum inſpectione editis obſervationibus, Stephanus Blancardus*.

§. 27.

Sed ad *Helmontium* redeundum, *Helmontio Helmontium* ut opponam; Anatomen fraudem & craſſam ignorantiam involvulo detexiſſe, *ſcripſit (Tr. de Flatibus n. 30. p. 339.)*; Quapropter, *addidit*, deinceps neminem perire ſivi, Ut vomitus continui in peſte cauſam cognoſceret, exactius locali ſupplicavit, & ventriculum eſcharoticum invenit (*Tr. Tumulus Peſtis p. 891.*). Hydropis Cauſam veram indagavit (*Tr. Ignotus Hydropſ. n. 10. p. 408.*), notamque hydropiſis (*c. l. n. 47. p. 416.*) primus delineavit, ſed Anatome monſtrante viam. Siccine multum utilitatis ex Anatome in Medicinam redundabit, quod craſſos errores Medentum filo ductus Anatomes Ariadnæo primus, egregiè, ſi Diis placet, depilavit. Exemplo ſit ſexagenarius ille diſſectus *(tr. Præfatio n. 14. p. 389.)*. Unde cognovit acidum cremorem in duodeno ſalis ſaporem confeſtim acquirere ſuumque ſalem acidum in ſalem ſalſum adeô libenter commutare? (*Tr. Sextupl. Digeſtio alimenti humani n. 7. p. 167.*) Ex Anatome. Unde fellis ſtomachum eſſe duodenum? (*ib. n. 24. p. 170.*) Ex Anatome. Unde flatum ilio naturalem? (*tr. de Flatibus n. 39. & 43.*) Ex Anatome. Unde pulmonem coſtis re-
tre

innatum Aſthma & Diſpnœam non inferre? (*Tr. Aſthma & Tuſſis n. 47. p.*
) Ex Anatome.

§. 28.

Quod addit, tempeſtivè accerſitum Medicum excrementum alligatum diſ-
e poſſe, id procedit, ſi non obſtet excrementi copia, aut viſciditas, aut ma-
tas, aut demum partis, cui alligatur, debilitas aut corruptio. Nihil partium
nentium deſtrui in vivis, quin vitæ commercio prius privatum, id de deſtru-
e totali verum erit, ſucceſſiva & particularis corruptio contrarium arguit.
d corruptio in cadavere (aut ejus viſceribus,) paucis ante obitum diebus
erit, id vel phtiſis & ſcirrhi, abſceſſus & ſteatomata &c. refutabunt. Neque
er corruptiones viſcerum, ut indagent, aperiunt cadavera Anatomici, cum
ræterea aliæ mortis morborumque occaſiones. Ita Renem ſiniſtrum gru-
uoris extravenati (qualis farcimini elixato ineſt,) tumidum & juſto ma-
i in Hydrope extincto vidit *ipſe Helmont.* (*Tr. Ignotus Hydrops n. 10. p. 408.*)
ta febre ſublatorum lapillos (*ib. p. 409.*).

§. 29.

Redeo ad cadaverum contagium, ubi quidem non nego cadaver ſpirare
ata fœtida, innocua tamen & minimè contagioſa, quamvis hoc non ad-
Anton. Santorell. (*Poſt-Prax. Med. c. 6. p. 15.*). Inde dubito an iſta ratio
r moveat vulgum, ut feneſtras poſt hominis è vita diſceſſum aperiat, quam
n. Zeiler. (*p. 2. Epiſt. 462. p. 526.*) in medium protulit. Qui prudentio-
is ſunt, id quidem ita proferunt, ſuperſtitionem ut pallient, aliter vero
ipſa ſimplicitas, quippe quæ hoc ipſo animæ in conclavi detentæ parare
ur exitum. Quaſi anima cujusvis materiæ expers per feneſtras tanquam
uas exeat.

§. 30.

Oſculabantur ſane apud Romanos ſanguine proximi in mortis confinio
utos ſine noxa & periculo, extremumque excipiebant halitum. (*Alex. ab*
l. 3. Genial. Dier. c. 7. f. 177. b.) Ita *Auguſtus* inter *Liviæ* oſcula defecit,
n. in Vit. Ejus c. 89.). In cauſam inquiſiturus *Joh. Kirchmann*, (*l. 1. de Fun.*
c. 5. p. 25.) *ſubjicit*, an quemadmodum peregrè abeuntes, ſic etiam mo-
oſculo dimittendos cenſuerunt? Mortem enim ad vitandam ἀποφυλαν
nem dixere. Hinc illud frequens in tumulis: abiit, non obiit, ad id etiam
eos & Chriſtianos reſpexiſſe, annotat (*c. l.*) *Anton. Santorell.* Proximus
gio ille *apud Petronium* (*in Satyric. p. m. 147.*) iſta ad *Eucolpionem*: igi-
erè *Eucolpion* dilexiſti, da oſcula, dum licet, & ultimum hoc gaudium fa-
tis

tis properantibus rape. (*Add. p. 149. & Joh. à Wouwren in h. l. p. 459.*) An verò exeuntem animam hoc modo excipere, & in ſe transferre voluerunt, quod quidem fieri poſſe muliebriter crediderunt, perſuaſi animam per os, tanquam portam exitum ſibi parare. Quare *Ovidius aut potius C. Pedo Albinovanus* (*Conſolat. ad Liv. v. 95.*)

At miſeranda parens ſuprema nec oſcula fixit,
Frigida nec fovit membra tremente ſinu.
Non animam appoſito fugientem extraxit hiatu,
Nec traxit cæſas per tua membra comas.

Et *v. 156.*

Soſpite te ſalſim moriar Nero: Tu mea condas
Lumina, & excipias hanc animam ore pio.

De *Argia* corpus *Polynicis* amati vidente (*Statius l. 12. Thebaid. v. 318.*)

Corpore toto
Sternitur in vultus, animamque per oſcula quærit
Abſentem.

Et de *Tyrrheno* morituro *Lucanus* (*l. 3. Pharſal. v. 747.*)

Ille caput labens, & jam languentia colla
Viſo patre levat, vox fauces nulla ſolutas
Proſequitur, tacito tantum petit oſcula vultu.

Plura *Caſp. Barthius* (*Animadv. ad Stat. 12. Thebaid. p. 585.*). Animam *Moſis* per deoſculationem oris ejus accepiſſe DEUM, comminiſcuntur *Rabbini* (*Vid. Pl. Rev. Martin. Geier.* (*de Luct. Ebræor. c. 5. §. 11. p. m. 64.*).

§. 31.

Mortuos prætereà oſculabantur in rogum ponendos. Patet id è *Tibull.* (*l. 1. Eleg. 1.*)

Flebis & arſuro poſitum me Delia lecto,
Triſtibus & lacrymis oſcula mixta dabis.

Mortuum *Polynicem* etiam oſculari vovet *Antigone ap. Euripid.* (*Phœniſſ. v. 65.*)

ὦ φίλτατ᾽ ἀλλὰ ςόμαγε σὸν προσπτύξομαι.

Plura teſtimonia *Jacob. Pontan. (p. 3. Attic. Bellar. Syntagm. 2. n. 10. p. 10.*

Vulneribus oſcula figebant. Ita *Papin. Statius* (*l. 12. Thebaid. v. 28.*)

Pars oſcula figunt
Vulneribus magnis, & de virtute queruntur.

De vulneribus Martyrum interemtorum quædam habet *Caſp. Sagittarius* (*l. de Cruciat. Martyr. c. 2. §. 31. p. 23. ſq.*).

§. 32.

Aliquando oſcula morituris & mortuis data tamen obfuiſſe proditum. riturum ſi minus perturbant, levare certè non poterunt; certò deoſculantes ndunt; nam à mortuis vel in mortis confinio poſitis non niſi tetri halitus ſpirant: at hi ſunt certo exitio inſpirantibus, inſpirabunt autem exoſculannam à facie, & oculis magna fit exſpiratio. Ita *Anton. Santorell.* (*c. l. p. 15.*). *hickardo* retulit (*c. l.*) Judæorum commentum *Dn. D. Martin. Geierus*, dens obeſſe, ſi quis conſanguineo cadaveri oſculum figat. Tenet ſuperſtitioſa a mulierum, notat *ex Abrah. Sculteto* (*in Concion. ſupra Eſaiæ c. 47.*) *Hen-Kornmann.* (*p. 7. de m. m. c. 66.*) in ſua Philoſophia pro certiſſimo: Si mater tuo infantulo oſculum dederit, oſculum illud cauſam eſſe, ut & alii infantes ò poſt moriantur.

§. 33.

De oſculo contagioſo ſingularem in literas retulit hiſtoriam (*obſ. Med. p. 137.*) *Edmund. de Meara.* Vir quidam nobilis, quoties vino incaleſcit, odoſpirat cadaveroſum, ſibi & aſtantibus valdè gravem; Sed uxori graviſſi-, cum in Venerem accenditur. Dixit autem, id ſibi accidiſſe ex oſculo ugis, quam in primis nuptiis duxerat: Illi ſiquidem mortuæ & quatridu- paulò antequam efferretur, oſculum dederat, à quo propter fœtorem ſibi inuo moriendum exiſtimavit. Quomodo ejuſmodi oſculum hujus effetàm diu continuati cauſa eſſe poterit, ſubjicit citatus Autor, explicatu arn eſt. An quia miaſma ſeu effluvium quoddam craſſum & viſcidum à care putreſcente expirans inter oſculandum in cavitatem aliquam ſeu porum Ethmoidis penetrans ibidem hæret innoxium & inodorum, donec corpore eſcente agitatur & accenditur. Ita halitus pertinacis, qui triduo balneis acris ex manibus aboleri non potuit, meminit *Th. Bartholin.* (*Diſſ. 9. de Dan. Domeſt. p. 418.*); Fœtoris, qui etiam ultra viginti dies cerebro moleſtias vit & nauſeam, *Conr. Victor Schneiderus* (*l. de Oſſ. Cribriform. p. 122.*).

§. 34.

Ego *cum Excellentisſimo Heſpero Noſtro* (*p. 1. Dub. Circ. Infuſ. 17. §. 5. p.*), qua ratione ejuſmodi oſculum effectus tàm diuturni cauſa eſſe potuerit, ſemel affectum maritum quoque paulò poſt jugulare, aut certè eundem in orbum graviſſimum conjicere, quærerem. Fefellit ſine dubio *Mearam* Nobilis, ut connatum fœtorem palliaret. Invenias enim, qui hircum olent etuò, comprimis ubi nimio exercitio in ſudorem ſolvuntur. Judæis naturquidam fœtor, propterea vulgare illis Fœtentium nomen, ſicut etiam gra-

ve aliquid habent Arabes & hircino ſimile, quod è *Caſp. Sanctio Comment. ad l. Regum c. 19.*) allegat *prælaudatus Dn. D. Geierus* (*c. l. c. 21. §. 4. p. 376.*). *Plura infra* (*Tit. h. l. 8. §.*)

§. 35.

Quod ſi morbis contagioſis defuncti, haud innoxiè illis oſcula imprim obſervationes tradunt. Cum cujusdam magni Comitis ſervus febre valdè maligna decubuiſſet, *narrat laborioſus Vitus Rietlin.* (*Lin. Med. Ann. 96. M. Jan. ob 25. p. 40.*), ita, ut ab illa vita privatus fuerit, mortem ejus reſciſcens ſerva quædam è Turcia adducta, & S. Baptiſmate tincta, aut quod amore ejusdem flagraverit, aut quod varia beneficia ab eodem acceperit, aut alia de cauſa, accurrit cadaveri quam plurima oſcula infixit. Eodem autem adhuc die itidem in febrem malignam tàm vehementem incidit, ut de vita periclitaretur.

§. 36.

Cæterum fœtor cadaverum non ſemper innoxiè naribus inſpiratur. Putridas è cadaveribus emanationes peſtiferas reputabat *Joh. Joachim. Beccher* (*l. 1. Phyſ. Subterran. ſ. 5. c. 1. n. 41. p. 322.*). Mortuum tangendo febrem quendam contraxiſſe, *D. Vitus Rietlinus* (*Ann. 6. lin. med. M. Febr. obſ. 28.*) *teſtis est.* Fœtorem cadaverum ſtomachum ſubvertere, dixit *J. B. Helmont.* (*tr. cuſtos errans n. 46. p. 212.*), id verò de fœtore ſummo, ſummæ putredinis indicio intelligendum. Ratio *Helmontii* eſt, quod aër (ut omnis, ita & fœtidus,) poſtquam per pulmonem in thoracem deductus, ipſum ſeptum transverſum deorſum in formam circularem detrudit, ejus poros penetrat, & dum bibitum aërem Diaphragma transcolat, orificium ſtomachi afficit. Clarius forſan ad mentem *Helmontii*, & ipſo *Helmontio* verè magis *Carol. Muſitan.* (*l. 3. Trutin. Med. c. 8. p. 546*) philoſophatur. Vomentis, *inſit*, aſpectus, ceu etiam rerum formidarum & nauſeoſarum, imò & ſermocinatio & imaginatio ventriculi ſubverſionem concitat ob imaginationem, quæ radicale in ventriculo dominium obtinet, patet id in oſcitatione, quod ſtatim ſimilem imaginationem & effectum in aliis producit. Nec poſthabenda *Conr. Vict. Schneideri* (*l. c. p. 208.*) ſententia, dum pronunciat: Multi vomunt, aut vomituriunt eo temporis momento, quo illi ſibi maxime adverſum fœtorem perſentiſcunt. Nec mirum: cum hæ membranæ narium tunica, quæ propter nervos ſentit tàm exquiſitè, & gulæ tunica, ut ipſi hæ duo ſenſus affines ſint. Atque cogitatione & nauſea nunc vomitus provocatur, nunc alvus ducitur. Propullulat inde quaſi quædam Antipathia *ab Hieron. Cardano* (*l. 8. de Variet. Rer. c. 45. p. 574.*) obſervata, cujus ratione effici aſſerit, ut etiam inſata & comprimis perfectiora animalia, maximè equi & ca-

ne

nes odorem mortuorum, ſui generis refugiant. Citat etiam (*c. l.*) hanc antipathiam, quando leproſos balneo ejus aquæ, in qua cadaver ablutum, ſanari refert.

§. 37.

An cadavera, quibus maligni, peſtilentes & venenati morbi fatum accelerarunt, ab omni contagionis culpa liberanda tandem erit decidendum. Affirmativæ non pauci favent, eò quod experientia & obſervationes Practicorum iis ſtent à latere. Si cum vivis infectis ſine contagii noxa verſamur, cur non & cum mortuis? Exemplum planè ſingulare eſt, quod habet *Joh. Beverovicius* (*p. rt. 2. Theſaur. Med. c. 11. p. 212. edit. German.*) de ancilla quadam Amſtelodamenſi, qui tribus locis peſte affecta, & in hortum deportata juveni amatori, cui deſponſata erat, ſingulis noctibus condormivit, & illæſo juvene convaluit, de qua lepidum (*C. B. Caſparis forſan Barlæi.*) ſubjicit *Epigramma.*

Incubuit tactam non una peſte puellam
Sponſus, & ægrota virgine prurit amans.
Figit pallidulis rorantia baſia labris,
Et media partes morte precantis obit.
Non juveni fuit ancillæ facere illa moleſtum,
Nec fuit ancillæ res gravis iſta pati.
Ite procul Medici. Non ſunt medicamina peſti,
Sanatur ſponſo ſuccuba ſponſa ſuo.

Convenit, ſi non eadem eſt, hæc relatio cum ea *à Vincentio Fabricio* metricè deſcripta, quæ *Miſcellaneis curioſis* (*Ann. 2. obſ. 188. p. 286.*) inſerta legitur. Prætereundum fortè ob flagitii immanitatem fuerat Exemplum, quod adducit *Th. Jordan.* (*tr. de Peſt. Phænom. c. 18. p. 217.*) de Veſpillone, qui virginem noctu peſte extinctam mane iniit, & indemnis evaſit. Et quis non ſcit veſpillones innoxiè ut plurimum talia cadavera tractare.

§. 38.

Mirus caſus eſt *è Phil. Salmutho* (*Cent. 1. obſ. 98. p. 58.*) qui ſequitur: Roſlavii ad Albim fœmina quædam peſte corripitur, moritur. Adjacet ipſi infans annorum unius & dimidii, & lactat matrem defunctam. Maritus quoque poſt moritur, infans autem evadit. Infans duabus nutricibus peſte infectis lactatus ſuperſtes remanſit quoque, *ex obſervatione Joachim. Camerarii ap. Joh. Schenck.* (*l. 6. obſ. med. p. 793.*). Infantes aliquot matum peſte contaminatarum mammas abſque noxa ſuxiſſe matribus pereuntibus ipſe in peſte Chemnicenſi 1680. deprehendi, & teſtari poſſum. Quid *Petro Foreſto* acciderit, (*l. 6. obſ. med. 9. p. 163.*)

163.) retulit. Sex hebdomadas nutricem, ſ. matrem peſte infectam ſuxit infans (*Cornel. Stalpart van der Wiel. c. 1. obſ. rar. 99. p. 397.*).

§. 39.

Secuit talia corpora abſque ullo incommodo *Guilielm. Rondeletius.* Corpora illa mortuorum, (*ſcribit l. de Febr. Curand. p. m. 806.*) quæ amplius non exſpirant, nullum venenum ejaculantur. Quod ſi aliquid contrahatur, hoc potius ab eorum pannis contrahitur, quam ulla re alia. Siquidem, *pergit,* diſſecuimus aliquando corpora ex peſte demortuorum multis ſpectantibus ſtudioſis ſine aliquo damno, propterea quod mortuo animali perit omne venenum. Quod *Rondeletii* factum etiam allegant *Petrus Foreſtus (l. c. obſ. 28. p. 185.). Dan. Sennert. (l. 4. de Febr. c. 2. p. 736.).* Fecerat id etiam *Jacobus Bontius* (*Hieron. Florentin. in Pavii librum de Peſte c. 4.*). Venetiis id etiam in Peſte factum, teſtimonio *Pauli à Sorbait* (*de Peſte Viennenſ. qu. 13.*). Idem tentaſſe *J. B. Helmont. ſupra* (*§. 26.*) allegatum. *Plura vid. ap. Th. Bartholin.* (*tr. de Vaſ. Lymphat. c. 2. p. m. 159. & Conſil. de Anat. Pract. §. 3. p. 13.*)

§. 40.

Rectius verò calculum mihi poſuiſſe videntur negativæ Fautores & Patroni. Si namque corpora poroſa inanimata, v. g. veſtes pelliceæ, (*Hieron. Fracaſtor. l. 3. de Morb. Contag. c. 7. p. m. 482.*) Culcitra, (*Alex. Benedict. l. de Peſt. c. 3.*) Chordæ, quibus peſte mortuorum cadavera ſepulchris inſerebantur, (*Vict. Trincavell. l. 3. Conſil. 17.*) Corium & ſuber, (inde peſtis ſutorum Valentiæ in Hiſpania Anno 1648. *ſec. Athan. Kircher. c. l. c. 9. p. 103. 104.*) & alia, quorum Catalogum *Nicolaus Maſſa* (*tr. 2. de Peſte c. 1.*) *& Isbrand. à Diemerbroeck (l. 2. de Peſt. Neomag. c. 3. n. 19. p. 97.)* collegerunt, non ſolum contagium recipiunt, ſed etiam per plures ſæpe annps ſervant, cum non in corpore, in quo ipſa peſtis ſibi elegit nidum & ſocum, & in quo ſuam exercuit tyrannidem, contagium illud adhuc poſſet deliteſcere? Ex Contagio cadaveris peſte emortui plures interfectos notat *Zacut Luſitan.* (*l. 3. Prax. admir. obſ. 43. p. 105.*). Ideo tempore peſtis, ex Conſilio *Illuſtris Cimbriæ Pro-Ducis Henrici Ranzovii* (*l. 4. Comment. Bellic. c. 15. n. 8. p. 229.*), mortuorum cadavera, quorumcunque etiam fuerint, ex navi ejiciantur omnia: non ideò quod per mare corpus exanime, ut quidam pro certo aſſerunt, duci nequeat, ſed ne inficiantur ſuperſtites reliqui. Cadavera etiam à longiſſimo aërem corrumpere, *Nicol. Maſſa (c. l. f. 16. a.) & Simon Simonius (l. 1. Method. Curand. Peſt. p. 36.)* docent, &, ut ſtatim poſt mortem, æſtivo comprimis tempore, terræ mandentur, *Martin. Panſa* (*Conſil. Antipeſt. 2. c. 3*) conſuluit. Conf. *Matth. Unzer.* (*l. 1. de Peſt. c. 16. qu. 3. p. 103.*)

§. 4

§. 41.

Addo è *Wolffg. Gabelchovero* (*Cent.5. Cur. & obſ. med. 71. p. 165.*), etiam per feretrum, in quo mortuus quieſcit, contagium fieri poſſe exiſtimante, quod ſi timidi & meticuloſi tractent, vel humeris ſuis geſtent. Unde morem hunc opificum & artificum, peſtis tempore, nunquam probare potuit, quo Opificium & Artificium quoslibet mortuos per arti ſuæ addictos volentes nolentes efferri cogit, minimè interim conſiderantes, quam latè lues hæc in meticuloſis ſpargi & diſſeminari poſſit. Omnium optimè illud veſpillonibus, & qui ex pacto ob mercedem ſponte ſe huic negotio addicunt, hoc, quicquid eſt muneris, committitur, ita tamen, ut & illi, cum ferè quotidiè unus vel alter inficiatur & intereat, cum internis medicamentis præſerventur, tum etiam, ne iſti operi accincti pereant, omni ſtudio & cura præcaveatur. Si rheda vel curru, non humeris, in cœmiteria deferantur, onere, fœtore, & periculo ſubtrahent humeros, nares & vitam. Ne exſpirent per rimas luridæ iſtæ aporrheæ, pice rimæ in ſandapilis obdurentur, clauſoque feretro illud corio, ad id deſtinato, tegatur, quod in peſte Chemnicenſi ex conſilio ſanitatis curatorum & meo, non ſine ſucceſſu præſtitum.

§. 42.

Sed ne ſic quidem res omnis in vado. Tumbas à concluſo aëre & fœtidis cadaverum exſpirationibus evaſiſſe deleterias, ſupra (*l. 1. Tit. 3. §. 53.*) demonſtratum. Noviomagi in Peſte in ipſo Templo majore, ob ſepulchra nimis multis cadaveribus peſte ſublatis repleta, & pauca terra negligentius conſecta, cadaverum peſſimus fœtor exſpirans non uni exitioſum contagium intulit, *Isbrand. à Diemerbroeck (l. 2. de Peſt. Noviomag. c. 3. n. 12. p. 94. & n. 19. p. 97.) prodidit.* Qui prudenter, ne in ejusmodi Templis conciones habeantur, conſuluit. Omnium optimè ſepultura peſtiferorum in Templis à Magiſtratu prudenti non admittitur, & in Cœmiteria, ſolis his ſepulturis deſtinata, (*die Peſt-Gottes-Aecker,*) transfertur. Et cum foſſas iſtas negligentes veſpillones & luxurioſi (quis enim tunc temporis male feriatorum iſtorum coërceat malitiam?) non ſatis profundas parent, exantlata iſta calamitate, negligentiæ iſtiusmodi medela eſt deſtinanda. Prudenter, *inquit P. Foreſt.* (*c. l. obſ. 25. p. 182.*) in Peſte Delphica, cum cadaveribus cœmiterium Templi antiqui refertum eſſet, ſenatus conſuluit Medicos, quibus præcavendum, ne corpora ibidem ſepulta de novo Peſtem inducerent? Reſponderunt Alii, calce ac cœmento cœmiterium eſſe obducendum; Alii, ut lapidibus ſterneretur. *Foreſtus* autem *cum Cornelio Ericio* conſuluit, ut terra obduceretur ſemine graminis in ea conjecto, ut demum creſcente gramine, ſpiracula clauſa minimè erumperent, quo gramine admodum

denſè excreſcente terra ſolidior facta, minus hæc lues denuò ſuppullularet. Quod quidem conſilium ſecuti, peſtis nullo modo rediit. Cum apud nos in vicinis pagis eadem veſpillonum negligentia animadverteretur, *Electorali Dn. Præfecto* id conſilii dedi, ut ſepulchra limo luteo obruerent ſuperſtatuminarentque, & ſemine Graminis (*Heu-Saamen,*) conſpergerent.

§. 43.

Facilè autem corruent affirmativæ propugnacula & tubicines, ad noſtros arietes. Non valet, benè monet *citatus Diemerbroeck. (l. 2. de Peſt. c. 3. n. 19. p. 97.),* multa cadavera innoxiè tractant, ergò non ſunt contagioſa, quod etiam viva infecta tractantes ſæpius ſine noxa faciunt, quia non habent aptam diſpoſitionem ad recipiendam peſtem. Exemplis de coitu cum infectis innoxio, exemplum aliud *ex Isbrando à Diemerbroeck* (*l. 4. de Peſte Noviam. hiſt. 7. p. 225.*) repono. Qui cum uxore infecta, *narrat*, inſcius Veneri litabat, inficiebatur, ambo moriebantur. Alia peſtifero bubone correpta à viro hujus rei ignaro ſe iniri paſſa eſt, & ſpongiæ inſtar venenum ab uxore contrahit & uxore evadente, humuminire cogitur, quod *Petrus Foreſtus (c. l. obſ. 20. p. 179.)* commemorat! De coitu cum infecta (execrando & flammis expiando ſcelere) quid dicam? Quid *Franciſc. Mercur. Helmont.* (*Alphabeth. Natur. Colloq. 5. p. 44.*) de duobus nebulonibus, qui in non maligno morbo extincta id ſcelus committere piaculum non duxerunt, recenſeat, audi, & digitum DEI ultoris admirare & venerare. Cum Sueci in Bavaria eſſent, duo quidam Equites ex turma Magiſtri Equitum notiſſimi fortè fortuna domum aliquam ingreſſi, cum inventa in ſtramine ſuo fœmina mortua concumbere non fuerunt veriti, (ô quam

Nulla fides pietasque viris, qui caſtra ſequuntur!)

è quibus alter quidem non iterum comparuit; alter verò per menſem, & quod excedit, carro vectus turmam ſecutus eſt, ob fœdiſſimum nempè ex facto illo contractum morbum, qui eum quoque è vivis ſuſtulit. Totum autem corpus ejus undiquaque magnis ſcatebat tuberibus, ex quibus apertis vivi prorepebant vermes, ejusdem ſpeciei cum illis, qui è putreſcentibus demortuis prorepere ſolent. Unde quilibet putabat morbum iſtum non aliunde traxiſſe originem, quam fœmina illa mortua, in qua cum citra abominationem vitaliter mors ſuum exercere potuit imperium, quodque, quamvis à corpore ejus ſeparatum, naturalem tamen Sympathiam amittere eo ipſo non potuerit. *Hæc Junior Helmont.*

§. 44.

Infantes quod concernit, *addit Phil. Salmuth.* (*c. l.*), in humoribus quos infans ſuxit, nulla forſan ſemina peſtis fuere, (quod tamen vix credibile, cum & carni

carni & ſanguini inſint intimè nupta) Quemadmodum febres peſtilentes Diarias, *pergit*, quæ in ſpiritibus figuntur, dari vulgò putatur. (Rectè quidem vulgò, docti namque ſecus ſentiunt.) Et licet in humoribus inſint quoque ſpiritus, hi tamen in proportione multò ſunt pauciores. De lacte quidem minimè verum erit effatum, cum aſſumta purgantia à Nutrice lacti facultatem purgantem imprimant, & animi pathemata cum Aliis circumſtantiis contrarium evincant. Veneni peſtilentis rabiem & ſpicula forſan fregit, & involvit lactis pinguedo, prout aliàs pinguia & inter hæ butyrum venena aſſumta cicurant, aut lac peſtilenti charactere tinctum in ſuccum & ſanguinem, Natura abhorrens hoſtem inquilinum, non convertit, ſed illicò per inferiora, ut alias lac crudum coagulatum, rejecit. Nec divina providentia & tutela inter poſtrema præſidia collocanda veniet. Hujus præſidio *Juſtus Jonas*, *magnus ſui temporis Theologus*, puer adhuc cepam parentis buboni peſtilenti applicatam comedit, ſed ſine noxa, *teſtante Georg. Weinrich* (*Biſem-Knopff Conc. 1.*)

§. 45.

Quod ad *Guilielmi Rondeletii* narrationem, de innoxia cadaverum peſte ſublatorum anatome, ejusque rationes attinet, reſpondent *Dan. Sennertus* (*c. l. p. 743.*) & *Ludovic. ab Hornigk.* (*c. l. qu. 489. p. 903.*): In dubio adhuc eſt, reponunt, an cadavera illa peſte interfectorum fuerint. Nulla enim ſigna ex iis, quæ evidentia ſunt, peſtilentia in iis apparuerunt. Et ignotum ſibi inter ſectionem fuiſſe, an cadavera illa peſte interemtorum fuerint, ipſe refert, neque addit, unde potiſſimum illud reſciverit. Et fuerint ſanè interfectorum peſte illa cadavera. Fieri tamen potuit, ut in cadaveribus illis à frigore hyberno vehementiore contagioſa vis extincta fuerit; Sicut videmus eandem in aliis fomitibus frigore hyberno aboleri. (*Joh. Coytarus l. 1. de Febr. Purpur. c. 3.*). Quæ ab Aliis tentata, rarò contingentibus annumeranda. Salubriter monebat *Paulus à Sorbait* (*c. l. qu. 13.*): Si ſigna peſtis adſint certa, Anatomiam cadaverum, ut periculoſiſſimam, eſſe vitandam. Et hæc tutius credi, quam videri, monebat Chirurgum *Isbr. à Diemerbroeck* (*l. 4. de Peſte Nov. Hiſt. 15. p. 234.*). Quare, licet *ille* contagium à diſſectione muſculorum parvi faciat, illud tamen ex apertione cavitatum abdominis & pectoris furioſius in aſtantes irruere poſſe, credidit (*c. l. Hiſt. 32. p. 252.*) Cæterum, ſi malignitate & halitibus fœtidis turgentia cadavera cultelli acie ſe nobis objiciant neceſſariò, in illis non immoramur; ſed cito pede nos expedimus ſuaveolentibus & alexiteriis præmuniti, ex conſilio *Guern. Rolfinckii* (*c. l. p. 49.*) & *Godofr. Welſchii* (*c. l.*) celeberrimorum Anatomicorum.

§. 46.

§. 46.

Afficiunt & inficiunt etiam aliis morbis, mali moris, extincta cadavera vivos. Ita ex fœtore cadaveris ſcorbuto extincti, ſcorbutum contractum tradidit (*tr. de Scorbuto c. 5. p. m. 112.*) *Dan. Sennert.* De Lue venerea ſequens ſubjicieretur *Volbardi* (*de Lue Venerea Diſp. th. 22.*) quod ita habet: Evenit viro cuidam celebri, & curioſo rerum Anatomicarum inveſtigatori, ut ejus manus, dum corpus alicujus Indica Lue extincti ſecaret, undique ulcuſculis Gallicis obſideretur, quæ præſentaneo ſtatim remedio coërcuit. Felicior hoc *Jacobus Carpus*, *auctore Gabriele Fallopio* (*l. de Morb. Gall. c. 76.*), qui quum infenſus eſſet Hiſpanis, geminos ex eis laborantes morbo Gallico cepit, & vivos adminiſtrationibus Anatomicis abſque ſanitatis, non tamen non ſine honoris & famæ jactura destinavit. Ob id namque factum patria profligatus, Ferrariæ obiit. Ne veneno correptorum & corruptorum cadavera ſine præſervatione ſecanda & inſpicienda eſſe, *Exc. Godofr. Welſch.* (*Judic. Ration. Vuln. Lethal. c. 17. p. 199.*) prudenter monuit.

§. 47.

An verò majus à vivis, an mortuis contagii periculum immineat, multos deprehendi eſſe ſollicitos? *Hieron. Fracaſtor.* (*l. 1. de Contag. c. 12. p. 279.*) & *Guilielm. Rodeletius modo citatus* (*c. l.*) ab omni contagione & veneni ſuſpicione cadavera abſolvit, & ſi contagium ab illis contrahatur, id linteis & pannis illorum infectis aſſignat. Cujus opinionis abſurditatem modo dicta evincunt. *Th. Jordan.* (*tr. 1. de Peſte Phænom. c. 18. p. 190.*) & *Matthias Tiling.* (*tr. curioſ. de Febr. Petech. c. 10. p. 159.*) in cadaverum venenum quidem concedunt, viventibus tamen halitus tribuunt contagio aptiores, cum plus ſit ſimilitudinis inter ſpiritus animatorum, qui de facili inficiuntur, quam inter vaporem aëreum & ſpiritus hominis viventis. Inter vivos, *pergunt*, major comparatio, quam inter hominem & cadaver: hoc enim æquivoce homo, ſicut abſciſſa manus, manus dicitur. At contrarium in ſimili. Facilius itaque afficitur homo ab olido infecti ſpiritu, quam à cadavere, ob potiorem ſimilitudinis rationem & infectionis de ſpiritu corporis vivi in ſpiritum alterius viventis comodiorem tranſitum. Succinit his *Paulus à Sorbait* (*Med. Pract. tr. 3. c. 14. qu. 3. p. 532.*), ſi peſte infectos reſpicias viventes tum per os, tum per nares, plurimum exſpirant, tum etiam per poros à calore febrili hiantes. Peſte contra extinctorum cadavera non minus inſpirationis, quam exſpirationis facultate ſint privata, poros etiam ob extinctionem caloris nativi omnes aſtrictos & conniventes habeant, nec non iisdem veneni intus latitantis actio penè torpida & languida ſit reddita. *Matthias*

bæus Unzer (*c. l. p. 102.*) nullum vel exiguum ſaltem peſtiferæ infectionis peri-ulum eſſe à mortuis metuendum, rationi conſonum pronunciat. Eadem mens ſt *Thomæ Groſſio* (*Lect. de Febr. p. 261.*).

§. 48.

His ſe opponit *Laur. Joubertus* (*l. de Peſt. c. 3.*), qui à corpore vivente ve-eni facultatem à calore nativo & vigore cordis, aut à cœlo humano, ut loqui mat *Iſaacius Roët.* (*l. 1. de Peſt. Aphor. 58. p. 24.*), retundi aſſerit, ne facilè aliud orpus invadere poſſit; in cadavere autem venenum ſibi relictum ferocire, & dios ſuos paſſim diffundere, comprimis nova putredine adjutum. Pollicem uic preſſit *citatus Roët.* & addit (*Aph. 56. p. 23.*): Venenum, igneum noſtrum um agendi vim à ſeipſo non à corpore accipit, non perit homine vel mortuo, uod à cadavere non dependet. Veneficos ex cadaverum ejuſmodi ſanie in-inamenta venenata & fomenta peſtifera in perniciem generis humani pa-re, teſtatur *Flamin. Gaſto* (*tr. de Peſt. ſ. 1.* §. *14.*) exemplo illius, qui Guraviæ modo perniciem aliis ſtruxit, & poſtremò ſibi invenit. Veſpillones, ut do-os & loculos expilare poſſint, ſpumam de primi agoniſantis (forſan & mortui) e pendulam clanculum cibis immiſcent, quibus reliquos ejuſdem familiæ nnes inficiunt, infectos verò & debiles pulvinaribus faciei impoſitis ſuffo-nt, *advertit Isbr. à Diemerbroeck* (*l. 2. de Peſt. Nov. c. 3. p. 98. n. 21.*). Ex cada-rum peſtilentium elixatorum jure oſtiorum peſſuli, repagula, manubria, po-s, limina Patavii illita *Julii Alexandrini teſtimonio Th. Jordanus* (*c. l. p. 215.*) *mat. Add. ſupra* (*l. 1. Tit. 3.* §. *65.*). Medicina Diaſtatica igitur hoſtes il-generis humani abuti *Andr. Tenzelius* (*p. 1. Med. Diaſtat. c. 7. p. 83.*) *con-edit.*

§. 49.

Ad oſſium conſumtionem in Sarcophago perdurare hoc veneni genus, tabili narratione declarat *Caſp. à Rejes* (*c. l. n, 11. p. 889.*). Tres adoleſcentes ter ſe colludentes Sarcophagum intrarunt, ubi à triginta transactis jam annis ſtis tempore plurima cadavera conjecta fuerant, & ſuper oſſa ambulantes rima commoverunt; ſed quanto periculo, ipſi poſtmodum experti ſunt, ippe omnibus maligniſſimo morbo correptis, unus tantum evaſit, forſan ia pauciora oſſa à ſua ſede dimovit, aut quia ad contagium ſuſcipiendum norem diſpoſitionem obtinuit, aut tandem, quia veneno magis reſiſtere tuit. Ergo cum tanta ſit veneni iſtius vis, ut diu etiam oſſibus illorum, i Peſte extincti ſunt, ſopita reſervetur; quantò promtius in illis, qui pau-horis expirarunt, & in quibus putridi & infecti humores, & virulentæ aliæ

ſtagnationes adhuc calentem & peſtiferum vaporem emittunt, contagium exi-re putandum eſt.

§. 50.

Levin. Lemnius (*l. 2. de Occult. Nat. Mirac. c. 3. p. m. 151.*) litem hanc u- dirimeret, diſtinguit inter contagium, quod à morituris aut modo mortuis, & à cadaveribus, quæ jam rigent & frigent, aliquot à morte horis aſtantibus impri-mitur. Minus, *inquit*, periculi imminet iis, qui vivis peſte correptis aſtant, in-fectisque obſequium præſtant, quam ubi morientibus aſſiſtunt, tunc enim ſe diſ-fundit contagio, atque ad obvia quæque dimanat. Simile enim quiddam cor-poribus recens extinctis evenit, quod cereis, lychnisque atque funalibus, qu- accenſa nullam graveolentiam naribus offundunt: At extincta flammaqu- ſopita, tetro undique fumantique odore cœnaculum complent. Ita plus pe-riculi imminet, ubi animam exhalantibus præſto ſunt, (quod non ſine pericul- *Felix Platerus c. l. p. 306.* cui, dum pulſum morientis tangeret, & frigido morta-lique ſudore manum madefaceret, juxta pollicem carbunculus erupit, ut ind- cautè omni ſepoſita audacia infecti à Medicis tractandi, moniti præterea exem-plo *Ambroſ. Parei l. 21. Op. Chirurg. qui eſt de Peſte c. 12.. Add. Laurent. G-ſeler. de Peſt. Brunſuicenſ. obſ. 34. & 128.*) quam ubi aliquid vitæ ſuper eſt, a- ubi horas aliquot extincti frigent, & rigeſcunt. Peſtifero animam agenti du- filii cum ancilla ante lectum aſtabant, qui tres ſimul ac æger extremum ſpir-tum efflaret, eodem momento ſimul contagio affecti ſunt, *notat* iterum *Isbran- à Diemerbroeck* (*l. 4. de P. N. Hiſt. 45. p. 263.*). Hic eodem Lemniano utit- ſimili *cum Cornel. Gemma* (*l. 2. Coſmocrit. p. 253.*), qui non ſine ratione mult- periculoſius putari aſſerit decem languentes inviſere, quam ſemel adeſſe mortu- præſertim ubi recens cadaver exhalat, aut etiam illis adeſſe propius, qui primu- è domo funebri prodierunt. Non potuit tamen ſibi temperare *Lemnius*, r- adderet: Quod, ſi paulò diutius ſupra legitimum tempus hujusmodi corpo- reſerves inſepulta, olida efficiuntur ſenſimque mephitim exhalant, ac ſanie tab- que diffluunt, peſtemque, *ut hoc è Ludov. ab Hornig.* (*c. l. qu. 54. p. 34.*) *addan-* propagant, augentque.

§. 51.

Aſſentior *Argentoratenſium quondam Hippocrati, Melchiori Sebizio* (*Diſſ. d- Morb. Contag. th. 124.*) probanti, contagioſiora viventibus eſſe cadavera (α.) qu- in defunctis ſal vitæ, calor vitalis extinctus, qui putredinem arcebat in vivent-bus. (β.) Venenum, quod in vivo corpore à calore naturali reddebatur hebe-tius, in extincto efferatur, cum non ſit, quod illi reluctetur. (γ.) Duæ cauſæ fo-

tiu

ius operantur quam una, nempè *μίασμα* virulentum, & putredo fœtida, quarum ultima in vivente non, aut non in tali gradu dominatur. Venenum ſiquidem diuturniore mora quaſi fermentatur, indiesque vires acquirit novas, *ut Joſeph. Quercetanus (Peſt. Alexicac. c. 2. p. 30.) loquitur.* Adde quæ contra *Fracaſtorium & Rondeletium* diſputavit *Zacutus Luſitanus (l. 2. Med. Princ. Hiſt. 39. qu. 49. p. 340. & l. 4. Hiſt. 46. qu. 42. p. 756. demumque l. 3. Prax. Med. admir. obſ. 43. p. 105.)* ut & *Hieron. Mercurial. (l. 5. Prælect. Patavin. c. 23. p. 631.).*

§. 52.

Magnum illud quondam in Medicina nomen Dan. Sennert. (c. l. p. 737.) bene diſtinxit inter Peſte contaminatos, quorum morbus in ſalutem & vitam terminatur, & inter eos, quorum morbus lethalis. Qui peſte laborant, & de vita non periclitantur, minus ſunt contagioſi, præ cadaveribus lurido tinctis contagio. Contra illi, quos nec ipſa Salus ſervare poſſet, dum vivunt, contagio cadavera antevertunt. Ita obſervavit *citatus Autor*, neminem ab iis, qui convaluerunt, infectum fuiſſe.

§. 53.

Quod ad ipſa cadavera, tempus eorum commodè in tres partes diſtinxit *Isbrand. à Diemerbroeck (l. 2. P. N. c. 3. n. 12. p. 93.) (α.)* cum cadaver peſte extinctum primis horis adhuc calet, & tunc magis contagioſum eſt, quam corpus vivens peſte infectum, (1.) quia venenum peſtilens in illo cadavere adhuc ferociter dominatur, ut docent bubones & exanthemata, quæ nonnullis poſt mortem erumpunt. (2.) Quia veneni violentia à calore nativo amplius non coërcetur. (3.) Quia halitus, qui ex morboſo adhuc vivente exeunt, cum tenues ſint & magno calore comitati, facilè diſpelluntur, atque exiguam malignitatem conjunctam; contra verò halitus, qui cadavere adhuc calente exeunt, ab exiguo calore comitati, non attenuantur nec diſcutiuntur, ſed propè cadaver hærent, magnamque malignitatem in ſe continent, &, viſcoſitate quadam præditi, facillimè aliis corporibus adhærent, eaque inficiunt. (β.) Cum cadaver tamdiu mortuum fuit, ut planè refrigeratum ſit, & tunc cadaver multò minus contagioſum eſt, quam corpus morboſum vivens, quia ob frigiditatem & extinctionem caloris nativi pori ſunt aſtricti & concluſi. Humores & ſpiritus non amplius agitantur, nullæ aut pauciſſimæ fiunt expirationes, & veneni intus latitantis actio (quæ à calore & motu anteà excitabantur,) languida & torpida reddita eſt. (γ.) Cum cadaver diu extinctum fuit, ut putredinem jam contrahere incipiat, & tunc cadaver rurſus multò magis contagioſum evadit, quam

 cor-

corpus morboſum vivens, quia tunc, quod anteà languidum latebat venenun vi caloris externi ſolum modo in actum rurſus promovetur, verum ab inſequen putredine multum exaſperatur.

§. 54.

Moti hac de cauſa prudentiores Medici *cum Anton. Santorello* (*Poſt-Pra. Med. c. 21. p. 88.*), ſaluti proximi ut proſpicerent, peſtifero enectos veneno, quai tocyus humandos conſuluerunt. *Lemnius* (*c. l.*) & *Roët.* (*l. 4. de Peſt. Aphor. 4. p. 78.*) ſpatium viginti horarum eligunt. Ne tamen ſemivivos adhuc terr mandent, veſpillonum turmæ probè erit deſpiciendum & præcavendum. Co pora intereà in loco frigido ſerventur, & ventis expoſito. Noctu eſſe ſepelien da quidam ſuadent. Id quidem utile, non tamen Chriſtianum judicat *Joi Colerus* (*c. l. c. 6. p. 834.*). Id verò ad *Tobiæ* Exemplum interemtorum cadave noctu ſepelientis, & Chriſtianorum in perſecutionibus idem obſervantiu quomodo quadret, non diſpicio. Durum illud telum, neceſſitatem, tunc ten poris id imperaſſe, *Colerus* cum ſubtilibus Theologaſtris reponet. Et ho idem peſtis tempore ſuperciliofus à præjudicio liber factus non inficiabitu Matutinum tempus eligit non ſine cauſa *Barthol. Keckermann.* (*l. 1. Syſt. Pi lit. c. 13. §. 9.*), eò quod tunc minus periculi ab halitibus, quos cadaver merid ano tempore tepefactum largiores & graviores emittit.

§. 55.

In Controverſiam demum venit, an brutorum carnes, lue contagio aut peſtilenti conſpurcatorum in cibum adhibitæ, characterem malignum pro pagando corpora noſtra lædant? Decertatum, *notat Joh. Theodor. Schenckii* (*Hiſt. Humor. General. c. 2. p. 38.*), Patavii & Venetiis viginti abhinc annis in ter lanios & incolas graviſſimè fuit, quod illi ex Ungaria boves advectos, en tos & mactatos in macello venditaſſent, quos tamen cives lue quadam infecto fuiſſe noverant, ſiquidem fluxu alvi cruento tentati plurimi perierant, translat nimirum ab uno ad alterum contagio. In conſilium vocati ſunt Medici Pa tavini, ut ſententiam dicerent, qui ſtatuerunt, carnem hanc innoxiam eſui eſſe licet affectu quodam contagioſo laboraſſent boves. Etenim non modo eſſ hoc contagium privatum & particulare, certo animalium generi propriun (mumiale vocant Alii,) ex pabuli vitio contractum, ſed & omnem iſtam mali tiam ſanguinis contractam fuiſſe & emendatam à prævia agitatione conſuet gymnaſtica boum mactandorum, quemadmodum etiam conſtaret, quod & eſui iterum gratiſſima illorum caro, neminique inde morbus excitatus. Con trarium ſuſtinuerunt Medici Veneti, cum, quia carnes iſtæ ſunt contagioſæ & in

cibum adhibitæ facilè poſſunt ſanguinem fœdare, tum, quia licet non eſſent ntagioſæ, putridæ tamen, nauſeabundæ & cadaveroſæ, ſuccis venenatis & leteria qualitate prædidis gignendis accommodatæ. Reſponſum recitat *Fab. ulin. (Prælection. Marcian. p. 370. ſq.)* Quod ſi tamen lue demortuorum rnes in cibum vocare urgeat neceſſitas, ſale aut aceto prius carnes probe ma-andæ, viſceraque cum aliis interraneis abjicienda, cum in iis cauſæ morbificæ us & nidus exiſtat.

§. 56.

Et ſane circumſpectius in hoc negotio eſſe agendum ratio & experientia ſtitat. Carnibus & piſcibus in putredinem vergentibus ad morbos exitiales pularesque concitandos (ſi iis continuo utamur,) nil eſſe pernitioſius, *Athan. rcher. (Scrut. Peſt. ſ. 2. c. 2. p. 208.) demonſtrat.* De ovibus ſcabioſis pronun-vit *Aug. Thonner. (l. 4. obſ. 14. p. 212.)*: Cum ovis eſt ſcabioſa, facilis conje-ra, ſanguinem inſimul in venis pravis humoribus inquinatum, qui ex venis illaribus extillantes, ſe in carnem & cutim inſinuantes, ſcabiem concitant. quod ipſa *αὐτοψία* oſtendit, dum alutarii excoriantes oves ſcabioſas, car-n admodum tumidam & ichoroſam ſeroſis humoribus inquinatam depre-nderunt, corruptelam indicantem. Nec lanam ovium contagio mortua-n innoxie tractari, *P. Borell. (Cent. 2. obſ. 12. p. 115.) prodidit*, & qui veſtibus ana ſcabioſarum ovium, licet tincta & præparata utuntur, *teſte Hieron. Hirn-n. (Typh. Gen. Human. c. 9. v. 40, p. 98.)* evadunt ſcabioſi. A tibialibus ex ſmodi lana confectis ulcera mali moris & phagadænica imprimi *Anonymus richt von Begräbniſſen in denen Kirchen,)* declarat. Quam malè ceſſerit ſordido gano ſuis morboſæ, etiam ſale condita & fumo indurata caro, *Magnif. Noſtri . Mich. Febrii (M. C. Dec. 1. A. 6. & 7. obſ. 191. p. 269.)* declarat obſervatio. te demortuorum animalium pelles eandem in homines transferre non dubi-*(c. l.) Fabius Paulinus*, cum vapores inde exhalantes uſu & tempore facile ana-iam & proportionem ad humanam ſpeciem acquirere poſſint. Ab eſu ver-inæ carnis peſtilitatis contagium in homines tranſiiſſe, febresque malignas demicas Anno 1648. concitaſſe, *Petr. Borell. (Cent. 2. obſ. 32. p. 130.) autor eſt. ſf. Ludov. ab Hornig. (c. l. qu. 42. p. 82.)*. Obſervatio, quam habet *Joh. Wier. 4. de Præſtig. Dæmon. c. 30. col. 490.)* digna mihi viſa, quæ hic inſeratur. Anno . medicinam faciente in Lucenſium balneis collega meo, narrabat *Franciſc. Pergula*, ejus loci Lucenſium nomine vicarius, ibi circa pagum Menabiam ra balnea in fine Maji morbum quendam invaſiſſe pecora tàm peſtilentem, ſtatim correpta tumeſcentia conciderent mortua. Ruſticos verò, cum id

animadvertiſſent, quædam, ſubito affecta, è veſtigio mactaſſe, in quibus id er obſervatum, ut ſi horum infectorum ſanguis nudum contingeret hominis co pus, Anthraces procrearet, qui, (quod mirum erat) non patefacti erant innox aperti autem & confeſtim cauterio non notati latiſſimè ſerpebant, & aliquib mortis erant cauſa. Caro pecorum recens læſorum & mactatorum cocta c meſtaque nihil inferebat incommodi: at jus carnis lethale potanti deprehe ſum eſt. Comprimis autem à ſanguine & viſceribus talium brutorum cave dum, cum hæc veneni ſint delubra. Narrat *P. Foreſtus* (*l. 6. obſ. med. n. 167.*) boves, vaccas & oves peſte infectas, cum aperirentur, in pulmonibus, Epa & aliis internis viſceribus vivos piſciculos, ſimilitudinem habentes cum ſol aut paſſerculis (*die Schollen*), minimos habuiſſe. Idem obſervarunt *Amſtel damenſes* (*in Annot. Anatom. p. 18.*). De Symptomatis raris ab aqua fontana certa lue extinctorum jumentorum infecta, evolvatur *Joh. Nicol. Binning* (*Cent. 5. obſ. 46. p. 542.*). Optimè igitur *D. Sebaſt. Wirdig.* (*l. 1. Med. Spir. Curi c. 21.* §. *6. p. 115.*): Nocentiſſimæ ſunt carnes morticinæ, utpote quæ ſemi morborum, ideam mortis ſibi & ſpiritibus impreſſam, imò ipſam mortem ſe continent, & hinc quo minus tangantur in lege divina prohibitum eſt. Plu circe hanc Controverſiam doctè ventilavit *Exc. Joh. Chriſtian. Frommann.* (*1 C. Dec. 1. Ann. 6. & 7. obſ. 189. p. 255.*).

§. 57.

Contagium illud, certis animalibus proprium & mumiale, tanti mihi n videtur, ut omnem labem & contagionem iſti carni abſtergat, noſque ex om parte ſecuros eſſe jubeat. Plurium namque ſeculorum experientia obſerv vit, *ſcribit Th. Bartholin.* (*l. 3. de Luc. Animant. c. 9. p. 508.*) à brutis peſtilentia incipere. Inde *Ovidius* (*l. 7. Metamorph. v. 538*):

Strage canum primo, volucrumque aviumque boumque
Inde feris ſubiti deprenſa potentia morbi eſt.

Claudian. (*l. in Ruffin. v. 301.*)

Infecto morbus crudeſcere cœlo
Incipiens, primo pecudum depaſcitur artus,
Mox populos urbesque rapit, ventiſque peruſtis
Corruptas ſtygiam peſtem deſudat in amnes.

Seneca (*in Oedip. Act. 1. Chor. v. 132.*)

Prima vis tardas tetigit bidentes
Laniger pingues malè carpſit herbas.

Silius (*l. 14. v. 593.*)

Vi

Vim primi ſenſere canes, mox nubibus atris
Fluxit deficiens penna labente volucris
Inde feræ Sylvis ſterni: tum ſerpere labes
Tartarea atque hauſtis populari caſtra maniplis.

udes prius inficiuntur peſte, quam homines, commentatur in allegatum Se- æ locum *Th. Farnabius (p. 78.)* quia dejectæ ad paſtum, & in terram pronæ νοσώδεις ἐχῦθεν ἀτμὸς trahant, & ex his primum quibus odorandi præ- tia, ut canes & muli, ὀρῆας μὲν πρῶτον ἐπώχετο καὶ κύνας ἀργὸς. Vel m quod iis cerebri major caliditas, quam homini. In ululatum proinde es abripi credidit Antiquitas, ob inſtantis fati ſenſum cujus cruditatem ſen- nt. *(Th. Bartholin. c. l. p. 509.* Plura *ſupra l. 1. Tit. 3.* §. *6.*).

§. 58.

Canes & feles & alia bruta carnivora ab ejusmodi cadaveribus arcenda experientia declaravit, cum venenata è cadaveribus ſuſcepta in alium trans- nt locum, quod *Marſilius Ficinus (Epidem. Antidot. c. 2. p. m. 341.)* memo- Hiſtorias miras recenſuit *Athan. Kircherus (ſ. 2. Scrutin. Peſt. c. 4. p. 245.)*. es peſtiferorum cadaveribus devoratis peſtem in alia loca transtuliſſe, me- abile exemplum *Joh. Hildebrand. (Peſt-Regiment. c. 8.)* in literas retulit. A ſcis & Crabronibus, qui cadaverum virus ſuxere, idem nobis periculum. ervationem iterum communicat *Ath. Kircher. (c. l. p. 247.)*. Nobilis qui- in nupera Neapolitana peſte, cum neſcio quid ad feneſtram obſervaret, crabro quidam advolans naſo inſedit, & promuſcidis ſpiculo eidem infi- umorem quendam effecit, quo ſenſim creſcente & intra viſcera ſerpente eno, intra biduum (haud dubiè ex contagioſo humore, quem crabro ex cada- ſuxerat) contracto, peſte extinctus fuit.

§. 59.

A Rabioſorum brutorum aſpectu & anatome abſtinendum, *Nobiliſſ. No- Chriſtiani Franc. Paulini* obſervatio admonet. Hic namque cum ſocio Chi- o in rabiei caninæ cauſam inquiſiturus, cerebro canis aperto nullo præ- e cadaveris fœtore animo titubare cœpit (*Vid. Cynogr. ſ. 4. c. 11.* §. *6. p. 217.*). ies non tantum communicatur animalibus à cane rabido demorſis, ſed eti- i ſtramine, in quo brutum rabioſum incubuit, quod *Jul. Palmarius (l. de b. Contag.* *)* obſervavit, veſcantur, Sigillatur illa in carne eorundem , ut in illorum Archeum aut Spiritus, qui easdem comedunt, transplantet racteriſmum annotatum. Omnes, qui porci à cane rabido demorſi car- deguſtarant, rabidi effecti, *teſte Mart. Cruſio (p. 3. Annal. Suev. l. 11. c. 10. p. 628.)*

628.) & P. Borello (Cent. 1. obſ. 75. p. 76.) Simile retulit (*l. de Lue Rab.) Ca* *Bauhinus* & *Hier. Hirnhain (c. l. c. 9. n. 2. p. 96.).* Idem contigit his, qui fele in rabiem actam conſumſerant, de quibus *Athan. Kircher. (c. l. p. 207.).* V natores quosdam lupum ſæviorem trucidatum in varia obſoniorum gene apparaviſſe & coxiſſe, & eos omnes, quicunque carnes eſitarunt, non mul poſt tempore rabie correptos, alios periiſſe, alios ſociorum morte prudenter ſ proſpexiſſe, *Joh. Fernelius (l. 2. de Abd. Rer. Cauſ. c. 14. p. m. 111.) prodidit.* eſitata rabidi equi carne, canes in rabiem acti, prout hiſtoriam communi *Joh. Riſtius (in der erſten Unterredung vom alleredelſten Naſs p. 53.).* Ex lacte va cæ à cane rabido demorſæ ruſticum quendam, ejusque uxorem & liberos rab infectos *meminit Balth. Tim. à Güldenklee (l. 7. Caſ. Med. 23. p. 327.).* Rec proinde, cum Neapoli Anno 1644. diebus canicularibus à cane morſi bov viderent inſaniæ quoque incurriſſe ſpeciem, vulgus Neapolitanus hoc tempo à carnis bubulæ eſu abſtinebat, *referente Th. Bartholino (Cent. 2. Hiſt. 89. p. 332* qui ut veneni ſævitiam eò magis declaret, ſequentem ſubjunxit *(p. 333.)* rela onem: Mulier aqua Rheni ſanata curru cum alia comite in civitatem rev ſura propè portam vomitu ſuperveniente animam evomuit. Itineris Soc quam vomitus venenoſus aſperſerat, infeceratque tertio inde die quoque exſ ravit. Plura in hanc rem congeſſit *Caſp. à Rejes (c. l. qu. 63. n. 37. & ſq. p. 834* qui ex hac ratione remedia ab Antiquis ad morſum canis rabidi tantopere co mendata, Epar nempe canis aſſatum & carnes ejus ſalitas, quas imprimis la dat *Jacobus Caranta (l. 2. Decad. Med. Phyſ. c. 8.),* improbat.

§. 60.

Proſpexiſſe idcircò videtur ſapientiſſima mater, Natura, brutis carnivor quando aut peculiari quodam monito, quod divinitus factum edicit *Joſep Quercetanus (Peſt. Alexicac. c. 2. p. 30.),* aut ſingulari dono nobis incognito il cadaverum paſtum, tanquam noxium, tacitè interdixit, aut ſurgentium vaporu abominabili odore monuit, ne peſtem, ut *Helmontius (tr. Tumulus peſtis p. 864* loqui amat, deglutiant. Confirmat id *Thucidides (l. 2. de Bell. Pelopon p. m. 197.),* qui obſervat: Volucres & quadrupeda, quæ hominum cadave attingere ſolent, aut ad ea in peſte Athenienſi non accedebant, aut, ſi guſtaſſen protinus moriebantur. Ita *Lucretius (l. 6. de Nat. Rer. v. 1213.):*

Multaque humi cum inhumata jacerent corpora ſupra
Corporibus, tamen alituum genus atque ferarum
Aut procul exſitiebat, ut acrem exiret odorem,
Aut ubi guſtarat, languebat morte propinqua.

Ovidius (*l. 7. Metamorph. v. 549.*)

Omnia languor habet, ſylvis agriſque viiſque
Corpora fœda jacent, vitiantur odoribus auræ.
Mira loquor non illa canes avidæque volucres,
Non cani tetigere lupi.

§. 61.

In fulmine tactis idem deprehendi, olim (*Epiſt. de Infuſ. Chir. 1. ad Exc. Dn. J. D. Majorem §. 13. p. 91.*) notavi. *Add. Wolffg. Meurer.* (*Meteorol. p. 240.*). de *Quintilian.* (*Declamat. 19.*): Horreo cadaver, & velut corpora, quæ cœ-lis exanimavit ignis adire propius timeo. Id tamen, cum ante aliquot an-s in pago Hilbersdorff è vaccino genere ſex aut ſeptem vaccæ fulmine neca-tur, vidi excoriatorem rheda ſua cadavera eorum (*das Luder*) in ædes ſuas nstuliſſe, canibus ut venaticis pro victu ſervirent, quorum carnibus etiam e noxa, ut poſtmodum reſcivi, nutriti fuerunt. Vulgatum eſt, fulmen vene-tis venenum auferre, non ſecus ut ignis venenum fugat, aëremque purgat ſtiferum, *Vid. Adalbert. Tylkowsky* (*p. 1. Meteorol. c. 10. §. 6. p. 32.*). Interim od non venenatis venenum affricet, multis perſuaſum.

§. 62.

Veneno enectorum cadavera etiam Sarcophaga abhorrere, communiter unt. De *Nauſidii* à Preſtere Serpente interemti cadavere *Lucan.* (*l. 9. Phar-l. v. 805.*):

Intactum volucrum roſtris, epulasque daturum
Haud impune feris non auſi tradere buſto.

tiones ſuggeſſit *Hieron. Mercurial.* (*l. de Venen. c. 16.*), quia (*α.*) venenum morem carnivoris ſalivam moventem conſumit. (*β.*) Nauſeabundos vapo-s cadavera ſpirant. Hominem à venenato animali demorſum, quamvis cu-tus fuerit, crabrones, veſpas & apes præſentire, tradit *Plin.* (*l. 28. c. 3.*) & *ex Eo nton. Mizald.* (*Cent. 8. aph. 81. p. 150.*), adeoque eorum corpora non ferire, eo od in illis remaneat virus, excepto ſemel malo, ut venefici fiant, venena paſſi. ctè proinde *Joh. Phil. Hechſteter.* (*Decad. 3. obſ. med. caſ. 2. p. 211.*), venenis em cum Dæmone commune, fœtorem ut recedentia poſt ſe relinquant. Cum neficorum mentionem fecerim, addo, balneatorem veneficum rotæ impoſi-m aves per multas ſeptimanas non attigiſſe, *atteſtante* id *Sigism. Schnizzero p. Gregor. Horſt. l. 2. Epiſt. Med. ſ. 17. p. 587.*). Suſpicatur hunc Magum fuiſſe *dr. Libav.* (*c. l. p. 589.*), qui idem de alio in furcam tracto commemorat. Cau-n habet, cur in audaculos in Peſte invehat, *Ludov. ab Hornig.* (*c. l. qu. 190. p. 270.*).

270.). Unvernünfftige Thiere (ſo ſonſten nichts liebers als Fleiſch eſſen,) rühren kei ne an der Peſt Verſtorbene an, oder, ſo ſie ſolche anrühren, ſterben ſie, warum wol len wir denn unvernünfftig ſeyn?

§. 63.

Nihil præſidii contrariæ opinionis aſſertoribus, inter quos *Franc. Redi* qui *(de Inſ. Generat. p. 138.)*, quicquid à vipera, aut terribiliſſimo Peti veneno, au ictu ſcorpii enectum, tuto edi docuit. Quin & ſerpentum, viperarum, imò & Bufonum carnes non tantum innoxiè in cibum adhiberi, de quo *Jul. Cæ Claudinus (de Ingreſſ. ad infirm. ſ. 6. p. 207.). Bald. Angel. Abbat. (tr. de Viper c. 26. p. 113.)* qui & varia Veterum teſtimonia citat, *Petr. Borell. (Cent. 2. obſ. 37 p. 134.)* & *Joh. Nic. Pechlin. (Exerc. de Purgant. ſ. 2. c. 23. p. 304.)*, ſed & medi camentis admiſceri commodè, *Excell. Mich. Etmüller. (Diſſ. de Morſ. Vip. Punt 3. §. 1. ſq.) judice*, utut viperinam rejiciat *Alex. Benedict. (de Peſt. c. 9. p. m. 1149.)* Nec dentem viperæ inficere, etiamſi etiam viventi excuſſus carni viventi infi gatur, aut etiam pulveriſatus devoretur, *juxta Marc. Aurel. Severin. (p. 2. de Vip Pyth. c. 8. p. 359. ſq.) Magnif. Noſtrum Joh. Mich. Febrium (tr. de Scorzoner. p 110.)*. Regero his: Quorundam animalium venenum in toto latitare corpo re, omnibusque corporis partibus, & hæc etiam mortua non ſine noxa co medi, imo tangi. De Baſiliſco *Galenus (T. 6. Op. l. de Theriac. ad Piſon. p. 1058.)* Ex aliis animalibus, ſi quid illum jam extinctum jacentemque attigit, & ipſum ſubitò interit. Quare omnium aliarum ferarum genus propinquitatem ipſius devitat. Quorundam certæ tantum partes venenatæ. Non carnem vipe rarum & ſerpentum, neque caput, quod voluit *Galenus (c. l. p. 1069.), Abbat (c. l. c. 15. p. 76.)* neque etiam caudam *Claudin. (c. l.)* eſſe venenum, neque den tes, quod etiam credidit *Abbatius (c. 8. p. 48.)*; ſed liquorem in duabus circa dentes vaginis, non quidem intro ſumtum, ut experimentis probavit *Franc. Red (obſ. de Viper. p. 8.)*; ſed vulneri inſtillatum, uti demonſtrat *(c. l. p. 10.)*. Nec Bufones nocere, modo eorum ſudor, ſputum, vel urina non deglutiatur, *Borell (c. l.)* relatum fuit.

§. 64.

Quid verò de brutis ſpiculis intoxicatis interemtis? Non tantum carnem horum innoxiè comedi, ſed & ſapidiorem eſſe circa vulnus, ſunt qui tradide runt. Prius ex Veterum relatione confirmat *Galen. (c. l. p. 1063.)* & *Joh. Crato (ap. Laur. Scholz. Epiſt. Med. 139. col. 243.)*, qui vulneratam tamen partem ab jici juxtim addit. Galli olim, *recenſente Agellio (l. 17. Noct. Attic. c. 15. p. 425.)*, in venatibus quidem tingebant Elleboro ſagittas, quod his ictæ exanimatæ

feræ

ræ teneriores ad Epulas fierent, propter Ellebori contagium, vulnera tamen x ſagittis facta latius circumcidebant. Multa venatoriis Gallorum & Ægy- tiorum venenis problemata collegit *Joh. Lang.* (*l. 1. Epiſt. Med. 68. p. m. 394.*), ui & ſe cervum vix quarto à Granato oppido ampliſſimo Hellebori toxico in- eremtum cum aliis comediſſe profitetur (*c. l. p. 401.*). Placet deciſum *P. Zac- hiæ* (*l. 2. Quæſt. Med. Leg. Tit. 2. qu. 4. n. 38. p. 213.*). Ego vix adducor, ut redam, nil nocumenti afferre poſſe animalium eo modo enecatorum carnes. ro impoſſibili ergo non duco, quod carnes hujusmodi recenter mactatæ, ac mul in copia comeſtæ pro veneno eſſe poſſint. Quare ſi quis data opera omini eas afferret, & ille interiret, aliis præſumtionibus currentibus, mortis us procul dubio eſſet, & tanquam homicida puniendus. *Hæc ille.* Helle- ori ſucco interfectus cervus Aſinum, qui mortuum portavit, *narrante Cratone* (*c. l.*), infecit & interfecit. Qui verò Aſinus cervum portare poterit? quæ- t non ſine cauſa quispiam. Adde quæ circa hanc Controverſiam conſi- gnarunt *Dan. Sennert.* (*l. 6. Med. Pract. c. 1. p. 322.*) & *Caſp. à Rejes* (*c. l. n. 44. 842.*). Et hac de Cauſa Animalia, quæ in uſum Medicum veniunt, haud aquam veneno necanda cenſuit, *Petr. Andr. Matthiol.* (*l. 4. Epiſt. Med. p. 2.*).

§. 65.

An Animalium, quæ venenatis veſci conſueverunt, carnes deleteri- m aſciſcant qualitatem? paucis ſtrutinandum. Gallina Araneas deglu- t, Anas Bufones, Serpentes Ciconia, & tamen carne earum impunè ve- imur.

Præterea nobis veratrum eſt acre venenum,
At capris adipes & coturnicibus auget.

(*Lucret. l. 4. d. Natur. Rer. v. 638.*). Sturnos cicuta nutrit, homines perimit (*Ga- l. l. 3. de Simpl. Med. Facult. c. 17. p. 666. & l. de Theriac. ad Piſon. p. 1050.*). iſtinctione hic opus erit, pro quæſtionis hujus ſolutione. Animalia vene- s, aut potius rebus venenatis (inter venenum namque & rem venenatam uti- e diſtinctionem admitto, cum illud neque nutrimento, neque medica- ento homini eſſe poſſit, hæc autem utrumque aliqua ſui parte præſtare, *d. Pneumatopægn. ſ. 2. Art. 3. §. 1.*) uti aut ſemper, aut rarò. Illo modo ſi ntingat, alimenti vicem; hoc autem, medicamenti titulum obtinebit. Quæ itur ex animalibus venenatis herbis &c. nutriuntur, illorum carnes utique leteriæ erunt æſtimandæ, cum compertum ſit, quosdam educatione vene- torum evaſiſſe veneficos. Ita de puella veneno nutrita, & *ab Indorum Rege*

Alexandro Magno tranſmiſſa legitur, eam adeò fuiſſe venenatam, ut ſputo appropinquantes, reſpirando coëuntes interimeret. *Anton. Mizald.* (*Cent.* 1 *Memor. aph.* 59. *p.* 15.). Idem *de Regis Cambajæ* filio *J. C. Scaliger. (Exerc.* 175 *ſ.* 1. *p.* 568.). *Euſeb. Nirenberg.* (*l.* 2. *Furioſ. & Occult. Philoſ. c.* 12. *add. Pneumatopægn. c. l.* §. 4. & 5.). Apros in Pamphilia venenoſos eſſe in cibis, quod herbis talibus nutriantur, *Joh. Brugerin.* (*l.* 1. *de Re Cibar. c.* 21. *p.* 55.). Mulier, capra, elaterium aut cucumerem agreſtem comedens pueris purgatio, *juxta Hippocr.* (6. *Epidem. ſ.* 5. *tr.* 34.). In Ægypto & Judæa animalia caſsia fiſtulari purgatoria ſæpè veſcuntur, inde carnes eorum comeſtæ Luſitanis Dyſenteriam intulerunt, *Amat. Luſitan. Cent.* 2. *Cur.* 45. *p.*) prodidit. Ubi veratri copia creſcit, ibi Coturnices comeſtæ ſpaſmum inducunt, ut in Podolia. *Via Elzevir. (Deſcript. Podol.)* quod & Athenis, *Galeni teſtimonio* (*l.* 6. *Epidem ſ.* 5. *Comm.* 35.), ſcimus. Accidiſſe novimus, idque *ex Aloyſio Bellacato, Patavino medico celeberrimo* audivimus, ſcripſit *Bruno Seidelius* (*l. de Morb. Incurab p.* 102.), ut, qui in Sympoſio quodam fuiſſent convivæ, omnes convulſione corriperentur, quidam etiam morerentur. Poſteà inquiſitione facta compertum eſt, appoſitas in convivio coturnices captas fuiſſe in loco ubi magna Hellebori copia proveniret, unde ſuſpicio concepta fuit, ex Hellebori violentia id malum emanaſſe. *Ipſe Plinius* (*l.* 10. *c.* 23.) coturnices olim menſas damnaſſe retulit quod comitiali tententur morbo. Cum in quadam urbe degerem, *refert Caſp. Schott.* (*l.* 3. *Phyſ. Curioſ. c.* 28. §. 1. *p.* 465.), viri tres cum famulo uno egreſsi ad fluviolum piſcandi gratia, injecta in aquam majori copia Taxi, quam par erat pisces per imprudentiam intoxicarunt, ac largiter deinde modis variis præparatos devorarunt; ſed mox domum reverſi & ardentisſima febri ad unum omnes correpti, intra triduum, famulo excepto, animam efflarunt.

§. 66.

Quæ verò aliquando venenatis & rarò veſcuntur, ut Aves Araneis, & quidem, ut videtur, tanquam medicamine, (inde avibus ægrotantibus araneos contritos cibo miſtos, offerunt earundem curatores,) ab iis neutiquam, tanquam intoxicatis, abſtinendum. Non ſpernendæ interim *Nicolai Florentini è P. Zacchia* (*c. l. n.* 41. 42.) cautelæ, nempè Animalium carnes venenatis veſcentium, aut viventium eſſe innoxias, (α.) ſi animalia ipſa ex illis venenis nullam læſionem percipiant. Conſuetudine enim medicatas herbas ſibi familiares quis reddere poteſt, quod Hellebori Gulo *ap. Theophraſt. Ereſium* (*l.* 9. *Plant. c.* 18.) evincit; aliquando etiam à peculiari fermento ſubiguntur, *ratiocinio J. N. Pechlini* (*c. l. ſ.* 1. *c.* 4. *p.* 58.). (β.) Carnes eorum non crudæ, ſed coctæ aut elixæ come-

me-

edantur. *Conf. Joh. Langius* (*l.1. Epiſt. Med. 69.p.407.ſq*).(3.) Si ad moni-
m *Joh. Baptiſtæ Sitoni* (*Iatroſoph. Miſcell. tr. 8.p. 42.*) viva capta per aliquod
mporis ſpatium domi detineantur, & nutriantur.

§. 67.

Cum caro, ſanguis, & oſſa humana non ſemel medicamentis adjiciantur,
t etiam ſola & ſæpius cruda non ſemel ut medicamenta internè adhibeantur,
ædam huc ſpectantia breviter tangere, forſan non erit incongruum. Cum
rne non veſcamur ut Anthropophagi, rarius etiam eadem utamur in medica-
entorum compoſitionibus, addo ſaltem *ex Hieronymo Benzone* (*l.1. Hiſt. Nov.*
b. c.23.p.75.), Indos Anthropophagos ab occiſorum Hiſpanorum carne abſti-
iſſe, ne caro eorum, qui tot calamitatibus eos affecerant, damnum poſt mor-
n illis afferret, corpora eorum intoxicando. Addunt *Alii ap. Joh. Rud. Ca-*
rar. (*Cent. 1. Horar. ſucciſ. c. 14.p. 86.*) à carne eorundem duriore, & exſucca,
ote, quæ niſi tres dies maceretur, (maceratio verò iſta crudis veſcentibus qui
otuit?) eſu apta non ſit, eos abhorruiſſe. Inhumanum oſſa, ſanguinem, &
ilia hominum præbere hominibus devoranda, *cenſuit Joachim. Camerarius*
p. Joh. Hornung. Ciſt. Med.p. 269.). A mortuorum hominum carnibus cibo-
n penuria tàm obſeſſis, quam obſidentibus Neapoli comeſtis, originem Luis
llicæ derivat *Leonhard. Fiorovantus* (*l.1. Artzney-Kron c. 24.p. 101.*). Idem
ulere *Sandyſio* (*l.4. Itinerar.p.512.*) *Alii*, quod quidem ad eluendam vel ex-
ſandam gentis ignominiam fictum credidit *Th. Bartholin.* (*de Morb. Biblic.*
.p.40.). Quæ ſi vera origo (*laudatus Autor addit*) non miramur, quod Indis
thropophagis familiaris antea fuerit. Collimant huc experimenta, quæ *Fio-*
antus (*c. l.*) allegat, qui concludit: *Daß ein jedes Thier durch den Gebrauch*
Fleiſches von ſeinem gleichen ſolche Kranckheiten zu bekommen pflege. Add.
Bacon. de Verulam. (*Sylv. Sylv. Cent. 1. n. 26. col.758.*). *Petr. Petitum* (*l. de*
t. & Mor. Anthropoph. c.16.p.248.). Unus ex Arabiæ ſcriptoribus memoriæ
didit, (*narrat Georg. Agricola l.1. de Peſte p.37.*): hi qui fame urgente cadave-
n oſſa fregerunt, & earum medullam comederunt, ſubitò mortui ſunt. Mu-
am, quæ in Pharmacopœis proſtat, venenum quavis peſte peſtilentius vocat
r. Amelungus (*Apolog. contr. Guilielm. Pœchel. c.1.p. 34.*), legitimamque ad
s deferri conſtanter negat.

§. 68.

Si ſanguis humanus recens picas reddit garrulas, uti fertur, & aſini ignavi
guis exhibitus Maniacos refrænare valet, uti Practici tradunt, *Joh. Hartmann.*
ract. Chymiatr. p.m. 16.) idque non ſemel ſe probatum inveniſſe *B. Dn. D. Joh.*

Michaëlis, Practicus & Profeſſor Med. celeberrimus non ſemel me auditore è publica Cathedra fidem fecit, quod etiam *Frid. Hoffmann. (l. M. M. c. 19. p. 291.)* retulit, variaque Practicorum ſuper hoc Experimento autoritates congeſſit (*Tr. de Aſino ſ. 4. c. 1. §. 5. p. 219.*) *Noſter Chriſt. Franc. Paulini*, ſanguis animoſi juvenis calens melancholicis, meticuloſis propinatus animum quoque adderet poſſet, Microcoſmum Medicum *cum Joh. Hartmanno Chymico quondam Marpurgenſi* ſi quis experiretur. Ita *Nobiliſſ. Dn. D. Mauritius Hoffmann. (Theſ. Med. de Sangu. ejusque obſ. Coroll. 8.)*. *Conf. Henr. Kornmann. (p. 5. m. m. c. 21.)*. Pari modo ſanguis humanus à quibusdam contra Epilepſiam hauritur, quam commodè, judicant & obſervationibus illuſtrant *Celſus (l. 3. de R. M. c. 34.)*. *Plinius (l. 28. c. 1.)*. *Tertullian. (Apolog. contr. Gent. c.)*. *Joh. Langius (l. 1. Epiſt. 71.)*. *Nicol. Tulp. (l. 4. obſ. Med. c. 4. p. 297.)*. *Petr. Petit. (c. l. c. 5. p. 111.)* & quæ *ſupra (l. 1. Tit. 2. §. 37.)* in medium protuli. Proprium tamen ſanguinem Epilepticum ſorbere poſſe cum maximo juvamento, *Th. Bartholin. (Cent. 1. Hiſt. Anat. 78. p. 308.)* modumque ibidem monſtravit. Pavorem & manſuetudinem in ſanguine leporis, comprimis venati, adhuc latitare, *J. B. Helmont. (tr. poteſt. Medicam. n. 29. p. 382.)* voluit, inde ad incandeſcentiam Archei in Eryſipelate & Dyſenteria eundem commendat. Proclamarunt igitur *Xenocrates (de Nutrim. ex Animal.) & Polemon. (l. de Vita ſecund. Nat.)* apertè, carnium nutrimentum inutile & aſſimilatum animis beſtiarum, *teſte Clemente Alexandrino (l. 7. Stromat. p. m. 515.)*. Add. *Sebaſt. Wirdig. (c. l. c. 24. §. 17. p. 136.)*. Eam non tranſire in ſubſtantiam aliti, *Joh. Caramuel. (l. 5. Metalog.) & Paul. Voëtius (Philoſ. Prim. Reform. c. 10. ſ. 7. n. 8.)* putarunt.

§. 69.

Chymici Eſſentiam è ſanguine humano parant, ut *Joh. Petr. Faber (l. 1. Myrothec. Spagyr. c. 8. p. 511.)*. Spiritum etiam, quem in Epilepſia magni æſtimat *Helmont. (tr. Aura vitalis p. 578.) & Joh. Hartmann. (c. l. p. 103.)* qui & oleum & balſamum Ejusdem ibi laudat. Sed omnia è ſanguine humano facta medicamenta *Dn. D. Chriſtiano Langio b. m.* erant ſuſpectisſima, quod his morum malitia transplantetur inevitabiliter (*Diſſ. de Morbill. additam. 8.*). Ita Paſſeri ſalacisſimi, ut vulgo reputatur, volatilium, ſanguis & cerebrum, cumprimis in ipſo coitu transfosſi, aut coitus ſaltem tempore, efficacisſimum contra impotentiam celebratur remedium. (*Scalig. Exerc. 271. p. 818.*).

§. 70.

Obſervavit *J. B. Helmont. (tr. Infantis ad vitam longam nutritio p. 623.)* Nutricem ſalacem, furtivam, avaram, iracundamque ſuam fragilitatem transtuliſſ

ſe in pueros. Sic inſolita in familias ſtupiditas, ira, dementia, multaque ani-
i pathemata (præter defectus morales) dudum ſomniantia, ac tandem dierum
o maturitatem explicata prodeunt, & per lac propagata. Adde quæ alibi
hunc locum (*Diſcurſ. Inaugur. de Nutrit. Inf. ad Vit. long. Helm. ſ. 1. c. 2. §.*
commentatus ſum. Singulare plane eſt, quod *à Joh. Prævotio* obſervatum,
fert Dan. Sennert. (*l. 3. Med. Pract. p. 1. ſ. 2. c. 8. p. 124.*) & *laudatus Maur. Hoff-
mn.* (*c. l. theſ. 20.*). Ruminandi deſiderium in quodam Genuenſi, ab ineunte
ate usque ad annum 50. viguit, eò quod infans matre mortua ex ubere vaccæ
r biennium lac calidum hauſiſſet. Id non tàm lacti, quam crebræ cum ru-
nante converſationi aſcripſit *Joh. Conrad. Peyerus* (*l. 1. Merycolog. c. 6. p. 65.*)
minantis hiſtoriam propalat *Phil. Salmuth.* (*Cent. 1. obſ. Med. 100. p. 59.*). *Hi-
n. Fabrit. ab Aqua-pend.* (*l. de Ventricul. p. 135.*) & citatus *Peyerus* (*c. l. p. 66.*)
anii etiam uſum contra Epilepſiam ſugillat *Petr. Amelung.* (*c. l. p. 33.*)
ue absque conſcientiæ gravi ſtimulo in uſum trahi non poſſe credit, cum hoc
do beſtia fiat neceſſariò, quod *ex Plinii* (*l. 28. c. 1.*) de ſanguinis humani
to hauſit. Eadem etiam mens olim erat (*Miſcell. l.*) *Henrico Sme-*
Sed hos mitto. Audent namque & illi curioſoli cenſores album Græcum
dropicis, neſcio quam audacter, ſcio quam frequenter, præſcribere, *ſcripſit
Mauffetus* (*ap. Laur. Schultz. Epiſt. Med. 279. col. 532*). Plura in utramque
tem diſputavit *Mich. Boudewyns*(*Ventilabr. Theol. Med. part. 1. qu. 7. p. 48.*).
c Medicorum inventa Anthropophagiæ affinia, *Petr. Petitus* (*c. l. l. 3. c. 5. p.*
), qui ejusmodi Medicos buſtuarios (*p. 111.*) & remedia non remedia, ſed ve-
ficia declaravit (*p. 112. & c. 10. p. 129.*).

§. 71.

Multum de rure ſapit, ut hoc Mantiſſæ loco *è Caſp. Schotto* (*l. 2. Phyſ. cu-
ſ. c. 3. p. 1524.*) annectam, quorundam Ruſticorum cura, ne cum quis ſibi ipſi
ueo gulam fregit, per eorum agros cadaver in Rhenum (Aquam) deportetur,
antium ſolum agri idcircò ſterile reddi. Quomodo efficitur ſterilitas?
c DEUS puniens licitum tranſitum, nec cadaver inanime arvis nocet. Pirum,
ua Ruſticus ſe ſuſpenderat tempore quadrageſimali æſtate inſequente fru-
um copia ad prodigium luxuriaſſe recordor. A fructibus ejusmodi Arbo-
n multi vulgò abſtinent, ne idem mortis incurrant genus. Irriſit hos jam
m, *Diogenes*, (*teſte Diog. Laërtio l. 6. de Vit. Philoſ. p. m. 305.*). Is namque ex
ore quadam cum poma legeret, cuſtode dicente, huic ante paucos dies ho-
ſuſpenſus eſt, ego, *inquit*, illam purgabo. Quid ergò *Plinium* movit *è Cre-
tio*, ut ſcriberet (*l. 16. c. 27.*): Nunquam vivere arborem, è qua Phyllis ſe ſuſ-
pen

penderit cum fructus ferat? Fabulam hanc fabula explicat *Jacob. Dalechampius* (*Not. in h. l. p. 719.*). Id eſt, quod fabulantur, Phyllidem poſt ſuſpendium mutatam in Amygdalum nudam foliis, & cum Athenis reverſus *Demophoon* ejus truncum amplecteretur quaſi ſponſum ſentiret, frondem emiſiſſe. Eſt & vulgi Belgici perſuaſio, qua putant è carnibus & caſeis putrefactis in propinquo poſitis cereviſiam fermentantem corrumpi. *Vid. Iſaac Schoock. (Cent. probl. rar. probl. 15. p. 15.)*

LIB. II. TIT. III.

De

Levitate & Gravitate Cadaverum.

Summarium.

1. *Pondus aëris reſpectu locorum variat. 2. Aqua etiam. 3. Lacus Aſphaltites & Agrigentinus. 4. Sal Polonicum & Armoniacum. 5. Vegetabilium pondus varium. 6. Animalium etiam imprimis hominum. 7. Aquatilia. 8. Medulla oſſium. 9. Cerebrum. 10. Aliæ corporis partes. 11. Thibiorum & Sagarum corpora in aqua non mergi. Scribonii rationes. 12. Examinantur. 13. Sagarum per aquam probatio fallit. 14. H. H. Mejeri Scrutinium. Melancholicos non facilè mergi. 15. Aliorum Conjectura. 16. Sagarum per pondera & lances probatio. 17. Martyres appenſis ponderibus in aquas præcipitati. 18. Caro carne gravior. 19. Cauſas dedit Hippocrates. 20. Cauſæ ex Galeno de pane. 21. Gravitas ægrotorum. 22. Mortuorum. 23. Non ſunt ſed videntur graves. 24. Ob renitentiam. 25. Levitatem viventi conciliat anima. 26. Molæ gravitate demonſtratur. 27. Spiritus. 28. Quomodo levitatem concilient. 29. Illuſtratur morbis à defectu ſpirituum. 30. Unde juvenibus partium agilitas. 31. Senes plumbei. 32. A ſomno nocturno unde corpus levius*

3

Fœtus in utero mortui gravitas. 34. Spiritus non eſſe inanima-
. 35. Malè cum vaporibus confundi. 36. Flatus in ſanguine. 37.
r Gravidæ in Thermis eleventur. 38. Ut & Hypochondriaci, Ca-
ctici, Tympanitici & Hydropici. 39. Fumo Mercuriali tumidi. 40.
ermæ Petſchinenſes in Hungaria. 41. Magæ cur non ope Dæmonis
rgantur, nec prolicidæ. 42. Cadavera ad tempus ad fundum delata
emergant. 43. Seb. Baſſonis philoſophia. 44. Cauſa in cada-
re quærenda, ſed non in bilis ruptura. 45. Scaligeri & Aliorum ra-
cinia. 46. Kozakii. 47. Kergeri. 48. Quando ſubmerſa emer-
nt. 49. Plinii obſervatio examinata. 50. Conjecturæ Campanellæ.
accioli. 51. Lemnii. 52. Exanimatæ. 53. Aër in pulmones tra-
s & impulſus. 54. Ex Aëre an alimentum. 55. Viæ aëris in pul-
nem. 56. Sanguis timidorum brutorum aëreus. 57. Aër an verè
Cerebrum pertingat. 58. Sanguinis circulatione id fieri, 59. Jo-
omnia plena. 60. Aëris per poros cutis impulſus & expulſio. 61.
ticæ Sanctorianæ baſis. 62. Aër an levis. 63. Quæ contra aëris le-
atem afferuntur, refelluntur. 64. Æther quid, ejusque levitas. 65.
riæ gravitatis in mortuis cauſæ. 66. Objectio Sanctorii. 67. Pon-
r poſt obitum decreſcere. 68. Fœtus pulmones intra & extra ute-
n, ſuffocatorum in aquis. 69. Fulmina corpori levitatem inducere
ſe. 70. Miracula in Sanctis. 71. Piſces mortui cur ſupernatent.
De ficu Ægyptia memorabile. 73. Ovis de die in diem aliquid de pon-
e decedere. 74. In Ovo pulvis repertus. 75. Sanitas à pondere
poris explorata.

§. 1.

COrporum naturalium pondus modo creſcere, modo decreſce-re Statices ſubſidio facilè cuivis pateſcit. Aër in tota Athmo-ſphæra æqualis gravitatis non reperitur (*Caſp. Schottus l. 4. Technic. Curioſ. c. 6. §. 1. p. 259.*). In locis cœnoſis & vallibus gravior illo, qui in montibus altisſimis. (*Id. c. l. p. 260.*) Experimentum habet *Daniel. Lipſtorpius* (*Specim. Philoſ. Carteſ.*

part. 1. p. 113.), In Andium Peruviæ & Chilesmontibus, toto Terrarum orbe a tiſſimis, aër adeò ſubtilis, ut nemo ferè illos impunè & ſine Spiritus defec tranſeat. Tantam namque Aër ibi ad inflammationem diſpoſitionem habe ut vel tenui motu & halitu inflammetur. Videas non infrequenter viator in hiſce montibus totos igneos, equos quoque & jumenta ore naribusque flan mas ſpirare. Ita *Alphonſus Dualle, Procurator Provinciæ Chilenſis Societatis J. SU oculatus ap. Athan. Kircher. (l. 1. Art. Magn. Luc. & Umbr. p. 1. c. 5. p. 19.* teſtis. Varia idcircò, occaſione Machinæ Magdeburgicæ *à Prænobili Dn. O tone Gericio* inventæ, Experimenta collegit *cit. C. Schottus* (*l. 1. Techn. Curioſ. pa ſim, præprimis c. 21. p. 45.*), quando ſtatuam ligneam ab Eodem *Dn. Gericio* in ventam, variam Aëris gravitatem & levitatem indicantem deſcribit. Prop nat & quædam *S. Sanctorius* (*Med. Static. ſ. 2. aph. 4.*)

§. 2.

In fonte unum pondus, aliud verò extra fontem Aquam habere, *à Ca dinali Nicolao Cuſano* edocti (*in Experim. Static.*) ſcimus. Pro ſidereis frigo ris & caloris effluviis carnibus & Aquæ mixtis, carnem & Aquam modo eſ leviorem, modo graviorem *cenſuit J. C. Steebius (Cœl. Sephirot. c. 1. ſ. 2. n. 252. p. 37* Nil dicam de marina moleculis ſalinis ſaturata, (quam ideò craſſam & grave *Plutarchus quæſt. nat. 1. p. m. 134. Hieron. Cardan. l. 1. de Subtil. p. 26. Rob. Boy Relat. de Fund. Mar. ſ. 3. p. 15.*) dulcem contra, tenuem vocat *Barthol. Kecke mann. (Comment. Nautic. probl. 2. p. 223.)*, quæ quamvis ubique ejusdem gr vitatis non deprehendatur, circiter tamen & propè verum experimentis de prehenſa fuit ea ratio, quæ verſatur inter 46. & 45., ut 46. unciæ aquæ flu vialis æquiponderent 45. unciis marinæ. *Vid. J. A. Schaidlin. (Diſp. Static. Æſtim. grav. Jenæ ſub præſidio Ingenroſiſſimi Erh. Weigelii hab. ſ. 2. prop. 1. con 4. n. 25.)* Addam hic *ex acutiſſimi J. C. Scaligeri (in l. 2. de Plant. p. 367.)* ob ſervatione: Non propter partium tenuitatem craſſitudinemve quicquam eſ aptum vel ineptum ad ſuſtinendum, ſed ex earum cohæſione. Modum Mu riæ conficiendæ docuit *Plinius* (*l. 31. c. 6.*) cujus maturitatis indicium *ex Ga leno* (*l. 4. de Simpl. facult. c. 11 p. 716.*) diſcimus, ſi ovum innatet, quod etian carnes Muria condientes hodienum obſervare deprehendimus. De Therm & Aquis mineralibus forſan data occaſione alibi. *(infra §. 37.)* De Inſtrumen tis Hydrometricis *Joh. Tholdenus* (*p. 2. Haligraph. p. 76. ſq.*) *Auguſt. Haupt mann. (Vom Wolckenſteiniſchen Bad. c. 3. p. 26. ſq.) Dn. D. Carol. Auguſt. Schæf ferus* (*Salz-Probe*) *Athanaſ. Kircher.* (*T. 1. Mund. Subterr. l. 5. ſ. 2. c. 5. p. 275 & ſ. 4. c. 2. p. 298.*)

§. 3

§ 3.

De lacu Aſphaltite *Plinius (l. 5. c. 16.) Joſeph. (l. 4. de Bell. Judaic. c. 28. 878.) Egeſipp. (de Excid. Hieroſol. c. 18. p. 154.)*: Nullum corpus ani-alium recipit, Tauri Cameliqne fluitant. Inde fama, nihil in eo mer-, coorta. Rationem dedit *Plinius (c. l.)* quod nihil gignat præter Bi-men, quo ita refertus, ut *teſte Kirchero (c. l.)* bituminoſum mare meritò i poſſit. Cum itaque ponderoſiſſimum ſit juxta ac denſiſſimum, & ita denſaque materia tenaciſſimum, illud utique omnia illa injecta, ſi lem bituminoſam mole ſua non ſuperant, ſuſtinebit. Docemur hoc, *mo-Fr. Baco Verulam. (Cent. 8. Sylv. Sylv. n. 773. col. 915.)* depreſſionem ſub a-a nihil eſſe, præter corporis pondus, quo excedit Aquæ pondus; adeò, ut tam ponderoſa & valida reddi poſſit ex Mercurio fortè & ſimilibus, ut inendo ferro ſufficiat: cujus rei nullum video uſum, ſed dandam impoſtu-occaſionem. Memorat *Idem (c. l. n. 790. col. 918.)* à Medico uſurpata fu-balnea ex quodam minerali ad curationem podagræ &c. Corpus balneo oſitum tàm facilè non deſcendebat, quam in vulgari Aqua. Patet etiam in Oceano facilior ſit natatus, quam in fluviis. Item cur Naves, quæ in ano commodè vehuntur in fluviis vel profundius ferantur, vel planè ſub-gantur. Salſa enim Aqua gravior eſt dulci, ut dictum. (*Add. Phil. Loh-r. Exerc. Phyſ. de Artific. Navig. per Aërem th. 17.*) Mitigat hanc ſententi-*Th. Browne. (l. 7. Pſeudodox. Epidem. c. 15. §. 1. p. 976.)* aſſerendo, viva cor-a non facilè in Aſphaltite fundum petere, & præfatæ Cauſæ jungit (*§. 3. 77.*) illam *Strabonis* à Vorticibus bituminoſis injecta in altum protrudi, ut facilè mergantur, cum contra *Kircherus (c. l.)* Vorticibus corporum in-orum attractus asſignet. De Lacu Agrigentino, in quo etiam nandi im-ti mergi non poſſunt (*l. 16. Geograph.*) *Strabo*. De ſimilibus *Athan. Kircher. Mund. ſubterr. ſ. 4. c. 2. p. 297.*)

§. 4.

Ut ad ſolida provehar de Sale Polonico primas lineas ducet noſtra ora-Ille in ſua fodina eſt mollis & levis, extra, in momento ita indureſcit & aveſcit, ut unicum fruſtum, quod in fodina ab unico homine tractabatur, ex-am vix quatuor boves movere poſſint, ex obſervatione *D. Joh. Georg. Grei-(M. C. D. 1. A. 2. obſ. 78. p. 153.). Adalbert. Tylkowsky (p. 4. Meteorol. Cu-c. 4. p. 164.). Act. Erud. Lipſ. (A. 1700. M. Febr. p. 82.)* Idem de Sale Ammo-o *Athan. Kircher. (l. 6. Mund. Subt. ſ. 4. App. qu. 9. p. 345.)*. Quamvis de Polonici levitate, quid ſtatuere debeat, hæreat *Bernh. Connor. (p. 1. Deſcript. n. Epiſt. 5. p. 294.)*

§. 5.

Eandem herbam pro locorum varietate varium pondus obtinere, *prædict.* *Cardinalis Nic. Cuſan.* (*c. l.*) advertit. Id verò an & quomodo contingere que alibi diſcuſſum. Temporis ratione variare poteſt, ut ſucculentiores diſtingua tur à lignoſis, & mediæ ætatis à decrepitis & exſuccis, maturæque ab immatur quod imprimis in Radicibus comparet, & lignis. Inde ponderoſiora, rejec levibus, ut in medicamentorum compoſitione eligant Pharmacopoei, Med ſolertiores imperant.

§. 6.

In Animalium, imprimis hominis vivi, corporibus diverſum pondus, verſo tempore etiam deprehenſum. Æſtate temperata corpora ſunt minc ponderis, quam hyeme tribus libris circiter, tradidit *S. Sanctorius* (*c. l. ſ. 2. ap 23.*). Corpora terra, cœlo, marique Lunæ Circulo completo incrementis co ſequenter augeri, & decrementis obſequenter imminui, olim *Apulejus* (*l. 11. M tam. p. m. 292.*) obſervavit, & Lunam fructus augere, & incraſſare, animan implere, *Galenus* (*l. 3. de Dieb. Critic. c. 2. p. 711.*) dictitavit. Cœpas forſan e mere licebit, quas Luna ſeneſcente gliſcere & germinare prodidit *Plutarch.* *de Iſid. & Oſirid. p. m. 49.*). Iſiacis inde Sacerdotibus exoſas. Ita & corpor ſanorum pondus augeri atque minui *laudatiſſ. Sanctorius* (*ſ. 1. aph. 65.*) innu Corpora virorum ſana & moderatiſſimo victu utentia ſingulis menſibus fi ponderoſiora, unius ſc. duarumve librarum pondere, & redeunt ad conſuet pondus circa finem Menſis, ad inſtar Mulierum, ſed facta criſi per urinam pa copioſiorem vel turbidiorem.

§. 7.

Aquatilia decreſcente Luna exinanitate corporis laborantia; creſcente rò priſtinum pondus reſumentia id præ modum illuſtrant. Verè *Maniu* (*l. 2. Aſtron. v. 94.*)

Ad Lunæ motum variant animalia corpus.

& *Horat.* (*l. 2. Satyr. 4. v. 30.*)

Lubrica naſcentes implet Conchylia Luna.

Id verò comprimis in illa concha faſciata, quam depictam dedit *Philipp. Bonn nus* (*p. 2. de Teſtac. A. 2. n. 99. p. 111.*), qui in plenilunio impinguatur, & id Tarentinis Camadia de Luna dicitur, clarum evadit. Phyſa piſcis, ſi vera r tat *Athanaſ. Kircher.* (*l. 1. Art. Magn. Luc. & Umbr. p. 1. c. 15. p. 42.*) & *Sylveſ Ratray* (*adit. ad Symp. & Antipath. p. 31.*) decreſcit & creſcit, cum lumine L nari. Aulicos inde Gammaris non ineptè compoſuit *Joach. Camerar.* (*C*

Emblem. 51. p. 52.) dum pro Emblemate Gammarum ponens ſequens ſubjicit:

Creſcente accreſco Luna, decreſco minuta,
Aulæ num melius pingitur effigies?

Magnam fœneratur lucem *Nobiliſſ. Noſter Phosphorus (l. 1. Gammarol. c. .. §. 8. p. 491.)*. Rationem dedit *Hieron. Fracaſtor. (T. 1. op. de Dieb. Critic. c. .. p. 287.)* cuijunge *Fr. B. Verulam. (Sylv. Sylv. Cent. 9. Experim. 890. ſq. col. ..4.)*. Non tamen deſunt, qui id non Lunæ, ſed caſui & alimenti abundantiæ .. defectui aſcribunt, inter quos eſt *Anthon. le Grand. (p. 5. Inſtit. Philoſ. Ar.. 2, n. 10. p. 833.)*

§. 8.

De Medulla oſſium Luna plena creſcente *Rod. à Caſtro (l. 2. Med. Polit. c. .. 57.)* & *J. B. Helmont. (tr. Vita brevis p. 588.)*, quam quidem Lunæ vim nec ..ſan ſine cauſa in dubium vocavit *Franc. Bayle (Probl. Phyſ. Med. 104. p. 160.)* ..natores, penes quos ſit fides, ajunt, os de Corde Cervi in Lunæ adoleſcentia .. aliquando grandius. Dederim quidem, illud, ob ſanguinem, qui incre..ntum tum temporis ſumit, fieri ponderoſius, & quoque facilius vitiari poſſe, ..*bit Conr. Vict. Schneiderus (l. 4. de Catharr. c. 7. p. 255.)*. Cum experimenta ..nac obſervationum biga ſumere impoſſibile ſit, nihil temerè pronunciandum .. credendum.

§. 9.

De Cerebri pro diverſitate Phaſium Lunæ in & - decremento multa con..ſit *cit. Schneiderus (c. l.)*, cui, ſi placet, junge *Adrian. Spigel. (l. 10. de Fabr. ..p. Hum. c. 4. p. 316.)*. *Anton. Deuſing. (Exerc. de Reſpir. §. 182. p. 195.)*. *Petr. ..urenberg. Colleg. Anat. Exerc. 11. §. 30. p. 444.)*. *Laurent. Joubert. (l. de Paralyſ. .. op. p. 329. & 339.)*. Opinionem hanc arenoſo quidem fundamento ſuperſtra..n vocat *Joh. Mays (Decad. 5. Prax. Chirurg. Rat. obſ. 1. p. 25.)*; ita verò expli..e niſus eſt *Godofr. Moebius (Fundam. Med. Phyſiol. c. 21. p. 591.)*: Sanguinem ..na plena vel nonnihil augeri vel ſpirituoſiorem fieri, ut vaſa Cerebri magis ..endantur, cerebrumque intumeſcat. In & detumeſcentiam hanc motui ..eviſiæ fermentationem ſubeuntis comparat *Nathan. Higmorus (l. 3. Disqui.. Anat. p. 1, c. 9. p. 224.)*. Facit huc illud *Hippocratis (cit. Th. Bartholin. l. 1. de .. Animal. c. 5. p. m. 45.)*. Luna plena ſanguinem creſcere ut mare. Movit *..oh. Schrœderum (l. 1. Pharmacop. c. 9. p. m. 26. & 27.)* ut Lunæ imperio non ..ebrum, quod fecerat. *A. Theophr. Paracelſ. (Comment. in ſ. 1. aph. Hipp. 15. p. ...)* qui tamen inconſtantiam ſolennem prodidit *(l. 3. von Berg - Kranckheiten*

c.3. p.668.) & *Helmont. (tr. vita brevis p.588.)*, ſed Hepar, utpote primariu ex veterum hypotheſi hæmatoſeos organon ſubjiceret. Hepar quaſi Luna corporis noſtri aſſeveravit (*tr. 4. de Microcoſ. p.270.*) *Fr. Tidicæus.* Conven fere Hippocrates cum *Verulamio* (*c. l. p.945.*) Cerebrum homini per plenilun um magis humoribus turgere *aſſerente*, de quo tamen dubitat *Cl. Salmaſ. (Dia tr. de Ann. Climacter. p. 774.)*. Experimentum de oculis Cattorum etiam ha bet (*c. l.*) *Kircher.* Creſcitivam ideo vim Lunæ tribuunt Aſtrologi & accre tionem partium derivat â Cerebro. *J. B. Helmont.* (*c. l.*)

§. 10.

Singularia quædam Exempla in hujus rei confirmationem addenda ve niunt. Juveni Halæ in Tyroli Patre Judæo nato, nomine *Bonaquiſto*, cre ſcente Luna quoddam taurinum excrevit caput, non ſine cornibus, decreſcen te autem detumuit, ut Zona prodiret auctiore. Recenſuit *Georg. Stengel.* (*l. 1. de Monſtr. c.5.* §. *6. p. 174.*). De quodam, cui callus â vulnere in vertic capitis circa ſuturam lambdoideam creſcente Luna elevabatur altius, ita, u dimidii transverſi digiti ſpatio reliquam ſuperficiem excederet, qui tamen de creſcente Luna quoque deſidebat *evolvendus Phil. Salmuth.* (*Cent. 1. obſ. 72 p.47.*). Vidimus cum admiratione, narrat *Laur. Forer.* (*virid. Philoſ. Diſp. d Sympath. & Antip. th. 8. p.177.*) Ingolſtadii Germanum juvenem, cujus ſu perius oris labrum aliquot menſibus magna cum deformitate vultus ad va riam Lunam varie intumeſcebat, quamvis citra dolorem. In puero cu â primo Ortu Lingua portentoſæ magnitudinis, increſcente Luna creſcebat & continuò modicum cruorem fundebat, notat *Th. Bartholin.* (*Cent. 3. hiſt 44 p.86.*)

§. 11.

Thibios, quos Faſcinatorum naturæ eſſe *Plinius* (*l. 17. c. 2.*) aſſeruit, no poſſe mergi, ne veſte quidem degravatos. Tybios hos vocat *Plutarchus* (*l 5. ſympoſ. qu. 7. p. m. 270.*) eorumque ut ſervorum emtitiorum meminit (*l. 1 M. M. p.m.3.*) *Galen.* Evenit forſan inde, ut Sagarum corpora ſolito levio ra reddi à Dæmone multi credant, quare cum aquæ injectæ non mergi aſſe rantur earundem probatio per aquam frigidam emerſit. Hanc in quibusdam locis adhuc obſervari, teſtantur *Göhauſen* (*Deciſ. quæſt. 1. p. 7. ſq.*) & *Hein ſius (Diſſert. de Prob. Per aquam & Ignem p. 16.)*. Contraria hæc proba pla ne eſt illi, de qua *Joh. â Chokier de Surlet.* (*Fac. Hiſtor. Cent. 2. c. 61. p.299.*) qua vi in vas ingens frigida plenum detruſus & fundum petens â crimine ſub merſus reputabatur, non autem adeo profunde demerſus criminis abſolve batur.

tur. Cauſam redditurus *Adolph. Scribon.* (*Phyſiol. de Nat. Sagar. f. 115.*), vitatem Dæmonis, utpote qui plus de aëre, quam aqua participat, iisdem com-unicari *autumat.* Deinde Dæmonem Sagas ſuſtentare ſuper aquis ſeſe ſup-nendo, *addit.* Antipathiam demum aquæ & ſagarum, cum aqua Bapti-i fuerint perversè abuſæ, *allegat.*

§. 12.

Secundam rationem, ut non planè rejicio, cum id fieri poſſe nemo for-n inficiabitur; ita primam, quæ corpus aëreum, & ideò levitatem ſpiritui Sa-nnæ tribuit, ut ut ab hac opinione non alieni videantur *A. Th. Paracelſus* (*pasſim imprimis in l. Meteoror.*) & *H. Nollius* (*l. 3. Phyſ. Hermet. c. 4. p. 167.*) cum *is.* Spiritus enim iſti neque leves, neque graves ſunt, & quamvis leves es-t, non obſidentur tamen à Dæmone, *regerit Joh. Georg. Gœdelmann.* (*l. 3. de g. & Venef. c. 5. §. 31. p. 102.*). Conſortio ſaltem cum Dæmone fruuntur ſpon-eo. Nullam autem vidit rationem *Joh. Sophron. Kozack.* (*tr. de Sale c. 3. f. p. 139.*) quomodo corpus hominis animale immutare Naturam, poſſit ob tale nſortium. Eſto, obſideat illas, *pergit Gœdelmann.* (*c. l.*), an propterea leviora dentur illorum corpora? Annon ſues Gergaſenorum obſidens eos omnes nare præcipitavit. Unde hæc demerſio niſi à gravitate Diaboli. Hæc ut ponat *Gœdelmannus* aliæ cauſæ ſubmerſarum ſuum proſtant. Aquarum gerie, profunditate gurgitum, motus velocitate abripi & in fundum pertrahi uerunt, excluſo etiam Dæmonum concurſu, eorumque gravitate concur-re. Et cur Dæmoni gravitatem aſcribit, forſan quia premere, quin & oppri-e dicitur homines: *Er truckt die Leute*, ſed de hoc videatur *Tob. Andreæ erc. de mal. Angelor. potent. in Corp. c. 2. §. 2. p. 49.*). Corrigere ſe videtur *lelmann.* dum *Scribonium Scribonio* opponit, ex quo colligas ipſum nec levi-m nec gravitatem Dæmoni aſcribere. Ultima *Scribonii* ratio, quæ Antipa-m aquæ cum Sagis ſiniſtrè, & minus Chriſtianè fingit, Philoſopho Chriſti-indigna habetur.

§. 13.

Sagas nonnullas aquis ſubmergi juſſit, quod *Rex Bohemiæ, Wratislaus,* riis ſuis *Joh. Dubravius* (*l. 8. Hiſt. Bojem p. 63.*) inſeruit, & ex hoc *Martin. Rio* (*l. 4. Disquiſit. Mag. c. 4. ſ. 3. p. 659.*) *citat*, & dum nares & os clau-in aquas injiciendis, facilius aquæ tyrannidem & ſubmerſionem effugi-Notus fuit *Petro Gasſendo* è Melitenſi equitatu nobilis vir (*Vid. T. 2. Op.* 3.), qui præligatis manibus & pedibus aqua ſuperextabat, & demergi ne-at, ore ſcilicet & naribus præcluſis. Probationem igitur iſtam fefelliſſe,

αὐτό-

αὐτόπτης Gœdelmannus (c. l.) teſtatur, & (*n. 29. p. 101.*) deteſtatur & Dd. au-toritate hanc ſuam munit aſſertionem. Adde *Heigium (p. 2. quæſt. Jur. 39. p. 346.). Joh. Evich. (de Sagis f. 35. & 41.). Joh. Rudolph. Camerar. (Cent. 13. Memo-rab. n. 11. p. 1053.). Martin. Del-Rio (c. l. qu. 5. ſ. 2. p. 641.). Gisbert. Voët. (p. 3. Diſp. Select. p. 573.). Jacobum R. A. (p. 3. Dæmonol. c. 6. f. 189.). Joh. Chriſtian Fromman. (l. 3. de Faſcin. p. 9. c. 1. §. 7.). Caſp. Schottus (l. 12. Phyſ. Curioſ c. 11. §. 4 p. 1563.).*

§. 14.

H. H. Meier. (l. de Occult. DEI Judic. c. 6. §. 5. p. 89.) his ſubſcripſit & ali-am adhuc cauſam ſuperaddidit, mœrorem in Sagis nempè aërem attenuantem ut reſpirandi difficultas inde naſcatur. Quid mirum igitur, *ratiocinatur*, ſi & inter hoſce homines ſimiles caſus exiſtant, ut dum minitantem judicem, carnif-cem torquentem, & ridentes lictores juxta ſe vident, concepto mœrore corpu eorum flatuoſius reddatur. Cum, quæ in ſuſpicionem Magiæ trahuntur, ſi ut plurimum Melancholicæ, & ob imaginationes Melancholicas Sagæ tales eſ perhibeantur, inteſtinis earum flatibus tumidis hanc levitatem *tribuit Jo Heurnius. (ap. Th. Bartholin. Vol. 4. Act. Hafn. obſ. 42. p. 140.).* Singula plane eſt *ap. Joh. Schenckium (l. 7. obſ. Med. p. 843.) G. Wolphii* obſervatio Melancholica à Dæmone diu vexata, cujus corpus paleæ inſtar leviſſimum f it, quare cum ſuaſu Dæmonis in piſcinam cecidiſſet, ut reſupinata jaceret, & m num utramque decuſſatim pectori impoſitam haberet, ea corporis poſitu aq per tres horas innatavit, ut nihil tamen aquæ intra corpus per os hauriret, illa tamen Divina, non Dæmonis ope, qui Eidem, ut fatum anteverteret, autor fu evaſiſſe, ad caſum namque præceps clamabat: *Das ſey in Gottes Nahmen*, ind bium. Nec ſilentio prætereundum caſus *ab Oldecopio (Tit. 4. obſ. Crim 13.)* notatus, quem in proba aquæ frigidæ ſe oculis ſuis uſurpaſſe tradit. Suſ ctas aliquot Magiæ in Aquam projectas fuiſſe, & omnes ei innataſſe; mox a quem ſpectatorum crimineà ejusmodi immunem habitum pretio acceptoà n nullis perſonis illuſtribus eodem modo ligatum & in aquam abjectum fui ſed hunc æquè nataſſe ac illas, adeò ut etiam juvante Carnifice non potu ſubmergi; Sicque dimiſſo illo omnes aſtantes judicii fallibilitatem admira fuiſſe.

§. 15.

Et cum tales Sagæ, utplurimum vetulæ, & corpora earum haud mag pondere ordinariè excedat pondus aquæ, non dubitat *ingenioſiſſimus Phil. L mejerus (c. l.)* fieri poſſe, ut arida ſenum vetularumque corpora eò usque ex

c

centur, ut aqua fiant leviora, & per conſequens ipſi innatent. Quod ſi non nudæ, ſed veſtibus indutæ in aquam præcipitentur, fieri poterit, ut aëre ſub veſte retento, quæ madefacta poris occluſis, eum facilè retinere potuit, tela in aquæ ſuperficie, veſicarum aërem continentium inſtar, fluctuante, ita corpus ſuſtentat, atque elevat, quo minus in aquam demergatur, *concludit Felix Plater* (*l. 1. obſ. Med. p. 170.*). Ligaturam Artuum transverſim factam multum poſſe conferre *Heurnius* (*c. l.*) divinat, quem evolve.

§. 16.

Ejusdem ponderis eſt modus probandi Sagas per pondera & lancem. In ea namque opinione quidam verſantur, quaſi ultra certum pondus, nempè librarum quatuordecim vel quindecim deprimere non poſſint, quantumvis ſint proceræ & obeſæ. Contra naturam namque corpori terreo gravitas, & fluido & liquido diviſibilitas (id verò frigus efficit) aufertur, *judicante Caſp. Schotto* (*c. l.* §. *5. p. 1564.*

§. 17.

Cæterum agere & hic Simiam DEI malum Dæmonem, fortè quis ſuſpicetur, cum conſtet, DEUM ſanctos Martyres ſervaſſe, ita, ut ne appenſis iisdem variis ponderibus in aquis ſubmergerentur. *De S. Quirino Prudentius* (*Periſtephan. p. m. 290.*).

Summo pontis ab ardui
Sancta plebis Epiſcopus
In præceps fluvio datur,
Suſpenſum laqueo gerens
Ingentem lapidem molæ.
Dejectum placidiſſimo
Amnis vertice ſuſcipit,
Nec mergi patitur ſibi
Miris vaſta natatibus
Saxi pondera ſuſtinens.

De Cadaveribus Martyrum idem contigit, ut etiam alligatis ſaxis à mari abſorberi non potuerint. Ita corpus *S. Vincentii à Deciano* inſutum corio, ad alligatoque ſaxo ſuper undas innatans ad littus delatum perhibetur. De quo iterum (*c. l. p. 179.*)

Saxum molaris ponderis (cadaveri junctum)
Ut ſpuma candens innatat,

Tantique cuſtos ponderis
Fiſcella fertur fluctibus.

Plura ex Aliis collecta ſuppeditat *Simon Majol. (Dier. Canic. Colloqu. 10. p. 376.)*

§. 18.

Hippocrates, DEUS Medicorum tutelaris, ut vocatur *Zacuto Luſitano* (*l. 3. Hiſt. Med. Princip. qu. 9. p. 456.*), *paſſim*, (*comprimis l. 2. de Diæta*), ubi de carnium natura & genio diſputat, has carnes leviores, alias validiores, aut ut Alii vertunt, praviores, pronunciat. Ita (*c. l. p. m. 325.*) Agninæ ipſi ovillis ſunt leviores, hædinæ caprinis, quia exangues magis & humidæ. Porcellorum carnes, *pergit paulò poſt*, (*p. 326.*) ſuillis ſunt graviores.

§. 19.

An carnes ergò dicendæ ſunt graves *ex Hippocrate?* quærit *D. J. Th. Schenckius* (*l. 1. Exerc. Anat. 2. ſ. 1. c. 27. p. 134.*) Reſpondent, *ſubdit*, *Commentatores*: De mactatis hoc verum eſſe. Levitate viventes variant, & fit una altera gravior. Cauſam gravitatis *Dictator* rejicit in ſanguinis craſſitiem & copiam ut in bubula. (*c. l. p. 325.*) In humiditatem ſuperabundantem, ut in porcellorum carne (*p. 326.*). In alimenti aſſumti qualitatem & quantitatem, ætatem & ſexum. Validiſſimæ, *pergit*, eorum animalium, quæ optimè laborant & ſanguine abundant, & ſupra quos recumbunt. Leviſſimæ verò, quæ minimè laborant, & in umbra latent, & in intimis animalis partibus ſitæ ſunt. Exanguium autem validisſimæ Cerebrum & medulla. Leviſſimæ quæ in ventre inferiore muſculi, pectines, pedes. *(p. 327.)*

§. 20.

Ut verò ob dictas & alias Cauſas carnem carne graviorem & leviorem eſſe non inficior, exemplo panis *à Galeno* (*l. 1. de Facult. Aliment. c. 5. p. ι. ſq.*) allegato; ita & *Hippocratem* de eo ſermonem habere juxtim hariolor, quod carnes aliæ concoctu ſint difficiliores (validæ), aliæ facilores (leves), quod quædam validum ſuggerant alimentum, quædam leve, quædam ſiccitate & carnoſitate viſcera concoctione dicata roborent, quædam levitate ſua aut laxent alvum, & inteſtinorum levitatem procurent, aut facilè aut brevi concocta per alvum ſecedant, quod ipſius de pane fermentato & non fermentato diſcurſus evincit (*c. l. p. 532. ſq.*). Ex panibus autem *inquit*, fermentatus quidem levis eſt, & per alvum ſecedit. Ac levis quidem eſt, quoniam fermenti acore humidum conſumtum eſt, quod in alimentum tranſit; ſecedit autem, quia citò coquitur. At non fermentatus, minus quidem alvum deci

cit, plus verò nutrit. Exſucco autem ſubactus levior eſt, abundè nutrit, & per alvum demittitur. Nutrit quidem, quia purus: Levis verò eſt, quod leviſſimo ſubactus ſit, & ab eodem fermentatus & toſtus. Per alvum autem ſecedit, quod dulci & alvum ſubducenti tritici parti commixtus ſit. Ut ita potius nutrimentum, ſeu carnium facultatem & qualitatem reſpicere videatur *Venerandus Senex*, quod & titulus commentarii de diæta ſeu victus ratione, aut potius alimentorum facultatibus innuit.

§. 21.

Miſſis his, ea potius aſſertio hic expendenda venit, qua prodiderunt, mortuis pondus accedere, quod viventibus non fuit. Inde vulgus de morituris: *Sie werden Erdſchwer.* Graviter Ægrotantium querela eſt: *Die Glieder werden ihnen wie Bley, ſie können ſich weder regen noch wenden.* Ut adeò non tantum Terram oleat (*Vid. l. h. Tit. 8. §. 39.*), ſed & pondere, ſi non ſuperet, ſaltem æquet, id quod Terræ mandandum, & in Terram commutandum corpuſculum. Ægrum facilè converti oportet, & dum ſurgit levem eſſe *Hippocrates* (*Coac. Prænot. n. 493. p. m. 185.*) *pronunciat.* At gravitas, quæ totum corpus, vel manus ac pedes premit, vitioſa eſt. Quod ſi cum gravitate digiti quoque ac ungues lividi fiant, in propinquo mors eſt.

§. 22.

Non autem de gravitate mortuorum hic ago, quæ ipſis à putrefactione obtingit, cum de illa nemo è ſanis dubitare poſſit, de quibus *infra* (*l. 3. Tit. 3. per totum*) verba facio. Sed de vulgi ſaltem §. *præcedenti* murmure & perſuaſione. De Veritate hujus aſſertionis ne dubii hæramus, præfata mortis Candidatorum teſtimonia ſufficere poſſent, imò & Libitinariorum quotidianæ experientiæ. Accedit *Plinii* (*l. 7. c. 17.*) autoritas, dum ſcribit: Mares præſtare (fœminis) pondere, & defuncta viventibus corpora omnium animalium, & dormientia vigilantibus. E Recentioribus eſt, *Hippolytus Obicius* (*in Statico Maſtyg. Dial. 1.*) *Petrus Mexias* (*part. 1. Sylv. var. lect. c. 14. p. 61.*) *Paulus Zacchias* (*l. 5. Quæſt. Med. Legal. T. 2. qu. 11. n. 10. p. 437.*) & *Alii.* Et ut omni ſcrupulo Lectorem exſolvam, Gravidæ teſtimonia dicant. His nempè fœtus onus usque ad ſeptimum menſem, quo *teſte Hippocr.* (*l. de Part. Septimeſtr. ſ. 3. op. p. 36.*) membranæ dum tenduntur, & umbilicus vellicatur, dolores matri pariunt fœtusque priſtino vinculo exſolutus gravior evadit. Hæ igitur ſi ſanitate fruantur integra, fœtus pondus vix ſentitur; ſtatim verò ubi fœtus emortuus, dilabitur in ultero, quocunque ſe vertat mulier, ὥσπερ λίθος, ſicut ſaxum, ut iterum *Dictator* (*l. de Superfœtat. p. 43.*) matrique eſt pon-

 dero-

deroſior, ut cum Aliis Practicis *Rod. à Caſtro (l. 2. de Nat. Mul. c. 2. p. 437.) Lazar. River. (l. 15. Prax. Med. c. 19. p. 482.) Franciſcus Moræus (obſ. de Febr. Malign. Paroxyſ. c. 16. p. 232.)* notarunt.

§. 23.

Sed nec hæc multis ſatisfaciunt, qui proinde negativæ ſuos adjiciunt calculos, quia per mortem nihil corpori additur, ut ita dicam, corporeum & ponderoſum. Diſtinxit *S. Sanctorius (ſ. 8. Stat. Med. aph. 9.)* & *Thom. Browne (l. 4. Pſeudodox, Epidem. c. 7. §. 3. p. 734.)* inter id, quod eſt reipſa ponderoſius eſſe, ſive ad ſtateram, & inter id, quod ponderoſius eſſe videtur & creditur. Videntur ſecundum hos Cadavera majus acquiſiviſſe pondus, cum ſi ad ſtateram rem examines in priſtino adhuc deprehendantur pondere.

§. 24.

Quid in re, cujus experientiam per vitam facere, nunquam occaſio tulit, adeoque dubia ſtatuam, hæreo adhuc. Non dubium eſt, graviora corpora apparere emortua, & dum in altum tolli ea ſuſtinemus, reniti. Viva contra leviora, cum abſque renitentia proprio motu motum de loco in locum adjuvent, & ſibi ipſis leviora æſtimentur.

§. 25.

Cauſæ, quæ Levitatem vivo conciliant, comprimis ſunt Anima, Spiritus, Æther, Aër. Anima noſtra, quamvis incorporea, ut nemo dubitat, idque evincere ſategit *Kenelm. Digby (tr. de Immortal. Anim. c. 5. 6. 7. & 8.)*, mereque ſpiritualis, adeoque neque gravis neque levis ſit, tamen corpori levitatem inducere videtur, quatenus actus ſecundus eſt, & in eo operationibus ſe prodit ſuis. Inter operationes & proprietates ejus non minima eſt, *Judicio Digbæano (c. l. c. 9. p. 549.)*, qua movere poteſt & operari immota ipſa & intacta. Cum igitur omnis vita in motu ſita, motusque omnis corporum ab alia extra ſe cauſa, licebit certò concludere, animam abſque motu extrinſecus impreſſo moventem fontem quendam vitæ in ſe continere.

§. 26.

Quid anima ad levitatem corporis valeat, Molæ carneæ in utero moles, ſi ad fœtum referatur, approbè teſtari poterit. Fætus namque quamvis & magnitudine & pondere, cum ſecundinis & Aquis aliquoties molæ ſuperet pondus & magnitudinem, non tamen ita oneroſus matri videtur, ſeque dum movet, in eo quaſi volitantis muſcæ blanda excuſſio & levis titillatio percipitur, præſertim calente manu impoſita cujus ſenſu ſubitò calcitrat, ut *ſcribit*

Fran-

Franciſcus Feyneus (*l. 4. Med. Pract. c. 50.*) quia animatus. Molæ contra cum Metaphorica vita gaudeant, & non niſi vegetali facultate inſtructæ ad ſenſum motumque omninò ineptæ ſint, *ut loquitur Anton. Deuſing.* (*in fœt. Muſſipont. ſecundin. ſ. 21. p. 148.*), majori gravitate & pondere gravidas veluti pondera propè os pubis toto geſtationis tempore afficiunt, & ad fœminarum decubitum dextrum vel ſiniſtrum prolabuntur. (*Rod. à Caſtro l. 3. de Nat. Mul. c. 7. p. 392.*) Nomen igitur à motus tum difficultate, tum gravitate Mola accepit *ſecundum Aëtium* (*l. 16. c. 80.*), quod inſtar molaris Lapidis fœminino generi ſit moleſtisſimæ, *prout cenſet Dan. Sennert.* (*l. 4. Med. Pract. p. 2. ſ. 4. c. 9. p. 352.*). Inde omne, uterum quod gravat, ſive tumor uteri ſit induratus *Paulo Æginetæ* (*l. 3. c. 69.*), ſive flatuoſa & aquoſa ſubſtantia, aut quicquid intra uterum concluſum, & ipſum gravidationis modo in tumorem attollit, Aliis, quamvis minus accuratè Molæ nomine venit. Sed & Molam Græco μύλην dici, ſuſpicari quis poſſet à rotunditate, qua utplurimum gaudent non aliter, ut μύλην patellam ſeu rotulam genu impoſitam, dixit *Hippocrates* (*ſ. 4. op. l. de Loc. in Hom. p. 81.*) *Vid. Anut. Foeſius* (*In Oeconom. Hippocr. p. 420.*) Plura dabit *Joh. Bapt. de Lamzweerde* (*Natural. Molar. uter. hiſtor. c. 1. p. 11. ſq.*)

§. 27.

Spiritus fidiſſimos iſtos Animæ ſatellitas Animæ in hoc caſu jungimus. Nihil in univerſo corpore levitate Spiritibus aſſimilari poteſt, quippe qui ſua natura non deorſum, ſed ſurſum feruntur, & corpus ex ſua natura quaſi in ſublime ſuſtentant. E contrario autem corpora, quorum ſpiritus vel inediis vel morborum injuriis imminuuntur & affliguntur, longè graviora, planè autem defuncta propter ſpirituum omnimodam diſſipationem graviſſima fieri, conſtat, *Joh. Matthæus* (*Quæſt. Med. 21. p. 90.*) *ratiocinatur.* Objicis. Spirituum exiſtentiam adhuc eſſe pomum Eridos. Non nego equidem, quod denegarint ſanguini ſpiritus aut potius denegare videantur è Neotericis *Guilh. Harveus*, (*Exerc. Anat. 3. p. 266. & Exerc. de Generat. Animal. 71. p. 314.*) & *Jacob. Bakius* (*tr. de Corde c. 2. p. 65.*), quibus tamen ſatisfecit *Anton. Deuſingius* (*Exerc. de Spirit. §. 43. p. 223. ſq.*). Dixi, denegare videntur, nec ſine cauſa. Non enim ſpirituoſam partem ſanguini ineſſe negant, ſed ſpiritus à ſanguine diſtinctos dari inficiantur, & ſanguini ſpiritus nomen applicant. Spiritus, quos à ſanguine diſtingunt, *inquit Harveus* (*c. l.*) nuſpiam ab illo ſeparati inveniuntur, quin etiam ſanguis ipſemet ſine ſpiritu aut calore non ſanguis, ſed cruor appellandus. Id nobis Medicis ſpiritus eſt (*pergit c. l. p. 315.*), quod *Hippocrati* impetum faci-

ens. Sanguis autem virtutibus hiſce omnibus dotatus, agendique poteſtate præ cæteris præditus eſt, adeoque κατ' ἐξοχὴν Spiritus nomen meretur. Clarius (*Exerc. Anat. 3. p. 228.*) ſe explicat: Spiritus per venas & arterias excurrentes à ſanguine non ſeparantur, ut nec flamma à nidore inflammabili; ſed ſpiritus ſanguis unum & idem ſignificant, nec diverſi ſunt, ut vinum generoſum & ſpiritu ejus. Igitur ſanguis (*p. 229.*) plurimum ſpiritibus imbui dicitur, non quod illis turgeat, aut fermentetur, aut infletur, aut majorem locum deſideret & requirat, ſed quod hoc, ſicut vinum majoribus viribus & impetu agendi & efficiendi quid polleat, ſecundum mentem *Hippocratis* intelligendum eſt. Collimat eo *Hermann. Conring.* (*l. de Cal. Innat. c. 8. p. 65.*) dum ſcribit: Corpora graviora ſi igniantur, non quidem aſcendunt ſurſum, (ut ignis flamma & vapores,) ſolito tamen redduntur leviora & ponderis ſui amittunt multum: quod liquet ſi ferru aliquod nunc ignitum, nunc frigidum bilance expendas. Ipſa quoque corpora viva mortuis leviora ſunt ob eandem cauſam.

§. 28.

Sanguis igitur & ſpiritus uniti, quanquam in vaſis ſuis nec leves nec graves ſunt, non aliter ut Elementa in proprio loco, prout demonſtrare conatur *S. Sanctorius* (*p. 3. Comment. in Art. parv. Galen. c. 95.*), tamen corpori levitatem, *teſte Joh. Sperlingio* (*l. 4. Inſtit. Phyſ. c. 3. qu. 10. p. 677.*) imprimunt, partim motu ſubitaneo & continuo circulari, quod ſecundum *Rich. Loweri* computum (*Tr. de Corde c. 3. p. 155.*) totus hominis ſanguis per horam ſexties, imò ſæpius, prout experimentis evicit (*p. 158. 159. 160.*), per corpus tranſit & circulatur, tum in partes influxu, partim ut eas nutriat, quæ ipſa nutritio, ſi *Malachiæ Thruſtoni* (*in Animadv. ad Diatr. de Reſpirat. p. 105.*) credimus, ſub vaporis ſpecie ἀτμοειδῶς contingit, qui proportionatis meatibus opponitur, partim, ut ad ſenſum & motum eaſdem reddat aptas. A motu demum ipſo ſpirituum, qui eſt ſurſum levitatem accedere corpori *Hippol. Obicius* (*c. l.*) non incongruè forſan argumentatur, & hanc ob cauſam obeſum macro leviorem eſſe poſſe, judicat *Martin. Rulandus Fil.* (*l. 2. Med. probl. 266.*) quamvis & obeſitate ſaginoſa inflati (*die kein natürliche Fettigkeit haben*), ob alias cauſas *infra* (§. *31.*) allegandas leviores videantur.

§. 29.

Aſſertorum veritatem eximiè illuſtrant à motu ſanguinis & ſpirituum correpto oriundi affectus morboſi. Sequuntur hos κόποι αὐτόματοι laſſitudines ſpontaneæ, *teſte Hippocrate* (*ſ. 2. aph. 5.*) & *Robert. Conſtantino* (*l. 1. Prognoſt. Med. c. 37. p. 86.*). Non tantum plumbeo colore corpus notat Scorbutus, ſed & membris plumbeum addit pondus, ſeu portentoſam laſſitudinem, *juxta*

Hieron.

Hieron. Reuſnerum (Exerc. 5. de Scorbut. p. 264.). Cauſa ſubeſt ſanguinis motus juſto tardior, & debitæ ſanguinis πνευματώσεως defectus, difficilis reſpirationis & repentinæ mortis cauſa, *ſecundum Malach. Thruſton. (Diatr. de Reſpir. ſ. 17. p. 71. & 72.).* Idem in hypochondriaca paſſione evenire deprehendimus, quam non niſi gradu à Scorbuto diſtingui *Idem* concludit. In Incubo, ſeu nocturna illa cum difficili reſpiratione combinata oppreſſione cum primum remotiores, deinde cerebro viciniores partes rigore quodam & pondere gradatim affici videntur; nonniſi ob præpoſterum ſpirituum motum & defectum, uti pluribus *Joh. Mayow. (tr. de Reſpir. p. 16. & 17.)* demonſtrare nititur. Et cur cubitus ſupinus in quibusdam ſemper hunc affectum excitat, prout exemplum recitat *Rich. Lowerus (c. l. c. 2. p. 148.)*, de viro aliàs robuſto & ſano, qui per duos annos nunquam in dorſum converſus dormivit, quin ſimul incubo corriperetur, adeò ut neceſſe haberet ſervum contubernalem in eodem lecto decumbentem admittere, qui ſtatim ac gemitus & ſuſpiria, quibus affectus iſte incipere ſolebat exaudiret, ipſum in latus alterum converteret. Poſitus iſte etiam infantes convulſivos efficit, quod Aqua in Cerebri Ventriculis ſtagnans, *ratiocinante Eodem (c. l.)*, in ventriculum quartum potius quam infundibulum defluit, & proinde Medullam oblongatam, ex qua nervi præcordiorum oriuntur, valdè aggravat, & comprimendo illam ſpirituum in Nervos tranſitum impedit. *Mar* vocatur Noſtris incubus, quod etiam equum ſignificat, non ſolum, quod equus eo laborare frequentiſſimè cernatur, ſed & quoniam eo laborantes maximo pondere ſibi premi videntur, non aliter ac ſi quis ita cecidiſſet, ut equus toto corpore ſibi incumberet, *ut fabulatur Joh. Gorop. Becanus (l. 2. Orig. Antwerp. p. 152.).* De Paralyſi & Hemiplexia res in propatulo, in quibus membra plumbea tentari videntur gravitate, ut & in illo Symptomate cum moleſta aciculàrum inſtar punctione, & torpore quodam pedes aut manus afficiuntur, & vulgo dormire dicuntur (*wenn Hände und Füſſe einſchlaffen,*) de quo *Anton. Deuſing. (Exerc. de Spirit. §. 17. p. 241.)* Aëris craſſitudine ſuccum & ſanguinem vitalem glutinoſum fieri in Avibus, ut earum advolatum rapiditas intercidat, decidit *Joh. Nicol. Pechlin. (de Aër. & Alim. Def. c. 3. p. 43.)*

§. 30.

Unde quæſo in juvenibus ſanis partium corporis agilitas, unde Natura vegeta, nulli cedens labori, & poſt exanthlatos labores, quamvis arduos, adhuc integra? Sanguis his integer, reſpondet *Plautus (in Mercator. a. 3. ſc. 2. v. 7.).* Quærit hic *Petr. Victor. (l. 25. Varior. Lect. c. 21.)* an integer ſanguis copiam ſignificet, an ſincerum illum & purum? Utrumque admitto, comprimis tamen

Juve-

Juvenes ſanguinem attenuatum & defecatum obtinere, cum *Petro Poterio* (*Cent. 2. Obſ. & Curat. 1. p. 4.*) aſtruo.

§. 31.

Senes contra defloccati onuſta ſibi gerunt corpora, his ætas mala, mer mala, & debilitatum Synodus. Ne mireris, cur ob ſpirituum defectum, ad mentem *Hippocratis* (*ſ. 2. aph. 54.*) longa ſtatura

Sit minus apta ſeni?

Corpusque nutans & tremulum, membraque plumbea reddant gibboſum. Eleganter *Syra Anus ap. Plautum* (*c. l. Act. 4. ſc. 1. v. 6.*) quærenti *Dorippæ*

quin is ocyus

Nequeo Mecaſtor, tantum hoc oneris eſt quod fero,

D. Quid hoc oneris? S. annos octoginta quatuor.

Gerontes igitur dictos putat *ap. Plutarchum* (*l. 3. Sympoſ. probl. 3. p. m. 207.*) *Sylla*, non tanquam fluentes ad Terram, ſed quod Eorum conſtitutio corporis jam quodammodo facta eſt Terrea. Mortuis hinc gravitate vix cedunt, ut etiam mortem amplexari *apud Venuſtum Plautum* (*in Bacchid. Act. 5. ſc. 2. v. 33.*) nil aliud ſit, *Frider. Taubmanno Interprete* (*in h. l. p. 604.*), quam ſenem exanguem & Acheruntium ſemi-mortuo quam vivo ſimiliorem, cum tales minus præſumantur vivere, quam ægri, ut loquitur *Nevizzanus* (*t. 2. Sylv. Nuptial. n. 2.*) Illuſtrat hanc gravitatem capitis & Artuum tremor, qui fit, *docente Galeno* (*l. de Cauſ. Symptom. c. 2. & 3. Epidem. Comm. 1.*), inter facultatem moventem & partis movendæ gravitatem. Junge his quæ commentatur *Gregor. Horſtius* (*t. 2. p. 2. obſ. Med. 14. p. 202.*). Eleganter *de Sophocle ſene Archippem* amante *And. Alciatus* (*Emblem. 82.*)

Noctua ut in tumulis, ſuper utque cadavera bubo,
Talis apud Sophoclem noſtra puella ſedet.

§. 32.

A ſomno nocturno corpus ſentitur minoris ponderis, ut advertit *S. Sanctorius* (*ſ. 4. Med. Static. aph. 4.*) cauſas ipſe ſuper addit; vires auctas & exhalationem librarum trium circiter excrementorum. Non nego noctu factam tranſpirationem, præ hac tamen virium robur *cum Obicio* (*c. l.*) magnifacio. Spirituum autem abundantia, aut ſaltem ſufficienti copia, nec aliter conſtat facultas ac corporis virtus, adeoque primariò levius corpus redditur ſolum ob ſpirituum copiam auctam: Et hæc etiam cauſa eſt, cur cibati leviores famelicis. Viator *inquit Joh. Matthæus* (*Quæſt. Med. 21. p. 89.*) jejuno & vacuo ſtomacho moleſtius & difficilius ponderoſum ſuſtinet corpus (quod tamen non omnibus pro-

babi-

babitur) ob ſpirituum defectum, & ex hoc fundamento atomos malignas ſeu virulenti maleficii minima in corpus obvium jejunum facilius, quam in non-jejunum Magum traducere poſſe largitur *D. Joh. Chriſtian. Frommann.* (*l. 3. de Faſcinat. Mag. p. 4. ſ. 1. c. 11. §. 10. p. 638.*); cibo autem refectus levior apparet, & minori moleſtia corpus circumfert. Hoc ipſum beſtiæ cognoſcere videntur. Equus enim ſeſſorem jejunum difficilius, paſtum alacrius ferre ſolet. Ex appulſu namque atque admixtione Chyloſæ materiæ ſanguinis maſſa redintegratur, novusque calor in eadem (ſpiritus dixiſſet, niſi ſpirituum nomen conſultò abhorreret) à pulmonibus primum ſubacta & quaſi contrita producitur, *ut Malach. Thruſton.* (*c. l. p. 50.*).

§. 33.

De fœtus in utero mortui gravitate ſequior ſexus conſulendus. Quæ viventem ſine mole & moleſtia geſtat, non quia fœtus humori intra amiculum contento innatat, quod quidam crediderunt, non advertentes, ipſum humorem quoque à matre geſtari, quod ipſos deridens *Galenus* (*l. 15. de U. P. p. m. 861.*) adduxit. Sed ob cauſas modo enumeratas, in mortuo, etiam prædictæ aquæ innatanti, pondus moleſtum, & tantum non funeſtum animadvertit. Signis igitur fœtus ante nativitatem denati certiſſimis annumeratur exquiſita illa ponderoſitas. *Vid. Jodoc. Lommius* (*l. 2. obſ. Med. p. 222.*). *J. N. Pfizzer.* (*l. 2. de Morb. Mul. p. 6. c. 3. p. 595.*). *Fr. Moræus* (*de Febr. Malign. Paroxyſ. c. 16. p. 232.*). Rationem dant *Ambroſ. Pareus* (*l. 23. Chirurg. c. 25. p. 513.*). *Rod. à Caſtro* (*l. 4. de Morb. Mul t. 2. p. 437.*) quia fœtus facultatibus, quibus ante regebatur, non ſuſtinetur, & ſpiritus, quibus orbatur, corpori addunt viventi levitatem.

§. 34.

Objicis è *S. Sanctorio* (*ſ. 8. aph. 6,* ſi modò illæ hujus ſectionis Autor eſt) ſpiritus eſſe inanimatos, & magis aëre gravitare. Repono, abſurdum videri, ſpiritum dicere inanimatum, & ſimul *cum Ariſtotele* (*l. 2. de Anim. c. 4. t. 37. 41. & 50.*) edicere ſpiritum eſſe inſtrumenti inſtar, quo in omnibus actionibus utitur anima. Si ſpiritus animæ domicilium, ſi animæ currus, *ut loquitur Marſilius Ficinus* (*Comment. in Conviv. Platon. c. 9.*), ſi baſis & fundamentum omnium operationum (*ſecund. Joh. Sperling. tr. de Calid. Innat. in Theſ. p. 10.*), quæ in viventibus perficiuntur, cum earum, quæ ad corporum formationem & elaborationem requiruntur, tum illarum, quæ in corporibus formatis & elaboratis conſpiciuntur. Si ſpiritus erit *τὸ ἐνόρμων Hippocratis*, adeoque pars corporis (*Dan. Sennert. l. 1. Inſt. Med. c. 6. p. 41.*), aut ſaltem pars partis, cui inhæret, ut ſubtiliter *J. C. Scaliger.* (*Exerc. 280. ſ. 2. p. 847.*). Si ſanguis eſt animatus, &

adeò res eodem redit, ſi ſequamur *Guilh.Harveum*(*de Generat. Anim. Exerc. 7* *p.323.*). Si quis dicat animam & ſanguinem, aut ſanguinem cum anima, ve animam cum ſanguine omnia in animali perficere, ſpiritus autem & ſangu vix ſeparari queant & conſiſtere, *ut ſupra* (*§. 28.*) adeoque unum conſtituan cur ſpiritus inanimatos pronunciabimus? cur vitam partium ab inanimato de rivandam cenſebimus? Conſiſtit igitur vita in ſpiritibus, ut in calido nativ (non enim ab invicem diſcrepant formaliter, ſed materialiter, ſeu præparativ & incluſivè, ut philoſophatur *Joh. Sperling. c. l. Poriſm. 7. p. 77.*). Et quamv daretur fides *edicto Sanctoriano*, parum ſanè obtinebit. Qualis namque ſequel ſpiritus non ſunt animati, E. non ſunt leves, nec levitatem corporibus quibus in ſunt, inducunt & conciliant.

§. 35.

Quando ſpiritus aëre magis gravitare, reſpondet *Sanctorius*, vocula ſpiri tus ludere mihi videtur *cum Joh. Argenterio* (*l. 2. de Somno & Vigil. c. 5.*), q vaporoſum quid & halituoſum ſpiritus eſſe aſſeruit, & halitum illum, qui p exſpirationem è corpore exit, pro ſpiritu aſſumit, quem & craſſiorem eſſe aſſ rit, quam aër, & ex materia gigni ex univerſis Elementis compoſita. Refer huc poſſet illa *Georg. Segeri* (*de Lymph. Bartholin. Artic. 2. §. 5. & 7. p. 16. ſq* ſententia, quando ſpiritus animales rectè vocari vapores ſanguinis arterioſi, eo que demum ad partes delatos in Aquam ſ. Lympham condenſari opinatur, qu ipſum nec ipſe *Th. Bartholin.* (*Cent. 3. Epiſt. Med. 88. p. 379.*) improbat. C ſententiæ forſan occaſionem dediſſe videtur *Hippocrates*, qui *l. de Nat. Puer.* *15.*) vaporem è lignis & ceſpitibus viridibus erumpentem ſpiritus titulo dign tus eſt. Quo modo accepto vocabulo ſpiritus, concedo, ſpiritus aëre magis gr vitare, cum nil aliud ſint, quam aqua larvata igneæ ſeu ſpirituoſæ ſubſtantiæ no nihil continens. Nobis verò cum ſit ſpiritus corpus ſubtiliſſimum, levis mum, corporis noſtri partes undique pervadens, calore & vita perfundens, m ritò *cum Antonio Deuſingio* (*Exerc. citat. §. 18. p. 204. & §. 22. p. 208.*) *de Arge terio* dico, *Eundem* genuinam ſpiritus in animalibus vigentis eſſentiam ign raſſe. *Segeri* autem hypotheſis paucisſimos hactenus invenit aſſeclas, & fe nullos. Ipſe *Hieron. Cardanus* vapulat *à Scaligero* (*c. l. ſ. 1. p. 846.*), dum m ratur, cur *Galenus* ſpiritus vaporibus tenuiores aſſeruerit, cum liberè vap res extra corpus ferantur, intus manentibus ſpiritibus. At *Galeni* ſectator *regerit Scaliger*, viciſſim Tibi: Quomodo tàm ineptus ſis, ut putes, vapores, q ſpiritibus comparati, nihil aliud quam ſcoria ſunt, eſſe ſpiritibus tenuiore Quos tamen oportet eſſe quaſi quædam corpora cœleſtia: adeoque idoneos animæ corporisque conjunctionem, ut nil aliud eſſe calorem naturalem ſc

ptu

ptum reliquerint ſapientes. Adeò, *inquam*, tenues, ut ſolo qualitatis nomine dignos arbitrati ſint. Non igitur exeunt ſpiritus, quia non expelluntur, ſed retinentur in ipſo ſanguine, cujus pars ſunt. Vapores autem ſunt *Agar* cum *Iſmaële*. Sufficiens igitur probatio & demonſtratio Sanctorio incumbit, antequam Aphoriſmum hunc ipſius acceptemus & approbemus. Et quantumvis id probatum det *Sanctorius*, nihil tamen præſidii inde lucrabitur lata ſententia, cum parum cohæreant; Spiritus aëre magis gravitant. E. corporibus levitatem non imprimunt. Non tàm ſpirituum pondus, quam pernix & continuus eorum motus, (cum impoſſibile ſit ſpiritus ſtare *ſecundum Hipp. l. de Morb. Sacro ſ. 3. Op. p. 87.* quo circa *Caſp. Hoffmanno l. 2. Inſtit. Med. c. 150. §. 10. p. 280.* ſpiritus inſiti ſemper fuere *ein höltzern Schäreiſen*) & actiones ſuſpicimus & veneramur.

§. 36.

Interim non me latet ab-in corporis noſtri cavitatibus fluctuantibus vaporibus corpus diſponi, ut levius eſſe videatur. Flatus in cavitatibus thoracis & abdominis, inteſtinorum comprimis ſpiris & uteri utre continentur. Vapores etiam ſanguini ineſſe, multis probare nititur *Joh. Sophron. Kozak.* (*paſſim tr. de Hæmorrhog. imprimis l. 2. c. 3.* ubi hæmoptoiſin ab his *p. 408.* deduxit.). In venis eſſe flatus à Chylo flatuoſo venas ſubeunte, *Th. Bartholin.* (*Diſſ. de Hep. defunct. p. m. 580.*) autor eſt. Flatus in venas ſubire moleſtos, qui niſi cum fuliginibus evacuentur per commune corporis ventilabrum, non tantum varia Symptomata inducunt doloris plena, ſed vel venas rumpere, vel univerſum corpus in tumorem elevare poſſunt, ſi reſtagnent, *è Galeno & Hippocrate* demonſtravit *Idem* (*Diatr. de Pulmon. ſ. 2 p. 47.*). Singularem promulgavit obſervationem *Dominic. Panerol.* (*Pentecoſt. 5. obſ. 1. p. 142.*) de Vetula Romana, quæ quotidiè aſſumto cibo poſt duas aut tres horas ingentem fluctuationem in toto ventre paſſa eſt, nullam aliam ob cauſam, niſi ob maximam Arteriæ Cœliacæ à flatibus poſt cibum emergentibus diaſtolem, qua mediante totus venter elatus fuit.

§. 37.

Cur Gravidarum corpora Thermis immiſſa in altum ab iisdem propellantur, non ita aliarum fœminarum corpora? rationem ex prædictis elicere in proclivi eſt. Gravidarum corpora indies pondere ingraveſcere vel nomen earum, quod illas quaſi fœtu gravatas aſtruit, intimat. Graveſcere inde fœtu Cameli *Plinio* (*l. 11. c. 41.*) dicuntur. Cur igitur à Thermalibus aquis tanquam levia attolluntur? Non illa *Salomonis Reiſſelii* (*c. 4. vom Niederbronner Bad p. 31.*) militat: *Daß ſchwangern Weibern die Bäder gefährlich und ſchädlich, lehret uns auſſer denen vielfältigen Urſachen auch die ſorgfältige Natur ſelbſt, indem wenig Schwangere daſſelbe erleiden können, ſondern wenn ſie ſich ſchon hinein ſetzen,*

mit Gewalt ſelbſt vom Waſſer auffgehoben werden. Thermas namque obſervatis circumſtantiis pro Balneo applicatas Gravidis prodeſſe & profuiſſe *alib.* (*Hydriatr. Wiſenſ. c. 6. §. 4. p. 115. ſq*) indicavi. Præter moleculas illas minerales, quibus Thermales Aquæ largiter dotatæ gravia facilius attollunt & ſuſtinent præ Aquis ſimplicibus (*Vid. Verulam. Cent. 8. Sylv. Sylv. Experim. 790. p. 918. & ſupra* §. 2.) flatulenta Gravidarum conſtitutio inter cauſas principem meretur locum. Flatus Gravidarum diſtendere uteros, communis evincit querela, quin & uterus flatu diſtentus mulierculis non rarò impoſuit, ut verum ſe conceptum geſtare crederent. Inſtante tamen partu idem illis evenit, quod *Acciellæ*, de qua *Poëta* (*ap Guerner. Rolfinck. p. 2. de Part. Generat. Dicat. c. 20. p. 157.*)

Venter cum tumuiſſet Acciellæ
Septem menſibus & novem diebus,
Cœpiſſetque Lien parum dolere,
Acciri jubet illicò obſtetricem,
Quaſi faſciolas & apparari,
Sperato puerum editura partu,
Mox inter medias manus miniſtræ
Laxo poplite, cruribus levatis
Lucinam geminans quater pepedit.

Exempla alia collecta ſubminiſtrant *Marcell. Donatus (l. 4. hiſt. med. mirab. c. 25. p. 457.) Zacut. Luſitan. (l. 2. Prax. admirand. obſ. 150. 151. p. 79. & 8.) Deſideratiſſimus Noſter Phosphorus (Ann. 1. Miſcell. Curioſ. obſ. 1. p. 11.)*. Quomodo verò flatulentus ejusmodi conceptus à verò diſtinguatur, *Th. Bartholin. (de Inſol. Part. Viis c. 20. p. 217.)* curioſos informat.

§. 38.

Idem etiam Hypochondriacis à Cauſa flatulenta, Cachecticis, Tympaniticis & Hydropicis in Thermis accidere, experientia rationem datam illuſtrante docemur, & hæc confraganeam *Reiſſelii* antipathiam throno dejicit & peſſundat. De Hypochondriacis flatulentis Melancholica *ſupra* (§. 14.) adducta teſtimonium perhibet. Cachectici & Hydropici non ſolum lympha extravaſata & Aqua intercute diſtenduntur, ſed comprimis flatibus, adeò, ut niſi horum coërceas in cura ferociam, operam in Aquarum eductione perdas & oleum. Trutinet quis *Gregorii Horſtii (l. 2. Epiſt. Med. ſ. 28. p. m. 603.)* obſervationem de puella Mundelsheimenſi, quæ deſcendens in labrum fontis Bollenſis protinus innatabat ſuperficiei Aquæ, quam ob cauſam à Balneo penitus abſtinere

ſtinere cogebatur. Cum autem obſtructione Menſium & Cachexia cum incipiente Tympanitide laboraret, Eidem *Horſtius* per 14. dies medicamenta convenientia pro digeſtione & purgatione cum uſu Acidularum præſcripſit, quorum beneficio Menſium apertio ſubſecuta, qua peracta Balneum optimè more Aliorum ſuſtinuit.

§. 39.

In cenſum Cachecticorum etiam veniunt, qui à tractato crebrius Mercurio malè habent, purpuraque genarum deflorata ovo magis pallidi comparent. Tales Chemici, & Aurifabri. De Aurifabro iſta *Leonh. Thurneiſſer.* (*l. 6. Piſon. c. 4. p. 210.*) *Eine wunderliche Natur der Dingen. Ich habe einen Goldſchmid kennt, der hieß Herr Hans Schletter, wohnhafft zu Lindau am Bodenſee, der hat ſein Tage groſſe ſchwere Arbeit gemacht, und derhalben gar viel vergölt, derhalben er gar viel Queckſilber an ſich gezogen hätt, als derſelbe nun mit dem Podagra beſchwert, dahin zog zu Pferes* (in Thermis Piperinis) *zu baden, konnt er nicht unter dem Waſſer bleiben, ſondern ſchwamm allzeit empor, unangeſehen, daß es ein ſchwerer Herr von Perſon war, muſt derohalben ungebadet wieder heim ziehen. Das Waſſer leid kein Queckſilber.*

§. 40.

Referenda huc etiam Thermarum Petſchinenſium in Hungaria Aqua, de qua quidam Baro Hungarus *ad Martin. Panſam.* (*Conſil. Antipod. ſpec. 3. Diſſ. 3. p. 89.*) iſta ſcripſit: *Es hat dieſes Bad die ſonderliche Art, daß, wenn Krancke oder Verwundete Leute ſich darein ſetzen wollen, und ihre Kranckheit zum Tode iſt, ſo läſt es denſelben Menſchen nicht auf die Erden kommen, ſondern hält ihn empor.*

§. 41.

Comminiſci hic etiam ratio poteſt, ſecundum quam mediis naturalibus adjutus Dæmon Sagarum corpora, ne aquis mergantur, ſuſtentet, quamvis ut *ſupra* (*§. 11. & 12.*) divinavi, ſe iisdem non ſupponat. Qui namque muliebres ſinus ingreſſus è tam fœda cortina muſſaturus, ceu in ventriloqvis (quamvis & Arte tales ſine Dæmonio id præſtare viſi fuerint *à Lud. Cœlio Rhodigino l. 5. lect. var. c. 10. col. 251. Rogerio Bacone Epiſt. de Secret. Art. & Nat. c. 1. p.m. 22. Joh. Wiero l. 2. de Præſtig. Dæmon. c. 14. col. 203. Joh. Brodæus l. 20. Miſcell. c. 19. Edmund. Dikkinſon. de Delph. Phœniciz. c. 9. p. 86. & morboſi, v. g. Melancholici teſte Gerh. Joh. Voſſio l. 1. de Idol. c. 6. p.m. 43.* præſtent, eque flatibus intra Omentum incluſis artificioſo ventris motu colliſis *Joh. Riolan. teſte Joh. Theod. Schenckio l. 1. Exerc. Anat. 5. ſ. 2. c. 16. p. 301. derivet*) patefcit,

ſcit, ille utique Abdomini & utero flatulentias ciebit & tumores, neve ſubmergantur hoc modo Autor erit. Mulieris in Flandria utrerum ſpiritu expandit Dæmon, quaſi imprægnata eſſet, poſtea onere ſe levatum ſenſit, quod *è Wiero. Henric. Nicolai (de Magic. Action. Exerc. 5. th. 6. p. 103.) recenſuit.* Mulieres interim prolicidas apud Helvetios pedibus manibusque arcte vinctas è ponte Rheni à Carnifice dejectas haud facile ab aqua mergi & ſuffocari, *Felix Plater. (l. 1. obſ. Med. p. 169. ſq.)* animadvertit, quod & in aliis compertum. *Ita Nic. Nancelius (l. 8. Analog. Microcoſm. ad Macrocoſ. c. 8. & ex hoc Auguſtin de S. Laurentio Dec. 1. Diſſert. Med. 5. p. 10.)* mulieres fluminibus aut mari demerſas diutius ſupernatare & tardius ſuffocari *aſſeruit*, qui & novit Domiſellam quæ ſecundo Liguri per binas aut ternas Leucas geſtans in ulnis infantem ſupervecta ſoſpes enatavit.

§. 42.

Majorem Lucem aſſertioni huic fœnerantur Aquis ſubmerſorum cadavera, quæ, ad fundum delata, poſt aliquot à ſubmerſione dies aquis ſupernatare & priſtinum pondus depoſuiſſe cernuntur. Innuit id *Nonnus Panolopolita (l. 6. Dionyſ. p. m. 195.)*

καὶ διερῷ τότε φῶτες ἀνοιδαίνοντες ὀλέθρῳ
ὕδατι τυμβεύοντο.
Humida tunc morte homines tumefacti
Aquis ſepeliebantur.

Id verò aquarum, cumprimis Marinæ Antipathiæ cum cadaveribus humanis minimè aſcribendum veniet, ut vulgus quidem opinatur, dum inquit: *Das Meer leide keine Toden (Menſchen) nicht. Vid. Joh. Sperling (c. l. p. 678. & quæ l. 3. Tit. 2. §. 175. protuli.)* Videas namque & aquæ marinæ bruta demortua innatare, imo ipſas belluas marinas, v. g. Cete &c. Nec illud *Joh. Bodini (l. 2. Theatr. Nat. p. 202.)* veritatis luce radiat: Nihil impurum aquam puram ferre poſſe.

§. 43.

Sebaſtian Baſſo (l. de Motu Intent. 2. Artic. 5. p. 328.) cauſam hujus Phænomeni rejecit in certamen, quod inter humidum & calidum eſt in animali continuum. Adverſus enim hoſtem inteſtinum, *ratiocinatur*, dum aqueum animantis in aqua extima quærit ſubſidium in eam animal trahit, ibique ipſum continet, donec abſumto extinctoque omni calore, nexuque humidi ſoluto, ac proinde ejus attractione ceſſante vis fluminis evomit ipſum, pellitque quo aë tendit, quem continet. Quod autem non propria gravitate deprimatur, argumen

gumento eſt ipſius deſcenſus non in imam quidem, ſed mediam aquam ubi velut collectum (cadaver) neque facile imum neque valeat emergere. Sed hæc *Baſſonis* Philoſophia, ut in multis aliis, ita & in hoc paſſu vix admittetur. Non enim aqua per ſe, niſi ex accidenti ipſa attracta attrahit cadavera & explodit illa iterum, quod etiam ἀφιλόσοφον latere non poteſt.

§. 44.

In ipſo potius cadavere, quam in aqua cauſa quærenda erit. Nunquam vulgo id dabo, putanti, ut *Franciſc. Boyle* (*probl. Phyſ. Med. 48. p. 78.*) *notat*, in cadaveribus cyſtidem felleam poſt aliquot à morte dies putreſcere & disrumpi, bileque effuſa levitatem cadaveri accedere. Unde à bile cadaveri ponderoſitas ne Oedipus quidem divinabit. Riſu igitur id confutat *Georg. Entius* (*Digreſſ. 2. Demonſtrat. Circul. Sangu. c. 1. p. 47.*). Aliter illud vulgi dicterium explicuit *J. B. Helmont.* (*tr. de Flatibus. n. 74 p. 344.*), ſolet dici cadaver emerſurum dum ciſtis fellis rumpitur. Nec enim hoc caret ſuo veritatis vigore. Non quidem, quod literaliter verum ſit, quod rupta fellis veſica, ejus eruptio levitatem cadaveri attuliſſet; ſed fel eſt balſamus cohibens in vivis corruptiones ex acido oriundas. Quocirca dum adeſt corruptio, conjicitur fellis defectus. Alvus recens ſidit: dum verò ſuccus in ea contentus corrumpitur, emergit arbor è fundo. De Bilis vi balſamica, quousque extendenda *infra* (*l. 3. Tit. §. 11.*). Nec valet illud *Petri Gaſſendi* (*T. 1. Op. ſ. 1. l. 6. c. 5. p. 392.*) reſolutione ſalis in cadavere facta corpus levius reddi. Pulmonum poroſitati & levitati cur id quidam aſcribant *ap. Th. Bartholin.* (*Diatr. de Pulmon. ſ. 2. p. 26.*) non capio, cum pulmonum cavitates in cadaveribus concidant, & aërem excludant, adeoque non leviores, ſed ponderoſiores, non poroſiores, ſed denſiores evadant. Interim dum cadavera pulmonibus privant piratæ, ne fundum linquant & emergant, rem ſuam agunt *Th. Bartholin.* (*c. l. & Vol. 4. Act. Haffnienſ. obſ. 42. p. 191. Add. Anton. Lodovic. l. 2. probl. ſ. 1. §. 20.*) Aqua namque in cavitatem Thoracis per vulnera penetrans in aqua gravitat, & ita cadaveris emerſionem ſufflaminat. An verò hi nunquam emergant, ſubdubitare videtur *Andr. Libav.* (*p. 2. Singular. p. 192.*).

§. 45.

Audiamus & *J. C. Scaligeri* (*Exerc. 23. p. 114.*) acumen: In aqua frigida quæ putreſcunt, amittunt primum calorem ſuum. Quare humidum quoque proprium corrumpitur: tum reliquiæ caloris elementaris graſſantur intus per ἀντιπερίστασιν ac diſſolvunt humorem, qui attenuatus diffunditur. Quo fit, ut cadavera intumeſcant & fluitent. Ab humore attenuato contingere nemo

non

non videt, reliqua modernis ſordent. *Arnold. Senguard.* (*Exerc. Phyſ. 76.*) iſta retulit: Cum corpus putreſcit aperiuntur venæ ſanguinem continentes, quibus apertis ſanguis effluit. Cujus pondere cum privatur cadaver, gravitas illius minuitur, & levitas augetur. Fit ergo ipſum cadaver levius aqua, vel levitatem acquirit, quæ à gravitate & levitate aquæ non multum diſtat, eo modo, quo illi innatat lignum. Verum enim vero antequam totalis ingruat diſſolutio venæ vix rumpuntur, eæque ſaltem in cute & artubus, iisque depleſis vix aliqualis levitas ſperanda. Si majora vaſa interna rumpantur cruor cavitates ſubibit internas cadaveris, nihilque de pondere illud amittet: Hoc non diffitendum frigidam & congelatam aquam & carnem (de qua in macello querelas audias) leviorem eſſe, quam æſtivo tempore tepida aqua, itidem & caro viva longe levior, quam mortua. Et hoc ex *Joh. Chriſtoph. Steeb. (Cœl. Sephirot. c. 1. ſ. 2. n. 252. p. 27.) ſententia*, quod in utrisque ſidera interim frigoris & caloris effluviis ſint, quæ aquam aut carnem ſublevent, ſicut pueri cum veſicis inflatis natare diſcentes, & in naufragio miſeri vitam aſſeribus & tabulis ex undis eripiunt.

§. 46.

Non poſthabenda *Joh. Sophron. Kozakii (tr. de Hæmorrh. Præf. ad Lect. 2. p. 55. & in hoc tr. paſſim.)* decreta, dum ſtatuit, in vivo corpore omnia eſſe vaporum plena, humoresq; è vaporibus, vaporesq; ex humoribus oriri, totque vaporum, quot humorum differentias exiſtere. Ita & cadavera vaporum plena pronunciavit, inde eorum intumeſcentia, & quia tunc præponderare cadaveri incœpit æqualis aquæ moles, illud ad ſublimia aquæ neceſſario vergit, & exſurgit. In eandem ferè ſententiam olim *Hieron. Cardan.* (*l. 8. de Var. Rer. c. 44. p. 573.*) Cauſa, *inquit*, eſt flatus, qui inter Peritoneum & Omentum gignitur: quod etiam ita ſit, oſtendit tumor ille immenſus ventris præ cæteris. Videtur autem & tota non ſolum cutis inflari, ſed & pectus (adeoque & pulmo multum aëris, *autore Levino Lemnio l. 2. de Occult. Nat. Mirac. c. 6. p. m. 159.* concipit, quod equidem ſecundum Neotericorum hypotheſes inter abſurdiſſima numerabitur), at hoc non ſufficit. Neque enim mergerentur contento ſpiritu. Cauſa verò quærenda eſt, cur adeò venter in tantam molem excreſcat: Flatum enim conſtat eſſe (Vid. *Auguſtin. de Laurentio Dec. 1. Diſcept. Med. 5. p. 111.*): Flatus autem ex humido generari, cum à calido diſſolvitur: calidum autem ex putredine, putredo verò, quoniam pingue multum aquæ immixtum eſt. Aërem novum in cadaverum ſinibus genitum vocat flatus *Thom. Cornel. Conſentin.* (*Progymn.*

de

de Cogn. Aëris & Aqu. p. 423.). Ob eandem rationem ova recentia aquis merguntur; requieta natant. (Vid. *Eryc. Putean. in Ov. Encom.*)

§. 47.

Accuratè *Martin. Kerger.* (*ſ. 1. de Ferment. c. 10. p. 93.*) Ex aëris expanſione cauſa petenda, quod corpora ſubmerſorum poſt aliquot dies Aquæ ſupernatent: Aër enim anteà, vivente animali, compactus, jam, poſtquam formæ ſpecificæ dominium ceſſavit, quo omnes partes obnoxias ſibi tenebat, naturam ſuam amplius ſpatium repetens facit, ut cadaver intumeſcat, membranis (inteſtinorum comprimis) tanquam utriculo inflatis, leviusque evadat. Idem enim aër tantundem de levitate ſua remittit, quantum de ſua expanſione (Elaterem recentiores appellitant); & è contra, quo magis aër expanditur, eò quoque levior redditur, non ſine Naturæ miraculo, quod ex Hydrotechnia nova *Athan. Kircheri* (*l. 2. de Art. Magnet. p. 1. Progymn. 3. p. 127.*) ad oculum probatur. Adde *Thom. Williſ.* (*p. 1. de Anim. Brutor. c. 3. p. 43.*). Spectant huc quæ habent *Ambroſ. Pareus* (*l. 23. Chirurg. c. 25. p. 513.*). *J. C. Scaliger.* (*in l. 2. de Plant. p. 366.*). *Georg. Entius* (*Demonſtr. Circul. Sangu. Digreſſ. 2. p. 45. ſq.*), qui fermentationem hic rectè in ſcenam introducit. Hinc omnia corpora inflata aut turgida ſupernatare dixit, & duas bovillas veſicas inflatas ſecureque conſtrictas, quas artis natatoriæ Tyro ſibi ſupponat *Nicol. Wynmann.* (*in Colymbete A. 7. a.*) commendat.

§. 48.

Quo autem poſt ſubmerſionem die emergere & auras lambere ſoleat cadaver, non ita certo conſtat. Duorum aut trium dierum ſpatium huic deſtinavit (*c. l.*) *Cardanus*, ſeptimum aut nonum (*c. l.*) *Lemnius*, idque poſt fellei ſacculi rupturam, quod *jam* (*§. 44.*) exploſum: Et cum cadavera pro textura diverſa carnis & viſcerum, etiam pro varia aquæ, in qua fluctuant, conſtitutione & natura, modò citius, modò tardius putredini ſuccumbant, certum tempus, quo emergere ſoleant determinare accuratè impoſſibile erit. Nec hic tumor, *judicante Auguſtino de Laurentio* (*c. l.*), apparet in omnibus ab aqua hauſta, nec in iis, qui in aquam mortui præcipites ſunt dati, ſed in iis tantum, qui ſitu & humiditate aquæ corrupti longo tandem poſt præcipitium tempore apparent, & in littus ejiciuntur. Ut ſciant, quorum intereſt, in quo loco ſubmerſi morentur, experimentum de pane aquis injiciendo, qui ſupra ſubmerſum fluctuare dicitur, *recitat Gabr. Fallopius* (*l. 3. Secret. c. 119. p. 249.*) cujus certitudinem, cum in Natura nullum fundamentum habere videatur, nemini recommendare poſſum.

§. 49.

De Cadaveribus aquis innatantibus iſta *Plinius (l. 7. c. 17.)*: Virorum cadavera ſupina fluitare; fœminarum prona. Rationem ſubjicit: velut pudori defunctarum parcente Natura. Has ideò verecundiæ honeſtatem mortuas retinere, *Henric. Cornel. Agrippa (de Nobilit. & Præcell. Fœmin. ſex. T. Op. Poſter. p. 524.)* declamabat. Sed qui fieri poteſt, ut cadaveri vita functo pudor inſit? meritò quidem quærit *Stephan. Rod. Caſtrenſ. (de Nat. Mulier. Diſſ. 3. p. 54.)*. Et hæc ratio, ſi ſemper evenit, de quo utique dubito, ut etiam inter fortuita repoſuerit *Georg. Entius (c. l. p. 48.)* morali, quam naturali, Philoſopho dignior. Nec morali quidem ſatisfaciet. Cur enim pudori fœminarum, non æquè virorum proſpicit Natura? An illa virorum genitalia inter pudendas non reputabit partes? Cur Faſcinum Deum, ſeu Priapum turpiculi virilis imagunculam Faſcinum amoliture collis infantum applicabant mulierculæ, niſi ut obſcœno phallo corriperent faſcinantium intuitum. Cur in veſtibulis hortorum Priapum locabant? non tantum, ut fœcunditatis ſignum ut *è Jamblicho (l. 1. de Myſt. Ægypt. c. 2.) Joh. Benedict. Sinibald. (l. 2. Gene anthrop. p. 2. c. 2. p. 129.)*, aut ut puero prædoni falce minaretur, ſed etiam, ut florum faſcinatores, qualis ille *ap. Hieron. Videm. (l. 2. Bombyc. v. 43. p. m. 507.)* ſenex:

cui dira rigebant
Ora, graveſque oculi ſuffecti ſanguine circum
Fronsque obſcœna ſitu, hirtique in vertice cani.

Qui

Quocunque aciem horribilem intendiſſet, ibi omnes
Cernere erat ſubito afflatos langueſcere flores,

arcerent, & re turpi turpem expiarent. (Vid. iterum *J. B. Sinibaldus l. tr. 3. c. p. 251.*) Præterea omne cadaver, ſive maſculinum ſive fœmininum ſit, aquis innatans perpetuò in cœlum faciem ſpectantem tenere, & à tali poſitu deturbatum ad eandem mox redire, eò quod occulto ad principium ſuum regatur ſenſu ſe pluries expertum eſſe *ſcribit Th. Campanella (l. 1. de Senſu Rer. c. 8. p. 34.)*. Id verò & apud Belgas ſe expertum aſſeruit *Levin. Lemnius (l. 2. de Occult. Nat. Mirac. c. 6. p. 158.)*.

§. 50.

Quod ſi ſemper contingit *Campanellæ* principium occultum (ſenſus forſan) arcano iſti Naturæ eruderando non ſufficiet. Audiamus *Ludov. Bonaciol. (l. de Format. Fœt. c. 1. p. m. 153.)*: Muliebribus, *inquit*, ventris alveum in-

ter-

tercapedinemque amplam atque vaſtiorem admodum cum ob viſcera, tum etiam ob grandiorem fœtum continendum provida conceſſit Natura, qui cum aqua per muliebre potiſſimum genitale ingrediente, tum quod aqua in aqua gravitet, & corpus ingreſſa id in fundo potius detineat, quam elevet, expletur, turget, extuberat, ac deinde ad ſummum faſtigiatur. Et ob eam rem ſupinam partem prona impendio graviorem effectam ſuopte ingenio ſuoque nutu, perinde ac ſi in lancibus æquato examine penderet, deorſum trahi, præſertimque præponderantibus ſubinde mammis eodem decumbentibus, jure obſervatum eſt. Contra, viris ampliore ſpatioſitate caveaque neutiquam indigis, anguſtus perexiguusque venter eſt, qui etiamnum aqua ſupra modum oppletus, & in certiorem faſtum erigat, & ſpinæ coxendicumque oſſibus (iis quidem validiſſimis) minus procul dubio liberet: quandoquidem nec prominens extat, neque mammillæ, quæ iis tantillæ ſunt, ponderis quicquam penitus afferant. Ex quo evenit, uti eorum cadavera ſupina (utpote quæ reſupina parte inſigni tantisper pondere præſtent) præpote Naturæ vi urgente, fluitent. Jungenda his, quæ in eandem ſententiam recitat *Ambroſ. Leo Nolanus (Op. Quæſtion. de Rebus in Phil. & Med. probl. 328.) citatus ab Hieron. Fabr. ab Aquap. (p. 2. de Format. Fœt. c. 9. p. 141.). Rod. à Caſtro (l. 1. de Nat. Mul. c. 3. p. 11.)* & *Joh. Heurnium (de Morb. Ventric.)* quem allegavit *Th. Bartholin. (Volum. 4. Act. Haffnienſ. obſ. 42. p. 140.).*

§. 51.

Illuſtrare hoc effatum contendit *Levin. Lemnius (c. l.)* utriculis ac vaſculis obduratis, quorum pars, quæ aërem continet, (adeoque levior) ſublimis exiſtit; quæ humorem, ſubſidit in aquis ac deorſim volvitur. Id ipſum & in ovo animadvertere licet, quod ſalſugini injectum fluitat quidem, ſed pars cui pondus ineſt premitur ac ſubſidit: pars Aëre oppleta, illa ſc. quæ rupto putamine lacunam exhibet, ubi pervetuſta ſunt ac ſubolida eminet, ſurſumque nititur.

§. 52.

Utut verò ſpecioſè hæc proferantur, multa tamen mixta exhibent, quæ obelo & lima indigent. In Maribus uteri loco pudenda ſunt, reponit *Caſpar. Bauhinus (l. 1. Theatr. Anat. c. 40. p. 137.)* foris expoſita & propendentia, quæ ſi ſpectemus gravitatem corporis æquè augent, ac uterus in fœminis. Id etiam, quæ de uteri capacitate, & ab ingeſtæ aquæ mole hauſta in medium proferre non erubeſcunt, à vero maximè declinat. A vivente quidem fœmina aquæ quidem portio, quamvis difficulter, in uterum trahi poterit, ob quam cau-

ſam etiam Equæ & vaccæ, & alia quædam bruta longè minus ſubſiſtere valent, ut citius à poſteriore parte à Ruſticis ſubmergi dicantur, quam Tauri & Caballi, quod *Regnerus de Graaf.* (*tr. de Mul. Organ. c. 24. p. 232.*) annotavit. Inde Ruſtici: *Die Stuten erſauffen von hinden zu.* Scilicet, ſecundum *Eundem*, aqua per uterum ejusque tubas in abdominis capicitatem delabitur in eaque viſcera refrigerando mortem accelerat. Idque in hominibus æquè ac in brutis illis locum habere poſſe ex partium illarum conformatione (*p. 233.*) concludit. In muliere verò tantæ capacitatis uterus non eſt, ut, aqua repletus, corpus ad fundum trahat, & ſubmergat. Exigua admodum hæc eſt cavitas *Adrian. Spiegel.* (*l. 8. de Human. Corp. Fabr. c. 19. p. 282.*) ut vix vulgaris fabæ magnitudine tota repleatur in coitu. Ego in diſſectionibus in fœminis pyri aliquando majoris, aliquando mediocris amplitudine offendi, & magnitudo ejus non æqualis exiſtit in omnibus, ſcribit *Rod. à Caſtro* (*l. 1. de Nat. Mul. c. 2. p. 4.*); multo minor illius quæ peperit, quam prægnantis, ejus verò quæ nunquam peperit multo minor, quemadmodum & adhuc minor, quæ Veneri nondum indulſere. In recens natis deprehendit *Laudatus Regner.* (*c. l. p. 101.*) uterum aliquando drachmam, aliquando drachmam unam & ſemis pependiſſe. In vetulis verò & virginibus jam pubeſcentibus ejusdem ferè magnitudinis eſt, & utplurimum ab uncia una ad ſeſcunciam ponderat. Denique in validioribus, & iis quæ ſæpius pepererunt, aut frequentius Veneri indulgent major evadit, rarius tamen duas uncias excedit. Detur igitur viventi Aquæ immerſo uterum Aqua repleri, quale dabit pondus? Nullum ferè, in mortua autem ſpasmodica contractione absque dubio reperietur uterus, & licet apertus adhuc ſit, ut aquæ irruenti porta pateat, parum ponderis addet & momenti. De Equabus & Vaccis quæ proferuntur, ruſticam olent ſimplicitatem. Interim an per inteſtinum rectum Aquæ in Inteſtinorum ſpiras pateat in his, cogitent Curioſi?

§. 53.

Aër attractus aut impulſus etiam vivorum levitati velificatur. Attrahi Aërem à Pulmonibus concurrentibus reliquis reſpirationi dicatis partibus, omnibus ferè ex antiquitate placuit. A Recentioribus tamen aliter decretum, nempè aërem potius impelli in Pulmones, inter quos eſt *Seculi noſtri Plato*, ut Eum vocat *Th. Bartholin.* (*Diatr. de Pulmon. ſ. 5. p. 84.*) *Renatus des Cartes*, cum Aſſeclis *Henrico Regio*, *Abrahamo Prātæo*, *Cornelio ab Hogelande*, & qui id fusè probare conatur, *Joh. Schwammerdamm.* (*tr. de Reſpirat. c. 3. & 6.*), cui controverſiæ decidendæ jam non immorabor, evolvat, cui id placet, (*c. l.*) *Th. Bartholinum.* Nec de fine Reſpirationis litem pertexam, an Cordi & sanguini

ni refrigerando conducat aër? Sanguinem hunc potius accendere *Joh. Mayow.* (*tr. de Reſpir. p. 19.*) concludit. Ignis contra vitalis effervefcentiæ fervorique inſpirationem Aëris obviam ire *Marquard. Slegelius* (*l. de Sangv. Mot. c. 7. p. 56.*) cum *Franc. de le Boe Sylvio* (*part 1. Diſp. Med. 7. §. 57. p. 120.*) contendit. Quod propter fugam vacui olim in Scholas Phyſicas introductam exerceatur, abominatur *Joh. Pecquetus* (*Exerc. Anat. c. 8. p. 91.*) & imaginarium quid vocat *Joh. Magow* (*c. l. p. 2.*); An ut ſanguinis circulationem adjuvet, ut *Alex. Maurocordato* (*in Pneumat. Circul. ſangv. inſtrum. c. 17. p. 176.*) & *Paulo Ammanno* (*Parænef. ad l. 1. Inſt. Med. c. 12. §. 8. p. 85.*) placuit, an ut ſanguinem faciat fluxilem, quod *Jacob. Backius* (*tr. de Corde c. 7. p. 146. & 150.*) & colore eundem donet rutilo, ut *Richard. Lower* (*de Cord. c. 3. p. 169.*) & *Malach. Thruſton.* (*de Reſpirat. p. 128.*) ſuſpicantur, *citatus* tamen *Magow* (*c. l. p. 20.*) rejicit; An quia in aëre occultus vitæ cibus, ut cum Chymicis *P. Joh. Faber.* (*l. 3. Panchym. ſ. 2. c. 1. p. 310.*) *Robert. Fludd. à Fluctibus* (*l. 1. Uromant. c. 5. p. 274. ſq.*) *Joh. Tackius* (*Phaſ. Philoſ. 3. p. 14. & ſq.*), ut inde aëre Spiritus nutriri jam olim aſtruxerit *Galenus* (*l. 7. de U. P. c. 8. & l. 8. c. 1. l. 12. M. M. c. 5. l. adv. Lycum c. 7. & 5. de Simpl. facult. c. 9.*), quem explicat *Zacut. Luſitan.* (*l. 1. Hiſt. Med. Princ. qu. 9. p. 18.*) & inter alimenta πνεύματος recenſuit *Dictator.* (*l. de Flatib. ſ. 3. Op. p. 79.*)

§. 54.

Alimentum hoc non ipſum aërem, ſed ſalem volatilem virgineum in aëre latentem eſſe dictitant *Fluddus & Tackius* (*c. l.*), nitroſum *Sylvius* (*c. l.* §. *77. p. 126.*) *Georg Entius* (*Apolog. Circulat. Sangu. p. 69. ſq.*). *Malach. Thruſton.* (*c. l. p. 33.*). *Joh. Magow* (*c. l. p. 23.*), quo exhauſto aër reſpirationi ineptus redditur. Lumen ſolare aëri communicatum in ſcenam produxit *J. B. Helmont Pater* (*tr. Formarum ortus n. 94 p. 120.*), quem ſequitur *Franciſc. Mercur. Helmont Filius* (*p. 1. Paradoxal Diſcourſe qu. 12. p. 5.*) dum aſſeruit. *Weil die Menſchen und alle Creaturen, durch der Sonnen Wärme genehret und erhalten werden, kan ein Menſch nicht ſo viel im Sommer eſſen als im Winter.*

§. 55.

Hæc verò libaſſe ſufficiat. Quam viam eligat in pulmones delatus aër, quorſumve tendat, potius inquirendum. Non attendendus *Andr. Cæſalpinus, l. 5. quæſt. Peripat. 4. f. 121. ſq.* multis demonſtrare contendens, reſpiratione non intromitti aliquem ſpiritum externum in Cor, cui à latere ſtant *Caſp. Hoffmann.* (*in 6. de U. P. n. 385, 386.*). *Hermann. Conring.* (*de Calid. Innat. c. 10. p. 99.*). *Marquard. Slegel.* (*de Sangu. Mot. c. 7. p. 64.*). *Anthon. Lindan.* (*Diſp. Phyſ. 42.*

§.34. & Diſp.57. §.7.). Nathanaël Highmor. (l.2. Disquiſit. Anat. p.2. c.9. p. 171.). Galeni etiam his favet autoritas (*l. an Sanguis in Arteriis contineatur c.5*; & Ejusdem experimentum (*l. de Util. Reſpirat. c.2.*), quod examinat *Guilb. Harveus in Procem. Exerc. de Mot. Sangu. & Cord*). Probabilior eſt illa, aërem in pulmonibus combinari ſanguini, & hinc cum ſanguine cordis ſubire palatium; quod etiam credidit *Ariſtoteles* (*l.1. Hiſt. Anim. c.16. & 17. & l.3. c.3. L. etiam de Reſpirat. c.15.*) & *Avicenna* pulmonem cordi aërem præparare (*l.1. Canon. Fen. 1. Doct.5. c.1. f.9. b.*) aſſeruit, & *Galenum*, qui cor aërem per Arteriam attrahere dixerat (*l.6. de Placit. Hipp. & Platon. p. m. 1092.*) ut per radices arbor alimentum, quare & his eundem aggregat *Anton. Deuſing.* (*Exerc. de Reſpir.* §. *144. p. 168.*). Experimento id firmat *Joh. Riolanus* (*l. de Circul. Sangu. c.3.*), quod tamen parvi pendit *Slegelius* (*c.l.p.96.*), pluribus autem vias, per quas aër ad cor pertingit, explorat & explicat *Entius* (*c.l.p.96.*) Aër igitur (purus putus, *ſecundum Joh. Sophron. Kazack. l.2. de Hæmorrhag. c.5. p.467.*) in Corde (ſed per breve tempus, cum in Cordis inquiete ſit

Nec mora nec requies,

quod non obſtat, cum aëri aër aſſiduo ſuccedat,) per obſcuros etiam cœcosque meatus quosdam per membranam pulmonis in thoracis cavitatem penetrat, quod demonſtravit *Joh. Schwammerdamm.* (*c. l. c. 4. p.31.*) & *Mat. Thruſton.* (*c.l. in Animadv. p.130.*), tenuiores etiam ejusdem particulæ magisque penetrabiles ſanguini miſcentur. (*id. c. l. p. 44.*) Add. *Joh. Fried. Ortlob* (*Diſſert. Anat. Phyſiol. 10.* §. *10. p.76.*) & *Joh. Alphonſ. Borell.* (*p.2. de Mot. Anim. c.8. prop. 116.*)

§. 56.

Sanguinem inde aëreum timidis Animalibus aptè dedit *Natalis Comes* (*l. 2. de Venat. v.311. p.1086.*) dum de Leporibus cecinit:

Murmure parvo
Terrentur, facilem capiunt per membra timorem,
Interdum rapidis tolerare ſonantia ventis
In Sylvis folia haud poſſunt, ob murmura frondis
Corripuere fugam, defeſſo corpore tandem
Quæ fugere diu patiuntur murmura tuto,
Sanguinis aëre tulit hoc natura; videmus
Quæ curſu leviora timent magis omnia: motus
Corripit aërius faciles in pectore ſanguis.

In Avium interioribus aut veſiculæ latiſſimæ, aut ventris immane cavum ſo-

lo aëre inſertum penduli corporis juvare æquilibrium, & ſi rareſiat, ſuſtentare aviculam, *J. N. Pechlin.* (*de Aër. & Alim. def. c. 3. p. 42.*) concludit.

§. 57.

An etiam ad Cerebrum pertingat Aër, diſſentiunt Medici & Phyſici. Affirmarunt id olim *Hippocrat.* (*l. de Morb. Sacr. Sect. 3. Op. p. 89.*) *Galenus* (*8. de U. P. c. 6. & l. de Util. Reſpirat. c. 5.*) *Andr. Veſalius* (*l. 6. de Fabr. hum. corp. c. 1. p. m. 548.*) *Mich. Gavaſſetius* (*Prælud. Anatom. c. 26. f. 50. b.*). E Recentioribus hanc ſententiam, ſi ad rationes Anatomicas examinetur, falſi arguit *Mal. Thruſton.* (*de Uſ. Reſpir. ſ. 12. p. 48.*). *Joh. Riolanus* (*l. 4. Enchirid. Anat. & Patholog. c. 2.*) Reſpirationem Cerebri quidem rejicit, aëris tamen ad Cerebrum motum pro refrigerio concedit, in cujus caſtra etiam tranſiit *Guerner. Rolfinck* (*l. 2. Diſſ. Anat. c. 19. p. 301.*) & *Jac. Backius* (*de Cord. c. 2. p. 66.*), qui ad motum facere aſſeruit, (*c. 7. p. 148.*) viasque indagavit (*ib.*) cum *Conr. Vict. Schneidero* (*l. de Oſſ. Cribriſ. p. 72.*) & *Nicolao Tulpio* (*l. 1. obſ. Med. c. 35. p. 72.*). Omnium autem operoſiſſimè *Hadrian. Falckenburgius* (*in Epiſt. ad. Joh. Neandr. Tabacol. p. 229.*) demonſtrare has anniſus eſt, ut fumum Tabaci ad Cerebrum pertingere, & eidem nigram cruſtam inducere perſuaderet, quod tamen non credit *Guilh. de Mera* (*ap. Eund. Neandr. p. 219.*). Eundemque refutat *J. D. Horſt.* (*Manuduct. ad Medic. p. 1. c. 1. ſ. 1. p. m. 22.*) & *J. Chryſ. Magnen.* (*de Tabac. Exerc. 6. §. 14. p. 131.*).

§. 58.

Ego quidem per os, Aures & Nares aliquid aëris communicari cerebri mennyngibus & Cranii cavitatibus nullus dubito, cum aër cuncta meabilis Ætheri junctus ubique per inconſpicuos corporum poros ſe diffundat, v. g. in utero per fœtus membranas, ovorum incubatorum putamina, quod voluit (*c. l. §. 183. p. 196.*). *Anton. Deuſing.* qui apertè infert, aërem poſſe cum ſanguine ad Cerebrum circulari, & in Ejus ſubſtantiam ſe inſinuare, cujus cum ſpiritibus animalibus concurſui motum muſculorum quidam, *teſte Rich. Lowero* (*tr. de Cord. c. 2. p. 77.*), inter quos meritò numeres Hippocratem, ſi libri genuinus Autor eſt, adſcripſerunt. Aërem eſſe Cerebro connatum & ipſa oſſa penetrare (per ſuturas forſan,) laudatus *C. V. Schneider.* (*l. de Oſſ. Cribriſ. p. 135.*) demonſtrat. Spuma inter utramque Mennyngem apparens in inſpirando mortua aliquid Aëris in Cerebrum penetraſſe, conjecturam movit *Sylvio, referente id* (*ap. Th. Bartholin. Vol. 2. Act. Haſn. p. 1. obſ. 14. p. 33.*) *Joh. Henr. Brechtfeldio.*

§. 59.

Et cum nihil in rerum natura ſit, etiam *ſecundum J. P. Fabrum* (*l. 1. Panchym.*

chym. c. 13. p. 26.) ne minima Elementorum pars aëre carens, in alimentis e[illegible] am reperitur, & abſorbetur. Forſan etiam hoc in cauſa eſt, *autumat. Marti Kerger.* (*c. l.*), quod corpora paſta facilius aquæ innatent, quam jejuna, aë ſc. è cibis reſoluto, & innata levitate corpora paſtorum ſublevante, quorſum [illegible]tiam ſupra de flatibus memorata (*§. 36.*) ſpectant. Quamvis Alii, & qu[illegible]dem rectius in Spiritus partim ab aſſumtis reſtauratos, partim ex iisdem eme[illegible]gentes & generatos cauſam devolvant. Vid. *Exc. Joh. Chriſt. Frommann.* ([illegible] *3. de Faſcinat. p. 4. ſ. 1. c. 11. §. 10. p. 637.*)

§. 60.

Si Medicis auſcultes homo etiam per cutem aërem in corpus impelli[illegible] & quidem, dum Arteriæ diſtenduntur per capita, quibus cutem adeunt, idq[illegible] tribus de Cauſis, ut refrigeret, ut ventilet, & Spiritum animalem gignat. E[illegible]dem mens *Hippocrati* (*ſ. 3. Op. l. de Nat. Hum. p. 7. ſq.*) & eo etiam inclinav[illegible] *Ariſtoteles* (*l. de Reſpir. c. 9.*), de qua perſpiratione vide, ſi lubet, judicium [illegible]*mon. Simonii* (*Diſp. de Putred. contr. Th. Eraſt. Comm. 163.*) *p. 326.*) & *Anton. De[illegible]ſingii* (*c. l. §. 31. p. 89.*), qui eam commenticiam vocare (§. *28. p. 88.*) n[illegible] verebatur. Nec ſolum attrahi aërem, ſed & per poros fuligines corporis e[illegible]pelli iterum inſenſibiliter hac freti hypotheſi concludunt, imò ſub ultima c[illegible]geſtione totum ſanguinem perire & exhalare, & aëris auxilio in Gas abire *J.* [illegible] *Helmont.* (*tr. Blas human. n. 34. p. 149. & n. 35. p. 150.*) *decernit.* Plura *al*[illegible] (*Exerc. Proœmial. ſ. 1. §. 64. ſq.*).

§. 61.

Et hæc hypotheſis, (de qua tamen dubitabundus loquitur *Paul. Ar[illegible]mann. Parœneſ. p. 305.*) eſt baſis & fundamentum totius Staticæ Sanctorian[illegible] quæ per ſpirationem inſenſibilem ſolam longè pleniorem omnibus ſenſibil[illegible]bus ſimul unitis præſupponit (*ſ. 1. aph. 4. & 60.*) & ex hujus abſentia corp[illegible] pondere plus ſolito augeri (*ibi. aph. 9.*) & naturæ defectus augeri (*aph. 40.*[illegible] Contra, facta tranſpiratio corpus ſecundum eandem reddit Levius, ſolito à ſ[illegible]mno ante excretionem excrementorum ſenſibilium tribus libris circiter (*ſ. 1. Ap[illegible] 58. & ſ. 4. Aph. 4.*), ut ſi cibus & potus unius diei ſit ponderis octo librarum[illegible] tranſpiratio inſenſibilis aſcendere ſoleat ad quinque circiter libras (*ib. Aph. 6*[illegible] ab aſſumto cibo quinque horis libra circiter exhalare, à quinta ad duodec[illegible]mam tres libræ, à duodecima ad decimam ſextam (quo tempore eſt occaſio aler[illegible]di vel medicandi) vix ſelibra (*c. l. Aph. 56.*). Et ſpatio unius noctis ſexdeci[illegible] unciæ lotii plus minusve, quatuor cunctorum excrementorum per alvum[illegible] quadraginta & ultra per occultam perſpirationem evacuari utplurimum ſ[illegible]

le[illegible]

lent(*aph.59.*). De quantitate inſenſibilis tranſpirationis teſtari potuerunt indumenta& lintea in momento ferè incaleſcentia, & *Franciſc. Gliſſonii* (*Anat. Hepat. c. 39. p. 342.*) experimentum, ſi nempè calidioris pollicis interiorem partem propè argentum aut ſtannum expolitum admoveris, halitus inde emigrans metallum illicò inficiet. Αδηλὸν διαπνοὴν non minori proventu fortasſis è pulmonibus, quam è toto corpore prodire ſe primum obſervaſſe *Mal. Thruſton. (in animadv. p.128.)* gloriatur, & miratur, quod *Sanctorius* hujus rei computum ſubtiliter inſtituens id non animadverterit. Sed ante *Thruſtonem* id (*c.l.*) deprehendit *Fr. Gliſſonius*, & memoriæ lapſum incurrit *non contemnendus Naturæ ſcrutator.* In principio namque Staticæ (*ſ.1. Aph.5.*) *Sanctorius* etiam fieri per os, & unica die ad ſelibram circiter aſcendere, hoc enim indicant guttæ, *ſubjicit,* ſi ori ſpeculum apponatur. Eorum, quæ haurimus & comedimus plus quam dimidium per inſenſiles halitus abſumi, imò tantum alimenti per latentes cutis meatus in unica die evacuari, quantum per alvum in quindecim Sanctorio accedere videtur *Anton. le Grandis* (*Diſc. de Carent. Senſ. & Cognit. in Brut. n.49. p.60.*) quod quidem multis paradoxum declarabitur. Commodè huic Experimento inſerviet Pneumatolabium, quo halitus humanus deſtillatur (rectius coagulatur,) & Cryſtalliſatur *à Sereniſſimo Ferdinando Gonzoga Duce Mantuæ & Montisferati Fabricio Bartholetto* communicatum & *ab eodem* (*l.5. Method. in Diſpnœam p.391.*) delineatum. *Adde Epiſt.1. de Chirurg.inf.*(*ap. Celeb. J. D. Majorem* §. *20.p.94.*) *& Pnevmatopægn.* (*ſ.1. Artic.2.* §.*9.*) Expirationis & tranſpirationis hujus copiam hyberno tempore etiam oculis uſurpabis in brutis, Equis comprimis, quibus calor innatus magis igneus, dum exſpirant fumum ore & per poros cutaneos etiam ſtabula ignis inſtar calefacientem.

§. 62.

Sed de Aëris levitate dubitabis. Aërem indifferenter ſe habere, adeoque neque levitate neque gravitate affici *Joh. Chryſoſt. Magnenus* (*Democr. reviviſc. Diſp.1. propoſ.13. p.145.*) exiſtimat, expertus ſæpius diverſæ gravitatis, figuræ, molis pondera æquè velociter ab editioribus locis ad terram pervenire. Quod ſi autem Aër haberet gravitatem aut levitatem, faveret quibusdam corporibus in deſcenſu, alia verò præpediret. (*p.146.*) De gravitate Aëris non dubitant Mathematum Profeſſores, propoſitione nota moti: Omnes globi terraquei partes eſſe graves. Et Elementa gravitare in propriis Sphæris ſaltem quoad illas partes, quarum nos notitiam reliquam habere poſſumus. Rationes ab ipſo Aëre deſumtas promunt, quod feratur verſus Centrum, quod moleculis aqueis, & terreis turgeat, quod demum corpora multum Aëris conti-

tinentia leviora non reddat quod tamen fieret, ſi poſitivè levis eſſet. Experimenta tandem pro Aëris gravitate *à Caſp. Schotto (l. 4. Techn. Curioſ. c. 4. prælud. 4. §. 1. & part. 3. Mag. univ. Nat. & Art. l. 4. pragmat. 10. p. 341.)* allata concludunt. Pilam inflatam & refertam Aëre vacuâ graviorem evadere *Kenelm. Digby (tr. 1. de Nat. Corp. c. 11. §. 8. p. 117.)* annotat. Veſica bovina flaccida erat ſcrupulorum quatuor; inflata ſcrupulorum quatuor & granorum ſex. (*Vid. J. B. Ricciol. Almageſt. nov. T. 1. l. 2. c. 5. n. 14.*) Alium modum aërem ponderandi *à Carteſio* inventum, propalat *P. Borell. (in vit. Carteſ. p. 38.)* ſtateram, qua ventorum vim & impetum ponderat *Sanct Sanctorius (Comment. in 1. Fen. Avic.)* propoſuit. Add. *Davidem Gorlæum (Epit. Phyſ. c. 7. Diſt. 6.) Caſp. Ent. (Taumaturg. Mathem. probl. 93. c. 15.) Georg. Phil. Harsdoerff. (T. 1. Delic. Mathem. p. 9. prop. 16.) Rob. Boyle (journal. de Savans T. 2. Ephemer. 17. p. 197.) Joh. Chriſtoph. Sturm. (Colleg. Curioſ. p. 1. Tentam. 3. n. 13. ſq. p. 17.)*. Hac Aëris gravitate ductus *Franciſc. de Mendoza (in Viridar. Philoſ.)* confirmat problema: In Aëre ob gravitatem ejus poſſe navigari. Quod nec ipſe diffitetur *Caſp. Scobttus (p. 3. Mag. Univ. Nat. & Art. l. 5. Syntagm. 3. Erotem 1. p. 420.)* & *ex eo J. A. Schaislin. (c. l. propoſ. 1. Erotem 1. n. 29.)*, ſi nempè Cymbæ ſufficientis concavitatis materia ætherea Aëre ſubtiliori & leviori repletæ, in ea regione ubi aër deſinit, & materiæ ſubtilis regio incipit Aëri concredantur. Quod autem in Sphæra noſtra id inſtitui nequeat defectu materiæ illius æthereæ imputandum. Add. *Philipp. Lohmejer. (Exerc. Phyſ. de Artif. Navig. per Aër.) & Joh. Chriſtoph. Sturm. (c. l. Tentam. 10. p. 56.)*. De volatu hominis per aërem nil addo, ne videar ceratis ope Dedalea niti pennis *vitreo daturus*

Nomina ponto.

(Horat. l. 4. Carmin. od. 2.)

§. 63.

Objectiones contrà Aëris levitatem non ferire Aërem Elementarem & Ariſtotelicum, ſed Carteſianum, quam congeriem tertii Elementi particularum terreſtrium definivit *Ren. Carteſius (p. 3, Princ. Philoſ. n. 52. p. 54.)* & *ex Eo Chr. Lipſtorp. (p. 3. Specim. Phil. Carteſ. c. 2.)*. Detur, gravem illum eſſe exceſſivè tamen non erit, cum ſuos gradus etiam admittat gravitas, ſed reſpectu terræ & Aquæ (de puro loquor Aëre) levis, aut non ita gravis erit. Exemplo res clarior evadet. Cur nubes in aëre ſuſpenduntur, quia aëri vicino ſunt leviores, aër autem gravior. Cur condenſatæ in pluvias decidunt? quia aërem gravitate ſuperant; adeoque ſic aër illis erit levior.

§. 64.

Levitatem humani corporis etiam ex mente quorundam Ætherea portio, ſeu æther in aëre adauget. Fuere qui purum aërem, (non athmo ſphæricum) Ætherem quosdam vocaſſe prodiderunt *Caſp. Schottus* (*l. 4. Technic. Curioſ. c. 2. præl. 2. p. 223.*) & cœli continuationem *Th. Bartholin.* (*de Comet. Conſil. p. 15.*). Calidum, quod in ſupremum ambitum ſeceſſit, Veteres (*ſecund. Hipp. l. de Carn. c. 3. Op. p. 29.*) in quem locum, quod è *Cicerone* (*l. 1. & 2. de Nat. Deor.*) commentatur *Anutius Fœſius* (*p. 205.*), evolvi meretur. Aëris & ignis miſcelam, *teſte Anton. Deuſingio (Exerc. de Spir. §. 25. p. 210.)*, Alii. Eſt in nobis cœleſtis quædam portio, ſublunaris altera, & eſt in utriusque confinio poſita, velut Æther quiſpiam vires utrinque conjungat, *ſcripſit* (*l. 1. Coſmocrit. c. 3. p. 36.*) *Cornel. Gemma.* Vocavit materiam ſubtilem (*paſſim*) *Renat. Carteſius*, materiam cœleſtem *Jul. Placentin.* (*Pecul. Diſſert.*), qui & calorem & motum membrorum adeoque etiam vitam ab eadem deduxit. Poſtquam in lucem editus infans (*ſcribit c. l.* §. *20.*), continuo per pulmones aëris particulas ſubtiliſſimis hujus materiæ cœleſtis refertis perfuſas atque circumdatas attrahit & expellit. Ariſtotelis naturam Elemento Aſtrorum analogam *J. C. Sturmius* (*Diſſ. de Circul. Corp.* §. *45. p. 41.*) interpretabatur. Cur aqua, terra, aër & reliqua ſimilia corpora, quibus cingimur, conſtent multis exiguis partibus figura & magnitudine differentibus: quæ nunquam tàm accuratè nexæ & continuatæ ſunt, quin plurima ſpatia inter illas pateant, non quidem vacua, ſed referta materia ſubtiliſſima, dictitat *Renatus des Cartes* (*Meteor. c. 1. n. 3. p. 126.*). Junge huic *Caſp. Schottum (c. l. p. 250.)*. Præterea cogitandum eſt, *pergit Carteſius* (*c. l. n. 4.*) materiam ſubtilem omnia intervalla, quæ ſunt inter partes horum corporum replentem, nunquam à motu velociſſimo ceſſare, ſed aſſiduè huc atque illuc ferri, non autem eadem velocitate ubivis & omni tempore. (*Add. Princip. Phil. part. 3. n. 51. p. 54.*) Materia hæc omnia penetrare dicitur, quamvis duriſſima, *Placentino (c. l.* §. *22.)*. Inde, ſi è vitro pro demonſtrando vacuo, extrahatur in locum aëris extracti oppidò ſuccedit, operatorumque de demonſtrando vacuo vacua & inania eludit promiſſa. Quocirca quo ſanguis & alia humida, quæque diſſimilibus & quoad motum, & quoad figuram particulis conſtant, motum ſuarum particularum inteſtinum variumque tueatur, oportet, ut ſpatiola quædam inter ipſas (non quidem omninò vacua), ſed mobili aliqua, atque perpetim agitata materia relinquantur, ſive illa materia Ætheris nomine cenſeri debeat, ſive Aëris, ſeu quod mihi magis arridet, utriusque, Conf. *Malach. Thruſton.* (*c. l. ſ. 5. p. 14.*).

§. 65.

Cum verò præfatæ levitatis cauſæ in mortuis deſint, non mirum eſt, quod pondere augeantur, aut ſaltem augeri videantur. Animalia graviora fiunt, *ait Hieron. Cardan. (l. 5. de Rer. Subtil. p. 270.)* quoniam exhalante Anima ſecum calor etiam (cœleſtis), & quicquid ab illo elaboratum eſt, evaneſcit. Id Exemplo plumbi, aut potius plumbi calcinati creſcens pondus pondere cadaveris illuſtrare conatur, quod, dum in Ceruſſam vertitur ac uritur, tertia decima parte ſui ponderis augetur. *Conf. Hieron. Mercurial. (ap. Laurent. Scholz. Epiſt. Med. 80. & 90. col. 135. ſq.). Thom. Mauffet. (ap. Eund. Epiſt. 280. col. 533.). Petr. Borell. (Cent. 4. obſ. 97. p. 352.).* Hoc fit quia calor ille cœleſtis evaneſcit. Nam certum eſt adjici nihil, & tamen (pondere) creſcit, quæ tamen theſis modernis bilem movebit, quibus ſatis ſuperq; cognitum, calcinata Atomos in Aëre volitantes attrahere ſibique appropriare, quod & alia capita mortua (Chymicis dicta) Aëri expoſita ſatis evincunt. *Athanaſ. Kircherus (l. 10. M. S. ſ. 4. c. 9. p. p. 237.)* rationem, cur plumbum calcinatum gravius ſit propalaturus, cadaverum gravitate rem illuſtrat, quæ depulſis ſpiritibus occluſive meatibus compactiora metalla reddi judicat. Abſentia Animæ & Spirituum, pondere cadaver illico creſcere *Hippol. Obicius (c. l. Dialog. 1.)* ſentit, & amiſſis ſpiritibus, quilibet cruor gravitatem ſenſibilem, *judice Paulo Ammanno (c. l. p. 324)* acquirit, quæ gravitas Aquæ gravitate *ex Wolferdi Senguerdi (Ex. Phyſ. 76.) computo* ſuperior. Videmus proinde vaſa vivente corpore tumentia nonnihil flaccida, ob ſanguinis in iisdem æſtum & aëris motum impeditum, *juxta Joh. Theod. Schenck. (Hiſt. Hum. General. c. 4. p. 68.)* unde eo exhauſto, quod non ita mirandum, *refert Th. Bartholin. (Disquiſ. Med. de Sangu. Vetit. p. 63.)* levius fit cadaver & Aquæ innatat. Et ſi in vivente ob factam adiapneuſtiam corporis pondus plus ſolito augeri incipit, ut habet *S. Sanctor. (ſ. 1. aph. 9.)* quanto magis in cadavere, in quo primis comprimis à fato diebus penitus ceſſat. *Athanaſ. Kircherus (l. c.)* Cadavera multò graviora, quam dum vita ipſis inerat, exiſtere dixit, eò quod vivens corpus aëre ſpiritibusque plenum quadantenus allevietur mortuum verò omnibus depulſis ſpiritibus canalibusque occluſis compactius reddatur, aut corpus, *ut Wolffg. Gabelchover. (Schol. ad Andr. Bacc. de Gemmis c. 2. p. 31.) loquitur,* exhalato calore ad gravitatem naturalem & ſibi inſitam redit. Add. *Levin. Lemnium (l. 1. de Complex. c. 1. p. 6.)*

§. 66.

Obicium ut refutaret *Sanctorius* hanc format *(ſ. 8. aph. 8.)* objectionem: Fatuus *(Obicius)* putat, corpora viva mortuis eſſe leviora. Nec vidit unquam lani-

lanios, cetarios, & porcarios dum vendunt viva demere decem à libris centum. Reſponderi poſſet *Sanctorio ex Ariſtotele* (*l. 8. Hiſt. Animal. c. 6.*) & *Hieron. Cardano* (*l. 12. de Rer. Varietat. c. 73. p. 848.*) ſextam partem ponderis, quantum ponderarit porcus vivus, abſumi occiſo in pilos ſeu ſetas, ſanguinem & reliqua id genus. Monet etiam *Obicius* animalia irrationalia, ſi ponderentur viventia, ſibi pondus addere dum valida & forti (ſpiritus) attractione (& renitentia *Vid.* §. *24.*) hoc namque erat addendum fortis namque ſpiritus attractio ad levitatem facere videtur *Th. Williſio de Anim. Brutor. c. 3. p. 42.* ubi plura) vinculis ſe liberare nituntur. Non animadvertit, regerit *Sanctorio Herm. Conring.* (*l. de Cal. Innat. c. 8. p. 65.*) gravitatem illam eſſe ex motu animalium, quæ impoſita libræ motum bilancis refugiunt, quantum in ſe eſt, atque ita illam gravant. Diverſitas etiam ponderis in homine apparet, dum, *notante Cardinali Cuſano* (*c. l.*), aliud eſt pondus hominis attrahentis & tenentis anhelitum, aliud expirantis. Interim non capio *Obicii* rationem, qui bruta & præcipuè ſues, (licet differentia ſit exigua) morte accedente pondere decreſcere non diſſimulat, quia conſtant natura magis terreſtri. Contrarium enim hæc ratio potius videtur evincere.

§. 67.

Experimentum *Th. Browne* (*l. 4. Pſeudodox. Epid. c. 7. p. 739.*) non prætermittendum, quod in pullo gallinaceo fecit. Vivum accuratè ponderavit, & poſt enectum, & ratione ponderis nullum deprehendit diſcrimen. Idem tentavit in Mure. Poſt decem autem horas pullus & mus manifeſto leviores ad juſtam ſtateram examinati deprehendebantur. Concludit igitur tanto temporis intervallo pondus hominis ad aliquot uncias decreſcere poſſe. Si calida adhuc corpora, quamvis mortua ponderentur, levitatem ſatis demonſtrare *Theod. Craan.* (*tr. de Hom. c. 37. p. 295.*) prodidit.

§. 68.

Dixi *ſupra* (*47.*) Aqua ſubmerſorum pulmones multum aëris concipere, & corpus ut ſupernatet, aptius reddere. Nec ſine ratione forſan. Embryonis quidem pulmones rubent, & ob denſitatem in Aquam conjecti merguntur. In lucem contra editorum ab aëre inſpirato rariores atque leviores ſtatim etiam albidiores ratione aëris inflati evadunt. Raritatem hanc & levitatem etiam poſt obitum non deponunt ob repletas adhuc admiſſo aëre veſiculas, adeoque aquis concrediti ſumma tenent (quo de phænomeno diſcurrit *Malach. Thruſton* (*c. l. ſ. 22. p. 85. 86. 87.*). An verò Aqua ſuffocatis, ut emergant, ſuam operam hic collocare valent, hæret animus edicere. Notum namque eſt, prout etiam notat *Th. Bartholin.* (*Diatr. de Pulmon. ſ. 2. p. 27.*) in ſubitò ex-

tinctis ex irruente in pulmones ſanguine, ibique reſtitante excuti aërem, & cum eodem levitatem è pulmonum veſiculis. Comprimis ſtrangulati, ut iterum *Thruſton.* (*c.l.p.88.*), quibus aqua ſuffocati jungendi, quam ob rem naufrago uti laqueo ſuffocatos revocat *Aëtius* (*l.3.c.49.*).

§. 69.

A fulminis tactu levitatem corpori induci *Fortunat. Fidel.* (*l. 4. Relat Med.ſ.6.c.2.p.600.*). & ex hoc *P. Zacch.* (*l.5. Quæſt. Med. Legal. Tit. 2. qu. 11 n.10.p.337.*) ſuſpicari licet, dum ſignis fulminatorum humorum conſumtionem à fulmine factam annumerant. Poterit id contingere ad eundem fere modum quo dolia fulmine exhauriuntur intactis operimentis, nullo alio veſtigio in vaſi relicto, ut *Plin.* (*l.2.c.57.*) habet, fulmenque, ſecundum *Lucret.* (*l.6. de Nat. Rer p.227.*) procurat,

Ut vaſis integris vina repente
Diffugiantur.

Add. Dionem (*l.57.p.m.374.*) *ibidem Zacchias.* Quod ſi tale fuerit, cujus meminit, idque ſe oculatis habere teſtibus tradidit, quod omnia viſcera illæſis exterioribus abſumit, dubio locus non amplius concederetur.

§. 70.

Qui miraculis Sanctorum compilandis operam locarunt ſuam, corpor ſanctorum aliquando divina virtute ponderoſiora, aliquando ſolito levior comparuiſſe ſcribunt, *De S. Wigbrechto Confeſſore Lupus Servatus, & ex eo Hem Kornmann.* (*p.4.d.m.m.c.22.*) cum in translatione corporis Ejusdem in vall ſacros Ejus cineres paulum quieturi depoſuiſſent, ac mox quo cœperant contendere præpararent, mirabile dictu, gravatæ ſunt, quas hactenus detulerunt reliquiæ, nec eas fuit loco movere facultas, donec inſtantiſſimis precibus id à Domin obtinerent. De Cadavere *S. Galli* ſimile ferè *Wolafrid. Strabo* (*l. de Vit. S Galli c.30. ap. Goldaſt. T.1. Rer. Alemannic.p.2.p.254.*) *de S. Corbiniani Andre Brunner.* (*l.5. Virt. & fort. Bojor.p.719.*) Contra de S. Adalberti Cadavere *Cromerus* (*l.3. de Reb. Polon.p.m.52.*). Hujus corpus *Boleslaus Dux* à Pruſſis redemit & minimo quidem, propterea quod appenſo in ſtatera per exiguum ipſi pondus divina, ut creditum eſt, virtute efficiente ineſſet. Tantum enim argent ſive Auri, ut alii volunt, barbari pacti erant, quantum corporis ponderi reſponderet.

§. 71.

Cur piſces mortui utplurimum ſupernatent Aquæ, ventris amplitudin detulit *Ariſtoteles.* Cauſam igitur redditurus cur Anguillæ non ſuperfluiter

moi

mortuæ, nec ſurſum, ut cæteri piſces maxima parte efferantur? *(l. 8. hiſtor. Animal. c. 2.)* infit: ἔχουσι τὴν κοιλίαν μικράν. Sunt enim ventre exiguo. Rectius id imputavit aëri, qui in illorum vacuis continetur *J. C. Scaliger* (*in l. 2. de Plant. p. 366.*). Alias præterea rationes lege *apud Johann. Rudolph. Camerar.* (*Cent. 9. Syllog. Memor. n. 17. & 18. p. 655.*). Paucis, uti motus Avium contra naturam eſt alarum ſuccuſſu & aëris diverberatu ſurſum, idque animæ & ſpirituum præſentia ſic dirigente, Vid. *Franciſc. Valleriola* (*l. 6. Enarrat. Med. fol. 420. & ſq.*); Ita Piſcium motus eſt deorſum in profundum Aquæ pinnarum remigio. In morte igitur anima & ſpiritu excuſſo avis è levis aëris regione profundum ſive terram petit; piſcis autem aquæ gravioris ſubſtantia ſublimis fertur. Si anguillæ mortuæ fundum petunt, & carnis gravitas, & figura externa id facit, nec facilè anguillam, niſi prædæ forſan inhiet, ſuperiora aquæ petere videas. Quod ex limoſa ſit ſubſtantia, aut ex limo vel ex anguillarum cadavere procreata *Joh. Bodinus* (*l. 3. Theatr. Nat. p. 402.*) arbitratur.

§. 72.

Claudat hunc Titulum ſingularis *Solini* (*Polyhiſt. c. 45. p. m. 150.*) narratio. Materia, *inquit*, ficus Ægyptiæ in aquam miſſa ſubſidit. Deinde cum diu ſederit, in liquore levior facta, ſuſtollitur, & verſa vice, quod natura in alio ligni genere non recepit, fit humore ſicca. Cujus phænomeni rationem dum explicare aggreditur *Martin. Schockius* (*tr. de Tunſis c. 19. p. 162.*) ita differit: Ut illud, quod natat, levius eſſe debet liquore ſubſtrato, cui innatat, (manifeſtum hoc eſt vel hinc, quod clavus ferreus innatet plumbo liquefacto,) ita exiſtimandum eſt, quoddam lignum usque adeò ponderoſum eſſe, ut ſi conſideretur ratione ſuæ ſuperficiei, aqua ſecundum quantitatem reſpondens, deprehendatur levior; quo in caſu illud, quod alias innatare deberet, non poteſt non ſubmergi atque fundum petere. Quod verò lignum, quod ob cauſam jam dictam, aquæ fundum petens, poſteà deprehendatur eidem innatare, hoc exiſtimandum eſt propterea accidere, quod materia reſinoſa lenta viſcidaque quæ ejusmodi ligno pondus potiſſimum procurat, ab aqua eliciatur, ſimulque lignum illud levius (aqua autem viſcidior & gravior) reddatur, locum talis ponderoſæ materiæ in ligni poris ſubeunte aëre aut aqua minus ponderis habente, præ ejusmodi materia.

§. 73.

Ova recentia demum aquæ injecta fundum petere, progreſſu verò temporis iterum emergere, obſervationes memorant. Libravi quoddam à Gallina jam partum, *narrat Petr. Petitus Tom. 3. Ephem. Erud. 5. p. 67.*), quod unciam unam

uram, ſex ſolidos,22. grana ſ. 1030. grana habebat in pondere. Hoc ipſum duobus diebus præterlapſis trium granorum pondere erat imminutum, & quinto die granis ſeptem eadem tempeſtate,eodemque loco temperato. Æſtate enim ulterius adhuc imminuuntur,quare ut ſervari queant,certum eſt remedium illud quo in aqua ſervantur, probatum eſſe. *Rob. Boyle* etiam (*de Athmoſphær. Corp. Conſiſt. p. 5.*) hyeme valdè rigida non obſtante aëris,in qua aſſervantur,frigiditate, in exacta bilance horarum non multarum ſpatio reddita ſenſibiliter leviora, comperit. Cauſam in flatus rejecere *Cæl. Rhodigin.* (*c. l.*) & *Eryc. Putean.* (*in Encom. Ovi.*) ſed tunc pellicularum & teſtarum ruptura rem decideret. Rectius (*c. l. p. 60.*) *Petitus* recentia adhuc ſua ſubſtantia eſſe adimpleta, ad teſtam usque, neque quicquam aeris ipſis ineſſe. Verum quando requieſcunt, particulæ nonnullæ albuminis exhalant, vacuumque relinquunt ſpatium verſus extremitatem obtuſam, in quam per poros ipſius teſtæ intrat aër. Reperies etiam hanc ſententiam (*in l. 2. de Plant. p. 353.*) *ap. J. C. Scaligerum.* Paucis, ut in omnibus etiam in lapidibus & metallis continuò innatus eſt partium interiorum motus inteſtinus, ita etiam in ovis, inde Atomorum exhalatio.

§. 74.

Cum celeberrimus *Eraſmius Bartholin.* Anno 1669. ovum Gallinaceum incautius fortè tractaret, putamine fracto interius ferè inane, nihilque præter exiguum pulveris flaveſcentis deprehendit, hinc orta mox ſuſpicio de materiæ ovi continuo decremento *Vid. Th. Bartholin.* (*Vol. 1. Act. Hafn. p. 1. obſ. 52. p. 104.*). Addendum cenſeo præterea teſtas recens expoſitorum ovorum, aliquando multum humiditatis obtinere, ut vix teſtæ eſſe videantur, aliquando parum,quæ ipſa humiditas,dum progreſſu temporis exhalat, leviora ova conſtituit,inde teſtæ excluſis pullis omnium leviſſimæ,quia ſicciſſimæ.

§ 75.

Nec hoc prætereundum pondere à quibusdam de corporis conſtitutione ſana aut morboſa aliquando deſumi. Perhibent id Medicis Magni Mohol, qui ſingulis annis Calendis Septembris Ejus corpus exactè ponderant, & inde de ſanitatis conſtitutione argumentum & judicium formant. *Ex Aliis* allegat *Eraſmus Franciſci* (*l. 4. Ausländiſcher Kunſt- und Sitten-Spiegel p. 1724.*)

Lib.

LIB. II. TIT. IV.
De
Cadaverum Frigiditate, Rigiditate, Caliditate & Mollitie.

Summarium.

1. FRigus, mortis ſatelles. 2. Cadaver unde friget. Spiritus vitalis non calidus Helmontio. 3. Frigidiſſimum cadaver à pavore Archei. 4. An ideo cadaver tangentes impuri & ſemi mortui. 5. Archei pavorem frigus augere. 6. Morbi. 7. Frigore mortui. 8. Poſt frigus rigor. 9. Exempla varia. 10. Rigor ex aliis cauſis. 11. Tetanus ante mortem. 12. Decollati ſtantes. 13. Cauſæ aliæ. 14. Callimachus interemtus in prælio ſtans. 15. Heinſiana Patris Callimachi declamatio, & Balbini Epigramma. 16. De Rege Salomone fabula. 17. De Franciſco & Dominico. 18. An ſtare ſecundum naturam? Zacchias. 19. Rationes Ejus refelluntur. 20. 21. Cartaleptici. 22. Fulguriti. 23. Conjectura. 24. Stantes rari. 25. Peſte extincti. 26. Corpora in peſte aſtricta. 27. Tetanus. Litera longa quid. 28. Cadav. rigiditas & frigiditas an novaculam hebetet? De Cute quædam. 29. Mercurialis à peponibus rationem deſumit. 30. Ab acore carnis & cutis Helmontiani. 31. μελασμοὶ à frigore unde? 32. Lumbrici & pediculi ante & poſt mortem cur corpora derelinquant? 33. 34. Cauſæ. 35. Rigiditatem immutare poteſt Dæmon, non frigus. 36. Cadaverum Calor. 37. Hiſtoriæ. 38. Hydrops cum febre. Febricitantes alii & peſtiferi. 39. Aſſumta ante mortem. 40. Recaleſcentia unde. 41. Partium cadaveris flexibilitas, vulgi Prognoſticon. 42. In Magis quære naturalis ſecundum Santorellum. 43. Rigida primum poſt flexibilia. 44. Problematis reſolutio. 45. Cadaverum in ſepulchris ſitus varius. 46. Sedentes ſepulti. 47. Stantes. 48. Erecti extra ſepulchra. 49. Tyli Saxonici (Eulenſpiegels) ſepultura.

§. 1.

CAlor vitæ, frigus mortis indicium, quia individuus ſatelles, *Loquitur J. B. Helmont (tr. de Flatibus n. 24. p. 338.).* Is Spirituum præſentiæ, hoc violentæ eorum diſperſioni imputandum. Mortem pronunciabant quidam *Attalenſis Athenæi* ſectatores corpora ad frigidum ſiccumque perducere, & mortuos græcè alibantas vocari, quaſi nihil humecti in ſe hab. ntes, utpote tum caloris abitione exhauſtos, tum frigore rigentes, quod retulit *(l. 1. de Temper. c. 3. p. 223.) Galenus.* Ante mortem igitur frigidam advertimus ſpirationem. De frigida inſpiratione, *inſerit Anton. Santorell. (l. 6. Anteprax c. 2. p. 140.),* ante mortem putant multi id fieri, quia Cor propè mortem frigida temperie laborat, quod, quanquam videatur *Galeno*, mihi tamen non omninò ſatisfacit, nam alibi docuit, ſi quis in ſiniſtrum Cordis Ventriculum mortuo animali immitat digitum, adhuc calidiſſimum obſervari. Rectè id quidem, ſed rationem frigidæ ſpirationis non addit, quæ abſentiæ Spirituum, & diſſolutioni virium aſcribenda, quod ſpiratione ſenſim ſenſimque debiliore facta aër pulmones & cor non ſubeat, & atomis eorum calidis parum imprægnatus, iterum exſpiretur. Ideò Mors *Plutarcho (l. Aqua an ignis ſit utilior f. m. 131.)* nil aliud, quam extrema caloris defectio, & mortem definit frigus, animam à corpore ſeducentem *Caſp. Barthius (in Stat. l. 8. Thebaid. v. 934.)*, ubi extremum frigus pro mortifero poſitum, reſpiciens ad illud *Didonis* morituræ *ap. Virgil. (l. 4. Æneid. v. 392.)*

Et cum frigida mors anima ſeduxerit artus.

Argutè *ap. Petronium Arbitrum (in Satyr. p. m. 177.) Encolpius ad Gnithonem*, cujus funerata erat illa pars corporis, qua quondam Achilles erat: Si idem frigus genua manusque tentaverit, tuas licet ad tibicines mittas. Qua de cauſa cum frigus proprium ſit mortuorum, ſecundum *Servii (in l. 11. Æneid. Virgil. v. 39. p. 834.)* effatum, frigens pro mortuo poſitum invenias *ap. Maronem (l. 6. Æn. v. 209.)* in illis

Corpusque lavat frigentis & ungit.

Si frigidum nomen eſt anima Græcorum, quare corpus ea abſente friget? quærit *Tertullian. (l. de Anim. c. p. 661.)*

§. 2.

Nullus igitur mirabitur, ſi cadaver frigere, tactu explorante ſentiat experiaturque. Ridet hic Scholas *J. B. Helmont. (tr. in Sole tabernaculum p. 621.)*,

Spi-

Spiritibus cordis & totius calorem aſcribentes, cum Spiritus ex ſe ſint frigidi, pereatque in inſtanti illorum calor, ſimul atque à Cordis radio & ſubſidio dirimantur, adeoquè nec Cor, quod repetit, nec ejusdem Spiritus vitalis ex ſui natura & ſubſtantia caleant originaliter, ſed ex ſanguine arteriali partim ſalſo, partim pingui & ſulphureo pulſuum concuſſione ſicut ex lacte fit butyrum, per concuſſionem eliciatur ſulphur vitale. (*Add. tr. Blas humanum n. 23. p. 147.*) Quod deinde dum per ejusdem operæ concusſionem in Spiritu volatili lumen concipit, propagatur formale ſeu vitale lumen: tanquam lumen de lumine ſumtum. Spiritum vitalem *alibi* (*tr. Spiritus vitæ p. 157. & tr. Aura vitalis, ubi eadem* repetuntur, *p. 576.*) ſanguinem reſolutum in auram ſalſam & illuminatam à vita, adeoque lucem eſſe aſſerit, æthereum ſobolem, luminis vitalis immediatum hoſpitium, (*tr. Blas human. n. 23. p. 147.*) caloremque vitæ noſtræ duntaxat adjacens & comitans indicium, non autem fundamentum primarium. Vita igitur illi (*c. l.*) lux formalis, & ipſa anima ſenſitiva lucida adeoque hujus exſufflationem mors è veſtigio ſequitur, quod & nuper de venenis (*Tit. 1. h. l.* §. *21.*) Blas igitur cordis vitalis Spiritus & conſequenter ſui caloris fomes: Spiritus verò ſic animatus ſui caloris fomes, ut iterum (*c. l. n. 24. p. 147.*). Nec ſine pulſu accenditur nimium calor, ſed confeſtim vita etiam perſtite, calor interit. Interim à pavore Archei, ſ. Spiritus inſiti, & retroceſſione influi corpori induci frigiditatem, *alibi Helmont.* aſtruere nititur, ut mox patebit.

§. 3.

Ut enim (*tr. Ortus imaginis morboſæ n. 14. p. 443.*) ideas ab Archeo formari, non minus quam à vi Phantaſtica Tironibus perſuadeat, hoc utitur argumento. Cadaver, *ſcribit*, ſpontaneo fluxu mortuum friget ſuper omnem glaciem, (aut, ut alibi loquitur *tr. Poteſt. medicam. n. 4. p. 378.* Cadaver humanum, languida morte extinctum, etſi juxta ignem violenter intepeſceret, tamen tactui videtur eſſe frigidiſſimum, adeò ut manus vix queat inde dudum etiam igni admota, ut habet *tr. Tumulus Peſtis p. 870.* poſt recaleſcere.), non verò quod frigidius ſit cadaver vaccæ, ſpontè demortuæ, (id namque per organum qualitatum ac gradus ambientis diſtinguens clarè demonſtratur), quanquam tamen id noſtro attactui ſic cenſeatur. Contingit id enim Archei ſolius pavore, qui contactu mortis in cadavere pavet. (1.) Sentit mortem, quam fortaſſis Phantaſia adhuc ignorat. (2.) Pavet. (3.) Retrocedit Spiritus influus. (4.) Inſitus autem manui pavore turbatur & concidit, adeoque initium mortis ſibi è pavore concipit. Non inconcinnè ideò ſacra, ut qui

 mor-

mortuos tangeret impurus & ſemi-mortuus cenſeatur. Quam mortis imaginem Archeus velit, nolit, concipit, eamque ſic mordicus aliquandiu retinet, quam diu ſuperſtes illa pavoris idea: quod intra horam vix ad focum recaleſcat. Ergò pavoris Idea realiter ibidem eſt: Siquidem operatur affectum, eſtque formata ab Archeo, & non ab imaginativa hominis. Igitur, ſi Archeus pavore fugiat tremens: pari quoque ratione triſtabitur, iraſcetur, furore aliiſque paſſionibus concitabitur; Et caloris & frigoris exceſſivi cauſam in Archeum ipſus rejicit, *(tr. Poteſtas medic. n. 8. 9. 10. p. 379.)*, & ſi lumen quorundam animalium tanquam Solare Calidum. Finge enim *(diſcurrit. tr. Formarum Ortus n. 86. p. 119.)* bovem 800. ℔. pendentem, qui extincto vitæ lumine mox friget. Ergò lumen iſtud calidum neceſſe eſt, ſi tanti, ut totidem libras in frigus ruentes continuo ſui fomento à frigore præſervet. Archeus autem in quadrupede apertè fluctuat & ſplendet, & lux eſt, utique in partes noſtras inclinare videtur, ſolaque verborum diverſitate à nobis declinare. Add. *Anonym. (in der Betrachtung der Begräbniß in Kirchen. p. 16.)*

§. 4.

Cur verò in ſacris mortuum tangentes impuri reputentur ex Helmontiana non profluit hypotheſi. Nec mortuum tangentes pro ſemimortuis in ſacris haberi ullibi reperiet *Helmont.* Nec pollutio per mortuos attactos Ethnicis incognita, ut alibi quædam *(h. l. Tit. 2. §. 5.)* ſparſi. Cæterum myſticam in ſacris ſubeſſe rationem Theologi docent, ut acu minimè ſenſum S. S. tetigerit, quæ ejus ubiquè ferè eſt infelicitas, novus ſacrorum interpres. Hoc tamen *Philoſopho per ignem* largior, ad corporum mortuorum tactum, inſperatum comprimis, facilè plurimos pavore concuti & pallere, ut inde inter abominabilia cadaver locum meritò invenerit.

§. 5.

An autem ob hunc Archei pavorem cadaver nobis frigidius, atque revera exiſtit, appareat, non ita facilè aſſentirer, cum ſenſus non fallat. Frigiditatem parit caloris aut vitalis luminis abſentia, *ut dictum,* ambiens aër, cum in frigidioribus locis aſſerventur cadavera humana, adauget. Exaſperare eandem in homine videtur cutis, pars exſanguis & ſua natura frigida, adeoque aptiſſimus frigoris fomes, qua in ovibus & bovibus detracta, caro, pars ſanguinea & calidior frigoris ejuſmodi gradus excellentiores non recipit. Hujus aſſerti veritatem carnis ſuillæ frigiditas pariter illuſtrare poterit. Tantam demum eſſe frigiditatem, ut parti viventi tactus beneficio communicata ægrè expellatur. *Helmontio* non credo, quia experientiæ ſigillo deſtituitur.

§. 6.

Morbos, quibus periit æger eſſe attendendos, itidem *Helmont.* (*Tr. Tumulus Peſtis p. 870.)* notavit. Plus cadaver, *ait*, ſenſim extinctum friget nobis, quam cadaver Podagrici aut acuta febre mortui. Syncope affecti cum etiam viventes adhuc frigidi ſint, frigidi, *Galeno teſte (l. 1. de Præſag. expulſ. c. 4. p. 545.)*, obeunt. Eadem frigiditatis intenſio in fulminatis obſervatur, inde evenit, ut etiam pars vulnerata fulmine reliquis frigidior, *ut Plinius* (*l. 2. c. 56.)* cujus phænomeni *ſecundum Simon. Majolum* (*Dier. Canic. Colloqu. 1. p. 21.)* forſan ratio, quod ignita omnia cum refrigerantur frigidiora ſolito fiant. *Proth. Caſulanus* (*l. 1. Æthiol. n. 152.)*. Spiritus in ea parte, quæ icitur, abſumi docet, indeque frigus deducit. *Adalbertus Tylkowsky* (*Meteorol. Curioſ. p. 1. c. 10. §. 6. p. 32.) cit. Sachſio noſtro (M. C. D. 1. A. 2. obſ. 36. p. 68.)* id metui & veneno aſcripſit. Valet prima ratio in Gangrænoſis partibus, quas nullo igne ſ. actuali, ſ. ſpiritibus calidis adhibitis calefacias. In fulminatis autem partibus nullum frigus unquam, quas conſpexi, offendere potui. Qui igitur hæc conſignarunt, potius traditione, quam experientia edocti, in literas retulerunt. Seniora & obeſiora his annumerat corpora *Paul. Zacchias* (*l. 5. Quæſt. Med. Legal. Tit. 2. qu. 12. 34. & n. 36. p.*).

§. 7.

Quod ſi frigore perierit mortuus, aut in loco frigido repoſitum cadaver, frigus augebitur, quod vel lippis non ignotum. De illis ſequentia *Hieron. Cardanus (l. 7. de Var. Rer. p. 574.)*: Qui frigore pereunt, mortis quidem initium à genitalibus ſuſcipiunt. Indicio eſt, quod mortuis genitalia involuta inveniuntur, atque corrupta: neque enim videntur interiora membra per ſe adeò à frigore affici, ut corrumpantur, quoniam ſeptis fulcita ſunt. Gemella habet *Georg. Hornius* (*in Arca Noæ p. 174.*) *è Cardano* forſan exſcripta. Conſenſu autem exterioris & principalis ſic afficiuntur, unde mulieres minus, genitale enim his intus eſt: Unde juvat ea fovere. Viatores proinde, *ut ſcribit cit. Hornius* (*in Arca Moſis p. 147.*) hyeme membrum virile charta multiplici contra penetrabile frigus muniunt. *Cardano* autem aſſurgendum eſſe exemplum juvenis olim frigore enecti & à me diſſecti monet, cujus priapus cum ſcroto colore plumbeo & cœruleo in putrilaginem vergere videbatur.

§. 8.

Rigor excipit frigus. Idque ferè in inſtanti. Cum conducat os claudere, caput directè ſtatuere, pedes reducere, levare bracchia ad pectus deducere iſthæc omnia fieri ſuadet *Anton. Santorellus* (*Poſt-Prax. c. 7. p. 19.*) ſtatim ac animam

 effla-

efflavit, nam ubi obriguerit, aut flecti nullatenus poterit, aut non poterit commodè componi, cauſa *juxta Eundem (c. l. c. 8. p. 21. ſq.)*, aut eſt frigiditas congelans, aut replens ſubſtantia in muſculorum & artuum cavitate concluſa, aut quod plerumque accidere obſervamus, eſt utrumque. Et quidem rigeſcere mortuos *pergit*, à frigiditate. Inde aptè, ſecundum Eundem deduci poſſe videtur, qui ſuſpenſi, & in univerſum omnes, qui pereunt ſuffocati, quo usque ſe flectunt & flectuntur, & quoquo verſus vertuntur, qui extincto calore refrixerint, ita rigent, ut amplius flecti nequeant. Frigus autem hoc facit replendo, nam cum aſtringat frigiditas, eamque ob cauſam cohibeat cuncta, poſſunt, detenta, quæ anteà perſpirabant, ſic artuum cavitatem repleri, ut flecti nequeant. Facit hoc ſecundo condenſando aquoſam ſeroſamque ſubſtantiam, quæ in partibus continetur. Unde quidem concreta in articulis pituita, & in tophum converſa tollet omninò flexibilitatem; ſicuti à multa frigiditate aquoſa materia in artubus contenta gelaſcit, reddit illam partem inflexibilem. *Et hactenus Santorellus.*

§. 9.

Frigore enectos quis non rigere vidit? Quosdam *ex Alexandri Macedonis* militibus applicatos arborum truncis obriguiſſe frigore, eos tamen non viventibus ſolum, ſed etiam inter ſe colloquentibus ſimiles eſſe conſpectos, durante adhuc habitu, in quo mors quemque deprehenderat. *Q. Curtius (l. 8. de Geſt. Alex. M. c. 9.) autor eſt.* Adde *Anton. Sabellic. (l. 6. Ennead. 4.)* & *Conrad. Lycoſthen. (Chron. Prodig. & Oſtent. p. 95.)*,

Multi ceu Gorgone viſo
Obriguere gelu,

Claudianus (de Bell. Getic. v. 342.) dudum cecinit. Conſtantiæ memorat *Poggius (l. 1. de Miſer. Hum.)* hominem intemperie frigoris mortuum equo inſidentem in publicum hoſpitium delatum conſpeximus, ita ſtantem, ut vivus videretur. Obriguerant membra ſingula, adeò, ut corpus equo in hoſpitium deveheretur. Gemellum in milite excubitore, qui manè ſtans quidem, ſed non vigilans repertus eſt, jam & noctis & totius vitæ vigiliam finierat, idem Viennæ obſervavit. *Didacus Almagrus* per gelidiſſima Alpium juga primus è Peruvia in Chili Regnum cum copiis ſuis penetrare auſus, frigoris immanitate, & peſtifera aura non paucos ſuorum amiſit, & cum reliquias exercitus per easdem reduceret, rem comperit inauditam. Stabant adhuc Equites peditesque, ut *Joh. Biſſelii verbis (l. 4. Argonaut. Americ. c. 2.)* hæc efferam, qui quinto ante menſe obriguerant immoti, inconſumti, ſitu, forma, habitu, quo repentina peſti-

tis quenquam illigaverat. Alius pronus humi ſtratus, alius rectus: non nemo nnquam aſturconem urgens, videbatur inſerta manibus fræna quaſſare. In umma, invenit eos tales, quales reliquerat: odore nullo tetro, colore non ſoli- o funeribus, ac, niſi quod anima dudum intercidiſſet, cætera ſpirantibus, quam xtinctis, ſimiliores. Pedites prope Metim congelati haſtas in manibus adhuc enentes, mortui deprehenſi ſunt, *annotat P. Foreſtus (l. 10. obſ 41. p. 367.)*. No- andum, (*inquit Th. Bartholin. de Uſ. Niv. Med. c. 12. p. 83.*), Corpora occiſorum yeme eodem poſitu, eademque figura permanere rigida, qua ante cædem de- rehenſa ſunt. Viſum id eſt extra urbem noſtram (Hafniam), cum 11. Febr. 1659. ppugnantes repellerentur hoſtes, magnaque ſtrage occumberent: Alii enim igidi iratum vultum oſtendebant, alii oculos iratos, alii ore diducto ringentes, lii brachiis extenſis gladium minari, alii alio ſitu proſtrati jacebant. Imo ex nari gelato primo Vere reſoluto eques equo ſuo inſidens integer emerſit, neſcio uid manibus tenens. Add. *Theoneſt.* (*de Veterin. Med.* quem citat *Joh. Rud. Camerarius Cent. 6. Memorab. n. 60. p. 393.*).

§. 10.

Ex aliis etiam cauſis & morbis ſublatos rigere ſenſu diſcimus, ut à brutis in- ipiam, cauda teſtudinis, quæ in ſui extremo cornea poſt mortem ſic incurvata, ut ulla vi flecti potuerit. Eadem inflexibilitas in maxillarum muſculis reperta, uarum *ex Ariſtot.* vis eſt maxima. *Vid Joh. Baptiſta du Hamel (l. 1. Reg. Gall. cient. Acad. Hiſt. ſ. 11. c. 6. n. 1. p. 144.)*. In homine exempla quotidie ante ocu- os verſantur, ut nullus ſenſui obliqui audeat. Singularis plane eſt *Alexandri Caſſoni (l. 9. quæſt. 2. cit. P. Zacchia l 4. Qu. Med. Legal. T. 1. qu. 10. n. 4. p. 361.)* bſervatio, de Veneta muliere, quæ ex venenato pomo cum mortua eſſet, ſic ri- uit, ut in petram converſa videretur, nec potuerit ullo modo gladio aut cultro enter ejus incidi. Servant, ut gelati non raro certum, quem circa mortis arti- ulum habuere, membrorum poſitum. Ita ajunt, *teſte Galeno (l. de Theriac. ad iſon. p. 1059.)* Cleopatram ab aſpidis morſu extinctam manu dextra capiti ad- ota, & diadema, ſicut eſt conſentaneum, tenente fuiſſe inventam, ut vel eò usq; ectatoribus Regina eſſe videretur.

§. 11.

De ejuſmodi caſibus *J. B. Helmontii* (*tr. Tumul. Peſt. p. 887. & tr. de Fla- tibus n. 14. p. 337.*) Philoſophia hæc eſt: Homo cum totali virium extinctione noriens, relinquit ſuum cadaver generali Tetano, utrinque tenſum; aſt, ubi vi- lenta abripitur morte, eſt ejus cadaver flaccidum. Unde didici, *pergit*, vitam uandam ſenſationem & motum ſ. Blas eſſe in carne, prætervoluntarium. Vita illa

nimi-

nimirum venena & mortem cum extinctione apprehendens, utrinque tendi tendines. Unde falſum eſt, cor eſſe ultimum moriens. Superſtes namque ma net vita muſculorum. Hiſtoria rem illuſtrat, *T. Bartholin.* (*Hypomnem. de Cruc 1. §. 13. p. 98.*), furem quendam patibulo depoſitum lictores cruci affixerun trajectis per volas manuum & pedum plantas clavis, ut accurato penicillo *Ca roli van Mander Regii Apellis* cruciarius vivis coloribus delinearetur. Ubi null quodam hypopodio aut ventriculo medio ſubſtrato tam rigido ſenſu pendeb cadaver, ut nec deprimentibus lictoribus cederet. Ut non nego generali Te tano ante mortem corpus tentatum rigere, idque potiſſimam ſæpius exiſtere ri goris cauſam, ita inter commenta Helmontiana vitam muſculorum dudum (*Diſ de Gemell. & & Part. Numer. c. 4. §. 4.*) reputavi.

§. 12.

Nec veritati litat *Helmont*, dum morte purpurea ſublata cadavera flacci pronunciat. Reclamant hiſtoriæ & experientia. *Leodegarius Martyr* capite pl xus ſe erexit & ultra horam immotus ſtetit. *Petrus* etiam *Martyr* decuſſo ja capite ſubmiſſis genibus corpore reliquo manſit erectus, quod etiam de ali (*evolv. Hieron. Drexel. Prodr. Æternitat. c. 3.*) quam plurimis legimus. Quc ſi hoc divinum quid ſpirare ſuſpiceris *Th. Bartholin.* (*l. 3. de Luc. c. 4. p. 353* quendam truncato capite Amſtelodami per horulæ ſpatium erectum ſt tiſſe.

§. 13.

Spectat huc, quod *Ammian. Marcellin.* (*l. 18. Rer. Geſt. p. m. 140.*) rece ſuit, ſcilicet ob alias circumſtantias ex vulnere mortuos ſtetiſſe. Mixti, *i quit*, cum Perſis, eodem ictu procurrentibus ad ſuperiora nobiſcum ad u que ortum Solis alterius ſtetimus, ita conferti, ut cæſorum cadavera, mul tudine fulta, reperire ruendi ſpatium nusquam poſſent: utque miles ante n quidam diſcriminato capite, quod in æquas partes ictus Gladii fiderat val diſſimus, in ſtipitis modum undique coarctatus hæreret.

§. 14.

Callimachum præſtantiſſimum Athenienſium ducem ad Marathonem dim cantem, *Herodot.* (*l. 6. p. 584.*) egregia in ipſo prælio navata opera, interſ ctum aſſeruit. *Plutarchus* autem ſtrenue dimicantem plurimis haſtilibus co foſſum, & in ipſo eorum pondere libratum mortuum inter Cadavera ſtetiſ (*in Parallel. f. m. 173. a.*) fidem fecit, adeoque *Veſpaſiani* ſcitum (*ap. Sueto in Veſpas. c. 24. p. m. 266.*), quod etiam *Sixtus V. Papa* nunquam decumber lic

licet ægritudine debilitatus (*teſte Piaſecio Chron. Geſt. in Europ. Singul. p. 87.*) in ore frequenter habuiſſe fertur: Impetatorem non decere, niſi ſtantem mori, adimpleſſe ſcribitur. *Vide Gregor. Lædi* (*l. 4. de Vit. Sixti V. edit. Germ. p. 686.*) idem febre detentus, ut poſthabitis negotiis publicis reſpiraret paululum à Cardinali Nepote monitus reſpondiſſe fertur, *Ejusdem teſtimonio (l. 11. p. 408.). Ihr ſollet wiſſen, Vetter, daß gleichwie die Nachtigal mitten im Singen ſtirbt, alſo ein Fürſt mitten im Befehlen ſeinen Geiſt auffgeben muß.* Sapientem in actu mori debere, Stoicorum erat ſententia, quod *in Sueton. Veſp. c. l. p. 558.) notat Iſaac. Caſaubon.*

§. 15.

Elementi ſub perſona *Callimachi Patris* declamatione *Dan. Heinſius Orat. 34. p. 588.)* hanc hiſtoriam illuſtravit, quam, quia brevis & nervoſa, inſerere allubeſcit. Ita autem ad Athenienſes Pater: Hoc, quem videtis hic, Athenienſes, ſanguine victoriam hanc Vobis peperi. Nemo vulnera filii mei quærat. Hic ſtetit cum pugnavit. Dubito an moriendo vicerit, an vincendo ſit mortuus. Mors certè victoriam non interrupit, ſed continuavit. Bis vicit: Semel *Xerxem*, rerum Naturam. Mille vulnera pertullit, plura optavit. Totam Aſiam ſuſtinuit, nec cecidit, mortuus eſt & ſtetit. Quod potuit mori, culpa Naturæ; quod non cecidit, laus illius eſt. Natura rerum tecum mihi res eſt. Quare aut cœleſtem filio meo animum dediſti, aut mortale corpus? Moriantur, qui timere mortem poſſunt. Ille nec cadere potuit, nec vinci & coactus eſt mori. Ille corpus non reliquit, ſed à corpore relictus eſt: Primus ille eſt, qui Naturæ ceſſit, ſed qua triumphavit: Primus qui ſic vicit, mortuus non jacuit: Primus idem, qui virtutis poſt mortem documentum dedit: Primus, qui ipſa morte vitæ ſpatium extendit. Quo honore dignus vobis, quo videtur præmio Athenienſes? Nam ſi fortiter in bella cecidiſſe laus eſt: Ille & fortis fuit & non cecidit. Quæritis an mortem timuerit? ne ſenſit quidem, ut videtis. Sepulchrum debam ambire, neſcio an recuſare. Utinam loqui poſt mortem, ſic ut vincere potuiſti, *Callimache*, potuiſſes: reſponderes hoc modo: Pro ſepulchro memoriam mei vobis Athenienſes mando. Pudet jacere inter reliquos, quorum multi ante mortem ceciderunt, nemo in acie poſt mortem ſtetit Repetunt ignava corpora terram, & in matrem ſuam toto impetu feruntur. Abſtine manum quisquis es, ne crudelior ſis ipſo hoſte: qui occidere potuit, nec potuit movere. Nemo mihi ſtatuam erigat, ſufficit hoc Cadaver. Nemo de Perſis erigat Trophæum, ſufficit hoc corpus. Vos virtute barbaros viciſtis: ego ſocios exemplo. Cur torpetis manus, cur non amplius pugnatis? An time-

timetis ne quis ſit crediturus ? Ego vos hoc metu libero. Mortuum non minus credent poſteri pugnaſſe, quam ſtetiſſe. Feſtivum & ingenioſum etiam eſt illud *Bohuslai Aloyſii Balbini (l.3. Exam. Meliſſ. Epigr. 70. p. 89.)*

Pro patria ſtat Callimachus jam mortuus; at jam
Stat pia pro charo patria Callimacho.
Non cadit in mortem vir ſtare aſuetus in armis,
Imò mori aſuetus, neſcit ab enſe mori.
Hic jacet; erravi ſtat adhuc vitæque ſuperſtat,
Mors ſub Callimacho ſtante necata jacet.

§. 16.

De Salomone Rege in Alcorano (Surrat. 38. cit. Dn. D. Auguſt. Pfeiffero Diſſertat. 4. th. 26. p. 77. & 78. & Gregor. Michaël. Not. in Jacob. Gaffarell. Curioſ. Inaudit. n. 27. p. 147.) ſubſequens legitur commentum: Cum *Salomoni* in Sacello Angelus mortis ultimum diem ſignificaſſet, *Salomon* rogavit DEUM, ut Diabolos, quos ad templi ædificationem conduxerat, mortem ſuam celaret: DEI ergò providentia factum, ut moreretur ſcipioni innixus. Dixerunt autem Dæmones, non eſt mortuus, ſed vivit, & noluerunt eum relinquere, ſed permanſerunt in labore ſuo donec elapſo anno baculus à tinea corroderetur, & ſic *Salomon* declinans inſtar graminis aridi concideret.

§. 17.

Aſſiſi iſt der Ort, alda S. Franciſcus gebohren worden, alwo auch, der gemeinen Sage nach, ſein Leichnam in dem groſſen Franciſcaner Kloſter, in einer Capell unter der Erden, und zwar unter dem hohen oder Fron-Altar ruhet. Man hält dafür, daß ſein, und des H. Dominici Leichnam beyde alda noch unverweſet liegen, und aus eigner Krafft ganz auffrecht auf den Füſſen da ſtehen, und einander die Hand biethen ſollen. Alſo habe es Gott geſchicket, daß dieſe zwey heilige Männer, die ſo gute Freunde Zeit ihres Lebens mit einander geweſen, auch im Tode ungeſchieden bleiben möchten, ſcribit Gabriel d' Emiliane. (Itinerar. Epiſt. 3. p. 287. ſq.)

§. 18.

Hoc ipſum an ſecundum naturam accidat? *E Paulo Zacchia* ſi quæras (*l. 4. quæſt. med. legal. Tit. 1. qu. 20. n. 35. p. 365.*) reſpondebit: Cadavera per ſe ſtare ſupra naturam eſt: Nam neque ab ipſo Dæmone id fieri poterit, ut per ſe realiter ſtent, ſed benè ut appareant per ſe ſtare: non modo enim cadaver per ſe ſtare non poteſt, ſed neque in alterutrum latus reclinatum permanere: Cadavere enim in latus converſo, *inquit Galenus (l. 2. de Mot. Muſcul. c. 4.)*

&

& poſt eum *Rhaſes (l.31. Contin. tr. 1. c.1.)* ne minimo quidem tempore ſuper latus manet, ſed illicò vel pronum vel ſupinum fit, quod etiam annotavit *Henric. Kornmann. (è Brunon. Seidelio de Ebrietat. part.3. de m. m. c.17.)*. Cum enim ut corpus ſtet valida muſculorum actione ſit opus, quippe qui maximoperè in ea actione operentur, ut docet *Fabricius ab Aquapend. (de Greſſ. Animal p. 6. & 76.)*. In hac autem tam valida actione plurimi Spiritus requirantur, impoſſibile omninò eſt, ut hoc naturaliter ſuccedat deficientibus omninò ſpiritibus. *Hactenus Zacchias.* Cadaver inde à cadendo ſecundum *Iſidor. (l. 11. Etymol. c.3.)* quod *Exercitatio prælim. (de Cadav. & Mirac. ſ.1. §. 1.)* pluribus expoſuit.

ſ. 19.

Labefactant hanc *Zacchiæ* aſſertionem, *ſupra (§.9.)* de frigore extinctis adducta, & ille decollatus, de quo *Th. Bartholin. (c. l.)* ſpatio horulæ nullum ante caſuri ſignum monſtrabat, quam à Carnificis manu deturbaretur. Cataleptici etiam contrarium ſuadere videatur. Hi etenim non tantum rigidi extenſi, oculis apertis jacent, ut condiſcipulus ille *Galeni (de quo in 2. prorhet. Hipp. comm.56. p.392.)* aut ſedentes morbo correpti ſedent, ut *M. Offilius Hylarus hiſtrio ap. Plin. (l. 7. c.53.)* quædam *apud Joh. Wier. (l.3. de Præſtig. Dæm. c. 26. p. 474.)* & ille apud *Nicol. Tulpium* repulſam paſſus amator *(l.1. obſ. med. c. 2. p. 46.)* De ſeipſo attonita *L. Apulejus Mandaurenſis (l. 2. Metam. p. m. 60.)* Fixus in lapide ſteti gelidus, nihil ſecus quam una de cæteris Theatri ſtatuis & columnis. *Curtius fide dignus Medicus Petro Foreſto (c. l.)* retulit de ſacerdote, qui cum in ſacrificio conſueto manus in altum evaſſet in tali habitu permanſit. Vulgares ac plebeji ſpectantes divinum quid eſſe putarunt, ac ſacerdotem cum DEO colloqui, & in ecſtaſin raptum exiſtimarunt, Medici tamen periti, congelatum ſeu catalepticum animadverterunt. Rarum eſt, quod habet *Georg. Buchananus (l. 6. de Reb. Scotic.)*, in mediis ſcalis unus aſcendentium ſubito ſtupore correptus, ita gradibus adhæſit, ut nec ulla ratione diverti poſſet, & ſequentibus viam præcluderet. Aliud recitat *Joh. Francus (addit. ad Caſtorolog. Joh. Maji §.26. p. 128.)*: Quædam febricitans per biduum in habitum ſtatuæ mercurialis diriguit, motu omni, præterquam oris, privata, *retulit O. Borrich. (Th. Bartholin. Vol. 3. Act. Hafn. p.1. obſ. 52. p. 85.)*. Noſtra ætate *ſcribit Hieron. Jordanus (tr. de Eo quod eſt in morbis divinum c.23. p. 88.)* à philtro totum aliquando corpus velut in truncum aut ſtipitem diriguit, cauſa denſiſſima undique obtectum, ita ut ſex integris ſeptimanis perdius pernoxque ſteterit commiſeratione digniſſimus ju-

venis. Adde quæ recenſuit *Magnif. Noſter Joh. Mich. Febrius (Hier. pior. p 59. & Decur. 2. Miſcell. C. Ann. 1. obſ. 1. p. 2.)*

§. 20.

Poſt Catalepſin, ſi diutius duret, corpus induratur ſæpius,

Sic lethalis hyems paulatim in pectora venit
Vitalesque vias, & reſpiramina clauſit.

(Ut Ovidius l. 2. Metamorph. v. 827.) & ſtant, aut alio ſitu corporis permanent inſtar frigore enectorum, in quo fata conceſſerunt. Fuit Francobergæ in Haſſia, *narrat Adam. Lonicerus (in explic. morb. capit. p. 5.)* qui dum in templo ſacra aqua ſe conſpergere vellet, ſtatim cum aquam ſumſiſſet, congelatus eſt, & rigidus & arrectus cum flabello in manu contento in templo conſtitit, & mortuus eſt ſtans, magno hominum miraculo. Et *P. Foreſtus (c. l.)* concludit, veriſimile videri, frigore correptos Catalepſi prius tentari.

§. 21.

De Philemone Comico iterum *Apulejus (l. 2. Florid. p. m. 348.)*: Ille animæ edita obriguerat, jacebatque incubans toro ſimilis cogitanti. Adhuc manus volumini implexa, adhuc os recto libro impreſſum, ſed enim jam animæ vacuus, libri oblitus & auditorii ſecurus. Stetere pauliſper, qui introierant perculſi tâm inopinatæ rei, tàm formoſo mortis miraculo. Deinde regreſſi ad populum renunciavere, *Philemonen Poëtam*, qui expectaretur, qui in Theatro fictum argumentum finiret, jam domi veram fabulam conſummaſſe. Dum *apud Maronem (l. 1. Æneid. v. 478.)* legi:

Parte alia fugiens amiſſis Troilus armis
Infelix puer, atque impar congreſſus Achilli
Fertur equis, curruque hæret reſupinus inani
Lora tenens tamen

In Servii Commentarium (in h. l. p. 209.) incido, qui *Troilum* mortuum lora adhuc tenuiſſe putavit. De Gigante Drepani in antro ad radices montis reperto iſta *Joh. Bocacius (l. 4. Geneal. Deor. c. 68. p. 114.)* viderunt ſedentem Gigantem in ſede & ſiniſtra manu innixiam baculo tantæ altitudinis atque groſſitiei, ut excederet quemcunque prægrandis navigii malum. Sic & hominem inviſæ atq; inauditæ amplitudinis nulla ex parte corroſum aut diminutum. Et cum ex eis (aſtantibus) unus porrecta manu tetigiſſet ſtantem malum, è veſtigio malus ſolutus in cinerem corruit, remanſitque veſte nudatus baculus alter plumbeus ad manum usque tenentis aſcendens, & ut ſatis adverterunt plumbum erat ad augendum gravedinem malo infuſum, quod poſteà ponderantes aſſerunt, qui viderunt,

erunt, ponderis quindecim Cantariorum (Centenariorum nota marginalis abet), quorum unusquiſque ponderis eſt librarum communium centum. emum hominis ſtatura tacta æque eorruit, & in pulverem omnis ferè ver eſt.

§. 22.

Fulguritos aut fulminatos aliquando toto corpore, aliquando certis par-bus artubus, vid. ad miraculum usque rigidos & conſtrictos reperiri obſerva-ones docent. Referunt, *narrat Hieron. Cardanus* (*l. 3. de Var. Rer. c. 43. p. 0.*) in Inſula Lemno, ubi Inſulæ cornu dividitur octo meſſores ſub quercu enantes à fulmine percuſſos & exanimatos manſiſſe ſub ea ſpecie (mavult *Exc. oſter Georg. Caſpar. Kirchmaier Diſp. de Fulmin. ſ. 3. Dub. 1.* §. dixiſſet, figura) ua diſcubuerant, ut unus comedere videretur alter poculum ori admovere, ali- bibere. Cumque omnes nigri eſſent, imaginem ſtatuarum totidem repræ-ntabant. Monachi duo ſedentes fulmine tacti altero die adhuc ſedentes ac dormirent ſedentes inventi, *è M. de Beaulie* (*tr. de Tonitru & Fulgure*). *Eraſmus ancisci Lufft-Kreiß Diſc. 26. p. 1249.*). Singularis eſt etiam planè illa *Caſp. Bar-ii* (*Animadv. in Stat. ad l. 9. Thebaid. v. 540. p. 1020. & l. 11. v. 4. p. 1289.*): Mi-s ferocior unus ex præſidiariis Fortalitii Cüſtrinenſis ingenti oborta tempeſta-, totoque æthere coruſcante & pertonante, malis dictis vim fulminis provoca-t. Ictus repentè concidit, & obmutuit, uno momento tàm rigidè mortuus, ingens ſera penſilis, quam manu vix ſuſtinebat ob pondus, ſerræ ope digitis ncifis fuerit eximenda. Leisnicii quidam è furum cohorte in carcere à ful-ineis telis d. 9. Auguſt. 1687. tactus & enectus manibus complicatis inventus *Vid. Pl. Rev. Dn. D. Joh. Nicolai Jacobi des donnernden Gottes verderbende onner-und Wetter-Pfeile p. 12. & 86.*). Lipſienſes (*Relat. Hiſt. Autumn. 1687. 10. p. 120.*) hiſtoriam his referunt: *Den andern zu Leiſnig vom Donner erſchla-nen Dieb hat man mit zuſammen gefaltenen Händen gefunden, ſo alles Bemühens geacht nicht wieder auffzulöſen geweſen.* In inopina illa multorum ex in-ndio pulveris pyrii Anno 1564. d. 7. Auguſt. Mechliniæ coorta devaſtatione *Heutero Delphio* (*l. 2. in Vit. Carol. V.*) *Joh. Philipp. Camerarius* (*p. 3. Horar. bciſ. c. 86. p. 324.*) tradidit: Congerrones aliquot potatum ad tabernam Ce-viſiariam ierant, temporisque terendi, Symbolique conficiendi cauſa char-s luſoriis certabant. Hoſpita ad promendam cereviſiam (interea dum in-ndebatur à fulmine pulvis) in ſubterranea erat cella, rediens hoſpites ad men-m, ut eos reliquerat, ludentes omnes, ſed mortuos reperit, manibus chartas lu-rios tenentes.

§. 23.

Coagulavit forſan in his fulmen ſanguinem & lympham, ejusque ſpiritus, non aliter ut vinum ſolet, prout olim *in Epiſt. ad Excell. Dn. D. Joh. Dan. Majorem* (*Vid. Dub. de Chirurg. Infiſ. p. 1. ſ. 2. Epiſt. 14. §. 11. p. 90.*) id declaravi. Confer, quæ *ſupra* (*l. h. Tit. 1. §. 27.*) de halitibus Metallicis pronunciavi. Cauſam hujus phænomeni ex hypotheſi ſua dedit *Joh. Mayow* (*tr. de Mot. Muſcul. c. 6. p. 360.*). Particulæ nitro-aëreæ, *ratiocinatur*, non tantum in Cerebro, ſed etiam in partibus motricibus exiſtentes fulminis ictu nonnunquam veluti accenſæ ſunt: Particulæ autem nitro-aëreæ in motum penè igneum concitæ fibrillas adeò vehementer contorquent & convellunt, ut eædem denuò protrahi nequeant, ſed usque obrigeſcentes manſuræ ſint, haud ſecus ac chordæ contingeret (Experimentum habet *c. l. p. 358.*) ſi eadem propius ad flammam lucernæ admota fuerit.

§. 24.

Ut verò rariſſimus eſt affectus catalepſis, ita & rariſſimè mortuos ſtantes deprehendimus. Et cum in aliis affectibus ſubitaneis ſenſim ſpirituum fiat diſſipatio, aut cerebri & vitalium obſtructio, & ita luminis vitæ continuitas impediatur, ut in Syncope, Apoplexia & Catharro ſuffocativo

Tales ante oculos noſtros, ut fulminis ictu

concidunt. (*Lucret. l. 3. v. 489.*). In Chronicis autem cum grabbatis affixi hæreant ægri, ſenſimque tabeſcant, eò quo morituros poſitu advertiſti, mortuos deprehendis. Hic igitur aliud eſt corpus ſtans, quod antequam cecidit, adhuc ſtat, & reſurgens quod poſtquam cecidit, iterum reſurgit, aut erectum in pedes ſtat. De priori ut dubitemus, experientia id confirmante, cauſa nulla ſubeſt, de poſteriori verò ratio contrarium dictitat, cui merito faſces defero. Quod ſemel cecidit cadaver, quo tandem modo ceciderit nunquam ſe erigere, aut erigi poterit, ut ſtet, cum centrum dependentiæ ut ſervet, & ſpiritus & conſequenter vires ipſi deſint. Quod ſi tamen rigidi in pedes erigantur, & inclinante ad parietem corpore ſuſtineantur, fieri poteſt ut rigidus iſte mortuus ſtare opinetur. Ita, *teſte Emanuele Meterano* (*l. 6. Bell. Belgic. p. 170.*) in obſidione Lugduni Batavorum Anno 1574. mortuus rigidus adhuc in platea repertus, erectus ad ædes cujusdam conſulis locabatur.

§. 25.

Nec ſolum prædicto modo rigent cadavera, ſed & quæ peſte morborum principe orco damnantur. Occurrit, quod habet *diſertus ille Pater, ut quidem ſuis videtur, Abraham à S. Clara Tr. Mercks Wien ſ. de Peſte Viennenſi 1679. p. 47.*)

Die-

ieſes hat man mich für eine Warheit aus dem Lazareth bericht, als im Anfang des ptembris dieſes Jahrs die Siech-Knechte unterſchiedliche Toden auff denen Gaſ-i und Straſſen haben angetroffen, ſey unter andern ein Prieſter, kein Ordens-Mann, dt gefunden worden, bey der Blancken des Spaniſchen Kloſters in der Vorſtadt, elcher den halben Theil kniete, mit der rechten Hand die Blancken haltend, in der dern Hand ein kleines Büchlein, welches insgemein das Diurnum genennet wird, e Siech-Knechte aber, als welche ohne daß auff allen Raub begierig, wolten Ihm lches Büchlein aus der Hand reiben, konten aber mit aller möglichen Gewalt ſolches cht zu Wege bringen, ſondern waren gezwungen Ihn ſamt dem Büchlein zu be-aben.

§. 26.

Sed non hoc ſolum cum aliis morbis id habet commune peſtis, ſed & ut m rigore iſto ſimul aſtricta evadant cadavera. Obſervavit id in Peſte Par-enſi Anno 1468. *Rolandus Capellutus.* Aliqui peſte moriebantur, (*inſit tr. de ſtep. 7.*), qui in extremis quaſi ad os genua applicabant, & ita eorum corpora racta ſ. aſtricta remanebant, & hoc magis fortibus corporibus adveniebat, am debilibus & proſtratis. *Hæc ex illo.* Sine dubio ſpaſmus ἐμπροσθότονος, muſculos, qui corpus in anteriora flectunt à malignitate laceſſitos, tales mor-ledit, quod ſi ὀπισθότονος mortem acceleret, partes poſteriora verſus flexa anebunt.

§. 27.

Εμπροσθότονος, & ὀπισθότονος ut longitudinem juſtam cadaveri detrahunt, τέτανος incrementum eidem largi, creditur. Fluxit inde illud: *Der Tod hat gestreckt. Streckebein iſt über ihn gekommen.* Hinc ille ad ſuam uxorem jo-ſerio (*notante Joh. Heidfeldio Sphyng. Theol. Philoſ. c. 39. p. 1241.*) dicere fuit itus: O mea Tu, quam libenter Te longiorem viderem! Mortuam optabat. æpoſterè qui commoriuntur, ut loqui amat *Cæl. Ludov. Rhodigin. (l. 10. An-u. Lect. c. 8. col. 514.)* præcluſo ſpiritu, cui quæreretur exitus, id confirmare vi-ntur. Quocirca literam longam forſan (alii vel alii & quidem forſan rectius ntelligunt, *Vid. Mart. Martin. in Lex. Philolog. Tit. I. Litera & Fried. Taub-nn.* (*in Aulul. Plaut. a. 1. ſc. 1. p. 173.*) ex ſe facere dicuntur, qui ſe ſuſpendunt, *Staphila anus ap. Plaut. (in Aulular. act. 1. ſc. 1.)*

Neque quicquam melius eſt mibi,
Ut opinor, quam ut ex me unam faciam literam
Longam, meum laqueo collum quando obſtruxero.

verò qui credunt falluntur. Sola cadaveris rigiditas, & ex longo morbo con-

ratcta

tracta macies & tabes imponunt ſenſui, inde quibus ab aqua intercute tume aqualiculus non raro poſt mortem breviores eſſe putantur. Puerorum demum in morbis excreſcere interdum corpora *Levino Lemnio* (*l. 2. de Mirac. Natur Occult. c. 24. p. 212.*) ultrò largior.

§. 28.

Rigiditas & frigiditas aſſerta cadaverum aciem novacularum hebetar dicitur *Plutarcho* (*l. Aqua an Ignis ſit utilior f. 131. a.*). Experimur namque, *u ait Paul. Zacchias* (*l. 5. Quæſt. Med. Legal. Tit. 2. qu. 12. n. 37. p. 403.*), quod ea rum acies potius hebetetur, quam ultro in cutem adigi posſit, ſic, etiamſi mem bra aliqua ratione flectere velimus, potius ob eandem rigiditatem cadaveri diſrumpemus. Hujus rei rationem eruderaſſe *virum doctisſimum Anton. San torellum l. de Med. Def.* (*Poſt praxin inſcripſit*) *c. 8. allegat.* Ut igitur menten meam circa hoc problema aperiam, novaculæ hebetudinem imputari deber ejusdem aciei tenuitati, inde evenit, ut cultris Anatomicis minor noxa impen dat, feliciusque his anatomica celebretur ſectio. Deinde ſectoris inexercitat hebetudini. Ars namque eſt Anatome, ut eandem definit *Franc. Glisſoniu* (*Polegom. Anat. Hepat. c. 1. p. 5.*) adeoque & artificiales inculcat diſſectione Ferri igitur, *inquit. Joh. Theodor. Schenckius* (*l. 1. Exerc. Anat. 3. ſ. 2. c. 3. p. 214.*) aciem non reſpuit, maximè ſi obliquè ſecetur. Accedit ipſa cutis conſtituti naturalis, quippe ad quam componendam etiam tendines, *ut oculatisſimus Ni col. Steno* (*Myolog. Specim. p. 98.*) concurrunt, & inde ſi glanduloſas partes ad das, emergens crasſities, quæ & pro ratione ætatis, ſexus, cœli & aliarum circum ſtantiarum variat. Craſſiſſimam eam, *quod Schenckius citatus* (*c. l.*) *allegat*, ſi cun brutorum coriis componatur *Herodotus* dixit. Id tamen non eſſe κατὰ παντὸς rect iterum *Schenckius* regerit, & forſan de cute in corium apparata (*modum elegan tem vide ſis ap. Th. Bartholin. Cent. 3. hiſt. 87. p. 178. 179.*) verba fecit. Rect *Petr. Laurenbergius* (*Exerc. Anat. 2. §. 24. p. 58.*) in qualitatibus ſecundis medi ocriter ſe habere cutem concludit. Cutis illa durities ſubtilitati ſpirituum of ficere dicitur, & ſtupiditatis arguitur argumentum. Quo ſpectant *Plautini Sa les*, quando *Palæſtrio* (*in Mil. Glorioſ. Act. 2. ſc. 2. v. 80.*)

Herus meus Elephanti corio circumtentus eſt, non ſuo,
Neque plus habet ſapientiæ, quam lapis.

Hoc verò de cute, non pinguedine ſubſtrata eſſe intelligendum exemplum *Ca tharinæ Queſtiers ap. Th. Barthol.* (*c. l. Epiſt. 99. p.*) *ab Olao Borrichio* addu ctum evincit. Frigoris demum eſt condenſare, dum cutem ipſam & humore in glandulis, & fuligines in poris condenſat & coagulat. Hinc craſſior cutis eſt

ver-

erſus Polos habitantibus, *teſte Laurenbergio (c.l.p.59.)* & hyeme brutorum elles craſſiores. Benè *Dictator (ſ.5.aph.20.)* τὸ μὲν ψυχρὸν δέρμα περισκλη- ύνει, frigus (aqua frigida) cutem obdurat. Subjungit *Leonhard. Fuchſius Comment. in h. l. p. 392.)*, Exemplo nobis erit lutum, cujus ſubſtantiam à frigo- e conſtringi videmus manifeſtisſimè. Non tamen lutum, qua lutum, ſed quia umiditatibus mixtum condenſatur, quod & cuti ex eadem cauſa accidit. Sic- itas namque ad frigoris truculentiam ſummum præſidium. Frigidisſimi mor- ui atque adeò inſigniter tales ſunt, ut aciem novaculæ, ſi quis tentet admovere, ropter incomparabilem frigiditatem (*Vid. ſupra* §.3.) obtundant, *Plutarchus c. l.)* colligit.

§. 29.

Frigus id equidem aliquando præſtare, non diffitetur *Hieron. Mercurial. l.5. Var. Lect. c.12.p.264.)*, aliam tamen etiam rationem ſubeſſe arbitratur. Ex- erientia, *inquit*, comprobatum eſt, pepones aliosque plurimos fructus, qui vel alidi vel humidi ſunt, vel ſaltem non multum frigidi, cum cultris inciduntur, eo- um acumen obtundere, quem effectum potius corpuſculis viſcidis quibusdam ſcribendum putat, quæ adhærendo acutiem ferri remittant. Idque eo com- robari, quoniam hujusmodi corpuſcula paulatim disſipantur & evaneſcunt: ic cultris priſtina vis reſtituitur. Habet id etiam *ex Mercuriali (in Guidon. anciroll. l.2. de nov. repert. Tit.1.p. m. 63.) Henric. Salmuth.*

§. 30.

Addo & hoc, acorem hebetare cultrorum aciem, quod poma auſtera & immatura diſſecantibus patebit. Corruptio autem ſemper eſt in acido, *juxta J. . Helmont. (tr. de Flatibus n.72. p.344.)*. Ita carnes *Eodem (tr. à ſede ani- næ ad morbos n.5. p.234.)* & experientia *teſte*, ſtatim atque corruptionis initæ men ſubintrarunt, juſcula acida dant, & colore inſueto tincta.

§. 31.

A frigore μελασμοὶ *Hipp. ſ.5. Aph.17. & 20.)* denigrationes πελιώματα Græcis vocatæ, livores etiam à calidi nativi extinctione. Ab externo pro- nde frigore omnes partes corporis, ſecundum *Leonh. Fuchſium (Comment. in . 7. Aph. Hipp. aph. 2. p.521.)*, liveſcunt. Cur rigentes lividi (aut potius ni- gricantes)? rationem daturus *Ariſtoteles (ſ. 8. probl. 1.) reſpondet:* An quo- niam ſanguis appulſu frigores gelaſcit, gelatus autem nigreſcit, propter ca- oris inopiam; Albedo namque igni tribuitur. *Add. Th. Bartholin. (de Luc. Hom. c. 6. p.52.)* Ridiculus propè eſt *Anton. Santorellus (Poſt. Prax. Med. c.21.*

p. 59.) qui nigreſcere Cadavera voluit, quod nigri vapores ad Cutim propri levitate illam inficiant.

§. 32.

Notum eſt lumbricos, pediculos, id genus corporis noſtri incolas au fato inſtante, aut poſt fatum ſuas mutare ſedes & corpus linqvere. *Chriſtianus Dux Brunſuicenſis (teſte Everando Waſſenbergio parte 2. Flor. German. p. 101* ante mortem quatuor ulnarum longitudine & duorum digitorum latitudin vermem excrevit. Ex ore defuncti Phtiſici inmuneri prodierunt vermicu rubro capite. Ferali arcæ concreditum cadaver iisdem vermicellis ſcateba cunctis ſtupentibus. (*Th. Bartholin. Cent. 1. hiſt. 40. p. 73.*) De Lumbricis pe os mortui egredientibus hiſtoriam promit *Phil. Salmuth. (Cent. 1. obſ. 26. p. 18.) Paul. à Sorbait (de Peſt. Viennens. qv. 49.)* obſervavit, *daß im Anfang de Kranckheit offt viel Würme von denen Leuten abgangen ſeyn, welches Zeichen der höchſten Fäulung.* De Pediculis *J. C. Scaliger. (Exerc. 246. ſ. p. 757.)*

§. 33.

Cauſas varii propalarunt varias. Tantam eſſe aliquando in talismo corporibus contagionem, eamque humorum inflammationem, ut exitialem vim morbi perferre nequeant, *Levin. Lemnius (l. 1. de Occult. Nat. Mirac. c. 2. p 131.)* & *cum Eo Dan. Senertus (l. 3. Med. Pract. p. 2. ſ. 1. c. 5. p. 211.)* conjecturatur. Junge, ſi placet, his *citat. Bartholin. (c. l. hiſt. 90. p. 145.)* ſubodorantur, *pergit Lemnius,* Naturæ quadam ſagacitate corpus defecturum, ſeſeq destitutum iri alimento, eoque ſtationem ſuam deſerunt. Sic obſervatum eſt, Sorices & Glires ædes ruinoſas deſerere, trimeſtri etiam ſpatio, antequam ſunt collapſuræ. Perſentiſcunt enim Naturæ inſtinctu ſenſim diſſolvi contignationem & ædium compagem, illasque brevi ruituras. Pediculis idcirc inter Ariolos locus *à Dan. Heinſio. (Orat. 35.)* aſſignatus. Horrorem quem habet omne vivens erga cadaver, allegat *Paul. de Sorbait (Med. Pract. Tr. c. 6. qv. 2. p. 410.).* Adde elegantem *J. H. Urſini diſcurſum (l. 6. Miſcell. c. 11. 2. p. 346.).* Humoris demum calidi, quo nutriuntur, defectum *Sam. Hafenreffer. (l. 1. de Cutan. affect. c. 10. p. 79.)*

§. 34.

Tantum abeſt, ut has rejiciam, ut potius ambabus amplectar, ſed præte datas aliam adhuc Cauſam in morbis in quibus nulla malignitas, nullumqu incendium ſubeſſe puto, frigoris nempè, quæ vermium & inſectorum mor eſt ingruentis aut præſentis acerbitas. Experimento Libitinariorum hanc no

ſtran

ram *(c. l. p. 132.)* firmat *Lev. Lemnius.* Compertum fuit, *ſcribit*, ab illis pedi-ulos in morituris ſe in ea lacuna recondere circa ſtomachi orificium, in qua eſinit cartilago enſiformis, vel in ea, quæ mento ſubeſt, ac vocali arteriæ ıcumbit. Si quidem illæ partes, utpote cordi vicinæ ad extremum usque alitum incaleſcunt: quod cum à nonnullis, qui ægrotis aſſiſterent, mihi eſt relatum, incunctanter pronunciavi, id eſſe imminentis mortis argumentum, m jamque emigrantis animæ, comprimis ſi alia ſigna concurrant, ut benè *'itus Rietlin.* (*A. 2. Lin. Med. Menſ. oct. obſ. 21. p. 508. ſq.*) indicium. *Conf. lex. Aphrodiſ.* (*l. 2. probl. 30.* &, qui ſe huic aggregat, *Ambroſ. Leon. Nolanum robl. 225.*), cujus verba *Ulyſ. Aldrovandus* (*l. 5. de Inſect. c. 4. p. 217.*) re-enſuit.

§. 35.

Rigorem in Cadaveribus aſſumtis, quamvis corrigat tæmon ita, ut am-ulare & alios motus corporis & artuum exercere videantur. Frigus tamen brum & horrorem aut non vult in teporem mutare, aut à DEO prohibe-ur. Sentiunt hanc corporis aſſumti frigiditatem ingratam & abominabilem lagi & Sagæ, qui Eo incubo aut Succubo utuntur. Cuidam autem *apud 'ajetanum* (*in 2. qu. 95. n. 3.*) de hoc frigore & corporis querenti Dæmon re-pondet, ſe non poſſe melius facere, videlicet, quod addit *Martin. Delrio* (*l. . Diſquiſ. Mag. qu. 27. ſ. 2. p. 717.*) DEO obſiſtere, vel ſaltem non con-edente.

§. 36.

Non rigent tantum & frigent Cadavera, ſed & calent, idque duplici mo-o, aut enim calorem poſt mortem ad tempus ſervant, aut fato infrigidata poſt liquot à morte dies recaleſcunt.

§. 37.

Poſt mortem naturaliter adhuc calere experientia ſuggerit. Integrum iem annotavit *Th. Bartholin.* (*Cent. 1. Epiſt. 72. p. 297.*), & in illa aqua inter-ute mortua calor, *teſte Hippocrate* (*ſ. 7. Op. l. 4. Epidem. p. 233.*) multo tem-ore perſeverabat. Spectanda hic eſt ætas, corporum & morbi conſtitutio aſſumta. Ætatem quod concernit, diutius calida ſervantur juvenilia, quam enilia, promtius enim evaneſcere neceſſe eſt calorem imbecilliorem, quam ortiorem, ut concluſit *Paul. Zacchias* (*l. 5. Tit. 2. qu. 12. n. 34. p. 443.*). Cor-orum conſtitutionem ſi attendas, graciliora quam obeſiora (*Id. c. l. n. 36. . 444.*); Si morbos, qui ex convulſionibus moriuntur (*Galen. l. 1. de Præſag. x pulſ. c. 4. p. 545. P. Foreſt. l. 10. obſ. med. 105. p. 448.*). diutiſſimè calidi per-

 ma-

manent; quia ſuffocati moriuntur, *ſubjicit Dan. Sennert.* (*l.* 1. *Med. Pr. p.* 2. *c.* 28. *p.* 577.), muſculis reſpirationi dicatis. Idem de morbo hiſtorico ſublata notavit *D. Sam. Ledelius* (*M. C. D.* 2. *A.* 4. *obſ.* 18. *p.* 50.)

§. 38.

Quod ad febres, non obſtat aliquando, etiamſi morbis frigidis complicatæ fuerint. Puer Hydropicus acutiſſima febre cum convulſione expirans, calidus permanſit, *teſtimonio Hippocratis* (*l.* 4. *Epidem. t.* 81.). In quem locum vide *Franc. Valeſii commentarium* (*col.* 376.), ubi id non naturali, ſed putredinali calori à maligna putreſcentia ſuccorum, quamvis etiam Hydropicos aliquando ad tertium usque poſt obitum diem caluiſſe retulerit *Fran. de le Boë Sylvius*, idque una atque altera vice ſe deprehendiſſe aſſerat *Illuſtr. Dn. D. Lucas Schrœkius*, (*M. C. c. l. in Schol. p.* 50.) de febre cauſo de extincto *laudatus Ledelius Noſter* (*c. l. p.* 49.). Idem contingit, ſi ex putrida & maligna febre deceſſerit æger. De Peſte extinctis *Ovidius* (*l.* 7. *Metamorph. v.* 461.)

Dura ſed in terra ponunt præcordia, nec ſit
Corpus humo gelidum, ſed humus de corpore fervet.

Calorem remanſiſſe in Cadaveribus è papulis in à febre peſtilenti mortuis erumpentibus, concluſit *Laur. Joubert.* (*l. de Peſte c.* 4. *p. m.* 308.). Talia aliquando calidiora fuiſſe, quam fuerint in vita, obſervarunt *Petr. Sal. Diverſ.* (*de Febr. Peſtil. c.* 19. *p.* 119.) & *Joq. Hucher.* (*l.* 4. *de Febr. c.* 10.).

§. 39.

Quod ad aſſumta, ipſe deprehendi, febre petechiali ſublatum poſt viginti quatuor horas non tantum calidum, ſed & ſudore diffluentem. Aſſumſerat autem duas ante mortem dies multas doſes Tincturæ, ut vulgo audit, Bezoarticæ, cum aliis medicamentis camphoratis. Ab aſſumto Philtro mortuus, ſiniſtrum latus calidum, reliquis corporis partibus frigidis, ad tres dies habuit, ut *Valentin. Andr. Mollenbrocc. ap. Caſp. Th. Bierling.* (*Cent.* 1. *Adv. Curioſ. obſ.* 1. *p.* 29.) annotavit.

§. 40.

Recaleſcunt cadavera, dum, *philoſophante Petr. Salio Diverſ.* (*c. l. p.* 119.) extincto calore innato, omnis internus calor, quicunque fuerit, ſeu naturalis, ſeu præter naturam à partibus intimis ad extimas & exteras evaporat, aut à calore, ut quidam, inter quos *Fortunat. Fidel.* (*l.* 4. *de Rel. Med. c.* 4. *p.* 520.) & *P. Zacchias* (*c. l. n.* 36. *p.* 444.), loqui amant, putredinali. Cuncta per ſe à putredine reddi calidiora, vulgo credunt; aliter tamen contingere aliquando per accidens, quia mixto ebulliente, cum putreſcere incipit, calidiores quædam particulæ perſpirant

rant, *Anton. Santorell. Poſt. Prax. Med. c. 37. p. 119.*). Rectius moderni fermentationi id aſcribunt, ita *Guilhelm. Maxvell.* (*l. 2. de Med. Magnet. c. 3. p. 75.*). Spiritus enim in ſanguine & cavitatibus corporis concluſi, cum reliquis particulis ſalinis, ſulphureis & Mercurialibus inordinatè fermenteſcunt, & corporis totius ac viſcerum intumeſcentias faciunt, prout philoſophatur *Th. Willis.* (*l. de Ferment. c. 8. p. 50.*). Poſteà vero partium ſolidarum compages ſaltim laxari, & particulæ ſulphureæ una cum ſalinis fluorem adeptis, evaporare incipiunt. Hinc calor ille, fœtor & tandem totius ſolutio. Plura infra (*Tit. 9. §. 77.*). Ex vegetabilibus fœnum ſole accendi & conflagrare, olim aſſeruit *Plin.* (*l. 18. c. 28.*) & fœnum contra, non rite arefactum, in tabulato putreſcit: ac ſæpe concaluit, & ignem creat, & incendium nonnunquam etiam, cum fœnum cecidimus, imber oppresſit, *Columella* (*l. 2. de R. R. c. 19.*) ſcripſit. *Add. Joſeph. de Tertiis* (*Curioſ. Phyſ. §. 4. p. 108.*). Calorem autem à putredine excitari *Jacob. Zabarell.* (*l. 2. de Gen. & Interit. Miſtor. c. 9. p. m. 572.*). *Franc. Valleſ.* (*l. 4. contr. c. 3. p. 194.*). *Zacut. Luſit.* (*l. 1. Hiſt. Med. 84. Dub. 56. p. 155.*) docuerunt, quod de Ruſtica non Ariſtotelica putredine explicat *Simon. Simonius* (*Diſp. de Putred. comm. 226. p. 231.*). Id vero contingere ex perverſa quodam fermentatione, quâ non commiſcentur particulæ, ſed diſſolvuntur rectius, rationabatur (*Diſſ. 7. de Igne p. 111.*) *Paul. Caſat.* De Stercore Columbino accenſo *Galen.* (*l. 2. de Morb. & Sympt. Cauſ. c. 2.*), à quo projecto in ea *Myſia*, quæ eſt Aſiæ pars, domus hac aliquando ratione, eodem teſte, conflagravit (*l. 3. de Temper. c. 2.*). Cur autem vegetabilia putreſcentia præ animalibus citius & vehementius incaleſcant, cauſam in acidum potentius, quo animalia deſtituuntur, rejecit *Exc. Joh. Bohn.* (*Diſſ. Chym. 10. §. 19.*)

§. 41.

Qui diuturnis vexati morbis, vivum, dum vixerunt, & poſt mortem putridum repræſentarunt Sceleton, ob enervatum muſculorum tendinum, fibrarum & nervorum robur flaccidos, & artus minimè rigidos ſpectatoribus exhibent. Vulgum ſapit vulgi prognoſticon, dum prædicunt fore, ut conſanguineorum aliquis propediem defunctum ſequatur. In Peſte extinctis caſum pollicis annotavit *Ludov. Septal.* (*tr. de Peſte*) & *Flamin. Gaſton.* experientia veſpillonum notus (*tr. de Peſte ſ. 1. §. 42.*) tradidit, mollitie corripi cadavera, ſi peſtis adhuc ferveat & graſſetur; rigere, ſi remittere incipiat. In nimiis hæmorrhagiis id etiam contingere credo. Illud imprimis *Conradus* Filius cujusdam militis in Weiſſenſeha palam fecit. Hic namque ſenſim evacuato ſanguine, & ſectis omnibus nervis à Judæis Anno 1303. trucidatus, (*Vid. Sigfrid. l. 2. Epiſt. Hiſtor. p.*

 336.

336. & Georg. Fabric. l. 2. Annal. Miſn. Urb. p. m. 122.) omnia corporis membra, tàm majora, quam minora, adeò flexibilia, ac ſi viveret, exhibuit.

§. 42.

Poſt octo menſium in ſepulchro moram partes cadaveris adhuc incorruptæ & flexibiles *in Sutore Strigonienſi & Conſule Curtio Martin. Weinrichio memorante* (*De Spectr. Strigon. & Pentſchin.*) repertæ. Hi vero fuere Magi, illaque incorruptibilitas & flexibilitas ſuperiori cauſæ forſan imputanda. Naturaliter eam poſſe contingere, jam dixi & dum in *Anton. Santorell.* (*Poſt. Prax. Med. c. 8. p. 24.*) incido, hujus mentem prætereà, cum non ſit in omnium manibus, huc tranſcribam. Non eſt neceſſarium, (*dixerat ante c. 8. p. 22. 23.*), ut mortui quique ſumme frigidi cadant. Deinde poſſunt quidem & omnes reddi frigidi, nihilominus quidam naturaliter flecti, obrigeſcere alii. Probatur. Nam ad effectus, hujusque productionem, plus valet diſpoſitio paſſi, quam robur agentis. Poteſt facilè accidere, ut quidam humidiori ſubſtantia ſcateant per carnes, artus nervosque diſperſa, terreſtriori alii abundent: Unde creſcere non poterit illa. Quare hi flecti naturaliter; obrigeſcere illi. Poteſt tertio contingere, ut nulla in articulis contineatur humida ſubſtantia, vel quia ab immodicè evacuantibus eſt educta, vel quoniam à valida cauſa exſiccante eſt exhauſta. At nulla exiſtente in artuum cavitate ſubſtantia, quæ à frigiditate ſuperveniente concreſcere poſſit, expediti illi ſunt, & à quavis cauſa impediente liberi. Quære ut ſtatuæ ex ligno efformatæ flecti (non) poſſunt: haud aliter illi. *Hæc Santorellus.*

§. 43.

Rigidi non rarò multum à rigore deflectunt & molleſcere incipiunt. Singulare eſt ſequens: *Frater Thadæus à Tacco ordinis Seraphici, in quo* exactis ſumma auſteritate, Angelica caſtitate & vitæ Sanctitate integris nonaginta annis diem extremum clauſit, natus annos centum & ſex. Corpus ejus exhauſtum jejunio & ſenio, ſtatim ab obitu refloreſcere viſum & in teneritudinem & flexibilitatem infantilis ætatis, ſeu teneræ plantæ, converſum eſt; & die ſexto poſt ſepulturam de mandato *Urbani VIII.* exhumatum fuit, eique aperta vena, & (o prodigium inſolens & hactenus inauditum!) ex ſecta vena haud aliter quam ex vivo, vegetoque corpore ſanguis effluxit: ut ex Authenticis teſtimoniis, Roma perſcriptis, manifeſtum eſt, *Heinric. Engelgrav.* (*p. 1. Cæl. Empyr. p. 552.*) *è Ferrando* (*l. 2. Diſquiſ. Reliquiar. c. 2. Art. 2.*) *excerpſit.* Addam & hoc, ex *Anton. Santorellus* (*c. l. c. 9. p. 73.*): Periit Anno 1629. M. Majo *Andreas Caſtaldius Theatinus vir certè pietate & omni genere virtutum clariſſimus:* Obriguit primum, ut mortuorum mos eſt, & flecti à morte non potuit; poſt aliquot deinde horas ſic

manus

manus, brachia, digitique cum manuum, tum pedum evaſere ſequaces, ut qua parte liberet facillimè flecterentur: Vivere dixiſſes, nam formæ decorem non amiſerat, non pallor faciem, non livor ungues aut labia deturparat: & quod vix fidem inveniet apud aliquos, frigus corpus nequaquam occuparat: dicam verbo, dormienti ſimilis quieſcebat. Ita verò philoſophatur *Santorellus:* Natura indidit particulis omnibus noſtri corporis, imò & particulæ cuique deſtinatæ motui aquoſam quandam ſubſtantiam in gratiam motus. Illa materia aut eſt pinguis, aut humida & aquoſa.(*c. l. p. 24.*) Nulla cauſa poterit unquam facere, ut qui ſemel obriguerit, rigiditatem deponat, & flectatur. Super naturalem ergò cauſam à rigiditate flexibilitas. Obriguit, *pergit, Caſtaldus,* ut mortis imperio pareret: ut pareret amori, flecti poſteà cœpit & diſtendi. Scilicet nondum eſt extinctus ille ardor charitatis, qua vivens flagrabat: viget, glicit, adhuc æſtuat. Ita verò rationatur *Santorellus,* ut monaſticæ ſanctitati palpum obtrudat, miraculumque fingit, ubi miraculum non eſt. Tetanus ſanè ille muſculorum, tendinum & nervorum, adveniente calore putredinali, aut alio quovis externo, à quo humores coagulati funduntur ceſſabit, & membris ſua reſtituetur flexibilitas.

§. 44.

Fluit ex hac διασκέψει problematis reſolutio, aut ſaltem dilucidatio, dum quæritur, quinam ex iis, qui eodem caſu perierunt, qui prius, qui poſterius animam exhalaverint. Hoc ipſum, ut ſolvant & explicent Doctores, etiam à qualitate cadaverum ſenſibili conjecturas ſumunt, prout magis calida vel frigida, magis aut minus rigida, & mollia ſ. flexibilia. Concludit ex hoc *P. Zacchias* (*l. 5. Tit. 2. qu. 12. n. 34. p. 444.*). Certum eſſe videtur, quod, ubi cadaver unius perſonæ, quæ ſimul cum aliis ex eadem cauſa occubuit, fuerit repertum adhuc calore omni non deſtitutum, cæteris aliarum perſonarum penitus calore orbatis ac mortali frigiditate rigentibus perſona illa cæteris ſupervixerit. Hic autem requiritur, (α.) ut defuncti non magnopere inter ſe differant natura, temperamento, ætate, habitu corporis, quod & ſupra monitum. (β.) Aliæ circumſtantiæ, quas caſus inculcat, non negligantur, v. g. ſi duo illi ſimul in bello aut duello occumbant, unus ex vulnere lethali, quæ cum minori ſanguinis effuſione, alter è lethali per accidens, ob effuſam nempè ſanguinis copiam, hic quamvis horas aliquot ſupervixerit, illico refrigerari poterit, ob ſecutam ex nimia hæmorrhagia Syncopem, adeoque frigidior apparere eo, qui multo ante anima fuit deſtitutus. (γ.) Diſtinguendus erit calor naturalis à putredinali. Recaleſcere poteſt hujus beneficio poſt aliquot à morte dies cadaver, ut modò (*§. 40.*) ano-

notavi. In hoc ne decipiamur, morbi genius, quo deceſſere, explorandus veniet. Si igitur è duobus morbo putrido fato functis, unus poſt aliquot dies calidus, alter frigidus deprehendatur, cæteris rectè ſe habentibus, caliditas illa putredinali imputabitur calori, & contra prædictam normam erit pronunciandum, quod calidus obitu prævenerit frigidum.

§. 45.

Coronidis loco inſerendum cenſui, quod cum apud Gentes tum Chriſtianos ſitus cadaverum pro varia ſepeliendi ratione varius fuit. Communiſſima ea componendi ratio, ut jacentes magnæ matri terræ committantur, & componantur. Unde & ſepulchris ut plurimum inſcriptum leges: Hic jacet ille vel ille. Jacentia autem in dorſo ſeu ſupina condunt, cum prona, ut vulgi fert opinio, familiæ exitium inferat, quin & peſtem ipſam, quod in peſte aliquoties præſtitiſſe veſpillonum audaciam & avaritiam non ſine effectu non ſemel narratum audivi. Jacentes terra obruuntur, & cum ſenſum cadaveri quendam adhuc ſupereſſe ſibi perſuaderet gentilis ſuperſtitio, votum addebat: Sit tibi terra levis.

§. 46.

Sedentes *Naſamones* ſepeliunt, obſervantes, ut dum quis cœpit agere animam, eum ſedentem conſtituant, nec ſupinus expiret, teſtatur & irridet *Cœl. Lud. Rhodigin.* (*l. 18. Antiqu. Lect. c. 38. col. 1038.*). *Alex. ab Alex.* (*l. 3. Genial. Dier. c. 2. f. m. 115. b.*). *Johann. Boëm.* (*l. 1. de Mor. Leg. & Rit. Gent. c. 6. p. 55.*). Ap. *Ruſſos* ruſticos ante funera defunctorum cadavera veſtibus & calceis induebantur, & erecta locabantur ſuper ſellam, cui aſſidentes illorum propinqui perpotabant & helluabantur. Ita *Joh. Meletius* (*Epiſt. ad Georg. Sabin. de Relig. Vet. Boruſſ. quæ legitur apud Mich. Neandr. Deſcript. Orb. Part. in fine.*). *Otto tertius Imperator* vano deſiderio *Carolum M.* videre captus, aperto Aquisgrani Ejus ſepulchro, eundem in Sella Imperatoria ſedentem invenit, quod narrat *Mart. Cruſius* (*p. 2. Annal. Suev. l. 6. f. 169.*) Add. *Jacob. Gretſer.* (*l. 1. de Fun. Chriſtian. c. 3. p. 12.*). *Zu Bolonien im Kloſter von S. Clara ſitzet der Cörper der H. Matronæ Catharinæ von Bolonien in ihren Nonnen Kleidern in einem Stuhl, und hält in ihrer rechten Hand die Ordens-Regeln: Ihr Angeſicht Hände und Füſſe ſind bloß, aber auch ſehr hart und ſchwartz* (*Anonym. Deſcript. Ital. Modern. part. 1. p. 72.*) *Henr. Engelgrav. p. 1. Cœl. Empyr. p. 552.*). Scythæ circa Regis ſepulchrum equos præſtantiſſimos eductis inteſtinis expurgatos paleis implent, equos ſub fornicibus locatos ut ſtent, infrænant, eorumque habenas ad palos extentas alligant. Dehinc ſuper eorum ſingulos ſtatuunt ſingulos quinquaginta juvenum ſtrangu-

gulatorum (Regis famulorum) hunc in modum: unicuique eorum rectum ſti- pitem per ſpinam ad cervicem usque transfigunt, quod inferius ſtipitis extat ultimum infigunt tigno illi, quo equus transjectus eſt. His equitibus ſepulchro circum poſitis abeunt. Ita (*l. 4. ſ. Melpom. p. 108.*) *Herodotus*. Salſe *Lacon* quidam *ap. Henric. Kornmann.* (*p. 7. m. m. c. 18.*) cum defunctos in ſellis ſedentes videret: Abſit, *inquit*, ut hic ſedeam, unde Seniori ſurgere fas non eſt. Quod quidem aliter (*in Apophtegm. Lacon. f. m. 111. a.*) recenſuit *Plutarchus*.

§. 47.

Stantia etiam Cadavera ſepulchris illata proditum eſt. Ægyptii recto in pedes poſitu cadavera intulerunt. Situs omnium (de Mumiis loquitur αὐτόπτης *Joh. Vesling. obſ. 39. p. 152. ſq.*) in monumentis rectus eſt inclinante ad parietem corpore, niſi exteriorum impulſu concidant, ventorum præcipuè cryptas Mumiarum violenter ſubeuntium & vim arenarum, ne dicam montes inſpirantium, quæ cadaverum inveſtigandorum præcipuam difficultatem parit. Poſitum illum pariter expreſſit, *Herodotus* (*in Euterpe. l. 2. p. m. 4.*) *ſubdit*, cum refert τὸν νεκρὸν ἵστασθαι ὀρθὸν πρὸς τὰς θήκας. Spectat huc illud *Silii Italici* (*l. 13. Bell. Punic. v. 468.*)

Ægyptia tellus
Claudit odorato poſt funus ſtantia ſaxo
Corpora.

Cauſam *Th. Bartholin.* (*de Lat. Chriſt. c. 9. p. 119. quod etiam repetit obſ. de Unic. c. 23. p. 186.*), eruere conatus eſt dum ſcribit: In Oriente erecta corporis figura ad majorem cultum ſpectabat, ut ſervato etiamnum more ſacra ferè ſtantes ſua peragant Hebræi & Chriſtianorum nonnulli. Unde ortum puto Ægyptiorum inſtitutum in cadaveribus ſepeliendis, quæ ad majorem religionem in pedes recto poſitu adhuc in Pyramidibus viſuntur.

§. 48.

In Phrygia mortuos Sacerdotes non defodiunt, ſed ſuper lapidibus decem cubitos erectos ſublimes conſtituunt, quod iterum *Alex. ab Alex.* (*l. 3. Genial. dier. c. 2. f. m. 115. b.*) Apud Braſilianos Tuppam, Imbæ dictos excavata foſſa non oblonga, ut ſolemus, ſed in orbem dolii inſtar cadaver erectum ſepelitur, *notante Joh. Lerio* (*Hiſt. navigat. in Braſil. p. 267.*) & *ex hoc aliis Eraſmo Franciſci* (*l. 6. Spec. Art. & mor. ext. p. 1489.*) In Creta Inſula terræ motu rupto monte inventum corpus ſtans XVI. cubitorum, quod *Plinius* (*l. 7. c. 16.*) narrat. Stant & Kebberorum incolarum Perſiæ mortui in cæmiteriis furcis innixi aut palis alligati, ut de animarum felicitate & infe-

 licitate

licitate certiores reddant poſteros. (*Vid. Adam. Olear. l.5. Itin. Muſcov. Perſic. c.6. p.562. Sanſon. Izziger Stat des Königreichs in Perſien p.269. Joh. Jacob Strauſſ. Reiſebeſchreib. c.32. p.183. J. B. Tavernier l.4. Itin. Perſic. c.8. p.184.*) De Gauris Perſiæ incolis in Gauriſtan propè Hiſpahan, quæ forſan hodiè Kebberi idem *P. de la valle* (*p.2. Itinerar. Epiſt. 3. p.42.*)

§. 49.

A ſeriis ad jocoſa & ludicra. Stat & in antro ferali *nequitiarum Pater Tylus Saxonicus*, noſtris *der Eulenſpiegel*. Lepidis hujus vitam deſcripſit verſibus *Ægidius Periander Bruxellenſis Brabantinus*, ſub titulo *Speculum Noctuæ*, qui ſequentibus Ejus Sepulturam (*l.2. Hiſt. 102. f.204.*) delineavit:

Reſtibus imponunt corpus, demittere pergunt,
Franguntur reſtes, corpus inerme cadit.
Franguntur reſtes, qui mortua crura ferebant,
Arbor & in foveam riſibus apta cadit.
Accidit ut ſtaret turpi ſub tegmine Tylus,
Tum magnis cuncti riſibus ora movent.
Cum mirus fuerit, dum ferret ſtamina vitæ,
Reſpondit vitæ vita ſuprema Tyli.
Obruit ergò ſolo ciſtam, quæ proxima ſtabat
Turba, nec huic alium linquit honore locum.
Imponunt lapidem tumulo, bubone tenetur
Pars lapidis Speculum, qui tenet usque pede.
Scripta tulit lapis hæc, quæ noſtra Camena propinat,
Sub tenero quamvis claudicet illa gradu:
Ne Lapidem quis dimoveat, nam viſcera Tyli
Huic data ſunt, dubio ſtat tamen ille pede.

Lib. II. Tit. V.

De
Motu Cadaverum.

Summarium.

S*Tare motus Galeno. 2. Pythagoræ quid Terræ motus. Mortui an agant, an huic an mali Genii. 3. Animæ impuræ. 4. Revolutio mortuorum apud Judæos in terram Canaan. 5. Mo-us mortuorum ſub & ſupra terram. 6. Phyſa ſ. Orbus piſcis. 7. Mo-us cadaverum ſecundum partes fluidas. Sanguis. Lympha. 8. San-uis Martyrum ap. Papicolas miracula. 9. 10. Urina. Fonticuli: Se-en. 11. Crepitus ventris. Excrementorum egeſtio. 12. Solida-um partium motus. 13. Capite abſciſſo ambulantes. 14. Mi-nda alia. 15. Exempla in brutis. 16. Capitis abſciſſi motus. 17. oquela. 18. Inſectorum, reptilium piſcium abſciſſa capita ſe movere. . Viperarum imprimis. 20. Poſt cor extractum capitis & corporis mo-us. 21. In brutis. 22. Cordis extracti motus. 23. Cerebri. 24. orde in Sacrificiis extracto fugientes victimæ. 25. Cor piſcium exem-um palpitans, ut & viperæ. 26. Grandiorum animalium. 27. De orpedine fabula. 28. Vulnera cordis in homine. 29. In brutis. 30. otus Epatis capræ. 31. Ventriculi inteſtinorum. Uteri &c. 32. Di-iſos homines vivere perhibent. 33. Inſecta. Reptilia. 34. Piſces emtos & diſciſſos. 35. Diſciſſas partes iterum coire. 36. Miracula. . Motus Galeno duplex. 38. Gradus motus & ſubjecta diſtinguenda. . Motus à ſpiritibus. 40. Marci conjectura rejicitur 41. 42. Hi-oriæ expenduntur. 43. De manu rigida. 44. Capitis abſciſſio & rdis exciſio an ſtatim mortem inferant. 45. Ridicula Medicorum & hirurgorum Bagenſium curioſitas. 46. Cordis an Cerebri vulnera ci-us mortem inferant. 47. Clamores & mugitus capite reſecto aut*

ccrde extracto. 48. Motus eſt vel naturalis vel convulſivus. 49. Sunt motus utplurimum convulſivi. 50. Spiritus, facultas motrix in fibris Muſculis. 51. 52. Piſcium & inſectorum motus cauſæ. 53. Clamores & ſoni. 54. Cicadarum capite abſciſſo cantus. 55. Inſecta diviſa non conjungi. 56. Cordis & ſanguinis motus. Cor an ultimum moriens. 57. An auriculæ, an ſanguis in vena cava? 58. Cor explodit Helmont ſubſtituit vitam muſculorum & uteri. 59. Motus partium in moriente u[…] deſinat. 60. Motus ceſſans ut redintegretur. 61. Sanguinis S. Januari[…] motus. 62. Poëtarum fabulæ. 63. Sathanæ, Magorum, Extiſpicum fallaciæ. 64. Dæmon cadavera prodigioſè movet, 65. Motus oſſium è tumulis Cairi. 66. Viſio Ezechielis Prophetæ. 67. De motu oſſium Cairi conjecturæ. 68. Impiorum membra è tumulis prominentia. 69. Prognoſtica. 70. Emortua corpora poſſe caſu vel arte a[…] motum concitari. 71. Aëre cordi inflato. 72. Santorelli conjecturæ. 73. Partium irritatio. 74. De Tarantula figmentum. 75. Viſcerum in mortuis poſitus. 76. Sarcophagus Muhametis in aër[e] ſuſpenſus.

§. 1.

VIdimus hactenus rigere cadavera, ſudare, &, ne quid miracul[…] deſit, etiam ſtare. Plura vis, *Lector Amice*, & majora? Da[…]bo, motum eorundem (quamvis non ſine cauſa, etiam ſta[…] motum dixerit *l. de Tremore c. 4. p. 292.* Galenus, cujus men[…]tem pluribus illuſtravit *l. 6. Enarrat. Medicin. 3. p. 422. ſ[…] Franciſc. Valleriola*) ſubjungendo, & in eo calamum exerceb[…] & induſtriam.

§. 2.

Pythagoras famoſiſſimæ ſectæ, quæ Italica dicitur, nobilis Autor cauſa[…] tremoris in & ſub Terra traditurus, dixit, *Autore Æliano* (*l. 4. Var. Hiſt. c. 17.*) illam σύνοδον τῶν τεθνεώτων mortuorum ſub terra congregationem. *Add.* P[…] *R. v. Dn. D. Thom. Ittig.* (*de Mont. Incend. ſ. 4. c. 1.* §. *6. p. 282.*). Sub Æthn[…] Liparenſibus Inſulis, Puteolano, Neapolitano, Bajano agro & Pithecuſæ *Typh[o]nem aut Typhoeum*, monſtroſum illum Gigantem, quem Dii metuentes, vari[o]rum animantium figuris ſe celaverunt, prout fabulam habet *Ovid.* (*5. Metam. fa[b.] 5.*

5.), ſepultum, cum hic latus vertat, finxerunt *cum Aliis Pindarus*, evaporare flammas & aquas efferveſcentes, *ut narrat (l.5. Geogr. p. 166.) Strabo. Caſp. Barth. (l.23. Adv. c. 15. col. 1141.)* dum fortè evolvo, hæc offert: Quod impia terribilisque gens hominum, in vita vi injuſtitiæ oppreſſione potentium, poſt obitum Gigantes atque immania corpora apud inferos collocantur & inibi torquentur, cumque immane quid contra DEUM in terra vivorum capesſitur, eos movere carceres ſuos perhibetur, in libris nationum ea res originem *ex ſacris literis* ducit. *Jeſaias (c.14. v.9.)* infernus ſubter conturbatus eſt in occurſum adventus tui, ſuſcitavit tibi Gigantes. An eò reſpexerit *Virgilius (l.3. Æneid. v. 578.)*, qui de *Encelado*

Fama eſt Enceladi ſemuſtum fulmine corpus
Urgeri mole hac, ingentemque inſuper Ætnam
Impoſitam, ruptis flammam expirare Caminis,
Et feſſum quoties motat latus, intremere omnem
Murmure Trinacriam, & Cœlum ſubtexere fumo.

Meum non eſt decernere, tollere tamen illa aſſertio transanimationis Pythagoricæ (ita vertit *B. J. Conr. Danhauer. Colleg. Pſychol. Diſp. 1. Controv. 5. p. 27.*) commentatum videtur, quod μετεμψύχωσιν vocant, animæ recividatum interpretatur *Tertullian. (l. de Reſurrect. Carn. c. 1.)*. Sollicitum id dudum habuit *Excell. Dn. Chriſt. Fried. Franckenſtein. (Exerc. Phyſ. de Terr. Mot. ad l. 2. Noct. Att. c. 28. Agellii c. 1.)*, qui pronunciatorum Pythagoricorum obſcuritate animatus per mortuos intelligit malos Genios, quibus & *Joh. Bodin. (l. 2. Theatr. Nat. p. 179.)* & è modernis *J. B. Helmont*, qui tamen bonos Angelos non excludit (*Tr. Tremor Terræ n. 30. p. 82.*), terræ aſcribit Tremorem. Ita Dæmones Stoicis ὀσίαι ψυχικαὶ Pythagoras: εἶναι πάντα τὸν ἀέρα ψυχῶν ἔμπλεον. Vid. *Juſt. Lipſ. (l. 1. Phyſiol. Stoic. c. 19.)*

§. 3.

Forſan de impuris animabus verba fecit Pythagoras. Hæ prius ad longum tempus improbitatum pœnas daturæ, infernali ſubjiciuntur equleo, & purgantur, antequam in alia tranſeant corpora: Videtur id illo *Virgil. (l. 6. Æneid. v. 748.)* expresſiſſe:

Has omnes ubi mille rotam, volvere per annos,
Lethæum ad fluvium DEUS evocat agmine magno,
Scilicet immemores ſupera ut convexa reviſant,
Rurſus & incipiant in corpora velle reverti.

Fuit hæc *Platonis*, *Studioſi Pythagoræ*, ſi *Marſilio Ficino (in vit. Platonis) Sectatoris*

ris ſententia. Diſtinxit namque (*in Phædon. Add. Æn. Gazæum de Immortal. Anim. & Iſidorum Peluſiotam l. 2. Epiſt. 135.*) inter animas puras & impuras. Illæ ad ſimile ſibi divinum abeunt, divinum immortale ac ſapiens, quo ubi pervenerunt, contingit ipſis, ut ſint felices ab errore & ignorantia, & timoribus & agreſtibus amoribus, & aliis humanis liberæ. Impuræ autem apud inferos & circa ſepulchra verſantur, pœnam dantes prioris malæ educationis, & tamdiu oberrant, donec rurſus in corpus illigatæ fuerint. Illigantur autem, velut conſentaneum eſt in ejusmodi mores, quales etiam in vita exercuerunt. Audire juvabit in hanc rem *Claudianum* (*l. 2. in Ruffin. v. 482.*)

Multa ferarum
Cogit vincla pati: truculentos ingerit urſis
Prædonesque Lupis: Fallaces vulpibus addit.

Huic Interpretis vice adjunge *Boëtium* (*l. de Conſol. Philoſ. c.3.*). De impurorum itaque corporibus & animabus ſermo forſan erit *Pythagoræ*, ſiquidem rectè rem metior, nec *Plato* Platonizat, i. e. aliter loquitur, aliter ſentit.

§. 4.

De Revolutione mortuorum in Terram Canaan quid parturiant Judæorum Magiſtri, ſomnio præfato jungimus eo, quod in eodem hæreant transmutationis luto, prout è *Joh. Hornbeckio* (*l. 8. contr. Judæos c. 3. p. 541. & ſq.*) diſcimus. Docent nempè, Judæos extra Terram Canaan in polluta Gentium Terra ſepultos, in die judicii non reſurrecturos, niſi per abditos Terræ meatus & cavernas revolutionem usque Canaan oſſa & cadavera eorum moliantur, qua de re *Joh. Buxtorf.* (*in Lex. Chaldaicis & Synagog. Judaic. c. 3. p. 35. ſq.*) & *Joh. Hornbeck.* (*c. l. p. 542.*). Cum reviviſcent mortui diſrumpendus eſt mons Oliveti, atque omnes mortui Iſraëlis inde exituri, etiam juſti illi, qui mortui ſunt in captivitate convolventur ſub terra & exituri ſunt ſub monte Oliveti. *E Targum* (*in Cantic. 8. v. 1.*) *Joh. Lightfoot* (*Centur. Chorograph. in Matth. p. 78.*), credunt inſuper ſepultos in Palæſtina jure & privilegio loci primos omnium reſurrecturos, cum & ſtudio Patriarcharum ſepeliendi in Terra Canaan inducti, ut è *Manaſſe ben Iſraël.* (*l. 2. de Reſurrect. c. 3.*) iterum *Hornbeck.* (*c. l. c. 5. p. 557.*) allegat. Singulare exemplum recitat è *Hilar. Prachio* (*in not. ad Wilhelm. Schikkardi Miſpalh. Hammelech. c. 3. Theorem. 10. p. 203.*) *B. Joh. Bened. Carpzov. de R. Juda Selcket Archiſinagogo Viennenſi*, qui ad excitandam anguſtiam volutationis ſubterraneæ jam grandævus iter in Palæſtinam ſuſcepit, ſed ubi iter vix ingreſſus Budam Pannoniæ, Muhammedicæ me-

metropolim devenerat, ad plures ſe penetravit, adeoque nunc longo adhuc anfractu ſubterraneas cavernas permeare tenetur, ad vitam æternam ſcilicet reſurrecturus. Addo *ex Eraſmo Schmidio* (*not. in Pindar. Pyth. δ.p. 199.*) Ethnici in peregrinis terris mortuos ter inclamabant. Credebant enim hoc quaſi ψυχαγογίᾳ ſe Animas interfectorum ad patriam terram reducere.

§. 5.

Linquo fabularum Architectis fabulas, de vero & reali Cadaverum motu ſollicitus. Moventur autem, ſi moventur vel ſecundum totum, vel ſecundum partes. Secundum totum Motum Sarcophagi *Eudoxiæ Imperatricis Nicephor.* (*l. 13. Hiſt. Eccleſ. c. 36. p. m. 702.*) delineavit. Eſt relatio apud noſtros, retulit *Tertullian.* (*l. de Ani. p. m. 682.*): In Cæmiterio corpus corpori juxta collocando ſpatium receſſu communicaſſe. Fabulam dicerem quod de Gregorii Pontificis VI. Cadavere *è J. B. Fulgoſo* (*l. 3.*) retulit *Caſpar Rejes* (*qu. 71. Camp. Elyſſ. n. 15. p 337.*), illud nempe ad templi valvas feretrô impoſitum, templum intraſſe inventum, niſi id divino Numine adjutum adderet. *Florentiæ Gualtherio Buſtaccii filio* diſſecto publicè à Carnifice capite atque cadavere arcæ impoſito, dum ad Eccleſiam S. Crucis humandum geſtaretur, adeo repente concuſſione valida ſpontè exagitatum, ut arcæ tabulata invicem disjungerentur, ac benè ex geſtantium humeris decideret, quod ad jactum Baliſtariæ ſagittæ, dum funus progrederetur, perſeveravit, non ſine omnium aſtantium ingenti admiratione. (*Joh. Schenck. l. 1. obſ. med. p. 122. è Matt. Villan. l. 3. Hiſtor. ſui tempor. c 46.*). Mortuos quosdam in Marchia ambulaſſe & pœnitentiam prædicaſſe &c. *Jacob. Horſt.* (*de Aureo Puer. Sileſ. dente p. 38. & 154.*), & vita functos quandoque veluti ſi viverent motus obire, aut etiam in pedes erigi & ambulare *Joh. Marcus Marci* (*p. 4. Vet. Philoſ. reſtit. ſubſ. 3. p. 403.*) ſcripſit, & rationibus firmare allaborat. *Chryſanthum & Muſonium* ſub terra in ſepulchris ſcripſiſſe iterum *Nicepho.* (*l. 8. Hiſt. Eccl. c. 23. p. 337.*) Μετέωροι ſeu ſublimes facti (ut eleganti joco in crucem actos deſcripſit *Iſaac Caſaubon. ap. Th. Bartholin. de Lat. Chriſt. c. 7. p. 68.*). Ad ſolem converti dicuntur, quod notat *Hieron. Cardan.* (*8. de Var. Rer. c. 40. p. 516.*). Cæterum Athenienſibus mos erat ad orientem ſolem cadavera apertis eorum ſepulchris locare, quod deprehenſum *Diog. Laërt.* (*l. 1. de Vit. Phil. in Solon. p. m. 32.*) annotavit, cui cum *Plutarcho* (*in Vit. Sol.*) minime convenit, qui *Athenienſes* mortuos ad occidentem congerere conſueviſſe, ad orientem Megaricos: vereatur ne aut corruptus locus, aut erraverit *Laërtius Th. Aldobrand.* (*in h. Laërt.*

ert. locum p. 29.). Exemplorum huc ſpectantium Syllogen collegit *Theod. Zwinger.* (*Vol. 2. Theatr. Vit. hum. ſ. 7. p. 565.*)

§. 6.

Phyſa ſ. orbis piſcis Ægyptiacus, ut de brutis etiam quædam ſubjiciam, exſiccatus & tomento ſeu alga oppletus & ſuspenſus eam cœli partem, à qua ventus flat, roſtro ad eam converſo indicare ſolet, ut *Guilielm. Rondel.* (*l. 10 de Piſcib. c. 11.*) tradit. Quocirca eleganter Eundem Magnetem Æolium appellavit *Athanaſ. Kircher.* (*l. 3. Art. Magnet. p. 6. c. 2. §. 6. p. 529. & Regn. Magn. ſ. 4. c. 1. p. 165.*), qui idem de Hirundine marina, piſce volatili, propria edoctus experientia commentatur, quamvis etiam hic dubitet *Th. Brown.* (*l. 3. Pſeud. Epidem. c. 10. §. 5. p. 599.*). Lacertus Dub Arabibus vocatus, occiſus etiam poſt triduum igni applicatus perinde movetur, ac ſi viveret, ut è *Joh. Leone Simon Majol.* (*Dier. canicul. Colloqu. 8. p. 311.*).

§. 7.

Secundum partes moventur vel fluidas, vel ſolidas. Inter fluidas ſanguis eminet. Sanguinem venæ ſectione emiſſum in lebete, contremiſcere interdum videas, ſcripſit *Salomon Alberti* (*Hiſt. Corp. Part. Human. p. 68.*). *Joh. Lang.* (*l. 1. Epiſt. Med. 8. p. 36.*) & *Andr. Libav.* (*p. 2. Singular. p. 157.*). Hunc vulgus Chirurgorum prius adhuc, quam intepuerit ingurgitare cogit eos, quibus detractus eſt, ratum ſubeſſe animam, quæ tali potatione poſtliminio reſtituatur. *Wenn man durch ein Microſcopium ein friſches Blut, das man von einem Thiere läſſet, anſchauet, da ſiehet man das Leben, wie es ſich leibet, bekleidet, reget, beweget und wieget, Anonymus* (*Schrifft-und Natur-mäßiges Bedencken über die Begräbniß in der Kirchen p. 35.*). Fumare etiam dicitur ſanguis & recentia vulnera. En Poëtarum teſtimonia. *Virgil.* (*l. 8. Æneid v. 106.*)

Thura dabant, tepidusque cruor fumabat ad aras.

Et Valer. Flacc. (*l. 2. Argonaut. v. 233.*)

His Cruor in thalamis & anhelo in pectore fumant
Vulnera.

Sanguinem incluſum in Cadavere facillime rotari, *Malach. Thruſton.* (*de Reſpir. p. 109.*) aſſeruit. Undulationem in vena cava poſt emortuam auriculam vaſorum à ſpiritibus per nervos ubique diſtractis corrugatione contemplatus eſt *Richard. Lower.* (*Tr. de Corde c. 2. p. 70.*). Advertit in ſanguine obſcuram palpitationem *Guilh. Harveus* (*Exerc. Anat. 1. c. 4. p. 44.*). De ſanguinis ſeroſi putridi & fœtidi inſigni effervescentia & agitatione in mortuo *Eman. Urſtiſ.* (*ap. Guilhelm. Fabric. Hildan.* (*Cent. 2. obſ. Chirurg. 25. p. 103.*). Addendum

cen-

cenſeo & hoc: Cucurbitula morſui Tarantulæ applicata, & ſcarificata, in quodam fragor ſeu tinnitus auditus fuit. At quia poterat id fortaſſe per accidens, aut ab aëre, aut à Cucurbitula provenire, cucurbitula abſtricta fuit & alia applicata, idemque ſonus obſervatus: atque hoc pluries facto ſemper tum ab ipſo, tum ab aſtantibus ſimilis ſtridor perceptus fuit, ex qua luce meridiana clarius extitit, fragorem auditum, non ab aëre, non à Cucurbitula (ex quibus deceptio fortaſſe pervenire poterat), ſed abſolutè à qualitate, veneni ortum habuiſſe. *Dom. Panarol.* (*Pentecoſt. 5. obſ. 44. p. 172.*) memorat. Add. *Th. Bartholin.* (*cent. 6. Hiſt. Anat. 38. p. 259.*). Solet lympha ſuum curſum continuare per aliquod tempus poſt Obitum *Phil. Verheyer.* (*tr. 1. Corp. human. Anat. c. 5. p. 25.*) annotavit.

§. 8.

Inſpergere liceat quædam Papicolarum circa ſanguinem miracula. Ficta an vera ſint contextus ipſe prudentem edocebit. Sola Neapolis in Italia multa quotannis in Martyrum ſanguine miracula conſpicit *Jacob. Maſen.* (*util. curioſ. de Vit. Human. Felicitate c. 25. p. 527.*) perhibet. *S. Johannis Baptiſtæ* ſanguis, qui lapidis inſtar in ampulla concretus eſt, Feſto Præcurſoris die, dum ſacra peraguntur officia; illa, qua caput cenſetur amputatum, hora colliqueſcit, efferveſcitque. Idem ſpectaculum ſanguis *D. Stephani* per *Oroſium Hiſpanienſem* allati, ibidem ſolennis tempore ſacrificii tertia Auguſti die exhibet, mirumque eſt, quod reſtituto *à Gregorio Papa XIII. Calendario* (arrigite aures Faſtorum conditores!) decendium, cum eodem, ceu correctione hac divinitus approbata, anticipet: quod in *D. Johannis.* ampulla, pariter obſervatum eſt. *De Januarii Martyris Beneventani Epiſcopi* virtute quid dicam? Sanguis illius phialæ incluſus, qui in pilæ formam collectus induruit, quo die ſolenni proceſſione Neapoli circumfertur, ubi in Capitis ejusdem Divi conſpectum venit, repente ſolutus liqueſcit, &, velut modo ex vulnere defluens ſolvitur, capite verò remoto in prioris figuræ ſphæram indureſcit. *Hæc Maſenius.* Idem de *Genarii Martyris Beneventani Epiſcopi* capite & ſanguine, ex *Bapt. Fulgoſo* (*l. 1. c. 6.*) *Theodor. Zwinger.* (*l. 18. Theatr. vit. hum. col. 850.*), ut ovum ovo non ſit tam ſimile ut hæ duæ Relationes. Suſpicor idcircò in nomine Martyris erratum, ubi pro *Januario Genarius* & v. v. ſubſtitutus. Fuere è curioſioribus Neapolitanis, qui alia loca Neapoli ſanguinem ſudantia noſtro ſeculo *atteſtantibus id Novellis Lipſienſibus* non profuſi Januarii ſanguini, ſed montis Veſuvii exhalationibus ſubterraneis aſcriberent.

§. 9.

Singulare quid de Urina habet *Andr. Cnœfelius* (*M. C. D. 1. A. 4. obſ. 56. p. 43.*). Urina recens è corpore Muliebri excreta ſtatim ebullire, & per ſex ferè horas ſemper moveri conſpiciebatur, cum gravi fœtore ſucceſſu temporis etiam per integrum diem talis motus continuabat in exiſtentis contrarii ſalis (cum aëre ambiente combinati) ſufficiens index. Bilis vomitu in terram rejecta bulliebat inſtar aquæ fortis, teſtimonio *P. Borelli* (*Cent. 2. obſ. 1. p. 104.*) Ipſe materiam ſeroſam ſale podagrico ſaturatam à podagrico vomitu rejectam in pelvi per longum temporis ſpatium ebullire & circulum rotari, conſpexi.

§. 10.

Fonticuli poſt obitum utplurimum inſtar aquæ hydrope mortuis copioſiſſimè fluere ſolent, quod multoties ſe vidiſſe teſtatur *Caſp. Theoph. Bierling.* (*Theſ. Practic. n. 20. §. 8. p. 260.*), ut ut in morituris ulcera ſiccari, vulgo aſſerant. Ex S. Nicolaì Cadavere magnam humoris copiam continuo manare, teſtis eſt *Anton. Santorell.* (*Poſt-Prax. Med. c. 24. p. 57.*). Cur in ſuſpenſis urina mox effluat, quod in aliis demortuis non accidit, *Jacob. Müller.* (*ap. Gregor. Horſt. Epiſt. Med. l. 20. p. 238.*) rationem ſuggerit, quod propter ſuffocationem abdomen à Diaphragmate comprimatur, unde conſequente urgente copia urinæ vi compreſſionis Sphincter muſculus aperiatur. Ex hac Urina, ſi innocenter ſuſpenſus fuerit homo, Mandrogoram naſci, fabuloſa aſſeruerunt ſecula, inde Belgis ab urina furis Radix *Pis diven* audit. Audiamus *Jacob. Thomaſ.* (*diſp. Philolog. de Mandrag. c. 3. §. 72. & 73.*): Quod è ſuſpenſi hominis innocentis urina ſub patibulo eam creſcere finxerunt, ὁμόφωνον eſt aliis artis neceſſariæ inſtrumentis, quæ ab ipſis ſuſpenſorum corporibus, è ligno ter patibuli decerpere ſua jubet Satanas. Urinæ autem vocabulo ſuſpicere hujus fabulæ autores ejusmodi urinam innuere voluiſſe, è qua Orioni nomen indidit mendax Græcia. Etſi enim quocunque ſenſu eam vocem interpretere, mendacium pellucet, eſt tamen alterum ad fidem à ſimplicioribus aucupandam magis idoneum: Quod ſi cuipiam obſcurus videatur *Phornaſius* in reddenda orionis nomenclationè, en *è C. Junio Hygino* (*Fab. 195. p. m. 210.*) ipſam fabulam: *Jovis, Neptunus, Mercurius* in Thraciam *ad Byrſeum Regem* in hoſpitium venerunt: qui ab eo cum liberaliter eſſent excepti, optionem ei dederunt, ſi quid peteret. Ille liberos optavit, Mercurius de Tauro, quem Hercules Ypſeo ei immolarat, corium protulit. Illi in eum urinam fecerunt, & in terram obruerunt, unde natus eſt Orion. Poſt multos à morte

dies

dies urinam effundi (*c. l. c. 29. p. 54.*) iterum *Santorellus* annotavit, gemellamque docto orbi communicavit *Dn. D. Joh. Ludov. Hannemann. Collega & Fautor. honorandus (M. C. D. 2. A. 8. obſ. 160. p. 354.)*: Lotium à Veſicæ collo, ut Anatome docuit, ſuppreſſum omnibus fruſtra tentatis poſt obitum, *teſte Joh. Rhodio (cent. 3. obſ. med. 26. p. 123.)* effluxit. De ſeminis in ſuſpenſis effluxione iterum *Santorell.* (*c. l. c. 21. p. 60.*)

§. 11.

Viro cuidam mortuo in hypochondrio cum elevatione & depreſſione ipſius, murmur & rugitus ſentiebatur, tanquam vivus eſſet homo, *Dominic. Panarol. (Pentec. 1. obſ. 47. p. 28.)* obſervat. Quod ipſum & eveniſſe illuſtr. *D. Duci Ceſativo à D. Petro Servio* audivit, qui cum mortuus eſſet ſimilem rugitum & habebat motum, quo audito & viſo aliqui ipſum ab inferis revocatum appellabant, cum tamen revera mortuus eſſet. In Hydrope defunctis id etiam manifeſtum. Inde hypochondriis punctim inflictis una cum aqua flatus cum ſibilo & ſonitu auras petunt. Ab illo flatuum impetu, & humorum fermentatione Crepitum ventris mortuis contingere poſſe, *è Phil. Salmuth. (cent. 2. obſ. 36. p. 25.)* conſtat. Feces alvi aliquando poſt mortem effuſas, memorat etiam *Santotorell. (c. l. c. 29. p. 54.)* Vidit A. 1686. M. Martio *Dn. D. Joſephus Lanzon. (M. C. D. 2. A. 9. obſ. 210. p. 350.)* civem quendam Jerrarienſem 45. annorum ſæva Peripneumonia extinctum, altero poſt mortem die non tantum urinam verum etiam ſtercus excreviſſe. Idem quoque obſervavit in puero variolis extincto. In furti inculpato Auguſtoburgi in carcere detento, in dextro pede à glande tormentaria vulnerato, & à vulnere mortuo altero poſt mortem die cum ad inſpectionem & examen vulneris nos accingeremus mortuum ſtercutio litaſſe conſpeximus. In Alio materia putida per nares & poſteriora egeſta, quod *Joh. Petr. Lotich. (l. 6. obſ. med. c. 6. obſ. 2. p. 584.)* commemorat. *Ein Agyrtha gab einem jungen Schwediſchen Herren eine Purgation ein, der Patient fängt an zu purgiren biß ihm die Seele ausfähret, nachdem er nun erblaſſet, hat er noch biß 6. Sedes gehabt, unterdeſſen hat der Quackſalber das Weite geſucht, und ſich unſichtbar gemacht. (des Getreuen Eckarts ungewiſſenhaffter Apotecker c. 7. p. 373.)*. Mercurium vitæ easdem turbas in Inteſtinis defuncti contaſſe *ſupra*, (*l. 1. Tit. 8. §. 20.*) notatum.

§. 12.

Solidas partes moveri, hiſtoriæ loquuntur. Ita mortui videntur oculos aperire (*Vid. l. 1. Tit. 5. §. 4.*) ridere, (*ib.* §. *24. 28.*) loqui (*ibid.* §. *19.*), ſpumare (*§. 35.*), ructus edere (*§. 37.*), vomere (§. *38.*). Quando intumeſcunt

& crepant (*Tit. 8.*), pariunt (*Tit. 9.*), penem demum erigunt (*Tit. 11.*). Scio fœminam quandam vernaculam Eccleſiæ, forma & ætate integram factam: poſt unicum & breve matrimonium, cum in pace dormiſſet, & morante adhuc ſepultura, interim Oratione Presbyteri componeretur ad primum habitum orationis manus à lateribus inhabitum ſupplicem conformaſſe, rurſumque condita pace ſitui ſuo reddidiſſe, *narrat.* (*c. l.*) *Tertullian.* Accedente occiſore, occiſus dextra vulneribus admota, digitis occiſorem, *teſte J. J. Schottelio* (*l. de Singular. German. Jur. c. 3. §. 23. p. 99.*) monſtravit. De puellæ à Judæis occiſæ manu in cœlum erecta, *Sanctus ille Nugator Th. Cantipratan.* (*l. 2. hiſt. memor. c. 29. n. 22. p. 34.*) Monialis quædam in Cœnobio *D. Vincentio* ſacro cum per ſex menſes phtiſi laboraſſet, Apoplexia repente correpta, quæ in dextræ partis Paraplegiam terminavit, triduo poſt exanimata feretro imponitur. Monacha altera affinis ingemiſcens ac lacrymabunda demortuæ manum deoſculatum accipiens, ter valdè conſtringi ſentit, tanquam miraculo perculſa reliquas aſtentes Moniales advocat, accurrunt, manum à mortuâ validè comprehendi intuitæ, mirantur. Hiſtoriam habet *Marcell. Donat.* (*l. 2. Hiſtor. mir. c. 3. p. 138.*) *& ex Eo Joh. Schenck.* (*l. c. p. 122.*) *Fortunat. Fidel.* (*l. 4. Relat. Med. c. 1. p. 514.*) *Caſp. à Rejes* (*qu. 33. n. 24. p. 400.*) *De Sancta Wiborada* crus & brachium in finali angore attractum & rigidum indirectum extendente, *Hepidanus, Cœnobita* (*l. 1. Vit. Ejusd. c. 38.*) *ap. Melch. Goldaſt.* (*T. 1. Rer. Allemann. p. 2. p. 345.*) In Nobiliſſima quadam mortua hora una cum dimidium poſt ejus mortem convulſiones pollicis & digiti annularis manus ſiniſtræ obſervavit *M. Zach. Mitlacher* (*Diſſ. inaugural. de Partu Diff. Caroll.*) Celebrem noſtri temporis Anatomicum Marquard. Slegelium Hamburgi à Cadavere ſe movente, dum novaculum adhiberet exterritum, & paulo poſt mortuum fuiſſe, rumor, ſed inanis, (*Vid. l. h. Tit. 2. §. 13.*), ſparſit.

τὸν κλεισθένα δ' ἀκούω
Ἐν ταῖς ταφαῖς πρωκτὸν
Τέλλειν ἑαυτοῦ καὶ σπαράττειν τὰς γνάθους

Scomma eſt *Ariſtophanis* (*in Ranis Act. 1. ſc. 7. in Semichor. v. 70.*) quod è regione metricè hunc in modum *Nicol. Friſchlin. transtulit*:

Et fama Cliſthenem fert
Anum ſibi in ſepulchris
Convellere & genas depiles reddere.

§. 13.

Spectant huc Exempla, cum corpus nobiliori & principali parte orbatum, aut

ut diſſectum, non obſcura motus ad tempus exhibet indicia. Capite ablato n quis progredi poſſit? quæſivit *Ariſtoteles* (*l.3. Hiſt. Animal. c. 10.*) & id non emere credendum aſſeruit. *D. Proculus* tamen, miles Bononienſis ſacro martyrio oronatus, caput abſciſſum in locum, ubi nunc ejus Templum Bononiæ viſi- ur, propriis manibus tulit, referente *L. Surio* (*Tom. 3. & ex hoc.*) *Heinr. Korn- anno* (*p. 4. m. m. c. 11.*), qui gemellum de *S. Dionyſio Areopagita* (*c. 12.*) *& S. Al- ano* (*c. 15.*) ſubjicit. S. namque *Dionyſio Areopagita* decollato, erexit ſe trun- us, & acceptum ſuum caput ſuſtulit, & manibus detulit ad duo milliaria, ubi unc Regum Francorum ſepulchra ſunt, quod etiam ex Aliis narrat *Chriſt. Adri- hom.* (*in Act. Apoſtol. Theatr. Terræ Sanct. Annex. p. 283.*). Spatium illud mi- uit, nec incongruè forſan, *Lud. Cæl. Rhodigin.* (*l. 4. Lect. Antiqu. c. 23. col. 143.*) & l SALVATORIS infinitæ potentiæ aſcriptum voluit ſinceriſſimè. Feciſſe idem ribitur *Simphorianus, Felix, Regula &c.* Vid. *Cornel. Agripp.* (*T. 2. Op. Declam. . Anton. Eremit. p. 575.*). Factum id *juxta Eund.* (*p. 576.*) Anima eorum non ngelo, ut multi opinantur, eos ducente, ducente autem per aſſiſtentiam, non er naturalis informationis actum. Plura recitat *Hieron. Drex.* (*T. 1. Oper. in redr. Æternit. c. 3. §. 6. p. 98.*).

§. 14.

Præteritis annis accidiſſe in quodam conflictu inter Imperiales & Palati- atus rebelles, *memorat Euſeb. Nirenberg.* (*l. 3. Philoſ. Curioſ. c. 21.*), Hungarum Polacum obviam factos, Hungaro irrito conatu hoſtem petente, curvo & to enſe unico ictu Polacus caput illi dejecit, & tamen ſit decapitatus currente quo, antequam caderet, mediocre ſpatium confecit. Hiſpanus quidam (com- emorat *Ludov. Septal. in Ariſtot. ſ. 20. probl. 6. vulgò 67. p. 144.*), cui cum dor- iiret caput à quodam Ruſtico abſciſſum fuit, ſtatim ferè ſurrexit, & enſem enu- avit, bis aut ter ea circumvoluta in terram decidit, nec amplius ſurrexit. Vidi- us, *ſcribit Isbr. à Diemerbroeck* (*l. 1. Anat. c. 1. p. 760.*) Leidæ homicidam, virum rtem, qui à judicibus morte condemnatus & decollatus fuit, ſed capite am- utato ac detruncato mox erectus ſurrexit, & in pedes nonnihil ſub- itit.

§. 15.

Veritas hujus aſſerti etiam in brutis lucet. Vervecem capite abſciſſo rogreſſum, *Averrhoës* (*in 2. Phyſ. auſcult.*) deſcripſit. Aviculæ capite abſciſſo viter ſubſultant (*Gerh. Joh. Voſſ. l. 3. Idol. c. 1. p. 627.*). Dum Commodi Im- eratoris in jaculando mirabilem peritiam depinxit *Hier. Cardan.* (*l. 12. de Rer. ar. c. 62. p. 795.*) reliquis addidit: Idem aliquando ſagittas lunatæ cuſpidis in

Mauruſias Struthos intorquebat, qui & pedum celeritate & alarum quaſi veli ocysſimè ferebantur, ſicut ſummum contingeret collum atque ita capita amputaret, ut exſectis cervicibus (qui teli impetus fuerint, aliquandiu tamen viventibus, ſimilem curſum continuarent. Add. *Franciſc. Bacon. Verulam.* (*Sylv. Sylv. Cent. 4. Hiſt. Nat. Exper. 100. col. 840.*). Quis non vidit ablato capite Crabrones, & alia ejusmodi inſecta volare, quod etiam allegat *J. B. Helmont* (*tr. ignota actio regim. n. 35. p. 269.*) Vin' majora adhuc? Muſcæ Bombycinæ majores non modò poſt ablatum caput vivunt ac volant, ſed & generant. Mas quidem poſt truncatum caput fœminam comprimere non poteſt, fœmina tamen decollata alacriter marem admittit, & aliquot poſt horis ova confeſtim parit; quod ex obſervatione *Rob. Boylei* (*ap. Th. Bartholin. Cent. 4. Epiſt. 92. p. 521.*) recitat *Ol. Borrichius.* Canit cicada capite abſciſſo, quod experti *Albertus Magnus* (*l. 26. de Anim. f. 204. a.*) & *Hieron. Cardan.* (*l. 7. de Var. Rer. c. 28. p. 296.*) & diu ſupervivit. Non volant tantum veſpæ & fuci, Apes adempto capite, ſed & aculeis feriunt, & ſe ſe defendere conantur. Idem in detruncatis veſparum aculeis licet cernere & experiri. Ipſis terreſtrium teſtudinem capitibus amputatis ii tamen liberè ac validè per hortum ambulabant ad ſex menſes. *E Caldeſi Martin. Liſter.* (*Exerc. Anat. altera de Buccin. fluviat. & marin. p. 45.*)

§. 16.

Movetur & caput amputatum.

Oſcitat in campis caput à cervice revulſum,
Semi animesque micant oculi, lucemque requirunt.

E Varrone Attaceno citat Fulvius Urſinus (*Virgil. cum Græc. collat. l. 4. Georg. & l. 10. Æneid.*). Viri fortes in bello morituri, ſolent terram mordicus appetere. Id quod ſignum eſt ingenitæ ferocitatis, commentatur (*in Saxon. Grammat. l. 8. Hiſtor. Danic. p. 178.*) *Stephanus Joh. Stephanius*, ubi egregia cum è Græcis, tum Latinis Poëtis collecta dat, aliàs non ubivis obvia, & à paucis animadverſa. Add. *Servium* (*in Virgil. l. 11. Æneid. v. 418. p. 873.*). Hinc originem ſumſiſſe videtur *Eidem* (*p. 179.*) Germanis hodieque uſitatisſima de iis loquendi formula qui in præliis occumbunt: *Sie haben ins Graß beiſſen müſſen.* Cecinit in hanc ſententiam *Pindarus Thebanus* (*Iliad. Epit.*)

Ictis in inguine Leucon
Concidit infelix, proſtratus vulnere forti
Et carpit virides moribundus dentibus herbas.

Et *Servius* (*in l. 1. Æneid. v. 100. p. 61.*) appetere, ore terram petere, i. e. mori, interpretatur. Etiam *Starchatori Gigantis* caput ab *Hathero* decuſſum terra

glebas

ebas petiit, quod *Saxo Grammat. (c.l.p.m.153.). Olaus Magnus (l.5.Epit.Hiſt. ptentrional.p.182.)* & *Alb.Kranz. (l.2. Suec. c. 22. p.448.)* relationibus ſuis inſe-erunt. Sed cum *Starchateri* & *Hatheri à Saxone Grammatico* conſignatas hi-orias pro monſtroſis fabulis habeat *Joh. Gorop. Becanus (l. 7. Orig. Antwerp. 764.)*, en alium *è Th. Bartholino (Cent. 2. Hiſt. Anat. 98. p. 384.)* caſum. Haſ-æ, *ſcribit*, puellæ ſedecim annorum caput manu carnificis decollatum terque ıaterque ſe movit & ſubſultavit. Muſculi faciei, bucconis &c. poſt mortem convellunt, indeque ſpumæ generationem deduxit ingenioſus. *J. N. Pechlin. le aër. & Alim. def. c. 8. p. 89.)*. Legas & quædam huc ſpectantia *ap. Leonhard. hurneuſſer. (de Probat. Urinar. c. 8. p. 49.)*

§. 17.

Quod ad linguæ motum, *Hieron. Cardan. (l. 20. de Subtilit. p. 608.)* fecit guam Bovis exemtam tota die palpitare, & addit, quoſdam affirmare, vitu-nam in aquam injectam moveri, quod tamen ipſe non expertus fuerit *(p. 609.)*. irabilius eſt, quando abſciſſa capita locuta legimus. Abſciſſum *S. Pauli* ca-ıt ter nomen JESU inclamaſſe hiſtoriæ produnt. Evolve, ſi lubet, quos *citat h. Bartholin. (de Lact. Thorac. c. 13. p. 39.)*. Hoc miraculoſum cum ſit & ſa-um, ad profana deſcendo. Sunt qui *Homerum* teſtem adhibeant, diſſerit *riſtoteles (l. 3. de Part. Animal. c. 20. p. 468.)* quaſi ob eam rem illud di-erit:

Ipſeque dum loquitur miſcetur pulvere vertex.

on enim dum ipſe homo, ſed dum ipſe vertex, intelligi volunt. In terra Ca-a cum *Cercydas* quidam occidiſſet *Jovis Hoplosmii* ſacerdotem, caput interemti ſectum protulit hunc ſenarium:

Ἐπ' ἀνδρὸς ἀνδρὸ Κερκυδᾶς ἀπέκτανε

Virum necavit Cercydas ſuper viro.

x *Hierone ſive Epheſio, ſive Alexandrino* narrat *Phlegon. Trallian. (de Reb. Mi-b. c. 2.)* de capite infantis *à Polycrito Ætolorum* præfecto geniti, quod poſt cor-us à ſpectro devoratum multa prædixerit. Idem ex *Antiſtene Peripatetico (c. l.)* refert, de capite *Publii, militaris apud Romanos Præfecti*, quod, comeſto, à lupo orpore, longum carmen pronunciavit, quo futura continebantur. De *Or-hei* Capite Lesbo appulſo vaticinante: τὰ ἐμὰ ὦ κῦρε σά. Mea, ô Cyre, tua, volvatur *Gerhard. Johann. Voſſ. (l. 3. Idolol. c. 44. p. 966.)*. De capite juve-is abſciſſo peccata confitente *Thom. Cantiprat. (l. 2. Hiſt. & Exempl. c. 29. n. 4. p. 306.)*. Libavi & quædam *(l. 1. Tit. 5. § . 20.)* ſupra.

§. 18.

§. 18.

Eodem modo & inſectorum, reptilium & aquatilium reſciſſa capita ſe movere, imò & mordere conſpiciuntur. Caput Crabronis (quem cervum volantem indigitant) cornuti abſciſſum ſextiduo poſt vivere & mori vidit *J. B. Helmont.* (*tr. Ignota actio regiminis n. 36. p. 269.*). Idem in piſcibus & ſerpentibus nemo non animadvertere poterit. Coquam quandam mordebat jam in ſex partes ſectus Lucius, quod ab ipſa coqua percepi.

§. 19.

Caput parvæ teſtudinis amputatum ſic maxillas per ſemihoram collidebat, ut ſtrepitum quendam ederet *Joh. Bapt. de Hamel.* (*l. 1. Reg. Scient. Acad. Hiſt. ſ. 11. c. 7. n. 1. p. 144.*) memoriæ mandavit. Teſtudinis marinæ caput abſciſſum non continuo moritur, ſed & videt, & ſi ante oculos ei manus obverſetur, eos claudit, & paulo ſi propius manum admoveas mordet, & diu oculos habet fulgentes, quorum pupillæ candidiſſimæ & ſplendidiſſimæ cum exiſtant eruuntur, ut vel auro vel monilibus imponantur. Ita *Ælian.* (*4. Hiſt. Anim. c. 28. p. 214.*). Viperæ colletenus jam pridem exſectæ caput poſſe demorſum à ſe animal perdere veneno, experimentum dedit *M. Aurel. Severin.* (*p. 2. Viper. Pyth. p. 365.*) in Gallo Gallinaceo, quem hora ſemiſſe vidit mortuum. Ego teſtari poſſum, me vidiſſe (aſſerit *Fr. Redi obſ. de Viper. p. 61.*), quod caput Viperæ media hora poſt detruncationem, dum adhuc quidam motus ſupereſt, & ita loquendo quædam ſcintilla vitæ, ſi morderet accidit non aliter, ac ſi corpori adhæreret. Detracta cute poſt aliquot horas mordet adhuc caput, & cor ſerpentum aliquot horas palpitat, obſervavit *Moſes Charas* (*Deſcript. Vip. Edit. German. c. 1 p. 5*) *Add. Petr. Borell. Cent. 1. obſ. 43. p. 47.*) Romæ Pharmacopæi cujusdam famulus à capite Viperæ jam poſt tertium diem abſciſſo, & inter ſordium quisquilias jacente, cum is hoc pede protruſiſſet, deinde manibus quoque projicere tentaſſet, lethaliter in digito morſus, & efficaciſſimis vix tandem Theriacalibus medicamentis ſanatus fuit, teſte *Joh. Fabro Bambergenſi Academico Lynceo* (*in not. in Animal. nov. Hiſp. Nard. Anton. Rechi p. 782.*). Majori cum periculo id expertus *Pharmacopœus Macope junior* in ſolenni Theriacæ præparatione, cujus mentionem fecit *Magnif. noſter Argonauta Dn. D. Joh. Mich. Febr.* (*tr. de Scorzoner. c. 9. p. 108.*), aut circa dentium viperarum motum articulatum occupatus, ut vult *Joh. Theod. Schenckius* (*Epiſt. 7. Gammarol. D. Sachſii annex. p. 934.*) qui à tali capite morſus Theriacalibus nil juvantibus ſenſim extabuit. De genero & ſucceſſore *Macopii Joh. Knipſio* Idem in hiſtorias retulit *Joh. Rhodius* (*cent. 3. obſ. 89. p. 169.*) *Ita & ille, ap. Petr. Andr. Ma-*

thiol.

hiol. Fœniſeca (*cit. Febr. c. l. p. 109.* Locum non addidit, nec facilè illum repe-
ies,) qui cum inter demetendum falce ſua viperam fortè diſſecaret, & eam par-
em, cui caput annatum erat, pro mortua manu apprehenderet intrepidus, fera
rritata capite vibrato digitum ejus momordit acriter, quam, ut fieri ſolet,
um ori admovet, ſanguinem ſaniemque expreſſurus, repente mortuus
ſt.

§. 20.

Corde extracto ſupervivunt ad tempus homines & moventur. Quidam
orde extracto caput expeditè movebat, aſtantes torvo vultu intuebatur, &
or ſuum accuratius contemplabatur, donec caput ambutaretur, quod ſuis
nſeruit (*Cent. 3. hiſt. anat. 15. p. 37.*) *Th. Bartholin.* Ego ipſe vidi delinquen-
em, *inſit. Ferdinand. Kiehn.* (*Diſſ. inaug. de Syncop. c. 4. §. 11. p. 20.*), qui ſen-
entia Magiſtratus ad hoc genus ſupplicii damnatus fuit, ut ei vivo adhuc,
c antequam in quatuor corporis ſui partes diſſecaretur, cor eximatur, corde
xemto, cum admiratione aliquot centum hominum ſpectantium, ultra qua-
rantis horæ ſpatium vixit, atque ſuum, quod propè jacuit, Cor, elevatis
ubinde oculis, miſerè intuitus eſt, usque dum duriſſimo mortis genere periit.
lius, cui cor avulſum & in carnificis manu, auditus tria aut quatuor pre-
um verba proferre. Ita *Fr. Baco Verulam.* (*Hiſt. vit. & mort. Artic. 15. t. 322.*
. 404.) retulit, captus juvenis Hiſpanus, cui cum Mexicani Cor exrraxerant,
llud Diis ſuis immolaturi exclamabat: *Cavalleros muerto meham*, viri No-
iles me occiderunt. Ex Aliis *Eraſmus Franciſci* (*Im Sineſiſchen Luſt- und*
taats-Garten p. 3. p. 1744.), aut ut illud expreſſit *è Joſepho à Coſta Caſpar. Re-*
s (*qv. 32. n. 1. p. 376.*): O Nobiles, quare me occiditis? Ita retulit olim Ci-
is noſter ex Hungaria, ubi aliquot annos literis operam dederat, rediens
Hungarum quendam, qui ad partes Turcarum deſciverat; ſeque circumcidi
aſſus fuerat, captum, & ſectioni deſtinatum, corde à Carnifice evulſo, aliquo-
ies Turcis conſuetum Allah, Allah intonaſſe, aut potius ingeminaſſe.

§. 21.

Id verò & in brutis deprehenſum. Crocodilos maximè eſſe vivaces, ſi
is cor eximatur *à Calcidio* (*in Platon. Tim.*) notatum. Corde ſimul cum a-
iis viſceribus privatum uranoſcopum piſcem, valdè multum vivere, magnam
acit admirationem, prodit *J. C. Scaliger.* (*Exer. 227. ſ. 15. p. 714.*). Idem in
Rana conſpicuum, reſecto corde diu natante Experimento *Johann. Schwam-*
merdammi ap. Nicol. Stenonem. (*Myolog. Specim. p. 78.*). Add. *Colleg. Amſtelo-*
dam. Anat. (*p. 30.*) *Oligerum Jacobæum.* (*obſ. de Ran. & Lacert. c. 3. p. 58.*) &

in terra ſaltus robuſtos in geminante *ap. Joh. Jacob. Harderum (Api obſ. 3. p. 9.)* Cerebro contra extracto in momento exſpirante. Teſtudines exemto corde moveri ac vivere, *Ariſt. (l. d. juvent. & ſenect. c. 2. & l. de Reſpir. c. 17.)* voluit, & ex hoc ſuis absque dubio *Lud. Cœl. Rhodigin. (l. 21. antiq. lect. c. 1. col.)* inſeruit. In limace majori rubicunda terreſtri; ſi ipſi Cor eximatur, non illico vita ſimul adimitur, *Nobiliſſ. Joh. de Muralto (M. C. D. 2. A. 1. obſ. 59. p. 148.)* expertus. De piſcibus ne multa faciam verba, auriculam vellit quotidiana Experientia. De motu corporis Torpedinis trihorii ſpatio, poſtquam cor exemtum, *(Experiment. Natur. p. 66.) Franciſc. Redi* obſervavit & *(c. l.) Harderus* in viperarum excoriatione, capite præſciſſo, omnibusque interraneis exemtis manifeſtum circumgyrationis motum per pluſculum tempus ſubſiſtentem, ſpiritum idonea adhuc copia reſiduorum certiſſimo indicio.

§. 22.

Cor humanum in decollatis ad horam imò ad 80. minuta ſe adhuc moviſſe, *Leonhard. Thurneuſer. (de Probat. Urinar. c. 8. p. 49.)*, qui *(p. 50.)* addidit: *Es iſt auch gewiß, ſo iemand ein Virtel einer Stund nach dem Streich (in decollato) durch die eröffnete Gurgel mit einen eiſern Trod oder Rüthlein das Herz berühret, wird ſich der gantze Cörper bewegen, oder ſo man das Haupt bey dem Bart oder Haare hart zeucht, oder ein Ohr ümdreht. Wird ſich der Mund bewegen, und die Stirn rümpffen, als obs ihm wehe thät.* Habet id cum aliquibus Paracelſicis, imò ipſo *Paracelſo*, *Thurneuſerus* familiare, ut Anatomicæ penè rudis fuerit. Teſtatur id vel hoc, quod ignarus fuerit ejus, quod lixæ, laniones, excoriatores, & id genus hominum non ignorat, viam per aſperam arteriam ad pulmones, non ad Cor à natura eſſe deſtinatam. Id verò non minimum in viro, qui ex Artifice (Aurifabro), ex quo cum propter adulteratum Aurum Argentumque ex illuſtri urbe diſceſſiſſet, repente factus eſt Medicus, quem etiam Principes in oculis tulerunt. (Vid. *Th. Eraſt. de Auro poculento p. 2.*). Movit autem poſt mortem aliquantiſper durans cordis motus, *Aur. Theophraſt. Paracelſ. ut (T. 1. op. Schol. ad. l. de Pulſ. p. 756.)* ſcriberet: Pulſum manere poſſe poſt mortem. Aſtipulabatur huic *Joh. Rhenan. (Antidot. peſtilent.)* caſtigatus *à Flaminio Gaſtone (tr. de Peſte Sic.* §. *43.)*. In pullis gallinaceis jam in plumas indutis atque ita ovo exemtis poſt caput forfice præciſum, Cor integram horam palpitare, manifeſto ſenſu *illuſtris Rob. Boyle (referente Ol. Borrichio ap. Th. Bartholin. Cent. 4. Epiſt. 92. p. 521.)* expertus eſt.

§. 23.

De motu Cerebri è cranio exemti ſequentia tradidit *Verulam. (cent. 4.*

Sylv.

ſylv. Sylv. Exp. 400. col. 839.): Capite porcelli aperto, Cerebrum exemtum & palmæ alicujus impoſitum palpitavit, nulla Cerebri parte læſa & absque ſeparatione à Medulla ſpinæ. Paulo poſt repoſito in locum Cerebro clauſoque porcelli cranio ille paululum obambulavit. Mira quidem narratio, cur cerebrum non amplius ſuſpenſum motum, & non potius collapſum in ſe deſedit? Siccine medullæ ſpinalis tenſio & elongatio, dum eximebatur, nervorum proceſſus tenellos non rupit aut ſaltem afflixit, Cerebro cum primis in illa tenella ætate adhuc perquam molli fluido, ut alia abſurda hiſtoriæ dubiæ non opponam.

§. 24.

Notabilis eſt illa *Galeni (l. 2. de Placit. Hipp. & Platon. c. 4.)*, quam etiam *Rabbi Moyſes (ſ. 3. Aphor. 43. p. 489.)* citat & ad quam etiam reſpexit *Fr. Bacon. Verulamii (Sylv. Cent. 4. Experim. 400. col. 839.)* relatio: Conſpicitur, *inquit*, in ſacrificiis, quæ de more peragi conſverunt, in quibus interdum victima erepto corde arisve impoſito cum reſpirare, & intensè clamare, tum etiam fugere tantiſper viſa eſt, usque dum profluvio ſanguinis commoriatur. Junge (*l. 6. c. 6.*). De bove ſub eviſceratione mugiente vera eſt traditio & fides, inculcat *Th. Bartholin. (Hypomnem. 1. de Cruce §. 11. p. 79.)* De cane exemto corde per horæ ferè octavam partem currente *Joh. Jeſſenius à Jeſſen. (Anat. Pragenſ. p. 91.)*. Thoracem canis cultro ocyus aperi, corque apprehendito: miniſter verò tuus diligens atque expertus mira celeritate acu craſſa & contorta, in qua contortum filum immiſſum eſt, quatuor cordis vaſa antè colliget: deinde cor abſcindat, eodemque tempore vincula abſcindantur, quibus crura quatuor juncta erant, & in pedes projiciatur, canem absque corde vociferari audies, progredi videbis: qua re nihil magis admirabile conſpicari poteris. Ita Anatomicum inſtruxit *Reald. Columbus (l. 14. de re Anatom. p. 481.)*. Idem vidit, *Petro Pawio demonſtrante*, *Gerh. Joh. Voſſ. (l. 3. de Idolol. c. 44. p. 965.)*. Propriam allegant experientiam *Joh. Dan. Horſt. (p. Manuduct. ad Med. c. 1. ſ. 2. p. 75.)* & *Excell. Joh. Dan. Major. (M. C. D. Ann. 8. obſ. 10. p. 15.)* add. *Joh. Schenck. (l. 2. obſ. med. 269.) Tilemanum Coum (p. 120.)*. De catellis *D. Simonis Schulzii* obſervatio *à M. Schelgwigio* communicata *(M. C. D. 1. Ann. 3. obſ. 263. p. 436.)* legitur.

§. 25.

Cor ipſum vivo animali exemtum diutiſſimè naturalem retinet functionem ceu initium motus, tum ſibi, tum aliis, ut habet *(c. l.) Galenus*, quo deficiente auriculæ aliquot pulſibus toti actioni colophonem imponunt. De

corde Salmonis, piſcis, hæc (forſan *ex Alberto Magno l. 1. de Animal. tr. 3. c. 4. f. 26. b. & l. 24. f. 199. a.* aut *Ol. Magno l. 10. Hiſt. Gent. Septentr. p. 506.*) *Hieron. Cardan. (l. 7. de Variet. Rer. c. 38. p. 485.)* annotavit: Cor Salmonis exſectum omnium animalium cordibus diutius vivit, atque adeo diu, ut id improbi piſcatores inſerant cadaveribus Salmonum jam putreſcentium, ut adhuc vivere videantur. Atque ita plures ſub uno venduntur. Simplicibus forſan Salmo namque extra aquam vix vitam protrahit, & odor ingratus calliditatem piſcatorum eludet. Cor piſcium aliorum v. g. Anguillarum ſuper planam tabulam expoſitum pulſus æmulari, *Renat. Carteſ. (Vid. Fortunat. Vop. Plemp. l. 2. Fund. Med. p. 179.) vidit*, cujus mentem habet & examinat *Guilh. Harveus (Exerc. Anat. 2. p. 134.)*. Cor viperæ per quinquaginta horas extractum & reſciſſum licet vivum & ſuo more palpitans, ſervavit, *Honorat. Fabri (l. 1. de Hom. Propoſ. 8. p. 221.)*. Exemto ex vipera viva corde horis poſt viginti quinque motus adhuc manebat ſuperſtes commemorat *Job. Franc. (M. C. D. 3. A. 3. obſ. 72. p. 92.)*

§. 26.

Hæc de minoribus, ad grandiora quadrupeda progredior. Animadverſum ſæpe eſt, *perorat Cicero (l. 2. de Nat. Deor. f. m. 30. b.)*, cum cor animantis alicujus evulſum, ita mobiliter palpitaret: ut imitaretur igneam celeritatem. In infernali tecates ſacro ſacrificus manus inſerebat viſceribus & extracto corde aliisque vitalibus ex palpitatione ejus futura pronunciabat. Cecinit in hunc ſenſum *Prudentius (Apotheoſ. v. 465.)*

Manibusque cruentis
Tractabat tepidas lethali frigore fibras
Poſtremosque animæ pulſus in corde tepenti
Callidus interpres numeris & fine notabat.

Plura *(in 4. Thebaid. Statii v. 466. p. 1101.)*. *Caſp. Barth.* Cor in victimis minimè palpitans, ſilens vocabatur, *Baſſian. (Land. l. 2. Hiſt. Hum. Corp. c. 4. p. 160.)* auſpicibus, ut Luna ſilens, dum non lucet, & otio indulgere videtur. Ita

Silentia Lunæ

Dixit Virgil. (l. 2. Æneid. v. 255.). Galli, quibus θυπολεῖν βρότειον ἀρχῆθεγενος immolare humanum genus piaculum non fuit, ut *Sophoclis* verba (*in Andromed.*) adoptem, hominis libamine perfuſi, tergum gladio ferientes ἐκ τῆς σφαδασμῆς ἐμαντεύοντο, ex palpitatione membrorum divinabant, quod ex *Strabone (l. 4. Geograph.)* his addere placuit. Cor evulſum adhuc pulſare, *Galenus (l. 6.*

. *de Ul. P. c. 8. p. 443.*) conſpexit, & cor exemtum vervecis horam amplius unam otam fluctuare *J. C. Scaliger.* (*Exerc. 246. ſ. p. 754.*).

§. 27.

Ferunt eſſe exploratum, animadvertit *Caſp. Barth.*(*animadv. in Claud. Epigr. . p. 1008. forſan ex Nicol. Godigno de Reb. Abyſſin. 7.*), ſi inter mortuos piſces orpedo viva ponatur, & inibidem ſe moveat, eos quos tetigerit interno quoam & arcano motu ita cieri, ut vivere videantur. Tremorem mortuis piſcibus nducere, *Hier. Hirnhaim* (*de Typh. Gen. Human. c. 8. n. 3. p. 82.*) docuit. Add. *oh. Marc. Marci* è quo forſan, ut alia plurima, hauſit (*Philoſ. Vet. Reſtit. p. 5. ubſect. 2. p. 580.*). Quod rerum cauſas indagantibus ſanè portentum obvenit iraculoſum, *ſubjungit Barth.* Et quidem meritò, ſi vera eſſet Relatio. *Secundum lin.* (*l. 9. c. 42.*) Torpedo merſa in limo ſe occultet, & piſces, qui ſecuri ſuperatantes obtorpuere corripiat. Præterea relationis hujus certitudini maximè dverſatur experimentum *D. Stephani Lorenzini* (quod habetur *M. C. D. 1. nn. 10. obſ. 173. p. 399.*), miſi, *memorat*, Torpedines vivas & vegetas in vas quodiam, in quo alii piſces mortui erant, nullum autem iſtorum piſcium ullo intero motu ferri vidi, nec hujus indicium quodpiam aut ego, aut alius eorum, qui ræſentes aderant obſervare potui, præterquam quod mortui piſces in aqua eo ant, quos eos vivæ Torpedines natando propellebant. Extra aquam autem nmenſa nec interno nec externo motu piſces iſti movebantur.

§. 28.

Spectant huc vulnera cordi illata, quæ ſalva vita ex motu totius ad temus mors in momento non eſt inſecuta. Quidam *Nobilis à Spies* è militibus ræſidiariis Chemnicenſibus ſtatim è vulnere cordis Anno 1669. dextro cordis entriculo illato, expirabat; alter genere & functione militari ejusdem conditinis *à Rabe* Anno 1668. punctura ejusdem ventriculi cordis ſauciatus occubuit llius *Ambroſio Pareo* (*l. 9. Chirurg. c. 30. p. 230.*) teſte, adverſarium fugitantem d 200. paſſus, priusquam concideret mortuus, perſecutus eſt. Ingolſtadii quiam Studioſus à Typographo punctim læſus in ſiniſtra parte thoracis vulus ipſam cordis ſubſtantiam, utrumque ipſius ventriculum transverſim penerans accepit, plateæ tamen bene longæ ſpatium vulneratus curſu confecit, men porrò & ſenſibus integerrimis fermè per horam integram ita conſiſtit, ut loqui, DEO ſe commendare potuerit, ut *apud Joh. Schenckium* (*l. 2. obſ. Med. p. 275.*) *yriac. Lucius.* Gemellum *Excell. Joh. Dolæus* (*M. C. D. 2. Ann. 2. obſ. 188. p. 419*). ortenta ferè quæ ſequuntur: Quidam Amſtelodami in profunditatem dextri ordis ventriculi vulneratus vixit biduum, *referente Nicolao Tulpio* (*l. 2. obſ.*

Med. c. 18. p. 132.). Quatriduum quidam, *teſte D. Zach. Fürſt* (*M. C. D. 2. A. 3. obſ. 113. p. 226.*), à vulnerato corde ſupervixit. Ad quintum diem pervenit alius *ap. Thom. Bartholin.* (*Cent. 1. Hiſt. Anat. 77. p. 127.*) & *ap. Heinric. ab Heer* (*obſ. rar. 11. p. 155.*). Sexto obiit Judæus quotidiè adhuc obambulans, de quo *Joh. Mui.* (*ad Barbett. Chirurg. p. 223.* Vid. *Act. Erud. Lipſ. Ann. 93. p. 512.*) & *Joh. Rhodius* (*Cent. 2. obſ. 39. p. 74.*). Septimo alius *ap. Heinric. ab Heer* (*c. l.*), octiduum quidam Ruſticus poſt vulnus acceptum inter vivos extitit, quod exemplum mihi Anno 1684. occurrit. *Conf. M. C.* (*c. l. obſ. 114. p. 228.*). Nonum quidam diem ſupervixit, iterum *ap. Joh. Rhodium* (*c. l.*), novem dies & horas octo *Isbr. à Diemerbrœck* (*l. 2. Anat. c. 6. p. 382.*). Mendacium diceres tranſparere in ea quæ has excipit, hiſtoria, niſi fide digniſſimos ea inveniſſet Autores *Andreas Hæſenvager* miles, vulnus in pectore ſinum dextrum cordis penetrans à commilitone accepit ſub veſperam, d. 22. Auguſti 1607. obiit d. 8. Septembr. hora una poſt exortum ſolis, qui erat decimus ſextus è vulnere inflicto, in cujus rei memoriam Tabulam Grœningæ appendit publicè *Nicol. Müllerius*, quam *Godofred. Hegenit.* (*in Itinerar. Friſio-Holland. p. 16.*) & *Dan. Sennert.* (*l. 5. Med. Pract. p. 4. c. 3. p. 362.*) publicarunt.

§. 29.

Pergo ad Bruta. Cervus cujus cor è Sereniſſimo Daniæ Rege Sclopeto trajectum, prius quinquaginta paſſus confecit, quam concideret, *meminit Th. Barh.* (*c. l. p. 128.*). De alio majori admiratione digno à Sereniſſima Regina Pruſſiæ & Electrice Brandeburgica ſclopeto per dextrum cordis ventriculum trajecto trucidato, legatur relatio *illuſtris Noſtri Præſidis Dn. D. Lucæ Schröckii* (*M. C. D. 2. A. 5. obſ. 4. p. 8. ſq.*). Lepus glande medium cordis perfoſſu ad teli jactum adhuc cucurrit. (*Jul. Alexandrin. ap. Joh. Schenck. c. l.*); Canis corde vulneratus latravit & aufugit (*Heer c. l. p. 156.*); Suem in cordis mucrone vulneratum vidit *Anton. Muſa Braſſavola* (*comment. in ſ. 6. Aph. Hippocr. 18.*) qui per horam ferè ſupervixit & comedit, & non niſi ex iterato vulnere obiit. Vidit. *Hermann. ab. Heer* (*c. l. p. 157.*) *Felicem Platerum* cor porc. domi ſua mactati in Anatomicum Theatrum afferentem oſtendiſſe, bacillum acutum, digitum minorem puerilem longitudine æquantem, in cor dicti porc. adactum Examinatus Scrofi paſcus quando tereti bacillo, quo porcos agebat ictum hunc inflixiſſet, plus quam ſemeſtre eſſe reſpondit.

§. 30.

Silentio hic prætereundum minimè puto, quod de motu Epatis Capræ extracti ex antiquioribus *Flavius Joſephus* (*l. 6. Antiquit. Judaic. c. 14.*) in medium

dium affert: *Melcha* parato lecto tanquam ægrotanti *Davidi* (hiſtoria *extat 1. Samuel c. 19. v. 13.*) ſtragulis jecur capræ recens exemtum ſubjecit, diluculoque venientibus, quos pater *ad Davidem* miſerat, oſtendit lectum opertum, & quod palpitatione jecoris ſtragulam moveri viderent, maritum ægrum anhelare perſuaſit, addens totam noctem inquietam Eum exigiſſe: *Joſephi* aſſertum arripit *Theodoretus* (*in 1. Reg. qv. 39.*) & è Recentioribus *Jacob. Tirin.* (*in l. 1. Samuel. c. 19. v. 13.*): Epar Capræ recens extractum palpitare poſſe credit. Ut non afferam è Theologis injuriam textui Hebræo inferre hanc interpretationem, quod *Matth. Polus* (*Synopſ. Critic. in h. l. col. 1325.*) & *Gregor. Michaëlis* (*Not. in Jacob. Gaffrell. Curioſ. 44. p. 209.*) demonſtrant, id etiam experientiæ Medico-Anatomicæ, imò ipſius Epatis Parenchymatis ſtructuræ, repugnare Tyro in Medicina advertet.

§. 31.

Moventur & aliæ brutorum partes. Siluri piſcis ventriculus eductus ultra diei ſpatium vitam traxit, diverſos motus edendo, *obſervante id curioſiſſimo & exercitatiſſimo Anatomico Collega noſtro venerando Dn. D. Philippo Jacobo Hartmanno* (*M. C. Dec. 2. A. 7. obſ. 40. p. 81.*). In lupo ab intruſo Napello demortuo cum Diaphragma non amplius moveretur, ventriculus nunc in antro pylori, nunc in medio ſe contra habebat, ibique gracilior, imò quandoque anguſtiſſimus evaſit, verſus ſtomachum verò intumuit, mox conſtrictus iterum laxabatur, atque crebris vicibus iſtæ ventriculi conſtrictiones & dilatationes alternabant. Inteſtina motu periſtaltico ſe movebant, nec tamen poſſe conſtrictiones ventriculi dilatari videbantur, imo poſt iteratos ſuos motus periſtalticos anguſtiora manebant, quamvis nihil per alvum quoque excreverit. Hæc ut obſervavit, literis mandavit *Joh. Jacob. Wepfer.* (*Hiſt. & Nox. Cicut. Aquat. c. 11. hiſt. 2. p. 179.*) A vomitorio cani dato poſt aliquot horas vomentem canem diſſecabat *Anton. de Heide* (*centur. obſ. Med. 92. p. 191.*) & neque motum præter naturalem in inteſtino neque in ſtomacho vidit. Carneæ verò œſophagi fibræ, mortuo etiam cane convellebantur. Recenter occiſo animali, apertoque confeſtim abdomine inteſtina, ſe ſe undoſo motu contorquentia oculis uſurpavit *Guilh. Harveus* (*de Generat. Anim. Exerc. 65. p. 285.*). Inteſtina Sturionum vivere diſſecta & moveri reptione *J. C. Scaliger.* (*c. l.*) commemorat. Uterus exſectus vitæ motusque indicia non ſemel exhibuit, profitetur *Joh. Marcus Marc.* (*p. 4. Philoſ. Vet. reſtit. ſubſ. 3. p. 404.*). Undoſum & deſtudineum motum quaſi uterus eſſet animal in animali, motumque proprium exerceret, percepit *Laudatus Harveus* (*c. l. Exerc. 68. p. m. 293.*) Cornuum uteri inſtar

lum-

lumbricorum ſe moventia ſæpius conſpexit *idem (c. l. Exerc. 65. p. 285.)*. Plura de uteri vita & motu *ſupra* (*Diſſ. de Cadav.* §. *103. & l. 1. Tit. 9.* §. *12.)*. In pedibus araneæ avulſis motum per bene longum tempus ſupereſſe videmus. *(Vid. Dan. Georg. Morhof. Stentor yaloclaſt. c. 16. p. 222.)* De caudis animalium abſciſſis ſe moventibus *Alex. Aphrodiſ. (l. 2. probl. 33.)*. De cauda Torpedinis *Fr. Redi* (*Experiment. Natur. p. 66.*) Caudæ aut aculei Veſparum, Apum, Fucorum abſciſſi pungunt adhuc vulnerantque cutem. In exuviis Viperæ manifeſtum circumgyrationis motum per pluſculum tempus *Joh. Jacob. Harder.* (*Apiar. obſ. 3. p. 9.)* deſcripſit. Majus eſt viperam ſuſpenſam poſt detractam pellem, omniaque exemta viſcera poſt biduum & etiam ulterius ex obſervatione *Dn. D. Michaëlis Ettmülleri, amici quondam conjunctiſſimi* (*inſtit. Med. c. 1.* §. *10. p. 2.)* vixiſſe. Reſectum cum cartilaginoſa coſtarum parte ſternum per intervalla ſubſultaſſe, quibusdam caſu obſervatum tradidit *Nicol. Steno (Myolog. Specim. p. 78.)*. Muſculos animalium occiſorum & detruncatorum diu ſe movere obſervavi, *ait Nathan. Highmor.* (*l. 2. Diſquiſ. Anat. p. 2. c. 3. p. 137.*) innuit id *divinus Poëta* (*l. 1. Æneid. v. 210.*); Cervarum

Tergora diripiunt coſtis, & viſcera nudant,
Pars in fruſta ſecant, verubusque trementia figunt.

Pilos Phocæ ſeu vituli marini pelle detracta mari inquieto ſe erigere, pacifico in planum ſterni. Sicque maris ſtatus in re inſenſata & mortua deprehenditur, Botnici Nautæ prognoſticum ſuſcipiunt ex veſtitu proprio de pellibus hujusmodi compoſito. *Hæc Olaus Magnus (l. 20. Hiſt. Gent. Septentr. p. 510.)*

§. 32.

Dividuntur in Ægypto malefici, quod è *Joh. Leone Africano* (*l. 9. de Subtil. p. 499.*) *Hier. Cardan.* inſeruit, ſupplicii cauſa à Carnifice, ſuperpoſitaque ſuperiore parte foco, ubi calx viva ſparſa, ſupervivunt per quandam horæ partem, agnoſcunt, & reſponſa dant. Pluribus hoc ſupplicii genus etiam Turcis uſitatum, delineavit *Sandys (l. 1. Itinerar. p. 146. ſq.)*, cui relationi quis fidem dabit? Ego quidem pro ea non ſponderem, Tyronibus inſectionibus Anatomicis ignotum eſſe non poteſt læſa & diviſa vaſorum magnorum biga, ut hujus ſolum mentionem faciam, arteria magna & vena porta, ob Hæmorrhagiam inſignem oppido inſequi Epinituum diſperſionem, profuſionem vivifici Nectaris concomitantem, & in momento quaſi ipſam mortem. Quid in iſta diſciſſione non contiget? Quid non in Medullæ ſpinalis violenta diviſione? Senſus & motus facta diviſione in momento deficient. Interim notabilis illa *Guiberti Abbatis* (*l. 7. c. 11.)* hiſtoria, *Gothofridus narrat,* cum membris exilibus eſſet, &

mini-

minimum proceritatis idoneæ, eloquio quidem lepidus, ſerenitatis immodicæ, armorum in illa expeditione (recuperandæ Palæſtinæ) Dominicæ ſe præbuit ſtrenuitate expectabilem, ita ut teſtimonio verace probabile id de ipſo præclari facinoris cantitetur: Turcum eum illoricatum, equo tamen vectum apud Antiochiam ſuper pontem Pharpharis obvium habuiſſe, huicque ilia tàm validè gladio trajeciſſe, ut corporis truncus decidens terræ procumberet, & crura ſedentia pertranſiens equus efferret.

§. 33.

In inſectis v. g. Muſcis, veſpis, crabronibus, apibus, formicis, papilionibus &c. diſſectis, comprimis ſi in ipſis inciſuris dividantur, in partibus diviſis etiam per diem & ultra vita ſupereſt & motus. De Serpentibus Lumbricis ſimilibusque vermibus, item Centipedis idem in trivio notum, de quibus *Andr. Libavius (l. 16. Hexaëm. ſ. 16. p. 578.) Auguſtin. (l. de Quantit. Anim. c. 31.)* teſtatur ſtupefactum ſe vidiſſe in agro Ligurino vermiculum multipedem, quem ſtylo percusſum unus ex diſcipulis Ejus in duas partes ſecuit, quarum utraque in diverſa fugiebat loca, De Salamandra *Nobiliſſ. & Excell. Dn. D. Joh. Paul. Wurfbain, (Salamandrol. c. 9. §. 31. p. 77.)*: Si viva gladio in duas partes diſſecetur, pars anterior progreditur, poſterior retrocedit. Ay, Americanum ignaviſſimum Animalium diſſectum, contumaciter tuetur fibrarum motus, quod *ex Guilielm. Piſone* recitat *J. N. Pechlin. (c. l. p. 154.)*

§. 34.

De piſcibus exenteratis (*in Moſell. v. 170.) Auſon,*

Vidi egomet quosdam leti ſub fine trementes
Collegiſſe animas: mox in ſublime citatos
Ferrum ſubjectum præceps dare corpora in amnem.

Sed & ſi in aliquot partes diſſecentur vitæ & motus indicia præſtant: Orphus piſcis diſſectus non ſtatim immoritur, ſed motum, *autore Æliano (l. 5. Hiſt. Animal. c. 18. p. m. 275.)*, retinet. In libro magni nominis (cui titulus *beneficium Animorum*, cujus auctor *Abuhamed* Hiſpanus) legitur, in mari Græco piſcem eſſe cubitalem, Thalb nomine, qui in minimas partes diſſectus moveri non deſinit. Et ſi torreatur ſuper carbones ex igne in coqui faciem inſilit. Et caput ejus conjectum in ollam, lapide aut ferro obſtructam ne exeat, non coquitur, neque moritur. Hæc ex illo *Samuel Bochartus (p. 2. Hierozoic. l. 6. c. 15. n. 7. p. 863.)*. Marinus pulmo in fruſtula diſſectus nihilominus vivit. Polypus in tomos ſectus omnibus ſuis partibus diu vitam retinet, ut *J. C. Scaliger. (c. l.)*, nec in noſtris piſcibus culinariis teſtimonia deſunt, dummodo quis cyprinos & lucios diſciſ-

ſos oculis uſurpet. Hoc etiam apparet in carne anguillarum, quæ poſt excoriationem, exenterationem, & in fruſta diſſectionem motum retinet, ut habet *Guilh. Harveus (Exerc. Anat. 1. p. 42.)*, quod & de cordis particulis (*c. l. p. 41.*) notavit. Fruſtillatim conciſa limax, longo vixit tempore, *ap. Joh. de Muralto* (*M. C. D. 2. Ann. 1. obſ. 159. p. 148.*). Vituli recens mactati carnes tremunt, videt quivis, teſtatur ſcriptis *Fortun. Licet.* (*l. 1. de Spont. Viv. Ort. c. 149.*). Cor è corpore exemtum, nullo ventriculorum ſervato ordine, ſi ſecundum longitudinem, vel transverſim, utcumque libitum fuerit, in plura fruſtula diſſecetur, nullis ſervatis ventriculis (qui occludi debent, antequam latera elevari poſſint, in auram alias abiret elevantis ictus) unumquodque fruſtulum aliquandiu ſalit, imò ſeſe contrahendo & erigendo ambientis aëris moleſtiam conatur excutere, poſtque ſingulos inſultus (quibus fruſtula minora fieri facilè cernitur, præcipuè ſi majora inſpiciantur) laxatum concidit, ab opere deſiſtit, & poſt quietem exilem primo ſatis brevem, tandem longiorem erectionem repetit, diſcurrit *Jacob. Back.* (*tr. de Corde ſ. 3. c. 3. c. 2. p. 203. ſq.*). Idem ante hunc *Joh. Walæus* (*Epiſt. de Morb. Chyl. ad Th. Bartholin. Annex Anat. Reform. p. m. 557.*) conformavit. *Confer. Richard. Lower.* (*tr. de Corde c. 2. p. 66.*)

§ 35.

Miro miraculum quaſi ſubjungo. Coëunt iterum in ſe, ſeque unire geſtiunt viperarum, lacertarum, ſerpentumque partes diſciſſæ, *juxta Ælian.* (*l. 2. Hiſt. Animal. c. 23. p. 102.*). Credidit id etiam *Aur. Theophr. Paracelſ.* (*Chirurg. Magn. tr. 1. c. 7. p. 30.*) & nomen pulverum glutinantium (*κολλητικῶν, der Hefft Pulver*) inde deduxit. Vid. de Lacertis & Lumbricis *J. B. Porta* (*l. 5. Phyſiognom. c. 12. p. 324.*). De Echino piſce iterum *Ælianus* (*l. 9. c. l. c. 47. p. 554.*) & ex eo forſan *Cornel. Agrippa* (*l. 1. Occult. Philoſ. c. 38. p. 45.*) Echinos adhuc viventes obductos teſta, atque aculeis communitos, ſi quis contriverit, & alia ſeparatim ab aliis fruſta in mare abjecerit: Hæc tamen cohærentiam inter ſe faciunt, & affinem partem recognoſcunt, & applicata cohæreſcunt & velut conſeruntur, ſimul & naturali rurſus quadam conciliatione integrantur.

§. 36.

Simile de *S. Stanislao Cracovienſi Epiſcopo* recitant aut potius fabulantur *Joh. Longin.* (*in Vita Stanislai ap. Laurent. Surium Tom. 3.*) & ex hoc *Simon. Majol.* (*Dier. Canic. Colloqu. 4. p. 151.*) & *Heinr. Kornmann.* (*p. 4. m. m. c. 42.*) quod à Rege fuerit tanta ſævitate peremtus, ut corpus Ejus in ſexcentas diviſum partes. Queis collectis, & ſuo ordine compoſitis Divina Clementia adeò affulſit, ut omnes ſimul agglutinarentur, conſolidarenturque, ut nulla cicatricum veſti-

veſtigia apparerent. Et cum digitus unus in lacum fuerat abjectus atque à piſce devoratus, piſce illo forte fortuna capto, inventus eſt digitus, admotusque ſuo loco, & ipſe conſolidatus. Poſt quadraginta dies *immani* (ita Sancti apud Perſas vocantur) *Huſſein* caput iterum coadunatum corpori fuiſſe è Perſarum traditione narrat *Thevenót.* (*l. 2. Itinerar. Orient. c. 15. p. 160.*). De Johannis Baptiſtæ capite tradidit *Nicephor.* (*l. 1. Hiſt. Eccleſ. c. 19. p. m. 69.*), *Herodiadem Johannis* reprehenſionem eſſe veritam, conjungereque illud reliquo corpori timuiſſe. Trunco igitur aliud contigit ſepulchrum, aliud, idque abſtruſius, capiti. Non opus fuit his ſanctis illud vulgi remedium, de quo *Burchard.* (*l. 19. p. 272.*) *:* Homini occiſo unguentum dant in manus, & cum eo ſepeliunt, ut illo unguento vulnus ſanari poſſet.

§. 37.

Verum ſatis Exemplorum. Ad rationis & veritatis Cynoſuram hæc tandem examinanda. Fiet id commodiſſimè, ſi motus naturam paucis repetam & præmittam. Duos actionum naturalium fontes propoſuit *Galenus* (*de Simpl. Morb cauſ. c. 1.*) φύσιν καὶ ψυχὴν Naturam & Animam, inde ſuam illa motus in naturalem & animalem originem traxit diſtinctio. Illum dicunt fieri Natura urgente, eumque poteſtatis noſtræ recuſare imperium, & hoc motu viſcera moveri, cor & arterias pulſare, hunc appetitu movente de conſilio & voluntate animalis ſuſcipi & perfici, & competere muſculis & nervis. Hanc ipſam verò diviſionem admittere, ratio non admittit. Utrique mortui præſidet Natura, utrique Anima. In utroque inſtinctus Naturæ & Animæ facultas elucet. Imperat aliquando Natura, Anima auſcultat; auſcultat contra imperanti Animæ viciſſim Natura. Inde ſæpius Anima Naturam, Natura animam denotat, aut ſaltem Animæ inſtrumentum calidum innatum, quod declaravit *Anton. Deuſing.* (*Exerc. de Natura §. 9. & 10. p. 253.*), adeò quod concurrant invicem, ut motus & actiones earum non ita facile diſcerni poſſint.

§. 38.

Sed hæc obiter. Haud difficulter fortaſſe nodus ſolvitur, ſi gradus motus diſtinguas ejusdemque ſubjecta. Externum movens objectum eſt ſenſus externus ſenſibili ſpecie afficiens, quæ inde ad internum ſenſum transmiſſa apprehenditur, cognoſcitur, æſtimatur, ſive bona, ſive mala ſit. Ad dictamen æſtimativæ facultatis exurgit appetitus in brutis ſenſitivus, in homine rationalis motricem facultatem animalem impellens ad perſequendum bonum, aut fugiendum malum, ſive revera ſive apparenter tale ſit. Movens internum eſt motrix facultas animalis, ſeu anima ſenſitiva. Inſtrumentale commune ſpiritus, immediatum

ſeu proximum muſculus, aut rectius (cum muſculus nil aliud ſit, quam fibrarum collectio, aut faſciculus, aut è febris conſtituta textura) fibræ muſculi motrices, ut accuratè *accuratus Anatomicus Nicol. Steno (Myolog. Specim. p. 11. & 12.)* ſecundum ſuas differentias (*p. 28.*) conſideratæ. Plura qui deſiderat, adeat comprimis *Guerner. Rolfinck.* (*l. 3. Diſſ. Anat. c. 8. p. 285.*). *Anton. Deuſing.* (*Exercit. de Mot. Muſc.* §. *7. ſq. p.*). *Joh. Theodor. Schenck.* (*Synopſ. Inſtit. Med. l. 1. ſ. 3. Art.* §. *56. p. 45.*)

§. 39.

Cum igitur motus ſit à ſpiritibus, ſpiritus autem inſeparabilem ac dirigentem Comitem obtineant animam, ut *Nathan. Highmorus (de Paſſ. Hyſter. c. 11. p. 105.)* loquitur, in proclivi erit, de motu cadaverum judicium ferre, ſcilicet Anima à corpore ſeparata, Ejusque cum corpore vinculo putato ſpiritibus, nec moveri poterit cadaver, ſive ſecundum totum, ſive ſecundum certas partes.

§. 40.

Nil obtinet *Joh. Marc. Marci*, quando motiones in corporibus mortuis non organicas, ſed naturales vocat, qualis motus Cucumeris ad Aquam & hujus ad Lunam. (*p. 4. Phil. vet. reſtit. ſubſect. 2. p. 400.*). Non enim ſtans, & ſi ita loqui liceat, mortua & putrida ad Lunam movetur, ſed Aqua marina & fluminis ob ſenſum, quem eidem tribuit *Thomas Campanella (l. 3. de Senſ. Rer. c. 12. p. 242.)*, ut credendum ſit, lunæ mariſque motum vel ab alterno alterum, vel à communi quopiam principio gubernari, ut *ſubtilis ingenii & judicii Philoſophus & Medicus Georgi. Baglivi.* (*tr. de Fibr. Matr. & Morboſ. p. 266.*) philoſophatur. Neque Cucumis, putrida aut à Caule reſciſſa & marcida, ſed è ſarmento ſuo pendes ſubditum oleum refugit, ita, ut reflectendo ſe curvetur in ſinus, Aquam contra appetit propterea quod ejus conſtitutio aqua permulta confecta ſit, ut *J. C. Scaliger (Exerc. 101. ſ. 10. p. 356.)* loqui amat, & aqua congelata videatur. Idem de Cucurbita (*c. l. c. 14. p. 255.*) promit *Th. Campanella*, quæ, ſi eidem olei vas ſupponas, aliorſum ramos expandit revolvitque, eo quod odoratum habet, per poros exhalationes admittendo. Nec accurate Philoſophari videtur *Paul. Zacchias (l. 4. quæſt. med. leg. 10. n. 57. p. 365. & Conſil. 67. n. 14. p. 130.)*, aſſerendo, hujusmodi motus ex convulſione à putredine excitari, vel à flatu, vel aëre externo.

§. 41.

Supra (§. *5.*) *è Tertulliano* allegata fidem vix merentur. Motus Sarcophagi Eudoxiæ non ritè expreſſit *Nicephorus*, in quo conſtiterit, nec aperta *Gualterii* ferali arca curioſè in corporis ſitum inquiſitu, ſed ſolo auditu ſonus

ius feralis hauſtus eſt. Dicendum igitur, hunc non à corporis concusſione, & violento motu, ſed potius ab aſſeribus arcæ dislocatis provenire, ſuccurrit P. *Borelli* (*cent.3. obſ.97. p.274.*) obſervatio, cui quotidiana favet Experientia. Ingentes & quaſi tormenti pellici ictus ſæpe ſupra caput in lacunari audivit tota noſtra familia, aſcendimus, ſupraque nil percepimus, cum autem ego rem ad Magos (ad ſpectra ſæpiſſimè transfertur, Cobaltos quos vocant, vulgi ſententia) detorquendam non eſſe concederem, diu cogitans, unde hæc procedere poſſent, tandem inveni, hæc veniſſe è clavis quibusdam aſſerum, qui ob earum tumefactionem à tempore nimirum humido conatum facientes eos extra ſedem expulerant. *Hæc Borellus*, quibus addenda cenſeo, in aſſerum & trabium conſtitutione etiam multum ſitum eſſe. Quodſi trunci à ventorum diritate ſæpius Arbores contortæ fibrarum rectitudine deperdita obliquitatem aſſumſerunt, & tandem vi ventorum in terram proſtratæ & eradicatæ fuerint, (*Windbrüchig worden, Windbrüche abgegeben*) aſſeres ex illis ſectæ, ſi iis ſolum compingatur, fibris rectitudinem aſpirantibus magnos fragores, ſonusque horribiles non raro concitant. Ita in Trabibus medullæ elater rimas & fiſſuras efficit, validaque fibrarum diſciſſione & exploſione metum audientibus incutit.

§. 42.

Quis vero auſit dicere, mortuos ambulare? In vitam revocatos forſan debuiſſet ſcribere *Horſtius*, aut Eveſtra vultus eorum repræſentaſſe. Quæ *Marcus Marci* prodidit, conjecturæ ſunt; quæ *Nicephorus*, fabulæ. De ſuſpenſis res incerta, non etenim quod convertantur ad ſolem, *Cardanus* prodidit, ſed converti dicantur. Et ſi more apud nos uſitato ſuſpendantur, minimè converti poterunt. Et de Phyſa piſce & Hirundine marina forſan non ita curioſe inquiſitum. Multa namque non ſatis comperta ſuis inſeruit, ut quidem primo aſpectu opinabatur *Kircherus*, ut Browne dubitatio non innanis ſit. Serpentem ſubmoveri ad ignes, neſcit an admittere debeat *P. Zacchias* (*l. 4. Quæſt. Med. legal. Tit. 1. qv. 10. n.36. p.365.*), an dicere potius, ex calore ignis contrahi in ſemetipſum, non autem verè vivere?

§. 43.

Manus rigida, talis namque eſſe debuerat, *Vid. Joh. Theod. Schenck.* (*ll. 1. Exerc. Anat. 2. ſ. 1. c.30. p.179.*) & incurvata à Moniali extenſa in priſtinam figuram recurrens eam comprehendere viſa eſt.

Et quid non fœmina credit?

Contractionem hanc convulſionis ſpeciem prodidit *Anton. Santorell.* (*Poſt-Prax. Med. c.21. p. 60.*) *Wiborada* vero membra rigida tandem poſt aliquot die-

dierum ſpatium elapſum flaccida, quod tota die in cadaveribus viſitur, extenſionis factæ opinionem ſuggeſſerunt credulis. Acus, Eſſentia Tabaci imprægnata, trajecta vipera ante quadrantem horæ inſtar æris riget, poſt iterum molleſcit, & ita per aliquot dies manet, *Moſ. Charas (Experim. de Viper. ſ. 7. p. 91.)* obſervavit. Rumor de morte *Marqv. Slegelii* inanis fuit, ſuſtulit namque Eundem è vivis febris maligna, quod ad *Georg. Segerum* Hamburgo ſcripſit *Mich. Kirſten. (Epiſt. de Lymph. Bartholin. 7. p. 59.)* & ad *Th. Bartholin. Heinric. à Mœnichen (Cent. 2. Epiſt. 50. p. 569.)* Adde *(l. h. Tit. 2. §. 13.)*. Quæ de *Cliſthene feſtivus Ariſtophanes*, ſcomma eſt, ut dixi, & quidem in illum, qui ſe cum *Cliſthene* cultu indecoro velut in mulierem transfigurat. *Cliſtheni* namque mos fuit ſemper de raſa barba eſſe, ut juvenis videretur, ut de illo *Eraſmus (in Adag. edit. noviſſ. p. 410.)*

§. 44.

An amputato capite, aut evulſo corde homo oppido pro mortuo ſit reputandus? Si quæras, talem morti potius vicinum quam mortuum dixerim. Interim mentem & rationem huic conſtare iterum iterumque dubito. Remanet in corpore diviſo Anima ad breve tempus *(Conf. Marcum Marci Phil. Vet. Reſtitut. p. 3. ſubſ. c. 336.)*, aut in brutis rectius & verius ſpiritus, ideoque *Hier. Cardan. (l. 7. de Var. Rer. c. 27. p. 276.)* animalia avulſo corde non verè vivere, quia abeſt anima, ſed conſuetudine ſpiritus imbuta agitari. Non vivere Anima principio, ſed inſtrumento Ejus proximo, (ſpiritibus) adhuc in membris reſiduo *Andr. Libav. (l. 6. Hexaëm. ſ. 35. p. 575.)* opinabatur. Spiritus hos eſſe vel ramoſos vel cellulatos *Franc. Baco de Verulamio (Hiſt. Vit. & Mort. col. 564.)* philoſophatur. Ramoſi ipſi ſunt, permeantes per parvos ductus, tanquam lineas, ut ſibi continuentur; Cellulati, qui cellam obtinent, ut non tantum ſibi continuentur, ſed etiam congregentur in ſpatio aliquo cavo in bene magna quantitate, pro analogia corporis, atque in illa Cella eſt fons Rivulorum, qui inde diducantur. Ea Cella præcipuè in ventriculis Cerebri, qui in animalibus ignobilibus magis anguſti ſunt, adeò ut videantur ſpiritus per univerſum corpus potius fuſi, quam cellulati: ut cernere eſt in ſerpentibus, Anguillis, Muſcis, quorum ſingulæ portiones abſciſſæ moventur diu. Etiam Aves diutius capitibus abſciſſis ſubſultant, quoniam habent parva capita & parvas cellas, *Hæc Verulamius.* Et in his vitales ſpiritus laxè per omnes partes diffuſe exeunt, minusque organis affixi, quam in perfectis animantibus, *juxta Eundem (Sylv. Sylv. Cent. 7. Experim. 697.) col. 895.)*

§. 45.

Impetrarunt à Rege (Bohemiæ) & Ordinibus Medici: Liceret probatione

ne experiri & periri & periculum facere in Adoleſcente decollando, utrumnè vi-
a in ictu illo fatali (ſeu Meſſi Cervicis, ut *Tertullianus l. de Anim.* loqui amat)
am graviter læſa aliquo tempore ſuſtentari poſſit. Ubi igitur Adoleſcenti illi
Hradczam in Arcis Regiæ conſpectu Pragæ, ubi primum à carnifice demeſſum
aput, alii Chirurgorum (diviſerant enim officia) truncum corpus in momento
levavere & venas neſcio quo unguento ſubito perunxere, alii mox caput ja-
ens in collum repoſuere & venarum oſcula venis aliis claudere conabantur,
uo tandem utcunque feliciter perfecto aliis immotè corpus & caput tenenti-
us alii Emplaſtro quodam linteolis calidiſſimis colligavere, tum Medici ad
onfortandos vires verſi odoratiſſima quæque naribus oppoſuere, ſic ut jam re-
era recreari, atque etiam nictare (id vero non vitæ, ſed capitis non ritè firmati
otius fuit indicium) cum totius populi ſecundiſſima vociferatione inciperet.
levatus deinde lentiſſimè & tractus magis quam ductus in vicinam domum
oſtquam parva vitæ indicia dediſſet inter Medicorum & Chirurgorum manus
ne dubio vulnere illo debilitatus, & ſanguine forſitan, qui ſemel effer-
uerat, & contineri jam non poterat, expiravit. Hanc narrationem *D. Joh.
Marci Marci (Decad. 1. l. 3. Miſc. Hiſt. Bohem. c. 18.* §. *4. p. 215.*) inſeruit *Bo-
usl. Balbin.* Hoc verò tritum confirmat, fruſtraneum eſſe τὸν νεκρὸν ἰα-
ρεύειν, mortuo medicinam facere, cui γέροντα νουθετεῖν, ſenem admonere
ut docere ταὐτὸν εἶναι proclamavit *Diogenes* (Vid. *Eraſm. in Adag. edit. no-
iſſ. p. 319.*)

§. 46.

An capitis aut Cerebri, an cordis defectus citius mortem inferat, definire
aud facilè eſt. Cerebri vulnera mortem non ita occelerant, niſi ſint magna &
rofundiora, atque cordis, ſi ventriculos penetrent. In his namque ſubſe-
uens Hæmorrhagia oppidò ſyncopen, & paulò poſt mortem inducit. In
rutis non ſanguineis, quibus ſuccus vitalis lentus, viſcidus & mucilaginoſus, illi
iritus vitales inviſcat difficulter difflatur, corporis diſſectione, decollatione fa-
a vita non ita in præcipiti eſt; In ſanguineis verò ob inſtantem Hæmorrhagi-
n, & capitis detruncatio, & cordis evulſio præſentaneum lethum accelerat.
æc Hæmorrhagia, ſi in evulſione cordis præcavetur, de quo è *Columbo* Experi-
entum in cane factum *ſupra* (§. *21.*) recenſui. In decollatis motu cerebri ceſ-
nte, cordis motus & pulſus non oppido feriantur, & Rana extracto corde ſub-
ltat & natat, Cerebro læſo in momento expirat. Vid. etiam *ſupra* (§. *20.*) in-
ruit ex alio Autore (*Sylv. Sylv. Cent. 4. Experim. 100. col. 839.*) *Franc. Baco Ve-
lam.* cui quidem fidem deferre nequeo, & inter ficta & fabuloſa habeo: Ca-
pi-

pite porcelli aperto Cerebrum exemtum palmæ alicujus impoſitum palpitaſſe, nulla cerebri parte læſa & absque ſeparatione à medulla ſpinæ. Toto hoc intervallo temporis porcellus ad viſum mortuus fuit, omnique motu deſtitutus. Paulo poſt repoſito in locum cerebro, clauſoque porcelli cranio, ille paululum obambulavit.

§. 47.

Capite reſecto, aut corde humano aut brutorum extracto, quædam verba, aut clamores & mugitus audiri impoſſibile non eſt. In extrema calamitate & periculo mortis conſtitutum ſubjectum vires colligit, mortis ut evadat & evitet præſentaneæ terminum. Nunquam clarioribus radiis ſol ſplendet, *inquit Th. Bartholin.* (*Hypomn. 1. de Cruc. Chriſt. §. 11. p. 78.*), quam jamjam occiduis aquarum mergendus. Momentanea tamen illa eſt poſſeſſio, quia lumen vitale, ut *Helmont.* (*tr. Blaſſ Human, n. 24. p. 147.*) loquitur & judicat, diſcontinuitatem diu non patitur, & una cum ſanguine ſpiritus extravaſantur, cum ſpiritibus autem lumen vitale (ſpiritus enim huic immediatum hoſpitium) extinguitur.

§. 48.

Diſtinguendum etiam inter motum ſenſitivum ſ. naturalem, & convulſivum ſ. præternaturalem. Aliud namque eſt, ſecundum *H. Guilh. Harveum* (*de Generat. Animal. Exerc. 57. p. 247.*), muſculum moveri aut contrahi; aliud verò eundem variis contractionibus & relaxationibus regulatis actionem aliquam perficere, utpote progresſionem vel apprehenſionem. Certè muſculi vel organa motoria in ſpaſmo & convulſionibus à cauſa aliqua irritante non aliter movetur, quam Gallus aut Gallina, quæ detruncato protinus capite multis quidem pedum, alarumque convulſivis motibus agitatur, ſed confuſis omnino & irritis, quoniam poteſtas cerebri ablata eſt, & ſenſus communis evanuit, cujus antea moderamine cum rythmo & harmonia motus illi ad progreſſum aut volatum regulabatur. Eò etiam *P. Zacchias* (*c. l.*) & *Nathanaël Highmor.* (*l. 2. Disquiſit. Anat. p. 2. c. 3. p. 137.*) inclinant.

§. 49.

Quocirca ſi caput abſciſſum oſcitet, ſubſultet, truncus tremat, artus moveantur & oculi cum ore & lingua, ſi ablato capite volet avis, ambulet brutum, (parum abeſt quin inter figmenta illud referat *Gisbert. Voët. p. 2. Diſp. Select. p. 932.*), caudam moveat piſcis, convulſivus reputetur motus, non ſenſitivus & naturalis, à ſpirituum motu confuſo, & aëre ambiente frigido, quod addunt *Fortun. Licet.* (*l. 1. de Spontan. Viv. Ort. c. 14.*) & *Jacob. Backius* (*Tr. de Corde ſ.*

3. c.

.c.2.p.203.). Quin in cerebro ortus nervorum ac proinde principium motus, quid mirum, ſi reſciſſo capite potentia motrix à reductione nervorum in motus momentaneos erumpat? judicat (*l.4.de Hom.propoſ.13.p.362*) *Honoratus Fabri*. In particulis vivi cordis diſſectis & corpore exemtis, *refert* (*c.l.*) *Joh. Walæus*, ubi in illis conflictio deſiit, relinquitur quædam palpitatio, ſed ea alterius generis motus eſt (à naturali nempè cordis motu diſtinctus) à ſpiritu in carne detento, & quærente exitum, aut particulis quibusdam ſanguinis activis (quid autem ſanguis absque ſpirituum concurſu agit, aut agere poterit?) fibris motricibus impactis. *Conf. Richard. Lower.* (*de Corde c. 7. p. 70.*). *Martin. Schoock*, *Phyſ. General. Diſp.3. th.22.p.99.*). In fibris partium ſenſus alicujus & motus inſtrumentum inhærere, nec tàm citò, ut alibi, evaneſcere, ſuſpicatur *Joh. Jacob. Wepfer.* (*Hiſt. Cicut. Aquat. c.8.p.91.*).

§. 50.

Rejectis ſpiritibus, quid enim cum nihil moveat ſeipſum, moveret illas? Cum ſint *ſecundum Mart.Kerger.* (*l.1.de Ferment. c.14.p.24.*) tantum inſtrumenta Animæ, adeò, ut neque malleus ſine Fabro aliquid cudere, neque ſpiritus ſine anima aliquid movere (*Vid. Diſſ. de Cadaver. ſ. 1. §. 150.*), ad potentiam motricem, quæ fibris illis ineſt, confugit *Honorat. Fabri* (*l.4. de Hom. & Brut. prop. 13.p.362. & l.6.prop.12.§.6.p.460.*). In fibris partium ſenſus alicujus & motus inſtrumentum inhærere, nec tàm cito, ut alibi evaneſcere, ſuſpicatur (*Hiſt. Cicut. Aquat. c. 8.p.91.*) *Joh. Jacob. Wepfer.* Sui ipſius oblitus eſt *H. Fabri*, unde namque potentia motrix, nonne Animæ eſt facultas, & ſpirituum, quibus tanquam inſtrumento Anima utitur ſenſitiva? Quod ſi ad levioris calidi miſturam diſſecti piſces moveantur, effœtis intra fibras ſpiritibus vi elaſtica auctis id aſcribit *J.N. Pechlin.* (*de Aër. & Alim. def.c. 4.p.53.*). Dum denique muſculus contrahitur, ſingulæ in eo fibræ motrices fiunt breviores, ut *Nicol. Steno* (*c.l. p. 75.*) tumorque muſculi contingit, *juxta Eundem* (*c.l.p. 37.*) fit, ut ſi muſculum mortuum, *obſervante Galeno* (*l.1. de Mot. Muſcul. c.8.*), incidamus, totum per transverſum ſectum ad ſuos fines eundem contrahi videamus.

§. 51.

Cur vero piſces & inſecta diſſecta diu moveantur, antequam emoriantur, Cauſæ apud Phyſicos & Medicos præſtant variæ. E potioribus ſunt caloris in humore & Parenchymate lento ac viſcido, *juxta Joh. Jacob. Wepfer.* (*de Loc. Affect. in Apopl. p. 25.*), imbecillitas, quam vel carentia œconomiæ partium vitalium demonſtrat. Plurimis Pulmonum loco veſiculæ, cor autem uno ſaltem inſtructum ventriculo, reliqua à quadrupedum viſceribus planè diverſa, Lu-

men illud vitale frigidum non incongruè vocat, & Lunare in piſcibus (amphibiis & aliis, quibus ſanguis eſt frigidus,) ut quadrupedum calidum & ſolare, *J.B. Helmont.* (*Tr. Formar. Ortus n. 87. p. 119.*) & *Seb. Wirdig.* (*l. 1. Med. Spirit. c. 10. §. 12. p. 32.*). Indigentque idcirco minori cerebri & Cordis influxu. Fecit igitur illorum vitam à plantarum non multum diſſimilem *Ariſtoteles* (*l. 4. de Part. Animal. c. 6. p. m. 1181. & l. de Juvent. & Seneƈt. c. 2.*). Nihil tam moroſè vitam tuetur, quam quod lento & frigido præditum temperamento, iterum benè judicat (*c. l. p. 50.*) *Pechlin.*

§. 52.

Accedit ſucci nutritii viſciditas & paucitas, quem radicale humidum glutinoſum pingue & lentum vocabat *Guilh. Harveus* (*Exerc. 1. Anat. c. 4. p. 41.*), cui ſpiritus irretiti non ita facilè diſſipabiles, ut *Th. Willis.* (*de Anim. Brutor. D. 3. p. 41.*) opinatur. Vaſorum demum anguſtia, quæ faciunt, ne humidum vitale mucilaginoſum ſubitò, ut per Hæmorrhagiam in ſanguineis animalibus elabatur, ſpiritus diſſipet, vires infringat, mortem acceleret. Audi, ſi lubet *Steph. Roderici Caſtrenſis* (*l. 2. de Meteor. Microc. c. 14. p. 83.*) ἐπίχειρον. Sonum, *inquit*, conſidera per aliquod breve ſpatium, poſtquam lyra quievit, in aëre relictum. Sic diſcendente vita aliquod momentaneum vitæ veſtigium remanere agnoſces, diutius in inſectis, quia craſſiores eorum ſpiritus, non ita facilè ignem deperdunt. Sic etiam in Aëre diutius remanet ſonus, quam in tenui. Aſſentitur huic *ſæpius citatus Pechlin.* (*c. l. c. 11. p. 154.*), quando ad ſpiritus ægrè diſſipabilis viſcoſitatem provocat. Huc ſpectant, quæ de formarum materialium diviſibilitate, dum ad materiæ extenſionem extenduntur, *juxta Henric. Kipping.* (*l. 1. Inſt. Phyſ. c. 4. §. 23. p. 31.*), allegant *Joh. Sperling.* (*l. 1. Inſt. Phyſ. c. 3. qu. 5. p. 145.*) *Honorat. Fabri* (*c. l.*) *Ludov. Oviedo* (*Comment. de Anim. Controv. 1. p. 6. p. 18. ſq.*) *Joh. Poncius* (*Curſ. Philoſ. Diſp. 1. de Anima. qu. 8. concluſ. 2. n. 110. p. 741.*) *Joh. Chriſt. Hundeshagen* (*de Plural. Anim. in Hom. §. 33.*) *Sebaſtian. Baſſo* (*l. 3. de Forma Intent. 2. art. 6. p. 263.*) Non inanis forſan, *acutiſſimi Verulamii* (*hiſt. vit. & mort. col. 564.*) doctrina: Spiritus vitalis duplex eſt, alter ramoſus, tantum permeans per parvos ductus & tanquam lineas: Alter habet etiam cellam, ut non tantum ſibi continuetur, ſed etiam congregetur in ſpatio aliquo cavo, in benè magna quantitate pro analogia corporis, atque in illa cella eſt fons rivulorum, qui inde diducantur. Ea cella præcipuè eſt in ventriculis Cerebri, qui in animalibus magis ignobilibus anguſti ſunt, adeò, ut videantur Spiritus per univerſum corpus fuſi, potius quam cellulati: ut cernere eſt in ſerpentibus, anguillis, muſcis, quorum ſingulæ portiones ab-

bſciſſæ moventur diu: Etiam Aves diutius Capitibus avulſis ſubſaltant, quæ arva habent capita & parvas cellas: At Animalia nobiliora eos habent amliores: Et maximè omnium homo.

§. 53.

Mortuorum loquela dudum *(l.1. Tit.5. §.18.)* exploſa. Proſtat *Ariſtolis* decretum *(l.3. de Part. Animal. c. 10. p. 116.)*: Fieri non poteſt, ut caput ræciſa arteria & ſine motu pulmonis loquatur. Nec apud Barbaros, qui apita ſumma celeritate abſcindunt, tale quid unquam eveniſſe accepimus. Qui execto corde lingua uſi in mortis jam ambularunt confinio, clamant liquando ante mortem, ut aliàs agonizantium ſuſpiria crebra & altiora peripimus. Id à virium defectu, non muſculorum Laryngisve vigore. Vocem nagnam oriri, profitetur *Ariſtoteles* (*ſ. 11. probl. 3.*), ex magna frequentique aëis motione. Et in extremo agone, commentatur *Th. Bartholini.* (*Hypomn. 1. e Cruc. Chriſt.* §. *11. p. 78.*), fuligines cum ultimo aëre copioſius è pulmonibus erè jam emortuis excluſæ vocis conatum adjuvant, facileque recurrens ſiniter nervus, vocis organum, laryngi implantatus, quia exilis ſextiparis ranus ab exili ſpiritu repletus, præſertim quando relictis exterioribus ad inteiora Cordis reſiduus calor recurrit. Is enim recurrens circa truncum Arteriæ eſcendentem quo ad ſpinam transverſus procedit, ante reſolvitur, quam ad aryngem aſcendat, ut in tranſitu à vicinis Cordis Vaſis ſpiritu infletur. Diſutat ibidem etiam *contra Barthol. Nihuſinum*; qui virium robori clamorem CHRISTI in cruce aſcribit. Capite verò truncatus Paulus, ſi locutus, id Naturæ ſupergreditur limites.

§. 54.

Parum ad rem facit *Cicadas* abciſſo capite canere. Nemo enim ſonum uc ore fieri cenſuit, niſi qui è vulgo. Concuſſione alarum reddi ſonum πτίλτειν Græcis, Latinis fritinnire dicuntur), cum Aliis voluit *Heſiodus* (*l. 2. p. & dier. v. 580.*). Alii contra à ſpiritu intus allidente ad membranam præcinturæ obtentam, quibus etiam *Gerhard. Joh. Voſſ. (l. 2. Idolol. c. 27. & l. 4. c. 8. p. 1572.)* aſtipulatur. Plura ex antiquis *Joh. Joſton. (l. 1. de Inſat. c. 5. p. 8.)*. E Recentioribus *Joh. Schwammerdam.* (*Hiſt. Inſect. General. p. 83.*) ita diſerit: Noſtra experientia conſtat non fœmellas, ſed ſolos cantillare maſculos, quorum alis ſolum excitant ſonitum, quidam verò alis pediculiſque unctim.

§. 55.

De vulneribus Cordis allegata noſtram non feriunt. Inſectorum au-

tem partes diviſas iterum conjungi & coaleſcere, tum credam, ubi videro. In Lumbricis id non procedere, quamvis ita diſcindantur, ut certis quibusdam fibris adhuc cohæreant, propria edoctus experientia dico. Quodſi penitus diſcindas, potius à ſe invicem recedunt, quam coëunt diſciſſæ partes, quod etiam in ſerpentibus animadvertere licet.

§. 56.

Verificatur ex ante dictis *Ariſtotelicum*: Cor eſſe ultimum moriens, ut primum vivens. *(l. 2. de Generat. Anim. c. 6.)* Limitat hoc aſſertum *Guilh. Harveus (Exerc. de Generat. Anim. 51. p. 192.)*, eique ſanguinem ſubſtituit, eò quod Cordis auricularum motu planè extincto in ipſo ſanguine undulationem quandam & obſcuram trepidationem (extremum vitæ indicium) reperias. Et cuilibet cernere eſt, *addit*, ſanguinem ultimo calorem (pulſus vitæque autorem), quo ſemel prorſus extincto, ut jam non amplius ſangvis eſt, ſed cruor; ita nulla poſtliminiò ad vitam revertendi ſpes reliqua. Reſpondet *Edmund. de Meara (in Exam. Diatr. Williſ. de Febr. c. 4. p. 44.)*, ſanguinem, ut aquam moveri ad motum vaſculi, adeoque motus quoddam quaſi ſimulacrum â motu Cordis in ſanguine ad hoc vel illud momentum remanere, quæ ſanè ratio non omninò nulla eſt. Ut verò minima non curat Prætor; ita & hic Anatomicus. Hic motus cum vix ſenſibilis & momentaneus, eundem non attendit *Nathan. Highmor. (l. 2. Diſquiſ. Anat. p. 2. c. 6. p. 158.)*, ſed quieſcente corde oppidò motum ſanguinis ceſſare docuit.

§. 57.

Auriculis Cordis detulere Alii, ipſius cordis Perenchymati *Ariſtotelici*, ut ex mox dicendis *(§. 57.)* patebit. Venæ cavæ partem, in qua undulatio illa advertitur, Cordi ſubſtituit *Nic. Steno (ap. Th. Bartholin. Cent. 4. Epiſt. 25. p. 109.)*. Quin cor cum Auriculis, cum iſtud enunciaret, intellexerit Philoſophus, nullus ambigo. De undulatione ſanguinis in vena cava, ita ſe explicat *Rich. Lower. (l. de Corde c. 2. p. 70.)*: Arbitror illam nullo ſanguinis inteſtino motu, ſed vaſorum à ſpiritibus per nervos ubique diſtractis corrugatione contingere: Non aliter quam ſpiritus in muſculis ubique oberrantes motum illum tremulum diu protrahunt.

§. 58.

Antiquum hic ſuum obtinet *juratus Peripateticorum hoſtis J. B. Helmont. (tr. de Flatibus n. 16. p. 337.)*: Falſum *inquit*, cor eſſe ultimum moriens. Superſtes namque adhuc vita muſculorum, quæ inſectis eſt potiſſima, adeoque & avulſo capite muſcæ adhuc avolant. Et muliere dudum mortua non ra-

rò

ò uterus ſuum profligavit fœtum. Omnis itaque muſculorum Convulſio ſi-
re ex Colica, ſive ſumto laxante veneno (etiam nec guſtu perceptibili, ne-
que deglutitione aut rejectione moleſto, quod epota infuſione Antimonii do-
tè declarat *Guilb. Harveus de Generat. Anim. (Exerc. 57. p. 245.)*, vel alio, non
x motu voluntario, ſed ex naturali ſenſatione, (Reſpondent hæc Harveanis
iodo (§. *46.)*, allegatis. Vita illa *J. B. Helmontio (c. l. n. 14.)* eſt quædam
enſatio & motus Blas in carne præter voluntarium) motuque muſculorum,
on autem quod flatus tendens inteſtina etiam muſculos, efficienter tendat.
ed fumum vendit *Helmont*, aſſertique vanitas ex ante dictis ſatis ſuperque
micat.

§. 59.

Poſtquam igitur fato ſubjacet Corpus primò ſecundum *Tob. Knobloch*
Diſput. Anat. 10. c. 3. p. 315.) moveri deſinit Cordis mucro, deinde ventri-
uli conquieſcunt, poſteà baſis ſolis auriculis ſeſe diſtendentibus, & contrahenti-
us, quarum ultima diſſolutio eſt naturæ & vitæ extinctio. Accuratior eſt
Guilb. Harvei (Exerc. Anat. 2. p. 124.) obſervatio, quæ ita habet: Prius, *in-
uit*, in moribundis à motu & pulſu ſiniſter deſiſtit ventriculus, poſteà ſini-
ra auricula, deinde dexter, ultimò auricula dextra, ita à quo incipit vi-
lis facultas & pulſus primò, deficit ultimo, qui & memoratam in vena
ava undulationem (*Exerc. de Gen. Animal. 51. p. 192.*) addidit.

§. 60.

Motus iſte Cadaverum, aut partium emortuarum, ad aliquod tempus
fflaminatus à variis Cauſis, perque varia media non raro aliquantiſper re-
integratur. Θεῖόν τι aliquando concurrere, aliquando Magicum quid & præ-
igioſum multi reputarunt. Cadavera Sanctorum divina virtute moveri poſ-
, nemo controvertet, cum Dæmoni id non impoſſibile quidam pronuncient.
id. (*§. 6. & 62.)*, mota vero aliquando miraculoſe fuiſſe, Papiſmum olet.
gnetem de Monte Politiano Divæ Catharinæ Senenſi pedem ori propius admo-
iſſe, ut facilius ſuperſtes virgo illum deoſcularetur, *P. Zacchias (c. l.)* cre-
at, qui talibus delectatur. Forſan & *(juxta* §. *12.)* digiti in occiſorem dire-
i, directionem divinam intimant. De manu erecta puellæ à Judæis truci-
atæ, & in fluvium abjectæ, quæ extra aquam à piſcatoribus ducta, adve-
iente Marchione Badenſi corpore erecto reſidente tetendit manus ad Prin-
pem quaſi vindictam ſanguinis, vel forte miſericordiam imploraret, poſt
oram verò dimidiam iterum ſe depoſuit defuncti more ſupinam, *Th. Canti-
ratanus (l. 2. mirac. memor. Exempl. c. 29. n. 22. p. 504.)* prodidit. Hujus

 tum-

tumba lapidem Pforzenii adhuc in æde S. Michaëli Archangelo ſacra, viſitur, ipſaque puella Martyribus adjuncta ibidem colitur. *Vid. Joh. Heinric. Majus* (*in annotat. ad. Vit. Reuchlin p. 111.*). De *S. Auguſti* corde Altari in Cryſtallo impoſito ad S. S. Trinitatis hymnum, dum ſanctus, ſanctus intonatur ſe quaſi piſcis in Aqua movente, è Variis varia collegit *Heinric. Engelgrave* (*p. 1. cæleſt. Panth. in Feſto SS. Trinitat. §. 3. p. 237.*). De qua narratione quid judicet devotus *Chriſtian. Scriverius* (*p. 3. des Seelen-Schatzes Conc. 13. §. 44. p. 1372.*) evolvi poterit.

§. 61.

Sanguis S. Januarii annis abhinc 1398. interempti Neapoli Vitro in ſacro loco expoſitus ebullire monſtratur, ſi capiti jungatur. *Vid. Heinric. Kornmann. (p. m. m. c. 14.) Jacob. Maſen.* (*in util. Curioſit. c. 25. p. 527.*) *Laurent. Strauſ. (Epiſt. ad Kenel. Digb. de Pulv. Sympath. p. m. 141.)*. Id addo è *Joh. Bapt. Ricciolo* (*p. 1. Almageſt. nov.*): Cruor ille nobilis, qui Neapoli quotannis coram venerando *S. Januarii Martyris* capite liqueſcens ebullit, non 19. Septembris, ſed illa, quæ in Calendario Gregoriano eſt 19. per decem dies miraculo, perinde acſi ſanguis in Romanæ fidei teſtimonium ſemel profuſum iterum ac ſæpius pro Romani Pontificis autoritate fundatur. Non poſſe naturalem illius eliquationis cauſam effingi, ſed neceſſario ad ſupernaturalem recurrere oportere, *Anton. Santorell.* (*Poſt. Prax. Med. c. 22. p. 67.*) autumat. Poſſe vero *Gabriel d' Emilliane* (*Itinerar. Epiſt. 4. p. 389.*) non impoſſibile tradidit. Ita verò *ille*: *Es iſt mir diß ſchon genung, denſelben deſto eher keinen Glauben zu geben, weil ich weiß, daß dieſer Liquor, oder Blutfeuchtigkeit wohl ſtokken und gerinnen und klumpigt werden mag, wie man dergleichen Säffte, z. e. Roſen-Zucker zubereitet, nachgehends aber wiederum reſolviren und zerflieſſen kan; theils wegen Wärme des Orts, da man ſolch Heiligthum dem Volcke fürzeiget, theils durch die warme Hände darinn ſie es herum tragen.*

§. 62.

Adeamus & Poëtas. De Solis Bobus, ab *Ulyſſis* ſociis cæſis, *Homerus* (*Odyſſ. p. 1. v. 358.*)

Serpebant pelles, carnes ab Verubus imugiebant,
Aſſatæque & crudæ boum qualis fiebat vox.

DEUM in extis ſpirare, olim *Papin. Statius* (*l. 5. Thebaidos v. 76.*) cecinit:

Niger omnibus aris
Ignis, & in nullis ſpirat DEUS integer extis.

Expoſuit id *Vetus interpres Lutatius*: Eſt quoddam in extis ſignum, quod DEUS ap-

ppellatur, quod ſi integrum apparuit propitium Numen oſtendit; Sin verò diidium iratum ſignificat Numen, aut certè non præſens. Fides ſit penes Scritorem, addidit *Caſp. Barth.* (*in h. l. Stat. p. 112.*). Nihil tale noſtri Scholiaſtæ, ec memini, quin tale quid nunc legatur. Cæterum Deos in extis ſalire, iterum *atius*(*l. 8. Thebaid. v. 177.*) cecinit:

Quis mihi ſidereos lapſus, mentemque ſiniſtri
Fulguris, aut cæſis ſaliat quod Numen in extis.

oc ad vaticinationem Numinis, quæ in ſalientibus extis deprehenditur *lautus Barth.* (*in h. l. p. 823.*) retulit. Hæc ſi non fabuloſa, aut præſtigioſè odita, divini quid in receſſu habere videntur. Paucis, fictiones ſunt Poëcæ.

§. 63.

Ad Sathanæ, Magorum & Extiſpicum fallacias etiam quædam pertinent. untii cadaveris lotura occupatæ mulieris, dum complicatas manus Cadave in latus reponunt, manus altera reducitur ſponte ſua in eam corporis parm, à qua rejectæ erant. Hujus poſt aliquod temporis ſpatium refoſſi, explondi gratia indebatur dextræ baculus, quem cadaver compreſſis digitis arctisnè tenuit: oculi modo aperti, modo clauſi, cumque erigeretur Cadaver, ciem primum verſus ſeptentrionem convertit, altero die verſus meridiem. Et c Cacodæmonis mancipium erat, dum erat. *Martin Weinrich.* (*de Spectris ſthum. Ærigonienſi & Penſchenſi.*)

§. 64.

Citato etiam *Zacchiæ* aſſurgo, dum Cadavera alio modo à Dæmone prægioſè moveri aſtruxit. Aſſumit nempè aliquando deteſtandus Animarum iceps beſtiarum & hominum corpora homines, ut deludat carnalium imputatum ſectatores. Ita deluit militem, qui, cum putaret formoſa ſe potitum rgine, invenit ſe in amplexu cadaveris beluini tabe ſoluti fœtidiſſimè jacenm quod *è Guilhelmo Pariſienſi continuator Majoli* (*T. 2. Dier. Canicul. Colloqu. p. 250.*) inſeruit, qui & aliud huic ſuperaddit, qui ideò, ſi volupe eſt, evolvar. Aſſumere Eundem Cadavera, iisque in deteſtando cum Sagis coitu, nquam inſtrumentis uti, inde corpus incubum & ſuccubum frigidisnum, parumque titillationis aut voluptatis, non raro multum moleſtiæ ſentit, comprimis cum & ſemen actu frigidum emittere eundem experiantur. Auendus hic *Gisbert. Voët.* (*p. 3. Diſput. Select. p. 585.*): Dæmon poteſt Cadaver iquod hominis recenter mortui verè & realiter movere & circumducere, & minem illum, tanquam viventem actionesque actionibus viventis ſimiles mi-

ni-

nimè tamen vitales propriè dictos ad tempus edere, indubium eſt, tum expe rientia, tum etiam, quod nulla repugnantia aut impoſſibilitas aſſignari poſſi Hiſtoria Pſaltriæ ſeu Cithariſticæ Bononienſis, *apud Caſp. Peucer.* (*de Præcipu Divinat. Gener. p. 14.*) in hanc rem extat. De Cadavere jamdiu ante mortuo & forma Cadaveris amiſſa in Elementa reſoluto, imò materia ſub aliis atqu aliis formis ſpecifice diſtinctis exiſtente nolim concedere, ſed quicquid molia tur hic Magus ad præſtigias & ſenſuum deluſiones referre. Mortuos homine revera ſuſcitare, & in vitam reducere nequeunt, quicquid hic mimicæ & Dæmo niacæ ſimulationis intervenerit.

§. 65.

De motu oſſium & Cadaverum è terræ tumulis in Ægypto in monte pro pè Cairum duobus milliaribus à Nilo, quorſum die 25. Martii multi ex Chriſti anis ſe conferunt in reditu à Cairo propè pagum quendam, collem vidimus *ſcribit Chriſtoph. Führer ab Heimensdorff* (*Itinerar. Ægypt. p. 23.*), de quo affi mant incolæ, ſingulis diebus Paraſceves, mortuos ibi ſepultos, manus pedesqu è monumentis porrigere id quod verum eſſe, & oculis ſuis uſurpatum non nulli ex Comitibus noſtris confirmabant. Pluribus iisque ſequentibus ho ſingulare delineavit *Phil. Camerar.* (*Cent. 1. op. Subſeciv. c. 83. p. 340.*). Vider Cadavera ibi humata, velut emergentia de ſepulchris. Hoc incipit veſperi di Saturni, durat usque ad diem Sabbathi, tunc omnia rurſus evaneſcunt. Eo au tem tempore videre poteris quædam Cadavera faſciis involuta, ſicut olim hu mabantur defuncti. Non autem conſpiciuntur erigentia, multo minus am bulantia. Sic modò videbis unum atque alterum, & attrectabis ejus brachi um, vel crus aliamve partem corporis; poſt ibis in remotiorem locum, ſiqu mox reverſus fueris invenies illud brachium, crus, aliudve membrum magis ex tans è ſabulo, quam anteà, quod ſi eo modo hinc inde ambulaveris manifeſt apparebit diſcrimen, quod ea, quæ modo ſub terra fuerunt magis eruta & con ſpicua appareant. Eodem tempore multa videbis tentoria circa montem. Nam perſuaſum eſt & ſanis & ægrotis, qui agminatim eò properant, qui ex pa lude quodam vicino nocte illa, quæ præcedit diem Veneris ſe laverit, ei mirific proſit ad conſervandam & recuperandam valetudinem. Habet hæc ex itine rario, cui Titulus *Viaggio di Meſſer Alvigi di Giovanni di Aleſſandria nelle Indi* ubi quidem Autor addit: Verum hoc miraculum non vidi. Nec miraculu hoc ſe vidiſſe Alii fide digni Peregrinatores aſſeruerunt. Si teſtes ſunt, auri ſunt, non oculati. Aut igititur fabula eſt, pro qua etiam proclamat *Theveno*

(*p.*

(p.1. Itinerar. Orient. l. 2. c. 12. p. 197.), aut præſtigiæ Diabolicæ. Add. *Sandyſ.* *(l. 2. Itiner. p. 276.)*

§. 66.

Ut enim viſionem illam *Ezechielis* (*c. 37. v. 9. & 10.*) quando Propheta conſpexerat

Oſſa patentes
Per campos inſtrata, ſupraque infraque referri
Cum ſonitu, & jungi ſolida compagine in unum
Trunca modis miris, tepefactaque ſanguine, & aura
Exuviis florere novis extendere fibras,
Luxuriare thoris pectus, cor fervere motu
Cruraque humo erigere & ſpirantia corpora ferri
Denſa virum ſegis & campis exercitus

(*Joh. Major de Reb. Divin. Tit. Viſio Ezechielis v. 101.*) imitaretur, veramque ſummi JEHOVÆ ſimiam ſe propalaret, id præſtigioſe effectum dat Cacodæmon. Ita quidam *laudato Camerario* affirmavit (*c. l. p. 339.*) eſſe, peculiarem locum in quodam Promontorio, inter horrendos maritimos ſcopulos, ubi ſæpè, priusquam in eodem tempore, quo prælium aliquod diverſa in parte orbis terrarum committitur, aliæve inſignes clades, in quibus multum humani ſanguinis effunditur, accipiuntur undæ marinæ ſanguineæ, & in iis veluti ebullientia cadavera humana, pleraque trunca tamen & mutilata, utpote absque capite, ſine manibus pedibusque conſpiciantur. Ita Anno 1638. Neobrandicæ urbis portæ, nullo aperiente, cœlo ſereno patuerunt, cumque à Gubernatore ad rem inſolitam ſtupefacto claudi juberentur, emortuorum capita & oſſa circumvolitare conſpecta ſunt, in tantum terrorem Militum, ut unus in loco exanimis ſtatim corruerit, aliis ob injectum ſpectaculi tremorem lethali morbo correptis, quod *Everhard. Waſſenberg.* (*Flor. Germ. p. 396.*) retulit.

§. 67.

Sunt, qui hujus phænomeni cauſas è natura eruere tentant. Motiones in corporibus mortuis non organicæ, ſed naturales dici debent, commentatur *Joh. Marcus Marci* (*p. 4. Philoſ. Vet. Reſtitut. ſubſ. 2. p. 400.*), qualis nim. motus cucumeris ad aquam, & hujus ad Lunam. (Vid. *ſupra* §. *39.*). Qua forte ratione, ſi vera eſt fama, circa pyramides Ægypti annis ſingulis certo die corpora defunctorum ex illis arenis, in quibus ſepulta jacent, dicuntur prominere, alia quidem ex toto; alia nonniſi pedem aut manum proferendo, & poſt ali-

quot horas, ubi eminuerunt, rurſum interius abdi. Quidni enim à vi cœleſti annis ſingulis recurrente, idem fieri in ejusmodi corporibus, quod ab eadem Luna menſibus ſingulis fit in Selonite, & quovis die in aqua maris. Ridiculus hic eſt & dormire videtur alias *acutus & ingenioſus Petr. Gaſſendus* quando (*Animadv. in Phyſiolog. Epicur. p. 635.*) ita philoſphari, an fabulari? incipit: Iſta quidem habere (ſi vera tamen ſint) ſimilitudinem aliquam, aut externam potiſſimum cum partibus humanis poſſunt, at re ipſa tamen ſunt plantarum ſpecies, uti ſunt & Mandragoræ, ſeu illæ Bryoniæ bifidæ radices, ex quibus ſolent impoſtores ſcitas illas ſuas Mandrogoras compingere. Profectò & non veram manum, ſed fungi potius ſpeciem fuiſſe, quam enatam ſcribunt e ſuggeſto quodam circa ſeculi ſuperioris finem (*Mercur. Gallobelg. ad Ann. 1594.*), cum utcunque expreſſa fuiſſet in averſa illius parte humani vultus effigies, id quod de motu digitorum, deque ſudoris emiſſione additur, videatur ad credulitatem, impoſturamque referendum. Ita quoque tametſi *Plinius ex Theophraſto* (*l. 3. c. 18.*) ſcribat, oſſa interdum è terra naſci, & (*Georg.*) *Agricola medullam* (*l. 2. Foſſil. c. 9.*), addatque (*Andr. Libavius part. 1. ſingular. p. 252.*) & carnem, cenſendum tamen non eſſe iſta id ipſum, quod eſſe dicuntur, niſi ex ſimilitudine quadam, &, ut loquuntur, æquivocè; ut neque ſanguinem, aut lac quod & pluiſſe, ut ex Terra emanaſſe hiſtoriæ narrant. Quod dico, ne quis inferat, poſſe iſta omnia conjunctim oriri, poſſeque exinde conformari hominem, quod ipſum fuerit longè fabuloſius, utcunque hujusmodi fuiſſe *Hippocratis* (*l. de Carnib.*) opinio videatur. Cum deſcribit, uti ex Terra humefacta, reſiccata, exuſta, conformata oſſa, cæteraque fuerint. *Hæc Gasſendus.*

§. 68.

Quorundam hominum maleferiatorum partes tumulatas è ſepulchris aliquando emerſiſſe, & prominuiſſe apud hiſtoricos legitur. An permittente DEO Diabolus hic ſuam locarit operam, Aliis ponderandum relinquo. Memorat *M. Heinricus. Roth.* (*inſtit. Catechet. f. 107. cit. Michaële Babſt* (*Wunder-Buch Tt ij*) *& Heinrico Kornmanno* (*p. 4. de m. m. c. 47.*) Fœminam Ingolſtadii in Bavaria petulantem & perditum filium habuiſſe, qui tum verbis, tum opere matrem malè affecerat. Quum verò Mater ipſum haud corrigeret, tandem DEUS ipſum punivit, ut in flore juventutis moreretur. Hic cum per aliquot dies in ſepulchro jacuiſſet, manum per ſepulchrum extendit. De motu digitorum & brachiorum perjurorum militum extra ſepulchra *Joh. Philipp. Abolin.* (*T. 2. Theatr. Europ. p. 793.*)

§. 69.

§. 69.

E motu corporum aut partium demortuarum, etiam ſigna de futuris im-
minentibus malis quidam deſumſerunt. E motu ſanguinis *S. Januarii* in Cry-
ſtallo aſſervati, ſi capiti jungatur, varia præſumere & prædicere Neapolitanos
Novellæ ſæpius teſtatum fecerunt. Sic, ubi *Sylveſtri II. Pontificis* oſſa in arca
ſepulcrali crepitant, pro certo propediem morituri Papæ præſagio id habent, quod
etiam *ſupra* (*l. 1. Tit. 3.* §. *4.*) allegavi. Conf. *Philipp. Camerar.* (*cent. 1. Hor. Suc-
ciſiv. c. 73. p. 336.*). De *Beatricis Atheſtinæ* corpore narrat *Georg. Richter* (*Axiom.
Oeconom. 2. p. 8.*), quod quoties aliquid novi Eſtenſi familiæ imminebat, toties
in ſepulchro de more ſupinum jacens in alterum revolutum latus reperiatur.
Idem *Continuator Sim. Majol.* (*T. 2. Dier. Canic. c. 3. p. 234.*)

§. 70.

Caſu vel arte emortua corpora, aut partes eorum aliquando in motum con-
citata ſcimus. Parum abeſt, *ſcribit. Zacchar. Neucranz* (*Abſtruſ. Reſp. Hum. ne-
crot. c. 10. §. 14.*), quin credam animalium corpora (hominemne excipiam?)
eò usque adhuc ad reviviſcendum apta eſſe, quousque ſaltem ſucci in ipſorum
vaſis putrefactura alteratione non cœperint deſtrui. Imo & hi putrefientes
licet, ſi ſolerti propulſu è vaſis abigi, horumque loco vividiora, idoneaque
liquamina ſurrogari tententur, forſitan tum ſpes reviviſcendi, tum Chirurgiæ
infuſoriæ & transfuſoriæ laus major fieret. Naturalis calor cum ingruente
morte deperdatur, ab externo calore motum ad breve tempus ſuſcitari, notum
eſt. Ut ab ovo incipiam, ſi puncto ſalienti alias, jam ſilenti, fomitem admo-
veris, videbis illico motum redintegrari, *ſcripſit Guilh. Harveus* (*Ex. de Generat.
Animal. 51. p. 192.*). Corculum in ovo tres dies à Gallina foto ſaliens, & pau-
lò poſt ab omni actione quietum, nullum vitæ ſpecimen exhibens iterum hali-
tu oris in vitam revocatum, quod expertus *Dn. D. Joh. Francus* (*M. C. D. 3.
A. 3. obſ. 72. p. 93.*) ita & Cor pulli ſeptima die ab incubationis initio extra-
cti ab omnibus vaſis liberatum diu in manu pulſabat, inde mortui inſtar qui-
eſcens oris anhelitu in vitam revocabatur, quod *Nicol. Steno* (*ap. Th. Bartho-
lin. Act. Hafn. Vol. 2. obſ. 46. p. 146.*) vidit. In pullo, *pergit*, cum poſt diu-
turniorem in reliquis partibus moram ad cor tardius redirem, totum corpus ca-
lida manu fovendo, & ſimul cordi tepidum digitum admovendo priſtinum
modum reſtitui. Inde iterum mortuum, dum ex Hepate novum ſanguinem
eò propellerem, ſecundo in vitam revocavi. Similiter alterius mortuo jam
cordi vitalem ignem reſtitui. Sed & junioris cuniculi emortuum Cor digiti
calore ad ſe reverſum, ultra centies ſponte micare obſervavi. In Corde Co-

lumbæ idem expertus, impoſito digito madefacto, *laudatus Harveus* (*Exerc. 1. Anat. c. 4. p. 42.*). Idem fomite cordis auriculæ adhibito (*ap. Eund. de Gen. Anim. Ex. 51. p. 193.*) contigit.

§. 71.

Eundem effectum producit Aër, Cordi aut pulmonibus inflatus, Corde omni ferè pulſu deſtituto & ſanguine in ejus thalamis coagulato, ſi ſecta arteria aſpera per folles aut fiſtulam infletur, ita, ut pulmones attollantur, & hæc inflatio aliquantiſper continuetur, cor vires ſuas denuò aſſumit, & pulſuum differentias pulchrè evariat, & magnos ructus & veloces edit, *Nicolao Highmoro* (*l. 2. diſquiſit. Anat. p. 3. c. 3. p. 190.*) *teſte.* Si poſtquam cordis motus ob ſuppreſſam reſpirationem ceſſaverit, aër per tubulum venæ cavæ adoptatum inſuffletur, motum cordis poſtlimino reſtitutum videbimus, experimentum eſt *Joh. Mayow.* (*de Reſpirat. p. 265.*). In Lupi cadavere in flata cava, ambæ auriculæ Cordis ſe movere cœperunt, & aliquandiu rythmos continuarunt, *teſtimonio Joh. Jacob. Wepferi* (*Hiſt. & nox. Cicut. Aquatic. c. 20. hiſt. 6. p. 115.*), qui & in alio lupo (*c. l. c. 11. hiſt. 2. p. 181.*) ductum thoracicum inflavit, inde vena cava prope auriculam dextram primum micare, inde ſyſtolen & Diaſtolen edere cœpit, mox auricula dextera ex parte non tota aliquot Syſtoles & Diaſtoles motus pergit.

§. 72.

Poſſunt inanima à ſubſtantia flatulenta concuti, ratiocinatur *Anton. Santorell.* (*Poſt. Prax. Medic. c. 21. p. 60.*). Poterit & corpus detruncato jam capite à craſſo flatu concuti, non ſecus ac virgam flante vento concuti videmus. Ab eodem flatu cum posſit pes extendi, aut alia pars pelli, quod contrahi paulò ante diximus, non eſt motus hic in cauſam ſupernaturalem referendus, præſertim, ſi eo articulo temporis contingat hoc fieri, cum quis ad oſculandum illam partem apprehendit, aut quovis modo movet: Cum enim agitatum corpus multo facilius impellatur, quam quieſcens, poterit tunc temporis flatus facilius partem in motu poſitam impellere, aut quovis alio motu agitare. Et quidem, quod ab hac cauſa frequenter ſi motus fiant citra alicujus facultatis ſuperſtitis concurſum aut cauſæ ſuperioris docent frequentes motus, qui in muſculis vituli dilaniati odſervantur.

§. 73.

Quod ſi irritentur Cor & aliæ partes motum iterum renovant. Evenire ut carnes vituli recenter mactati (& aliorum etiam animalium) tremant per aliquot horas, contrahantque ſeſe ab externis aëris injuriis laceſſitæ *Fortun.*

Li-

licet. (*l. 1. de Spontè vivent. ortu, c. 49.*) tradidit. Idem aciculæ aut cultelli punctura contingere *Viri in arte noſtra inſignes Jacob. Back. (tr. de Corde ſ. 3. 2. p. 208.) Richard. Lower.* (*l. de Corde c. 2. p. 66.*) *Joh. Bohn. (Exerc. Phyſiol. 9. §. 10.) & Alii* mecum annotarunt. Trucidati Ceti ſi puncturis circa genitalia tententur, toto corpore tremere incipiunt, oculatus annotat *Friedrich Martens (Spitzbergiſche Reiſebeſchreibung p. 4. c. 8. p. 112.) Leonh. Thurneiſeri* ludem & inconditum, modum *ſupra (§. 22.)* relatum, iterum huc referre pigeet. Afferam potius ſingulare & nobile *Excell. Joh. Bohnii (Circul. Anat. Phyſiol. Progymn. 4. p. 74.)* Experimentum: Injiciatur, *docet*, mediante ſiphone in animalis quocunque mortis genere modò extincti arteriam aqua frigida, & ſtatim, ſi non à primo, ſane ſecundo hujus impulſu muſculi ramulos ab illa recipientes, & hactenus rigidi in motus & agitationes ſenſibiles abripientur, tales etiam quæ articulos ac membra, quibus deſtinantur, notabiliter flectant & diſtendant, prout in canis cruribus poſterioribus & cauda, item in arterioribus & flexoribus capitis, item maſſetere & temporali muſculo mecum non ſine ſtupore aliquoties viderunt phænomenorum ejusmodi naturalium ſolertiores admiratores. Muſculum ex humano femore exciſum leviſſimo attactu liquoris cujusdam peracris momento ſe contraxiſſe *Anonymus (tr. de Mot. Muſcul. p. 29.)* in literas retulit. Videas & Carpiones, & alios piſces ſectos affuſo aceto convelli. (*Andr. Libav. l. 6. Hexam. ſ. 36. p. 575.*) Meminimus ipſi vidiſſe hominis Cor, qui eviſceratus erat, ſupplicii genere apud nos adverſus proditores recepto, *prodit Franciſc. Baco de Verulam. (Hiſt. Vit. & Mort. p. 561.)*, quod in ignem de more dejectum ſaliebat in altum primo ad ſesqui pedem, & deinde gradatim ad minus durante ſpatio, ut meminimus ſeptem aut octo minutarum. Et hoc fibris Cordis vivacibus ſanguini & ſevo in vaſis coronariis, lymphaticis, & in ipſis Cordis thalamis rarefacto jure imputandum. Eadem ratio in hiſtoria de Regulo in veru Corylaceo ſeſe movente, quæ magnos & judicioſos philoſophos in ſtuporem & admirationem, absque ſontica quadam cauſa, egit. Prolixus in hac Controverſia non ſum, cum id operis in *Coryleto* expediverim *Curioſo*.

§. 74.

Sunt, qui ajunt, Tarantulam mortuam, imò in duas partes ſciſſam ad datum cytharæ cantum reviviſcere. Quod ſi ita eſt (quod quidem vix credo, cum Philoſophis de Tarantatis Muſica curatis ſtupor mentem diſtraxerit, ut quod ipſis ſolenne, in novum fabellæ partum propenderent). *Honorat. Fabri (Phyſ. tr. 3. l. 1. prop. 273.)* inde provenire exiſtimavit, quod inſectum illud inſtar muſcæ & ali-

aliorum animalculorum nondum omnem vitam poſuerit. *Vid. Dan. Georg. Morhof. (Stentor. Jaloclauſt. c. 16. p. 221.).* Pudendus ſane error, cum Muſica Tarantulæ excitæ non ſaltent, ſed Natura. Tarantatis autem adverſus ſaltum Muſica ut Medicamentum adhibeatur.

§. 75.

Tantum de Cadaverum motu. Ε'πίμετρον expectas L. B.? Præſtò eſt; ſed problematicum. Cum in agone Viſcerum contingat anomalus, quæritur, annon alium poſitum in Cadavere ſortiantur viſcera, quam vivente adhuc corpore? Id vero negandum minimè erit. De Cordis ſitu *Alexander Benedictus (l. 3. Hiſt. Part. Corp. Human. c. 10. p. 1219.)*: Vidimus quendam pugionis ictu interemtum, diſſecto corpore rurſusque per vulnus pugione adacto mucronem neque Cordis neque pulmonis vulneri reſpondiſſe, tanta in Cadaveribus cum viventibus poſituræ differentia. In Pulmonum vulneribus, eorumque cura multum intereſt, quo membrorum poſitu vulneratus ſteterit, ſederit, aut jacuerit cum vulneraretur æger Chirurgos ſcire, cum hujus ignorantia ſanguinis in cavitatem Thoracis extravaſati, evacuationem minus felicem ſpondeat. Advertant & Barbitonſores ſolennem ipſis errorem, quando in hujusmodi à vulnere demortuis, neglecta cadaveris artificioſa Anatome, cum ſint Anatomes ignari, vulnerum profunditatem & lethalitatem faſtuosè quidem, ſed ineptè, ſtylo exploratorio, & aliis inſtrumentis inveſtigare, & judicium de lethalitate huic ſuperſtruere ſatagunt. Quod ad Ventriculum Studioſus Melancholia correptus, Diaphragma & Thoracem gladio ſibi perforaverat, ob quod ventriculi ſitus ita mutatus, ut per Diaphragma in ſiniſtram Thoracis partem aſcenderit, & cor cum capſula è ſede ſua in dextrum latus depulerit, quod *è Dan. Sennert. (l. 2. Prax. Med. p. 2. c. 15. p. 220. & ap. Guil. Fabric. Hildan. Cent. 3. obſ. Chirurg. 33. p. 108.).* Ventriculum per ingentes ſui exolutiones poſſe ad umbilicum usque juxta veſicam delabi ſe in nonnullis poſt obitum diſſectis obſervaſſe *Ambroſ. Par. (l. 2. Chirurg. c. 4. p. 61.)* meminit, id verò quis credet? agantur, quam ut Diaphragma ei motui reſiſtendo ſit, partesque iſtas (quantum vincula & connexiones ſinunt) ſuperiora verſus repellunt. Iſta *Franciſc. Gliſſon. (Anat. Hepat. c. 2. c. 50.).* Cur ſeptum tranſverſum poſt mortem inveniatur concavum, è dictis patet. Vid. & *Jacob. Müller (Exerc. de Mot. & Uſ. Muſcul. qua viam Nic. Stenonio & aliis ad Myologiam pandit ap. Gregor. Horſt. Epiſt. Med. ſ. 20. Coroll. 4. p. 537.).* Merentur inſuper legi, quæ *(c. l. p. 51.)* de affectione Hyſterica his ſubjunxit *Gliſſon. (c. l. p. 51.)*, quæ tamen cum prolixiora ſint, ad ipſum Autorem L. B. remitto.

§. 76.

§. 76.

In memoriam tandem nobis revoco, quæ de *Muhammetis* Cadavere cir-
mferuntur vulgò & etiam apud doctos itinerariorum ſcriptores commemo-
ntur. Mecca oppidum (*narrat Joh. Hugo à Linſchotten itiner. c. 4.*) quod
Arabia ſitum, notum eſt ex Cadavere Muhammedis. Id ibi ferreæ Ciſtæ
clusum ſubductum à Terra pendet ſub cœlo ex Magnete fabrefacto magna-
ıe viſitantium Turcarum & Maurorum religione celebratur. Plura non
nſcribillo teſtimonia. Magnete autem ferroque alia hujus generis olim
odigia facta celebrantur. De ſimulacris ferreis in aëre pendentibus *Auguſt.*
le Civit. DEI. l. 21. c. 6.) Ruffinus (l. 2. Hiſt. Eccleſiaſt. c. 33.). De ſtatua *Sera-*
dis in Alexandriæ templo à Mangete pendente, *Niceph.* (*l. 15. Hiſt. Eccleſ. c.*
p. m. 794.). *Iſidor.* (*l. 16. origin. c. 20.*) *Nicol. Nancel.* (*l. 8. Analog. Macro-*
ſm. c. 6. p. 1300.). Talis etiam fuit in Arſinoës Templo *Architecto Dinochare*
cepta, ſed non abſoluta, ſecundum *Plin. (l. 34. c. 14.)*, quamvis *Auſonius*
dyll. 9.) de eodem opere, ut confecto, loqui videatur. Hiſtoriam gemel-
n ſuſpenſi *Mercurii* ex Annalibus Trevirenſibus recitat Marquard. *Freherus*
omment. in l. c. Auſon.). De quadriga ferrea *Sempidis* (*Proſper. Aquitan. (l. 3.*
Promiſſ. DEI c. 38.). De vitulis aureis *Jeroboami* & *Bellerophontis* paria ad-
xit *Athanaſ. Kircher.* (*l. 1. Art. Magnet. p. 1. c. 5. p. 13. & l. 2. p. 4. probl. 9.*
262.), qui & an ejusmodi ſimulacrorum confectio ſit poſſibilis, ibidem diſ-
tat. De *Muhamedis* autem arca ſuſpenſa plurimi dubitant, & eandem
ter Nænias vulgares reputant: Confer *Joh. B. Portam. (l. 7. Mag. nat. c. 27.*
13.) Guilh. Gilbert. (l. 1. de Magnet. c. 1.) Athan. Kircher. (*c. l.*), *Th. Brown.*
. 2. Pſeudodox. Epidem. c. 3. §. *20. p. 482.*) *Sandyſ.* (*l. 2. Itine-*
. p. 273.) *Anton. le Grand. (Hiſtor. Natural. p. 6. Artic. 10. n. 6. p. 254.*)
quid clarius hoc *Ludovic. Vartomanni* (*l. 1. Itinerar. c. 11. & 12.*) teſtimonio?
d tempus jam oppetit, ut refellam opinionem eorum, qui autumant *Ma-*
medis viri impuriſſimi arcam apud Mecham in aëre absque adminiculo pen-
em conſiſtere. Ego longè aliter ſentio, affirmoque ea nec vera, nec vero-
nilia eſſe, utpote qui coram hæc perpendi vidique locum ubi humatus eſt
ahometes in memorata urbe Medina Talnabi: Moram enim ibi tridui fe-
mus, ut in horum omnium certiſſimam deveniremus notitiam. *Man lie-*
in etlichen Geſchicht-Büchern, daß die Mahometaner ſolches einsmals für-
habt, und verſuchen wollen: und mag dieſes die Gelegenheit ſeyn, davon die
Fabel entſtanden: aus welcher durch viel lange nach einander ergangenes Nach-
gen, und die Abgelegenheit des Orts, endlich eine Hiſtorie erwachſen, als ob ſol-
es würcklich geſchehen, concludit Th. Browne (*c. l.*). *Aliam* cauſam *Ferdinand.*

à

à Troilo (*itiner. orient. p. 516.*) *è relatione Gemizzarorum* his expreſsit: *Wei Mahomets Moſchea zu Meccha kein Licht hat, und nur blos und allein von der ſtets brennenden Lampen erleuchtet wird, ſo ſcheinets, als wenn ſein Sarck in der Lüfften ſchwebet.* Gemina ante hunc literis mandavit *Illuſtr. Princeps Nicol Chriſtoph. Radzivil.* (*itiner. Epiſt. 2. p. m. 153.*)

LIB. II. TIT. VI.

De

Sudore Cadaverum Aquoſo & Cruento

Summarium.

1. L*Acrymæ ſtatuarum & ſimulacrorum Deorum. 2. Cauſæ. 3. Sudor ſtatuarum, ſimulacrorum Deorum & Lapidum. 4. Apud Papicolas. 5. Lignorum conſtitutio favet. 6. Sepulchrorum Sudor 7. Situs. 8. Moriturorum Sudor unde. 9. Sudoris portæ. 10. Conſtitutio Cutis. 11. Mortuos proprie non ſudare. 12. Mortuos ſudaſſe. 13. Cauſæ. 14. Obeſitas. 15. Balænarum exemplo firmatur. 16. Morbi genus. 17. Athmoſphæræ conſtitutio. 18. Aër ambiens. 19. Vultus poſt mortem facta irrigatio. 20. Sanguis plantis aſcriptus 21. 22. Lacrymæ ſtatuarum ſanguineæ rariſſimæ. Lacrymæ lacteæ. 23. Simulacra ſanguine fluxiſſe. 24. Apud Paganos cruentantia. 25. Apud Reformatos. 26. Naturaliter aquas cruentare. 27. Statuas. 28. Guttularum ſanguinearum in plantis & lapidibus ſingularis cauſa. 29. Ad pluvias ſanguineas non ſpectabit. 30. Ligna inciſa cur cruentent juxta Paracelſum. 31. Hauſit id è Poëtarum fabulis. 32. 33. Oſſa & cornua cur ſudent ſanguinem? 34. Sudor cruentus. 35. Talis non eſt ſudor rubicundus. 36. An naturalis? 37. Hiſtoriæ. Cauſæ. 38. Sanguinis effervеſcentia. 39. Motus*

tus animi & corporis. 40. Terror. Angor animi. Verecundia. Amor. 41. Morbi. 42. Serpentis Hæmorrhoi venenum. 43. Serpentes in Braſilienſi Regno & Quintenſi Provincia. Vermes. 44. Sanguinis conſiſtentia tenuior. 45. Sudores hi ſanguinei non ſanguinis. 46. 47. Cutis conſtitutio rara. 48. Cauſæ concurrunt. 49. Infantum ſudores ſanguinei. 50. 51. Particulares cruentationes. 52. Motus ſanguinis varius. 53. Vacua menſtruorum evacuatio. 54. Lacrymæ ſanguineæ. 55. Herba Hæmagoga. 56. Fabuloſa quibusdam. 57. Galenicæ & Borellianæ differentia. 58. Ab externis applicatis. 59. Sudor CHRISTI Sanguineus negatus. 60. Non verus creditus. 61. Naturalis aſſertus. 62. Non mali habitus, ſed purus. 63. Amor CHRISTI. 64. Supernaturalis fuit. 65. Mortuos ſanguinem non ſudare. 66. Exempla contraria. 67. Omen triſte. 68. Curioſa de ſudore. 69. Sudores varii quoad colores. 70. Quoad odores, ſapores tantum. 71. Sudor aridus. 72. E ſudore pediculi, mures, bufones. 73. Sudoris morientium vires.

§ I.

UT non ſemel ſtatuas & Deorum ſimulacra apud Ethnicos ſudaſſe annotatum eſt (*Vide Infr. l. 2. Tit. §.*); ita & lacrimis eadem miraculoſa & prodigioſa evaſiſſe conſtat. *E Prodigiorum & Oſtentorum compilatore ſolertiſſimo, Conrado Lycoſthene* quædam excerpere & huc transferre non pigrabor. Lanuvii ſimulacrum *Junonis Soſpitæ* lacrymavit. (*Chronic. Prodig. & oſtent. p. 157. è Livio l. 40. c. 19.*) Triduum & tres noctes *Apollo* (*p. 159. iterum è Livio l. 43. c. 13.*); *Apollo Cumanus* quatriduum (*p. 169. quod Jul. Obſequens l. de Prodig. c. 87. p. 47. & Auguſtin. l 3. de Civitat. DEI c. 2. retulerunt*); *Apollonis* ſimulacrum Terracinæ (*p. 176.*); *Apis* in Ægypto (*p. 234.*). *Antonio Pio* imperante viſæ ſunt apud Bremam cruces ſudaſſe lacrymis. De Prodigiis mortem *Cæſaris* inſecutis *Maro* (*l. 1. Georg. v. 479.*)

ſiſtunt amnes terræque dehiſcunt
Et mœſtum illacrymat Templis ebur, æraque ſudant.

Silius vero *Italicus* omen in prodigiis ante bella Civilia expreſſit (*l. 1. v. 556.*) his:

Indigites fleviſſe DEOS, urbisque laborem
Teſtatos ſudore Lares.

§. 2.

Hic vero Catachreſin vel Idiota ſubodorabit & fictionem poëticam; in prioribus autem vel Dæmonis vel Aruſpicum & ſacerdotum paganorum aſtutiam, fallaciamque quibus prodigia & oſtenta cudere ſolenne erat, ut cultum Idolorum corfirment, credulos fallant, pecuniaque eorum emungant loculos. Et hoc etiam â paganis ad papatum paganizantem devenit, in quo ferè quotidie ejusmodi terriculamenta audias & videas, quæ hominum & ſacerdotum deceptiones *Petrus Pomponatius (l. de. Incantat. c. 10. p. 158.)* dudum proclamavit; quamquis & id Spiritibus tribuat, & paulo poſt ab ipſis Intelligentiis mediantibus ſpiritibus cœleſtibus fieri opinetur. Quis vero intelligentias prodigia & miracula edere poſſe *Pomponatio* concedet? Unde illa probabit? Externum Aërem concurrere aliquando, ut in ſudore ſtatuarum non levi conjectura cogor verbis *Polydori Virgilii (l. 3. de Prodig. p. 252.)* hæc obſignans: Sudor & lacrymæ ex vivis corporibus ſunt, ſed humor (in Statuis & Simulacris &c.) extrinſecus allatus, velut in parietibus videmus, utrumque imitari poteſt. De effigie ſudante *Gabr. Clauder. noſter (M. C. D. 2. A. 7. obſ. 173. p. 331.)*

§. 3.

Ad eundem fere modum ſtatuas, Simulacra Deorum, Lapidesque ſudaſſe obſervatum. Quod vero in laxiori ſignificatu Sudoris vox iterum accipiatur, vate non eget. *(Vid. Th. Bartholin. obſ. de Unicorn. c. 29. p. 297.)* In Syriæ templis ſtatuæ ſudant Deorum, moventur & oracula edunt, *Lucian (de Dea Syria T. 2. op. p. 659.)* notat. Ante Leuctricam calamitatem Herculis ſimulacrum multo ſudore manavit *ad Quint. Fratrem (l. 17. Epiſt. ad familiar.)* ſcripſit *Cicero.* Add. *Eundem (l. 1. de Divinat.)* De ſtatua *Antonini* tale conſignavit *Joh. Xiphilin. (In vit. Antonin.) Appollinis, Auguſtin. (l. 3. de Civit. Dei c. 11.) Calipſi, ſandys (l. 4. Itinerar. p. 589.).* Poſtquam Andromitæ portis apertis *Timoleonti* ſe dediſſent, cum horrore & admiratione nunciabant: commiſſo primum prælio, ſacras Templi januas ſuâ ſponte apertas fuiſſe, viſamque DEI haſtam ſumma cuſpide concuti faciemque ſudore fluere, quod *(T. 1. vit. in Timoleont. p. 442.)* in literas retulit *Plutarchus.* De Antonini Statua *Lycoſthen. (c. l. p. 232.).* Ad locum Libitinæ in ſtatua equeſtri ærea ex ore & pede aqua manavit diu, *idem (c. l. p. 162.).* Quadrigas aureas ſudaſſe, *idem (p. 193.).* In expeditione *M. Alexandri* adverſus *Darium* apud Leibethra

ıra Simulacrum *Orphei* cupreſſinum per ipſos iſtos dies multo ſudore fluxit. o ſigno omnibus territis *Ariſtander* bono animo eſſe juſſit. Celebria e-im & nobilia facinora editurum *Alexandrum*, quibus cantandis multum ſu-oris ac laboris eſſent Poëtæ Muſicique impenſuri, quod *idem (T. 2. in Vit. Alex. p. 455.)* memorat, qui & inter Saxeas *Antonii* Statuas quædam ſu-ore fluxiſſe, qui nonnullis abſtergentibus per aliquot dies non ceſſavit (*T. in Anton. p. 152.*) prodidit. Sudarunt ſimulacra Bernburgi, quod oppidum ı Aſcanienſi ſitum eſt principatu, *narrat Caſp. Peucer. (l. de Divinat. Gener. p. 37.)*. Simulacrum ſuper Avernum lacum ſudore tanquam humanum quod-am corpus repletum eſt, *ſcripſit Dio.* (*l. 48. p. 229.*) Si vates audire libeat, ı *Maronis* de *Palladii* ſudore verſus (*L. 2. Æneid. v. 172.*)

Vix poſitum caſtris ſimulacrum arſere coruſcæ
Luminibus flammæ arrectis: ſalſuſque per artes
Sudor iit:

t de *Eliſæ* imagine *Silius* (*l. 1. v. 99.*)

Tum magico volitant cantu per inania manes,
Exciti vultusque in marmore ſudat Eliſæ.

§. 4.

Qui â Papicolis ſimulacrorum ſudores recenſentur, quis hic enumera-it? diem vel annum perdet, qui harum recenſione inſudabit, quin & DEUM c operam. Sudarunt ſimul in Hiſpania, dum Mauri ſacro baptiſmatis la-acro intingebantur, Virginis Mariæ puerili JESU & duorum Angelorum ſi-ıulacra, duod mirabili narratione primum vulgavit *Hieron. Baptiſta de la Na-a* (*T. 3. Homil. 35. p. 545.*) & poſt *ex illo Steph. Clozius (de Sud. Chriſt. Sangv. Exerc. 13.* §. *4. p. 120.*). Plura non addo, cum ubique apud Papæos tanto nu-ıero proſtent, ut non absque nauſea crambe iſta toties recocta deguſtetur.

§. 5.

Qualitas & textura Lignorum, è quibus conſtant Staturæ & ſimulacra, um aliis circumſtantiis hic attendendæ, quibus etiam Ventorum & Aëris onſtitutio accenſenda. Diſcimus id *è Theophraſto Ereſio (l. 5. de Cauſ. Plant. c. 4. p. 215.)*, ita vero philoſophatur: Statuæ, quæ exſudant cœlo auſtrino hu-mectaque ita afficiuntur, nec omnis, ſed in quibus aliquid pinguedinis ineſt, ut Cedrus, Cupreſſus, Olea, quæ quidem prodigia & oſtenta eſſe credun-tur. Secutus hunc *Hieron. Cardan. (l. 8. de Subtil. p. 475.)* iſta pronun-ciat: Minore admiratione dignum eſt, quod Statuæ ſudent; Nam ratio ın promptu eſt, quum humidum pingue vi caloris expreſſum ſudoris ima-ginem præſtet. Ob id maximè ſudant, quæ ligno conſtant Cedri, Oli-

væ, Vitis ac Cupreſſi. Contigit hoc magis auſtris flantibus, quod humor ſit copioſior ac tenuior. Scilicet ligna iſta maximè poroſa ſunt & effluviis humidis recipiendis idonea, quæ, ſi athmoſphæra ſic conſtituta, eorum ſuperficiei adhærent, & in guttas abeunt; Vidi, *Th. Bartholin. (Cent. 4. Epiſt. 52. p. 338.) ſcribit*, vaſa lignea variæ magnitudinis oblonga, quæ pro juſculis vel potu hauriendo percommoda, in omnem partem, aqua madida flecti poterant, & iterum in aptam formam extendi. Quantum expiſcari potui, ex radice Cedri variegata tornantur hæc flexilia vaſa. Et hanc ob cauſam Deorum ſtatuas è Cedro fabrefactas *è Plinio J. B. Porta* aſſeruit. Vid. *Joh. Heinric. Urſin. (Arboret. Bibl. c. 20. §. 6. p. 296.)*

§. 6.

Sudorem etiam aliquando ſepulchra profundere in Annalibus eſt. Habetur id familiis illuſtribus mortis inſtantis præſagium. Equites notiſſimi & pervetuſti apud nos Wanczuræ in Eccleſiæ (ſub Horka caſtro & pago ſitæ) ſacrario habent tumulum lapideum, (ac niſi me fallit memoria) marmoreum, *ſcribit Bohusl. Balbin. (Dec. 1. Miſcell. Bohem. l. 3. c. 19. §. 3. p. 221.)*, clari ex ſua gente *Herois Georgii Wanczuræ*, quod imminente morte alicujus ex ea ſtirpe per totum ſaxum & marmor largiſſimè ſudat, cum tamen ad lapidem ob fornicem ſacrarii nullus imber, nulla pluvia pervenire poſſit. Geminum prorſus ſepulchri miraculum illuſtriſſimis proceribus de Kolowrat conceſſit DEus in Roccovienſi Eccleſia, *addit*, nunc deſerti Cœnobii ordinis Eremitarum S. Auguſtini, quoties enim Kolowratæo cuipiam moriendum eſt, humorem copioſiſſimum profundit lapis ſepulchri *D. Alberti Senioris de Kolowrat*, Fundatoris Cœnobii illius, qui plenus bonis meritis in DEUM & *Cæſarem Carolum IV.* quem Piſis ſuo corpore adverſus hoſtes protexerat. Succinctius iſta leges *ap. Eundem (Decad. 2. l. 1. c. 13. p. 71.)*. Sepulchrum & oſſa *Papæ Sylveſtri II.* ſudore madentia inter morituri Pontificis ſigna recenſeri, *Bonif. Simonetta (l. 5. Epiſt. 49. f. 116. a.)* tradidit.

§. 7.

Sudoris iſtius, ſi putreſcat aut etiam inſenſibilis evaporationis progenies eſt ſitus *(der Schimmel)* aut illuvies illa, quæ in corporibus collecta & non mota, ipſa corrumpit & lanugine quadam humida inveſtit, aut ſudor in illum tranſit, Microſcopio examinata iſta lanugo conglomerata aliqua florum apparuit, *Rob. Hockio (Vid. Ejus Microſcophiam T. 2. Ephemer. Erud. p. 1. Ephem. 42. n. 7. p. 486.)*. Poëtica libertate uſus illum tribuit armis *Tibullus (l. 1. Eleg. 10.)*:

Militis in tenebris occupat arma ſitus.

No-

Notari etiam poteſt in partibus animalium emortuis & in Cadaveribus, de uo *Joh. Joach. Beccher.* (*l. 1. Phyſ. Subterr. ſ. 5. c. 1. n. 55. p. 331.*). Hæc namque oſt aliquot à morte dies ſitu craſſo mucidoque obducuntur, qui tandem in ſanim & putrilaginem tranſit.

§. 8.

Si morituros conſideres, decedunt quidam cum, quidam, ſed rarius, ſine ſuore. In extremo Naturæ conatu & anxietate

Gelidus cadit imber anhelo
Pectore. (*Statius l. 2. Thebaid v. 672.*)
Tum vero & pallor & amens
Cum piceo ſudore rigor: ceu pectora Nautis
Congelat hiberni vultus Jovis.

Valer. Flaccus l. 3. Argonaut. v.). Vulgi impia vox eſt: In extremo lanuore conſtitutos aquam Baptiſmi ſudare. *Sie ſchwitzen die Tauffe aus.* Si uid ſub deliquiis & morte ſudoris exhalat, id cruoris eſt liquamen, non ſanuinis arterialis, *judicat Helmont.* (*tr. Complex. atque Miſtion. Element. Figment.* . *42. p. 90.*) & alibi (*tr. latex humor. negl. n. 17. p. 303.*). Morientium ſudor non ſt tam latex in ſui natura, quam ros alimentarius reſolutus, cui mors imperat. Quod patet, nam ſtatim corporis habitus ſidit, prout & in Syncope. Sudor . l. eſt Syncopticus, qui perinde ac Diaphoreticus ex eodem fonte promanat. lle tamen è peſſimorum familia cenſetur, quia frigidus ob debilitatem caloris ativi & corpus refrigeratum, ut *Galen.* (*l. 2. T. 5. c. 12.*) & *Zacut. Luſitan. l. 2. hiſt. ed. 50. p. 269.*) judicant.

§. 9.

Fit ſudor, dum per arterias, quæ ad habitum poris perfuſum (aut glandulas ati ſubſtratas & perfibrillas eidem connexas, quod obſervavit *Nicol. Steno ap. hom. Bartholin. Cent. 3. Epiſt. 65. p. 262. & 263.* aut ipſas cutis glandulas, quæ oſtra eſt conjectura) terminatur, quicquid tenue & aquoſum ad poros cutis in nodum vaporis propellitur & evacuatur, uti *Joh. Theodor. Schenckius* (*l. 5. Syopſ. Med. General. p. 2. cl. 3. Artic. 4. §. 1. p. 182.*) loquitur. In agone autem Natura deficiens in extremo contra morbum victorem enixa in modum favillæ ntequam extinguatur ſcintillantis ſudorem exprimit, quo ſimili utitur *Anton. Merindolus* (*p. 1. Arti. Med. p. 301.*)

§. 10.

Quod ſi perconteris, qui ſint illi, qui frigido ſudore perfuſi ad plures abent, en *Hippocratis Oraculum* (*ſ. 5. aph. 71. & 6. Epid. ſ. 6. t. 15.*), quibus cutis ob-

tenditur arida & dura, ſine ſudore moriuntur, quibus vero laxa & rara, cum ſudore moriuntur. Uxori *Dealcis* in Thaſo phreneticæ cutem aridam & diſtentam tribuit *Dictator* (*l. 8. Epid. ſ. 3. Agrot. 15.*), aut cutis aridæ diſtenſionem, vertit *Fr. Valleſ.* (*com. in h. l. col. 311.*), qualis etiam in *Melitea* adoleſcente (*Hipp. c. l. Agrot. 16.*). Addenda ariditati cutis etiam erit calloſitas univerſalis, qualis in Patribus Cappucinis, quos Stoicos Chriſtianos cenſuit *J. B. Helmont.* (*tr. Stud. Author. n. 7. p. 25.*), in qua pori, callo quaſi quodam clauſi, qui ſudoris egreſſum prohibent. In his mortuis cutis aciem cultrorum obtundit, & cum febribus corripiuntur vix inter centum ipſorum unus ſudorem emittit, nec ſcabie tentantur, quod de illis *Dominic. Panarol.* (*Pentec. 3. obſ. 35. p. 92.*) conſignavit. Pro cutis igitur conſtitutione in agone ſudor aderit, aut aberit.

§. 11.

Mortuos non ſudare, ſi proprie ſudoris vocem accipias, rectè aſſeruit *Th. Barthol.* (*de Morb. Bibl. Miſc. 21. p. 98.*), cum ille ſolum ſentientibus competat, ut habet *Steph. Clozius* (*de Sud. CHRIST. Sangu. Exerc. 5. §. 2. p. 44.*) & cauſæ ad ſudoris excretionem neceſſariæ deficiant. Tres autem requiſivit (*ap. Laur. Scholz. Conſil. Collect. 382. col.*) ad ſudorem conditiones *Joh. Crato*, colorem mediocrem, materiam tenuem ſ. attenuatam & vaporoſam & cutis meatus apertos. Non inficior ſerum ſ. laticem adeſſe, ſed non attenuatum coagulationi aut congelationi proximum. Ubi calor quem ſpiritus retentioni, exercitationi, agitationi &c. tribuit (*l. 8. de Var. Rer. p. 508.*) *Hieron. Cardan.* Caloris hujus ſubſidio latex in materiam vaporoſam attenuari & expelli, aut glandulæ ſub cute irritari debeant, ut ſudorem exprimerent, quæ mens eſt *D. Borrichii* (*ap. Th. Bartholin. Vol. 1. Act. Hafn. Med. p. 1. obſ. 98. p. 191.*). Viæ quidem adſunt, & portæ glandularum cutis pori, ſed frigore obſeſſæ & conſtrictæ. Conf. *Exc. Noſter Joh. Chriſtian. Fromman.* (*M. C. D. 1. Ann. 6. & 7. obſ. 185. p. 244.*)

§. 12.

Mortuos tamen ſudaſſe, παχυλῶς accepta ſudoris vocula, variis hiſtoriis & obſervationibus convincimur: *Der unverſehrte Cörper Catharinæ von Bologna ſitzet zu Ferrara in einem Seſſel, und ſchwitzet ſtetig* (*Autor des Cardinal-Huts p. 3. p. 450.*). Concurſum hic miraculorum videas, incorruptibilitatem corporis, ſeſſionem in ſedili, & perennem ſudorem. Sed hæc ſudorem Monachalem olent. De Melancholico Scorbutico continuo in morbo ſudore circumfuſo *Dn. D. Salom. Ledel.* (*Dec. 1. M. C. A. 3. obſ. 83. p. 141.*), qui

vix

x animam efflaverat & ſudore copioſiſſimo faciem & totum corpus diffluebat. ıttulas linteo abſterſas aliæ ſtatim excipiebant ad quartum usque diem, quo na claudebatur. Maligna febre extinctum, dum in Patria Praxin exercerem, dli, ejus cadaver copioſas ſudoris ſtillabat guttulas. Adoleſcentulus febri aligna defunctus tertia ab obitu hora ex omnibus cutis ſpiraculis ſudorem gidum ſatis liberaliter, *ex obſervatione Nobiliſſ. Dn. Joh. Lanzovii (M. C. D. A.3. obſ. 37. p. 38.)*, profundebat. Ruſticus Hemiplexia ſublatus ſtatim poſt itum emiſit per triduum ſudorem, usque dum loculo inditus terræ mandatur. Guttulæ tam copioſæ ſtillarunt, ut niſi linteo abſtergerentur, ſponte ofluxerint absque intermiſſione. Nobili filiolæ idem contigiſſe ſimul, antat *laudatus D. Sam. Ledel. (M. C. D. 2. A. 9. obſ. 36. p. 71.)*. De infante termandando, cujus facies ſudoris guttulis poſt obitum madida cernebatur, *.D. Frommanni relatio (M. C. D. 1. A. 6. obſ. 185. p. 243.)* evolvenda. In rpore infantili Dyſenteria ſublato, altero poſt mortem die ſudore diffluente, i ſudor toto die continuavit, caſum annotavit *D. Chriſtian. Helwig. (M. D. 3. An. 5. & 6. obſ. 191. p. 441.)*

§. 13.

Qui in cauſis reddendis iterum ad caloris nativi reliquias confugiunt, eos *Diſſ. de Cadav. in gen. (ſ. 1. §. 162.)* remitto, ubi has aut nullas eſſe, aut nulum in hoc negotio virium probatum dedi. Hoc certum eſt, quando vita imalium periit, ut verbis *Thom. Williſii (tr. de Fermentat. c. 8. p. 50.)* id dilulem, ſtatim ſpiritus cum ſale & ſulphure confluunt, nec non cujusq; partis inà motu ſuo regulari ceſſant, & in confuſionem aguntur: deinde partim oris cum calore evaneſcente exhalant, partim intus in cavitatibus concluſi n reliquis particulis inordinate fermenteſcunt, & corporis totius ac viſcem intumeſcentias faciunt. Poſteà vero partium ſolidarum compages ſen1 laxari, & particulæ ſulphureæ una cum ſalinis fluorem adeptis evaporaincipiunt. In hoc igitur irregulari principiorum motu inteſtino in locum idi nativi ſuccedit calor putredinalis ſeu humorum ebullitio, inde ſeroſi lais attenuatio & evaporatio, quæ etiam fœtore inſuavi, à particulis ſulphureoriundo, longius diſſidentium ferit nares. Si igitur multum humidi & ſalini ntineant, quidni ſudor, concurrente comprimis ambientis frigiditate, tandem ergere poterit?

§. 14.

Favet huic negotio cadaveris obeſitas. Quamvis namque, advertente *ilb. Ballonio (Definit. Med. p. 52.)*, obeſorum quidam, dum inter vivos agunt

agunt, difficulter ſudent, attamen quibus pinguedine ſaginoſa diſtenditur aqualiculus (*die keine rechte Fettigkeit haben*, ut vulgò pronunciant) non ſolum ob impuri & copioſi laticis & ſanguinis mixtionem crebris ſudoribus diffluunt, ſed & ejusmodi obeſum corpus vidit *J. B. Helmont. (Tr. Jus Duumvirat. n. 59. p. 249. & tr. latex humor neglectus n. 44. p. 306.)*, cujus tota pinguedo re ſoluta in laticem per lotium excreta fuit.

§. 15.

De Balænis ab Harpunariis vulneratis viventibus adhuc *Friedrich Marten (p. 4. Spitzbergiſche Reiſe-Beſchreibung c. 8. p. 117.) Die Fiſche ſo hart verwundet ſind, entzünden ſich ſelbſt, daß ſie lebendig rauchen.* De Enectis: (*c. l. c. 7. p. 103.*) *Es ſtinckt heßlich von ihren Thran und Fett, ſo durch die Schweis-Löcher der Haut giehret, wie ein ſtarck Bier.* Et (*c. 8. p. 114.*). *Er (der Walfiſch) wird von Stund an ſtinckend und rauchet, das Fleiſch kochet und gehret als ein Bier, und fallen ihm Löcher in Leib, daß ihm das Gedärm daraus hänget.* De pinguedine vero ſeparata (*c. 10. p. 124.*). *In Fäſſern gehret es gleichſam wie Bier.*

§. 16.

Morbi genus, quo mortuus defunctus, huc referendum. Si malignitas ebullitionem & fermentationem humorum excitavit, quæ, cum macularum poſt mortem eruptioni velificetur, cur non & ſudoris? Si ſudor ante mortem copiosè profluxit, quod in Hydronoſo ſ. Sudore Anglico fieri conſuevit, cur non patulis poris comprimis cadavere exiſtente flaccido non tamen arido & nimium macilento, ad tempus adhuc durabit? Neſcio quis penetrans calor ſudorque in phtiſicis obſervatur, memorat *Joh. Chriſt. Wolf. (l. 1. obſ. Chirurg. Med. 23. p. 80.)*. Hoc autem in & ſtatim poſt mortem manus udæ ſunt. Aſſumta medicamenta calida multam hic facere paginam in illo, quem Martisburgi (*Vid.* §. *12.*) poſt obitum ſudare animadverti, experientia docuit. Maligna namque febre defunctus Tincturam Bezoarticam & alia Medicamenta Camphorata absque Medici conſilio crebrius & in magna doſi aſſumſerat.

§. 17.

Athmoſphæræ præterea conſtitutio, tùm per ſe, tùm per accidens Symbolum huc ſuum confert. In genere namque menſtruali virtute gaudet *ex ſententia Dav. Beckii (Experiment. circ. Rer. Nat. Princip. p. 156.)*, atque penetrativis & ſciſſilibus qualitatibus, quæ propria ſunt diſſolventis, ut *Guilh. Clark (Hiſt. Nitr. c. 2. p. 28.)* philoſophatur. Præterea, ut fluidum quid continuò agitatur, ſive ab æthere ſ. materia ſubtili, aut propria ſpira & quælibet corpora ipſius excurſui expoſita commovet & exagitat ratione juxtim Atomorum ſua-

run

um diſparis figuræ & ſoliditatis, illorum, quibus conſtant moleculas conti-nuò diſſolvit & deprædatur. Vid. *Excell. Joh. Bohn. olim in caſtris Medicis commilito, nunc fautor colendisſimus (Med. Phyſ. Chir. de Aër. in Sublim. influxu c. 5. p. 4.)*. Accedit motus particularum in corpore exanimato inteſtinus, confuſus anomalus, à quo partim è poris ſpiritus inſiti, lymphæ adhuc immerſi, aut particulæ ſulphureæ, cum ſalinis fluorem adeptæ, ſub ſpecie vaporoſa continuo, ipſo nauſeabundo cadaverum odore id atteſtante, exſpirant, quod ſi præterea Aër ambiens frigiditatis gradu excedat, vapor ille in tenuem faceſſit aquam, & reſolutus cuti adhærens ſudorem mentitur.

§. 18.

Per accidens Aër ambiens ſudoris iſtius generationi favet. In ſtatu caliditatis mediocri conſtitutus, ſi particulis aqueis, intra ſuos poros admiſſis, gradus agitetur, & illa agitatione ad rigidum & frigidum cadaver ſæpius illidat, exceſſiva illa cadaveris frigiditate calor, motus, & rarefactionis Autor primarius obtunditur & particulæ rarefactæ iterum condenſantur & ſudorem hujusmodi conſtituunt. Quod ſi Aër præterea ſit pluvioſus aut nebuloſus, aut acidus & rancidus, qualis in cellis, hypogæis, & aliis locis ſubterraneis & conclusis, facilius phænomenon illud conſpectui ſe offeret. Unde & his locis concredita corpora & corporum partes ſitu deturpantur, corrumpunturque. Spectat huc *elegantisſimi Philoſophi & Medici Joh. Matthæi Fabri (M. C. Dec. A. 9. in App. p. 462.)* non inelegans obſervatio, quæ ita habet: Apoplectica defuncta, die ſequenti guttis ſudoris prægrandibus facie manibusque, quæ ſcilicet denutatæ erant, manabat. Deterſæ illæ, die altera, qua Sandapilæ inferebatur, repullulabant, eadem quantitate, rurſusque abſterſæ, cum in Cœmiterio pro more retegeretur, ſudor apparebat largiſſimus, dum in aëri expoſitis iterum partibus facie & manibus, non ita in reliquo corpore ſudor comparebat, non alia ſane, quam qua dixi, ratione. Cadavera igitur iſta parteſque non aliter ſudant, quam ut ſpecula, feneſtræ, & aliquando imagines & ſtatuæ.

§. 19.

Quod ſi poſt mortem liquore quodam vultus conſervandi & conciliandi coloris gratia, v. g. vino, Spiritu Vini, Aqua Roſarum lavetur, aut linteolis hujusmodi liquoribus impraegnatis tegatur, & ita cutis & ejus pori laxentur, aut potius cutis pori iisdem repleantur, eosque imbibant, nemo mirabitur, ſi iis remotis & vultu abſterſo aliquando roſcidus humor in eodem deprehendatur, quod etiam *Frommann. Noſter (c. l. p. 245.)* aperuit. De Bilſianis Mu-

 mi-

miis *ad Th. Bartholinum* (*Cent.3. Epiſt. 47. p. 195.*) ſequentia *Paul. Barbette*: Nunc valde madent, nunc juſto ſicciores pulveraſcunt; Hoc vero nemini mirum videbitur, ſi conditura ſalina ſint, prout *citatus Barbette, & Collega honorandus Gabriel. Clauder.* (*Tr. de Balſamat. Cadav. c. 5. p. 137.*) divinant.

§. 20.

Jungo his *à Paulo Zacchia* (*l. 4. Quæſt. Med. Legal. T. 1. n. 38. p. 366.*) proditum monitum, quando dicit: Si ſudor talis longo abitu prodeat ſuaviter redolens, in certa copia, ſtatisque temporibus, eundem nihil in ſe naturale habere, & vel à Dæmone, vel alia cauſa ſuperiore inſtar prodigii & miraculi concitari. Id verò non ita abſolute accipiendum, ſed cum grano ſalis, ſi nempe in vivis dum extitit illud corpus, non fragranti ſudore maduerit.

§. 21.

Ut lacrymas & ſudorem tribuunt inanimatis imaginibus, ſtatuis &c. ita & ſanguinem, adeoque & hæ ſanguineo madere ſudore non ſemel conſpectæ. Probè igitur his diſpiciendum, ne cum vulgò ſolum ad colorem fluidorum oculos vertamus, ſed & ad conſiſtentiam, odorem, & reliqua requiſita. Id ſi conſideres & expendas, impropriè vinum *αἷμα ςαφυλῆς* ſanguinem uvæ appellavit *Æſchylus*, quod nomen ipſi in ſacris tributum legimus (*Gen. 49. v. 12.*) & ſanguinem terræ *Androcydes, ſapientia clarus*, literis ad *Alexandrum M.* vocavit, ejusque intemperantiam cohibens (*Plinio l. 14. c. 5. teſte*) ſcripſit: Vinum potaturus, Rex! memento Te bibere ſanguinem Terræ. An quod vinum è cruore Gigantum, Terræ filiorum, ortum, quod *è Cœlio Calcagnino immortalis Noſter Phoſphorus* (*l. 2. Ampelogr. ſ. 6. membr. 2. c. 1. p. 293.*) memorat. De Sanguine Draconis alibi. In Hiſpania, juxta *Gerionis* ſepulchrum, duæ ſunt Arbores ſpecie ex pinu piceaque commixtæ, nec eſſe alibi dicuntur, ex illis ſanguis deſtillat, ut ex populo Iliaca (*Bruſſo T. 2. Rer. Memorab. c. 9.*). Polygomum Coccíferum in granis coccineis ad radices ejus circa ſolſtitium æſtivum inveniri ſolitis, ita dictum, eodem ſenſu, ſanguinem *S. Johannis* vulgus appellitat, cujus meminit *Joh. Sigism. Elsholtz* (*l. 6. Horti cult. c. 4.*), deſcribit *D. Barthol. Zorm.* (*in Addit. ad Herbar. Panov. p. 318.*), granaque illa vermiculorum eſſe ova, Microſcopio exploravit, quos accuratè deſcripſit *Celebr. Joh. Chriſtoph. Becmann. de Prodig. Sangu. c. 3. p. 25.*). Mentionem Coccarum harum fecit *Laurentius Eichſtad.* (*Tr. de Conf. Alkerm.*) & *Bodæus à Stapelen* (*Comment. in Theophr. Hiſt. Plant. l. 7. c. 10. p. 846.*), & qui hoc ſe primum demonſtraſſe annotat *Sim. Pauli* (*Cl. 2. Qu. B. p. 114.*), ub in Piloſella has ſe offendiſſe ſimul docuit.

§. 22.

In lacrymas ſanguineas ſolutas Statuas & ſimulacra vix lectione offendes, ſi illum *Iſidori à Stephano Clozio (Exerc. 13. de Sud. Chriſt. Sanguin. §. .p. 114.)* excipias relationem, qua retulit, ſe præſente decem ante diebus, quam *Raudagniſius Gothorum, & Attila, Hunnorum Rex* acerrimo prælio contendiſſent ſtatuam *Raudagniſii* oleum, *Attilam* vero ſanguinem oculis exſudaſſe anno Chriſti 1283. Apud Papæos vero ſtatuæ & Icones lacrymantes magis obviæ, ita ſtatuam JESU *Benedictus à Goes*, lacteas lacrymas deſtillantem vidit, cujus etiam *Johann. Euſeb. Nirnberg. (l. 1. de Mirac. Natur. c. 59. p. 447.)* mentionem fecit S. Nicolai Toleatinatis facies imaginis guttas ſudare viſa. *Joh. à Chokier de Surlet. (Cent. 2. Tac. Hiſt. c. 92. p. 351.)*

§. 23.

Simulacra ſanguine fluxiſſe, *Appiani teſtimonio (l. 24. hiſt. civil.)*, ſcimus, ſimulacrum *Minervæ*, quod Mutinæ colebatur, primo ſanguinem, poſteà lac, memorante *Dione Caſſio (l. 46. Hiſt. Rom.)* ſudavit. Statua *Antonii* in Albano, juxta Jovem lapidem poſita, multum ſanguinis effudit, quo *Antonii* interitus portendebatur, *idem (l. 50. p. m. 260.)* Autor eſt. Simulacra Deorum ſanguine Romæ maduiſſe, ex *Aliis Conr. Lycoſthenes (Chronic. oſtent. & prodig. p. 228.)* narrat. Qui & ex humo à pollice Jovis cruorem manaſſe, fidem fecit *(p. 230.) M. Valerio Levino Str. M. Claudio Marcello IV. Caſſ.* in agro Capinate, ad lucum Feroniæ, quatuor ſigna ſanguine multo diem & noctem madida apparuiſſe, *idem (ſupplem. ad Jul. Obſeqv. c. 37.)* tradidit. *Idem de ſignis Lanuvii Junonis Soſpitæ*, idem *(oſtent. & Prodig. Chron. p. 117.)*. In Sicilia ſcuta duo ſanguinem ſudaſſe, *è Livio (l. 21.) Val. Maximus (l. 1. Memor. c. 6. n. 5)* commemorat. Addit *Lycoſthenes* jacula & pectora equis cruenta viſa. In poſtremis non eſt, dummodo fictum non eſt *illa Dionis Caſſii (l. 54. p. 322.)* narratio: Majus portentum Athenienſibus viſum, quod ſtatua *Minervæ*, quæ ad ſolem ſpectans in arce poſita, obverſa ad occaſum, ſanguinem expuit.

§. 24.

Sed ſatis hactenus in recenſione oſtentorum de Sudore ſimulacrorum & ſtatuarum ſanguineo apud Ethnicos deſudavi, jam ad ea, quæ noſtra & præterlapſa tempora in Simulacris & aliis Simulacris & Statuis tuliſſe dicuntur, paucis tranſeo. Nubem horum apud Papicolas invenias ſimulacrorum, hujusmodi imprimis Marianorum, nullum fere eſt, quod non de hiſce prodigiis participet. Pleni ſunt talium prodigiorum libri, pleni annales, plena an-

tiquitatis monumenta, ut in hac parte paganorum oſtentis minime cedant concluſorum turbæ. Sufficiat *Mariam Sichenenſem ſeu Apricollem* adduxiſſe, de qua *inconſtans ille Conſtantiæ Scriptor, Juſtus Lipſius* (*tr. de b. c. 5. p. 12.*), evolvatur. *Mortuo Franciſco Xepherio*, per illius anni ſex Hebdomarum ferias, ſanguinem ſudavit imago Crucifixi, promulgante *infidæ fidei hiſtorico, Joh. Euſebio Nirenbergero* (*l. . c. 75. p. 419.*). De cruce Chriſti cruentante egit (*l. 2. de Cruc. Triumphante c. 6. p. 160.*) *Boſius*. Bernoburgi in Saxonia id etiam accidiſſe Anno 1551. *Joh. Wolff.* (*Centen. 16. Lect. memorab. & recondit. p. 624.*) De oſſibus Martyrum quædam collegit *Simon. Majolus* (*Dier. Canic. Colloqv. p. 34.*) & *Stephan. Clotz.* (*c. l. p. 121.*)

§. 25.

Cruentavit etiam apud Reformatos Crux Chriſti, prout *Kircher.* (*Prodrom. Evang. p. 110.*) & *Joh. Læſelius* (*de Podagr. p. 47.*) atteſtantur. Sed & in aliis ſanguinis profluvia conſpicua obſervata. In Electoris Saxoniæ imagine (*Theatr. Europ. Tom. 5. p. 818.*), in vexillo Cæſareo (*c. l. T. 4. p. 94.*), In Bombarda (*Andr. Libav. ap. Joh. Hornung. Ciſt. Med. Epiſt. 59. p. 175.*), De Cornu Cervino, quod domus Wirtenbergica pro inſignibus habet, *Martin. Cruſ.* (*p. 3. Annal. Suev. l. 12. c. 37.*) advertit, quod anno 1588. cum jam ante viginti annos â Cervi capite reſectum fuiſſet parieti affixum, ſanguinem ſudavit, magnæ cujuſdam ex illuſtriſſima illa Domo perſonæ obitum præſagiens. Ipſe, ſi recte memini anno 1666. in pago Battaune prope Ileburgum ê cornibus cervinis ultra annos viginti clavo parieti affixis, è foramine clavi, tale ſtillicidium prodire vidi, quod humorem forſan è cornibus & Aëre, colorem vero â rubigine ferri obtinebat. Odore enim & ſapore Spiritui Cornuum Cervi non abſimilis erat. Plura ſuggerent *Joh. Agricol.* (*in Cerv. excoriat. c. 1.*) & *Martin. Zeiler.* (*Cent. 1. Epiſt. 13. p. 133.*) Add. *Andr. Libav.* (*de Cruent. Cadav. p. 375.*). E ligno arido, ſanguineo humore calente, manante, dum â Sutore ſecabatur, *Theatr. Europ.* (*c. l. p. 719.*) in foſſa oppidi Beihelſtaini infra ex ſalice erupit fluxus ſanguinis diu profluens & fœtens, iterum memorat *Andr. Libav.* (*p. 1. ſingul. p. 261.*). De falcicula *Idem* (*p. 2. Sing. p. 172.*)

§. 26.

Naturaliter Aquas cruentare poſſe, aut ſaltem cruoris colorem referre à *Luciano* (*T. 2. op. 1. de Dea Syria p. 659.*) pateſcit. Fluvius apud Byblios Adonis quotannis cruore inficitur, amiſſoque colore in mare delabitur: magnamque pelagi partem cruentat, tempusque lugendi (*Adonidem*) Bybliis indicat. Fabulantur autem, hiſce diebus in Libano ſauciari, unde in Aquam

dela

lelatus ſanguis fluvii colorem mutet, eidemque nomen det. Atque hæc qui-
em vulgo dictitant. Sed vir quidam Byblius mihi vera dicere viſus, aliam
ujus rei cauſam narravit his verbis: Fluvius hic Adonis, ô hoſpes, per Li-
anum defertur, cujus terra eſt admodum flava, quam minio ſimillimam
enti vehementes diebus illis exorientes in fluvium deferunt: eaque facit, ut
ruentus videatur. Ita non ſanguis, *ajunt*, ſed terra hujus cauſa eſt. Ac Bybli-
s quidem hæc mihi narravit. Quæ ſi vera ſunt, divinus admodum hic venti
rtus mihi videbatur. *Hæc Lucianus.*

§. 27.

De Statuarum autem ſudore & cruentatione ita philoſophatur *(T. I. vit. arallel. in Coriolan. p. 470.) Plutarchus,* Sudare, *inſit*, ſimulacra, lacrymari, uttasque ſanguinolentas emittere, non id quidem omninò fieri non poteſt. igna enim lapidesque ſæpe rubiginem contrahunt, quæ in liquorem diſſol- poſſit: colores excedunt varios, aut inficiuntur ab eo, quod eſt circum- oſitum: quo minus etiam Dii aliquid illis nonnunquam portendant, nihil detur obſtare. Edere etiam ſonitum, gemitûs, ſuſpiriiq; adſimilem poſſunt, cum xteriores fortè eorum partes uſurpantur, aut violentius à ſeſe diducuntur. Ar- culatam vero vocem, ita expreſſam atque integram, & quæ intelligi omni- o poſſit, ab inanimato corpore edi, creditu eſt perquam durum: quando eque DEUS, neque Anima, ſine corpore, inſtrumentis & partibus animi apacibus apto, loqui poſſit. Quod ſicubi hiſtoria nos, ut ita factum cre- amus, multis & fide alioquin dignis urget teſtibus, ita ſtatuendum eſt, eſſe natum quendam ſenſus diſſimilem effectum ei animæ parti, quam ab ima- nando & iis, quæ concipit viſa, phantaſiam Græci vocant, qui deinde af- ctus id, quod opinatur, ſe percepiſſe, perceptum nobis eſſe perſuadeat: uomodo in ſomnis, cum nihil audiamus, aut videamus, audire tamen nos videre opinamur. Verum enim vero iis, qui nimio ſtudio amant ac co- nt Numina, nihilque ejusmodi rerum ſibi oblatarum negare audent, his, t ea credant, multum confert admiratio DEI, idque quod vires ejus longè ſunt liæ, quam noſtræ. Nihil enim naturæ humanæ DEUS ſimile habet, non motu, on arte, non robore nobiſcum convenit: neque abſurdum eſt, ſi quid iis ciat machineturve, quod nos efficere nequeamus, quin imo per omnia no- rum diſſimilis maxime eam in ſuis operibus differentiam oſtendit. Sed (quod t *Heracletus*), ut pleraque rerum divinarum noſtram cognitionem effugiant, ficit incredulitas. *Hactenus Plutarchus.* Admirabile plane & ſingulare, quod *io Caſſius (l. 54.)* prodidit, antequam Erithream & Æginam, unde fructum

perciperent Athenienſes ademit Athenienſibus, *Octavianus Antonium* recepiſſent, ſtatuam *Minervæ* in arce poſitam ad ſolem orientem ſpectantem obverſam ad occaſum ſanguinem expuiſſe.

§. 28.

Guttulas ſanguineas muris, parietibus adhærentes, quales olim conſpectæ & Lanuviæ in æde *Junonis Soſpitæ (Vid. Conr. Lycoſthen c. l. p. 141. & 194.)* item, quas in foliis Arborum conſpicimus non pluviæ ſanguineæ: ſed excrementis Papilionum eſſe adſcribendas, docuit & demonſtravit *Nicol. Claudius Fabritius de Peireſ. (P. Gaſſend. l. 2. de Vit. Ejus p. 154.)*, cui aſſurgit *Gottofrid. Vendelin. (de Cauſ. Pluv. Bruxellenſ. p. m. 104.)*. Ante hoc vero tandem conceperant ſententiam *Joh. Schleidanus* & *Jacob. Auguſt. Thuan. Nobiliſſimum hiſtoricorum par.* Ille quidem (*l. 25. Comment. p. 801.*) cum *Joach. Camerrii orationem de obitu Mauritii Electoris Saxoniæ* recenſet, ubi inter prodigia mortem ejus antegreſſa ſanguineas guttas in foliis Arborum hærentes numerat, ita commentatur: Et ſane quantum ad guttas illas cruentas pertinet, multis in locis vulgo conſpectæ ſunt, & Argentinæ quidem ſub initium Junii cum ſuper herbas, frondes, tegulas atque ſaxa decidiſſent. Volitabat tunc ingens turba papilionum, neque deerant, qui cruorem hunc ab iis emanare dicerent. Alii contra portendi aliquid atque ſignificari judicabant (*l. 12.*) *Thuan.*

§. 29.

Imaginarias has pluvias, ut concedo, ita & alias portentoſas ſane ab hac cauſa deducere inſanum eſſet. Anno. 1571. in feſto Sanctorum omnium in ditione Ebdenſi, quæ Deudam vocatur Friſis orientalibus, nocte ſanguine pluit tanta capia, ut ad quinque vel ſex milliarium ſpatium herbæ & veſtes expoſitæ in apricum ex albo colore penitus in purpureum ſint mutatæ pleriſque ad rem poſtea repræſentandam plenos ſanguinis cyathos adſervantibus, quod *Cornel. Gemma (l. 2. Coſmocrit. c. 2. p. 105.)* recenſuit. Plures, quibus ſanguis largiter fluxit pluvias, attulit *Vendelin. (c. l. p. 139.)*, ubi judicioſam *Dn. D. J. C. Dannhaueri (Theol. Conſcient. p. 2. Dial. 4. p. 65.)* ἐπίκρισιν amplector. De hac quamvis multi multa protulerint *ap. Gott. Vendelin. (l. c. Joh. Jacob. Chifletius p. 209. Caſp. Gevalt. p. 113. Petr. Gaſſend. p. 115. Robertus Fervaſ. p. 129. Amand. Frobius p. 133. Vopiſc. Fortun. Plemp. p. 139.)* & *Joh. Marc. Marci (Phil. Vet. reſtit. p. 2. ſ. 7. p. 262.)* Vulgari vulgi Philoſophiæ fuit, cædes boum æque, ut quando lacteæ ortæ, profluere aſſerit, quod radii ſolares è vaccarum uberibus in campis lac abſorbuerint & in nubes

trans-

ranſformarint, quod ad pluvias cruentas à cæde citat *Gerh. Joh. Voſſ.* (*l. 3. de Orig. & Prog. Idol. c. 12.*) *Plutarchum* (*in Vita Marii*). Quod ideo poſt prælium Cimbricum id contigerit, memoriæ lapſum incurrit, cum tantum in eo loco poſt magna prælia immodicas pluvias decidere aſſerat, hujusque phænomeni cauſas reddere ſatagat. Maculas interim in linteis licet in arca reconditis ſanguineis muſcilionibus & culicibus ſanguiſugis *P. Borell.* (*Cent. 1. obſ. 6. p. 49.*) potiori jure tribuit. Tela quidem, licet falſo, putant ſudare in holiatria, cum de morte vulnerati judicium facere volunt, inquit *Andr. Libav. de Cruent. Poſit. 157. p. 116.*)

§. 30.

Cur ligna inciſa ſanguinei quid prodant, non ita patet. Inter homines ſpirituales (*Geiſt Menſchen*) etiam numerat Nymphas *A. Theophr. Paracelſ. fragm. l. de Sanguin. ultra mortem p. 270.*), his carnem & ſanguinem tribuit. Et quomodo hominem cacodæmon obſidet, & Nymphas eidem obſidere ditur. *So er ſie beſeſſen hat, ſo fähret er mit ihr in die Bäum, und beugt dieſelben, gleich als wolt er ſie umwerffen, ſo doch kein Wind iſt, und ſtille darzu. Darbey auch läſt er die Æſt und Lauber-Blätter, ſo herab rislen, nicht unter dem Baum liegen, ſicht gleich, als wär es für und für mit einem Beſen ſauber gekehret. Nun auff us folget, dieweil die Nymphen beſeſſen iſt, und aus ihrer Region (den Waſſer) Vid. lib. 1. Philoſoph. Sagac. p. 417.) genommen und geführet alſo in einen Baum: alsdann was darin gehauen wird, daſſelbige blutet, und iſt nicht anders, als wenn n Hexen-Katz, Meer-Wolff gehauen wird, da läufft Blut heraus, und iſt aber kein Menſch, ſondern ein Katz oder Meer-Wolff: Wiewohl der Meer-Wolff, die Katz n Menſch iſt: Es ſiehet aber nicht einen Menſchen gleich. Hæc ille fabulatur.* Sed n illa ſe habeant, quomodo in ligno arido id procedat?

§. 31.

Non ſine cauſa *A. Theoph. Paracelſ.* hic fabulari cenſui. Antiqua eſt fala, Hamadryades, id quidem ipſa vocis compoſitione innuente, cum arboibus, quercubus comprimis, naſci, eas in habitare & iis occidentibus ſimul occidere. Ita *Servius* (*ad Virgil. Eclog. 10. v. 62. p. 42. & l. 3. Æneid. v. 27. p.*). Ante hunc vero *Callimachus* (*Hymn. in Delum. 4. v. 79.*) ut vertit *Nicol. iſchl. (p. 112.)*

At Meliefeſtas Nympha averſata Choreas,
Horruit infelix totoque expalluit ore
Proque ſibi æquæva gemitum dedit ilice: quasſas
Ut vidit Helicone comas: Mihi dicite Muſæ

Sintne

Sintne una Nymphæ verè cum quercubus ortæ?
Nymphæ equidem gaudent, quum quercus imbre rigantur
Nymphæ iterum lugent, ubi quercus frondibus orbæ.

Ita de Eryſichtone Naſo (l. 8. Metam. v. 741.)

Sic etiam Cereale nemus violaſſe ſecuri
Dicitur, & lucos ferro temeraſſe vetuſtos
Stabat in his ingens annoſo robore quercus;
Una nemus vittæ mediam, memoresque tabellæ,
Sertaque cingebant voti argumenta potentis,
Sæpè ſub hac Dryades feſtas duxere choreas,
Sæpè etiam manibus nexis ex ordine trunci
Circumiere modum: menſuraque roboris ulnas
Quinque ter implebat, nec non & cætera tanto
Sylva ſub hac, ſylva quanto jacet herba ſub omni.
Non tamen idcircò ferrum Dryopeius illa
Abſtinuit; famulosque jubet ſuccidere ſacrum
Robur: & ut juſſos contari vidit: ab uno
Edidit hæc rapta ſceleratus verba ſecuri,
Non dilecta Deæ ſolum, ſed & ipſa licebit
Sit Dea, jam tanget frondente cacumine terram
Dixit, & obliquos dum telum librat in ictus,
Contremuit gemitusque dedit Decidua quercus,
Et pariter frondes, pariter palleſcere glandes
Cœpere, ac longi ſudore madeſcere rami:
Cujus ut in trunco fecit manus impia vulnus,
Haud aliter fluxit diſciſſa cortice ſanguis
Quam ſolet ante aras, ingens ubi victima Taurus
Concidit abrupta cruor è cervice profuſus.
Obſtupuere omnes: aliquisque ex omnibus audet
Deterrere nefas ſævamque inhibere bipennem.
Aſpicit hunc, mentisque piæ cape præmia dixit
Theſſalus, inque virum convertit ab arbore ferrum
Detruncatque caput repetitaque robora cædit.
Editus è medio ſonus eſt cum robore talis:
Nympha ſub hoc ego ſum Cereri gratisſima ligno.

Has igitur Poëtarum nænias Paracelſum interpolaſſe vel qui obeſæ naris odorabit.

§.

§. 32.

In demonſtratione quomodo oſſa, addo & cornua, ſanguinent, dum ingenioſus videri cupit, ridiculus fit *Joh. Marcus Marci* (*Phil. Vet. Reſtit. p. 4. ſ. 1. ſubſ. 3. p. 407.*). Magica arte id contingere poſſe, iterum *Paracelſ.* (*l. de Sangu. ultra mortem p. 269.*) nugatur: *Ein Hex kan aus einem dürren harten Stecken, aus einem Nagel, friſche gute Milch melcken, und iſt kein betrügliche Milch. Darauff nun folgt, kan die Unhold das, ſo kan ſie auch ein Todten-Bein melcken, daß Blut giebt.*

§. 33.

Qui cauſam Cornu Cervini in Hortulo Vinarienſi cruentantis ſat longe è Natura petunt, volunt cruoris quiddam in poroſitate cornuum reſediſſe & ſic ortum eſſe. Hoc ſi immergatur aqua, cornu facile ſeparatur, tingitque eam ſimili colore, ut ſanguinem eſſe affirmes. Idem evenire poteſt Vaporibus admiſſis, ibique in Aquam reſolutis, quæ exitum quærens ſeu forte invenit, ſeu eradendo ſibi viam paravit. Unde cumulatim effuſa pro ſanguine ſe geſſit. Ita *Andr. Libav.* (*tr. de Cruent. Cadav. th. 279. p. 375.*). Interim minimè penſi-habendum *Sal. Albert.* (*Orat. de Cruent. ſud. p. 44.*) monitum, DEI juſſu ſæpenumero res inanimes & exſangues, ut terra, ſimulacra, Cervorum cornua multo ſudore manare, quamvis neque ſanguis neque ſudor niſi è corpore ſit.

§. 34.

Ad ſudorem demum cruentum viventium & mortuorum tranſeo. Sudaſſe autem vivos cruorem, hiſtoriæ & obſervationes variæ confirmant. Duplex ille eſt, vel univerſalis ſeu totius corporis, vel particularis, ſeu partis aut partium quarundam.

§. 35.

Probe autem hic non tantum ad colorem humoris, qui ſudore evacuatur, ſed & conſiſtentiam, odorem, & cætera ſanguinis requiſita diſpiciendum. Poterit ſudor eſſe rubicundus & colore ſanguineo, minime tamen ſanguineus & cruentus. In antecedentia, aſſumta cum primis mentis acies dirigenda. *Nobilis Roth*, *ſcribit Phil. Salmuth.* (*Cent. 2. obſ. Med. 28. p. 72.*), dum indulget genio & potui Cereviſiæ atque ſaltationibus, corpus nimis commovet, potus omnino crudus per ſudorem rurſus evacuabatur, ita quidem, ut & Cereviſiam ſaperet & veſtes tingeret, & veſtigia relinqueret. Sic & vinum Alacantinum evacuari & ſanguineum ſudorem mentiri vulgatum eſt, *addit*, quod & in equite Melitenſi deprehendit *B. Noſter Phil. Jacob. Sachſius* (*l. 2. Ampe-*

 logr.

logr. ſ. 6. m. 2. c. 8. Artic. 1. §. 2. p. 395.) idque diſpoſitioni peculiari acceptum tulit *Joh. Theodor. Schenk.* (*l. 1. Exerc. Anat. 7. ſ. 2. c. 32. p. 562.*). *Franciſc. Zypæus* (*p. 2. Fundam. Med. Phyſ. anat. c. 3. Artic. 17. §. 11. p. 81.*) memorat: Obſervatum eſt, aliquem â largo potu vini Hiſpanici ſudorem illi ſimilem reddidiſſe, ſed hoc ob nimiam copiam, qua calor cordis ferè ſuffocatus, vix illud mutavit factum putat. In ſtudioſo etiam Hafnienſi, poſt uſum talismodi vini, rubrum ſudorem notavit *Th. Bartholin.* (*Cent. 4. obſ. 62. p. 362.*). A vino rubro ſudores cruentos apparere, *ap. Th. Bartholin.* (*Cent. 4. hiſt. 45. p. 328.*) legitur. Similiter *Nobiliſſ. Dn. D. Joſeph. Lanzon.* (*M. C. D. 3. A. 1. obſ. 40. p. 58.*) ſe obſervaſſe tradidit, militem â vini generoſi potu ſudorem vino nigro ſimilem effudiſſe. Ita *Craſſum*, dicebat *Apulejus* (*Apolog. 1. p. m. 417.*), ſecundo lavacro ad repotia Cœnæ obeunda, vinolentum ſudorem in balneo ſudaſſe. Et tales forſan cauſas alii obtinuere ſudores rubicundi â Medicis non exquiſitas & animadverſas, quod mecum ſuſpicatur *Excell. Collega. Roſin. Lentil.* (*M. C. D. 3. Ann. 1. in Append. p. 125.*), cujus verba huc referri merentur: Nil prohibet, *inſit*, quo minus â certo quodam fermento, qualecunque demum ſit. Illud ita vitiari glandularis lympha poſſit, ut in perſpirabili corporis parte, quales axillæ ſunt, linteaminibus, comprimis illis, quæ ſunt ex aqua, calcis vivæ multum continente, rubellum colorem affricare queat. Hoc in acidiore lympha perquam facilè contingit, veluti per Chymica experimenta conſtat, Spiritus acidos tingere cum claritate, (*Conf. Joh. Sigmund. Elsholtz. diſtill. curioſ. c. 2. p. 7.*). Salia ſylveſtria ut in ſcorbuticis ſanguineam tincturam urinoſo rejectamento imprimunt, ita & ſero Glandulari id poſſe, non vana eſt *Guerneur. Rolfinck.* (*l. 6. Diſſert. Anatom. c. 62. p. 1284.*) & *Illuſtris Dn. Præſidis* (*M. C. D. 2. obſ. 34. in Schol. p. 64.*) conjectura.

§. 36.

Uterque ſudor, imprimis univerſalis, an naturaliter contingere poſſit, apud Authores diſceptatur. *Joh. Bapt. Selvatic.* (*Centur. 5. p. 39.*) negativam amplexus, cujus rationes *Caſp. â Rejes* (*Camp. Elyſ. jucund. qu. 86. n. 7. & ſq. p. 1112.*) expendit & refutat, tandemque (*p. 115.*) concludit: ipſe *Sylvaticus* ex eo tantum ſanguinis ſudorem impoſſibilem judicat, quod rariſſime accidere poſſit, ſed poſſibilem eſſe omnino non negat, quæ ipſa concluſio mira ſano Cerebro videbitur. Ipſum *Hippocratem* (*l. de Morb. Vulg. ſ. 2. p. 96.*) in hiſtoria *Lyciæ* ſanguineum ſudorem notaſſe, *Jan. Cornar. teſte Anutio Fœſio* (*in not. ad h. l.*) voluit, quo etiam *Matth. Ping.* (*in Ind. op. Hippocr. f. 149. col. 1.*) inclinat. Sudor ſimpliciter in textu habetur, nec aliter explicuit *Franc. Valeſ.* (*in*

(*in cit. Hipp. locum col. 125.*). Quemadmodum dantur Hæmorrhagiæ criticæ & ſalutares, quæ ſanguinem vitioſum & abundantem evacuant, ita nec impoſſibile eſt dari ejusmodi ſudores ſanguineos, concludit *Caſpar. Bravo de Sobremonte (de Sudor. ſ. 2. Reſol. 3.)*, & iis, quibus ſanguinis ſudor ludibrium eſt, *J. C. Baricell. (l. 2. de Hydronoſ. Nat. c. 11. p. 154.)* hoc repoſuit: Si Natura poteſt ſanguinis reſudationem habere ex illis mammis, oculis, auribus, gingivis, temporibus, digitis pedibus & aliis partibus, profecto ex toto etiam ſuſcitare poterit & vero ſanguine. Si præterea Ars, addo & venena, ſanguineum ſudorem provocare poteſt, quanto magis Natura, quæ ſuperfluum & redundantem ſanguinem per omnem corporis regionem eliminat, maximo cum Animalium commodo, decidit *Zacut. (l. 3. Prax. admin. obſ. 75. p. 113.)*. Et his plurimi Medicorum & Phyſicorum mecum aſtipulantur.

§. 37.

Hiſtoriæ ubique ap. Authores proſtant, quas coacervare hoc loco meum non eſt inſtitutum, inſerenturque ſequenti diſcurſui hujus generis variæ; Sudoris cruenti frequentioris & ſæpe recurrentis in fœmina, hiſtoriam narravit Dn. *D. Joh. Jacob. Franciſcus Vicarius (M. C. D. 3. Ann. 1. obſ. 109. p. 183.)*. In cauſas potius inquiram, quæ cum in ſanguine quærendæ, tum in viis, per quas ſanguis tranſudat. Addidit his facultarum nutritioni inſervientium debilitatem *Joh. Jonſton. (l. 10. Thaumatogr. Nat. c. 3. Art. 5. p. 453.)*, ſi nempè retentrix non retineat, expultrix contra fortiter expellat. *Ariſtoteles (l. 3. Hiſt. Animal. cap. 19. & l. 3. part. anim. c. 5.)* unam in corporis habitu poſuit, alteram in ſanguine præ cruditate colorisque imbecillitate nimium humeſcente ac ſereſcente. Quæ in unam fortè, *judicio Salom. Alberti (Orat. de Sud. Sangu. p. 23.)* non inſcitè conjiciuntur. E poſteriori enim ptior quaſi ex ſtirpe oriri videtur. Hanc de ſudore ſanguineo ſententiam, judicium ſuum exponit, *Idem p. 21.) Ariſtoteles* more Lacedæmoniorum ejaculatus potius eſt, quam expreſſit verbis brevibus ac contortis, quorum incitationem melius, quam veſtigia videre eſt.

§. 38.

Notum eſt, ſanguinem in corporibus Plethoricis facilè efferveſcere, & in motus anomalos concitari, cum primis, ſi Chylus particulis amaris aut ſalſis turgidus (quas bilem vulgò vocant), eidem miſceatur. A motu iſto ſanguinis inordinato in vaſis majoribus etiam in capillaribus minoribus, & ipſis fibris turbæ & diſtenſiones, ut ita diſtenta glandularum cutis vaſa una cum ſero aut lympha ſanguinis purpuram effundant, emittantque.

 §. 39.

§. 39.

Multum huic efferveſcentiæ favent motus cum animi, tum corporis. *Alexander M.* (ſi rectè notavit *P. Boiſtuau de l' Excellenc. de l' homme p. 225.*) cum ardenti animo in pugna adverſus Indos decertaret, militesque ſuos deficere animadverteret, usque adeo ira ſuccenſus eſt, ut ſanguinem è toto corpore ſudaverit. Bilioſi autem & ſanguinei temperamenti fuiſſe Alexandrum, infra (*l. h Tit. 8. §. 37.*) dicetur. Firmat hanc aſſertionem particularis illa in *Georgi Caſtrioto* (*Iſenderbeg. ſ. Dn. Alexander Turcis vocato*) ſanguinis per labia eruptio quoties invicto animo prælium contra Turcas ſuſtinebat. Quid corpori exercitatio & motus poſſit, *eis Actuarii* (*l. 1. c. 10.*) narratione, quam citat *Th. Bartholin.* (*de Lat. Chriſt. apert. c. 13. p. 127.*) diſpaleſcit, de juvene, cui globul ſanguinis in cutem per ſudorem ab æſtu ſolis, & laborioſo itinere diſtribuebantur, de Adoleſcentulo ab itinere vino hauſto calefacto & febrili ardor correpto, qui primum è gingivis effluentem cruorem rejecit, poſtmodum totius corporis poris ſanguinem ſudavit, *Georg. Sporlin.* (*ap. Georg. Fabr. Hildan. Cent. 6. obſ. 76. p. 601.*). A motu nimio in ſphæriſterico (*l. de Conſ. Sanitat. c. 9. p. 95.*) *Joh. Jacob. Scharand.* De alio Scorbutico *Sam. Ledel.* (*M. C. D. 2. A. 2. obſ. 34. p. 63.*). A ſaltatione, *Chriſt. Franciſc. Paulini* (*M. C. D. 2. A. 6. Append. obſ. 1. p. 4.*), qui & coitûs, cum ſudore cruento (*c. l. obſ. 47. p. 55.*) mentionem fecit. De ave Erodio in coitu ſanguinem ſudante, ex Aliis *Sigism. Schnizer.* (*ap. Joh. Hornung. Ciſt. Med. Epiſt. 57. p. 166.*). Pellæ, quæ ex Aucci larum genere, coitus difficilis eſt: *ſcribit Ariſtot.* (*l. 9. Hiſt. Animal. c. 1.*); Vociferatur enim & ſanguinem ex oculis, ut ajunt emittit, cum coit. Adoleſcen quidam nobilis aſſidebat nobili & honeſtæ cuidam fœminæ, cujus nuptia ambiebat & progreſſu temporis conſecutus eſt. Hic in prandio ad menſar cum colloqueretur: Ecce vena in temporibus prope aures illi ſponte apert eſt, & profluxit copioſus ſanguis, quem ſtrophiolo compeſcere conatus eſt. Hæc ipſe vidi, ut utrique in menſa aſſidebam, narrat, *è Matth. Cornace* (*l. Conſ. Med. c. 3.*) *Joh. Schenck.* (*l. 1. obſ. p. 141.*). Vulnera ob amaſiæ præſentiam perpetuo ſanguine ſtillaſſe ægrumque inde obiiſſe *P. Borell.* (*Cent. 1. obſ. 93. p. 192.*) & in vulneribus capitis & nervorum coitum pernicioſisſimis hæ exemplis demonſtravit *Guilh. Fabr. Hildan.* (*Cent. 1. obſ. 19 & 22. p. 25.*)

§. 40.

Terrore ſanguinem moveri præter rationem videtur, *vide Melch. Sebiz.* (*Exerc. Med. 12. probl. 5.*). Terrore tamen militum Monialis ex omnibus meatibus fudit ſanguinem, ut *ap. Florit. Leudat.* (*in Martyrolog.*). *Andr. Libav.*

(*p. 2*

p. 2. ſingul. probl. p. 275.). *Joh. Schenckium* (*l. 3. obſ. Med. 417.*) & *Th. Bartho-lin.* (*Diſp. de Sangu. Vetit.* §. *8. p. 145.*) legitur. Conf. *Exc. Dn. D. Georg. Ern-eſt. Stahl.* (*Diſp. de Paſſion. Anim. th. 26. p. 42.*). In magnis interim conſterna-tionibus & Terrore, v. g. affuſione aquæ frigidæ Hæmorrhagiæ ſiſtuntur & in-ciſa vena ſanguinis evacuatio minimè ad votum procedit. Angore animi *Joh. Bruſtamant.* (*l. 2. de Animal. S. S. c. 16. p. 128.*) libere pronunciare auſus eſt, ex animi angore, anxietate & anguſtia neminem unquam ſanguinem ſu-daſſe. Poteſt quidem, decidit *Stephan. Roderic. Caſtrenſis* (*l. 1. tr.* quæ ex quibus *c. 23. p. 56.*) anxietudine ſanguinem ad interna revocari, revocatum incaleſce-re, caliditate attenuari, & ad externa detrudi; Inde contrarium hiſtoricorum monumenta declarant, *Jac. Aug. Thuan.* (*l. 11. Hiſtor. p. 209.*) hanc ſiſtit: Præ-fectus montis marini cum in obſidione ejus ab *Auguſto*, Soluſionis Principis filio notho, quaſi ad colloquium fuiſſet vocatus, & captivus detentus, morsq; interminata, niſi locum traderet, tantoperè indignæ mortis metu affectus eſt, ut ſanguineum ſudorem toto corpore funderet. Gemellam recitat *Joh. Mal-donat.* (*in Matth. c. 26. n. 38.*). Add. *Hier. Cardan.* (*l. de Nat. Hom.*). De vere-cundia aut potius amore ſpirituum in ſanguine vinolento motore ſequentem ſuggerit *laudatus Alberti* (*c. l. p. 34.*): Nobili cuidam, qui viduam deperibat cum ad colloquium ejus admiſſus eſſet, ex nimia verecundia ſecundum aurem vena rupta ſanguinem profudit. Eadem forſan cum ea, quæ (*§. præced.*) adducta.

§. 41.

Si inſuper alia morboſa miaſmata effervescentiam ſanguinis procuran-tia in ſanguine hoſpitentur, quid mirum, ſi iſtiusmodi phænomenon oculis occurrat. Ad totum cutis ambitum ſanguinem cum Sero præter naturam curſitare & effervescere, variolæ, morbili & alia rutis anthemata, imo Phleg-mone, Eryſipelas, Phlegmonides, aliaque hujus generis teſtantur, *inquit*, *Th. Bartholin.* (*de Cruc. Hypom. 4. p. 16.*). Sudorem ideò in peſſimis Variolis anno-tavit *Rhaſes* (*l. 30. Contin. tr. 13. c. 1.*). Spectat huc *Hildani* (*c. l. obſ. 77. p. 603.*) obſervatio de variolis, quando ex puſtulis, loco ichoris & puris ſanguis veluti ſincerus extillavit. In Peſte *Georg. Agricola.* (*l. 3. de Peſt. p. 95.*) & *Joh. Kent-mann.* (*de Peſt. cit. Salomon. Alberto Orat. de Sud. Cruent. p. 22.*), Fuit autem mulier *Agatha Altermenna* in Peſte Miſnenſi 1552. quæ per quatriduum ſudabat ſanguinem, & quoties de fronte detergeretur, aliæ guttulæ erumpebant, mori-ebatur 13. Octobr. Calend. *teſte Georgio Fabricio* (*l. 3. Annal. Miſn. p. 207.*). Alios peſtiferos toto corpore talem ſudorem emiſiſſe, *Zacut Luſitan.* (*l. 3. Prax. Med.*

admir. obſ. 41. p. 205.) autor eſt. De petechiali febre *Guilh. Fabr. Hildan.* (*c. l. obſ. 76. p. 601.*): Profluit ex eodem ſcaturigine in febribus ſudor cruentus Criticus, cujus hiſtoriam iterum *Zacut. (c. l. obſ. 75. p. 173.)* texuit. Singulari proinde, quod de pueri Tertiana duplici laborantis immoderata Hæmorrhagia conſignavit *Thaddæus Dunus* (*Miſcell. Med. cap. 11.*), quæ ſub Paroxyſmi acceſſum ſuppreſſa fuit, cum potius ſanguine inordinatè moto copioſius ei fluere debuiſſet, cujus ſuppreſſionis cauſam ſanguinis motui ad cor aſſignavit.

§. 42.

Referendum huc ſerpentis Hæmorrhoi venenum, quamvis eo potiu ſanguinem corrumpi & corruptis fibris nimium attenuari tradat *Rejes* (*c. l. n. 15. p. 115.*) & à veneno calido ac effervescente ſuccos animantis diſtendi & (*vaſa*) acrimonia & malitia erodi *Joh. Buſtamant.* (*l. c. c. 12. p. 482.*), quin & co abrumpi aſſeruit (*c. 11 p. 480.*). Idcirco per vulnus, alvum, tuſſim & cicatrices ſi quæ ſint in corpore, cruorem expellere docuerunt. *Dioſcorides* (*l. de Theriac. c. 12. p. 429. ſecund. edit. Joh. Anton. Saraceni aut l. 6. c. 50. p. 772. juxta Petr. Andr. Mathioli edit.*). *Nicander* (*in Theriac. p. m. 1058.*). *Galen.* (*l. de Theriac. ad Piſon. p. 1058.*). *Ælian.* (*l. 15. Hiſt. Animal. c. 13. p. 884.*). *Diodor. Sicul.* (*l. 17. Biblioth. c. 9. p. m. 884.*). *Conr. Geſner.* (*l. 5. de Animal. p. 58.*). Add. *Samuel. Hafenreff.* (*l. 3. de Cut. Affect. c. 8. p. 425.*) & quæ collegit *Joh. Jonſton.* (*l. de Serpent. Artic. c. 4. p. 15. ſq.*). Sanguineum ſudorem addidit (*l. 9. Pharſal. v. 812.*) *Lucan.*

Sic omnia membra
Emiſere ſimul rutilum, pro ſanguine, virus.
Sanguis erant lacrymæ quæcunque foramina novit.
Humor ab his largus manat cruor, ora redundant
Et patulæ nares, ſudor rubet, omnia plenis
Membra fluunt venis totum eſt pro vulnere corpus.

Venenum calidum accuſat *Buſtamant.* (*de Reptil. S. S. l. 2. c. 11. p. 482.*), quo facit, ut effervescant ſucci animantis & vaſa omnia diſtendantur. Addo venenatam acrimoniam & malitiam vaſa erodentem.

§ 43.

De Serpente Ibyara *Georg. Marggrav.* (*l. 6. Rer. Natur. Braſil. c. 13.*) ad quem iſta Joh. de Laët notat: Ambigo an idem ſerpens, quem ſub nomine Ibiracua (*l. 15. c. 6. Americæ noſtræ*) deſcripſimus, cujus virus tam vehemens cenſetur, ut homini, quem momorderit, quantocyus ſanguinem ex oculis, auribus nari

aribus, gutture & inferioribus corporis partibus expellat tanta copia, ut niſi atim ſubventum fuerit, emoriatur. Ferunt, in Quintenſi Provincia (*memo-t Athan. Kircher. ſ. 3. Scrutin. Peſt. c. 3. p. 307.*) cœlo ſereno, nonnunquam in ſo Aëre vermes quosdam excludi, qui in terram lapſi in Angues vertuntur bi-udatos, ea qualitate imbutos, ut quemcunque non viderint eum ſtatim reſo-tis ſanguinis oſtiis non tantum ex omnibus Naturæ orificiis, ſed & per ipſos oros, ſanguinem protrudere usque ad ultimum hominis exitium cogant, nullo huc contra tam immanè malum invento remedio.

§. 44.

Quod ad ſanguinis conſiſtentiam tenuior aliquando eſt & humidior. aturalis quibusdam ſanguinis illa conſtitutio, v. g. Belgis, Gallis, & Anglis ciborum humiditatem & copiam, ut vult *Levin. Lemn.* (*l. 2. de Complex. c. p. 123.*). Quare & Angli, ſudore illo Anglico dicto (*juxta Eund. c. l.*), tentan-r. A ſanguine acidulorum uſu attenuato hæmorrhagiam advertit *Heinric. Heer* (*obſ. 23. p. 270.*). Præternaturalis eſt Aliis, ut in Cachecticis, Scorbuti- &c. quale Exemplum recitat *D. Joël Langelott. (M. C. D. 1. A. 6. & 7. obſ. p. 20.*). Cognovit id jam olim *Ariſtoteles* (*Vid.* §. *37.*). Secutus Præceptorem *eophraſtus Ereſius (l. de Sudor. p. m. 134.)* & Averrhoës (*Comment. in l. 3. de rt. Anim. Ariſtol. c. 19.*). Conf. *Zacut. Luſit.* (*l. 2. Hiſt. Med. Princip. 10. p. 183.*). *ſp. Hoffmann.* (*Collect. de Ichor. §. 63. p. m. 269.*). Sudorem talem fumaſſe *cmæonem è Plutarcho* citat *J. Bruſtamant.* (*l. c. c. 16. n. 128.*). Talis Studioſus Medicinæ apud *Guilh. Rondelet.* (*l. de Cogn. Morb. c. 11. p. 684. & c. 18. p. 2.*). Adoleſcens *ap. Hildan.* (*c. l.*). Adde ſi libet, *Alsharavium* (*in Pr. f. 2. 31. c. 19.*). *Cœl. Ludov. Rhodigin.* (*l. 5. Lect. Antiqu. c. 2. col. 271.*). *Joh. ngium* (*l. 2. Epiſt. Med. 26. p. 666.*). *Marcell. Donat. l. 1. Hiſt. Med. Mir. c. 2. p.*) *Gregor. Horſt.* (*p. 2. obſ. Med. l. 1. obſ. 15. p. 35.*). *Andr. Libav.* (*p. 2. ſingul. robl. p. 172.*). *Heorg. Hieron. Velſch* (*obſ. Med. Epiſagm. 94. p. 62.*). Obſerva-m eſt, *ſcribit Guilielm. Ballon.* (*l. 2. Epidem. & Ephemerid. p. 269.*) in filio cla-ſimi illius *Guilielmi Budæi*, qui ſeculi ſui lumen extitit, illud horrendum mptoma, ubi lintea ſudante maculis cruentis perſperſa fuerint. *Jul. Marcin. p. Paul. Zacch. l. 3. Tit. 1. Quæſt. Med. Legal. 2. n. 12. p. 290.*). A nimio uſu irituoſiorum & volatilium medicamentorum Matrona, *teſte Florent. Schuyl. p. Frideric. Deck. Exerc. Med. Pract. c. 7. p. 590.*). *Th. Bartholin.* (*Hypomn. 4. Cruc. CHRIST. p. 161. & 163.*) *Joh. Jacob Franciſc. Vicar.* (*M. C. D. 3. A. 1. ſ. 109. p. 183.*)

§. 45.

Et horum ſudores non revera eſſe puros putos ſanguineos, ſed ad ſanguineum colorem vergere, multi non ſine cauſa autumant. *Ariſtoteli* αἱματῶδες περίττωμα (*l.3. de Part. Animal. c.5.*), Cruentum quoddam excrementum audit. Sanguis hic eſt dilutior, repræſentat ferè ſaturam loturam carnium aut rubram alvi proluviem in dyſſenteria epatica, *judicat. Salom. Alberti* (*c. l. p. 26.*). Et hic ἀλλοίωσιν εἰς θρόμβον non admittit, neque concreſcit, aut incomptè ſaltem particulatim grumatimque ſpiſſatur. Sanguinis ichorem (aut ichorem potius ſanguineum, cui ſanguis per minima mixtus) fuiſſe ſaltim *Hier. Mercurialis* (*l. 4. Var. Lection. c. 12. p. 121.*) edixit. Rectiſſime vero *J. C. Baricellus* (*l. 2. de Hydronoſ. nat. c. 11. p. 154.*): Sudor cruentus univerſalis â ſanguine procedit ichoroſo, tenui & aquoſo, qui vel per cruditatem, vel per corruptionem oritur. Et acutè *Steph. Roderic. Caſtrenſis* (*c. l.*) inter ſudorem ſanguineum & ſanguinis diſtinxit, & ſanguine Serum coloris rubei, jam *Galenus* (*l. 4. de U. P. c. 4. & comment. 2. in l. 6. Epid. tr. 38.*) tradidit.

§. 46.

Sanguis iſte, aut potius ſerum in ſanguine, ſæpiſſime moleculis ſalſacidis imprægnatus deprehenditur, quod ſcorbutus propalat, quando ægris totius corporis pruritus quietem & ſomnum increpat, & oſcula vaſorum aut titillando, aut erodendo aperit. (*Th. Bartholin. c. l. p. 168.*) Ita excitatur & ſtimulatur expultrix, debilitatur retentrix. Exempla propinant *Magn. Dn. D. Georg. Wolffgang. Wedel.* (*ſ. 3. Phyſiol. Med. c. 27. p. 188.*) & *D. Sam. Ledel. Noſter* (*M. C. D. 2. Ann. 2. obſ. 34. p. 63.*). Quodſi concurrat ſanguinis orgaſmus & calor efferus, poteſt fieri, ut cutis glandulæ & vaſa capillaria ſanguinem torrentis inſtar effundant, ut egregio Exemplo declarat *Edm. de Meara* (*Diatrib. Will. de Febr. c. 3. p. 18.*) Et inde promanavit *ap. Zacutum* (*l. 3. Prax. adm. obſ. 7. p. 113.*) Sudor cruentus Criticus, & in peſtifero ab eodem (*c. l. obſ. 41. p. 105*) notatus, qualem etiam in peſte deprehendit (*l. 4. de Peſt. Noviomag. obſ. 4. p. 260.*) *Isbr. â Diemerbroeck.*

§. 47.

Cutis conſtitutio rara pororum & vaſorum in cutis miliaribus glandulis (per hæc namque ſudor Cruentus, *optimè Philoſophante Caſp. Hoffman. l. de Part. Simil. Corp. Human. c. 19. p. 114.* emanat,) laxitas maxime huc ſymbolum conferunt ſuum. Poſſe autem poros cutis laxari, & dilatari, ſive calore interno motuque ſanguinis, tum ab Athmoſphæra calidiore ab Igne aquarum calidarum, Thermarum, aut Balneorum accedente præterea Solis

radi

ıdiorum energia, motu corporis, aut frictionibus, Emplaſtris, unguentis, aut liis adhibitis fomentis, nemo tam bardus erit, ut ambigat. In malo autem orporis habitu (*eloquente id c. l. p. 26. Salom. Alberto*) corpus ipſum mole mpliore turgeſcit, unde textura univerſi rareſcere, & hiſcere ſpiracula interutanea, & quadantenus fieri potentiora neceſſe eſt, per quæ dein ſanuis dilutior ſimulac incitatus fuerit, emanat. De poris Cutis *Oribaſ. Comm. in Aphor. Hipp. allegante Th. Barthol. l. 1. Anat. Reform. c. 2. p. m. 15.)* tulit, ex illa Regem Perſiæ feneſtras paraſſe. Cum Oribaſius non ſit ad maus, *ex Amato Luſitan. (Cent. 6. Curat. 100. p. 644.)*, quæ *ex Oribaſio* citat, inſere cogor. Erat pellis humana (præparata) extra poroſam, ſed cum ſicca bsque confectura aliqua exiccatur lotis ſpiramentis & foraminibus amplis reditur, ut ad tectoria inutilis omnino ſit, id quod *Oribaſius* ex hiſtoria dixit earratione Aphoriſmorum, inquiens; Juſſit quidem Perſidis Imperator Coum â quodam tolli, atque inde aliquas umbras tegumenti fieri. Unde proatur, potentiores texturæ cavernas hominem habere, quam cætera animalia. *ec Amatus.* Cutis poros ſuper ſtrumam ab impoſito Emplaſtro ita vidit diatos *Anton. Lindem. (Phyſiol. c. 16.)*, ut alicubi hordei granum, alicubi pim, alicubi digiti ſui extremitatem impoſuerit.

§. 48.

Concurrunt non rarò, imo concurrant, neceſſe eſt, cauſarum quædam, quo rca & easdem conjunxit *Daniel. Futlanus (Comment. in l. Theophraſt. de Sudor. 246.)* dum ſcripſit; ut ſudor ſanguineus erumpat, neceſſe eſt, & corpus ram eſſe & nimio labore agitatum, æſtivo tempore, cœlo calido præterea nguinem habere ichoroſum & tenuem, qui ad meatus corporis attrahatur, cum hæc rarò ſimul ſint, eſſe cauſam cur rarius contingat talismodi ſudor, bitratur. Conſentientem habet *Steph. Clotzium (c. l. Exerc. 12. §. 3. ſq.)*. otabilem in hanc rem conſignavit *Matth. de Gradi (p. 1. Pract. c. 35.)* de Moali, in qua ob ſanguinis cruditatem, aquoſitatem & laxum corporis habitum manabat undique ſanguis per ſputum, per nares, per urinam & per omnia re evacuatoria in quantitate, ita, ut ad 18. libras aſcenderet, & quod magis t, *addit*, applicatis cuti ſiccis cucurbitulis ſtatim ſanguine per poros exeunte pletæ ſunt. Ita aliam matronam honeſtam & pulchram novit *Th. Barthon. (c. l. p. 166. & Cent. 1. hiſt. 13. p. 25.)*, cui ſi leviter tempore Menſtruorum utem ſive faciei, ſive manus frice, quis, cum ſaltu guttulæ ſanguineæ prolicieantur.

§. 49.

Et cum cauſæ potiores in Infantum tenello corpore præſto ſint, ſanguinis cumprimis ſeroſitas, cutisque & cuticulæ teneritudo, pororumque laxitas cruentationes cutis in illius ſæpius obſervatæ ſunt. Infantem in utero vagiiſſe & excluſum oppidò largiter ſudorem cruentum profudiſſe, ex Aliis obſervationes communicavit *Polyhiſtor. Chriſt. Franc. Paulini* (*c. l. obſ. 37. p. 45.*) De ſudore hujusmodi infantis recens nati quædam conſignavit *Alardus Maurit. Eggerdes* (*M. C. D. 2. A. 20. obſ. 65. p. 121.*). De ſudore ſanguineo infantum evolvatur *Joh. Nicol. Binninger.* (*Cent. 4. obſ. 52. p. 430.*) Et hic ſemper malus reputatur.

§. 50.

Particulares partium certarum cruentationes ad has cauſas etiam facilè poterunt reduci, cujus hiſtorias aliquot ſingulares planè huc transferam. De guttis ſanguineis in facie, narrationem inſtituit *Ehrenfried. Hagedorn. Noſt.* (*Cent. 3. hiſt. 45. p. 352.*): Fœminæ cuidam, cum primum eſſet gravida, ſæpius in occipite vena aperiebatur & ſanguis cum maximo interdum impetu ad libram unam effluebat, *Dan. Sennerto* (*l. 3. Med. Pract. p. 6. ſ. 1. c. 2. p. 672.*) *teſte.* Hæmorrhagiæ è poro alæ ſiniſtræ narium mentionem fecit *Philip. Salmuth* (*Cent. 3. obſerv. 20. p. 68.*). De venis ſublingualibus *Sigism. Graſſius* (*M. C. D. 1. A. 3. obſ. 54 p. 91.*) De Uſſerio *Arnold. Boot.* (*obſ. c. 7. p. 25.*) quod plurimis annis paſſus fuerit bis terve anno periodicum ſanguinis poſtfluvium ex ore, nunc linguæ latere, nunc gingivis, nunc labii & buccæ parte interiore. De Nobili Flandro prodidit *Henric. ab Heer.* (*obſ. 23. p. 270.*), quod ſibi utroque brachio ſudavit ſanguinem ſolidiuſculum, in quo pediculi rubri à eſu caricarum. Quæ de fluxu ex papilla manus ſiniſtræ in fœmina annotavit *Marcellus Donat.* (*l. 1. Hiſt. Med. mir. c. 2. p. 30.*) aperuit. Illuſtris Domina è minimo dextræ manus digito ſæpius uno die plusquam 12. libras medicas ſanguinis emiſit, quem nemo ſiſtere, nec locum unde defluxerat, deprehendere poterat (*Heinric. ab Heer. c. l. p. 269.*). Hiberno etiam periodicè ſanguis per extremitatem digiti indicis copioſe ad quatuor libras evacuabatur, *attestantibus* (*Ann. 1686. M. Auguſt. p. 387.*) *Eruditorum Actis.* De ſanguinis ſtillicidio è manuum & pedum in juvencula tempore menſtrui fluentis, ſingularem caſum *Dn. D. Joh. Paul. Wurffbain* (*M. C. D. 3. A. 3. obſ. 194. p. 327.*) propoſuit. De Vera in Carpo ſiniſtro *Dn. D. Joh. Maurit. Hoffmann.* (*M. C. D. A. 6. obſ. 166. p. 337.*) Baſilicæ in dextro brachio apertionem ſpontaneam in viduo Hydropico obſervavit *Philipp. Hechſteter.* (*Decad. 2. obſ. med. c. 7.*

167

67.). In uno anno iteratam in Ancilla *Magnif. Dn. D. Joh. Paul. Wurffbain (M. C. c. l. obſ. 236. p. 549.)* E medio maculæ atro rubeſcentis in manus ſiniſtræ pollicis extremi parte externa ſingulis annis ter quaterve ſanguis cum ſaltu aliquot cubitorum altitudine ad Lipothymiam fere ſua ſponte nobili Matronæ rumpebat, & poſt nullo rimulæ veſtigio comparente citra opem medicam valeſcebat, memorat *Johann. Jacob. Wepfer. (obſ. de Apoplex. p. 230.)*

§. 51.

De cruentatione lateris (dextri an ſiniſtri non addit) *Joh. Phil. Abelin. (T. Theatr. Europ. p. 115.)* ſingulare hoc recitat: *Zu Eingang des Januarii 1630, gen zween Tilliſche Soldaten in einem Quartier, darunter der eine des Nachts u ſeinem Schlaffgeſellen ſagte, er ſchwizte ſo hefftig, er ſolte in ſeine Seite fühlen ie er ſo naß wäre. Als nun der andere ſolches thate, und befunde, daß ſeine ände gantz naß waren und klebeten, bedauchte ihm, es wäre keine rechte Sache, elte demnach die Hand gegen den Mondenſchein, und ſahe daß ſie gantz blutig ar, darüber ihm bange ward, und ruffte den Wirth im Hauſe, daß er ein Licht ächte, da ſelber kömmt, befinden ſie angeregten Soldaten gantz matt, auch die eintücher voller Blut, deßgleichen ſeine Seiten gantz blutig, und ob ſie wohl das lut abwiſcheten, ſchwitzte er doch immer mehr, bis etwa nach einer Stunde, da örte es auff. Des andern Tags war er friſch und geſund, ſagte auff Befragen, er üſte nicht wie ihm geweſen, als daß ihm angſt geweſen wär.* Alium vidit *Gabr. allop. (l. de Vulner. c. 37.)*, qui ſingulis annis, menſe Majo, integra exiſtente cuper ipſam è jecoris regione libram circiter ſanguinis effundebat. Puella uodecim annorum ab incunabilis per umbilicum ſanguinem leviter ſudabat, iterum *Hechſteter. (c. l. c. 8. p. 169.)* De viro è cujus umbilico una vice libra na & ſemis ſanguinis effluxit *Guilh. Fabr. Hildan. (Cent. 3. obſ. 37. p. 219.)*. enrici Smetii filiæ *(ipſo id atteſtante l. 10. Miſcell. Med. p. 549.)* aliquoties ex ævo genitivo Verrucæ latiuſculæ formam habente, qui in ſuperiori femoris arte conſiſtebat ſanguis copioſus in modum ſectæ & ſalientis venæ ſponte a erupit. Scorbutico in crure vena per intervalla aperiebatur & ſatis larter effluebat ſanguis nullo poſtea apparente vaſtigio, *Daniel Sennert. (c. l.)* emorat. Cementarius quidam ſatis temporibus fluxum ſanguinis periodiım habuit in Tibia, vena enim quædam externa ſponte rumpebatur, & ſpon- etiam nullo adhibito auxilio recludebatur, ut habet *Dominic. Panarol. Pentecoſt. 2. obſ. 4. p. 35.)*. Fabri ferrarii cujuſdam crus noctu undique per mil- poros ſanguinem ſponte emittebat in altum, tanquam per innumeros ſihunculos, *teſte Petr. Borello (Cent. 4. obſ. Epilog. p. 354.)*. De vena in Sura

 aper-

aperta *Illuſtris Joh. Georg. Volckamer,* (*M. C. c. l. p. 550.*). Equis Hungaricis & Tartaricis idem evenire Veterinarii norunt, unde tritum: *Du läſſeſt dir ſelbſt zur Ader wie die Ungariſchen Pferde.* Ex uſu cum vino infuſi Rad. Ellebori albi varia & enormia Symptomata, inter quæ etiam ſanguinis per rimas unguium ſudor annotatus *à Noſtro Roſino Lentilio* (*M. C. D. 3. Ann. 1. in App. p. 130.*)

§. 52.

Varias in obſtructionibus evacuationum naturalium & præternaturalium Natura molitur metaſtaſes, ut ὕϛερον πρότερον committam, memorabile obvenit *Salomon Alberti* (*c. l. p. 17.*) annotamentum: Vexabatur, *inquit*, Lithurgus quidam variolis, quæ Græcis ſunt ἐκθύματα. In his ſeroſior ſanguis alleviare naturæ ſeſe geſtientis robore, non ut ferè aſſolet è naribus, ſed è gingivis laxioribus affatim prorupit. Is retro actus teneri non potuit, quin iter ſibi ad penetisſimè reconditos meatus urinæ ſtrueret: argumento fuit cruentum lotium; Cum autem hic fluxus ægro moleſtus eſſet, in gratiam ejus auxiliis aſtringentium mox eſt inhibitus. Tum ergo ſanguis priſtinis veſtigiis inſiſtens ad gingivas remigravit, neque ante emanare inde deſiit, quam papulæ deflorescerent. Scit ergo circulum facere Natura.

§. 53.

Motus hujus in Menſtruo evacuando admirabilis, ubi ſæpè tritam viam negligit, metamque turbat conſuetam. Miratur igitur hunc Naturæ ingenium non absque cauſa *Ludov. Mercat. l. 1. de Commun. Mul. affect. c. 7. p. 469.* Evacuatum illud aliquando legas *ap. Paulinum noſtrum* per ſudorem cruentum (*M. C. D. 2. A. 6. in Append. obſ. 46. p. 54.*). Aliquando per πόρους δακρυοφόρους ſ. per oculos (*Vid. Rembert. Dodon. Exempl. c. 15. p. 38. Dn. D. Chriſtian. Warliz, Scrutin. Lacrym. Med. Sacr. c. 5. p. 87.*), per minorem oculi ſiniſtri angulum, (*L. Mercat. c. l.*) *Salom. Albert.* (*c. l. p. 19.*), per oculos & aures, *Anton. Muſ. Braſavol.* (*Comment. ad l. 4. Hipp. Aph. 25.*), per dentis evulſi vulnuſculum, *Balduin. Ronſæus* (*ap. Joh. Schenck. l. 4. obſ. p. 633.*) à dentis alveo, (*Joh. Rhodius Cent. obſ. 51. p.*), per gingivas, per ventricem *Zacut. Luſitan.* (*l. 2. pr. adm. obſ. 10. p. 63.*). *Theod. Kerckring.* (*ſpicileg. obſ. annat. 85. p. 165.*) *Andr. Laur.* audivit mulieres quasdam ſuppresſis menſtruis ſanguinem ſatis periodis certisque circuitibus per mammarum papillas profudiſſe. (*lib. 1. Anat. qu. 20. p.*). Exempla ſuggerunt *Braſavolus* (*c. l.*). *Ambroſ. Pareus* (*l. 23. Chirurg. c. 52.*). *Marcell. Donat.* (*c. l. p. 30.*). *Dominic. Panarol.* (*Pentec. 4. obſ. 13. p. 118.*). *Amat. Luſitan.* (*Cent. 2. cur. 21. p. 242.*) *Ido & Joh. Chriſt. Wolfii* (*l. 1. obſ. Chirurg. Med.*

29. p. 66.). Per minimum manus digitum, *Ludov. Mercat.* (*c. l.*), per manum dextram, *Kerckring.* (*c. l. obſ. p. 166.*), per umbilicum *Nicolus* (*Serm. 2. c. 8.*) *Zacut.* (*l. c. obſ. 10. p. 67.*). *Carol. Joſeph. Müller.* (*M. C. D. 2. A. 7. obſ. 228. p. 431.*), per inguina, *Zacut. Luſ.* (*c. l. obſ. 102. p. 67.*). Vidit cuidam vulneratæ ſanguinem non per conſueta loca, ſed per vulneris ſinum effluxiſſe, *Aur. Theophr. Paracelſ.* (*p. 1. Chir. Mag. tr. 1. c. 11.*); per pedes, *Thom. Bartholin. Cent. 1. hiſt. 26. p. 31.*). *J. N. Binninger* (*Cent. 5. obſ. 58. p. 558*). Ex ulcere maligno pedis, *Eſaias Meiſchner* (*ap. Joh. Schenck. c. l.*). De menſtruorum per vomitum ſputum, per narium Hæmorrhagiam, urinam & anum, ſeu Hæmorrhoides, ubivis hiſtoriæ & Exempla proſtant.

§. 54.

Spectant huc lachrymæ, quæ ob non obſequentia menſtrua virginibus & mulieribus aliquando, ut (*§. præcedent.*) dictum, ſed & ob alias cauſas oculi cruorem manare poſſunt, meminit *Nicol. Steno* (*obſ. Anat. de glandul. ocul. p. 98.*). Sanguinem (comprimis ichoroſum & ſalſum) impedito in venas reflexu quoſdam ſero excernendo accommodatos meatus vel dilataſſe vel rupiſſe, atque ſic viam inveniſſe, quam tenuit usque dum ceſſante ſpirituum animalium in prædictas partes determinatione per ſolitam viam remeare licuerit. Ob aſſiduos ejulatus pueris aperiri circa palpebras vaſa, *Aëtius* (*tetrabibl. 2. Sermon. 3. c. 63.*) voluit. Septimum Inganum, Peruanorum Regem, *Vatruar Huacacreſcens*, natum fleviſſe guttas ſanguineas, *ex Euſeb. Nirenbergio* (*l. 5. Hiſt. Nat. c. 6.*) conſtat. Gemellam hiſtoriam *Exc. Joh. Chriſtoph. Beckmann.* (*Diſc. de Prodig. Sangu. c. 1. §. 5. p. 32.*) communicat. De Puella undecimeſtri Idem *Phil. Hechſteter.* (*Decad. 1. obſ. 1. p. 1.*), & de infante Schreibicii in Miſnia, Ann. 1670. menſe Decembri rumor non vanus ſparſit. Add. *D. Carol. Rayger.* (*M. C. D. 1. A. 6. & 7. obſ. 200. p. 295.*). De quodam ira percito *P. Borell. Cent. 2. obſ. 56. p. 152.*). In Hæmorrhagia Narium idem notarunt *Guilh. Fabric. Hildan.* (*Cent. 1. obſ. Chirurg. 16. p. 92.*) & *Joh. von Meckern* (*obſ. Chirurg. c. 4. p. 58.*). Philtrato cuidam cum ſanguinem è naribus copioſe profluentem ligaturis fortioribus compeſcere Chirurgi cum tentarent, non ſolum ſanguinis per nares impetum non cohibuerunt, ſed & cum æger præ dolore lacrumaretur, ut ſanguinem lacrymis mixtum egereret, & aures Ceruminis loco ſanguinem ſudarent, effecerunt, *atteſtante id* (*obſ. 13. p. 170.*) *Henrico ab Heer.* Vetulæ Octuagenariæ per tres ferè ſeptimanas, *autore Petr. Foreſto* (*l. 11. obſ. Med. 13. p. 21.*) ex oculis ſanguis copioſe emanabat. *Conf. Lamprid.* (*in Vit. Alex. Sever. c. 13.*). *Georg. Fabric.* (*l. 6. Orig. Saxon. p. 641.*). *Zacut. Luſit.* (*l. 1. Prax. admirand. obſ. 54. p. 13.*)

& *Th. Bartholin.* (*Hiſt. Anat. 2. p.*). *Franc. Wœrger.* (*obſ. c. 4. p. 42.*). *D. Chriſt. Warliz* (*c. l. p. 85.*). De Hæmorrhoidis, ſerpentis morſis *Lucanus* (*l. 9. Pharſal. v. 814.*).

Sanguis erant lacrymæ.

In lacerti orbicularis Tapayaxin novæ Hiſpaniæ dicto illud memorabile, & nonnulli commune ſummo jure dixit *Nard. Anton. Recchus* (*l. 9. Rer. Med. Nov. Hiſpan. c. 16. p. 328.*) compreſſis vexatisve oculis aut capite; aut parum indulgenter tractatis, ſanguinis guttas per eos effundere, ac longius jaculari, qualis detrahi ſolet ab homine temperatiſſimo & ſana frumenti valetudine tanto interdum impetu, ut ad trium paſſuum diſtantiam contingat rejectari,

§. 55.

Sudores tales cum univerſales, tum particulares cient medicamenta, tam interna, quam externa ſeu cuti applicata. Herbæ, Hæmagogæ (Hæmanthen vocavit *Athan. Kircher. ſ. 3. Srutin. Peſt. c. 3. p. 306.*) meminit *P. Borell.* (*Cent. 4. obſ. 91. p. 340.*) cujus folia inſtar Salviæ & reperitur inter Pyræneos montes, & ab illis usque ad Alpes. De hac ita *Curtaudus* (*in Apolog. adv. Pariſ. p. 212.*); Duos novi, qui Galenicæ herbæ Hæmagogæ (*l. de Purg. Med. Galen. ſ. 6. Citat. Borellus. c. l. p. 349.*) notitiam habuerunt, nempe *Laugarium Delphinatem & Franciſcum Damaſium*, Vallis viridis vel loci de la Crouſette optimum Empiricum, qui ambo cum arcanis ſuis, mortui ſunt. Ultimus eam femori ægri ſanguinei admovit & undique ſanguis manavit & ad Magnetem recurrendum fuit, ut ſiſteretur. Vidi, *pergit*, actionem & herbam, ſed nomen non didici, locum vero me docuit. Succum cujusdam herbæ Indos juncturis applicare, & per ſudorem purum ſanguinem educere, *Petr. de Osma* (*ap. Nicol. Manard. l. 2. de Arom. cit. Caſp. â Rejes c. l. n. 7. p. 112.*) & *Carol. Cluſ.* (*T. 2. Op. p. 352.*) tradidit.

§. 56.

Quod ſi ita ſe habet, immerito *Henric. Petræus.* (*Noſolog. Diſſert. 12. q. 5 p. 235.*) cum *Andr. Dudithio* (*ap. Laurent. Scholz. Epiſt. med. 36. col. 48.*) & *Bodæo â Stapelen.* (*com. in l. 9. Theophar. c. 15. p. 1119.*) herbam illam *Galeni* inter fabuloſæ antiquitatis particulas repoſuit. Ipſe tamen *Petræus* (*c. l.*) de Moſcho Hyſſopo & Inde florentina notavit, quod extra applicata ſanguinem moveant & alliciant. *Joh. Baptiſt. Sylvaticus* etiam in hac Hiſtoria fabulæ loco habenda illam tanto autori indignam pronunciavit, contra quem diſputat *Zacut Luſitan.* (*l. 2. Hiſt. 11. p. 185.*)

§. 57

§. 57.

Annotatione præterea dignum videtur, *Galenum (l. de Purg. Med. Facult.)* evolventi apparebit herbas, Galenicam, & quam vidit *Borellus* à ſe invicem multum diſcrepare. Cum enim *Galenus (c. l.)* quæſiiſſet, an aliquod ſit medicamentum, quod (aſſumtum) ſtatim ab initio ſanguinem ducat? Reſpondet id inter deleteria numerari, ſi ſanguinis vacuationem per venas ventris & inteſtinorum moliatur. Tale autem ſeipſum puerum vidiſſe, cum apud Thraces Bithynos eſſet, his indicat: Invenit aliquis herbam ejusmodi, ut qui eam aſſumeret, excerneret ſanguinem & periret. Agnoſcit id etiam *Borellus (c. l. p. 349.)* quando concludit: Non easdem herbas fuiſſe ego crediderim, cum hæc interius aſſumeretur, alias externè. Et talismodi plantæ ſuccum ſine dubio baſin agnovit, illud *à Zacuto (l. 3. Prax. adm. obſ. 75. p. 113.)* memoratum. Quin *Galeni* hæmagoga huc non ſpectat, cum cruentas alvi dejectiones, & non ſudorem moveat ſanguineum, quod non ſolum omne Draſticum purgans in nimia doſi aſſumtum præſtabit, ſed & Decorto foliorum Buxi id operari, adeoque pro ſanguinem depurante *à Thom. Pancovio (in Herbar. Part.)* declarari, quod ſatius mirari nequeo, cum potius ſanguiduca, quam ſanguinem depurans, nominanda veniat. Huc ergo non ſpectat, ubi de ſudore ſanguineo arte procurando mihi ſermo eſt.

§. 58.

Majori veritate lucet illa *Nicol. Tulpii, Conſulis & Medici Amſtelodamenſis* obſervatio *(l. 2. obſ. Med. c. 31. p. 153.)*. Virgini annoſæ, ſed ſumme melancholicæ ob induratum Lienem emolliens Ceratum impoſitum elicuit tantum ſanguinis per exilia cutis foramina: ut neceſſe fuerit, *cum Viro erudito, Arnoldo Tholingio*, impetum ipſius ſerio compeſcere: cum per ea, quæ extinguunt fervorem atræ bilis: tum per inſpiſſantia cutem. Quibus certe ſubſidiis, niſi mature obviam itum fuiſſet currenti ſanguini: miſere certe peſſum iviſſet, quam jam fermè conſumſerat carcinoma mammas exulcerans. Sed nec Ceratum hæmagogum fuit, niſi ex accidenti, quatenus emolliendo cutis poros dilatavit, & ſanguini egreſſuro portam aperuit, & feneſtras. Haud igitur è re aut herba incognita & ab illo, qui non Arti Medicæ, ſed militiæ addictus. *(Petr. de Oſma,* namque miles fuiſſe legitur) & à caſu, qui caſus non per ſe accidit, ſanguineum ſudorem arte procurari poſſe *J. C. Baricello (l. 1. Hydronoſ. c. 11.)* concludenti temere credendum, & cum *Paulo Zacchia (c. l. n. 12. p. 290.)* his plura ſuperaddere ſupervacaneum puto.

§. 59.

§. 59.

In SALVATORE NOSTRO θεανθρώπῳ in monte Oliveti

Guttæ indicium fecerunt triſte doloris,

Sanguineæ guttæ, monumenta ingentia luctæ

Ingentis luctæ (*Joh. Major Carm. de Rebus Divin. Tit. Agon. CHRISTI v. 258.*)

Sanguineusque fluit toto de corpore ſudor.

(*ibid. v. 61.*)

Varia apud Theologos & Philoſophos videas ſuper hoc ſententiarum divortia. Negarunt hunc quidam, in quorum Bibliis non legatur, inter quos eminet *Hilarius* (*l. 10. de Trinitat. T. 1. op. p. 206.*) & *Anton. Bynæus* (*de morte CHRISTI Vid. Act. Erudit. Lipſ. A. 97. p. 70.*), ſed vindicias paravit *Steph. Clotzius* (*Exerc. 2. & 3. de Sangu. CHRIST. inprimis Exerc. 4. p. 24.*)

§. 60.

Cruſius (*de Sud. CHRIST. c. 2.*) grumos ſanguinis ſaltem guttas explicat. *Hugo Grotius* (*in Not. ad Luc. c. 22. v. 44.*) ex vocula ὡσεὶ non verum ſanguinem, ſed ſimilitudinem cum ſanguine colligit, quem ſecutus *Joh. Priceus* (*Comment. in l. N. T. p. 463.*) & *Henric. Kipping.* (*de Cruce Exerc. 31. n. 2. p. 288.*). Sed & has ineptias doctè ventilavit & caſtigavit *laudatus Clotzius* (*c. l. Exerc. 5. §. 8. p. 47. & Exerc. 9. p. 74.*), ubi decidit Particula ὡσεὶ non ſimilitudinis, ſed veritatis eſt, & habet vim ὁριστικήν. Quin imò (*c. l. §. 70. p. 99.*) quamvis poſſit ſignificare ſimilitudinem, tamen illa non ad ſanguinem, ſed ad guttas ſive grumos referatur hoc ſenſu: Fuit ſudor ejus ſanguineus ſimilis guttis, quia guttatim decurrebat, guttis inquam non quibuscunque ſed θρόμβοις h. e. craſſisſimis aut concretis. In eandem arenam deſcendit *B. Abrah. Calovius* & *Grotium* ejusque complices confodit, (*T. 1. Bibl. N. T. illuſtr. in Luc. p. 647.*) Add. *Caſp. Sagittar. Harmon. Paſſ. Dom. p. 2. c. 3. n. 26. p. 356 ſq.*). Non fuiſſe verum illum ſanguinem ſtatuere, hæreſin vocabat *B. Joh. Mich. Dilherr.* (*T. 1. Diſp. Philol. Academ. p. 489.*) & voculam ὡσεὶ non comparationem, ſed confirmationem aliquam denotare aſſerebat.

§. 61.

Fuerunt qui ſudorem hunc naturalem fuiſſe probare ſategerunt, (1.) quod CHRISTUS fuerit habitus rarioris & delicatisſimæ naturæ. (2.) ſubtiliorem habuerit ſanguinem, imò juxta *Th. Bartholin.* (*Tr. de Lat. CHRIST. apert. c. 13. p. 26. & de Cruc. Hypomnem. 4. p. 131.*) ſeroſum melancholicumque. (3.) Metu mor-

nortis in ſummis anguſtiis conſtitutus. (*Joh. Maldonat. in c. 26. Matth. col. 90. & Steph. Roderic. Caſtrenſ. l. 4. de Met. Microc. c. 13. p. 203.*) Qua de cauſa anguis non potuit non vehementiſſime commoveri. Is ergò (*id eloquente Salom. Alberto c. l. p. 42.*) Euripi in modum identidem reciprocando nunc foàs ambitum verſus proſiliit, modo rapidiſſima converſione atque ἐπανακλήσει ad Centrum corporis velut tergum vertens refugit; Ex qua agitaione & metu reciproco ſubinde pro internæ luctationis intentione reniſſioneve varie commutato, retentrix vaſorum virtus plus nimio laefactata eſt, deque crebriore alliſu tandem reſerata cutis ſpiramina, per uæ ſupra modum extenuatus ab æſtuante intus calore, tanquam ergaulo exſolutus ſuo volucri vehente ſpiritu ubertim ſcaturiit, humique fuus mox diruit & in grumos coivit. Audiamus & *Th. Bartholin. (c. l.)*, in eaciato, *inquit*, corpore & varie divexato vigiliis, itineribus, jejuniis, angobus, metu rerum futurarum & mille malis, non mirum ſi ſeroſi melancholiique ſanguinis (qui tamen alios craſſus Tartareusque ap. Medicos audit) ongeſſerit proventum, qui natura dibilior repugnante per ſudorem fuit exreſſus. Et *Hieronym. Jordanus (de eo, quod in morb. divin. c. 37. p. 183.)* ſanuinem primum præ maximo animi moerore liquefactum, & in ſerum ſeu quam cruentam converſum mox in mirifico illo agone ſeu vehementiſſimo udio & contentione circa ſalutem noſtram inſtar copioſi ſudoris ê corpore rotruſum eſſe affirmat. Et hoc poſſet firmari exemplis ſupra (§. 44.) aductis. Habet & huc ſpectantia *Gisbert. Voët.* (*p. 2. Diſp. Theol. p. 170. ſeqv.*)

§. 62.

Sed rectius calculum poſuiſſe mihi videntur, & ad ſacram veritatem roxime accedunt, qui ſanguinem in CHRISTO ſeroſum fuiſſe & Cachectium & corpus ſumme rarum conſtanter negant. Prodeat in ſcenam è Meicis *Melchior Sebizius* (*Exerc. Med. 12. probl. 5.*), Chriſti SERVATORIS corùs (utpote ab omni cauſa morbifica prorſus alienum, cum fuerit ſine labe : ſeparatus â peccatoribus nec morti, nec morbis, ad mortem viam ſternenbus obnoxius fuit, ut bene *Martin. Schookius l. de Butyro c. 25.*) Cachexia la, de qua *Ariſtoteles* loquitur, minimè laboravit, neque ſanguinem habuit rudum, tenuem aut ſeroſum, qui per patefactos cutis meatus ob debilitatem etentricis ſtillarit. Affectus enim præternaturales Chriſti afflixiſſe corpus, uod idea fuit corporis optimè & in temperie partium ſimilarium & in comoſitione diſſimilarium & in utrorumque unione conſtituti, nuſquam legitur. anguinem purum putum naturalem fuiſſe, non ſeroſo ſudore mixtum *ſæpius*

citatus Clotzius (*c. l. Exerc. 10. p. 80.*) dedit probatum. Et ſi ſeroſus, aut ſerum ſanguinolentum, qui in grumos coagulari potuiſſet. Qui igitur ſudor cruentus in aliis fuit ſanguineus, in ſolo CHRISTO fuit ſanguis, nec puto quemquam hominum ante aut poſt CHRISTUM ſanguinem purum naturalemque, qui in grumos coagulatus fuerit emiſiſſe.

§. 63.

Addam & hoc è *Franc. Zypæo* (*p. 2. Med. Fundam. Phyſ. Anat. c. 3. Artic. 17. n. 12. p. 81.*): CHRISTUS Dominus in horto ſanguinem ſudavit, partim quia amore noſtri ac ſanctiſſimi Patris ſui ita ſanguis Ejus effervеſcebat, ut arteriis non poſſet coërceri, partim per triſtitiam usque ad mortem, quam tunc habuit, quam tantus omnium partium horror & colliſio exceperunt, ut ſanguis ex illarum poris violente expreſſus ſit. Adjunxit Timorem *Amori Bernardin. Senenſis* (*T. 1. Op. Serm. 51. de Paſſ. Domin. c. 2. p. 310.*) dum ſcripſit: Licet plena ratio naturalis non poſſit reddi de tam ſtupendo doloris ſigno oſtenſo in ſudore ſanguineo; nihilominus dici poteſt, quod aliqualiter diſpoſitive timor & amor bellantes in corde JESU, quoad ſuum ſenſitivum in cauſa extiterunt: dum enim attenderet tam grave bellum ſuper ſe veriſſime imminere, timore concuſſit ſenſitivum ſuum, ex quo ſanguineus humor ad interiora fuit reductus. Super hunc autem timorem rejiciendum fortiſſimus amor, tanquam miræ magnitudinis malleus repercutiens, & ipſum excludens (forſan recludens) omnes poros Corporis JESU CHRISTI & venam largiter revelavit, ut ſic de toto corpore flueret ſanguineus ſudor decurrens in terram.

§. 64.

Concludunt igitur noſtri Theologi & Phyſici Chriſtiani, multa hic occurrere, quæ Naturæ ſphæram tranſcendunt. Vidit id & declaravit ê Medicis (*c. l. p. 43. ſeq.*) *Salom. Albertus*, dum peroravit: Hic non ſunt θαύματα ἐν θαύμασιν â communi Naturæ lege, â ſenſu omni captuque mentis humanæ prorſus recedentia. Nimirum ſudor ipſe ſimilis guttis non humeſcentis ſed ſpisſi & fibroſi ſanguinis, inſolenti ac prorſus inuſitato humorum ordine effuſus ê CHRRISTI corpore. Ad hæc, copia ejusdem tanta, ut in terram deſtillavit, cujusmodi ἔχυσιν τὸ αἵματος λόιβεσιν nullum corpus potuiſſe ſuſtinere. Quod demum corpus ad illam usque virium cum ſanguine profuſarum jacturam ſolutionemque potuit durare, quo minus fatiſceret, quod ipſum certe fuit ὑπὲρ ἄνθρωπον. Sudorem hunc contra naturam ejusque intentionem fuiſſe, probat iterum *Steph. Clotzius* (*c. l. Exerc. 11. §. 9. p. 92.*) ejusque differentiam â naturali expresſit (1.) quoad materiam, quæ ſanguis nutrimentalis

(2.)

(2.) quoad locum, ſeu vaſa per quæ facta excretio. (3.) quoad quantitatem, (4.) quoad qualitatem, (5.) quoad modum, non enim excretione, ſed expreſſione factus. Plura collegit *Idem (Exerc. 12.)*, qui poterit cum Aliis Theologis, imprimis *B. Calovio (c. l. p. 648.)* evolvi. Theologos Romanos, qui ſudorem hunc præternaturalem naturalem judicarunt, citavit *(l. a. p. 165.) J. C. Baricell.* Theologis namque & Eccleſiæ Patribus potius, quam Medicis explicare convenit, ut bene *Caſp. à Rejes (c. l. n. 25. p. 1120.)* E JCtis *Waltherum (Poſtill. Harmon. Theolog. Jurid. Polit. Philol. §. 126.) & Dan. Claſen. (l. de Paſſ. J. C.)* E Medicis vero his adjungo *Anton. Santorell. (l. 23. de Nat. Sanit. c. 12.) Thom. Mirandoum (Diſp. 1. de Sud. Sanguin.) Valent. Henric. Vogler (Phyſiol. hiſt. paſſ. Chriſt. c. 3. p. 9. ſq.) Dav. de Græbner, (in Theod. Craan. Diſſ. de Hom. c. 58. p. 278.)*

§. 65.

Hæc de vivis. Mortuorum corpora hunc ſanguineum ſtillaſſe aut ſtillare potuiſſe, inter ἀδύνατα *Andr. Libav. (Tr. de Cruent. Vuln. in Exegeſ. ad. th. 108. p. 244.)* repoſuit. De ſudore ſanguineo, *inquit*, ſi quis rem accipere velit; dicimus, ſanguinem quidem potentiam talem habere, at exudare non poſſe, viis interceptis frigore extremorum. Non autem tenuiſſimæ venulæ, quæ in carnem deſinunt, tunc poſſunt reſerari, neque ſanguis adeò ſereſcere, neque internum principium tantopere perturbari, ut in quibusdam ſit viventibus. Corrigit tamen ſe in ſequentibus: Aut, *ait*, ex vulnere effluit; aut naribus oreque aut auribus, qua ſcilicet via patet, deſinentibus in apertum venis, quæ vel apertæ quodammodo ſunt, vel vi ruptæ vel etiam impetu ſanguinis facile poſſunt reſerari. Et qui innocens (cur non & reus?) ſuſpendio periit, cruentavitque poſt fatis diu, conſentaneum eſt ex impetu laquei elidentis ſurſumque coarctantis ſanguinem ruptas venas fuiſſe: quanquam judicabatur ſanguis ille innocentiæ teſtis eſſe. Idem meminimus, *addit*, multis apoplexia & peſte ſublatis accidiſſe, ut & quibusdam convulſis.

§. 66.

Quamvis verò plurimis difficultatibus affirmativa urgeatur, tamen hanc cruentationem poſſibilem annotata apud Hiſtoricos & Medicos exempla evincunt. Anno 1554. Hermanſtadii in Dacia Virgo tumulo inferenda ſanguineo ſudore aſtantes reddidit attonitos, & paulò poſt revixit. *Vid. Fincel. (p. 1. de Prodig. cit. M. Zeilero p. 1. Epiſt. 85. p. 248.)*, ſed hæc inter verè mortuas neutiquam fuit referenda. Addam alia, *Georg. Donnerwald, Ruſticus Albacenſis* ad nonam ferè horam poſt mortem ſudavit, referente id celeberrimo *noſtro*

Paulino (M. C. D. 2. A. 6. App. obſ. 1. p. 4.) qui *(è Breviar. Roman.)* de *Franciſco Xaverio addit*, cadaver illius viva calce per multos menſes bis obrutum ſed penitus incorruptum odore (oleo forſan) & ſanguine manaſſe. *Friderici I. Dan. & Norweg. Regis* Corpus poſt obitum balſamo conditum & Sarcophago incluſum adeò cœpit ſanguinare, ut defluentem inde cruorem ſubjectis vaſis neceſſum fuerit excipere. *Juſtin. Gobler. (l. 2. de Geſt. Frideric.)*, factum id Anno 1533. *(Joh. Regmann. l. 3. Chronic. Lubec. f. 17. add. H. Kornmann. p. 4. p. 63.)*. Superioribus annis & hoc obſervavi, memorat *Henr. Kornmann. (p. 5. m. m. c. 8.)*: Myrtilleti in Palatinatu in ſuſpenſo quodam vegeto juvene, qui quatuordecim dies continuos in furca ſanguinem ſudabat & emittebat, ut retulit Eidem *Joh. Henric. Camerar. (V. c. l. c. 9.) & Juſtin. Bertram ap. Th. Bartholin. (Cent. 2. Epiſt. 11. p. 44.)*. De Saletio Haganæo, eſt ea Urbs Imperialis, ante aliquot annos quidam ſuſpenſus fuit, qui ad acceſſum matris poſt octo dies incepit ſanguinem ſtillare per longum tempus. Novit locum *Andr. Libav. (p. 2. Singul. p. 172.)*, ubi vir cum uxore ſuſpenſus plurimum ſanguinis ſat diu effuderunt, etiam ex pedibus ſurisque & ligna patibuli craſſo cruore obduxerunt. Sanguinationis ſuſpenſi, qua manibus, qua pedibus mentionem fecit *(ap. Job. Hornung. Ciſt. Med. Epiſt. 224.) Joh. Ingolſteter*, qui forſan eſt, de quo *ad Sigismund. Schnizer. (ap. Georg. Horſt. l. 2. ſ. 17. p. 597.)* ſcripſit *Andr. Libav.* Ita & Stolbergæ olim in furcam tractus poſt unum atque alterum menſem ejusmodi ſtillicidium ſpectatoribus exhibuit. Memini, habet *ap. Joh. Beſold. (Theſ. Pract. p. 85.) Joachim. Camerar. Archiat. Altorphin.* in Saxonia aliquando accidiſſe, quod quidam, qui hero ſuo non poterat rationes de omnibus reddere in quadam ἀπιστεργπῇ domeſtica, ideò fuerat ſuſpenſus, & cum Dominus poſt biennium, etiam, ut puto, longius tempus locum ſupplicii præteriiſſet, cadaver ſemiconſumtum cœpiſſe ſanguinem per os & nares effundere. In Apoplectica vena ante mortem ſecta triduo poſt ſepulchra proxima ſanguinem floridum effudit cum omnium aſtantium admiratione & ſtupore maximo, quod *(M. C. D. 3. An. 1. obſ. 50. p. 65.)* inſeruit *D. Joh. Georg. Grübel.* Cum ſimilem caſum de muliere nobili olim ad me perſcriberet *Dn. D. Joh. Gabr. Clauder.* Fœminam adhuc vixiſſe cruentatione iſta facta, judicavi. In peſte 1680. Chemnitii defuncta virgine tertia poſt mortem copioſa Hæmorrhagia Narium deprehenſa usque ad Cadaveris ſepulturam perdurans. De ſtillatione Narium in philtrato *ap. Caſp. Theoph. Bierling. (Adv. Cent. 1. obſ. 11. p. 29.)*, de alio *J. N. Binning. (Cent. 4. obſ. 100. p. 400.)*. Quidam, ut *refert Durandus (l. 1. de Rit. Eccleſ. c. 5.)* mulierem in partu extinctam, non eſſe ſepeliendam in Eccleſia eam ob cauſam autu-

utumarunt, ne pavimentum Eccleſiæ ſanguine pollueretur, quæ ratio omniò eſſet ridicula, *infert Anton. Santorell. (Poſt. Prax. Med. c. 19. p. 55.)* ni ſanguis oſſet è mortuo manare. Fluxum menſium poſt mortem notavit Slagelosæ n Dania ſæpius *cit. Paulin. (c. l.)*. De menſtruo quarto poſt mortem die effuſo o. *Chriſtian. Helwich. (M. C. D. 3. Ann. 4. obſ. 31. p. 85.)*

§. 67.

In cauſis allegandis prolixus eſſe ſuperſedeo, cum quæ in ſequenti Titulo e Cruentatione dicenda reſtant defectum hunc commode ſupplere valeant. l non ſuperhabendum, ſanguineum hunc ſudorem & fluorem tum in inaniatis, tum animatis, tum in vivis, tum mortuis cadaveribus, ut plurimum triis ominis eventum tuliſſe. Pluviam ſanguineam dictitat *(l. 27. Dionyſ. v. 4.) Nonnus:*

Φόνȣ πρωτάγγελον Ινδιῶν,

Cædis prænuncium Indarum.

nfuſum pateræ in ſanguinem nec ſemel, ſed iterum ac tertio converſum, anquam Athenas invaderet, cladis inauditæ præſagium. *Vid. Valer. Max. (l. emor. c. 6.)* in regione Brionum ſanguis de nubibus fluxit & fluvii quaſi rili cruoris emanarunt, cum Italiæ imminerent Longobardi (*Paul. Warnefrid 4. de Geſt. Longobard. c. 4.)*. Fons in Hungaria, quoties infortunium aut mors egi inſtant, ſanguine fluit, *(Joh. Cuſpinian. cit. Phil. Camerar. l. 3. hor. ſucciſ. c.* .). De fonte Glomatz apud oppidum Lommitſch ſanguineo colore aut cinere uæ mixto bella præſagiente, *Georg. Fabric. (l. 2. Orig. Saxon. p. 100.). Add. cit. amerar. (l. 1. c. 73. p. 353.)*. In Italiæ urbe Teridone appellata, ubi aliquis civium l laborator mori debet, eo anno, quando laborat ſuam terram, apparet clarè agna effuſio ſanguinis, & ſignificat ſanguis mortem proximam poſſeſſoris iſti- hæreditatis *Henr. Kornmann. p. 6. m. m. c. 7.)*. Ante cladem Ruſticorum Ano 1515 & 1546. quatuordecim dies ante bellum Germanicum Cornua Cervom ſuſpenſa ſanguinem ſudarunt *Martin. Reiler. (p. 1. Cent. 1. Epiſt. 13. p. 23.)* anus Chriſtierni Regis Danorum naſcentis ſanguine plena portendit Regi egnoque infauſta quævis (*Joh. Suaning. (l. 1. Hiſt. Vit. Chriſtiern. II. c. 1. §. 6. 11. Thom. Bartholin. Disquiſit. de Sanguin. Vetit. p. 30.)*. Ita *Tamerlanes* nas, manus cruore plenas habuit *(Chriſt. Matthias Theatr. Hiſtoric. p. 995.)*. *Friwici I.* in Sarcophago inuſitata ſanguinatio bella & calamitates graviſſimas ortendit, *(Georg. Stengel. de Monſtr. c. 6. §. 14. p. 220. Steph. Clotz. Exerc. de ngu. CHRISTI Sudor. 13. §. 6. p. 129.)*. Ante Panolethriam Magdeburgenſem piosum in Haſſia ſanguinem miles ſudavit *(Everhard. Waſenberg. l. 2. Flor.*

German. p. 221.) ſudorem Cornu Cervini illuſtriſſimæ Perſonæ mortem prænunciaſſe, jam *ſupra* (*§. 25.*) proditum. Cum carnis coctæ calore rubro ſudenti hiſtoriam texuiſſet (*Cent. 2. Hiſt. 40. p. 236.*) *Th. Bartholin.* hæc ſubjunxit Si ſuperſtitioſum eſſe liceret, ſequentis Dyſenteriæ omen crederem, quæ ſtatim ſubſecuta & urbem populoſiſſimam multis funeribus & domum noſtram infecit. In infantibus ſudorem hujusmodi jure ſemper malum pronunciavit *J. N. Binninger* (*C. 4. obſ. 52. p. 430*), & vires humorum copia obrutas denotare; unde tales infantes facile Epilepſia tentantur, huicque commoriuntur. De ſudore adultorum *Th. Bartholin.* (*de Lat. CHRIST. apert. c. 13. p. 126.*) iſta: Omnem ſanguinis ſudorem certisſimo judicio vitium corporis denotare veterum ſapientum autoritas & experientia cunctorum fidem facit. Recte tamen ſanguineum CHRISTI ſudorem *Val. Henric. Vogler.* (*c. l. p. 11.*) ab hac Regula excipit.

§. 68.

Sudori principium dicamus hujus commentationis obſignet & finem ſudor, ejusque ſingularia. Quosdam concretis oſſibus absque medullis natos non ſudare, *Plin.* (*l. 7. c. 18.*) *& Solin.* (*Polyhiſt. c. 4.*) prodiderunt. Recenſetur inter hos *inſignis Pancratiaſtes Lygdanus*. Ob cutis calloſitatem Patres Cappucinos ſudorem non emittere *ſupra* (*§. 10.*) è Panarolo dictum. Vidit hominem ſudare, cum vellet, *Auguſtin.* (*l. 14. de Civ. DEI c. 23.*); Cujus cauſas dare nititur *Th. Fienus* (*tr. de Virib. Imaginat. Concluſ. 19. p. 44.*), inter quas imaginatio principem locum obtinet. Ita *Olig. Pauli*, Summi Medici Simonis Pauli filius, ætate grandior, fanaticus inſignis, pro lubitu ſudare manibus potuit, quando vel ab amicis rogabatur, vel ipſum ſe juberet, teſte oculato *Th. Bartholino* (*Vol. 4. Act. Hafn. obſ. 82. p. 192.*). Sudoris unius lateris (dextri) hiſtoriam recitat *illuſtris Noſter Georg. Franc. à Franckenau* (*D. 1. A. 4. & 5. obſ. 100. p. 103.*) Aliam (*D. 2. A. 2. obſ. 126. p. 287.*) notavit *D. Joh. Schmid. Maximinus Imperator* uno die ſudore explevit tres ſextarios *juxta Sabellicum* (*l. 6. Ennead. 7.*) de ſudore ſex menſium *P. Borell.* (*Cent. 4. obſ. 36. p. 305.*). Sed & ſudoris ſonori mentio injicienda. Miraberis nomen, ſed res ipſa Te magis ſuſpenſum detinebit. *Petrus Paulus Simoletta* in eruptione ſudoris in quadam ægrotante ſudorem eo impetu erumpere animadvertit, ut perciperetur quidam ſonus, veluti obtuſus, quique ſibilium præferebat ad ſimilitudinem undarum, quarum colliſione emergit ſpuma, quod ex *Ejus Compend. Medic.* (*c. de Sudore*) *recitavit J. C. Baricell.* (*l. 2. de Hydropoſ. Nat. c. 13. p. 182.*), ubi & ſudores in ſonoros & ſilentes diſtinxit.

§. 69.

Quod ad colores, ſudorem Chyli delineat *Th. Bartholin.* (*de Hep. defunct.*

P

52.) lacteum *C. F. Paulini* (*M. C. D. 2. A. 6. App. obſ. Med. Phyſ. 18. p. 15.*). [F]elleum translato ſimul me le, quod æger aſſumſerat, ob laxiorem fervidi cor[p]oris habitum *Joh. Rhod.* (*Cent. 3. obſ. 68. p. 457.*), Croceum *Guilh. Fabric.* [H]ildan. (*Cent. 6. obſ. 77. p. 602.*) & ex hoc *Rhod.* (*c. l. obſ. 21. p. 120.*). Ab uſu [H]epatum Ranarum contra Epilepſiam fruſtraneo *Magnus Georg. Hier. Velſch.* (*Hecatoſt. 2. obſ. 35. p. 20.*). Ab aſſumto Rhabarbaro *Nobiliſſ. Chriſtian. Men[z]el.* (*D. 1. M. C. A. 6. & 7. obſ. 78. p. 113.*). Porraceum *Paulini* (*c. l. obſ. 17. p. 14.*), [v]iridem *Petr. Borell.* (*Cent. 2. obſ. 56. p. 152.*), Viridiſculum, iterum *Paulini* (*c. [l.] obſ. 23. p. 29.*), viridem & fœtidum, qui tali colore etiam induſium tingebat. [M]ich. Krügner (*de Mat. Perlat. Epiſt. 1. p. 6.*), violaceum & Saphirinum, quem [A]ngli Blew appellant, in infante, ut etiam lintea tingeret. *Edmund. de Meara* [i]n *Exam. Diatr. Williſ. de Febr. c. 6. p. 75.*), cœruleum *Joh. Dolæus & Salom. [R]eiſſel.* (*M. C. D. 1. A. 6. & 7. obſ. 67. p. 93.*), miniatum *Exc. Joh. Mauric. Hof[m]ann.*) *M. C. D. 2. A. 3. obſ. 27. p. 83.*). *Phil. Hechſteter.* (*Dec. 2. Caſ. 5. p.*), [ni]gerrimum *Zacut.* (*l. 3. Prax. admir. obſ. 76. p. 113.*). *Nath. Hodges* (*de Peſt. [Lo]ndinenſ.*), rubro colore tinctum è potu liberaliori Viri Hiſpanici, *Th. Bartho[li]n.* (*Cent. 4. Hiſt. Anat. 62. p. 361.*), Atramenti, *O. Borrich.* (*ap. Th. Bartholin. [V]. 1. Act. Hafn. p. 1. obſ. 70. p. 155.*)

§. 70.

Ratione odoris, dulcem & ſuavem obtinuiſſe *Alexander M.* ſcribitur, de [qu]o infra (*Tit. 8. §. 24.*) pluribus. Pinguem & oleoſum deſcripſerunt *V. Andreas [T]ollenbrocc.* (*M. C. D. 1. An. 2. obſ. 19. p. 34.*) *Simon. Schultz.* (*c. l. A. 5. & 6. [ob]ſ. 170. p. 234.*) *Paulini* (*c. l. obſ. 112. p. 70.*), de ſudore capitis pingui, *Fel. Pla[te]r.* (*l. 1. obſerv. med. p. 88.*), A nimio uſu olei olivarum oleum redolentem *Joh. [Sc]hrœder.* (*l. 4. Pharmacop. cl. 1. c. 233. p. 115.*), urinaceum in calculoſo, *Phil. Sal[m]uth.* (*Cent. 2. obſ. 82. p. 97.*) *Paulini* (*c. l. obſ. 15. p. 20.*), Teterrimum Alliatum [in] Judæa febre maligna correpta *Paulini* (*c. l.*), Saporem ſitentes, prout ſudo[re]m olim Medicos guſtaſſe retulit *Anton. Mizaldus* (*Cent. 2. memor. 71. p. 39.*). [D]e ſudore, qui corroſivus erat, ut inſtar aquæ fortis lintea nî ſtatim ablue[re]ntur, citò exederet & corrumperet, *Th. Williſ.* (*de Morb. Convulſ. c. 9. p. 129.*) [co]nſilem pedum ſudationem ſalſam eſſe adeò, ut orichalci linaturam calceis [su]ppoſitam, in viridem Crocum diſſolvere valeret, obſervavit *Mich. Ettmüll.* (*Med. [A]pp. Chym. c. 12. §. 2.*). Quod & mihi videre contingit, ita & annuli orichal[c]i ab Impoſtoribus ex Electro, ut perhibent, præparati, viridis æris præſenti[a]m arguunt, fucique impoſtores convincunt, quamvis nugivenduli hoc pro [si]gno male diſpoſiti corporis proclament. Quod ad tactum ſudoris diutur-

ni

ni frigidi Ebrietate curati hiſtoriam vide ſis apud *Zacut.* (*l.3. Prax. adm. obſ. 125. p.134.*)

§. 71.

Quid ſit ſudor aridus, quem ξηρὸν ὑδρῶτα appellavit *Euſtathius*, *Cœlius Rhodiginus quærit* (*l.5. Lect. antiqv. c.2. col. 232.*) & illum interpretatur, qui non balnei proveniat vi, ſed exercitatione, & labore, ſicuti Xeroloephiam intelligimus citra lavacrum ob unctionem factam. Potiori jure ita dixiſſes illum illuſtris cujusdam Viri & Præfecti in Selandia calculo & Arthritide obnoxii, *ap. Th. Bartholin.* (*Cent. 1. obſ. 34. p. 54.*), qui ſubinde in largisſimum ſolvebatur ſudorem, quo non ſerum exſudabat, aut ſuetos per poros liquores, ſed manipulos arenarum quas inducta manu abſtergebat. Add. *Mollenbrocc.* (*tr. de Arthritid. vag. Scorbut. c. 13. n. 100. p. 251.*). *Paulinum* (*c. l. obſ. 85. p. 54.*). Vitrarius ſudabat guttas vitreas ſeu Chryſtalli ſplendorem & duritiem æmulantes cultello deſecandas, *notante Salom. Reiſel.* (*M. C. D. 1. A. 6. & 7. obſ. 67. p. 93.*)

§. 72.

E ſudoris ſordibus pediculos provenire Patres Mendicorum conſcripti *ap. Dan. Heinſium* (*Orat. de Laud. Pedic.*) non ignorant. Sudoris ſanguinei cum rubris pediculis meminit *Henric. ab Heer,* (*obſ. 23. p. 270.*), Verminoſi, *Paulin* (*M. C. D. 1. A. 6. obſ. 3. p. 8.*). Mirum ex illo derivat proventum *J. B. ab Helmont.* dum (*tr. Imago Ferment. Prægnat. maſſam ſanguin. n. 9. p. 92.*) infit: Si induſium ſordidum intra os vaſis, in quo ſit triticum comprimatur, intra paucos vix (21. puta) dies fermentum induſio hauſtum & odore granorum mutatum ipſum Triticum ſua pelle incruſtatum in mures transmutat. Hoc mirabile eſt *pergit*, è frumento & induſio mures, non quidem parvuli aut lactentes, aut minutuli aut abortivi, ſed prorſus formati exſiliunt. In Dariena Inſula ex Indorum ſudore Bufones naſci *Euſeb. Niremberg.* (*l. 6. Hiſt. Nat. Exact. c. 14. f. 99.*) retulit. Muſcas etiam habet *P. Borell.* (*Cent. 3. obſ. 50. p. 236.*), ſed hæ relationes mihi, & illis quibus æquivoca generatio eſt, non ens, maxime à vero delirare nullum eſt dubium.

§. 73.

Sudori morientium variæ à ſuperſtitioſis aſcribuntur operationes, quas omnes recenſere piget. *Helmont.* qui Eundem non tàm laticem in ſua natura quam rorem alimentarium reſolutum, cui mors imperat eſſe, aſſerit mirificas ejus vires mortificandi Hæmorrhoides & excreſcentias prædicat. (*tr. neglectus humor latex n. 17. p. 303.*) Colligitur autem (*monente Franc. Oswald. Gremſio l. 2. Arb. integr. & ruinoſ. hom. c. 1. §. 5. n. 74. p. 107.*) intra linteolum & hæmorrhoidibus applicatur. Reddit nempè Archeum timidum, qui ex natura ſua mortem timet, ut propterea à furore remittat.

LIB.

Lib. II. Tit. VII.

De

Cruentatione Cadaverum.

Summarium.

TRanſitio. 2. Cauſæ ſtillicidii ſanguinis externæ. 3. Aër ambiens. 4. Vulnerum inconſideratus motus, lotura, cadaveris ſitus. 5. Dæmoniacis & Magicis ortibus ſuppreſſa hæmorrhagia. 6. Appenſa naturalia. Lapides. 7. Vegetabilia. 8. Ex animalibus. 9. Oſſa Sirenum. 10. Dens equi marini. Lapis & Cinis bufonius. 11. Illius vires eluſit Redi. 12. Magica. 13. Cauſæ internæ. 14. Sanguinis neceſſitas. 15. In venis poſt obitum non oppidò ob teporem & ſpiritus concreſcit. 16. Fernelii & Aliorum contradictio. 17. Sanguis extravenatus cur concreſcat? Fibræ ſanguinis unde? 18. An ſanguis pars. 19. Negativa Bobnii. 20. Receditur ab illa. 21. Fibras ſanguini ineſſe. 22. Caro è ſanguine venoſo fictitia. 23. Fibrarum ortus. 24. Altera M. S. pars Lympha. 25. Sanguinem in vivis concreſcere. 26. Cauſæ. 27. Flatus & vapores movent ſanguinem. 28. Morbi antegreſſi. 29 Hæmorrhagiæ ante mortem. 30. Morbi maligni, peſtilentes, Melancholia. 31. Cucurbitulæ & VS. 32. Aqua ſuffocati. 33. Aſſumta. 34. Sanguis in venis putreſcens. 35. Hæmorrhagia ſanctitatem non arguit. 36. Innocentiæ documentum. 37. Sepulchra etiam ſanguine maduiſſe. 38, Sanguis CHRISTI. Capitis Joh. Baptiſtæ. Aliorum. 39. Signum cruentatio in ædibus occultatorum occiſorum. 40. Locus è Virgilio. 41. An præſentiam homicidæ ſignet? 42. Status Controverſiæ. 43. Affirmantium fundamenta. 44. Confirmatio è Sacris. 45 E profanis. 46. Phylacterium ne mortuus cruentet. 47. Teſtimonia varia. 48. Teſtes ocu-

oculati. 49. Partes abſciſſæ & ſepoſitæ cruentant. 50. Latentibus homicidis in Germania ſervantur. 51. Veſtes etiam cum aliis. 52. In alium finem particulæ abſciſſæ & reſervatæ. 53. Das Baarrecht. 54. Cruentationis Cadaveris Cauſæ ſupranaturales. DEUS. 55. Cur id permittat. 56. Notabile Exemplum. 57. An Dæmon. 58. Ejus fraus. 59. Incantatores. 60. Naturales cauſæ. Aſtra. Spiritus Mundi. Æther. 61. Cauſæ aliæ. 62. Animæ. 63. Interfectorum. 64. Inſtant occiſoribus. 65. Poëtarum teſtimonia. 66. Hiſtoriæ. 67. In vindictam ſtimulabant viventes. 68. Applicatur. Spectra circa ſepulchra. 69. Sanguine interfectoris fuſo placari animas. 70. Abſurdè allegant animæ reliquias. 71. Spiritus. 72. Sanguis. 73. An ſentiat. 74. Sanguinem & ſpiritum vivere 75. Corpus interemti 76. Character vitæ in mortuis. 77. 78. Experimenta. 79. Affectus ante mortem in mortuo permanere. 80. Homicida. Variorum ſententiæ. 81. Majoli. 82. Denſtonii. 83. Phantaſia. 84. Spirituum concurſus. 85. Veſtitus rei. 86. Antipathia inter occiſorem & occiſum 87. Symmpathia. 88. Indicium homicidæ cruentatio habita. 89. Ratio infirma. 90. Præſentibus inimicis viſa ſunt cadavera cruentare 91. Etiam amicis. 92. Idioſyncraſia. 93. Non omni tempore cruentant. 94. Magi & periapta magica. 95. Loci è veteribus adducti examinantur & exanimantur. 96. 97. 98. 99. Diverſæ Autorum ratione circumſtantiarum, ſententiæ. 100. Sanguinis Abelis clamor quid. 101. Sibilus effluentis ſanguinis & oſſis tumulati expenditur 102. Locus Moſaicus luſtratur. 103. Latere CHRISTI aperto unde fluxus ſanguinis. 104. Ad hiſtorias reſponſio. 105. Jus Feretri terræ mandandum. 106. Non eſt opus providentiæ divinæ. 107. Miraculum non eſt. 108. Neque finem miraculi exhaurit. 109. Exercendæ juſtitiæ non inſervit. 110. Angeli boni, mali, aſtra, ſpiritus mundi exeſſe jubentur. 111. Nec animæ id aſcribendum. 112. Quæ non eſt forma aſſiſtens. 113. Theologiæ adverſatur. 114. Animarum exilium nullum. 115. Nihil animæ & ſpirituum in cadavere reliquiæ. 116

Cur

Cur ſanguinem præ reliquis humoribus elegerint. 117. *Et ſpiritus in ſanguine.* 118. *Cur ſudores ſimplices id non præſtent.* 119. *Sanguis quid denotet* 120. *Spirituum vis extra ſanguinem nulla.* 121. *In ſanguine anima & vita.* 122. *Quibusdam ſanguis ipſa anima.* 123. *Sanguine animas delectari putabant Gentiles.* 124. *Inde ad ſepulchra, & rogum bruta, quin & homines, mactabantur.* 125. *Sanguis intra venas non extra venas ſentit.* 126. *Phantaſia ſanguinis Helmontiana examinatur.* 127. *Problema.* 128. *Ideæ removentur.* 129. *Deodato, Daviſſonio & Helmontio reſpondetur.* 130. *Affectus cadaveri nulli.* 131. *Occiſor id non præſtet.* 132. *Nec Aëris & ſpiritus inſectio.* 133. *Imaginatio excluditur.* 134. *Spirituum occiſi & occiſoris conflictus nullus.* 135. *Ad Gaſſendi & Grandii Experimentum.* 136. *Antipathiæ & Sympathiæ exſibilatio.* 137. *Sympathia ridetur.* 138. *Multi ad τὸ ἐπέχειν confugiunt.* 139. *Varia prius dilucidanda proponuntur.* 140. *ICtorum ſententia expenditur.* 141. *Incerta reperitur.* 142. *Cur in judiciis obſervata fuerit iſta conſuetudo, conjecturæ.* 143. *Superſtitioſa occiſoris, ne elabatur, detentio.* 144. *In obtruncatis loco ſanguinis Lac effluxit.* 145. *Sanguinis albedo unde.* 146. *De occiſoris induſio ſingularis obſervatio.*

§. 1.

Evoluta præcedenti Titulo, quæ in viventibus & mortuis per poros cum inſenſibiles tum ſenſibiles illæſa cute & carne contingere ſolet Hæmorrhagia, ad illam devolvor, quæ in mortuis, in vulneratis, aut alio modo peſſimè contuſis & violentia affectis conſequitur. Deprehenditur illa aliquando ſtatim poſt mortem, aliquando aliquot à morte dies, quin & menſes annosque Cadavere aliquando incorrupto aut exſiccato, aliquando ſaniè diffluente & putrido, aliquando in partibus abſciſſis, iisque exſiccatis, partibus etiam à putrido Cadavere relictis, quales ſunt dentes & oſſa.

§. 2.

Exempla hic compilare non neceſſarium judico, cum ea paſſim in cauſarum recenſu inſpergenda veniant. Cauſæ iſtæ ſunt vel externæ vel internæ,

Externæ ſunt aër ambiens, vulnerum contactus violentus, lotura, motus cadaveris, ſitus, ejusdem appenſorum ſ. periaptorum remotio.

§. 3.

Aër ambiens huc Symbolum conferet ſuum, ſi è loco frigidiore in calidiorem transferatur Cadaver. Athmoſphæra namque calida vulnera ambiente grumi fibras vulneratas obſtruentes reſolvuntur, & attenuantur, ut ſangui adhuc fluidus tranſudare & erumpere poſſit. Probavit hoc experientia, *ſcribi Gregor. Horſt. (probl. de Cruent. Mort. Concluſ. 3. p. 46.* quod etiam *Epiſt. Med ſ. 9. p 433.* repetiit.) In infante à ſcelerata matre ſtatim poſt ortum occiſo, & ex arce generoſi cujusdam Baronis ſuperioris Auſtriæ in foſſam aqua repletam, injecto, qui poſt quinque ſeptimanas fortè fortuna repertus, atque exemtus, non præſente matre tunc temporis adhuc incerta ſtatim ubi vim externi aëris percepit admodum ſanguine recenti ſtillare cœpit, quod ſcilicet ob frigus aqua meatus ad ſanguinis fluxum accomodati penitus obſtructi jam calore ambientis aëris reſerati atque aperti fuerint. Addidit his idem & *Gothofred. Voigt (Delit. Phyſ. c. 1. ſ. 3 memb. 2. §. 1. p. 47. aut de Stillicid. ex interemti hom. Cadav. præſ. occiſ. Diſp. Phyſ. 2. memb. 2. §. 1.)* maximam hominum in ejusmod ſpectaculis concurrentium frequentiam, â qua calidæ aporrheæ profectæ ſanguini parant viam, aperiuntque feneſtram. Quæ tamen ratio ſola vix militabit, niſi cum præmiſſorum una conjungatur. Circumſtantes monet *Andr. Libav. (de Cruent. Cadaver. th. 284. & 285. p. 135.)* etiam vaporibus aut odoramentis validis careant. Nam quanta vis ſit in odoribus ad movendum ſanguinem, apparet in plurimis, præſertim in eo, quem malorum odor cruentantem faciebat, *concludit Idem (c. l. p. 383.).* Exempla de malis, de Cydoniis & Liliis communicat *J. C. Scaliger. (Exerc. 142. ſ. 2. p. 486.)* id autem in mortuis non poſthabendum, ipſe *Libavius* iterum inculcat. Ut ut confiteatur quod in Cadavere minus posſint, niſi cum vapore tenui acri exſiccante, atque ita fortè occludente meatus, aut etiam alterante halitus præſentis percuſſoris, quo minus habeant virium ad dandum principium motus *(c. l. p. 284.).* Sed & aliæ Aëris intemperies non negligendæ. Nebuloſæ ſanè, pluvioſæ & auſtrinæ in hunc cenſum veniunt, cum ſua humiditate vulnera lambentes, à Cadaveris frigiditate condenſatæ aqueæ iſtæ moleculæ à vulnere tingi, & ſudorem ſaltim mentiri queant, in vivis ſanè aëris conſtitutioni pluvioſæ magnum in corpus imperium. Videmus, *inquit Caſp. Hoffmann. (Collectan. de Ichor. §. 68. p. m. 271.).* In continentibus pluviis quibusdam contingere hæmorrhagias humectata & fluidiore reddita tota ſanguinis maſſa. Et cur homo præ cæteris animalibus Hæmorrhagiis

nari-

narium laboret, rationem redditurus *Ariſtoteles (ſ. 10. probl. 2.)*, Cerebri humani humiditatem incuſat, & pueros inde in cruentationes narium maximè proclives indicat. *Lud. Septal. (com. in h. l. p. 42.)*

§. 4.

Quod ſi vulnera inconſideratè & tumultuariè tractentur, Emplaſtra violenter detrahantur, etiam eluantur, aqua imprimis calida, & linteo duriore abſtergantur, quis mirabitur, ſi ſanguinem etiam in copia ſtillent? Qua ratione forſan moti, ubi de homicidio ſuſpectus jure jurando ſe purgare in vulnus digitis impoſitis adigitur lanam albam vulneri imponere juſſerunt judices, ut hujus ceremoniæ meminit *Martin. Cruſ. (l. 9. Annal. Suecic. c. 16. p. 536.)*. Quare & hanc digitorum in vulnus imponendi conſuetudinem non immeritò rejecit *Andr. Libav. (c. l. p. 150. & p. 271.)*. Ita & vena â percuſſione & ſolutione continui rupta, ſi moveatur, & de loco in locum transferatur cadaver, ſanguis, ſimul commotus, ex vulnere prorumpit. Levem etiam motum id præſtare, *Joh. Sperling. (Inſtit. Phyſ. l. 2. c. 3. qu. 1. p. 342.)* credidit. An nunquam viderunt, ſiquidem exequiis interfuerunt corpora etiam non læſa aut perfoſſa, imo ſæpè non agitata copioſo effluxu ſanguinis loculos pavimenta replevisse; nedum ut corpora perfoſſa ſanguinem non emitterent, pronunciat *Gisbert. Voët. (p. 2. Diſp. ſelect. 12. p. 214.)*. Add. *Andr. Libav. (c. l. p. 149.) & Thomam. (p. 3. qu. 73. art. 7.)*. Comprimis ſi vulnus in parte ſanguinea fuerit inflictum, ut iterum *Libav. (c. l. p. 133.)*. Fieri poteſt, ut ſanguis qui in venis delituit agitato motoque corpore erumpat, *rationatur Levin. Lemn. (l. 2. de Occult. Nat. Mirac. c. 7. p. m. 161.)*. Videmus tales (mortuos) â bajulis ac lectoribus in terram ſubduci ac modo pronos, modo ſupinos conſtitui, ſurſumque ac deorſum devolvi. Quo fit, ut venarum ora reſerantur ac dehiſcant, tum ſanguis, qui nondum genuinam naturam aut calorem exuit, è corpore profluat, in his autem, qui jam pridem exanimati ſunt ac ſerius reperti, non ſanguis rubicundus, ſed cruenta quædam ſanies, ex vulnere defoſſi deſtillat. Si verò caſu vel ruina, vel denique alio modo oppreſſi ſunt, parte qua meatus corporis pateſcunt ſanguinolentus liquor emanat, nempè, aut per os, nares, oculos, aures, infernasque ſedes. *Hæc Lemnius.* Et hanc ob cauſam ſine dubio illi igne ſuffocati *ap. Job. Fincel. (l. 2. de Prodig.)* ad tumulum delati cruentabant. Quod verò è *Polycarpi* in igne confoſſi cadavere proluxerit ſanguis, nemini mirum videbitur, id verò, quod in tanta copia, ut ignem reſtingveret miraculo ſimile reputandum. Vid. *Euſeb. (l. 4. Hiſt. Ecleſ. c. 15.)*. Poſitus etiam Cadaveris attendendus, ne ſanguinis effluxus intercipiatur. Si non rectè ſita ſunt Cadavera, *docet Libav. (c. l. th. 282. p. 134.)*

 hoc

hoc quoque aliquid impedimenti afferet, fluxu libero impedito, unde initio ſtatim æqualiter locari interemtus debet, videndumque, ne in vulnus cadat. Obtruncato cadaveris capite, & cadavere in terram prono dimiſſo, facile eſt, quod ex ipſo declivi ſitu atque tranſmiſſione vel attractione aliqua, qui viventis naturæ motus ſunt, ſimplex fiat ſanguinis in venis non concreti eo ſolum pacto, quo aqua & liquidum unum quodque aliud ex ſimplici continentis inclinatione fluere ſolet, *Joh. Bapt. Siton.* (*Iatroſ. Miſcell. tr. 48. p. 330.*) auguratur.

§. 5.

An ſanguinis fluxus præcaveri queat, à Diabolo aut Magis, ut pars ſauciata ſanguinis ſtillam ne quidem emittat, ſi perconteris, ſtigmata Magorum à Cacodæmone inflicta longiſſima acu transfixa neque ullum dolorem, aut ullum ſenſum movere, neque ſanguinem effundere longa experientia comprobatum, *teſte Paulo Zacchia* (*l. 7. Tit. 4. qu. 1. n. 15. p. 655.*) aſſerunt. Sed & inhiberi ita inſauciato poteſt, ut ne ſtillam emittat, id quidem pariter arte Dæmonica & Magicis incantamentis fieri nullum eſt dubium, ut ſanguinis fluxum Ulysſis ab Apro ſuper genu vulnerati carmine apud Homerum (*l. 19. Odyſſ. v. 457.*) reprimebant, *Autolyci filii*, de quibus, ille

Ἐπαοιδῇ δ' αἷμα κελαινὸν

Ἔχεθον

In incantatione ſanguinem nigrum

Tenuerunt.

Add. Plin. (*l. 28. c. 2.*) & *Cornel. Agripp.* (*de Van. Scient. c. 44.*) Verbum OIPULU patientis ſanguine fronti inſcriptum, aut Chartæ & fronti applicatum ſine dubio huc ſpectat, de cujus experimentis certis *Joh. Agricol.* (*Chirurg. parv. tr. 2. p. 192. ſq.*) & *Joh. Sophron. Kozak* (*l. 2. de Hæmorrhag. c. 3. p. 419.*) In Variolis fruſtulo panis c. ſanguine inſcribebatur: Conſummatum eſt, & oppido ceſſabat, obſervante *Joh. Dan. Horſtio* (*obſ. Anat. 9. p. 25.*). De carmine & verbis incognitis chartulæ inſcripta, in uva recondita & deglutita, *P. Borellus* (*Cent. 1. obſ. 94. p. 93.*). Vidit proprietatem cujusdam rei *Hieron. Cardan.* (*Com. in Hipp. l. de Alim. t. 25. Lect. 23. p. 236.*) quæ appenſa collo ſtatim ſiſtebat omnem ſanguinem undiquaque fluentem. Res iſta Magica an naturalis fuerit, non addidit, nec forſan quispiam divinabit. Plura Vid. *ap. Joh. Conrad. Danhauer.* (*p. 1. Homiliar. p. 464.*)

§. 6.

Hujusmodi etiam facultates in rebus naturalibus comperias. Jaſpidem collo

ollo ſuſpenſum in ſanguinis effluxu ſedando efficacem *Galenus (l. 9. de Simpl. Med. p. 929.)* deprædicavit. Præclara ſunt, quæ de eodem *Anshelmus Bootius Boot. (l. 2. de Lap. & Gemm. c. 102. p. 127.)* annotavit Experimenta. Cum Ancilla, memorat, menſtruorum fluxu ita laboraſſet, per aliquot dies, ut nullo modo ſiſti poſſet, Jaſpidem rubram impolitam femori alligari juſſi, quo facto ſubido menſium fluor ſubſtitit, nec rediit. Alius cum in pede vulneratus eſſet, nec ſanguinis fluxus cohiberi poſſet, admoto Lapide extemplo impeditus fuit, licet vulnus non tegeretur. Memini, *addit*, me virginem Pragæ curaſſe, quæ ſex annis Hæmorrhagia laboraverat, ita vehementer, ut vix unquam hebdomada præteriret, quin aliquoties illi ſanguis efflueret. Hæc cum nullis remediis juvari poſſet, à me conſilium petiit, qui prætermisſis aliis omnibus, quæ à Medicis aliàs præſcribi ſolent, utpote, quibus ad nauſeam jam diu uſa fuerat, Jaſpidem illi commodato do, ut collo appenſum gerat. Paret illa, ſanguinisque fluxus illicò ſiſtitur. Geſtat per aliquot hebdomades, nec redit fluxus. Cum itaque ſe prorſus curatam opinaretur, deponit gemmam, poſt paucos dies redit fluxus, iterum appendit Jaſpidem, cujus beneficio mox liberatur. Armillas ex Jaſpide efficaces etiam expertus eſt *Daniel. Beckher. (Von Preuſiſch. Meſſerſchlucker qu. 4.)*. Cur autem Jaſpis tacto vulnere, unde ſanguis prorumpit, eum ſiſtat, nondum novi, *fatetur Galenus (l. 3. M. M. c. 7.)*. Atque ſi particulatim cujusque naturam explorare ad unguem ſcirem, *ſuperaddit*, utique, qualem fuiſſe *Æſculapium* mente concipio, talem me eſſe putarem. Hunc verò neſciviſſe, quod Jaſpes aſtringat *Hieron. Cardan. (c. l. p. 237.) aſſeruit.* Vidi lapidem penes Academicum quendam notum, quem ſi oculis fuiſſet habenda fides, Achatem judicaſſem, non Hæmatitem, dictitat *Rob. Boyle (de Athmoſphær. Corp. Conſiſt. p. 42.)*. Ideoque non crediddiſſem aptum ad Medica effluvia, vehementi Hæmorrhagiæ ſiſtendæ accommodata, communicandum, niſi, qui eum geſtabat morbo illi fuiſſet obnoxius, ſeque ipſum & alios hoc Lapide cervice appenſo, pluries curaſſet; quem ſi deponeret (ut quandoque experimenti gratia factitabat), temperamentum ejus perquam ſanguineum (cui geminum raro vidi,) ipſum paucorum dierum ſpatio in recidivas conjecit. De Gemma, habente colorem quaſi Rubini, cujus virtute & tactu reſtinguebatur Sanguis *Bohusl. Balbin. (Decad. 1. Miſcell. Bohem. l. 6. p. 1. n. 40. p. 56.)*. De Lapide ſanguinali ex nova Hiſpania adverto *Nicol. Monand. (Hiſt. Simpl. c. 36.)* & ex hoc *Bened. Cerutus (ſ. 3. Muſ. Calceolar. p. 403.)* evolvatur de Hæmatitis viribus & quomodo agat *Fr. B. Verulam. (Cent. 10. Sylv. Experim. 967. n. 959.) Rob. Boyle ſ. 2. de Gemm. p. 198.)*

§. 7.

§ 7.

E penu vegetabili commendatur urtica communis. Hæc Herba tant virtutis eſt, (ut contuſa plantis pedum & volis manuum, etiam fronti appl cata) miros produxerit effectus, imo in vulnere Equi magni pretii hæmorrh gia pereuntis *P. Borellus* (*c. l. obſ. 95. p. 94.*), qui & idem de burſa paſtoris Hyoſcyamo recenſuit. Succus Menthæ cum acedo potus, ſanguinem ſiſti *juxta Dioſc. l. 3. mat. med. c. 31. p. 189.*) *Fried. Loſſ.* (*l. 4. obſ. med. 11. p. 349.* Ipſus obſervavi, *tradit Simon. Pauli* (*cl. 3. Quadrip. Botan. p. 396.*) Simpl decoctum Menthæ criſpæ, ita ſanguinis motum Circularum ſtitiſſe, ut ne gut quidem illius ex pede ſtillaret; quamvis ſcalpellum myrtiforme tertium v quartum ſatis profundè in pede maximè conſpicuos Saphænæ ramulos ho neſtisſimæ Matronæ adegiſſet Chirurgus ſolertisſimus, ut proritarentur menſe cui famula nihil minus, quam mala in honorem Dominæ loco Simplicis aqu pediluvium paraſſet, id quod aliquod faſciculos Menthæ conjecerat. Jubeb batur autem Heræ parare aliud ex ſimplici aqua, paravit. Hera in id ped ultra malleolos immerſit, iterare quoque laborem Chirurgus, qui tunc temp ris magna ſui laude partibus defunctus eſt ſuis, cum large ſatis ex vena ad ma leolum inciſa ſanguis proſiluit. Non negligendum hic *Excell. Auguſt. Qu rin. Rivin.* (*Diſp. Med. de Acido Ferment. Ventric. Lipſ. 1677. habit.*) *corollar* Quod in Quadripartito Botanico *Pauli* annotavit, poſt Menthæ uſum venæ ſ ctionem incruentam fuiſſe, idem & mihi obſervare licuit in muliere, quæ tal laborabat ſtomachica. Cum enim propter menſes ſuppreſſos ſanguinis mi ſionem poſtularet, factum eſt, ut venæ ſectione tribus vicibus repetita vix u gutta ſanguinis erumperet, poſtquam per tres ferè ſeptimanas uſa eſſet Eſſent Mentæ, cui aſſociata erat tertia pars Elixiris Vitrioli Mynſichti. An aute hoc ex uſu Menthæ contigerit, aliis judicandum, atque ulterius experiundu relinquo. Addam & hoc *è Schwimmero* (*Curioſ. Phyſ. Diſſ. 4. Theorem. 4. 246.*). Perhibent Chirurgi quidam non ſanari vulneratum, ſi ſecum geſtet Me tham. De opio *ex Chræo* (qui, quis ſit, equidem neſcio, nec hactenus ex ali mihi percontari licuit, forſan mendum ſubeſt typographicum) *M. J. Schreite* (*Nov. Dec. Metall. c. 1. Conc. 5. p. 144.*). Concionatur, in abaſſumtione Op mortuis & ſectis ſanguinem adeò refrigeratum, *daß es wie ein gefrornes Eiß a zuſchauen geweſen.* Plura *infra* (§. 93.)

§. 8.

E Regno Animali, brachiale illud Indi cujusdam proſtat, cujus hiſtoria deſcripſit *Joh. de Barrios*, *in Latinum vertit Maphæus.* Fuit ex oſſe cujusda

An

nimalis, quo ſublato ſanguis erupit. Periit navi ſubmerſa illud Brachiale, uod Pro-Rex ad Regem miſerat, recitat *Stephan. Rod. Caſtrenſ.* (*l. 4. de Met. Aicroc. c. 4. p. 194.*). An fuerit illa Armilla, de qua *ex Hieron. Oroſio* (*l. 7. de eb. Ind. & Afric.*) *Matthias Berreggerus* (*Quæſt. in Tacit. 39.*) *Philipp. Camer.* (*Cent. 2. oper. ſubceſiv. c. 76. p. 300.*) *B. Joh. Conr. Dannhauer. c. l.*) *Nadabeguca* Princeps regionis Malaccæ in conflictu cum Malaccenſibus multis ulneribus conſciſſus, ita cecidit, ut nullum ſanguinem emitteret: Cum vero illum nudaſſent & armillam ex Auro factam, in qua lapis quidam erat nclusus, detraxiſſent: magna repentè vis ſanguinis ex illis vulneribus emanavit: qui Lapis, *teſte Eodem Oroſio*, ex beſtiis quibusdam eruitur, quas Siamenſes Cabriſias appellant, os Animalis Cabal vocati in Regno Jatnua ſura carnem ligatum idem præſtitiſſe *Joh. Barrus* (*Decad. 2. Hiſt. Or. l. 6. c. fol. 82.*) memoravit, quod forſan idem cum prædicto Lapide cenſenum.

§. 9.

Eadem energia oſſibus Sirenum, ex communicatione *Patris Didaci Bodillæ*, Inſularum Philippinarum, ubi dictæ belluæ capiuntur Procuratoris, oculati teſtis, tribuit *Athanaſ. Kircher.* (*l. 2. Mund. Magnet. p. 6. c. 2. §. 6. 532.*): Hujus piſcis oſſa, *inquit*, habent mirabilem quandam vim atque potentiam ſiſtendi & attrahendi ſanguinem, ut ipſe citatus Pater dixit, vidiſſe oſſa hujusmodi, quæ ſciſſa vena fluenteque ſanguine, cum vulneri applicarentur, ſanguinis curſum ita ſtringerent, quaſi vena ligaretur, etſi non omnia ſſa tam ſint efficacia; Fœminarum marium oſſibus multo efficaciora ad hunc ffectum reperiuntur. Unde in Hæmorrhagia pertinaci pulvis inſperſus omnia lia reſtrictiva ſuperat. Diſtinguitur autem virtutis efficacia ex maculis quiusdam accedentibus ad nigrorem, quæ enim habent hujusmodi maculas, meoris notæ ſunt. Habeo ego dono ſanè ſingulariſſimo dicti Patris ex hujus ariſſimi Piſcis oſſibus confectam coronam precariam, experimentum tamen virutis nec dum ſumſi. *Hactenus Kircherus.* Idem *Pater Philippus de Trinitate, Carnelitanus diſcalcetus* (*l. 7. Itiner. orient.*), allegatus *à Franc. Redi,* (*Experim. naural. p. 95.*) teſtatum reliquit. Oſſa autem præter modum frigida & ſicca reunciat, ita, ut ſiquis dum ſanguinem mittit, unum ex his oſſibus capiat, on ſanguis modo, ob frigus, quo brachium afficitur, ſubſiſtit, ſed in ipſa eiam vena concreſcit. Pro-Regi Indiarum, cum aliquando Chirurgus arterim ei ſecuiſſet, nec ullum ſalutis remedium ſupereſſet, datus eſt in manum lens hujus piſcis, & ſanguis arteriæ ſtatim ſubſtitit. Variæ coronæ ex his oſ-

ſibus factæ, diverſis temporibus ſereniſſimo Magno Duci (Hetruriæ), perg *Redi*, (*c.l.p.96.*) donatæ ſunt, quæ à me in uſum deductæ, ne minimum qu dem ſignum mihi dederunt memoratæ hujus virtutis, in ſiſtendo ſanguinen Sed oſſa iſta forſan marium fuerunt, nec maculas iſtas ad nigrorem vergent oſtenderunt.

§. 10.

Extat & Patris Michaëlis Boim ſcriptum, *ab Eodem Redi (c.l.p.98.)* c tatum, in quo easdem dotes Equi marini dentibus celebrat. Novi Goæ, *t ſtatur*, in regio Noſocomio, unum ex maximis dentibus Equi marini, cı jus admirandæ facultatis ſi Experimentum ſumere volunt, dentem venæ ſect adhibere ſolent, & ecce, mirum dictu, ſtatim ſanguinis proſilientis impet ſanguine intra venam recepto ſiſtitur. Nota eſt hiſtoria Cadaveris cujusda Malabarici Principis à Luſitanis occiſi, quod, cum juxta navem occupata pluribus glandulis transfoſſum, ſine ullo tamen ex hiantibus vulneribus ſangu nis effuſi veſtigio reperiſſent, in veſtibus jam ſpoliati collo fruſtum oſſiu appenſum cum detraxiſſent; quod uti unum ex oſſibus Hippopotami era ita quoque ſanguinis veluti aggere perrupto è mortui corpore copioſiſſim ad ſtuporem omnium profluxit. Cujus quidem, *ſubjungit*, aliam cauſam ſe non puto, quam frigidiſſimam qualitatem, qua ſanguis protinus congel tur & à fluxu prohibetur. Inquirere jubet *Verulam (c.l.)*, num Lapis ex B ſonum capite non probet ſe virtute pari, cum Bufo umbra delectetur & f gore. De Cinere Bufonis *Hieron. Cardan.* (*l.7. de Var. Rer.p.471.*)

§. 11.

Habet hic iterum, quæ opponat (*c.l.p.99.*) *Redi*. An verò, *regern* homo vel quodcunque aliud animal congelato ſanguine in ventriculis co dis & intricatis receſſibus & mæandris canalium ſanguineorum vivere poſſ id verò illis ponderandum relinquo, qui ratione pollent. Porrò, quod att net aperturam venæ & cohibitionem ſanguinis dente vel oſſibus Hippopot mi ita factam, ne quicquam exeat, id iſtiusmodi negotium eſt, ut Indis, c hominibus bonæ conſtitutionis & exhiberi & perſuaderi facilè poſſit, n vero Europæis, niſi ſit ſimplex quædam muliercula, quæ decipi poſſet, aper endo venam, & poſteà duorum aut trium digitorum latitudine ſub apertur ſtricte ligando fruſtulum aliquod dentis vel oſſium, actutum enim ſanguis r dundare deſinet: atverò æque deſinet, ſi loco dentis marini digitum unu applices, aut qualecunque fruſtum ligni vel Metalli adhibeas, tantum ut co pus venæ eum in modum ſtringatur, ne ſanguis tranſcurrere & penetrare i

vulne

ulnus poſſit. Ut verò de impoſtura jam dicta litem *Redi Nobiliſſimo* non noveo, ſed potius curioſitati Ejus aſſurgo. Ita veniam ab Excellentiſſimo jus nomine mihi polliceor, ſi dicam, non totius Maſſæ ſanguineæ coagulaionem aſtrictoria iſta medicamenta inferre, ſed partialem ſanè in partibus in eripheria ſ. Circumferentia corporis vulneratis. Sufficit, ſi circulo ſanguiis ſalvo, in regione partium vulneratarum ob coagulum factum vaſa obduentur, ſanguinisque coërceatur effluxus. Etſi experientia falſum hoc aſſerum demonſtrarit *(p. 96.)*, cogitare debuiſſet *Patris Boimi* monitum, quando, *llegante* id *Friderico Hoffmanno Patre (l. 5. Clav. Schrœd. §. 64. p. 700.)* mouit: Certum eſt non cujuslibet promiſcuè Hippopotami dentes hac virtue pollere, verum illorum ſolummodo, qui certo anni tempore capiunur.

§. 12.

Quod ſi igitur à fato extinctis, cum Magica, tum naturalia iſta peripta & appenſa ſemoveantur, nullus dubitabit Cadaverum Cruentationem ſtis amotis ſubſequi. De Magicis quidem ſequens *ap. Heinr. Kornmann. (p. 5. le M. M. c. 13.)* proſtat. In conſpiratione illa *à Comite Gouriæ* contra *Jacoum ejus nominis ſextum* Scotorum Regem Perthi die Martis, qui erat 5. Auguſti, Anno 1608. intentata Rex victor evaſit, *Alexander Thutuenus* per gradus ochleæ præceps datus, extrema paſſus eſt, *Comes Gouriæ, Alexandri frater* etiam occubuit. Verum cum ædes & Cadavera proditorum, donec quippiam de iis ſtatueretur cuſtodiæ commendarentur ſcripta & literas diligenter Rex eſt ſcrutatus, ſi quid fortè poſſet reperiri, quod ad detegendam Conjurationem faceret, ſed præter marſupium magicis Charecteribus & vocabulis incantatoriis plenum, nihil eſt inventum. In hoc, veriſimile eſt, non parum fiduciæ Comitem collocaſſe, nam ſine eo nunquam tutum ſe arbitrabatur, ideoque perpetuò ſecum geſtabat. Quin & illud obſervandum eſt, quam diu de collo ſuſpenſi illi manebant, vulnera quibus periit, ne guttulam unam ſanguinis diſtillaſſe, ut primum demti fuere totum corpus abundanti ſanguine manaſſe. *Joh. Sophro. Kozack, (tr. de Sale c. 11. ſ. 16. p. 516.)* infans adhuc ſex annorum, vidit militem unum è Paſſavienſibus, â Praga repudiatis exanimatum quidem ictibus gladiorum & malleorum, ſed ſine omni cruore, ſine dubio tali ſchedula munitum, quæ tamen ictibus mallei prævalere non potuit. Adde & *Phil. Camerar. (c. l. p. 302.)*. De naturalibus Exempla *ſupra (§. 6. 8. & 10.)* allata, curioſi deſiderium explebunt. Id verò conſiderandum reputarem, cur amoto è Mentha facto pediluvio, & in locum ejus ſimplici aqua

ſubſtituta (§. 7.) vena ter vel quater ſcalpello profundè tacta cruorem non vomuerit, ut de novo iſta ad ſanguinis evacuationem obtinendam, in illa ſcapellum adigere neceſſum habuerit Chirurgus. Sanè, ſi rectè calculu pono, bonus ille vir ſcacpello ſaphenæ canalem feriendo aberravit, & errore ſu creduli Medici animum faſcinavit. Nullam venam ſectam in caduco ute ſanguinem extravaſare, *Paracelſo* (*tr. de Caduc. Matric.* §. *6. p. 631.*) placui quod vix credo.

§. 13.

Inter cauſas internas militant (*α.*) ſanguinis & venarum conſtitutio, (*β.* Flatus & vapores, (*γ.*) motus ante mortem vehementiores. (*δ.*) Morbi ar tegresſi, (*ε.*) aut alii caſus violentæ mortis cauſæ. (*η.*) Aſſumta (*ς.*) Putr do, quæ ſanguinis texturam ſolvendo, & venas corrumpendo & oſcula e rundem corrodendo concurrit.

§. 14.

Sanguinis in laudes debacchari animus non eſt, licet optimo jure id c lamus præſtare poſſit. ἀναγκαιότατος namque & κοινότατος corporis noſt eſt humor dilectiſſimusque naturæ filius maxime proprius ſuccus & domeſt cus *Galeno* (*l. 2. de Temperam. c. 3.*), quia & theſaurus & ſuppetiæ in levame futuræ, juxta *Joh. Fernel.* (*l. 2. M. M. c. 12. p. 375.*) & ex mente *Critiæ* (*ap. Ari l. 1. de Anim. c. 2. tr. 32.*) & Aliorum. Add. *Guilh. Harv.* (*de Gen. Animal. Ex erc. 52. p. m. 197.*), qui ſi ſub fabulæ involucro ſanguinem depingere voluiſſe ipſum Lapidis Philoſophici titulo inſignire religionem minimè duxiſſet, (*Exer 71. p. 324.*). Sanguinis ergò tenax in animalibus Natura ſemper eſt, *Inculc Joh. Baptiſta Siton.* (*Iatroſoph. Miſcell. tr. 48. p. 319.*), & cum ſanguinem pr fert, de præcipuo animalis negotio agi oſtendit, hocque didicit ab ipſius na turæ Rectore, qui cum genus humanum admonere vult, ut ſibi quam maxim caveat à ſanguineis, uti ſolet, prodigiis, ad quorum aſpectum de ſumma reru humanarum agi debere præferat. Hinc optima naturæ poſſeſſio (*l. 3. M. M. Galeno* nuncupatus, & hunc ultimò poſt humores evacuari, quamvis non it bene, dicitur *Eidem* (*l. 2. de Elem. c. 9.* & *l. 3. de Simpl. Med. Facult. c. 26.*). E hic ſanguis à morte non actutum concreſcit, ſed ad tempus aliquando longu fluxilis manet, quamdiu in venis & arteriis adhuc hoſpitatur. Verè namqu *Ariſtoteles* (*l. de Part. Anim. c. 5.*): Venas αἵματος χώραν εἶναι, ſanguinemqu in venies, corpore adhuc vivo & ſano, tanquam in propria cuſtodia fluctuare

quod

uod (*ad ſ. 6. Aph. Hippocr. 20.) commentatur iterum Galenus* & ab illis conſerva-, ne ſcilicet coaguletur, & coagulatus putreſcat.

§. 15.

Hanc in venis à coagulatione ſanguinis conſervationem non ipſis venis, d caloris tepori (*c. l.) Ariſtoteles* aſcripſit. Pollicem huic premere videtur *anc. Gliſſon. (Anat. Hepat. c. 35. p. 300.)*, qui conſervationem illam ſolum eſſe ganicam, qua ſanguinem venæ ſervant unitum, ab alienarum rerum miſtura otegunt, motuique ipſius in orbem famulantur, primariam autem conſer- tionis cauſam ſpiritum agnoſcit vitalem (*p. 301.) Nathan. Highmor. (l. 2. Diſ- iſ. Anat. p. 2. c. 6. p. 158.)*. Sanguinis motum in morituris ſenſim ceſſantem cuſat. Quamvis namque motus Cordis in his ſenſim langueat, ſemper ta- en concutitur ſanguis, donec motus ille planè nullus ſit. Atque hoc modo oræ diſſipantur & diſuniuntur non aliter ac ſanguinis ſuilli concuſſione à con- etione conſervantur.

§. 16.

Ariſtoteli verò & Highmoro non ſine Cauſa contradicit *Joh. Fernel. (l. Phyſiol. c. 7. p. 150.)* dum ſcribit: Maxima & admirabilis in ſanguine facultas, d & magna vis venarum, quæ conceptum ſanguinem coire nunquam ſinunt. paulo poſt. Non igitur, quemadmodum *Ariſtoteles* affirmat, conſervandi nguinis facultas in venis, & ex caloris tepore, quum & reliquum corpus omne peſcat, ſed ex ingenita quadam vi & familiaritate, quæ profectò efficit, ut hæ aturalis & legitimus locus ſint ſanguinis. Hujus apertum id eſto indicium, *rgit*, quod in mortuorum venis refrigeratus etiam ſanguis non concreſcat, uem tamen in viventium inteſtina, aut in ventriculum aut veſicam irruentem por à concretione non præſervat. Ita dum Cadavera frigore congelata diſ- candi occaſio tulit, nihilominus in venis ſanguinem, fluidum adhuc vi- re contigit. Nec ſemel in Cordis thalamis viſcerumque plexibus ſan- inis grumas offendi, quod & *Highmorus (c. l.)* obſervavit, in venis compri- is majoribus autem fluidum. In memoriam mihi revoco olim, dum Ana- mica tyrocinia exercerem, commilitones mecum cenſuram & mulctam inci- ſſe ob vaſa parva diſſecta, eò quod ſanguis extillans cultrum Anatomicum oraretur, laboremque abſtergendi & mundandi ſimul injungeret. Sanguine itur non moto; fluxibilitas perdurat, quod *Highmorum*, & ſpiritu vitali jam ſſipato, & in Chaos ſuum revoluto, quod *Gliſſonium* confutat. In eandem *rnelii* ſententiam propendent *Laurent. Joubert. (Decad. 2. Paradox. 2. p. 93.). h. Jacob. Crafft (ap. Guilh. Fabric. Hildan. (Cent. 3. obſ. Chirurg. 12. p. 194.).*

J. B. Helmont. (*tr. Aqua n. 10. p. 47. tr. ſextupl. Digeſt. Alim. human. n. 38. p. 17. tr. Pleura furens n. 15. p. 319. Schol. Humoniſt. paſſiv. Decept. c. 3. n. 2. p. 810. tr. Febr. c. 2. n. 22. p. 743.*). Ad hanc etiam Anatomicorum experientiam prov-cat *Gisbert. Voët.* (*part. 2. Diſp. Select. p. 214.*). Dum igitur in Cadaveris ven- ſanguis manet ad tempus fluidus, ſupervenientibus cauſis ſanguinem move- tibus aliquot à morte dies cruorem ſtillare ſecundum naturam poterit. N- quidem repugnarem *Andr. Libavio* (*de Cruent. Cadav. th. 145. p. 229.*). Sa- guini, cum in venis adhuc concluſus eſt, ſpiritus naturaliter, venasque Corde egredi lentes cordis naturam retinere (*th. 151. p. 233.*).

§. 17.

Cur verò ſanguis extravaſatus concreſcat, cauſas afferunt duas imprim- Antiquioris ſeculi Philoſophi; fibras nempe & pinguedinem ſanguinis, q- refrigerata gelaſcit, quam etiam pituitam vocitant. Fibras duplices fecit *Ph- loſophus* (*l. 3. Hiſt. Anim. c. 6.*). Primum genus carnis eſt, *ut loquitur Caſp. Ho- mann.* (*l. 2. Inſtit. Med. c. 11. p. 52.*) & inter nervum & venam ſuam habet nat- ram, & nonnullæ humorem, ſaniem appellatum, (ὑγρότητα ἰχῶρας) con- nent, tendunt à nervis ad venas, ac inde ad nervos. Secundum genus fibrari- eſt ſanguinis, quod conſiſtere in ſanguine ſolet. Fila dixit *Cœl. Lud. Rh- digin.* (*l. 14. Lect. Antiqu. c. 12. col. 753.*), quanquam non cujusque animatis. H- terræ opificium dixit, (*l. 2. de Part. Animal. c. 4.*) Philoſophus. Terra autem ſignificat, quod non evaporat adhibito igne, ſed craſſeſcit, inde ſanguinem aqua & terra conſtare *Idem* (*l. 3. l. c. c. 5.*) affirmavit. Quorum animaliu- ſanguis admodum multis & craſſis fibris refertus, hæc terrena conſtant natu- & animoſa, iracunda proindeque furibunda ſunt, ira enim calorifica eſt: Fib- verò ſolidæ terrenæque ſunt: itaque quaſi fomenta in ſanguine efficiuntur, fe- voremque per iram accendunt. Ex quo fit, ut tauri & apri animati, iracun- furibundique ſint. Sanguis enim eorum fibris refertior eſt. Et quidem ta- rorum ſanguis omnium celerrime coit & dureſcit (*id. l. 2. de Part. Anim. c. 4.*) Quin & aſino craſſiſſimum & nigerrimum tribuit (*l. 3. Hiſt. Anim. c. 19.*). Ce- vi, damæ, bubali & aliorum quorundam denegat, quo circa eorundem ſang- non ſimiliter atque cæterorum concreſcit. (*Add. l. c. & l. 4. Meteorol. c. 7.*) S- cervorum perinde, ut leporum, ſolet ſpiſſari, videlicet non coitu firmiore, cæterorum, ſed fluido, quale lac eſt, quod ſine coagulo ſponte coiverit. B- bali ſanguis, *pergit*, aliquantulo amplius ſpiſſatur, quippe qui proximè ovil aut paulo minus conſiſtat. Locum modo allegatur (*ex l. 2. de p. a. c. 4.*) etia- *Galen.* (*l. quod Animi mores ſequuntur temperamentum c. 7.*) inſeruit. Cervoru-

ſa-

ſanguini etiam fibras tribuit *Salom. Alberti* (*Orat. de Sud. Cruent. p. 27.*). *Joh. Fernel.* (*l. 6. Phyſiol. c. 7. p. 129.*). *Nathan. Highmor.* (*l. 2. Diſſ. Anat. p. 2.*) & quod horum ſanguinem non coire idcirco putat Philoſophus, quod fibris è ſanguine detractis non grumeſcat, (*l. 3. Hiſt. Anim. c. 19. & l. 2. de p. a. c. 4.*) id non ἁπλῶς, ſed κατά τι limitate ſ. ſecundum quid accipiendum, rectè *Joh. Pancrat. Bruno* (*in Not. ad Joh. Jeſſen. de V. S. judic. p. 111.*) reputavit, & quod Cervorum & Damarum ſanguis coaguletur, Venatores docebunt, quos etiam è Cordis Cervini thalamis cruorem coagulatum eximiſſe vidi. Fibras habet, ſed non ita robuſtas, & in viſum facilè incurrentes, neque omnes fibras denegaſſe videtur iſti cruori, omnemque coagulationem, *Ariſtoteles* adimit, ſed piſſari dixit, coitu infirmiore idque vocabulum (ὁμοίως) ſimiliter, ſatis evincit. *l. 3. Hiſt. Anim. c. 6.*)

§. 18.

Fibras has inter partes ſanguinem conſtituentes numeravit *Adrian. Spigel.* (*l. 4. de Corp. Hum. Fabr. c. 12. p. m. 182.*) ubi è tribus partibus ſanguinem conſtitui aſſeruit: Sero ſcilicet aqueo, rubro colore & fibris ſanguineis. *Guilielm. Harv.* (*Exerc. de Generat. Anim. 52. p. 203.*) ſanguinem ex anima & corpore conſtare *ſtatuit*, evaneſcente illa ſanguinis anima, (calore nativo) ſanguinem ilicò corrumpi & diſſolvi in ea, ex quibus olim conſtituebatur: primo ſcilicet in Cruorem poſtea in partes rubras & albas, partesque rubræ ſuperiores ſunt floridiores, inferius autem ſitæ nigricant. Partes porrò alias allegat fibroſas & denſiores, alias ichoroſas & ſeroſas, quibus coagulatus rhombus innatare ſolet. Ab his autem, quaſi ſtamine, robur & conſiſtentiam ſanguinis deduxit *Laur. Giſler. de Peſt. Brunſuic. obſ. 65.*) partesque fibroſas (*c. l.*) reliquarum partium vinculum ebuccinavit *Harveus*, ſui oblitus quando poſt unam vel alternam lineam partes has non in eſſe vivo ſanguini, ſed à morte ſolum corrupto, & jam diſſoluto, dictitavit.

§. 19.

Eadem ferè mens ſedet *Excellentiſſimo noſtro Joh. Bohnio* (*Circul. Anat. Progymn. p. 187.*) qui nullas dari ſanguinis fibras aſtruxit: Quamvis ſanguis, *inquit*, ut ex vulnere, aut alias, aquæ calenti immittatur, & cum hac refrigeſcat, instar lanæ carptæ, aut fibrarum membranearum veſiculatim ſibi implexarum lateribus ac fundo adhæreſcat. Fictæ tamen hæ ſanguinis fibræ ſunt, quas in hoc nulla oculorum & inſtrumentorum acies deprehendere poterat, ſed aqua calida ſanguinis glutinoſam portionem diſſolvit, quæ cum illa poſtmodum refrigeſcens in tenuiora filamenta congelaſcit. Et *paulo poſt*: Nec fibras

has

has ſolidiores ſanguini viventi præ inextitiſſe exinde concluditur, quod ſu quacunque exilitate concipiantur, id eſt, ſub qua etiam non niſi Micro ſcopio inſtructo oculo, comparent, ſemper tamen vaſorum capillarium mea tibus crasſiores ſint, adeoque frequentiores horum obſtructiones inde metu endæ forent.

§. 20.

Ignoſcet *Vir famigeratisſimus*, quod ſalva ipſius Autoritate contrariu ſuſtineo. Fibræ idcirco mihi ſanguini conceſſæ videntur, ne in capillaribu vaſis obſtructiones oboriantur. Scilicet, ne craſſus ſanguis in illa irruat, ſe ſaltem ſubtilis & ſeroſus ſubcerniculi vices gerat, ſi Microſcopio armat oculo compareat, in ſanguine eorum præſentia utique concludenda. Eg nullus dubito, quin villi iſti impoſuerint *Petro Borello, ut ſcriberet (Cent. 3. ob Med. 4. p. 198.)* baleniformia animalia in ſanguine, tanquam Oceano, natar & *Theodor. Kerckringio, qui (Spicileg. obſ. Anat. 93. p. 178,)* Vermiculos in o mnibus viſceribus, Microſcopii ſubſidio, ſe offendiſſe narrat. De vermicul in ſemine, quorum numerum innumerum ſe reperiiſſe gloriatur *Anton. à Le wenhoeck (Experiment. & Contempl. p 33.)* ut multa millia in una guttula com putator iſte felicisſimus Microſcopio adjuvante deprehenderit, nil impræſent arum, quia an ſemen virile hujusmodi villis ſcateat compertum non habeo. vero non ſemel admiratus, Chilo fibras has etiam ineſſe, & exinde ſangui etiam communicari.

§. 21.

Fibras prætereà ſanguini ineſſe his Experimentis probavit *Fernel. (c. l.)* i accuratè diligenterque ſanguini confuſæ ſunt fibræ, ita perturbatæ, *ſcribi* nihil ut ſenſus, in calido etiam, nunc ſanguine posſit percipere, nihil ut in e qui jam frigore coivit & conglaciavit, veruntamen ſejungi hæ ſepararique ha ratione conſveverunt, ſi vel calens tepidusque ſanguis per linteum transfu datur, vel crebra agitatione bacillo manuve concutiatur, dum refrixerit, quo modo ſolent mulierculæ ſuillum præparare. Quin etiam, *pergit*, quum in ciſa in malleolo ſaphena, ſanguis, ut mos eſt, in pelvim tepentis aquæ pro funditur, mox ut hæc refrixerit, & ad exiguum tempus conſtiterit, tota tenuio ris ſanguinis portione tingetur, ad fundum autem delabuntur fibræ illæ pro ſus cohærentes & albæ, quæ quamplurimos ſpecie quadam asſimilatæ pitu tæ in errorem induxerunt. Hæ quotiescunque exemtæ detractæque fuerin reliquus ſanguis & à concreſcendi ratione, in quam ſua ſponte ferretur, & nutriendi præſtantia longisſime diſtabit. *Hæc Fernel.*

§. 2

§. 22.

Teſtabitur & harum præſentiam Caro illa è ſanguine venoſo factitia, de qua *ex Andrea Knœfelio in Method. Med. febr. Epidem. & peſtilent.) ſequentia Johann. Tackius (in Chryſogon. Animal. & Minerali ſ. Phaſid. Philoſ. 2. p. 35.)* recitat: Quod in ſanguine poſt venæ ſectionem, *inquit*, aquis mixto album & viſcoſum cernitur, in carneam maſſam facilè compingitur. Fidem liberaturus, *pergit*, ſimpliciter aſſero: Aquam illam innatantem partem ſanguinis eſſe individuam in vita, ὄχημα τῆς τροφῆς balſamicum; Album verò illud glutinoſum eſſe jam ſanguinem fibroſum incarnationi proximum, & agglutinandum; Inferiorem verò rubro nigricantem expectare adhuc ſui perfectionem in tales fibras incarnationis, quas etiam è ſanguine circa malleolos emiſſo, & aquæ calenti immiſſo, aqua illa è luto illo ſanguinis rubro ſeparatas virgultis adhærere deprehendimus. Eædem fibræ in factitiam & artificialem carnem compinguntur hac oculari demonſtratione: Quotiescunque cucurbitis in balneo calente ſanguis exſugitur, toties collecti grumi aliquot hujus extravaſati ſanguinis inter manus conglomerantur, inſtar nivalis pilæ, & ſemper recenti affuſa aqua eluendo ſanguinis rubrum, arctius manibus compinguntur eousque quo tandem illa omnis fibrarum compactura in maſſam conditæ vel incarnatæ & ſic factitiæ carnis portiunculam coaleſcat jucundo & curioſo ſpectaculo. Hoc certum inſimul notat *Mart. Kerger. (tr. de Ferment. ſ. 11. c. 6. p. 59.)* è ſanguine quocunque etiam humano, eluendo cum aqua tepida, & comprimendo poſſe maſſas carneas generari. Sanguinem igitur poteſtate carnem appellandum autumavit *Galen. (l. 3. de Temper. c. 1.)*

§. 23.

Unde autem prima ſtamina ducunt prædicti villi Anatomici, variè diſceptant. *Ariſtotelis* mentem vide *ſupra* (§. 17.) de harum origine. Ita *Joh. Fernel. (c. l. p. 130.)*: Fibras quidem Chylus prima concoctione contrahit è ventriculo, qui ferè totus cum nervoſus ſit, ſuam illi ſubſtantiam quadantenus impertit, qualem obtinere videmus eorum plurima, quæ vomitione redduntur, cum propria ventriculi inteſtinorumque excrementa, ſumme nimirum pituitoſe ac lenta, illapſus dein Chylus in jecur, veram ſanguinis ſubſtantiam ac colorem adipiſcitur. Itaque concreſcendi vim ſanguinis habet è ventriculo, cujus errore corpus omne quaſi Atrophia extabeſcit, ſanguine fibris deſtituto. Hinc non paucos cernimus macie confectos, quibus tamen ſanguis copioſus ineſt, isque benè temperatus, alios opimum corporis habitum

tum & Carnis molem conſequi, licet ſanguine conſtent calidiore. Quæ ipſa tamen *Fernelij* ſententia *Mauritio Hoffmanno* (*Diſp. de Sanguine th. 74.*) non probatur, cum virtute fermenti aſſumtorum compages ſolvatur, adeoque fibroſa hujusmodi communicatio locum vix inveniat. Examinat & refellit hoc veterum decretum *Melch. Sebiz.* (*Exerc. Med. 11. qu. 5.*). Addit *Joh. Teod. Schenck.* (*Hiſt. hum. general. c. 13. p. 97.*): Chylum, etiamſi extrahatur & aliquandiu vaſculo excipiatur, nullatenus coire. Quod quis igitur non habet, alteri dare non poteſt. *Mauritio* igitur *Hoffmanno* (*c. l.*) videntur nil aliud eſſe, quam portiones quædam Spirituum Chyloſorum viſcidorumque ex Cerebro per nervos & vaſa lymphatica ſanguini in confluxu ad cor redditorum; nam & locum in disgregatione ſanguinis extravaſati ſupremum petunt, & glutinis inſtar reliquas ſanguinis partes ad concretionem invitant. *Joh. Theod. Schenkii* (*c. l.*) *judicium* tale eſt: Sunt pars ſanguinis glutinoſior craſſiorque, quæ in aliquibus animalibus fibrarum in modum compacto deprehenditur, in quibusdam verò minus, ſed ſaltim craſſitiem ei dilargiens atque dilutiore & aqueo diſtinguens. Ipſe *laudatorum Profeſſorum Bohnii & Schenkii* decreta conjungo, & fibras illas ſanguinis partes glutinoſiores aut à partibus ſanguineis glutinoſioribus dependere divino, nec ullum absque his dari ſanguinem, nec ſoli frigore deberi easdem, cum in aquam ferventem ſanguis immiſſus easdem viſui accuratius objiciat. Interim non ego ab aëre glutinoſam Lympham condenſari, & ejusmodi fibris ob teneritudinem viſum effugientibus adhærere, ut craſſiores evadant, conſpectioresque.

§. 24.

Et Lympha iſta etiam eſt pars altera ſanguinis, quam ob viſcoſitatem pinguedinem ſanguinis dicere veteribus placuit (*Vid. ſupra* §. 17.). Pituitæ nomine aliquando, aliquando Ichoris, phlegmatis, aut ſaniei expreſſerunt. Moderni ſevum, Lympham & laticem, de cujus glutinoſitate jam *ſupra* (*l. i. Tit. 7. §. 70.*) multa protuli, huc referenda. Et hujus Gelatinam & viſciditatem ſanguini adhuc intimè miſtam & confuſam ad grumorum ſanguinis productionem multum conferre, indubium eſt, cum & ipſa quando propriæ ſanguinis partes ſeceſſerunt in pellucidum concrementum, nobilemque Praxagoræ pituitam vitream faceſſat. Acidum, hujus concretionis cauſam, allegat *Fr. Bayle* (*de Apopl. tr. 7. p. 97.*)

§. 25.

Singulare eſt, ſi ſanguis vita adhuc ſuperſtitite à moleculis morboſis denſis & ſanguinem in grumos conſtringentibus congeletur, ut tradidit *J. Joach.*

…ch. *Beccher.* (*l.1. Phyſ. Subt. ſ.5. c.1. n.13. p.304.*), qui non raro in Peſte & Febribus malignis & petechialibus, etiam in malignis variolis & morbillis magno labore, & multis corporis partibus tentatis ſanguinem hauriri potuiſſe teſtis eſt. Ipſe in variolis & morbillis malignis anni 1672. obſervavi ſanguinem rubicundum, & quaſi minio tinctum è naribus ſtillantem omni caruiſſe ſevo, ſtatim concreviſſe & paulo poſt durum, ut Gummi redditum. Plura *Joh. Dan. Major Noſter* (*Prodrom. Chirurg. Infuſ.* §. *2. p.20.*). Junge ſi lubet (*de Chirurg. Infuſ.*) *Epiſtolam* (*ap. laud. Major.* §. *10. p.90. ſq.*). In Lethargo correpti venis lancetta apertis cruorem congrumatum inveni & expreſſi, ſanguinis fluidi ne gutta quidem exſtillante moriebatur. A Melancholico humore, ita fuit, ex obſervatione *Th. Bartholini* (*Cent. 3. Hiſt. Anat. 94. p. 88.*) exſiccatus, ut omnes venæ & ipſum Cor à perito Chirurgo diſſecari non potuerint. Religionem ferè duxiſſem hanc hiſtoriam inſerere, niſi *Magni Bartholini Teſtimonio* fulciretur, cum ſevo abundent Melancholici, & ſputatores idcircò ſint (*Vid. Caſp. Hoffmann. tr. de Lien. c.10. p.7. & c.17. p.115.*) *Valentiniano Imperatori* ex ira decumbenti quidam Medicorum venam ſæpius iterumque pungendo, ne guttam quidem cruoris elicere valuit, internis nimietate calorum ambuſtis, vel (ut quidam exiſtimabant,) arefactis, ideò membris, quod meatus aliqui, quos hæmorrhoides nunc appellamus, obſerati, ſunt gelidis frigoribus concruſtati, *memorante Ammiano Marcellino* (*l.30. c.9. p. m. 115.*). Forſan Medici imperitiæ id dandum, reliquos namque Medicos (Chirurgos) per varia ſparſerat curaturos militem peſtilentia laborantem *Imperator.* Ita noſtri Tonſores imperita manu venas laxare non potentes, ſpiſſitudine ſanguinis imperitiam ſuam palliare ſtudent: Dicunt: *weil das Geblüthe allzu dicke und verbrant, gehe die getroffne Ader nicht.* Carbones viri quaſi impacti in jugularibus. (*Guilh. Ballon. l.2. Ephem. & Epid. p.142.*) Vidimus quempiam, habet *Joh. Fernel.* (*c.l. p.130.*) poſt diuturnum languorem de vita exiiſſe, cui ſanguis univerſus in venis concreverat, adeo ut demum Coralli modo fruticans illinc eximeretur. Adde ſi placet *P. Borellum* (*Cent.2. obſ.28. p.128.*) & *Felic. Plater.* (*l.2. obſ. Med. p.505.*) *D. Puylon* obſervavit in juvencula mortua febre ardente ſanguinem concretum intra venas à claviculis usque ad ingvina, & intra arterias inſtar ſebaceæ ſubſtantiæ ſeu medullæ ſambuccinæ poroſæ ſimillimum, *teſte Joh. Riolano obſ. rarar. Anthropol. annex. p.871.* Adde *l. 2. Enchirid. Anat. c.27.*). Plura huc ſpectantia *Venerandus noſter Phoſphor. Dn. D. J. P. Sachſius* (*Ocean. Macro - Microcoſ.* §. *136. p.126.*) collegit.

§. 26.

Facere ad hanc coagulationem Acrimoniam acidam, quando eſt intenſior, teſtis eſt *Fr. Bayle* (*tr. de Apoplex. c. 8. p. 104.*). Adde pituitoſam albam materiam, cujus copiam, in venis Lue Gallica demortuorum, invenit *Nicol. Maſſa* (*T. 1. Epiſt. Med. 30. f. 143. a.*). Ipſe credidit opium aſſumtum huc ſpectare, de quo *Joh. Schreiber.* (*Nov. Decad. Metall. Conc. 5. p. 144.*). Viperæ venenum, de quo *à Mays* (*Podalir. Rediv. p. 133.*) quod viperæ morſus ſanguinem coagulet. Ab externorum quorundam ſanguini communicatorum miſcela id facile contingere Infuſoria Chirurgia declaravit. Aqua forti communi in venam cruralem canis infuſa ſalis coagulatio oppidò ſucceſſit, quod *Carol. Fracaſſat.* (*Diſſ. Epiſt. de Cerebro p. 411.*) teſtatur, & ex eo *Ephemerid. Erud.* (*T. 3. Ephem. 12. p. 181.*). *Joh. Sigism. Elzholz* (*Clyſmat. Nov. c. 5. p. 24.*). *J. D. Major* (*part. 1. Dubior. circ. infuſ. 13. §. 6. p. 256.*). Ab infuſo lacte idem proveniſſe *Richard. Lower.* (*tr. de Corde c. 2. p. 119.*) autor eſt.

§. 27.

Movent ſanguinem Flatus & Vapores (β.) cum animi, tum corporis adhuc venis incluſi, cruorique mixti. Idcircò cur vena læſa non ſaliat in vivis *A. Th. Paracelſus* (*T. 1. op. von Aderlaſſen tr. 1. p. 714.*) philoſophatur: *So ſie ein Ader geſchlagen haben, und das Blut wil nicht gehen, ſo wiſſends nicht aus was Urſache, denn daß das Blut zu dicke ſey, oder das Löchlein zu klein, welches hie in kein weg mag ein Urſach ſeyn. Sondern die iſts, daß dem Blut nicht alle Stund gelegen iſt hinaus zugehn. Ein Urſach des es nicht würdig iſt, und ſo es nicht ein Wind in ihm hat, ſo iſts nicht geſchickt zum ausgehen.* Ita *Joh. Sophron. Kozack.* (*l. de Hæmorrh. c. 9. p. 266. & tr. de Sale. c. 5. ſ. 10. p. 214.*). Mortuis ſtrangulatis & ſuffocatis ſolet quoque è naribus vel faucibus manare ſanguis, interdum purus, interdum aliis humoribus miſtus, non quod in ipſis aliqua vena rupta ſit; ſed quod ſanguis interrupto in & exſpirationis motu adhuc à vaporibus intus agitetur & intumeſcat, atque foras propellatur per ordinarios vaporum meatus. Vaporis iſti poſt mortem ſæpius majori vi agunt, ſi nempè ſanguis à miaſmate aliquo venenato aut maligno imprægnatus adhuc efferveſcat, ebulliat, calorque putredinalis huic ſimul ſuam locet operam. Talem cruentationem in malignorum & peſtilentium morborum impetu extinctis notarunt varii, ut mox eluſcet. Flatus dum ampliorem locum, quærit, poterit etiam, *divinante Anton. Santorello* (*Poſtpr. Med. c. 21. p. 63.*), diſrumpere venam, & foras erumpens una effundere ſanguinem, corporisve excrementa. Ita in Senz cuidam 75. annorum ex Catharro ſuffocativo, intra bihorium defuncto, non ſine ſtupore (*Dn.*

). *Ehrenfried Hagedorn. (Cent. 3. Hiſt. 45. p. 342.)* venæ temporalis ſiniſtræ upturam notavit, quæ per biduum ſanguine ſtillabat, licet ſtrophiolis abſtereretur. Quod ſi præterea ſanguinis motus ante mortem vehementiſſimo in ffectu fuit in corpore, ejus vim & potentiam tàm citò extinctam non eſſe, ſed dhuc in actum proclivem, data occaſione, moveri, ſimiliter *Andr. Libav. (c. l.). 130. p. 113.)* placuit.

§. 28.

Morbi antegreſſi (γ.) vel fuerunt benigni vel maligni. Inter benignos nte omnia loco Apoplexiam. Hanc quidem, cum Aliis, à ſanguinis concreone deduxit *ingenioſus Franc. Bayle (c. l. p. 93.)*. Evidentius nihil eſt, ratiociatur, quam repentinam ſanguinis concretionem, inducere ejusdem ſtationem, : repentinam ſpirituum minutionem, aut etiam extinctionem: ex quibus, ſi in erebro & pulmonibus fiant, neceſſario Symptomata veræ Apoplexiæ excintur. Fluxilem contra in Apoplexia ſanguinem *Joh. Jac. Wepfer. (obſ. Anat. : Cadav. Apopl. Hiſt. 1. p. 4. & 5.)* ſectione cadaverum docuit, fluidumque ob ri in ſanguine abundantiam, permanſiſſe, *Excell. Dn. D. Joh. Conrad. Brunner. M. C. D. 3. A. 1. obſ. 153. p. 265. ſq.)* etiam tradidit. Ita & venæ ſectione in Apoectica facta, triduo poſt mortem ſanguis è vena ſecta effuſus ſatis fluidus, ut abet *Clariſſ. Dn. D. Joh. Grubel. (M. C. c. l, obſ. 50. p. 65.)*, qui in Apoplexia nguinem in pulmonibus ſtagnare in reliquis partibus moveri *(p. 66.)* ſuperddidit. *Felix ille Helvetiorum Archiater Plater. (tr. 1. Prax. l. 1. c. 2. p. 27.)* fatur ſe in plethoricis Apoplecticis ob ruptam venam toties obſervaſſe & vintibus adhuc & poſt mortem magnam ſanguinis copiam per os, nares, erupuſe. *Add. Andr. Libav. (de Cruent. Cad. p. 149.)* Novit *idem* quosdam, qui moro Epidemiali quodam & ſideratione aut Epilepſia interemti à morte deum per os, nares, aures & alias vias ſat copioſum profuderunt ſanguinem. In ydropicis ſanguinem propria rarefactione prorumpere *Joh. Conrad. Wechtr. (l. 2. de Hom. Cruent. & Occid. Diſp. 15. Diff. 9. p. 269.)* inculcat.

§. 29.

Quod ſi in corporibus Plethoricis Hæmorrhagia Narium, uteri Hæmoroidum fatum acceleravit, nec admiratio te ſubeat, nec de cauſis quærere tagas, ſi per eadem loca, qua in vita manavit ſanguis, poſt mortem adhuc maat cruor, apertis ſemel vaſorum oſculis ad conſuetam properat ſcaturiginem, uamdiu à vaporum flatu & incubatu purpurea illa urgetur moles. Inde Lonia puerperis defluunt demortuis, menſes mulieribus, viris Hæmorrhoides, vulneratis vaſis majoribus, ſi ad ignis aſylum confugiendum fuerit, poſt

 mor-

mortem Eſchara detracta aut decidens novam vulnerum cruentationem ſiſtet.

§. 30.

Hujusmodi cruentationem in malignorum & peſtilentium morborum impetu extinctis etiam à variis optimæ notæ Medicis notatam curioſum Lectorem non fugit. Nobis etiam licet, ſi libet, animadvertere, in his, qui ſimili aliquo morbo vel febre pereunt, oportere plerumque nares bambace vel aliquapiam re occludere, ex eo quod per eas cruorem, ac tabidos humores ex naribus & ore profundunt, annotat *Paul. Zacchias (T. 3. Quæſt. Med. Legal. Conſil. 19. n. 5. p. 34.)*. Scilicet fibras in ſanguine abſorptas in peſte credidit *Laurent. Giſeler. (c. l.)* & impetuoſam cum vita fractam humorum comprimis ſanguinis efferveſcentiam nemo facilè admittet. Hiſtorias ſuggerunt *Laurent. Joubert (l. de Peſte c. 8.). Hieron. Capivaccius (ap. Laurent. Scholz. Conſil. 196. p. 572.)*. In Peſte Parmenſi *prodidit Roland. Capellutus (l. de Peſt. Parm. p. 7.)* alii ſuffocabantur, ab ore quorum non parva ſanguinis quantitas emanabat. In Peſte Chemnicenſi virgo præclara ſtirpe nata poſt mortem tantum ſanguinis è Naribus profudit, ut veſtes ferales pollueret fluxusque ille usque ad ſepulturam nullo conatu inhiberi poterat. Eſt & in his & aliis morbis, v. g. Melancholia, ſanguis cauſticus, quod obſervavit *Dn. D. Ambr. Stegmann. (M. C. D. 3. A. obſ. 15. p. 35.)* in Melancholico, inque Scorbuticis ipſe ſæpiſſimè, qui ingruente poſt mortem putredine vaſorum oſcula exedit, eroditque.

§. 31.

Spectant huc cucurbitulæ, & venæ ſectæ poſt obitum adhuc ſanguine madidæ. Ne pueris morbillis & variolis detentis profundiores fiant ſcarificationes prohibuit *Laz. River. (l. 7. Prax. Med. c. 2. p. 551.)*. Contingit enim *ſubjicit*, ut penitius adacto ſcalpello ab imprudenti Chirurgo ſanguis fervidus & ebulliens venulis diviſis eo impetu per vulnuſcula effluat, ut difficili negotio cohiberi poſſit. Apud noſtros cautela hæc non eſt neceſſaria, qui in hoc caſu Chirurgiam hujusmodi non admittimus neque propter morbillorum copiam confluentium imprimis admittere poſſumus. Illuſtrat rem illam *Joh. Langii (l. 1. Epiſt. Med. 40. p. 194.)*, quam etiam citat *Caſp. à Rejes (qu. 33. n. 23. p. 400.)* & *primus Collegii noſtri Fundator & Præſes Dn. D. Leonh. Bauſch. (Schediasm. Curioſ. de Hæmatit. Proœm. p. 15.)* relatio: Uxori nobilis Viri *Bertholdi à Flerſcheym.* de nobili Helmſtettorum ſanguine notæ, graviter ægrotanti cun-

dias

n ſcapulis cutem adhibitis cucurbitulis inciderent ſcalpello, nemo ſanguinis luxum ulla arte vel carmine ſiſtere potuit. Altera die mortua etiam cruenavit, donec ad ſepulchrum efferretur. An Chirurgus ea fuerit uſus arte, quam uidam Balneator in Monachio, Ducum Bavariæ metropoli, noſſe fertur, qui ucurbitulis tantum ſanguinis, quantum voles, vel ad Syncopem usque eliuit. At illius Hæmorrhagiam quando libuerit, ſiſtere potuit. Hunc verò, *jebat*, ſuum ſcarificationis ſcalprum, pulvere quodam quibusdam ſpeciebus lis mixto expolire, qui ſanguinem concreſcere non ſinit. Nam & ideò in Gancrenæ ſcarificatione, inciſiones aqua ſalſa calente, ne ſanguis ingroſſetur, rrigamus, quem ſi ſpongia recenti marina, aqua ſalis aut maris humectata, aberſeris & fomentaveris, etiam liquidior fluet. *Hæc Langius.* Salis vulgaris aut mmoniaci meminit *Andr. Libav.* (*de Cruent. Cadav. p. 262.*). Multis in peſte nguis è Cucurbitulis emanans, nec validis auxiliis, nec cauterio ipſo potuit ompeſci. Omnes obiere, nam facultas retentrix à venefica qualitate prorſus rat extincta, *memorat Zacut.* (*l. 3. Prax. adm. obſ. 42. p. 105.*). Sanguis in febriis mali moris, ex annonæ caritate prognatis, ſatis venis emiſſus, erat vel igneus agis, vel atrior, vel ſevoſior, vel acer, & eam ipſam diſſectam venam, dum ueret, pungens, ut ægrè inde ad cicatricem coiret, *tradidit Galen.* (*l. de Cib. on. & Mal. Succ. c. 1.*). De venæ ſectione ante mortem adminiſtrata, *Vid.* (§. .) ſimilemque caſum in nobili fœmina contigiſſe, olim ad me perſcripſit *B. n. D. Gabriel Clauderus.*

§. 32.

In Aqua ſuffocatis, ut ad alias (*δ.*) violentæ mortis cauſas progrediar, ſi aquæ xtrahantur, ſtillicidium illud evenit. Baſileæ quidam adoleſcens aqua ſufcatus periit, ſcripſit *Joh. Jacob Crafft.* (*ad Guilh. Fabric. Hildan. c. l. obſ. 12. p. 4.*), & poſt 16. diem repertus merum, & non loturæ carnis ſimilem, ſanguiem, per os & nares omnium cum admiratione ejecit. Meminit & hujus hænomeni *Anton. Mizald.* (*Cent. 1. Memor. n. 4. p. m. 2.*). Quod etiam in alneatore juvene olim Ileburgi in Muldæ flumine ſuffocato me obſervaſſe reordor. Sanguini fluidiori & liquidiori reddito, dum ſuffocationis tempore ulta aquæ quantitas per patentes meatus eidem miſta fuit, tribuit *Caſp. à Rejes c. l. n. 20. p. 398.*) aëris verò ambientis Narium vaſa cruore turgida penetrans & oſcula eorum aperientis vis non excludenda. Vidi olim in Patria Comilitonem, cui aquæ ſe committere & natare in deliciis erat à gurgite abſortum, & ſemimortuum extractum in enormem incurriſſe Narium hæmorrha-

rhagiam, quod impedita aëris attractione aut illapſu in pulmones, vaſa Cere-bri intumuerunt, & libera recepta reſpiratione ſanguinis pondere ſe liberarun[t]. Plura *Andr. Libav.* (*c. l. p. 297.*). Ab alliis rebus ſuffocatio illata ſtillationem hanc parturit. Infans mortuus in faſciculo ſtramineo repertus apud *Theophi[l].* *Bonet.* (*Anat. Pract. l. 2. ſ. 2. obſ. 43. p. 474.*) id manifeſtat. Idem de ruin[a] oppreſſis tradidit *Andr. Libav.* (*c. l. p. 149.*) & hæc ratio etiam in ſuſpenſoru[m] cruentatione militat.

§. 33.

Quod ad aſſumta (*s.*) vidimus à nimio vinorum calidorum & dulci-um potu imaginarios ſudores ſanguineos procedere (*Tit. præced. §. 29.*) e[t] horum impetus & fermentatio in ſanguine poſt mortem adhuc impetuoſa Hæ-morrhagias concitare poſſe indubium eſt. Ita in cruentatione ſuſpenſi corpu-lenti, qui ante mortem plusculum vini bibit & æſtivis horis pependit, reſpon-dit *Andr. Libav.* (*ap. Greg. Horſt. l. 2. ſ. 17. Epiſt. p. 589.*) Videndum etiam num quod acre medicamentum ſumſerit ſauciatus (*c. l. th. 365. p. 138. add. p. 389.*) *Idem* præcipit. In Philtrato Narium ſtillicidium poſt mortem deprehenſum hiſtoriam *à Dn. D. Andrea Mollenbroccio* annotatam *ap. Caſp. Theophil. Bierlin-gium* (*Adverſ. Cur. Cent. 1. n. 11. p. 29.*) legi. Ab obitu Hæmorrhagiam ſu[c]-ceſſive cuidam in quo veneni aſſumti ſuſpicio erat *B. Nicol. Binninger. Cent.* [1.] *obſ. 100. p. 481.*) memorat. Sæpè accidit, ut medicamenti vi ſubtilis acrisq[ue] effectus ſanguis, exeſis eroſisque venis, aut meatibus erumpat; idque cum ſu[b]-ſiat tempore, ſæpe poſt obitum completo, fieri poteſt, ut eroſione completa pr[o]-fluat humor, *infert Andr. Libav.* (*c. l. ad th. 306. p. 389.*)

§. 34.

Quod ſi aliquot à morte dies, ſeptimanas, aut etiam menſem oculos in-currat hoc phænomenon, ſanguini in venis putreſcenti venarumque putredi[ni] & rupturæ id erit deferendum. A putredine cruor ſtagnans fibris abſumt[is] & corruptis, & cum ſanguis ſit aqueæ & terreæ naturæ immodicæ humidita[te] unione partium componentium diſſolvitur, fit fluxilis & liqueſcit (*ut Anto[n].* *Santorell. Poſtprax. Med. c. 22. p. 66. autumat,*) oſcula præterea vaſorum laxant[ur] quin & eroduntur & diſrumpuntur. Quocirca *Joh. Rioland.* (*l. Anthropol.* [c.] *18. p. 61.*) monuit. Inter diſſecandum non te terreat, & ab incepto opere revo-cet ſtillicidium ſanguinis è naribus vel ore, quod ſæpius contigiſſe vidi prim[o] vel altero, tertio & quarto ſectionis die, quandoque meticuloſi ducerent pr[o] ſiniſtro omine, ac ſi nefas eſſet corpus illud attrectare, cujus umbra nondum

ſa

ſanguine ſeparata ſui adhuc corporis curam haberet, qua de re *apud Poëtam Polydorus Æneam* hortatur: *(l.3. Æneid. v.42.)*

Parce pias ſcelerare manus.

Nam Cadavera exactis duabus vel tribus diebus in malis, ſeu genis, carnoſioribusque locis, rubere viſa ſunt ex ſanguine ſeroſo putreſcente, & quoquo verſum diffluente ex Cadaveris commotione & revolutione, dum ſecatur, inde ſanguis ex ore, naribus, oculis exſtillat. Infantem partu difficili ſuffocatum, aliàs tamen perfectum, ſanguinis ſtillicidium pati poſſe, ſi aliquandiu exponatur, donec per incipientem putredinem ebullitio nova ſanguinis oriatur, non dubiat *Gregor. Horſt. (l.1. Epiſt. Med. ſ.9. p. 433.)* Add. *Joh. Jac. Crafftium (ap. Guil. Fabric. Hildan. Cent. 3. obſ. Chirurg. 12. p. 193.)*. Spectat huc Exemplum *Joh. Manlio (Locor. Commun. Collect. Præc. V. p.313.)*: Interfectus eſt quidam ſtudioſus inter Dieben & Lipſiam, cujus Cadaver projectum eſt in aquam, ubi totas quatuor ſeptimanas congelatum jacuit. Poſteà verò in eodem loco inventum & erutum ex glacie in proximum oppidum deportatum eſt. Quod, ubi Judex cum multis civibus circumſtantibus inſpexiſſet, cœpit recentem ſanguinem ſtillare cadaver.

§. 35.

Cruentationes iſtæ quid indicent, curioſè quæras. Sanctitatem cadaveris, in vita dum fuit, indicare multis, papicolis præprimis, eſt perſuaſum. De corpore in Baſilicam Cæſarauguſtam translato, quod Cruor inde effluxerit, id *S. Vincentii* extitiſſe, concluſit *B. Eugenius (Carm. VIII.)*, dum cecinit:

Hic jacet ille cruor, quem das pro corpore pignus,
Nare fluente tuus hic jacet ille cruor.

In quem locum iſta commentatus eſt *D. And. Revin.* Cruor hic diu poſt emanans argumento eſt, verum hoc eſſe corpus *Vincentii*, quod Cæſarauguſtam translatum eſt, cum inuſitatè & miraculosè naribus Ejus profuſe ſtillaret ſanguis. Cum in Francia, *Sigeberto (Chronic. f. 62. a.) teſte*, apud Cenobium Elnonenſe *Sanctus Amandus à Lanthario* elevaretur: à depoſitione Ejus anno circiter 152. cujus corpore adhuc integro invento, cum Ejus capilli & ungues, qui excreviſſe videbantur, præciderentur & de ore Ejus dentes adhibita forcipe extraherentur: Sanguis inde profluxit, qui ad memoriam poſterorum adhuc ſervatur. Plura *Joh. Bapt. Siton. (Iatroſoph. Miſcell. tr. 48. p. 329.)*. De reliquiis ſanctorum ſanguinem ſtillantibus, vide quæ collegit *Stephan. Clozius (de Sud. Chriſt. ſangv. Exerc. c. 13. §. 4. p. 122.)*. Bellus vero argumentandi modus: Hoc

vel illud Cadaver ſanguine ſtillat, ergò hujus vel illius ſancti eſt. *Es wir einer ermordt, und es begiebt ſich darnach, ſo der Mörder bey dieſem Cörper ſtünd, und er bluthet, ſo folget hieraus nicht, daß dieſer Cörper ſoll heilig ſeyn. Judicat. Theophr. Paracelſ. (T. 1. Op. l. 4. de Morb. Inviſ. Orig. p. 108.)*

§. 36.

Cruentationem iſtam innocentiæ documentum (interfectum nempè innocenter interemtum,) prodiderunt quidam. De ſanguine *Abelis* mox (§. 43.) plura. Obſervatum fuit & pro divino habitum, *commentatur Andr. Libav.* (*c. l. ad Theſ. 187. p. 274.*), innocenter occiſi, etiam à Magiſtratu, hominis cruorem manantem copia admiranda ſat diu perſtitiſſe. Epiſcopus quidam, *pergit narrare*, ſuſpectum habebat Conſiliarium quendam ſuum, hominem divitem, furtique accuſabat. Itaque repentè domo ſuo evocatum, tanquam ad conſilium, in crucem ſuſtulit immerentem. Hujus ſanguis non ceſſavit fluere, quamdiu ibi ſuſpenſus manſit; miraculo admodum ut videbatur; Etſi forte apud noſtros in crucem acti cruore ſtillant, vulgus mortis, citra meritum illatæ, teſtimonium reputat. *Am Jüngſten Tage wird es flieſſen und rinnen aus den unſchuldigen Menſchen, die alſo ertödtet und erſchlagen ſind worden*, pronunciavit (*T. 2. op. tr. de Sangv. Ultra Mortem p. 268.*) *Paracelſ.*

§. 37.

Sepulchra Sarcophagos & alia innocenter interfectorum ſanguine maduiſſe & adhuc madere, obſervationes ſuggerunt teſtimonia. *Zacchariæ filii Jojadæ*, aut *Barachiæ* (*patrem Joh. Baptiſtæ* ſubſtituit immeritò *Joh. Manlius* (*c. l. calend. p. 698.*) quod *ex Talmude Hieroſolymitano* recenſuit iterum *Klozin.* (*c. l. Exerc. 13. §. 7. p. 129.*), ſanguis in Templo effuſus & in lapidis duritiem concretus, ut retulit *Libav.* (*c. l. Th. 246. p. 128.*), cum in templum aſcenderet *Nebuſaradan.* (non *Titus*, ut hunc errorem *c. l. errat Libav.* & cum eo *Heinr. Kornmann de M. M. p. 4. c. 174.*) mirum in modum ebulliit. Idem ideò ſacerdotibus dixit, quid hoc ſibi vult? Sanguis eſt, *inquiunt*, vitulorum Agnorum & Arietum, quos obtulimus in Altari. Afferte ergò, *inquit*, vitulos, Agnos & Arietes, ut experiar, an hic de eorum ſit ſanguine. Adduxerunt & mactarunt, & ſanguis iſte adhuc bulliit. Rem mihi pandite, *ait*, aut ego carnem veſtram carminabo pectinibus ferreis. Dixerunt ergò Ei, ſacerdos & Propheta & judex hic fuit, qui prædixit hæc omnia, quæ à Te paſſi ſumus, & nos in Eum inſurreximus, & occidimus. Et ego Eum, *inquit*, placabo. Rabbinos adduxit, atque Eos ſuper iſtum ſanguinem occidit, & tamen non quievit. Adduxit juvenes Sacerdotes atque eos ſuper eum occidit, & tamen

non

non quievit. Appropinquabat Ipſe & dixit ò *Zacharia*, *Zacharia*, optimos inter tuos perdidiſti, num vis ut omnes perdam? tunc quievit & non bulliit amplius. Add. *Sam. Sturmium* (*Calendar. Sanctor. p. 39.*)

§. 38.

De ſanguine Chriſti in Terris ſuperſtite ſingulis annis poſt decantatam in die Paraſceves ebulliente, vidi, quæ recitat *Stephan. Cloz.* (*c. l. Exerc. 16. 6. p. 171.*). De S. Iohannis Baptiſtæ Capite, *è Keſſæo, Joh. Heinr. Hottinger.* (*l. 1. Hiſt. Orient. c. 3. p. 147.*) commemorat, quod ſanguinem ſemper ſtillavit, ſanguinemqne à Rege ſepultum ita ebuliiſſe, ut ædes regiæ, & loca vicina eo redundarint. E Sarcophago ſaxeo, qui *S. Johannis Baptiſtæ* capitis putatur, certo tempore aliquot guttas ſanguinis deſtillare, *Thevenot.* (*p. 1. Itin. Orient. l. . c. 6. p. 307.*) *teſtis eſt.* De ramis Cupreſſi rubeo calore, ut & ſepulchro ancti violenta morte ob religionem mactati, *Petr. della Valle.* (*p. 3. Itin. Orient. Epiſt. 17. p. 205.*). De ſanguine *Conradini* & *Alberti* iſta *Heinr. Kornmann.* (*p. 4. de Mir. Mort. c. 176.*): Neapoli in Templo *D. Johannis* majoris in medio ſacello locus, qui cruorem hauſit *Conradini* & *Alberti* ad hodiernum usque diem madet. Novi locum, meminit *Andr. Libav.* (*p. 2. Singul. p. 172.*), ubi vir cum uxore ſuſpenſus plurimum ſanguinis ſat diu effuderunt, etiam ex pedibus ſuisque & ligna patibuli craſſo rubore obduxerunt. Halæ quidam iniquè ſuſpenſus cruentavit triduo. Iniquè ſuſpenſi cruentant, marginale habet. De ruſtico à milite innocenter trucidato *Georg Hannæus apud Th. Bartholin.* (*Vol. . Act. Hafn. obſ. 92. p. 70.*), ut conſtaret omnibus, DEO ita & natura patrocinante, ruſticum ſpiritum innocentem effudiſſe, antequam fata poſcerent, protulit reſperſum & quaſi madentem ſanguine Acinacem ſiler huic proximum loco, quem jugulati occupaverat Cadaver. De bombardis cruentantibus tale tulit olim *Andreas Libav.* (*ap. Joh. Hornung. Ciſt. Med. Epiſt. 59. p. 75.*) Mihi videtur privati cujusdam homicidæ vindicta exigi.

§. 39.

Etiam in ædibus cruentatio injuſte interfectorum & occultatorum cadaverum aliquando extitit ſignum. Audiamus *Joh. Arndium* (*Conc. in V. Præcept. 1. p. 37.*): *So iſt ein groſſes Wunder mit den Blutzeichen, daß das Blut offt nach dem Tode erſcheinet, derer ſo erwürget ſeyn, wie zu meiner Zeit in einer benachbarten Stadt geſchehen, daß das Blut auswendig in einem Hauſe geſehen an der Wand herablauffen, daß davon ein ziemlich Grüblein auff der Erden gefüllet, und als wir alle Stunden und mit Verwunderung daſſelbige anſahen, denn eben ein Proceß einer Leichbegängniß fürüberging, hat ſich hernach befunden, daß eine*

Magd ein Kind im Hauſe gebohren, und erwürgt, und in Keller begraben, welche bald darauff in einen Sack geſtecket, und im Waſſer erſäuffet: Darum iſt es ein groß Wunder, daß das Blut nach dem Tod erſcheinet, und den Mörder offenbahret, und Rach ſchreyet von der Erden. Dis kan man mit keiner Vernunfft begreiffen, noch die Urſache natürlicher Weiſe ergründen, wie wir die Angſt der Creaturen und ihr Sehnen nicht verſtehen. Ideò Ægyptiis DEUS aquam in ſanguinem convertiſſe videtur, qua Ægyptii aquis infantes maſculos merſerant, & ſanguine ipſorum aquas infecerant, è *Theodoreto annotat Celeberrimus Abrah. Calov.* (*T. 1. Bibl. V. T. illuſtr. in Exod. c. 7. v. 29. p. 531.*) ubi, & locum è *l. Sapient.* (*c. 11. v. 7. & 8.*) *allegat.*

§. 40.

Apud Maronem (*l. 3. Æneid. v. 19.*). Æneas ſequentia memorat:

Sacra Dionææ Matri, divisque ferebam
Auſpicibus cœptorum operum, ſuperoque nitentem
Cœlicolûm Regi mactabam in litore taurum.
Forte fuit juxta tumulus, quo cornea ſummo
Virgulta, & denſis haſtilibus horrida myrtus.
Acceſſi, viridemque ab humo convellere ſylvam
Conatus, ramis tegerem ut frondentibus aras:
Horrendum, & dictu video mirabile monſtrum.
Nam, quæ prima ſolo ruptis radicibus arbor
Vellitur, huic atro liquuntur ſanguine guttæ,
Et terram tabo maculant, mihi frigidus horror
Membra quatit, gelidusque coit formidine ſanguis
Rurſus & alterius lentum convellere vimen
Inſequor, & cauſas penitus tentare latentes:
Alter & alterius ſequitur de cortice ſanguis.
Multa movens animo Nymphas venerabar agreſtes.
Gradivumque patrem, Geticis qui præſidet arvis:
Ritè ſecundarent viſus, omenque levarent.
Tertia ſed poſtquam majore haſtilia nixu
Aggredior, Genubusque adverſæ obluctor arenæ:
(Eloquar? an ſileam?) gemitus lacrymabilis imo
Auditur tumulo, & vox reddita fertur ad aures.
Quid miſerum Ænea laceras? jam parce ſepulto,
Parce pias ſcelerare manus. Non me tibi Troja

Æter-

Æternum tulit: haud cruor hic de ſtipite manat.
Heu fuge crudeles terras, fuge littus avarum.
Nam Polydorus ego, hic confixum ferrea texit
Telorum ſeges, & jaculis increvit acutis.

Obtruncarat autem hunc *Polydorum Priamus*, ut auro ipſius potire-r.

§. 41.

In trivio notum eſt, ejusmodi cruentationes in violenta morte ſublatis daveribus præſentiam homicidæ ſignare, circa quod problema Theologos, ;tos, Medicos, Phyſicos & quos non occupatos deprehendas. Diſtinguen-ım autem cenſeo cum *Godofred. Voigtio* (*c. l. ſ. 2. Artic. 2. §. 1. ſq. p. 38. ſq.*). .) Inter Cadaver morte naturali extinctum, & inter id, quod violenta morte. e hoc, non de illo impræſentiarum agitatur quæſtio. (2.) Inter Cadaver re-ns interfectum & inter corpus jamdiu exanimatum atque corruptioni pro-mum, quin & corruptum. De utroque quæritur. (3.) Diſtinguunt inter oc-ſorem per ſe, & per accidens talem. Sive de homicida, qui præmeditatò ex lio vindictæ cupiditate (iracundia) & ſimilibus cauſis hominem interemit, de eo qui fortuito, citra propoſitum & voluntatem id ſceleris præſtitit. on de hoc, ſed de illo diſceptatur. (4.) Inter Cadaver hominis publica Ma-ſtratus autoritate à carnifice aut aliis occiſi, & privata vindicta à privatis rſonis ſublati. Non illud, ſed hoc in conſiderationem venit. (5.) Inter ho-inem à Magiſtratu interfectum juſtè & injuſtè. De hoc, non de illo verti-r quæſtionis cardo. (6.) Inter cadavera omni omninò calore deſtituta, & quibus caloris reliquiis adhuc dotata. (7.) Inter calorem nativum & ele-entarem. (8.) Inter calorem influentem & inſitum. (9.) Inter calorem ipſum caloris ſenſum. Add. *Joh. Chriſtoph. Hundeshagen* (*Diſc. Phyſ. de Stillicid. in min. Violenter occiſi cadavere §. 62.*)

§. 42.

Quod ad ipſum ſtillicidium, diſtinguit *cit. Voigt.* (*p. 40.*) illud (*α.*) in ntinuum & interruptum. (β.) Inter continuum abſolutè, quod perpetuò du-t; & reſpectivè, in reſpectu ad interruptum. Non illo, ſed hoc modo quod-ım ſtillicidium appellat continuum. (*γ.*) Inter ſtillicidium actuale & po-ntiale: ſive inter ſtillare actu, & ſtillare poſſe. Ut ut cadaver non ſemper tu emittat ſanguinem, poteſt tamen nonnunquam eundem effundere. Sed c nihil ad rem (*δ.*) Inter fluxum, qui mortem ſequitur immediatè, & qui me-atè. Non illum, ſed hunc attendit ergo utrumque.

§. 43.

Qui affirmativæ ſuæ addunt Symbola, è ſacris petita afferunt fundamenta è profanis Exempla & rationes, quæ pluribus examinare & ponderare inſtitu jubet ratio. *Abelis* à fratre *Caino* interemti ſanguinem clamaſſe, ipſa divin vox ad *Cainum*, fratricidam, prodidit. Cum occiſum fratrem abdiderat, *refe Joſeph.* (*l. 1. Archeol. c.*), vox profuſi ſanguinis & abditi cadaveris ex ipſ terræ viſceribus erupit, & prædicavit homicidium, atque homicidam prodidi neque invenit locum latendi in terra, cum de terra clamaret, quæ enim aperu os ſuum, ut exciperet ſanguinem, eadem ipſa aperto ore cauſam profuſi ſan guinis, atque profuſorem, locum & tempus, & reliqua omnia, quæ coram il geſta ſunt ingenuè & ſincere conteſtata eſt, quod repetit *Joh. Pineda* (*in c. 1 Job. v. 19. c. 2. p. 668.*). Alii aſſerunt, DEUM, interfecto *Abele*, *Cainum* homic darum & fratricidarum anteſignanum, cum fratricidium præfractè negare ad *Abelis* cadaver deduxiſſe, præfataque cruentatione fratricidam conviciſſ addita voce: Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra (*Geneſ. 4. v. 10.* Hoc ſi teſtibus idoneis probari poſſet, *judicat Stephan. Clotzius* (*c. l. Exerc. 1. §. 11. p. 154.*), id tamen ne quidem cogitare fas, *ſubjicit*, quod ſanguis iſte effi ſus certis quibusdam indiciis, quaſi ſonora quadam voce vindictam clamavi non vox fratris, non vox animæ fratris, ſed vox ſanguinum clamabat. Nc frater, ſed ſanguines fratris, quem occiderat accuſabant, vindictamque rog bant. Terra teſtis erat, quæ ſanguinem imbiberat. Ita prorſus illam ſan guinis è vulneribus, aut occiſi, ebullitionem, de qua hactenus diſſeruimus i cruentatione, clamorem eſſe arbitramur ſanguinis apud DEUM contra occ ſorem pro vindicta ſupplicantis, concludit. Sic *in Jacobi ab Aqueria Patric Arelatenſis* cadavere, vulnere mortuo, cum qui vulnerarat à Magiſtratu compr henſus in cadaveris conſpectum delatus fuiſſet, ut occiſum recognoſceret, ſcelus fateretur: mox ebulliens ſanguis multo cum fervore & bullis prodire vulnere & naribus cœpit, ſpectantibus cunctis, annotante id *Franciſco Valler ola* (*l. 2. obſ. Med. 7. p. 203. & obſ. 9. p. 227.*). *Henrico Abbate Bleſenſi* nequit à ſuis occiſo, ubi ſequenti die ad ſepulturam occiſi, de locis ubi extr manebant rei criminis, Eccleſiam intraverunt, ecce vox ſanguinis fr tris ſui Abel de terra quaſi vindictam clamans per vulnera, quæ à loco oc ciſionis ſicca remanſerant abundantiſſimo ſanguinis impetu in eorum pra ſentia manaverunt. Et tale quid aliàs frequenter audivimus factum eſſe *pro didit Th. Cantipratan.* (*l. 1. Exempl. & Mirac. ſui temp. c. 16. §. 2. p. 56.*). Habe & quædam *Paracelſus* (*T. 1. op. l. 4. de Morb. inviſ. p. 104. & T. 2. Fragm. l. Phi loſ. de Sangu. ultra mortem p. 268. & l. de Homunc. & Monſtr. p. 281.*). Quidan

Fratr

ratricida ſe audiiſſe in ſylva occiſi fratris ſanguinis vocem, *teſte Joh. Manlio Loc. Com. Collect. de 5. Præcept. p. 292.)*, confeſſus eſt. Confer. *Jac. Welleri Klappermühle Conc. 3. p. 132.*). Addunt & locum *ex Apocalypſi* (*c. 6. v. 10.)*

§. 44.

In hujus ſententiæ confirmationem proceſſum illum, quem DEUS ipſe ræſcripſit *(Deut. c. 21. v. 1. ſq.)* ubi occiſus in campo invenitur, homicida nec æſente, nec noto, allegant, Evolvatur *Paul Zacchias* (*l. 5. Quæſt. Med. Leg. Tit. qu. 8. n. 11. p. 429.*). Imprimis probant id ex manuum ſuper vitulum ablu- one, *ſecund. B. Joh. Gerhardi (comm. ad h. l. p. 1238.)* teſtimonium. Fa- am iſtam Ceremoniam, ut autor cædis cruoris ex occiſo effluxu proderetur, *ıtumat Cornel. à Lapide* (*Com. in in h. l. p. 990.*). *Vincent. Mosles Regiæ Ma- ſtatis Philippi IV. Medicus* (*in Philoſoph. Natur. Sacroſancti corporis CHRI- TI c. 14. dub. 3. cit. Heinric. Engelgravio T. 2. Luc. Evang. p. 161.*), diſquiſivit, ı à morte SALVATORIS naturaliter ſanguis ex aperto latere profluxerit? bi ſic ille ſenſit: Alicui videri poterit, quod ſanguis naturaliter fluxit, quia at præſens homicida, naturaliter enim præſente homicida fluit ſanguis è orpore mortuo. Add. *Franc. Coll.* (*l. 4. de Sangu. CHRIST. c. 4.*). Uni tuo, ô ESU mellitiſſime! ſanguini contigit diviniori virtute, quod Natura fruſtra imi- tur: Erat, ut occupavi dicere, ſacrilega cædes, ac Deicidium clariſſimis ar- umentis ſoli exhibendum, ſanguis igitur promanavit, ut creatura univerſa neſto ſpectaculo perculſa abhorreret, piè peroravit (*p. 1. Homil. Sacr. 14. p. 62.*) *B. J. C. Dannhauerus.* Alluſit ad id *Bohusl. Aloyſ. Balbin.* (*l. 3. Exam. eliſſ. Epigr. 24. p. 76.*), dum ad CHRISTUM cruci affixum, ſanguine ma- antem, hæc ſuſpiria ejaculantem peccatorem introducit.

Quando occiſor adeſt occiſus ſanguine manat,
Poſthumus, & renovat vulneris ora dolor.
Heu mihi! Cum præſens video tua vulnera CHRISTE!
Rurſus hiat lateris vena, madetque Tui.

§. 45.

Ne hoc Ethnicos antiquos latuiſſe perhibent. Locum adducunt ex *omero* (*iliad 17. v. 82.*) de *Euphorbii* Cadavere:

Hectorem autem gravis dolor cœpit præcordia circa nigra
Circumſpexit autem deinde per turmas: ſtatim autem cognovit
Hunc quidem (Menelaum occiſorem) auferentem inclyta arma illum au- tem (Euphorbium) in terra
Jacentem: fluebat vero ſanguis per inflictum vulnus.

Βϋῤῥει

Ἔῤῥει δ' αἷμα καὶ ἐταμένειν ὠτειλήν.

Jungunt huic Lucretii *l. 4. de Nat. Rer. v. 1039.* aſſertum, quo id lepidiſſimè e plicatum *Franc. Valleriola (l. c. p. 202.)* edixit:

Irritata tument loca ſemine, fitque voluntas.
Ejicere id, quo ſe contentit dira libido:
Idque petit corpus, mens, unde eſt ſaucia amore,
Namque omnes plerumque cadunt iu vulnus, & illam
Emicat in partem ſanguis unde icimur ictu,
Etſi comminus eſt hoſtem ruber occupat humor.

An huc colliment illa tria Cadaverum mendacia, quæ juſſu magiſtratus & i ſtantiſſimo Lictorum impulſu *ab Apulejo* utricida propria manu erant retege da *(l. 2. Metamorph. p. m. 60.)*, divinare non audeo, ne forſan in meam curi ſitatem Lectorum exardeat riſus.

§. 46.

Antiquitatem hujus ritus evincit Phylacterium. Antiquitus receptum fu ſcripſerunt *Heſichii & Sophoclis Electræ Gloſſatores*, quod homicidæ, ſi quam. c dem patraverint, talem effluxum præcaveri didicerint, ſi vel aures, vel nares inte fecto abſcinderent, aut partem corporis aliam, eamque ſub axilla ferrent. Ex ſtimabant enim mortuum ita lacerum omnino invalidum reddi ad ſe ulciſce dum. Ex *Apollonio Rhodio* (*l. 4. Argonaut n. 41. p. 184.*) ſcimus, antiquit receptum fuiſſe, ut qui fluxu ſanguinis occiſi corpore prodi nollent, lingere interfecti ſanguinem, ſtatim expuendum, aut extrema corporis, nares, dig tos pedum, manuumve ad collum vel maxillas ſuspenderent, aut gladium c dis inſtrumentum, capillis interfecti abſtergerent, Conf. *Petr. Gregor. Tholoſa l. 36. Syntagm. Jur. Univ. c. 20. n. 8.)* & *Heinric.* Kipping. (*l. 2. Inſtit. Phyſ. c.* §. *11. p. 92.)*, qui & *Appollon. (l. 4. Argonaut.) citat.*

§. 47.

Firmant id præterea Autorum & Relationum nube, quam ex Aliis collecta dabunt *Vincentius Mosles* (*c. l.*), *Zacchias* (*c. l.*), *Caſp. à Rejes (Camp. Jucun qu. Elyſ. qu. 33. p. 383.)*, *Heinric. Kornmann.* (*p. 9. de m. m. c. 23. 24. 25.*) *Ana Libav.* (*de Cruent. p. 152.*) probant, quibus addo *Franciſc. Roſſet. (Theatr. Tra hiſt. 10. edit. Germ. à Mart. Zeiler. interpolat. p. 321.)*. Quidam Nucerinus occ dit hominem, & obruit humo, poſitusque eſt in carcerem aliam ob cauſan poſt 20. dies pluviæ illuvio cadaver detexit, detulitque usque in plateam civ tatis, ubi erant carceres. Cumque cadaver inſpectaret proximus de feneſtr interfector, cœpit ebullire cadaver & ſanguinem emittere ex vulneribus no

ſu

ne terrore illius conſcii ſceleris. Quo abeunte ebullitio ceſſavit & redeunte diit. Ac ille homo ſeorſum confeſſus eſt hoc mihi poſt 29. annos narrat *hom. Campanella* (*l. 4. de Senſ. Rer. c. 9. p. 296. ſq.*). Confer. & *Georg. Philipp. irsdörffer.* (*Mord-Geſchichten. 129. p. 444.*). *J. W. Valvaſor* (*l. 11. Carinth p. 7. & 319.*)

§. 48.

Sunt in his qui ad oculorum propriorum fidem provocant. Hoc in facto netiis vidi, *Petrus de Apono* (*in nota marginali Comment. ad partic. 7. Ariſt. bl. 6. f. m. 82. b.*) annotavit. Vivit adhuc Jenæ, *ſcripſit Andr. Libav.* (*de uent. Cad. p. 152.*) *D. Joh. Stronerus, JCtus Synedrii Juridici ordinarius Conſul. incipum Saxon. & Profeſſor*, qui Lipſiæ ſe vidiſſe nobis commemoravit, ex aliis fide dignis cognoviſſe. Stupenda eſt hiſtoria *Hippolyti de Marſiliis Practic. §. diligenter n. 181.*), quam his recitat. Memini, ait, tempore juntutis meæ vidiſſe rem mirabilem, & ſtupendam, dum eram Gubernator itatis Albinlinganæ, ultra Savonam per 30. milliaria. Nam fuerat moris quidam homo nocturno tempore, & neſciebatur à quo, attamen multi nt ſuſpecti, quidam ſenex dixit mihi, Domine Gubernator, vultis ſcire vetem hujus homicidii? Faciatis coram vobis portari Cadaver, poſtea faciavocari illos, qui ſunt ſuſpecti, unus poſt alium ad cadaver accedat, & cum pervenerit verus homicida, vulnera illius fluent ſanguinem de novo, & ſic bebitis certitudinem. Quo audito feci portari cadaver coram me, & ſuſpeos feci vocari, & cum ſupervenit verus homicida vulnera illius inceperunt ttere ſanguinem, de quo ſummè fui admiratus. Addit ſe nil tunc, eò od dubitaret feciſſe: ſed poſt plures dies creſcentibus indiciis ad tortun ſufficientibus hominem comprehendi fecit, & absque tortura crimen nfitentem ſecundum juris formam damnavit. Vidiſſe etiam ſe id ipſum, na teſtatur fide *Fr. Valleriola* (*c. l. p. 203.*). Suo tempore etiam contigiſſe *Ni- Florentin.* (*Serm. 5. pract. c. 6.*). Conf. *Roſin. Lentil.* (*Miſc. Med. Pr. p. 2. p. 480.*) huic relationi hoc Symbolum, prodita hoſtis præſentia, addidit (*l. 1. Specul. ag. c. 10. n. 5. p. 115.*) *Jacob. Maſen.* Quod *Hieron. Magius* (*l. 5. Miſcellan.*.) ſe obſervaſſe memorat, ſingulare plane eſt. Taurorum interfectorum nemcadavera ſanguinem ad præſentiam interfectorum in publica arena & ſpeculis fudiſſe. Acceſſit aliquando, ut occiſus dextra vulneribus admota poſt digitis occiſorem monſtraret, quod *ex aliis J. J. Schottel.* (*l. de Sing. Jur. rman. c. 3. §. 23. p. 99.*) notavit. Vid. (*l. h. T. 5. §. 12. & 58.*)

§. 49.

Nec tantum vulnera inflicta aut corpus per nares, os, aures aut etiam po
ros imbrem ſanguineum ſtillarunt, ſed & partes abſciſſæ, & longum tempu
in hunc finem aſſervatæ, quin & ipſa oſſa ſicca & exſucca. Cui ignota eſt ma
nus illa arefacta, & per decennium in Carcere Izehoæ aſſervata & ſuſpenſa
quæ homicidam, ob aliam cauſam in illum Carcerem conjectum, ſanguinis ſti
latione prodidit? Ita *Illuſtris Henric. Ranzov. (in Reſp. ad David. Chytr. E
piſt. Reſponſ. p. 195. ſq.)*, quod etiam è *Simone Gaulartio Laurent. Strauſ. (Epiſ
ad Com. Digb. in Theatr. Symp. & Antip. p. 141.)* narravit. De arefacta man
jam conſtans fama eſt; ut ferè perſuadeat, memorat (*c. l. ad §. 270. p. 374.*
Andr. Libav. Fuit autem Clibano toſta poſt abſciſſionem diu ſervandi gratia
Et ſuſpenſa in Oenopolio publico ſupra menſam convivis & hoſpitibus frequen
tem. Poſt multos annos accedens percuſor dicitur ſignatus eſſe, deſtillantibu
verſus ipſum guttis cruentis. Huc reſpexiſſe putat *H. G. Thulemarius (in no
ad. Paul. Zacch. c. l. p. 429.)*, Conditores municipalium Legum Clivenſium (*ti
132.*): Cadaver enim, quia diu ſervari nequit, manus ei olim amputabatur,
in olla recenti per tres vel quatuor horas aqua & ſale coquebatur, huic ſ
ptem judiciis Aſſeſſores cera coopertæ ſignacula imponebant, eaque recogn
ſcebant ſi manus in judicio deinde exhibenda erat. Add. *Gerhard. Feldmann. (i
de Cadav. Inſp. c. 59. §. 12. p. 156.) Dan. Huet. (l. 2. Alnet. qu. c. 12. §. 11. p. 196.*
Ex arefactis oſſibus multoties cruorem effluxiſſe viſum, teſtatur *ex Abulenſi (
l.) Cornel. à Lapide Joh. Marc. Marc. à Kronland. (p. 4. Phil. Vet. reſt. ſ. 1. ſu
3. p.)* Aliquando non homicida ſed inimico præſente contigiſſe, *Simon. M
jol. (Colleq. 1. Dier. Canic. p. 34.)* tradidit.

§. 50.

Enata hinc illa in judiciis conſvetudo, ut judices, homicida transfuge
aut adhuc latente, membrum ab interemto ſeparent, & in homicidii teſtimo
nium aſſervent. In Germania ferunt id moris eſſe, retulit *Paul. Zacchias (
l. n. 8. p. 428.)*, ut cum judices ea ipſa die, qua aliquis interemtus reperitur, e
perientiam de occiſore ſumere eo modo, quo jam dictum eſt, non poſſen
occiſi pollicem una cum muſculoſa ipſius propinqua parte manus abſcindun
& ſervandum curant ad decem, duodecim, quindecim, aut plures dies. In
terim, ſi quis de homicidio ſuſpectus in carcerem conjiciatur, vel quomodo
cunque in juſtitiæ manus veniat, pollicem obſervant, quem in eodem Cub
culo ubi ſuſpectus cuſtoditur, aſſervandum curant: Tunc ſi cruentaverit, ſa
vam rem habent, inquiſitumque tormentis ſubjiciunt, & ad ulteriora, prout v

ſui

um de jure fuerit, procedunt. Obſervatum id etiam olim in judicio Chemicenſi, Acta judicialia declarant. Ita Acta in puncto trucidati *Carl Hergotts 1. Auguſt. 1579. Weil man nach fleißiger Nachſuchung in etzlichen Häuſern die Flüchtigen nicht getroffen, iſt von dem Entleibten durch die Gerichte heut dato der Daumen von ſeiner rechten Hand genommen zum Wahrzeichen ſeiner Ermordung, verwahrlich auffgehoben, und ſein Leib alſo bald darauf zur Erden beſtattet worden.* Idem factum in Cadavere *Bartholomæi Blümichenroths d. 12. Decembr. A. 1581.* & *Caſpari Funckens A. 1618.* vocatur *das Leibzeichen in Actis enecti Chriſtophori Keiſers A. 1610.*

§. 51.

Nec ſolum partem corporis abſciſſæ in judiciis depoſitæ, ſed & loco harum veſtes cruentatæ. Ita olim apud noſtros *de 4. April. 1604. Iſt anſtatt des Leibzeichens des Entleibten Nicol Roſchers ledern Wammes, ſo inwendig ganz blutig, gerichtlich hinterlegt und verwahret worden.* De parte veſtitus cruenta, quæ poſtea homicidæ oblata eſt, non conſtat nobis exemplum *Andr. Libav. (c. l. 376.)* fatetur. Mirabilis caſus eſt, qui ex Eodem *(p. 2. Singular. p. 172.)* ſequitur: Fuiſſe Tiguri quendam Cauponem Ann. SALVAT. 1505. cui nomen *Burgelino*, memorant, apud quem, cum pauper quidam Mercenarius peculium depoſuiſſet, eum ille interfecit in Sylva, ibique ſepeliit. Sed cum is fortè repertus eſſet, ſuſpicio homicidii in cauponem cecidit. Habuerat autem ille Mercenarius faſciculam quandam ſub Cingulo, quam arreptam obtulerunt cauponi, quærentes num agnoſceret. Ecce verò, ut primum manibus ejus accepta eſt, ſanguinem ſudaſſe dicitur, quo facto territus homicida, cædemque faſſus, ſupplicio eſt affectus. Recitat eandem *Euſeb. Nirenberg. (p. 2. l. Philoſ. curioſ. c. 49.)*

§. 52.

A Romanis hunc ritum translatum, ſuſpicatur *Heinric. Kornmann. (p. 9. de Mir. Mort. c. 23.)*, quod antiquitus digitus mortuo abſcindebatur, idque, ut objicit *ex Cicerone (l. 2. de Legib.)*, augendo luctui. Erat nempe, qui ante ἐκφορὰν mortuo digitum præcideret, ad quem ſervatum juſta fierent, poſtmodum quoties luctum vellent reſtaurare. *Feſtus.* Membrum abſcindi mortuo dicebatur, cum digitus ei decideretur, ad quem ſervatum juſta fierent, reliquo compore combuſto. *Hæc Kornmann.* Ne autem cum luctu & luxus augeatur, in legibus XII. Tabularum (VI.) ita habetur: Homini mortuo ne oſſa legito, quo poſt funus fiat: extra quam ſi militia aut peregre mortuus ſit. Vid. (*in h. l.) Joh. Roſin. Roman. c. 6. p. m. 564.) Joh. Mich. Dilherr.*

 (T. 1.

(*T. 1. Diſſert. Phil. p. 467.*). Dextræ etiam, *teſte Philippo Beroaldo* (*in l. 8. Apu Metam. p. 686.*) Autochiria mortuis, quæ in ipſos armatæ, quoniam ut co pus ab anima, ita manum à corpore alienam eſſe exiſtimarent. Hæ vero in ter ſe quam diſtent, vel obeſæ Naris homuncio ſubodorabit.

§. 53.

Promanavit ex hoc cruentationis fonte jus illud, quod apud Germano *das Bahr Recht*, aut, ut id exprimunt, jus Sandapilæ & Feretri, aut Cruentatio nis, ubi *Joh. Juſt. Schottel.* (*de Singul. & Antiq. in German. Juribus c. 3. n. 4.*) ci tat *Jacob. Dopl.* (*p. 1. Theatr. Pœnar. ſupplicior. & Execut. Criminal. c. 1. §. 15. p. 42.*) & de jure Feretri Diſſertationem inſtituit *Chriſtian. Conrad. Oelsner.* c. vis meus. *Weil nehmlich die übel betraute Leute für die Bahr, worauff der Umge brachte liegt, geſtellet, und benebenſt ihres ſtarcken Verdachts der warhafften Be käntnüß erſtlich erinnert werden*, ut habet *Eraſmus Franciſci* (*2. B. des Neu polirten Geſchicht-Kunſt-und Sitten-Spiegels Tit. 3. p. 336.*). Singularem ca ſum de iſto jure in literas conjicit *Chriſt. Beſoldus* (*Theſ. Pract. Tit. Bahrrecht p. 69.*), quem toties ab aliis deſcriptum & exhibitum denuo exhibere nolo. Vid *Jac. Döpler.* (*c. l. §. 158. p. 45.*). Invento occiſo convocabantur vicini, ſcrib *Martin. Cruſ.* (*p. 3. Annal. Suev. l. 9. c. 16.*), ut occiſum tangerent, ſi ferro au globo vulneratus maſculus, aliquando & fœminæ; ſi infans, virgines & vidua ſi incantatus, perſonæ ſuſpectæ. Quod ſi de homicidio ſuſpecti præfractè il lud negarent, ad Cadaver adducebantur. Formula jurandi proponebatur, ma nu aut digito tangere jubebantur, vulnus aut vulnera, & umbilicum, additi terna vice repetitis verbis: *hab ich Schuld an deinem Tode, ſo gib ein Zeichen vo dir.* Fecerat id venefica, non ſine effectu & aſtantium ſtupore *ap. Joh. Chri ſtoph. Hundeshagen* (*c. l. §. 49.*). Alii ita enunciant: *So fern ich an dieſem Tod ſchuldig bin, ſo thue GOtt ein Zeichen an mir.* (*Andr. Hildebrand. c. l. p. 432.*) In quo actu ſimul alta voce factam occiſi Nomen intimant, & exprimunt. (Vid *Libav. de Cruent. ad Th. 381. p. 376.*). Paucis multa, *Idem* (*c. l. th. 281. p. 134.*) Debebat fixis oculis intueri cadaver homicida putatus, aut aliud quid, (quid ſib hic velit *Libavius*, non decerno,) cum frequenti appellatione nominis interfecti & criminis exprobratione, tactu quoque arteriam. Veſtituque eodem qu crimen perpetravit, nec odoribus alterato accedat (*th. 283. p. 135.*). Nec incan tatus ſit amictus, cujus rei cum ſuſpicio eſt, nudus ſtatuatur reus (*ib. ad th. 283 p. 302.*). Sed ceremoniis & aliis adhibitis ſolennibus adjurationibus non opu eſſe, *Idem* (*c. l. ad th. 184. p. 267.*) dijudicat, & ſufficere præſentiam, aut etiam tranſitum ſaltem occiſoris intra ſpatium juſtum. Ita *ap. J. W. Valvaſor.* (*c. l*

p. 297.

p. 297.) hat der Tode Cörper ſo offt geblůthet, als offt die mörderiſche Ehebrecherin vorüber gegangen. Contactus vulnerum imprimis, ſi inter hiatum digiti imponantur, aut violenter intrudantur ſignatum turbare, (*ſupra* §. *4.*) monitum, nec approbat *Libavius* (*c. l. 150. & p. 271.*). Nec levanda eſſe ante explorationem Cadavera (*ad th. 283. p. 382.*).

§. 54.

Et hoc ne ſine ratione cenſuiſſe videantur, cauſas afferunt ſupra naturales, afferunt & naturales. Qui cauſis ſecundis neglectis ad primum, ipſumque DEUM confugiunt è Theologis, inter miracula divina cruentationem iſtam reputant. Vid. è Noſtris *Joh. Gerhard.* (*Comment. in Paſſion. CHRISTI ad Johann. c. 19. v. 34.*). Ex adverſariis *Cornel. à Lapid.* (*in c. l. Joh. Evang. p. 26.*). *Mallon.* (*de Stigmat. CHRISTI p. 289. & 306.*). Et hanc opinionem tenere omnes Theologos, (forſan Romano-Catholicos) *Caſp. à Rejes* (*c. l. q. 14. p. 394.*) inſinuat, cui junge *Matth. Tympium* (*part. 1. Menſ. philoſ. c. 23. qu. 1. p. 143.*). *Gisb. Voët.* (*p. 3. Diſput. Select. p. 1210.*). Pro confirmanda divina providentia eandem allegat *Philipp. Melanchthon.* (*l. 1. Phyſ. f. 44.*). His aſſurgunt è Politicis *Jacob. Angliæ Rex potentiſſimus* (*l. 3. Dæmonol. c. 6.*). In homicidio occulto, *ſcribit*, ſanguis è cadavere tangente homicida erumpit, quaſi cœlitus poſcens ultionem, quod Deus præter Naturæ ordinem voluit eſſe ſecretæ immanitatis indicium. Majeſtatico doctorum Aquilæ ad latus ſtat *magnæ famæ & exiſtimationis vereque doctus Cancellarius Franciſc. Bacon. L. B. de Verulamio* (*ſylv. Sylv. Cent. 10. n. 958. col. 958.*) inquiens: Poſſet hoc juſto DEI judicio, tanquam miraculum aſcribi, qui plerumque homicidia latere non patitur. Junge his *Math. Berlich.* (*l. 4. Concluſ. 11. n. 4.*). *Chr. Beſold.* (*l. 2. Polit. c. 2. n. 28. v. 4.*). E Medicis *Aurel. Theophraſt. Parac.* (*l. l. c. c.*). Luculas (*Lichte Ampeln* in locis ſecretis & fœtidis ob infantes à meretricibus in illa præcipitatos apparere, eò quod ſanguis in ſtercorum illa colluvie deprehendi nequit. *Salomon Albert.* (*Orat. de Sudor. Cruent. p. 45.*). *Gregor. Horſt.* (*Diaſceps. p. 4.*). Ad arcanum DEI judicium *Fr. Valleriola* (*c. l. p. 203.*) confugit, maleficum hominem tali ſigno notaque peculiari ac propria deſignare volentis. Tota illa probatio cædis per αἱματέδειξιν videtur eſſe ſingularis καὶ θειόν τι *Joachimo Camerario Norinbergenſi Archiatro*, quod è Conſil. Altorphin. 32. recenſuit *Beſold.* (*Theſ. Pract. p. 84.*). Amplexus eſt eandem (*c. l.*) *Rejes. Th. Fienus* (*de Vir. Imag. c. 24. p. 198.*). *Joh. Lazar. Gutierr.* (*de Faſcin. Dub. 7. n. 28. p. 169.*). Plura etiam *ap. Libav.* (*c. l. p. 163.*). *Steph. Clotz.* (*c. l. Exerc. 14. n. 12. p. 155.*).

§. 55.

Facit autem DEUS hoc ob tres cauſas, *juxta Anton. Santorell. Poſt-prax. Med. c. 21. p. 62.)*, una eſt detectus Autor criminis debitus, non pro eo alius: Alia eſt, ut declaret, quam ſit facinus illud deteſtandum, quod & Theologis ſui temporis aſcripſit *Lud. Cœl. Rhodigin. (l. 3. Lect. Antiqu. c. 12. col. 130.)*. Tertio curare (DEUM) humana, non deſpicere ut multi impiè ſenſerunt. Add. *Joh. Marc. Marci (p. 4. Philoſ. Vet. Reſtitut. Subſect. 3. p. 407.)*. Quod ſi ex *Gregor. Nymmanno* quæras, cur non ſemper id contingat (*Orat. de Imaginat. qu. 7. p. 77.*) reſpondet: Cum DEUS ſit liberrimum agens, libere quoque omnia adminiſtrat, neque ſemper hoc modo autorem cædis prodit, vel quia Autor ſatis notus, & peremtus ipſe cauſam præbuit, aut talem pœnam anteà ſuis facinoribus meritus eſt, vel quia Autorem ad aliam majorem reſervat pœnam, vel quia improviſa & involuntaria planè fuit cædes, venia aliqua digna.

§. 56.

Dubius olim hærebat *Heinricus de Aſia* (*Comment. in Geneſ. c. 4.*), An DEO, an Angelis aſcribere id debeat, percuſſoris iniquitatem detegentibus aut ulciſcentibus? Nec DEUM, nec Angelos bonos, nec malos ſeu ipſos Diabolos excludit *Joh. Conrad. Wechtler. (l. 2. Hom. Occid. Diſſ. 15. Difficult. 9. p. 269.)*. Ratisbonæ Anno 1630. præſente Cæſare & ſtatibus Imperii Judæus Juvenem Mercatoris Francofurtenſis filium, occidit, qui ex cauſa probabili, tanquam reus ad occiſum deductus, cum prius additis minis fateri nollet, ad fuſionem ſanguinis & eruptionem conſternatus culpam & factum libere edixit. Quod autem hujus fuſi ſanguinis Autor DEUS vel Angelus bonus eſſe potuerit, abſurdi nihil eſt, *ratiocinatur*, quia in defectu cauſæ ſecundæ licitum eſt ad DEUM confugere, ut, cui æquè facile eſt, effectum ſe ſolo, atque unà cum cauſa ſecunda producere.

§. 57.

In Aëre Dæmones & Heroës volitare, à quibus ſomnia, ſigna, & morbi *Pythagoræ*, *Ejusque ſequacium* aſſertum fuit, ut è *Diogene Laërtio* (*l. 8. de Vit. Philoſ. p. m. 857.*) conſtat. An igitur & in hac ſcena Davum ſe ſiſtet Cacodæmon cum ſociennis Magis? Ita videtur. Poteſt hic *ſecundum Wechtleri* (*c. l.*) *aſſertum* in corpore tam vivo, quam mortuo ſanguinem & humores commovere, & vaſa dilatare & aperire. Potuit & DEI permiſſione per incantatores Ægyptiacos aquam in ſanguinem mutare (*Exod. 7. v. 19. Add. Paul. Stockmann. Hodoget. Peſtilent. Sacr. qu. 14. p. 127.*), aut rectius *monente Magno Abrah. Calovio* (*Bibl. V. T. illuſtr. in h. l. p. 351.*), aquam præſentem ſubtrahere, & ſanguinem

ſub

ubſtituere. Mortuorum autem Cadavera à Dæmonibus frequentari, tradidit *rancisc. Venetus T. 2. probl. ſacr. ſcript. ſ. 2. probl. 79. & 40.*), atque hanc cauam eſſe, cur terrorem incutiant, ideoque lumina incendi ſolere, quod mali Geii lucem oderint veluti veſpertiliones. Quocirca *B. Joh. Gerhard.* (*Centur. Quæſt. Politic. Dec. 6. qu. 9.*) aſtruxit: fieri poteſt, ut Diabolico aſtu Cadaver inducatur ad ſanguinis profluvium, aut noceat innocenti, aut nocentes etiam ad eſperationem perducere conetur, ut tradit (*de Virib. Imag. qu. 24. Concluſ. 57. . 198.*) *Thomas Fienus.* Quidam *Primarius Theologus* (*Georg. Mylius. Prof. Jeenſis.*), ſæpè mihi dixit, ſe ferè adduci ejusmodi Exemplis, (ubi homicida præente ſignum non comparuit & v. v.), ut credat Diabolum illudere judicibus, & oc operam dare, ut innocentes objiciant ſupplicio, quod eò facilius obtinere oſſit, ſi efficiat, ut ſemel atque iterum vera ſit ſignatura, quæ poſteà inplurimis allat, meminit (*c. l. p. 150.*) *Andr. Libav.* Innocentium autem ſanguine delectari homicidas Dæmones *Petr. Thyræus* (*l. de Loc. Infeſt. p. 3. c. 61. p. 199. ſq.*) robare ſategit.

§. 58.

Egregium præſtigioſi miraculi, ſanguine canino patrati, habet *Anton. Deung.* (*Diſſert. Select. 3. §. 27.*). Cum præſtigiator Satanas, *inquit*, ante aliquot nnos in Cœnobio quodam Colonienſi (hiſtoria recens ac veriſſima eſt, infiitos habens oculatos teſtes, qui nondum conſenuere,) omnes Cœnobii virgines npura ſua Magia infeciſſet atq; obſediſſet, (quarum maxima pars ibi igne cremata eſt ex ſimulacro quodam SALVATORIS cruci affixo ſtillare aliquandò aciebat ſanguinem, eumq; verum. Res ſummæ admirationis fuit & ſuperſtitioni editis hominibus ingentem cernebatur religionis ſuæ zelum excitare: ſed um fraus Satænæ præſtigioſa pelluceret & detegeretur, miſellorum ac ſuperitioſorum hominum dementiam ridebat ipſemet ex Monialibus obſeſſis, quod Caninum ſanguinem pro ſanguine SALVATORIS penè adoraſſent: Recitat tiam *Joh. Chriſt. Frommann.* (*l. 3. de Faſcinat. p. 6. c. 6. §. 4. p. 784.*).

§ 59.

An id etiam incantatores & Sagæ poſſint, ſi *Paracelſum* conſulas, ille (*T. . Op. Fragm. l. Philoſ. de Sanguine ultra mortem p. 269.*) his reſpondit: *Eine Hexe kan aus einem dürren harten Stecken, aus einem dürren Nagel friſche gute Milch melcken, und iſt kein betrügliche Milch, ſondern eine gute Milch: darauff un folgt, kan die Unhold das, ſo kan ſie auch hie ein Todten-Bein melcken, daß Blut giebt, oder eine Zauberey dergleichen aufrichten, daß Blut für den Leuthen erſcheint, und doch nicht das Blut iſt, das der Menſch vergoſſen hat; So dieſes wird auff-*

auffgelöſt, ſo ſind alle Gegen-Streit geledigét, und da iſt ein kurtzer Bericht, alſo d... ein, daß ein Mord kein Zauberey geduld, das iſt, in Blutvergieſſen hat Hexerey kei... ne Macht, allein im Stehlen, als Milch, Schmaltz und dergleichen, das geht für ſich. Aber was dem Menſchen ſein Leben und Todt rührt, das mag nicht ſeyn. Dabe... auch, ſo ſchreyt das Blut Rach, als GOTT ſagt ſelbſt: Sein Blut ſchreit Rach üb... dich zu mir im Himmel. Darum ein jeglich Bluth, das Rach ſchreit, das öffnet ſic... für dem Gericht und Gewalt, ſo beyd Theil der Mörder, und der (da) todt liegt, un... leugnen beſchehe: Hiemit ſo mag kein Betrug einfallen in kein weg, dann da han... die Teuffel, die Geiſter, die Zauberer kein Macht. Wiewohl ſie viel können, i... doch ſo iſt ihr Bluth, und das Blut zweyerley: Das iſt menſchlich, und menſchli... zu erkennen: Das ander iſt eine Farben und Geſtalt, aber nicht menſchlich zu er... kennen, denn was von Menſchen kömmt, das kennen die Menſchen, das ande... kennen die Ihrigen auch. Sanguinem, qui ex carne hominis, jam ferè putrefac... ad horrorem ſpectantium errant, ſanguis recens de ſanguine, quem Sicari... profudit, nullis educi præſtigiis, ſed genuinum exiſtere, qui Magicis artibus, ... cut lac è trunco non poteſt elici, cenſuit *Joan. Erneſt. Burggrav.* (*in Biolychn.* ... *96. & ſq.*). Nec Dæmonem ſanguinem verum producere poſſe, rectè *Magn... noſter Abrah. Calov.* (*c. l.*) innuit.

§. 60.

Qui Naturæ id tribuunt, ſophos nimis naturales & craſſos vocavit *B. Joh. Co... rad. Danhauer.* (*Theol. Symbol. ſ. Caſual. Dial. 4. p. 66.*). *Joh. Heurn.* (*l. 3. M... thod. ad Prax. c. 9.*) cœlum ſuſpicit, & ſidera in hunc cenſum vocat. Eſt & M... gia, quæ fabulatur aſtra moveri verbis enunciatis: inde genios & conſequent... alia Numina, quibus procuratoribus, accidat cruentatio, quod commemor... *Andr. Libav.* (*c. l. ad th. 191. p. 283.*). E Theologis *Wolffgang Franzium* (*Diſp. ... in Deuteron.*) & *Salomon Geſner. Hiſt. Paſſ. CHRIST. c. 25. p. 467.*) allegar... Spiritum Mundi etiam negotiorum in hoc actu ſe gerere, forſan fuerunt q... ſtatuunt, quod è *Joh. Sperlingio* (*Meditat. in Scalig. 10. p. 258.*) patere videtu... In toto univerſo latet Spiritus quidam (*tradit. J. B. Helmont. tr. magn. vul... curat. n. 151. p. 616.*), quem magnale magnum dicimus, qui Sympathiæ & Di... pathiæ Leno, confabulator, & actionum promotor exiſtit, & ratione cuj... magnetiſmus tanquam per vehiculum ad diſtans objectum extenditur. S... milis huic ætherea illa ſubſtantia per univerſum mundum diffuſa, quam & pr... migeniam nuncupat ſubſtantiam eamque corporibus morte violenta interf... ctis ineſſe, (*Diſſ. de Pulv. Sympath. p. 2. in Theatr. Symp. & Antip. p. 154.*) *Nic... Papin.* dictitat.

§. 6...

§. 61.

Animalibus id deferunt, alii Spiritibus id imputant, humoribus imprimis ſanguini quidam corpori ſ. Cadaveri ipſi demum, ejusque qualitatibus Sympatheticis aut Antipatheticis, id negotii dant & aſſignant. Eveſtra id etiam præſtare *Paracelſ.* (*l.9. de Nat. Rer.p.921.*)

§. 62.

Animarum & corporum vinculum mortem quidem ſolvere, non item impedire, ut animæ circa corpora non vagentur, & aliquando aſſiſtant, Genium pervaſio fuit. (*Vid. h. l. Tit. 10. §. 5.*) Amore in corpus id contingere, quam diu corpus duret, tam diu id officium corpori id præſtare Stoicis placuit. Abſumto corpore locum ſuum recipiunt. Ita *Servius* (*ad l.6. Æneid. v.526.*), cum anima Aër ipſis putetur in ventos recedere. Juxta illud Maronis (*l.4. Æneid. v.669.*)

omnis & una
Dilapſus calor atque in ventos vita receſſit.

Contra animæ eorum, qui violentas manus ſibi injecerunt, *Platone teſte*, corpore non ſolvuntur, ſed corpori magis alligantur, unde circa ipſum, ejusdem ſepulturam vel locum, in quo rejecta manus eſt, pervagantur. Oportebat namque Animam poſt hominem corporeis affectionibus liberari: Liberari autem non patitur, qui vi eam extrudit è corpore, (*ita è Plotino l. 11. Somn. Scipion. c.13.p.53. Macrobius*). Nam qui ſponte manum, ſibi injicit, aut metu hoc facit, aut odio, aut alia prava affectione incitatus. His autem ſordeſcit Anima, nulla ut Arte queant cœlo aut ſideribus inſeri, quia nihil impurum pura illa corpora admittunt, quæ *Anton. Santorell.* (*Poſtpr. Med. c.17.p.50.*) addidit.

§. 63.

Eadem de Animabus interfectorum aſſerunt. Vocantur autem illæ *Paracelſo* (*juxta Libav. c.l.p.137.*) Cabales aut Caballi, & definuntur alio ſenſu quamvis *Martino Rulando* (*Lexic. Alchem. p.m.109.*) Lemures & Aſtralia corpora hominum, qui immatura morte ante prædeſtinatum vitæ curriculum interierunt. Illi poſt oberrare putantur ſuper terram, donec terminus vitæ completus ſit, ut quod ei vere debebant corporaliter, ſpiritualiter adimpleant, rectè verò, *hic addit*, ſi credere fas eſt, veræque Religioni Chriſtianæ non diſſonum eſſe comperiatur è S. Scriptura. Alibi Lemures vocat Spiritus Elementi Aëris & Æthnicos his deſignaſſe manes defunctorum (*c.l.p.302.*) aſſeruit. De his Animabus in Terris vagantibus etiam *ap. Lucian.* (*in Philopſeude T.2. op.p.m.346.*) *Eucrates.* Et *Arnobius* teſtatur (*l.2. adv. gentes*), Eth-

nicos ſolitos adjurare certa nomina, ne animæ detinerentur his in terris vagantes circa ſua corpora. Ipſa igitur anima, tametſi vita animali exuta, *ratiocinatur Joh. Marcus Marci (c. l. p. 406.)*, retinet tamen phantaſiam, quæ illi morienti (homini) extrema fuit: & quæ hanc ſequuntur ex morte imminente paſſiones, ut metus, iræ, cupiditatis vindictæ: non minus ſane, quam in dente Apri.

§. 64.

Inſtant igitur occiſoribus, ut vindictam de iis ſummant, *Hieron. Mag. (l. 3. Miſcell. c. 5.)* & *Joh. Brodæum (l. 5. c. 11.)* allegat *Jac. Dalechamp. (in Plin. l. 7. c. 52. p. 324.)*. Ultricis Umbræ vanis exagitari quosdam terroribus dixit *Quintilian. (Declamat. 10.)* Ita *Soleus Ecſtaticus (ap. Plutarch. l. de Ser. Num. Vind. f. m. 202. a.)* ſe Animas vidiſſe narrat, quæ ſeſe amplexantes pariterque binæ, ternæ ac plures cohærentes velut echidnæ ob inimicitiarum & injuriarum animique pravitatem, ac eorum, quæ in vita malè egerant, ſeu perpeſſæ fuerant invicem devorare. Premere Ethnicorum veſtigia quosdam Hebræos, *Cornelii à Lapide (c. l. p. 991.)* aſſertum eſt: Ita verò *ille:* Quidam Hebræi cenſent Animam occiſi in terra vagari, & vindictam clamare in Cœlum, donec Magiſtatus in homicidam animadvertat, eumque de Terra tollat, tunc autem animam illam à terra diſcedere, & ampliorem ultionem non expetere. Trucidato homine, decidit *Victorin. Strigel. (in Geneſ. c. 4. p. 25.)* contra legem DEI, ſupereſt Anima deſiderans ſociam maſſam & vindictam ordine juſtitiæ poſcens. Crederem, *profitetur Heinric. Kornmann. (p. 9. de M. M. c. 23.)* Animam, ſi adſit autor necis, corpus iterum intrare & movere vi ad vitam, cum deficiant, & languida ſint membra ſaltem ad vindictam occiſoris. Etiam rationales defunctorum Animas poſſe in corpore aliquo eſſe per intervallum aliquod, tanquam in vaſe absque eo, quod corpus illud animent, aut vivificent *Fortun. Licet. (tr. quod Anima nihil impertiatur corpori c. 11. p. 4. ſq. & l. 6. de Quæſit. per Epiſt. c. 5 p. 92.)* fatetur.

§. 65.

Priſcum myſterium non contemnendum præcepit *Plato (Dial. 9. de Legib. f. 352. b.)*. Fertur enim, *ſcribit*, vi interfectum hominem, qui libere vixit, interfectori proximo ſtatim poſt mortem tempore iraſci, ac propter violentam mortem terrore turbationeque plenum, maximè ſi viderit interfectorem inter ſuos more ſolito vivere, interfectorem ipſum, ejusque actiones, vim ad hoc ſuppeditante memoria, cunctis viribus terrere, atque turbare. Quare opus eſt, ut homicida interfecti hominis gratia anno integro exul à patria, omni-

que

que ea regione procul vitam ducat. Sin verò, qui interiit peregrinus fuerit, patria quoque peregrini annuo tempore homicida pellatur. Hæc Animæ imago, *ſcripſit Cornel. Agrippa.* (*l.3. de Occult. Philoſ. c.41.p.m.146.*) quandoque ëreum corpus impeditur umbra, qua involuta, nunc conſulit amicos, nunc exagitat hoſtes. De pollutis & impuris animabus præterea (*in Phædone f. m. 204. ſ.*) *Plato* docuit, eas infectas involutaſque contagione corporea, quam conſuetudo congreſſuſque cum corpore propter continuam familiaritatem plurimumque ejus cultum inſeruit, quaſi jam naturalem. Et dum ponderoſum grave, terrenumque viſibile illud Anima ſecum trahit, ab eo gravatur & ad viſibilem retrahitur locum, metu inviſibilis atque occulti: & quemadmodum fertur circa monumenta ſepulchraque revolvitur, circa quæ jam nonnulla apparuerunt animarum umbroſa phantaſmata, qualia præferunt ſimulacra, tales Animæ: quæ videlicet non purè deceſſerunt à corpore, ſed viſibile aliquid trahentes, quo fit ut videri poſſint.

§. 66.

Trahit huc illud *Didonis apud Platonicum Maronem* (*l.4. Æneid. v.301.*) *Marſilius Ficinus, optimus Platonis interpres.* (*Argument. in Dial. 9. de Legib. f. m. 550.*)

ſequar atris ignibus abſens:
Et cum frigida mors anima ſeduxerit artus,
Omnibus umbra locis adero: dabis improbe pœnas,

Ibim ſe ita impetiturum poſt mortem *Ovidius*, aut quisquis eſt *Dir. in Ibin. v.139.*)

Bella geram tecum, nec mors mihi finiat iras,
Sæva ſed immanes manibus arma dabo.
Tunc quoque cum fuero vacuas dilapſus in auras
Exanimis mores oderit umbra tuos.
Tunc qnoque factorum veniam memor umbra tuorum
Inſequar, & vultus oſſea forma tuos,
Quicquid ero ſtygiis erumpere nitar ab oris,
Et tendam gelidos ultor in ore manus.
Me vigilans cernes tacitis ego noctis in umbris
Excutiam ſomnos, viſus adeſſe tuos.
Denique quicquid ages, ante os oculosque volabo,
Et querar, & nulla ſede quietus eris.
Verbera ſæva dabunt ſonitum, nexæque colubres
Conſcia fumabunt ſemper ad ora faces,

His vivus Fueriis agitabere, mortuus idem
Et brevior pœna vita futura tua eſt.

Ita *Papinius Statius (l.3. Thebaid.v.75.*

Te diro horrore volantes
Quiquaginta Animæ circum noctesque diesque
Adſilient.

De Ruffino Claudian.(l.2. in Rufin. v.457.)

Tunc Animæ, quas ille fero ſub jure peremit,
Circumſtant, nigriquæ trahunt ad judicis urnam
Infeſto fremitu. Veluti paſtoris in ora
Commotæ glomerantur Apes, qui dulcia raptu
Mella trahit.

Et *Horat.* (*Epod.5.) in Canidiam:*

Nocturnus occurram furor
Petamque vultus umbra Curvis ungvibus
Quæ vis Deorum eſt Manium.

Noctu autem comprimis id fieri perſuadebantur. *V. Martin. Delrio (in Senec Octav. n. 117.)*

§. 67.

Exemplo ſit *Spartanorum Rex Pauſanias (ap. Plutarch. T. 2. Vit. in Cimon. p. m. 168. & de Sera Numinis vindicta p. m. 321.)* à virgine ingenua Byzantia à ſe interfecta, ipſique poſtmodum irata in ſomniis apparente noctu ſubinde quiete privabatur. *Caſſium* infeſtabat *Jul. Cæſar. (Valer. Maxim. l. 1. Memor. c. 8. n. 8. p. m. 44.).* Ita *Nero Cæſar* ſæpe confeſſus, exagitari ſe materna ſpecie, verberibus Furiarum ac tædis ardentibus, *ap. Sueton. (in Neron. c. 34. p. 210.)* Add. *Tacitum (l. 14. Annal. c. 10.).* Dicitur *Salvius Otho Galba* & *Piſone* trucidatis ea nocte per quietem pavefactus gemitus maximos edidiſſe: repertusque à coucurſantibus humi ante lectum jacens per omnia piaculorum genera manes *Galbæ*, à quo deturbari expellique ſe videret propitiare tentaſſe, ut idem (*in M. Salv. Othon. c. 7. p. 239.*) meminit. De *Otonino Caracalla acerbis* quibusdam viſis à patre fratreque gladios geſtantibus ſæpenumero agitato *Xiphil. (in Anton. Carac. p. 607.).* De *Herode*, poſt Conjugis *Mariamnes* necem ad inſaniam ferè redacto, *Joſeph. (l. 15. Antiquit. Judaic. c. 11. p. 530.)* *Ludovicus Severus* ex Bojorum ſanguine Princeps *Mariæ* Conjugis, cui caput manu carnificis amputari juſſerat, manibus adeò exagitatus fuit, ut cum bar-

ba

a florente & juvenili, decoraque coma cubitum ſe contuliſſet, una nocte ita icanuerit, ut mane ſenem ſeptuagenarium referret: In quem meritò quadret llud Poëtæ, *(Martial. l. 4. Epigr. 7.)*

O nox quam longa eſt, quæ facit una ſenem!

Quin ſpectrum hoc Principem domo excedere, & in exilium tendere juſſit, *referente id Mart. Radero (T. 2. Bavar. in Vita Mariæ, cit. Henric. Engelgravio Luc. vang. T. 2. Emblem. 9. p. 110.).* Parricidam conjux interemta noctu flagelbat, quod in literas ex ore Parricidæ miſit (*l. 2. Dæmon. c. 2. p. 262.) oh. Bodin. Ex vitis Patrum* retulit *Cornel. à Lapide (Comment in Proverb. 317.).* Umbram Pueri ab homicida occiſi jugiter homicidam etiam Monahum effectum fuiſſe perſecutam, ac ejus imaginationi perpetim ſe ſtitiſſe, diſſeque; cur me occidiſti? Ita ut Monachus angore & tædio victus Monaerio egreſſus ultro ſe judici plectendum tradiderit. Claudat agmen

Scelerum furiis agitatus Oreſtes.

Virgil. l. 3. Æneid. v. 331.)

Armatam facibus matrem & Serpentibus atris
Cum fugit, ultricesque ſedent in limine Diræ.

id. l. 4. Æn. v. 472.). Inde *Apulejus (Apolog. 1. p. 137.).* Et tibi *Æmiliane*! De iſte *Mercurius* ſuperum & inferum commeator, utrorumque Deorum mam gratiam & ſemper obvias ſpecies mortuorum, quicquid umbrarum eſt unuam, quicquid Lemurum, quicquid Manium, quicquid Larvarum oculis tuis gerat, omnia noctium occurſacula, omnia buſtorum formidamina, omnia pulchrorum terriculamenta. Add. *Petr. Thyræum (p. 3. de Loc. Infeſt. c. 15. n. p. 60.)*

§. 68.

Nec ſolum Animæ putabantur vexare & ſtridore ſuo, (de quo *Caſp. Gert. ad l. 2. Sylv. Papin. Stat. Carm. 1.)* tenere & infeſtare homicidas, ſed & viventes, ut iis ſint infeſti eorumque turbent actiones, mortemque ulciſcantur, ligere. Inſignis locus extat *ap. Lucan. (l. 9. Pharſal. v. 11.)* ubi *Pompeji* nima:

Poſtquam ſe lumine vero
Implevit, ſtellasqae vagas miratur & Aſtra
Fixa polis, vidit quanta ſub nocte jaceret
Noſtra dies, riſitque ſui ludibria trunci.
Hinc ſuper Æmathiæ campos & ſigna cruenti
Cæſaris, ac ſparſas volitavit in æquore claſſes

Et ſcelerum vindex in ſancto pectore Bruti
Sedit, & invicti poſuit ſe mente Catonis.

Nec ab hac Æthnicorum opinione abhorrent Judæorum Magiſtri, quocirc quidem è Rabbinis, *teſte Cornelio Agrippa (c. l.)* & *Lud. Lavatero (p. 2. de Spect. c. 1. p. 124.)*, non verentur dictitare: Animam *Nabothi* (qui propterea ab *Achab* interfectus fuit, quod *Achabo* ſuam vineam tradere nollet,) fuiſſe ſpiritum i lum, qui ſuam operam in decipienda *Achabo* promittebat, ut qui expeter ejus interitum.

§. 69.

Hinc forte contingit, *hariolatur Ludov. Bonacciol. (Ennead. Mulieb. c. Tom. 1. Gynæc. p. 261.)*, ut occiſi hominis vulnus, jacente etiamnum Cadavere, i eum, qui vulnerarat, ſi modo ille cominus vulnus ipſum inſpexerit, ſanguine rurſus ejiciat, quod quidem judices in hodiernum diem obſervavere. Cu circa ſepulchra, violenta morte interemtorum, ſpectra obſerventur, diſcurr *Guilhelm. Maxvell. (l. 1. de Med. Magnet. c. 2. p. 9.)*, cauſa manifeſta videtur. Na ſpiritu vitali, humidoque radicali, nondum plane diſſoluto, anima hæret, & e halationibus hoc ſpiritu humidoque imprægnatis formam humanam tribui Eadem, cur nonnunquam in Cœmiteriis talia appareant, cauſa eſſe poteſt. E eodem fonte ſanguis cadaverum præſentia ſeu tactu occiſoris fluit. Sag enim Anima adhuc præſens talia, providentia diſpenſante operatur. Qu & hanc, ſi autor adſit necis, corpus iterum intrare & movere, non vi ad v tam, cum deficiant & languida ſint membra, ſaltem ad vindictam occiſoris, cred bat *Henric. Kornmann. (p. 9. d. m. m. c. 23.)*

§. 70.

Gentium præterea perſuaſio erat, teſte *Caſp. Barthio (Animadv. ad Stat. 12. Thebaid. v. 771. p. 1555. ſq.)*, ſanguine adverſarii fuſo oblivíſci injuriaru mortuos. Ita *Ciceronis* filius Patris defuncti obtrectatorem flagris cecidit, *A Seneca (Suaſor. 7. p. m. 246.)*. Servus, interroganti Domino, quis ille eſſet, q in imo recumberet? ait. Hic eſt *Caſtus*, qui patrem tuum negabat liter ſciſſe: Afferri (*Cicero*) protinus flagra juſſit, & *Ciceroni*, ut oportuit Corio *Cæſti* ſatisfecit. Quod Exemplum an huc quadret, alii quidem ed cant.

§. 71.

Animæ reliquias id præſtare, putarunt Alii, ut *Gerh. Feldmann. (de Ca dav. Inſpic. c. 59. §. 6. p. 155.)*, quod tamen abſurdum quid, tinnit. Potuiſſet t men animæ ſenſitivæ, quæ in eo corpore una cum Ideis ſeminalibus ſuperſte

qu

iousque illud mixtum vino, vi fermenti incipiat diſſolvi, nomen forſan ſub oc titulo latere; unde etiam vita functi, quandoque, veluti ſi viverent, ejusodi motus obire, aut etiam in pedes erigi & ambulare cernuntur, prout hæc citat (*c. l. p. 403.*) *Joh. Marc. Marci.* Vim etiam vegetantem mortuis ineſſe, a crines & ungues ſuccreſcunt, *Levin. Lemn.* (*l. 2. de Occ. Nat. Mirac. c. 7. p.* 3.). Permanet in his animæ humanæ portio caduca, (ſenſitrix vegetaliſque,) actu ſaltem primo, ad breve ſpatium tridui, *juxta Fortun. Liceti* (*l. 6. de quæſit. Epiſt. c. 5. p. 92.*) *ratiocinationem.*

§. 72.

Difficultates verò, quæ ex hac hypotheſi propullulant ſubodorantes, in rectos potius in ſanguine & per eum in ſucco inquilinos ſpiritus lapidem hunc volvunt, eosque hujus ſcenæ actores conſtituunt. Spiritus namque primum vins & ultimum moriens, verusque intus agendarum ſolus Rector eſt, ut *J. B.* *lmont.* (*Tr. Tumul. Peſt. p. 866.*). Cui pollicem premit *Steph. Clotzius* (*c. l. Ex. 14. §. 7. p. 142.*). Spiritus igitur animalis, *ex Th. Campanellæ ſententia* (*l. 2. Senſ. Rer. c. 13. p. 96.*), intermanet in corpore, ſicut nauta in navi, aut Domis in ſuo pallatio, & populus in civitate; non autem ſicut forma informans ualiter totum compoſitum. Occiſi hominis ſpiritus retinere animum vincandi, patet ex cruentatione cadaveris, quæ accidit in præſentia homicidæ, *baſt. Wirdigii* (*l. 2. Med. Spirit. c. 28. §. 9. p. 208.*) Philoſophia eſt: Spiritus in nguine ſuperſtites ſentiunt præſentiam ſpirituum homicidæ, cum quibus prim inſtituebatur complicatio, & hoſtilis colliſio in duello, vindictam meditur, deſiderant, parant, & iracundiæ motu inſurgunt in hoſtem, qui motus nguinem calefacit ac fluidum reddit, non ſecus ac ſi in vivo corpore poſt iraandiam ex ſpirituum excandeſcentia, efferveſcentia hæmorrhagia ſequitur. Tan ſpirituum interimendi, vindicandi proclivitatem & indolem peſtilentiæ caun eſſe, docent. Evolv. & *J. B. Helmont.* (*tr. de Magn. Vuln. curat. n. 115. p. 612.*). iritus igitur hos vocavit occiſores, *Wirdig.* (*§. 10. p. 209. & §. 16. p. 216.*). Veriſile omnino eſt, conjectat *Joh Amoſ. Comen.* (*Phyſ. Ref. in App. p. 169.*), ſpirim hominis occidendi irritatum, quando cum ſanguine jam funditur, in vinctam tranſilire in ipſum occiſorem: eo nimirum modo, quo canem, feram, vem, dum occiditur furenter in percuſſorem ruere videmus. Si enim id iritus corpori adhuc hærens facit, quidni ab eodem revulſus? Inſilire igitur homicidam, eumque occupare, credendus eſt. Unde fit, ut cum is cadar accedit, (præſertim ſi tangere id aut intueri jubeatur,) quicquid ſpiritus in davere ſit reliquum, id cum vehiculo, ſuo ſanguine, in occurſum ſuo hoſti

(per

(per Sympathiam nempe) ſe ſe proripiat. Eadem fere habet *Joh. Sophron. à Kozack.* (*l.5. Horolog. c.6.*) ubi & ideo hoc fieri exiſtimabat, quia ſpiritus trucidatorum non ceſſant prius in lucem progredi, quam tota eorum corporeitas fuer abſumta in tenebras, tum & hos ſopiri. Alibi (*Anat. Vit. Microcoſm. c. 17. p. 128.*) ita diſcurrit: Spiritus hominis ab alio vim illatam naturaliter reprimere ſtude quod ſi ipſi vires deficiant, aliunde auxilium implorando juvari deſidera Quod ſi non aſſequatur atque ſuccumbat nihilominus eundem affectum, qu prædictus exhalavit, tenaciter retinet, & propius accedente hoſte, quia vocifrari nequit ob inſtrumentorum læſionem, vi piorum ſanguine aſtantium ſuppetias implorat. (Add. *Ejusd. tr. de Sale c. 5. ſ. 17. p. 223.*). Auram vitalem Abel Cainum fugitivum feciſſe, *J. C. Weber.* (*de Liquor. Stiptic. p. 22.*) ſtatuit. Confer. *Lud. Cœl. Rhodigin.* (*l.3. Antiqu. Lect. c. 12. col. 129.*)

§. 73.

Cum vero ſpiritus extra aut absque ſanguine conſiſtere vix poſſe viderant, ſanguinem addiderunt alii. Nec forſan immerito. Sangnis namque, non alii humores, indicat, quas *infra* (*§. 114.*) recenſitas reperies. Sanguinem primum vivens & ultimum moriens cur ediceret *Guilh. Harv.* (*de Generat. Anim. Exerc. 51. p. 193.*), cauſas ſonticas habuiſſe mihi videtur. In ſanguine vide naturæ aliquem Characteriſmum divinitus poſitum, *Libavio* (*c. l. th. 144. p. 216*) aſſentior, cum in ſanguine, effato divino, ſit Anima & vita, quod colorem fove qui eſt proximum Animæ inſtrumentum & vinculum, quo cohæret pars utraqu prout *Libav.* (*c. l. p. 191.*) interpretatur. Sanguinei inde longæviſſimi *Zacut.* (*l. 2. Hiſt. Med. Princ. qu. 9. p. 186.*), ſanguisque vitæ theſaurus, *Joh. Meſuæ* (*l. de Re Med. Theor. 1. c. 2.*) audit. Hunc moveri poſt mortem in Cordis auricula, ea quieſcente, *Joh. Walæus* (*Epiſt. de Chyl. & Sangu. mot. Th. Bartholin. Anat. Reform. annex. p. 551.*) obſervavit, & cruor viget ſpiritu poſt mortem influo, ſe que movet, *juxta Franciſc. Oſwald. Grembſium* (*l. 1. Arbor. integr. & ruinoſ. hom. c. 8. ſ. 8. n. 6. p. 92.*), adeoque in hoc etiam quandam actionem admiſit *D. D. Ehrenfried Hagedorn.* (*Cent. 3. Hiſt. 45. p. 341.*)

§. 74.

Sanguinem ſentire, *Critiam* docuiſſe, *Philoſophus* (*l. de Anima, t. 32.*) affirmat, adeoque animam reputaſſe. Senſum & motum huic primario ineſſe, plurimis indiciis *Guilh. Harv.* (*c. l. Exerc. 52. p. 197.*) comperit. *J. B. Helmont.* (*Tr. Schol. Humoriſt. paſſiv. decept. c. 3. n. 2. p. 820.*) ita ſentit: In Cadavere dudum mortis frigoribus, inconcretus tamen cruor manet in venis, vivitque tantiſper (*Tr. de Lithiaſ. c. 9. n. 93.*). Nec cruor, nec ipſe ſanguis arteriarum ſenſu tactuq

ani

imali pollent licet ſympatheticè ſentiant etiam extravenati. In ſanguine am extravenato anima ipſa habitat (*tr. de Magnet. Vuln. Curat. n. 15. p. 617.*). c & in ſanguine ſuam eſſe phantaſiam, quæ quia potentius ibidem viget, am in rebus cæteris, ideò ſcripturam alto elogio ſanguinem adhuc coctum edi promtum (fortaſſis & per fotum planè putridum *addit n. 156.*) animam vocare dictitat (*tr. de Magn. Vuln. Curat. n. 163. p. 617.*). Et *alibi* (*Tr. Tul. Peſtis p. 857.*) in carne & ſanguine eſſe quandam ſeminalem notionem, dictionem, imaginationem, amoris, convenientiæ, ſimilitudinis; itemque tioris, terroris, triſtitiæ, repugnantiæ &c. cum intuitu lucri & damni, noxæ & mplacentiæ. Ne de ſanguine mortuorum dubites *Idem* (*tr. de Magn. Vuln. at. n. 88. p. 609.*) concludit: inſunt ſanguini vires quædam vitales, tanquam nimatæ eſſent, è cœlis vindictam, imò à judicibus terrenis, in homicidam imadverſionem poſtulantes. Modum inveniſſe ſibi viſus *Cornel. Gemma* (*l. Coſmocrit. c. 6. p. 78.*). Videmus extincto cadavere usque ad tertium diem infectoris imaginem velut in concreto ſanguine latuiſſe, quum eadem ſemel eſente reſiduus ille ſpiritus, propter Ideas inhærentes, in percuſſorem obvi concitetur, nec prius profluvium ſanguinis è vulnere ſupprimatur, quam i occiderit longius à funere ſit ſemotus. In ſanguine, iterum *Helmont.* (*c. l. 114. p. 612.*) pronunciat, etiam poſt mortem ineſt ſuus præſentis homicidæ ſen-, ſua vindicta, quia ſua quoque phantaſia: ideò non ipſus *Abel*, ſed innocens nguis ejus clamat tamen in cœlum vindictam.

§. 75.

In corpore vivente ſanguinem & ſpiritus vivere, mordicus his defendit *ſp. Hoffmann.* (*l. 3. Inſt. Med. 3. §. 3. p. 295.*): Eſtne rationabile, eſſe in corre vivo aliquid, quod non vivat? Ut cominus agam, ſpiritus cum ſint pronum Animæ inſtrumentum, humores cum tantum caleant, quantum Caloà Corde habent: cur non vivant? Vim (vitam habet *Joh. Marc. Marci ilof. Vet. Reſtit. p. 5. ſubſ. 1. p. 842.*) mumialem equo mortuo tribuit *Helmont. l. n. 110.*), & ſic vocat quandocunque carni (& ſanguini) adhuc confermena eſt virtus liquoris vitalis, id eſt, ſpiritus inſitus, qualis in ſpontè præ ritudine aliaque inferioris ordinis diſruptione morientibus non invenitur. piritu Mumiæ animalis autem hoc phænomenon deducendum, rebatur *Andr. nzel.* (*de Med. Diaſtat. c. 1. p. 27. & 29.*)

§. 76.

In corpus interemti etiam cauſam rejicere quibusdam placuit. Judaizare cui Religio non foret, ſenſum cadaveris à Judæis creditum adoptare, & in ſu-

as partes trahere poſſet. Adducam in gratiam Lectoris, quam è *Molther*(*Theol. Judaic. c. 20.*) *Henr. Kornmann.* (*p. 8. Mir. Mort. c. 45.*) citatam fabulam, aut verius inſaniam. Quando Anima à corpore diſcedit, ſecundum Hebræorum doctrinam, ſemper memor eſt corporis, & triſtatur de corpore, utpote in quo habitationem & ſedem habuit ſuam. Et quamvis corpus poſt diſceſſum trunci inſtar ibi jaceat, ſcias tamen, ſi verus vis eſſe Apella, corpus omnia adhuc audire & ſcire, quid in mundo fiat, & quando ipſum devorent vermes, væ illud ſentit, ac ſi acu pungatur vivens, (mortuo gravior eſt vermis, quam acus carni viventi, dictitat *R. Lipmann. l. Nizzachon. n. 299.* quod tamen de impiis tantum plurimi interpretantur), ideò & vetitum ad cadaver & funus plura loqui, quam quæ ad ejus neceſſitatem & honorem vergunt, (de mortuis & abſentibus nil niſi benè,) & cœmiteria adeunt, & defunctorum ſepulchra, ut miſereantur viventium, & DEUM pro iis orent. E Chriſtianis, quidam in extincto ſupereſſe ſenſum aliquem, *teſte Ant. Santorello* (*Poſt-Prax. Med. c. 21. p. 69.*) & illi ſcaturiginem hunc cruentam aſcripſere. Corpus remanere cum ſenſu proprio obtuſo, naturæ ipſius conveniente, *Th. Campanella* (*l. 4. de S. R. c. 9. p. 296.*), & in corpore mortuo aliquid vitæ ſupereſſe dixit *Joh. Marc. Marci* (*c. l. ſubſ. 3. 405.*) cujus ratione Sympathia & Antipathia fiat.

§. 77.

Characterem naturalium corporum viventium in mortuis remanere, multis Exemplis edocemur. Ad formarum materialium â ſuo corpore inſeparabilitatem provocat *Martin. Kerger.* (*de Ferment. ſ. 1. c. 4. p. 19.*), eamque probare omni niſu ſatagit. Afferam ex *Athanaſio Kirchero* Phyſam ſ. orbem piſcem Ægyptiacum, ut viventem in mari rubro, ita & mortuum exſiccatum ventos indicare, ſi ſuſpendatur. Inde à Germanis *See-Hann*, quaſi Gallus marinus dicatur, quod ſicuti gallus templorum turriumque faſtigiis impoſitus ventos demonſtrat, ita & hic piſcis. Ab accolis Nili lingua patria Arabica Allalrucho DEUS ventorum, quod ipſis quaſi imperare videatur, appellatur (*l. 3. Mund. Magnet. p. 4. c. 2. §. 6. p. 529. ſq.*). Idem Hirundine marina piſce volatili per tredecim annos ſe obſervaſſe, fidem interponit. *Alibi* (*in Magnet Nat. Regn. tripl. ſ. 4. p. 165. ſq.*) de ipſo ipſe ſequentia: Hic jam à viginti annis (Viginti quinque ſi rectè computes ab anno 1640. quo primum Mundum Magneticum ſe edidiſſe fatetur, ad 1667. quo Regnum Magneticum publicæ luci conſecravit), tholo Muſæi intra Roſam nauticam ſuſpenſus, indicis ventorum officio fungitur, & omnibus advenis inter cætera rara oſtendi ſolet. Habet enim hanc vim ſibi inditam, ut intra Roſam nauticam Rhombis ventorum inſtructam, & juxta qua-

tuor

uor mundi partes ſituatam tenui filo ſuſpenſus, qualiſcunque tandem ventus oras ſpiraverit, illum eundem intra rhombum hirundo, palea ori inſerta demonſtret. Experimentum certum eſt, & jam, uti dixi à viginti annorum curiculis diligenter obſervatum, unde & eundem Magnetem Æolium appellanum duximus. Nec minus admirandum, quod *Ganzalus Fernand.* (*l. 13. Hiſt. niverſ. Americ. c. 6.*) de Phoca ſeu Lupo marino conſignavit. Eſt res notatu ignisſima, quam de Lupo marino (quem & Phocam ſeu vitulum marinum *Plinius nominat*,) modo referam, & ſic ſe habet: Pellis hujus animalis, uti & ingula, ligulæ & marſupia ex ea parata hanc inſitam ſibi virtutem habent, ut nari tranquillo & ſine incremento & pili hujus animalis ſe ſurrigant: Eſtque es frequenti experimento à me cognita, & in dicta pelle ſingulis diebus ſpeatur, adeò, ut quas mutationes in ſuo fluxu & refluxu facit mare, has & ſubeat ujus animalis piloſum corium. Hinc Bothnici Nautæ prognoſticon ſuſcipint ex veſtitu proprio, de pellibus hujusmodi compoſito, an mare tranquilum & proſpera navigatio ſit ſperanda, vel periculum in navi ſit ſubeundum, radidit (*l. 20. Hiſt. Gent. Septembr. p. m. 510.*) *Ol. Magnus.* Spectarent huc uæ de Aviculæ Martinettæ, & Alcedinis pelle & pennis ſupra (*l. 1. Tit. 1. §. 2.*) retuli, niſi in dubium traherentur iſtæ Relationes.

§. 78.

Sed ad rem propius. Characterem (ſ. Ideas) præteritarum rerum, anima excuſſa, in Cadavere remanere, *Claud. Deodat.* (*l. Panth. Hygiaſt. c. 11. p. 105. q.*) commemorat, à qua ſententia *Paracelſiſtæ* cum *Helmont.* non abhorrent. In Cadavere vulnerati, notat *Wilhelm. Daviſſon.* (*Prodrom. comment. in Med. Petr. Severin. p. 176.*), etſi receſſerit forma princeps, manet tamen ad tempus erum præteritarum & omnium, quæ fuerunt in anima, plenus Spiritus, qui ub ipſam cædem per characterem hoſtilis Spiritus, cum ejus figuram ſibi fortiter expresſiſſet, fit ſanè, ut eodem denuò occurente, per illud impreſſum & dhuc recens veſtigium moveatur, eoque impulſu concitetur & ſanguis, donec per vulnus erumpat. Id ut firmet (*tr. de Magnet. Vuln. Curat. n. 120. p. 613.*) *Helmont.* experimenta in lucem profert. An ſcire fortè aves, *quærit*, cur ſanguis taurinus toxicus ſit, non autem fratris ſui bovis? occidendo ſcil. obmurmurat taurus & ſuo ſanguini vindictæ notam ac potens ſigillum imprimit: Sin etiam contingat mactando bovem non uno ictu evaſiſſe furioſum, & diutius n eodem perſeveraſſe furore: carnes malè ſanas relinquit, niſi prius ſapida perturbatione deſes & ſecluſus relinquatur, jejunio ad ſe redire. Taurus igitur moritur præ cæteris animantibus vindex excellentior. Pavoris & terroris i-

deam in ſanguine Leporis geminatam, ſi venando per canum morſus intereat alibi (*tr. Poteſt. medicam n. 29. p. 381.*) aſſeruit. Bufo (*ſecundum Eundem tr Tumulus Peſtis p. 885.*) viſo homine terrorem immenſum concipit naturali do no. Qui terror ab homine naturalem energiam ſibi acquirit & imprimi contra imagines territi Archei in homine. Siquidem terror Bufonis interi mit ac annihilat ideas territi Archei (in Peſte), eò quod terror in bufone eſt naturalis, & ideò radicaliter, ac per totum, etiam illi mortuo, incorpo ratur.

§. 79.

Affectus igitur remanere non modo in exhalante ſpiritu, ſed etiam in cor pulentia, in qua ſanguis eſt, & tenuitas, *Th. Campanella* (*l. 4. de Senſ. Rer. c. 9 p. 297.*) profitetur, & *Joh. Marc. Marci*, quosdam non parum referre volunt in qua diſpoſitione animalia moriantur, quorum partes ad uſum Medicum quæ runtur (*l. c. ſ. 2. p. 433.*) Hinc ſanguine leporis, per canum morſum venando in teremti, quin imò & carne fumo ſiccata, Dyſenteria curatur, non fallaci even tu, juxta *Helmont. (tr. Poteſt. med. c. l. & n. 29. p. 382.).* Linteo à ſanguine tincto ſicco Eryſipelas. Pari modo pellis caudæ, lepori vivo detracta, ceu amuletum idem curat Eryſipelas; admota vero omnes curat Ambuſtiones. Raſum cornu Tauri in coitus ardore abraſa mirè armat in Venerem, quod aliàs non facit. Cerebrum paſſeris, in actu Veneris transfoſſi, potentius lon gè ſtimulat eandem, quam ſi nudè interficiatur alio tempore. Filum, quo ſtrangulata vipera, medetur anginæ, *Dn. D. Mich. Ettmüller* (*Diſſ. de Morſ. Vip p. 5. §. 2.*). Claudit igitur *Martin. Del-Rio* (*l. 1. Diſquiſ. Mag. c. 3. qu. 4. p. m. 55.*) Neque adhuc dum video, quid ſolidius afferatur illa Antipathia, ex vehe menti occiſi in occiſorem, quod qualitatem latentem & arcanam impreſſeri corpori cum Cadavere permanentem. (*Conf. Eund. comment. in Octav. Senec v. 127.*)

§. 80.

Quod citati Autores peremto detulerunt, id Alii ipſi deferunt homici dæ. In genere ſequentia leguntur *ap. Andr. Libav.* (*c. l p. 279.*): Cum ſangui interemti prorumpit, non autem viciſſem interimentis; paſſionem ab hoc in illum illatam manifeſtum eſt. Pluribus id *idem (tr. 187. ſq. p. 121.)* diduxit. Quo modo verò accidat, habet iſta *Petr. de Apono Conciliator dictus (c. l.)*: Dicitur quod ex vulnere recenter interfecti, jam conſtricto ſanguine, fluxus ſanguinis demum fit ab interfectoris præſentia ex illis, quod accidit ex motu impreſſo ab interfectore ad interfectum virtutis ſuæ fortis imaginationis & furiæ. Di-

cun

ınt enim, *pergit*, impreſſiſſe eum ſpiritus inimicitiæ ſuccenſos interfectum mpore interfectionis, qui ad præſentiam interfectoris moveantur ex interſcto ſuo ad interfectorem ſuum unde exiverunt, propter quod cauſatur mos in corpore interfecti, & vulnera ſic ſanguinem emittunt. Admiſerit latro via homicidium, cadaver autori intuendum ſit propoſitum, ſanguis è cadare effluit. Unde hoc? niſi quod ſpiritus interfectoris fixè intuentis & conſlerantis à ſe inflictum vulnus cadaver, ejusque reliquos Spiritus commovent, nguinemque eliciunt. Hæc aliorum potius, quam propria ſententia *Martin. Ceinrich.* (*p.1. de Monſt. c.17. f.166.a.*). Cum occiſum occiſor intuetur, transittit Spiritus quoſdam ira & odio plenos idcircò enim occidit, quare calos, acutos & igneos. Calefiet proinde ſanguis occiſi, *concludit Anton. ıntorell.* (*c.l. c.21. p.160. ſq.*) exceptis ab occiſore ſpiritibus, tum quia cali-, tum quia ob iram calidiores facti. Excalefactus autem ſanguis, neceſſe eſt ut odeat, cum nequeat anguſto illo ſpatio contineri. Spiritus occiſorum in occim ingreſſi, ad eum (præſentem) redire per vulnera conantur, accedente corpore u Magnete ex quo manaverant, à quo rurſus alliciuntur. Ita *Petr. Borell. ent.2. obſ.47. p.145.*) ob recurſum ſpirituum verſus nativam originem, qui mpore conflictus ex homicida in occidendum corpus confluxerant, ſequi conēti ſanguinis diſſolutionem ad ſpirituum expeditionem & accidentariam effluonem. *Nicol. Papin.* (*Diſſ. de Pulv. Sympath. qu.4. part.2. Theatr. Symp. & ntip. p.164.*)

§. 81.

Aliter hoc phænomenon explanare aggreſſus *Simon. Majol.* (*Dier. Canic. olloqu. p. m. 33.*) id ego, *ait*, ex aëris attractione ſimulatque ſpiritus infectione uſari dijudico. Licet enim Cadaver illud ſit omni ſpiritu deſtitutum, neq; ntiat quicquam, horrore tamen tunc concutitur, tranſeunte occiſore, quia iritus ibi in vulnere ſunt quadantenus infecti à ſpiritibus interficientis, quo anſeunte usque ad ipſum vulnus aër infectus trahitur, quo intercepto ſanguis bullit propter infectionis conformitatem, tàm in vulnere manentem, quam ab nterfectore manantem. Aliis autem tranſeuntibus id fieri non poteſt, cum uibus nulla ſpirituum & infectionis communicatio eſt.

§. 82.

Ficti illius Arnoldi Bachimii Denſtonii (*Panſoph. Enchiret. p.7. §.223. p. 86.*) philoſophia circa hoc thema ſequens eſt. Dum quis ex malitia alterum ccidit, Archæus ipſius totus, quantus, eſt furibundus, Occiſi Archæus è conrà totus, quantus, pavidus redditur, & ferè totum in ſanguinem ſe recipit, aboli-

 tio-

tionem ſui ex gradu animalitatis horrens. Dum occiſor appropinquat c
daveri à ſe occiſo, Archeus occiſi ſentiens effluvia Archæi occiſoris, ultimam c
ſtructionem metuens, fugam quaſi molitur, quærens ſpatium in æthere ampli
unde ſecum ſanguinem rapit extra venas. Et hoc ideò, quia dum Arch
us occiſor occidebat hominem, ſpecialibus Characteris furioſi & effluviis in
morem & anguſtiam coëgit Archæum occiſi, qui Character manet ſemper in A
chæo occiſoris, unde quam primum appropinquat occiſor, Archæus ſimilia
fluvia ſpargit & in fugam concitat pavidum Archæum occiſi.

§. 83.

Paracelſus more ſuo phantaſticus, phantaſiæ vehementiori omnia aſcrib
Athan. Kircher. (*l. 3. Mund. Magnet. p. 9. c. 2. qu. unic. p. 97.*). Magna miracu
imaginatione cooperante fieri poſſe, *Paracelſum* crediſſe conſtat, an ad crue
tationem eandem traduxerit me non legiſſe ſincerè fateor. Interim imagin
tioni eandem tribuit *Fr. Baco Verulam.* (*Sylv. Sylv. Cent. 10. n. 958.*
958.) *& Alii* quod ex modo dictis de ſanguinis Phantaſia (§. *73.*) & *infra*
125.) dicendis conſtare poterit.

§. 84.

Spiritus hos occiſi & occiſoris pugillatione quaſi quadam concurrere,
inde cruoris illa ſcaturigo propullulet, cum utriusque concurſus agitet &
turbas ſanguinem concitet, ut *Galeot. Martius* (*de Doctr. Promiſc. c. 22.*) p
nunciat. Referas, ſi libet, huc illud *Paracelſi* (*l. 4. Paramir. c. 3. p. 18.*):
hab ein Geiſt, der ander hat auch einen: Die Geiſt kennen einander, als ich und
ander, ſie üben ihre Sprache mit einander, wie wir, aber ungenöttet unſer Red, ſ
dern was ſie wollen. Auff das mercken, daß müglich iſt, daß die zween Geiſt
Zorn tragen auff einander, und einer den andern lezt, gleich wie ein Menſch den a
dern. Et hæc etiam *Ath. Kircheri* (*l. 3. Mund. Magnet. part. 9. c. 2. qu. unic.*
612.) & qui Eundem κατὰ πόδα ſequitur, *Caſp. Schotti* (*p. 4. Mag. Nat. l. 5. Sy*
tagm. 2. c. 4. p. 495.) mens eſt. Ita a. Kircher.: Vehemens & violentus ſp
tus, quo occiſor alium ſibi inimicum impetit, maligna vi plenus per oculos,
nares in inimici ingreſſus, intimas fibras, tum potiſſimum ſanguinem, ac in ſa
guine latentem qualitatem vectore ſpiritu invadit, qui incitatus, vel vi rare
ctiva ſanguinis cadaveris, vel alio quodam occulto Naturæ diſſidio loco cede
foràs erumpit, eò quod ſpiritus occiſoris ſanguini occiſi dicta ratione comm
nicatus non commodè in alieno ſubjecto ſubſiſtens proprium videlicet occiſ
ris ſanguinem naturali inclinatione appetat, hic verò illum ceu ſibi propriu
ac naturalem attrahat, repellente Cadavere ſpiritum tanquam ſibi repugna
t

tem atque inimicum. Dum igitur occiſoris ſanguis, quod ſuum, appetit, occiſi autem contrarius ſpiritus ſpiritum inimicum & hoſtilem repellit, fit, ut hac ſpirituum contrariorum lucta, ſanguis, quorum vehiculum eſt, effervefcens, violenter foràs erumpat. Add. *his Petr. Gaſſend.* (*in Phyſiol. Epicur. p. 354.*). Mirabile certe nobis olim fuit videre ſuum gregem in medio foro grunnientem torveque obtuentem, pertranſeunte non procul lanio. Sed nempè vel ipſa veſtigia interfectorum recens ſuum quæ in veſtibus, manibus, cultrove immanebant, ſpirare adhuc videbantur, cædem ſimilem ob emiſſa corpuſcula, quæ vi ſeducta alienosque motus ſubeuntia horrorem creabant, & internecionem conſimilem minitabantur. Add. *Anton. le Grand.* (*Hiſt. Natur. p. 8. Artic. 8. n. 5. p. 94.*). De Chirothecariis & qui canes interficiunt & pelles ipſis detrahunt *Kenelm. Digby* (*de Nat. Corp. c. 38. p. 427.* evolvendus & *Jacob. Lorhard.* (*Theatr. Philoſ. Diagr. Phyſ. p. 48.*). Eodem vel non abſimili modo dici poteſt commoveri occiſi recens hominis ſanguis ad occiſoris præſentiam, ſi verum eſt tamen, quod leges tanquam non incongruum ſupponunt.

§. 85.

In externis eſt veſtitus rei, qui ſæpè eo eſt odore, ut tum homines, tum beſtiæ ex eo cognoſcant perſonam, differit *Libav.* (*c. l. th. 283. p. 134.*). Conſentaneum eſt, aliquid ſpirituum inde quoque ad vulnus penetrare poſſe. Unde videtur eſſe conſequens, ut eodem veſtitu, ſed non obterato fortibus odoribus accedat reus. Veteres veſtes imbutæ magis ſunt recentibus, iterum (*p. 382.*), à quibus ſæpe etiam corporis mutatur odor: argumento, quod canes peregrino habitu recens ſumto dominos ſuos non facilè agnoſcant. Non lavanda prius ſunt cadavera, *præcipit*, antequam ſignum ſit exploratum. Neve etiam ſit incantatus amictus.

§. 86.

Scaturiit ex hoc alveo Antipathia & Sympathia inter occiſorem & occiſum. Illam ejusmodi ebullitiones in aëre cauſari *Villalpand. Torreblanca* (*l. de Mag. c. 2. p. 10. p. 35.*). *Joh. Riolan.* (*in l. 2. de Abd. Cauſ. Fernel. c. 18.*). *J. B. Siton.* (*Iatroſoph. Miſcell. tr. 16. p. 81.*). *Timoth. Brigth.* (*in Animadv. in Guilhelm. Adolph. Scribon. Phyſ. ad §. 82. p. 44.*). *Robert. Fluddus à Fluctibus* (*l. 1. Amphiteatr. Anatom. ſ. 1. p. 3. c. 10. f. 239*). *Joh. Mayow* (*l. 3. Phyſ. c. 8. p. 224.*) Confer *modo* (*§. 71. & 77.*) allegata & prolata, occiſores etiam abhorreri apud inferos Ethnici credebant. *Caſp. Barth. Animadv. in Stat. l. 11. Thebaid. v. 623.*) In ſcenam produxit *Virgil.* (*l. 6. Æneid. v. 462.*) Dum apud inferos *Dido Æneam* averſabatur;

Tali-

Talibus Æneas ardentem & torva tuentem
Lenibat dictis animum, lacrymasque ciebat.
Illa ſolo fixos oculos averſa tenebat.
Nec magis incepto vultum ſermone movetur,
Quam ſi dura ſilex, aut ſtet Marpeſia cautes,
Tandem proripuit ſeſe atque inimica refugit.

§. 87.

Sympathiam non excluſit *Guilielm. Adolph. Scribon.* (*in Phyſ. l. 1. §. 80.* *42.*) nec alienum ab hoc eſſe *Petr. Aponenſem è Petro Gregor. Tholoſano* *Proſpero Farinaceo* (*c. c. l. l.*) declarat *Joh. Chriſtoph. Hundeshagen* (*c. l. §. 8* quod ipſum ex verbis *Conciliatoris modo* (*§. 79.*) recenſitis vix colligere lic

§. 88.

Et ob præfatas cauſas in jure pro indicio homicidæ etiam ſanguin tio iſta proclamata, ut ex JCtis *Marc. Anton. Blanc.* (*tr. de Indic. Homic. n. 4* *p. 153.*) & quidem pro violenta conjectura, ut habet *Joh. Bodin.* (*l. 2. Dæmono* *c. 2. p. m. 263.*). Hoc in utroque jure video aſſervatum, ac ſi eſſet indiciu quod legali probationi conduceret, & à jure peritis mille etiam hiſtoriis ful tur, *teſtatur Caſp. Caldera de Hæredia Tribunal. Magico-Med. Stat. 12. Artic. 9* *79.*). Hinc & ſufficiens ad capturam, quin & torturam ipſam traditur inci mentum *Jacob. Menochio* (*l. 2. de Arbitr. Jud. qu. Cent. 3. Caſ. 270. n. 16. &* *& l. 1. de Præſumt. qu. 89. n. 128.*) & quæ allegant *Joh. Bodin.* (*c. l.*). *Pau* *Zacchias* (*l. 5. T. 2. Quæſt. Med. Leg. 8. n. 11.*) quæque ad hunc locum (*p. 42* præterea citavit *Joh. Dan. Horſt.* & *Heinr. Kornmann.* (*p. 9. m. m. c. 27.*) & *J* *Döpler.* (*Theatr. Palmar. Supplic. & Execut. Criminal. c. 1. n. 161. p. 47.*). H cum ſemel verum comperiſſet, *Rex Daniæ Chriſtiernus II.* In Curſore cædis ſimulato poſtmodum hunc modum explorandi cædium Autores in toto ſuo gno paſſus eſt obſervari, quod *Henric. Ranzov. Produx Cimbricus illuſtriſſin* (*in Epiſt. Reſponſ. ad Dav. Chytræi Epiſt. Conſolat. p. 195. ſq.*) prodidit. S tempore id Romæ obſervatum quoque, *Jac. Menoch.* (*l. 1. de Præſu* *qu. 89. p. 128.*) & *Hermann. Conring.* (*Diſquiſ. Polit. de Form. Judic. in Repu* *rectè inſtit. §. 294.*). In Bavariæ Ducatu *Georg. Everhard.* (*Volum. 1. Conſil.* *n. 35.*)

§. 89.

Quæ quidem rationes & fundamenta talia, non ita firma baſi conſtare dentur, ut multi Excellentiſſimi Doctiſſimique Viri aliis rationibus moti n fuerint negativam amplexi, & contra affirmantium fortalitia ſuos produc

Ar

Arietes & Catapultas. Quod ſanguis variis de cauſis è vulneribus, ore, auribus, oculis, quin & poris ſub forma roris aut ſudoris prodire poſſit è Cadavere ſecundum Naturam, Titulo *præcedente* (*§.36.*) & *præſente* (*§.3. ad §. 34.*) idque vel guttatim & ſtillando, tantum roris ad inſtar & ſudoris, vel copioſiori & tumultuante fluxu ebulliendo demum, qualis hiſtoria *alibi* (*l.1. Tit.5. §.39.*) legitur. Add. *Chriſtoph. Beſold.* (*c. l.*)

§. 90.

Nec ad homicidæ præſentiam, & tactum cadaveris interfecti ſemper cruentarunt. Narratum eſt nobis, *tradidit Andr. Libav.* (*c. l. p. 154.*), quendam à Cæde recente inductum confeſſumq; ſe autorem, nullo fuiſſe indicatum cruore. Retulit Gemellum (*2. B. Neupolirten Kunſt-Wunder-und Sitten-Spiegl. Diſc. 3. p. 329.*) *Eraſ. Franciſci.* Acta judiciaria Chemnicenſia hæc annotant: *Es iſt zu regiſteriren anbefohlen worden, daß alle Gefangene mehr als einſten über den entleibten Michel Kirchmeß geführet worden, welche, wie bräuchlich, die Hände auf ihn gelegt, iſt aber darauf keine Anzeigung oder Zeichen erfolget. d. 13. Febr. 1598.*). Præſente quidem inimico & refractario, non tamen homicida, *Henric. Engelgrav.* (*p. 2. Luc. Evang. p. 161.*), id eveniſſe memorat: in morte *Henrici Regis Angliæ*, cujus cadaver dum ad tumulum deferretur, *Richardus* filius contumax & patri rebellis occurrit, & ecce, dum aperta facie parentem aſpicit, cadaver ſanguinis copioſo imbre ſudavit.

§. 91.

Quin & Amicis appropinquantibus in ſubmerſis id prodigii genus viſum, ut de ſubmerſis *Levin. Lemn.* (*l. 2. de Occ. Nat. Mirac. c. 7. p. 161.*) & *Joh. Jonſton.* (*Cl. 10. Thaumat. Nat. Art. 3. p. 449.*), Menſe Julio Anni 1636. *Joſephus Petri Pauli Peregrini* ad *D. Auguſtinum* Barbitonſoris filius flumine abreptus octiduo latuit: hebdomade vero elapſa è Tiberi emerſus, ſecundoque flumine vectus ad Arcum Parmæ, (ſic enim Cloacam appellant è regione molis Hadriani;) ab iis qui in Tibere natabant, delatus fuit ſemi putridus ac penè informis, ſanguine ex hauſto, ſpiritu extincto, & corpore ferè putredine confecto. Adveniente verò fratre germano, ſanguinem ex ambabus naribus effundit, omnibus qui aderant miraculo ſtupeſcentibus, *prodidit Petr. Serv.* (*de Unguent. Armor. p. 1. n. 32. in Theatr. Symp. & Antip. 541.*). De ſuſpenſo, ad matris acceſſum, idem *Heinric. Kornmann.* (*p 5. m. m. c. 9.*) contingere poſſe, ſi intimus interfecti amicus, quem paulo ante motem conſpexerit commiſſerantem una fuit ingreſſus fidem interpoſuit *Andr. Libav.* (*c. l. th. 300. p. 137.*). Poſtquam ab obitu accedit amatus homo miſera lamentatio exoritur atque ita ex commo-

tione eruptio ſpirituum, in defunctis verò movetur ſanguis eo modo, qu movebatur in vivo, paulo ante mortem. Non altius impreſſa commotion cauſa, etiam à morte aliquantum ſupereſt. Apparet hinc, non neceſſe eſſe, in omnibus cadaveribus ſuperveniente amico erumpat ſudor. Nam nec in mnibus tantum eſt amici deſiderium, nec in omnibus tàm fortè, *pergit* (*c. ad th.* 199. *p.* 296.) Add. *Petr. Borell.* (*Cent.* 2. *obſ.* 47. *p.* 145.) *Petr. Heig.* (*p. quæſt. jurid. qv.* 39. *n.* 104. *p.* 353.)

§. 92.

Advertendum hic etiam monuit *Libav.* (*c. l. th.* 305. *p.* 138.), ne pr prietate quadam aliquis ſit, ad quem (cujus præſentiam) omnia cadave talia ſanguinem ſtillent. Cujus vero proprietatis an aliquis extiterit, f aut futurus, non facile dixerim, cum de tali omnium obſervationum lib quod ſcio, taceant. Venefici cujusdam, qui cum ad cadavera accederet, ſa guinem fundebat, *Idem* quidem mentionem fecit *alibi* (*part.* 2. *ſingul. p.* 172 id verò naturaliter poterat accidere, cum Naturæ quodam inſtinctu ſanguin cum brutis adverſemur, ut *Joh. Amoſ. Comen.* (*Phyſ. Reform. Append. p.* 16 & *Th. Bartholin.* (*de Sangv. Vetit. p.* 28.), eveniatquè inde, ut venæ ſectionem a miniſtrare videntes, animo linquantur (*Secund. Eund. c. l. p.* 31.); ſed & τῶν φ βερῶν φοβερώτατον ὁ θάνατος (juxta *Ariſt. l.* 3. *Ethicor. Nicom. c.* 9.) ideoq cadaver abominabile quid ſit, quod tactum Archeum pavore concutiat, in fugam vertat. (*Vid. l.* 3. *T.* 2. §. 4.)

§. 93.

Nec omni tempore viventes ſaucii cruorem plorant ob cauſas natural ut *ſupra* prolata (§. 6. & *ſq.*) declarant. Jejunis quibusdam vel non benè ſa guinem ex vena ſecta prodire, *Andr. Libav.* (*de Cruent. Cadav. p.* 373.) pr feſſus eſt, quod tamen nunquam obſervare licuit. Jectigatio venarum ex oppilatione Tartari in venis, & ſic ſæpe fit, quod vena inciſa non flu *Paracelſ.* (*l.* 1. *de Tartar. tr.* 1. *c.* 3. *in annotat. p.* 395.) tradidit. In Caduco M tricis ob ſtupefactionem idem obtingere (*tr. de Caduc. Matric.* §. 6. *p.* 621.) ctitat. Idem ſi caſeo & piſcibus novem dies veſcatur quis (*l.* 7. *Paragr.* 189.) quod ſi verum eſt, in monachis piſcibus ſolis & leguminibus unicè ſcentibus deprehendetur facillime. Poſſit &, *cenſenti Libavio* (*c. l. p.* 281.), n va alteratio priorem (ante mortem) elidere, aut partes alteratas a corrupti ne invadi, aut quid aliud id impedire. De Mentha riſpa *ſupra* (§. 7.) qu dam ſparſa.

§. 9

§. 94.

A Magis & Magicis Periaptis contingere & impediri cruentationem poſſe, è *ſupra dictis* (§.5. 22. 88.) elucet. Suſpecta hic eſt Magia, qua poteſt in alterum transmitti ſignum, *Eidem Libavio (c. l, th.304. p. 138.)*. Quod an posſibile ſit Magis, probare ipſi incubuit. Exempla in obſervationibus vix, credo, reperias.

§. 95.

Quod ad antiquitatem provocant, non expendunt, hanc credulitate & exinde propullante ſuperſtitione in multis abreptam; ceream etiam prodigiorum fidem extitiſſe. Quid *Homeri* locus (*§. 45.)* ad rem? nihil ſanè. Nil mirum, quod ex *Euphorbi* Cadavere

Fluebat ſangvis per inflictum vulnus,

Recens erat, vulnusque magnum & profundum. *Menelaus* interfector præſens erat, regeris. Non id cruentationem cauſabatur, ſed motus cadaveris à *Menelao* inclita ejus arma auferente concitatus. Quid verò de *Lucretii* Oraculo cenſendum? *Lambinus* hos tres verſus, tanquam ſpurios,

Namque omnes plerumque cadunt in vulnus, & illam
Emicat in partem ſanguis, unde icimur ictu
Et ſi comminus eſt, hoſtem ruber occupat humor,

exauctoravit. Sed hoc, *judicio Oberti Giſanii* (*in marginal. ad h. l. p. 140.*), peſſimè. Pluribus rem exponere conatur *Joh. Nardius,* (*Animadv. 18. in h. l, f.330.)* dum, *inſit:* Non tam hoſpes in humanioribus eſt *Lambinus*, ut nexum ignoraverit horum carminum cum ſuperioribus. Verum, ni fallor, hominem deterruit duplex, eaque graviſſima difficultas: Cur nempè ſaucii cadant in vulnus? Cur præterea profluat ſanguis ex interfecti Cadavere, præſente interfectore? Has declinavit aut diſſimulavit, abraſis malo conſilio tribus recitatis verſibus. Senſum expreſſit *Joh. Langius* (*l. 1. Epiſt. Med. 40. p. m. 194.*). Perinde ac ſalax mentis libido affectat ſemen effundere in amicam, cujus amore irritata & ſauciata fuit mens: Sic quoque caro vulnerata rubro ſanguine aſpergere hoſtem præſentem deſiderat. *Anton. Santorell.* (*Poſt. prax. Med. c. 21. p. 61.)* hæc addidit: *Lucretius,* moveri ſanguinem homicida viſo, non ſecus ac ſemen viſa muliere amata. Hic, niſi ponat vim cognoſcentem in occiſo, non poterit homicidam cognoſcere, unde nec adverſus illum effundere ſanguinem. Omnium optimè mihi ſenſum *Lucretii* acu tetigiſſe videtur *Paul. Zacchias*, *quando* (*l. c. n. 16. p. 430.*) ita pronunciat: Senſus horum carminum is eſt; Quemadmodum vulnerati ſuper ipſum vulnus cadunt, & ſanguis verſus

illam partem fluit, unde ictum experimur, ita, ut hoſtis, ſi propè ſit, fluentem ſanguinem excipiat, & hic quidem eſt germanus ſenſus carminum *Lucretii*, ut teſtatur *Martin. Del-Rio.* (*in Senec. octav.*). Phylacterium in Antiquitatis confirmationem adductum (§. *46.*), utpote ſuperſtitioſum, parum aut nihil ad rem.

§. 96.

Sed cum in Phyſicis rebus, ut optime monuit (*c. l. f. 340.*) *Nardius*, poſtrema omnium auctoritati debeatur fides, plurima rationi, maxima Experimento. In rationibus dandis, & cui proceſſui ſit inſiſtendum, maxime in diverſa abripi Autores deprehendas. Id verò malæ mercis non parvum indicium. Variant. (1.) Autores circa tempus à morte vulnerati computandum. Rarò, aut nunquam cadaver cruentabit, *tradit Anton. Santorell.* (*c. l. p. 62.*). Ne tamen ad miraculum cogaris confugere, ſcias, plerumque vulneratos videri mortuos, nondum tamen extinctos, atque ex illis ſanguinem prodire plerumque, rariſſimè ex iis, qui verè ſunt mortui. Et quamvis verè vita functi fuerint, prodigium illud caloris reliquiis deferunt, adeoque in recens mortuis id omnium optimè explorari, perhibent. Ideoque plerique non niſi poſt ſeptem, (*Cœl. Lud. Rhodigin. c. l. Gaudent. Merula l. 4. Rer. Memorab. c. 8.*) aut octo, vel ad ſummum decem vel duodecim (*Galeot. Martius l. c.*) horas talem ſanguinis ejaculationem obtingere contendunt. Quidam ad tertium diem, (ut *Cornel. Gemma l. c. vid. §. 73.*), ad quartum hyeme, *Hieron. Cardan.* (*l. 3. de Util. ex adverſ. capiend. p. 728.*) & *Luda Parma* (*ap. Caſp. à Rejes c. l. hiſt. 14. p. 386.*) extendunt. Nullum tempus determinatum ponunt quidam, cum id contigerit poſt unam ſeptimanam (*Nicol. ap. Boëm. c. l.*), poſt duas, (*ap. Gregor. Horſt. part. 1. Epiſt. Med. ſ. 9. p. 433.*) poſt tres, (*Th. Campanell. c. l. p. 296.*), poſt quatuor, (*ap. Joh. Manlium c. l. Caſp. Calderand. Hæred. Tribun. Mag. Med. Sta. 12. Art. 9. p. 79.*), poſt quinque demum hebdomadas, (*ap. citat. Horſt. Diaſcep. de Cruent. p. 46.*), in eo, qui duos jam menſes humatus erat, *teſte Boëmo* (*c. l.*) ſanguinatio apparuit. Imo quandocunque cadaveri occiſor asſiſtat, etiam ſemiputrido, quod *Andr. Hildebrand.* (*ap. Gregor. Horſt. p. 1. Epiſt. Med. ſ. 9. p. m. 432.*) de infante commemorat, quod tamen miraculi ſuſpicionem facere, *Pauli Zacchiæ* (*l. 4. Tit. 1. qu. 10. n. 33. p. 365.*) conjectatio eſt, qui idcircò notoria miraculi accidiſſe refert, aut potius fabulatur, quod è *B. Agnetis à Monte Politian.* corpore plurimus ſanguis poſt Centum annos ab obitu proflueret.

§. 97.

Variant (2.) circa ſubjectum, ex quo ſanguis emanare dicitur. Nam potior pars ex ipſo cadavere occiſi & ipſo vulnere emanare perhibent; Nonnulli

e:

ex naribus, oculis, ore, aliisque partibus cadaveris. Et hoc quidem, ſi tantummodo accedat occiſor, (*Hippol. de Marſil. l. c.*). Alii verò, ſi ſe acclinet verſus illud, & motu manuum & tactu vulneris (*Andr. Libav. de Cruent. Cad. p. 150.*). Alii, dum jurejurando ſe purgant, duobus digitis, inter quos alba lana, in vulnus impoſitis (*Martin. Cruſ. c. l. vid. §. 4.*). Alii, ſi juramento ter præſtito, duos digitos (1.) trucidati labiis; (2.) vulneri; (3.) Umbilico applicet. Alii, ſi occiſor ſaltem tranſeat cadaver. Alii, ſanguinem fundere partes occiſoris. Nonnulli, ex Cadavere occiſi per vulnera, ex occiſore ſimul per Nares (*P. Zacchias c. l. n. 3. p. 428.*). Quidam, ex illo tantum corpore, cui ſpiritus fortes, & difficulter diſflabiles (*ut Galeot. Mart. l. c.*), non verò natura exiſtente debili. De Cadavere aliquot dierum Alii id verum pronunciarunt; Alii etiam, de putrido & partibus abſciſſis, toſtis & aridis. (*Vid. §. 48.*)

§. 98.

Variant (3.) circa emisſionem ſ. potius modum emiſſionis ſanguinis è cadavere. Aliqui cadaver occiſorem verſus ejaculari ſanguinem dicunt, ſtillare tantum ajunt Alii (iisque plurimi) ab ipſis vulneribus. Quidam ebullire potius, unde extra venas proſiliat. (*P. Zacchias c. l. n. 4.*) Sanguinem ebullientem multo cum fervore & bullis prodiiſſe è vulnere & Naribus, notavit (*c. l.*) *Fr. Valleriola.* Cor cum arteriis ſubſultaſſe, ac ſi viveret adhuc, *Chriſtoph. Beſold.* (*c. l.*) deprehendit. Porro hanc ſanguinis ejectionem quidam coram occiſoribus tantum admittunt, præſentibus rixari Autoribus quidam, quidam coram propinquis & amicis, quin & coram iis quoque, qui occiſi ipſius quoque miſereantur, (Vid. §. *90. & Eraſmi Franciſci c. l. p. 345.*). Brachii extenſione quidam juxta digito occiſorem monſtrabat interfectus ut, eſt *ap. Georg. Phil. Harsdörf.* (*c. l.*)

§. 99.

Variant demum (4.) circa mortis genus, & ejusdem circumſtantias. Quidam ab ipſis tantum cadaveribus emanare cruorem volunt, quæ ferro aut plumbeis globulis ſ ſclopetis exanimata; Alii etiam, quacunque demum violentia ſint ſublata ſive aquis ſubmerſa, ſive laqueo: aut alio modo ſuffocata, ſibi veneno, philtro aut Magica aſtutia letho data. Quod ad circumſtantias multi indifferenter id evenire dicunt, ſive occiſor per errorem ac caſu vulnerarit hominem, quod tamen negare videtur (*c. l.*) *Beſold. è Joachimo Stephano (Demonſtrat. Polit. c. 19. f. 470.)* ſive data opera, ſive cum impetu & ira; ſive absque tumultu & iræ fervore. Alii aliter. Confer. *P. Zacchiam (c. l. n. 4. p. 428.). Joh. Nardium (c. l. f. 340.)*

§. 100.

Quæ de ſanguinis *Abelis* clamore afferuntur (*§. 43.*), contra Scripturæ ſacræ intentionem afferuntur. Peccata clamare dicuntur (*Jerem. 6. v. 7.*). Loquebatur autem ſanguis vindictam, *Nicol. Henning. Comment. in Epiſt. ad Hebr. c. 1. p. 905.*). Per Proſopopœjam atrocitas homicidii exprimitur, (*Salom. Geſner in Explic. Geneſ. c. 4. qu. 6. p. 118.*) quod ſingulæ quaſi guttæ habeant linguas & vindictam expoſcant. Anima *Abelis* poſt mortem coram DEO locut (*Apocal. 6. v. 11.*). Clamor quem *Abel* edidit poſt mortem, adhuc ſonuit in auribus DEI, (*B. Joh. Gerhard. Comment. in Geneſ. c. 4. p. 148.*). A clamore vindictæ ad DEUM, ad clamorem vindictæ ad homines, & ſanguinis deſtillationem, (quam in medium produxit *A. Th. Paracelſ. l. 4. de Morb. Inviſ. p. 108.*) non valet conſequentia, concludit *Joh. Chriſtoph. Hundeshagen* (*c. l.* §. *79.*) Junge huic *B. Joh. Conrad. Dannhauer. part. 1. Homil. 16. p. 535.*). Singular planè eſt ſequens *Philonis Judæi* (*quod deterius potiori inſidiari ſoleat p. m. 164.*) in hunc locum commentatio: inſurrexit *Cain* in *Abelem* fratrem & interfec ipſum, prima quidem ſpecie *Abelem* occiſum ſubindicat; ſin autem diligentius rem expendas ipſum *Cain* à ſe ipſo. Proinde ſic legendum: inſurrexit *Cai* & occidit ſe ipſum, non alterum & merito quidem; Anima enim, quæ ex ſe ipſ tollit dogma pium & virtutis amicum, virtuti eſt mortua; itaque *Abel*, quod vi credas, interemtus vivit, exemtus enim ex inſipientis mente, vivit in DEO vitam feliciſſimam. Atteſtatur nobis divinum oraculum, quod vociferari eum ait d ſertè, & clamore prodere, quæ à malo ſocio paſſus eſt, alioquin, ſi non amplii erat, quomodo loqui poterat? *Hactenus Philo.* Clamori ſanguinis *Abelis* a vindictam opponitur ſanguis Summi SALVATORIS clamans reconciliationem, (*Vid. Juſt. Chriſtoph. Schomer. Exegeſ. in Epiſt. ad Hebr. c. 12.*). De ſanguine CHRISTI clamante varia habet *Jac. Pinto* (*l. 2. de CHRISTO Crucif. Tit. 4 c. 6. n. 8. p. 281.*). Res emortuas & vita deſtitutas ap. Prophetam vindictam DEO ſollicitare, (*Habacuc. c. 3. v. 11.*) legimus.

§. 101.

Quæ de Sibilo ſanguinis erumpentis addidit *Clotzius*, fœcundi ingenii, non judicii accurati partum præſagiunt. De ſtridore oſſis tumulati & ſpumantis hiſtoriam recitavi *alibi* (*l. 1. Tit. 3.* §. *13.*), ſed nec ibi homicidæ præſentiam, nec ſuſpicionem quidem tumuli admiſit vetuſtas, incertumque erat, an vi, an naturali morte olim deceſſerat putredinis frater. Clamorem verò, quem ſe auribus hauſiſſe, interemtorum retulerunt vitæ prædones, in conſcientia ſonum magis illum parturiit, quam in auribus, haud ſecus ac ille, qui cum in Monoma-

chi

chia virum occidiſſet & aufugeret, ante ſolis ortum vidit alterius equitis umbram illum comitantem, unde non parvum horrorem concipit. Sed hæc non ab ulla anima redeunte, *ratiocinante Petro Borello* (*Cent. 4. obſ. 90. p. 347.*), veniebant, ſed à propria umbra ſeu imagine in aëre craſſo & rorido, rectius verò, mea ſuſpicione, à conſcientiæ vulnere.

§. 102.

In Deuteronomio (*c. 21. v. 2.*) autem fundamentum habere hoc productum, malè concludi *B. Joh. Gerhard* (*Com. in h. l. p. 1238.*) *dictitat.* Contrarium potius ex hoc evincere nititur *J. C. Hundeshagen* (*c. l.* §. *70.*), dum infit: Præſcribit quidem modum aliquem ignotum inquirendi maleficum, *Deuteron. 21. v. 1. 2. 3. ſq.*); Atverò, nullam prorſus mentionem facit hujus inquiſitionis, quæ fit per cadaveris cruentationem. *Vid. Gisb. Voët.* (*p. 2. Diſp. ſal. p. 1212.*). Et quando ſummus hujus univerſi Monarcha & Judex præcepit, metirentur à loco cadaveris ad proximas urbes, id pertinere ad excitandam inquirendi diligentiam, collegit *Hugo Grotius* (*in h. l. ap. Abrah. Calov. Bibl. illuſtr. V. T. p. 592.*)

§. 103.

Quod verò de profuſione ſanguinis è lanceâ perforato latere SALVATORIS optimi in cruce quæſiverunt, in ob præſentiam homicidarum ſecuta fuerit? quæſtio otioſa & Theologis indigna reputanda. Ad vaticinium à Propheta (*Zachar. c. 12. v. 20.*) factum implendum punctura iſta tentata, ipſo id ſic *interpretante Evangeliſta* (*Joh. 19. v. 37. & Apocal. c. 1. v. 7.*). Contigit autem partim naturaliter, partim miraculosè. Naturaliter quidem, dum haſta muſculos *μεσυπλεύρους*, ubi Diaphragma ſpuriis coſtis annectitur ſurſum perforans & pericordium ipſosque cordis thalamos invaſit, atque ita oceanum illum ſanguineo-lymphaticum oculis objecit. Senſere ante me idem non infimi ſubſellii Medici & Anatomici, quos *citat Th. Bartholin.* (*de Lat. CHRIST. apert. c. 4. p. 24.*). Addendus hic forſan *Petr. Laurenberg*, qui(*Colleg. Anat. Exerc. 10. n. 1. p. 350.*) nullus dubitat, quin perfoſſum ſit CHRISTO pericardium, juxtaque (non quidem cordis ſubſtantia, ſed) vaſa majora cordis; Ex iſto aquam, ex his ſanguinem prodiiſſe & deorſum profluxiſſe, pendulo CHRISTI corpore, qua data porta fuit. Id equidem *Caſparo Bartholino* (*l. 2. Inſt. Anat. c. 5. p. 176.*) diſpliCuiſſe videtur, qui humorem alium in Thoracis cavitate contentum finxit & ſubſtituit, quem cum argueret *Petr. Laurenberg.* (*c. l.*) in partes parentis venit *Magnus Filius Th. Bartholin.* (*cit. Diſſ. à c. 5. usque ad finem*), hoc unice agens, ut *Parentis celeberrimi* autoritatem tueretur, *Laurenbergiumque* mendacii convinceret. Rectè verò objecit *Laurenbergius Caſparo*, humorem iſtum in thorace

non

non reperiri in tanta copia, ut effluere poſſet & hunc humorem vocari pe ſtum ſanguini, cum qui affluxerint, diſtincti fuerint humores. Dixiſſem f humorem iſtum eſſe fictum, cum oculos hactenus fugerit meos, nec ab humore pleuram & Diaphragma madefieri, quin & ſi opus eſt, ipſa cutis. C ſas (*c. l. c. 12. p. 113. ſq.*) quibus, ſi adeſſet talis Thoraci humor, augeri p non rejicio, interim non Entis augmentum nemo facilè admittet. Id vero pace Virorum iſtorum illuſtrium, qui in pace quieſcunt, mihi modeſtè m iſſe, ne vitio vertat poſteritas, rogo. Cur autem diſtincti fuerint humores ſanguis & aqua, facilè potuit erui humoris in Pericardii tunica fluctuantis ſiſtentia ſi conſideretur. Non enim ita fluidus eſt, ut aqua, ſed viſcidus, & circò non ita facilè, ut lympha ſimplex, cum ſanguine combinatur. Id e dem ab uno alterove Anatomico animadverſum monitumque me non leg memini, à veritate autem hanc meam ſententiam non recedere, certus ſu Vidi in vulneribus Cordis ſeorſim ſanguinem & etiam ſeorſim lympham h glutinoſam profluere, & exinde pericardii vulnera facta me non fruſtra co ciſſe αὐτοψίᾳ poſt mortem certior factus ſum. Quando cultro Anatomic vulnerum lethalitatem inquirere occaſio tulit. Quod verò in tanta quantit & cum quodam quaſi impetu & ſanguinem & aquam profuderit lancea, *hanne Calvino* (*Comment. in Joh. c. 19. v. 30. p. 229.*) licet repugnante, mira lo dandum. Agnoſo, *ſcribit Anton. Santorell.* (*c. l. c. 23. p. 68.*), multa quæ res Naturæ exceſſere, admiror *(1.)* exitum Aquæ cum ſanguine, ut potuerit ſervari diſtinctio. *(2.)* Saltus ſanguinis & Aquæ extra corpus, non poterat e pectoris cavitatem effundi, ſed ibidem colligi tantum tum aqua, tum ſang Quod rivi ſeu fontis ad inſtar duplicis ſeorſim & copioſè flueret ſanguis, elementaris aqua, ab unico vulnere, ut *ſancti Patres* ſcribunt, & ex corp à quo, ob infinita penè vulnera ac plagas antecedentes, inſignis ſanguinis pia effluxerat, hoc veri miraculi eſſentiam præ ſe fert & ſuſtinet, *Joh. Bapt. ton.* (*Iatroſ. Miſcellan. tr. 48. p. 330.*) *autumat.* Add. *Joh*, *Lazar. Gutierr.* (*Faſcin. Dub. 7. n. 21. p. 162.*). Quocirca & rectè *Joh. Antonid. von der Linden* *2. Med. Phyſiolog. c. 6. §. 173.*) noviſſimum miraculum, quo SALVATORI N ſtro Cataſtrophen paſſionis ſuæ claudere in cruce placuit, dicitur. *Johannes* am *Riolan.* (*l. 3. Antipogr. c. 7. p. 229.*) ad magnitudinem miraculi ſignifica dam, ter geminatam hanc aſſertionem, & ille ſcit, ſe vera dicere, ut & vos cre tis *(c. 19. v. 35.)* appoſitam, nec in comprobando ullo, quantumvis maximo e am miraculo, in tota Scriptura ſimiliter ſcriptum inveniri animadvertit. Et *L. den.* (*c. l.*) fruſtra contradicentes eſſe quantumque inſe eſt Scripturam extenu aſſeruit.

§. 1c

§. 104.

Exemplorum ſeges prodigioſa (§. *47. 48.*) non neganda, ficta tamen nulta eſſe, multa caſu, multa ob alias cauſas eveniſſe, obſtinatè negare inſimul equit. Aſtiti aliquando huic actioni in pago milliari ab urbe noſtra diſtante, bi noctu trucidatus Caupo ultra quadraginta obtinens in corpore vulnera, lagas & vibices à totius pagi incolis absque ulla Cadaveris vulnerum, aut plaarum alteratione tangebatur. Etiam ad præſentiam homicidæ indicium oc non ſucceſſiſſe, jam *ſupra* (§. *89.*) monitum. Et hujusmodi prabatio, rete advertente *Hundeshagenio* (*c. l.* §. *69.*), procedit à particulari ad inferendum niverſale, quæ conſequentia nulla eſt. Si vel maximè concederem, dari quælam Exempla, quæ probarent affirmativam, non tamen univerſaliter affirnativa vera eſt, quoniam non una inſtantia, ut ſupra adducta evincunt, jus univerſalitas infringi poteſt. Præterea nullum habemus ad id DEI nandatum, ſeu revelationem nec mediatam, nec immediatam, nec extraorlinariam, nec ordinariam, ut lex Zelotypiæ (*Num. c. 5. v. 11. ſq.*) quod *Gisb. Voët.* (*p. 2. Diſp. ſelect. p. 1212.*) monuit. Si verò id concedatur de parium abſciſſarum, torrefactarum & ſuſpenſarum ſanguinatione, res creditu dua, niſi ſuperior ſuperveniat poteſtas. De partibus veſtium cruentatis non conſtare Exemplum, jam *ſupra* (§. *51.*) *è Libavio* dictum. Sæpe addit *idem* (*c. l. p. 376.*), è judicibus quæſivi, aſſerunt non hujus gratia exhiberi, neque cruentaſſe unquam quod ipſi viderint; Sed homicidam ſæpe conſpecto iſto ſanguine commotum, & confeſſum factum. Idem de inſtrumentis, quibus homicidium patratum, cogitandum, quod verò de falce afferunt, ſi fabula non eſt, miraculum erit.

§. 105.

Arundineo igitur Tibicine innititur jus illud Germanorum Sandapilæ & feretri. Ceremoniæ in hoc vel illo judicio variantes, ſucceſſusque parum felices conſcientioſis judicibus rem fecerunt maximè ſuſpectam. Non hi conſveverunt de vita hominis ludere, quemadmodum ſaccularii cum aſtragulis. Nec profundendus ſanguis innocens, innocenter profuſus ut experietur. Ita ex magni nominis JCtorum numero ſunt, qui dicunt hoc indicium nullo jure vel cauſa, quæ juridicè concludit, nobis conſtare & ne ullum verbum quidem *in Nemeſi Carolina* (*Artic. 33.*), ubi de homicidiis ex profeſſo agitur, reperiri, *Daniel. Claſen.* (*in h. l. p. 178.*). Feretro igitur imponamus jus feretri, terræque mandemus, tanquam perpetuo Carceri.

§. 106.

Quod ſi dicant divinum eſſe ſignum, *(ad §. 43. 44. 45.)*, interpretatio ta men ejus & accommodatio ad ſignatum, valdè eſt incerta, cum *Andrea Li bavio (c. l. p. 259. ſq.)* reputo, niſi poſt effectum pateat indicium, aut etiam di vinetur, aut conjiciatur, veluti ſomniorum interpretes. Nam in his conne xio cauſæ cum effectu non apparet rationabili neceſſitate, Unde tantope rè variant cenſuræ. Judæi, *pergit*, gladium ardentem in æthere ſuæ defenſio nis ſignum divinum eſſe volebant, itaque valdè animabantur. Alii, ulti onis ſcelerum eorum & extremæ interneciones rectius concludebant. Et li cet ex voluntate DEI hoc poſſit facillime ſuccedere, & ſpeciali ipſius permi ſione, tamen ab eo non eſſe quandocunque dicendum, ſi modo unquam e *decidit P. Zacchias (c. l. n. 18. p. 431.)*. Si contingit à DEO ut ſignum, ubi pro miſſum in ſacris habetur? Si ex aliis cauſis, iisque naturalibus contingit, u de divinum illud colligo? Nec DEUS vult extraordinariis remediis del ctorum veritatem in homicidiis clandeſtinis proferre, nec abſque neceſſita producit miracula: Et judices hujus mundi debent judicare ſecundum prude tiam, quæ cadit in hominem, relinquendo cætera judicio DEI. (*Juſtus O decop. obſerv. Criminal. Tit. 4. obſ. 16. n. 19.*). Si hoc in DEUM referendum, liis cauſis naturalibus peſſime aſcriberetur.

§. 107.

Miraculum forſan dices? Dabo hac vice, aut potius repetam (*è Diſſer de Cadav. ſ. 2. §. 3.*) accuratam miraculi difinitionem *à B. Joh. Conrad. Dann haueri* ἀκριβείᾳ profectam. Miraculum *definit*, eſt actus verus ac ſolidus, a duus, ſupernaturalis, rarus, temerè haut provocabilis, paradoxus, ſumm evidens, à DEO liberrimo agente, vel immediate vel mediate profectus, a effringendam hominum infidelitatem, & fidei veræ aſſertionem ordinatu Quot verba, tot pondera, quorum enucleationem ſi expetis, præſtat *Magn Theolog.* (*Tit. 1. Theol. Conſcient part. 2. ſpec. Theol. Symbol. Dial. 3. p. 461. ſeq* Si DEUS liberrimum agens (docet iterum *c. l. n. 21.*) *Zacchias*, & miracula a proprium libitum operatur, idcirco non poteſt cogi ab eventuum frequent ad miracula facienda, & interrumpendum Naturæ ordinem: Imò ſiquid cla riſſimè oſtendit, in ea re miraculum non intervenire, hoc illud eſt, quia ſanguinis emiſſio ad noſtram voluntatem cum occiſorem coram occiſi cada vere ſiſtimus. Præterea in his, quæ miraculo fiunt, nulla requiritur conditi à parte rei circa quam fieri debet miraculum (*n. 22.*), cum miraculum fiat potentia infinita. Tales autem conditiones circa tempus, mortis genus, &

ali

alia hic attendit Judex, ut modo (*§. 95. 96. 97. 98.*) demonſtratum. Quæ de perfectione miraculorum ſubjunxit *Zacchias* (*n. 23.*), ſi lubet, iis adde.

§. 108.

Finem demum miraculorum in definitione additam ſi expendas, res erit in vado. Finem habes miraculi, iterum *B. Dannhaueri* (*c. l. p. 469.*) verba adopto, non ſane curioſitatis ac temeritatis explendæ, (quo *Herodes Luc. 23. v. 8.* inclinabat), ſed ſubſidiarium, ut ubi ordo Naturæ & Gratiæ deſinit, ſuccurrat τὸ Θεῖον, e. g. Pluvia Mannæa in deſerto. Ideo *Paulus Timotheum fidelem κακοςόμαχον* non miraculo ſanat, ſed vini uſum ſuadet. Et alibi (*T. 2. Dial. 4. qu. 3. p. 155.*): Quem DEUS ordinem ſemel conſtituit, non facilè mutat, nec pronœa eſt ſerva humanæ curioſitatis & pruriginis, ut miracula prodige fundat.

§. 109.

Ad dices, fieri propter juſtitiam, *pergit Zacchias* (*n. 20.*)? At inquam, juſtitia omnia peccata pro eorum gravitate punienda vult: At multa ſunt peccata homicidio graviora, in quibus tamen propalandis nullum intervenit miraculum. Deinde homicidium unum altero gravius, ferro occidere hominem minus grave, quam veneno, aut alio modo, cur ergo non ſemper occiſa quomodocumque Cadavera coram occiſore cruorem emittunt? Neque DEUS, *regerit Gisb. Voët.* (*c. l. p. 1211.*) ſpecialem providentiam Crimen manifeſtans utitur, aut uti nos docebit fallacibus ſignis.

§. 110.

In operibus Angelorum cum bonorum, tum malorum huc ſuas operas conferentium, miracula non ſunt quærenda, cum eadem præſtare, ſine Numinis ſupremi juſſu & concurſu non valeant. Quid incantatores & ſagæ valebunt, ſi Cacodæmon non poſſit? Aſtrorum influxus commentum è Chaldæorum ſcatebris profluens, ſpiritus etiam ſ. Anima Mundi aut ſubſtantia illa primigenia è putridis Eorundem & aliorum gentilium lacunis derivatæ larvæ, & non Entia.

§. 111.

Si Manibus id operis deferas, aut rectius animabus circa Cadaver adhuc errantibus, in ſanam rationem impingis & ſacram Scripturam. Demus namque, ſeparatas animas ad tempus circa cadaver oberrare, rationalis ſanè non habet potentiam naturalem ad corpus ſubeundum, quod ex *Ariſtotele & Scoto Thoma* & Aliis ſatis probatum dedit (*l. de Propenſ. Anim. ad Corpus c. 7.*

& ſq. per totum) Fortun. Licet. A privatione totali ad ſibilum nullus dat regreſſus naturaliter. Non eſt in Animæ poteſtate denuo corpus ingredi, ctionesque priſtinas redintegrare. Nec corpus aptum eſt unionem hanc ſu cipere. Annon ingreſſus animæ ad corporis ſui informationem vitamqu naturalibus materiæ, quas unio hæc arctiſſima ſubſequitur, præparationib dependet? Vid. *Martin. Del-Rio (l. 2. Diſquiſ. Mag. qu. 26. ſ. 2. p. m. 548* Quanta abſurdorum plauſtra hinc conſequuntur? Egreſſæ ex corpore Anim in corpus denuo irrepere. Cumque ipſis nulla alia ſanguinis movendi po ſtas ſit, niſi per ſpiritus & calorem; hæc inſtrumenta requirent. His præſen bus neceſſariò reviviſcet defunctus. Non autem poſſe eas aliter movere ſa guinem in vivis conſtat. Figmentum eſt, ſi quis dicat animas ſeparatas à co pore modo occulto aliquid agere. Eſt enim ipſarum perfectio exiſtentia cu corpore, hæc etiam tota earum natura, non aliter creata, ultra quam ex nihil poſſunt. Imò cum præſentes in corpore ſunt animæ, non poſſunt in care reum, à quo ſorte ita percuſſum eſt, læſumque corpus, ut nullo ſenſu p ſit homo is uti, quomodo id poterunt diviſæ? Indicatio non fit ſine judican notitia. Omnis notitia Animæ adeſt per ſenſus, præſertim rerum extremaru ſentiet igitur. At ſenſu deſtructo quomodo id fiet? Non per ſe ſentiet Nam ſenſus eſt paſſio corporea, & communis tam corpori, quam An mæ, ita ut utraque paſſio, ita, ut utraque pars ſimul requiratur. Quod Anima in corpus irrepens ſentit, jam homo integer eſt. Ita egregiè ratio natur *Andr. Libav. (c. l. p. 177. ſq. add. p. 190.)*

§. 112.

Qui Animam formæ aſſiſtentis nomine defungi produnt, ſane cord Philoſophi munere neutiquam funguntur. Audiamus iterum *Andr. Libav. l. p. 178.).* At, *inquiunt*, anima deſiſtit ſuo corpori. Inquam viciſſim ego, e id mendacium Platonicum & Magicum. Anima diverſiſſima à corpore, ci vinculum, quod utriusque naturam participet, nec ineſſe illi, nec aſſiſtere p eſt. Et quomodo aſſiſtet ſiſtendi inſtrumentis carens? Ineptæ perſuaſio ineptus ſermo, profectus ex ſtulta imaginatione, quaſi anima velut parv homo in corpore tanquam vaſe latitaret. (Confer. *p. 186. p. 2. ſingul. p. 185.).* An mam utroque nomine ſive ſit forma aſſiſtens, ſive informans, nihil præſta putabat *Jacob. Sprengerus (p. 1. Mall. Malef. qu. 2. p. 21.)* quando conclu Quia ad præſentiam interfectoris manat ſanguis ex vulneribus occiſi. Er etiam absque virtute Animæ corpora poſſunt mirabiles effectus producere.

§. 113.

Nec Theologo ſapiet illud commenti genus. Animæ beatorum ἀπα

dicu

dicuntur eſſe in felici ſtatu, qui ſine loco felicitatis non eſt: Contra ergò & damnatorum in damnato, argumentatur *laudatus Libav.* (*de Cruent. th. 70. p. 106.*). Converſatio mundana nec beatorum eſt, nec damnatorum, *pergit.* Nam mundani ad judicium agunt adhuc. Quanquam aliter de inchoato & perfecto, manifeſto & non manifeſto ſtatuimus (*th. 73. p. 107.*). Quam conjecturam ex Lemuribus ſumunt, ea feliciſſima eſt. Et potius probant eos eſſe ex genere malorum geniorum, quam animarum humanarum, nec proficiunt exemplo *Samuelis.* Hunc enim verè mortuum, Scriptura affirmat. Plura in hanc rem *Steph. Cloz.* (*c. l. Exerc. 14. n. 3. p. 137.*)

§. 114.

Valeant igitur illa Animarum in terris exilia, & formidanda occurſacula à Poëtis conficta Ethnicis, & Philoſophis credita & approbata. Umbræ & ſpectra homicidas inſequentia & terrentia malæ conſcientiæ ſunt ſtimuli & aculei, nempe:

Conſcia mens ut cuique ſua eſt, ita concipit intra
Pectora pro facto ſpemque metumque ſuo.

(*Ovid. l. 1. Faſtor. v. 485.*). Multa in hanc rem, eaq; egregia, collegit *Caſp. Barth.* (*ad l. 3. Stat. Thebaid. v. 4. p. 663. ſq.*). E quibus hoc *è Cicerone* (*Orat. pro Roſcio.*) ſubjungo: Nolite putare, quemadmodum in fabulis ſæpe numero videtis eos, qui aliquid impiè ſcelerateque commiſerint agitari & perterreri furiarum tædis ardentibus, ſua quemque fraus, & ſuus terror maximè vexat, ſuum quemque ſcelus agitat, amentiaque afficit, Suæ malæ cogitationes conſcientiæque animi terrent. Hæ ſunt impiis aſſiduæ domeſticæque Furiæ, quæ noctes diesque pœnas à conſceleratiſſimis repetunt. Singulare eſt, quod *Nic. Leonicen. Thomeus* (*l. 1. Hiſt. Var. c. 38. p. 51.*) annotavit: Eumenidum Templum ab *Oreſte* in Cyrenia urbe ædificatum ingreſſus cæde pollutus vel quopiam ſcelere alio noxius ſubitis invadebatur terroribus, & amens occulta cauſa efficiebatur. Nec Diabolo difficile eſt perſonam hujusmodi ſumere, & variis formis inſolitis transgreſſores legum coërcere & cruciare.

§. 115.

Animæ in corporibus & ſanguine reliquias jam (*ſupra §. 70.*) inter abſurda retuli. Calor & ſpiritus ad breve tempus ſanguinem fluidum fibrasque ſervant apertas, ut ſanguineo madeant rore vulnera. Stolidus foret, ſi quis calorem, qui eſt primarium Animæ inſtrumentum, anima inſtructum eſſe diceret; aut aſſereret, ſolem ideò eſſe animatum, quia calore ſuo animandi vim haberet, ſeu producendi actum ex potentia materiæ. Sic nec ſpiritus ſentit; nec ſan-

guis, at ſine illis ſenſus non eſt. Et quam puerile eſt, id animatum dicere, qu
eſt in perpetua disſipatione & reſtauratione, ſicut flamma quædam,(*Libav.*
p. 2ʳ1.). Spiritus autem illos eſſe vindictæ cupidos, unde ſcivit ſpeciem pasſio
depingi in ſpiritibus, qua excitatur ſigillum vindictæ prius impreſſum? Absc
vi cognoſcente ſpirituum adhuc inhærente id vix continget, quod tamen al
veranti, probandum incumbet. Caleſcat cadaver, caleſcant ſpiritus ejus
aliquod tempus, ſervetur ab horum calore ille, qui in ſpiritibus occiſoris in
davere exiſtit, cum in præſentia rei liquant ſanguinem, cur non antea? cur n
poſtea? Joh.

§. 116.

Ad ſanguinem ſpiritibus impregnatum devolvor. Diſpiciendum aute
cur ſanguinem elegerint, ejusque & non alterius humoris aut ſpiritus effluxu
Natura jurisque Conſulti? Cauſas ad quinarium reduxit *Andr. Libav.* (*l.c.*
115. th. 144 ſq. imprimis p. 226. ſq.) (1.) ex providentia, quæ in ſanguine maxim
apparet. (2.) Eam facultatem ſanguini indidit Conditor, ut materia homin
eſſe posſit tum generandi tum conſervandi, quod attinet corpus (3.) in eo ip
omnes totius vires quaſi præſidium quoddam habent. Unde nulli anima
um eſt vita, niſi ſanguinem aut Analogiam obtinenti. Hinc dicitur in eo e
vita. (4.) Innocua cædes (in ſacris) deſignari ſolet per ſanguine pollutas m
nus & per ſanguinem innocentem effuſum. (5.) Sanguis affectuum ſedes co
ſtituitur, eorundemque indicium & teſtimonium ex illo labatur. Unde co
cludit, cum tanti ſit ſanguis, non immerito quendam Naturæ Characteriſmum
corpori. Add. *ſupra* (*§. 72.*)

§. 117.

Spiritus equidem moveri, non negat, ſubtiliſſimi tamen cum ſint faci
ſenſus effugiunt. Non enim coloratus eſt, aut ita terminatus, ut in eo collect
lumen progignat colorem, itaque elabitur inſenſibilis (*p. 226.*), nec ſi appare
rent, tam evidens facerent indicium (*th. 140. ſq. p. 114.*). Moventur interi
unà cum ſanguine, non cum bile per ſe, nec cum Melancholia, ſero aut aliis tu
moribus qui inſunt. Oportet autem hic accipere ſanguinem, rectè ſubjicit,
in venis eſt ac arteriis, non ſine miſtura quinque humorum, ſanguinis propri
dicti, ichoris, pituitæ, bilis utriusque, quæ in venali ſanguine deprehendunt
potisſimum. (*Add. p. 326.*)

§. 118.

Poterant & tali caſu quidem ſudores prorumpere in calente adhuc ca
davere: poterant ſpiritus ſalire in arteriis & partibus ſubcutaneis. Nec abſur
dum

dum hoc futurum erat. At non neceſſarium eſt, ut fiat. Sudor enim indiſpoſitus eſt ad talem effectum motumque per ſe præſtandum & patiendum ab agente, percuſſoris cum vitæ principium non attingat, nec cætera obtineat, quæ ſanguis. (*th. 256. p. 115. ſq.*) Nam cum excrementum ſit, idque inutilè omnino à corporis natura tanquam alienum excluditur. Nec illam cum animæ vitæq; principio habet connexionem, ut ea mota, commoveatur, aut poſſit impreſſionem retinere diutius, inſuper concidunt pori defunctis, propter calorem naturalem à frigore exactum. Convulſione etiam connivent. Quomodo ergò exciderint? in Hydropicis vix arte ſudorem prolicias, cum tamen humoribus abundent. Cauſa eſt diſtentio, qua exitus ſeu meatus (pori) diſtorquentur, itaque occluduntur. Hoc ipſum potius fit in defunctis, quibus nervorum principia obducuntur & viæ in tercipiuntur (*p 241. ſq.*)

§. 119.

Sanguis iſte an primò ſanguis erit? Nos hic de ſanguine recente loquimur, regerit Noſter (*p. 340.*), qui adhuc obtinet potentiam ad actum ſuum, quem etiam exercet, h. e. nutriret calorem & ſpiritus participaret, eſſet ſenſuum Miniſter, ſi principium gubernans (Anima) adeſſet. Hunc ergo adhuc ſanguinem licet appellare. At non ſanguinem hominis primo. Nam homo jam deſiit, jam forma perdita, quæ τὸ εἶναι præſtabat. Correxit ſe *paulo poſt* (*p. 341.*). Non nomina ſignant tantum ſecundum actus, ſed & potentias ſecundas, ſeu omnino actus primos, qui nihil aliud ſunt, quam formæ. Meminimus, *pergit*, nos interdum homonymicum ſanguinem appellaſſe, ſed id ex Philoſophi (*l. 4. Meteor. c. 12. & l. 1. de Part. Animal. c. 1. vid. Diſſ. de Cadav. Hum. ſ. 1. §.*) ſententia, & comparatè ad actus ſecundos, ſeu ad operationes. Eſt ergò ſanguis nondum corruptus, *concludit*, ſuo jure, & primo ſanguis, cum actum ſuum primum adhuc habeat. In caſu autem noſtro & corruptus cruor aut ſanies è putreſcente corpore ejaculatur, quin & aliquando ab omni corruptionis crimine liber & floridus ſanguis,

§. 120.

Si de ſpiritibus ſermo, illi extra ſphæram ſanguinis non rarò deprehenduntur, aut etiam durant. Inde in ſpirituum extra ſanguinem ferociam, impetum & vindictam parum ſpei ponendum, de quo (§. 71.), niſi forſan recentiſſimum ſit cadaver, & illo dato ob Animæ eſſentiam etiam occiſoris in ſpiritibus una cum illis ceſſabit, hique ſuum repetent orcum.

§. 121.

In ſanguine eſſe animam & vitam *Sacra Oracula* dictitant, *Levit.* (*c. 17. v. 11.*

11. & 14.). Deuteron. (c. 12. v. 23.). Agnovit id *Plinius (l. 11. c. 38.)* aſſerens, m gnam latere in ſanguine vitalitatis portionem, cum emiſſus ſpiritum ſecum tı hat. Si multum nimis ſanguinis effluat, anima deficit, juxta *Ariſt. (3. Hiſt. A mal. c. 19.)* Intelligi id nequit, niſi omnis vitalis ignis ſanguine comprehenc tur, colligit *Magnus ille Hermann. Conring. (l. de Ign. Animal. c. 11. p. 110.)*. Om ævi experientia docuit, ſanguine profuſo ipſam vitam profundi. Præterea r hoc incompertum, per ſanguinis ad omnes alias partes fluxum & motum, vita unice illis communicari, usque adeò, ut illo ipſo denegato, pars ipſa vita priv tur. Vid. *Valent. Henr. Vogler (de Reb. Nat. ac Med. in f. ſ. p. 113.)*. Et cum ſa guis (ex mente veterum Philoſophorum & Medicorum,) ſit alimentum anima um, atque ideò cum nutritione ſervetur eorum vita, videtur non inepte d *Franciſc. Valeſio (de Sacr. Philoſoph. c. 5. p. 79.)* carnis animam, hoc eſt, vitam ſanguine eſſe, hoc eſt, in ſanguine ſervari. Præterea ſanguis eſt inſtrumentu Animæ, & ſequitur Animæ motum, *inquit Stephan. Roderic. Caſtrenſis (l. 2. Met. Microc. c. 15. p. 84.)*. Anima in ſanguine aut cum ſanguine fervet, non ſa guis affectus verecundiæ, iræ, &c. id probant idem de ſpiritibus judicia. Qu videtur ipſe ſanguis animæ proprias operationes operari, eſſeque velut alia qu dam. Anima corporalis & manifeſta, exprimens ſuis actionibus illam p mam & veram animam, quæ per ſe eſt nobis ignoſcibilis *(Fr. Valeſ. c. l. p. 8* Non eſt autem anima in ſanguine, *Ariſtot. (l. 4. Phyſ. c. 3.)*, modos ſi examin ut pars in toto, nec ut totum in partibus, nec ut ſpecies in genere, nec ut ger in ſpecie, nec ut forma in materia, nec ut in pri mo movente & efficiente, nec in fine, nec ceu in vaſe aut loco, ſed, *interprete Guernero Rolfinckio (Ord. & M thod. Spec. Comment. l. 4. ſ. 2. c. 23. p. 378.)* ceu inſtrumento, non formaliter p informationem aut præſentiam, ſed per ἐντελέχειαν δύναμιν, potentiam, vir tem & operationem. Non περιχωρειστικῶς circumſcriptive ſubjective c inſubjecto, ſed operative ſolum. Reſidet vero ex cauſa J. B. Helmontii o nione, quæ tamen vix amplectenda, non in Liene viſcere, ut maxime putat, ſa guineo *(Tr. Jus Duumvir. n. 11. p. 261.)* Anima, ſed in tota maſſa ſanguin etiam, ſi ipſi credendum, *(tr. de Magnet. Vuln. Curat. n. 156. & 159. p. 617. n. 1 & 171. p. 619.)*. In extravenato per ignem cocto, fortaſſis & per fotum plane p trido.

§. 122.

Sit verò, cum Critia ſanguinem ipſam animam pronunciem, ut de i *Ariſtot. (l. 1. de Anim. c. 2. tr. 32.)*. Triciæ id etiam tribuit *Ambroſius (l. de A Noë c. 25.)*, in quo nomine ſine dubio per methateſin literarum mendum ex lo

Ar

riſtotelis corrigendum ſubeſt, & Critiæ ſubſtituendum. *Diogeni & Empedo-i* etiam hoc aſſertum aſcripſit *Steph. Rod. Caſtrenſis* (*l. c.*) quod tamen *Ariotelis* (*c. l. tr. 20. & t. 25.*) narratio non comprobavit. Idem ſenſiſſe *hilonem* (*l. quod deterius potiori inſidiari ſoleat.*), voluit (*c. l. p. 77.*) *Fr. Vaſ.* Sed ille de brutis id verum dixit (*p. 170.*) & carnis animam ſanguinem dit, non hominum, in cujus ſententiam etiam conceſſit (*c. l.*) *Stephan. Rod. Carenſis.* Animam brutorum nihil aliud eſſe, quam ſanguinem, *Ren. Carteſ.* voluſe, *Anton. le Grand.* (*l. de Carent. Senſ.* & *Cogn. in Brut. n. 12. p. 17.*) innuit. Voit ergo DEUS, ut ſanguinis effuſione tantum uterentur ad expiationem animaum, ut, quoad fieri poſſet, anima pro anima redderetur, *ſecundum Fr. Valeſ.* (*c. l. . 81.*)

§. 123.

Sanguine idcirco delectari eundemque bibere Animas, Gentilium erat erſuaſio. Hinc antequam juſta fierent, dum circa lethem adhuc vagari credeantur, nec ad campos admitterentur Elyſios in inferiis, ſanguis ad radices tuuli fundebatur, cum vino vel lacte mixtus, quod ex *Luciano* (*T. 1. Op. in Neyomant. & Charont.*) patet. Mox animæ ad bibendum hoſtiarum evocaantur, quod Delphis ad Veneris ſepulchralis ſ. Epitymbiæ exiguam ſtatuam, ſeu maguncularn fiebat, quod una & eadem Dea principium & finem in poteſtate habeat, quippe quæ ingredientibus & decedentibus præſideat, ut *Plutarhus* (*problem. Rom. 22.*) ſuſpicatur. Intimat id *Poëta* (*l. 3. Æneid. v. 66.*)

Inferimus tepido ſpumantia Cymbia lacte,
Sanguinis & ſacri pateras, animamque ſepulchro
Condimus, & magna ſupremum voce ciemus.

Bene animam lacte & ſanguine ad tumulum dicit elicitam, *commentatur* (*in h. . p. 319.*) *Servius.* Lacte namque corpus nutritur poſt Animæ conjunctioem & anima ſine ſanguine nunquam eſt, quo effuſo, recedit. Et *alibi* (*l. 5. . 76.*)

Hic duo rite mero libans carcheſia Baccho,
Fundit humi, duo lacte novo, duo ſanguine ſacro.

Ægyptiis ideò Accipiter pro animæ Hieroglyphico deſtinatum quod, *Haropollo* (*l. 1. Hieroglyph. c. 7. p. m. 3.*) innuit, ob eum, quem cum Anima habet, conſenum. Aquam omninò non bibit, ſed ſanguinem, quo & ipſo nutritur Anima. Ita ſanguinem bibit *ap. Homerum* (*l. 11. Odyſſ. v. 95.*)

ψυχὴ θυβαίε τειρεσσάο

Et *Ulyſſes* apud inferos

pecora ubi cepiſſet, jugulavit

Super foſſa: fluebat ut ſanguis niger, ipſæ autem congregabantur Animæ ex Erebo o*nium defunctorum* (*Id. ib. v. 35.*). Add. *Joh. Spencer.* (*l. 2. de Leg. Hebr. c. 11.* *p. 299.*). *Joh. Saubert.* (*de Sacrific. c. 25. p. 659.*). *Anton. Santorell.* (*Poſt-pr* *Med. c. 46. p. 152.*)

§. 124.

In hunc finem conſtructo rogo tot animalia bruta mactabantur, quin ut animas ab interfectoribus irritatas placarent captivi hoſtes. Ita ante *P* *trocli* pyram *ap. Homer.* (*iliad. 23. v. 176.*)

Multas pingues oves & errabundas Camurus boves
Excoriarunt & diſpoſuerunt. —
— — — *quatuor procera cervice equos*
Feſtinanter injecet pyræ (*Achilles*) *graviter ſuſpirans*
Ex menſariis canibus duos obtruncatos:
Duodecim etiam Trojanorum magnanimorum filios fortes
Ferro mactans.

Ita *Maro* (*l. 10. Æneid. v. 517.*)

ſulmone creatos
Quatuor hic juvens, totidem quos educat Ufens,
Vincentes rapit, inferias, quos immolet umbris
Captivoque rogi perfundat ſanguine flammas.

Sane mos erat in ſepulchris virorum fortium captivos necari, quod poſtqu crudele viſum eſt. Placuit gladiatores ante ſepulchra dimicare, qui à buſtis b ſtuarii dicti ſunt, *notavit* (*in h. l. p. 802.*) *Servius.* Et *alibi* (*l. 11. v. 197.*) i rum *Maro*:

Multa boum circa mactantur corpora Morti.
Setigeraſque ſues, raptaſquo ex omnibus agris
In flammam jugulant pecudes.

§. 125.

Sed ab his eruditi animi diverticulis in viam. Sanguinem in corpo vivo & venis dum fluctuat, neque mentis inops animatum negabit, animæ v rò & Spiritus cum corpore ſufflaminato commercio, vinculiſque ſolutis, q vitam ipſi aſſeret? Præſentia animæ animat, ſeu vitam conciliat, abſen mortem. Emiſſum igitur Venæ ſectione, mortuum quid reputat *A. Th. Par* *celſ.* (*T. 1. op. tr. 1. de Venæ ſect. p. 714.*) Add. *Andr. Libav.* (*c. l. p. 250. ſq.*) *Jo* *Fried. Schrœder.* (*Hiſtor. humor. tr. 2. ſ. 9. α.*). Quod ſi venæ ſectione emiſſus m veatur, (*Vid. h. l. Tit. §. 7.*) momentaneus eſt ille motus, tam diu durans, qua

di

diu præſentia ſpirituum & caloris adhuc illum informat & irradiat, radiis iſtis vero extinctis & ſubtractis cruoris torpidi, & vappeſcentis nomine venit. Et ſi hoc, non ſentiet. Senſus obſcurus ſeu occultus *Th. Campanellæ* (*l.4. de Senſ. Rer. c.9. p.297.*) verè tale nomen meretur, qui & eundem (*c. l. p. 198.*) obtuſum, materialem, & communem appellat. Sed ſi cruentationem in Cadavere exactè conſi deres, ſubtilis, imo ſubtiliſſimus, non obtuſus, erit concipiendus. Naturalem pronunciabat *Joh. Marcus Marci* (*p.5. Phil. Vet. reſtit. Subſ. 9. p.546.*). Sed nec ille ſenſum ſenſibus noſtris aperiet ſubtilem, cum in viventibus talis vix ſenſibilis & conſpicuus ſit.

§. 126.

Quid verò Phantaſia illa ſanguini extravenato *ab Helmontio (tr. de Magnet. Vuln. Curat. n.159. & 163. p. 617.)* aſſerta. Mirum id nemini videbitur, qui legerit (*c. l. n. 145. p. 615.*), eum prodidiſſe, res inanimes, v. g Succinum &c. Ob palearum & feſtucarum trationem phantaſia pollere. Phantaſia ſanè, ut reliqui ſenſus cum interni, tum externi, Animæ & Spirituum opus & facultas exiſtunt. ἀκύρως proinde, ut alibi, in plurimis locis, ita & hic loqui amat. Optarem phantaſiæ deſcriptionem ſaltem dediſſet *ille per Ignem Philoſophus*, & ita clarius mentem aperuiſſet ſuam. Sed hanc illum docere non potuit ignis, nec ipſa Chemia. Ratio, quam ſubjicit, is qui totus vita eſt res omnes creat, nullamque ideò è manu ſua mortuam expectandam promiſit, nulla quoque adveniet penitus, in qua & ipſe non eluceſcat præſens. Spiritus Domini totum replevit orbem terrarum: imo hoc quod continet omnia vim vocis habet, ut ut vera ſit, hunc ſcopum tamen non ferit. Quæ de pomo ſcientiæ boni & mali in Paradiſo adjicit, nec huc ſpectant. Theologis relinquenda, quæ ſcientiæ vocem illuſtrabunt, & an huc pertineat, ſententiam dicent. Quæ de ſimplicium amentiam, inſaniam & furorem maniacum inducentium phantaſia annectit, illa phantaſiam ſuam alienigenam ac furioſam humanæ phantaſiæ non implantant. Lædunt & depravant potius phantaſiam in progenerandis imaginationibus, dum Archeum poteſtate noxia & ſpecifica in furorem laſcivientem concitat, lienemque addo & Cerebrum efficiunt ſpinoſum, (*Id. tr. Jus Duum vir. n. 1. p. 239.*) ut omnis adeò amens vigilans ſomniet, (*tr. Retenta. p. 499.*) adeoque famis & ſitis ſit tolerantiſſimus, (*tr. jus duumv. n. 24. p. 244.*) nec ſentiat frigus, utcunque nudus cubet humi, vel in marmore pernoctet, ſeveriſſimo Boreæ flatu non glacietur, vel artus commoriantur ſibi, (*tr. Demens Idem n. 42. p. 227.*). Quod ipſum commiſerationi mentis, erga animam ſenſitivam, quæ non pro requiſito noſtræ ſpeciei homi-

 nem

nem gubernet, imputat, quippe quæ diffluit radium ſenſibilem, qui corp
amentis mortali frigoris importunitati eximit (*n.43.*).

§. 127.

Quærerem forſan non injuſtè *cum Joh. Marco Marci* (*c. l. Subſ. 2. p.48*
Cur homini externo, hoc eſt, ſanguini & carni corruptionem ingreſſis ment
atque voluntatem electivam tribuat *Helmont*, qui eandem homini adem
Adderem, cur ſanguinem arteriarum & cruorem ſenſu tactuque animali p
lere negaverit, interim ſympatheticè ſentire conceſſerit (*tr. de Lithiaſ. c.9.*
93. p. 728.)?

§. 128.

Dum igitur cum ſociennis & aliis Philoſophis ad Ideas devolvitur, q
phanthaſia in vivo corpore ſanguini impreſſit. Cadaveri adhuc ſuperſti
Helmont, Ideas iſtas corpori viventi neutiquam detraho, cadaveri verò qu
modo inerunt? Audiamus iterum *Libavium* (*c. l. p. 158.*) *Cornel. Gemmæ*
pra (*§. 94.*) allegatam ſententiam impugnantem. Contatur, quo pacto Id
in ſanguine latitet, cum ipſe nunquam ſenſerit, aut cognoverit idem? A
ipſe ſanguis percipit naturali facultate objectum: aut vi impreſſum ab exter
Cauſa ſuſcepit. Neutrum eſſe poteſt. Et, ſi latitat, quo pacto citra ſenſo
um externum vivum cognoſcet præſentem? Nam neceſſe eſt interiorem Id
am conferri cum exteriore ſenſili. At hoc à nullo, ne à dormiente quide
ne dum mortuo, fieri poteſt. Remanere quasdam imagines in ſenſoriis, v
Philoſophus, unde nocturno tempore obverſentur nobis diei geſta; At clau
oculis & jam demortuis amiſſa forma & facultate ſua quis conjiciet præſe
tem illam rem, à qua ante ſenſilem ſpeciem conceperat? Mirabile eti
eſt, cur id ponat in quovis ſanguine, cum non niſi circa Cerebrum ſang
putetur ad ſentiendum aptus. In ſpiritibus tam fugacibus quomodo erat id
reſidua? Nullus Apoplecticorum, aut dormientium hoſtem ſuum aſtante
percipit, quomodo mortuus? Cur etiam in Concreto ſanguine reſtet, aut qu
modo hic poſtea fiet aqueus, ut profluat? *Hæc Libavius.*

§. 129.

De *Claudii Deodati* opinione *ſupra* (§. 77.) adducta mentem dum exp
cuit ſuam *Stephan. Cloz.* (*c. l. Exerc. 14. §. 4. p. 139.*) hæc enunciat: Quod *De*
datus de Characteribus & Ideis in corpore mortui reſiduis aſſerit, pro chim
ris & Ideis, ſive Characteribus animo *Deodati* impreſſis, meritò habemus, aut
rique, donec iſtas nobis probaverit, remittimus. Et hæc etiam *Guilielmo D*
viſſonio regero. Helmontii verò experimenta, inter experimenta locum v
meren

nerentur, cum horum certitudinem ſatis confirmatam hactenus non obtinuerinus. Si quid præſtant, id à turbato ſanguine & ab aliorum humorum miſtione alterato & corrupto provenit. Teſtantur id innoxiorum brutorum, imò & pſius hominis ira & vindictæ cupiditate correptorum motus. Vid. *Sebaſt. Virdig.* (*l. 1. Med. Med. Epir. c. 24. §. 24. p. 140.*). Dormit iſta in cadavere viruentia, usque dum carnes ingeſtæ ab Archeo ſubigantur in Stomacho & digerantur, iſtaque digeſtione virus concentratum & fixum volatile reddatur, ſceusque maſſæ ſanguineæ in vivo corpore implantet. Applico huc illud *Senecæ (Epiſt. 59. p. m. 36.)*: Quomodo meliorem me facere Ideæ Platonicæ poſſunt? Quid ex iſtis traham, quod cupiditates meas comprimat, vel hoc pſum, quod omnia quæ ſenſibus ſerviunt, quæ nos irritant, negat *Plato* ex iis eſſe, quod verè ſint, Igitur iſta imaginaria ſunt, & ad tempus aliquam faciem ferunt, nihil horum ſtabile nec ſolidum eſt. Add. & illud *Theognidis v. 128.)*

πολλάκι γὰρ γνώμην ἐξαπατῶσ' ἰδέαι
Sæpe enim animum fallunt ſpecies. (*Ideæ.*)

§. 130.

Affectus in ſpiritu exhalante non tantum remanere, ſed & in corpulentia, *Virdigio, Campanellæ, & Marco* non credo. Affectus oritur à notitia ſenſuali, iterum verba *Libavii* (*c. l. p. 309.*) adopto, ſive jam factus ſit ſenſus, ſive olim ut imago rei ex memoria & phantaſia depromta iterum moveat, ut quondam. Non autem movet corpus, ſed omnia per corpus, tanquam aptum organum, quod ſimul inſtruit vita & aliis adminiculis, ut facultate ſua uti poſſit. Rectè ergò diximus *(p. 306.)* affectus, ſeu turbidos illos motus animi eſſe nec corporis tantum nec animæ, ſed utriusque ſimul; animæ nempè, non qua ratiocinatur, nec qua vegetat, ſeu alit aut procreat, ſed qua ſentit, cui facultati annexum eſt τὸ θυμοειδὲς, quod propriè affectuoſum eſt: ita, ut duæ rationes ſint hujus partis, altera, quæ ſenſus continet, altera quæ affectus. Applicentur hæc ad corpus anima privatum, & cum ſenſu deſtituatur, nec τὸ θυμοειδὲς conſpicuum erit. Omnia hic poſt animæ diſceſſum inſenſibilia, animoque exulante, etiam animi affectus & perturbationes exulabunt. Poſt mortem ceſſat odium & omnis motus facultatis appetitivæ, non eſt animale amplius cadaver, nedum rationale, decidit *Gisbert. Voët. (p. 2. Diſp. Select. p. 1209.)*

§. 131.

Probabilior videri poſſet illa, quam de interfectore ipſo in medium attulerunt, ſententia (§. *79. citati Autores*). Rationes tamen, ut ut primo aſpectu plauſibiles

ſibiles, vix ſine obelo approbandæ. Quid illud ſpirituum furioſorum ex interfectione in interfecti vulnera involantium & ibidem nidulantium agmen? Qui furor imaginationis ſpiritus & appropinquantis interfectoris ſævitia & adhuc perſeverante odio & ira occiſi vulnera ita invadentis ſpiritusque proprios vulnerum labia lambentes, & cum illis ſanguinem ſimul evocantis. Iram in manſuetudinem ſæpius videas mutatam ferociam in facti pœnitentiam, fervorem in frigus & deſperationem. Legi aliquando, homicidam ad Cadaver accedentem pœnitentia ductum, manes ut placaret, Cadaveris manum deoſculaſſe, & tamen illud ſanguine ſtillavit. Quid de philtratis & potionatis reſpondebimus? Quid fœtu in utero poſt matris ſtrangulationem, extracto adveniente patre homicida, ſanguine è naribus profundente, de quo *Petr. Serv.* (*p. 1. de Ungv. Armor. Theatr. Symp. & Antipath. p. 541.*)? Multos inſidiosè & per cuniculos à ſicariis peti experieris. Sæpius occiſus occiſorem nec vidit nec novit à longe ſclopo vel telo petitus, (*Barthol. Kekerm. Curſ. Philoſoph. Diſp. 2. Coroll. 5.*) etiam contra intentionem explodentis id contingere potuit, quod homicidii caſualis nomine exprimitur, *Wechtler.* (*l. 2. Diſp. 2. Diff. 9. p. 268. 269.*). *Plura Andr. Libav.* (*c. l. p. 367.*). Et qui ſtatim moriuntur, eorum animi forſan nullas vindictæ ſcintillas conceperunt, ut vel metu affecti, vel de improviſo necati, aut alia perturbatione occupati, (*p. 368.*). Nec quid ſibi velit *Michaël. Watſon.* (*Union. Sap. ſ. 3. p. 2. c. 1. §. 14. p. 359.*) divinare audeo. Hic quamvis & occiſi corporis conſtitutioni aliquid tribuat, mox tamen ſubdidit: Metus, aliique affectus homicidæ artus ejus alterant, cumque nudato languido corpori imponuntur manus trementis, in vulnere poterunt ſanguinem refrigerare commovere & educere. Siccine refrigeratio ſanguinem movet & educit? Dum meticuloſi occiduntur, cruentationem non obtingere è *Joh. Sophron. Kozack.* (*l. 5. Horol. c. 6.*) *idem* (*p. 360.*) locum allegavit. In mortuo corpore nil vitæ vitalumque actionum. Quomodo verò ab emiſſis ſpiritibus occiſoris calefieri poterit cadaver? ut ſanguis inde fluorem concipiat, cum ab adhibito igne & calore actuali id ægre, & vix in actum deducatur, *Santorellus* enodare debuiſſet. Ego quidem id pro tenuitate intellectus & judicii non capio, nec forſan alii me judicioſiores & ſapientiores.

§. 132.

Aëris attractio & ſpiritus infectio à *Simone Majolo* (§. 80.) prolata, nihil ad rem. Cadaver omni ſpiritu & ſenſu deſtitutum non diffitetur, & tamen horrore concuti, tranſeunte occiſore, quia ſpiritus ſunt infecti à ſpiritibus interficientis, quo tranſeunte usque ad ipſum vulnus aër infectus trahitur. Spiritus igitur

tur in cadavere adeſſe & non adeſſe inculcat, adeoque uno habitu contraria profert & eloquitur. Quid, quod ſpirituum illud contagium nulla ratione demonſtrabile ſit, adeoque incertum per æquè incertum probetur. Eadem via *Arnoldi Bachimii Denſtonii* ratiocinatio progreditur, quando Archeum occiſi pavidum fugare credidit Archeum occiſoris, qui ſecum rapiat ſanguinem & ex vulnere extrudat. Hoc addere libet, fibras carneas diſciſſas inflicto vulnere dolore ingruente criſpari, inde etiam Hæmorrhagiam, copia cruoris prius excreta, ſiſti, quæ ipſa criſpatura etiam poſt mortem adhuc durat, nec ſanguinis effluxum amplius ſperandum, ſanguinis in fibris iſtis congrumatio ſatis inculcat.

§. 133.

Imaginationem in proprio corpore multum valere, nemini non conſtat. Primaria hæc ſenſitivæ Animæ vis, quæ promus condusque omnium ſpecierum, ſeu potius objectorum, ſenſuum externorum nunquam otioſa eſt, ſed præſentia contemplatur, judicat, componit, dividit, & ex eis, quæ vult eruit, recondit & reſervat. Abſentia revocat, revocata mutat, ut aut terreant aut lætificent: omnia regit, perturbat multa; Regina ſenſuum; ſenſitoriorum omnium operatrix. Hæc lucida obſcura, tenebroſa ſplendentia; harmoniam ſtrepitum, ululatum concentum, dulcia amara, acre ſuave, hircum unguem Aſſam fœtidam, ſtyracem, aſpera levia, mollia dura, abſentia præſentia, pulchra deformia, terribilia jucunda, jocoſa horrida, aut è contra, pro ut vadit tramite recto aut obliquo, fingit, efficit, ſuadet, *Phil. Hechſteter. (Dec. 7. obſ. med. caſ. 3. p. 84.)*. Sed & aliena alterare & movere poſſe, plurimi, *Avicenna Duce* (*l. de Animal. ſ. 4. c. 4.*), conſtanter affirmarunt. Ita credidit ille imaginationis viribus alium hominem equo inſidentem, quamvis diſtantem dejici poſſe, & in terram præcipitari, tempeſtates moveri, & terræ motus, in nubibus ſimiles bombardarum ſtrepitus excitari tonitruis & fulminibus. Et ne ulla temeraria opinio ſine patrono & tutoribus fuiſſet, *addit Caſpar. à Rejes* (*Camp. Jucund. qu. Elyſ. qu. 50. n. 21. p. 632.*) in tantam mentis alienationem venerunt *Algazel, Albertus* (minimè hac parte) *Magnus, Ficinus, Paracelſus, Pomponatius & Montanus*, ut tam enorme mendacium confirmare non dubitaverint. *Joh. B. Montan.* (*Comm. in Avic. 2. Fen. 1. citante Marcello Donato l. 2. Hiſt. mirab. c. 1. p. 102.*) ait, ſe hominem quendam vidiſſe, qui ex ſola forti imaginatione, quoties volebat, in facto circulo, plusquam centum ſerpentes convocabat, quod & ſi verba quædam ſuſurraret, non virtute verborum, ſed fortis imaginationis, id præſtitiſſe contendit. Imaginationem principium omnium operum Magico-

gicorum venditavit *Paracelſus* (*l. 1. de Peſtil. c. 3. p. 364.*). Imaginatione Aſtra inficit homo. *So wir das Geſtirn nicht inficiren mit unſerer Imagination, ſo fielen keine impreſſiones auff uns.* (*ib. id. c. 4. p. 365.*). *Wenn eine Kindbetterin* (tempore peſtis in partu relicta, & omni auxilio deſtituta) *in Angſt des Kindes zu gebähren ſtirbt, ſo iſt wohl zu gedencken, was alda für eine Imagination zu falt. Dann alſo gedencket die Frau, weil ich und mein Kind, oder die Frucht, ſo elendiglich ſterben muß, ſo wolt daß alle Menſchen mit ſtürben. Da folget alsdann auch ein Platzregen, das iſt, ein doppelter Gifft dieſer Kranckheit.* (*tr. 2. de Peſtilit. c. 2. p. 350. Repetit. T. 2. Fragm. de Virt. Imagin. p. 276.*). *Wann ein furchtſamer, verzagter Menſch voller imagination den Monden anſchauet, ſo ſiehet er in das ſpeculum venenoſum magnum Naturæ, und wird der Sideriſche Geiſt und Magnet hominis alſo vergifftet durch die Stern und Mond.* Phantaſmata etiam habere dicitur *Libavio* (*c. l. p. 173.*) *Paracelſus*, qui vult eſſe ſpiritus natos ex imaginatione ſylveſtres, ſæpè loquentes cum hominibus. Vixerunt multi vitam alienam, iterum (*l. 2. Vit. Long. c. 9. p. 843.*) idque juxta præſcriptum Delticæ Naturæ, inter quos fuit ſtygus, qui cum de vita laboraret robuſti cujusdam adoleſcentis, qui cum fortè aſſiſteret vim atque naturam attraxiſſe dicitur, idque per imaginationem ſic eſt conſecutus, ut ſenſus, cogitationes, denique animus ipſe in alium transferretur. Per hanc imaginationem *Archæus* unius cujusque eruditi atque prudentis hominis ſcientiam atque prudentiam communicare dicitur. Sed hoc nugari & delirare potius eſt, quam ratiocinari & philoſophari. Vis phantaſiæ ex calamo globum extrahet longius diſtantem? an etiam diſſitum longius pulverem pyrium inflammet? & qua vi? aut collinet, in propriam necem? Non eſt fandum, nec credendum, *concludit Hechſteter.* (*c. l. caſ. 2. p. 57.*). Hic cum recenſuiſſet è *Joh. Montano* (*l. 2. de Morb.*) Sanguinem ex interfecto cadavere imaginatione interfectoris promoveri; in hoc caſu, *addidit*, vix locum habebit. Jungo his *Joh. Marc. Marci* ſingularem planè obſervationem (*p. 4. Philoſ. Vet. reſtit. ſubſect. 3. p. 406.*), quam etiam recitat *Bohusl. Balbin. Dec. 1. l. 3. Miſcell. Boh. c. 18. §. 4. p. 216.*): Fieri poteſt, ut culpa prorſus alienus hac via in ſuſpicionem quandoque veniat, ſi nim. prope mortem conſtitutus ejusdem authorem falſo ſuſpicetur, eaque imaginatione fortiter impreſsâ vitam finiat, cujusmodi phantaſia imbutam puellam annorum 14. hic Prægæ novi, quæ ab alia ſibi venenum datum, eaque de cauſa mori debere opinabatur, periit autem tetano ac convulſione. Tertio die, ex quo deſierat vivere, dum ſepulchro inferreretur; & perſona illa ſuſpecta ſuperveniret, mox ſanguis è Naribus profluere cœpit. Delirium

no-

nominat *Libav.* (*c.l.p.172.*) & (*p.161. ſq.*) refutat. Negat etiam *Marcell. Donat.* (*c.l.p.103. & ſeq.*) *cum Thomas Fieno* (*tr. de Vir. Imaginat. c.24. coroll.57.p. 198.*) & *Martin. Weinrichio* (*p.1. de Monſtr. c. 17. f. 167. ſq.*). Concludo igitur *cum circumſpecto & egregio Philoſopho Franc. Bacone de Verulam.* (*c.l. n. 986. col.862.*). Quæ de vi imaginationis & ſecreto: Naturæ inſtinctu circumferuntur, tàm dubiæ fidei ſunt, ut maximam partem examinis ſeveri trutina caſtiganda ſint, antequam extruendis concluſionibus ſervire poſſint.

§. 134.

Quod ad ſpirituum occiſi & occiſoris congreſſum, noto, hunc potius acuti & ingenioſi Cerebri partum, qvam realem & verum conflictum eſſe. In occiſo pauci aut nulli ſpiritus ſuperſunt, ut jam oſtenſum, & ſi adhuc adſint, ſangvini immerſi torpent, & in aciem prodire inepti. Occiſoris ſi conſcientiæ ſtimulos ſentit pœnamqve metuit, agilitare non præſtant, ſin fortis & procax, quo ductore vulnerati & interfecti vulnera & corpus invadunt, portis aut potius poris clauſis. Qvam facile à circumſtantium motu in transverſum agentur & in auras diſſipabuntur, *Joh. Nard.* (*c. l. f.341*) in *Galeati* ſententia refutanda occupatus, ſequentia propoſuit: Haud ignorare poterat *Vir Eruditus*, quam pernix ſit Natura ſpirituum, qvam labilis atque diffluens, ut niſi novæ ſuppeditentur iis copiæ, brevi abſumantur & avolent. Volare verò omnes in occiſorem, ut ibi vivant, abſurdum penitus eſt: Nam vita eſt Animæ permanſio *Ariſtoteli*. Peribunt igitur in via, ni adverſarii fervens animula occurrat profugis. Alienum pati hos neceſſe eſt imperium, aut hoſtili in ſtatione tumultuari manusqve conferre legionariis cum ſpiritibus, malo cum ſuo, ni tamen infenſum animum diſſimulare norint ad Tempus. Turbat me omnes convolare. Cadmæa igitur erit pugna, aut cadent priusquam pugnent, vel ſibi unusquisque manus conſciſcet, à novis ſatellitibus impulſus, duraqve neceſſitate adactus. Nugamur fateor. Verum nugæ illæ ſunt, & aniles fabulæ, malæ mercis indicium. Cur enim trux Aper, feroxve taurus ſuperati tandem atqve extincti, accedente Venatore, qvi feras jugulavit, non cruentant? An placidior iis contigit ira, qvam hominibus? aut deſtitui credis ſæva bruta ſpiritibus? Valeant proinde hi cum ſuis Chimæris.

§. 135.

Gaſſendi & *Antonii le Grand* Experimentum (*§. 83. adductum*) nihil ad res. Atomi iſtæ, aut ſpiritus morticini non tam in ipſo lanionum corpore, qvam veſtibus eorum, qui fœtidos & abominabiles odores imbiberunt. Detegit hoc canum ſagacitas, qvia & aliis brutis effluvia iſta concepta abomi-

nationi ſunt. Laniarium invita & non niſi coacta, mactationi deſtinata, ingrediuntur bruta. Horrent nempè locum iſtum corpuſculis hujusmodi fœdum & inqvinatum, ut ipſam internecionem, quæ illa manet. Ita notarunt vivariorum cuſtodes, feras iis tendiculis raro capi, qvibus aliæ ejusdem ſpeciei paulo ante occiſæ fuerant. Id ipſum quoque in muſcipulis obſervare eſt, ad quas propoſitas eſca nullos mures alliciet, ſi jam unus aut alter in iis peremtus fuerit, niſi forte muſcipulæ ita purgatæ fuerint, ut nullus peremtorum odor permaneat, cujusmodi purgatio ſtatim, niſi adhibito igne, vix fieri Poteſt, *notante Kenelmo Digby (de Nat. Corp. c. 38. n. 4. p. 379.)*

§. 136.

Qui Antipathiam & Sympathiam in Theatrum producunt, ſententia *Libavii (c. l. p. 304.)*, videntur hallucinari. Illæ ab ortu inſunt, nec per totum vitæ decurſum abolentur, quin & multis, quamvis falſo, poſt mortem adhuc perdurare creduntur, ut olim *(Diſſ. de Cadav. ſ. 1. §. 158. ſeqq.)* dictum. Ob Antipathiam autem effluere ſanguinem, non putat *Jacob. Bürlein (Diſp. Med. de Hoplochriſmat. Th. 75. Theatr. Symp. & Antip. p. 645.)*, quia per hanc res ſe ſe mutuo non proſequuntur, ſed fugiunt & abducunt ſe in receſſus intimos. Alterius ſanguis debebat refugere, victus alterius proſequi, aut uterque prorumpere, ſimul data pari occaſione, idque in hoſtibus. Victus enim eſt. Deinde præpollet viventis ſanguis ſanguine defuncti, in qua collatione alter videtur verus, alter æquivocus. In Amicis ratio eſſet, cur uterque prorumperet. Poteſt quidem reduci effectus hic ad Antipathiam & Sympathiam, ſed remotius minusque evidenter, judicium ſuum interponit iterum *Libav. (c. l. p. 305. ſq.)*. Nugæ, qui enim ad unionem hoſtis ſui conſanguis inclinet, ſi Antipathia concitatur? Cur, ſi à materia eſt hæc concitatio, non ſemper accidit, quo altore vis impreſſa ſpiritibus jam diſſipatis calore ejecto perſeverat? Cur corpus occiſum vivacem hujusmodi motum concitat, non item corpus vivum ſauciatum? *ſcribit B. J. C. Dannhauer. (c. l. Dial. 4. p. 67.)*. Fabulam igitur æſtimat *Honorat. Fabri (l. 6. de Hom. Propoſ. 5. n. 6. p. 355.)*

§. 137.

Qui ad Sympathiam meditationes ſuas dirigunt, à *Joh. Magiro (l. 3. Phyſ. c. 8. p. 224.)* merito ridentur. Quid hoc eſſet aliud, quam ſuo effluxu velle infenſiſſimo hoſti uniri eundemque amare? Iterum *accuratiſſimus ille Philoſophus & Theologus B. Dannhauerus (Colleg. Pſycholog. Diſp. 4. Controv. 8. p. 131.)* decidit. Pluribus hoc argumentum proſecutus eſt *(p. 1. Homil. Sacr. 14. p. 461.)* his verbis: Nugæ nugarum de *Heliogabolea cœna*, quæ convivarum famem ac-

cen-

cendunt magis, qvam reſtinguunt, animum ſpecioſa rationum forma ſuſpendunt, non ſatiant ac eandem, ſi omnia in unum redigas, ad commune ignorantiæ aſylum remittunt, ibique affixos tenent, donec nunqvam venturus veniat, qui cum ſuis nodis luctantes exolvat, & explicet experientiæ anticipitia, quæ nunc ſui tentatoribus ſatisfaciat: num deſtituat eosdem: Secretum Sympathiæ, quæ inter latronem & crudeli morte peremtum eſſe neqvit, aperiat. Qui enim ad unionem hoſtis ſui inclinet? non fugiat magis, ac retro ſe abſcondat, emerſurus? doceat, quo altore vis impreſſa ad plures annos perſeveret in aliis, in aliis deficiat proximo dierum ſpatio, utriusque enim experimenti hiſtoria præſto eſt. Qui fiat, quod idem ſanguis carnificem, cum truncatum corpus ſepelit, non prodat novo effluxu? an in eodem impetu inæqualis naturæ genius, & quæ inæqualitatis ratio? Cur idem non eveniat in mactato beſtiæ Cadavere? Cur corpus letho datum impreſſam virtutem, quadam quaſi reflexione, reddat, non item corpus ſauciatum qvidem, vivum tamen adhuc, & quæ ſunt hujus generis ἄπορα alia, καὶ ἀμήχανα. Quæ foret illa inter inimicos & infeſtos hoſtes Sympathia? qværit *Timoth. Brigth.* (*in Scribon. l. 1. Phyſ. th. 82. p. 44.*)

§. 138.

Videntes igitur circumſpectiores has difficultates, admodum dubitanter ratiocinati ſunt. Hujusmodi ebullitionis cauſam inveſtigare potius poſſumus, quam invenire, *Simon Majolus (Dier. Canic. Colloqv. 1. p. 33.)* tradidit. Inter ea retulit, quorum ratio dari neqvit, *Philipp. Camerar.* (*Cent. 1. Hor. Succiſ. c. 73. p. 335.*). Quæſtionem obſcuram et arduam *Jacob Dalechamp.* (*ad Plin. l. 7. c. 52. p. 354.*) pronunciavit. Miraculum naturæ latentis *Lev. Lemn.* (*l. 2. de Occ. Nat. Mirac. c. 7. p. 160.*). Huic rei nihil certi ſubeſſe, imò nihil omnino tribuendum, ſtatuit (*Diſput. 1. de Cognit. ſui ipſius probl. 8.*) *Jacob Martini*. Cum nemo adhuc viſus ſit, qui veritatem auſus fuerit juramento atteſtari, ſed ſola referentium fide, vel ſcriptorum autoritate innixi, *addidit Anton. le Grand* (*p. 8. Hiſt. Nat. Artic. 8. n. 4. p. 393.*)

§. 139.

Et ſi credendum ſit, illud prodigii genus inquirendum fuiſſet, an ſeſe res ita habeant, ut vulgò creduntur, & tum demum, cur ita fiant, inquiſitio inſtituenda, optimè monente *Bartholom. Kekermanno* (*l. 1. Syſtem. Phyſ. c. 8. p. 61.*) in hôc caſu autem æque, ut in illo de Naſo inſititio problemate, (*Vid. l. 1. Tit. 2. §. 26.*) factum eſt. In facti ſ. Phænomeni cauſas prius inquiſitum eſt, antequam de Phænomeni conſtaret certitudine. Nec de nihilo igitur ſunt à *Gisberto Voëtio*

ëtio (*c. l. p. 1215.*), ut exacte trutinentur & excutiantur in medium allata, & ab *H. H. Mejero.* (*l. de Occult. DEI Judic. Singulari c. 7. n. 2. p. 105. ſq.*) exſcripta problemata. (α.) An ſanguis effluat ſine agitatione corporis aut alteratione aliqua extrinſecus adducta? (β) An ſemper ad præſentiam cujuscunque homicidæ; & quidem toties effluat, quoties accedit homicida, & toties ſiſtatur, quoties recedit? (γ) Annon effluat ad praeſentiam Magiſtratuum, aut militum, aut carnificum, qui juſto titulo, (quamvis injuſta cauſa,) ſæpè occiderunt, ut in bellis injuſtis, Eccleſiæ perſecutionibus Martyriis fieri ſolet. (δ) An ſemper effluat ad præſentiam eorundem, ſi juſto titulo & cauſa occiderunt? (ε.) An ad præſentiam homicidæ, qui latronem, aggreſſorem, aut alium, quamvis juſtè & cum moderamine inculpatæ tutelæ occidit? (ϛ) An ad præſentiam ejus, qui per Magiam occidit? Quod mirum eſt obſervatum à Magiæ inquiſitoribus. (ζ.) An ad præſentiam Parricidarum, Aſſaſinorum v. g. *Jacobi Clementis, Balthaſari Gerhardi?* (η.) Quæ ſit ſphæra præſentia, intra quam homicida adeſſe debet, ſiquidem Cadaver ſanguinem ſit emiſſurum? (ϑ.) Quod tempus circumſcriptum huic Hæmorrhagiæ, poſt quod præciſi ceſſat? An verò etiam cadaver effoſſum ex ſepulchro, dum ſanguis nondum planè periit idem præſtabit. (ι) Duo, ſi ſe mutuis vulneribus confecerint, (quod non rarò fit,) an Cadavera utraque ad præſentiam alterius ſanguinem emiſſura? (ια.) An viſa ſint cadavera ſanguinem emittere ad primam ſaltem præſentiam parentum, cognatorum &c. quacunque morte obierint? (ιβ.) Annon etiam brutorum cadavera ad præſentiam interfectorum? (ιγ.) Addo, an ad præſentiam Idiotorum Medicaſtrorum, Dæmoniacorum, Medicorum indoctorum, qui non raro homicidæ titulum jure merentur?

§. 140.

Tantisper de his certò non liquet, optime *judicante laudato Voëtio* (*c. l. p. 1214.*) & judica & facta quieſcant. Optarem, decernit *Ludov. Dunte* (*Caſ. Conſcient. c. 10. ſ. 2. p. 317.*), ut vel omninò non fieret, aut non fieret ſeriò; Variis prænotionibus accenſet & inter ſuperſtitioſa computat *Voët.* (*p. 3. Diſp. de Superſtit. p. 100.*). De incertitudine hujus etiam diſſeruit *Theod. Thummius* (*de Mag. qu. 27. p. 314.*) & *Samuel. Pomarius* (*tr. de Diſſ. & Conſ. corp. Nat. Diſp. 10. §. 13. p. 193.*). Veterem fabulam vocavit *Henric. Kipping.* (*l. 2. inſtit. Phyſ. c. 6. n. 11. p. 90.*). Politicè id tantum propoſuiſſe *Lucret. Marcello Donato* (*c. l. p. 104.*) dicitur. Ut mira mendacia explodit *Joh. Nard.* (*c. l. p. 340.*). Tutiſſima igitur ibit via, *juxta Pomarium* (*c. l. p. 190.*), qui DEI, qui Naturæ leges ſequitur, non vanas ſuperſtitiones hominum.

§. 141

§. 141.

Et licet hoc aliqui juris periti crediderint & ſcripſerint, nemo tamen rei veritatem juramento atteſtaretur, nec vitam hominum tam incerto crederet teſtimonio, *Honorat. Fabri* (*c. l. p. 456.*) auguratur. Proinde incertiſſimum declaravit *Anton. Gomez.* (*T. 3. Var. Reſolut. c. 13. n. 15.*). *J. G. Godelmann.* (*l. 1. de Mag. & Venef. c. 5. §. 33. p. 104. ſq.*). *Juſtus Oldecop.* (*Tit. 2. obſ. Crimin. 2. n. 2. p. 54. ſq.*) Add. quos citat *Jacob. Dœpler.* (*Theatr. Pœnar. Supplic. & Execut. Criminal. c. 1. n. 162. p. 48.*). DEUM tentari reputat *Henric. Bocer.* (*tr. de Quæſt. & Tortur. c. 3. p. 95.*). *Petr. Heigius* (*p. 2. qv. 39. n. 96. n. 104. p. 353.*). Nec ad torturam idcircò ſufficere, *Andr. Tiraquell.* (*de Pœn. Temp. Conſ. 51. n. 79.*), niſi alia concurrant indicia, *Sigism. Finckelthauſ. obſ. 68. p. 523.*). Confer & quos allegat *Martin. Del-Rio.* (*l. 5. Diſquiſit. 2. Mag. ſ. 4. §. 20. p. 71.*). *Henric. Kornmann.* (*p. 9. de m. m. c. 27.*). Omnium inſtar ſit *JCtorum noſtri Seculi Coryphæus, Benedict. Carpzov.* (*p. 3. Pract. Crimin. qu. 122. n. 31.*) qui his ſe expedivit: Hoc ſcimus, *infit,* & ipſemet ex Actis inquiſitionalibus ad Collegium noſtrum transmiſſis compertum habeo, quosdam hoc indicio ſæpe falſo eſſe notatos, ut & illud quod vero homicidii reo præſente interfectus homo, ne guttulam quidem ſanguinis egeſſerit, cum tamen DEUS, qui juſtus eſt, nolit nocentem manere impunitum, aut inſontem damnari. Subjungit (*n. 35.*) Judicium Scabinorum Lipſienſium, qui noluerint huic indicio, & ſi perquam manifeſto, quidquam tribuere, deficientibus adhuc aliis probabilioribus. *Math. Steph.* (*Cent. 4. Quæſt. ad Inſt. Jur. 17.*) concurrentibus aliis, iisque urgentibus adminiculis, accuſatum torqueri poſſe ſtatuit, ſi modo præternaturali ſanguis ex plaga exprimatur. Verum, quomodo judex certò eſt ſciturus, modo naturali vel præternaturali ſanguinem effluere, ne injuriam inferat reo ad quæſtionem abripiendo etiam adhibitis peritis, qui tàm in occulto negotio & titubant & diſcrepant, ſapienter regerit *Juſt. Oldecop.* (*c. l. n. 4. p. 55.*). Et tales laudandos eſſe, ut prudentes & Eruditos, declarat *Joh. Jacob. Speidel.* (*in Addit. ad Beſold. Theſaur. Pract. p. 85.*). Contra, qui contrarium tuentur, judices iniquos proclamat *Caſp. Schottus* (*l. 12. Phyſ. Curios. c. 8. Coroll. c. 6. p. 1304.*)

§. 142.

Cur autem in judicis aliquando introducta fuerit hæc exploratio, aut adhuc aſſervetur, cum ſolidæ baſi ſuperſtructa non videatur, variæ poſſunt allegari cauſæ. Nimia judicium credulitas à ſuperſtitioſa vulgi perſuaſione promanans, agmen harum ducit. Cordatiores verò terrori homicidarum in conſcientia proritando hoc ipſo ſtuduerunt. Cadaver hominis, *notante Veru-*

rulamio (*Sylv. Sylv. Cent. 10. n. 984. col. 961.*) maximè contagioſum & odioſum eſt homini. Ideò *Helmontium* ſi audias, (*Vid. l. h. Tit. 2.* §. *4.*) Archeus contactu Cadaveris quaſi mortis pavet. Quando igitur homicida interemti Cadaver tangit, tremere incipit & pallet, variisque alterationibus faciei circumventus, morſus & aculeos conſcientiæ diſſimulare nequit. Cujus gratia, ſuaſit *Andr. Libav.* (*c. l. th. 281. p. 134.*), debebat fixis oculis intueri cadaver, aut aliud quid cum frequenti appellatione interfecti, & criminis exprobatione, tactu quoque arteriarum. Ad interemtoris igitur animum concitandum objecta multiplicanda, *juxta Eundem* (*c. l. p. 376. ſq.*). Ita enim cogetur non tantum oculis videre, tangere manibus, auribus audire, ſed & phantaſia penitusque interno principio per reciprocationem motus agitari, dum quod ſenſibus percipit, animoque commovit, etiam ſermone exprimere, & ipſe à ſe ipſo audire, & veluti ſuum ſibi ſcelus objicere, & urgere compellitur. Hoc efficacius erit, ſi repetet jus amicitiæ olim initæ, vel ſocietatis communis, quia uterque amicus homo, Chriſtianus, Civis, & quæ alia facti crudelitatem exaggerant. Notandum tamen etiam, *Idem* (*p. 388.*) *ſuggerit*, quodque certitudinem ſigni infringere poſſet, quod aliqui adeo ſint impotes animi, ut licet innocentes, ex ſuſpicione tamen inducti adeò conſternentur, tremantque & horreant, ut facile diſpoſitionem ſimilem veri percuſſoris poſſint acquirere, idque conſentiente imaginatione ſuper percuſſo præſente, cujus in omnem partem difluentes habitus facilè ſibi inſinuat, indeque commovetur adversè. Inde alteratos halitus proprios non abſonum eſt principium alterum attingere, atque ita commotionem excitare. Solennes adjurationes etiam, ipſi non videntur neceſſaria, niſi ad commovendum animum occiſoris adhibeantur, qui interdum adeo eſt obſtinatus & præfractus, præſertim ubi uſum cædum fecit, ut adamantinus videatur penitus (*p. 267.*). *Conf. Petr. Heigium* (*c. l. n. 105.*)

§. 143.

Epiſagmatis loco quædam adhuc addenda. Qui poſt homicidium commiſſum interemto aſſunt, in faciem illum locant, exemtoque calceo, ni fallor, ſiniſtro & averſim poſito, credunt elabi non poſſe homicidam. Calceum interemti pectori imponi, *Vit. Rietlin.* (*Itin. Med. p. 42.*) notat, id vero ſi in faciem locetur occiſus, quomodo fiet? Affirmant hoc vel recente hiſtoria multiplici graves Autores, quos ipſi audivimus admirantes effectum virium. Et audivimus neglecta collocatione & irrita aufugiſſe multos, *tradidit* (*c. l. p. 380.*) *Libav.* Retrahi tales à Diabolo, enunciavit *Stephan. Cloz.* (*c. l. Exerc. 14. p. 56.*

.56.). Quoſdam, ſubjicit (*Libav.p.381.*), facti conſcientia adeò exagitavit, ut etiam elapſi ſpontè reverterentur ad pœnas, non calceo, aut prona locatione id procurante, ſiquidem ſupinum erat defoſſum cadaver.

§. 144.

Aliud ſuperaddere liceat, nempè aliquando ex obtruncatis lac, ſanguinis loco, emanaſſe. Ita *de S. Paulo* refertur, *ex Ambroſio* & *Chryſoſtomo*, capite hunc truncatum non ſanguinis, ſed lactis undam profudiſſe. Vid. quæ collegit *Th. Bartholin. (Spicil. de Lymph. 1. c. 6. p. m. 449.)*. Idem *de S. Catharina ſub Maxentio* decollata *Hiſtor. Lombardica* (*ſ. Legenda Sanctorum c. 167.*) retulit. *Bobuslaus Aloyſ. Balbinus* (*l. 4. Exam. Meliſſ. Epigr. 7.*) argute & eleganter:

Vulnera lacte fluunt, renuit mutare colorem
Innocuæ mentis candida Virginitas.
Ipſa ſuo ſeſe conſperſerat hoſtia lacte,
Cum ſponſo cuperet concolor eſſe ſuo.
Mira fides rerum! Facta eſt ſine ſanguine Martyr,
Et propè morte carens mortua virgo jacet.
Quod cruor eſt aliis, lac eſt Tibi condida virgo;
Quodque aliis vulnus, virgo papilla Tibi eſt.
Lactea maternos bibit hic facundia fontes
Ex-oleum-tumulo, quo vigilatur erit.

Cujus quidem fluxus viam curioſius ſe detexiſſe per lacteas thoracicas, quæ cum axillaribus fuerunt vulneratæ, Chylumque & ſerum effuderunt, *profitetur Th. Bartholin.* (*c. l. p. 452.*), qui (*p. 453.*) ſubdit: Primò Chylus lacteus emanavit, quamdiu copia ejus ex axillaribus conceſſa, deinde, quod quotidiè in diſſectis obſervamus, aquoſus liquor in lacteis & axillaribus ſucceſſit, deniq; utroque evacuato ſanguis emerſit. Sed hanc Bartholini ſententiam pluribus refutare conatus eſt *Franciſc. Picus* (*tr. de Febr. in Gen. c. 5. p. 213.*), ex quo hæc tantum delibo: conceditur quidem, *inquit*, lac ſeu Chyloſam materiam ex vaſis lacteis in axillarem & jugularem venam guttatim fluere; ſed ingenuè fateor, me capere non poſſe, qui adeò exiguus & tenuis lactis radius per exiles venulas enſe carnificis læſas fluentis, juxta copioſam ſanguinis undam ex vaſis digito majoribus tunc temporis una erumpentem, tàm diſtinctè atque non permiſtè poſſet exire, ut lac à ſanguine à circumſtantibus diſcerni potuerit; profectò eò adducor, ut credam effuſionem hanc aliquo modo extraordinariam & inuſitatam fuiſſe; Nam impoſſibile mihi plane videtur, ſanguinem adeo rubrum

brum & Chyloſam ſubſtantiam ſimul motos per colli vaſa citra inquinationem & ſanguinis confuſionem ex detruncato collo exilire poſſe. Plura qui poſcit ipſum evolvat Autorem. Aliter è *Blondo Flavio* (*l.3. inſtaurat. Rom.*) rem narrat *Henric. Kornmann.* (*p.4.d.m.m.c.5.*). Viſuntur ab urbe (Roma) ſecundo milliario inter Oſtienſem Ardentinamque viam dulcis aquæ fontes, qui fuſo *Apoſtoli Pauli* ſanguine eruperunt. Hic de lacte nihil. Interim Gemella ſuccurrit Hiſtoria *ab Alberto Kranzio* (*l.4. Saxon. c. 26. p. 94.*) *conſignata*. Miles nobilis falsò à *Maria Ottonis III. Imp. Conjuge* de pertentata ab illo pudicitia accuſatus & gladio cæſus lac pro cruore profudit.

§. 145.

Lac tale roridam quandam ſubſtantiam habuit, & ſecundas humiditates, judicat *Anton. Santorell.* (*c. l. c. 23. p. 170.*). Sanguinis albi meminit *Autor l. de Glandul.* (qui in *Hippocratis* Scripta *T.3.p.m.52.* reperitur), qui è Glandulis provenit, quamvis illam albedinem (τὸ εἶδος λευκὴ) ad carnem glandularum appitcare mavelit *Anut. Fœſius* (*in not. ad l. c. p. 125.*), id autem quod in glandulis ſerum eſt, iſtud ergo ſanguinis albi nomenclatura. *Venus à Diomede* vulnerata non ſanguinem ejaculabatur,

Sed qualis fluebat nempe beatis Diis,

Non enim panem edunt, neque bibunt ardens vinum

ut Homer. (*Iliad. 5. v. 340.*) *cecinit*, Cruorem autem Ichorem vocavit, inde *Caſp. Hoffmann.* (*Collect. de Ichor. §. 3. p. m. 251.*) ſanguinem Deorum Ichorem pronunciavit. Sanguinem ratione materiæ & Efficientis albeſcere *Franciſc. Tidic.* (*tr. 3. Microcoſm. p. 297.*) annotavit. Sanguinem trihorio poſt abſumtum cibum miſſum concreſcentem neceſſario chyloſum & lacteum reperiri, decrevit *Exc. Maurit. Hoffmann.* (*de V. S. Neceſſit. Coroll. 6.*). Add. *Nicol. Steno.* (*ap. Th. Bartholin. V. 1. Act. Hafn. Med. obſ. 111. p. 206.*). De cruſta ſanguinis lactea hiſtoriam habet *Marcell. Donat.* (*l. 1. de Med. Hiſtor. Mirab. c. 4. p. 50.*) & de ſero ſanguinis, quod idem inſtar lactis ab acido ſuperfuſo coagulati *Regner. de Graaf.* (*de Organ. Viror. Generat. Inſerv. p. 84. ſq.*) Cerdo verò caſtrenſis *Jacob. Pradeſius* ab omnibus venis, qui vulgò ſecari ſolent Phlebotomatus ſemper ſanguinem album teſte *P. Borello* (*Cent. 1. obſ. Medico Phyſ. rar. 25. p. 31.*), emiſit. Lac merum uxori Centurionis puerum lactanti exiiſſe *Petr. à Caſtro* (*obſ. MS. à Phil. Jacob. Sachſio. Macro-Microcoſm. §. 54. p. 53. allegat*). Ab ingeſtis id contingere quibusdam placuit. Ab ingurgitatione Lactis nimia in puella, menſtruorum obſtructioni ſanguini id potius aſcribendum. Poſt frequentem ingurgitationem cereviſiæ albæ loco ſanguinis lympha copioſa & pura è ſe-

cta

ſecta vena effluxit, quod *Maurit. Hoffmann.* (*Theſ. Med. de Sangv. Ejusque obſerv. 70.*) retulit, à piſcium Eſu, conjectura fuit *Joh. Beau*, *ut Acta Anglica Phil. (1665. Menſ. Januar. p. m. 105.*) retulerunt. Confer *ſupra* (§. 92.). Vitio verò ſanguinis, contractisque morbis id accidiſſe, obſervationes docent. In Synocho Vena ſecta, id notavit *Joh. Rhod.* (*Cent. 3. obſ. 32. p. 129.*). In quotidiana *Sachſius Noſter* (*M. C. D. 1. Ann. 1. obſ. 28. Schol. p. 70.*). In Tertiana *Petr. à Caſtro* (*obſ. MS. Vid. Sachſ. laudat. Ocean. Macro-Microcoſm.* §. *54. p. 53.*). In Pleuritide *Franc. Bayle* (*de Apoplex. c. 8. p. 101.*). In Febre maligna, *P. Borell.* (*Cent. 1. obſ. 25. p. 32.*). In Febre petechiali *Isbrand. à Diemerbrœck* (*l. 2. Anat. c. 12. p. 426.*). A ſuppreſſis purgamentis ſ. Lochiis, *Joh. Rhod.* (*c. l.*). *Chriſtian. Kitzchke* (*Diſp. Inaug. de Lact. è Ven. apert. educt.* cujus nucleum exhibet *M. C. Dec. 1. Ann. 1. obſ. 132. p. 294. ſq.*). A ſuppreſſis menſibus de quibus jam *Th. Bartholini* obſervatio recenſita. De virgine nunquam menſtrua paſſa, florida tamen puraque complexione, *Acta Anglicana* (*c. l. p. 88.*). De Cachecticis *Marcell. Malphig.* (*Epiſt. 1. de Pulmon. p. 326.*). De Scabioſo *Iſ. Riverius* (*ap. P. Borell. c. l*). De leproſo *Marcell. Donat.* (*c. l. p. 37.*). In Scorbuticis ſerum ſanguinis lacteum *Th. Bartholin.* (*Cent. 1. Hiſt. An. 17. p. 32.*). Confer. quæ habet *Richard. Lower.* (*de Corde c. 2. p. 128.*). Lac igitur quibusdam Phyſicis audiit ſpuma ſanguinis, quo nomine *Varro, inquit* nutricem oportet eſſe adoleſcentem, annis enim ut ſanguis deterior, ſic Lac, *prodidit Cœl. Ludov. Rhodigin.* (*l. 3. Antiqu. Lect. c. 12. col. 130.*). Ex dictis, etiam *judicante N. Stenone* (*c. l.*) illorum opinio confirmatur, qui docent ſerum ſanguinis aliud nihil eſſe, niſi chylum pro breviore vel diuturniore mora in ſanguine plus minusve reſolutum, nec lac quicquam eſſe, niſi ſerum recens poſt unum & alterum circulum in mammis ſecretum. Interim non omnis albicans humor in ſanguine pro lacte habendus, cum, ſapore judice, illud aliquando purulentum quid obtulerit, de quo evolvatur *Regner. de Graaf.* (*c. l. p. 85.*). Notandum etiam quod in quibus Ictericis loco ſanguinis è naribus & cucurbitulis ſacrificatis aquam flavam ſolummodo prodire viderit *Georg. Bagliv.* (*de Fibr. matri & morb. Append. Experim. de Bil. Nat. Uſu & Morbis p. 241.*)

§. 146.

Tandem adhuc notandum cenſeo, quod retulit *Eb. Guer. Happel.* (*T. 1. Rer. Curioſ. p. 56.*). *Auff eines Todſchlägers Kleider oder Hemde fället kein Thau.* Idem me olim legiſſe memini de Terra, in qvam ſanguis humanus ab homicidis profuſus eſt.

Lib. II. Tit. IIX.

De

Cadaverum Fragrantia.

Summarium.

1. C*Adavera fœtent, non tamen omnia. 2. Aſpis Cuffo. 3. Cadavera absque fœtore. 4. 5. 6. Fragrantia. 7. Partes Cadaverum fragrantes. 8. Sepulchrum Moſis. 9. Chemica medicamenta fragrantia. 10. Abbas Moſes. 11. Fragrantia ſepulchrorum. 12. Pinguedinis Cadaverum ſubtilitas. 13. Balſama ſtillantia Cadavera. 14. Divinum quid. 15. Mariæ ſepulchrum. 16. Fragrantia ab Angeli præſentia. 17. Deorum Ethnicorum. 18. Gregorii M. & Nicephorii fides, eorumq́ relationes excutiuntur. 19. Omnem fragrantiam denegat Zacchias mortuis. 20. Præter Pantheram alia bruta bene olere contra Ariſtotelem aſtruitur. 21. Aves Moſchum redolentes. Piſces. 22. Homines. 23. Varius in his odor. 24.* Εὐωδία *Alexandri M. & aliorum ab adulatoribus ficta. 25. An ab Aſtris. 26.* ἰδιοσυγκρασία. *27. Exempla fœtentium. 28. Judæi. 29. In his & Mahumedanis an S. Baptiſmate tollatur fœtor. 30. Non omnes Judæos fœtere. 31. Temperamentum. 32. Humorum corporis odor. 33. Cerebri ſuavis. 34. Sanguis an oleat? 35. Lymphæ odorem imprimit. 36. Bilis. 37. Temperamentum Alex. M. 38. Cur non omnes fragrent. 39. Exoticæ tincturæ ſangvinis odorem mutant. 40. Sangvis in vaſis an aliquando fœtidus. 41. Sangvis V. S. emiſſi odor explorandus. 42. Cauſæ fœtoris. 43. Alimenta. 44. Allium. 45. Lepus marinus. 46. Hircus ſub alis. Venus immoderata. 47. Ab hac Lactis corruptio. 48. Ut & humorum aliorum. 49. Remedium ad hircum. 50. Magi & Sagæ naribus moleſtæ. 51. Ab aſſumtis odoratis bruta odorata. 52. Homines ex his moſchati. 53. Scy-*

Scybala odorata. 54. *An ab aſſumtis. Mercurialis.* 55. *Excrementorum ſ.v. odor qvalis.* 56. *Ex certis cibis.* 57. *Fermenti ventriculi proprietas.* 58. 59. *Urinæ fragrantia.* 60. *Aquarum & fontium.* 61. *Conjectura.* 62. *Odor Urinæ è Therebinthina & aliis cauſis.* 63. *Moſchus ab urina odorem recuperat.* 64. *Therebinthinata cur urinam odore inficiant.* 65. *Lapides odorati.* 66. *Per minima odor urinæ imprimitur.* 67. *A veſtitu odorato odorati.* 68. *Fragrantia in vita an in morte duret? Multa ex Alex. M.* 69. *Ab aſſumtis in vita in mortuis deprehenſa.* 70. *Cadaverum fragrantiæ cauſa latet.* 71. *Putredo qvid præſtet?* 72. *Qua ratione.* 73. *Moſchus.* 74. *Ambra.* 75. *Brutorum ſtercora an à putredine odorata.* 76. *An Moſchus è Stercoribus Chymicè extrahatur?* 77. *Dubitat Kirſtenius.* 78. *Negat.* 79. *Mellis aqua fragrans.* 80. *Speluncæ & Terræ bene olentes cadaveribus fragrantiam commodare poſſunt.* 81. *Iris plantas & arbores odoratiores reddere perhibetur.* 82. *Ligna putreſcentia benè olere.* 83. *Balſama cadaverum examinantur.* 84. *Facultates.* 85. *Hircorum excoriatorum pelles. Buffalina vulva. Roſa. Hypericum.* 86. *Uni ſpeciei odor obominabilis, alter gratus.*

§. I.

QUod olim de valle Amſancti in Hirpinis cecinit *Maro (l. 7. Æneid. v. 84.)*

Sævam exhalat opaca Mephitim.

Add. *Joh. Jovian.* (*l. Meteor. p. 268.*), Idem & nos de Cadaveribus, & eorundem capſis, ſcriniis & ſepulchris, in quibus tanquam terræ uteris reponuntur, pronunciare poſſumus. Sunt namque putredinis Gymnaſia, Inſectorum fœtidorum delubra, omnigenique denique putoris horrea. Habitant hic narium peſtes & viſus & linguæ. Retulit *Petr. Damian. Cardinalis* (*Epiſt. 3. ad Blanc. Comit. c. 10.*) de duorum *Marchiorum Ugoſonis* ſorore & *Rainerii* filia ex abortu mortua, in Abbatia *S. Chriſtophori Martyris* condita in ſepulchro â Cœmentariis probe undique occluſo, quod nihilominus per annum integrum tanta fœtoris illuviem exhalavit, ut tolerari vix poſſet, nec fratres quieſcere in tota illius clauſtri medie-

tate permitteret. Triumphant tamen aliquando de ipſa putredine cadavera & amœnum quid fragrant, ut è feretris delicatus & ſuavis ſurgat vapor,

Vincens odorem balſami, thuris, Croci,
Auras madentes Perſicorum aromatum.

(*Prudent. Periſteph. in Roman. Martyr. Suppl. p.m. 211.*

atque omne benignè.
Virus odoriferis Arabum quod creſcit in hortis.

Hic poterit ſqualorem aptus detergere, ſpiritus profugos revocare, & ſubverſum Stomachabundumque Stomachum (*de quo Helmont. tr. Cuſtos errans n. 46. p. 212.*) mulcere.

§. 2.

Nonnulli Aſpidis ſpeciem dari volunt in Cypro, *ſcribit illuſtris Noſter Lucas Schroeck. L. F. (Hiſt. Moſch. c. 47. p. 221.)*: Cuffo patria voce dictam, quæ moritura Moſchi odore fragret. In moriente fragrantiam ſpiravit lotium, *teſte Th. Bartholin.* (*Cent. 4. Hiſt. Anat. 78. p. 388.*)

§. 3.

In mortuis vero id obſervatum quam ſæpiſſime. Quod *Iſidorus Clar.* poſt mortem non halaverit grave virus, inter ſingularia reputavit *J. A. Thuanus* (*l. 26. Hiſtor. Moſch. c. 47. p. 221.*), & quod è corporibus Patrum Kijovienſium nullus omnino odor nec fœtor habet. *Joh. Herbinij teſtimonio* (*de Ergat. Kijov. c. 11. p. 107.*) Rutheni. Non ingratum odorem ſpiraſſe *Epiſcopi Labacenſis Sigismund.* Corpus ante annos 190. ſepultum præſens cum effoderetur, *animadvertit Joh. Weichard. Valvaſor* (*l. 8. Carinth. f. 3. p. 659.*)

§. 4.

Vulnera optimi Salvatoris CHRISTI poſt mortem & reſurrectionem mira fragrantia excelluiſſe *Ludovicus de Ponte* (*Comment. in Act. Apoſt. c. 1.*) ſcripſit, ſed neſcire hoc nos voluit ſacra Scriptura. *S. Stephani Protomartyris, Nicodemi, Pauli Apoſtoli Præceptoris Gamalielis, & Abitonis filii ejus* corpora cum plus minus trecentis ſexaginta annis propè Hieroſolymam in valle, ut videtur Joſaphat in obſcuro & ſordido loco jacuiſſent, *ſub Honorio Imperatore* cœleſti revelatione monſtrata, & ſuavi odore fragantia inventa *ex Aliis* recitat *Chriſt. Adrichomius* (*Theatr. Terr. Sanct. p. 152.*) *Heſychius Hilarionis* Cadaver poſt decem fere menſes Majoniam deferens condidit, illæſa tunica cuculla & pallido & toto corpore, quaſi adhuc viveret integro tantisque fragrante odoribus ut delibutum unguentis putaretur. (*S. Hieronym. T. 1. oper. in vit. Hilarion. f. 116. a.*). Ipſius *Hieronymi* corpus cum non pollingeretur, fragrantiſſimum odorem

exha-

exhalavit, qui per aliquot dies non modice duravit. (*Allegat. Iſaac. Cauſabon. ad Perſ. Satyr. 1. p. 87.*). Idem de *Bedæ* exuviis *Sturm. (Calend. Sanctor. p. 408.)*. De *Onuphrii Marulus (l.5. c. 10.)*. De corporibus *Polycarpi* & aliorum Martyrum *D. Chriſtian. Korthold. meus olim in alma Salana in philoſophicis Doctor dexterrimus* (*l. de Perſecut. Eccleſ. prim. c.5. §. 23. p. 168.*)

§. 5.

De *S. S. Gervaſio & Prothaſio* Idem *Henric. Kornmann.* (*p.4. m. m. c. 16.*). De *B. Bonfilio*, uno ex ordine Servitorum S. Mariæ Anno 1231. Florentiæ florente & ſeptimo poſt anno eum ſecuto filio primigenito, *Henric. Engelgrave* (*part. 2. Luc. Evang. p. 68.*) quod poſt decantatas Deiparæ laudes uterque miram â morte reliquerit fragrantiam, memorat. De *S. Feliciani* corpore poſt triennium à morte è tumulo proſcripto incorrupto & fragrante *P. Dan. Barthol.* (*p.3. Hiſt. Aſiat. l.3. p. 345.*). *De Wilhelmi Epiſcopi* reliquiis hæc *Saxo Grammaticus* (*l. 12. Hiſt. Danic. p. 216.*): Foſſa ad ſolidum humo incorruptam Antitiſtis togam inter adeſa ſolo oſſa reperiunt. Quibus ſublatis tanta fragrantiæ vis ſine ullo autore ad circumſtantium nares, veluti è beato quodam unguentorum fonte, manavit, ut nemo cœlo potitum ambigeret, cujus cineres tam mira terreſtrium odorum ſuavitas perfudiſſet. Ipſas verò contrectantium manus tanta odoramenti pertinacia aſtrinxit, ut ipſum triduo balneis ac lavacris attentatum abolere nequiverit, *D. S. Antonii de Padua Anonymus* (*de Stat. Ital. Mod. p. 3.*) *de Anachoreta Maimone Gabriel Bucellin.* (*Hiſtor. Sacro-profan. p. 153.*) de *Ludov. Bertrando S. Georg.* De *S. Franciſci de Paula iterum Kornmann.* (*c. l. c. 23.*) De *P. Didaco Ruiz, d' Ortiz. Eraſm. Franciſci* (*p. 3. Hoher Trauerſaal Hiſt. 26. n. 24. p. 739.*). De Religioſo Laico ordinis *S. Franciſci, oculatus teſtis Caſp. â Rejes* (*Camp. Elyſ. q. 34. n. 9. p. 406.*). Quid novellæ *Anni 1670.* Venetiis Lipſiam miſſæ & *â Ritſchio* excuſæ memorarint quorundam forſan adhuc memoria tenetur. In gratiam poſteritatis, ſi qua ſperenda & hæc ad illam pertingant, ipſa ſubjiciam Relationis verba: *Es haben die Türcken im Ausputzen der Gräber (für Candia nach der Eroberung) einen Toden, aber noch gantzen Cörper, Barfüſſer Ordens gefunden, welcher einen ſo ſtarcken und lieblichen Geruch von ſich geben, daß ſie es alle für ein Miracul gehalten, und alſo den Groß-Vezier fürbracht, welcher ſolchen der Griegiſchen Nation in S. Nicolai Kirchen zu verehren, geſchencket.* De oſſibus *Gualtheri Brunenſis* balſamum redolentibus *Jac. Aug. Thuan.* (*Hiſt. l. 131.*)

§. 6.

Quod de *Franciſco Xaverio Apoſtolaſtro Japponico* narrent Papicolæ, ex *Aliis*

B. J. C. Danhauer. (*part. 2. Homil. Orat. Doctoral. 3. p. 699.*) egregiè depinxit. Adeundus eſt *P. Maffæus* (*l. 15. Hiſtor. Indic. p. 306. ſq.*). *Phil. Baldæus* (*l. 1. Beſchreib. der Küſte Malabar. und Coronandel c. 13. p. 74.*). Phœbum, ut res clarior fieret, ſolicitavit ſuum *Bohusl. Aloyſ. Balbin.* (*l. 4. Exam. Meliſſ. Epigr. 36. p. 116.*) & cecinit:

Vivus Alexander gratum ſpargebat odorem,
Tam bona temperies cordis & oris erat.
At Xavier roſeos poſt funera ſpargit odores,
Dicite, uter vobis ſit mage mirus odor?
Rex ſordet moriens, qui tam bene vivus olebat,
Qui bene olet moriens, hic bene ſemper olet.

Facit ad miraculi Majeſtatem, quod miaſmatum iſtorum ſuavedo non ſolum aſtantium demulceat Nares, ſed & activitate miraculoſa in diſtans ad ſtuporem ſe diffundat. Ad aliquot namque milliarium diſtantiam excurrere hanc fragrantiam, ex incolis accepit *Joh. Albert. Mandelsloh* (*l. 2. Itinerar. Oriental. p. 127.*)

§. 7.

Quod ad partes Sanctorum, Barii olet ſuaviſſimè brachium *S. Gregorii Nazianzeni*, & Neapoli in DEIparæ Virginis Annunciatæ Baſilica afflant Paradiſi ſuavitates caput *Sanctæ Barbaræ Virginis & Martyris.* Mamilla *vero Sanctæ Agathæ Virginis & Martyris*, quæ intra Sacrarium eſt Baſilicæ *S. Petri* in Galatino miſcellaneam fragrantiam roſarum, violarum, liliorum, laurorum; & nunc horum, nunc illorum exerere ſolet, quaſi odorem agri pleni. Diceres adhuc S. Petrum hujus beatiſſimæ Virginis mammillas curare, ac eis cœli ſuaveolentiam conferre. Hæc ex *Aliis Henric. Engelgrav.* (*p. 1. Cœl. Empyr. p. 553.*)

§. 8.

Sepulchra Sanctorum etiam gratioſum illum halitum ſæpius ſparſiſſe annotatum eſt. Non poſſum me continere, quin huc referam *Georgii Hornii* (*Hiſtor. Eccleſiaſt. p. 364.*) relationem, quam etiam allegat *Celeberrimus Joh. Chriſt. Becmann.* (*Diſſ. de Sangu. Prodig. c. 3. §. 7. p. 34.*) & ita habet: Rem nunc exponam non minus tradentium multitudine certam, quam ipſo facto & eventu mirabilem. Quippe noſtro tempore non defuerunt, qui ſepulchrum *Moſis*, quod ipſe DEUS abſconderat, repertum fuiſſe traderent. Anno 1655. menſe Octobri Maronitæ quidam Paſtores capras in montibus Nebo & Abarim paſcebant, quodcunque frequenter obſervarent, quaſdam capras duobus tribusve diebus longius â grege exſpatiari & abeſſe, reduces vero pilis admodum ſuaviter odo-

odoris eſſe; viſum ſcrutari rem tàm miram. Ergo ducibus capris ad præcipitia immanis profunditatis pervenerunt, intra quæ vallem, brevi circuitu ſed amœniſſimam, invenerunt, in quam difficillimus per rupes, terræ motu, ut videbatur hinc inde convulſas, deſcenſus dabatur. Ibi reperta cavea ſuaviſſimi odoris, & in ejus medio ſepulchrum ex vivo ſaxo literis quibusdam inſcriptis. Ipſi Paſtores cum ſtupore egreſſi latè odorem de ſe ſordidisque cæteravestimentis ſpargebant, & rei novitate, commoti Patriarchæ Maronitarum in monte Libano & Monaſterio *S. Mariæ*, quod *Kanobeen Kadiſcha Mirjam* vocant, habitanti nomine *Madaxat*, cuncta quæ viderant, quæ repererant, nunciarunt. Fidem faciebat odor inuſitatæ ſuavitatis. Ergo miſſis eò duobus Sacerdotibus, quos inter *Alben-Uſeph, Doctrina ac prudentia excellens*, monimentum repererunt, cui literis Hebræis inſcriptum: *Moſes Servus Domini*. Exhilaratus tanti, ut videbatur, miraculi magnitudine Patriarcha, *Baſſam Damaſci, Morat*, precibus ſolicitat, ut ſibi cuſtodia reperti ſepulchri committeretur. Sed Græci, & Armenii & Franciſcani, ac denique Judæi ſe iis opponere ac ipſi inter ſe diſcordes pecunia & largitionibus in aula apud Muffim & Viſirium certabant de ſepulchro, ut putabant, *Moſis* reperto. Præcipue Judæi contendebant, ſepulchrum *Moſis* ad ſe ſpectare & nihil glorioſus inter titulos Imperatoris Turcici fore, quam quod ſit Dominus trium ſepulchrorum Muhamedis Meccæ, JESU CHRISTI Hieroſolymis & Moſis in monte Nebo. Sed Jeſuitæ cunctorum conatus ſuis artibus illuſerunt, ac magnis muneribus impetrarunt: ut ſepulchrum & ipſe aditus occluderetur, ac ne cuiquam ſub pœna mortis ad illud accedere liceret. Ita *Morat Baſſa* miſſis Sangiaco Jeroſolymæ & Saphettæ montes obſtrui & ſepulchrum claudi juſſit. Ipſi vero Jeſuitæ inita cum Druſis conſpiratione corpus Moſis clam auferre ex ſepulchro & in Europam deportare nitebantur, magnam inde ordini ſuo ſanctitatem & immenſas opes haud vanè promittentes. Jamque ſepulchrum ipſum multo labore aperuerunt, cum vacuum illud & ſine ullo corpore aut reliquiis inveniunt & dum inter ſe attoniti muſſant, dum vel totum ſepulchrum, vel quia id fieri non poterat ob molem, partes ejus auferre, ſecum deliberant, res intereà prodita Sanziakis Hieroſolymæ & Saphettæ, qui cito miſſis ſub *Jaſer Aga* Equitibus in ipſo conatu Jeſuitas male mulctatos oppreſſerunt, & ipſum ſepulchrum ingentibus ſaxis, ut impoſterum inacceſſum foret obſtruxerunt. *Hæc Hornius*. Sunt, qui non *Moſis magni* illius Prophetæ, ſed alterius *Moſis Majmonidis* è Rabbinis celeberrimi, de quo illud A *Moſe* ad *Moſem* non fuit ſicut iſte Moſes, & quamvis ille in Ægypto mortuus A. C. 1205. dicatur, tamen hunc, cum Medicinam etiam profeſſus fuerit, diſcipuli po-

potuerunt conditura honorare & in montem Nebo tranſportare, juxta *Joh. Chriſtoph. Wagenſeilii* (*in Sota p. 326.*) conjecturam, à qua etiam balſamatione loci fragrantiam deduxit *ap. W. E. Tenzel.* (*Monathl. Unterredung M. Februar. 1692. p. 142.*) ubi & è *Julio Bartholoccia* (*T. 3. Bibliothec. Rabbinic. n. 1032.*) in hanc plura eaque egregia.

§. 9.

Ex illo ſuaveolenti & odoratiſſimo halitu aliquid Chemici extorqueri poſſe, quod ſimiles pene odores polliceatur Chemia, non obſcurè ſibi ſubodoraſſe videtur *O. Borrich.* (*Diſc. de Ort. & Progr. Chem. p. 48.*). Omnipotens illud Menſtruum, ut vocatur Alcaheſt ab *ingenioſo noſtro Joh. Dan. Majore* (*Tr. Genius Errans c. 19. T. 4. b.*), de quo *infra* (*l. 3. Tit. 3. §. 112.*), Analyticis Chemicis fœtida in ſuaveolentia mutare creditum. Chemici, & inter illos *Andreas Tenzelius* (*Exegeſ. Chymiatr. p. 498.*) quædam medicamenta odorum & virtutum ſuarum originem non ex natura, ſed per compoſitionem & digeſtionem conſequi credunt. Aqua vitrioli (*inquit*, quod quidem *è Paracelſo T. 1. oper. l. 7. Archidox. ſ. 813. hauſit*), cum ſale ammoniaco deſtillata muſci refert odorem, quorum tamen ſimilem (*Contrarium infra §. leges*) per ſe neutrum habet, vel etiam, ut ſpiritus vini cum ſale Tartari & Vitrioli deſtillatus fragrantiam pomorum odorem ſpirat, quo tamen nullum illorum, (de manifeſto ſi loquitur, aſſentior, minime ſi de latente cum primis in Metallis & Mineralibus, ut illa de Arſenico hiſtoria *Ott. Tachenii Hipp. Chym. c. 24. p. 213. & S. Joach. Beccheri ſupplem. in Phyſ. Subt. 1. c. 5. p. 98.* de Mercurio cum Auro amalgamato curioſè evincunt) per ſe aliàs præditum eſt. Spiritus vitrioli, ut ab Aſtris in deſtillatione odorem Roſarum acquirat proceſſum, *Joh. Agricola* (*Tr. de Vitriol. p. 554.*) delineat. Spiritus è capite vitrioli mortuo ab aura impraegnato, eductus grato odore & ſapore ſe commendat, qui olim *Præceptori meritiſſimo Dn. D. Chriſtiano Langio*, *Cephalicus* dicebatur. Salia volatilia quomodo aromaticam acquirant fragrantiam dulcedinemque, docuit *Rob. Bayle* (*Experiment. Phil. Angl. 11. p. 59.*). De Chemico omnia ſalia fixa volatiliſante, & citra Moſchi additionem ad Moſchi fragrantiam exaltante laudatus *Dn. D. Luc. Schrœck.* (*c. l. c. 47. p. 223.*), ut inde nil miri ſubeſſe credam, ſi & ſpiritus ſanguinis humani, juxta *Excell. Joh. Dolæum* (*l. 1. Encyclop. M. c. 9. p. 139.*) gratum habeat odorem. Ex aëre etiam aliquando ejusmodi Chymica odorem attrahere Oleum Tartari, *Kenelm. Dygbæum docuit* (*Orat. de Pulv. Sympath. p. m. 98.*) quod odore Roſaceo fragrabat, cum eo tempore, quo Roſæ florebant pararetur, qui odor tamen perpetuus non eſt & conſtans, ſingulis tamen annis, Roſis florentibus, poſtlimi-

nio

niò quaſi revertebatur. Aliam rationem *ap. Joh. Marc. Marci* (*Philoſ. vet. reſtitut. p. 5. Subſect. 8. p. 513. ſq.*) legere poteris.

§. 10.

Ut ad tumulum *Moſis* redeam, *Franciſcus Ferdinand à Troilo* (*Itinerar. Orient. p. 340.*) notavit, non procul à mari mortuo Monaſterium & Templum inveniri, quod S. Moſis vocatur, jam à Turcis in Moſcheam transformatum, in quo *Moſes* ſepultum etiam Turcas credere aſſeruit. Errori originem dedit, quod olim Monachi Moſaici, ut vocat, ibidem habitarint, quorum *Abbas Moſes* nominatus ibidem terræ mandatus quieſcit.

§. 11.

Cæterum de fragrantia è Tumulo *S. Othmari Iſon Magiſter ap. Melch. Goldaſt.* (*T. 1. Rer. Alemann. p. 2. p. 285. & 289.*) ex *Maroli Monachi Romani* ſepulchro anno decimo quarto ab ejus obitu aperto, *Gregorio Magno* (*l. 4. Dial. c. 11.*) *notante*, incredibilis odoris ſuavitas exſpirabat.

§. 12.

Cadavera pinguiora adipoſam aut oleoſam potius profundere materiam, nemini non notum. Tenuiſſimæ eſſe pinguedinem illam ſubſtantiæ, demonſtrat *Hier. Cardan.* (*l. 12. de Subtil. p. m. 649.*), Sepulchro, *ſcribit*, *Ducis Alexandri Florentiæ*, quod cum ex candidiſſimo marmore craſſoque conſtaret, pinguedine tamen cadaveris tranſeunte fœdatum eſt maculatum in eam guttulis columnarum. *Alphonſi* quoque *Avali*, (*addit p. 650.*) quanquam medicamentis plurimis, tum ſale ac ſabulo ſiccatum eſſet Cadaver, pinguedo transmeans plumbum, in ſubjectas è loculo petras decidens, eas fœdavit.

§. 13.

Hæc tamen exſtillans pinguedo dubio procul rancore & fœtore aſtantium vulneravit nares. Martyrum vero & Sanctorum corpora unguenta ſtillant & Balſama. Unguenta Martyribus effuſa (*ſcribit Martin. de Roa part. 1. Sing. Locor. ac Rerum S. S. l. 7. c. 22. p. 660.*) unguenta quoque illi profundunt ad pellendos morbos miræ virtutis. Fidem faciunt *B. Andreæ, Nicolai, Glyceriæ, Laurentii & Sociorum. Euſemiæ Euthimii Abbatis, Eliſabethæ Hungaricæ*, aliorumque ſepulchra, quæ partim antiquitus, partim nunc unguentis ſcatent. Jungit præfatis *è Mart. Radero Martin Zeiler.* (*p. 2. Epiſt. 528. p. m. 776.*) *S. Matthæi Apoſtoli, Eliſii, S. Johannis Eleemoſynarii, Catharinæ Walpurgis Tereſiæ, S. Nicolai. Henric. Kornmann.* (*p. 4. de m. m. c. 128.*). De *S. Catharinæ* tumulo *Bohusl. Aloyſ. Balbin.* (*c. l. Epigr. 5. p. 107.*)

Neſcio num tumulo ſit viva an mortua virgo,
Sunt & qui tumulum vivere poſſe putant.
Præſentis certe faciunt opus omnia vitæ:
Lac, oleum, corpus, lumina, ſaxa, ſolum.

Et *Epigrammate præcedenti:*

Hoc differt quia verme caret vivitque perennis,
Et vermes oleum, quo fluit unda, necat.

De *B. Glyceria* etiam *Jacobus Boſius (l. 6. de Triumph. Cruc. c. 6. p. 553.)* cujus unguentum, *teſte Nicephoro (l. 18. Hiſt. Eccleſ. c. 32.)*, vaſculo magicis artibus olim conſecrato exceptum fluere deſiit. Sepulchrum *Walpurgis* in Bavaria hodie dum liquore ſtillat, qui tamen apud Blaſphemas collectus evaneſcit, quod narrat *Jacob. Maſen. (l. 7. Specul. Imag. Occult. Verit. c. 77. n. 29. p. 988.)*. De reliquiis Sanctorum quadraginta Martyrum in unguento quaſi natantibus, iterum *Nicephorus (l. 14. c. 10. col. 868.)*. Quare & in ſacris Lipſanis multum confidentiæ, curam morborum quod ſpectat, Romano-Catholicis, prout è *Michaële Baldit. (Specul. Sacr. Med. Angul. 5. p. 176. ſq.)* patet, & Ruſſi reliquias & oſſa Sanctorum potui ignorantium *(teſte Adamo Oleario l. 3. Itin. Muſc. Perſic. c. 30. p. m. 313.)* eum ob finem indunt. E Poëta *(in faſtis metricis)* ſequens recitat *Job. Ludolf. (Comment. ad l. 3. Hiſt. Abeſſin. c. 3. n. 29. p. 293.)*

Salutem dico Epiſcopis qui catervatim convenerunt,
Ut inaugurarent Adem
Sergii, qui tunc oſtendit per virtutem ſuam
Oleum (inſtar) unguenti ſuaviter naribus omnium dans,
Quod usque in hodiernum diem è Cadavere ejus profluit.

Plura (§. *84.*) *infra.*

§. 14.

In veritatem & cauſas admirandi hujus phænomeni inquirentibus Romano-Catholici, non è *Democriti* puteo, ſed ipſo æterno divinæ Majeſtatis abyſſo eas hauriendas eſſe aures vellicant. Sternutat ipſe *Gregorius M. (c. l. c. 13.)* & qui ipſum citat *Rob. Bellarmin. (l. 2. de Art. Moriend. c. 15. p. 224. & l. 4. de Ætern. Felicit. p. 172. cap. 7.)* dum JESU omnis ſuavitatis autoris (cujus corpus ob excellentiſſimam perfectiſſimamque humorum Symmetriam omni Stacte, Balſamo, Nardo, Ambra & Moſcho fragrantius extitit) ſacrorum Angelorum & Sanctorum gravatis piorum moriturorum aſtantium præſentiæ id tribuere non veretur. *Vincentius Martyr.* Chriſti in carcere præſentiam inter alia etiam præſagiebat *apud Prudentium (Periſteph. Hymn. in Laud. Vincent. Martyr. v. 280.)*

Re-

— *Redolente Nectar carcere.*

Idcirco *refert Gregor.* (*Homil. 15. in Evang. de Serv. Paralyt.*) moriente *Servulo* paralytico in cœlo audita fuiſſe cantica Angelorum & odorem mirificum effuſum. Idem narrat de *Romula* ancilla DEI ingentem animarum Sanctarum de cœlo ad eum veniſſe numerum, cum inæſtimabili claritate luminis, & ſuavisſimi odoris fragrantia. De amita ſua *Tharſilla* febri correpta demum recenſet, quod ad extrema deveniens JESUM ad ſe venientem viderit, & in eum intendens exſpiraverit. Tantam autem odoris fragrantiam in eò loco relictam fuiſſe, ut ipſa quoque ſuavitas oſtenderet, illic autorem ſuavitatis fuiſſe.

§. 15.

Spectant huc, quæ *de Maria Deipara (è Juvenale Epiſcopo Hieroſolymitano recenſuit) Nicephor.* (*l. 2. c. 23.*): Sacer Chorus Apoſtolorum, abſente *Thoma*, cum totum triduum ad monumentum (*Mariæ*) perſeveraſſet, iniquum eſſe judicans, ſi ille *Thomas* divinum virginis matris corpus non ſpectaret, atque complecteretur, aperiri monumentum jubet. Quod quidem, ubi ita factum eſt, deſideratum illud corpus non comparuit. Sepulchralia tantum lintea ritè compoſita loco ſuo manebant: itidem ut filii quoque ejus in ſepulchro relicta. Quæ & ipſe, & qui cum eo aderant, cum veneratione exoſculati, incredibiliq; voluptate, & odoris ſuavitate repleti ſepulchrum quidem ad priſtinum conformant modum: Miraculum autem ipſum, quaſi per manus ſubinde poſteris traditum, ad nos transmiſerunt. In Sardinia in Templo noctu ſplendores fulgentisſimi viſi, auditus harmonicus ſuavisq; concentus, fragrantisſimus ac ſuaviſſimus ibidem demum odor, viſus etiam *Gabinus* facie lucida & ſplendente, recitat *Jacob. Pinto* (*l. 2. de Chriſt. Crucifix. Tit. 4 l. 9. p. 442.*)

§. 16.

Quare, ut fœtorem poſt ſe relinquere creditum Cacodæmonem, quod advertit *Joh. Manlius* (*Collectan. p. m. 44.*) *&* *Joh. Gödelmann.* (*l. 1. de Mag. Veneſ. & Lam. c. 3. n. 8. 9. p. 24. ſeq.*), qui & in convivio nuptiali aliquando convivas merdis inquinaſſe, *ap. devotum Chriſt. Scriver. (im verlohrnen Schäflein not. ad Conc. I. §. 25.)* legitur, ita & ſuaves odores, præſentis alicujus divinitatis omen, ut notat *Hieron. Cardan.* (*l. 13. de Subtil. p. 694.*), cum odor bonus absque cauſa ſentitur. Reſpexiſſe ad id mihi videtur,

Maroni

Syncerus Muſa proximus, ut tumulo.

Ant. Sincer. Sannazar. quando (*l. 1. de Part. Virgin. v. 105.*) *Angeli Gabrielis ad Mariam Deiparam* ingreſſum his poëtico delineavit filo:

Cum ſubito ex alto juvenis demiſſus Olympo
Purpureos tetigit vultus, numenque profeſſus
Inceſſuque habituque ingenteis explicat alas
Ac tectis latè inſuetum diffundit odorem.

Et corpora Sanctorum, *ſubjicit Cardan.* cum cætera fœteant, bene olere creditum eſt, vi divinitatis adverſus naturæ decreta pugnante. Nihil naturale in ſe habere ejusmodi phænomena, decrevit *Paul. Zacchias* (*l. 4. Quæſt. Med. Legal. Tit. 1. qu. 10. n. 38. p. 366.*)

§. 17.

Ad eundem ferè modum Ethnici Diis ſuos bonos tribuebant odores, ut tradidit (*l. 3. Hort. Aromat. Bibl. p. 286.*) *Joh. Henr. Urſin.* adducendo illum *Ovidii* locum:

Tenues ſeceſſit in auras
Manſit odor poſſes ſcire fuiſſe Deam.

Deos vertice odorato fingebant divina quædam ſuavitate aërem præ ſe complere; commentatur (*in Claudian. de Nupt. Honor. & Mar. v. 239. p. 838.*) *illuſtris Caſp. Barth. De Apolline Callimach.* (*in Hymn. Apoll. v. 38.*)

Αἱ δὲ κόμαι θυόεντα πέδα λείβουσιν ἔλαιαι
Οὐ λίπος Ἀπόλλωνος ἀποστάζουσιν ἔθειραι.

Quod ita vertit *Nicol. Friſchlin.*

Et coma odoriferum terris inſtillat olivum
Haud adipem Phœbi demiſſi à fronte capilli.

De Venere Virgil. (*l. 1. Æneid. v. 407.*)

Ambroſiæque comæ divinum vertice odorem
Spiravere.

Ubi Ambroſias comas Deorum unguento Ambroſia oblitas explicavit *Serv.* (*in h. l. p. 183.*) *add. Joh. de la Cerdam* (*in h. l.*). De *Iſidis* fragrantia *Plutarch.* (*l. de Iſid. & Oſirid. p. m. 50.*)

§. 18.

Quæ ex *Gregorio* & *Nicephoro* adducta Theologorum fidem & ſuffragia non merentur. Sunt ex primariis noſtris Theologis, inter quos *Frider. Balduin.* (*l. 3. Caſ. Conſcient. c. 7. p. 617.*), qui dubitant, utrum allegati *Gregorii M. Dialogi* genuinum ſint ſcriptum, & ſi hoc ex adverſariis, inter quos *Melch. Canus* (*l. 11. Loc. Theolog. c. 6. p. 337.*) eundem in recenſendis miraculis labi, & vulgo interdum indulgere, non diffitetur. Secundum *Dav. Chamier* (*T. 2. Panſtrat. l. 20. c. 4. §. 10. p. 405.*) ridicula & vix fungis digna iſte collegit, quin

&

& *juxta Joh. Dan. Eraſtium* (*l.3. Apanthiſm. c.10. p. 559.*) putidisſimas fabulas. Add. *Anton. Poſſevin.* (*in Apparat. Sacr. p. 603.*). De Nicephoro *B. J. C. Dannhaueri* judicium (*p.1. Homil. Sacr.3.p. 426.*) legi meretur, dum perorat: Hæc *Nicephorus Caliſtus*; at qualis ille ac unde domo? Græcus, novitius, ex ſe natus. Sicut Delii olim ſalvis rebus alentes quæſtus cauſa gallinas ovis inſpectis interrogarunt, e quibus eſſent gallinis parta; ita de Relationibus hujusmodi quæri debet, à quo homine provenerint? Si à *Nicephoro?* Satis eſt dixiſſe, Græcus eſt. Quid? quod ſuſpicari in proclivi eſſet, odorem iſtum ab unguentis & floribus ſparſis cum ex Sion in Gethſemani Apoſtolicis *Mariæ* Cadaver geſtantibus manibus ferebatur, ut etiam refert *Nicephorus* (*c. l. c. 22. col. 114.*), profectum non ab ipſo corpore. Neque fragrantis iſtius exſpirationis meminit, quam ex *Damaſceni de Dormitione S. Deiparæ libro* excerpſit *Henric. Kornmann.* (*p. 3. de m. m. c. 9.*) traditio. Judæos aromatibus mortuos ſuos compoſuiſſe, *Nicodemi* & *Joſephi* ſtudium in conditura SALVATORIS noſtri comprobat, eosque Aromata odoresque ſepulchris olim inſeruiſſe *Joh. à Chokier de Surlet* (*Fac. Hiſtor. Cent. 2. c. 78. p. 327.*) indigitat, an verò id rectè è *Plinii* (*l. 13. c. 1.*) loco probet, eſt quod dubito. E re etiam in Papicolarum Sanctis curioſe nares in Conſilium vocare, & exquirere cum Cleri fraudulentia ſimplicioribus facilè imponat, fragrantiamque fingat, ubi nulla eſt. Exemplum recitat *Gabr. d' Emiliane* (*Itinerar. Epiſt. 1. p. 18. ſq. & Epiſt. 4. p. 319. German. edit.*) *Wilh. Erneſt. Tenzel.* (*Colloq. menſtr. 1697. p. 72.*). *Cardan.* cum non tam ex propria quàm aliorum & vulgi ratiocinatione loquatur, parum nobis faceſſet negotii. Oleum, *S. Catharinæ* dictum, è Cadavere *S. Catharinæ*, quod è Cœnobio ad S. Salvatorem in monte Sinai aſſervatur, deſcribunt *Vincent. Bellovac.* (*l. 13. Spec. Hiſt. c. 8.*) & *Petr. de Natal.* (*l. 10. Catal. Sanct. c. 105.*), ſed hoc unquam ſtillaſſe, ipſi Cœnobitæ dubitant. Et ex quo curioſiore inquiſitione peregrinantes uti ſueverunt, manare deſiit, *Vid. das Reiſe-Buch des H. Landes* (*f. 165. & 365.*) *confirmante id etiam Franciſc. Ferdinand. à Troilo* (*c. l. p. 381.*), quum talem ſanctam, qualis à Pontificiis deſcribitur, in rerum Natura unquam extitiſſe multi dubitarunt. Inter quos *Georg. Caſſander* (*in Hymn. Eccleſ. Not. ad Hymn. de S. Catharin. p. 302. ſq.*)

§. 19.

Quando *P. Zacchias* omnem fragrantiam cadaveribus denegat, dum dictitat: Nec ſecundum Naturam poſſibile eſt, humanum cadaver recens non malè olere, at bene olere, inquam ego eſt impoſſibile; quia bonus odor ex calore naturali in cadavere emanare non poteſt, quia is aut nullus, aut exiguus, ex

ex calore autem putredinali, quomodo bonus odor emanavit; in eo nunquam nos inveniet aſſentientes, cum in contrarium rationes & experientiæ, noſtro judicio, ſuppetant evidentiſſimæ præſtantiſſimæque. Has vero cur reticuerit *bonus ille Zacchias*, eſt quod ſummoperè miror.

§. 20.

Dixit quidem *Ariſtoteles* (*ſ. 3. probl. 4.*) nullum animal ſuaviter olere, excepta Panthera, quas in Pamphiliæ parte, aromata copioſè proferente, ex Armenia aromatum, quibus gaudet, odore eò prolectas, non ſemel captas notavit *Philoſtrat.* (*l. 2. de Vit. Apollon. p. m. 53.*) olea autem beſtiis non homini, quo ſc. odore allectas venetur, & perimat, ſequitur *Ariſtotelem* diſcipulus *Theophraſt. Ereſius* (*l. 6. de Cauſ. Plant. c. 5. & 26. p. 235. & 252.*). Conf. *Ludov. Septal.* (*in Alleg. Ariſtot. probl. p. 233. ſq.*). Vulgatiſſimum tamen illud Muſtelæ genus, quod Martem vocant, eundem refutat (*Guilielm. Renod.* (*l. 3. de Mat. Med. c. 15.*). In Italia muris genus, Muſcardino dictum, Moſchi odorem præ ſe fert, de quo *Ulyſſ. Aldrovand.* (*l. 1. Hiſt. Quadrup. Biſulc. c. 20.*). Ejusmodi mures in Muſcovia *Juſt. Frid. Klob.* (*Hiſt. Ambr. qu. 7. p. 71.*) in India reperiri, & *Andr. Libav.* (*p. 3. Singul. l. 4. c. 1. p. 311.*) notarunt. De Elephantis in Indiis orientialibus narravit *F. Gregorius è China* redux *Joh. Fabro Lynceo*, (*Vid. in Nard. Anton. Recch. Animar. Nov. Hiſpan. Expoſit. p. 564.*) ſuaviſſimum Moſchi odorem exhalare, quem cum voluptate quis percipiat, ſi cubicula eorum, ubi in umbra detinentur, ingrediatur. Quotiescunque autem operis adhibiti in ſole verſari coguntur, ſudor ipſis erumpit, tam ſuaveolentis moſchati odoris, melleæque conſiſtentiæ, ut à longe muſcas omnes ad deprædandum alliciat, quæ turmatim confluentes miſerum animal mire divexant. Et paulo poſt. Si quis ſudorem illum conchyliorum teſtis, quod Indis facere conſuetum eſt, detergat, & in vaſcula corrivet, moſchi odori minimè cedentem & ſuaveolentem naribus ſuccum lucratur. De Cercopitheco, qui nihilo inſuavius, quam quodvis Moſchum fragrat *J. C. Scaliger.* (*Exerc. 211. ſ. 2. p. 676.*). De Hyæna odorifera *Petr. Caſtell.* (*Tr. proprio*). Pilos in fronte bovis ſylveſtri Moſchi odore potentes deprehendi. Caudam vulpis ſuavi odore violaceo & moſchato, *Th. Bartholin.* Regis Daniæ ſylvarum præfectus narravit. (*Vol. 1. Act. Hafn. p. 1. obſ. 58. p. 117.*). In cujus cauſas inquiſivit *Caſp. Bartholin. Th. F.* (*Exerc. Miſcell. 4.*) ab eodem allegatus (*Vol. 3. Act. Hafn. obſ. 21. p. 34.*)

Denique amaricinum fugitat ſus, & timet omne
Unguentum.

Lucret. (*l. 6. de Nat. Rer. v. 973.*) cecinit, in proverbio locum dedit veteri: Nihil

il cum amaracino ſui. Quid vero obſervarit *Celeber. Mich. Bernh. Valentini Polychreſt. Exotic. Diſput. 3. c. 1. §. 1. p. 31.*) accipe: Glandulas Moſchatas hic dferre liceat, quas unusquisque in porcellorum aſſatorum (*vulgo Spanferckeln*) culis obſervare poterit, quæ dentibus comminutæ ſaporem & odorem Moſchi tàm exactè referunt, ut Galliam moſchatam quis ori inſinuaſſe videri oſſet.

§. 21.

Quod ad Aves moſchiferas; cariores illæ exiſtunt & rariores. De Ave ndica moſchum redolente *Hieron. Cardan.* (*l. 7. de Var. Rer. c. 34. p. 350.*). De nſectis vaginipennibus *Petr. Caſtell.* (*c. l. c. 2. p. 13.*). Vermiculi granorum Kernes, toto triduo ante & poſt mortem odoris ſuavitate nares deliniunt, ut non Zibethæ, non Moſcho, non Ambræ, ſed ne Citrinorum quidem floribus facile onceſſerint, *teſte Quinquerano* (*ap. Carol. Cluſ. l. 2. Rar. Plant. c. 15. p. 25.*). Eſt & Neptuni gregibus ſua fragrantia. Piſciculus in noſtra Normannia naſcitur n Oſtio Sequanæ, ſcribit *Adrian. Turneb.* (*in Annot. in Theoph. l. de Odor. p. 25.*) d maris æſtuaria ferè Aquarum generis violam redolens, Epelarum vocamus. De alio *Th. Bartholin.* (*c. l. p. 284.*). Ova piſcis Ackari Moſchum ſapiunt, *refert Euſeb. Nirenberg.* (*l. 11. Hiſt. Nat. c. 6. p. 246.*). Carnem Oſtrei margaritiferi ſuaviſſimi odoris pronunciavit *Chares Mitylinæus ap. Athenæum* (*l. 3. Dipnoſoph.*). Crocodili etiam à tergo Caſtoreum & Moſchum redolere obſervat, annotat *Petr. Martyr.* (*Decur. Ocean. 3. l. 3. f. 51. a.*) *Th. Bartholin.* (*Cent. 6. Hiſt. Anat. 52. p. 283.*) & *Sam. Bochart.* (*T. 2. Hieroz. l. 5. c. 17 p. 786.*)

§. 22.

Ad homines devolvor ſingulari fragrantia commendabiles. Eſavi corpus adeò fragrans fuiſſe, ut veſtes inficeret eodem odore, *Andr. Libav.* (*de Cruent. Cadav. ad theſ. 283. p. 382.*) autor eſt. Sed cum aliter id explicent ſacrarum literarum interpretes, ad alios propero. Agmen horum ducit *maximus ille belli Dux Alexander*, de quo (*in Alexandr. & Cæſ. p. m. 447. & l. 1. Sympoſ. qu. 6 p. 169.*) *Plutarchus*, ſuaviſſimum odorem ex ore & univerſa ejus carne exhalaſſe, ita, ut & tunicæ fragrantia inde repletæ fuerint, in *Ariſtoxeni* legimus *commentariis*. *De Leopolemo* ſuo (vere an poëtico & amatorio dicendi genere, non diſputo) *ap Apulejum* (*l. 8. Metam. p. m. 196.*) Charite: Adhuc odor cinameus ambroſei corporis per nares meas percurrit. Singularis εὐοδμίας hiſtoriam memini me legere de illuſtri quodam viro Moſchum redolente, ſed nomen ejus jam non ſuccurrit, ſcribit *Sigism. Schnizer* (*ap. Gregor. Horſt. l. 2. Epiſt. Med. ſ. 10 p. 500.*). Mihi ab amico quodam (fuit *Dn. D. G W. Wedel V. Exerc. de Moſch. Jenæ Habit. c. 1. p. 9.*) refert *illuſtris Noſter Præſes Dn. D. Luc. Schrœckius* (*Hiſt.*

Hiſt. Moſch. c. 4. p. 215.) bona fide relatum, & non ita pridem per literas confirmatum eſt, ſe noviſſe ſtudioſum, cujus corpus Moſchi odorem interdum de ſe ſparſerat. Proprii corporis fragrantiam *Joh. Tzezzes (in Expoſ. dier. & oper. Heſiod.)* propalavit & *Jacobi Cujacii* corpus Moſchi inſtar ſuavem odorem exſpiraſſe *Papir. Maſſon. (Cit. Conr. Vict. Schneidero l. de Oſſ. Cribrif. p. 351.)* teſtatum reliquit. *De Joſepho Scaligero paulo poſt (§. 23.).* In fœmina Ruſtica idem ſe *autor obſervaſſe Cornel. Bontekoë Stophano Blanckardo (Collect. Med. Phyſ. Cent. 7. obſ. 62. p. 93.)* communicavit.

§. 23.

Sunt, qui in ſe ipſis aliquid odoris, aliis aliquando etiam advertentibus advertant. Inter quos numerandus *Hieron. Cardan.* qui (*l. de Var. Rer. c. 43. p. 543 & l. de Vit. Propr. c. 37. p. 121.*) ſequentia de ſe ipſo conſignavit: Aliud eſt prodigioſum in noſtra Natura, & eſt, quod ſemper odorem aliquem percipio. Quandoque mihi carnes bene olere videntur, aliquando thus, aliquando malè. Dum eſſem in Saccenſi oppido, *pergit*, perpetuo ferè biennio ſulphur adeò olebant, ut mihi & timerem & eſſem odioſus. Alii haud ſentiebant. De halitu pueri Hydropici ſulphureo *Joh. Rhod. (Cent. 3. obſ. 8. p. 113.).* Extat etiam (*in Append. Conſil. Med. Joh. Bapt. Montan. col. 40.*) conſilium pro quodam, qui ex potu Thermarum Viterbienſium per multos annos ſulphur redolebat, ſive ſudaret, vel cutim leviter fricaret, adeò, ut & ipſe & aſtantes læderentur.

§. 24.

Quod ad εὐωδίαν fictam hanc ab adulatoribus, ſputa lingere & Nectar ſuaviora venditare ſolitis, in Regibus & Principibus promulgari quibusdam videtur. Alexandri illam decantatam in dubium vocare *Henric. Mund. (de Aër. Vital. c. 11. p. 70.)* non eſt veritus, cui *Magnif. Noſter G. W. Wedel. (ſ. 5. Phyſiol. c. 25. p. 188.)* ſuffragatur. Famigeratum eſt in hiſtoriis, judicat *J. N. Bechlin (l. 2. obſ. Med. 50. p. 328.)*, quo melior eſſet Regum aut Heroum veneratio, ſingularia quædam de iis & humanis votis majora efficta eſſe; nunc nævos quosdam prodigioſos in corpore latentes, nunc lucem aliquam lambentem nunc gratum quendam odorem, quo ne ſudores quidem excrementa caruiſſe fabulantur. *Alexandri* adulatores, ut hominis Majeſtatem redderent auguſtiorem & propemodum divinam commenti ſunt, εὐωδίαν aliquam, quam corpus ſpiraret. Et *paulo poſt (p. 329.)*: Fuiſſe aliquid ſingulare in certis corporibus, non negaverim, ſed quod in divinitatis argumentum rapi omnino non debuit, ne reperta in aliis, iisque minorum gentium Diis, prodigia planè eadem conceptam pridem venerationem traducerent. Adeò etiam ad aſſerendam aut augendam di-

livinitatis ſuſpicionem, quæ *in Joſepho Scaligero* reſediſſe viſa eſt, ineptè allegantur, quæ domeſticorum teſtimonio ſibi conſtitiſſe, ait *Vir Magnus*, excrementa nimirum Ejus, ſudores & alvi ſcybala, non reliquorum hominum more fœdum quid, at Roſam, at Moſchum oboluiſſe. Pro *Joſepho Scaligero* non quidem habeo quod dicam, *Alexandrum* vero gravis & ſuavis Scriptoris *Plutarchi* autoritas (addo & Recentiorum Scriptorum de Aliorum grata fragrantia clarisſimum teſtimonium) vindicare poterit. *Hæc Pechlin.*

§. 25.

Cauſas dicturi naturales, quod

Paſtillos Ruffinus olet, Gorgonius hircum,

(*Horat. l. 1. Sermon. Sat. 2. v. 27.*) *Rucillus* habet *Seneca* (*l. 13. Epiſt. 81. p. m. 182.*) Aſtrologi cœlum petunt; In lucem veniente aliquo, ſcribit *Joh. Jovian. Pontan.* (*l. 11. de Reb. Cœleſt. c. 18. p. 332.*) Venere in Capricorno, quod Saturni domicilium eſt, conſtituta atque ab ipſo Saturno oppoſita è regione infecta nati illius humores inficientur ob cruditatem & corrumpentur adeò, ut malè prorſus ob incertionem eorum graviterque oliturus ſit, Saturno præſertim impugnante, à quo male concocti humores iidemque terreni maleque reſolubiles excitantur. Quid? quod & Venus odoribus præſidet & Capricornus non fruſtra id nomen conſecutus? Etenim caper olidum animal eſt. Itaque Venus odorum artifex & à ſigno & ſigni iſtius domino corrupta fœteant, neceſſe eſt, quando odores ipſi corruptis ac fœdentibus rebus mixti fœtorem ipſum augent. *Hæc Pontan.* Aëris peculiarem conſtitutionem prætendunt Alii. Oxolios populos indigenas Locri ſecundum totum fœtere ex Aëris proprietate, *Pauſanias* (*l. 10. ſ. in Phocic. c. 38. p. m. 895.*) autor eſt, quamvis & alias inſuper (*ibidem*) his jungat cauſas, inter quas non poſtrema videtur, quod corpora, ad frigus propulſandum, ſoliti fuerint ferarum recentibus coriis pilo extrorſum converſo, quo veſtitus plus decoris haberet, velare oportuiſſe itaque conſimilem tergoribus odorem mebra redolere.

§. 26.

E ſiderum poſitu celebrata illa veteribus reſultat ἰδιοσυγκρασία ſ. peculiaris naturæ proprietas, ſeu ut moderni vocant, fermentum odoris, in humoribus, ſanguine comprimis latens. Provocat ag illam *Andr. Libav.* (*p. 4. Singul. l. 4. c. 4. p. 309.*) dum Moſchi odoris ortum explicare ſatagit. Sed & hanc non ſine cauſa ſupinum ignorantiæ aſylum declaravit *Exc. D. Joh. Schmid* (*Dec. 1. M. C. A. 5. obſ. 158. p. 201.*

§. 27.

Ita & fœtent quidam naturaliter, ſi mater offenſa fuerit tempore geſtationis hirco, id ſuſpicatur *Jacob Martini* (*Diſp. de Cogn. ſui indig. 1. probl. 6.*) quod ſi & ipſa hircoſa, ſalax & purigînoſa, olidum illud contagium facile in fœtum transfundit. De Oxoliis jam dictum (*§. 25.*). Gothis etiam fœtorem corporum tribuit *Salvian.* (*l. 5. de Gubernat. Dei p. 91.*). *Mævium* olentem introduxit *Horat.* (*l. Epod. 20.*). De *Hugone Nicol. Borbon.* (*l. 1. Carmin. 16.*)

Si tibi ſint omnes, quos India mittit odores,
Hugo, quos Arabes Æthiopesque nigri.
Si tibi ſit (breviter) quicquid capit orbis odorum,
Ore tuo putet nulla latrina magis.

Thalis forſan Thais, de qua iſta *acutus Martial.* (*l. 6. Epigr. 93.*)

Tam male Thais olet, quam non Fullonis averni
Teſta vetus, media ſed modo fracta via.
Non ab amore recens hircus, non ora Leonis,
Non detracta cani transtiberina cutis.
Pullus abortivo nec cum putreſcit in ovo,
Amphora corrupto nec vitiata garo.
Virus ut hoc alio fallax permutet odore
Depoſita quoties balnea veſte petit.
Pſilotro nitet aut acida latet oblita Creta:
Aut tegitur pingui terque quaterque faba,
Cum bene ſe tutam per fraudes mille putavit:
Omnia cum fecit Thaida, Thais olet.

De alio *Matth. Chytræus* (*oblat. metric. 10. p. 26.*). Exemplum viduæ aliàs ſanæ recenſuit *D. E. Hagedorn.* (*A. M. C. D. 1. Ann. 2. obſ. 191. p. 293.*); Viri literati, *P. J. Sachſ.* (*in Schol. ad h. l.*); Fœminæ generoſæ, *J. L. Hannemann.* (*ap. Th. Bartholin. V. 3. Act. Hafn. obſ. 19. p. 30.*). Monialis Cadaveris putreſcentium referentis notavit *Sigism. Schnizzer.* (*c. l.*). Odoris manuum cujusdam Sulphurei intolerabilis modo (§. *22.*) mentio injecta, qualem etiam in juvene advertit *Joh. Schmid* (*c. l. p. 200.*). Medico illi Afro (*ap. Galen. in 6. Epid. comm. 4. ſ. 9.*) adeò fœtebant axillæ, ut nullus ægrotus politior ejus ingreſſum poſſet tolerare.

§. 28.

Judæis fœtorem naturalem eſſe, ſunt qui præſumunt ob continuum ſanguinis per inferiora, ut habet *Fr. Ferdin. â Troilo* (*Itiner. Or. p. 107.*) effluxum,

quo

o circa & fœtentes eos vocavit *Marcus Imperator* (*ap. Ammian. Marcellin. l. p.m. 225.*). Alluſit addit iterum *Martialis* (*l. 4. Epigr. 4.*)

Quod ſiccæ redolet palus lacunæ,
Crudarum nebulæ quod Albularum,
Piſcinæ vetus aura quod marinæ,
Quod preſſa piger hircus in capella,
Laſſi bardiacus quod evocati
Quod bis murice vellus inquinatum,
Quod jejunia Sabbatariorum,
Mœſtorum quod anhelitus reorum,
Quod ſpurcæ moriens lucerna Ledæ,
Quod Ceromata fece de Sabina
Quod vulpis fuga viperæ cubile,
Malles, quam quod oles, olere Baſſa.

bſcœni inde *Cl. Rutilio* (*l. 1. Itinerar.*)

Reddimus obſcœnæ convitia debita genti,
Quæ genitale caput propudioſa metit.

latulæ nomine ejusmodi fœtorem in S. S. venire, ſuſpicabatur *J. H. Urſin.* (*Vol. Aſal. Sacr. l. 6. c. 12. p. 366.*). Sabbathariorum autem nomen impoſitum riſus ucupandi gratia, declaravit *Joh. Brodæus* (*l. 5. Miſcell. c. 29. ap. Jan. Gruter. p. Theſ. Critic. p. 567.*) quaſi jejunent cœteræ nationes gravem animam exhalent? (*Vide Pneumatopægn. ſ. 1. Art. 4. §. 23.*). Cœlum ſolumque regionis Judaæ accuſat *Caſp. Sanctius*, unde Judaicarum virginum ad ſponſos acceſſurarum lotiones & unctiones, de quibus *laudatus Urſinus* (*l. 3. Hort. Aromat. c. 1. 190.*)

§. 29.

œtorem hunc ſacro baptiſmate tolli, olim crediderunt; Hinc de quingentis udæis ab *Avito* baptizatis, *Ven. Fortunat.* (*l. 5. Carm.*)

Abluitur Judæus odor Baptiſmate divo
Et nova progenies reddita ſurgit aquis.

Quam etiam ob cauſam idem recipere Mahumedanos, *J. B. Helmont.* (*Tr. Vita Eterna p. 590.*) & *Joh. Fileſacc.* (*de Idol. Mag. §. 7. fol. 65. b.*) pronunciant. Judæos pariter ſanguinem puerorum Chriſtianorum pro corrigendo iſto fœtore xpetere, *Brower.* (*l. 4. Antiq. Fuldenſ. ſ. 306.*) hiſtoriis confirmat.

§. 30.

Negat contra omnes Judæos fœtere *Franc. Philelphus* (*l. 5. Epiſt. 1.*) & fa-

bulam ratione & experientia deſtitutam appellat, popularibus erroribus accenſet *Gisbert. Voët.* (*p.2. Diſput. ſelect. 4. p. 89. & 90.*). Plura de halitus morboſi fœtidate *Pneumatopægn.* (*ſ. 2. Art. 5.*)

§. 31.

Peculiariter naturalem εὐωδίαν auget, aut potius infert & accendit ſingularis in ſano corpore (de eo enim ſermo eſt) temperiei conſtitutio, ſecundum quam humores juxta proportionem ritè invicem miſcentur, & concocti ſanguini communicantur. Ridet equidem hanc Philoſophiam, tanquam vulgarem (*c. l.*) *Pechlinus*, cum excrementa quibusdam brutis confragrent tantum, non corpus, & concludit, quod odor ille argumentum eſt harmonici particularum contextus, major erit in excrementis quam corporibus, quorum ipſa ſunt partes perfectio, quod ſanè quam inficetum. Addit huic exemplum Cauſarii & Scorbutici cui ingruente morbo fœtidus in moſchatum mutabatur, oris halitus, alteri verò tabido urinæ violaceus mox futuram Paroxyſmi præſagiebat tempeſtatem, documento inſigni odorem illum gratum majoris putredinis indicium fuiſſe, quam δυσωδίαν (*p. 331.*). Quæ viri ingenioſi & celeberrimi argumenta alio loco (*Pnevmatopægn. ſ. 1. Art. 4. §. 28.*) modeſte ſoluta leges.

§. 32.

Egregiè & acutè *Joh. Theod. Schenck.* (*Hiſtor. Humor. General. c. 8. p. 85.*) etiam humoribus corporis noſtri odorem tribuit. Quod verò raro, ſi naturaliter habent humores (*ſemen quorundam animalium excipio*) perſentiatur, videtur facere eorum cum ſaporibus copula, deinde, quod in parte ſpirituoſa ſubtili reſideant. Et quamvis tam evidenter odorem in humoribus non deprehendamus, eum tamen in carnibus, in ſudoribus, in tranſpirationibus, in ructibus, in flatibus negare non valemus, hæ enim ſubſtantiæ humores præſupponunt pro materia.

§. 33.

Audiamus *Franciſci Joſephi Burrhi*, (*Epiſt. 1. ad Th. Bartholin. p. 13.*) de Cerebro commentum: Acrimonia, *ſcribit*, ſpirituum Cerebri ſegnitiem pinguitudinis ejus habitiorem reddit ad motum celerrimum obeundum, atque ſua ſalſilagine trahit in ſe vim aëris inſpirati, eamque liquat in rorem ſubtiliſſimum ſuaviſſimæ redolentiæ à paucis delibatum. In hoc rore ſacro, *pergit*, fertur Spiritus, in quo habitat Anima noſtra rationalis, cujus roris optimæ temperiei magis tribuendum cenſeo acumen ingenii, quam totius Cerebri ſpecioſæ figuræ.

§. 34.

§. 34.

De ſanguinis humani odore, equidem multa dicere experientiæ meæ vetat tenuitas, nunquam enim, niſi prius propinatis medicamentis, mihi licuit eſſe tàm felici, ut curioſitati vel ſaltem ex parte ſatisfacerent nares. Interim non omnem odorem eidem eſſe denegandum, vulpeculæ ſanguis perſuadet, qui odorem & ſaporem viſcerum, pulmonum comprimis, æmulatur. E ſauguinis ferini odore indagant vulneratas feras canes ſanguinarii (*die Schweiß-Hunde*), nauſeant tamen cum reliquis canibus ferinam, quando illis ad devorandum offertur. Sanguinem menſtruum, (quamvis ſano omnem odorem denegat *Hieron. Mercurial.* (*l. 4. de Morb. Mul. c. 1. p. 106.*) muliercularum præcipuè benevalentium odorem florum Calendulæ ſpirare, *Petr. Paſchequus (ap. Lazar. River. obſ. Commun. 30. p. m. 659.)* & *Theod. Craan. (Diſc. Phyſ. Med. de Hom. c. 164. p. 720.)* obſervarunt. Sanguinem ex ramo meſenterico effuſum odorem & ſaporem Croci ſimiliumque præ ſe ferre, quidam (*teſt. Excell. Joh. Bohnio Progr. in Promot. D. Ittigii*) obſervarunt, ſed ille odor & ſapor forſan aſſumtis erit aſcribendus.

§. 35.

Sanguis hanc redolentiam vehiculo ſuo lymphæ, ſive ſero, aut latici Helmontiano non raro imprimit, ut vice verſa etiam ſerum ſanguini. De utroq; teſtabitur ſudoris odor. *Vid. Edm. de Meara (Diatrib. Exam. Williſ. de Febr. c. 6. p. 74.)*. Sapienter igitur Rex Aracan conjugis futuræ temperamentum ut exploret, ſequenti utitur Experimento: Duodecim virgines lectas annos totidem natas, quot illæ ſunt, lotas gloſſy pino indui jubet panno. Tum ad meridiem usque ſub ſole morari in ſumma ædium area incruſtata. Ubi deſudarunt, quod, cum facile, tum vehementer fit, odor cujusque indumenti exploratur. Quarum male olet, ſuis eas nuptum dat: bene olentium ſibi retinet. Ita *J. C. Scaliger. (Exerc. 189. ſ. 2. p. 620.)*. *Wilhelm Schultze* (*2. B. Oſt-Ind. Reiſe-Beſchreib. c. 5. p. 95.*)

§. 36.

Bilem, ſi deſtilletur aut concoctione ulterius elaboretur, odore Moſchi æquiparari, advertit *Nathan. Highmorus (Diſc. D. Paſſion. Hyſteric. c. 6. p. 37.)* quod & in præparatione Tincturæ fellis lupini deprehendit *laudatus Præceptor, J. Th. Schenck.* teſtimonio *Venerandi Noſtri L. Schræckii* (*c. l. c. 47. p. 221.*). Adde infra dicenda (*§. 75.*)

§. 37.

Temperamentum illud, ſi recte rem metior, calidum & ſiccum exiſtit.

Progignitur, *docet Hermann. Grube* (*de Med. Simpl. Cogn. Act. 2. ſ. 3. p. 45. ſq.*), ſuavitas illa Ariſtotelicis ex partibus Aëreis ab igneo calore tàm exacte miſtis, ut ſpirituoſæ appellari mereantur Chymicis acceptus referri ſulphuri puriori. Carteſiani quærendam putant in moleculis ſuis figuratis mira quadam hæc memoria ab alma rerum parente, Natura, inter ſe miſtis. Quamvis ſint, qui in hirco illo Danielico, ut *Alexandrum M.* appoſitè vocat *J. C. Dannhauer.* (*p. 2. Theolog. Conſcient. ſ. 2. Dial. 3. Art. 7. qu. 1. p. 978.*) hircoſitati ſc. Moſchum argute opponens, Naturam in domitore mundi peculiare quid oſtendere voluiſſe ſtatuant, inter quos *Caſp. à Rejes* (*Camp. Elyſ. qu. 28. p. 345.*). *Edo Neuhuſ.* (*l. 2. Sacr. Fatid. c. 14. p. 252.*) *Stephan. Clotz.* (*de Sud. CHRIST. Sangu. Exerc. 11. §. 3. p. 88.*). Temperamento tamen aſcripſit illum obtinuiſſe corpus ex ejus bibacitate & iracundia ſuſpicatur *Plutarchus* (*c. l. p. 448.*), & ex rebus præclarè geſtis, quæ arguunt animum heroicum & ſpiritum fervidum ad egregia facinora edenda promptum atrabilarium illum fuiſſe, judicat *Auguſt. Thoner.* (*l. 6. obſ. & Epiſt. Med. 8. p. 298.*). Cum igitur bonus odor, ſi *Plutarcho* amplius auſcultare libeat, ex mente *Theophraſti* exiſtat, cum humores â Calore coquuntur, contingere poterit, ut exacta miſtio & coctio fragrantia producat miaſmata. Ità ſiccæ & torridæ orbis terrarum partes plurima atque optima gignunt aromata, quod Sal humorem (iterum loquitur *Plutarchus*), qui in ſummis corporibus veluti materia putredinis innatat, attollit. *Plutarchum* ſequitur *Gerh. Joh. Voſſ.* (*l. 3. Idolol. c. 30.*). Temperamentum calidum non ſufficere, rectè conjicit *Stephan. Rod. Caſtrenſis* (*l. 4. de Met. Microcoſm. c. 13. p. 205.*) ideò addidit felicem partium compoſitionem, & optimi Balſami à prima origine abundantiam. Sic non ſola caliditas orientales plantas odoriferas facit, *addit*, ſed melioris Soli ſiderumque & præcipuè Solis influxus. Humorum Symmetriam calori addidit, *J. Bened. Sinibaldus* (*l. 5. Geneanthrop. tr. 2. c. 3. p. 486.*) Alexandrum obtinuiſſe corpus bene temperatum & pingue Aëreum, pronunciat *Clauberg.* (*Phyſ. Contract. th. 952. qu. 12. p. 487.*). *Fr. Baco Verulam.* (*Sylv. Sylv. Cent. 1. n. 8. col. 754.*) demum conjunxit naturam hominis calidiorem, qui exercitatione corporis gaudet, ac illud non immundum habet tenuemque cutem.

§. 38.

Cur autem non omnes poſſint olere unguenta exotica, ut *Plauti* verbis (*Moſtell. Act. 1. ſ. 1. v. 41.*) id eloquar, & vix tot ſint fragrantia corpora,

quod divitis Oſtia Nili,

nemo mirabitur. Ad ſtirpes deducendus erit Lector cum *Hieron. Cardan.* Recenſe ſtirpes omnes (*Cardanum* alloquitur *J. C. Scaliger. c. l. p. 677.*) ex earum

aſſe

aſſe toto minus quam ſextulam decuties odoratorum. Imo ad bruta, in quibus Sebellinam, Pantheram, Zibeth & Gazellam ſaltem eminere videmus. Non omnes arbores bene olere, quod non omnes ſint ſimili temperamento conditæ *Theophraſt. Ereſ.* (*l. 6. Hiſt. Plant. c. 25. p. 252.*) autumant.

§. 39.

Quod ſi ab exoticis Tincturis, v. g. Aëris, tempore Contagii peſtilentialis, cujus fomitem odoravit Eremita Tholoſanus, odore fœtido, inſtar calceorum uſtorum, *ap. Petr. Borell.* (*Cent. 1. obſ. 74. p. 74.*) & inquilinis impuritatibus, ut Sulphuris microcoſmici impuri à ſalibus diſſoluti copia, *ut Th. Willis* (*p. 2. Pharmac. Ration. ſ. 1. c. 7. p. 175.*) ratiocinatur, humores inquinantur, non tantum ſuavis illa fragrantia exſpirat, ſed & gravis fœtor eidem ſuperinducitur. Fieri hac de cauſa poterit, ut ægro omnia fœteant, quod, ut plurimum, θανάσιμον pronunciarunt *Proſper Alpinus* (*l. 2. de Præſag. Vit. & Mort. c. 11. p. 169.*). *Iſaacus Roët.* (*l. 3. de Peſt. Aphor. 122. p. 63.*). *Dan. Sennert.* (*l. 4. de Febr. c. 1. p. 839.*). Æger ſimul ipſe terram oleat, in terram mox reverſurus, ut ille *ap. P. Borell.* (*Cent. 4. obſ. 80. p. 342.*). Singularis eſt illa *Matthiæ Jacobi* hiſtoria *ap. Th. Bartholin.* (*V. 1. Act. Med. Hafn. obſ. 117. p. 211.*), cui, quas *alibi* exhibui, adde obſervationes (*M. C. Dec. 1. Ann. 1. obſ. 149. p. 233.*). Anhelitus inde etiam abominabilis & urinaceus, de quo *Phil. Salmuth.* (*Cent. 2. obſ. Med. 82. p. 99.*). De peſte correptis *Lucret.* (*l. 6. de Nat. Rer. v. 1152.*)

Spiritus ore foras tetrum volvebat odorem,
Rancida que perolent projecta cadavera ſitu.

Ægri præterea ipſius ſudor, urina, & excrementa inſigni fœtore aſtantes feriunt, *teſte Proſpero Borgarutio* (*tr. de Peſte p. 29. & 31.*). De fœtore ſigno in febribus mortali *Mich. Savanarola* (*tr. 6. Pract. c. 6. f. 106. col. 1.*). De facie cadaveroſa & fœtore corporis ante obitum nulli ferendo, *Guido Patin.* (*ap. Th. Bartholin. Cent. 2. Epiſt. 23. p. 476.*). Id autem putredini in corde (cur non in ſanguine?) confirmatæ tribuit *Laurent. Joubert.* (*tr. de Peſte c. 8. p. m. 281.*)

§. 40.

Sanguinem in vaſis contineri odore fœtidum negant equidem *Laurent. Joubert.* (*Decad. 2. Paradox. 2. p. 94.*). Optaremus *ſcribit*, *Simon Simonius* (*ap. Joubert. Tom. 2. op. in Exam. Sentent. Brunon. Seidel. p. m. 111.*) ut nobis qui in quatuor peſtilentibus conſtitutionibus non modo viximus, ſed medicinam quoque & noſtro, & olim Præceptorum noſtrorum ductu attentiſſime fecimus, iſtum fœtentem ſanguinem ſemel non (*inquam*) in libro aliquo ſcriptum, ſed in pelvi jam è vena deſilientem monſtrarent. Inde Sanguis in vena fœtens *Ipſi*

fa-

fabula habetur. Ipſe *Joubert.* (*Provoc. à Sent. Brunon. Seidel. p. 126.*) ſe nunquam in praxi 25. annorum tale obſervaſſe teſtatur *Joh. Jeſſen.* (*Judic. de Sangv. Ven. Sect. p. 13.*). Id tamen impoſſibile minimè reputat *Jac. Pancrat. Bruno* (*in not. ad Jeſſen p. 103.*), qui & *Guilhelm. Pantinum* (*in Not. ad l. 2. Celſi c. 10. p. 244.*) citat, quamvis *Franciſc. Peccet. id raro accidere* (*l. 4. Chirurg. c. 12. p. 612.*) v. g. leproſis (*c. l. ſ 1. c. 31. p. 1632.*) aſſerat. Fœminæ ſanguini perditiſſimum odorem aſcripſit *J. Lud. Hannemann.* (*c. l. p. 31.*) in viro 30. circiter annorum habitus corpulentioris, coloris in facie floridi, hilari, obſervantiſſimo Diætæ, & quoad apparentiam ſaniſſimo, qui de nullo conquerebatur, niſi quod aliquando absque cauſa nota tædioſus fieret ſanguinis loco vena ſecta effluxit materia quædam alba & viſcida ſat ingrati odoris circiter ad ℥ij. notavit *D. Joh. Frid. Khern.* *(*M. C. D. 3. A. 6. & 5. obſ. 47. p. 101.*) In praxi annorum viginti & novem ſemel ſanguinem calidum venæ ſectione emiſſum in Cive Hafnienſi adhuc ſano fœtorem putidi óvi aut ulceris ſordidi emiſiſſe, naribus accepit *Simon. Pauli*, (*Digreſſ. de Febr. Malign.* §. *11. p. 13.*), qui frigefactus neque fœtebat, neque colore diſſimilis erat optimæ notæ ſanguini, niſi quod impenſè rutilans perpauco ſero eſſet conſperſus. Fluvium ὄτοντα Centauri vulnerati ſanie infectum graviſſimum odorem exſpiraſſe *Scholiaſtes Homeri* (*in Iliad β*) allegante *Johann. Kühnio* (*in Not. ad Pauſan. l. 10. ſ. Phocic. c. 38. p. 895.*) fabulatur. *Natal. Comes* (*l. 7. Mythol. c. 4. p. 713.*) Anienum flumen illud vocat, in quo Centauri Sagittis veneno hydræ infectis vulnerati ſe lavantes aquam infeciſſe dicuntur: Ita ut unda illa teterrimum odorem diu ſervaverit & piſces, qui in eo flumine naſcerentur eſui eſſent inutiles. Et *paulo poſt.* Deinde ubi *Neſſus* & alii Centauri ſepulti fuiſſent, ex iis vulneribus non procul à Calydone in colle, qui Taphosſus fuit nuncupatus graviſſimus odor ad montis radicem ſuffundebatur, ac tabo ſimile quiddam manabat, *ut ait Strabo* (*Geogr. l. 9.*). Odoris fœtidatem cui dabimus? An Centauris tanquam ipſis connatum? an Hydræ veneno ſagittis adlito & vulnere in ſanguinis maſſam tranſeunte? Utrumque admitterem, niſi è Poëtarum penu deprompta fabula eſſet. An vero ab hac Centaurorum graveolentia Centaurium, ut à *Chirone Centauro* nomen (*Vid. iterum Nat. Comes c. l. p. 714.*) ita & ipſam graveolentiam acceperit, divinare non auſim. De illo ita *Virgilius* (*l. 4. Georg. v. 270.*)

Cecropiumque thymum & graveolentia Centaurea.

§. 41.

Qua de cauſa in ſanguine venæſecatione extravaſato examinando etiam odoris rationem habendam eſſe, inculcat *Mart. Panſa* (*de Vit. Prorog. part. The-*

Theoret. Special. c. 40. n. 12. p. 160.): cum ſanguis boni odoris & delectabilis, arguat bonitatem, fœtidus inſignem putredinem. Sanguinem vitioſum malè olentem ſenſit *Galen.* (*Comment. in 6. Epidem. 4. t. 25. p. 552.*). Odorato cruore *Epiſcopi Kaminaldi* variolam morbum ei tertia prædixit futurum *Notkerus*, quod ita accidit, ut memorat *Ekkardus Cœnobita S. Galli* (*l. de Caſib. Monaſt. c. 13. ap. Melch. Goldaſt. T. 1. Rer. Alemann. part. 1. p. 97.*). In febribus non ſolum ſanguinem fœtidum, ſed & graveolentem certum mortis indicium deprehendit *P. Foreſt.* (*l. 1. obſ. Med. 17. p. 19.*). Bis vidi *ſcribit Steph. Rod. Caſtrenſis* (*l. 3. de Meteor. Microcoſm. c. 4. p. 103.*), Olyſſipone *in Domino Johanne de Scuſa*; iterum Florentiæ in quodam juvene nobiliſſimo ex illuſtri familia *de Pilli*, ſanguinem ſecta vena fluentem totum cubiculum infeciſſe. Horum neuter evaſit (add. *Ejusdem l. de Nat. Mul. ſ. 1. Diſp. 6. p. 89*). Ex ſanguinis peſtiferi venæ extracti ſectione horribili fœtore plures infectos, *Zacut. Luſitan.* (*l. 3. Prax. admir. obſ. 44. p. 106.*) commemorat. Sanguinem fœtidum ex Varice exiiſſe, *elegantiſſ. Joh. à Muys* (*Prax. Chirurg. Rat. Decad. 2. obſ. 6. p. 25.*) annotat. In obſervationibus proavi ſui materni *Martini Schipperi* hanc lectu dignam obſervationem invenit *Martin. Schoock.* (*Tr. de Ferment. c. 23. p. 449.*): Anno 1589. d. 12. Auguſti vocatus fui ad miniſtrum Stabuli Comitis Culenburgici nomine *Fredericum van Dalem* à tribus menſibus quartana correptum. Quod videretur Sanguinis plethora laborare, venam ſecari juſſi: Sanguis vero, qui effluxit nigricans, viſcidus & glutini non abſimilis, adeò tetrum exhalavit odorem, ut haud æquè cloaca media æſtate. A. V. S. Febris cœpit remittere atq; adhibitis ordinariis remediis ſemel atque iterum Catharctico medicamento decimo ſeptimo die poſt iterum pertuſa fuit vena, atque ſanguis fœtorem quidem exhalavit, ſed minorem. Æger, quod alienior eſſet à medicamentis, juſſus Diætam commodam obſervare, DEI gratia paulatim convaluit. *Adriano Valæo* ſeptuagenario ferè detractus bis ſanguis ad ſex ferè vaſcula. Tria prima, ut narrabant, continuere ſanguinem fœtentem, adeò, ut vix ferre odorem poſſent, & tamen convaluit, narrat *Guilielm. Ballon.* (*l. 2. Epid. & Ephemer. p. 174.*). Et quid ſudor ille ſtercoreus in juvene febri maligna correpto, à *C. Fr. Paulino Noſtro* (*Decad. 1. obſ. Phyſ. Med. 8. in App. D. 2. M. C. A. 7. p. 134.*) memoratus, quam ſeri ſanguinis depravatam texturam & fœtida ejusdem excrementa præſagiebat? Singularis contra plane eſt illa *citati Ballonii* obſervatio (*l. 1. Ephemer. p. 103.*), Cacochymicorum cruorem fragrantiſſimum ſpiraſſe odorem.

§. 42.

Naribus illa execranda miaſmata, ab aſtris deduxiſſe Aſtronomos, *ſupra*

(§. *24.*). Quod ſequior ſexus narium peſtem ejaculetur, iram Dearum imprimis Veneris in medium produxerunt Poëtæ. Mulieribus id contingit Lemniis, ut ideò ab illis mariti ſecedere coacti fuerint, *Lutatius Statii interpres*, & qui hunc laudat *Caſp. Barth.* (*ad l. 5. Thebaid. Stat. v. 30. p. 22. & v. 59. p. 34.*) commemorarunt. Add. *Joh. Kühnium* (*in prol. ad Pauſan. p. 895.*)

§. 43.

Sed & ingeſta, ſive alimenta ſint, ſive medicamenta hic nullam faciunt paginam. Subtiliter diſſerit *J. B. von Helmont.* (*tr. Poteſt. Medicam. n. 55. p. 385.*): Quoſdam cibos & medicamenta pertinacius vitam ſui mediam conſervare, & non facilè ab Archeo ſuperari, quod id ipſum (*tr. Magnum oportet p. 122. & ſq.*) pluribus explicatum dedit. Dum igitur vitæ mediæ proprietates manent & ſanguini communicantur, odores etiam in eundem transfluunt. Multoties obſtetrices apud puerperas ex odore & ſæpè etiam ex colore ſordium, quæ in puerperio effluunt, cognoſcunt, quid nam puerpera paulò ante comederit, tradidit *Isbrand. à Diemerbroeck* (*l. 1. An. c. 17. p. 151.*) Ichthyophagi homines & aves piſcium referunt odorem. Parthorum populis ora fœtere à juventa propter indiſcretas cibos, *Plinius* (*l. 11. c. 53.*) & ab ingluvie Perſas virus ſpargere, (*l. 13. c. 1.*) autor eſt, quod infra Perſarum in victu continentiæ (*l. 3. Tit. 2. §. 48.*) adverſatur, ut adeo pro Perſis Parthos legendum non levis ſuſpicio ſit. Fœtent idcirco & rapacia bruta *juxta Joh. Bodin.* (*l. 3. Theatr. Nat. p. 401.*). *Egeſandar apud Athenæum* (*l. 2. Dipnoſoph. & ex eo Lud. Cœl. Rhodigin. l. 6. Antiqu. lect. c. 4. col. 273.*) tradit, apud *Elidem*, *Anchimolum & Moſchum Sophiſtas* tota vita fuiſſe hydropotas ac ficubus modo veſci ſolitos & tamen robuſtos extitiſſe, ſed adeò fœtentes, ut propter abominabilem ſudorem certatim in balneis ab omnibus excluderentur. Et *Athenæus*, carnes caprinas diu in cibo commenſas, ſudores facere graveolentes (*l. 9.*) ſcripſit, quod objiciebatur *Thebano Athlethæ*, *Vid. Joh. B. Pont.* (*l. 3. Phytogn. c. 2. p. 145.*). Opio odor gravis, de quo *Michael. Doring.* (*tr. de Opio ſ. 2. p. 1. c. 2. p. 46.*). Hoc ſi crudum adſumatur in majori doſi, ejus gravitas in ſudore ſe exerit, ut ex *Aliis Paul. Zacch.* (*l. 2. Quæſt. Med. Legal. Tit. 2. qu. 6. n. 6. p. 217.*) idem de lepore marino ex antiquioribus *Petr. Foreſtus* (*l. 30. obſ. Med. 6. p. 19.*) (*c. l.*) *Zacchias & Caſpar. Caldera ab Hæredia* (*Tribum Mag. Med. p. 2. Stat. 9. Artic. 6. p. 63.*). Add. (*Diſſ. de Cadav. ſ. 1. §. 100.*)

§. 44.

De Allio res evidens eſt. Allium comeſtum eodem odore ſanguinem imbuit, notat *Exc. Frid. Hoffmann.* Patronus *optimus* (*Fundam. Med. Semiot. c.*

1. n.

l. n. 28. p. 140.). Quam facile hujus odor Chylo & Sanguini communicetur, propalat, quod Allium ſylveſtre reſipiant Lac & Butyrum, ſi eo paſcantur vaccæ, quod & vilioribus in pagis conſtat & apud *Simon. Pauli* (*Cl. 2. Quadrip. Botan. p. 39.*) legitur. In rarioris contexturæ individuis Allii intus aſſumti odorem, & aceti & ſucci Limoniorum & Aurantiorum acorem tertia aut quarta â comeſtionis hora exhalando pervadere, & eorum labra incidendo vellicare comperit *Bened. Bennett.* (*Theatr. Tabid. Exerc. 29. p. 100.*). Ita ab homine comeſum gravi odore hominis ſpiritum inprægnat, & ſi ſæpius repetatur toti corpori.. Inde *ap. Plautum* (*Moſtell. Act. 1. ſc. 1. v. 38.*) oboluiſti Allium. Et *Fl. Veſpaſianus Imperator* adoleſcentem unguento fragrantem voce graviſſima (*Suetonii teſtimonio in Vit. Ejus c. 8. p. m. 259.*) increpuit: Maluiſſem Allium oboluiſſes, ut (*in Adag. Edit. Nov. p. 623.*) notat *Eraſmus.* Scordalum talem dici *Senecæ* (*Epiſt. 84. p. m. 169.*) *Andr. Turneb.* (*l. 7. Adverſ. c. 4. col. 195.*) &, qui verba Ejus exſcripſit, *Georg. Everhard.* (*Symbol. in Petron. p. 667.*), quaſi ſcordillum aut ſcordalon, quamvis ſcordalum Alii legant, qui ſordes è balneo defert, ut eſt *ap. Dionyſ. Godofred.* (*l. 2. Conject. & Var. Lect. in Senec. p. 24.*). Minimè verò rem acu tetigit *Joh. Guilhelmi* (*Quæſt. Miſcell. in Plaut. 1. apud Jan. Gruter. T. 3. Theſ. Critic. 457.*), qui *cum Dionyſ. Lambino* (*Comment. in Plautum Moſtell. a. 1. ſc. 1. v. 45.*), Alliatum apud *Plautum* (*c. l.*) de homine Allium olente explicant, contra mentem & ſententiam Comici. Eſt namque, ut judicioſiores obſervarunt interpretes, Alliatum cibi genus, cui Allium intritum. Moretum vocavit *Dan. Pareus* (*in Marginal. ad h. l. p. 335.*) & Moretarium alliatum *Donatus* (*ad Terent.*) plura *Frideric. Taubmann.* (*in h. l. p. 577. & ad Virgil. p. 19.*). Judæorum nauſeabundum odorem ut elueret *Franc. Philoſophus* (*c. l.*) quosdam cibo & potu minus exquiſito uti, adeoque indefeculentum ſcaturire ſudorem prodidit. In Allii eſum cauſam *Chriſt. Helvic.* (*in Elench. Judaic. 8.*) *Martin. Kerger.* (*de Ferment. ſ. 3. c. 3. p. 232.*) & *Simon. Pauli* (*cl. 3. quadrip. Botan. p. 192.*) transtulit. Alluſit ad id ſine dubio *Petr. Lotichius* (*in aper. Poët. p. m. 280.*) dum canit:

Te capiant veteri Moyſis de gente puellæ,
Inque tuo ructent Allia fœda ſinu.

Sicuti applicatur Allium odore ſuo per habitum corporis inſinuato, atque in ipſum os transmiſſo guſtu ſentitur, advertente *Malach. Thruſtone* (*Tr. de Uſ. Reſpirat. Animadv. p. 153.*). Et *Galen.* (*l. de Attenuant. Vict. Rat. c. 1.*) acri aut ſunt poſt Allium Cœpæ, Raphani &c. urinas & ſudores graveolentes & acres pro-

movere dictitavit. Idem credidit facere Aſparagos *Jul. Cæſ. Baricell.* (*l.* 2. *de Hydronoſ. Nat. c.* 13. *p.* 176.) licet deinde corpus odoratum relinquant.

§. 45.

Ichthyophagi piſculentum & viroſum (*ut §.* 43. *dictum*) effumant odorem & ſudorem. Hic imprimis à Lepore marino comeſto præcipitur, *ut Dioſcorides* (*in Alexiph. c.* 30. *p.* 413.) commentatur: παρφακολεδεῖ γεῦσις ὅμοια ἰχθύσι ἔξω μώδεσιν, quod male vertitur *Ulyſſ. Aldrovandi* (*l.* 1. *de Exſangu. c.* 7. *p.* 31) *ſententiâ*, piſcium virus olent. Rectius forſan *Janus Anton. Saracenus*: Hauſto marino lepore, viroſus quidam ſapor, qualis piſcium putentium, percipitur. Lepus marinus viroſum odorem habet. Concomitatur eos, qui eum in corpus ingeſſerunt, ſapor in ore ſimilis piſcibus viroſis, *Aetius Tetrabibl.* 4. *Serm.* 1. *c.* 53. *p. m.* 632.) docuit. *Scribonius Largus*, ejusdem guſtum non eſſe abſimilem illotis piſcibus, aut etiam putentibus, ait:

Quod ſi fluctivagi leporis lethale venenum
Deprendas, fœdum qui ſumſerit halat odorem,
Qualiter exemtæ reliquo cum viſcere ſquamæ,
Vel putridi, quod olent neque toto corpore piſces,
Talis & immundo ſapor obſervatur in ore.

Nicander (*in Alexicac. ex Euric. Cordi ap. Poët. p.* 69. *translatione*). Negat equidem *Aldrovandus* tale virus exſpirare comedentes, ſed ſudorem naribus inimicum hujus eſum conſequi & *Diſcorides & Aëtius* non diſſimulant.

§. 46.

Sunt *- quibus hirſutis cubet hircus in alis,*

ut Horat. (*Epod.* 12.), nempè *ut Cenſorin.* (*de Die Natali cap.* 14.) prodidit in ſecunda hebdomade vel incipiente tertia, vocem craſſiorem & inæquabilem fieri, quod *Ariſtoteles* τραγίζειν, antiqui noſtri hirquitallire, & inde ipſos, putant, hirquitallos appellari, quod totum corpus hircum olere incipiat. Fœtor autem ille ſub alis naſcitur, qua parte pilant, iis, quis per ætatem licet cum mulieribus rem habere, gravior ſi ſæpius, ſi corpore ſudoro, *inquit Joh. à Wouweren* (*Animadverſ. in Petron. p.* 481.). Hirquitallos quidem non â graveolentia dici, ſed à libidine hircorum, *Feſtus* voluit, ſed à libidine hircos hirquitillare, quis ignorat? ut adeò de *Cliſthene* & ejus ſociennis diceres, hi Caprarii in æſtu, fœtidum virus

illud olent, quod viri capellarum.

(*Martial. l.* 3. *Epigr.* 93.) *Plautoque* (*Menæchm. Act.* 5. *ſc.* 2. *v.* 85.) hircus ille eſt, qui & hircum, canem & capram commiſtam, alibi (*Moſtell. Act.* 1. *ſc.* 1. *v.* 39. & 40.) & quod Cleopatra, quæ ſub una nocte ſumto cucullo in lupanari proſtibu-

ulo centum & ſex virorum concubitus pertulit, teſtibus ipſius *Antonii* mariti d *Q. Soranum* datis literis, quæ *Priapeiis à Caſparo Schoppio* (*collectis p. 224. unctæ*) patet, quod Thais, quod Meſſalina, quæ

Tot laſſata viris nunquam ſatiata receſſit,

Juvenal. Sat. 6. v. 13.) quod *Vetuſtina*, utpote ex earum numero, quarum

in octava laſcivia ſurgere meſſe

Cœperat, & dulces fingere nequitias.

ut *Quartilla*, quæ iratam *Junonem* velint, ſi meminerint ſe nunquam fuiſſe virgines, ut de ſe ipſa *ap. Petronium* (*Satyric. p. 71.*), hircini odoris triſtem eluviem deſudatis gravibus ſudoris evaporent, nemo obſtupeſcet.

§. 47.

Intemperies illa Aphrodiſiaca inter alias peſtes, quas corpori inducit etiam abefactato viſcerum balſamo corruptaq; impuros, ichoroſos atq; corruptos humores gignit, aut calorem & malignè alterat, ut *Joh. Crato* (*ap. Laurent. Scholtz. Epiſt. Med. 118. col. 210.*) loqui amat. Si thymus illum ichorem imbibat fœtentem, animam conciliat, ſecundùm *Matthiam T ling.* (*de Febr. Petech. ſ. 1. c. 13. p. 217.*) Inde non ſolum lactis in lactantibus odor mutatur & malignus fit, ut etiam nauſeabundum odorem puelli lactantes ſentiant, (de quo notabile in brutis exemplum recitat *Regner. de Graaf.* (*de Organ. Viror. Genit. p. 126.*), adeò ut lege priſca capitis pœna denunciata fuerit lactantibus, ſi coëant & gravidas reddi ſe patiantur, *Fulviusque Sabinam* olim puteo mergi, & Corrivalem ſecuri percuti juſſerit, quod compreſſa *Druſiam* lactarit, *memorante id Joh. Dan. Horſtio* (*ap. Georg. Seger. Epiſt. 2. de Lymph. Bartholin. p. 36.*). Cibis etiam aphrodiſiacis nutricibus interdicebatur, imprimis autem à Græcis Apio, quod veſcentes pronius in libidinem ruant, ut *Joh Ruell.* (*l. 3. de Nat. Stirp. c. 46. p. 532.*) commemorat. Verum & Neogami primis Erotici congreſſus temporibus ſcabioſo tentantur pruritu, quem nuptialem ſcabiem (*die Braut-Krätze, oder Raude*) vulgus ex irriſione vocat. *Vid. Joh. Bened. Sinibald.* (*l. 9. Geneanthrop. tr. 2. c. 11. p. 771.*)

§. 48.

Ex hac commotione ſanguinis & aliorum humorum ſeminis comprimis in actu Venereo facta & continuata, virus illud olidum ſurgit, quod etiam Brutis familiare. Hirci œſtro Venereo perciti hircoſitatem nec Corydon quidem, ut dictum, ignorat, nec Venator Cervi, nec Rangiferi Lappo (*Conf. Joh. Schefferi Lappon. c. 28. p. 372.*). De Cervis etiam *Ariſtot.* (*l. 6. Hiſt. Animal. c. 29.*) deque carne Cervina in ὀχείᾳ Cervorum etiam in artocreationibus putreſcente

ſcente (evolv. *l. 3. Tit. 1. ſ. 78.*), deque Cervi extremitatis præputii fœtore *Guilh. Harveus* (*de Generat. Animal. Exerc. 67. p. 288.*). De Muribus Ponticis ſ. Hermelinis *Ol. Magnus* (*l. 28. Epit. Hiſt. Septentrional. c. 16. f. 142. a.*). Dixit igitur *Martialis* (*l. 4. Epigr. 4.*) *Baſſan* olere.

quod preſſa piger hircus in capella.

Adde, ſi lubet, *Lud. Cœl. Rhodigin.* (*l. 15. Lect. Antiqu. c. 10. col. 791.*). Plura *Ariſtot,* (*ſ. 13. probl. 4.*) & *Joh. Bened. Sinibald.* (*l. 10. Geneanthr. tr. 2. c. 2. p. 843.*)

§. 49.

Itaque Φιλόκαλοι, ut odorem abigerent, vellebant alas pice & reſina, quod è *Clemente Alex.* (*l. 3. c. 2.*) pateſcit, & verbo πιττοῦσθαι exprimitur. Tales etiam δεδρωπακισμένοι vocabantur & reſinati, unde *ap. Juvenalem* (*Satyr. 8. v. 114.*)

reſinata juventus.

Fœtori oris palliendo meritoriæ mulieres Apium comedebant, ut grave virus odoris abigerent, oraque jucundiorem auram exſpirarent, *Joh. Ruell.* (*c. l.*) meminit, ut crudelem, *juxta jocum Catullianum*, naſorum interficerent peſtem, Alii *cum Coracino ap. Martial.* (*l. 6. Epigr. 55.*)

- Semper caſiaque Cinnamomoque
Et nido - - - alitis ſuperbæ
Fragrant.

Evolv. *Caſp. Barth.* (*l. 46. Adverſ. c. 20. p. 67. 72.*). *Henric. Salmuth.* (*in l. 2. Guid. Pancirol. Tit. 10. p. 189. 191.*). Concludit ergo *Martialis:*

Malo, quam benè olere, nil olere.

Argutè infert *laudatus Barth.* (*ad Stat. l. 2. Sylv. 6. v. 87. p. 243.*): Bonus ille odor indicat, eo ſublato hircum Coracinis talibus ineſſe. Acute *in Gallam Mapheus Vegius* (*l. 5. de Pueror. Educ. p. 396.*)

Galla geris tecum redolentia aromata ſemper
Te mundas ſemper, cur? quia ſemper oles.
Galla ubi tàm multo Te ſentio oleſcere nuſco,
Tunc ego me nullis naribus eſſe velim.

§. 50.

Cadaveroſo odore etiam Magi & Sagæ naribus moleſtæ. Id vero impuro cum impuriſſimo Spirituum congreſſui, qui vulgo fœtorem comitem habere, & poſt ſe relinquere dicuntur. (*Vid. ſupra* §. 15.). Et cum, ut plurimum, *notante Henrico Nicolai* (*Exerc. 3. de Mag. Action. c. 3. th. 17. qu. 6. p. 56.*), Diabolus induto cadavere ſ. incubus ſ. ſuccubus cum illis rem habeat, graveolentia

tia Cadaveroſa corporibus affricatur. Dæmones ipſi licet ſint Spiritus, tamen graveolentiam ſecum trahunt. Eſtque Averni atque Diabolorum proprium, ita fœtere, ut priſcis uſitatiſſima vox fuerit: graveolens ut Avernus, (*Jerem. Drexel. Rog. Damnat. c. 5. p. 72.*). De Cacodæmone, *B. Martino apparente* & fœtorem poſt ſe relinquente, *Sever. Sulpit.* (*in Vit. Martin.*). De ſpectro alio fœtorem inferente, *Martin. Weinrich* (*de Spectr. Strigon.*) Ob ſeſſis inde fœtor, halitus gravis & ab his recedere coacti Diaboli, aſtantium nares infeſtare, Exempla videbis *ap. Petr. Thyræum* (*p. 4. de Dæmoniac. c. 52. n. 12. p. 150.*). Sordent etiam, (quod *Nic. Remig. l. 1. Dæmonolatr. c. 16.* tradidit.) Epulæ Diabolicæ, quod ex morticinorum carnibus ſint paratæ. Præterea, Magica quæ tractant, utplurimum fœtida & ſanioſa exiſtunt. Conf. *ſupra* (*l. 1. T. 3. §. 41. ſeqq.*)

§. 51.

Sunt quidem odorata, ſudorem fœtido halitu imprægnantia, quod de Ruta ſcribitur. vid. *Honorat. Fabri* (*l. 2. Plant. Propoſ. 185. qu. 25. p. 91.*). De plurimis tamen conſtat, eadem ſuaveolenti humoris tingere odore. Ad Moſchi odorem facere, quod animal Moſchiferum ſiccis odoratisque veſcatur, (*c. l.*) credidit *Andr. Chioccus.* Utriusque Bonam fragrantiam *ſiccæ Nardi & Myrrhæ* imputavit (*l. 2. Phytognom. c. 8. p. 54.*). *Joh. Bapt. Porta* & *Andr. Libav.* (*p. 3. Singular. l. 4. c. 1. p. 311. & p. 4. p. 363.*). De Cordylo Crocodilo *Plinius* (*l. 28. c. 8.*). In terra tantum odoratiſſimisque floribus vivit, ob id inteſtina ejus diligenter exquiruntur jucundo nitore farcta, Crocodileam vocant. Blatta Byzantina, unguis odoratus πῶμα κογχυλίυ, quia Conchylia Nardum depaſcuntur, odoramenta reſipit, (*Dioſcor. l. 2. de Mat. Med. c. 10. p. 91.*). Quis fragrantisſimum illum *Æliani Thymalli* (*l. 14. de Animal. c. 22. p. m. 831.*), qui non ut cæteri piſces piſculentum quendam mittit odorem, imò vero exiſtimes, te ejus gentilem herbam recentem ex terra lectam manibus tenere tantaque odoris ſuavitate fragrat, ut qui eum ipſum non videt, gratiſſimam Apibus herbam, unde nomen duxit, in manibus tenere, aliunde quam à Thymi ſuavitate fundere Thymiama dubitet? judicat *Joh. Nicol. Pechlin.* (*Exerc. de Purgat. ſ. 1. c. 6. p. 89.*) Spectat huc illud *Maronis* (*l. 4. Georg. v. 170.*).

Fervet opus redolentque Thymo fragrantia mella.

Mellis Thymum redolentis mentionem fecit *Galen.* (*l. 7. M. M. c. 6.*), illudque reprobat. De Elephanto nigra roſa paſto *Achilles Tatius* (*l. 4. de Leucipp. & Chlitoph. Amor. cit. Th. Bartholin. T. 2. Act. Hafn. p. 1. obſ. 34. p. 131.*). Ovium carnes in Galliæ parte, la Provence dicta, redolent Roſmarinum, in noſtris ſerpillum. In Tractu Suevico Abbecenſi Allium ab Alliatiam. Vid. *Joh. Dan. Horſt.* (*Phyſ. Hippocr.*

pocr. Diſſ. 7. §. 8. p. 49.). Cochleas ſerpillum & pulegium depaſcentes odore ſuavi nobilitari *Petr. Andr. Matthiol.* (*in l. 2. Dioſcor. c. 9. p.*) animadvertit. Muſcarum meminit (*in Marmor. Piſan. de Honor. Biſell.*) valeat. *Chimentell.* (*cit. Ephemer. Erud. T. 3. p. 89.*) quæ Piſæ reperiuntur & odorem illum jucundiſſimum ad Moſchum & Zibellum accedentem ſpargunt. Odorem illum ex malorum Aurantiorum Citreorumque floribus, aliisque plantis odoriferis, quibus nutriuntur, contrahere dicuntur. Quando quidem Anno 1655. cum hyemis injuria flores maximam partem eſſent emortuæ, muſcæ illæ odorem minus jucundum, quam conſueverant ſpirare ſunt obſervatæ. Quid? quod æſtate tantum oleant, cum calor ſubagitat, & Jaſmini Citrique flores ſe oſtentant, quorum odore evaneſcente & ipſe ille odor, *annotante Exc. J. N. Pechlino* (*l. 2. obſ. med. 51. p. 334.*) perit. Vermiculi alati ab *Exc. Dn. D. Ehrenfr. Hagedorn* in rore marino reperti, odorem plantæ proprium ſpirant. (*Vide M. C. Dec. 1. Ann. 2. obſ. 190. p. 292.*). Aves ambræ cacatrices ab alimentis excremento illi id odoramenti conciliare, incolæ Madagaſcar (*ap. Juſt. Frid. Klobium Hiſt. Ambj. qu. 8. p. 71.*) perſuadent. Reddunt interdum & feles ſylveſtres & mures Moſchi odore recrementum, *commentatur Joh. Ruell.* (*l. 1. de Nat. Stirp. c. 27. p. 104.*) ut ſæpe in dirutis agrorum ædificiis vidimus, ſed id acceptum ferendum eſt odoratis fruticum cibis, quibus utuntur. Et ne longius in Exempla me diffundam, Lactis & Butyri menſe Majo, Junio & collecti & parati ſaluberrimus odor naribus delinit, linguamque ferit.

§. 52.

Sed è diverticulo in viam. A Brutis ad Hominem. Indiæ Reges meſſem Sabæam olere ob crebriorem uſum Bethelis & Cachunde pretioſiſſimæ compoſitionis odoriferæ, quam deſcripſit *Zacutus* (*l. 1. Hiſt. Med. Princ. c. 36. obſ. 37. p. 74.*), vulgò notum eſt, qui ideò compoſitum illud Cachunde adverſus oris fœtorem (*l. 2. Hiſt. 17. p. 201.*). Reges Indiæ, *ſcribit Ezechiel â Caſtro* (*l. 1. de Ign. Lambent. c. 5.*) continuo hauſtu odorati pharmaci odoratos exhalant odores, quod forſan & *Magnus* operabatur *Macedo*, ut tetros frequentis crapulæ nidores arte vinceret & obtunderet.

§. 53.

Alvi excrementa ſuavem odorem in quibusdam brutis halare occidentalemque Moſchum referre, jam (§. 50.) dictum, & pluribus Experimentis id explanare difficilè non eſt. Muſtelæ cujuslibet fimum nonnihil Moſchum redolere, notat, *P. Andr. Matthiol.* (*l. 2. in Dioſcor. c. 24. p.*). Martis ſtercus cum Ceraſa edit, odoratum venditat, *Simon. Simonius* (*Diſp. de Putred. Comm. 218. p. 416.*)

116). Cæterum herbis aut fruticibus veſci Martem, negat *Corn. Geſner.* (*l. 1. Hiſt. Quadrup. p. 866.*). Murium Sylveſtrium, qui flavo colore & noſtrorum puerorum delitiæ, (nuncupati Socci Moſcoroli) ſtercus odore præditum eſt, tale etiam ſerpentum quorundam ſentitur, *inquit Petr. Caſtell.* (*tr. de Hyæn. odorif. c. 2. p. 12. & 13.*). De Serpentum & viperarum Scybalis *Hieron. Cardan.* (*l. 10. de Rer. Subtilit. p. 573.*). *Joh. Rhod.* (*Cent. 3. obſ. 98. p. 176.*) *Venerandus noſter Præſes* (*l. c. c. 1. p. 9.*), quibus contrariatur *Fr. Redi* (*de Viper. p. 31.*) ubi & contra *Severinum* viperas aſſatas nihil fragrantiæ fundere expertus monuit (*p. 32.*). De Damarum recrementis *Alex. Aphrodiſ.* (*ſ. 1. probl. 29.*) ipſum Ambarum *Klobio* ſtercus ſ. fimus avis eſſe, ut allegatur, putatur, qui & Aliorum ſuffragia (*c. l. p. 33. & 41.*) in faſciculum collegit.

§. 54.

An ab aſſumtis etiam excrementorum humanorum ſperanda ſit εὐωδία, ſi quæras, fieri non poſſe, ut unquam â cibis aut potibus odorem bonum contrahant feces, *Hieron. Mercurial.* (*l. 2. de Excrem. c. 4. p. 291.*) voluit, eò quod totæ terreæ ſint & proprio quodam malo odore ſemper plenæ, imo quanto odoratiora ipſi commiſceantur, tantò deterius fœtere, niſi tamen multitudine obruantur. Idem enim Ipſis contingit, *ſubjicit*, quod melli, cui ſi fel admiſceatur, tantum abeſt, ut ejus dulcedo minuatur, ut potius magnopere augeatur. Cauſa verò cur odorata fœdum augeant, *pergit*, hæc eſt, quod cum calidæ ſint, vapores, in quibus fœtor collocatur, magis fundunt, & propterea magis putorem apparere faciunt. Ob quod jure ſcriptum eſt *ab Ariſtotele*, (*ſ. 13. probl. 9.*) in *quem locum vide Ludov. Septal.* (*p. 244.*), iis, quibus hircum alæ olent, quo magis unguentis, eò deterius olere. Efficitur enim, ut ab unguentis calidis magis vapores diffundantur, atque ita magis fœtor appareat. *Hæc Mercurialis.*

Quid? quod olet gravius miſtum Diapaſmate virus
Atque duplex Animæ longius extat odor.

(*Martial. l. 1. Epigr. 88.*). Collimant huc illa ancillæ *Scaphæ ap. Plautum* (*Moſtell. Act. 1. c. 3. v. 118.*)

Vetulæ edentulæ, quæ vitia corporis fuco occulunt,
Ubi ſeſe ſudor cum unguentis conſociavit, illicò
Itidem olent, quaſi cum unâ multa jura confudit Cocus.

§. 55.

Ego excrementa, ſi ſecundum naturam ſe habeant, intolerabile Naribus virus obtrudere non puto, ut quidem præſuppoſuit *Mercurialis*, ſed ſaltem minus gratum quid halare, comprimis ſi ſimplex victus præceſſerit. *Ipſe Mercuri-*

curiatis (c.l.c.5.p.309.) è *Rhaſe, Galeno & Averrhoë* fœtoris ſtercorum cauſam re-licet partim in indigeſtionem, partim putrefactionem, quæ ſane corpus præter naturam conſtitutum arguunt. Et hanc ob rationem forſan adducti Veneti & Pragini Studioſi ſectatores Equorum ſtercora, quo intelligerent, quemadmodum alimenta concoxerint, odorabantur, tanquam ex eo omnem eorum bonam habitudinem cognituri, *Galeno teſte* (*l.7. M.M. c.5.p.256.*), quo & id *Ludov. Cœl. Rhodigin.* (*l.29. Antiqu. lect. c.13. col. 1624.*) recenſuit.

§. 56.

Interim certos cibos excrementis conciliare putorem, nemini non notum. Affirmat id de Alliis eruca pomis, ovis, *Avicenna* (*l.4. fen.7. tr.3. c.24. f.518. a.*). Ne de raphanis dubites & Napis, cœpis etiam, plebejorum firmat experientia. Multum hanc fœtidatem adaugent cibi cibis ſuperingeſti variaque multitudine luxuriantes putredinemque accelerantes. Fœtorem proinde Magnatum obſonantium pollucibiliter egeſtis plebei tribuunt, dum dicunt: *Fürnehmer Leute Miſt ſtinckt am ärgſten. Vid. Alex. Aphrodiſ.* (*ſ.1. probl. 29.*). *Martin. Panſa* (*part. Theoret. general. de prorog. vit. c.56. p.211.*). Ex adverſo animalia Sylveſtria feces minus fœtentes egerunt, tum quia ſimplici veſcuntur; tum quia multum exercentur, *juxta Mercurial.* (*c. l.*). Et ſi dantur, quæ fecibus omnem prorſus putorem abſtergunt, ut ſunt *Avicenna* (*c. l*) *autore*, Fœnum græcum & aromaticum, cur non etiam darentur Scybalorum grati odoris ſtatores, ubi noto omnem impure & excrementis odoris abſentiam *Hippocrati & Antonino Conſtantin.* (*l. 9. Med. Progn. c.12.p.315.*) ſuſpectam videri.

§. 57.

Quod vero è brutis, &, ſi forſitan contingeret, hominibus quidam odorata recrementa egerunt, id peculiari fermenti ventriculi, ut & inteſtinorum ſtercorei, ſiquidem datur ſecundum *J. B. Helmont.* (*tr. Sextupl. digeſt. alim. Human. n.37.p.172.*) diatheſi veniet aſcribendum. In ſcenam hanc advocanda bilis, quæ utique per ductus patentes & oculis obvios excrementis miſcetur, quicquid ogganniat *Helmont.* (*c. l. n. 35. ſq. p. 171.*), cui ſatis fecit *Joh. Theodor. Schenck.* (*l. 1. Exerc. Anat. 6. ſ. 2. c. 23. p. 407.*) niſi quis addat ſuccum Pancreaticum, me minimè inveniet difficilem. Bilis autem aliquando Moſchatum quid fragrat, ut *ſupra* (*§.35.*) indicatum, quamvis etiam multum & facilè fœteat, ſi putreſcat, quod *Schenckio Noſtro* (*c. l. p. 408.*) libenter darem. Ab ingeſtis etiam in homine alterari iſtas exhalationes *Nobiliſſ. Frideric. Hoffmanni* experimentum (*l.3. clav. Schrœder. c.28. §.137. p.369.*)

per

erſuadet, quando ab ingeſto ſulphure excrementa alvina moſchum retuſſe ſignificat.

§. 58.

De urinæ fragrantia res expedita. In Diabete urina aſſumta liquida & otulenta & colore & odore refert. Oenopotorum perfecta ſanitate gaudenum urina quandoque non fœtorem, ſed ſuavem, dum excernitur, emittit odoem, *Melch. Frid. Geuder.* (*Diatr. de Ferment. c. 10. p. 217.*) teſtatur. De vino ruro *J. B. Sylvatici* experientiam commemorat *Th. Bartholin.* (*C. 1. Hiſt. Anat. 8. p. 118.*). Interim ab urinis, ut talibus, ſuavitatem vix ſperare licet, niſi vel Theebinthinæ, vel Moſchi, vel Silphii, vel odoratioris medicamenti vi affletur, judiat *Joh. Fernel.* (*l. 3. Pathol. c. 12. p. 228.*). Caryophillos Rad. Angelicæ, oleum Succini his addit *Joh. Dan. Horſtius* (*Manuduct. ad Med. p. 1. c. 2. ſ. 2. Art. p. 120.*). Nucem myriſticam, *Fr. Baco Verulam.* (*Sylv. Sylv. Cent. 9. n. 835. col. 29.*). *Georg. Hieron. Velſch.* (*Decad. 2. Curat. 2. p. 71.*). Idem de Radice Iridis lorentinæ & baccis Juniperi medicamentisque inde paratis *cum Theophraſto reſio* (*l. de Odor. p. m. 12.*) obſervare mihi contigit. Lactantis infantis lotium edolet aniſum, ſi nutrix oleum aniſi oretenus ſumpſerit, *J. B. Helmont.* (*Tract. utler. p. 471.*). Graveolet contra ab aſſumto Carduo Scolymo, *Vid. Joh. Lang. l. 2. Epiſt. 6. p. 577.*). Aniſo, Allio, Ruta & Cœpa putri, ut modò citati. De ſparago *J. B. Helmont.* (*tr. Nat. Contr. neſcia. n. 45. p. 141. & tr. Adit. præcluſ. d Cardum Viſcer. n. 12. p. 446.*). Medentes ſæpe in urina lactentis ſubſiſtere olores rerum, quas nutrix ſumſit puta oo Aniſi, Macis &c. Quin & quod utrix redolet in urina ſugentis, adeoque ad illum finem nutrici propinanur.

§. 59.

Ab urinis nullam eſſe expectandam odoris ſuavedinem, *cum Joh. Fernelio* ſſerui, & mecum idem ſentire *Henric. Martinium* (*Anat. Urin. Galen. Spagyr. c. p. 51.*) non diffiteor. Interim *Verulam.* (*c. l. n. 832. c. 928.*) annotavit è locis, n quibus urina excernitur violarum odores plerumque percipi, & neſcio, (*addit idem*) annon ipſa aqua habeat ſuavitatis aliquod rudimentum. Non ſanè negarem, ſi Chemico purgatorio deſtinetur. Invenit namque in tàm tranſlucido & ad oculorum ſenſum homogeneo corpore præter phlegma inſipidum, & caput mortuum ignavum pungentem ſalem flammans ſulphur, fumantem Mercurium. *O. Borrich.* (*l. 2. Hermet. Ægypt. c. 7. n. 3. p. 399.*) quod ſi perrexiſſet operari *Vir in hac Arte admirandus*, forſan & in ſulphure fragrantiam attendiſſet. In Centro Urinæ ſal volatile grati odoris latere & Chemica induſtria

elici, quod ad Retortæ collum aſcendit, viresque aurum ſolvendi obtinet *Petr. Borell.* (*Cent.* 2. *obſ. med. phyſ.* 33. *p.* 131.) ebuccinat. Advertit *illuſtris ille per Ignem Philoſophus Robert. Boyle* (*p.* 3. *Chymiſt. Scept. p. m.* 159.): Salem urinæ ſali marino non eſſe abſimilem. Sal autem marinus recens & ſub dio congeſtus, *referente Joh. Bapt. du Hamel* (*T.* 2. *op. Philoſ. l.* 1. *de Corp. aff. c.* 9. *n.* 1. *p.* 88.) exhalat odorem violæ gratiſſimum, & ex eo odorem ſuum Ambram emendicare aſtruit (*l.* 4. *Panchym. ſ.* 7. *c.* 49. *p.* 581.) *Joh. Petr. Faber.* Facit huc *P. Borelli* (*Cent* 4. *obſ.* 66. *p.* 332. *ſq.*) ſuſpicio, Ambram animalem rem ſtatuentis ex Cera & melle, odoremque ex malaxatione in Aquâ marina & digeſtione ſibi comparare aſſeverantis. Ut ita non ineptè quidam Mare lotium Naturæ & Lixivium Mundi *ap. Petr. Joh. Fabrum* (*c. l. ſc.* 1. *c.* 2. *p.* 452.) nominarint. Suavem & jucundum odorem quosdam Sales emittere exemplo Salis Arabici odorati & Cappadocici odoratiſſimi, probat, *Georg. Agricola* (*l.* 3. *de Foſſil. p. m.* 585.) Certum eſt, *inquit*, (*c. l.*) *Verulam.* quod Sal niger aquæ tantum congelatæ ſpecies, quandoque violarum inſtar fragret.

§. 60.

Dantur & aquæ, ſtagna & fontes, gratam odoratui offerentes exhalationem. Aquæ Jordanis roſaceum odorem aſcripſit *Franciſc. Ferdinand. à Troilo* (*Itin. Orient. p.* 327.). Stagna ſalina violacei odoris prope Aſtracham reperit *Adam. Olear.* (*l.* 6. *Itin. Muſcov. Perſic. c.* 22. *p.* 747.). Fontis mentionem fecit *Herodot.* (*l.* 3. *p. m.* 269.) in quo loti efficiuntur perinde atque inuncti violam olentes. De fonte Hianxui *Joh. Neuhoff* (*Oſt-Indiſche Geſandſchafft p.* 337.). In Balneis Puteolanis gratum odorem annotavit *Athan. Kircher.* (*l.* 3. *de Art. Magnet. p.* 7. *c.* 4. §. 2. *p* 549.) quod peculiari bituminis generi imputat.

§. 61.

Odor iſte marinus annon forſan impoſuerit Nautis & illuſtri *Kenelm. Dygbæo*, qui triginta vel quadraginta milliaribus ab oris Hiſpanicis remoti odorem Roriſmarini ibidem copioſe creſcentis (*Vide Dygb. Orat. de Pulv. Sympath. p. m.* 94.), Cinnamomi etiam ex Inſulis Ceilan & Madagaſcar, de quo *Joh. Albert. à Mandelsloh.* (*l.* 2. *Itiner. or. c.* 4. *p.* 127.) *Rob. Boyle.* (*de Nat. Determ. Effluv. c.* 4. *p.* 155.), Caryophillos è Mollucis (*Athanaſ. Kircher. l.* 4. *M. S. ſ.* 2. *c.* 8. *prop.* 2. *p.* 234.) propriis ſibi viſi ſunt hauſiſſe naribus. Ita & *Fr. Baco Verulam.* (*c. l. n.* 834. *col.* 928.) Sylvas & plana locorum malis citriis & Rore marino conſita odorem ſenſibilem in magnis ſpatiis in mare diffundere, forte ad viginti milliaria, ſcripſit. Quod ad tàm diſſitum ſpatium Atomi iſtæ absque diſperſione in locis ventis & exhalationibus continuò expoſitis, quod

qui-

quidem admiſit. *J. Marcus Marci* (*p. 5. Philoſ. Vet. Reſtitut. ſubſ. 8. p. 525.*) pertingere valeant, curioſi edicant.

§. 62.

Interim Lotium fragrans emiſit quidam moriturus, qui ſe Therebinthinam &c. aſſumſiſſe conſtanter negabat, *Th. Bartholin.* (*Cent. 4. hiſt. anat. 78. p. 388.*) teſtis eſt. Tale etiam ſedimentis purulentis ſtipatum in *Joh. Piſtorio* deprehendit *M. Erneſt. Henric.* (*ap. Joh. Hornung. hiſt. Med. Epiſt. 193. p. 371.*). In ſcorbuticis etiam non ſemel obſervavit mecum *Experientiſ. Dn. D. Gabriel. Clauder.* ut in literis ad me perſcriptis fatetur. Talis ſi ſit, bonum ſignum *Anton. Santorello* (*l. 8. Arte prax. c. 11. p. 246.*) non videtur. Quod ſi *Paracelſum* (*T. 1. Op. l. 1. de Tartar. tr. 4. in not. ad. c. 3. p. 407.*) audias, quando urina ſapit, (olet, recte ſubſtituit *Georg. Hieron. Velſch. Decad. 2. Cur. 2. p. 71.*) ut viola, ut ireos, eſt malum ſignum, venit â vitriolatis, & (eſt) ſignum malæ digeſtionis & declinat ad putrefactum Tartarum.

§. 63.

Cum Moſchus Orientalium ad nos effœtus plerumque afferatur, ideò urinam Moſcho conciliare odorem ex relatione *Fr. Gregor. de Bolivar.* (*Hiſt. de Moſch. orig. & generat.*) allegat *Fautor poſt Fata colendus, Frid. Hoffmann.* (*l. 5. Clav. Schrœd. ſ. 1. §. 27. p. 680.*) qui, & moſchum in locis urinoſis novas acquirere vires (*l. 2. c. 75. p. 107.*) docuit. Panno igitur urina leviter perfuſo moſchum excipere *Petr. Servius* (*l. de odor. p. 128.*) conſuluit. Moſchi activitatem & ſvaveolentiam per lotii & latrinarum exhalationes, ſi his per tempus ille exponatur, aut putreſcente urina frequentius irroretur, augeri & emarcidam reſtaurari, fidem fecit *Nobiliſ. Dn. D. Joh. Bohnius* (*Diſſ. Chym. 10. §. 4.*) Add. *Magnif. L. Schrœckium* (*c. l. c. 12. p. 63. & c. 16. p. 92.*), qui ſpiritu Salis Armoniaci Moſchum aliquando adulterari monuit. Sulphur & Antimonium cum urinæ ſpiritu digeſtioni conſecrata odorem Muſcum & Ambram referentem acquirere, *Joh. Rudolph. Glauber.* (*p. 2. Fumor. Philoſ. p. 133.*) expertus, & hos odores proficiſci ab urinæ ſpiritu maturante, in quo non deſtructivus, ſed conſervativus & multiplicativus deliteſcit, cunctos colores (*& odores*) exaltans (*p. 134.*)

§. 94.

Cur vero imprimis â Therebinthinatis aſſumtis, imo ſi *Petr. Borellum* (*Cent. 2. obſ. med. phyſ. 33. p. 121.*) conſulas, â Therebinthina externe teſticulis impoſita aut manibus odor fragrans violaceus, aut violas Calthas referens, *ut Hieron. Cardan.* (*T. 1. Opuſc. Conſil. pro diffic. Spirandi p. 432.*) enunciat,

ciat, Urinæ inſpiratur? Latitat in ipſa enum Therebinthina talis miaſmatum conſtitutio. Exhalant eadem ipſa Abies, è qua vulgaris Therebinthina, quæ etiam officinis veneta eſt, affirmante id *Joh. Schrœdero (l. 4. Pharmacop. cl. 1. p. 3. & Cl. 2. p. 209.)* & Pinus menſe Majo aut Junio, quod per ea loca, in quibus creſcunt copiosè, iter facientibus advertere licebit.

§. 65.

Odor ille etiam lapidibus ſubſtratis communicatur & imprimitur, ut mecum obſervavit *Mich. Crügnerus (im Chymiſchen Thannebaum c. 3. p. 56.)* De Lapidibus, qui circa Dreſdam eruuntur, odorem florum Cheiri ſpirantibus *Paul. Zacchias* aut *D. Horſt. ap. Eund. (l. 4. quæſtion. med. legal. Tit. 1. qv. 10. n. 37. p. 368.)* Geodis Miſeni Aldenbergi reperti violam vel iridis illyricæ radicem odore ſiſtentis meminit *Georg. Agricol. (l. 4. de Cauſ. & ort. ſubterr. p. 517.)*, qui addit, nonnullos eadem halare effluvia, propter lutei coloris muſcum, qui ad eos accrevit. Luteus ille color eſt â farina lutea, quam recens prodeuntes ſurculis largiter ſpargunt, eaque tempore pluviæ â ventis diſſeminata pluveam ſulphuream mentitur. Conf. *Caſp. Schwengfeld. (p. 4. de Therm. Hirſchberg. p. 181.)*. Non enim tantum Muſcus Cedrinus, teſtimonio *Dioſcord. (l. 1. de Mat. Med. c. 20. p. 19.)*, ſed & Lacicis & Albietis, advertente *Petr. Andr. Matthiol. (Comment. in h. l. p. 46.)*, imo pini & pinaſtri, quod conjicit *Henric. Smetius (l. 9. Miſcell. c. 20. p. 506.)*, cui etiam experientia ſuffragitur ſvaveolens deprehenditur. Plura *Petr. Ablin. (Meiſniſche Berg-Chronicke Tit. 19. p. 156.) Martin. Ruland. (Lexic. Alchym. p. 277.) Joh. Jac. Wepffer. (Hiſt. Cicut. agunt. c. l. p. 13.) M. C. (Decur. 2. An. 8. obſ. 28. p. 81. ſeq.) Apollonius*, ut & hoc ſubjungam, cum cum comitibus jam Caucaſo propinquaret, olentis terræ jucundum odorem, *referente Philoſtrato (l. 2. de Vit. Apollon. p. 52.) ſentit.*

§. 66.

Fragrantia iſta in urina percipitur, quod tenuiſſima ſolum fragransque ſubſtantia, (ut loquitur *Hieron. Cardan. (T. 2. opuſc. l. de Æther. p. 1542.)* reſinæ cum Urina permeaverit, & quod odor urinæ feriat per ſe. Clarius *Th. Williſ. (tr. de Urin. p. 373.)*: Videtur quod in hujusmodi mixtis ſulphuris purioris (h. e. Spiritus imbuti) particulæ complures emineant, quæ cum volatiles fuerint, ſero confuſæ mixtionis vinculo non continentur; quare lotio excreto ſtatim hæ ſolitariæ aliisque urinæ fœtidis incomitatæ excipiunt, ideoque odorem ſatis gratum diffundunt; qui licet â comeſtis diverſimodis concitetur usque tamen eodem modo violaceus perſtat, eòquod in omnibus ſulphu-

ſulphureæ iſtæ particulæ digeſtione ab aliis ejusdem concreti adjunctis liberantur, neque alienis â lotio inficiuntur. Clariſſime (*c. l.*) *Borellus*: Cum multum ſalis volatilis (gemmei marini) therebinthinæ inſit, quod patet ex eo, quod frictione ſola manifeſtatur, in urinis autem ſolvitur, propriumque urinæ ſalem volatilem (ex Chemicorum operationum ignorantia ſal volatile hoc vagam & incertam cauſam vocat *Mich. Watſon.* (*un. Sapient. Synopſ. Philoſ. Contempl. c. 5. §. 10. p. 450.*) & odorem iſtum delicatum imaginarium) auget, ſicque juncti copia ſua tunc melius pateſit odor violarum in ſale volatili latens.

§. 67.

Exquiſitæ luxuriæ Antiſtites, quibus delicatioris vitæ genus placet, quique mollibus & unguentatis aut peregrini muris olentibus pellicula veſtitus amiciuntur, pulveres odoratos & Cyprios quotidie veſtibus inſpergunt, aut unguenta adhibent mulieroſi, ut ſecundum illud *Zenonis ap. Diogen. Laërt.* (*l. 7. de Vit. Phil. p. m. 450.*) mulierem oleant, & illi ad tempus dum fragrantiam imbiberunt, cutis pori & glandulæ præfatos odores ſervare poterunt. Quo quidem odore, aut ſuo gloriantur, prout *Seneca* (*Epiſt. 87. p. m. 182.*) jocatur. De Eſavi veſtibus id concionatur *Cornel. â Lapide* (*Comment. in Gen. c. 27. v. 27. p. 222.*) & addit: Ex hoc loco patet, antiquisſimum eſſe, ut principum virorum & nobilium veſtes, pretioſis unguentis & odoribus condirentur, allegatque *Pſalm.* (*44. v. 9.*) & *Cant. Cant.* (*c. 4. v. 11.*) De *Cajo Plotio Planco Munacij Planci Conſularis & Cenſorij fratre*, qui, cum â Triumviris proſcriptus in regione Salernitana lateret, delicatiore vitæ genere & odore unguenti occultam ſalutis cuſtodiam detexit, legenti *Valer. Max.* (*l. 6. c. 8. §. 5. p. m. 289.*) & *Henric. Kornmann.* (*de Mirac. Viv. p. 217.*) Idem fatum ſubiit *Muteaſſes Rex Tumetanus*, quo de *Paulo Jovio Noſter Schrœckius* (*c. l. c. 45. p. 206.*) memorat.

§. 68.

Corporis illa fragrantia an cum vita in auras abeat, an ſuo cadavere impreſſa relinquat veſtigia, diſquirendum reſtat. Moſchia beſtia etiam interemta Moſchum redolet, etiam exuviæ, ſi curioſe explores, (*M. C. Decur. 1. Ann. 6. & 7. obſ. 178. p. 170.*) donec putredo ſuperveniens miſturæ rationem tollat, quod etiam *Andr. Libav.* (*ap. Gregor. Horſt. c. l. p. 504.*) annotavit. In Muſcis Piſanis *Chimentell.* fragrantiæ odorem triduo poſt mortem duraſſe, *ap. Joh. Nicol. Pechlin.* (*c. l. obſ. 51. p. 334.*) prodidit, De iis quos ſupra in Theatrum adduxi, ad in vita fragrarint, non conſtat. De *Alexan-*

lexandri M. Cadavere quibusdam affirmativa placuit, ut è *P. Boiſtuau* (*de l' excellence de l' homme p. 225.*) *Henric. Kornmann.* (*p. 4. de M. M. c. 95.*). De fragrantia ſilent hiſtoricorum commentarii, nauſeabundæ virulentiæ abſentiam tantum allegant. Principibus, *inquit Plutarch.* (*in vit. Alex. M. p. 503.*) per multos dies de ſumma rerum contendentibus interim Cadaver *Alexandri* inſepultum jacens in æſtuoſo loco, nullum tamen hujusmodi corruptionis ſignum habuit, ſed parum atque velut recens permanſit. Ita & *Curtius* (*l. 10. c. 10. p. m. 427.*) ut tandem (poſt ſeptimum diem) curare corpus exanime amicis vacavit, nulla tabe, ne minimo quidem livore corruptum videre, qui intraverant. Vigor quoque, qui conſtat ex Spiritu, non deſtituerat vultum. Ut adeo memoriæ lapſum paſſi fuerint, *J. B Sinibald.* (*l. 5. Geneanthrop. tr. 2. c. 3. p. 486.*) *P. Boiſtuau* (*c. l.*) & *Conr. Victor Schneider* (*l. de Cribrif. p. 351.*), qui ad *Curtii* teſtimonium provocant, narrant *Alex. M.* (diſceptat *c. l. Libavius*) Moſchum redoluiſſe vivum, vix opinor fato functum. Quod de *Alex. M.* Cadavere jactant ni inſepultum per ſeptem dies incorruptumque ſervatum gratum odorem exſpiraſſe, credo eſſe ſcriptorem, qui ut fit, non contenti narrare, quod incorruptum Cadaver ſervatum ſit, ut audierant, addiderunt etiam illud, gratum ſpirare odorem cum ſufficeret ad admirationem excitandem, quod ingratum non ſpiraſſet, *judicat* (*c. l. n. 38. p. 366.*) *Zacchias.* Fortè veneni hauſtus Aquæ nempe Stygiæ in ungula equina oblatæ, quo periiſſe dicitur *Plinio* (*l. 30. c. 6.*), *Arriano* (*l. 8. p. 500.*), *Juſtino* (*l. 12. c. 14. p. m. 377.*) & *Vitruvio* (*l. 8. Architectiur. c. 3. p. 529.*) odoris gratiam excuſſit. Aquam iſtam ipſum propinaſſe *Ariſtotelem Bernhard. Teleſius* ſequenti diſticho (*ap. Guilhelm. Daviſſon. Proœm. Comment. in Med. P. Severin. c. 1. p. 32.*) prodidit:

Doctorem calamo ingratus, Dominumque veneno
Perdidit, igne Patrum dogmata nos tenebris.

Theod. Beza (*Poëmat. f. 116. b.*) *Alexandrum M.* ſequens eloquentem introduxit:

Poſt Perſas fuſos quæſitasque orbis habenas
Armis non potui cedere, cedo dolis.

Sed corporis incorruptibilitas usque ad ſeptimum diem, imò poſtquam *teſte Curtio* (*c. l.*) repletum odoribus fuerat duratio ad *Julii Cæſaris & Auguſti* tempora, qui illud non ſolum viderunt ſed & attrectarunt. *Vide Lucan. l. 10. Pharſalid. v. 20. & Dion. l. 51. p. 279.*) qui Auguſtam naſi partem aliquam ex attrectatione fregiſſe, prout accepit, *refert*, veneficii ſuſpicionem fictam arguunt, quod etiam

Plutar-

Plutarchus ſuſpicabatur, & *Pauſanias* (*in Arcad. ſ. l. 8. c. 18. p. 636.*) dubitabat his verbis: Fueritne hoc veneni genere enectus *Alexander, Philippi filius* (*Comment. de Potu c. 2. p 312.*) ille non ab aquis illis læſus videtur, nam ſi merum bibiſſet, vehementia aciditatis inſidias prodidiſſet, & multum dilutæ non nocuiſſet.

§. 69.

In his, qui in vita ſuaveolentia crebro abſorbuerant, etiam poſt mortem εὐωδία illa ſuperſtes inventa. Facit huc *Joh. Theod. Schenckii* (*p. 2. Med. Diſputat. Art. 5. §. 6. p. 20.*) in literas relata hiſtoria. Corpus Marchionis cuiusdam Senis Brandenburgici (fuit *Chriſtianus Archi-Epiſcopatus Magdeburgenſis Adminiſtrator*, prout conſignavit *Sigism. Elsholz M. C. Decur. 1. Ann. 6. & 7. obſ. 225. p. 332.*), qui paucos ante annos obiit, ob Ambram & Moſchum propinatum fragrantiſſimum extitit, ipſis etiam extis, quin & corde eodem odore infectis. Facit huc *Eutichii Patriarchæ Alexandrini* (*T. 2. Annal. Alexand. p. 167.*) relatio: *Abdollaho Ebn Zobair* fertur mater Muſci libram bibendam dediſſe. Tum ad Hejajium prodiens pugnavit donec interficeretur, crucique Mechæ affixus eſt, olfaciebantque homines è corpore ipſius Muſci odorem diebus multis. *Conf. J. Cæſ. Baricell.* (*c. l. p. 174.*)

§. 70.

Unde vero illorum, quos ſuprà allegavimus (§. *4. 5. & ſq.*), cumprimis Sanctorum corporum ſvaveolens evaporatio? Oedipus hoc excutiat & edifferat, tenuitatem ingenii & judicii id ſupergredi lubens largior. Hoc experientiæ teſtimonio me non fugit, quædam fere in odora fragantiam ſucceſſu temporis conſequi. Contingit id ob crudorum humorum etiam excrementitiorum admiſtionem, quæ ſi corrigit, coquit, aut exturbat internus ab externo adjutus calor, ſulphurque & ſal volatile odorum latens â Centro ad peripheriam propellit, & in ſtatum volatilitatis exaltat, ſvavibus miaſmatibus nares occupant, delectantque. Fructus Arborum, poma imprimis & pira, id ſatis declarant. Radix Iridis ſiccata demum odore delectabili ſe commendat: *juxta Dn. D. Paul. Ammann.* (*Manud. ad mat. Med. c. 8. n. 13. p. 103.*). Idem de Cinnamomo referunt. Junge his agnei humoris, qui odoris, in ſicco conſiſtentis vires infringit & obſcurat ſeparationem & exaltationem. Zibethum recens tetræ & horribilis exhalationis, ſucceſſu temporis deponit illud narium faſtidium: Teſtatur id *Amatus Luſitan.* (*ap. Petr. Caſtell. c. l. c. 9. p. 63.*). Idem quidam de Moſcho Caſtoreum odorem referente usque dum excoctus & ſoli expoſitus abominandum excutiat virus. Sunt inter hos *Anton.*

(Qqqq) *Mu-*

Muſa Braſſavol. Simon. Sethi Joh. Renodæus, Vopiſcus Fortun. Plempius, à Joh. L. Schrœckio (*c. l. c. 5. p. 26*) allegati, ubi & Confer. *Salom. Alberti* (*orat. de Moſch.*), quibus tamen Alii non ſubſcribunt.

§. 71.

Putredinem hic in aream evocat *J. B. Helmont.* (*tr. de Trib. princip. Chym. n. 80. p. 334.*). Sunt plura, *inſit*, ſimplicia, quæ fragrantiam, quam ante ſua in ſpecie non habebant, inveniant in ſinu putredinum. Qualia ſunt Moſchus, Zibetta, Ambarum, ſtercora quædam brutorum, atque ligna putrentia. Fracedo quippe varia illis ſuboritur, unde ſemina fragrantiam ſibi hauriunt, transplantantque in novam generationem. Idem etiam (*in ſuo Spudaſto*) dudum ante *Helmontium* ſtatuit *Th. Eraſt.* Cerebrum, cui odorem Armeniacum tribuit *Th. Willis* (*Tr. de Cerebr. c. 10. p. 77.*), in putrilaginem verſum, bono odore laudabile invenit *Zacut. Luſitan.* (*l. 1. Prax. admir. obſ. 5. p. 2.*). Vide ſupra (*§. 32.*) de Cerebro prodita.

§. 72.

Helmontio pollicem premo, dum putredinem ad ſuavem & gratum odorem facere aſſerit, quamvis contrarium ſuſtineat *Simon. Simon.* (*c. l. p. 416.*), id tamen fieri per accidens ſaltem, non inficior. Non inducit, ſed educit ſuaveolentiam putredo. Latenti viam pandit, non cauſatur eandem. Diſpoſitivè, non efficienter agit. Quod ſi igitur detur corpus nullis pravis humoribus infectum & corruptum, ſed ſubitanea, aut etiam violenta, non lenta morte extinctum, illud poſt mortem in locum transferatur frigidum & lucidum, ut ita non violenta, ſed lenta ratione reſolvi incipiat, nares parum ſpinoſis & fœdis exhalationibus lædet, & ſi quid odoris in ejus latuit compage in illa blanda & naturæ genuina reſolutione auras petet, naresque deliniet. Inſita namque principia per lentam, non impetuoſam putredinem è carcere ſuo liberata ſuam virtutem produnt, ut benè *Th. Bartholin.* (*Cent. 4. Epiſt. 85. p. 495.*)

§. 73.

Ad Exempla, quibus in ſinu putredinum quandam fragrantiam ſubeſſe perſuadere conatur *Helmont*, reponimus ea, quæ *Eraſto* repoſuit *Simon Simon.* (*c. l.*). De Moſchi generatione ex putrefacto cujusdam beſtiæ Gazelæ ſimilis ſanguine, fabulæ ſunt, qua de *Schrœckius Noſter* (*l. c. c. 15. p. 54.*) & tu putide ſentis, qui tot putrida affirmas non nos, qui putridum Zibethum negamus. Et paulo poſt (*p. 417.*) pergit *Simon.*: ut naturali grato ingratum odorem præter naturam ſubſtituere poteſt corruptio: Ita ingrato, qui ſecundum naturam rei accidat, gratus præter naturam coctione vel Arte, vel ut in Zibeth, Ladano, Moſcho, quæ

tem-

tempore purificata virus deponunt & ſuavia fiunt. Neque Sanguinis collectionem illam, quæ ſub ventre animalis in tumorem, quamque capta fera cum Corio ſimul abſcindunt Venatores, calore alieno & putrefaciente, ſed benigno, naturali & coquente, ſubactam dicam. Si namque à cauſa violenta proliciatur, ſanguis in abſceſſibus ſaniem quidem generat, ſed malè olentem ac fœtentem. Abſceſſus igitur ſi eſt, naturalis eſt, in quo ſanguis convertitur in ſuccum odoratum Naturæ neceſſitate, eleganter decidit *Th. Bartholin. (Vol.1. Act. Hafn. obſ.58.p. 116.ſq.)*. A putredine rancorem induci ſeminibus, pinguibus &c. neminem latet, qui ipſe rancor Caſtoreo, Moſcho & reliquis inductus fragrantiæ utique pararius eſt.

§. 74.

Paradoxum autem novum (non novum, cum Aliis etiam aſcribat *Fr. B. Verulam. Cent. 8. n. 835. col. 929.*) propinat Helmont, dum Ambari odorem è putredine accerſit. Forſan maris fungum, qui putredini ſuam debent originem illud reputavit. Cum *Serapione (de Simpl. c. 196.)* & *J. C. Scaliger. (Exerc. 104. ſ. 10. p. 391.)*, quem videtur corrigere *P. Joh. Faber (l. 4. Panchym. ſ. 7. c. 49. p. 581.)* dum aſſerit, illud eſſe pinguedinem marinæ Aquæ ex humido ejus pingui & reſinoſo in rupibus ipſius maris enatam fungorum inſtar. Ramum eſſe Arboris vel ſtipitis in bitumen induratum *Augerio Clutio (de Nuc. Med. c. 3. p. 3.)* viſum. A piſce Azel provenire, & ejus ſemen exiſtere, notarunt iterum *J. C. Scaliger. (c. l. p. 390). Petr. Andr. Matthiol. Comment. in l. 1. Dioſcor. c. 20. p. 43.)*, aut excrementum Avium, quia in hoc avium roſtra aliquando inventa ut *Garcias ab Orto (l. 1. Hiſt. Aromat. p. m. 12.* egregio rationandi genere) voluit, quod per rupes ſtillans in aquas vel maſſam reductam à fluctibus marinis inde avellitur, *allegante P. Borello (Cent. 4. obſ. 66. p. 320.)*, quod etiam amplectitur *Juſtus Fid. Klobius (Hiſt. Ambr. p. 33. & qu. 7. p. 71.)* & iſtas aves inſulanorum de Maldivis Anacangri Spasqui, vel lignum Madagaſcarica Aſchibouch dici *ex Alliis (qu. 6. p. 76.)* memorat. Rectius forſan Bitumen *(Ceram ſubſtituit Borellus l. c. p. 332.)* judicat è Recentioribus *Dan. Sennert. (in Paralipom. ad inſtit. xvi. p. 82.). Joh. Schrœder (l. 3. Pharmacop. c. 29. p. 509.). O. Wormius (l. 1. Muſ. ſ. 1. c. 14. p. 33.). Dn. D. Chriſtian. Lange (Pathol. Animat. c. 57. §. 17.)* Quis autem bitumina odorem à putredine nanciſci unquam aſſeverare auſus fuit?

§. 75.

De Brutorum ſtercoribus *ſupra (§. 50. & 52.)* quædam in medium allata, quod autem à putredine acquirant odoris gratiam, ex ibidem dictis facilè refutatur.

tatur. Probato, ut iterum *Simonii* verba (*c. l p. 416.*) *Eraſto* oppoſita, *Helmontio* opponam, aucta putrefactione fecum Martis odorem ex inſuavi ſuavem redditum eſſe. In quo hallucinaris, id potiſſimum eſt, quod fœtorem (ut & εὐωδίαν) non diſtinguis. Eſt enim quidam rei naturalis, ut Cimici, Caſtoreo, Spatulæ, Stercori, urinæ &c. & hunc putridum fœtorem qui dicet, dicet etiam ſpatulam & Cimicem non eſſe Cimicem & ſtercus non eſſe ſtercus, quia ſecundum partem corrupta ſunt.

§. 76.

Sed Moſchum è fœtidiſſimis extrahimus, dictitat *Th. Bartholin.* (*Epiſt. de Medicin. inquilin. p. 18.*), & è ſtercoribus Zibethum beneficio putredinis colligunt Chemici, inter quos etiam *Joh. Rud. Glauber.* (*c. l. p. 141.*), quemadmodum Aurum ex *Ennii* ſtercore *Maro*, quod notarunt *Th. Bartholin.* (*de Lact. Harvean. p. m. 407.*). *Joh. Theod. Schenck.* (*Hiſt. hum. generat. c. 7. p. 84.*). Carbon vocari *à Paracelſo*, *Joh. Schrœder.* (*c. l. c. 75. p. 263.*) conjicit, & aſſerit *Joh. Hartmann.* (*in Osw. Croll. Baſil. p. 88.*); Ita vero *Paracelſ.* (*l. 7. Archidox. p. 813.*) *Ein Kühdreck der ſtinckt, ſo er elevirt wird, gleicht ſich der Ambra, und das Boden bleibet ärger, denn kein Menſchendreck ſchmäcket.* Stercori Vaccino etiam Moſchum ineſſe ſuum, confirmat *Joh. Agricola*, (*Com. in Joh. Poppii. med. Chym. tr. de Zibeth. p. 255.*) & modum, ſecundum quem præparatur, proponit, cujus rei non ſemel ſe experimentum feciſſe ſubjungit, nec quod idem ex ſtercore humano elici poſſit, dubitat. Ex ſtercore vaccino deſtillatur Aqua Moſchum olens, *Andr. Libav.* (*p. 3. Singul. l. 4. c. 7. p. 364.*) expertus docet. De humano, ſi quæris τὸ περίττωμα τῆς κοιλίας nil aliud eſſe, niſi ſulphur, *Paracelſ.* (*l. 1. de Tartar. tr. 2. c. 2. in annotat. p. 398.*) & Spiritum Microcoſmi Sulphureum in excrementis contineri, *inquit Andr. Tenzel* (*Med. Diaſtat. c. 5. p. 69.*) in confeſſo eſt. Sit ita, fœtidum tam eſt Sulphur & ſylveſtre, putredini facile auſcultans. Unde igitur fragrantia? Experieris ex Scoriis ſtercoriis eandem deprehendere, regerit *Frid. Hoffmann.* (*Clav. Schrœd. l. 2. c. 75. §. 240. p. 206.*) quarum naturale principium felli debetur, prout & urinæ, unde fel prævia digeſtione deſtillatum Moſchi vel Zibetæ imitatur odorem, educi autem mediante digeſtione (*l. 5. c. 23. p. 665.*) aſtruxit. Adde *ſupra* (*§. 35.*) allegata.

§. 77.

Ut ſe feliciter expediat ad Mundi Animam conſvetum in cauſa deſperata aſylum, potentia ſaltem odorabilem & ſulphur univerſale confugit *Joh. Agricola* (*c. l.*). Reſpondet in genere *Georg. Kirſten.* (*p. 2. Adverſ. & Animadv. in Joh. Agric. commentar. & Chirurg. ſ. 4. c. 2. p. 543.*) (α) quod ratione ſulphuris uni-

univerſalis res fœdi odoris ſua natura, qua talis exaltari ad gratum odorem, quod ſulphur tale non exiſtat, nec abſtrahi poſſit, niſi mentaliter, adeoque nullam faciat ſubſtantiæ naturalis determinationem. (β) Quod diverſa odorabilia, quia diſtinctas & differentes figuras habeant; e. g. aliam res fœtida, aliam ſvaviter olens; aliam vulvaria, aliam caryophylli. Unde (γ) ſequitur cum ſpecies non transmutari poſſint, & una in alteram transformari, quod etiam ex fœtido ſulphure non poſſit fieri odorabile ſulphur, nimirum ex ſtercore humano, aut bubulo *Zibetha*. Audire hic non faſtidiamus *Hermann. Conringium (l. 2. d. Hermet. Med. c. 6. p. 262.)*: Zibetha occidentalis, quam vocant, ait, cur præparari debeat ex ſtercore humano & quidem longa digeſtione, nihil omnino eſt cauſæ. Fruſtraneus ille labor eſt omnis, præſertim coarguente vanitatem ſucceſſu.

§. 78.

Sed ad experientiam provocat *Agricola* & è bubulo Balſamum Moſchatum & Ambram ſe elicuiſſe affirmat. Nolo hic experientiam Agricolæ dubiam facere, quamvis ille variè Lectorum eludit ſpem, quod Chemicis multis ſolenne, nec fruſtra de eventu dubitat *Kirſtenius*. Moneo ſaltem (1) Non omne quod Ambram aut Moſchum odore refert, Ambram eſſe aut Moſchum. Inde *Kirſten. (c. l. ſ. 1. c. 2. p. 138.)*: *Kühdreck iſt kein Schmalz, und ſolte ihm der Geſtanck ſchon entgehen, ſo wird kein Moſchus draus werden.* (2) In corpore imprimis imperfectè mixto, & ex pluribus ſpecie differentibus figuris compacto plura latere ſulphura poſſunt, quorum unum fœtidum, alterum fragrans. Ex reliquiis ſulphuris ſpecifici Plantarum & Herbarum ſulphur odoratum in bubulo latet, quod ubi evanuit, fœtidum deſtillationis medio exaltatum emergit, inde tamen non ſequitur à ſulphure excrementorum ſpecificato hanc ſurgere *εὐωδίαν*. Ne nobis deeſſet experientia, iterum tradit *Kiſten. (ſ. 4. c. 2. p. 545.)*: bis tentavimus in excremento vaccæ, quæ enutrita fuit per æſtatem in pratis floriferis; & poſteà in ejusmodi vacca, quæ domi ſaginam accepit ex ſubacta cum furfure polenta, ſeu malta & ſegmine culmorum: Certò affirmare poſſum in altero illo poſt multas digeſtiones mihi prodiiſſe ex prima deſtillatione fœdiſſimum phlegma; poſteà flores demum ſulphuris, ſed ejusmodi, qui nihil minus, quam Moſchum ſpirabant: in altero vero, in quantum ſenſui & judicio Narium fidendum fuit, meram & ſceleſtiſſimi odoris Mephitim. Itaque de novo utrumque ſtercus ſolaribus radiis ſub dio excolendum, excoquendum & ſublimandum expoſui, ne ſi fortè ſubeſſet aliquid, fruſtratus ego videri poſſim: Et Deum Fidium teſtor, non aliter oluiſſe excrementum illud pratenſe,

poſtquam exſiccatum fuit, quam ſolent plantæ & herbæ, quæ comeſtæ fuerunt; in altero autem præter ſtercus & ſtercus & poſtquam fœtidum ſulphur exhalavit, non niſi corpus recollaceum comparuiſſe. Sed ne manus noſtras & aures tuas *L. B.* collutulem, deſinamus, hic & iſtas delitias cum *Th. Bartholino* (*l. c.*) Coprianis relinquo.

§. 79.

Patet etiam ex præmiſſis, cur Mellis aqua, poſtquam circulatione ad ætheris naturam exaltata, fragret odore germinum pruni, ut loquitur *Hier. Cardan.* (*T.2. opuſc. l. de Æthere p. 1587.*), aut cur quinta Mellis eſſentia, prout explicat *P. Borell.* (*Cent.4. obſ. 66. p. 333.*), fragrantiſſima? Mel ſiquidem nil aliud eſt, *juxta Joh. Zwelfer.* (*l.1. Pharmac. Reg. p. 2.*) quam ex delectu optimorum florum & vegetabilium primo vere & ſuccedente æſtate collecta quinta Eſſentia, atque gloria Roris cum extracto florum, *ſecundum Franciſ. Oswald. Grembſ.* (*l.1. Arb. integr. & ruinoſ. hom. c. 7. §. 8. n. 21. p. 63.*) continet. Iſte igitur odor latens ſeu Ideæ florum, dum igne ventilantur, ſubtiliſantur, & evolvuntur facile odoratum ſubeunt, & percipiuntur.

§. 80.

Speluncas & terras ſecundùm Naturam odoris ſvavitate præſtantes dari apud Curioſos obſervatores legimus. Cum montis Zibinii oleum ſeu Petroleum odoris ſvavitate ſe commendet, quis glebas illas atras è quibus in fruſtula ſenſim fiſſis ac ære tepefactis aheno & loculo obſervatis laneo prælis oleum, *ex recenſione Franciſci Arioſti.* (*l. de Ol. mont. Zibin. p. 28.*) exprimunt, omnis odoris expertes aſſervabit? De aliis odoratæ terræ generibus pluribus non laboro. Tales ſpeluncæ, *narrat Excell. Joh. Chriſtoph. Beccmann.* (*Diſſ. de Sangv. prodig. c. 3. §. 7. p. 34.*) paſſim per Aſiam citeriorem, & Ægyptum harum gentes attonitas reddunt, neque dubitant reliquiis Prophetarum ibi olim conditis hanc gratiam aſcribere. Et paulo poſt; Odoris gratia ſingulare aliquid utique ſpirat; verum quid obſtat, quo minus ſuſpicemur totum negotium non incognito lapidi Iditho transſcribendum eſſe, qui in maxima ſaxa ſæpe excreſcit & gratiſſimum odorem violaceum ſpirat, quo nomine etiam in vicina Sileſia ſe probe commendat. Terram Syriæ & Arabiæ etiam allegavit *Ariſtot.* (*ſ. 13. probl. 4.*) Eſt igitur, quod miror, *Athanaſ. Kircherum*, (*T. 1. M. S. l. 7. ſ. 2. c. 3. p. 365.*) varias terrarum differentias recenſentem, hanc quæ ab odore ſumitur præteriiſſe. Advertit tamen *alibi* (*l. 3. Art. Magnet. p. 7. c. 4. §. 2. p. 549.*): Montem illum in quo ſpelunca Braccianorum Serpentum exhalationes grati odoris ſpiraſſe, quod etiam in Balneis Puteolanis ſe deprehendiſſe meminit, quod per ea

loca

loca certum quoddam deferatur Bituminis genus. Ejusmodi igitur locis ſi ſepeliantur corporum reliquiæ, ejusmodi odorem facile imbibere poterunt, aut odor terris proprius cadaveribus adſcribi. De Baſilica ſubterranea *Seraphii Patriarchæ Fratrum S. Franciſci Aſiſienſi* narrant, *referente Joh. Dan. Horſtio, (Reſolut. ſuet. Muſſip. p. 72.)* ſcriptores: Cadavera illa circumjecta gratiſſimum ſpirare odorem, ut olfactus hominum nunquam ſimilem habuiſſe credi poſſet. In Inſula Ogygia Saturno habitata ſvavis fragrantia, quæ ex ſaxo in illo tanquam fonte diffunditur. Eſſe autem in vertice ſaxi aves, quæ *Saturno à Jove* ambroſiam afferunt, *à Plutarcho* (*l. de facie in orbe Lunæ p. m. 468.*) *narratur.*

§. 81.

Sylvas, Arbores, frutices plantasque odoratiores reddi, quibus Iris incubuerit, è Phyſicis ignotum eſſe non poteſt. De lignis *Plutarchus (l. 4. Sympoſ. qu. 2. p 292.)*, Clarius *Plinius (l. 120. p. 24.)*: Tradunt, *inquit*, in quocunque frutice curvetur arqvus cœleſtis, eandem, quæ ſit Aſpalatho, ſvavitatem odoris exiſtere, ſed in Aſpalatho inenarrabilem quandam. Qui & *alibi (l. 24. c. 13.)* Aſpalatum non ubique odoratum naſci, odorisque vim habere cœleſti arcu in eum innixo perhibuit. Quam ſvavitatem cur non perceperit & notaverit *naſutus* aliàs & *ſagax Helmont*, ſummoperè miror, qui *(tr. Meteor. Animal. n. 7. 72.)* de ſe iſta: Ego iridis infimam partem pedibus quandoque calcavi & manibus tetigi: idque non ſolum in montibus nubiloſis; ſed aperto & aprico campo. Cum igitur id ipſum non ſemper & ubique accidat & ex relatione paſtorum ſaltem innotuerit, altioris iſte reputavit indaginis *Philoſophus (ſ. 12. probl. 2.)* & ſi contingat non per ſe, ſed per accidens contingere cautè pronunciavit, qui cum *interprete Lud. Septalio*, (*in h. l. p. 222.*) evolvatur. Habent & quædam Arbores alias in odore certo anni tempore, quod naribus placeat, inter quos Pinus & Abies, de quibus *ſupra (§. 64.)*, quod an fabulæ principium dederit, non facile decernendum reor.

§. 82.

Quod ad ligna putrentia, ea bene olere aliquando *Theophraſt. Ereſ.* (*l. de Odor.*) annotavit. Stirpes multæ & integræ bene olent, & corruptæ ac aridæ magis magisque ſuavem reddunt odorem, ut habet *Ariſtot.* (*ſ. 13. probl. 4.*). Ligna tamen bene olere non ſecundum partes putrefactas, ſed corruptas, decidit *Zacut. Luſit.* (*l. 2. Hiſt. Med. Princ. qu. 13. p. 202.*). Locum autem *Ariſtotelis* perperam accipi, cum non ſtirpes quasdam putrefactas ſuaviorem reddere odorem, ſed multas tàm integras, quam corruptas, imò vero magis magisque exareſcentes jucunde olere, ibi ſcriptum ſit contra *Th. Eraſt.* diſputat (*c. l. p. 406.*) *Simon Simon.*

§. 83.

§. 83.

Balſamos è corporibus (comprimis Sanctorum,) non novit Natura. Nulla hic Cauſarum veſtigia, niſi dicere velis, miaſmata fragrantia inſita & pinguedini communicata talia conſtituere Balſama. Erit & à Balſamis oleis & unguentis, quæ veteres Tumbis, forſan etiam Cadaveribus Martyrum, honoris & amoris gratia affatim affundere conſueverunt, quod notat (*T. 1. Annal. p. 650.*) *Cæſar. Baron.* Ita & Martyrum reliquias vaſculis incluſas in unguento nataſſe, *Nicephor.* (*l. 14. Hiſt. Eccleſ. c. 10. f. 868.*) declarat, qui & de Maria (*l. 2. c. 3. col. 115.*) idem affirmat. In reliquiis aut miraculum, aut fraus ſuberit, de poſteriori Beguina, ſeu Monialis illa in Orſchot, amplum exhibet teſtimonium, prout quaternio excuſus, cui Titulus *Der Chirurgus mit dem groſſen Meſſer*, id luci ſiſtet publicæ. *Des heiligen Antonii ſein Grab zu Padua giebt einen feinen ſüſſen Geruch, wie Ambra und Biſam durch einander gemenget von ſich*, quæ *Gabrielis d' Æmilliane* (*Itiner. Epiſt. 4. p. 319.*) relatio. Ab oſſibus *S. Anni* iſtam ſuavedinem obtinere, à Monachis perhibetur. Dubitat tamen Autor *ſo lange er weiß, daß ſie ſolche Gebeine mit wohlriechenden Quint-Eſſenzen beſtreichen können, wie es denn auch gewiß, daß ſie ſolches thun. Denn dieſer Geruch eben dem gleichet, den die perfumirte Roſen-Kränze von ſich geben, die man zu Padua in denen Kramläden verkaufft.* Neque dubium eſt, *ratiocinatur J. H. Urſinus* (*l. 3. Hort. Aromat. Bibl. c. 1. p. 286.*), poſſe Diabolum vel aërem odoribus bonis inficere, vel odorem decipere, ut adeò fragile argumentum ſit, quod Cadaverum Lipſana jucunde fragrent, ad probandam ſanctitatem. Neque Narium indagine Sancti deprehenduntur. Sæpius à quibusdam, tantum non omnibus, animadvertitur ſuaveolentia, ut illa incognita odoris circa *S. Othmari* cadaver aſperſa ſuavitas, de qua *Iſon. Magiſter* (*l. 1. de Mirac. S. Othomar. ap. Melch. Goldaſt. T. 1. Rer. Alemann. p. 2. p. 289.*). Et ſi ſanctas efficit olei è Cadavere fluxus, recipiant quæſo in eorum numerum & illum Ducem Militum è cujus viventis bracchio ſpontè olim fluxit unguentum. Hiſtoriam his expreſſit (*T. 2. Vol. Paralel. in Bruto p. m. 719.*) *Plutarchus. Volumnius* retulit, ante pugnam in campis Philippicis alteram, cujusdam, qui primos ordines exercitus *Bruti* duceret, brachium ſua ſponte unguento roſaceo fluxiſſe, fruſtraque id ſæpe abſterſum fuiſſe. Add. *Conrad. Lycoſthenem* (*Chronic. Prodig. & Oſtent. p. 233.*), ubi fontem olei terram exundaſſe, ac per totum diem largiſſimo rivo fluxiſſe ſimul indicat.

§. 84.

Objiciet tamen Papæus, infirmitates corporis olea & pinguedines iſtæ miracu-

raculosè compeſcunt, innumeris hiſtoriis id comprobantibus. *Gregor. Nazianzen.* (*Orat. contr. Julian. Apoſtat.* ut allegat *Michaël. Baldit. c. l. p. 136.*) aſſerit, Sanctorum corpora eandem habere poteſtatem, quam ipſorum animæ ſortitæ ſunt, ſive manibus pertractentur, ſive venerationi habeantur exiguasque ſanguinis guttas ex iis ſanctis corporibus ſtillantes & minimas paſſionis martyriique notas æqualem corporibus integris à DEO participare virtutem. Id fieri miraculo ob gratia DEI remunerantis honorem, qui ſanctis Ejus exhibetur, Papicolæ credunt. Olea Lampadum & Ceram facum ſepulchralium honori Martyrum conſecratarum & accenſarum vim miraculoſam ex eadem cauſa aſciviſſe *P. Aringhius* (*T. 1. Rom. ſubterran. l. 1. c. 18. n. 7. p. 58.*) ſtatuit. Cum vero illa divina gratia & cultus remuneratio nullo nitatur fundamento, rectius ipſe è Catholicis Romanis *P. Pomponatius*, (*l. de incant. c. 11. p. 228.*) & *Paul. Zacchias* (*l. 4. Quæſt. Med. legal. qu. 8. n. 9. p. 351.*) tales, ſi quam conſeqvuntur ſanitatem, conſequi ſolummodo virtute ſuæ confidentiæ, quam de iis habent, quod ſi canis oſſa colerent, credentes ea eſſe oſſa Sanctorum, eodem modo conſequerentur. Per accidens autem imaginationem ſolum curare morbos, *Th. Fien.* (*l. de virib. Imag. qu. 11. Concluſ. 38. p. 101.*) recte concludit.

§. 85.

Coronidis loco è *Theophraſto Ereſio* (*l. de odor. p. 196.*) noto, Hircorum excoriatorum pelles eò tempore, quo pruriunt hirci, fœtorem emittere. Dictitat ille vim aliquam in exuviis relinqui, aut humorem ejusmodi, qui in vivis quoque odorem excitet, quo ab aere agitato & calefacto conſentaneum eſſe, pelles pro ſua quoque virili moveri. Itaque prima cauſa in habitu eſt; Tum enim olent, qui neque coëunt, neque generando ſunt, atque adeo ipſæ capſæ: ac bonam quidem magnamque partem coitus tunc affert. Juſta tamen per ſe cauſa habitus eſt. Add. *Adrian. Turneb.* (*Annotat. in h. l. p. 26.*) Buffalinam vulvam exſiccantem in urbe Neapoli ſervant, (*ſcribit Th. Bartholin. l. 1. Epiſt. 49. p. 206.*) quia Moſchi odorem, quem à ſcoriis Urinæ, hanc imprægnantibus *Frid. Hoffmann.* (*c. l.* §. *240. p. 197.*) derivat, ſpirat, eaque utuntur in ungventis Myropolæ Neapolitani. Roſa trita nihil effluviorum fumat *Adriano Spigelio*, (*Iſagog. in rem Herbar. l. 2. c. 11. p. m. 100.*), quod ſi in mortario contuſione ſubigantur, *wann ſie eingeſtampffet werden*, non deprehenditur. Hypericum vero manibus confricatum odorem thuris, ut *Th. Bartholin.* (*Act. Med. Hafn. T. 1. obſ. 40. p. 75.*) meminit. An ob hoc miaſma Dæmonifugium, credulus ediſſerat Papicola.

§. 86.

Qui uni ſpeciei abominabilis & nauſeabundus eſt odor alteri gratus & acceptus. Canibus excrementa humana jucundiſſimè olere, *Galenus* (*l.3. de Facult. Natur. c.9.*) affirmavit, quare forſan illa infantum lingere *Helmontio* (*tr. Sextupl. Digeſt. alim. n.37. p.172.*) obſervatum. Sues odore fecum humanarum delectari à nemine controvertitur, idque *Alex. Aphrod.* (*ſ. 1. problem. 136.*) non inactum reliquit. Nec hoc ſordidum animal ſtercore detineretur, ſi fœtidate olfacturi officeret. Vid. *Conr. Vict. Schneid.* (*l. de Off. crib. p.361.*) Qui namque odor Naturæ familiaris & jucundus, benè olet, qui amœnius fœtore videtur, ut rectè *Andr. Spigel.* (*c. l. pag. 101.*). Fœtida ſunt, pergit, quæ ceteris animalibus multis odorata & contrà odorata, quæ multis fœtida. Etenim ſcarabæos pilularios, quos Græci κανθάρες vocant, odore Roſæ examinari, apud Veterum plurimos ſcriptores ſatis conſtat. Nec Animalia fugere fœtores, niſi ſint corruptivæ complexionis, *Chriſtoph. Javellus Conapitius* (*T. 8. oper. tr. de ſenſ. & ſenſat. qu. 19. pag.31.*) perſvadet. Accuratè *Artis noſtræ Jubar, Excell. Joh. Bohnius*, (*Diſſertat. Chymic. phyſ. 10. §. 4.*): Pro diverſa ſenſoriorum noſtrorum textura & habitudine præconceptarumque opinionum & conſuetudinis varietate concreta, modo benè, modo malè olere, philoſophatur. Tantùm!

LIB. II. TIT. IX.

De

De Luce Cadaverum.

Summarium.

1. Lux in tenebris. 2. In pecudum mactatorum Cerebro. Carne. 3. In putreſcentibus clarior. 4. In à Numine afflatis. Moſe. Stephano ante mortem. 5. Maria Stuarta. 6. In Matthia Apoſtolo, S. Laurentio. 7. Moſis facies poſt mortem an fulſerit? 8. Claritas corporis B. Mariæ Ignatii Lojolæ. 9. Joh. Phiſcheri caput. 10. Heraiſci lux. 11. Nimbi circa capita Deorum Dearumque.

12.

12. Lux in Cadaveribus. 13. Viventibus omnibus ſua lux. 14. Anima brutorum. Noctiluca. 15. Anima humana. 16. Calidum nativum Lux. 17. Spiritus naturalis. 18. Lux Helmontio Solaris & Lunaris. 19. Spiritus vitalis. 20. Ignis actualis. 21. Cur non aperto thorace videatur. 22. Senſus tactus teſtimonium. 23. Incendium animæ per morbum. 24. Calor inurentem ignem faceſſens. 25. Flamma cum partu enixa. 26. Cauſa. 27. Ignis & fumus in ſanis deprehenſus. 28. Lux inſectorum interna. 29. Lux totius corporis. 30. 31. Capitis. 32. Hiſtoriæ Sanctorum. 33. Aliorum. 34. In ſexu ſequiori. 35. Corporis & Artuum in viris. 36. In fœminis. 37. 38. Aureum Pythagoræ femur. 39. Humorum Lux. 40. Sanguinis. 41. Lymphæ. 42. Oculorum. 43. Humoris Cryſtallini. 44. Hyænia gemma. 45. Bilis ſplendida. 46. Experimentum Helmontii. 47. Sudor & urina lucens. 48. Lucem cauſantia externa. Victus. 49. Aurum & Argentum aſſumta. 50. Sennerti experientia contraria. 51. Vituli aurei potus. 52. Boëtus fluvius. Capilli humani. 53. Aër inſpiratus. 54. In mortuis lux emoritur. 55. Poſſe ad tempus ſervari. 56. Piſcium lux. 57. Partium in piſcibus. 58. Cauſæ in piſcibus. 59. Aquæ pelluciditas. 60. Cauſæ externæ. Aër. 61. Experimentum. 62. Sudor capillorum. 63. Ignis lambens. 64. In antennis navium flammæ. 65. Ortus harum. 66. In lambentem ignem aliquando vertuntur. 67. Cur ſylvæ ferociente auſtro incendantur. 68. Fulmen an ignem animalium eliciat? 69. Flammæ ex ore animalium. E ventriculo. 70. Ex inteſtinis. Crepitus ventris. 71. Fulguris inſtar. 72. Coctio ciborum an ventriculi calore abſolvatur. 73 Vomitus igneus in agonizante; flamma è ventriculo in mortua. 74. An ab hauſtu ſpiritus vini. 75. Ab alia Cauſa. 76. An putredo. 77. Quæ calefacit. 78. Quod negat Galenus. 79. Lucem educit, non parturit. 80. Duplici via id contingere. 81. Per modum vaporis. 82. Per lucentia animalia educta. 83. Concurrunt hi modi aliquando. 84. Putredo animata lucens. 85. Non ſemper. 86. Certus putredinis gradus attendendus. 87. Cur non in

uno ſubjecto luceat lux, ut in alio. 88. *Noctu cur luceant putrida non de die.* 89. *Chemicorum lux ſine igne, è putrefactione lucentium.* 90. *Alia ſuppoſita.* 91. *Non dari probatur.* 92. *An lucentia quid portendant.* 93. 94. 95. *Coruſcationes ante oculos morbos præſagire.* 96. *In Venefico dorſi ſcintillatio.* 97. *Ignis cubiculum pervagans honorum, aliquando mortis nuncius.* 98. *Politicæ aſtutiæ fulgores putridorum Lignorum & piſcium admoti.*

§. 1.

ERgone etiam, inquies, in ipſo orco diem quæris, in occaſu orientem inque ipſis tenebris ipſam lucem? Ita eſt, ut tenebræ diei ſplendorem (Solem) condunt, noctis verò ſiſtunt faculas (Stellas), quovis jubare illuſtriores. Ita vitæ

Nobis cum ſemel occidit brevis lux,

ex ipſa putredine, luridoque cadaveris ſqualore lucidas aliquando emergere ſcintillas advertimus.

§. 2.

In recens mactatorum pecudum Cerebro tenuius diſſecto, *ſcribit Joh. Vesling.* (*ap. Th. Bartholin. Cent. 1. Epiſt. 28. p. 116. & l. 2. de Luc. Brutor. c. 1. p. 226.*) nitorem aliquem luminis oculis evidenter uſurpamus, cui experientiæ favet Cerebri candicans color, lucis mixtura celebris ejusdemque promtum ſubjectum. Anno 868. carnem in cella penuaria ſplendidè lucentem *teſte Iſibordo ab Amelunxen* (*Breviar. Rer. Memorab. in App. M. C. D. 2. A. 4. p. 185.*) reperit coquus. Luxit Patavii Anno 1592. caro agnina, ut *ex Hieron. Fabric. ab Aquapend. (l. de Ocul. p. 2. c. 4. p. 41. quam etiam repetit tr. de Muſcul. part. 2. p. 86.)* recitat hiſtoriam *Th. Bartholin.* (*c. l. c. 6. p. 244.*). Anno 1641. in Monte peſſulano Mulier quædam, cum enectam agninam carnem adhuc congenito calore fumantem propter alia negotia coquere diſtuliſſet, in tuguriolo ſuo ad ſequentis diei uſum ſuſpendit. Nocte experrecta oculos huc illuc ægre circumducens carnem ſuſpenſam (cubile enim culina & procœton eadem contignatione claudebantur) in obſcuro angulo, ita vidit lucentem, ut totam, qua ſe diffundebat, cellam illuſtriſſimo lumine repleret. Res ad vicinas delata certam ſtupendi miraculi fidem fecit. Lux effulgens non ignea erat, ſed alba, ut ſtellarum, non æqualiter totam carnis pinguedinem irrigans, ſed hinc inde gemmarum lucen-

entium inſtar inæquali ſplendore diſperſa. Tempus durationis cum putre-ine terminatum, cui lux ſenſim extincta ceſſerat, retulit Idem (*c. l. p. 242. 43. l. 3. c. 10. p. 517. Cent. 2. Hiſt. Anat. 12. p. 191. & Cent. 1. Epiſt. 9. p. 28.*) jusdem prodigii mentionem quoque fecit *Petr. Borell.* (*Cent. 1. obſ. 3. p. 5.*) ui Annum 1640. ponit, *add. Dan. Puerar.* (*de Carn. Lucent. p. m. 118. ſq.*). De ubula carne etiam in carnario Monſpelienſi eodem tempore lucente, evolva-ur iterum *Th. Bartholin.* (*c. l. Hiſt. Anat. p. 193. & l. 2. de Luc. c. 4. p. 234.*)

§. 3.

In rebus putredini jam obnoxiis, lux illa clarior & frequentior. Putrida gna, comprimis Quercus & ſalicis noctu coruſcare, nemo niſi cœcus ignorat. ucerna, piſcis marinus, qui & Milvus, nomen tulit, quod noctu luceat. Ego jus mortui oculos in tenebris lucere obſervavi, *notat Geſner.* (*de Lunar. & Reb. Noct. Lucent. p. 8.*). Ex Polypo aperto tantus effulſit ſplendor, ut remota tempo-e veſpertino candela pelatium Piſanum ſectionibus tum temporis aſſignatum rdere videretur, & intranti ſubito timorem incuteret. Lumen maximum uoddam ſub Cute latens non caro ipſa emiſit, & quo vicinior putredini piſcis, ò luxit ardentior. Unguibus, digitisque piſcis admotis ita ſplendor adhæſit, ut uaſi totidem ſtellis ſinguli fulgerent. Ita *Oliger. Jacobæus* (*ap. Th. Bartholin. V. 5. Act. Hafn. obſ. 109. p. 283.*). De Cancris putrefactis idem literis vulgavit *Athanaſ. Kircherus* (*l. 12. M. S. ſ. 2. c. 5. p. 366.*). Inteſtina Orbis piſcis in ſterqui-inium abjecta, cum reliquo exenterati piſcis corpore, ſemiputrida in tenebris plendent, fulgoremque vicinis reflexione communicant, *Th. Bartholin.* (*Cent. . Hiſt. Anat. 1. p. 171.*). Gemella his, quæ de Scorpii marini exuviis cum capite n locum ſordibus excipiendis deſtinatum projectis, *O. Wormius laudato Bartho-ino* (*l. 2. de Luc. c. 15. p. 313.*) communicavit. Conſtat ex variis à me hinc inde ollectis experimentis (*commemorat Nicol. Witt. Epiſt. ad Sachſ. Gammarol. aff. . p. 948.*), plerorumque piſcium marinorum capita, oſſa, ſquamas, humores, arnes in tenebris abjectas effulgere, ubi ad determinatum putredinis gradum ervenerint, qui ſubjicit circa putridorum lucem experimenta à ſe ipſo facta ongesſiſſe *Franc. Baco. Verulam.* (*Cent. 4. Sylv. Sylv. Experim. 352. col. 828.*) Cum ſſet in Scotia, animadvertit piſcium quorundam ſpinas noctu prunarum inſtar ucere, *Hieron. Cardan.* (*l. 13. de Rer. Var. c. 63. p. 839.*), qui nitor tamen poſt quin-decim dies evanuit.

§. 4.

Jamblichus (*in l. Myſter. citante id J. C. Scaligero in l. 2. de Plant. p. 311.*) ait: Eum, qui afflatus Numen ſuſcipit ignis excipere ſpeciem quandam ante Numi-

nis ingreſſionem. Conſpici etiam Delo vel adveniente, vel decedente. Et *alibi Idem* ſcripſiſſe dicitur *Scaligero* (*c. l. p. 312.*) ex antri faucibus exeuntem *Sybillam* Delphis igneo globo tum luſtrari, tum illuſtrari conſueviſſe. Divinior multo, non quidem per cornua, (*Vid. Th. Browne l. 5. Pſeudodox. Epid. c. 9. p. 807. Th. Bartholin. de Unicorn. obſ. c. 3. p. 29. Joh. Selden. de Jur. Natur. & Gent. ſec. Ebr. c. 6. p. 186. ſq. Claud. Salmaſ. Epiſt. de Cæſar. Viror. & Mulier. Coma p. 79. Joh. Nicolai l. de Nimb. Antiqu. c. 1. §. 7. p. 12.*) unde & Nummos, Moſen Cornutum exhibentes, adulterinos vocabat *Hermann. Conring.* (*Paradox. de Numm. Ebræor. c. 5. p. 38. ſq.*) & *B. Joh. Bened. Carpzov.* (*Exerc. ad Nummos Moſ. Cornut. ext. c. 2. & 3. p. 7. ſq.*) fusè probavit, ſed in vita lucens fuit Moyſis facies (*Exod c. 34. v. 30. & 2. ad Corinth. c. 3. v. 7.*) & ſplendor ille Angelicus, jam jam martyrium ſubituri Stephani, (*Act. 6. v. 25*) quem *Petr. Damian.* (*Sermon. de Stephan.*) lucentem & vibranti ſplendore ſerenum *cum Aliis, quos citat B. Joh. Gerhardus* (*Comm. in Act. c. 6. p. 216.*) delineavit.

§. 5.

E ſuggeſtu (ferali) *Maria* (*Regina Scotiæ*) ſolito lætior pulchriorque. Nam viſam omnibus perhibent mira decoris vultus ſpecie prænitentem ſeu vicinæ beatitudinis aliquis jam fulgor afflabat, quod retulit *Fabian. à Stroda* (*Decad. 2. Bell. Belg. l. 8. p. 1587.*), idem de *Anna Bolenia, Henrici VIII. Regis Angliæ conjuge* decollata *Emanuel. Meteran.* (*1. B. Niederländiſcher Kriege p. 31*)

§. 6.

Matthiæ Apoſtoli facies, cum ſorte eligeretur, lucida fuit, ſi *Dyoniſio* (*Pomer. Sanct. Serm. 57.*) credendum. *De S. Laurentio* martyrium ſubeunte *Prudentius* (*Periſteph. p. 2137.*)

Fulgorque circumfuſus eſt.

Etiam ſcribunt infantem ac lambentem matris ubera conſpectum eſſe non lac, ſed flammas ad uberibus rapere. Qua re illa acerrimi ſpiritus in eo flamma, quæ Reges ſine metu & Pontifices corripuit, ſignificata eſt, *meminit Gregor. Richter.* (*Axiom. Oeconom. 3. p 17.*)

§. 7.

Moyſen cum Aliis Sanctis poſt mortem in ſepulchro retinuiſſe ſplendorem & decorem vultus ſui, multi è Pontificiis, inter quos eminet *Rob. Bellarmin.* (*l 2. de Reliqu. Sanct. c. 4.*) cum *Aliis*, quos citat *Corn. à Lapide* (*Comment. in Exod. c. 34. p. 597.*) prodiderunt. *D. Auguſtin. contra* (*l. 1. de Mirac. Sanct. c. 35.*) hoc inter ceuſas retulit, cur Dominus occultum eſſe voluerit *Moyſis* ſepulchrum, ne iſtam faciem, quæ conſortio ſermonis Domini rutilaverat, marcere repreſ-

ſam

...um ullus videret. Sed quis vidit Moyſen mortuum, cum ne ſepulchrum ejus ...iderit quiſpiam?

§. 8.

De claritate corporis *Mariæ*, quod tangi quidem à Virginibus lavantibus ...otuit, videri autem ob reſplendentiam non potuit. *Vid. Joh. Mitternacht* (*Diſ...rt. 7. p. 137.*). *De B. Martino* (*Epiſt. 3. p. m. 234.*) *Sev. Sulpit.* Teſtati nobis ſunt, ...ui affuerant, jam exanimo corpore glorificati hominis vidiſſe ſe gloriam. Vul...us luce clarior renitebat, cum membra cætera, ne tenuis quidem macula fuſca...et. In aliis etiam, & in illo tantum artubus non pudendis ſeptennis quodam...odo pueri gratia videbatur. *Juventii & Maximini* vultus poſt mortem ſplen...uiſſe, è *Chryſoſtomo* recitat *Dan. Chamier.* (*T. 2. Panſtrat. l. 20. c. 9. n. 14. p. 411.*) ...*ſabella Roſelia, Ignatii Lojolæ* Barcinonem profecti & in templo inter puerorum ...ationem ſub Aræ gradibus aſſiſtentis ore ſenſit radiare ſeque intimè percelli, ...*acob. Bidermann.* (*Rer. ab Ign. Loj. geſt. n. 47. p. 24.*) *meminit.* Hunc Romæ ...einde *Philippus Nereus* ſæpius ſpectaſſe fulgentibus radiis multoque capitis ...plendore coruſcantem, *Idem* (*c. l. n. 189. p. 121.*). Qua facie etiam *Alex. Petro...io* ibidem Medico Romæ celebri graviter decumbenti, eundem inviſens in ob...curo cubili viſus, qui æger confeſtim convaluit. (*n. 190. p. 122.*). Corpus *Ignatii* ...*ojolæ* effoſſum multis luminibus (appoſitis illi pro more à Jeſuitis) fulſiſſe, *ex* ...*aliis* recenſuit & fabulis accenſuit *Rudolph. Hoſpinian.* (*l. 1. de Orig. Jeſuit. c.* ... *n. 27. p. 21.*)

§. 9.

De Johannis Phiſcheri, Epiſcopi Roſenſis, in Anglia decollati capite ſequen...ia *Anton. Maria Gratian.* (*de Caſ. illuſtr. Vir. p. 198.*): Caput ejus cui tributa pau...o ante purpurei galeri ornamenta deberentur, quo majori ludibrio ſpectacu...um atrocius populo præberet, prælongæ haſtæ infixum oſtentari in eodem fo...o, in quo truncum jacebat Cadaver, *Henricus* juſſit. Quod nullo turpi pallore ...eforme & adhuc conſtantiam, qua ſenile guttur feriendum carnifici præbuerat, ...n vultu retinens. (*vid. Epiſt. de mort. Thom. Mori. p. 15.*). In Germania infe...iore rumor ſparſus, illud in ponte Londinenſi de more expoſitum, non ſolum ...on emarcuiſſe verum etiam magis effloruiſſe, vivoque factum ſimilius, ut multi ...rederent, fore, ut etiam loqui inciperet: quod in quibusdam Martyribus fa...ctum legimus, (*conf. ſupra l. 1. T. 5. §§. 19. 20.*). Ea res, ſeu fama cum vulgo incre...buiſſet, caput ſublatum eſt atque abditum. At veriti ne idem eveniret in capite *Th. Mori*, priusquam exponeretur, aqua ferventi decoctum eſt, quo plus haberet ...orroris.

§. 10.

§. 10.

Quo & hic ſe Dei ſimiam ſiſteret Myriotechnites Dæmon *Heraiſci* Lux poſt mortem evincit. Ægyptius iſte, cum extremum clauſiſſet diem, ejusque ab *Æſculapio,* ut ſacerdotibus mos eſt Ægyptiis, juſta perſolverentur, quos vita functos *Oſyridis* ſacris velaminibus circumdare ſolebant, tanta ex illius corpore dicitur emanaſſe lux, ut velaminum illorum ſacri characteres, qui alioquin abditi latentesque humanis eſſe dicuntur oculis, clariſſimè percipi, & dignoſci poſſent, ſacræque etiam divinorum phantaſmatum umbræ corpus illuc circumvolitaſſe perhibeatur, ut certiſſime dijudicatum ſit, divinum illius animum ad immortalium contubernia Deorum procul dubio commigraſſe. Hæc *Nicol. Leonic. Thomæus (l. 2. var. hiſt. v. geſt. p. 274.)*, quæ etiam *citat. Henric. Kornmann. (p. 4. d. m. m. c. 13.)*

§. 11.

Forſan hæ narrationis coronis radiatis, ſeu Nimbis circa capita Deorum Dearumq; ap. Ethnicos; ipſius etiam veri DEI & Salvatoris unici JESU CHRISTI, Apoſtolorum, & aliorum Sanctorum ortum dedere. Solis caput radiatum pingebant, fingebantque veteres, poſt modum Chriſtiani morem illum ad illuſtrandam picturam DEI & ſanctorum transtulerunt, *ſcripſit Caſp. Barth. (l. 15 Adverſ. c. 1. col. 1212.)*. Ægyptiis in Deo ipſo cyclicum quid agnoſcentibus, & inde ad divinitatem deſignandam circulare quid capiti apponentibus horum inventionem tribuit. *Athan. Kircher. (T. 2. œdip. Ægypt. cl. VII. f. 87.)*. Poſſunt tamen & aliæ cauſæ aſſignari, quod tamen non eſt hujus loci, quas *Fried. Taubmann. (in Ciris Virgil. comment.) Georg. Philipp. Harsdörffer. (p. 3. Delic. Mathem. Philoſ. ſ. 2. propoſ. 48. p. 208.) Thom. Bartholin. (l. 1. de Luc. c. 12. p. 93. & de Morb. Bibl. Miſc. 5. p. 19.)* collectas exhibent.

§. 12.

Interim præfatæ hiſtoriæ meum non feriunt ſcopum, cum aut à ſublimiore cauſa iſta lux profecta fuerit, aut è nugaci fabulis imprægnato & obtenebrato Cerebello. Nullus tamen dubito, quin aliquando conſpectui ſe ſiſtere poſſet, etiam in humanis cadaveribus hoc phænomenon, ſi noctu Cadavera putreſcentia adire, faſtidio aut horrore non prohiberemur, aut terra, aut aliis obicitus interjectis cadavera iſta, eorumque Lux conſpectui noſtro ſubducerentur. Cadaver pueri à Judæis truculento modo enecti in vepres projectum, inſolito lumine proditum, annotat *è Brewero (T. 1. Annal. Trevirenſ. Ann. 1287.) Jacob Maſenius (util. curioſ. vit. hum. c. 22 p. 436.)*. In cujusdam Dani, in patibulum evecti & laqueo ſuffocati capite de nocte flamma viſa, teſtatur *Emſm.*

Fran-

Franciſci (*Im Erd-umgebenden Luſt-Creiſs. Diſſ.5.p.591.*) Luculas in locis ſecretis aliquando viſui occurrere, quod meretrices fœtus in eadem præcipitarint, *Theophr. Paracelſus* (*T.2. op.l. de Homunc. & Monſtr.p.281.*) tradidit. Dignam poſterorum memoria cenſeo in ſepulchro cujusdam viſam lucem, *memorat* iterum *Th. Bartholin.* (*l.1. de Luc. c.9.p.71.*), quæ præſente Cardinalium Purpuratorum ordine in æde XII. Apoſtolorum, Feſto *Bonaventuræ* cum fumo exiliit, qvumque ſepulchrum reſeratum eſſet, diutius ex defuncti Cadavere ardere obſervata, ſicut ad nos internuncius Gallicus ad Legatum Pontificium miſſus nuper pertulit, qui id ſe oculis uſurpaſſe fatebatur. E dente Giganteo illo, quem ex Sicilia monſtrorum Gigantumque olim ſede πολύτροπος *Petrus Chariſius* exportaverat, incluſus quaſi ſplendor mobilis obſcuro loco comparebat, quod etiam αὐτόπτης *Th. Bartholin.* (*c.l.c.13.p.107.*) teſtatum fecit.

§. 13.

Viventibus omnibus creatis ſua concreata eſt Lux. Dixerat ante corporum creationem ſapientiſſimus Conditor: Fiat Lux, & facta eſt Lux, quaſi Lux omnium rerum baſis eſſet futura. Lux iſta, *ſecundum P. J. Fabrum* (*l.1. Panchym.c.46.p.90.*) poſtmodum in principia rerum diviſa, Cœlum nempè & Terram. Ab iſta luce formas Mineralium, (*c.l.p.91.*) vegetabilium, (*c.47. p.92.*) & Brutorum, (*c.48.p.94.*) & eorundem vitam derivat. Et *J. B. Helmont.* (*tr. Blas human.n.31.p.149.*) unam quaſi fieri vitam, formam, lumen & animam ſenſitivam docuit. Qui *alibi* (*tr. Formarum Ortus n.86.p.118.*) ita diſſerit: Mineralium Archeus planè materialis eſt, ſub ſpiſſitudine liquidus, occultum & torpidum degens nitorem, qui vegetior atque liquidior eſt in plantis; in quadrupede verò apertè fluctuat, atque ſplendet, adeò, ut defungente animali mox in oculis ſplendor deficiens conſpiciatur. Refero huc *ex Helmontio* (*tr. Blas human.n.29.p.148.*), quod formæ quædam niteant, ut in lapidibus atque mineralibus; quædam vero etiam inſuper aucta luce ſplendeant, ut in plantis: aliæ vero etiam ſunt luminoſæ, ut in animantibus. Adeoque vitalis luminoſitas datur ſpiritui vitali, per accenſionem, non quidem igneitatis: ſed illuminativam & ſpecificam, ſive per ſpecies differentem.

§. 14.

Ab Anima lucem oriri, patet in Noctiluca, cujus faculam Animæ digreſſu deficere & extingvi videmus, ratiocinatur *Joh. Marcus Marci* (*Lithurg.ment.c.26. p.100.*), idque calculo ſuo firmat *Helmont* (*tr. Spiritus vitæ n.21.p.60.*). Vidi id & ipſe & punctum illud lucens mortuo animali candidum ſaltim adverti: Res clara eſt, & id quivis in morte iſtius inſecti advertere poterit. Cum lux à volun-

luntario animalis motu dependeat, certe deficiente animali, humorem (rectius, lucem in humore) quoque deficere neceſſarium, concludit *Athan. Kircher.* (*l. 1. Art. mag. Luc. & Umbr. p. 1. c. 5. p. 26.*). Videant igitur, qui de expreſſo Noctilucarum fulgente humore ſesquipedalia jactant experimenta, inter quos *Joh. B. Portam. & Joſeph. de Aromatariis* adduxit *Th. Bartholin.* (*l. 3. de Luc. c. 10. p. 516. ſq.*) Non enim in toto corpore, ſed in illo puncto miliari reſidere & conſpici deprehenditur lux, quis igitur poſt mortem lucidam illam atomum ſeparabit, & quot ad exprimendam & acquirendam unam humoris lucidi guttulam requirentur beſtiolæ. De iſto inſectulo hæc (*c. l.*) *Kircher.* Ego ne unam quidem guttulam humoris vel ex 50. exprimere potui, imo hunc pauxillum humorem, mox ab animalculo ſeparatum una cum eodem interire, ac vix ullum lucis ſuæ veſtigium relinquere comperi: humorem quoque non niſi eo in loco, in quo eum natura ob certos fines abdidit, Lucis veſtigia præbere obſervavi, extra locum verò ſibi connaturalem penitus interire.

§. 15.

Hominis anima quamvis ſublimioris & divinioris originis, nil niſi immortalis lux eſt, multis id explicante *Th. Bartholin.* (*l. 2. de Luc. c. 23. p. 20. & l. 3. c. 7. probl. 8. p. 458.*) & mentem immortalem ſubſtantiam lucidam & incorpoream definivit *J. B. Helmont.* (*tr. Sedes Animæ n. 23. p. 232.*). Mentem de natura luminum dixerat *Idem* (*tr. Diſtinct. mentis ab Anim. Senſit. n. 2. p. 287.*) & animam plus quam lucem viderat (*tr. Confeſſio Authoris n. 4. p. 12. & tr. imago Dei p. 565.*). Igneus & fervens ſpiritus mens fuit *Hipparcho* (*Macrob. l. 1. in Som. Scipion. c. 14. p. 59.*) & *Leucippo*, Spiritus mobilis ignium Atomis inſertus *Democrito* (*Plutarchus l. 4. de Plac. Phil. c. 3.*) *Zenoni* anima ignis videtur, *Cicero* (*l. 1. Tuſc. quæſt. p. 152*) *memorat*, mixtus ex aëre & igne *Boëtio* & *Epicuro*, Vid. *Guilhelm. Salden.* (*l. 4. Ot. Theol. Exerc. 7. n. 11. p. 728.*)

§. 16.

Lux in nobis & brutis calidum nativum, quod ideò πυρὸς συντρόφυ nomine aliquando deſignat *Hippocrates*, *teſte Anutio Foëſio* (*Oecon. Hippoc. p. 545.*). Scripſerat & *Franciſcus Patricius* (*l. 7. Panaug. p. 16.*) vita omnis à ſpiritu & igne eſt, neque non lucere ſua natura poteſt. Et cum ſpiritus, vita & anima in brutis ſæpe convertantur, Animam eſſe quandam flammulam ignisque tenuiſſimi ſpeciem, *Petr. Gaſſend.* (*Phyſ. ſ. 2. Membr. 2. l. 8. c. 4.*) voluit, & animas brutorum igneas eſſe, & veterum v. g. *Hippocratis*, *Platonis*, *Pythagoræ*, *Ariſtotelis*, *Galeni*, *Democriti*, *Epicuri*, *Laërtii*, *Lucretii* autoritate & rationibus probatum dedit *Th. Willis* (*tr. de Anim. Brutor. c. 2. p. 12. ſq.*). *Antiquis* Ignis dictus eſt animatus, &

& ipſa anima ignis, *V. Thom. Bartholin. (de Luc. Animal. probl. 8. p. 459.)*. Vitam animalium radicitus in radiatione Lucis inſitæ per ſpiritus promota conſiſtere, *Ingenioſiſſ. Noſter Georg. C. Kirchmaier. (de Phoſphor. ſ. 2. probl. 6. p. 33.) prodidit*, in quo cum *acutiſſimi ingenii Viro Sebaſt. Wirdigio (l. 1. de Med. Spir. c. 17. p. 85.)* ipſi convenit. Addam *è Stephano Rod. Caſtrenſi (l. 2. de Meteor Microc. c. 14. p. 83.)*: Igni Anima Microcoſmi comparatur, igne vita ſuſtentatur, idcirco apud Veteres ignem extinguere, non minor erat religio, quam hominem occidere. Vita non quippiam ignitum, ſed ignis ipſe. Ut in Cometa adeò materia propter ſuam ſubtilitatem redacta eſt ad ignis actum, ut nihil aliud appareat, niſi ignis, ita etiam in vivente ignis ſubtilem ſubſtantiam apprehendens eò magis ignem, quam ignitam reddit. Merentur hic inſeri, quæ recitat *Edm. Dickinſon. (Phyſ. Vet. & Ver. c. 11. n. 48. p. 288.)*: ineſt in homine lucida atque ignea natura quædam; cui cum ſole cœleſti tanta amicitia & affinitas intercedit, ut quoties ipſis liber congreſſus fiat, in mutuos amplexus ruant, tanta quidem libidinis effervescentia, ut ambientem protinus aërem inflamment: id eſt, ut rem clarius dicam, per artis operam atque ſubtilitatem Sophiæ paratur ex humano corpore miranda certe Tinctura, ad inſtar ſolis fulgida, cujus ſi vitrum Cryſtallinum plenum fuerit, ac ita locaretur, ut illud ſolis radii vel trans feneſtram pertingant, extemplo coëunt, & commiſcentur utriusquè radii, tanto ardore, tamque exaggerata multitudine (nam natura naturam amat, attrahit & amplectitur), ut cito flammam concipiant, atque brevi tempore, nî ſeparentur, incendium faciant: prout ſuo magno periculo ſe comperiſſe affirmat *egregius ille Phyſicus, Eduard. Generoſus Anglus (tr. Epitom. Theſ. Sanit.) Hæc Dickinſon.*

§. 17.

Prodigioſum eſt, quod de ſe ipſo narrat *(l. 1. Optic. Propoſ. 11. p. 14.) Fr. Aquilonius*, ſibi dormienti aliquando ſpiritum naturalem ita accenſum fuiſſe, ut impetu quodam eruptura flamma viſa fuerit, niſi ſoluto ſomno vigilantia ſucceſſiſſet. Non ſolum corpus illuminare Spiritus, ſed & conclavia aliquando, proprio exemplo firmat *Athan. Kircherus (l. 2. Art. Magn. Luc. & Umbr. p. 2. c. 1. p. 162.)*. Non deſunt, *commentatur Ant. Mar. Bebtus (de Ort. & Nat. Sangu. p 105.)* qui aſſerunt, igneas, quæ Apoſtolis inſidebant linguas, nihil aliud fuiſſe, quam ipſos ſpiritus, ultra Naturæ vires à charitate divina effervescentes, accenſoque ac pyramidali acumine, flammarum more, ipſorum capita innoxie lambentes, cui aſſentitur *Th. Bartholin. qui (tr. de Luc. Hom. c. 13. p. 105.)* ad quæſtionem: Cur Apoſtolorum capitibus & non in ore inſederit flamma, reſpondet: Augetur miraculum flammæ magnitudine: quæ ex ore forſan ad caput prætendebatur.

Rectius Lux illa à Spiritus Sancti, veri DEI, qui Lux eſt inacceſſibilis præſentia, non aliter, ut Moyſis cum DEO colloquentis. Adventum Deorum lucem inſuetam comitari ipſi ſciſcebant Ethnici, quod è Poëtis demonſtrat (*in Not. & Animadv. ad l. 1. Claudian. de Rapt. Proſerpin. v. 8. p. 867.*) *Polyhiſtor. Caſpar. Barthius.*

§. 18.

Diſtinxit autem commodè *laudatus J. B. Helmont. (tr. Formarum Ortus n. 87. p. 119).* Lucem in Animalibus in Solarem & Lunarem. Calidum lumen quadrupedum & Avium vocat Solare; piſcium Lunarem ſplendorem aſſeruit, (*repetit id tr. Blas human. n. 15. p. 146.*) Aquatilia calore actuali deſtituta, pronunciat *Palæphat.* (*ap. Bernh. Swalbe tr. Alcali & Acid. p. 233.*), nil aliud docent, quam minimos ſibi gradus hujus ignis (vitalis) in Corde ſuſpenſos. Quin adeſſe tamen, licet in actis terreſtribus debitum non perumpat, monſtrat aliqualis calor & conſequens vapor ab exenterato eorum corde. Minori quidem gradu calor ſanguini communicatur, ut proinde pulmonum ſpiraculis non indigeat, atque unicus cordi ſaltem ſubſtet ventriculus, quod tamen adeſt minori gradu, adeſt. Ita Lunam frigoris fontem aperuit *Sebaſt. Wirdig.* (*l. 1. Med. Spirit. c. 10. p. 85.*) & ſpiritus & ignes frigidos in hominibus (§. 9.), in mineralibus (§. 11.), in Aquis & Aquatilibus (§. 12.), in Animalibus (§. 13.), & vegetabilibus (§. 14.), docuit.

§. 19.

Spiritum vitalem flammulam ex puriſſimo ſanguine in corde natam *Phil. Melanchthon.* (*l. de Anim. L.*) jam cognovit. Quomodo ignis in homine demonſtretur, *Franciſc. Tidicæus* (*tr. 5. de Microcoſm. p. 322.*) patefecit, qui & Veſtæ, cui perpetuus ignis conſecratus (*p. 348.*), Cor comparavit. In ſiniſtro Cordis ventriculo reperiri ἐμφυτὸν θερμὸν veram flammulam, tanquam in lucerna quadam ardentem, ſimilem ei, qui ex Vini Spiritu in linteo vibrat, ſine tamen fuligine puris & ſinceris igniculis, citra uſtionem cordis viſcerumque naturaliter flagrantem, jam olim cognovit *Plato* (*in Timæo*) cum aliis antiquioribus, quos allegavit (*Demonſtrat. Circul. Sanguin. c. 1. Digreſſ. 6. p. 171.*) *Georg. Entius. Jacobus Holſtius* (*Diſſertat. de Flammul. Cord. p. 18. ſq.*) ex *Hippocrate, Ariſtotele & Galeno* idem probatum dedit, quibus aſſurgunt *Joh. Kepler.* (*l. 4. Harmon. Mund. p. 169.*). *Sebaſt. Baſſo* (*l. 2. de Rer. Nat. Princip. & Mixt. Intent. 2. Artic. 3. p. 76. & l. de Viſu Intent. 4. Artic. 5. p. 540.*). *Franciſc. de le Boë Sylvius* (*Diſp. Med. 3. th. 9. ſq. p. 26. & th. 27. p. 32. Diſquiſ. de Febr. 2. th. 11. ſq. p. 202.*). *Georg. Ent.* (*c. l. p. 168. ſq.*). *Th. Bartholin.* (*Epiſt. de Flamm. Cord. p. 4. ſq.*). *Bernhard.*

hard. Swalbe (tr. Alcal. & Acid. p. 219. ſq.). Dignus eſt, qui audiatur (*Paralipom. in Vitellion. Opt. c. 1. prop. 32. p. 26.*) *Joh. Keplerus*, Qui in Animantibus eſt calor, *inquit*, certum quod ex Arteriis in corpus veniat. Statim enim corpora frigeſcunt arteriis intercluſis. In Arterias ex Corde venit, in Corde vero, non vereor, cujus rei *Fernelius* ſimilitudinem ineſſe dixit, rem ipſam ineſſe affirmare, flammam verò perennem. Nam cui rei ſunt pulmonum folles, aërem efflantes, ne vita intercludatur defectu aëris, ut ſolet in Igne, arteriarum fumaria & pulſus ſ. expulſus fumi, ne opprimatur hic igniculus à ſuo excremento, Cordis latebroſa lampas, ſanguis ex ipſo cavæ venæ caudice per canalem peculiarem in Cor traductus, ad inſtar olei, unde vivat hæc flamma.

§. 20.

Ignem hunc non eſſe potentialem, ſeu ſulphur, ut vocat, ob rationes *à Jacobo Holſtio (c. l p. 38.)* datas, ſed actualem, probat *Idem* ex affectionibus veri ignis, quas obtinet, quarum (1.) eſt, quod per ſe creſcat, & decreſcat. (2.) Quod pro varietate aëris admiſſi varietur. (3.) Quod ſine nutrimento perdurare nequeat. (4.) Quod facilè extingui poſſit. (5.) Quod certo gaudeat foco, corde, in quo conſervari amat. (6.) Extinctus, nullum ſui relinquit veſtigium. (7.) Ne adurat, aquæ reſtinctione opus habeat: (7.) Quod ventilatione continua indigeat. (9.) Denique, quod propria vi caleat, & calefaciat, & luceat.

§. 21.

Ignem hunc deridentibus, quod non videatur aperto thorace lucere, *reſpondet*, flammam hanc oculis cernere poſſe, impoſſibile. Extingvi lucem, quam primum aëri externo patet, decidit *Th. Bartholin. (c. l. p. 5.)*. Lucernæ perpetuò in monumentis defunctorum ardentes, facem nobis præferunt. Clarius ut id demonſtret *Holſtius (p. 106.)*, ad ovi hiſtoriam ſe confert. Ovum fœcundum, ſeu Galli ſemine impraegnatum cum Gallinæ incubaturæ ſupponitur, primisque diebus mutari incipit, maculam oſtendit rotundam, quæ quaſi Centrum intra circellos aliquos continet humorem quendam clariſſimè refulgentem, quovis cryſtallo puriorem, non aliter quam oculo corneæ tunicæ albus circulus & iris intra ſe continent pupillam. In Centro autem iſtius humoris, quem colliquamentum candidum appellat *Gv. Harveus*, albus punctus cernitur, quod ignis illius, quem quærimus, lucentis primum rudimentum eſt, ideoque albore ſuo imprimis conſpiciendum ſe præbet. Quadrat huc, quam etiam adducit *Harvej. (de generat. Animal. Exerc. 17. p. m. 62.)* obſervatio. Sub initium quarti diei colliquamenti Limbus, linea exili ſangvinem purpuraſcens, rutilat, ejusque in Centro ferè punctum ſangvineum ſaliens emicat exiguum, adeò, ut in ſua Diaſto-

ſtole ceu minima ignis ſcintillula effulgeat, & mox in Syſtole viſum prorſus effugiat & diſpareat. Gemella docet *Athan. Kircher.* (*l. 2. Art. magn. Luc. & Umbr. p. 1. c. 10. p. 151.*). Lucem affundit *Joh. Veslingii* (*ap. Thom. Bartholin. Cent. 1. Epiſt. 28. p. 116. & T. 2. de Luce c. 8. p. 252.*) obſervatio. Memini cum Catuli Hyænæ viventis præcordium diſcinderem, Cor igneo quaſi fulgore aliquantiſper micaſſe, mirante qui diſſectioni favebat *Aloyſio Cornelio, Venetorum Conſule.* Benè igitur *Th. Bartholin.* (*Epiſt. de Flamm. Cord. p. 4.*): Si tàm patulum oculis noſtris eſſet pectus animalium, quam cicindulæ transparens corpuſculum, forſan non abſimile lumen in Corde appareret. Nec quin luculam oculis excepturi *Joh. Keplerus* (*c. l.*) dubitat, ſi nobis contingat excluſa diei luce in cordis latebras illæſa ipſa flamma introſpicere.

§. 22.

Et, ſi manus noſtræ oculatæ ſunt, ſi credunt, quod vident, cur non illas explorationi præficimus? Tactus calorem actualem percipit, qui non niſi ignem etiam actualem præſupponit. Eò ſe nunquam potentiæ extendunt, ut, qua tales, actuale quid producant. Sed ignis iſte non urit. Verum uſtio non eſt de eſſentia ignis, cum plurimi ſint ignes, qui non urant, v. g. fulminis, qui veſtes tangens & tranſiens, nummos ſaltim in pera liquefacit. Ita flamma è vini Spiritu ardet & calet, eo tamen imbutum linteum non lædit. (*Holſt. c. l. p. 201.*) De Apro *Xenophon.* (*l. de Venat. p. m. 224.*): Ejus recenter occiſi dentes adeò fervent, ut crines, ſi quis admoverit, exurant. Nam viventis, ſi quando irritantur, igneſcunt, quod niſi eſſet, ſummos canis villos, cum corpus ab ictu declinant, non incenderent.

§. 23.

Dixit *Hippocrates* (*l. 6. Epid. ſ. 5. p. m. 278.*) incendi nimium per morbum Animam, aut, ut *Anut. Foëſius* (*in h. l.*) interpretabatur ἀνθρώπου ψυχὴν humanum animum. Morbum verò potiſſimum Febrem explicat *Holſtius* (*p. 41.*), utpote, quæ πυρὸς nomine paſſim *apud Hippocratem* venit. Loca collegit *Foëſius* (*in Oeconom. Hipp. p. 445.*) & *Petr. Foreſtus* (*l. 1. obſ. med. 1. p. 1.*) Peſte correptis

Anhela flammis corda,

tribuit *Seneca* (*in Oedip. act. 1. v. 38.*). De morbo, qui *Conſtantinum Imperatorem* ſuſtulit, narrat *Ammian. Marcellin.* (*l. 21. p. m. 215.*) quod calor nimius uſſerit venas, ut ne tangi quidem poſſet corpus ejus, in modum foculi fervens. Febri ſimile erat mirandum morbi genus, (*inquit Th. Bartholin. l. 1. de Luc. c. 6. p. 47.*) quod circa Ninervam miſeris mortalibus innotuiſſe *Alb. Kranzius* (*l. 5.*

Sa-

Saxon. c. 15. p. 113.) propoſuit. Tacti namque homines igne inviſibili ardebant, qui facilè penetrabat præcordia, ut alii pedes, alii manus ea occaſione præcide-rint. In America quoque tantus ſubinde in hominibus calor crevit, ſi credimus Relationibus, ut equi videantur potius comburi, quam abſumi, imò coqui, ut *Aurelianus* loquitur. Quod in fœmina Hibernica *Cl. Vir, Arnold. Bootius*, ut *Th. Bartholino* ipſe narravit, cujus adeò toto corpore exarſit calor, ut admota procul manus valdè incaleſceret.

§. 24.

In verè urentem ignem tranſire immodicum calorem, aut Archeum excan-defactum, ſequentia ſuggerunt. Se exuri in febre, clamabat *Nantinus Comes Engelismenſis*, cujus exanimum corpus ita nigredinem duxit, ut putaſſes, eum prunis ſuperpoſitum fuiſſe combuſtum, *aſſerente Cæſ. Baronio* (*ad Ann. C. 583.*). In juvene febre petechiali laborante cutis ultra carpum & maleolum ſpatio 24. horarum adeo ſenſim adurebatur, & ſimilem illi calorem repræſentabat, quo ſolet ſuilla veru aptata conſpici, dum ad prunas verſatur, liqueſcente jam pingvedine, quod obſervavit *Simon Pauli* (*Parecbaſ. de Febr. malign. §. 52. p. 64.*) in peſte anni 1350. ignis corpora usque ad oſſa in viventibus & mortuis abſumſiſſe legitur. Memoria digna illa *D. Matthiæ Jacobæi* (*ap. Th. Bartholin. V. 1. Act. Med. Hafn. obſ. 116. p. 210.*): Fœmina quædam urbis Aurelianenſis gravida febri acuta, & inflammatione circa umbilicum ſubito correpta, opinione citius & ἀλόγως liberata fuit, æſtum vero febrilem in fœtum tranſiiſſe eventus docuit. Mortuus enim ex utero extractus oſſa habuit in pulverem rubicundiſſimum redacta, tanta vis ignis febrilis fuit. Ignem exiviſſe ab iſchio, id eſt, vertebra Crucis, & combuſſiſſe oculos hominis, qui patiebatur dolorem in illa parte, & ceſſaviſſe dolorem Magnetius Alexandrinus Medicus *Simplicio* narravit, prout (*in Ariſt. 3. de cœlo t. 33. com. 30.*) & ex hoc *Joh. Baptiſt. Bernhardi* (*Seminar. Phil. Ariſtot. col. 625.*) *tradidit.*

§. 25.

Nec minus admiranda, quam *Paulus Eber.* (*Calend. Hiſtor. p. 217.*) *Conrad. Lycoſthen.* (*Chronic. oſtent. & prodig. p. 648.*) *Cornel. Gemma* (*l. 2. Coſmocrit. c. 1. p. 26.*) *Richardus* (*l. 3. Chronic. p. 145.*) *Th. Bartholin.* (*de Luc. Hom. c. 18. p. 158.*) recitant, hiſtoria Anno 1555. 26. Jun. hor. 3. matutina Sutoris cujusdam in oppido Thuringiæ, Nebra, uxor, quæ biduum totum parturierat, enixa eſt tandem filiolam, quam è veſtigio ſecuta eſt flamma ignis cum fragore imitante bombardarum ſonum, parientis replens conclave fumo graviter fœtente,

&

& ambuſſit fermè totum corpus infantis, & loca matris. Infans mortua eodem die, cujus mater paucos dies ſuperfuit.

§. 26.

Cauſam ut erueret *Marcell. Donat.* (*l. 4. Hiſt. Med. mirab. c. 25. p. 459.*) ex vaporum colliſione mutua, atque attritione ipſos accenſos, eoque modo (& motu) crepitum & flammam excitaſſe, quo in aëreis impreſſionibus, præcipue corruſcationibus & tonitruis fieri, traditum *ab Ariſtotele* (*in l. Meteor.*) profitetur, ut hanc malam flatuoſam vel igneam potius appellare non injuria poſſes. Quod potuerit difficultas pariendi humores inflammare, ruptura autem vinculorum & commotio ſordium, ut voluit *Henric. Wathon.* (*l. 3. univ. ſapient. p. 2. c. 5. n. 4. p. 430.*) in eo *Eidem,* quod flammæ cauſam concernit, non ſubſcribo. Calor noſter, quamvis igneus non ſit (Philoſophatur *Helmont. tr. Ignotus hoſpes morbus n. 79. p. 402.*) altius exorbitat per furores, tumque confeſtim lumen vitale tanquam combuſtum exuit, & alcali cauſticum aſſumit. Quod cernitur in fœno madido & compreſſo, ubi ignis conſurgit ſpontaneus. Sic in affectibus eſcharoticis calor noſter, vitæ prioris oblitus, tranſit in gradum ignis. Radiorum namque luminarium congreſſu ſpirituumque ſalis degeneratione, prout in fœno verus ignis naſcitur, nosque conflagraret, ſi Archeus hunc ſcenæ terminum ante mortem expectaret.

§. 27.

Ignem & fumum etiam in ſanis deprehenſum, notarunt varii. *Etiam* ſcribunt (*commemorante Petr. Gregor. Tholoſano l. 15. de Republ. c. 6. p. 1102.*): Infantem & lambentem matris ubera conſpectum eſſe, (vid. & *ſupra* §. 6.) non Lac, ſed flammas ab uberibus rapere, & cum naſciturus eſſet, pater ejus *Sabacha* vidit illum ab Angelis albicantibus ſalutari & igne tanquam faſciis involvi, quod è *Dorotheo* & *Epiphanio* recitat *Gregor. Michaëlis* (*in curioſ. inaud. Gaffarell. n. 65. p. 306.*). Sed hoc forte commentum Rabbinicum. Ignem è pudendo emiſiſſe quendam, *Euſeb. Niremberg.* (*in Hiſt. peregrin.*) annotat. Audivi interdum, (*teſtatur Joh. Ben. Sinibald. l. 4. Geneanthrop tr. 2. c. 3. p. 457.*), Salaces quosdam juvenes œſtro libidinis percitos, qui dicerent è ſuis pudendis fervidum pnevma, quaſi flammam, emicare. Ego vero certo ſcio, ait *Petr. Borell.* (*Cent. 2. obſ. 69. p. 166.*) apud Ruthenos mutum eſſe, cujus veretrum, cum eſt rigidum, fumum manifeſte emittit. Sudore erumpente totum corpus fumum emittere videtur. Si frigore condenſentur inviſibiles effumationes, quod hyeme contingit, toto corpore fumant equi, & cum his reſpirando fumum per os & nares egerunt homines.

§. 28.

§. 28.

Cicindelarum lux interna his lucem fœneratur. Valuit hujus adminiculo quandoque aliquod breve vocabulum non tantum legere *Rob. Boyle* (*vid. Epiſt. de Adamant. in tenebr. lucent. tr. de Color. affix. p. 363.*); Sed & hanc ardere, imponendo digitum parti ſplendore corruſcanti, ſuo damno expertus *Georg. Entius*. (*Apolog. Circulat. Sangv. p. 102*). Hos vero adultos demum lucere *Leonh. Thurneuſſer*. (*l. 6. Piſon. c. 76. p. 286.*) expertus, & tum demum, ut conjicio, ubi in Venerem feruntur, lucere. Scolopendra, quæ dum fortius in tenebris premitur ſcintillas è pedibus, aut forſan annulis (ſiquidem id in tenebris recte aſſecutus fui,) emittit, cujus cuilibet experimentum facere licebit, (*conf. M. C. Dec. 1. Ann. 1. obſ. 138. p. 307.*). Quot namque ſcintillas cuti aſperget infectum humore ſcintillante maxime turgens, tot veſiculos dolorem levis ambuſtionis inferentes deprehendet Experimentator. Scorpiones in Inſula Ceylon leviter compreſſi, quoad liquidi quid ex iis effluat, ſulphureum lumen exhibens emittunt, teſtis eſt *D. Hermann. Nicol. Grim.* (*M. C. Dec. 2. Ann. 1. obſ. 162. p. 406. ſq.*), qui & vermes alios & Muſcas in Inſulis Coromandel, Ceylon & Java lucentes *ibidem* deſcripſit. Adde *Henric. Oldenburg.* (*Act. Phil. Angl. 68. p. 690. & 69. p. 897.*)

§. 29.

Lucem etiam in externis partibus conſpicuam exhibuit ſæpius experientia. *De Theodorico Gothorum Regis Patre Ludov. Cœl. Rhodigin.* (*l. 15. lect. antiqv. c. 5. col. 780.*) *& Th. Bartholin.* (*l. 1. de Luc. c. 9. p. 71.*) referunt, ex Ejus corpore toto ſcintillas proſiliiſſe. Adduntque ſapientem quendam prodidiſſe ſcintillantes flammas hinc inde etiam cum ſono emicaſſe. Pro vero habendum eſt, *addit Th. Bartholin.* (*c. l. p. 75.*) *quod de Carolo Gonzaga, Mantuæ Duce* conſtans fama tulit, levi per totam cutem facta frictione, flagrantes ſpecies exire ſolitas. Affine his Exemplum communicat *Excell. Dn. D. Rudolph. Jacob. Camerar.* (*M. C. Dec. 2. An. 8. obſ. 172. p. 428. & An. 9. obſ. 121. p. 212.*) de juvene, cujus etiam Lintea lucebant, quod in ſe facta experientia anno 1677. illuſtrat (*in Add. ad. Dec. 2. An. 8. p. 464.*) *profundæ doctrinæ & ſingularis induſtriæ Medicus Dn. D. Joh. Math. Faber*, rationesque quasdam ſuperaddit, quem vide.

§. 30.

Capita flammantes Poëtarum & Hiſtoricorum ſcrinia nobis excutientibus occurrunt. Illi ex *Æſculapii*, infantis capite, ignem emicuiſſe narrarunt, *teſtimonio Natal. Comitis* (*l. 4. Mythol. c. 11. p. 365.*). Hinc Æſculapii nomen Æ-

 gyptium

gyptium prorſus eſſe, quicquid Græci comminiſcantur, *judicat Caſp. Peucer. (Orat. de Stud. Vet. Phil. c. 4.)* vel ex Oez keleph conflatum, vel ex Æſchkeleph quod capra nutritus, cane cuſtoditus fingatur (aut quod Caprillo lacte ad vire ægrorum reſtaurandas uteretur, canis autem lingua ad externorum ulcerum medelam, *cenſente Ottone Heurnio (l. 1. Philoſ. Barbar. p. 66.)* flammaque ex eo invento primum ac conſpecto eripuiſſe dicatur:

Circa Achillis caput nubem dia inter Deas
Aureamque ex ipſa incendebat flammam undique lucentem.

fingit Homer. (Iliad. 6. v. 213.). De Aſcanio Maro (l. 2. Æneid. v. 683.)

Ecce levis ſummo de vertice viſus Iuli
Fundere lumen apex, tactuque innoxia molli
Lambere flamma comas, & circum tempora paſci.

(vel ſi mavis *Claudiani* verbis id legere, hæc *Panegyr. in Conſ. Honor. v. 192.)* habe

ventura poteſtas
Claruit Aſcanio, ſubita cum luce comarum
Innocuus flagraret apex Phrygioque volutus
Vertice fatalis redimiret tempora candor

De Maſiniſſa Numidarum Rege Silius l. 16. de Bell. Punic. v. 119.)

Carpenti ſomnos ſubitus rutilante coruſca
Vertice fulſit apex: criſpamque involvere viſa eſt
Mitis flamma comam atque hirta ſe ſpargere fronte.

In *Caſtorum* cum Argonautis navigantium capitibus ſubitæ quædam ſtellæ effulſiſſe dicuntur *Valerio Flacco (l. 1. Argonaut.)* quos & crinibus ſtellatis illuſtres cecinit *(c. l. v. 209.) Claudian.*

§. 31.

Ex Hiſtoricorum penu hæc depromta ſufficiant. In acie nobis reſiſti *Alex. M.* cujus caput in ſummo prælii Indici ardore ſcintillaſſe perhibetur *Bartholino (l. 1. de Luc. c. 12. p. 91.).* De *Lucio Martio Livius (l. 5. Decad. 3.)* & *Valer. Max. (l. 1. c. 6. n. 2.)* quod pœnos aggreſſuro & *Ducem Asdrubalem* flammam concionans fuderit è capite, ſine ipſius ſenſu, cum magno pavore circumſtantium militum. De *Servio Tullio* res notiſſima, cui puero adhuc dormienti circa caput flammam emicuiſſe domeſtici oculi annotarunt. *Vid. Id. (c. l. n. 1.)* & *Apulej. (l. de DEO Socrat. p. m. 427.)* cauſam hujus fulgoris allegant, quod in foco regio, ubi à Romanis cum alia ſacra ſolebant fieri, tùm cœnarum litar primitiæ ſupra flammas è cinere virilis membri extitiſſe ſpeciem proditum, ex qua imprægnata *Ocriſia ancilla Tanaquilis Reginæ* fortè aſſidens natusque, *refe-*

renti

rente id *Dionyſio Halicarnaſſæo* (*l.4. Antiquit. Roman, c. p.m.*) & *Plinio* (*l. 36. c. 27.*). Hoc in Dæmonum opera (*c. l.*) recenſuit *Apulejus*, *Serviusque*, Laris familiaris filius dictus. *Bambæ Gothorum Regi* ad ſupremum Regni faſtigium efferendo flamma in formam columnæ à capite aſcendit, quod *Sabellicus* (*l. 1. c. 4.*) in literas retulit. De *Chriſtiano V. Daniæ Rege* tradidit *Th. Bartholin.* (*c. l. c. 10. p. 71. & Cent. 3. Hiſt. Anat. 37. p. 79.*), quod non ſemel pectine capillos ad occiput reducens ſcintillas exiliiſſe viderit, & præſentibus monſtrarit.

§. 32.

De Sanctis DEI viris idem memorant. Singulare plane eſt, quod *è Sophronio (in prat. Spiritual. c. 104.)* citat *H. Kornmann.* (*de Mirac. Viv. p. m. 67.*) quod *Theodoſius Epiſcopus* nocte è feneſtra in Eccleſiam conſpiciens viderit *Nonnum Abbatem* procumbentem genibus ſuis, & ſtellam lucidiſſimam ſuper caput Ejus, unde diſceret, quantus vir ille *Nonnus* eſſet. Ita de *B. Hieronymo Wellero* olim me legiſſe recordor (*forſan in vita Ejus à Philippo Gallo, aut Concione Ejus funebri*), quòd *Pius ille doctusque Chriſtianus Scriverius* (*p. 3. Seelen-Schatz Conc. 5. §. 23. p. 1004 repetiit,*) quod lectus in quo dormiebat, imprimis ea parte, in qua caput repoſuerat noctu ſæpius flammis circumdatus & ignibus coruſcus viſus, & virum DEO deditum id Angelicæ præſentiæ aſcripſiſſe. Carmelitani Ordinis Monacho eandem capitis ſcintillationem contigiſſe *Hieron. Cardan.* (*l. 8. de Variet. Rer. c. 44. p. 549.*) & *Joh. Wolfius* (*part. 2. Lect. Memorab. & recondit. p. 507.*). *P. Claudius Aquaviva Filius Ducis Atrii* viſus aliquando *à Philippo Nerio* diu coruſcare. (*Henric. Engelgrav. T. 2. Luc. Evangelic. p. 407.*)

§. 33.

Amicum habeo, ut & de non magni ordinis viris adhuc quid addam, *inquit Petr. Borell.* (*Cent. 4. obſ. med. 43. p. 312.*), qui ſcintillas noctu emittit, ſi fricetur. Gemellum è *Petro à Caſtro* (*in Collectan. M. S.*) citat *Ph. Jac. Sachſius Noſter* (*l. 2. Ampelograph. ſ. 7. c. 2. p. 495.*). Idem de ſe ipſo ſcripſit *Petr. Joh. Faber* (*Pallad. Spagyr. c. 14. p. 836.*). De *Joh. Andr. Prolæo Mich. Watſonius* (*ſ. 3. Univ. Sap. c. 2. n. 2. §. 4. p. 374.*) *Idem*, idem de puero Jenenſi *Andr. Libavius* (*l. 1. Hexaëm. p. 110.*). De alio in ludo Portenſi *Joh. Otto Helbig.* (*introit. ad ver. & inaudit. Phyſ. p. 14.*)

§. 34.

Nec in ſequiore ſexu deſunt Exempla. Obſeſſa & mirabiliter liberata mulier, *teſte Cornelio Gemma* (*l. 2. Coſmocrit. c. 20. p. 50.*), cui ante horrenda facies, vultu jam non quid amplius relucente, ſed cujusdam divinitatis radio ac ſplendore pulchritudinis aucto ſupra modum videbatur. Caumontiæ Heroinæ in mediis tenebris capillus dum pectitur ignem vomere videtur, habet *J. C.*

Scaliger. (Exerc. 175 p. 567.). Puella quædam nobilis forma gratiſſima prædita (*tradit c. l. P. J. Faber*), dum coram me capillos venuſtè admodum pectine implicatos diſſolveret, flammas veluti cadentes cœlo ſtellas è capite ſuo in ſinum excutiebat ſuum, quo meteoro perterrita ipſa puella in Syncopen ferè incidiſſet, ni ſubito verbis lepidiſſimis refocillatæ metum è pectore depreſſiſſem, explicata harum flammarum cauſa illi ipſi & parentibus ſuis. Diverſus ab hoc *Laviniæ novercæ* ſplendor, qui lucem flamma comitabatur. Audiamus *Poëtam* (*l. 7. Æneid. v. 71.*)

Præterea caſtis adolet dum altaria tædis,
Et juxta genitorem aſtat Lavinia Virgo,
Viſa (nefas) longis comprendere crinibus ignem
Atque omnem ornatum flamma crepitante cremari,
Regalesque acenſa comas, accenſa coronam
Inſignem gemmis; tum fumida lumine fulvo
Involvi, & totis Vulcanum ſpargere tectis.
Id verò horrendum ac viſu mirabile cerni.

Hæc & alia atiam *ap. Petr. Dan. Huetium* (*l. 2. Qu. Alnet. c. 12. n. 10. p. 194.*) invenies.

§. 35.

De Corporis & Artuum luce ne dubitemus, hiſtorias in medium produxit (*l. 2. de Monſtr. c. 48. p. 261.*) *Fortun. Licetus.* Ego pluries audivi *à Joſepho Patre, infit*, ſe dum juvenis in Inſula Corſicæ Medicinam faceret *Franciſco Guido Juriſperito*, artificioſæ memoriæ Monſtro memorabili, nullique hominum comparabili familiariter uſum, quem ſæpe numero, dum nudus in lecto recumberet, caſu brachia levigantem flammas evidentius excutere conſueviſſe, quam ſi aridæ truncum hederæ virentis lauri baculo vehementiſſimo, concitatiſſimoque niſu attriviſſet. Quinimò, *pergit*, dum Piſis agerem, publicus Philoſophus ſuperioribus annis *ab Antonio Cionſio, Bibliopola Piſano* audivi, ſe bis, dum ſubuculam nuncupatum exueret arctiorem flammas è dorſo & brachiis cum crepitu efflaſſe, ita ut univerſa familia præſens miraretur. Hoc idem frequentisſimo in more poſitum fuiſſe *Maximo Aquitano Medico inſigni Petr. Lupius* inter Piſani Gymnaſii Profeſſores non indoctus, ejus Nepos ampliſſimo teſtimonio mihi retulit. *Hæc Licetus.* De *Tiberio Imperatore Suetonius* (*in Vit. Ejus c. 14. p. m. 132.*) veſtimenta mutanti tunica ardere viſa eſt. De Induſio noctu lucente obſervationem ſingularem *Exc. Dn. D. Rud. Jacob. Camerarius* (*M. C. Cec. 2. A. 8. obſ. 172. p. 428.*) communicat. Cuidam in pallii conſueta depoſitione ſcintillæ à dorſo petaſi ſparſim profiluerunt, iterumque repoſito pallio, dum amoveretur,

denuò

denuò eruperunt, (*Hier. Cardan. l. 14. de Rer. Variet. c. 69. p. 916.*). *Alexandrinus Medicus Philalthei* (*3. de Cœl. comm. 31.*) *teſtimonio* adſeverat à vertebra coxæ in laborante coxendice Ignem exſiluiſſe, & oculos inſpicientis combuſſiſſe. In *Joh. Friderico Electore Saxonico* modo nato viſa eſt in dorſo crux aureo colore fulgurans, quod narrat (*indic. Chronolog. p. 452.*) *Abrah. Bucholzer. Georg. Richter* (*Axiom. Oecon. 3. p. 15.*)

§. 36.

Sed nec hoc in viris ſolum animadverſum, ſequior ſexus pariter iſto prodigio non caruit. Illuſtris Matrona in Italia *Domina Caſſandra Burrhi*, *illuſtris Joh. Franciſci Rombaldi Patritii Veronenſis uxor*, eo prærogativæ dignitatis & ſtupendæ Naturæ ſigno ſignata à Creatore, ut quotiens leviter linteo corpus tetigerit ſcintillæ ex Artubus copioſè proſiliant, non ſecus ac ſi è ſilice excuterentur, comitatæ etiam ſtridore omnibus audito. Sæpè ducta manus per induſii manicam ſcintillas excipientem, obſervavit flammam caudato radiò ad inſtar accenſarum exhalationum decurrentem, à quo ſæpè deluſæ ancillæ, ignem ſe intra ſtragula lintea ingeſſiſſe per incuriam, cum cubile hyemali tempore etiam copioſiores & clariores micant ſcintillæ, cum metu haud dubio arbitrantur. Ignis autem, ut hoc addam, non niſi noctu aut obſcuro loco in morem luminum noſtrorum cernitur, nec extra ſe urit, quamvis materia ſuggeratur ad inflammationem promtiſſimam, nec denique, ut alii fulgores temporanei ad certi temporis menſuram deſinit, ſed eadem lucentis facie, cum hæc literis mando, adhuc effulget. Hæc *ex Ezechiele* poſtmodum baptizato dicto *Petro de Caſtro* (qui hanc hiſtoriam *tr. de Igne lambente* illuſtraſſe dicitur) *Th. Bartholin.* (*c. l. c. 19. p. 162. ſq. & Cent. 3. Hiſt. 70. p. 139.*). Aliam *P. Borell.* (*Cent. 2. obſ. 69. p. 165.*) his delineavit. Sæpiſſimè oculis propriis mihi videre contigit in ſubucula & induſiis egregiæ & nobilis Dominæ dum Medicinæ operam Monſpelii navarem. Cum enim munda ſumeret induſia, in iis, quæ exuebat, ſcintillæ igneæ erumpentes & in plures ſub diviſione ſua abeuntes percipiebantur, eodem modo, quo ignis Carbonum ſcintillare & in multiplices ſcintillas ſubdividi ſolet.

§. 37.

Aurei *Pythagoræ* femoris mentionem ex Antiquis fecerunt *Plutarchus* (*in Numa p. m. 116.*). *Diog. Laërt.* (*l. 8. de Vit. Philoſ. p. 574.*). *Lucian.* (*l. 2. Verar. hiſtor. c. 26. p. 45. in Somnio ſ. Gallo & Vitarum auctione p. 373.*) *Jamblich.* (*in Vit. Pythag. p. 131.*) *Apud Olympiam* (Vid. *Ammian. Marcellin. l. 22. p. m. 253.*) cum per cœtum populi tranſiret oſtenſum ſtigma quoddam, interpretatur *Joh. Henric. Urſinus* (*l. 1. Anal. Sacror. c. 61. p. 95.*). Cum inter geſtandas tædas, & myſticas ſaltationes *Alexandri Impoſtoris* femur de induſtria renudatum aureum ap-

apparebat, pelle, ut conjicit *Lucian.* (*Pſeudomant. p. 771.*) aurata circumdata, & ad tædarum fulgorem relucente. Quæſtio inde inter duos deſipienter ſapientes orta, utrum ob femur aureum animam Pythagoræ haberet, an aliam Pythagoricæ ſimilem? Quid de eo præterea ſentiat *Fortun. Licet.* (*c. l. c. 47. p. 158.*) addere operæ pretium duxi: Putat nempè aureum femur Eidem attributum myſtico ſenſu, ita, ut cum *Pythagoras* in via morum & ſapientiæ nequicquam erraret, ſed bene incederet, femur aureum illi ſcitiſſimè attribuerent. Ita *Plato* (*in Euthydemo p. m. 220.*) ſcripſit, apud Scythas eos feliciſſimos optimosque viros eſſe, qui in ſui capitis oſſibus aurum multum continent. Dæmones eſſe aureum genus hominum, id eſt, bonum præclarum, *Plato* (*in Cratilo*) *teſtatur*, poſtquam ex hac vita diſceſſerint, fieri Dæmones ſanctos, terreſtres optimos malorum expulſores & cuſtodes hominum. *Vid. Andr. Cæſalpin.* (*de Dæmon. inveſt. peripat. c. 6. f. 151. b.*). Et aureos philoſophiæ participes vocaſſe *Platonem Clemens Alexandrin.* (*l. 5. Stromat. p. 445.*) deprehendit, qui paulò ante *ex Eodem* narrat (*p. 434.*) DEUM dum fingeret aptos ad imperandum iis in generatione commiſcuiſſe aurum; earum autem auxiliaribus argentum; agricolis & reliquis opificibus æs & ferrum. Aureum pulchrum interpretabatur *Caſp. à Rejes* (*Camp. Elyſ. qu. 36. n. 49. p. 442.*) allegans illud *Heſiodi* (*l. 1. op. & dier. v. 99.*)

Χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων.

Eburneum illud *Origines* (*l. 6. contr. Celſum.*) vocavit. Femoris pulchritudinem declaraturus *Anacreon.* (*od. 29. ad Bathyll. p. m. 150.*) ignem eidem tribuit:

Μυρῶν τὸ πῦρ ἐχόντων.

Femorum ignem habentium.

in quem locum quid annotet *Mr. de Longepierre ex Henrico Stephano vide* (*p. 161.*) Sunt qui pro χρυσοῦν μυρὸν χρυσοῦν ῥοῦν aureum flumen legunt, quod animadvertit *Martin. Delrio* (*l. 1. Disquiſit. Mag. c. 5. qu. 1. ſ. 1. p. 138.*), qui & addidit, quosdam id de Lapide Philoſophorum interpretatos fuiſſe. Ne repugno *ingenioſiſſimo Chemiatro O. Porrichio* (*Diſſ. de ort. & progreſſ. Chem. p. 40.*) illud de aliquali cognitione Chemiæ ex Ægypto in Græciam translata explicantur: Quod ſi moraliter, ut pleraque Pythagorica accipienda, id explicare tentes, forſan de celebri illa Pythagoræ continentia, non incommodè, interpretaberis mecum, cum femur, (ut *infra l. 3. Tit. 1.* monui) ad generationem referatur, & ideò femoris ſacrificium, ut *ex Eubulo Comico* allegavit *Clemens Alexandrinus* (*l. 7. Stromat. p. 514*) Diis diſplicuit, verba hæc ſunt:

Diis quidem caudam conſecratis & femur,
Tanquam ſceleſtis nempè pædiconibus.

§. 38.

§. 38.

Et hæc prima fuit *Liceti* ratio, notis haud trivialibus forſan illuſtrata. Vel ab imaginatione matris, *pergit*, femori ipſius flava macula impreſſa fuit. Noſtri vocant *die Honigflecken*, & melli tempore geſtationis avidè comeſto aſcribunt, qui ipſi nævi aliquando flavo colore, ut mel rutilant, aliquando obſcurè flavent. Potuit & eidem contigiſſe, *addit*, ut dum nudaretur frictione femoris, confeſtim ex apertis poris flammulenta exhalatio prodiens aureo colore membrum illud inficere videretur (*c. 49. p. 162.*). Tandem morbo arquato, qui morbus aureo colore corpus tingit, ut exemplis *è Cornelio Gemma (l. 1. Cosmocrit. c. 7. p. 157.)* & *Lazaro Riverio* (*Cent. 1. obſ. 6. p. 556.*) conſtat, ut etiam Icteri Lunam aureo tingentis colore *memoret Petr. Borellus* (*Cent. 1. obſ. 68. p. 64.*) inde etiam Aurigo dictus *Aretæo* (*l. 1. Diutrun. Affect. c. 15. p. 84.*). Ultima ratio, ut vix aliquam probabilitatem promittit, cum Icterus in una corporis parte deprehenſus vix legatur, isque non ſit à primo ortu in totam vitam durabilis. Priores autem tres nec rationi, nec experientiæ contrariantur.

§. 39.

Præter lucem prædictam (in vivis namque non ſeparatim conſiderantur, benè tamen in mortuis) etiam unicuique corporis noſtri humani, & parti ſua eſt lux, ipſi, quatenus mixta dicuntur, inhærens. De humorum luce acutè & nervosè colligit *Joh. Theod. Schenck.* (*hiſt. hum. general. c. 5. p. 72.*), è motu, ex eorum ſplendore & effectibus, qui ſunt, lucida reddere corpora flammantia & rutilantia pro varia corporum luminoſorum mixtione. Sicut autem non una eſt ſpecies (*pergit p. 73.*) lucis, ſed innumeræ: Ita ex hoc facilè colligi poteſt, quod, ubi ſeparatim humores extant, aliter lucere, quam ubi vel aliis ſunt permiſſi, vel intra carnes deliteſcunt, vel in aliam degenerant naturam. Eleganter verò illud pigmentorum varia miſcela illuſtrat, & (*p. 74.*) ſubjicit: Non igitur à ratione abeſt, nec mirandum, cum hanc lucem calidam & quaſi urentem in ſinubus cordis; temperatam & ſideream quaſi in Cerebro; fulgurantem in oculis, liliaceam in cute, roſaceam in labiis & genis, in unguibus ſpeculi inſtar gliſcentem, in humore cryſtallino gemmeam, in vitreo obſcurè nitentem.

§. 40.

De Sanguinis luce nemo ferè dubitat. *Ipſe Galenus* (*2. de vict. rat. in acut. t. 44. p. m. 575.*) oculorum coruſcationes ſangvinis copiæ ad caput delatæ aſcripſit. Lymphæ ſplendor oculos effugere non poteſt, probat eundem gelatina, in quam abſumta ſeroſitate faceſſit, ut alibi (*l. 1. Tit. 7* §.) allegavi. Gluten ex agnorum & vitulorum oſſibus excoctum, quod non tantum pellucet, ſed

ſed & coloribus, Chartis, Lignis &c. ſplendorem conciliat, oſſa demum ipſa, tendines, membranæ, nervi &c. quæ originem & nutrimentum ſuum præfatæ debent lymphæ, id abundè oculis ſuggerunt. Et ſi rectè quidem calculum pono, ſangvis potiſſimum lucem ob admixta lympha mendicatur. Separata namque lympha aliqualem obſcuritatem oppidò acquirit, & tandem ea ab igne penitus exſiccata, obſcurus penitus redditur. Ita Lac ſangvini miſtum, colorem eidem ſplendentem minio ſimillimum per aliquot dies conſtanter induxit, experimento *Th. Bartholin.* (*de Hepat. defunct. p.m. 585.*). Quin Chylus admiſtus idem præſtet ſæpius ſuſpicio me tenuit. Contra (*idem expertus c. l. p. 586.*) ſubcinericium colorem omni ſangvini facilè impreſſeris, ſi ad ignem in vaſe leviter coquas.

§. 41.

Lympha iſta ſangvini miſta ſangvini concreſcenti varia ſuperficiem mutando imprimere poterit ſimulacra. Spectat huc illud phænomenon, quando Haffniæ anno 1662. menſe Junio Chirurgus in ſangvine ſpeciem hominis capillati, & fœminæ cum corona ſibi invicem obverſa vidit, quod tertia hora evanuit (ſeparata nempè à ſangvine lympha), quod iterum notat *Th. Bartholin* (*Cent. 4. Epiſt. 24. p. 101.*) Eodem modo Alii in ſanguine effigies ſacerdotis comparuit, ut *Idem* (*de Hepat. exauctorat. deſperat. Cauſ. ſ. 1. p. 642.*) meminit. De Chyli & Lactis Luce nihil amplius addo, ne ſoli lucenti lucem jungere videar.

§. 42.

Germanicum *Auge* concinnè à græco *αὐγὴ* deducunt, ut ſplendentis radii ſignificatio inſit, ceu *Franc. Tidicæus* (*tr. 4. Microcoſm. p. 274.*) loquitur. Oculum igneum eſſe, prodiderunt multi, quos citat & refutat *Andr. Laurent.* (*l. 11. Anat. quæſt. 3. p. 941.*). Ignis ille, qui è corde vel aliunde in cerebrum erumpens, ibique exquiſitè elaboratus à Natura in viſus miniſterium ſecernitur, inde in Nervos opticos ſe recipiens, dum ab oculi humoribus & tunicis impeditur, quo minus avolet, quicquid eſt ſubtiliſſimum, ejus veluti eruptione facta ex illis anguſtiis longè ſe promittit, ſpatium quærens. Quod manifeſtum eſt in oculis Felis & Noctuæ, *ſcripſit Sebaſt. Baſſo* (*l. de viſu intent. 4. Artic. 5. p. 540.*). Spiritum in Nervis opticis ſplendidum vocavit *Gallen.* (*l. 7. de placit. Hipp. & Platon. p. 1139. & l. 16. de U. P. p. 882.*). Oculi humores orbiculares duplices, alius ita mollis, cujusmodi eſt vitrum mediocriter ſolutum; alius ita durus, cujusmodi eſt glacies modicè concreta. Nominatur à Medicis mollior hyaloides, durior cryſtalloides à vitri & Cryſtalli ſimilitudine, quibus non ſolum ſubſtantia, ſed eti-

etiam coloribus reſpondent. Siquidem exactè purus eſt pellucidus & ſplendidus. (*Id. l. 7. de placit. Hipp. p. 1145.*). Leonibus & Pardalis aliiſque animalibus, quibus ſplendidus admodum eſt oculus, licet tibi noctu ſpectare, qvum pupillam ad nares converterint circulum ſplendoris in ipſa apparentem, (*id. ibid. p. 1141.*). Solem non oſtendam quidem in corpore animalis, ſed oſtendam tibi oculum, organum lucidiſſimum, & Soli quam ſimillimam animalis particulam, tandem concludit *Pergamenus* (*l. 3. de U. P. c. 10. p. 386.*)

- - - - πυρόεντα

ὄμματα - - -

Melitæ tribuit (*in Epigr. V. Antholog. Epigr. l. 7. p. m. 521.*) *Ruphinus*. In Venereis id contingere præ reliquis, *Martin. Schoock.* (*de Ferment. c. 18. p. 251.*) autor eſt. Inde *Adamantius Sophiſta* (*l. 2. Phyſiognom. c. 26.*): oculos σίλβοντας ſ. lucentes Veneri ſacravit, quod imprudentiam demonſtrent. Vid. & *Joh. Bapt. Porta* (*l. 3. Phyſiognom. c. 7. p. 409.*) Plura de oculorum luce *Caſp. Hofmann.* (*l. 2. Syntagm. de Calid. innat. & Spir. c. 2. p. 56.*). Oculos interim animalium non luce innata, ſed participata gaudere, experimentis declarare voluit *Exc. Joh. Bohnius* (*Circul. Anat. Progymn. 19. p. 402. & 27. p. 413. ſq.*). Et noctivaga animalia nullum extra oculos lumen mittere, itidem Experimentum ſuppeditavit *J. B. Helmont.* (*tr. Formar. Ortus n. 50. p. 114.*)

§. 43.

De humore oculi cryſtallino multa dicere prohibet Lux præfata oculorum emiſſititia, ut ut hunc neget *Hieron. Fabric. ab Aquapend.* (*tr. de Oculo p. 2. c. 4. p. 45. & p. 3. c. 6. p. 89.*) & ab intimis oculis receſſibus lumen proſilire, inficietur *Athan. Kircher.* (*l. 3. Art. Magnet. p. 9. c. 1. p. 610.*). Excelluerunt illa luce *Cajus Marius*, ex cujus oculis in cubiculo umbroſo multas flammas emicare vidit miles, *teſte Plutarcho* (*in vit. Ejus p. 72.*) *Auguſtus Cæſar, Tiberius, Aſclepiodorus, Julius Cæſar & Joſephus Scaligeri, Beza, Burrhus, cum Aliis*, quos citat *Th. Bartholin.* (*l. 1. de Luc. c 14. p. 106. & l. 3. c 8. p 493.*) ex *Angelus à S. Franciſco* (*tr. Homo omnia l. 1. p 60.*). Novit Grœningæ quosdam nocte expergefactos omnia clarè, Luna non fulgente, cernentes *Iſaac. Schookius* (*Cent. probl. rar. n. 44. p. 40.*). Idem de ſe *Cardan* (*l. 8. de var. rer. c. 43. p. 542.*) ſibi ipſi ſplendentes oculos tribuerunt *Lud. Cœl. Rhodig.* (*l. 15. lect. Antiqu. c 2. col. 776.*) *Joh. B. Porta* (*l. 4. Phyſiognom. c. 6. p. 460.*) & *Athanaſ. Kircher.* (*l. 2 Art. magn. Luc. & umbr. p. 2. c. 1. p. 162.*): De me teſtari poſſum, quod ſæpius è ſomno expergefactus cameram lucidam deprehenderim, ſed nonniſi oculis humentibus, humore namque in vapores reſoluto, lux evanuit, & oculis ſiccis nunquam comparuit.

§. 44.

Hyæniam Gemmam in oculo Hyænæ inveniri, *ſcripſit Plinius* (*l.37.c.13.*). A ſimilitudine verò nomen accepiſſe, *Anſh.Boët. de Boot.* (*l.2. de Lap. & Gemm. c.299.p.262.*) dictitat. Eruit has (quamvis veræ gemmæ non ſint, cum poſt tres aut plures dies fiant opacæ, & in varias partes ſcindantur,) *Petr. Caſtellus* (*l. de Hyæn. odorif. c.4.p.37.*), cryſtallinas ex Hyænæ oculis duras & diaphanas, quas etiam *apud Eundem* vidit *Th. Bartholin.* (*l.2. de Luc. c.9. p.252.*), qui & ipſe è Civetta talismodi humorem cryſtallinum exemit & deſcripſit (*Cent.4. hiſt. 1.p. 210.*). In hominibus contra ſub mortem vel Syncopen oculi cornea membrana lumine priva cernitur, *advertente J. B. Helmontio* (*tr. Blas human. n.24.p.148.*), quod & calculo ſuo firmavit *Thom. Reineſius* (*l.2. var. lect. c.18. p.290.*). Confer etiam quæ ſupra (*l.1. Tit.5. § 7.*) collecta dedi.

§. 45.

In contentione avari *cum Oreſte* ſplendidam huic bilem tribuit *Horatius*, quod cum *cenſente B. Frideric. Rappoldo* (*in not. ad Horat. c.11. p.331.*) *Dionyſ. Lambinus* ad atræ bilis naturam rectè refert, quæ *Galeno docente* ſit στιλπνότερον τοῦ αἵματος, ſplendidior ſangvine. *Torrentius* tamen (valdè veretur, ne invita veritate, citraque autoritatem veterum *laudatus Rappoldus*) flavam potius ſeu rubeſcentem, quæ ad cor redundans, iram concitet. *Torrentio* meum aggrego calculum, eò quod irati rubeant, inde *ap. Statium* (*l.7. Thebaid. v.48.*): iræ rubentis, & irati, tum ignea corda, (*l.2. Theb. v.411.*) tum ſcintillantes oculos habere, Poëtis dicuntur. De his locus extat *ap. Apollon. Rhodium.* (*l.1. Argonaut. n.50. v.1258.*)

τῷ δὲ οἱ ὄσσε
Ὄστλιγγες μαλεροῖο πυρὸς ὡς ἰνδάλλοντο.
ipſiq; ei oculi
Scintillæ rutili ignis tanquam fulgurabant.
Ἐκ δὲ οἱ ὄμματ' ἔλαμψαν ὑπ' ὀφρύσιν ἱεμένοιο.
Eiq; oculi ardebant ſub ſuperciliis more incitati.

Oculis Dracorum & Serpentum κακὸν πῦρ *Theocritus* (*Idyll.24.v.18.p.m.187.*) & Apro immani oculos flammeos aſcripſit *Apulejus* (*l.7.Metam.p.m.191.*). Apud *Homerum* (*Iliad.19. v.16.*) *Achilli* irato:

intus oculi
Terribiliter ſub palpebris tanquam jubar micabant.

& (*c.l. v.371.*)

Eidem

Eidem oculi

Ardebant velut ignis flamma.

Imitatus hunc *Virgilius* (*l. 12. Æneid. v. 101.*)

Hic agitur Furiis, totoque ardentis ab ore

Scintillæ abſiſtunt oculis micat acribus Ignis.

Seneca (*l. 1. de Ira. c. 1. p. m. 20.*): hæc de iratis. Flagrant & micant oculi, multus ore toto rubor exæſtuante ab imis præcordiis ſangvine. *Plato* bili flammam tribuit, omnemque inflammationem corporis eidem, (*teſte Galeno* (*l. 9. de placit. Hipp. & Platon. p. 1185.*), cujus mentem ut explicaret, iſta (*p. 1186.*) ſubjecit, ex eo quod appoſuerit flamma ob coloris nomen certum eſt, non in appellatione erraſſe ipſum, ſic ut *Prodicum*, ſed in Naturæ humoris cognitione. Varii præterea colores bili aſſignantur. Rubram bilem dicunt, quæ ſerum ſangvinis eſt. Vitellina verò gignitur ex flava craſſeſcente, ſicut pallida, cum illi aliqua ſubſtantia intermiſcetur. Et hæc iterum (*in 6. de morb. vulg. comm. 5. p. 586.*) *Galenus.* De atra *Idem* (*l. 2. de nat. facult. c. 9.*), qui & quorundam Taurorum bilem vidit cœruleam (*l. 10. de Simpl. med. facult. p. 971.*). Tauroſque in Colchide ignem ſpirare, *è Virgilio Fried. Taubmann.* (*Comment. in Virg. p. 180.*) prodidit.

§. 46.

Homini vivum aliquod ens igneum ineſſe, ſequens experimentum *Franciſ. Mercur. Helmont.* (*obſ. circ. hom. ejusque morb.* §. *9. p. 8.*) docuit: Accipe *ſcribit*, urinam eorum, qui parum bibunt, eſt enim acrior, aliquandiu repoſitam ad mellis conſiſtentiam evaporare ſine, tum adde triplum carbonis lateriſve in pulverem redacti, injice maſſam in retortam ob ignis violentiam luto incruſtandam, & amplum adapta recipiens, cui aquæ nonnihil inſit, tandem igne reverberatorio aſcendet fumus cœruleus lucidus, qui in Aquam figitur in ſubſtantiam ſpiſſam, quæ inde extracta protinus lucet, & nimis ruditer tractata urit, quod Phoſphorus appellatur. De Phoſphoro, quam Tincturam *ſupra* (§. *16.*) vocavit *Edmund. Dickinſon.* (*c. l. n. 49.*), quæ de eſſentia quadam hæc (*p. 289.*) ſubdidit: Ea quæ jam prædicatur Eſſentia, multo ſubtilius elaborari debet, & in liquidam atque puriſſimam naturam redigi, ut Pyropus fiat; quæ, ſi vitro in formam globi ſufflato indatur, ita fulget, ut jubare ſuo totam cameram quamvis ampliſſimam, in qua ſuſpenditur, illico luculentam reddat, tenebras & noctem fugans.

§. 47.

De Sudore pingvi & oleoſo lucente res videtur indubia. De Sudore peſte correptorum *Lucret.* (*l. 6. de Nat. Rer. v. 1185.*)

Sudoriſque madens per cutem ſplendidus humor.

In quem locum iſta *Obert. Giſan.*(*collect. in Lucret p.432.*): tribuitur humori ſplendor à Poëta noſtro fortaſſe, quod, ut lumen à Poëta noſtro liquidum ac fuſum dicitur, ita contra liquor ſ. humor ſplendidus, ſitq; mutua interea translatio. De urina noctu inſtar ligni putridi, cute flammæ ſulphureæ lucente, ſingularem communicavit hiſtoriam *Dn. D. Salom. Reiſſel.* (*M.C.D.1. A. 6. & 7. obſ. 193. p. 280.*); quod ſulphuri lucenti in illa latenti tribuit *J. J. Beccher.* (*Supplem. Phyſ. 3. p. 75.*) Movit id *Joh. Kunkelium, Chymicum induſtrium*, ut Phoſphorum ſuũ cum *Helmont* laudato ex urina pararet, quod augurabatur *Fried. Hoffmann. F. F.* (*Diſcurſ. in augur. de Avtochir. p. 15.*) & noctilucam ſuam aëriam *Rob. Boyle* (*tr. de Noctil. Aër. p. 82.*). Evaporationes pingves & ſulphureas è Cadaveribus ſuſpenſorum diurno tempore poſſe elici, quæ nocturno frigore condenſante ignem fatuum & lambentem repræſentent, non dubitat *Eraſmus Franciſci* (*c. l. p. 593 ſq.*) Hæc de humorum luce. In partibus corporis ſolidis pro varietate texturæ & humoris quo nutriuntur & madent, lux modò ſenſum noſtrum fugit, modo penetrat & ſe conſpiciendam dat, quod ſequentia declarabunt.

§. 48.

Externa & aſſumta huic luci velificari, prolixa non indiget probatione. Cum enim quædam aſſumta, v.g. Cibus aut potus luce interna turgeant; alia verò lurida & putredini obnoxia facilè evadant, quod illis lux corporis noſtri exaltetur; his verò obſcuretur, color faciei & labiorum loquitur. Plura *Th. Bartholin.* (*l. 3. de Luc. c. 6. p. 388.*). Ita ſi plantæ noctu lucentes ab animalibus comeſtæ, carnes lucere poſtmodum, ſunt qui aſſerunt. (*Vid. Iſaac. Schoockius Cert. probl. rar. 44. p. 38.*) Cum Monſpelii caro agnina luceret, ſuſpicabatur doctus quidam Medicus ex Cantharidibus, ſplendores eſſe, (quam benè ea, quæ *Decur. 1. M. C. Ann. 1. obſ. 138. p. 307. cum J. P. Sachſio* notavi docebunt,) quibus eo menſe veſcebantur animalia, quod *Th. Bartholin.* (*Cent. 1. Epiſt. 9. p. 28.*) annotavit. Id verò non Cantharidibus comeſtis, ſed lampyridibus noctu per patentes feneſtras involitantibus carnique & pingvedini ejus denſo agmine inſidentibus, vel examinis inſtar Apum conglobatim adhærentibus imputat *Celeb. noſter Chriſt. Franciſc. Paulini* (*in not. ad Iſibord. ab Amelunxen. Breviar. p. 186.*) In Hippocomiis Regiis dum ſtrigilibus ferreis ſtrigmenta corporis equorum accuratiſſimè excutiuntur, fricta ſurſum & deorſum eorum cute evaneſcentibus fuligineis cutaneis excrementis apertisque cutis poris ſpirituoſa equini alimenti ſubſtantia, quæ in hiſce equis opiparè cibatis uberrima eſt, candeſcit, & flammeſcit, ita ut Eqvus ignitus videatur, *ratiocinatur* (*Pallad. Spagyr. c. 14. T. 2. op. p. 836.*) *P. J. Faber.*

§. 49.

§. 49.

Aurum & Argentum aſſumta, ſive in ſubſtantia, ſive chemicè præparata, huc referri poſſunt. Experimentum in Gallinis factum habet *Franc. Wendlerus (in Prognoſt. Aſtrol. German. ad Ann. 1619.)*, cujus verba in Latinum Idioma translata *à Dan. Sennerto (l. de Chym. & Ariſt. conſ. & diſſ. c. 19. p. 429.)* ita habent: Hoc loco facere non poſſum, quin mentionem faciam, qua ratione Gallina foliis auri & Argenti eum ſagina reliqua cibanda ſit, & quam mira meis oculis viderim, referam. Cum Sol ſignum Cancri ingreditur, quod 22. Junii eveniet, Gallinam aliquam, quam fieri poteſt, optimè ſagina, ſaginæ folia argenti inſperge: quorum quo plura cum cibo ingerit Gallina eò melius ſe res habet. Primis quidem quatuor diebus argentum cum excrementis per alvum rejicitur, quinto vel ſexto vel aſveſcit ventriculus argento, idque arripit, & immutat in ſuam quintam Eſſentiam, melius quam Chemicus aliquis. Si menſem unum ita Gallinam nutriveris ac ſaginaveris, mactare eam licet, & mira videbit. Quæ domi meæ ſaginata & mactata eſt, candida fuit inſtar argenti: Intus viriditas tanta apparuit, qualem nec Chemicus ex Argento parare poſſit. In maſſa illa quæ ova continet, innumera ferè ova magna & parva apparuerunt, quaſi ab Artifice aliquo ex argento formata fuiſſent. Poſteà quando Sol in Leonem ingreditur, quod accidit 23. Julii alia Gallina eodem modo nutriatur Auri foliis. Hoc modo meo ſvaſu nutrita & ſaginata eſt Gallina à Senatore quodam hic primario, & lautioris fortunæ &c. Comederat illa Gallina quatuor circiter volumina (4. *Büchlein Gold)* Auri, malleando in folia ducti. Ubi mactata fuit, mirum, quam pulchra intus fuerit. In pectore verò tres lineas purè aureas habuit, quaſi ab Artifice inductæ fuiſſent. *Hæc Wendlerus.*

§. 50.

Tentavit hoc Experimentum *Sennertus* eodem Anno foliis argenti, ſed ſine ſucceſſu. Tentavit & *Joh. Agricola* cum Auro, qui tamen teſtatur, ſe nihil inveniſſe, *als vergüldeten Hünerdreck (tr. de Auro p. 2. & 3.)*. Add. *Guerner. Rolfinck. (l. 6. Chem. in Art. Form. redact. c. 7. p. 427.)*. *Joh. Sperling. (l. 6. inſtit. Phyſic. c. 7. qu. 3. p. 1102. ſq.)*. *Martin. Schoock. (l. de Ferment. c. 23. p. 384.)*. Sed de eo non dubitat *Anton. Deuſing. (Exerc. de Nutrit. Anim. §. 68. p. 103)*, comprimis ſi folia vel pulverem impalpabilem Aqua mellis impr ægnatum & in ventre Equi digeſtum ſumamus, & cum palea triticea & melle paremus amalgama, & Gallinæ exhibeamus, quod conſulit *Hieron. Reuſner. (Exerc. 7. de Scorbut. p. 504.)*. Conf. *Carol. Roſenberg. (Exerc. Med. 31.)*. *Laurent. Eichſtad.*

ſtad. (*tr. de Conf. Alkerm.*). Colligit id è vitibus Ungariæ & Tranſylvaniæ, quarum folia aliquando aurea apparuere. Vid. *Nobiliſſimi Noſtri Sachſii Collectanea* (*M. C. D. 1. A. 1. obſ. 131. p. 291.*) *& D. Joh. Peterſon Hain* (*c. l. A. 2. obſ. 113. p. 187.*), Habet & quædam *citatus Deuſing.* (*c. l. §. 71. p. 105.*)

§. 51.

De vituli aurei potu *ap. Eundem* (*c. l.*) etiam quædam *è Lyrano* adducta invenies, è quo etiam aureo colore tinctas barbas Idololatræ retuliſſe dicuntur. Evolvatur etiam *Dan. Sennertus* (*c. l. c. 3. p. 22.*) & *Præceptor olim in Patria fideliſſimus, Affinis & Fautor obſervandus Dn. D. Georg. Moebius* (*Moſcholatr. Diſp. 1. ſ. 2. §. 36. p. 29.*) & *Exc. Noſter J. D. Major* (*tr. Genius Errans c. 31. H. 4.*) cum *O. Borrichio* (*Diſſ. de Ort. & Progr. Chem. p. 48.*), qui illam mutationem, ſi vera ſit, miraculum ſpirare, non opus Chemiæ, edixit. Verum ridiculum illud Ebræorum commentum non ſine ratione reputavit *celeb. Joh. Selden.* (*Syntagm. 1. de Diis Syris c. 4. p. 155.*)

§. 52.

De Boëto fluvio, Martialis (*l. 9. Epigr. 62.*)

Vellera nativo pallent ubi flava Metalla
Et linit Heſperium bractea viva pecus.

Qui & alibi, (*l. 22. Epigr. 100.*) de Eodem:

Aurea qui nitidis vellera tingit aquis.

In Capillis humanis magnam eſſe virtutem mineralem, præcipuè iſtis, qui de capite abſcinduntur, *Alberti M.* (*tr. 4. de Reb. Metall. c. 6. p. 365.*); majorem in Cranio & Cerebro à ſalis gemmei nimio uſu, *Joh. Walchii* (*Comment. über den kleinen Bauer p. 125.*) fuit aſſertio.

§. 53.

Aërem inſpiratum ſanguini lucem fœnerari, (ſi quidem clarus ſit, obſcurum namque & fœtidum ſanguinem corrumpere, & colorem defœdare obſcuris & humidis carceribus diu incluſi, fidem faciunt,) *Rich. Lowerus* tradidit. Sic & ſanguinis venoſi in vaſe excepti ſuperficies quatenus aëri expoſita eſt, coccineum calorem acquirit; quæ ſi auferatur proxima, quæ ſubjacet, à ſimili aëris contactu in eundem brevi mutabitur. Quin etiam ſi placenta congrumati ſanguinis, poſtquam diu reſederit, invertatur, brevi ſpatio ſuperficies nova (dummodo ſanguis ſit integer & incorruptus,) purpureum colorem induit, quin & vulgo notum eſt, ſanguinem venoſum in patina exceptum & diutina agitatione commotum, quo aërem penitius intromittat, purpureum evadere. Notat hinc *J. Th. Schenckius* (*c. l. p. 75.*) jucundum experimentum, (ſimile fere illis, quo

quo Iridem repræſentare docent *J. B. Porta l. 4. Mag. Nat. edit. prim. c. 3. f. 12. Wolfg. Meurerus Meteorol. p. 146. Dan. Sennert. l. 4. Epit. Nat. Scient. c. 9. p 345. P. J. Faber l. 3 Panchym. ſ. 1. c. 6. p. 300. Athan. Kircher. l 3. Art. Magnet. c. 3. Exper. 1. p. 435.* & Iridem Natura monſtrante vidit *Ad. Olear. l. 2. Itin. Muſcov. Perſ. c. 10. p. 118.*) inſtitui poteſt, dummodo proſilienti ex vena ſanguini ſolis radios oppoſueris, pro varia radiorum ſolis fractione Iridem microcoſmici ſanguinis non ſine oblectamento ſuſcitabis.

§. 54.

In mortuis igitur ſi lucis cauſam quæras, animæ luci, aut ignis nativi coruſcationibus immeritò id defertur. Solutum namque eſt Animæ cum corpore commercium, & flammula cordis extincta, nullum poſt ſe, quod inter affectiones (*ſupra* §. 19.) numerabatur, ſui relinquit veſtigium. Luci igitur humoribus & partibus inhærenti ſplendor ille aſſignandus veniet, & partium, in quibus coruſcatio contingit, texturæ & ſingulari conſtitutioni.

§. 55.

Duplici autem modo accidit, vel enim lux in vivis aperta poſt mortem aliquandiu durat, vel operta poſt mortem demum emergit & fulgurat. Aperta lux aliquandiu perſeverat, usque dum corpus putreſcat, poſt, protinus evaneſcit, non rarò aliquando ob alias cauſas, etiam putredine dominante, adhuc ſtabilis permanet. Priori modo pars corporis ſplendet, quando humor lucidus, qualis lympha, aut eidem ſimilis pura intra tendinoſam & membranoſam, atque adeò pellucidam partem hanc ludit ſcenam, ſecundum quem ſine dubio caro in monte peſſulano & alibi evaſit illuſtris. Quod ut ſuſpicer, facit (1.) carnis inæqualis pinguedo. (2.) Quod tantum aliquæ partes pellucidæ inæquali ſplendore luxerint. (3.) Lux illa effulgens non fuit ignea. (4.) Tempus durationis, quia præſente putredine, quæ lymphæ ſplendorem nativum, colorem ejusdem & conſiſtentiam mutando, ſuſtulit, terminata.

§. 56.

Piſcium Lux ſententiam hanc reddit illuſtriorem. Lucent, in vivis dum ſunt quoad totum corpus. Lucerna Piſcis *à Plinio (l. 9. c. 27.)* & *Guilh. Rondoletio (l. 10. de Piſc. c. 8.)* delineata, cujus Lingua per os exſerta tranquillis noctibus comprimis perſpecta lucere. Idem de piſce, Luna dicta, (*l. 17. c. 7.*) *Harengi*, imprimis eorum oculi, quibus & ſquamas addit *Paul. Neucranz* (*Diſſ. de Hareng. c. 3. p. 20.*). Hi inſtar luminis noctu lucent in mari *ſcribit. Ol. Magnus* (*l. 20. Hiſt Septentr. c. 29. p. 531.*), imò quod mægis eſt, hujus piſcis maximo motu & reflexu vaſti ſui agminis quaſi fulgura & coruſcationes per æquora exci-

tata

tata apparent, fulgura Halecis (*der Heringsblick*) communiter nuncupata. A ventribus autem verſus ſummum æquor obverſis ſplendorem deduxit (*Thaumatogr. Nat. cl. 9. c. 9. p. 414.*) *Joh. Jonſton.* Et vivæ & mortuæ jubar ſ. lucem fundunt Muræenæ Gallicæ (*Plin. l. c. c. 23.*). E concharum genere Dactyli ab Eodem deſcripti (*ib. c. 61.*) lucentes in ore mandentium, lucentes in manibus, atque etiam in ſolo ac veſte decidentibus guttis. Manu tritos lumen, velut ſcintillas quasdam, de ſe ſpargere, *Athanaſ. Kircherus* (*l. 1. p. 1. Art. Magn. Luc. & Umbr. c. 7. §. 1. p. 25.*) *autor eſt.* Addidit *Idem* experimento facto, humorem eorundem aſpergillo in tenebroſum aërem diſperſum mox igneam quaſi pluviam oſtendere, manus veſtesque, & quicquid lucentis humoris glutine inficitur non minus ac ſcintillis flammisque coruſcum reddi. Ita & *Dn. de Monkonnys* (*T. 2. Itiner. p. 484.*), ex hiſce Dactylis abraſit humorem lucidum in vitrum aqua plenum quam ipſam reddidit tranſparentem & luminoſam per unius noctis & amplius ſpatium, usque ad alterum diem, ſed cum illam deſtillare tentaſſet, omnis lux evanuit. De oſtrearum cum vivarum, tum mortuarum ſplendore, evolvatur *Ælian.* (*l. 10. Hiſt. Anim. c. 13.*). De animalculis ex Oſtraceo genere Anconæ ad mare Adriaticum lucentibus *P. Zacchias* (*Philoſ. opt. p. 48.*). De Gammaris *Fortun. Licetus* (*de Litheoſphor. c. 33. p. 123.*). De Scombris Experimenta *D. Beale* (*T. 2. Ephem. Erud. p. 2. Ephem. 30. p. 349.*) exhibuit. De Scorpio marino *ap. Th. Bartholin.* (*Cent. 1. Epiſt. 83. p. 253.*) *O. Wormius.* De recenti jure Capaba ſ. Itajara Braſilienſi piſce *Georg. Marggrav.* (*Hiſt. Nat. Braſil. cit. Bartholin. l. 2. de Luce c. 15. p. 302.*). De Luna piſce mortua Lunam referente *Dn. de Monconnys* (*T. 1. Itin. p. 12.*)

§. 57.

Quod ad partes ſpectat piſcium, inter ea, quæ in lumine quidem non videntur, in tenebris autem ſenſum faciunt, etiam piſcium capita, ſquamas & oculos repoſuit *Ariſtot.* (*l. 2. de Anim. c. 7. t. 72.*). Lucii piſcis caput ſplendere, cutem aſperam Soleæ marinæ & oculum paſtinacæ marinæ *Th. Bartholin.* (*c. l. p. 315.*) annotat; caudam paſtinacæ marinæ, *Guilh. Rondelet.* (*l. 12. de Piſc. c. 1.*), oculos Harengi aliquot dies defuncti, *P. Neucranz* (*c. l.*), in putredinem demum vergentes, & quoad totum corpus, & quoad certas partes aliquando lucidi conſpiciuntur, de quo jam *ſupra* (§. 3.) adducta, rem ſatis expediunt. In piſcibus his vivacius lumen, tanquam in ligno putrido ſe exſerere, *Rob. Boyle* (*T. 4. Ephem. Erud. 4. Experim. 3. p. 49.*) probatum dedit.

§. 58.

Cauſas hujus in Piſcibus phænomeni non longe arceſſere debemus, cum

in ipſis latent. Si verum eſt illud *Helmontii*, *nuper* (§. 17.) inſertum pronunciatum, Lunari Luce coruſcare piſces, quid mirum? Si non interdiu, ſed noctu luceant comprimis ad motum lunaris luminis luceant, carnis deinde color & conſtitutio lucida lucem promittit, externa itidem tegumenta, ſquamæ pellucidæ, cuticula viſcida argentei luminis obductæ. Et ſi primam piſcium materiam repetimus, aquarum ſunt progenies, aquarum alumni: Ad hanc mentem *J. B. Helmont.* (*tr. compl. atque miſt. Elem. figm. n. 12. p. 26.*): Piſces innati ſeminis vi aquam ſimplicem in pinguedinem, oſſa, carnesque ſuas transmutant: Non mirum itaque piſces materialiter nil niſi aquam transmutatam eſſe & in aquam redire per Artem.

§. 59.

Quid aquis dici formoſius poteſt? quærit *Petron.* (*Satyric. p. m. 117.*). Liquor ejus (*Langiana* regerit *Suada de Acidul. Ægran. th. 2.*) omni Cryſtallo nitidior. Fontis eſt candidiſſimum marmor, ſpeculum clarum, claror merus. Manat vitæ ſcaturiginis argentum.

vix pulchrior altos

Phœbus agit currus.

Qui ipſe claror, noctu comprimis, oculos ferit, ut viatoribus ſæpe Ignis fatuus eſſe videatur, coruſcationes namque ejusmodi inſequentes littora aquarum offendunt. Marinarum aquarum ſplendor *à Nicolao Papinio* (*l. de la lumiere de la Mer, ou la mer lumineuſe à p. 115. ad 155.*). *Verulamio* (*l. 4. de Augment. Scient. c. 3. col. 120. & Sylv. Sylv. Cent. 4. Experim. 352. col. 828.*). *Rob. Boyleo* (*in Append. Diſſ. de Qualit. Coſm. p. 24.*). *J. B. du Hamel* (*T. 1. op. Phil. l. 1. de Met. c. 3. p. 311.*). *J. J. Becchero* (*Supplem. Phyſ. 3. p. 75.*) celebratus, & *à Th. Bartholino* (*l. 1. Epiſt. 12. p. 43. & l. 3. de Luc. probl. 9. p. 469. ſq.*). *J. D. Majore* (*tr. Genius errans c. 12. n. 3. a*) erudito diſcurſu illuſtratus cauſæ titulum jure merebitur. A ſulphure aſtrali eundem deduxit *J. J. Beccher.* (*l. 1. Phyſ. ſubt. ſ. 2. c. 2. n. 10. p. 72.*) quod Margaritis, Conchis aliisque teſtaceis argenteum & ſemi diaphanum ſplendorem præbet. Pinguedo Aquæ marinæ *à Plutarcho* (*Quæſt. Nat. 1. p. 134.*) & *Ejus plagiario Macrobio* (*l. 7. Saturnal. c. 13. p. m. 539.*) tributa huc ſpectant.

§. 60.

A cauſis externis lucem illam augeri, aut in actum deduci probabiliter aſſero. Aeri in ſanguinis fulguratione & purpura multum modò (§. 53.) dedi. Spumæ lux & albedo id oculis ſubjicit. Quod in ore noſtro eſt humidum (*infit Clemens Alexandr.* (*l. 1. Pædag. c. 6. p. 75.*), Spiritu albeſcit. Nivem aſpice &

miraberis exaltatam in illa lucem & candorem, quamvis albedinem multis argumentis ipſi denegare conatus ſit *Gothofr. Voigt. (Diſſ. contr. Niv. alb.)* & hanc vetuſtate rubeſcere, *Philoſophus (l. 5. Hiſt. Anim. c. 19.)* prodiderit, quod non tantum ex variata partium poſitione contingere arbitrabatur *(Diſſ. Phyſ. de Ign. 13. p. 383.) Paulus Caſatus*, ſed & ex aliorum corporum commiſtione. Glaciem huic junge & ſtirias, frigoris vi induratas, vel ipſum Cryſtallum nitore provocantes. Omnem albedinem deducit ab Aëre copioſo incluſo *Hieron. Cardan.(l. 3. de Rer. Var. c. 14. p. 142.)*, qui calcem & oſſa combuſta albedinem propter ſiccitatem aſſequi juxta docuit, *(l. 4. de Rer. Subt. p. 239.)* & ſolutis incendio omnibus humidi particulis copioſiſſimo ſubintrante aëre candorem cineribus accedere *Martin. Schoock. (Tr. de Furfis c. 16. p. 120.)*. divinavit, qui cum *V. A. Scarmilionio (l. 2. de Color. c. 14.)* Carbonum nigredinem aſcribit inæqualitati maximæ, vel à Terra vel Aqua & minima Aëris portione provenienti. Quamvis aliam cauſam Microſcopii ſubſidio detexerit *Rob. Hoock (Vid. T. 2. Ephem. Gall. 42. p. 488.) ſupra* recenſitam examinatam & rejectam *(l. 1. Tit. 1. §. 91.)*. Lucem in piſcibus & Lignis ſoli aëri deberi, *Rob. Boyle (de Qual. Coſm. c. 5. p. 25. & c. 8. p. 40.)* faſſus eſt. Micas ignis, quas vulgo è corpore ſaxi aut ferri proſilire exiſtimant, lucidas aëris portiones, exquiſitæ ſubtilitatis undiquaque diſperſæ antea, ſed vitandi vacui ergò ſubitò allapſas ad replenda ſpatiola illa ſphærica, quæ ex continua rapidiſſimaque ramentorum rotatione per Aërem aliquanto reſultant celerius, quam Aër è veſtigio poſſit confluere, judicat *ingenioſiſſimus Heſperus (c. l. n. 2. a.)*

§. 61.

Si mortuorum Animalium collapſos pulmones inflaveris, pro ratione Aëris inflati pulmonum lobi albeſcunt. Nim. albedinis ratio in eò maximè ſita videtur, quod corpora alba eam ſuperficiei ſuæ diſpoſitionem nacta ſint ex bullularum numeroſiſſimarum congerie, quæ radios luminis incidentes confeſtim penè omnes reflectant, quemadmodum in ſpuma cernitur, aliisque ferè innumeris. Quamvis facilè credam, uberem illam luminis reflexionem potiſſimum fieri à ſuperficie aëris intra veſiculas contenti. Radios Solares huc advocant *Petr. Borell. (Cent. 1. obſ. 3. p. 5.)* & *Iſ. Schoock (c. l. probl. 44. p. 38.)* exiſtimatq; *Borell.* quod Lux in carne Monſpelienſi ex membranis quibusdam viſcidis lucem ſolis (ut Lapis Bononiæ, qui Soli expoſitus deinde in tenebris lucet) aliquandiu captivam retinentibus fieri potuerit. Sed hæc ratio cum probabilitatem ſubjectam habeat *(p. 6.)*, in aëre quandam ſubſtantiam quintam Aquæ vitæ ſumme rectificatæ, cœlique naturam retinentem, quæ ſic à Sole ſine indivi-

duo-

duorum læſione accenditur, fingit, quam *ſupra* (*Tit. h. l. 7. §.*) ex Aliis æthe-rem vocavi. Potuit, decernit *Mich. Watſon.* (*Synopſ. Phil. contempl. phyſ. ſ. 3. p. 2. c. 2. p. 373.*) ſubeſſe phantaſiæ operatio, aut aëris lucida diſpoſitio, quæ tale lucis ſimulacrum carni Monſpelienſi publicè expoſitæ communicavit.

§. 62.

Si igitur Sudor & vapor viſcidus, unctuoſus, pinguis & oleoſus in cutis ſuperficie aut capillis hæreat, qualem animalia calidæ conſtitutionis, quæ Solariaquibusdam vocitare placet, emittere ſolent, & cum his Aqua vitæ (ita loqui liceat) Naturæ conjugatur, & per frictiones, pectinationes & alios motus accendatur, ſcintillæ crepitantes & ignem circumferentiam corporis lambentes, non tamen adurentes cieri poſſunt. Exemplum vide ſis *ap. Joh. Otton. Holbig.* (*introit. in inaudit. Phyſ. p. 24.*). Ab aëre frigidiore vi antiperiſtaſeos accendi, etiam *Petr. Borellus* (*Cent. 4. obſ. 43. p. 312.*) ſuſpicatur. Accendi ab idonea materia, *ſcribit Th. Bartholin.* (*l. de Luc. præf. ad Lect.*). Oſtendit Romæ puer, annorum duodecim frictione ſcintillas è capillis proliciens, cujus caput olebat ſulphur (*Autore Alexandro Taſſono l. 5. Meditat. qu. 36.*), quaſi illi apud *Valerium Flaccum* (*l. 8. Argonaut. v. 348.*)

Olentes ſulphure crines.

Tiberii aſinus Rhodi viſus ardere, ut ex Aliis recitat *Iſaac. Caſaubonus* (*Comment. in Sveton. Tiber. c. 14. p. 362.*). Ferunt in Dania locum eſſe (*iterum tradit Th. Bartholin. l. 2. de Luc. c. 3. p. 233.*), per quem, ſi Equi transeant, quaſi undique igniti conſpiciuntur. Quod à Terra ipſa, non exhalationibus ex ipſis Equis provenire ſuſpicatur *Alb. Kyperus* (*l. 2. Inſt. Phyſ. c. 4.*). Ego tamen, *ſubjicit*, crediderim, eam eſſe Equorum naturam, ut ab exhalationibus terrenis facilè interni luminis ſplendor evocetur & promoveatur. In Andium Peruviæ & Chiles montibus (*ſupra commemoratis l. h. Tit. 3. §. 1.*) ætheream hanc auram luxuriare, experientia monſtrat, cum viatores & jumenta eosdem tranſeuntes igniti videantur, & flammas vomere. Dum ex pingvi & viſcoſo tàm hominum, quàm jumentorum halitu ſudoreque ſubtiliſſimo aëri commoto per motum attrito ſubtiliatoque facillimè ſequatur accenſio. *Vid. Athan. Kircher.* (*l. 2. M. S. c. 12. p. 84.*) Idem etiam oculis objiciunt furfures & Squamæ capitis candidæ, (candida namque natura maximè ad naturam lucis accedunt). Eqvum ad Cataphracti uſum è Calabria candidum habuit *J. C. Scaliger* (*Exerc. 174. p. 567.*), is in tenebris ubi ſtrigili fricaretur, ſcintillas ejaculari videbatur. Id erat Squama, ſeu furfur candidum à ſudore ſicco, quod diſtrictum exiliret.

§. 63.

In mentem mihi meditationes hæ revocant Ignem, lambentem quem vocare ſoliti ſunt Phyſici. Quare etiam modo allegatos Ignes Microcoſmicos emphaticis ignitisque Meteoris accenſuit *Mich. Watſon.* (*c. l.*). Deſcendere è nubibus obſervatus eſt hic Ignis. Notandum eſt, *recitat P. Borell.* (*Cent. 4. obſ. 39. p. 308.*), quid egregio veracique viro *D. de las Planes* accidit. Cum enim noctu iter faceret, quaſi Lunam ab alto deſcendentem vidit, cujus portio myſtaci ejus ſe oppoſuit, ut comites ejus perceperunt: Ignari hiſce non mediocriter perterrentur, ſed ſapiens & doctus illa naturalia eſſe agnoſcens, irridet, ac contemnit, ac ſine ulla admiratione contemplatur. Stellam Germani è denſiſſima nube absque pluvia prorepentem vidit *Princeps Radzivilius* (*Epiſt. 3. p. 223.*) Er poſt magnas pluvias multi ignes lambentes armis militum multorum incubuerunt, obſervat iterum (*c. l.*) *Borellus.* In Sicilia militibus aliquot Spicula; in Sardinia in muro circumeunti vigilias Equiti ſcipio, quem manu tenuerat arſiſſe, retulere *Livio* (*l. 22. hiſt. c. 1. p. 109.*). Ad Monetæ duarum haſtarum ſpicula arſerant. (*l. 33. c. 26 p. 165.*) Idem de haſta filii *L. Annei* (*l. 43. c. 13. p. 850.*). Ante pugnam Pragenſem ad montem album, cuſpis vexilli legionarii *Guilielmi Verdugi*, *memorante Joh. Waſſenbergio.* (*Flor. German. p. 20.*) ignea luce effulſerat.

§. 64.

In Antennis navigantium & aliis easdem flammas obſervarunt Alii, de quibus *vid. Plinius* (*l. 2. c. 36.*) *&* *Seneca* (*l. 1. Nat. quæſt. c. 1.*). Pertinet huc ignis ille in vertice turris Vitaduri oppidi ſine detrimento anno 1556. d. 4. & 14. Januar. poſt tonitrua fulgura & ventos vehementer viſus, ad quem cum exſtingvendum quidam turrim conſcenderent, nihil ignis deprehendere potuerunt, ut narrat *Conr. Gesnerus* (*l. de Lunar. p. 22. & 23.*), manum namque captantis fuga eludere *Radzivilius Princeps* (*c. l.*) animadvertit. Ante tempeſtatem in tectorum & turrium apicibus metallicis & bipennium mucronibus in Arce Lichtenbergenſi ejusmodi ignes crebrò obſervari *ſcripſit D. Salomon. Reiſſelius* (*M. C. D. 1. A. 6. obſ. 93. p. 248.*) Dicuntur hujusmodi Ignes Caſtor & Pollux, Helena, Stellæ marinæ, Dracones, Globi & ſcintillæ volantes, ignes fatui, ſtellæ cadentes, Lanceæ ardentes, Capræ ſaltantes, qui tamen ſpecie non magis differunt, *ut loquitur V. Cl. Jacobus Thomaſius* (*in Theſib. Meteorolog. Philolog. de Ign. marin. ſ. 1. § 5.*) quam Nanus à Gigante, quieſcens homo ab ambulante, ſtans in turri ab humi jacente, ſedens in navi, à ſedente in terra.

§. 65.

De horum ortu *Wolferdum Sengverdium* (*p. 3. Philoſ. c. 5. p. 199.*) audire libet:

libet: Exhalationes pingves, quæ concitatiori & Spirituum motu è viventium corporibus expelluntur, quæque condenſatæ ab aëris frigore viſcoſitate ſua crinibus eorundem adhærent, ab aliis particulis itidem è corpore exhalantibus attrita & ab aëre ambiente compreſſæ, flammam interdum concipiunt, quæ lambens ignis appellatur; quia ſatis valida non eſt ad crines, quibus adhæret, conflagrandos ſimili modo, ut Spiritus vini, particulas aqueas ſibi admiſtas habens, flammam concipit, nec tamen adurit linteamentum, quod eo humectatum eſt. Eadem ratione, *pergit*, à particulis glutinoſis, oleoſis, & pinguibus vario & concitato motu eductis è pice & pingvedine malis vel rudentibus nævium inhærente, & flammam concipientibus produci videntur ignes, qui nonnunquam circa navium rudentes & malos apparent, Caſtor & Pollux dicti, ſi bini vel plures fuerint; Helena, ſi unus conſpiciatur; cum apparere tantum ſoleant ventis ſævientibus, & aëre proceloſo exiſtente, quibus rudentes variè agitantur, partes pinguiores iisdem inhærentes evocantur, incaleſcunt, & flammam concipiunt.

§. 66.

Ignis iſte aliquando in urentem tranſit & incendentem, ut tàm vera ſit illa *Xenophanis* aſſertio, qua *ſecundum Natal. Comitem (l. 8. Mythol. c. 9. p. 854.)* ſpectra marina ſenum ægrotantium ſomniis æquiparat, & phantaſiæ, propter metum confuſæ, aſcribit, quam illa, qua *teſte Eodem (l. 3. c. 7. p. 256.)* Lunam eſſe locum multarum urbium aſſeveravit, quod refutant *Auzutus (T. 2. Ephemer. Erud. 3. p. 28.)* & deliria de Animalibus in Luna tangunt & rident *Theod. Kerckring. (Spicileg. obſ. anat. 11. p. 30. & obſ. 93. p. 179.) Ren. Carteſ. & Rob. Hockius (Ephem. Erud. c. l. p. 29.) Caſp. Schottus (Schol. 7. ad it. Ecſtat. Kircher. 1. Dial. 1. c. 2. p. 92. ſq.)*. *Plinius* id *(c. l.)* de Caſtoribus ſtellis aſſeveravit: Graves, cum ſolitariæ venere, mergentesque navigia, & ſi in carinæ ima devenerint exurentes.

§. 67.

Et hanc eſſe cauſam, cur ſylvæ, ferociente auſtrina tempeſtate, aliquando incendantur, forſan non ineptè quis divinaret. Aſcripſerunt id etiam cacuminum arborum à vento agitatorum colliſioni, per quam Ignis elicitur non aliter, ut è Canna Indica ſcintillas excitari vulgo innotuit. Ignis Veſtæ, *ut ait Feſtus Pompejus (l. 9.)*, ſiquando interſtinctus eſſet, virgines verberibus afficiebantur à Pontifice, quibus mos erat, tabulam felicis materiæ tam diu terebrare, quousque exceptum Ignem cribro æneo virgo in ædem ferret. Calidas arbores morum, laurum, hederam commendat *Plinius (l. 16. c. 40.)*, huncque

que modum Exploratores & paſtores, quibus ad excutiendum Ignem non ſemper lapidis occaſio eſt, inveniſſe, prodidit *Idem.* Braſilienſibus id etiam non incognitum, teſtimonio *Guilh. Piſonis* (*l. 1. de Med. Braſil. p. 5.*) *Georgio Marggravio* (*l. 3. Hiſt. rer. nat. Braſil. c. 1. p. 92.*) & *Aliis* demonſtravit *Paul. Caſat.* (*Diſſ. Phyſ. de Igne 7. p. 289. ſq.*). De Sylvis à motu arborum accenſis *Thucidides* (*l. 2.*) & à Poëtis *Lucretius* (l. *1. de Nat. Rer. v. 895.*)

At ſæpè in magnis fit montibus, inquis, ut altis
Arboribus vicina cacumina ſumma terantur,
Inter ſe validis facere id conantibus Auſtris.
Donec fulſerunt, flammai flore coorto.

Repetit id (*l. 5. v. 1094.*). In eundem ſenſum *Manilius* (*l. 1. Aſtron. c. 9. v. 187.*)

Sunt autem cunctis permiſti partibus Ignes,
Ac ſilice in dura viridique in cortice ſedem
Inveniunt, tum Sylva ſibi colliſa crematur.

Adde his (*de Ætna*) *Cornelium Severum.* Exemplum ejusmodi flammarum è ſylvis undique exortarum, quod in diſcrimen vitæ *Neronem* ferè adduxerat, recenſuit *Suetonius* (*in vit. Neron. c. 5. p. 98.*). Ignem hunc in aëre latentem ventorum vis animat, ſubitò autem reſinoſarum arborum excipiunt cacumina. *Vitruvius* (*l. 2. Architect. c. 1. p. 121.*) *ſcripſit*, quod etiam allegat *Polyd. Vergil.* (*l. 2. de Invent. Rer. c. 19. p. 150.*); arbores ab initio ventis agitatis inter ſe terentes ignem primum excitaviſſe, inde verò homines ligna adjicientes conſervaſſe. Add. (*not. in h. l. p. 129.*) *Gualterium Ryffium.* Poſterius verò anus facilius credet, atque è *Vitruvii* Schola tyro.

§. 68.

Fulminis ignem viſum omnem interioris vitæ lucem elicere & deprædari, comprimis ſi debilis ſit, prout in canibus & felibus *Th. Bartholin.* (*c. l. c. 8. p. 66. ſq.*) aſſerui t. Sequentem de virgine Apulejana narrationem inter prodigia retulit (*Sub Coſſ. M. Accilio & C. Porcio*) *Julius Obſequens; Pompejus Elrius,* (*Elvius aut Helvius, repoſuit Joh. Schäffer in annot. ad h. l. p. 105.*), Eques Romanus à ludis Romanis cum in Apulia reverteretur, in agro ſtellati Filia ejus virgo equo inſidens fulmine icta exanimataque veſtimento deducto, exerta lingua (pro exerta lingua, exorta flamma, legit *Th. Bartholin. l. 1. de Luc. c. 18. p. 157.*, ipſe exorto igne, & ita neque *Joh. Rhodii, nec Joh. Schäfferi c. l. p. 106.* diſtinctionum correctioni non erit locus), per inferiores locos, ut ignis ad os emicuerit.

§. 69.

§. 69.

Ex ore animalium vivorum aliquando flammas prodiiſſe, inter prodigia etiam *à Julio Obſequente* relatum. Ad forum Elii bovem flamma ex ipſius ore nata, non læſit, (*de prodig. c. 73. p. 41.*), è quo & *Conrad. Geſner.* (*c. l. p. 22.*) annotat. In ventriculo & inteſtinis latitare halitus viſcidos & unctuoſos, qui admota externi luminis flamma facile accendi poſſunt, abſurdum & impoſſibile minimè videtur. Audiamus *D. Joh. Jacobum Piſanum* (*M. C. D. 1. A. 1. obſ. 77. p. 180.*): Flamma ex ventriculo prorumpere, & Spiritus vini accenſi inſtar cremare cernitur ex animali, ligato prius ſtrictiſſimè ore ejus ſuperiore & inferiore filo validiſſimo, non tamen more Anatomico, ſc. per medium ligati interpaſſo, ſed ſolum ſimplici ligatura fortiſſimè cincto. Tali modo ligatus ventriculus ſupernè quidem ſupra, infernè verò infra ligaturam exſcindatur, comprimaturque binis manibus taliter, ut in una parte ſit quacunque turgens ac eminens evadat. Hoc peracto læva manu teneatur, ne diſpareat eminentia; dextra verò cultello anatomico (adoptata prius ab aſtante aliquo candela digiti latitudinis diſtante) expeditè aperiatur videbitur, flamma inibi concepta coloris quaſi cœrulei prodiens ad tempus, quo Oratio Dominicalis recitari poteſt, quandoque ardens, & hanc flammam tali ritu non ſolum in ventriculo, verum & inteſtinis curioſis Naturæ Scrutatoribus reperire licebit. Inventor hujus flammæ, me præſente, extitit Bononiæ anno 1669. *Exc. D. D. Andreas Vulparius ibidem Anatomiæ P. P.* Sed ante *Vulparium* hoc Piſcis in Theatro Anatomico obſervavit *Joh. Ruſchius*. Accidit hoc anno 1597. in muliere diſſecta, quæ ante obitum quatuor diebus nihil aſſumſerat, corpus verò adeò ei tumidum, ut falsò prægnans habita fuerit. Cum deveniret ad ventriculum, eumque manu ſiniſtra ſatis antè teneret *Ruſchius*, turgidumque ac durum ea parte redderet, ſublata prima tunica Peritonæi communi, & duarum propriarum diſſecta carnoſiori externa, dum gladiolo punctim perforaret internam, aſtante Scholare quodam cum candela, repentè & inopinato foràs exiit à facto foramine flamma continuo cum ſtrepitu perdurans illud temporis Spatium, quo ter dici potuit: Videte, videte, vide-. Color flammæ inſtar picis græcæ, aut ſulphuris ardentis, flavus ad viridem inclinans absque tamen notabili odore. Diutius putarunt duraturam fuiſſe flammam, niſi Ruſchius ea territus manum à compreſſione ventriculi removiſſet. *Vid. Fortun. Licet.* (*l. 2. de Lucern. Antiq. c. 23. f. 94.*)

§. 70.

De Inteſtinorum flatibus ſcripſit *J. B. Helmont.* (*tr. de Flatibus n. 49. p. 341.*), Stercoreus flatus, qui in ultimis formatur Inteſtinis, atque per anum erumpit, trans-

tranſmiſſus per flammam candelæ transvolando accenditur, ac flammam diverſicolorem Iridis inſtar exprimit. Add. *P. J. Fabrum* (*l. 2. Myrothec. Spagyr. c. 2. p. 538.*). Ridicula id confirmat hiſtoria *Licetus* (*c. l. f. 96.*): Cum Chirurgus candenti ferro excreſcentias carneas adoleſcenti ſuccubo circa nates inureret, flatus ex ano in ferrum ignitum irrumpens flammam repentè concepit, non ſine aſtantium riſu. Scurris id non eſſe infrequens, qui admota candela poſterioribus & caligis conſtrictis erumpentes flatus accendunt, de quo etiam *Rudolph. Goclenius* (*Phyſiol. crepit. Ventr. probl. 16. p. 18.*), aut *potius Jodoc. Willichius*, (hic enim, ut ipſe fatetur *Goclenius & Matth. Hoſtius* (*in Vita Willichii Senioris D. 4.*) autor eſt, notas verò quasdam ſaltim addidit *Goclenius*. Non igitur flatus, ſed fulgur erit,

Extremo ructus qui venit à barathro,

(*Martial. l. 1. Epigr. 88.*), quod faceto obſignat ænigmate *J. C. Scaliger.* (*p. 1. Poëmat. Tit. Ænigmata p. 523.* Conf. *Nicol. Reuſner. Ænigmatogr. 181.*)

Ima à ſede ruens, cognatus fulminis alti,
Summani videor ritè venire manu.
Vicini fugiunt, quatiuntur tecta cachinnis
At ſi mutus ero, jurgia ſæpè cio.

§. 71.

Et cur non fulgur? cum ſtercus ſecundum *A. Th. Paracelſum* (*T. 1. Op. l. 2. de Tartar. tr. 2. annot. in c. 2. p. 398.*), aliud non ſit, niſi ſulphur, & ventus, qui exit, accendatur & ardeat ſicut ſulphur, & ſtercus quoque & vapores è Cloaca exeuntes admota accenſa candela facilè flammam concipiant, ut exemplo id firmat *Dan. Sennertus* (*de Conſ. & Diff. Chem. c. 11. p. 158*). Add. *Zodiac. Gallic.* (*Ann. 4. M. Mart. obſ. 18. p. 94.*) ubi hominem ſe noviſſe fatetur Collector (*p. 95.*), cujus excrementa alvina alia adeò calida erant, & pinguia, ut è feneſtra projecta, flammam conciperent. Flatus à Spiritu nitro-aërio derivari poſſe aſſeverat *Joh. Conrad. Peyer.* (*de Glandul. Inteſt. c. 5. p. 47.*), qui quatenus vi expanſiva inſigni præditus cum excrementorum particulis ſulphureo-ſalinis impurioribus ac efferis coëundo, illas tamdiu exagitat, donec quoad minima contritæ & reſolutæ in exhalationum volumina commigrent, quæ inde per anum ſubinde proruentia, ob particularum ſulphurearum & nitro-aërearum, quoddam velut torrente erumpentium agmen inſtar pulveris pyrii admota flamma celerrimè deflagrat.

§. 72.

Vapores iſti inflammabiles, ſi ventriculo & inteſtinis eſſent connati & ſpe-

ifici, multum ſanè Veterum hypotheſin, quod calor ſit cauſa concoctionis, confirmarent, & cur ſpirituoſa concoctionem adjuvarent potius, quam acida, nos informarent. Ut igitur plurimi fermentationi ventriculi faventes *cum Th. Williſio* ejus ortum & geneſin à reliquiis ciborum in plicis ventriculi arceſſunt (*de Ferment. c. 5. p. 25.*); Ita Caloris Patroni à ſpirituſioribus & igneis ciborum particulis in ventriculo remanentibus caloris fomitem deducere poſſunt. Quod ſi verò præter naturam conſtitutus ventriculus vaporibus ejusmodi turgeret, cur in febribus malignis & peſtilentibus ventriculi orificium ſuperius ita æſtuet, & ipſe ventriculus eſcharas poſt mortem oculis objiciat & Carbunculos, nemo mirari debet. Mirabitur verò cur non hujusmodi ægris, & ſtrenuis illis Spiritus Vini degulatoribus ciborum appetitus increſcat potius, quam decreſcat.

§. 73.

Nil etiam miri, quod mulier quædam, teſtimonio *P. Borelli* (*Cent. 2. obſ. 69. p. 166.*), flammam in morte evomuit. Lugduni ad Confluentem Araris & Rhodani nuper quod evenerit, nollem ſilentio præterire, commemorat *Th. Bartholin.* (*l. 1. de Luc. c. 19. p. 154. & Cent. 1. Hiſt. Anat. 70. p. 120.*): Cum mulieris cujusdam Cadaver rationem mortis inveſtigaturi Medicorum filii reſeraſſent, ingens è ventriculo prorupit flamma, univerſum ambitum, qui vicinus erat, complectens, ſed parva interpoſita mora diſparuit, ut *ad Renatum Moreau, Pariſienſium Medicorum facilè Principem* perſcripſit Lugduno Amicus.

§. 74.

Cauſam hujus Phænomeni Autores celebrati ſpiritui vini largius poto, vel calidioribus aquis Theriacalibus copioſius hauſtis, quandoquidem ita contingere poſſe, exempla oppidò occurrentia ſatis ſuperque evincunt. De Equite Polono, qui ſumtis duobus ardentis vini Cyathis flammam evomuit, indeq; combuſtus, obſervationem *ex relatione D. Everhardi Vorſtii* texuit *laudatus Th. Bartholin.* (*c. l.*). Similemque caſum Senatui Hafnienſi Academico propoſitum ſubjicit, qui & alibi his gemellas (*Cent. 3. Hiſt 56. p. 110. & de Luc. Homin. c. 13. p. 99.*). Curlandos ingurgitationem Spiritus vini aliquando vivi-Comburio, flamma per fauces erumpente, luere, *Excell. Roſinus Lentilius* (*in Curland. Memorab. M. C. D. 2. A. 10. in Append p. 134. add. Parallelism. ad obſ. 16. p. 53.*) αὐτόπτης teſtatur. Fumum craſſiorem ex Ventre exſpuere Perſam in foro Navonæ, Romæ vidit poſt ſumtum vini aduſti & Tabaci hauſtum (*l. 1. de Luc. c. 19. p. 155.*) *J. B. Tavernier* (*von den Verhalten der Holländer in Aſien c. 13. p. 118.*) in Aliis. Memoratu maximè dignum, quod ex recenſione *D. Matthiæ Jacobæi* iterum in

literas retulit *Bartholin.* (*T. 1. Act. Med. obſ. 118 p. 211.*) : Paupercula quædai fœmina urbis Pariſienſis ſpiritu Vini per ſolidum triennium ita ſe ingurgit bat, ut alio alimenti genere corpus nutrire recuſaverit, unde tandem tantum a dorem corpus concepit, viſceraque ita incenſa, ut dum ſemel circa veſpertin horas in ſella ſtraminea ſeſe repoſuiſſet dormitura, ex ardore corporis flan mam conciperet, quæ una cum fœmina manè reperta eſt in Cineres redact & ita miſera mulier combuſta fuit tota, ut in fumum abierit, excepto Cranio digitorum extremis. Non immerito igitur ventriculus *apud Bernh. Swalbe* (*tr. de Ventric. Querel. & Opprobr. p. 170.*) conqueritur ; Me ſanè inimicus il haurit ignis: me inflamatorium invadit mare. Ego ab inſultibus toties iteratis d fatiſco; ego immorior, & ne moriens quidem miſericordiam invenio: poſſet et pro munere mors ipſa, ac horrendum illud ſuccidium. Adeò Spiritum Vini B ſamum & Quintam Eſſentiam rerum ſemper dici non poſſe, cum deſtruat, *J. Sachſius Noſter concluſit*, & Aquas vitæ ſæpius Aquas mortis & Stygias repr ſentare (*l. 2. Ampelogr. ſ. 7. c. p. 503.*), profeſſus eſt.

§. 75.

Si verò præfati mortui ante obitum nihil de his inflammatoriis aquis ha ſerunt, nulla alia flammorum cauſa conſtat, quam vapores illi ſulphurei in ve triculi cavitate latentes, ſimiles Spiritus vini fumoſis exhalationibus ignem le de cauſa concipientes. De fumo Spiritus vini ſequens propalat *Fortun. Lice* (*c. l. f. 96.*) Experimentum : Si Spiritu vini vas repletum inflammetur, & aliquam capſulam reponatur, ne fumus exeat, poſt multas horas aperta capſ la nil Spiritus vini occurret, ſed intromiſſo ardente Cereo ſtatim ob tenuitate fumus ille inviſibilis ex Spiritu vini combuſto ſublatus, concipiet ignem, & ardentem flammam ſeſe circumſtantibus in conſpectum dabit, potiſſimum loco non nimium illuſtrato.

§. 76.

Ut putredini hanc coruſcationem aſcriberent Alii, corporum quorunda lux, dum putreſcunt, fecit. An verò lucem putredo putridis inducat, an ed cat, inter ſe diſputant Autores. Priori ſententiæ ſubſcribere videtur *Galen* dum putredine res incaleſcere docuit, & inde etiam febrium ortum derivat. putredine (*inſit l. 2. de diff. morb. c. 2. p. 24.*) calefiunt tum corpora reliq omnia, tum maximè ſemina aut ſtercora. Equidem vidi columbarum ſterco ob putredinem arſiſſe. De Equis monet *Varro* (*l. 2. de Re Ruſt. c. 7.*), ne ung las comburat ſtercus in ſtabulis cavendum eſſe. Ita in ventre Equino (ſcyba equinis) digerere ſciunt vitro incluſos ſuccos, aquas, ejusque calore ſuas para

Eſſe

ſſentias, Elixiria & Tincturas &c. Haud ſecus & fimo equino (*Miſtbeete* vo-
ant) ſeminum germinationem maturant, & germina tenella ejusdem calore
vent Hortulani. In quovis ſterquilinio, hybernis etiam menſibus, pulli ex
vis excluduntur, quod in palatio *Magnifici Cancellarii Regii Dn. Chriſtiani Tho-
ei*, aliquoties cum ſucceſſu fuit tentatum, perhibet *Th. Bartholin.* (*Cent. 3. hiſt.
nat. 100. p. 198.*)

§. 77.

Ita *Zacutus* (*l. 1. Hiſt. Med. princip. dub. 56. p. 156.*): Licet putredo non ſit
alor, calefacere tamen poteſt ob extraneum præternaturalemque calorem am-
ientis, qui ſi validior ſit innato rei putreſcentis, cur putrefaciendo non calefa-
iet? Nativus enim ad oppoſita patibilia gubernanda fit impotens, & ineptus,
cque effluere humidum permittit: in quod proſiliens extraneus fervorem & in-
endium concitat. Neque ignoramus, *judicat Fr. Baco Verulamius* (*Sylv. Sylv.
Cent. 4. Exp. 352. col. 827.*), ineſſe omni putrefactioni motum internum, non ſecus
c igni & lumini. Plura huc ſpectantia *è ſupra dictis* (*l. h. Tit. 4.* §. *40.*) huc refer.

§. 78.

Contrarium ſuſtinet contra *Galenum Ejusque Aſſeclam Thom. Eraſtum*, *Si-
mon Simonius*, qui in eo totus eſt, ut Galenicam putredinis definitionem in exi-
ium proſcribat, & *Eraſti* rationes diſcutiat contra *Ariſtotelis* mentem, quæ
otius à putredine frigus, quàm calorem introduci adeoque eandem non inca-
eſcentibus, ſed frigefacientibus rebus contingere aſſeruit. (*Diſp. de putred. com-
ment. 181. p. 344. & alibi.*)

§. 79.

Th. Bartholin. (*l. 3. de Luc. probl. 3. p. 422.*) cum *Aliis* à putredine Lucem
ſaltem educi definit, dum ſcribit: A putredine fulgores non oriuntur, nec gene-
rantur, ſed deteguntur. Nam cum ultra vires haud operetur, aut definitos
terminos, eò usque progreditur, quo Elementorum ductu fertur; à quibus ſicut
nulla lux oritur, aut per ſe dependet, ita nec à putredine nobilior effectus ex-
pectandus. Et (*p. 422.*) Naturæ nobilioris majeſtas laboraret ignobili fama,
ſi ignobilia ſibi relicta fulgorem ſuſcitarent, quem corpus nequit in ſymmetra
temperie altioris dominio effloreſcens. Et hæc ut preſſius urgeam, in omni
corporum corruptione lucem adverteremus, ſi ab illa dependeret ſola. At tot
indies fiunt mutationes, alterationes & corruptiones, tàm totius mixti, quam
partium ſine ulla ſplendoris nativitate. Hoc autem agit putredo, ut in ſua prin-
cipia reſoluto compoſito vel ad minimum à ſtricta partium unione laxato; la-
tentia luminum ſemina ab Elementorum miſtione ſuppreſſa quidem, non geni-

ta, libertati ſuæ reddat. Ab hac actione Efficientis nomen meretur, ſed ſecundarii, imò ſi verius loquaris, externi manifeſtantis, qua non magis lucem generat, quam Elementa, quæ eadem opera reſolvit. Eò collimant, quæ alibi (*l. 1 Epiſt. med. 12. p. 42. & Cent. 2. hiſt. anat. p. 193.*) conſignavit.

§. 80.

Duplici id cumprimis via contingere, è prædictis, & mox allegandis Autoribus colligitur. (α) quatenus putredine cooperante lux aut ſulphur iſtud ante tectum manifeſtatur. (β) quatenus id ex orco eductum & productum lucidum putredine velificante in vermes aut inſecta lucida transmutatur. Prior modus duplici via iterum in actum deducitur, (1.) quando è Centro ad peripheriam lu evocatur, & ut oculos incurrat, viſibilis & ſenſibilis comparet. (2.) quando corpus, cui lux inhæret poroſum, rarum & transparens putredine, aut potius fermentatione redditur, ut lux transparere poſſit, oculisque deprehendi.

§. 81.

Quod ad primum, id quod à Centro ad peripheriam translatum coruſcatione nobilitatur, lucet vel per ſe, eſtque humoroſum aut ſolidum, vel vaporoſum vel per accidens, quando ab aëris luce accenſum tenellas ignis projicit flammulas, dum nempè vapor ſulphureus, oleoſus, ſpirituoſus & volatilis re putredinis imperio ſubjugata exhalans, & in ſummitate ejus hærens, aëreos allicit ignes, a illis accenditur & fulgurat. Vid. *Conr Geſner.* (*de Lunar. p. 12.*). Latere poteſt aliquando Lux illa oculos, & admoto igne accendi. Experimentum è *Lyceto* modo (*§. 75.*) adductum huc ſpectat, cui gemellum *apud Kenelm. Dygbæum* (*tr. 1. de Nat. corp. c. 17. n. 2. p. 184.*) aſſociare lubet: Si modica, *ſcribit* cereviſiæ vel vini tenuioris vis in magno dolio quantacunque diligentia obdurato diutius contineatur, marcida tandem evadit, & tunc quidem, ſi lucernam accenſam propius admoveris orificio jam primum aperto dolii longo tempore ſine jactatione ulla quieſcentis, ipſo ſtatim apertionis momento videbis circa orificium micare flammam, cui materiam debent Spiritus illi ſubtiles, qui è cereviſia vel vino egredientes marcorem in illis reliquere, & qui facta jam exeundi poteſtate foris evolantes ab obvia in egreſſu flamma accenduntur. Id etiam à Nautis in aqua comprimis Tamiſina obſervatum, *Idem* (*c. l. p. 185.*) teſtatur.

§. 82.

De inſectis lucidis è putredine, quod in trivio diſſeritur, emergentibus, iterum *laudatus Bartholin.* (*c. l. p. 424.*): Non aliter (putredo) generat inſecta adeò decantata, quam latentium ſeminum manifeſtatione, per alterius mixti ſolutionem, ut ideò in viventium interitu luminoſum illud non producat pe

gen

generationem, ſed per ſeparationem educat anteà ſub totius dominio delitescens. Ita olim *B. Præceptor Chriſtian. Langius* (*In P. J. Fabri Pathol. Anim. c. 65. §. 5. p. 626.*) ſcintillas in capillis acaros capillorum lucentes eſſe è putredine ſudoris capitis progeneratos dictitabat. Id quod in oſtreis putridis lucet, vermiculos eſſe è literis *Auzuti* & *à de-via* (*Ephemerid. Erud. T. 2. Ephem. 15. p. 170. ſq.*) patet.

§. 83.

Concurrere in quibusdam ſubjectis lucidis hos modos aliquando, facilè largior. Exemplo ſint robuſti caudices, vetuſtate putres, refulgentes, ut *Plinii verbis* (*l. 11. c 37.*) utar. Ligna partibus ſulphureis turgere, partim humor eorundem reſinoſus, partim quod haud difficulter ignem concipiunt, abundè propalant. Sulphur illud innatum & primigenium, ut Chemici loqvuntur, incorruptibile (aut ſaltem non facilè, corruptibile) cum ſit, dum aliæ partes putredini ſubjacent, adhuc viget, cumprimis in Ligno & Radicibus Quercus, ut vult *P. J. Faber* (*l. 1. Panchym. c. 4. p. 30.*), cui etiam Alnum, Abietem, Pinum, Piceamque (*cum Hier. Cardano l. 8. de ſubtil. p. 473.*) jungit, eò quod ſi motu violento frangantur, maximè ſi jam putruerint, ſcintillas luminis copioſi emittant. Vid. *iterum P. J. Faber* (*c. l. c. 47. p. 93.*), igneus calor, ſeu lux & ſulphur illud cum humido aëreo ad extremitates *teſte Ath. Kirchero* (*l. 1. Art. magn. Luc. & Umbr. p. 1. c. 6. p. 23.*), colligitur, quod verò in profundo adhuc latet, per lignum ſpongioſum & poroſum translucet: Oppoſuit hic *Cardano* Salices & Alnum loca uliginoſa amantes, parumque ſulphuris & bituminis obtinentes *J. C. Scaliger.* (*Exerc. 174. p. 566.*), quibus addere *ex Verulamio* (*Cent 4. Sylv. Sylv. Experim. 352. col. 827*) Fraxinum & Corylum poſſemus. Quod ab humoribus nutritiis ſit illud lucidum, de eo nos ſecuros jubet eſſe *citati Fabri* (*c. l. c. 14. p. 30.*) autoritas, quod Aër lucidus aut igneæ ejus particulæ lambere poſſint ejus ſuperficiem, & lucidam reddere, de quo cur dubitem, cauſas prægnantes non video. Non autem ſufficit, ut ligna ſint putrefacta, ſed arefacta ſimul eſſe oportet, lucem inde per candoris in aëre reflexionem fieri *Scaliger.* (*c. l. p. 566.*), cui adde *Joh. Bodin.* (*l. 4. Theatr. Nat. p. 452.*), quod tamen *Verulamii* Experimentis (*c. l.*) contrariatur.

§. 84.

Quod demum putredini animatæ (aut rectius putrido animato) lux illa ſit deferenda, in eo nobis *ſupra laudati Præceptoris, Langii*, præluxit acumen, quod magnam partem in lignis carioſis & putridis facere vermiculos lucentes ſuggerebat. Ipſe *Athanaſ. Kircher.* Cicindelis ineſſe lumen concluſit (*l. 12. M.*

S.ſ.2.c.5.p.366.), quod ex ligno putrido prognatæ. Non ex putrefactis floribus naſcuntur & urticis, niſi cinis horum ſole tepefiat, & rore irroretur, *autor* eſt iterum *Faber* (*l.3. Panchym.ſ.5. c.4.p.357.*). Falli tamen hos credidit *Exc. G. W. Wedelius* (*l.1. Pharmac. Acroam.ſ.3. c.1.p.81.*), quem ſi lubet, evolve.

§. 85.

Dixi id aliquando fieri. Non enim ſemper id, ſive neceſſario, contingit, quod vel exinde patet, quia approbè *notante Nobil. J. D. Majore* (*tr. Genius Errans c.11. n.4.*), Vulcanuli iſti ſunt mobiles utcunque à ſede ſua, ſi ventilatio accedat, quod nupera quadam autumnali nocte expertus ſum, *addit*, in cœmiterio collapſum ſepulchrum intuitus, ex quo corrupti aſſeres magna luculorum ſubterraneorum fœtura intra poros ſuos undiquaque fulgurabant; ſed pilei motu ultro citroque adacto remittentes à ſumma claritate identidem; atque iterum ad lucem excellentiorem priſtinam redibant, dimoto tantiſper pileo.

§. 86.

Notandum hic eſt, quod antequam luceant putrida, & lucere deſinant, certus putredinis gradus, prout etiam jam *ſupra* (§.3.) monitum, attendendus. Iſte putredinis gradus oculis corporis felicius, quam mentis, definitur, cum non tantum poſſibile ſit omnes omnium putredinum gradus & terminos noſſe, ſed præprimis mente concipere, & huic vel illi corpori applicare. Statim igitur, ubi lux ſeſe exerere incipit, à Natura ad lucis eductionem exordium inſtare concludendum, ubi langueſcere, finem. Contingere id, dum per putredinem pergunt in ultimam ſalis materiam, affirmavit *J. B. Helmont.* (*tr. Spiritus vitæ n. 21. p.160.*). Ultima autem ſalis materia ipſi ſine dubio eſt, quæ, *ſecundum Eundem*, fuit prima, aqua nempè inſipida (*de Font. Spadan. Parad. n.9.p.550.*). Nihil penitus ſalis in putrefactis quibusdam lucidis remanere, lignum putridum teſtatur, quod licet ſummo ſtudio in Cineres redegeris, quocunque igne, ſal exinde, *ut expertus Otto Tachenius* (*in Hipp. Chym. c.21.p.167.*) *ſcribit*, non elicies, acidum enim & alcali, ambo volatilia ab aëre ſunt abſumta, & nil niſi cadaver inutile, ſ. terollæum reliquere.

§. 87.

Cum igitur ingenita lux magis ſubinde luceat in uno animali, quam alio (aut in una parte animalis magis quàm alia) variæ *ſecundum Th. Bartholin.* (*Cent.1. Epiſt. Med.39.p.175.*) poſſunt eſſe cauſæ, vel ratione ſubjecti, vel ratione cauſarum externarum, vel ipſius lucis connatæ. Ratione ſubjecti ſi compactius ſit corpus, lucemque comprimat, & putredini non ita obnoxium, qua laxatur corpus, ut luci egredienti pateat aditus. Cauſæ externæ quoque pro-

mo-

movent ſplendoris manifeſtationem, ſi aëris ea ſit diſpoſitio, ut facile reſolvatur corpus. Ipſa denique lux ſe exerit, ſi copioſa ſit, ſi à cauſa quacunque vel vinculis laxetur, ut ſeſe extendere poſſit, vel condenſetur, ut videatur. Sic in cœlo non omnes partes lucent, ſed eæ tantùm, quæ in ſtellas condenſantur & Cometas. Nec ſemper Lapis Bononienſis lucem concipit, & conſervat, ſed tantum calcinatione præparatus. *Hactenus Bartholinus.*

§. 88.

Noctu lucent, non die, quia (ut *loquitur Caſp. Schwenckfeld. l. 6. Theriotroph. Sileſ. p. 524.*) flamma oppreſſa majoris luminis præſentia latitat, ne poſſint vivum movere. Idem *Soſigenes Alexandri Præceptor* (*3. Volum. de Viſu, tradente Lud. Cœl. Rhodigin. l. 15. Antiqu. Lect. c. 5. col. 779.*) voluit, dum lucere hæc aſſeruit, quia magnum lumen abeſt. Alioquin evenit interdiu, ut exiguum eorum lumen quaſi exoleſcat, & effundatur in magno. Noctu ergo cum refulgent, aërem proximum & circumfuſum leviter ſubluſtrant, non ita, ut alia etiam poſſent videri, ſed ut ſola ſe vendicent è tenebris. Atque hoc facit exilitas portionis ejus, è qua proficiſcitur manatque lumen. Notiſſimus eſt canon: Lumen majus obfuſcat minus. Inde die optimè videntur colorata, noctu lucida.

§. 89.

Sunt è Chemicis, qui *cum Hieron. Cardano* (*l. 9. de Subtil. p. 508.*) Lumen absque Igne ſeparare poſſe gloriantur, dum Cantharides, & alia noctiluca in fimo putrefactas præcipiunt deſtillandas, & aquam illam in Concavum Chryſtallum ponendam exhibere lumem ſufficiens ad legendum, ut recitat *P. J. Sachſius* (*M. C. D. 1. A. 1. obſ. 138. p. 309.*). Ferunt quoque nonnulli, ut hoc *è Th. Bartholin.* (*l. 2. de Luc. c. 12. p. 288.*) addam, ſi Chemico opere excoquantur, aquam ignium modo lucentem extrahi, ex qua Characteres aurei pingi poſſint. Non ambigo quidem (*a.*) Dari ejusmodi lucentia, tàm viva, quam mortua iſtiusmodi ſplendoris, ut noctu ab iisdem adjutus literas & tractare, & legeere quis poſſit. Scintillulam è vivis ſuggeſſere *Rob. Boyleo* Cicindelæ *ſupra* (*§. 28.*) adductæ, immenſum autem jubar Indis Scarabæus, nomine Coccajus, cujus oculi elucent velut lucerna, & noctu volitantes non minore coruſcatione Aërem illuſtrant, quam quævis candela Cerea. Quin ſi quis noctu manu hoc animal deferat, procul putabitur omnibus lucernam præferre manibus; facilè enim quiſque falli poteſt, dum ad eam accendendi luminis cauſa acceſſerit, tantam veræ lucernæ ſpeciem præ ſe fert. In cubiculis ardentis luminis vicem reddit perſpicuam tum legentibus, tum ſcribentibus, aut aliud opus peragentibus.

Iti-

Itinerantibus per Sylvas, aut alia quævis loca tres quatuorve noctilucæ hujusmodi Laternæ vicem præſtant. Sed etſi turma cohorsve proficiſcatur, omnibus lux hujus noctilucæ vias dirigit, nec itinere aberrare permittit. Solent enim plerique ſibi veſtes ex iis Cicindelis conficere, & collo appendere noctu modo torquium, atque ex ea copia tanta lux emicat, ut conſpici poſſint eminus, non paucis paſſuum millibus, imò ultra quatuor millia paſſuum, ſecuriusque agitur, cum hoc Noctilucarum lumine, quam cum reliquis facibus ignitis, quandoquidem Ventorum impetus obeſſe nil poſſit: totaque lux ab oculis tantum micat. Habet autem præterea conſimilem lucem ab axillis, adeò ut volans longè fulgidius ſplendeſcat, quam quieſcens. Itaque hujus fulgoris lumine integra familia menſæ, cœnæque accumbit. Hæc *ex Oviedo* & *Aliis*, quos (*c. l. p. 285. ſq.*) citat *Bartholin.* Hujus etiam mentionem fecit *Hieron. Cardanus* (*l. 9. de Subtil. p. 509.*) & *Andr. Libavius* (*l. 1. Hexaëm. p. 107.*)

§. 90.

Nec dari animalia, quæ poſt mortem etiam lucidi humoris interſtinctum corpus relinquant, (β.) inficior, idque Dactyli, de quibus *ſupra* (§. 55.), ſatis confirmant. Ita & humor pulmonis marini baculis nigris illitus, eas non ſecus ac ignem in tenebris coruſcante, *referente Ath. Kirchero* (*l. 1. Art. magn. Luc. & Umbr. p. 1. c. 7. p. 24.*) exhibet. Nec ſi (*γ.*) hujusmodi viſciditas, aut humor aquæ miſceatur, illicò lucem deperdere, experimento *Dn. de Monconnys* (*c. l.*) adducto, edoctus ſcio. Nec me fugit, (δ.) ignis ope quædam corpora ad lucem recipiendam evadere aptiora, hiſtoria lapidis Bononienſis id ſatis evincente, qui in furno ad id conſtructo calcinatus, aut ſi impurus ſit, in pollinem & iterum cum ovi albumine, vel aqua communi, aut oleo Lini in unam maſſam iterum redactus, ſæpius iterata calcinatione aptus evadit, ut thecæ impoſitus & ſoli vel diurno ſplendori, vel igni valido per quadrantem horæ expoſitus, & theca clauſa in locum obſcurum delatus, lucem non ſecus ac carbones de ſe diffundat. Vid. *O. Wormius* (*l. 1. Muſ. ſ. 2. c. 5. p. 47.*). *Th. Bartholin.* (*Cent. 4. Epiſt. Med. 85. p. 496.*). *Chriſtian. Menzel.* (*de Lap. Bonon. ſ. 2. c. 6. in App. M. C. D. 1. A. 5. p. 209.*) Phosphorus hic an Idem ſit cum ſilice *Helmontiano* (*tr. Formar. Ortus n. 95. p. 120.*), meum determinare non eſt. Ita Phosphoros ex urina humana, Spiritu etiam Nitri & Creta, & ex aliis materiis confectos *Joh. Kunckelius, Rob. Boyle, Joh. Sigism. Elsholz. Chr. Adolph. Balduin. Ad. Berlichius, Georg. Caſp. Kirchmajerus* evulgarunt.

§. 91.

Lucidum tamen ejusmodi humorem vix Chemiæ ope ex ejusmodi lucidi

ſpe-

perandum eſſe (ſ.) vix arbitror, (1.) quia lux illa temporaria eſt & momentanea, tiamſi poſt mortem aliquantiſper adhuc duret. (2.) Ex humoris conſiſtentia, Diaphaneitate, & partium ſubſtratarum apta textura lux illa reſultat, & illa ſublata tollitur, adeoq; ſine luminis deperditione nullam ſubire valet mutationem. ta Margaritæ, Chryſtallus, Adamas, & aliæ Gemmæ, vitra etiam contrita ſplendore fraudantur, ut & nix & glacies in Aquam iterum ſolutæ. Quas autem mutationes non ſubire coguntur particulæ illæ lucidæ, ignis torturæ expoſitæ, ut mirum non ſit, quod Dactylorum humoris lux, cum eundem Dn. *de Moncennys* deſtillaret, evanuerit. (3.) Quædam v. g. Cicindelæ cum aliis, quibus lux interna non externa, ut mucori & cuticulæ piſcium & oſtrearum, ne unicam quidem liquoris guttulam fundunt, quod experientia *Athan. Kircheri* (*l. c. c. 5. p. 16.*) evincit. (4.) Lucem illam in Animalibus à Spiritibus dependere vitalibus, è *ſupra* (§. *18.*) dictis elucefcit, mortuo igitur animali lux illa diſcedet. (*Scalig. Exerc. 194. ſ. 3. p. 639.*) (5.) Cum Cicindelæ & forſan aliorum inſectorum lux è voluntario animalis motu dependeat, ita ut illam nunc retrahere, nunc ejicere, prout amici vel inimici præſentiam præſentit, adeò ut vellicatum animal, laceſſitumque retraheret, & poſt paululum temporis retrotractam reproduceret materiam; tum autem vel maximè, cum plures Cicindelæ ſ. Lampades ſimul ponerentur, quaſi ambitioſa lucis gloria geſtiens ſuperba lucentis humoris ornamenta vel maximè exercebat. Diceres ipſam ut aſpiceretur ambire, certè deficiente animali humorem (& lucem) deficere neceſſarium eſt; *Athan. Kircherus* (*c. l. p. 25.*) rationabatur.

§. 92.

An aliquid præſagiat carnium inſolita Lux, ſicubi appareat, ſi quæras, idem præſagire conjicio, quod carnes in inſomniis nigreſcentes. Nihil mali, nihil boni. Qui à putredine carni Monſpelienſi lucem impreſſam credebant, mox futuram inde prædicebant peſtem. Sed hunc ex putredinis in agnis ſuſpicione errorem refutavit transactus ſine labis contagione feliciter annus, ceu teſtatur (*l. 3. de Luc. c. 9. p. 509.*) *Th. Bartholin.* quanquam altero ſpatio recurrens domeſtica arma adduxerit. Quid autem ad peſtilentiam lux & ſplendor animalis? quæ Cauſæ & effectus connexio?

§. 93.

Oculis autem viventium, ſi tales accidant coruſcationes, non omninò à Medico negligendæ veniunt, cum morbos, ut plurimum, præſagiant. Naturale ſibi eſſe narravit *Th. Bartholino* (*l. 3. de Luc. Anim. c. 8. p. 413.*) *Fr. Joſephus Burrhus*, ut lucidæ ſpecies oculis obverſantes rerum variarum indicia vel præſagia

afferant. Peſte quadam heteroclita vigente, quibus veſtimenta apparebant ſplendidiſſimis coloribus decorata, Iridis colores referentia, non inani experientia ducti ſe jam Contagii ſemina imbibiſſe ſuſpicabantur, ut Medicus quidam *Rob. Boyleo (tr. de Color. c. 2. Experim. 7. p. 17.)*: videre quidam peſtem cum nube cadentem (*P. Borell. Cent. 1. obſ. 21. p. 27.*), Fumi inſtar progredientem (*Phil. Salmuth. Cent. 3. obſ. 57. p. 138. Andr. Kerner Loëmolog. p. 32.*). Notanda videtur iſta de Peſte Francofurtana *Lud. ab Hornig. (Würg-Engel qu. 168. p. 235.)* relatio: *Als alhier zu Franckfurth die Peſt graſſiret, iſt viel und offtmahl geſchehen, daß Peſtſüchtige mir referiret, ſie hätten da und dort ein blau Schwefel Flämlein oder Lichtlein geſehen. Manche haben erzehlet, ein dergleichen Flämmlein ſey unverſehens an ſie gefallen, daher ſie alſobald ſchwach worden.* In Peſte Chemnicenſi anni 1680. cum Chirurgus peſtilentialis infecti carbunculum in pede deligare vellet; ob inordinatum lecti ſuperſtrati, & pedis extra lectum motum vapor calidus è lecto faciem ejus afflavit. Hic domum infectam vix egreſſus ſibi caput & faciem, ob ſplendorem oculis obverſantem, ardere credit, & domum reverſus aceto Bezoartico lavat. Ab ignibus ſeu coruſcationibus oculis obverſantibus liberatur oppidò, non à malo, quod ore, naſo & oculis inſpirando hauſerat, quarto namque die veneni abſorpti ſcelere urgente ad plures abire cogebatur. Spectri lucidi apparitionem peſtem inſecutam, *Hier. Cardan. (l. 14. de Var. rer. c. 69. p. 917.)* intimat.

§. 94.

Antecedunt oculorum coruſcationes ſæpè cœcitatem, quod Exemplis illuſtrant *Marcell. Donat. (l. 2. Hiſt. Med. Mir. c. 9. p. 199.). Joh. Schenck. (l. 1. obſ. Med. p. 184.). Henric. Smetius (l. 10. Miſcell. p. 534.)*. Pro inſtantis ſuffuſionis ſigno habet (*p. 7. Ophtalmodul. c. 15. p. 124.*) capitis affecti & morboſi ſignum eſt ſcintillatio & lux oculis noſtris obverſans, *Th. Barthol. (Conſ. Med. de Comet. p. 131.)* affirmavit. Epilepſiæ eſſe prodromos *Cœlius Aurelianus (l. 1. Chronic. Paſſion. c. 4. p. m. 12.)* voluit, quod Comitiſſæ Exemplo probat *Marcellus Donatus (c. l. c. 8. p.)* & inde *Hippocratem* Epilepſiam puerorum ἐκλαμψιν, ſeu fulgorem nominaſſe aut ſaltem ἐκλαμψες ad morbum comitialem referri *Anut. Foëſ. (in Oecon. Hipp. p. 187.)* & *Th. Bartholin. (l. 1. de Luc. c. 6. p. 55.)* ſuſpicantur. Funeſtos eſſe Epilepticis prædictos ſplendores, binis obſervationibus evincit *Noſter Sachſius (M. C. D. 1. A. 2. obſ. 97. p. 170.)* Add. *Bartholin. (Cent. 3. hiſt. 45. p. 91.) Ehrenfr. Hagedorn. (Cent. 1. Hiſt. med. 15. p. 27.)*

§. 95.

Habentur & Convulſionis ſigna *Hippocrati (l. 7. Epid. p. m. 319.)* in hiſto-

ria

ria *Mneſianacti*. *Oneſianacti*, legunt quidam, & hic videtur alius *Franc. Valeſio* ab eo, qui in præcedenti hiſtoria oculis laborabat. (*comment. in h. l. col. 782.*) Deambulanti namque ipſi in foro ſplendores præ oculis obverſabantur, & Solem non valdè videbat. Cum autem parum diſcesſiſſet, extra ſenſum erat & collum convulſum eſt Vertiginis. Ita mulierem vertiginoſam Patavinam vidit *Bartholin.* (*c. l. p. 57. & Cent. 3. hiſt. 45. p. 91.*) ſcintillas ex oculis ejaculantem. Apoplexiæ. *Philipp. Salmuth.* (*Cent. 1. obſ. 57. p. 37.*) memini verbi divini apud Franckenbergenſes Miniſtrum & præconem fidelem ante Paroxyſmum Apoplecticum hypocauſtum incenſum & igne repletum ſibi videri narraſſe. In Senibus hujusmodi ſplendores à Capitis (ſpirituum animalium) inbecillitate deduxit *Stephan. Rod. Caſtrenſis* (*l. 1. de Met. Microcoſm. c. 8. p. 191.*). Poſt crapulam etiam oculorum ſplendores notavit *Salmuth.* (*c. l.*), quod nec illi, quibus ara Baccho ſacra, inficiantur. Inter propria ſigna profluvii ſangvinis quosdam fulgoris motus oculis apparentes numeravit *Galenus* (*l. 3. de Criſib. c. 11.*), quoniam humor eſt flavus. Peripneumoniæ ſigna *Cœlio Aureliano* (*l. 2. acut. c. 27.*), Irides ante oculos Lypothymiæ prodromos *Joh. Rud. Camerar.* (*Cent. 2. Syllog. memorab. n. 48. p. 90. ſq.*)

§. 96.

De Hyſtericis & Hypochondriacis affectibus recenſeri meretur *Rob. Boylei* (*c. l. Experim. 6.*) relatio. Domina quædam mihi ſanguinis neceſſitudine juncta, *memorat*, mihi narrabat, aliquo ab hinc tempore ſibi cum aliis quibusdam Dominabus ſermocinanti ſubitò omnia objecta apparuiſſe inuſitatis coloribus imbuta, alia hoc, alia illo, ſed omnia tam ſplendidis vividisque, ut capta æque fuiſſet delectatione, quam admiratione, niſi apparitionis duratio ipſi metum incusſiſſet, eam inſigniorem aliquam in valetudine alterationem portendere: uti equidem poſtridiè hyſtericis & hypochondriacis pasſionibus adeò vehementer fuit correpta, ut inde in aliquot dierum delirium, inque notham Paralyſin, durante iſto tempore, conjiceretur.

§. 97.

Ille cujus ſupra è *Cardano* (*§. 34.*) mentionem feci, poſt dorſi ſcintillationem quindecim elapſis diebus veneficii accuſabatur, ut voluntarium exilium ſuſcipere coactus fuerit, quod iterum *Cardanus* (*l. 14. de var. Rer. c. 69. p. 918.*) annotavit. Alii contra exilio damnato ignis per cubiculum vagans non ſolum reditum in patriam, ſed & honores inſignes nunciavit. Mortis demum nuncios hos (*l. 1. de Luc. c. 8. p. 66.*) prodidit *Th. Bartholin.*

§. 98.

In uſum politicum lignorum & piſcium corruptorum fulgores aliquand non infeliciter tractos, hisque rebellium animos tanquam fulmine tactos Reg bus paruiſſe hiſtoria ſequenti firmat *laborioſus Caſp. Schottus* (*p. 4. Thauma Phyſ. l. 2. Syntagm. 1. c. 3.*): *Cenethus Secundus Scotorum Rex*, ut in Scotorum h ſtoria legitur, ſubditos ſuos pictos in bellum concitavit. Nam cum Picti Alp num dicti Regis patrem occidiſſent, & is ſubditos ſuos timore perculſos ad u tionem ſumendam nullis perſvaſionibus pertrahere poſſet, & jam maxima pa Nobilium & militum in prælio ante cecidiſſent, convocavit Regni Proceres c mnes, ut benignè hoſpitio atque convivio exceptos in palatii cubicula ſomnu capturos dimiſit. Cum omnia noctu ſilerent, in ſingula cubicula ſingulos im miſit viros, cum baculo ex putri ligno noctiluco in manu, & veſte ex Corio pi ſcium non deſquamato indutos. Hi ingreſſi cubicula cornu bovis loco bucci næ inflant, Regi parendum clamitant. Pictos pœnas ſcelerum mox daturo victoriam ingentem Scotos expectare, nuncios ſe à DEO miſſos. Facilè fu ſomnolentis imponere cum neque venientes, neque abeuntes videre poſſent nam veſtem noctilucam involverant pallio, dum abirent, baculumque ſub e dem abſconderunt. Ubi illuxit ad conſilia ventum eſt, & nemine fucum agno ſcente, conſenſum in bellum, pugnatumque ſemel, bis, ter feliciter, & trium phatum de hoſtibus.

LIB. II. TIT. X.

De

Spectris Cadaverum.

Summarium.

1. *PRoœmium.* 2. *Spectra negantes, poſſe exiſtere.* 3. *A poſteriori probatur.* 4. *Quid ſint?* 5. *Spectri varia acceptio.* 6. *An de Dæmonibus in Phyſicis agendum?* 7. *Paracelſi opinio.* 8. 9. *Spirituum ap. Paracelſiſtas diſtinctio.* 10. *Antiquior Paracelſi iſta doctrina.* 11. *Dæmones nutriri & odorare.* 12. *Fluddi ſingularis*

ris opinio. 13. Contrarium. 14. Inſtituti ratio. 15. Problemata. 16. Animarum immortalitas à Philoſophis aſſerta. 17. Anima an incorporea dubitatum. 18. Refellitur. 19. Animæ defunctorum ubi vagentur ſec. Ethnicos. 20. Stoicorum opinio. 21. Succiniſſe his Chriſtianos. 22. Cur apud Judæos & Romanos ſepulchra in Hortis? 23. Arbores vaſtæ Mahummedanis animarum habitacula. 24. Fabæ apud Pythagoræos. 25. Literæ lugubres in floribus fabarum. 26. Cadaveris poſt mortem tractatio. 27. Non niſi ſepulto corpore animas quieſcere. 28. Animas inquietato cadavere vel oſſibus inquietari. 29. Loca inſepultorum infeſta. 30. Animarum migratio ſub ſphæra Lunari. Das wütende Heer. 31. Animarum exultantium ſedes Orcus. 32. Campus Elyſius. Muhammedis Paradiſus. 33. Joh. Nicolai notatur. Paradyſus an ab Ethnicis adumbratus? 34. An Gebenna. 35. Infernus & qui in illo? 36. Animas in bruta tranſire juxta Metempſychoſeos decreta. 37. Animarum purgatarum loci. 38. Tempus exilii Animarum diverſum. 39. Poſt purgationem animarum tria neceſſaria. 40. Animarum diverſi colores. 41. Circuli inferorum novem. 42. Tartarum. 43. Evocatio animarum. 44. Locorum exploratio. 45. Artis evocatricis duo genera. 46. 47. Sacrificia. 48. Ceremoniæ. 49. Imprecationes. 50. Quæ animæ poſſint evocari. 51. Singularis futura explorandi modus. 52. Noctu evocatio inſtituebatur. 53. Solem inferorum Dii fugiebant. 54. Gallicinium an reformidet Leo infernalis? 55. Veſtis, Animarum nebula, inde anima Homero σκιά. 56. Cur εἴδωλον Eidem. 57. Animæ figura è Tertulliano & Helmontio. 58. Peculiari forma quibus dignoſcantur gaudere. 59. Forma humana majore. 60. 61. Alia quam figura humana. 62. Involucra Animarum aëria. 63. Eman. Magnani aſſertum. 64. Omne corpus animæ congruere. 65. Impiorum animas in Cacodæmones mutari. 66. Monſtroſæ apparent. 67. Cœleſtium lucidæ & igneæ. 68. Qualis ignis. 69. Quæ animæ ſidera repetant. Corporum crematio. 70 Mors in undis formidabilis, & cur? 71. Omnia à ſuperis. 72. Animæ ſapientum in Ætherem ſublimantur. 73. Facies in Luna. 74.

Manetis ſomnium. 75. *De anima Pompei.* 76. *Stellæ & aſtra æthe-rea animæ.* 77. *Bodini ſententia.* 78. *Anima Julii Cæſaris.* 79. *Heroum Animæ Cometes.* 80. *Stella in Caſſiopœa Ammiralis Colignii Anima.* 81. *Petri Rami.* 82. *Platonis.* 83. *Stella cujus Hiero-glyphicum.* 84. 85. *In Bodinum animadverſio.* 86. *Carminibus cur Lunam de cœlo ducant Magi.* 87. *In Lunæ Ecclipſi Gentilium ſoni unde.* 88. *Origo hujus moris.* 89. *Plutarchi decretum.* 90. *Con-jectura.* 91. *In Galaxia animarum concilium* 92. *Zoroaſtri unde no-men.* 93. *Chriſtiani ſpectra dari non negant.* 94. *Animæ an ex Elyſio & inferno redeant, dubitatum gentilibus.* 95. *Contrarium ſuſtinet Schottus.* 96. *Fundamenta hujus examinantur.* 97. *Apparitiones animarum beatarum.* 98. *Animarum purgatio.* 99. *Cur animæ ap-pareant sec. Schottum.* 100. *Anima corpus egreſſa non regreditur.* 101. *Kotzacki delirium.* 102. *Qui & bruta reſurrectura ſomniabat.* 103. *Nec anima reget corpus, licet circa illud verſetur.* 104. *Interfe-ctorum animas Caco-Dæmones fieri.* 105. *Cadavera etiam apparere, gentibus perſuaſum.* 106. *Paracelſi corpus duplex in homine.* 107. *Hujus origo* 108. *Weigelius Tzopavienſis Paracelſi aſſecla.* 109. *Helmontii duplex homo.* 110. *Homo externus Paracelſi.* 111. *Wei-gelii fabula.* 112. *Spiritus Olympicus.* 113. *Ad mentem Paracelſi brevis ad ſpectrorum notitiam via.* 114. *Spectra Chemica.* 115. *Spe-ctra in Cœmiteriis frequentia.* 116. *Borelli narrationes examinan-tur.* 117. *Formas materiales à corpore non eſſe ſeparabiles.* 118. *La-tere in Sale.* 119. *Sanguini ideas ſeminales ineſſe.* 120. *Helmont. de generationis noſtræ principiis.* 121. *In locis memorabili clade cla-ris unde ignes fatui.* 122. *Apparent & in aliis locis.* 123. *Faculæ ferales.* 124. *Stridentes.* 125. *Spectra naturalia in ſuprema regi-one.* 126. *Cauſæ ſupra naturales.* 127. *Fortuito contingere.* 128. *Cauſæ naturales & opticæ.* 129. *Campanellæ Philoſophia.* 130. *Fi-guræ Paracelſi Necrocomicæ.* 131. 132. 133. *Marci ſingularis opinio.* 134. *J. C. Vanini.* 135. *Damaſi.* 136. *Ren. Carteſii.* 137. *Aliorum.* 138. *An Diaboli & Magi cooperentur.* 139. *Spectra naturalia in in-*

ſima

ſima Aëris regione. 140. *Coruſcationes & ſpectra metallica ſubterranea.* 141. *Requiſita contra viſus illuſiones.* 142. *M. Schoockii monitum.* 143. *Juſta diſtantia.* 144. *Organi recta diſpoſitio.* 145. *Non ſit morboſa.* 146. *Medium ſit inculpatum.* 147. *Senſatio ipſa Phantaſia corrupta.* 148. *Mentis vacillatio.* 149. *Senſus communis turbatio.* 150. *Affectus.* 151. *Amor.* 152. *Apparitiones.* 153. *Admiranda optica Drebbelii* 154. *Alberti M.* 155. *Anonymi Galli obſervatio.* 156. *Repræſentationes opticæ aliæ.* 157. *Magia Pyrotechnica.* 158. *Phœnomena Chemica. Noctiluca Kunkeliana.* 159. *Lucernæ ſubterraneæ.* 160. *Certitudo deſideratur.* 161. *Difficultates circa horum hiſtorias.* 162. *Lucidum quid in his non ignitum.* 163. *Olea ſubtiliſſima.* 164. *Ex auri liquore lucerna perpetua.* 165. *Liquor Chemicus.* 166. *Phoſphorus ſiccus aut liquidus.* 167. *Vigenerii liquor.* 168. *Hiſtoria Deuſingii.* 169. *Splendor tumuli S. Johannis.* 170. *Ignis ſubterraneus.* 171. *Durationis cauſa ſuperior.* 172. *Ad durationem requiſita.* 173. *Materiæ combuſtibilis in orbem reditus.* 174. *Wolferdi Senguerdi deciſio.* 175. *Quem ob finem ſepulchris inditæ.* 176. *Ignis apud Ethnicos cultus.* 177. *An immortalitatis animæ teſtes.* 178. *Ne animæ circa Cadavera in tenebris verſentur.* 179. *Cacodæmonum fuga.* 180. *Spectra in humoribus, in ſanguine.* 181. *Spica Garneti ſanguine tincta.* 182. *In urina à canibus rabioſis demorſorum canina ſimulacra.* 183. *Judicia de his.* 184. *Carunculæ & vermiculi in urina.* 185. *Canes in vulneribus apud Paracelſum.* 186. *Imago in urinis gravidarum.* 187. *Tarantatorum urina.* 188. *Eveſtra in ſomniis quid ſignificent.* 189. *A vivis conſpecta quid vaticinentur.* 190. *Fraus Papicolarum in fingendis ſpectris.* 191. *Qui à ſpectris frequentius tententur.* 192. *Quibus apparent defuncti.* 193. *Spectra ab imminenti Criſi.* 194. *Ab ingeſtis ſpectrorum in ſomno viſio.*

§. 1.

§. 1.

LUcis cadaverum indagatio ad Spectrorum conſiderationem manu quaſi nos ducit. Lux circa cadavera, aut cadaverum conditoria coruſcans ſæpius ſpectri nomen obtinuit. Et ſicut lux Cadaverum noctu ſenſibus noſtris illudendo animo ſæpe incutit horrorem & metum; ita & ſpectra. Facile hinc contingere poteſt, ut quemadmodum *Ixion* pro *Junone* nubem comprimens, centauris primam dedit originem: Ita & vulgus, Lucem ejusmodi oculis verſans, phantaſiæ errore terrores metusque affectibus eidem obſtetricantibus effaſcinatus centauros, & quæ non monſtra parturiit, ſibique ob oculos verſari aſſeveret, Jovemque juret lapidem.

§. 2.

Non autem hoc loco occupabor in Spectrorum Dæmoniacorum exiſtentiæ probatione, cum extiterint, qui hæc penitus negarint, ipſos etiam Dæmones. Multis operosè hos recenſuit *M. Joh. Henric. Decker.* (*Spectrolog. c. 1.* §. *6. p. 6. ſq.*) quem vide. Hæſere comprimis in hoc luto *Sadducæi*, quibus Reſurrectio Mortuorum, Angeli & ſpiritus fabula. (*Act. c.23. v. 8.*) Egregiè verò *cit. Decker.* (*c.l.* §. *2. p. 4.*) aſtruxit, Spectrorum exiſtentiam à priori non eſſe demonſtrabilem. Nam cum illorum exiſtentia tantum poſſibilis & contingens, *ratiocinatur*, inferri ſolum poteſt: Spectra poſſe exiſtere, non vero revera in rerum Natura eſſe. Si enim per aliquam rationem oſtendere vellem, *pergit*, fieret id demonſtratione *διότι*, quando nempe aliquid examinatur per proximam cauſam efficientem, quod hic fieri nequit, cum ſic probandum eſſet, Deum, qui rerum omnium eſt opifex, Spectrorum exiſtentiam de facto produxiſſe, quod cum hic, ut dixi, oſtendi non poſſit, concludendum eſt: Spectrorum exiſtentiam à priori demonſtrari non poſſe. Poſſe autem Spectra exiſtere, qui nullam ad exiſtendum repugnantiam involvunt, ut pluribus demonſtravit *idem* (*c.l.* §. *13. p. 14.*)

§. 3.

Cognitione autem à poſteriori, ſ. demonſtratione *ὅτι* eorum certitudinem elicit (§. *3. p. 4.*) illamque probat ab apparitione in V. T. & quidem ex claro teſtimonio (*ex 1. Samuel. c. 28.*) depromto, ubi aliquid in forma Samuelis mulieri *Pythoniſſæ* & *Sauli* apparet, quod Spectrum fuiſſe, nemo ſalva veritate & ratione negabit. Veteri Teſtamento adjungit novum, & ex eo quidem locum (*Matth.*

c. 14.

14. v. 28.) ubi eò, quod CHRISTUS in media nocte mare perambulat, omnibus ſuis diſcipulis navi inexiſtentibus opinionem hanc obrepſiſſe legimus, videre ſe ſpectra. (§. 4. p. 8.) Addi his poſſet locus *è Marco* (*c. 6. v. 49.*). Adjunxit & his fidem hiſtoricam & Autores, ſingulari ſtudio Spectra recenſentes, obtutui ſtitit noſtro *Deckerus* (*c. l.* §. *18. p. 25. ſq.*), quibus & omiſſa quædam jungere libet. *Ariſteum Proconneſium* poſt mortem apparuiſſe, *Herodot.* (*l. 4. hiſt. ſ. in Melpom. f. m. 81. b.*) narrat. De Eveſtro *è Georgio Sabino Th. Bartholin.* (*de Hep. Defunct. p. 612.*), Capite truncatus braccarum ſuarum detractori apparebat. Plura *Vit. Rietlin.* (*Itin. Med. p. 4.*) *Eraſm. Franciſci* (*im Holländiſchen Proteo per totum*) *Petr. Goldſchmied.* (*Hölliſcher Morpheus c. 4.* §. *41. p. 162. ſq.*) *L. N. Moltken.* (*in Annot. ad Thom. Brouwn. Relig. Med. p. 1. ſ. 29. p. 186.*). Loca infeſta, & à Spectris atque ſpiritibus homines vexari, docuit Exemplis *Petr. Thyræus* (*Diſp. d. loc. inf. p. 1. c. 1. p. 3.*)

§. 4.

Spectra quid ſint, ſi perconteris, Angelos eſſe communiter reſpondent, & quidem malos. Ita per Spectra, Apparitiones & territiones Diaboli externas, quibus corpus aut aliud quid in ſenſus incurrens ſibi aſſumit, ut Homines, Animalia, aut alias res quaſcunque infeſtet, intelligit *Carol. Fried. Roman.* (*Schediaſm. Polem. an dentur Spectra, Magi & Sagæ* §. *4. p. 2.*). Spectra proinde nil aliud eſſe, & manere, quam Satanæ luſus, *J. H. Deckerus* (*c. l. c. 3.* §. *26. p. 112.*) profitetur. Diſtingvit autem ille has apparitiones ab Angelicis, quas quidem forſan actu dari non negat. Si autem ex illo quæſiveris, qui illæ apparitiones & viſiones bonorum Angelorum à Spectris diſcernendæ ſint? Reſpondet, egoque cum ipſo; Quandoquidem quæſtionem reſolvendam non ſuſceperim, nec illud quoque fieri aliunde poſſit, quam ex Theologia revelata, cum tota Spirituum diſcretio à divina potiſſimum revelatione dependeat, ut recte *inquit Martin. Delrio* (*l. 2. Diſquiſ. Mag. qu. 26. ſ. 3. p. 560.*), imo *ipſe Paulus* Spirituum probationem inter dona Spiritus Sancti referat (*1. Corinth. 12. v. 10.*) & hanc quæſtionem Theologis examinandam relinquo.

§. 5.

Latius extendit Spectri nomen *Caſp. Schott.* (*l. 2. Phyſ. Curioſ. p. 1. c. 1. p. 197.*), dum hujus nomine intelligit ſimulacra quædam ſive Idola, aut variarum formarum imagines, quæ ſeu noctu, ſeu interdiu, domi, foriſve, in campis ſylvis, montibus ſeſe hominum vigilantium & incorruptæ imaginationis ac ſenſuum conſpectui offerre variis locis, modis, formis & temporibus dicuntur conſtanter & firmiter creduntur; ſeu Angeli ea ſint, ſeu Dæmones, ſeu defunctorum

rum hominum animæ, ſeu aliud quid. Interdum tamen non oculis, *pergit* (*p. 198.*), ſed ſolum auribus ſe objicere, dicuntur, ſtrepitusque excitare (*vid. l. 1. Tit 3.*), adeo, ut loca reddant infeſta & habitationi prorſus incommoda. Non autem ſe de illis Spectris acturum profitetur, quæ dormientibus perſæpe objiciuntur; non de Idolis ac Phantaſmatibus, quæ furioſi, phrenetici, febricitantes, melancholici, meticuloſi, veſano amore æſtuantes ſibi imaginantur; non de imaginibus, quibus & natura & ars ſenſibus etiam perfectis, hominum ſubinde illudit; non de oſtentis variis, quæ impii quandoque, ut ſuam expleant avaritiam, exſaturent libidinem, per ſummum ſcelus, ingenti bonorum dolore, nec minore totius Eccleſiæ Catholicæ detrimento callidiſſime ac prorſus Diabolice confingunt, & ſimplici popello pro veris venditant.

§. 6.

De Dæmonibus equidem hoc loco agere non conſtitui, cum ſub conſiderationem Phyſicam non cadant primario, quamvis de his, *in Phyſica Curioſa* (*l. 1.*), prolixe egerit *Caſp. Schottus* & ſint è Rameis, qui rem naturalem Phyſicæ ſubjectum conſtituerunt, eamque in ſpiritum & corpus diviſerunt, Spiritum in DEUM & mentem; mentem in Angelum & animum hominis. Ita *Gvilh. Adolph. Scribon.* (*l. 1. Phyſic. n. 6. p. 1. & ſq.*), qui hanc ob cauſam Phyſicam in Pnevmatologiam, quæ de Subſtantiis ſeu Eſſentiis incorporeis & σωματολογίαν, quæ de corporeis tractat, diſtinxit. (*Vid. T. 1. Snellio-Ram. Philoſ. Diatr. 2. p. 26.*) Seqvuntur hunc *David Cruſius* (*l. 1. Phyſ. c. 4. & 5.*) *Otto Casmann.* (*p. 1. Angelograph. c. 1. qv. 1.*) *Petr. Gaſſend.* (*Prooen. Inſtit. Phyſ. p. 126.*). Ita (*in Phyſ. Reformat. c. 12. p. 186.*) de Angelis egit *Joh. Amoſ. Comenius*, cui Angelus nihil aliud eſt, quam homo à corpore nudus (incorporeus *§. 2. p. 187.*) & Homo nil aliud, quam Angelus corpore veſtitus. Audiamus quid *Scribonio* (*in animadv. ad n. 12. p. 8.*) in aurem inſuſurret *Timoth. Brigth.*: Spiritus exemplum DEUM proponis. At vide ſis (*Scriboni*) ne prætergreſſis Phyſices limitibus Theologiam invadas: cujus videtur omnis, quæ de DEO inſtituitur, doctrina. Neq; Theologiam Phyſices partem aliquam ſtatues (credo), reveritus Theologorum ſacroſanctum chorum, qui nunquam vel prece, vel præmio in Phyſicorum concedent familiam. Quibus porrò impietatis vix te purgabis, qui DEUM Naturæ conditorem, rem naturalem teneas: cui & formam attribuere (cum infinita majeſtate ſit) non potes. Forma autem ipſe non eſt, cum nihil ſit, quod tantam immenſitatem capere queat, qua informetur. *Hæc Tim. Brigth.*

§. 7.

Habuit & *Aurel. Theophr. Paracelſ.* aut potius finxit, Spiritus, quos implicite

cite conſiderationi Phyſicæ ſubjecit, eosque in ſupernos & infernos diſpeſcitur. Hos etiam aliquando hominum genera, ab Adami poſteris diverſa, nuncupat, eosque varios commentus eſt & corpore ſeu carne & oſſibus conſtare, generare & interire ſeu mori pronunciat. (*l. Meteor. paſſim l. de occult. Philoſ. tr. 4. & 5. & l. de Nymphis Sylphis, Pigmæis & Salamandris. tr. 1. c. 2. p. 182.*). *Add. Oswald. Croll.* (*Baſil. Chym. præfat. admonit. p. 15.*): *Da iſt keine Seel, für die Chriſtus geſtorben ſey, allein für den Menſchen: Und für den Menſchen, mit deren Bluth und Fleiſch er geredet hat, dictitat Paracelſ.* (*l. Meteor. c. 4. p. 79.*)

§. 8.

Explicite de his egit (*l. 3. in Phyſ. Hermet.*) *Henric. Nollius*, qui (*c. 1. p. 153.*) Elementa diſtingvit in ſpiritualia & corporea. Spiritualia vocat Spiritus, eosque (*p. 154.*) definit creaturam ſubtilem, quæ ratione prædita, intus in ſuo centro corpoream gerit Naturam, eamque pro arbitrio ſuo in circumferentiæ lucem ſiſtendi poteſtatem habet, in Elementis habitat, & ibi ſuo officio, quod illi divinitus injunctum eſt, defungitur. Hos ex ſubtilioribus Elementorum eſſentiis creatos eſſe, (*c. l. Axiom. 1.*) demonſtrare nititur. Saganos vocabat *Paracelſ.* (*l. de Meteor. paſſim*). *Add. Martin. Ruland.* (*Lex. Alchym. p. 409.*)

§. 9.

Pro diverſitate locorum, & locatione Elementorum, quæ inhabitant prædicti ſpiritus, dividit illos *Nollius* (*c. l. c. 2. p. 156.*) in ſuperiores & inferiores. Illi vel cœleſtes vel Aëri. Cœleſtes vel primarii, Cœlum Empyreum inhabitantes pennates *Paracelſo* (*c. l. c. 4. p. 78.*). Pictores vocat (*ib. c. 9. p. 93.*), ab his figuræ de cœlo cadentes, *Als zu meinen Zeiten Creutz, Hahnen, Geiſeln, Seulen, Pilatus &c. auff die Leute gefallen*, vel ſecundarii, Cœlum ſidereum inhabitantes, Salamandræ, quia in Igna viſibili ſunt, Vulcanales, Superi. Antiquioribus Philoſophis Intelligentiæ, & pro ratione Planetarum Solares, Lunares, Saturnini, Joviales, Venerei, Martiales, Mercuriales audiunt. Horum monſtra *Crollius* nuncupat, Zündel. Aërii Meteororum directioni & promotioni præſunt, de quibus *citatus Nollius* (*c. l. c. 4. p. 167.*). Lemures dixit (*l. Meteor. c. 4. p. 79.*) *Paracelſus*, umbratiles, Sylveſtres, Satyros *Osw. Croll.*, qui priores etiam Terræ tribuit. Horum alii ſunt Orientales, Occidentales, Meridionales, Septentrionales, quorum ſedes in Aëris regione ſuprema, media, infima. Mediæ regionis Monſtra Gigantes *Crollio*, quos tamen Sylvanis, *den Waldleuten*, aſcripſit *Paracelſ.* (*l. de Nymph. Sylv. Pygm. & Salam. tr. 5. p. 190.*), inferiores, generatione ſuam propagant ſpeciem, & morti obnoxii, ſuntque vel Aquei vel Terreſtres. Aquei ſunt Undenæ, Nymphæ, Meloſynæ. Itali Fatas, Galli Fees, quidam

Nymphas albas, Dominas nocturnas, Dominas bonas nuncupant, quarum *Regina, Habundia.* Vid. *Strozz. Cigognam. (Univ. Natur. p. 1. c. 6. p. 349.)*, Germanis *Waſſernixen.* Harum monſtra *Paracelſo & Crollio* (*c. l.*) Sirenes. Dicuntur fructibus Aquarum partim in lucem promovendis, partim in intima abyſſo occultandis & cuſtodiendis præeſſe, *Nollio* (*c. l. p. 171.*). Terreſtres Gnomi, Lemures, Sylphi Zonnetti *Crollio*, Folletti, Italis & Farfarelli, Germanis *Erdmännlein* quorum partum Pygmæos (*c. l.*) pronunciavit *Paracelſus.* Hi ſunt vel Truculent vel Mites.

§. 10.

Sed Paracelſi ingenio & Cerebro minime debetur iſta Dæmonum ſeu Spirituum diſtinctio, cum etiam *in Orphei Carminibus* Dæmones diſtinguantur in

Δάίμονας ὀυρανίους, καὶ ἠερίους, καὶ ἐνύδρους, καὶ χθονίους, καὶ ὑποχθονίους.

Etiam ex antiquiſſimis Philoſophis illis attribuerunt corpora & cum primis Aëria, inter quos *Plato* (*in Epinomide*), cui junxit *Ariſtotelem & Auguſtinum Auguſtin. Steuch. Eugubin.* (*l. 8. de Perenn. Philoſ. c. 27.*), qui poſtremum (*Comm. ſuper Geneſin*) Dæmones aëria animalia, ut Platonem aërea corpora expreſſe appellaſſe retulit. Ita *Michaël Pſellus Philoſophus Conſtantinopolitanu* (*Dial. de Operat. Dæmon. p. m. 44.*). Dæmones incorporei non ſunt, imo corporei & circa corpora verſantur. Idem *Baſilium Eccleſiæ Doctorem* ſenſiſſe (*l. ad Amphil. de Spir. Sanct. c. 16. juxta Gilberti Gaulmini allegatum*), quamvis alibi aliter Eundem ſenſiſſe prodat *Caſp. Schott.* (*l. 1. Phyſ. Curioſ. p. 1. c. 2. p. 3.*) Lectori perſuadere conatur. *Facius, Hieron. Cardani Pater*, per annos triginta tres familiaris Dæmonis familiaritate uſus, diſcurſu cum eodem ejusdemque ſocii de Natura Dæmonum habito, deprehendit *Pſellum* minime. Docuit igitur illum Dæmon: Dæmones naſci & interire. Eſſe autem longævos valde: tempus tamen illi non determinavit, ſed ipſe *Facius* conjectura, è facie ſumta, quod jam quadraginta duos annos natus valde juvenis videbatur, eos ad CC. aut CCC annos vivere exiſtimabat. Gignere, naſci & ſeneſcere affirmabat. Cumque interirent, animos illorum, & item noſtros mori una cum corpore, putabat neque tamen illos hoc ſe certò ſcire Gymnaſia apud illos eſſe. An vero eſſent aliqui adeò viles & ſtupidi, ut *Pſellus* dixit (*p. 76.*). Hæc *Hieron. Cardan.* (*l. 16. de Variet. Rer. c. 93 p. 1072.*), qui ex his præſuppoſitis Dæmones definit, animalia inviſibilia, mortalia corpore perfecta. Et *Georg. Agricola* in ſubterraneorum animalium, ſeu ſubſtantiarum numero haberi poſſe Dæmones, qui in quibusdam

uſdam verſantur fodinis (*l. 1. de Animant. Subt. p. m. 491.*), nullus dubi-
at.

§. 11.

Putabant igitur Veteres Dæmones libamine carnium delectari, & ſpongiarum & piſcium teſtaceorum more adjacentem humorem extrinſecus attrahere (*vid. iterum Pſellum p. 56.*), vaporibus itidem, nidore & fumigationibus vivere ac pingueſcere. *Evolv. Porphyr.* (*l de Sacrif. & l. 2. de Abſtinent.*). Fugari fœtidis, allici ſuavibus odoribus, voluit *Paracelſ.* (*de Occult. Philoſ. c. 10. p. 88.*) ui odor bonus Myrrhæ nihil aliud eſt, quam ſacrificium ſpirituum, quo poſſunus eos ad nos trahere (*p. 89.*). Tranſiit etiam ad plebejos illa de nutritione Dæmonum perſuaſio. Audiamus *Iſaacum Schookium* (*Cent. probl. rar. probl. 28. p. 5.*). Ruſtici Poloni Dæmones quosdam vocant Krasmeni Ludzmi, quibus diebus ♃ & ♄ cibos præparatos menſæ imponunt, quosque ab illis comedi pro comperto ſe habere aſſerunt. Faciunt vero illud, ne ab iis ſuffocentur, vel plica Polonica deformentur, vel denique infantes ſui permutentur. Eſt & aliud Dæmonum inventum, *ſcribit Joh. Laurent. Ananias* (*l. 3. de Nat. Dæm. p. 104.*) apud vulgi noſtri fœmellas in uſu, quo Fatis, (quo nomine hos ſpiritus vocant) menſas variis dapibus inſtruunt, ut infantes eorum felici donentur auſpicio.

§. 12.

E Neotericis *Robertus Fludd. de Fluctibus* (*Hiſt. Utriusque Coſmi tr. 1. l. 4. c. 2. p. 109.*) Dæmones ex ſubtilisſimorum Cœli ſpiritualis Elementorum materia componi aſtruit, quæ quidem materia, reſpectu inferiorum ipſi eſt ſimpliciſſima & aërea, & ex forma divina â ſplendiſſima DEI beatitudine promanente, quorum compoſitio, ſi cum Creaturis Cœlorum inferiorum comparetur, incorporea dicitur; reſpectu ſimplicitatis ſubſtantiæ lucidæ Cœli Empyrei, in quo, cum quo & ex cujus Elementis primo die creati ſunt, non aliter quam plantæ, herbæ, earumq; ſemina die tertio cum terra Cœlo Empyreo oppoſita, facta fuerunt, pro corpore ex Elementis Spiritualibus conflato habenda erit. Quid autem Dæmonum compoſitionem, pergit (*p. 110.*), manifeſtius denotare poterit, quam eorum actiones & paſſiones. Quod autem agant & patiantur, inde manifeſtum, quoniam & recipiunt & dant illuminationes, atque actum intelligendi producunt, eumque etiam recipiunt, neminem certè tam craſsè cœcutire & hallucinari exiſtimat, qui id abnuat. Certum eſt igitur ineſſe ipſis aliud, quod agit, aliud autem, quod patitur; nec vero illud ſecundum quid agunt, aliud actus eſſe poterit, qui forma dicitur, nec vero illud ſecundum quid patiuntur

& quicquam præter potentiam; hæc autem materia appellatur. Plura legeſis *ap. Caſp. Schottum (c. l.)*. Craſſius philoſophatur *Pſellus (c. l. p. 51.)*. Ea eſt illorum conſtitutio, ut contactibus exponantur obnoxiave ſint, percuſſa ingemant & flammis admota urantur, ut eorum, quorum nonnulla ſui veſtigia Cinerem relinquant, quod & in Italiæ finitimis locis accidere ajunt. Tandem *concludit (c. 5. p. 114.) Fludd.* neceſſe eſſe Dæmones malos, ſecundum loci naturam, quo proſcribuntur, corpora aut craſſiora aut tenuiora accidentaliter induant. Nam ignei ſubtiliores ſunt aqueis, atque illi denuo terreſtribus. Eandem inſaniam inſaniit *Hieron. Zanchius (p. 1. Hexaëm. l. 2. c. 3.) & Medicus & Philoſophus Altorphinus, Erneſt. Sonner. (Diſp. de probl. Philoſ. probl. 10. p. 521. & comment. in l. 12. Metaph. Ariſt. c. 8. p. 671. ſq.)*. Adde quæ citat *(c. l.) Caſp. Schott.*

§. 13.

Oppoſuere ſe his ſomniis *Balthaſ. Meiſner. (p. 1. Philoſ. Sobr. ſ. 4. c. 8. qu. 1. p. m. 719.)*. *Franc. Villalpandi Torreblanca (l. 2. Dæmonol. c. 28. n. 2.)*. *Chriſtoph. Scheibler (l. 2. Op. Metaph. c. 4. Tit. 3. Art. 3. n. 28.)*. *Anton. le Grand. (p. 3. Inſtit. Philoſ. Art. 1. p. 207.) Caſp. Schott. (c. l. p. 4.)*. *Ipſe Ariſtoteles (12. Metaph. c. 6. 8. ſeq.)*, intelligentias eſſe εἴδη ἄυλα ſtatuit. Veteres Philoſophi ex ignorantia creationis, & verbi divini manifeſtati, ubi viderunt in aſſumto corpore videndos ſe præbere Dæmones, corporeos concluſerunt. Patres non ſemper ex propria, ſed Platonicorum *Apuleji* & *Porphyrii* opinione ſcripſiſſe conſtat; quamvis & illos ex impuris Platoniſmi lacunis ſuis aliquid aſperſiſſe *Joh. Bapt. Criſpo (l. de Ethnic. ſcriptis caute legendis p. 177.)* facile largiar. Sed & hos ſpiritualitatis divinæ eminentiam meditantes reliquos ſpiritus, quod perfectione DEO non reſponderent corporum nomine notaſſe *ſecundum Sixti Senenſis (l. 6. Biblioth. Sacr. Annot. 35. f. 484.)* ϛοχασμὸν non diſplicet, quo reſpectu ad DEUM habito etiam non omnem compoſitionem ab Angelis rem removendam cenſuit *Anton. le Grand. (c. l. n. 9. p. 211.)*, cum conſtet, illos ex potentia & actu, ex eſſentia & exiſtentia, ex natura & ſuppoſito conſtitui, quæ compoſitio in DEO non reperitur: cum modi divini à DEI eſſentia tantum ratione diſtinguantur. Theologis, imprimis Calvinianis, ſatis fecit *B. Balthaſ. Meiſner. (c. l.)*. *Sonnero, Paulus Felwinger. (Comment. in Alpha majus Ariſt. Metaph. c. 7. qu. 1. p. 211. ſq.)*

§. 14.

Dices, hic Dæmones & ſpectra cum hominibus me confundere. Nunquam etenim in Elementis Dæmones, ſed homines, *Paracelſ. (c. l.)*, habitare pro-

feſſus

feſſus eſt. Quod ſi tamen id diligentius animo excutias, videbis hic *Paracelſ. Pſelli* vitulo arare, prout ipſi alias veterum ſomnia, etiam Judæorum affanias caballiſticas in furno ſuo recoquere, & recocta, tanquam nova, ſua Lectoribus obtrudere, ſaltem de ſuo additis monſtroſis nominibus terminisque, ſolenne eſt. His vero de hominibus, Elementorum incolis, nihil nugacius, nihil blaſphemius, nihil à recta fide dici poſſe alienius, recte judicat *Mart. Del-Rio* (*l. 2. Disquiſ. Mag. qu. 27. ſ. 2. p. m. 712.*), qui & monuit, quamvis *Paracelſum* (*libro fragmentorum*) dubitanter induci loquentem legas, latinum tamen interpretem hoc ſuum aſſuiſſe, ut Magiſtri occultaret impietatem reputat. Et, ſi *Andr. Libav.* (*tr. de Cruent. Cadav. p. 180.*) audire non dedigneris, Lemures Paracelſi Spiritus pigmentatos exiſtere non inficiaberis. *Fluddo* quid ſit reponendum, ex dictis facile conſtare poterit.

§. 15.

Ut autem de opera & labore noſtro circa hunc Titulum conſtet, excluſis Angelicis & Diabolicis apparitionibus, circa Phyſica tantum ſtudium verſabitur, nempe ſpectrorum denominationem, è *Schotto ſupra* (*§. 5.*) depromptam, ad animum revocabo, cum ad Phyſicam propriè ſpectent, relictis exotericis & ſupranaturalibus, niſi forſan ſuperficialis & incidenter horum fiat recenſio. Cardo igitur diſcurſus erit circa problemata (*α*). An animæ defunctorum aliquando viſui compareant noſtro? (*β*) An ab ipſis Cadaveribus, abſque animæ interventu, ſpectra oriri poſſint? & quid (*γ*) de Spectris, dum Chymicis operationibus ſubjiciuntur Cadavera ipſa, aut in terram jam commutata, in vitrorum capacitate apparentibus ſentiendum decernendumque ſit.

§. 16.

Præmonendum, me non curare hic

Epicuri de grege porcos,

cum Philoſophis quibusdam, qui idem corpori & animæ poſuere fatum. Inter Philoſophos *Democritum Plutarchus* (*l. 4. de Plac. Philoſ. c. 7.*); *Democritum ſeu Dicæarchum*, *Lactantius* memorat (*l. 3. Inſtit. Divin. c. 17.*). Sunt, quibus cum *Attico Dicæarchum* (qui *tres libros contra immortalitatem animi*, Lesbiacos dictos delitias ſuas vocanti, *juxta Ciceron. l. 1. Tuſculan. qu. f. 164.*) aſſenſio omnis de immortalitate animæ elabitur, ſimul ac ponunt librum, *Platonis* de hac materia conſcriptum, ſecus ac *Theombrotus*, qui lecto Platonis Phædone ſe in mare ex alto præcipitavit, ut beatorum conſortio citius potiretur, quem Philoſophiæ Martyrem exinde proclamavit (*Epiſt. 25.*) *B. Hieronim.* Ipſe *Ariſtoteles* de eadem balbutire viſus fluctuanter, ut è locis diverſis, quæ id ſuadere videntur, *v. g. l.*

2. de

2. de Generat. Animal. c. 3. l. 1. de Anim. t. 65. & 66. l. 3. tr. 4. 7. 19. & 20.). Vid. *Petr. Pomponat.* (*l. de incantat. c. 13. p. 332.*). *B. J. C. Dannhauer* (*Colleg. Pſycholog. Diſp. 5. Controv. ſ. 1. p. 142.*); *O. Borrich.* (*l. 1. Hermet. Ægypt. c. 10. §. 2. p. 237.*). Placet adjungere *magni & acurati Philoſophi Jacob. Thomaſii* (*Program. 67. p. 422.*) judicium. *Ariſtoteles* intellectum illum agentem, ſ. rationalem animam immortalem quidem profeſſus eſt, ſed dum univerſo humano generi non niſi unicam præſidere ſtatuit, quam verbo immortalitatem hominibus conceſſit, re ſuſtulit. Et paulò poſt (*p. 423.*), non inficior: Eum in hoc maximè argumento fuiſſe ſegnem, quæ loligine emiſſa ſic omnia immergeret caligine, ut deprehendi vix queat. Non deſint è ſcriptoribus, qui contrarium evincere conentur, *v. g. Joh. Dunſcot.* (*in 4. diſt. 23. qu. 2. n. 16.*) & *ex hoc Claud. Fraſſe* (*Phil. Acad. Phyſ. p. 1. Diſp. 3 ſ. 4. Art. 1. p. 298.*). *Auguſtin. Steuch. Eugubin.* (*l. 3. de Perenn. Philoſ. c. 21.*) *Conimbricenſes* (*de Anim. Separat. Diſp. 1. Art. 2.*) *Ariſtotelemque* explicet *Claud. Salmaſ.* (*in Not. & Animadv. in Epictet. & Simplic. p. 221.*) Et *Themiſt. teſte Martino Weinrichio* (*de Spectr. Strigon. & Pentſchem.*) fateatur, *Ariſtotelem* Dialogum ſcripſiſſe, in quo firmiſſimis rationibus animæ immortalitatem evicerit.

§. 17.

Anima noſtra an incorporea ſit, fluctuat *Galen.* (*l. 7. de Plac. Hipp. & Platon. p. m. 1135.*). Corpoream prodidit *Epicurus*, imò corpus, ut demonſtrat *Petr. Gaſſend.* (*in Phyſiol. Epicuri p. 494.*). Idem *Galen.* ſuſpicatur (*l. quod animi mores ſequ. Temperam. Corp. c. 5.*), nec ſibi perſuadet, ſe animæ ſubſtantiam firmiter tenere, (*Comment. in 6. Epid. Hipp. t. 5. p. 573.*). Ex his concludit *Hieron. Cardan.* (*l. 3. de Util. ex adv. capiend. p. 451.*): Eundem Animam noſtram mortalem voluiſſe, ſed dicere mentem humanam eſſe materialem, eſt dicere religionem eſſe brutum, reponit *Lactant.* (*l. 7. c. 9.*). Quoſdam tamen è ſanctis Patribus idem ſenſiſſe *Gaſſend.* (*c. l. p. 495.*) obſervat. Stoici, quod narrat (*c. l.*) *Cicero*, ajunt, animos manere cum è corpore exceſſerint, ſed non ſemper. Dæmones, & animam corpoream & mortalem *Tatianus* (*Vid. A. E. Lipſienſ. An. 98. p. 555.*) ſtatuit.

§. 18.

Contrarium è Cordatioribus Ethnicis ſenſere *Plato*, *Cicero* (*l. de Amicit. cit. P. Claud. Fraſſe c. l.*). *Seneca* (*Epiſt. 36.*). *Plutarch. l. de Ser. Num. Vind. f. 198. & Conſolat. ad Uxor. f. 338. b.*). E Poëtis, quod *Plutarch.* (*l. de Homer. p. m. 723.*) demonſtrat & *Propertius* (*l. 4. Eleg. 7. v. 11*)

Sunt

Sunt aliquid manes, lethum non omnia finit,
Lucidaque effictos effugit umbra rogos.

legans *apud Ciceronem (de Senectute)* locus eſt: Quod ſi in hoc erro, quod
nimos hominum immortales eſſe credam, libenter erro. Nec mihi hunc er-
rorem, quo delector, dum vivo extorqueri volo; ſin mortuus, (ut quidem mi-
uti Philoſophi cenſent) nihil ſentiatur: non vereor, ne hunc errorem meum
ortui Philoſophi irrideant. E Neotericis *Kenelm. Digby (tr. 2. de Anim. Rat. c.*
. n. 10. p. 567.) ita philoſophatur. Cum fuſe jam declaratum ſit, ſtatum Animæ
paratæ eſſe ſtatum puræ exiſtentiæ, manifeſte ſequitur, eum tum ab actione,
um à paſſione immunem eſſe, quod cum ita ſit, certiſſimum quoque eſt
nimam extingui non poſſe. *Et paulo poſt*: Si anima à corpore ſeparata velu-
confecto curriculo ſtatum jam finalem adepta ſit, in quo nulla acceſſio ſpera-
, vel diminutio timeri poteſt, conſequens eſt, exiſtentiam quam habet, nun-
uam ab ea amitti poſſe. Noto hic *è Joh. Bodino (l. 4. Theatr. Nat. p. 538.)*
los, qui Animas ſuperſtites crediderunt, olim vocatos ſuperſtitioſos.

§. 19.

Animas autem corpore exutas vagari in regione, quæ terram & lunam
nterjacet, *Plutarchus (de Fac. in Orb. Lun. p. m. 471.)* autor eſt, improbas quidem
n terris pœnas luere: pias ad certum tempus, quantum ad luſtrandum & corpo-
is, utpote malæ cauſæ, pollutiones abolendum ſufficiat. Animas ad tempus
irca ſepulchra amoris erga corpus per mortem non obliterati ſignum quibus-
am è Gentilibus fabula non fuit. *Mahumedani* animas defunctorum ſeptem
ies credunt verſari circa ſepulchra, ut *Eduard. Pocok. (Miſcell. p. 250.)* narrat.
De *Judæis B. Dn. D. Martin. Geier (de Luct. Ebr. c. 5. §. 12. p. 67.)* recitat, quod
redant, Animam defuncti redire per ſeptem noctes ad locum illum, ubi à cor-
pore diſceſſit, quocirca & Lucernam accenſam per noctes totidem in pavimen-
o domus ſervant. Quin & per integrum annum adhuc circa cadavera vagari,
more videlicet corporis, & deſiderio nequientem oblivisci vetus amicumque
contubernium, atque eo tempore à Dæmonibus aërem inhabitantibus facile in
priſtina ſua corpora reduci poſſe, & inſervire artibus rebusque Magicis *Joh.*
Hornbeck (l. 8. de Convertend. Jud. c. 2. p. 538.). Laurent. Ananias (l. 3. de Nat.
Dæm. p. 92.). Joh. Buxtorf. (è Thalmud. Synagog. Jud. c. 49. p. 713.). Hoc au-
tem contingere ob laborem matribus per novem dies exhibitum. *Vid. H. Korn-*
mann. (p. 2. de m. m. c. 1.)

§. 20.

Stoici tamdiu Animam durare aſſerebant, *teſte Servio (ad l. 3. Æneid. p. m.*

 319.)

319.) quamdiu durat & corpus. Unde Ægyptii periti ſapientiæ condita diu tius reſervant cadavera, ſcilicet, ut anima multo tempore perduret, & corpo ſit obnoxia, nec cito ad alia tranſeat. *Romani* contra faciebant, comburent cadavera, ut ſtatim anima in ſuam generalitatem, id eſt, in ſuam naturam red ret. Nec alia ratione credebantur animæ à corporibus circumvolitandis al pelli poſſe, *teſtimonio Caſp. Barth.* (*Animadv. ad Stat. l. 2. Sylv. 1. v. 22. p. 167* Putat ideò *Caſp. Peucer.* (*l. de Divinat. Gener. p. 285.*) *Lappos*, quos ſpectra am corum defunctorum multum infeſtare referunt, mortuorum corpora propt Cœli inclementiam alioquin diutius integra permanſura ſubter focum ſepeli caliditate urgente quo citius putreſcant, & vagina, ut *cum Plinio* (*l. 7. c. 5.* loquar, ademta, non remeent. Tribus tantum diebus anima vagatur circa pulchrum, expectans, ut redeat in corpus. Cum vero videt, quod immutet aſpectus faciei, recedit & relinquit corpus, *ex Rabbinis Joh. Nicolai* (*de Luct. Gr c. 1. p. 11.*)

§. 21.

In hac perſuaſione etiam Chriſtianos perſtitiſſe, *Lactant.* (*l. 2. Inſtit. Div. c. 2.*) exiſtimat, *dum ſcribit* vulgus exiſtimat mortuorum animas circa tumulos corporum ſuorum reliquias oberrare. Idem *B. Martin. Geier* (*Diſſ. de Sup ſtit. c. 3. §. 16.*) colligit id ex illo *Eſaiæ* (*c. 65. v. 24.*) (in quo allegato forſan me dum typographicum, nihil enim quod huc ſpectet ibidem legitur) *Joh. Spen rus* (*l. 2. de Leg. Hebr. c. 11. ſ. 2. p. 303.*). Cibis ideo & potu delectari, qui app nebantur, *Idem* (*c. l. c. 24. ſ. 3. p. 426.*) meminit. Quo circa & olim vel defu ctorum capita panem & lagenam, Cereviſia plenam, ponebant *Boruſſi*, ne an ma vel ſitiat vel eſuriat. (*Joh. Meletius Epiſt. de Relig. Boruſſ.*) Animas à Curla dis in balneis cibari, *Roſin. noſter Lentil.* (*M. C. D. 2. A. 8. App. p. 136.*) menti nem fecit. *Add. Mechov.* (*l. 2. Sarnat. Europ. c. 2.*) de Samogethis ide commentantem.

§. 22.

Locum ſepulchrorum Romani in hortis (*Vid. Joh. Kirchmann. l. 2. Funer. Rom. c. 22. p. 177.*) elegerunt aliquando, ut & Judæi, quod ex *Joſephi S natoris Hieroſolymitani* ſepulchro, cui SERVATORIS corpus illatum (*Johan. 19. v. 41.*) facile patet; Factum id, uti conjicit *Martin. Opit.* (*T. 1. Op. in N. ad Zlatnam p. 149.*), quo manes defunctorum eorum amœnitate & dulcedi demulcerentur, qui & è *Grutero* ſequens ſubjicit:

HI. HORTI. ITA. UTI. OPT. MAXIMIQ. SUNT.
CINERIBUS. SERVIANT. MEIS.

NAI

NAM. CURATORES. SUBSTITUAM. QUI. VESCANTUR.
EX. HORUM. HORTORUM. REDITU. NATALI. MEO.
ET. PRÆBEANT. ROSAM. IN. PERPETUUM.

Quam ob cauſam etiam flores circa ſepulchra ſparſerunt, quod locus *Virgilii* (*l. 6. Æneid. v. 883.*) ſuggerere videtur:

Manibus date lilia plenis,
Purpureos ſpargam flores, animamque nepotis
His ſaltem accumulem donis.

Et (*Juvenalis* (*Satyr. 7. v. 206.*)

Dii majorum umbris tenuem & ſine pondere terram,
Spirantesque Crocos, & in umbra perpetuum ver.

Ita *Jacobi Pontani* (*Libri Tumuli*) univerſi penè conſtant Roſis, Violis, Liliis, Hyacinthis, quod dudum annotavit *J. C. Scaliger.* (*l. 6. Poët. c. 4. p. 810.*). Quamvis & aliæ hujus ritus ab Aliis advocentur cauſæ, quas vide *ap. Joh. Kirchmann.* (*l. 1. de Fun. Roman. c. 11. p. 57.*) & *Joh. Mich. Dilherr.* (*T. 1. Diſſ. Philolog. p. 461.*). *Joh. Nicol.* (*Phyllobol. c. 25. p. 118. ſq.*). *Joh. Conrad.* (*de Sparſ. Flor. Themat. 4. p. 173.*)

§. 23.

Petr. della Valle (*p. 3. Itiner. Epiſt. 15. p. 144.*) tradidit, Mahumedanos opinari, vaſtarum & procerarum arborum cavitates, & corpora ſanctorum, quos volunt, grata Animabus præbere habitacula, quo circa & arbores iſtæ magno apud illos in honore habentur.

§. 24.

Inter *Pythagoræ* decreta legitur *ap. Diog. Laërt.* (*l. 8. de vit. Philoſ. p. m. 430.*) & *Joh. Schröder.* (*l. 4. Pharmac. Med. Chym. Cl. 1. c. 140. p. 68.*): Animas defunctorum delectari Fabarum domicilio, ut dictitarit *Pythagoras:* capi & trucidari præſtat, quam fabas Animarum receptacula conculcare. Evolvatur iterum *Laërt.* (*c. l. p. 440.*). Inde tale *ap. Eundem in Pythagor.* (*p. 444.*) legitur Epitaphium:

Heu Heu Pythagoras, quid vile legumen adorat?
Quem in propriis fama eſt occubuiſſe Fabis.
Nam ne forte Fabas fugiens calcaret in agro,
Tandem Agregentino cæſus ab hoſte perit.

Hanc ob cauſam ſancti alicujus prope Gamron ſepulchrum variegatis fabis conſperſum invenit *Joh. Alb. Mandelsloh.* (*l. 1. Itiner. Oriental. Ind. c. 7. p. 24.*) Forſan & inde illud Pythagoricum: A Fabis abſtine. Sed τῶν κυάμων voculam

voculam aliter explicuit *(l. 4. c. 11. p. m. 171.) A. Gellius.* Decernant hæc, qui volunt, & poſſunt.

§. 25.

Literas Lugubres in Fabarum Floribus animadvertit, *Plin. teſte (l. 18. c. 2.)* Varro, & inter res funebres Fabam numerabant olim Romani, quod *ex Feſto* habet *Joh. Valer. Pier. (l. 57. Hierogl. c. 5. p. 708.)*, & inter cibos ferales, prout teſtimonia collegerunt *Joh. Kirchmann. (l. 4. de Fun. Roman. c. 7. p. 394.) Gerh. Joh. Voſſ. (l. 5. de Idolol. c. 11. p. 43.) Joh. Marsham. (l. 2. Canon. Chronic. Ægypt. Ebraic. Græc. Secul. 9. p. 221.)* In Lemuralibus, *referente Alex. ab Alexand. (l. 3. Dier. Genial. c. 12. f. 143.)* Fabam noctu jacere uſurpatum eſt, Lemures ſe ex domo ejicere clamantes, quam nigram eſſe convenit, ipſamque lotis manibus, & pede nudo per ora verſare & poſt terga rejicere, ærisque tinnitum facere, utque Lemures faba redemti domo abirent, novies orare. Plura *Joh. Nicol. (de Luct. Græc. c. 20. p. 278.)*

§. 26.

Cum namque, *Serv. teſte (ad l. 5. Æneid. v. 41. p. 434.)*, olim ubicunque quis fuiſſet extinctus, ad domum ſuam referebatur, & illic ſeptem reſervabatur diebus, octavo die incendebatur, nono ſepeliebatur. Unde & *Horat.*

Novendiales diſſipare pulveres,

nam etiam ludi, qui in mortuorum honorem celebrantur, novendiales dicuntur. Sciendum etiam, *pergit*, quod domi ſuæ ſepeliebantur: unde orta eſt conſvetudo, ut Dii Penates in domibus colerentur. Optimè id explicatur *ex Apulej. (l. d. Deo Socrat. p. m. 79.)*: Species Dæmonum eſt animus humanus exutus, & liber ſtipendiis vitæ corpore ſuo abjuratis, hunc vetere lingva reperio Lemurem dictitatum. Ex hiſce ergo Lemuribus, qui poſteriorum ſuorum curam ſortitus, pacato & quieto numine domum poſſidet, Lar dicitur familiaris. Qui vero propter adverſa vitæ merita nullis bonis ſedibus intervagatione, ceu quodam exilio, punitur, inane terriculamentum bonis hominibus, cœterum noxium malis, hunc plerique larvam perhibent. Lares etiam quosdam nocentes genios dixiſſe, *è Plutarch. (quæſt. Roman. p. 277.)* conſtat. De Larvis quædam *Phil. Beroald. (ad. l. 2. Apul. de Aſin. aur. p. 48. & ad. l. 9. p. 822.)*

§. 27.

Animas interfectorum in terra vagari, & inſtare occiſoribus, gentilibus perſvaſum ſupra *(l. h. Tit. 7. §. 63.)* dixi. Sed nec illas, niſi ſepultis corporibus quieſcere cum corpore, nec admitti vel ſuperis vel inferis, imprimis *Charonte* easdem firmiter crediderunt. *Patrocli* animam in aëre oberrare, finxit *Homer.*

(Iliad.

(*Iliad.23. v. 76.*), quod & retulit *Plutarch.* (*l. 9. Sympoſ. probl. 6. p. m. 375.*) de *Elperoris* Umbra. Scite iterum *Virgil.* (*l. c. v. 325.*)

Hæc omnis, quam cernis, inops, inhumataque turba eſt,
Portitor ille Charon: Hi, quos vehit unda ſepulti
Nec ripas datur horrendas, nec rauca fluenta
Transportare prius, quam ſedibus oſſa quierint.

In quem locum *Servii* cura placet (*p. 518.*). Duo dicit (*Poëta*), nec legitimam curam habet, nec imaginariam. Inopem enim dicit, ſine pulveris jactu: Nam ops terra eſt: inops ſine terra, ſine humatione. Vult autem oſtendere, tantum valere inanem, quantum plenam ſepulturam. Hoc igitur beneficii à nauta flagitat ad littus inſepultus projectus *Archytas Tarentinus, apud Horat.* (*l. 1. od. 28.*) *Add. Alex. ab Alex.* (*l. 5. Genial. dier. 26. f. 309. b.*). Et Græci cadaver in ſepultum invenientes ſepties terram injicere tenebantur, ne anima centum annos errare teneretur, è *Th. Dempſtero* recitat *Joſeph. Laurent.* (*l. 6. Polymath. p. 488.*) Ita autem ferebat lex quædam Attica; obſervato tamen ſimul, ut ſpectaret cadaver ad occaſum, ſecundum *Ælian.* (*l. 5. Var. hiſt. c. 14.*). Hinc ultimam opem defunctis eſſe ſepulturam, veterum voluit ſuperſtitio, iterum *Caſp. Barth. id* (*l. 3. Adverſ. c. 3. col. 715.*) annotante. Adde *Eundem* (*Animadv. ad. l. 8. Thebaid. Stat. v. 210. p. 832.*) *Tertullian.* (*l. de Anim. c. 50.*) *Ludov. de la Cerda* (*in Virg. l. 6. Æneid. p. 658.*)

§. 28.

Et quamvis Romani, ut dictum, comburebant cadavera, attamen conjunctionem & ἕνωσιν cinerum & reliquiarum corporis cum ipſis manibus & anima, cujus illi cineres fuerunt veteres ex relatione *Cl. Salmaſ.* (*in not. ad Epictet. Enchirid. & ſimpl. p. 328.*) crediderunt, ut manes & Animam lædi putarent, cum oſſa violarentur, aut cineres diſſiparentur, vel etiam indiligentius tractarentur. Quinimò & inquietari exiſtimabantur ipſæ Animæ, ſi oſſa earum loco moverentur. Exemplum dabit (*l. de Divinat. gen. p. 310.*) *Caſpar. Peucer.* Quod ſummæ religioni erat ne fieret, & cavebant inſcriptionibus monumentorum & conſecrationibus, ne à quoquam attenuaretur. Hinc illa in veteribus Saxis; Peto ne inquietes oſſa mea. Et requietoria vulgo dicebantur monumenta. Sunt cognata nobis ſemina immortalitati, divinus, inquit, *J. C. Scalig.* (*l. 3. Poët. c. 20. p. m. 268.*), cujus adeo appetentes ſumus, ut ſepulturæ proſpiciamus; & nolimus Cadaver noſtrum male haberi. Animam etiam ſepulchro inferri crediDiſſe, patet ex illo *Maronis* (*l. 3. Æneid. v. 67.*)

Animamque ſepulchro
Condimus, & magna ſupremum voce ciemus.

§. 29.

Loca illa, in quibus inſepulti ſecundum mores & ceremonias, inter quas & fletum, reputat neceſſarium *Servius*, abſconduntur ideo infeſta ut plurimum ſunt. Ita cadaver *Cæſaris Caligulæ* clam in hortos Lamianos aſportatum & tumultuario rogo ſemiambuſtum levi ceſpite obrutum eſt: poſtea per Sorores ab exilio reverſas erutum, crematum, ſepultumque. Satis conſtat priusquam id fieret, hortorum cuſtodes umbris inquietatos: in ea quoque domo, in qua occubuerit nullam noctem ſine aliquo terrore transactam, donec ipſa domus incendio conſumta ſit. Prodidit hæc *Sveton.* (*in vit. Calig. c. 59. p. m. 162. ſq.*). Verſutus *Plauti Tranio* ſeni Domino umbris illius domum infeſtari perſvaſurus trucidatum hoſpitem & ἄταφον in illa jacere, ſibique ſomnianti ſequentia inſuſurraſſe aſſerebat (*Moſtell. act. 2. ſc. 2. v. 68.*)

Me in Acheruntem recipere Orcus noluit,
Qui præmaturè vita careo, per fidem
Deceptus ſum, hoſpes hic me necavit, isque me
Defodit inſepultum.

§. 30.

Crediderunt etiam è Chriſtianis Animarum migrationem ſub Sphæra Lunari. Furioſum Exercitum, ſive Familiam Hellequinam, *das wütende Heer* (quaſi *Wodans Heer*, *à Wodano* olim à Germanis culto derivat *Johan. Scheffer. Upſal. Antiqv. c. 5. p. 72.*), animas poſt mortem ambulantes reputavit *Vincent.* (*l. 29. Specul. Hiſt. c. 119.*). In hoc exercitu omnes infantum non baptizatorum, in pugnis cæſorum, Animas ecſtaticorum etiam, in quorum corpora Animæ, quæ evolaſſent, non rediiſſent, quod aliquis illos excitare volens nomine proprio appellaſſet exiſtere circumvagantes Scholaſtici *ap. Martin. Cruſ.* (*p. 3. Annal. Svev. l. 11. c. 18. f. 653.*) venditabant.

§. 31.

Cæterum de locis poſt mortem Animabus exulantibus tandem deſtinatis conſenſus Gentium non fuit. In Orcum ſ. ἅδην detrudi unanimis vox. Eſt quidem & *Pluto*, inferorum Rector, eo nomine clarus. *vid. Henric. Kipping.* (*l. 1. Antiqv. Roman. c. 2. n. 5. p. 64.*) Sed & eo nomine etiam venit Animarum receptaculum, de quo *Virgil.* (*l. 6. Æneid. v. 540.*) cecinit:

Hic locus eſt partes, ubi ſe via findit in ambas,
Dextera quæ Ditis magni ſub mœnia tendit,

Hoc

Hoc iter Elyſium nobis: at læva malorum
Exercet pœnas, & ad impia tartara mittit.

In dextra locant campum Elyſium, in quem Piorum manes, *Mercurio* viam monſtrante, ad beatas ſedes ducuntur. In ſiniſtra Tartarum malorum habitationi conſecratum, quorſum à Belzebub & Angelis geniis carnificibus, quos τελχῖνας vocant etiam ἀλάστορας & παλαμναίους, quod quidem *Joh. Nicol.* (*c. l. c. 22. §. 2. p. 290.*) Poëtarum ſomnia cum Judæorum fabulis miſcens, autumavit.

§. 32.

Elyſium ἀπὸ τῆς λύσεως, ab abſolutione denominatum, ex Hebræo aut Punica voce amœnitatem & fertilitatem ſignificante id derivaſſe *Sam. Bochart.* iterum *Nicolai (§. 4. p. 291.)* innuit, ubi piorum domicilium

Amœna piorum
Concilia, Elyſipiumque colo ap. Virgil. (l. 5. Æneid. v. 734.). Pluribus *ap. Plat.* id explicuit *Socrates (in Axioch.)* cujus verba dare animus eſt. Quibuscunque in vita melior aſpiravit Dæmon, in ſedes incolunt piorum, ubi omnes horæ ſcatent omnigena fructuum ubertate, fontes puris labuntur aquis, variis prata omnimodis floribus vernant, conventus ſunt philoſophorum, theatra Poëtarum, exultantium coronæ, muſicique concentus. Ad hæc inſtructa diligenter convivia, & iſte per ſeſe ſuppeditans affluentia victus. Non enim frigus illis; non æſtas gravis, ſed temperatus Aër funditur, mitibus ſolis radiis illuſtratus. Hic etiam initiatis eſt dignatio quædam, religioſa quoque ibidem peragunt ſacra. *Hæc Plato.* Potiora ſunt, quæ habet *Pindarus* (*Olymp.* στροφὴ δ. κώ. ιδ. *f. m. 96.*)

Æque autem noctibus ſemper
æque & in diebus ſo-
lem habentes, minus laborioſam
Boni degant vi-
tam, nec terram turban-
tes robore manuum,
Nec marinam aquam,
Inanem propter victum: ſed
apud quidem honoratos
Deorum, quicunque gau-
debant fide-jurium jurandorum
Illacrymabili fruantur
Ævo.

Ely-

Elyſios ejusmodi campos etiam impurus & carnalis *Muhamedes* finxit (*in Alcorano*), & ille regionis olim Mulete dictæ Aloadim, ut *ap. Marc. Paulum Venetum* legitur (*l. 1. de Region. Orient. c. 28. p. 24.*), quod & ſuis inſeruit *Joh Henric. Urſin.* (*l. 2. Analect. n. 5. p. 109.*). Spectat huc *Abdiæ* primi Babylonica Epiſcopi Topographia Paradiſi fabuloſa, quam idem (*l. 4. n. 4. p. 203.*) recenſuit.

§. 33.

Confundit *Joh. Nicol.* (*de Luct. Græc. c. 22. §. 3. p. 290.*) cum campis Elyſiis Paradiſum, quando definit: Trifariam partiuntur Græci ᾅδην, in Paradiſum, Gehennam, ſuperiorem & inferiorem. Paradiſi ſane vocem vix apud Græcos hoc ſenſu invenias, imo ne nomen quidem, niſi forſan *ap. Xenophontem (in Oeconomic. p. m. 244.) Lyſander, narrat,* cum donis miſſus à ſociis belli deductus eſt â *Cyro* in Paradyſum, quem ſardibus habebat, cum vidiſſet ordinem, elegantiamque Arborum in quincuncem poſitarum, angulorumque ſymmetriam & ambulationum ſubſequentium odorem percepiſſet, admiratus dixit: Hæc me ſuſpicientem *Cyre*, multo magis magiſtri admiratio cœpit, quicunque is fuerit, qui talia diſpoſuerit. *Cyrum* autem animo lætum reſpondiſſe: Hæc egomet *Lyſander*, ordine, quo vides, diſpoſui, ut facile cernere eſt, quæ mea ſerui manu. Fallit *Juſtin. Martyr.* (*in Apolog.*) *Homer.* in deſcribendo horto *Alcinoi* paradiſi imaginem expreſſiſſe dum reputat. Vivaria namque, quædam in quibus feræ vivæ paſcuntur Græcos παραδείσυς appellare, *è Varr.* (*l. 3. de R. R.*) *Agell.* (*l. 2. Noct. Attic. c. 20. p. m. 61.*) docuit.

§. 34.

Nec Gehennæ vox apud Ethnicos obvia, ut *ap. Chriſtianos. Ita Prudent. meus* (*Hymn. de Natal. Dom. v. 109.*)

Inſignis ille & præminens
Meritis rependet congrua;
His Lucis uſum perpetis,
Illis gehennam & Tartarum.

Qui in Gehennam ſuperiorem veniunt, putat mediocriter honeſte, ſancte & juſte vixiſſe, qui male, in inferiorem gehennam detrudi. Sed & iterum duplicem Gehennam nulli veterum cognitam offendis, communiter infernum apud Autores nominitatur.

§. 35.

Eorum, qui in vita medium tenuerant, id eſt non ita virtutem amplexati,

, quin vitiorum confinio implicarentur habitaculum erat infernus. Acheſiam per annos aliquot paludem habitant, eas perpeſſæ pœnas, quæ illis eccatis priſtinis exuerent, ut purgati tandem abſolverentur, & beatorum præhia aliquando reportatarent. Purgabantur autem vel igne mortui, qui niiis corporis ſordibus oppreſſi vixerant; vel aqua, qui paulo melius vitam gerant, & in vita prævaricationes pœnitentia eluerant, & ex vulgari loquen i modo: Nollent factum, vel in aëre ſi ſatis bene vixerant. Innuit id *diinus Poëta* (*l. 6. Æneid. v. 729.*)

Ergo exercentur pœnis, veterumque malorum
Supplicia expendunt. Aliæ panduntur inanes
Suſpenſæ ad ventos: Aliis ſub gurgite vaſto
Infectum eluitur ſcelus, aut exuritur igni.

lura *Plutarch.* (*l. de Ser. Num. vind. f. m. 200. a.*)

§. 36.

Μετεμψύχωσις id aliter explicuit Pytagorica. Audias (*in Phœdro*) *latonem*: Si inquinata & impura â corpore diſceſſerit, utpote quæ corpus omplexa eſt, & hoc coluerit, & ab ipſo & cupiditatibus ac voluptatibus denita fuerit anima, apud inferos eſt & circa monumenta & ſepulchra verſaır. Veroſimile eſt, neque bonorum has animas eſſe, ſed malorum quæ circa ujusmodi oberrare coguntur, pœnam dantes prioris malæ educationis. Et am diu oberrant, donec rurſus in corpus illigatæ fuerint. Illigantur auem, velut conſentaneum eſt, in ejusmodi mores, quales ſane etiam in vita xercuerunt. Nimirum eos qui gulæ & laſciviæ & potationi dediti fuerunt, c nihil veriti ſunt, in aſinorum & talium beſtiarum genera ingredi conſenaneum eſt. Egregio verò penicillo id delineat *Claudiani Muſa* (*l. 2. in Rufn. v. 440.*)

Nam juxta Rhadamantus agit cum geſta ſuperni
Curriculi, totosque dies proſpexerit actus;
Exæquat damnum meritis, & muta ferarum
Cogit vincla pati. Truculentos ingerit urſis,
Prædonesque Lupis, fallaces vulpibus addit.
At qui deſidia ſemper, vinoque gravatus,
Indulgens veneri voluit torpeſcere luxu,
Hunc ſuis immundi pingues detrudit in artus.
Qui juſto plus eſſe loquax, arcanaque ſvevit
Prodere, piſcoſas fertur victurus in undas,

Ut nimiam penſent æterna ſilentia noctem.
Quos ubi per varios annos, per mille figuras
Egit letheo purgatos flumine, tandem
Rurſus ad humanæ revocat primordia formæ,

Non tamen in omnia animalia tranſire humanas mentes Pythagoræi dictit runt, excipiebantur enim ea præmactari fas erat, *annotante Jamblichio* (*l.1. Vit. Pythag. c.18.*)

§. 37.

Cum igitur quædam Animæ igni purgare crederentur, in terreſtria bru transanimatæ, ignis enim antiquis Philoſophis terra eſt, ex quo omnia exuru tur, nam cœleſtis perurit nihil; aut in aqua purgatio fuit, dum in marina corp ra tranſibant; aut in aëre, in aëris ſibi ſedem elegerunt. Et hæc ipſa doctri etiam tres purgationes receptas peperit, quarum una tæda & ſulphure, alte aquæ abluitione, tertia Aëris ventilatione exercebatur.

§. 38.

De tempore, quo hujusmodi Animarum exilia durare debeant non co veniunt, qui Italicam Sectam non venerantur, centum quidam annos dete minant, quidam ſeptuaginta, ut habet *J. Nicol.* (*c. l. §. 7. p. 299.*) qui illos cam pos lugentes, in Orco pollente, nondum nigro ſtatuebant, inter vitæ beatæ inferni confinia. Qui vero Italicam ſectabantur nihil ferè certi propalarun Mille annos retulit *Virgil.* (*l. 6. Æneid. v. 751.*)

Has omnes ubi mille rotam volvere per annos
Letheum ad fluvium, DEUS evocat agmine magno,
Scilicet immemores, ſupera ut convexa reviſant,
Rurſus & incipiant in corpore velle reverti.

Cujus diſcipulus *Silius Italicus* (*l. 13. v. 554.*) quinque millia ponere non vere cundatur. Tria autem millia hunc circuitum annorum durare vetuſtiſſim Ægyptiorum doctrina fuit, uti memorat ex ipſorum traditionibus *Herodot.* (*2. & ex hoc Caſp. Barth.* (*in Animadv. ad Claudiani l. 2. in Ruffin. v. 491. 1267.*)

§. 39.

Quæ vero purgatæ ad campos Elyſios transmittebantur, non ſemper op pidò in illos excipiebantur. Tria namque poſt purgationem neceſſariò fi erunt, quæ *Joh. Serranus* (*ad Platon.*) notavit. Prima requirebatur contritio deinde confeſſio: tertio ſatisfactio, quæ *ap. Platonem* (*in Phædone*) explicav Socrates *Vid. & Jacob. Gütler.* (*l. 2. de Jur. Man. c. 38. p. 428.*)

§. 40

§. 40.

Et cum ante purgationem Cicatrices & vibices ſingulis ex vitiis aliis diuti-s adhæreſcant, aliis minus diu, varii & multimodi præterea ſunt animarum olores: Nigricans & fœdus ſordium & avaritiæ litura, ſanguineus & flamme-s crudelitatis & ſævitiæ, ubi glaucus eſt, inde intemperantia circa luxum ægre ſt eluta. Qui vero vitio tenetur invidiæ, is viridem & marcidum ſicut ſepiæ ramentum emittit. In vita enim malitia, quando anima convertitur à vitiis, t convertit corpus, colores effundit: Hic purgationis & caſtigationis eſt ter-inus. His in tantum extenſis fulgidam animam & concolorem reddi aſſe-uit *Soleus Theſperius* Ecſtaticus, aut Syncopticus, apud *Plutarch.* (*l. de Sera Nu-minis vindicta p. m. 327.*). Candidi ut ſuperi pinguntur, ita & animæ beatæ, ut igro colore mortui; ita & Animæ damnatorum. *Vid. Serv.* (*ad Ecclog. 5. irg. v. p.*). Lucida & Ætherei coloris anima deprehendebatur Ecſtaticæ ororis Chariſmatum dona ſortitæ *ap. Tertullian.* (*l. de Anim. p. 646. conf. §. 57.*)

§. 41.

Cœterum novem Circulis inferi cincti eſſe *Serv. teſte* (*in l. 6. Æneid. p. 47.*) dicebantur. Primus infantum Animas tenebat. Secundus eorum, qui bi per ſibi per ſimplicitatem adeſſe non poterant. Tertius qui doloris im-atientia violentas ſibi iutulerunt manus. Quartus, quos Amor crudeli tabe eredíſſet. Quintus virorum fortium fuit. Sextus nocentes tenuit qui à ju-icibus graviter punirentur. In ſeptimo Animæ purgabantur. In Octavo ita illæ urgatæ ſunt, ut redeant. In Nono ut jam non redeant, nullis amplius cupiditati-us obſtrictæ. *Jac. Guther.* (*l. c. p. 418.*) Infernum hoc in lunari, aut ſolſtitiali, Aliis placuit circulo, aut inter Lunam terrasque quidam poſuerunt. Septem anſiones è Poëta delineavit *Joach. Feller.* (*Flor. Philoſ. è Virg. Æneid. c. 42. p. 413. .*)

§. 42.

Tartarum ſeu Barathrum demum locus fuit impiis deſtinatus ſub terra pro-ndiſſimus.

βάθιστον ὑπὸ χθονὸς ἐστὶ βέρεθρον,
Τόσσον ἔνερθ' ἀΐδεων, ὅσον οὐρανὸς ἐς' ἀπὸ γαίης.
Sub terris immane Barathum.
Diſtat ab infernis terris ut diſtat Olympus.

omer. (*Iliad. θ v. 13.*) in hujus profundo immedicabilis ira divina eſt, quam elerati perpetuo experiuntur. Ubi inexplebiles Danai filiarum urnæ. Ubi antali ſitis, præcordia Tityi, Siſyphi inexplicitum ſaxum, cujus finis ab alio

(Ccccc) 2 incipit

incipit rurſus labore. Ibi circumlambentibus eos feris, indeſinenter lampa bus aduſti, & omnium pœnarum affecti cruciatu tormentis laniantur immen Ita (*in Axiocho*) *Plato.* Tartarus vocantur, quia ibi multæ ſunt ταραχαὶ perturbationes. *Natal. Comes* (*l.3. Mythol. c. 11. p. 226.*) Plura *Jac. Guth* (*c. l.*) *& Joh. Brodæus.* (*l.5. Miſcell. c. 11. ap. Jan. Gruther. p. 2. Theſaur. Cr p. 536.*)

§. 43.

Ex illa Gentilium, de Animarum circa cadavera & ſepulchra exilio r. pe ſuaſione ſcaturiit ἐπίκλησις τῶν ἀνθρωπίνων ψηχῶν evocatio humanarum An marum à Magis tentata, qui ideo ψυχαγωγοὶ & ψυχαπομπαῖοι Animarum ſ Manium evocatores ſeu elices vocabantur. Heracleam *Pauſanias ob Cleon ces* homicidium confugit ad oraculum, quo manes evocantur, excitaq; *Cle nices* anima ejus iram, ſed fruſtra, placare intendit. Vid. *Plutarch.* (*in C mon. p. m. 168.*) Sic Spartanis cum data dictio eſſet placarent *Pauſaniæ* mane accerſiti ex Italia Pſygagogi rebus divinis perpetratis ſimulacrum, ex delubi abſtraxere *autore eod.* (*de ſer. Num. vind. p. 324.*) ψυχαγωγίαν vocat *Jo Kirchmann.* (*l. 3. de Fun. Roman. c. 7. p. 237.*) ritum illum veterum, quo ſve peregrinorum, ut ad locum *Pindari* (*Pyth. 4.*) ἐαν ψυχὰν κομίζαι, & ad *Ody ι. Didym. & Euſtath.* annotant, vid. *Eraſm. Schmid.* (*in Pindar. p. 199.*) Anima quando corpora vel cineres non licebat, factis ſacris magno clamore ſecum i patriam revocare. Ter autem defunctum appellabant. Meminit hujus *H mer. & Joh. Tzeczes* (*Chiliad. ſ. Hiſt. 14.*)

Olim morientis in terra aliena, ter evocabant
Qui ſimul peregrinabantur cum ipſis.

Varia excerpſit, & recitat *Joh. Phil. Pfeiffer.* (*l. 4. Antiq. Græcar. c. 53. p. 751.*) *Interpres Pauſaniæ* ψυχαγωγὺς non recte vertiſſe Animarum curatores prob advertit *Joach. Kühn.* (*in not. ad Pauſan. Lacon. l. 3. c. 17. p. 252.*) Sed hæ pra fixum feriunt ſcopum.

§. 44.

Loca ex quibus erumpebant evocatæ animæ ψυχοπομπαῖα, quod tranſi tum animabus præberent. Dignum puto quod notetur è *Svida* (*Hiſtor. co 1086.*) in manibus eliciendis, *ſcribit*, præſtigiis quibusdam utuntur adverſu mortuos, cum enim ad ea loca pervenerunt, unde duci poſſunt animæ, qua deſiderant ii in quibus illis opus eſt, eo veniunt, ubi mortui ſunt ii, quo rum Manes eliciuntur: Nec è veſtigio inveniunt locum, ſed in hunc modun indagant. Nigrum arietem adhibent, eumque vel altero ejus cornu, vel an

terio

terioribus pedibus comprehenſis erectum poſterioribus circumducunt. Is vero placide admodum ducentem ſequitur. Ubi vero perventum eſt in eum locum, in quo ille vel illa ſita eſt: ibi ſe Aries ultro proſternit: Quo facto, Illo remoto, & occultato, variis ſacrificiis, & incantamentis adhibitis obambulant, & circumeunt illas, & audiunt loquentes, & cauſas propter quas irati ſint, ſciſcitantur. Etiam *Antoninus Imperator* elicuit manes Patris ſui *Commodi. Hæc Svidas.*

§. 45.

Duo autem Artis evocatricis conſtituebantur genera, unum cum evocati Manes tenues & obſcuras funderent umbras, σκιομαντεία dictum. Alterum, cum cadavera cantu iſto ſubire cogebantur Spiritus, & de quæſitis reſponſa dare. Duplici fine etiam inſtituebatur, partim deſiderio Parentum, Conjugum & Amicorum, ut fieret ſatis, ſe mortuos reſuſcitare, hoc modo poſſe umbrarum iſti Magiſtri, *ut infra (l.3. Tit.4. §.)* aliquot hiſtoriis dilucidabitur, venditabant. Partim à Manibus ex Orco accitis extractisque præterita & futura ſciſcitabantur, quare & Νεκυομαντείας nomen obtinuit hæc evocatio.

§. 46.

Adhibebant autem varia ſacrificia, varias imprecationes & ceremonias:

Huc quicquid fœtu genuit natura ſiniſtro
Miſcetur, non ſpuma canum, quibus unda timori eſt,
Viſcera non Lyncis, non duræ nodus Hyænæ
Defuit, & Cervi paſti ſerpente medulla,
Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In Mediis Echeneis aquis, oculique Draconum,
Quæque ſonant fœta tepefacta ſub alite ſaxa.
Non Arabum volucres ſerpens, innataque rubris
Æquoribus cuſtos pretioſæ vipera Conchæ,
Aut viventis adhuc Libycæ membrana Ceraſtæ,
Aut cinis Eoa poſitis Phœnicis in ara.
Quo poſtquam viles, & habentes nomina peſtes
Contulit infando ſaturatas carmine frondes
Et quibus os dirum naſcentibus inſpuit herbas.
Addidit, & quicquid mundo dedit ipſa veneni.

Ita *apud Lucanum (l. 6. Pharſal. v. 670.) Erichto.* Et mendax *apud Claudian. (l.1. in Rufin. v. 154.)* gloriatur *Megæra.*

Sæpius horrendos Manes ſacrisque litatis
Nocturnis Hecaten & condita funera traxi
Carminibus victura meis.

De alia *Tibullus (l. 1. Eleg. 2. v. 45.)*

Hæc cantu finditque ſolum, manesque ſepulchris
Elicit, & tepido devocat oſſa rogo.

§. 47.

Incantatis Carminibus & Gallis mactatis ſacrificabant Poëtarum aut Regum animas evocaturi, ut *Æneas Gazæus* (*in Theophraſt.*) *Barth. (ad. l. 2. Stat. Theb. v. 22. p. 261.)* An quod noctu fierent evocationes iſtæ, gallusque quaſi nocti infenſus, cædebatur nocti, ut caper Baccho. Ita *Ovid.* (*l. 1. Faſtor. v. 455.*)

Nocte Deæ noctis cryſtatus cæditur ales,
Quod tepidum vigili provocatore diem.

Et ſpectris ſiſtendis ob umbras circa Gallicinium illuſtratas aurora non ſufficeret. Conf. *infra* (§. 53.) Pueri & virgines inciſi ἐπὶ τῆς ψυχαγωγίας *teſtimonio Gregor. Nazianzen.* (*Orat. 1. Contr. Julian.*). Inter herbas Belli & Cynocephalus herba, Ægyptiis Oſyrites vocata nomen meruerant Vid. *Plin. (l. 30. c. 2.). Torreblanca Villapandus* (*l. 1. Dæmonal. c. 16.*). Aglaophoti, quæ Marmaritis dicitur, manes ciebant, potaque herba Theangelide futura prædicebant Magi. *Evolv. Joh. Henric. Urſin.* (*p. 1. Anal. Sacr. in append. p. 403.*). Magicarum etiam aquarum meminit *Propert.* (*l. 4. Eleg. 1.*)

Umbra neque hæc Magicis mortua prodit aquis.

§. 48.

Sacrificia excipiebant Ritus & Ceremoniæ. Delineavit easdem *Caſp. Peucer. (de Divinat. gener. Tit. Magia p. m. 295.) & Joh. Lang.* (*l. 2. Epiſt. 46. p. 774. ſq.*). Aras, quæ plerumque geminæ erant & pares nigris ornabant vittis aut cœruleis & Cupreſſo: cumque pecudes confodiſſent, ſpirantem adhuc cruorem ineffuſam ſpargebant terram, vinumque lac & mel miſcebant. Inde *Eurip.* (*in Oreſte*)

Μελίκρατον ἄφεν, γάλακτος οἰνωποντ' ἄχνην.
Multumque ſparge, lactis atque aſperginem.

Conf. Lucian. (*in Charonte*). *Et Virgil.* (*l. 3. Æneid. v. 66.*)

Inferimus tepido ſpumantia Cymbia lacte
Sanguinis & ſacri pateras. Add. Porphyr. (*in Antr. Nymphar. p. m. 127.*)

Bilis & Sanguinis effuſione mortuorum animas evocari *Euripidem*, qui jam non

ad

ad manus, citat *Joh. Philipp. Pfeiffer.* (*l. 4. Antiquit. Græcor. c. 53. p. 751.*). Tandem cæſæ victimæ viſcera ter circum aras geſtabant, igne accenſo.

§. 49.

Imprecationes Epodi & carmina hæc claudebant.

Murmure nam magico tenues excire figuras
Atque ſepulchrales ſcitè incantare favillas,
Vita itidem ſpoliare alios, ars noxia novit.

Prudent. (*l. 1. Contr. Symmach. v. 96.*) *meus* cecinit. *De Erichtonis* incantatione pergit (*c. l. v. 685.*) *Lucan.*

Tunc vox Letheos cunctis pollentior herbis
Excantare Deos, confudit murmura primum.
Diſſona & humanæ multum diſcordia linguæ
Latratus habet ille canum, gemitusque Luporum
Quod trepidus bubo, quid ſtrix nocturna queruntur,
Quod ſtrident ululantque feræ, quod ſibilat anguis,
Exprimit, & planctus illiſæ cautibus undæ
Sylvarumque ſonum, fractæque tonitrua nubis,
Tot rerum vox una fuit, mox cœtera cantu
Explicat Æmonio, penetratque in Tartara lingua.

Plura *ap. Lucian. paſſim*) quem ideò laudat *Caſp. Barth.* (*animadv. ad l. 2. Stat. Thebaid. v. 22. p. 261.*). Hic vero notandum reputo ſacrificia & ceremonias has etiam in inferiis in partes veniſſe, etiam ubi è diſſitis terris evocabantur in patriam animæ. Indeque ab Autoribus quæ hæc collecta ſervant nonnunquam harum confuſionem animadvertas. An id moverit Magos, ut ſua habitacula prope ſepulchrorum loco extruxerint aliquando,

deſertaque buſta
Incolat, & tumulos expulſis occupet umbris

abominandum id hominum Genus non ita ſimpliciter crederem, cum aliæ rationes ſubeſſe poſſint, quarum quædam *ſupra* (*l. 1. Tit. 3. §. 44. & 45.*) recitatæ. Id è *Tertull.* (*l. de Anim. c. 57.*) addo: Naſamones propria oracula apud Parentum ſepulchra manſitando captare *Heraclides* ſcribit. Celtas apud virorum fortium buſta eadem cauſa obnoctando *Nicander* affirmat. Incubant nempè ut olim, qui medicinæ gratia id faciebant, in Templis, ita hi in buſtis incubantes reſponſa petebant monitu Somniorum *Conf. Claud. Salmaſ.* (*Exerc. Pliniar. in Solin. Polyhiſt. p. 293.*)

§. 50.

§. 50.

Solas ἀώρων & βιαιοθανάτων animas in Necyomantia magicis artibus evocari quidam opinabantur, *ſcribit idem* (*c. l. p. 787.*) quia de propinquo evocarentur vel avellendæ eſſent ex intimis ſedibus inferum, ubi quieſcebant animæ matura ætate ſolutæ, placida morte ſeparatæ atque etiam ſupremitatis honore donatæ. Plerique enim dubitarunt etiam paganorum, an ex imperio Magi Animæ ab inferis ipſis evocari poſſint ad oracula reſponſitanda. Proinde ſolas ἀώρων & βιαιοθανάτων animas ab hoc elici crediderunt, non etiam ad inferos redactas, & ſedibus beatis receptas. At *Tertullian.* (*c. l.*) contra eos regerit publicam eſſe literaturam, quæ promittat animas etiam juſta ætate ſopitas, etiam proba morte disjunctas ab incolatu inferum ſe evocaturum. Hæc eſt Magia. Sanitatis gratia etiam aliquando manium evocatio inſtituta. Exemplum ſuggerit *Xiphilin.* (*in Vit. Anton. Caracall p. m. 607.*) *Antonius Caracall.* fuit ægra valetudine, quod morbis partim evitentibus, partim occultis correptus eſſet, ſed mente imprimis inſana. Nam acerbis quibusdam viſis agitari à patre ſæpe numero fratreque geſtantibus videbatur. Quibus rebus ut medicinam faceret multorum animas ex inferis evocavit, præſertim patris & *Commodi*, ex quibus nemo ei reſponſum dedit præter *Commodum*: qui ita ait:

στῖχε δίκης ἄδον,

Perge ad ſupplicium:

Deinde alterum ac ad extremum.

Κρυφίοισι τύποισιν ἔχων δυσάλθεα νῦσον

Hinc occulta gravis vexat circum loca morbus.

Bellum maxime & proficuum conſilium infernali Medico dignum!

§. 51.

Alium modum futura explorandi â paucis (è quibus unum tantum memorare poſſum *Benedict. Pererium* (*l. 1. de Mag. c. 11. p. 57.*) animadverſum retulit *Porphyr.* (*l. 2. de Abſtin. Animal.*), qui & huc ſpectare videtur. Prava, *inquit*, anima, quæ corpus ſuum violenter reliquit, expoliata ad hoc ipſum deinde ſe admovet, ibique moras trahit. Unde nonnunquam viſæ ſunt, Animæ lamentari: nam animæ carentium ſepultura, circa corpora ſua immorantur, quibus malefici ſæpius abutuntur ad miniſterium ſuum explendum compellentes animas â poſitione corporis vel partis cujusdam aſſumtione. Quocirca qui vaticinantium animalium inſinuari ſibi animas optant, præcipua illarum membra deglutientes, veluti Cervorum, vel Talparum vel aliorum accipiunt, & ita præſentem ſibi faciunt Animam, DEI ritu vaticinantem: talis enim anima una cum ſui corporis integra ſumptione in corpus humanum ſe penitus ingerit. *Hæc Porphyrius.*

§. 52.

§. 52.

Noctu tantum iſta evocatio inſtituebatur. Nullas vires, inquit *Joh. Wouwer.* (*Pægn. de Umbr. c. 9. p. 42.*) haberet fremor ille verborum & carminum adjunctæ neceſſitates, niſi tenebris adjutæ. Adde (*pergit p. 43.*) Lemurum effigies, terriculas Manium, aut quicquid eſt Spectrorum & larvarum, quod ſupremæ Dæmonum poteſtates mortalibus, ſeu ad ludibrium, ſive ad terrorem, aut pœnam objiciunt: Omnia iſthæc umbræ adminiculo producuntur, illa circumfuſa prodeunt; ab illa veſtitum & habitum ſumunt. Imo ſi recte ſentiunt nonnulli Philoſophorum, ne conſpici quidem, nec oculis noſtris ſeſe ingerere poſſent, niſi umbra adeſſet, & conatus juvaret. Aërio enim & tenui & humido ac proinde diffluente corpore concretos ſtatuunt Genios. Cumque aërio liqueſcant & tenuiora facta diſſipentur, frigore verò coagulantur & coalaſcant: Manes ob calorem lucis interdiu minime conſpiciuntur, noctu vero apparent; cum ſc. circumjectu nocturni frigoris corpus denſatum acquiſiverunt. *Hactenus Wouwerius.* Nox namque umbris & ſilentio necyomantarum actionibus & præſtigis favet inſigniter, quare & ſaga ſ. ſtrix Hebræis לילית licet ליל quod nox eſt, & νυκτινόμα & νυκτιβύα Feſto vocatur. Strix avis nocturna (*Vid. ſupra l. 1. Tit. 3. §. 23.*) & ominoſa eſt; quibusdam Lamia eſt, i. e. mulier nocturna. *Conf. J. C. Frommann.* (*l. 3. de Faſcinat. p. 7. c. 2. §. 2. p. 897.*)

§. 53.

Nefas igitur habebatur, Inferorum DEOS conſpicere ſolem, & ſpectra & umbræ ſolem fugere orientem Poëtis dicuntur. Ita umbra *Anchiſæ Æneæ* in ſomno apparens diſparens *ap. Virg.* (*l. 5. Æneid. v. 738.*)

Et me ſævus equis oriens afflavit anhelis
Dixerat, & tenues fugit ceu fumus in auras.

Quem ut in multis, ita & hic imitatus *Claudian.* (*Bell. Gildon. v. 348.*)

Dixit & afflatus vicino ſole refugit.

Ita *apud Properſ.* (*l. 4. Eleg. 7.*)

Nocte vagæ ferimur. Nox clauſas liberat umbras
Errat & abjecta Cerberus ipſe ſera
Luce jubent leges lethea ad ſtagna reverti.

Et Hercules ab inferis rediens *ap. Senecam* (*in Hercul. Furent. act. 3. ſ. 1. v. 595.*) ſolem precatur.

Da veniam, ſi quid illicitum tui
Videre vultus.

Pollui namque ab iſtiusmodi umbris lumen ſolare nonnulli perſuaſum ha
bebant.

§. 54.

Gallicinium reformidare Leonem inferualem vulgo produnt. Collima
vit eo *Prudent.* (*Hym. ad Gallicant.*)

Ferunt vagantes Dæmonas
Lætos tenebris noctinm
Gallo canente exterritos,
Sparſim timere, & cedere.

Sed de Galli & Leonis inimicitia & Antipathia quæ recenſuit antiquitas, int
fabulas hodie locum invenit. Experimentum vid. *ap. Philipp. Camera*
Cent. 1. hor. ſubſ. c. 22.. p. 188.). Nec à Leone vero ad metaphoricum felicit
procedet argumentatio. *Achillis* anima *Apollonio* apparens mediocri fulgu
emiſſo diſceſſit. Jam enim Gallorum cantus audiebatur, quod *Philoſtrat.* (
4 de Vit. Apollon. p. 162.) in literas retulit. Et ſic omnia ſpectra & Dæmonu
umbras ſub Gallicinium diſparere vulgus credidit. Vide modo (*§. 46.*) allegat
Aurora autem præfulgente bonos Angelos concinere putarunt Judæi *Targu*
Hieroſolymitanum (*Gen. 32.*) vocat columnam Auroræ & appropinquat
onem horæ Angelorum ad cantandum. Juxta ſententiam enim veterum He
bræorum Angeli quotidiè in laudem DEI canunt τρισάγιον (*Eſaiæ VI.*) ul
ἔξαρχον *Angelum Michaëlem* putant fuiſſe, qui Geneſ 32. ſe dimitti petit, quo
advenerit tempus illud canendi, quo ſe tanquam præcentorem in cœlo eſſe o
portet. Vid. *B. J. G. Dorſch.* (*Pentadec. Diſſert. Theol. de Infallib. Ver. Div. teſt*
mon. v. 20. ſq.). Crediderim potius, judicat *Martin. Del-Rio* (*l. 6. Diſquiſ. Ma*
gic. c. 2. ſ. 1. c. 1. p. m 303.) tenebriones illos galli cantum odiſſe, propter myſte
rium aliquod ipſis odioſum. An quia diei prænuncius ales ad DEI laudem ho
mines excitat, multaque peccatorum genera, quæ obſcuro ſuo peplo nox ob
texerat, ſolari lampade diſpelluntur? An quia Dominica Reſurrectione com
meminit, ſe triumphaturum & colliſum, quæ poſt noctis medium contigit
an meminit pœnitentiæ *Petri Apoſtoli* ad Galli cantum, ut lapſus prædictus fue
rat, inchoatæ & electiſſimi ſibi bali ſic erepti. Continentur hæc in hymno d
Gallicinio cujus *B. Ambroſ.* autor eſt optime (*c. l. Prudent.*

Invifa jam vicinitas
Lucis, ſalutis, Numinis
Rupto tenebrarum ſitu
Noctis fugat ſatellites.

§. 5

§. 55.

Veſtem, qua apparent Animæ quod concernit, umbratili circum amictas nebula aſtrūxit *Joh. Wouver.* (*c. l. p. 42.*) Animam *Patrocli* ſub terram tanquam fumum murmure ſtridentem abiiſſe *Homer.* (*l. 23. Ilcad. v. 202.*) cecinit. Animam ψυχὴν, umbram σκιὰν & ſimulacrum εἴδωλον non *apud Homer.* differre *contra Euſtath.* probat *Cl. Salmaſ.* (*c. l. p. 322.*) σκιὰν vocat *Homer.*, quia umbræ ſimilis, hoc eſt aëri, ut definit *Lucret.* innato lumine. Superſtitibus animis umbrarum nomen, innuit *Joh. Pier. Valerian* (*l. 46. Hieroglyph. c. 18. p. 82.*) quia fumus adhuc vel torri vel carbonibus pertinaciter inhæreſcens, diutius vaporat, nutrimeuto adhuc reſiduo. Præivit huic *Servius* (*ad l. 6. Æneid. v. 40. p. 520.*) dictitans animas recedentes è corporibus ſordidiores eſſe donec purgentur, quæ purgatæ incipiunt eſſe clariores. Inde eſt, *addit*, quod aliæ animæ lunarem Circulum: aliæ ſolſtitialem retinere dicuntur. Et cum *juxta Platon. & Ariſtotel.* homini quatuor deſtinatæ ſint Animæ, tot umbras etiam exiſtere concluſit, (*in l. 5. Æneid. v. 81. p. 436.*) ut ſi quis ſtet inter duas lucernas geminam umbram creat. Duplicari ſole abeunte umbras *Virgil.* (*Eclog. 2. v. 66.*)

Et ſol creſcentes decedens duplicat umbras.

Ante (*Eclog. 1. v. 84.*) cecinerat:

Majoresque cadunt altis de montibus umbræ.

Simulacra eſſe Deorum; umbras inferorum *Servius* (*ad l. 2. Æneid. v. 748. p. 308.*) inde poſt mortem umbræ inferos, animæ cœlum petunt. Fuere tamen è Pythagoricis, qui animas mortuorum umbras facere negarint *Plutarch.* (*in probl. Græc. 152. f. 150. b.*) teſtatur.

§. 56.

Εἴδωλον appellat *Homer.*, non quia hæc umbra Animæ ſit ſimulacrum, ſed quia ipſa anima ab exceſſu corporis ita per ſe ſubſiſtens figuram ejus reddit ac repræſentat aërea illa, qua conſtat, ſubſtantia. *Servius* ad illa verba (*l. 2. Æneid. v. 749. p. 308.*). *Infelix ſimulacrum atque ipſius umbra Creuſæ* his ſe explicat: Per ſimulacrum ἀποθέωσιν oſtendit, quia ſimulacra Deorum ſunt, umbræ inferorum. Veram igitur umbræ corporis mortui ſuſtinent imaginem. Prodeat iterum in ſcenam *Cl. Salmaſ.* (*c. l. p. 323.*) cum conſtet homo Anima & corpore, ubi corpus anima dereliquit, in eadem, qua corpus effigie fuit ſubſiſtens ſine corpore umbræ ſimilis volitat ac vagatur. Animam diu à corpore & mente ſeparatam ſimilitudinem corporis effigiemque retinere & imaginem *Plutarch.* (*l. de Facie in Orbe Lunæ p. 474.*) placuit. *Patrocli* Anima in ſomno Hectori ap-

parens *ap. Homer. (Iliad. l. 23. v. 66.)*

> πάντ' αὐτῷ μέγεθός τε καὶ ὄμματα κάλ' εἰκυῖα
> καὶ φωνήν, καὶ τοῖα περὶ χροῒ εἵματα ἕστο.
> *Omnibus ipſi magnitudine & oculis pulchris ſimilis,*
> *Et voce, & tales circa corpus veſtes induta erat.*

Appollon. ap. Philoſtrat. (l. 4. de Vit. Apoll. p. m. 159.) gloriatur ſe *Achillis* animam ab inferis evocaſſe, ut corporis ſui molem oſtentaret, & ad interrogata de geſtis in Bello Trojano illi reſponderet.

§. 57.

Soror quædam tradidit *Tertullian. (l. de Anim. p. 646.).* Revelationum Chariſmata ſortita, ſibi oſtenſam dicebat Animam corporaliter, & ſpiritus videbatur, ſed non inanis & vacuæ qualitatis, imo quæ teneri repromitteret tenera & lucida & ætherii coloris, & forma per omnia humana. Recogita cum DEUS flaſſet, *anectit os divina ſuada nobile*, in faciem hominis flatum vitæ & factus eſſet homo in animam vivam, totum ubique per faciem flatum in interiora transmiſſum, & per univerſa corporis ſpatia diffuſum, ſimulque divinæ inſpiratione denſatum, omni intus linea expreſſum eſſe, quam denſatum impleverat, & velut in forma gelaſſe. Inde igitur & corpulentia animæ ex denſatione ſolidata eſt, & effigies expreſſione formata. Hic erit homo interior, alius exterior dupliciter unus: habens & ille oculos & aures ſuas, quibus populus Dominum audire & videre debuerat, habens & cæteros artus, per quos & in cogitatibus utitur, & in ſomniis fungitur. Sic & Diviti apud inferos Lingua eſt, & pauperi digitus & ſinus *Abrahæ*. Per has lineas & Animæ Martyrum ſub Altari intelliguntur. A primordio enim, & in *Adam* concreta & configurata corpori Anima ut totius ſubſtantiæ; ita & conditionis iſtius ſemen exiſtit. *Hæc Sanctus ille Afer.* Ut vero de corporeitate Animæ ſe explicaret paulo ante *(p. 645.)* diſſeruit. Inſcribimus, *ait*, his corporales lineas, non tam ex fiducia corporalitatis per æſtimationem, verum & ex conſtantia per revelationem. Et hæc quidem an vere, qui hæc ſacra tractant, judicent. Anno 1633. vidit *J. B. Helmont. (tr. imago DEI p. 474.).* Animam ſuam inviſione. ‹ Erat plus quam lux in figura humana, cujus totum erat homogeneum active cernens ſubſtantia ſpiritualis cryſtallina & lucens. Continebatur autem in altera nubiloſa parte tanquam ſui ſiliqua, quæ an ſplendorem ex ſe faceret vix potuit diſcernere propter ſplendorem ſuperlativum Spiritus Cryſtallini intus contenti.

§. 58.

Unicuique homini propriam à DEO animam datam eſſe, ita ut etiam poſt

mor-

mortem non minus diſtingvi animæ poſſint aliæ ab aliis propriisque & peculiaribus notis ſecerni ſolutæ à corporibus, quam qvum iis indatæ erant, *Irenæus Martyr.* (*l. 2. c. 63.*) voluit. Quod certe exacta *J. C. Danhaueri* ſententia (*Chriſteid. Act. 1. Th. 1. p. 378.*) Verum eſt. Niſi enim anima Judæ diſcerneretur ab anima Petri, anima Lazari ab anima divitis epulonis, non dignoſceretur diverſa utriusque conditio. Si vero ex aliquo corpore decedens in aliud corpus migraret, ut Fanatici aſſerebant, nihilo magis hujus quam illius anima dici poſſet? Ergo decedens ex hac vita habebit proprium characterem, ita ut illius, cujus ante fuit, etiam poſtea eſſe ſciatur. Quod igitur vocat *Irenæus* eundem characterem corporis, ne tamen putemus corporeum, ſed ad totum hominem, hoc eſt, ad individuum ipſum, cujus charactere anima etiam poſt mortem inſinuetur, referamus, monet *idem* (*c. l. p. 329.*) *Add.* (*in h. l.*) *Gallaſ.*

§. 59.

Forma humana aliquando majore apparere *à Joh. Fileſacco (tr. de Idolol. Mag. f. 32.)* notatum invenio, qui in ſacris ad Gigantes abire idem eſſe ac ad mortuos (*ib. f. 33.*) ſubjicit. Forſan etiam mortui ſive Manes Rephaim apud *Joh. Gorop. Becan.* (*l. 2. Orig. Antwerp.* (*p. 170.*) audiunt, & de propudioſa muliere in ſacris dicitur (*Prov. 11. v. 8.*) ſemitæ ipſius ad Gigantes, quod de mortuis & inferis explicat *Gregor. Michaël.* (*in not. ad Gaffarell. curioſ. inaudit. n. 53. p. 248.*) Firmare illud poſſet *Virgilii* (*l. 2. Æneid. v. 772.*) locus

Infelix ſimulacrum, atque ipſius umbra Creuſæ
Viſa mihi ante oculos, & nota major imago.

Umbra major corpore commentatur (*in h. l. p. 308.*) *Servius.* De *Romuli* poſt mortem apparentis figura *Ovid.* (*l. 2. Faſtor. v. 52.*)

Pulcher, & humano major.

Divum Julium C. Caſſius in acie Philippenſi ardentisſimo animo perſtans vidit humano habitu auguſtiorem, purpureo paludamento amictum, quod commemorat *Valer. Maxim.* (*l. 1. Memorab c. 8. §. 8. p. 44.*) Plura *Joh. Fileſacc.* (*c. l. §. 5. f. 32.*) An ideò deformes animas dixerit *Ovid.* (*c. l.*)?

Perque vias urbis latosque ululare per agros
Deformes animas vulgus inane ferunt.

Sed & Deorum corpora celſiora humanis apparuiſſe dicuntur Poëtis vid. *Caſp. Barth.* (*Anim. ad. l. 1. Stat. Sylv. 2. v. 115. p. 68.*) Habitum conſuetum etiam corporis ſive veſtitum in ſimul repræſentaſſe Spectrum Endoreum *S. S.* (*1. Reg. c. 28. v. 13.*) prodidit. Dixerat Pythoniſſæ Rex: Qualis eſt forma ejus? quæ ait: Vir ſenex aſcendit, & ipſe amictus eſt pallio. Et intellexit *Saul*, quod *Samuel* eſſet.

eſſet. Aliud veſtitus genus legitur beatis conceſſum ut veſtes albæ, ſtolæ candidæ.

§. 60.

Sunt qui animas extra corpora, alia quam humana forma, ſe vidiſſe perhibent. *Semirammidis* Anima columbæ ſpecie apparuit, quin & totam Semiramidem in columbam verſam putabant Syri, columbam ut Deam colentes immortalem Reginam arbitrati, quod è *Lucian.* (*de Dea Syria T. 2. oper. p. 662.* & *Diodor. Sicul.* (*l. 2. Bibliothec. c. 5.*) pateſcit. De *Eulaliæ* Anima idem *Marc. Marulus.* (*l. 6. Exempl. c. 16. p. m. 685.*) Animam *Jacobi Clementis* quatuor Angeli habitu candido, ſpecie columbæ, in cœlum efferebant, *teſte Mich. Kophan.* (*Narrat. rei admirand. ad Poſon. geſt. de Spiritu quodam c. 5. p. 35.*) quam relationem peculiari Exercitatione examinavit & confodit *Gisbert. Voët. (vid. p. Diſſert. ſelect. in fine) Ariſtei* Anima viſa evolans in Proconveſo corvi effigie *Plinio* (*l. 7 c. 52.*) & *Nicol. Leonicen. Thomæo.* (*l. 3. var. hiſtor. c. 105. p. 384.*) conſtat. Anima *Gontrami ſ. Guntrami* (*Guntianum Regem* habet *Job. Wier. l. 1. de præſtig. Dæmon. c. 12. p. 74.*) *Regis Burgundiæ* ſub ſpecie animalculi dormienti per os egreſſa (*octav. Struda in Symbol. Pontif. Imp. Reg. f. 140*) Spiritus damnatorum in Aves mutari *Sandys narrat* (*l. 4. Itinerar. p. 573.*) Ita Luſcinia adjurata profitebatur ſe eſſe alicujus damnati Animam, quod *Strozz. Ligogn.* (*p. 1. Multif. Mag. l. 3. c. 5. p. 343.*) recenſuit. Sagarum Animas inſtar Muſcæ igneæ apparere, olim me legiſſe adhuc recordor. In conſecratione fœminarum earum. Animæ aliquando Pavone in cœlum vehi ex antiquis Numis probat *Job. Kirchmann.* (*l. 4. de Funer. Roman. c. 13. p. 429.*) Add. *Joh. Pier. Valerian.* (*l. 24. Hieroglyph. c. 9. p. 285.*) Ita & virorum fortium Animabus Aquilæ id præſtabant, vulgusque has Aves ipſas eſſe conſecratorum Animas non ſemel opinabatur. Accipiter etiam olim Hieroglyphico argumento Ægyptiis Animam denotabat comprimis quod aquam non bibat, ſed ſangvinem quo & connutriri Animam putabant. Vid. *Cœl. Rhodigin.* (*l. 4. lect. Antiq. c. 16. col. 203.*)

§. 61.

Defuncti hominis Animam apud Ægyptios etiam ſtellam exprimere *Joh. Pier. Valerian.* (*l. 44. Hierogl. c. 35. p. 565.*) ſuis inſeruit, & animam eſſe ſcintillam ſtellarum eſſentiæ *Heraclitus Phyſicus ap. Macrob.* (*l. 1. in Somn. Scipion. c. 14. p. 19.*) autumavit. Defunctorum Animas aëre diſcuſſo tanquam bullas ardentes ſurſum levari, quibus intrepide ac omni depoſita mole disruptis humana emerſit forma, viſas, *Plutarch.* (*l. de Ser. Num. vindict. f. m. 291. b.*) *pro-*

fes

ſſus eſt. Animam inſtar Sphæræ igneæ concepit *devotus Bernhard.* (*Comment. in Pſ. 91.*) *S. Emeranus* in viridi ceſpite animam egit, quæ ipſa radians more ſideris illata cœlo ſpectantium oculos perſtrinxit, animosque ſacro horrore perfudit. *Evolo. Andr. Brunner.* (*p. 1. Anal. Bojor. l. 5. p. 603.*)

§. 62.

Corpora & involucra aëria aſſumere Animas, ut cernantur, ex mente Aliorum (*c. l.* §. *9.*) ſcripſit *Wouwer.*, & in eandem ſecedit ſententiam *Caſp. Schott.* (*l. 2. Phyſ. Curioſ. p. 4. c. 29.* §. *1. p. 313. & c. 32.* §. *3. p. 321. ſq.*) ita innumeros Deos Jovis cuſtodes mortalium hominum Aërem indutos in terra eſſe cecinit *Heſiod.* (*l. 1. Oper. & dier. v. 250. ſq.*) qui & juſtitiam Aërem indutam paulo ante introduxerat.

§. 63.

Aliam ſententiam in Theatrum eduxit *Emanuel. Magnanus* (*Philoſ. Natural. c. 33. prop. ult. n. 31.*) dum profitetur: Anima ſeparata, ut & Angelus, ut dent ſe in conſpectum noſtrum minime egebunt, (ut vulgo putatur) compingere ſibi & coaptare corpus aëreum tali modo compactum & conſtipatum, figuratum, ut colorem habeat & figuram & duritiem & pondus ejus corporis, in cujus ſpecie optant apparere: ſed ut viſui ſe exhibent, ſufficiet eis (quod eſt longè facilius & expeditius) ſi illa ipſa vi, qua putantur compingere, formare, movere &c. corpus illud aëreum, lucem incidentem refringant & reflectant ad oraculum eadem menſura, & eodem modo, quo eam refringeret & reflecteret, ſi adeſſet corpus illud, cujus in ſpecie volunt apparere. Et ſimiliter, ut auditui ſe offerant, ſufficiet, ſi aërem velut ex arte, nempe imitando Naturam eodem modo pellant, ac verberent, quo eum pelleret ac verberaret, ſi adeſſet res corporea ſonora; cujus imitari cupiunt ſonum. Sic enim aër verberatus motum illum ab immateriali ſubſtantia receptum communicabit tympano auris, & conſequenter hæc percipiet ſonum omnino ſimilem ei, quem ederet vel edere ſolet res illa corporea; & ita ſubſtantiam immaterialem percipiet auris ſub ſpecie talis rei ſonoræ. Et ſic de aliis ſenſibus. Atque ut vides hac ante poteſt facillime Angelus vel Anima dare ſe in conſpectum unius, & ſe occultare alteri: quod ſane eſſet illis impoſſibile in eo aëreo, ut putant, involucro aſſumti corporis: hujusmodi enim corpus, quantum eſt de ſe omnibus indifferenter & æquè daret ſpecies ſui: *Hæc ille.*

§. 64.

Præterea omne corpus Animæ congruere ſtatuit *ap. Æneam Gazæum* (*de immortal. Anim. p. 46.*) *Theophraſt.* Inde *Axitheus* ex ejusdem ſententia: ſi cœlum

lum pertranſierit cœleſte aſſumet corpus; ſi aſtra aſtrorum ſimile; æthere æthereum implicabit; quod ſi in aërem deſcendit, aëreum circumducet; ſi terram terreſtri conjungetur. Si itaque cœteris tam facile Elementis jungitu quid vetat ſi ignem incidat, igneo circumluceri corpore, ſi marinis obruatur fluctibus aquatile inde corpus adhauriat.

§. 65.

Hominum Animas, quos *αὐτοχειρία* multaverat, ut ſuſpendio ſuffoc tione in Aquis, præcipitatione è ſublimi factum præcipitarent aut alios occid rent, aut etiam DEO relicto in Satanæ ſervitia venirent, vagari in terris, infe nalique miniſterio vacare in diem judicii usque fuere, qui *Theoph. Paracel.* *ſte* (*de occult. Philoſ. c.5.p.50. & c. 7. p. 71.*) proderent. Quod animæ p mortem in Dæmones tranſeant ex Platonicorum mente diſſeruit *Max. Tyri* (*Orat. 27.*) Id vero *Platoni* potius contrariari demonſtrat *Georg. Wonna* (*E erc. de Geniis 2. c. 2. §. 6.*) opinati etiam è Gentilibus quidam infortunatoru aut ſontium animas à morte in Cacodæmones mutari. Placere id adhuc I dis è *Petro della Valle* (*p. 4. Itinerar. Epiſt. 1. p. 30.*) patet. Quosdam id inſ per voluiſſe è Judæis è *Joſepho* (*l. 7. de Bell. Judaic. c. 33.*) demonſtrat *Gisbe Voët.* (*p. 1. Diſp. Select. de Energ. Probl. 2. p. 1036.*) Imo & Chriſtianis, ubi cit *Athenagoram* ſtatuentem Gigantum defunctorum animas, quorum quide (*Geneſ. 6. v. 1.*) fit mentio in Dæmones eſſe transformatos, cui & *Juſtin. Ma tyr.* (*Apolog. 2.*) junxit. Nec id diſplicuiſſe videtur *Joh. Bodin.* (*l. 4. Thea Natur. p. 537.*) Hanc autem perſvaſionem Chriſtianorum doctrinæ invexeru Hæretici & Hæreſiarchæ *Caſp. Barth.* (*Animad. ad l. 1. Thebaid. Stat. v. 300. p. 89* conjectura. Spiritum ſ. Spectrum illud in monte Sileſiorum Giganteo, *Rü zahl* vocatum, Spiritum eſſe Monachi Itali Chemici & Nigromantæ peritiſ mi *Roncevale* aliqui aſſeruerunt *ap. Joh. Prætor.* (*p. 1. Dæmonolog. Rübenzah p. 182.*) Has animas ſeu Dæmones intrare & poſſidere corpora illorum, qu Emergumenos vocamus, contenderunt quidam, quod patet è *Caſp. Schott.* (*c. l. 4. c. 3. §. 1. p. 597.*) quos in ſimul (*§. 2. p. 600.*) oppugnare aggreſſus eſt.

§. 66.

Quod ſi ita contingeret, nulli dubitamus qui monſtroſa ſpecie animæ ſi appariturae, cum Cacodæmonum apparitio monſtroſas & brutales aſciſcat figu ras, quod probare nititur *Laudatus Schottus* (*l. 2. part. 4. c. 34. §. 1. p. 337.*) q facies Martinellorum (ita vocant Sagæ ſibi adjunctos Diabolos) ſecundu Sagarum confeſſionem è *Nic. Remigio* (*l. 1. Dæmonol. c. 7. p. 35. edit. german.* his depingit: Facies eſſe obſcuras & atras; Lumina penitus abdita & inſta

flamm

amma micantia; oris rictus ſparſos, profundos, ac perpetuo olidi ſulphu-
ique aliquid æſtuantes; manus ſtrigoſas, & villis atque hamis deformes, pe-
es corneos & bifidos, ſtaturam nunquam juſtam, ſed aut brevitate, aut vaſtita-
ſemper aliqua inſolentem. Hera & Temeſſa urbes fuere, in iis Genius,
uem ejecit *Euthymus*. Colore is fuit vehementer atro, omnique cætera ſpe-
ie formidabili, amictus lupi pellis erat, *Libantem* nomine literæ produnt.
Vid. Pauſan. (*in Eliac. poſt. ſ. l. 6. c. 6. p. m. 468.*)

§. 67.

Animarum Cœlis aſcriptarum alia longè eſt facies, cum prono ac lucido
abitu præcingantur, ſi materia ſoluta, & nullis perturbationibus infeſtatæ diſ-
eſſerint, ut iterum *Wouwer.* (*c. l. c. 26. p. 114.*) loqui amat. Nec purgatæ ex-
ludendæ, juxta *ſupra* (*§. 40.*) adducta, cum purgatione labes ipſis eximatur, ſu-
que reddantur ſplendori, *Plutarch.* (*l. de Ser. Num. Vindict. p. 327.*) id vero
emo miretur. Igneæ namque ſubſtantiæ, aut fervidus Spiritus Animæ ha-
itæ Gentilibus, quod Stoicis placuit, & *Zenoni Cicer.* (*l. 1. Quæſt. Tuſcul. f.
52.*). *Hippard. Macrob.* (*l. c. c. 14. p. 59.*) tribuit. Conf *Ariſtot.* (*l. 1. de Anim.
2.* & *h. l. Tit. præced.* §. 14.). Adeò crevit hæc de Animæ igne ap. mor-
ales opinio (*è Joh. de Nünalt. de Lycanthrop. c. 3.*), annotat *Th. Bartholin.* (*l.
. de Luc. c. 23. p. 212.*), ut etiam Sagæ prædicent Animam muſcæ ignitæ è corpore
opito evolare & ad remotiora loca delatam omnium rerum abſentium afferre
ognitionem (*vid. §. 59.* & *l. h. Tit. 9.* § 14.). Φῶς inde dictus homo, juxta *Cor-
nel. à Lapid.* (*in l. Sapient. c. 2. v. 3. p. 37.*) & Lychnus, vitæ Symbolum *Joh. Go-
rop. Becan. l. 15. Hieroglyph. p. 344.*). Ignis cum anima ſimilitudinem exhibet
Petr. Gaſſend. (*Phyſiol. Epicur. p. 512.*)

§. 68.

Cave verò de Igne Elementari (quamvis non deſint, qui huic faveant,)
hanc theſin interpreteris. Scintillam ſtellaris Eſſentiæ vocat eandem *Heraclit.*
(*c. l. ap. Macrob.*)

Diſce orbis quid quisque ſibi, cum conderet artus
Noſtros, æthereis miſcens terrena Prometheus
Sinceram patri mentem furatus Olympo
Continuit clauſtris, indignantemque revinxit.

(*Claudian. de 4. Conſul. Honor. v. 228*) clare *Quintil.* (*declamat. 10. p. m. 164. ſq.*):
Animam flammei vigoris impetum perennitatemque non ex noſtro ſumere igni,
ſed quo ſidera volant & quo ſacri torquentur axes, inde venire, unde rerum o-
mnium autorem parentemque ducimus ſpiritum, nec interire nec ſolvi, nec ul-
lo

lo effici mortalitatis fato. Omnium clariſſime *Cicer.* (*in Somn. Scipion.*) Hominibus animus datus eſt ex ſempiternis illis ignibus, quæ ſidera & ſtellam vocatis. E cœleſti ſpiritu deſcendere, dictitavit *Senec.* (*Conſolat. ad Helvid. c.6. p. m. 219.*) Solem, animarum fontem Alii agnoverunt, imo avulſionem Deorum & Ætheris partem detractam Animam nuncuparunt, quod *ap. Th. Bartholin.* (*c. l. p. 202. & 205.*) *legitur.* Quare & *Juvenal.* (*Satyr. 6.*)

Senſum à cœleſti demiſſum traximus arce.

Et φυτὸν οὐράνιον ἄνθρωπος, *Clem. Alexandr.* (*Admonit. ad Gentes p. 47.*)

§. 69.

Advertit autem *Barth.* (*Animadv. ad l. 2. Thebaid. Stat. v. 63. p. 286.*) cum *Hirocle & Pythagoricis* eos demum divino genere æſtimandos eſſe, qui Sapientia animum excolere velint. Heroas eſſe ſeparatos ſapientum Animas. *Diog. Laërt.* (*l. 2. de Vit. Philoſ. in Zenon. p. m. 531.*). *Plutarch.* (*in Romul. p. 61.*) & has animas ſolum ſidera artus ſui principia repetere è *Manil.* (*l. 1. Aſtronom. p. 9. v. 93.*) *pateſcit:*

Fortes animæ, dignataque nomina Cœlo
Corporibus reſoluta ſuis, terræque remiſſa,
Huc migrant ex Orbe, ſuumque habitantia Cœlum
Æthereos vivunt annos, mundoque fruuntur.

E Silio Italico (*l. 15. v. 77.*)

At queis ætherei ſervatur ſeminis ortus
Cœli porta patet.

Cremata ideo ap. Romanos Cadavera, non tamen, ut iterum advertit *Caſp. Barth.* (*c. l. p. 167.*), quod Animæ non alia ratione à corporibus circumvolitandis abſpelli poſſent, ſed quod hac ratione Animæ vinculo corporis liberatæ ſuo principio redderentur propinquiores.

§. 70.

Mortem ſeu ſuffocationem in undis abominabantur veteres quam maxime. Viri comprimis fortes & Heroës deteſtabantur id mortis genus, quibus pulcherrimum ſemper fuit inter experimenta virtutis in acie oppetere. Declarat id *Achillis ap. Homer.* (*Iliad. 21. v. 278.*) oratio.

Nunc me in gloria morte fato decretum eſt corripi
Oppreſſum in magno fluento tanquam puerum ſubulcum.

Expreſſit *Homer. Papin. Statius* (*l. 9. Thebaid. v. 506.*) quando *Hippomedon* exclamat:

Flu

Fluvione (pudet) Mars inclyte merges
Hanc animam? ſegnesque lacus & ſtagna ſubibo
Ceu pecoris cuſtos, ſubiti torrentis iniquis
Interceptus aquis? adeone accumbere ferro
Non merui.

Mortis genus peſſimum, putat *Homerus*, quod in aquis accidit, cum nunquam alias τὸ ἐξαπόλεσθαι (funditus perdi) adhibeat, diſcurrit *Joh. Dan. Horſt.* (*p. 1. Man. ad Med. c. 2. ſ. 1. Art. 1. §. 8. p. 132.*). Quomodo vero λευγάλεος θάνατος in Latio exprimendus, varia collegit *ſuperioris ſeculi nobilis Polyhiſtor, Jacob. Thomaſ. Præceptor grata mente adhuc colendus* (*Exerc. Philoſ. de Morte in undis contr. Serv. & Syneſ.* §. *20. in Schol.*). Turpi exitu tales vitam finire, *ap. Petron.* (*Satyr. p. m. 124.*) *Emolpus* exclamabat. Sed & vulgum & Philoſophos, quidni & Heroës prætereà movit ratio, ut mortem hujusmodi modo devitare conarentur. Scilicet animas igneas eſſe, in mentem veniebat, adeoque undarum impetu extingui.

Non lethum timeo, genus eſt miſerabile lethi,
Demite naufragium, mors mihi munus erit.

Ovidius (*l. 1. Triſt. Eleg. 2. v. 51.*) precatur, ad quem locum ſequentia (*p. 548.*) *Vit. Amersbach.* notavit. Loquitur, *ſcribit*, ad eorum Philoſophorum opinionem, (inter quos *Servius ad l. 1. Æneid. v. 47. p 161. & Sineſ. Epiſt. 4.* quibus adde *l. h. Tit. 9. §. 14.* prolata,) qui putabant animam eſſe quiddam igneum; aqua vero cum ſit plane contrarium, ſic afficeret ſubitam & violentam mortem, atq; ob id miſerrimam. Milites idcirco ante naufragium, ne perirent, ſtatuebant necem manu ſua ſibi conſciſcere, ut animam in aërem efflarent, *è Syneſ.* (*c. l.*) recitat *Joh. Henric. Urſin.* (*p. 2. Analect. Sacr. n. 16. p. 188.*). Aliis vim aquæ non valere penetrare & per eam ad cœleſtia eniti animas, perſuaſio erat ex illo *Statii* (*l. 9. Thebaid. v. 265.*):

Efflantesque animas retropremit obvius amnis.

Quod etiam *ad Eundem* obſervavit (*in h. l. p. 977.*) *Caſp. Barth.* Fuiſſe è Stoicis, ut & hoc inſeram, qui animas crederent aboleri & extingui, ſi pondere aut mole magna v. g. Terra, Turri &c. una cum corpore obruantur, *Juſt. Lipſius* (*l. 3. Phyſiol. Stoic. Diſſ. 11. p. 990.*) recenſuit, quod quidem *accuratiſſimo Philoſopho Thomaſio* (*c. l.* §. *18.*) non placuit, neque *Lipſio* (*c. l. p. 991.*) ratiocinanti: Mira ſententia, ſed cui origo à ſcito, quod anima ſit corpus, itaque pati eadem, quæ corpus, & affligi, ac diſſipari, ſolvi.

§. 71.

Superis debemus omnia, commentatur (*ad Virgil. l. 11. Æneid. v. 51. p. 830*) *Servius*, donec vivimus ideo, quia, ut dicunt Phyſici, cum naſci cœperimus, ſo timur à ſole ſpiritum, à Luna corpus, à Marte ſanguinem, à Mercurio ingeniun à Jove deſiderium, à Venere cupiditates, à Saturno humorem, quæ omnia ſing lis reddere videmur extincti: Negare virtutem, & divinitatis participem eſſe, im pium ſimul atque ingeneroſum eſt: terram vero admiſcere Cœlo, ſtultum, ju dicat *Plutarch.* (*T. 1. vit. Paral. in Rom. p. 60*). Id igitur potius tenendum, quo eſt tutius, *pergit*, ſentiendumque *cum Pindar.* (qui locus *teſte Guilielm. Xylandr annot. in h. l. p. 71.* non extat in iis, quas hodie ejus habemus reliquiis,) qui it ſcribit:

Corpus omnium rapitur mortis violentia,
Vivit adhuc imago ſeculi, unica à Diis
Orta quod eſt, & inde venit, utque illuc redit.

Non id profecto cum corpore, ſed cum maxime à corpore fuerit liberata, ſe cretaque, totaque pura, carnis experſque & caſta reddita. Is enim eſt ani mus (*ut Heraclitus*) cenſebat, ſiccus, eoque optimus, qui

Per corpus ut per nubes fulmen evolat.

Contra animus cum corpore commixtus, eoque oppletus, tanquam gravis & caliginoſa quædam exhalatio, difficulter accendi in ſublimeque efferi po teſt. Quare nihil attinet, Corpora præſtantium mortalium, contra quam eorum natura ferat, una cum animo in cœlum attollere. Sed ita ſtatuen dum eſt, virtutes & animos eorum utique ſuapte natura divinaque conditio ne id habere, ut ex hominibus in Heroës; ex his in Genios; atque ex iisdem tandem, cum quaſi in myſteriorum initiatione protinus luſtrati ac conſecrati omne quod morti erat atque affectionibus aliis obnoxium effugerint, in De os tranſire, præſtantiſſimum atque beatiſſimum finem conſecutos, neque id decreto urbis alicujus, ſed revera, & conſentanea ratione fieri. *Hæc Plutarchus.*

§. 72.

E ſideribus Animæ & ad eadem recurrunt, ſingulisque animabus ſin gula aſtra aſcribebat *Plato. Vid. Caſp. Barth. (Animadv. in Claud. l. 2. v. 2. in Ruffin. p. 1189.)*. Sub Luna habitacula his equidem aſſignarunt Stoici *vid. Greg. Tholazan* (*l. 23. Syntagm. Art. mirab. c. 11. p. 160.)*; ad Lunam autem tendere ut in illam reſolvantur, ut corpus in terram. (*Plutarch. de Fac. in Orb. Lunæ p. m. 474.*). Inde cœlum & terram terreſtri hac permutare vita animas, dixit (*l. de Exil. p. m. 174.*) *Idem.* Audire juvabit *diſertum Patrem Tertullian.* (*l. de*

le Anim. c. 54.) Apud Platon. in Ætherem ſublimantur Animæ ſapientes; *apud Arium* in Aërem; *Apud Stoicos* ſub lunam. Et iterum in Æthere dormitio noſtra *cum Platone;* aut circa Lunam *cum Endymionibus* Stoicorum. Add. *Juſt. Lipſ. (l. 3. Phyſiol. Stoic. Diſſ. 14. p. 995.)*: Animas in Luna habitare, adhuc credunt Indiarum incolæ, de quibus *Chriſtoph. Arnold. (Zugaben zu Rogers Eröffnetes Heidenthum. p. 715.)*. Interim non ſemper in Luna morari genios, ſed & aliquando in terram deſcendere, *Plutarch. (l. de Fac. in orb. Lun. p. 473.)* ſententia eſt. Ut nempe oracula procurent, & ſupremis adſint orgiis atque ſacrificiis, puniant flagitia, ſalutaresque in bellis & mari affulgeant.

§. 73.

Serapion, (in verſibus, teſte Clement. Alexandr. l. 1. Stromat. p. 273.) Sibyllæ vatis Animam exiſtimabat eam eſſe faciem, quæ apparet in Luna. *Petro* vero *Petito (l. 2. de Sibyll. c. 13. p. 257.)* ex laxiorum partium cum ſpiſſioribus diſpoſitione & contextu facies iſta in globo Lunæ emerſiſſe videtur, quam illi priſci ſapientes Sibyllinæ proprietatis ſymbolum atque imagines eſſe voluerunt. Quo ſimilitudinis fundamento, *iſte* pluribus *(c. l.)* explicare anniſus eſt.

§. 74.

Manes, Manichæorum parens, finxit *(recenſente id B. Dn. D. Joh. Adam. Scherzero program. 5. p. 44.)*: DEUM pro ſalvandis Animabus feciſſe machinam duodecim habentem cados, quæ à cœleſti Sphæra circumrotata morientium exhaurit Animas, quas magnum Cœli luminare radiis ſuis poſtmodum repurget, purgataſque exhibeat Lunæ, poſtquam ita animabus fuerit repleta, in ſubſolanum trajecturæ iisdem nobiliſſimis mercibus ſe exoneraturæ. Inde eſſe, deliravit porro, Luna uti aſſumtione Animarum creſcat, decreſcatque earum depletione.

§. 75.

Motus hac perſuaſione *Lucanus* de Anima Pompeji *(l. 9. v. 1.) ſequentia* cecinit:

At non in Pharia manes jacuere favilla,
Et cinis exiguus tantam compeſcuit umbram,
Proſilii buſto, ſemiuſtaque membra relinquens
Degeneremque rogum ſequitur convexa tonantis,
Qua niger aſtriferis connectitur axibus aër,
Quodque patet terras inter, Lunæque meatus,
Semidei manes habitant, quos ignea virtus

Fecit, & æternos animam collegit in orbes.
Non illuc auro poſiti, nec thure ſepulti
Perveniunt, illic poſtquam ſe lumine vero
Implevit, ſtellasque vagas miratur & Aſtra
Fixa polis, vidit quanta ſub nocte jaceret
Noſtra dies, riſitque ſui ludibria trunci.

§. 76.

Neque tantum in ſidera proprias redire animas, ſed & in ſidera nov mutari easdem, affini ἀποθεώσεως figmento gentiles divulgarunt. Even inde, ut aſtra & ſtellas æthereas animas vocaret *Varro* (*l. 16. Rer. divin. a D. Auguſtin. l. 7. de Civit. DEI c. 6. p. m. 384.*). Imperatorum etiam hæc po fata gloria, ſcribit *Th. Bartholin.* (*l. 1. de Luc. c. 23. p. 206.*), quorum Anim cœleſtes mortalium factis illuſtratæ in ſidera conſidebant.

§. 77.

Theodorum introduxit *Joh. Bodin.* (*l. 2. Theatr. Nat. p. 221.*) exiſtimar tem, cometas eſſe illuſtrium virorum mentes, quæ poſteaquam innumerab libus ſeculis viguerunt in terris, tandem abituræ, ut omnia, quæ oriuntur, o caſum minentur, extremos peragunt triumphos, aut in cœlum ſtellatum qua ſplendida ſidera revocantur. Et *alibi* (*l. 4. p. 535.*): Ego ſemper exiſtimavi an marum eandem eſſe figuram, quæ ſolis, Lunæ, Stellarum: hæc enim ſola figur omnes alias eosdem ambitu ſuperat, & quæ nihil habet aſperitatis, nihil angu lis inciſum, nihil anfractibus involutum, nihil eminens, nihil lacunoſum, & inter corpora perfecta perfectiſſimum. Quod enim claris ac præſtantibus vi ris pollicetur *Daniel.* (*c. 12 v. 48.*), fore ſicut ſtellas in Cœlo, ſatis ſignificat, quali ſit figura immortalium animorum.

§. 78.

De *Julii Cæſaris* Anima in ſtellam crinitam compacta, iſta *Ovid.* (*l. 15 Metamorph. v. 843.*)

Vix ea factus erat media cum ſede Senatus,
Conſtitit alma Venus nulli cernenda, ſuique
Cæſaris eripuit membris, nec in aëre ſolvi
Paſſa recentem Animam, cœleſtibus intulit aſtris,
Dumque tulit lumen capere atque igneſcere ſenſit,
Emiſitque ſimul; ſimul evolat altius illa
Flammiferumque trahens ſpatioſo limite crimen
Stella micat, natique videns benefacta fatetur
Eſſe ſuis majora, & vinci gaudet ab illo.

Et

Suetoni (*in Vit. Jul. Cæſar. c. 58. p. 39.*): In Deorum numerum relatus eſt, on ore modo decernentium, ſed & perſuaſione vulgi. Siquidem ludis, quos imò conſecratos ei hæres *Auguſtus* edebat, Stella crinita per ſeptem dies contino fulſit, exoriens circa undecimam horam. Creditumque eſt, animam eſſe *Cæſaris* in Cœlum recepti, & hac de cauſa ſimulacro ejus in vertice additur ſtella. *Add. Plin.* (*l. 2. c. 25.*) & quæ *in Suetoni Locum commentatur Iſaac. Caſaubon.* (*p. m. 117.*)

§. 79.

Non ita pridem (*declamat J. C. Dannhauer. p. 1. Homil. Sacr. 3. p. 109.*) ebuloſus ex Icaria Poëta cum *Neo-Achilli ſuo Tillio* ad Lycum peremto parenaſſet, hoc voto carmen obſignat:

Ipſe precor pro ſole micet, nobisque coruſcus
Affluat, & lætus, contra hoſti ſævus & aſper,
Funereum rutilet, fiatque à morte Cometes.

Trahit huc illud *Horatii* (*l. 1. Carm. Od. 2*) ad *Auguſtum Cæſarem*:

Serus in Cœlum redeas.

Henric. Kipping. (*l. 3. inſtit. Phyſ. c. 8. n. 18. p. 74.*) atque hoc argumento fuit *Gerh. Joh. Voſſio* (*l. 3. Idolol. c. 9. p. 774.*): Cometas habitos fuiſſe Ethnicis pro Diis.

§. 80.

Stella illa nova, (quamvis eandem non novam, ſed veterem fuiſſe *Thad. Hagecius in Dialex.* oſtendere conatus ſit,) quæ Anno, quo

NoVuM ſIDVs fVLſIt, & LVtetIa ſVos DeVoraVIt,

Anno nempe 1572. ab octavo Decembr. usque ad principium Anni 1574 forma & luce ſimilis Jovi (Veneri poſuit *Ægid. Strauch. Aſtrognoſ. ſ. 1. Aph. 148. p. 80.*) in Caſſiopœæ ſidere (*Vid. J. A. Thuan. l. 54. Hiſt. p. m. 1535.*) luxit, multum negotii Aſtrologis fecit. Hæc pro *Admiralis Colignii* in infami cæde Pariſienſi crudeliter trucidati Anima à quibusdam, *teſtimonio Dannhaueri* (*c. l.*), habita. Vocata ideo fuit ſtella admiralia, ut *Th. Hartmann.* (*in Spec. Comet. p. 2.*) & ex hoc *Henric. Kormann.* (*p. 5. de Mir. Mort. c. 172.*) commemorat. Stellæ Magorum hanc comparabat & clariſſimum veritatis Chriſtianæ jubar ſignificaſſe affirmabat (*l. 2. Sacr. Fatid. c. 6. p. 115.*) *Edo Neuhuſius*, eamque non multum à ſidere Magorum differre, *ante Neuhuſium arbitratus eſt* (*l. 2. Coſmocrit. c. 3. p. 132.*) *Cornel. Gemma*, eo ipſo etiam admirabilis, quod in ejus exortu *Joh. Sigismundus IX. Elector Brandenburgicus* lucem hanc primum *à Joh. Cernitio* (*in Vit. Ejus p. 92.*) aſpexiſſe *notetur*. Plura qui de hac Stella legere exoptat, *Joh. Bapt. Ric-*

Ricciol. (*Almgeſt. Nov. T. 1. p. 2. l. 8. ſ. 2. c. 2. p. 133. & ſeq.*) evolvere non de dignetur.

§. 81.

Pro *Petri Rami* Anima in maledicta illa Cæde Pariſienſi miſerimè truci cidati (*Vid. ſupra l. 1. Tit. 8. §. 31.*) genio Poëtico ductus, ſtellam illam habu *Thom. Freigius*, quod *ſequenti Epigrammate* (*Rami Ciceroniano præfixo*) non ob ſcure innuit:

Cur ſtellam veterum viſam non mirer in ævo,
Quæ partes cæli Caſſiopea tenet?
Ramus, qui Cœlum certa modo condidit arte
A ſuperis meruit tale referre decus.

Eò etiam alluſiſſe ſuſpicor *Juſtum Vultejum Epigrammate in P. Ramum* (*quo allegatur T. 1. Snellio-Ramei Philoſ. Syntagm. p. 2. p. 276.*)

Aureus æthereà ſucciſus ab arbore Ramus,
Fulget ab æthereà, jam nova ſtella, domo.

§. 82.

Aſteriſmo illo Boreali, cui Aquila nomen dedit, quidam è Recentiori bus, quod *Ægid. Strauch.* (*c. l. Aph. 157. p. 92.*) obſervavit, Animam *Platon* notari finxerunt, quod *è Græco tranſlatum Epigramma*, ſive aliud *Antipatri*, ſi ve *Speuſippi* ſit, de quo *Joh. Valerian. Pier.* (*l. 19. Hieroglyph. c. 17. p. 233.*) id que tumulo *Platonis* inſcriptum inculat:

Cur Aquila ad tumulum hunc volitas, dic nunquid ab Aſtris
Hic habitare DEUM forte aliquem intuita es?
Immo Anima extincti divi Platonis, Olympum
Quæ colo; ſed corpus terrigenum Attica habet.

§. 83.

Debent hoc decretum Romani Ægyptiis, quibus ſtella hieroglyphicum DEI, & lamella aurea in modum ſtellæ facta loci inaugurati ſignum fuit quod ad *Jac. Gafferelli Curioſ. inaud. ut vocat*, excerptas tamen ex Aliis, quod ipſe contextus probat *Greg. Michaël. (not. 38. p. 191.) annotavit*, cui adjunge *Dio nyſ. Voſſium (in not. ad. Maimonid. de Idol. p. 2.)*. Deorum, qui non ingeniti neque immortales ſunt, reliquias exanimatos Gentiles colere; Animos vero eorum in Cœlo refulgere ſidera, nuncuparique Græcis Iſidis ſtellam canicu læ, Sothin ab Ægyptiis Hori orionem, Typhonis ſidus urſum, *Plutarch. l. de Iſid. & Oſyrid. p. m. 92.*) *autor eſt.*

§. 84

§. 84.

Quando igitur *Joh. Bodin.* ſupra allegatam de Cometarum ortu ſententiam propoſuit, è lacunis his Ethnicis eandem hauſit. Exculpare quidem Eundem voluit *Joh. Henric. Urſin. (in Jerem. Virg. Vigilant.* §. *46. p. 40.)*, quod non ipſe id in medium attulerit, ſed *Theodorum* opinantem induxerit, id vero Eundem errorem hunc caute palliare ſtudiſſe opinor, cum *Theodoro Myſtagogus* ſatis frigide (*p. 222.*) regerat; De rebus tam arduis nil temere eſſe affirmandum.

§. 85.

Cenſuram igitur & animadverſionem doctorum virorum incurrit, v. g. Theologis *Joh. Conr. Dannhauer.* (*c. l. p. 111.*) *Joh. Olear.* (*Mantic. Comet. .1. §. 3. n. 8.*) *Gerh. Joh. Voſſii* (*c. l.*). E Medicis *Joh. Jonſtoni.* (*l. 3. Thaumaogr. Nat. c. 2. art. 1. p. 99.*). Ex Aſtronomis *Franciſ. Reſtæ (l. 1. Meteor. tr. 1. .1.)* & *Joh. Baptiſtæ Riccioli* (*T. 1. Almageſt. nov. p. 2. l. 8. ſ. 1. c. 6. p. 39.*). E Phyſicis, *Libert. Frommondi* (*l. 3. Meteor. c. 2. art. 2. p. 131.*), quorum verbis hanc commentatiunculam obſigno. Vide, *Frommondus exclamat*, Politici ſtultitiam. Noli iraſci, & ride mecum, Lector! hunc Philoſophum Rabbinicum & Peripathetico-Maſtigem. Puduit ſane inter opiniones quoquo modo probabiles (de Cometis) cenſere *Bodini*, *Democrito* auſcultantis, deliramenta, pronunciat *Joh. B. Ricciolus* (*c. l.*). Et profecto, unde *Democrito* (*quærit*) hanc imponit ſtultitiam? An quia *Democritus* putavit, Cometas eſſe cœleſtia corpora, & ſtellas nobis ignotas? Quænam vero ſunt illa innumerabilia ſecula, quibus vixere Heroës? Arma hæc ex tranſmigratione Pythagorica, & *μετεμψυχώσει* illa toties damnata Catholicis hauſta ſunt? Deinde quomodo Cometæ ſunt Animæ illuſtrium virorum jam mortuorum? ſi communior conſenſus ſapientum eſt eos præfulgere per aliquot dies, vel menſes morti virorum illuſtrium? An ſibi præmoriuntur? & bis Cometæ fiunt, ut ſint interitus ſui ſimul Luciferi & Heſperi? *At Sueton. & Plin. teſtibus, Auguſtus* exortum ſuo tempore Cometam *Julium Cæſarem* in Cœlum receptum credi voluit, & in vertice ſimulacri *Cæſaris* crinitam ſtellam impoſuit; *Plinio* item ac *Plutarcho narrantibus.* Rurſus *Lucanus, Pompejanus Poëta, ne Pompejum Cæſare* minorem faceret, animam *Pompeji* in æternos orbes collectam cecinit, imo gliſcente adulationis impotentia, *Phœbum Neroni* ceſſurum ſuum ſidus jactavit, & alii complures ex Ethnicis, ſeu Philoſophaſtris, ſeu Poëtis Heroum animas delabi ex ſtellis, & in illas reverti perhibuerunt. Bene eſt, ſed ſunt iſthæc omnia ex Ethniciſmi &

(Fff ff) My-

Mythologiæ deſipientis Mephiti, Cœlum ipſum, quantum in ipſis fuit deterrimi graveolentia fœdante aut offendente. *Hæc Ricciolus.*

§. 86.

Cur igitur Carminibus de Cœlo deducere Lunam Magi, quos ideo impi pios & Atheos (*ſ.3. op. l. de Morb. Sacr. p. 86.*) *Noſter* declaravit *Hippocrate.* ſunt conati? Non ignoro, quod ortum huic perſuaſioni dederit *Aganice, Hegetoris Theſſali filia*, aſtuta ſane & faceta, quæ, quod pleniluniorum eſſet gnara, tempusque prænoſſet, quo Lunam ab umbra terræ intercipi contingeret, mentem mulierum exturbabat, illisque ſe Lunam deducere perſuadebat, quod *Plutarch.* (*in Præcept. Connub. f. m. 79. a.*) *& ex eo Anton. Mizald.* (*Cent. 4. Memorab. 13. p. m. 72.*) *annotavit*, & poſtmodo Lunam ideo deficere putatam, quo Magicis, Sagarum præcipuè Theſſalicarum incantationibus rhombo æneo fil circumvoluto, & in orbem turbinatim acto cogeretur in terram deſcendere, a neſcio, quo virulento rore, in herbas deſpumare, quo tanquam præſentaneo a quæcunque voluiſſet veneficæ indigerent. Innuit id *Lucan.* (*l. 6. v. 496.*)

Phœbeque ſerena
Non alitur diris verborum obſeſſa venenis
Palluit, & nigris terreniſque ignibus arſit,
Donec ſuppoſitas propior deſpumet in herbas.

§. 87.

In Lunæ igitur Languore, ut *Tacitus* (*l. 1. Annal. 28.*), mortalitate, ut *Pli* (*l. 2. c. 12.*), aut Lethargo, ut aliis loqui placuit, æra pulſabant Gentiles, ut Magicis ululatibus ita exagitatæ crepitu diſſono Lunæ reluctanti ſuccurrerent Audiamus *Tibull.* (*l. 1. Eleg. 9. v. 21.*)

Cantus & è curru Lunam deducere tentat,
Et faceret, ſi non æra repulſa forent.

Et falsè de loquaciſſima muliere (*Sartyr. 6. v. 440.*) *Juvenal.*

Verborum tanta cadit vis,
Tot pariter pelves, tot tintinabula dicas
Pulſari: jam nemo tubas, nemo æra fatiget,
Una laboranti poterit ſuccurrere Lunæ.

Collimat eò *Ovid.* (*l. Metam. v. 329.*)

Pueri rubor ora notavit,
Neſcit quid ſit amor: ſed & erubuiſſe decebat.
Hic color aprica pendentibus arbore pomis,
Aut Ebori tincto eſt, aut ſub candore rubenti.
Cum fruſtra reſonant æra auxiliaria Lunæ.

etigit etiam hanc ſuperſtitionem (*c. l.*) *Plin.* & plura è Poëtis collecta ſuggerunt *Martin. Rader.* (*Comment. in Martial. l. 9. Epigr. 30. p. 630.*), *& Joh. B. Ricciol.* (*c. l. l. 5. c. 1. p. 286.*). Scintillas hujus opinationis fovere adhuc Moluccarum incolas, *è Joh. Alb. de Mandelsloh.* (*l. 3. Itiner. Or. p. 233.*) ſcimus, cui adde *Adam. Olear.* (*in Not. ad h. l.*)

§. 88.

Originem hujus moris ab Ægyptiis deduxit *Nicol. Friſchlin.* (*l. 3. Aſtron. 454.*), *Iſidem* tinnitu & tubarum ſonitu venerantibus, & hos eundem habere Chaldæis, qui *Saturno* ſeu *Molocho* liberos ſuos immolabant, ne ploratus *Iſidis*, u ejulatus Matrum deflentium interitum liberorum exaudiretur, tinnitu & repitu æris voces lamentabiles ciebant. Differt ab hac, quæ *de Typhone* (*l. de Iſid. & Oſirid. p. m. 60.*) *Plutarch.* narrat: *Typho, inquit,* inficit peſtilentiis aquas & ventos, ſcanditque & recurrit ad Lunam usque coërcens & denigrans ejus ſplendorem, & opinantur & ajunt Ægyptii: *Typhonem* nunc pulſaſſe *Hori* oculum, nunc erutum devoraſſe, inde reddidiſſe Soli, ac pulſu ſignificant menſtruam Lunæ decretionem, eluſcatione defectionem: cui ſol, ubi eam umbram terræ evaſit, luminis ſui objectu confeſtim medetur. Sed hæc noſtrum ſcopum minime feriunt, ideoque pluribus circa eadem non occupor, ſufficit hæc in curioſorum gratiam allegaſſe.

§. 89.

Aliam hujus pulſus rationem attulit *Plutarch.* (*l. de Fac. in Orb. Lun. p. 472.*), qui hunc ſequitur, *Hieron. Magius* (*l. 4. Var. Lect. c. 14. ap. Joh. Gruter. p. 2. Theſaur. Critic. p. 1430.*): Luna *ſcribit*, calidiſſimè metum concitat, ut celeriter perambulet umbroſum locum, ſimul efferens animas bonorum feſtinantes & vociferantes. Nam cum in umbra ſunt, exaudire deſinunt Harmoniam Cœli. Simul etiam Animæ, quæ infra ſunt ſupplicia luentium, tunc per umbram lamentantes ac conclamantes adferuntur. Ideò in defectibus plerique ſolent æra pulſare ac ſonitum fragoremque adverſus animas edere. Timor futurorum exinde conceptus, concentus hujus aliquando cauſa fuit, ſi *Tacitum* (*c. l.*) audiamus, ita vero: Luna claro repente cœlo viſa langueſcere. Id miles, rationis ignarus, omen præſentium accepit, ac ſuis laboribus defectionem ſideris aſſimilans, proſpereque ceſſura, quæ pergerent, ſi fulgor & claritudo Deæ redderetur. Igitur æris ſono, tubarum cornuumque concentu ſtrepere: prout ſplendidior, obſcuriorve, lætari aut mœrere. Et poſtquam ortæ nubes offecere viſui, creditumq; conditam tenebris; ut ſunt mobiles ad ſuperſtitionem ſemel perculſæ mentes, ſibi æternum laborem portendi, ſua facinora averſari Deos lamentantur.

§. 90.

Lunam tamen, aut rectius *Hecatem* (ita namque cum ad Magiam excitatu vocatur, *commemorante idè Commentatore Animadv. in l.4. Thebaid. Stat. v.43 p.1077. Caſp. Barth.*), aliquando etiam cœlo forſan ſubducere tentabant, cum Luna Animas ſimul magicis artibus obſequentes ad votum deſiderantibı ſiſterent, conjecturam hanc aliquantiſper illuſtrat, quod è *Joh. Trigaut.* (*l. Regn. Chin.*) *Chriſtoph. Arnold.* (*c. l. p. 715.*) retulit de Mago è Provincia C xaucungo, qui Imperatori Sinico *Hiavu* meretricem mortuam *Changoam* i Luna commorantem, quoties ipſi libuit, reduxit.

§. 91.

Præter Lunam etiam in Galaxia Animarum illuſtrium Concilium quæſiv runt Alii. Ita *apud Macrob.* (*l. 1. in Somn. Scipion. c.4. p. 13.*) *Scipio*, quod equ dem mirum non videbitur illi, qui conſiderat animas è circulo lacteo, juxta i lorum aſſertionem in terrena labi corpora. Unde *Scipionis*, de Animis beatc rum oſtenſo lacteo, dictum: Hinc profecti; huc revertuntur. Ita (*in Antr Nymph. p. 137.*) *Porphyr.* Secundum *Pythagoram* Animæ ſunt in turba illa ſc mniarum, quam inter lacteum circulum congregari aſſerit. Cui id nome (notetur nominis Galaxiæ ratio à paucis animadverſa) ab Animabus, quæ i generationem delapſæ, lacte nutriuntur: & hanc ob cauſam illos, qui anima evocant, lac mulſum in libationibus adhibere, *vid. ſupra.* (*§. 48.*). Quare & *Py thagoras* à Lacteo circulo putabat deorſum incipere Ditis imperium, ut iterur *Macrob.* (*c. l. c. 14. p. 48.*). Adde locum è *Manil.* non ita pridem (*§. 66.*) addu ctum, & *Jul. Cæſ. Scalig.* (*in Hipp. l. de Inſomn. Apotelesm. 16. p. 61.*). Lacte i circo perfundebant cadavera. Meminit hujus ritus *Tibull.* (*l.3. Eleg. 2. v.17.*)

Pars, quæ ſola mei ſuperabit corporis oſſa,
Incinctæ nigra candida veſte legant.
Et primum annoſo ſpargant collecta Lyceo,
Mox etiam niveo fundere lacte parent.

In quem locum quid notet *Simon. Abbes Gabbema* (*p.358.*) vid. Add. *Cornel à Lapid.* (*Comment. in Amoſ. c.6. v. 10. p.310.*). Saturni aſtrum Animarum Ho ſpitium fecerunt Alii, de quo *Gerh. Joh. Voſſ.* (*l. 2. Idolol. c.34 p.487.*) Tale ſtellatos vocari, ut *Cicero* ſtellatum *Cephea* (*l.5. Tuſcul. qv. f. m.229. b.*) dixit voluit (*l. 7. Adverſ. c. 6.*) *Andr. Turnebus.* An & hinc Nimborum ortus derivandi?

§. 92.

An Babylonii & Perſæ demortuum *Chamum*, (quod pernegat *Jac. Gaffa- rell.*

ell. Curioſ. inaud. p. 2. c. 3. n. 2. p. 59.), mille namque annis recentior *Moſe* dicitur *Ejusdem Interpreti Greg. Michael. not. 38. p. 192. & Chriſtoph. Arnold. Spicileg. ad J. H Urſin. Exerc. de Zoroaſtr. p. 40.*), *Zoroaſtrem* quaſi ζῶον ἄςρον, vivens aſtrum nuncuparint, eò quod tanquam amicum Dei fulminis vehiculo ad cœlum ſublevatum exiſtimabant, ut habet *Clemens Romanus* (*l. 4. Recognit.*) Lecturis judicandum relinquo. Pythagoram id nomen Magiſtro impoſuiſſe, ex *Prophetia Danielis* (*c. 12. v. 3.*), eo quod Magus iſte Juſtitiam voluiſſe & eam multos erudiiſſe credebatur, putabat *Joh. Henric. Urſin.* (*Exerc. Familiar. de Zoroaſtr. ſ. 4. qv. 1. p. 24.*); quamvis etiam aliam nominis fontem aperuerit *Idem* (*c. l. ſ. 6. p. 38.*), *dum ſcripſit*: Zarvam materia eſt mater omnium ſeminum. Et ab hoc ſibi nomine videtur nomen impoſuiſſe Zoroaſtres, q. d. ſe eſſe Zarvami aſtrum. Quod fuerit ſiderum cultor, id nominis conſecutum fuiſſe, credit *Diog. Laërtius.* (*l. 1. de vit. Philoſ. p. m. 13.*). Nomen hoc etiam admittere Cimbricam interpretationem, *Joh. Gorop. Becano.* (*l. 9. Orig. Antwerp. p. 1011.*) *perſvaſum.*

§. 93.

Hæc Paganorum de Animarum Eveſtris figmenta & deliria. Nos Chriſtiani equidem Spectra dari non inficiamur (*vid. §. 3.*). Animas autem à corpore vivo ſeparatas, ipſumque corpus mortuum linquentes beatorum, ſ. damnatorum cœtui ſe ſubducere & apparitione ſpectriformi, qualis fuit Lemurum, Manium, aut aliarum Larvarum ſe nobis manifeſtare, nosque infeſtare, ut credam, cum ſufficientes rationes non ſuppetant, & ipſa hoc neſciat ſacra Scriptura, ut perſvadear, adduci non poſſum. Ut ex inferno nulla redemtio; ita in manu DEI quæ ſunt, Animæ, ad nos redire non deſiderant. Expendantur verba *David.* (*2. Samuel. c. 12. v. 23.*) & *Abrahami* (*Luc. 16. v. 26. & 29.*), ubi marginale *Lutheri Megalandri*: *Hie iſt verbothen denen Poltergeiſtern und erſcheinenden Todten zu gläuben.* Et de Rübenzahlio (*de quo ſupra §. 62.*) recte ſub perſona *Buchner. Mart. Opit.* (*l. 4. Sylvar. in der Schäfferey von der Nymphen Hercinie p. 278.*): *Angeſehen, daß Er* (*Rübezahl*), *durch Zauberey geruffen wird, ſo muß er weder eine fromme, noch verdammte Seele ſeyn; weil ſie beyde, biß zu ſeiner Zeit, unter der Hand Gottes als Götter ſind, der ſich mit Beſchwerung nicht zwingen läßt.*

§. 94.

An Animæ de Elyſio in corpora poſſint redire, diſceptatum ab Ethnicis & deprehenſum eſt, non redire, quia per purgationem carent cupiditate, *Serv.* (*in l. 6.*

l. 6. Æneid. p. 516.) retulit. An ex Averno Sibylla *ap. Virgil.* (*l. 6. Æneid. v. 126.*) dubitare videtur, his *Æneam* alloquens:

Facilis deſcenſus Averni:
Noctes atque dies patet atri janua Ditis,
Sed revocare gradum ſuperasque evadere ad auras,
Hoc opus, hic labor eſt. Pauci quos æqvus amavit
Jupiter, aut ardens evexit ad æthera virtus,
Diis geniti potuere, tenent media omnia Sylvæ
Cocytusque ſinu labens circumfluit atro.

§. 95.

Contrarium cum ſociennis ſuſtinet *Caſp. Schott.* Spectraque aliqua eſſe animas defunctorum, firmat (1) perſvaſione Gentilium (*l. 2. Phyſ. Curioſ. part. 3. c. 18. p. 263.*), de qua in antecedentibus multa. (2) Judæorum, Chaldæorum, Mahumedanorum, Juriſconſultorum, (*c. 19. p. 266.*). (3) Eccleſiæ Catholicæ, Patrum, Theologorum, Hiſtoricorum, aliorumque virorum doctorum (*c. 20. p. 267.*).

§. 96.

Fundamenta hæc quam lubrica & ludrica ſint ex parte, lippus videt. Turpe eſt Paganorum, Judæorum, Mahumedanorum perſvaſiones in partes vocare Chriſtianum, ubi de religione diſceptatur. De extraordinaria DEI permiſſione verba Patrum intelligenda, non *ipſe Schottus* (*c. l. p. 268.*) diffitetur, quam non impugno. Male autem à poſſe ad eſſe, & velle, his argumentari indubium; ut non addam quantæ authoritatis ſit in ejusmodi controverſiis teſtimonium humanum.

§. 97.

Quod ad apparitiones Animarum beatarum factas, quas adduxit (*c. 21. p. 270.*), damnatarum (*c. 22. p. 274.*), purgandarum (*c. 23. p. 278.*) dicat (α), quibus ſignis dignoſcat, formas iſtas fuiſſe animas beatorum aut damnatorum & non potius angelos bonos aut malos. Edidit anno 1596. *Doct. Jacob. Ord. Carthuſ. libellum Lipſiæ, de Animabus exutis à corporibus*, in quo (*c. 4.*) Animarum revelationibus non temerè credendum, propter illuſiones Diabolicas expertis monet verbis. *Jamblichus* etiam (*l. de Ægypt. Myſter. ſ. 3. c. 32.*) cum *Porphyrio* credidit, ſubdolum genus Dæmonum ſimulare animas defunctorum Deos & Genios, quos ipſe Cacodæmones, non bonos Dæmones eſſe, contendit. Ita oſtenta varia impii, (etiam in Papatu Sacerdotes & deſides fraterculi), quod non ignorare potuit *Schottus*, (*c. l. c. 1. p. 198.*), ut ſuam expleant avaritiam, exſatu-

curent libidinem, (addo etiam purgatorii Miſſa & aliorum ſuſpectorum dogmatum certitudinem & veritatem demonſtrent), per ſummum ſcelus, ingenti bonorum dolore, nec minore totius Eccleſiæ Catholicæ detrimento, calidiſſime ac prorſus diabolicè confingunt, (& repræſentant,) & ſimplici popello pro veris prodigiis venditant; digni flammis & omni tormentorum genere. Durum profectò, *concludit*, judicium ſummi æternique judicis manet hujusmodi, quicunque demum ſunt. Non honoratur DEUS mendaciis noſtris, nec ſancti DEI amici impoſturis noſtris. Hinc (β) quo teſtimonio nos certos reddere poterit *Schottus*, quod relationes illæ omnes fidem mereantur, cum relata referant apparitionum iſtarum Eclogarii, pariterque conſtet ſeculo ſub adventum Antichriſti ſuperſtitioſa laboraſſe credulitate, adeò, ut apparitiones iſtæ non in ſolatium, ſed deluſionem credulorum & ſimplicium effictæ videantur.

§. 98.

De animabus purgandis quid ſentiendum, Laici noſtri non ignorant. Dico, *pergit Schottus*, (*c. l. c. 24. p. 285.*) è Sacra Scriptura conſtare, Samuelem apparuiſſe Sauli, Jeremiam & Oniam Judæ Maccabæo. *Moyſen* & *Eliam* CHRISTO & Apoſtolis in monte Thabor, *Lazarum* à CHRISTO reſuſcitatum rediiſſe è ſepulchro, poſt CHRISTI mortem multos mortuorum ſurgentes apparuiſſe multis. Sed *Samuel* non fuit verus *Samuel*, ſed Dæmon, ut infra (*l. 3. Tit. 4.*) demonſtrabitur. Relationibus *librorum Machabæorum*, ut timidè ſubſcribam, defectus Canonis facit. Non anima *Eliæ*, nec forſan & *Moyſis*, niſi extraordinarie concurrerit DEI permiſſio, ſed corpus clarificatum animæ junctum, quod de *Lazaro* & reliquis ſanctorum apparitionibus etiam ſtatuendum, comparuit.

§. 99.

Si in cauſas iſtarum apparitionum inquiras, animas purgandas apparere, prodidit *Schottus* (*c. 33. p. 331.*), ut viventium opera juventur. Exempla collegit *Simon Majol.* (*Dier. Canic. Colloqu. 2. p. 56.*), ſed ad paganos, à quibus prodiit, proſcripto purgatorio finis ille ceſſat. Ridet vulgum ipſe *Bonifacius Simoneta Cornu-Abbas* (*l. 2. Epiſtol. 16. f. 36. b.*), lampades & faces ignitas nocte diſcurrentes animas de commiſſis pœnas patientes exiſtimantem. Damnatas errare, ut hominibus terrorem incutiant & noceant. Sed id Dæmonum non animarum eſt, niſi damnatas in Cacodæmones mutari cum Gentilibus, (*vid. ſupra* §. *62.*) perſuaſum habeas. Easdem ad vitæ præteritæ pœnitentiam excitare improbos, iterum *Schottus* (*p. 332.*) ſuggerit. Reclamat vox *Abrahami*

Luc.

(*Luc. 16. v.29.*): Habent *Moyſen* & Prophetas. Et Altiſſimus neque mortu neque Diabolum pœnitentiam prædicare vult, ut rectè *Jacob. Horſt. (de A Puer. Sileſ. dent. p. 39.)* autumat. Diſcunt, *addit*, Animas poſt mortem int ire, ſed aut meritas pro peccatis pœnas, aut debita pro bonis operibus præm percipere. Diſcent, *regero*, ſi indubitata & quidem certiora iis, quæ pron (*c. 34. p. 334.*) ſigna prius monſtrabit, quibus diabolica ab humanis diſc nantur. Et quamvis illa dederit, mortuos tamen conſulere ſacras liter Chriſtianis interdicere, ſibi in memoriam revocet. Firmior eſt nobis ſern propheticus:

Verbo nitere, tutus eris.

Diſcunt, *docet*, valorem orationum, Reliquiarum, aliarumque rerum con cratarum. An apud DEUM & Angelos? Dubito, ubi ſcriptum eſt? An ap homines? de Miſſonariis, & aliis circa hæc occupatis, ut mercatus harum i dicant & exercent, ſi loquitur, oppidò concedo. Aureum hoc dogma & op ut legendæ, ut tota papicolarum religio. Diſcunt, *tandem profitetur*, quan odio proſequatur DEUS innocentum cædem, pauperum oppreſſionem, ali rumque ſimilium ſcelerum perpetrationem. Sed hæc ex verbo ſcripto recti & tutius. Plura Theologi, in Phyſicis cum hæc tractet *Schottus*, ea ſaltem l banda cenſui.

§. 100.

Forma, qua apparere creduntur, inepta pariter & incerta. Cadaver i trabit iterum Anima. Ἄτοπον id eſt. Corpore egreſſa, non niſi divina p tentia regreditur. *Vid. Andr. Libav. (de Cruent. p. 189. ſq.)*. Tabo poſt jus diſceſſum cadaver diffluit, imo ſæpius jam in cineres abiit. Ægrum fato proximum, aut membra Paralytico & Apoplectico fulmine tacta move & regere, quæ non poterat, mortuum jam & putredini proximum moveb & reget? Cremato corpore remeanti Anima velut vaginam adimi, enunci vit (*l. 7. c. 52.*) *Plin.* Ex Ideis corporis putridi in terra relictis novum corp fabricabit? Quis tibi hoc in aurem? Extruit ſibi corpus ex Aëre? quis vid bit, pellucidum cum ſit. Ex Aëre, vaporibus & nebulis repleto? quibus ve ro coërcebit, formam ut ſervet, quibus defendet mediis, ne vi aliqua diſſipe tur? unde ſoliditas, quam aliquando ſenſus tactus percipit? unde ſoni, a vox articulata? ſufficere, affirmavit ſupra (*§. 62.*) *Magnanus*, ſi Animæ lucen incidentem refringant & reflectant eadem menſura & eodem modo, quo e am refringeret, & reflecteret, ſi adeſſet corpus illud, cujus in ſpecie volun apparere, quæ ipſa philoſophandi ratio, æquè, ut nec *Schotto* (*c. l. c. 29. p*

p. 316.

16.), ita nec mihi ſufficit. Quomodo, ut reliqua non attingam, in anima corporea lucis reflexio contingat, erudiri exopto.

§. 101.

Hic autem in ſubſidium venire poterat *Joh. Sophron. à Kozack.* (*tr. Juſta oli, quem allegat Henric. Kipping. in Reſponſ. Nov.* §. *42. p. 43. ſq.*), qui corpora pſo mortis temporariæ momento reſurgere pronunciavit, adeoque animæ n detrahi corpus organicum, ſed tantum corpus animale Spiritui hominis, od fuit ei inſtar veli, aut involucri. Credo ab hinc (*verba ejus recenſuit* §. *43.*) n ipſo mortis temporariæ momento me habiturum oſſa, carnem, caput, pe-, ſeu corpus omnibus membris ad vitales actiones requiſitis completum, quale rpus habuit & adhuc habet *Lazarus, Marthæ frater* (*Joh. 11. v. 44.*) & CHRI-US ipſe & *Elias* & *Moſes* & *Lazarus* alter in Paradiſo, nemini tamen morta-m in eo conſpicuus, niſi mortuis & in mortalibus tale habet corpus & Epulo, cum nemine mortalium communicare potens, quamvis cupiens, (*Luc. 16. 3. 24.*). Animas igitur ſeparatas non eſſe ſine carnibus & oſſibus, ſed inte-ps homines, qui ab invicem ſignaturis externis dignoſcuntur, *profitetur ex E nric. Kipping.* (*in Buſto Joriſtico* §. *44.*). Momentaneam igitur fingit trans-tationem à Paulo, quæ (*1. Corinth. c. 15. v. 17.*) deſcribitur, quare ii Soli, quos ex-ni judicii dies corripiet, transmutabuntur. Non igitur longè animarum amicula quærenda, ſi deliro auſcultemus ſeni, quem idcirco caſtigavit *pping.*

§. 102.

Nec unde beluinæ figuræ ſpectris eſſet, ut diſquiramus, ſi ſecundum Ko-kiani Cerebri Eccentricitantes etiam beſtiæ reſurgant, vi promiſſionis (*Ro-m. 8. v. 19. ſq.*), quod reſtitui ad libertatem & à ſervitio vanitatis abſolvi debe-t, ipſumque cœlum beſtiarum ſit receptaculum, *Vid. iterum Kipping.* (*Reſponſ. p.* §. *36. & 40*). Nec olim defuere, qui, ut *è Stephano Tritheita, cognomine Go-ro, Photius* (*Myrobibl. Cod. 232. n. 10. p. 892.*) retulit, juſtos reſurrecturos & n iis omnia animalia aſſeruerunt.

§. 103.

Cadavera nec reget, quamvis circa illa verſetur anima, eaque animare de-eraret, quod quidem probare impoſſibile. Spiritus namque, aut lumen vi-e, vinculum corporis & Animæ deſunt, Cadaverisque ſeu Organi ineptitudo maximè prohibet. Dæmon igitur rectricis animæ vices hic ſuſtinet, ſi Ca-ver moveri videas, quod infra (*l. 3. Tit. 4.* §.   ) hiſtoriis aliquot illuſtrabi-tur. Ratio etiam inde patet, cur frigida tactui videantur cadavera à Dæmo-

 nibus

nibus aſſumta, de quo problemate etiam incidenter quædam *Caſp. Schott.* (*c. c.32. §. 6. p. 330.*).

§. 104.

Interfectorum autem animas Dæmones fieri, Dæmonem perſuadere ſt duiſſe, ut Martyrum, qui violenta morte deceſſerant, gloriam confoderet, ol rueretque, ac ut maleficos ad tenera multorum adoleſcentium corpora truc danda impelleret, ea quidem ſpe, ut in Dæmones illi evaderent, quibus ta quam famulis ac miniſtris mox uterentur, *Joh. Chryſoſtomi, aurei illius oris Th ologi* conjectura (*Homil. in c. 8. Matth. v. 29. & Homil. ad Luc. c. 16. v. 2* ſcimus.

§. 105.

An absque animæ interventu corporum Phantaſmata appareant, ſi qu ras? id credere Hiſpaniolæ incolas *Petr. Martyr.* (*Ocean. Decad. l. 9. 107.*) teſtatum reliquit. Subjacent, *inquit*, & alteri ſuperſtitionum generi. Mo tuos putant noctu vagari, ac veſci Guannaba, fructu nobis incognito, Cat neo ſimili: lectoque inter vivos verſari, *ajunt*, ac decipere mulieres: Sum namque virili forma, coire velle videntur: aſt cum ad opus pervenitur, evan ſcunt. Si quis autem apud ſe jacere mortuum aliquando ſuſpicatur, cum qu novi ſenſerit in lecto, uteri attrectatione ſe dubio ſolvi balbutit. Cuncta nar que, ajunt, mortuos poſſe humana membra ſuſcipere, præter umbilicum: umbilico, igitur mortuum eſſe dignoſcit, tactus illicò reſolvitur. Noctu & ſ piſſimè in itineribus præcipue, viisque publicis mortuos occurrere vivis cr dunt: Contra quos, ſi viator intrepidus ſteterit, diſſolvitur phantaſma: Si v rò pertimeſcat, illum ita adoriendo perterret, ut ſæpius ea formidine multi d bilitentur ac ſtupeant.

§. 106.

Inſaniant, per me licet, hanc inſaniam pagani. Quid veri ſubſit, ipſa c ctitat narratio & ratio. Quod ſi quis *Paracelſi*, decretis dicam, an deliriis? cir hoc punctum aures commodare non abhorreat, in cauſam ſpectrorum facill me penetrare quidem poterit. Iſte namque duplex homini aſſignat corpu materiale & ſpirituale, (*l. 1. Archidox. in Prolog. p. 788.*); Elementale & ſider um, (*l. 1. Philoſ. Sagac. p. 346. & 352.*); Elementale & ſupra Elementale, (*ibid. 354. & T. 2. op. p. 505.*). Tincturam, ſeu corpus ſidereum, aſtrum corporale & fi mamentum materiale propoſuit (*l. de Caduc. Matric. §. 3. p. 610.*). Imo eo in pietatis devenit, ut corpus ſidereum Sacramentale (*l. 8. Archidox. p. 903* vocaret.

§. 10

§. 107.

Utrumque ex ſpermate Elementorum & ſiderum deduxit, (*l. 1. Philoſ. Sagac. p. 357.*), adeoque hominem quintum eſſe, & extractum Cœli & Elementorum, conſtituit. Caro igitur ipſi eſt Terra; Aqua ſanguis; Calor ignis; Aër Balſamus (*T. 2. op. p. 505.*); Elementa corpus & ſubſtantiam brutalem, ſidereum, vitam brutalem largiuntur, (*l. de Peſtilent. tr. 1. p. 327.*). Qui tamen ſui obitus paulo ante (*p. 326.*) corpus ex Aqua & Terra, vitam ex Igne & Aëre derivarat. Sub vita brutali ſenſum & rationem comprehendit (*T. 2. Op. p. 505.*), eamque à Cœlo & Aſtris, & cum eo lumen Naturæ, illuminationem mentis & omnifariam ſcientiam infundi, docuit. (*l. 1. Philoſ. Sagac. p. 354.*). Quæ tamen mens ipſi perpetua non eſt, alibi ſe Medicè, non Theologicè, ſe loqui profitetur, & Tincturam, (ita namque Animam expresſit, ut Chemici Tincturam v. g. Rhabarbari, Animam Rhabarbari appellitant,) brutalem Aſtris, ſupernaturalem verò DEO ortum ſuum debere commentatur. Corpus illud ſupracœleſte, diſſerit (*l. 1. de Vit. Long. c. 7. p. 842.*) quodammodo ex Igne non usque quoque diſſimile eſt; ex quibus quidem inviſibilibus nebula exſurgit viſibilis.

§. 108.

Quam *Paracelſi* ſententiam etiam ſuam fecit *Fanaticus ille Tzopavienſis Paſtor, an impoſtor? Valentin. Weigel.* cum alibi, tum comprimis (*tr. Erkennt nich ſelbſt l. 1. c. 3. f. 10. & c. 6. f. 15.*), cujus veſtigia presſit *Oswald. Croll.* (*præfat. Admonit. in Baſil. Chym. p. 36.*), ubi verba ipſius *Weigelii* pro ſuis venditat. Sidereus, Internus, Olympicus, incorporeus homo, ſeu Gabalis, idem eſt cum firmamento Aſtrorum, quod rubedo cum vino, Albedo cum nive, vel ſolis ſplendor cum Aëre. Hoc ſidereum corpus, *pergit*, vocatur hominis Genius, quia firmamento oritur, dicitur etiam Penatis, quod penes nos ſeu nobiſcum naſcatur, umbra viſibilis corporis, Lar domeſticus, homo umbratilis, familiaris ſophorum Homunculus, Dæmon ſeu Genius bonus, internus *Paracelſi* Adech, Spectrum, Naturæ lumen, Eveſtrum præſagiens & propheticum in homine. Vocatur etiam imaginatio, quæ in ſe claudit omnia aſtra, eſtque omnia aſtra, & eundem cum cœlo retinet curſum, Naturam & potentiam. Idem ſenſiſſe *Joh. Sophron. à Kozack.* (*tr. Scrutin. Secul. Futur. c. 6.*), *Henric. Kipping* (*l. 9. Inſtit. Phyſ. c. 1. n. 4. p. 382.*), qui ſiderale corpus vocavit ſpiritum Aſtralem, etiam in medium produxit *J. W. Valvaſor* (*T. 3. Carinth. l. 11. p. 263.*), ſpiritum vitalem *Eraſm. Francisci* (*im Hölliſchen Proteus n. 91. p. 1001. n. 92. p. 1010.*).

§. 109.

Joh. Bapt. Helmont. (*tr. de Mag. vuln. curat. n. 82. p. 618.*) Hominem divi dit in externum & internum. Illum vocat animal ratione & voluntate ſangvi nis utens; hunc non animal, ſed imaginem DEI. Tribuit tamen & homi Spiritus Aſtrales, & vim magicam in homine interno eſſe, pronunciat (*n. 7 p. 610.*), ſive hoc Etymo animam intelligas, ſeu ſpiritum vitalem, ipſi perinc eſt. (*Add. n. 85. p. 609.*) Spiritus etiam ſiderei mentionem (*n. 116. p. 612.*) fecit.

§. 110.

De corpore hominis externo & interno iſta *Paracelſ.* (*in Herbar. T. op. 1016.*): *Ein Menſch hat zween Cörper, einen von Elementen, den andern vo Firmament. Der von Elementen, ſtirbt und fällt in die Erden, das iſt, der a vergraben wird: der andere ſchwebt in Lüfften und auf Erden. Wo nun ſolc Corpora ætherea von einem Menſchen geſehen werden, das iſt Spectrum.* Idem (*l. 8. Archidox. p. 903.*): *Die Scheidung des Microcoſmi gehet erſt im Tode a Dann im Tode des Menſchen ſcheiden ſich zween Leib von einander, der himm liſch und irdiſch, das iſt der ſacramentaliſch: der eine führt über ſich, wie d Adler, der andere fällt unter ſich, wie Bley. Der Elementaliſch vergehet, wi ein fauler Cadaver, wird in die Erden vergraben und nicht geſehen. Der Sa cramentaliſch, das iſt, der himmliſch und ſideriſch, verweſt nicht, wird nicht ve graben, beſitzt keine Stät. Derſelbige Leib erſcheint den Menſchen, wird na dem Tode geſehen, von demſelben kommen her die Spectra, die Viſiones und übe natürliche Geſicht.* Paria habet (*T. 1. op. Addit. de Corall. p. 1016.*): *Wann ſo che Corpora ætherea, von einem geſtorbenen Menſchen, geſehen werden, das iſt ei Spectrum: dieſelbe fliehen von den rothen Corallen, zu den braunen nahen ſ ſich.*

§. 111.

Eadem ferè habet *Valent. Weigel.* (*c. l. c. 3.*), in hoc ſolum à *Paracelſ.* di verſus, quod corpus ſidereum tandem mori & à ſideribus annihilari, quinimò, u viſibile in terram & pulverem converti arbitratur; *Paracelſ.* vero Olympicum ſupereſſe profitetur. *Der Leib,* (*ſcribit. l. 8. Archidox. p. 903.*) *gehet wieder zu der materia Elementorum. Die Seel zu der prima materia ſacramentorum: De Geiſt,* (*homo internus,*) *wieder in die prima materia des lufftigen Chaos.*

§. 112.

Spiritus Olympicus hominis in ſua regione moratur, & quamdiu cor pus totaliter putrefactum, vel igne in cineres impalpabiles conſumtum non fu-

erit

it, tamdiu ex ejus cadaveris Elementis & Principiis ſibi corpus ſpirituale ad rmam vivi format, & actiones, quibus homine vivo ſe plurimum exercitare lebat, poſt mortem ejus æmulatur. Et tales non ſolum ſceleratorum, ſed & onorum formas, non tamen piorum, quoniam DEUS mortuo corpore & aniabus & Spiritibus eorum quietem conceſſit, induere ſolent, & ad quæ nego-a vel labores extraordinario ſtudio & imaginatione homine vivente pelleban-r, eosdem in corpore ſpirituali exercent. Ita, ſi homo bonus Paterfamilias xerat, & in ea imaginatione mortuus eſt, eadem forma apparet ſpectrum res omeſticas curans. His *Paracelſi* mentem, (*l. 1. Philoſ. Sagac. p. 382. & alibi,*) ucis complexus eſt, & illuſtravit *Joh. Sophron. à Kozack*, (*Anat. vit. Micro-ſm. c. 17. p. 127.*). Spectrorum circa theſauros cauſam daturus *J. B. Helmont.* *. l. n. 82. p. 608.*) *inſit:* Si in caducis theſaurus configitur, tunc quoque ex-rioris hominis cor & Spiritus in caducis eſt. Quid mirum? aut hominum imalium Spiritus aſtrales poſt funera circa theſaurum defoſſum adhuc ſe tendere oberrantes, quibus Nectyomantia Veterum tota ſe mancipavit. æmonem ſiderea hujusmodi corpora aliquando obſidere, ut Exorciſtis (*denen onjuriſten*) ſatisfaciat, iterum *Paracelſ.* (*c. l.*) prodidit.

§. 113.

Sane ſi tale corpus ſidereum in homine daretur, neque doctrina de Spe-ris cum alibi, tum in cœmiteriis, circa patibula & locos, in quibus ſtrages ita, apparentibus, neque alia in cadaveribus Phænomena tantas difficultates terentur. Verum cum Sacræ literæ, natura & ſana ratio tale corpus neſci-t, & confutent, & varia inde emergant abſurditatum Eveſtra, comprimis, ſi is rationem homini ſidereo cum *Paracelſ.* (*T. 2. oper. p. 505.*) aſcribat, & ſam hominis animam rationalem cum interno & ſidereo homine confundat, uod *Henric. Nollium* (*l. 10. Phyſ. Hermet. c. 9. §. 6. p. 618.*) feciſſe conſtat, eam-ue à cœlo ſidereo ortam, & ex Aſtris viſibilibus nutrimentum ſuum haurire, eoque materialem & conſequenter mortalem renunciet, jure meritò illa opi-o orco *à Thom. Eraſto* (*p. 2. Diſput. Anti-Paracelſ. p. 124. & 270.*) & *Dan. nnert.* (*de conſenſ. Ariſtot. & Chym. c. 6. p. 61.*) conſecrata. Τερατολογοῦσι ovi Hermetici corpus in ſidereum & elementare diſpeſcentes. Ut rationes à hiloſophis & Medicis allatas prætercam, *Scriptura* hoc commentum reſpuit: um docet hominem creatum eſſe ex pulvere terræ (*Geneſ. 2. v. 7. 1. Corinth. . v. 45. ſq.*), & nullum aliud corpus ab illo circumgeſtari, nullum in morte eponi, & in Elementa reſolvi, niſi unicum hoc terreſtre, corruptibile & mortale *2. Corinth. 5. v. 1. ſq.* & *1. Corinth. 15. v. 53. 54.*). Ubi eſt ergo Jar ille aſtralis,

Gabalis, Dæmonium, Deus Paracelſi? In Utopia credo, pronunciat *Gisb. Voët* (*p. 1. Diſp. ſel. p. 759.*)

§. 114.

Saniorum Chemicorum, quam ex antro ſuo depromunt, circa Spectrorum naturalium apparitionem & demonſtrationem, experimenta & obſervationes, multi exoſculantur & amplectuntur. Scilicet è cujusvis vegetabilis cinere ſe Phantaſma plantæ aut arboris in phiola repræſentare poſſe, Chemicorum gloriatio eſt, quam alibi (*l. 3. de Plant. Monſtr.*) expendo & examino. Majus eſt, quod è Cineribus, oſſibus aut Terra defunctorum promittunt. Audiamus *Petr. Borell.* (*cent. 4. obſ. 62. p. 325.*) ita differentem: Sed quod omnem admirationem ſuperare debet, id de hominibus fieri poterit, & in Phialis licita Necromantia patrem, avum, atavum, totamque proſapiam, imo antiquos Romanos, Hébræos & quemcunque volueris absque Pythoniſſa ad libitum accerſes, cum propriis figuris modo eorum oſſa vel cineres ſervaveris, aliaque majora, quæ non adhuc revelanda eſſe exiſtimo. Utque experimentis hæc confirmentur & non ſolis verbis innitamur, *N. de Richier. Saponar. & Bernhard. German.* ex relatione *D. de Gerzam* & Aliorum, ſangvinem humanum Lutetiæ deſtillantes, quem veram Lapidis ſui materiam (non adeo male forſan) credebant. Viderunt in cucurbita phantaſma humanum, è quo ſangvinei radii proſilire videbantur, & rupto vaſe invenerunt tanquam cranium in fecibus. Eandem refert ferè hiſtoriam *Eques Anglus* (*Robert.*) *Fludd* (*de Fluctibus*) de quodam, *la Pierre* vocato. Hic mugitum ingentem audivit, quo hoſpites ejus perterriti fuerunt, & phantasma vidit humanum. Ajunt autem hæc tantum accidere, cum ſangvis petitus eſt à viro, qui mortuus eſt, à capite enim truncato Carnificis manu ſangvinem habuiſſe ferebatur, hincque quidam concludunt, in ſangvine animam reſidere, juxta antiquorum doctrinam, imo & Hebræorum, qui ideo à ſangvine abſtinebant. Fuerunt etiam tres curioſi, qui terram *S. Innocentii*, id eſt, locis innumeris corporibus mortuorum plenis Lutetiæ etiam pro vera acceperunt Alchymiæ materia & phantaſmata etiam in Phialis perceperunt, à quibus non parum perterriti fuere.

§. 115.

Cauſam igitur detecturus, cur Spectra humana crebro in cæmiteriis appareant, ſubjungit cum *Jacob. Gaffarell.* (*p. 2. Curioſ. inaudit. c. 5. §. 9. p. m. 99.*) *idem Borell.* (*p. 326.*). Hinc fit, quod à Sole elevata hæc à terra Phantaſmata, utplurimum in cœmiteriis videantur, quæ pro Diabolis habentur, cum tamen naturaliter erumpant. Sic *Albert. Magnus* figuras è terra olim evocabat, ſed hæc

ec noctu tantum conſpicienda ſunt, quoniam cum luminoſa parumper ſint, à
olis lumine, ut ſtellæ confunduntur adeò, ut apparere nequeant, licet tamen
idem ſint. Clarius *Dav. Beckius* (*Experim. circ. rer. princip. p. 245.*) *Expe-
in. circ. rer. princip. p. 245.*) dum commentatur: Phantasmata in cœmiteriis
b noctem conſpiciuntur, dum Ideæ corporis mortui beneficio centralis ca-
ris elevantur, quæ non nocturno ſaltem, ſed diurno etiam tempore ibidem
nſpicerentur, ſi per majorem ſolis lucem liceret, quæ eadem & ſidera cœleſtia
die inconſpicua reddit.

§. 116.

Poſſet quis *Borelli* παραλόγου narrationem in dubium vocare, compri-
is in Aliorum, non propriis Experimentis, qua enim accepit fide, dat. In-
: an inter veras hiſtorias, an fabulas reponi debeat, dubitare religionem non
ixit *Martin. Kerger.* (*ſ. 1. de Ferment. c. 6. p. 58.*) figmentis accenſuit *Godfrid.
oigt.* (*Curioſ. Phyſ. c. 1. ſ. 4. Experim. 13. p. 29.*) & damnavit hanc *Borelli* o-
nionem & nomen *Philipp. Bonannus* (*p. 1. obſ. circ. viv. in vivent. c. 52. p.
5.*). Cum vero non omnis fides in hac cauſa abrogetur *Borello à celeber-
mo Joh. Tackio* (*Phaſid. 3. p. 52.*) & *induſtrio Beckio* (*c. l. p. 244.*) & *ipſe Ro-
ert. Fluddus* (*cit. Tackio. c. l. p. 27.*) ſalem humanum ex calcinato capite hu-
ano extractum depuratumq;, & in ſcutellam Aquæ poſitum, ſed alia paro-
ide tectum poſtero manè repræſentaſſe effigies hominum cruci affixorum con-
exit. Et hoc in oſſibus humanis tentatum cum acceperit *Th. Barthol.* (*de Med.
oët. p. 128.*) *Eques Burrhus* narrat *Monconnyſio*, ſe ſæpius, ſi in lagenam ob-
ngam recentem ex cœmiterio terram indidiſſet, peractis quibusdam opera-
onibus vidiſſe vel mille ſpectra, milleque phantasmata. *Vid. T. 2. p. 1. Ephem.
rud. 19. p. 213.*), ut illum qui *Dn. Balzacio* (ut in literis *ad Dn. Conrad. Con-
l. Reg.* habet,) phantasma ſine ope Diaboli ſe ſiſtere poſſe, retulit, haud adeo
ridendus exiſtimetur *Emanuel. König.* (*M. C. D. 2. A. 6. obſ. 37. p. 98. & p. 1.
egim. Veget. c. 10. p. 36.*). Cum præterea non ſolum varia circa umbratilem,
d etiam veram animalium reſuſcitationem circumferantur Experimenta, quæ
aximam partem *à Kergero* (*c. l. p. 54.*), *Tackio* (*c. l.*), *Phil. Jac. Sachſio* (*l. 1.
ammarol. c. 13. p. 253.*) & *Aliis* collecta proſtant. Addam his adhuc u-
um *è Joh. Ludov. Hannemann.* (*Prodr. Lex. Med. p. 5149.*), in cinere Alaudæ
dhuc forma Alaudæ præſens adeſt, ſique collocetur loco humido, & ſanguine
laudæ irroretur, atomos illas animatas Alaudam reſuſcitare facile, inque pro-
livi eſt. Quicquid ſit, hoc experientiæ committendum arbitror. Interea ra-
iones hujus phænomeni ruſpari curioſo forſan non indignum erit.

§. 117.

§. 117.

Nullum Ens emoritur, aſtruit *laudatus Hannemann. (c.l.)*, vel ita reſolvitur, quamvis millies calcinetur, ut non ſuam adhuc in ſe habeat & retineat formam individualem & facultatem eſſentiæ ſuæ ſuſcitabiles, multes, probare nititur *Martin. Kerger. (c.l.p.18. ſq. & c.6.p.46. ſq.)*, adeoque immortales profitetur *P. Borell. (c.l.p.325.)*, cum autem forma ſit tota in qualibet parte, certum eſt, quod è fruſtulis fructuum vel radicum, aut portiunculis liquorum, (addo etiam partes, aut cineres Animalium,) videbimus in glacie, vel umbra eorum phantaſtica, integram plantam, (aut Animal,) ut iterum *Borell. (c.l. p.324. & Cent. 2. obſ. 21. p. 123.)* ratiocinatur. Add. *Arnold. Bachim. Denſton. (Panſoph. Enchiret. p.5. §.127. p.87.)*

§. 118.

Formæ præfatæ latent in ſale. Non ſine cauſa ſuſpicati ſunt Philoſophi, (*cenſet. J. Tackius c.l.p.27.*): Eſſe in ſale æternum quippiam, neque rerum ideas poſt mortem deleri, quin potius in ſale, cineribus adhuc reſiduo, eſſe & manere ſubjectum ad novam vivificationem idoneum. Eſt enim ſal Naturæ baſis & radicale generationis principium; licet illa virtus ſolitaria, & inefficax, in Cineribus lateat, donec à Terra communi principiorum Naturæ matrice ſuſcepta, occultam generationi & multiplicationi conſentaneam facultatem explicet, uti etiam in rerum ſeminibus moris eſt. Conſentit *P. J. Faber. (l.1. Panchym. c.1.p.3.)*: ſal æternitatem & incorruptibilitatem obſervat, conſervatis illæſis virtutibus ac proprietatibus rerum omnium, quæ in illo ſale illæſæ manent & incorruptæ. Spiritus igitur ille, Archeusque rerum ſibi corpus ſolidum, ut vult *Borell. (c.l.p.325.)*, juxta ſcientiam ſuam & prædeſtinationem concinnare poteſt magnetice materiam ab Elementis attrahendo, cumque in aqua illa non habent craſſa Elementa, umbratile tantum ſibi corpus effingit. Sicut Salia herbarum per menſtruum Mundi ſoluta ſpecies herbarum in vitro, unde deſumtæ ſunt, oſtendere coguntur; Ita ſalem ſanguinis humanam imaginem mediante minimo calore oſtendere poſſe, certum eſt. Atque hunc verum homuncionem *Paracelſi* credere, æquum eſt, confidenter aſſeruit *Guilhelm. Maxvell. (l. 2. de Med. Magnet. c. 20. p. 194.)*. Adde *modo* (§. *116.*) de Alaudæ cinere prolata.

§. 119.

Sanguini namque Ideæ ſeminales inſunt, idque pulchre hiſtoria *à Mart. Weinrich. (p. 1. de Monſtr. c. 15. p. 143. a.)* commemorata illuſtrat, de puella, quæ ab epotum felis ſanguinem, voce, ſaltu, geſtu, veſtigiis, captura murium,

ani-

imal illud æmulabatur. *Dav. Beckius* (*c. l. p. 201.*) ſingularum partium culiares Ideas per univerſum corpus perreptanti ſanguini imprimi, atque jus auxilio, tanquam vehiculo quodam ad generationem organa, teſticus deferri, ſemen ut ingrediantur, *idem* (*c. l.*) *p. 199.*) opinabatur, & forſan ctius præ illis, qui Semen ab omnibus partibus corporis abradi aſtruxent, quid enim tum aliud erit ſemen, *argutante Joh. Marco Marci* (*l. 1. id. oper. c. 1.*), quam homo eliquatus in illud confuſum, & ex mille partium figuris alitum Chaos? Et ſi ita, qua ratione ſingula ſe expedient ab illa confuſione ordinem & debitum ſitum redigentes.

§. 120.

Illuſtrant hæc, quæ *Helmont. Somnolentus* circa generationis noſtræ principia vidit (*tr. Fluxus adgenerationem p. 580.*) & ſunt hæc: Poſtquam virile fœmio ſemini ſociatum eſt in uteri concavo, confeſtim ceſſat illius magnetis ſuus, clauditque uteri oſtium prope ejus cervicem. Uterus vero contentum ndequaque & adæquatè excluſo omni aëre, benevolo favore amplectitur, inpitque amborum exactior commiſſio propter occultam Syngamiam utrinue in ſeminibus explicatam. Mox dein, tametſi conceptum ſemen initio turbium ſit, atque opacus liquor, attamen biduo abinde transparentis albuminis militudinem aſſumit. Sexto autem die, (neque enim prius) apparuit mihi minum incola Archeus, tanquam vapor nubilus, qui poſt decimo tertio die ominis figura umbratiliter dotatus fuit, cum aliqua clarificatione ſuæ ſpiſſitunis. Quæ ſomniabundus deprehendit *Helmont.* clarius *oculati viri Anatoici incomparabiles*, *Guilhelm. Harveus* (*Exerc. de Gener. Animal.*). *Marcell. Malhg.* (*de Ovo incubato*) & imprimis *Theod. Kerckring.* (*Anthropogen. Ichnoaph.*) vigilantes deprehenderunt. Vidit autem *Kerckring.* (*c. l. c. 2. p. 4.*) in ætu trium, aut quatuor ad ſummum, dierum, in quo forma aliqua in rudimenum hominis efficta, & caput clarè à corporis mole diſtinctum, in capite autem uaſi per nebulam annotata organorum puncta. En umbratilem corporum umanorum in conceptu delineationem. Ab umbra incipit, in umbra deſiit homo.

§. 121.

Quando igitur in locis memorabili clade claris, de quibus *P. Thyræus* (*p. . de Loc. infeſt. c. 15. th. 8. p. 60.*) evolvendus, ubi corpora ſepulta, *vid. Plaut. Moſtell. Act. 2. ſc. 2. v. 65.*). *Vit. Rietlin.* (*Ann. 6. Lin. Med. M. S. obſ. 21. p. 1066.*) *Guilh. Maxvell.* (*l. 1. de Med. Magnet. c. 2. p. 9.*). *Mich. Watſon.* (*un. Sapient. ſ. . p. 2. c. 4. §. 4. p. 407.*) prout Feſulis ingens multitudo inter ſepulchra lugubri

veſte pallida facie interdiu ambulare gregatim viſa, de quo *Conr. Lycoſthe* (*Chronic. Prodig. & Oſtentor. p. 199.*) in Macello, in & circa patibula imprim noctu, vid. *Joh. Evich. (l. 2. de Off. Magiſtr. Temp. Peſt. c. 5. p. 146.)* viſui ſe ol jiciunt noſtro ignes fatui & variæ coruſcationes, id Phyſici & Chemici vap ribus pinguibus & calidis è Cadaveribus evaporantibus, & in ſublime actis h rum ortum aſſignant. *Vid. Hier. Cardan.* (*l. 16. de Var. Rer. c. 93. p. 1097.*). *Wol Meurer.* (*Quæſt. Meteorolog. p. 210. & 214.*). *Conrad. Geſner.* (*de Herb. Luna p. 20. ſq.*). *Henric. Noll.* (*l. 7. Phyſ. Hermet. c. 2. ſ. 3. §. 4. p. 276.*). *Caſp. Ba tholin.* (*p. 2. Phyſ. Syſtem. l. 1. Meteor. c. 6. ſ. 155. b.*). *Tob. Cober.* (*Decad. 1. o Caſtr. & Ungar. 10. p. 118.*). *Libert. Fromond.* (*l. 2. Meteorol. c. 2. Art. 1. p. 43.* *Jacob. Gaffarell.* (*Curioſ. Inaudit. c. 5. n. 10. p. 99.*); Ita *Franciſc Caſtilionen Benivenium*, qui juvenis adhuc ad flammas in æde conſpectas territus vix ſpi tum traheret, erexit & informavit, vapores è cadaveribus mortuorum eleva qui calidiſſimum aërem nacti facite inflammantur, quod ipſe *Anton. Benivem* (*de Abd. Morb. Cauſ. obſ. 62. p. m. 164.*) retulit. Ignem lambentem in ha vigilis Dresdæ ante mortem illuſtriſſimi Electoris Saxoniæ viſum cum nota ſet *Barthol. Keckermann.* (*l. 6. Syſt. Phyſ. c. 4. p. 666.*) ſubjicit: Cauſæ eſſe po ſunt, quod aut oleum ibi perfuſum, aut homo ſepultus, aut aliud animal en catum fuerit, vel etiam largius nonnihil vigil iſte potavit, aut obeſus, aut ſuda ob exercitia, extitit.

§. 122.

Poſſunt tamen & in locis, ubi nec Cadavera ſepulta, nec cauſæ allega locum inveniunt, ejusmodi coruſcationes animadverti, v. g. in antennis naviu in capitibus, & aliis partibus corporis humani, in apicibus & ſummitatibus tu rium, in aquis, ſtagnis, paludibus, Mari. Benè idcircò *Renat. Carteſ.* (*Meteo c. 7. n. 125. p. m. 171.*): Si exhalatio ſubtilis & penetrans, quæ ſalis naturam pa ticipet, alterius pinguis & ſulphureæ poros ingreditur, hoc ipſum ſufficere po eſt ad tenues quasdam flammas, tam in ſublimi, quam infimo aëre excitanda Certum etiam eſt, notat idem, non tantum vehementem agitationem, & ſæpi ſimè etiam ſolam diverſorum corporum miſturam igni producendo ſufficer Ut videmus in calce aqua conſperſa, aut in fœno: Si, priusquam ſiccum ſit, re condatur, & in multis aliis Exemplis quotidie Chymicis occurrentibu Quando in locis, ut vocantur, ſecretis, cloacis, & latrinis, lampades, lucul & ignes conſpiciuntur, non oppidò decernendum cum *Paracelſ.* (*T. 2. O Fragm. de Homunc. & Monſtr. p. 281.*), abortus aut fœtus in eadem loca eſſe pro

jectos

ctos, ſed evaporationibus pinguioribus ex iſta Scybalorum colluvie prode-
tibus, quibus multum ſalis nitroſi & ſulphuris ineſt, (*Vid. h. l. Tit. 9. §. 67.*)
quo vulcanuli iſti procedunt.

§. 123.

Spectant huc faculæ ferales, vulgò *Todenlichtlein*, quarum primus forte
entionem fecit *Excell. Michaël. Bernhard. Valentini*, (*Diſſ. Epiſtol. 3. p. 153.*)
as non tam demortuorum Animas vel ſpectra eſſe, ut vulgi eſt ſuperſtitioſa
ntentia, quam potius Aphronitrum è pavimentis domuum antiquarum
umpens & exſudans, quod cum particulis ſulphureis è cadaveribus exhalan-
bus motitatum & permotum aëris incenſum flammulam & faculam conſti-
entem ab igne fatuo mole ſaltem differentem. Similem cum hiſce & cum igne
tuo ortum habet ignis ille, qui, ut meminit *Caſp. Schott.* (*l. 11. Phyſ. Curioſ. p. 1.
10. §. 3. p. 1211.*), poſt magnos calidos & continuos horarum aliquot flatus cer-
temporibus comparet Mœmis, (Siciliæ eſt urbs, monti impoſita,) in Cœmi-
rio Templi *S. Agrippinæ Virginis ac Martyris*, adhæretque muris Templi ac
rris magna hominum plebejorum lætitia, qui eum vocant ignem S. Agrip-
næ & in argumentum gaudii omnes dicti loci campanas compulſant, ut ipſe-
et vidit atque audivit *Schottus*, cum inibi degeret. Error ipſi eſt ſimplicis
ebeculæ, qui tamen totam penè urbem in partes traxit: vix enim ullus eſt,
i non exiſtimet, ſupra Naturæ vires id contingere. Sed error eſt; aliud enim non
t, quam meteorum, viſcoſa ſcilicet exhalatio è Cœmiterio copioſius tunc, cum
ntus calidus ac vehemens incumbit exhalans & agitatione atque ad muros
liſione accenſus, ac tam diu durans, donec, abſumta materia, ſponte emori-
ur flamma.

§. 124.

Ignes iſti cum aliquando ſtridorem & ſonum emittant, aut in aëre conci-
nt, loqui & vocem emittere dicuntur. Contingit, *inquit Hier. Cardan.* (*l. 14.
e Variet. Rer. c. 69. p. 914.*), ut præter id, dum crepitant hi ignes, pariant incon-
itas etiam voces quaſdam humanis ſimillimas, unde credulis quibusdam per-
aſa eſt, animas defunctorum his ignibus circumdatas expiari & expurgari.
ulgus etiam fingit, *narrat Lib. Fromond.* (*c. l. p. 45.*): Animas purgatorii eſſe,
uæ vagentur circumdatæ & alligatæ hoc expiatorio igne. Et auget ſuſpici-
nem, *pergit*, quod aliquando videantur voces quaſdam edere: quia forſitan
ars materiæ denſior accepto intus & intento ſpiritu rumpitur & cum crepitu
iſſilit: vel quia nocturnus ros cum ſtridore flammulam incidit: vel quia ipſa
ecando aërea ſibilum facit: ipſe etiam Genius aliquando rector, fingere vo-

ces ad terrorem aut dolum poteſt. Et cum ſecundum *Anton. Mizald.* (*ap. Ca dan. c. l.*) infantis ſe moventis effigiem præbeant hi igniculi, Animas non ba ptizatorum infantum infantiliter ſatis pronunciavit ſuperſtitioſa Antiquita

§. 125.

Spectra demum naturalia dantur, quæ partim in ſuprema, quamvis hui potius Gas ſubtiliſſimum & inviſibile tribuat *Jo. Bapt. Helmont.* (*tr. Gas Aqu n. 16. p. 61.*), partim media & infima Aëris regione conſpiciuntur. Refertc iſtiusmodi oſtentis Hiſtoricorum & Phyſicorum Commentarios invenias. *I Sacris* Exemplum (*l. 2. Machab. c. 5. v. 2.*) habemus, exitii Hieroſolymitar nuncium *apud Joſeph.* (*l. 7. Bell. Judaic. c. 12.*) Amſtelodami prœlium naval in aëre per duas horas fere continuas à multis conſpectum, *Henr. Morus* (*l. 3 Antidot. adv. Atheiſt. c. 12. §. 8. p. 331.*) annotat. In ea Libyæ parte, quæ cir ca Syrtes eſt, quieto à ventis tempore quandoque in aëre diverſorum animan tium formas apparere: Quarum quædam quieſcunt, quædam moventur: ali quando fugiunt, aliquando inſequuntur, *Diod. Sicul.* (*l. 4. c. 4. p. 84.*) com memorat. Varia in faſciculum collecta promit *Caſp. Peucer.* (*de Divinat. Gen p. 732.*). *Joh. Jonſton.* (*Cl. 3. Thaumatogr. Nat. c. 12. p. 120. ſq.*). *Cornel. à La pide* (*in l. 2. Machab. c. 5. v. 27.*). *Jacob. Gaffarell.* (*p. 4. Curioſ. Inaud. c. 12. n 2. p. 229.*). *Ed. Neuhuſ.* (*l. 2. Sacr. Fatidic. c. 7. p. 132.*) *Laudatus Caſp. Schott* (*l. 6. Phyſ. Curioſ. c. 1. ſq. p. 743.*). *Eraſm. Franc. Erd umgebender Lufft-Kreiſ Diſc. 6. p. 614. 626. 650.*). De Phaſi Morgana *Athanaſ. Kircher.* (*l. 10. Art. magn Luc. & Umbr. p. 2. c. 1. paraſt. 1.*). *Schottus* (*p. 1. Mag. l. 4. Syntagm. 1.*). *Petr Borell.* (*in Vit. Carteſ. p. 8.*). *Joh. Marc. Marci* (*p. 3. Philoſ. Vet. Reſtit. ſub-ſect. 3. p. 283.*)

§. 126.

In cauſis indagandis ad ſupernaturales confugiunt quidam. Ita *Cornel. à La-pide*, (*c. l.*), ab Angelis juſſu DEI in aëre illa effici per vaporum & exhalationum certam diſpoſitionem, motum & concurſum, dixit. A DEO miniſteri ointel-ligentiarum, effingi, *Nic. Cabeus* (*l. 3. Meteor. tr. 29. p. 2.*) ſtatuere videtur. Add. *Gregor. Michaël.* (*in Not. ad c. l. Gaffarell. p. 402.*). Sed videte quæſo Atheo-rum noſtrorum hic ingenium, exclamat *Lib. Fromman.* (*l. 6. Meteorol. c. 4. Art. 1. p. 501.*), quibus una Philoſophia & cura eſt, DEUM & omnem creatam intelligentiam jugulare. Cum *Cicerone* (*l. 2. de Divinat.*) quosdam in media luce Hippocentauros & Chimæras in nubibus fingere aſſerunt.

§. 127.

Contra rationibus, cum Phyſicis, tum Opticis hæc oſtenta Aërea, quas

Ari-

iſtotelici Φαντάσματα, ſeu ſpectra vocant, explicare nituntur Phyſici, tum Op-
i. *Vid. Auguſtin. Niphus (p. 1. Meteor. f. 34.)*. Fuerunt & ſunt adhuc, qui has
turas ſeu notas hieroglyphicas, ut loqui amat *Jac. Gaffarell. (c. l. p. 231.)*,
tuito contingere aſſerunt, haud aliter, ut de Gruum volatu *Lucan. (l. 5. Phar-
. v. 712.)* cecinit:

Effingunt varias, caſu monſtrante, figuras,
Mox ubi percuſſit tonſas notus altior alas,
Confuſos temerè immixta glomerantur in orbes,
Et turbata perit diſperſis litera pennis.

o diverſa nubium & exhalationum, ex quibus fiunt, diſpoſitione & poſitu ad
lis, Lunæ & aliorum ſiderum radios, ventorumque motu diverſo mille re-
n ſimulacra emergere credunt, quæ navium, militum, turrium, Leonum,
aconum &c. repræſentent figuram. Quod ſi contingat, ut nubes his ima-
ibus imprægnatæ contrariis moveantur motibus, quod ſe vidiſſe teſtatur
n. Sennert. (l. 4. Epitom. Natur. Scient. c. 5. p. 33.) pugnas & acies congredi-
es exprimere & oculis ſubjicere poſſunt.

§. 128.

Sed cum ejusmodi oſtenta ſumme mirabilia videantur, & rerum imagi-
s ita exprimant, ut tutò fortuitis accenſeri nequeant, aliis placuit nubes craſ-
& ad inſtar ſpeculi veluti purgatas effigies terreſtrium recipere, in quibus,
quam in ſpeculo ab hominibus cernantur. Narrat *Hieron. Cardan. (l. 2.
ntrad. Med. tr. 2. contr. 7.)*, viſus aliquando in Nubibus Angelum cum in-
nti omnium ſtupore & admiratione, donec à *Palacano, quodam Philoſopho*,
oceretur, nihil aliud fuiſſe, quam ἀπαύγασμα lapidis figura Angeli in ſum-
tate Templi *S. Godoardi*, qui in nube craſſa, tanquam ſpeculo repræſenta-
ur. Atheis hanc mentem tribuit cum *Fromondo (c. l.) Nicol. Cabeus, (Com-
nt. in l. 3. Meteor. t. 29. qv. 2.)*, exclamatque iterum *Fromondus:* Quousque
manam mentem à ratione alienat impietas! His prætereà quæ oppoſuit
hott. (l. 6. Phyſ. curioſ. c. 2. §. 1. p. 748.), legi merentur, qui cum omnium fe-
teratur manibus, ad eum benevolum Lectorem remitto.

§. 129.

Vir portentoſi ingenii *Henr. Kipping. (l. 8. Inſtit. Phyſ. c. 2. §. 1. p. 319.)* ap-
llatus *Thom. Companell. (l. 3. de Senſ. Rer. c. 9. p. 225.)*, aërem affici præſenti-
s futurisque rebus atque nobis communicare, prolixe demonſtrare conatur,
tandem *(p. 230.)* concludit: Quoniam omnis præparatio in communi
ſu aëris eſt, ipſa afficitur ſimulacris rerum conſimilibus, ſicut nos dormien-

tes ſimulacra armatorum hominum, & colubrorum aliarumque rerum vid mus, dum in nobis excitantur à præſenti paſſione motiones Sopitæ talium r rum. Sic affirmari poſſet, ipſum Aërem ſomniare & figurare, quæ futura ſur cum in ſe ſit communis ſpiritus. At Angelos, *ſubjicit*, Dæmonesque plerun que motiones extra ordinem factas in Aëre oſtentare, alibi à nobis declaratu eſt. Sed ſomniet iſta in carcere, incarceratus Philoſophus.

§. 130.

Figuras iſtas Necrocomias vocat *Paracelſ. (l.2. de Podagr. p. 571.)* & c his aſſerit: *Sie haben weder Vater noch Mutter, und ſind Ding ohne Vater un Mutter, und ihr Materia iſt von Anbegin nicht geweſen.* Quo loco, & alibi, i las è ſtellis, aut earum ſpermatum miſtura ſumere corpus, materiam & formar docuit (*T. 2. Oper. l. 1. de Meteor. p. 97.*), ubi de earum ortu iſta prodidit: *W ihr ſehet, daß unter den Menſchen Misgewächs wachſen, zu ſelzamen Zeiten, u erſehene Kinder mit ſelzamer Geſtalt und Weſen, die dann nicht zu beſchreib ſind, allein der ganzen Misgeſtalt halben: Alſo in dem Weg die Figuren in Hin mel Misgewächs ſind: aus dem Regenbogen etliche, etliche aus dem Gewölck, etl che aus Vermiſchung ſolcher Formen zuſammen. Zugleicher Weis alſo drey od viererley Spermata zuſammen goſſen werden, daraus wird ein Monſtrum: Al werden auch da Vermiſchungen der Sterniſchen Spermatum. So alsdenn die Co pora zuſammen kommen, ſo eilet ein iegliches auf ſeine Form: mit dem ſo bric je eins das andere: Alſo werden Form draus, die niemands anzeigen kann od vorſagen: aus bemeldeten Urſachen der ſelzamen Vermiſchung. Darum ſolch Form nicht für ſelzam, oder etwas Miraculs angenommen werden, noch für ein Weiſſagung, wann ſolcher Irrung der Natur geſchehen viel.* Spiritibus ſuprem iufluentiæ & infimæ harum productionem aſcripſit alibi (*l. 2. Philoſ. prolo in tr. 6. n. 4. p. 37.*)

§. 131.

Joh. Marcus Marci (*c. l. p. 290.*) ita diſcurrit: ſicuti terrarum & mari ita quoque aëris certæ ſunt regiones, atque illarum proprietates, locaque idei ſeminalibus fœta, ex quibus fructus aërei, (Meteora plantas aëreas vocat ex in viſibili principio in eam ſpeciem naſcentes, *p. 2. c. l. ſubſ. 1. p. 149.*), ſuis quiqu temporibus proveniunt: licet majori ex parte prout ipſe Aër ſenſum effugi ant. Ex ejusmodi fructibus aëreis vagantur in aëre velut ſtellæ, corpor diaphana, ipſo tamen aëre magis ſolidæ, quæ ubi inter ſtellam quampiam lu cidam ipſumque viſum moveri contingit, refractione per ejusmodi corpu aëreum facta ſtella cadere, ſuoque loco moveri videtur, uti non ſemel (*p. 150.*)

ob-

ſervavi. Quidni ergo & nobis vicinæ ſint ejusmodi ſtellæ & corpora di-ſarum figurarum, in quæ aër ſolidatur? à quibus rerum longe atque eti-ultra montem poſitarum reflexio fiat ad ipſum ſenſum, non aliter, quam ſi arte ſpecula ibidem poſita eſſent? Pergit (*p.3. ſubſect.4. p.291.*). Quid hibet ſui generis eſſe animantes inter viſibiles & inviſibiles creaturas veluti dias? Similes illis Animalculis, quæ ad Boryſthenem naſci ferunt, Ephe-ra ex eo dicta, quod dies idem, qui vitam dedit, eam finit, ſole enim ori-te nata, eodem occidente, rurſum occumbunt. Ita pyrauſtæ animalcula mediis aëribus nata, vitam à flamma habent dependentem; eaque extincta neſcunt. Quidni ergo aër certis locis ſemina contineat, ex quibus ejus-di animalium formæ umbratiles proveniant, ubi certa vis Solis & favor li incubuit.

§. 132.

Neque verò aër talis eſt, ratiocinari pergit, (*p.292.*) qualem oculi nobis hibent, per totum homogeneus ac ſimplex, verum rerum inviſibilium figu-plenus: prout ipſum quoque Aquæ Elementum, in quo demum, ubi frigo-coire, & in gelu ſolidari cœpit, varietas illa in conſpectum ſe dat, quod rius in aëre contingit ob tenuitatem, motumque ejusdem figuris rurſus diſ-atis, inde etiam dicta ſpectra non niſi quieto Aëre provenire dicuntur. Si que mentis oculo hanc Atmoſphæram, qualis in ſe eſt, intueri liceret, non nor varietas in eo cerneretur, quam globulis vitreis cum prope oculum luce plentur, plenum aëris figuris, & veluti ſtellis (*p.2. Subſ. 1. p.150.*)

§. 133.

Admittit autem (*p.293.*), à Natura non intendi primò & per ſe tale ani-al; ſecundariò verò non eſſe præter intentionem Creatoris. Quod verò c ſimulacra aërea è Chao aëris evoluta, eandem perfectionem, quam in imo mundi exortu minimè conſequantur, in cauſa eſt aër à ſuis ideis jam nſtitutus, à quibus ideæ abſunt coagulativæ. Neque animalia propriè di-ntur, niſi inchoativè, ut Embryo; neque motus ille, quo hominem ſequi, aut gere videntur, talis eſt à principio interno, verum ex aëris motu, prout in ne fatuo cauſatur. Hæc eſt doctrina *Marci*, de qua cur non cum *Kirchero* unciare liceret: Ideas tuas, *mi Marci*, non omnes capiunt. (*Vid. Præfat. ad ct. in Philoſ. vet. Reſtitut.*)

§. 134.

Atheorum præterlapſi ſeculi primicerius Jul. Cæſar. Vanninus. (*de Ap-rit. Dial. 51.*) ſimulacra Equitum, Reditum, Aliorumque hominum in

Aëre

Aëre aliquando viſorum eſſe vaporem aut fumum Cadaverum in aërem e vatum, & in certam proportionatam quandam poſituram diſpoſitum. hæc ipſa opinio, cum illa, quæ productionem Spectrorum humanorum Cœmiteriis ſupra (§. *118.*) delineatam dedit, convenit.

§. 135.

Occurrit *Damaſcius* (*in vita Iſidori Philoſophi*) quem *citat. Caſp. Scho* (*l. 2. Phyſ. Curioſ. c. 10. p. 246.*) & *M. D.* (*in dem Natur-und Kunſt-Spiegel c. p. 15.*), Spectra iſta Aërea Animas demortuorum renuncians. Cum eni *Attila Scytharum Dux* cum *Aëtico Valentiniani III. Rom. Imperatoris Duce* co grederetur, & pluribus ſuarum copiarum ad Ligerim fluvium amiſſis, (campis Catalaunicis id accidiſſe Alii perhibent,) ſuperaretur, viſæ & audi ſunt per tres dies & noctes Animarum formæ pugnantes, nihil viventibus p gnando infirmiores neque manibus neque animo & alibi circa crepuſculu matutinum, aurora oriente in Aëre frequentia Animarum ſpectra, umbraru figura inter ſe pugnantia apparere, *idem* ſcripſit. Sed his *ſupra* (*§. 112.*) cir Animarum apparitionem allata lucem fœnerantur. Ut non addam *Dam. ſcium* Scriptorem Ethnicum valde ſuperſtitioſum *Sam. Bocharto* non ſine ca ſa nominari, (*l. 2. Canaan. c. 2. p. 785.*). Gemella ſunt, quæ de Spiritibus occiſis expirantibus, mortisque ſuæ vindicatoribus, tradidit *Sebaſt. Wird* (*l. 1. de Med. Spir. c. 28. §. 6. & 7. p. 206.*), quibus etiam poſt bellum Pelop nenſe peſtem Atticam atrociſſimam aſcribere videtur.

§. 136.

De his *Renat. Carteſ.* (*c. l. n. 17. p. 172. 173.*): Quia nulla unquam eju modi ſpectacula ipſemet vidi, neque me fugit, quantum ſuperſtitio & ign rantia relationes, quæ de iis fiunt corrumpere ſoleat & augere, hic ſatis h bebo leviter attingere cauſas omnes, ex quibus aliquid tale produci poſſe m hi videtur. Prima eſt, cum variæ nubes in cœlo exiſtunt, tam exiguæ, milites videri poſſint & unæ in alias decidentes, ſatis multas exhalationes in volvunt, ad parva quædam fulgura excitanda, interdumque ignis globul ejaculandos & nonnullos ſonitus emittendos; quo ipſo hi milites confliger videntur. Secunda eſt, cum hujusmodi nubibus in cœlo exiſtentibus, no quidem unæ in alias decidunt, ſed diverſimode micant, & lumen illud re flectunt, quod coruſcationes & ignes alicujus magnæ tempeſtatis, tàm lon gè inde ſævientis, ut ibi ex terra non percipiatur ad illas usque transmit tunt. Tertia denique, cum hæ nubes aut aliæ quædam ad Septentrionem ac cedentes, à quibus lumen accipiunt, ſunt in regione aëris tam excelſa

u

radii ſolis jam infra horizontem deliteſcentis, ad illas poſſint pervenire. Si im attendamus ad refractiones & reflexiones, quas duæ aut tres ejusmodi bes variis in locis ſitæ, & lumen unæ ab aliis accipientes efficere poſſunt, ile intelligemus non opus eſſe, ut ſupra modum excelſæ ſint, ad inſolitas asdam luces noctu exhibendas; atque etiam interdum ad efficiendum, ut e ſol ſupra noſtrum horizontem appareat, eo tempore, quo illum infra eſ- certum eſt.

§. 137.

Varia hæc ex variis, ſed quæ vix curioſo & veritatis amanti ſufficient, m multa ἄδοξα & παράδοξα inferant. Nubium figura omnino eſt varia, ir- gularis & inconſtans, ob materiam heterogeneam, & facile mutabilem. Hinc o varia diſpoſitione Solis & reliquarum ſtellarum, (quamvis ſimulacra illa rius de nocte conſpiciantur,) ſæpius de die & receptione luminis earundem rios non tam recipiunt colores, ſed & ſimulacra repræſentant, quæ in certo incto conſtitutus videt & animadvertit, ſecus qui extra illud, non aliter ut in naginibus confuſis contingit. Et hæc eſt ratio cur unus vel alter ſaltem, on omnes ejusmodi phasmata & ſpectra aërea cernant. Iſta fortuitis ac- enſenda & momentaneis, ſi aër ſit turbidus, cœlum minime ſerenum, ventusque ubium variæ miſcellæ velificetur. Confuſis & incertis ſolæ cauſæ naturales enam dirigere poterunt. Contra ſi aëre ſereno, cœloque non multum nu- ilo variæ imagines oculis obviæ, omnibusque præſentibus diſtinctæ, conſpi- uæ &, evaneſcente una ſuccedat altera, perque aliquod notabile temporis ſpa- ium, horas, dies, menſes, imo & annum, ut inſtantis Judæorum extremi exitii ommonefactio teſtari poterit, conſiſtant, diſtinctas & notabiles actiones, v. g. nilitares, militum & navium concurſu & conflictu, qualis in prœliis terreſtri- us & navalibus contingere conſvevit, tormentorum exploſione, fumos & fra- ores concitent, quin & voces humanæ audiantur lamentabiles & aliquando nortui in ſarcophagis ab hominibus feralibus veſtibus amictis circumferantur, n naturalibus cauſis ſaltem ſubſiſtamus, pietas non ſinit. Bene *Edo Neuhu- ſius (c.l.)*, conſertorum exercituum adumbrati conflictus, hominum, beſtiarum, ormentorum, ſignorum, quæ penicillo depictæ imagines ex nullis, meo qui- dem judicio, vaporibus ſuſcitantur, nullis ſtellarum radiis figurantur, nullis nubium tincturis coloribusque delineantur. Divinitus vero conformari puto, ut deſcripta inſtantium eventorum ante oculos noſtros imagine, aut certam animi divi i auxilii ſpem concipiamus, aut impendentium malorum territi ma- gnitudine ſuſceptæ pravitatis noſtræ cogitatione mores impios emendemus &

 recon-

reconciliata offenſi Numinis gratia, tum ſalutem illi noſtram commendemu tum pœnæ mitigationem ſuppliciter expoſcamus. Funera per nubes delat divinæ bonitatis admonita, adeoque extra Naturam referenda, ut tempeſti quis lampadibus oleum proſpiciat, ratiocinatur *J. B. Helmont. (tr. Tumul. Pe p. 875.)*

§. 138.

An Diabolus cum miniſtris, Magis & Sagis hic etiam ſuum adhibeat pen cillum, multis disquirendum non reor, cum conſtet, olim fuiſſe quosdam ex ho turma, qui milites umbratiles in campo ſiſtere potuerint, & hoc in bello Ge manico triginta annorum elapſi ſeculi factitaſſe quosdam è Nobilibus Chil archis & Capitaneis à fide dignis, qui his, ut miniſtri, à latere fuerunt, non ſem accepi. *Sie ſezten Schildwachten aus, und machten Soldaten ins Feld.* Hæ verò meræ fuerunt oculorum faſcinationes & præſtigiæ Dæmoniacæ & Mag cæ. Quod ſi hoc in terris, cur non etiam in aëre, quod vel turma iſta furioſ *das wütende Heer*, ſatis declarat, de qua (*§. 30.*); quod verò ſuos Miniſtros i aërem elevando ejusmodi acies & prælia inſtruat peſſimus ille μυριοτεχνίτης, u ille *ap. Eraſm. Franciſ. (c. l.)* conjicit, vix credo, aliàs & equos, Naves, turre cum requiſito apparatu bellico, item Leones, Aquilas & quæ non alia in nubi um ſublimitates ipſi eſſent transferenda, quod impoſſibile quidem mihi vi detur.

§. 139.

Quod ad Spectra naturalia, quæ in infima aëris regione, etiam ſub terr comparent, illa vel ex pura cauſarum naturalium ignorantia, vel ex ſenſus vi ſus illuſione emergunt, & talia habentur & pronunciantur. Primum facit, u in hanc claſſem referat Meteora, *juxta Edo. Neuhuſ. (c. l. c. 26. p. 453.)*, vulgus De igne fatuo plura referre operæ pretium non eſt, cum ex ſupra dictis huju perſvaſionis conſtet vanitas. Quis è plebejis non expaveſceret, ſi in montes & campos noctu ignium & ſtellarum inſtar lucentes, de quibus egregia vide ſis *ap. Pl. Reverend. Dn. D. Thom. Ittig. (ſ. 1. de mont. incend. c. 13. p. 147.)* inſpe rato incideret? Quid ſi in Chiles montibus iter facturis occurreret viator flammis coruſcus, ignemque ore & naribus ſpirans (*vid. h. l. Tit. 3. §. 1. & Tit. 9. §. 61.*)? ſanè locum huic inter Spectra darent. Ignibus velis navium inſidentibus vix *Pollucis* & *Caſtoris* nomen impoſuiſſent, illisque frangerent tempeſtatis & ventorum impetum & ſævitiem ſupplicaſſent, ſi productionem eorundem in Naturæ majeſtate abditam penetraſſent. Quæ illa eſt Mœnorum in Siciliæ Regno ſimplicitas, qui ad conſpectum ignis ut vocant S. *Agrippinæ* in

cœ-

miterio Templi prædictæ virgini ſacrati muris Templi ac Turris adhærentis argumenta gaudii omnes dicti loci campanas pulſant, ut modo *è Schott.* (*.120.*) allegatum, cum aliud non ſit, quam Meteoron. Quis non Perſarum ideat de ſtellæ cadentis origine traditionem? Cum DEUS è cœlo relegaſſ malos Angelos, docent *ap. Adam. Olear.* (*l. 4. Itiner. Muſcov. Perſic. c. 28. 478.*). Hi deſiderio flagrarunt experiundi, quid rerum cum bonis in cœlis eret DEUS, ſtellam capiti ſupremi Diabolorum immittendo, eundem cum iis in cinerem redegit. Quo circa ſtellam cadentem videntes læti exclant: *Chodanike daſcht mara es ſcheitam, Heme buſchuch tend wema chalas udiar:* Deus nos defendit à Diabolo; omnes comburuntur, nos verò libenur.

§. 140.

Qui in fodinis metallicis verſantur, & ſubterraneas operas ſectantur, cocationes Metallicas non raro horrent ut ſpectra, infauſtasque illas evapoiones & nebulas, (vulgo *den Schwaden*), ut ipſum Dæmonem, cum vitam peſdent, ſanitatisque obſint multum. Ignibus etiam terrentur viatores, loca Melorum ferocia noctu perambulantes. Sed hi ſunt minerales effumationes, phureæ & pingves, *ſecundum Joh. Joach Beccher.* (*l. 1. Phyſ. ſubt. ſ. 2. c. 3. n. 2. 79. & c. 5. n. 4. p. 106.*) *& Chriſtian. Lang.* (*de Therm. Carolin. c. 2. n. 61.*), æ ſi inhalant ſvaviſſimas interdum flammas in mineris cauſant, ut iterum *Becer.* (*c. l. ſ. 3. c. 3. n. 22. p. 163.*)

§. 141.

Viſus varias illuſionis ſubit ſcenas. Ut autem illuſiones illæ & exinde ſcendentes errores eludantur, requiſita communiter tria obſervanda præſcriint. (1) Organum ſit recte conſtitutum. (2) Medium aliena qualitate n affectum. (3) Debita diſtantia inter Objectum & Organum. Ad ſionem rei aſpectabilis ſex conditiones neceſſarias eſſe pronunciavit *Franc. quilon.* (*l. 1. opt.*): (α) Illuſtrationem, (*propoſ. 58. p. 60.*) (β) diſtantiam ab culo, (*prop. 56. p. 59.*) (γ) Situm ſeu oppoſitionem, (*prop. 55.*) (δ) Magnidinem, (*prop. 54.*) (ε) opacitatem, (*propr. 53. p. 58.*) (ϛ) Medii perſpicuitem, (*prop. 57. p. 60.*). Addit his moram, (*prop. 78. p. 84.*) & organi integritam, (*l. 4. p. 217.*). Detexit igitur (*c. l.*) egregiè fallacias aſpectus circa diſtanam, (*p. 219. ſq.*), circa magnitudinem, (*p. 227.*) circa ſitum (*p. 256.*), circa figum (*p. 272.*), circa locum (*p. 330.*), circa numerum (*p. 342.*), circa motum & uietem (*p. 347.*), circa transparentiam & opacitatem (*p. 352.*), quorum omnim cognitionem ante (*l. 3. à p. 154. ad. 196.*) deſcripſerat. Omnes autem

aſpectus fallacias aut depravato intuitu, aut falſa æſtimatione ſcientiæ, aut vitioſo Syllogiſmo inferri (*l. 4. p. 216.*) probat, & errores viſus poſſe corrigi tum mente, tum aliis internis externisque ſenſibus (*p. 218.*) tradit.

§. 142.

Ut vero liquidius & diſtinctius hæc omnia proponi queant, notandum inculcat *Martin. Schoock.* (*p. 1. de ſcepticiſm. l. 3. c. 1. p. 189.*), quod ſenſus ſit v animæ ſenſitivæ, ſenſibilia objecta percipiens. Ad hunc autem præ cæteris r quiruntur (α) objectum ſenſile, (β) Species ſenſilis, (γ) Organum, (Medium interveniens inter Objectum & Organum, (ε) ſenſio ipſa, ſeu ſenſ tio ac modus cognoſcendi. Quatuor priora ſunt propter ſenſionem, poſtr mum propter ſuppoſitum ſentiens, ſeu hominem judicium ſenſitivum ratio Animæ ratiocinativæ, quatenus ea eſt virtualiter ſentiens, exercentis.

§. 143.

Inter objectum ſenſile (1.) & organum, debita occurrat diſtantia, qua talis non eſt, notabiles oboriuntur deceptiones, declaratæ *à Schoockio* (*c. l. c. p. 191.*) & *Eraſm. Barthol.* (*de Nat. Mirab. Tit. Experimenta p. 91.*). Quis e qui noctu comprimis iter faciens remotas Arbores, Arborumque truncos ſæpiſ me, aut homines, aut bruta, aut ſpectra ſub eorundem forma non exacte percep eſſe non aliquando judicat. (2.) Sit debita magnitudine dilatatum, exiguu namque viſum effugit. Hinc picturæ & ſculpta ſigna, in quibus majores pa tes accurate ſunt expreſſæ, minores vero ruditer effigiatæ, (quia hæc procul co ſpectæ oculorum radios non ſubeunt,) elegantiam præ ſe ferunt cominus ſi v dentur non ita, dum minores partes majorum decus obſcurant, (*Schook. c. p. 192.*). Nos de his, ut & de virginibus quibusdam: *Komm mir nicht zu nah Sie fernen wohl und nahen übel.* Objectum ſeu viſibile præterea (3.) debitu ſitum habeat. Cernitur autem in ſola oppoſitione, quod rerum aſpectabil um formæ rectis lineis ſemper protruduntur. Ratione hujus diſparis ſiti (α) Templorum pavimenta impedientibus, faſtigiata videntur. (β.) Maris cor vexitas gibbi in morem protuberare cernitur. (γ.) Planæ ſuperficies libella ex penſæ, ſi viſus altitudinem ſuperant, alveolatæ apparent. Objectum (4. quamvis opacum eſſe debeat, lumine tamen (5.) irradiatum ſit, quæ illuſtrati cum diverſimode contingat, non ſolum varii, ſed etiam phantaſtici color emergunt. Objectum (6.) quieſcat, utique neceſſarium videtur, quod equi dem requiſitum omiſit *Schookius.* Tempus & mora ad viſibile conſiderandu (7.) requiruntur, quia ob temporis brevitatem aſpectus nequit veram rei diſtan tiam explorare, ut demonſtravit (*l. c. prop. 8. p. 226.*) *Franciſcus Aquilonius.*

§. 144

§. 144.

Organum prætereà rectè diſpoſitum adhibeatur neceſſe eſt. Debile non . Oculi Antiphontis (*Antipherontis* habent *Alii*,) adeò imbecilles radios vibant, ut ne quidem ipſum Aërem pervaderent, ſicque ad oculos reflexi in uſa erant, cur *Antiphon* ſuam imaginem in Aëre videret. Nec inducor, *adt Th. Barth.* (*Conſil. de Comet. p. 24.*), ut cum *Manelpho* (*in l. 2. d. Anim. Diſput.* .), quo etiam inclinat *P. Victorius* (*l. 25. Var. Lect. c. 22. p. 404.*) & *ſubtilitam Architectus* (*Exerc. 312. p. 1005.*), credam, *Antiphontem* Melancholia laboiſſe, ſiquidem is eſt, qui præclarè de veritate ſcripſit *à Galeno laudatus* (*l. 3. Edem. Comm. 3. tr. 32. p. 260.*). Quem Antipherontem illum, cujus *Ariſtot.* (*l. 3. Meteor. c. 4.*) meminit non eſſe, citatus *Victorius* (*c. l.*) non absque cauſa conudit. Itaque Silicernia & mulieres vetulæ, inquit *Joh. Pena* (*in Præfat. l. d. ſ. Opt.*), quibus propter decrepitam ætatem hebetior eſt viſus, frequenter hæc ectra cernunt. Hoc certè ob ſolam viſus imbecillitatem accidere non poit, præter hos judicat *Hier. Cardan.* (*l. 8. de Var. Rer. c. 43. p. 550.*), ſed acceente ad hanc etiam ſumma anterioris partis Cerebri caliditate ſpiritusque viſi tenuitate, efflati quoque vaporis (cur non & ipſius Aëris) craſſitie, ut ſic, tanuam ſpeculo, reflectatur. De ſcintillis oculis obſervantibus non ita pridem (*l. h. Tit. 9. §. 92. 93.*) quædam notata.

§. 145.

Neque morboſum ſit organum. Eſt inter oculorum morbos quidam, quo mnia objecta duplicia repræſentantur modo non diſpari.

Si fortè oculo manus uni ſubdita ſubter
Preſſit cum quodam ſenſu fit uti videantur
Omnia, quæ tuimur, fieri tum bina tuendo;
Bina Lucernarum florentia lumina flammis
Binaque per totas ædes geminata ſuppellex,
Et duplices hominum facies, & corpora bina.

Lucret. (*l. 4. v. 447.*). Exemplum in milite notavit *Petr. Foreſt.* (*l. 11. obſ. Med. 39. .48.*), qui (*in Scholio ex Aggregatore Brixienſi*) addit hiſtoriam de Sacerdote avao, qui cum haberet unum, lumen in manibus, credens eſſe duo lumina, propter avaritiam extinxit unum, exiſtimans remanere aliud, & ita manſit in tenebris. Eodem malo laboravit in Sicilia *Caſp. Schott.* (*l. 2. Phyſ. Curioſ. p. 1. c. 6. §. 5. p. 238.*). Recta quibusdam curva apparent non aliter, ut porrecta ſub undis virga. Aliis omnia inverſa. Exemplum de Medico quodam Dreſdenſi clarisſimo recenſuit *Dan. Sennert.* (*l. 1. Med. Pract. p. 3. ſ. 2. c. 45. p. 897.*), cui ſanguine

intra corneam effuſo omnia rubra videbantur, prout rubrum conſpicillum, au in feneſtris vitrum rubros omnium rerum colores mentitur.

Lurida præterea fiunt quæcunque tuentur
Arquati, quia luroris de corpore eorum
Semina multa fluunt ſimulacris obvia rerum.

Lucret. (*c. l. v. 342.*), quod tamen *laudati Sennert.* (*c. l. c. 16. p. 828.*) & Experientiæ teſtimonio perpetuum non eſt. Volitantes ante oculos quidam viden muſcas, aut ſaltantes pulices, aut formicas, ut illa ap. *Joh. Schenkium* (*l. 1. obſ Med. p. 154.*), cui malo & ipſe *Martin. Delrio* (*l. 2. Diſquiſ. Mag. qu. 27. ſ. 1. p 655.*) obnoxius extitit. Vacuum in aëre viſu perceptum, tanquam ſingulare ob ſervat (*Cent. 4. obſ. 12. p. 288.*) *Petr. Borell.* ſed & hic oculorum vitium ſubfuiſſ reor. Mihi oculorum inflammatione laboranti ſæpe halones & irides circ lumina notata. Quædam globulum igneum ſibi ante oculos verſare putabat & ſi ex ſiniſtro oculo duntaxat reſpiciebat, ſe nonniſi dimidium hominem & reliqua objecta diſſecta conſpicere aſſeverabat, ut *Marcell. Donat.* (*l. 2. Hiſt. med. mirab. c. 9. p. 206.*) *qui addit:* Alia aliquando vigiliarum tempore ob oculos po ſita habebat turpia mortuorum ſimulacra, triſtia ſpectra, & horribiles effigies ſi ne ſplendore.

§. 146.

Medium etiam prava diſpoſitione non laboret. Si aër craſſus, propri umbra terrentur multi, *ut Borelli* amicus (*Cent. 4. obſ. 90. p. 347.*). Idem de Socio *Vitellionis* (*è l. 10. perſpect.*) recitant *Donatus & Pena* (*c. c. ll.*). Metalli foſſores in cryptis ſubterraneis propriam vmbram non raro pro virunculis ſubterraneis venditare non improbabile. Carduos præaltos aliquando haſtatorum ſimulacra mentitos, ex Aliis *Caſp. Schott.* (*c. l. p. 238.*) & *Edo Neuhuſ.* (*c. l p. 454.*) prodiderunt. Cur Islandi mortuos videant frequenter, in ſpiritibus propter victum & aërem, ob ſolum & frigus craſiſſimos transtulit *Hier. Cardan.* (*l. 8. de Subtil. p. 952.*). Ob Aëris igitur ſpisſitudinem & vapores frigore concretos, imagines non ſecus, quam in nubibus, oberrant, quas errore terroreque ac cogitatione conceptus ſpiritus denſus & terreus, eousq; donec ad inſtrumentum ſenſus deferatur,

Et quæcunque ſupra rorem ſalis edita pars eſt
Remorum, recta eſt, & recta ſuperne gubernat.
Quæ demerſa liquore obeunt, refracta videntur
Omnia converti, ſurſumque ſupina reverti
Et reflexa propè in ſummo fluitare liquore.

§. 147.

§. 147.

Circa ultimum conſideranda manuductore *Mart. Schookio* (*c. l. c. 9. p. 198.*)) ſuppoſitum, (β) Anima, (γ) inferiores facultates ſenſitivæ huic functioni ſub- vientes. Fluunt inde præſentes Aſſertiones: (1.) Homo ipſe aliis rebus inten- s, & non illis, quæ ſenſui ſubjiciuntur, facilè fallitur. In mentis emotione u Ecſtaſi id patet ad oculum. (2.) Phantaſia ſi ſit corrupta citra Maniam aut renesin. Exemplum in *Theophilo Medico* notavit *Galen.* (*3. de Diff. Sym- om. c. 3.*) ποτιςῶτας in ſcenam merito producimus *Xenagoræ Sequaces*, quibus nnia gemina, inverſa & in gyrum ſe moventia &c. apprehenduntur, eò quod no oculi detorquentur ac divertuntur, cum præ humiditatis multitudine viſus nquam in piſcina natitet, at *Clemens Alexandrin.* (*l. 2. Pædag. p. 113.*) loquitur, l ob velociorem motum fumi & ſpirituum, ut ſentit *Joh. Chryſoſt. Magnen.* emocr. Reviviſc. Diſp. 2. c. 4. p. 309.*) Ita in *Petroniano Fragmento* (*edit. Reineſ. 5. Arnold. p. 52.*) verba iſta: Et ſanè lucernæ mihi plures ardere videbantur, ebrio expoſuit *Thom. Reineſ.* (*in not. ad h. l. p. 264.*) reſpiciens ad illud *Hora-* (*l. 2. Satyr. 1. v. 24.*)

Saltat Milonus ut ſemel icto
Acceſſit fervor capiti, numerusque lucernis.

regie id more ſuo expreſſit *ex Dan. Heinſ. Martin. Opit.* (*in Hymn. Bacchi 613.*), dum ebrioſum introducit loquentem:

Zwey Sonnen ſeh ich da, und zween Monden ſtehen,
Ich ſehe recht vor mir viel Spieß und Fahnen gehen,
Das Hertze brennet mir. O Phares meinen Fuß!
Mein Sinn von dir entzündt, macht daß ich ſtraucheln muß.
O Evan ich bin hoch, biß in die Lufft geſtiegen,
Kan ſehen unter mir viel Land und Städte liegen,
Thyoneu, Bugnes, wie kommt mir alles für!
Wo bin ich? ſeh ich nicht dein Ochſenhaupt alhier?
Citheron ſteht im Brand. Ich ſehe zweene Hauffen
Der Weiber auff ihn gehn, und Baſſaris auch lauffen,
Mit heßlichem Geſchrey. Ihr Spieß ſteht unter ſich,
Die Blätter ſind herab, ſie wil ja nicht auff mich?
Die Zöpffe ſeh ich ihr zum Theil herunter hangen,
Und theiles ſind empor vermengt mit vielen Schlangen,
Die kriechen hin und her, und wenden ſich im Lauff
Und ſteigen aus dem Mund' an ihren Haaren auff.

Ele-

Elegans locus etiam extat *ap. B. Ambroſ. (l. de Helia & Jejun. c. 16.)*. Præclar
igitur *Poëta:*

Luxuries prædulce malum, quæ dedita ſemper
Corporis arbitriis hebetat caligine ſenſus.

§. 148.

Mens (3.) ſi vacillet, & ſenſus viſus vacillabit. Exemblorum largiſſim
ſeges proſtat apud Maniacos & Phreneticos. Qui inſaniunt alios in aliis vi
dent, ut *Oreſtes* matrem in ſorore & *Ajax Ulyſſem* in armento, & *Athama*
& Agave in filiis beſtias, ſcripſit *(l. de Anim. c. 17.) Tertullian.* Evaginato gla
dio in gregem porcorum inſiliens *Ajax*, exiſtimabat ſe cum Græcorum copi
confligere. Mendicum Diabolum putabat Monachus, eidemque lapide capu
comminuebat. *Vid. Schott. (c. l. §. 1. p. 229.)*. Cicuta comeſta, ut quider
hariolabatur *Henric. Smetius. (l. 10. Miſcell. p. 570.)*. Mulier omne genus av
cularum & cuniculorum ſibi obverſari opinabatur; Alii imaginabantur
videre lacertas ſerpentesque. Hydrophobia detenti idcircò aquam reform
dare, quod Spectrum caninum in eadem advertant, conſtat ex illis, quos c
tat *Caſp. à Rejes (Camp. Elyſ. qv. 62. n. 9. p. 811.)*. An etiam in aëre volitantibus um
bris terreantur, non determino. In horrorem motus aëris incidit quidam t
lem, ut vultum tegeret, dum quis ad illum accederet, quod â facili ſpiritu
um ad commotionem propenſione derivat *Petr. Borell. (Cent. 1. obſ. 74.*
73.). Hinc phreneticis aër lucidus obeſt, ut recte *P. Foreſt. (l. 10. obſ. med.*
p. 370.), & picturæ coloratæ, *juxta Dan. Sennert. (l. 1. Med. Pract. p. 2. c.*
p. 338.). Spiritus duos ſe in corpore habere & cum illis colloqui *ap. Joſep*
Quercetan. (ſ. 1. Diætet. Polyhiſt. c. 131.) putabat quidam. Melancholica, al
quod ſpectra videret, multosque homines lectum ſuum circumſtantes, *ap. c*
Smetium (c. l. p. 548.). Adde quæ de virginibus & mulieribus habet *Hippocra*
(l. de his quæ ad virgines ſpectant p. m. 125.). Quidam ſe Papam credebat, de qu
Thom. Campanell. (l. 4. de Senſ. Rer. c. 11. p. 311.). Peponem putridum quida
(ib. p. 312.). Et quis omnibus Melancholicorum deliriis recenſendis ſufficie
Genium eorumdem graphicè adumbravit *Aratius (l. 2. Epigr. p. 113.)*

Quando lubet ſanus, quando lubet, Optile, es æger
Venter ais ventis; frigoribus ſtomachus.
Splenque Melancholia, plerumque caloribus Hepar,
Quæſo etiam hoc addas, phantaſiisque caput.

Plura iu faſciculum collecta exhibet *primus collegii noſtri Leopoldini Pr*
ſes Magnif. Leonh. Bauſchius (de Cærul. & Chyſocoll. Proëm. Melanch
Hiſtor.)

§. 14

§. 149.

(4) Turbato, ſopito, aut læſo ſenſu communi frequentibus umbrarum oc-
rſacula comparent. Dormientibus idcircò incubus, ſub variis formis, ter-
bilis & moleſtus. Cane nigro ſe opprimi putabat *cit. Foreſt.* (*l. 10. obſ. med.*
p.379.); à muliercula ſacrificus *ap. Joh. Schenckium* (*l.1. obſ. med. p. 129.*);
Dæmone Pharmacopola (*ib. p. 130.*); A Spectro à pedibus aſcendente Alii,
olv. *Bernhard. Gordon.* (*p.2. de Paſſ. Capit. c.2.*); A Faunis mulieres, *Joh.*
urn. (*de Morb. Cap. c. 21. p. 224.*); A Fele *Caſp. Schott.* (*c. l. p. 227.*), quod &
ihi in juventute accidiſſe recordor.

§. 150.

(5) Si animus vehementiori aliquo affectu occupetur. Timoris ea
s eſt, *judicat Edo Neuhuſ.* (*c. l. p. 455.*), qua ludificatis ſenſibus falſæ for-
idinis imaginem parvis animis ſubjicit. Itaque viri fortes atque animoſi
ro aliqua ſpectrorum inſolentia expaveſcunt. Tales Scythæ cum ſint, his
ulla nocturnarum viſionum ludibria offeruntur. Fluxit inde tritum: Sa-
ens, ſpectrum non videt. Et fuere, qui nunquam, *teſte Plutarch.* (*T. 2. vit.*
arallel. in Dione p. 649.), alicui cordato Genii alicujus aut ſpectri imaginem
fferri proferebant pueros, mulierculas & ob invaletudinem mente parum
onſtantes homines, animi quodam errore vel corporis intemperie affectos
ania ſibi & horribilia quædam imaginari, inque iis Genium eſſe ſuperſti-
oſe credere. *Ferdinandi Arragonii* exercitum cervorum procul paſcentium a-
men in fugam egit, (*Joh. Jov. Pontan. l. 2. de Bell. Neapolit.*). *Caroli Audacis*
ilitem creſcentes in Pariſiorum agro Cardui magno regii exercitus metu per-
ulerunt, (*Æmil. l. 10. Philipp. Conum. l. 1. hiſt. comment. p. 61.*). *Caroli V. &*
auli III. ad Nicæam copiis conſpectus procul villarum fumus, Alpiumque
ertices Turcicæ claſſi terrorem injecerunt, (*Paul. Jov. l. 37. hiſt.*)

§. 151.

Quid non fingit Amor? *Pygmaleon* ſtatuæ formoſæ amore inclaruit.
lius è libidinoſis ſtatuæ Veneris, *à Praxitelo* in Templo Gnidiorum collocatæ,
Valer. Maxim. l. 8. Memorab. c. 11. n. 4. p. 377.)

Quæ minimè ſunt pulchra, ea pulchra videntur amanti.

Balbinum Polypus *Agnæ* delectabat, ut *ap. Horat.* (*l. 1. Satyr. v. 40.*)

Hoc faciunt homines plerumque cupidine cœci,
Et tribuunt ea, quæ non ſunt his commodo verè.
Multimodis igitur pravos, turpesque videmus
Eſſe in deliciis, ſummoque in honore vigere.

Lucretius (*c. l. v. 1146.*) ubi plura. Perſuaſum igitur habuit *Joh. Bened. Sinibald.* (*l.1. Geneanthrop. tr. 2. c. 13. p. 33.*), reperiri pulchritudinis radium incorporeum, non â corporis venuſtate, & membrorum ſymmetria proficiſcentem, ſed ab ipſa anima incorporea & lucidiſſima, qui capiat violenter alterius animum, quam gratiam etiam vocat pellicem. Inde ἐρωτομανία, quaſi non laborarunt multi è Poëtis, eandem ſaltem carminibus ſuis delinearunt. Adeò benè *Epictetus* (*Enchirid. c. 10.*): Homines ſæpe turbantur non rebus, ſed quas habent de rebus opinionibus.

§. 152.

His igitur & aliis forſan occaſionibus viſu diſpoſito & corrupto Spectra naturaliter emergere poſſunt, quæ pro apparitionibus Animarum aut Dæmonum arripit vulgus, & reliquorum ſuperſtitioſorum contubernium. Arripit tamen hæc media μυρωλεχνίτης ille Sathanas, & ſubitanea oſtenſorum objectorum agitatione, occultatione, certa quadam objecti Artis perſpectivæ ſubſidio in ordine ad intuentis oculum poſitione, prout (in Magia, Optica, Catoptrica, Paraſtatica,) id præclare oſtendit *Schottus*, vel repentina objecti alius ſeu veri, ſeu phantaſtici circum- vel appoſitione. Aërem verò mutabit vel interveniente diverſa medii qualitate viſivos radios tranſeuntes aliter modificante vel delationis ſpecierum ad ſenſum viſus impeditione & multiplicatione, quæ ex Aliis imprimis *Schotto* recenſuit *M. Sebaſt. Kirchmaier.* (*Diſſ. Meteorol. de oſtent. inſolent. Aëris §. 10. & 12.*) *Add. Henric. Nicol.* (*Exerc. 4. de Act. Mag. th. 18. p. 84.*), *Mart. Schoock.* (*l. 3. de Scepticiſ. c. 19. p. 240.*) *Joh. Chriſt. Fromman.* (*l. 3. de Faſcin. p. 4. ſ. 1. c. 6. p. 587. & p. 6. c. 5. §. 13. p. 575.*) Poterit & intellectum falſis phantasmatibus faſcinare, ut iterum *Fromman.* (*c. l. c. 2. p. 552.*), inferiores Animæ rationalis facultates v. g. cognoſcentem, in Ecſtaſi, Lycanthropia (*id. ib. c. 3. p. 561.*), ſenſum communem, (*c. 4. p. 567.*) Somno & vigiliis (*c. 5. p. 574.*). His ipſis etiam mediis utuntur aut potius abutuntur tanti præſtigiatoris diſcipuli Magi.

§. 153.

Illuſtrant id celebriorum Mechanicorum & Opticorum admirandæ actiones, à multis pro Magicis habitæ. *Inſignis ille in Anglia Mechanicus & Opticus Cornel. Brebbelius* (prout ſcripſit *in Epiſt. ad Iſebrand. à Ritwic. recenſente Hegenitio in Itin. Holland. p. 73.*), mox holoſerico nigro, mox viridi & rubro, mox panno aut villis texto omnium colorum, mox argenteo aureoque colore amictum in conſpectu multorum, quam celerrimè ſe exhibuit. Præterea in formam Arboris ventis agitatæ, Urſi, Leonis, Equi, Ovis, aut cujusvis animalis

ſe apparabat; Speciem Regis, Principis, *Alexandri M.* ſe fingebat. Ter-
n aperiri, indeque Spiritus & Gigantes exire, quaſi naturaliter vivant, nova
ventione Opticæ beneficio faciebat. Conf. *T. L. Kolhanſ.* (*tr. Optic. p. 4.*
tom. 13. p. 97.). Quid (ut ad Magos præſtigiatores devolvar,) *Simon* ille *Ma-*
? ſerpens fiebat, & in aliquas beſtias transformabatur, duas habebat fa-
s, in aurum convertebatur, in conviviis exhibebat Spectra omnis generis.
tho Bohemus, nunc ſua, nunc aliena facie, ſtaturaque, item in purpura & ſeri-
, ac confeſtim in lana ac panno ſordido *Regi* (*Bohemiæ Wenceslao*) ſe offe-
bat, ambulantemque in ſolido ipſe in eodem ſolido tanquam in Aqua ad-
vigabat, & aliquoties Regem equis rhedariis vectum, idem Gallis gallinaceis
Epirhedium ſuum illigatis ſubſequebatur. Convivas prætereà Regis variè
debat, interdum manus eorum, ne illa ad patinas porrigere valerent, in pe-
s boum, interdum in ungulas equorum transformans, & aliquoties, videli-
t è feneſtris, ad ſubitum ſpectaculum proſpicerent, ne rurſus caput & ora ad
enſam referre poſſent, antequam ipſe vino dapibusque illorum ſe injurgi-
ſſet. Pragæ, dum præſtantiſſimus Artificum (ludionum & præſtigiato-
m) ludibria artis ad permulcendos oculos explicat, adeſt inter Spectatores
tho, ore usque ad aures dehiſcente accedensque propius, artificem illum
m omni apparatu ſubito devorat, ſolos duntaxat calceos, quia luto obliti
debantur, expuens, ſeceſſumque inde petens ventrem inſolita eſca gravem
ſolium aqua plenum exonerat, præſtigiatoremque adhuc madidum Spe-
atoribus reſtituit paſſim deridendum, adeò, ut cæteri quoque ejus ſocii à
do deſiſterent. Hanc narrationem (*l. 23. Hiſtor. ſuæ Bojemicæ p. m. 192.*)
ſeruit *Joh. Dubravius*, è quo excerpſit *Mart. Del-Rio* (*l. 2. Diſquiſ. Mag. qu. 6.*
274. ſq.)

§. 154.

Albertus M. feriis Natalitiis *Wilhelmi Cæſaris* Aquis grano à coronatione
oloniam redeuntis palatium Arboribus, Herbis, frondibus inſtar cultiſſimi
orti florere fecit, Luſciniis, Merulis, Alaudis perſonare *E Cuſpiniano* (*de*
it. Imper.) *Centuriatores Magdeburgenſes* (*cent. 13. c. 10. col. 1075.*) retulerunt.
unt, qui Magiæ *Albertum M.* inſimulare audent, abſolvit tamen Eundem *Ke-*
elm. Digby (*Diſſ. de Plant. Veget. p. 59.*) his verbis: *Albertus M.* ex eo Magi
omen obtinebat, quod in ipſa frigidiſſima bruma omnia genera fructuum,
pe ætherii Balſami, (Spiritum univerſalem innuit,) ad plenam & perfectam
naturitatem perducere poſſet. Conf. ſi vacat *Joh. Tackium* (*Phaſ. Philoſoph.*
p. 65. ſq.), *Chr. Adolph. Balduin.* (*Aur. Aur. c. 12. p. 157.*). De *Sedechia Ju-*

dæo è Joh. Trithemio iſta *Del-Rio* (*l.* 1. *Disquiſ. mag. c.* 4. *p.* 78.) Media bru ma hortum amœniſſimum in Cæſaris palatio, arboribus, herbis, floribus, ca tillatione avicularum ſubito natis & auditis producebat. *Eunus Anglus* ſp ctantium oculos ita faſcinabat, ut magnam Principum, Baronum ac pediſſ quorum catervam circum ſe habere videretur: Cœnasque extemporaneas a ſiſtentibus ad menſas exquiſitiſſimis Epulis inſtructas pulcherrima ſpecie Nym phis & longo miniſtrorum ordine circumſtante, abacis multo auro atque arge to oneratis, hortos etiam amœniſſimos & viridaria floribus atque herbis mi ficè picta atque exornata vel media hyeme exhibebat. *E Gvilielmo Neubr genſi Strozz. Cigogna* (*p.* 1. *Mag. omnif. c.* 8. *p.* 545.). *Zoroaſtres* aſtris multu & frequenter intentus, velut ſcintillas quasdam è ſtellis producere, & homin bus oſtendere cœpit, *Clemens Roman.* (*l.* 5. *Recogn.*) memorat.

§. 155.

Author quidam Anonymus Gallus (*tr. la petite Chirurgie c.* 22, *cit. Baldui c. l. p.* 165.) totum mundum arboribus, plantis, floribus, pratis, fluminibus, mont bus, aquis, animalibus &c. parvo vitro ſpectandum propoſuit. Add. huic *Jaco Dobrzensky* (*Philoſ. de Font.* è quo) *Caſp. Schott.* (*Phyſ. curioſ. Append. ad. l. c.* 9. §. 7. & 9. *p.* 1351. & *Technic. Curioſ. l.* 11. *c.* 16. *p.* 885. & *ſq.*). Ipſe omn Magiæ etiam præſtigiatricis fautor & author CHRISTO SERVATORI i alto monte conſtituto omnia Mundi regna ἐν στιγμῇ χρόνου oſtendit, (*Lu c.* 4. *v* 5.), de quo conſulendi Theologi, & è Medicis *Joh. Dan. Major.* (*Co modix. Satan.*). Habet & quædam huc ſpectantia *J. C. Fromman.* (*l.* 3. *de Faſci p.* 4. *ſ.* 1. *c.* 1. §. 3. *p.* 543.)

§. 156.

Quam facilè Optici varias ſucceſſivè imagines deſiderantibus repræſenten etiam mediocriter his ſacris imbuti norunt. Oblatæ ſunt, tradit *Joh. Chryſoſ Magn.* (*Democ. Rediv. Diſp.* 2. *c.* 3. *Propoſ.* 31. *p.* 260.), Cardinali Infanti tres i uno octangulo Cardinalium effigies, qui in adminiſtrandis rebus excellue runt, *Albarnoz*, *Gronvellani*, *Ximenis.* Contuentique per polygonum Cry ſtallum ingenioſa refractione diſparentibus illis, unus apparebat infans, ut quo rum abſorberet ſpecies, etiam haberet in ſe prudentiam cumulatam. *Joh. Teu tonicus* (quamvis & hic Magis accenſeatur à quibusdam, quos idcircò non re darguo), facetè objecta ſibi natalium probra & infamiam redarguit, interro gans convivas, vellent ne ſuos ſinguli videre parentes? iis annuentibus um bras excivit deformes ſub coquorum, ſtabulariorum, Morionum, Ruſticorum ſpecie: quales hominum facies in paternis ædibus aliquando ſe vidiſſe fate

ban

intur. Extremo quoque ſuum parentem in Theatrum accivit, habitu Canoci, pingvi aqualiculo, buccis fluentibus. Sed & *Maximiliano Cæſari* vetutis ſtudioſo Magus promittebat poſiturum ſe illi in conſpectum priſcæ ætatis eroës, ut meminit *Edo Neuhuſ. (l. 2. Sacr. Fatid. c. 5. p. 91.)*. Adde quæ proiſit *Roger. Bacon. (Epiſt. de Secret Art. & Nat. c. 5. p. 39.)*, ubi etiam inter alia ec notat: Poſſunt etiam, *inquit*, ſic figurari perſpicua, ut omnis homo inrediens domum videret veraciter Aurum, Argentum & Lapides pretioſos, & icquid homo vellet, vel quicunque feſtinaret ad viſionis locum nihil invenit. *Salomonem Regem* ad terrorem ſubditis incutiendum in multis locis etin à ſe differentibus figuram ſuam repræſentaſſe, non eſſe Rabbinorum figmenm, idemque feciſſe *Roger. Bacon. Athanaſ. Kircher. (l. 10. Art. Magn. Luc. & nb. Cryptolog. Nov. p. 1. c. 5. p. 793.)* credidit. His & Spectrorum aëreorum iorum artificioſæ exhibitioni (*c. l. p. 2. p. 704. ſq.*) miſcet ſe hic aliquan infernalis præſtigiator: ſic referente *Isbr. à Diemerbroeck. (l. 4. de peſt. Noomag. c. 6. p. 224.)*: miles per Dæmonem ſibi familiarem cujuslibet formæ iritus videndos exhibebat, *Hectorem, Achillem, Alex. M.* & *Jul. Cæſarem.*

§. 157.

Ex Pyroparaſtataſibus ſubinde multa Spectra videri, *Schottus (c. l. §. 4. 234.)* monet, de quibus in Magia pyrotechnica (*part. 4. Mag. l. 2.*) ſe egiſſe ofitetur. Quidam Rex Scotiæ (quod ex *Hectore Boëtio* citat *Mich. Crügner. Chymiſchen Thannebaum. c. 16. p. 143.*) ſquamis lucentibus veſtes pictas orbat è miniſtris, haſtis è lignis putridis armabat, iisdemque alas ex iis fictas optabat, qui Angelos mentientes noctu Duces erigebant, & ut freti auxilio vino res fortiter agerent, hortabantur. Quendam male feriatum, qui Spei formibus fucis pietati oppidanorum illudebat introduxit *Euphormio (p. 1. tyr. p. m. 65.)*

§. 158.

Mirandum phænomenon, repentinam ſcilicet luminis cujusdam in cavie recipientis apparitionem communicavit *Rob. Boyle (Nov. Experim. Phyſ. chan. Experim 37. p. 116.)*. De Noctiluca Kunckeliana *Georg. Caſp. Kirchier. collega quondam ſvaviſſimus (de Noctiluc. Conſt. & fulgurant. c. 3. §. 3.)* materia lucifera vel portione minima capillis, barbæ, ſuperciliisve illinatur npore nocturno, non ſolum modò jucunda, ſed etiam horrenda repræſentat ulis objecta, ut penè metuendum ſit mira & inſolita phænomena mortales perſtitioni deditos ac vanitati circa apparitiones Geniorum & id genus plu, ſi reſciſcant auſuros inde comminiſci; niſi pretium obſtaret, Noctilucæ,

 vix

vix ab hominibus privatæ redimendæ. Rectiſſime igitur *Percantom* informat *Euphormio*: pleraque Arcanis Naturæ referenda ſunt, ut putreſcentis ligni & vermium fulgor, ut pingvioris aëris monſtra, quæ diverſas animantium imagines exprimunt pleraque caſui aſſignanda; multa ægrotanti cerebro, & hæc ſibi prodigia effingenti; etiam quædam impiorum hominum (aut Satanæ) fraudi imputanda ſunt. (*c.l.p.67.*)

§. 159.

Noctiluca illa memoriam refricat lucernarum ſubterranearum perenni igne nobilitatarum, quas cryptis feralibus inſerere placuit vetuſtati, præprimis cum ad Dæmonem referat harum perpetuitatem *D. Auguſtin.* (*l.21. de Civ. DEI c.6.*), cujus decretum mitigat *B. Joach. Feller.* (*Elucubr. de Lucern. Subterr. Antiqu. c.4.n.12.*), quando cum *Athan. Kircher.* (*T.3. Oedip. Ægypt. Syntagm. 20.p.546.*) aſtruxit, illas non revera arſiſſe, ſed Dæmonem ſaltim repertoribus talem obtuliſſe ſpeciem. His ita ſtantibus ſpectra fuere, & Dæmoniaca ſimulacra. Doctrinam hanc hominis mendaciloqui eſſe, teſtantur varii, quos citat *Joh. à Chokier* (*Fac. Hiſt. p.3. Cent. 1. c. 20. p. 45.*), qui & illis aſſurgit, *& Balthaſar. Bonifac.* (*l.5. Hiſt. Ludicr. c.4. p.332.*) Olybianam Lucernam fucum alicujus Alchymiſtæ fuiſſe exiſtimavit. Poſſibilitatem tamen multis probare nititur *Eraſm. Franciſci* (*p. 1. Acerr. Exoter. c.17. per totum*). Adde his *Athanaſ. Kircher.* (*l.8. Mund. Subter. ſ.3. c. 1. p.73.*). *Paul. Caſat.* (*Diſſ. 8. de Igne p.245.*). *Th. Ittig.* (*de Mont. Incend. ſ.3. c. 4. §. 7. p. 25. §. 6.*). Lampadem talem lucentem ſe Bononiæ ſpectaſſe, aſſeverat *Ul. Aldrovand.* (*l. 2. Muſ. Metall. c. 2.*)

§. 160.

Et quidem non una ſe offert difficultas, hiſtorias illas *à Fortun. Liceto* collectas, trutinanti, cum non ad eam certitudinem aſſurgant, (verba ſunt *Kenelm. Digby tr. 1. de Nat. Corp. c.7. n.9. p.64.*), quæ jaciendo firmiterque ſtabiliendo fundamento neceſſaria foret. Fatetur *Ol. Borrich.* (*Diſſ. de Ort. & Progreſſ. Chem. p.108.*) ſe neque ex *citati Liceti* opere, nec ex hiſtoriis, tum apud Autores *Hermolaum Barbarum, Fr. Maturantium, Bernh. Scardeonum & Alios* extantibus, tum auditu in Gallia, Italia, Germania perceptis tantum profeciſſe, ut verè arſiſſe quicquam in ſepulchris tamdiu hactenus aſſecutus fuerit ullo ingenii conamine. Oculatorum teſtium fidem deſiderat *Herm. Conring.* (*de Ign. Animal. c. 8. p. 61.*) & concludit (*p. 62.*): Qui haud temerè hujusmodi credit, cum nemo rem ſibi viſam narret, indubie ſapit. Congruè addidit *Petr. Gaſſend.* (*T. 1. op. ſ. 2. Phyſ. l.3. c.1. p. 645.*): Tota fides nititur quorundam ruſticorum

ope-

erariorumque teſtimonio. Cur Scriptores illarum non meminerint, quæ-
. An potuere ſingula quæque ad exequiarum celebritatem, ad conditu-
m, ad cineres urnis concluſos, cæteraque deſcribere; & lucernarum tamen in
tinguibilium vi, & ſumtuoſæ, & tantoperè admirabilis ne minimam quidem
cere mentionem? Credine poteſt, rem latuiſſe *Plinium*, qui fuit tot aliarum re-
n minus memorabilium curioſus ſcrutator, ſedulusque deſcriptor. Et cur
gò *Mævia*, cujus meminit *Modeſtinus*, ſervos teſtamento manu miſit, ea condi-
ne, ut alternis menſibus lucernam accenderent, ſi fuit adeò promptum lucer-
m habere inextinctam.

§. 161.

In Lucerna *Maximi Olybii* adverterunt foſſores liquorem, cujus virtute
t annos arſerat adhuc arſura, niſi illa defoſſa Terra, Aër ſubintraſſet, quod
cidere omnibus lucernis ſepulchris Philoſophi teſtantur, idque è *Liceto* excer-
t *Joh. Laurent.* (*l. 2. Polymath. Diſſ. 32. p. 151.*). *Leone Pontifice* à Normannis
pto *Pallantis* (*Arcadis à Turno* tempore belli Trojani occiſi,) corpus ſtupendæ
gnitudinis inventum Romæ adhuc incorruptum, cujus hiantia quoque vul-
ra cernere erat. Præterea Lucerna ad caput ardens, quæ neque vento, ne-
e aqua, neque quovis alio liquore extingui poterat: Verum addacto Stylo
r foramen ingruente aëre lumen evanuit. Hæc è *Bonfinio* (*l. 2. Decad. 2.*)
ul. Caſat (*c. l. p. 243.*) retulit. Quid vero hoc, lucerna neque vento extin-
i potuit, clauſa ſine dubio fuit, idque non mirum, neque ignem clauſum ex-
guet aqua, aut alius liquor, niſi mutuo contactu, qui vaſculo clauſo denega-
s. Urinatores ignem, ſed vaſculo incluſum, in ſub marino itinere ſecum
re fama eſt. Id verò nemo miratur. Stylo autem in Lucernam adacto per
ramen ingruente aëre lumen evanuiſſe, etiam miraculo caret. Quod ſi
mma non erat in vaſe concluſa, *addit Caſatus*, neque ſtatim aperto ſepulchro
tincta eſt, non facilè crediderim voluiſſe illius ætatis viros tam nobile Artis aut
aturæ prodigium extinguere injecta aqua aliove liquore, ita ut eam extingui
n poſſe experirentur. Quod porro facit, ne aliunde res perſuaſione digna
deatur, *pergit P. Gaſſend.* (*c. l.*), ipſa flammæ natura eſt, quæ nihil aliud, quam
buli pinguis materia ſummo impetu erumpens, ſummopereque dilata, ac
mmè adeò aërem urgens. Hinc videtur ſanè deridiculum dicere, lucernam
ncluſam ardere, & facta aëris libertate extingui, quæ deberet potius reaccen-
. An nutritum fuit illud oleum halitibus ſulphureis cadaveris, aut conditu-
, prout *Andr. Libav. ap. Joh. Hornung.* (*Ciſt. Med. Epiſt. 85. p. 89.*) ſuſpicatur,
is credit? cum nec & hoc ſufficiat. Lychnum, Minervæ Aureum, *Calli-*

machus

machus confecit, quo *teſte Pauſan.* (*l. 1. ſ. Attic. p. 32.*) oleo repleto eandem ſe quentis anni diem expectant. Oleum illud intereà temporis ſufficit in lychno, quamvis dies noctesque eodem modo ardeat. Ineſt Ellychnium ex Lino carpaſio, quod unum lini genus flamma abſumi non poteſt, ſupra Lychnum Phœnix aureus eſt, ad tectum usque extenſus, qui vaporem attrahit. Lucernam toto anno urentem deſcripſit etiam *Hier. Cardan.* (*l. 1. de Rer. Subtil. p. 9. ſq.*). Sed quid illæ ad Lucernam, quæ ex *Ludov. Vivis* (*Comm. ad l. 21 Auguſt. de C. D. c. 6. p. 621.*) computo ex inſcriptione facto ſupra milleſimum quinquageſimum annum arſit.

§. 162.

Sunt igitur qui lucidum quid, non igneum lucernis illis concreditum fuiſſe opinantur. Inter hos *Franciſc. Bonamicus*, *teſtimonio Fort. Liceti* (*l. 2. de Luc. Antiqu. c. 2. f. 30.*) pellucidum corpus quoddam in caligine coruſci quid diffundens exiſtimavit, cui Symbolum dedit ſuum *Gisbert. Voët.* (*p. 1. Diſp. Select. p. 670.*), cujus coruſcationis admiſſum in Cryptam diurnum lumen videmus dum de die lumen majus minus obſcurat.

§. 163.

Putarim ego, calculum adjicit *Ol. Borrich.* (*c. l.*): Lucernam *Olybii* e genere Oleorum ſubtiliſſimorum fuiſſe, eoque ſplendorem reddidiſſe Lucernæ: quod radios luminis in ſe incidentes particularum ſuarum levium & politiſſimarum incurſum retorſerit in aſtantium oculos. Nam ut prætereum *Monfredum Septalium*, *virum optimum*, *pergit*, Mediolani ſancte mihi aſſeveraſſe, ſe in vitris lacrymalibus antiquis inveniſſe Olei ignoti genus Coporalſannum in uſum tractum *ap. Joh. Guther.* (*l. 2. de Jur. Man. c. 32. p. 386.*) inſcriptio declarat, qui Lucernas medium inter illa vaſcula variis liquoribus plena obtinuiſſe *addit*, ut adeò à liquore illo in vaſculis reperto ad illum, quem Lucernæ capiebant, non tuta fiat collectio, ut etiam *Hier. Cardan. l. 14. de Var. Rer. 69. p. 918* feciſſe pateſcit, quod inaurabat lapides illitos *Jul. Favera*, *Joh. Bapt. Caſalio* (*l. de Sacr. Chriſt. Rit. c. 242. p. 239.*) narrabat, quod in Cœmiterio *Calixti* præteritis annis lucernam repererit accenſam, ſed illam lento ſatis igne reſplendentem, ita ut apparente alio lumine dicta lucerna non agnoſceretur. Tandem dictus *Julius* è muro, cui illa erat affixa, cum eam eruiſſet, extincta eſt; & in ea lucerna non vidit liquorem, ſed ſolùm quandam reſinam. Et ego quoque *addit Caſalius*, habeo in meo Muſeo lucernam ex ære, tenaciſſima ſimili reſina repletam inſtar Lapidis: quam etiam ex Asbeſto ab hujusmodi perpetuum lumen poſſe inſervire, probatiſſimum eſt. *Libavius* opinabatur, *ſcribit Ath. Kircher.* (*c. l.*), habu

iſſ

pulveres, & ramenta Gagatis, ſuper quem ſemper deſtillans Aquæ guttula, aqueus vapor flammam perpetuò excitaret, excitatamque conſervaret.

§. 164.

Aurum proprio in ſulphure ſolutum, & in balſamum converſum in va- corruptione libero aureo occluſo lampadem perpetuam exhibere, ſuo ſen- udicat *Joh. Chriſtoph. Steebins*, (*Cœl. Sephirot. Hebr. c. 6. ſ. 1. n. 656. p. 63.*). ntrarium decrevit *Kirchmaier. Noſter.* (*de Luc. Ign. & peren. Lucern. c. 2.* .). Aurum an ſit habile, ut extrahatur arte chimica quantalibet incombu- ilis pinguedo, ſi quæratur, ſimpliciter negamus quæſtionem. *Wolffgang* dem *Lazius* teſtatur (*l. 3. Hiſt. c. 18.*), Patavii in Italia phialas tales cum ar- te lumine vaſe duplici concluſas repertas olim, tantis ſumptibus paratas, uro in pinguedinis liquorem arte ſoluto, diutiſſime & per multa ſecula ar- m ignem continerent. Sed nec naturam auri, nec flammæ ſatis intel- re putandi ſunt, qui hæc imaginantur ſibi. Candeſcit quidem in igne li- tum aurum, ad morem vitri, ſed flammam ex ſe nullam ſpargit. In Lu- is autem veterum coruſcus rutilavit ſplendor. Deinde memoratu dignum, uro vel nullum vel exiguum profecto ſulphur ſupereſſe. Ubi autem nul- ſulphur, ibi nec pinguedo, propter quam ardere poſſit aurum, ſunt qui idem Philoſophorum adhibitum reputant, quos deriſit *Kircher* (*c. l.*) & ruit.

§. 165.

Liquorem Chemicum id præſtitiſſe, *Martin. Delrio* (*l. 1. Diſquiſ. Magic. qu. 1. p. 135.*), comminiſcitur. Aquam metallicam, aut certi fontis lu- illam commodaſſe, *Cardan.* (*c. l.*) conjicit. Liquorem è Mercurio aut olo ſuſpicabatur *Hermol. Barbar.* (*Comment. in Plin.*) *Apud. Ulyſſem Al- vand.* (*l. 3. de Muſ. Metall. c. 6. p. 348.*). *Petrus Maria Canepar.* (*l. de Atra- tis*), Liquorem, qui ſit fomes ignis perpetui in Lucernis ſepulchralibus municavit, quem *ap. Paul. Caſat.* (*c. l. p. 248.*) curioſus legere, hujus- proceſſus progreſſum experiri poterit. Asbeſto autem hic nihil deferen- putat *Wolferd. Senguerd.* (*p. 3. Philoſ. nat. c. 12. n. 13. p. 246.*) & rectè, cum iam hujus fila inventa legamus.

§. 166.

Nobis verò Phoſphorus, ſive ſiccus, ſive liquidus fuerit, facem clariſſimam diſſimamque hic præfert. Ex ſolo Nitro, iterum *narrat (c. l.) O. Bor-* diuturna patientia excocto Pragæ non ita pridem in officina Chemici us prodiiſſe Carbunculi inſtar, & in tenebris lucens, & ſplendorem ſu-

um aliquandiu frigido licet vaſe conſervans. *Add. Kirchm.* (*c. l. c.* 1. *§.* 4. 7.) *Joh. Sigism. Elsholz.* (*de IV. Phoſphor. & M. C. D.* 1. *Ann.* 8. *obſ.* 19. *p.* 32. De Noctiluca aërea, urinæ progenie, *illuſtris Boyle* (*tr. pecul. p.* 82.), videtur tiam eo collimare *Hermes Noſter. Dn. Chr. Adolph. Balduin.* quando (*in Ph phor. Hermet.* §. 13. & *Hermet. Curioſ. n.* 7.), tentandum ſvavet, annon Phoſphori Hermetici Principio Alcaheſt, (quem in Centrum redactum igne opinatur), Ignis Antiquorum reſtitui poſſet commodè. Noctiluca *J Kunckelii Sereniſſimo & Potentiſſimo Saxoniæ Electori â ſecretioribus labori Chemiæ & culiculi miniſteriis devoti* conſtans, & per vices fulgurans, curio *Excell. Kirchmaieri* Crena in publicam lucem producta quid, niſi materia l cifera? conferat hanc quis cum phoſphoro illo liquido, de quo etiam *La datus Elsholz.* (*c. l. obſ.* 20. *p.* 37.)

§. 167.

Refer huc, quod è *Virginorio* (*tr. du feu & du ſel*), retulit *Georg. E* (*Demonſtr. Circ. Sangu.* 6. *p.* 170.) *Viginerius* nempe poſt varias gradatim inſ tutas ignis operas tandem incidit in rem quandam, quæ vitro Hermetico S gillato indita, mille annos citra detrimentum integra ſervari poſſet. (An l ceat non addit,) ſic autem transacto diuturno ſpatio vitrum idem recluder tur; materia jam dicta ſubito in flammam emicans funem ignarium nullo n negotio accendant. Collimat huc illa *Joh. Joach. Beccher.* (*l.* 1. *Phyſ. Su ter. ſ.* 5. *c.* 3. *n.* 105. *p.* 501.) conjectura, qua ſtatuit in ejusmodi vaſculis igne potentialem latuiſſe, qui accepto aëre illico flammam conceperit, & pau poſt ob materiæ paucitatem conſumtus fuerit. Experimenta ſuggerit (*l.* 1 *Mag. natur. c.* 13. *p.* 486.) *Joh. Bapt. Porta.* Ita *Jacob. Güther.* (*l.* 2. *de Ju Man. c.* 32. *p.* 388.), fatetur: poſt multos annos aperti tumuli immiſſo aëre, l cernæ illæ ſtatim accenduntur.

§. 168.

Hic aërem lampades accendere audis, mox eosdem extingvere, ut ſupr ſi recte memini, etiam memoratum percipies. Retulit *Anton. Deuſing.* (*Vi ſ.* 5. *vindic. fœtus extra uterum geniti p.* 36.), *Generoſus atque Ampliſſimus Dom nus Broſtroppius Gedde, Eques Norwagus, Collegii Metallici Præſes, & ſumm fodinarum per totum Norwagiæ Regnum Præfectus*, ſe ipſummet prope putec los Italiæ Lampades tales etiamnum ardentes vidiſſe, quæ ſimul atque aërer haurirent liberiorem, mox extinguerentur. Spectat huc globulus vitreus in urbe Delphinatus Valentia, in campo, in quo magna Sepulchrorum copia repertus, in quo lux quædam circulabatur, quo rupto ob admiſſum aëren

lumen

nen extinguebatur, quod (*M. C. D. 1. A. 8. obſ. 20. in Schol. p. 39.*) *Martin. rnb. à Berniz.*

§. 169.

Singulare eſt, quod de tumulo *S. Johannis* memorat (*Theatr. Terr. Sanct. 85.*), *Adrichom.*: Splendor tumulo *S. Johannis Apoſtoli* circumfuſus loci minisque aſpectum circumſtantibus ademit, quo poſtmodum remittente ina- apparuit conditorium, Manna ſcaturiens. De igne viſo ſuper Antrum *Joh. achoretæ*, in quo ſeptem annos latuerat, è *Sophronio* (*prat. Spirit. c. 87.*) *Hen- Kornnmann.* (*p. 4. de m. m. c. 133.*), dixi *ſupra* (*§. 118.*), coruſcationes & i- es fatuos in Cœmiteris ob copiam pinguium & oleoſorum vaporum, aut am alias rationes ſæpius videri. Idem flammas è ſepulchris emicare ali- ando animadverſum eſt. De Flamma è ſepulchro *Davidis* iterum *Adri- mius* (*c. l. p. 152.*). Ego non ſemel in Cœmiteriis, *tradit Athan. Kircher.* (*l. M. S. ſ. 3. c. 1. p. 73.*), quam Roman ſubterraneam vocant, experientia didi- eos vid. qui abdita, & undique immemorabili tempore clauſa veterum ella per exiguum foramen ſudore madidi ingrediuntur, veluti flammulas sdam ſeu luculas ex capite, ad inſtar fatuorum ignium, emittere; & quo- iana experientia in Cœmiteriis loco aprico expoſitis, ſat ſuperque docet, n ſine Simplicium ſuperſtitione, qui hujusmodi flammulas ſpectantes, ho- num ibidem terræ mandatorum Animas eſſe, ſibi perperam imaginantur.

§. 170.

Nec ſemper pingues & Cadaveribus fumos & exhalationes id præſtare, etiam ignes ſubterraneos, comprimis in poroſa Italiæ terra, *ſecundum Andr. ccium* (*l. 4. de Therm. c. 4. p. 199.*). Flamma è puteo emergens, de qua ob- vationem *Laurent. Wolffſtriegel* (*M. C. Dec. 1. Ann. 1. obſ. 23. p. 109.*) *Jacob. il. Sachſ.* (*ex Aliis in Scholio*), communicant, evincit. Quod ſi igitur ta- vapor lucens in quodam ſepulchri loco inſtar ignis lambentis, aut fatui hæ- t, & vitra lacrymalia aut alia ejusmodi vaſa circa cadaver locata invenia- s, viſus poteſt decipi, ut putet lucem illam inhæſiſſe ejusmodi vitris, & hu- ribus in iisdem contentis, & poſtmodum aëre accedente & moto fuiſſe ex- ctam.

§. 171.

Quomodo verò ab oleo, vel alia pinguitudine lampadibus infuſa, tamdiu is conſervari potuerit, addere placet. A cauſa ſuperiore id factum aliquan- ſunt, qui exiſtimant. De Lucernis perpetuis in Baptiſterio *Conſtantini* diſ- ſitis, *in vita Sylveſtri I. Pontif.* narratum *Athan. Kircher.* (*c. l. p. 72.*) citat & è

(Lll ll) 2 *Nice-*

Nicephoro de Lucerna Antiochiæ, Syriæ urbe, ſupra Eccleſiæ portam poſita. It de Lampade ad corpus *S. Anſberti* collocata, quod oleum ejus non imminu tum, ſed auctum fuerit (*è Lauvent. Surio T. 1. allegavit*) *Jacob. Gretſer.* (*l. 1. a Fun. Chriſtian. c. 10. p. 45.*). Ad Dæmonem harum perpetuitatem *retulit Augu ſtin.* (*c. l.*), quem præducem ſequitur *Martin. Delrius*, qui magica arte, uti *Me mnonis* ſtatuam, ita & Lucernas perpetuas igne flagrantes confeciſſe, conjectur Cum Diabolo nihil facilius fuerit, quam lucernis hujusmodi novam ſemper & novam materiam, ſive veram, ſive apparentem adminiſtrare. Aggregare ſe h videtur *Athan. Kircher.* (*c. l. p. 71.*). Ita in *Merlini Magi* tumulo lucernam ine tinguibilem repertam, cecinit *Ludov. Arioſtus* (*Cantic. 3.*). Potuit tamen contin gere, ut Dæmon potius harum lucernarum repertoribus talem obtuler ſpeciem.

§. 172.

Non ineptit *Kircher.* (*c. l. p. 72.*), dum ad harum conſtitutionem requiſivi ut primo Ellychnium in lucernis ſit incorruptibile, & oleum, quo fovetur, dura bile & irreſolubile: Secundo, ut oleum, vel quicunque inflammabilis liquo ita ſit conſtitutus, ut tantum ſemper novi acquirat liquoris, quantum exhala tione evanuit: fiatque perpetuò liquoris conſumti & de novo advenientis per petua ἀδιαμύλωσις. Tertio, ut Lucerna ita ſit ab externo aëre defenſa, ut n minimum quid cum ea commercii habeat aër. Sed hæc impoſſibilia exiſte ipſe demonſtrat, & nemo ſanæ mentis ambigit. Quod ad primum, *incompa rabilis Herman. Conring* (*l. de Calid. Innat. ſ. Ing. Animal. c. 8. p. 70.*), recte jud cabat, qui flammam perpetuam ex Oleo quodam incombuſtibili conſtruer nituntur, idem eſt, acſi quis velit fluvium ſine fonte, aut aliunde affluente aqu conficere. Sanè incombuſtibile oleum, ſi quod eſt, quod poterit nutri flammam, nec flamma in aprico quidem poſita ſine perpetuo poteſt aliment conſervari. Et quomodo Ellychnium inconſumtibile ſit, ſi accendatur, edo ceri optarem.

§. 173.

Quod ad ſecundum, ſi exſiſſent illæ lucernæ, vix aliter flammam illam perennare potuiſſe intelligo, quam ſi fieret quidam materiæ in orbem reditus quemadmodum in vaſis Chymiſtarum circulatoriis, ut in Pelicano. Aſcen dens ſcilicet fumus ad ſummum vaſis apicem ibi iterum cogeretur in liquo rem, qui per recurva vaſis brachia deſcendens ad lucernæ fundum fomiten flammæ denuò ſubminiſtraret. Sed hic exardeſcentis atque poſtmodum con creſcentis materiæ circuitus ſuis, *judice Paulo Caſato* (*c. l. p. 246.*), non caret dif

fi

ultatibus. Et quamvis varia figura fuerit lucernis figura, de qua curioſus
ort. *Licetus (paſſim & imprimis l.3. de Lucern. Vet. p. 190. 202. 212. 213. 214.)* &
lyſſ. *Aldrov. (l.1. Ornithol. p. 73. & 78.)* evolvendus, quas in nuce dedit *Joach.*
eller. *(c. l. c. 2. n. 1. 2. 3.)*, nullas tamen Pelecanis Chemicis ſimiles deprehendes,
mihi ægrè *cum Caſato* perſuadeo, illo tempore, quo Pallas (cum Aliis) ex-
nctus eſt, tantam fuiſſe in Latio Artis Chemicæ notitiam, ut liquorem ex ſali-
us volatilibus condenſatum pararent, aut materiam aliquam lucibibulam, ex
uibus lumen perpetuò emicaret.

§. 174.

Nec omnibus forſan probabitur *Wolferdi Senguerdi (p. 3. Philoſ. Vet. c.*
. n. 14. p. 246.) acumen, quando ſuſpicatur, perennem flammam complures
niſiſſe, ob nutrimenti ſubtilitatem & puritatem, aërisque ambientis mino-
m agitationem, propter ſepulchrorum occluſionem. Quibus effectum, ut
moſæ & fuliginoſæ particulæ ſuperſtites in materia flammæ nutrimentum
ppeditante, verſus ſuperficiem ejus propulſæ, mediantibus ramulis ſibi invi-
m fuerint implicitæ, macula vel tenui tunica eandem obduxerint, quæ cum
btiliores flammæ particulas repercuteret, ejusque diſſipationem ſiſteret, in
rum eædem particulæ motum continuavere, à ſuperiore Ellychnii parte ver-
s inferiorem proceſſere, ut eædem numero particulæ ſæpius luminis produ-
ioni inſervire, quemadmodum idem in particulis ſolis & ſanguinis obtinere,
ibi (p. 2. c. 4. p. 131. & p. 4. c. 5. p. 295.) oſtendimus, donec tandem reſeratis ſe-
lchris ab aëre foras accedente, ac magis agitato macula diſſolveretur, lumen
od ſubobſcurum anteà fuerat à motu aëris intenderetur, & pabulo inſumto
ox extingueretur. *Hactenus Senguerd.*

§. 175.

Omnium harum narrationum fidem in dubium trahere, religionem du-
. Varia tamen commenta his affricta, oculorumque ludibria acceſſiſſe
xta hariolor. An forſan acies oculorum id ſibi ob novitatem ac ſpem con-
nxit, *ipſe Hier. Cardan. (c. l.)* quærit. Interim cum Ellychnii, & nutrimenti
tio portentoſas difficultates ſuggerat, ut idcirco *Franciſc. Baco Verulam.*
Cent. 4. Sylv. n. 326. col. 823.) pronunciet: Commentum lapidis ſtultitiam ſa-
t, illam, qui lucentem non urentem materiam probat, eligendam cenſeo,
uippe qua iſtæ difficultates diſcutiuntur & enervantur. Qua arte id fieri
oterit, noſtrum non eſt diutius inquirere, profitetur *Jac. Guthier. (c. l.)*. Alii
c in re philoſophati ſunt multis, qui accenſis his luminibus alas ingenii com-
uſſerunt. Deſinant viri diligentiſſimi, *conſulit Petr. Petit. (Exerc. 11. de Nat.*

Ign. & Luc. p. 50.), Lucernarum ſemper ardentium hiſtoriis recitandis farci conditores, qui ſi Naturam conſuluiſſent, ut Philoſophos decuit, eas hiſtorias c ſtigare debuerunt.

§. 176.

De fine ſollicitis, cur ſepulchris additæ Lucernæ iſtæ, paucas ſaltem line deſtinavi. De ignis cultu apud Chaldæos res eſt confecta. Tranſiit ille ad Ægyptios & Perſas *juxta Barnab. Briſſon. (l. 2. de Regn. Perſar. p. 163.)*, & demu ad Græcos, & Romanos. Inde in omnibus locis, quibus aliquid religion tribuebant, lumina ponebant, annotat *Iſaac. Caſaubon. (in Sut. Auguſt. c. 9. p. 320.)*. Qua de Cauſa Deorum honori primum luxerunt lampades, Candel cereæ & hujusmodi alia in Templis, poſt Divorum quin & mortuorum circa in ſepulchris. De *Mycerini Perſarum Regis* in lignea bove inaurata ſepulta fi lia *Herod. (l. 2. ſ. Euterpe p. 61.)*, Huic ſingulis diebus omnifarii odores inf runtur, noctibus autem perpetuo incenſa lucerna aſtat. Et *apud Petron. (Saty p. m. 139.)*, in Conditorium proſecuta eſt defunctum maritum, poſitumque i hypogæo Græco more corpus cuſtodire ac flere totis noctibus diebusque cœ pit; Aſſidebat ægræ fidiſſima ancilla, ſimulque lacrymas commodabat lugent & quoties defecerat poſitum in monumento lumen renovabat. Mos hic demur etiam ad Chriſtianos tranſiit, ideò & Martyrum conditoriis lumina admove bant, quod tamen malè habuit *Vigilantium*, cujus verba vide ſis ap. *Joh. Kirch mann. (l. 4. de Funer. Roman. c. 4. p. 382.) & Jacob. Gretſer. (l. 3. de Fune Chriſtian. c. 2. p. 147.)*, qui & quæ *Hieron. Vigilant.* repoſuit, ſubjungit.

§. 177.

In teſtimonium immortalitatis Animæ lampades has reſplenduiſſe, *cum Sebaſtian. Foxio Joſeph. Laurent. (c. l.) Joh. Heinr. Urſin. (vol. 1. Anal. Sacr. l. 5 c. 42. p. 42. p. 308.) Joach. Feller. Noſter (obſ. ad l. 1. Horat. Od. 24. p. 1109.)* opinan tur. Lichnos veteres Janigenæ in ſepulchris collocare conſveverunt, *diſcur rit Joh. Gorop. Becan. (l. 15. Hieroglyph. p. 244.)*, ut indicarent corpus velut nocturno ſomno oppreſſum dormire, & certam vitæ ſupereſſe, quæ flamma de notabatur. Neque flamma aliud, quam pyramides & obeliſci & Cypariſſi ſive Cupreſſi in ſepulchris & buſtis denotabat, & tantò quidem efficacius deno tabat, quantum ſignatum, quam ſignum, propius ad rem accedit. Metæ enim non alia ratione vitæ indices erant, quam quod flammæ formam imitarentur, quæ vitæ ſignum manifeſtum gerebat. Quid quod ab igne ad vitam crebro translatæ ſint multæ ab antiquis ſcriptoribus voces, ut *Anton. Muret. (l. 7. var. lect. c. 6. p. 156.)* obſervavit, & ignem pronunciarent Animas im-

mor-

ortales (*vid. l. 2. Tit. 9. §. 14.*) ideoque ignem veluti Animæ ſimulacrum caveri apponere conſveverunt, neque beſtiis id officii præſtabant, quibus Animam mortalem contigiſſe noverant. Ita *Plutarchi* (*in quæſt. Roman. n. 141.*) *ſignificatione* conſtat, lychnum eſſe ſimilem corpori animum continenti, & flammam quidem animum eſſe, cui vita debetur. Cum vero poſt obitum duæ perſint facultates illæſæ, intellectus & voluntas illum argenteo latice; hunc reo lumine repræſentarunt *Plutoni* in demortuos imperium exercenti hac Animas ſeu manes commendantur, evolve *præclarum Polyhiſtorem Matthi Zimmermann.* (*Analect. Miſcell. 3. n. 9. p. 145. ſq.*), in quibusdam ſepulchris, ia lucernæ perpetuæ comparari non poterant, ignis imago ſculpta loco veri nis ponebatur, cujus multa marmora, quod notavit *Joſeph. Laurent* (*c. l.*), timonium faciunt luculentiſſimum. Nec dubito, quin Pyramidum ædificim huc ſuperſternatur baſi.

§. 178.

Gentilium etiam perſvaſionem Animas ſeparatas circa cadavera verſari, *ra* (§. *19.*) traditum eſt. Ne igitur diu miſerè in tenebris verſentur, lucerrum ſplendore his lucem fœnerari Antiquis placuit, quod etiam *J. B. Porta l. p. 489.) & Feller.* (*Flor. Philoſ. Ex Æneid. Virgil. c. 16. p. 291.*) animadverne dignum judicarunt. Idem etiam monuit *Andr. Chiocus* (*ſ. 6. Muſ. Callar. p. 716.*), qui & has lucernas nobilitatis ſignum *è Liceto* profeſſus eſt.

§. 179.

Tandem *& Robert. Fluddum* (*Hiſtor. Utriusque Coſmi tr. 1. l. 6. c. 8. p. 179.*) audire hunc in modum differentem è re erit. Manifeſtum eſt ignem iniorem non modo cum luce ſupra cœleſti participationem habere, ſed etiam ondam ipſius Lucis increatæ ſimilitudinem & præſentiam, cum ipſi Cacomones ignis acceſſione debilitentur & fugentur, quemadmodum Dæmones ni ejus intuitu reficiuntur & fortiores redduntur. Hinc enim veteres canlas & lampades accenſas juxta cadavera mortuorum poſuerunt, ut ſcilicet cifugas & malos ſpiritus cacomagis inſervientes pellerent, aut eorum acſſus impedirent, ut *in Apuleji aureo Aſino* reperitur. Quin *Franciſ. Venetus* (*. 2. problem. ſ. 2. probl. 79.*) tradidit, mortuorum cadavera à Dæmonibus equentari, atque hanc eſſe cauſam, cur terrorem incutiant, ideoque lumi incendi ſolere, quod mali Genii lucem oderint, veluti veſpertiliones. Contrium evincere nititur *Petr. Thyræus* (*p. 3. de loc. infeſt. c. 59. p. 194.*), eosque multis errare. Cereos autem in purificatæ virginis matris feſto conſecras (*c. l. c. 69. n. 35. ſq. & n. 39. p. 241. & 242.*) eligit & commendat.

§. 160.

§. 180.

Coronidis loco ſit brevis de Spectris in humoribus cum alimentariis, tu[m] excrementiciis corporis humani apparentibus, recenſio. In alimentitiis em[i]net ſangvis, quamvis ſoli ſero aut Chylo id muneris detulerint Alii. V[a]nus erat ille phreneticus, qui in ſangvine in Cephalica emiſſo ſui pecca[ti] expreſſam figuram repræſentari & cognoſci delirabat, quod *Caſp. à Rei[es]* (*Camp. Elyſ. Jucund. quæſt. 62. n. 13. p. 824.*) commemorat. Exactiorem tr[u]tinam meretur illud Phænomenon, de quo *Th. Barthol.* (*Cent. 4. Epiſt. 2. p. 101.*), In ſangvine puellæ hoc ipſo anno (1662.) menſe Junio viſa eſt, à Chi[r]urgo quodam Hafnienſi ſpecies hominis capillati fœminæ coronatæ ſibi ob[]verſa, quæ tertia hora evanuit. Suſpicor verò, *ſcribit*, à ſangvine vario effo[r]matas fibras variam ſpeciem oculis exhibuiſſe. Varius autem hujusmodi ſa[n]gvis plerumque in ſcorbuticis noſtris obſervatur, quorum ingens apud n[os] numerus.

§. 181.

Straminea ſtipula, ſpicam vocat *Joh. Argent.* (*de reb. Societ. in Polon[ia] c. 25. p. 349.*) *Garneti Jeſuitæ*, & ut putabatur (revera erat) conjurationis i[n] Regem Angliæ Autoris, aut ſaltem ſocii, & ideò publicè à carnifice trucida[ti] ſangvine tincta Catholicis (cur non & Reformatis?) *Garneti* effigiem repræ[]ſentabat. Hæc *Henric. Kornmannn.* (*p. 4. de m. m. c. 46.*) *Apologiam pr[o] Henrico Garnetto titulo Andr. Eudemon. ſcript à Joh. Cydonio Jeſuita*, quem (*Ex. de Sangu. Prodig. c. 4. §. 7. p. 48.*) allegat *Joh. Chriſtoph. Becmann*, mihi non viſam, qui poterit, evolvat. Ejus etiam mentionem feciſſe *Cornel. à La[pide] è Joh. Conrad. Danhauer.* (*in Valer. Magn. Rediv. p. 179.*) *conſtat.* Luſit in hunc aliquot Epigrammatis *Albert. Ines* (*Cent. 5. Epigr. 66. 67. 68. 69. 70. p. 100.*) [e] quibus *ſequens* (*68.*) inſero:

Qui vacuum, qui jure queant hunc dicere culmum,
In quo beatum conditum granum fuit.
Nam ſi frumentum CHRISTI ſe dixerat eſſe,
Ignatiani nominis typus prior:
Quin Garnette tibi frumenti nomen & omen
Ignatiana deferat Colonia

Stramineo vanæ perſuaſionis fundamento ſuperſtructa videtur hæc imago. Si imaginem in gutta viderunt, propriam viderunt. Radiata regeris fuit. Falſam figuram iſtam pingi, *reſpondet Becmann* (*c. l.*), teſte vel ipſa *Jeſuitæ* relatione, quæ certe hanc circumſtantiam non tacuiſſet. Fabulam hanc inter ali-

os

examinarunt *Thom. Füller.* (*Hiſtor. Eccleſ. ad Ann. 1610.*). *Joh. Hülſemann.* *Manual. A. C. contr. Jeſuit. Hager. p. 998. ſq.*). *Dannhauer.* (*c. l.*). *Andr. Carol.* *l. Memor. Eccl. c. 41. p. 142. ſq.*) *Becmann.* (*c. l.*) in ſuperficie ſanguinis è vena mmuni viri mihi amiciſſimi varias ſceleti ſeu Mortis, ut vulgò pingitur, effi-es cum aliis ſe vidiſſe ſanctè aſſeverebat, quæ poſt horam mutatis ſanguinis ris, ſeroque ſuperficiem petente diſparuerunt.

§. 182.

In excrementiciis urina habetur. Hydrophobia detentos urinam min-re, in qua Catellorum ſimulacra ſe viſui offerant, etiam Antiquos non latuit, os *Caſp. à Rejes* (*c. l. n. 2. p. 806.*) citat. Add. *Cornel. Agripp.* (*l. 1. Philoſ. oc-lt. c. 15.*), ſed nec Idola ſola, carnes ſeu vermiculos catellorum figura in illa re-riri, juxtim obſervarunt quidam. Cauſam hujus phænomeni explicare *Joh.* *rc. Marci* (*p. 4. Philoſ. Vet. Reſtit. ſ. 3. p. 439.*) contendit. Si ſaliva canis bidi, *inquit Dn. D. Paul. Ammann.* (*Poſit. Medic. de Hydrophob.* §. *31.*), hoc ſe-nium ad verminationem in ſe continet, ut peculiari obſervatione *Philipp.* *lmuth. Cent. 2. obſ. 83. p. 99.*) confirmat, quidni etiam accedente phantaſiæ tio illud ulterius propagari, ulterius efformari, & urinæ communicari poterit? minis æſtuantis proportionem quandam per canis ſpumam morſu commu-catam, quæ etiam Cerebrum inficiens eos in earum naturas incitat, infert *Petr.* *rell.* (*Cent. 1. obſ. 28. p. 34.*), ut latrandi teneantur deſiderio, ut idem (*c. l. obſ.* *. p. 73.*) annotat, imò quod planè ſingulare etiam odoratu & ſagacitate vena-a polleant, ut quidam *ap. Eundem* (*Cent. 3. obſ. 78. p. 250.*), qui licet amicos onginquo non videret, olfactu venire perciperet.

§. 183.

Pulchrè tales canes eſſe intrinſecus, non autem in figura, judicabat *Thom.* *mpanell.* (*l. 4. de Senſ. Rer. c. 11. p. 311.*), & hos catulos generare, quod ſpiritus rum ſuſceperit ideam caninam, & totus factus ſit caninus (*p. 313.*), pronunci-at. *Rejes* tamen (*c. l. n. 6. p. 808.*) probabilius eſſe putat Hydrophobos in ina tantum non aſtantes canum idola vere percipere, quæ delirantium ſo-nia vocat *Henric. Meibom. Epiſt. Conſid. Corp. Glorioſ. Præfix.*), quod equidem n nego, nec inficior, aſtantes aliquando phantaſiam non minus, quam ocu-s adhibere.

§. 184.

Interim carunculas aut vermiculos caniformes etiam inter ea, quæ Natu-impoſſibilia, non reputo. De carunculis in urina aliquando ſe ſiſtentibus que *Hippocrates ipſe* dubitavit, & jam olim prognoſticon (*ſ. 4. Aph. 76*) de

iisdem conſignavit, quorum ortum venatur *Henric. Martin.* (*Anat. Urin. Galen. Spagyr. c. 10. p. 217.*). Obſervavit easdem in ſanguine *Joh. Jeſſen.* (*Judic. de Sangu. V. S. dimiſſo p. 24.*). De urina verminante *infra* (*l. 3. Tit. 1. §. 92.*)

§. 185.

Ne autem ſoli ineptire deprehendantur Galeniſtæ in urinoſcopia, *Aureol. Theophr. Paracelſ.* (*tr. 1. de Peſtil. p. 335.*) Canes in vulneribus à Canibus rabioſis demorſorum creſcere etiam narravit: *Nun ſehet ihr, wie ein tobender wütender Hund einen Menſchen beiſſet, nachmahls, als es offt erfahren iſt, daß nachdem der Menſch iſt gebiſſen worden, Hunde in der Wunde gewachſen ſind.* Forſan id contingit, quod à morſu canis, inprimis halitu oris, imaginatio in hominem transplantatur, homoque canis per ideas ſeminales, quæ *Joh. Marci Marci Philoſophia* (*p. 4. Philoſ. vet. Reſtit. ſ. 3. p. 439.*) *eſt.* Fit, ut *Idem* (*l. 1. Chirurg. Magn. tr. 3. c. 1. p. 46.*), caninumque ſtomachum acquirit, quod iisdem verbis repetit (*l. 3. Chirurg. tr. 3. c. 2. p. 504.*) & ita hi libri parum à ſe diſcrepent. Aut ſupernaturaliter contingit, ab obſeſſione Dæmonum, qua canes rabioſi *juxta Eundem* tentantur (*Vid. l. 1. Chirurg. Magn. tr. 3. c. 2. p. 47.*). Quare & homines ab iisdem in majus præcipitantur malum, periculoſiſſimamque inſaniam.

§. 186.

Spectat huc, quod, *referente Joh. Rhenano* (*Uracriter. c. 10. Aph. 57. p. 376.*), nonnulli in ipſis gravidarum mulierum Urinis imaginem quandam propè primis temporibus conſpexerunt, quod jure meritò ridendum cenſuit, & intereà (conſcientiam Paracelſiſtarum teſtatur), quæ nunquam à Paracelſiſtarum experientia comprobata numeranda *Dan. Sennert.* (*l. de Conſenſ. Chym. c. Ariſtot. c. 17. p. 302.*)

§. 187.

De Tarantulis *Plin.* (*l. 29. c. 4.*) urina ſimilis araneis textis. Hoc verò nemini mirum videatur, cum tale detentorum urinis pingvedo innotet telis aranearum ſimilis, de qua multa *Henric. Martin.* (*c. l. p. 201.*). Inter præcipuos autem Tarantulæ effectus *à Wolferdo Sengverdio* (*Tr. Phyſ. de Tarant. c. 7. p. 40.*) etiam numerantur febres ardentes, quæ facile in hecticam tranſire potuerunt. Videant interim urinarum inſpectores ſagaciſſimi, ne illis, quod credulo iſti, obveniat, de quo *Robert. Boyle* (*de Infid. Experiment. ſucceſſ. p. 99.*) memorat ſequentia: Memini cum *D. R. Specular. Dioptricorum confector meritò celeberrimus* cuidam, qui ipſum, ut Teleſcopium quoddam ingens trigin-

ginta pedes longum videret, adiverat, ſe ejus ope in molendina ad ſex milliorum intervallum remota araneam telæ ſuæ inhærentem conſpicari dice: Homo credulus primò quidem negare ſe tale quicquam videre, tandem ò araneam illam ſibi conſpectam confiteri, & tarditatem oculorum ſuorum uſare. Refero huc, quod de *Polo ſuo* facetè (*Colloqv. Exorciſm. ſ. Spectr. p.394.*) *Eraſm. Roterodam. : Polus* iter faciens defixis in cœlum oculis di- comitibus quendam cœli locum commonſtrabat, nonne, *inquiens*, videtis immanemDraconem igneis armatum cornibus,& cauda in circulum retor- Cum negarent ſe videre, atque ille jusſiſſet oculos intenderent, ad locum inde commonſtrarent, tandem unus quispiam, ne videretur parum ocula- affirmavit ſe quoque videre. Hunc imitatus eſt unus & alter: pudebat n non videre, quod eſſet tàm perſpicuum.

§. 188.

Ad Eveſtra pertinet eorum, qui mortui ſunt, & noſtro conſpectui in ſo- is ſpiritualiter, etſi deceſſerint à quinquaginta vel centum annis ſe ſiſtunt. ſam ut ſomniorum hominis corpori ſidereo & Olympico, *ſupra (§.109.)*, cripto & proſcripto, aſſignat (*T.1. op.fragm. Med. p.140.*) *Paracelſ.*; ita E- ra illa corpora demortuorum ſiderea eſſe proclamat, *&* (*l. de occult. Phi- p.290.*) addit: Eveſtro apparentem ſuam neceſſarium eſt notare cum gentia, quid nobis indicet, nobiscum loquatur, aut ſpiritualiter negotie- idque non ſemper pro fabulis æſtimemus. Nam ſi poſſibile foret homi- inter dormiendum tale obtinere poſſe rationis regimen, quam vigilans et, ut ejusmodi Eveſtrum interrogaret, veritatem ab eo reſciret, de eo quod ireret. In genere de quibusvis

Viſum Cadaver indicat necem gravem.

icat Anonym. ap. Hadrian. Jun. (*l.1. Animadv. c.18. p.51.*). Quid ſomnia ortuis præſagiant, collegit quædam *Chriſtian. Moldenar.* (*l.4. Exercit. Phy- p. c.38. p.385.*): Mortuos nitidos atque canditatos ſi quis viderit, bonæ va- dinis argumentum habet. Si quid puri ab his acceperis, ratio par. um namque corpus dicitur, ſanaque alimenta. Eosdem contrario habituri as, nudos, aut atratos aut ſordidatos, aut aliquid capientes, aut auferen- x ædibus: minime commodum eſt: inſtat enim morbus, *Hippocrat. noſter* tat (*l. de inſomniis edit. Scalig. Apol. 43. & 44. p. 119. ſq.*). Cum monſtroſa pora in ſomnis oſtendunt ſeſe, atque hominem territant: tum conjicimus

inſuetis cibis, atque exuberantibus gravatos eſſe nos. *Idem (Apoteleſm. 45. p. 12.* De mortuis autem rara ſomnia, aut etiam nulla haberi, *Philippo Melanchtho* quoad poſterius, ſi verè hoc ipſi tribuit *Joh. Manl. (libell. Med. L. C. annexo m. 759.)*, experientia contraria motus, non aſſurgo.

§. 189.

Spectra verò, quæ à viventibus animadvertuntur, non raro aliquid præſigni ficare, compertum. Ita Spectra, quaſi ad ſepulturam deferrerentur, quidam domibus veracia deprehendit in peſte Noviomagenſi *Isbrand. à Diemerbræ (l. 4. de peſt. Noviomag. hiſt. 34. p. 252. ſq.)*, Quædam multorum Spiritus ſi capite videns eos intra paucos menſes morituros. Exemplis demonſtravit *Eund. (c. l. hiſt. 68. p. 223.)* Fœminas Albas & alia Spectra Nobilium, Baronum Comitum, Principum &c. in certis Arcibus & domibus prænunciare mort nemini non conſtat. Friburgi apud Carelos aſſidui Spectrorum conſpecti repentinum præſidis obitum portendit, ac Parma apud Ciſalpinos, quada in Tortellorum turri, ubi raro hæc phantaſmata conſpiciuntur, qui mors al cujus ejusdem familiæ intra paucos menſes ſubſequatur. Ita *Joh. Laurent.* *nanias. (l. 4. de Nat. Dæmon. p. 199.)*

§. 190.

Spectra à Papicolis ficta, fraudulenter producta, & pro defunctorum An mabus venditata non ſemel legas. Memorat *Eraſm. (l. 22. Epiſtol.)*, quod qui dam Parochus ſub die Paraſceves clam immiſerit in Cœmiterium vivos can cros, affixis ad latus cereolis ardentibus, qui cum reperent inter ſepulchra, vi ſum eſt nocte terribile ſpectaculum, nec quisquam auſus eſt accedere propi us. Attonitis & conſternatis omnibus Parochus è ſuggeſtu docet populum has eſſe defunctorum animas, quæ Miſſis Eleemoſynis flagitarent à cruciat purgatorii liberari. Fucus autem mane mox fuit proditus, quia unus & alte cancrorum cum extincta face repertus eſt, quos non collegerat Parochus. Iden fieri poſſe Teſtudinibus *Mart. Del-Rio (l. 2. Disquiſ. Magic. qv. 27. ſ. 1. p. 652.* affirmat, quare, addit, nonnulli ſuſpicantur *ab Homero (in Hymn. Mercur v. 37.)* Teſtudini tributum nomen armaturæ fallacis ἐπηλυσίας ἄιχμα. Quo modo Abderitani juvenes conati ſunt Democritum terrere, protulit *(in Philoſo pſeude p. 349.) Lucianus*.

§. 191.

§. 191.

Quosdam præ reliquis ſpectrorum apparitione tentari, vulgus credidit minica die natis id peculiare arbitratur. De Hiſpanis die Paraſceves naretulit *Comitiſſa d' Aunoy (p. 1. Reiſe. durch Spanien Eiſt. 14. p. 478.)*, ſeentia: *Nobilis Hiſpanus erzehlete, daß alle Spanier, ſo auf den Charfreytag bohren, wenn ſie bey einem Kirchhofe vorbey giengen, auf welchem ein Menſch, ines gewaltſamen Todes geſtorben, begraben läge, oder wenn ſie auch an einen kähmen, an welchen ein Mord begangen wäre worden, ungeachtet man den Errdeten anders wohin begraben hätte, ſo ſähen ſie ſelbige allemal, und zwar n in der Geſtalt, in welcher er ſich bey ſeinem Tod befunden, vor ihnen ſtehen, möge ihn nun bey ſeinem Leben bekannt oder unbekannt geweſen ſeyn. Welches n dieſen Leuten ein ſehr beſchwerlicher Zufall wäre. Es haben ſich vor die-, fuhr er fort, viel Leute verwundert, warum doch König Philipp. der IV. Spanien ſeinen Kopff ſo hoch getragen, und das Geſichte allewege gen Himmel ichtet, man hat aber nachgehends erfahren, daß es deswegen geſchehen, weil m Charfreytag gebohren, und ihm daher in ſeiner Jugend öffters die Ermordeerſchienen wären; weil er nun ſehr darüber erſchrocken, hätte er ſich angemnet, das Geſichte niemals gegen die Erde nieder zu ſchlagen.*

§. 192.

Joh. Laurent. Ananias (l. 3. de Nat. Dæmon. p. 92.), ex quorundam deopinione retulit, Animas eorum, quibus exſpirantibus dextram porrexe-, & viciſſim porrectam receperint, ipſis poſt obitum apparituras. Nulla us rei, dictitat *Martin. Del-Rio, (l. 2. Diſquiſ. Mag. qu. 26. ſect. 7. p. .)*, vel ſcripto, vel non ſcripto DEI verbo nec hiſtoriarum verarum naronibus autoritas huic opinioni adminiculatur. Paucis, pellucet ſuperio.

§. 193.

Criſi imminente per ſanguinis eruptionem è naribus, quidam exiſtimaſe videre ſerpentem rubrum per impluvium ad ſeſe è tecto adrepentem at- appropinquantem, tam valida ſpecie, ut è loco repentè exiliret. Hiſton leges *ap. Galen. (l. de prænot.)*, in quem locum, quæ ex Aliis congeſſit, & commentatus *Petr. Petit. (de Nepenth. Homer. c. 9. p. 112. ſq.)* digna, quæ ntur, puto.

§. 194.

Faba Græca & Lens, *δυσόνειρος Dioſcoridi* (*l. 2. de re Med. c. 127. & 129. p. m. 130. & ſq.*) dicitur, quod tumultuoſa faciat ſomnia & terribiles viſi nes. Quod cuivis proptum experiri, addit *Laudatus Petit.* (*c. l. c. 8. p. 109.* ipſe quidem ſum olim, *pergit*, meo malo expertus, cum incautius me per liquantum temporis ſpatium lentibus curioſiſſimè apparatis & conditis repl viſſem. Nam non multò poſt ex impuriore illo victu in morbum incidi con tumacem, qui me duos menſes lecto affixum tenuit. *Et paulo poſt:* Cæt rum tòto morbi decurſu, ſi quid ſomni contigiſſet, adeo monſtrificis & terri bilibus viſis inquietabar, ut meum cubiculum ſæpe larvis plenum eſſe credi rem; me etiam aliquando putavi raptum in ignota loca, vagari inter umbr mortuorum & Lemurum catervas, & ſi quid portentoſius Poëtæ in ſuis *νεκύα* deſcribunt. Quæ viſa horrenda adeò viva & expreſſa erant, ut etiam nunc in memoria hæreant. Adde quæ de Opio *ſupra* (*l. 1. Tit. 11.* §. *28.*) commemoravi.

LIBRI II. FINIS.

Lib. III. Tit. I.

De
Putredine Cadaverum.

Summarium.

*P*Roœmium e Prudentio. 2. Circa putredinis naturam variæ Philoſophorum decertationes. 3. Ariſtotelis & Galeni definitio. 4. In quo conveniant & differant. 5. An putredo ...dum, an contra naturam? 6. Tranſitio. 7. Balſamum natu... corporum. 8. Unde. 9. Sanguis & Semen. 10. Sanguis arte... s Balſami ſedes. 11. Bilis quibusdam Balſamum. 12. Rejiciunt ...otelici. 13. Bilis an primam juvet concoctionem. 14. Contra... demonſtratur. 15. Turbas enim primæ coctioni infert. 16. ...an Hepati & Sanguini infundatur. 17. Non omne amarum ...amicum. 18. Balſamum Spiritus vitales. 19. Sanguinis motus ...ſitas. Gangræna. 20. Sanguinis στάσις 21. Morborum & mor... ...auſa. 22. Putredo an fermentatio? Affirmantes. 23. Negan... 24. in putredine calor. 25. Fermentatio duplex. 26. Subjectum ...dinis & fermentationis, non Elementa. Ignis imprimis. Cauſæ. ...Aliæ cauſæ. 28. Non aqua & terra. 29. Terra quando fermente... 30. Mineralia fermentationis productum. 31. Vegetabilia & ani... ...a. 32. Putrefactioni motum ineſſe. 33. A Spiritu innato. 34. ...edinis cauſæ internæ. Temperamentum validum & humidum. ...rigidum & humidum Piſces. 36. cur a capite incipiant putreſce... ...7. Alimentum quale exhibeant. 38. Pinguia. 39. Morbi. 40. Par... internarum putredo. 41. Sphacelus. 42. θεῖόν τι. 43. Vulnera ...etorum. 44. Armorum intoxicatorum. 45. Ictus ſerpentum, Ve... ... 46. Seps ſerpens. 47. Anima Leonis, Lupi. 48. Ficus. 49. Fulmine

mine tacta. 50. Poſt mortem inventa putredo internarum, an fuerit in vente? 51. Inter externas aër. 52. Non tamen omnis, comprimis montan 53. Athmoſphæra calida & humida. 54. Calor vehemens. 55. Caro plan pedis febricitantis alligata. 56. Tincam Icterum non attrahere. Fundulus piſcis umbilico applicatus. 58. Frigiditas. 59. Congel glacies. 60. Lunæ radii ad putredinem diſponunt cadavera. 61. H miditas & Frigiditas unde? 62. Experimenta circa frigiditatem. Humiditatem. 64. An calefaciat & exſiccet? 65. Humiditatem vere putredini, non omnibus probatur. 66. Præſervare à putredine xta Paracelſum. 67. Conciliatio. 68. Terræ Cœmiteriorum conta um. 69. Terræ cadavera conſumentes. 70. Terræ & lapides cor dentes. 71. Helmontii ſententia. 72. Calx viva exſiccat, & c rumpit cadavera. 73. Sal ammoniacum corrumpit, ſpiritus conſ vat. 74. Scaphiſmus Perſarum. 75. Mezentii & Hetruſcorum tr culentia. 76. Victus ratio. 77. Cibi e carnibus. 78. Venereo ſtro corrumpuntur carnes. 79. Motus ante mortem exceſſivus, convulſiones. 80. Una pars citius corrumpitur præ altera. 81. P tredinis comes fœtor, in homine comprimis. 82. Fœtoris cauſa. Noxa, flores & aromata Cadav. injecta. 84. Situs, vermes. Vermes ſecundum naturam in ſanguine. 86. In ſemine. 87. tociam in animalibus rejicit & Scolitociam ſubſtituit Lœwenhœck. Dubia circa Microſcopia. 89. De vermibus in ſemine. 90. Præ naturam vermes in ſanguine V. S. emiſſi. 91. In aliis humorib 92. In urina. 93. In Cerebro. 94. Oculorum. 95. In & ſub li gua. 96. In dentibus. 97. Cordis vermis, ut vulgo. 98. Ut à B nivenio depictus. 99. Veri cordis vermes. 100. *Pulmonum.* 10 *Ventriculi.* 102. *Portentoſi.* 103. *Hepatis & Veſicæ fellis.* 10 *Lienis. Pancreatis. Omenti. Renum.* 105. *Veſicæ.* 106. *Inteſ norum. Teniæ.* 107. *Uteri.* 108. *Phtiriaſis.* 109. *Pediculis M miale quid cum homine.* 110. *Phtiriaſis diritas.* 111. *Pediculoru procreatio & prolificatio.* 112. *Climatum aëris & aquæ diſpoſit*

11

Pediculorum Encomium ex Heinſio. 114. *Vermes in partibus ex-*
rioribus. 115. *Mammillis.* 116. *Abſceſſus & tumores vermicon-*
117. *Gangræna.* 118. *Dracunculi.* 119. *Inſectorum & Ver-*
um in Microcoſmo varietas : Bufones, Lacertæ, Salamandræ. 120.
Piſces & alia animalia. 122. *Miſeria humana.* 123. *D. Au-*
ſtini Parænеſis. 124. *Viva mortis imago.* 125. *Putrefactio ex-*
nporanea. 126. *Angues e Medulla hominis ſpinali.* 127. *E toto*
davere. 128. *Majoli querela.* 129. *Fabulæ Rabbinicæ & Muba-*
edanæ. 130. *Rationes Theologorum.* 131. *An ſecundum naturam*
ntingat. 132. *Affirmatur.* 133. *Serpentes in vivo generari poſſe.*
4. *Partu excluſi.* 135. *Fœtibus juncti.* 136. *Fœtus lædentes.* 137.
rpentum cum fœminis coitus. 138. *In homine e ſemine putrefacto.*
9. *Vomitu & per alvum excreti.* 140. *Pullities e corpore humano.*
1. *Pherecidis morbus.* 142. *Serpentes igniti apud Hebræos in deſer-*
143. *Capilli in Serpentes.* 144. *In mortuis unde ?* 145. *Piſces è*
daveribus in flumina projectis. 146. *Hominum ortus è piſcibus.*
ſces carnivori. 147. *Gammari in ſepulchris.* 148. *Inſecta è ca-*
veribus varia. 149. *Apes.* 150. *Examina apum in ſepulchris.* 151.
ſecta è vegetabilibus. 152. *Quomodo producantur ?* 153. *Calor*
tredinalis. 154. *An homines ſpontaneo ortu è Terra.* 155. *Inſe-*
a ut è terra ſecundum Baſil. Valentin. 156. *Ut ex excrementis.*
7. *Seminalis materia latet in Cadaveribus.* 158. *Fermenti actio.*
9. *Fracedo.* 160. *Nulla hic naturæ aberratio.* 161. *Semen inviſi-*
e fermentatione emergit. 162. *Anima his unde, an è cœlo ?* 163.
re. 164. *Unumquodque ſuum cœlum in ſe habet.* 165. *Animæ*
ſiduum explicatur. 166. *Quare non unum magnum animal è Ca-*
vere, ſed multa minora, cur non plantæ, 167. *Authoris ſententia.*
nnia ex ovo. 168. *Spontanea generatio Chimæra.* 169. *Ovula*
trido & Cadaveribus inferuntur. 170. *Muſca cur cadavera in-*
dant ? 171. *Serpentes appetere carnem humanam, quomodo cor-*
ribus ſe inſinuent ? 172. *Hiſtoriæ expenduntur.* 173. *Copia ver-*
ium unde ? 174. *Gradus reſolutionis mortuorum.* 175. *Caro ter-*

ra. 176. *Vermes in Nitrum.* 177. *Nitrum ultimo in aquam ſec. Helmont.* 178. *Theſis adverſatur S. S.* 179. *Helmont. excuſatio.* 180. *Homerus terram aquæ junxit. Nitri laxa acceptio.* 181. *Cœmeteria cur ab ingeſtis Cadaveribus non intumeſcant.* 182. *Jonſtoni Simile.* 183. *Nitri cœmeteriorum uſus Medicus.*

§. 1.

Qvis neſcit autem, quanta corruptela ſit
Contaminatæ carnis ac ſolubilis?
Sordet, tumeſcit, liquitur, fœtet, dolet.
Inflatur ira, ſolvitur libidine:
Merumque felle tincta livores trahit.

Ita Prudentius (*Periſteph. in Martyrol. S. Roman. p. m. 716.*). Fragile & morboſum corpus circumferimus; Solubile & putredini obnoxium condimus. Putredo, dixi, pater meus, mater mea, & ſoror mea vermis. Homo putredo & filius hominis. Quam turpis Pater, quam turpis mater, quam abominabilis ſoror. Conceptus eſt homo de ſanguine per ardorem libidinis putrefacto: cujus cadaveri quaſi funebres vermes aſſiſtunt. Vivus generavit pediculos, mortuus generabit vermes & muſcas. Vivus producit ſtercus & vomitum, mortuus producit putredinem & fœtorem. Vivus hominem unitum impinguavit, mortuus vermes plurimos impinguabit. Quid igitur fœdius Cadavere humano? quid horribilius homine mortuo? cujus gratisſimus erat amplexus in vita, moleſtus etiam erit aſpectus in morte, *ingeminat Innocentius III. Papa (lib. 3. de Miſer. Hom. cap. 2.) ap. Henric. Kornmannum (p. 3. de m. m. c. 2.)*

§. 2.

Dum igitur ad putredinem Cadaverum devolvor, quid putredo, ejus cauſæ & gradus & reliqua huc ſpectantia exploranda. Rides, laboremque irritum exclamas, cum quid putredo ſit vel è fece plebis lixæ, calones & pagani vel naſo id dudum reſciverint. Sed hæc gratis. Si ſuperiorum ſeculorum Philoſophos evolvas, quanto ardore proſecuti fuerint hoc thema cognoſces & miraberis. *Ariſtoteles* (*4. Meteor. 1.*) putredinem caloris in humido exiſtentis ab extranea caliditate corruptionem definit. Mutationem totius putreſcentis corporis ſubſtantiæ ad corruptelam à calido externo. (*lib. 11. M. M. c. 8.*) *Galenus.* Quas turbas in ſcholis Peripateticorum hæ definitiones excitarint, hiſtoria Philoſophica declarat. Videas in hac arena *Archangelum Mercenarium*

(*T. 1.*

T. 1. Dilucidat. Peripat. p. 143. & Diſput. de Putred. adv. Th. Eraſtum) *Th. Era-m* (*Reſponſ. ad Archang. Mercenarii Diſp. de Putred.*) *Eraſti* & *Mercenarii* rati-es examinat *Jacob Zabarella (l. 1. de Miſt. Generat. & Interitu c. 10. col. 9. ſq.). Melchiorem Oddum* (*Apolog. pro tutanda ſua ſententia adv. Ang. rcen. & Th. Eraſt.*). *Simonem Simonium* (*Diſp. de Putredine adv. Th. Era-m.*). *Remigium Melioratum* (*de Putred. adv. Joh. Argenterium.*). Natæ inde cauſis febrium putridarum Diſceptationes inter *Brunonem Seidelium* & *Lau-t. Joubertum* (*vide T. 2. Op. Joubert. pag. 88. ſeq.*) inter *Simonem Simonium e Febr. Putrid.*) & *Jacobum Scheckium* (*Confut. Error. Simon. de Febr. putrid. uſa contr. Galen. quæ eſt Diſput. Phyſ. & Med. l. 8. p. 623.*), ubi de putredine lta inſperſa deprehendes. Volvit etiam hoc ſaxum *Archangel. Piccolhomi-us* (*l. de Putredine*), *Nicolaus Taurellus* (*Diatrib. de Putredine.*)

§. 3.

Imprimis definitio *Ariſtotelica* & *Galenica* pomum Eridos extitit. *Ari-telem* nil plus dixiſſe, quam quod ſciunt Ruſtici, *Hieron. Cardan. (lib. 6. de Va-r. Rer. c. 26. p. 243.)* ſcribere non erubuit, quem putredinem à corruptione di-nguere neſcium *(Ann. 1. Noct. Genial. 7. p. 459. ſq.) Johann. Nardius caſtiga-. Barthol. Kekermann.* (*l. 3. Syſtem. Phyſ. c. 3. p. 213.*) *Ariſtoteli* pollicem pres-totamque putredinis doctrinam illum eâ definitione complexum demon-t. *Dan. Sennert.* (*l. 3. Epit. Nat. Scient. c. 3. p. 257.*), ideoque convenientem minat *Mart. Schoock.* (*de Ferment. & Fermentat. c. 13. p. 115.*), *Ariſtotelem* & *Ga-um* ut conciliaret *Anton. Santorellus* (*Poſtprax. Med. c. 37. p. 110. ſq.*). Nullum diſcrimen inter *Galenum* & *Ariſtotelem* opinatur. Nam quid ſitus, putre-*Galenus* dixit formaliter. Eſt autem formaliter corruptio mixti, quod Ga-us vocat putreſcentem ſubſtantiam. Ariſtoteles cauſam putredinis expli-t. Quum completam deſideras definitionem, facile illam aſſequeris, ſi amque jungas *Ariſtotelis* & *Galeni*, hunc in modum: Putredo eſt interitus xti ab externo calore ambientis proprium & naturalem corrumpente. *Fran-us Piccolhomineus* (*l. de Putred. cap. 11. p. m. 985.*) dixit in attinentibus ad con-itionem & conditionem propriam putredinis, *Galenum ab Ariſtotele* non diſ-tire, ſed ſolum diſſentire in connexis cum ea. Hos invicem non diſſentire m *Dan. Sennert.* (*l. 2. de Febrib. c. 1. p. 50.*) demonſtrat.

§. 4.

Dum inter *Th. Eraſtum* & *Simon. Simonium* in hac Controverſia conten-num ſerra reciprocabatur, affirmativam tuebatur *Eraſtus* (*Dial. de Putred. p.*); negativam contra *Simon Simonius* (*Diſp. de Putred. Commentar. 81. p. 290.*),

(Nnn nn) 2 qui

qui *Galenum* æquè in imitanda definitione putredinis *Ariſtotelem* atq; in mul aliis ejusdem Philoſophi placitis reprehendendis hallucinatum eſſe præfatur, quomodo *Ariſtotelea à Galenica* differat, diducit. Verba ejus, quia multa, pa cis comprehendam, in gratiam Tyronum & eorum, quibus vaſta commentar excutere nec tempus, nec lubentia ſufficit, addere non pigebit. *Ariſtoteles inqu* putredinem naturalem definit, maximè oppoſitam generationi ſimplici mix quatenus mixtum eſt; *Galenus* non naturalem, ſed violentam; non ſimplici particulari generationi mixti oppoſitam; *Ille* putredinem, qua mixtum in ſ principia diſſolvitur; *Hic* putredinem, quæ fit caloris interni defectu; eam, qua idem calor augetur; *Ille* putredinem, quæ fit per caloris efflati nem; *Hic* quæ fit ejusdem coctione; *Ille* putredinem, quæ fit transſpiratio libera. *Hic* non aliam, quam quæ fit eadem impedita; *Ille* putredinem, cuj prima cauſa eſt calor extra ambientis; *Hic* cujus duplex eſt cauſa, calor quicu que cum humido: Nam putreſcentia omnia ab humiditate & caliditate putr ſcere, teſtatur *Galenus* (*l. 3. de Compoſ. Med. ſec. loca c. 2.*) *ille* putredinem, qua frigus internum promovet. *Hic* illam, quam frigus retardat, *ille* putredine quæ ſenſim diffluente humido tandem in terram deſinit. *Hic* eam vi calor exurentis abſumto humido in cineres terminatur. *Ille* putredinem dicit e corruptionem; *Hic* mutationem ad corruptionem. *Ille* qui ſuæ putredin cauſalem definitionem proponit, corruptionem interni caloris intelligit, eſt, diminutionem. *Hic* qui ſuæ item definitionem quidditativam à latin appellatam profert, corruptionem totius ſubſtantiæ corporis putreſcentis i tellexit. *Ille* calorem externum ambientis aëris & aquæ adduxit pro auto corruptionis illius; *Hic* alium, ut ſuo loco videbimus. *Hactenus Simoniu* Contulit & has definitiones *Zabarella*, Ariſtotelicam recipit, Galenican que confutat (*l. 3. Miſt. Generat. & Inter c. 1. & 2. col. 593.*)

§. 5.

An putredo ſit ſecundum naturam, an' præter eandem, & an in teritus via ad putredinem ex mente Ariſtotelis ſit? controvertunt Philo ſophi. Prolixus eſt in horum ſententiis declarandum *Franciſc. Piccol bomineus* (*l. de Putred. c. 2. p. 971. & c. 3. p. 973.*) decernitque (*c. 5. p. 975.*) (1.) interitum dupliciter poſſe conſiderari vel ſecundum comparationem cum ortu vel facta comparatione inter interitus ad invicem: Dum interitu comparatur cum ortu, dicitur præter naturam, quia ortus aptatur â natura interitus autem per conſecutionem & ex accidenti. At comparatis interiti bus ad invicem, quoniam quidam fiunt ſecundum Naturæ curſum, alii nequa- quam

am, jure nonnulli præter, alii ſecundum naturam ab *Ariſtotele* dicuntur. tera (2.) diſtinctio eſt, interitum ad duo poſſe referri, vel ad inſtitutum turæ, vel ad modum & principia. Omnis interitus ſenium & imbecilli- dicuntur eſſe præter naturam, cum à natura non per ſe operentur: at ſi re- atur ad modum & principia, ſic datur interitus hominis præter naturam, m gladio vel laqueo perit, & ſecundum naturam, dum perit in fine periodi vitæ per interna pincipia, ſecundum naturam operantia. Miſtum quod- et ex inimicitiis irreconciliabilibus eſt, ſentit *Joh. Sperling. (l.6. Inſt. Phyſ. c.6. 021.)*, ignis contra aquam & aqua contra ignem, quæ diverſa & adverſa cor- ra mire connexa fœdere, proprio motu tandem ſolvuntur, & finitis in- ciis ſecum trahunt interitum. Omnium optime id explicatum dedit *Th. Wil-* (*tr. de Fermentat. c. 8. p. m. 48.*), dum perhibet: Corpora naturalia, in qui- s Spiritus Sal & Sulphur in quantitate vel mediocri reperiuntur, in eodem tu non diu permanent: etenim activa hæc principia perpetim in motu ver- ntur. Cum primo conveniunt, à Cruditate & confuſione verſus perfectio- m contendunt: cujus gratia, quando ſummum, quo pervenire datur, at- erint; minime in hoc puncto quieſcunt: verum exinde verſus diſſolutio- m iſtius rei feſtinant. Quæ magis volatilia ſunt, ſoluto mixtionis vinculo, mo erumpunt, dein cætera in partes ſecedunt, donec forma mixti peni- s diſpereat. Spiritus ad ſummum evectus cum aqua & priore ſulphure pri- o avolat & expiratu ſuo odorem ſatis gratum diffundit; poſtea ſulphur craſ- s cum ſale, à vinculo, quo ligabantur, ſoluta & fluorem adepta, ſenſim eva- rant, ſimulque fœtorem valde tetrum diſpergunt. Una cum his partes uæ difflantur atque in terram ſeu caput mortuum corruit ſubjecti com- ges.

§. 6.

Libatis his controverſiis in foro Medico conſtitutus, relictisque proble- atibus variis otioſisque inde deductis, corporis humani reſolutionem, quam trefactio infert, cum *Joh. Joach. Becchero* (*l.1 Phyſ. ſubterran. ſ.5. c.1. n.10. 302.*) conſiderationi præſenti ſubjicio. Quod, ut commodius fiat, ejus- m conſervationem prius trutinandam & examinandam arbitror, quid nempe illud, quod corpus ejusque partes ſervet & à putredine conſervet, ut inde pu- dinis genius eò clarius elucescat.

§. 7.

Corpori animali ejusque partibus Balſamum quoddam à Natura quaſi in- llatum, quod idcirco Balſamum vocant naturale, Chemici aſtruunt. Finem

ſi quæris, ut in æquilibrio partium ſervet temperiem & humores, easque à pu-tredine & corruptione defendat, reſpondent: Unum eſt in corpore, diverſu-tamen, ſi determinationem ad hanc vel illam partem conſideres. Acute (illo *J. P. Faber (S. 1. Chirurg. Spagyr. c. 2. p. 953.)* ἐνεςγειλικῶς Mercurius dic-tur, quia cum Mercurius Planeta Soli connectitur eſt Sol, cum vero Lunæ co-pulatur eſt Luna, &c. Sic humor iſte vitæ Mercurius ob Sympathiam, qua cum Mercurio cœleſti habet, dicitur, dum carni annectitur caro fit, dum o-os, &c. Hoc eſt illa facultas, qua corpus perficitur, ut optime *A. Theoph. Paracelſus (libr. 1. Chirurg. Mag. c. 2. p. 3.): Alſo ſoll ein ieglicher Wundartzt wi-ſen, daß er nicht der iſt, der da heilet. So aber der Arzt vermeinet, er ſey d-da heilet, ſo verführet er ſich ſelbſt, und erkennet ſeine Kunſt nicht. Aber dam du wiſſeſt, wozu du den Wundarzt gut heiſt, und nüzlich, und worzu die Kunſt iſ-alſo, daß du der Natur an dem verlezten Schaden Schirm und Schüzzung trage für widerwärtigen Feinden, damit, daß die äuſſerlichen Feinde den Balſam der Na-tur nicht zurücke ſchlagen, nicht vergifften, noch verderben, ſondern, daß ſie blei-be in ihrer Balſamiſchen Krafft und Wirckung durch Bewahrung ihres Schirm. Scimus ſcribit idem (l. 1. de vit. long. c. 3. p. 839.):* Phyſicum corpus ſuſtenta-poſſe & illud ipſum ex vi ſuæ Mumiæ innatæ. *Mumia iſt der Menſch ſelbſt. Mu-mia iſt der Balſam der die Wunden heilt. Der Maſtix, die Gummi, die Glett & vermögen nicht einen Tropffen Fleiſch zu geben, aber zu defendiren die Natur, da-ihr Fürnehmen abſtatt gefordert werde. Das Fleiſch (in der Wunden) muß vo-innen heraus wachſen, und nicht von auſſen hinein. (l. 2. Paramir. c. 2. p. 41.) Die-weil der Menſch Fleiſch und Blut iſt, ſo muß er auch einen beſondern Balſam ha-ben, der ihn erhält, daſſelbe iſt in das Corpus Sal geſezt. (l. de morb. Tartar. c. 21. p. 314.)*

§. 8.

Balſamum illud aut eſt productum calidi & humidi corporis noſtri, ſive influum ſit, ſive radicale, ſeu inſitum, aut eſt ipſum calidum & humidum. Inde pro uno eodemque habet *Dan. Sennert. (l. 5. inſtit. Medic. p. 1. ſ. 1. c. 2. p. 847.)*, Spiritus inſitus, humidum ſymphitum & radicale, calidum nativum. Sulphur vitale aliquando dicitur *Helmontio*, aliquando ſub Larva Archei ab eodem ab-ſconditur, vocaturque Archeus & Gas de natura ſalis balſamici, *(tr. complex. at-que Element. miſtion. figm. n. 41. p. 89.)*, Vulcanus etiam, *(tr. Phyſ. Ariſtot. & Galen. ignara n. 14. p. 41.)*, quo nomine etiam Archeum ſalutat *A. Th. Paracelſ. (Labyrinth. Med. c. 5. p. m. 272.)*. Hic balſamus corporis vita eſt & aſtrum, quo corporis membra vitalibus radiis illuminantur, perinde, ut Solis lumine tota

ma-

ui mundi machina illuſtrari ſolet, *docuit Joh. Bicker.* (*Hermet. Rediv. ſ. 1. p. 42.*)

§. 9.

Cum autem, ſi negotium comprimis generationis conſideramus, calidum tum, ſeu primo natus calor animalis, nil aliud ſit, quam ſangvis, ex mente *h. Harvei* (*Exerc. de gen. Animal. 71. p. m. 314.*); humidum autem radicale rimigenium colliquamentum cryſtallinum, ex quo fœtus ejusque partes æ immediate oriuntur. (*Vid. Eund. Exerc. 72. p. 325.*), Colliquamento ut ſi mavis, ſemini & ſangvini multum in erit balſami, ſi non ipſum erit Balm. Ad eundem ferè modum *Joh. Joach. Becher.* (*c. l.*) ſemen conſiſtit nctuoſo humido, ſeu humido radicali, cui balſaminum quoddam calidum tum eſt. De ſangvine hæc (*c. l. n. 20. p. 308.*) prodidit: Sangvini occul-, ſubtilem ac valde balſamicum ſpiritum ineſſe, ſpiritui ardenti in vegetaus analogum nemo dubitat, cum arte ex ſangvine quocunque præparari t. Balſaminum autem voco, *pergit*, quia oleoſus eſt, quod non incrediierit, ſi conſideremus ſiccum ſangvinem in igne, ut lardum flagrare & ab non minori celeritate, quam ipſum oleum, aut vini ſpiritus (*adde Supr. l. 1. c. §. 32.*), & in hoc balſamino ſpiritu & igne totius ſangvinis vis & bonionſiſtit.

§. 10.

Spiritus iſte balſaminus, aut ſulphur vitale, quomodo elaboretur, ſi ſcire leras, modum ſequentem dictitat Helmont. (*tr. in Sole Tabernaculum p. 621.*): gvis arterialis (hic namque vera balſami ſedes,) cum ſit partim ſalſus, partim pingvis, aut Sulphureus, inde debuit eſſe pulſuum concuſſio, non quidem efrigerium, (ut alioquin ſomniant ſcholæ,) ſed ſcilicet, ut ſicut butyrum cte fit per concusſionem: Conf. *egregium Illuſtris Georg. Wolfgang. Wedelii C. D. 1. Ann. 6. obſ. 2. p. 1.*) de ſangvinis conquaſſatione *diſcurſum*, & quæ (*tr. Blas. human. n. 23. p. 247.*) tradidit *Helmont.* Ita, *pergit*, ex ſangviulphur vitale, quod deinde per ejusdem operæ concusſionem in Spiritu tili lumen concipit, propagatumque formale ſeu vitale lumen; tanquam en de lumine ſumtum. Spiritus ſalſi nimirum & ſulphur ſangvineum in a cordis per pulſum ſe confricant, & accenditur tanquam lumen formale calore in Spiritu vitali.

§. 11.

Sunt præterea, qui bilem balſami naturalis vice in corpore noſtro fungi nt, & prædictum ſulphur ſanguinis vitale de throno ſuo deturbare nitun-

tur.

tur. Balſamicum quoddam Chyli condimentum eandem vocat *Præcept* colendus *Dn. D. Godofred Mœbius* (*Fundam. Med. Phyſiol. c. 15. p. 367.*). Fermen tum fellis perfectivum cremoris, præſervativum cruoris & corruptivum ſeri e *Helmontio* (*tr. Sextupl. Digeſt. Alim. Human. n. 27. p. 170. & n. 34. p. 171.*). Cu ſucco Pancreatico in Ventriculum aſcendere *Cornel. Bontekoe* (*p. 1. de Vit. Sanit. Hom. §. 12. p. 18.*) & ad Chyloſin concurrere acidum temperando (*§. 5 p. 109.*) ſuſpicatur. Aſſumta ore alimenta in lacteum, mediante ea, quæ fit ventriculo attenuatione, liquorem, Chylum dictum, redacta & per venas lacte ad cor transmiſſa poſt novas in hoc attenuationes mixtionesque maſſam ſu peditare illam rubicundam, quæ ſanguinis nomine vulgo venire ſolet, ext omnem dubitationis aleam poſuit *Joh. Broën.* (*Exercit. de Dupl. Bil. Vet. c. §. 4. p. 7.*). Balſamum ſanguinis *Auguſto Hauptmanno*, *Amico olim honoran* (*Diſcurſ. Inaugur. de Bile c. 2.*), Jecur à putredine eandem præſervare quidam veteribus, inter quos *Gabriel de Zerbis* (*ap. Mœbium c. l. p. 365.*) perhibuerun Hepar præprimis, adverſus putredinem bilis, præſidio indiguiſſe, *cenſuit Franci Gliſſon.* (*Anat. Hepat. c. 20. p. 185.*), quoniam reliquæ omnes partes ſanguine ſuum immediatè ab arteriis excipiunt; Hepar vero canalem ampliſſimum ha bet à vena portæ, qui cum exilis ejus arteria minimè comparari queat: quia et am hæc ſanguinem non in ipſum Hepatis Parenchyma, ſed in vaſorum illi tunicas diſtribuit. Balſamum totius corporis, eò quod Sal lixivum obtineat, de claravit *David Beckius* (*Experim. circ. rer. nat. princip. p. 120.*), & Sal volati oleoſum experimentis quibusdam animatus *Johan. Broën.* (*c. l. c. 2. §. 5. p. 42*

§. 12.

Contrarium ſuſtinet *Ariſtoteles*, qui (*l. 4. de part. Animal. c. 2.*) fel eſ purgamentum (ἀποκάθαρμα & paulò poſt περίττωμα), non alicujus gratia, ſe inutilem eſſe materiam, pronunciavit, & qui hunc ſequitur *Plinius*, (*l. 11. c. 37* peſſimi ſangvinis purgamentum, Ex genere quadrupedum, quæ Animal ge nerant cervo & damæ deeſſe notatum eſt: etque etiam aquo, mulo, aſino, v tulo marino & murium nonnullis. Cervis Achainis cognomine, ſed cont neri creditur, *inquit iterum Philoſophus* (*l. 2. de hiſt. anim. c. 15.*). Etiam cervi fe in inteſtinis habent, *juxta Plinium* (*c. l.*), ob quorum amaritudinem non at tingantur à canibus, quod tamen falſum venatores compererunt, *teſte Jacob Dalechampio* (*in not. ad h. l. Plin. p. 541.*), qui capto cervo in more habent eju viſceribus, inteſtinis, & ſangvine canes cibare, id quod dicunt apud Gallos: Fair la carée. Carere eo etiam animalia in Ponto, qui abſinthio veſcuntur, *iterum Plinius* (*c. l.*) *autor habet.* In parte quadam agri Chalcidici Eubo

fe

nunquam pecori eſſe, *Ariſtoteles* (*l. 1. hiſt. animal. c. 17.*) narrat. Quamob-
n pulchre *Ariſtotelis judicio* (*l. 4. de part. Anim. c. 2.*) à Veteribus dicitur il-
qui cauſam cur diutius vivatur, fellis vacuitatem eſſe ajunt. Inter Leonis
nen longævitatis cauſas bilis abundantiam allegavit *de la Chambre* (*Vid.*
. Ephemer. Curioſ. 14. p. 226.). Et bilis in corporis œconomia non eſt tan-
eceſſitas, ſolumque ferè ſangvinis excrementum & ſpumam ideò proclamat
. Viridatus (p. 2. de prim. coctione c. 5. p. 281.). Pro ſpuma ſangvinis vendita-
Steph. Rod. Caſtrenſ. (*l. 2. de Meteor. Microc. c. 13. p. 83.*)

§. 13.

Neque bilem cremori miſceri, ut præſervet eundem à putredine, (cum in
o naturali conſtituti humores non facile putreſcant,) ſed ut ſale volatili &
o abundante incidat, attenuet, fluidumque eundem reddat, ut benè *Regner.*
Graaf (de nat. & uſu ſucc. Pancreat. §. 95. p. 45.) ratiocinatur, qui ſui effati
es vocat ſolos pictores, qui hunc in finem coloribus ſuis immiſcent bilem,
tat id etiam *è Graafio forſan Joh. Broën.* (*c. l.*), qui & mulieres in eluendis
norum maculis bovinam bilem applicare novit. Et hinc in altera dige-
ne, in qua gracilia inteſtina ſunt ſtomachus, fermentum à felle inſpirari, mo-
: *Joh. Bapt. Helmont.* ad corruptionem & ſeparationem aqueæ partis, utque
etur acidum volatile in ſalſum volatile, (*tr. Sextupl. digeſt. alim. human. n. 29.*
71.)

§. 14.

Nec moror *Mœbii* obicem, dum ad ſtomachum delatam bilem virtutem
ſtivam Exemplis quorundam voracium brutorum imprimis Lupi corrobo-
ſatagit. Et in his naturaliter dari *Martin. Acachias* (*in Act. Med. Galen.*),
Avibus rapacibus falcone, Accipitre &c. quæ crudis carnibus veſcuntur,
majore calore ad coctionem indigeant. De fermento lupino res proba-
e non indiget & aliam eamque plane novam rationem olim prodidit *Ce-*
r. D. Simon. Pauli (*Quadripart. Botan. ſ. 2. p. 86.*). *Johann. Argenter.* in
o & vulpe hunc canalem invenire non potuit. *Vide Caſp. Bauhin.* (*l. 1. Theat.*
t. c. 45. p. 158.). Jungunt his quidam Pontificis triremium Remigem, de quo
r. Veſalius (*l. 5. de Fabr. hum. corp. c. 8. p. m. 351.*), quem voraciſſimum in-
tat *Magnif. Joh. Bohnius* (*circul. Anatom. Phyſiolog. Progymn. 10. p. 153.*), cum
alius eundem robuſtiſſimum nunquam in procellis etiam nauſeam marinam
um & longiſſimo ſpiritu extitiſſe ſaltem, teſtetur. Interim amara appetitum
ere, quatenus calorem & fermentum reſtituunt, *Exc. Georg. Wolfg. Wedelio*
. de Facult. Med. c. 3. p. 13.) obloqui, religionem duco, dummodo fermenta

(Ooooo) acute

acute diſtingvantur & bilis in ſtomachum effuſio non ſit nimia, omnem fermen-ti texturam infringens & vim reſolventem evertens.

§. 15.

Quantas nempe turbas det concoctioni primæ bilis, πικρόχολοι ἄνω & κάτω edicent, choleraque inde emergens loquetur. Tantopere aliquando aberrat Natura, *Caſp. Hofmann.* (*l. 2. inſtit. Med. c. 36. §. 7. p. 94.*) *meminit*, ut alte & ſuperior (*bilis meatus πόρος χοληδόχος*,) ne attingat quidem inteſtinum (duodenum, ni tu mavis tenue,) ſed ingrediatur Ventriculum. Et hi demum ſunt πικρόχολοι ἄνω veteribus dicti, homines miſerrimi quippe niſi bilem evomant ante menſam, quies nulla ſupereſt illis, usque dum cibus ingeſtus ſit expulſus. Imò coctioni plurimum adverſatur bilis: Nam omnibus hunc ſuccum vomiturientibus appetitus dejicitur, & Ventriculus debiliſſimus exiſtit, ructusque nidoroſi ipſis ſunt frequentiſſimi, notat *Joh. Viridet.* (*p. 1. c. l. c. 3. p. 16.*) Conf. *Anut. Foëſium* (*Oeconom. Hippocr. p. 507.*). Vomitu rejectam bilem in ſtar aquæ fortis bulliiſſe, *Petr. Borellus* (*Cent. 2. obſ. 1. p. 104.*) annotavit. Qui vero πικρόχολοι κάτω, continuis bilioſis dejectionibus exercentur.

§. 16.

An bilis Hepati & ſangvini infundatur, inter ſe *Palæphatus & Neochmus apud Bernhardum Sualben* (*tr. Alcali & Acidum p. 204. & ſq.*) diſceptant, ubi hic affirmativam, ille negativam tuetur, & contentione factâ experimentorum & rationum armis, ut Acidum & Alcali, inter ſe collidunt. Præcedere Hepatis actionem generationem bilis, Embryones docent, in quibus Hepar ſangvine abundat, antequam bile turgeat veſicula, vel leviter tingatur. Quomodo in Hepar perveniret, quærit *Th. Bartholin.* (*l. 1. Anat. Reform. c. 15. p. m. 96.*) Siquidem Anatome docet, hunc ferri humorem non referri? Per Meſenterium longa nimis via, in qua propter acrimoniam ad exitum properat, & obtunditur vis. Unde autem generabitur, ſi ſangvinis præcedat coctionem? Arteriæ & venæ paucæ ibi diſperſæ, bilis autem copioſe colligitur, imprimis *Ariſtot. teſtimonio* (*l. 1. Hiſt. animal. c. 17.*). In Naxo omnibus fermè quadrupedibus adeò grande, ut qui ſacra fecerint advenæ ſtupeſcant, rem ſcilicet prodigii loco ſibi arbitrantes.

§. 17.

Omne autem amarum eſſe balſamicum, non ita ſimpliciter verum reputandum, cum dentur balſamica non amara, & amara balſamum noſtrum corrumpentia, inter quæ Opium crudum merito refertur, quod crebro aſſumtum pallorem, ſangvinis reſolutionem, ipſamque adeò cachexiam, quin & Hydropem

cauſa-

ǀuſatur. Et qui tueretur à putredine Chylum, ſangvinem & totum corpus, m extra veſiculam facilis in putredinem ſit bilis, niſi oppidò exſiccetur. Sicut amariſſima, ut Abſinthium & Aloë, ipſa verminant, ſeipſasque ipſæ à putredine eri neſciunt: Claudo *Andr. Veſalii* (*c. l. p. 355.*) verbis: Non ignarus intem ſubtilis Anatomicorum commenti, qui bilem in ſuam veſiculam aſſervari cent, ut jecur à putredine vindicet, non expendentes, quam innumeros bilis lliculos & Cerebro & Lieni, & pulmonibus, & plerisque aliis corporis partis, ne ipſæ quoque putredinem contraherent, Naturam adhibere potuiſſet.

§. 18.

Balſamum igitur corruptionis in corporibus averruncus in ſangvine hoſpiur, ſpirituoſum eſt & cum ſangvine circulatur allapſuque & penetrativa ſua rituoſa vi viſcerum & reliquarum partium fibras, tubulos, & glandulas milirmes afflat & animat, tonumque earum ſervat & tuetur. Paucis, ſpiritus illi lſamici ſunt ſpiritus vitales & animales à veteribus cognominati, quos & intam Sangvinis Eſſentiam *Martin. Panſa* (*part. 1. de prorog. vit. c. 2. §. 4. p. 8.*) *pellare conſuevit.* Spiritus ſunt quaſi ſangvinis Anima, eundem moventes & culantes. Balſamus ſunt à putredine conſervans & grumeſcentia ſangvinem *fitetur Sebaſt. Wirdig.* (*l. 2. Med. Spir. c. 6. §. 1. p. 85.*) & univerſalis quædam Mua in omnibus corporibus *Eduardo Bolneſto* (*Præfat. in Auror. Chymic.*). His vigore & debito motu conſtitutis putredinis tyrannis in exilium proſcritur.

§. 19.

Ne igitur genio, quin & vita ſua defraudentur partes corporis quædam t etiam corpus totum, mortisque & putredinis ſubjiciatur tyrannidi, ut ſanis & cum eo ſpiritus aſſiduè motu circulari agitentur, neceſſitas imperat. Et nc partes Gangræna afficiuntur, cum ipſarum tubuli ita ſunt obſtructi, ut pauſſimus ſit ſangvinis (& Spirituum inſitorum) & humorum in illos influxus t per illos transcurſus. Ita *Joh. Broën.* (*c. l. c. 12. p. 168.*), Dixi, *ſubdit,* pauſſimum in Gangræna eſſe influxum ad differentiam ſcilicet indicandam, quæ inter ipſam & Sphacelum, in quo nullus plane adeſt ſangvinis & humorum inxus. Nam in Gangræna relicti adhuc ſunt tubuli, quidam aperti, in quos iritus & humores aliquatenus poſſunt influere, hinc quoque vita illius partis breve aliquod conſervatur tempus, nec tam difficilis eſt hæc curatu, quam quim Sphacelus. Vidi, teſtatur *Mart. Kergerus* (*de Fermentat. ſ. 2. c. 9. p. 162.*) tum crus unica nocte gangræna corruptum & putredinem ſangvini tàm cito mmunicatam, ut & pollex ſiniſtræ manus & gingivæ nigreſcerent. Hujus-

modi Exempla multa in Praxi quotidie obſervanda occurrunt. Hoc ipſo (1704) quo hæc revideo anno, in oppido Zſchopa Pannifex è Nundinis Numburgenſibus itinere pedeſtri omni ex parte ſanus redux circa veſperam extra hypocauſtum dum pedem dextrum poſuerat, dolorem pungentem ſentit, ita ut non ſine moleſtia eundem reducere valeret. Friget pes, per noctem dolores ingraveſcunt. Manè advocatus Balneator pedem rigidum & frigidum advertit, quidq; agendum ſit ſe ignorare fatetur, meque advocandum ſvadet, interim pedem fomentationibus calidis tractat. Advolo, pedem frigidum ſcarificare jubeo, nihil inde cruoris, etiam cuſpide lancettæ ſuæ tentatæ ἀναίσθητος pes & ad motum impotens (ἀκίνητος) usque ad Genu deprehenditur. Στάσιν ſangvinis & ſpirituum à tubulorum obſtructione ſangvinis concretione judico, idque Gangrænæ ad Sphacelum jam inclinantis cauſam, adeoque ut pedem à ſana parte ſeparare permitteret. Surdo fabula, mortem eligebat, vocabat uxorem, ſed & hæc ſurda. Toto namque corpore ſanus, animo ſaltem ægrotabat. Sphacelo paulo pòſt corripiebatur putreſcebatque pes, ut tandem fœtoris nauſeabundi pertæſus æger ſectioni annueret. Quâ facta, os quin & medulla oſſis corrupta & nigra apparebat, adhibitisque adhibendis vulnere curato unipes bene habet.

§. 20.

Stat & aliquando rigida tota corporis machina in momento ſanguinis motus & ſpirituum absque ulla prægreſſa mentis aut animi alteratione, talesque aut Apoplectici concidunt, aut Lethargici ad plures abeunt. Ante multos annos pannifex Chemnitii poſt Cœnam dormiturus in ſcamnum decumbit. Poſt ſemihoram ſtertere incipit, poſt rhonchiſſare Spiritumque difficulter ducere. Excitatur etiam cum ſtrepitu, omnium ignarus, rationis vacuus deprehenditur,

Nec facit officium pesque manusque ſuum.

Vocatus in Plethorico & carnoſo venam ſecare jubeo Medianam, qua aperta ſanguis non effluit, grumoſus tamen exprimitur. Cephalica & Salvatella aciem Phlebotomi experiuntur fruſtra ſanguinis effluxus expectatur, ſoli quidam grumi valida facta expreſſione deprehenduntur. Pulſus penitus obſcurabatur. Contigere hæc circa noctem mediam, ingruente crepuſculo omni motu & ſenſu deſtitutum corpus exanimabatur.

§. 21.

Στάσιν igitur ſanguinis aliorumque humorum & ſpirituum à quacunque demum cauſa proveniat, morbum & mortem prænunciare, comprimis Neoterici proclamarunt; Circulum contra ad naturalis mechaniſmi leges inſtitu-

tum

um vitam & ſanitatem. Ita *Joh. Broën.* (*c. l. c. 12. §. 2. p. 169.*) *dixit*, vitam orporis, ſive quæ huic ſoli propria eſt, & à vita mentis diverſiſſima, conſiſtere altim in locali & automatico ſangvinis & humorum motu, & circulatione, ua ceſſante, vita quoque corporis ceſſat & habitaculum ſuum relinquit nima, quia factum eſt inidoneum ad commercium motuum, cum ipſa ulerius continuandum.

§. 22.

Sunt, qui putredinem aut putrefactionem potius per fermentationem efinunt, qua miſti compages lentè diſſolvitur. Extiterunt non pauci Phiſophi, *diſſerit Magnif. Dn. D. Joh. Bohnius* (*Diſſert. Chymic. Phyſ. 10. §. 1.*), qui ut fermentationem (quam coctionis termino innuebant,) putrefactionis notine exprimebant, dum *v. g. Empedocles* vinum Aquam in vite putrefactam denivit, *Plutarchus* idem putreſcentem ſub cortice lympham pronunciavit, aut ui putredinem fermenti inſimulant, fermentumque per putrefactionis modum gere ſuſpicantur *v. g. Mercurialis & Fernelius*, aut qui tandem putrefactionem t fermentationem notionibus diſtinxerunt, re ipſa vero confundunt, ejusdemue naturæ & unam plane operationem Chymicarum utramque autumant, *g. Sennertus, Duncanus, Bornettus & Daviſſonius*, ſed hos omnes egregiè cœcuviſſe, optimo jure *Vir ſagaciſſimus* cenſuit. *Jacobum Ziegleru*m etiam fermentionem cum putredine confudiſſe (*tr. de Ferment. c. 2. p. 6.*) *cum Joh. Ferneo* (*l. 6. M. M. c. 9. p. 296.*) *& ipſo Joh. B. van Helmont.* (*tr. Spir. Vit. n. 8. 9. p. 8.*). *Martin. Kerger.* (*l. de Fermentat. ſ. 2. c. 9. p. 161.*) probat, eosque reprendit. Idem Chymicos feciſſe, imprimis *Th. Williſium* (*tr. de Fermentat. c. 8. 48. & c. 9. p. 56.*) *Martin Schoock.* (*de Fermentat. c. 13. p. 120.*) *aſtruxit.*

§. 23.

Oppoſuit ſe his *Anton. Günther. Billichius* (*Anat. Ferment. Platon. c. 4. 29. p. 487.*), cujus rationes recitat *Martin. Schoock.* (*c. l. p. 117.*) *& laudatus noer Bohnius* (*c. l. §. 2.*); Sed quos nec *Hermann. Conring.* (*Exercit. in Billich. 577.*), nec *Martin. Kerger.* (*c. l. p. 562.*), nec *accuratus Bohnius* (*c. l.*) approbare otuerunt. Multis de harum differentia egit *Kergerus* (*c. l.*), *Schoock.* (*c. l. p. 5.*) quos vide. Revera, *inquit ſupra laudes noſtras poſitus Dn. D. Bohnius* (*c. l. 3.*), diverſisque phænomenis putrefactionem inter ſe differre ipſa noſtra ſenria minus oſcitanter applicata, & primo quidem Nares & Lingua nobis peruadent: quatenus vegetabilia ſive fermentationi, ſive putredini ſubjiciantur, em in principio utriusque odorem & ſaporem aliquandiu ſibi ſpecificum rvant, ſucceſſive cum peregrino quodam immutant, ita tamen, ut ille ſub

putredine fracidus, nauſeabundus & urinoſus; Sub fermentatione acidulu magis minusque nigratus percipiatur, odoremque alium ſpiret abſinthium Mentha & Chelidonium fermentatum ac putrefactum; Animalia vero horum que partes, quia fermentationi nunquam, ſed ſoli putrefactioni auſcultant, putreſcentibus etiam vegetabilibus modò ſimilem, modò peculiarem fracedinem olent.

§. 24.

Manus, *pergit* (§.5.), ſi putreſcentibus vegetabilibus admoveas, præprimi humidioribus arctiusque compresſis, aut denſius cumulatis ſine calore ſenſibil illa vix deprehendes, qui interdum inurentem & luculentum ignem, ut in fœno humidiore contingit, (quod quidem olim cumulos fœni amplos in prati non ſemel ignem & flammas emiſiſſe & in cineres deſediſſe me conſpexiſſe recordor, *Conf. Th. Williſ. c. l. c. 10. p. 69.*), degenerat, aut ſi forſan manibus palpare illum haud liceat, quod lenta nimium ſit putredo, obſtetricante Thermometro (in fermenteſcentibus vix) eum experiri licebit. Facere huc, non ſine cauſa judicat *Nobilisſimi Dn. D. G. W. Wedelii* Nobilisſimum experimentum, dum Glaſti præparationem mechanicam curioſe luſtraret & in parandi modum inquireret, fumantes acervos vidit urinoſasque particulas exhalantes percepit, toto eò quo conficiebatur loco imò tota domo nares vellicantes- Conſecutus inde impoſito inſtrumento, ſine ſumtibus, ſine cura & quod maximum eſt, ſine igne notabilem quantitatem Salis volatilis in liquore urinoſo ſpontè prolecto *Vid. laudati Wedelii* (*Experim. Chym. nov. de Sal. Volat. Plant. c. 4. p. 39. & ſq.*). Præterea *juxta Bohnium* (§. 6.) & hoc putredo ſibi peculiare facit, quod ſine ulla molis expanſione & rarefactione fiat: Fermentatio contra cum turgeſcentia notabili & receptacula frangente. Fermentanda frequentius fermento indigent, (§.7.) quod eorum particulas torpidiores aut firmiores nexu ſibi implicatas exagitet & divellat. Sine tamen ejusmodi motore externo putredinem concipere poteſt quodvis mixtum, ad putreſcendum aliàs aptum.

§. 25.

Non hic negligenda illa diſtinctio, qua *laudatus Vir (Specim. Experiment. Chym. de Sal. Volat. Plantar. c. 5. p. 44.)* aliam facit deſtructivam, qua mixti forma penitus perit & hæc ad putredinem tendit, aliam excitativam, quæ latentia evolvit, in conſpectum ſiſtit, & ſejunctis à ſe invicem vinculis ſeu Elementis nova producit corpora. Illam deſtructivam, hanc perfectivam vocare ſoleo. Deſtructoriæ etiam meminit *nunquam ſatis laudandus Bohn.* (*Exerc. Chym. 9.* §. *23.*) qui & (*Exerc. 10.* §. *10.*) retulit, quosdam fermentationis perfectivæ & deſtructivæ notionibus id indigitari contendere; ita ut per priorem muſtum

uſtum in vinum exaltetur; per poſteriorem in acetum degeneret. Fermentatio item eſt *juxta Dn. de Stair.* (*Phyſiol. nov. Experiment. Explorat. 14. n. 1. p. 454.*) hementior motus, unde rarefactio, tumeſcentia, ebullitio ſeu effervescentia. bi rectè notat *Joh. Dav. Portzius* (*Vin. Rhenan. Anat. Chym. c. 2. p. 14.*), quod idem omnis fermentatio ſit cum effervescentia, ſed non contra omnis effer-ſcentia cum fermentatione, qui & muſtum effervescere, non fermentari (*p. 15.*) ctitavit. Effervescentiam fermentationem ſubitaneam vocat *Jacob le More hym. Med. Phyſ. c. 4. p. 28.*), ortam ex occurſu duorum corporum, poros & eatus mutuos occupantium; unde aër undiquaque preſſus anguſtia loci ſibi am parare ſolet cum ſibilis, ſtrepitu & guttulis in altum elevatis ſeſe mani-ſtans; poſteà Aëre de loco deturbato, placidum & ſæpius inſeparabile ineunt nſortium hi duo liquores, qui fluiditatem ſuam derelinquentes rigidam & ram plerumque aſciſcunt conſiſtentiam. De differentia fermentationis & ferveſcentiæ *idem* (§. *16.*) plura. Corruptionem igitur fermentationis ſpe-em vocare non erubuit *Wolferd. Senguerd.* (*p. 1. Philoſ. Nat. n. 10. p. 72.*), *No-rq; Bohnius* (*c. l.* §. *11.*). Fermentationem quandam quaſi viam ad putrefa-ionem ſeu hujus quoddam incitamentum indigitavit.

§. 26.

Subjiciuntur putredini non ſimplicia corpora, qualia Elementa vulgaria putantur, imprimis ignis. Autoritas quidem *Ariſtotelis* pro Igne militat, non o reliquis Elementis, dum (*l. 4. Meteor. c. l.*) ſcripſit: Cήπεται πάντα τὰ λλα πλὴν πυρός. καὶ γὰρ γῆ καὶ ὕδωρ καὶ ἀὴρ σήπεται. * Putreſcunt omnia alia cepto igne; Etenim terra & aqua & Aër putreſcunt. Idem de Igne alibi *le long. & brev. Vitæ c. 5.*). Reliqua namque Elementa à calore externo con-a naturam poſſunt affici, ratiocinatur *Jacob. Scheckius* (*l. de Calor. Vi & Ef-ac. c. 4. p. 407.*) & quodammodo fieri ſterilia. Sed igneum Elementum, (vo-mus autem intelligi ignem, non in alia materia incenſum,) ut alia Elementa rnacula & οἰκεῖα mixtorum corporum alium extra ſe ignem non habent, qui oſſit ipſius natura affici. Quamdiu vernaculus ignis in mixtis ſubſtantiis ex-perat & ſtabilis manet, tantiſper enim putredine ſubſtantia talis non afficitur, propter ignem etiam, & non tantum ignis ipſe putredinis non patiens eſſe orpus exiſtimandum ſit. Ignis lucet & eſt immaterialis & habet rationem rmæ, comparatione ad alia Elementa, *Simplicius* (*in 4. Phyſ. t. 49.*) concludit, ui addit, ignis puriſſimus omnium corporum & magis expers materiæ, quam ætera Elementa, & potius lumen quàm ignis. Quocirca & proportione gnis ad reliqua Elementa proportioni formæ ad materiam aſſimilavit *Averroës* (*2. de*

(*2. de Generat. & Corrupt. c.50.*). Hæc ratio eſt, quod ignis nequeat putreſcere, quia ſemper humorem in ſe incluſum, à quo accenditur, habet pro materia, quæ nunquam rebellis ipſi eſſe poteſt, niſi ſuffocetur: poteſt igitur ſuffocari extinguique, ſed non putreſcere, *judicat Joh. Argenterius* (*Comment. 3. in Art. Med. Galen. p. 149.*). Et hoc ignis à putredine privilegium, quamvis ſibi firmiter perſuadeant Ariſtotelici, tamen duplicem corruptionem eidem asſignaſſe Philoſophum legimus. Duobus modis videmus corrumpi ignem, (*philoſophatur l. 3. de Cœlo c. 6. p. 52.*): Nam & à contrario corrumpitur extinctus, & ipſe à ſe ipſo marceſcens. μάρανσιν & σβέσιν marcorem & extinctionem vocavit *alibi* (*l. de Juv. & Seneѐt. c. 5. & de Reſpirat. c. 8.*). Cur calorem corporis noſtri corrumpi indeque putredinem inferri in ipſa putredinis definitione dictitant, quod fecit *Jacob. Zabarella* (*l. 2. de Miſt. Generat. & Interit. c. 6. col. 562. ſq.*). Cur quidam ſpiritus corrumpi & putreſcere poſſe cum *Franc. Valeſio* (*l. 5. Controv. Med. & Phil. c. 19. p. m. 260.*) ſtatuerunt? cum ex & ab igne microcoſmico ſit calor & ſpiritus, imò ipſe ignis. (*Vid. l. 2. Tit. 9. §. 18. ſq.*). Et ex hac ignis natura & conſtitutione calorem ἔμφυτον & σύμφυτον putredini non eſſe obnoxium per ſe concluſit (*c. l. c. 4. p. 424.*) *Jacob. Schegkius*. Quod ſi corruptionis notione ludere Philoſophum, cum ſociennis regeras, ἀφιλοσόφως id fieri cogites.

§. 27.

Poſſent & aliæ rationes in medium afferri, cur igniis fermentationi aut putredini herbam non porrigat, v. g. *ex Ariſtotele* (*ſ. 20. probl. 25.*), & *Franciſc. Picolhomineo* (*l. c. c. 8. p. m. 980.*) refrigerari oportet illud, quod putredinem eſt concepturum. Ignis autem, ubi refrigeratur, ignis eſſe deſinit. Ignis nihil patitur ſecum commiſceri, ut reliqua Elementa, iterum ex *Ariſtotele Jac. Zabarella* (*c. l. c. 14. col. 584.*). Neque ignis efficientiæ potentioris cujusdam, cum ſit efficaciſſimus, eſt obnoxius, *ut loquitur Jacob. Schegkius* (*Confutat. Error. Simon. Simonii c. 1. p. 636.*), ſufficiat hæc à motu ignis rapidiſſimo, quæ deſumitur. Flammam Ariſtoteli nil aliud eſſe quam ῥεῦμα exhalationis quoddam, *Jacob. Schegkius* (*de Color. Vi & effic. in nat. c. 2. p. 312.*) dixit, & *Th. Williſ.* (*c. l. c. 10. p. 67.*) ignem ſulphurearum particularum in ſubjecto impetuoſius concitatum motum & eruptionem. Credendum ignem particularum ſubtilium rapidiſſimo in motu conſtitutarum congeriem eſſe, *ſtatuit Wolferd. Sengverd.* (*p. 3. Philoſ. nat. c. 12. p. 241.*), inde flammam fluorem dicendam ex celerrima particularum liberè tranſeuntium ſucceſſione *Joh. Dan. Major* (*in Gen. Errant. c. 14.*) reputavit. Quæ rapidisſimo motu feruntur corpora, motibus prædictis vix auſcultabunt. Exemplo ſit aër ventorum turbini-

nibus motus, ut venti ea propter Aëris everricula quibusdam nuncupentur. *Vide Athanaſ. Kircher.* (*l. 4. M. S. S. 2. c. 8. p. 237.*). Et ſi ignis ſubterraneus illas emitteret halitus ventorum materiem: Mare velut torpidum penè motus expers facilè in putredinem cum Geocoſmi ruina abiret, *juxta Eundem.* (*c. c. 1. p. 212.*). Qua de cauſa motus *Joh. Conr. Barchuſen.* (*l. 2. Pyroſoph. c. Tit. 14. p. 90.*), intrepidè decrevit: Stante circulatione (M. S.), tunc nec in corde, neque in ipſa maſſa ſanguinea fit ulla fermentatio.

§. 28.

Reliqua Elementa, quatenus ſunt ſimplicia, itidem fermentationi & putredini obluctantur, quatenus verò mixta, ſubjacent. Ita *Avicenna* (*l. 4. Canon. fen. 1. tr. 4. v. 1.*): Non terra, *Anton. Santorell.* (*Poſt prax. Med. c. 37. p. 8.*) Contrarius *Lucretius* iſta (*l. 5. de Nat. rer. v. 241.*) intonat:

Illud in his rebus ne arripuiſſe rearis,
Memini, quod terram atque ignem mortalia ſumſi
Eſſe neque humorem dubitavi auraſque perire.

Aër ferè nunquam purus habetur. Naturæ namque eſt cribrum, ut eleganter *J. B. du Hamel.* (*l. 3. de Conſenſ. Vet. & Nov. Philoſ. c. 3. p. 723.*), quo cœleſtes influxus ad terram usque demittuntur, illiusque interjectu terra cum cœlo nundinationes ſuas & commercium exercet. Sphæra præterea eſt Atomorum è maris & teræ abyſſis ſurgentium &, cum ſit de genere fluidorum, ubicunque allidit in corpus ſolidum, de ejus effluviis quædam excipit. Craſſeſcit igitur & caliginem concipit: Caliginoſum autem aërem eſſe velut terræ & aquæ lanuginem, *iterum Hamel.* (*c. l. n. 2. p. 715.*) prodidit. De Aqua autem ſe reſcire fatetur, (*Idem. c. 4. n. 1. p. 738.*), an aqua in rerum natura omninò pura ab omni alio ſecreta elemento inveniri poſſit. Quanta eſt in aquis ſaporum diverſitas? quid? quod aliæ ſunt limpidæ & graves, aliæ lutoſæ & leviores, atque ex omnibus fere triplex ſalis genus, fixi, nitroſi, & volatilis elicitur.

Cernis ut ignavum corrumpant otia corpus
Et vitium capiant, ni moveantur, aquæ.

(*Ovid. l. 1. de Pont. Eleg. 5. v. 5.*). Motu namque abſente, Aquæ craſſeſcunt, muceſcuntque, quod optimè in ſtagnis animadvertere cuique liberum eſt.

§. 29.

Cum etiam fermentatio & putredo ſuccedens fluidorum ſit, Terra & terrea, utpote ſicca, fermentationibus & putrefactionibus non facile obnoxia. Quod ſi tamen Terra pluviis irrigetur, in tumorem quaſi agitatur, totaque in

fermento eſt. Egregie id expreſſit *divinus Poëta, Virgilius* (*l. 1. Georgic. v. 43.*), dum cecinit:

Vere novo gelidus canis cum montibus humor
Liquitur, & Zephyro putris ſe gleba reſolvit.

Terſius & ad Philoſophiam etiam modernam accommodatum (*l. 2. v. 331.*)

Vere tument terræ & gentilia ſemina poſcunt,
Tum Pater omnipotens fœcundis imbribus æther
Conjugis in gremium lætæ deſcendit & omnes
Magnus alit magno commiſtus corpore fœtus.

§. 30.

De Mineralium in terra productione *Th. Williſ.* (*c. l. c. 3. p. 18.*) iſta: Licet in viſceribus terræ fermentatio ſit minus conſpicua, quam ſuperficie; tamen facilè conſtat particulas Elementares, ſeu principia fermentativa in profundo telluris, velut utero quodam prægnanti, includi: quæ ibidem concreta & ſtrictis amplexibus Colligata mineralium productiones conſtituunt: ſoluta autem & in telluris gremio commota, aut ſurſum exhalantia μετεώρων apparentias faciunt. Utut vero hæc ita ſe habeant, ubi compactiorem firmioremque texturam mineralia obtinuerunt, in illa putredini nullum conceditur jus. Rubiginem putredinem metallorum ſignare & mortem *Paracelſo* (*l. 6. de Rer. Natur. p. 896.*): *So ein Metall ſterben will, ſcribit, hebt es an zu roſten, und was verroſtet, das iſt auch geſtorben, und alſo, wenn es gar zerroſtet, ſo iſt es gar abgeſtorben, und zu einen faulen Cadaver worden, und ſolcher Roſt mag nimmermehr reduciret werden in ein recht Metall, ſondern giebt allein ein Schlacken und kein Metall mehr. Es iſt auch, pergit alibi,* (*T. 1. op. Cœl. Philoſ. ſ. liber vexat. p. 932.*), *daß ſich die Metallen, wenn ſie lange in der Erden liegen, nicht allein verkehren, daß ſie gar zu Roſt und Schimmel werden, ſondern ſie werden auch durch groſſe Verlängerung in der Erden gar wiederum zu einen rechten natürlichen Stein: Der man nun viel findet, man hat aber nicht Achtung darauf. Denn man findet ganz ſteinerne heydniſche Pfennig mit alten Gepräg, ſind aber am erſten Metallen geweſen, und durch die Verweſung Stein worden.* Hic vero idiotiſmo ſuo indulget Bombaſtus, cui regerendum illud *Bohnii* (*c. l. §. 13.*): Qui Metallorum per rubiginem corroſionem putredinem vocant, aut in notionibus imponendis valde luxuriant, aut craſſiorem Philoſophiam colunt. Quomodo corrumpi poſſe dicantur, explicat *Joh. Joach. Becher.* (*l. 1. Phyſ. ſubterr. ſ. 5. c. 1. n. 60. p. 334.*), qui & quid Metallariis *Tod Metall* vocitetur (*c. l. ſ. 4. c. 7. n. 9. p. 292.*) tradidit. Vetuſtate Lapides quidem rubiginem contrahere,

ere, *Plinius* (*l. c.*) ſctipſit, & ex hoc *J. C. Scaliger.* (*Exerc. 137. ſ. 1. p. 464.*) nde & Poëta:

Mors etiam ſaxis Marmoribusque venit,

Aſſentire videtur *Lucretius* (*l. 5. de Nat. Rer. v. 307.*)

Denique non lapides quoque vinci cernis ab ævo?
Non altas turres ruere & putreſcere ſaxa,
Non delubra Deum ſimulacraque feſſa fatiſci?

ed hæc poëticè & catachreſticè. *Contrarium Galenus* (*l. 3. de morb. vulg. omm. 1.*) docuit, & ipſa firmat experientia. Metalla, in contrarium urget *Zacut. Luſitan.* (*l. 1. Hiſt. Med. Princip. hiſt. 84. qu. 51. p. 152.*), putreſcunt, quoiam aquea ſunt: quare *Plato* ea dicit aquarum genera, id eſt, corpora ad quam pertinentia & frigore magis, quam igne, durata. *Platonem* (*in Timæo m. 295. a.*) evolventi liquet, illum non metalla aquea, ſed aquas fuſiles apellaſſe, quod Aquarum inſtar fluant, ut ego interpretor, calefacta. Nec è ola aqua, ſed metallico ſeminio imprægnata, Spiritu, ſ. Archeo metallico coperante illa fingi, nulli non ignotum. Lapides etiam per putredinem h. e. iſſolutionem humidi à ſicco veniunt ad interitum, & cinis fiunt, pergit Zacutus. redat id, cui aquam è pumice elicere non impoſſibile videtur.

§. 31.

Promtius verò in vegetabilia & Animalia ſuum imperium exercere valent rmentatio & putredo. Succulenta namque ſunt & humida herbæ, flores, uctus, ligna, radices, humiditate etiam pollent non mediocri viſcera, carnes aliæ partes animalium, nec poris deſtituuntur, quibus vapores rarefacti egre- aërque ingredi poſſit, quia & ſoluto animæ & corporis vinculo ſtatim ſpiris cum ſale & ſulphure in ſangvine conflui, nec non cujusque partis inſiti è otu ſuo regulari ceſſant & in confuſionem aguntur: deinde, partim è poris m calore evaneſcente exhalant, partim intus in cavitatibus concluſi, cum reuis particulis inordinatè fermenteſcunt & corporis totius ac viſcerum intueſcentias faciunt. Poſteà verò partium ſolidarum compages ſenſim laxari, particulæ ſulphureæ una cum ſalinis fluorem adeptis, evaporare incipiunt; nc fœtor ſumma & putredo oriuntur. Et hæc eſt genuina putredinis ſcena, nicillo *Thom. Williſii* (*c. l. c. 8. p. 50.*) delineata.

§. 32.

Omni putrefactioni ineſſe motum internum, non ſecus, ac igni, aut lumini, *gutè cenſuit Franciſc. Baco de Verulam.* (*Sylv. Sylv. c. 4. n. 352. col. 827.*). Ad nc autem illuſtrandam facit deſiccationis proceſſus & progreſſus, qui tribus

 actio-

actionibus perficitur, eodem interprete (*Hiſt. vit. & Mort. col. 49.*), atque actiones iſtæ originem ducunt à ſpiritu innato corporum. *Prima* eſt attenuatio humidi in ſpiritum, inde, quæ plurimum ſiccantur, pondere minuuntur. Certiſſimum autem eſt, ſpiritum rei præinexiſtentem ad pondus nihil conferre, ſed illud levare potius, ergò neceſſe eſt, ut ſpiritus præinexiſtens humidum & ſuccum corporis, quæ anteà ponderaverant, in ſe verteret, quo facto, pondus minuitur. *Secunda* actio eſt exitus, ſeu evolatio Spiritus. Illa evolatio cum ſit confertim, etiam ſenſui patet; in vaporibus aſpectui, in odoribus olfactui; Verum ſi ſenſim fiat evolatio, ut fit per ætatem, tum demum peragitur ſine ſenſu, ſed eadem res eſt. *Tertia* Eſt contractio partium craſſiorum poſt Spiritum emiſſum, unde videas manifeſtò arctari & minorem locum complere, ut fit in nucleis nucúm, qui ſiccati non implent teſtam. Secundo patet ex rugis exſiccatorum. Tertio ſe contractio in illis, quæ à calore non tantum corrugantur, verum etiam complicantur & in ſe vertuntur & quaſi rotulantur, ut cernere eſt in Membranis & papyris & foliis ad ignem admotis. At in plurimis, ubi non datur corrugatio, aut complicatio, fit ſimplex contractio, anguſtiatio & induratio & deſiccatio. Quodſi eousque invaleſcat evolatio ſpiritus & abſumtio humidi & non relinquatur ſatis corporis, ad ſe uniendum & contrahendum, tum vero ceſſat contractio ex neceſſitate & corpus fit putre & nihil aliud eſt, quam pulviſculus cohærens, qui levi tactu diſſipatur, & abit in aërem: ut fit in corporibus cunctis valde abſumtis, & papyro & linteo ad ultimum combuſtis: & cadaveribus inbalſamatis poſt plura ſecula. *Hactenus è Verulamio.*

§. 33.

Certum eſt etiam, *pergit* (*col. 499.*), putrefactionem non minus, quam Arefactionem à ſpiritu innato originem ducere, ſed longè alia via incedere. Nam in putrefactione ſpiritus non emittitur ſimpliciter, ſed ex parte detentus mira comminiſcitur: atque etiam partes craſſiores, non tam localiter contrahuntur, quam coëunt ſingulæ ad Homogeniam. Putrefactioni autem ineſſe motum internum, non ſecus ac lumini & igni, argutè cenſuit *Idem.* (*Syl. Sylv. Cent. 4. n. 352. col. 827.*). Dixit autem hanc (*Hiſt. Vit. & Mort. col. 563.*), opus mixtum ſpiritus & partium craſſiorum. Etenim ſpiritu (qui partes rei continebat & frænabat,) partim emiſſo, partim langveſcente, omnia ſolvuntur & redeunt in Heterogeneitates ſuas, ſive (ſi placet), Elementa ſua. Quod ſpiritus inerat rei, congregatur ad ſe, (unde putrefacta ſunt gravis odoris,) oleoſa ad ſe, (unde putrefacta habent nonnihil lævoris & unctuoſitatis); Aquea itidem ad ſe; Feces ad ſe, (unde fit confuſio illa in putrefactis). Usque adeò Cadaveri convenit,

ut

diſſolvatur, concidat, diffluat, nihil tamen horum ſubitò patiatur, *Socrates ap. Platonem* (*in Phædon. f. m. 204. a.*) diſcurrit.

§. 34.

Ut putrefactionis negotium procedat, cauſæ tum intra Cadaver, tum ex-a illud quærendæ. Quod ad cauſas coadjuvantes internas, Corporis ſana firma conſtitutio putredinis jugum non ita facile ſubit. Teſtatur id iterum .l.) *ap. Platonem Socrates*, ubi cadavera aliquando multum tempus ſupereſſe utat, ſi quis corpore perbellè affecto deceſſerit. Temperamentum conſide-ndum venit. Calidum & humidum accuſat *Joh. Joach. Beccher.* (*l. 1. Phyſ. bt. ſ. 5. c. 1. n. 25. p. 311.*), partes enim aqueæ, quæ ſuperſunt, facile augentur, ſi ovæ accedant. Clarius: (*c. l. n. 42. p. 323.*) In animali, *inquit*, cadavere iritus balſaminus exulat & abeſt, hinc mixtum animale ab humiditate qui-em partium alterationem patitur, ſed defectu ignis vitalis reagere & vincere equit, hinc totius mixti deturbatio ſequitur, imprimis unctuoſitatis, ſeu gluti-is ſangvinis (lymphæ) alteratio fit. Nam cum iſtæ partes unctuoſæ ſint, in uas humiditas primò agit, tanquam in ſubjectum putrefactionis, neceſſario quitur eas, præ reliquis alterari, hinc experientia docet, pingvia, præſertim ngvinem & cadavera ſangvinea ac corpulenta, pingvia, facillime putrefieri. cripſerat dudum *Ariſtoteles* (*l. 3. hiſt. Animal. c. 19.*), quem etiam ſequitur *eph. Roderic. Caſtrenſ.* (*l. 3. de Met. Microcoſm. c. 4. p. 102.*) & *Paul. Zacchias c. l. n. 22. p. 363.*). Sangvis & quæ ſangvinea facile putreſcunt. Sangvi-eos ideò peſti obnoxios, judicavit *Jac. Schegkius.* (*confut. Error. Sim. Simon.* 710.). Hinc fieri etiam autumat *Thom. Bartholin.* (*l. 3. de Luce c. 7. probl. 3.* 422. *& Diſquiſ. med. de ſanguine vetit. p. 7.*), quod animal mactatum ab ho-ine Chriſtiano citius putreſcat, quam quod mactat Judæus, quia per macta-onem quæ fit à Chriſtiano, non effluit univerſus animalis ſangvis. Veti-m proinde, quod *Idem* adduxit, Judæis mactare cultro obtuſo, non alio fi-e, niſi ut ipſi prorſus liberentur omni ſangvinis eſu: obtuſo enim cultro ma-tando animali incutitur terror, quo fit, ut ſangvis ad vitæ conſervationem in rinceps membrum cor confluat, unde mox venis frigore obſtructis protinus ffluere nequit. Ita quibus cadavera condiendi cura commiſſa, vaſa à ſan-vine, qua poſſunt diligentia, deplent (*Vid. infra l. h. Tit. 2. §. 152.*). Cum eti-m in à vulneribus occiſis, ut plurimum totus ſangvis effluat, magis rationi onſonum videtur, *concludit* (*c. l.*) *Zachias*, diutius incorrupta ſervari.

§. 35.

Temperamentum frigidum & humidum allegant Alii. Hinc fœminea ca-

cadavera, quod maſculeis, quæ ſicciora ſunt promtius, quantum eſt ex hoc, corrumpuntur, *juxta Paul. Zacchiam (l.c.n. 20.)*, Non mirum etiam videri cuipiam poſſet, Neptuni pecudes, ut vocantur *Plauto (Pſeudol. A.3. ſc.2.v.45.)* piſces, extinctos nequam eſſe (*Vid. Paul. Neucranz. de Hareng. p. 47.*) & putredini etiam in Machina Boyleana, aëre exhauſto *(vid. infra §.51.)* facile obſequi, *juxta J. B. Helmont. (tr. Schol. Humoriſt. paſſ. Decept. c. 2. n. 24. p. 108.)*, cum materialiter nil niſi Aqua transmutata ſint & per Artem facilè in Aquam redeant, ut *idem (tr. compl. atque miſtion. Elem. Figm. n. 12. p. 86. & n. 32. p. 88. Add. David von der Becke Experim. circa rer. nat. princip. p. 22.)*. Comprimis glaciati in loca tepediora translati, *iterum Helmont. (tr. Blaſ. human. n. 35. p. 150.)*. Temperamento propterea gaudent frigido & humido, adeoque putredini faventi, ut concluſit *Melch. Sebizius (l.3. de Alim. c. 13. p. 912.)*, accedit in his laxior carnis textura, quæ ipſis præ aliorum animantium carne contigit. (*Vid. Job. Bohnius Exerc. Chym. 4. §. 8. Et Exerc. 10. §. 18.)*. Recte proinde *Comicus (Aſinar. Act. 1. ſc. 3. v. 26.)*

Quaſi piſcis, itidem eſt amator Lenæ: nequam eſt niſi recens.

Minimos piſciculos, & qui cum ſpinis comeduntur, ferè brevi corrumpi, etiam in Ventriculo *ap. Athenæum (l. 8. Dipnoſophiſt. p. 357.)* diſſeritur. Vaſtæ contra molis caro eſt durior durabiliorque, judicio *Avicennæ (l.2. tr. 2. c. 553.)*, quod tamen Cete ob pingvedinem non probat. De eo namque *Friedr. Martens (Spizberg. Reiſebeſchreib. p. 4. c. 8. p. 114.): Er wird von Stund an übel ſtinckend, und wachſen weiſſe länglichte Maden, wie Regenwürmer geſtalt, in ihrem Fleiſch, ſind glatt wie die platten Spulwürme im menſchlichen Leibe.* Breve ſpatium piſcium, Corvorum durationi determinat *Auſonius (Epiſt. 21. v. 62.)*

Non duraturi poſt bina trihoria Corvi.

De Capitone (*in Moſella. ſ. Idyll. 9. v. 87.*).

Nec duraturus poſt bina trihoria menſis..

Triduum iisdem tritum:

Poſt tres ſæpe dies vileſcit piſcis & hoſpes.

Collimat eò *ap. Terent. (Adelph. a.3. ſc. 4. v. 58.) Syrus*, dum *inquit:*

Piſces ex ſententia
Nactus ſum: hi mihi ne corrumpantur cautio eſt.

Et *ap. Plautum*, ut Comicum Comico jungam, (*Mil. Glorioſ. a.3. ſc. 1. v. 116.*)

- Hoſpes nullus tam in amici hoſpitium diverti poteſt,
Quin ubi triduum continuo fuerit jam odioſus fiet.
Verum ubi dies decem continuos iteraſti domum illius,
Jam etſi Dominus non invitus patitur, ſervi murmurant.

§. 36.

Piſcis autem à capite incipit putreſcere, Cognatus (*ap. Eraſm. edit. ult. A-g.p.518.*) annotat, quod in piſcibus à prædonibus piſcibus deglutitis liquido paret. Imputabat id aëri *Joh. Bodinus (l.3. Theatr. Nat. p. 401.)*, cum ſit ini-ica molliſſimo animanti, (cujus caput plenum aëre, Cerebro contra vacuum), ris calefacti & omnia corrumpentis natura eoque ſubdit, celerius ſi aër albæ inæ, aut Naporum florentium odore imbuatur: tunc enim piſces celerrimè rrumpuntur, ac propterea Piſcarii mercatores ac piſcium vectores, quam lon-ſſime poſſunt, ab alba ſpina & Napis florentibus recedunt. Benè aëri ca-ıtri id imputat *Bodinus*, Alba Spina autem & Napi mihi abſolvendi videntur, m ipſis florentibus aër omninò, calidiſſimus exiſtat. Deglutiti ab aliis piſci-s piſces corrumpuntur. Capitetenus eò quod in frigido animali lux frigida s cuticulam minimè ſquamoſam, quæ ex ſe facilè atteritur, abradat ob ſubje-e carnis carentiam facilè invadat. Interim piſces in aëre exſiccari & perennare, *fra (l.h. Tit. 2. §. 6.)* notatum.

§. 37.

Ob prædictum Temperamentum evenit, ut piſces ſuggerant corpori no-o alimentum frigidum & humidum, aut potius Chylum mucilaginoſum, ta-nque ſanguinem, quod tamen cum diſtinctione rectè admittendum monuit *elchior Sebizius (c.l.p. 952.)*, qui ea propter Crebrum illorum uſum phlegma, morem frigidum & actu poteſtateque humidum gignere prodidit. Et ex c ideò Catharros, tuſſes, febres quotidianas, Apoplexiam, paralyſin, crudita-, etiam Hydropem inducit. Quis verò dubitet hujusmodi alimento etiam ſt mortem corruptioni velificari.

§. 58.

Τὰ λιπαρὰ ἄσηπτα dixit *Ariſtoteles (de Longit. & Brevit. Vit. c.5.)*, quia midum hujusmodi non facile explicabile ſit. *Conf. infr. (l.h. Tit. 2. §. 38.)*. ntra corpora pinguia facilè putreſcere, aſſeruerunt *Wolffg. Franzius (p.1. ſt. Animal. Sacr. c. 22. p. 288.)*. *Gerh. Joh. Voſſius (l. 3. de Idololat. c. 77. 148.)*. *Joh. Joachim. Beccher. (c.l. n. 42. p. 323.)*. De pinguedine autem pro-: dicta, quæ πιμελὴ Ariſtoteli vocatur (*l.3. Hiſt. Animal. c. 17.*) & male à *eod. Gaza* adeps vertitur, non de adipe, absque dubio loquuntur, cum pin-edo ſit humidior & mollior adipe, *ſecundum Caſp. Bauhin. (l. 1. Theatr. Anat. :.p. 20.)*, ideoque & facilè in laticem reſolvitur, quod in viventibus adhuc madvertit *J.B. Helmont. (tr. Jus Duum Vir. n. 59. p. 249. & tr. Aſthma & Tuſ-n. 44. p. 306.)*. Præterea ſub pingui aqualiculo viſcerum κακοπραγία &

la-

labes utplurimum latet, *juxta Laur. Giſeler. (de Peſte Brunſuicenſ. obſ. 46.)* obeſi ſuſpecta ſua bona habere debent, quod in Peſte patet, quæ obeſas præ ma cilentis invadere & perimere ſolet, quod *idem (c. l. obſ. 40.)* in peſte Brunſu cenſi notavit. Nata hinc illa pinguedinis in ſaginoſam & adipoſam diſti ctio, *ap. Petr. Foreſt. l. 31. obſ. med. 10. p. 60.)*: Adeps contra ſepum & ſevum d ctum, cum è ſanguine generetur craſſo magisque terreno, ut pinguedo ex ten iore, ſiccius eſt, *(Vid. Melch. Sebizius l. 3. de Aliment. c. 6. p. 733.)* & difficult in ſaniem diffluit.

§. 39.

Morbi fatum antecedentes ad putredinem non rarò corpora inſignit diſponere, compertum eſt. Hinc ſpirantes adhuc ægri putrilaginem pulmo num tuſſi everrunt Phtiſici, cadaveroſo halitu abominabiles. Quid de Spha celatis dicam? Cuidam fœminæ nobili non ſolum pedem putredinis domini ſubjecit Sphacelus, ſed & abdomen ita corrupit, ut *referente Phil. Salmutho (Cent. 1. obſ. med. 29. p. 25.)*, ſi per biduum adhuc vixiſſet peritonæo putrefacto inte ſtina illis ad pedes procidiſſent. In Febre maligna quandoque integros artu corrumpi, *Dominic. Panarolo (Pentecoſt. 5. obſ. med. 48. p. 174.) autore* ſcimu De mira cadaveris morbo maligno extincti fragilitate *Dn. D. Salomon Reiſſ lius (M. C. D. 1. Ann. 3. obſ. 127. p. 200.)*. In à febri maligna oppreſſo & mortu Abbate fœtorem corpus citum habuiſſe viſum eſt, nam octava à nece hora fe ri odor ejus non poterat, *annotante Chriſtoph. Guarinonio (Conſultat. 141. p. 157.)* Variolis correpti ante mortem morticinum quoddam toto corpore exhiben *annotat Stephan. Rod. Caſtrenſis (l. 3. quæ ex quibus c. 16. p. 207.)*. In viventib ab ingenito veneno fœtida reſpiratio *(id. l. 3. de Meteor. Microc. c. 4. p. 103. Paul. Zacchias (T. 3. Quæſt. Med. Legal. Conſil. 16. n. 8. p. 29.)*, quod & in Peſ apparet. *(Ambroſ. Paræus l. 21. Chir. c. 10. p. 464.)*. In Peſte Anni 1349. aut igr fero, ut vocabant extinctis, in ſepultis caro ſeipſam relictis oſſibus conſume videbatur. *(Joh. Trithem. Chronic. Hirſaugienſ.)*. Cadavera duorum peſtifero rum, perhibet *Isbrand. à Diemerbroeck (l. 4. de Peſt. Hiſt. 84. p. 302.)* tertio po mortem die horribiliter immutata, valdè tumida & inſtar Carbonis vel atra menti tota nigricantia viſa ſunt. *Conf. Valentin. Heinrich Vogler (de Reb. Natu & Med. in SS. p. 338.)* Non tamen omnibus accidit. Nam multa non minu quam ab aliis morbis immortua corpora per aliquot dies absque manifeſta pu tredine ſervari potuerunt. Nempe illa, quæ absque magna febre enecata fue rant: quibus verò ægris peſtiferis gravis febris adfuerat, eorum cadavera, pro pter malignam humorum putredinem, citò computruerunt. Et quanto humo

rur

um putredo cum febre morbo durante gravior fuerat, tanto poſt mortem aptior
c malignior, magisque horribilis cadaverum putredo ſequebatur in peſte
Noviomagenſi. Peſtiferos enectos oppido intolerabilem naribus afflare pe-
em, *Laur. Jouberti* (*T. 2. op. l. d. Peſte c. 8. p. 283.*) teſtimonium proſtat. Pe-
iculi ergo Magiſtratus admonet *Ambr. Pareus.* (*l. 21. Op. Chirurg. c. 10. p. 464.*)
c ut cadavera hujusmodi quam primum inhumentur, ſeriò ſuadet.

§. 40.

Plerique ex aliis morbis decumbunt, quibus omnes partes internæ fe-
è putrent. Exemplum tale obſervavit *Rembert. Dodoneus.* (*obſ. med. c. 27.*
. 61.) in Cereviſæ coctore, cujus omnia viſcera, quæ aperto corpore in con-
pectum venere, corruptiſſima fuere, multo ponè conſiſtente pure: quorum
antus fœtor, adeoque gravis ac moleſtus, ut diutius hærere non fuerit poſſi-
ile, multo minus ſingulas partes luſtrare & tam fœdum corpus neceſſum
uerit mox ſepulturæ committere, alioquin univerſæ familiæ gravem mole-
tiam allaturum. Multi, quibus ſanæ ſunt aut videntur partes, oborto mor-
o facile intereunt. Declaravit id. *Dn. de Hedoville & uxor Dn. Merlæi*, *ſcri-*
it (l. 1. Epid. & Ephem. p. 57.). *Guilh. Bellonius*, cui utrique partes & ea-
um parenchymata computruerunt. Idem uxori *Putrini Noſarii* contige-
at & neſciebant, quomodo tum valetudinaria foret, cum ſpecioſa ſatis eſſet.
Totum internum corpus putruerat, & ferè ſepulchrum erat dealbatum. Ho-
um morbus non ægrotatio, ſed languor. Declarat facilis eorum ἔκλυσις. Ab
hujusmodi autem cadaveribus quis diuturnitatem compagis corporei expe-
ctabit?

§. 41.

Referendi huc ante mortem Sphacelo internarum partium ſuccumben-
es, v. g. Sphacelo Cerebri, aut exulceratione pulmonum, Cordis ulceribus,
cum etiam cor in vivo putreſcere poſſit, ſi *Zacutum* (*l. 1. Hiſtor. Med. princip.*
84. qv. 53. p. 152.) evolvamus. In febre maligna mortuo viſcera omnia nigra
& quaſi ſphacelata inventa. Ventriculus vix tangi poterat, quin in fruſtra
diſcederet, annotat *Stephan. Blanckard.* (*Anat. pract. ration. Cent. 2. obſ. 66. p. 281.*).
Abſceſſu tentantur & inflammatione Mediaſtinum, Diaphragma, Epar, Lien,
Meſenterium etiam cum Glandulis Scyrrhoſis, exulceratis & Sphacelatis. Diar-
rhoën è materia ſeptica & exulcerante Dyſenteriaque purulenta huc ſuum con-
ferunt Symbolum.

§. 42.

Θεῖόν τι aliquando ſubeſt in partium externarum enormi putrefactione,
(Qqqqq) id-

idque fateri cogebatur *Rex Antiochus Epiphanes, Seleuci filius*, de cujus corp re ſcaturiebant, ac viventes in doloribus carnis ejus effluebant vermes, od re etiam illius ac fœtore exercitus gravabatur & qui paulò ante ſidera cœli co tingere ſe arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerantiam corpo portare, ut *Biblia vulgata* (*l.2. Maccab. c.9. v.9. & 10.*) habent. Flebile & n tabile hoc Tyranni fatum, cur ſuis non inſeruerit *Fl. Joſephus* (*l.12. Antiq. Judaic. c.13. & 14. p.m. 418.*), ubi obitus ejus mentionem fecit, demiror. I in Herodis morbo recenſendo prolixiori uſus eſt narratione (*l.17. Antiqu. daic. c.8. p.597. & l.1. de Bell. Judaic. c.21. p.772.*), cujus verenda putrefa ſcatebant vermiculis, accedente fœda nec minus moleſta tentigine non ſ fœtore graviſſimo. Ex inteſtinis à Lumbricis eroſis mors in propinquo quamvis non ſemper, ut (*M. C. D. 2. A.5. obſ. 45. p. 87.*) demonſtravit *G ſius*, quod exemplis infinitis docent ægri. Hinc torminum *Herodis* cauſ repetiit *Joh. de Mey* (*l.3. Comment. Phyſ. c.4.*). Cæterum ſi quis phtiriaſin *H rodi* aſſignaverit, non repugnarim, *judicat Th. Bartholin.* (*de Morb. Bibl. n. p.105.*), qui tamen ante verminationem allegavit, quod σκώληξ vermem n tat, non pediculum, quod & (*in Inſerendis p.313.*) repetiit, quod magnum rorem vocat *Sam. Bochart.* (*Tr. Hieroz. l.4. c.36. col. 631.*). Plura habet *Chr Fr. Paulinius Noſter* (*Diſquiſ. de Mort. verminoſ. §. 61. p.125. & ſ.4. Cynogr. c. p.181.*). Pheretina ob acres admodum & invidioſas ultiones Deorum in hon nes vivens vermibus computruit, quod narrat *Herodotus* (*l.4. p.m. 127.*), Gr ciæ Ducis Veneti Sylvii uxor delicatiſſima undique ſcatens ac delibuta Balſar adeò computruit viva, ut nemo fœtorem poſſet tolerare, narrat *Dan. Beckh* (*l.2. Microcoſm. Med. c.7. p.276.*)

§. 43.

De vulneratis quidem idem *Alphonſus Ferrus* (*l.1. de Sclopet. vulner. c. ſq. Petr. Uffenbach. Theſaur. Chirurg. p.987.*); ita & mala diſciſſa & perfora celeriorem experiuntur corruptionem, (*Vid. Fr. Bac. de Verulam. Cent. 4. Sy Sylv. n.332. probl. 824.*), idvero cum diſtinctione accipiendum erit. Quib namque ſangvis omnis, aut ſaltem maximam partem, effluxit, durant, ut re *Stephan. Rod. à Caſtro* (*l.4. de Met. Microcoſm. c.41. p.103.*), & horum corp ra diſpoſitione ad putredinem deſtituuntur: Vulnerum ratio inſuper habe da. Corpora, inquit *Petrus Pigræus* (*l.4. Chirurg. c.18. p.400.*), qui ſclop um ictu intereunt, omnia putrefactioni ac corruptioni magis obnoxia ſun quam cætera quocunque tandem morbi genere pereant. Unde vero ho quærit *P. Zacchias* (*l.4. Tit.1. qv. med. legal. 10. n.23. p.363.*), & reſponde

a

n quia per hujusmodi inſtrumenta communicatio fit cum ipſis corporibus ex-raneі caloris & ſic facilè putredinem concipiunt? an potius ob contuſionem acillime corruptio ſequatur, quod ſingulari obſervatione illuſtrat *Gvilh. Fa-ric. Hildan. (Cent. 2. obſ. Chirurg. 83. p. 157.)*. Glans Bombardæ ſive Muſquetti acit contuſionem, dein partem ſecum aufert, quare foramen parit patulum ac andem ſimul venenoſam fuliginis impreſſionem patrat, unde mox caro cir-umcirca gangræna quadam nigricat, facilèque venenum in ſe aſſumit, ſi ion in vita ſaltem mox à morte, dum nempe carnis feſtina putrilagine in terram ombibita, fracedo cadaveroſa oboritur, *perhibet J. B. Helmont.* (*Tumul. peſt. . 873.*). Utrumque admittendum cenſeo, & venenatam qualitatem, quam ſpi-are credidit *Francifc. Plazzonus (de vuln. Sclopet. c. 8. add. T. 4. Ephemer. Erud. ?. p. 115.)*, exſibilo. Corruptio tandem illa de læſa parte magis, quam de toto orpore intelligenda, quamvis ultrò dem *Zacchiæ (c. l.)*, communicationem pu-redinis ex una parte in aliam, & ad corpus univerſum facillimam eſſe. Præci-oue autem putredinem ſequi, ſi brevi poſt vulnerationem tempore vulneratus noriatur, advertit *Petr. Pigræus (c. l.)*, eò quod ob vulnerationis vehementi-im, & ſangvis & ſpiritus ita agitati fuerunt, ut partes externæ propriis ſuis fa-cultatibus, quæ ab illis conſervabantur etiam ante ſolitam earum, quæ ad totum corpus attinent, extinctionem deſtitutæ manſerint. Si demum loci vulnerati natura & conſtitutio ad putredinem inclinent, & illa citius ſeſe cadaveri, aut oco ſaltim afflicto inſinuat. Sic in capite graviter vulnerato poſt mortem ſo-lutis Cerebri faſciis tam fœtidus ac teter odor inde exhalavit, quam aſtantium nullus ferè ſufferre poſſet, vel ſaltem demortui Cadaver appropinquare auſus fuiſſet. Poſtera die mane cum denuo prædicta vulnera inſpicerent, maximam efferveſcentiam & agitationem ſangvinis ſeroſi, putridi ac fœtidi animadverte-runt, ut mirum dictu ſit, quanta humorum fuerit in Cerebro ebullitio. Totum deinde caput, facies, brachia & venter in tantum intumuerant, (imprimis ſcro-tum in magnitudinem capitis infantis alicujus elevabatur,) ut cadaver aſpectum horridum omnino appareret. Ita *ad Hildan. (c. l. obſ. 25. p. 103.) Emanuel Urſtiſius.* De ulceribus putridis & æſchiomenis idem expectandum. Glan-dulam ſcirrhoſam in axilla poſt mortem partes vicinas infeciſſe, recordor.

§. 44.

Idem de vulneribus ab armis intoxicatis inflictis ſperandum. Ita *Ariſto-les & qui alius forſan autor (de mirab. auſcult.)*, apud Celtas venenum reperiri tra-dunt, quod Xenium appellant, tanta celeritate interficiens necansque, ut vena-tores Celtæ, cum cervum jaculo tinctæ carni percuſſerint, feſtinato accurrant,

 ean-

eandemque vulneratam exſecent, ne veneno properante animal putrefiat. Ej-dem tyrannidis forſan eſt illud, cujus antea mentionem fecerat. Fertur, ci-Italiam in Cyrceo monte Lethale venenum naſci, tanta vi, ut ſumtum mox p-totum corpus nudet, ac ſolvat adeò membra cuncta, ut velut liqueſcentia ca-verum ſpeciem miſerabilem tota ſuperficie præbeant. Ex Aſpide Angve me-camentum putrificum (τὸ σηπτικὸν) comparari, idem (*l. 8. Hiſt(animal. p. 2*-docuit.

§. 45.

Animalia à ſerpentibus icta vel veneno interemta facile corrumpi, & p-ſertim ubi Aconitum, cui magna vis ineſt putrefactoria, devoraverint, ſtat-*Petr. Andr. Matthiol. (l. 4. Epiſt. Med. p. 302.)*. Quin & omnium venenator-morſus graviores, ſi alterum ederit alterum, ut ſcorpium à vipera edi certum-inculcat (*c. l.*) *Ariſtoteles*. Qui & ſequens addit: Serpens quidam minu-eſt, quem aliqui ſacrum appellant, quem angves præmagni fugiunt. Mag-tudo huic ad cubitum, ſpecies hirſuta. Quicquid momorderit continuo cir-ter putreſcit.

§. 46.

Sepis ſerpentis morſus vivum corpus in putrilaginem reſolvit. Elegan-de eodem *Lucanus* (*l. 9. Pharſalid. v. 766.*)

Miſerique in crure ſabelli
Seps ſtetit exiguus, quem flexo dente tenacem
Avulſitque manu, piloque affixit arenis.
Parva modo ſerpens, ſed qua non ulla cruenta
Tantum mortis habet, nam plaga proxima circum
Fugit rapta cutis, pallentiaque oſſa retexit,
Jamque ſinu laxo nudum eſt ſine corpore vulnus,
Membra natant ſanie, ſuræ fluxere ſine ullo
Tegmine poples erat, femorum quoque muſculus omnis
Linquitur, & nigra diſtillant ingvina tabe.
Diſſiluit ſtringens uterum membrana, fluuntque
Viſcera, nec quantum toto de corpore debet
Effluit in terras, ſævum ſed membra venenum
Decoquit, in minimum mors contrahit omnia virus.
Vincula nervorum, & laterum textura, cavumque
Pectus & obſtruſum fibris vitalibus omne,
Quicquid homo eſt, aperit peſtis, natura profana

Mor-

Morte patet, manant humidi fortesque lacerti,
Colla, caputque fluunt, calido non ocyus auſtro.
Nix reſoluta cadit, nec Solem cera ſequetur:
Parva loquor, corpus ſanie ſtillaſſe peruſtum,
Hoc & flamma poteſt, ſed quis rogus abſtulit oſſa?
Hæc quoque diſcedunt, putresque ſecuta medullas
Nulla manere ſinunt rapidi veſtigia fati.

§. 47.

Animæ Leonis virus grave, Urſi peſtilens. Contacto halitu ejus nulla fe- attingit, citiusque putreſcunt afflata reliquis, *memorat (l. 10. c. 53.) Plinius.* e Leone etiam *Ariſtoteles (l. 8. hiſt. animal. c. 5.)*: Fœdum odorem in cibis re- nquit ex ſuo halitu: præſciſſo namque Leone interiora graviter olent. Et *ibi (c. l. l. 9. c. 44.)*, quæcunque vel momorderit vel ungvibus lacerarit, ſanies allens admodum de his ulceribus effluit, etiam per faſcias atque Spongias, ne- ue reprimi ullo modo poteſt. Cauſam in voracitatem ejus rejecit *Hier. Reuſ- erus (Exerc. 5. de Scorbut. p. 204.)*. Narrationis veritatem firmat *ap. Ambroſium areum (l. 9. Chirurg. c. 15. p. 212.)*, quod ad Leonis graveolentiam reſpondet *. Borrichius (l. 1. Hermet. Ægypt. c. 10. p 246.).* Nam olent graviter interiora, iſi à morte animalis putruerint. In diſſerto nullum odorem gravem, ſed fe- è qualis diſſecti canis robuſtioris eſſe ſolet, obſervavit *Idem (p. 247.)*. Inde Leonem ſanum nunquam aperuiſſe *Ariſtotelem*, concludit, ſed nec illud virus n- ex morbo mortuo ſecantium nares feriit. *Vid. M. C. (D. 1. A. 3. obſ. 14. . 225.)* & *infra (l. h. Tit. 2. §. 28.)*, inter carnes minus putreſcibiles leonina umerata. Nec alterum effatum experientiæ reſpondere, eadem edoctus *(c. l.)* ſſerit. Utraque *Ariſtotelis* & *Borrichii* aſſertio firmo talo ſtare poteſt, ſi dicam *Ariſtotelem* incidiſſe Leonem ferum è ſylvis translatum; Borrichium in The- iotrophio nutritum. Ut hic præ illo aliquo modo manſvetior, ita ob alimen- a diverſa, diverſo odore diſtingvi poſſunt, ille viroſo; hic naribus minimè in- feſto. Carnem ovis à lupo diſcerptæ etiam ob ſpiritum lupi ignitum & fervi- dum colliquari, lanam autem pediculos gignere, *Patrocles apud Plutarchum (l. 2. Sympoſ. probl. 9. p. m. 202.)* & *Hieron. Mercurial. (l. 1. Var. lection. c. 24. p. 60.)* aſſeruit. *Add. Ulyſſ. Aldrovand. (l. 5. de inſect. c. 46. p. 217.).* Canem à mor- ſu lupi ulcus verminoſum reportaſſe, *ap. Lazar. River. (obſ. 32. p. 699.) Anony- mus* retulit.

§. 48.

Sed & vis illa ſeptica plantis quibusdam aſcribitur. Inter cœnandum

 lau-

laudabatur *Ariſtionis Cocus notat Plutarchus* (*l. 6. Sympoſ. probl. 10. p. 296.*), qu cum alia obſonia eleganter paraviſſet, tum recens jugulatum *Herculi* Galli appoſuiſſet ita tenerum, cum tamen recens adhuc eſſet & pridie vixiſſet. H cum *Ariſtio* dixiſſet, celeriter hoc effici, ſi mactatum animal de ficu ſuſpen retur. Conſentit (*l. 23. c. 7.*) *Plinius*: Bubulas carnes additi Caprifici cau magno ligni compendio percoqvunt. Cauſam hujus operationis *apud P tarchum* (*c. l.*) convivæ quærebant. Et quidem Spiritum, *ſubjungit*, validum vehementem à ficu exhalare, cum viſus plane teſtatur, tum id, quod de Tau fertur: Scilicet ficui alligatum Taurum etiam ferociſſimum quieſcere, ctumque admittere, & omninò ferociam quaſi elangventem deponere. acrimoniam tamen arboris major pars cauſæ collata eſt. Hæc vero om ſunt caloris. Ficum etiam inter calidas repoſuit Arbores *Ariſtot.* (*ſ. 20. pro 18. p. 954.*). Spiritum igitur *concludit Plutarchus* (*c. l. p. 299.*) calidum, arcem, i cidendique vi præditum ficus emittit, isque incidit & concoquit carnem Av Idem fit, ſi frumenti acervo imponatur, aut juxta Nitrum, calore id efficien Eſſe autem Triticum calidum, colligunt ex amphoris, quibus in tritico poſit vinum celeriter conſumitur.

§. 49.

Nullum venenatum verminat, niſi fulmine tangatur, *Senecæ* (*l. 2. qu. n c. 31.*) effatum eſt. Siccitatem venenorum quidam pro cauſa allegant. Ha reddidit (*part. 1. Meteorol. Curioſ. c. 10. §. 6. p. 32.*) *Adalbertus Tylkowsky*, qu ignis venena tollit & corrigit, non aliter, ut aër peſtilens igne purgatur. Sed v perarum ſtomacho inteſtinis & aſperæ arteriæ innaſci vermes quamplurim propria fultus experientia *Fr. Redi* (*de Viper. p. m. 29.*) *teſtatur*. Cadavera (*pe git p. 30.*) demortuorum vermibus ſcatent, licet fulmine non ſint tacta & n ſolum verminoſa fiunt illa, quando putrefiunt, ſed & proceſſu temporis ari pulveres viperini verminationem experiuntur, licet ſicci & cum Elexir vitæ ſp rituoſo (ut ita dicam) balſamati ſint. Suffragatur *Viri Nobiliſſimi* experienti propria experientia conſpicuus *Athanaſ. Kircherus* (*p. 1. Scrutin. Peſt. c. 7. E perim. 2. p. 70.*): Si ſerpentem, *ait*, in minutas partes conſciſſum pluviali aqu maceratum ſoli ad nonnullas dies expoſueris, deinde in terra per integrum die & noctem ſepelieris & poſteà exceptas putredine flaccidas partes Microſcopi examinaveris, invenies totam illam putredinem tanta ſerpentulorum pullu lantium multitudine ſcatere, ut nemo adeò Lynceus ſit, qui eas numerare pos ſit; quod idem ſubinde ſenſibili intuitu comperies in ſerpentibus occiſis & putrefactis, idque de omni ſerpentum genere veriſſimum eſſe, jam olim fuſ

docui

locuimus, (*l. 3. Art. Magnet. p. 3. c. 1. Confect. 2. & p. 5. c. 3. p. 496.*). *Hæc Kircherus.* Magiſterium è carne ſerpentum & viperarum in vivas illas Atomos ſubtiles acaros (*Mülben*) tractu temporis fatiſcere, non ſemel comperi. Salvari poſſet *Senecæ* autoritas, ſi decerneres nullam beſtiam poſt mortem eſſe venenatam, ut egregie *Fautor olim & Amicus Noſter colendus Dn. D. Mich. Etmüllerus Diſc. Inaugural. de Morſ. Viper. c. 1. punct. 3.*) demonſtrat, easque vivas ſolo furore venenatos inferre morſus (*p. 5.*)

§. 50.

Dixi *ſupra* (*§. 40.*) de ulceribus & abſceſſibus parenchymatum, eorumq; in corpore vivo præſentia & putrilagine. Incido in locum *Jacobi Thevarti Not. in Guilh. Ballon. l. 2. Epid. & Ephemer. p. 165.*): Quidam magni nominis Medicus de *Caroli IX. Gallorum Regis* morbo aſtruebat, non eſſe mirum, ſi pulmo corruptus aperto cadavere reperiatur. Nec propterea eſſe ante mortem, qualem Anatome oſtendit. Succinit *J. B. Helmont.* (*tr. ignotus hoſpes morbus n. 90. p. 408.*), quando localem Anatomiam deſtructurus, his utitur arietibus: Vix poſt mille annorum Anatomen, *infit*, moderni aut melius morbos agnoſcunt, aut felicius abigunt. Gaudent quidem, imminentem in parte cuiuspiam corruptionis notam offendiſſe, in fide illorum ſubſidia impoſſibilitatis clypeo tegentem. Mundo ſcilicet ſic imponitur alto ſupercilio. Nec enim iſta corruptio ante biduum ibidem erat, & ſi locus doleret dudum ante, (*Vid. Somnium tr. Præfatio n. 14. p. 359.*), tantum abeſt, quod medentem tempeſtivè accerſitum excuſet: quin potius ejusdem culpam pandat: qui ſcilicet alligatum excrementum oportunè discusſiſſet. Nihil enim partium continentium deſtruitur in vivis, quin vitæ comercio prius ſit orbatum. Quin etiam nec poteſt vitæ Balſamo dudum privari, nec pars demortua multas expectat horas in corporis tepore, quæ non pariter feſtinanter putreat, fœteat, atque totum in ſui conſpirationem trahat. Liquet itaque inde quod corruptio in diſſecto cadavere obvia paucis ſit horis ante facta, paucisque ante obitum diebus inceperit. Vomicæ enim malignis conciliabulis excitatæ in pulmone morborum quidem continent ſemina; at partium internarum mortificatio obitus diem non multis pasſibus anticipat. Eadem ferè mens erat Empiricorum turbæ, *teſte Celſo* (*l. 1. de Re Med. Præfat. p. m. 20.*) aſſerentium: Nihil eſſe ſtultius, quam quale quicquam vivo homine eſt, tale exiſtimare eſſe moriente, imò & mortuò. Boni iſti Viri non diſtinxerunt inter partium internarum & viſcerum exulcerationem & putredinem. Illam contingere, vel ſoli Phtiſici, pleuritici, & qui non calamitates evincunt, teſtantur Symptomata, dolores, tuſſes, excretiones per tuſſim,

ſan-

ſanguineæ & purulentæ vomicæ, egeſtiones per alvum &c. confirmant exter-rum partium ulcera, iisdem ſymptomatibus comitata & hæc in vivis corpo-bus Spirituum ope coqvuntur, & coctione debita in pus vertuntur & exc-nuntur. Quod ſi putredo invadat partes, id non à ſpirituum præſentia, abſentia contingit, ideoque nulla cooperante in ſaniem fœtidam, non in p coctum diffluunt partes affectæ, quod Gangræna ſatis ſuperque teſtatur. Q vidit Cadaver violenta morte extinctum in pus deſinere? quis exulceratione eodem advertit unquam? Temerarii igitur eſt id negare & irridere, quod i dictitat praxis & experientia, quibus contradicere inſignis ignorantiæ nota Et quis ignorat putredines & exulcerationes non ſimul, ſed ſucceſſive fieri, quo *Laurent. Joubert.* (*T.2. op.p.96.*)

§. 51.

Quod ad cauſas externas, Aër in putredinis negotio concurrit adeò, absque aëre nec fermentatio, nec putrefactio procedere poſſit, adeoque efficie-rer concurrat. (*Evolv. Dn. D. Joh. Bohnius Exercit. Chymic.10.* §. *17.*). Aër en eſt, iterum eſt (*Id. Exerc.4.* §. *8.*) cujus partes nobis inſenſibiles ſe in corporum p-ros inſinuant, motuque & vibratione ſua mobiliore minusque implicata ill-rum minima expellunt & ſecum rapiunt, aut harum ſitum & figuram, hinc to-us texturam ita immutant, ut iſta novas & priſtinæ formæ incongruas. Hi quorundam corporum putrefactionem, intra tempus, quod Natura definivit decuplo etiam majus procurari non poſſe, ſi aëris acceſſus ſollicite prohibe-tur, experimentis edoctus *Rob. Boyle* (*de Coſmic. Rer. Qualit. c.5.p. 24.*) ſc-pſit. Teſtatur id præ reliquis machina aëre exhauſta, in qua vegetabilia æq ac animalia corruptionem vix, aut poſt longum tempus demum experiunt quamvis de piſcibus contrarium teſtetur experientia. Ab his namque in v-cuo aſſervatis putredo vix arceri queat, quatenus hi laxioris ac aliorum anim-lium carnes, texturæ extra medium ſui craſſius, aquam nempè conſtituti ac t-nuiori multo ſc. ætheri, ſ. aëri rarefacto illati copioſiores mox exhalationes ſpa-gunt, adeoque celeriter & luxuriosè admodum vacuum aëre novo & craſſio repleat & ſui corruptionem ſibi pariunt. Addo his *J. B. Helmont.* (*tr. Magnu oportet n.16.p.173.*), hunc in modum diſſerentem: Jura carnium, fructuum pr-ut & decocta quævis, citò alioquin putreſcibilia, præſervo à putredine per a-nos, modò aëri fermentum balſamicum infudero & continuatum coh-buero.

§. 52.

Sed nec omnis aër putrefactioni favet. In montibus namque, qui flu-

ctu

uat, excelſioribus propter puritatem & ſubtilitatem putredinem ob occiſis orporibus exulare facit, ut infrà *(h. l. T. 2. §. 44.)* notatum. In Montius namque eſt locus, ſecundum *J. B. Helmont. (tr. Mons Domini p. 629.)*, quorm per magnetis continuitatem expediſſima cœleſtium irradiatio eſt: quia theris puriſſimi potatio. Memini enim, *pergit*, uno mane me jejunum ſenſe in Alpibus ſvavitatem inſpirati aëris, quem ante vel poſt tota vita nunuam. Cerrum eſt etenim, quod omnipotens tantum Gibbum in natura on fruſtra condiderit. Benedictio ergò aſcendentibus in montem Domini, xta literam, in natura ad vitæ longæ dotes ſpectare Ipſi videtur. Et qui ngulis annis circa feſtum Scenopegiæ in monte quietis continuo morari er quadraginta dies poſſet, accerſitis ſibi aliunde vivendi commoditatibus, ultum auguratur ipſi profuturum in vitam longam, ſi ibidem præſertim edicamento ex arbore vitæ parato, quotidie refocilletur: eò quod tali monte b inſignem aëres puritatem major ſit commiſtio alimenti ad alitum, & penior ad prima conſtitutiva acceſſus. *(p. 630.)* Contrarium in Cœnobio in onte Cybiles tractus Neapolitani, in quo & prope milliare circa hoc omnes rnes, ova, lacticinia &c. oppido verminare incipiunt. *Vid. Paulinius Noſter ſ. 4. Cynogr. c. 3. §. 3. p. 170.)*. Carnes intra Tropicum captas ſale duratas miime durare poſſe, *Vid. Hiſtor. Antipod. (part. 3. p. 603.)*

§. 53.

Athmoſphæra autem humida & calida imprimis malè audit. Hæc amque particulas putreſcibiles (*verba ſunt J. J. Beccheri c. l. n. 23. p. 311.*) mortuarum partium modicè rarefacit, humectat, & partes oleoſas inſitas ſuerat, unde eas reſolvi neceſſe eſt, magna reſolutorum putridorum corpuſcuorum emanatione, tanquam vinculo ſuo ſolutorum, quæ proinde in hac oeratione longe alias qualitates acquirunt atque præter ſtatum convenientem uo corpori naturalem rarefiunt, unde gravis & penetrans putreſcentium fœor. Confer. *infra* (*Tit. 2. §. 40.*), de Auſtri nequitia prolata.

§. 54.

A calore vehemente putredinem deduxit *Joh. Argenterius* (*in Art. Galen. roœm. comment. 3. p. 144.*). Calidior athmoſphæra non tantum per raritatem ropriam expanſioni fermenteſcentium locum concedit, ſed rarefaciendo quoue eorum interiora vehementius impellit, argute ratiocinatur *Bohnius* (*Exerc. Chym. 9. §. 15.*). Hinc æſtate defuncta cadavera citius putreſcere, quam hyeme *Th. Bartholin.* (*Cent. 1. hiſt. anat. 62. p. 109.*). Et hanc cauſam aſſignavit *Phil. Melanchthon.* (*l. 3. init. Phyſ. f. 193. b.*), cur in Italia citò frumentum corrumpa-

 tur

tur. Cum Principum & Regum Galliæ Cadavera, multa quamvis arte impenſa condita intra ſex aut ſeptem dies, quibus poſt condituram populo ſpectanda ſervantur, antequam inhumentur, adeò gravem odorem ſpirent, ut eu nemo ferre poſſit, ſic ut neceſſe habeant plumbeo feretro recondi, hanc prop fuit cauſam *Ambroſ. Pareus (de Cadav. Embammat. p. m. 657.)* dum ſcrib Confluentis ad ſpectaculum populi multitudine & funeralium diu noctuque i cenſorum calore adeò circumfuſus incaleſcit aër, ut diſſipato, quod reſtab nativi caloris veſtigio facile putreſcant. Sed & hic cum calore humidu connectitur, nec ſolum aër calidus ab aſtantibus exſpiratur, ſed & ſordes pect ris & pulmonum humidiores aëri impactu.

§. 55.

Quærunt cur caro plantæ febricitantis alligata, aut Tinca viva Icteri Umbilico, aut Epati, juxta monitum *Joh. Phar. Rhumelij (Med. Milit. c. 15* & *Joh. Schrœderi (l. 5. Pharmacop. cl. 3. c. 92. p. 334.)*, aut ſecundum Alios p dum plantis & oſſi Sterno (*Vid. B. Dn. D. Joh. Michaëlis Præceptoris æſtum tiſſimi Diſcurſ. Doctoral. de Icter.* §. *80.*), ſtatim putreat, fœtidumque ſparg halidum? Primas hic calori *cum acutiſſimo Joh. Theod. Schenckio (l. 1. Exer Anat. 2. ſ. 1. c. 30. p. 180.)* tribuo. Videntur huc conducere, *addit*, quæ con mento incluſit *Galenus (in ſ. 4. Aph. 26.)* Carnium ἐκθυλύνυσιν, effœmina tionem à calido oriri, quæ nihil aliud eſt, quam earum imbecillitas. Quod ve rò *Vir celeberrimus Helmontium* caſtigat, quod in abſentiam fermenti cauſar rejecerit, in eo humani quid paſſus eſt. Cur carnes &c. à febricitantibus co meſtæ in ventriculo putreſcant & cadaverentur, fermenti Stomachici digeren tis abſentiam incuſat *Helmont. (tr. calor efficienter non digerit, ſed tantum excita tivè n. 18. p. 163.)* & ut fermentum ſuum ſtabiliret, caloris verò Stomachici i conficiendo cremore impotentiam ſiſteret, ad ventriculum febricitantium pro vocat, (*c. l. n. 16.*) adeoque idem carni, ovis, piſcibus &c. ingeſtis contingere quod carni crudæ, carpioni, plantis pedum vel Cervici ſuperligatis. *Alib (tr. Poteſt, Medicam. n. 48. p. 385.)* clarius mentem explicat: Carnem ſenſi ex ternis applicatam mox putrere, quæ intus à fermentis reſolvitur & aſſimilatu noſtris. Cur caro externis applicata non Chylus fit, ſed putret? quærit *Helmont.* & reſpondet, quia ob defectum fermenti, (addo etiam loci congrui & antegreſſæ neceſſariæ præparationis,) non poteſt.

§. 56.

Vulgi hic errorem libare animus eſt, quod & ille Medicos credulos, inter quos etiam *Joh. Bapt. Sitonus. (Iatroſ. Miſc. tr. 27. p. 140.) cum Aliis*, quos alle-

allegat, dementarit ſciam. Tincam pedibus aut Umbilico Ictorici applicatam colore flavo conſpicuam dum vident, piſcem è corpore Icterico Magnetis inſtar Icterum attraxiſſe gloriantur, cum putredini potius Trincæ color iſte aſſignandus veniat, utpote quo omnes piſces, comprimis ſquamis deſtituti majoribus, dum putreſcunt ſignantur. Quod vel Anguillæ poſt mortem in aqua detentæ probant. Ut etiam de Squamigeris id addam, de lucio piſce vivo in dorſo à capite ad caudam aperto ſuperligato transverſim in regione Stomachi idem (*tr. Schol. Humoriſt. paſſiv. decept. c. 5. n. 35. p. 824.*) *protulit Helmont.* Idem tamen non ſemper obtingere *Carol' Rayger.* (*D. 1. M. C. A. 6. & 7. obſ. 205. p. 03.*) probat. Ita hujusmodi colorem non raro humana funera oſtentant, idque inſigni hiſtoria firmat *Emanuel Urſtiſius* (*ap. Gvilh. Fabric. Hildan. c. 1. obſ. Chirurg. 25. p. 125.*) de quodam, cujus partes tumidæ omnes adeò flaveſcebant, ac ſi Croco omnimode infecta fuiſſent. Flavedini huic in Cadaveribus medicandis, ut proſpiciant Medici, vernice certo *infra Tit. 2.* (§. *151.*) allegando utuntur.

§. 57.

Pariliter decipiuntur, qui fundulos piſces infantum umbilicis applicantes, ſi portionem eorum in Ventre abſumtam, aut etiam Sceleton (*Vid. obſervationem ap. Experientiſſ. Dn. D. Michaëlis, Diſp. de Verm. in Hom. th. 130.*), oculis uſurpent, vermi illi, quem *den Veixwurm, Nabelwurm, Geizwurm &c.* piſcem rodenti acceptum ferunt, (*Vid. Phil. Hechſteter. p. 2. Dec. 6. obſ. 6.*). Quomodo quæſo per inteſtina, omentum, Peritoneum ad umbilici Centrum penetraret vermis, inteſtinorum incola, appetitui ſatisfacturus? Putredo lambit, imo conſumit piſciculum, non vermis ille. Nec maſſa illa è melle contuſo vitro & aliis parata putamini nucis incluſa & umbilico applicata vermen illum profligabit. Nunquam cura ſucceſſit, niſi ſimul interna vermes necantia & expellentia fuerint adhibita. Stigma illud quod vermem guſtaſſe maſſam illam minuere videtur, ab umbilici centro prominente maſſæ infligitur.

§. 58.

Frigiditatem hic etiam pro cauſa allegant quidam, quod à nugis non abeſſe *recte judicat Fr. B. Verulam.* (*Sylv. Sylv. c. 9. n. 836. col. 930.*), cum frigus comprimendo & condenſando putredini potius frænum injicere deprehendatur. Frigus namque, ut *Joh. Conr. Barchyſen.* (*l. 2. Pyroſoph. c. 1. Tit. 13. n. 5. p. 85.*) pronunciat nil aliud, quam omnium partium quies. Frigoris propria ἐνέργεια eſt, ut in unum colligat τὰ ἀλλόφυλα, cui oppoſitus eſt externus ca-

lor, qui, ut congregat ſvavi & efficacia ὁμόφυλα, ſi fuerit σύμφυτος calor, i ſi fuerit externus, proprium illius eſt contrarium frigori, ut videlicet τὰ ἀλλ φυλα ſeparet & diſtrahat vinculum συμφύτȣ caloris perimendo corrumpe doque, *monet Jac. Schegkius (de Calor. vi & effic. c.5. p. 448.)*. Inde aquilo vento, qui refrigerando exſiccat, flante, incorrupta multum durant, *juxta La rent. Joubert. (l. de Quart. Febr. c. 12. p. m. 325.)*; quod ſi ab occurſu ambien frigidi, calefacientis tamen per accidens putreſcat miſtum, non putreſcet â fr gido ambiente, ſed â detentâ fuligine, ob addenſationem inductam in mi to, ut v. g. in cadavere, & conſequenter â calore ambiente, *philoſophatur A ton. Santorellus (Poſtprax. Med. c. 37. p. 119.)*. Diſtinguendum puto inter frig dum humidum & ſiccum, illud non hoc corruptioni confert.

§. 59.

Alitér etiam ſe habent frigida, aliter congelata & conglaciata; utraq corruptione non facile cedunt, imprimis ſi in iſto ſtatu permaneant, *Vi ſupra (l. 2. Tit. 4. §. 9.)*. Congelata tamen in locum calidum translata, du ſpiritibus mortificatis, aut abactis calor excuſſus, humoribusque & textu partium â frigore ſcindente peſſundata ab ambientis caloris vi deficiunt poſſum eunt. Ita membra vivorum glaciata ſiderantur & ſphacelum incu runt. Fœmina melancholica intenſo hyemis frigore excurrit in ſylvam, quas quæſitura, in quibus ſe ſuffocet, frigore & nivibus prohibetur. Ui decim igitur dies & noctes in uno loco in ſylva ſedens, reperta in pagum po tatur, cui pedes usq ad genua â frigore emortua ſerra abſcindere juſſi, quæ Melancholia curata aliquot annos adhuc ſana peregit. Frigoris opus etia eſt denſatio; Ut mirus ſit *Galil. Galilæi (nel Diſcorſo interno alle coſe que ſtann ſopra loqua. p. 4.)*, qui glaciem aquam rarefactam non condenſatam volui *à Kenelm. Digby (tr. de Nat. Corp. c. 17. n. 6. p. 190.)* caſtigatus. Ita in vivent bus ab obſtructione pororum & cohibita tranſpiratione facilè inflammatic nes excitari putredinesque partium conſequi poſſunt. *Vid. Jac. Zabarell. (l. de Miſt. Gener. & inter c. 7. col. 566.)*. *Zacut. Luſitan. (l. 4. Med. Princ. Hiſt. q 11. p. 644.)*. *Jul. Cæſ. Claudin. (Reſponſ. 1. p. 37.)*

§. 60.

Lunæ radios putredinis promovere impetum, jam olim *Galen. (l. 3. d Dieb. Decret. ſ. Critic. c. 2. add. Joh. Ant. Magin. in h. l. f. 8. b.)* advertit, & *ex e Oribaſius (l. 9. Collect. c. 3.) Plinius (l. 2. c. 104). Ptolomeus (l. 1. Apoteleſmat c. 2.)*. De lignis ad Lunæ ſplendorem cæſis *Daphnus Medicus (ap. Athenæum & Anton. Mizald. Cent. 4. Memor. 5. p. 71.)*, inde conclavia tempore noctis pro

pte.

ter ſplendorem Lunæ munire & claudere præcipiunt *Joh. Fincelius* (*de Peſt. B. .a.*). *Petr. Sibyllen* (*de Peſt. f. 16.*). *Matth. Martin.* (*Bericht von Sterbensläuff-en §. 16.*) & ne quis Luna plena noctu iter faciat, monet *David Herlicius* (*Conſ. olit. Phyſ. de Peſt. p. 2. c. 1. p. 280.*). Natos Luna plena vel nova, peſte facilius orripi, *Phil. Grüling.* (*Med. Pract. Vid. Ephem. Erud. T. 2. Eph. 39. p. 451.*) eaq; lovi- & plenilunio ſævit, (*Laur. Joubert. l. de Peſt. c. 9. p. 284.*), quod in Franofurtenſi *obſervavit Lud. von Hornig* (*Würg-Engel qu. 106. p. 181.*) & ego in Chenicenſi 1680. Si ſæpe modicum vulnus curatu difficile fit, quod inflictum t membro Luna exiſtente, & ſi Luna ſuper vulnus ſplenduerit, mox labra veſcunt, ut obſervavit *J. B. Helmont.* (*tr. Formar. Ortus n. 54. & 55. p. 115.*). Quid non mortuo accidet corpori? Sub Linea æquinoctii, pergit *per ignem hiloſophus*, citò putent omnia, non quidem ob caloris exceſſum, (quia alibi ajor & conſtantior ſubinde eſt: Si quidem ſub Linea pluit aliquoties,) at bene b lunæ continuam propinquitatem, & teretem globi figuram. Si homo vel rutum una ſaltem nocte ſub Luna (pleno namque radio icit ibi vicina,) mor-uum pernoctavit, ſequenti mane cadaver putrilagine diffluit, imò Microſco-ium ſi conſulas, in vivam putredinem *teſte Athan. Kirchero* (*Scrutin. Peſt. 1. c. 6. §. 2. Experim. 1. p. 70.*) *add. Fr. Bracon. Verulam.* (*c. 9. Sylv. Sylv. n. 891. ol. 944.*) & *Laurent. Joubert.* (*T. 1. op. quæſt. de Paralyſ. p. 329.*), ita Buſo ejus-em radiis,

dum plenum colligit orbem,

xpoſitus una nocte, *referente Joh. Marco Marci* (*p. 5. Philoſ. Reſtitut. ſubſ. 8. p. 22.*) computreſcit. Cauſam hanc (*c. l.*) dat *Helmont.* Sol provocat fluxum eminum ad terminum vitæ ultimæ. Luna verò trahit in adverſum ad mate-iam rei primam (*n. 57.*). Luna præeſt nocti, tenebris, quieti, morti & aquis, uatenus omnia ad mortem quietem & aquam redeunt. Atque eadem Luna ranſitum ad transmutationem inducit. Aſpicit nimirum & afficit primariò otius poteſtates ſeminales, quam earundem materiam primam. (*n. 59.*) Ana-oga multum eſt hæc Helmontiana Philoſophia, cùm Veterum, tùm moderno-um decretis, quæ Lunam frigidam & humidam aſſerunt. Frigus autem nortem, humiditas vero putredinem & tendentiam rei ad materiam primam nducit.

§. 61.

Humiditatem & frigiditatem illam à vaporibus terreis ad altiores Aëris artes elevatis *Ptolomeus cum Aliis* ſomniavit, quos notat & refutat *Joh. Jovian. Pontanus* (*l. 1. de Reb. Cœleſt. c. 7. p. 13.*). Luna potius cum ſit telluri noſtræ

 pror-

prorſus ſimilis, corpus videlicet ex aqua & terra conſtitutum, æthercam ... ram dixit *Xenophanes*, eamque eſſe multarum urbium, & habitari *ap. Cicer.* (*l. 4. Quæſt. Tuſcul.*). Adde *Joh. Bapt. Criſpin.* (*de Ethnic. Philoſ. caute legen.* *ſ. 45.*). Si ſequimur *Kircherum* (*l. 1. Art. Magn. Luc. & Umbr. p. 1. c. 4. p. 16.*) *Caſp. Schottum* (*in Not. ad Itinerar. Kircher. Ecſtat. Diat. 1. c. 1. §. 4. p. 71.*) c... pus frigidæ & humidæ complexionis habebit.

§. 62.

Experimentis id confirmari nullus ambigo. Plenilunio majus frigus ſ... ſimus etiam æſtivo tempore, imò circa canicularium æſtum, quia medium c... latum ad unum extremorum rationem habet, alterius extremi, non aliter, u... balneo tepida, frigida ſentitur ob majoris circumſtantiis caloris efficaciam. V... omnino *Kircherus* (*c. l. c. 14. p. 20.*). Probat hanc frigiditatem *Helmontiana* (*c. l. n. 55. p. 115.*) Si quis namque verrucas, meliceridcs, Nattas, ſimiles ... excreſcentias collecto in conum Lunæ lumine per vitrum ſuperradiet, donec ... gus introſenſerint, facile deinceps ſua ſponte evaneſcunt. Egregium quo... eſt *Stephani Spleiſſii, Gymnaſiarchæ Scaphuſiani, Joh. Jac. Wepfero* (*Exerc. de aff. in Apopl. p. 260.*) communicatum, quod in gratiam Lectoris aſcribo: C... aliquando inter naturæ ſecreta relatam legiſſem generationem glaciei temp... æſtivo, ope patinæ ſtanneæ, in qua infuſo prius Hydrargyro aqua ſuperfuſa, l... næque radiis expoſita congelaſceret: Idem Experimentum tempeſtate mini... glaciali abſque Hydrargyro aggreſſus ſum ſpeculo vitreo concavo; cujus jac... ram; ſi quod fractionis periculum à congelatione immineret non magni æ... mabam, eò quod non ex coni, ſed rudi ſphæræ ſectione confectum eſſet. H... ic igitur aquam infuſam Lunæque plenilunio proximæ cœlo nubibus purg... expoſui: Interea ſomnum lumine ac libro fallens ſæpius fidem eventus explo... vi, donec tandem aqua ſuperficietenus conſtricta fuiſſet. Inde facile eſt ju... care, Lunæ radios non debili calore infectos, ſed potius inſigni frigefaciendi ... cultate præditos eſſe. Faciliori negotio, *Idem ſubjungit*, hoc modo exper... fui; Eodem ſpeculo Lunaribus radiis collectis (ut aliàs in combuſtione So... radiis) ſiniſtræque manus vola aliquandiu exceptis primò punctiunculas f... gidas ſenſi ac deinceps frigore invaleſcente manum horror occupavit, ut qu... tota obtorpeſceret. Idem tentavi conſpicillo vitreo utrinque concavo bip... maris fere latitudinis ad trium pedum intervallum vehementer urente, eu... demque à Luna in manu frigidum torporem obſervavi. Non igitur ambige... dum eſt, quin præter reliquas Lunaris luminis facultates nobis nondum ſa... perſpectus, Solis radii calidiſſimi à Lunæ ſuperficie reflexi, ejusdem frigore in...

b...

uantur, & apud nos validè frigefaciant, (ne nimio radiorum ſolarium æſtu rra diſſolvatur, à Lunaribus ſolares imbibi & frangi, *Athan. Kircher.* (*c.l.p.14. 15.*) cenſuit, idque maximè, ſi luna plena terrisque proxima in extremo ſuo ptentrionis termino conſtituta fuerit; quia tunc & lumine fortior eſt, & raos rectiores, id eſt, fortiores ad nos emittit, ſed minus quo magis ab ejusmo ſitu ac conſtitutione digreſſa fuerit. Plura deſideranti ſiſtet (*l.1. Medic. Spi. curioſ. c.10. §.1. ſq. p.25.*) *Sebaſtian. Wirdig.* & *D. Andr. Rivinus* (*in notis illud Dracontii de luna, mentiturque diem lux frigida ſolis imago. l.1. Hexa. v.546.*)

§. 63.

De humiditate Lunari ne dubites, Experimentum *Kenelm. Digbæi* (*orat. pulv. Sympath. p.91.*) proſtat. Si radii, *inquit*, in ſpeculo concavo vel ſplendo pelvi colligantur, & in conum deſinant, illicò videbitis loco, quo radii lares urere verumque ignem producere ſolent, hosce contrario planè mo valdè frigefacere atque humectare: imò etiam ſupra ſpeculum ſubſtantiam andam aquoſam, viſcoſam, glutinoſamque relinquere. Res vana, *addit*, ridicula videri poſſet, lavare manus in pollubro argenteo ſplendido, in quo que aquam neque quicquam aliud præter reflexos Lunæ radios conſpicere eret & nihilominus tamen, ſi per aliquod tempus actio hæc continuetur, ma s planè humectatæ deprehenduntur. Quod ſi inferas, manuum poros ſure humiditatem prodere, frigiditas lunæ obſtabit. Conſtituta proinde luna neratorium humiditatis, quo tota univerſitas irroratur *Joh. Schrödero*, (*l.1. armacop. c.9. p.26.*), Matrem & Dominam Aquarum *Paracelſus* (*de Secret. eat. p.113.*) appellavit, & *Helmontii edicto* (*c. l. n.94. p.120.*), Luna præſit tricibus aquis. Fecerunt ea de cauſa Antiqui Lunam aëris uxorem, è quâ pula exſurgit puella pulcherrima, Ros dicta, ceu *Joh. Petr. Faber* (*l.2. Panm. ſ.5. c.18. p.280.*) animadvertit, ubi plura in hanc ſententiam annotat.

§. 64.

Sunt qui Lunam calefacere & mixta & carnes exſiccare tradiderunt, adeue à putredine inducta ſiccitate præſervare. Prolixo id thema ſtylo proutus eſt *Laurent. Joubert.* (*l. de Paralyſ. T.1. op. p.332.*). Corpus Lunæ quale explicare non poſſumus: imò neque qualitate ulla nobis manifeſta præditum e, aſſeverare audemus, qvum non ſit ex Elementis, & calorem ex Sole unà n lumine habere, certiſſimum eſt: quia inſeparabilia hæc ſunt. Nam ſol i calorem, quem in inferiora mittit, in ſe actu non habeat, calefacit nihilomis per ſe radiorum ſui luminis propinquitate, directione & motu. Qvum

igi-

igitur mutuo ſumtam lucem comitetur caliditas, quo major apparebit, hu quoque major erit efficacia. Atqui calorem ſiccitas etiam comitatur in ſo erit itaque ex lunæ ſplendore ſimul caliditas & ſiccitas, niſi quid impediat: ipſa, qvum plena erit, nos integro vultu reſpiciens, calfaciet & exſiccabit: ta to quidem minus, quam Sol, quanto minor & non innata ei lux eſt. Qv falcata apparebit, quia tota ſplendens medietas nobis non videtur, langvid res erunt affectus: ſcilicet minus calefaciet, minusque exſiccabit. Lat omnino frigidum & humidum aëra eſſe ſinet, quæ ſuapte natura ſpectatur. *L. Joubertus.* Ea vero ſpeculatio contra naturam Lunæ expoſita & applicata in nis videtur. Siquidem id contingat, ex accidente contingere *è Kirchero (l p. 41.)* dicendum, dum humiditatem ex iis effluere facit. Quod ſi verò ſiccentur carnes, id aëri prædoni humorum aſcribendum, dum poros per dens aquea ſecum rapit effluvia & poſtmodum diſſipat.

§. 65.

Humiditatem putredinis genio maximè eſſe congruam aliquoties dictu imprimis modò (§. *52.*), Et inter putrefactionis adjumenta repoſuit *Fr. B. V rulam.* (*l. 4 Sylv. Sylv. n. 329. col. 824.*). Si humor aquoſus vel crudus mi putrefaciendo addatur, teſte humectatione cujuslibet carnis, pomi, ligni aqua, cum debeatur unctiuſculis oleoſisque conſervatio. Fermentation aqua facilitat concreti texturam laxando, ex mente *laudandi Bohnii* (*c. l. Ex. §. 14.*), adeoque putredini viam parat. Contrarii tamen videntur *Joh. Bod* (*l. 3. Theatr. Nat. p. 401.*), qui in aqua nihil putreſcere affirmavit, & *Joachi Beccher.* (*c. l. n. 26. p. 312.*), dum aſſerit, nimiam humiditatem à putredine im pedire, prout nimius calor, cum corpora in Aqua potius gradatim conſum quam putreſcere, ſi non nova ſemper affluens ſit, experientia doceat, un longo tempore integros interdum ſubmerſos prorſus à putredine immunes v dit, adeò, ut ipſi aliquando ſpeculatio occurrerit, tractanda tali modo cadave Anatomiæ ſubjicienda, quo diutius à fœtore & putrefactione immunia forent

§. 66.

Audiamus *Paracelſum* (*l. 3. de Nat. Rer. p. m. 886.*): *Es bleiben die Kräu ter, Blumen und alles Gewächs im Waſſer bey ihrer Grüne und unverdorben. Al auch vielerley andere Früchte und Obſt im Waſſer mögen præſerviret und conſerv ret werden für allerley Fäule, biß daß ein andres wächſt. Alſo auch Fleiſch un Bluth, welches doch gar bald faul und ſtinckendt wird, im friſchen Brunnen-Wa ſer mag conſerviret werden: und nicht alleine conſerviret, ſondern durch cohob. ien des renovirten und friſchen Brunnen-Waſſers in quintam Eſſentiam transmu tiri.*

, alſo, daß es ewige Zeit ohne alles Balſamiren mag für Fäule und Geſtanck ſerviret werden, und nicht alleine für ſich ſelber, ſondern erhält auch ander iſch und Bluth, darzu auch den Leib des Menſchen für allerley Fäulung und v.e-dergleichen Kranckheiten, die aus Fäulung entſpringen, vielmehr als eine ge-ine Mumia. Ita Embryonem per aliquot menſes in Aqua frigida natantem a corruptionem ſe ſervaſſe, *Guilh. Harveus* (*Exerc. de Partu p.347.*) aſſerit.

§. 67.

Hæc facile conciliabuntur, ſi dicas, (α) id fieri in aqua non ſtante ſed emniflua, (β) Solis radiis non expoſita, ſed frigida. (γ) Ut aqua non mediate attingat cadavera, aut alia mixta, ſed vaſis vitreis, terreis, aut ſtan-is plumbeisque incluſa, ita me olim in libro manu ſcripto legiſſe memini, bas & flores urceo vitreo inditos & urceo optime clauſo ſcaturienti aquæ gidæ admoto, per aliquot menſes virides & floridos conſervari & demum ſim in aquam primaterialem magnarum virium reſolvi, & hæc deſtillatio ntarum naturalis audiebat. Secus contingit, ſi immediate tangat aqua xtum, corruptioni namque ſubjacet, quod vel cadavera ſubmerſorum fir-nt, poſt aliquot â morte dies ob putredinem incipientem intumeſcentia aquas ſupernatantia, de quibus (*l. 2. T.3. §.42.ſq.*), pluribus ſupra. Quod verò in fundo aquarum fluitantium ad menſes aliquot perennarint, id non uæ proprietati peculiari, ſed aëris excluſioni, ut corpora ferire non potue-, & afficere, & ſic internum exagitandi aërem præſcindatur occiſio, erit aſcri-ndum. Et ob hanc rationem cadavera etiam profundius Terræ immerſa dius corrumpuntur & reſolvuntur. Conf. *J. Bohni.* (*Exerc. Chym. phyſ. §.8.*) Diſtinguendum demum (δ) inter humidum vaporoſum, quale in re, & verè tale, qualis ipſa aqua. Primum cum penetret cum aëre poros tredini viam monſtrat; non ita alterum, quod frigiditate poros conſtrin-t.

§. 68.

De omni Cœmeteriorum Terra, in qua jacuere & computruere cor-ra, aſſeveravit *Fr. Baco. Verulam.* (*c. l. n. 330.*) eandem quaſi contagium, od invitationem & excitationem vocat acquirere, ut cadaver aliquod re-ns impoſitum conſumat longe citius, quam terra pura. Edax iſtud Terræ mentum vocavit argute *Nathan. Highmor.* (*de Affect. hypochondr. c. 5. p. 7.*). Sunt variæ interim Terræ Cadaveribus infeſtæ. Eſt Romæ, è *Petro insfeldio (tr. de Confeſſ. malef. dub. 4. Concl. 2. p. 134.)* recitat *Henr. Korn-nn.* (*p.3. de m. m. c.26.*), è regione S. Petri in Vadiano Cœmeterium, quod

(Sſſ ſſ) cam-

campus ſanctus dicitur, ubi corpora peregrinorum breviſſimo tempore, ſpa 24. horarum conſumuntur, quamvis non in profunda ſepeliantur terrâ, u aliis cœmeteriis contingit, ſed leviter tantum ſolo tegantur, ut etiam articuli dum parum eminere aliquando conſpiciantur. Vidi, *addit*, ego ſæpius c Romæ eſſem, *ſub Pontifice Clemente VIII.* Madriti cadavera & ſordes citò in hilum redigi à *P. Zacchia* (*c.l.*) relatum. Talis eſt campus in via S. D nyſii à la Trinitè, ut iterum *Kornmann.* (*c.l. c.27.*) & *Simon. Schamberg. Delic. Gall. p.370.*) & Piſis (*Kornm. c.28. quod & Templ. Nat. Conſid.41. clu*ſ. *1.2. & 3.p.317. repetiit*). De Area ad Hilarii paupera dicata ſepulturæ qua defoſſa Cadavera poſt octavum, ut ajunt, diem nuda carne reperiuntur J *Scaliger* (*Exerc.132. p.456.*)

§. 69.

De Terra ſancta, ſ. Paleſtinæ idem refertur, eaque præprimis in Hakeldar cujus meminere *Petr. Bellonius.* (*l.2. obſ. c.84. p.335.*) *Princeps Nicol. Chriſto Radzivil.* (*Itiner. Hieroſol. Epiſt.2. p.67.*) recitari idem audiit *Fr. à Troilo tiner. p.265.*) Add. *Frid. Hoffmann.* (*Clav. in Schrœder. Pharmac. p.137.*). E ctum hunc (*præced. §.*) recenſitis Terris, comprimis Romæ in Campo ſacro t ræ ex agro Hakeldama Romam translatæ, *J. B. Helmont.* (*tr. demonſtratur th n.54. p.532.*), eumque ſupra naturalem venditat. Sed forſan hic fallitur *H mont.* Vocatur, *referente Carolo Muſitano*, (*T.4. Trutin. Chirurg. l.3. c. p.115.*), quod tot Martyrum ſangvine decorata fuit, non quia cadaverum c nes exedit, neque hoc, *addit*, quod naturale eſt, pro miraculo Sancta declara Eccleſia, ut rude vulgus ſentit. Terra Palæſtinæ grande illud cœmeterium Sedlicenſe (in Bohemia) non quacunque ratione conſperſum, ſed prorſus i pletum, unde pro miraculo habebant corpora mortuorum intra naturalem em conſumi, relictis oſſibus, quæ candore Cretam imitarentur, quod hod que in iis quæ compoſita ſunt oſſibus videmus, memorat *Bohusl. Balbin.* (*Dec l.3. Miſcell. Bohem. c.11. §.2. p.449.*). Sed nec pro miraculo etiam agnovit *Gabriel d' Emiliane* (*Itinerar. Epiſt.3. p.252.*), ut hanc virtutem omniu cœmeteriorum terram, in qua computruerunt cadavera obtinere, mo (§. *68.*) animadverſum. Ita & id forſan obtigit Terræ Sanctæ, non tantum quod in illa Martyrum millena pro Chriſtianæ fidei confeſſione ſangvinem ſ um veluti Aquam fuderunt, dum ſangvis præcipue humanus ſale ammoniac ſcatet, quod è Salis ammoniaci è ſangvine & aliorum animalium compoſiti ne, ipſoque è Terra Sancta Experimento deſumto *Carolus Muſitanus* (*c.l.*) pr bat, ſed & quod inſimul hujusmodi ſale etiam carnes turgeant, cujus excretio

r

urina animalium turget, ejuſdemque arte dum paratur, urina Camelorum Aliorum animalium ingreditur. Quælibet igitur Terra, humano ſangvine ita ut in prælio, ubi multorum millium militum interfectio obtigit, ſi in eâ ſepeliantur mortui, carnes abſumendi energiam habeat.

§. 70.

Sed hæc energia cum è dote naturali non profluat, perpetua non erit, æque à fimo, urina largiter imprægnata, agrorum fœcunditas poſt unum aut alium num elapſum terminabitur. Naturale igitur donum influum ſimul ſuberit, que à vaporum perennifluorum mixtione. Dari autem hujusmodi mine-es terras Mineralium Scriptores abundè teſtantur. *Georgio Agricola teſte* (*l. de Cauſ. & ort. ſubterran. p. 518.*), foditur Cadmia foſſilis, quæ udas manus & des operariorum exedit. Præſto eſt lapis Aſius (aut Aſſius), ut alii ſcribunt, Aſſo monte Troadis, ubi naſcitur & non tantum in Aſia, *Vid. citatus Agrico-* (*c. l. p. 521. & lib. 10. de Natur. Foſſib. p. 669.*) *Chriſt. Encel. de Re metall.* (*l. 3. p. 166.*) vi pollet corroſiva eque eodem fiunt loculi, qui defunctorum car-s exedunt, *juxta Dioſcor.* (*l. 5. de mat. med. c. 142. p. m. 384.*) & quidem intra adraginta dies exceptis dentibus *juxta Plinium* (*l. 36. c. 17.*), ob quam cauſam am Sarcophagi (quamvis ab Aſio Sarcophagum ſ. Aſſium diſtingvat *Plinius 2. c. 97.*), quem tamen, cum omnia corpora conſumere dicatur, potius παμ-φάγον, quam σαρκόφαγον nominandum cenſuit *Jacob. Dalechampius* (*in c. l. nii p. 121.*), ſed perperam ita judicantibus *Georg. Agricola*, *Chriſtoph. Encelio l. l. & Joh. Anton. Saracen.* (*Schol. in l. 5. Dioſcor. c. 142. p. 121.*) nomen κατ' ἐξοχὴν adeptus. Quocirca minus eorum admittendam Cacozeliam, tradit *J. C. liger* (*c. l.*), qui Sarcophagi titulo appellant & inſcribunt marmoreos tumu-, quod tamen feciſſe videtur (*Satyr. 10. v. 168. & 172.*) *Juvenalis*:

Unus Pelleo juveni non ſufficit orbis,
Sarcophago contentus erit.

s generis & in Lycia ſaxa ſunt, & in Oriente, quæ corporibus quoque ad alli-a erodunt corpora. Mitior autem ſervandis nec abſumendis corporibus eſt erniteo ebori ſimillimus, in quo Darium conditum ferunt, iterum *Plinius 6. c. 17.*) docuit, & Aſſium hodie vix dignoſci *Anshelm. Boëtius* (*l. 2. de La- & Gemm. c. 220. p. 199.*) confirmat.

§. 71.

Non moror hic *J. B. Helmont.* (*tr. Scholarum Humoriſt. paſſiv. decept. c. 1. 8. p. 880.*), qui terras non per ſe eſſe fermentabiles concludit, cum omnia fer-nta ſint Elementis inadæquata, quia carent transmutatione, ſeminibusque ſibi

adæquatis. Alioquin ſi terra eſſet fermentabilis, cadavera inhumari non p ſent, quin totus mox terræ globus lethifero tabo nobis fieret deleterius. Loq tur de Terra originali, elementi, virginei, quam *Quellen* vocat, arenamque (*Terra n.3.p.44.).* Sed & hanc non intendo, ſed hanc, quæ in oculos occu noſtros, & reliquam omnigenam terram, terræ fructum de Sobole minerali pellitat *(c.l.) Pyroſophus.* Etiam Terram *quellen* non eſſe ſui natura verè p migenium (*tr. Elementa n.12.p.43.*) aperte prodidit.

§. 72.

De calce viva aſſerunt eandem cadavera exſiccare abſumta humiditate viva calx ferali arcæ injiciatur. Novit id vulgus Patavinum, *ſcribit Th. B tholin.* (*Cent.3. hiſtor. Anat.54.p.107.*), quod hybernis menſibus, ut cadav ſuorum amicorum à Scholaribus vindicet, ſimulac animam exhalarunt, calce va ita exſiccat corpora defunctorum, ut ad ſectiones Anatomicas prorſus redda tur inutilia. Verum non exſiccat tantum, ſed & conſumit vi ſalis cauſti quod probat *Laudatus Helmont.* (*tr. Ignotus hoſpes morbus n.76.p.400.*), quan Cauſtica abſumere cadaver non effectu proprii ardoris: ſed ſola vi ſalis cauſti qui partes ſolidas reſolvit in ſalem abſque calore, prout nimirum calx viva reſ vit caſeum in mucilaginem. Eodem modo & Cantharidem cadaver diſſ vere. (*tr. poteſt. med. n.60. p.386.*). In calce viva autem eſſe ſal fixum, prol *Illuſtris Georg. Wolffg. Wedelius Noſter* (*Specim. Sal volat. plant. c.5. p.39.*). acidum fixum, *Otto Tachen.* (*Clav. Hipp. c.2.p.42.*). Alcali & Acidum ſimul *D vid von der Becke* (*Experim. circ. rer. nat. princip. p.329.*). De Alcali lixiviali Ign quod bulliens in momento conſumſit ebrium hominem cum laneis veſtibus, nil repertum fuerit præter linteum induſium & duriora oſſa, *iterum Tachen.* (*H pocr. Chymic. c.4.p.19.*). Calx autem uti Sal, acumine & rigidis ſuis particulis ciniam corporum lædit, continui ſolutionem deturbat, putrefactionem acce rat, corpora implicata ramoſa ſubit, aliisque corporibus ſua dilatione ingreſſu præbere ac exaltationem promovere ſolet, ut benè *Gotzchalcus Tramæus* (*D Chymic. Med. Inaugural. de Calc. Viv. §.12.*)

§. 73.

Dices: Si à ſale ammoniaco carnes abſumuntur, cur ſpiritui ſalis iſtius c davera immergit & illa à putredine præſervare intendit *Gabr. Clauderus?* ſecu dum infra (*Tit.2. §.77.*) breviter recenſita & *Steph. Blancard.* (*Vid. 159.*) R pono: Non ſemper eadem præſtant Spiritus Chymici minerales, quæ ipſa min ralia, quibus adhæc ſua eſt terra, quod multis ſpiritus vitrioli evincit. Dein ſangvis animalium putrefactus potius armoniacale quid ſuggerit, quam perf

ctu

ſum ammoniacum quid? quod terra iſta à putredine iſta contagium ſumſerit, (*vid.* §. *68.*) illudque cadaveribus affricet ſaniemque inſtantem moveat & promoveat. Concurrit terræ humiditas cum aliis ſordibus combinata. In fimo & ſterquilinio, cum corpora mortua haud majoris, quam ſtercus putarent Nabathæi, Reges ſuos ſepelierunt, *ut Strabo* (*l. 16. Geograph. p. m. 539.*) memorat, & in paludibus multos Aſſyriorum Regum poſt fata repoſitas *Arrianus* (*l. 7.*) teſtatur. Ita, quamvis negandum non ſit, certis circumſtantiis ritè ſe habentibus, Embryonem mortuum in Matrice in loco clauſo innatare aquis, quæ Muriæ loco ipſi ſunt, ut in matrice minus corrumpatur integro menſe, quam extra uno die, ſecundum pronunciatum *Dionis*, (*Hiſt. Anat. de dupl. uter. M. C. D. 3. A. 2. p. 482.*), attamen penitus incorruptus ibidem non perſeverat, ſed & fœtus in utero matris mortui intra ſtercus & urinam ſepulti putruiſſe leguntur. *Evolv. Joh. Schenckius*, (*l. 4. obſerv. med. p. 590.*) *M. C.* (*D. 1. Ann. 1. obſ. 1. p. 3. Ann. 11. obſ. 256. p. 382. & Ann. 111. obſ. 80. p. 137.*)

§. 74.

Et ſi viva corpora inficiuntur à putridis, ut *juxta Juvenal.* (*Satyr. 2. v. 81.*)

Uvaque conſpecta livorem ducit ab uva,

Cur non cadaver à loco putrilagine infecto in ſe derivabit putrilaginem. Scaphiſmus, crudele illud apud Perſas uſitatum ſupplicium, prius in menſa ſolis exponet. Deſcriptionem vis? E *Plutarcho* id (*in Artaxerx. p. m. 267.*) delineabo. Duas Scaphas quæ mutuo quadrent accipiunt, in alterum harum is, qui plectendus eſt, ſupinus collocatur, alteram imponunt, itaque aptant, ut caput, manus, pedesque promineant, totum alioquin corpus occultetur. Ita incluſo cibus præbetur, ac ſi edere nolit, oculos compungendo eum cogunt, cum edit mel lacti mixtum, ei potus loco infundunt, ita vero ſemper eum collocant, ut adverſus Solem oculos habeat. Porro autem muſcarum identidem aſſidentium multitudine facies ejus tota obtegitur, & cum in Scaphis interius ea faciat, quæ neceſſe eſt hominem cibo potuque fruentem, ex putrefactione & corruptione excrementorum vermes pullulant, qui inteſtina ſubrepentes corpus conſumunt. Cum enim jam conſtat mortuum eſſe, remota ſuperiori Scapha intuentur quidem carnes devoratas, inteſtinis autem inhærentia hujusmodi animalculorum examina. Hoc modo *Mithridates* ſeptendecim dies cruciatus lenta morte abſumtus eſt. Deſcribit id etiam (*l. 1. Annal.*) *Zonaras & ex Eo Mart. Piccart.* (*Decur. 4. obſ. Hiſtor. Polit. 6.*). *J. H. Urſinus* (*l. 3. Acerr. Philol. n. 148. p. 318.*). Martyres id genus mortis ſubiiſſe, *Anton. Gallon.* (*de Martyr. c. 1. p. 21.*) notavit.

§. 75.

Quid *Etruriæ Regis Mezentii* crudelitas & ſævitia in humanam perniciem excogitarit, *Maro*, (*l. 8. Æneid. v. 482.*) his expoſuit: Gentem Lydiam

Imperio & ſævis tenuit Mezentius armis,
Mortua quin etiam jungebat corpora vivis,
Componens manibusque manus atque oribus ora,
(Tormenti genus!) & ſanie taboque fluentes
Complexu in miſero longa ſic morte necabat.

Non minori truculentia prædones Hedruſcorum poſteritati ſe commendarunt in Regis exemplum compoſiti. Hi namque *ex recenſione Divi Auguſtini* (*l. 5. contr. Petilian. c. 15.*) viatores, quos exſpoliarant trucidabant & ad exaggeratam crudelitatis rabiem exſaturandam viva corpora mortuis colligabant, ita ut ſingula viventis membra mortuis ipſius cadaveris correſponderent. Amaros igitur vitæ pariter ac mortis tortores, Etruſcos vocabat *Valer. Max.* (*l. 9. memorab. c. 2. n. 10.*), qui & barbarorum meminit (*n. 11.*), quos ferunt mactatarum pecudum inteſtinis & viſceribus egeſtis homines inſerere, ita ut capitibus tantum emineant, atque ut diutius pœnæ ſufficiant cibo ac potione infelicem ſpiritum prærogare: donec intus putrefacti laniatui ſint animalibus, quæ tabidis corporibus innaſci ſolent. Idem *Empectæ Luciani* Aſinus (*T. 2. Oper. p. 93.*) teſtatur. Quosdam animalibus nuper occiſis incluſiſſe *Maximinum Patrem Imp. Julius Capitolin.* (*in Vit. Ej. p. 252.*) memorat. Singulare plane eſt, quod de Duciſſa Veneta *Petr. Damian. Cardinal.* (*Epiſt. 3. ad Blancam Comit. c. 11.*) in literas retulit: Hæc tâm tenerè, tam delicatè vivebat, & non modo ſuperſtitioſa, ſed artificioſa, ut ita loquar, ſeſe jucunditate mulcebat, ut etiam communibus ſe aquis dedignaretur abluere, ſed ejus ſervi rorem cœli ſatagebant undiquaque colligere, ex quo ſibi laborioſum ſatis balneum procuraret; Cibos quoque ſuos manibus non tangebat, ſed ab Evnuchis ejus alimenta quæque minutius concidebantur in fruſta, quæ mox illa quibusdam fuſcinulis aureis atque bidentibus ori ſuo guriens adhibebat. Ejus porro cubiculum tot thymiamatum aromatumque generibus redolebat, ut & nobis narrare tantum dedecus fœteat & auditor forte non credat. Atque inter hos aggeſtos ſuffitus, corpus ejus omne computruit, ita, ut membra corporis undique cuncta marceſcerent, totumque cubiculum intolerabili prorſus fœtore complerent, nec quisquam tantam perferre narium injuriam potuit, non coſmeta, non ſervulus, vix una duntaxat ancilla: eadem tamen raptim accedebat, & protinus fugiens abſcedebat. Diutius igitur hoc languore decocta & miſera-

ſerabiliter cruciata amicis quoque lætantibus diem clauſit extremum. *Hæc Damianus.*

§. 76.

Quo victu in vita fuerint uſi demortui multum refert. Egregiè, ut multa, *Joh. Marc. Marci* (*p.4. Philoſ. Vet. Reſtitut. ſ.6. p.467.*). Plures Ideæ vermiformes accedunt cum alimento, nobisque implantantur, quandoquidem univerſa vegetabilia ſui generis vermiculos procreant. Sunt (è principiis Anatomicis diſputat *Joh. Cryſoſt. Magnen. in Democrit. Reviviſcent. Diſput. 2. c. 4. propoſ.34. p.293.*) hujuscemodi vermium & lumbricorum minima tertii ordinis, (*Vid.c.l.p.289.*), quæ cum alimentis aſſumta vim concoctricem ſubterfugerunt, atque quod debilior eſſet, non potuerunt edomari, quin ſervarent ſpiritus, formamque partialem, unde ex aliqua horum copia, quæ tanto facilius cumulantur, quo Sympathia ea ad ſe invicem trahit & jungit, fit ut excitati Spiritus, qui in minimis diutiſſime conſervantur, ſe paulatim perficiant & abducto ad ſe alimento creſcant. Adde hic *Georg. Hieron. Velſchium* (*de Ven. Medin. c.7.p.194.ſq.*)

§. 77.

Carnium cibos diſponere ad putredinem, *Jul. Cæſ. Claudin.* (*Reſſion. Med. p.41.*) affirmavit; Rationes varias propinat *Th. Bartholin.* (*Diſſ. de Sangv. Vetit.*), è quibus, quæ ſequitur, etiam eſt (*p.64.*): Ex carnium eſu copia excrementorum major colligitur, quam eduliis aliis, quæ vel terra vel mare ſubminiſtrat. Facilè illæ putreſcunt & vermes generant. Hinc excrementa animalium, quæ fœno herbisque paſcuntur, non ita fœtent, ſicut illorum, quæ carnivora appellantur. Carthuſianos ob iſtam à carne abſtinentiam venerandа canitie vivere. Quæ ipſa tamen vix applauſum merentur cum κρεοφαγία, ſed intempeſtiva, immodica & varietate peccans nimia inordinataque deteſtanda veniat. Semiputrida etiam veſcentes Feroenſes nihil incommodi inde ſentiunt, ſenecta ſine ſenio conſpicui, quod ipſe *Th. Bartholin. (Vol. 1. Act. med. Hafnienſ. obſ. 49. p. 96.)* annotatum reliquit. Subitanei & inſignis Rhetoris cauſa in Apoplectico an fuerit, quod putreſcentium ferinarum carnium eſu delectaretur? aliis inquirendum reliquit *Joh. Bauhinus* (*ap. Joh. Schenck. l. 1. obſ. med. p. 88.*). Exemplum egregium ſuis inſeruit *Ammian. Marcellin.* (*l. 19. Rer. geſtar. p. m. 159.*). Cum Rex Perſarum ſeptuaginta tresque dies Amidam multitudine circumſediſſet, Armatorum triginta millia perdidit bellatorum, quæ paulò poſteà per *Diſcenem Tribunum & Notarium* numerata ſunt hac diſcretione facilius, quod noſtrorum (Romanorum) cadavera mox cæſorum

ſatiſcunt

fatiſcunt & defluunt: adeò ut nullius mortui facies poſt quatriduum agn ſcatur. Interfectorum verò Perſarum inareſcunt in modum ſtipitum corp ra, ut nec liquentibus membris nec ſanie perfuſa madeſcant: quod parci vita facit, & ubi naſcuntur caloribus terræ. Arabes & Lybiæ populi ſicc tas locuſtas redigunt in panes: recentes quoque edunt, ut *Hieron. Card.* (*l.9. de Subtil.p.506.*), fumo & ſale duratis Æthyopes, ſed quadrageſimum tæ annum non excedunt, *juxta Plinium* (*l.6.c.36.*). Addunt quidam, iisd viventibus carnes corrumpi & in locuſtas transmutari. Si hoc, quid m tuis non eveniet? Carnem muſculoſam in Leæna morbo extincta flaccid & putredini obnoxiam deprehendit *D. Joh. Georg. Greiſſelius* (*M. C. D A.2. obſ.5.p.7.*), cujus portione Cani juniori famelico porrecta (Alii en eam faſtidiebant,) devoranda, is ſequenti die vomitu & ſeceſſu meros verm excrevit.

§. 78.

Quo tempore Apri in Venerem furiosè ruunt, aprugnam multos a dies vel menſes ſalitam colorem ac ſaporem mutare, ab experto venatore acc ceptum in literas retulit *Anton. Mizaldus* (*cent. 9. memor. n. 93. p. m. 208*). Conſonum his, quod *Generoſus Kenelm. Digbæus* (*orat de Pulv. Sympath p. 102.*) diſſeruit: In Patria mea (idem & hic fieri credo,) cellam penuari pro toto anno copia carnis cervinæ & damarum adornant, idque eò tempo quo carnes hæ ſvavi & ſaporis bonitate excellunt, quod quidem Menſe J lio & Auguſto accidit, facere ſolent: Modus parandi hic eſt: poſtquam ptime conditæ ſaleque conſperſæ fuerunt in olla fictili aut cruſta ſecalina d coquuntur, & quando refriguere, butyro recenti cocto ad ſex digitorum minentiam, ne ſc. aër illas perdat, conteguntur. Nihilominus tamen, u maxima adhibita fuerit diligentia tempore quo ejusdem naturæ & ſpecie a malia libidinantur, carnes in illis ollis aſſervatas rancere magnamque ſubii alterationem animadvertitur, ob ſpiritus hircoſos, qui ea tempeſtate ex b tis viventibus erumpunt, atque à carne mortua ejusdem naturæ attrahunt & tum quidem, quin caro illa corrumpatur vix prohiberi poteſt. Præt lapſa autem ea anni tempeſtate nihil iſtiusmodi toto reliquo anno time dum venit. Ita carnem cervinam in artocreationibus ſervatam in ὀχεία Ce vorum putreſcere audivit *Laur. Strauſſ.* (*Epiſt. ad Kenel. Digb. de Pulv. Sym p.m.137.*). De Gemellis obſervationibus dudum (*l.1. Tit. 2. §. 25. ſq.*) eg ubi tamen potius de principio horum phænomenorum interno, quam ext no probando (§. 35. ſq.) ſollicitus fui. Viam igitur ad putredinem ſt

r.

t Venus. Sacræ non repugnant literæ, quæ ſcortatoribus præmii loco ver-
:s promittunt. Vid. *Auguſt. Hauptmann.* (*de Therm. Wolckenſtein. c. 8. p. 8.*). Fluxit forſan ex hoc fonte illud Rabinorum: Femur incipit ex ſe ipſo
treſcere. In ſacris autem ad femora generatio refertur. Cauſas recen-
it *Fr. Valleſius* (*de Sacr. Philoſ. c. 13. p. 109.*) *Cornel. à Lapide* (*Comment. in
neſ. c. 46. v. 26. p. 103.*). Femur etiam pro partibus, quibus viri ſumus, non
o poni, *Gerh. Joh. Voſſius* (*l. 1. Idolol. c. 19. p. 146.*) obſervavit. Lumbos
ibidine dici, *ex Iſidoro* (*opuſc. Philol. p. 202.*) *B. Martin. Geier.* Qua de
uſa apud Romanos, quod *è Plutarcho recitat Joh. Bened. Sinibald.* (*l. 9. Ge-
anthrop. tr. 2. c. 5. p. 755.*). Sola involucra illa vilia funebreſque lacernæ, qui-
s cadavera defodiebantur apud Veneris templum, vendi ſolebant.

§. 79.

Motus ante mortem laborioſus inſignis & diuturnus mixtionis princi-
i laxare creditur. Ita obſervamus de carne animalium longo itinere de-
ſatorum & oppido mactatorum, ut & ferarum, quæ curſu diuturno fatiga-
, (*beym par force Jagen*, *oder beym Ausſchieſſen*,) idem fatum manet ſcuticis
xata aut fuſtibus contuſa crebra fuſtigatione & contuſione laceratis & con-
ſis vaſis capillaribus, ſanguis tenuior, motu accedente, evacuatur & intra Cu-
n & cuticulam, etiam muſculos congrumatur. Facit ad conſervandam par-
integritatem balſamus naturalis, ad balſami autem conſervationem partis
egritas, quâ ſublata, & ille cruori congrumato confuſus corrumpitur & fa-
cit. Ita ſolutis & laxatis mixtionis principiis, poſt obitum mox ab invi-
n decedunt, quod ſi & ante mortem diutino cruciatu exagitentur bruta, i-
m eos manet fatum, contrarium, ſi ſtatu tranquillo & ſedato mactentur &
o ictu pereant carnes ſolidiores & coria validiora & nervoſiora ſuggerunt,
od ex Homero docuit *Plutarch.* (*l. 2. Sympoſ. probl. 9. p. m. 203.*) & ex hoc
ſan (*l. 5. de Inſect. c. 4. p. 217.*) *Ulyſſ. Aldrovandus.* Egregie id illuſtrat
om. Willis (*de Morb. Conv. c. 10. p. 180.*) exemplo Dominæ illuſtriſſimæ in
iglia, cujus cadaver propter muſculos ſpaſmis perpetuis exercitos, utut
ldè emaciatum & viſcera omnia inanita fuerint citiſſimè computruerat. Nam
ra 40. horas cutis per totum diſcolor in hac parte livida, in iſta viridis in-
e alia ſubnigra apparebat & corpus tam ſubito putreſcens odorem ſumme
rum expirabat. Idem phænomenon ob hanc cauſam, quamvis & aliæ con-
rrant in partu difficili extinctis non ſemel conſpectum. Quod *Anton. San-
ellus* (*c. l. c. 28. p. 90.*) advertit, ſi cadavera moveantur poſt mortem & de

(Ttttt) loco

loco in alium locum transferantur ad citam putredinem conferre, id de mot vehementiore & longo itinere curru facto ſaltem concedendum reor.

§. 80.

Unum autem corporis membrum, viſcus aut pars corporis præ alia i putredinis cenſum venit. De oculis *ſupra* (*l. 1. Tit. 5. §. 2. & 13.*) dictum, ec primum mori & putreſcere inter partes. Aves mortuas ab oculorum nitor diſcernes, commonefacit *Hieron. Cardan.* (*l. 13. de Rer. Variet. c. 64. p. 808.*) nihil enim celerius in mortuis contabeſcit: quæ ratio etiam in feris obſervan da. Hinc noſtri Alaudas ad terras remotiores transmiſſuri capite truncan *Add. Paul. Zacch.* (*l. 4. Tit. 1. qu. med. leg. 11. n. 56. p. 374.*). Cum partes omne corporis ſint incorruptæ, narrat *Ant. Santorell.* (*c. l. c. 42. p. 140.*) extrema ta men pars narium (Naſi) ferè ſemper deſideratur, ut obſervavimus in corpor *B. Jacobi de Marchia Neapoli in Templo S. Mariæ della nova*; in corpore *Bo bonii* in Caſtro Cajetæ & Venetiis in corpore *S. Helenæ*. Negat tamen par tem illam corruptam, quanquam videatur corrupta. Videtur enim deficere *pergit*, quia extrema pars narium cartilagini hæret, non alicui oſſi. Carti lago autem exſiccata facilè contrahitur; contracta illa, contrahitur caro cu tisque illi innixa: unde cum non extendatur ad eam usque ſpatii partem, a quam anteà videtur defeciſſe, & corrupta, cum tantum ſit illa contracta o ſiccitatem, ſicut obſervamus in corio & pellibus. Interim Julium Cæſarem Alexandri Magni cadavere conſpecto id attrectaſſe, naſique partem ex attre ctatione cadaveris fregiſſe, *Dio Caſſius* (*l. 51. Hiſtor.*) notavit, & ex illo *Joh. Xi philinus* (*p. 458.*) excerpit. In frigore enectis mortis initium à genitalibus *Hen ric. Ranzov.* (*l. 5. Comment. Bellicor. c. 9. p. 325.*) è *Paulo Ægineta* narrat, & in his inter alia membra pudenda ſanie diffluere in viris me conſpexiſſe memini. In infimo ventre cum colligatur excrementorum ſetina, etiam ab hac par tibus continentibus facilè imprimitur poſt mortem putredo. Femur ex ſe ipſo putreſcere, *nuper* (§. 78.) pronunciatum. *Vid. B. Martin. Geier.* (*Opuſc Philolog. p. 202.*)

§. 81.

Ut umbra corpus; ita putredinem comitatur fœtor. Angelum mor tis finxere *Rabbini*, qui totus oculus ſtet ad Cervical, in agone conſtitui ſtri cto gladio. Videns eundem homo trepidat, aperitque os ſuum in quod ei guttam infundit. Ab ea gutta moritur homo, fitque fœtidus & pallet. *Vid. R. Abeneſra* (*ad Proverb. c. 16. v. 14.*). Sed hæc figmenta Phyſicus non curat. Humanum cadaver omnium peſſime olere, qua corpus, quia hominis cor-

pus

pus omnium temperatiſſimum, (quam quidem rationem me non capere, profi-
teor,) diſſeruit *Auguſtin. de Laurentio* (*Decad.1. Diſcept. Med. 2. p. 20.*). Cadavera magis ejicienda quam fimum, *teſte Plutarcho* (*l. 3. Sympoſ. probl. 4. p. m. 249.*), ajebat. *Heracletus.* Quocirca & hominis carnem, quæ omnium perfectiſſima, ſumme putrefactam in peſtiferam cauſam degenerare, reputabat *Jac. Aubert.* (*in Fernel. de Abdit. Rer. Cauſ. Progym. 39. p. 20.*). Et præſentiſſima occidentalium Indorum venena ex ſanguinis, pinguedinis aut carnis humanæ miſcela conſtare, ſagasque & veneficas paſci humana carne pro corroborandis imaginationis fœdis vaporibus, *Fr. Baco de Verulam.* (*Sylv. Sylv. Cent. 1. n. 26. col. 758.*) *recitat.* Iſtum fœtorem certum mortis indicium reputat *Paul. Zacchias* (*l. 4. n. 58.*), niſi ab excrementis proveniat, quod monet *Anton. Santorell.* (*c. l. c. 40. p. 132.*). Fulguriti imprimis exquiſitiſſimo fœtore naribus moleſti, quod ipſe deprehendi, & ex aliis annotat *Erasm. Franciſci* (*p. 2. Theatr. Curioſ. p. 710.*). In uno tamen Cadavere putreſcente ſævior, in alio mitior pro conſtitutione ætatis, temperamenti, morbi, &c. naribus offertur. Cadaver à volvulo enectum tantum fœtorem emittebat, qui Cadaveris putrefacti graveolentiam ſuperaret, *Dominic. Panarol.* (*Pentecoſt. 4. obſ. Med. 16. p. 121.*). *Regis Angliæ Henrici I. Clerici* cadaver mirum in modum fœtebat, ita ut Chirurgus capiti aperiendo deſtinatus ob fœtorem animam exhalaret. (*Vid. Joh. Hübner p. 2. problem. Polit. Hiſt. l. 3. p. 224.*)

§. 82.

Fœtor iſte, ſi *Georg. Hornium* (*in Arca Moſis p. 13.*) audias, debetur particulis ſulphureis male coctis vel in defectu, unde putredo; vel in exceſſu unde aduſtio. Cum partium ſolidarum compages ſenſim laxari & particulæ ſulphureæ unà cum ſalinis fluorem adeptis evaporare fœtor ſummus & putredo oriuntur, decidit *Th. Willis* (*de Ferment. c. 8. p. 50.*). Fœtorem in pure ex particularum ſulphurearum præcipitatione oriri, pronunciat *David von der Becke* (*c. l. p. 46.*), idque docere ſulphurum ſolutiones omnes. Sulphuri etiam communi in lixivio quovis ſoluto ſi affuderis acetum, protinus fœtor gravis odoratus organa feriet, cum ante aceti additionem odoris plane expers eſſet. Idem obſervatur in præcipitatione ſulphuris Antimonii ex Scoriis Reguli ejusdem cum Aceto facta. Confer. iterum *Williſ.* (*p. 2. Pharmac. Ration. ſ. 1. c. 7. p. 174.*)

§. 83.

A carnibus & Caſeis putrefactis in propinquo poſitis Cereviſiam fermentantem corrumpi, *Iſaac. Schoock.* (*Cent. probl. Rar. probl. 15. p. 15.*) docuit. Sed & abominabilis eſt ille aſtantibus & aliquando exitialis, de quo *ſupra*

(*l. 2. Tit. 2. §. 36.*) actum. Ut igitur halitum illum præpedirent Judæi, arom ta & unguenta cadaveribus apponebant & accendebant, prout locum de Reg Aſæ cadavere (*l. 2. Paralip. c. 16. v. 14.* cui adde *Ejusd. libri c. 21. v. 19. & J rem. c. 34. v. 5.*) explicare nititur *Jac. Tirinus* (*in Comment. p. 302.*). An ideò flores ſparſerint, pronunciare non auſim, cum alias rationes ſuggerat *Joh. Mic Dilherr.* (*T. 1. Diſſ. Acad. p. 461.*). Ob quem fœtorem cryptis ſubterraneis i cludebant funera, & ſpecubus ſubterraneis lapide ſtructis, prout notat (*ad Sol Polyhiſt. c. 55. p. 850.*) *Claud. Salmaſ.*

§. 84.

Odore quæcunque ſitum aut fracedinem contrahunt etiam vermes m concipiun *Helmontii* ſtatuto (*tr. imago fermenti imprægn. ſem. n. 13. p. 92.*), u tamen notandum, non omnem putredinem animatam, quæ poſt morte circa Cadaver hæret, poſt mortem demum animam recepiſſe, cum in co pore vivo adhuc genita poſt mortem domicilium, ob cauſas *ſupra* (*l. 2. Tit. §. 32.*) relatas, mutare ſæpius cogatur. Tales fuere illi vermes in phtiſico d mortuo, qui ex ore ejus prodibant, adeò ut ferali arcæ concreditum cadav ſcateret iisdem, cunctis ſtupentibus. Hos è pulmonibus corruptis vel veſicu ſingulari cui in vivo homine incluſi erant, prodiiſſe divinabat *Th. Bartholi* (*Cent. 1. Hiſt. 46. p. 73.*). De Struma & abſceſſu pediculis referto *Petr. Fore* (*l. 8. obſ. Med. 15 p. 245.*)

§. 85.

Quod ſi à vivente corpore ad mortuum tranſeamus, ſunt, qui verm hujusmodi vivo congenitos & naturales ſtatuunt. Sanguis nobiliſſimus vi theſaurus, Nectar Animæ, ſpirituum ſacellum, ſecundum naturam quibu dam videtur verminare. Res huc usque inaudita & certe ſtupenda eſt, ſcri bit *Petr. Borellus* (*Cent. 3. obſ. Med. phyſ. 4. p. 198.*), naturæque luſus vel pro videntiæ ejusdem admirandum argumentum. Ceti ſeu Balenimorpha a nimalia in ſanguine humano, tanquam in rubro oceano natant, & quema modum Muſcilionibus Elephantorum proboſcides DEUS conceſſit, ſic iſti Syphones retrò capita ad ſanguinem eructandum, tanquam balenis non de negavit, cucurbitæ ſemen, ſeu myrti folium æmulantur, venis etiam ſcatent ita diſpoſitis, ut nervos foliorum referant. Obſervaſſe ſe in ſanguine Rana rum magnum numerum vivorum animalculorum literis prodidiit *Anton. a Leeuwenhœck* (*p. 1. Anat. ſ. intern. rer. contempl. p. 68.*), cui nec diſplicebat cre dere, quamlibet particulam ſanguinis arenulam æquantis 50. animalcula i ſe continere. Obſervavit etiam *ſagaciſſimus Profeſſor. Theod. Kerkring.* (*Spi*

ci

'. *obſ.93. p.178.*): Epar hominis & reliqua parenchymata ſcatere animalcu- minutiſſimis, quæ an perpetuo motu ea corrumpant an conſervent? (ut- ›te pravum ſanguinem hauriendo, quæ *Borelli* conjectura,) cenſet dubium deri poſſe ei, qui conſiderat domum, dum incolitur, nitere & ſplendeſce- , eadem tamen atteri continuâ inhabitantium cura. Allegata hæc etiam *bi* (*Oolog. General. Diſſ.2.§.139.p. 167.*) leges.

§. 86.

In ſemine virili etiam animalculorum ſ. vermiculorum ſtupendum agmen, ſe- ndum Naturam ſe obſervaſſe Lectoribus ſuis perſuadere totis inſudat viribus *moratus Anton. à Leewenhoeck.* Vidit eadem in Teſticulis Ranarum (*c.l.p.63.*), in ctibus Aſelli, piſcis (*p.65.*), in lactibus percarum, Cyprinorum, Truttarum, ncarum (*p.2.p.24.*) in Cane (*p.149.& 160.*), in ſemine Viri, ubi etiam ex defectu rum in ſemine animalculorum dominum quendam veteranum ſive emeritum litem in militia Veneris eſſe concluſum (*p.163.*). Ab his animalculis eorumque ltitudine ſeminis albedinem deduxit. (*p.151.*) Animalia iſta, etſi duntaxat an- illarum habent figuram, attamen corpora in permutatione ſuæ cuticulæ tam nſa ſive brevia contrahi poſſunt, ut rotundam quoque concipiant figuram .*5.*), prout in diverſis fieri videmus vermibus, (*p. 162.*) ut anguiculas de- ehendit in teſticulo è vivo glire exemto (*p.25.*), quoad originem & gene- ionem eorum dubius eſt, dum (*p.26.*) quærit, an animo noſtro concipie- ıs horum animalculorum ſemen jam procreatum eſſe in ipſa generatione, cque ſemen tamdiu in teſticulis hominum hærere usque dum ad annum æta- decimum quartum, vel decimum quintum, aut ſextum pervenerit eadem- e animalia tum demum vita donari, vel in juſtam ſtaturam excreviſſe, il- que temporis articulo generandi maturitatem adeſſe. Sed concludit, hæc npada aliis trado. Vidit interim quædam juſtam ſtaturam non habentia, aque nondum prædita, quædam etiam inter illa magnitudine ſua emine- nt. Non omnia etiam vivere ſimul, ſed quæ exitui ſ. partui viciniora a- nadvertit (*part. 1. p. 64.*). Numerus eorum autem viſus ipſi innumerus & iguitas indicibilis. In Gallo Gallinaceo unius arenulæ magnitudinem ca- ente plusquam quinquaginta millia animalcula viva fuiſſe memorat, quæ hementiſſima agitatione commovebantur, multisque in locis tam tàm ſpiſſe densè conglomerabantur, ut opacum aliquod efficeret, ſed paulò poſt ab mine condenſato ſe rurſus ſegregabant. (*p. 5.*) In Maſculo canis ſemine n exilia, ut judicaret decem centena millia eorundem non complere ma- itudinem unius arenæ craſſæ. (*p. 2. p. 153. 160. & 165.*) Et hinc animalcula

in lactibus aſelli majoris plus decies ſuperare homines in terrarum orbe ventes computavit (*p. 1. p. 11.*) ad Ranæ & aſelli majoris ovulum à maſ emitti fortè 10000. talium animalculorum credidit (*p. 164.*)

§. 87.

Omnes igitur erraſſe dicit & adhuc dum errare, qui dicunt, homines malia ex ovo prognaſci. (*part. 2. p. 152.*) ovaria vocat (*p. 154.*) imaginari efficta, eaque duntaxat eſſe organa, ſive inſtrumenta quædam exonerat quarundam particularum ibidem collocatarum inſervientia. (*p. 174.*) Sup nit igitur & aſſumit pro rato, ſi nullum ex ſemine maſculo animalculum rum ſc. animalium, quæ ova pariunt,) contingat, locum ſeu ſedem, ſive p ctum illud vitelli ovi, (quod ſolum animalculum excipiendi & primum alin tum in legitimum tempus præbendi, aut à principio ad id tempus donec v lo alligatum annexumque ſit, in ſtatu, ut foveatur ovum continendi p idoneum,) ovum fore ſterile: & quod hac de cauſa tot millia animalculoru maſculo ſemine animalium vel piſcium, quorum ſexus fœmineus ova parit, quiratur ad quodvis ovum aut granum ejus, quo uni ex multis animaculis p ctum illud vitelli ovi contingendi poteſtas fiat. In aliquis animalibus oviparis animalcula illa in utero fluctuant & hærent, quod in utero cain dit (*p. 153.*) & diutius in Tuba ſive Matrice poſſe vivere animo præſumit (*p. 1* ac noſtras mulieres non præciſſe eò tempore & die, quo cum viro rem hab runt fœcundas ſive gravidas fieri, ſed easdem poſt octo aut decem imò res quoque dies, poſtquam coiverunt, gravidas poſſe fieri, poſt aliquot co dies ex multis ſaltem animalculis unum iſtud punctulum, animalculum vendo aptum attingat. Concludit hinc Gallo ſemel tantum ineunde G nam multa fœcundari ova : ea de cauſa, quod multi vitelli futuris ovis d nati ovarioque annexi ſinguli ſingula animalcula ex ſemine maſculino ceperint, quæ animalcula ovo incubato mox pulli figuram aſſumere, ſed ordinate, in quantum oculis apparet, creſcunt, ut credamus, primum omni nos videre cor generari (*p. 1. p. 65.*). Hæc animalcula ex tanto numerum tium conſtare, quanto ejusmodi homines ſibi fingere poſſunt, numer corporis noſtri partes eſſe compoſitas. (*p. 2. p. 7.*) Si unum aut plura a malcula generis maſculini ex ſemine maſculo ſe in matrice collocent, ac i dem enutriantur exinde maſculæ prodeunt creaturæ. Et rurſus ſi animal la generis fœminini ex ſemine maſculo ſe in matrice collocent ibidem enutriantur exinde fœmineas prodire creaturas neceſſe eſt, (*p. 1 ſq.*). In Matrice ovilla, quæ ante tres dies cum ariete coiviſſet, e

rep

erit corpus magnitudinis ad inſtar arenæ craſſæ, quod exilem admodum eſſe nellum capite atque dorſo incurvatum jacentem tuitus eſt. (*p. 173.*) De ma-e ovis, quæ ante ſeptendecim dies cum ariete coiverat aliam obſervationem *164.*) recenſuit, & concludit ex ſolo maſculino ſemine fructum prodire, fœ-nam vero inſtar naturæ agri fructum tantum fovere, alere, atque augere. (*p. 1. 6.*)

§. 88.

Quæ de vermibus ſangvini inquilinis adduxit, alibi (*Ool. gener. Diſſert. 2. 18. p. 231.*), ut ſuſpecta in foro Phyſico & Medico exulare volui, cum in mi-nis Microſcopiorum fides vacillet. Artificia Dioptrica viſum decipiunt, ut *lb. Harveus*, (*Ant. curand. per expect. c. 23. p. 145.*) & quamvis exquiſita d faciunt ſatis, *teſte optimo Microſcopiorum Artifice & Cenſore Philipp. Bonan-* (*Micrograph. c. 3. p. 16.*), qui idcirco in obſervationibus faciendis unicum ſufficere, ſed diverſa requiri judicioſe ſvaſit. (*c. l. p. 20.*) Quæ de vermiculis Ranarum ſanguine prodidit *Leewenhoeck*, corrigit (*p. 70.*), dum ex excre-ntis Ranarum verminoſis caſu in ſangvinem ex inteſtino vulnerato delapſos icatur. Sal in ſuperficie ubi ſangvis perfrixit efflorefcens, non vermes eſſe jicit *Sim. Pauli* (*Cl. 3. Quadrip. Botan. p. 243.*) & ſangvinem multo muco aciſſimo mixtum, verminoſum glaucoma inſpicientibus obtuliſſe *Dan. Win-* (*M. C. D. 1. Ann. VI. & VII. obſ. 56. p. 88.*) confirmavit. Microſcopiorum s ſubleſta eſt *Idoin & Joh. Chriſt. Wolfiis* (*l. 2. obſ. Chirurg. Med. 4. p. 184.*) n ludibrium partium motu adhuc propter calorem gaudentium fuiſſe cre-dum potius ſit. Usque adeò veritate ſua micat illud *Petronii* (*in fragment. p. 209.*)

Fallunt nos oculi vagique ſenſus
Oppreſſa ratione mentiuntur.

§. 89.

Quæ de vermiculis in ſemine animalium protulit *Leewenhœck*, hactenus Microſcopiis exercitatiſſimos fugerunt oculos, Myſſenbruchium ſi excipias, Microſcopii ope ſemen humanum animalculis multorum generum, quod ndi velim, & inde ad generationem hominis nihil conferre concludi, reple-idque veriſſimum eſſe poſtea dixit *D. Voller. Th. Bartholino* (*Th. F. V. 5. Act. n. obſ. 7. p. 24.*) & *Hamium & Frider. Schrader.* (*Epiſt. de Microſcop. p. 34.*) *Ign. Thirmaier.* (*l. 1. Conſil. Med. c. 7. in ſchol.*) *Lœwe* (*tr. de variol. & mor-c. 5. p. 59.*), cum contra ovorum, è quibus bruta, conſpectus vel lippos non at, eaque oculo non armato conſpici valeant, & demonſtrari. An præju-

diciuni

dicium occœcarit Lynceum, non dicam, an ſtrias & ſtamina aut aliud quidd armatum confuderit oculum, nec mihi ſatis conſtat. Talia verò ſtamina chylo, lacte & ſemine facile viſui ſe objiciunt, quod ſi moveri videntur à m humorum inteſtino, in mortuo etiam ad aliquale tempus perennante ocu faſcinante continget. Quâ ratione autem numerum iniverit animalculor etiam mentis acrimonia vix poterit eruere:

Quem maris & terræ numeroque carentis arenæ
Menſorem cohibent Archytas.

(*Horat. l. 1. Carm. od. 28.*). Cur hominem *ὠοτόκον* fecit *σκωλητόκον*, & ſi dan hujusmodi animalcula oviparorum ova imprægnantia, cur hominum & bru rum ova explodendo non eandem methodum naturam ſervare in brutis & h minibus contendit? Demum cum imprægnando ovo aut utero unus ſuffic vermiculus, cur tot mille, in quibus etiam idea animalis, peſſum eunt, dumq unum generatur lucemque videt, centena millia orcum ſubeunt & tenebr Quæ deſunt *Oologia Specialis* (*Diſſ. 3.*) ſuppeditabit.

§. 90.

Secundum naturam hominis & animalium humores addo & excreme vermibus hoſpitium ſuggerere abſurdum, in conſtitutione autem præternatu li id obſervatum obſervationes evincunt. Naſcuntur quoque in ſanguine i hominis animalia exeſura corpus, jam olim *Plinius* (*l. 26. c. 13.*) commenta eſt. De ſangvine verminante obſervationem *illuſtris Th. Bartholin.* (*M. C. L Ann. 1. obſ. 50. p. 147. & Miſcell. de Morb. Bibl. n. 23. p. 103.*) Vermem è ve brachii ſectâ extractum vidit *Joh. Renodæus* (*l. 3. Pharmac. c. 33.*) *Joh. Riol* (*l. 2. Enchirid. Anat. Pathol. c. 7.*) *Doct. Manche* (*ap. Nicol. Blegny Zodi Gallic. Ann. 1. M. Maj. obſ. 7. p. 95.*), in factâ à ſe venæ ſectione in Brachio C mentarii ex vena aperta prodiiſſe vermem craſſum & longum, inſtar ferri ligu extremum armantis. *D. Caronius* (*ap. Eund. c. l. M. Aug. obſ. 7. p. 129.*) edu è mulieris brachio unum tres digitos transverſos longum, ad proportione longitudinis craſſum *D. de la Garoſſy* (*ap. Eund. c. l. M. Decembr. obſ. 7. p. 184* pleuritico è vena brachii dextri baſilica vermem lampetræ forma, craſſitie tub pennæ ſcriptoriæ, longitudine ſex vel ſeptem digitorum transverſorum. vena emulgente ſiniſtra *teſte Joh. Rhodio* (*Cent. 3. obſ. 61. p. 153.*) reperit ve mem *Joh. Prævotius*; in ramis iliacis *laudatus Rhodius.* (*c. l. obſ. 62. p. 154.*), vena malleoli *Zacut. Luſitan.* (*l. 3. Prax. adm. obſ. 99. p. 119.*). Vermem in gnem & duos transverſos digitos longum in cavæ trunco deſcendente n longè à renibus emulgentibus Patavii in frequentiſſimo theatro demonſtrav

Ana

ndr. Spigelius (l. 5. de fabr. corp. hum. c. 13. p. 184.). De ſangvine febricitanti-
m verminoſo Athan. Kircherus (l. 10. Art. magn. Luc. & umbr. p. 2. c. 8. §. 5.
12. M. S. ſ. 1. c. 10. p. 372. & Scrutin. Peſt. ſ. 2. c. 4. p. 240.). Idem ſe expertum
ribit Petr. è Caſtro (de Febr. malign. ſ. 1. aph. 15. p. 13.). Menſtrui loco ſine ul-
dolore egeſſit vermes fœmina, Dominic. Panarol. (Pentec. 4. obſ. 12.) memo-
t. Menſtruum verminoſum, (obſ. Med. 15. p. 13. in App. M. C. D. 2. An. 5.)
. Chriſt. Fr. Paulini recenſuit. Ranunculas cum menſtruo excretas prodidit
bord. ab Amelunxen (Breviar. rer. memor. n. 64. Vid. M. C. D. 2. Ann. 4. Ap-
nd. p. 216.). Puerperium verminoſum, (ex Progr. D. Auguſt. Faſch.) recitat Pau-
nus noſter (de mort. verminoſ. §. 37. p. 75.)

§. 91.

Nec aliis noſtri corporis humoribus defuiſſe vermes, obſervationes lo-
untur. Lac nutricum febricitantium verminoſum propinat Petr. à Caſtro
. l.). E mammis cum lacte vermis ſerpentiformis 4. digitos longus, craſſitie
ediocris Bombycis (Vid. T. 2. Ephemer. Curioſ. p. 1. Ephem. 20. p. 232.). Add.
ulin. (c. l. §. 31. p. 64. & §. 443. p. 85.). Lac acidum vermibus ſcatet, Athanaſ.
ircheri (l. 12. M. S. ſ. 1. c. 10. p. 372.) teſtimonio. Id verò à muſcis eſſe nemo
norat, ideò caſei vermium patria. Lacrymas verminoſas in anu lippiente
cob. Auguſtin. Hünerwolff. noſter (M. C. D. 2. Ann. 5. obſ. 20. p. 32.) vidit. Aliud
emplum habet (c. l. §. 38. p. 76.) Paulinus. De Saliva verminoſa ne dubi-
, certiorem te reddet idem, quando ſputi verminoſi (ibid. & Iſibord. ab
nelunxen c. l. n. 14. p. 195.) mentionem fecit, Exemplisque rem illuſtrat.
nf. M. C. (D. 1. A. 9. & 10. obſ. 130. p. 305.), in ipſo fellis folliculo vermes re-
rit, (ap. Guilh. Fabric. Hildan. Cent. 1. obſ. 54. p. 45.) Galen. Wierus. Proſper, Mar-
n. (Notat. in Hipp. p. 518.). In ductibus bilem ad ſuam veſiculam vehenti-
s. In bove, Joh. Faber. (Not. in Recch. p. 610.) Frid. Ruyſch. (obſ. anat. 18.
75.). In homine Belgicè botten vocant. De vermibus ſemini virili ſecun-
m Naturam implantatis, ut fœcundetur, modo (§. 86.) è Leewenhœckio di-
m, videas tamen & illud contra naturam verminare in Gonorrheâ virulen-
quod Petr. Borell. (obſ. Microſcop. 53. p. 19.) advertit. Quendam Athenis
m multo ſemine ejeciſſe beſtiolam aſperam multis diebus celeriter ambulan-
n Plutarch. (l. 8. Sympoſ. probl. 9. p. m 362.) autor eſt.

§. 92.

Vermes cum urina emictos de ſe Hier. Cardan. (Comment. in ſ. 4. Aph.
p. 76.) primus, quod ſciam, prodidit, eosque albos, breves, tenuiſſimos,
i nec pediculi dimidium æquarent, & diu viverent, inquit Henric. Martinius

Anat. urin. Galeno-Spagyr. c. 10. p. 221.). Aſcaridibus ſimiles vivos & num
ſos in urina calculoſi, qui unius horæ ſpatio 50. calculos egeſſerat, hoc a
(1706.) tuitus ſum. De urina verminoſa *Th. Bartholin.* (*Cent. 1. hiſt.*
p. 144.) evolvendus. Inſecta in hâc nigricantia, forma Scorpionis magr
dine minima (*ap. Eund. Cent. 4. hiſt. 72. p. 378.*) deprehendit *Chriſtoph. Ti*
rius. Cognovit Briſtoliæ pauperculæ mulieris filium duodecennem *Edm*
de Meara (*hiſt. med. rar. p. 132.*), qui ſemel in menſe & aliquando ſæpius
duorum aut trium dierum Dyſuriam multos Lumbricos per virgæ canalem
lebat excernere. Quidam duos eminxit vermes; alius unum; duos ve
culos cum calculis & arenulis Hiſpanus. (*Jacob. Holler. l. 1. de morb. int. c*
p. 536.). Dum calculum expectabant Lumbricum longitudine dodrantem
excedentem excrevit quidam, alius in fontibus *Schwalbacenſibus* vermic
30. his, qui in Caſeo, ſimiles (*Joh. Matth. obſ. med. caſ. 3. p. 130.*). Mille pec
forma quidam (*Phil. Salmuth. Cent. 1. obſ. 49. p. 32.*). Animal parvæ vipera
ſtar (*Nicol. Blegny Zod. Gall. Ann. 1. M. April. obſ. 2. p. 72.*). *Plura Marcell.*
nat. (*l. 4. Hiſt. Med. mir. c. 24. p. 486.*) *Joh. Schenck.* (*l. 3. obſ. Med. p. 5*
Felix Plater. (*tr. 3. Med. Pr. l. 2. c. 3 p. 964.*) *Henric. ab Heer* (*Spadacren c. 9.*)
col. Tulp. (*l. 2. obſ. med. c. 50. p. 184. & c. 51. p. 185.*) *Joh. Rhodius* (*Cent. 3.*
35. p. 36.) *Gerh. Joh. Voſſius* (*l. 4. Idolol. c. 67. p. 1524.*) *Phil. Jac. Sachſ* (
C. D. 1. A. 1. obſ. 50. p. 149.) *Georg. Franc. à Franckenau* (*M. C. D. 3. A. 4. ob*
p. 4. & 5.). Piſciculum vivum cum urina excretum, *Chriſt. Franc. Paulin.* (
med. ſelect. p. 35.); Excrementa alvi vermibus ſcatere, obſervarunt multi,
de his (§. *106.*) infra.

§. 93.

Dan. Sennert. inſignis Medicinæ Doctor, cum in omnibus ferè corporis pa
bus materia reperiri poſſit, è qua vermes generantur, in omnibus partibus v
mes prognaſci poſſe non dubitat, (*l. 2. Inſtit. Med. p. 2. c. 9. p. 232.*). *Add. J.*
Claudin. (*Reſponſ. Med. 4. p. 240.*). An in capite vel potius intra caput &
ipſo Cerebro generentur, diſquirit *Idem Sennert.* (*l. 4. de Febr. c. 14. p. 549.*
contra *Volcher. Coiterum* affirmat. Contrarium etiam ſuſtinuit *Joh. Sophr*
à Kozack. (*de Sale c. 2. ſ. 8. p. 74.*) & aliunde protrudi ex inteſtinis proprie
dictis vel ex venis meſeraicis, vel in ipſo Hepate radicatis, credat, cui pepo
Cerebro eſt, aliquando vermes in Cerebro non localem habent generatione
ſed per aures irrepunt, quod aliquot hiſtoriis roborat *Theophil. Bonet.* (*l*
Med. Pract. ſ. 1. obſ. 119. p. 73.); ſed vermes intra Cerebrum excluſi, *Avicennæ* n
gnoti (*l. 3. Canon. fen. 1. tr. 2.*). In Cerebro repertos *Ant. Benivenius* (*l. de A*

A

d. Morb. Cauſ. obſ. 100.) Petr. Foreſt. (l. 9. obſ. Med. 3.). Cornel. Gemma (l. 2. ſmocrit. c. 4.). Th. à Vega (Comm. ſup. Galen. l. 1. de Loc. Aff. c. 5.). Balth. Conlin. (de Febr. Malign. c. 11.). Franciſc. Hildesheim (Spicileg. de Morb. Capit. ſ. rebr. Intern. p. 45.). Dan. Sennert. (c. l. add. l. 1. Med. Pract. p. 1. c. 18. p. 133.). ilh. Fabr. Hildan. (Cent. 1. obſ. 16. p. 24.). Guerner. Rolfinck. (l. 1. Diſſ. Anan. c. 13. p. 178.). Joh. Ferdinand. Hertod. (M. C. D. 1. A. 2. obſ. 147. p. 231.). il. Jacob Sachſ. (è M. S. Scholzianis Schol. in h. l.). Guido Patin. (ap. Thom. rtholin. Exerc. de Angin. pueror. Epidem. 3. & Cent. 1. Hiſt. Anat. 64. p. 113.). phan. Blancard. (Cent. 2. obſ. 45. p. 262.). Chriſt. Franc. Paulin. (Cynogr. ſ. 4. . §. 2. p. 183.). Theoph. Bonet. (c. l. obſ. 116. p. 71.). De Vermibus in Cerebro Cer- Caſp. Bauhin. (de Lap. Bezoar. c. 7. p. 37. ſq.) ſed & hos obſervaſſe Ariſtotelem 2. Hiſt. Animal. c. 15.) evolventi patebit. Hos aliquando per nares projectos erunt *Jacob. Holler. (l. 1. de Morb. Int. c. 54. p. 561.). Petr. Foreſt. (l. 21. obſ. med.). Joh. Fernel. (l. 5. Pathol. c. 7. p. 275.). Hercul. Saxon. (l. 1. Med. Pract. c. 2.). ilh. Fabr. Hild. (c. l.). Zacut. Luſitan. (l. 1. Prax. admir. obſ. 6.). Nicol. Tulp. 4. obſ. med. c. 11. p. 315.). Conrad. Victor. Schneid. (de Oſſ. Cribriſ. p. 440.). nh. Verzaſcha. (Cent. obſ. med. 6. p. 6.). Petr. Borell. (Cent. 2. obſ. & Cent. n Epilog.). Bartholom. de Moor. (l. 2. Cogit. de Inſtaur. Med. p. 132.). Theod. ickring. (Spicil. obſ. Anat. 43. p. 97.). Joël Langelott. (ap. Thom. Bartholin. nt. 2. Epiſt. 74. p. 641). Nicol. Blegny (Zodiac. Gall. A. 1. M. Apr. obſ. 3. p. 73.)* rias mirandasque aliquando obtinuerunt figuras, v. g. Salamandræ, de qua ix *Platerus (tr. 3. Prax. Med. l. 2. c. 13. p. 964.).* De verme admirando per es egreſſo commentariolum *Fulvius Angelicus Cæſenatenſis* Ravennæ una n Vincentii Alfaravii libello luci expoſuit publicæ. Mortuis aliquando unt: Notabile ſequens, quod communicat *Th. Bartholin. (Diſſ. de Med. t. p. 24.)*: Nobilis quidam Danus in Templo Hageſtedano ſepultus dolore itis confectus fuerat à verme longo, qui ex naribus mortui prodiit & tumbæ li ſua pyxide incluſus ſervatur in tumulo.

§. 94.

Sed nec vermes ab oculorum orbiculis exulant. Exemplum affert *A- t. Luſitan. (Cent. 7. c. 63.)*: Cuidam nobili de Capellen, qui Patrem ſuum orrendum dictu) verberibus impetiverat, in morbo ex oculis vermes ſerpere , quod ad ultionem divinam retulit *Reiner. Solenander (ſ. 5. Conſil. 15. p. 488.)* oculis Bufonum vermes invenit *J. B. Helmont. (tr. Tum. Peſt. p. 884.) add. lin. Noſtrum (ſ. 1. de Bufon. c. 3. §. 5. p. 26.)*; in angulis oculorum *Gilb. Angli- (l. 3. Compend. Med. ap. Joh. Schenck. l. 1. obſ. med. pag. 165.)*; in palpebris *Si-*

mon Scholzius (*M. C. D. 1. Ann. 2. obſ. 24. p. 43.*). Deprehenſi etiam in Au bus *à Celſo* (*l. 6. c. 7.*). *Petr. Foreſto* (*l. 12. obſ. 8. p. 66. & l. 21. obſ. 26. p. 349*) *Valeſco de Taranta* (*l. 4. Philon. cap. 30.*). *Arnoldo de VillaNova* (*l. 3. c. 32.*). inſigni vermium alborum, quales è cadaveribus equorum naſcuntur, in aure niſtra inventis, *Wilhelm. Daviſſon. Adumbrat.* (*Comment. in Med. Severin. p. 597*). De Narium vermibus, jam (*præcedenti §.*) actum. In Ozæna narium verm prodiiſſe fidem fecit *Th. Bartholin.* (*V. 5. Act. Hafn. obſ. 31. p. 83.*)

§. 95.

In & ſub lingua natos, obſervationes promunt. Linguam *Neſtorii* à v mibus eroſam, propalat *Evagrius* (*l. 1. Hiſt. Eccleſ. c. 7.*). *De Diocletiano Eutyc us Alexandrinus* (*p. 406. ap. Sam. Bochard. l. 4. Hierozoic. c. 26. col. 620.*), ita ve minavit corpus ejus, ut vermes ex ipſius carne in terram caderent & lingua qu que cum faucibus decidit & mortuus eſt. Aliud exemplum ſuggerit *Hiero Montuus* (*l. 4. Anaſceuv. Morb. c. 19.*). De Vermibus intra linguæ venam ſtab lantibus *M. C.* (*D. 1. A. 8. obſ. 100. p. 187.*). De Vermibus ſub lingua canis rab detenti *ex Aliis honorandus noſter Paulinius* (*c. l. c. 11. §. 4. p. 216.*). At canem ra bie percitum cognoſces ſic, *ſcripſit Phæmon.* (*Cynoph. ſ. de Cura Canum c. 8. p. 1 5.*) in inferiore parte nodis, qua lingua tenacibus hæret, accreſcit lues vermifo mis nervo candido non abſimilis. γίνεται δὲ εἶδος εἰς ἐκτύπωμα σκώληκος. N veros vermes agnoſcit *Gratius* (*Cynæget. v. 385.*) dum cecinit:

Namque ſubit nodis, qua Lingua tenacius hæret,
(Vermiculum dixere) mala atque incondita peſtis.

Add. *Andr. Rivin.* (*in Phæmon. c. l. p. 19. & 35.*). Vermiculum ſ. lyttam vocav (*l. 29. c. 5.*) *Plinius*, quo exemto rabidos non fieri vulgò ſentiunt. Junge *Levi Lemn.* (*l. 3. de Occult. Nat. Mir. c. 5. p. 304. ſq.*). Inde de ſtultis & rixoſis noſtr *Der Kerl hat einen Wurm. Der Wurm iſt ihm noch nicht genommen. Man m ihm den Wurm nehmen oder ſchneiden.* Gulæ ad natas glandulas majuſculas ve mibus refertas in cane conſpexit *Th. Conſentin.* (*Progymn. Phyſ. 6. p. 261.*) & i medio gulæ Lumbricum vivum animadvertit *Ol. Borrichius* (*ap. Th. Barthe lin. L. 3. Epiſt. 93. p. 420.*), in tumore in amygdalis *Idem* (*Cent. 2. Hiſt. Anat. 2. p. 209.*)

§. 96.

In dentibus an generentur, dubitavit *Fel. Platerus* (*l. 3. Med. prax. c. 1 p. 963.*) & qui hiſtorias tales condiderunt, fortè fibris dentium, (mallem gingiva rum,) deceptos conjicit, quæ uti in majorum oſſium cavitatibus, ſic & in denti bus confractis inveniuntur, & alii nervos, alii vermes eſſe crediderunt: Nil

forte

rtè, *ſubjicit*, in excavatis & putridis dentibus hoc accidat. Hoc verò eſt, iod volunt Medici obſervationum Eclogarii. Habent tales hiſtorias *Alex. ned.* (*l. 6. de Cogn. & Cur. Morb. c. 13.*). *Rembert. Dodonæus* (*ad Anton. Benin. de Abd. Morb. Cauſ. c. 10. Schol.*). *Petr. Foreſt.* (*l. 14. obſ. Med. 7. p. 109.*). *hil. Salmuth.* (*Cent. 3. obſ. 32. p. 125.*). *Goth. Mœbius* (*Fund. Med. Phyſiol. c. 10. 12.*). *Th. Bartholin.* (*Cent. 3. Hiſt. Anat. 96. b. p. 191.*). *Oliger. Jacobæus* (*ap. nd. Vol. 5. Act. Hafn. obſ. 108. p. 281.*). Cur in vivis verminent oſſa & dentes, n in cadaveribus, Vid. *Franciſc. Ranchin.* (*de Morb. Puer or. ſ. 2. c. 7. p. 325.*).

§. 97.

Hoſpitantur & in media corporis regione pudenda illa inſectorum exa- ina, utut privilegio certo gaudere partes vitales aſſerat *Joh. Albert. Urbanus, edicus Parmenſis* (*ap. J. C. Claudin. Reſponſ. Med. 40. p. 246.*), cui aſſentitur *l. Platerus* (*c. l. p. 965.*). In peſtilente conſtitutione advertit circa pericardium *tr. à Caſtro* (*de Peſt. Roman. & Genuenſ. p. 71.*). Morſus cordis & puncturæ erbiſſimæ, quæ ſolent in febre peſtilenti obſervari, plerumque provenire à rme pernicioſo vel pericardio, vel ipſis ventriculis (Cordis) inhærente, *Idem .l. p. 137.*) expertus *ſcribit.* Quin & cordis vermem in ore ſæpius habet vul- s. *Inde dicunt: Der Hertzwurm naget, beiſſet mich, beſeicht ſ. v. mir das Her- , daß mir übel wird.* Dicitur, quod aliquando vermis ad cor graditur, & ntinuò, cum mordet, interficit, ſcripſit *Petr. de Abano ſ. Aponus* (*addit. ad Meſ. Ægritud. Corp. partic. 2. ſ. l. ſumm. 4. c. 1. f. 219. a.*). Vermis unus putatur, & ſi em evomant febricitantes, aut aliæ ægritudine detenti, malum ſignum ar- trantur & extrema minari, exclamantque: *Er hat den Hertzwurm wegge- ochen*, vermemque vitæ vel corporis viventis nuncupant, *teſte P. Foreſto* (*l. 2. ſ. Med. 6. p. 28.*). Audiamus *Fel. Platerum* (*c. l. p. 965.*): ſub corde illiusque in- lucro, ſic vermes generari, illicque latere & punctione aliqua moleſtiam ex- bere, aliqui prodiderunt, ſed locum aliter non exprimunt, falſi fortè, quod m, ſi lumbrici ad orificium ventriculi usque adſcendant, & ſtatim ſub corde ud occurrat, & proin cor dicatur, illudque vellicent, eos ſub corde con- tere exiſtimarunt. Neque enim alibi, vel in ipſo pericardio minusque ſub , cum ſepto connatum ſit generari aut ſubſiſtere poſſent. Hæc *Platerus.* ilicet idiotiſmo ſuo indulget vulgus, ut huic Cardialgia morbus ventriculi rdis; Ita Cordis vermis ventriculi vermis nomine deſignatur. Et ſanè ac- dentia iſta lympha nauſeabunda, ſubſequens vomitus, capitis dolor, & ver- go aliquando, de ventriculo affecto indicium exhibent, & vermes, vomitu re- cti, quos quidem videri mihi contigit, Lumbrici teretes fuerunt.

§. 98.

Alio penicillo vultuque cordis vermem depinxit *Antòn. Beniven.* (*de* *dit. Morb. Cauſ. c. 2. p. 131. edit. Dodon.*), dum ſcribit: Vomitu concitato pulſa eſt craſſior pituita, & cum ea vermis longitudinis digitorum quatuor plenior, capite rubro, levi, rotundoque, quo piſi magnitudinem non excede cætero corpore lanugine quadam contecto, cauda furcata ad ſimilitudin novæ Lunæ pedibus nixus quatuor, duobus in dexteriorem, totidem in ſi ſteriorem partem cooptatis. Admiratus vermis, formam Medicis eruditio bus oſtendo. Nullum invenio, qui monſtrum ſimile ſe vidiſſe unquam fa retur. Aderat tamen ſenior quidam, ſed Medicæ Artis imperitus, qui ſtatus, ſimilem ſe vidiſſe vermem, vomitu quoque propulſum ab Alexand quodam cœnobita: qui ſtatim, ut ille ajebat, projecto eo mortuus eſt. Vo tabat autem hoc monſtrum, mortis vermem. Sed iterum minus curatè, cı vomitus eum, aut ventriculi aut inteſtinorum incolam declaret.

§. 99.

Sepoſitis imaginariis ſpuriisque ad veros vermes Cardiacos tranſeo, eti veteribus non ignotos. Ad Phtiſin cordis Raphani ſuccum commenda *Plinius* (*l. 19. c. 5.*). Phitiriaſin pro phtiſi legit *Ol. Borrichius* (*l. 1. Hermet.* *gypt. c. 5. ſ. 4. p. 143.*), & vermes in cordis ſinubus hærentes intelligit, hujusq remedii veritatem *Wolfg. Gabelchoveri* (*Cent. 3. obſ. med. 1.*) experientia firm Vermes Pericardii in lucem protruſit *Joh. Riolan.* (*l. 2. Enchirid. Anat. Path* *c. 4.*). *Richard. Lower.* (*de Corde c. 2. p. 101.*). *Paul à Sorbait* (*de Peſt. Vienne* *qu. 13.*). De Cardiacis, quæ recenſuit & citavit *Joh. Schenck.* (*l. 2. obſ. med. p. 27* vide. Adde huic *Zacut. Luſitan.* (*l. 1. Prax. admir. obſ. 139. p. 37.*) ex antiqu etiam obſervavit *Joh. Meſues*, (*c. de Tremore Cordis*). In cordis ventriculis peſ fera febre correptorum, *Vidus Vidius* (*l. 7. de Cur. Morb. c. 1.*). *Jul. Cæſ. Bar* *cellus* (*Hortul. Genial. p. m. 303.*). In ſepto cordis minutos offendit *Guerne* *Rolfinck.* (*de Corde c. 7. p. 45.*). *Th. Conſentin.* (*Progymn. Phyſ. 6. p. 260.*). *Godo* *Mœbius* (*fund. med. Phyſiol. c. 12. p. 283.*). *Philipp. Jac. Sachſ.* (*Ocean. Macromicro* *§. 39. p. 38.*). *Joh. Dan. Horſt.* (*p. 1. Manud. ad Med. c. 1. ſ. 2. ſ. 3. p. m. 43.* Obſervavit in Corde vermem alatum *Georg. Hieron. Velſchius* (*Chil. Exot. Cu* *rat. & obſ. n. 398. p. 101.*). Intra venas genitos in dextram Cordis auriculam con fluentes cor eroſiſſe, è *Joh. Riolano* (*c. l. c. 17.*) patet. Vermes lumbricis ſimi les cordis vaſa in puella exediſſe, *Th. Cornel. Conſentin.* (*Progymn. Phyſ. p. 261.* retulit.

§. 100

§. 100.

Pulmonum cuniculati anfractus verminoſæ progeniei etiam auſcultare ogguntur. Vidit, & notavit id ipſum *Zoar.* (*l. 1. tr. 2. c. 3.*) *Anton. Beni-n.* (*c. l. obſ. 77. p. m. 278.*) *Th. à Veiga* (*l. 1. de Loc. Aff. c. 5.*) *Hieron. Braſ-vol.* (*in 4. Aph. Hipp. 49.*) Plura *Joh. Schenck.* (*c. l. p. 229.*). Tuſſi è pulmo-: excretus Bombyci majuſculo ſimilis, ſed ruber *Isbr. à Diemerbrœck* (*l. 2. nat. c. 13. p. 44.*) *teſtis eſt.* De vermibus â Pleuritico tuſſi rejectis *Vit. Ried-.* (*Lin. Med. A. 96. M. April. obſ. 29. p. 201.*). De vermibus è vulnerato Tho-ce erumpentibus inſignis eſt *ap. Nicol. Blegny* (*Zodiac. Gall. Ann. 1. Menſ. n. obſ. 1. p. 111.*) obſervatio. In Extremis ſuillorum pulmonum fibris tere-vermiculos in cincinni modum intortos ſæpe vidit *Th. Corn. Conſentin. .l.*)

§. 101.

An etiam in ventriculo vermium erit patria? Quæſtionem elegantem perdifficilem vocat *Ulyſſ. Aldrovandus* (*l. 2. de Inſect. c. 2. p. 264.*), & ne-tivam amplectitur (*p. 265.*). Rationes, quas allegat Aliorum, mucidi vini vap-m nominat. (*p. 265.*) Fecerat id etiam ante *Ariſtoteles*, eò quod in ventricu-alimenti fit coctio, de quo *Th. Eraſtus* (*Diſp. de Putred. p. 86.*), *add. Petr. Fo-lum* (*l. 18. obſ. med. 19. p. 161.*) *Rembertum Dodoneum* (*in not. ad Beniv. de d. Morb. Cauſ. c. 2. p. 131.*) *Hieron. Gabucinum Fanenſem & Hippolit. Brillum*, i *teſte Marcello Donato* (*l. 4. hiſt. mir. med. c. 26. p. 483.*). De hac re integros dere libros, communiter in ventriculo non generari Lumbricos, quod ſi illud cidat aliquando, rarum eſſe, & in ventriculo admodum intemperato & puro atque â Natura quaſi derelicto accidere, *Aldrovandus* (*c. l.*) concluſit, *Franc. Ranchinus* (*tr. de Morb. Pueror. ſ. 2. c. 6. p. 327.*). Si diutius in Stoma-o perſiſterent per modum cibi conficerentur, ratiocinatur *Helmont.* (*tr. ſext. eſt. alim. hum. n. 82. p. 180.*). Prolixus etiam in hac controverſia *Simon. Si-nius.* (*de Putred. Contr. Th. Eraſt. comm. 708. p. 285.*), frequens id eſſe, *Alex. llian.* (*l. 7. c. 9.*) autumat. Digeſtio omnis talis mutationis (materiæ in mes) hoſtis eſt; ſed hac abolita omnium noxiorum humorum imminet creatio, judicat *Joh. Sophron. Kozack.* (*tr. de Sale. c. 2. ſ. 8. p. 75.*) Ex inte-is ad ventriculum aſcendere, *Galen.* (*in S. 3. aph. 26.*) dictitat. *Zacut. Luſi-.* (*l. 2. Med. Princ. hiſt. 68. obſ. 11. p. 304.*). Contrarium cum Aliis ſuſtinent *rcellus Donatus* (*c. l.*). Non quidem inficior, per vomitum non raro rejici malcula, quorum ſedes natalis in inteſtinorum ſpiris, eaque aut fame (*Conf. in. Lemnium l. 1. de Occult. Nat. mirac. c. 22. p. 1331. & Joh. Fernel. l. 6. Pa-*

thol.

thol. c. 10. p. 308.), aut lacticiniorum mellitorum & aliorum dulcium, v Decocto ſiliquæ, quo de ſupra (*l. 1. Tit. 5. §. 38.*) allici, aut etiam vene tis aut nauſeabundis ex inteſtinorum canalibus ſurſum ad ventriculi cavita propelli. Ita de rotundis Lumbricis *Galen.* (*in ſ. 3. Aph. Hipp. 26. p. 909.*) S cinit *G. Serenus Sammonicus* (*de remed. c. 29. v. 5.*)

Quod Genus (Lumbricorum) aſſiduo laniat præcordia morſu
Sæpe etiam ſcandens oppletis faucibus hæret,
Obſeſſaque vias vitæ concludit anhelæ.

Ita & quos mutus iſte *apud Joh. Ulric. Rumlerum* (*obſ. à Velſch. edit. 79. p.* per ſupremum guttur exploſerat, huc ſpectant.

§. 102.

Verum cum præter Lumbricos teretes inteſtinis familiares ſingulare non rarò portentoſos vermes rejecerint alii, aut etiam in ventriculo reperer illos ibidem prognatos indubium eſt. In Peſte Viennenſi vermes in ven culo reperti, quod Novellæ nunciarunt, quos ſuccus citri interemit, quod *baitum* præteriiſſe miror, qui in principio multos vermes è corporibus prod ſe ſaltem (*de Peſt. Viennenſ. qu. 49.*) narrat, quod etiam in alia ſe notaſſe *min. Panaroll.* (*Pentecoſt. 5. obſ. 53. p. 149.*) aſſeverat. De vermium lan noſorum vomitu excuſſorum copia *Th. Bartolin.* (*Vol. 5. Act. Hafn. Obſ. 34 218. add. obſ. 21. p. 83.*). De fœmina *Exc. Joh. Lud. Hanneman.* (*ap. Eund. lum. 3. obſ. 11. p. 21.*) *Marc. Anton. Alaym.* (*Conſult. de Ulc. Syriac. p. 59.*). Q & Raanas, Gyrimos, Bufones, Serpentes, Lacertos, & alia vermium m ſtra notarunt *Joh. Schenck.* (*l. 3. obſ. med. p. 337.*) *Phil. Salmuth.* (*Cent. 2. med. 40. p. 77.* (*Cent. 2. hiſt. anat. 23. p. 209.*). Vermes habentes aculeos pu gentes orificium ſtomachi ſyncopis & mortis cauſas communicat *Meſues*, *Ægritud. Corp. ſ. 4. c. 1. f. 219. a.*) *J. C. Scaliger.* (*Comm. in l. 5. hiſt. animal. riſt.*) ſe obſervaſſe vermem ſerpentiformem in Ventriculo genitum, tradi Inſectum ſingulare ſuppeditat *Petr. Borell.* (*l. 2. obſ. 79. p. 173.*) *Theod. Ker ring.* (*c. l. obſ. 6. p. 19.*) *Dan. Hartnacc.* (*l. 9. Admirand. Phyſ. c. 3. §. 7. p. 65* Ranas projici ipſus vidi. De piſce evomito *Petr. Borell.* (*cent. 1. obſ. 9. p. 1* *Frater Th. Bartholini M. Albertus Bartholinus* ipſi narravit de fele quadam, q in prædio arcis Fridericiburgenſis ſuos fœtus evomit ſumma aſtantium adn ratione, qui ſancte affirmarunt, felem nihil devoraſſe, nec alia via rejeci (*Cent. 3. Epiſt. med. 8. p. 37. Cent. 5. hiſt. Anat. 98. p. 151. & de Inſol. part. v c. 9. p. 59.*). Gemellam *Collega quondam & amicus ſvaviſſimus Dn. D. Vale Andr. Mollenbroccius M. C.* (*D. 1. Ann. 1. obſ. 109. p. 251.*) inſeruit. De Cat

ex *Henrici Meibomii p.3. Chronic. Brunſvic. p. 548.*) addidit *nunquam ſatis* *dandus Phoſphorus* (*c. l. p. 253.*). De cani marino non abſimili animali *Matas Tillingius Collega Noſter* (*ſ. 2. de Tub. Uter.* §. *7. p. 90.*). Inter miracula ritò reponenda fœtus humani ex ore & ventriculo nativitas, *à Phil. Salmu*-(*Cent. 3. obſ. 94. p. 156.*) communicata. Quod ſi hoc, cur non & ignooris proſapiæ animalia à cibis, præprimis putrefactis, provenire poterunt? od *Th. Bartholin.* de bobus illuſtrat, (*Cent. 2. hiſt. 32. p. 225. & l. 4. hiſt. 76. 87.*). Debentur his forſan etiam vermes in ventriculis equinis, de quibus *deric. Ruyſch.* (*obſ. anat. 3. p. 48.*). *Joh. Conrad. Peier.* (*Exerc. Anat. & Med. p. 151.*). Diabolum aliquando technas ſuas hic miſcere, *J. B. Helmont.* (*tr. nject. Mater. n. 6. p. 476.*). Bruxellæ vidi anno 1599. quod bos ſumtis tri-herbis evomerit Draconem cauda anguillari, corpore coreaceo, capite entino perdice non minorem. Vidimus referunt *Wolfii* (*c. l.*) in cane aliquot annos myriades vermiculorum, Aſcaridum formâ in proprio & uſto folliculo incluſos inter tunicas ventriculi. Rectè autem de ſano non o ſtomacho *Ariſtotelem* explicat *Mich. Savonarola* (*tr. 6. Pract. c. 16. f. 214.*) *onciliator.* (*Vid. Greg. Horſt. Concil. diff. 101. p. 140.*)

§. 103.

Hepati etiam ſunt proprii vermes, quod aſſumunt *Kozack.* (*c. l.*), *Marcell. pigh.* (*de Epat. c. 3. p. 256.*), quamvis rariores. Imprimis in brutis frequen-obſervati. Boves, vaccæ, & oves in peſte Delphenſi cum aperirentur, in ilm pulmonibus, hepate ac viſceribus internis vivi piſciculi, ſimilitudinem entes cum ſoleis aut paſſerculis, (qui vulgò *Schollen* vel *Botten* dicuntur,) miſſimi tamen, inventi ſunt, ut ipſi ſpectavimus, prodidit *Petr. Foreſt.* (*l. 6. med. 10. in Schol. p. 167.*). *Bot* in ovibus hydropiſin & tumores ſtrumoſos *Lemnius* (*l. 3. de occult. Nat. mirac. c. 7. p. 326.*) interpretatus eſt. Epar rinum veſiculis magnitudine lentis undiquaque refertum, quæ apertæ verulos convolutos jam integrè efformatos, oculis exhibebant, obſervavit *iel Stolcius.* (*Vid. Sebaſt. Stromaier. Epiſt. ap. Gregor. Horſt. Epiſt. Med. ſ. 18. 1.*) De hirundinibus ſ. ſangviſugis in bobus & ovibus *Aug. Hauptmann. Therm. Wolckenſtein. c. 8. p. 201.*). Plura eaque egregia de hac verminatio-*n. D. Joh. Chriſt. Fromman. Noſter* (*M. C. D 2. A. 7. obſ. 188. 189. p. 249. ſq.*) *f. & Franciſc. Gliſſon.* (*Anat. Hepat. c. 7. p. 81.*). Si Sideriti glabra paſcantur, ntingere, *Ephemerid. Erudit.* (*T. 4. n. 6. p. 60. ſq.*) memorant. Ita *Freder. ch.* (*obſ. anat. 9. p. 54.*) murem diſſecans in Hepatis cavo veſiculam pendu-reperit, quâ apertâ ob oculos venit vermis ſatis gracilis ſpithami longitu-

dinem ſuperans. Vermes in ipſa Hepatis Aſelli majoris ſubſtantia repertas lineari fecit *Idem* (*obſ. anat. Chirurg. 64. p. 84.*). De vermibus in bile e que ductibus *ſupra* (*§. 91.*) quædam tradita. Vermes è ductu cyſtico & p bilari ovis itidem *laudandus Ruyſchius* (*c. l.*) meminit. Nexus portæ cum ro bilario in ovibus agnisque magnâ ſæpenumero multitudine vermium rep tur, qua ratione à ductibus ſanguineis diſtingvi apertisſimè poſſunt, commc facit iterum *Th. Cornel. Conſentin.* (*c. l. p. 258.*), & *ex Eo Marc. Malpigh. Hepat. c. 2. p. 255.*), ut ideo vacillare illud Helmontianum (*tr. ſext. digeſt. a human. n. 82. p. 258.*) Quo fermentum fellis non attingit, ibi Lumbricorun patria, in menſa Solis poſitum noſcas.

§. 104.

Lienis animalcula rariora, nec obſervationem de his me legiſſe mem niſi quod *Th. Cornel. Conſentin.* (*c. l.*) ſe eosdem vermes, quos in Hepate ſe do inveniſſe dixerat, interdum etiam in Liene deprehendiſſe mentionem f at. In Pancreate vermem non parvum invenit *Cæcil. Folius* (*ap. Th. Barthe Cent. 1. Epiſt. 62. p. 263.*). In venis Meſenterii eosdem radicari voluit (*c. l.*) *zack.* & à prægnante vomitu rejectum vermem in Meſenterio vitio alimer rum natum & ab utero tumido ſurſum protruſum, infeliciter ſuſpicabatur *Bartholin.* (*Cent. 3. hiſt. anat. 14. p. 34.*). In Meſenterio equino ejusque a riis ter quaterque oculis conſpexit *Fred. Ruyſch.* (*obſ. 6. p. 51.*). Vermes veſi lares in Caprearum omentis (*M. C. D. 2. A. 4. obſ. 73. p. 152.*). Lumbricum nalem depinxit *Gerh. Blaſius* (*obſ. anat. in Hom. p. 125. 139.*). Egit etiam de *J. C. Claudin.* (*c. l. p. 240.*) *Aloyſ. Mundella* (*Dial. 4.*). In Renibus *Erneſti chiduc. Auſtr. Pro-Reg. Belg.* vivus vermis luſtratus (*Janſon. T. 2. Mercur. B ad Ann. 1595.*). Canibus hoc malum familiare, obſervationibus pateſcit *Th. Bartholin.* (*Cent. 1. Epiſt. 2. p. 5.*) *Isbrand à Diemerbrock* (*l. 1. Anat. c. p. 153.*) *Carol. Rayger.* (*M. C. D. 1. A. 6. obſ. 215. p. 315. add. D. 2. A. 4. obſ. p. 146. & obſ. 182. p. 286.*) *G. W. Wedel. ap. Th. Bartholin. V. 3. A. H. obſ. p. 96.*) *Th. Kerckring.* (*Spicileg. obſ. Anat. 79. p. 153.*), qui etiam alicujus n minit, qui ſimul totum ureterem occupabat, (*obſ. 59. p. 121.*) *Steph. Blanca* (*p. 1. Med. Pract. c. 62. p. 424.*) & *Collect. Med. Phyſ. Cent. 7. obſ. 57. p. 82.*) *Bonel.* (*ap. Nicol. Blegny. Zod. Med. Gall. M. Jun. obſ. 2. p. 98.*) *D. Landovil* (*ap. Eund. c. l. M. Auguſt. obſ. 14. p. 134.*). In Renibus Lupi Serpentes, *Joh. C. morgan.* (*l. de Lup. venat. c. 1. f. 44.*) *Joh. Bauhin.* (*de Lup. Rab. p. 77.*) *Car Stephan.* (*l. 7. Agricult. c. 1.*) *Caſp. Bauhin.* (*l. 1. Theatr. Anat. c. 17.*) *Pl Chriſt. Franc. Paulini* (*Lycograph. ſ. 1. c. 3. §. 7. p. 43.*). Non probandum igit

Pa

racelſicum (*l.2. Paragr.* §. *2.p.454.*) *In Renibus mag kein Wurm werden, pro-r Urinam.*

§. 105.

Et ſi illud *Paracelſi* decretum valeret, nec veſica vermium eſſet cubile, ut id etiam fidem difficilius mereatur *O. Borrichio.* (*ap. Th. Bartholin. V.5. Act. ſn. obſ.70.*), ob luci inquietudinem, experientiam tamen experitur ádver-n. De urina verminoſa (*modo* §. *90.*) actum, nec de Veſicæ Vermibus ud Curioſos Medicos deſunt obſervationes. Has evolventibus ſuggerunt *mbert. Dodoneus* (*in Beniven. de abd. morb. cauſ. c.77.p.222.*) *Felix Platerus l.p.968.*) *Th. Rheineſ.* (*Epiſt. ad Neſter.50. p.94. & 52. p.97.*). De tubulis rmiformibus ejectis *Edmund. de Meara.* (*hiſt. Med. p.128.*) *Conf. Balthaſ. n. à Güldenk!ce* (*l.3. Caſ. Medic.39.p.175.*). Quotidianum vermium mictum ppeditat *Nicol. Tulpius* (*l.2. obſ. med. c.51. p.185.*), alium, (*c. l. c.50.p.184.*) rmis cruenti, (*c.49. p.183.*) vermiculorum crinitorum atro-vireſcentium, *id. Loſſius* (*l.3. obſ. med.58. p.310.*). Vermen nonnihil alatum in viro quo-m nobili vidit *Gottofred. Mœbius* (*c. l. c.17. p.442.*). Muſcam *Zacut.* (*l.2. adm. obſ.110. p.69.*). Circa fundum veſicæ urinariæ tumorem quendam & c aperto lumbricos minores numero ſeptem deprehendit *Benjam. Bened. Pe-rmann.* (*D.1. obſ.7.p.11.*). Puellus ſeptem annorum per penem excluſit ver-em hirſutum longum, ſeptem aut octo digitos transverſos. Ita *D. Manche* (*ap. col. Blegny Ann.1. Zod. Gall. M. Julio. obſ.8.p.122.*). Angvem pater cuculla-s, ut *ex relatione Piſauri in Ducatu Hetruriæ edita recenſuit*, & angvis iconem didit *citatus Blegny* (*c. l. Menſ. April. obſ.2.p.71. ſq. Vid. & infra* §. *140.*

§. 106.

Nec inteſtinorum vermes, quos à ſimilitudine Lumbricos vocant, quem-am latere poſſunt, cum vel ſimplicisſimis de iſtis conſtet. Delirat *Paracelſus .2. Paragr.* §. *1.p.433.*) dum *inquit: Nequaquam in inteſtinis naſcuntur ver-es, ſondern die Würmer ſteigen durch Stomachum ad inteſtina: Dann in inte-nis iſt nicht matrix vermium.* Corrigit tamen ſe (§. *2.p.454.*) & ſolos lum-icos in illis exiſtimat, in ano autem Aſcarides. Tæniæ mentionem negle-t, aut forſan eandem ignoravit, obſervationes minus neceſſariæ cum in trivio oſtent. *Helmont.* (*tr. ſextupl. dig. alim. hum. n.82.p.180.*) Paracelſo con-arius, quo fermentum bilis non pertingit, ibi Lumbricorum patriam ſtatuit. unt, *addit*, ex alimento ſemidigeſto, quod dum ad loca ſua delatum eſt, tan-uam lac tepidum pelle incruſtatur palpitatque ac ſenſim vita donatur. Lon-tudo tamen eorum, inprimis Tæniarum, non raro nos in admirationem rapit.

(Xxx xx) 2 Præ-

Præter exempla *ab Adriano Spigelio* (*l. de Lumbric. lat. c.5. p.9. & illuſtri Geor Hieron. Veſchio. de ven. Medinenſ. c.4. p. 130. ſq.*) recenſita paucula add Quendam 12. cubitorum excrevit Bulimia laborans, *ap. Alexandr. Tullian.* (*l. c.4.*) *Plinius* (*l. 11. c.33.*), tricenum pedum pluriumve longitudinem menſ ravit. Procul dubio recentiores multos mendoſè legiſſe trecenum, hoc eſt, tr centenum, pro tricenum i. e. triginta, monſtrumque hunc vermem dixiſſe ſuſp catur *Andr. Spigelius* (*c. l. p. 11.*). Quinque ulnarum oculis uſurpavit *Seba Stromaier.* (*ap. Gregor. Horſt. c. l. p. 500.*), duodecim cubitorum *Caſp. Schwenc feld.* (*l.6. Theriotroph. Sileſ. p. 543.*). Quadraginta pedes plus minusve longo ut inteſtina ſimul omnia ſe profundere patientes crederent. Retulit præter *Guilh. Fabr. Hildanus.* (*c. 2. obſ. Chirurg. 72. p. 147.*), fœminam Lauſanenſe per intervalla aliquot talis vermis particulas excreviſſe, quæ ſi conjunctæ e ſent, longitudinem ulnarum viginti Lauſanenſium facilè excedere poſſe. Co tinet autem una ulna Lauſanenſis ſpithamas circiter ſex. *Add. Phil. Salmut* (*Cent. 1. obſ. med. 45. p. 29. & Cent. 3. obſ. 19. p. 120.*) *Franc. Joël.* (*T. 3. op. Me l. 4. ſ. 3. n. 8. p. 182.*), ubi in margine lumbricum ſex ulnarum adjecit. *Chr ſtianus, Dux Brunſvicenſis*, ante mortem quatuor ulnarum longitudine, duoru digitorum latitudine vermem emiſit, *teſtimonio Everh. Waſſenbergii* (*p. 2. Flo German. p. 101.*). Tæniam inſtar membranæ latæ palmos viginti quinque lo gam obſervavit *Zacutus* (*l. 2. hiſt. Med. Princ. 11. p. 303.*). In cane macie co fecto Tæniam à duodeno ad coli medietatem pertingentem olim juvenis co ſpexi. Fuere, qui Tæniam non inter animalia numerarunt, effato Hippocrat moti (l. de morbis), qui illam ὅκοῖον περὶ ἐντέρου ξύσμα λευκόν, circa inteſtinu ramentum album pronunciavit, eundemque ſecuti *Aëtius & Ægineta.* Veru cum guſtet, quia nutritur, & ſentiat moveaturque ſanè animal erit, niſi for velis referri ad genus illud, quod affixum petris & ζωόφυτον *Ariſtoteles* nunc pat: Plant-animalia Barbari, quando etiam *Albertus M.* (*l. 21. de animal. c. f. 172. b.*) videtur affirmare, his duobus tantum ſenſibus eſſe præditum *Lali Biſciola* (*l. 20. hor. ſubſ. c. 1. col. 1502. ſq.*) profitetur. Plura huc ſpectantia *Adrian. Spigelius* (*l. de Lumbric. lat. c. 7. p. 19.*). Lumbricum gentium nonnull natura ineſſe percipitur, ubi Filicis radicem ad lumbricum latum expellendu laudaſſet *Theophraſtus Ereſius* (*l. 9. de plant. hiſtor. c. 22.*) memorat. Haben enim omni ex parte Ægyptii, Arabes, Armenii, Syri, Cilices, è diverſo Thra cibus & Phrygibus nullo pacto enaſci enarrant. Inter Græcos Thebanis, ſci licet verſari in Gymnaſiis ſolitis. Et ad ſummam Bœotiis innaſci Lumbri cum novimus: Athenienſibus nullo pacto. Singularis eſt *Adrian. Spigeli*

(*l. 8*

. 8. *de fabr. corp. human. c. 9. p. 249.)* De Lumbrico rotundo in inteſtino cœco ſervatio. Ranam habentem in ſuis inteſtinis vermes ſimiles infantum Lum- icis aperuit *Antonius à Leewenhöck (Anatom. Rer. p. 1. pag. 67.)*, qui & oſ- ndit Ranas, in quarum ſtercore ex inteſtinis extracto incomprehenſibilis nu- erus vivorum animalculorum diverſæ magnitudinis & figuræ extabat *(p. 69.)*

§. 107.

Per uterum prodigioſa animalia etiam exire docuit eventus, *Franc. Ranchin. r. de morb. pueror. ſ. 2. c. 6. p. 326. & 332.)*. Retulit id dudum *Hippocrates (l. 2. morb. mulier.)*, quos tamen in inteſtinis fieri *Galenus (l. 1. de Loc. aff.)* ma- it. In utero procreari & inde prodire confirmant *Lud. Mercatus (l. 2. de Af- Mulier. c. 28.) Simon. Simonius (c. l. p. 387.) Gabriel Hummelberg. (in t. ad l. Apulei de med. Herb. c. 1. p. 28.)* Mundella (Dial. 4.) *Hieron. Mercu- il. (l. 4. de morb. Mulier. c. 12.) Petr. Foreſt. (l. 21. obſ. med. 37. p. 362.)*. Ver- em ex utero prodiiſſe uteri ſtrangulationis ferociſſimam cauſam, *Zacutus (l. 3. ax. Hiſtor. c. 16. obſ. 1. p. 505.) commemorat.* In Vetula ſeptuagenariâ, ſala- ori quondam *Meſſalinæ*, non abſimili *D. Nicol. Guilhelm. Beckers (M. C. D. 1. n. 8. obſ. 75. p. 121.) Dn. D. Vito Riedlino* mulier ſanctè affirmavit, ſæpius ex us utero prodire vermes longitudine dimidiam ulnam ſuperantes, imò niſi mperentur, ſe credere multo longiores eſſe *(Cent. obſ. med. 11. p. 27.)*. De ſcaridibus *(M. C. D. 1. A. 10. obſ. 7. p. 44.) Dn. L. Benjamin. Scharff. Eliſabeth mboy, obſtetrix Hagienſis* è mulieris cujusdam, poſtquam pepererat, utero vi- m quendam vermem ultra ulnæ quadrantem longum vidiſſe prodeuntem, i ſe circa funiculum infantis umbilicalem convolverat. Retulit eadem ſe ulò poſt præſentibus mulieribus ſecundum, ſed minorem monſtraſſe in ipſa acenta locatum: cumque eadem puerpera de dolore ventris per aliquot es continuato conqueſta fuiſſet, remedio quodam contra vermes uſa ma- am cum lochiis vermiculorum excrevit quantitatem. Hæc *Cornel. Stalpart n der Wiel (Cent. poſt. obſ. 29. p. 311.)*, qui in Scholio plura de uteri vermibus ſtimonia citat. Vermem è locellis fœminæ Erucæ ſimilem prodiiſſe, *Reines lenander (ſ. 5. Conſil. Med. 14. p. 488.)*. *Elben* vocant hujusmodi creaturas, & npuro cum Dæmone concubitui Lamiarum harum ortum transſcribunt. *Vid. uguſt. Carpzov. (p. 1. Prax. Criminal. quæſt. 5. n. 66. ſentent. 20. ſq.)*

§. 108.

In Exterioribus partibus quis non turpia beſtiolarum oculis uſurpavit mina?

Et quis non paveat Pherecidis fata Tragœdi?
Qui nimio ſudore fluens animalia tetra
Eduxit, turpi miſerum quæ morte tulerunt.
Sic eſt Phtiriaſis ſpecies fœdiſſima morbi,
Quæ fuit exitio multis: Heu morte pudendâ.
Sylla quoque infelix tali langvore pereſus
Corruit & fœdo ſe vidit ab agmine vinci.

Qvint. Serenus (*de re Med. c.5.*). De Pherecide etiam *Ælianus* (*l. 4. var. hiſ c. 28.*). Epiſtola ad Thaletem ſcripta inter alia id exprimit (*ap. Diogen. La l.1. de Vit. Phil. in Pherecyd. p.m.86.*) dum ſcribit: Morbus me invaſerat, qv tuas accepi literas, pediculis operiebar & febri quatiebar totus. A Dii mali retuliſſe dicebatur Deliis, quod nulli Deo rem ſacram faceret jactita nihilo injucundius neque triſtius vitam ageret, quam qui hecatombas ſac carent (*Ælianus c. l.*). *De Sylla & Alcmano Plinius* (*l. 11. c. 33.*) Syllæ cala tatis cauſam violati ſupplicis vindicem Deum pronunciat *Pauſanias* (*in Att l.1.c.20.p.48.*). Quod *Ariſtionem*, qui in *Minervæ* Templum confugerat, vi ex ctum interfici juſſiſſet. *Add. Rob. Keuchen.* (*in not. ad Sammonic. p.106 ſq.*) De l tone *Diog. Laërtius* (*l.3. de vit. Philoſ. p. m.167.*) Jobum hoc malo laboraſ *Tertull. Balthaſ. Schuppius* (*tr. der gedultige Hiob p. 165.*) tradidit. Eodem lo & Herodem correptum, quidam aſſerunt, ſed verò vermes fuiſſe, *Sam. Boch* (*part. poſt Hierozoic. l. 4. c. 18. col. 584.*) probat. De *Maximiniano Impera Euſebius* (*l. 8. Hiſt. Eccleſ. c. 18.*). De *Juliano Apoſtata Sozomen.* (*c. 8.*). De *H nerico Vandalorum Rege Cornel. à Lapide* (*Comment. in l. 2. Macchab. c. 9. p. 2* qui idem de *Joh. Calvino.* cui ſubſcribit *Mich. Baldit.* (*Spec. Sacr. Med. Angu p. 139.*). Parentum ætate Rex quidam in Europa ſic vitam finivit, ſcribit (ad *J Beverovic. Epiſt. 1. de Calcul. p. 62.*) *Cl. Salmaſius.* Digitum forſan intendit *Philippum II. Hiſp. Regem* è cujus tamen ulceribus ſaltem vermes prodiiſſe n rat, eundemque cum *Jobo* confert *Eman. Metteran.* (*l. 29. Hiſt. Belg. p. 118* Phtiriaſi etiam interiiſſe ferunt *Aceſtum Peliæ filium*, *Helladius* (*ap. Phot Bibl. p. 870.*) & *Epaphroditum, Alcmæonem, Calliſtonem, Olynthum, Mutium C.* (*Gregor. Tholozan. l. 34. Art. Mirab. c. 9. p. 644.*), idem de *Plotino Cornel. grippa* (*l.3. c.2.*). Plura collegerunt *Amat. Luſitan.* (*Cent. 3. Curat. 58. p. 439. ſq.*). *Marcell. Donat.* (*l. 1. Hiſt. Med. Mirab. c. 5. p. 50.*). *Hieron. Mercuri* (*l. 5. Var. Lect. c. 6. p. 253.*). *Theod. Zwinger.* (*l. 18. Theatr. Vit. Hum. col. 82 Ulyſſ. Aldrovand.* (*l. 5. de Inſect. c. 4. p. 217.*). *Ezechiel ſ. Petrus à Caſtro* (*l. 1. Ign. Lambent. c. 9.*). *Georg. Hieron. Velſch.* (*de Ven. Medinenſ. c. 2. p. 42.*). B

eſt illa *Edmund. de Meara* (*c. l. p. 132.*) hiſtoria. Nobilis quidam Camber ...uxu alvi nunc cruento, nunc ſanguinis experte, cum gravibus torminibus la...oraverat, qui ſi aliquando ſiſteretur, quantumvis præparato corpore identi...m recurrebat. Hic curatus pediculorum gregem in capite ſenſit, redeunte ...tem fluxu, pediculi amplius non viſi. Quidam poſt morbum Chronicum ...nvaleſcens veſicis per totum corpus ſcatuit, quibus apertis parvi pediculi in...meri ab iis exire viſi ſunt, obſervat *P. Borell.* (*Cent. 1. obſ. 20. p. 26.*). In ſpecie palpebris morantur, *Vid. Corn. Celſus* (*l. 6. c. 6. p. m. 346.*). In Barba, ſub ...llis, in partibus pudendis, pectine, de Morpione cuti ad nato *Nicol. Tulpius* ... *4. obſ. Med. c. 17. p. 322.*)

§. 109.

Mumiale autem quoddam homini cum pediculis intercedere Symbo...n, ſunt qui ſe perſpexiſſe gloriantur. Chymicos vidit *Petr. Borell.* (*Cent. 3.* ...*. 50. p. 236.*), qui ſperma & ſanguinem humanum coctione in pediculos mu...ſque convertebant. Pediculos generari ex carne hominis, *Hier. Hirnheim* ...*e Typh. Gen. human. c. 9. n. 6. p. 102.*) ſequenti probavit relatione. Fuit qui...m, qui artocreata & farcimina ex humanis carnibus conficere ſolebat, quæ ...m aliquando paucis ſervata diebus, pediculis ſcatere deprehenderentur, au...rem ſceleris prodiderunt. *Add. Theoph. Bonet.* (*l. 1. Anat. Pract. obſ. 115. p.* ...). *Vit. Rietlin. Ann. 2. lin. med. Menſ. Sept. obſ. 27. p. 462.*). Egregia *apud* ...*trum Foreſtum* (*l. 8. obſ. 15. in Schol. p. 245.*) proſtat obſervationum triga de ...uma pediculis referta, de gibbo pediculorum foco & nido, pediculis tan...m in dorſo ſub cute latentibus & calore admoto veſiculis erumpentibus in...is in lucem protractis. In quadam dolore capitis putriginoſo mortua, di...is capitis integumentis, ſub pericranio pediculorum myriades deprehenſæ: ...ecto verò cranio ejus meditullium iisdem ſcatens animadverſum, qui vi...vi procul dubio perſuturas ſibi fecerunt, prodidit *Theophil. Bonet.* (*l. c. p.* ...). Dicerem hos phtiriaſi internâ laboraſſe & abſcondita, ut de Cordis phti...ſi è *Plinio* non ita pridem (§. 97.) Si quidem Borrichiana lectio approba...nem merebitur, *Helmontii* Philoſophiam lege (*Tum. Peſt. p. 269.*)

§. 110.

De diritate hujus mali teſtabuntur milites, mendici & qui non? *Pharao* ...x *Ægypti* cum ſuis id ſenſit (*Exod. c. 8. v. 18.*). De pediculorum Pharaonis ...torum truculentia & virulentia in Judæa, evolvatur *Fr. à Troilo* (*Itiner. ori-* ...*p. 331.*). Recentiſſimum exemplum ſuppeditavit Anno 1673. exeunte hye...; narrat iterum (*c. l.*) *Bonet.* Ex ſexcentis Equitibus, agmen Generoſiſſ. *Mar-*

chio-

chionis de Luſſinge Allobrogis caſtra maximi Regum (Gallorum) ſeqvuti co[…] ponentibus vix decima pars ſuperſtes evaſit; plerique non armis cecidere [...] Dyſenteria: Reduces vel pedum Gangræna confecit à diutina in paludoſo [...]lo mora, indeſinentique ocrearum geſtatione vel phteiriaſis: Adeo ingens [...]diculorum numerus corpus occupabat, ut paucis diebus fœde & miſerè illi [...]terirent: Ne ipſis thoracibus bubalinis (familiari Equitum veſtimento [...]percerunt, in quibus domicilium quæſiverunt crebrisque effoſſis cunic[...] perterebrarunt & eroſerunt. Morbi autem pedicularis ſpeciatim caput in[...]dentis nullus, quod ſciam, meminit, *pergit Bonetus*, præter unum *Hartmann[...]* *qui* (*Prax. Chymiatr. l. 2. c. 17. p. m. 24.*) de pediculis Cerebri agit: à ſe aut[...] viſos, aut ab alio non memorat. Exederunt ſub cruſta lactea in capite pu[...]læ quatuor menſes natæ non ſolum cutem & pericranium, ſed & ipſam calv[...]riam cum menyngibus ad cerebrum usque, ut idem (*c. l. §. 2. p. 70.*)

§. III.

Unde vero horum animalculorum numerus innumerus. Vulgò jact[...] ſolet, ſed vulgò, ſcis, quali magiſtro *addidit* (*ſ. 4. Hiſtor. Inſect. General. p. 6*[...] *Joh. Schwammerdamm*. Pediculum viginti horarum ſpatio abavi ac tritavi p[...]ſonam poſſe ſuſtinere. Citò ſanè & mirum in modum fœcunda prole luxu[...]ant, & augentur, quoniam generatio pediculi ex lende ſeu ovo breviſſimè pr[...]cedit. Contrarium tamen experientiâ doctus cenſuit *Anton. ab Leewenho[...]* (*Contin. Arcan. Nat. Epiſt. 98. p. 62.*) ab eo tempore, quo ovum eſt partum, ant[...] quam ex eo prodeat pediculus & is eò progrediatur, ut ipſe iterum ova pari[...] quatuor quidem requiri dierum hebdomadas. Et paulò poſt (*p. 68.*): Cu[...] videamus pediculum bis trium dierum ſpatio plura quinquaginta ovis pare[...] poſſe, ac tum plura etiam quam quinquaginta intra corpus habere, non e[...] quod miremur ex uno pediculo tot alios poſſe oriri. Qvumque ab alia par[...] videamus pediculorum ova octo quidem requirere dies, antequam ex iis no[...] pediculi prodeant, potius credendum eſt, ovum recens partum tribus quide[...] indigere hebdomatibus, antequam ex eo oriatur pediculus aptus ad genus ſ[...]um propagandum, quam cum vulgò dicendum, pediculos intra paucos die[...] multorum poſſe eſſe abavos (*p. 69.*) Faciamus, diſcurrit (*p. 77.*) aliquem co[...]pori ſuo adhærentes habere binos mares totidemque pediculorum fœmellas, easque intra duodecim dies ducenta parere ova ac ſex diebus poſt ex illis ovi[...] prodiiſſe centum mares, totidemque fœmellas, quæ poſt alios octodecim die[...] plerique ovis ponendis ſunt idonei, atque etiam ſingulos ex illis fœmellis duo[...]decim dierum ſpatio iterum centum parere ova, ex quibus poſt aliud ſex die[...]

rum

n ſpatium iterum recentes prodeant pediculi; quod ſi ita ponamus, numerus diculorum ex duabus illis fœmellis ortorum ad decem millia aſcendet; atq; patebit duas fœmellas intra octo hebdomadas poſſe videre decem millia diculorum ex ſe ortorum, quid, niſi experientia doctus, *addit Leewenhœck*, n facilè alias crediidiſſem, & quid ſi eorum generatio tempore caloris æſtivi olo quidem celerius peragatur? Facilè percipimus, *concludit*, egenum quenn, cujus corpus centum pediculorum fœmellis eſt obſitum, quique veſtes ac ea non aliquando mutare poteſt, ac præterea pediculorum occidendorum pigritia curam non gerit, aliquot menſibus à pediculis, ut ajunt, poſſe deari.

§. 112.

Favent beſtiolarum harum productioni, ut vulgo credunt, certa clima- aërisque & Aquæ diſpoſitio. De Hungariæ Regno *Tobias Coberus* (*Dec. bſ. med. Caſtrenſ. 9. p. 49.*). Fruſtra horum nebulonum (pediculorum) ictus geris: cum jure quaſi municipali in caſtris gaudeant. Tantus enim te-, mollities & craſſities eſt aëris illius, ut ſi linteolum aquâ, ſtagnante præm lotum ad ſolem ſiccandum expoſueris, totum vermibus ſyllanis ſcatere eris. Non eſt igitur, quod his aſſiduis futuris comitibus ſociiſque temet tracturum ſperes? cum vel ex ipſo corporis madore promtè progeneren-. Putabam quidem primo novis ſemper induſiis linteis haſce peſtes elupoſſe: quæ tamen re ipſa plures attraxiſſe, nedum profligaſſe, ſum exper-. Repetit hæc. *Thom. Lanſius* (*Orat. contr. Hungar. p. m 566.*). De ſe ipſo . *Helwigius* (*obſ. Phyſ. Med. 39. p. 143.*): Cum ego ſtudii Medici gratia Paii in Italia verſarer, contigit, ut quoties nocturno tempore ſub Lunæ lumiper Brentæ ſeu Medraci fluminis canalem navigio vehebar, capilli capiediculis parvis & lendibus ſeſamini ſeminis magnitudine copioſe opple- tur, ſed ſub ſolis exorientis calore, aut fricatu lintei calidi ſtatim evaneent. Ita *Doctor Stubbes* obſervavit, antequam navigantes perveniſſent ad picum, omnes pediculis caruiſſe, cum ante nemo inter illos ambulare poſ-, niſi exceptis per veſtimenta pediculis. In Indiis neminem quantumcun- ſordidum alere pedicos, niſi in capite, ubi plurimi foventur: ſed nunm obſervavit vel ſordidiſſimum eos habentem in induſiis vel veſtibus. Et editu domum obſervabat eos demum multiplicari, ſimul ac pervenerant latitudinem Maderenſem. Optarent tales ſe habere *Thom. Campanellæ* uliarem diatheſin, de qua (*l. 2. de Senſ. Rer. c. 5. p. 57.*) memorat; ſe unum producere pediculos, ac ipſi oppoſitos aut fugere, aut citò perire. Ita

cum per mare Liguſticum Marſilia Genuam verſus navigaret *Joh. Hellwigi* malo hac alias navigantibus non inconſveto non tentabatur, & cum ſoci rum quidam tentaret illius humeros lacerna ſ. pallio contegere, pediculi ſ lacerna latentes mox prorepſerint & aufugerint (*c. l.*)

§. 113.

Sed de vituperio beſtiolarum illarum ſatis. In elegantiſſimi *Dan. Hei ſii* orationes incido & quam (*Orat. 35. p. 590. ſq.*) de laude pediculorum conſcriptos Mendicorum patres concepit, luſtro elegantiſſimam, ejusque ſci graphiam his *L. B.* depingo. Laudat hos â nomine & parte nobiliſſim quæ eſt pes. A corporis parvâ, mirabili tamen, ſtructura. A patria, q eſt homo. Aſinus, quia obtuſum animal, ſolus pediculos non habere c ditur, (rectè creditur, Aſini namque pediculum depinxit *Fr. Redi* (*de Inſe Tab. XXI.*) A Loco, in capite & barba habitant. Antiquitas, cœpere du homo cœpit. Materia è qua, ſanguis & caro. Corruptio dat formam, ſemen hominis corrumpitur, ut fiat homo. Actio; in domeſticis utilib verſatur. Genus vivendi; placidum & tranquillum. Paſſu tardo inced Silentium amat Phythagoricum. Sociale animal eſt, ut homo. Amicitiam co & in omni fortuna ſequitur hominem. A morituris diſcedunt, unde Ario Facta heroica; Heroës trucidarunt *Syllam*, *Arnulphum*, *Antiochos*, *Herod Maximinianos*, *Pheretimos*, *Honorios*, *Caſſandros*. Voluptate hominem af ciunt, Medici (Chirurgi) officio funguntur, in morte conſtantiam, licet i nocentes perimantur, exerunt. Lenius igitur â Conſcriptis Medicorum P tribus eas tractari debere, perſuadere intendit *feſtiviſſimus Orator*. Ineffab les in pediculo animadvertit perfectiones *Leeuwenhœck* (*c. l. p. 78.*)

§. 114.

Puero cuidam ex univerſo corporis ambitu innumeri vermes extrahen inſtar pennularum anſerinarum ex cutis poris ſudoris loco quaſi prodierunt *Conr. Redekker.* (*Deſcript. Font. Bilfeld. Exempl. 8. p. 71.*) annotatum reliqui *Juxta Joh. Dolæum* (*l. 1.* (*Chir. rat. Encyclop. c. 2. p. 12.*): in Tincâ capitis co ſpiciuntur vermiculi per optimum Microſcopium inſtar tinearum, quæ an malcula producuntur ex minutiſſimis ovulis in capillis obſervatis, quæ pilo corrodunt conſumuntque, prout Erucæ ſolent conſumere arborum fruticum folia. Spectant huc Cridones, aut rectius Crinones (*vid. G. H. Velſch. Ex erc. de Verm. inf, Capill. §. 1. p. 356.*), quia crines repræſentare videntur, ind vermes capillares *Fr. Joëli* (*l. 10. Prax. ſ. 3. §. 11. p. 44.*), & pilaris morbu *Herculi Saxoniæ* (*l. 10. Panth. Med. c. 41.*) audit. Vulgò, *Mit-Eſſer*, Comeſto

re

s Latinis. Hos non vermes, ſed excrementa tertiæ concoctionis voluit *Joh. Theod. Schenck.* (*l. 1. Exerc. Anat. ſ. 2. c. 3. p. 213.*). Vermes tamen eſſe, *αὐτοψία*, imprimis ſi oculus Microſcopio armetur, evincit. Iconem dedit *Mich. Ettmüller.* (*Valetud. infant.*). Deſcripſit etiam (*Cent. 1. obſ. 80. p. 80.*) *Petr. Borellus*, Galliſque Maſclous vocari teſtatur. De Dorſi vermibus *Vit. Rieth-*. (*Lin. Med.*). De verme prope ſpinam dorſi extracto. *Joh. Pillas* (*M. C. 1. A. 2. obſ. 109. p. 180.*). De vermibus capitis pericranium arrodentibus & in-ſione extractis *Ido Wolfius* (*c. l. p. 183.*). De vermibus naſicolis *Borellus* (*c. l. C. 3. obſ. 45. p. 231. ſq. & obſ. Microſcop. 31. p. 21.*). Stasfurti apud fontem ſo-ium vermes monſtrati ſunt *Wolfiis* (*c. l. p. 185.*), articulum digiti amplius ngi, nigricantes, piloſi ex brachio & manu pueri, ut ferebatur, excreti. In ronychia ſeu Panaritio vermis dentibus digitum tentari vulgi ſententia eſt, omnibus ferè Medicis deriſa & exploſa, qui vermi acrimoniam bilioſam ſe-ſamque ſubſtituunt, cum *Paulo Barbette* (*Chirurg. p. m. 154.*). Interim *Mar-lus Cumanus* (*obſ. Med. 9. p. m. 39.*), ſe vermem extraxiſſe fatetur, quod *Pa-elſi* ſententiæ conforme, qui reduviam paſſam dixit, & (*l. de ulcer. c. 17. 439.*) verum vivumque vermem profeſſus eſt, ab aliis Medicis ludibrio ha-tus, *Johannis* tamen *Agricolæ* (*Chirurg. parv. tr. 5. p. 554.*) *αὐτοψία* evincit, i itidem è digito pueri, præſente *Zacch. Brendelio*, Chirurgum extraxiſſe vi-: *einen braunen natürlichen Wurm, war rauch, ungefehr ſo groß, als ein kleiner ſſelwurm, doch war er nicht ſo rund, ſondern war breit wie eine Aſſel.*). *Vid. H. Velsch.* (*in not. ad Marcell. Cuman. & l. de vena Medin. c. 2. p. 53.*). Unde am *Noſtris, der Wurm, der Nagelwurm.* Hinc illi, qui vermem habent, non bent eſſe *wo eine Mühl iſt oder Waſſer, vel, viel Gethön* & quando pluit, *nn ie mehr es dönet,* vermis ſentit & audit & magis ſævit, *pergit Paracelſus on offnen Schäden und Geſchwären c. 13. p. 586.* qui tr. cum ſuperiori conve-.). Experimento id evincere nititur *Agricola* (*c. l. p. 560.*). Verum tamen rmem non eſſe, ſed ſaltem ita dici, quia humor acris & nitroſus, qui panari-m gignit quodam dolore digitum rodit, haud ſecus atque vermis quiſpiam eſſet, judicat *Matthias Glandorp.* (*Meth. Med. Paronych. c. 6. p. 23.*), qui circò *Paracelſi* de verme opinionem anilem (*præf. ad L.*) nuncupat.

§. 115.

Vermibus in Mammillis aliquando, licet rarò officina & culina deſtinata. nas hiſtorias communicat *Joh. Schenck.* (*l. 2. obſ. med. p. 309.*) *Paulinius bſ. Med. Phyſ. 109. M. C. D. 2. A. 5. App. p. 65.*). Adde quæ ſupra de lacte ver-nante (*§. 89.*) prolata. De verme umbilicali Idem *Vir. Excell.* (*c. l. obſ.*

94.p.58.). Vermes ex umbilico prodeuntes annotant *Fel. Plater.* (*tr.3. Pr. Med. l.2.c.12.p.964.*) *P. Borell.* (*C.1.obſ.40.p.44.*) *Phil. Salmuth.* (*c.2.o. 61.p.87.*) *Andr. Spigel.* (*l.c.c.5.p.12.*) & *Boiret.* (*ap. Nic. de Blegny Ann. Zod. Gall. m. Jun. obſ.3.p.98.*). Inteſtinum duodenum perforaſſe, *Frid. L. ſius.* (*l.3.obſ.23.p.250.*). Vermes ex ingvinibus habet idem *Boiret.* (*c.l.p.9*) quas obſervationes collectaneis ſuis inſeruit *Steph. Blanckard. inſignis plagiarius* (*cent.1.obſ.n.57.&58.*), non nominato, ex quo exſcripſit, autore. I. citat *idem*, (*Cent.4.n.15.p.498.*) vermem brachii longitudine eroſis muſculis abdominis & panniculo carnoſo circa umbilicum erupiſſe. Ex umbil. tumore tres vermes, *Bartholin. Cabrolio* (*obſ.19.*) teſte, egreſſi: ſub umbil. egreſſi, (*Henric. Smetius. l.10. Miſc.p.566.*). De Lumbricis in ingvine erumpentibus alibi (*M. C. D.1.A.1.obſ.145.p.321.*). *Dn. D. Henric. Vollgnad.* (*obſ.46.p.322.*) *Joh. Lud. Hannemann.* (*D.2.A.3.obſ.55.p.143.*) *Günth. Chriſtoph. Schelhammer.* (*A.5.obſ.10.p.29.*) *Chriſt. Ludov. Gæckel.* (*ib. Ann.4.o. 112.p.219.*). Fœminæ Ruſticæ longi teretes palmares & longiores noveni [...] intervalla intra ilia & umbilicum dextrâ abdominis parte ſponte prorupere, [...] *narrat Caſp. Schwenckfeld.* (*l.6. Theriotroph. Sileſ.p.543.*)

§. 116.

Abſceſſus non rarò vermium eſſe latibula, *Marc. Aurel. Severin.* (*l.3. de Abſceſſ.c.16.p.114.*) non diffitetur. Talismodi abſceſſus *Barth. Cabrol.* (*obſ. [...] p.16.*) *meminit*, variæque abſceſſuum vermicondorum hiſtoriæ patent in c[u]rioſis miſcellaneis, (*v.g. D.2.A.5.obſ.10.p.19.*) & *alibi*, quas modò exc[i]pere otium non eſt. *Vid. Index in hæc generalis.* De tumoribus vermino[ſis] *Petr. Poterius* (*Cent.1.cur.47.*) & *Franc. Mercur. Helmont.* (*Alphab. Nat. coll.5*) Quod autem perforare poſſunt partes corporis, mirum non eſt, cum os & de[n]tes habeant, (*Joh. Bapt. Condronch. l. de morb. vulgar. c.14.*) & *roſtra acutiſſima* (*Dominic. Panarol. Pentecoſt.5.obſ.13.p.149.*) & *Th. Bartholin.* (*Cent. [...] hiſt.14.p.36.*). In ſerpiginibus, ſcabiebus aliiſque morbis cutaneis Acoros, ſ[eu] Cyrones depinxit *Auguſt. Hauptm.* (*de Therm. Wolckenſtein. c.8.p.200.*), [in] pleriſque ulceribus ac Emplaſtris impoſitis vermiculos Microſcopii ſubſidio animadvertit *P. Borell.* (*obſ. Microſcop.47.p.27.*). Ex ulcere pudendi vermium innumera multitudo *in Juliano Juliani Apoſtatæ patruo* (*Sozomen. l.5. Hiſt. Eccleſ.c.8.*) *in Luciani Pſeudomante* impoſtor Alexander obiit, ut *Podalirii f[i]lius* pede ad ingven usque putrefacto & vermibus ebulliens. Vermis ex ven[a] apertâ prodiit, legitur *ap. Nic. Blegny* (*Zodiac. Gall. A.1. M. Majo obſ.7.p.95.*) In variolis & morbillis vermiculos viſui offert Microſcopium, ut *Præceptor Ve-*

neran

andus Dn. D. *Chriſt. Lange.* (*Diſſ. de morbill.* §.*55. p. m. 124.*), *Amicus* etiam ſter *Chriſt. Fr. Paulini* (*M. C. D. 1. A. 6. & 7. obſ. 8. p. 8.*), & *alibi paſſim in* s *opuſculis.* Microſcopio non armati deprehenderunt in his vermes, *Fr. Joël* .*5. Prax. l. 9. n. 2. p. 360.*) *Zacut. Luſit.* (*l.* 3. *Prax. adm. obſ.* 47. *p. 107.*) *Joh.* od. (*Cent.* 3. *obſ. 64. p. 155.*), qui addit *Horat. Augenium* (*Comment. in Ga-* .*l. 1. Art. cur. ad Glaucon. inedito.*). Vermes duos & ſeptuaginta è puellæ tulis erumpentes notaſſe. Urinam poſt variolas verminantem *recenſuit Eh-* *fr. Hagedorn.* (*M. C. D. 1. A.* 3. *obſ. 28. p. 44.*). De Lue Venerea verminoſa :. *Chriſt. Franciſc. Paulin.* (*ſ. 4. Cynogr. c. 9. p. 192.*). In Cancroſis ulceribus m deprehendi poſſe, minimè dubitandum.

§. 117.

De Gangrænâ *Ath. Kircher.* (*l. 9. M. S. ſ. 1. c. 3. p. 129.*). Mirantur Medici, *uit*, cur Gangræna tam difficilem curam admittat, cujus cauſam ſi ſcirent, ſan congruis remediis facilè tanto malo occurrere poſſent. Sunt enim ver- uli Arſenicali quadam vi imbuti, qui ſub inſenſibili mole vicinas vivæ car- partes rodere non ceſſant & rodendo carnes in tabum malignitate ſuâ con- unt. Ex recentioribus non pauci ſunt, *ſcribit Joh. Muys*, qui Gangrænam aliud eſſe exiſtimant, quam innumeros exiguos vermiculos & quidem vene- os, qui carnem dentibus mirum in modum dilacerent, & ſi ipſos interroges, re Gangræna brevi temporis intervallo tàm longè proſerpat, hoc minimè andum eſſe reſpondebunt, ob incredibilem multiplicationem harum be- larum, & ſi verum eſt, quod narrat, unus talis vermiculus chartæ candidæ oſitus intra pauca horæ momenta producet quinquaginta alios. Beſtiolas venenatas eſſe ipſi confitentur, ſed in quo conſiſtit hoc venenum? procul io in humore acido corroſivo, qui vera Gangrænæ cauſa eſt, illique tempe- do gnaviter incumbendum. (*Podalir. Rediv. p. 25. ſq.*). Quare & conta- m è corpore mortuo in tranſitu iſtarum beſtiarum in corpus vivum ex mente *oli Raygeri* migrare poterit, quod hiſtoria firmat *Paul. Spindler.* (*obſ. med.* *p. 100.*). Adde *laudati Raygeri Scholium* (*c. l. p. 101.*). Et hic putredo in- ata poſt animæ receſſum augebitur. Habet & huc ſpectantia (*de mort. ver-* . §. *35. p. 71.*) *Chriſt. Fr. Paulini.*

§. 118.

Dracunculos Ægyptiorum, Indorum & Arabum ſe vidiſſe, negat *Galenus* (*l. 6. de Loc. aff. c. 2.*), audivit tamen multos, qui ſe vidiſſe dicerent. Teſti- nium *Agatarchidis recitat Plutarch.* (*l. 8. Sympoſ. probl. 9. p. m. 362.*). Men- nem horum fecit *Avicenna* (*l. 4. f.* 3. *Canon. tr.* 3. *c. 21. & 22.*) & *Paulus* (*l. 4.* *c.* 38.)

c.38.). Vidit & deſcripſit *Amat. Luſitan.* (*Cent. 7. cur. 64.*) Venam Medin ſem vocari pluribus & veterum inde deducta nomina ridicula expungit *Exc Hieron. Velſchius* (*de Ven. Medinenſ. c. 1. p. 2. & ſq.*) *Paſſio Bovina Alzar* (*l. 17. Prax. tr. 12.*) dicta putatur, quam tamen cum vena Medina minimè c fundendam cenſuit (*Laudatus Velſchius* (*c. l. c. 2. p. 46.*). Vermem Th Americanum à *Theveto* (*l. 2. Hiſt. Americ.*), cujus futilitatem tetigit *Idem.* (*p.* 53.). Eſt & vermis Atum à *Leonhard. Thurneiſſero* (*l. 1. de Plant. c. 30. ſ. 1.*) memoratus. De ortu Dracunculorum egerunt *Fortun. Licet.* (*l. 3. de Spon viv. ort. c. 11.*) & *Lazar. Meyſſoner.* (*l. de morb. nov. c. 5.*). In urbe Perſiæ intra cutem & carnem vermes duarum ulnarum naſci incolis & peregrinis *J Strauß.* (*l. 3. Itinerar. c. 35. p. 196.*) teſtis eſt, & ab aquâ verminoſa ex Indiis duci vermes duarum cum dimidia ulnarum & Alii dimidiæ ulnæ è pede prorı pere vidit *Joh. Bapt. Tavernier.* (*l. 5. Itiner. Perſic. c. 22. p. 182.*). Vermes in pl tis pedum prognatos recenſuit *J. N. Binninger.* (*Cent. 4. obſ. med. 8. p. 384.*)

§. 119.

Ut inſectorum & vermium varietate luxuriat Megacoſmus, ita &, mag quamvis ſuo detrimento, eidem cedere noluit Microcoſmus. De Cimicibus in f minæ Calvaria intra menynges natis *αὐτόπτης Cornel. Gemma* teſtatur (*l. 2. C mocrit. c. 4.*). Vermem inſtar Bombycis per nares rejectum, *M. C.* (*D. 1. A. 2. 147. p. 231.*). Vermem inſtar Girculionis *P. Foreſt.* (*l. 9. obſ. med. 2. p. 255* Bruchum ſiliquæ carneæ incluſum vomitu rejecit quidam *ap. Eundem* (*l. med. obſ. 19. p. 161.*). Erucas alius (*l. 21. obſ. med. 26. p. 349.*). Vermis Eru ſimilis è locellis fœminæ prodiit. (*Reiner. Solenander ſ. 5. Conſ. Med. 14. p. 48* Vidit *apud Sebizium* ejusmodi Erucas *Velſchius* (*Cent. obſ. Med. Epiſagm. 76 50.*). Erucam vomitu rejectam notavit *Phil. Jac. Schenfelder* (*l. 1. Hiſt. med. p. 6.*). Ex auribus vermes undecim inſtar Erucarum prodierunt *Phil. Salmu* (*Cent. 2. obſ. 39. p. 76.*) per alvum *Idem* (*c. l. obſ. 51. p. 82.*). Muſciliones evom it quidam *P. Borell.* (*Cent. 3. obſ. 50. p. 236.*), qui & de Muſcis è ſangvine & ſ dore hominis (*ib. p. 236.*) egit. Millepedes vomuit alius, *J. N. Binninger* (*Ce 4. obſ. 3. p. 378.*), minxit quidam *Phil. Salmuth.* (*Cent. 1. obſ. 49. p. 32.*). *Ol Jacobæus* (*ap. Th. Bartholin. Vol. 5. Act. Hafn. obſ. 105. p. 276.*), cum crepitu p alvum ejecit non nemo, *Job. Sophron. Kozack* (*l. 2. de Hæmorrhag. c. 6. p. 49* *Philoxenus* dixit, ſe aliquando reperiſſe in Atheromatum tumore animalia c licibus & parvis muſcis ſimilia, *retulit Fr. Peccet.* (*l. 1. Chirurg. c. 25. p. 127.* De Muſca per urinam ejecta, *Zacut. Luſitan.* (*l. 2. Prax. adm. obſ. 110. p. 69.* Aranea vomitu excuſſa *P. Borell. Cent. 3. obſ. 19. p. 212.*). Vermem & Scarabæ

ui

, *P. Foreſt. (l. 18. obſ. med. 19. p. 161.).* Scarabæos ſolares *(Ros-Kæfer)* figulus dam per alvum excluſit, *Balthaſ. Tim. à Güldenklee (l. 3. Caſ. med. 20. p. 120.).* rabæos cornutos referentem molam excrevit mulier, *Phil. Salmuth. (Cent. ſ. 65. p. 42.).* In Silicia ſub ſervile bellum cum ſanguinis multum, & inſe- a cadavera computruiſſent in terra copia Bruchorum erupit, qui per to- diſperſi Inſulam frumentum corruperunt, *Plutarchus (l. 2. Sympoſ. probl. 3. 3.) autor eſt.* Carnes etiam in tineas tranſire *J. J. Beccher. (Suppl. in Phyſ. . 2. th. 1. n. 8. p. 5.)* prodidit, Limacem vivum, *J. N. Binninger (Cent. 5. obſ. . 63. p. 563.).* De Cochleis in Cerebro inventis, *M. C. (Dec. 2. Ann. 2. obſ. p. 304.).* Vomitorium exilio multavit Hirundinem *Petr. Foreſt. (l. 21. obſ. 26. p. 350.)*

§. 120.

De Bufonibus res confecta eſt. Bufones & Lacertas toties rejecit An- Altenburgenſis, de qua pluribus *Th. Bartholin. (Cent. 4. hiſt. anat. 19. p.). Dn. D. Henric. Vollgnad. Collega & Amicus ſummus (M. C. D. 1. A. 2. 103. p. 236.)* & Lanio Thorunenſis, de quo *Georg. Seger. (M. C. D. 1. A. 2. 56. p. 113.).* De puero decenni *Joh. Freitag. (Catalog. teſt. verit. Chymiatr. 94.). Rembert. Dodoneus (obſ. med. c. 15. p. 73.),* Adde quos allegat *Chr. Fr. lini Noſter (de Bufone ſ. 1. c. 3. §. 51. p. 38. ſq.).* De Bufone multi pede *Lazar. r. (Cent. 2. obſ. 100. p. 612.).* De Bufone è tumore dorſuali *Athanaſ. Kircher. Scrutin. de Peſt. c. 3. p. 308. ſq.). Laurent. Strauſ. (de Fœt. Muſſip. p. 95.).* De is in homine *Andr. Libavius (l. 2. Batrach. c. 15. p. 356. & 358.). Martin. Ru- . (C. 7. Curat. 28.). Joh. Dolæus (l. 3. Encyclop. Med. §. 20. p. 377.). Atha- Kircher. (l. 9. M. S. ſ. 1. c. 3. p. 129.).* Scorpiones in Cerebro naſci poſſe *J. P. o (l. 3. Panchym. c. 2. p. 470.)* placuit. Fidem facit aſſerto *Jac. Holler. (l. 1. Morb. Int. c. 1. p. 3.)* dum ex Crebro ocymi olfactu Italo Scorpionem in Ce- o genitum aſtruxit, quem depingi curavit *Ambroſ. Paræus (l. 19. op. Chi- . c. 3.).* Id etiam confirmaſſe *Medicum incomparabilem, Præceptorem hono- um Dn. D. Joh. Michaël.* in Cathedra non ſemel audivi. Add. *Athanaſ her. (l. 3. Art. Magnet. p. 3. c. 1. Confect. 2. p. 499.).* Plura in hanc rem exhibui ita pridem (*Ool. General. Diſſ. 2. §. 214.*), quæ reſtant, proſtant *ap. illuſtrem Fr. (Tr. de Inſect. p. 106. ſq.)*, qui tamen contrarium rectius ſuſtinet, experientia propria, tùm Aliorum animatus *(p. 110.)*. Ita ſpe ſua circa hoc experimentum n *ab Helmontio (tr. Imago Ferm. impr. maſſ. ſem. n. 13. p. 92. Poteſt. Medic. n. 37. 4.)* confirmatum excidit *Excell. Noſter G. W. Wedelius (M. C. D. 1. A. 3. obſ. . 137. ſq.).* De verme Salamandram referente per nares exturbato *Fel. Pla-*

terus

terus (*l.3. Prax. med. l.2.c.13.p.964.*), quem etiam Erucam villoſam paulò (*p. 968.*) vocavit. Veram Salamandram (*Molch* noſtris,) vomitu excuſ *Mich. Crügner*, (*de Mat. Perlat. Epiſt.9.p.16.*). De vomitu Lacerti *Th. Bar lin.* (*c.5. hiſt.94.p.175.*). Lacertas per os, Salamandras per ſuperiora & inf ora prodeuntes vide ſis *ap. Gregor. Horſt.* (*l.1. Epiſt. med. ſ.6.p.409.*). Plusq centum lacertas vomitu reddebat fœmina, & ſtatim mortua eſt *Joh. Dolæus* (Lacertæ ſatis magnæ per urinam excretæ è Comitis Luxenburgi Filio *na Martin. Delrio* (*l.3. Diſquiſit. Mag. p.1. qu. 4.ſ. 6.p.96.*). De ſerpentibus (*§.125.*), Animalculum parvum, vivum tamen, Draconis parvi figura excluſit lier Noviomagenſis, *Isbrand. à Diemerbroeck* (*l. 4. de Peſt. Noviomag. Hiſt. 7* De vermibus monſtroſis *Joh. Wier.* (*l.3. de Præſtig. Dæmon. c.15.p. 430.*)

§. 121.

Fundulum vivum evomuit fœmina, *Georg. Seger.* (*M. C. D. 1. A. 3. 227. p. 415.*). Anguillam cubiti longitudine propriis obvolutam involu quatuordecim annorum puella per alvum egeſſit. *Cornel. Gemma* (*c. l. p. 74. & c. 4. p. 200. ſq.*) allegat *Delrio* (*c. l. ſ. 5. p. 407.*). Aliud Exempl *Nicol. Fontan. ap. Zacut.* (*l. 2. Prax. adm. obſ. 140.*). Tincam ad inſtar Erina ſe contrahentem *Marcus Gatinaria* (*in 9. Rhaſ. c. 71.*), urticam marinam *L Lemnius* (*l.1. de Occult. Nat. Nat. mir. c. 8.p.37.*). Polypum *Alex. Benedict 25. de Cogn. & Cur. Morb. c.29.p.987.*). Duos piſciculos â muliere editos, qu mul ac ex utero prodiiſſent, in aquis vicinis aliorum piſcium more nataba *Joh. Novorowsky, Nobilis Polonus Th. Bartholino* (*Cent. 1. Hiſt. 10. p. 13.*) *retu* De verme Cancro ſimili *Joh. Rhodius* (*Cent. 3. obſ. 66. p. 156.*). De Muſt *Ariſtoteles* (*cit. Joh. Dolæo c. l. p.377.*). Muris domeſtici à muliere non ſine n gno conatu & dolore cum fecibus alvinis Anno 1662. d. 25. Maj. excreti, *Ve randus Noſter Præſes Laur. Bauſchius* (*Schediaſm. de Cœrul. Proœm. p. 23.*) m tionem fecit. De Muſculo evomito alibi, (*M. C. D. 2. A. 8. p.341. & 343* Animalcula muribus ſ. ſoricibus ſimilia è mulieris corpore exempta, *L Lemnius* (*l. 2. de Occult. Nat. Mirac. c. 40. p. 237.*). Mures vivos à gravida e tos, *narrat Phil. Salmuth.* (*Cent. 1. obſ. 62. p.39.*). *P. Borellus* (*Cent. 3. obſ. 73. 254. & Cent. 4. obſ. 100. p. 353.*). In Ongersheyn fuit Anno 1279. mulier tab naria, de qua Phyſicus ejecit intra decennium tres Cattas, (*Joh. Wolff. Cent 13. Lect. Memorab. & Recond. p.555.*). De Glire *Th. Bartholin.* (*c. l. p.12.*). Catellis duobus vomitu rejectis, *Martin. Zeiler.* (*Cent. 3. Epiſt. 9. 2. p. 860.* Cati & muſtelæ in hominis ventriculo, Anſeres in utero memorat *Hier. Hir heim* (*Typh. Gen. Human. c. 9. n. 5. p. 101.*). De Anſerculis excluſis, *Tob. Ma*

th

(*M. C. D. 1. A. 1. p. 251.*). De Avi roſtrate, *Phil. Salmuth.* (*Cent. 1. obſ. 66.* 2.). De mola volatili, *Th. Bartholin.* (*Act. Hafn.*). Harpyiæ Elephantis for- n referentis mentionem facit (*c. l.*) *Velſchius*, & addit, nec dubium, quin pertineat Elephas, quem olim enixa *Alcippe* apud *Plinium* (*l. 7. hiſt. nat.* , quamvis inter oſtenta numeratus. De fœtu humano per os egreſſo, alibi us.

§. 122.

Et hi ſunt corporis cives, ô Homo, quid? cum corporeæ Machinæ pagem ſolvere geſtiant, antequam ſolvitur, tyranni, & poſt mortem vi- um & membrorum ſtriges & harpyæ. Hos purpuriſſos, hos auro ar- oque, gemmis tegis, hos cupediis Apicianis cibas, hos Ambroſia & ſi- i hâc ſvavius inebrias. Tu mundi; illi corporis tui incolæ. Iter facis? omitantur: Dormis? Somnum increpant. Luxu diffluis? vires ſumunt crementa. Mors tua, his vita. Putredo & generatio, mors & vita ſic ambulant paſſu. Vivere dum aſpiras, exſpiras; Hoſtem quæris, de quo nphes? Triumphantem præſtolantur agmina, vermina, Cohortes, ver- tæniæque. Triumphum ducis de aliis, illi de Te. Sic crocodilus orbis r Ichneumoni ſuccumbit. Moreris? Cadaver habet vermes, & ab iis ha- r. Tunc dies *cum Jobo:* Foveæ dixi, pater meus & vermi mater & ſoror es. In pulvere jacebis, vermis te operiet, ſubſternetur tibi Lumbricus. ρωπος σαπρία καὶ υἱὸς ἀνθρώπου σκώληξ. Homo eſt putredo & filius inis vermis. Optima ſupercilii Medicina, viva mortis imago.

§. 123.

Id commodius animo ut imprimas, expediasque, age feretra inſpiciamus, chra adaperiamus, viſitemus cœmeteria *cum D. Auguſtino* in periculoſo tinere. *Ita* autem *ille*, (*Sermon. 48. ad Fratr. in Eremo*,) cum eſſemus apud Tiberina matre charitatis ſociati, expectandi temporis tranquillitatem, remeandi ad Africam & gratia illius, cui terra & mare obediunt, com- *à Pontiano Præfecto, Viro Clariſſimo*, qui de Româ ad nos videndum vene- cum eodem iterum reverſi ſumus Romam ad intuendum diligentius ma- ca ædificia & opera paganorum. Et ductus ſum cum cæteris ad viden- cadaver Cæſaris in ſepulchro, & vidi, quod omninò eſſet livido colore tum, putredine circumdatum, ventrem ejus disruptum & vermium per il- catervas tranſeuntes perſpexi. Duo quoque famelici in foveis oculorum bantur, crines ejus omnes adhærebant capiti, dentes ejus apparebant la- abſumtis, & revelatum erat narium fundamentum. Et intuens matrem

(Zzz zz) Chri-

Chriſtianiſſimam, dixi: ubi nam eſt *Cæſaris* corpus præclarum? ubi ma tudo divitiarum? ubi apparatus delitiarum? ubi multitudo Dominorum? caterva Baronum? ubi acies militum? ubi canes venatici? ubi equi velo ubi aves cantantes? ubi thalamus pictus? ubi lectus eburneus? ubi thorus r lis? ubi thronus imperialis? ubi mutatoria veſtimentorum? ubi capilli ſola ubi facies decora? ubi omnia, quæ ſub cœlo ſunt, Te namque verebantur mines, Te timebant Principes, Te colebant urbes. Te timebant om ubinam quæſo hæc ſunt omnia. A quo receſſit tanta potentia? quo ivit magnificentia? *Hactenus Auguſtus ille Patrum Auguſtinus.*

§. 124.

Quod ſi metro vivam mortis imaginem depictam legere geſtias, eâ è *Bapt. Mantuano* (*l. 2. de Geſt. Alphonſ.*) eandem vivis, truculentis quamvis, loribus depictam:

Monſtrum ingens cui flexilibus frons orba colubris
Et cui truncatis deformia naribus ora,
Oſtendunt inboneſta cavi duo verticis antra,
Occiput aure caret, geminæ ſed utrinque caverna.
Semper biant atroque fluunt in pectore tabo.
Verticis os glabrum, cervix nodoſa, lacertos
Nulla ligat junctura, humeris ſine viſcere coſtæ,
Arida membra ſonant mota colliſa ſub alvo
Tecta ſepulchrales bydri poſuere, cubantq;
In Thorace cavo coluber, nepa, vipera, buſo.
Stant famulæ circum Dominum pallorque timorque,
Et dolor & peſtis, quæ nigro armata veneno,
Obvia transadigit lethalibus inguina telis.

Addam, quod de vivo adhuc gregario Sigismundi Imperatoris in Alpibus b lum gerentis *Jac. Bidermannus* (*Acroamat. 3. §. 47.*) poëtica magis fictio quam fide hiſtorica recenſuit. Jacebat, inquit, putore, ſanie, fœtore horrid monſtrum jam plurimum annorum nive, humore & ipſo ſi hæc defuiſſe tempore conſumtum. Increverant latè circum & per totum adeò cada paliuri, ſentes, junci, ſpinæ, nihil ex homine præter animum vocemque hom nis remanſerat, nullum neque cordis veſtigium, nec cerebri indicium, nec p monis hepatiſque ſignum exſtabat. Unde verò tali per plures annos alime ta? unde eviſcerato vita? unde abſente pulmone vox? Eveſtrum hominis fu non homo. Quid locutum fuerit ſcire aves? Dicam, expaveſcite:

V

Vos, quibus Rector maris atque terræ
Jus dedit magnum necis atque vitæ,
Ponite inflatos tumidosque vultus.

ec. in Thyeſte Act. 3. v. 608.) Add. Sam. Bochart. (T. 2. Hieroz. l. 4. c. 26. 21.)

§. 125.

Id verò Cæſari contigiſſe mirum non eſt, ſi perpendas tot annorum ium, quod *Cæſaris & Auguſtini* interceſſit tempora. Majorem admiratim meretur violenta illa Metamorphoſis, quam his deſcriptam dedit (*Cent. bſ. 80. p. 150.) Philippus Salmuth.* Nobilis ille à Schleiniz, ob formoſam & niam pulchritudinem, *der ſchöne Schleiniz* dictus, adeò ut *Hyacinthus*, ali- aut *Damocles (ut loquitur Hieron. Drexelius (l. 2. de Cult. Corp. c. 9. §. 6. 657.)* haberi poterat, Magdeburgi moriturus petierat, ut poſt triduum atin ſepulchro delituiſſet, Sandapilam inſpicerent, & qualis tum eſſet agnoent. Aliter paulò hanc hiſtoriam recitat *Philipp. Camerarius (Cent. 1. hiſt. ſ. c. 11. p. 73.)*. Factum, & omnia ſerpentibus planè referta fuerunt. Maum dixiſſes, è quo carnes emerent eſurientes colubri, iterum (*c. l.) Hieron. relius.* Usque adeo

Corpora vertuntur, nec quod fuimusve ſumusve
Cras erimus.

id. l. 15. Metam. v. 215.). Invenio & alias partium Cadaveris metaphoſes literis traditas: Mihi experto credite, iterum *concionatur* (*c. l.*) *Auguſtinus*, quod in apertis ſepulchris in capitibus invenietis bufones ſales & generatos ex Cerebro, in Renibus ſerpentes generatos, in lumbis ulantes, in ventre vermes ſcaturientes generatos ex viſceribus. Sic de *Babyloniæ Eſaias* (*c. 14. v. 11.*), ſubſternetur tibi Lumbricus & vermis te oet. *Plura Joh. Rudolph. Camerar.* (*Cent. 15. Syllog. Memorab. n. 42. p. 1241.*)

§. 126.

Revocant hæc in memoriam illud *Plinii* (*l. 10. c. 66.*). Anguem ex mea hominis ſpinæ gigni accepimus à multis. Suffragatur *Ælianus* (*l. 1. Anim. c. 51. p. m. 56.*). Hominis mortui, *ſcribit*, ſpinæ gigni medullam puentem in Serpentem converti ajunt, exoririque feram & ſerpere animanimmaniſſimam ex manſuetiſſimo. Succinit *apud Ovidium* (*c. l. v. 389.*) *agoras*, Metempſychoſi ſuæ lucem fœneraturus:

Sunt qui cum clauſa putrefacta eſt ſpina ſepulchro
Mutari credant humanas angue medullas.

 An-

Antigonus ex ſpina parvos ſerpentes naſci his, qui ante obitum ſerpentis cad ver odorati fuerint, protulit. Unde *Archelaus* hoc Epigramma confecit *a* *Bald. Angel. Abbat.* (*de Viper. Nat. & Facultat. c. 11. p. 61.*)

Cuncta in ſe alter in ævi vis longa revolvit,
Et vicibus certis omnia mundus alit.
Et curvæ ſpinæ ſerpens, res mira, medullis
Naſcitur, hoc monſtrum putre cadaver habet.
Traxerat exanimi vivus ſerpentis odorem &c.

Habet & in hanc rem ſequens *Plutarchus* (*T. 2. Vit. Parall. in Cleomen. p. 220.*): Poſt dies haud multos, ii, qui in crucem (*juſſu Ptolomæi*) actum co pus *Cleomenis* cuſtodiebant, juſtæ magnitudinis Draconem viderunt cap ejus circumplicaſſe faciemque operiiſſe, ita ut nulla Carnivora avis advol ret. Id ſuperſtitionem regi injecit metusque expirationum novarum ca ſam mulieribus præbuit: quod vir Diis charus & præſtantioris humanæ nat ræ interfectus videbatur. Alexandrini etiam frequenter ad eum locum co meantes, Heroëm *Clemonem* & Deorum filium appellaverunt tantiſper, du eis errorem doctiores minuerunt, docentes ex putrefacto bovis cadavere ape equi veſpas, aſini Scarabæos generari: In humano autem corpore, confluen ſanie, quæ eſt circa medullam & in unum coaleſcente angues naſci, id quo intelligentes antiqui, ex omnibus animantibus Draconem potiſſimum Hero bus conſecraverunt. Supereſſe animam in cadaveribus, conjectatur *Hiero Cardanus* (*l. 3. de Util. Ex inim. Capiend. p. m. 727.*), quod Serpentes ex dorſi ſpi na ſepulchris naſcuntur. *Idem* (*l. 1. de Venen. c. 7. p. 20.*) dicit, Mediolani in æde *B. Simpliciani* Cadaver hominis fuiſſe repertum, in quo bufones & ſerpen tes fuerint geniti. Adde *Joh. Bapt. Portam.* (*l. 2. Mag. Natur. c. 2. p. m. 51.*) *Levin. Lemnium* (*l. 4. de Occult. Natur. Mirac. p. 403.*)

§. 127.

Non ſpinæ tantum medullam; ſed & totum corpus in ſerpentes muta exempla ab Aliis literis excepta declarant. *Caroli Martelli* Mauſolæum ſiv Conditorium vacuum ſine cadavere repertum & pro eo ſerpens, aut Draco quod è *Gaguino recitat* (*c. l.*) *Phil. Camerarius*, idque inter fabulas recenſu *Chriſtoph. Lehmann.* (*l. 3. Chronic. Spirenſ. c. 20. p. 193.*). Spectat huc Schlein zii & Cardani hiſtoria (§. *præced.*) in medium allata. Idem in Principe quo dam Haſſiæ obſervatum Epitaphium Ejus Marpurgi teſtatur & notat *Conrad Dieteric.* (*p. 1. in l. Sapient. c. 7. conc. 2. p. 705.*). Trahunt huc quidam è tumulo Murri prodeuntem *ad Eumenidis* verba colubrum, de quo *Silius Ital.* (*l. 2. de Bel. Punic. v. 575.*) *Eumenis:*

H.

His ubi turbatas hortatibus impulit aures
Inde petit tumulum: ſummo quem vertice montis
Amphitryoniades ſpectandum ex æquore nautis
Struxerat & grato cineres decorarat honore:
Excitus ſede, horrendum prorupit ab una
Cœruleis maculis auro ſquallentibus angvis.
Ignem ſanguinea radiabant lumina flamma
Oraque vibranti ſtrepebant ſibila lingua
Isque inter trepidos cœtus, mediamque per urbem
Volvitur & muris properè delabitur altis
Ac ſimilis profugo vicina ad littora tendit
Spumantisque freti præceps immergitur undis.

ribus curioſo ſatisfaciet animo *Fortun. Licetus* (*l. 6. de Lucern. Antiqv. c. 28. 25. ſq.*)

§. 128.

Qua de cauſa motus, cum ferarum in puteos certos decidentium medul-in lapidem ſpecularem denſari ſcribat *Plinius* (*l. 36. c. 22.*) ingemiſcit *Simon. jolus* (*Dier. Canic. Colloqu. 18. p. m. 570.*), quod longe deterior ſit hominis de-ncti putreſcens medulla, quam beluæ, cum ex beluina naſcatur Gemma, ex manâ verò diri ſerpentes.

§. 129.

Fluxit inde dubio procul Magiſtrorum apud Hebræos de Serpente azel, cujus etiam *ſupra* (*l. 1. Tit. 3. §. 32.*) mentio facta, quem Dominum nis & ſanguinis propterea vocarunt, de quo *Cornel. Agrippa* (*l. de Vanitat. ent. c. 45. p. 76.*) conſignavit & quædam (*l. 7. Hexaëm. p. 729. ſq.*) *Andr. Livius*, aut de verme, quem mortuis impiis graviorem eſſe credunt, quam acum ni viventi; aut quod de XCIX. Serpentibus Muhamedani, quod etiam *ſupra* (*l. §. 33.*) tactum, ineptiunt de Medea, quæ Abſoritanorum ſerpentes in tu-lum fratris Abſyrti conjecit, quæ adhuc ibi permanent, ſiquæ autem ex tumulum exit, debitum naturæ perſolvit. *C. Jul. Hyginus* (*l. Fabular. c. 26. n. 41.*)

§. 130.

Cur autem Terræ commiſſum cadaver in tàm horrendam degeneret pu-dinem, varia à variis proferuntur ratiocinia. Theologi ſeductionis à ſer-nte factæ memores, antiquum ſuum obtinere ſerpentem aſſerunt, eundem-e non ſolum viventibus nobis inſidiari, verum etiam mortuos laniare &

depaſcere non ceſſare, de quo *Johann. Heidfeld.* (*Sphing. Theolog. Philoſ. c. p.m. 1242.*). Prævaricationis igitur memoriam ſic inculcare & refricari q dam ſtatuunt. Serpens initio generi humano ſummum infudit vi itaque non mirum eſt, ſi ex medulla humanâ ſerpentes generentur, propter h contagium, verba *Georgii Sabini* (*in l. 15. Metamorph. ſ. 36.*) ſonant. Iræ di næ, ſive irreconciliabilis odii ſerpentini erga genus humanum argument explicat *Gerhard. Joh. Voſſius* (*l. 4. de Idolol. c. 51. p. 1480.*). Si homo, ſut cit *Simon. Majolus* (*colloq. 8. p. 291.*), irrationali vitæ vivens tantummodo terrâ ſerpit venenoſis afflatibus humanam ſocietatem corrumpens tort ſis cogitationibus dolos machinando in latibulis turpitudinem ſemper ex cens, æquum judicium eſt, ut defuncta caro, quales fuerunt ſerpentini m res tale animal gignat: ut in Scholam humilitatis diſcedamus, aurem pari id nobis vellicare nonnullis perſuaſum eſt.

§. 131.

Trado hanc lampadem Theologis, quod ſi id contingat, ut multis p cuit, id an præter Naturam, an ſecundum Naturam fiat? Phyſicorum plu ſunt excutiendi, *Rudolph. Goclenius* (*Diſp. Phyſ. 13. th. 42.*) reſpondet, id παρὰ φύσιν eſſe, quod in cadavere humano non δυνάμει inſit forma ſerpentis, r que vi ſolis in id invehatur, ſed lapſus hominis ænigmaticè ſignificetur, h. quod fraus ſerpentis hominis cauſa mortis extiterit. Quam *Gocleni* aſſerti nem pluribus refutavit *Caſp. Finckius* (*p. 2. Schediaſm. 19. p. 174.*) & *Goclenium* d plicem oppoſitorum committere Elenchum demonſtrat. Porro enim *inſit*, pot aliquid eſſe naturale & ſimul etiam παρὰ φύσιν præter naturam, imò etiam co tra naturam. Deinde Elenchum oppoſitorum committit, quando â fine a gumentatur. Poteſt enim (*pergit p. 125.*) finis alicujus rei eſſe hyperphy cus & ænigmaticus & tamen res, cujus finis eſt, eſſe naturalis. Quod ve addit, (*p. 176.*) medullæ in ſpina dorſi formam ſerpentis non ineſſe vix a mitti poteſt. In generatione enim æquivoca hoc non eodem jure requiritur, orma δυνάμει inſit, quo aliàs requiritur in generatione univocâ. Virtu vero Solis ſerpentem generari dicitur tantum, non probatur. Quare eade facilitate, qua docetur, â nobis rejicitur. Nam ſi ex terrâ virtute Solis genera poſſent ſerpentes, vermes, Talpæ, &c. quidni ex corpore etiam, quod ter conſtat & jam per putredinem in terram redigitur. Quid? ſicut mors ma teriæ ratione naturalis eſt poſt lapſum; ita etiam generatio hæc Serpentis e medulla. *Hactenus Finckius.* Naturalis dicitur, quia poſt lapſum, ut mors ta & putredo &c. naturæ debitum. Deinde ut hoc modo â violenta corpo

ri

reſolutione, quæ fit per ignem & combuſtio dicitur, diſtingvatur. Ita morte *Polyhiſtor J. H. Urſinus* (*p. 1. Analect. Sacror. l. 6. c. 13. p. 348.*) :Pudo violenta eſt|& præter naturam, quatenus rei naturam deſtruit, & non fit undum naturæ intentionem, eſt tamen & ſecundum naturam, quia convemiſto ut miſtum eſt & ſecundum naturalem ejus conſtitutionem, depinxit conciliavit *Rudolph. Goclen.* (*p. 1. Concil. Philoſ. p. 425.*)

§. 132.

Naturaliter id evenire, *quidam* (*T. M. R. Z. apud Camerar. c. l. n. 42. 240.*) putabat, quod Cerebrum ſit pravæ atque excrementitiæ qualitatis, ſedum ea, quæ habet *Galenus* (*l. 3 de Alim. facult. c. 8.*), adeòque dum ejus redo venenata per medullam ſpinalem diffundatur, eadem non tantum in entem faceſſit, ſed & vena, paucis hactenus deprehenſa, juxta ſpinæ meatum endit, receptaculum virulentæ & melancholicæ ſaniei, è cujus vaporibus ut haud ſecus feriatur, ac ſi hypochondriacus, aut planè hemicranicus bus cerebrum obſideret, cujus venæ inciſione Baronem quendam Auſtriah à morbo, quem omnes Medici Maniam dixerant, brevi curatum adji. Verum cerebrum non facile putreſcere, ſed potius in liquorem dianum & limpidum reſolvi, qui patibulo addictis per nares exſtillat, experia fidem facit. Venam vero illam nullus Anatomicorum aut Profectorum taut deſcripſit.

§. 133.

Et cur in dubium id vocemus, cum ſerpentes naturaliter in corpore gigni fe, multa perſvadeant. Londini anno 1637. die 7. Octobris Eduardus Man *Joh. Penanti*, juvenis XXI. annor. ſiniſtro cordis ſinu angvem bifidum flaoſum obſervavit, qui & eundem lingva Britannica deſcripſit, latinè verò *ardus London londinenſis*, *Zacut. Luſitan.* (*l. 1. Prax. admir. obſ. 140. p. 37.*) *. Servius* (*tr. de Ungv. Armor. in Theatr. Sympath. & Antipath. p. 543.*). Degi etiam curavit *Marc. Aurel. Severin.* (*l. 4. de recond. abſceſſ. nat. p. 200.*), od ipſum cordis Epigenomenon, cum verus non fuerit ſerpens, ſed carnea dam ſubſtantia, in gyros collecta, de cujus geneſi *Richard. Lowerus* (*tr. de l. c. 2. p. 13.*). Serpentem tantum referens, ad alia potius tranſeo.

§. 134.

Quoties partu Serpentes aut ſolos, aut fœtui junctos, mulieres excluſiſſe edicis & hiſtoricis annotatum eſt? Serpentem, *annotante Plinio* (*l. 7. c. 3.*) erit inter initia Perſici belli ancilla, & Sullanis temporibus Cluſia Mater lias, *teſte Jul. Obſequente* (*de prodig. c. 118. p. m. 64.*) & *Appiano Alexandrino*

no (*l.1. de Bell. civil. p.m.411.*). Angvem enixa mulier *Corn. Tacitus* (*l.* *Annal. c.12.*) prodidit. Mulier Genuenſis, de qua *Petr. Bizarrus* (*Hiſt.* *Annal. Genuenſ. p.369.*). Add. *Conrad. Lycoſthen.* (*Chronic. prodig. p.210.*) *ſtin. Epiſcop.* (*l.5. Annal. Januenſ.*). De vipera pro fœtu enixa, iterum *Ly* *ſthenes* (*c.l.p.209.*). Plura huc ſpectantia commodat *Johann. Schenckius* (*l* *obſ. med. p.625.*)

§. 135.

Cum fœtu gemelli aliquando deprehenſi ſerpentes, cui tamen hæc f ternitas non ſemper ſecura, *juxta Caſp. à Rejes* (*Camp. Elyſ. juc. quæſt.36. n.* *p.433.*). Caput membrana involutum una cum ſerpente edidit mulier Aug ſtana, de quo *Fortun. Licetus* (*l.2. de Monſtr. c.5. p.62. & ſq.*). Idvero pro pu capite minimè agnovit, quia caput ſine corde & Hepate vivere non poteſt m tum temporis nec in utero, pars autem omnis formata eſt vivens *Ariſtot* Sed in ea mole cor & Hepar etiam fuere, aliaque principalia viſcera, licet fa es totam materiam extrinſecus in formam capitis occuparent. Reliquæ aute partes deerant in monſtro, deficiente materia ſpermatica & ſangvinea, ex q determinatè generari debebant, utpote originem trahens ab eo, quod redu dare conſvevit nutricatui eorundem partuum in corpore parentum. Defe autem, quia conſumta eſt in ortum ſpontaneum ſerpentis & conſtitution animalis alterius bruti, quod poſt ſerpentem edidit, porcelli. *Et hæc Licet* Quid, ſi Mola fuiſſet caput illud membranis involutum, quod auguror, idq neutiquam impoſſibile videbitur ei, qui varias molarum figuras *à Joh. Schenk* (*c.l.p.613. ſq.*), & Aliis collectas & annotatas examinabit. Si in ovo cap humanum Meduſæum (*ex Ulyſſ. Aldrovand. P. Borell. Cent.4. obſ.1. p.280. ad* *Licet. c.l. c.87. p.252.*) potuit à Natura ſ. Spiritibus mechanicis fingi; in Na ta autem capitis tumore caſu, ut judicat *Th. Bartholin.* (*de inſol. part. viis c.* *p.55.*) perfecta infantis effigies; *Minervæ è Jovis* Cerebro nativitatem è fab larum numero eximere, ut loquitur *Henric. Moinichenius.* (*ap. Eund. cent.* *Epiſt.97. p.726.*) in molis capitiformibus effingendis impotentiæ cujusdam in meritò accuſabitur. Sed hæc obiter.

§. 136.

Narrat *ex Rubenquenſe* (*l.4. Chronic. Polon. c.77.*), cui junge *Crome* (*l.30. de Rebus Polon. p.644.*) *citatus Licetus* (*c.l. c.61. p.201.*), anno 1494 (annum 1404. alii habent, errore forſan Typographi decepti,) Cracoviæ mu lierem quandam in platea, quæ à S. Sancto nomen obtinuit, infantem exa nimem peperiſſe, cujus dorſo ſerpens vivus inhærebat, arrodens & depaſcen

in

ntis cadaver. Adde *Joh. Bodinum (l.3. Theatr. Nat. p. 392.)*, & *Ulyſſ. ovand. (Hiſt. Monſtr. p. 654.)*. Alius natus cum angve in humero, omnes à entibus demorſos vel ſaliva tantum ſanitati reſtituit, *teſte Laurent. Anania . de Nat. Dæmon. p. 169.)*. Firmat hoc phænomenon exiſtentiam ſerpen- in humeris *Sabaci Perſarum Regis*, quos Cerebro humano paſcere oporte- quæ relatio fabulæ propior videbatur, quam hiſtoriæ *G. H. Velſchio (c. l. p. 51.)*. Duos ſerpentes ulnæ longitudine, craſſitudine brachii ipſius in- s cum infante eductos, inſigni hiſtoria memorat *Caſp. Bauhin. (Append. ad c. Rouſſet. de part. Cæſar. hiſt. 6.)*

§. 137.

Retulerunt hiſtorici, Serpentes aut Dracones, aut Ethnicorum perſvaſio- Deos ſub ſerpentum ſpecie fœminas aliquando iniiſſe & ex eorum cum illis ubitu partum emerſiſſe, *Vid. Phil. Camerar. (Cent. 1. hor. ſubciſ. c. 69. r.) Joh. Bodin. (l. 2. Dæmonom. c. 1.)*, è tali concubitu *Alexandrum Ma- (Plutarch. in Vit. Alex. M. p. m. 446.) Scipionem Africanum (A. Gellius oct. Attic. c. 1.) Cæſarem, Anguſtum (Sveton. in Auguſt. c. 94. p. m. 87.)* & *rium Imperatores* prognatos fingunt. Unde inſignia *Alexandri Magni* angvis, vix natum & adhuc madentem ſangvine ore evomens, quale, teſte *n. Majoli Continuatore (T. 2. Dier. Canicul. Colloqv. 1. p. 37.)*, è Veteribus ſmatibus ſigillum reperitur. Idem *de Ariſtomene Meſſenio Pauſanias (l. 4. Meſſeniac. p. 154.)*. Addere his quoſdam *Neronem*, *Merlinum Britannorum can Japoniorum* firmat *Laur. Ananias (c. l. p. 142.)*. Ipſe verò his aſſo- dololatriæ & Hæreſium Autores *Lutherum Hæreſiarchum & Maumethem.* iam hæc ſi non ſaperent, quæ aut Magnatum arrogantiæ & faſtui, aut Pa- rum vaniloquentiæ, aut demum ludibriis Dæmoniacis ortum deberet ſu- ut non dicam *Ananiam*, qui de *Luthero* idem pronunciat, Eundemque *metho* (quem paulò *antè p. 139.* omnium Magorum ſceleratiſſimum di-) præponit, frontem poſuiſſe & viperina ſanie caput inebriatum habuiſſe, de *Viro Dei* iſta ſcriberet, indubium eſt, cur monſtroſum hunc partum lu- naret aliquando ſequior ſexus, facillimè cauſa determinari poſſet.

§. 138.

Cauſam hujus productionis redditurus *Licetus (c. l. c. 60. p. 198.)* ſemen nam producit & inter ſemen corruptum & putrefactum diſtinxit. E ſe- corrupto, cum in eo langveat, propter imbecillitatem, virtus ſpeciei, vige- ſaltem generica, *cum Ariſtotele (ſ. 4. probl. 14.)* monſtra generari aſſe- è putrefacto autem, ranas & ſerpentes (*c. l. p. 99. & c. 87. p. 252.*)

§. 139.

Quidam *Joh.Roth. Lauteburgenſis* quinque Serpentes ex ore reddidit, p lectos lactis calentis vapore, qui correpti è veſtigio prorſus ſunt detracti: c que datum eſſet purgans, excrevit plures vermiculos, pullitiem ſc. natricum teris mandavit *Andr. Libavius* (*p. 4. Singular. l. 2. Batrachior. c. 15. p. 3* De muliere, quæ vivum & mortuum ſerpentem à medicamento exhibito pe vum rejecit, *Joh. Rud. Camerar.* (*Cent. 17. Syllog. memorab. n. 64. p. 1410.*). Serpente à puero Monſpelienſi per inferiora expulſo, *Petr. Borell.* (*Cent. 1. obſ.* De è corpore rejectis Serpentibus *Hieron. Tragus.* (*l. 2. Hiſt. Plant. c. 114.*) *Schenckius* (*l. 3. obſ. med. p. 337.*) *Joh. Chriſt. Frommann.* (*D. 1. M. C. A. 6. obſ. 190. p. 262.*). In India orientali refert *Philipp. de SS. Trinitate* (*cit. Marc. Marci p. 4. Phil. vet. reſtitut. ſ. 2. p. 434.*) eſſe Serpentes, qui ſi ſuper tea ſeu induſia humi ſtrata, dum ad Solem ſiccantur, tranſeant, tum circa l bos eorum, qui linteis illis ſ. induſiis utuntur, extrinſecus naſcuntur in ea carne ſerpentes ſenſimque increſcentes eorum corpus circumplectuntur. pite autem & cauda unitis ſtatim mors ſequitur. Hiſtoriam *ex Agathar* aliam, quam *ex Moyſe* hauſiſſe *Euſeb. Nieremberg.* (*l. 12. hiſt. nat. c. 33.*) ſuſp tur, his conſignavit *Plutarch.* (*l. 8. Sympoſ. probl. 9. p. m. 362.*): Circa brum mare morbo correpti cum aliis inauditis accidentibus ſunt vexati, angves (δρακόντια Græcus textus habet,) exigui, qui nati ſunt exertis capit ſuras & brachia perederent, & tacti rurſum carnem ſubirent, ac per muſcu ſerpentes inflammationum vim intolerabilem excitarent. Qui ſi tange tur, ſtatim emergebant, vertit *Hieron. Mercurial.* (*l. 2. var. lect. c. 20. p. 1* quod repetiit (*l. 1. de art. Gymnaſt. c. 1. p. 5.*), quam verſionem damnat *G Hieron. Velſchius* (*l. de ven. Medinenſ. c. 3. p. 106.*) & *Joh. Langii* (*l. 2. Epiſt p. 756.*) præfert. Contrectata vero rurſus fugiunt.

§. 140.

Cœterum & præterea Serpentes ex ægrotantium corporibus pullulaſſe e aſſeruit, & ex variis docuit *citatus Mercurialis* (*l. 5. Var. lect. c. 6. p. 255.*) In Lu Hungarica circa feſtum Margarethæ anno 1549. (annum 1551 ponit *Mich. ander. p. 1. Phyſ. Philoſ. p. 365.*) & narrationem eodem anno Viennæ im ſam allegat Natrices & Serpentes in corporibus ægrotantium ad Solem verſis deprehenſos teſtatur *Jobus Fincelius* (*l. 1. von Wunder-Zeichen*) *nel. Gemma* (*l. 1. Coſmocrit. c. 8. p. 190.*) *Joh. Wolffius* (*Centen. 26. Lect. m rabil. & recondit. p. 561.*) Idem è *Conrado Geſnero* (*l. de Quadrup. Ovipar.*) *ton. Mizaldus* (*centur. 5. memor. n. 1. p. m. 92.*) excerpſit & addit, quibus

h

ni ad ſolem jacentibus ſerpentes & lacerti per os aliquatenus emerſerunt, mox iterum in ventrem ſeſe abdiderunt. Nobili cuidam puellæ diris cru-ibus mortuæ cum venter incideretur, ſerpentes duo prodierunt. *Add.* *'ch. Sebiz. (l. 5. de Alim. probl. 90. p. 1442.)*. In peſte anno 1020. & 1022. lemortuorum cadaveribus & alterius generis abominanda inſecta emigra-t, ita ut idcircò vix absque periculo terræ mandari potuerint, ut *ex Aliis ac. Spangenberg. (p. 1. Chron. Mansfeld. c. 166.) Tob. Schmid. (Annal. Zwic- p. 58.) J. C. Hahn (Gottes Hand und Geiſſel p. 56.)*. Quidam ex ordine ucinorum per meatum urinarium emiſiſſe ſerpentem, quam hiſtoriam co ſermone deſcriptam dedit *Alexander Coccius*, ex quo narrat *Athan. Kir- . (l. 9. M. S. ſ. 2. c. 7. p. 160.) vide ſupra* (§. *105.*)

§. 141.

Phærecides Syrius copia ſerpentium ex corpore ejus erumpente expiraſ- *Plinio (l. 7. c. 51.) fertur*, quem *Pythagoras*, ut Magiſtrum infandi morbi in pentium ſcabiem ſolutum, religiosè *juxta Apulejum (l. 2. Florid. p. m. 17.)* navit. Phtiriaſi tamen hunc vitam finiiſſe, *ſupra* (§. *106.*) allegatum. *Pli- n* ex malè intellecta relatione *Æliani* (*l. 5. var. hiſt. c. 5.* decepum putat *b. Dalechampius in h. l. Plin. p. 333.*) cumque vocem θηριώδη ad ſerpen- retuliſſe ſuſpicatur, cum potius eo loco ſignificet ſudorem noxiorum ani- ium fœcundum genitorem & effectorem, quæ ſtatim pediculos fuiſſe de- at, quamvis *Geſnerus* fœtidum & viroſum interpretatus ſit. Pediculos in- ſvetos & ſimplicis formæ & ignotos, hoc eſt, latiores & duros magis ac entes morſibus vehementer, quos quidam ferales appellant, *Ariſtoteli (l. ſt. animal. c. 26.)* ἄγριοι *Cœlius Aurelianus (l. 3. Chronic. c. 2. p. m. 86.)* nxit. Nec pediculos Dracunculos vocari poſſe, cenſuit *Dalechampius* .), quod non ſerpant anguium modo, ſed multis pedibus ambulent. Do- tamen *Ulyſſ. Aldrovand. (l. 5. de Inſect. p. 544.)* ſerpentes illos generaliori ificatu *apud Plinium* & *Apulejum* pro ipſis pediculis ſumi, in quam ſenten- etiam inclinant, qui Theſaurum eruditionis Scholaſticæ *Baſilii Fabri* erunt *Viri Clariſſimi* (*col. 2163.*), ita & inter ſerpentium genera retuliſſe vi- r ſcorpiones & araneos *Corn. Celſus (l. 5. de re Med. c. 27. p. m. 300.)*, de quo *id. Aldrovandus* (*c. l. in Procem. p. 13.*). Quod ſi nec hoc probetur τῶν ἑρπυ- nomine forſan ulcera à pediculis ſerpentia innuunt, cum ferales iſti ſæpè capillis, quin & in reliqvis corporis partibus inveniantur, corpora penetraſ- t apud *Cœlium* (*c. l.*) eſt; Inde à pediculis corroſus dicitur *Heraclidi* (*de tiis*), qui & *Pythagoræ* ad ſe accedenti digitum per foramen oſtendit carne iq; nudatum.

(Aaa aaa) 2 §. 142.

§. 142.

Serpentes in Hebræos ad condignam eorum punitionem immiſſos (*Nu* 21. *v*. 6.), natos fuiſſe ex ipſis Hebræorum corporibus, *Fortun. Licetus (l.3. ſpont. viv. ortu. c.51.)* ſomniavit. Quo circâ & non veros ſerpentes, ſed Dracu culorum morbum fuiſſe, conjecturantur quidam. *Vid. Th. Bartholin.* (*Cent Epiſt. med.32.p.129.*). Sed non opus illa ſine judicio Criſi, reclamat textus ſac DOMINUM immiſiſſe ignitos ſerpentes expreſsè inculcans; indè conclud dum, quod à Serpentibus extrinſecus adorti fuerint Iſraëlitæ. Patere id eti ex alia Legiferi ſententia (*Deuter. c. 8. v. 15.*) poterat. Et morſibus ſerpent immorigeros periiſſe, alia Scripturæ loca (*Sapient. c.16. v.5. 1. Corinth. 10. v.* intimant. Rejecit igitur hanc *Liceti* Philoſophiam *Dan. Sennert.* (*Hypon Phyſ. 5. c. 8.*) *Ezechiel à Caſtro (l. 1. de ign. lambent. c. 6.) Paul. Zacchius (l. quæſt. med. legal. Tit. 1. qu. 8. n. 73. p. 351.)*. Liceti opinionem non omni rejecit *Caſp. à Rejes* (*c. l. n. 5. & 6. p. 427.*), & concludit: Quare Iſraëliti populo extrinſecus, an intrinſecus adveniſſe Serpentes illos, non video, unde cile dignoſci poſſit. Add. *Th. Bartholin.* (*l. de Luc. Brutor. c. 10. p. 266.*), qu etiam repetiit (*de morb. Bibl. n. 6. p. 32.*). Ambiguum videas etiam *Gerb. Jo Voſſium (l.6. Idolol. c.56.)* omnium optime hoc ſaxum volvit *celeberrimus Geo Hier. Velſchius* (*c. l. c. 2. p. 57. & ſq.*), quem, ſi libet, evolve.

§. 143.

Innumeros mulierum capillos animatos vidit *Petr. Borellus* (*Cent 1. obſ. p. 29.*), & formas ſerpentum optimè referentes. In veros ſerpentes degen rare, pronunciavit ex *Avicennâ Cæl. Lud. Rhodiginus* (*l. 2. Lect. antiqu. c. 2. 85.*) *Petr. de Apono* (*Comm. in 10. partic. Ariſtot. probl. 13. f. 86. b.*) *P. Job. F ber.* (*l. 4. Panch. ſ. 4. c. 4. p. 467.*) *J. C. Baricell.* (*Theſ. Secret. c. 312.*). Inprim id de menſtruatarum capillis affirmavit *Joh. Dan. Horſt.* (*p. 1. Manuduct. a Med. c. 1. p. 11.*), quod tamen ſe fruſtra tentaſſe fatetur *Chriſt. Franc. Paulini* (*mort. vermin.* §. *27. p. 55.*). Ita Equorum pili, ſi ponantur in aquâ ſtagnan ſeu pluviali non putreſcunt, ſed vitam & ſpiritum accipiunt & ſponte moventu *Vid. Sim. Majol.* (*Colloqv. 7. p. 287.*) *Athan. Kircher.* (*l. 3. Art. magnet. p. 3. c. conſect. 2. p. 449.*), quod ſe ſæpe expertum tradit *Albert. M.* (*l. 26. hiſt. Anima f. 105. 4.*), in animali cui nomen Seta, quod nunquam augetur ultra capill magnitudinem licet ſit longitudine cubitali. Hos in ſerpentes etiam tranſir Alii volunt, quod *Comes à Leiningen* retulit *J. C. Steebio* (*Cæl. Sephirot. c. 6. ſ. n. 1228. p. 167.*), & ſæpè ſe vidiſſe teſtatur *Th. Campanella* (*l. 2. de ſenſu Rer. c. 5 p. 58.*), in Angvillis. Quare ſi capilli muliebres deglutiantur, eoſdem in

cor-

pore in Serpentes transformari poſſe *Borell.* (*c. l.*) conjecturatur, quamvis imperiti facilè decipi poſſint, ut *Felix Platerus.* (*tr.3. Prax. Med. l.2. c.16. 20.*) monuit. Add. *Oolog. General.* (*Diſc. 2. §. 149. p. 176.*)

§. 144.

Quid ſi dicamus nonnunquam in corpore vivo aut etiam mortuo ſerpentines generari vermes, quod de Serpente mortuo tradit *Sylv. Ratray.* (*Adit. Sympath. & Antip. p. m. 20.*), hujusque experimentum propinat *Athanaſ. ber.* (*ſ. 1. Scrutin. Peſt. c. 6.* §. 2. *Experiment. 1. p. 69.*) *J. C. Steebius* (*c. l. n. p. 168.*), qui cadavere, ſanie diffluente, poſtmodum lautius & copioſius acentes nutrimentum tandem in grandiores migrarent ſerpentes. Experintum olim datum, (*Oolog. General. Diſſ. 2.* §. *133. p. 158. &* §. *175. p. 193.*). De ne Corylino lacte nutrito & in Serpentem mutato huic experientiæ ſufficecredulitate facili ſi quis faſcinaretur, ſed illud inter ἄπιστα non immeritò reendum, de quo, ſi Deus voluerit, *in Coryleto Curioſo & de Plantis Monſtroſis s.*

§. 145.

E cadaveribus militum ſuperioris ſeculi Bello tricennali ob continuatas ges in flumina præjectorum copiam piſcium, imprimis eorum, fundulos s vocitant, emerſiſſe & ruſticos & piſcatores ſæpius retuliſſe memini, quia aqua extractis in cavitatibus corporum gregatim natare viſi ſunt. *Guilhelm. deletius* (*cit. Hieron. Cardan. l. 3. de Sanit. tuend. c. 43. p. 246.*) tradidit, in no Magalore projecto equi cadavere innumeras Angvillas procreatas. Obemus Lectorem *cum Andr. Libavio* (*l. 6. Hexaëm. p. 515.*) Japonico Acroae. Anno 1566. *Aloyſius Almeida* ex Japonia ſcripſit in Regno Gotho Syl- eſſe, in qua Caninæ magnitudinis quadrupes brevibus cruribus, molli vilricolor, quando ſenectutis limen attingit, mare, deſertis terris, ingreditur, ue paulatim per ſingulas corporis partes in piſcem mutatur, ita, ut aliquanaptus ſit ex dimidio tantum mutatus piſcis, ſquamis pinnisque inſtructus. utes eſſe fabulam, compertiſſimum appellatur. Aliàs, *ſubdit Libavius*, exefacto cadavere piſciculos naſci perſvaderi poteramus. Nam ſi iſta credi-, putandum eſt ex verme fieri quadrupedem, inde piſcem, ut ſolent mutari byces. *Hæc ille.*

§. 146.

Revocat hæc relatio in memoriam *Anaximandri Mileſii*, cujus etiam *alibi l. General. Diſſ. 2. §. 138. p. 167.*) mentio facta, de ortu hominum, opinio. Aſſerebat ille, ex aquâ terraque calefactis exortos eſſe ſive piſces, ſive pi-

ſcibus ſimilia animalia, in his homines concreviſſe, fœtusque usque ad puber-tem intus retentos, dum demum, ruptis illis, viros mulieresque, qui jam ſe ale-poſſent, proceſſiſſe, *referente Plutarcho* (*l. 8. Sympoſ. qu. 8. p. 358.*), & *Cenſori-* (*l. de die natali c. 4.*). Fabulam de primo homine piſciformi recenſuit *J. Urſinus* (*p. 1. Anal. Sacr. l. 4. c. 2.*). Siccine circulum facit Natura, ut ortu repetat, unde prodiit homo. Fundulum verum vivumque quendam vomi-rejeciſſe, qui & firmiter credebat ſimilem piſcem adhuc in lumbis latere, *annot-* *Georg. Segerus* (*D. 1. M. C. obſ. 227. p. 415.*), vide *ſupra* (§. 119.). Piſcem anon-mum Veſicæ incluſum netrix quædam, de qua Medicus quidam, *ap. Mich. Cr-gner.* (*de mat. perlat. Epiſt. 11. p. 32.*). De piſce in viventis digito genito *Pe-Borell.* (*cent. 1. obſ. 28. p. 33.*). De duobus piſcibus ex utero mulieris prodeu-tibus *Th. Bartholin.* (*Cent. 1. hiſt. anat. 10. p. 23.*). De his ut difficile eſt arbitra-ita piſces ex humana carne generari impoſſibile. Id verò admitto, piſcibus int-Anthropophagos locum eſſe, eosque carne humana tanquam grato obſon-delectari:

ἅπαξ τε
ἰχθὺς σάρκα φιλεῖ βροτέαν, ἄν πȣ περικύρσῃ.
omnis enim
Piſcis humana delectatur carne ubicunque occurrat.

ap. Athenæum (*l. 7. Dipnoſoph. c. 17.*) legitur:

In Prælio navali mortui piſcium eſca.

Nonnus (*l. 31. Dionyſ. p. 1007.*)

Trigla vorat fœdas ſordes, & mergit in alvum
Omnes illuvies ponti, non ulla natantum
Agmina tàm turpi victus maculata pedore.
Infectas & ſola eſcas malè gliſcit olentes.
Atque hominum cupidè corrupta cadavera paſcit,
Obruta cum vaſto fluctu volvuntur in æquor.

Ita *Oppian.* (*l. 3. Hallieut. v. 392. interprete Laurentio Lippio.*). Æthiopes igitu-Ichthyophagi mortuos in paludes conjiciebant, piſcibus eſca futuros (*Vid. Sex-tus. Empyr. l. 3. Pyrrhon. Hypoteſ. c. 24.*). Quidam *Renatus Campanus* Piſcarii i-profundiſſimum vivarium, quod majus ſuum poculum per jocum appellabat-Proteſtantes, quos per dolum aut vim nanciſci poterat, ad Lucios ſaginando-præcipitabat, *Jacobo Auguſto Thuano* (*l. 30. hiſtor. p. 576.*) *annotante.* Secutu-*hic Vedii Pollionis Equitis Romani* ſævitiam, qui vivariis Murænarum damnat-mancipia immergebat, ut homines diſtrahi ſpectaret. (*Joh. Bruyerin. l. 19. de r-cibar*

ar. c. 17. p. 793.). De aliis piſcibus Anthropophagis *Petr. Petitus (l. 3. de Anropoph. c. 9. p. 126. ſq.)* varia & jucunda appoſuit.

§. 147.

Gammaros etiam eſſe carnivoros, nemini ferè ignotum, cui piſcatio rdi, imprimis carne raninâ aſſatâ delectari, eoque capi & irretiri *Andr. Liv. (p. 4. Singul. l. 2. Batrach. c. 11. p. 319.)* accuratè deſcripſit. An etiam huna delectentur, non liquet. Perſuadet illa *Jac. Bontii (l. 5. Hiſt. Indic. c. 29.)* rratio, qui in Inſula Jara ad littus deambulans vidit circa mare fluctuans Javaocciſi cadaver pleniſſimum magnis ſquillis, qui lauiſſimum ex hoc cadavere buerunt convivium. Chamberii, ut è *Jacobo Delexio (p. 1. Chorograph. Sad. f. 2.)* allegat *Henricus Kornmann. (p. 3. de m. m. c. 30.)*, eſt urbs Sabaudiæ, ancifano in templo ſunt ſepulchra quæ internè cancros nutriunt. Unde ve- & quomodo in ſepulchra deveniant Cancri, Lectori explicabo, ſi problea *Dn. D. Joh. Dan. Majoris (Epiſt. de Cancr. & Serpent. Petref. §. 63. p. 48.)*, de ncro vivo marino in montis fiſſura *(teſte Adamo Oleario l. 4. Itiner. Muſcov. rſic. c. 21. p. 450.)* reperto, prius elucidabit quispiam. Conjecturas aliquas odidit *laudatus Jac. Philipp. Sachſius (l. 1. Gammarol. c. 7. §. 15. p. 141.)*, ubi ut ſces terreſtres & foſſiles; ita & dari ſubterraneos cancros, *conjicit*, potiſſium, cum illi non ſolum extra aquam diu vivant, ſed & terrenam vitam viumque in terra quæritando agere poſſint, aut terræ cavernas locis paludo- vicinas inſtar cuniculorum ſuffodere & non raró cruſta ſua armati, velut vi Cadmei milites, licet non ſeminati, ex terra emergant. Alias ſuſpiciones *Epiſt. de Mirand. Lap. Hatur. p. 61. ſq.)* propoſuit.

§. 148.

Et

Si qua fides rebus tamen eſt addenda probatis,
Nonne vides quæcunque mora fluidoque colore
Corpora tabuerint in parva animalia verti?
I quoque delectos mactatos obrue tauros
(Cognita res uſu) de putri viſcere paſſim
Florilegæ naſcuntur Apes, quæ more parentum
Rura colunt, operique favent in ſpemque laborant,
Preſſus humo bellator eqvus crabronis origo eſt,
Concava littoreo ſi demas brachia cancro

Cætera

Cætera ſupponas terræ de parte ſepulta,
Scorpius exibit caudaque minabitur unca,

Hæc *ap. Ovidium* (*c.l.v.361.*) profitetur Pythagoras.

§. 149.

Apes è Tauri cadavere modò *Pythagoras* docuit, idem cecinit *Virgi*(*l.4. Georg. v.295.*), notavit *Plinius* (*l.2.c.20.*) & varia ex Variis collegit *U. Aldrovand.* (*l.1. de Inſect. c.1.p.17.*). E vitulo ſtrangulato & rore nativitat harum deduxit *J.B. Helmont.* (*tr. poteſtas medicaminum n.37. p.354.*) & (*Schol. Humor. Paſſ. Dec. n.67.p.797.*) etiam ex Excrementis Tauri, imprimi herba Cerinthe paſtus fuerit, *Ath. Kircherus* (*l.12. M.S.S. 2. c. 2. Experime 1.p.378.*). Notat hic *M. Chriſtoph. Schrot.* (*in Not. ad M. Caſp. Hœfleri Bien Kunſt l.2.c.1.p.96.*) : *Virgilium* & veteres non cadaver fœtens innuiſſe, cum lud maximoperè fugiant Apes, ſed materiam putridam & ingratam, quam ca fœturam occupatæ appetunt, ita ut fœtus inde eaſdem colligere, ſcribere ritus non fuerit *Nicol. Jacob.* (*tr. de Apum Nat. & Cult. German. Bienenbuch*). Singulare eſt, quod obſervavit *Bernardin. Gomeſius* (*l.1. de Sale*): Captus, ſc bit, Sagunti à me fucus, digitis atque ungue cum medius premeretur, ſi fo aliquid vice aculei emitteret: Ecce ruptis viſceribus atque poſterioris pa pellicula album ſeu Croceum caput Bovis expanſis & tortuoſis carnib roſtroque adunco affabrè formatum emerſit, quod & Aliis quinque vicib tentavi & vidi.

§. 150.

Quamvis verò è humano cadavere illas ortas non facilè legas, eaſd tamen humana cadavera non aſpernari, prout viventia innata gratioſitate oſculari illis libuit, ut de *Platone & Pindaro Plinius* (*l.11. c.17.*) *Ælian.* (*l. Var. Hiſt. c.44.*) & *de St. Ambroſio Paulinus* (*in Vit. Ambroſ.*) retulerunt. I examine Apum, quo caput *Oneſili* exinanitum & ſuſpenſum favo referſit, *Her dot.* (*l.5.p.m.522.*) & in ſepulchro *Hippocratis* Apes longo tempore mellificaſ quo melle infantium oris ulcuſculis (*Aphtis vid. Hieron. Mercurial. l.2. Le Patavin. c.2.p 190.*) juxta tumulum illitò, nutrices ea perſanabant, ut *Soran* (*in Vit. Hippocrat.*) recitat ex *Auguſtino Gallo Joh. Jonſton.* (*Cl.8. Thaumato Nat. c.2.p.348.*). Veronæ in ſepulchrum duarum Sororum Virginum *CL JCti Bartholomæi Vitalis* filiarum non tantum per rimas horti contigui ir pſiſſe, ſed etiam copioſè favos inter utrumque confeciſſe cadaver. Res b ennio ab inchoato opere fulminis abſque ulla cadaverum vel favorum læſior lapſu detecta omnibus admirationem incuſſit. Add. *Eraſm. Franciſci* (*p.*

Theat

eatr. Curioſ. p. 1120.) Leonis cadaver, in quo mellificarunt Apes, de Sceleto s explicat *Samuel. Bochart.* (*l. 4. Hierozoic. c. 10. col. 505.*), cum poſt dies ali- ot, i. e. annum demum illud viſitavit. Amplectitur hanc *Bocharti* ſententi- *Fr. Redi* (*l. de Inſect. p. 84.*), qui (*pag. 86.*) *addit*, quod ex *Franciſco Albergot-* æpius audiverit, viſum ſibi quoque haud exiguum examen ſuſpenſum in nio equi. Mortuo Domino aut Dominâ, niſi in alium locum transfe- tur, propria morte funeſtum Domini lugent fatum, (*Vid. Pſeudo-Majol.* *. Dier. Canicul. Colloqv. 3. p. 167.*), quæ miranda ſanè Sympathia, quam iis, uibus ratio reddi nequit, annumeravit (*Cent. 1. hor. ſubciſiv. c. 73. p. 336.*) *l. Camerarius.*

§. 151.

Ut regnum vegetabile paucis tangam, nulla ferè planta eſt, quæ pu- cendo & verminando non producat peculiarem vermis ſpeciem, quod ſi o meo placuerit, pluribus *in tr. de plantis monſtroſis* declarabo. *Vide interim* *an. Kircher.* (*Scrutin. peſt. ſ. 1. p. 66. l. 12. M. S. ſ. 1. c. 9. p. 367.*). Addunt dam vermibus iſtis ſerpentem, nec deſunt, qui Diabolum ex putrefactis vir- Majorum coram Pharaone ſerpentes produxiſſe augurantur, inter quos *tin. Del-Rio* (*l. 2. Diſquiſ. Mag. qv. 6. p. m. 244.*). Quam benè *Jacob. Mar-* (*Cent. 10. quæſt. illuſtr. Diſp. 5. qu. 4. p. 100. Tob. Tandlerus* (*orat. de Fa-* *& incant. p. 72.*) cum Theologis nos informant. Semina Tamariſci & is â vermiculis in iis deliteſcentibus inſtar illorum caſei & Aſcaridum ar- è corpore facientes ſaltitant, obſervante *P. Borello* (*Cent. 3. obſ. 54. p. 238.*) t & *Helmontianum* (*tr. imago Ferm. imprægn. Maſſ. ſemine n. 9. p. 92.*) d repetiit (*tr. Scholar. Humor. paſſiv. decepit. c. 1. n. 65. p. 797.*). Si induſi- (ſudore humano) ſordidum intra os vaſis, in quo triticum comprimatur, paucos dies *juxta Mart. Kerger.* (*de Ferment. ſ. 1. c. 6. p. 61.*) fermentum ſio hauſtum & odore granorum mutatum ipſum triticum cum pelle in atum in mures transmutat. Quod mirabilius eſt, *pergit*, è frumento & ſio mures, non quidem parvuli, aut lactantes, nec minutuli, aut abortivi, ſed ſus formati exiliunt. Sed hæc murium geneſis æquali ambulat paſſu cum illa, fit è nubium vaporibus, ſecundum *O. Wormium* (*l. 3. Muſ. c. 23. p. 327.*), aut e s humiditate, quæ teſte *J. P. Fabro* (*l. 5. Panchym. ſ. 1. c. 12. p. 604.*) anno 1639. git, aut è navium ſentinâ *juxta Ant. Deuſing.* (*Vindic. fœt. extr. uter. genit. ſ. 1. p.* Abſonum eſt illud *Mart. Schoockij* (*tr. de Anim. Belluar. Diſp. 11. diſt. 44.*) s provenire in navibus â pice, qui eſt ſuccus arboreus. Iſta pix multis us excocta ejusmodi ſemina exanimaret, atque de arboribus piceis ne-

mo unquam vidit mures progeneratos, *regerit Henric. Kipping.* (*l. 7. Inſti. Phyſ. c.3. §. 24. p. 276.*). Quod vero è cadaveribus Patruorum *Popieli junior. Regis Poloniæ,* poculo medicato extinctorum, putrefactis mures inuſitatæ magnitudinis enati, impium Parricidam cum ſcelerata uxore & liberis abſumſerunt teſtantibus id *Vincentio (l. 25. Specul. Hiſtor. c. 17.)* & *Martin. Cromero (l. .. de Reb. Polon. p. 38. & l. 4. p. 380.)*. Digitus Dei fuit, non aliter, ut *Hattonis Epiſcopi Moguntini* interitum per mures interpretatur *Gisb. Voëtius (p. 2. diſp. ſelect. p. 934.)*. Plura collegerunt *Samuel. Bochart. (l. 4. Hierozoic c. 27. col. 622.)* & *Phil. Jac. Sachſius (l. 1. Gammarol. c. 13. p. 271. §. 12.)*

§. 152.

Quomodo verò producantur & à quo animentur animalcula illa? ardua & ſpinoſa quæſtio extitit veteribus & recentioribus. Calori cum ſolari tum putredinali productionem hanc adſcripſerunt Veteres. *Vid. Jacob. Schekius (de Calor. vi & effic. p. 409.)*: Addamus, *inquit*, ad mentem *Ariſtotelis Mart. Weinreich. (p. .. de Monſtr. c. 12. f. 103. a.)* etiam ortum muſcarum, ranarum, inſectorum, reptilium, & ſi quid eſt hujus generis, quod è nullo propemodum certo ſemine, ſed cœno & cadaveribus & ſimili materiâ oritur, in quam cum ſe ſolis calor inſinuat, infinita numero ea animalcula prodeunt. Quamvis in his effectricem etiam aliam cauſam agnovit (*Ariſtoteles*), nimirum mixti putreſcentis calorem reſiduum, qui materiam diſponit, formamque ex materia traducit, virtute tamen cœleſtis corporis. Nam ut in perfectis animantibus cum generantur, calor agit quidem, ſed animæ beneficio; ita mixti calor in putreſcente vi cœli ſubſtantias producit. Referri huc poſſunt, quæ porro (*c. l. c. 15. f. 136. b.*) ſubjunxit: Inſecta ſuam ſeminalem materiam in terra & aquis, quæ cum calore cœleſti & quodam etiam proprio excitatur magno numero & differentibus formis pro materiæ diverſitate certis quidem temporibus naſcuntur, unde nullus annus ſine muſcis, lumbricis, papilionibus: & & ſpuma quidem Aqua, è ſitu araneus, è fimeto muſcæ, è rore vermiculis exit. *Dan. Sennert.* (*de Morb. Infant. p. 2. c. 5. p. 35.*) his ſe explicuit: Putredo ſola nullam ſpeciem producere poteſt, & ſiquid omninò ad generationem, (inſectorum &c.) facit, non facit id quatenus putredo, ſed quatenus cum ea eſt calor quidam benignus à quo vis ſeminalis excitatur. Calorem producere animalia, & non ex materiæ gremio, quod ex materia attenuatâ & calore conſtitui animam *Th. Campanella* (*l. 2. de Senſ. Rer. c. 5. p. 58.*) docuit, & ex generatione vermium in cadavere ſenſum & calorem cadaveri eſſe conclusit.

§. 153.

§. 153.

Calorem putredinalem parvi æſtimat *Hieron. Mercurialis* (*l. 1. de Morb. in. c. 7. p. 64.*), eò quod rem ad vitam & formam diſponere, ſit ſolius ca-is nativi. Caloris igitur nativi reliquiis tranſcribit id, quod calori putre-ali Alii. Interim cauſæ ſaltem efficientis ſecundariæ & adjuvantis vice geretur, ſi daretur. Cum namque careat fermento rerum transmutativo, raret ſaltem partes, non trasmutaret, ſecundum *Joh. B. Helmontium* (*tr. go fermenti tranſm. maſſ. ſen. n. 5. p. 91.*). De alio igitur efficiente cogitare it *Joh. Thom. Minadous* (*l. 2. de Corp. Hum. turpitud. c. 9.*) dum ſcribit: Cum næ introductio totiusque animalis elaboratio non ſimplicem unius calo-ctionem ſequi poſſe videatur, ſed ex provida quadam actione cujusdam icis cum diſcurſu & prudentia operantis pendere mens ulterius præter ca-m aliud quoddam agens cogitur inquirere, quod cum conſilio & dele-ſingula in animalis fabricâ deponat ac moderetur. Præficit igitur & his nalibus generandis eandem mentem, quæ grandioribus gignendis præeſt. oc ita ſe habere patet, quia pediculi, qui ex humore excrementicio ſunt, dem ſpeciei exiſtunt cum iis, qui è propagatione nati. Naturam dixere lam, Archeum alii, aut fermentum, Spiritum mundi, lucem primigeni-Animam denique, ut è ſequentibus patet.

§. 154.

An è terrâ prodierint ſpontaneo ortu homines, *alibi* (*Oolog. Gener. Diſſ. 112. p. 138.*) diſceptatum & è *Cenſorino* (*l. de Die Natali c. 4.*) allegatum, & vide *Henric. Lindenbrog.* (*in h. l. p. 28. ſq.*) & *Franciſc. Piccolomin.* (*l. de è putri c. 8. p. 1011.*), qui & *Ariſtotelem & Platonem* cum aliis Philoſophis ſeruiſſe demonſtrant, quamvis *Ariſtotelis* ſententiam explicet *Idem* (*c. 12. 7*). E Terra & putredine (*Evolv. Ool. c. l. §. 116. p. 142.*), in qua hæreſi etiam *ndr. Cæſalpinus*, quem plures refutarunt *in Oolog.* (*§. 209. p. 223.*), præpri-utem *Nicol. Taurell.* (*in Alpib. Cæſ. p. 797. ſq.*) qui concludit (*p. 806.*): quid æſalpine? Mundo ſtatim condito primum movens motu Solis materiam factam calefaciens primos homines eduxit & extulit. Diſpeream, ni reticus, qui ita ſentiat: Abſurda etiam hæc eſt hæreſis. Cum enim um movens cœlum movendo & nunc ab initio agat eodem modo: cauſæ eſt: cur procreatis ex putredine primis noſtris parentibus homines trefacta materia deſierunt. Inſimulat etiam hujus erroris *Hieron. Car-*

7. C. Scaliger. (*Exerc. 193. ſ. 1. p. 687.*), eamque vocem impiam & nefariam itat, ſed in toto *Cardani* (*de Subtilitate*) *libro* me verba, quæ allegat, non

reperire potuiſſe, candidè fateor, benè verò illa, quæ ſequenti ſectione prot quod omnia animalia è putredine nata dolores finiant, (*l.9.p.507.*) niſi huc tr re velis illud (*c.l.p.486.*): Ex putredine perfectum animal oriri, haud eſt conv ens, quæ ipſa tamen verba à Scaligero allegata non animadverto. E carne hu na ſub terra defoſſa putrefacta homines redituros, fuere, qui dictitarunt, (*vid. c.l. §.152. p.178.*). Miratur *Avicennam* (*tr. de Diluviis*) aſtruere auſum: immenſas terrarum inundationes humano ſemine nullo, tabidis tantum c veribus ſeminii ubertatem præſtante cœleſtium corporum affluentia homi & ſolere & poſſe reparari, & proinde colligere non videri ad generationis ceſſitatem vulvam requiri, aut locum, niſi, ut melius formetur infans, *Cœl. Rhodigin.* (*l. 2. Ant. Lect. c.19. col. 84.*). Benè *Guilielm. Clarke* (*Nat. Hiſt. p.17.*): Non conjungere poſſumus eadem materialia violenter ſeparata, u ant unum corpus & habeant idem principium motus naturale, quod præ poterit in operibus artis, at non naturæ, per ſolum Autorem Naturæ.

§. 155.

Baſilius Valentinus Ariſtotelicorum ferè legit veſtigia, dum Terram alia corpora) beneficio concluſæ humiditatis putreſcere, putredinem fac ab igne accendi & explicari, ab aëre verò animari cenſuit, (*vom groſſen St der uhralten Weiſen 8. Schl. p. m. 96.*). Hanc transmutationem miraculum raculorum vocat (*c. l. p. 91.*) & productionem Adami (*p. 97.*), hac ipſa doctr illuſtrare conatur *Monachus in Chemicis, quam ſacrarum literarum lectione m verſatus exercitatusq;*. Non diſtinxit ſc. inter ortum verum ſupranaturalem ſ. d num, quem creationem, & naturalem, quem generationem vocant, (*Vid. W rich. p. 2. de Monſtr. c. 28. ſ. 11. a.*), cum ſecundum hunc homines è terra prod nequeant.

§. 156.

Paracelſum ſi audiamus, iſte de vermibus ſ. ſcarabæis è fimo aut luto em gentibus (*T. 1. op. tr. Labyrinth. Med. c. 11. p. 280.*) ſequentia in medium p tulit: *Aus dem Kothe wachſen Kæfer, Würme &c., nicht daß ſich der Koth in W me verwandelt, ſondern es gebiehret ſich ein Samen im Koth, aus welchen die W me im Koth wachſen durch die Vulcaniſche* (Archeus autem eſt generation Vulcanus *J. B. Helmont. tr. Archeus Faber n. 1. p. 34.*) *digeſtion. Alſo iſt der K fer anders als der Roßkoth, wäre er ein Roßkoth, wäre er wie derſelbe.* Et a (*l. 2. Paragr. §. 3. p. 454.*): *Alle Würme wachſen ex ſpermate, und nicht ex put factione, denn ein jeglich Ding wächſt ex ſemine, denn aus dem Semine oder in Sperma wächſt noch ein Sperma, das iſt ſperma monſtruoſum, daraus denn*

fa

ule Würme wachſen im Holz, und im Menſchen dergleichen. *In homine, wenn ſtirbt, ſo hebt denn ſperma monſtruoſum an, daraus denn alle faule Würme achſen in dem Cadavere.* Omne igitur ſemen duplicem habere ſubſtantiam *Schol. in l. de Vermibus p. 181.*), Ex una fit ſimile illius, cujus eſt ſperma, alia oque in illud tranſit; ſed ex hac naſcuntur vermes & monſtra &c. ex vero ermate ſemen, ex monſtruoſo ſpermate alia.

§. 157.

Seminalem materiam igitur in cadaveribus latere, accuratiores judicant ilosophi, ſecundum illud in Scholis receptum: Quicquid fit, ex ſuo ſemine. Semen autem diſtingvunt inviſibile & inviſibile. Comperi imprimis, *in-Helmont. (tr. Butler. p. 470.)* res omnes in natura conſtare ſemine inviſibili. iri, *inquam*, ſuſtentari, ac regi ab Ente, quod primum ab imaginante libidi-, vel traducta potentia magnus incepit, ac ſtat deinde per totam ſui eſſe du-ionem. Fieri dein viſibilia ſeu hoc aliquid, ſolo veſtitu & apparatu corporum i deſponſatorum. Eſt namque ſemen viſibile Archei, (qui eſt cauſa efficiens in-na) tantum ſiliqua *(tr. Archeus Faber n. 4. p. 32.)*. Ex ſemine ejusmodi inviſibili rtim via ordinaria, partim via extraordinaria trium Regnorum cives excludun-. Via ordinaria ita proveniunt mineralia, metalla & quicquid ſubterraneorum . Habitat nempe (*pergit tr. magnum Oportet n. 2. p. 121.*) ſuus ubique pe-grinus & fermentaceus (de quo mox §. *157. & 158.*) qui ſulphur aquæ in-videt inibique ſopitus tandem concreſcat, ut in mineralibus. Via autem traordinaria f. ſingulari, naturali tamen (licet namque monſtroſa & anoma-generatio ſit reſpectu noſtri, eſt tamen naturalis & ordinaria in ordine ad uſas (*tr. imago ferm. impraegn. Maſſ. Sem. n. 10. p. 92.*) etiam ex ejusmodi ſe-minibus propullulant plantæ & animalia comprimis, quæ vocant imperfecta, ecta, fermentationis & putredinis ſubſidio.

§. 158.

Omnium namque rerum naturalium viciſſitudines & transmutationes n per ſomniatum appetitum hyles, (materiæ primæ Ariſtotelicæ,) ſed dunta-t fermenti ope contingere *Helmont.* (*c. l. n. 1. p. 90.*) contendit, multorumque mina, non tàm è parentibus, quam fermentis petit. (*n. 8. p. 91.*) Duplicia itur fermenta in natura conſtituit. Unum quidem in ſe continet auram flu-bilem, Archeum ſeminalem, qui ſuo influxu in animam viventem inſpirat. terùm verò ſaltem continet initium motus ſeu generationis rei in rem. uod quidem licet ſui initio non haberet auram ſeminalem, quæ ſcopos re-m agendarum complectatur, mox tamen vapore potitur, quem fermenta

 tàm

tam localia quam quæ ipſamet materiæ diſpoſitio externis fomentis quirit, ſuſcitant. Unde Archeo aliquid ſimile fit, quod ſe ſuumque ſemi hoſpitium transmutat, aptat adaugetque, agit porrò deinceps reliqua proportionem perfectionis & requiſitum auræ illius. Hoc nempè ſemen q dam primum & genericâ amplitudine luxuriat. Nam tametſi gaudent ſu ſtratam ſibi maſſam ad fermenti concepti ſcopum direxiſſe, non raró tam aliundè fomites occultioris luminis ſuſcipit, ſumtoque temerario auſu eti in animam viventem aſpirat. Hinc enim pediculi, cimices, pulices & lu brici hoſpites ac vicini fiunt noſtræ miſeriæ. In prioribus (generationib univocis) *pergit*, (*n. 11. p. 92.*) & vitalibus ſeminibus generans inſpirat A cheum cum ſui ſimilitudine & auram vitalem unà cum ſeminis maſſa. poſterioribus verò (æquivocis) inſufflatur tantum fermenti odor à vaſis co tinentibus aut ambientis contagio. Quæ ubi ritè copulata fuerint, mox plantam vel inſectum formantur, excitata nimirum aura ab odore & ferme to fracedinis, quæ dein in Archeum rectorem exaltatur. Neque eni (*concludit n. 14.*) unum in aliud mutatur abſque fermento & ſemine.

§. 159.

Ut igitur aqua fracido vaſis fermento muceſcit, antequam vermes con piat & Cyniphes pariat (*id. ib. n. 31. p. 94.*). Ita & animalium corpora in eju modi mucilaginem, tanquam fracidi odoris â fermento inducti commodu hoſpitium abeunt, non aliter ut aqua ſuccus Leffas, (ita namque Aquam terr fracedine infectam, veramque plantarum ſpontanearum materiam, perfecta rum autem & ſemine productarum certum alimentum appellat *Helmont.* (*tr. El menta, n. 13. p. 43.*). Fumum ſeu vaporem vocat *Paracelſ.* (*l. 3. Philoſ. ad Athenien t. 3. p. 17. add. Martin. Ruland. lex. Chym. p. 302.*), aut Bur (ita ſuccum mineralei vocare libuit *Helmontio c. l.* Stannar autem *Paracelſ. c. l.*) facta ſpiſſiori gau dent conſiſtentia, ubi notandum illud *Helmontianum* (*tr. Blas human. n. 3 p. 150.*). Omnis terræ mucilago, quæ aliàs facile vertitur in vermes, item Amy lum, carnes, piſces &c. ſemel glaciata mucilaginem amittunt & in aquam re deunt.

§. 160.

Eſt tamen & hic Naturæ lex nullaque aberratio, ut αὐτόματα illa neque prodeant è quovis animali, neque in eo lateant aut alantur, *inquit cit. Weinrich* (*p. 1. de Monſt. c. 18. f. 181. a.*), quod ex ſupra allatis exemplis patuit. Cau ſam ex hypotheſi allegat *Simon Simonius* (*Diſp. de putred. com. 94. p. 211.*), quia per ſegregatum miſti calorem calor cœli vegetabilis, qui cum omni efficiente

ca-

re coëfficit, in hac & tali materia ad hanc & talem auguſtatur formam..
æc rem non exhauriunt. Rectius *Martin. Weinrich. (c. l. b.)*: diverſitas
ram materiæ ſequitur. Nam agens idem pro ſubjecta materiæ conditione
nobiliora, nunc ignobiliora producit. Non igitur ita laſcivit natura,
qualibet materia puodlibet gignat. Idem ex loci natura colligitur fieri
oſſe. Ea ipſa etiam *αὐτοφυὴ* ita producit illa, ut non quovis loco omnia,
ubique ſordes vivificat, ut ranas quidem in loco ſtagnoſo tantum, non are-
, neque minus locum, quam materiam convenientem deſiderat: neque li-
oſe officinas transfert, ſed æquabiliter, ubi fieri unum quodque debet, ibi
uitur, & ne poteſt quidem ex ſe aliter.

§. 161.

Egregiè hæc ad mentem *Helmontii*, quæ paucis quidem ex ipſo *Helmontio*
randa. Quod ad materiam, illa vel in ſe continet ſemen ejus, quod me-
e putredine aut fermentatione emergit in viſibile (*juxta §. 157.*), quod ipſi
natura prout cuivis animantium ſpeciei peculiares eſſe pediculos *ex Ari-*
(l. 5. hiſt. Anim. c. 31.); addo & pulices, ut *è Fr. Redi (de inſ. Tabul.)*
imus, aut aſſumtorum & externe applicatorum uſu continuo talismodi
ıdo individuo implantatur, ut tale ſemen inde propullulet, prout ſunt, qui
u Ficuum ſ. caricarum pediculos in homine provenire credunt. Vitam
que ſui mediam ingeſtorum quædam conſervant pertinaciter & difficul-
Archeo ſuperantur (*Vid. l. 2. Tit. 8. §. 42.*). Ita Anates ſub limo in
nes mutari, Ardeas Luciis nutritas in Lucios, Carpionibus in Carpiones
Borell. (cent. 4. obſ. 34. p. 304. & obſ. 62. p. 326.). Equorum cadavera in
en, ſi *J. P. Fabro (l. 5. Panchym. ſ. 1. c. 2. p. 595.)* credimus. E juvenco
foliis nutrito Bombyces. Ita *Hieron. Vida (l. 2. Bombyc. v. 334.)*

Quod ſi ſpes generis (Bombycum) *defecerit omnis ubique*
Seminaque aruerint Jovis implacabilis ira,
Sicut Apes, teneri reparantur cæde juvenci.

Andr. Libav. (p. 2. Singul. p. 372.), quod ad fermenta localia, eadem eſſe
em, quot fructuum expectationes iterum *Helmont. (tr. Cauſ. & init. rer.*
n. 25. p. 30. & tr. Magnum oportet n. 38. p. 126.) ratiocinatur, quod etiam
node huc trahere poſſumus. Videmus namque lumbricos teretes patri-
bere inteſtina tenuia: Inteſtinum rectum & Sphincterem ani Aſcarides.
iud genus pediculorum caput infeſtat, aliud alas & partes pudendas, aliud
s alias. *V. Petr. Foreſt. (l. 8. obſ. med. 14. p. 245.) & Sam. Haſenreffer. (l. 1.*
an. affect. c. 10. p. 73.). Hæc cum rationi ſint conſentanea quam maximè,
cur

cur improbet *Caſp. à Rejes* (*Camp. Elyſ. qu. 36. n. 31. p. 436.*) non aſſeq
Multò frequentius monſtra illa, ſi hoc eſſet apparerent, quidam *objicit*,
qui quàm facilè ejusmodi generatio impediri queat, expendit, argument
firmitatem inde concludet oppidò.

§. 162.

Unde verò his anima? Viventia cum ſint. Ad caſum & fortunam fugit *Hieronym. Cardanus*, ad Deum, *Joh. Duns Scotus*, ad intelligenti Cholcodeam Pantamorpham *Avicenna.* E cœlo derivant quidam, calore pe ſolari, ab influentis cœleſtibus, *Complutenſes* (*Diſput. 8. qu. 3.*) *Hurt à Mendoza* (*diſp. 10. ſ. 4.*). De cœli calore *Averroës*, de lumine cœleſti *Magnus*, de motu cœli *Thomas* varia ſomniant. A Spiritu mundi & ſal madore vivæ mortis formam derivabat *Auguſt. Hauptmann.* (*Epiſt. prælim vivo. mort. imag. p. 18.*). Formas ſeu Animas ſcintillulas animæ mundi *ric. Kunrad.* (*de Ign. Philoſ. ext. p. 21.*) interpretabatur; Animam univerſi am introduxit *Steph. Rod. Caſtrenſ.* (*l. 1. de Meteor. Microc. c. 15. p. 33.*), Platonicis & Thomiſtis, & Animam Terræ & Aquæ cum *Cicerone & Sen Add. Oolog. Cur.* (*Diſſ. 2. §. 193. p. 203.*). A cœlo tanquam à cauſa unive hanc aut illam formam pro materiæ diſpoſitione neceſſariò introduci, itic arbitratur (*c. l. n. 27. p. 434.*) *Rejes.* Sed in Scholis jam olim obtinuit ma, nullum agens univerſale producere effectum particularem, ut de eô, q à multis æſtimatur, non dicam, cùm cœlum ſit inanimatum, quid inde ani ti? niſi detur effectum poſſe eſſe nobiliorem causâ ſuâ. *Vid. Ulyſſ. Aldrova* (*l. 3. de Teſtac. c. 1. p. 80.*) *Joh. Sperling.* (*l. 6. inſtit. Phyſ. c. 2. qu. 2. p. 1077* Donum multiplicationis aut generationis effuſum erat ante natas ſtella re rit *Helmont.* (*tr. Formar. Ortus. n. 1. p. 105.*), & abſurditatem hujus opinio pluribus Soli exponere occupatur, tandemque concludit (*c. l. n. 14. p. 107* Cœlum vel aſtra nullo intellectus modo per motum, lumen, influentiam, c currentiam, cooperationem aut copulationem producunt efficienter & imn diate formas eſſentiales rerum. Quæ duntaxat tantum nobis ſunt in ſigna tempora, dies & annos, quorumque munia nemini licet in novas ſervitu compellere. Juxta vias gentium nolite diſcedere, & à ſignis cœli nolite time quæ timent Gentes. Si non ſigna, multò minus aſtra, quia non habent tionem cauſarum, niſi ut ſint in tempora, dies & annos. Nec poteſt Ch ſtianus ſine ſcelere illis dare alia officia. *Conf. Dan. Sennert.* (*de Conſ. & d Chym. cum Ariſtot. c. 9. p. 92.*) & *Sylv. Ratray* (*adit. ad Sympath. & Anti p. 42.*), qui Spiritum mundi Theatro Phyſico introducunt, videant prius qu

moc

lo ejus exiſtentiam felicius atque hactenus factum & ſolidius probent de-
ſtrentque, & annon aëri ejus excellentiæ Luci aut Ætheri quod debetur,
m aſſignent, adeoque Entia præter neceſſitatem multiplicent, probe diſpi-
t. Semper ridiculum fuit, *judicat* (*c. l. n. 32. p. 436.*) *Rejes*, in ſuperiori-
cauſam quærere, ubi ſufficienter in inferioribus apparet.

§. 163.

Pro aëre militant Alii. Immortales eſſe Animas etiam rerum minima-
, (*de materialibus loquitur*,) nullumque in mundo eſſe angulum animis de-
tum, aſtruit (*Cent. 4. obſ. 34. p. 304.*) *Petr. Borellus.* Corporibus autem ſ.
harum ergaſtulis corruptis avolant per aëra & ſic errant, donec ſibi novum
uod corpus ipſæmet progenerent, magneticâ attractione ſubſtantiæ ſibi ne-
riæ ad corpus ſibi prædeſtinatum, & juxta ſuam ſcientiam architectonicè
ſtruendum. Hinc fit, quod in turribus naſcantur plantæ & in locis inac-
s & in terris è profundo erutis. Alia huc ſpectantia habet *Idem* (*c. l. obſ. 62.*
ſ.). Aliter paulò ratiocinatur *Beccherus* (*l. 1. Phyſ. ſubt. S. 5. c. 1. n. 44.*
ſ.). In Aëre animale quoddam & ſeminale Chaos latet, (quo cum *& Para-*
s l. 4. de Nat. rer. p. 889. idem ferè ſenſit,) quod animali magnete attrahitur,
re neceſſariò hoc novum ſeminale attractum objectum in ſubjecto animali
ido operatur & novas ſpecies profert, inſectorum & omnium generatio,
ex putridis oriuntur. Et paulò poſt: infallibili conſequentia concludi-
, ſubjecta animalia ſui ſimile quoque ex aëre attrahere, nempè animalem
ndam virtutem licet imperfectam ob receptaculi corruptionem. Hinc in-
a tantum prodire neceſſe eſt: Tandem (*p. 326.*) Animationem inſectorum
ëre provenire concludimus, freti per alias rationes experimento Herbipo-
i, quod *Eminentiſſimus Elector Moguntinus* Herbipoli in arce fieri curavit,
convincendo *P. Valeriani* vacuo. Nam ſi vacuum daretur, nulla intus
efactio aut corruptio contingere poſſet vaſe recipienti, *juxta Gericken Mag-*
rgenſis cujusdam Civis inſtructionem per Anthliam pnevmaticam optime
cuato, impoſitæ ſunt carnes & optimè lutatæ intra paucos dies inceperunt
lem putrefieri & tandem vermes creſcere, ſed non viventes, neque ſe mo-
tes, vaſe tandem aperto illicò vivere & ſe movere inceperant, quod etiam
uberus affirmat, putrida nempe non in viva animalcula abire, niſi Aërem
iant apertum, unde clarè conſtat, vivacitatem ex aëre provenire tanquam
mmuni ſeminario & panſermiæ receptaculo. *Hæc Beccherus.* A quo verò
nabuntur vermes ſ. machinæ corporum? quomodo creſcent vermes absque
mæ communione & præſentia? quæreret non ſine ratione quispiam cum

 Mart.

Mart. Kergero (*de Ferment. ſ. 1. c. 4. p. 37.*) cum Anima ſit domicilii ſui Arc tecta....

§. 164.

Materiam aliunde fomites occultioris luminis ſuſcipere, ſumtoque merario auſu etiam in animam viventem aſpirare *dixit. Helmont.* unicuic rei, etiam demortuæ, ſuum eſſe cœlum ſive partem puriorem lucidam, qu putredine educitur & manifeſtatur. (*Vid. ſuprà l. 2. Tit. 8. §. 74. ſq.*). Ab i luce ſ. cœlo formas deduxit *Chriſtian. Lang.* (*Pathol. Animat. c. 54. §. 1. p. 57.* Inſecta, quæ ex putredine mixtorum originem habent, (verba ſunt *Ath. Kircher.* (*Itiner. Ecſtat. Dial. 2. c. 5. p. 122.*) naſcuntur vel ex vegetabilib vel ex animalibus vel ex putridis terreſtris materiæ quisquiliis, quæ in aër aquâ & terrâ confluxerunt, & hoc modo animantur: quoniam putredo n hil aliud eſt, quam indigeſti humoris confluxus, ſive is fiat in vegetabilibus, ſi animalibus, ſive in quacunque Elementorum miſturâ, quæ uti pinguedine & c lore pollet; ita lux primigenia ſeu ſemen mundi in eâ materia individuatâ calo ſuo interno derepentè ob proximas ad generationem diſpoſitiones animal excl dit, juxta eam materiam è cujus putredine educitur.

§. 165.

Animæ nonnihil in omnibus & ſingulis viventibus remanet, etiam po mortem, *alibi* (*l. 12. M. S. ſ. 1. c. 6. p. 357.*) laudatus dictitat *Kircher.* una cu ſeminali virtute, non ut forma, ſed velut in vaſe. Formæ, *inquit*, ſubord natæ aut ſubjugatæ non otiantur fermentationis tempore, ſed vitam nobili rem etiam affectantes ex ſubjectionis carcere erumpunt, quarum aliæ imb cilliores & commodis adminiculis diſtitutæ in ordinem quidem â ſpecificâ red gi nolunt, ſed ipſæ tamen fiunt ſpecificæ, nec tamen corpus ſuum reædificar poſſunt, & â fortiori cum tantillo ſuæ materiæ non ſine lucta aut ejiciuntur aut fecis quantitatem augere coguntur, aliæ veluti temporibus inſidiantes, e quo forma princeps ſolio ceſſit vita ultima formarum ſpecificarum non ſun contentæ, ſed mediam quoque prætergreſſæ ad primam aſpirant. Ideoque a ſe rapiunt, quodcunque ad ſui corporis conſtructionem congruit: hinc in di uturniore fermentatione quandoque vermes naſcuntur. Adde, quæ habe *Iſaac. Zabanius* (*de Epiſt. Atom. Argum. 7. p. 53.*) Si per animæ reliquias, ut videtur, formas ſubordinatas intelligit, non omninò abſurdus multis videbitu *Kircherus.* Illuſtrant illa, quæ de Fermentatione (*c. l. c. 10. p. 94.*) *Kergerus* commentatur. Affinis huic illa *Joh. Amoſ. Comenii* (*Phyſ. Reform. c. 10. p. 172.*) aſſerentis Spiritum animalem potius, quam planè materiam putreſcentem deſerat, alterius generis animalcula formare.

§. 166.

§. 166.

Quare ex putridis potius plura animalia, quam unum magnum genera-r? quærit *Caſp. Schottus (l. 12. Phyſ. Curioſ. c. 12. p. 1566.)* & reſpondet, quia ateria eſt ſiccioribus partibus interrupta, per quas partes ſicciores fit diſcon-uatio. Si audias *Hieron. Cardan. (l. 9. de Subtil. p. 408.)* iſta protulit: Hoc ferunt generatione ex ſemine & putri materiâ, quæ calorem excipit ſemper nilem ei, ex quo ſemen generatur, in aliis calor quidam eſt, ſed materiam ntingit hic vel illic eſſe, ut ſit generatio talium fortuita: Ob id ergo ple-que puſilla ſunt & imperfecta. Puſilla quidem, quia parum materiæ adeſt herationi aptæ, cum fortuitò collecta ſit: imperfecta autem, quia parvam bet quietem talis generatio, & ob id brevi perficitur, ut in operibus eti-Artis perfectum eſſe nequit. Ob id nullum penitus animal ex putredine itum, quamvis omnes habeat ſenſus, poteſt illos habere perfectos & abſo-os. Ex *Helmontio (tr. imago fermenti n. 23. p. 93.)* diceres, putrefactione emiſſa, & accepto fermento partes dehiſcere in minima. In ſicciorum lo-n mucilaginis relollaceæ interpoſitionem ſubſtituere frivolum eſt, cum ſci-us in ſemine ob prædeſtinationem Naturæ ſingularem ejusmodi imagines leas latere. Cur verò animalia potius quam plantæ? (quamvis & ſint, qui nimalibus corruptis etiam plantas provenire putent,) iterum quærit *Schot-* & regerit; quia plantæ amant locum ſicciorem. Sed ex eodem fonte hau-ratio forſan magis ad rem. Eadem etiam forſan militabit in illo *Kircheri* *.)* problemate, cur animal plerumque in pejus mutetur? ad quod reponit, od in morte priſtini viventis calore paulatim deficiente materialis anima efactata in pejorem imperfectioremque tendat, ſpecie prorſus mutatâ.

§. 167.

Et hæ ſunt potiores de Vermium in corporibus vivis & mortuis pu-dinisque fræno ſubjugatis, cum veterum, tum recentiorum ſententiæ, inter s olim elegi & publicè exhibui (*in Oolog. General. Diſſ. 2.* §. *195. p. 208.*) m, quam *Paracelſus (Vid. ſupra §. 156.)* fovit. Hæc verò cogitationibus po-ioribus examinata baſi deſtituta cum deprehenderetur, cum *Auguſti Cæſaris* *ce* in Spongiam incubuit. Quid namque demonſtrari poterit, quod mate-n incultam in ſemen transmutat? Vulcaniam digeſtionem allegat *Bomba-*. Digeſtio etiam ab igne ſolari facta cum ſit externum quid & accidentale rumenti vices tantum ſuſtinet, adeoque ad illam corporis automati produ-onem minus ſufficit, (*Vid. Joh. Sperling. l. 1. inſtit. Phyſ. c. 3. ad præc. 3. p. 84. Ool. c. l. §. 162. p. 184.*), hinc non attendenda. Vulcanum allegas? rectè,

unde verò hic? è Spiritu Mundi infers? hic ebrioſi Cerebri Phantaſma, nihil perabitur, cum nihil ſit. Motore interno opus eſt, eoque ſcientia mechan conſpicuo, ſed qui nullibi, niſi in ſemine habitat. Fiunt autem *juxta Helm* (*tr. Imag. Ferment. Impr. Sem. Maſſ. n. 12. p. 92.*) à conceptu generantis, faci tis imaginem ſui per libidinem, vel ab odore fermenti, quod materiam diſ nit ad ideam rei poſſibilis. Semen autem fit ſubſtantia, in qua Archeus in qui eſt Gas ſpirituale, continens in ſe fermentum imaginem rei, atque inſu notitiam diſpoſitivam rerum agendarum. Semina igitur penſum ſuum in neratione abſolvunt ſcientia ingenitâ vitali, ipſa denique Eſſentia, ceu *Pet Severin.* (*Idea Med. Philoſ. c. 18. p. m. 91.*) demonſtrare ſatagit, adeoque ge rationem & corruptionem fluxus & refluxus ſeminum dictitat (*p. 89.*) quæ d fluunt augentur, minuuntur verò dum refluunt, qui & ſpiritus artificioſa ſci tia non inſtructos ſine Mechanica arte nudos vapores, fumos inanes & fuga umbras, non ſine ratione reputat. Semen facere ea, quæ ab Arte ſunt jam ol *Ariſtot.* (*l. 7. Metaph. c. 9.*) mens fuit. De Architectonicis ſpiritibus & eor prædeſtinatione *Petr. Borell.* (*c. 2. obſ. 1. p. 104.*). *Add. Diſſ. de Gemell. & p numeroſ. c. 3.* §. *8.*)

§. 168.

Spontaneam igitur generationem, communiore nomine æquivoc nuncupatam, ſomnium & ſuave Philoſophorum delirium, (*c. l.* §. *81. p. 113.*) Chimæricam, (§. *164. p. 285.*) forſan non ſine ratione proclamavi, omniumq mixtorum ortum ex ovo deducendum intrepidus (§. *77. & 78. p. 111.*) aſſer Unde verò & quomodo in humanum corpus ova transferantur, etiam ibid quædam ſparſi. Ovula volitant in aëre (§. *167. p. 187.*) & ab homine att huntur (§. *168. p. 188.*), quin & vermes meri mixti (§. *174. p. 192.*), parva etia animalia cum Aqua abſorberi (§. *178. p. 195.*). Quin & majorum animaliu ſemina, v. g. Ranarum Bufonum &c. aliquando cum aqua deglutiri experie tia magiſtra rerum docuit. Deponunt ova ſua in Lacticinia, pultes, quin carnes vermes & Muſcæ, adeoque cum his ventriculo inferuntur, *juxta Jo Sperling.* (*tr. de Orig. Formar. p. 33.*), quam ſententiam etiam multi Recenti rum Philoſophorum non poſtremi ſeqvuntur. Addam & hoc à paucis, a forſan nemine adhuc animadverſum, vermes terreſtres, imprimis Lumbrico in Lactucam, Braſſicam & alias herbas, quas etiam crudas menſis inferi ſolent coqui, illinere & infigere ovula, unde Lumbricorum inteſtinalium, t retum & aliorum vermium in humano corpore proventus. Ita in fruct bus, ſiliquis, ceraſis, prunis, pyris, malis, avellanis vermes latere neminem la

te

, quin & in raphanis, rapis & aliis radicibus iſti ſua invenerunt habitacula. ii herbas comedit ſemine Ranarum turgentes, Ranas evomuit, (*Th. Bartho- Cent. 2. Hiſt. 23. p. 209.*). Hirudinem cum aqua abſorptam vomitu reje- at Neapolitanus Princeps. (*id ib.*) Nec minus compertum eſt per os, nares, &c. mientibus irrepſiſſe hujusmodi animalcula, quæ fœtura gravida ova in triculum deponunt, in cujus cavitate cum Chylo primum & cum hoc guini miſcentur, & per vaſorum anfractus modò in hanc, modo illam tem deportantur & deponuntur & excluduntur, (*Vid. Ool. c. l.* §. *168. p.*), quod quidem impoſſibile *Friderico Ruyſchio* (*obſ. Anat. Chirurg. 64. p. 83*) *atomico Amſtelodamenſium incomparabili* viſum. Nec annuit *Helmont*, dum *Sext. digeſt. alim. hum. n. 82. p. 180.*) Lumbricos in ventriculo ſi diutius per- ant, per modum cibi confici propalavit, cui effato ipſa repugnat expe- tia.

§. 169.

Quod ad vermes in Cadaveribus & in aliis putridis ſpectat, ovula putrido adaveribus inferuntur, unde verminare incipiunt, (*Vid. Ool. c. l.* §. *166. p.*). Novit id *Divinus vates Homerus* (*l. 19. Iliad.*) quando (*v. 23.*) *Achillem tidem* his alloquentem introduxit:

valde graviter
Timeo, ne mihi intereà Menoetii fortem filium
Muſcæ ingreſſæ in impreſſa ære vulnera
Vermes generent, deturpentque cadaver
- - - - inque corpore toto putreſcat.

terum, niſi horum animalculorum fœtus accedat, putreſcent quidem cada- , nunquam verminabunt. Experimenta habet *Fr. Redi* (*de Generat. In- p. 46.*), ex quo hoc allego: Medio menſe Julio in lagenas quatuor orificii plioris miſi ſerpentem unum, piſces aliquot fluviatiles & fruſtum lactantis linæ occluſisque poſteà & optime obſignatis Chartâ & funiculo orificiis: multum temporis abiit, quin piſces & carnes horum vaſorum reliquæ minare inciperent; muſcis cum luberet intrantibus & exeuntibus. At ve- n lagenis occluſis nullum unquam vermem natum vidi, utut non unus nſis abierit, ex quo cadavera inſerta erant. Nonnunquam tamen foris, hartâ excrementorum aliquid, vel vermiculus inveniebatur, (muſcarum abs- dubio fœtura,) qui omni conatu & ſollicitudine id agebat, ut inventâ ali- rimâ intrare in lagenam & victum ſibi quærere poſſet, omnibus quæ intus nt, jam putrefactis, fracidis & corruptis. Plura ſi expetis, Autorem evolve.

Rectè igitur *Henric. Kipping.* (*l. 7. Inſtit. Phyſ. c. 3. n. 17. p. 274.*) oſtendit. perientia rerum magiſtra, quod cadavera in tumulis depoſita reſolvant principia ſua, ut ne minimi vermiculi indicium aliquod comperiatur. (quod hyeme, quo tempore inſecta, aut ſopore corripiuntur, aut uterum no runt, carnes, caſei & reliqua, utut putrida, verminationi minimè ſubjac

§. 170.

Cur vero carnes & cadavera invadant muſcæ cum aliis inſectis, ii poſteà ovula & ſemina affricent, ſi conteris

Θεὰ θεὶις ἀργυρόπεζα

Apud allegatum Poëtarum Principem (*l. c. v. 31.*), reſpondebit, improba ex na, muſcas, viros bello - necatos comedere. Vidi id ante annos non ita tos in cadavere Ruſtici in ſylva prope pagum *Erlebach* occiſi & inventi, cum Cerebrum cranio denudatum erat, dimidia cerebri pars à muſcis abſ ta deprehendebatur. Ita Muſcæ ſaccharum & Saccharata liguriunt iis ſuas inferunt fœturas, è quibus, non ex excrementis, ut voluit *Joh. Sperl* (*l. 1. Inſtit. Phyſ. c. 3. p. 85.*), verminatio procedit. Ita piſces cadaver quis injecta appetunt & devorant, ut *è ſupra dictis* (§. 46.) claret.

§. 171.

Ita ſerpentes appetere carnem humanam, adeoque ad cadavera adr re, multis indubium videtur. Propter hanc dulcedinem caro humana o me nutrire dicitur *Joh. Æliano* (*Hiſtor. natur. de Ruminant. Syntagm. 3. p. 6* ſi igitur alicubi in Cadaveribus, aut potius circa illa in buſtis inventi cib quæſiverunt, odorum ſvavitate allecti, *Vid. Joh. Sperling.* (*l. 6. Zoolog. c. 1. xiom. 3. p. 403. Add. l. 2. c. 8. Axiom. 4. p. 188. & c. 9. Ax. 3. p. 193.*). Quosd equidem ſerpentes in corpore aluiſſe, hiſtoriæ & obſervationes intimant. hos ova ſerpentum cum aqua degluriiſſe, tales ſuſpicantur, puod ration verſum videtur *Melch. Sebizio* (*ap. Gregor. Horſt. l. 1. Epiſt. Med. ſ. 6. p. m. 41* quia (α) ova eorum, *ſecundum Ariſtotelem & Plinium*, in aquis minime re riuntur. Deſcripſit tamen ſerpentem, qui

Stagna colit: ripisque habitans, hic piſcibus atram
Improbus ingluviem, ranisque loquacibus explet.

Virgilius (*l. 3. Georg. v. 430.*) (β) Majora ſunt, quam ut citra difficultat deglutiri poſſint. (γ) Neminem niſi cœcum fugiunt. (δ) Membrana conn ctuntur & ut *Ariſtoteles ſcribit*, monile referunt, quo mulieres collum orna ſolent, quod & *Guilhelm. Harveus* (*Exerc. de Generat. Animal. 3. p. m. 48* obſervavit. Contra tales aliquando in ſomno ore aperto, dum dormiunt,

rrepere & deglutiri poſſunt. Exemplum notabile ſuggerit (*c. l. p. 390.*) *gor. Horſtius*, quod impoſſibile non videtur *citato Sebizio* (*c. l. p. 411.*) (α) od non omnimodè animales functiones in ſomno ceſſant. (β) Serpen-s nulla ſunt obſtacula, ut etiam in anguſtos meatus ſe intrudere poſſint, Reptatio ſerpentis organa ad deglutitionem irritat. (δ) Deglutitio prom-dum ſerpens ſe ad ſui deglutitionem reptando diſponit ac promovet. (ε) lius res ſuccedit, ſi ſerpens minor ſit, ut hariolatur *Gregor. Horſt.* (*c. l. p.*)

§. 172.

Quod ad ſerpentes cum in fœtu in lucem editos ſpectat, molæ fuerunt ntiformes motum aliquem, ut molæ obtinentes, qui verò è morbidis inum corporibus egreſſi Naturæ Sphæram tranſcendunt, morbumque αζων confirmarunt. Draco Cleomenis in crucem acti cuſtos, ſpectrum Diabolum, quamvis carnis dulcedine inſtigatum hunc declarat *Henr. Kip-* (*l. 7. inſtit. Phyſ. c. 3. §. 19. p. 174.*). Quod de ſerpente è medulla cada-ſpinali dicunt Autores, dicunt, non probant, & perinde facile dici-quod è medulla iſta procreetur Elephas, aut Camelus, *laudatus Kipping.* §. *18.*) decidit. Lacertarum aquaticarum (*Waſſer Moll, Waſſer Eide-* ova facilè cum aqua ingurgitari, experientia jam dudum docuit, cum o-ſi ſolum magnitudine edant. Conf. iterum *Sebizium* (*c. l. p. 412.*). De a-ſectis idem eſto judicium. Monſtroſitas animalculorum non admiran-um ea extra corpus etiam in inſectis, quamvis rarò viſa fuerit. Plura, lante, *in Exercitationibus Anti-Bonnanianis.*

§. 173.

Unde verò tanta in vivis & mortuis corporibus vermium copia? De inorum vermibus *olim Hippocrates* (*l. 4. de Morb. ſ. 5. op. p. m. 71.*): Tere-idem pariunt, lati vero non amplius, etſi eos parare dicant. Firmat ſervationum Sylloge, ut obſervavit *Amatus* (*Cent. 5. Curat. 46. p. 81.*) em craſſum ab hominis corpore eductum, forteque pedibus exentera-*narrat Petr. Borell.* (*Cent. 1. obſ. 89. p. 88.*), non ſine admiratione vidi ver-is innumeris refertum eſſe, quare non mirum, ſi in corpore noſtro tan-pia generentur, cum & ipſi ſibi generent ſimiles. De alio verme ca-ligneæ incluſo *Theod. Kerckring.* (*Spicil. obſ. anat. 43. p. 98.*), dum ca-n aperio ipſum jam mortuum, ſed ante mortem peperiſſe, reperio. Ad-it enim vermiculus vivus & mortua genetrix quæ tumorem circa ven-manifeſtum viva oſtenderat, jam parte iſta detumuerat. Lumbricos eſſe

in

in nobis abſque prolificatione, Aſcarides autem pariunt ova, *Helmont.* (*t*, *Sextupl. digeſt. alim. human. n. 82. p. 180.*) docuit. Et hoc eſt, quod veteri bus & Recentioribus, inter quos *Kircherus* eminet, impoſuit, quando è co ruptione inſectorum & reptilium alia inſecta & reptilia prodiiſſe crederen cum non ex eorum cadaveribus, ſed ovis maturis horum proventus prom naverit.

§. 174.

Morte noſtra vivunt inſecta, morti mox mox tradenda. Parum namq eſt, quod his vivitur, quæ vix ſpirarunt, mox exſpirant. Mira in mente venit Sylveſtrium hominum in Regno Dragoiam ſimplicitas & perſvaſic *M. Paulo Veneto* (*l. 3. de Region. orient. c. 17. p. 139.*) notata, quid eſperatos i firmos occidunt, carnes eorum incidunt, coqvunt, devorant & id potiſ mum faciunt propinqui & conſanguinei ſimul congregat. Ajunt enim, ſi ca nes putreſcerent & verterentur in vermes & illi tandem fame morerentur, quo defuncti anima graviſſimas paſſura eſſet pœnas. Sed hoc obiter. N in vermium morte acquieſcit natura, prout gradatim coagulat, etiam ſenſi reſolvit. Ut igitur veritas effati divini: Terra es & in Terram reverter etiam in abſconditis luceat cryptis naturali inclinatione reductio in terr putrefactionis ope contingit. *Adi J. Joach. Beccher.* (*l. 1. Phyſ. ſubterran. ſ. c. 1. n. 9. p. 301.*). Et ita.

- Cedit retro de Terra quod fuit ante
In Terras. (*Lucret. l. 2. de Nat. Rer. v. 1175.*)

§. 175.

Quid caro? quam Terra converſa in figuras ſuas, quærit & reſpondet (*l carn. Chriſti p. 22.*) *Tertullianus.* Quod è Terra conformatus ſit homo, *H merus* id quoque ex veteri & divina cognovit Hiſtoria; Terra es, & in terr reverteris, dicente. Exanimum is *Hectoris* corpus ſurdam vocat Terram. *A* cubi namque (*l. 23. Iliad. v. 54.*) contra *Achillem Hectoris* poſt mortem cor raptantem dicit:

κωφὴν γὰρ δὴ γαῖαν ἀεικίζει μενεαίνων.
Inſanus terram properabat lædere ſurdam.

ſcripſit & Juſtinus Martyr. (*orat. ad Gent. cohortat. p. m. 29.*), inſenſibilem t ram, verterunt Alii. Mutam, vertit *Anton. Riccobonus ap. Ariſtot.* (*l. 2. Rhe c. 3.*), qui & hoc Homericum laude proſequitur. Quid vermes? ſterc potius, quam quicquam ex nobilioribus, opinatur *Martin. Weinrich.* (*c. l. c. f. 179. b.*). In Pulverem vertitur & caro & vermis, in terram vertuntur nit

ſi

m. Id autem, *Becchero* (*c. l. n. 50. p. 329.*) *judice*, neceſſe eſt, ſi conſidere-
us particulas ignearum vivificantium Atomorum talium inſectorum morte
rtim evaporare, partim volatilibus ſalinis, ſeu potius inverſis oleoſis partibus
hærere atque novum mixtum conſtituere, quod nitrum vocamus, idque claro
perimento demonſtratur, ſi lumbrici capiantur, in Nitrum ponantur, in aquam
lvantur, hæc ad tertias inſpiſſetur, concreſcent flagrabiles cryſtalli Nitri.

§. 176.

Sed nec ipſum Nitrum ultima, in quam reſolvitur corpus putridum, ma-
ria. Dum namque ejusdem partes (*Idem pergit p. 330.*) igne ſeparantur, re-
quæ in terram convertuntur prorſus puram & inſipidam, ſed ſingulari magne-
mo præditam novum Spiritum aëreum attrahendi, rurſusque Nitrum fiendi,
lis quoque terra in putrefactione remanet, nempe ex partibus corporis fixiori-
is, quæ non ita citò reſolvi & volatiliſari poterant, nec proinde per Spiritum
reum mundi vificari aut nitrificari, abſente ergò & abacto hoc Spiritu, ipſum
oque Nitrum in terram convertitur, ſcribitque *Helmontius*, ſe omne Nitrum
Terram convertere ſcire elementalem. Hæc nitroſa Terra ſivè à nitrifica-
one ſive putrefactione reſidua, elementalis quidem, ſed non adeò ſimplex eſt
erra, nam novum Spiritum attrahit, ac proinde fertilis eſt & vegetationi plan-
rum valde conducibilis, quibus attractum Spiritum communicat, atque ita
rtilis redditur. Semper ergò attrahendo novum Spiritum & Nitrum fiendo,
rſusque Spiritum amittendo ac emoriendo, ſemper, inquam, cum abeunte
piritu in tali operatione particulæ quædam terreæ abeunt, atque ita gradatim
mnis ſuperſtes terra, quam mortuam vocare licet, conſumitur, donec omnis
cuas evaneſcit in auras.

§. 177.

In aquam ultimo cadavera migrare, nam ſi in cinerem & terram migra-
nt, cœmeteria in immenſum creſcerent, quod experientiæ quotidianæ repu-
at, perhibet *Sylveſter Ratray* (*in adit. ad Sympath. & Antipath. p. m. 34.*)
uſit id ex *Helmontio*, *qui* (*tr. Cauſæ & init. natural. n. 31. p. 30. & alibi paſſim,*)
quam venditat initium corporum univerſale, & eam unicam rerum cauſam
aterialem, in modo, puritate, ſimplicitate, progreſſu, prout & in termino diſ-
lutionis ad quem cuncta corpora per materiæ ultimæ reductionem redeunt.
mnis Terra (*idem aſſerit tr. Terra, n. 13. p. 45.*) lutum ac omne corpus tangi-
le verè & materialiter eſt ſolius Aquæ progenies & in aquam iterum reducitur
r Naturam & artem. Etenim (*concludit ib. n. 10.*) ex homine, ligno &c.
to pulvis, cinisve per ignem relinquatur, nunquam tamen terra elicitur, aliàs

(Ddd ddd) mox

mox noſtra intumeſcerent Cœmeteria. *Add. Dav. von der Becke (Exper. rer. nat. princip. p. 285.)*

§. 178.

At illa *doctiſſimi Viri* theſis *oraculo divino* adverſatur, objicit *Ant. L. ſing. (fœt. Muſſip. ſecundin. ſ. 21. p. 145.)*, cui cur non ſubſcribam, cauſas ha ſonticas; Deus ipſe (*Geneſ. 3. v. 19.*) ad *Adamum Protoplaſtum*: Donec vertaris in humum, cum ex ea ſumtus ſis, nam pulvis es & in pulverem reve ris. Ipſi Experientiæ id reclamat, quæ cinerem ex Cadaveribus ſupereſſe ſtatur. Liqueſcit equidem corpus demortuum in locis humidioribus; at liq iſte non magis pura eſt aqua, quam vel lixivium, vel ſaponaria aqua, aut ſim alia miſcella, quæcunque pro aquâ pura habenda ſit. Quod ad rationem attinet, eadem urgeri poſſet, ligneos cadaverum capulos in aquam migrare, in terram. Utique ex terra molliore, ac quæ identidem vertitur, (ut in C meteriis contingit,) multum exhalat non modo vaporum aqueorum, ſed & restrium fuliginum.

§. 179.

Prævidiſſe videtur hanc objectionem *Helmont*, inde reſpondet (*tr. Co plex. atque miſtion. Elem. figm. n. 43. p. 90.*), quod terra in ſacris non ſit prin rium Elementum, ſed quodvis coagulatum ex aqua terra dicatur, eò quod p per ſui conſiſtentiam terræ aſſimiletur, quam aquæ. Adeoque (*concludi* ipſiſſima terra naturæ fulcrum, ex aqua eſt non minus quam homo, lignu cinis, lapis &c. An felicem egerit Interpretem *Helmont*, fontes docere po runt, ideoque id potius excutiant Theologi.

§. 180.

Homerus, ut ex infra dicendis (l. b. Tit. 2. §. 55.) clarum evadet, aquam terram conjunxit, quod ipſum *Beccheriano* fovet dicterio, qui Nitrum prop fuit, cum nitrum ſit ferè nihil aliud, quam aqua concentrata, terræ mixta, in glacies Paradiſi *Henning. Scheunemanno* (*Paracelſ. ad morb. lagaſtr. ſ. 4.*). Qua vis & condenſatum aërem reputarit *Robert. Fludd.* (*tr. 2. Hiſt. utriusque Coſ cl. 2. c. 6. p. 193. & c. 9. p. 202.*), & Auram inferiorem coagulatam, ſeu magn ticam Sapientum ebuccinet *Balduin.* (*tr. Aur. Auræ c. 3. p. 28. & c. 5. p. 70 Guilielm. Clarcke* (*Natur. hiſt. Nitr. c. 4. p. 62.*). Notandum interim in l xiori ſignificatu Nitri nomen huc referri, cum id, quod è cadaveribus in ter ſuperſtes manet etiam Sal ammoniacum nuncuparit *Carol Muſitanus*, ut ex ſ perioribus (*§. 69.*) claret. Nitrum autem non ſolum in terrâ Cœmeteri rum, ſed omni alia terra reperitur. Argute *Guilielm. Clarke.* (*c. l. c. 2. p. 26.*

Nitru

rum non eſt uno Elemento circumſcriptum; amphibion eſt, inhabitans as æquè ac terras. Aëri etiam ineſt; & in illo volitat, ut *idem* (*p.27.*), le *Balduin.* (*c. l. c. 2. p. 9. & c. 3. p. 29.*), quo circa & nomen Avis Hermetis ortavit. Etiam in igne huic locus, ut ejusdem matrem quoad partem fi- n dixerit terram, quoad volatilem ignem *Joh. Mayow.* (*tr. de Sal. nitr. c. 1.* .), & ideo ubiquitarium non tantum ratione terræ à *citato Clarke* (*c. l.* *4.*); ſed & aliorum Elementorum vocitetur. Quod ſi verò ab aqua ni- m illud è terræ poris elutriatur, ſola terra remanet. Placuit igitur dudum *5.*) Williſianum, quando cum ſulphure craſſiori & Sale partes aqueæ dif- itur, in terram, ſeu caput mortuum corruit ſubjecti compages.

§. 181.

Cur Cœmeteria ab ingeſtis Cadaveribus non turgeant, cauſam modo ex *J. B.* *mont. & Sylv. Ratray* (*§. 177. ſqq.*) exhibui. Canalibus Aquarum ſubterraneis gnavit *Dominic. Panarolus.* (*Faſcic. 1. Arcan.* §. *2. p. 202.*) & ex *Eô Ph. J. Sach-* (*Ocean. Macro-Microc.* §. *56. p. 55.*) & id eſſe Experimentum *Illuſtriſſ. Ghe-* *i Gall. Reg. Romæ Reſidentis* de Sepulchro Pariſienſi, cujus terra nunquam ſcat, etiamſi de quoquo anno hominum millia ibi ſepeliantur, quia humor viſcera terræ fluens erodit, & licet creſcat per cadavera in pulverem reda- , tellus per eroſionem decreſcat, atque in eodem ſtatu & menſura ſemper manere videtur. Nota hic *Gheſierium* non negaſſe terram humano pul- e non accreſcere, ſed accrementum illud canalium ſubterraneorum acceſſu ſim iterum minui & amoveri. Iſtos autem canales rarò & non omni ter- ſub & ineſſe, adeoque relationem iſtam cauſæ nomen non mereri. *Bec-* *rus* ſæpius memoratus hanc ſuggerit (*c. l. n. 54. p. 330.*). Si Animam excipi- veterum transmutatio corporum in varias ſpecies non adeò abſona eſt, m niſi unum fieret aliud, ſequeretur totum orbem cadaveribus impleri, us contrarium praxis demonſtrat. Videmus enim cœmeteria, aliquibus ulis uſurpata, ſemper eandem locationem, quantitatem & molem ſervare, od eſſe non poſſet, ſi corpora tantummodo in terram mutarentur eaq; non poret, & cum aëre aveheretur.

§. 182.

Addo è *Joh. Jonſtono* (*de Natur. Conſtant. Propoſ. 3. Artic. 4. p. 29.*) quem- modum nil mari decedit egreſſu fluviorum, quia redeunt iterum; Sic ter- rebus, quæ inde creſcunt & nutriuntur, quia revertuntur in illam, & vice ſa; Appoſitè igitur tellurem mortis ſtomachum dixit *Plato*, quia, quos rs devorat, Tellus ſtomachi in morem conceptos tumulatosque conco-

 quit,

quit, &, ut ita dicam, digerit, de quo evolv. *Ferdinand. Quirin. de Salaza* (*Comment. in Proverb. Salom. c. 30. v. 26. n. 130. p. 460.*). Terræ ſuperficiem ta tum ex cadaveribus humanis conſtare cecinit, quisquis fuit *ille Poëta Ar* citatus *à M. Joh. Heinrico Hænero* (*obſ. Philol. Critic. in Coroll.*)

Molliter incede, non enim credo ſuperficiem Terræ (ex alio conſtar
quam iſtis corporibus.
Et turpe nobis eſt, & ſi pridem fluxerit tempus, contemptui (haber
patres & avos,
Incede igitur, ſi potes in aëre leniter & non faſtuosè ſuper colla ſerv
rum Dei (i. e. hominum)

§. 183.

Nitri Cœmeteriorum mentionem feci, & quod ad Terræ fertilitatem f ciat *juxtim è Becchero* recenſui. Sed & id de omni Nitro jam Veteribus comp tum. Hinc *Virgil. (l. 1. Georg. v. 193.)*

Semina vidi equidem multos medicare ſerentes,
Et nitro prius & nigrâ perfundere amurcâ.

Quid Microcoſmo conferat *è Rob. Boyleo* (*de Infid. Exper. Succeſſ. p. 75.*) in m dium paucis affero, *ita verò ille:* Olim à Nobili & ingenioſo mihi narratu quendam è primariis Medicis Londinenſibus Halinitrum è terra Cœmeteri rum prolectum medicamentis ſuis ſelectioribus pro eximio arcano immiſce conſueviſſe. Narrat tamen & *Paracelſus* (*tr. 2. Peſtilent. c. 2. p. 350.*) Villac & in urbe S. Viti experientia cognitum fuiſſe, Veneficos aliquot pulvere terrâ illa de ſepulchris mortuorum peſte detracta ſeu abraſa, certoque mo poſteà præparata multa millia hominum infeciſſe. Claudo hunc titulu verbis, quibus (*l. de Ortis ex putri c. 12. p. 1018.*) clauſit *Franciſcus Piccollominet* Verſati diu ſumus in ortis ex putri, tanquam in prole noſtræ materiæ par conſimili, quam cum apprimè vitem & fœtidam noverimus, monemur ten eſſe ſolicitos de prole animorum, cujus beneficio ſervamur incolumes, & neglectâ terrâ elevamur in cœlum.

Li

Lib. III. Tit. II.

De
adaverum Incorruptibilitate & Mumiis.

Summarium.

*DUplici modo Cadavera perennare. 2. Perfectè imputreſcibi-
lia quæ cenſeantur. 3. Inter hæc ſolum SERVATORIS
J. C. corpus eminet. 4. Sanguis etiam ſecus ac Calviniſtæ
Vana Sanguinis J. C. à Papicolis facto demonſtratio. 6. Dann-
ueri Judicium de eo, qui è latere & 7. Qui è conſecrato pane & vi-
fluxit. 8. Piis & virtuoſis licuit aliquando incorruptibiles eſſe, ſed
n ſunt cum Salvatore comparandi. 9. Rabbinorum fabulæ. 10.
ncti Papicolarum. 11. 12. 13. Exempla virorum. 14. Mulierum.
.Nec apud hos ſolos ſtetit hoc miraculi genus, ſed & tales Græci, Re-
rmati. 16. Virtuoſi apud Ethnicos. 17. Caroli V. Imperat. Cada-
r. 18. Aliorum Regum & Principum. 19. Eorum, qui neque
ncti neque virtuoſi. Mumiæ Danicæ. 20. Mirabilis de Metallifoſſore
ſtoria. 21. Mulierum Cadavera incorrupta. 22. Singulare militis
Pauſania exemplum. 23. Impiis in pœnam ceſſit incorruptibilitas.
xcommunicatis. 24. Certæ partes incorruptibiles; apud Hebræos oſ-
culum Lus. 25. Alia membra Sanctorum. 26. Virtuoſorum. 27.
Malè feriatorum. 28. Dæmonis concurſus Magos aliquando non pu-
eſcere. 29. Caro in urna ſub terra. Foſſilis. Meteorica. 30. Cau-
naturales. 31. Naturæ benignitas ſive temperamentum arithmeti-
m. 32. Calidum & ſiccum. 33. 34. Caro Pavonis. 35. Ferina &
vium. 36. Temperamentum frigidum & ſiccum. 37. Exempla. 38.
edio modo ſe habentia. 39. Ætas & ſexus. 40. Pinguedo. Cerebrum.
1. Aſtrorum influxus. 42. Aër. 43. Frigidus & ſiccus. 44. Fri-*

gus ſufficit. 45. *Sepulchrorum plaga. Auſter.* 46. *Locus. Templa.* 47. *Montes.* 48. *Terra.* 49. *Aër calidus & ſiccus.* 50. *Sol, Fulminata.* 51. *Experientia contrariatur.* 52. *Aëris tenuitas & ſalſedo.* 53. *Aſſumta. Perſarum & Romanorum diverſitas.* 54. *Crania Perſarum & Ægyptiorum.* 55. *Venena.* 56. *Quædam non omnia. Morbi.* 57. *Ad ſpeciem viſa incorruptibilitas.* 58. *De Tulliolæ cadavere obſervatio.* 59. *Homerica mortis Periphraſis.* 60. *Vitra è cineribus humanis.* 61. *Exſiccatio Cadav. duplex.* 62. *Simplex.* 63. *Ægyptiorum.* 64. *Æthyopum.* 65. *Obſervationes aliæ.* 66. *Piſces in aëre exſiccantur.* 67. *Varia in uſum officinarum exſiccata.* 68. *Sumtuoſior conditura. Aurum ornatus cauſa additum.* 69. *Æs.* 70. *Vis hujus medicamentoſa.* 71. *Varia ex ære in officinis.* 72. *Plumbum. Stannum.* 73. *Salis præſtantia.* 74. *Animæ comparatur.* 75. *Sacrificiis additum.* 76. *Partes & corpora ſalita.* 77. *Saliture Harengorum inventores.* 78. 79. *Unde Sali vires.* 80. *Vapores Salis exinde parata Chemica.* 81. *Sal enixum Paracelſi: mirabile Glauberi.* 82. *Conditura Salina Bilſii.* 83. *Obſervatio ſingularis.* 84. *Salammoniacum & Spiritus ejus.* 85. *Vitriolum.* 86. *Sulphur.* 87. *Alumen.* 88. *Nitrum.* 89. *Calx. Gypſum. Lapis Chernites &c.* 90. *Bitumen, Succinum. Varia huic incluſa.* 91. *Cadavera Magnatum Succino obduci poſſe.* 92. *Vegetabilium facultas.* 93. *Cadavera uncta & coronata.* 94. *An medicorum curare cadavera, & de conditaris Cadaverum Scriptores.* 95. *Scordium, Vinca per Vinca.* 96. *Plures herbæ, flores, fructus, radices.* 97. *Ligna imprimis Cedri.* 98. *Amomum.* 99. *Succi. Lacrymæ. Gummata Arborum. Aloë.* 100. *Aſa dulcis. Aſphaltum, Camphora.* 101. *Cedri ſuccus & Reſina.* 102. *Gummata alia.* 103. *Saccharum.* 104. *Reſinæ.* 105. *Vinum & Acetum.* 106. *Fumi e lignis.* 107. *Aquæ deſtillatæ.* 108. *Spiritus vini.* 109. *Aquæ ſpirituoſæ.* 110. *Olea.* 111. *Caſtoreum, Adeps Suillus. Mel.* 112. *Unde Melli facultas conſervativa.* 113. *Florum. Corporum.* 114. *Cadaveribus quis primus adhibuerit.* 115. *In Melle condita.* 116. *Quædam melli mixta.* 117. *Cera.* 118. *Butyrum. Moſchus.* 119. *Mumia vox*

vox unde. 120. *Mumiæ Homonymia.* 121. *Mumia duplex. Naturalis ſeu Arenaria.* 122. *Artificialis.* 123. *Exotica & noſtras. Mumia Arabum.* 124. *Conditura Ægyptiorum pretioſa.* 125. *Mediocris.* 126. *Viliſſina.* 127. 128. 129. 130. 131. 132. *Cryptarum & Mumiæ virilis deſcriptio è Petro de la Valle.* 133. *Mumia fœminea.* 134. *Loculi mortuorum è variis. Iſidis imagunculæ.* 135. *Supplementum Herodoti è Diodoro Siculo.* 136. *Cerebri per uncum extractio falſa.* 137. *Ut ex alvi inflicto circa Iliæ vulnere extractio.* 138. *Thure cur abſtinuerint.* 139. Ταρίχευσις. 140. *Injectio unguenti Cedrini expenditur. Joſephi Patriarchæ Cadaver.* 141. *Ægyptii hi an inter Anatomicos referendi.* 142. *Cultus brutorum, ap. Ægyptios & ſumtuoſa eorundem ſepultura.* 143. *Ortus hujus conditura neſcitur.* 144. *Faſciarum numeroſarum applicatio cur facta conjectura.* 145. *Quando deſierit illa condiendi ratio.* 146. *Inter Ægyptiorum & Judæorum condituram diſcrepantia.* 147. *Græcorum, Romanorum, Gallorum pollinctura.* 148. *Pollinctores.* 149. *Septem dies in ædibus ſervabatur cadaver, octavo cremabatur.* 150. *Cremandi cur ap. Romanos uncti.* 151. *Ab Ethnicis Balſamatio ad Chriſtianos tranſiit.* 152. *Mumia Bohemica.* 153. *Variæ Mumiæ apud Chemicos acceptiones. Spiritualis.* 154. *Corporalis. Conſtellata.* 155. *Ut paretur.* 156. *Ante Paracelſum pararunt Æthiopes.* 157. *Compoſitio Chemica.* 158. *Præparatio ad Condituram noſtratem quoad inſtrumenta.* 159. *Quoad medicamenta.* 160. *Exenteratio ipſa.* 161. *Partes & viſcera exenterata.* 162. *Monita varia.* 163. *Quædam de Bilſio Ejusque conditura.* 164. *Mumiarum excellentia & pretium.* 165. *Variæ de Methodo conjecturæ.* 166. *Invidioſa artis occultatio.* 167. *Joh. Hornii conatus.* 168. *Nicolai Stenonis.* 169. *Gabr. Clauderi.* 170. *Brevis & minus ſumtuoſa Stephan. Blancardi via humida.* 171. *Via ſicca.* 172. *Finis conditura ap. Veteres Gentiles.* 173. *Ap. Chriſtianos.* 174. *Uſus Politicus & Medicus.* 175. *Anatomicus Bilſii. Hildani. Quid deſideret Bartholinus.* 176. *Viſcerum conditura ſpecialis. Cutis huma-*

manæ præparatio. 177. 178. *Mumiarum duratio apud Veteres.* 17 *De noſtris balſamatis.* 180. *Conditurám neglexerunt Monarc* 181. *Chriſtianorum Enconium.* 182. *Mumiarum vires.* 183. *I certæ adeoque in medicina exulent.* 184 *Errores circa banc var rum.* 185. *Turcæ nos Magiæ inſimulant.* 186. *Naufragium à M miis in navi.* 187. *Cauſæ.* 188. *Bodini ſententia.* 189. *Ration examinantur.* 190. *Tranquillitas maris à Cadavere.* 191. *Cur littora Cadavera propellat.* 192. *Fœtores cadaverum nautæ abon nantur.* 193 *Brutorum Balſamatio.* 194. *Animi medicamentu Bibliotheca. Eruditorum Balſamum.*

§. 1.

RElicto tandem putredinis Gymnaſio videndum, annon è ca veribus quædam ſint, quæ nec vetuſtati auſcultent, nec verm nationi. Quod dum intendo, varia occurrunt, in quæ hil juris fuit putredini. In duplici autem illa ſunt differ tia, aut enim immutata, aut mutata in Lapides, petras, ſal cineres, ſervata tamen Cadaveris humani figura corruptionis legi univerſal tem detraxerunt. De prioribus præſens, de poſterioribus ſequens Titu perorabit.

§. 2.

Inter iſta corpora, quædam ſunt perfectè imputreſcibilia, quæ nullo te pore, nulloque jure reſolutioni in deterius ſubjacent, taliaque cenſentur (quæ ſecundum omnes partes, non tantum ſecundum durabiliores, ſed etia corruptibiliores, talia, *prout concludit P. Zacchias* (*lib. 4. quæſt. med. Legal. T 1. qu. 10. n. 24. p. 364.*), (β) quibus adhuc eſt vividus calor, flexilis ac tractal lis artuum compages, odorque qui erat vivorum, *juxta Caſp. à Rejes.* (*Can Elyſ. jucund. quæſt. qu. 34. n. 8. p. 405.*), (γ) quæ exſiccationi non debent p petuitatem. Cadavera namque paulatim & longo annorum curſu ſiccat etiam putreſcibilibus annumeranda, cum exſiccatio etiam quædam putrefac onis ſpecies ſit, exſiccata igitur talia vulgari ſenſu & impropriè inter corrup recenſentur.

§. 3.

Inter perfectè imputreſcibilia unicum fere eſt corpus Sacroſanctum dil cti

ſimi noſtri SERVATORIS, & idcirco merito agmen ducit. Ἄσηπτον pla-
illud fuit & ab omni corruptione immune, ipſis *id atteſtantibus Sacris lite-*
(Pſal. 16. v. 10. Act. 2. v. 27. & c. 13. v. 37.). Unio namque perſonalis in tri-
o mortis inter λόγον & carnem non minus, quam inter λόγον & animam
IRISTI duravit mortique datus non ψιλάνθρωπος, ſed revera θεάνθρωπος
itit permanſitque. Et cum non lege Naturæ mors & per conſequens corru-
o homini obtingat, ſed in pœnam prævaricationis eundem corripiat, quî
aratum à peccatoribus, κεχωρισμένον ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, dicemus putredi-
ſenſiſſe cariem? Benè *Thomas (p. 3. qu. 51. Art. 3.)*: Corpus CHRISTI
n fuit conveniens putrefieri vel quocunque modo incinerari, quia putrefa-
o cujusque corporis provenit ex infirmitate naturæ illius corporis, quod non
eſt corpus amplius continere in unum. Mors autem Chriſti non debuit
ex naturæ infirmitate, ne crederetur non eſſe voluntaria, & ideò non ex
rbo, ſed ex paſſione illata voluit mori, cui ſe obtulit ſpontè. Et ideò
IRISTUS, ne mors ejus naturæ infirmitati aſcriberetur, noluit corpus ſuum
alitercunque putrefieri, aut qualitercunque reſolvi; ſed ad oſtenſionem
tutis divinæ voluit corpus illud incorruptum permanere. Minus igitur piè
tiunt Calviniani & Sociniani, qui Corpus CHRISTI mortuum cadaver
pellare non horrent. Sed de hoc plura Theologi. *Vide Joh. Andr. Scher-*
(Syſt. Theol. Loc. 8. §. 28. p. 241.)

§. 4.

Ut autem totum Chriſti corpus ita & ſangvis ejus fuit imputreſcibilis. Hor-
animus ad quorundam Calvinianorum blaſphemiam, qua Carnem Chriſti
tredinis tyrannidem non effugere potuiſſe decreverunt, quantum ad cauſas
eriores, naturales attinet, ſi non fuiſſent prohibitæ, quia habuit cauſam in-
nſecam reſolutionis, nempè calorem & humorem, ut *Andreas Rivetus*
Comment. in Pſ. 16. p. 76.) ratiocinatur. Hi etiam Sangvinem Chriſti in
ace effuſum computruiſſe aſſerunt; quos apud *Henric. Eccardum (Faſcic.*
ntrov. c. Calvin. c. 3. qu. 2. p. 67.) vide citatos. Miraculi loco habent Rab-
ni, quod recitat *Petr. Galatin. (l. 4. de Arcan. Cathol. verit. c. 8.)*: Carnes
nctuarii nunquam fœtebant, neque inventa eſt corruptio in manipulo aut in
obus panibus, aut in panibus facierum, ut Antitypo typus reſponderet.
borem his incutiat vel ex Ethnicis *Homerus*, qui (*Iliad. 2. v. 339.*) Veneris à
iomede vulneratæ ſangvinem vocavit:

ἄμβροτον αἷμα θεοῖο.

§. 5.

Doleo inſuper etiam credulam ſtoliditatem & fatuam Papicolarum ſu-perſtitionem, qui ſangvinis Chriſti incorruptibilitatem demonſtraturi, qu-dam particulas & guttulas ſe adhuc poſſidere aſſerunt, easdem cultui Laic-rum exponunt publico. Duplex autem illis eſt, alius qui in crucifixione ej effluxit, quem *à Maria matre & Johanne* honorificè vaſculo exceptum, *Ni-phor. (l. 1. Hiſt. Eccleſ. c. 30.)* ſcripſit, cujus reliquias ſe poſſidere gloriantu *Bruxellenſes, Romani, Veneti, Taurinenſes, Trevirenſes*; Alius, qui aut ex vin aut hoſtia transſubſtantiata alicubi aſſervatur. Talem colunt *Antwerpiæ, Lovan. Bruxellis, Boxtelæ in agro Sylvæ-Ducenſi, Sylvæ-Iſaci in Hannonia, in Rolle Monaſterio prope Osnaburgum,* & ante hac *Middelburgi in Zelandia. Vid. Gi-bert. Voët. (p. 2. Diſput. Theol. Select. 13. p. 221.)*, & quos citat, *Chifletium (-lint. Chriſt. Sepulchr. c. 25. & 31.) & Breſſerum (l. 6. de Conſcient. c. 22.)*

§. 6.

Reponendum his *è B. Joh. Conr. Dannhauero (p. 1. Homil. Sacr. 14. p. 4- & ſeq.)* cenſeo: Nec potuiſſe diviniſſimum iſtud noſtræ Redemtionis pre-tium in his terris ad hunc usque diem eò modo, qui jactari ſolet, relinqui, n- id voluiſſe divinam pronœam, nec eſſe ſangvinem CHRISTI verum. N- potuit relinqui, aut enim à corruptione immunis, igitur corpori ſuo ac λό- unitus, & à λόγῳ reaſſumtus & non amplius in his terris reſiduus, ſi putred- obnoxius non erit verus ſangvis. Finge easdem reliquias, *pergit*, ad confl-grationem mundi usque duraturas, num periturae, in fatali illo igne, an ta-quam Salamandra illæſæ futuræ? Si periturae denuò non ſunt, quod eſſe perh-bentur Redemtionis pretium; Sin vim ignis eluſuræ, ad quod in triumph- cœlitum profuturæ? an tum reſumendæ in CHRISTO? Iterum non potui- SALVATOR plus ſangvinis reliquiſſe, quam pro genere humano effudit. Nu- colligamus omnia vaſcula, omnes thecas, omnes ſindones, quibus ille cont-netur *in Cœnobio Weingartenſi apud Venetos, Brugas, Flandriæ* & alibi, imm-ne quantum? plus erit ſangvinis in terra, quam vel effuſum, vel CHRISTUS r-ſurgens ſibimet reſtituere, jam vacuus ab omni ſangvine, ſi is omnis, qui oſte-tatur, verus ſit. Si id voluiſſet divina providentia in certiſſimo λειψανοζ-μείῳ Scriptura ſacra id prodidiſſet. Cenſor ſangvinis iſtius, Papa Romanu- nobis ſuſpectus. *Ipſi Franciſco Collio, Collegii Ambroſiani in Mediolano D-ctori* res eſt ſuſpecta (*tr. de Sangv. Chriſti*), cujus verba citat *Dannhauerus la-datus (c. l. p. 474.)*, quique *teſte Gisb. Voëtio (p. 3. Diſp. Select. Theol. p. 511.* illum factitium & Chimæricum vocavit. Et ſi totum corpus Chriſti exaltatu-

& gl-

glorificatum, cur non eadem felicitas ſangvini in terris relicto contigerit, requiarum admiratores dicant. Referantur huc, quæ collegit *J. Chriſt. Becann.* (*Diſſ. de prodig. Sangv. c. 4.* §. *5. p. 4.*)

§. 7.

Ad Sangvinem, qui è conſecrato pane & vino ſtillavit regerit *Dannhaueus* (*p. 479.*): Adhuc ſub judice lis eſt, quis ſit ille ſangvis, qui quandoque, ut unt miraculosè apparuit? Antiqvus ille verus, an recens & nuper creatus? An on τεχνίτης Satan aquæ mutationem in ſanguinem imitatus eſt?

§. 8.

Hanc incorruptionem corporis iis etiam ferè ſolis contingere, qui piam & nctam vitam duxerunt, reputabat *Bohuslaus Balbinus* (*Decad. 1. Miſcell. Bohem. 18.* §. *2. p. 214.*). Virtuoſos etiam, quamvis extra Eccleſiam, his jungunt Alii. uicquid verò ſit, hi minime cum SALVATORE noſtro comparandi. Peccatum his eſt originale & actuale adeoque & mors inde reſultat, & hinc conquens cadaveris in cinerem & terram διάλυσις. Quod ſi ad tempus durat, erpetuo vix duraturum credo cadaver. Et iſta ἀφθαρσία corruptionem habet comitem, dum cadaver exſiccatur ſudore, madore & ſitu diffluit, atque ita ndem marceſcit, colorem atrum aſciſcit, adeoque multum de priſtina figura eperdit & niſi ab iſta eluvie purgetur, à putredine ſubigitur. Quicquid diant, nullum cadaver eſt, quod perfectè ἄφθαρτον & de putredine verè trimphat.

§. 9.

Interim Rabbinorum ſcrinia ſi excutimus, non ſolum inter miracula Sanctuarii numerantur, quod carnes Sanctuarii fœtuerint nunquam, neque muſca iſa fuerit in macello Templi, quod (*è Thalmud Babylon.*) *recitat Joh. Wolfius lect. memorab. & recondit. Centen. 3. p. 91.*), ſed & (*in l. Jalkut*) ſeptem inveiuntur Sancti, quibus vermis non eſt dominatus *Abraham*, *Iſaac*, *Jacob*, *Moſes*, *Aaron*, *Mirjam*, *Benjamin*. Addere liceat fabulæ *è Joh. Hornbeckio* (*l. 3. Controv. Judaic. c. 2. p. 250.*) fabulam. Foſſores quidam fodientes terram *R. Nahmann*, offenderunt cadaver defuncti *R. Abay* flentis atque ejulantis. Venerunt hi & dixerunt id *R. Nahmann*, qui adveniens ex illo quæſivit, quid eſſet? Reſpondit: Ego ſum *Abay bar Zoſatuya*. Dixit illi *R. Nahmann*, annon *R. Mary* dictum eſt, quod juſti non convertantur in pulverem? Reſpondit lle, quis eſt ille *Mary*, egone illum novi? Rurſus *R. Nahmann inquit:* ita perſcriptum eſt, & revertatur pulvis in terram ſicuti fuit. Hinc *R. Abay inquit*, uamvis legeris *Eccleſiaſtem*, tamen non legiſti *Proverbia*, in iis namque habe-

 tur,

tur, & putredo oſſium invidia, i. e. hominis invidi oſſa non tantum putreſcent non vero illius, qui invidia non laborat. Deinde cum *R. Nahmann* tetigit comperit corpus vegetum & validum eſſe, dixitque illi, erige Te, Domine, ito domum, tum illi reſpondet *R. Abay*, nunc oſtendis Te non legiſſe Prophet nam à quodam dictum eſt (*Ezech. 37. v. 12.*), & ſciatis, quod ego Domin aperiens ſepulchra veſtra & faciens aſcendere vos è ſepulchris veſtris. De igitur eſt, qui hoc facit. Sed, *inquit alter*, ſcriptum eſt: pulvis es, & in pu verem converteris. Imò, *inquit ille*, hoc intelligendum eſt de una hora an reſurrectionem. Illud *Menaſſe* (*l. 2. de Reſurrect. c. 17.*) ita exponit: Dato, non conceſſo fabulam eſſe, eo Antiqui docere voluerunt, quod in eorum cad veribus, qui recte & honeſtè vixiſſent, nihil juris vermes habituri ſint: & qu tamen cadavera eorum hora una antè reſurrectionem mortuorum converten ſint in pulverem.

§. 10.

Quod de Judæis Rabbini, id de Sanctis ſuis Papicolæ, quorundam nem corpora vi divina adhuc à tabo perdurare libera. Attribuit πικμήεια ſi (*§. 2.*) recitata. Sanctis illis *Rejes* (*c. l.*). illosque inſuper peregrino & cœl odore in circumſtantium nares ſe diffundere dictitat, proque probabili qu cœlo ſcriptum nomen ſigno ponit, de quo *alibi l. 2. Tit. 8* quædam ſparſi, quibus concluſu facilè eſt, etiam paganos hac odoris ſuavitate de putrefact one triumphaſſe. In ſubſequentibus tamen *citatus Rejes* (*c. l. n. 76. p. 41* corporis hanc poſt mortem durationem tanquam proprium ſanctimoniæ v tutis & inculpatæ vitæ indicem perpetuo venditandum minime exiſtimat, n ex aliis actis & notis præviſisque aliis rebus probitas & morum integritas co ſtet, cum in pauciſſimis inveniatur. Nam putrefacto licet corpore, poteſt q Deo maxime gratus eſſe; Sancti enim non abhorrent fœtorem Naturæ, culpæ, diſſerit *Idem* (*c. l. p. 413.*)

§. 11.

Exempla Sanctorum, qui toto corpore incorrupti durarunt apud var extant varia. *Zacchariæ Prophetæ* corpus tempore *Theodoſii Junioris* cum m tis hominum ætatibus in terrâ jacuiſſet nihil tamen in corpore ejus defic viſum, *Nicephori* (*l. 14. Hiſtor. Eccleſ. c. 8. p. 712.*) *teſtimonio*. *Jaderæ B. Simeo Prophetæ* corpus (ut Jadertini multis teſtimoniis probant,) honorificè ſepultu & adhuc integrum ſalutavi, *ſcribit Petr. Martyr.* (*l. 2. Legal. Babylon. f. 81.* admiratusque ſum tanto tempore ſimplex ſine Myrrha aut balſamo cadav quod nullo medicamento fucatum eſt, potuiſſe incorruptum ſervari. De i

noce

centibus pueris *ab Herode* trucidatis *Henr. Kornmann. (p. 1. de Mir. Mort. c.*) *Anton. Santorell. (Poſtprax. med. c. 42. p. 141.)*. Tria Magorum corpora ſe- lta & incorrupta Coloniæ Agrippinæ ſervari olim plebeculæ perſuadeba- :. Verum non ibidem tria corpora, ſed tria ſolummodo crania in tribus ecis aureis cum inſcriptione: *Caſpar, Melchior, Balthaſar* eſſe, *Joh. Herbinius le Crypt. Kijovienſ. c. 11. §. 8. p. 117.)* comperit. Ridet ſimplicitatem Mona- orum *Anonym. (part. 1. Deſcript. Ital. p. 65.)*, quod unum ex his cranium nigro lore tinxerint, quaſi Æthiopes non æquè, ut noſtri albis gaudeant oſſibus, od vel dentium albedo de noſtris triumphans ſatis evincit. Forſan *Herodoti* ud ipſis in mentem venit Æthiopibus nigrum eſſe ſemen *ab Ariſtotele (l. 3. ſt. Animal. c. 22.)* exſibilatum, quaſi neceſſe ſit omnia nigra eſſe eorum, quo- m cutis nigricat *(l. 2. de Generat. Animal. c. 6.)*

§. 12.

De reliquis ſuis Sanctis idem teſtantur Papicolæ. De *S. Antonio* iterum *rnmann. (c. l. p. 3. c. 19. add. Olear. l. 2. Itinerar. Muſcov. Perſic. c. 14. p. 124.)* *Theodulpho Idem Kornmann. (c. l. c. 14.)*. De *Lamberto (c. 15.)*. De *Protaſii Gervaſii* corporibus poſt ducentos & amplius annos, ut computat *Lud. Gra- tenſis (l. 2. de Relig. Chriſtian. Præſtant. c. 27. p. 372.) Ambroſii & Auguſtini* mporibus adhuc integris Mediolani viſis *Auguſtin. (l. 9. Confeſſ. c. 7. p. m. 8.)*. De *S. Severino Andr. Brunner. (p. 1. l. 1. Annal. Bojor. p. 499.)*, quod ſexto, ſtquam terræ mandatum ejus fuerat corpus, anno, humo à Lucillo levatum illo tabis indicio deforme, ſed ipſiſſimum virtutis odorem naribus afflans, deoque ſincerè integrum, ut ne pilus quidem defluxiſſet deprehenſus ſit. *S. orbiniani* corpus ſine ulla tabis nota, aut veſtigio mortalitatis *teſte Eodem (c. l. 5. p. 719.)* inventum. Idem de *S. Othmaro Walefridus Strabus (in Vit. Ejus . Melch. Goldaſt. T. 1. Rer. Alemannic. p. 2. p. 280. add. Iſon. Magiſtrum l. 1. de irac. S. Othmar. c. 3. ap. Eundem c. l. p. 286.)*. De *Spiridione Petr. de la Valle . 1. Itinerar. Epiſt. 1. p. 3. edit. Germ.)* ſequentia: *Man verehret in Corfu den eichnam des H. Spiridions, deſſen Fleiſch annoch ſo lebhafft und friſch iſt, daß enn man das dicke Fleiſch am Schenckel angreifft daſſelbe den Fingern etwas chgiebt und alsbald wieder in ſeine vorige Stelle kömmt.*

§. 13.

De *Alberti M.* cadavere *Alb. Kranz. (l. 8. Metropolit. c. 51. p. 160.)*: Extra- ere Fratres ætate noſtra reliquias & in medio choro extructo tumulo ſupra avimentum collocavere admittentes viros graves, ut cernerent integrum cor- us, nulla reformatione, niſi quod mandibula parum videretur collapſa: ſive

Balſami heneficio, ſive DEI miraculo, DEUS novit. Ducentos annos dura in Sarcophago. Quæ oculis conſpexi hac ſcriptura teſtor. *Hactenus Kra* Mortuus autem eſt *Albert. M.* A. C. 1280. tumba autem *A. 1483.* aperta(*V Centur. Magdeb. Cent. 13. c. 10. p. 1026.*) *P. Dominici* cadaver eſt inventum in grum nihilque labefactatum, *Paul. Zacchias* (*c. l. n. 13. p. 362.*) tradidit. *Franciſci* Cadavere in Italia memorant Aſſiſii, quod incorruptum adhuc ſtet ſubterranea crypta *Joh. Dan. Horſt. ap. cit. Zacch.* (*c. l. n. 38. p. 366.*) *Franciſci X verii* corpus quamvis calce obrutum multis menſibus incorruptum ſangu manavit. (*Breviar. Roman. in Feſto Ejus 2. Decembr.*). Hoc Malaccam, poſt Go translatum fœtoris loco ſuaveolentia fumabat, & de putredine triumphab *Vid. Philipp. Baldeus* (*Deſcr. Malacc. & Coromandel. c. 13. p. 74.*). In *Boniſa VIII.* corpore, cum vetuſtiſſimum *S. Petri* Templum demoliretur, idem dep henſum (*Zacch. n. 13. p. 363.*). De *Ignatio Lojola* ſimile *Petr. Ribadeneira* (*in V Ejus*), quem defendit *Jac. Gretſer.* (*Apol. 2. & 3. pro Vit. Ignat. & l. 1. de ner. Chriſtian. c. 4. p. 14.*). Superioribus annis (*iterum memorat Zacch. c. l. 363.*) in Templo *D. Cæciliæ*, trans Tiberim cum reſarciretur inventum eſt c pus cujusdam Cardinalis Angli, qui jam abhinc trecentis annis deceſſerat, u dequaque integrum, nullaque labe contaminatum, ut retulerunt, qui illud derunt, & contrectarunt.

§. 14.

Quod ad ſequioris ſexus Exempla, in primâ acie ſtat *Maria Deipara*, quâ *Didac. Stella* (*Comment. in Luc. c. 10 p. 52.*) & *Henric. Kornmann.* (*p. 1. m. m. c. 18.*). Et qui illa putredini litare corpus potuit, quæ tertio à compoſit ne cadaveris die reſurgens cœlicam ſubiit ædem, id quidem *Nicephoro* (*l. Hiſt. Eccleſ. c. 23. p. 114.*) *commemorante.* De putredine etiam triumphos xere *S. Lucia* (*Kornmann. c. l. c. 17.*). *S. Roſa Viterbienſis*, *Clara Malcoſane & Catharina Bononienſis* (*Gabr. d' Æmiliane Itiner. Epiſt. 4. p. 392.*). *Kor mann.* (*c. l c. 13.*) *& qui Catharinæ Bononienſis* vitam ex Italico in Latinum tra tulit Idioma *Matth. Thanner.* De *Ludomilla Joh. Dubravius* (*l. 5. Hiſt. B hem. p. 133.*). Plura Exempla in manipulos redegit *Henric. Engelgrave* (*part Cœl. Empyr. p. 552.*) ubi & virorum, puellarum & virginum incorruptibilitat à caſtitate deduxit.

§. 15.

Sed ne ſoli Romanæ Aulæ Gnathones gloriam hanc ἀφθαρσίας vindica ſibi vindeantur, alius religionis Exemplis id illuſtrare decrevi De terreſt um Angelorum in *Kijovia* cryptis & eorundem corporibus, quæ propter ſa

cti

tatem vitæ & ſingularem in Deum pietatem incorruptibilitate dotata reperiun-r, extat *Innocentii Gizieli Archymandita* (*Piec Zano- Kijovienſis* anno 1674. 2. Martii ſcripta Epiſtola *apud Joh. Herbinium (c. l. c. 6. p. 43.)*. Eminent in-r illas cryptas præprimis Antonia & Theodoſia, quarum illa plurimorum Divo-m Ruthenorum corpora, hæc pauciora continet (*id. ib. c. 9. p. 76. ſq.*). Sanctitati beneficii genus imputat *Gizel. (c. l. p. 45.)*, quod ſano ſenſu intellectum, haud us-e adeò abſurdum reputat *Herbinius (c. l. §. 7. p. 47.)*. Id vero, nec injuriâ, re poteſt, quod excluſo CHRISTI merito omnia meritis humanis attri-unt (*c. 12. §. 7. p. 115. & c. 13. p. 137. ſq.*). De Martyrum cadaveribus *Phil. Ca-rarius* (*Cent. 2. op. ſubciſiv. c. 70. p. 283.*): *Ich habe in Franckreich den Leich-m der ſo genannten Jeanna d' Albert geſehen, welche als eine überaus eyffri- Proteſtantin geſtorben, vor mehr als hundert Jahren ſcripſit Gabriel d' Æmi-ne Itinerar. Epiſt. 4. p. 395.*). Obſervatum non ſemel, *notat iterum Camerar. ent. 3. op. ſubſceſiv. c. 99. p. 370.*), cadavera piorum hominum in foſſis & la-nis projecta cum deinde completo furore poſt plures dies extraherentur, huc recenti cruore absque tabe; Papiſtarum verò mox fœda tabe putri- conſpecta fuiſſe, non ſine admiratione omnium. *Ita Jacob. Auguſt. Thuan . 25. hiſt. p. 494.*). Proteſtantium corpora per trimeſtre in loco duraſſe, in em unus percuſſorum ſepultus intra viginti quatuor horarum ſpatium com-truit. Loci quidem proprietati id aſcripſit *Thuanus*, cui tamen rectè op-nit *Camerarius*: Si naturalis cauſa id concitavit, cur non eadem Papiſta-m atque Reformatorum ſors atque conditio manſit? ubi par eademque ſub-it cauſa.

§. 16.

Virtuoſos virtute divina etiam conſervatos aliquando legimus. E pa-nis *Hector* in bello Trojano occiſus ejusdem beneficii particeps fuiſſe præ-catur *à Mercurio* his (*ap. Homer. l. 23. Iliad. v. 361.*) Priamum alloquente:

O Senex nondum hunc canes comederunt, neque alites,
Sed adhuc jacet Achilles apud navem
Neglectim in tentoriis, duodecima autem Ei dies
Jacenti, neque tamen ejus corpus putreſcit, neque ipſum vermes
Edunt, qui ſane viros in bello occiſos edunt.

bjicit tandem:

Adeò tibi curant Beati Dii filium tuum
Et mortuum licet exiſtentem, quoniam ipſis carus erat ex animo.

Ita

Ita *Thetis Patrocli* cadaver à muſcarum invaſione & putredine ſe ſervaturam A-*chilli* (*ap. Eund. l. 19. v. 29.*) promiſit:

Ab hoc quidem ego conabor arcere improba examina
Muſcas, quæ viros bello necatos comedunt.
Etſi enim jaceret ſolidum per annum,
Semper huic erit corpus integrum vel etiam melius.

Cum vero hanc relationem ad hyperbolica Poëtarum figmenta referat *Re*(*c. l. n. 7. p. 405.*), quod *de Alexandro M.* annotarunt Hiſtorici ſubjungere juv bit. Hujus cadaver per multos dies (ſeptem numerat *Q. Curtius l. 10. c. 1* de ſumma rerum contendentibus principibus inſepultum jacens in æſtuo Meſopotamiæ regionis loco, nullum corruptionis ſignum habuit, ſed puru atque veluti recens, *teſte Plutarcho* (*in Vit. Alex. M. p. m. 503*) permanſit. V gor quoque, addit *Curtius* (*c. l.*), qui conſtat ex ſpiritu non deſtituerat vultu Itaque Ægyptii Chaldæique juſſi corpus ſuo more odoribus curare, primò n ſunt auſi admovere veluti ſpiranti manus. Subjungum & hoc, quod *de P lante Evandri filio è Martinio* (*l. qui Martiniana vocatur*) excerpſit (*l. 12. de G neal. Deor. c. 60. p. 311. & c. 67. p. 315.*) *Joh. Bocatius*. Hujus corpus imperai Romanis *Henrico III. Imp.* haud longè ab urbe (Roma) à quodam agricola l tius ſolito fodiente agellum compertum eſt, adhuc adeò integrum, ut nup rimè videretur infoſſum, & ſtatura adeò ingens, ut murorum altitudinem lo gitudine ſuperaret. Et quod longè magis mirandum refert, ſic in illo hia illati à *Turno* vulneris apparebat permaximus, ut longitudinem quatuor p dum excederet, addens ſupra caput ejus lucernam perpetuo igne ardentem co pertam, nec ullo poterat extingvi ſpiritu, vel liquore, tandem facto in fundo foramine extincta eſt. Inſuper dicit ſepulchro tale fuiſſe Epitaphium ſcriptu

Filius Evandri Pallas, quem lancea Turni
Militis occidit, more ſuo jacet hic.

Add. Raphaël Volaterran. (*l. 23. f. 382.*) & *Fortun. Licet.* (*l. 1. de Lucern. A tiqu. c. 10.*)

§. 17.

Aliud, idque memoria dignum *è Caſp. Rejes* (*c. l. n. 26. p. 413.*) produ Anno 1656. memorat, cum *potentiſſimi Regis noſtri Philippi juſſu* anteceſſor ſuorum regia cadavera ad inſigne illud Pantheonis monumentum traducere tur, *Invictiſſimi Caroli* cadaver adhuc incorruptum repertum eſt, labe nul nulla temporis edacitate, aut putredinis carie infectum; Spectaculum ſa mirificum & plane admirandum poſt annos 96. incorruptum permanſiſſe (

tra

didit *P. F. Franciſc. de Las Sanctos in Deſcript. Fabric. D. Laurent. & Panthe-*) & cum nullis balſamis aut medicamentis pollinctum fuerit regale cada-r, quæ à corruptione præſervare potuiſſent, Ipſo Imperatore ſic ante obi-n jubente, quid aliud dicere poſſumus, niſi eximium illius animi cando-n & virtutis ſplendorem, cujus ingens ſemper dedit ſpecimem poſteris De-ı oſtendere voluiſſe? cujus adhuc multò ante certiſſima indicia præſtola- fuerat. Nam cum annò 14. ab illius obitu in cœnobio *S. Juſti* corpus humaretur, non ſolum integrum & incorruptum inventum eſt, ſed Thy-i quoque ramuſculi, quibus Monachorum more reſperſus fuerat, virides & timum odorem adhuc ſpirantes apparuerunt. *Hactenus Rejes.*

§. 18.

De Regibus Bohemiæ & Ungaricæ *Ladislao* & *Carolo IV.* Gemella, *Bo-sl. Balbinus* (*Decad. 1. Miſ. Bohem. l.3. c.17. §.1. p.210. & 211. & l.4. p.2. t.40. p.89.*) poſt annos trecentos hic incorruptus (*l.7. ſ.2. c.2. p.162.*) in-ntus memoratur. Poſt 140. annos *Sigismundus Epiſcopus Labacenſis* ſine bo deprehenſus, *Joh. Weikkard. Valvaſor.* (*l. 8. Deſcript. Carinth. ſ.3. p.659.*) ıſt 80. annos *Jacobus à Lamberg. Carinthiæ præfectus* (*Id l. 9. c. 4. p. 64. & 11. p. 419.*) *Alexandri Tartagni Imolenſis JCti* cadaver effoſſum, qui plusquam ntum & quiquaginta annos jam deceſſerat, eodem miraculo inclaruit. (*Vid. Zacch. c. l.*) *Petrus Torrextinus quondam Collegij & Tyrocinij Brunenſis Re-or* in ſubterrannea crypta in ſingulari arca compoſitus ſpectatur tanta inte-itate corporis, ut etiam ungues & barba excreſcant & vulnus viventi factum ı pede hodie obligari poſſit, recitat *Bohusl. Balbinus* (*c. l. l.3. c. 13. §. 2. p. 213.*) e cadavere pueri à Judæis trucidati *Jac. Maſenius* (*util. Curioſ. de Hum. vitæ lect. p. 436.*)

§. 19.

Sunt & alia Exempla in promtu eorum, qui an Sancti, pii, aut vir-oſi fuerint, non conſtat. *Nobilis Jobi de Muſchel filiolus* mortuus (*ſcribit Phil. almuth. Cent.3. obſ. med. 80. p. 149.*) & in templo ſepultus, integer poſt qua-riennium, conſumta ſaltim prima Narium & præcordiis circa coſtas, reper-ıs eſt. Mumiam Danicam Naturalem *Nobilis Wenſtermanni* deſcriptam de-it *Th. Bartholin.* (*cent. 1. hiſt. anat. 62. p. 107. & diſſ. 5. de Med. Dan. domeſt. 270.*), qui dum ejus Sepulchrum adperuit, invenit Catraver integrum & lumiæ inſtar induratum pernæ fumo induratæ ſimile carne cum cute exſiccata rmiſſimè ſalvis oſſibus adhærente. Ex illo tempore uxoris quoque Wen-ermannianæ loculus feralis fuit apertus, Idem *ad Anton. Deuſingium* perſcri-

(Fff fff) bit

bit (*tr. de Hepat. defunct. p. 552.*), à milite ſpe prædæ & defoſſi theſauri, repe tumque cadaver prorſus integrum, aridum & omnibus ſuis partibus illæſum. S dula opera utriusque cadaver iterum perluſtravi. Effluxerunt anni LXX. amplius poſt illius ſepulturam, poſt hujus verò obitum anni XXXII. utriusq tamen jam eadem ſiccitas, magnitudo, forma, color idem, pernæ fumo ind ratæ ſimilis, ſed pondus adhuc diverſum. Quanquam enim facilè utraque M mia à nobis portari manibusque elevari poſſit, fœmina tamen gravior eſt, fo ſan quod inconſpicua oculis noſtris humiditas adhuc intus lateat. In vi crinium rubrorum veſtigia conſervantur. Veſpillo Templi rogatus nega vel in Cœmiterio vicino, vel ſepulchris Templi aliis præter oſſa ex cadaverib quicquam comparere.

§. 20.

De Metalli foſſore *Oswaldo Barthels* poſt ſexaginta annorum decurſu incorruptum propè metalli fodinis olim & nunc celebre Ehrenfriedersdorff i vento, videatur Ejus concio funebris habita à *M. Georgio Ruta, prædicti oppi t. t. Paſtore & poſtmodum Superintendente Chemnicenſi*, Fribergæ anno 1588. ir preſſa, cujus etiam mentionem fecit *D. Andreas Mollerus* (*in Annalibus Freibe genſ. p. 293.*) ſequentibus: *Den 20. Septembris 1568. hat man zu Ehrenfrieder dorff Oswald Barthels, einen Bergmannn, welcher für 61. Jahren anno 1507. i Berge, der Seuberg genannt, verfallen, noch gantz und unverwehſet in ſeiner l dernen Bergkappe und Kleidern mit dem Grubenbeile, Unſchelttaſche und Zſche per unverſehener Weiſe wiedergefunden, und ihn mit gewöhnlichen Ceremonien b ſtattet.* Subjicere his verba prædicti *M. Georgii Rutæ* (*in Concionis funebris E ordio*) operæ puto pretium, dum concionatur: Mirabilis Dominus in oper bus ſuis, *und wird diß forthin wunderbarlich und unglaublich zu ſagen und hören ſeyn, zumahl an fremden Orten, daß man eine Leiche eines Bergmanns z Erden beſtætiget, auch darbey eine Leichenpredigt gethan, der 30. Jahr zuvor ve ſtorben, ehe denn der Prediger gebohren, denn ich itzo, Gott Lob 31. Jahr alt bi Hæc ille.* Refert & *H. Anſh. Ziegler.* (*Hiſtor. Labyrinth. der Zeit. n. 619. p. 1175*)

§. 21.

Ne ſequior ſexus de hac perpetuitatis privilegio ſe non excluſum conqu ratur, ſingulare ſubdo Exemplum. Carpentorati anno 1642. (*E Theophi Raynaudo l. de incorr. Cadav. c. 2. recitat Thom. Bartholin. Reſponſ. de Experim Bilſian. p. 535.*), refoſſum corpus fœmineum poſt aliquot ſecula incorruptum Aptè enim commiſſa inter ſe erant membra, carne tamen ſua & cute, arida t men & ſubfuſca, bellè veſtita. Sua uberibus inerat mollitudo, collo lenitas ne

ec non coxendicibus & poſticæ pedis dextri parti planè integræ, & poſt ſca-
ilas inſveta cadaveri teneritas. Capilli capitis cuti tenaciter adhærebant,
ures integræ, lingva arida, laryngis cartilago ſana & vegeta, carne & cute nu-
ata facies, dum vi exhumatum corpus per imprudentiam conciſa. Humor
culorum orbibus continebatur, *Chirurgusque* Rollerius vulnerariam bolidem
piti immiſſam humore glutinoſo & obſcuro madidam eduxit. Piloſa erant
nitalia. Qvum ex mulierculis, quæ tum in Templo laboribus occupaban-
r, forte una ex genitalibus pilos avulſiſſet, tamdiu inſaniit, donec, jubente
onfeſſionario, pilis reſtitutis ſanam mentem reciperet. Stupæ, quibus vulva
bducebatur integræ viſebantur. Dextram mammam aperuit Chirurgus, di-
toque in vulnus immiſſo carnem glanduloſam candidam & humidam inve-
t planè incorruptam, ſine ullo fœtore. In pago quodam Zatecenſi in eodem
mulo una jacentes conjuges ad invidiam viventium incorrupti ab annis am-
ius octoginta inventi, memorante *Joh. Balbino* (*Dec. 1. l. 3. Miſc. Bohem. c. 15.*
2. p. 213). Eſt in Bohemia pagus (*narrat Joh. Marcus Marci p. 4. Phil. Vet.*
ſtit. ſubſ. 2. p. 399.), nomine Preſſen, in diſtrictu Zatecenſis, ditionis Marchi-
niſſæ Badenſis, ubi mulier nobilis annis abhinc 40. mortua tota etiamnum in-
orrupta manet & in cryptâ ſubterraneâ tumbæ quernæ incluſa. Pupilla oculi
mninò integra, nec mutatio habitus quoad colorem, præterquam in iis par-
bus, quæ nivibus conſperſæ erant; dum cadaver à militibus ſpoliatum aëris
njuriis expoſitum & aliquandiu relictum fuit. Tum enim nigredinem & li-
orem quendam in aliquibus partibus ſuperficialiter duntaxat contraxit.

§. 22.

Miraculo proximum, quod *Pauſanias* (*in Eliac. ſ. l. 5. c. 20. p. 418.*) retu-
t, cujus verba ita habent: Sed, quæ *Ariſtarchus Olympiorum Interpres* narravit,
ræterire me non fuit integrum. Is ſua ætate dixit, cum Templi Junonii te-
um ruinoſum ab Eleis reficeretur, inter conclave illud ornatus cauſa extru-
um & alterum lateritium repertum fuiſſe armati militis cadaver vulneribus
ceratum. Pugnaſſe hunc unà cum Eleis intra Altem adverſus Lacedæmoni-
s. Reſiſtebant enim Elei conſcenſis Deorum immortalium Templis atq; omni-
us ſimul locis editioribus. Hic itaque vir ſuccubuiſſe nobis eſt viſus, cum ob
ulnera defeciſſet anima. At poſtquam exſpiravit, futurum erat, ut nec æſtus
ëris noceret cadaveri, nec frigus hyemis, quippe quod tectum undique jace-
at. Dixit idem Ariſtarchus in loca extra Altem fuiſſe cadaver ab eis elatum
c una cum armis terra obrutum. Mentionem hujus etiam fecit *paulò poſt*
c. 27. p. 450.). Cauſam incorruptibilitatis aſſignavit temperiem loci, quæ ſanè

non rejicienda, ſi Naturæ benignitatem addas, quodque ex vulneribus magnis ſangvis penè omnis fuerit evacuatus.

§. 23.

Impiis aliquando in pœnam ceſſiſſe videtur incorruptibilitas. De Excommunicatis *Leo Allatius* (*l. de Græcor. opinion. §. 12. p. 142.*), & *Joh. Henric. Hottinger.* (*p. 3. Hiſtor. Eccleſ. ſ. 1. p. 170.*) retulerunt, quod eorum cadavera durante Excommunicatione non reſolvantur in pulverem, ſed tympani inſtar intumeſcant & noctu potiſſimum à Satana induantur, homines ut terreant. Inde tale Cadaver ob tumorem τυμπανιαῖον dici. Idem Caloyeros Monachos in Inſula credere *Thevenot.* (*p. 1. Itiner. Orient. l. 1. c. 62. p. 132. edit. Germ.*) meminit. Exempla communicat *Albin. Kranz.* (*l. 3. Metropolit. c. 42. p. 96.*) *Libentius Archi-Epiſcopus* in malis temporibus fecit quod potuit. Nam gladium Eccleſiæ diſtringens in Piratas, effecit ut princeps ejus vaſtationis per ſeptuaginta annos ſit integer in ſepulchro repertus, donec *Adelwardi* miniſterio, quem *Albertus, Hamburgenſis Epiſcopus,* miſit, ſolveretur à vinculis tamdiu ſepultus, nam illicò in cineres redactus. De alio prædicti Principis Socio idem (*l. 4. c. 33. p. 124.*) eadem conſignavit. De *Carolo Rege Hungariæ ab Urbano VI.* excommunicato *Henr. Kornmann.* (*p. 7. d. m. m. c. 63.*), in corpore *Abæ, Ungarorum Tyranni*, non tantum incorruptibilitas, ſed & vulnera cicatrice obducta deprehenſa, notata à *Bonfinio* (*l. 2. decad. 2. Hung.*)

§. 24.

Quod ſi non totum corpus corruptionis eludat imperium, certas partes id præſtitiſſe aliquando in hiſtoriis eſt. Gerræ Judæorum de oſſiculo Lus vel Luz (Albadaran vocant Arabes, Al-Aibi Mahomediſtæ) inſerendæ, quod non ſolum Ignibus invictum proclamant, *Vid. ſupra* (*l. 1. Tit. 7.*), ſed & adverſus putrilaginem ſingulari gaudere privilegio. Fabulæ hujus Patrem eſſe *R. Uſchaja*, qui ut è *Caſp. Bauhino* (*l. 1. Theatr. Anat. c. 48. p. 167.*) recitat *Joh. Tackius* (*Phaſ. Philoſoph. 3. p. 25.*) Anno Chriſti CCX. vixit, circa quod tempus conſcripſit librum qui *Bereſchit Rabba* i. e. *Gloſſa magna in Pentateuchum* vocatur, unde ſequentes Rabbini hoc figmentum hauſerunt. Meminit etiam hujus *Cornel. Agrippa* (*l. 1. de occult. Philoſ. c. 20.*). Poſt decimam octavam vertebram ad os femoris quidam ipſi locum aſſignant, ad primum pollicis articulum ſpectare Aliis placuit. Situm eſſe juxta Calvariæ baſin, ſeu in ipſa baſi aut nuchâ Thalmudiſtæ *teſte Hieron. Magio* (*l. 5. de mund. exuſt. & die judicii c. 1. p. 170.*), quem citat *Henric. Kornmann. p. 8. de m. m. c. 59.*), oſſiculum Cranii circa principium ſuturæ Lambdoidis triquetrum ſunt, qui exponunt, de quo

D. Mar-

D. *Martin. Bernh. à Berniz (M. C. D. 1. Ann. II. obſ. 53. pag. 100.)*. Alii primam è duodecim vertebris à qua Thorax initium habet, quæ cum caput collumque inclinamus, maxime eminet atque extuberat. Præfati oſſis perennitas contigit, non tantum quia radix ejus ex ipſo cœlo, neque percipiat guſtum alimentorum hominis, ut reliqua oſſa, verum ut materia ſit, unde in die noviſſimo tanquam è ſemine aut maſſa, ut loqvuntur, fermenti homines iterum producat omnium Creator. Oſſiculum autem illud emollietur rore, poſt extendetur in quatuor partes, atque hinc corpus, ejusque membra fient, tum DEUS benedictus illi infundet Animam, ut è *R. Hay, & R. Ethazar. Theoph. Spizel. (Conſid. Corp. glorioſ. §. 16. p. 41.)* ubi plura.

§. 25.

De certis Sanctorum partibus, reliquo corpore in cineres verſo, conſtantius, celebratur digitus *S. Johannis*, quo monſtravit Chriſtum (*Henric. Kornmann. p. 3. de m. m. c. 10.*), *Oculus Ludovici*, quo Galliarum Reginæ blanditias oculo torvo deſpexerat, *Idem (c: 12. è Thom. Cantipratan. l. 2. mirac. & Exempl. l. 3. c. 30. n. 33. p. 340.)*. Adamantis inſtar lucem ſparſiſſe, *Henric. Engelgrave (p. 1. Luc. Evang. p. 162.)*. Lingva *Ferdinandi Ulyſſiponenſis*, poſtmodum *Antonii de Padua* dicti, anno poſt obitum XXXII. recens, rubra & vivida adhuc inventa, quam manu tenens *Bonaventura* exclamavit: O lingva benedicta, quæ DEUM ſemper celebraſti & alios celebrare docuiſti, quàm perſpicuè cernimus, quanti meriti fueris apud DEUM. Ita *Laurent. Surius (in probat. Sanct. vit. d. 13. Jul.)* *Ignatius Martinez* hanc lingvam poſt CCCXX. adhuc integram exoſculatus. Evolv. *Ignat. Solwell. (Bibl. Script. Sacr. p. 395.)* adde *B. J. C. Dannhauer. (T. 1. Theol. Conſcient. p. 2. Dial. 3. qu. 16. p. 1071.)*. De *Ludovici Medinæ* Lingva *Theoph. Raynaud. (T. XIII. op. tr. de incorrupt. Cadav. p. 69.)* & *Henric. Engelgrav. (p. 2. Luc. Evang. Embl. 20. p. 172.)*. Addunt his Bracchium *Georgii* (*H. Kornmann. c. l. c. 20.*). Pollicem *Sacræ Virginis*, quo ſæpius ſigno crucis pectus muniit. (*Id. c. 16.*). Pollex *P. Nicolai Lancicii* multis poſt mortem annis tam vividus & carne tam plena ſucci vitalis inventus, ut nihil à viventis hominis pollice differret, etiam pingvedinem exſudabat, madente in quam involvebatur papyro, (*Bohusl. Balbin. Miſc. Bohem. c. 3. §. 2. p. 214.*). S. Corbiniani ſangvis incorruptus viſus, *narrante* id *Andr. Brunnero (p. 1. Annal. Bojor. l. 5. c. 13. p. 719. ſq.)*

§. 26.

De Virtuoſis & piis ſequentia accipe. *Regis Hungariæ Stephani* dextra munificentia ſingulari celebris, reliquo corpore abſumto integra manſit & in-

corrupta, (*Vid. Bonſin. l. 2. Decad. Hung. 2.*). *Adrianus, Epiſcopus Indeframenſis, Regis Britanniæ Oswaldi* dexteram in egenos liberalem exoſculabatur cum voto: Nunquam marceſcet manus iſta! & ita factum eſt, (*Vid. Beda l. 3. Hiſtor. Anglic. c. 6.*). De Bracchio Boni pueri *è Joh. Tanner.* (*Bohem. pia. c. 5. in Auctuar.*) *vid. Bohusl. Balbin.* (*c. l. l. 3. c. 17. §. 2. p. 212.*). *Editæ Virginis Edgari Anglorum Regis filiæ* venter & genitalia, ſingulari caſtitate & abſtinentia ſanctificata, incorrupta, *Marco Marulo teſte* (*l. 4. c. 8. p. 360.*), apparuerunt.

§. 27.

Digitos perjurorum non corrumpi *Chriſtoph. Viſcher* (*Conc. in II. præcept. 5. p. 82.*) & *Conrad. Dieteric.* (*p. 2. Conc. in Lib. Sapient. p. 738.*) obſervarunt. Eorum etiam, qui Duellis crebro interfuerunt ex *J. D. Erneſtii* (*p. 3. Bilderhauſ. p. 341. & die Hiſt. Blumen-Lehſe p. 1. Epiſt. 17. n. 3. p. 267.*). De manibus proditorum incorruptis *H. Kornmann.* (*c. l. c. 48. 49. 50.*). Manum, qua filii parentes verberant, non putreſcere, (*recenſente Th. Bartholino. Cent. 3. hiſt. anat. 54. p. 160.*), opinatur vulgus. Huic talis manus exſiccata in pago Seelandiæ Weiby irſa, qualem quoque in Palatinatu non longe à S. Goar in pago Werle ad S. Ællem in lucerna ſuſpenſam ſe olim vidiſſe, *J. D. Horſtius ap. P. Zacchiam* (*l. 4. Quæſt. Med. Legal. Tit. 1. qu. 10. n. 38. p. 366.*) profitetur. Vidit autem *Anton. Deuſing.* (*de Fœt. Muſſipont. ſ. 4. §. 99. p. 39.*). De filio perdidiſſimis moribus, qui Patrem ad Duellum ſecum ineundum provocaret è familia antiquæ nobilitatis in Pilsnenſi diſtrictu & à patre manuali ſclopi ictu ad Orcum miſſo cujus cadaver inſepultum lupis usque ad quartam partem in cibum ceſſit, quod illa pars reſidua incorrupta permanſerit, *ex P. Edm. Warneri* relatione, qui illam vidit & tractavit *Balbinus* (*in Paralip. ad Dec. 1. Miſc. Bohem. l. 3. c. 18.*) teſtatur, & addit: Hanc verò incorruptionem ſcelerato cadaveri DEUM præſtare exiſtimo, ut omnes, quæ pœnæ divinitus parricidio conſtitutæ ſint, intelligant, & qui vident, & narrantes audiunt, perhorreſcant.

§. 28.

Et circa hos vitiis deditos non rarò Dæmonem huic negotio ſe immiſcere, *Dan. Sennertus* (*de Conſ. & Diſſ. Chym. c. Ariſtot. c. 18.*). *Martin. Delrio* (*l. 2. Diſquiſit. Magic. qu. 25. p. 445.*). *Joh. Chriſt. Frommann.* (*l. 3. de Faſcinat. p. 6. c. 6. §. 3. p. 753.*) oſtendunt, idque *ſecundum Zacchiam* (*c. l. n. 25. p. 364.*) non ſolum, dum præſidia ſibi notiſſima contra putredinem admovet, ſed & quascunque naturales cauſas, quæ cadaveribus putredinem conciliare poſſunt amovet. Quid ſi putredo cadaver jam ſubierit, præſtigiis utitur, *ut infra pateſcet.* Ante hos iſta (*l. 4. Philoſ. Sagac. c. 10. p. 482.*) *A. Theophraſtus Paracelſus: Der Teuf-*

[T]euffel kan auch Heiligen machen in ſeinem Reich: Er weiß womit die Cörper zu er-[h]alten ſeyn von der Fäule, baß, denn der Menſch, er weiß, den rechten Balſam, dar-[ü]m, ſo mag er wohl einen von den ſeinen nehmen, und ihn alſo erhalten und den [L]ebendigen die auch ſein ſeynd eine Verführung zu richten. Spectat huc de in-[c]orruptis Heroum Sardorum corporibus è *Nicol. Leoniceno (l. 2. Var. Hiſt. c. [.]7. p. 149.)* hiſtoria, quæ omnibus membris integra & illæſa usque ad *Ariſtotelis* [t]empora (*Simplicius Comment. in t. 8. l. Ariſt. de Phyſ. Auſcultat. c. Henric. Korn-[m]ann. c. l. c. 8.)* dormientium præ ſe ferebant ſpeciem. Ad quos reſponſorum [p]rædictionumque gratia, quæ per inſomnia dabantur & Sardiniæ accolæ & [m]ulti etiam convenæ exterique accedebant. Eidem etiam *Tirib-Abbæ* incor-[r]uptibilitas debetur, ſi vera eſt, quam *Adam Olear.* (*l. 4. Itin. Muſcov. Perſ. c. [.]7. p. 422.*) recenſuit relatio, & quod apud Troadem Minervæ ſacra non pu-[t]uerint, de quo (*l. 16. de Rer. Var. c. 90. p. 1040.*) *Hieron. Cardan. & Laurent. [A]nanias* (*l. 4. de Nat. Dæmon. p. 266.*). Refert huc etiam *Cor Johannæ Virginis [A]nglicæ* (*de quo ſupra l. 1. Tit. 7. §. 14.*) & Cæſaris Germanici (*ibid.* §. 25.) & [i]ncantatum illum Pyrrhi pollicem (*Vid. Plutarch. in Vit. Pyrrh. p. m. 5.*), in quæ [n]ihil valuit ignis violentia, *Caſpar Rejes* (*c. l. n. 5. p. 404.*). De Franciſci Xavie-[r]i corpore incorrupto, *J. C. Dannhauer.* (*p. 2. Homiliar. Sacr. Orat. Doctor. 3. [p]. 699.*). Nimis ſimplex es, ſi omnia credis, quæ Lojola imponit. Fabula [e]ſt vel artis ſtygiæ opus. Magum fuiſſe *J. D. Ernſt.* (*Bluhmenleſe. p. 2. Epiſt. 12. [n]. 1. p. 941.*) tradidit. Et Magorum corpora non rarò ſine ulla corruptione in-[v]enta hiſtoricæ narrationes perſuadent. *Vid. Martin. Weinrich.* (*de Spectr. Stri-[g]on. & Pentſch.*). De Sutore Strigonienſi & *Joh. Cuntio.*

§. 29.

Forſan & huc referre debuit caro, de quâ *Joh. Riſtius* (*in der aller edelſten [Z]eit Verkürtzung der gantzen Welt p. 82.*): *Es iſt einsmahls nahe bey dem Schloß [P]inneberg, wovon dieſe Graffſchafft den Nahmen führet, ein ſchöner groſſer Topff* ([u]rna feralis) *ausgegraben, in welchem noch ein groſſes Stück unverweſetes Fleiſch, [d]as gantz bluthig geweſen, ward gefunden, welches wir aber für ein ſonderliches [W]underwerck gehalten, zumahlen wir ganz keine Urſache erdencken konnten, [w]arüm ein ſolches Stück Fleiſch, das ſo gar lange Zeit unter den verbrenneten Kno-[c]hen und Aſche gelegen, nicht hätte können verfaulen.* Quæ relatio in memoriam [m]ihi revocat carnem foſſilem ad vallem Erffurtinam, juxta Portam *D. Andreæ* [r]epertam, de qua *Andr. Libavius* (*P. 1. Singul. p. 282. & ſq.*), ſed quia die Jovis [i]llam tantum viſui ſe offerre garriebant, ſuſpicio fraudis in prudentiorum ani-[m]is orta eſt & poſteà aſtu detecto impoſtores carceri mancipati. Quamvis

autem

autem carnem foſſilem hic impoſtura ſuſpectam reddidit, non tamen abſurdum putant, eandem dari, *cum Libavio Joh. Jonſton.* (*Claſſ. 4. Thaumaturg. Nat. Artic. 2. c.32. p. 147.*) & *Th. Bartholin.* (*l.3. de Luc. probl. 1. p. 398.*). Imprimis id evincere ſvadet caro Meteorica imputreſcibilis, quæ aliquando *Livio* (*Decad. 1. l.3. c. 10.*) *Dionyſio Halicarnaſſeo* (*l.10. Rom. Antiqu. p.m. 867.*). *Plinio* (*l. 2. c. 58.*). *Valerio Maximo* (*l. 1. c. 6.*). *Conrad Lycoſthene* (*Suppl. in Jul. Obſequ. c. 6. p. 8.*) teſtibus, cum pluvia & Nive cecidiſſe perhibetur. Ita molæ carneæ arenoſæ hiſtoriam evulgavit *Paul. Spindler* (*obſ. 74. p. 138.*)

§. 30.

Jam à miraculis & prodigiis ad Naturam, aut potius cauſas naturales, quæ etiam ad tempus, breve quamvis interdum, cadavera ſervant ἄσηπτα. Quodnam autem tempus ſecundum naturam aſſignandum principio corruptionis demortuis? ſi ſciſciteris, reſpondet *P. Zacchias* (*c. l. n. 27. p. 364.*) diſtinguendo inter occultam & manifeſtam putrefactionem. Illam ab ipſa animæ (quæ veluti Sal corpori, *juxta Anton. Santorell. Poſt-prax. Med. c. 4. p. 132.* quod tamen *Joh. Broën. de Dupl. Bil. Vet. c. 12. p. 169.* cum Carteſianis inficiatur,) prima exhalatione incipere, hanc verò, ubi corruptionis ſigna apparent, quod utplurimum *ſecundum Eundem Zacchiam*, tertio die, ut Exemplo *Lazari* (*Joh. 12. v. 40.*) probat, contingere aſſerit. Mortuis Græcis, *ſcribit ad Martin. Cruſium Steph. Gerlachius* (*l. 2. Turco-Græc. in annotat. p. 203.*) perſolvuntur Tertia, Nona & quadrageſima. Tertia, quod mortuus die tertio immutatur agnitione faciei amiſſâ? Nona, quod nono die totum corpus diffluit præter Cor: Quadrageſima, quod quadrageſimo ipſum quoque Cor perit. Sed hoc forſan in calido Græciæ climate. In frigidioribus locis diverſum contingere, quilibet animadvertit. Impoſſibile proinde eſſe omnibus unum terminum aſſignari, cum variæ cauſæ aſſignari poſſint, cur quædam citius, quædam tardius corrumpantur, ipſæque particulares hominum conſtitutiones & temperamenta multum hic valeant, rectè *laudatus concludit Zacchias.*

§. 31.

Naturæ illa benignitas, ut loquitur *Th. Bartholin.* (*Cent. 1. hiſt. 62. p. 109.*), in quo conſiſtat, *ſupra* (*T. 1. §. 7. 8.*) demonſtratum & diſcuſſum. Ad occultas etiam qualitates quidam ex antiquioribus devolvuntur, & hoc ipſo & rei cauſas & modum ignorare candidè quidem, ſed minus philoſophicè fatentur. Occurrunt namque & proſtant manifeſtæ, quibus phænomena iſta aliquo modo commode explicari poſſunt. Multum aliquando tempus corpus

pus

ius ſupereſſe, ſiquis corpore perbellè affecto deceſſerit, *Socrates* (*ap. Platonem in Phœdone f. 203. a.*) *docuit*.

§. 32.

Temperamentum calidum & ſiccum in cauſarum ſerie optimo jure primum ſuſtinet locum. Calida & ſicca difficulter, imò aliqua prorſus non putreſcunt, quæ ab imperitis proinde pro ſanctis habita fuere, *Joh. Joach. Becher.* (*l. 1. Phyſ. ſubt. ſ. 5. c. 1. n. 25. p. 311.*) obſervat. Cum namque, *juxta Anton. Santorell.* (*c. l. c. 21. p. 135.*) & omnes ſuperiorum ſeculorum ferè Philoſophos & Medicos (*Vid. Tit. præced. paſſim*) humeditas putredinis mater, calor genitor exiſtat, humiditasque potiſſimas obtineat partes, ſiccitas huic oppoſita & calori combinata perennitati favebit. Bili multum tribuunt, igitur ſiccitatis promam condam, quidam Balſamum illam, ſed malè, *ſupra* (*Tit. præced.* §. *12. &* §. *17.*) proclamarunt. Ita hac de cauſa carnem Leonis putredinis expertem Galli (*Tit. 3. Ephem. Erud. 14. p. 227. add. M. C. Dec. 1. Ann. 2. obſ. 4. p. 21.*) divinarunt Tangit hoc etiam cadaver *Alexandri M.* biloſi namque fuit temperamenti (*Conf. l. 2. Tit. 8.* §. *37.*)

§. 33.

De Pavonis carne ut quædam inſpergam, inſtituti ratio monet. *Kirani Kiranides* (*p. 2. p. m. 133.*) hæc dictitat: Si mortuus fuerit pavo, non marceſcit ejus caro, nec fœtidum dat odorem, ſed manet, tanquam condita aromatibus. Movit id *D. Auguſtinum* (*l. 21. de Civit. DEI c. 2. & 7. cit. Simon. Majolo Dier. Canicul. Colloqu. 6. p. 215.*), ut exclamaret: quis enim niſi DEUS Creator omnium dedit carni Pavonis mortui ne putreſceret? Quod cum auditu incredibile videretur, evenit, ut apud Carthaginem nobis cocta apponeretur hæc Avis, de cujus pectore pulparum quantum viſum eſt decerptum aſſervari juſſimus, quod poſt dierum tantum ſpatium, quanto alia caro quæcunque cocta putreſceret prolatum & oblatum, nihil noſtrum offendit olfactum, itemque repoſitum poſt dies amplius, quam quadraginta, idem quod erat, inventum eſt: itemque poſt annum, niſi quod aliquantum corpulentiæ ſuccioris & contractioris fuit. Fidem huic facit *Uliſſes Aldrovandus* (*l. 13. ornithol. c. 1.*) dum ſcribit: Fuiſſe ſibi *ab Antonio Gigante* datum fruſtulum Pavoniæ carnis coctæ Anno 1598. quæ cocta fuerat Anno 1592. & gratiam tamen odoris non amiſerit, ſed proximè acceſſerit & Fœniculum. Fuiſſe tamen quibusdam foraminibus rotundis cribri in modum pervium, ex quibus ſi leviter percuteretur caro pulvis exierit, non ſecus atque ex carioſis lignis & arboribus pulvis exire ſolet, cum quatiuntur. Add. *Laurent. Caſtellan.* (*l. 4. de Uſ. Carn. c. 9.*). *Conrad. Geſner. l. 3. de*

(Ggg ggg) *Avi-*

Avibus p. 656.). *Conr. Vict. Schneider.* (*l. 5. de Catharr. ſ. 1. c. 2. p. 63.*). Caliditati id carnis *Wolffg. Franzius* (*p. 2. Hiſt. Anim. Sacr. c. 5. p. 388.*) transſcripſit, qui rectius feciſſet, ſi juxtim ſiccitatem addidiſſet: quis namque ad tantum temporis ſpatium caloris vim in ſubjecto dominari poſſe aliis perſuadebit.

§. 34.

Ἄσηπτον tamen ſimpliciter & abſolute pavoniam eſſe, negat *Melch. Sebizius* (*l. 3. de Alim. c. 9. p. 810. ſq.*), ſed ſaltem comparativè ob ἰδιοσυγκρασίαν & proprietatem certam temperamenti ſui longiori temporis ſpatio incorrupta manet, quam aliarum Alitum carnes. Quod autem computreſcere poſſit, obſervatio *Aldrovandi* prodidit. Carioſa enim tandem facta eſt & foraminulenta, propterea etiam concuſſa pulverem ex ſe fundebat carioſum, quem forſan acaros, aut Acarorum excrementa interpretari licebit. Carni præterea aſſatæ id tribuit *Hier. Cardan.* (*l. 7. de Rer. Var. c. 35. p. 363.*) & tantum per menſem, non crudæ, quam tamen tandem poſt annum ſpatium contabuiſſe retulit.

§. 35.

De ferinâ & aliarum Avium carne è *Th. Browne* (*l. 3. Pſeudodox. Epidem c. 27. p. 690. Edit. German.*) non potui non hæc ſubnectere; *Wir haben probirt und beobachtet, daſs ſich das Fleiſch von Indianiſchen Hühnern, Cappaunen, Haſen, Rebhünern und andern Wildpræt, wenn es frey in der Lufft hænget, eben ſo lange hælt und nach andert-halb Jahren annoch ſo gut geweſen, daſs die Hunde keinen Eckel gehabt, ſolches zu freſſen.*

§. 36.

In conſiderationem etiam trahitur Temperamentum frigidum & ſiccum. Quocirca *J. J. Becchero* (*l. c.*) corpora frigida & ſicca difficulter, imò aliqua prorſus non putreſcunt. Et *Cardanus* (*c. l.*) non negat quidem in Pavoniâ carne occultam proprietatem, ſed tamen manifeſtas ſimul qualitates non rejicit. Pavoni igitur temperiem frigidam ſiccamquè tribuit, ob hoc, exhauſto exiguo illo humido, quod ſupereſt, putredini reſiſtit. Præterea caro denſa eſt & Melancholica ſeu terrena, adeoquè ſicca. De ſiccis *Gerhard. Joh. Voſſ.* (*l. 3. Idolol. c. 77. p. 1148.*) evolvendus.

§. 37.

Ob præfatam ſiccitatem variæ corporis partes putredini reluctantur. Exemplo ſint Capilli & Pili (*l. 1. Tit. 1. §. 15.*); Dentes (*c. l. Tit 6. §. 12.*); Oſſa & nervos ferè immortalia permanere Socrates apud Platonem (*in Phædone f. 204.*) tradidit. Pari paſſu ambulant cornua & ungues (*l. 2. Tit. 10. paſſim*). Ado

do his membranas, tendines, Nervos & in quibusdam cartilagines, viſcera itidem ſolida & denſa, Cor, Epar, Renes, cumprimis ſi aliqualis accedat præparatio, ut mox patebit.

§. 38.

Medio modo ſe habere pinguia, ut lardum, oleum, Nuces, Amygdalas, farcimina *Hier. Cardan.* (*l. 2. de Subtil. p. 109.*) aſtruxit. Cæterum nec in adipem aut pingvedinem facilè vim ſuam in ſubterraneis locis exercet διάλυσις. Ita non ſemel olim à noſtris veſpillonibus audivi, quod invenerint adipis & pingvedinis à Cadaveribus putrefactis relictam in noſtro Cœmeterio copiam. Succurrit illud *Dn. D. Joh. Theodori Schenckii fidiſſimi olim in alma Salanâ Præceptoris.* (*l. 1. Exerc. Anat. 2. ſ. 1. c. 31. p. 284.*). Inventa fuit Rochlitii â Veſpillone, cum ſepulchrum conficeret, notabilis pinguedinis ſectæ quantitas, reliquis omnibus, oſſibus exceptis, conſumtis, quæ in uſum tam internum, quam externum ſæpius tum temporis recipiebatur. Conſtabat autem hominum memoria annos ante aliquot ibidem corpus cujusdam adipoſi ventricoſique hominis depoſitum fuiſſe. Diſtingvunt tamen quidam, ut iterum *Vir de arte benè meritus*, inter pinguia aërea & aquea *cum Gabr. Fallopio*, illaque minus liquari & putrefieri exiſtimant; hæc autem citius.

§. 39.

Ætatis & ſexus ratio etiam habenda. Embryones in utero & παιδία σμικρὰ καὶ νεόγονα Hippocrati (*ſ. 3. aph. 24.*) dicta, ſi caloris in his gradum metiaris, extat laudati Dictatoris (*l. 1. de Diæt.*) effatum: quo unumquodque generationi vicinius eò humidius & calidius. Quod ad humiditatem, litem ipſi non movebo, cum ſero magis nutriatur in utero fœtus, adeoque dilutiore gaudeat ſanguine. Quod ad calorem verò, ipſa repugnare videtur & ratio ex hypotheſi modo dicta propullulans, & experientia. Qua de cauſa *Galenus* (*in Comm. ad Aph. 14. ſ. 1.*) pueris calorem tribuit, qui eſt benignus & vaporoſus, qualis aquæ dulcis; adoleſcentibus autem, qui eſt acris & fuliginoſus, qualis in igne. In qua igitur ætate humidum luxuriat, calidumque frangit, in eâ corpus citius invadit & inficit. Ita in utero fœtum in gelatinoſam amurcam diffluere videmus, eundemque in utero mortuum & editum nigreſcere, & ſi forte per aliquot horas brachium, aut pes extra uterum ſe exerat, ſphacelari & corrumpi. *Phil. Salmuth.* (*Cent. 1. obſ. 100.*). Curioſi abortus in Spiritu Vini aut Therebintinæ ſervare (*Vid. infra* §. *109.*) norunt, eosdemque demonſtrant. Eſſe aliquando abortus illos mangonum opus & pro abortu ceream puellæ figuram liquori inditam, olim didici. Addo, quod olim (*l. 1. Tit. 6. §.*

30.) in Corollario *è Plinio* (*l. 7. c. 16.*) citavi: Hominem priusquam genito dente cremari mos gentium non eſt. Sepeliebantur igitur, ſi nec dum quadraginta dies adimpleſſent, infantes, ſepulchraque ſuggrundia dicebantur. Cauſam *è Fulgentio Placiade* (*de Priſc. Sermon.*) afferunt. *Jacob. Guther.* (*l. 1. de Jur. Man. c. 29. p. 177.*). *Joh. Kirchmann.* (*l. 1. de Fun. Rom. c. 3. p. 11.*). *Caſp. Barth.* (*l. 11. Adv. c. 21. col. 550. & l. 24. c. 3. col. 1176.*), quia (quæ, legit *Barth.*) nec buſta dici poterant, quia oſſa, quæ comburerentur non erant, nec tanta cadaveris immanitas, qua locus tumeſceret. Tumulus namque à tumore terræ nomen accepiſſe *ab Iſiodoro* (*l. 15. Etymol. c. 11.*) annotatum. Unde *Rutilius Geminus* (*in Aſtyanact.*): Melius ſuggrundarium quæres, qnam ſepulchrum. Fœminam viro frigidiorem volunt, vide ad quos *Paul. Zacch.* (*l. 1. Tit. 1. Med. Leg. Quæſt. 6. n. 51. p. 21.*) provocat. Addo & ſecundum naturalem ſtatum humidiorem, quod adduxit *cit. Zacchias* (*l. 4. Tit. 1. quæſt. 10. n. 20. p. 363.*). Corporis igitur defuncti in putredinem proclivitatem, inde facilè concludere licet. Dantur tamen & Mumiæ infantum & fœminarum, & utriusque Exemplum *ſupra* (§. *19.*) exhibitum.

§. 40.

An huc ſpectet Cerebri in cryptis ſubterraneis conſervatio, me dubitare non ſinit ejus unctuoſa & oleoſa ſubſtantia, ſecundum quam etiam ſuperiorem occupavit tractum, ut *Fr. Joſeph. Burrhus Epiſt. ad Th. Bartholin. de Cerebr. 2. p. 8.*) ſtatuit, & id inde cerni candidiſſimum, cum videas ab alcalinis liquoribus apud Smegmatiſtas omnes pinguedines transmutari in album ſaponem (*Id. ib. p. 13.*). De illo autem perennante hiſtoriæ proſtant ſequentes. In Cranio quinquaginta annos ſub terra repoſito Cerebrum plane crudum, incorruptum, nullique putredini obnoxium, ſed albicans & inſtar olei diffluens, neq; fœtens invenit *D. Georg. Faber*, quod an viribus balſamicis externè adhibitis aſcribendum ſit, dubitat *Guilh. Fabric. Hildanus* (*Cent. 5. obſ. Chirurg. 4. p. 386*). Pariter & Avenione Cerebrum poſt multos annos molle, humens & tabis expers reperit *Theophil. Raynaudus* (*c. l. c. 6. n. 21.*). Nuper è puteo Dominicanorum Caſtrenſium (*inſit Petr. Borellus Cent. 2. obſ. med. phyſ. 36. p. 133.*) ſexaginta circiter hominum olim jugulatorum oſſa eruta fuere, ubi octuaginta circiter annis delituerant, in horum autem craniis Cerebri medulla reperta eſt, adhuc mollis & non fœtens. Cerebrum vitelinum (vitulinum forſan) deſtillatum inſigne ad dolores podagricos leniendos extra applicatum recommendat *Birrhus* (*c. l. p. 15.*) & addit: Aqua hæc inſipida clauſa hermeticè in vitro incorrupta ſeculum durabit.

§. 41.

§. 41.

Internam Naturæ benignitatem firmant externa, tum corpus ambientia, tum intrò ſumta. Ab Aſtris firmitatem hanc derivavit *Rays de Fontecha* (*de Privil. prægn.*), mortis tempore talem aliquando influxum dari contendens, qui corpori influens putrefactioni ineptum reddat, unde poſt multum annorum decurſum absque ullo miraculo integrum reperiatur. Pollicem huic premit *Caſp. à Rejes* (*c. l. p. 411.*). Superſtitionem ſpirat illud venerabilis *Bedæ* (*de Nat. Infl.*) dicterium: In anno tres eſſe dies ac noctes, in quibus, qui nati fuerunt, corpora illorum absque dubio integra & incorrupta manebunt usque in diem judicii. Sunt verò dies 27. & 30. Januarii & 13. Februarii, de quibus inquit: Suum myſterium mirabile valdè. Die 1. & 2. Februarii natos non putreſcere *Anton. Paluan.* (*caten. Tempor. Annul. 16. p. 53.*)

§. 42.

Multum in putredinis negotio valet Aër. Benè igitur ſe res habet, ſi illius acceſſus ſolicitè prohibeatur, ut etiam modo (*præced. Tit. §. 51.*) traditum. Ita Cerebrum ſine putredine cur in puteis tamdiu duraverit, *ut modò* (§. *40.*) *narratum*, cauſam *Petr. Borellus* (*c. l. p. 134.*) in aëris privationem & putei humiditatem (rectius forſan frigiditatem) rejecit. Diutius in fluminibus carnem mortuam novo ſemper gurgite dilutam balſami Naturam induere *J. B. Helmont.* (*tr. Poteſtas medicam. n. 48. p. 385.*). Infantum Spithamæ longitudine ſublatis interraneis per aliquot menſes in Aqua frigida natantem citra corruptionem (*Exerc. de Partu p. 347.*) *Guilhelm. Harveus* ſervavit. Eadem de carnibus & fructibus Arborum utribus inflatis concreditis eſt ratio, quamvis aliam comminiſcatur *Ariſtoteles* (*ſ. 22. Probl. 4.*)

§. 43.

Aëris præterea qualitas examinanda. Ab ambiente calido mixta eſſe vidicanda, monuit *Anton. Santorell.* (*Poſtprax. med. c. 38. p. 127.*). Contra incorruptibilitati velificatur Athmoſphæra frigida & ſicca. Nive carnes multum tempus â putrefactione vindicari, *è Plutarcho* (*l. 8. Sympoſ. probl. 5. p. m. 398.*) diſcere poſſumus. Vidimus ipſi (*obſervat. Th. Bartholin. tr. de Nivis uſu Med. c. 12. p. 79.*) hoc ſpectaculum & *Nicol. de Monardis* (*tr. de Nive*) tradidit in montibus corpora humana & animantium congelata ſub nive reperta, adeo incorrupta, ut viderentur condita. Qui Spizberga (*ſubjungit Bartholin. c. l. p. 80.*) Grœnlandiæ parte ad nos redeunt mercatores Hafnienſes, teſtantur, nihil ibi ob frigus intenſum putreſcere aut corrumpi, ut etiam ſepulta cadavera per tringinta annos inviolata & integra ſine putredine conſerventur.

Regii Mutinenſes nivem hoc fine arctè compactam ſervant in cellis nivariis in quibus fervente æſtate vidi carnes mactatorum animalium à putredine diu ſe conſervaſſe. In rimis nivis antiquæ glaciatæ (*Glettſcher*, Helvetiis dictæ ferinam & alias carnes à putredine protegere Alpium incolas *Joh. Stumphius* (*l.9. Chronic. Helvet. c.12. f. 280.*) prodidit. Tales carnes nive circumpoſita & injectis paleis ſvaviores reddi *Conſtantin. Cæſar.* (*l. 19. Geopon. c. 9.*) Quæ de nive protuli, etiam de aqua frigidâ & glaciatâ, cùm à ſe invicem non niſi forma externa diſcrepent, valent.

§. 44.

Etiam ſine nive Animalium corpora à frigore conſervantur, *Vid. Iterum Th. Bartholin.* (*c. l. p. 83.*) & æſtate defuncta citius putreſcere, quam quæ hyeme terræ mandantur, veſpillorum narratione *idem* (*Cent. 1. hiſt. 62. p. 109.*) accepit. Qui hyeme literam longam repræſentare coguntur, diutius in furcâ durare etiam vulgò innotuit. Corpora Stockholmiis totâ hyeme in patibulo ſuſpenſa ſine putredine deprehendit *Joh. Joach. Beccherus* (*c. l. n. 25. p. 312.*) cum unum caſu decidiſſet. In Scythia gens parentum cadavera inter nives & glaciem truncis affixa detinet, de quo *Alex. ab Alexandro* (*l. 3. Genial. Dier. c. 2. f. 115. b.*). Et hæc ipſa cauſa eſt, cur Anatomicis demonſtrationibus tempus hyemale potiſſimum deſtinetur, *Vid. Alexand. Benedict.* (*l. 1. de Fabr. Corp. Human. c. l.*) & *Thom. Bartholin.* (*l. de Niv. Uſ. Med. p. 83.*) ut & (*in Reſponſ. ad Experim. Bils. ad. Zaſſ. p. 537.*). Contingit autem hæc περιφύλαξις, dum frigus indurando ſiccitatem inducit & inſtar aromatum & arenarum Ægypti ſiccando defendit, ut iterum *Bartholin.* (*de Niv. p. 81.*)

§. 45.

Sepulchrorum etiam plagam in hoc argumento non parum præſtare nemo non videt. *Wenſtermanni* Cryptæ ſubterraneæ feneſtra patuit meridiem verſus, ut *Th. Bartholin.* (*de Hepat. defunct. p. 552.*) tradidit. Aquilo eſt frigidus & ſiccus, aut, ut cum Hermeticis *Joh. Bickerus* (*T. 1. Hermet. Rediv. p. 2. ſ. 1. c. 13. probl. 1. p. 372.*) loquitur, ex Sale, Sulphure & Mercurio coagulato conſtat, qui ideò putredinis adverſarius. Auſter contra cum ſit calidus & humidus, *teſtibus Hippocrat.* (*l. 2. de Diæt. p. m. 21.*) *Ariſtot.* (*l. 2. Meteor. c. 3. & ſ. 1. probl. 23.*) & *Plin.* (*l. 2. hiſt. nat. c. 47.*), eò quod in Græciam vel Italiam per mare mediterraneum, ut *Gerh. Joh. Voſſius* (*l. 3. Idolol. p. 1. c. 4. p. 746.*) notavit, delatus, humores eò trahens fit ὑδατοδέστερος. Quare Auſtri exhalationem, Sal, Sulphur, & Mercurium caducum ſecum vehere *cit. Bicker.* (*c. l. p. 371.*), & *ap. Hippocratem* Auſtrinæ conſtitutiones diſſolvunt corpora & humectant (*ſ. 3. aph.*

p. 17.), vires laxant *(Ariſtot. c. l. probl. 24. & ſ. 26. probl. 45. Reiner. Solenand. Conſil. Med. 11. p. 47.)*, corpori & capiti graviditatem inducunt, quo ſenſu *Horatium (l. 2. Satyr. 6. v. 28.)*

- - - - - plumbeus Auſter,

od gravem noxium & peſtilentem *apud Cruquium* expoſuit *Commentator (in p. 483.)*, & *Eilhard. Lubinus (paraphr. in h. l.)*. Clarius verò mentem ëtæ expoſuit *Voſſius (c. l. p. 750.)*, quod non tantum vividum corporis co- em in plumbeum & cachecticum mutet, ſed & plumbeum corpus faciat. Ali- *l. 2. Od. 14.)* iterum *Horatius:*

Fruſtra per Autumnos nocentem
Corporibus metuemus Auſtrum.

ſtem igitur dicitur advehere, quod de Auſtro non omni, ſed infecta loca lam- ntè rectè interpretatur *Athanaſ. Kircher. (ſ. 1. Scrutin. de Peſt. c. 11. §. 3. p. 269.)*. rrat *Hieron. Mercurial. (l. de Peſte c. 20. p. 93.)*, quod *Marcus Varro* Corcy- n inſulam ab imminente peſte liberarit obſtructis iis feneſtris, quæ ad Au- um ſpectabant & apertis iis, quæ ad Aquilonem vergebant. Et hinc eſt, per- ille, quod *ſecundum Plinium (l. 7. c. 50.)*, peſtis ſemper à meridionalibus rtibus (perpetuum non eſſe Exemplis demonſtratum dedit *l. 1. de Peſt. p. 19. org. Agricola*) in occidentem eat. Quomodo vero contingat, ut ad ſicci- em inclinet Auſter, *Jacob. Milichius (comment. in l. 2. Plin. c. 47. f. 175.)* expo- re conatur. Si igitur ea Auſtri vis eſt, ut corpora ſpirantia invadat & cor- mpat, quid de mortuis non ſperandum?

§. 46.

Locum commendat, qui minimè omnium putredini ſit expoſitus, (*Poſt x. Med. c. 5. p. 12.*) *Anton. Santorellus*. Qua de cauſa ſepulchris templa ac- mmodata, laudavit *Idem (c. l. c. 27. p. 87.)*, ubi ab externis injuriis magis tu- & ita præſervantur à putredine, imprimis ſi templa ſint alta, lata, nec ab ho- nibus noctu diuque ibi verſantibus calefiunt. Fallitur autem *Santorellus*, ſi orem hunc non ſurſum, ſed deorſum ad cryptas ferales penetraſſe, credidit. udo, *concludit*, in iis templis præcipuè condantur defuncti, quæ in loco ſubli- ſunt repoſita, ventis perflata ſalubrioribus. Nam hæc aptiora eſſe ſervan- cadaveribus, experientia quoque eſt compertum. Idcircò enim corpora, æ in Templo *D. Mariæ Montis Virginis* & ſanctiſſimæ Trinitati (*Mariam* S. S. initati præponunt Mariolatræ, quod deteſtandum,) dicato Monachorum S. nedicti in Civitate Cavæ ſunt ſepulta, ad multa annorum ſecula videmus per- eraſſe incorrupta.

§. 47.

§. 47.

Sepulchra olim Principum in montibus aut circa eorundem radices extruebantur. Vid. *Servius* (*ad l. 11. Æneid. p. 907.*), & ex eo *Iſidorus Hiſpalenſis* (*l. 15. Etymol. c. 11.*) ad illud (*l. 11. Æneid. v. 849.*) *Virgilii:*

Fuit ingens monte ſub alto
Regis Decenni terrendo ex aggere buſtum
Antiqui Laurentis, opacaque ilice buſtum.

Circa Radices montis *Aventinus Sylvius*, *teſte Aurelio* (*l. de Orig. Gent. Rom.*) monti nomen dedit ſepultus. In memoriam defunctorum id factum, poſteà ad oſtentationem res devenit, ut primò acervos Lapidum, ceu *Abſolonis* id teſtari poterit monumentum (*2. Samuel. c. 18. v. 12.*), poſtmodum montes factitios extruerent, & impoſitis exornarent columnis. Quæ ipſæ tandem in ſtupendas Pyramidum excrevere moles, ut (*c. l.*) *Servius* & *Alex. ab Alex.* (*l. 3. Genial. Dier. c. 2. f. 116. a.*). Allegat *Servius* illud *Lucani:*

Et Regum cineres extructo monte quieſcant.

His ipſis ſepulchris illata cadavera oblocorum ſabuloſorum frigiditatem & ſiccitatem, ea utique à corruptionis intemperie vindicare valuerunt. Eandem ſortem ſubeunt locis petroſis incluſa, cujusmodi ſepulchris ſuperbiebant Hieroſolymitani, taleque SERVATORI noſtro O. M. contigit. Obſervat namque *è Strabone Vir illuſtris Iſaac. Caſaubon.* (*in Baron. annal. Exerc. 2. n. 5. p. 145.*), totam regionem circa urbem laudatam ad ſexageſimum usque lapidem eſſe petroſam. Sciſſis proinde ſub obitum SERVATORIS petris aperta monumenta. (*Matth. 27. v. 52.*)

§. 48.

Cum etiam Terra frigida ſit & ſicca (qui calidam eam dixerunt, eos ridet & refutat *Bartholin. Keckermann.* (*l. 2. Syſt. Phyſ. c. 13. p. 173.*), non mirum eſt, quod eidem cadavera concredita in putredinem non ita prona offendantur. Movit id *Fel. Platerum*, ut ſcriberet, corpora Terræ mandata, ſi alte defoſſa fuerint, minimè putreſcere, adeoque à Terræ ſiccitate rectius, quam pice aut ſale præſervari. (*Cent. probl. poſthum. qv. 9.*). Increpat igitur Magnates, quod neglecto hoc vindicandi à putredine tam facili modo artificialibus aliis utantur. Frigidiorem autem reliquis terræ regionibus ſecundam putat *Rob. Boyle* (*de Temper. Subterr. Reg. c. 5. propoſ. 1. p. 24.*), quæ ipſa frigiditas à ſalibus frigidorum contactu (*Idem c. 6. prop. 2. p. 31.*) augetur. Et hac ratione ille Metallurgus (*Vid.* §. 20.) corruptionis reſiſtire potuit imperio. Habet & quædam (*c. l. c. 41. p. 137.*) *Anton. Santorellus.*

§. 49.

§. 49.

Ejusdem efficaciæ dicitur Aër calidus & ſiccus. Abſumta namque humi-tate ſenſim ſenſimque exſiccantur corpora. Tales plagæ orientales. Illa mi-us putreſcunt, quam quod noſtra faciunt. Verum aſſeveranter affirmamus illa iam putreſcere, qua propter aromatibus & ſale condiuntur. (*Th. Groſſius.* *Tl. de Febr. qu. 4. p. 28.*). Ita Solem putredinem impedire, *Albert. M.* (*in 4.* *eteor. tr. 1. c. 20.*) ſtatuit, & ſuſpenſos ab Aëre & ſole exſiccari, *Th. Bartholin.* *. 1. hiſt. 62. p. 108.*) teſtis eſt. Videmus id in Hiſpania (*inquit J. J. Beccherus* *l. n. 25. p. 311.*), & in aliis locis calidis orientalibus, ubi cadavera non reſol-untur, ſed exſiccantur. Audivi, *notat Caſp. à Rejes* (*c. l. n. 14. p. 408.*), à vi-fide digno, qui occidentalem Indiarum plagam diutius frequentavit, ſe vi-iſſe in arenoſa planitie, quæ inter Limam & Truſilum poſita eſt, multa dorum corpora ſub dio expoſita, quæ è ſepulchris eruta fuerunt exſiccata & illa putredine corrupta. In occidentali Conactiæ ſolo Inſula eſt Arnan dicta *ut è Gyraldo Cambienſi c. 6. H. Kornmann. p. 3. d. m. m. c. 4.*), in qua homi-um corpora nec humantur, nec putreſcunt, hic homines Avos, Atavos & ritavos longamque ſtirpis retrò ſeriem mirantes conſpiciunt & cognoſcunt. emella de Coromandel Jürgen Anderſen (*l. 2. Itin. orient. c. 15. p. 57.*) retulit empla. In Periacca novi orbis monte corpora demortua non tabeſcunt, eque tetrum odorem expirant, ſed veluti ſomno profundo detinerentur absq; orruptione permanent, quod *ex P. Acoſta* (*l. de Nat. nov. Orbis*) *Joh. Marc.* *arci* (*l. de Id. operatric. c. 8.*) retulit. Id verò ad Aëris ſubtilitatem reſtrinxit *coſta.* Junge *Joh. Sperling.* (*l. 4. Inſtit. Phyſ. c. 21. qu. 5. p. 636.*). Cauſa hæc iam eſt, quod in Machina Boyliana carnes poſitæ nec ſanie, nec putrilagine ffluant. Aquiloni aut alio rigido vento expoſitas carnes & piſces exſiccari & in multam æſtatem aſſervari à Belgis *Levin. Lemnius* (*l. 4. de O. N. M. c. 11.* *400.*) autor eſt. Cum & Ægyptiorum cadavera in locis adeò ſiccis aſſerven-r, ut ad illa nulla humiditas pervenire poſſit, loci ſiccitati plus quam Balſama-oni tribuit *Blum.* (*p. 1. Itiner. Orient. p. 52. ſeq.*)

§. 50.

Fulmine tacta cadavera *ἄσηπτα Plutarchus* (*l. 5. Sympoſ. qu. 10. p. m. 297.*) ronunciavit, quem multi ex Recentioribus ſeqvuntur, inter quos etiam *Rejes* *c. l. p. 410.*), ideò damnari dixit *Jun. Paul. Craſſus* (*quæſt. Med. & nat. 34.*) *Eu-ipidis Poëtæ Clymenem*, quæ *Phaëtontem* de cœlo tactum in vallibus putreſcere ecinit. Debent id exſiccationi humorum facile corruptibilium à fulmine actæ, ut ratiocinatur *Anton. Santorell.* (*c. l. c. 42. p. 138.*) prætereaque à fulmi-

(Hhh hhh) ne

ne ſ. ſulphure fulminis tanquam ſale condiuntur, ut habet *P. Zacchias (l. 4. Tit. 1. qv. med. 10. n. 3. p. 318. & l. 5. Tit. 2. qu. 11. n. 9. p. 395.)* poteſt, *addit Rejes*, occulta vis fulminis corporis ſubſtantiam ita fixam ac indiſſolubilem reddere, ut non ſolum putredini, ſed defluxioni quoque reſiſtat. Conſtat etiam inde nec cremaſſe nec inhumaſſe veteres fulguritos, ut tradidit ex Noſtris *Ambroſ. Pareus (in Renunciat. Op. p. 656.)*, de quo tamen multa diſputant *Joh. Gutierius (l. 1. de Jur. Man. c. 3. p. 12. & ſq.) & Joh. Kirchmann. (l. 1. de Funer. Roman. c. 3. p. 10. ſq.)*, quos, ſi evolvere geſtias, per me licet. An fulminati ἱεροὶ νεκροὶ ſint appellati, (*Vid. Joh. Gutier. c. l. p. 26.*). An etiam hanc ob cauſam conſecrati? Philologi disquirant. Conf. interim *Joh. Henric. Urſin. (p. 1. Annal. Sacr. p. 153. & de Zoroaſtr. p. 20.)*

§. 51.

Id vero, quod *Seneca* in contrarium aſtruit, *(l. 2. qu. nat. c. 31.)* fulminata corpora verminare quam facillime, & ex cum *Fortun. Fideli (l. 4. de Relat. Med. ſ. 4. c. 2. p. 599.)* concludere cœpi, quod Experientia & αὐτοψία me ſatis docuit. Cum namque Anno 1679. poſt viſitationem Pharmacopœæ Annæbergenſis de 21. Maj. iter inſtitueram verſus Chemnicium, Dei fulminatoris Majeſtatem in medio viæ in pago Galenau in Juvene etiam Chemnicium pergente perſpexi. Hic in medio duorum juvenum ambulans fulminis ſentit aſperitatem, Comites turbantur, & animum poſt reſumunt. In corpore fulminato ſtatim eximius tumor advertitur, ſed & nares odore ſulphureo & putrido nauſeabundoque vulnerabantur. Ita prope pagum Henersdorff novem, ſi recte memini, vaccæ fulminis ictu unico peribant, omnes circa abdomen mirum in modum increſcebant, & putridum ſpirabant odorem. Puella præſens perculſa & reſuſcitata etiam ventrem tumidum monſtrabat, cujus reſtitutioni non parvam impendi operam. Alius juvenis ante Portam, qua ad monaſterium itur (*Kloſterthor*) fulmine peremtus ſulphureum putredinoſumque cum tumore totius abdominis naribus ſuggerebat odorem. De aliis plura non addo Exempla & mecum reputo, antiquos fulminatos non curioſè luſtraſſe, ſed tanquam in numerum felicium receptos magis coluiſſe, quam phænomena in ipſis conſpicua exploraſſe.

§. 52.

Ad alias Aëris affectiones adhuc reſpexit *Hier. Cardan. (l. 7. de Var. Rer. c. 3. p. 489.)*, tenuitatem nempe & ſalſedinem. Ita juxta Cozorum urbem equos poſt quartum menſem occiſos, licet adeò recentes ac ſine tetro odore velut ſi nuper eſſent occiſi deprehendi, aſſeruit. De aura Chilonienſi & aliis

reci-

citat *Phil. Camerar.* (*Cent. 2. op. ſubſciſiv. c. 70. p. 252.*), quod ſubtilitate tali obilitetur, ut ad intima præcordia penetret, vitalemque calorem ſuffocet & ſtingat, & cum in ultimo ſiccitatis gradu conſtituatur, neque corruptionem, eque putrefactionem admittat aut inducat. Retulit Eidem *D. Paludanus Medicus*, ſe domi ſuæ habere tales Indos, duos integerrimos, neque odore te-ro, pallido emortuove colore luridos, ſed procul aſpicientibus cute rubi-unda & in aliis omnibus, excepto ſolo motu viventibus ſimiles. De Aëre ræſervante in Finmarchiâ parte Norwegiæ *ex Olao Magno* (*l. 1. de Hiſt. de Gent. Septentr. c. 2. p. 3.*) *Martin. Zeilerus* (*T. 2. Epiſt. 422. p. 401.*). Specus Tho-uſæ reperitur, in qua corpora ante 200. annos ſepulta adhuc incorrupta ſer-vantur. *Vid. Georg. Phipp. Harsdörffer.* (*Specul. Hiſtor. c. 4. §. 17. p. 27.*)

§. 53.

Quod ad Aſſumta, quod parcior vivendi modus efficiat, ne liqueſcant membra, aut ſanie perfuſa madeſcant, compertum, (*Anton. Santorell. c. l. p. 99.*). Perſæ, non quibus volebant, cibis, *teſte Herodoto* (*l. 1. p. 46.*) veſceban-tur, ſed quos habebant, nec vini, ſed Aquæ potu utebantur, & quod refert *Xenophan.* (*l. 1. de Pæd. Cyr. p. 6.*), ferunt, domo pro cibo panem, pro obſonio naſturtium, ad potum vero capedinem, ut ex flumine Aquam hauriant, ſicca inde ipſis corpora, adeo, ut apud eos turpe ſit, & ſpuere, & emungi & fla-tu videri plenus. Turpe item ducitur, ſi quis appareat quoquam ire, aut me-iendi aut cujusquam hujusmodi rei gratia. Quæ quidem facere nullo pacto poſſent, niſi & victu modico uterentur & humiditatem per laborem con-ſumerent, pergit (*c. l. p. 9.*) *Muſa Attica.* Inde factum, ut cum circa Amidam civitatem, quam Sapor, Perſarum Rex, oppugnaverat, Romanorum & Perſarum corpora ad ſepulturam requirerentur, *per Deſcennium Tribunum* animadverſum ſit, Romanos cæterosque Europæos quatriduo putrefactos & corruptos, ut non facilè dignoſcerentur, cum e contra Perſarum cadavera velut ſiccata ligna indureſcere invenirentur: Quæ *Ammian. Marcellin.* (*l. 19. p. m. 159.*), & ex hoc *Cæl. Lud. Rhodigin.* (*l. 26. Antiq. lect. c. 24. col. 1466.*) & *Henric. Kornmann.* (*p. 3. de m. m. c. 1.*) prodiderunt. De patris cadavere poſt 20. annos adhuc in-corrupto *Hieron. Cardan.* (*l. 8. de var. rer. c. 48. p. 507.*). Abſtinentia extenu-ata, ut puellæ corpus, quod attenuatum ſolis nervis & oſſibus cohærebat. (vid. *Albert. Kranz. l. 11. Wandal. c. 3. p. 250.*), ad tempus durare, nullus dubito, ob quam etiam Sancti *ſupra* (*§. 19. ſq.*) forſan perennarunt.

§. 54.

Perſarum mentio, de craniis eorundem non ignobilem *Herodoti* paucis

ſubjungere ſuadet obſervationem (*l 3.p.269.*) Rem mirandam vidi, *inſit*, ab indigenis edoctus. Oſſa Perſarum & Ægyptiorum, qui in acie ceciderunt, cum jacerent fuſa, ut ab initio diſtincta fuerant, ſeorſum erant Perſarum, deorſum Ægyptiorum. Sed Perſarum capita adeò fragilia ſunt, ut ſi velis ferire vel ſolo calculo perforare poſſis. Ægyptiorum autem ita firma, ut ea vix ictu lapidis elidas. Cujus rei cauſam hanc illi reddebant, facile mihi perſvadentes, quod Ægyptii ſtatim à pueris radere capita incipiunt & os capitis ad ſolem redditur compactum. Quæ eadem cauſa eſt non calveſcendi. Nam ex omnibus indigenis pauciſſimos quis Ægyptios calvos videat, cujus rei cauſa eſt, quod robuſta capita geſtant. Ac Perſis cur fragilia ſint capita, id in cauſa eſt, quod à principiis imbuuntur operire capita, geſtantes pilea tiarasque, hæc ego hujuscemodi oſſa vidi. Vidi item alia iſtis ſimilia in Papremi, eorum, qui unà cum *Achæmene Darii ab Inaro Afro* ſunt cæſi. *Hactenus Herodotus*. Eadem capitis duritie Germanos olim excelluiſſe, eò quod à tegumentis capitis (*ut ſupra l. 1. Tit. 1. §. 8. annotatum*) abſtinuerint, probabile eſt. Fluxit inde forſan illud *Varronis apud Plinium*: (*l. 28. c. 6.*) Capita aperiri aſpectu Magiſtratuum non venerationis cauſa juſſere: ſed, ut *Varro* autor eſt, valetudinis, quo firmiora conſvetudine ea fierent. Non venerationis ergò, (*commentatur Claud. Salmaſ. l. 1. Epiſt. 117. p. 269.*), nam ſi hoc ſpectaſſent non aperiri, ſed operiri jubere debuerant. Nam Deos adoraturi caput velabant. Sed hæc obiter.

§. 55.

A venenis aſſumtis cadavera non liqueſcere nec verminationem pati *Seneca (l. 2. Nat. quæſt. c. 31.)* ſcripſit. Provocat ad hoc ſignum & pro notâ genuinâ veneni aſſumti agnoſcit *P. Zacchias* (*T. 3. qu. med. legal. Conſil. 17. n. 8. p. 23.*), qua de cauſa etiam quidam *Alexandrum Magnum* (*de quo ſupra §. 16. & l. 2. Tit. 8.*), veneno ſublatum arguebant. Siccitati à veneno introductæ id imputabat *Idem* (*l. 2. Tit. 2. qu. 8. n. 20. p. 221.*), quanquam enim *ſcribit*, non omnia venena ſicca ſunt ex ſua natura, aut naturaliter ſiccitatem inducere apta, omnia tamen habent id proprium, ut ſua contrarietate Spiritus omnes quos inimicos præcipue habent, diſſipent & abſumant, unde corpus absque dubio ſiccum magis evadit, & ex conſequenti putrefactioni minus obnoxium. Hiſtoriam mulieris Venetæ pro rei confirmatione inſuper affert, mox (*l. 3. Tit. 3. §. 65.*) citandam: Spectant huc de cordis in igne durabilitate (*l. 1. Tit. 7. §. 25.*) ventilata. Cum etiam fulmen ſit venenatum, veneno iſti conſtantiam fulminatorum corporum (*de quâ modo §. 50.*) aſcribunt Alii.

§. 56.

§. 56.

Ego verò de omni veneno id pronunciare vereor, cum conſtet venena in genere eſſe colliquativa ſpirituum, ut loquitur *Seb. Wirdig.* (*l. 2. Med. Spirit. Curioſ. c. 5. §. 3. & 4. p. 48.*), exemplisque id fuerit demonſtratum (*Tit. præced. §. 44. 45. 46.*) pingue, oleoſum, ſulphureum in ſeroſitates reſolventia, unde flatus & cadaveris intumeſcentia (*Vid. l. 1. Tit. 8. §. 6. & 7.*). Color partium lividus & πελιδνὸς maculæ & vibices (*l. 2. Tit. 1. §. 17.*). Viſcerum nigredo, corroſio & corruptio (*ib. §. 22.*). De certa autem veneni ſpecie id verificari, non diffiteor, quæ forſan ſulphure exſiccante turget, quale etiam fulminis eſſe videtur. Conf. *Harsdörfer* (*c. l. §. 19. p. 28.*). De venenis ad tempus dictis ſeu lentis humidum radicale ſenſim ſenſimque exſiccantibus tabemq; inducentibus idem forſan edicere poterimus. Parili modo morbi huc ſuum conferunt ſymbolum. Si namque ſicci, ut Maraſmus, Tabes, hectica, febris ardentiſſima &c. tota penè corporis humiditas caloris & ſiccitatis vi depaſcitur & abſumitur, quocirca quod reſiduum carnis relinquitur ſiccum & humoris expers non alitèr, quam ſi fumo aut igne toſtum fuiſſet, ad longiuſculum tempus ſervari ratio ſuadet. Ita *P. Zacchias* (*l. 4. Tit. 1. qv. 10. n. 18. p. 365.*) & *Caſp. Rejes* (*c. l.*). De vulneratis *ſupra* (*h. l. Tit. 1. §. 44.*)

§. 57.

Aliquando autem ad ſpeciem tantum fuit talis incorruptibilitas, inque momento corpora ſolida adhuc viſa in cineres & pulverem ob aëris impulſum deſediſſe animadverſum. Non raro viſa ſunt cadavera in ſepulchris bene tecta & concluſa, (*ſcribit Laurent. Joubert. T. 2. op. provoc. à ſent. Brunon Seidel. p. 126.*) per ducentos trecentosque annos aſſervata integra ſingulis membris ſuum ſitum retinentibus: quæ apertis ſepulchris contacta mox in cineres diffluerent. Singulare, & quod hic recenſeri meretur, habet *Joh. Boccatius* (*l. 4. Geneal. Deor. c. 68. p. 114.*), quod etiam citat *Joh. Goropius Becanus* (*l. 2. Origin. Antwerp. ſ. Gigantomach. p. 223.*). Relatio hæc eſt: Cum apud Drepanum Siciliæ oppidum in radicibus montis nonnulli agreſtes ad conſtruendam paſtoralem domum fundamenta foderent, apparuit cavernæ cujusdam introitus. Quam cum viſuri eſſent, quidnam intus eſſet, faculis incenſis foſſores intraſſent avidi, antrum ſummæ altitudinis atque amplitudinis invenere, per quod incedentes in oppoſitum introitus ingentis magnitudinis ſedentem viderunt hominem, ex quo terrefacti, repente fugam arripientes exivere antrum, nec ante tenuere curſum, quam in oppidum deveniſſent, occurrentibus, quid viderant, nunciantes. Mirabundi autem cives viſuri, quidnam mali hoc eſſet, incenſis funalibus, ar-

 mis-

misque ſumtis, quaſi in hoſtem unanimes exivere civitatem, & ultra trecentos intravere ſpecum videruntque non minus, quam primi ſtupidi, quem retulerant villici. Tandem proximiores facti, poſtquam non vivum eſſe hominem norunt, viderunt ſedentem quendam in ſede & ſiniſtra manu innixum baculo tantæ altitudinis & groſſitiei, ut excederet quemcunque prægrandis navigii malum, ſic & hominem inviſum, atque inauditæ amplitudinis nulla ex parte corroſum aut diminutum. Et cum ex eis unus porrecta manu tetigiſſet ſtantem malum, è veſtigio manus ſoluta in cinerem corruit remanſitque veſte nudatus baculus, alter plumbeus ad manum uſque tenentis aſcendens, & ut ſatis adverterunt plumbum erat ad augendam gravedinem malo infuſum, quod poſtea ponderantes aſſerunt fuiſſe ponderis XV. Centariorum (centenariorum) Drepanenſium, quorum unus quiſque ponderis eſt librarum communium centum. Demum hominis ſtatura tacta æquè corruit, & in pulverem omnis ferè verſa fuit. *Hæc Boccatius.* Vidi (Symbolum ſuum adjicit *Bohuslaus Balbinus Decad. 1. l. 4. Miſcell. Bohem. p. 2. T. 53. p. 109.*) A. C. 1635. in Collegii Olomucenſis funerali crypta (*Wenceslai Pillar*) ſenis optimi corpus, capillis & barba ex ruffo jam caneſcentibus, plena & rotunda facie, quod integrum eſſe exiſtimabam, cum, neſcio quo (qui mecum aderant,) ſatis leniter ſpirante, propè totum corpus in albos cineres mutatum & momento difflatum avolavit in auras, ſolis oſſibus remanentibus. Idem ſe cum *Platero* ſæpius obſervaſſe *D. Emanuel Kœnig* (*in Regn. Mineral. ſ. 1. c. 3. p. 10.*) fatetur. Hujusmodi fragilitatis humanæ Emblemati aſcribendum cenſerem Lemma; Pulvis & oſſa ſumus.

§. 58.

De *Tulliolæ* cadavere, quod ſe vidiſſe & tetigiſſe memorat *Gabr. Zerbus* (*Anat. corp. hum. f. 105.*) & *Alexand. ab Alexandro* (*l. 3. Gen. dier. c. 2. f. 116. b.*) teſtatur Idem, quod tumulo extractum & Romam aſportatum in tribus diebus computruerit. Rationem addit, quod unguento, quo conſervabatur, ſpoliatum fuerit, quod ex Mumia & Myrrha paratum crediderat. Sed illo tempore condiiſſe mortuos, ut conſerventur cadavera, exactè non conſtat, neque quomodo in Mumiæ notitiam venerint quis divinaret, neque qui hiſtoriam iſtam deſcripſerunt condituræ iſtius mentionem fecerunt Aëris vis & mutatio, ſi vera eſt relatio, multum hic valuit, & obſervavit *Anton. Santorell.* (*c. l. c. 28. p. 90.*) putredini aptiores evadere mortuos, ſi de loco in locum transferantur. Quid verò hoc ſibi velit, Cadaver Romam translatum computruiſſe, cum Romæ in via Appia inventum fuerit, non capio.

§. 59.

§. 59.

Homerus cum ex Elementis duo, quæ tenuiſſima & leviſſima ſunt, Ignem Aërem in morte, aut poſt mortem abire & evaneſcere ceciniſſet; duoque re- ua manere in corporibus mortuis noſſet, deprecatus in hunc modum eſt:

Sed Dii vos omnes faciant undamque ſolumque.

Alexander Aphrodiſ. (l. 1. probl. 70.), intendit autem abſque dubio digitum verba *Menelai ap. Homer.* (*l. 7. Iliad. v. 99.*), ubi ita Menelaus, cum nullus naûm *gloriabundo Hectori* obviam ire contendebat:

Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε

Sed vos quidem omnes, aqua & terra fiatis.

ortis hoc eſſe *ap. Homerum* periphraſin, agnovit *Joh. Kühnius* (*in Pauſan. Eli- poſt ſ. l. 6. c. 24. not.*). Et cum mortales ortu ſilenos eſſe ex eo facilè con- iat *Pauſanias* (*c. l.*), quod apud Hebræos & Pergamenos monſtrentur *Sile- rum* ſepulchræ. Addit *Kühnius apud Nonnum* (*l. 19. Dyoniſiac. v. 284.*) *Venus* abit in flumen, vel quod idem, ὕδωρ καὶ γαῖα ἐγένετο. Probat demum ſupplicio *Marſiæ Sileni*, cui *Apollo* victor corium detraxit, fuitque è Sileno- m numero. Cadevera proin jam putreſcentia fluere dicuntur, cum tabo lvuntur, *Caſp. Barth.* (*l. 23. Adv. c. 27. col. 1163.*) *citat. Petr. Anton. Collat.* (*l. de Excid. Hieroſol.*)

quarta confectus in umbra

Jamque fluens nigro revocatur Lazarus orco.

ddit Lucan. (*l. 2. v. 164.*

nec Græcia mœrens

Tot Laceros ortus Piſæâ flevit in aula

Cum jam tabe fluunt, confuſaque tempore multo

Amiſere notas.

§. 60.

Pergit autem *Emanuel. König* (*c. l.*) & addit: Ex polline iſto oſſium cal- natorum ſaleque forti cum Spititu volatili quis poſt mortem in tremuli Nar- ſſuli Ideam lacteam ſubſtantiam, vitrum ſc. omnium vitrorum nobiliſſimum, digi poteſt, prout hoc optavit *experientiſſimus Beccherus.* Hic ubi conten- it, (*l. 1. Phyſ. Subt. ſ. 3. c. 3. n. 1. p. 104.*) terram fuſilem, vitreſcibilem, imò mnium nobiliſſimam, adeò ut vel totus Sinenſium apparatus cum ea com- arari nequeat, animalibus ineſſe, *ſubdens*, ô utinam itaque conſvetum fo- et, ut amicos haberem, qui ultimam iſtam opellam, ſiccis & multis labori- us exhauſtis oſſibus aliquando præſtarent, qui, inquam, eâ in diaphanam il- lam

lam nullis ſeculis corruptibilem ſubſtantiam redigerent, ſuaviſſimum ſui generis colorem, non quidem vegetabilium virorem tremuli tamen Narciſſuli ideam lacteam præſentantem, quod paucis quidem horis fieri poſſet, ut argumentum fierent divinæ omnipotentiæ in die reſurrectionis nobis obventuræ. Expendit hoc deſiderium *Eraſmus Franciſci* (*Luſt- und Schaubühne 3. Th. 2. Verſicul. p. 979. ſq.*), quem, ſi libet evolve, & Beccherianum votum vide.

§. 61.

Cum igitur animadverterent Veteres, à calidis & ſiccis aëre, locis, victu, venenis & morbis quandam perennitatem Conſequi Cadavera, calidis & exſiccantibus putredini (loquor ex mente vulgi, cum etiam, ut monitum ſupra §. 2. putrefactionis ſpecies ſit exſiccatio,) remoram & obicem injicere tentarunt. Fecerunt id duplici via, ſimplici nempè & cuivis nota, exſiccatione facta per ignem & aërem, abſtruſiori deinde & ſumptuoſiori per medicamenta, cum ſimplicia, tum compoſita.

§. 62.

De Exſiccatione per ignem facta, ita *Petr. Martyr.* (*Ocean. Decat. 1. l. 8. f. 200.*) Pariæ Incolæ è Cannitalibus primatum, cadavera ſuper Cratibus lento igni ſuppoſito diſtendunt, ut paulatim conſumtis carnibus, oſſa pelle incluſa, detineantur, quæ poſtmodum in honore habent, ſervantque tanquam Penates. Pari modo Comogræ Regulorum Cadavera penſilia ſiccata goſſampinis funibus appenſa in Camera ſingulari venerabantur, ut *Idem* (*Decat. 2. l. 3. f. 31. a.*). Exſiccabant & ſuſpendebant eadem Phœnices, ut habet *Georg. Hornius* (*l. de Orig. Americ. p. 218.*)

§. 63.

Ægyptii ita ſiccabant cadavera, ut quaſi ænea redderentur, quæ & Linguâ ſuâ Gabaras appellabant, ut *tradit D. Auguſtin.* (*Serm 120. de Diverſ. c. 22.*) ex Eo *Cæſar Baronius* (*ad Ann. CHRISTI 34. n. 69. p. 222.*) Domi autem *Ciceronis teſtimonio* (*l. 1. Tuſcul. qu.*) ſervabant. Add. *Phil. Camerar.* (*Cent. 2. op. ſubciſiv. c. 70. p. 280. & Cent. 3. p. 290.*) *Andr. Gryph.* (*de Mum. Wratiſl. p. 74.*). Fit ita frequenter, ut Ægyptium aliquem indigentem pecunia liberet egeſtate oppignoratus in tempore vel frater vel pater, ut *Lucian.* (*T. 2. op. l. de Luctu p. 306.*) argutatur. Nos à conſpectu tactuque mortuorum abhorremus: alii vero exſiccata cadavera, ceu quippiam egregium domi ſervant & loco pignorum mortuos accipiunt, (*Sermon. 38. p. 234.*) *Joh. Stobæus diſſeruit.* Zeilani (*ut Benjam. Tudelenſ. in Itiner. & Arias. Montan. & Conſt. L' Empereur in not. p. 244.*) mortuos ſuos non ſepeliunt, ſed variis aromatibus condiunt ac in

ſca-

amnis ſecundum diſtinctas familias ſepoſitos ſindonibus obtegunt, ut exſic-ta carne & oſſibus hominibus vivis ſimiles videantur, adeò ut hic illorum ſinguli ſuos parentes totamque familiam retro annis multis dignoſcant. *Jo-ſephi* cadaver fuiſſe fumo toſtum & in Aquis Nili contra putredinem diu-tiſſime aſſervatum, donec univerſus populus ex Ægypto egreſſus id ſecum in terram Canaan aſportaſſet, Judæi tradunt, è quibus id *Wilhelm. Schikkard. de Jur. Reg. Hebr. c. 6. p. 413.)* memorat.

§. 64.

Æthiopes poſtquam mortuum, ſeu Ægyptiorum, ſeu aliorum more are-fecerunt, totum Gypſo inducunt: picturâque exornantes repræſentant, quo-ad poteſt, Effigiem Ejus. Deinde Cippum è vitro Ei, quod apud illos mul-tum eſt, & facile effoditur, circumdant: In cujus medio mortuus interjacet, nihil æque odoris ingrati, neque fœditatis ullius exhibens, ſed omnia illi ipſi mortuo ſimilia habens. Hunc cippum maxime propinqui intra ædes annum tenent, offerentes ei omnium rerum primitias hoſtiasque. Anno exacto ef-ferunt, circaque urbem ſepelliunt, quod *Herodotus* (*l. 3. p. 270.*) tradidit.

§. 65.

Callimachus Hetruſcus Semi Exul, ut & hoc è *Paulo Jovio* (*Elog. Doct. Viror. n. 41. p. 87.*) addam, in villa Sarmatica apud veterem Amicum fato ceſ-ſit, Ita, ut morte celata ſeu funere arefactus tepore Clibani in armario ſervare-tur. De fœtu in utero putrefacto *M. C. (D. 1. A. 1. obſ. 1. p. 13.)*. De vituli ſceleto in utero vaccæ reperto *Th. Bartholin.* (*Cent. 2. Hiſt. 2. p. 173.*) ita judicat: Caro vel per putredinem abſumta vitulo mortuo, vel ſi gravia Symptomata metuimus per vulvæ calidioris exſiccationem, Leporinos uteros fœtus ſuos aliquando conſumere *ap. Th. Bartholin.* (*V. 1. Act. Hafn. obſ. 3. p. 203.*) *Nicol. Steno* no-tavit. De vitulo in utero in pulverem redacto, ſupra quædam ſparſa. Acu-tum eſt illud Tertulliani (*l. de Anim. c. 32.*) in *Empedoclen* dicterium: *Empedo-cles, ſcribit*, quia ſe DEUM delirarat, idcirco opinor dedignatus aliquem ſe He-roum recordari, thamnus & piſcis fuit, inquit, Cur non magis pepo tam inſul-ſus & Chamæleon tàm inflatus? plane ut piſcis, ne aliqua ſepultura putreſceret, aſſum ſe maluit, in Ætnam ſe præcipitando, atque exinde in illo finita ſit meta-ſomatoſis, ut æſtiva cœna poſt aſſum.

§. 66.

In Aëre videas exſiccari piſces in regione Biarmiæ nullo ſale conditos to-to decennio â putrefactione immunes ſervari *Ol. Magnus* (*l. 1. de Gent. Septembr. c. 2.*) diſſerit. Ita & carnes & piſces ad uſus ut perdurent ſiccare in Aëre Fero-

 en-

enſes meminit *Th. Bartholin.* (*V.* 1. *Act. Med. Hafn. obſ.* 49. *p.* 96.). Lucios exenteratos in aëre ſuſpenſos exſiccari apud nos non ſemel vidi. Auratas, carpiones, percas marinas & alios forſan piſces in aëre fumoſo ſiccitatem perennantem acquirere mulierculæ non ignorant.

§. 67.

Exſiccationi prædictæ etiam multæ corporis noſtri partes ſuam debent durationem. Cor humanum cum ſit muſculus validus denſus & compactus. (*Conf. l.* 1. *T.* 7. *§.* 23.) nullo negotio conſervatur. In Aëre exſiccabat, *refert Th. Bartholin. Reſp. de Experim. Bilſian. ad Zaſſ. p.* 544.) Empiricus noſter ruſticus, ex quo deinde pro febrientibus pulverem abraſit. Nollem tamen (*adjicit Diſſ.* 5. *de Re Med. Danor. Domeſt. p.* 223.) ad hoc remedii genus libenter deſcendere, quia nefandæ tyrannidi occaſionem ſubminiſtrat, ſi quando apud aſſuetos deficiat. Eodem modo paratum cor leporis durat ad affectus à *Wolffgango Waldungo* (*Lagograph. c.* 51. *p.* 83.) citatos, ad quartanam commendat *Diomed. Cornarius.* Epar maximè vetuſtatis patiens aſſeruit *Plinius* (*l.* 11. *c.* 37.) centenis annis durare obſidionum exempla prodiderunt, vitio laborare hanc ſcriptionem plurimi viri docti ſubolfecerunt, quorum conjecturas alibi (*M. C. D.* 3. *Ann.* 7. & 8. *obſ.* 137. *p.* 254.) collegi; & pro centenis, denis, pro obſidionum, obſervationum Exempla repoſui. Ab anno elixatum Epar humanum, quod ſub ſcamnis ſcholæ Medicæ aſſervabant nullo modo corruptum & rancidum, ſed eo odore, qui eſt in recenter elixato, *Joh. Riolan.* (*l.* 2. *Anthrop. c.* 21.) deprehendit. Ad corii humani præparationem exſiccatio etiam facit, *Th. Bartholin.* (*Cent.* 3. *Hiſt. p.* 179.) prodidit. Penes nos, *ſcribit Idem* (*Reſp. de Experim. Bilſian. ad Zaſſ. p.* 544.), opera & beneficio Conſobrini noſtri deſideratiſſimi *Dn. Henric. Fuiren* in Muſæo Academico aſſervantur quatuor tabulæ venarum, arteriarum & nervorum ex uno cadavere humano à *D. Leoniceno*, me præſente, Patavii ſectorum. Secundinæ & umbilici infantum eadem facilitate in uſum ſervantur. In Pharmacopœis exſiccata habentur animalia integra v. g. Apes, Bufones, Cantharides, Coccionellæ, Lumbrici, Millepedes, Serpentes, Stinci marini. Inter partes eorundem Lupi Epar, Ventriculus, inteſtina, Apri & Equi Teſticuli, Caſtoreum, Cervi, Tauri, Vulpis Priapi, & alia, de quibus Pharmacopœæ & Diſpenſatoria. De Eorundem uſu & neceſſitate in Pharmacopoliis *Vid. Exc. Dn. D. Auguſt. Quirin. Rivin.*

§. 68.

Quæ ſumtuoſiorem & abſtruſiorem ſpectant condituram depromuntur, partim è Regno, ſ. ut *J. B. Helmont.* (*tr. Tartar. non inpotu n.* 3. *p.* 202.) loqui amat

mat

at, minerali, partim vegetabili, animali denique proſapiâ. E minerali de uri & Argenti efficacia nil proditum invenio, quamvis Auro aliquando obucta fuerint cadavera, ut *Andreas Gryphius (c. l. p. 112.)* annotavit. *In der Atomie zu Leiden in Holland werden noch zwo verguldete Hände von einer Ægyiſchen Mumie gewieſen (Chriſtoph. Arnold. an Abr. Rogers Thür zum verb. Heinthum, Zugaben c. 33. p. 911.).* Id namque elegantiæ ſaltem cauſâ oblitum, a Eſſedones purgatum defuncti caput *Herodoti (l. 4. ſ. Melpom.)* inaurabant, ſe prætereà *Gryphius (c. l. p. 46.)* reperit in Mumiæ Uratislavienſis auribus inr unguenta complicatum puriſſimo ex Auro folium crenis inſigne & mirandæ nuitatis decem granorum. Inauratam cutem *Philipp. Camerar. Cent. 2. H. c. 70. p. 282.)* notavit. Et hoc forte illuſtrium nobiliorum perſonarum ingne.

§. 69.

Æs verò non ſemel laudatum & adhibitum invenio. De nullo metallo lubrior ſpirat aura, *Joh. Langius (l. 2. Epiſt. med. 36. p. 153.)*, quam de Ære ex halcitide conflato, qui viridi ærugine quoque ſcatet: de quo clavus ſuillæ aut ervorum quoque carnibus infixus eas à putredine illibatas ſua ſtiptica vi exccandi diu conſervat: quod hi quoque foſſores Metallorum, qui in Scaptenulis, Græcis χαλκυρεχίοις dictis, Chalcitidem cum ærugine ſcrutantur, fatenur. Experientia id confirmat *Evangeli apud Macrobium (l. 7. Saturnal. c. 16. .550.)*. Adde *Plutarchum (l. 3. Sympoſ. probl. 10. p. m. 232.)*. *Hieron. Cardan. l. 7. de Var. Rer. c. 39. p. 459.)* & *Anton. Mizald. (Cent. 4. Memorab. Aph. 65. p. 73.)*, qui in illam ſiccanti ſulphuri imputant. Acutos mucrones æreos olim cadaveribus infixos fuiſſe, *teſtatur Joh. Valer. Pierius (l. 14. Hierogl. p. 179.)* & ejusmodi clavos & fibulas Mumiis implicatas & inter oſſa mortuorum repertas aſſervavit *Philipp. Camerar. Cent. 1. op. ſubciſio c. 14. p. 85.)*

§. 70.

Tribuit igitur æri vim medicamenti in vulneribus & ære inflicta vulnera, citius quam ferro ſaneſcere, annotavit *Ariſtoteles (ſ. 1. probl. 35. & 36.)*, & in Chirurgos calamum ſtringit *Joh. Bodinus (l. 2. Theatr. Natur. p. 266.)*, quod inſtrumentis ferreis ænea non ſubſtituant, utpote cujus uſum ferro anteponunt *Celſus (l. 3. de re med. c. 6.) Oribaſius (l. de Machin. Chirurg. c. 3.) Vegetius (l. 1. Art. veterin. c. 14. & 28. & l. 2. c. 6.)*. Plura *Joh. Rhodius (Diſſert. de Acia c. 6. p. 78.)*. Contrarium igitur ſuſtinere videas Chirurgos æreis capſulis inſtrumenta ferrea includentibus cum ferro ærea includere prudentia & neceſſitas exigant. *Citatus Joh. Bodinus* etiam æneum ſerpentem juſſu divino *à Moſe* ere-

ctum citat, ut vi ſanandi vulnera Iſraëlitis mederentur, de quo quidem miraculoſis naturalia miſcentem illibenter audiens, quid ſentiendum è Theologis *Caſp. Finckius* (*Explic. Dict. SS. Conc. 26. p. 367.*) edixit.

§. 71.

Inter Epulotica primatum æris ſquamæ lotæ, eò quod modicè aſtringat & deſiccet, detulit dudum *Galen.* (*l. 5. de Simpl. med. facult. c. 14.*), ad peſſos & ſuppoſitoria uterum purgantia adhibuit *Hippoc.* (*ſ. 3. Op. l. de Superfœt. p. 47.*), & ungvento Ægyptiaco, putrilagini, Gangrænæ & conſequenter ſphacelo ſubjacentibus partibus ſummè proficuo (*Vid. Guilh. Fabr. Hildan. l. de Gangræn. & Sphacel. c. 13. p. 789.*). Vitriolum Veneris aut viride Æris miſcuit antiquitas. *Conf. Ludov. Cæl. Rhodigin.* (*l. 29. Antiqu. lect. c. 6. col. 1616.*). Eodem venenato æris ſpiritu (pro veneno namque reputabat *Gabr. Fallopius tr. de Metall. & foſſil. c. 15.* forſan, quod crudè adhibitum ventriculum vomitu turbaret, & corroſivâ operatione urgeret quam maximè), quo fuit enectus Metalli foſſor (*ſupra §. 20.*) à putredine vacuum obtinuit corpus. Ea quippe vis eſt metalli in corpore oppreſſo atque aëris putrefacientis contagio immuni ſentit *Dn. D. J. C. Dannhauer.* (*p. 2. Homil. ſacr. orat. Doctoral. 3. p. 700.*). Cauſa hinc facilè eruitur, cur, *teſte Plinio* (*l. 34. c. 9.*), uſus æris ad perpetuitatem monumentorum jam pridem translatus fuerit, dum tabulis æreis publicæ conſtitutiones inciderentur. Hinc *apud Horatium* (*Carm. l. 3. Od. 30.*)

Monumentum ære perennius.

Confer. *Philipp. Camerar.* (*Cent. 2. H. S. c. 71. p. 285.*). Leonem viridem è Vitriolo Veneris contra putredinem commendat (*Theſ. Theſaur. Alchym. p. 935.*) *Paracelſ.*

§. 72.

Gemellam ferè laudem meretur Plumbum, ut inde plumbei Sarcophagi in uſum venerint, tum apud Gallos, tum apud noſtros, apud quos & album ſeu ſtannum rarius nigrum ſeu communiter dictum plumbum recipitur. Joh. Engoliſmæ Comitis Franciſci cadaver, capſulâ plumbeâ refractâ aridum, ſed adhuc integrum inventum, ut è *Jac. Auguſt. Thuano* (*l. 30. Hiſtor.*) *Th. Lanſius* (*Orat. contra Gall. p. m. 244.*). Temperamentum hujus frigidum & ſiccum id operari perhibent, qua de cauſa etiam terreſtris Saturnus *P. Joh. Fabro* (*l. 4. Panchym. ſ. 7. c. 32. p. 561.*) audit, æſtusque Venereos ſua temperat frigiditate, ſi lumborum & Renum parti alligatur lamina plumbea, quod Catonem Oratorem feciſſe viresque corporis ſtudiorum labore cuſtodiſſe tradidit (*c. l. c. 18.*) *Plinius.* Add. *Avicennam.* (*Fen. 20. c. 3. tr. 2.*) *Paul. Æginet.* (*l. 1. c. 38.*). Collegit

t & quædam *Joh. Henric. Meibom.* (*Epiſt. de flagr. uſ. in re vener. p. 56.)*, quod men non ſemper ſine noxa fieri (*l. 5. Geneanthr. tr. 2. c. 3. p. 556.*) ſuſpicatur *h. Bened. Sinibald.* Prohibet etiam Plumbum, ut aërem externum attrahat ab ejusdem craſſitie augeatur, de quo *Rob. Boyle* (*p. 6. Chym. ſcept. p. 236.*), a etiam denſitate, ne aër externus illabatur, & ſi aromatibus illita cadavera, e odor internus effluat ac diſſipetur. Singularem ſympathiam comminiſci- r *Petr. Borell.* (*cent. 2. obſ. 9. p. 113.*) plumbi cum corpore noſtro, cum reli- ua Metalla non ita facile ferat, ut plumbeos bombardarum globulos, qui ſæ- ius per aliquot annos in corpore ſine dolore & noxa geſtantur. *Sennertus* ta- en in æruginis & rubiginis carentiam potius cauſam rejicit (*l. 5. Med. Pract.* *4. c. 20. p. 497.*), quæ ferro & aëre immiſſo corpori noſtro dolorem creat & oleſtiam. Stannea interim etiam proſtant, & in uſu apud Magnates ſunt & uprea mortuorum receptacula. Marmoream etiam laudat Arcam, niſi quis treame ligat (*c. l. c. 43. p. 142.*) *Anton. Santorellus.*

§. 73.

Salis præſtantia in trivio nota. Sal in ſubſidium advocant dum Carnes, utyrum, Caſeos, & quid non? contra putredinem armare ſatagunt Oecono- i. Sol in cœlis, in terris ſal. Animam fatuis eſſe pro ſale non illepidè olim ronunciavere Rabbini, quod etiam ad ſues applicavit (*l. 8. c. 51.*) *Plinius*, & e omni Animalium ſpiritu (*Anat. Hepat. c. 35. p. 301.*) edixit *Franc. Gliſſonius.* λας θείας appellabat *Homerus* (*l. 1. Iliad. v. 214.*); idcirco notante (*l. 5.* *ympoſ. probl. 10. p. m. 278. & 7. in præfat. p. 300.*) *Plutarcho.* Communius qui- em (*commentatur in locum prædictum Homeri Euſtathius*) divinum ſalem vocat, ut quia conciliator amicitiæ & benevolentiæ Symbolum hoſpitibus in menſâ pponebatur: aut quia ſale conſperſa plerumque durare facit. Condimento- um itaque condimentum appellatur (*c. l.*) *Plutarcho & Henric. Nollio.* (*Prodr.* *hyſ. Hermet. c. 6. Axiom. 2. p. 36.*), quo factum eſt, ut iterum *Plutarchus* (*c. l.* *. 278.*), ut gratiarum nomen ſalibus imponeretur à quibusdam, videlicet ſale ecesſitatem cibi in ſvavitatem convertente. Animam mundi dictum putat *latoni Philipp. Bonannus* (*p. 1. obſ. de vivent. in non vivent. c. 63. p. 271.*), quod ervet corpus à putredine, ſicut anima cui unitur. Spiritus univerſalis terrifi- atus *Chriſt. Adolph. Balduino* (*tr. Aur. Auræ. c. 5. p. 64.*), qui & ſalem paucis oris in Spiritum mundi mutari poſſe (*c. l. c. 11. p. 145.*) prodidit. Conſervat erreſtria, *ut Hippocrates* (*de Nat. human.*), & ex hoc *Stephan. Rod. Caſtrenſ.* (*l. 2.* *e Met. Microcoſ. c. 11. p. 78.*). Naturæ balſamum venit *Chriſt. Langio* (*Miſcell.* *urioſ. 30. p. 89.*)

§. 74.

Planius *(c. l.) Plutarchus* & plenius, quemadmodum Anima noſtrarum rerum diviniſſima diffluere non ſinit molem animalis, ſed eam continet: Ita Salis natura imitatur animæ opus, dum Cadavera arripiens, id quod ad interitum pergebat, conſtringit atque cohibet partibus quandam inter ſe concinnitatem atque amicitiam indens. Itaque Stoicorum etiam nonnulli carnem dum demum veram ajunt eſſe carnem, quando anima ſalis inſtar per eam diffuſa facit ut conſiſtat & permaneat. Neque neſcis ignem fulminis quoque ſacrum dici & divinum, quod corpora de cœlo tactorum per multum temporis putrefactioni reſiſtere videmus. Quid ergò miri? ſi & ſalem priſci divinum ſuſpicati ſunt, quando ejusdem cum divino igne eſt naturæ.

§. 75.

Neque neſcimus Sacrificii ſalem myſticum eſſe tanquam incorruptæ ſymbolum integritatis, ut *idem (c. l. p. 91.)*, imò æternitatis & immortalitatis. Sacrificium absque Sale maleficium. *(Vid. Levit. c. 2. v. 13. Ezech. 43. v. 24. Marc. 9. v. 49.)*. Nec id gentilibus ignotum. (*Evolv. Athenæus l. 14. Dipnoſoph. c. 93. & Plin. l. 31. c. 7.*), ut ſal ſit θεοφιλὲς σῶμα *Platoni (in Timæo)*, aut θεοφιλέστατον, ut habet (*c. l. p. 277.*) *Plutarchus*. Profluxit inde *Numæ* lex: DIS FRUGE ET MOLA SALSA SUPPLICANT. Fiebant hæ molæ ex fruge horni & horno ſale, quod *Servius* ad illud *Virgilii* (*Eclog. 8. v. 81. p. 135.*)

Sparge molam & fragiles incende bitumine Lauros.

docuit. Add. *Eund. (ad l. 2. Æneid. v. 133. p. 755.)*. Miſſos hic facere juſſit Ægyptios *Florus (ap. Plutarch. c. l.)*, propter caſtimoniæ profeſſionem Sal abominantes, eumque ſpumam *Typhonis*, ut iterum *Plutarchus (l. de Iſid. & Oſirid. p. m. 55.)*, reputantes, Pythagoreis autem *Typho* vis Dæmoniaca erat, *Conf. Joh. Petr. Lotich. (l. 3. Comment. in Petron. Satyr. c. 1. p. 338.)*. Dæmonifugum celebrat *Joh. Bodinus (l. 2. Dæmonoman. c. 2. & l. 3. c. 5.)*, eò quod Sal neque putredine, neque corruptione infeſtus unquam; ſed ipſe à corruptione aut putredine omnia defendens. Diabolus verò nihil procurat aliud, quam rerum creatarum corruptionem & diſſolutionem, ut generationem Deus. Inculcant id *ſacræ literæ*, in quibus διαθήκη ἁλὸς non ſemel perpetuitatem deſignat, de quo etiam *infra (Tit. 3. §. 152.)*

§. 76.

ταρίχευσιν Ægyptiorum *infra (§. 139.)* delineatam reperies *Hiſtiæi* caput Sale conditum *ad Regem Darium* detulerunt, *Herodoti (l. 6. ſ. Erato) teſtimonio* qui & *Proteſilaum* ſale conditum *(l. 9. ſ. Calliop.)* intimat. De Trothonis III. Regis

egis Danorum cadavere ſequentia (*l. 5. Hiſt. Danic. p. 96.*) *Saxo Grammaticus*. ujus egeſtis viſceribus ſalitum corpus triennio Proceres aſſervandum curaant, provinciarum defectionem vulgato Regis obitu formidantes mortemque us ob hoc maximè clam exteris cupientes, ut vitæ ſimulatione propagati jam idem imperii terminos tuerentur, priſtinæque Ducis autoritate ſubnixi conetam à ſubjectis penſionem elicerent. Deportabatur itaque ab eis exaniım corpus, ut jam non funebri lecto, ſed regali vehiculo geſtaii videretur, nquam invalido Seni, nec ſatis virium compoti id muneris à milite deberetur. Iartyrum capita etiam ſalita ex *Eunapio Sardiniano* (*in Vit. Ædeſii p. m. 65.*) onſtat, qui eosdem his injurioſis proſequitur verbis: Illi (viri egregii & belliοſi) Monachos Canobi collocarunt, ut pro Diis, qui animo cernuntur, ſervos quidem flagitioſos (ita Martyres appellat,) divinis honoribus percolerent ominum mentibus ad cultum ceremoniasque obligatis. Ii namque condita ſalita eorumq; capita, qui ob ſcelerum multitudinem à Judicibus extremo judiο fuerant affecti, pro divis oſtentabant, iis genua ſubmittebant, eos in Deoım numerum receptabant, ad illorum ſepulchra pulvere ſordibusque conſpurıti. De Brutorum carnium ſalitura ejusque antiquitate nemo dubitat. Meus autem condituram hanc procedere hyeme ac æſtate, *Fr. Baco Verulam.* (*l. 5. Augment. Scient. c. 2. col. 130.*) non ſine ratione inculcat.

§. 77.

De piſcium imprimis Harengorum conditura diſceptantes videas autores. rimus inter Belgas condiendi & in Tonnis conſervandi Harengi rationem ccogitaſſe fertur *Guilielmus Beuckelius*, aliis *Belckeldius magni nominis Piſcar*, qui anno 1347. Biervliti extremum vitæ diem clauſit. Ob quod moıentoſum inventum poſteritas etiam nunc reveretur Viri memoriam. *Carolus*. *Imp.* tanti hoc inventum fecit, ut Bierylitum una cum *ſorore Maria Hunriæ Reginâ* adpellens ſepulehrum *Beukeldij* adierit veneratuſque ſit haud ſine emoria ejus, tantique ad omnem poſteritatem profecti beneficii celebratioe, ut *Joh. Iſaac. Pontanus* (*l. 1. Hiſt. Diſquiſ. c. 14.*) *Martin Schookius* (*l. 8. Belg. ederat. c. 2.*) cum Aliis perhibent. Nomen forſan à *Beukelio* ſeu *Beukeldio* Iarengi paſſi, dum *Bœkling*, ſive *Beuckling*, *Bückling*, (quamvis ab hircoſo oore nominis impoſitionem derivet *Mart. Martinius in lex. Philol.*) dicunır, & caro muria condita Noſtris *Böckel-Fleiſch*, Muria verò *Böckel ſeu Büel* appellatur. Illud conceſſum, *inquit Paul. Neucranz* (*Exerc. Med. de Harng. c. 13. p. 74.*), Salſuras piſcium plurimis ſeculis fuiſſe cognitas ipſorumque Iarengorum condituram multò eſſe antiquiorem: quod Lubeccenſes aliiq; Mer-

cato-

catores ex Vandalicis urbibus piſcandis & ſaliendis Harengis dudum ante in Scaniam quotannis conceſſerint; Poſtea vertente ſe hoc Naturæ munere ad Flandros *Beuckelium* primum eos candiendi modum docuiſſe credo, non ſine peculiari invento, quo commodius ſervari, atque in diſſita loco in cadis tranſportari poſſent. Eodem modo in Norwegia Salmones ſaliuntur & in Daniam tranſportantur copiosè. Teſtatur *Petrus Claud. Undalin.* (*in M. S. Hiſt. Animal. Norweg.*), retulit *Thom. Bartholin.* (*Diſſ. 6. de Medic. Danor. domeſt. p. 286.*) anno 1550. & nonnullis annis præcedentibus ex Mandol Exportatas fuiſſe ſaliti Salmonis Tonnas noſtras ultra 1200. præter Salmones recentes, qui domi comedebantur, & alios, qui in uſum familiæ cujusque ſaliti cuſtodiebantur. Eſſe enim inter ruſticos cujusdam loci, qui in familia ſua ſingulis annis Tonnas ſex vel octo ſaliti Salmonis conſumant. Si igitur Salis auxilio & piſces & carnes porcinæ, quæ ſunt paratæ apprimè ad prutredinem optimè conſervantur, quæ intemperies ad indaganda alia nos impellet? quærit (*Poſtprax. med. c. 41. p. 137.*) *Anton. Santorell.*

§. 78.

Qua ratione Sal id præſtet *Avienus ap. Macrobium* (*l. 7. Saturnal. c. 12. p. 518.*) quærit, cui hunc in modum reſpondet *Diaſarius*: omne corpus ſuapte natura diſſolubile & marcidum eſt, & niſi quodam vinculo contineatur facilè defluit. Continetur autem quamdiu ineſt anima reciprocatione aëris, qua vegetantur conceptacula Spiritus, dum ſemper novo ſpirandi nutriuntur alimento. Hoc ceſſante per Animæ diſceſſum membra marceſcunt; & omne pondere ſuo conflictum corpus obteritur tum ſanguis etiam, qui quamdiu fuit compos caloris, dabat membris vigorem, calore diſcendente, verſus in ſaniem non manet intra venas, ſed foras eprimitur: atque ita laxatis ſpiramentis effluit tabes feculenta. Id fieri Sal admixtus corpori prohibet. Eſt enim naturâ ſiccus & calidus: & fluxum quidem corporis calore contulit; humorem verò ſiccitate vel coërcet vel exſorbet. Certè, *pergit*, humorem ſale differri ſeu conſumi, fit hinc cegnitu facilè: quod ſi duos panes pari magnitudine feceris unum ſale aſperſum, ſine ſale alterum invenies indigentem ſalis pondere propenſiorem, ſc. humore in eo per Salis penuriam permanente. *Hæc ille. Hilarius Pictavienſis Epiſcopus* (*comment. in Matth. c. 4.*) iſta habet; Sal eſt in ſe uno continens aquæ & ignes Elementum, & hoc eſt ex duobus unum; hic igitur in omnem uſum humani generis effectus incorruptionem corporibus, quibus fuit aſperſus impertit. Salis natura eadem ſemper eſt, nec immutari unquam poteſt.

§. 79.

Sal id præſtare virtute Spiritus Mundi *P. Joh. Faber* (*tr. Alchimiſt. Chriſtn. c. 6. p. 229.*) aſſeruit. Conf. *ſupra* (*§. 75.*). Muria ſeu conditura ſalina, *ajicit Thom. Williſius* (*tr. de Ferment. c. 8. p. 51.*), ſulphuris eruptionem probet, & implexu ſuo ipſum figit & retinet. Multa abundat terra, pronunci*Joh. Bapt. du Hamel* (*l. 2. de Foſſil. c. 3. p. 380.*), ſi quidem ex humore aquo cum terra combuſta coaluit, hinc aſtringentem & exſiccantem obtinet faltatem. Ideo ſal foſſile durius cum ſit magis aſtringit & carnes à corruone vindicat. Quin & longiore paulò morâ non tantum in extimis, ſed em profundo exſiccat, inde carnes & piſces per diuturnam ſalitionem maeſto indurantur, *obſervat. Franciſc. Baco. Verulam.* (*Hiſt. vit. & mort. col. 4.*). Ita aqua ſalita infantum corpora perlui *Galenus teſte Lud. Cœl. Rhodino* (*l. 6. Lect. Antiq. c. 2. col. 268.*) juſſit, ut ſalis poteſtate callus cuti ſic incatur, quamvis & *Capite præcedenti* pelles ſale emolliri & laxiores fieri è *oſcoride* tradiderit. *Es iſt ein irrdiſcher Balſam &c. Er iſt gleich dem Balm in der Conſervation und mehr, denn es macht alle Dinge mit der Zeit in eine ngelation auf ſteiniſche Art, ſcribit Paracelſus* (*T. 1. Op. in Herbar. p. 1012.*) llem fermentationi reſiſtere *Martin. Schoockius* (*de Ferment. c. 9. p. 284.*) *antavit.*

§. 80.

Quod ſal, item exhalationes ſalinæ, & ſal influorem, arte Chemica nsmutatus, vulgò Spiritus Salis præſtare perhibentur, quamvis etiam forſimum ſalis ſpiritum debita operatione tractatum in ſummam putredinem, atramanti in calore putreſcat, cadaveriſque inſtar fœteat, duci poſſe, deprenderit *Joh. Joach. Beccherus* (*l. 1. Phyſic. ſubterr. ſ. 2. c. 2. n. 11. p. 72.*) Putrenem in fœtu Muſſipontano ſpiritum, ſeu vaporem ſalinum arcuiſſe *Th. Barolin.* (*Cent. 3. Epiſt. Med. 8. p. 27.*) hariolatur. In eandem ſententiam ſeſſit *Anton. Deuſingius* (*ſ. 6. Vindic. fœt. extra uter. genit. p. 115.*) & *Laurent. rauſſius* (*Hiſt. fœt. Muſſipont. p. 8.*), qui Lugduni Gallorum aliquot Embryos in iſtiusmodi liquore vidit natantes, quod ipſum fortaſſis de ſpiritu ſalis m Spiritu Vini cohobato & maritato intelligendum, quod etiam textus inere videtur, membranoſas namque partes quin & muſculoſas & carneas ſpius acidi corrodunt, ut quilibet experiri poterit ſeque in membranoſis exrtum (*ap. Thom. Barthol. Cent. 4. Epiſt. 53. p. 343.*) fatetur *Matth. Jacob. atthiades.* Salis aquam ſangvinem emiſſum conſervare *A. Theophr. Paracelſ.* (*l. 3. de nat. rer. p. 887.*) *comperit*, hujusque deſcriptionem (*in Herbar. T. 1. op.*

(Kkk kkk) *p. 1013.*

p. 1013. & L. 2. Chirurg. mag. c. 2. p. 102.) tradidit. De ſale volatili (Sylviano forſan) affirmat etiam Matthiades, quod bilis & ſangvis eodem aſperſi non facile corrumpantur *(c. l. p. 342.)*

§. 81.

De Sale enixo ſesquipedalia jactat *Paracelſus (in Herbar. p. 1012.)*. Audiamus ipſum: *So ſal enixum wird, alsdenn behält es alle Dinge in eine unglaublich Zeit: Auch das Holz wird Stein darinnen, Leimen wird Stein, Blätter von Bäumen bleiben grün, und was durch Sal enixum aſpergiret wird, das empfähet keine Veränderung.* Sal mirabile *Glauberi* propter vim exſiccantem & aſtringentem, ut ipſe fatetur (*Append. General. Cent. 2. obſ. 55. p. 85. & p. 2. Mirac. Mund. de Uſ. Sal. Mir. in med. n. 20. 21. 22.*) magnam hac in parte conſecutum famam, quia non tantum fructus Arborum & ova gallinacea ſine putredinis labe ad tempus notabile ſiſtit (*c. l. obſ. 52. p. 84.*), ſed & eo in aqua diſſoluto, *notante O. Borrichio* (*ap. Th. Bartholin. Cent. 3. Epiſt. med. 89. p. 385.*). Embryonem humanum ſervavit *Sylvius*, & glandulas aliquot in cardilaginis æmulam ſubſtantiam convertit *Oswaldus Dantiſcanus, juvenis ingenioſiſſimus.* Id ex ſale & vitriolo parari experientia comprobatum eſt, *ſcripſit Phil. Jacob. Sachſius noſter* (*Ocean. Macro-Microcoſm. §. 52. p. 50.*) & inde vitriolatum (*Reſp. de Exper. Bilſ. ad Zaſſ. p. 33.*) *Th. Bartholin.* appellitat. E reſiduo à deſtillatione Spiritus Salis more Glauberiano concinnat *Joh. Conr. Barckhuſen* (*l. 3. Pyroſoph. S. 5. c. 1. Artic. 1. p. 277.*), qui tamen juſtam quantitatem Spiritus Vitrioli in hunc proceſſum ingredi reſiduumque ſal nil aliud eſſe, quam Tartarum vitriolatum non diſſimulat.

§. 82.

Suſpicio inde quibusdam orta, ac ſi Bilſius ejusdem adminiculo cadavera ſua à corruptione defenderet, quod tamen citatus (*c. l.*) refutat *Borrichius*, quod *Bilſio* cum *Glaubero* nihil fuit commune præter illos verborum fumos, quibus ad immortalitatem uterque contendit, neque ſalem illum ſupra communem ſalium purgatorum ſortem eminere. *Idem* putat, quid, quod ſubjecta à putredine beneficio ſalis mirabilis vindicanda liquori huic ſalſo innatare debeant, Bilſianis Mumiis non contingit. Mumias Bilſianas interim ſali ſuam debere durationem *Beati Gabrielis Clauderi* (*tr. Method. Balſam. Corp. Human. p. 5. p. 137.*) teſtis *Oculati* teſtimonio convincimur. Hic namque Mumias Bilſianas propriis luſtrans oculis, odorem balſamicum nullum, multo minus gravedinem inde ortam, de qua alii ſcripſere in Camera percepit, ut proinde hactenus in mentem ipſi venerit conjectura, odorem accuſatum per ſuffumigium pene-

enetrans *à Bilſio* fuiſſe excitatum, quotiescunque admittendi fuerint Anato-
ici, noti atque curioſi, perſpicaces, ut ita eos in invenienda condiendi ma-
ria eo facilius ſeduceret & confunderet. Nullum alium præter Sali-
um haurire potuit ſaporem; ut proinde condituram dictam per ſalina non-
ulla perfici nullus quaſi dubitet, præcipue cum partium neutri quicquam rei
alſamantis adhæſerit. (*add. c. 6. p. 151.*)

§. 83.

A ſalitura iſta tamen corpora incorruptionis donum non conſequi, cum
lita corpora facilè diffluant, credidit *Athanaſ. Kircherus* (*T. 2. Oedip. Ægypti-
. Syntagm. 13. c. 2. p. 398.*). Firmat id Experimento è *Baronii Annalibus* exſcri-
o, quod etiam *alibi* (*l. 10. M. S. ſ. 4. c. 11. p. 244.*) repetiit: Dum Salisburgi in
ontibus ſale foſſili prægnantibus foſſores inciderent in antris ſubterraneis in
ſſam aqua ſalina repletam & ſatis profundam, aquamque in uſum ſalis coquen-
derivarent, contingit, ut inter evacuandum in eâ corpus humanum detege-
nt prorſus integrum incorruptumque, cutis colore prorſus niveo candebat, o-
li ipſam vitam ſpirabant aperti, capilli pilique ab omni corruptione immu-
s, cæterùm totum corpus rigidum inſtar ſaxi. Stupefactis ad tàm inuſita-
m Naturæ prodigium foſſoribus res ad Bavariæ Ducem delata, qui & ipſe
i novitate attonitus portentique videndi deſiderio percitus illud propediem
l ſe deferri præcepit. Quod ubi factum, & jam triduo hoc ſalis figmentum
ulis omnium expoſitum, ecce! id tandem aëris veluti impatiens intra paucos
es in aquam reſolutum ſuoque Elemento reſtitutum prorſus defluxit. Aſſentior
ircheriano decreto, id tamen addo, ſi præfatum Cadaver parum exſiccatum fu-
ſet, quod Ægyptiis ſalitoribus in uſu eſt, diutius putredinis eluſiſſet imperium.

§. 84.

Ad Salis ammoniaci virtutem & efficaciam in hoc adverſus putredinem
natu manu quaſi me ducit *prælaudatus Dn. D. Clauderus Collega & Fautor dum
veret maxime colendus*. Hic ut ſuam curioſitatem docto orbi etiam probaret,
Methodo Balſamandi corpora humana aliaque majora ſine eviſceratione &
ctione huc usque ſolita laudabilem navavit operam. Exercetur autem hoc
namen per Sal Ammoniacum ejusque ſpiritum (*c. l. c. 6. p. 156.*) deſcriptum.
uic immergit cadaver màjus per tres menſes, minora verò per duos, vel ſex
ptimanas, imò quædam per unicum ſolum menſem. Maceratum per hoc
mporis ſpatium corpus eximitur, & leniter exſiccatum reponitur, ut multis
nc operandi modum (*c. l. p. 157. ſq.*) proſequitur.

§. 85.

Non inferius Sale in hoc vitriolum *ſcribit Paul. Zacchias (c. l. p. 367.)* cujus virtutem in carnibus à putrefactione conſervandis admirabatur *Galenus (l. 9. de Simpl. Med. Facult. p. m. 951.)* caliditate namque ſecundum Eundem humiditatem abſumit atque aſtrictione ſubſtantiam contrahit atque conſtipat. Hoc in opere nonnihil etiam humiditatis ipſius exprimit. Conſtringit verò, deſiccat atque contrahit in ſeſe totius ſubſtantiam carnis. Valet aſtringere calefacere & cruſtas inducere etiam *Dioſcorides (l. 5. c. 113.)* aſſeruit. Magno igitur encomio Vitriolum mactat *Joh. Joach. Beecher. (l. 1. Phyſ. Subterr. ſ. 5. c. 1. n. 31. p. 315.)* & ob balſamicam vim miris modis chirurgis commendat, cui *Chriſt. Langius (Miſcell. Curioſ. 33. p. 105. ſq.)* adſtipulatur. Firmat etiam effatum pulvis Sympatheticus, cujus materia vitriolum Romanum, ſecundum *Nicol. Pap. (de Pulv. Sympathet. qu. 2. in Theatr. Sympath. & Antipath. p. 148.)*, qui à multis adhuc magni æſtimatur. Paratur ex Eodem etiam liquor Stypticus præſentiſſimum in Hæmorrhagiis externis remedium, de quo *J. Conr. Weberus (de Liqu. Stypt. p. 124.)* pulvisque ſanguinis affluxum coërcens mihi uſualis. Coagulationem autem ſanguinis & aliorum humorum oriri exiſtimat *Joh. Conr. Barckhuſen (c. l. c. 3. p. 294.)*, quod particulæ ſalinæ vitrioli unionem ineunt, cum cæteris ſalinis in iſtiusmodi humore exiſtentibus, qua de cauſa ſolidæ utrique intermixtæ particulæ ſuæ ſpontis factæ craſſitiem iſti humori inducunt.

§. 86.

Sulphur vitriolo, cum ex eodem paretur Minerva, affine juratum etiam putredinis ſe exhibet hoſtem. *Paracelſus (l. 3. de Vit. Long. c. 7.)* aſſerit, in ſulphure eſſe virtutes Balſami, qui neque vivum, neque mortuum quicquam putrere ſinunt, ſed corpus ita conſervant, ut nulla neque influentia, neque naturalis, vel impreſſa corruptio in corpore deprehendi poſſit. Varia ſunt, quæ id ut credamus movent. Vinum à putredine ſervat ſulphuris odor (*Idem l. 3. de Nat. Rer. p. 889. & l. de Rebus Natur. c. 7.*), ratus ideò *J. B. Helmont. (tr. Arbor Vitæ p. 636.)*, quod cruor noſter eſſet vinum vitæ noſtræ illoque præſervato, ſi non vitam daret longam, ſaltem à multis morbis corruptionem tutaretur. Experimento id explanavit *Joh. Takius (in Epiſt. de Chirurg. Infuſ. ap. Joh. Dan. Major. de Chirurg. Infuſ. Epiſt. 5. §. 15. p. 56.)*. Si ſtagma ſulphuris, quod per campanam paratur quotidie detur ad duas tresve guttas in jure carnis aut cereviſiæ illis, qui ex Venæ ſectione putreſcere ſanguinem ſuum compertum habent, illi poſt exiguum temporis ſpatium deprehendent, ex uſu illius ſtagmatis omnem

pu-

utredinem à ſanguine receſſiſſe, totumque liquorem vitalem primævæ puritati ſinceritatique reſtitutum. Plura de ſulphuris excellentiâ præconia habet idem (*Phaſid. Philoſ. 1. p. 13. & Phaſid. 2. p. 35.*) ejusque miram in peſte excellentiam extollit *J. B. Helmont.* (*tr. Tumul. Peſt. p. 888.*) & *Athanaſ. Kircher.* (*ſ. 3. Scrutin. Peſt. c. 8. p. 374.*). Quod Vapor Thermarum Wisbadenſium incorrupta ſervat Gas Sulphuris, ut cauſam prædicat *Joh. Joach. Beccher.* (*c. l. ſ. 2. c. 4. n. 10. p. 201.*)

§. 87.

Succedit Alumen, quod Sali aſſociabat *Anton. Santorell.* (*Poſtpr. med. 41. p. 137.*). Experientia docet, notat iterum *Beccher.* (*c. l. ſ. 5. c. 1. p. 320.*) modicum Aluminis in Aqua etiam limoſa poſitum, eam ab omni putredine præſervare. Corticum quercus pulvere & Aluminis aſperſione pelliones & Coriarios Coria & pelles condire & denſare in *M. C.* (*Dec. 1. A. 9. & 10. obſ. 1. 10.*), annotatum leges. Id verò ne demireris Alumen cum Vitriolo id commune habere, utrumque namque eundem parentem habuit pyritem nempè. Si enim dura pyritæ vena coloris argentei in locum apricum contrita & macerata ponatur, non multò poſt & vitriolum & Alumen effloreſcere videbis, hoc tamen diſcrimine, quod vitriolum magis, terreſtrem ſapiat ſubſtantiam, minus Alumen, retulit iterum *Kircher.* (*l. 6. M. S. ſ. 3. c. 3. p. 337.*). Et ſi lutum vitrioli aqua vitrioli diluatur, alumen ex eo effloreſcere comperies *idem profitetur* (*c. l. ſ. 4. c. 3. p. 343.*)

§. 88.

Nitrum in hoc agmine etiam reperias. Id vero carnes tabefacere, ita ut mortui cutis & oſſa tantum relinquantur, *Herodotus* (*l. 2. ſ. Euterp. c. 85.*), & ex hoc *Joh. Chokier de Surlet.* (*Fac. Hiſtor. Cent. 2. c. 41. p. 260.*). Ob copiam Spiritus mundi id præſtare, qua nitrum turgere putatur, *Petr. Joh. Fabro* (*l. 4. Panchym. ſ. 7. c. 40. p. 574.*). Et ſi terra Ægyptiaca nitroſa glebis ferè omnibus in locis nitrum ſudantibus, ut notat *Kircher.* (*c. l. ſ. 2. c. 1. p. 325.*) Nilusque exundans in areolas nitroſas, quas Nitrarias vocant, deductus, vel inundatione in concavis camporum foſſis remanens, Solis efficacia in nitrum concreſcit, attenuatis in vaporem aquis dulcibus. Quam ob cauſam Nili fœcunditatem non ſine cauſa à Nitro derivant *de la Chambre* (*Diſc. de cauſ. inund. Nil. Vid. Tom. 2. p. 1. Ephem. Erudit. 25. p. 282.*), & cur aqua Nili corpora à putredine ſervet, non multis inquirendum, idque ſi vera eſt *ſupra* (§. 63.) allegata *de Joſephi* cadavere, Nilo occultato, relatio, cauſam dicere arduum non erit, quamvis aquas Nili nitroſas eſſe contra *Andr. Libavium* (*p. 4. Singular. l. 1. de Ferin.*

rin. Tuberan. c. 12. p. 74.) inficietur *Marc. Frider. Wendelin.* (*l. de Admir. Nil. c. 24. §. 6. p. 201.*)

§. 89.

Calcis uſum huic fini non ineptum, ſunt qui tradunt. *Vid. Joh. Kirchman.* (*l. 1. de Funer. Roman. c. 8. p. 42.*), quod ſi id præſtat, ſiccando præſtat. Ita Patavini hybernis menſibus mortuos calce vivâ exſiccant, ut ad Sectiones Anatomicas reddantur inutiles, referentibus id *Th. Bartholin.* (*Cent. 3. hiſt. 54. p. 107.*) *Joh. Theodor. Schenckio* (*l. 5. Med. Diſput. p. 1. ſ. 1. art. 1. §. 20. p. 113.*) *Joh. Zwölfero.* (*Pharmacop. Reg. Cl. 1. p. 23.*). Gypſo aliquando fuiſſe obducta arefacta Æthiopum corpora picturaque exornata & cippo vitreo circumdata *ex Herodoto* (*l. 3. hiſt. ſ. Thalia*) *& Phil. Camerario* (*cent. 2. op. ſubciſiv. c. 70.*) ſcimus. De Piſſaſphalto infra (§ 120.) ſervandis non abſumendis corporibus favet Chernites Lapis Ebori ſimillimus, *in quo Darium, referente Plinio* (*l. 36. c. 17.*) conditum ferunt. Cur igitur Lapidem hunc Sarcophagi ſpeciem putet *Anshelmus Boëtius de Boodt* (*l. 2. de Lap. & Gem. c. 229. p. 198.*), cum Sarcophago hunc (*c. l.*) *Plinius* opponat miror. Jungunt his Terram ſigillatam, Bolum Armen. Cretam &c. Alii. Turfarum pulverem ſulphureum & bituminoſum putredinem arcere & verminoſæ progeniei reſiſtere *Martin. Schoockius* (*tr. de Turf. c. 19. p. 149.*), non ineptè colligit.

§. 90.

Bitumen in hunc numerum etiam aggregatur cum Succino, quod eſt de genere Bituminum *juxta Andr. Libav. p. 3. Singul. l. 5. de Succin. c. 9. p. 467.*). Muſca Electro incluſa aëre deſtituta durabilior eſt, quam Rex in ſuo Mauſoleo, declamat *Joh. Conr. Dannhauer.* (*c. l. p. 700.*). De vipera *Martialis* (*l. 4. Epigr. 59.*)

Ne tibi regali placeat Cleopatra ſepulchro
Vipera ſi tumulo nobiliore jacet.

De Ape *Idem* (*c. l. Epigr. 32.*)

Et latet & lucet Phaëtontide condita gutta,
Ut videatur Apis nectare clauſa ſuo.
Dignum tantorum pretium tulit illa laborum
Credibile eſt illam ſic voluiſſe mori.

De Formica verò (*l. 6. Epigr. 15.*) Ranam & Lacertam ſequentibus metris dignatus eſt anno 1583. Romæ *Anton. Quæringus Patavius allegante Mich. Geblero* (*Epiſt. de Germ. Formicin.*)

For-

Fortunatæ ambæ quibus ipſa in morte perennem
Inſigni vitam licuit reparare ſepulchro.

Add. *Andr. Libav.* (*c. l. c.35.p.700.*). Ranulam viridem arboream vidit in maſſa Succini *Wigandus* (*de Succin.p.27.*). Araneam *Rob. Boyle* (*Hiſt. fluid. & firmitat. ſ.68.p.144.*). Gryllum integrum expanſum *Th. Bartholin.* (*T. 1. Act. Med. Haſn. obſ.57.p.112.*). Piſces & ova piſcium, *Andr. Aurifaber.* (*de Succin. c. 1.*). Viperam, *Athan. Kircher.* cum aliis è *Manfredi Septalii* Muſeo communicatis delineavit (*l. 8. M. S. ſ.3. c. 4. p. 79. ſq.*), & *ipſe* elegantia ſuccini fruſtula ex liberalitate *Excell. Dn. D. Philippi Jacobi Hartmanni, Medicin. Profeſſ. Regiomontani, celeberrimi, νῦν ἐν ἁγίοις,* quibus Muſcæ, Formicæ & alia hujusmodi inſecta incluſa poſſideo, quod data occaſione gratus publicè prædico.

§. 91.

Cum vero talia animalcula aliquando ſaltim incluſa videantur, ſique ſuccinum confringatur nullum eorum appareat veſtigium, ut *Galenus Bellobonus* (*apud Melich. Diſpenſat. Schol. in Trochiſc. de Carab. Meſ.*) animadvertit, aliam Experientiam afferre commodum duco. Vidi (*teſtatur D. Dan. Georg. Morhof. Epiſt. de Metall. transmutat. p. 49.*) apud *Kerckringium* Amſtelodami inſigne artificium, ſolo ignis miniſterio, nec ulla alia re addita ſolvendi ſuccinum. Nam oſtendit mihi cadavera infantum Succino obducta, ut omnia membra transparerent. Monſtravit etiam phialam vitream tali ſuccino ſoluto iterumque congelato impletam. Quam ſplendidè jam (*ſubjicit p.50.*) Magnatum cadavera condi ac à putredine conſervari poſſent: nam citra ullam corporum eviſcerationem, contra omnem injuriam aëris & humorum nova hac è ſuccino tunica quaſi cathaphracti jacerent. Add. *Rob. Boyle* (*p. 2. de uſ. Experim. Philoſ. Exerc. 1. n.37. p. 119.*). Sepulchrum tale Auro nitidius, Mumiisque quibusvis facilè pretioſius æſtimabat *Dn. D. Joh. Dan. Major.* (*Gen. Errans. c.11.*)

§. 92.

A minerali Regno ad vegetabile tranſeo. Ut autem calida ferè omnia putredini reſiſtunt, prout effatur *J. B. Helmont.* (*tr. de Febr. c. 2. n.35. p. 745.*), ita calidæ herbæ & ſpecies hic ut plurimum adhibentur. Suſpecta quidem *Antonio Santorello* (*c. l. c. 41. p. 135.*), ſunt aromata & quæcunque vim habent calefaciendi. Nam quanquam ſiccent, calefaciunt eadem, ut propterea credat, uſurpata ea potius ad conciliandum gratum cadaverum odorem, quam vindicandum illud à putredine conferre. Quæ ipſius ratio, quod non valeat, quilibet videt, qui inter calorem potentialem & actualem diſtingvere novit. Id vero, *quod addit* (*p.137.*), non ſicco pede prætereundum poſthabendumq;

quod

quod noſtro tempore aut non habeamus vera ſimplicia, quæ tantum ad hanc rem valuiſſe docuit Antiquitas, aut ſi adhuc conſervantur, perveniunt ad nos confractis jam viribus.

§. 93.

Herbis & Aromatibus incolæ Chili provinciæ cadavera implicata ſervare *Caſp. Barlæus* (*Hiſtor. Braſil. p. 751.*) autor eſt. Aromata olim ſepulchris illata, probat *Joh. Chokier.* (*Fac. Hiſtor. p. 327.*), & *Nic. Füllerus* (*l. 6. Miſcell. c. 18. p. 753.*). Floribus & Corollis lectum, quo cadaver efferebatur, ſpargebant *Joh. Kirchmann.* (*c. l. c. 11. p. 57.*) notat. Coronabant & ungebant etiam cadavera partim ut fœtorem usque dum cremarentur removerent, ut *Lucianus* (*de Luctu*) prodidit, partim, quia ad convivia proficiſci mortuum, illorum erat perſvaſio, quod *è Stobæo Conrad. Rittershuſius* (*l. 7. lect. Sacrar. c. 1.*), aut ut ex intentione Chriſtianorum loquitur *Clemens Alexandrinus* (*l. 2. Stromat. c. 8.*) à turba & negotio remotæ ſecuritatis ſignum eſt corona; quare & mortuos coronant.

§. 94.

An Medicorum ſit curare cadavera, quærit *Anton. Santorell.* (*Poſtprax. med. c. 4. p. 11. 12.*), & reſpondet: Tria neceſſaria curando cadaveri, (α) indagare medicamentum ſcopo huic conſequendo, (β) invenire materiam remediorum, quæ Medicus cenſuit opportuna. (γ) admovere remedia & conſulta quæque feſtinanter & dextrè exequi. Primum do medicis, concludit, non ut primarium, ſed ſecundarium. Secundum, quod libitinariis antiqui dabant, dandum hodie aromatariis. Tertium quod antiquitus pollinctores præſtabant concedendum Chirurgis. Ex his qui condituras (Embammationes etiam vocat *Ambroſ. Pareus in op. Chirurg.*) Cadaverum deſcripſerunt, eſt *Petr. Foreſtus* (*l. 30. obſ. med. 29. p. 826.*) *Reiner. Solenander* (*ſ. 5. Conſil. Med. 14. p. 487.*) *Nicol. Reuſner.* (*obſerv. med. à Nobiliſſ. G. H. Velſchio edit. 200. p. 108.*) *Petr. Pigræus* (*l. 4. Chirurg. c. 18. p. 401.*) *Anton. Santorellus* (*in Poſtpraxi Medica ſ. de Medicando defuncto*) *Petr. Bellonius* (*de Medicato funere.*) *Balthaſar Timæus à Güldenklee.* (*l. 6. Epiſt. Med. 10. p. 413.*) *Gabr. Clauder.* (*Meth. Balſ. cad.*) *Joſeph. Lanzonii* (*de pollinct.*)

§. 95.

Scordio ſingularem dotem aſcribit *Galenus* (*l. 1. de Antidot. c. 12.*), Literarum monumentis traditum eſt à quibusdam celebribus viris, cum in prælio cadavera multos dies inſepulta jacuiſſent, quæcunque ſupra ſcordium fortè fortuna ceciderant multo minus aliis computruiſſe ac præſertim eà parte, qua her-

rbam tetigerant. Contra internam humorum putredinem etiam luctatur. onf. *Hermann. Gruben.* (*comment. de Simp. Med. facultat. ſ. 4. Art. 1. p. 110.*) ccenſent huic Vincam per Vincam quæ & clematis Daphnoides audit, ex a defunctis juvenibus & virginibus ſerta conficiunt. Hanc in capite exhu-ato viridem adhuc reperit *Hieron. Tragus*, (*part. 1. Herbar. c. 130. p. 149.*) od quidem non mirandum cum facilè fibras emittant & radiculas figant antæ iſtius partes. Addit *Henric. Kornmann.* (*p. 3. de M. M. in præfat.*) aput ipſum etiam incorruptum ſervatum fuiſſe. Vocant vulgò, quia cada-ribus ad conſtantiam vigoris & viridis coloris additur ſæpiſſimè, *Toden-ut.*

§. 96.

Præter has herbas proſtant Abrotanum, Abſinthium, Anthos, Baſili-n, Calamentha, Hyſſopus, Laurus, Majorana, Meliſſa, Mentha. Sola ardus piſtica Antiquorum conſervabat cadavera ad multa annorum ſecula, m modo exenterata & condita paucis diebus ſerventur (*Anton. Santorell. l. c. 41. p. 137.*) Nepeta, Olea, à Spartanis æſtimata (*Vid. Plin. l. 35. c. 12. el. Rhodigin. l. 17. c. 9.*) foliis olivæ cadaver involutum componi juſſit *Ly-rgus* (*Plutarch. in Vit. Lycurg. p. m. 98. & in Apopht. Lacon. f. m. 114.*) olea-ue coronabantur mortui imprimis in bello fato functi, de quo *Ælian.* (*l. 6. r. hiſt. c. 6.*) Origanum, Pulegium, Ruta, (*Vid. Joachim. Camerar. in not. d. P. A. Mathiol. Herbar. German.* (*l. 3. c. 46. f. 255. b.*) Salvia, Satureja, avina, Serpillum, Thymus: Ex floribus Chamœmelum utrumque, Crocus, t eſt *ap. Diotor. Sicul.* (*l. 1. Biblioth. n. 21.*) Lavendulæ, Roſæ rubræ, Nar-us ſ. Spica Celthica, Indica, Stœchas Arabica. Ex Seminibus Semen An-elicæ, Aniſi & Petroſelini, quibus Scythæ Regum ſuorum cadavera, *teſte He-odoto* (*l. 4.*) infarciebant. E fructibus Caryophylli aromatici, Cuminum, upreſſi Nux, Macis, Juniperi & Lauri Baccæ. E Fructuum corticicus Au-antiorum & Citri. E Radicibus Angelica; Calamus aromaticus, Cype-us, Galanga. Iris florentina (de quâ *Simon. Pauli Quadrip. Botan. Cl. 2. p. 1.*) Zedoaria.

§. 97.

Inter Ligna habetur Lignum Aloës. Cedri imputribilibus annume-atur, quod & rem ſibi creditam in immenſum tuetur & conſervat, *juxta Plini-m* (*c. l.*) Ligna Sittim, è quibus arca fœderis compacta, quæque *à Joſepho* (*l. 3. Archæolog. Jud. c. 6.*) ἰσχυρὰ τὴν φύσιν καὶ σήπειν οὐ παθεῖν δυνάμενα vocan-ur, eſſe ſpeciem Cedri quidam opinantur, quod ipſum tamen non admittit

Joh. Henric. Urſin. (*Arboret. Bibl. c. 22. §. 7. p. 316.*) Add. *B. Joh. Benedict Carpzov.* (*Diatr. Philol. de Arc. fœderis c.3. §.3. p.17.*) Deorum etiam ex hoc fabricata ſimulacra, ut docuit *Vitruvius.* (*l.2. c.9. p.m. 185.*) De ſucco Cedri *mox* (§. *101.*) plura. De ligno Cupresſi idem *Nicol. Füllerus* (*l. 4. Miſcell. Sacror. c. 5. p. 439.*) Carmina Cedro linenda in capſa è Cupreſſo arbore bene olenti confecta aſſervabantur. Quo circa *Horatius* (*de Art. Poët. v. 330.*)

Speramus carmina fingi
Poſſe linenda Cedro & levi ſervanda Cupreſſo.

Add. *Joh. Bond.* (*in h. l. p. 418.*) Nec contemnenda habet *Joh. Bapt. Porta* (*Phyſognom. l.5. c.1. p.200.*), Et ex hoc etiam Lacunaria in Templis. Vid. *Joh. Meurſius* (*l.1. Arboret. Sacr. c.7. p.42.*) & Deorum ſimulacra variâ. v. g. *Vejovis in Arce, Junonis Rheginæ, Orphei in Libetris*, quod allegat *laudatus Urſin.* (*c.l. c.7. §.5. p.130.*). Narrat *Thucydides*, (*l.2. de Bell. Peloponeſ. p.m. 184.*) ſcribit *citatus Porta* (*l. c. p. 301.*), arcas fuiſſe è Cupreſſo, quibus eorum aſſervantur oſſa, qui in bello fuiſſent cæſi, quod ſolitum fieri aſtruunt, quod putredinem neſciat. De Arcis hujusmodi etiam *Ludov. Cæl. Rhodigin.* (*l. 25. Lect. Antiqu. c.2.*) *Anton. Santorell.* (*c. l. c. 43. p. 142.*). De aliis incorruptibilibus lignis *Plinius* (*l.16. c.40.*), quale etiam Juniperi. Spectat huc lignum Rhodium, Santalorum omnium comprimis flavum. Saſſafras, è quò feretrum Mumiæ, quæ in Senatoriâ Lipſienſi Bibliotheca aſſervatur, conſtare creditur, *teſtimonio V. Cl. Dn. Frider Gottl. Ketneri* (*Schediaſm. Hiſt. de Mum. Ægypt. c. 2. §. 8.*). Inter Lignorum Cortices cinnamonum primatum tenet. Quercus medius Cortex aliquando in uſum venit.

§. 98.

Amomo utpl. Veteres condiebant Cadavera *Cl. Salmaſius* (*de Homonym. Art. Iatr. c. 101. p. 160.*). Unde triſte Amomum *Statio*, & craſſis lutatus amomis *ap. Perſium*, de collocatis (*vid.* §.*119.*), item *apud Ovidium* oſſa pulvere Amomi condita. Quid verò Amomum ſit, non tantum ambigitur, ſed & an omnino nunc ſit. Amomum quippe illud vetus, quod olim fuiſſe non dubitamus, certatim hodiè eruditi plantarum quærunt nec inveniunt, ut iterum *Salmaſ.* (*c.l. c.91. p. 135. & Exerc. Plin. ad Solin. c. 30. p. 284.*); Non amplius haberi in Arabia, *ipſe Petr. della Valle* (*p. Itinerar. Orient. Epiſt. 18. p. 172.*) fatetur, quin & Medis, apud quos naſci fertur, neſciri, (*p.3. Epiſt. 14. p. 107.*) prodidit. Autorum Veterum de hoc diſſenſum vide ſis *ap. laudatum Salmaſ.* (*de Homonym. Art. Iatr. c. l. p. 136.*). Sub nomine Camaca deſcripſit *Guilh. Piſo*

iſo (*l.* 4. *de Hiſt. Natur. & Med. Baſil. p.* 177.). Ramum ex Aſia, quamvis ſic-um allatum, reſpondiſſe deſcriptioni *Dioſcoridis* (*l.* 1. *c.* 14.) *notat Fragoſus* (*Hiſt. Med. Ind. c.* 20. *f.* 58. *a.*). Apud Poëtas *Virgilium, Ovidium, Statium, Perſium & racontium loca* (*l.* 1. *de Coron. c.* 12. *p.* 181.) *Carol. Paſchal.* collegit & allegavit. Memorabilia imprimis ſunt illa *Statii* (*l.* 1. *Sylv.* 2. *v.* 111.)

pingvi crinem deducere amomo,

(l. 3. Sylv. 4. v. 82.) de coma *Flavii Evini*, quam

multa Paphie ſaturabat amomo.

ingvem fuiſſe ſuccum, concludit (*c. l.*) *Paſchalius*, quando verò *Papinius* (*c. l. ylv.* 3. *v.* 131.) in Lacrymis *Etruſci* ad *Cupidines*:

Illa Sagittiferi circumvolitaſtis Amores
Funera maternoque rogos unxiſtis Amomo.

on ſolum *cum Paſchalio* aſſero Amomi odorem & ſuffumigationem funeri-us adhiberi ſolitam, ſed etiam ſuccum pro inunctione, aut ſi rectè conjecturo, ngventum ob odorem Amomi ſimile, adeoque ἄμυμον. Ita Amomum *il-ſtris Caſp. Barthius* (*in Stat. h. l. p.* 332.) interpretatur ungventum *Veneri* gra-um. Pretioſiſſimis namque ungventis quibusdam Amomum miſcebatur, . g. Nardino ſ. Foliato Regioque, quod *Plinius* (*l.* 13. *c.* 1. & 2.) teſtatur. In uneribus quoque locum habebat. Ita Amomum pro unguentis ex ſenten-a *Salmaſii* (*Exercit. Plinian. in Solin. c.* 30. *p.* 283.) poſuit *Perſius* quibuslibet, uibus inungebant corpora mortuorum. Inde Amomiam vocarunt recen-ores id omne, quo medicabantur corpora defunctorum & condiebantur. Momiam & Mumiam hodie vocat Europa nomine inde ducto. *Hæc Salmaſius.* Vetus Scholion in antiquiſſimo *Pauli Æginetæ libro* (*forſan ad l.* 7. *c.* 3.), ad vo-em ἄμωμον notat id eſſe, quod vulgò momia ab Arabibus dicitur. Ἄμωμον λέγεται μόμις. Apud *Myrepſum* μωμία pro tabo hominis mortui, in Anti-doto Athanaſia: αἷμα ἀνθρώπου τεθνεῶτος ἐν τῷ κέκληται παρ᾽ ἰταλοῖς μουμία, t iterum (*de Homonym. Hyl. Iatr. c.* 101. *p.* 160.) *Salmaſius.*

§. 99.

Quod ad ſuccos Arborum concretos, Lacrymas, Gummata & Reſinas, in-er ſuccos agmen ducit Aloë, ob vim balſamicam à Sale nitroſo, ſeu amaro putre-dinis vindice acerrimo, ut *Magnificus Noſter Argonauta* (*in Hier. picr. p.* 171.) commentatur: Ob quam cauſam Medicamenta ex eodem confecta, v. g. Elix. proprietat. Pilul. Aloëticæ &c. corpus vivum à putredine præſervare in ore omnium eſt. Quo circà *Hieron. Fabric. ab Aquapendente in Conſultationibus* aliquoties ob multiplicem, imò ferè quotidianum uſum inſemet probatum,

proverbii modo effabatur: qui optat vivere annos *Noë*, multum utatur Pilulis de Aloë. Evolv. *Andr. Tenzel.* (*Exegeſ. Chymiatr. p.2. ſ.4. p.585. junge huic Chr. Lang. de Elix. propr.* §. *41. p. m.131.*). Dum Aloës ligni pulverem non ſuccum ad pollincturam adhibitum fuiſſe tricatur *Cl. Salmaſius* (*Exerc. in Solin. Polyhiſt. c.52. p.744.*), cum *Homero* dormitavit & obelum *Joh. Bodæi à Stapel* (*Comm. in l.7. Theophraſt. c. l. p. 902.*) *Valent. Henric. Vogler.* (*in Phyſiol. paſſ. Hiſt. J. C. c.13. p.57.*) & *Joh. Henric. Urſini* (*l.3. Hort. Aromat. c.2.* §. *5. p.198.*), non ſine ſontica cauſâ & ratione ſenſit.

§. 100.

Aſam dulcem ſ. Benzoën, & Aſphaltum non parvo uſui eſſe conſervandis cadaveribus reputavit (*l.16. Geograph.*) *Strabo*. Plura *Anton. Muſa Braſſavolus* (*in Exam. Terrar. p.444.*), ubi edixit, quod vos Mumiam nuncupatis, Aſphaltum Judaicum eſſe certus ſum. Camphora Aquæ Cœleſti commixta, illa à putredine tuetur & præſervat odoris fragrantia: Similiter & Myrrha atque Agalochum vulgò Lignum Aloës obſervat *Lev. Lemnius* (*l.2. de occult. Nat. mirac. c.52. p. 265.*). Aliis etiam rebus additur, ut eas à putredine ſervet, tradit *Godofr. Mœbius* (*Anat. Camphor. c.27. p.104.*). Inde dilectam ſuam Maani eadem condire jubebat & Romam ex Oriente deferebat *P. della Valle* (*p.3. Itiner. Epiſt.25. p.161.*)

§. 101.

Cedri ſuccus, ſeu Reſina ſponte fluens, non igne, ut pix, excocta, de qua *Claud. Salmaſius* (*de Homonym. Hyl. Iatr. c.102. p.168. ſq.*) evolvi meretur. De illa *Plinius* (*l.16. c.2.*). Ejus tanta vis eſt, ut in Ægypto corpora hominum defunctorum eâ perfuſa ſanentur. Et (*l. 24. c.5.*). Defuncta corpora incorrupta ævis ſervat, viventia corrumpit. *Caſtor Durantes* (*in Herbar.*) cecinit:

Cedrus & exſiccat & calfacit ordine terno
Major Reſina illius, quæ Cedria dicta eſt,
Corpora conſervat defuncta putredine viva
Conficit infuſa.

At id, judicat *Paul. Zacchias* (*c. l. n.7. p.361.*), commune habet Cedri cum aliis venenis, quæ vivis & ipſa mortem afferunt, mortuis pro vita ſunt, quod cadavera eis ſublata non putrefiant Cedriam inde quidam vitam mortuorum *juxta Andr. Libav.* (*l.7. de Bitum. c.15. p.910.*). Opinionis autem de vi venenorum conſervativa falſitatem alibi demonſtravit *Zacchias*. Ingenioſè & piè *J. H. Urſinus* (*c. l. c.20.* §. *6. p.298.*)

Cedria

Cedria viva necat, defunctaque corpora ſervat
Vivere vis ſemper, fac moriare prius.

Add. *Aëtium* (*Tetr.* 1. *Sermon.* 1. *col. m.* 31.) *Petrus Bellonius l.* 3. *Medicat. funer.* & *l. de coniferis Arboribus l.* 1. *obſ.* 18. *p.* 47. & *l.* 2. *c.* 3. *p.* 186.) ſcripſerat, non tantum Cedrium eſſe ex Cedro, ſed & picea, tæda, larice, Cupreſſo, Junipero, Betula: & tribuerat ei easdem dotes, quas Autores Cedriæ in conſervandis cadaveribus. Oppoſuit verò ſe huic *Pet. Andreas Matthiolus* (*Comment. in l.* 1. *Dioſcor. c.* 89. *p.* 95.), idque magnum & ridendum errorem vocat; cui pollicem premit *Bodæus à Stapel* (*Comment. in Theophraſt. Ereſ. l.* 9. *hiſt. plant. c.* 3. *Andr.* tamen *Libavius in Bellonii* partes ſeceſſit, & *Matthioli* in *Bellonium* tela irrita reddere conatus eſt (*p.* 3. *Singular. l.* 7. *de Bitum. c.* 15. *in Schol. p.* 911.), quem, ſi lubet, inſpice, ubi dictitat, nimium ſuæ facundiæ indulſiſſe diſputatorem. Succo hoc ipſo Cedrati & candelis involuti Numæ Libri ſub terra depoſiti durarunt annis IↃXXXV. *teſte Livio* (*Decad.* 4. *l.* 40. *c.* 29.) *Plinio* (*l.* 13. *c.* 13.) *Melch. Guilandino* (*comm. de Papyr. m.* 24. *p.* 200. *ſq.* ubi multa de Cedro), & *Henrico Salmutho* (*ad l.* 1. *Panciroll. Tit.* 42. *p.* 144.)

§. 102.

Gummate, quod è Cupreſſo, Anime aut Copaiva putat *Eraſmus Franciſci* (*l.* 6. *Ausländiſcher Kunſt und Sitten-Spiegel p.* 1493.) Regum corpora in Peru præſervabant, ut dudum mortua vivida gauderent facie. Jungunt his Ladanum, Myrrham, quæ *juxta J. B. Helmontium* (*tr. de Febr. c.* 2. *n.* 35. *p.* 745. & *tr. Ariana Paracelſi p.* 626.), jam è bis mille annis corpora Memphytica præſervat.

Ora virûm longum myrrhata reponit in ævum.

Sil. Italicus (*l.* 13. *v.* 472.). Add. *Gilbert.* (*de Murrhin. c.* 1.): Opobalſamum, Carpobalſamum, Xylobalſamum. De Opobalſamo iſta *Proſper Albinus* (*l.* 4. *Med. Ægypt. c.* 15. *f.* 149.). Apud Turcas & Nobiles Ægyptios ejus uſus eſt frequentiſſimus, tantopere enim adverſus omnem putredinem humorum præſtat, ut eo inuncta cadaverum corpora diu imputria ſervari conſtet. Plura ex Aliis collecta ſuppeditabit (*Myrrholog. ſ.* 4. *c.* 17. *p.* 331. *ſq.*) *Gottofr. Sam. Poliſius.* Idem de Balſamo Peruviano vero opobalſami ſuccedaneo *Mich. Dœring* (*tr. de Opobalſamo ſ.* 2. *c.* 1. *p.* 38. & *c.* 4. *p.* 48.), & *Th. Bartholin.* (*Diſſ.* 1. *de Theriac. p.* 29.) eſto judicium. Picem liquidam propter Aſphalti affinitatem ſubſtituendam cum *Jouberto* cenſuit *Idem* (*Diſſ.* 5. *de Med. Dan. domeſt. p.* 222.) Νεκρῶ σμύρνισιν conſtitiſſe Aloë, Myrrhâ, Gummi, (Arabicum vel Thebaicum ex Acacia Spina Ægyptia, conjicit *Valent. Henr. Vogler. Phyſiol. Hiſt. paſſ. Chriſt. c.* 13.

c. 13. p. 51. Aſphalticam picem extitiſſe, conjectura eſt *Wilh. Schickardi in Miſchpath. Hammelech. c. 6. theor. 19. n. 158. p. 412.*) Sarcocolla, Acacia, Opobalſamo *Aëtius* (*l. 16. c. 123.*) prodidit.

§. 103.

Saccharum ipſi Sali prætulit *Joh. Joach. Beccherus* (*c. l. n. 33. p. 316.*) dum infit: Sicut inter vulneraria vitriolum facilè omnibus palmam præripit, ita in regno vegetabili reliquis Saccharum non cedit, cujus vis in glutinando & præſervando à putredine ipſa experientia claret, vidique non modo, ut in Pharmacopeis vegetabilia, ſed & varia Animalia Saccharo condiri & recentia & incorrupta longo tempore in ſtatu naturali præſervari. In ſtatu naturali, dico, (*ſubjicit,*) nam etſi carnes quoque & piſces ſale condiantur & longo tempore à putredine defendantur, tamen in ſtatu ſuo mutantur ob admixtum ſalem, cujus acrimonia mortificantur ac corroſiva fiunt. Quæ verò (*pergit e. l. n. 35. p. 218.*) Saccharo præſervantur, craſin ſuam ſervant, utpote quæ ſaccharo non alterantur, cum id in ſuis partibus temperatum exiſtat, nullam in corporibus, prout Sal commune, reactionem aut intrinſecam mixtionem facit, ſed tantum ea præſervat humiditati influenti reſiſtendo & internum balſamum confortando, quod à ſaccharo optimè quidem & ſufficienter præſtatur. Nam experientia docet integras Nefrendes, cum ſaccharum coqvunt & in officinis ſacchararis in magnis catinis depurant, intinctas & quaſi in momento extractas, ita tamen ſaccharo penetratas eſſe, ut nunquam amplius putreſcant, cum à ſaccharo partes ita obducantur, ut etiam in ipſis oſſibus inveniatur, eaque condiat, aliàs facilè putreſcibilia. Vidimus quoque carnem cervinam ſaccharo condiri, quæ ſumma in æſtate putredini reſiſtebat, poſſunt autem carnes taliter conditæ vel ſic coqvi, vel ſi dulcedo nauſeam pariat, edulcorari & ſaccharum rurſus ſervari & ad ſimilem uſum adhiberi. *Hactenus ille.* Eadem ferè *J. B. Porta* (*l. 5. Phytognom. c. 1. p. 305.*) & qui Eundem citat *Joh. Takius* (*Phaſid. Philoſ. 1. p. 13. & 14.*). Contrarium ſuſtinet *Thom. de Garencire* (*in Flagell. Angliæ c. 5. p. 95.*), eò quod ſaccharum ſit dulciſſimum & ea propter fœcundus putredinis parens: Qui & privatum odium inter ſaccharum & corpus noſtrum finxit. Quæ in alimentum alicujus cedunt, *rationatur,* id faciunt eò efficacius, quo efficacior fuerit eorum fermentatio. Certum autem eſt, nullam fieri fermentationem inter ea, quæ qualitatibus conveniunt, qualia ſaccharum & caro. Utraque namque dulcia, hoc pateſcit, ſi ſaccharo caro quædam condiatur, ſtatim putreſcit & corrumpitur. Sale verò condita diu perſeverat incolumis, cum inter ſal, quod acre, & carnem, quæ dulcis, propter diſſidium

qua

ualitatum quædam fiat fermentatio. Sic ſaccharum fructus acidos diu à utredine tutatur, quia ipſius dulcedo cum horum acerbitate fermentatur. ta in Phtiſicis ſaccharum, ſal pulmonum & eorum unionem diſſolvere voluit *azar. Meyſſionerius ap. Th. Bartholin.* (*Cent. 2. Hiſt. Anat. 35. p. 228.*). Adde uæ de Sacchari in Scorbuticis noxa retulit *Th. Williſ.* (*de Scorbut. c. 10. p. 324.*) *David von der Becke* (*Experint. circ. Rer. Nat. Princip. p. 42.*) & quæ recitat *oh. Dolæus* (*l. 3. Encyclop. Med. c. 7. p. 254.*), quamvis cauſtica Sacchari vis nortuos non ita invadat ut vivos, quod ex *ſupra* (*l. 1. Tit. 7. §. 41.*) dictis laret, & quod Sacchari vis corroſiva adhuc non extra verſa ſit.

§. 104.

Nec ſilentio prætereundæ Reſinæ v. g. Abietis, Laricis, Pineæ, Therebinhinæ &c. Vid. *Rob. Boyle* (*p. 2. Experim. Philoſ. Exerc. 1. n. 37. p. 119.*) De Laicea ne dubites, laricem olim Cedro magna convenire judicavit *Melch. Guiandin.* (*c. l p. 207.*), qui tamen mentem ſuam correxit & ait: tres eſſe arbores ſpeie, parum differentes; Cedrum in Libano, Cedrum magnam Cedrelatem *à linio* dictam, *à Vitruvio Theophraſto, Plutarcho, Herodoto* aliis multis Cedrus abolute vocatur. Cedrus, qui una refertur ad Laricem oxycedrum, hoc eſt Cerum acutam aſtruit *Guilandinus*. In hunc cenſum etiam venit Sandaracha, tyrax calamita & liquida, Thus à quo Mumias ſeu Momias dictas opinabatur *l. Salmaſius referente Carolo du Freſne* (*Tom. 2. Gloſſar. col. 694.*) ἄμωμον aliuando ἄμωμον λιβάνιον audiat, & *Heſychius* (*in Lexic.*) id confirmet. *Evolv. audatus Salmaſ.* (*ad Solin. Polyhiſt. c. 33. p. 284. & Homonym. Hyl. Iatric. c. 91. . 136.*), qui tamen quod mumiæ vocabulum inde deduxerit revocat ſenteniam.

§. 105.

Vinum demum auſterum comprimis, quo Cadaverum loca interna lavare conſueverunt cum aceto è vino etiam cerevîſia aut Tritico facto ad hanc laſſem ſpectat. His namque tanquam fixis balſamus genialis ſponte diffluns vel expirans imbutus aſſociatus hæret, ſiccitatis repagulis coërcetur vel ſalem prædominante fermento à balſami indole non alieno fovetur ſecundum *J. B. Helmont.* (*tr. Magnum Oportet n. 19. p. 124.*). Norunt id coqui & mulierculæ, carnes ne fœtorem contrahant & durent in aceto, etiam cerevîſia ſecundaria acida macerant & à putredine vindicant.

§. 106.

Earundem virium celebrantur è prædictis vegetabilibus parata. Fumo lignorum reſinoſorum præprimis carnes condiri & indurari plebejis notum eſt.

Fumo

Fumo verò ex herbis & pulveribus aromaticis excitato cadavera putredinis vim non experiri *Rob. Boyle* (*c. l. n. 37. p. 121.*) propalavit. Curioſiores etiam & prudentiores Coqui & Mulierculæ carnibus infumandis Ligna Quercus, Juniperi & Piceæ adhibent, ſicque carnes infumatas durabiles acquirunt verminationique minus auſcultantes.

§. 107.

Aquæ deſtillatæ non ſolum ad certos annos non putreſcunt, ut recitat *Levin. Lemnius* (*l. 2. de Nat. Mirac. c. 52. p. 260.*), ſed & aliarum rerum faciunt conſervationem, ſi ſpirituoſæ aromaticæ & cum vino aut ſpiritu vini deſtillatæ. Turcæ ſiccatum cadaver aſpergere aqua Roſacea, addito Thymiamate, *apud Philippum Lonicenum* (*T. 1. Hiſt. Turcic. p. 2. c. 19. cit. Th. Dempſtero ad Joh. Roſin. l. 5. Rer. Roman. Paralip. ad c. 3. col. 1010.*)

§. 108.

Spiritus vini in uſum etiam venit; *Vid. Rob. Boyle* (*c. l. n. 42. p. 121. & Exerc. 4. n. 29. p. 185.*). *Henric. Oldenburg* (*Act. Philoſ. Angl. M. Maj. 1666. n. 1. p. 150.*). *Laurent. Strauſſ.* (*de Fœt. Muſſipont. p. 8.*). Ad vitandam putredinem poſt ſingulas demonſtrationes Anatomicas corpus inciſum haud inefficaciter irrorabat liquore conſervativo facto ex vino & ſpiritu vini ſuper herbas Majoranæ, Thymi, Serpilli, Origani, Radices Cyperi rotundi, Calami Aromatici, Angelicæ, Flores Lavendulæ, Chamœmeli Romani & Raſuram Ligni Saſſafras per deſtillationem, prægreſſa digeſtione debita abſtracto admiſta, dein Spiritus Nitri parte aliqua. *Dn. D. Joh. Dan. Major.* (*Anat. Kilonienſ.* 1. *c. 1.* §. *11. p. 5.*). *Magnus ille apud Gallos Profector Joh. Riolan.* (*l. 1. Anthropogr. c. 18. p. 61.*) hæc habet: Cadaver pro Anatomia æſtatis tempore ne putreſcat ſupra ſcordium & Clematitem Daphnoidem recumbens adminiſtrabitur & peracta ſectione iterum herbis ſepelietur. Interiora tamen aquâ ſalsâ, aut aqua vitæ, aut aceto lavabuntur; atque in loco frigido ſectio adminiſtrabitur & noctu corpus in loco ſubterraneo collocabitur.

§. 109.

Quo ſerpentes, Lacertæ & ſimilia animalia ſerventur incorrupta, ſequens communicat *Caſp. Schottus* (*l. 11. Mirab. Technic. c. 20. p. 890.*): Vas vitreum amplum ac forte imple aquâ ardente, ſeu vino aduſto, aut aceto fortiſſimo, & in vas injice vivos ſerpentes, lacertas aliaque ſimilia reptilia, obduraque vas ne elabantur. Mortua apparebunt viva, & manebunt perpetuò incorrupta. Vidit id Romæ in Ergaſteriis ſive Galeriis, ut vocant, Principum. Ita in aqua Imperiali ſerpentem conditum monſtravit *ſuggerente Petr. Borell.* (*Cent. 1. obſ. 23. p. 29.*)

.) Pharmacopoeus Monſpelienſis. Sive carnis fruſtum, ſive piſcis in hac ma-nt aqua præſervabitur à putredine, *Anton. Fumanellus* (*l. de Compoſ. Medi-m. c.3. p.269.*). Quintam ſuam Eſſentiam commendavit (*de Q. E. Canon. 2. 1.*) *Joh. de Rupe ſciſſa.* An hic ſpiritus Ambroſia & Nectar rubeum, quod *Pa-cli* naribus *Thetis* Dea *ap. Homer.* (*Iliad.5. v.39.*) inſtillabat? disquirant, qui-s tempus ſuppetit. *Tamponetta Chirurgus obſtetricius* Pariſiis monſtravit *ao Borrichio* varios infantes ex utero materno evulſos & in Spiritu Therebin-inæ vitreis vaſculis excepto natantes & inter alios etiam Satyrum humanum: olv. *Th. Bartholin.* (*V.1. Act. Med. Hafn. obſ. 94. p. 184.*). Vidi non ſemel udMedicos Embryones in liquore pellucido, quem ſpiritum vini reputavi, in-gros adhuc natantes, muco tamen aliquando obſitos.

§. 110.

Referenda huc olea, quorum uſus etiam in hoc opere locum invenit. ectoris corpus à putredine vindicatura Venus

ῥοδόεντι δέ χρῖεν ἐλαίῳ
Ἀμβροσίῳ
Roſaceo inunxit oleo
Divino.

. *Homer.* (*Iliad. ψ. v.186.*) Et condiendi corpora rationem per coctionem & acerationem eorum in oleo Juglandis Nucis pro uſu ſpeciatim Anatomico opoſuit *Nehemias Grew.* (*Muſ. Regal. ſocietat. Angl. p.2. Vid. Act. Erud. Lipſ. 82. Menſ. Januar. p.2.*). Chymici oleum ſ. balſamum ex ſulphure adeò effi-x conficiunt (cum oleo Therebinthinæ), ut neque vivum corpus, neque mor-um ad putredinem tranſire ſinat: ſed adeo integrum tueatur, ut neque ulla æleſtis impreſſio, vel ab Elementis profecta, vel ab ipſo ortu inducta ob-ſe ei poſſit, ex Aliis memorat *Joh. Jacob. Wecker.* (*l. 1. Antid. Special. ſ. 5. 47.*)

§. 111.

Quod è regno Animali allegare poſſum, Caſtoreum eſt, quod aliis ad-idit ſpeciebus *Philipp. Grüling.* (*obſ. & curat. Centur. ſingul. obſ. 85. p. 84.*) dos adipe ſuillo Cadaver oblinire (*Lucian. T.2. op. de Luctu p. 305.*) au-r eſt. Sed præ his laudem meruerunt Mel & Cera. De Melle *Plinius* (*l. 2. c.24.*). Mellis quidem ipſius natura talis eſt, ut putreſcere corpora non ſi-at, jucundo ſapore atque non aſpero, alia quam ſalis natura. Conf. & *trabon.* (*l. 16. Georg. p. 746.*) *Diod. Sicul.* (*l. 15. Biblioth. p. 401.*). Eſt enim uinta quaſi florum eſſentia, unde balſamicam tenacitatem & naturalem quan-

dam incorruptibilitatem obtinet, ut multos annos durare poſſit, ceu *Job. Zwölfer.* (*Pharmacop. Reg. el. 1. p. 23.*) memorat. Balſamicam illam vim imprimis Melli aërio tribuit *P. J. Faber.* (*l. 3. Panchym. ſ. 5. c. 6. p. 360.*), ſed mel non eſſe aëris & roris, ſed vegetabilium partum, *Academici Galli ap. Job. B. du Hamel.* (*l. 2. Reg. ſcient. Academ. Hiſtor. c. 2. n. 4. p. 179.*) demonſtrant. Singularis eſt illa *Dn. D. Chriſtian. Franc. Paulini* (*de Mort. verminoſ.* §. *14. p. 29.*) aſſertio, quando Spartanus & Aſſyrios Reges ſuos demortuos melle condiiſſe aſtruxit, ut citius putreſcerent.

§. 112.

Unde autem Melli iſta à corruptione præſervandi ſit poteſtas, egregiè docuit olim *gratioſiſſimus Præceptor Dn. D. Job. Theod. Schenckius* (*l. 4. Synopſ. Inſtit. Med. Diſp. p. 1. Artic. 3.* §. *19. p. 79.*). Vis ejus balſamica acido & alcali aëreo ſumme depurato conſtans præcavet internorum reſolutionem, & ne quid peregrini externè intret ungvine ſuo figuras pororum oblinit, minime tamen deſtruens & corrumpens. Habet & quædam *Gerh. Job. Voſſius* (*l. 4. de Idolol. p. 1579.*). Quod ſi ita eſt, cur veteribus Mortis Symbolum Mel? ſicut fel vitæ? Unde mellis libamina terreſtribus infundebantur? regerit *Lud. Cœl. Rhodigin.* (*l. 28. c. 27. col. 1588.*), quoniam per voluptates obrepat Animæ mors, quæ per amaritudinem reviviſcat: Nam & Diis offerebatur fel, aut quia mors malorum meta eſt, quibus exuberat vita.

§. 113.

Ex cauſis datis Mel conſervativum eſt Florum & Plantarum & viviradicum, & plantarum dulce viaticum, ex mente *J. B. Ferrarii* (*l. 3. Floricult. c. 5. p. 300.*), quod nec *Hieron. Cardano* (*l. 8. de Subtilit. p. 480.*), nec *J. C. Scaligero* (*de ſubtil. Exerc. 179. p. 583.*) ignotum. Corporum vivorum etiam, quod Democriti Exemplo patet. Narrat namque *Athenæus* (*l. 2. Dipnoſ. c. 3.*), & *Diophanes* (*l. 15. Geopon. c. 7.*), eundem ſecutum morem Pythagoræorum aëreo melle foviſſe vitam. Pythagoræi namque præter mel pani adhibebant omninò nihil, rogatusque *Democritus*, quomodo ſanitati providendum eſſet? ſi exteriora, *inquit*, oleo, interiora melle irrigentur. Quam ipſam experientia valdè favorabili confirmavit opinionem, vitâ ad centeſimum annum prorogata. Vid. *Job. Chryſoſt. Magnen.* (*Prolegom. Democr. Reviviſc. p. 11.*). Antidotorum hanc ob cauſam ingrediens & quaſi baſis, mel conſtitutum, v. g. Theriacæ & Mithridatii, ut pulveres & ſuccos non ſolum uniat, ſed & diutius

ius conſervet. Evolv. *Marcus Oddus* (*Meditat. in Theriac. & Mithridat. m.1.c.23.p.89.*) & *Ulyſſ. Aldrovand.* (*l.1. de inſect. c.2.p.85.*)

§. 114.

Ut in ſacris Mellis uſum monſtraſſe Nympharum unam *Meliſſam* Græci rodunt, (*Lud. Cœl. Rhodigin. c. l.*); Ita & Græci mortuos ſuos melle placaſſe gimus. *Iphigenia* (*ap. Eurip. in Iphigen. teſt. Ulyſſ. Aldrovando l.1. de inſect. 1.p.28.*). Fratri inferias vovens promittit *ſangvinem montanæ vitulæ Bacchiq;* *quorem*:

Ξανθῶν δὲ πόνημα μελισσῶν.
flavarumque labores Apum.

d & mortuis conditurам præſtare Mel, *Democritus* primus docuiſſe fertur. um enim doctrinam de mortuorum Reſurrectione percepiſſet ab Ægyptiis, mque aſſeveraret (qua de cauſa ſale eundem fricat *Plinius l.7. c.55.*) vide- tque Balſamo condiri & aſſeverari cadavera antiquiſſimo more, deficiente Thracia Balſamo mel adhiberi juſſit, ſuumque in eodem conſervari corpus. eſtem hujus rei producit *allegatus Magnenus* (*c. l. Diſp. 2. c.2. p.185.*) *Varro-m apud Nonium Marcellum* (*c.3.n.261.*). Quare, *inſit, Heraclides Ponticus* non Pontifex, ut bene *Nonium* corrigit *Petr. Victorius* (*l.19. var. lect. c.1, 285.*) plus ſapit, qui præcepit, ut comburerent corpora, quam *Democritus*, ui ut in melle ſervarent, quem ſi vulgus ſecutus eſſet, peream, ſi centum de-ariis calicem Mulſi emere poſſimus. Quorſum & referenda illa *Lucretii* (*l.3. e Nat. rer. v.102.*) verba:

Nam ſi in morte malum eſt, malis, morſuque ferarum
Tractari: non invenio qui non ſit acerbum
Ignibus impoſitum calidis horreſcere flammis;
Aut in melle ſitum ſuffocari atque rigere
Frigore, cum in ſummo gelidi cubat æquore ſaxi;
Urgerive ſupernè obtritum pondere terræ.

§. 115.

Ageſipoli melle curato domumque relato regia contigit ſepultura, *nar-at Xenophon.* (*l.5. de reb. geſt. Græc. p. m. 720.*). Tali modo etiam *Alexan-drum M.* conditum indicat *Statius* (*l.3. Sylv.2. v.117.*) dum canit:

Duc & ad Æmathios manes ubi belliger urbis
Conditor Hyblæo perfuſus Nectare durat.

De Babyloniis & Perſis *Herodotus* (*l.1.p.131.*) ſepulchra eisdem in melle ſunt. Junge *Strabon.* (*l.16.p.513.*) Idem & *Ariſtobuli à Pompejo* interfecti Cadaveri

 teſte

teſte Joſepho (*l. 1. de bello Judaico. c. 7.*) contigit. Hippocentaurum in Theſſalia notum & ex Ægypto ſub principatu *Claudii* Cæſaris allatum in melle vidit *Plinius* (*l. 7. c. 3.*). Add. *Columellam* (*l. 12. de R. R. c. 45.*) *Ulyſſ. Aldrovand.* (*l. 1. de inſect. c. 2. p. 65.*) *Laurent. Pignor.* (*Epiſt. 45.*). Viventium igitur, *memorante Rhodigino* (*c. l. col. 1587.*), Symbolum fel erat, mel mortuorum. Vid. *ſupra* (§. *112.*)

§. 116.

Mel crudum id præſtare diſſeruit *Plutarchus* (*l. 8. Sympoſ. probl. 5. p. m. 348.*), cum elixando ipſum mel perdatur. Miſcebant tamen & melli ſubinde alia. Ita de *Juſtino Auguſto minore* Avunculi funus curante (*l. 3. de laud. Juſt.*) *Corippus*:

Thura Sabæa cremant, fragrantia mella locatis
Infundunt pateris, & odoro balſama ſucco,
Centum aliæ ſpecies ungventaque mira feruntur,
Tempus in æternum ſacrum ſervantia corpus.

Combabus apud Lucian. (*de Dea Syria T. 1. op. p. 667.*), amputata virilia in vaſculo cum Myrrha melle & aliis odoramentis recondidit. An melle oblita cadavera citius an tardius putreſcant? quærit *Chriſt. Franc. Paulini* (*Disquiſ. de mort. Verminoſ.* §. *14. p. 29.*) & reſpondet; *Plinio* (*l. 22. c. 24.*) placet poſterius, mihi autem prius.

§. 117.

De Cera *Cicero* (*l. 1. Tuſcul. quæſt. p. 312.*): Perſæ mortuos cerâ circumlitos condiunt, ut quam maximè diuturna permaneant corpora. Hauſit id forſan ex *Herodoto* (*c. l. p. 94.*), qui de Perſarum Magis, quod mortuum cera involventes in terram condant. Scythæ Regis mortui corpus in ceratum alvo evulsâ atque expurgatâ, quam ſilere contuſo, thymiamate, Apiique Semine atque Aniſi cum expleverunt, reſuunt rurſus, impoſitoque plauſtro ad aliam gentem ferunt, ut *idem* (*l. 4. ſ. Melpom.*) teſtatur. Add. *Alex. ab Alexandr.* (*l. 2. Genial. dier. c. 7. f. 115. a.*). In mellis defectu etiam cera ſuccedaneum. Ita Spartani cadaver Ageſilai cera (non enim erat in promptu mel) colliquata circumfuſum Lacedæmonem pervexerunt *Plutarchus* (*in vit. Ageſil. p. m. 371.*) & *Cornel. Nepos in Ageſil. c. 8. p. 301.*) prodidit. Corpus equidem hujus in melle deportatum Spartam, fidem fecit (*l. 17.*) *Diodor. Siculus*; *Plutarcho* tamen & *Æmilio Probo* aſſentitur *Th. Dempſterus* (*c. l. p. 1009.*). Durare hujusmodi cadavera, ſequens *Jacobi Gretſeri* (*l. 1. de Fun. Chriſtian. c. 5. p. 18. & 19.*) relatio evincit: Chilias annorum exceſſit, *ſcribit*, ubi *Arnsberti*, *Rothomagenſis* *Epi-*

piſcopi, cadaver linteis ceratis obvolutum, & *S. Uldarici* Comiſale cera perſum. Nos etiam putredini obicem poſituri Sparadrapo condita cadavera volvimus.

§. 118.

Butyrum adjungo adhuc & Moſchum. De Butyro *Rob. Boyle* (*p.2. de Experim. Philoſ. Exerc. 4. §. 28. p. 184.*). Norunt id coqui & mulierculæ, i Alaudas, Turdos & alias Aves, ut & fungos veſcos luteolos, & orbiculas fungi Capreoli *Caſp. Schwenckfeld.* (*l. 1. de ſtirp. Sileſ. p. 78.*), vulgo *Reisn*, & quia cum butyro ſuper cratem aſſantur, *Röſtlinge* vocant, butyro liquato mmerſos diu à corruptione vindicare didicerunt. Durabilis tamen iſta contura non eſt, cum facilè rancorem contrahat butyrum & perdatur. De Moho huc faciente itidem *Boyle* (*c. l. Exerc. 1. §. 41. p. 122.*); quamvis & hanc cultatem dubiam reddat *illuſtris Noſter Lucas Schrœckius, Patronus ſummoperè lendus* (*Hiſt. Moſch. c. 44. p. 200.*), cum ipſe humido aquoſo ſolutus putrenis jugo facilè ſubigatur.

§. 119.

Jam ad Mumias ſeu corpora medicata ipſa, ut *Plinius* (*l. 11. c. 7.*) cum *ompon. Mela.* (*l. 1. c. 9.*) appellitat. Mumiam autem ab Arabico Mum‌ـ, uod ceram exprimit & propolin, *juxta Avicennam* (*l. 2. Canon. tr. 2. c. 462. m. 147. a.*) deducunt *Valent. Schindlerus* (*in Lexic. pentaglott.*) *Martin. Marnius* (*in Lex. Philolog.*) *Jacob. Golius.* (*Lexic. Arab. Lat. p. 2278.*) & *Sam. ochart.* (*T. 2. Hierozoic. p. 530.*). Perſicum eſſe & exſiccatum cadaver certa raone conditum putredinis expers exprimere *Athan. Kircher.* (*T. 3. Oedip. Æypt. Syntagm. 13. c. 1. p. 396.*) ex *Rhaſe* forſan (*l. de Arab. nominibus Synonym.*), uem citat *Andr. Libav.* (*p. 3 ſingular. l. 7. de Bitum. c. 15. p. 906.*). Quamvis Mum Perſis etiam Ceram denotet, *teſte Andrea Bellumenſi* (*interpretat. nom. rab. p. 12.*) *ap. citat. Libav.* (*c. l. p. 908.*). Quid de his, qui ab Amomo deucunt? *ſupra* (§. *98.* & *104.*) quædam libata recordor. *Cl. Salmaſii* conjeturâ (*in Solin. Exerc. c. 33. p. 284.*) ab Amomo deductum. Amomum namue omne Aroma ſincerum, & inculpatum denotat, ut inde Amoma in plurali *p. Perſium* (*Satyr. 3. v. 104.*) legatur in illis:

Tandemque beatulus ille
Compoſitus lecto craſſisque lutatus amomis
In portam rigidos calces extendit.

Propterea Amomia id, quod condit corpus demortuum dicatur, facilè detruncato vocabulo Momiæ nomen provenit. Sed cum conditura iſta Memphi-

tica ſit & orientis fœtus, tutius è fonte Arabico id nominis derivamus, quare & mentem ſuam mutavit *laudatus Salmaſius*, & à Perſico Mum cera derivationem (*de Homonym. Art. Iatr. c. 101. p. 160.*) approbavit. Lutatum autem Satyricè dixit Poëta cum lutari, ut cenſet & demonſtrat *Joh. Henr. Urſin.* (*l. 3. Hort. Aromat. c. 2. p. 200.*) ſummam ſpectaret ignominiam.

§. 120.

Varia autem vox Mumiæ denotat, ſuccum partim, quibus condiuntur cadavera, partim cadavera ipſa condita & exſiccata. Piſſaſphaltum nativum è *Dioſcoride* (*l. 1. de Mat. Med. c. 100. p. 54.*) & Mauritanis *Avicenna* (*Canon. Med. c. l. c. 464.*) *Serapione* (*l. de Simpl. Temper. c. 293.*) deſcriptum, quod *Joh. Schrödero* (*l. 4. Pharmacop. c. 396. p. m. 208.*) nil aliud eſſe videtur, quam Aſphaltum, ut & factitium, quod ex bitumine & piſce ſimul conſtare voluit *Plinius* (*l. 24. c. 7.*) ex Apolloniatorum agro quidam pro Mumia venditant. Ipſam in virtute piſcis & Aſphalti eſſe, ipſe *Avicenna* (*c. l.*) indicat. Piſſaſphaltum etiam amplectitur *Petr. Bellonius* (*l. 2. obſerv. c. 47. p. 277.*) & (*l. 1. Paradox. Med. c. 40. p. 75. ſq.*) *Leonh. Fuchſius.* Hic etiam Arabes, ut nugivendulos (*p. 76.*) accuſat, quod Mumiam cum ſucco Cyrenaico confuderint, adeoque Meſuah κηρεναϊκ dictionem perperam pro Mumia vertiſſe. Dici etiam hoc nomen de Lapide levi nigroque, in quo liquor niger continetur, qui, dum frangitur lapis, vel bullit in oleo exit univerſus *ex Elkaraſio commentatore Avicennæ Vopiſc. Fortunat. Plempius* (*in h. l. Avic. Schol. p. 297.*) recitat. Sed hæ vocabuli Moumijæ explicationes ſcopo præſanti non inſerviunt.

§. 121.

Quando verò Moumijæ vox Cadaver medicatum exprimit, diſtingvitur illa in naturalem & artificialem. Naturalis eſt, quæ fortuitò aut caſu fit præter intentionem & arenaria audit Mumia. Ex Hammoniorum regione, quæ eſt inter Cyrenarum regionem & Alexandriam deſertum ingens, ubi arenarum Syrtes (*Vid. Curt. l. 4. c. 7.*), aut ſabuloſum mare, ventorum turbine ſublatorum incautos viatores obruunt, ſicque arenarum quaſi collibus & montibus obvoluti & ſepulti indeque admodum citò flagrante Solis æſtu torrentur, & exareſcunt & hæ carnes ad nos afferuntur ſine aliqua conditura aliquove liquamine. Conf. *Athanaſ. Kircher.* (*c. l. p. 397.*) *Andr. Tenzel.* (*p. 1. Med. Diaſtat. c. 1. p. 3.*) *Daniel. Beckher.* (*l. 2. Microcoſm. Med. c. 7. p. 269.*) Mendacii hujus relationis conditores *Petr. Bellon.* (*l. 2. obſ. 47. p. 278.*) arguit, dum memorat: qui ut mendacia de hac Mumiâ ſtabilirent arenoſum mare finxe-

xerunt, quod ventis agitatum eorum, qui per Libyæ aut Arabiæ ſolitudi-s iter faciunt, corpora arſorbeat, multis impoſuerunt: nam licet nonnulli his arenis pereant, cum tamen putredini obnoxii ſint, non poſſunt eorum rpora non putreſcere. Multum interim arenoſo ſolo tribuit, ut id aptum tet, absque liquoribus conſervantibus id ob ſiccitatem putredini corporum icem ponere, quod ex linteis albis adhuc & incorruptis poſt tot mille an-s nullo ſucco imprægnatis repertis âque ſolâ ſiccitate ſervatis probare niti-: *Blunt.* (*p.1. Itinerar. Orient. p.52. ſq.*) *Andr. Chiocus* (*ſ. 6. Muſ. Calceolar. 696.*)

§. 122.

Artificialis eſt vel Exotica vel noſtras. Exotica eſt, quæ apud Judæos, ros, *Herod.* (*c.l.*) *Alex. ab Alex. (l.3. Gen. dier. c. 2.*), Perſas, *è Strabone*, Scy-as & Gerras, *ex Herod. Lit. Cyrald. (de Sepel. var. rit. Vet. p.m. 654.*) & im-imis Ægyptios conditur & â multis Memphitica & Ægyptiaca appellatur. hæc eſt vel plebejorum vel Nobilium Magnatum & Regum. Plebejorum o, Piſſaſphalto conſtabat (*Ol. Wormius l.3. Muſ. c.26. p.344.*) & hæc ut-urimum ad nos defertur, quam non ſine causâ rejecerunt *Joh. Nardius* (*in cret. f. 635.*) *Athanaſ. Kircher.* (*c. l. c.3. §. 1.*) *Joh. Vesling.* (*obſ. & Epiſt.39. 151.*) adeò nihil fragrantiæ in his deprehendere potuit unns vel alter ex Cu-ſis, neque ego ſi verum fateri expedit: Et hinc concludere *Joh. Nardius l.*) non veretur: unica erat conditura, cujuscunque ſortis mortalibus di-ndioſior fraude libitinariorum. De hac verò ſequentia (*p. 1. Sphyng. My-gog. c. 2. p.7.*) *Athan. Kircherus.* Quandoquidem Aſphaltus liquabile mi-m eſt, caloreque præſente molleſcit, præſertim ſi congener accedat ſub-ntia auxiliares in partes, quale eſt fluidum Bitumen, quod Naphtam appel-t, ut igitur congrue in lebete jungebantur hæc ſimul igne cogente bituminoſo mergebant balneo cadaver, macerabantque tamdiu donec altè imbibiſſe njicerent contubernalem liqvorem, Neque controvertere fas eſt, dum hæc erentur an pepercerit tunc ignis cadaveris adipi atque carnibus; par namque credere liqveſcentibus his inſigne acceſſiſſe auctuarium areſcenti bitumini. ec *Kircherus.* Non ſine cauſa igitur pronunciavit *Caſp. Hoffmann.* (*Paralipom. ficinal. c.7. p.514.*): Condebantur olim corpora non carnes ipſæ. Aſphalti tem penetrabilitatem non tantum carnes eodem turgidæ, ſed & oſſa ipſa ni-edinem ejus præ ſe ferentia ſatis evincunt, adeò ut illud osſibus infundere, pro-*Leonh. Fuchſio* (*l. 1. de Comp. Med. c. 20. p. 91.*) placuit, labor ſupervacaneus ltusque videatur. Add. *Andr. Gryph.* (*de Mum. Wratislao p. 21.*)

§. 123.

§. 123.

Nobilium, Magnatum & Regum conditura ex Myrrha, Aloë, Croco & Balſamo ſeu Opobalſamo, quæ ſumtuoſisſima, conſtabat, ut è Medicis *Anton. Santorellus* (*Poſtprax. med. c. 4. p. 135.*) & *Anton. Muſa Braſſavolus* (*Exam. Terrar. p. 489.*) notarunt. An verò hæc ad eum contigerit modum, ut plebejorum, edicere non eſt meum, cum hactenus de eo nihil apud Autores invenerim. Dixerunt igitur quidem Mumiam Arabum eſſe liquamen, quod invenitur in terris, ubi mortuorum corpora Aloë & Myrrha (Thus addidit *Andr. Chiocus c. l. p. 697.*) condiuntur, cum quibus humor ſ. ſanies mortui mixtus. *Ita Serapion.* (*c. l. c. 299.*). *Bene Razes* (*l. 5. c. 55. p. m. 134.*). *Bened. Cerut.* (*in Fr. Calceolar. Mu. ſ. ſ. 2. p. 17.*) & *Ol. Wormius* (*c. l.*)

§. 124.

Ne huic Commentario quid deſit, varios variarum gentium cadavera condiendi modos cum omnibus circumſtantiis recenſere lubet. A Ægyptiis autem, quod hi à multis hujus Autores & inventores proclamentur, ordiri lubet. Ita autem (*l. 2. p. m. 190.*) *Herodotus*: Quibuscunque domeſticis deceſſit homo alicujus momenti, ibi omnis muliebris ſexus familia caput ſibi & vultum oblinit luto. Deinde relicto domi cadavere ipſæ per urbem vagantes plangunt ſuccinctæ nudatis mammillis & cum eis proximæ quæque. Altera ex parte viri & ipſi expectorati ſe verberant. His actis ita demum ad condiendum portant. Sunt autem certi ad hoc ipſum conſtituti, qui hoc artificium factitant. Qui cum ad ipſos cadaver portatum eſt, oſtendunt his, qui portaverunt exemplaria mortuorum lignea pingendo aſſimilata. Et eorum unum accuratiſſimè fabrefactum eſſe ajunt, cujus nomen ſi nuncupavero haud faciam ſanctè. Alterum illo inferius & vilioris pretii. Tertium viliſſimi. Ea dicentes ſciſcitantur ab his ad quod exemplum velint effingi mortuum ſuum. Iſti convento pretio illinc abeunt. At hi, qui relinqvuntur in ædibus, hunc in modum diligentiſſimè condiunt corpus. Ante omnia incurvo ferro Cerebrum per nares educunt, ut quamcunque partem educentes, ita locum ejus medicamentis explentes. Dehinc acutiſſimo lapide Æthiopico circa ilia conſcindunt, atque illac omnem alvum protrahunt. Quam ubi repurgarunt ac vino phænicio expleverunt rurſus odoribus contuſis refarciunt: tum omenta complententes contuſa myrrha pura, & caſia & cæteris odoribus (excepto thure) iterum conſuunt. Ubi hæc fecere, ſaliunt intro abditum ſeptuaginta dies. Nam diutius ſalire non licet. Exactis ſuptuaginta diebus cadaver, ubi abluerunt, ſindone bysſinâ totum inciſis locis involvunt, gummi illinentes: quo Ægyptii glutinis loco plerumq;

nque utuntur. Eo deinde recepto propinqui ligneam hominis effigiem faunt in quam mox inferunt mortuum incluſumque ita theſaurizant, id eſt, reunt.

§. 125.

Hic autem qui mediocria volunt, nimium fugientes ſumtum, ita compaunt: Clyſterem unguine, quod è Cedro gignitur, complent. Deinde ex c alvum mortui ipſam neque ſcindentes neque extrahentes, ſed per ſeceſſum enſæ viæ poſterioris hiatu infarciunt: & tot quot dixi diebus ſale condiunt: orum dierum ultimo Cedrinum ungven, quod prius ingeſſerant, ex alvo egent, quod tantam habet vim, ut una ſecum alvum atque inteſtina tabefacta, edut. Nitrum autem carnes tabefacit mortuique tantum cutis & oſſa relinruntur.

§. 126.

Tertia conditura hæc eſt adornandi eorum mortuum: Qui tenuiori ſunt rtuna, dilutionibus ventrem abſtergunt arefaciuntque ſale ſeptuaginta per es, deinde tradunt reportatum. *Hæc Herodotus.* In ſumtuoſa inſumebatur lentum argenti, in mediocri viginti minæ; pauciores ſumtus in humili. Adi erum *Ath. Kircher. (T. 1. Oedip. Ægypt. ſ. 123.)*. Nec hi condiendi modi *Luciani* lem effugere potuerunt. Ita namque eos invadit. In Campo Acheruſio um ſemideos, tum heroinas aliamque ſimul mortuorum turbam in gentes triusque diſpoſitam invenit Menippus, alios quidem vetulos & marcidos, utq; icit Homerus evanidos, alios quidem juvenes, & integros, maximè quiem Ægyptios, propter illam condiendi efficaciam. *(T. 1. Oper. Necyomant. 334.)*

§. 127.

Elegantia de his Mumiis & eorum cryptis ſubterraneis habet *ſolertiſſimus lle orientis Peragrator Petr. de la Valle (in Itinerar. Orient. Turc. Epiſt. 11. p. 309.)*, ujus verba ex Italico in Latinum traduxit & mecum olim communicavit, *Nobiliſſ. Dn. D. Jac. Phil. Sachſius*, quæ ita ſonant: *Citatus Autor* cum magno hominum numero ex Cairo locum Mumiis propè Pyramides deſtinatum adibat, idit planitiem ſpatioſiſſimam arenoſam, in quâ Pyramides exſurgebant pro epulturis, ſed olim ſub terra fabricatæ cavernæ ſeu putei profundiſſimi, in quoum fundo pariter ac in noſtris ciſternis videbantur ſepulchra, aut humiles caernulæ, in quibus reponebantur & ſubter terram tenebantur corpora, ut meliùs onſervarentur in iſta arenâ, cum quâ poſteà etiam replebant puteos, & ita in ltum tegebant, ut ne veſtigium ullum effoſſi, loci appareret. Et in unum ex

his puteis reponebantur multa corpora, quæ fortè unius familiæ & conſanguinitatis. Et quod res ita ſe habeat Autor tum *Petr. Bellonii* (*l. 2. Var. obſ. c. 47. p. 228.*) teſtimonio comprobat, cum multorum puteorum apertorum in iſta planitie ab ipſo viſorum, ex quibus Mumiæ ſeu corpora diverſis temporibus ab accolis quotidiè ea quærentibus erant inventa & extracta. Ille autem in vacuos iſtos puteos nolebat deſcendere, ut plurimi faciunt & Bellonium in talem vacuum deſcendiſſe opinabatur, quia maximè deſiderabat intrare, repletos ut videret, quomodo jacerent corpora, ne ſaltem de auditu perceptis loqueretur cum accolis iſtis ignaris. Itaque relictis iſtis puteis vacuis & exhauſtis, cum adesſent homines locorum gnari, juſſit ut in novis locis, ubi terra eſſet plana qværerent. Quare diſtribuebat foſſores hinc inde, ut ubi terra non videretur commota, aut tacta, inquirerent & tentorio ibi erecto promiſit, ſe non inde diſcesſurum, niſi prius aliquid inveniſſent. Et cum omnibus in locis præſens adeſſe non poſſet, diſpoſuit familiares hinc inde ad factas aperturas, ne ulla fraudis eſſet ſuſpicio, & ut inventa ſepultura ipſum ſtatim appellarent.

§. 128.

Interim ex incolis quidam interpreti in aurem ſuſurrat, ſe habere Mumiam elegantiſſimam, quam ſi de la Valle emtam cuperet, poſſit impetrare & quia vicina poſſit conſpici, ſe nolle tamen quempiam ex concivibus adeſſe, utpote qui vellent pretii participes fieri, more apud illos uſitato, neceſſarium itaque, ut ipſe ſequeretur quorſum deduceretur. Annuit Valle & cum tribus è familiâ ſociis ſecutus agricolam milliare ad minimum unum, ſi non duo, quia ipſi videbatur via longa licet agricola digitum ſemper intenderet & diceret, ibi ibi inveniemus. Tandem venerunt in locum, ubi ante triduum ex puteo ajebat effoſſam ex arena Mumiam, aut corpus integrum hominis mortui, quod cum eſſet optimè conſervatum & curioſiſſimè compoſitum maximoperè placuit.

§. 129.

Videbatur itaque homo nudus & extenſus, ſed ſtrictiſſimè faſciis involutus & cum maxima copia pannorum linteorum, balſamatum cum bitumine, & incorporatum poſteà cum carne, quod à Noſtris Mumia dicitur & ad uſus Medicos adhibetur. Viſis faſciis recordatio facta vinculorum Lazari, quod facillimè fieri potuerit, ut talimodo ſepultus fuerit. Corpus undique ambiebat cooperculum ex iisdem pannis, depictum & inauratum, ſigillatum undiqve cum ſigillis plumbeis, quæ res ſignificabant, fuiſſe hominem in honoris faſtigio conſtitutum. Sed quod maximi momenti videbatur, in ſuprema parte corporis, quæ propter copiam pannorum involutorum fiebat plana, quaſi cooperculum

tum-

mbæ videbatur depicta effigies ipſius demortui & erat in veſtitu ornata à capite ad calcem cum tot variis ornamentis & picturis & auro, cum tot hieroglyphicis & characteribus & aliis luſibus, ut eſſet res amœniſſima, quæ poſſit videri, ò magis quod homines curioſi literis dediti exinde millena argumenta deducere poſſint, de certitudine antiquitatis illorum temporum.

§. 130.

Veſtitus ipſius hominis videbatur admodum longus, à collo usque ad pedes & ex pannis lineis quales, Ægyptios olim portaſſe *ex Herodoto* conſtat. In veſtitu hujusmodi ſupra candorem linei panni videntur omnia conſperſa particulis ex auro cum variis Gemmarum ornamentis & ignotis Characteribus illic impresſis. Caput ornatum ornamento ex Auro & Gemmis, ſub quo prominent capilli nigri, intorti & pariter nigra & retorta & pauca barba, unde ſicut etiam ex colore faciei manuumque quæ brunei admodum ſunt coloris & inſtar terræ, non diſſimilis Æthiopum nitidorum, poſſumus credere, quod is fuerit oriundus ex partibus Ægypti ſuperioribus & meridionalibus & non ex regione circa Delta, ubi homines non ita bruni exiſtunt.

§. 131.

Clarè quoque cognoſcitur perſonam fuiſſe honoratiorem non ſolum ex ornamentis Auri & Gemmarum, de quibus ante dixi, ſed etiam ex ſigillis plumbeis, quæ pendent undique circa latera involuti corporis, quibus apparet (quamvis aliquantulum difficulter poſſit cognoſci,) impreſſa figura animalis. Indicium quoqve, perſonam fuiſſe magni æſtimii, & torques aurea, quam collo portat ad modum aurei velleris, in cujus medio ſupra pectus annexa inſtar gemmæ particula grandis Auri, quæ repræſentat figuram Avis, in cujus medio varia ſigna incognita inſculpta ſunt. *Secundum Diodorum Siculum* (*l. 2. Antiqu. Rer. ſ. Biblioth. c. 3. p. m. 33.*) olim in Ægypto Prætores & judices talem Torquem portabant cum ſimulacro veritatis. Forſan hic demortuus unus ex illorum numero fuit & forſan avis efformata, quam pectore portat, aut ſignum veritatis eſt, aut ſimilem rem ſignificare videtur. In manu dextra tenet Scyphum aureum plenum liquore rubro, qui ſi aut ſanguis ſit, aut vinum (quanquam vinum potius credendum ſecundum dicta Herodoti) certe æſtimo, quod denotat libationem in ſacrificio. Cum ſiniſtra manu (in cujus binis digitis, indice ſc. & minimo annulum gerit in ultimis articulis circa ungues,) tenet fructum quendam figura ovalem, coloris obſcuri, qui videtur eſſe fructus, qui Florentinis Petronciani, Lombardis Melanzano vocatur & quod hic fructus manu teneatur,

itidem myſterio non caret. Genua & pedes nudi ſunt, præter ſantalia nigra, quæ ſaltem plantas pedum veſtiunt.

§. 132.

Ex omnibus curioſis hoc notatu dignisſimum, faſcia ſcilicet, quaſi cingulum, in qua nigra Tinctura literis Ægyptiis hæc verba ſcripta ſunt:

EV†VXI,

hoc eſt *Eutychio*, quod Lingva Græca ſignificat Fortunatum (Italis Bonaventuram) quod ipſius nomen proprium videtur eſſe, & quod ſcriptum per I, ultima ſyllaba & non per H S ſicut Græca requireret, forte eſt corruptio Ægyptiaca. Sicut Ægyptiaca eſt litera † loco T. & ſine dubio eſt famoſum Tau Hebræorum in forma Crucis ſignum electorum.

§. 133.

Idem de la Valle (*c. l. p. 326.*) recenſet, Mumiam fœmineam ibidem inventam, in qua præter alia variæ picturæ Leonum, Boum, in ſignum Iſidis & in Catena ſignum ſolis. Aliam pluribus deſcripſit *Ampliſſimus Andr. Gryphius* (*de Mum. Wratislav. p. 27. ſq.*). Semel obſervavi (*ſcribit Joh. Veslingius obſ. & Epiſt. 39. p. 152.*) faſciis pretioſum ex ſerico textum ac veluti peplum Hieroglyphicis undique elaboratum circumdediſſe *Penelopen* aliquam pendente à collo ſerico funiculo cum connexis aliquot gemmis.

§. 134.

Cura igitur circa ſingula atque ornatus omninò diverſus deprehenditur. Cum *ipſe de la Valle* in cavernam deſcendiſſet, invenit plurima corpora in iſta arena aridisſima contecta ſine ordine diſpoſita, non aliter ac vermes in caſeo. Præter hæc duo & adhuc unicum corpus aureis laminis exornatum, reliqua corpora ſimplici faſcia & bitumine ſine auro ſine pictura ſine altero ornamento. Loculi Cadaverum (quam viri plerique comprimis in infimæ ſortis demortuis iis deſtituantur) *Veslingio* (*c. l.*) *teſte*, fere lignei ſunt ex Ebeno, Cupreſſo, Cedro ſimilibusque ad humani corporis figuram exactis. Memini tamen, ſubjicit ex integro Jaſpide loculum me vidiſſe, apud Mercatorem Alexandrinum, *Iſidis* Schemate artificioſo & ſacrarum notarum inſigni varietate non minus quam materia ſua pretioſum, ſed jam ante Cadaver exemtum erat, quam è conditorio ſuo lapis auferebatur. Situs omnium in monumentis rectus eſt, inclinato ad parietem corpore: niſi exteriorum impulſu concidant. Ventorum præcipuè cryptas Mumiarum violenter ſubeuntium & vim arenarum, ne dicam montes inſpirantium, quæ Cadaverum inveſtigandorum præcipuam difficultatem parit. Iſidis imagunculas ex ære conflatas *vidit Philipp. Camerar.*

r. (*Cent. 1. Hor. ſuccis. c. 14. p. 84. & Cent. 2. c. 70. p. 281.)*. Ex Argilla ſubviridi *ndr. Gryphius (c. l. p. 52.)*. Ex Argilla fictum ſimulacrum & gleſto cœruleo oſſedit *Frid. Lachmund. (ſ. 1. Admir. Foſſil. c. 2. p. 3.)*. E ligno etiam vidit *Monnnys (Hodœpor. p. 215.)*. Totam Mumiam Ægyptiacam cum capſa depictam edit *Oliger. Jacobæus (Muſ. Reg. ſ. 1. p. 1.)*, quæ Hafniæ aſſervatur & aliam *rid. Gottl. Ketner. (de Mum. Lipſienſ. c. 2. §. 4. p. 106.)*, quæ Lipſiæ in Senatoria ibliotheca curioſis monſtratur.

§. 135.

Antequam ad alia me convertam, quædam adhuc ad relationem *Herooti (§. 124. ſq.)* paralipomena adjicienda. Eandem fere *recitat Diodorus iculus (l. 2. Biblioth. c. 5. p. m. 19.)*, ſed conciſiori ſtylo, adjicit tamen quædam, uæ in *Herodotò* non invenias. Quando tres ſepulchrorum ſpecies ſumtuoum, mediocrem & humilem allegaſſet, addidit: In prima argenti talentum xponunt, in ſecunda minas viginti, in ultimâ parum quid ſumtus irrogant. nter miniſtros primus ei Grammaticus vocatur, qui poſito humi corpore, cira ilia deſcribit, quantum à ſiniſtra parte incidatur. Deinde qui dicitur ſciſor, habens lapidem Æthiopicum, quantum lex ſinit, latus aperit; ſubitoque urſu perſequentibus, qui aſtabant, lapides cum execratione in eum jacientius fugit. Exiſtimant enim odium inhærere, quicunque amici corpus vulere illato violavit. Curatores verò corporis hos ſalitores appellant, honore igni, exiſtimationeque habentur. Utuntur enim Sacerdotibus & templa ingrediuntur.

§. 136.

Cerebrum incurvo ferro per nares ſalitores eduxiſſe, narrat *Herodotus*. Id ero quo modo contigerit me non capere, cum *Andr. Gryphio (c. l. p. 12.) & Gabriel. Clauder. (c. l. c. 4. p. 57.)* ingenue fateor. Nec per hanc viam internam capitis cavitatem à cerebro ſatis repurgari dudum credidit *P. Zacchias (l. 4. Tit. 1. quæſt. med. legal. 10. n. 12. p. 362.)*, ſi viam conſideres anguſtior ſane eſt, quam ut incurvo ferro adigendo pateat. Ob viæ anguſtiam hanc per membranas ac oſſa cribriformia Aër ad Cerebrum aſcendit defecatior illo, qui pulmonibus hauritur, *teſte Carolo Fracaſſato (Epiſt. de Cerebr. ad Marcell. Malpigh. T. 2. op. p. 141.)*. Et ſi ferrum uncinatum eò penetrare commodè nequit, qui cerebro impingetur & illud extrahet? Ipſa præprimis cerebri ſubſtantia ejusque textura uncinulas non ſequetur ob medullare corpus ad pingvedinem inclinans. Inde è cerebro Vitulino tres partes Aquæ & partem maſſæ pingvem & flaveſcentem, à quâ prælum calidiſſimum expreſſit, oleum combuſtibile,

 quod

quod in modico frigore gelaſcebat, quaſi fuiſſet eductum à ſqvamis ſpermatis Ceti ingenioſus *Fr. Joſephus Burrhus* (*Vid. Ejus Epiſt. de Cerebr. ad Th. Bartholin. p. 15.*) autor eſt. Nec ignotum, poſt mortem cerebrum in aquam reſolvi pingvem, quod olim Auguſtoburgi comperi in milite poſt 4. ſeptimanas, è ſepulchro extracto, cujus cerebrum per bregmatis à percuſſione factam rimam cranio toto vacuo relicto in talismodi lympham reſolutum exierat. Aquam etiam hujus loco inventam *Theod. Kerckring.* (*Spicil. obſ. anat. 46. p. 102.*) annotavit. Moles inſuper cerebri, comprimis in Ægyptiis capitonibus (Conſul. iterum *Gryphius c. l. p. 46.*) impoſſibilitatem hujus operationis reddet irritam in homine, quâ cum brutis maxime certat, *Vid. Th. Bartholin.* (*Cent. 4. hiſt. anat. 94. p. 416.*), ut etiam Leonis humano comparatum vix decimam ejus partem æquet, ut *idem* (*c. l. hiſt. 100. p. 430.*) vidit. Cerebrum igitur in calcaneo geſtarunt ſalitores Memphitici, dum id tradiderunt, aut naſo adunco ſuſpenderunt credulos, qui ſe facilè traduci patiebantur. Αὐτοψία namque *ingenioſum Gryphium* (*c. l. p. 45.*) docuit aliud, dum in Mumia Wratislavienſi caput vacuum omni cerebro ſpectatum, ſed quod non per nares, ut olim credebatur, verum per foramen propè Atlantem Vertebram maximum expurgaverant.

§. 137.

Nec id veritati litat, quando circa Ilia inflicto cum lapide Æthyopico vulnere omnem alvum ſe protrahere gloriabantur. Tyro in Anatomicis id videbit locumque exenterandæ alvo, de Thorace nil dicam, incommodum aſſeverabit. Nec id à ſalitoribus obſervatum, probante id iterum *Gryphii* (*c. l. p. 36.*) ſuffragio. Huic enim patuit, non, quod creditum antiquis, viſcera per obliqvum lateris extracta, ſed inciſâ lineâ quam vocant albam, educta, quippe haud procul infra Sternum hiabat, & ultrà umbilicum vulnus rectum oblongum ſtrophiis, balſamo quodam aut non abſimili liquore arcendæ putredini imbutis obſtipatum tectumve. Ita in alia Mumia umbilicum ſupra foramen rotundum deprehendit, per quod inteſtina cum viſceribus educta, rationi ipſi haud abſonum (*p. 52.*)

§. 138.

Omni aromatum genere uſos Ægyptios, excepto Thure, *Herodotus pergit.* Hujus rationem primo intuitu reddere non ita facilè videtur. Conſiderandum verò Thus rem ſacram haberi, quod nec gentilibus ignotum. Hinc ad ſacrificia adhibitum tribus digitis in aram ſpargebatur. Vid. *Joh. Philipp. Pfeiffer.* (*l. 1. Antiqv. Græcar. c. 24. p. 39.*). Ut autem ſacra non profanâ & im-

purâ

ürâ manu tractanda cenſebant, idque miniſtræ Bacchi ſequenti juramento onfirmare tenebantur, quod *ap. Demoſthenem* (*Orat. in Neæram f.m. 873.*), his cpeditur: Pia & pura & munda ſum à cæteris immundis & à viri congreſſu. a & à puris & minimè inquinatis manibus thus colligi debere decreto cautum at. Quo circa familias illas, quibus thura colligere jure ſucceſſionis permiſſm, ſacræ vocantur, ob id nec ullo congreſſu fœminarum funerumque cum dicant eas arbores aut metant pollui permittuntur, atque ita religione merces ıgeri. *Hæc Plinius* (*l. 12. c. 14.*). Aſſentitur *Simia Pliniana Solinus* (*Polyſt. c. 33.*), quicunque dominatum iſtius tenent nemoris (thuriferi) Arabicè cri vocantur. Idem illi cum lucos iſtos vel metunt vel incidunt, non funebus interſunt non congresſionibus fœminarum polluuntur. Quod ſi hoc? ıus funeribus additum polluetur & ſacra res ab impuro inceſtabitur cadavere. pectant huc *ſupra* (*l. 2. Tit. 2. §. 4. & 5.*) allegata. Damnatum igitur thus ogo illatum *Statio* (*l. 2. Sylv. 1. v. 20.*)

puerile feretrum
Produxi: & ſævos damnati thuris acervos.

t, *interprete Caſp. Barthio* (*in h. l. p. 166.*) ſejnngeret hoc à divino cultui debito nure.

§. 139.

Saliturám ſ. ταρίχευσιν non niſi ſeptuaginta præterlapſis diebus demum erfici docuit *Herodotus*. Quomodo verò tot dies ſervarunt corpus, ut putreinis vim intra hoc tempus ſatis longum non ſentiret? Iterum hic à Tarichevtis elufos puto Ægyptios. Dum lucri gratia tot dies cadaver ſalire ſe ad ſuperitionem usque credulæ plebi perſvaſerunt, forte lento igne exſiccarunt poſt lituram, & ita à putredine ſartum ſervarunt. An igitur jure erroris poſcatur b *Andr. Gryphio* (*c. l. p. 26.*) *Joh. Nardius*, non decernam. Nec feri & hunc uod regerit, quis *Joſepho*, quis *Moſi*, qui omnes Ægyptiorum artes habuere erſpectas, fucum potuiſſe fieri credat? (*p. 12.*) Non enim inter artes propriè ta dictas numerabatur condiendi artificium, ſed ſervorum erat, & ex infimâ lebe hominum, quamvis ſub ſacerdotum directione, manualis operatio, adoque illuſtrium Virorum ſcientia & cognitione indigna. Et cum Ægyptii in alidiori agant climate, aëre temperato *juxta Juſtin.* (*l. 2. hiſt. c. 1.*) temperanæ ſtudentes ſicciori habitu & calidiori ſangvine gaudentes adeoque omnium ominum ſecundum Lybios maximè ſalubri corpore, non ita, ut humidi habius & malæ notæ ſangvinis corpora putredini obſequioſa apparebunt. Interim e *Jacobi Patriarchæ* cadavere *in ſacris* (*Geneſ. c. 50. v. 3.*) legimus, *Joſephum*

medi-

medicis præcepiſſe, ut illud quadraginta dies condirent. Cur verò non ſeptuaginta? Forſan, *inquit D. Georg. Calixtus (in not. ad h. l. p. 94.)* quadraginta dies ἐνταφιασμοῦ connumerantur, triginta fletus, ut junctim ſeptuaginta conſtituant. Erat autem *(judicat Idem c. l. p. 92.)* id neceſſarium, quandoquidem cadaver ex Ægypto in Canaan haud modico itinere, & per regiones calidas transportari oportebat.

§. 140.

De Clyſtere ungvinis Cedrini, quo in mediocri conditura utuntur varia ſunt, quefelicem hujus operationis ſucceſſum dubium faciunt. Si namque vivis injectus Clyſter, ultra inteſtina craſſiora non aſcendit, quomodo in mortuis continget niſi forſan ſingulari ad id adaplato folle & Siphone id præſtiterunt. Dein cedrini ungventi corroſiva erit facultas, quam eidem tribuit *Galenus*, qua propter ex *Galeno & Plinio* non legendum eſſe apud Dioſcoridem *συπτικὴν* ſed *σηπτικὴν*, recte cenſuit *Andr. Libav. (l. 7. de Bitum. c. 15. p. 911.)* dum inteſtina exedit & corrumpit, ut tabefacta inteſtina cum eorum eluvie ſic egerant. Quomodo verò intentionem iſtam etiam difficultatibus non carentem obtinuerint inteſtinis exeſis & tabidis humore in abdominis cavo ſtagnante non video. Adde, quæ oppoſuit iterum *Clauderus Noſter (c. l. p. 58.)*, ſed hæc forſan inter Iſiaca ſacra recondita habentur. *Paul. Zacchias (c. l. n. 11.)* in hâc operatione antiquiores Ægyptios in eo opere aliquid peccaſſe pronunciat, eo quod in inteſtinorum viſcerumque exenteratione fuerunt noſtris paulo negligentiores, exemploque Cadaveris *Joſephi* in Ægypto conditi id probat, cujus oſſium *in Sacris (Exod c. 17. v. 19.)* fit mentio, adeoque non longo annorum ſpatio nempè annis circiter 300. defecit. Non interim negat per oſſa ipſum cadaver intelligi potuiſſe. An Ægyptiorum more conditum fuerit *Joſephi* funus, non patet. De exſiccatione cadaveris *ſupra (§. 61.)* quædam ſparſa. Condiebant illud & arcæ imponebant *in ſacris (Gen. 50. v. 26.)* quidem perhibetur; Hoc vero non perpetuitatis, ſed amoris & honoris cauſa factum. Iſraëlitæ forſan ſancti viri exuvias at Ethnicis contrectari religionem duxerunt, ne Idola conſueta Eidem addant veriti. Ipſi verò Judæi manus admovere vix auſi, quod cadaveris attuctu polluerentur. Breviſſima igitur via fuit fumo aromatico facta exſiccatio. Aromata verò & unguenta Cadaveri prout & poſt Judæis in more fuit aſperſa & addita non eſt cur negemus.

§. 141.

Ergone ex præfato condiendi artificio Anatomici evaſerunt Ægyptii? Ne-

[N]egat id *Vir æſtimandæ eruditionis Hermann. Conring.* (*l.1. de Med. Hermet. c.10. p.89.*): Videntur (*ſcribit. p.90.*) ſuâ operâ parum hic profeciſſe. Nihil [e]nè obſervare eſt à veterum quoquam memoratum, quod cum *Herophili*, *[Er]aſiſtrati & Aliorum*, multo minus cum *Galeni* doctrinâ conferri mereatur. [Im]ò quæ tanquam ab Ægyptiis accepta narrantur planè ſtulta ſunt & inepta. [Pr]obat id de Cordis in mortuis augmento adducta & *ſupra* (*l.1. Tit.2.*) ex[p]oſa fabula. Similis farinæ eſt, quod de nervulo quodam à Corde in di[gi]tum ſiniſtræ manus illum, qui proximè à minimo, tendente, ut inde à Græ[ci]s & Romanis annulo fuerit ornatus, quod *ex Appione* recenſuit *A Gellius* (*l.10. c.20.*) & ab Ægyptiorum Sacerdotibus confectis odoribus illitus, *teſte [M]acrobio* (*l.7. Saturnal. c.13. p.536.*). Rudis prætereà eſt, *inquit*, corporis [h]umani in caput, manus, thoracem & crura diviſio, quam Autor introdu[ct]ionis, (quæ *Galeno* vulgò inſcribitur, fortè enim eſt *Herodoti*, ut *Conring. c. [l.] p.91.* ſuſpicatur,) Ægyptiis fert acceptam. Nullo prætereà nititur funda[m]ento diviſio partium corporis in trigintaſex: totidem verò Dæmones eſſe, [q]ui ſingularum partium ſinguli habeant curam, iisque totidem herbæ ſacrari [d]ebeant, planè Ægyptiorum ſacerdotum eſt impium commentum, de quo [it]erum *Conring. (c.l. c. 8. p. 69.)* Cauſam exigui in Anatomiâ profectus ponit [i]dem, (*c.l. c.10.p.91.*), quod in uſum condiendorum cadaverum ſaltim fuit [in]ſtituta ſectio, omiſſis, quæ ad magnitudinem, figuram, ſitum, conſtitutionem[q]ue partium ſpectant. Viſcera exſecta ſtatim recondebantur alibi & quidem [ſi]ngulari ritu, quem narrat *Porphyrius* (*teſtimonio Euphanti l.4.* περὶ ἀποχῆς [τῶ]ν ἐμψύχων *p.379.*). Deinde ſectioni non ipſi medici videntur præfuiſſe, ſed [T]aricheutæ, quos Medicorum nomine neque *Herodotus*, neque *Diodorus* di[g]natur. Add. quæ *Conringio* repoſuit (*l.1. Hermet. Ægypt. c.5. n.4. p.141.*) [O]*Borrichius*, ubi etiam *è Plinio* (*l.19. c.5.*) in Ægypto Reges ad ſcrutandos [m]orbos corpora mortuorum recenſuit, & originem Anatomiæ à Regibus Æ[g]yptiis oriundam, quam pauci hujus ſeculi Medicorum noverant, notandum [i]nculcat *Caſp. Barthius* (*l.3. Adverſar. c. 4. col. 110.*), quin Anatomicos libros [i]pſi ſcripſiſſe leguntur. Vide, quæ citat *elegantiſſimus & curioſiſſimus in Monte [R]egio Profector Dn. D. Philipp. Jacob. Hartmann. Collega & Patronus æſtiman[d]us (Exerc. de Origin. Anat. Diſſ.3. c.6. §.2. p.36.ſq.)*

§. 142.

Ægyptii colunt animantia quædam Diis ſacra præter modum, non ſo[l]um viva, ſed etiam mortua: Sicut feles, Ichneumonas, canes, Accipitres, [I]bides, lupos, Crocodilos & ejusmodi plura. Suſtentant eadem magnâ curâ

& ſumtu. Locant inſuper aquâ calida, ungventisque optimis odoriferisque. Lectos quoque illis ſumtuoſos ſternunt, atque ornatos. Cum aliquod eorum moritur, eorum mortem æque ut filiorum lugent, ſepeliuntque ſumtuoſius, quam eorum facultas ferat. Poſt *Alexandri* obitum cum *Ptolomæus Lagus Lapus* Ægyptum teneret, bove in Memphi ex ſenectâ mortuo, qui illius nutriendi curam ceperat, pecuniam quæ in ejus ſumtum data erat permagnam, ac inſuper quinquaginta talenta Argenti mutuo à *Ptolomæo* ſumta in ejus ſepulturam impendit. Noſtra quoque ætate quidam, *teſtatur Diodor. Sicul.* (*l. 2. Bibliothec. c. 4. p. m. 36.*), qui ea animalia nutrierant, in illorum ſepulchra haud minus centum talentis contulere. Cum aliquod eorum moritur, Sindone contectum ſale liniunt, ac Cedri liquore, ungventisque odoriferis, quo diutius ſervetur corpus unctum in ſacris locis ſepeliunt. Τοὺς *ταῖς ταριχείαις τῶν ζώων ἐφεστῶτας* vocavit tales *Ælianus* (*l. 10. c. 29. p. m. 608.*), eos, qui præparandis ut inveterentur vel ad reſervandum condiantur, beſtiarum cadaveribus præſunt. Ex quo pateſcit alios Taricheutas hominibus, beſtiis alios fuiſſe præfectos.

§. 143.

Unde vero hanc condiendi rationem acquiſiverint, aut didicerint, an ab ipſis ex proprio ingenio fuerit inſtituta, non ita patet. *Zoroaſtres Philoſophus, ſcribit*, & quo autore, non addit *Petr. Bellon.* (*l. 2. obſervat. c. 47. p. 277.*), eos docuerat ignem animatam quandam belluam eſſe, quæ omnia devoret & jam devorando ſaturam unà cum ipſa re devoratâ emori. Eandem ob cauſam corpora in Ægypto cremari vetuit, pro aliarum nationum conſuetudine, neq; humari, ſed condiri, ut à vermibus præſervarentur. (*Add. c. 42. p. 267.*). Vidiſſe autem ſe haud procul à Cairo Mumias *Chiſtoph. Furerus ab Hainendorff.* (*Itinerar. p. 55.*) meminit, quæ tempore Pharaonum, ad quorum poſteros Pyramidum conditura quoque refertur, de quo evolv. *Joſeph.* (*l. 2. Antiqv. Judaic. c. 5.*), & *Marſcham* (*in Canon. Chronic. p. 48.*), jam cryptis reconditæ fuiſſent.

§. 144.

Circa faſciarum circumligationem adhuc quædam monenda reſtant, *ab Aliis* forſan non animadverſa. Cur earum copia tam neceſſaria judicata fuerit, non ſine cauſa miraberis, cum vel dimidia pars ſuffeciſſe videatur. Si rectè conjecturo etiam harum apparatus & ſtricta circumligatio ad perennitatem fecit. Conſervavit cadavera ab aëris illiſu, & humorum inde ortâ agitatione, internum humorum motum, ne fermentatio oriretur, compeſcuit, hinc intu-

tumeſcentia coercebatur & putredini porta & via intercludebatur. Ita fru- tus conditos, olera itidem & carnes ſalitas ponderibus gravamus, impetum umorum ut inhibeamus; ita tumores pedum ligaturis arctiſſimis coërcemus, *ir binden die Geſchwulſt weg.* Et ne effluerent balſamici liquores & oleoſi, & a arctius cum carne & oſſibus compingerentur, hoc ipſo præcavere poterant. um etiam lucri cupiditate tenerentur quam maxime Ægyptii:

Quod ſi doloſi ſpes refulſerit nummi

ro balſamo Aſphaltum, proque ſucco Cedrino Myrrham, aut vilius aliquod edicamentum applicabant, & faſciarum exteriorum, quas forſan Cedrino cco liniverant mangonio doloſè cives circumveniebant. Et cum ventoſa inſolens natio Ægyptii *Plinii junioris effato (Panegyr. c.21.)* ſint, pompoſo oquio ſuas artes propalare norunt, fraudulento etiam occultare animo. Ne itur iſtæ eviſce rationes & conditur æ cuivis pateant, tot faſciæ faſciis impoſitæ rtem tegere & abſcondere debuerunt.

§. 145.

De duratione conſvetudinis illius non poſſumus non *Kircheri* rurſus fa- re mentionem, commentatur *laudatus Kettnerus (c.l. §.26. p. 122.)*, qui ambyſi Regi Perſarum abrogationem earum vindicat, quippe qui poſtquam ceſſione Ægypti Imperium Perſarum auxiſſet, veterrimi & hujus moris tur- tor factus eſſet novatorque alius cultus. Quantum vero *ex Dione (l.51.)* lu- s fœnerari poſſimus pro defendenda pertinacia ritus hujus Ægyptiaci ad Ro- ana tempora protracti inde patere poteſt, quod adhuc *Auguſti* tempore cum gyptum Romanam provinciam conſtitueret, *Apis* miſerè ejulaverit, quem m *Serapide* iſta ſuperſtitioſa gens ante alios coluit. Neque *Plutarchus li- um, quem de Oſiride & Iſide conſcripſit*, alio quodam, quam quo vixit tempore, empe ſub *Domitiano, Nerva*, & *Trajano* confecit; ubi verò Idololatria iſta, ibidem ipſe teſtatur omnia ad huc templa fanaque complebat. Etſi itaque, *ncludit*, neque initia, neque finis, tàm exactè cognoſci poſſunt, cautio tamen hibenda erit, ne nimis anguſtis, quam par eſt, cancellis vel includamus hunc tum, vel prolixiori quam decet cubito hiſtoriæ fidem metiamur. Tolerata it hæc condiendi funeris conſvetudo, donec valeſcentibus Chriſtianis Ægy- us omnis ſeſe ritu tam operoſo (addo & ſumtuoſo) exſolveret, *commentatur ndr. Gryphius (c.l. p.80.)*. Gliſcebat ſpes invicta reducis propediem vitæ; vel in tenuiſſimum cinerem immutatos, ſupereſſe tamen & ruptâ tumuli cu- odiâ jam reſtitutos integritati ituros Domino obviam, haud ſegniter crede- ant, inde eviluit illud decus morti quæſitum per lanienam ac viſcerationes,

quas exigit pollinctor, habitumque immane & inſigni dehoneſtamento pietatis famam affectantibus popæ alicujus, aut victimarii inſtar ſævire in cadaver: ſolenne contra honorare functos quavis cura potius, & ingenti vel odorum ungventorumque apparatu credere ſepulchris, ſed non diſciſſos.

§. 146.

Ab Ægyptiis ad Judæos manaſſe conditur æ obſervantiam quibusdam probabile videtur, *Jacobi Patriarchæ* conditura id ſuadente (*Geneſ. c. 50. v. 3.*). Conſiderationem comprimis meretur in N. T. ſacratiſſimi corporis *Salvatoris Noſtri* conditura à *Nicodemo* inſtituta, ubi eum attuliſſe *Evangeliſta* (*Johannes c. 19. v. 39.*) mixturam Myrrhæ & Aloës ad libras fermè centum recitat. De iſta ſequentia *Joh. Henr. Urſinus* (*l. 3. Hort. Aromat. c. 2. §. 5. p. 198.*) *diſcurrit*: In Judæâ, *inquit*, ditiores qui dignitate præſtabant Myrrhâ & Aloë mixtis condiebantur. Nec μίγμα hoc parce adhibitum, ſed magnificè, ut corpora clarorum in eo quaſi natarent, aut tota obducerentur. (*p. 199.*). Quærit porro, cur Myrrhæ fuerit addita Aloë? & reſpondet; (*p. 201.*) non tantum ut corpora à putredine tuerentur, ſed etiam ut ſpiſſamentum eſſet & glutinum quaſi, quo corpori adhæreſceret: qua de cauſa Gummi quoque Sarcocollæ ferè duplum addi ſolebat cæteris aromatibus & ungventis. Cæterum inter Ægyptiorum & Judæorum condituram magna interceſſit differentia. Ægyptiorum conditura fiebat intrinſecus, judicat *Iſaac. Caſaubonus* (*Exerc. 16. ad Baron. Annal. Eccleſ. n. 112. p. 591.*), corpore exenterato & cerebro per nares extracto; atque hoc ταριχεύειν Græci dixerunt: Judæi ungvento, & corpori aromata extrinſecus applicando, deinceps faſciis involvendo mortuos ſuos curabant. Modus aut potius tempus pollingendi Ebræorum ab Ægyptiaco valde differt; ſiquidem horum conditura 30, 40, imò aliquando 70. diebus demum & quidem rebus balſamantibus cavitati corporis immiſſis exemptisque viſceribus ac partibus interius hærentibus perficiebatur; inſuper quotidiè nova aromata, modo hæc, modo illa certis ritibus adhibendo, ut conditur æ vis ad omnes corporis partes penetraret. Ebræi autem hoc abſolvebant unicâ eâque brevi unctione partibus externis ſaltem applicando ſpecies aromaticas & balſamica ungventa, non inſimul inſtitutâ Ægyptiis uſuali & in ſimilibus condituris neceſſaria eviſceratione. Poſteà linteis easdem involventes ad ſepulchrum ſtatim deferri curabant. *Adjicit D. Gabr. Clauderus.* (*c. l. c. 3. p. 44. ſq.*). Condituram apud Judæos magis venerandi mortuos gratia, quam ad putredinem diuturnam præcavendam fuiſſe adhibitam, *Claudero Noſtro* (*c. l. p. 46.*) libenter aſſurgo. Eleganter *Franciſc. Vavaſſeur* (*l. 4. Theurgic. n. 34. v. 7. p. 108.*), de mulieribus ad ſepulchrum *Servatoris* properantibus:

Haud

Haud mora portatur benè olentis copia Nardi,
Myrrhaque miſta Aloë quæ tingant ungvine Chriſtum,
Inſtaurentque Viro exequias, ac rite parentent.

dæi cum plurimis ungventis & Aromatibus defunctos ſuos ſepeliebant, eo-
em prorſus more, qui apud Græcos & Romanos viguit: lavabant cadavera,
ngebant pretioſis ungventis, cum faſciis involuta condebant monumento, do-
it *Claud. Salmaſ.* (*Exerc. Plinian. in Solin. Polyh. c.52. p.744.*). Qui *addi-
t*, notandum, non dici Nicodemum illis aromatis unxiſſe corpus Domini, ſed
ollinxiſſe, hoc eſt, faſciis involviſſe cum Aromatis. Pondus etiam aroma-
m, quæ *Nicodemus* attuliſſe fertur, nimis magnum eſt, quam ut unctioni pa-
tum exiſtimari queat, ὡσεὶ λίτρας ἑκατόν. Centum libræ non paucis un-
endis cadaveribus ſufficiunt. Certè tres aut quatuor ad ſummum libras aro-
atum condiendo uni funeri impenſas legimus *apud Aëtium*, ubi alvus exen-
rata odoribus farcienda erat. Ne Ægyptios quidem ad perennitatem ſem-
er adhibuiſſe σμύρνισιν, *Idem* (*p.145.*) ſuſpicabatur. Aliquando etiam un-
uram hanc intermiſerunt Judæi, quod è Lazari ſepultura iterum concluſit
almaſius (*c. l. in c.55. p.850.*). Sumtu etiam differunt ab Ægyptiis Judæo-
um unctiones. Veſtes ſepulchrales lineas tales admittebant Judæi, quæ non
nt magni pretii, ut poſſit æqualitas ſervari inter divites & pauperes, ut è *Moyſe
Maimonide* conſtare (*tr. de Luctu c.4.*) poterit. Quia & in plebejis & majo-
s dignitatis cadaveribus id obſervatum fuerit, nullus ambigo quamvis in Re-
ibus & divitibus illuſtrioribus majorem ſumtum in re peritura factam pro-
iſionem admittam. Quos *Joſephus* & *Nicodemus* in ſepulturam *optimi Ser-
atoris* impenderunt ſumtus magnificos, id exſuperantis amoris magis, quam
xus monumentum ſuſpiciendum. Addebant & Ægyptii imagunculas Deo-
um & Dearum compoſitis, quod Judæi abominabantur & deteſtabantur. Plu-
a in hanc rem collecta dabunt citati *Schikkardus, Urſinus, & Andr. Gryphius* (*c.l.*)

§. 147.

De Græcorum & Romanorum pollinctura quædam adhuc reſtant dicen-
a. Funerationem præcedebant lotio & unctura. De Græcis loca allegata
id. *ap. Joh. Kirchmann.* (*l.1. de Fun. Rom. c.7. p.34.*). Hoc ſaltem ex *Homero
l.18. Iliad. v.356.*) *de Patrocli* cadavere,

poſtquam ferbuit aqua in nitido lebete
Et tunc quidem lavarunt, & unxerunt pingui oleo:
Vulnera autem impleverunt unguento novennali,
In lectis verò componentes linteo ſubtili texerunt

 Ad

Ad pedes è capite, deſuper autem veſte alba:
Tota nocte quidem deinde pedibus celerem circa Achillem
Myrmidones Patroclum gemebant.

Dardanenſes illyricos ter tantum lavari audiit per univerſam vitam *Ælianus* (*l. 4. Var. Hiſt. c. 1.*) & poſt partum, & cum nuptias inirent, & poſt mortem: Lota & omni parte raſa ſepulchris mandant Turcæ, *ut Chalcondylas* (*l. 9.*) autor eſt. Græci cadavera vino & ungvento inſpergere ſolebant, cumque odoribus, effuſi in lacrymas in urna condere *Alex. ab Alexandr.* (*l. 3. c. 7.*) *memorat.* Unctura ap. Romanos ne ſervis quidem principio denegata, ex l. XII. patet, quæ id poſteà inhibuit *Joh. Roſin.* (*l. 8. Antiqv. Rom. c. 6. p. 865.*). Gallos olim illuſtrium virorum capita peregrinis odoribus condita monſtraſſe, *Strabo* (*l. 4. Georg.*) profitetur.

§. 148.

Familiares apud Romanos id aliquando præſtitiſſe, *Apuleji* locus (*l. 8. Metamorph.*) firmat, & *Servii* (*l. 4. Æneid. v. 671. p. 424.*) teſtimonio, quædam *Anna Didonis Soror* Sororis vulnera lavare conabatur exclamans!

date vulnera lymphis
Abluam, & extremus ſi quis ſuper halitus errat
Ore legam.

Poppeæ corpus non igni abolitum, ut Romanis mos, ſed Regum externorum conſvetudine differtum odoribus *memorante Tacito* (*l. 16. Annal. c. 6.*) condebatur, tumuloque Juliorum inferebatur. Aliàs, qui inungebant, Pollinctores vocabantur, quod eſſent pollutorium unctores, *ſecundum Fulgentium* (*l. de Priſc. Sermon.*). *Matth. Rader.* (*Comment. ad l. 10. Martial. Epigr. 98. p. 702.*) aut pellium unctores, *juxta Adrian. Turneb.* (*l. 28. Adverſar. c. 31. p. 478.*) & *Marc. Zwer. Boxhorn.* (*in not. ad Plauti Pœnul. Prolog.*), quod non admiſit *Joh. Kirchmann.* (*c. l. c. 9. p. 48.*), aut quod polirent aut pollincerent, ſecundum *Joh. Guther.* (*l. 1. de Jur. Man. c. 15. p. 91. & 92.*). Pollincere autem eſt funus curare, ut habet *Lil. Gyrald.* (*Syntagm. de Sepulchr. & Vario ſepeliendi ritu c. 9. p. m. 654.*). Aliter paulò *Cl. Salmaſius* (*c. l. ad c. 52. p. 745.*). Latini Grammatici polligere exponunt περιστέλλειν. Pollictores ſcribuntur in antiqvis Codicibus & ſunt perlictores vel perligatores οἱ ἐνταφιασταί. Quâ verò arte, aut quibus medicamentis potuerint hi ſine ſectione corporis integrum illud & incorruptum ad dies octo in funeſtâ domo aſſervare mihi non ſatis compertum *ſcribit* (*c. l.*) *Gutherius.* Nec enim ſolebant veteres Romani corpora mortuorum diſſecare, cum aliqvi elati, jamque rogo impoſiti revivixiſſe dicantur. Vide *infra* (*l. h. Tit.*

it.4.). Thuris meminit *Plinius ſecundus ſ. Junior* (*l.5. Epiſt.16.*) crematuris dditum memorat *Virgilius* (*l.6. Æneid. v.224.*). Caſiam & Myrrham addit *ſpulejus* (*Apol.1.*). Hominem in rogum exportandum deſcribit (*l. 4. Florid.*) m miſeri illius membra omnia aromatis perſperſa, jam os ipſius ungvine dore delibutum, jam cum pollinctum, jam cœnæ paratum quibusdam ſignis nimadvertit. Apud *Perſium* (*Satyr.3. v.104.*) dicitur quidam

beatulus alto
Compoſitus lecto craſſis lutatus amomis.

§. 149.

Ubi ita ſeptem dies in ædibus cadaver ſervatum, octavo efferebatur, aut d ſepulturam, aut ad rogum. Cuique jam liberum id apud Romanos, *ſe-undum Th. Dempſterum.* (*Paralip. ad Joh. Roſin. l.5. Antiqvit. Roman. c.39.*) ec cadavera cremare apud Romanos Veteris (autoritate *Plinii l. 7. c. 54.* uod tamen non admittit *Hieron. Moggius l. 3. Miſcell. c. 10.*) fuit inſtituti. Quæ ſepelienda absque dubio diligentiori pollinctura (ſi quidem requireba-ur contra cariem & putredinis ſaniem,) muniebantur, quod adoleſcentulæ adaver in viâ Appiâ, cum ibidem (prout *Alex. ab Alexand. l.3. Dier. Genial. c.2. eſtatur*) degeret effoſſum craſſo ungvento oblitum & incorruptum eſſe, quod uidam *Tulliolæ Ciceronis Filiolæ* fuiſſe augurabantur, quodque, ut ex vicinis eru-is marmoribus docti colligebant, ante annos plus mille & trecentos depo-itum.

§. 150.

Si comburendum cadaver deportabatur in locum cremationi deſtina-um, certis Ceremoniis, quas hic recitare non fert inſtitutum, in rogum de-atum cremabatur. Quid verò Romanos impulerit, ut mortuos mox uren-os ungerent, & odores acervatim in rogum conjicerent, ob quod & ſumtuo-am reſperſionem vocabat (*l.2. de Leg.*) *Cicero*, tres cauſas *Antonius Santorellus* (*Poſtprax. Med. c.39. p.128.*) in medium protulit: Prima, qvam & *Donatus* in-nuit, ut citius urerentur. Et ob hanc etiam cauſam denis virorum corporibus u-num muliebre apponebant, ut (*ita decernente Macrobio l.7. Saturnal. c.7. p.514. aut potius Plutarcho l.3. Sympoſ. Probl.4. p.218. Vid. Hier. Mercurial. l. 3. Var. Lect. c.5. p. 147. & Neandr. Bacchanal. m. 11. ſ. 1. p. 150.*) unius adjutu quaſi naturâ flammei & ideò celeriter ardentis cætera conflagrarent. Quo deſi-derio acti ventos accenſo rogo exoptabant. Undè *Propertius* (*l. 4. Eleg. 7. v.31.*)

Cur ventos non ipſa rogis ingrata petiſti?
Cur Nardo flammæ non oluere meæ?

Quod

Quod & in funere *Patrocli Achillem* feciſſe jam olim *Homerus* cecinit: (*l. 23 Iliad v. 193.*)

Divus Achilles

Stat procul à buſto ventosque precatur amicos.

Eadem etiam de cauſa rogum vino aſpergebant Romani, & pauperiores rogi apponere ſoliti picem & reſinam. Altera ad fœtorem arcendum. Tertia ad inhibendam putredinem, cum poſt ſeptem aut octo dies mortui cremarentur: ubi *ex Servio* (*ad l. 5. Æneid. v. 64.*) corrigendus *Santorellus*, non etenim ſeptimo, ſed octavo die in rogum depoſitum cadaver cremabatur, nono autem ſpeliebatur (*p. 434.*). Spectat huc illud *Servii* (*ad l. 11. Æneid. v. 177. p. 848.*) *Heracletus*, qui vult ex Igne omnia conſtare, dicit debere in Ignem corpora reſolvi. *Thales* verò, qui confirmat omnia ex humore procreari, dicit, obruenda corpora, ut poſſint humore reſolvi. Rogi autem pro qualitate fortunarum fiebant, ut iterum *Servius* (*ad l. 4. v. 650. p. 324.*) annotat.

§. 151.

Mutuati ſunt ab Ethnicis multa Chriſtiani, v. g. Apud Imperatores, Reges, Principes & illuſtris proſapiæ utriusque ſexus homines aliquando mortuorum exenteratio & Balſamatio locum invenit, ut mox pluribus recenſebitur. De Sanctorum corporibus *ap. Euſebium* (*l. 7. Hiſt. Eccleſ. c. 22.*) *Dionyſius Sanctorum* corpora ſupinis manibus ac ſinu exceperunt, oculos depreſſerunt, ora clauſerunt unanimes & pariter affecti ſtrictim complexi ſunt, laverunt & ad ſepulturam ornarunt. De unctura Sactorum corporum varia congeſſit *Jacob. Gretſerus Jeſuita* (*l. 1. de Fun. Chriſtian. c. l.*), inter quæ memoriâ dignum, quod de *S. Cutberto Epiſcopo & Confeſſore* narrat (*p. 6.*), quod aqua, quæ ſacrum corpus abluit, vel potius terra, quæ funebri illa lympha fuerat reſperſa aliis ſalutifera acciderit. Idem de corpore *B. Vincentij Ferrerij* Aquis loto è *Thom. 2. Surij* (*p. 5.*). Munus hoc lavandi plerumque obibant mulieres, (*Id. ibid. c. 2. p. 7.*). Duravit & illa mortuos ungendi apud Chriſtianos Conſuetudo, quam è priſcis ſcriptoribus etiam in beatis martyribus & piis aliis probè exercitatem firmavit *Idem Gretſerus* (*c. l. c. 3. p. 9. & ſq.*) Noſtro verò tempore eviluit iſta conſuetudo, ſumtibus ut parcatur, luxuique habenæ injiciantur, imprimis cum aliis modis loculis terræ mortuorum corporibus infarciendis intentis loculi re pecuniaria expilentur.

§. 152.

Mumias exoticas hactenus conſideravimus easque artificiales, quibus & appendicis loco unctiones & lotiones Chriſtianorum veterum ſuperadditi.

Epi-

imetri loco addendum cenſeo Mumiam Bohemicam, de quâ ſequentia *Boslaus Balbinus* (*Decad. 1. l. 2. Miſc. Bohem. c. 8.* §. *2. p. 86.*): In arce Boheæ Brunduſio (*Brandeis*) mirabili eventu & nunquam ſatis explorato *Imperator Rudolphus* Mumiam humanam veriſſimam effodit.

§. 153.

Sed ad Mumias noſtrates. Chemici Mumiæ nomine in alio ſignifica- non raro utuntur. *Paracelſus* Mumiam aliam facit corporalem, aliam ſpitualem. Corporalem vocat non ratione ipſius eſſe formalis, quatenus in ſe âque Naturâ talis eſt: Nulla enim propriè Mumia eſt, niſi ſpiritualis, ut *æceptoris* mentem explicat *Andr. Tenzelius* (*ſ. 1. Med. Diaſtat. c. 1. p. 9.*). Spitualem autem, quæ propriè & ſubſtantialiter Mumia Spiritualis non eſt, d duntaxat ejus proprietas (*ut idem ib.* §. *10.*). Ita Spiritus Mechanicos corbra ſed ſpiritualia, & ſpiritus rurſus, ſed corporeos nuncupabat *Petr. Severin. Id. Medic. Philoſ. c. 8. p. 101.*). Mumiam igitur propriè ſic dictam ſubſtanam corporis tenuiſſimam, ſpiritualem æthereani, cuique pro ſua naturâ & ecie ingenitam, in morte & poſt mortem aliquatenus permanentem, cum ffectionum, tum virtutum ejusdem intimarum & propriiſſimarum pl. abunantem, indeque cum ſuimet, tum proprietatum ejus ritè extructæ transplantionis conſtellatæ medio mirè prodiga & fœcunda, ad eum finem, ut vel n ſuo, vel in alieno ſubjecto natura, ſeu diſpoſitio vitioſa morbidaque corigatur integra & ſana conſervetur & roboretur, iterum *Tenzelius* (*c. l. p. 13. & 4.*) definivit. In eundem ferè ſenſum *Sebaſtian. Wirdig.* (*l. 2. Med. Spirit. Curioſ. c. 27.* §. *2. p. 251.*) Mumiam vocat, & ad Transplantationem doneum eſſe cenſet quodcunque vehiculum, quod ſpiritibus impręgnatum ſt, ut ſunt ſanguis extravenatus, ſudores, urinæ, excreta, ſputa, alvi feces, apilli, unguium ſegmenta, lac & aqua balnei, lotura ſordium &c. Mumim corpus, ſpiritum, balſamum vocat *Paracelſus* (*de Philoſ. tr. 4. p. 313.*) Quamumque vitam corpus vivit, ex ſola vivit Mumia pronunciat (*l. 4. de Vit. Long. c. 7. p. 854.*) *idem.* Mumiam & balſamum pro iisdem habuiſſe *Paracelſum*, retulit (*p. 2. Diſp. Antiparac. p. 86.*) *Th. Eraſtus.* Unum & idem Paacelſo extitiſſe Balſamum, Mumiam, Mercuriam, Quintam Eſſentiam, Arcanum, Elixir, materiam pelatam, Mannam, judicabat (*Id. Med. Philoſ. c. 2. p. 17.*) *Petr. Severin.* Quid aliud Mumia balſamita, conſervans mortale corpus à vermibus, quam balſamum, quod pro Sale corpori datum, ne putreſceret? *quærit Idem & reſpondet* (*c. l. p. 24.*). Qui & in eodem ſemina c- rum collocavit, (*c. 8. p. 102.*). Virtutem Mumialem ſpiritum inſitum & c-

fermentatum interpretatur *J. B. Helmont.* (*tr. de Mag. Vuln. cur. n. 3. p. 595. & n. 95. p. 610.*)

§. 154.

An Mumiæ corporales apud nos parari poſſint, ſi quæras, affirmativam amplexus eſt *P. Andr. Matthiol.* (*comm. in l. 1. Dioſcor. c. 85. p. 89.*), quam obelo notavit *Petr. Bellonius*, cui tamen (*l. 5. Epiſt. p. 392.*) ex parte reſpondit. Inter Mumias autem corporales medicata corpora ex Ægypto & aliunde translata non numerat (*l. de Philoſ. tr. 3. p. 311.*) *Paracelſus*, ſubſtituit his Mumias alias & quidem quadruplices: Terreſtrem, Aquatilem, Aëream & Igneam, paulò poſt verò (*p. 312.*), tres allegat tantum, terreſtremque excludit. *Der allerfürnehmſte Mumia, der am höchſten zu loben iſt, das iſt der Mumia der Lufft, das iſt der Leib der an der Lufft oder im Lufft zu einen Mumia iſt worden, der Menſch der gehenckt, geſpiſst oder geradebrechet iſt worden* (ex juſtitia peremtus, ut loquitur *P. Joh. Faber l. 2. Myrothec. Spagyr. c. 11. p. 515.* ſuſpenſus, vel rota contritus, vel haſtatus, ut monet *Baſil. Chym. p. 447. Oswald. Crollius*, in hoc enim vis mumialis adhuc. Super eſt *juxta J. B. Helmont. c. l. n. 3. p. 595.*) *Denn er ſtirbt am Lufft und in Lufft iſt ſein Grab und Verweſung. Und dieſes ſind die conſtellirten Mumia, darinnen das Obergeſtirn gewaltiglich imprimirt und influirt. Und ſo bald es Sonn und Mond überſcheinet, iſt er in ſeiner höchſten exaltation, und in Kräfften und Tugenden gar wunderbarlich. Und wann die Aerzt und ſonſt männiglich wüſte, was mit dieſem Mumia fürzunehmen, oder worzu er nüzet, würde kein Ubelthäter am Galgen, oder auff dem Rad liegen bleiben, ſondern hinweg genommen, wo es anders müglich wäre. Alſo iſt nun das ein Mumia des Waſſers der ertruncken iſt, oder ertränckt iſt worden. Denn im Waſſer hat er ſein geſundes Leben verlohren, und iſt zu Mumia worden. Alſo der Leib der mit Feur hingerichtet wird, oder umgebracht wird, iſt Mumia des Feuers, denn er auch im Feur ſein geſundes Leben verlohren und zu einer Mumia worden iſt.* Mentionem etiam harum fecit *Joh. Erneſt. Burggraff*, (*in Biolychn. App. de Mum. Theophraſt. p. 117.*) Cum verò Mumias conſtellatas appellet Aureolos, cum conſtellatio ſit ſiderum certus poſitus, quem nec indicat, nec deſcribit Mumiater. Calorem autem, qualis in Sole, ad putredinem cadavera diſponere nemini non conſtat. De lunæ lumine *ſupra* (*l. 3. Tit. 1. §. 60.*). Hoc verò non de combuſtis, ſed aduſtis ſaltem, aut ab igne ſuffocandis interpretandum. De crematis nil præter oſſa quædam reſtant calcinata, cinisque inter carbones latens à quo ſeparabitur, neque linteum incombuſtibile ex Asbeſto proſtat, cui cadavera

ꝑra incluſa comburebantur quidem, cinis tamen & oſſa linteo incluſa ſervabantur.

§. 155.

Carnem autem ſ. Mumiam morte naturali defuncti optimo jure rejicit *Paracelſus (c. l. p. 311.)* & *Schelmen Mumiam* nominat: De cadavere enim ſpon- & fatiſcente Naturâ mortuo tàm inſitus, quam influens ſpiritus migrarunt ſimul, juxta *illum (l. 6. de Nat. Rer. p. 896.)* & *redivivum Paracelſum J. B. Helmont. (c. l. n. 96. p. 610.). Add. Nicol. Papin. (Diſſ. de Pulv. Sympath. in Theatr. Sympath. p. 2. p. 154.)*. Ruffi hominis carnem eligit *Joh. Schrœder (l. 5. Pharmacop. Cl. 1. c. 23. p. 294.)*, quia in hoc ſangvis tenuior, (ſincerior *habet Dan. Beckherus c. l. p. 253.)*, quod ſupra adductis *(l. 1. Tit. 3. §. 36.)* non videtur conſonum, omnes namque ruffi ſunt mercuriales & tendunt vel ad bonum vel ad malum, *ut obſervat Joh. Hartmann. (in Not. ad Baſil. Chym. Croll. p. 449)*. Sit viginti quatuor annorum, perque diem & noctem in aëre relinquatur & luminarium radiis irradietur, ut inde titulum mumiæ conſtellatæ acquirat, ut *(§. præced.) Paracelſus & Andr. Tenzel. (c. l. p. 8.)* illam cognominarunt. Carnem muſculoſam, brachiorum, femoris & aliarum partium carnoſarum (cur non & ipſius viſceris cordis ?) *Beckherus (c. l. p. 294.)* eligit, fruſtulatim conſcindit & aſpergit pulvere myrrhæ & tantillo ſaltem Aloës, poſteà imbibit macerando aliquot dies in ſpiritu vini, ſuſpendit per horas ſex vel decem & iterum eodem S. V. imbibit, tandemque in aëre ſicciori locoque umbroſo, non verò ſole illam ſuſpenſam ſiccat, tumque aſſimilatur carni fumo duratæ ſine fœtore. Prior igitur ſpiritualis erit, hæc corporea, ſed non ſine ſpiritu. Illa ad Tranſplantationem morborum; hæc ut medicamentum in variis morbis internè & externè exhibetur. Paratur ideò ex illa contra venena morboſque venenatos Alexipharmacum *à Paracelſo (in libello aut potius Schedula de Mumia T. 2. op. p. 1070.)*, qui & extractiones Mumiæ docuit *(l. 3. de Vit. Long. c. 10. p. 851.)*, quam explicatam *Jacobus Lupius in der Schatzkammer der Natur* dedit. *Theriacam* inde paravit *Oſwald. Crollius (c. l.)*, quam laudat & reliqvis præfert *Joh. Hartmann. (c. l.)*. Quintam ejus Eſſentiam deſcripſit *(c. l.) P. J. Faber*. Quæ deſunt ſupplent *Dan. Beckherus (c. l. p. 279.) & Joh. Sckrœder, (c. l. p. 295.)*

§. 156.

Ante *Paracelſum* hujusmodi Mumias exhibere Æthiopes conſveverunt. Illi namque Mumiæ utilitatem vel experti ſunt, vel ab aliis deprædicatam acceperunt, ne eâ deſtituantur, ita arte parare ſolent, ſicut fidem facit *Fr. Alloyſius de S. Raymundo (Hiſt. Æthyop. cit. Th. Bartholin. Diſſ. 5. de Med. Dan. Domeſt. p. 223.)*.

p. 223.).Hominem bello mancipatum, optima valetudine præditum, ætate vigente jucundis poculis & epulis ſalutiferis alunt, donec opportunus ipſis videtur, ut juguletur & trucidetur. Hinc extractis viſceribus partibusque putredini aptis myrrha, Aloë, Croco, aliisque aromatibus cadaver replentes ſuſpendunt, quousqve humiditas omnis aquoſior extillaverit, reliqvum pro Mumia ad varios affectus ſervant, vide *ſupra* (§. *64.*) alium maximeque diverſum modum. Et cum *ſecundum Eundem* non propter Aromata, ſed propter ſangvinis carnisque humanæ virtutem Mumia in pretio & honore Medicorum eſſe cœperit.

§. 157.

Mumiam artificialem compoſuit *Alaymus* (*c. 1. cit. Th. Bartholin. c. l. p. 222.*) ex ſangvine humano optimo & ab omni corruptione alieno per Balneum Mariæ deſtillato, cui Myrrham, deinde Aloën & Crocum miſcet & in Trochiſcos efformat pro verâ Mumiâ ad uſum ſervandos. Deſcripſit & Mumiam vitæ ex ſangvine humano *Dan. Mylius* (*l. 5. Baſil. Chym. p. 623.*), cujus deſcriptionem excerptam vide ſis *apud Dan. Beckher.* (*l. 1. Med. Microcoſm. c. 14. p. 158.*) Paracelſici loqvuntur omnium magnificentiſſimè. De Eſſentiis vel præparationibus Mumiæ ex carne ſicca vel recente, vel ſangvine diſſerit (*c. l. c. 23. p. 978.*) *Andr. Libavius.*

§. 158.

Magnatum cadavera etiam aliqvando apud noſtros condiunt Medici & Chirurgi. Anteqvam ad ipſam Balſamationem, ut vocant, accedant, ut in promptu ſint tum inſtrumenta & vaſcula & alia neceſſaria, cum compoſitiones Balſamorum, Pulverum & Specierum provident. Sunt autem cultelli Anatomici, novaculæ, volſellæ, ſtyli, unci, habenæ, ſyringa, ſerra, acus cum filis, forfex, ſiphones, ſcalper cum malleo ligneo aut plumbeo, capſula una aut plures ligneæ aut plumbeæ pro inteſtinis & viſceribus, ſtuppæ cannabinæ, linteola, telæ, ſpongiæ, vaſa lignea, aqva calida & frigida plena, ſtannea aut cuprea pro viſcerum mundatione & ablutione, vaſa etiam terrea, qvibus acetum, Sal aut Nitrum continetur, thuribulum unum vel alterum, Sparadrapum pro toto corpore involvendo, quod fit dum linteamen ſpeciebus ſequentibus liquatis immergitur. ℞. Cer. nov. ℔ij. Reſin. Pin. Terebinth. ãã. ℔j. Gumm. Arab. ℥vij, quæ eſt *Reineri Solenandri* (*l. c. p. 487.*) & hæc ſi non placet, illam, utpote elegantiorem, quam habet *Balth. Tim. à Güldenklee* (*c. l. p. 45.*) ſubſtituere poteris. Libram his addunt quidam, cum V. ponderibus, quibus viſcera ad lancem examinare cura eſt, Menſa demum oblonga, & ſi haberi po-

te-

rit, verſatilis in qvam debito modo cadaver condiendum reponitur & exnditur.

§. 159.

Quæ è Pharmacopoliis petuntur è ſupra memoratis ſimplicibus conſtant. unt autem partim pro toto corpore abluendo, v. g. Vinum ſimplex auſterum ut myrrhatum, partim cavitatibus ſeu ventribus eluendis, qualia ſunt iterum inum, Acetum Vini, Aqua Salſa, Vitriolata, Aluminoſa, Spiritus Vini, ſ. Aqua itæ per ſe, aut ſi compoſitionem amas, Acetum Vini optimum, Myrrha rura, Aloë ſuccotrina & Camphora imprægnatum, aut etiam ſupra à *Dn. D. oh. Majore* (§. *108.* & *l. 2. Tit. 2.* §. *12.*) commendatum deſtillatum. Quos mtuum & impenſarum non pœnitet, Balſamo è Therebinth. Cypriâ, Stoac. Liquid. Balſam. Peruv. de Tolu, de Cupaiva, Oleo Javin. & Spic. parato, ut Georgii Tobiæ ungventum ut vocat proprium, ſive ad condituras deſtinam è Therebinth. Cypr. ℥iiß. Ol. Cinamom ʒj. (aut, ut pretium minuatur ℈ß c ⚱ ſt. Cort. Citr. ʒj.) Ol. Spic. ℥ß. Zibeth. ʒß. Moſch. ℈j. (*Vid. M. C. Dec. 2. 8. obſ. 170. p. 423.*) aut Oleo Balſamino *Fumanelli* (*de Compoſ. Medicam. c. 6. 273.*) poſt ablutionem factam & aliquam exſiccationem interiores cavitaum parietes illinunt; Alii ſaltem Therebinthinam coctam in uſum trahunt, c namque tenacius pulveres inſperſi iisdem adhærent, quod *Wolfg. Hœfer.* (*c. p. 248.*) monuit. Pro cavitatum corporis, Abdominis, Thoracis, Capitis onditura & repletione in uſum *à Foreſto, Solenandro, Reuſnero, Pigræo, Aldroando* (*l. 6. de Inſect. c. 2. p. 270.*) *Hœfero, Timæo, à Güldenklee, Dürrio* &c. deſcriti revocantur pulveres. Et his quidem multi infimum, & medium ventrem lum farciunt, ſupremum verò, utpote eminentiorem Gummatibus aut ſuccis obilioribus replent & contra putredinem muniunt. Pro exteriorum partium dore ſvavi Linimentum *Dürrii*, ſi pro Oleo Nuc. Muſchat. expr. Oleum Jaſnini & Roſatum ſubſtituas adhibendum & ne flavedinem facies cum membris xternis viſum incurrentibus contrahat, & contra aëris injurias defendatur *Vernix Clauderi Noſtri*, & qui cum eo ferè convenit *Stephan. Blancardi* (*Neue Art zu balſamiren* §. *10. p. 11.*) illinendus. Sunt qui Spiritu Vini Camphorato aciem irrorant, oleo autem ſpicæ cutim reliqvarum partium fricant.

§. 160.

Ubi in terranea exemturi ſectioni accingimur ab imo ventre ordimur, vim putredinis ut eluctemur, *prout Joh. Vesling.* (*Syntagm. c. 1. p. 3.*) *loquitur*, ſeqvimur hac in operatione Anatomicos, qui longitudinaliter primo, latudinaliter dein, adeoque decuſſatim abdomen incidunt, cavendo, ne umbilicus reſe-

reſecetur, ligato propè ani ſphincterem inteſtino recto, poſt inteſtina cum Peritonæo, Omento, Meſenterio & Ventriculo, Epate, Liene, Utero, Renibus, Veſicâ, Teſticulis, Chirurgo miniſtrante exſcinduntur. Remoto ſterno more Anatomicis ſolenni Thorax aperitur, cor & pulmones cum Mediaſtino & Pericardio Venis & Arteriis, Diaphragmate & Oeſophago ad epiglottida usque eximuntur, vaſaque reſecta exprimuntur & ſangvine diligenter repurgantur. Cranio ſerra circulariter ſeparato, Cerebrum emitur, faucesque cum Naribus per Syringam probè eluuntur, quamvis Principum capita aperiri non ſit moris, ſi *Henric. Smetio (l. 10. Miſc. p. 537.)* auſcultes. Ita Ottonis III. Imperatoris Cadaver, *teſte Alb. Kranzio (l. 4. Saxon. c. 26. p. 94.)* exſectis viſceribus, ut imputribile maneret Roma, (ubi mortuus) reductum eſt in Germaniam. Tandem ad Artus pollinctoris convertitur labor, & partes muſculoſas, brachia, femora, ſuras, nates profundè ſecandum longitudinem incidit & dividit, omnes venas exteriores juxta monitum *Petr. Pigræi (l. 4. Chirurg. c. 18. p. 401.)* ſecat, totumque ſangvinem qvoad fieri poteſt, inde extrahit.

§. 161.

Partes exemtæ à miniſtris purgatæ vaſculo uni aut pluribus includuntur, pulveribus prædictis aſperguntur & terræ committuntur. Inteſtina tamen *ſecundum Solenandri* conſilium (*c. l.*) prius conſcindantur. Abdominis & Thoracis cavitates primò Aquâ frigidâ lavantur, (calidam & Spiritum vini elegit *Steph. Blancardus c. l.* §. 9. *p. 9.*) ſpongiisque probè deterguntur, hinc aceto acerrimo, Aqua tandem vitæ, aut alio balſamico & therebinthinato liquore, tandem pulveribus fricantur, adimplentur, cutisque conſuitur. Cor intra cadaver reponendum eodem modo præparat *Güldenklee*, aceto autem incoquit *Philipp. Hechſteterus (obſ. med. Decad. 10. Caſ. 9. p. 432.)*. Eodem modo etiam cranium elotum & ſpongiis, pulveribus, ſtuppisque repletur, artusque iisdem conſperguntur. Poſtremo omnium cadaver linteo incerato calente adhuc obvolvendum & pice navali, vel reſina pini & ſtyrace liquida ad ignem fuſis illinendum, juxtimque cavendum, ne brachia nudum cadaver attingant, aut digitum digitus.

§. 162.

Monet hic *Güldenklee (c. l. p. 414.)* (α) condituram à morte defuncti maturandam, nec ultra diem naturalem præſertim æſtuante cœlo differendam, (β) Cadaver etiam poſt condituram loco frigido, nec radiis ſolaribus expoſito aſſervandum. Nec (γ) ciſtæ ligneæ ſed plumbeæ & ſuprà hanc ſtanneæ vel argenteæ id includendum. Lignum enim facilè teredinem vel cariem con-

nit, & in locis ſubterraneis & humidis protuberat, ciſtasque ſeu ſtanneas, argenteas, quâ parte ferruminatæ ſunt, diſſolvit, ut in ſepulturâ hæreditariâ cum Brunſvicenſium Wolfenbütelæ Anno 1644. videre ipſi contigit. (δ) nnia circa condituram fideliter & ſummo ſtudio peragenda, ne putridum id poſteà exhalet, & fœtore ſuo vel amicos, aut quibus cuſtodia, aut funeris ra demandata eſt, offendat, id quod non ſine ignominia magni cujusdam Medi factum Idem meminit, & mihi de glorioſo Chirurgo idem narratum. Inde am prudentiores veſtimenta cadaveris odoratis aſpergunt pulveribus, Cervicia pariter adimplent herbis odoratis, & aliquot earum comprimis viridium empus favet, faſciculos compoſito adjungunt Cadaveri. (ε) Æſtate fiat c operatio in conclavi ventis pervio, & qua Boream ſpectat feneſtris apertis. reme lucente Camino accenſis lignis fraxineis & quercinis aut Juniperinis minè verò in hypocauſto. Quod ſi loci commoditas, *addit (c. l.) Pigræus*, usquam cadaver condiatur, unum aut duos aut tres etiam dies macerandum t & imbuendum Muria, cui Aquæ vitæ & Aceti aliquantulum admiſcebitur. nnc enim cadaver multo melius à corruptione vindicabitur. Lixivium è Samarino & Alumine parat *Blancard. (c. l. §. 3. p. 4.)* eique immergit totum daver & addit: *Auf dieſe Weiſe können die Cörper aus fernen Ländern an anre Orthe, ohne einzigen Geſtanck oder geringſte Verderbung, geführet werden.*

§. 163.

Nobilis Ludovicus de Bils in Coppensdamme & Bonem civitatis & Terorii Ærdenburgici in Flandriâ Prætor ſuperiori ſeculo non ſolum Anatomicis ſſectionibus (*de quibus l. 2. Tit. 2. §. 10.*), ſed & ſingulare cadaverum contura inclaruit, quam nec quisquam hactenus, ſunt verba *Joh. Henric. Pauli Anat. Anatom. Bilſian. c. 2. p. 14.*) adæquare, multo minus ſuperare nec inicici quidem ipſius potuerunt criminari. Is quinquaginta cadavera, (*ſcribit aurent. Strausſius de fœt. Muſſipont. p. 9.*), peculiari balſamo condita ſe monraturum pollicebatur, ubi quidem æquè ac in vivis naturalis venarum, arteriam nervorumque ſtructura ad oculum pateat, muſculorum item ſeparatorum rigo & nexus, Cor, Epar, Pulmones, viſcera oculique cum Cerebro tam acuratè, ac ſi vita gauderent corpora conſpici poſſint. Duratura quoque hæc adavera balſami hujus beneficio omnis corruptionis expertia ad multa luſtra na cum omnibus vaſis & viſceribus, quinimò etiam ſangvinis circulationem, mnium valvularum differentias, quomodo inſuper hæ claudantur aperianurque, qua ratione chylus ad cor perveniat, cordisque ventriculum ingrediaur: lacrymæ ad oculos deriventur; Saliva ad os profluat, vaſa etiam lymphatica

tica Hepatis Parenchymati ſeſe oſtenſurum profitebatur. Integra autem absque eviſceratione balſamavit, ut nil minus eorum naturalis nexus remanſerit (*Vid. Act. Bilſian. p.39.*). Diſſecavit poſt diebus canicularibus in publico amphiteatro Sylvæ Ducis erecto (*Tob. Andreæ Bilanc. exact. Bilſian. & Clauder. Balſamat. p. 27.*), & in diſſectione illius ad 7. & 8. ſeptimanas continuavit (*p. 28.*). Eſtque *allegatus Tobias* ejusdem cum Bilſio opinionis, quod etiam cadaver hominis peſte extincti; imò illud, quod per unum alterumve à morte diem ſepultum fuit & initium putredinis jam concepit, poſſit vi iſtius balſamationis in tantum conſervari, ut reliqvum, quod nondum corruptionem ſenſit, in ſuo ſtatu reſervetur (*p. 31.*). Quin ſi cadaver fœteat, principio balſamationis facto fœtor ſenſim imminuitur, usque dum penitus pereat, juxta Experimentum *Bilſii* in homine (*p. 33.*) & *T. Andreæ in porcello.* (*p. 34. & p. 66.*). Bilſium demum nullis ſtudiis doctorum tinctum artisque Chymicæ & Pharmacevticæ penitus ignarum extitiſſe non diffitetur (*p. 96.*). Plura Idem *ad Th. Bartholin.* (*Vol. 3. Act. Hafn. obſervat. c. 5. p. 9.*)

§. 164.

In ædibus Bilſii proſtant quinque ejusmodi Mumiæ pretio 40000. florenorum, nec ſine thalero Imperiali (*Vid. Claud. c. l. c. p.*), ullus ad videndas has merces admittitur, meminit *Th. Bartholin.* (*Reſponſ. ad Zaſſ. p. 530. & orat. 47. p. 331.*). Duo cadavera pollincta vendidiſſe fertur *Chriſtiano*, Duci Megapolitano 16000. fl. *O. Borrichius* (*ad Th. Barth. Cent. 3. Epiſt. 93. p. 402.*) *ſcripſit.* Ab Ordinibus Brabantiæ pro quinque cadaveribus ſceletisque octodecim millia florenorum accepit, *teſtimonio Balthaſ. von den Cruice* (*apud Piens. tr. de Febr. in gen. c. 3. p. 180.*), ſumtuoſam eſſe ejusmodi conditaram Ipſe propalavit, & 40. cadavera non minori ſumtu quam 12000. florenorum confici poſſe dictitavit. *Vid. Th. Barthol.* (*Orat. 47. p. 325.*)

§. 165.

Quomodo verò, quibusve mediis & medicamentis corpora ſervet, nulli niſi vicies mille librarum Flandricarum Ipſi ſolvantur revelare hactenus voluit, *narrat Anton. Deuſing.* (*in Append. ad Exercit. de Nutrim. in corp. elaborat. p. 280. & vindic. fœt. Muſſipont. extra uter. genit. ſ. 6. p. 115.*). Si bene obſervavi, *meminit* (*ap. Th. Barthol. Cent. 3. Epiſt. 89. p. 385.*) *iterum O. Borrichius* in capaci aheno corpus jam artificioſè ſectum decoquit, & quicquid aqueum, quicquid oleoſum eſt, nimis deſpumando & evaporando aufert, reliqua Piſſaſphalto aliisque putredini adverſis incoquit. Hæc videbar mihi, *pergit*, partim ex ipſius ore, partim ex propiori inſpectione cadaverum colligere. Nihil illi cum *Glaubero* com-

ommune fuit, nihil in his ſalinum (contrarium habet *Clauderus (c.l. c.5. p.137.)* mnia moleſto Balſami odore plena. Præparatio Bilſiana (*judicat ipſe Th. artbol. c. l. Epiſt. 95. p. 411.*) ingenioſa eſt, neque verò tota elixatione abſolvi-r, neque olea & balſama alio ferè inſtituto inunguntur, niſi ut tegant arti-cium.

§. 166.

Mirum namque in modum illudere voluit curioſis operis indagatoribus, Zelotypia arcanorum ſuorum, non tam correptus, ſed corruptus fuit, ut *Tob. ndreæ (c. l. p. 84.)* utar verbis. Et ne quidem ancillam, multò minus famu-im ſuum admittebat, ut ſi lignum aut ceſpites ad ſtruendum à nobis in con-avi ſecretæ balſamationi aptato focum afferrent, illud transverſo oculo intro-icerent. Imò cum mihi ſoli oſtenderet, in alia camera modum, quo animal pot-t præparari, & poſtea ad vaſa capillaria & minutiſſima quævis alia (alias inviſi-lia) benè perſpicienda, & absq; fuſione ſangvinis ſeparanda, detur acceſſus, non lum extra urbem famulum ablegavit, quo tanto minus ipſi eſſet occaſio quid de oc negotio explorandi, ſed etiam nec ipſum filium ſuum adeſſe voluit. Vendidit utem viginti duobus florenorum millibus (*pergit Andreæ p. 88.*) & artem ſuam & uinque illa cadavera artificioſè condita Regi Hiſpaniarum & Brabantiæ Or-inibus. Adeoque nec vigeſies mille imperiales, uti *D. Clauder. (Method. alſam. corp. c. 5. ſ. 3. p. 129.)* aſſeruit, Hiſpaniæ Monarchiæ mandato per *Bra-antiæ Gubernatorem Marchionem de Caracena*, pro communicandis arcanis ſuis, rcanis ſuis nec bis mille imperiales ipſi pro annuo ſtipendio promiſſi, multo inus ſoluti, ſed tantum 2000. floreni.

§. 167.

Imitari auſus eſt *Bilſium Joh. van Horne* & de triumpho magnas cœpit ogitationes, (*ut prodidit ap. Bartholin. c. l. Epiſt. 22. p. 82.*), qui & Brachium umanum ad imitationem Bilſii præparavit (*Epiſt. 81. p. 347.*), ita conditum ne balſamorum ulla mixtura, ut omnia vaſa apertiſſime oſtendantur non ali-er, ac in recenti cadavere color nativus partium, ſed pallidior aliquanto, (id uod tamen facilè ſe emendaturum profitetur,) imò & mobilitas articulorum onſervetur. Sane ſi ita reliqvum corporis abſolveret, tradit *Ol. Borrich. (l. c. piſt. 91. p. 393.)*, jam licebit *Bilſio* cœnas comedere & florenis 50000. fru-rato (tanti enim mumias ſuas ſimul æſtimat,) parcius ſua laudare, cum in-a Hornianum artificium videantur æſtimanda.

§. 168.

Poſt *Hornium Nicolaus Steno, inter nobiliores non ignobilis Proſector*, in eo-

 dem

dem opere indefeſſo ſtudio occupatus muriam in ſubſidium vocavit, verba *Th. Bartholini (Vol. 5. Act. Hafn. abſ. 5. p. 9.)* ſunt ſequentia : Cum *magnus Profeſtor. Nicol. Stenonius* ſtudioſorum commodis invigilaturus corpora humana & brutorum diutiſſime muriâ condita conſervaret, & curioſis Artis datâ occaſione demonſtraret Hafniæ ſine ulla putredinis labe, continere me non potui, quin Stenonianam Artem & induſtriam Bilſianæ præferrem. Id cum ſignificaret *D. Tobiæ Andreæ, Medico Bremenſi*, contrarium ille aſſeruit in Reſponſoriis, qua *ap. Bartholinum. (c. l.)* & *Tobiam Andreæ (c. l. p. 45.)*, qui ipſe non ſolum Bilſiani ingenii, ſed & ingenuus veritatis fautor mihi videtur, imprimis ſi flexibilitatem partium, muſculorum & membranarum omnium attendas, cum muriatica rigida evadant & dura (*vid.* §. *177.*), & tandem etiam in tabum diffluant.

§. 169.

De Balſamatione *Nobiliſſimi Gabr. Clauderi noſtri* jam *ſupra* (§. *84.*) quædam in medium adduxi. Non omnia vana, quæ *Vir celeberrimus* docto orbi promiſit. Optaſſem eidem diuturniorem & quietiorem vitam, ſed praxis florentiſſima magnos interrumpebat auſus, tandemque ipſa mors beata. An illa cum Bilſianâ componenda ſit, docuit ſæpius *allegatus D. Tob. Andreæ (in Bilance exactâ, Bilſianæ & Clauderianæ balſamationis per modum Epiſtolæ patrueli ſuo D. Samueli Andreæ, Theologo communicata & Amſtelodami 1682. impreſſa)*, cujus mentem in Epitomen redactam exhibent *Acta Eruditorum Lipſienſia (Anno 1682. p. 270.)*

§. 170.

Breviorem minusque ſumtuoſum Balſamandi rationem & Methodum erudito orbi expoſuit ſcripto, (*Neue und beſondere Manier alle verſtorbene Cörper mit wenig Unkoſten dergeſtalt zu balſamiren, daß ſolche in etlichen hundert Jahren nicht verweſen, noch Farbe und Geſtalt verliehren können*), *Medicus Amſtelodamenſis, Stephanus Blancard.* Fecit autem condituram ſuam duplicem, humidam & ſiccam. Primam liquoris beneficio ſiſtit, v. g. Lixivio ſ. Muria è ſale marino & Alumine (§. *3. p. 4.*), Oleo Terebinthinæ (*§. 4.*), Et Spiritu vini (*§. 5. p. 5.*) cum quintâ parte Spiritus ſalis ammoniaci, cum calce parati remixto (*p. 6.*). Idem de Spiritu matricali expectandum cenſuit (§. *6. p. 7.*), ut verò à ſordibus primæ & ſecundæ culinæ repurgetur Cadaver, primò Aquam, calidam Syringa per os injicit, usque dum per infimum guttur elabatur, & ſic quicquid eſt recrementorum eluatur, quo facto ſpiritu vini ventriculum & inteſtina explet, ne quid de aquâ remaneat. Hic verò Æthyopem dealbare *Blancar-*

rdum, cum ſpirituum pauperie laborent, hæ cavitates actionesque fibrarum & membranarum Stomachi & Inteſtinorum penitus ceſſent, facile concludes. *Vide ſupra* (*§. 140.*). Vaſa præterea aperienda & ſiphone aqua calidâ omnem ruorem educendum ſvadet.

§. 171.

Via ſiccâ Balſamationem inſtituit, dum primò corpus aqua calida, dein ſpiritu vini lavat & purgat, poſt corpus faciem præprimis pigmento cum Therebinthinæ ſpiritu dealbat, ut colorem nativum mentiantur (§. *9. p. 9.*), venasque & arterias cera rubra infarciendo colorem naturalem conſervare aut revocare tentat, corpus arcæ ferali includit & Mumia, (quam non exprimit,) quaſi ſepulchro condit, ne Atmoſphæra varietate ſua illud invadat lædatque (*§. 10. 11.*). Et hæc de integro corpore, felicius tamen exenteratis viſceribus cadaverum integritatem promovere fatetur, (§. *11. p. 12.*). Exemta verò viſcera condit exſiccando & variis balſamationibus putredinem corripiendo, quæ quia prolixiora ſunt, quam ut hic inſeri poſſint, ad ipſum Autorem Benevolum Lectorem amando. Iſta vero dum perlegit, multa in illis reperiri, quæ animadverſionem promerentur, attendat.

§. 172.

Quid veteres moverit, ut corpora condirent, non una à variis allegatur cauſa. Umbras circumvolitare corpora, donec conſumerentur, Ethnicis erat perſvaſum. Stoici, (*inquit Servius in l. 3. Æneid. v. 67. p. 319.*), tamdiu dicunt durare animas, quamdiu durat corpus. *Add. Caſpar. Barth. (T. 1. in Stat. p. 107. & T. 3. p. 2423.)*, omnium optimè nos Ægyptiorum inſtitutum edocere poterit *Herodotus* (*l. 3. ſ. Thalia p. 73.*): Ægyptii, quia perſvaſum habent, ignem animatam belluam eſſe, & omnia quæ naſcuntur devorare & poſtquam devorando fuerit expleta, unà cum ipſa re devorata emori, ideoque non eſt apud eos conſvetudo mortuum belluis tradendi, ſed ſaliendi, tum ob id, tum ne humatus devoretur à vermibus. Ægyptios reſurrectionem non ignoraſſe, ideoque corpora ne perirent hoc ipſo munere conſervare inſtituiſſe ſunt, qui aſtruunt. Ægyptii periti ſapientiæ, *pergit Servius* (*c. l.*), condita diutius reſervant cadavera, ſcilicet ut anima multò tempore perduret, & corpori ſit obnoxia, nec cito ad alia tranſeat. Romani contra faciebant, comburentes cadavera, ut ſtatim anima in generalitatem, id eſt in ſuam rediret naturam. Alii animas in corpore adhuc hærentes à putredine contaminari ſtatuebant, ut *Georg. Phil. Harsdörffer.* (*ſpec. hiſtor. hiſt. 4.* §. *17. p. 27.*) tradidit. Quaſi ad convivia proficiſceretur mortuus, ungebatur & coronabatur, quod è *Stobæo* docet (*l. 7.*

 Sacrar.

Sacrar. lect. c. 1.) *Conrad. Rittershuſius.* Græci & Romani ut fœtorem, usqve dum cremarentur, (*Vide ſupra* §. *148.*), removerent, & ne in rogum conjecta cadavera uſtrinæ fœtore aërem conſpurcarent, in iſta uſtrinâ adhuc immodici luxus cultores non parcâ manu ditiores odorata & Aromata flammis injecerunt.

§. 173.

Nos noſtra condimus, (1.) ut elegantisſima & perfectisſima machina putredinis tyrannidem & inde emergentem deformitatem evadat & diutius conſervetur. (2.) Fœtor inde ſurgens frangatur & exilio mulctetur. (3.) Æternitati ſic præluditur, ſpesque reſurrectionis apud ſuperſtites fovetur & ſtabilitur.

Hinc maxima cura ſepulchris
Impenditur: Hinc reſolutos
Honor ultimus accipit artus,
Et funeris ambitus ornat.
Candore nitentia claro
Prætendere lintea mos eſt,
Aſperſaque myrrha ſabæo
Corpus medicamine ſervat.

Prudent. (*Hymn. Cathemerin. 10.*). Add. *Auguſtin.* (*l. 10. de Civit. Dei c. 12.*) & *Joh. Lobrin.* (*in Act. Apoſt. c. 9. p. 3.*). (4.) Accedit vivorum in defunctos veneratio, quorum ut memoria, ita exuviæ perpetuitati ſacrantur. Æthiopum pietas laudatur, quod olim demortuos ſuos gypſo obductos, picturaque exornatos ad accuratam illorum effigiem vitro indiderint, & ſolemni pompâ per urbem conſpiciendos circumtuleirnt. Quia, *referente Alex. ab Alexandro* (*l. 5. Genial. Dier. c. 2. f. 297. a.*), Ægyptiorum uſus erat, ut in ſolenni epulo propinqvorum & affinium, qui deceſſere, aromatibus referta corpora iisdem lineamentis & ſpecie recentiſſima, ac ſi vivi eſſent, introducant, hisque præſentibus & qvaſi convivis adhibitis epulentur, ad Magnates ea cadaverum cultura, ad nos exoticorum amaſios tranſiit.

§. 174.

(5.) Aliquando & in Politicis commodum non ſpernendum hoc perennitatis præſtitit ſubſidium. Ad civiles motus averruncandos defunctorum Regum conditura aliquando profuiſſe legitur, ut vivere adhuc & negotiis præeſſe perſvaſum fuerit & vulgo, & militi. Exemplum egregium *de Frothone III. Rege Danorum* memorat (*l. 5. Hiſt. Dan. p. 96.*) *Saxo Grammaticus.* (6.) Vel

in

pœnam vel in ſolatium nonnunquam diutius à putredine incorrupta ... rpora demortua vindicantur, recitat *Th. Bartholin. (de Experim. Bilſian. Reſp.* 534.) Eruit è *Plutarcho immortalis memoriæ Iſ. Caſaubonus* cruci affixorum rpora aliqvando ad majorem infamiam ungventis farta, ſeu ungventata: mirum, ut diutius manerent integra & facies agnoſci quiret. *Conſul. Joh.* ich. *Dillher.* (*T.* 1. *Diſp. Acad. Philol. p.* 406.); Ita *Joh. Bocold. Rex Iſraëlis*, ſe vocabat ejusque effigiem habet *Joh. Meurſius* (*l.* 1. *Athen. Batav. c.* 25. *p.* .), cum ſociis extinctus caveis ferreis (non quidem ungventati) illigabantur nguli & ad ſummam turrim urbis exponebantur penſiles, Rex quidem medi-, & quanta eſt hominis ſtatura ſublimius, quod in commentarios retulit h. *Schleidan.* (*l.* 10. *Comment. f.* 111. *a.*). De impiorum corporibus & mem-is tempori & fato reluctantibus *ſupra* (§. 23.). De poſteriore ſeqventia *Ter-llian.* (*l.* 1. *de Idolol. c.* 11.): Etiam (aromata) hominibus ad pigmenta medi-nalia, nobis quoque inſuper ad ſolatia ſepulturæ uſui ſunt. De Mumiarum ſu in Medicina, quod addit (*c. l. p.* 540.) *Th. Bartholin.* mox pluribus, idque accidenti eſt, non ex intentione pollinctorum primariâ, ſed Medicorum uorundam curioſitate & Mercatorum lucri cupiditate deductum. Ita eti-m per accidens morborum ſedes partes affectas & cauſas eviſceratioilla con-iciendas ſuggeſſit. Plura *Gabr. Clauder.* (*c. l. c.* 1. *p.* 12.)

§. 175.

Mumias ſuas etiam demonſtrationibus anatomicis deſtinavit *Lud. Bilſius.* *lſii* ſcopus fuit, ſcribit *Tob. Andreæ* (*c. l. p.* 51.), ut balſamata ſua cadavera prius l minutiſſima quæque ab Eo diſſecentur & tunc demum in Mumias muten-r, quo & poſteris locus picturæ, & libri eſſent, ex quo diſpoſitionem fabricæ orporis noſtri multò accuratius diſcere poſſint, quam ex multis anatomicis bris & ſignis. Paulo antequam hæc ſcriberet, monuit, (*p.* 43.): Talem ſiccationem cadaverum ſua balſamatione non intendebat *Bilſius*, nec ob ca-avera Magnatum condienda illam invenit, ſed ut totum cadaver flexile & ad inutiſſima quoque diſſecanda aptum permaneret. Tentavit id ante Eum *uilh. Fabric. Hildanus*, non infelici ſucceſſu. Habemus, *ſcribit ad Th. Bar-olin.* (*Cent.* 4. *Epiſt. med.* 11. *p.* 37.) *Mart. Boydanus in Bongarſii* Bibliotheca, umiam *Fabricii Hildani*, quæ venas, Arterias cum valvulis, & nervos totius orporis non in tabula monſtrat, ſed libere cum Cerebro, corde, Hepate &c. odum neſcio, eum tamen inqviro & ſi inveniam in ſcrinio ejus, probabo ſum. Præclarum inventum & inſtitutum vocat quidem *Th. Bartholin.* (*de xper. Bilſian. Reſp. p.* 541.), pretioſam tamen nimis reputat juxtim hanc demon-ſtratio-

ſtrationem, ut omni Proſectorum ſtipendia ſuperet. Nec tutam eſſe hanc in demonſtratione valvularum, cum exſiccatæ diſpareant, & liquores immiſſos ubivis ſine impedimento admittant, inde nec in demonſtrationibus Meſoraicarum eidem fidem adhibet (*de Hep. defuncto p. 573.*). Nec in exſiccato cadavere partium nativus color nec connexio, nec figura accurate conſervari & monſtrari tyroni Artis poſſunt (*Spicil. Lymph. 2. c. 7. p. 505.*)

§. 176.

Interim quomodo viſcera exemta Condiri, ut in iis vaſa, venæ & arteriæ demonſtrari queant, occupatur *Steph. Blancard.* (*c. l.* §. *15. p. 16. ſq.*). Venas ut ab arteriis diſtingvat, his ceram rubram liquatam, illis nigram Syringâ injicit, (*§. 18. p. 18.*). Idem in pulmonis præparatione ſvaſit & prætereà arteriæ bronchiali viridem ceram, Tracheæ albam ingerit, (*§. 22. p. 22.*). De muſculorum ſecundum Artem præparatione & conſervatione, ut demonſtrationibus inſerviant non ſpernenda (*§. 13. p. 13.*) in medium protulit. De *Fred. Ruyſch.* artificio *Gabr. Clauder.* (*c. l. p. 139.*). Præparatur etiam & aſſervatur in varios uſus Corium humanum, cujus præparationem concinnam promulgavit *Th. Bartholin.* (*Cent. 3. Hiſt. Anat. 87. p. 178.*). Pherecydem Philoſophum à Lacedemoniis necatum pellemq; Ejus à Regibus oraculi monitu aſſervatam *Plutarchus* (*in Pelopid. p. 529.*) retulit. De Oſſibus *ſupra* (*l. 1. Tit. 10. paſſim*) dictum, putredinem in hæc nil valere. Ad Sceletopœjam quæ exhibentur, varie præparantur & dealbantur, qua in operatione Simonis Pauli artificium celebrat *ſæpius celebratus Thom. Bartholin.* Paulinianam ad illum ſcriptam Epiſtolam divulgat, (*Act. Hafn. Med. Vol. 2. obſ. 18. p. 43.*). Ingenioſè & accuratè id etiam propoſuit *Mich. Lyſerus* (*l. 5. Cultr. Anatom. c. 1. & 2.*) Eſt autem Corium humanum inter coria fere & craſſum maximè, & ſplendore candidum, notavit (*l. 4. ſ. Melpom.*) *Herodotus.*

§. 177.

Durant ad tempus prædictæ Mumiæ. Corpus ſervatum & ad durationem curatum, quemadmodum in Ægypto faciunt, incredibile quoddam tempus fermè integrum manet, *Socrates ap. Platonem* (*in Phædone f. m. 204. a.*) diſcurrit; una tamen Mumia altera quo præſtantior, eò durabilior. Poſt duo millia annorum & ſupra anno 1490. Valentiæ urbe Hiſpaniæ cadaver *Adonizam Servi Salomonis* repertum fuiſſe, ſignificavit (*p. 8. m. m. c. 26.*) *Henric. Kornmann.* cum inſcriptione, de cujus veritate tamen non ſine causâ dubitat *J. M. Dillherr.* (*c. l. p. 56. ſq. & p. 462.*). Salita cadavera indurari, *Amaſis* cadaver *ap. Herodotum* (*l. 3. ſ. Thalia*) evincit, de quo iſta: ſimulatque in

ædes

des *Amaſis* ingreſſus eſt *Cambyſes*, imperavit cadaver *Amaſis* è conditorio afferri: Deinde prolatum verberibus cædi ac vellicari & ſtimulis pungi, omni denique contumelia infeſtari. Quod facientes poſtquam defatigati erant, iam cadaver (utpote ſalitum) reſiſtebat, nec quicquam omninò elidebatur, juſſit cremari. Salita hujusmodi corpora tametſi certo tempore corruptioni reſiſtant, tandem tamen diffluere, hiſtoria *ab Athanaſ. Kirchero* (*T.3. Oedip. Ægyptiac. Syntagm. 13. c. 2. f. 398. & l. 10. M. S. ſ. 4. c. 11. p. 244.*), è Cæſaris Baronii Annalibus excerpta, & *ſupra* (*§. 83.*) allegata, probare videtur. De *Cleopatræ* cadavere quod per centum & viginti quinque Olympiadas illæſum durarit, ex *Epiſtola Heraclii Imperatoris ad Sophoclem Philoſophum*, *vid. cit. Kornmann.* (*p. 3. m. m. c. 21.*)

§. 178.

Si *illuſtrem Principem Radzivilium* (*Hieroſolymit. Peregrinat. Epiſt. 3.*) & *Andr. Lacurram* (*in l. 1. Dioſcor. c. 88.*) evolvas, eadem Memphiticis conditu-ris contigit perennitas. De *Ottone primo Imperatore*, cujus ſepulchrum hodie extat Magdeburgi in crypta *Albert. Kranz.* (*l. 4. Saxon. c. 17. p. 89.*), ajunt, qui ætate noſtra viderant, corpus ejus poſt annos ſupra quingentos ita balſamo ſtare firmatum, ut velut in ſella ſedeat illæſum. Ultra centum annos nobilis Venetus aromati ſatus integer adhuc viſus, teſte *Gabriele d' Æmiliane* (*p. 1. Itinerar. Epiſt. 4. p. 394.*)

§. 179.

Noſtro more condita decem, aut duodecim annos vix ſupereſſe credidit *Rein. Solenander.* (*c. l.*). Bilſianas Mumias non ita perennaturas, divinabat *P. Barbette* (*ap. Th. Bartholin. Cent. 3. Epiſt. 47. p. 195.*). Nunc namque valdè madent, nunc juſtò ſicciores pulvereſcunt, quamdiu itaque ſint duraturæ? E *Theveto* &, qui Eundem citat, *Ambroſ. Paræo* (*l. 11. Chirurg. c. 7. p. 270.*), hæc *Andr. Libavius* (*p. 3. Singular. l. 7. de Bitum. c. 16. p. 924.*), vera Mumia detrahitur ex monumentis & lapideis urnis, ſeu capſis defunctorum in Ægypto, quarum rimæ tantâ Arte nobilibus ad æternitatem aromatibus condita, ut quæ ipſis ſtatim mortuis obvolutæ eſſent linteæ ſtolæ eæ integræ adhuc hodie viſantur. Ipſa autem corpora adeò florida, ut vix tridui cadavera eſſe judicentur. Et tamen in illis cavernis & ſpecubus ſubterraneis, è quibus illæ reconditæ eruuntur urnæ, nonnulla occurrere, ait, duorum millium annorum cadavera, quæ Venetias ex Ægypto & Syria deportari creduntur. *Martin. Cruſius*, (*l. 8. p. 3. Annal. Svevic. c. 20.*), *pergit Libavius*, *annotat*, anno Salvatoris 1485. quinto lapide extra urbem Romam, ubi porta Appia, muliebre cadaver eſſe repertum in ſepulchro

mar-

marmoreo pulcherrimo plane integrum, idque virtuteBalſami, Myrrhæ, Cedriniolei & aliorum liquorum, quibus munitum fuerat corpus duorum digitorum ſpisſitudine. Fuiſſe eam fœminam eximiæ pulchritudinis, ſpeciem habentem ridentis; crines in nodum tortos, nexu collectos in occiput, aureâ infula caput tectum, aureo funiculo cinctum, aureum annulum in ſiniſtro digito annulari, oculos apertos, lineamenta corporis apparentia omnia corporis partes preſſas ſurrexiſſe. Creditum ex Epitaphio, fuiſſe *Juliam Priſcam Secundam. Q. Clodii F.* Forſan hæc relatio eadem cum illa, de *Tulliola Ciceronis Filia*, de qua *ſupra (l.1. Tit.1. §.5.)*, quod etiam recenti ſpecie, ſed inſcriptione nulla oculis uſurpaſſe *Alex. ab Alexandr. (l. 3. Genial. dier. c. 2. f. 216. b.) aſſeverat*, corpus tamen hujus aëri expoſitum in cineres deſediſſe, *Zerbus* (*ſupra §.58.*) dixit. Quæ verò de Mumiis *Thevetus*, ea in nullo peregrinante aut ſcriptore me legiſſe ingenuè fateor. Repetit hæc ipſe *Th. Bartholin. (Orat. 47. p. 343.)*. Cum igitur fidem plenariè non ſolverit *Bilſius* Balſamationis, hoc myſterium urnæ ferali inferre videtur, ut in mortales diſſolvatur cineres, ut judicat *Phil. Jac. Sachſius* (*Ocean. macro-microcoſm. §.7. p. 8.*). Et *Bilſii* tentamenta, utcunque egregia, jam diu computruiſſe, *Ol. Borrichij (p. 2. Hermet. Ægypt. c. 8. §. 11. p. 210.)* aſſertio eſt; quod vero maduerint, modo in pulverem viſæ fuerint fatiſcere Lovanienſibus Profeſſoribus, id imputandum cenſuit *Tob. Andreæ (c. l. p. 76.)*, qui cadavera iſta, quæ ab illo, vi contractus cum Rege Hiſpanorum inito, acceperant, ſtudio in Bibliothecâ publicâ expoſuerant ſupra menſam denudata ad feneſtras non ritè contra aëris humidi ipſiusque nivis & pluviæ ingreſſum munitas. Hoc pacto enim aër humidus conclave illud perflans ipſaque pluvialis aqua intrans, prout libros non paucos computreſcere fecit, ita etiam cadaveribus iſtis labem quandam aſperſit. Cum tamen *Bilſius* illis ſatis inculcaſſet, debere ſicca conſervari. Fecerant autem hoc ſtudio, ut juſtam *Bilſium* calumniandi materiam habere viderentur, ſi, (quemadmodum eſt factum,) inde corruptionem aliquam ſuſciperent. Anteferunt *Fred. Ruyſchij, Profectoris Amſtelodamenſis famigeratiſſimi* Mumias Bilſianis *Eruditi Lipſienſes* (*Act. Erud. Ann. 96. M. Jun. p. 270.*) dum pronunciant: Si *Bilſii* corpora condiendi ratio vel ex eo tantum celebritatem obtinuit, quod ſpecimen ejus ipſis diebus canicularibus fuerit exhibitum; artificium certè, quod *nobiliſſimus Fred. Ruyſchius* ultra biennium cadavera humana conſervavit, conſervataque anno ſuperiori cum publicè Sirio æſtuante, tum privatim, demonſtravit, tanto majoris habebitur, quanto præclariora, quæ ibidem recenſentur, ſimul ejus beneficio in lucem protracta, fuerunt. De duratione ſuarum Mumi-

mi.

arum memoriæ prodidit quædam *Clauderus noſter* (*M. C. D. 2. A. 8. obſ.* .), quid his poſt mortem *Viri curioſiſſimi* acciderit, hactenus non reſcivi. um *Blancardi* lixivium cum Bilſianâ conditurâ convenire, è *Thomæ Bartho-li* recenſione modò allegata concludere liceat, Idem forſan fatum Blancar-nas manſit, quod Bilſianis. De Hornianis nihil amplius Medicorum cho-s fuit commentatus.

§. 180.

Quamvis mortuis potius, quam vivis, ad mentem *Clementis Alexandrini* . *2. Pædagog. c. 8. p. m. 130.*), ungventa conveniant, corpusque ungventa-m de ipſa putredine triumphum agere videatur, Heroës tamen quidam à ferali Naturæ ipſi divinoque oraculo (*Geneſ. 3. v. 19.*) minime conformi pompâ luxu generoſo abhorruerunt animo. De *Glorioſiſſimo Imperatore Carolo V.* æ *ſupra* (§. *17.*) ex Aliis allegavi, huc referenda. Eandem condituram ca-veris ſui abhorruit, pompoſumque luxum hunc calcavit *Chriſtianus IV. Au-ſtus Danorum Rex*, quod recenſuit iterum *Thom. Barthol.* (*Reſp. de Experim. lſian. p. 524.*). Eadem mens *Cyro Perſarum Monarchæ*, qui ita *apud Xeno-ontem* (*l. 8. Cyropæd. p. m. 297.*) ad Filios: Meum corpus, ô cariſſimi Filii, eque in auro condite, neque in argento, neque in aliâ re prorſus ullâ, ſed illud rræ reddite quam primum. Quid enim hac re beatius, quam terræ miſceri, æ pulchra & bona omnia gignit atque nutrit?

Nunqvam æmulatus ſum cadaver ſumptuoſum,
Nam ſpatii non amplius occupat quam pauper.

enandri vox eſt, *ap. Joh. Stobæum* (*Sermon. 122. p. 613.*)

§. 181.

Pulchrè etiam de hoc ritu Ægyptiorum à Chriſtianis ſpreto, *Andr. Gry-phius* (*c. l. p. 80.*) *:* Gliſcebat ſpes invicta reducis propediem vitæ vel in tenuiſſi-um cinerem immutatos, ſupereſſe tamen, & ruptâ tumuli cuſtodiâ, jam reſti-tos integritati ituros obviam haud ſegniter credebant. Inde eviluit illud ecus morti quæſitum per lanienam ac eviſcerationes, quas exigit pollinctor, abitumque immane & inſigni de honeſtamento pietatis famam affectantibus apæ alicujus aut victimarii inſtar ſævire in cadaver. E Chriſtiana ſubmis-one vetuit idcircò *S. Ephrem.* (*in ſuo Teſtamento,* quod narrat *Jacob. Gretſer. 1. de Fun. Chriſtian. c. 3. p. 12.*) corpus ſuum aromatis condiri.

§. 182.

Mumiarum vires in Medicina à multis magni æſtimantur. Ad vulſa, ontuſa, intus rupta, percuſſu vexata & lapſu quoque ex alto, ad rejectiones

ſangvinis commendat *Alex. Benedict.* (*l. 15. de Curand. Morb. c. 4. p. 560.*). Alii in Epilepſia extollunt, in aliis morbis Alii. *Vid. Rhaſes* (*l. 3. ad Almanſ. c. 4. p. 84.*) *Petr. Andreas Matthiol.* (*comm. in Dioſcorid. l. 1. c. 85. p. 89.*) *Dan. Beckher.* (*c. l. p. 278.*). Apud Gallos tantæ exiſtimationis fuit Mumia, ut nunquam ea optimates carere voluerint, Referunt *Galliæ Regem Franciſcum I.* in baltheo ſemper geſtaſſe hunc averruncum, nullum caſum pertimeſcentem, ſi vel minimum ejus apud ſe haberet *Petr. Bellonius* (*c. l. p. 277.*) *Joh. Jonſton.* (*Thaumatogr. Nat. Cl. 4. c. 8. p. 135.*)

§. 183.

Spernunt contrà & rejiciunt id medicamenti genus varii. Monet Medicos *Leonh. Fuchſius* (*l. 1. Paradox. Med. c. 40. p. 75.*), ab illo ut abſtineant, ne vulgus officinas noſtras, in quibus ſanies cadaverum pro medicamento venditur, tanquam ipſiſſimas carnificinas ac vulturum potius, quam hominum tabernas abhorreat, fugiat & miſeris modis execretur. Quis enim, *pergit*, niſi ex Anthropophagorum ſit albo, remedium id non faſtidiat? Mirum eſt, corpora ſepulchris privata in corporibus noſtris invenire ſepulturam, prodigioſo invento *Alex. Benedict.* (*c. l.*) exclamat. Aſſurgit his *Benedict. Cerutus* (*in Franc. Calceolar. Muſ. ſ. 2. p. 179.*) & (*cit. loc.*) *Ambroſ. Pareus.* Nihil magis eſſe abominandum voluntariâ Anthropophagiâ, oſtendit (*l. 3. de Nat. & Mor. Anthropophag. c. 10. p. 129. c. 12. p. 137.*) *Petr. Petitus*, ubi concluſit: Tam abominanda eſt omnibus non efferati animi Anthropophagia; ut multis vel ejus umbrâ horrorem incutiat, qvi & ortum luis Venereæ ab Anthropophagiâ (*c. 16. p. 148.*) deduxit. Mumiarum autem in Medicina uſum inter Medicorum inventa Anthropophagiæ affinia, ante (*c. 5. p. 112.*) recenſuerat, quæque in contrarium adduci poſſunt examinavit, (*c. 17. p. 149.*) quique idcirco evolvi meretur. De *Plotino Pythagoræo* meminit, (*in Vit. Ejus*) *Porphyrius*, illum ita Apochen obſervaſſe, ut ne Theriacâ (propter carnem viperinam) aut Trochiſcis ex illâ paratis, quidem uſus fuerit, quantò minus funere condito, quod Mumiam appellamus. Ipſe hanc, ut relictis aliis medicamentis probatis in Praxi quadraginta annorum exhibere auſus fuerim, aut ab Aliis Medicis præſcriptam viderim non recordor, niſi forſan in compoſitis v. g. Pulvere contra caſum, Athanaſia magnâ, cujus tamen uſus rarus eſt, Eſſentia Traumaticâ, cui quidem nauſeabundum conciliat ſaporem &c. Aliquid humani paſſus eſt *Caſp. Hoffmann.* (*ſ. 1. Paralipom. Offic. c. 7. p. 514.*) dum ſcriptitat: A Saxonibus audivi, nullum apud ipſos convivium tranſigi poſſe, ſine Mumei, uti appellant. Sed hic *vir, alias ſagaciſſimus illuſtrisque judicii Philoſophus & Medicus*, Mumey Brunſvicenſium (Cereviſiam, *Braunſchweigiſche Mumme*)

cum

um Mumia officinarum, neſcio quo errore confundit, quod etiam *Paul. Ammannus Noſter (Manuduct. ad Mat. Med. ſ. 4. c. 1. n. 5. p. 157.)* animadvertit & otavit. Quo habitu fuerit corpus conditum in vivis dum fuit, qua morte, aturali an violenta ſublatum, quibus morbis defunctum, quâ demum contione, ſecundum quam variat conditura, cui maxima pars virtutum debeır, ſcire intererit; ſed hoc penitus ignoramus. Vi interemta cadavera tantum iliter adhiberi, *ſupra (§. 155.)* dicta firmant.

§. 184.

Decumanum igitur errorem erravit *Petr. Andr. Matthiol. (Comm. in Diſcor. l. 1. c. 85. p. 89.)* & *Joh. Guintherius, Andernacus, (Comment. 11. de Med. Vet. Nov. p. 189.)*, quando nobiliorum Mumiarum defectum ſupplere ſatagit caveribus in noſodochiis, Aloë, Myrrha, Croco, & Oleo muſcatæ, ſtillatitio ıbuere jubet, ſic, ut liquor ex carne humanâ extractus, proceſſu temporis adngatur. Nec vulgaris illa cura cum Piſſaſphalto & Aſphalto celebrata, cum obilium æquali ambulabit paſſu. Nobiliores viros præterea ſæpiſſime horndis morbis introire & potentes potenter tormenta pati, *Dan. Beckherus (c. l. 276.)* diſſerit. Nobilium corpora effodere capitale eſt, *J. C. Scaliger. (Exc. 104. ſ. 9. p. 388.)*; nec eadem ad nos perferri, credidit *Joh. Schrœder. (l. 5. harmacop. Cl. 1. c. 23. p. 295.)*, & ſi condituram ipſam exactè penſitas, Elixir proietatis genuino modo paratum, hujus conditurae autoritatem infringet. Prode nec *Schrœdero* aſſentior, qui cadaveribus ab æſtu Solis torrefactis, aut Muiæ *Paracelſi* præ dubia illa Ægyptiaca priorem locum decernit, cum Mua, ut dictum, carere poſſimus. Nec ab Ægyptiis, Judæis, Græcis, Romanis, in & Chriſtianis Mumias & funera medicata, ut Medicis uſui ſint & ægrotis, dem mihi cum *Libavio (c. l.)* mens eſt. Curioſos igitur ſine judicio tales ctè errorist poſtula *(l. 1. ſ. 1. Muſ. c. 13. p. 30.) O Wormius.* Nec ſine riſu dittendos cenſeo, qui cum *Serapione* Piſſaſphaltum Mumiam interpretantur, cum, *ſtitante Scaligero (c. l.)*, cœlum terræ miſceant. Piſſaſphaltum ideò ad picanda ves *(Vid. Libav. c. l. c. 14 p. 903. ſq.)* & Aſphaltum ſive bitumen ad muros Babylos redintegrandos *(Vid. Herodot. l. 1. f. m. 21. b.)* compingendosque lapides reandum, cum utrumque à calore noſtro ſubigi nequeat.

§. 185.

Addam adhuc *è Principe Radzivilio (c. l.)*, Turcas perſvaſum habere, Chrianos Ethnicorum cadaveribus inhiare, ut ad Magiam illis abutantur. Ventur itaque, ne per incantationes aliquas damnum ipſis & eorum ditionibus cilè non recuperandum inferant, & Mumias efferri prohibent. Placet illud *tr. Petiti (c. l. p. 151.)*: Homini mors requies & ultima linea rerum, nempe hu-

manarum, quibus moriens valedicit: Ideò enim defuncti dicuntur, qui e hac vitâ migrarunt, quia omnibus vitæ & ſocietatis officiis perfuncti ſunt, nihilque amplius illis negotii eſſe poteſt cum viventibus; una igitur iis reſta quies, quâ fruantur, non modo animis, ſed & corporibus, utpote omni etiam miniſterio, quod Animæ, quod & ſocietati debebant, perfunctis, unde & ipſa defuncta dicuntur (*in 6. Æneid. v. 306.*)

Matres atque viri defunctaque corpora vitæ
Magnanimum heroum.

Non igitur illius ſperati commodi cauſâ amplius ſollicitanda ſunt, ſed terræ, de qua ſumta ſunt, ſtatim reſtituenda, in qua requieſcant. Quies autem corporis defuncti eſt reſolutio in propria Elementa. *Hactenus Petitus* Conf. *ſupra* (*l. 1. Tit. 3. §. 50. ſq.*)

§. 186.

Unum adhuc, quod curioſam ventilationem meretur, de Mumiis ſupereſt, quando Nautæ certo ſe vidiſſe *Radzivilio* (*c. l. ſ. 233.*) aſſeverabant, quacunque in navi Mumia fuerit deportata, eam vel in maximum adduci periculum, vel certiſſimum naufragium ſubire. Veritatem hujus non ſolum, cum binas Mumias navi, inſcio Navarcho, intuliſſet *Vir illuſtriſſimus* cum periculo Naufragii expertus, ſed etiam cum in mare illas abjeciſſet placatum Neptunum faventemque ſenſit Æolum. Presbyter etiam in eadem navi à ſpectrorum vexatione immunis egit.

§. 187.

Cauſam *Principi* percontanti hanc propalavere nautæ: Quandoquidem Mumiæ Ethnicorum ſunt cadavera, in quibus Idola reconduntur: dubium non eſt, quin in cura & poteſtate Dæmonum, prout & animæ ipſorum, ſunt conſtituta, qui nunquam ab eis etiamſi de loco in locum transferantur, recedere ſolent. Spectat huc de Cadavere *Pilati* relatio, quod cum Romani in Tiberim projeciſſent, ſubita oborta fuit tempeſtas, ac ſi Tiberis omnia inundare ac perdere vellet, moti hoc periculo Sacerdotes, ab his in altiſſimos Helvetiorum montes in ſtagnum bannitum & exorciſatum delatum eſt, quod è *Seb. Münſtero Henr. Kornmann.* (*Templ. Nat. Conſid. 13. Concl. 39. p. 201.*) prodidit: An fuerunt πεπσμένα; quærit (*c. l.*) *Caſp. Hoffmann.*

§. 188.

Veriſimilius putat *Joh. Bodinus* (*l. 2. Theatr. Nat. p. 172.*), Tempeſtatem propter ejus exſecrationem, qui ſepulchrum violavit, contingere. Eſt enim ab antiquiſſima memoria, *ſubdit*, perceptum & cognitum, propter unius exe-

cra-

ationem tempeſtates ac procellas ventis conſpirantibus in mari excitari, atie ob id ſortem jacere conſueverunt, ut eum, in quem ſors cecidiſſet, deergerent, tunc repente venti remittebant. Exemplum *Jonæ (c.1. v. 7. & 14.)* oſtat, idque probat. Apud *Virgilium (l.1. Æneid. v. 45.)*

Pallasne exurere claſſem
Argivûm, atque ipſos poſuit ſubmergere ponto,
Unius obnoxam & furias Ajacis Oilei.

ddendum cenſeret forſan quiſpiam tritam illam maris & Cadaverum Antipaiam, dum dicunt: *Das Meer leide keine Toden.*

§. 189.

Rationes allegatæ, quod probare debent, neutiquam probant. Non nego m *A. Gryphio (c. l. p. 113.)*, cadavera iſta Idolis illuſtria teterrimorum Genioum curæ credita, haud tamen inde colligas: Ergò maria reſpuunt, aut mergunt uscemodi Mumiarum delatrices naves. Si Dæmon Cuſtos cadaveri quaſi dditus, cur patitur effodi ſepulchreta, cur erui corpus ſandapila, cur efferri ryptis, quid obſtat, quo minus arceat tremore & ſtrepitu aggreſſores Condirii? quid impedit, quo minus ſæviat in ipſos Pharmacorum Artifices, qui caavera mutilant, deterunt & varios comminuunt in uſus. Nec ſemper ejusnodi tempeſtatibus naves obnoxias periclitari crebra apud Belgas, Gallos, Itaos, Germanos evincunt iſta funera, unde illa, ſi aditum earundem merium maria non pandunt? adeò ut raræ apud nos minimè exiſtant. (*A. Gryph. l. p. 6. & 7.) Conf. (c. l.) Caſp. Hoffmann.* Deinde ſi execrabilis & ſacer, qui epulchrum violat, (*Vid. l. 1. Tit. 3. §. 60.*), is certè obnoxius erit Anathemati, ui manus funeri injicit, haud qui Cairo aut aliunde emtum alias in orbis pares ſubductum transfert, (*A. Gryph. c. l. p. 114.*). Quot vexere maria impunè onjuratas in cœlum manus, quot impiatos quovis flagitio parricidas! Quot enique eorum, quibus Deus, jus, fas, avernus, nauci, ludibrio, nihili; Jonæ iſtoria tam ſingularis, quæ huc non quadret.

§. 190.

Nec ſemper procelloſum, ſed etiam tranquillum mare reddere navibus concredita cadavera *Joh. Jacob. Sahrs Obſervatio.* (*Oſt-Indiſche Kriegsdienſt. .16. p. 150.*): *Auf der Reiſe nach Jambus, eine Stadt auf der Inſul Sumatra, ſtarb ein Ober-Kauffmann auf dem Schiffe, da wir etwann noch ein 60. Meilen darvon waren, den lieſſe der Schiffer ausnehmen, und den todten Cörper in eine Küſte einſalzen, in Hoffnung ihn ganz ans Land zu bringen, und da zu Jambus zu begraben, ſezte ihn zu dem Ende hinten auf die Campagne des Schiffs, darauf ſich ſolch*

ſolch eine Stille des Meers fande, daß wir ganzer 14. Tagen nicht 10. Meilen fortſegeln kunten, unſer Waſſer und Tranck ward inzwiſchen genau verzehret, und muſten gewaltig Durſt leiden, welches denn unter unſern Officierern groſſen Deplaiſir machte, und die Schiffer ſagten: es müſte die Urſache dieſer extraordinar Stille der todte Cörper ſeyn. Sollten ihn deßwegen ins Meer ſencken, unſere Reiſe zu beſchleinigen. Da wir ihn dahin brachten, kam in einer halben Stunden darauf ein erwünſchter Wind, daß wir in zwey Tagen in Jambus waren, und daher præſumirten, daß das Meer ſowohl ſeine Todten haben wollte als die Erde.

§. 191.

Quod mare autem injecta cadavera ad littora pellat, cauſa eſt, ſecundum *Joh. Sperlingium* (*l. 4. Inſtit. Phyſ. c. 3. q. 10. p. 678.*), quod aqua expellat heterogenea. Ita & piſces, cum vivunt, undis innatant, cum mortui, ſupernatant, & ad ripas vergunt. Pariter ſordes omnes hanc ob cauſam expelluntur, ſtramenta itidem & naufragorum reliquiæ. Vid. *Seneca.* (*l. 3. nat. Quæſt. c. 26.*). Alias cauſas & forſan elegantiores à cadaverum levitate è *ſupra* (*l. 2. T. 7. §. 44. ſq.*), dictis deducere erit facillimum. Nec ſola levitas ſufficiet, ſed & renitentiæ defectus huic ſociandus, quorſum & motus ventorum, quo fluctus ad littora propelluntur & aquæ undulatio ſpectat. In mare itaque projiciendis aurum alligabatur, ut ad littora rejectis pretio moti de ſepultura illis proſpicerent. Locum ex *Apollonii Tyrii hiſtoria* citat *J. H. Urſinus* (*Vol. 2. Annal. Sacror. l. 3. c. 16. p. 149.*). Abjicitur puella viva loculo incluſa in mare, addita auri vi non parva: Titulus inſcriptus ſic habebat: quicunque hunc loculum inveneris habes XX auri ſeſtertia, peto, ut X habeas, X funeri impendas.

§. 192.

Vana itaque, rectè *diſſerente* iterum *A. Gryphio* (*c. l. p. 117.*) hæc religio, antiqua tamen, &, niſi me omnia fallunt, inde enata, quod cadaver humanum jam olim recuſarunt Nautæ, iſtius commenti Autores, ut *recitat Andr. Libavius* (*p. 2. Singular. p. 194.*), & quidem adacti neceſſitate. Quis etenim ferat inter marini carceris, inter uliginem fœtoremque ſentinarum inſuper abominandos odores corporis in ſua primordia ſe ſolventis? Acceſſit deinde temporum diuturnitate ſuperſtitio, creditumque æquori id dari, quod ſalubritati vectorum. Principum ſanè & opulentiorum funera in dies huc illuc mari delata, quis non videt? Ridendum verò jure cenſeam, qui non credit alio putore fatiſcere artus atque membra hominis olim lautioris ac remigis de Scalmo, vel mendicabuli de trivio. Quotus quisque verò eorum, qui maria ſulcant, tempeſtates nunquam

ha-

abuit adverſas? hinc facilè factum cadaveri ut imputarent, quod aſcriben-
um Aëri furentium ventorum, turbinumque procella commoto. Et hæc de
corruptibilitate cadaverum & Mumiis impræſentiarum dicta ſufficiant, plura
ui deſiderat, adeat, præter citatos (§. 94.), *Struppium de Mumiis*, *Theophilum
aynaudum de Cadaverum incorruptibilitate*, *Melchiorem Sebizium*, *de conditura
adaverum*, quos equidem Autores ob raritatem eorundem perluſtrare prohi-
tus ſum. Poſſedit etiam de conditura funerum *Nicolai Reuſneri ſcriptum
ir celeberrimus Georg. Hieron. Velſchius*, quod doctiſſimis ſuis commentariis
luſtratum publico ne invideret, olim, dum viveret ad huc, non ſemel reveren-
r, ſed fruſtra cum aliis curioſis ſollicitavi.

§. 193.

Ut & rariorum comprimis Brutorum cadavera condirentur, apud gentes
ligio, apud noſtros curioſitas fecit. De Pane ex Simiarum genere exenterato
condito, quem inſolitæ formæ oſtentandæ gratia *Indorum Rex Conſtantio* Con-
antinopolim miſerat, *Nicephorus Calliſtus* (*l. 9. c. 19. p. m. 418.*); Hippocentau-
m melle conditum ex Ægypto allatum vidit (*l. 7. c. 3.*) *Plinius*. De Croco-
lis apud Thebas & Myrios ſtagnum incolentibus ſacris reputatis, Sale conditis
ſacris in urnis ſepultis *Herodotus* (*l. 2. ſ. Euterpe. f. m. 37.*), qui antè tradide-
t (*f. 36. b.*) efferuntur feles mortuæ ad ſacra tecta ubi ſalſæ ſepeliuntur in urbe
upaſti. Diebus *Conſtantini* vivus Satyrus circumlatus, oſtenſus, ac deinde
le conditus monſtrabatur, quod *J. B. Helmont.* (*tr. demonſtratur theſis n. 98.
543.*) prodidit. Contigit etiam, ut Medici bruta condirent experiundi
atia, ut de condituris inventis certiores fierent. Ita Beatus noſter *D. G. Clau-
erus*, Amicus & collega honorandus Methodo conditoria (*§. 142.*) ſine evi-
eratione & ſectione quid valeret exploraturus balſamatos demonſtravit, vitu-
m, Capram, Gallos, Gallinas, Carpiones, Ranas, Mures, Aves. Porculum
arinum, (*Meerſchwein*) *Tob. Andreæ* (*c. l. p. 33.*), viſcera item, corda, He-
ata, pulmones, renes Vituli, canis, Agni &c. curioſe conditos oculis ſiſtere
on nauſeabat. (*Vid. Ejusd. Methodus Balſam. c. 6. p. 155.*). De animalibus ſa-
is conditis è *Diodoro* ſupra. De Mumia fœtus leporini in inteſtinis reperti
explicati *Exc. Dn. D. Philipp. Jac. Hartmann. Amicus Summus* (*M. C. D. 2.
7. obſ. 20. p. 45.*). Vernicem pro Piſcibus vulgavit iterum *Clauderus.* (*M.
D. 2. A. 8. obſ. 205. p. 512.*), pro inſectis *Joh. Dan. Geier*, *Archiater Regius*,
atronus Noſter (*c. l. obſ. 137. p. 297.*)

§. 194.

§. 194.

Animi Medicamentum ψυχῆς ἰατρεῖον, ui hoc Mantiſſæ demum loco ſubjungam, *Simandii, Ægyptiorem Regis*, de quo varia *Cl. Chriſtoph. Cellar. Progr. 40. p. 281.*) Bibliothecæ foribus inſcriptum, *referente è Diodore Siculo Hieron. Cardano* (*l. 7. de Var. Rer. c. 96. p. 1138.*), *Ottone Heurnio* (*in Chaldaic. p. 53.*) & *Joh. H. Urſino* (*V. 1. Annal. ſacr. p. 467.*) legebatur. Rectius vertiſſe videtur *Juſtus Lipſius* (*Syntagm. 1. de Biblioth. c. 1. p. m. 1123.*) animi Medica officina, quam *cenſente laudato Cellario* (*c. l. p. 284.*) *Laur. Rhodomannus* etiam in animo habuit, ſed verbo minus latino Medicatorum Animæ expreſſit. Sed & Balſamum deſiderabunt Eruditi à corruptione Eos vindicans? Conſilium præſtò eſt *Auguſti Thoneri* (*l. 6. Epiſt. Medic. 1. p. 271.*), ita ad *Matthiam Obemium* ſcribentis. Atramentum à literatis uſurpatum eſt verum balſamum, quo illorum cadavera lita, odorata evadunt, & à corruptione ac putredine conſervantur immunia, quin illud è tuo calamo Chartæ inſtillari ſinas, etſi corpus tuum in loculo reconditum & ſepultum, tamen fragrantiam longè lateque diffundet & memoria vigebit & perennabit in literario monumento.

Plura *Joh. Riſtius* (*Vom aller Edelſten Naß der ganzen Welt. p. 165. ſq.*)

Lib. III. Tit. III.

De

Cadaverum Petrefactione.

Summarium.

Petrefactio eſt corruptio. 2. Differentiæ petrefactorum. 3. Similitudinem formæ habentia vegetabilium. 4. Brutorum. 5. Oſſa lapidea. Crania. Dentes &c. Specus Baumanniana, & ...uæ propè Elberodam. 6. Unicornu minerale ſub variis figuris. Ma...us. Spina dorſi. Coſtæ. Bucardia. 7. Pedes. Enorchos. Hodenkiß. ...enis & vulva. Moneta Danica. 8. 9. Humanas æmulantes ſtatuæ ...ariæ & Figuræ Monachorum. 10. Transmutationes variæ. 11. Ve...arum & falſarum differentia. 12. Figuræ naturales ex Auro. 13. Ar...ento. 14. In vegetabilibus figuræ variæ. 15. Unde lapidum effigies ...n à Creatione. Aſtris. Dæmonibus ſubterraneis. 16. Cauſæ veriſi...niliores. 17. Hominis è lapidibus ortus. 18. Verior ſententia. 19. Ethnicis non incognita. 20. Lapidum materia. 21. Aſſumta terrea, ſ. Tartarea in cibis. Tartari nomen à quibus primo introductum. 22. E terra juxta Paracelſum oritur. 23. Variæ Tartarorum differentiæ. 24. Vegetabilium ſal eſſentiale. 25. A ſoli diſpoſitione. 26. Terrea terreſtria occultant. 27. Aquæ lapideo imprægnatæ ſeminio. 28. 29. Helmontius Paracelſum pungens ſeipſum vulnerat. 30. Tartarus cru...oris quid Helmontio. 31. Velſchii de Helmontio judicium. 32. Oſ...ſificatio in homine. 33. Varia exempla. 34. Oſſa in Brutorum cor...dibus. 35. Cordis os an in homine? 36. oſſa in aliis partibus. 37. In vaſis. 38. Oſſa ſaxa. 39. Fodinæ calculorum in homine. Col...lectores lapidum. 40. Cutanei lapides. 41. In omnibus partibus. 42. Tumore lapidicondi. 43. Calculi frontis. Palpebrarum. Brachii. Fe...moris

moris. Spondylorum. 44. *Arthriticorum.* 45. *Extra aut in cerebro.* 46. *Scheidii contradictiones.* 47. *Recentiorum hiſtoriæ.* 48. *Oculorum.* 49. *Naſi.* 50. *Aurium.* 51. *In & ſub lingva.* 52. *In labiis. Scrofulæ Tartareæ.* 53. *Gutturis.* 54. *Maxillarum. Dentium.* 55. *Pulmonum.* 56. *Cordis.* 57. *Circa vaſa.* 58. *Ventriculi.* 59. *Hepatis.* 60. *Fellis.* 61. *Lienis. Pancreatis.* 62. *Peritonei. Umbilici. Inguinum.* 63. *Meſenterii.* 64. *Inteſtinorum.* 65. *Extra Renes.* 66. *In Renibus & veſica variarum figurarum.* 67. *Eorum magnitudo inſignis.* 68. *Pondus.* 69. *Dolorum Calculi gravitas.* 70. *Numerus.* 71. *Singularis veſicæ conſtitutio.* 72. *Alia phænomena.* 73. *Silicea durities.* 74. *Coloris varietas.* 75. *Calculi in homine calculis & aliis rebus prægnantes.* 76. *Lapides in homine Bezoartici :* 77. *Varia in renibus & veſicâ concrementa lapidea.* 78. *Calculi in uretere.* 79. *Scroto. Vaſis ſeminariis. Hæmorrhoidibus. Fiſtula ani.* 80. *Uteri : Ovarii.* 81. *Singulares.* 82. *Humores calculoſi. Sanguis.* 83. *Lac. Semen. Pituita. Urina.* 84. *Lapides in brutis. Bufonius.* 85. *Arachnites.* 86. *Lapidefacta. Bovis cerebrum. Lacrymæ Cervi.* 87. *In corde cervi. Ventriculo. In utero cervæ.* 88. *Lapides Bezoartici. In cervi-capris.* 89. *In aliis brutis & homine. Magnitudo. Vires.* 90. *Pilarum in ventriculis brutorum hiſtoria.* 91. *Hippolithi.* 92. *Ægagropilæ.* 93. *Pilæ in aliis brutis.* 94. *In homine.* 95. *Pilæ marinæ.* 96. *Lapis Malacenſis. Porcinus.* 97. *Varii in aliorum ventriculis lapides.* 98. *In aliis partibus.* 99. *Ponderoſus in Equi veſica urinaria.* 100. *In lupi & aliarum veſica. Renibus, utero.* 101. *Exotici.* 102. *Omnes partes corporis petrefactæ.* 103. *Cerebri in Bove.* 104. *Oculi : Pulmones. Epar. Lien.* 105. *Venæ. Arteriæ. Uteres. Meſenterium. Perinæum. Pancreas.* 106. *Glandulæ conglobata. Renes. Teſticuli. Veſica Urinalis. Uterus.* 107. *Partes externæ.* 108. *Oſſa.* 109. *Oſtentum Dolanum & lapidei fœtus hiſtoria.* 110. *Hiſtorici Medici.* 111. *Delineatio Bartholiniana.* 112. *Fœtus Muſſipontanus.* 113. *Cadavera petrificata.* 114. *Fœtus humanus & leporinus.* 115. *Materia*

a lapidum in mirocoſmo, juxta veteres. 116. Efficiens. 117. Agri-
læ ſententia. 118. Aqua principium materiale. 119. Probant con-
nta homogenea. 120. Heterogenea. 121. Lapides lapidibus in-
uſi. Lapis enhydros. 122. Reſolvuntur in aquam. 123. Alcabeſt ex-
oditur. 124. Qualis aqua? 125. Calor & frigus an concurrant.
26. Spiritus an ſuccus lapidificus. 127. Cryſtalli generatio. 128. E-
criſis. 129. Gluten ad lapidum compactionem. 130. Tincturæ mi-
rales. 131. Macrocoſmi & Microcoſmi ſimilitudo hic rejicitur. 132.
lateria calculorum ex Hippocrate. 133. E Galeno. 134. Succus, ſ.
piritus lapidificus &c. 135. Chemicorum Tartarus quid? 136. A-
menta. 137. Experimentum Beccherianum. 138. Terra inviſibi-
ter rebus ineſt. 139. Lacticinia. Caſeus. Conchylia. Teſtacea.
ruſtacea. 140. Panis. 141. Teſtæ ovorum num arenæ ab avibus inge-
æ productum. 142. N. alius hujus ingeſtionis finis. 143. Unde o-
i cortex. 144. Aquas incruſtantes & cereviſiam inde coctam cal-
ulo favere. 145. Vina & quæ. 146. Calor non eſt efficiens. 147.
eque frigus. 148. Effigiens an ſit cauſa interna? N. 149. abſur-
um Helmontianum. 150. Duelech Helmontiani parens Paracelſus,
uid ſignet? 151. Mucilago à calculoſis emicta. 152. Duelech non eſ-
ſortis calcineæ. 153. Coagulatio Duelech ſingularis. 154. Duelech
terus. 155. Analyſis Helmontii. 156. Tachenii. 157. Fermentum
rum petrificum. 158. Velſchii Criſis. 159. Animadverſiones in
elmontii hypotheſin. 160. Offa Helmontiana. 161. ad analyſin
elmont. animadverſiones. 162. Paracelſi ludus quid? 163. Nova
njectura. 164. Extemporaneus in urinâ calculus. 165. Uxoris Lo-
hi Metamorphoſis. 166. An ſtatua, an moles? 167. Statua ſalis.
68. Salis ſpecies à pluvia non liqueſcens. 169. Locus num quid con-
ulerit. 170. Quibusdam dicitur lapis. 171. Singularis opinio Hard-
i. 172. Clerici. 173. Statuæ perennitas. Cur non omnibus viſa.
74. Membris mutilata ſe ipſam reſtituit. 175. Menſtrua patitur.
76. Griphus antiquus. 177. Diverſa Griphi explicatio. 178. Cir-

cumſtantiæ quædam. 179. *Dimidia inſcriptionis Nioben.* 180. *Altera Lothi uxorem denotare dicitur.* 181. *Fabulæ gentilium.* 182. *Magorum conatus.* 183. *Petrefactio naturalis apparens.* 184. *Vera. Subjectum.* 185. *Mortua petrificantur, non viventia.* 186. *Bufones & piſces in Saxis.* 187. *Cauſæ putrefactionis, internæ & externæ.* 188. *Aër. Corallium. Uniones.* 189. *Lithogeneſis in aëre.* 190. *Lapides aërei.* 191. *Ex elevatis vaporibus terreis non eſſe.* 192. *Spiritus integros greges petrificans.* 193. *Odor loci ſaxeus.* 194. *Exemplum inſigne.* 195. *Spiritus petrificans in aqua.* 196. *Terræ vis lapidifica.* 197. *Spiritum petrificantem etiam cadaveris poros poſſe tranſire & transmutare.* 198. *Ratio è Carteſio.* 199. *Examinatur Lithopædium Senonenſe.* 200. *Fœtus Muſſipontanus.* 201. *Dubia circa hunc.* 202. *Cauſæ ſupra & naturales an hic locum habeant?* 203. *Noſtræ conjecturæ.* 204. *Petrefactioni favent Animi affectus. Pavor.* 205. *Luctus ob mortem liberorum. Cymaras. Niobe.* 206. *Morbi.* 207. *Quidam hominem lapidem fieri, etiam ipſi Deo, impoſſibile putarunt.* 208. *Petrefacta an monſtra.* 209. *Etiam in hominum ſimulacris petrefactis quosdam decipi.* 210. *Etiam Metalla in homine.*

§. 1.

ALius adhuc ſupereſt modus, quo Natura â corruptibilitate vindicare videtur cadavera, aut quaſdam eorundem partes, quam lapideſcentiam vocant, aut petrefactionem. Hic, quò admirabilior eſt, eo intricatior; quò rarior, eo abſtruſior, ut merito ejusmodi corpus, aut partem petrefactam cotem ingeniorum nuncupare poſſes. Non ignoro cadavera, ſi lapideam induant duritiem tranſmutari & corrumpi, adeoque & vulgò putrefactionem cum combuſtione referri ad modos putrefactionis totalis, de quo *Mart. Schoock.* (*Phyſ. general. diſp. 16. §. 23. p. 290.*). Si tamen corruptionem pro ea tranſmutatione, quâ putredinis via mixti compages diſſolvitur in ſaniem & Terram accipias, quam evitat petreſcens corpus, nullam mihi movebis litem.

§. 2.

§. 2.

Videntur autem quædam petrefacta & non ſunt talia, ſimilitudinemque ...rmæ tantum habent, & à primo ortu lapides fuerunt. Sunt & alia, quæ verè ...idefacta non reputanda, cum ſub cruſtâ lapidea tantum lateant. Sunt ...ndem vere talia, inque lapides transmutata, ſive petrefacta.

§. 3.

In primâ claſſe non conſtituo in lapidibus Naturæ, ut produnt penicillo ...cta, de quibus pluribus egit *Athan. Kircherus* (*l. 8. M. S. ſ. 1. c. 9. p. 30. ſq.*) ... imaginum lapidibus impreſſarum diſquiſitionem peculiarem inſtituit (*ib.* ... *40. ſq.*) & quomodo naturam ars imitari poſſit, curioſe demonſtrat, (*p. 44.*) ...ui, ſi lubet, evolvatur. Adde præthereà, quæ ex aliis colligit *Phoſphorus No-...er ſplendidiſſimus* (*l. 1. Gammarol. c. 8. §. 6. & 7. p. 150. ſq. & Epiſt. diſſert. de ...irand. Lap. Nat. p. 63.*) & *Edo Neuhuſ.* (*l. 2. Sacr. Fatid. c. 23. p. 393. ſequ.*) ...imilitudinem formæ habentes lapides innuo, quales *Philippo Bonanno* ...nemorantur (*p. 1. de Teſtac. c. 7. p. 47.*), è vegetabilium ſpecie Ciſſites à Cha-...næciſſo, ſeu Hedera, cujus foliis aſſimilatur, Rhodites à figura roſæ, ſicut ſti-...ichetes aut ſtelechitis à ſtipite ſeu trunco, Amygdaloëdes à nucleo amygdala-...um, Fungites à Fungis, Botroites ab incipiente botri ſimilitudine, Sicytes à fi-...gura ficus. Plura *Conr. Geſnerus*, ubi tractat *de figuris lapidum*, cui junge *Ans-...elm. Boëtium* (*l. 2. de Lapid. c. 299. p. 262.*), qui etiam habet Piſolithum à pi-...ſo, propter ſimilitudinem in Thermis Carolinis hic reperitur, quem egregium ...dono *Dn. Andreæ Beccheri Pharmacopæi in Thermis Carolinis curioſi*, *Amici co-...lendi poſſideo*, cujus etiam mentionem fecit *Joh. Matthesius*, (*Sarept. Conc. 3. ...p. 155.*), *Jacob. Mock.* (*p. 1. de Cauſ. Concret. & diſſ. p. 191.*) *O. Wormius* (*Muſ. ...l. 1. S. 2. c. 6. p. 52.*) *Fidus Eckardus*, aut qui ſub hoc nomine latere voluit, *J. C. ...Etnerus* (*Med. Maulaſſe p. 539.*), lapidesque Piſo vel Coriandro ſimiles memo-...rat *Ferrandus Imperatus* (*l. 24. hiſt. nat. c. 27. p. 761.*). Fungites ex Gotlandia ...habuit *Ol. Worm.* (*c. l. c. 12. p. 81.*) De caryophillis aromaticis *M. C.* (*D. 2. ...A. 3. obſ. 189. p. 370.*)

§. 4.

Refero huc Bruta referentes lapides. Fuit, *Ol. Worm.* (*l. 1. Muſ. ſ. 2. c. 3. p. 83.*), Columbam referens lapis, qui in Muſeo Regio Hafnienſi adhuc extat, (*Vid. Olig. Jacobæi Muſ. Reg. p. 1. ſ. 7. p. 37.*). Vidit *Joh. Gorop. Becanus* (*Ni-loſcop. ſ. l. 3. C. A. p. 237.*) In Angliâ lapidem è ſummis montibus exciſum, qui percam ad vivum exprimebat, ne minima quidem lineola ad perfectio-nem deſiderata; in caverna Pools Hole, Figura Leonis conſpicienda exhibe-tur,

tur, *Vid. Act. Erud.* (*Ann. 1701. p. 519.*). Echinitidis lapidis Echinum non ſpinoſum marinum referentis meminit *Olig. Jacobæus* (*c. l.*). Arietis caput integrum à naturâ in petram elaboratum cornibus, fronte, auribus, maxillis & mento barbato, vel Jovi Hammoni invidendum, poſſedit *Calceolar.* (*vid. Muſ. ſ. 3. p. 417.*). Eidem *Calceolario* in ſimiæ figuram naturaliter effictus, qui *teſte Andrea Chioco* (*ſ. 3. Muſ. Fr. Calceolar. p. 425.*) majorem ſanè intuenti admirationem allaturus videbatur, quam ea naturalis & vivens ſimia *Scaligeri* (*Exerc. 213. p. 680.*). Lampetrarum & hirudinum forma obtinuit *laudatus Calceolar.* (*c. l. p. 426.*). De limacibus & ſerpentibus *Bohuls. Balbin.* (*l. 1. Miſcell. Bohem. c. 51. p. 118.*). De lacertis & ſerpentibus ſaxeis *P. Albin.* (*Meiſniſch. Berg-Chronic. p. 170.*)

Oſſaque diſſolvens cum corpore Tabificus ſeps.

In lapidem converſus ad rivum quendam montis pinniferi falsò dicti inventus, quod commemorat *Georg. Agricola* (*l. 7. de Nat. Foſſil. p. 639.*). De Canceris ſaxeis *J. C. Scaliger.* (*Exerc. 196. ſ. 9. p. 638.*). Habet & quædam (*in ſpecim. Lithogr. Helv. & curioſ. recenſuit. in act. Erud. Lipſ. 1705. p. 479.*) *Joh. Jacob. Scheuchzer.* Plura operosè collegit *Sachſius Noſter* (*l. 1. Gammarol. c. 8. §. 11. p. 163.*)

§. 5.

Oſſa etiam è terra eruuntur lapidea, quæ inter lapidefacta olim reputarunt. Hæc è terra naſci, invenirique lapides oſſeos è *Theophraſto* (περὶ λιθῶν) ſcripſit (*l. 36. c. 18.*) *Plinius.* Eneoſtos, aut Eneoſtes *Anshelmus Boët. à Boot* (*l. 2. de Gemm. 236. p. 207.*). Geſnerus oſteolithos & oſtoites vocat (*de fig. lap. c. 12.*) in muſeo ſuo cranium ſuturis diſtinctum ſe poſſediſſe narrat *Joh. Dan. Horſtius* (*obſ. Anat. 2. p. 10.*). Juxta Sylvam Semanam ad radicem arcis Brunſvicenſis *Scharzfeld*, vidit erui oſſa, dentes, mandibulas varias urſarum, leonum, hominum & aliorum animantium æmulas, *pergit* (*c. l.*) *Idem.* De cranio ingenti hominis ibidem reperto *Fried. Lachmund.* (*Oryctograph. Hildeshem. ſ 3. c. 21. p. 68.*). Calvariæ Saxeæ mentionem fecit *Bohusl. Balbin.* (*l. 1. Miſc. Hiſt. Bohem. cap. 1. p. 119.*). *Add. Jacob. Gaffarell. p. 2. curioſ. inaudit. c. 3. n. 4. p. 84.*). Nos apud Autores legimus, ſi vera tradunt, memorat *Alex. ab Alexandro* (*l. 5. Genial. dier. c. 9. f. 265. b.*), in Chiorum lapidicinis diffiſſo Saxo caput effictum Paniſci apparuiſſe. De dentibus digna eſt, quæ huc traducatur *Athanaſ. Kircheri* (*l. 8. M. S. ſ. 2. c. 4. p. 61.*) obſervatio, de Spelunca tribus fere paſſuum millibus Panormo diſſita: Hanc ingreſſus *cum illuſtriſſimo Marchione Carolo de Vintimaglia*, oſtendit ipſi laudatus comes in ſiniſtro antri pariete, longè lateque exporrectum

tum mirum naturæ opus: Paries dentes referebat parvos, mediocres, maxi-
is & exceſſivæ magnitudinis, eâ ſerie, qua natura maxillis animalium inſe-
e ſolet, infixos, tantâ copiâ, ut centum carros inde onerari poſſe, facilè cre-
erim, tanta naturalium dentium ſimilitudine, ut vix hos ab illis diſtingvere
ueris; ſupra quidem candorem pelluſtrem, inferius verò radices monſtra-
at acutas, omnes tamen in lapidem ſolidum converſos. Tum ecce ad me,
Illuſtrisſimus, hi ſunt dentes, quos nonnulli impoſtores hinc exemtos pro Gi-
ntum aut Elephantorum dentibus (erant enim aliqui excesſivæ, ut dixi, ma-
tudinis,) imperitæ plebi vendunt. Sed non ſtetit hic mira Naturæ indu-
a, amplius diſcurrit, ulterius progreſſus in ſubterranei curriculi parietibus,
ſcio quæ humanorum membrorum lineamenta intuiti ſumus, nunc enim ti-
rum protuberabant formæ, vertebrarum genuumque veſtigia, nullo tamen
linis nexu ſpectabantur; videbantur quoque nonnulli tumores argillacei in-
ntes, qui exciſi, ex una parte os genuum, ex altera concavitatem relinque-
nt, calvariæ haud abſimilem; nihil tamen inter omnia oſſeæ ſubſtantiæ ve-
gia organizatum, uti ſunt caput, manus, pedesque reperiebatur; unde lucu-
ter admirabilem Naturæ in oſſibus ſimilibus ſaxis formandis induſtriam pri-
ò cognovi. *Hactenus Kircherus.* Habet & quædam *Petr. Borell. (Cent. 2.
C. 85. p. 176. ſq.).* De Specu Baumannica iſta *M. Frid. Hildebrand. (carmi-
de eadem v. 76. quod Hercyniæ curioſæ c. 1. p. 32. inſeruit D. Georg. Henning.
hrens.)*

Credulus hic vulgus legit oſſa, aut oſſa Saxa,
Quæ lapides ego jactatos Epimethide dicam,
Quos invicta novi generis trahere inſita formam
Durities vetuit, tantum oſſibus illa remanſit.

Joh. Ludwig Führer. (Eleg. de mirac. Andr. Baumann. c. l. v. 6. ap. Eund. p. 33.)

Oſſea Baumanni produxit Saxa barathrum,
Saxa Stagirites quæ neget eſſe ſophus;
Saxa, fides cæci quibus allatrantibus Antrum
Dempta perit, latebræ, ſeu Polypheme tuæ.
Bubula crediderit, vel dempta cadaveri equino,
Ne loquar humanis effigiata modis.
Vertebras, ſcapulas, craniorum fragmina, coſtas,
Mallas, dentes, articulosque pedum.
Cornuaque inſolitæ noſtro ſub ſole figuræ,
(Naturæ mirum eſt usque adeò ingenium!)

Spe-

Spectant huc de ſpecu prope Elberodam oppidum de lapidibus oſſeis, quæ habet *Mich. Neander* (*p.1. Phyſ. Philoſ. p. 124.*). Fodiuntur addo *ex Andrea Cæſalpino* (*l. 2. de Metall. c. 48. p. 142.*) prope oppidum *S. Johannis* in valle Arni oſſa lapidea ingentis ſtaturæ, unde putant fuiſſe ex Elephantibus *ab Annibale* ductis in Italiam. Extat humeri caput aut coxendicis, magnitudine, quam utraque ulna amplecti vix poſſit. Habet & quædam *Plin.* (*l. 36. c. 18.*)

§. 6.

Lapis in ſpecu Baumanniana linguæ bubulæ figura offenditur, quod iterum Behrens (*c. l. n. 1. p. 29.*) notat. De unicornu autem foſſili (*n. 2. p. 40.*) ſequentia: *Gedachter Einhorn iſt nicht einerley Geſtalt, denn bald ſiehet ſolches als wie ein Horn, Hirnſchädel, Kinbacken, Schulterblat oder Rückgrad aus; bald ſtellet daſſelbe eine Ribbe, Zahn, Schin- odor Hüfftbein, auch andere Knochen ſo von Menſchen und Thieren herkommen, für, auch wird welches angetroffen, das eine unförmige Maße oder ungeſtalter Klump iſt, u. ſ. w.* Manus ſaxeas humanas exacte referentes, nec non brachia humana in ipſius territorio creberrime effoſſas prope arcem Blanckenſtein Generoſiſſimus Comes *Hermanus de Hatzveld* oretenus & per literas poſt confirmavit, ſed & heroica liberalitate earundem tranſmisſione Muſeum meum nobilitare dignatus eſt, *meminit. Phil. Jac. Sachſius* (*l. 1. Gammarol. c. 8. ſſ. 9. p. 159.*). In littoribus Oſtro-Gothorum variæ ſaxorum figuræ, quaſi humana arte ſculptæ vel politæ forent, reperiuntur, recitat *O. Magnus* (*l. 2. Hiſt. de Gent. Sept. p. m. 83.*). Quidam formam capitis humani, manus, pedis habent, non tamen integro corpore compaginatam, ſed diſtinctione Naturæ taliter expoliti. *Eſt Clariſſimo Dn. Conerdingio* ſpina dorſi in ſaxo reperta, affabrè vertebris & ſpinoſis proceſſibus inſtructa, admiratione longè digniſſima, *inquit* (*c. l.*) *Joh. Dan. Horſtius.* Coſtas hujusmodi cum vertebris etiam in Muſæo *Dn. D. Auguſti Scheſſeri Halæ* me olim vidiſſe recordor. Apud *Cælſapinum* (*quod narrat. c. l.*) fuere fragmenta crurum intus ſpongioſa, exterius ſolida, colore Marmoris porphiridis nigriora, ſonora ut marmor. Proſtant & lapides forma cordis bubuli, bucardia dicta, de quibus *Fab. Columna*, (*de Purpur. c. 11. §. 4. p. 31.*). Picturam exhibent cum deſcriptione *Ferrandus Imperatus* (*l. 24. Hiſt Nat. c. 26. p. 750. ſq.*) & *O. Worm.* (*l. 1. Muſ. ſ. 2. c. 12. p. 80.*). Venetiis in Palatio *Joh. Franciſci Lauretani* hominum diverſas partes, capita, brachia, inguina, pedes petrefactos, ita loqui amat, invenit *Joh. Dan. Major.* (*de Calc. Sperling.*) crura & femora propalat *Andr. Libav.* (*p. 2. Singul. p. 264.*). Fragmenta

ŋnta tibiarum & oſſium *Anton. Deuſing.* (*conſid. fœt. Musſip. ſ. 3. n. 124. 44.*)

§. 7.

Lapides pedum formam exhibentes à *Wormio* (*c. l. c. 13. p. 82.*) delineos his aggrego. Claudat hoc agmen Sceleton humani corporis in ſaxum (ut putatur) converſum ex palatio Pinciano, *Principis Ludoviſii.* Si me ænea ſura non fallit, oſſium ſaxeorum fractorum, aut quoad figuras imperfectorum potius eſt, quam Sceleton, figura extat *ap. Athan. Kircher.* (*c. l. c. 2. p. 52.*) dd. *Alb. Tylkowsky* (*p. 3. Phyſ. Curioſ. p. 31.*) eſt, qui Teſticulos exprimit, lapis, ilgo *Hodenkiſſ* vocatus (*Caſp. Schwenkfeld l. 3. Foſſil. Sileſ. p. 389.*) Enorchis *nshelmo Boëtio de Boot* (*l. 2. de Gemm. c. 203. p. 189.*). De Priapolithis *Petr. Borell.* (*Cent. 3. obſ. 85. p. 262.*) ſequentia: Reperiuntur juxta Caſſenſem urbem lapides ſubalbi rotundi, & oblongi, figuram penis & quandoque vulvæ habentes, & aliquando, ſed rarius, teſticulis inſtructi ſunt & balano, in medio tro eorum pecurrit vena Criſtalli purisſimi, adeò ut totus lapis ut cepa cuculis variis conſtructus videatur, tantum ex ejus impuritatibus & excrementis ejectis conſtare, ni manifeſtè perciperetur, Lapides illos augeri non llum, ſed & ſimiles ſibi procreare. Reperiuntur enim primò aciculæ magnitudine tantum, ſed tamen non ſunt cryſtallo deſtitutæ, reperiuntut etiam majores & usque ad craſſitiem femoris ſaxis quandoque incluſi, ſunt autem in monticulo, qui totus iis conſitus eſt, adeò ut nulli illic lapides reperiantur. *Hæc Borellus.* Videas & qui muliebre pudendum figura exprimunt, unde & Hyſterolithorum nomen ipſis evenit. Paucis deſcribit *Anſh. Boët. de Boot.* (*l. c. 225.*), *pluribus O. Wormius* (*c. l. p. 83.*). Eandem plane formam habere videtur *Sachſio Noſtro* (*Diſſ. de Mir. Lap. Nat. p. 62.*), quæ moneta illa mirabilis *Margarethæ Daniæ, Norwegiæ & Sueciæ Reginæ* ab ipſo A. 1649. Argentorati in rarioribus monetis refertiſſimo Antiquario *D. Joh. Jac. Luckii* viſa, quod Reges Norwegiæ & Sueciæ ferro ſuperaſſet in opprobrium Sexus maſculini argenteam monetam ex parte rotundam hyſterolithon & pudendum muliebre exactè referentem fabricari (cudi) curaſſe referebatur. *Plinius* (*l. 37. c. 10.*) Diphrin deſcribit, quem alii Diphiem & Diphiim nuncupant, eamque facit duplicem, candidam & nigram, genitales utriusque ſexus diſtinguente linea.

§. 8.

Georg. Wernher. (*de Admir. Hung. Aqv. 76.*) recenſuit, ad arcem Fug, in comitatu Neograd, ſpecum eſſe, in quo ſupernè deſtillans humor continuò dureſcat, ut ibi videantur Saxa ex hac deſtillatione concreta, ceu hominum ſtatuæ. Au-

 di-

diamus *Georg. Henning. Behrens* (*c. l. n. 1. p. 16.*) de ſpecu Baumanni ſequentia proferentem: *Nachdem die curieuſen Beſchauer in ein Gewölbe geſtiegen, das einer Capell ziemlich gleichet, allda ſtehet ein Tropffſtein, der ohngefehr 4. bis 5. Schuh hoch iſt, und ins gemein der Münch genennet wird, weil er natürlich wie ein geſchorner Münch gebildet iſt, und ſelbigen gar artig mit einer Platte und andern Zugehör præſentiret; zu beyden Seiten dieſes Münchs-Bildes finden ſich noch zwey andere Tropfſteine, die ſehr nahe bey denſelben und nur etwa zwey Ellen weit davon ſtehen, dieſelben ſind wie zwey menſchliche Bruſtbilder geſtaltet, und bedeuten des Münchs Aufwärter, werden auch mit dem jezt gedachten ſteinern Münch von etlichen für das Wahrzeichen gedachter Höhlen gehalten.* Succinit miranda obſervatione *Athanaſ. Kircherus* (*c. l. c. 1. p. 49.*) in Galliâ Narbonenſi Cadurei Crypta reperitur, ubi deſtillans lapidificus humor & in pavimentum usque cryptæ defluens, paulatim in altum excreſcens, duodecim veluti ſtatuas Monachorum in choro canentium efficit. Ita in Caverna Pools Hoole corporis humani figura ab Aqua deſtillante efficta cernitur, *Vid. Carol. Leigh.* (*Hiſt. Nat. Ceſtriæ ap. Aut. Act. Erud. Lipſ. A. 1701. p. 519.*)

§. 9.

Vidit ſilices in externam hominis figuram quaſi arte tornatos *Th. Bartholin. Cent. 3. Epiſt. 8. p. 31.*). Hominem ſilicerem mammas tenus in Muſeo ſuo habuit *O. Wormius*, deſcripſitque (*Hiſt. Nat. l. 1. §. 2. c. 13.*), exactè referentem caput, collum, humeros, pectoris ſumma, oculos & naſi protuberantiam ſcapulas ac colli muſculos. Alium lapidem mihi dedit Muſeo publico deſtinatum *amiciſſimus Collega & Affinis D. Henricus à Mœnichen, Medicus Regius*, memorat iterum *Th. Bartholin.* (*Vol. 1. Act. Hafn. obſ. 46. p. 83.*). Externo corrice homunculum exprimit, ſed in mediâ ſui cavitate piſciculi, ſ. halecis ſceleton exactè refert, lapidi innatum. Non procul â civitate Aquenſi Anno 1583. exciſum è rupe integri hominis lapidei ſceleton, cujus oſſa quidem è ſaxo friabili, at medullæ & cerebrum adeò dura fuerint, ut nec malleo ceſſerint, & admoto chalybe ignem ex iis elicere licuerit, è *Scriptore Gallico tradit Joh. Henric. Urſin.* (*l. 3. Annal. Sacr. c. 4. p. 268.*): Rupes in formâ Monachorum variis in locis oculis ſe objiciunt, v. g. in Sylva Hercyniæ, quarum altera *Hans Münch*, altera *Henning Münch* appellatur, quod *Martin. Zeiler.* (*Topogr. Brunſuic. p. 33.*) literis mandavit. Rupes in Norwegia propè inſulam Farenſem mons eſt eminens in Oceano, quem appellatione conformi navigantes Monachum vocant: Habet enim in ſuo naturali ſitu & inciſione partium, præſertim verticis cappam contextam, imo proprietatem, ut omnes in dira tempeſtate ad eum confugientes tutiſſimè

ıè ſuſceptos conſoletur, *commentatur O. Magnus (l. 2. Epit. de Gent. Septentr. n. 42.)* in Inſula Melitenſi rupes maritima ſeorſim à monte dependens Mochum ſuſpenſum, qui vulgò *frate impiccato* dicitur, exprimit, quod *Ath. Kir. r. (c. l. ſ. 1. c. 9. p. 40.)* narrat. Saxa quædam Ruſsiæ hominum, Camelorum & orum pecorum effigies repræſentant *Hieron. Hirnhaim. (Typh. Gener. Hum. c. ı. n. 12. p. 108.)* diſcurrit.

§. 10.

Refero huc, niſi omnipotentem Dei digitum in hanc ſcenam introducere lis, quod *Joh. Aventinus (l. 7. Hiſt. Bojor. f. 486.)* annotavit, Anno 1348. cir- Noricum poſt terræ motum quinquaginta homines villicas mulgentes cum ccis extinctas diriguiſſe & in ſtatuas ſalarias redactas. Hiſtoriam de Biedoblò ricæ mediterraneæ vico, quam *ab Havelo,* Vice Cancellario Melitenſi accet *Kircherus (c. l. ſ. 2. c. 2. p. 53.)* à ſervâ autem Æthiopica *Hebelus*, inſerendam nſeo, illum æſtivo tempore, nocte intempeſta cum incolis animalibus & arbribus & frumentis omnibus adſtrepentibus horrendum in modum ab æthere gporibus, non ſine frequenti ſoli concuſſione momento in ſaxa obriguiſſe. ariolor vi tempeſtatis abreptos in barathrum cum terra, & emerſiſſe tales ſtaıas. A fabulis minimè diſcrepare videatur prima Aventini relatio. Quorım namque traducta fuit inſolita illa ſtatuarum turba, ut nemo hactenus eam Noricis campis intueri poterit? Quis non ſeculum illud ſocordiæ & incuriotatis circa tale prodigium incuſaret? Quis relationem ſervæ Æthiopicæ ſubſtæ fidei non divinaret, cum quid peregrinantes Africanos altum de portento to, quod ſciam, ſit ſilentium. Circa Annum 1370. intra Ruſſiam & Tartarim in altitudine graduum 64. non procul à palude Kilaya Horta Baſchirdoım penitus in petras transmutata legitur, cum toto armento, curribus & Arıamento. Dicunturque etiamnum hodie homines, cameli, equi, greges tque omne concomitans curruum & armamentorum genus, ſub dio concreım, horrendo ſpectaculo inſaxata ſtare tradidit *J. B. Helmont. (de Lithiaſ. c. n. 18. p. 663.)* quæ forſan cum Hirnheimiana narratione (§. *præc.*) convenit. i vera traditio, conjecturæque locus à mundi exordio in hæc tempora ſtetere hæ etræ, fortè ad mundi finem ſtaturæ. Interim nullius pietatis & veritatis homies illi narrationibus confictis peregrinantibus curioſis impoſuerunt.

§. 11.

Recte igitur monuit *Maximilian. Miſſon. (itin. per German. & Ital. p. 1. Epiſt. 14. p. 150.)* in his, de petrefactis recenſionibus, multa erronea, incerta & & fraudulenta recenſeri ab his, qui lucro pecuniæque inhiant. Notas igi-

tur quaſdam propalarunt curioſiores Lyncei. De vegetabilibus iſta *Georg. Agricola* (*l. 7. de Foſſil. p. 539.*) Cum natura lapides arborum ſimiles procreet, diligenter videndum eſt, an corticem & metullam aliaque habeant, quæ, ſi abſunt, non ſtipites in lapides converſi ſunt, ſed natura fecit lapides ſtipitum ſimillimos. Argus igitur & in petrefactis animalibus & animalium partibus ſit, curioſitas requirere videtur. Eſt non leve argumentum fortuitò & caſuali ſtuxu conſtituta eſſe ſimilia phantaſmata, ratiocinatur (*c. l. ſ. 1. p. 41.*) *Kircherus*, quod vix ulla ex iis, qua animalis figuram mentiuntur, forma perfecta ſit, ſed ſemper aliquid ad integram figuram conſtituendam requiſitum, uti in capitibus vel oculus, vel naſus, vel os; in brachiis manus digitique, in tibiis pedes; (quod pictorum (addo ſtatuariorum) induſtria ut plurimum emendat,) deeſſe comperiatur, ut non tam quid reverà ſint, quam quid phantaſtica facultas, ea eſſe ſibi imaginatur, judicemus quemadmodum paulo ante de nubibus, montibus, ſputo, ceteriſque rebus diximus. Oſſa, quæ Natura producit, ſi confregeris, *docente Kirchero* (*c. l. p. 64.*) nulla in eis nec medulla, nec medullæ fistuloſus meatus reperitur, quod fieri deberet, ſi hominum oſſa forent. Addo his *Behrenſium* (*c. l. p. 44.*): *Man kan an den vermeynten Knochen, ſonderlich denenjenigen, ſo wie die Kinnbacken ausſehen, ſolche wunderliche Apophyſes oder Proceſſus wahrnehmen, die wider die Oſteologiam oder Anatomiſche Beſchreibung derer Knochen lauffen, und niemahls ordinariè bey denen Menſchen und Thier-Beinen zu finden, wie es denn ebenfals unter ſolchen unrechten Knochen dergleichen Stücke giebet, ſo gantz ungeſtalt, und mit keiner Figur eines rechten Beines überein kommen.*

§. 12.

Nihil in hac parte cedunt lapidibus metalla, quippe quæ & varias icones & imagunculas in terræ cavernis lapidum & petrarum ſciſſuris recipiunt. Nec illud admiratione caret, *tradit Bohuſl. Balbinus* (*c. l. c. 16. p. 45.*), quod ſæpiſſime aurum vel argentum ac metalla cætera diverſorum animantium figuras ſpontè naturæ exhibeant, & cum infectum Aurum vel Argentum effodere conantur, factum & formatum inveniunt. Non dicam de vineis in Hungaria & alibi, ubi vites uvas aureis acinis illuſtres, & folia aureis lineis nobilitata, quin & tota aurea emittunt. *Vid. J. Phil. Sachſius Noſter* (*l. 1. Ampelograph. c. 5. p. 44. & ſeq.*) & quod *Joh. Joach. Beccher.* (*p. 1. Metallurg. c. 1. p. 2.*) ſe obſervaſſe commemorat, eorum truncus aureis filis obvolvitur. Add. *Joh. Baptiſt. Fulgoſ.* (*l. 1. p. 6.*). *Jul. Cæſ. Scaliger.* (*Exercit. 102. ſ. 1. p. 372.*). De virga aurea, quæ extra terram prominebat *Wenceſl. Hageccius* (*Annal. Bohemic. p. 50.*). De alia virga & ſpica aurea

ite-

rum *Balbinus* (*l. c.p. 46.*), qui etiam de filis aureis noſtra ætate repertis. Scabæus aureus, quamvis habitu Auri transmutatus aſſeratur *ab Eglino Iconio Diſquiſ. de Helia Artiſta*) in eundem mihi venit cenſum. Tandem Giloviæ b Carolo IV. aureum Eqvulum eſſe repertum ſe aliquando legiſſe (*l. c.p.45.*) tatus *Balbinus* annotat. In regione Hiſpaniola Cotay dicta inter Toſos & upium venas ſolidum purumque aurum invenitur, ſcripſit *Petr. Martyr.* (*l. Oceanic. f. 61. b.*) ſcindendo ſaxa ſeqvuntur auri veſtigia. Eſſe arborem vim Auri venam comperiunt. Quacunque patet iter è radice per apertas ollesque ſcatebras, ramos ad ſuperna ſupercilia montis emittit: neque unuam datur quieſcere, donec cœli auram aſſequatur: Formare ibi viſo aëris lgore bactras & grumos pro fructu animadverterunt.

§. 13.

Ita & *teſte Georgio Agricola* (*l.8.de Nat.Foſſil.p.642. & in Bermanno p.691.*) rgentum purum format natura in figuras modò Arborum, modò virgularum, unc vero capillorum (Haar Silber) quo modo ſæpe reperitur condidisſimus omus, qui totus è minimis argenti filis conſtet. Cuttenæ (in Bohemiâ) arentea virga *ab Antonio* reperta dedit originem, prodidit iterum (*c. l. & c.17.p. 7.*) *Balbinus*. Monachum vocat *Joh. Matheſ.* (*Sarept Conc. 2.p.m. 67.*), *weil er ber den Ort ſeine Kutten gedecket, inde nomen Cuttenberga* provenit. In Argenti dinis Rudolphopolitanis inventum fruſtum (Argenti), quod crucem & Leoem ad vivum repræſentabat, *Joh. Jonſton.* (*Claſſ. 4. Thaumatogr. Nat. c. 27. p. 58.*) allegat. Sed *Jonſton. Mich. Geblerum* (*Epiſt. 2. d. Gemm. Formicin.*) fait Autorem, qui tamen lectorem fallit, æquè ut (*l. de Conſtant. N. c. l. p. 59.*) um differit: Tacebo illud *Agricolæ*, (locus mihi hactenus non conſpectus,) vidius parvam viri ſtatuam, qui infantem humeris ſuis ſuſtinebat ex Argento à Naura factam. Allegat & *Georg. Agricolam* (*l. 10. de Nat. Fosſil.*) *Andr. Libavis*) *p. 3. Singul. l. 5. de Succin. c.35. p.702.*), qui narrat, ſe vidiſſe parvam viri ſtatum, qui infantem humeris ſuſtinuit ex Argento â naturâ factam non ab arte, ffoſſam Snebergi, ſ. Nivemontii ex celeberrimo & fructuoſisſimo *D. Georgii* etallo. Sed & hic lectorem naſu ſuſpendit adunco. Non etenim id (*c. l.*) *pud Agricolam* invenies, ſed (*p. 659.*) beatæ virginis effigiei puerum in manius geſtantis meminit, non ſtatuæ. Meretur hic inſeri *Wenceslai Hageccij relaio de Equo argenteo* (*c l. p. 127.*) Anno 952. *Dalymil richtete durch antreiben ſeies Weibes, welche eine Zauberin war, in einem Grunde eine Zeche an, alda wurde on ſeinen Bergleuthen ein ſtarcker Gang von Silber angetroffen, demſelben fuhren ſie ach, und funden einen groſſen Hauffen oder Klumpen Silber, gleich einem Roſſe,*

welches ſehr wunderbarlich ſelb wachſen und gediehen war, daß, wie man ſchreibet, Kein Meiſter in dem ganzen Lande geweſen, der ein ſolch Roſs mit allem Fleiſſe hätte gieſſen können. Als dieſes nun auf Befehl des Dalymils alſo mit groſſer Mühe aus der Gruben gezogen, wurde es auf einen ſtarcken Wagen geleget, und dem Herzoge auf Wiſchebrand geſandt. Herzog Boleslaus ſahe es an, verwunderte ſich ſehr drüber, und, von groſſen in dieſem Lande unerhörten Wunders wegen, wollte Er, daß es andere Böhmen auch ſehen ſollten, lies es derowegen mitten im Schloſſe auf einem ſehr groſſen Stein ſtellen, und ſprach: Die Römer haben in ihrer Stadt von Kupffer gegoſſene caballos gehabt, die Böhmen aber habens von Silber. Und als dieſes Roſs durch der Werckleute Kunſt, auf dem Stein geſtellet worden, kamen ihrer viele die es mit Verwunderung anſchaueten. Hæc ille, notavit id etiam (c. l. p. 45.) Balbinus.

§. 14.

Quod in ſaxorum mole & lapidum cruſtis natura meditatur, id curioſo naturalium ſcrutatori in regno vegetabili non raro obvenit. De Mandragorâ cum potius hominum, quam naturæ figmentum, impræſentiarum nil attinet dicere. Phaſeolum Turcicum faciei humanæ imaginem referre *Hieron. Cardanus* (*l. 6. d. varietat. Rer. c. 22. p. 217.*) voluit. Myrtum hominis figuram exprimere, *è Theophraſto Sam. Bochartus* (*l. 1. Canaan c. 33. p. 654.*). Effigiem humanam in fungo exhibuit *Georg. Seger.* (*M. C. D. 1. A. 2. obſ. 55. p. 113.*). In Rapa *P. J. Sachſius* (*ibid. A. 1. obſ. 48. p. 139.*). Plantam aliam Anthropophoram orchidis ſpeciem, quæ formam hominis nudi, capite, brachiis & pedibus, imò, quod mirum dictu, ſexum perfectè mentitur vidit & recenſuit *Athanaſ. Kircher.* (*l. 3. Mund. Magnet. p. 5. c. 2. p. 504.*). Conf. *Anonymus* (*Tr. Holländiſcher Löwe part. 9. circa finem.*). Nucem Indicam ſ. coccum minimam Cercopitheci faciem repræſentantem delineat *Georg. Segerus* (*M. C. D. 1. A. 6. & 7. obſ. 129. p. 172.*). Rapa prope Harlemum anno 1583. eruebatur humanam manum cum ungvibus, & diſtinctisſimis digitorum lineamentis referens, cujus picturam apud *Cl. D. Baudarcium* vidit *Joh. Jonſton.* (*de Nat. Conſtant. prop. 5. art. 2. p. 59.*). Raphanum ejusdem figuræ depictum dedit *illuſtris G. W. Wedelius* (*M. C. D. 1. A. 6. obſ. 1. p. 1.*) Radicem Dauci ſativi *D. Chriſtian. Mencelius* (*c. l. A. 9. & 10. obſerv. 82. p. 218.*). Deprehendit *Th. Campanella* (*l. 4. de ſenſ. Rer. c. 14. p. 324.*) apud Neocaſtrum Citria & Limones grandes, quorum alia formantur à naturâ inſtar manus hominum cum digitis & brachiali, prorſus & planta alia ſicut cor, alia ſicut veretrum cum præputio & teſtibus; alia ut cunnus omninò, ut videas ac mireris ſimul. Plura, DEO ANNUENTE, ſuggerent *de Plantis monſtroſis commentarii.*

§. 15.

§. 15.

Sed è diverticulo in viam. Cauſas horum idolorum qui eruere geſti-t in varia ſcinduntur agmina, variasque comminiſcuntur rationes. Sunt, qui rimâ creatione horum cauſam, à cauſa omnium cauſarum eminente dedu-nt. Et hæc ratio in petris varias ſtatuas repræſentantibus, extra terram, in ter-& ſub terra in lapidibus & ſaxis monſtroſæ magnitudinis arbores, ſtatuas va-s formis horrendas & admirandas exprimentibus militat. Refero huc ex *Joh. entino* modò (§. *10.*) datam hiſtoriam, ſi fabula non eſt, quod vereor, eò od id miraculi genus ſe peregrinantibus hodiè non amplius objiciat, nec ab is Hiſtoricis Aventino coætaneis, aut qui poſt eum vixerunt in literas rela-m & confirmatum fuerit. Spectant huc è Petris exciſæ ſtatuæ anthropomor-æ, quorum mentio non ita pridem (*§. 9.*) facta. Quis namque niſi Oreſtes mines aut homunculos, rupes & lapides perreptaſſe, ibidemque in lapides & ces condenſatos ſuſpicaretur? Geneſin harum Aſtrorum influxui tranſcri-re placuit *Alberto Magno* (*l. 2. de Reb. Metall. & Lap. tr. 3. c. 2. p. m. 192.*). uæ majori opere fabrefacta & accuratiori Naturæ ſtylo & penicillo ſculpta ctaque (addo efficta) ſunt, non niſi ad ſuperiorem (Aſtra) referri poſſunt uſam, eamque, ut ſit, ex prima derivatam, pronunciat (*Epiſt. 2. de Gemm. For-c.*) *Michaël Gehlerus.* Tanta namque eſt Aſtrorum ſecundum diverſitatem otus & influentiæ vis, à multis usque ſeculis deducta, profitetur Idem, ut eam i *cum Platone* animam quandam mundi, alii cœlum ſpiritus vivificum; non-lli intelligentias Sphærarum motrices formas inferioribus largiri crediderint. rtè hæc ad δαιδάλματα τὰ δαιμόνια non ineptè referuntur *addit Idem.* Su-icantur aliqui, *ſcribit Andr. Libavius* (*p. 3. Singul. l. 5. de Succin. c. 35. p. 704.*) enios ſubterraneos interdum ſtatuariorum pictorumque vices obire, ut poſteà lciant ſuperſtitiones, aut excogitent novas. Ita Pygmæos ſubterraneos ol-s foſſiles ſub terrâ parare imperitum Saxonicæ & Luſatiæ vulgus ſibi perſvaſit inione. Toringi Nanos his ollis uſos, qui olim in Sebergo habitarint excava-, *Georg. Agricola* (*l. 7. de Nat. Foſſil. p. 639.*) tradidit, & ex eo forſan, aut poſt m *Leonhard. Thurneuſer.* (*l. 7. Piſ. c. 84. p. 359.*) *Petr. Albin.* (*Meiſn. Berg-hronick. Tit. 23. p. 177. ſq.*) *Caſp. Schwenckfeld.* (*l. 3. de Nat. Foſſil. Sileſ. p. 406.*) *h. Jonſton.* (*cl. 10. Thaumatogr. Nat. c. 4. art. 2. p. 458.*) *Joh. Dan. Major.* (*ad b. Columm. de Purpur. c. 1. §. 18. p. 22. & §. 21. p. 24.*)

§. 16.

Sed nihil nobis in hoc negotio cum cœlo, nihil cum barathro lapides chleiformes ab anima ſua ſic effigiari, ut alii, qui formas ſtellarum, lingvarum, Ro-

Roſarum, cornuum, dentium &c. habent, docuit *Petr. Borellus* (*Cent. 2. obſ. 62. p. 159.*), qui lapides & Metalla eſſe animata prius probare debuiſſet, & inſimul attendere, animam conſvetum corpus conſvetâ figura ſemper donare. Rudiora lineamenta malim *cum Scaligero* (*l.c. p. 371.*), venarum ſubterranearum vel metalli vel lapidis reconditi difformitati acceptum ferre rectius ſentit *Gehlerus* (*c.l.*), ut, temerè appoſitorum formam ſuſcipiant, qua rimæ cedunt admiſſæ deſtillationi, qua novi humoris appulſus atque defluxus fit. Conf. *Nicol. Claud. Fabric. Peirescius ap. Petr. Gaſſend.* (*l. 4. de Vit. Peiresc. p. 346.*). Eleganter *ingenioſus Rob. Boyle* (*de orig. & virt. Gemmar. p. 9.*): Figuram cavitatis non tàm matricis, quam moduli vicem gerere, pronunciavit. Cucumeres & poma ex Agriculturæ præceptis ad quamlibet figuram ex vulgari natura tùm evocari, tùm confingi videmus. Vaſculi formam, in quo incluſi fuerant, temerè ſuſcipiunt fortuitam, ſic invenies metalla. *J. C. Scaliger.* (*Exerc. 102. ſ. 1. v. 371.*). Docuit id jam olim *Hippocrates* (*l. de genitura ſect. 3. op. p. 14.*) *Petr. Aponus* (*in ſ. 20. probl. Ariſtot. 8. & 9. f. 174. b. ſq.*) *Hier. Cardanus* (*l. 18. de ſubtil. p. 935.*) *Petr. Andr. Matthiol.* (*in l. 2. Dioſcor. c. 127. p. 291.*). De Citriis *ex Africano Conſtant. Imp.* (*l. 10. Geoponic. c. 9. p. m. 209.*). De Cydoniis (*c. l. c. 27. p. 217.*). De pomis *Martin. Weinrich.* (*p. 1. de monſtr. c. 15. f. 127. a.*). Conf. & *J. B. Portam.* (*l. 3. Mag. nat. c. 18. p. m. 158.*) *Joh. Jovian. Pontan.* (*l. 2. Heſper. v. 131.*). Ita lapidem ſabuloſam ſ. Oſteocollam figuram à loco, in quo generatur, accipere potiſſimum arbitratus eſt *Thom. Eraſtus* (*Epiſt. de lap. Sabuloſ. p. m. 140.*). Exhibent etiam aliquando lapides inſtar argilloſæ materiæ, mollitie ad id commoda, inde ſinus tales vel tales nacti Formam concavitatis aſciſcunt. Et hoc felicius & citius cum lapides in principio molles notarit *G. Agricola* (*l. 7. de nat. Foſſil. p. 630.*). Unde ſilices inventi ramoſi vid. *Mart. Ruland.* (*Lex. Chym. p. 173.*) *H. Volgnadius Noſter* (*M. C. D. 1. A. 6. & 7. obſ. 293. p. 352.*). Arboresque lapideæ, de quibus *Georg. Agricola* (*l. c. p. 639.*) *Joh. Mattheſ.* (*Chronick. Joach. Vallens. de Anno 1557.*). Comprimis ſi aqua ſtillatitia glacialis ſinus iſtos adimpleat & in illis concreſcat. Plura *Kircherus* (*l. 5. M. S. ſ. 2. c. 4. p. 64. ſq.*). Ex illa aqua ſtillatitia depluente abſque hujusmodi cavitatum ſubſidio Stalactites in ſpecu Baumanniana ſemina Fœniculi Aniſi nucleosque Amygdalarum Saccharo obductos egregiè exprimens, ut Bellaria Tiburtina ex ſaxifico Agri Romani flumine depromta, de quibus *Fr. Leander Alberti* (*Deſcrittione di tutta Italia f. 148. b.*) *Petr. Andr. Matthiol.* (*in l. 5. Diſcor. præfat. p. 631.*). *Ulyſſ. Aldrovand.* (*l. 3. Muſ. Metall. c. 3. p. 278.*). *Ol. Worm.* (*l. 1. Muſ. ſ. 2. c. 6. p. 52.*). *Egregiè illud Vexir-Confect. D. Georg. Henning. Behrens* (*c. l. p. 19.*), *qui antea* (*p. 16.*) *& hoc ſingulare*

&

verè admirandum annotavit. Unter vielen andern iſt das daſelbſt befindliche rgel-Werck (ex iſtiusmodi Stalactite) ein überaus herrliches, und ſchönes Kunſtſtück r Natur, maſſen die Pfeiffen daran ſo naturell ſind, daß ſie auch von Künſtlern rfertigten rechten Orgel-Pfeiffen nicht viel nachgeben werden. Plura & elegan- ora (*in Deſcr. hujus ſpeluncæ ap. Erud. Lipſ. Act. 1702. p. 306. ſq.*) *Pl. Rev. Her- ann von der Hard.* Ita & lapidem durum forma domunculæ ex Inſulis Feroënſi- us *Th. Bartholin.* (*Act. Hafn. V. 1. obſ. 46. p. 84.*)

§. 17.

Probabilem petrefactionem corporis humani reddere videtur primus ominis ortus. Prima nobis naſcendi initia lapides ederunt, ſi fabuloſo cre- imus ſeculo, qui tanquam oſſa terræ â Deucaleone poſt tergum jacti pau- tim anima caluerunt. Ut repetant ortum, nonnullos in Lapidem accepi- ius converſos, diſſerit *Th. Bartholin.* (*cent. 2. hiſt. Anat. 100. p. 353.*). Crenam ò direxit *Juvenal.* (*Satyr. 1. v. 82.*), dum cecinit:

Ex quo Deucalion nimbis tollentibus æquor
Navigio montem aſcendit ſorteſque popoſcit
Paulatimque anima caluerunt mollia ſaxa
Et maribus nudas oſtendit Pyrrha puellas.

b hac lapidum jactatione *Apollodor.* (*l. 1. de Orig. Deor.*) exiſtimat λαὺς, id ſt, populos dictos ἀπὸ τῆ λάας, aut λᾶς, quod ſaxum denotat. Poſt Deuca- ionem ſecundi generis homines *feſtivus Lucianus* (*T. 2. Op. p. 660.*) tradidit rtos. *Add. Cenſorin.* (*l. de Die Natali*) ejusque commentatorem *Henr. Linden- rogium.* Irridet meritò hanc fabulam *Arnob.* (*l. 5. adv. gent. p. 160.*), quam- is ſacra huic adverſari non videantur, quando DEUM *Abrahamo* (*Matth. 3. . 9.*) è lapidibus liberos ſuſcitare poſſe Salvator profitetur. Mitigavit tan- em hoc figmentum *Paulus ap. Johannem Boccatium* (*c. 4. Geneal. Deor. c. 41. . m. 104.*), quando id à *Barlaam* ſic explicatum commemoravit. Dicebat amque ſe legiſſe *in Græcorum antiquiſſimis annalibus*, ob hoc diluvium terri- os homines & ad ſuprema usque montium effugiſſe atque intraſſe cavernas & antra unà cum mulieribus ſuis expectaturos finem, & ad hos *Deucalio- em* & *Pyrrham* ceſſantibus aquis in mœſto atque ſupplicum habitu accesſiſſe, & *Deucalionem* hominibus (viris) & *Pyrrham* mulieribus non absque labore maximo ſvaſiſſe, aquas ceſſaſſe, nec amplius fore timendum, & ſic eos â ver- ticibus montium, atque ex ſaxeis antris eis ſcil. ambobus præcedentibus in habitationes & tecta reduxiſſe. Myſticam ſignificationem (*Amazonic. ſ. l. 8. orig. Antwerp. p. 904.*) inſeruit *Joh. Gorop. Becanus.* Spectat huc *Helmontii*

(*tr. arbor vitæ p. 631.*) Diſcurſus: *Paracelſus* totum lapidum acervum, mundumque univerſum, quandoque unicum fuiſſe lapidem autumat, aut univocum ſaltem liquorem petroſum, qui in pyritem, ſaxa, lapides, & ſales diſtinctus vitalitatis indicia per multa reptilia dederit.

§. 18.

Verior & ſacris literis conformior eſt ſententia, quâ hominem è terra creatum omnipotentis Conditoris manu, credimus. *Liber Geneſeos* (*c.2. v.7.*) id ſatis declarat, qui Protoplaſtum de Adamah, ſ. terra rubra conditum firmat. Quam terram ſelectam & in quintam quandam eſſentiam quaſi redactam interpretatus eſt *Edmund. Dickinſon.* (*Phyſ. vet. & Ver. c. 11. n. 6. p. 241.*) Adam non ex terra rudi conditus, ſed terrâ rubrâ â DEO cultâ, balſamo cœleſti irroratâ, ut exinde velut nobiliſſima materia tanta formoſitate ornatus, velut ſupplementum naturæ, & Microcoſmus, mundi heros, & naturæ Dominus à DEO proclamatus fuerit *Joh. Chriſtoph. Steebius* (*Elix. Salis & vitæ, §.3.*) profitetur, qui alibi (*Cœl. Sephirot. c. 6. ſ. 4. n. 1327. & 28. p. 116.* hanc terram rubram nullibi præter in Auro inveniri tradidit. Non ſcriptum eſt, quod glebam DEUS aſſumſerit, ſed Aphar Min Haadamah, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς. Non terram, ſed pulverem, docuit *Andr. Libav.* (*l. 7. Hexaëm. ſ. 30. p. 632.*). Aquam Terræ ſuperaddit *Franciſc. Valleſ.* (*Sacr. Philoſ. c. 45. p. 260.*) Homo in principio factus eſt ſecundum corpoream molem ex terra & aquâ commiſtis, ut ſc. ſit lutum atque adeò ex limo Terræ, id eſt, ex terræ & aquæ miſtura atque inde fluimus, illamque naturam nobiſcum deferimus. Pulverem ſe vocat Paeter credentium *Abraham* (*Geneſ. c. 18. v. 27.*); Argillam *David Pſ. 119. v. 73.*); lutum *Iſaias* (*c. 64. v. 8.*), *DEUM* plaſmatorem. Hic namque

Limavit per membra virum de pulvere factum,
Limus adhuc deformis erat; membratur in artus
Corporeos, ſpecies hominis cœleſtis imago.
Conſpicitur nova forma viri ſine mente parumper
Spiritus infuſus ſubitò per membra cucurrit.

Dracont. (*Hexaëm. v. 220.*). Inde corpus plaſmatum fertur, & in Græco eſt ἔπλασεν.

§. 19.

Nec id Ethnicos latuiſſe videtur. Hi namque homines plaſma *Promethei* è luto fabuloſo Syrmate indutum orbi propalarunt. Pluribus hoc figmentum proſecutus eſt (*l. 2. c. 24. p. m. 100.*) *Joh. Boccatius.* Suam ut firmaret hypo-

thesin

eſin *Franc. Valleſius (l.c.)* gentes, aut potius Poëtas id obumbraſſe connubio
elei & *Thetidis*, (πηλὸς enim lutum eſt,) adeoque luti & aquæ, quibus nuptiis
icebant omnes Deos interfuiſſe, præter Diſcordiam. Quia ſc. virtutibus cœ-
ſtibus conjungentibus, & in concordiam trahentibus Elementa orta ſunt
mnia. Ex terra pluviis imprægnata, ſeu putri materia, concurrentes aſtrorum
irtute inſtar fungorum hominum ortum delineavit *Plato (in Menexem.)*. *Empe-
ocles* natos homines ex terra ait, ut Blitum, *Varro (ap. Nonium V. Blitum)* me-
ıorat. Aliam Empedoclis mentem promulgavit *Plutarchus (l. 5. de placit.
hiloſ. c. 19.)*, *Empedocles* hominum mentem ex terra quaſi prægnante paſſim
dita in formam humanam coiſſe docuit, *teſte Petr. Daniel. Huetio (l. 2. quæſt. Al-
et. c. 7. p. 148.)*, qui *Plutarchum (l. 5. de placit. Philoſ. c. 9.) cum Heinrico
indenbrogio allegat (c. l.)*, de quo tamen *ap. Plutarchum (l. c.)* altum ſilen-
um, tametſi alibi (*l. 2. Sympoſ. probl. 3. p. m. 193.*) Animalia è terra primum
rta, nulla factâ *Empedoclis* mentione fatetur. Homines igitur *Ariſtophani (in
ıvibus)* πλάσματα πηλοῦ plasmata luti. Terræ ſtatuæ *Galeno (l. 3. de U. P.
m. 385.)*, & *Ovidio (v. Metamorph. Fab. 7. v. 414.)*:

Inde genus durum ſumus, experiensque laborum,
Et documenta damus, quâ ſimus origine nati.

§. 20.

Cum igitur lapides ſint è terrâ, *juxta Georg. Agricol. (l. 1. de ort. & cauſ.
ubterr. p. 492.) Robert. Boyle (tr. de Gemm. p. 6.) Nicol. Stenon. (Myolog. p. 121.)
J. P. Fabr. (l. 4. Panchym. ſ. 4. c. 1. p. 510.)*; E terra rudi & argillâ, ut vult *Fr.
Baco Verulam. (Sylv. Sylv. Cent. 1. Exper. 83. col. 775.)*, aut luto tenaci, ut ite-
um *Georg. Agric. (c. l. p. 513.)*, aut limo, ut *Dan. Georg. Morhof. (Epiſt. de
Transmut. Metall. p. 26.)*, aut pulvere terræ, *ſecundum Eundem (de Scyph. Vitr.
upt. p. 33.)* conjicere in proclivi erit, corpus humanum petrificationi ineptum
omninò eſſe, idque eò magis, quò materia iſta terrea non in ſubſtantia, ſed reſo-
uta, inſtar aquæ mucoſæ viſcoſæque, qualis reſoluti Tartari. Inde aquam
mucilaginoſam lapidum materiam adoptavit *Aur. Theophr. Paracelſ. (l. 1. de ge-
ner. rer. p. 885. de mod. pharmac. p. 772. l. 1. de morb. Tartar. tr. 1. not. in c. 5. p. 394.)*
quam & Tartaream nuncupat (*ib. in not. ad c. 1. p. 392. & l. 2. tr. 5. c. 2. p. 409.*).
Bene inde *Anonymus (de L. P. in Muſ. Hermet. p. 426.)*: Nulla terra in lapi-
des convertitur, niſi ex pingvi viſcoſaque aliquâ terra & humiditate benè com-
miſta ſit. Et Guram Lapidum Adipi ſimilem ebuccinat *Joh. Rud. Glauber. (p. 2.
op. mineral. p. 42.)*

§. 21.

Et hanc ad lapideam duritiem diſpoſitionem à primo ortu, inſpirata & ingeſta augent & confirmant. Notum namque in aëre ſaxea undulare effluvia, de quibus *infra* (*§. 189.*) pluribus. Et indubium eſculenta & potulenta in ſe habere terream ſubſtantiam, quæ Vulcani imperio non auſcultat, & à plurimis Tartari nomine exprimitur. Εὕρημα illud eſt Paracelſicum. *Paracelſus* namque Tartari nomen Poëtis aliàs ſolenne primus in medicinam intulit. Tartarum ipſi vocatur, ut ſe explicat (*l. 1. de morb. Tartar. c. 1. p. 283.*) : *daß er ein Oel, ein Waſſer, eine Tinctur, ein Salem giebt, welches den Krancken gleichwie ein höllisch Feuer anzündt und brennt, denn Tartarum iſt die Hölle.* Meritò ei nomen cum inferno, quod voraciſſimus ſit, *ſcripſit ad Sachſium Noſtrum* (*l. 2. Ampelogr. ſ. 9. c. 2. p. 585.*) *Magnif. Noſter Argonauta.* Tartarum infernalem peccatum quidem excitavit, at Paracelſicum non videtur, ſuggillat *Paracelſum Andr. Libavius* (*in l. Mich. de Alchym. n. 24. p. 73.*). Eſt enim, *pergit*, naturalis quædam apocriſis è vino, æquè in Paradiſo evaſura ac poſt. Ab *Hippocrato* Tartarum vocari τὸ παχύτατον καὶ θολωδέστατον craſſiſſimum & turbidiſſimum σταθμοδέστατον ponderoſiſſimum βαρύτατον graviſſimum (*l. de Aër. loc. & aquis*) ſunt qui autumant. (Vid. *Joh. Ludov. Müller. Diſſ. Inaug. de morb. Tartar. c. 1. p. 5.*). Trahunt huc τὰ πάχεα καλεύμενα νοσήματα (*l. de morb. int. S. 5. op. p. 119.*), an rectè, Autorem evolventibus patebit. Apud vetuſtiſſimos Medicos non legitur: Apud Barbaros tamen Medicos id nominis ante *Paracelſum offendet, v. g. ap. Nicolaum Præpoſitum, Petrum Argillatam, Leonem de Prædapalea, Concoregium, Platearium, vid. Sachſius* (*c. l.*) ſub Fecum vini nomine latuit. Poterit id colligi è *Dioſcoride* (*l. 5. de mat. med. c. 132. p. m. 379.*). Locus inſignis eſt apud *Galenum* (*l. 1. de Simpl. med. Facult. c. 17. p. m. 560.*). In omnibus liquoribus, quos exprimendis fructibus conficiunt, craſſum defertur quippiam, quod temporis ſpatio ſubſidit. Fex vocatur in vino, in oleo autem Amurca. Sed & in omnibus aliis ineſt, quod illis proportione reſpondet, tametſi proprium nomen ſortitum non ſit, quod velut fex eſt in illis. Adde quæ de fece aceti conſignavit *Plinius*, (*l. 21. c. 2.*), corticem vaſculi vetuſtiſſimi vini vocabat *Cœlius Aurelian.* (*l. 2. Chronic. paſſ. c. 13. p. m. 61.*), bibendumque ejusdem pulverem in effluxione ſangvinis ſvadebat. Tartari vini hiſtoriam à *Baſilio Valentino Paracelſum mutuaſſe J. B. Helmont.* (*de Lithiaſ. c. 4. n. 4. p. 677.*) autor eſt.

§. 22.

E terra autem Tartari ſcaturiginem deduxit *Paracelſus* (*c. l. p. 284.*): *Eine iegliche Feuchte von der Erden empfähet in ihr eine incorporirte Materiam, die in die*

e Coagulation genaturet iſt, als das gemeineſte Exempel ausweiſet. Der Wein ǀmmt von der Erden, und bringt eine ſolche incorporirte Materiam mit ſich, und ſie kommt in der Operation der Coagulirung, ſo ſcheidt ſich das Coagulatum vom ein, und hängt ſich inwendig an das Faß, und das heißt Tartarum vini. Alſo auch im Waſſer dergleichen ein Tartarum, der ſich in ſubtil Waſſer hindan ſchei-r, der heißt Tartarum aquæ. Alſo auch von der Milch, heiſſet Tartarum lactis; ſo kommt auch ein Tartarum vom Safft des Obſt, vom Safft der Kräuter, der heißt ǀrtarum Succorum, Herbarum &c. Alſo auch ein Tartarum aus den Legumini-s (& frumentis, ibid. c. 11. p. 350.) und aus alle dem das feucht iſt, ſo wir eſſen d trincken. Et poſt (*c. l. c. 3. p. 287.*) *Aus den Steinen kommt eine Materia raus, und heißt liquor terræ. Welcher Liquor nachfolgend das Nutrimentum, aller wachſenden Dingen. Und ſo dieſelben wachſende Dinge denſelben Liquo-n an ſich ziehen, und der Archeus naturæ den Unflat nicht ſepariret, das iſt, er ſchei-t den Tartarum nicht von dem Liquore, ſondern läßts im Nutriment bleiben, und ſo kommt es in die wachſenden Dinge, und weiter von den wachſenden Dingen in n Menſchen.*

§. 23.

Diſtinxit autem Tartarum in internum ſ. Hominis, & extraneum ſ. Ele-entorum. *Es iſt ein ander genus Tartari verhanden, der nichts äuſſerliches an m hat, das iſt, es iſt ein angebohrner Tartarus, der allein im Menſchen wird, und ichſt ohne die äuſerliche Hülff, und Hinzuthun. Und iſt die Urſach, daß der enſch iſt Microcoſmus, und hat ſein eigenen angebohrnen Tartarum, gleich ſo wohl s Major Mundus.* (*ibid. c. 5. p. 291.*). *Die äuſern Tartara kommen in uns durch eiſe und Tranck, da ſie in uns zu Tartara humana werden: und von wegen des chei humani,* (*p. 290.*). Paucis hanc *Paracelſi* ſententiam expreſſit (*tr. Tar-r. hiſtor. n. 8. p. 187.*) *J. B. Helmont.* Cum cibis ac potibus proditoriè ho-s Tartari intrant, penetrant in profundum, commiſcentur radicaliter & clau-ntur ſigillo occulto. Itaque ſeſe vel à puro alimento intus ſeparant aliqui tim: alii verò unà cum alimento manent, quo abſumto, ſuperſtites coagu-ntur ſub forma mucilaginis, luti ſ. boli, arenæ demum ſ. lapidis. Triplicem itur Tartarum fecit *Gverner. Rolfinck*, ſalinum, argilloſum, & fecalem (*Diſſ. hym. 1. c. 1. p. 3.*). Alios quatuor genera conſtituere, *Dan. Sennert.* (*de Conſ. hym. c. Ariſtot. c. 16. p. 275.*) Viſcoſum, bolare, arenoſum & calculoſum, di-itat. Aliud autem plus ſalis, aliud minus continere: Unde etiam majores, iud minores dolores concitare. Ad duo reſtrinxit Tartara vegetabilium:

unum vocat ſalinum & volubile, ſ. acetoſum, alterum argilloſum, ſ. arenoſum & indiſſolubile *Angel. Sala* (*S.1. Tartarol. c. 2. p. 9.*)

§. 24.

Ut de vegetabilibus ſaltem quædam in lucem afferam. Vinorum Apothecas recludere animus non eſt, cum eorum Tartarus quam maximè oculos feriat. Chemicorum ſaltem viſitabo ergaſteria, quorum opera in ſalibus parandis vertitur. Duplex autem è vegetabilibus parant ſal: Unum volatile vocant quidam, eſſentiale alii. Et hoc è ſuccis expreſſis herbarum, aut etiam eorum decoctis inſpiſſatis eliciunt & parant. Modum parandi ex ſcribere non vacat. Evolvatur *Philipp. Müller.* (*l. 4. Miracul. Chym. c. 4. p. 88.*). *Joh. Beguin.* (*l. 2. Tyorcin. Chym. c. 17. p. 49.*), Ejusque Commentator *Chriſt. Glückrad, qvem Joh. Hartmannum eſſe* non ſine cauſa voluit (*ap. Th. Bartholin. Ciſt. Med. Locul. 62. p. 625.*) *Joh. Rhodius*, ut etiam notas iſtas cum Beguini Tyrocinio eam ob cauſam operibus Hartmannianis inſertas deprehendas. *Petr. Poterius* (*l. 1. ſ. 8. Pharmac. Spagyr. c. 1. p. 493.*). *Daniel. Sennert.* (*l. 5. inſtit. Med. p. 3. ſ. 3. c. 15. p. 1422.*). *P. J. Faber* (*l. 2. Myrothec. Spagyr. c. 2. p. 539.*) *Hadrian. à Mynſicht.* (*ſ. 11. Armam. p. 204.*). Apparet illud in Herbis cumprimis acetoſis, v. g. Acetoſa vulgari & Hiſpanica, Acetoſella, quinimò ipſis vitis foliis. De Succo Cydoniorum obſervavit *Th. Bartholin.* (*Cent. 5. hiſt. 22. p. 38. & Dn. D. Fr. Hoffmann. Pater* (*l. 4. Schrœd. ſ. 1. c. 126.*), quod æquè ac vinum lateribus vaſis affigat Chryſtallos. Idem in Succo pyrorum, & Berberum conſpicitur. Quid pulpa Tamarindorum, Meſpillorum, ſorbi torminalis, prunorum? præterquam Tartari indumentum? Quid Saccharum? Salis ſpeciem volebat *Archigenes apud Æginetam* (*l. 2. c. 54.*) & ἅλα ἰνδικὸν vocabat, ὅμοιον τῇ συςάσει ἁλσὶ, καὶ θραυόμενον ὑπὸ τοῖς ὀδοῦσιν καθάπερ ἅλες; Conſiſtentia ſali ſimile, ac dentibus etiam ſalis modo fragile *Diſcoridi* (*l. 2. c. 104. p. m. 122.*). *Add. Joh. Ant. Saracen. Schol. in h. l. p. 37.*) & *Joh. Heinrich Meibom.* (*de Cereviſia c. 22. n. 16.*). Quid Mel? quid Manna? ſi exactius examines, quam delicatum vegetabilium Tartarum. Saccharo quaſi obducta pruna, pyra & alios fructus deglubatos & exſiccatos cernimus. Id verò Tartarum eorum eſt ſub ſacchari larva tranſudans. Quocirca & Tartarum non ſoli viti, ſed & omnibus vegetabilium ſuccis ineſſe talem, qualis ineſt vinis, rectè concludit *Dav. Beckius* (*Experim. circa Rerum Natur. Princ. p. 11.*). Salia igitur eſſentialia propriè non ſalia eſſe, ſed Tartarum, exiſtimavit *Joh. Zwölffer.* (*Append. ad Animadv. in Auguſt. Pharmac. p. 67. & 68.*) & *Angelus Sala* (*ſ. 2. Tartarol. c. 4. p. 78.*) diverſitatem ſalium & Tartari demonſtrare rationibus, quamvis *Beckio judice* parum ſolidis, nititur.

ir. Et hoc cum ex ſalinis particulis cum terreis coëuntibus proſurgat, opti- , profitente *Exc. G. Wolfg. Wedelio noſtro* (*l. 2. Pharmacol. ſ. 4. c. 4. n. 6. p.*). Lapideam feculentiam nominat *laudatus Fried. Hoffmann.* (*c. l. l. 1. c. 11. p.*). Lapides & cortices fructuum non attingo, qui ſi calcinentur Alcali pro- nt, ut in ſucco uvarum & aliorum vegetabilium mechanica illa Naturæ in- amenta Alcali & Acidum ſ. aqua & ignis mutuo coagulata Tartari nomine ſa- antur. Vid. *iterum Beckius* (*c. l. p. 10.*)

§. 25.

A ſoli diſpoſitione non rarò vitium ſumunt vegetabilia. In multis Sve- locis etiam ſi ager admodum laborioſè colitur, & terra ſive gleba benè ma- etur, tamen quadriennii ſpatio magna agri pars lapideſcit *Barthol. Keker- nn.* (*l. 2. Syſtem. Phyſ. c. 13. p. 174.*) commemorat. Nocere igitur vina in râ limoſa, argilloſa, lapidoſa quæ creſcunt, mineralem margam, tophum aut ud minerale admixtum habentia *Jul. Cæſ. Benedictus* (*l. 9. Epiſt. med. 1.*) *ſcri-* . Solo petroſo gaudentes vineæ, noſtris *die Kalckberge*, & vina *Kalckigte ine* vocantur calculoſis & Arthriticis maximè noxia. Sapienter igitur Di- etica Nephriticis alimenta in arenoſis nata prohibet *Joh. Chryſoſt. Magnenus Democr. Reviviſc. Diſp. 2. c. 4. propoſ. 35. p. 294.*), quod omnia è ſolo ubi oriun- participent, ut patet in vinis, frumentis, ciceribus, quorum aliqui ratione ſo- ix arte ulla macerari unquam poſſunt, (*Sie bleiben gantz und kochen nicht ich*). Quapropter alimenta grumis lapidiformibus prædita, ut pyra, Cydonia ., nephritici ne attingant, cautum eſt medicis legibus. Nam cum ſucco at- xerunt arenulas, aliaque inſenſibilia, quæ non ſatis edomita in corpore hu- ano non parum pariunt incommodi, ex viſco lapides fiunt, & ex in- ſibilibus particulis calculi ſex & amplius unciarum. Hæc ille. Rectè pro- de *Nard. Anton. Recchus* (*l. 8. Rer. Med. Nov. Hiſpan. c. 58. p. 302.*) Lapi- s in animantibus concreſcere ex materia terreſtri arenoſa in alimentis, quibus ſcitur corpus, latenter hærendo pronunciavit. Poſſet his enervari illud *Joh. Portæ* (*l. 6. Phytognom. c. 20. p. 396.*), Plantas ſuper ſaxa creſcentes, eaque ngentes, ut ſaxifragæ & petrifindulæ inde dicantur, ad frangendos in corpo- bus calculos valere. Sed de hoc forſan alibi fuſius.

§. 26.

Quicquid igitur à terra germinat, terræ ſecum fert conditiones, cum- ue homo à cibus è terra germinantibus nutriatur, terræ varias ſpecies in ſe anſmutat, eandem è Galenicis (ut & ex his quædam addam,) cum Paracel- tibiam inflat *Stephan. Roderic. Caſtrenſis* (*l. 4. de Meteor. Microcoſm. c. 15. p. 212.*).

212.). Quicquid gypſeum è terra ſuxerunt plantæ, *pergit*, in hominis ventriculum ingreſſum nunquam in nutrimentum abit, id eſt, nunquam in ſubſtantiam nutrito ſimilem mutari, ſed ſemper ſuam retinere nobis extraneam naturam. Hæc mucilago gypſea parietibus vaſorum humani corporis non aliter adhæret, quam Tartarum in doliis, non quidem, quia nimis glutinoſa eſt, ut vulgus putat, ſed quia facilè ſua humiditate apud aridam ſubſtantiam retinetur. Poſſumus, *concludit*, ſubſtantiam iſtam, quæ ſimul cum cibo corpus noſtrum ingreditur appellare gypſeam, quia ex terra quaſi gypſum quoddam ſeparatur, appellamus & Tartarum, ſiquidem fex eſt, quæ in ſimilitudinem Tartari vaſis adhæret, non deſunt, qui usneam dicant, (quod *Paracelſus* fecit,) quia non aliter exterius & interius corpori adjungitur, quam uſnea plantis (aut lapidibus, oſſibus, ſeu cranio humano,) quando etiam hæc uſnea in parietibus domum tanquam lepra in parietibus Microcoſmi jubetur mundari (*Levit. c. 14.*) Conf. *Dan. Sennert.* (*de Conſ. & Diſſenſ. Chym. c. Ariſtot. c. 16. p. 276.*). Confundit autem Tartarum acetoſum cum limoſo & Arenoſo *Caſtrenſis*, cum gypſeum poſterius ſaltim exprimat. Quomodo verò limoſa & arenoſa Tartara è vegetabilibus extrahantur *Angel. Sala* (*c. l. c. 5. p. 80. ſq.*) promulgavit.

§. 27.

Ita aquas ſeminio lapideo imprægnatas non innoxie bibi, benè *J. B. Helmont.* (*de Lithiaſ. c. 1. n. 18. p. 663.*) monuit, eò quod Archeum diſponunt in ſaxeam indolem torminibus infeſtant, vitam abbreviant, enecantque præcordia, antequam bibendo transmutentur in ſaxum. In Monaſterio rubro Zoniæ propè Bruxellam, ac templi ſacrario ſpirant fontes aliquot, ſaxa qui parieti apponunt, contra adagium: Gutta cavat lapidem ſæpe cadendo. Unco namque & ſecuri frequenter ſaxa adnata decutiunt. Monachi autem queruntur, ſe ſtrophas ſeu tormina pati, niſi ſemine dauci, cereviſiis incocto, utantur quotidiè. De Aquarum, quæ ſuccum lapideſcentem imbiberunt peſte quædam habet *Georg. Agricola* (*l. 2. de Nat. Eorum, quæ effluunt è terra p. m. 541.*). In veſica bovina arenam quaſi metallicam & lapillos anno 1664. in Hungariâ invenit David Spilenbergerus, quorum origo fortè ex aquâ metallicâ Spiritu lapidifico prægnante ebibita, aut ab herbis comeſtis minerali ſeminio gravidis, effatur *Sachſius* (*l. 1. Gammarol. c. 74. §. 8. p. 297.*). De fonte qui in Suburbio Clarimontis in Avernia reperitur, cujus aqua perlimpida eſt & ſtatim congelatur in lapidem, unde mors ſubſequitur ex colico dolore hinc ſuborto, evolv. *Petr. Joh. Faber* (*l. 2. Hydrog. Spagyr. c. 14. 167.*). Movit hoc *Dn. D. Chriſtianum Langium*, ut bona fide thermas Carolinas biben-

das

s nemini ſvadere vellet, eò quod liquor ille Thermarum 24. horarum ſpa-
omnia injecta lapideo involucro amiciat, adeoque timendum, ne vaſa
eſenterii candicantia aliorumque viſcerum tubuli tophaceâ hâc & à naturâ
ſtrâ prorſus aliena materia infarciantur, (*de Therm. Carolin. c.5. n. 17. 21. 22. p.250. ſq.*). In quo tamen à metu liberandos ægrotos cenſeo. Viſibilia
rolinarum contenta ab aqua non niſi aëre ejusdemque frigiditate ſeparan-
r. Dum verò bibuntur, calidiſſimæ bibuntur, corpusque ſubeunt calidum,
quo per breve temporis ſpatium morantur, in perpetuo motu oppidò per
feriora egeruntur. Quod ſi & hæc egeſtio differatur, evomuntur, imprimis
iis, quibus alvus aſtricta, teneriorque ſtomachus. Quod ſi quicquam de
neâ iſtâ in ventriculi & inteſtinorum parietibus remaneat, à purgantibus
medio & fine curæ Thermalis adhibendis eliminatur. Illis verò qui debito
lore calidam illam non abſorbuerunt, aut ſenio confecti, nativi caloris pau-
riem ſentiunt, ſegnior evacuatio ſuccedit, torminibusque ventriculi & inte-
norum tentantur, quos tamen non ſemel divina aſpirante gratia debitis me-
caminibus reſtitui, & ut ſaniorem ſequerentur inpoſterum methodum, monui.
onſ. J. C. S. (*Therm. Carolin. p. 40.*). Aberrat igitur *Andr. Libavius* quando
n l. Michel. de Alchym. c. 24. p. 70.) concludit: Ridiculum eſt, ſi Tartaria na-
ra conſtat ex terra, Sale & Alumine, hæc omni cibo & potui, atque porro eti-
n corporibus, in quibus nunquam ſunt inventa, nec ulla unquam arte ex illis
icita, ex mera phantaſia communicare.

§. 28.

Paracelſo ut in multis, ita & in doctrina Tartati contradixit *J. B. Hel-ont.* (*tr. Tartari hiſtoria, Tartari vini hiſtoria, inventio Tartari ln morbis te-erraria, Alimenta Tartari inſontia, Tartarus non in potu*) qui, ſi libet, videatur,
uncta namque perſequi non ſedet animus, nec licet. Comprimis malè il-
um habet, quod ſcripſerit, terram poſt reatum tribulos atque ſpinas produ-
ere, quorum allegoriâ Tartarorum maledictio & ortus nobis deſignentur,
tr. Tartari hiſt. n. 8. p. 187.). *Helmont.* verò (*tr. Magnum oportet n. 25. p. 125.*)
Reſiduitates poteſtatum vitæ mediæ tam in alimentis, quam excrementis ſunt
egritudinum ferè omnium occaſionale initium, & hactenus tribuli & ſpinæ.
Objicit, Tartarus non fuit creatus à DEO, ergo non eſt ullatenus. Semina
quidem tribulorum & ſpinarum Agricolis primis ſunt promiſſa, non quod
exin per maledictionem nova creatura, ſingulis alimentis in tartarum eſſet trans-
mutata aut immiſta, quæ ante lapſum non fuiſſet: nam maledictio peccatum
prægreſſa eſſet, & pœna illata ante reatum: Aut ut ante elocutus eſt, Crea-

tor feciſſet ſupplicium ante culpam & mortem in materia, (*tr. Alim. Tart. inſont. n. 3. & 4. p. 195.*). Vellem, conſideraſſet *Helmont*, quæ *alibi*: (*tr. Pharmacopol. & Diſp. med. n. 44. p. 373.*), ſi benè inveſtigetur, *inquit*, vix aliquid immune natura habet, quod ſuum toxium ſibi clanculum admiſtum non habeat. Idcirco ſimplicium cenſum ingreſſi paucula reperimus inſontia: imò ſi campos aſpexeris, totus terræ globus non niſi unica & contincta araneatum tela eſt, (*n. 45.*). Et paulo poſt: (*n. 46.*) DEUS venena nobis noluit eſſe venena, aut nocua. Nec enim mortem fecit, nec medicamentum exterminii in terrâ: ſed potius ut parvo noſtri ſtudio mutarentur in grandia amoris ſui pignora, in uſum mortalium, contra futuorum morborum ſævitiem.

§. 29.

Addo & aliud Helmontianum (*tr. Tartar. non in potu n. 7. p. 203.*), ſi quid mali nunc fit, aut fiat inter digeſtiones id ſanè non ex materiæ creatione, deſtinatione, proprietate efficiente & intentione finali Creatoris: ſed noſtri prorſus errore & naturæ corruptione defluit. Recepta nimirum peregrinorum importunitate, defectuoſa, altilium transmutatione, aut non ſat ſeverâ nocuorum expulſione ejusmodi contingunt. Idem de Tartaro cum cibo & potu aſſumto poterit judicari. Si bene corpus habet, ſi viſcerum digeſtiones ritè procedunt, & ille cum reliquis culinarum ſordibus everretur, nec morboſus evadet. Ita inter excrementa retulit Tartarum, (*Supplem. de Font. Spadan. Paradox. 3. n. 11. p. 550.*). Eſt duplex excrementum in nobis: Unum noſtrum, quod putredini & fœtori ſubjacet: aliud autem rerum, quod hoſtili coagulatione ſuam proditor perficit tragœdiam, generali etymo dicitur. Hic etiam (*c. l. Paradox. 5. n. 2. q. 553.*) Spadanas morbis convenire ſtatuit, qui ex hoſte Tartaro præter naturam intus recepto & coagulato conſcendunt. Modò conſtante vitæ radice ſufficienti, id eſt ſatis tempeſtivè hauriantur. *Franc. Osw. Grems. Helmontii Simia Martino Kergero* (*de Ferm. ſ. 2. c. 1. p. 115.*) vocatus, transmutatorum vitia in communi Tartarum vocari aſſeruit Medicis, (*l. 2. Arb. integr. & ruinoſ. hom. c. 1.* §. *6. n. 3. p. 109.*). Hic Tartarus licet in aliis venis & glanduloſis corporibus reperiatur, vel maximè tamen in Meſenterio, dictitat.

§. 30.

Tartari etiam cruoris mentionem fecit *Helmont.* (*tr. Tumul. Peſt. p. 653.*). Primus ego quanquam Tartari cauſas morbificas expulerim, *judicat*, tamen ne videar cuncta ex animoſitate velle innovare, has ſordes (ſextæ digeſtionis) Tartarum cruoris hic vocabo; licet etymo improprio, veri nominis defectu.

Ex-

xcrementa ergò ejusmodi, ſive aliunde in habitum corporis ſint delata; ſeu emum proprio facultatum errore ſub transmutando facta, ſeu denique exterorum violento imperio ibidem degenerata, Tartarum cruoris nuncupo. Non uod reverà ſint Tartari in materia ac modo Tartari vini: ſed quia ex bono alinento jam deturpato, quod anteà fecundum erat, æquè vitale, poſteà hotile evaſerit. Hæcque ideò præmonui, ut ſciatis Tartarum cruoris eſſe productum peſtis, illumque facilè fieri à cauſis efficientibus peſtiferis. Tartarum ruoris eſſe formam mucaginis, *paulò poſt (p. 855.)*. Conſideremus ſextæ digetionis mucilaginem excrementitiam (Tartarum cruoris) adhærere intra harundines (unico ſic etymo voco venas, arterias, inteſtina & canales quoslibet,) ſua primum qualitate inſontem: ſed hoſpitii jus quatenus indirectè advena eſt, violantem, ideoque per ſe parti inſidiantem &c. Eadem excerpta protulit *Grembſius (c. l. c. 5. n. 12. p. 438.) Add. P. J. Fabrum (Chirurg. Spagyr. ſ. 1. c. 3. p. 956. & c. 14. p. 977.)*

§. 31.

En Helmontii inconſtantiam! Audire etiam forſan juvabit *Magni Noſtri Georg. Hieron. Velſchii (Diſſ. 2. de Ægagrop. p. 20.)* Judicium: *Paracelſus (l. 2. de Tart. c. 4.)* Lithiaſin in ſtomacho, aliisque corporis partibus à Tartaro derivabat, quod mero nominis odio, & ludicrâ vocularum velitatione negatum ibat *J. B. Helmontius*, meliora certe ne quicquam ſubſtituens eandemque fabulam confictis in morbonia obſcuriſſimis aliis & nil quidquam ſignificantibus agebat. Si enim Duelech illius (etiam *Paracelſi eſt,*) tantopere decantatum penitius inſpiciatur, cum ipſo ſono Boëmici aut Polonici quid tinniat, ſi cum ſucco lapidifico idem conſtituatur, utraque pollice probare poterimus, quamvis naturam illius à propriâ forma dependentem, non minus quam iſtius ignorare cogamur, niſi quod utrique ſalini quippiam ineſſe nemo Naturæ conſultus & Chemiæ peritior diffiteatur. Quin ipſe *Paracelſus (Fragm. l. 1. de Tart. c. 1.)*: Duelech illud tophum interpretabatur, aut lapidem tophaceum, & *(tr. 4. c. 5.)* Spongioſum ac foraminulentum, à marmoreo & adamantino ſolido diverſum, pumicem appellabat. Neque abſurdum cenſendum, quod *(l. de Morb. Tart. c. 4.)* Strumas cartilagineæ naturæ ex Tartaro derivabat, ſimilitudine à fecibus vini in dolio concreſcentibus non ineptè deſumtâ, quando & noſtra ætate plures eruditorum ſangvinis Naturam cum vino, & excrementa illius cum Tartaro compararunt. *Hæc Velſchius.* Sed de Duelech infra plura, de Tartaro hic ſatis.

§. 32.

Multum lucis etiam petrifactioni affundit in corpore humano oſſificatio. Exemplo ſint oſſa, quæ ex cartilagine, ut hæc ex mucagine, & mucago ex ſero, oriunda ſunt, informat *illuſtris G. W. Wedel.* (*Phyſiol. Reform. c. 8. p. 203.*). Oſſa Syncipitis anteriore parte membrana primum in puerulis *ſcribit Andr. Laurentius* (*l. 2. Hiſt. Anat. c. 20. p. m. 126.*) deinde cartilaginea, tandem in adultis oſſea evadunt. Non hoc in ſolo ſyncipitis oſſe, ſed in toto corpore nobis obſervatum eſt, plurimas partes, quæ paſſim cartilagineæ dicuntur, primum membranas eſſe, ac paulatim abire in cartilaginis conſiſtentiam, antequam perveniant ad oſſium ſoliditatem, *Th. Kerckring.* (*Oſteo-Gen. c. 1. p. 213.*). Tendines vocavit *Nic. Steno* (*Myol. Specim. p. 74.*). Oſſa in fœtu aliquandiu planè gelatinoſa, aut viſcoſa ſunt, & in vitulo, quem paulò ante, quam parte naturali excludi debebat, è vacca extraxerat *Clopton. Havers* (*Oſteol. Nov. p. 27.*) in quo maxima oſſium pars aliqua ex parte jam indurata erat, gelatinoſam talem materiam inter partem oſſis ſolidiorem & perioſterum obſervavit. Cartilagines bene multæ in corpore noſtro in oſſa degenarant, imprimis in capite, uti hoc os occipitis & maxillæ inferioris abunde declarat; imo membranæ in oſſa tranſeunt, uti iſtud os frontis ac pectoris demonſtrat, memorat *D. Joh. Valentin. Scheid.* (*Diſſ. de duob. Oſſic. in Cerebr. hum. qu. 1. p. 5.*). Elegantia de oſſium principio & augmento etiam habet *Marcell. Malpighius* (*p. 1. Anat. Plant. p. m. 36.*). In Cranio in concurſu ſuturæ coronalis ac ſagittalis rhomboideum foramen membranâ tectum in infantibus nuper natis viſui ſe exhibet, quod fontanellam vulgò vocant, fontem pulſatilem folium & tirangularem lacunam, *Guerner. Rolfinck.* (*l. 2. Diſſ. Anat. c. 14. p. 274.*) mulierculæ *das Blätgen*, quæ in fœtu extra uteri clauſtra conſtituto ſuam expectat oſſificationem *Joh. Riolan.* (*l. 6. Anthropogr. c. 4. p. 646.*) retulit, *Zoroaſtri* palpitaſſe verticem, ut impoſitam manum repelleret, hinc aſtantes collegiſſe de futurâ proſperâ fortunâ ſtudiis ſuis referenda. Illud verò rhomboideum foramen cum ſuturarum laxatione in fœtu partus facilitati obſtetricari, nullum quidem eſt dubium. Membranam hanc in adultis adhuc moveri & palpitare advertit *Galen.* (*13. M. M. c. 22.*). Hanc fontanellæ partem in uxore prima etiam circa annum 26. nondum in os induruiſſe vidit *Caſp. Bauhin.* (*l. 3. Theatr. Anat. c. 6. p. 280.*) & ſi quando in capite doleret, (dolebat autem freqventer,) locus hic dilatabatur & veluti foveam conſtituebat. Ita *Joh. Janſonio* annum ætatis 23. agenti cranium adhuc apertum, *autore Frid. Lachmund.* (*M. C. D. 1. A. 6. 7. obſ. 180. p. 240.*), idem de quadragenario, *Th. Bartholin.* (*l. 4. Anat. Ref. c. 5.*) vidi & anum octuage-

enariam ferè Ileburgi, quæ ſtato tempore Cephalalgia mirum in modum ligebatur, cranio minimè clauſo. In Fontanella fovea erat inſignis, caitque totum calvitie deturpatum, ut in illo *Lachmundi Janſonio* Fontanella itum. Catellum habui 4. vel quinque annorum eo modo conſtitutum, qui nenſa cadens oppidò exanimabatur. Vidi & in Gallinis & Anſeribus mirum odum criſtatis, eo loco quo ſcapus extabat cranii modicam aperturam.

§. 33.

In capite inter duram & piam matrem ſex inventa oſſicula deſcripſit (*cent. hiſt. 85. p. 323.*) *Th. Bartholin.* Repertum fuiſſe os mirum, multis cuſpidibus rridum in dura matre cerebri, unde dolores æger capitis diu paſſus fuerat, à hirurgo audiit *Petr. Borell.* (*Cent. 4. obſ. 99. p. 353.*). Juxta Carotidis artee in caput ingreſſum in calvariæ baſi ſe reperiſſe oſſiculum ſeminis citrulli maitudine, *Joh. Riolan.* (*in l. Galen. de oſſ. ad Tyron. p. 483.*) notavit. Glanlæ pinealis oſſicula tria diſtincta ab aliis pro calculis habita, annotat *Fred. uyſch.* (*Theſaur. anat. p. 31.*). Squamam oſſeam tunicæ oculi duræ inhæntem deſcripſit *Gerb. Blaſius* (*obſ. med. 8. p. 78.*). Glandulam thymum manè ſcirrhoſam deprehendit *Benj. Bened. Petermann* (*D. 1. obſ. med. 8. p. 12.*) in eâ diſſecta corpus oſſeum, cor minus repræſentans. In Menninge craſsâ ria oſſicula reperta, *ex Aliis allegat Gverner. Rolfinck* (*c. l. c. 21. p. 307.*), qui dit: Nos etiam circa craſſam mennyngem oſſicula parva lenti ſimilia obſervimus, ſpinam oſſeam ſeu potius lapideam tricipitem Neptuni fuſcinam prætantem inter duram & piam mennyngem in parte ſiniſtrâ propè falcem, *novit Domin. Panarolus* (*Pentecoſt. 5. obſ. 14. p. 150.*). De osſiculis circa falcem natis obſervationem communicat *Guilhelm. van der Meer* (*ap. Joh. Neand. abacol. p. 233.*) *Add. Theophil. Bonnet.* (*l. 1. Sepulchret. ſ. 1. obſ. 113. p. 68.*), ſiculum tale etiam *Excell. Dn. D. Joh. Chriſtian. Mackio, Phyſico & Prætori Nimontano*, & mihi conſpectum Stolbergæ in Cadavere *Benckeri Chirurgiæ udioſi.* De duobus osſiculis in cerebro humano, (rectius falce,) mulieris Aplexia extincta repertis hiſtoriam ſuggeſſit *Joh. Valentin. Scheid.* (*Diſput. de ſic. in cerebro repert. p. 2.*). In ipsâ cerebri ſubſtantia os advertit *D. Vater M. C. D. 3. A. 9. & 10. obſ. 165. p. 254.*). Aſperam arteriam in os tranſire aliuando, *Hieron. Cardanus* (*l. 14. de Rer. var. c. 76. p. 941.*) autor eſt. Conſtat, *ribit*, quendam bis ſuſpenſum ſervatum, miraculi ſpecies: inde cum tertio dicis ſolertia periiſſet, inventam oſſeam aſperam arteriam. Alius, qui diu ſpenſus Bononiæ jacuit, vivus inventus eſt, quod aſperam arteriam oſſeam aberet, *idem* (*l. 2. tr. 2. contradict. 7.*), ab aliis accepit. Ipſe *Reald. Columb.*

(*l.1. de re Anat. c.13.p.79.*) de Larynge in doctrina oſſium egit, eò quod hominis ſenis larynx, oſſea ſit, *Galenumque* exagitat, quod ſimias tantum ſecuerit, & *veſalium*, quod bruta. Laryngis & Arteriæ cartilagines in oſſa ſpongioſa mutatas *Volcher. Coiter. (obſ. anat.)*, ſe vidiſſe, aſſeruit. Arteriæ deſcendentis portio cum duobus cruralibus ramis ſpithamæ longitudine in os fiſtuloſum converſa occurrit *Gvilielm. Harveo. (Exerc. de Circul. Sangv. 3. p. 218.)*. Si de parte Cartilaginea id prodiderunt contingere poſſe, concedo, ſi de tota aſpera arteria, quatenus etiam membranoſa, pernego, ſic namque reſpiratio & vocis formatio ſufflaminatæ fuiſſent, adeoque fine ſuo excidiſſent partis illius haud ignobilis actio. De oſſiculo retrò Laryngem nato *Sal. Reiſſel* (*M. C. D. 2. A. 2. p. 275.*). Oſſiculum è Sarcocele ſuppurata *Magn. Dn. D. Luc. Schrœck.* (*M. C. D. 2. A. 3. obſ. 19. p. 660.*). Oſſiculum coralli forme ex ſteatomatico ulcere *Joh. Paul. Wurfbain.* (*c. l. obſ. 142. p. 359.*)

§. 34.

Oſſa in quorundam brutorum partibus dari aliquando, quamvis non omnibus, nemo è vecordium grege inficiabitur. Ex Elephanti corde à quopiam ſuorum familiarium os eximiæ magnitudinis exſectum, *Galenus* (*l. 7. de adminiſtr. anat. c. 10. p. m. 210.*). De cervo id ab omnibus fere aſſeritur, (*vid. Theod. Craan. de Hom. c. 16. p. 147.*), idque contra venena maximi fit. Varias de eodem aſſertiones in faſciculum *collegit Zacut. Luſit.* (*l. 7. Hiſt. Med. Princ. 29. qv. 42. p. 900.*) *Joh. Andr. Graba Noſter* (*Elaphograph. c. 18. p. 231.*). In cervis junioribus non eſt, *Johanne Renovæo* (*l. 5. de mat. med. c. 29. p. 322.*) *teſte*, ſed cartilago tantum eſt, in annoſorum cordibus autem aliquando reperibile, cordisque crux Eidem audit. Laudes ejus ebuccinarunt, quos citat *laudatus Graba* (*c. l. à p. 232. ad 243.*). Add. *Petr. Andr. Matthiol.* (*in Dioſcor. l. 2. c. 52. p. 219.*) *Caſp. Bauhin.* (*c. 8. de Lapid. Bez. p. 52.*) *Caſpar. Schwenckfeld.* (*l. 1. Theriotroph. Sileſ. p. 84.*) *Joh. Bauhin.* (*in cerv. excoriat.*). De oſſe è corde Tauri iſta *Schwenckfeld.* (*c. l. p. 72.*), os è corde Tauri, *Kreuzlein aus Herzen.* Sæpè in corde boum maxime Taurorum cartilago, ſive oſſiculum continetur, cervino non diſſimile, quod Lanii Uratislavienſes diligenter colligunt, & paſſim pro oſſiculo è corde cervi pharmacopæis imperitis obtrudunt. Cavendum eſt, *monuit Matthiolus* (*c. l.*), ne hujus loco ſe plaſiarii bubulam tracheam arteriam accipiant in compoſitionibus, ut facere conſveverunt. Oſſa hyoidea in Pharmacopoliis vendi putabat *Vop. Fort. Plempius*, ſed ſunt hæc illis diſſimilia quoad figuram, rectè decidit *Joh. Dan. Horſtius* (*obſ. anat. 8. p. 21.*), qui ſubjungit: Oſſicula de corde cervi in graviſſimis morbis debellandis mihi præ-

ſtant certum auxilium, in febribus, v. g. Pleureſi & difficultate partus, atque , non tamen fido, niſi à fidis traditis, vix fido iis, qui paſſim proſtant, cum credam tot in orbe occiſos eſſe cervos per luſtrum, quot oſſicula quotannis erialiſtæ ſoli Francofurtenſes accipiunt. De Tauris & equis non diſſona et *Ariſtoteles* (*l.3. de part. anim. c.4.*)

§. 35.

An etiam in homine dabitur? ita viſum *Galeno* (*l. 6. de U. P. p. 528.*), cu- tiam meminit alibi (*l. de oſſ. ad Tiron. c. 25.*), ut verò iſte diligens Proſector per ſibi adverſum habet *Andr. Veſalium*, ita & hic in eundem ſtringit cala- m (*l. 1. de Fabr. corp. hum. c. 20. p. 260.*). Ego hactenus, *inquit*, uti in nul- orde, ita neque humano exquiſitum os reperi, eaque ſede, quâ *Galenus* cordis onſtituit, Subſtantiam obſervo cartilagineam, quæ meâ quidem ſententiâ l eſt aliud, quam magnæ arteriæ & venæ arterialis radices, à corde principi- ducentes. Inter Galeni errores id etiam recenſuit *Reald. Columbus* (*l. 1. e Anat. c. 21. p. 122.*), cum nec in Simia etiam reperiatur, ſed hujus loco mem- nas duas propè cartilagineas offendas, quæ inter arteriæ magnæ & venæ ar- alis radices jacent. Cogitare verò debuiſſent Proſectores exercitatiſſimi, omnibus ut brutis, ita & hominibus os nominatum ineſſe, ſed annoſis & repitis, & quod portio illa, quãm conſpexerunt, cartilaginea ſucceſſu tem- is facilè in os faceſſere poſſit. Oſſa talia etiam deprehenſa, prodidit *Cor- Gemma* (*l. 1. Coſmocrit. c. 6. p. 101. & l. 2. Cyclognomonic. p. 75.*) *Gverner- finck.* (*Diſſ. de cord. c. 4. p. 28. & l. 6. diſſert. Anat. c. 19. p. 1125.*) *J. D. Horſt. ſ. Anat. c. 8. p. 18. ſq.*). Et quamvis utplurimum circa arteriæ magnæ & æ arterialis radices offendantur hujusmodi oſſicula, tamen & in aliis locis de- henſa ab Autoribus leges, non una eademque figura. In medio cordis diſ- to os tribus articulis conſtans cavumque & arenoſa quâdam materiâ reple- n invenit *Felix Platerus* (*l. 3. obſ. med. p. 597.*). In principio venæ arterio- oſſiculum annulare, cui tres valvulæ Sigmoides affixæ erant *Joh. Riolan.* (*c. 482.*). In cadavere *Urbani VIII. Pont. Rom. Joh. Trullus* in ſiniſtro cordis triculo os triangulare literam T referens, teſtimonio *Th. Bartholin.* (*c. 2. . 45.*) reperit. In corde Phtiſici ad radicem aortæ cartilago triquetra & pemodum cordis picti figuram repræſentans vel literæ V apparuit (*Id. Cent. iſt. 50. p. 77.*). Grani panici magnitudine *Jul. Aurantius* (*obſ. Anat. 33.*). idni ergò in cordis baſi illud oſſiculum à Galeno commemoratum generabi- . Non ſine ſtupore legitur obſervatio *Samuelis Spilembergeri* (*M. C. D. 1. 2. obſ. 40. p. 72.*), cujus etiam mentionem fecit *Hieron. Hirnheim.* (*Typh. gen.*

gen. hum. c.9. n. 42. p. 108.), de effigie humana in oſſiculo cordis humani expreſsâ. Uſum hujus in corde *Ariſtoteles & Galenus* patefacere non recuſarunt, quo ſucceſſu, dicere ſuperſedeo. Frequens id in ſenibus ſumma naturæ providentia, *judicat Th. Bartholin.* (*Cent.2. hiſt. 45.p.243.*), ut torpidus alioqui ſangvis velut ſtimulo addito ad motum incitetur. Id ſicubi reperitur præter naturam eſſe diſpendio potius ac damno animali, quam commodo, aut uſui rectius *Petr. Laurenberg.* (*Anatom. corp. hum. Exerc. 10. p.397.*)

§. 36.

Vidit in nonnullis ſeptum, quo cordis ventriculi diſtingvuntur, Cartilagineum *Reald. Columb.* (*l.15. de Re Anat.p.489.*). Idem in pulmonibus oſſa non parva, in *Franciſco Capello ſpectavit* (*c. l.p.488.*). In Balneatore Auguſtoburgenſi pulmones totos ferè cartilaginoſos offendi & demonſtravi magno circumſtantium ſtupore. In Diaphragmatis carnoſa parte, qua Hepati committebatur, os accreverat duriuſculum externâ cartilagine tectum, prodidit *Th. Bartholin.* (*Cent. 2. Hiſt. 85.p.323.*). Uteri cervix, *Cornel. Gemma* (*c.l.p.105.*), imo uterus ipſe, *Andr. Cnœfel.* (*M. C. D. 1. A. 4. & 5. obſ. 97. p. 48.*). De oſſe cruci formi in liene invento *Petr. Borell.* (*Cent. 1. obſ. 4. p. 8.*). Exoſtoſis deformia producit oſſa, quo ſpectat egregius *Dn. Præſidis Noſtri* (*M. C. D. 2. A. 4. obſ. 174. p. 341.*), de oſſium in corpore excreſcentia diſcurſus. Fungos oſſeos exoſtoſes illas olim (*M. C. D. 1. A. 6. & 7. obſ. 174. p. 237.*) vocavi. Osſis tibiæ excreſcentiam tradidit *Corn. Stalpart von der Wiel* (*Cent. 1. obſ. med. rar. 114. p. 385.*), ita *Thomas Bartholin.* (*M. C. D. 1. A. 1. obſ. 37.*) Medullam Gallinæ oſſeam ſe obſervaſſe profitetur. Ovarium oſſeum in vetulis Anſeribus tuitus eſt *Andr. Libavius* (*l. 6. Hexaëm. p. 570.*), ut in Anate ingluviem Cartilaginoſam ab atramento Pannificis, vitriolaceo ſæpius ingurgitato *Ipſe.*

§. 37.

Deprehenſæ etiam hujusmodi transmutationes & heterogeneitates in vaſis pulmonum cordis & aliorum viſcerum & partium. Arteriam notat oſſeam *Th. Willis* (*p. 1. Pharmac. rat. p. 337. & p. 2. de An. Brutor. c. 8. p. 360.*). Carotidem dextram plane oſſeam *Idem* (*Anat. Cerebr. c. 7. p. 57.*). Utramque internam Carotidem lamina oſſeâ obductam *Joh. Jac. Wepfer.* (*obſ. 2. Apopl. p. 11.*). In arteriæ venoſæ principio *Joh. Vesling.* (*ap. Joh. Rhod.* (*Cent. 3. obſ. 63. p. 154.*). Arteriæ magnæ truncum propè cor tàm durum oſſeumque, ut etiam mallei ictum eluderet Magnifico Noſtro Præſide teſte, publicè retulit *Anton. de Marchettis* (*M. C. D. 2. A. 3. obſ. 38. in Schol. p. 109. Add. D. Ejusd. Ann. 1. obſ. 90. p. 214.*). In egreſſu ex ventriculo Cordis *Gerbard. Blaſius* (*obſ. Med. 5. p. 77.*).

Arte-

rteriam eandem adnatis internè oſſibus aſperam conſpexit *Pythagoras Noſter* (*Exerc. Anat. 38. p. 210.*). Aorta cum aliis vaſis oſſea deprehenſa *in Wepfero* (*Vid. Man. Wepfer. M. C. D. 3. A. 3. App. p. 163.*). Arteria deſcendens *Joh. Do-o* (*l. 6. Encyclop. Chirurg. c. 7. §. 1. p. 1507.*). *Joh. Scultet.* (*de Admir. Trichiaſ. 83.*). *Phil. J. Sachſius* (*l. 2. Gammarol. ſ. 2. c. 7.*). Valvulæ cordis oſſeæ *M.* (*D. 1. A. 3. obſ. 281. p. 498.*). Tales ſemilunares *Joh. Dan. Horſtius* (*obſ. A-t. 8. p. 19.*). Trachea per pulmonum ſubſtantiam diſtributa iterum *Blaſius* (*c. obſ. 6. p. 78.*). In arteria ſubclavia os inventum, *Idem* (*obſ. 7. p. 83.*). In ive arteriæ in pulmonibus, *Nic. Grimm.* (*M. C. D. 2. A. 3. obſ. 38. p. 103.*) lapi-um oſſiculum ad Aortæ initium, *Joh. Riolan.* (*ap. Th. Bartholin. l. 2. Anat. ſ. c. 7.*) animadvertit. Utramque arteriam cruralem cartilagineo-oſſeam, *Joh. pt. Contulus* (*V. Act. Erud. Lipſ. A. 99. p. 397.*). E tripode loqui videtur *Hier. ardanus* (*l. 18. de Subtil. p. 928.*) dum inquit: omnis arteria ſenſibilis præter m, quæ eſt in pulmonibus, os in corde habet, aliud ſub cute. De oſſiculis m urina excretis, & à *Petro Borello* recenſitis (*Cent. 2. obſ. 5. p. 109.*) nil addo, uod ægro à globulo tormenti bellici os fuerit contuſum.

§. 38.

Oſſa ut ſaxa conſideravit *Tertullian.* (*l. de Carne Chriſti p. m. 22.*), adeò t illa etiam lapidea vocarit *Galenus* (*l. 1. de U. P. c. 17. p. 282. & l. 9. p. 643.*), lque forſan non immeritò, cum & in his medulla ut in oſſibus contineatur, *eorg. Agricol.* (*in Bermann. p. 700.*). Oſſa magnæ Parentis lapides dixit oraculum elphicum, *teſte Ovidio* (*l. 1. Metamorph. v. 383.*), prout id interpretatur (*v. 393.*)

Magna parens terra eſt: Lapides in corpore terræ
Oſſa reor dici.

dd. *Anton. Muret.* (*l. 10. Var. Lect. c. 2. p. 255.*). Oſſa temporum petroſa voca-, non ſolum quod rupium inſtar ſint aſpera, *Andr. Veſal. l. 1. de Hum. Corp. abr. c. 1. p. 5. & Caſp. Bauhin. l. 3. Theatr. Anat. c. 6. p. m. 282.*), ſed quod duriora ræ reliquis, (*Joh. Vesling. Syntagm. Anat. c. 13. p. 107.*). Saxo itaque duriſſimo omparavit *Joh. van Horne* (*Microcoſm. §. 47. p. 70.*). Utrumque optimè con-unxit *Guerner. Rolfinck.* (*l. 2. Diſſert. Anat. c. 15. p. 278.*). Durioribus & oſſa fe-noris adjungit *Th. Bartholin.* (*l. 4. Anat. Ref. c. 1. p. m. 474.*). De dentium du-itie ſupra (*l. 1. Tit. 6. §. 7.*) quædam notata. Materiam dentis non mere oſ-ſeam, ſed inter os & petram mediam, ſeu neutram declaravit *J. B. Helmont.* (*de Lithiaſ. c. 1. n. 13. p. 662.*). Animalis petra, diſtinxit idem (*tr. Tartar. non in po-un. 4. p. 202.*). Duplicem ſubſtantiam dentibus tribuit *Clopton. Havers* (*Oſteol. Nov. obſ. de Dent. p. 92.*) lapideum & oſſeum. Sub cortice nempe lapideo os-

oſſea pars latet. Egregiè igitur in Metamorphoſi *Atlantis* id obſervaſſe videtur *Ovidius* (*l.4. Metamorph.v. 662.*) dum cecinit:

Oſſa lapis fiunt.

Factum inde, ut multa oſſicula lapidum nomine veniant in officinis Medicorum *inquit Nobiliſſ. Polyhiſtor. G.H. Velſchius* (*Diſſ. 1. de Ægagrop. p.5.*). Tales è piſcium familia Percæ ſuppeditant, & Cyprini, nec non Muſtelæ fluviatiles, & alii, quos *Ph. Jac. Sachſius noſter* (*l. 1. Gammarol. c. 14. §. 17. p. 307.*) recenſuit.

§. 39.

Reperiuntur & aliæ fodinæ, ſ. officinæ, è quibus metalla & lapides eruuntur, non ad ædificandam; ſed diruendam domum, perorat *Jac. Martini* (*Diſſ. 1. de Cognit. ſui probl. 3. E.*). Tantus hic conſpicitur cumulus in omnibus corporis humani, etiam brutorum, partibus & viſceribus, ut exinde rupes concinnari valeat, quod *egregium illum Anatomicum Fred. Ruyſchium* feciſſe (*Theſaur. Anat. 1.*) *Eruditi Lipſienſes* (*A. E. A. 1701. p. 386.*) intimant. Quæ namque corporis humani pars eſt? qui angulus? qui non calculorum & lapidum generationi favet, quaſi natura humana Latomias etiam haberet, ut *Dominic. Panarol.* (*Pentecoſt. 2. obſ. 34. p. 51.*). Exempla ubivis proſtant. Collegerunt potiora *Joh. Kentmann.* (*l. de Lapid.*) *Joh. Schenck.* (*in Lithogeneſ.*) *Joh. Lang.* (*l. 2. Epiſt. Med. 57. p. 835.*). E recentioribus *Dan. Sennert.* (*l. 2. Inſtit. Med. 57. p. 2. c. 9. p. 228.*) *Zacut. Luſitan.* (*l. 1. Med. Princip. Hiſt. Dub. 44. p. 122.*). *Matth. Unzer.* (*l. 1. de Nephritid. c. 5. §. 6. p. 33. ſq.*). *Athanaſ. Kircher.* (*l. 8. M. S. ſ. 2. c. 3. p. 53.*) & *Sachſius Noſter* (*Epiſt. de Mirand. Lap. Nat. p. 97.*). *Cornel. Stalpart von der Wiel.* (*Cent. 1. obſ. med. 12. in Schol. p. 53. ſq.*), è quibus ſingulas corporis partes examinaturus in gratiam Lectorum ea afferre, & à modernis obſervata his aggregare in animum induxi meum.

§. 40.

De lapidibus cutaneis cogitanti ſuccurrit ſudor ille arenularum *à Th. Bartholino* (*Cent. 1. obſ. & Hiſt. Anat. 34. p. 54.*) commemoratus. Illuſtris quidam vir Regius in Seelandia, Præfectus, *ſcribit*, calculo & arthritidi ſæpè obnoxius, ſubinde in largiſſimum ſudorem ſolvitur, quo non ſerum exſudat aut ſuetos per poros liquores, ſed manipulos arenularum, quas inductâ manu abſtergit. Egregium ſudoris ſicci documentum (*Vid. l. 2. Tit. 6. §. 71.*). Sudorem arenoſum *in Sperlingio Philoſopho Wittebergenſi* etiam advertit *Conr. Victor. Schneider.* (*l. 3. de Cath. c. 3.*), qui addit: in hac civitate quidam degit, qui finito ſudore arenulas manu detergit, & de cute vellit, quæ ſplendidulæ volitant per

aërem.

rem. Raram olim Hildeſiæ obſervationem habuit *Dn. D. Juſtus Veſti* in
ro quodam religioſo, qui Hypochondriaco-Lithiacus ſæpius ſudavit per to-
m corpus arenam, *Joh. Ad. Kirchhoff. Diſſ. 1. Inaugur. de Calc. Ren. & Veſic.*
1.). Sudorem ſi in vitro lentè permiſeris ſiccari, videbis lapides, *Paracelſus*
l. 1. op. tr. 1. de Tartar. Annot. ad c. 3. p. 395.) annotat. Calciformis materia
morientis facie *Vito Riedlino* (*Ann. 2. Lin. Med. p. 540.*) *viſa.*

§. 41.

De calculis ferè omnium partium iſta ad *Lazar. Riverium Henric. Rufus*
bſ. commun. 5. p. 670.): Novimus virum, qui calculos & lapides majuſcu-
s in quavis corporis ſui parte oſtendit. Vidimus & ſæpè tales tetigimus ſu-
r carnes, muſculos, membranas, nervos, oſſa, indifferenter: ita ut aures, na-
s, mammæ, cilia illis non careant. Protuberant namque manifeſtè, & tan-
ntibus mobiles apparent, & ſi quando reſolvantur in parte aliqua, in aliâ
illulant, & indies numero & magnitudine multiplicantur. Eſt & idem Ne-
riticus, quem dum aliquando inviſimus, nobis ſuper rotulam genu dextri
morem inſignem oſtendit ejusmodi variis & diſtinctis refertum, ac ſi in pera
iſſent concluſi, ſtrepitum edebant ſi moverentur. Calculos cutis poris inſi-
os, *Leichdorn*, quaſi leves ſpinas vocabat *Felix Plater.* (*tr. 3. Prax. l. 2. c. 15. p.*
92.), qui & ſimilem in cute calloſa plantæ pedis exſectum narrat. De Lapil-
in digitorum extremitatibus *Joh. Kentmann.* (*l. de Calc. c. 12.*). In indice ſpi-
 ventoſa affecto *Exc. Mich. Bernhard. Valentini* (*M. C. D. 2. A. 3. obſ. 89.*
190.)

§. 42.

Tumorum lapidi condorum ex Antiquis *Galen.* (*l. 14. M. M. c.*
. *& l. 2. de Art. curand. ad Glaucon. c. 6.*), *& Corn. Celſus* (*l. 7. de R. M. c. 6.*)
eminerunt. In Atheromate circa temporalem muſculum genitam vidit
ateriam lapidoſam *Guilh. Fabr. Hildan.* (*Cent. 6. obſ. Chirurg. 57. p. 572.*).
liàs calculi deſcriptionem exhibet *Ol. Worm.* (*l. 1. Muſ. ſ. 2. c. 11. p. 74.*). E
olli tuberculo *Vit. Riedlin.* (*A. 6. Lin. Med. M. Dec. obſ. 8. p. 1389.*). Ex ab-
eſſu in lumbis ſponte aperto duos calculos cum pure egredientes conſpexit
omin. Panarol. (*Pentecoſt. 5. obſ. 42. p. 17.*) *Nicol. Tulpius* (*l. 4. obſ. med. c. 21.*
337.) *Mich. Raph. Schmuzen à Poyſtorff.* (*Meth. cur. calc. c. 1. p. 16.*). Ex lum-
orum abſceſſu multos alius excrevit calculos, quod *è Jacobo Dalechampio* re-
tat *Ambroſ. Pareus* (*l. 24. Chirurg. c. 19. p. 568.*). Ex abſceſſu aquoſo in genu
dem (*ibid. p. 569.*). Pus è genu podagrici exſiccatum in lapillos concreſcebat,
eferente J. Jacob. Hardero (*Exerc. 2. p. 6.*), ut fruſtra quærat *J. B. Helmont.*

(*tr. volupe viv. morbus putatus n. 32. p. 313.*), an pus uſpiam in cretam mutetur? De calculis è tumore Abdominis *Joh. Rhodius* (*cent. 2. obſ. 99. p. 105.*). Lapidem ſpongioſum trium unciarum pondere ex abſceſſu abdominis prodeuntem è ſchedis *D. Mich. Rötenbeccii* recenſuit *Excell. noſter Joh. Paul. Wurfbain.* (*M. C. D. 2. A. 2. obſ. 10. p. 1360.*), ultra 600. lapilli ex ulcere in pube *Nicol. Blegny* (*Zod. Gall. Ann. 1679. Menſ. Jul. p. 189.*). De calculis circiter bis centum ex Apoſtemate excretis hiſtoriam ſuggerit *Exc. Joh. Jeniſius Noſter, olim in alma Philuræa ſvavis Symmachus, nunc Collega venerandus* (*D. 1. M. C. obſ. 189. p. 243.*). Ab ulcere antiquo lapidem tophaceum duriſſimum nigrum Chirurgum extraxiſſe, & poſtmodum ulcus anteâ incurabile facilè curaſſe *Petr. Borello autore* (*Cent. 1. obſ. 4. p. 8.*) cognovimus. De abſceſſibus, tumoribus & ulceribus lapidicondis è variis collecta plura dabit *P. J. Sachſius* (*M. C. D. 1. A. 1. Schol. ad. obſ. 66. p. 165.*) *Felix Plater.* (*l. 2. obſ. Med. p. 495. & l. 3. p. 663.*) *Bartholom. Turrianus* (*l. 4. Conſult. Med. c. 6.*) *Marc. Aurel. Severin.* (*l. 4. de recond. Abſceſſ. Nat. c. 28. p. 259.*) *Add. M. C.* (*D. 1. A. 1. p. 94. D. 2. A. 1. obſ. 121. p. 232. & A. 6. obſ. 32. p. 85. & A. 9. obſ. 137. p. 238.*). Singulare quid eſt calculus è vulnere in ingvine *ap. cit. Plater.* (*tr. 3. Prax. l. 2. c. 15. p. 1003.*) prodiens.

§. 43.

Calculum frontis allegat *Th. Fien.* (*Chirurg. p. 66.*) & *Vit. Riedlin.* (*Cent. obſ. Med. 4. p. 7.*). E gena dextra, *Joh. Heinr. Meibom. in Jusjur. Hipp. c. 16. n. 2. p. 152.*). E naſo, *D. D. Clauder.* (*D. 2. M. C. A. 3. obſ. 79. p. 176.*). Non huc referenda λιθίασις palpebrarum, cum ſint ἴονθοι vari non lapides, ut cenſuit *Cl. Salmaſius* (*Epiſt. ad Joh. Beverov. de Calc. p. 60.*). Interim ex ora palpebrarum, ubi hordeolorum collectiones fiunt lapillum eximi juſſimus tritico figura, colore, magnitudine parem, duritie ſuperiorem, *Scaliger.* (*c. l.*) *notavit.* De Tophis palpebrarum *Aëtius tetrabibl. 2. ſ. 3. c. 80.*). De lapide è junctura brachii dextri *M. R. Schmuzzen* (*c. l. p. 13.*). De lapidibus è cubito prodeuntibus ex obſervatione Magni noſtri *Joh. Georg. Volckameri Joh. Helwig.* (*obſ. med. 110. p. 310.*). In humero *Petr. Borell.* (*Cent. 1. obſ. 37. p. 16.*) *Cornel. Stalp. von der Wiel* (*Cent. 1. obſ. 12. Schol. p. 56.*), in Mammis *H. Rufus* (*obſ. 5. ap. Laz. River. p. 670.*), in Spondylis lapilli octodecim magnitudine quanta in teſſeris viſitur in muliere deprehenſi, *Cœl. Lud. Rhodigin.* (*l. 3. Lect. antiqv. c. 112. col. 129.*) meminit. Supra os ſacrum inventum annotat *Gerbard. Blancken.* (*Catalog. antiqu. & nov. rer. Lugd. Batav. in anatom. publ. p. 13.*). E Femore mulieris album magnitudine ovi gallinacei extractum *Marcell. Donat.* (*l. 4. Hiſt. med. mirab. c. 30. p. m. 526.*) deſcripſit, quem ovum vocare *Marco Aur. Severino* (*l. 3. de*

econd. abſceſſ. nat. c. 9. p. 108.) placuit. Παρόμφαλον definivit Tophi in bilico generationem Autor (*Def. Med. Galen. aſcript. T. 8. op. Galen. p. m.* .).* Exempla recitant *Marcell. Donat.* (*c. l.*) *Reald. Columb.* (*l. 15. de R. A.* 91.) *Carol. Joſ. Myller.* (*M. C. D. 2. A. 3. obſ. 328. p. 431.*). In ingvine nel. Stalp. von der Wiel. (*c. l. obſ. 90. p. 376. & obſ. 91. p. 379.*). Circa radicem is *Joh. Burg.* (*M. C. c. l. obſ. 174. p. 340.*). De lapide Spongioſo ex abdomi- *Dn. D. J. P. Wurfbain.* (*c. l. obſ. 183. p. 360.*) in Genu *Idem* (*c. l. obſ. 12.* 1.)

§. 44.

Dignum obſervatu reputat *Franc. Tidicæus* (*tr. 6. Microcoſm. p. 919.*) *illud lemonis Sophiſtæ*, cui cum Articuli morbo arthritico lapideſcerent, Medicos monuit, ut effoderent, & inciderent *Polemonis* Lapidicinam. Nodos *Ar- itidis* calculos factos teſtatur αὐτόπτης *P. J. Faber.* (*ſ. 1. Chirurg. Spagyr. c. 6.* 59.). Inter ſingularia Podagræ habet *J. B. Helmont.* (*c. l. n. 4. p. 312.*), quod culos, cretam, calcemve, alienis à Duelech initiis, & monſtrum petroſum ra ſolitum locum & debitum, hominemque ſuis mutiloſum membris & trun- m, à tam ſuperbâ ſtructura in monſtrum deformet. Quomodo autem ge- rentur monſtra illa calx & creta (*n. 20. ſeq. p. 314.*) explicare conatur. Ad i magnitudinem tophos iſtos aliquando extraxit *Marc. Aurel. Severin.* (*p. 2. irurg. efficac. c. 132. & p. 132.*). Verum Gypſum in juncturis aliquando naſci, timonium *Ant. Braſſavolæ* (*in ſ. 4. Aph. 79.*) evincit. Ultra bis mille to- os in duriſſimos lapides illicò concreſcentes in Arthritico obſervavit *P. San- ius, referente J. N. Binningero* (*Cent. 1. obſ. med. 31. p. 33.*). Vidit ad Acidu- s Schwalbacenſes egenum *Laur. Strausſius* (*in addit. ad l. 5. obſ. med. Schenck.* 691.), cui quotidiè tales è juncturis prodiere. Nobilis Bohemus per annos quot ſingulis fere menſibus ex utriusque manus articulis, interdum unius di- ti, interdum plurium lapillos eruebat ſcalpello, nonnullos minores, aliquos bæ magnitudinem exæquantes, eosque valdè duros, ſed in principio poroſio- s, quod allegat *Joh. Sophron. à Kozack.* (*tr. de Sale. c. 6. ſ. 6. p. 242.*) *Johan. entmann.* (*c. l. Diſt. 12.*), civis cujusdam Rochlicienſis mentionem fecit, in ujus digitorum extremitatibus enati fuerunt lapilli duriſſimi colore niveo, uorum nonnulli magnitudinem granorum piperis æquarint. De calculo in gito *Exc. Mich. Bernh. Valentini* (*M. C. D. 2. A. 3. obſ. 90. p. 190.*). Præter citata xempla collegerunt reliqua *Joh. Schenckius* (*c. l. & Lithogeneſ. c. 19. p. 88.*) *oh. Kentmann.* (*c. l. c. 15.*) *Diomed. Cornar.* (*obſ. med. c. 1. p. 3.*) *J. C. Scaliger. Exerc. 108. ſ. 3. p. 413.*) *Marcell. Donat.* (*l. 4. Hiſt. med. mirab. c. 30.*) *Felic. Pla-*

ter. (*l.* 2. *obſ. med. p.* 476.) *Matth. Unzer.* (*l.* 1. *de Nephrit. c.* 5. *p.* 36.) *Conrad. Victor. Schneid.* (*l. d. Catharr. Special. p.* 608.) *Simon. Schulz.* (*M. C. D.* 1. *A.* 2. *obſ.* 64. *p.* 121.) *J. J. W. Dobrzensky* (*obſ.* 65. *p.* 122.). Quod ſi extremitates, ita materia podagrica prorſus repletæ, ut non tantum calcis ejicere poſſint, quantum morbus ad eas amandat, vertit ſe ad interiora materia, & mortem, ratiocinante *Theod. Kerkringio* (*Spicileg. obſ. med.* 28. *p.* 66.) accelerat.

§. 45.

An in Cerebro generari poſſit calculus? quærit *Hieron. Cardanus* (*in Hipp. l. de Alim. comm. tr.* 41. *lect.* 41. *p.* 417.) & reſpondet quod vix. Sed hoc Cardani decretum Experientia rubore notat. Inventi nempe ſub Cranio extra Cerebrum & in Cerebro non ſemel ab Anatomicis Lapides. Non huc refero lapidem ſub cranio magnitudine fabæ à Chirurgo repertum, iſte namque à tormento bellico fuerat intruſus, de quo *Petr. Borellus.* (*Cent.* 2. *obſ.* 61. *p.* 158.) ſupra piam matrem jacet aliquando Usnea (*Ein dünner Weinſtein*) docuit Paracelſus, qui & in vulneribus capitis ſæpe animadvertit lapillos albos Emplaſtris adhærentes (*T.* 1. *op. l.* 1. *de Tartar. tr.* 1. *annot. ad c.* 3. *p.* 395.). Materiam quandam lapideam craſſæ menyngi adnatam in fœmina nobiliſſima deprehendit *Cattier* (*obſ. med.* 15. *p.* 45.). Partem membranæ duræ ſub tempore Cancri teſtam referentem notavit *Chriſtoph. Gvarinon.* (*conſult. Med.* 455. *p.* 517.). Cranio aliquando calculos adhærere ſcripſit *Jac. Hollerius* (*l.* 1. *de Morb. Int. c.* 48. *in Schol. p.* 517.) *Guilh. Fabric. Hildanus* (*cent.* 5. *obſ. Chirurg.* 1. *p.* 380.) inter duram & piam matrem *Theoph. Bonett.* (*l.* 1. *Anat. Pract. ſ.* 1. *obſ.* 109. *p.* 64.). In capite (forſan Cerebro ſcribendum) lapides inventos *Ant. Braſſavolus* (*in l.* 4. *Aph. Hippocr.* 79.) *Cornel. Gemma.* (*l.* 1. *Coſmocrit. c.* 6. *p.* 100. *Joh. Commanus* (*de Lap. in hom.*) *Laurent. Joubert.* (*Apolog. pro Paradox.* 7. *Dec.* 2. *p.* 69.) qui & è *Leonhard. Botallo* (*l. de Catharro*) *addit,* aliquando quatuor in cerebro repertos. *Joh. Van. Horne* noſtrâ memoria atque etiam præſentia è cerebro *Adami Stuartij* varios extraxit calculos *Joh. Grœnveld* (*Diſſ. Litholog. Artic.* 5. *p.* 4.) retulit. Singularis ille mori figuram exactè referens, in quodam, qui ex mori eſu dolorem capitis contraxerat repertus, quem *è Kentmanno* (*c. l.*) allegant *Joh. Schenckius* (*lithogeneſ. c.* 1. *p.* 22.) & *Caſp. Schottus* (*l.* 12. *Phyſ. curioſ. c.* 8. *p.* 1552.), qualem etiam *Cornelius Gemma* (*c. l. p.* 200.) obtinuit. Sternutatione aliquando elidi *Mich. Raph. Schmuzen à Poytſtorff.* (*c. l. p.* 17.) expertus teſtatur.

§. 46.

Hiſtorias antiquiorum ſeculorum à Schenckiis collectas in dubium vo-

cavit

vit *Joh. Valent. Scheid.* (*c. l. qv. 3. p. 11.*), *Gemmæ* nimirum *Botalli*, *Braſſa-li*, *Kentmanni*, *Holleri*, *Garneri*, *Thomæ à Veiga* rejicit, eosque negligentio-s, nec ſufficientes rei vocat teſtes. *Hollerius* quamvis hos ſe vidiſſe teſtetur, d cum figuræ aut magnitudinis, aut coloris, aut ſubſtantiæ, aut loci cerebri l capitis, in quo reperti ſint, ne verbulo quidem meminerit, proinde ac eteri. *Addit Hildanum* (*cent. 5. obſ. 1. p. 380.*) hiſtorias *Kentmanni & Holle-i iisdem* de cauſis dubias pronunciaſſe. Ut de *Kentmanni* hiſtoriâ, quæ, out manca, abſolutior tamen aliis eſt, primum dicamus, *Pergit Scheidius*, ulta ſunt, quæ eam reddunt dubiam & incertam; ſaltem an calculus fuerit. am nec loci cerebri, ubi latuerit, nec ſubſtantiæ, nec aliorum momento-m niſi ſolius magnitudinis, figuræ atque coloris fit mentio. Hæc verò la-dem non probant, quod magnitudine atque figura fructui mori reſponde-t, ſicut nec color iſte pullus aut cinereus, quo præditus fertur, lapidem de-onſtrant. Potius hæc ipſa declarant, tantum obiter fuiſſe ſpectatum. Ac-edit, ut quod adeò miram hiſtoriam reddit, ipſius quoque fidem faciat du-iam, nempe ex eſu mori contractus capitis dolor, ejusque deinceps poſt mor-m inventa cauſa mori ſpeciem referens lapis. Quis enim hic cauſarum ne-us eſt? Sicuti omnino videtur opus eſſe, cauſæ phyſicæ advocandæ ſunt. umquid phantaſiæ iſtud tribuemus? nimirum quando adeò heterogenea que heteroclita, ut ita loquamur, quando â prægnantibus, vi imaginatio-is, embryonibus imprimi in memoriam nobis revocamus. Profectò ejus-odi Phantaſiæ effectus, quantum quidem conſtat hactenus obſervatus non it, & fortaſſe nunquam continget, licet imaginationi illa ſua non ſatis in orbis vel procreandis, vel curandis admiranda vis minime denegetur. Pu-rem potius, ut fides hiſtoriæ ad minimum ſalvetur, cum ille putaticius la-is os non fuiſſe videatur, quod figura & color negant fuiſſe eum ejusmodi rè corpus ſtrumæ inſtar ſcirrhoſum, quale *Platerus* (*l. 1. obſ. p. 12. & p. 101.*) alculum appellare non audens bis obſervavit & deſcripſit, quod deinceps ſuc-eſſu temporis reſiccatum ulteriorem duritiem ſicut in ſtrumis ſæpe fieri ſolet, deptum fuit, ut pro calculo venditari potuerit: Imprimis ubi accurato exa-nini, ut probabile eſt, minime fuit ſubjectum. Idem forſitan judicium, de llis quoque, quos ſupra *Gemmam* atque *Garnerum*, obſervaſſe recitavimus, alculis ferre licebit. De *Botalli* lapidibus, & ut recentiores, addam *Cat-ierii*, *Schellhammeri*, *Kerckringii* & *Academicorum N. C.* obſervationibus ea-lem prodidit, calculosque allegatos non calculos veros, ſed oſſe fuiſſe, aut ſſe potuiſſe argutatur. Verum ſaxeos, bardos & ſtupidos Viros iſtos ſui

tem-

temporis celeberrimos extitiſſe, reputat *Scheidius*? Quomodo lapidem alio nomine circumſcribere teneor, ſi lapidem dixero, ſi formam addo, magnitudinem, locum, quamvis non adeò diſtinctum? Pro oſſe habuit *Scheidius*, quid ſi regeram, illum ſubſtantiæ minime feciſſe mentionem, ridebit, cum oſſis denominatio eandem ſatis declaret, cur non ille rideatur, quando lapidis mentione lapidem declarari ſubſtantiam inficiatur. An cœcos judicat Medicos quod inter ſtrumam ſcirrhoſam & calculum diſtingvere non potuerit. Quam fragilis & rudis ſit à poſſe ad eſſe Concluſio, novit Medicus & Mathematicus clariſſimus. Ut igitur Hildanus non ſimpliciter omnibus obſervationibus de calculis in cerebro conſignatis fidem omnem derogat, ſed potius miratur, quomodo corpus adeo durum, ſolidum ac aſperum, quale lapis eſt, per tot annos ſine mortis periculo in cerebro deliteſcere potuerit? Concludit tamen, ſi rem diligenter indagemus, id nihilominus fieri potuiſſe, facile nobis fidem facient Anatomicæ diſſectiones. Ita & *Scheidius* (*p. 25.*) concluſit: Licet non omnino calculum in cerebro generari poſſe negemus, quando tophi ad articulos partes nervoſas; ac propterea cum cerebro communione gaudentes prognati, illius poſſibilem etiam in Cerebro generationem perſuadere poſſunt, tamen, uti forſitan rariſſima, ita quoque difficillima lapidis in Cerebro eſt generatio.

§. 47.

Ut etiam ſpeciales circa Cerebri partes & loca afferam inventorum calculorum hiſtorias; Eas accipe. In Cerebri parte anteriore *Joh. Wierus* (*l. 4. de Dæm. Col. 486.*). Lapidem offendit circa carunculas (proceſſus) mammillares *Matth. de Gradibus* (*in Rhaſ. c. 14.*). In dextro Cerebri ventriculo ſemiſtulti calculum colore albicantem, qui medica ſtatura examinatus grana pendebat tredecim, *Theod. Kerckring.* (*c. l. obſ. 35. p. 77.*). In Glandulâ pineali arenulas aſperas, quarum aliquæ propter magnitudinem calculi nomen merebantur *Regnerus de Graaf.* (*M. C. D. 1. Ann. 1. obſ. 127. p. 285.*). *Benjam. Bened. Petermann.* (*Dec. 1. obſ. med. 1. p. 11.*). In eadem arenulas & calculum exiguum invenit *Franc. de le Boë Sylvius referente Th. Bartholino* (*Cent. 4. Epiſt. 57. p. 367. & l. 3. Anat. Reform. c. 6. p. m. 336.*). *Flor. Schylius* (*præfat. in Carteſ. Hom.*). *Cornel. Stalpart von der Wiel.* (*Cent. 1. obſ. med. 12. p. 53.*) *ubi in Scholio plura.* Immemor eſſe non potes, *ſcribit ad Amicum Anton. Nuck.* (*Adenogr.Årioſ. Epiſt. Anat. adj. p. 151.*), qui ſemel glandulam pinealem totam calculoſam & 14. diverſæ magnitudinis & formæ calculis imo duriuſculis obſeſſam viderim & multis curioſis demonſtraverim, quemadmodum & hodie adhuc cuivis petenti eosdem

exa-

taminandos concedo. Interim, quod forſan mirabere, hi dum viverent non inus ingenioſos obſervavi ac alios, quorum glandula naturaliter erat diſpo-ta. Lapillum ibidem repertum, qui plus quàm dimidium glandulæ occu-abat, calculo probat ſuo. *Dn. D. Juſtus Veſti* in glandula pineali ter obſerva-t aliquot lapillos in cadaveribus violenta morte extinctis, quod narrat *(c. l.)* *oh. Adam Kirchhoff.* Tres lapillos *O. Borrichius* (*ap. Th. Bartholin. Cent. 3. E-ſt. 85. p. 362.*). In continua Cephalalgia denato pinealis glandula tota petro-magnitudine nucem avellanam adæquans teſtimonio *Joh. Baptiſtæ Contuli le Lap. Podagr. & Chiragr. Vid. A.E. Lipſ. Ann. 1699. p. 397.*). Add. *Isbr. de Die-erbrœck.* (*l. 3. Anat. c. 6. p. 313.*). *H. G. Herfeld* (*l. 2. Philoſ. Hom. c. 16. §. 386. 402.*). *David. Græbner.* (*Med. Vet. Reſtitut. c. 93. p. 493.*). Glandulam pine-em quaſi duplicatam & in eâ duos calculos figura cubi minoris reperit *Benj. ned. Petermann. (c. l. obſ. 10. p. 16.)* in virgine, an & huic duplicata anima? ideant & cogitent igitur Carteſiani, quam male habitet ipſorum mens ſeu ani-a rationalis, ſuasque functiones exerceat in domo lapidea. *Cl. Sylvius*, *narrat . Borrichius* (*ap. Th. Bartholin. V. 5. Act. Hafn. obſ. 81. n. 6. p. 194.*) inventis glandula pineali calculis, ut certe, me præſente, reperit freqventer, jocari ſo-bat, convenire eos animæ Carteſianæ, ut illa his inſidens tanquam è throno armoreo jus dicat partibus ſubjectis, hosque à liquore ſalis, qui in capite eſt educit. Epitaphio igitur condidit eandem *laudatus Nuckius* (*c. l. p. 153.*), iem, ſi volupe eſt, evolve.

§. 48.

Arenularum copiam per oculos expurgatarum allegat *Joh. Rud. Came-rius* (*Cent. 8. Memorab. med. §. 35. p. 569.*). Calculi ſub oculo per os rejecti hi-oriam texuit (*Pentecoſt. 1. obſ. 38. p. 24.*) *Dominic. Panarolus.* Gypſea mate-a ex angulo oculi Ægylope affecti rejecta teſtatur *Blegny* (*Zodiac. Gall. Ann. 79. M. S. obſ. 2. p. 140.*). Lachrymas petrefactas recenſet *Idem*, quas quidem jecit *Abbas Burdelot*, (*c. l. p. 58.*), vindicat autem *M. D. S. Romain.* (*ibid. M. pril. p. 87.*). Ex oculi globi alba ſede tophulum minimum impactum aciculâ uidam ſibi eximi curavit, *Plateroque* oſtendit (*Vid. Plater. tr. 3. l. 2. Prax. ed. c. 15. p. 1002.*). In venis, à quibus oculi dependent, hoſpitari aliquando te-imonio ſuo *(c. l.)* firmat *Paracelſus.* Stupendum videtur phænomenon, uod in Ephemeridibus Gallicis nobis exhibetur, nimirum arenam in oculos jectam eſſe, ex qua deinde à lachrymis in majorem molem adauctâ repeti-s vicibus provenerint lapilli non contemnendæ magnitudinis, *judicat Joh. uys* (*Podalir. Rediviv. p. 22.*). Humorem cryſtallinum induratum memorat

Nic. Steno (*Anat. Can. Carchar. cap. p. 104.*). Tartarum è viventis oculo effoſſum ſervavit *Carol. Drelincourt.* (*Præluд. Anat. p. 74.*). Lapidis magnitudine Fabæ minoris in principio Nervi Optici inventi meminit *Nicol. Blegny* (*c. l. M. April. p. 91.*). De lapillis faſcinatione magica in ſiniſtro oculo productis *Fried. Lachmund.* (*ſ. 3. Oryctol. c. 22. p. 73.*). *Fel. Plater.* (*l. 3. obſ. med. p. 664.*). De calculo & tofis palpebrarum egit *Aëtius* (*Tetrabibl. 2. Serm. 30. c. 80. col. m. 333.*)

§. 49.

In Narium tubulis hæſiſſe calculos non facilè leges, benè tamen per nares rejectos. In capite extra Cerebrum forſan circa cuneiformis oſſis foramina primò hæſit calculus nucis caſtaneæ minoris magnitudine poſt continuum capitis dolorem è Naribus per palatum rejectus, deſcriptus à *Jacobo Eckholdo* (*ap. Gregor. Horſt. l. 2. Epiſt. Med. ſ. 5. p. m. 461.*) & tales etiam Dactylorum magnitudine emunxit per Nares virgo Danica, memorante *Th. Bartholino* (*Cent. 1. Hiſt. Anat. 33. p. 54.*). Aliud *D. Joh. Fr. Khern.* (*M. C. D. 3. Ann. 5. & 6. obſ. 46. p. 100.*). Propè baſin Cerebri olfactus inſtrumenta impedientem planè calculum advertit *Georg Garnerus* (*ap. Joh. Schenck. l. 1. obſ. med. p. 181.*). Ex parte ſiniſtrâ Naſi lapillum extraxit *Lachmundus Pater, notante Filio* (*c. l. p. 72.*). *Add. M. C. D. 2. A. 3. obſ. p. 176.*). Naſi ſordes, ſ. mucum tartareum in lapideam ferè duritiem annotavit *Heinric. ab Heer* (*obſ. med. rar. 28.*)

§. 50.

Dubium videtur an in Aurium meatu ex ſordibus poſſit generari calculus? quia ex antiquis Medicis ſolertiſſimis inveſtigatoribus affectuum humani corporis non invenio, qui meminerit calculi Aurium, ſcribit *Jul. Caſſerius Placentinus* (*l. de Organ. Audit. c. 20. p. 90.*). Et ſubjicit: Recentiores noverunt, nec mirum, quia Artes per additamentum fiunt. At certò ſtatuendum id rariſſimè contingere, ac ſolum in iis, qui negligentia magna ducti expurgationi harum ſordium operam dare noluerunt. Si ex flavâ bile in cyſti fellis craſſefacta calculi generantur, cur ab eadem materia non fiat in auribus. Cephalalgia lateris dextri circa os petroſum torquebatur uxor *Excell. Th. Bartholini*: Tandem ipſa cum Cerumine ex aure dextrâ extraxit arenulas ex Cerumine à calore indurato natas credere poſſumus, cùm non rarò durius illud ſiccumq; excrementum extraxerim, addit ipſe *Bartholin.* (*V. 2. Act. Hafn. obſ. 45. p. 82*). Aliquot calculos ex aure excretos annotat *Carol. Joh. Myller.* (*M. C. D. 2. A. 6. obſ. 262. p. 326.*). Civis Chemnicenſis, *Georg. Horrezky* βαρήκο𝔬ς negligens Ceruminis expurgator fortè fortuna calculum è Cerumine compactum ex aure

extra-

raxit piſi forma & magnitudine, & maximam partem ante obitum audi- n recuperavit. Videant igitur Circulatores, Empyrici quid veri ſubſit rmulæ illis ſolenni: Si ſurdo in aurem ſpiritum oris inſufles, & ille calorem n ſentit, malum deſperatum & incurabile eſt.

§. 51.

Lapides in & ſub Lingva quis quærit? Sub hac lapides generari poſſe, *enzoar.* (*l. 2. Theiſir. tr. 2. c. 2.*) putavit. Hiſtorias conſignarunt *Nicol. Flo- ptin.* (*Serm. 4. tr. 1. c. 18. & Serm. 5. tr. 9. c. 12.*). *Anton. Guainer.* (*tr. de Cal- . Paſſion. c. 1.*). *Joh. Kentmann. & Corn. Gemma* (*c. l.*). *Jacob. Foroliv. 4. Comment. in Aph. 79.*). *P. Foreſtus* (*l. 14. obſ. med. 26. p. 127.*). *Hieron. rdan.* (*in Hipp. l. de Aliment. tr. 4. Lect. 40. p. 410.*). *Bruno Seidel.* (*obſ. med. Th. Bartholin. Cultr. Anat. Mich. Lyſer. addit. 3. p. 294.*). *Joh. Georg. Schenck. ithogeneſ. c. 4. p. 4.*). *Fel. Plater.* (*c. l. & l. 2. obſ. Med. p. 368. & l. 3. p. 841.*). *eron. Montuus* (*l. 4. Anaſc. Morb. c. 1.*). *Zacut. Luſit.* (*l. 1. Prax. admirand. p. .*). *Gerhard. Blaſius* (*p. 6. obſ. med. 14. p. 81.*). *Joh. Beverovic.* (*de Calc. Ren. Veſic. c. 6.*). *Matth. Unzer.* (*l. 1. de Nephritid. c. 5. p. 34.*). *Eſtanov. ap. La- r. River.* (*obſ. commun. 5. p. 682.*). *Nicol. Tulpius* (*l. 2. obſ. med. c. 25. p. 141.*) *bh. Heinric. Meibom.* (*Comm. in jusjurand. Hipp. c. 16. n. 3. p. 152.*). *Petr. Borell. Cent. 1. obſ. 4. & Cent. 2. obſ. 17. p. 117.*). *D. Simon. Schulzius* (*M. C. D. 1. A. 3. ſ. 1. p. 1.*). *Sebaſt. Scheffer.* (*ibid. A. 4. in Analect. p. 299.*). Lapidis ſupra mu- onem lingvæ enati mentionem fecit *Zacutus* (*l. 1. Hiſt. Med. Princ. obſ. 49. 122.*). E carne glandulosâ, lingvæ ſubjecta, vidit natos & exemtos *Fr. Tidicæus r. 6. de Microcoſm. p. 417.*). Vidit quoque in *Nobil. D. Gul. Polle* ſub lingva carne molli illi ſubſtrata genitum levem & tophaceum longiorem inſtar pillorum in capitibus Aſellorum mollium repertorum, qui ſponte ſuâ deci- ebat triennii ſpatio, alio ſubnaſcente, *Fr. Loſſius* (*l. 1. obſ. 33. p. 90.*). De Tophis b lingva, extat *Dn. D. J. Rüttorfferi* (*M. C. D. 1. A. 3. obſ. 43. p. 73.*) obſervatio. *oh. Georg. Volckamer, referente M. A. Severino* (*l. 4. de Recond. Abſceſſ. c. 29. p. . 259.*). Vidit lapillum nuclei dactylorum formam repræſentantem, quem exterrimus & ſagaciſſimus Anatomicus & peritiſſimus Chirurgus *Joh. Georg. Virſung, Bavarus, Practicus Medicus Patavinus* fœminæ cuipiam Anno 1640. xtraxerat ex angulo lingvæ ſubdito, ſecundum ductum ejusdem lingvæ loca- um. Duos, unum magnitudine caſtaneæ, alterum amygdali extractum retu- t *Heinrich von Roonhuyſen* (*p. 1. obſ. Chirurg. 29. p. 126.*) olivæ nucleo ſimilem *Rich. Wieſemann.* (*l. 4. c. 8. obſ. 8.*). Lapillum è Batrachio linguæ Lewardiæ xtraxit *Steph. Blancard. Kunſt- Kammer der Chirurgie l. 3. c. 10. p. 272.*). In

 ab-

abſceſſu ſub lingua nomine Batrachio adeò induruerat humor, ut lapideſceret. Ac in pelvim injectus in ægri faciem reſiluerit, (*Guilh. Ballon. l.1. Epid. & Ephem. p. 99.*)

§. 52.

In labio cancroſo inventus lapis (*Gerh. Blaſius p. 6. obſ. 15. p. 82.*). De lapidibus in palato, *Cæcil. Folius* (*ap. Th. Bartholin. cent. 1. Ep. 62. p. 155.*). Scrophulas tartareas obſervavit *Georg. Hieron. Velſchius* (*Diſſ. 2. de Ægagrop. p. 21*), in ſtrumis non raro producitur vel Gypſum, vel verus calculus, *ſcripſit Nic. Tulpius* (*l. 1. obſ. med. c. 46. p. 92.*), petrefactos habet unquam ſatis *laudandus Velſchius* (*Diſſ. 1. de Ægagrop. p. 5.*)

§. 53.

Guttur rimanti facem præfert *Avicenna* (*l. 3. Canon. fen. 9. c. 9.*), hiſtoriam ſuggerit *Pomaret.* (*ap. River. obſ. commun. 7. p. 684.*). Tonſillarum & faucium, deſcripſerunt *Joh. Kentmann.* (*c. l.*) *Nicol. Florentin.* (*Sermon. 5. tr. 9. c. 12.*) *Joh. Langius* (*l. 2. Epiſt. med. 57. p. 826.*). Vidit calculos Tracheæ adhærentes ℥ß & ℥j. pendentes, ut dixiſſes totam tracheæ fiſtulam petrefactam, *Steph. Blancard.* (*cent. 1. Anat. Pract. rat. obſ. 23. p. 59.*), & mortem à lapidibus aſperam Arteriam prementibus contigiſſe meminit *Theod. Kerckring.* (*Spicil. obſ. Anat. rar. 27. p. 61.*). Lapillum diuturnæ raucedinis cauſam aſperæ arteriæ inhærentem alibi (*M. C. D. 2. A. 8. obſ. 151. p. 318.*) pronunciavi, quo per tusſim & illa oppidò excuſſa fuit. In extremis aſperæ arteriæ ramulis natum exhibet *Rembert. Dodoneus* (*Exempl. Med. obſ. c. 24. p. 42.*). Tartaream materiam thymum obſidentem propalavit *Frider. Hoffmann. Pater* (*Cardianaſtroph. adm. p. 6.*)

§. 54.

In Maxilla dextrâ natum lapidem exhibet *Joh. Schenck.* (*l. 1. obſ. Med. p. 196.*). Dentibus & ſui ſunt lapides & tophi, quos Græci πῶρες appellant, atq; obſervatum eſt, *ſcribit Dan. Sennert.* (*l. 2. Med. Pract. part. 1. c. 10. p. 30.*), in quibusdam ita incrementum ſumſiſſe, & dentes materia iſta lapidea obductos fuiſſe, ut nulla dentium diſtinctio amplius appareret, ſed unius tantum oſſis ſpeciem præ ſe ferret, Idem *Euſtach. Rudius* (*l. de Dent. c. 29.*). Lapidem dentalem vocavit *J. B. Helmont.* (*tr. Alimenta Tartari inſontia n. 23. p. 200.*). Ne forſan Tartari nomen in exilium proſcriptum revocaret credo. Eundem denſata circa dentes colluvie adnaſci, ut in conchis marinis olim profitebatur *Alex. Benedictus* (*l. 5. de morb. corp. human. c. 2. p. 244.*). Propriam experientiam in propriis dentibus, allegat *Joh. Schenckius* (*l. 1. obſ. med. p. 204.*)

§. 55.

§. 55.

Quis verò calculorum in pulmonibus contentorum accuratum texet ca-
ogum? Autores accipe. Sunt autem *Ariſtoteles (l.3. de part. anim. c.4.)*
icenna (l.3. Canon. fen. 20. c. 22.), qui pulmonalium lapillorum mentionem
erunt. *Galenus (l.4. de loc. aff. c. 8.) Ægineta (l.3. c. 28. & 31.)* hæmoptoi-
m poſt diuturnam tuſſim in copioſo ſangvinis ſputo 4. aut 5. lapides triplici
aleo tribulis aquaticis ſimiles pondere 3. aut 4. ceratiorum eructaſſe. Adde
Aretæum (l.1. c.12.) Trallian. (l.5. c.4.) Trincavell. (l. 10. c. 6.) Hieron.
rdan. (comm. in ſ.4. Aph. Hipp. 79.) Joh. Wierus. (l.4. de præſtig. Dæmon. c.
p.446.) Joh. Kentmann. (c.l.) Ant. Beniven. (de abd. morb. cauſ. c.24. p.
.) Reiner. Solenander. (ſ. 5. Conſ. Med. 26. p.490.) Diomed. Cornar. (obſ.
d. 38.) J. C. Scaliger. (Exerc. 108. ſ.3. p.413.) Cornel. Gemma (c.l. p.99.) P.
reſtius (l. 14. obſ. 26. in Sch. & l. 24. obſ. med. 28. p.461.), & quos præterea ex
tiquioribus *citat Joh. Schenck. (l. 2. obſ. med. p. 227. & Lithogeneſ. c. 6. p. 26.)*
onh. Doldius (ap. Joh. Hornung. Ciſt. Med. Epiſt. 244. p. 437.) Fabr. Bartho-
t. (l.4. de Reſpir. c.3.) Dan. Sennert. (l.2. Med. Pract. p. 2. c. 7. p. 184.) Epi-
an. Ferdinand. (Hiſt. Med. 88.) Zacut. Luſitan. (l.1. Prax. adm. obſ. 103. p.24.
ſ. 104. p. 25.) Joh. Fernel. (l.5. Pathol. c. 20. p. 280.) Martin. Panſa (Conſil.
ripnevmon. qu. 17. p. 93.) Wolfg. Hœfer. (l. 2. Hercul. Med. c. 2.) Joh. Hiller.
Cent. 1. obſ. & curat. Med. 37. p. 22.) Gvilh. Fabric. Hildan. (Cent. 2. obſ. Chir.
. p. 107. obſ. 89. p. 186. & Cent. 6. obſ. 22. p. 521.) Phil. Salmuth. (Cent. 1. obſ.
ed. 7. p. 6.) Joh. Jac. Chiflet. (obſ. 38.) P. Pawius (obſ. anat. 9. p. 18.) Fr. Ign.
biermaier. (l. 1. Conſ. Med. c. 11.) Dom. Panarol. (Pentecoſt. 2. obſ. 22. p. 45.)
oh. Helwig. (obſ. med. 65. p. 217.) Mich. Raph. Schmuzen à Poyſtorff. (c. l. p. 18.
Borellus (Cent. 1. obſ. 67. p. 64.) J. B. Helmont. (tr. Aſthma & Tuſſis n. 42.
293.) Isbrand. à Diemerbrœck (l. 2. Anat. c. 13. p. 443.) Th. Bartholin. (cent.
hiſt. 33. p. 54. cent. 3. Epiſt. 80. p. 345. & ſ. 2. Diatr. de pulmon. p. 35.) Gerh. Bla-
us (p. 6. obſ. 18. p. 83.) Conr. Victor. Schneider. (l. de Catharr. ſpecial. p. 608.)
oh. Helwich. (obſ. med. 65. p. 65.) Illuſtr. Noſter Luc. Schrœckius (ſchol. in h. l.)
rid. Loſſius (l. 3. obſ. med. 1.) G. H. Velcsh. (Decad. 4. Curat. 4. p. 177. & 180.
. C. D. 1. Ann. 1. obſerv. 158. p. 337.) Heinr. Brechtfeld. (ap. Th. Bartholin. V. 1.
ct. Med. Hafn. obſ. 99. p. 192.) Joh. Jac. Wenc. Dobrzensky (D. 1. A. 2. obſ. 181.
278.) G. W. Wedel. (c. l. A. 3. obſ. 16. p. 21.) Matth. Tiling. (c. l. A. 6. & 7.
bſ. 132. p. 176.) Fr. Huldenreich (c. l. obſ. 221. p. 316.) Theod. Kerckring. (Spicil.
bſ. anat. 27. p. 64.) David Græbner. (Med. Vet. Reſtit. c. 5. p. 25.) Dn. D. Frid.
Hoffmann. (Not. in Petr. Poter. cent. obſ. c. 77. p. 99.) Corn. Stalpart. von der

 Wiel

Wiel.(*Cent.1. obſ.28.p.116.*). *In* pulmonibus Friderici Electoris Saxoniæ lapides inventos, recenſuit *Theander Mart. Luther.*(*Tom.2. Altenburg. p.*903.) *Joh. Langius* (*c.l.p.*836.). Nucis juglandis magnitudine validisſimæ tunicæ incluſum invenit *Steph. Blancard.*(*cent.2. obſ.8. p.206.*). Membranam pulmones ambientem admodum aſperam & inæqualem innumeris protuberantiis ſ. tuberculis verrucis per quam ſimilibus ubique reſperſam, quibus apertis in iis Tartarum quendam gypſeum calcis inſtar friabilem per totam pulmonum ſubſtantiam ſparſum vidit *Fr. Loſſius* (*l.2. obſ. med.*3. *p.*107.). Loco pulmonis in latere dextro materiam calci ſimilem reperit *Ms. Mauche* (*vid. Nicol. Blegny Z. Gall. A.1679. p.117. & 1680. p.*122.). Tusſim lapideam literis mandarunt *Fel. Platerus* (*tr.*3. *Prax. Med. l.2. c.15. p.1002.*) *Joh. Dolæus* (*l.*3. *Encyclop. Med. c.*13. §.10.*p.*592.) *Excell. Dom. D. Georg. Erneſt. Stahl, Fautor colendus, memorante Joh. Richtero* (*Diſſ. Med. Inaugur. de calce generat.* §.4. *p.5.*) *Joh. Franc.* (*M.C.D.*3. *A.*3. *obſ.71.p.88.*). Aſthma calculoſum *Bernh. Verzaſcha* (*cent. obſ. med.17. p.44.*). Calculum marmoreum ſtrictum ovi columbini magnitudine in gibbo dextra parte pulmonum cum alio in lobis illis propè arteriam aſperam hærente à fixo pectoris dolore conſumto deprehendit *Ioh. Bapt. Contulus* (*V.A.E. Lipſ. Ann.99.p.*397.). In lapicidarum pulmonibus magnam arenularum copiam conſpici *Isbr. à Diemerbræk* (*l.c.*) annotatum reliquit, & hos tuſſiculoſos easdem cum ſputo ejeciſſe non ſemel conſpexi.

§. 56.

Cor vitæ thalamum, regiam ſpirituum ſedem, Microcoſmi ſolem à calculoſa affectione immune proclamarunt, inter quos eſt *Vidus Vidius* (*c. de morb. cord.*) *ap. Gothofr. Mœbium* (*Med. Phyſiolog. c.12. p.*287.), id verò redarguunt, quæ de calculis cordis colligit *Joh. Schenckius* (*l.2. obſ. med. p.273.*) *I. G. Schenck.* (*lithogeneſ. c.7. p.13.*). Nuper (*ſcribit Th. Eraſtus ap. Laur. Scholz, Conſil. 103. col.276.*) in corde cujusdam, qui palpitatione cordis frequenter corripi ſolitus erat veluti lapillus niger repertus fuit. In Cardinalis Mazarini anno 1661. diſſecto cadavere cor inſolitæ magnitudinis tophaceâ quadam materiâ imprægnatum inventum fuit, notante *Frid. Hoffmanno* (*c.l.p.*2.) materiam ſabuloſam *Conrad. Vict. Schneider.* (*l.3. de Catharr. c.7. p.*236.). Quidam obſervarunt in corde callum inſtar calculi, commentatur *Iac. Hollerius* (*in ſ.6. aphor.18.*) *Ioh. Liebautius* (*p.*246.). Calculum ex Tartaro circa valvulas dextri ventriculi concretum minoris Caſtaneæ nucis obſervavit *Gregor. Horſt.* (*c.l. p.457.*). Non ſemel in corde lapides viſos, teſtatur *Petr. Borellus* (*Cent.1. obſ. 88. p.87.*). In Principis Auerſpergi Conjuge *celeb. Phil. Iac.*

Sach-

…chſius (*M. C. D. 1. A. 1. in ſchol. ad obſ. 44. p. 136.*) *de Hieron. Schreibero* è li-
…ris *Abra. Myrgelii J. G. Schenck.* (*c. l.*), in puellæ undecim annorum corde
…pillam ponderis gr. XIV. colore autem & reliquo habitu referentem eum la-
…dem, quem inter medicamenta rariora ex India aſportant, & Bezoarticum
…cunt, advertit *Th. Kerckring.* (*c. l. obſ. 78. p. 182.*). Mulierem quadrimeſtri
…yſuria extinctam duos calculos in cordis parenchymate cum aliquot puſtu-
… oſtendiſſe diſſectoribus *J. B. Helmont.* (*tr. Retentæ pag. 495.*) *autor*
…. In corde Maximiliani II. Imperatoris tres lapides obſervati, de-
…ibus *Johan. Wierus* (*l. 4. de Præſtig. Dæmon. c. 16.*), quem *citat Johan.*
…*henck.* (*l. 2. obſ. med. p. 273.*). In dextro ventriculo etiam tres *Zacut. Luſit.*
… *2. Prax. admir. obſ. 141. p. 37.*). In ſectione nobiliſſimæ fœminæ ex familia
…tiquisſima Roſenbergiorum oriundæ lapidem totam cavitatem cordis im-
…entem (dextram, an ſiniſtram, non addidit,) corpore incurvo, colore cineri-
…, in cujus apice duo veluti prominebant roſtra conſpexit *Bernh. Stiberus*
…*p. Gregor. Horſt. c. l. p. 455.*), gemellam, ſi non eadem eſt, habet *Georg.*
…*ancus à Franckenau hiſtoriam* (*Lithol. Microc. in pect.* §. *21.*) Lapidis inſtar
…rallii in Chiliarcha ex relatione *Angelocratoris* mentionem injicit Idem
… *l.* §. *22.*) Ferei coloris in corde *Hammonis Medici Turcici Cæſari Leonhard.*
…*urneiſer.* (*p. 2. Onomaſt.*) ſiniſtrum Ventriculum induratum Londini ab
…uardo Majo inventum *M. Aur. Severin. cit. Godofr. Mœbio* (*c. l. p. 253.*) te-
…tus eſt. Quæ deſunt, ſupplent *Joh. Wolff.* (*Cent. 16. Lect. Memor. f. 853.*)
…*rnel. Gemma.* (*c. l. p. 100.*) *Jacob. Holler.* (*l. 1. de Morb. Int. c. 50. Caſp. Hoff-*
…*nn.* (*l. 3. Inſtit. Med. c. 123. p. 477. & Apolog. pro Galen. l. 3. p. 2. ſ. 5. c. 350.*)
…*h. Aſſuer. Ampſing.* (*de Calcul. c. 1.* §. *4. & c. 13.* §. *13.*). *Wolffgang. Hœfer.*
… *2. Herc. Med. c. 1. p. 28.*). *Joh. Dan. Horſt.* (*manuduct. ad Med. p. 1. c. 7.*
…*2. p. 158.*) *Athanaſ. Kircher.* (*l. 8. M. S. ſ. 2. c. 3. p. 53.*) *Nicol. Franchimont.*
…*ithol. Med. quam judice Franco Noſtro c. l.* §. *19. ex Th. Burnet. Theſaur. Med.*
…*act. l. 3. ſ. 3. p. 106. exſcripſit*) *Theod. Craan.* (*diſſ. de Hom. c. 16. p. 147.*)
…*rhard. Blaſius* (*p. 1. obſ. 13. p. 80.*) *Tranſact. Angl.* (*Ann. 1665. p. 95.*) *Ph. J.*
…*chſius* (*Ocean. Macro-Microcoſm.* §. *37. p. 35.*)

§. 57.

Circa venam cavam tàm aſcendentem, quam deſcendentem materiam
…pſeam pugni magnitudine offendit *Guilh. Fabr. Hildan.* (*cent. 2. obſ. Chir.*
…*. p. 117.*) Saxeum craſſamentum circa membranas ſigmoëdes arteriæ aortæ
…pinxit *Corn. Gemma* (*c. l. p. 99. ſq.*). Calculos in Arteriis deſcripſere *Joh.*
…*rnel.* (*l. 5. Pathol. c. 12. p. 157.*) *Dan. Beckher.* (*l. 1. Microc. c. 15. p. 168.*). In
arte-

arteriarum tunica interna *M. C.* (*D. 2. A. 5. obſ. 86. p. 191.*). Circa baſin arteriæ magnæ *Corn. Gemma* (*c. l.*). In ipſa arteria materiam arenaceam *Joh. Georg. Greiſſel.* (*M. C. D. 1. A. 1. obſ. 74. p. 171.*) A bile tophos nigros *Joh. Fernel.* (*c. l.*) ad aortæ arteriæ initium *Joh. Riolan.* (*ap. Th. Bartholin. c. l.*) In aorta fiſtula lapidea. In Arteria propè venam cavam *Ath. Kircher.* (*c. l.*). In ramo Arteriæ aortæ, qui vergit ad glandulam Euſtachii ſiniſtro Reni impoſitam *Nic. Tulpius* (*l. 2. obſ. cap. 25. p. 144.*), *Carol. Piſo* (*obſ. 101.*) in arteria venoſâ ad foraminis ovalis veſtigium lapidulum ductum exactè claudentem *Alex. Maurocord.* (*de Nat. & Uſ. pulm. c. 10. p. 88.*) oculis uſurpavit. In arteria venoſa & vena arterioſa *P. Marchettus* (*ap. Joh. Rhod. Cent. 3. obſ. 4. p. 111.*). In venâ cavâ *Joh. Wierus* (*c. l. p. 445.*) *Reald. Columbus & Bonamicus* (*ap. C. V. Schneider. l. 3. de Catharr. c. 7. p. 147.*). In vena portæ & Hæmorrhoidibus *Columbus* (*l. 15. de R. A. p. 491.*). In Emulgentibus ad pugni magnitudinem in puero 9. annorum, teſte *Henric. Mœnichenio.* (*obſ. med. 20. pag.* 259.) *Carolus Lana Medicus Brixienſis.* In vena Thoracica externa *Nic. Tulpius* (*l. 4. obſ. med. c. 22. p. 311.*)

§. 58.

Eſt & in ventriculo lapidicinæ locus. Hiſtorias ex Veteribus narrant *Nicol. Florentin.* (*Serm. 5. tr. 4. c. 53.*) *Gentilis in lib.* 4. *Avic. f. 1. tr. 2. c. de Febr. Sext.*) *Hieron. Cardar.* (*l. 2. contradict. 9. tr. 5. l. 2. de Subtil. p. 136.*) *Marcell. Donat.* (*l. 4. Hiſt. med. mir. c. 30. p. 520.*) *Joh. G. Schenck.* (*Lithogeneſ. c. 8. p. 35.*) *Conrad. Geſner.* (*p. 1. Foſſ. c. 12.*) *Corn. Gemma* (*c. l.*). Uſnea ſtomachi lateribus adhæret *Paracelſus* (*d. 2. de Tartar. tr. 1. annot. ad. c. 1. p. 411.*) In Anatomia apud Venetos in cujusdam ventriculo tres lapides inventi, prodidit Idem (*ib. add. p. 397.*) Plures quam 30. calculos nunc majores, nunc minores fundo ac ſubſtantiæ ventriculi pertinaciſſimè adhærentes extraxit, *Joh. Bilgerus* (*ap. Greg. Horſt. l. 1. Epiſt. Med. p. 11. p.* 456.). Simile retulit *Wolffg. Hœfer.* (*l. 3. Her. Med. c. 1. p. 120.*) *Steph. Blancard.* (*Cent. 1. obſ. 72. p.* 154.) Talem & obſervavit Hydropicum *Th. Bartholin.* (*Cent. 3. Epiſt.* 50. *p.* 207.) in Æramentorum fuſore, qui de Capitis & ventriculi doloribus inappetentiâ febrique continua conqueſtus, laterem quaſi prædurum & excoctum in ventriculi fundo notavit *J. B. Contulus* (*Vid. Act. Erud. Lipſ. A. 99. p.* 397.). Quendam fabæ magnitudine lapillos vomuiſſe *è Guilh. Fabr. Hildano* (*cent. 6. obſ. Chirurg.* 22. *p.* 21.) conſtat; alium nucis juglandis *ex Alex. Benedicto* (*l.* 13. *de Cur. Morb. c. 22. p.* 476.), gemellam (*è Laur. Scholz M. S.*) obſervationem recitat *P. J. Sachſius* (*Epiſt. de Mir. Lap. nat. p. 100. & l. 1. Gammar. c.* 14. *§.* 3. *p.* 292.)

292.) *cui & Joh. Agricola non ſemel retulit ſe lapidem in ventriculo prognatum, vomitu rejectum manibus palpaſſe. Add. Th. Bartholin. (c. l.). Simon. Schulz.* D. *1. A. 3. M. C. obſ. 186. p. 142.)*, vomitum lapidum in Arthritide, lege ſis *M. C.* D. *3. A. 2. obſ. 30. p. 39.)*. In ventriculis tam duram vidit membranam effe-am, ut teſtacei viderentur, *Chriſtoph. Guarinon. (Conſult. Med. 455. p. 516.)* omacho cujusdam Præſidis annatum ſacculum lapidibus refertum, memorat *h. B. Helmont. (tr. Retenta p. 497.)*

§. 59.

De Hepaticis calculis jam olim quædam *Ariſtoteles (l. 3. de Part. Anim. 4.)* & varia ex antiquioribus iterum curioſo ſuggerit *Joh. Schenck. (l. 3. obſ. ed. p. 412.)* & *J. G. Schenck. (Lithogeneſ. c. 9. p. 37.)*. De lapiciditate in Epate ommentatus eſt *Joh. Serapio (tr. 4. Pract. c. 2.)*. Tradidere & quædam exem-a *Ant. Benivenius (de Abd. Morb. cauſ. c. 3. edit. Dodon. p. 132. & c. 94. p. 231.) aſp. Peucer. (de Divinat. Gener. p. 530.). J. C. Scaliger. (c. l. p. 423.). Jacob. omenicenus (ap. Petr. Andr. Mathiol. l. 5. Epiſt. Med. p. 323.) & ipſe Matthiol. c. l. p. 325.). Felix Plater. (l. 3. obſ. med. p. 42.). Leonh. Doldius (ap. Jacob. ornung Ciſt. Med. Epiſt. 244. p. 137.). Cœl. Rhodigin. (l. 4. Lect. Antiqu. c. 17. l. 204.). Gerh. Blaſius (c. l. obſ. 19. p. 84.) M. C. (D. 3. A. 3. obſ. 72. p. 90.) D. oh. Francus.* In Panniculo Epatis & ipſa ſubſtantia, grandes & magnos tu-us eſt *Joh. Wier. (l. 3. c. l. c. 15. p. 428.)*. Fabæ majoris magnitudine & qui olore lapidem Bezoar referebat, habuit Aurifaber Pragenſis, teſtimonio *Ans-elm. Boëtii à Boot (l. 2. de Gemm. c. 349. p. 266.)*. Tres in juvenis nobilis He-ate repertos, recenſuit *Joh. Kentmann. (c. l.)*, quorum unus dimidium ovum olumbinum æquabat. Etiam tres in Alio *Guilh. Renodeus (l. 3 de Mat. Med. 23.)*. Lapillos in Epate in febri lenta extinctis, communicat *J. B. Helmont. (tr. gnotus Hydrops n. 11. p. 409.)*, calculi lobo jecoris annati ovi columbini magni-udine mentionem injicit *Heinr. ab Heer (obſ. rar. 1. p. 27.) Add. Paul. Sorbait M. C. D. 1. A. 2. obſ. 106 p. 179.)*. Inſignes Epatis calculos tradidit *Steph. Blan-ard. (Cent. 2. obſ. 80. p. 289.)*. Jecur viri, in quo natus lapis inſtar pilæ memo-at *Gerh. Blancke (Catal. Antiqv. & Nov. quæ in Anat. publ. Lugd. Batav. ſer-antur capſ. L. n. 63. p. 28.) Add. Marcell. Malpighium (de Epat. Struct. c. 2. p. 12.)* apillos teſſerarum figuram repræſentantes & inſtar marmoris variegatos uamplurimos è Chiliarchæ cujusdam uxoris Hepate poſt obitum exemtos idit *Godofr. Mœbius (Fund. Med. Phyſiol. c. 14. p. 349.)*. Calculos ex Abſceſſu irca Hepar tradidit *Fel. Plater. (l. 3. obſ. p. 341.)*. Innumerorum ex abſceſſu irca Hepar prodeuntium *Gottfrid Thileſius (D. 1. M. C. A. 1. obſ. 105. p. 242.)*.

 Sin-

Singularis eſt illa de duobus tumoribus ſaxeis, à ſuſpenſorio Epatis dependentibus, quorum alter librabat 16, alter 12. pondo in matrona Regiomontana (*ap. Th. Bartholin. Cent. 4. hiſt. An. 64. p. 364.*) *Chriſtophori Tinctorii* relatio. Nec obliteranda illa J. *C. Scaligeri* (*c. l.*) annotatio, de atris in Senatoris Epate inventis lapidibus, qui in aquam injecti intumuere.

§. 60.

De lapidibus, qui in fellis reconditorio coagulantur, nullibi non plenæ ſunt obſervationum Pandectæ. Largam horum meſſem *apud Schenckios* (*l. c. p. 419. & Lithogeneſ. c. 10. p. 43.*) invenies. Auxere poſt hos illam ſequentes; ut Spicilegium ipſam meſſem ſuperare videatur. Evolvatur *J. Langius* (*c. l.*) *Cornel. Gemma* (*c. l. p. 99.*). *Gabr. Fallopius* (*l. 4. obſ. anat. c. 7. f. 158. a.*). *P. Foreſtus* (*l. 24. obſ. m. 28. p. 40.*). *Reiner. Solenander* (*ſ. 5. Conſil. 16. p. 493.*). *Georg. Fabric.* (*l. 3. Annal. Miſn. p. 206.*). *Ulyſſ. Aldrovand.* (*Muſ. Metall. p. 784.*). *Fel. Plater.* (*l. 3. obſ. med. p. 840.*). *Joh. Fernel.* (*l. 5. Pathol. c. 12. p. 287. & l. 6. c. 5. p. 295.*). *Gregor. Horſt.* (*l. 2. Epiſt. Med. ſ. 5. p. 458.*). *Anſh. Boëtius à Boot* (*c. l.*). *Guilh. Fabr. Hildan.* (*Cent. 1. obſ. Chirurg. 60. p. 48. l. de Ichor. & Melicerid. c. 27. p. 886.*). *Dom. Panarol.* (*Pentecoſt. 5. obſ. 22. p. 158.*). *Carol. Piſo* (*l. 2. de Morb. à Colluv. Seroſ. Ort. p. 2. c. 4. obſ. 17.*). *Petr. Borell.* (*cent. 1. obſ. 4. p. 8. & cent. 3. obſ. 22. p. 216.*). *Joh. Rhodius* (*Cent. 3. obſ. 2. p. 107.*). *Guilh. Ballon.* (*l. 2. Ephem. & Epid. p. 253.*). *Joh. Riolan.* (*l. 2. Enchirid. Anat. c. 25.*). *Balthaſar. Tim. à Güldenklee* (*l. 3. Caſ. Med. 28. p. 145.*). *Franciſc. Gliſſon.* (*Anat. Hepat. c. 7. p. 81.*). *Guilhelm. Staten* (*ap. Arnold. Sengverd. l. 5. Introd. ad Phyſ. c. 5. p. 426.*). *Joh. Dan. Horſt. obſ. Anat. 7. p. 17.*). *Andr. Cnœffel* (*M. C. D. 1. A. 3. obſ. 207. p. 383.*). *Car. Rayger.* (*c. l. obſ. 283. p. 498.*). *Th. Bartholin.* (*Cent. 2. Hiſt. 54. p. 269. Cent. 2. Epiſt. 62. p. 253. & Cent. 3. Epiſt. 85. p. 362.*). *Nic. Guilh. Beckers* (*M. C. D. 1. A. 1. obſ. 44. p. 135.*). *Sachſ.* (*in Schol. ad cit. obſ. p. 136. & de mirand. lap. nat. p. 102.*). *Joh. Vesling.* (*obſ. & Epiſt. 47. p. 164.*). *Fr. Osw. Grembſ.* (*l. 2. Arbor. Integr. & Ruinoſ. c. 1. §. 7. n. 39. p. 127.*). *G. H. Velſch.* (*Epiſagm. 65. p. 40.*). *Th. Willis* (*de Morb. Convulſiv. c. 12. p. 221.*). *P. Sorbait* (*tr. 6. Med. Pract. c. 5. p. 741.*). *Ioh. Grœn.* (*de Dupl. Bil. Vet. c. 11. ſſ. 3. p. 143.*). *Ioh. Dolæus* (*l. 3. Encyclop. Med. c. 13. §. 10. p. 592.*). *Ioh. Tackius* (*Chryſogon. Animal. & Mineral. p. 30.*). *Fried. Loſſius* (*c. l.*). *Fred. Ruyſch.* (*obſ. anat. 9. p. 54.*). *Fried. Huldenreich* (*M. C. A. 6. & 7. obſ. 221. p. 322.*). Inter ſingularia reputanda magnitudo, quando lapidis pellucidi magnitudine avellanæ mentio facta *à Nicol. Blegny* (*Zod. Gall. Ann. 79. p. 117.*), ovi columbini, (*c. l. p. 84.*), ovi palumbini figura, *M. R. Schmuzen* (*c. l. p. 21.*), veſicula fellis matro-

nae

æ illuſtriſſimæ longitudine ovi gallinacei, ſed craſſitie paulum minori à ſilice ommuni, quo plateæ civitatum ſternuntur, materia nihil prorſus differens, iſi quod ſubflaveſceret ac ſimul quendam virorem affectaret, *Bohusl. Balbin. l. 1. Miſc. Bohem. R. c.* 34. *p.* 84.) ℥iij. *Seb. Scheffer.* (*M. C. D.* 2. *A.* 3. *obſ.* 152. *p.* 97.) Folliculus Fellis pondere lapidis incluſi pendulus in ſubſtratum inteſtiıum procubuerat, quod (mirum!) in offenſi Fellis utero motu attriverat, *prodilit Ioh. Lang.* (*c. l. p.* 836.). Inſignes fuere illi, quos deſcripſit *Hildanus* (*Cent.* .. *obſ. Chirurg.* 44. *p.* 320.), quorum primus ℥xiv; alter ℥iiiiß pendebat. In Muere duos, unus gr. 48. alter 38. pendebat, non friabiles, ſed Bezoarticos duritie quantes (*Nova Lit. German. A.* 1703. *p.* 156.). Numerus præterea notabilis in eſica Fellis *Conſiliarii Saxonici Schuderi* octo reperti, quorum maximus nuem juglandem, reliqui piſorum majorum magnitudinem æquabant (*Dn. D. Chriſtian. Warliz. Muſ. Curioſ. n.* 4.). Sereniſſimi Marchionis Brandenburgici eſicæ felleæ capſula calculas 16. continuit, *teſtimonio C. V. Schneideri* (*l.* 3. *de Cathárr. c.* 7. *p.* 235.) 27. *Gregor. Queccius* (*ap. Ioh. Helwig. c. l.*). In Hydropio 32. *Cornel. Gemma* (*c. l. p.* 99.). In nobiliſſimo Domino 53. *Iac. Hollerius Schol. ad l.* 1. *de Morb. Int. c.* 48. *p.* 517.). *In Cardinali de Wartenburg.* 67. *Ioh. Helwig.* (*obſ.* 81.) 72. Calculos flavos fabarum minorum & piſorum formam quantes in folliculo fellis & ductibus Cholodochis invenit *Steph. Blancard.* (*Cent.* 1. *obſ.* 47. *p.* 112). Maximè numero memorabiles ſunt *ap. Fel. Plater. l.* 3. *obſ. med. p.* 841.) trecenteſimum excedentes. In ductu cholidocho tunorem & in eo calculum invenit *Benj. Bened. Peterm.* (*Dec.* 1. *obſ. med.* 9. *p.* 3.). In *Duciſſa de Anbringen* 136. *Dav. Reichius* (*M. C. D.* 2. *A.* 10. *Append. p.* 74.) n quodam viro magno 143. *Ioach. Camerar.* (*cit. Ioh. Friedelio Diſſ. de Calc. Ren. & Veſ. c.* 3.). Totum fel lapidefactum *ap. Petr. Andr. Mathiol.* (*l.* 5. *Epiſt. p.* 24. *ſq.*). Cylindri figura, iterum *Blancard.* (*Cent.* 2. *obſ.* 24. *p.* 236. & *obſ.* 34. . 251.). Bilis Georgii Bohemiæ Regis in rubeum lapidem converſa fuit, notane *Joh. Caminiceno* (*ap. Mathiol. c. l.*) & *Joh. Muralto* (*Exerc. Anat.* 8. *p.* 380.). Neſcio igitur, quid adegerit *D. Cornelium Phyſicum Danum Medicum*, quod deò obſtupeſcebat, cum in veſica fellis *Chriſtierni II. Regis Daniæ* compluies lapillos collectos videret, pronuncians, quod ſimile aliquod ante nec viſum illi, nec auditum eſſet, prout in literas id retulit *Joh. Suaningius* (*l.* 3. *Hiſt. Vit. Chriſtiern. II. c.* 4. *p.* 502. *ſq.*). Plura collegit. *Ill. Præſes* (*Schol. in Joh. Helbig. obſ.* 81. §. 57. *p.* 252.)

§. 61.

Ut fellis paſſim obvii; ita Lienis rariores. Mentionem tamen eorum fecit

(*c.l.*) *Ariſtoteles. Thurneuſeri, Hollerii, Fallopii compilavit nobilis ille obſervationum Eclogarius Joh. Schenckius* (*c.l.p.426.*), queis, ſi lubet, junge *Nic. Fontan.* (*Exerc.31.p.92.ſq.*) *Guilh. Fabric. Hildan.* (*cent. 1. obſ. Chirurg. 60.p.48. & cent. 4. obſ. 40. p. 320. & tr. de Ichor. & Melicer. c. 27. p. 886.*) *Marcell. Malpigh.* (*T. 2. oper. p. 292.*), qui & in ovium Liene calculos concretos ex materia gypſea tradidit, (*de Lien. ſtruct. c. 1. p. 167.*) *Dn. D. Iſraël. Med. Prof. Heidelb.* oſtendit *Roſino Lentilio* calculos binos ſatis grandes colore fuſco præditos, figurâ catulos parvos, quatuor prominentiis ceu pedibus & capite mentitos, pluribusque aliis ſociatos, in liene vetulæ cujusdam repertos (*M. C. D. 2. A. 7. obſ. 136. p. 262.*) *And. Cnœffelius* (*M. C. D. 1. A. 4. & 5. obſ. 57. p. 48.*). Lienem quaſi convolutum calculis plenum conſpexit in cive Patavino, qui annis tribus in carcere detentus, tandem nigro arquato defunctus, ſectioni publicæ adhibitus fuit, lienem præter cœtera minus craſſum latumque & exiguum omninò reperimus, narrat *Andr. Veſal.* (*l. 5. de Hum. corp. fabric. c. 9. p. 360.*), & gibba ejus parte adipem adnatum inſtar candidisſimi durisſimique lapidis concretum. Subſtantia viſceris huic erat arida & impenſe dura calculos è Liene ad vas breve & exinde in ventriculum (*credat qui volet*) rejectos habet *Heinr. Rufus* (*ap. Lazar. River. obſ. commun. 6. p. m. 670.*). Quod ad Pancreas in viragine Hottentotica calculos in Pancreate obſervavit Chirurgus, teſte *Wilhelm ten Ryne* (*de promont. Bonæ ſpei. c. 8. p. 34.*). Add. *Merclini* (*M. C. D. 1. A. 8. obſ. 50. p. 78.*) obſervationem. Pancreas lapidoſum intimat *Dominic. Panarol.* (*Pentec. 1. obſ. 44. p. 27.*), explicat verò ita durum, ut lapidem æmularetur. Idem de momento (*Pentecoſt. 3. obſ. 10. p. 48.*). Scirrhoſum forſan utrumque extitit.

§. 62.

Qui de Peritonei calculis quædam annotarunt, vix ſunt, præter illum *J. Theod. Mæren* (*M. C. D. 2. A. 4. obſ. 128. p. 251.*), qui inter duplicaturam Peritonei offendit. Interim ex umbilico & per umbilicum prodiiſſe *Chriſtoph. Roesler.* (*M. C. D. 1. A. 3. obſ. 329. p. 542. & Carol. Joſeph. Myller. D. 2. A. 7. obſ. 228. p. 431.*) perhibent. *D. Tolet, Chirurgus Pariſienſis* retulit, (*J. Grœnevelt. Diſſ. Litholog. Artic. 5. p. 5.*), ſe vidiſſe virum, qui ante XX. annos calculum per umbilicum excreverat. Lapidem umbilico adhæſiſſe nucis avellanæ magnitudine teſtatum reliquit *ap. Joh. Rhodium* (*cent. 2. obſ. 90. p. 104.*). Alium deſcripſit *Cæcil. Folius* (*ap. Th. Bartholin. l. 1. Anat. Ref. c. 27. p. m. 204. & cent. 1. Epiſt. 62. p. 155.*), quæ deſunt, ſupplet *Joh. Schenckius* (*c. l. p. 514.*) & *Matth. Unzer.* (*l. 1. de Nephrit. c. 5. p. 35.*). In Ingvinibus lapidem notavit *Joh. Arculanus* (*in 9. Almanſ. c. 104. f. m. 186. b.*) Veronæ.

§. 63.

§. 63.

Qui de Meſenterii lapidibus ex antiquis Exempla annotarunt, recenſuit ſæpius nominatus *Joh. Schenkius* (*c. l. p. 405.*). Habet & obſervationem *Petr. Foreſt.* (*l. 24. obſ. med. 28. p. 461.*). Materia gypſea in Meſenterio & circa venam portæ occurrit *G. F. Hildano* (*cent. 2. obſ. Chirurg. 44. p. 117.*). Talem à lapillis in venis meſeraicis deduxit *Dan. Wincklerus* (*M. C. D. 1. A. 3. obſ. 307. p. 528.*). Gemellam habet *Philipp. Ludovic. Ebenus* (*obſ. 50. p. 56.*), de puella pro phtiſicâ habitâ, in quâ pulmonibus inſontibus, tres in meſenterio reperti calculi. De tribus fratribus idem habet *Joh. Henem.* (*ap. Theoph. Bonet. l. 2. Anat. Pract. ſ. 7. obſ. 131. p. 615.*). Ingentium calculorum hiſtoriam texuit *G. Abr. Merclin.* (*c. l.*). Meſenterii glandulas materia argillacea impletas ſuggerit *Pompejus Sacchius* (*l. 2. Method. nov. Febr. cur. c. 3. n. 12. p. 90.*). Partem Meſenterii vidit oſſeam *Joh. Rhodius* (*cent. 2. obſ. 96. p. 103.*). Lapidoſi Meſenterii hiſtoriam recenſuit (*Pent. 5. obſ. 29. p. 256.*) *Dominic. Panarolus.*

§. 64.

Inteſtinorum calculos, ſ. calculorum per inferiora excretionem ſe neque vidiſſe, neque alium, qui viderit unquam audiviſſe, pronunciavit *Galenus* (*l. 6. de loc. aff. c. 1.*), qui tamen ante (*l. 1. de loc. aff. c. 5.*) ſcripſerat, nonnullis placere, lapides etiam in colo naſci. In hunc locum procul dubio digitum intendit *Paulus* (*l. 3. c. 41.*), ſi rectè conjecturo. Quod ſi rem acu non tango, optimo jure (*l. 2. Epiſt. Med. 57. p. 838.*) *Joh. Langius Paulo* dicam ſcripſit: Quam vellem, *Paule* mi, nobis teſtimonii hujus locum *in Galeni libris* nominatim indicaſſes. Inconſulto id feciſſe *Langium*, *David Græbner.* (*Med. vet. reſtit. c. 9. p. 79.*) judicat. Vox enim ἱστορεῖ, quâ *Ægineta* utitur, ſe non vidiſſe, ſed aliorum relatu hanc obſervationem memoriæ tradidiſſe, indicat. Contrarium tenet *Hieron. Mercurial.* (*l. 7. variar. lect. c. 20. p. 115.*), idque ſatis ſuperque teſtatur larga *ap. Schenckios* (*l. 3. obſ. med. p. 387. & Lithogen. c. 13. p. 55.*) obſervationum ſeges. Teſtimonio præterea ſuo & Experientiæ calculo in partes noſtras veniunt *Avicenna* (*l. 3. Canon. Fen. 17. tr. 3. c. 6. f. m.* 344.) *Joh. Arculan.* (*c. l.*) *A. M. Braſſavola* (*c. l.*) *Hier. Capivacc.* (*l. 3. Pract. c. 13.*) *Johan. Matth. Gradi* (*comm. in 9. Rhaſ. tr. 3. c. 14. p. 327.*) *Victor. Trincavell.* (*l. 10. de Rat. cur. aff. c. 6. p. 286*) *Alex. Pedemontan.* (*Addit. ad Meſ. c. 3. ſumm. 1. part. 4.*) *Diomed. Cornar.* (*obſ. med. c. 2. p. 4.*) *Joh. Crato* (*ap. Laurent. Scholz. Epiſt. med. 140. col. 245.*) *Corn. Gemma* (*c. l.*) *P. Foreſt.* (*c. l.*) *Joh. Fernel.* (*l. 6. Pathol. c. 9. p. 303.*) *Horat. Augen.* (*comment. in art. cur. Galen. ad Glaucon.*) *Joh. Riolan. Pater.* (*l. 2. Method. general. ſ. 2. c. 2.*) *Joh. Ingolſtetter.* (*ap. Joh. Hor-*

nung Ciſt. Med. Ep. 229. p. 419.) Hieron. Reuſner. (Exerc. 5. de Scorbut. p. 339.) Joh. Faber. (ap. Gregor. Horſt. l. 2. Epiſt. med. ſ. 5. p. 450. ſq.) Joh. Matthæus (Relat. hiſtor. Caſ. 2. p. 129.) Hercul. Saxon. l. 3. Med. Pr. c. 25.) Guilhelm. Renodeus (l. 3. de mat. med. c. 23.) Franc. Valleſ. (comm. in l. 5. Epid. Hipp. hiſt. 25. col. 466.) Anut. Foëſ. (in l. cit. Hipp. p. 241.) Reald. Columb. (l. 15. de anat. p. 491.) Matthias Unzer. (l. 1. de Nephrit. c. 5. p. 35.) Heinric. Rufus. (ap. Laz. River. obſ. commun. 4. p. 670.) Laz. Meyſſoner. (Nov. & arcan. Doctr. Febr. p. 53.) Dominic. Panarol. & apud hunc Anton. Vitaglian. (Pentecoſt. 5. obſ. 12. p. 140.) Fr. Gliſſon. (Anat. Hepat. c. 7. p. 82.) Th. Barthoc. (cent. 4. hiſt. 11. p. 230.) Heunius (ap. Eund. cent. 3. Ep. 59. p. 237.) Paul de Sorbait (c. l.) O. Borrichius (ap. Th. Barthol. Vol. 5. Act. Hafn. obſ. 65. p. 159.) Fried. Lachmund (Adm. Foſſil. S. 3. c. 22. p. 70.) Laur. Wolfſtriegel (M. C. D. 1. Ann. 2. obſ. 89. p. 163.) Simon. Schulz. (ib. obſ. 136. p. 220.) Dn. D. Petr. Rommel. (D. 2. A. 8. obſ. 184. p. 475.). Singulares videntur globuli tartarei in inteſtinis diu latitantes, de quibus *Bernh. Stieberus (ap. Gregor. c. l. p. 455.)*. Gemmas interius referentes luci expoſuit *J. Henr. Brechtfeld. (ap. Th. Bartholin. V. 1. A. H. obſ. 100. p. 193.)*. Arenas per alvum mulier nephritica dejecit, *Ambroſ. Stegmann. (M. D. 3. A. 4. obſ. 103. p. 227.)*. Quidam lapidem paſſerino ovo non abſimilem per alvum excluſit (*Mich. Raph. Schmuzen à Poyſtorff. c. l. p. 119.*). Nobilis Pragenſis Colica, quæ tandem in Paralyſin deſiit, laborans, calculum per inteſtina ovi gallinacei magnitudine ſubrufum, nec adeò durum per alvum dejecit, *vid. Anshelm. Boët. à Boot. (c. l.)*. Quidam ℥ij pondere ovi columbini inſtar Bezoar exactè referebat (*Joh. Dolæus. c. l.*). In inteſtino cœco reperit *Petr. Poterius (Cent. 1. Cur. 82. p. 103.)*. In coli initio lapis niger videndum ſe ſtitit *Heinr. Smetio (l. 10. Miſcell. med. p. 558.)*. E veſicula fellis ad inteſtina aliquando delabi confirmant *Iac. Horſt. (ap. Greg. Horſt. c. l. p. 453.) O. Borrich. (c. l.)*, quorum effatum propria experientiâ in Parochi cujusdam conjuge, matronâ piâ & honeſta Ictero fere per annuum tempus tentatâ & defunctâ, quæ ſubinde per alvum calculos leves quidem, triquetros tamen caſtanearum colorem referentes, egeſſit, fulcire poſſum cum *Frid. Hoffmanno Patre (l. 4. Clav. Schrœd. ſ. 1. §. 129. p. 463.)*. Facit huc, quod in poro bilario inſtar Coralli in bobus tempore quadrageſimali ſæpius conſpexiſſe *Franc. Gliſſon. (c. l.)* teſtatur. De Pyloro intus & extus materia gypſea obducto *N. Blegny (Z. G. Ann. 1. M. F. obſ. 3. p. 46.)*. In Hæmorrhoidibus lapillus *Georgio Rietlino (obſ. Chirurg. rar. 9. p. 8.)* conſpectus.

§. 65.

De calculis Renum & veſicæ res adeo manifeſta, ut multarum hiſtoriarum recenſione in digeat. Sylvam harum, cui ſcire inter

eſt,

, dabit *Joh. Georg. Schenckius* (*Lithogen. c. 15. p. 72. ſq.*). Singularia ſaltim ædam circa eosdem obſervata dare animus eſt. Veſiculam propè Renes centuriato, lapidibus & aqua flavi coloris refertam propoſuit *Caſp. Theod. rling. (Adv. Cur. cent. obſ. 27. p. 56.)*. Renem cruſta lapidea repræſentant *C. D. 1. A. 4. & 5. p. 45.*). Sub renis ſiniſtri membrana calculum ovi gal- acei magnitudine in cavitatem renis deſinentem invenit *Guerner. Rolfinck. 1. Diſſ. Anat. c. 13. p. 181.*). In tubulis ureterum concreſcere *Gothofr. Mœbius nd. Phyſ. med. c. 17. p. 441.*) *docuit.*

§. 66.

Πολυμορφοὶ ſunt non raró. Figuram ſolis repræſentarunt quidam *ap. ut. (l. 3. Prax. adm. obſ. 138. p. 139.)*; Lunæ, *Nicol. Cheſneau (l. 3. obſ. c. 10. 1. p. 352.)*; Piſorum *J. N. Pechlin.* (*l. 1. obſ. med. 7. p. 13.*); olivæ *Hildan.* (*Cent. bſ. Chir. 68. p. 251.*); nucleis Dactylorum conformes ſæpius oculis obvene- t, paſſimque ſunt obvii. Corallo nondum levigato ſoliditate ſimilem è bili ſene mortuo extraxit *Calotus, referente Th. Jordano* (*Reſp. ad. Decad. 2. adox. 7. Jouberti*). Figura Ureterum in tubulos expanſorum, videbantur allia marina flavo colore ſaturata *Guern. Rolfinck.* (*l. 3. Epitom. M. M. c. 19. 09.*). Alius meminit *Barth. Euſtach.* (*l. de Renibus c. 44.*); Bicornis *Henric. Heer. (obſ. 1. p. 27.)* Quidam *à Nicolao Tulpio* (*l. 2. obſ. c. 44. p. 176.*) ob- atus quadruplici ramo inſtar crucis per univerſum renem ſe diſpergebat, cuſpidem *Joh. Jac. Harder. (Exerc. 1. p. 2. & Exerc. 20. p. 114.)*. Dentatum *h. Schenck. (Exerc. Anat. 7. ſ. 2. c. 32. p. 551.)*. Singularis figuræ depingere avit *Mich. Rahp. Schmuzen* (*Meth. Cur. calc. c. 2. p.* 302.). Murices, ſ. tri- os referebant bini, quorum unus pentagonus, alter heptagonus *G. H. Velſch ecatoſt. 2. obſ.* 58. *p.* 32.). Sceptrum Turcicum repræſentans in cujus ſummi- ſemiluna, *Joſeph. Lanzon.* (*M. C. D. 2. A. 10. obſ. 90. p. 161.*). Cariophyllum maticum, *Carol. Rayger.* (*M. C. D. 1. A. 3. obſ.* 285. *p.* 503.). Cordis typum *broſ. Pareus* (*c. l. p. 568.*) *Joh. Scultet.* (*obſ. Chirurg. 66. p. 93.*) *Salom. Rei- us* (*M. C. D. 1. A. 3. obſ. 191.*) *p.* 362.) *Sebaſt. Schefferus* (*M. C. D. 2. A.* 3. 152. *p.* 297.). Roſtri avis unus è Sperlingianis (*Vid. J. D. Major. Hiſt. Cal- Sperling. fig. 3.*); Continens perfectè figuratum ſerpentem convolutum ſine ite tamen, *Rob. Boyle* (*ſ. 2. de Gemm. p.* 145.). Capitis felini, in quo repertus ens (*P. Borell. C. 2. obſ. 22. p.* 124.); Næfrendis & Catuli *Pareus (c. l.)*; Pulli erini (*Cæſo Grammius D. 1. M. C. A. 3. obſ. 19. p. 24.*) Muris (*Jacob. Scher- Diſp. de Calc. Ren. §. 22.*) *Joh. Theod. Schenck. l. 1. Exerc. Anat. 7. c. 32. o.*); Penis *D. Vit. Riedlin.* (*M. C. D. 3. A. 1. obſ. 138. p. 219.*); Membri viri-

lis

lis cum glande præputio & ſcroto *Bernh. à Bernizz.* (*D. 1. M. C. A. 2. obſ. 139. p. 223.*) *Joh. Nic. Pechlin.* (*c. l. obſ. 17. p. 14.*); Infantis *Joh. Dolæus* (*M. C. D. 2. A. 6. obſ. 75. p. 164.*) *D. Chriſtian. Helbich.* (*M. C. D. 3. A. 4. obſ. 33. p. 89.*) Plura *Thom. Bartholin.* (*cent. 1. hiſt. anat. 72. p. 122. cent. 3. hiſt. 34. p. 74. & hiſt. 35. p. 74.*). Inventus etiam fuit inſtar cochleæ lapidefactæ effigiatus & in medio quaſi cryſtallum habuit, quod à ſemine oſtreiformi vi lapidificæ juncto proveniſſe ridiculè judicat *Petr. Borellus* (*Cent. 2. obſ. 62. p. 158. ſq.*). De cochleæ teſta pulchrè admodum elaborata, in cujus cavo erat materia mucoſa & viſcida, quantum ad conſiſtentiam non multum abſimili ipſi cochleæ cujusdam ſubſtantiæ coloris tamen ſanguinei in rene mulieris, *evolv. Act. Erud. Lipſ.* (*ann. 86. M. Aug. p. 388.*); Calculi lanuginoſi hiſtoriam condidit *O. Borrich.* (*ap. Th. Barthol. V. 2. A. H. obſ. 55. p.* 157.); Membranæ propriæ incluſi *Jac. Holler.* (*l. 1. de Morb. Int. c. 49. p. 527.*); Lento humoris involucro circumveſtiti, *Marcell. Donat.* (*l. 4. hiſt. med. mirab. c. 30. p.* 503.); membranis exactiſſimè involuti, *Joh. Conr. Peier.* (*Exerc. 1. p. 2.*)

§. 67.

Magnitudo aliquando admiranda. Nuclei pruni majoris hiſtoriam communicat *Th. Bartholin.* (*C. 3. Hiſt. 33. p. 70.*); olivæ magnitudine, *Gu. F. Hildan. Cent. 3. obſ. 68. p. 251.*); Caſtaneæ, (*ib. obſ. 40. p. 252.*); Ovi columbini, *Jacob Holler.* (*l. 1. de Morb. Int. c. 48. p. 517.*). *Joh. Kentmann.* (*c. l. c. 7.*); Gallinacei, *Phil. Salmuth.* (*Cent. 2. obſ. 42. p. 10.*). *Dan. Sennert.* (*l. 3. med. Pr. p. 8. ſ. 1. c. 2. p. 850.*) *Th. Barthol.* (*C. 1. hiſt. 71. p. 121.*); anſerini, *Phil. Salmuth.* (*C. 2. obſ. 85. p. 101.*) *Henr. ab Heer* (*obſ. 26. p. 295.*) *Nic. Cheſneau* (*l. 3. c. 10. obſ. 1. p. 354.*) *P. Borell.* (*Cent. 2. obſ. 22. p. 124.*); pavonii, *Balth. Tim. à Güldenklee* (*l. 3. Caſ. Med. 10. p. 178.*); Pugni, *Heinric. à Mœnichen* (*obſ. 20. Lyſer. Cultr. Anat. Annex. p. 253.*) *Anton. Nuck.* (*Adenogr. Curioſ. c. 7. p. 82.*); Capitis pueri annui, *Ol. Borrich.* (*ap. Th. Barthol. Cent. 4. Epiſt. 92. p. 528.*). Utramque Renis cavitatem calculo repletam & diſtentam pro urinæ tamen emittendæ via provida ſolersque natura in lateribus calculi orbitam quandam cavam, per quam urina ad ureteres & veſicam deferri poſſet, molita fuerat, tradidit αὐτόπτης *Phil. Salmuth.* (*Cent. 3. obſ. 30. p. 124.*). Ingentis molis, delineat *laudatus à Berniz.* (*M. C. c. l. obſ. 140. p. 224.*). *D. Petr. Rommel* (*M. C. D. 2. A. 8. obſ. 88. p. 477.*) *Dn. Goodrick Chirurgus Edmundi-Burgenſis* aſſeruit, ſe ex mortuo exemiſſe calculum magnitudine fermè æquantem caput infantis recens nati, nec multum ei diſſimilem, (*Act. Philoſ. Anglic. 1667. M. Jun. n. 7. p. 385.*). Magnitudine capitis

ꝑitis annui in Theatro Oxonienſi deprehendit *O. Borrich.* (*ap. Th. Bartholin. Cent. 4. Epiſt. 92. p. 528.*) §. 68.

De Veſicæ calculis nemo ambigit. Inauditum eſt, quando *Joh. Græneveld* (*Diſſ. Litholog. p. 9.*) commemorat, calculos inter duplicaturam veſicæ circa inſertionem ureterum hæſiſſe & ureteres pueruli calculoſi quoad faciem externam inteſtinum quoddam tenue quoad colorem non minus, quam capacitatem retuliſſe, quod etiam excerpſerunt *Dn. Lipſienſes* (*Act. Erudit. Ann. 1685. M. M. p. 126.*). Pondus horum non raro examinatum & expreſſum annotari mereretur. In veſica *D. Joh. Heurnii* calculi ſeptem reperti, quorum ſinguli nucis juglandis forma ℥ij. pendebant, de quo *Petr. Pawius* (*obſ. anat. 30. p.* 44.) ℥iiiß alius *ap. P. Foreſt.* (*l. 25. obſ. med. 24. p. 537.*) ℥ß. *Sal. Reiſel* (*M. C. D. 1. A. 3. obſ. 192. p. 363.*). Maximus Sperlingianus accedebat ad pondus ℥v. medicarum & ultra (*J. D. Major. c. l.*). ℥vii *D. Vitus Rietlin.* (*M. C. D. 3. A. 5. & 6. obſ. 143. p. 577.*). ℥i rene ſiniſtro toto abſumto toto abſumto *Frid. Loſſius* (*l. 3. obſ. med. 52. p. 301.*). ℥iß *Steph. Blancard.* (*Cent. 1. obſ. 44. p. 103.*) ℥iß ℥ii *Chriſt. Wartz.* (*Muſ. Curioſ. n. 4.*) ℥ij. *Joh. Ingolſtet.* (*ap. Joh. Hornung. Ciſt. Med. Epiſt. 36. p. 427.*). *Steph. Blancard.* (*Cent. 2. obſ. 34. p. 250.*) ℥ii. ℥i. *Phil. Hechſteter.* (*Decad. 10. obſ. med. caſ. 5. p. 411.*). *Hildan.* (*cent. Epiſt. 75. p. 1014.*) ℥ij. ℥ii. *Diomed. Cornar.* (*obſ. med. c. 16. p. 32.*) ℥iiß. *P. Foreſt.* (*c. l.*) ℥iij. *Diomed. Cornar. c. l. c. 19. p. 34.*). *Nicol. Tulp.* (*l. 3. obſ. med. c. 7. p. 200.*). *Joh. Theod. Schenck.* (*c. l. p. 551.*) ℥ivß. *Iſ. Cattier.* (*obſ. med. 3. p. 16.*) ℥v. ℥i. *Matth. Ramlov.* (*c. l. Specul. Acid. Wildung. c. 1. §. 21. p. 79.*) ℥vß. & ℥vi. *Joh. Scultetus* (*obſ. Chir. 66. p. 93.*). *Caſp. Caldera de Hæredia* (*Tribun. Med. l. 3. ſ. 2. c. 16. p. 224.*). *Th. Bartholin.* (*V. 4. A. H. obſ. 83. p. 193.*) ℥vii. *P. Borell.* (*Cent. 2. obſ. 62. p. 159.*). ℥viij. *Gregor. Horſt.* (*c. l. p.* 451.). *Salmuth.* (*cent. 2. obſ. 85. p. 101.*). *Philibert. Saraſen.* (*ap. Hildan. cent. 2. obſ. 66. p. 139.*). *Zacut.* (*l. 2. Prax. adm. obſ. 70. p. 58.*). *Rob. Boyle* (*p. 2. de Util. Phil. Experiment. ſ. 1. Ex. 2. §. 18. p. 133.*). *Steph. Blancard.* (*cent. 2. Obſ. 18. p. 225.*) ℥ix *P. Blandin.* (*ap. Hildan. cent.* 4. *obſ. 50. p.* 324.). *Ambroſ. Pareus* (*l. 23. c. 19. p. 567.*) ℥x. *Joh. Faber* (*ap. Greg. Horſt. c. l. p. 449.*). Talis & in Joh. Sauberto Theologo Norinbergenſi inventus, quod *Joh. Helwich.* (*obſ. med. 121. p. 331.*) & *G. H. Velſch.* (*c. l. Epiſagm. 1. p. 37.*) tradiderunt, quem tamen ad ℥xx. aſcendiſſe narrat *Mich. Watſon.* (*un. Sapient. ſ. 3. p. 2. c. 2. p. 375. & c. 5. p. 445.*) & *Dan. Hartnacc.* (*l. 9. Admir. Phyſ. 3. §. 7. p. 653.*), cujus diverſitatis rationem nemo facilè divinabit, niſi recens exemtum ℥xx. ponderaſſe, tractu autem temporis exſiccatum vix dimidium pendere, quod in calculis Sperlingianis obſervavit *Exc. J. D. Major,* aſſeras aut

 ſphal-

ſphalma typographicum erit *in Watſonio*, quem ſecutus eſt *Hartnaccius*, in concione funebri, (quæ in App. der Gemälde Poſtill legitur,) habentur ℥x. Juveni 30. annorum lapis è veſica extractus ℥xi. (*l. 3. de An. med. c. 15. p. 450.*). In Muſeo Collegii Rom. S. J. *teſte Georg. de Sepibus (deſcript. cit. Muſ. p. 2. c. 6. p. 35.)* extat globus abortivus, qui in petram coaluit cruſtatæ ſuperficiei, in veſica *P. Leonis Santii viri* omnigenâ ſcientiâ celeberrimi natus, eoque mortuo exciſus uti prodigioſæ magnitudinis, ſcilicet quod facile pugnum humanum expleat, ſic & duritiei incomparabilis. Calculus hic ℥xi circiter pendens hoc Epiphonemate: Doctum occidit Leonem. Meminit etiam hujus ipſe *Ath. Kircher. (l. 8. M. S. ſ. 2. c. 3. p. 54.)*, ubi cauſam etiam refert, cur urinæ ductum non obſtruxerit, eo quod intra veſicæ latera pendebat. ℥xii. *Ambroſ. Pareus (c. l. p. 508.). J. N. Pechlin. (c. l. obſ. 2. p. 4.)* ℥xiv. in medio pervium deſcripſit *Frid. Loſſius (l. 1. obſ. 33. p. 91. & l. 3. obſ. 53. p. 302.)* gemellum pyriformem *Steph. Blancard. (cent. 1. obſ. 94. p. 185.)* ℥xv. *Phil. Ludov. Eben. (obſ. 46. p. 51.)* ℥xv. ʒiij. *Joh. Grœneveld. (Diſſ. Litholog. Artic. 16. p. 34.)* ℥xxii. *Zacut. Luſ. (c. l.)* & qui apud *Guilh. Fabr. Hildan. (c. l. p. 325.)* depictus Saubertiano non cedere videtur. Calculum veſicæ ℥xxvß. pendentem habebat octuagenarius ſenex & nihil inde mali præter dolorem quendam gravativum in regione inguinali; quoniam aqua in veſicam translata per canalem artificioſè à natura in calculo efformatum ex ureteribus ſtatim ad cervicem veſicæ fluebat *Joh. Grœneveld. (c. l. p. 60.)*, cujus conformationem etiam exhibent *Act. Erud. Lipſ. (1685. M. Mart. p. 126.)*. Habuit è diſſecto corpore *Anton. von der Linden* ℥xxxij. pondere duriſſimum compactum ſilicis colore triangularem, ex quo cum ferro, ut ex ſilice eliciebatur ignis. Conſpiciendus eſt quoque Londini calculus ℥xxxiv. pondere in veſica cujusdam Theologi notiſſimi à morte inventus memorat *Frid. Loſſius (l. 3. obſ. 53. p. 302.)*. Ultimus hic eſt forſan prædicatoris prope Barclajam in Anglia ponderans libram Anglicanam & ʒii juxta *J. B. Helmont. (tr. de Lithiaſ. c. 3. n. 40. p. 676.)*. In vitrario Bremenſi Anno 1572. lapidem $2\frac{3}{4}$ ℔ invenerunt Medici, *quod è Chronico Bremenſi MS. Mich. Watſon. (c. l. p. 445.) & Hartnacc. (l. c.)* citant. Hos ingentes licet, tamen ut urinæ exitus detur excavatos *D. Carol. Patin. (M. C. D. 2. A. 1. obſ. 19. p. 42.) & Frid. Loſſius obtulit.*

§. 69.

Non ſine cauſa idcircò judicavere Avi experimento aſperrimos eſſe cruciatus calculorum & ſtillicidium veſicæ, proximum ſtomachi, tertium eorum, qui capite doleret, pronunciat *Plinius (l. 25. c. 3. add. Hieron. Mercurial. l. 3. Var. Lection. c. 10. p. 162.)*. Nobilis mulier de Raudis Hippolyta *teſte Hier. Car-*

ardano (*p.* 3. *de Cauſ. Sign. & Loc. Morb. p.* 106.) faſſa eſt dolores iſtos extremos ſiſtere, qui partus cruciatum ſuperarent. Inde *M. Lucæ Pollioni Diacono Liſenſi ad D. Nicolaum* à dolorum calculi ℥iij. ponderantis immanitate extincto, quens poſuit Epitymbion *Tobias Clausnizer:*

Seht hier, ihr Sterblichen, nun ruh ich in der Erden,
Vor kont ich nicht auff ihr: mein Schmertze war zu groß:
Kan irgends eine Pein nur groß gemachet werden,
Die meine war ihr gleich; doch bin ich jezund loß.
Wann aber dort die Schaar der Märtyrer wird weiſen
Das Werckzeug ihrer Quaal, Schwerdt, Segen, Roſt und Rad,
Beil, Meſſer, ſiedend Oel und Feuer-glüend Eiſen,
Strick, Ketten, Band und Beil die der und jener hat
Um ſeinen Leib geführt, als groſſe Marter-Sachen
Damit ſie in der Welt, gequälet worden ſeyn;
So will ich mich getroſt zu dieſen Hauffen machen,
Was aber bring ich mit? den groſſen Blaſenſtein.

Quid dicendum de illo, mole ſuâ pariter ac figura, qua Elephantem quaſi repræſentat, maxime notabili, aureisque & ferreis punctulis conſpicuo calculo, qui dolendo omnibus probis fato funeſtus extitit *Theologo Incomparabili ac Vita Neſtorea digniſſimo Gottlob Frider. Seeligmanno*, cujus memoriam pereleganti carmine elegiaco conſecravit, & monſtroſi hujus aliorumque rariorum calculorum iconas dedit *M. Ludovic. Chriſtian. Crellius.*

§. 70.

Copia non rarò nos in ſtuporem conjicit. Duos apte connatos, adeoq; ſibi ſimiles, ut gemellos diceres, non ita pridem in venatore Saxonico primario Eibenlebenſi, amico colendo poſt mortem è veſica exſcidit affinis *Dn. D. J. G. Lucius*, quorum imaginem exhibent nova literaria Germaniæ (*A.* 1704. *M. Dec. p.* 449.), in veſicâ Cardinalis Franzoni tres calculi perquam ſcabri, alter rotundus, reliqui autem fermè ſemilunares omnes ſibi invicem combinati ac inferiori veſicæ membranæ ſtrictè agglutinati cum prioribus libræ unius pondus attingebant, *Vid. J. B. Contulus* (*Act. Erud. Lipſ. A.* 99. *p.* 307.). Septem calculos libram ferè æquantes *à Steph. Blancard.* (*c.* 2. *obſ.* 96. *p.* 296.), legi annotatos. Puella Venetiis 24. diverſæ formæ & magnitudinis excrevit *Heinr. à Mœnichen* (*obſ.* 10. *p.* 246.), plus quam quadraginta *Ant. Muſa Braſſavolæ* (*comm. in l.* 4. *Aph. Hipp.* 79.) 42. e veſica *Jacobi Whitackeri* agentis annum 57. extraxit *Joh. Grœneveld.* (*Diſſ. Lithol. art.* 13. *p.* 22.). Pl. Rev. quidam in vi-

ciniâ Vir quinquaginta intra horæ ſpatium cum urina excuſſos mihi transmiſit. In veſica *Dn. Peletier* plus quam octuaginta inveniebantur, (*Kenelm. Digby orat. de pulv. Sympath. p.m. 100.*). 96. è veſica adoleſcentis exemit *Goodrick ſupra memoratus* (*vid. Act. Angl. Philoſ. c. l.*), in veſica Conſiliarii Saxonici Schuderi 107. maximus ℥vj. pondere, cum 8. in veſicâ felleâ numero 115. ℥viij ʒii pendent (*Chriſt. Warliz l. c.*); innumeros Alius (*Iſaac Cattier. obſ. 1. p. 11.*). Anus ſeptuagenaria unico impetu minxit trecentos amplius calculos *Nic. Tulpius* (*l. 2. obſ. 47. p. 182.*). De mictu calculorum fractorum *Idem* (*l. 4. c. 36. p. 351.*). Fragmenta calculorum ad ℔vj quidam cum urina egesſit. *Diomed. Cornar.* (*obſ. med. 17. p. 32.*). Mictus lapidoſi ab incantatione meminit *Heurnius* (*ap. Th. Bartholin. C. 3. Epiſt. 59. p. 237.*) ſimulati *Th. Bartholin.* (*l. c. Epiſt. 60. p. 240.*), imbrem calculorum urinoſum exhibet *J. N. Pechlin.* (*c. l. obſ. 8. p. 15.*). Excretionis copioſæ lapidum per anum *Joh. Faber* (*ap. Gregor. Horſt. l. c. p. 450. ſq.*), per anum & virgam *Joh. Arculan.* (*c. l. f. 178. b.*) per vomitum & virgam (*c. l.*) *Mœnichen.*

§. 71.

Veſica urinaria inverſa excreſcentiis ramoſis p. n. à calculi attritione productis aliquando eſt obſeſſa, atque inter hos cum calculi ſæpenumero latitent, contingere, ut dum eas forcipe extrahit Lithotomus, lethalia ſæpe ſymptomata oriantur, dictitat *Freder. Ruyſchius* (*Theſaur. Anat. 2. p. 31.*), cujus excerpta dant *A. E. L. 1702. M. Maj. p. 196.*). In mentem venit operatio olim in illuſtri Academiâ Saxonicâ facta. Feliciter veſicæ calculo exſecto, dum exploratorio inſtrumento duritiem adhuc ſentiunt, calculum adhuc ſubeſſe concludunt. Forcipe igitur duritiem iſtam dum apprehendunt, & vi extrahere nituntur ſub ipſa operatione æger in momento extingvitur, quod vir fide dignus mihique amiciſſimus tum præſens narravit & confirmavit.

§. 72.

Cæterum veſicæ aliquando agglutinari *J. N. Pechlin.* (*c. l. obſ. 2. p. 4.*) *Vit. Rietlin.* (*M. C. D. 3. A. 5. & 6. obſ. 243. p. 377.*), quamvis id inficietur *Fred. Ruyſchius* (*Theſaur. Anat. 2. p. 31. vid. Act. Erud. Lipſ. 1702. p. 196.*), etiam adnaſci calculos, in cadavere viri Brabantini compentur *Tulpius* (*c. l. c. 5. p. 197.*), cujus veſica continuit calculum membrana involutum, & fibris ſuis à ſtrictæ veſicæ tunicis alligatum, ut vix inde avelleretur ſine manifeſta dilaceratione. Duplicem hoc modo calculos effingere (*c. l.*) *Cattier* docuit, quod *Tulpii* (*l. 4. obſ. c. 47. p. 375.*) videtur confirmare obſervatio, idque etiam veſica duplicata *Iſaaci Caſauboni citatus Cattier* evincere conatur. Sed *Medicus Ano-*

nymus Londinenſis (*epiſt. de viri celeber. Iſaaci Caſauboni morbi mortisque cauſa* *Joachimo Morſio Lugd. Batav. 1619. edit.*), omnia ſigna, quæ calculum in ve-a atteſtabantur adfuiſſe, ſcribit, ſed aperto abdomine pro calculo inventa eſt ica monſtroſæ conformationis ab utero matris. In diſſectione cadaveris bliopolæ *Jean. de Preux* anno 1614. Veſicam urinariam velut in duas burſas tinctam deprehendit *P. Blandinus* (*ap. Hildan. c. l. p. 324.*) *Philippi Engel-chti* inſignis magnitudinis calculum huc referre videtur *J. G. Schenckius* (*Li-geneſ. c. 15. p. 77.*). Contingere hinc etiam poterit, ut ſono bombardæ ſi-li aliquando excludantur, rupto ſacculo iſto aut veſicâ aſcititiâ, ut in illa *ap. J. Theod. Schenck.* (*l. 1. Exerc. Anat. 7. ſ. 2. c. 32. p. 557.*) muliere.

§. 73.

Silicea horum durities etiam commemoranda. Omni ſilice duriorem *lit Heinr. ab Heer.* (*c. l.*). Silicis adæquantes duritiem *Philibert. Sarracen.* (*ap. Hildan. Cent. 2. obſ. 66. p. 139.*) percuſſi chalybe flammam vomebant, juxta *Dom. narol.* (*Pentecoſt. 2. obſ. 34. p. 51.*). Tales in Muſæo habuit *Th. Bartholin.* *t. 4. Epiſt. 45. p. 259.*), & nobili cuidam quendam ſimilem ovi gallinacei gnitudine exſectum conſpexit. Cum inciderem aliquando in calculos è ve-s humanis exſectos, *ſcribit Rob. Boyle* (*Ex. de Atmoſph. corp. conſiſt. p. 25.*), um textura adeò erat compacta, ut non poſſem menſtruis corroſivis ſenſibi-n ullam in eorum uno ſolutionem efficere, quantumvis ad promovendam li-oris operationem partem ipſius in pulverem redegiſſem. Cogitent id thra-es, qui quemlibet Renum & veſicæ calculum medicamentis ſuis arcanis fran-e aut reſolvere gloriantur. Silicei à medicamentis quidem fracti hiſtori-conſignavit *Ol. Borrich.* (*ap. Th. Bartholin. V. 1. A. H. obſ. 77. p. 147.*), an ò accuratè inſpexerint hoc calculi genus, dubito, cum & lapides fragmenta ræſentantes in veſicâ à ſabulo combinari poſſint, horumque forma ſit dubia incerta. A Sale calcis vivæ aliquando non corrumpi *Th. Bartholin.* (*cent. 4. iſt. 54. p. 339.*) recitat, nec ab ipſo Philoſophorum lapide, ſi audias *Borrichi-* (*ap. Eund. c. l. Epiſt. 76. p. 451.*)

§. 74.

Color his diverſus. *Joh. Petri Lotichii* Germana, *ipſo teſtante* (*l. 1. obſ. med. . obſ. 2. p. 130.*) Calculum ovi columbini magnitudine è veſica excrevit, qui tice candidus & friabilis, intus ceu nucleum exhibebat lapillum quendam lore nucem moſchatam referentem. Excreviſſe quendam calculum ſtallinâ duritie & ſplendore tantaque magnitudine, ut pro ſigillo potuiſ-uſurpari, relatum fuit *Dn. D. Salomoni Reiſſelio* (*M. C. D. 1. A. 8. obſ. p. 54.*). Pellucidum *apud Dn. Roquetum Monſpelii vidit O. Borrichius* (*Th. Bar-*

Bartholin. V. 5. A. H. obſ. 84. p. 204.) ℥j pondere jaſpidem referentis meminit *J. N. Binninger.* (*c. 2. obſ. 34. p. 159.*). Ab humorum combinatorum colore & ipſi colorem aſciſcunt, quod in bilioſis facilè advertere licet. Lapides carbones repræſentantes per lotium expulſos *teſtatur Domin. Panarol.* (*Pentecoſt. 5. obſ. 6. p. 144.*) Sabulum nigricans in fœdâ ſcabie lepram æmulante, affectorum urina bis animadverti.

§. 75.

Lapides lapidibus prægnantes exhibet Macrocoſmus, inter quos Ætites eminet. Ne inferior Macrocoſmo Microcoſmus exiſtat, en nobilem *Ambroſii Parei* (*c. l.*) obſervationem. Cum Regi (Galliæ) Carolo lapides veſicæ ℥xij pendentes oblati eſſent, unum malleolo confregit, in eoque medio alius inventus eſt colore caſtaneo, cæteraque nuci mali Perſici ſimilis. Prætereà obſervatum eſt aculeos & globulos ſæpè extitiſſe baſin calculi veſicæ *Anthon. Nuick* (*Adenogr. curioſ. c. 7. p. 80.*) feſtucam allegat *Borell.* (*Cent. 1. obſ. 5. p. 9.*). Aciculam *Joh. Dolæus* (*M. C. D. 3. A. 5. & 6. obſ. 253. p. 591.*). Calculum ad ovi magnitudinem circa acum oſſeam in veſicâ puellæ Venetæ collectum, publice in Theatro Patavino monſtravit *Molinettus*, teſte *Heinrico à Mœnichen* (*ap. Th. Bartholin. C. 2. Ep. Med. 87. p. 688.*) Add. *J. N. Binninger.* (*Cent. 1. obſ. 20. p. 21.*) *Nobiliſſ. G. H. Velſch.* (*Epiſagm. 63. p. 38.*), circa acum ſutoriam *Ambr. Parcus* (*l. 24. Chirurg. c. 19. p. 567.*), acum crinalem *Alex. Benedict. l. 2. de part. corp. hum. c. 9. p. 1196.*). Circa claviculam *Joh. Matthæus* (*Relat. Hiſt. caſ. 1. p. 128.*) *Joh. Rud. Camerar.* (*c. 4. Syll. memor. n. 10. p. 428.*). Globulum plumbeum *G. F. Hild.* (*Cent. 3. obſ. Chir. 67. de Lithotom. c. 3. p. 710.*) *Georg. Seger. ap. Th. Bartholin. Cent. 3. Epiſt. 35. p. 128.*) *J. N. Binninger.* (*Cent. 4. obſ. med. 27. p. 401.*). Turundam *Anton. Nuick* (*c. l. p. 87.*), & *Nic. Tulpius* (*l. 3. obſ. med. c. 9. p. 205.*). Uvam ante multum tempus comeſtam (aut potius deglutitam) lapide circumdatam excluſam meminit *Heinric. Petræus* (*Diſſert. Harmon. 40. §. 23. p. 314.*) Pilos *Joh. Schenck.* (*l. 3. obſ. med. p. 325.*) *O. Borrich.* (*ap. Th. Bartholin. V. 2. A. H. obſ. 55. p. 158.*). Duas partes fiſtulæ Tabaci iterum *Nuick.* (*c. l. p. 82.*), nucleum lapideum *Petr. Borell.* (*c. 2. obſ. 62. p. 158.*). Et tales baſes etiam in Lapide Bezoardico oſtendimus, in cujus cavitate aliquando palea conſpicua tenuiſſima, *Garz. ab Orto* (*l. 1. Aromat. Hiſt. 45.*) *Joh. Fragoſus* (*Hiſt. med. Ind. c. 10. f. 11. a.*), vel parvulum cinereum granulum, vel herba ſicca conglobata *Andr. Chioc.* (*ſ. 3. Muſ. Calceolar.*), vel bacillus *Anton. Nuick.* (*l. c. p. 83.*), qui & globulum ligneum vivi canis veſicæ vulneri intruſit & poſt aliquot ſeptimanarum lapſus inſpectâ veſica animalis globulum dictum exiguis calculis quaſi totidem

cry-

ſtallis eſſe incruſtatum comperit *(c. l. p. 79.)*. Nucleus talis aut aliud na- æ corpus aliquod terreſtre plerumque adeſſe debuit, ejusmodi poris dona- n & ſuperficie, cui particulæ ab ipſa urina ſecretæ adhærere & calculi incre- ntum promovere poſſent, concluſit *(p. 78.)*. De ſtramine cani per penem in cam intruſo *Ioh. Dolæus (M. C. D. 3. A. 5. & 6. obſ.* 253. *p.* 592.), vel pilus *an. Schrœder. (l. 5. Pharmac. cl. 1. ſ. 15. p. m. 277.)*, quorum unum ſi in la- is cavitate viſui ſe ſiſtat genuinum veri lapidis ſignum perhibetur. Vid. *c. l.*) & *Frid. Hoffmann. Pater. (l. 5. Clav. Schrœd. ſ. 1. §. 11. p. 61.)*. Lapi- Bezoartici monſtroſi in ſinu ſuo ſagittam ferream foventis, & Theſaurum ſareum exornantis deſcriptionem & iconem exhibet *Georg. Seb. Iung. (D. 1. C. A. 1. obſ. 115. p. 267.)*. Et hoc approbare *Ioh. Fernelii (l. 3. Pathol. c. 13. 1.)* opinionem videtur, aſſerentis omnem calculum in Renibus formari, & tea ad veſicam devolvi, ubi cuticulatim augetur.

§. 76.

Lapidum Bezoarticorum adhuc infra (*§. 88.*) fiet mentio. Etiam la- es Bezoarticos aliquando in homine naſci, *Ol. Wormius (l. 1. Muſ. ſ. 2. c. 11. 4.)* tradidit, non aliter ut in veſicula fellis vaccæ *Th. Bartholin. (Cent. 2. 32. p. 224.)*, aut in ſimiorum ventriculis *Jac. Bontius (l. 1. de Med. Ind. .)* in porcis, equis & aſinis, *G. F. Hildan. (cent.* 4. *obſ. Chirurg.* 24. *p.* 307.) calculo Bezoartico ex Equi alvo excreto *Fred. Ruyſch. (Theſaur. Anat. 2. oſ. 6. Arcul. 8. p. 82.)* virtute etiam verè rales dici. Ambigit equidem *b. à Rejes (camp. Elyſ. qu.* 36. *n.* 52. *p.* 443.), cum nil Bezoartico confor- præter colorem viderit, ſed experientiam habere videtur adverſam. Ma- namque felicitate illis venenatas expurgari ideas non ſolum *cit. Bontius et (c. l. f. 11.)*, ſed & teſtimonio *O. Borrichii (ap. Bartholin. Cent.* 4. *Epiſt. p.* 522.) *Illuſtris Robert. Boyle* adſtipulatur. Neque credibile videtur *dato Bontio (in annot. ad Garz. ab Ort. p.* 46.), lapides in cavitatibus & tribus brutorum repertos, uſui eſſe, humanos vero illo deſtitui. Cum ſentit *Carol. Rayger. (M. C. D. 1. A. 3. obſ.* 283. *p.* 499.

§. 77.

Fuere & alia in Renibus & veſica lapidea concrementa reperta. Co- ea putamen in Rene mulieris nobilis delineant *Dn. Lipſienſes (Act. Erudit. 6. M. Aug. p.* 387.). Cochleæ in Veſica inventæ mentionem fecit *Philipp. nannus (p. 2. de Teſtac. probl.* 13. *p.* 223.). De Muricibus Bezahardicis è vi- juvenis exciſis diſſeruit *Georg. Hier. Velschius (Hecatoſt. 2. obſ.* 58. *p.* 32.) ticum plane quid eſt, quando fruſtula tubuli; per quem attrahitur fumus

Ta-

Tabaci in veſica hoſpitari animadverſum *D. Joh. Richier.* (*M. C. D.* 2. *A.* 6. *obſ.* 196. *p.* 393.)

§. 78.

De Calculo Ureterem obdurante *Nic. Tulpius* (*l.* 2. *obſ. c.* 45. *p.* 177.) *J. Nicol. Binninger.* (*cent.* 5. *obſ.* 48. *p.* 544.); Ureteris capiti inhærente *Idem* (*cent.* 3. *obſ.* 87. *p.* 361.) *Domin. Panarol.* (*Pentecoſt.* 5. *obſ.* 29. *p.* 161.); Ureteri impacto (*c. l. obſ.* 85. *p.* 358.), *Tulpius* (*l.* 4. *c.* 34. *p.* 348.) *Georg. Seger.* (*ap. Thom. Bartholin. C.* 4. *Epiſt.* 5. *p.* 22.) In urethrâ, ſed perforato, adeoque ſine mictionis impedimento geſtato *G. F. Hild.* (*cent.* 6. *obſ. Chirurg.* 56. *p.* 571.) Retulit *celeberrimus juxta ac Doctiſſimus Dn. D. Theod. de Mayerne Eques Auratus*, *Baro ab Aubone Sereniſſimi Angliæ Regis Archiater. Frid. Loſſio* (*prout c. l. p.* 90. *prodidit*) ſe in Cadaveris humani diſſectione, quam ſuis manibus fecerat Lutetiæ inſolitam ſibi & inauditam oblatam fuiſſe ſterilitatis cauſam, calculum vid. exactisſimè meatum illum claudentem, qui à proſtratis in Urethram dehiſcit, per quem è vaſis varicoſis ſemen vibrante ejaculatione expellitur. Habet etiam talem *Joh. Grœnevelt. c. l. poſt. ſcript. p.* 67.)

§. 79.

Scroti etiam fuit aliquando civis & incola calculus. *Evolv. Guilbelm. Fabric. Hildan.* (*Cent.* 6. *obſ.* 57. *p.* 571.) *Th. Bartholin.* (*V.* 3. *A. H. obſ.* 6. *p.* 11. *cent.* 4. *hiſt.* 49. *p.* 227.) *Gerhard. Blaſius* (*obſ. Anat. Pract. p.* 131. & *p.* 6. *obſ. Anat.* 75. *p.* 89. *ſq.* M. *C. D.* 1. *A.* 9. & 10. *obſ.* 33. *p.* 91.) Inter cutem ſcroti & muſculos in peritonæo *Joh. Dolæus* (M. *C. D.* 3. & 5. & 6. *obſ.* 153. *p.* 591.) *Joh. Theod. Schenck.* (*l.* 1. *Exerc. Anat.* 7. *ſ.* 2. *c.* 32. *p.* 564.) De calculo è Scroto ſuppurato prolapſo *Th. Bartholin.* (*Cent.* 4. *hiſt. anat.* 8. *p.* 227.) Ad radicem penis, *Joh. Burgius* (M. *C. D.* 2. *A.* 3. *obſ.* 174. *p.* 340.) Viſus eſt in Perinæo tres & amplius pendens uncias *Frid. Loſſius* (*l.* 3. *obſ. med.* 55. *p.* 305.) Monſpelii in Cadavere teſticulos lapillis plenos notavit *Conrad. Gernerus* (*de Foſſilib. c.* 11.) *Joh. Schenck.* (*l.* 4. *obſ. p.* 538.) *Wilhelm. ten. Ryne* (*de Fromont. Bon. Spei c.* 8. *p.* 34.). In Teſtibus fœminarum *Regner. de Graaf.* (*de Organ. mulier.* 12. *p.* 178.). In glanduloſo corpore veſicæ adhærente *Schenck.* (*c. l. p.* 531.) In proſtatis *Joh. Rhodius* (*cent.* 3. *obſ.* 27. *p.* 124.). In rene ſuccenturiato *Marcell. Donat.* (*l.* 4. *Hiſt. med. mirab. c.* 30. *p.* 523.) & *Gerh. Blaſius* (*c. l. obſ.* 20. *p.* 84.). Quod omnem ſuperat fidem, dictitat *Steph. Rod. Caſtrenſ.* (*l.* 4. *de Meteor* Microſm. *c.* 26. *p.* 216.). In Theatro publico 1629. reperti in Cadavere lapides cryſtalli ciceris magnitudinem habentes, in vaſis ſeminariis. *Add.* M. *B. Valentini* (M. *C. D.* 2. *A.* 3. *obſ.* 68.). In Pene *Amat. Luſitan.* (*cent.* 6. *cur.* 91. *p.* 311.)

i.) *Nic. Fontan.* (*rar. obſ. analect. c.28.*) *F. Plater.* (*l.3. obſ. p.839.*) *Hildan.* *Cent. 6. obſerv. 56. p.570.*) *P. Borell.* (*cent. 4. obſ. 84. p. 344.*) *Heinrich von* *oonbuyſen* (*p.1. obſ. Chir. 27. p. 121.*). Ex pene pueri 25. lapides à Chirurgo Ro-ier exſecti, *Arnold. Senguerd.* (*l.5. Introd. ad Phyſ. c.5. p. 436.*); E pene ju-nis unum exſecuit apud nos Chirurgus quondam dexterrimus *Theophil.* *oigt.* E ſene illuſtri *Henric. ab. Heer.* (*obſ. rar. 7. p. 113.*). Lapillum ex Hæ-orrhoïdibus *Georg. Rietlin.* (*obſ. Chirurg. rar. 9. p. 8.*) *Joh. Domin. Sala re-lit Th. Bartholino* (*cent. 2. hiſt. anat. 3. p. 175.*). Calculum in muſculo ani è tula à ſe extractum eſſe per multos ibi annos latentem.

§. 80.

De Uterinorum calculorum exiſtentiâ equidem fluctuantem *Hier.* *ercurialem* (*l. 4. de Morb. Mul. c. 21.*) comperies, ſed qui hanc ſententiam ſtmodum (*l. 2. Var. lect. c. 20. p. 115.*) mutavit: Solertem in his hiſtoriis mpilandis ſe exhibuit *Joh. Schenck.* (*l. 4. obſ. 649.*) & *Joh. G. Schenck.* (*Li-gen. c. 16. p. 79.*) *Adde Akakiam* (*l. 1. de M. M. c. 20.*) *Aëtium* (*tetrabibl.* *ſerm. 4. c. 98.*) *Wierum* (*c. l.*) *Diomed. Cornar.* (*obſ. med. 26. p. 31.*) *Lud.* *ercat.* (*l. 2. de Mul. Affect. c. 27. p. 969.*) *Joh. Theod. Schenck. Exerc. Anat.* *. ſ. 2. c. 32. p. 557.*). Narrat *Gothof. Mœbius* (*Med. Phyſiol. c. 20. p. 579.*), Co-tiſſam quandam à Gleichen viduam tumorem uteri cum motu manifeſto, u gravida eſſet, incurriſſe, eoque non paucos in execrandam ſuſpitionem njeciſſe quaſi neſcio quem Meſſiam paritura eſſet. In demortuæ autem ero nil præter aliquot calculos fuiſſe repertos. Per ulcus veſicæ quædam finitos lapillos contuſi pumicis inſtar filamentis & membranulis colligatos involutos in collum matricis excrevit; *teſte Hildano* (*cent. 3. obſ. 69. p. 252.*) dat qui volet. *Doct. Beale* Societatem Anglicam certiorem reddidit, qvod cum ca Paſchatis tempus inciſio in matricem alicujus fœminæ ſit facta, extra-is inde ſit lapis, quem octo vel novem annos cum infandis doloribus por-tet à quo tamen poſtea omnino convaluit. Lapis inventus quatuor ferè cias gravis, pondus verò valdè poſteà imminutum & pro lapide tantæ gnitudinis leviſſimus. *Vid. Ephem. Erud.* (*T. 2. p. 2. n. 40. p. 465.*) *Heinr. Ol-burg.* (*Act. Phil. Anglic. A. 1666. p. 261.*). Singularis plane eſt illa *Andr. Cnœ-i* (*M. C. D. 1. A. 4. obſ. 65. p. 55.*). De lapide uteri in puella quinquenni ob-vatio. De calculo Molæ juncto evolvatur *Nic. Fontan.* (*Analect. c. 5. qu. 5.* *l. 2. de morb. mul. c. 10. p. 94.*) *Auguſtus, Daniæ Rex, Fridericus* III. Calculum *Bartholino* (*Vid. cent. 3. Epiſt. 28. p. 103.*) oſtendit, quem in Norwegia mu-r per vulvam excrevit tanta præditum virtute, ut in manibus puerperæ de-

tentus oborto in vola ſudore potenter fœtum propellat. De uteri calculo à muliere gravida proſiliente *Joh. Helwig.* (*obſ. med. 94. p. 317.*), ubi & *Scholium Schrœkianum* luſtra, Magici aliquando exploduntur lapides cum aliis. Ita Conſtantiæ formoſa quædam cujusdam civis famula à Dæmone compreſſa ſæpius poſt inſignes uterinos cruciatus adhibitis obſtetricibus clavos ferreos, ligna, vitra confracta, crines, ſtuppam, lapides, oſſa, ferrum, & hujusmodi per matricem excrevit innumera, teſtatur *Jacob. Ruffus* (*l. 5. de mulier. c. 6. p. 393.*). In meretrice ovarium dextrum capillis inſtar granorum milii turgidum conſpiciebatur, *Benj. Bened. Petermann.* (*Dec. 2. obſ. med. 9. p. 40.*)

§. 81.

Calculum uteri aſperum verticillum propemodum æquantem, etiam annotavit *Hippocrates* (*l. 5. de morb. vulg. hiſt. 25.*), cui experientia propria motus aſſurgit *Anut. Fœſius* (*in not. ad h. l. p. 241.*), nec id impoſſibile judicat *Fr. Valleſius* (*comm. in h. l. col. 466.*) majores à noſtris allegatos & notatos experieris. Calculum totam uteri caritatem replentem propalat *Steph. Blancard.* (*cent. 1. obſ. 74. p. 157.*). Lapidem 4. ℔. multis eminentiis lapideis coloris fuſci in matrona Regiomontana deſcripſit *Chriſtoph. Tinctorius* (*ap. Th. Bartholin.* (*cent. 4. hiſt. 64. p. 364.*). Gemellum *Steph. Blancard.* (*cent. 2. obſ. 80. p. 289.*). In vaginâ uteri calculos invenit *Regner. de Graaf.* (*de organ. mul. c. 7. p. 80.*) Secundinas offendit calculis ſtipatas *Vit. Rietlin.* (*Ann. 2. Lin. Med. p. 344.*). De calculis & arenulis in ſecundina humana copioſis *D. Theod. Zwinger.* (*M. C. D. 2. A. 9. obſ. 137. p. 238.*) *Caſp. Th. Bierling.* (*Cent. 1. Adverſ. c. 27. p. 56.*)

§. 82.

Nec in humorum ſeu fluidorum corporis noſtri examine lapides exulare reſciſces. Nullus ferè ſangvis venæ ſectione emiſſus erit, qui accuratè inſpectus tartareum ſeu limoſum quid in fundo vaſculi ſiſtet. Sal à ſangvine diviſum concreſcit in ſabulum, effatur *Paracelſus* (*tr. 1 de morb. è Tartar. c. 2. p. 490.*), quod & ab exaltatione trium ſubſtantiarum (*l. 2. Paramir. c. 2. p. 41. & l. 3. p. 66.*) deduxit. Hinc in omnibus venis oriri arenulas *Jacob. de Partibus* (*comment. ad Avic. l. 3. tr. 3. c. 17.*) opinatur, & *Matthæum de Gradib. ex Galen.* (*l. 3. Aph. 51. comm. 7.*) allegat, ſed hanc eſſe mentem Galeni *C. V. Schneider.* (*l. 3. de Catharr. c. 7. p. 244.*), inficiatur. Arenas ex uſtione ſangvinis & in Hepate gigni, confirmat *Rhaſes* (*l. 9. ad Athanaſ. c. 14.*). Sangvinem arenoſum obſervavit *Zacut.* (*l. 3. Prax. admir. obſerv. 54. p. 169.*). De arenulis cum ſangvine exeuntibus *J. Lud. Hannemann. Noſter* (*M. C. D. 2. A. 5. obſ. 86. p. 191.*), ubi

confer

onfer *Schrœckii Scholion.* In ſangvine leproſorum obſervatas arenulas, *Joh. eltus* (*de Nat. Sangv. c. 3. ſ. 3. §. 14. p. 274.*) declarat. Forſan inde colatura ngvinis emiſſi, quam collegium Medicum Lipſienſe in recognitione leproſi dhibuit. *Vid. Clar. Noſter Paul. Amman.* (*Med. Critic. caſ. 3. p. 8.*). Sangvis orbuticorum haud raro fertilis arenis copioſis, ut Euphratis aqua, inquit *Gver-er. Rolfinck* (*l. 8. Conſil. Med. 6. p. 753.*). Craſſam in ſangvine Saburram de-rehendit *J. C. Scaliger.* (*c. l.*). Lapillos ſangvinis humani rhomboicos in phar-acopœa Sereniſſimi Magni Ducis Hetruriæ aſſervari *Carol. Fracaſſatus* (*Epiſt. e Lingva p. 197.*) aſſeruit. Venæ ſectione calculos emiſſos *Joh. Dolæus* (*l. 3. ncyclop. Med. c.* 13. §. *20.*) autor eſt, & de lapillis cum ſangvine è vena proſi-entibus *Joh. Georg. Greiſſelius* (*M. C. D. 1. A. 1. obſ. 65. p. 163.*) egit. Plura oh. *Schenckius* (*l.* 3. *obſ. med. p. 416.*)

§. 83.

Lac in uberibus lapideſcere, ubi non emungitur, *Levin. Lemnius* (*l. 4. de cc. Nat. mirac. p. 407.*), quem etiam citat *Carol. Muſitan.* (*T. 2. Trutin. Phyſ. Chirurg. c. 46. p.* 203.), teſtatur. Tigridis lac in lapidem tophaceum coagulatum idit *Phil. Jac. Sachſius* (*l. 1. Gammarol. c. 14.* §. *5. p.* 293.). Calculos in corpore landuloſo à ſemine retento derivat *Joh. Rhodius* (*cent.* 3. *obſ. 27. p. 124.*). Nihil novi, ſi cum urina ſabulum, arenulæ aut calculi mingantur. Id verò ngulare nobilem illam Praxagoræ pituitam albuminis mollitie emictam trans-iſſe in vitrum, quod propria fide *Scaliger* (*c. l.*) aſtruxit, & *J. N. Binninger.* (*cent. 1. obſ. med. 6. p. 9.*) Urinam poſt 5. vel 6. ſeptimanas cute denſâ ſub-iridi opertam, ſed lapillis luci diſſimis, triangularibus, quadrangularibus nu-meroſiſſimis inſtar Adamantum perſperſam reperit. Urinam emiſſam lapide-actam promulgavit *Ioh. Dolæus* (*c. l. p. 587.*). Ante hunc *Sim. Schulz* (*M. C. D. 1. A. 4. & 5. obſ.* 136. *p. 136.*) *Ioh. Dolæus* (*D.* 3. *A. 4. obſ. 64. p. 152.*). De yncis urina, è qua Lyncurius iſta *Ovidius* (*l. 15. Metamorph. v.* 413.)

Victa racemifero Lyncas dedit India Baccho
E quibus ut memorat, quicquid veſica remiſit,
Vertitur in lapides, & congelat aëre tacto.

Idem Plinius (*l. 8. c. 38.*) ebuccinat. Sed hoc neutiquam experimentis factis correſpondere, *Ant. Muſa Braſſavol.* (*l. 10. de Nat. Simpl. c. p.*), & *Joh. Bru-dæus* (*l.* 3. *Miſcell. c. 10. ap. Jan. Gruter. p. 2. Theſ. Crit. p. 494.*) prodiderunt.

§. 84.

Brutis etiam lapides ſunt quàm maximè familiares, quod quidem non perſvaſum *Fr. Oswaldo Grembſio* (*l. 11. arb. integr. & ruinoſ. hom. c. 7. §. 8. n. 14. p. 62.*)

p. 62.). Multa de his præter *Euſeb. Nierenberg.* (*l. 9. hiſt. nat. c. 60.*) collegit Sachſii noſtri induſtria (*l. 1. Gammarol. c. 14. §. 5. p. 295.*), ad quem lectorem remitto. Hypomnemata ſaltem quædam addo & Analecta. De lapide in capite ſerpentis in India veneni è vulnere Magnete *Heinr. Oldenburg.* (*Act. Phil. Angl. 1665. p. 77.*). De lapide Bufonio multa *laudatus Sachſius* (*c. l. §. 9. p. 297.*) Plura *Paulinus Noſter* (*tr. Bufo ſ. 1. c. 3. §. 1. p. 20. ſq.*), qui iſtum cum aliis cordatioribus Naturæ ſcrutatoribus pro nugis & fabula (*§. 2. p. 23.*) reputat. In Bufonis cerebro reperiri & ſe ſuamet & propria plerumque figura ſignare *Athan. Kircherus* (*l. 8. M. S. ſ. 2. c. 3. p. 54.*) autor eſt. *De Berchtoldi Grætteri anno* 1473. lapide ab *Andrea Libavio* (*p. 4. Singular. l. 2. Batrach. c. 23. p. 424.*) delineato quis mihi unquam perſvaſerit ſolidiſſimum lapidem pondere librarum quinque medicinalium unciis tribus minorem inventum in capite Bufonis ordinariè natum eſſe poſt prælium iſtud bufonium & ſerpentinum, decidit *Paulini*. Applicarem huc illud de jecore *Anſerino Martialis* (*l. 13. Epigr. 56.*)

Aſpice quam tumeat magno jecur anſere majus,
Miratus dices, hoc rogo crevit ubi?

Fors eſt ſilex ne teruncio redimendus, ſi abſit ſuperſtitio, concludit (*c. l. p. 429.*) *Andr. Libavius.* De inſigni & genuino in ventre bufonis invento evolv. *Caſp. Theophil. Bierling.* (*Theſ. Theor. Pract. n. 3. §. 7. p. 31.*)

§. 85.

Arachnitem vix à quopiam ſcriptore memoratum reperies, præter *Dn. D. Joh. Francum*, qui hujus exiſtentiam probaturus (*M. C. D. 2. A. 5. obſ. 240. p. 262.*) aliquot experimenta in literas retulit. Ego, ut communis fert fabula, araneas maximas ſeptennium capſulis aliquoties incluſi, ſed ſeptennio elapſo nihil præter pulverem quendam ex arenarum cadaveribus relictum conſpexi. Hinc eo libentius hiſtoriam de illo maximè notabilem *à Joh. Cunrado Dieterico* (*Antiqvit. Bibl. p. 423.*) deſcriptam hic inſerere lubet: Anno 1660. feria ſecunda Pentecoſtes *Catharina Simonia Dn. Joh. Köppelii, Pharmacopœi Gieſenſis ancilla* mandato heræ ſuæ depromtura veru ex camini quadam parte obſcuriore, ſenſit aliquid manui ſuæ adhærere, & in ea moveri. Dum ergo quid id eſſet anxia & curioſa diſpicere cœpit, araneam ſatis ingentem in volâ manus volutari deprehendit. Perterrita itaque hinc inde manu ſe à venenato illo animali liberare volens cum fruſtra impendiſſet operam aranea arctius manui inhærente, atque ex volâ in manus ſuperficiem exteriorem ſeu convexam gradiente ecce magnam aranea ſ. ſaniei ſ. excrementoſi liquoris partem inſtar coagulati lactis excrevit, adeò ut totam manus ſuperficiem inundarit. Illa, ſtatim ad heram:

...m: Hem quàm fœdè me aranea illa conſpurcavit: Hera: I citò atque libe-
...te à ſanie illa. Iverunt igitur ambæ in Atrium domus, & dum ſaburram il-
...m ligno abſtergere contendit ancilla, deprehendit materiam illam tenacius
...anui inhærentem, atque ab aëre promptè induratam, in medio verò illius
...aſſam cœruleam cum aliqua reſiſtentia in terram decuſſam, qua per aquæ
...itionem à reliquâ maſſâ ſeparatâ, invenerunt lapidem cœleſtini planè colo-
...s, quem tamen colorem amiſit Arachnites ille poſt loturam exſiccatus. Pon-
...eris fuit quindecim granorum, figuræ propemodum ovalis in ſuperficie
...onvexa politus inſtar Bezoartici: in preſſiore verò ejus parte albis maculis &
...elut lactea via conſpicuus, tanquam illius materiæ lacteæ aliqua pars non-
...um planè fuiſſet excocta, ut dubium eſſe poſſit, annon tota illa materia ſeu
...oagulum tandem in lapidem coagmentari potuiſſet, ſi modo araneæ corpus
...neri ferundo par eſſe ſuſtinuiſſet. Aranea verò deinceps celeri greſſu tan-
...uam edito partu, neſcio quo abiit. Hiſtoria eſt veriſſima, ſubjungit Au-
...or, nec quisquam velim ſit, qui de eâ dubitet, cum his manibus meis la-
...idem eum ſæpius tractarim. Cœleſtinum illum lapidis colorem confir-
...nare mihi videntur Experimenta, quando Araneæ aquæ injectæ eandem cœ-
...uleo tingunt colore. *Vid. Journal. de Scavan.* (*T. 9. Ephemer. 9. p. 110.*)

§. 86.

De inſigni lapide ſupra cerebrum Bovis invento, *ap. Marcell. Malpighium* ...ononiæ viſo *Lucas Noſter Schrœckius* (*in Joh. Helwich. obſ. med. 147. p. 394.*). ...e calculo in cerebro *Dn. D. Chriſt. Mencelius* (*M. C. D. 2. A. 1. obſ. 32. p. 76.*). De lapillis in capite limacum cochleis carentium *Joh. Helwig.* (*obſ. Med. 160.* ...*418.*) De lapide è capite Draconis *Marſil. Ficin.* (*l. 3. de Vit. c. 15. p. 235.*). Lapidem Manati magnitudine ovi anſerini à Cerebro Animalis Manati (*See-Kuh*) intimavit *Chriſtian. Abrah. van Eyl.* (*Conference van den Niederland p. 121.*). Lapidem è cerebro vituli marini ſervat *Anat. Lugd. Batav. publ.* quod habet *Gerhard Blancken* (*Catalog. Antiqu. & Nov. Rer. Lugd. Batav. in Anat. publ. p.* ...*7.*). Ad Cervum devolvor, cujus lacrymas in lapides in oculorum angulis in-...durari communis fert opinio. Dubitat *Petr. Andr. Mathiolus* (*in l. 5. Dioſc.* ...*73. p. 678.*). Scrupulum tamen eximunt *Avenzoar.* (*l. 1. tr. 13. c. 6.*). *Theo-*...*mneſtus* (*l. 1. Art. Veterinar.*). *J. C. Scaliger.* (*Exerc. 112. p. 422.*). *Caſp. Bauhinus* ...*tr. de Lap. Bezoar. c. 7. & 8. p. 32. ſq.*). Digna, quæ hic legantur, illa *Hieron. Reuſneri* (*Exerc. 5. de Scorbut. p. 314.*): Eandem, inquit, λήμην in Cervis depre-hendimus, cui Natura proximè ſubter oculo oblongum folliculum, oſſæ ma-...illæ illis dehiſcente machinata eſt, in quo viſcedine coagulata ſua colligi

queat: Unde etiam eruitur *βρωμῶδές τι*, propemodum ut ſuum jugulatorum tergora, dum ſetæ diripiuntur fervente aquâ. Proceſſu temporis *εὐωδίαν* acquirit adeò pertinacem, ut totum ſeptennium (quod etiam expertus *Joh. Langius l. 2. Epiſt. med. 23. p. m. 105.*) illibata poſſit aſſervari. Lapides ſubter utrumque oculum cereos reperit *Joh. Georg. Sommer* (*M. C. D. 2. A. 9. obſ. 15. p. 45.*) *Add. B. Abbatium* (*de Nat. Viper. c. 31. p. 173.*). *Gothofr. Mœbium* (*Diſſ. de Nat. Cerv.*). *Th. Bartholin.* (*Cent. 3. Epiſt. 8. p. 41. & Cent. 6. Hiſt. Anat. 93. p. 365.*). *Joh. A. Graham* (*Elaphogr. c. 16. p. 215.*). *J. Phil. Sachſium* (*de Mir. Lap. Nat. p. 59.*). Omnes verò antecellit *Caſp. Bauhini* (*c. l.*) induſtria. Addo ſaltem è *Scaligero* lacrymam talem induratam ante Centeſimum annum in Cervo nullam eſſe. Sed quis exacte ætatis annos Cervorum computabit, qua ſolertia percontabitur illos quiſpiam? Hujusmodi lacryma ex Cervo cæſo ad me delata eſt, diſcurrit *Ioh. Bodin.* (*l. 2. Theatr. Nat. p. 242.*). Vidi apud illuſtres perſonas comprimis mulierculas lacrymas hujusmodi, ſed molles glanduloſasque, ipſasque glandulas in canthis oculorum exſiccatas non ſemel pronunciavi. Nos videmus in noſtris cervis penes oculos ſæpe aliquid lapideſcere, & materia illa coacta oſſea quaſi ex lacrymis procul dubio colligitur à venatoribus, ſuſpicatur *Chriſtoph. Encelius* (*l. 3. de Re Metall. c. 49. p. 136.*)

§. 87.

Etiam lapides cordis humani thalamis exemit *Cl. Joh. Henric. Hottinger* (*M. C. D. 3. A. 9. & 10. obſ. 89. p. 164.*) è cervino corde exemtos vidi, fatetur *Th. Iordanus* (*tr. 3. de Phænom. Peſt. c. 9. p. 604.*) ovi propè columbini magnitudine, laminis conflatos, & quod jucundum fuit aſpectu, poſtquam comminutus fuit, repertum eſt oſſiculum in meditullio ſimile cæteris oſſibus corde prognatis, circa quod putamina hæc ſe aggregando amplificaverant, & hanc molem atque duritiem, calore cordis extorrente lapillum produxerant. Hunc etiam ſe vidiſſe gloriatur *Ulyſſes Aldrovandus* (*l. 1. de Quadrup. c. 21.*) ſcribit *Zacutus* (*l. 7. Med. Princ. Hiſt. 29. qu. 42. p. 900.*), quæ ipſa tamen gloriatio mihi inanis, & ex Jordano exſcripta videtur, cum recenſione & iisdem, quibus uſus eſt *Iordanus*, verbis conſtet. Lapidis ex corde cervi Norwegici extracti ponderoſioris, qui in Muſæo Regis Daniæ ſuſpenſus aſſervatur, meminit *Th. Bartholin.* (*cent. 3. Epiſt. 8. p. 41. & Cent. 6. hiſt. anat. 93. p. 365.*). De corculo lapideo in cervo invento, quod depictum dedit *David. Reichius* (*M. C. D. 2. A. 10. in Append p. 73.*), quod potius ventriculi inquilinum reputat, cum Cor Cervi ferè adæquet; calculum tamen in corde capreoli inventum notavit *αὐτόπτης Theodor. à Marwiz.* (*M. C. D. 2. A. 1. obſ. 133. p. 336.*). Hunc vero

eſſe

ſe genuinum ſanguinis Tartari ſabolem quivis facilè divinabit. Invenitur
am aliquando in hujus ventriculo lapis, & horum catalogum mirè auxit
rpens in ventriculo Cervi petrefactus, cujus petrefactionis rationem expen-
t ſolertiſſimus *Dn. D. Joh. Dan. Major.* (*Diſſ. Epiſt. de Cancr. & lap.
trefact.*) *cum Exc. Sachſio* (*diſſ. de Mir. Lap. Nat. & l. 1. Gammarol. c. 8. §. 16.
ſq. p. 177. ſq.*) ubi & *Fr. Joſephi Burrhi judicium* (§. 17.) recenſet. Tophos &
pides in brutorum ventriculis inveniri novum non eſt, ut ex dicendis pate-
t: potius igitur ad lapides, quam lapidefacta referendus erit ſerpens, ſimi-
udine formæ non revera ſerpentis effigiem græferens. Detur antipathia iſta
ter ſerpentem & cervum tabulis ſuperſtitionum ſine dubio inſerenda, quod
idem à venatore refutatum perhibet *Graba* (*c. l. ſ. 3. c. 16. p. 219.*) talis ta-
en erit qualis inter ovem & lupum id eſt nulla. Et quomodo integrum
glutiit ſerpentem cervus, & procul dubio vivum, aut ſi pedibus contrivit
dentibus comminuit, quomodo in ventriculo coierunt rurſus partes com-
inutæ, ut integrum ſerpentem referrent. Exſibilandum etiam curioſo haud
fficulter erit. De ſerpentis Regulo tanto viro indignum commentum. De
pide in vulvâ cervæ reperibili *Sextus Philoſophus Platonicus* (*l. de Med. ex
im. deſumt. c. 1.*) iſta: Philacterium prægnanti eſt, & perficit, ut partum
rferat, eaque ratio colligit (*egregiè ſc.*) velociſſimum eſſe illud animal, nec
men abortum facere.

§. 88.

Lapis Bezoar animalis olim Cervi Caprarum, ſ. Capreoli Perſici ut *Joh.
dinus* (*c. l. p. 241.*) vocat, erat. Varia de hoc Animali conſignavit *Caſp.
ubinus* (*c. l. c. 17. & ſq. p. 97.*) Deſcripſit etiam *J. Alb. à Mandelsloh.* (*l. 1.
n. Or. c. 12. p. 144.*) *Add. Ad. Olear.* (*in not.*) Cervos quosdam & Dorcades
novâ Hiſpaniâ hunc lapidem generare *Nard. Ant. Recchus* (*l. 9. Rer. Me-
. nov. Hiſpan. c. 14. p. 325.*) prodidit, reperiri etiam in ovibus Peruinis,
rnuum expertibus, quos Bicuinas vocant, prætereà in Tcuthl Lalmac, ame,
æ caprarum mediocrium, paulove majori conſtant magnitudine. De-
de in quodam Damarum genere, quas Marcatl Chichiltic, aut Temamac,
e appellant, nec non in ibicibus, in capreis etiam cornuum expertibus.
ſummatim dicam, vix eſt Cervorum caprearumque genus ullum, in cujus
ntriculo, (aut potius pro ventriculo ſeu Rumine κοιλία *Ariſtoteli* (*l. 3. de part.
imal. c. 14.*) dicto, ventrem vertit *Theod. Gaza*, peram, ſ. penulam vocat
arc. Aur. Severin. p. 4. Zootom. Democrit. p. 303. ſacculoque eidem annato)
ave interna parte ſuâ (Renes etiam voluit Eques Hiſpanus *ap. Joh. Fragoſ.
Hiſt.*

Hiſt. Med. Ind. c. 10. f. 12. a. Cor & fellis veſiculam *Alii ap. Laur. Scholz. Epiſt. med. 191. col. 307.*) ſponte ex ipſis alimoniæ excrementis Lapis hic, qui etiam in Tauris & Vaccis ſolet offendi, paulatim concreſcat & generetur, multis ſenſim additis & cohæreſcentibus membranulis, quales ſunt ceparum. Ideoque non niſi vetuſtisſimis & ſenio penè confectis, ſcabioſisque addit *Laurent. Catelan.* (*tr. de Lap. Bezoar.*) lapides hi reperiuntur, nec ubique, ſed certis ſtatisque locis ubi ea ſuppetit materia, qua ratione fieri poſſet, ut apud Hiſpanos gentesve alias non ita facile offendantur *concludit Recchus.* Inſeri hic meretur, quod habet *Phil. Baldæus* (*deſcript. Maldab. & Coromandel. c. 16. p. 97.*): *Dieſer Stein enthält ſich in einem Sack, der inwendig im Magen hanget, und aus harichten Fleiſch beſtehet einer guten Spannen lang, darinne die Steine gantz ordentlich, wie die Knöpffe an einem Wammeſt ſitzen. Wie ein gewiſſer Portugieſe davon ſchreibet.* Cum annis Caprarum creſcere *Dan. Sennert.* (*l. 5. Epiſt. Phyſ. c. 4. p. 417.*) *annotat.*

§. 89.

Vidit & natos in ſimiorum ventriculis teretes ac longitudinem digiti aliquando excedentes omnium præſtantisſimos *Jacob. Bontius* (*l. 1. Med. Ind. f. 10.*) repetit *J. B. Tavernier.* (*l. 2. Itin. Ind. c. 24. p.* 143). Generari etiam in Equis ſunt qui putant & exemplorum bigam habet *Th. Jordan.* (*tr. 3. de Peſt. Phænom. c. 9. p.* 588.). Quin & in homine ſupra (*§.* 75.) indicatum, ſed ſimile non eſt idem. Refero huc ex *Nardo Ant. Reccho* (*c. l. p. 326.*): Non omnes hi lapides (Bezoartici) ſalubres ſunt tuendæve ſanitati, aut morbis profligandis apti, ſed ſoli illi, qui de paſtis herbis ſaluberrimis producuntur. Unde non ſolum difficile ſit cenſere, an illæ facultates mirabiles, quæ de eo lapide noſtrâ tempeſtate jactantur narrarique & prædicari cœperunt, veræ ſint, ſed etiam quinam ſint eligendi, aut qui utiles, aut inutiles offendantur, quibus de rebus certò quid affirmari nequit. Magnitudo variat, ut & figura *Vid. Recchus* (*c. l. p. 326.*) Pondere ℥j vidit *Chriſtian Scriver* (*cent. 3. Medit. 56. p. 560.*) ovi gallinacei magnitudine *O. Worm.* (*l. 1. Muſ. ſ. 2. c. 19. p. 112.*). Rex Daniæ unum ovum Struthio-Cameli æquantem poſſedit *ſecundum Eundem* (*c. l. p. 110.*) ℥xviij *J. B. Tavernier.* (*l. 2. Itiner. Ind. c. 24. p. 143.*) Occidentalis capitis humani magnitudine, pondere 6¾ ℔ 3000. imperialium pretio deſcribitur *à. Georg. Segero ap. Th. Bartholin. Cent. 2. Epiſt. 79. p. 656.*). Habuiſſe Imperatorem Rudolp. II. ovi anſerini magnitudine, aut paulo majorem è quo cum poculum confici jusſiſſet, in ipſius meditullio herbæ eximiè redolentes, circa quas cruſtæ & laminæ ſuperinductæ à natura fuerant repertæ

commemorat *Bootius à Boot* (*t. l. c. 191. p. 181.*). Ajunt meditullium aliquando concavum eſſe, vel in eo pulverem reperiri, eumque legitimi lapidis ...tam eſſe, *Bootius* (*c. l.*) pergit.

§. 90.

Mentio hic inſerenda pilarum, quæ in ventriculis brutorum nidulan...r. Diſtinxit illos commodè in piloſas & fibroſas *Magnif. Dn. D. Georg. ...olffg. Wedel.* (*M. C. D. 1. A. 10. obſ. 169. p. 374.*). Coagulares, qui ex Chylo ...nſtare videntur adeoque graves pondere deprehenduntur, his addidit *G. H. ...elſchius* (*M. C. D. 1. A. 3. obſ. 29. p. 45.*). Prioris generis in Cervo repertum ...*. l. & alibi D. 2. A. 2. obſ. 110. p. 181.*) inſimul publicat. In vitulorum, ſ. ...oum juniorum ventriculo nonnunquam & inteſtinis pila pugnum æquans ...peritur, ſcribit *Caſp. Bauhin.* (*c. l. c. 12. p. 64.*), quæ æqualiter orbiculata ni...i & ferruginei coloris ſuperficie levi ſplendente & pondere leviſſima: in...nſecus verò ex pilis densè compactis & arctisſimè infarctis tota concreta ...nſpicitur. Vitulinum propoſuit *D. Henric. Vollgnad* (*M. C. D. 1. A. 2. ...ſ. 110. p. 187.*). Vaccarum etiam à gramine comeſto, & ruminatione nondum ...erfectè) digeſto, ſed in formam rotundam (cum Chylo) compacta & coa...ılata, ut habet (*M. C. D. 2. A. 1. obſ. 18. p. 40.*) *Andr. Cleyer.* Extrahitur & ...zaharticus vaccarius lapis in urbe Sinenſium Cingohev è ventriculo ovi an...ini magnitudine, quem Nieuhoang, id eſt, flavedinem vaccæ nominant, eoq; ...ntra Catharros utuntur, ut *Joh. Neuhoff* (*in Itiner. Sinenſ. p. 193. & 369.*) pro...dit, qui Judicio Velſchii vix aliud eſſe poteſt, quam qui è felle Tauri apud nos ...uitur (*Diſſ. 2. de Ægagrop. p. 11.*). In grandioribus bobus ovum Bovis voca...t *Hieron. Cardan.* (*l. 7. de Subt. p. 375. Vid. & Ool. General. Diſſ. 2. §. 71. p. 60.*) ...æ ipſa quidem appellatio, ut ridicula, exploſa ab *Ulyſſ. Aldrovando* (*l. 1. de ...uadrup. Biſulc. c. 1.*); verum (*c. l. Diſſ. de Ægagrop. 1. p. 6.*) *Cardanum* defen...t & abſolvit *Velſchius.* De Bulitho inſigni in Omaſo deprehenſo *Joh. Jac. ...arder.* (*M. C. D. 2. A. 1. App.*). De vitulino hiſtorias pandit *Exc. Dn. D. Heinr. ...olgnad* (*M. C. D. 1. A. 2. obſ. 110. & in Schol. p. 398.*). Meminit ex Antiquis ...*in.* (*l. 11. c. 37.*) *Add. Joh. Wier.* (*l. 3. de Præſtig. Dæm. c. 20.*). *Conr. Geſner.* (*l. ... Foſſil. f. 158.*), poſſedit *Caſp. Bauhin.* (*c. l. & c. 12. p. 65.*), depinxit *Ferrand. Im...rat.* (*l. 28. Hiſt. Nat. c. 1. p. 927.*) & *G. Hieron. Velſchius* (*Diſſ. 2. de Ægagrop.*). ...e cauſis *Gualther. Charleton.* (*tr. de Lithiaſ. c. 2.*) fuit ſollicitus.

§. 91.

Hippolithorum hiſtorias ſuppeditant *Caſp. Bauhin.* (*c. l. c. 14. p. 73.*) ...*aſp. Schwenckfeld* (*l. 1. Theriotroph. Sileſ. p. 90.*). *Joh. Dan. Horſt.* (*Phyſ. Hippocr.*

(Ddd ddd d) *Diſſ.*

Diſp. 7. th. 8. p. 48.). *P. J. Sachſ.* (*l. 1. Gammarol. c. 14. §. 11. p. 299.*) & inprimis *Summè venerandus Noſter Præſes* (*M. C. D. 1. A. 5. obſ. 167. p. 215. ſq.*). Undecim lapides in equi inteſtino colo, unus alterum in peculiari cellula & membranula quivis obvolutus, ſequentes ad magnitudinem ovi gallinacei fermè accedentes, & ut lapides Bezoarticos deprehenſos annotat *D. Ambroſ. Stegmann.* (*M. C. D. 3. A. 4. obſ. 111. p. 237. add. Wedelii noſtri obſervationem D. 1. A. 3. obſ. 246. p. 438.*). Eſt & lapis ex Equo fero Lapis de Bombaco ſ. Mombaza Luſitanis dictus, in Centro piloſus, cujus deſcriptionem communicavit *D. Hermann. Nicol. Grimm.* (*M. C. D. 2. A. 1. obſ. 149. p. 368.*). In equo à fœno & paleâ inconſumptis *Joh. Matth. Faber* (*M. C. D. 2. A. 10. in App. Anat. Botan. Pil. marin. p. 206.*). De pilis in Equo piloſis *Joh. Jac. Wagner.* (*M. C. D. 2. A. 5. obſ. 105. p. 211.*). Hippolithum hujusmodi 90. lothonum colonienſium, & alium minorem $45\frac{1}{2}$ lothonum. *Elias Brackenhofer Vir Conſularis Argentinenſis* olim poſſidebat, quod *Bockenhofer.* (*Muſ. Brackenhof. p. 13.*) teſtatur. Talis & Neoburgi durus 4. ℔. in Rarithecio curioſis monſtratur, (*Maximil. Miſſon. Epiſt. 10. p. 91.*) qui tamen forſan propter pondus inſigne inter coagulares numerandus.

§. 92.

Quod ad pilas fibroſas, Ægagropilæ in cavitate ventriculorum Rupicaprarum inveniuntur, de quibus ut ſolet, *Georg. Hier. Velſchius* (*Diſſertationibus duabus*) curioſè & eruditè egit. Mentionem earum etiam fecit *Joh. Jacob Wagner.* (*Hiſt. Nat. Helvet. Curioſ. ſ. 4. Art. 2.*). Rupicaprarum interranea ſolerter ſcrutatus eſt *Joh. Jacob. Harder.* (*V. Ejus Succinct. de his diſſ. M. C. D. 2. A. 1. Append.*). Et quamvis hæ aliquando vocentur lapides, revera tamen non ſunt, licentius igitur minusque accuratè id fit, cum vulgus quoque Germanorum vernacula ſua lingua non lapidem (Gembſen-Stein), ſed globum ſ. pilam (Gembſen-Kugel) appellat, quod *laudatus* (*c. l. p. 5.*) *Velſchius* etiam ſuis inſeruit, qui tamen non alia magis ratione, quam ſingulari materiæ diſpoſitione à lapidibus differre (*c. l. p. 17.*) ſenſit. Non autem conſtat ſolo Deronico, ut vulgò, & cum eodem *Joh. Jac. Wagnero* (*ap. Joh. Conr. Peyer. l. 2. Merycol. c. 1. p. 104.*) perſuaſum, ſed & aliis plantis alpinis, ut non ſemel *Velſchius* (*c. l. p. 30. 31. 33. 37.*) aſſeruit. Quamvis in primo tantum aut ſecundo loculo, ruminantibus proprio, reperiantur, fuiſſe tamen, qui ſeriò affirmarent, in quarto quoq; ventriculo circa ipſum pylorum, quamvis minores, ſibi tantum obſervatos, quod neque nos olim negavimus, neque nunc verò abſimile videtur, fatetur *Idem* (*Diſſ. 2. p. 22.*), ſed cum mobiles non ſint Ægagropilæ fibrillæque ſolutæ in unius alteriusvè ventriculi loculo implicentur, implicatæque hæreant, & quaſi

quaſi agglutinentur avem hanc raram illic loci videre geſtiebat *Harderus (c.l.)*. Adulterare easdem avaritiam & nequitiam (*c. l.*) prodidit *Velſchius*, adulterinorum notas adjicit. Ægagropilæ Badzaharticæ genuinam deſcriptionem erudito orbi communicavit *ſupra laudem noſtram poſitus Dn. Præſes* (*M. C. D. 2. Ann. 4. obſ. 173. p. 339.*). De viribus Ægagropilarum multa ſuggerit *Velſchius* (*c. l. Diſſ. 1. p. 50. & 69.*). Comprehendit etiam nonnulla (*Curat. Decade gemina Diſſ. 2. p. 55. ſq. Confer. Curat. & Conſil. Medic. Decades decem paſſim.*). Ad Febres adhiberi *D. Andr. Cleyer.* (*M. C. D. 2. A. 1. obſ. 18. p. 40.*) docuit. Nonnulli agyrtæ pro impenetrabilitate ab armis falſo eas deprædicant, diſcurrit *laudatus Wagner* (*ſ. 4. Hiſt. Nat. Helvet. Curioſ. Art. 2. p. 184.*). Et vanitas facilè tranſparet, cum ne quidem Rupicapræ à globulis bombardarum immunes. Earundem virium eſſe herbam, qua comeſta cervorum cutis bombardarum eludat globulos venatorum perſuaſio, quod *Wedel.* (*M. C. D. 2. A. 1. obſ. 159. p. 384.*) in literas retulit.

§. 93.

Poſſet & quem curioſa ſollicitudo tenere, an aliis etiam brutis hujusmodi pilæ ſint communes? Obſervationes id undiquaque perſuadent. Pilam cervinam deſcripſit ſæpius allegatus *Wedelius* (*M. C. D. 1. A. 10. obſ. 169. p. 374.*) aliam iterum (*D. 2. A. 1. obſ. 159. p. 382.*). Elegantiſſimam Ægagrelaphi Indici verbis & ſtylo delineatam dedit *Velſchius* (*D. 1. A. 3. obſ. 29. p. 45.*). Pilam ex ventriculo hirci caſtrati quadratam ſ. cubicam *Idem* (*Diſſ. 2. de Ægagrop. p. 11.*). Aliàs ex hœdis domeſticis depromtas æri inciſas oſtendit olim *Wedelio* (*M. C. D. 1. A. 10. obſ. 169. p. 374.*) *Bremæ D. Glandorpius Filius*.

§. 94.

In homine verò inveniri rarum. Proſtat tamen apud *Peyer.* (*l. c. p. 104.*) ſequens Wagneri relatio. Lanius Vitoduranus cum pedibus vitulinis vario modo præparatis præ cæteris cibis imprimis delectaretur, tandem de ventriculi ſummo dolore ac compreſſione conqueri cœpit, emetico autem ſumto pilas aliquot piloſas, quarum maxima pomi mediocris erat magnitudine, evomuit, ac ita dolore liber evaſit. Ubi mea fert ſententia, *pergit Wagner*, eum pedes vitulinos minus rectè præparatos, & pilis comprimis inter ungulas adhuc refertas avidè ingesſiſſe, qui deinde in ventriculo detenti & uniti ſub pilarum forma tandem egeſti fuerunt. Silentio nunc involvo, *concludit*, exempla illarum, quæ malacia affectæ capillos devorarunt, ac eos conglomeratos reddidere. Digitum absque dubio intendit *Wagner. in Joh. Schenckii* (*l. 3. obſ. med. p. m. 320.*) obſervationem à *Joachimo Camerario* communicatam,

quæ ita habet: Puella quædam apud nos (Archiatri autem Norimbergenſi munere fungebatur *Joach. Camerar.*) quatuor annorum proprios crines quosꝫ cunque vel corripere, vel digitis involvens evellere potuit, avidiſſimè devoravit; & quamvis parentes & alii diligenter hoc præcavere ſtuduerint, tamen nunquam omninò à ſuo inſtituto penitus abduci potuit. Globulum è pilis felinis compactum, quendam rejeciſſe vomitu teſtem ſe ſiſtit *Joh. Matth. Faber* (*c. l.*). De Piloſarum Pilarum vomitu nihil addidit. Alios contra quamvis pica capillorum minimè detenti, capillorum glomos evomuiſſe varia exempla collegit (*c. l. p.* 333. & 334.) iterum *Joh. Schenckius.* Spectant etiam ad hanc claſſem aliæ picantes virgines & fœminæ. Illud de cujusdam viri Principis pellice obticere non poſſum, *ſcribit* (*l. 2. Epiſt. med.* 12. *p.* 608.) *Joh. Langius,* quæ manè integros lini aut ſtuppæ manipulos, ut in Alpibus (*Murmelthier* vulgò dicitur) glis aut mus obeſus plenis buccis devorabat. Memini; *narrat Schenckius,* (*c. l. p.* 319.) me viſitaſſe puellam nobilem, quæ fila ex veſtibus, quibus erant conſutæ comedebat. De alia puella nobili, quæ ſtramen avidè maſticare & devorare ſolebat, de muliere quæ fila ſ. duplarium, *Joh. Frid. Hildeſii ap. Eundem* (*c. l. p.* 320.) proſtant obſervationes. Cur autem in homine, & brutis, quibus ſimplices ventriculi rarius atque in ruminantium grege deprehendantur pilæ cauſa ſubeſt, quod in ſimplicioribus ventriculis non ita ſubſiſtere & conglobari poſſint, ut in loculis ruminantium variis, & ad conglomerationem ruminationem multum facere nemo mecum dubitabit.

§. 95.

Cum etiam pilæ marinæ dentur, eæque præter herbaceas etiam piloſæ, quæſivit *curioſiſſimus Noſter Joh. Matth. Faber* (*M. C. D. 2. A. 10. in pilæ marinæ Anatome Botanologica Append. p.* 205.), an phocæ, an Phocenæ ſit ſoboles? An Equi marini excrementum, ut quidam autumarunt, ſed cum æquè, ut pilæ marinæ à fluctibus marinis jactentur variè doctorum judicia, litem hanc difficulter poſſe decidi reputat (*c. l. p.* 209.) arbitraturque (α) peculiare animantis genus, quod peculiariter Arundinis ſ. Algæ frutice delectetur, eoque ſi non unicè ſaltem ut plurimum veſcatur. Forſan enim pilarum Collectores, quas heterogeneis nimium ſcatere vident, abjiciunt, neque ad nos deferunt. (β) Maſticatam plantam à fermento ventriculi ſic confici, ut præter nerveas fibras minus alterabiles nihil remaneat. (γ) Has quoquè ipſa maſticatione comminutas, eodem quaſi coloſtro vel glutine ſubactas arctius, ut Caſtorum pili in formandis pileis intricantur; & tenacius invicem cohærere. (δ) A minima portio-

ne

ne pugillari initium ſumere, ſenſimque accrementa conquirere, (ι) coarctatione ventriculi cogi & compilari invicem. (ζ) Novis aggeſtis adeò non diſſolvi vel dirimi, ut potius ea, perinde ac laneis veſtimentis feſtuca & quisquiliæ adhæreant, ſuæque maſſæ priori intruſa pertinaciter fixa maneant. *Hæc Faber.*

§. 96.

Celebritate ſua non caret lapis Hiſtricis ſ. porci ſpinoſi. Hujus locum natalem celebravit in Belgio *Reverhorſt* (*Diſſ. Anat. Med. de mot. Bilis circul.* §.57. *p.48.*), quem refutat *Exc. Michaël Bernh. Valentini* (*Diſſ.3. Polychreſt. Exotic.* §.*5.p.34.*). Lapis dicitur Malacenſis, quia animal illud in Malacca in Pam, aliis Pan, reperitur. Portugallis pedra de puerco, quamvis Hiſtricis ſpecies à porcina maximè abludat, atque Erinaceum potius accedat, ut rectè *Valentini* (*c.l.* §.*2.p.32.*). Spongioſus eſt lapis in veſica fellea generatus, tunica quadam obductus, quæ nihil aliud eſt, quam folium tenuisſimum, glutine quodam artificiosè adhærens, quod infuſione & maceratione in aquâ ſimplici aut alia deſtillata diſſolvitur, & ab eo ſeparatur. (*Id. ib.* §.*6.p.35.*). Mihi experimento eſt cognitum, *docet Steph. Rodric. Caſtrenſis* (*l.4. de Meteor. Microc. c.4. p.263.*). Stillatitias aquas non ita amaras ab infuſione lapidis evadere: forſitan quia ſunt ſubtiliores, quare non quod minus amaræ reddantur, ideò minus ex lapide ſuxiſſe exiſtimandum. Plura *laudatus Valentini* (*c.l.*), *& Caſp. Bauhinus* (*c.l.c.4.p.21.*). Porcinus noſter etiam cumprimis in Icteritia nomen meruit, & à quibusdam etiam in calculo celebratur. Bis vel ter à vulgaribus adhibitum recordor, ſed absque ſingulari levamine. Parvi pendit eundem *Otto Tachen.* (*Hipp. Chym. c.14.p.96.*), quem experimentis à ſe & aliis refutat *Joh. Zwelfer.* (*p.3. Refut. Tacken. c.14.p.103.*). Inter ſuccedanea habentur Bulithi in veſicula fellis deprehenſi, *à J. Bened. Sylvatico* Maſatii ab aliis verò Acherones *juxta Ulyſſ. Aldrovand.* (*Muſ. Metall. l.4. c.55.p.792. & 794.*) nuncupati. Cicerum forma & magnitudine deſcriptos dedit *Joh. Dan. Major.* (*in Anat. Kilonienſ. c.2.* §.*19.p.9.*). Majores tamen ex Aliis recenſuit *Valentini* (*c.l.c.4. p.43.*) Haraczi Turcis, quo nullum præſentius remedium adverſus icterum teſtimonio *Petri Bellonii* (*l.3. obſerv. c.46.p.479.*) norunt. Judæi conqueruntur plurimum de atra bile atque mœrore. Utuntur autem lapide, qui quandoque in bovis felle reperitur, *inquit J. B. Helmont.* (*Schol. humoriſt. paſſiv. decept. c.5.n.22.p.822.*). In Poloniâ olim innumeri boves exorta quadam peſte interierunt, in quorum cadaveribus diſſectis nihil fuit repertum, niſi quod veſicula fellea tota in lapidem converſa fuerit, *memorat Gothofred. Mœbius* (*Fund. Med. Phyſiol. c.15.p.371.*) Bos continuò paſtus gramine felle oppillatur Gale-

 leni-

leniçis repoſuit *Helmont.* (*c. l. & tr. Hydrops ignotus n.* 14. *p.* 409.). Ergò tantus Radicum graminis uſus (in deoppilandis viſceribus) in Apozematibus ſingulis totus eſt ridiculus. Lapides tamen iſtos à graminis ſucco reſolvi comperit *Fr. Gliſſonius* (*Anat. Hep. c.* 7. *p.* 82.). Errhinon è lapide Fellis Tauri præſcripſit *Joh. Crato* (*ap. Laurent. Scholz. Epiſt. Med.* 104. *col.* 183.), tanquam egregium commendat *Sam. Dale* (*Manuduct. ad Mat. Med. p. m.* 559.). Lenti magnitudine ſucco Betæ permixtus & naribus illitus Epilepticum Paroxyſmum arcere dicitur *Avicennæ ab Ulyſſ. Aldrovando* (*l. c. p.* 794.). De materia lapidea in poro biliario boum, vitulorum, ovium obſervatâ *Fred. Ruyſch.* (*obſ. anat. c.* 28. *p.* 73.)

§. 97.

Et hi ſunt nobiliores in animalibus brutis calculi & pilæ, quarum uſus aliquando in medicinis locum habet. Rariores & in quibus nulla medicis & ægrotis fiducia ſuperaddere placet. Calculus in Gallinæ cerebro à *Joh. Conr. Peyero* (*Exerc.* 27. *p.* 146.) memoratur, quem è ventriculo eò delatum, quod non capio, opinatur. Lapidis è dentibus Elephantis *G. H. Velſchius* (*Hecatoſt. 1. obſ.* 3. *p.* 5.) mentionem fecit, ut illius, qui in maxillis Equorum creſcere dicitur *Abſyrtho* (*l. 1. Art. veterin. c.* 8.). Nidulatur aliquando in pulmonibus bubulis, juxta *Joh. Georg. Schenck.* (*Lithogeneſ. p.* 92.) & *Petr. Borell.* (*cent. 1. obſ.* 5. *p.* 9.). Inſignem inde in Hungaria Boum ſtragem ortam *M. Joh. Fridel.* (*Diſſ. de calc. Ren. & veſ. c.* 3.) prodidit. Idem caninis pulmonibus contingere *Exc. noſtri Chriſt. Franc. Paulini* (*ſ. 1. Cynogr. c.* 3. §. 19. *p.* 44.), & *Cornel. Stalpart. von der Wiel* (*cent. 1. obſ. med. rar.* 28. *p.* 119.) induſtriæ debemus. Quem in veſica canis Jenæ 1675. ſesquilibram pendentem forma caſei vulgaris invenit *Roſ. Lentilius* (*M. C. D. 2. A. 7. obſ.* 136. *p.* 263.), in meditullio ſuo alium elegantiſſimè efformatum minorem continere deprehendit. Lithargilos in ventriculo Lupi inventus undecim uncias pendens gyris & plicis intortus ſatis oſtendit ex argilla, quam inediæ tempore fame & rabie impulſi vorant, ſine dubio genitus, quod *Felix Plater.* (*obſ. propr.*) recenſuit, & *Joh. Georg. Schenck.* (*Hiſt. Monſtror. in append. p.* 130.). Silices etiam aliquando in brutorum ventriculis videas eosque genuinos, quos non ibidem generatos, ſed cum potu deglutitos credere par eſt. Talem vidi in Capreæ rumine animadverſum. Reducendi huc puto crocodili calculos, de quibus ſequentia *Paul. Caſat.* (*Diſſ.* 6. *de igne p.* 168.). In Caymanni ſ. crocodili prægrandis lacertæ ventriculo reperies calculos fluviorum calculis ſimiles, quos Indi & Hiſpani ad exterminandam febrim quartanam temporibus febrientis alligant. Plura infra (§. 109.).

Nar-

Narrat *Albert. M.* Gallum antiqvum in jecore lapidem habere, quem geſtatum collo, ſitim aufferre profeſſus eſt *Hieron. Mercurial.* (*l.5. Lect. Patavin. c.9. p.293.*) Gallis namque è ventriculo Alectorium lapidem ſ. Gemmam extrahi, & tentum ſub lingva ſitim extingvere vel reprimere pronunciat (*l.3. de reb. metall. tr.2. c.1. p.121.*), & hoc ultimum expertum eſt, *addit.* Habet & quædam de lapide in jecore Galli *Hier. Cardan.* (*l.7. de ſubtil. p.374.*). De lapide in Epate porci *Petr. Apon.* (*in part. 10. probl. Ariſt. 43. f.108. b.*). In ovium liene concretos calculos è gypſea materia animadvertit *Marcell. Malpihg.* (*de Viſc. Struct. tr. de Lien. c.1. p.167.*). Ex umbilico porcorum *Vilheuer.* (*p.3. Beſchreib. fremder Material. p.171.*)

§. 98.

Lapillum ex omento Rupicapræ exciſum communicat (*c. l.*) *Velſchius.* Duos ſe poſſidere *celeb. Schrœkius Noſter* (*M. C. D. 2. A. 1. obſ. 32. in ſchol. p.77.*) confirmat. Ex Rene vaccino lapillum extraxit *Andr. Libavius* (*ap. Joh. Hornung. Ciſt. Med. Epiſt. 78. p.213.*), qui & ſatis magnum ſplendentemque Stafelſteinii apud Præfectum vidit. In veſica bovina arenam quaſi metallicam & lapillos invenit *D. Dav. Spilenberger* perfectè rotundos & globoſos ſplendentes, colore Auri mineram æmulantes. Origo hujus arenæ lapideæ fortè ex aquâ metallica ſpiritu lapidifico prægnante ebibita, aut ab herbis comeſtis minerali ſeminio gravidis judicat *Sachſius* (*c. l. §. 8. p.297.*) Bulithum renalem ramoſum tradidit (*M. C. D. 2. A.5. obſ. 104. p.210.*) *Joh. Jac. Wagner.* De calculis renum & veſicæ in bobus multa egregia *Schrœkius Noſter* (*D.1. M. C. A.5. obſ. 168. p.223.*). Lapidis in veſicâ porci mentionem injicit *Caſp. Schwenckfeld.* (*l.1. Theriotroph. Sileſ. p.127.*). In canibus *Dn. D. G. W. Wedelius* (*M. C. D.1. A.3. obſ. 23. p.40.*) *D. Salom. Reiſelius* (*M. C. D.3. A.5. & 6. obſ. 260. p.600.*) *Add. Arionem Noſtrum* (*Cynogr. ſ.1. c.3. §.9. p.41.*). Vidi & tales Lipſiæ in Pinacotheca Laurentiana *n.239.* De quibus & *Joh. Limberg.* (*Reiſe-Beſchr. c.279. p.922.*). Notabilis eſt ille, de quo *D. Rœderus ad Dn. D. Roſinum Lentilium* ſcripſit, (*Vid. c. l. App. p.99.*) *Dn. D. Faſchium* in cane quodam reperiſſe calculum veſicæ ℔iß pondere, figura caſei vulgaris ruſticani Thuringiaci, cujus utrinque mucro ſ. cacumen eſt obtuſum, Quarckäſe vocant, albicantiſſimum, qui in ventre ſuo alium elegantiſſimè formatum minorem, ſed qui totius & integri calculi figuram exactiſſimè referret, continuit. Quomodo verò lapis alio gravidus generari potuit? contaris. Dicam brevibus, quod conjicio primus membranâ obductus fuit adeoque ſecundi quaſi baſis extitit. Vid. ſupra (§. 75.). Membranæ adhæſit iterum materia

teria tophacea & lapidea, novumque emerſit calculi productum, membranâq à topho conſumtâ lapis prægnans evaſit.

§. 99.

Magnitudine canis iſtum licet grandum calculum ſupergreſſus ille Equ haud aliter ut eqvus canem. Singularis quidam in corpore Equi cujusdan Hiſpanici caſtrati 13. aut 14. annorum non ita pridem repertus eſt, *tradun Ephemerides Eruditorum* (*T.4. Ephemer. 4. p. m. 47.*). Pondus quatuor librarum erat cum quatuor & dimidia unciis figura rotunda & aliquantum plana; craſſities ſecundum diametrum maximam quinque, ſecundum verò minimam quatuor digitorum erat. Olivæ colorem habet ad fuſcum non nihi tendentem, maculis nonnullis, ſanguinis coagulati rubedinem referentibus perſperſis, venis etiam & undulis albicantibus pariter atque nigricantibus circulariter radiat; & tandem adeò politus, ut objectorum reflectat imaginem. Membranæ pingvedine repletæ duobus in locis ſpinæ dorſi proxime Rene affixæ involutus fuit tum temporis, cum inveniretur. Duodecim jam horæ erant & quod excurrit, cum Eqvus mortuus adeoque cadaver ejus frigefactum erat cum lapis eximeretur, nihilominus tamen valde adhuc calidus erat, ita u ultra ſex horas ab illo, quo exemtus erat tempore, calorem retinuerit. In cauſas caloris inquirit *Caſp. Theoph. Bierling.* (*c. l. §. 6. p. 31.*). Lapidem nigrum pondo unius libræ etiam ex Equi veſica exemtum vidit & annotavit *Joh Lang.* (*l. 2. Epiſt. med. 57. p. 838.*)

§. 100.

In veſicâ lupi, qui naſcitur lapis, Syrites *Plinio* (*l. 11. c. 37.*) audit. D Gallina ſequentia *Joh. Jac. Harderus* (*Exerc. 49. p. 274.*). Haud ita priden Gallinam, qvæ ſubito corruit, pingvem ſatis cultro ſubjeci, cujus interiora omnia quaſi pellicula gypſea obtecta erant: Ren ſiniſter deerat, protuberaba hujus loci ureter maximus ſero viſcido & coagulato perquam diſtentus, cuju medio circiter adhærebat calculus fabæ minoris figurâ & magnitudine: E rene dextro calculos exemi tres non ſine admiratione: Veſicula bilaria materia ſabuloſa itidem erat referta. Proclive eſt, ratiocinatur & reponit *Joh Conr. Peierus* (*Exerc. 50. p. 276.*): Calculos innaſci animalibus glaream è trivio devorantibus. Forte ren ſiniſter calculoſa materia obſeſſus tandemque degenerans abiit in fecem, ac inſtar gypſi aqua temperati poſteà defluxit. Inde jam interranea omnia obduci aut incruſtari potuiſſe intelligitur. Cæterum in Renibus Gallinarum aliarum id genus volucrum præter ſenum, quod lotium conſtituit, ſeparatur etiam materia quædam gypſo vel calci diluto ſimi-

le

les è qua putamina ovorum ſimiliter conſtare mihi videntur: quanquam haud ignorem Gallorum Renes ejusmodi Craſſamentum lapideſcens itidem ſecernere, quibus tamen ad teſtas ovorum formandas non eſt opus. Fieri itaque potuit, ut materies illa reſtagnans renem corrumperet, & poſteà exundans vicinas partes inficeret. Lapidis in Caſtoreo mentionem fecit *O. Wormius* (*l. 1. Muſ. ſ. 2. c. 11. p. 73.*). Alius in forma Lap. Bezoart ℥iiiß. pondere *Dn. D. Chriſtian. Warliz* (*Muſ. curioſ. n. 6.*). De lapide è vulva cervi ſupra (§. *87.*) è *Sexto Platonico* quædam huc referenda. Sed illum ex relatione aliorum his expresſit (*l. 29. c. 19.*) *Plinius*: Tradunt cervas cum ſenſerint ſe gravidas lapillum devorare, quem in excrementis repertum, aut in vulva (nam & ibi invenitur,) cuſtodire partus adalligatum. Sed hic lapis non eſt è Cerva natus, ſed ſaltem deglutitus. De viribus hujus non Entis magnifica jactari leges *ap. Joh. Georg. Agricolam* (*in Cerv. excoriat. c. 14. §. 13. p. 94.*) *Caſpar. Bauhin.* (*c. l. c. 11. p. 63.*) *Joh. Schneider.* (*l. 5. Pharmac. Cl. 1. c. 17. p. 283.*) & *Alios.* De pumice, qui in vaccarum utero ſimili modo invenitur diximus in Natura Boum, *pergit* (*c. l.*) *Plinius*, cui hanc adlevit annotatiunculam *Jacob. Dalechamp.* (*p. 1273.*). De hac re agitur (*c. 45. l. 8.*) ibi autem nulla pumicis fit mentio. In parte muſculi majoris glutiæ, duos ſilices oblongiores parum à ſe invicem diſtantes deſcripſit *Th. Bartholin.* (*cent. 2. hiſt. anat. 3. p. 174.*) *Confer. Joh. Georg. Schenck.* (*Lithogoneſ. Append. p. 96.*). Lapidem inter pellem & carnem in urſo inventum deſcripſit *O Wormius* (*c. l.*).

§. 101.

Inveniuntur in ventriculo magni alicujus lacerti, vocati Caimanes *ſ. crocodili* (*Vid. ſupra §. 96.*) lapides, quartanas tollentes quandoque, ſi unus iſtorum applicetur unicuique temporum ægri, tradit *Joh. Fragoſus* (*Hiſt. Medic. Ind. c. 10. f. 15. b.*). Egit de his etiam *Nicol. Monardes* (*de Simpl. Medic. ex Ind. p. 53.*), cujus verba retulit *Franc. Redi* (*Experim. natur. p. m. 110.*) viresque Lapidi aſcriptas ridet (*p. 112.*), potuit fieri, addens, ut ego deceptus ſim, & ut loco calculorum Crocodili mihi dono ſint dati Lapilli fluviorum Arni & Minionis. In inſula Cuba Mexico & Braſilia variisque Americæ ſeptentrionalibus Meridionalibusque locis fœdum atque importunum aliquod genus lacertarum aquaticarum invenitur, Ingvane vulgo dictum, quæ lacertæ, *referente Guilhelmo Piſone*, lapidem minus durum ſtomacho generant, ovi gallinacei magnitudine; Alii tamen affirmant, eundem in cerebro generari. Eum non eſſe niſi congeriem plurium lapidum deglutitorum iſti animali ad digeſtionem, comperit curioſus nobilis. Ex quodam excipiebat fruſtum rupis

magnitudine caput ejus æquans: ex aliis exceperat 16. vel 20. lapides minores. Nemo ibi multum obſervat, quicquid dicat Monardus. Ita *Aubbes ap. Heinric. Oldenburg* (*Act. Phil. Angl. 1668. p. 581.*). Sed inutilem hunc expertus eſt *Idem* (*c. l. p. 102.*), inutiliſſimum verò quendam famoſum lapidem in capite vel ventre ſerpentis cujusdam Africani in Mombaza Zangvebaris regione productum. Cujus tamen vires in partu præprimis difficili non ſine ſummo præconio communicat *Idem* (*p. 106.*). De aliis lapidibus in capite certorum ſerpentum cobras de Cabelo dictorum egit *Idem* (*p. 4. & 5.*), quibus qui eas attulerant tres Patres Franciſcani, talem & tantam & usque adeò miraculoſam eſſe Sympathiam cum veneno, ut ſtatim vulneri appropinquantes parvarum ventoſarum inſtar ſe eidem tenaciſſimè applicarent, nec ante loco moverentur, quam omne venenum ſugendo ebibiſſent, quo facto ſponte ſoluti in terram caderent, relicto animali ſano & immuni à mortifero, quo opprimebatur morbo, ſed communibus deſideriis minimè fortuna favit, (*p. 8.*). Factitios illos Lapides exiſtere aliquando *Petr. Rommelius* (*M. C. D. 3. A. 4. obſ. 20. p. 42.*) *Noſter* nuper docuit.

§. 102.

Majori luce petrefactionis brutorum & hominum poſſibilitatem perfundunt partes quædam cum in viventibus, tum mortuis petrefactæ.

§. 103.

Admirabile omnibus videtur, ſcribit *Albert. M.* (*l. de Rebus metall. tr. 2. c. 9. p. m. 87.*), quod aliquando lapides inveniuntur intra & extra habentes effigies animalium. Extra enim habent lineamenta & quando franguntur inveniuntur in eis figuræ inteſtinorum. Et hujus cauſam dicit Avicenna eſſe, quod animalia ſecundum ſe tota aliquando mutantur in lapides. Memorari audivit *Jac. Tollius* (*Epiſt. Itinerar. 2. p. 49.*), quendam Principem (cujus nomen Ipſi exciderat, Holſatiæ verò Ducem ſuſpicatur, *Henr. Chriſt. Hennin. Annot. ad h. l. p. 62.*), omnes humani corporis partes, etiam inteſtinas in ſaxum induratas poſſidere. Miraculo proximum cerebrum in bove Svecico, in prædio quodam Oxenſtirniano, in Saxeam obriguiſſe duritiem, ad ſpirituum verò liberum tranſitum relicta fuiſſe hinc inde foraminula excavata, quod literis conſignavit *Th. Bartholin.* (*Cent. 6. Hiſt. Anat. 91. p. 358.*). Cum de relationis veritate adhuc dubitaret, *Senatorum Regni Sveciæ Illuſtr. Dn. Sciringi Roſenhahn, Stenonis Bielcke* autoritate confirmatus, omnem depoſuit dubitationem, prout (*Cent. 3. Epiſt. 8. p. 41. de Inſol. Part. viis c. 11. p. 103.*) teſtatur. Notabilem obſervationem, huic ferè gemellam, Miſcellaneis curioſis (*D. 1. A. 1. obſ. 25. p. 92*) inſeruit *Joh. Theodor. Schenck.* Circa principium Anni 1670. in quodam vicino

Pa-

Patavii pago ad Monachos *D. Juſtinæ* ſpectante Bos quidam mactatus Cerebrum marmoream planè duritiem exhibuit, qui aliis bobus ſtupidiore capite ſemper pendulo & quaſi nutante inceſſit, usque dum tandem planè marceſcere incœperit, unde ipſum jugularunt, ſed aperto corpore omnia membra ſalva invenerunt, dirupto autem Cranio ſtupiditatis iſtius cauſa reperta fuit. Cerebrum hoc in Monaſterio dicto *D. Juſtinæ* jam aſſervatur. Eandem hiſtoriam *ad Sachſium Georg. Sebaſtian Jung. ſcripſit*, (*Vid. Schol. in h. l. p. 93.*). Repetiit *Joh. Jacob Wencesl. Dobrezensky de Nigroponte* (*c. l. obſ. 130. p. 289.*). Edidiſſe de hoc libellum *D. Sebaſtian. Scarabizius Cœnobii D. Juſtinæ Medicus Ordinarius Patavii 1678.* ſcribitur *Magnif. noſtro Schrœckio* (*Schol. ad Ioh. Helwigii obſ. 147. p. 392.*) ubi & totam hiſtoriam excerptam dedit. Variare tamen in recenſione quasdam circumſtantias attentus Lector animadvertet. *Scarabicium* namque de affectibus capitis legentem publicè illud demonſtraſſe tradidit *Jungius:* Anatomiæ bovem ſubjeciſſe *Scarabicium* narravit *Dobrezensky*, Monacho verò in Cœnobio coqui vices ſuſtinenti caput traditum ipſe *Scarabicius* dictitat, qui nullo inſtrumento ferreo omni quidem conatu adhibito id dividere potuit. Malpighio Cerebrum illud ut exploraret fuiſſe transmiſſum *Sachſius* (*Append. ad D. 1. A. 1. p. 8.*), quod tamen inficiatur *Schrœckius* cum adhuc in Monaſterio aſſervetur, & hujus ramuſculi cauſam non improbabilem (*c. l. p. 394.*) edixit. Spectat huc elegans *Magnif. Ioh. Paul. Wurffbaini* (*M. C. D. 2. A. 2. obſ. 137. p. 304.*) de cerebro humano poſt mortem in cochleas minutiſſimas albiſſimas lenticulares transmutato, hiſtoria.

§. 104.

Draconum in India oculorum pupillæ lapides ſunt tanquam ignis, lucentes, *Philoſtratus* (*l. 3. de Vit. Apollon. p. m. 106.*) meminit. Totos Hyænæ oculos lapideſcere legimus, ſcripſit *Chriſtophorus Encelius* (*l. 3. de Re metall. c. 49. p. 235.*). Inde Gemmæ Hyeniæ *apud Plinium* (*l. 37. c. 10.*). Nihil verò eſt, niſi humor Cryſtallinus elegans & pellucidus, durusque, judicat *Th. Bartholin.* (*cent. 4. hiſt. 1. p. 210.*). De Gemma Chelonia Indicæ Teſtudinis oculo vel portentiſſima magorum mendaciis, iterum (*c. l.*) *Plinius*. De pulmonibus Lapideſcentiæ proximis ſequentem recitat *Helmont.* (*tr. Aſthma & Tuſſis n. 42. p. 293.*). Diſſecto in Presbyteri Pulmone invenitur ſiniſtri lateris lobus poſterior durus & è pumice lapideſcens intusque quaſi grumus per pulmonem occaluiſſet. Ubi autem aſpera arteria in quatuor lobos diſpergitur, grumi caſeoſi erant, inter cartilaginem & pumicem medii: pluresque ejusmodi lapilli ſparſim per pulmonis regionem viſi, *In Divo Ferdinando Imperatore* fere pulmo

totus erat gypſeus *Ioh. Crato* (*ap. Laurent. Scholz. Epiſt. med. 162. col. 273.*) ſcri ptum reliquit. Pulmonem ſiniſtrum ſcirrhoſum & quaſi lapideum *Th. Wil* (*p. 2. Pharmac. rat. c. 7. p. 147.*). Epar quaſi lapidoſum tetigit *ap. Ioh. Schenc* (*l. 1. obſ. p. 181.*) *Georg. Garnerius*, & in lapideam duritiem converſum *Petr. Fo reſt.* (*l. 19. obſ. med. 14. p. 223.*). De Hepate Anſeris *Alex. de Inſula* (*Brev. re memor. n. 50. App. ad M. C. D. 2. A. 4. p. 211.*). Mactavit coqvus Anſerem pr fratribus & ecce totum ejus Hepar præter omnium expectationem planè fu ſiliceum (non lapideum), ut etiam mallei percuſſiones elideret. Epatis human partem anteriorem planè lapidefactam *Andr. Veſalius* (*Epiſt. de Rad. Chin* commemorat. Memini ego nonnullorum, ſcribit *Rembert. Dodoneus* (*in no ad Beniven. c. 3. p. 133.*), qui ab ictero in Aſcitem delapſi erant jecinora vidiſ adeò dura & lapillis undique plena, ut novacula ſcindi non potuerint. Ca nem fumo induratam referebat lien *ap. Th. Bartholin.* (*cent. 4. hiſt. 60. p. 358* quaſi lapidoſum apparebat *Petr. Foreſto* (*l. 2. de Incert. Urin. judic. c. 3. n. 12 p. 199.*)

§. 105.

Arteriæ carotides induratæ ut in lapideam ſubſtantiam tranſiiſſe vide rentur, illis tamen apertis earum lateribus materia calloſo-lapidea accrevera *Regner. de Graaf.* (*M. C. D. 1. A. 1. obſ. 127. p. 186.*). De venæ pneumonic trunco lapideſcente *Th. VVillis* (*p. 2. Pharmac. rat. ſ. 1. c. 2.*) & *ex eo Theophi Bonet.* (*l. 2. Anat. Pract. ſ. 1. obſ. 9. p. 388.*). Arteria magna infra & ſupra Rene quatuor digitos dura erat & vitri in modum frangibilis *Reiner. Solenand.* (*ſ. Conſil. med. 16. p. 493.*) occurrit. Hypogaſtricæ Toloſanæ in lapidem indu ratæ è *Fr. Zanchez. narrat Matth. Tilingius* (*Exerc. Anat. de Tuba Uteri ſ. 1. §. p. 37.*). Ureterem petrefactum habet *Steph. Blanckard.* (*p. 1. med. Pract. c. 6. p. 424.*). Meſenterii partem lapideam recenſuit *Ioh. Rhodius* (*cent. 2. obſ. 9 p. 103.*). Perinæum lapidoſum *Dominic. Panarolus* (*Pentecoſt. 5. obſ. 18. p. 261* Pancreas lapidoſum (*Pentecoſt. 1. obſ. 44. p. 27.*)

§. 106.

Glandulas conglobatas calculoſas & petrefactas exhibuit *Anton. Nuc* (*Adenogr. curioſ. c. 2. p. 38.*). Loco caruncularum in renibus bovillis lapide *Th. Bartholin.* (*l. 1. Anat. Reform. c. 17. p. m. 117.*). Ren in Silicem verſus apu *Chriſt. Franc. Paulin.* (*D. 2. M. C. A. 6. App. obſ. Phyſ. med. 40. p. 48.* & *A. 4 App. Schol. ad Alex. de Inſul. Brev. rer. memorab. obſ. 50. p. 211.*). Ren mulieri exſectus plane lapideus *ap. Ioh. Dolæum* (*l. 3. Encyclop. Med. c. 13. §. 10. p. 587.* Renes Tartaro incruſtati *ap. Steph. Blancard.* (*cent. 1. obſ. 58. p. 133.*) petrefact

(*c. l*

(c. l. obſ. 45. p. 107.). De Rene ſiniſtro *Joh. Georg. Schenck.* (*Lithogen. c. 14.*). Ambo Renes in nobiliſſima fœmina Helena de Scalim in alabaſtrinam duritiem & ſoliditatem obriguerant, quod communicat *J. P. Sachſius* (*M. C. c. l. obſ. 27. p. 95. & Append. ad Gammarol. p. 900.*), qui iconem ad exornandam Lithologiam curioſam *Exc. Dn. D. J. D. Majori* transmiſit, prout in literis ad me datis ſcribebat. De Equi teſticulo idem *Petr. Andr. Matthiol.* (*Præfat. in l. 5. Dioſcorid. p. 631.*). Urinalem veſicam Nobilis cujusdam integram ferè in lapidem converſam deſcribit *Petr. Borell.* (*cent. 1. obſ. med. phyſ. 5. p. 9.*). Uterum cartilagineum delineat *Andr. Cnœfelius* (*M. C. D. 1. A. 4. & 5. obſ. 57. p. 48.*). Uterum ovis lapideſcentem *D. Georg. Hannæus, Collega venerandus* (*D. 2. A. 10. obſ. 149. p. 235.*)

§. 107.

Partes externas petrefactas etiam invenio aliquando ſecundum naturam, contra naturam aliquando conſtitutas. Brachium lapidem duritie referens indicat *Nicol. Gabeus* (*comm. in 4. Met. Ariſt. t. 20. qu. 2. f. 298.*). Scrofulas lapideſcentes cartilagineas *G. H. Velſchius* (*Diſſ. 1. de Ægagrop. p. 17.*) exhibuit. Mammam primum ſcirrhoſam, lapideam poſtmodum *Phil. Salmuth.* (*Cent. 2. obſ. med. 8. p. 63.*). Crus ſcirrhoſum planè & quaſi lapideum *Idem* (*Cent. 3. obſ. 72. p. 147.*). Scirrhos lapidoſos in Alio *P. J. Faber* (*Chirurg. Spagyr. S. 1. c. 6. p. 959.*). Tumores abdominis in ſaxa tranſientes *Joh. Heurnius* (*in 6. Hipp. Aph. 7. p. 424.*)

§. 108.

Oſſa in lapides fatiſcentia quis ignorat? Cranium humanum panem lignumque in mari repertum ſcio, *ſcribit Domin. Panarolus* (*Faſcic. Arcan. 1. p. 209.*), in Adamantem converſa. Cranii ſemilapidei Gigantei hiſtoriam evulgavit *Petr. Borell.* (*Cent. 3. obſ. 76. p. 256.*). In Muſæo Gvaldino Cranium humanum ſaxeum obvenit *Athanaſ. Kircher.* (*l. 8. M. S. c. 1. p. 49.*). Caput hominis petrefactum videndum præbuit *J. P. Sachſio* (*Epiſt. de mir. lap. nat. p. 85.*) Porticus Horti Piſani. Os tibiæ ſaxeum Lutetiæ vidit *P. Borellus* (*cent. 3. obſ. 76. p. 256.*). Os femoris Elephanti *Sachſius* (*Gammarol. l. 1. c. 8. §. 14. p. 175.*). Spectatur hic Romæ, *inquit Kircherus* (*c. l. S. 2. c. 2. p. 51.*) in Horti Ludoviſiani Palatio corpus humanum totum in ſaxum converſum, oſſibus adhuc integris, at lapideo Cortice obductis. Mutatis quibusdam ita eloquitur *Th. Bartholin.* (*Cent. 2. hiſt. anat. 100. p. 354.*). Vidimus Romæ in Palatio Ludoviſiorum hominem in ſubſtantiam lapideam concretum, cujus argumentum ipſa oſſa præbent & coſtæ, ſuam adhuc ſervantes formam. Extant etiam paſſim Oſſa Gigantum lapidefacta, de quibus infra pluribus.

Oſſa humana lapidea Kuttenbergæ effoſſa *Bohuſl. Balbin.* (*l.1. Miſcell. Hiſt. Boh.c.49.p.116.*) ſignificat.

§. 109.

Claudius à S. Mauricio, Academiæ Dolanæ Profeſſor, obſervavit & annotavit, ſe in ſectione cujusdam mulieris 37. annorum uterum inveniſſe lapideum ponderis ſeptem librarum, (*citat Matth. Unzer. l.1. de Nephrit. c.3. p.20.*). Res plane ſtupenda, qua in muliere triginta ſeptem annorum uterus viſus eſt, totus cum veſica lapideus *à Claudio à S. Mauritio*, Academiæ Dolanæ Profeſſore, anno 1592. d. 25. Januar. prout ſcripſit *Petr. Quencio*, qui obſervationem illam communicavit *Joh. Schenckio (l.4. obſ. med. p.608.)* *Confer. Joh. Georg. Schenckium filium* (*Lithogeneſ. c.16.p.55.*) Anno 1582. res incidit, quo magis mira, eò minus fidei apud poſteros habitura, niſi certisſimis veritatis teſtimoniis niteretur; quam, quia pro comperta habemus, (*verba ſunt graviſſimi ſui temporis Hiſtorici Jac. Auguſti Thuani l.76. hiſt. T.2.p.123.*), hoc loco, ne in dubium olim revocetur amplius, aſſeri officii noſtri & inſtituti eſſe duxi. Mulier quædam Agendici ſenonum, quæ Celticæ noſtræ metropolis eſt Archiepiſcopali dignitate ornata, *Columba Charria* nomine, *Ludovico caritati* ſartori nupta, qvum ad annum trigeſimum octavum valetudine integra perveniſſet, neque adhuc uterum geſtaſſet, certisſima habuit concepti fœtus indicia, menſtruis purgationibus non jam ut anteà ſtatis temporibus erumpentibus, & frequenti uteri motu jam manifeſto, ac tumore lumborum & abdominis paulatim ſuccreſcente, mammisque lacte turgentibus: Tandem decurſo ſtatæ geſtationis curriculo, graves puerperii labores, & alvi tormina experiri cœpit, urina ad aliquot dies ſuppreſſa, quæ poſteà currente veluti alveo magnâ vi erupit, profuſo illo ichore non tam ex veſicæ meatu, quam ex muliebribus loculis ſcaturiente, & tunica diſrupta unà cum ſeroſis recrementis ſangvinis coacti quaſi rhombus emerſit. Ex eo mammæ concidere viſæ, aut motus infantis aut ignavus, aut nullus, ac labores mulieris tolerabiliores fuere; quæ à ludibrio illius fœturæ totum triennium in lecto decubuit, ſemper de valetudine adverſa, de duritie, de tumore, de torminibus alvi, ac de inutili illo pondere, quod per ſe mobile pro vario geſtantis motu modò in hanc modò in illam partem procumbebat, quamdiu vixit, conqueſta. Qvum videretur, ac vicinis, ut erat ſatis lepido ingenio, reſpondere ſolita erat, fore ut fœtus, quem utero geſtabat, cum parentis exitio aliquando prodiret: Fato poſt vigeſimum octavum geſtationis illius annum functa, diſſecto abdomine, uterus rugoſus apparuit, & verſicolor, tactu durus, ac veluti teſtaceus, ſectoque rurſus eo, vix tandem renitente ad novaculæ

aciem

aciem portentoſa mole gypſea eductus fœtus benè conformatis membris ac eodem prorſus, quo cæteri poſitu, de cætero penè lapideus; ita tamen ut oſſa capitis quaſi cornea interlucerent, partes autem internæ, viſcera, cor cerebrum naturalem habitum ſervabant, niſi quod ultra modum induruerant, non tamen ut externæ. Hodie adhuc corpuſculum illud Agendici à prætereuntibus miraculi inſtar viſitur expers putredinis & teredinis.

§. 110.

Publico primum conſecravit hanc obſervationem *Simon. Provancherius Lingonenſis apud Senonas Medicus*, ſcripſitque Gallicè. Eundem partum, qui latinè & copioſè loqueretur ad exteros relegare decreverat cui phyſicas, ſed è re natas exercitationes ſuas adjungere operæ pretium videbatur. Inter moras *Alibofius Hæduus, Auguſto Dunenſis, qui poſteà Heinrici IV. Archiater fuit*, qui excudendam ſpectaculi effigiem curaverat, ejus hiſtoriam latinè exprimit. De quâ ſcribenda amicorum & maximè exterorum, ad quos, ut nominis, ita eruditionis ſuæ fama pervenit, literis frequenter urgebatur. Hic oratione gravi & veridicâ flagitantium votis reſpondit, ut

Mollis inobſequium facilisque rogantibus eſſet.

Hiſtoriæ de induratione fœtus in utero phyſica & problematica inquiſitio accesſit. Utraque mihi tantoperè placuit, ut in ea vertendâ gallicè meam operam requirere viſa ſit. -- Et quia in dubia & ancipiti re ſic animus conſiſtit, neminem mirari oportet, ſi in apertum campum deſcendam, & utraque lingua mearum exercitationum breviter & ſummatim adjiciam. Hæc *Simon Provancherius*; cujus & *Alboſii* meditationes vide ſi lubet *ap. Ioh. Schenck.* (*l.4. obſ. med. p. 609.*) *Mauricium Cordæum* (*in l. 1. Hipp. de morb. mul. comment. 7. p. 504.*) *Horat. Augenium* (*l. 2. de partu. c. 28. p. 93.*) *Dan. Sennert.* (*l. 4. Med. Pr. p. 2. ſ. 4. c. 8. p. 321.*) *Fortun. Licet.* (*l. 2. de Monſtr. c. 45. p. 151.*). Servatus, ut dixi, hic fœtus Agendici Senonum, hinc tranſiit anno 1628. *ad Pariſienſem mercatorem Preteſeigle*, curioſum rerum rariorum, apud quem vidit obſtetrix *Loys. Bourgoiſe* (*tr. de offic. obſtetric. p. 102.*), hinc ab Aurifabro & gemmario Giliberto Vautron Venetias aſportatus, ubi eadem facie integrum vidit & contrectavit *Th. Bartholin.* (*cent. 2. hiſt. 100. p. 355.*). Tandem ex Italia migravit ad Sereniſſimum Regem Danorum Fridericum III. Errat proinde *celeb. Dn. D. Hermann. Conring.* quando (*ap. Laurent. Arauſſ. judic. Doct. de fœt. Muſſip. p. 4.*) Gottorpii in Principis cimeliis illud ipſum lapideum ἔμβρυον Gallis maximè celebratum reperiri credidit. Hujus Iconem Chalcographi opera in lucem produxit publicam *incomparabilis ille Polyhiſtor, Medicus & Anatomicus, Th. Bartholin.*

§. 111.

§. 111.

Univerſum corpus juſti fœtus magnitudinem, externaque formâ humanum fœtum accuratè exprimit. Oſſa hinc inde denudata ſolida & dura. Interjectæ carnes velut gypſeæ & induratæ calci ſimiles. Cutis lacera, dura & nigricans, quæ partem abdominis thoracis & caput hinc inde tegit. Oculorum orbitæ vacuæ eminentibus oſſibus Maxillæ ſuperioris & inferioris pars dextra ablata & dentium alveoli vacui, uno ſolo relicto dente. Humeri os dextrum appenſum corpori nudum, manu deficiente. Siniſtrum bracchium a corpore ſolutum, digitos manus complicatos exhibet, Pedes leviter diducti junctis digitis & concretis, relicto tamen illorum veſtigio. Puellulam vocat laudatus *Bartholin.* (*c. l. p. 360.*). Hujus etiam mentionem fecit (*p. 1. Muſ. Reg. ſ. p. 1.*) *Oliger. Iacobæus.* Vidiſſe ſe hunc Pariſiis 1609. (*in Chronic. ad annum 1531.*) affirmat *Aubertus Miræus.*

§. 112.

De fœtu ſaxeo non in utero, ſed inter coſtas producto præcedenti anno in Germania jam libello explicato conſtat, *dictitat* (*l. 8. M. S. ſ. 2. c. 3. p. 54.*) *Athanaſ. Kircher.* Digitum abſque dubio intendit in Lithopædium quod præterlapſum ſeculum anno 1659. parturiit præcedenti ſanè mirabilius quod extra uterum in abdomine repertum fuerit. Mulier Muſſipontana ætatis annum ſexageſimum prætervecta exili corpore & exigua admodum ſtatura, jam pridem orbata conjuge, ex quo alias non ſemel prolem ſuſceperat ſex propè luſtris cœlibem agebat vitam. Aſt ſexto Kalendarum Auguſti neſcio quo abrepta impetu ſeſe è ſuperioris cubiculi feneſtra in ſubjectam planitiem hora ante meridiana ſexta egit præcipitem, cum vix ullum antea dediſſet prævium aut phantaſiæ, aut rationis aberrantis argumentum. Ex tam violento caſu graviter ſaucia duas circiter poſt horas extincta eſt. Sed quoniam dum in vivis ageret non raro apud Medicos conqueſta fuerat, ſe lapideam utero geſtare molem, (ſentiebat enim tribus infra umbilicum digitis pondus, & permoleſtum & grave, ex quo & injuſſæ alvi dejectiones, & invitus plerumque Urinæ fluxus, imo & ipſius ani procidentia ſequebatur,) placuit extiſpicio rem totam diligentius indagere. Itaque *Dn. Pillemont Medicæ Facultatis Decanus & primarius in hac alma Univerſitate Pontimuſſanâ Profeſſor*, demortuæ cadaver ſecari juſſit, & reſectis primum communibus abdominis integumentis adactoque ad omentum uſque ſcalpello, emerſit illico moles; quæ quadrimi infantis capiti magnitudine nihil cederet. Totam hanc molem natura in orbem ferè conglomeraverat, & duriſſimo in-

volu-

volucro obtexerat, quod bubuli ventriculi tunicas colore referret & craſſitie. Bajulæ mulieris corpori quinque firmiſſimis retinaculis cohærebat, & quatuor quidem vincula ex totidem peritonæi lateribus orta pendulam molem fulciebant, quintum verò eandem tenuioribus inteſtinis incumbentem, iisdem etiam tenacius annectebat ; ſi id ad majorem firmitatem ita natura providerat, ſi in obſervabili meatu Chyli inde refluentis aliqua portio per arcanas lactearum valvulas poſſet & latentis fœtus alimentum derivari. Stabulantem in medio fœtum facilè deprehendimus decuſſatis in crucis formam brachiis, & utraque tibia communem aliis in utero ſitum retinente. Illa tamen eadem membra, nullis diſtincta intervallis, ita cum reliquo corpore coaluerant, ut inſpicientium aciem oculosque propemodum ſubterfugerent : quamvis nec hanc, nec alias hujus corpuſculi partes ulla in re mancas aut mutilas ipſa formatrix vis reliquerit. Nam cerebri veram germanamque ſubſtantiam utraque tunica & inducta, inſuper cranii compago eaque duriſſima coërcebat: Claudebantur etiam ſub Epigaſtrio & Hypogaſtrio reliqua viſcera ad vitæ operationes neceſſaria, Cor nempe, pulmo, jecur, ventriculus, Lien, renes, Diaphragma, fellis folliculus, inteſtina, nec defuit etiam uterus, ſuis quoquoque omnibus numeris abſolutus, quoque uno indicio infantis ſexus innotuit. Servatur etiamnum apud me integer in domeſtica pharmacopœa, ſuperfuſo ſalis ſpiritu arcente putredinem. Neque verò illud prætermiſſum oportuit, quod jam aliquatenus lapideſcere inceperat, vultu præſertim in gypſeam quandam duritiem abeunte nec ultra eam magnitudinem excreverat, quam juxta conſvetas naturæ leges ſemeſtris fœtus aſſequitur. Cæterum uterus mulieris, quæ intra abdominis latebras hoc prodigium complexa tot annos geſtaverat tam illæſus intactusque repertus eſt, quam qui maximè nullo prorſus obductæ Cicatricis veſtigio. *Hactenus hiſtoriæ relatio, prout reſolutioni D. Laurentii Strauſii & conſiderationi Fœtus Muſſipontani D. Antonii Deuſingii (p. 13.) præfixa legitur.*

§. 113.

Cadavera tota ſæpè ſæpius vidimus petrificata ſcribit, *Honor. Maria Lautier* (*Diſſ. de Fœt. Muſſip. p. 33.*). In Crypta *S. Virginis Roſaliæ* in monte peregrino ipſum *ſanctæ Roſaliæ* corpus in lapidem converſum repererunt, *narrat Athan. Kircher.* (*c. l. ſ. 2. c. 1. p. 49.*), Martyris cadaver è Cœmeterio *Calixti* erutum lapidefactum *è Joh. Nardio* (*A. 1. Noct. Genial. 4. p. 269.*) allegat *Laurent. Strauſius* (*Reſolut. Caſ. de Fœt. Muſſipont. p. 7.*) : Non procul à Tyburo eſt urbs in Sabinis alluit fluvius Anio, in cujus arena inveniuntur amygdala, Ani-

 ſum

ſum, fœniculum, & aliæ res in lapides verſæ, ut ipſemet vidit, refert *Jacob. Boiſard.* (*in Topograph. Romæ*), cum ea loca pertranſiret, prioribus annis interfectus quidam in Anienem projectus inventus eſt, qui arbori ad fluvium accreverat, illud cadaver adeò longum tempus incorruptum permanſit, ut in lapidem verſum fuerit. *E Boiſardo Henr. Kornmann.* (*p. 3. de m. m. c. 36.*) de Lydiæ Metallurgis prodidit *Ariſtoteles* (*de mirabil. audit.*) illos obſtructo oſtio interclusoque ſpiritu ſuffocatis poſt longi temporis intervallum in lapides mutatos cum vaſis, amphoris & liquore in illis contento fuiſſe extractos. Si pariter hiſtoriæ commemorant, *docet Helmont.* (*tr. de Lithias. c. 1. n. 12. p. 662.*) in cryptis propè Pergamum aliquot cadavera illorum ſc. quos belli pavor in abdita compulerat, fuiſſe à ſuperficiè in Centrum usque petrificata.

§. 114.

De alio fœtu ſequentia iterum *Thuanus* (*c. l.*) reliquit. Fœtus, quem per quinquennium in utero illuſtriſſima fœmina Lutetiæ geſtarat, jam lapideſcere incipiebat. Perfectam petrificationem ſubiit in utero Lepuſculus, de quo hic perorat *ſuavis Excell. D. Georgii Hunnæi ſuada* (*M. C. D. 2. A. 10. obſ. 148. p. 235.*) Capiebatur in venatu lepus pulpamentum daturus, ſed pedum velocitate ſupra modum pollens. E ventre fiſſo confeſtim protractus eſt, una cum exenteratis viſceribus, catulus leporinus ſiliceus planiſſime & tantæ magnitudinis, quantam vix abſolviſſet, ſi duos menſes extra clauſtra vixiſſet materna. Obſtupuit Venator ad obtulum inſolitum, atque novum heic mimum daturus Anatomicum ſaxo impoſitum lepuſculum ferreo quodam comminuebat volgiolo, ferociâ tanta, ut ſpargerentur per campum membra diſtracta. Sic lapis ſuper lapidem confractus! Ego hanc victimam lapideam incudi ſubductam Auro redemiſſem, ſi flectere temporius potuiſſem nimium feſtinantes popæ hujus manus, gratuitò malas.

§. 115.

Cauſas hujus miraculi traditurus Philoſophis auſcultandum cenſeo opinantibus, eodem modo in Microcoſmo produci calculos, quo in Macrocoſmo lapides. Ita materiæ calculo aptæ diſpoſitionem non diſſimilem requiri, dixit *Anshelm. Boët. à Boot.* (*l. 2. de Lap. & Gemm. c. 302. p. 269.*), ut lapidis fiat generatio in terra. Vid. quæ habet & citat *Chriſtoph. Nicolai* (*Judic. de Fœt. Muſſip. p. 28.*). De lapidum horum ortu variant Philoſophi æquè, ut de illorum Phyſici & Medici. Potiores in faſciculum compegit ex Antiquis, ſuique temporis naturæ ſcrutatoribus *Georgius Agricola* (*l. 4. de Ort. & Cauſ. Subterran. p. 512.*) *Ariſtoteles* ex exhalatione ſicca igneſcente fieri dixit lapidum genera

nera non liqueſcentia, unde quodammodo intelligimus exhalationem humidam eſſe materiam lapidum liqueſcentium, ex quibus metalla conflantur, ut ex *Ariſtotelis* ſententia lapides non liqueſcentes fiant ex vapore; liqueſcentes, in quibus metallum ineſt, ex halitu. *Theophraſtus* verò non lapides modo, ſed terras etiam conſtare ſcribit ex pura & æquali materia, quæ confluxione ſ. percolatione facta ſit, aliove modo excreta. Sed *Avicenna* materiam lapidum eſſe lutum lentum vel aquam. *Albertus M.* (*l. 1. de Rebus Mineral. & metall. c. 1. p. m. 11.*) affirmat, eam eſſe ſpeciem quandam aut terræ, aut aquæ. Tot nobis, *concludit Agricola*, notæ ſunt ſcriptorum ſententiæ de materia lapidum.

§. 116.

De Efficiente iſta (*c. l. p. 514.*) propoſuit. *Ariſtoteli* calor ignis videtur eſſe, cum quo ſentiunt Chymiſtæ quidam, ne ab artificio ſuo recedant: quod plurimum ignis vi efficit, frigore parum aut nihil. *Theophraſtus* autem lapidum alios calore concreviſſe cenſet, alios frigore. At *Avicenna Idem Philoſophus & Idem Medicus* naturam efficiendi lapides habere putat calorem & vim quandam. Proximè verò *Albertus*, calorem ac frigus cauſas effectrices lapidum negavit eſſe, ſolamque illam vim aquæ inſitam & innatam (virtutem loci vocat *l. c. c. 6. p. 43.*) aut etiam illi à ſtellis infuſam (*l. c. c. 7. p. 45.*) aſſeruit materiam fingere atque formare. Hæc ſunt de cauſis lapides efficientibus ſententiæ. Chaldæos enim iſtos, qui omnia Aſtris tribuunt nunc omittam.

§. 117.

Suam verò de materia lapidum his explicat: Omnium lapidum materia primò eſt lutum: deinde ſuccus, qui vehementi frigore congelaſcit: tum ramenta ſaxorum, poſteà lapideſcens ſuccus. Qui etiam, cum effluxit in aërem, abit in lapidem: poſtremò omne id, quod habet foramina ſucci lapideſcentis capacia. De cauſis efficientibus ſequentia proſtant (*p. 516.*): omiſſis primis & antecedentibus proximæ ſunt calor & frigus: deinde quodammodo ſuccus lapideſcens. Nam lapides quos aqua humectando reſolvit, eos calorem compegiſſe intelligimus: contra verò, qui calore ignis liqueſcunt, ut ſilices, eos frigore concreviſſe. Concretio enim & ei adverſæ affectiones, reſolutio atque liquefactio oriuntur de cauſis inter ſe contrariis.

§. 118.

Ut aquam omnium rerum & univerſale ſemen reputarunt ex antiquisſimis Philoſophi, ut pluribus alibi (*Oolog. Gen. Diſſ. 2. n. 20. p. 69.*); ita ſententiam hanc comprimis receperunt & interpolarunt præterito ſeculo non ultimæ caveæ Philoſophi & Medici (*Vid. c. 1. §. 28. p. 74. ſq.*). Igitur etiam ex Aqua Lapi-

dum natales derivare quidam ſunt auſi. Inter hos fuit olim *Paracelſus* (*l.2.d. orig. morb. ex trib.prim. ſubſtant. c.2.p.41.*). Secuti hunc Chemici moderni imprimis *J.P.Faber, J.B.Helmont, Rob. Boyle,* & qui hoc comprimis egit *Th. Schirlæus* (*Diſſert. Philoſ. de cauſ. probab. Lapid. in Macrocoſmo*). Et ideo fru ſtra Thraſonem egit *Helmont.* (*tr. de Lithiaſ. c.1. n.3.p.650.*) dum dictitat. Ad me usque neſcitum fuit cuncta corpora, quæ miſta creduntur, materialiter dun taxat ex ſola aqua eſſe, nullo excepto. Reſuſcitatam igitur ſaltem & abſumtam hanc doctrinam ab Helmontio tradidit *Th. Schirlæus* (*c.l.ſ.3. n.39. p.34.*) Dum autem Aquam in medium producunt, non ſimplicem, Elementarem vul gò vocant, quæ tamen vix datur, ſed ſubtilem & mucilaginoſam intelligunt. Ita *Paracelſus* (*l.1. de Nat. rer. p.885.*): *Die Generation der gemeinen Steinen iſt aus der Subtiligkeit des Waſſers, aus einem mucilaginiſchen Mercurio, aus einem mu cilaginiſchen Sulphure, und aus einem mucilaginiſchen Sale.* Aquam marinam vocat *J.P.Faber.* (*l.2. Panchym. ſ.7.c.49.p.581.*). Inde in medio mari emergunt ſaxa aut rupes. Aſſentior & ipſe *J.F.Becchero credenti* (*l.2. Phyſ. ſubter. ſ.3.c.5.n.8.p. 194. & ſupplim.3.p.75.*). Aquam nunquam terram fieri, niſi in quantum corpuſcu la terrea ſecum vehant. Et omne quod fit ex ſuo ſemine fieri alibi (*Ool. generat diſſ.2.*) pronunciavi: Hinc etiam *Helmont.* (*c.l.*) corpus mixtorum cogi cu jusdam proprii atque ſpecifici ſeminis neceſsitate ad fines ſoli creatori cognitos à priori. Includitur nempè ſemen, ſive idea ſeminalis atque mineralis aquæ quam nec egreditur unquam: ſed ſeipſum in iſtâ materiâ obſervat includitque donec tandem ſub dierum maturitate inde fiat, quod natum eſt ex ea fieri. Icon ergò operativa in aquis ſenſibilem mox atque fermentaceum odorem ex monte ſiliceo ſuſcipit, (*n.6.p.651.*). Sabulum nempè quod vulgò *Keyberg vocant* (*tr. Terra n.4.p.44. tr. Aqua n.5.p.47.*). Sabulum bulliens maris interni (*d. Font. Spad. Parad. 1.n.14.16.p.547.*). Semen per fermentum igitur acquiri (*tr. imago ferm. impraegn. maſſam ſemine. n.33.p.95.*), nihilque in aliud mutari absque fermento & ſemine (*n.14.p.92.*) profitetur. Fiunt ſemina (*commentatur c.l. n.12.*) à conceptu generantis, facientis imaginem ſui per libidinem vel ab odore fermenti, quod materiam diſponit ad ideam rei poſſibilis.

§. 119.

Fluidum autem quid in principio extitiſſe corpora illa ſaxea, haud vanis conjecturis aſſequi & demonſtrari poterit. Stalactites ſtillando aquam poſt ſtillationem in extemporaneum concrementum ſaxeum abit. *Vid. ſupra* (*§. 16.ſq.*). Deprehendit in Rhodani fundo, quod aliàs æquabile & molliusculum obſervarat induruiſſe in globulos moleculasve, qualia ova ſunt, *Nic. Claud. Fa- bric.*

bric. Peireſc. ap. Petr. Gaſſend. (*l. 1. in Vit. Ej. p. 27.*). Probat id etiam Corallium, de quo infra (*§. 188.*). Maximè notabilè ſuggerit *Petr. Pelleprat. (content. American. Relat.) à Rob. Boyle (Hiſt. fluid. & firm. ſ. 78. p. 157.) citatus.* Propè magni fluminis Amazonum oſtium reperitur genus quoddam argillæ viridis, quæ mollis eſt, quamdiu ſub aqua deliteſcit, adeò ut quamvis ei effigiem poſſis imprimere, eique figuram dare, quam volueris, ſed aëri expoſita eo usque dureſcit, ut Adamantes non multum lapides inde ortos duritie excedant. Vidi, *addit*, ſecures ex hac gleba factas, quibus ſylveſtres Indi ad findendum ligna utebantur, eo tempore, quo noſtratium uſum adhuc ignorabant. Idem in Macrocoſmi lapidicinis comparere nulli non compertum eſſe poteſt. Unicam ſatis memorabilem *Peireſcii* hic inſeram obſervationem. Meminerat, *ſcribit Petr. Gaſſend.* (*c. l. l. 4. p. 252.*), trium calculorum, quos Johannes Brunus Chirurgus ſibi dederat recens ex veſica infantis eductos. Siquidem cum is, qui primum emerſerat eſſet planè durus; qui ſecundò, mollis, qui tertiò, penè fluidus, omnes tamen paucis poſt diebus ejusdem fuere duritiei.

§. 120.

Et quidni heterogenea lapidibus impacta id ſeriò inculcant. Saxa ſub terra non raro mollia inveniuntur, & partes lapideæ terræ inhærentes, *ἔγγεα καὶ ζωόφυτα μέρη* vocant Græci, longe molliores cuſtodit calor, quam quæ ſub dio ſunt, ſcribit *Lud. Cœl. Rhodigin.* (*l. 30. lect. Antiqv. c. 1. col. 1667.*), qua ratione lapidarii artificis lapides adobruunt, quos excolere ingenio parant, veluti terræ caliditate quandam indipiſcantur maturitatem, qvum hypæthri & ſubdiales frigoris vi obdurati artificio reluctentur. Ita in ſaxis varia invenias incluſa. Memini, *ſcribit illuſtris ille Anglus Rob. Boyle* (*Hiſtor. fluid. & firm. ſ. 1. p. m. 148.*), Villicum quendam meum antehac mihi ſignificaſſe, quod dum paulo prius unum ex muris meis, me abſente, reparari curaret cœmentarius caſu lapidem in ædificio adhibendum frangens, in eo (non ſine admiratione) fruſtum ligni reperiſſet, quod pars rami alicujus arboris videbatur, proindeque deinceps ſolido iſti operculo, in quo id invenit, incluſum fuerat. *Jovianus Pontanus, recitat Alex. ab Alexandr.* (*l. 4. Genial. dier. c. 9. f. 265.*), præſente me ſermocinabatur ſe in promontorio Pauſilipi juxta Neapolin vi tempeſtatis ingenti lapſu proruto montes vidiſſe in medio abſciſſi collis trabem ligneam undique latere, montis duro lapide cinctam concreviſſe & in unum corpus coaluiſſe. Ita paleas & muſcas Cryſtalli oculis objiciunt incluſas, & lapis diffiſſus florem contentum petrificatumque exhibuit *Peireſcio*, de quo *Petr. Gaſſend.* (*c. l.*). Legitur iterum *ap. Boyleum* (*c. l.*): Videbamus planum lapidem, in

quo ad vivum cælata erat piſciculi omnibus pinnis, ſquamis &c. inſtructi figura, qui affirmabatur fuiſſe in lapidis illius corpore incluſus, caſuque detectus, quando forte lapis vehementiori ictu in latere percuſſus diffindebatur. De ſaxis magni ponderis in littore Anconitano egregia hæc annotavit *Joh. Goropius Becanus* (*l.3. orig. Antwerp. p. 241.*): Rumpuntur hæc ſaxa majoribus malleis ferreis magna vi impactis, non quo intus, ut in Aquilæ lapide, alius calculus inveniatur, ſed quo piſciculi delicatiſſimi extrahantur ejusdem generis cum ſolenibus, quas cappas longas Veneti appellant, ſed eo delicatiores, quod non aquâ marina, ſed rore quodam tenuiſſimo per lapidem imbibito, paſcantur. Hi plures numero ad viginti, modo plures, modo pauciores, ita ſaxo includuntur, ut ſingulis ſuus ſit nidus, ad magnitudinem & figuram piſcis omnibus lineamentis reſpondens. Inter nidos ſaxeo interſtitio relicto ex his veluti vaginulis rupto lapide eximuntur integri Solenes ad palatum & lumbos delicatiorum plurimum facturi. De Rana in lapide Ariſtophanicum ſuum κρεκεξ intonante, *Vid. Sachſius noſter* (*l. 1. Gammarol. c. 8. §. 5. p. 148.*). Ubi plura collecta curioſa reperies. *Add. Hier. Hiernhaim.* (*de Typh. gen. hum. c. 9. n. 6. p. 101.*). De vermibus in lapidibus & metallis *Ulyſſ. Aldrovandus* (*l. 6. de inſect. c. 8. p. 279.*) *Andr. Cæſalpin.* (*l. 1. de Metall. c. 1. p. 5.*)

§. 121.

Ita lapides lapidibus includi non ſemel depreheſum. Notior eſt, quam ut multis id agam Ætites. Callimus huic qui includitur vocatur lapis. *Vid. Anſh. Bootius* (*l. c. c. 200. p. 188.*) *P. Borell.* (*cent. 3. obſ. 85. p. 263.*) *Add. J. C. Scaliger.* (*Exerc. c. 102. S. 2. p. 373.*). De lapidibus prægnantibus, quorum etiam è *Theophraſto* & *Mutiano* mentionem fecit *Plinius* (*l. 36. c. 18.*) egregia *Magnus ille Polyhiſtor. G. H. Velſchius* (*M. C. D. 1. A. 3. obſ. 32. p. 50.*). Dum condenſatur lapis in exteriori tunica, in interiori poteſt liquidus, (forſan etiam mollis,) adhuc remanere, cum præſertim pars tenuis à frigore in Centrum cogatur; quæ temporis diuturnitate indurata, ſeparatur ab exteriori adjacente conſiſtentia, fitque lapis intra lapidem, ratiocinatur *Th. Campanella* (*Phyſiol. c. 8. artic. 3. p. 75.*). Illuſtrant id in corticibus arefacta ſemina, amygdala, avellanæ &c. Dum corticibus quaſſatis ſonant. In lapidibus, v. g. marmoris genere vidit *Alex. ab Alexandro* (*c. l.*) in Montibus Calabris longo à mari receſſu, in quo multiplices conchas maris congeſtas & ſimul concretas cum ipſo marmore in unum corpus coaluiſſe videres? De Adamante mirè ſplendido, non nativa vena aut rudi, ſed abſoluta artificis manu confecto & perpolito, mira cælatura & arte in medio marmore concreto à fabris invento *Idem* (*c. l.*). In Lapidibus mineralia inventa & Marchaſitas pyri figura, juglandis magnitudine,

dine, haud aliter ut in mineris plumbi & Antimonii lapides albos *Inclytus ille Philoſophus Rob. Boyle* (*Hiſt. fluid. & firm. ſ. 1. p. 149.*) fidem fecit. Inventa ſunt præterea etiam fluida in lapidum duriſſimorum inanitatibus. In mari Erythræo dantur lapides, qui in cortice exteriori prius indurantur, in Centro autem molles adhuc apparent, ut ita in his petrificatio ut in aqua glacies contingat. *V. Monconnys itinerar. Ægypt. p. 258.*) Enhydros Lapis *à Plinio* abſolutæ rotunditatis deſcribitur in candore levis, ſed ad motum fluctuat intus in eo veluti in ovis liquor. Guttulam aquæ in Cryſtallino lapide *Laurent. Pignor.* (*Epiſt. Symbol. 15.*) *Eman. König.* (*ſ. 3. Regn. miner. c. 6. p. 105.*) cum aliis notarunt. Monſtrat *Claudius Menedryus* hic Romæ in ſuo Muſæo Cryſtallum, cui aqua Hydrargyri ad inſtar à primordio coagulationis ſuæ incluſa per occultos meatus hinc inde diffluere non ſine admiratione ſpectatur, *ſcribit Athan. Kircher.* (*l. 3. art. magnet. p. 5. c. 4. p. 315.*). Oſtenſum *Laudato Boyle* (*ſ. 1. de Orig. & virt. Gemmar. p. 47.*) fuit cryſtallum, in cujus medio concluſa erat gutta aquæ, quæ facilè motu ſuo obſervari poterat, cryſtallo imprimis ſitum mutante. Et niſi me memoria fallit, *ſubdit*, in quibusdam fruſtis Cryſtalli petroſi obſervavi aliqua, quæ videntur arguere intercetum fuiſſe aliquid in corpore Lapidis. In Gemma Indica Anglis Griſolez dicta cavitatem advertit Alius certum liquorem continentem, qui mutato ſitu hinc inde moveretur: gutta autem cum ſubſediſſet æquare aſſerebat magnitudinem rotundæ margaritæ (*p. 48.*). In nobili Pinnacotheca ſeptaliana oculis uſurpavit Achetem *Nobiliſſ. O. Borrichius*, in cujus gremio adhuc volvebantur aliquot guttæ aquæ clariſſimæ ſurſum deorſumque, quod cortex gemmæ ab omni parte clauſus fuerit citius quam interiora ab intromiſſo aëre ibi apprimerentur. Similes ibidem viſa cryſtallus, in cujus meditullio lympha puriſſima occurrebat, *V. Bartholin.* (*Act. Hafn. V. 5. obſ. 183. p. 200.*). Quidam medio ſilicis, *profitetur Alex. ab Alexandr.* (*c. l.*), quæ niſi vi malleorum dirumpi haud facilè poterat oleum quaſi in vaſe concluſum invenit immenſi & aſpectu jucundo, cui medica vis fuiſſe dicebatur: quo effuſo manus ſibi diu miro odore fragrarunt. Minera plumbi ſ. marchaſita plumbea cum diffringeretur ſplendidus liquor emanavit, brevique temporis ſpatio coagulatus & ſoliditatem conſecutus, *Th. Schirlæus* (*c. l. ſ. 5. n. 82. p. 60.*). Non rarò continget, docet *Helmont.* (*tr. Magn. Oportet n. 39. p. 127.*), quod metallarius in fodinis ſaxa diffringens, dehiſcat paries, & rimam det, unde tantillum aquæ subalbidæ, virideſcentis manavit, quod mox concrevit inſtar ſaponis (Bur loco ſuccum mineralem *tr. Element. 13. p. 43.* Enur Gas lapidum *Paracelſ. l. 3.*

Phil-

Phil. ad Athenienſ. tit. 3. p. 18. Gur Alii die Berg Guhre) mutato deinceps pal-lore ſub viridi flaveſcit, vel albeſcit, vel ſaturatius virideſcit.

§. 122.

Probant id demum ex ultima reſolutione. Noſtra mechanica (*inſit Helmont. c. l. n. 11.*) mihi patefecit omne corpus (puta ſaxum) lapidem, gemmam, ſilicem, arenam, marcaſitam, argillam, terram, lapides coctos, vitrum, calcem, ſulphur, &c. tranſmutari in ſalem æquiponderantem ſuo corpori, unde factus eſt, & quod ſal iſte aliquoties cohobatus cum ſale circulato Paracelſi ſuam omninò fixitatem amittat, tandem transmutetur in liquorem, qui etiam tandem in aquam inſipidam tranſit, & quod aqua iſta æquiponderet ſali ſuo unde manavit. Succurrit huic calculo ſuo *Joh. Petr. Faber* (*l. 1. Panchym. c. 21. p. 48.*). Gemellum eſt *David. Beckii* (*Experim. circ. rer. nat. princ. p. 19.*) Experimentum, quod ita habet: Silex mediante menſtruo quodam integris viribus ſeparabili, ita ſolutus fuit, ut in aqua citra heterogenearum partium ſubſidentiam ſolvi potuerit, cujus rei oculatos poſſum adducere teſtes. Quod etiam ſanctè affirmarunt *D. von der Becke & D. Röhrius Medici Hamburgenſes*, quod cum aliis huic experimento inſtituto interfuiſſent *Joh. Andr. Stiſſero* (*ſpecim. Actor. laborat. 2. c. 6.*). Et hæc quidem de materia lapidum ſufficiant, pluribus hæc explicata & experimentis confirmata leges *ap. Rob. Boyle* (*c. l. de Orig. Gemm. ſ. 1. per totam, & hiſt. fluid. & firmit. c. l. & paſſim.*) *Th. Schirlæum* (*c. l.*)

§. 123.

Producunt in hunc finem quidam è Chemicorum turba liquorem Alcaheſt, quem prodigioſum appellitat *Rob. Boyle* (*Hiſt. fluid. & firmit. ſ. p. 132.*) & hunc Helmontium innuere (*tr. Pharmacopol. & Diſpenſ. modern. n. 34. p. 371.*) *Franciſc. Oſw. Grembs* (*l. 3. Arb. integr. & ruinoſ. hom. c. n. 23. p. 494.*) autumat, & in quod eundem digitum intendiſſe (*compl. atque miſtion. Element. figm. n. 27. p. 83.*) puto. Secuti ſunt Anteſignanum milites glorioſi celebrioresque analytici, qui de eodem non parvos ſtrepitus ediderunt, imo tantos, ut Tintinabulo *Boccalini* propemodum opus fuerit, cujus agitatione Parnaſſo pax publica compoſitaque redderetur, ut eleganter *elegantiſſimus Dn. D. Joh. Dan. Major.* (*in Genio Errant. c. 19. T. 2.*) jocatur. Immortalis liquor, & immutabilis aqua ſolvens audit *Helmontio* (*t. Arcana Paracelſi p. 628.*), qui reducit omne corpus tangibile in liquorem ſui concreti. Sciſcitari igitur cum *G. W. Wedelio Noſtro* (*l. 2. Pharmac. in Artis form. redact. ſ. 6. c. 9. p. 245.*) & *Joh. Kunckelio* (*obſ. Chem. c. 7. p. 87.*) lube

in quonam vaſe aſſervari poſſit univerſale hoc menſtruum cum namque acidorum ſaltim ſpirituum vim ſuſtinere vitrum non aptum ſit, & ab Alcali facile in aquam reducatur *(Helm.tr.Terra n. 16.p. 46.)*, qui non de hoc ſolliciti vivamus? Si Arena & Terra originalis *(ibid. n. 15. p. 45.)*: Si cuncta Naturæ corpora (*tr. Progymnaſma meteori n. 7.p. 55.*) hujus poteſtati ſubjacent, in quo demum vaſculo condatur generoſus ille liquor dicant Arcani poſſeſſores. In id igitur incumbe, *monet iterum Major (c.l. 11. c.)*, ut vaſculum ſat durabile invenias, quo Nectar illud *Minervæ* aut ſemidivinus ille liquor omnia ſolvens atque ſic vitrum ipſum facilè penetrans citra jacturam ſui ac vaſculi cariem conſervetur. Ipſe de prodigioſi hujus liquoris virtute dubitare videtur *Rob. Boyl. (Hiſt. fluid. & firm. p. 1. ſ. 12. p. 22.)*, qui tamen *Helmontium* adeò fide dignum ſcriptorem etiam in nonnullis Experimentis improbabilibus ſe deprehendiſſe teſtatur, ut durum nonnihil exiſtimet mendacium ipſi impingere, maximè in eo, quod ab experimento proprio tradit (*p. 1. Chymiſt. Scept. p. 32.*). Placet *ἐπίκρισις Wedeliana* (*c.l.p. 243.*), Plena de Alcaheſt Recentiorum ſunt ſcripta, ſed plena nomine, vacua re, laudibus plena, opere egena. Si elogia legere & virtutum encomia audire animus eſt, ubivis invenire ea facile eſt, ſi noſſe intimius, fugit Dea, & nubes pro Junone obtruditur. Sufficiat dicere plurimos id non tam optare, quam affirmare, & Adeptos ſe profiteri, promos condos theſauri, & poſſeſſores ſacri Eleuſinii. Fœtum ideò vocat *Major (c.l. T. 4.b.)*, qui neſcio an unquam adhuc verè in lucem editus. *Adde Ingenioſiſſ. Dn. D. Joh. Bohn.* (*Epiſt. de Alcal. & Acid. p. 37.*). Talem impoſtorem glorioſum ſe vidiſſe *Simon Pauli* (*Cl. 2. Quadripart. Botan. p. 16.*) annotat.

§. 124.

Apparet ex his Materiam lapidum eſſe aquam, ſed quæ vi ſeminis Elementi ſimplicitatem exuit *juxta Helmont. (tr. compl. atque miſt. Elem. figm. n. 1. p. 88.)* & Spiritui Gorgonico, ſ. lapidifico, ſ. Archeo inviſibili (*de Lithiaſ. c. 1. n. 6. p. 651.*) tanquam efficienti nupſit. Simile huic mihi videtur fermentum ſaxoſum, ſemenque lapidificum, ſeminis iſthæc idea & entelechia entis novi, ſeminalis nempe cauſa efficiens, etiam in non ſenſitivis ſuo fungitur munere, non ſecus ac ſi vita & ſenſu polleret, dictitat *Idem* (*c. l. n. 5. p. 650.*). Quæ Idea, *pergit*, auram ſui Archei veſtit, ejusque medio deinceps diſpoſitio corporis & organa perficit, completque tandem, quæ in adumbratione ſeminalis ſuæ imaginis ſunt deſignata ad fines ſoli Deo cognitos. Lapis lapidem non gignit, *opponit Joh. Bapt. du Hamel* (*l. 2. de Foſſil. c. 6. p. 424.*) & vis illa ſeminaria om-

ninò comenticia eſt, & inutilis, cum ſolo calore vel frigore lapidum materie transmutari poſſit. Succum igitur lapidificum definit aquam ſaxeis ramentis prægnantem. Pro conceſſis ſumit *Hamel*, quod ipſi probandum erat. Et quid ſuccus lapideus? Nonne aqua ſemine lapidifico pollens? Aqua autem ſaxeis ramentis prægnans, jam proxima potentia ſaxum, aut lapis eſt. Nec lapidum ſemen ſexuali conjugio, quam per ipſam fundi fracedinem, *judicante Helmontio (c. l. n. 15. p. 653.)*, propagatur. Et mineralia non minus quam reliqua alligantur ſuis cauſis conſtitutivis: adeoque procedunt ex neceſſitate & fluxu ſuorum ſeminum. Ideoque carere nequeunt triplici vitæ ſeminalis diſcrimine *(tr. Magn. Oportet n. 32. p. 126.)*. Eſt ergò prima ſeminis metallici (lapidifici) vita in Condo, ſeu promtuario loci, homini planè incognita. At ubi ſemen in lucem liquore veſtitum prodit, & Gas incepit ſulphur aquæ inquinare, vita eſt ſeminis media. Ultima verò cum jam indureſcet *(ibid. n. 39. p. 127.)*

§. 125.

Inſolens autem eſt illud *Hamelii* decretum: Solo calore vel frigore lapidum materiam transmutari poſſe. Quis è ſanorum numero accidens producere ſubſtantiam aſſeruit? Hoccine eſt ad Proverbii ſenſum murem farina aſperſum pro piſtrini Domino agnoſcere, & effectum cauſa ſua nobiliorem proclamare? Advertit id etiam *Helmont. (de Lithiaſ. c. 1. n. 2. p. 650.)*, quando de ſcholis: Eodem ſtupiditatis pede, quo cœperunt, pergunt dicere, ſaxa atq; lapides eſſe terram calore induratam ac velut arefactam. Quod per terram figuli probat, quæ calore ſolo lapideſcit, ut volunt. De Murrha Gemma, è quâ vaſa murrhina formantur, *Plinius (l. 37. c. 2.)*: Humorem putant ſub terrâ calore denſari. Caliditatem ſive calorem ſegregare potius, quam congregare ex urina hominis cognoſces, quando hujus contenta fundum petere à frigore, à calore autem diſgregari advertes. Cumque coagulatio aquarum quietem Atomorum deſideret, à calore illa minimè expectanda, dum particularum motum procurat, conſervat & adauget. Exſiccationis quidem autor eſt calor, quod *P. J. Fabro (l. 2. Hydrogr. Spagyr. c. 14. p. 168.)* quidem concedo, concedo etiam, quod poſt deſiccationem apparere faciat ſiccum illud naturale, quod ſalem dicimus, virtute cujus aqua in lapidea congelari poſſit. Id verò rarius fieri mechanica & ipſa natura ſatis evincit, in ſpecubus aquas petrificas ſtillantibus. Explorata enim omnibus ſenſibus aqua Cryptarum fontanæ ſimillima deprehenditur, nil evidenter ſalinum linguæ offert, nil coloratum oculo, nil aſperſum tactui, nil ſulphureum nari, nil ultra ſolenne ſtreperum

auri-

auribus. Nec poſt diſſipatum vi caloris humorem invenitur ſedimentum aliud, quam quod aliæ dulces aquæ poſt ſe relinqvunt, expertus aſſerit *O. Borrichius ap. Th. Bartholin. V. 5. A. H. obſ. 82. n. 3. p. 187.*)

§. 126.

Multis ad ſalivam non eſt ſpiritus & ſuccus lapidificus. Quis namq; ſemen animalium, aut plantarum ſuccum & ſpiritum animalificum & planti-ficum unquam dixit, aut ſi diceret, riſum Lectori non moveret? Riſum igi-tur movit id nomen *Carolo Muſitano* (*l. 3. Trutin. Med. c. 22. p. 716.*) non ſo-lum quia obſcurum peræque obſcurum exprimitur, ſed & per incongruum. Quid eſt ſemen plantarum perfectum aliud quam planta? & animalium præ-terquam animal. Ita ſuccus & ſpiritus lapidificus lapis. Nihil dicunt præ-ter terminum, judicat *Joh. Jac. Waldſchmid (in l. 2. Caſ. med. Balth. Tim. à Güldenklee Caſ. 37.) Add. Joh. Dolæum (l. 3. Encyclop. Med. c. 13. p. 590.)* & qui ex profeſſo id egit *Gualter. Charleton (Diatr. Spiritus Gorgonius vi ſuâ ſaxipara exutus.)*. Quod ſi quæras cujus proſapiæ ſit ille ſpiritus ſuccusque, ſalem in proſcenium protrudunt Chemici, quem concretionis & coagulationis cauſam & materiam proclamant. Sal igitur fermentum lapidificum voluit *Georg. Hornius (Arca Moſis p. 211.)*. Spiritus ſalinos habere facultatem condenſandi, ita ut omnia reducat in ſubſtantiam ſolidam juxta ſeminia ibidem præexi-ſtentia, ſ. ſit lignum, ſ. herba, ſ. lapis, cum Chemicis aſtruit *Steph. Rod. Ca-ſtrenſ. (l. 4. de Met. Microc. c. 16. p. 218.)*. Silices à Sale concreſcere nemo du-bitat, *inquit Illuſtris G. H. Velſchius (Mictomimemat. 13. p. 7. App. M. C. D. 1. A. 5.)*. Ex perittomate ſalino terreſtri lapides generari *Joh. Schrœder (l. 3. Pharmac. Med. Chym. c. 4. p. 324.)*. Sal nitroſum pro primâ ſaxorum mate-riâ agnoviſſe videtur *Helmont. (tr. Lithiaſ. c. 1. n. 10. p. 657.)*. Et nullam petre-factionem fieri ſine certo quodam prædominio & activitate ſalis pronuncia-bat *Exc. Dn. D. Joh. Dan. Major (Diſſ. & Epiſt. de Serpent. & Cancr. Petref. p. 16. p. 13.)*. Diſtinxit tamen *Dav. Beckius (c. l. Experim. Circ. Rer. Nat. Princ. p. 327. & 329.)*. Acido nempe ſali coagulationes deberi non Alcali. Quod ſi antiquitas dogmati pondus addere poterit, Hermetis Trismegiſti Tabula Smaragdina fidem conciliabit ſequenti decreto: Salis eſt, ut corporibus in mundum prodituris ſoliditatem coagulando præſtet. Sal enim corpus eſt, Mercurius Spiritus, ſulphur anima. Producunt in medium Sal Glauberi mi-rabile, quod non tantum Aquas quascunque pluviales vel deſtillatas brevi ſpatio in glaciem coagulare, ſed & ſalientem fontem obdurare, vinum, ace-tum & cereviſiam, mel, aliosque liquores in durismam glacieique æmulam

 ſoli-

ſoliditatem compingere dicitur. *Vid. Ph. J. Sachſius* (*Ocean. Micro-Macroc. §. 52. p. 50.*). Deſcriptionem aliquam dedit *Eman. König* (*ſ. 4. Regn. Miner. p. 1. c. 3. p. 132.*). Sed cum doloſè huic multæ ab Authore aſcribantur vires, teſte *Val. Andr. Mollenbroccio* (*tr. de Arthritid. vag. Scorbut. c. 10. p. 144.*) neque Clariſſimorum, neque noſtræ (ſi genuinum parandi poſſidemus proceſſum) experientiæ reſponderit effectus, nihil firmi de eo pronunciandum cenſeo. Plura de hâc Controverſia diſputata leges *ap. Dan. Sennert.* (*l. de Conſ. & Diſſ. Ariſt. & Chym. c. 11. p. 172.*). Teſtas è ſale nitroſo gigni *Philipp. Bonann.* (*p. 1. de Teſtac. c. 6. p. 40.*) profitetur.

§. 127.

Contraria Murrhæ cauſa Cryſtallum fecit, *Plinius* (*c. l.*) teſtatur, gelu vehementiore concreto. Non alicubi certè reperitur, quam ubi maximè hybernæ nives rigent, glaciemque eſſe certum eſt, unde & Græci nomen dedere, ϰρύος, quod gelu, & στέλλω, contraho ſignat namque, deducunt. Inde Cryſtallus *Heſychio* τὸ πεπηγὸς ὕδωρ ἀπὸ κρύους, eumque propriè aquam frigore concretam exprimere. Inde cruſta Latinorum. Hinc κρύσταλλος ὕδατος *Epiphanio* aqua glacioſa, ad differentiam κρυστάλλου λίθου. *Vid. Claud. Salmaſius* (*in Solin. c. 15. p. 144.*). Veterem hanc traditionem firmant *Sebaſt. Baſſo* (*l. Meteor. intent. 4. Artic. 4. p. 614.*) *Seneca* (*l. 3. quæſt. nat. c. 25.*) *Benedict. Cerut.* (*ſ. 3. Muſ. Fr. Calceolor. p. 195. ſq.*) & *Joh. Rudolph. Camerar.* (*cent. 8. ſyllog. memor. n. 38. p. 575.*). Succinit (*l. 1. Sylvar. 2. v. 126.*) *Papinius Statius:*

Raraque longævis nivibus cryſtalla gelari.

Confirmat id *Muraltus de Zurich.* (*ap. Henric. Oldenburg. Act. Philoſ. Angl. 1669. p. 250.*), dum memorat, in monte Helvetiæ *Gledſcher* nivem in glaciem, glaciem in Cryſtallos tranſire. Λίθῳ πεπυκασμένον ὕδωρ egregiè egregio Epigrammate *à J. C. Scaligero* laudato (*Exerc. 119. ſ. 1. p. 435.*) *Planudes* circumſcripſit. Perſpicilla ex tali nive fabricata conſpexit *Sebaſt. Wielandus* (*ap. Gregor. Horſt. l. 2. Epiſt. med. ſ. 11. p. 507.*), & quidem Stuckardiæ (*ib. p. 511.*) In Islandiâ etiam glacies in lapidem formatur, quod è *Jacob. Zieglero* (*l. 2. de Island. c. 8.*) *Joh. Jonſton.* (*cl. 2. Thaumatogr. Nat. c. 6. art. 3. p. 75.*) excerpſit. De Glacie inveteratâ Helveticâ hæc *Joh. Jac. Wagner.* (*Helvet. Curioſ. S. 1. artic. 5. p. 24.*) lectori ſuggerit: Glacies hæc inveterata (*der Gledſcher*) naturam glaciei communis exuit, utpote quæ perennando duritiem cryſtallinam quodammodo induit, ita ut eis in locis à ſolis æſtu nunquam conſumatur, ſed alia accedente nive in immenſos cumulos excreſcat, quod ſi contingat, ut nix à ſole liqueſcat ab intenſo frigore nocturno magis induratur, adeoque perennat.

Ita

Ita & cryſtallos illas, *Glettſcher* vocatas, tandem in aquam licet difficulter à calore reſolvi expertus *Joh. Stumphius* (*l.9. Chronic. Helvet. c.12.f.284.b.*). Favet huic ſententiæ ipſe *Th. Campanella* (*Phyſiol. c.8. art.4.p.76.*)

§. 128.

Omnium optimè contrarium ſentientes philoſophari mihi videntur, inter quos *Solinus* (*Polyhiſt. c.15.*), &, qui loco omnium eſſe poteſt, *Th. Browne* (*p.2. Pſeudodox. Epid. l.2.c.1.p.445.*), Invenitur in viſceribus terræ abditis, in petris abſconditis, etiam in lapidum meditulliis quorſum nec nives nec glaciata aqua pervenire queunt, *Evolv. Boyle* (*ſ.1. de Gemm.p.17.*). Non nego, in gelidisſimis locis Cryſtallos elaborari & inveniri, etiam *Joh. Schefferi* (*de Lappon. c.3.p.415.*) teſtimonio in Lapponia, ubi eum pyritis loco adhibent incolæ (*c.17.p.232.*), verum etiam in calidisſimis orbis partibus, Indiis, Africâ, Americâ, quin & ſub ipſo Torridæ zonæ tractu conſtitutis regionibus. Refert Hiſtoria Regni Chiles, *profitetur Athanaſ. Kircherus* (*M.S. l.8. ſ.1. c.7.p.19.*) eſſe in iis tractibus in profunda quadam valle, quam Andium juga diſterminant, in mediâ prægrandis fluminis Inſulâ ingentem rupem, totam cryſtallinam, in qua ab incolis paganis fanum integrum ſit mira arte exſculptum, ex omni parte diaphanum: pariter ex montibus Lunæ Africæ, Zonæ torridæ ſubditæ ingentem extrahi Cryſtalli copiam: quod & de Indiæ Orientalis Inſulis Zeilano, & Sumatra referunt Orientalis hiſtoriæ ſcriptores. Addidit Madagaſcar *Rob. Boyle* (*c.l.p.89.*), & mechanicam in ſubſidium vocavit; demonſtrando quantitatem glaciei deprehendi leviorem æquali quantitati aquæ, *Confer Georg. Entium* (*Demonſtr. Circul. ſangv. c.1. digreſſ. 2. p.44.*). Falſisſimum igitur Cryſtallos vehementiore fieri gelu ex nive vel glacie, *decernit Joh. Jac. Wagner.* (*c.l.ſ.6. Artic.2. p.325.*). Lapidem tamen Cryſtallum aut Cryſtallo non abſimilem ex nivium liquefactarum, aut etiam glaciatarum aquis purisſimis quin & ex nive ipſa & glacie vi ſpiritus coagulativi prognaſci aliquando, non irem inficias. Glacies nondum evecta ad lapidis duritiem, *philoſophatur Scaliger* (*c.l.*), adhuc aqua eſt: neque Cryſtalli quicquam, præter gradum concretionis, habet. Ubi verò eò usque provecta eſt, ut deſinat illud eſſe, cum lapidis forma commutat illam præparationem: neque negat ſe aliquando fuiſſe aquam, quæ poſteà lapidis & ſubierit formam & induerit. Puerilis igitur argumentatio eſt, Cryſtallus non liquatur ad calorem ſolis aut ignis, ut nix & glacies, ergò è nive aut glacie non conſtat. Ex illis conſtat, non ſolis, fuit nix aut glacies, ſed alia textura inſignitus concurrentibus aliis nix aut glacies amplius non eſt.

§. 129.

Gluten præterea ad lapidum compactionem neceſſariò quidam introduxerunt, quo inclinare etiam videtur *Wolferd. Sengverd.* (*p.3. Philoſ. nat. c.13. n.9. p. 250.*), ſed dum Aqua imperturbata ab aëre quiete fruitur facile mucilaginem concipiat adventitio non opus erit glutine, vellicat aurem *Helmont.* (*tr. Natura contrar. neſcia. n.38. p.139.*) de vegetabilibus: In ſemine, *inquit*, vis eſt transmutativa aquæ exiſtentis in terra horti; atque ſic unica aqua illa tranſit in herbas mille, calidas, acres, amaras, acidas & frigidas. Idem in regno minerali contingere quis dubitabit? Præprimis minimè gluten aliquod fingendum, quo partes coaleſcant, monet *Ol. Borrich.* (*ap. Th. Bartholin. c. l. n.4. p.189.*), cum omni glutine fortius ſibi adhæreſcant partes æquales lævesque, quoties ſibi duntaxat applicantur, juxta illud *Hippocratis* (*l. 2. de diæta*). Concors concordi adhæreſcit, & Antiquorum illud: Ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. Ita duo plana Adamantum, Chalybis, vitri, eboris, ebeni, ſi accuratisſimè levigata ſunt, prævia ſola applicatione facierum cohærent tenacisſimè. *Vid. Eundem Borrich.* (*de cauſ. diverſ. lingv. n. 19. p. 25.*), ubi Experimenta *Ott. Gericii* Magdeburgenſia in ſubſidium citat. Extant de hoc Experimenta *ap. Rob. Boyle* (*Hiſt. fluid. & firm. ſ. 6. p. 68.*), ſed hæc an noſtro foro ſerviant commodè decernere religioni duco.

§. 130.

Nec ſola aqua ſeminibus imprægnata ſcenam hanc ludit, ſed & Tincturæ minerales in Gemmis & lapidibus pulchris, in turpibus autem, ut cum *Kirchero*, diſtingvam, & rudibus, limus cum aliis terris huic compinguntur, quæ ipſæ ut mucilaginoſæ gluten illud tanquam inutile & ſuperfluum exeſſe jubent. Ita videas conchas conchis accreſcere, lapides varii generis lapidibus, ſaxis, ſabulo, glareæ, arenis, mineris, aliquando compaginari, ita ut terrarum lapidum, arenarum &c. cumulus, non lapis dicendus veniat. Et in hac de compoſitione mirabili gluten requiri videtur, aut mucilago comprimis ſi in mari ea contigerit, aut in ſaxis ſub dio jacentibus.

§. 131.

Quomodo iſta de lapidum ortu διάσκεψις calculorum geneſin illuſtret, primo intuitu non ita liquet, ſed ſi accuratius in hanc inquiras & penſites exactius formam, non de nihilo erit iſte labor. *Vid. Dan. Sennert.* (*l. 2. inſt. Med. p. 2. c. 9. p. 253.*). Non immerito autem in quosdam è Philoſophis & Medicis, inter quos etiam *Petr. Mich. de Hæredia* (*T. 4. op. Med. l. 1. Vid. T. 2. p. 2. Eph. Erudit. 27. p. 313.*). Paracelſiſtas comprimis & Chemicos Anatomiæ Eſ-

ſatæ

ſatæ ad nauſeam intentos invehitur *J. B. Helmont.* (*tr. inv. tartar. in morb. temer. n. 18. p. 192.*), qui ne de ſola generatione lapidum Macrocoſmus gloriaretur, Microcoſmo hanc lapidicinam contigiſſe fabulantur. Sit æterna, *inſit*, Domino meo laus & gloria in omni benedictione, qui nos non ad imaginem impuriſſimi mundi, ſed in typum divinæ ſuæ imaginis plasmavit in filios electionis & cohæredes, ſuæ idcircò gloriæ per gratiam adoptavit. Dolenda certè atque nimium miſeranda illius ſimilitudinis eſſet conditio, quæ nos ſubter legem omnium calamitatum hactenus ſubegiſſet, à creatione usque adeo & ante peccatum duntaxat, ut tam abjectæ rei ſculptrum eſſemus: quaſi mundus pro ſeipſo, non autem pro nobis, tanquam fine, conditus eſſet: nos autem pro mundo, cujus nimirum tantum icones eſſemus: Deberemus nimirum calculoſi fieri, ut ſaxa & rupes repræſentemus. Adeoque omnes omninò eſſemus calculoſi ex æquo, leproſi &c. Vel non omnes æqualiter Microcoſmi. Enimverò cum ſimus ex creatione, id quod ſumus, & calculus fieret, ut rupes repræſentemus: jam mors & morbus erant ante in nobis, quam eſſet prævaricatum. Faceſſant Hæreſes! Idem alibi (*tr. Tartar. non in potu n. 5. p. 203.*) docuit: Duelech poſt peccatum ex excremento morboſo, non autem intentione naturæ, neque ex materia petroſa aut Tartaroſa, ſed per accidens, errore videlicet facultatis morborum ſemen naſcitur, neceſſitate agentis connexi; Ex meritò igitur & congruè calculos inter partus Microcoſmi monſtroſos numeravit (*l. 1. Coſmocrit. c. 3. p. 39.*) *Corn. Gemma.*

§. 132.

Materiam calculorum noſtri corporis *jam ſupra* (§. *20. ſq.*) innui, eamque ut plurimum in cibis & potulentis latere demonſtravi. Inclinant & in hanc ſententiam Veteres, dum materiam viſcoſam aut craſſam, aut ut ii, qui accuratius loqui volunt, feculentam, limoſam & lutoſam cenſuræ ſiſtunt publicæ, & quidem ſub fluidi ſ. humoris larva *Vid. Dan. Sennert.* (*l. c. p. 251.*) Viſcoſam, groſſam & terreſtrem humiditatem vocat *Albert. M.* (*l. 1. de Miner. Met. & Lapid. c. 1. p. 12.*). *Hippocrates* cum λιθίασις ſit πάθημα παιδικὸν cauſam prodit lac impurum à pituitoſis alimentis (*l. 3. de Morb. p. m. 71.*). Lac calidum & pituitoſum (*l. de Aëre locis & aquis p. 69.*). Lac terreum (*l. 4. de Morb. p. 72.*). In adulcioribus voracitati puerorum cauſam aſcribit *Galenus* & quod calore polleant nativo (*P. 1. comm. in l. de Natur. hum. 3. t. 19.*). Terræ eſum produxit *Hipp.* (*l. 4. de Morb. p. 72.*), ſive eorum, quæ è terra oriuntur, ut expoſuit *Anut. Foëſius* (*in h. l. p. 278.*) damnat & aquarum variarum inter ſe diſſidentium uſum (*l. de Aëre locis & aquis p. 60.*) in quibus limus & arena

in

in vaſis ſubſidet (*p. 69.*) non aliter, ut liquato recremento, eoque foras prodeunte ferrum ſubſidet, ſolidum denſumque redditur (*l. 4. de Morb. p. 72.*) indeque claram mingunt calculoſi. Pituitæ glutinum (*c. l.*) in Renibus in urinam induratur (*l. de Int. Affect. p. 100.*), ut & in veſica à veſicæ (*adde & Renum*) & totius caliditate, (*l. de Nat. Human. p. 9.*) *ſ. veſica ignea (l. de Aëre loc. & aqu. p. 69.)*

§. 133.

Hippocratem κατὰ πόδα ſequitur Galenus, qui ex victu craſſo (*l. 13. M. M. c. 16. l. 14. c. 26.*), ex craſſo & lento humore in Renum ventribus exuſto (*p. 2. in 6. Epid. comm. 3. tr. 5.*), ex ſuccorum craſſitie cum ardenti calore conjuncta (*l. 3. de Alim. facult. c. 17.*), purulento humore (*p. 2. in 6. Epid. comm. 3. t. 5.*) & ſangvine, unde varius calculorum color, (*ibid.*) calculi natales deduxit. Inde craſſitudo lotii, & ſi modicus ſaltem calor accedat, tophus, (*c. l. t. 15.*). Quamobrem & caſei vetuſtioris, qui & viſciditate & acrimonia calorem excitante excellit, eſum prohibuit (*l. 3. de Alim. facult. c. 17. in 6. Epid. Hipp. ſ. 1. comm. 6.*) & exercitationem corporis viſcidos attenuantem humores calculoſis commendat. (*p. 2. in 6. Epid. comm. 3. tr. 5.*)

§. 134.

Præter externas & adventicias caloris, frigoris & ſiccitatis cauſas Alii ſuccum (lapideſcentem *Petr. Andr. Mathiol. præf. in l. 5. Dioſcorid. p. 631.* Spiritum lapidificum etiam junxit *Lazar. River. l. 14. Med. Pract. c. 1. p. 412.*) Alii Lixivium, Alii ſal, Alii Aquam congelativam, non ſolum ut materiam indurationis, ſed etiam quodammodo effectricem & in ipſis indurantibus inſitam fixamque deliteſcere exiſtimant. *Vid. Maurit. Cordæus* (*in l. 1. Hippocr. de Muliebr. comm. 7.*). Et in naturâ quid ineſſe unde lapides generantur, & ſpontè ſua ad coagulationem tendunt, ſuſpicatur *Dan. Sennert.* (*l. c. p. 253.*), qui & ut ex interna Aquarum Thermalium & aliarum diſpoſitione lapides generantur, eodem modo & calculos in corpore humano provenire aſtruit. (*l. 3. Med. Pract. p. 7. ſ. 1. c. 6. p. 598.*)

§. 135.

Chemicis materia calculi audit Tartarus, qui ut etiam è ſupra dictis elucet, in creſcentium ſubſtantiis, juxta *Paracelſ.* (*l. de Morb. Tartar. p. 428.*). Leſſas itidem ſuccum & coagulationem ſua natura aptam, ut ſal (*c. l. p. 299.*). Sal vocat *Henning. Scheunemann* (*Med. Reformat. c. 10.*), quod ex officio ſuo delapſum coagulationem patitur. Et omne feculentum & Scoriam, Tartarum, teſte *J. P. Fabro* (*Chirurg. Spagyr. ſ. 1. c. 3. p. 956.*), vocant Chemici, ut igitur

Sal

Sal lapides Macrocoſmi coagulare ſupra dictum: ita & Microcoſmi calculos, multis placuit. Calculum igitur in homine à ſale comeſto etiam *G. W. Wedelius* (*Phyſ. Reform. c. 8. p. 198.*) & *Wolferd. Sengverd.* (*p. 1. Philoſ. nat. c. 20. p. 102. & P. 3. c. 13. p. 253.*) derivant, & comperimus in Animalibus & capris, quæ ſale valdè delectantur murosque ob id lambunt, præſertim ſeneſcentibus, plerumque calculos generari, docet *Dan. Sennert.* (*l. 2. Inſt. Med. p. 2. c. 9. p. 254.*). Spiritum præprimis ſalinum exoſculantur Chemici eamque probabilisſimam maximeque veritate naturali conſpicuam hanc Hermeticorum ſententiam *Heinr. Petræus* (*c. l. §. 19. p. 311.*) proclamavit.

§. 136.

Quando verò in alimentis præprimis calculi materiam quærunt Medici, id quod in his terreum, viſcidum, & mucilaginoſum latet, accuſant. Lapides in animantibus concreſcunt ex materia terreſtri arenoſa in alimentis, quibus veſcuntur, hærente, *Nard. Anton. Recchus* (*l. 8. de Reb. Med. Nov. Hiſpan. c. 58. p. 302.*) ſtatuit. Nec incongruè *Excell. Dn. D. J. D. Major* (*Hiſt. Calcul. Sperling. B.*) ratiocinatur: Sal & auram lapidificam hærere in ipſis, quæ nos rigant, venis, inter liquidos purpuræ ſangvineæ fluctus, & ob inquinatas ſemel reſoluto intra ventriculum petroſo alimentorum ſale, Chyli partes deferri per corpus ſurſum ac deorſum haud rarò fomitem exitialis Tartari & ſaxeos catharros, quod exemplo Tophorum in aquis egregiè illuſtrat. Idem *alibi* (*tr. Genius errans c. 22. A. a. 4. a.*) calculos portiones fixiores alimentorum totidem, indigeſtim aliquandiu per corpus cum ſangvine graſſatas & relictas, dein in diverſoriis variis à transfugo ſpiritu perquam verè pronunciavit. Calculum proinde conſtare materia terrea, ut conſiſtentiam acquirat, & mucilaginoſa, ut concreſcere poſſit, communis ſententia eſt. Solidatur fex ἀπὸ τῆς κολλῆς dictitat *Hipp.* (*l. 4. de Morb. p. 17.*). Mucilaginem calculoſam vocat *Steph. Rod. Caſtrenſis* (*l. 4. de Meteor. Microc. c. 16. p. 218.*). Terram ſal, mucilaginem ſulphur *Joh. Amoſ. Commenius* (*Phyſ. Reform. c. 4. §. 6. p. 44.*). Gluten excrementicium *J. B. Contul.* (*de glutin. in corp. human. prod. vid. Act. Erud. Lipſ. A. 98. p. 137.*). Analyſi Chymica conſtare, duo eſſe, quæ calculum componunt, principia, ſal acre, muriaticum ſanguinis, & acido viſcidam mucaginem primæ digeſtionis vitio factam *Georg. Baglivius* (*Diſſ. de Bilep. 243.*) edixit. Particulas arenoſas & viſcum nativum agglutinans *Joh. Chryſoſt. Magnen.* (*Democr. Rediviv. Diſſ. 2. c. 4. prop. 35. p. 293.*), Arenas ſeu terram ut craſſitiem addat & quietum contactum, mucilaginem, ut implicationem arctiorem cauſetur.

§. 137.

Succurrit experimentum *Beccherianum* (*l. 1. Phyſ. Subt. S. 3. c. 2. n. 12. p. 144.*) quod ita habet: ſpeciali experimento ſolius ignis & Aquæ communis ope duriſſimos quosque lapides in mucorem reſolvo, qui deſtillatus ſubtilem ſpiritum exhibet, & oleum nullis laudibus ſufficienter deprædicabile. Contigit quoque quod cryſtallum ſolveremus, ſolutionemque abſtraheremus, invenimus in fundo totam cryſtalli ſolutionem, ſiccam pellucidiſſimam & conſiſtentem inſtar gelatinæ tractabilem & malaxabilem ut Cera, ad ignem leviter ut borrax, ſed non auram fuſilem. Hæc de Macrocoſmicis. De *Microcoſmico Wolfg. Hœfer.* (*l. 3. Hercul. Med. c. 4. p. 170.*): Materiam tenacem, glutinoſam pallidam copioſiſſimam per veſicam in Illuſtr. *Dn. D. Geier Domino* in Gleis ad Ybſam vidi. Hanc ſi in linteo ſuſpenderis in lapidem ob copiam ſalis concreſcet, quod ob mollitiem ejus materiæ non crederes.

§. 138.

Inſunt autem terra, & iſta mucilago rebus non ſemper viſibiliter, ſed etiam inviſibiliter, quando minutiæ iſtæ miſtæ ſunt Aquæ. Commodum evenire poſſe, petreſcentem liquorem ita commiſceri & dilatari in Aquâ communi, ut ab ea diſtingvi neqneat à plerisque omnibus hominibus, neque ſemet prodere per effectus, donec vel per copioſam exhalationem aquæ communis, vel per peculiares quasdam prærogativas operandi in corporibus vires ſuas exerendi arripiat occaſionem, autor eſt *Rob. Boyle* (*ſ. 2. de Orig. Gemmar. p. 171.*). Vidit Pariſiis *Borellum* duos liquores limpidisſimos confundere *Nicol. Steno* (*in Anal. Can. Carchar. p. 127.*), qui illicò concreſcebant, ut everſo vitro ne gutta quidem excideret. Amſtelodami *apud Bierium Medicum* vidit inſignis ille *Polyhiſtor. G. D. Morhoſius* lapillos pellucidos & elegantes, quos è liquore quodam, quem monſtrabat, ſe paraſſe ajebat. Ponderoſus erat ultra vulgaris aquæ indolem, claritate tamen & perſpicuitate eam æquabat (*Epiſt. de Metall. transmut. p. 21.*). Duobus igitur modis ſolida in aqua deliteſcere, vel in forma pulverum, vel Elementorum *laudatus Steno* (*Specim. Myolog. p. 122.*) curioſe explicavit.

§. 139.

Quæ igitur occulto inviſibilique Elemento lapidum turgent Alimenta ex parte ſupra notata, quibus jungenda lacticinia bubula, de quibus *Galen.* (*l. 3. de Alim. Fac. c. 17.*), quod ſi etiam à nutrice calculoſa nutriatur infans, quale exemplum communicat *Helmont.* (*tr. Tartarus non in potu n. 10. p. 230. & inf. nutrit. ad vit. long. p. 623.*). Male audit etiam caſeus, Vid. *Joh. Tagaultius*

(*ap.*

(*ap. Laur. Scholz. Conſil. 313.*). *Phil. Salmuth.* (*cent. 2. obſ. 92. p. 106.*). Caſeus difficulter concoquitur, *diſcurrit Joh. Grœnveld.* (*c. l. Act. 11. p. 16.*), ructus acidos & flatus copioſos generat, vix oſtiola Chylo ex inteſtinis per lacteas venas trajiciendo data ſubintrat, obſtructiones parit & ſangvinem lentore imbuit, ſale ſuo terreo calculum generat, non ratione viſciditatis, ut concludit *Anshelm. Boët. à Boot* (*l. 2. de Lap. & Gemm. c. 302. p. 277.*), ſed quia multum terreſtris materiæ ex qua oſſa & ſolidiores partes ali debent continet. Non de omni id præſumſit Galenus (*Vid.* §. 113.), ſed de vetuſtiore & acri, alias *Zoroaſter*, qui hoc ſolo 20. annos vixiſſe ſcribitur *Plinio* (*l. 11. c. 42.*) totus calculoſus, quin & ipſum ſaxum evaſiſſet. Quamvis & illum interdum ſolo lacte ſex menſes tranſegiſſe, ex *Aliis* recitat *Mercurialis* (*l. 2. var. lect. c. 26. p. 130.*). Audiamus de caſeo *Euricium Cordum & Medicum & Poëtam inclytum* (*l. 11. Epigramm. f. 251. b.*)

Non Heraclitus, non Argus ſit, neque Neſtor,
Sic bonus & gratus caſeus eſſe poteſt.

Interim *Paracelſus* (*in Fragm. med. p. 157.*), Tartarum lactis caſeum appellat & cum delectatione vidit coagulatum caſeolum verſum in lapidem *Rob. Boyle* (*c. l. p. 138.*), ubi figura, magnitudo & color, vel ipſarum rugarum & cœrulei ſitus, (quem videbatur ante contraxiſſe, quam liquor (petreſcens) cum invaderet) tàm pulchrè erant præſervata, ut famelico ſine dubio ſalivam moviſſent. Nec applauſum merentur Conchylia, teſtacea, cruſtacea, cum ſucco ſaxoſo conſtent, in locis ſaxoſis habitent, ſaxeoque nutriantur alimento. Semina, ſ. ova conchulas ſaxeasque domunculas adjunctas habent, quæ cum corpuſculis creſcunt, non ſine admiratione tuemur. Facilè igitur ſaxeam iſtam diſpoſitionem Chylo imprimunt horum carnes, particularique petrefactioni favent.

§. 140.

Imprimis foro Medico hâc in cauſa ſiſtit panem quotidianum *Auguſt. Hauptmann.* (*Diſſ. de Calc. Generat.*) non advertens, quod panis nomen ἀπὸ τοῦ πᾶν derivet *Iſidorus* (*l. 20. origin. c. 2.*), eò, quod tanquam ciborum firmamentum (*Fr. Baco de Verulam. Hiſt. vit. & mort. col. 542.*), quod cum omni ferè cibo opponantur, omne ferè animal illum appetat, illumque nemo faſtidiat, niſi unus vel alter ex ægrotorum numero, aut ex ſanorum grege vix tot ſint, quot

Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.

In quem cenſum venit *apud Joh. Brayerium* (*l. 6. de Re Cibar. c. 1.*) puella 16. annorum, quæ neque panem neque alios cibos, præter ſerum lactis deguſtavit unquam. Ridiculum eſt, quod à DEO Pane ſibi nomen conciliaſſe legatur

ap. Olaum Magnum (*l.13. Hiſt. Septentr. p.378.*). De pane verò non ut tali, ſed quatenus inter molendum à meta & catillo minutiæ abraduntur ſaxeæ, farinæ commiſcentur, & ita cum pane corpori inferuntur. Inde Noſtri in trivio: *Wir müſſen alle Mühlſteine verdauen.* Paucis mentem ſuam complexus eſt citatus *Hauptmann.* (*Gymnaſm. Inaugural. de Calc. Cur. th. 2.*), Calculum generandi anſam, ait, quæſivi in pane quotidiano, & eduliis reliquis potulentisq; petroſis, item ac potisſimum in ſale abundante tanquam tam ſolutionis, quam coagulationis principio. Cauſam verò efficientem ipſi concoctionis fermento, acori nimirum, ventriculi & calori omnis generationis patrono aſſignavi. Sed in hoc ſecurum eſſe *Hauptmannum* jubeo, cum rarò à fermento ventriculi lapidum molarium in pane reliquiæ ſubigantur, ſed ſi majores cum Chyli recrementis per inferiora extrudantur, aut ſi pulveris inſtar, cum urina per veſicam. Fidem vix merebitur *Georg. Phil. Harsdorfferi* (*p.3. Delic. Mathem. Philoſ. ſ.10. probl.12. p.545.*) relatio de civibus obſeſſis in Sonſerra, quos panes ex aranea & ſaxis confeciſſe ferunt. Puerum calculos deglutiiſſe cibi loco, non credidit *Petr. Borellus* (*Cent. 1. Hiſt. 69. p. 65.*) nec ego, dum vivo, perſuadebor.

§. 141.

Regeris, ova ὀϛρακόδερμα duram nanciſci teſtam à deglutitis ab Avibus arenis & lapidibus, quod voluit *Hauptmann.* (*Diſſ. de generat. Calcul. th. 29.*), cui ſe aggregat *Gothofr. Mœb.* (*Fund. Med. Phyſiol. c.11. p.164.*). Hæc verò ratio doctioribus minimè eſt ad ſalivam, nec experientiæ reſpondet. Per totum namque annum arenulas iſtas deglutiunt aves, illo etiam tempore, quo ova non pariunt. Devorant easdem & mares & fœminæ, cui fini verò mares, quibus nulla ova pariendi facultas? Idem contingit in pullis. Addit *Joh. Conrad. Peyer.* (*Ventric. Gallinac. Anat. p.131.*), plures in Avium genere dantur, quæ tota vita ne lapillum quidem deguſtantes (id verò quomodo demonſtrabit?) ova nihilominus cortice ut Gallinarum tecta pariunt. Ægrotant ſi caveæ comprimis incluſæ illis non potiantur, & forſan etiam moriuntur. Quod ſi & excrementorum inſpectioni vacare tibi libeat, cortices ſeminum concoctorum attritionem expertos non inficiaberis.

§. 142.

Attritioni igitur ciborum crudorum ingeſtorum, cum dentibus deſtituantur, inſervire iſtos lapillos & arenulas devoratas, ut harum ope robuſtisſimorum & craſſiſſimorum muſculorum ventriculi par, ceu duobus lapidibus molaribus binis invicem cardinibus colligatis cibaria molere & pinſere posſint, vicem

cemque dentium molarium calculi ſuppleant. Vid. *Gvilh. Harveus* (*de Generat. Animal. c. Exerc. 7. p. 35.*) *Thom. Cornel. Conſentin.* (*progymn. Phyſ. 6. p. 225.*) *& Franc. Redi* (*Experim. nat. p. 122.*). Confirmat id experimentum *Harvei* (*c. l. p. 26.*), ſi Falconibus, Aquilis aliisque avibus ex præda viventibus aurem propè admoveris, ventriculus dum jejunus eſt, manifeſtos intus ſtrepitus lapillorum illuc ingeſtorum, invicemque colliſorum percipies. Hoc modo, *pergit Idem*, ferrum, argentum, & lapillos attritos & propemodum abſumtos in ventriculo Struthionis invenit, atque etiam in Caſſoware, ideoque vulgò creditur eos ferrum concoquere, & eodem nutriri. *Joh. Alphonſ. Borell.* (*p. 2. de mot. Animal. prop. 189. & 191.*) memorat, ſe veſiculas vitreas ſolidisſimas in ventriculos gallorum Indicorum impactas, die ſequenti in pulverem redactas inter feces ipſorum reperiſſe manifeſto indicio, non niſi vehementi attritu minimè verò reſolutione per menſtruum facta eas fuiſſe attritas fractasque. Plura collecta Experimenta *Melch. Fried. Geuder.* (*Diatr. de Ferment. ſ. 2. c. 1. p. 73.*) poſteritati conſecravit. Ingens lumen accendit *Thom. Corn. Conſentin.* (*c. l.*). Gallo calicutano complura ærea atque argentea numiſmata in canalis formam convoluta ingeſſimus, quæ poſt decem dies in ejusdem ventriculo inventa ſunt ſingula duodena ferè, ponderis parte deminuta. Erat autem exterior ſeu convexa illorum ſuperficies inſigniter attrita; at interior tamen ſeu concava omninò integra permanſerat. Unde palam eſt, iſtiusmodi corpora in alitum ventriculis non liqueſcere aut diſſolvi: ſed colliſu potius exteri atque comminui, *concluſit.* Lapillos cancrorum ſ. Aſtacorum è ſale centrali balſamico originem ducere *Sachſius noſter* (*l. 1. Gammarol. c. 14. §. 20. p. 314.*) augurabatur, in quem verò uſum, neſcio an à quoquam explicatum fuerit, an dentium, quibus ventriculi oſtium armatum, dum novus conditur ventriculus novi dentes ſuccreſcunt, munere fungantur, ut in avibus lapilli, curioſi expendant. Ad novæ cruſtæ interim ſolidiorem conſiſtentiam conſtituendam facere olim *laudatus Mœbius cum Wepfero ap. Sachſium* (*c. l. §. 21. p. 317. & c. 20. §. 14. p. 468.*) voluit, à quorum ſententia, utpote veriſimili non abhorruit *Georg. Hier. Velſchius* (*Hecatoſt. 1. obſ. 2. p. 5.*)

§. 143.

Id autem, è quo Cortex ovi paratur, *Joh. Petr. Fabro* (*l. 3. Panchym. ſ. 2. c. 7. p. 316.*) eſt crasſior pars ſeminis, aut, ut rectius, *Harvei* (*c. l. Exerc. 11. p. 39.*), & qui eum ſequitur, *Honorati Fabri* (*l. 1. de generat. animal. propoſ. 12. §. 7. p. 150.*) opinione, excrementum liquidum ex Avium Renibus cum Urina per Ureteres in communem cavitatem, ſ. cloacam delapſum. Illud autem ex parte etiam lapil-

pillorum attritorum minutiis deberi non penitus negarem, comprimis ſi copioſe ingerantur, etiam copioſiori proventu excrementum illud gypſeum ex accidenti augebitur, quod forſan Inſulæ illius Scotiæ, Baſſe nuncupatæ, incolæ Aves declarant, & inter easdem Avis unicum tantum ovum pariens, idemque ſuper cujusdam lapidis acuti, & cemento ejusmodi obducto faſtigium tam firmiter collocans, eidemque agglutinans ut mater abire & redire ſalvo ovo poſſit, quod iterum *Harveus* (*c. l. p. 39.*) obſervavit. Non levia, ſed aſpera ovario elapſa ova tactui judicantur pariter ac viſui, quod minutiis hiſce lapilloſis etiam imputandum arbitror.

§. 144.

Quod ad fluidorum aſſumtionem aquæ incruſtantes non innoxiè bibi niſi calidæ ipſæ ſint, calidæque bibantur, de quibus ſupra (§. 27.). Illæ verò quæ frigidæ ſcaturiunt, & in communem uſum trahuntur noxa non carent. Tartareas easdem vocavit *Leonh. Thurneuſſer* (*l. 10. Piſon. c. 29. p. 417.*). Unde etiam inſignis pila capitis humani magnitudine in Equi ventriculo coagulabatur. Allegat etiam *Jacob. Maccius* (*p. 1. de cauſ. concret. & diſſ. in corp. hum. p. 136.*). Ex his cumprimis Alpinis potis gutturis tumores ſubnaſci *Joh. Langius* (*l. 3. Epiſt. 4. p. 984.*), & *G. H. Velſchius* (*Diſſ. 1. de Ægagrop. p. 17. & Diſſ. 2. p. 21.*). De aqua Jenenſi *J. Theod. Schenck.* (*l. 1. Anat. Ex. 7. ſ. 2. c. 32. p. 547.*). De fonte inſalubri in Monaſterio rubeo Zoniæ prope Bruxellam *Helmont.* (*de Lithiaſ. c. 1. n. 18. p. 653.*). Ex his coctæ cereviſiæ itidem inſalubres non ſine ratione cenſendæ. Cereviſia enim nihil aliud quam aqua frumenti & lupuli florum viribus imprægnata, malæ aquæ malas qualitates plurimas retinebit, nec omnes coctura aut fermentatio emendabit, *ſcribit Joh. Heinr. Meibom.* (*l. ſing. de Cereviſ. c. 27. n. 3.*). Potus Focha, ut habet *Andreas Bellunenſis ap. Avicennam* (*Canon. Med. l. 2. Tr. 2. c. 272. f. 129. b.*), aut *Fockhan*, ut ſcribit *Vopisc. Fortunat. Plempius* (*c. l. c. 17. p. 280.*), quod eſt Zythum ex hordeo, interque cereviſias recenſuit *Meibomius* (*c. l. c. 13. n. 1. ſq. & c. 25. n. 14.*), renibus & veſicæ nocere dictitat, quinimò *alibi* (*l. de remov. nocum. in regim. Sanit. tr. 5. c. 18.*), lapidem Renum & veſicæ generare monet. Cereviſiam albam natura ſua potum nocivum eſſe, dum poſt ſe multum fecis relinquit *Franc. Oswald. Grembſ.* (*l. 3. Arb. integr. & ruinoſ. hom. c. 1. n. 28. p. 464.*). Cereviſiam lupulatam accuſat *Joh. Grœnveld.* (*c. l. Art. 11. p. 117.*), quod ipſa alnus in labris amplis æneis cereviſiariis una cum lupulo cocta, atque ubi exemta fuerit per triennium glarea in cellis obruta in lapidem durum non injucundo ſpectaculo convertitur, è quo po-

tis-

tisſimum Cotes fiunt, quibus ad acuenda inſtrumenta Anatomica utimur, quod *Conr. Geſnerum* animadvertiſſe *notat Idem.*

§. 145.

Vina in foro medico ſæpius accuſantur & malè audiunt. Imprimis ex his tartarea, & calce, ut loqvuntur, imprægnata. *Kalkigte Land-Weine.* Ab hoc autem acorem contrahunt, qui alcali urinæ in calculos coagulare perhibetur. *Vid. Dan. Beck.* (*Experim. circa ror. nat. princip. p.329.*). Experimenta Chymica id comprobant, ſcribit *Iſaac. Cattier. obſ. med. 1. p. 13.*), quibus videre eſt Spiritum Urinæ aut ſalis, aliis Spiritibus & oleis affuſum ea in butyri vel ungventi formam coagulare, *Vid. & Matth. Unzer.* (*l. 1. de Nephritid. c. 23. p. 129.*). Nigra comprimis vina crimen habere dicuntur *Galeno* (*6. Epidem ſ. 4. comm. 10.*). Id verò minimè mirandum cum à copia & colore Tartari vina colorem habeant, qui feculentus & craſſus nigra, ſi tenerior & ſubtilior rubra oculis & gutturi exhibet. Multum tamen hic valet naturalis diſpoſitio & conſvetudo. Ita *Joh. Bapt. Tavernier notat* (*l. 5. itinerar. Perſic. c. 15. p. 266.*). Calculo non infeſtari vino utentes Perſas; Armenos verò in Perſia illud abſorbentes ab eodem affligi. Jenenſe vinum benè defecatum & antiqvum ſuper tabulam effuſum calcem albiſſimam recedente humiditate poſt ſe relinquit, *Joh. Theod. Schenck.* (*l. 1. Exerç. Anat. 7. ſ. 2. c. 32. p. 542.*), cujus patrocinium ſuſcepit *Gverner Rolfinck.* (*l. 2. ord. & Method. Med. Spec. comment. ſ. 3. c. 80.*). Vinum non nocere calculoſis propter Tartarum, ſed quia in uno vino plus Terræ volatilis continetur *Franc. Oswald. Grembſii* (*l. 2. Arb. integr. & ruinoſ. hom. c. 1. §. 7. n. 23. p. 126.*) aſſertum eſt.

§. 146.

Ut ad lapidum concrementum calorem & frigus introduxerunt Veteres, (*§. 115.*) ita & ad calculoſum in corpore humano. In Renibus craſſum glutinoſumque ſuccum materiam Calculi ebuccinavit *Galen.* (*l. 14. M. M. c. 4. add. 6. Epid. p. 3. t. 15.*). Calorem igitur efficientem proclamat non tamen ſemper exurentem, ſed mediocriter excedentem. Ex calido intenſo & efficaci neceſſario fieri calculorum generationem affirmat *Ludov. Mercat.* (*l. 4. de Intern. morb. curat. c. 10. p. 393. & c. 11. p. 399.*). In homine, qui ὀρθοςάδην ambulat ſerum ſangvinis quaſi ex alto in Renes defluens, ibi ſubſiſtit diutius, naturali calore denſatur, & plerumque etiam adſcititio, philoſophatur *Cl. Salmaſius* (*Ep. Reſponſ. 1. ad Joh. Benerovic. p. 77.*), Vidi plerosque, *ſubdit*, qui calculum in renibus eo ſolo contraxerant, quod menſæ adſiderent obverſo ad ignem tergo. Unde eos excalfactis vehementius Renibus, lapidi in his con-

concreſcendo cauſam dediſſe conſtabat. Præterea & ipſe decubitus in plumea culcitra, ac venibus calorem nativo majorem concilians, plurimis etiam cauſa calculi fuit, in illis partibus gignundo. Hanc caloris ἐνέργειαν ut probent quidam, declarare ſatagunt exemplo lixivii, è quo abſumta per calorem aqua ſal coquitur & Aquæ marinæ, quæ etiam calore ſolis & ignis in ſalem coagulatur. Verum exemplum hoc rectè declarandum eſt, probe monet *Dan. Sennert.* (*l.3. Med. Pract. p.7. ſ.1. c.6. p.800.*), Neque enim quod in ſalis artificioſa præparatione fit, hoc omne etiam in Renibus accidit, nec calore aquea pars planè abſumi poteſt, craſsâ relictâ, cum continuo è corpore ſeroſa materia ad Renes derivetur, multo minus per aſſationem calculum in Renibus gigni credendum eſt, ſicut ex Terra lapides coquuntur. Neque enim tantus in corpore noſtro calor eſt, neque ita humidum omne, ut in laterum coctione, in Renibus abſumi poteſt. Neque etiam aquæ abſumtio principalis coagulationis cauſa eſt in ſalibus, (licet ad faciliorem coagulationem faciat) cum in ipſa aqua ſalem concreſcere videamus.

§. 147.

Si à calore calculus, unde in renibus frigidis *juxta Hipp.* (*3. Aph. 31.*) quærit *Grœneveld.* (*Diſſ. Litholog. Art. 6. p.7.*). Minimè hic licebit refugium quærere, quod intenſus in calculoſis percipiatur calor, cum ille calculum non præcedat, ſed occaſionaliter ab eo oriatur, prout videmus in digito calorem à ſpina infixa non autem ſpinam ibidem à calore fieri, ut *Idem* (*c.l. p.8. ubi plura*). *Adde Honorat. Maria Lautier* (*De Fœt. Muſſipont. p.34.*) *Matth. Unzer.* (*c.l. c.5. p.28.*). Quod ad frigiditatem, nugas vocat *Hieron. Mercurialis* (*l. de Decorat. c.6. p.25.*), abſurdiſſimum, *allegatus Lautier* (*c.l.*), frigidamque ſententiam, *Henric. Petræus.* (*c.l. §.14. p.308.*), utut communiſſimam, frigus *monſtret Matth. Unzer.* (*c. l. c.5. p. 26.*), quod in vivo corpore ſit nunquam gelu, quod poſſit condenſare. In veſica, *decernit Ludov. Mercatus* (*c. l. p.298.*) credibile non eſt, poſſe lapides à frigore externo concreſcere, neque ab interno, nam partes viventis hominis tanto pollent calore, quantumvis natura frigidæ ſint, ut non capiat intellectus id lege ulla fieri. Nam prius veſica corrugaretur frigiditate, & lapides laminoſi non fierent, ſed veluti in rebus externis integri, & unius compagis. Non igitur tantum unquam in (*Renibus &*) veſica dari poteſt, quod externo frigori congelanti reſpondeat, objicit etiam *Sennert.* (*c.l. p.8. ſ.1. c.2. p. 843.*). Paucis, tàm in frigidis, quam calidis aquis tophos ſubſidere & lapides enaſci animadvertimus, frigusque

ad

ad partium quietem adeoque ad contenſationem facere experientia docet. Sed id in Macrocoſmicis magis valebit, quam microcoſmicis.

§. 148.

Caſtigat & ſcholas, per ignem Philoſophus, quod, ut dictum, calorem calculi Efficientem conſtituant, & lapidem calorem externum lecti &c. quam ipſius malè affecti viſceris. In quo ſub limine ſuum deſerunt patronum (*Ariſtotelem*), qui efficientem negat internum in Phyſicis (*tr. de Lithias. c. 2. n. 2. p. 664.*), Sed in quo medico, ut injuriam ſcholis & Ariſtoteli manifeſtè illatam tribus tantum tangam, legerit, indicet quæſo calorem lecti efficientis rationem primariò in calculi generatione obtinere. *Ipſe alibi* (*c. l. c. 5. n. 31. p. 687.*) ad renum calorem ſaltem facere, ſi plumis tegatur & dorſo incumbat æger ſcholas aſſerere dictitat, & lumbos calere, quia naſcuntur calculi docet. Et quamvis *Helmontio* demus, quod efficiens ſeminalis cauſa (*tr. Cauſ. & init. natur. n. 11. p. 28.*), quodque ſemper generationis principium effectivum ſit internum agens, internus patrator & generans (*c. l. n. 34. & 31.*) adeoque tota efficiens cauſa ſit interna eſſentialis in naturâ, (*c. l. n. 10. p. 28.*): Non diffiteri tamen poteſt Cauſis Helmontianis materiæ & efficienti plerumque externam quandam excitantem aſſociari. Valet illud Helmontianum in ſemine jam confecta perfectoque, & in eo quod ex eodem prodire debet, ſi verò ſeminis quatenus, ut loquuntur, in fieri eſt, rationem habeas, cur non efficientem externum admittat? Aliud igitur erit generatio ſeminis ipſius; & aliud generatio rei ex ſemine. In hoc ſemen efficientis & materiæ officium explet, ut olim (*Diſſ. de Gemell. & Part. numeroſ. c. 2. §. 6.*) demonſtravi. Notat ea propter *Dan. Sennert.* (*l. 1. Epit. nat. ſcient. c. 4. p. 68.*) tres cauſas, formam, finem & efficientem in rebus phyſicis ſæpè connecti, & in unam cauſam coire. Sed hæc alibi fuſius diſcutiuntur.

§. 149.

Nec commodè objicere videbitur *Helmont* ſcholis, calorem internum viſceris, ut efficientem cauſam ad generandum calculum concurrere, neque ad Philoſophicam Ideam concludere, E. Efficiens eſt cauſa non externa, ſed interna. Non conſideravit cauſas internas hoc reſpectu ſaltem dici à ſcholis, quod corporis naturalis eſſentiam ingrediantur, idque conſtituant: Externas, quod illam non ingrediantur, ſed extrinſece ad ejus productionem ſe applicent. Non enim corpus naturale ex efficiente, ſed ab Eo, non ex fine, ſed propter eum, rectè philoſophatur *Joh. Sperling.* (*l. 1, Inſtit. Phyſ. c. 1. p. 35.*), Pueriliter igitur concludit: Calor in viſcere latens eſt efficiens calculi. Er-

gò efficiens eſt cauſa interna. Concludere ſanè debuiſſet: Ergò calor viſceris tanquam cauſa efficiens ingreditur eſſentiam calculi, & ob id eſt cauſa interna. Quid hoc eſt? Calor latet in viſcere, E. eſt cauſa interna. Ita & argumentarer, ſed ſatis ineptè, calor ſolaris latet in aëre, ergo eſt Cauſa interna. Interna eſſe poteſt abſolute conſideratus, quatenus eſt calor viſceris, ſ. latet in viſcere, ut in ſuo πȣ. Externa cauſa reſpectivè, ſi concurſum tanquam Efficientis ad productionem calculi attendas. Omnium optime ratiocinabimur, ſi calorem Archeum vocemus, effectumque pro cauſa hic alligari concludamus. Ad rationis trutinam *Magnus G. W. Wedelius* (*ſ. 2. Path. Dogmat. Med. c. 4. p. 222.*), Duo ſine dubio in calculorum γενέσει concurrunt, Mechanica communis calculorum reliquorum, eaque modificata vitali ſubjecto ſeu corpore, ejusque præſide Archeo, quæ duo non ſunt facilè divellenda; Id enim ſi ſint, confuſio præſto eſt. Non enim generantur calculi in corpore mortuo, ſed vivo.

§. 150.

In hoc cum Helmontio congreſſu mentem ejus de generatione calculi, ſeu, ut vocat, Duelech, cum multa curioſa complectatur adumbrare ſatagam. Nomen ipſum patrem agnoſcit *Paracelſum* ejusque mentionem fecit (*Fragm. Med. T. 1. Op. p. 155. & 167.*), ubi *Duffiſtein* interpretatur. *Add.* (*Chir. magn. l. de Lue Venere c. 7. p. 263.*) *Georg. Hieron. Velſchio interprete* (*Diſſ. 2. de Ægagrop. p. 20.*), cum ipſo ſono Bohemici aut Polonici tinnit. *Vid. ſupra* (§. 31.) Forſan id nominis parturiit, quod inter duo lapidum genera medium quid ſit. Innuere id videtur *Paracelſus ipſe* (*l. de Morb. Tartar. c. 11. p. 300.*) dum ſcripſit: *So wiſſen, daß etliche Thier ſind, die von eigner Natur zu Steinen gebohren ſind, als Roch, der iſt voller Steinen, ſie ſind aber nicht Tartara, ſondern Duelech, das iſt, ein Mittels zwiſchen Tartaro und den Steinen, ein beſonders genus für ſich ſelbſt. Duelech iſt Tartari Species, juxta Martin. Ruland.* (*Lex. Phil. & Med. pag. 191.*) in corpore humano, lapis ſpongioſus, periculum & dolorem maximum creans. Si cum ſucco lapidifico idem conſtituatur, utroque pollice probare poterimus, decernit (*c. l.*) *Velſchius*, quamvis naturam illius à propria forma dependentem non minus, quam illius ignorare cogamur. *Duelech* forſan amplexus eſt *Helmont*, quod ex concurſu duorum, ſpiritu nempè urinæ & terræ volatilis coaguletur, ut mox dicetur.

§. 151.

Mucilaginem, quam cum Urinâ mingunt calculoſi, pro materia calculi non agnoſcit *Helmont.* (*Lithiaſ. c. 2. n. 3. p. 664.*), cum nunquam petreſcat, niſi ex ſemi-

ſemine Duelech. Rationem ponit, quod calculo exſecto illa mucaginis ſaburra ceſſat. Jam ſi fuiſſet materia calculi, fieret ſane (*n. 4.*) vel ab ipſa veſica, vel à calculo, vel aliunde ad veſicam mitteretur. Si itaque miſſa fuit, aliunde utique exſecto Duelech adhuc patrari, mitti atque indies excerni deberet; cum ſectio & ablatio calculi ſaltem ſpectent veſicam: nullatenus autem partem diſſitam, parientem & mittentem continuas alioqui mucagines. Sin verò à calculo, vel à veſica demum ejusmodi muccago processit, non erit ullatenus cauſa, ſed potius effectus calculi præſupponens præſentem calculum. Oblæditur nempè veſica in ſui digeſtione à tàm crudeli & moleſto hoſpite calculo: quapropter impatiens partem ſui alimenti indigeſtam continuò plorat, quia perficere atque promovere eam nequit: novamque ideò accerſit ſucceſſivè. Non eſt ergò iſta mucago materia calculi ex qua; ſed hujus lugubris effectus. Pituitam non eſſe (*c.l.*) *& alibi* (*tr. Alim. Tart. inſont. n. 28. p. 201.*). Mucilaginem hanc in partes Helmontii ſecedens *Laz. Riverius* (*l. 14. Prax. Med. c. 1. p. 412.*) materiæ, è quà fluxus mulierum albus comparet, & mucilaginoſam iſtam excretionem, è qua calculus componi dicitur, partim è veſica, partim è Renibus deducit. Nullam mucilaginem niſi ſemine petroſo gravidam lapideſcere, (*tr. invent. Tartar. in morb. temerar. n. 9. p. 191.*), & mucilaginem aſſociatam pulveri tophos facere (*de Lithiaſ. c. 3. n. 7. p. 669.*) monſtrat.

§. 152.

Duelech non eſſe ſortis calcineæ contra *Paracelſum* (*c.l. n. 14. p. 670.*) diſputat, (α) quia nobis deeſt gradus caloris calcinans, (β) quia omne Alcali potius petræ deſtructivum, quàm coagulativum eſt, (γ) quia calx præſupponit ſaxum, ideoque Duelech eſſet calcinatum, antequam ſaxum foret, (δ) Ex partibus componentibus Duelech mox conſtabit, non eſſe posſibilem calcem in eo, imò nec ipſum Duelech calcinari aut edere lixivium. Neque eſt Duelech (*pergit*) de naturâ cretæ podagricæ: quia creſcit in medio liquoris urinæ. Creta autem iſta coagulatur ex Synovia. Synovia ſemel acore infecta partes aqueæ difflantur reſiduum autem ſenſim areſcit, in ultimam tophi ſiccitatem ac duritiem. At Duelech in ultimam ſui duritiem unico venit inſtanti. Diſtat ergò Creta podagrica à Duelech tota Materia & Efficiente; Plura alibi (*tr. Tartar. non in potu n. 18. p. 205*). Duelech demum aliis conſtare principiis, quam ſaxa mineralia pronunciat (*de Lithiaſ. c. 1. n. 17. p. 653. & c. 7. n. 28. p. 702.*)

§. 153.

Coagulationem autem *Duelech* ſingularem & anomalam planè vocat

(c.l.c.3.n.9.p.669.), eò quod ſal urinarium humanum ſibi parem in toto univerſo non habeat *(n.32.p.674.)*, idque deſtillatione urinæ Equinæ, quippe quæ coagulo caret *(n.9.p.669. & n.42.p.676.)* primum advertit. Contingit, juxta *Helmont. (c.l. c.4. n.1.p.677.)*, Spiritus Urinæ apprehendens terram volatilem procreatam ſemine ac fermento fracido & putreſcente (Renum vel alterius partis *Secund. Fried. Hoffmann. l.1. Clav. Schrœd.ſ.1. §.23.p.672.*), ſuſcitat occultum adhuc in potentia Vini ſpiritum (*de quo Th. Willis de Urin. c.1.p.324.*), urinæ incolam, quibus tanquam duobus ſexubus concurrentibus terreus quidam præfatus Spiritus imbibit prædictum (Spiritum Urinæ) unicum coagulatorem, cujus reciprocationis ergò oritur in agendo amborum connexio penitiſſima: quia congrediuntur Spiritu tenus per illorum minima, (oborta lucta permaneant ſe intimè, perque Atomos in ſe invicem agunt). Adeoq; coagulator coagulat (vi proprii ſalis *n.7.p.678.*), unico inſtanti Spiritum vini, potentialiter excitum in putreſcente fermento (ſtercoreo, quod in renibus *n.30.p.681. & c.5.n.12.p.685.*), cui cum fracidâ maſſâ ſuam tribuit materiam, ſimul condenſantur in verum Duelech, monſtrum ſanè novum hoc aliquid, coagulum in media aqua: nec iterum ideo in aquam reſolubile. Pluribus in ſequentibus hanc theſin mechanico Spadanorum fontium exemplo illuſtrare contendit.

§. 154.

Quod ad uterum monſtroſæ hujus prolis (ut loqui amat *c.l.c.6.n.1. p.688.*), ſeu loca in quibus fieri incipit, cum Urina in Hepate & Meſenterio jam ſit, *ſecundum Helmontii dictamen*, materialiter (latex nimirum, antequam ipſi fermentum ſtercoreum à Renibus imprimatur, *tr. latex humor negl. n.9. p.303. tr. Ignotus Hydrops n.27.p.414. & de Lithiaſ.c.6.n.21.p.691.*), adeoq; urina ſit prius, quam ad Renem vel ad emulgentes venas deveniat, neceſſe eſt *(concludit)*, & calculum quodammodo ante Renum hoſpitia præparari. Prætereà cum generatio Duelech cœterorum naturalium leges ſequatur, eandem inſtantaneam pronunciat, atque per conſequens illius diſpoſitionem præparativam ſive præparationem diſpoſitivam ſenſim introduci, *(n.5.)*. Accedit, quod Bolus (ſ. ſabulum rubrum cum urina emiſſum, tertiam quandoque matulæ partem oppleat, imo arena unico mictu ejecta ſubinde medietatem Renis adæquet; Suſpicatur igitur arenarum, boli & calculorum uterum non eſſe ſolos Renes, ſed hos per vaſa arterioſa, quibus lotium diſponitur ſua præparare producta plenamque quidditatem Duelech ibidem nanciſci. Centralem igi-

igitur unum facit (*n. 9. p. 689.*) ureteri conterminum, alterum antractuoſum per corpus Renis circumflexum.

§. 155.

De analyſi Duelech Chymica iſta expertus ſcribit: Exſectum Duelech deſtillavi per ſe, nec quicquam elicui præter ſpiritum fœtidum Urinæ, & flavam cryſtallum, ſimulque oleum, quale ex deſiccata Urina trahitur, Quod autem in fundo mihi remanſit, terra erat nigra, ambuſta, friabilis inſipida, (*c. l. c. 5. n. 9. p. 684.*). De urina verò iſta ſubjungit (*n. 29. p. 687.*): Repeto hic, quod clarus ac ſtillaticius Urinæ meæ liquor ſecum aſportaverit ſurſum per alembicum ſuam terram, quam ad latera vaſis in verum Duelech confirmavit & affixit: quodque illa induratio facta ſit à Spiritu Urinæ, qui quodlibet atque diverſimode plura coagulat. Nam Spiritum vini condenſabat in offam volatilem (albam mirè tamen fugacem atque ſubtilem (*c. 3. n. 5. p. 668.*). Sin verò reperit objectum fixum de natura ſalis, vertitur in ſalem, prout contingit ſpiritui vini à ſale Tartari. Aut dum ſpiritus ſalis fontani combibitus à cognato ſale, ſal fit. Sin autem Spiritus Urinæ reperiat ſuam terram fixam, quam rodat, cum illi deficiat objectum coagulabile imbibitur à terrâ, vel ab hâc ſubigitur: & coagulationis alioquin autor ibidem coagulatur paſſivè, ſed ubi Spiritus Urinæ invenit volatile non coagulatum, coagulabile tamen (quia terreæ indolis) ſuum exſerens coagulum conſtringit eandem aporrheam in terram: Conſertisque viribus utrinque fit nova creatura, quæ eſt nativitas Duelech. *Add. (tr. Tart. non in potu n. 7. p. 203.)*

§. 156.

Otto Tachenius (*in Hippocr. Chym. c. 14. p. 92.*) Calculum ſequenti modo mechanicè reſolvere & iterum componere docet. Accipe calculum de veſica exciſum, vel ſponte de Renibus elapſum, drachma una vel altera ſufficit. Hunc inde vitreæ retortæ novæ ac mundæ (calculus non ſit in pulverem contritus, ſed ea magnitudine, ut in collo Retortæ non adhæreat,) retortam pone in arenam, cui appone receptaculum mundum ac novum, urge moderato igne, & primo extillabit Alcali ſimilis urinæ, nullius tamen odoris, in receptaculum & paulo poſt fixiorem partem ejuſdem calculi ſublimari in Retortæ collo videbis, ambo Spiritus liquidum & ſolidum miſce, ac diligenter vaſculo vitreo cera obdurato ſerva. In frigefacta Retorta reperies calculi fruſtula eadem forma, qua poſita fuerint, adeò tamen levia & friabilia, ut ſi digito leviter ſaltem tangas, in pulverem concidant, ſicut cadavera in ſubterranea Roma; quibus fruſtulis integris, ſi rurſus affuderis alcali ex calculo reſervatum, vel aliud urinæ, ſtatim

indureſcit ut erat, pro ſigno, quo alcali, in dicto cadavere reperiat occultum acidum, quod illud abſorbeat; niſi enim acidum invenit, ſolus in aperto aëre non perſiſtit, ſed juxta ejus naturam in auras abiret. Hinc diſcitur, quod calculus non congelatur, neque in veſicâ, neque in Renibus, niſi ab urinæ alcali, aut alcali loci: & acido indebitè, impertinenter, aut per errorem ex ſtomacho delabente & ibidem degeneraro. *Hactenus Tachenius.* Aliam & fortè accuratiorem calculorum analyſin inſtituit *Joh. Conrad. Barchuſen* (*P. 1. Pyroſoph. l. 5.* §. *7. p. 361.*), qui concludit terræ modicam portionem à ſale & oleo in lapidoſam ſubſtantiam transformari poſſe, ſpicula deinde ſalina intra olei & terræ poros occultari, ut quoad guſtum odoratumque ne veſtigium quidem eorum amplius ſupereſſe appareat.

§. 157.

Sunt & qui renibus fermentum petrificum ad Lithogeneſin inclinans aſſignant, quod nec *Helmontius* adverſatur, ubique fermenta locorum inculcans (*Vid. tr. Magnum oportet n. 38. p. 126.*). Diſpoſitionem à primo ortu talem in Renibus appellitant Dogmatici, indeque etiam calculum jure hæreditario acquiſitum deducunt. Renibus etiam fermentum ſtercoreum tribuit, *Helmont.* (*tr. latex hum. neglectus n. 10. p. 703.*). Et hæc fermenta localia *Eidem* (*tr. imago ferm. imprægn. maſſ. ſem. n. 8. p. 91.*) ſub odoris & fracedinis Idea viſceribus terræ & animalium impreſſa. Alcali loci *allegat* (*c. l. p. 94.*) *Tachenius.* Lotii veræ proprietates inducuntur ab odore, quem hauriunt urinæ à fermento rerum putrefactivo, quando verò hoc fermentum luxuriat, tum generantur calculi, unde quicunque putrefactivo fermento ditior, ille in calculum pronior evadit, *Franc. Oswald. Grembſ.* (*l. 1. arb. integr. & ruinoſ. c. 8.* §. *9. n. 3. p. 98.*) diſſerit.

§. 158.

Hactenus quæ de Duelech propinat Experimenta & Ideas *Helmont.* Audiamus accuratum *Georg. Hier. Velſchii* (*c. l.*) judicium: In Praxi particulari Lithiaſin in ſtomacho aliisque corporis partibus à Tartaro derivabat, (*Paracelſus*) quod mero nominis odio, & ludicra vocularum velitatione negatum ibat *Joh. Bapt. Helmontius*, meliora certè nequicquam ſubſtituens, eandemque fabulam confictis in morbonia obſcuriſſimis aliis & nil quicquam ſignificantibus agebat. Si enim *Duelech* illius tantopere decantatum penitius inſpiciatur, ſi cum ſucco lapidifico idem conſtituatur, utroque pollicè probare poterimus, quamvis naturam illius à propria forma dependentem non minus, quam iſtius ignorat

rat

rare cogamur. Niſi quod utrique ſalini quippiam ineſſe nemo Naturæ conſultus & Chemiæ peritior diffiteatur.

§. 159.

Primum virgula ſequiore notari meretur *Helmont*, qui haud oſcurè contendit, in ſolâ urinâ humanâ coagulatorem illum ſpiritum reperiri, cum illum ex ſale ammoniaco æquè eleganter conficere novimus, *diſcurrit Jac. Barner.* (*tr. Spirit. Vin. ſ. acid. p. 17.*). Spiritum vini rectificatiſſimum cum ſpiritu urinæ, & ſpiritu ſalis ammoniaci, (cum cineribus clavellatis, aut ſale Tartari itidem probè rectificatis,) requiſivit *Excell. Joh. Bohn.* (*Epiſt. de acid. & alcal. p. 26.*), ſpiritum cornu cervini ſatis rectificatum ſupplere ſpiritus urinæ locum poſſe *Rob. Boyle* (*hiſt. fluid. & firmitat. p. 2. ſ. 32. p. 101.*) expertus ſcit. Habet & quæ regerat Philoſopho per ignem *Heinric. Martinius* (*Anat. Urin. Galeno-Spagyr. c. 14. p. 252.*): Conſtat, *opinatur*, cuivis per hanc *Helmontii* opinionem calculo eos ſaltem fore obnoxios, qui vino utuntur, eosque calculo carere nunquam poſſe, qui eo ſe liberalius ingurgitant: At contrarium non minus verum eſt, cum & abſtemios ex calculo laborare contingat, & ſtrenui Potatores ſæpè immunes ſint. Quomodo verò ſpiritum vini in urina *Helmont.* primus agnovit & ſolus, quem tota Chymicorum cohors hactenus pervidere non poterat? Sed nihil illi derogemus, & credamus ei tanquam Artifici: quomodo verò hi duo ſpiritus qui in urina coëxiſtunt & communi fruuntur contubernio, quomodo, inquam, in ſe mutuo armabuntur, ut coagulum efficiant mediis in undis quarum pars ipſi ſunt? Nam quod coagulum efficiant, quando ſeparati ſunt & liberati à phlegmate, & in nobiliorem utrinque eſſentiam exaltati & rectificati, ut loqvuntur, id minus mirum eſt, quia in exaltatis activitas utrinque viget, quâ deſtituti ſunt, quamdiu phlegmate implicantur, atque adhuc ſunt in ſuis cauſis. Ad experimenta ſine ſucceſſu *à Rob. Boyle* (*tr de Inf. Experim. ſucc. p. 81.*) tentata provoco, usque dum repetitis & quidem operoſis rectificationibus ſpiritus phlegmate liberavit, ubi demum Experimenta accuratiora *Helmontii* fidem abſolverunt. Verum ut hoc ipſi largiamur, *pergit Martinius*, ſpiritus hos in urina coagulari poſſe, quomodo ergo non ſemper calculus generabitur, cum hi ſpiritus ſemper in urina cohabitent? Nam quod à ſcoria & ſtercore liquido hanc coagulationem impediri ſtatuit, id frivolum eſt, cum hæc ipſius ſcoria non minus fictitia ſit quam ſpiritus vini in urina. Conſonat *Mich. Frid. Geuder* (*ſ. 2. Diatr. de Ferment. c. 20. p. 215.*). Et quæ quæſo ſequela? Spiritus vini & urinæ ſummè rectificati in calculum aut ſimile quid calculo combinati faceſſunt: Ergò ex his coagulatur Renum & Veſicæ calculus.

culus. Unde aliarum partium calculi, quorſum ſpiritus iſti non pertingunt? Si à ſpiritu ſalino & urinæ terra volatili potius ipſos Renes reliqvumque corpus lapideâ naturâ imbuerent, & in ſaxum mutarent, ut turmæ mutatæ leguntur, arguit *Joh. Grœnveld* (*c. l. p. 9.*). Quando demum ſapient incurioſi & inconſiderati iſti Experimentatores, & ab Artis productis, ad naturæ opera argumentari deſinent.

§. 160.

Multa concepta prout fieri debent, non prout ſunt. Inde eitam Achillem quamvis proclamentur, ſæpius pigmæi inſultum non ſuſtinent. Annotavit non inelegantem circumſtantiam *accuratiſſimus D. Bohn.* (*c. l. p. 27.*). Osſæ iſtius coagulum ſi in loco tepidiore ſaltem per exiguum temporis momentum aſſervetur, mox inſtar Nivis liqueſcere, quin etiam ſi manu detineatur, *ut Joh. Barnerus* (*c. l. p. 22.*) expertus. Ut igitur in ſimilitudinem nivis iſti liquores coaleſcunt, (de quo *Boyle c. l. add. ſ. 51. p. 121.*); Ita etiam à calore disſolvuntur & diffluunt. Videtur præterea *laudato Boyle* (*c. l.*) ab urinæ ſale, qua taliter texto, quam præciſè qua urinoſo. Magni nominis Chymiatro *G. W. Wedelio* (*c. l. l. 2. ſ. 5. c. 2. n. 12. p. 203.*), Coagulatio iſta *ἀκύρως* dicta judicatur, cum præcipitatio potius ſit quædam, qua ſal volatile latitans quaſi & ſolutum prodti in conſpectum, pergit *Idem* (*Pathol. Med. Dogmat. ſ. 2. c. 4. p. 222.*). Uti non omnis præcipitatio eſt coagulatio, ita neque omnis coagulatio apparens genuina & revera talis eſt. Neque illa ſufficit pro demonſtratione mechanica vel hujus morbi, vel aliorum, ut Catalepſeos, ex hoc fundamento notionem eruit Sylvius. Satis eſt nobis, illo ſubruto fundamento reliqua quoque eidem ſuperſtructa deſtrui debere, uti ſanè vel ſola ſpiritus ſalis Ammoniaci vinoſi *ἐγχείρησις* in contrarium militat.

§. 161.

Quod ad analyſin *Duelech* Chymicam Helmontianam & Tachenianam, in mentem mihi revoco illud *Fried. Hoffmanni Patris* (*l. 5. Clav. Schrœd. ſ. 1. §. 24. p. 675.*) effatum: Longè aliud eſt ignis, aliud Archei productum. Optandum foret hanc mechanicam pyrotechnicam non minus in calculo adhuc in corpore exiſtente ita demonſtrari poſſe, atque jam extra corpus conſtituto. Audiamus Præceptorem olim optimum *Dn. D. Joh. Theod. Schenckium* (*l. 1. Exerc. Anat. 7. ſ. 2. c. 32. p. 553.*): Ex reſolutione Spagyrica calculorum microcoſmicorum, *inquit*, non unius principii materialis idea ſe manifeſtat, dummodo obſerves, quod non unico menſtruo diſſolvantur omnes, neque ſingulæ eorum partes uniformi materiæ ſolventis potentiæ pareant, neque eodem caloris

ris gradu indurentur, vel pari frigoris qualitate coëant, in humido liqueſcant, quin ſulphureæ ſubſtantiæ quædam cum teruntur aut igniuntur, olent & flagrant, quorum omnium, quod citra ullam jactantiam affirmare poſſum, ipſe experientiam feci.

§. 162.

Ludi apud *Paracelſum* (*l. de Morb. ex Tartar. tr. 2. c. 1. p. 488.*) ſemel tantum, ſi rectè memini, fit mentio, ſed iſtiusmodi portentoſo encomio, ut ſufficiat omnes calculos conterere, contritosque expellere, vel ſolus, vel aliis mixtus, atque intra aſſumtus, vel extra in oleum converſus & illitus. Lapidem ex veſica exciſum interpretatur *Mart. Ruland* (*in Lexic. p. 307.*) & qui Eundem κατὰ πόδα ſeqvitur, verius exſcripſit *Guilh. Johnſon.* (*in lex. Chem. p. 145.*), ſuffragatur *Otto Tachenius* (*Hipp. Chim. c. 15. p. 104.*). Verius pronunciat *rerum Chemicarum induſtrius explorator Andr. Cnœfelius* (*Vid. M. C. D. 1. A. 4. & 5. obſ. 111. p. 118.*), hanc eſſe *Paracelſi* mentem neutiquam ſcripta ejusdem excutienti occurrere. *Helmont.* (*tr. de Lithiaſ. c. 7. n. 22. p. 699.*) docet, Ludum dictum, non quod ſilex ſit, & pueri cum illo ludant, ſed quia ludus ſemper tali teſſeræ aut cubi forma eruitur. Lapidem igitur ſiliceum fel terræ vocat (*c. l. c. 3. n. 28. p. 672.*). Lapidem palleſcentem ſubinde cruſta perſpicua per commiſſuras obductum, magna ſui parte in Clibano volatilem, ſaxifragorum apicem & calculoſorum deſiderium, reperitque illum ad ripam Scaldis prope *Antwerpiam* (*c. 7. n. 23. p. 700.*). Prodeat iterum in theatrum *Cnœfel.* (*c. l. p. 119.*), Certum eſt, *infit, Paracelſum*, nunquam ſciviſſe lapidem Antwerpianum, ſed ſi conjectandi locus datur, poſſet demonſtrari, *Paracelſum*, ſi lapidem veſicæ noluiſſet per ludum intelligere, ſe ſaxifragium eo titulo donaſſe.

§. 163.

Hoc certum videtur, lapidem quendam ludi nomine *Paracelſum* ſignaſſe, inde illum terere & calcinari juſſit, ut ex eo oleum coquatur *(c. l.)*. Si igitur divinationi aliquali locus relictus, inter luſus Naturæ circa lapides in Helvetia *à Joh. Jacob. Wagnero* (*ſ. 6. hiſt. nat. Helvet. Artic. 3. n. 5. p. 329.*) deſcriptas recenſuit Teſſeras luſorias lapideas *Steinerne Würffel.* Lapilli hi cubici, parvi albicantes, numeris ſuis exactè diſtincti circa oppidum Badam in pratis ac foſſis mœniorum reperiuntur, qui ibidem nonnunquam à Talpis è terra extruduntur. Mirum ſanè Naturæ ſunt miraculum, *pergit*, ſi artem auxiliatricem non habuerint, ſoliusque naturæ ſoboles ſint; quamvis & hæc polydædalus ſit artifex, ubique mirabilis, ubique ſuſpicienda in magnis & vilibus. *Steinerne Bader Würffel* nuncupat *Joh. Jacob Scheuchzer* (*p. 2. Phyſ. c. 31. n. 4. p. 212.*). *Welche,*

ita judicat, *nimmermehr ſind ein Werck der Natur, und nothwendig von Menſchen Verſtand ausgeſonnen, und mit Händen gemacht werden müſſen, als diß leicht könte aus verſchiedenen Proben dieſer Würflen, ordentlicher Setzung ihrer Puncten, dem Umſtand des Orts, wo man ſie findet dargethan werden, wenn es die enge Einſchränckung dieſer Blätter würde zulaſſen.* Sed lapides teſſeras repræſentantes à natura productas dari poſſe, quis inficiabitur? Cum alia mirabiliora & ingenioſiora proſtent, ut etiam ex dictis (*Vid. §. 3. ſq.*) conſtare poterit. An ars aliquando concurrat & puncta efformet, de eo non litigabo. Cum igitur in Helvetia effodiantur hujusmodi teſſeræ, *Paracelſusque* fuerit *Helvetius*, non abſurdus erit, *me* quidem *judice*, qui *Paracelſum* in hos lapides cogitationes intendiſſe, eosque Ludi nomine expresſiſſe præſumat & credat.

§. 164.

Non prætereunda hic extemporanea calculi in urinâ concretio. Duos liquores limpidos mixtos aliquando in momento in lapidem concreviſſe viſos *ſupra* retuli; quorſum offa illa Helmontiana ſpectant. In Hypochondriaco urina ſi in vitro ſtaret per noctem in lixivialem ſalem congelaſcere cœpit, ita ut cultro ſcindi non poſſet, *Joh. Peterſon Hayn* (*M. C. D. 1. A. 1. obſ. 63. p. 162.*) notavit. De urina poſt emiſſionem lapideſcente *D. Simon Schultzius* (*M. C. D. 1. Ann. 4. & 5. obſ. 126. p. 136.*) egit. Contigit Nicopiæ in Falſtriâ in filiola bimula civis & coriarii, quæ cum aliquot diebus peſſimè habuiſſet, doloremque ejulando prodidiſſet, ut cum urina emitteret materiam albam mucilaginoſam, quæ ſtatim ab aëre externo in ſubflavum oblongum riguit calculum, duritie quemvis alium æquantem, meminit *D. Joh. Heinr. Brechtfeld* (*ap. Thom. Barth. V. 3. Act. Hafn. obſ. 70. p. 115.*). Plura de urina lapidefacta ſupra (*§. 83.*). In Venatore Electorali Saxonico Aulico principe vidi in Thermis Wolckenſteinenſibus materiam podagricam albæ inſtar offæ ex poro magno ad calcaneum exeuntem oppidò ab aëre in materiam albam cretaceam condenſari, quod & in Conſule quodam Chemnicenſi animadverti.

§. 165.

Ad hominis demum & aliorum animalium integrorum petrefactionum, in quorum gratiam hæc omnia hactenus commentatus, & præfatus ſum, cauſas deſcendo, & eas hyperphyſicas & phyſicas conſtituo. E Hyperphyſicis independentibus ſolus DEUS eſt, qui mirabilem ſuam omnipotentiam in uxoris Lothi transmutatione ſplendidè orbi incredulo exhibuit. Malorum Geniorum miniſterio quidem uſum Auguſtinus voluit, prout Eundem allegant *Laur. Vairus* (*l. 2. de Faſcin. c. 12.*). *Laurent. Ananias* (*l. 4. de Nat. Dæmon. p. 167.*)

167.). *Heinr. Kornmann.* (*p. 1. de m. m. c. 4.*). *Add. Jacob. Sprenger* (*p. 1. Mall. Malefic. qu. 9. p. 123.*). Totam verò opus illud admirandum ſolius DEI extitiſſe Innocentius III. Papa (*l. 2. de Contemtu Mundi c. 25.*) dictitat, Pluit Dominus ſuper Sodomam & Gomorrham ſulphur & ignem â Domino de Cœlo. Noluit enim Dominus cuiquam Angelorum vel hominum executionem hujus pœnæ committere, ſed ſibi ipſi vindictam hujus ſceleris reſervavit; Secundum illud: Mea eſt ultio, & ego retribuam. Et ideò pluit Dominus à Domino videlicet à ſeipſo &c. Paulò poſt: uxorem quoque Loth, quia retro reſpexit in ſtatuam ſalis mutavit. Proponitur namque, non ut prodigium Diabolicum, ſed ut miraculum, quorum prima Deus immediate cauſa reputatur. *Vid. Fried. Balduin.* (*l. 3. caſ. conſcient. c. 2. qu. 4. p. 597.*). De iſta autem ſacræ literæ *Geneſ.* (*c. 19. v. 26.*) *lib. Sapient.* (*c. 10. v. 7.*) *Luc.* (*c. 17. v. 32.*) luculentum teſtimonium perhibent. Elegantiſſimis includit metris *Prudentius* (*Hamartigen. v. 726. ſqq.*)

Loth monitis ſapiens obtemperat: at levis uxor
Mobilitate animi, torſit muliebre retrorſus
Ingenium, Sodomisque ſuis revocabilis hæſit,
Hæc peccans ſibi ſola perit, ſolidata metallo
Diriguit fragili, ſaxumque liquabile facta.
Stat mulier ſicut ſteterat prius, omnia ſervans
Caute, ſigillati longum ſalis effigiata
Et decus & cultum, frontemque oculosque comamque
Et flexam in tergum faciem paulumque relata,
Mente retrò, antiquæ monumenta rigentia culpæ.

§. 166.

De iſta Metamorphoſi *Petr. Dan. Huetius* (*l. 2. Quæſt. Alnetan. c. 12. n. 9. p. 193.*) ſequentia reliquit. Illa uxoris Lothi transfiguratio, *inquit*, etſi mirabilis eſt, nihilo tamen magis impiorum cavillationibus patet, quam tota propemodum Græcorum Theologia, quæ hujusmodi mutationibus ferè conſtat. Eſt, *pergit*, in antiquitatibus Sinarum, Lutiemam egregia forma mulierem, viſa in cœlo leonini capitis forma in ſtatuam auream fuiſſe converſam. Sunt apud Siamenſes ænea quædam & lapidea ſimulacra, quæ homines quondam fuiſſe blaterant, in hanc formam vi divina mutatos. Nolo impræſentiarum contradictiones Atheorum computare, & ita ſcandala diſſeminare, ſed iſta ſcommata, cui debentur, Erebo potius devovere. Statua communiter audit, *Hieronymo*, ſtaticulum. Uſi hac voce etiam de ſtatua ſalis *Origenis Interpretes* (*in Geneſ.*

homil. 5.). Eſt autem ſtaticulum, quicquid erectum ſtatuitur *Claudio Salmaſio* (*ad Solin. Polyhiſt. c. 5. p. 94.*) & *Thom. Bartholino* (*de Lat. Chriſt. apert. c. 7. p. 52.*). Ubi de crucis ſtaticula multa. Cumulum tamen, acervum, aggerem, exponere Judæos vocem *Netzif*, quæ in Hebræo textu habetur *Sebaſtian. Münſter.* (*in dictionar. p. 282.*) è Judæis probare contendit, cui ſubſcribere videtur *Sever. Sulpitius* (*l. 1. Hiſt. Sacr. c. 6. p. m. 22.*) dum ſcribit: Mulier parum dicto audiens reflexit oculus ſtatimque in molem converſa traditur. Sed nos ipſum ſcrutati fontem id obſervatu longe digniſſimum deprehendimus, regerit *Joh. Saubert.* (*Diſſ. de Statua ſalis & Lothi ex Sodoma egreſſu c. 2. §. 14.*), Vocabulum *Netzif* quoties præter hunc locum in S. Codice occurrit denotare ſive unum ſive plura humana forma prædita ſubjecta, prorſus verò nunquam aliquid informe. Qui id etiam aliquibus Scripturæ locis firmat, poteritque, ſi lubet, evolvi.

§. 167.

Quod ad materiam στήλην ἁλὸς vertunt LXX. στήλην ἁλῶν ſcribit *Joſephus* (*l. 1. Antiquit. Jud. c. 12.*) ſtatuam ſalis aut ſalariam Latini. Megalander *Lutherus*: *Sein* (*Lots*) *Weib ſahe hinder ſich, und ward zur Salz-Seule.* Tricantur hic quidam, quod de fœmina iſta dicatur:

Solidata metallo
Diriguit fragili, ſaxumque liquabile facta.

ut muſtea *Prudentii* verba repetam. Vere namque ſal ſaxum liquabile comprimis aëri, ventis, pluviæ & nivibus expoſitum, adeoque liquationi & corruptione facilè obnoxium. De ſtatua iſtâ verò *Tertulianus aut Cyprianus*, aut quisquis tandem carminis de Sodoma Autor exiſtit, (*Vid. Caſp. Barthius l. 17. Adv. c. 19. col. 888.* qui illud *Tertulliano* quam *Cypriano* adſcribere mavult,):

Ipſaque imago ſibi formam ſine corpore ſervans
Durat adhuc nunquam pluviis nec diruta ventis.

Franc. igitur *Vatablus* ſtatuam vertit perpetuam, cui è Politicis aſſurrexit *Joh. Bodinus* (*l. 2. Dæmonom. c. 2. p. 236. & l. 5. de Republ. c. 6. p. 615.*) ſecus ſentientes inſulſos appellitans, quod Hebræi firmiſſimas ſocietates appellant fœdera ſalis ſeu ſempiterna, cum nihil eorum, quæ concreta ſunt Elementis ſale incorruptius eſt, ut eodem ſenſu ſacræ literæ ſtatuam ſalis appellant, non quæ ex ſale concrevit, ſed quæ ſempiterna ſit futura. Sed hæc fruſtra dici, vox *Melach*, quæ in textu legitur, ſvadet, quippe quæ propriè ſalem denotare extra omnem controverſiam eſt poſitum. Non ignoro in Sacris (*Num. c. 18. v. 19.*) juxta ſeptuaginta viralem interpretationem διαθήκη ἁλὸς fœdus ſalis inve-

inveniri, quod *Lutherus einen unverweslichen Bund* pronunciat, qui tamen alibi (*2. Paralip. c.13. v.5.*) διαθήκην αἰώνιον *Einen Salzbund* reddidit. Sed quid hoc ad ſtatuam ſalis? Principium petit. Pactum & ſtatua multum diſtant. Fœdus ſalis non vertitur in ſalem, aut ſtatuam ſalis, prout corpus humanum. Præterea ex alia ratione pactum ſalis dici poſſe innuit *Franc. Velleſius (de Sacr. Phil. c.26. p. m. 119.)* & quidem pactum ſacerdotii, quia à nulla oblatione aberat ſal.

§. 168.

Detur & id ſal noſtrum culinarium aëre pluvio facilè liquari, non tamen negandum varias dari ſalis differentias, unumque ſal alio compactius & durius apparere, ita, ut aquæ & imbrium impetum non reformidet. Hamanienſes domos ſale montibus ſuis exciſo ceu lapide conſtituere *Plinius* (*l.5. c.5.*) autor eſt. Africa circa uticam conſtruit acervos ſalis ad collium ſpeciem: qui ubi ſole Lunaque indurantur nullo humore liqueſcunt, vixque etiam ferro cæduntur. Et Carrhis Arabiæ oppido muros domosque maſſis ſalis faciunt, aqua ferruminantes Idem (*l.31. c.7.*) perhibuit. *Add. Iſidor. (l.17. c. 2.)* Ejusmodi ſalis ſtatua utique poteſt & nimbos & hiemes tolerare, *judicat Georg. Stengel.* (*l. de Monſtr. & Monſtroſis c.9.* §. *6. p.303.*). Præſertim ſi miraculo ut facta, ita & conſervetur.

§. 169.

Quomodo autem in ſalis ſtatuam corpus faceſſerit, quosdam ſanè curioſos & ſollicitos invenio. Si naturam loci ſpectemus eum ex omnium Hiſtoricorum monumentis ſale refertisſimum reperiemus. *Athan. Kircher.* (*l. 9. M. S. ſ. 1. c.4. p.322.*) dictitat, unde potius in iſtiusmodi miſtum, quo campus Sodomæus redundabat, quam in ſaxum quoddam aliudve miſtum, quo carebat, transformatam fuiſſe, veroſimile eſt: Non ſolum urbes, ſed & omnes circa regiones in mare mortuum & vallem ſalinariam DEUS convertit, ut *Innocent. III. Papa* (*c. l.*) monet. Tota regio devaſtata ſal facta, αὐτόπτης *Chriſt. Führer ab Haimendorff.* (*Itin. Orient. p.231.*) teſtis eſt. Reſpexit huc *Pſaltes* (*Pſ.107. v.34.*) Redegit terram fructuoſum in ſalſuginem. *Auguſtinus (aut quisquis autor eſt l. 1. de Mirab. Scriptur. loc. c. 11.)* naturaliter eſſe inſitam ſalſedinem humano corpori, & ex hac cauſa lacrymas & ſudores eſſe ſalſos. Exemplum *de Uxore Lothi* in ſtatuam ſalis converſa fuiſſe, quidem ex parte miraculum, ex aliquâ parte ſecundum naturam extitiſſe, monſtravit *Andr. Chioc.* (*ſ.5. Muſ. Calceolar. p.475.*); nam pars illa tenuiſſima ſalis, quæ carni inerat totum corpus infecit, judicio *Jul. Caſ. Baricelli (l.2. de Hydronoſ. nat. c.12. p.169.)*. Qui

 medi-

medium quid inter miraculum & actionem naturalem hanc Metamorphoſin ebuccinant, quid proferant ipſi neſciunt, ut ipſa miraculi probat definitio. Contuliſſe huc operas ſuas fumum ſulphureum ex Sodoma ardente ore facieque ad urbem converſa exceptus, *Th. Bartholin.* (*de Morb. Bibl. n.3. p.6.*) ratiocinatur, quemadmodum Puteolis vidimus in Antro ſulphureo ex halitu forti enecatos canes. Sed hic nulla paritas. Enecatos vidit canes non transmutatos. Et quamvis non in urbem converſa facie reſpexerit *Lothus* cum filiabus, fumos tamen ſulphureos fugere non potuit, ut non reſpiratione attraheret. Cur igitur hi transmutationem evaſerunt. De ſalis in corpore humano præſentia ex lacrymis & ſudore deſumtum concluſum ficulneum eſt. Non hæc in corpore ſano, ſed morbido invenies. Refutant id Chemicorum fornaces & experimenta, qui ex Regno animali vix quicquam ſalis alcali fixi elici probant. (*Vid. Joh. Conrad. Barchuſen l.1. Pyroſoph. ſ.1. c.4. Axiom. 12. p.21.*). Quid ſi, ut quibusdam placuit, ante incendium Titea aut Aretia (tale namque *uxori Lothi* aſcripſere nomen) reſpexiſſet, & ita transmutata fuiſſet, aut talismodi mutationem in ipſo oppido *Zoar* ſubiiſſet, quid hypotheſium harum aſſertores reponerent? Paucis: ubi miraculum, fruſtra in cauſis indagandis ſudat ingenium.

§. 170.

Ut ut verò hanc mutationem ita ſe habere plurimis è Theologis & Philologis perſvaſum ſit, malunt tamen alii hanc ſtatuam ſalinam, lapideâ in locum ejus ſubſtituta, diruere & peſſundare. *Clemens Alexandrin.* (*Admonit. ad Gent. p.m. 49.*) ſequentia profert: Annon quodammodo ut *Niobe*, vel ut magis myſticè ad vos loquar inſtar uxoris *Viri Hebræi* (eum *Loth* appellabant veteres) evaſiſtis omni ſenſu vacui? Hanc mulierem factam eſſe lapidem accepimus, quod Sodoma amaret. *Lutherus noſter* etiam, & qui hunc ſequitur *Matthias Flacius* (*ille comm. in Geneſ. in h. l. Hic in Clave Scripturæ p.1. Tit. Sal.*), quaſi divinatione conjecturali ſequentia conſignarunt: Poteſt fieri, ut Spiritus Sanctus appellet ſtatuam ſalis, non quod reverà ſal fuerit, ſed quod ſimilitudinem ſalis habuerit. Sal enim candidum eſt. Dubium eſt, commentatur *Flacius*, an reverâ merum ſal facta ſit, vel mutata in lapidem, qui ob ſimilitudinem quandam ſalis habet nomen. *Confer. David. Rung.* (*comm. in Geneſ. in h. l.*). Rectius igitur ſtatuam lapideam verti ſtatuit è Medicis *D. Joh. Dan. Major.* (*Diſſ. Epiſt. de Cancr. & Serpent. petref.* §. *26. p. 22.*). Placet *B. D. Auguſti Pfeifferi* ἐπίκρισις (*Dub. S. S. vexat. Cent. 1. n. 48.*), Tali criſi, *concludit*

dit, adeò hîc non eſt opus. Quod ſi enim materiam tàm diſertè nominatam repudies, quam quæſo cum ratione ſubſtitues?

Non facilè noſces, vitrum, lapis, anne metallum eſt
Succedens homini, niſi ſal guſtu indicet ipſo.

Alcimus Avitus (*l. 2. Carmin.*) *cecinit.*

§. 171.

Ipſam Lothi uxorem morti ſolum datam, neutiquam verò in ſtatuam ſalis mutatam *Pl. Rever. Hermann. von der Hard.* (*Ephem. Philol. Diſſ. 4. p. 70.*) conjicit. Quæ verò de ſtatuâ *Ipſi* mens eſt? exploras. Audi *celeberrimi Viri* verba: Cum vox in Hebræo מלח ſal & bitumen ſignificet, uxor *Lothi* Sodomam repetit, & cœleſtibus flammis interfulgura & tonitrua correpta, cum urbe & gramine campi conflagraſſe recenſetur. Monumentum poſitum à Nepotibus ex Lothi filiabus, inde Moſis verbis ſtatuam arte manuque ſuſcitatam denotat. *Add. Ephem. Philolog. Vind.* (*p. 95.*)

§. 172.

Joh. Clericus (*in Tranſlat. Geneſ. c. Ejusd. Paraphr. & comment. Philolog.*) peculiarem Diſſertationem de primâ origine opinionis de Lothi uxore in ſtatuam ſalis converſa exhibuit, in qua, ut *ex Actis Erudit. Lipſ.* (*A. 94. p. 107.*) conſtat, ex verbis Moſaicis vulgarem ſententiam colligi non poſſe oſtendit, cum duæ voces ambiguæ *Netzif* & *melahh* perperam intellectæ errorem pepererint. Illam non modo ſtatuam aut columnam, ſed & tralatitio ſenſu immotum quippiam & durum columnæ aut ſtatuæ inſtar ſignare; hanc autem præter ordinariam ſalis ſignificationem interdum etiam tempus diurnum notare. Satis fuiſſe uxorem *Lothi* cunctationis ſuæ pœnas morte dediſſe; nec aliud quippiam minatum fuiſſe Angelum, (*v. 17.*), nec ut occideretur ullo miraculo opus fuiſſe. Cumque alii alios tradant hujus Metamorphoſeos modos, multos eos abſurdis aliis laborare oſtendit. Quando autem opponitur Veterum ſive Judæorum ſive Chriſtianorum auctoritas, ejus rationibus deſtitutæ, nullum eſſe pondus *ait:* poſſeque *Joſephi* & aliorum teſtium oculatorum omnium teſtimonia hoc uno reſponſo confutari, ſi dixeris omnes, qui ſe vidiſſe ſtatuam ſalis ſcripſerunt, à locorum incolis falli potuiſſe, qui aut lapidem, aut ſimile quid oſtenderint, quod ſtatuam eſſe *uxoris Lothi* narrarent. Unde enim, ſibi verum narrari, potuiſſent cognoſcere? Itaque multò prudentius acturos fuiſſe, ſi ſcripſiſſent, ſe vidiſſe columnam, ſtatuam aut ſimile quippiam, quod ab incolis ſtatua ſalis diceretur, ſed verè ne eſſet, ſe neſcire. Longè cordatiores & veri amantiores eſſe *Chriſtophorum Furerum*, *Petrum Bellonium*, *Nic. Melch. Thevenotum*

notum, & *Nic. Chriſtoph. Radzivilium*. qui nihil quicquam hâc de re in Itinerariis ſuis jactitarint. His addere non veretur *Hieronymum*, qui tot annis in Palæſtina vixerit, & ejusmodi rerum non modicus fuerit jactator, nec tamen usquam ſalinæ ſtatuæ (à ſe viſæ, alias & hujus prout in ſacris deſcribitur, forſan ſæpius) meminerit, quamvis de Sodomæ ſubverſione, *Lotho*, imo etiam uxore verba fecerit. Hinc multo veriſimilius eſſe, judicat, mulierem cum patria cœli & terræ ignibus arderet, cœlum fulminibus concuteretur, fragore horrendo tremeret ſub veſtigiis humus, & oculis ſuorum omnium, marito duntaxat & filiabus exceptis, obverſaretur calamitas metu diriguiſſe, & cum nemo ſuppetias ferret, præ dolore animam efflaſſe, aut dum non tantum oculos ad patrium ſolum retorſiſſet, ſed etiam, Angelis abeuntibus, rediiſſet, ut propius incendium ſpectaret, vapore ſulphuris aut bituminis ſuffocatam fuiſſe. Sufficiat has opiniones recenſuiſſe, meum cum non ſit in veritatem earum inquirere, curioſos *ad Caſp. Calvörii Gloriam Moſis* (*Diſſ. 6. c. 2. p. 216. & §. 24. p. 232.*) *remitto*, qui *Hardtii* & *Clerici* divinationes excutere & oppugnare pluribus aggreſſus eſt. Negaſſe & alia jam ſuo tempore hanc transmutationem *Andreas Rivetus* (*in Geneſ. Exerc. 99.*) innuit, qui his opponit ſequens: De rei poſſibilitate, ubi legitur de potentiæ divinæ effectu, nemo, niſi impius, litem movere poteſt.

§. 175.

Firmitatem prædictarum opinionum infringit ſtatuæ perennitas, & quod mulieris retrorſum videntis figuram cum omnibus membris repræſentet adhuc exacte. *Vid. Cornel. à Lap.* (*c. l. p. 185.*). Stetit adhuc *Joſephi* tempore, quod fatetur (*l. 5. Antiqv. Jud. c. 12.*), jam non caro corruptibilis, ſed ſtatua ſemper manens. Oculati teſtes citantur paſſim *Fr. Borcardus* (*delineat. Jeruſal. & Sodom. c. 7. §. 34.*) *Breidenbach* (*Itinerar. Hieroſol. c. 6.*). Invenerunt autem inter Engaddi montes & mare mortuum, *teſte Chriſt. Adrichomio* (*Theatr. Terr. Sanct. p. 55.*). Vidit eam *Saligniacus* (*Itin. Hieroſol. c. 5.*). Durare eam adhuc *anno 1557. Leonh. Rauwolff.* (*Itin. in Palæſtin. p. 3. c. 21. p. m. 141.*) à peregrinantibus comperit, quamvis quod in hodiernum diem adhuc exſtet *Nic. Chriſtoph. Princeps Radzivilius*, (*in Itin. Epiſt. 2. p. m. 174.*) perneget. Diligenter, *inquit*, ex Arabe noſtro cæterisque, qui loca habent explorata quæſivi, qui conſtanter affirmabant nil ſimile illic reperiri. Succurrit relatione *Anshelm. Monachus*, narrans: Multos Europæos ſuo tempore ſtatuam quæſiviſſe, nec reperiſſe. Cur autem nonnullos peregrinantes fugerit illud ſalis ſtaticulum, rationem aſſignat *Anshelmus Monachus*. In littore orientali maris mortui ſita eſt Segor in parte Arabiæ, ubi eſt ſtatua, in quam converſa eſt uxor Lothi: ad

quam

quam videndam periculoſus eſt aſcenſus propter Madianitas ibidem commorantes, qui nemini parcunt; & ſæpè, ut dicunt, mare creſcit tantum ex tumefactione, quo cooperitur tota ſtatua, & non videtur, aliquando tamen decreſcit, quod videtur ad pectus & genua. *Hæc Monachus.*

§. 174.

Ne divini & verè illuſtris miraculi purpuræ deſint laciniæ, en bigam fabularum aſſuerunt quidam ex fabularum Architectis. Audiamus *Tertulliani* (*de Sodoma*) carmen:

Ipſaque imago ſui formam ſine corpore ſervans
Durat adhuc. Etenim nuda ſtatione ſub æthrâ
Nec pluviis dilapſa ſitu, nec diruta ventis.
Quin etiam ſi quis mutilaverit advena formam,
Protinus ex ſe ſe ſuggeſtus vulnera complet.

Spectat huc *Rauwolfii (c. l.) relatio: Die Pilgrim ſchlagen zu Zeiten kleine Stücklein von der Salzſeulen ab, und wird die gleichwohl ganz ohne einigen Abgang gefunden. Deßhalben ſich hierüber etliche Pilgrim, ſo da für dem todten Meer zugezogen, nicht wenig verwundert. Damit ſie aber deſſen gewiſſen und ſatten Grund hätten, haben ſie, ſonderlich unter andern einer (wie ich von einem, der kürzlich da geweſen, berichtet worden), eine ganze Hand davon abgeſchlagen, und die mit ſich hingenommen. Als ſie nun wieder zurück gezogen, haben ſie mit Fleiß darnach geſehen, und befunden, daß ſie wiederum ganz und der alten gleichförmig geweſen. Add. Joh. Biſſel. (Dec. 2. Illuſtr. Ruin. 8. p. 583.) N. von Stammer. (Itiner. Terr. ſanct. c. 5. p. 193.).* Genio poëtico indulgens *Prudentius* (*c. l. v. 836.*)

Liquitur illa quidem ſalſis ſudoribus uda
Sed nulla ex fluido plenæ diſpendia formæ
Sentit deliquio, quantumque armenta ſaporum
Attenuant ſaxum, tantum lambentibus humor
Sufficit, attritamque cutem per damna reformat.

Quod dicunt de *Uxore Lothi,* quod lingendo ab animalibus minuatur, mendacium eſt, ſed ſtat in ſtatu in quo fuit, regeret *Antonius Martyr (in Itinerar.).* Et quis ſuſpicabitur animalia inhabitare loca illa deſolata, ſterilia, omni ferè gramine & arboribus priva, & ſtatuam à mari mortuo circumdatam lambendo atterere & minuere, quamvis id *R. Benjamin. Tudelenſis (in itinerar.)* etiam aſſeruerit. Montium præterea ſalis ſubinde renaſcentium quidem meminerunt *Plinius (l. 31. c. 7.), Solinus (Polyhiſt. c. 31.), Strabo (l. 15. Geograph.), M. Cato*

(*l. 3. origin. apud A. Gell. l. 2. Noct. Attic. c. 22. p. m. 66.*). Detur & hoc in ſtatua, quis verò partes mutilatas formabit, ut ut moles in earum locum apponatur ſalis? Vulnera illa poſſe ſuppleri allabente aqua, (maris mortui,) quam in ſui ſtatim Naturam convertit ſalina hæc minera, quo modo ſalinæ fodinæ creſcunt, conjicit *Th. Bartholin. (c. l. p. 8.)*. Sed ne ſic ſcrupulus de partium mutilatarum formatione deſtruitur. Id verò iterum miraculosè contingere, qui eandem, ut Targum Hieroſolymitanum docet, (*vid. Joh. Mich. Dilherr. Tugend Schatz, Laſter Platz p. 1. n. 4. §. 80. p. 97.*), usque ad noviſſimum diem ſtaturam pronunciarunt.

§. 175.

Addidit *Irenæus (c. l.)* ſtatuam per naturalia ea, quæ ſunt conſvetudinis hominis oſtendere. *Ita Tertullian. (c. l.)*

Dicitur & vivens alio jam corpore ſexus
Munificos ſolito diſpungere ſangvine menſes.

Sed alterum de menſibus in ſtatuâ fluentibus more mulierum non capio *(c. l.) judicat Bartholin.* niſi ſalis ſit quædam colliquatio ab externo aëre humido. Quis è pumice aquam expectet? qvis è corpore petræ aut ſalifacto ſangvinem? Novi ægrotantem mirabilibus doloribus afflictum riſum cohibere non potuiſſe, cum anus ut partes dolentes oleo laterino ungeret ſvaderet, quid hic non faceret etiam bipedum ſimpliciſſimus? Quod bitumen in aqua partes muliebres alluens aliquando tingat atro ſeu obſcuro ſangvinis colore, ut mendacem fluorem menſtruum ſiſtat ſtatua, non penitus negarem. A viris antiquitate reverendis parum verecundè id prolatum eſſe, decernit *Andr. Rivetus (c. l.)*. Viri boni, *addit*, faciles præbebant fabulis aures, ubi probabilis allegoriæ ſuppeteret occaſio.

§. 176.

Miraculum hoc præſtantiſſima exercuit ingenia, ut Crenam in eo fatigarent induſtriè. Extat Gryphus antiqvus:

AM. PP. D. C. D. M. (*notat H. Kornmann. p. 8. d. m. m. c. 28. & Nicol. Bornaud. Comment. in hoc Epitaph. Vol. 3. Theatr. Chem. p. 836.*)

Nec Vir, nec Mulier, nec Androgyna,
Nec Puella, nec Juvenis, nec Anus,
Nec caſta, nec meretrix, nec pudica,
Sed omnia.

Sub-

Sublata nec fame, nec ferro, nec veneno,
(*nec igne, nec peſte addit H. Kornm.* (*c, l.*)
Sed omnibus.
Nec Cœlo, nec Aquis, nec Terris,
Sed ubique jacet.
LUCIUS AGATHO PRISCIUS.
Nec Maritus, nec Amator, nec Neceſſarius.
Neque mœrens, neque gaudens, neque flens
Hanc neque molem, neque Pyramides, neque Sepulchrum
Sed omnia.
Scit & neſcit, quid cui poſuerit,
Hoc eſt ſepulchrum intus cadaver non habens:
Hoc eſt cadaver ſepulchrum extra non habens:
Sed cadaver idem eſt, & ſepulchrum ſui.

§. 177.

Vetuſtiſſimum hunc griphum Alii aliter interpretantur, perorat *O. Borrich.* (*de ort. & progr. Chem. p. 106.*). *Michaël Angelus* de Aqua pluvia, *Agathias* de *Niobe* in lapidem converſâ, *Richardus* de anima rationali, *Joannes Turrius* de materia prima, *Gevartius* de Amore, *Zaccharias Pontinus* de tribus defunctis ſimul conjunctis, *Nicolaus Barnaudus* de lapide Philoſophico, qui & *Alium* illud de Eunucho explicaſſe (*c. l. p. 837.*) perhibuit. Suſpicati ſunt & animam hominis ſub iſto velo latitare. *Fortunius Licetus* de generatione, amicitia & privatione. Prolixe rem proſequitur *Licetus* (*l. Allegoria peripatetica Vid. Joh. Jonſium l. 3. de Scriptor. Philoſ. hiſtor. c. 20. p. 314.*), *JCtus* Flammam Chemici Mercurium, (*Jac. Spon. l. 1. Itiner. p. 15.*). Ego tamen, concludit *Borrich.* variis de cauſis vel *Michaëli Angelo* vel *Barnaudo* accederem, ut ingenioſiora, quorum magna pars demonſtrari poſſim coram aſſerentibus. Adde quæ ſuggerit *Gregor. Michaëlis* (*in not. ad Jac. Gaffarelli curioſitates n. 1. §. 1. p. 8.*) Aliam demum, *Anonymi Autoris* hiſtoricam relationem evulgavit *Franciſc. Maſtrius*, cujus recenſionem *vid. Act. Erud. Lipſ.* (*M. Febr. 1706. p. 90.*)

§. 178.

Bononiæ in Flaminia, regione Italiæ, extra urbem in villa quadam conſpici, *Henric. Kornmann.* (*c. l.*) annotat, Epitaphium antiqvum, quod multorum fatigavit ingenia, nuncupatur *Drexelio* (*Prodr. Ætern. §. 11.*). Non eſſe veterem, ſed novam inſcriptionem à Sciolo confectam, neque Originale ejuſdem Bononiæ conſpici, ſed Apographum, *Sponius* (*c. l.*) teſtimonio firmat.

Irritum igitur erit votum *Barnaudi* (*c. l.*), irritus conatus, dum ita ſcribit: Ego ſi Bononiæ eſſem auctor futurus Magiſtratui, ac Epiſcopo Romano Bononiæ præfecto, ut totum illud marmoreum ſepulchrum ejusque baſin & ambitum ita luſtraret, ut ne ejus quidem pars minima intacta, ut ita dicam, remaneret, ne ſi fortè quid reconditum in ſinu ſuo olim fuit, quod omnia redoleat, ſepultum diutius jaceat. Nec enim *pergit* cum hic OMNIA lego, in mentem venit *verè antiqui Romani Morieni Philoſophi* hiſtoria. Hic cum *Regi Kalidio* ſophorum medicinam pro ſua bonitate paraſſet, clanculum à Rege illo diſcedens, vas, in quo medicinam illam reliquerat hoc depinxit elogio; QUI OMNIA SECUM habet, nulla re indiget: Hoc Rex ille paulò poſt *Morieni* diſceſſum, cum animadvertiſſet, quod maximè quæritabat nactus eſt, OMNIA videlicet, quæ à vero Philoſophorum quæruntur, LAPIDEM nempe, quem Philoſophorum nominant. Verbo autem OMNIA Lapidem prædictum exprimi alibi (*Oolog. Special. Diſſ. 1. ſ. 2.*) ubi nomen ovi Philoſophici proſequor annotavi.

§. 179.

Si quid augurari licet, ænigmaticum hoc Epitaphium non ſimplex, ſed è duobus compoſitum videtur. Prius his verbis: Scit & neſcit quid cui poſuerit. Alterius verò initium illud *Agathiæ* eſt *Smyrnæi*, qui *Procopii* hiſtoriam ab Anno Juſtiniani Imp. 27. qui fuit a nato CHRISTO 554. usque ad finem Imperii Juſtiniani pertexuit, qui ita (*ap. Hier. Megiſer. l. 3. Anthol. Græco-Lat. c. 7. p. m. 192.*) *in Nioben.*

Ὁ τύμβος οὗτος ἔνδον οὐκ ἔχει νεκρόν.
Ὁ νεκρὸς οὗτος ἐκτὸς οὐκ ἔχει τάφον
Ἀλλ' αὐτὸς αὑτοῦ νεκρός ἐστι καὶ τάφος.

Auſonius (*Epigr. 57.*) ita vertit:

Habet ſepulchrum non id intus mortuum:
Habet nec ipſe mortuus, buſtum ſuper:
Sibi ſed eſt ipſe hic ſepulchrum & mortuus.

Vertit & *Angel. Politian.* (*Epigr. Græc. p. m. 38.*). *J. C. Scaliger.* (*T. 1. op. Poët. in Farrag. p. 152.*). *Caſpar Velius Urſinus ap. Hieron. Megiſer.* (*c. l.*) ubi & ipſe. *Megiſerus.* Non diſplicet illud *Fauſti Sabæi* (*ap. Nicol. Reuſner. Ænigmatogr. p. 131.*)

Intus habet nullum quam perſpicis urna cadaver,
Imo Cadaver ineſt, non vacua urna, meum.

Quin

Quin ego nec ſum iſtud, minus illud, at iſtud & illud,
Namque ubi facta fui ſaxea, utrumque fui.

Addo *Reuſnerum* (*c. l. p. 189.*) omiſiſſe lineas priores octo & initium tale feciſſe: Lucius Agatho Priſcius &c. Quare in tria Epitaphia illud diſpeſcere quis poſſet. Priora ſunt recentiora illo, quod in Nioben ſcripſit *Agathias.*

§. 180.

Partem ultimam *Uxori Lothi* transmutatæ applicuit *Joh. Lauterbachius* (*ap. Megiſer. c. l. & Reuſner. c. l. p. 160.*)

Quod ſpectas oculis Viator, hoc eſt
Sepulchrum, nec habet ſuum cadaver,
Quod ſpectas oculis Viator, hoc eſt
Cadaver nec habet ſuum ſepulchrum
Sepulchrum tamen eſt & eſt cadaver.
Qui poſſit fieri, rogas? habeto:
Conjux facta Lothi ſalis columna.

Add. Cornel. à Lap. (*c. l. p. 105.*). Applicat & illud ad Samſonis ænigma (*Judic. c. 14. v. 14.*). *M. Joh. Ulderus Wildius* (*Diſſ. Philol. de Ænigm. Samſon.*) Samſonis Leo erat cadaver ſine ſepulchro, eratque ſepulchrum ſine cadavere, nimirum Apes vivæ non mortuæ erant, eratque ſibi cadaver & ſepulchrum.

§. 181.

Quid hic Simia DEI? Scilicet & Gentilibus perſvadere conatus eſt Deaſtros eorum eadem pollere poteſtate, ut viva bruta & homines in ſaxeam duritiem vertere poſſint. Non dicam de Phæacum navi, de quâ *Homer.* (*l. 13. Odyſſ. v. 163.*)

propè venit Neptunus,
Qui ipſam Lapidem fecit & radicavit infernè.

Scriptum reliquit *Julius Pollux* (*l. 5.*) canem æneum eximiæ pulchritudinis à *Vulcano* fuiſſe fabricatum, quem cum vivum feciſſet poſteà, *Jovi* largitus eſt: *Jupiter* illum dono dedit *Europæ*, illa *Procridi*, quæ *Cephalo*: atque is canis poſteà fuit à *Jove*, in lapidem mutatus, recitat *Nat. Comes* (*l. 2. Mythol. c. 4. p. 149.*) *Mercurius Batti* perjura

pectora vertit
In durum ſilicem, qui nunc quoque dicitur Index,
Inque nihil meritò vetus eſt infamia ſaxo.

Ovidius (*l. 2. Metamorph. v. 705.*) *Add. Joh. Boccat.* (*l. 2. de Geneal. Deor. c. 12. p. 37.*). Sunt apud Sinenſes æneæ quædam & lapidea ſimulacra, quæ homines

quondam fuiſſe blaterant in hanc formam divinitus mutatos. Et ſunt qui in Carnia humana Cadavera Dæmonis arte in ſtatuas converſa dicant, memorat (*c. l.*) *Huetius*.

§. 182.

Idem ſibi arrogant Maleficæ, Dæmonia mancipia. De locis *Theſſaliæ* *Apulejus* (*l. 2. Metamorph. p. m. 125.*) iſta : Nec fuit in iſta civitate, quod aſpiciens id eſſe crederem, quod eſſet, ſed omnia prorſus ferali murmure in aliam effigiem translata, ut lapides quos offenderem de homine duratos, & aves quas audirem indidem plumatas & arbores, quæ pomerium ambirent, foliatas ſimiliter, & fontanos latices de corporibus humanis fluxos crederem. Singularis plane eſt illa *Pamphilii Placentini* (eadem forſan cum illa *ſupra l. 2. Tit. 3. §. è Taſſono adducta*) relatio quam ex Italico verſam evulgavit *Rob. Boyle* (*p. 1. hiſt. fluid. & firmitat. ſ. 73. p. 152.*), Fœminam nempe quandam Venetiis ex eſu pomi horrendis doloribus correptam, atque exinde viginti quatuor horarum ſpatio mortuam in lapidem valde durum converſam, huncque effectum pomo venenato, quod comederat tributum fuiſſe.

§. 183.

Quod ſi naturaliter petreſcant corpora, aut partes animalium, duplici modo id contingit, vel apparenter ſaltem & impropriè; vel verè & propriè. Apparenter id fit, ſi ab ambiente fluido ſive aër, ſive aqua ſit incruſtentur ſenſim ſenſimque ſuperficietenus primum usque dum tractu temporis conſumtis partibus ſubjacentibus cruſta ſuccedat cruſtæ, corpusque non tam petra evadat, quam petra in corporis tabidi & abſumti locum ſuccedat. Illuſtrat id egregiè *O. Borrichii* (*ap. Th. Bartholin. Cent. 4. Epiſt. 92. p. 528.*) relatio, quæ hunc in modum habet, Extra urbem (Oxonienſem) per clivum rivulus decurrit cruſta lapidea ramos arborum injectos obducens, neque enim quod aliis viſum lignum vertit in lapidem, ſed quod evidenter animadverti, ligna primum obtegit lapidea membrana, hinc ligno ſenſim putreſcente & abeunte in limo ſimilem maſſam lapidea illa cruſta paulatim arctius coit, & cavum jam ante ligno oppletum ſua mole infarcit. Intendit forſan in hunc rivulum etiam digitum *Fried. Loſſius* (*l. 3. obſ. med. c. 50. p. 294.*). Catalogo hujusmodi Aquarum incruſtantium perficiendo operam locavit *Joh. Agricol.* (*l. de Foſſil. p. 639.*). *Leonh. Thurneuſſ.* (*Piſon. l. 7. c. 7. p. 303. & l. 10. c. 29. p. 417.*). *Th. Bartholin.* (*Diſſ. de Med. Dan. Domeſt. in addit. p. 520.*). *Noſter P. J. Sachſius* (*Epiſt. de Mir. Lap. Natur. p. 70.*). *Thomas Schirlæus* (*c. l. ſ. 1. p. 16.*). *Henr. Chriſtian. Hennin.* (*in Animadv. & Not. ad Jac. Toll. Epiſt. Itinerar. 2. p. 49.*). *Philipp. Bonann.* (*p. 1. de*

Teſtac.

Teſtac. c. 6. p. 40.). De Aqua propè Natiſivan in via Perſica *Joh. Bapt. Tavernier.* (*l. 1. Itin. Perſic. c. 4. p. 16.*). Confer. ſupra (§. *24. & 144.*)

§. 184.

Quod ad ſubjectum petrificandum, illud eſſe non corpus aut partem vivam, ſed mortuam, communis eſt aſſertio. Ita de Serpente in ſtomacho petrefacto *celeberr. Noſter J. D. Major* (*Diſſ. Epiſt. de Cancr. & Serpent. petrefact.* §. *29. p. 24.*) diſſerit: veriſimile eſt ſerpentem in ſtomacho Cervi prius petrefactum non fuiſſe, quam utrumque corruptum & putrefactum, quæ putrefactio activitatem ſalis non tàm fixi aut fuſi, quam volatilis aut fluxi infert. Imo corruptio & mors neceſſariò præceſſit, quia quemadmodum petrefactio tanquam ſpecies quietis in particulis fermentabilibus, & mors agilitati ſpirituum & vitæ contraria eſt, fermentationemque in animatis ac aliis corporibus vel impedit, vel certè non comitatur, usque adeò ut ſpiritus, vitæ ſatellites & promi condi non poſſint ſimul quieſcere ac moveri. Contraria enim non habentur ſimul in eodem ſubjecto. Frigus igitur omnium partium quietem fermentationique inimicam declaravit *Joh. Conrad. Barchuſen* (*l. 2. Pyroſoph. c. 1. Tit. 14. §. 5. p. 84.*). *Et acutiſſimi Judicii Philoſophus Anglus Rob. Boyle* (*p. 2. de Fluidit. & Firmit. Corp. ſ. 3. p. 64.*) ad cujusvis corporis firmitudinem requiſivit (α) partium componentium craſſitiem, (β) contactum quietum, (γ) implicationem.

§. 185.

In vivente igitur adhuc corpore petrefactio & ſolida induratio non eſt expectanda. Lithogeneſis non obſtat, cum in illa calculus ſaltim generetur, partes autem corporis in diſpoſitione quidem ad lapidefactionem poſſint eſſe, qualis etiam ſine dubio in bove Svecico; cujus Cerebrum petrefactum poſt obitum inventum, (*Vid. ſupra* §. *103.*), quæ poſt mortem perfectionem acquiſivit & in actum deducta fuit. Confirmat id ſuo modo extemporaneum calculi & aliorum humorum emiſſorum concrementum. Quæ de fonte Averniæ ſupra (§. *27.*) commemoravit *P. J. Faber*, quod ſi eundem ſibi adacta potent bruta, ille protinus coaguletur in ventriculo in lapidem, unde mors cum tortis doloribus Colicis præſentanea ſeqvatur, non rejicio. Ovidianum autem illud de flumine Ciconum (*l. 15. Metam. v. 313.*):

Flumen habent Cicones, quod potum ſaxea reddit
Viſcera, quod tactis inducit marmora rebus,

Poëticum quid ſpirat. In Ciconum flumine *ſcribit Plinius* (*l. 2. c. 103.*) & in Pi-

Piceno lacu Velino lignum dejectum lapideo cortice obducitur, de viſcerum noxa quam inferre cecinit *Naſo*, nihil.

§. 186.

Mirabitur quis, qui fiat, quod Bufo vivus, ut quidem *Oſwald. Grembs.* (*l.1. Arb. Hom. integ. & ruinoſ. c.7. §. 8. n. 22. p. 63.*) ab Aliis acceptum retulit, in aquis petrificantibus non petrificetur? rationem aſſignat, quod talem Archeum receperit ab ipſis ſaxis, & ita manet iſte Spiritus, ſ. Archeus, inſeparabilis à ſemine petroſo. *Conf. Helmont.* (*de Lithiaſ. c.1. n.14. p. 652.*), id quidem, quid ſibi velit, exactè non capio. Hos verò etiam in ſaxis reperiri, etiam naſci, *ex Aliis Andr. Libavius* (*p.4. Singular. l.2. Batrach. c. 25. in Schol. p. 437.*) docuit. Cur verò non in ipſis ſaxis petrefiunt? Nil obſtat, præter quam quod vivunt, vitalique ſpiritu movente petrificationis ſucceſſum retundunt. Circa reſpirationem ſecuros eſſe jubeo curioſos, cum tardum illud animal & frigidum potius tranſpiret, quam inſpiret, indeque axungia Norwagica dorſo bufonis illita oppidò poros obſtruendo mortem infert, juxta *Sim. Pauli* (*Digreſſ. de Febr. malign. §. 21. p. 33.*). De piſcibus foſſilibus ubivis axempla proſtant, ſunt tamen & hi aliquando ſaxorum incolæ. Tales in lapidibus Antwerpienſibus inveniri (*Joh. Gorop. Becan. Niloſcop. p.239.*). In ſilicibus Leodienſibus (*Mart. Delrio l.2. Diſquiſ. Mag. qu. 14. p.m. 378.*) In Pariſienſibus (*Helmont. tr. Tum. peſt. p. 886.*), In Benthemicis (*Edo Neuhuſ. l. 2. Sacr. Fatid. c.22. p.394.*). *Add. Ambroſ. Pareum* (*l. 24. Chirurg. c. 2. p.579.*) *Martin. Weinrich.* (*p.1. de Monſtr. c.7. f.58. a.*). Eos aliquando aquarum ſucci aut alimenti penuria emori, facilè concedo, *diſcurrit Georg. Stengel.* (*de Monſtr. c. 2. §. 12. p. 66.*) & in lapides indureſcere, quod etiam ipſis plantis fruticibus & herbis contingit ab arena interceptis paulatim lapideſcente. Tales piſces, frutices, herbulas in ſaxis fiſſis propè Kelhemium in Bavaria inventas, mihi olim, *pergit*, in Rorenſis Cœnobii Bibliotheca monſtratas memini. Habent plura huc ſpectantia *Joh. Nardius de Serpente vivo marmori incluſo* (*Ann. 1. Noct. Genial. 4. p. 266.*), *Joh. Dan. Horſt.* (*obſ. Anat. 2. p. 10.*) *J. D. Major.* (*de Cancr. & ſerp. petref. §. 58. p. 44.*) *Ph. J. Sachſius de Mir. Lap. nat. p. 92. & Gammarol. l. 1. c. 8. §. 4. p. 146.*) *Rob. Boyle* (*p. 2. de Gemm. p. 173.*)

§. 187.

Quod petrefactionem procurat, aut eſt in ipſo corpore, aut extra illud. In ipſo corpore fontium petroſorum potum inſalubrem judicat *Helmont.* (*de Lithiaſ. c.1. n.18. p. 663.*), quia archeum diſponit in ſaxeam indolem, tormi-

nibus

nibus infeſtat, vitam abbreviat, enecatque ideo præcordia, antequam bibendo transmutentur in ſaxum. Iſtiusmodi aquæ & alia aſſumta & inſpirita diſpoſitivè tantum agunt in vivente corpore. Mihi circa emortua corpora locanti petrificans & cadaveris poros invadens partim in Aëre, partim in Aqua, partim in Terra & locis ſaxoſis locari perſvaſum eſt.

§. 188.

Aërem condenſationem adjuvare, exemplo Corallii, multis demonſtrare placuit. Λιθοδένδρον illud, ſ. Herba lapidea, aut Lapis herbaceus *Helmontio* (*tr. de concept. p. 456.*) audit. Corallium, ſ. Corallus abſque dubio de lignis generatur & Plantis, *Albert. M.* (*l. 1. de reb. mineral. & metal. c. 6. p. 42.*). Aliquando plantæ natæ in aquis & maribus ita ſunt vicinæ lapidum naturis, quod ad modicum exſiccatæ in aëre lapidum formam aſſumunt, & hujusmodi ſignum eſt lapis, qui dicitur Caralius, qui abſque dubio ex lignis generatur & plantis, *philoſophatur (l. de incant. c. 12. p. 293.) Petr. Pomponatius.* Succinit *Ovid.* (*l. 4. Metam. v. 749.*)

Nunc quoque Coraliis eadem natura remanſit,
Duritiem tacto capiant ut ab aëre, quodque
Vimen in æquore erat, fiat ſuper æquore ſaxum.

Ante hunc eadem *Orpheus* (*ſi quidem autor eſt in Carm. de Corall. quod exhibet & explicat Joh. Gans. (Corall. Hiſt. c. 1. p. 5.)*. Dignior eſt hæc *Ovidio & Orpheo* Poëtis, atque *Pomponatio & Alberto M.* Philoſophis convenientior traditio. Non enim plantæ marinæ in ſaxoſas plantas figurantur, alias non uniformi facie ſe conſpiciendas ſiſterent, ſed è proprio ſemine, quod baccas eſſe voluit *Plinius* (*l. 32. c. 2.*), easque ex relatione Siculorum candidas deſcripſit *Fr. Baco Verulam.* (*cent. 8. Sylv. n. 780. col. 916.*). Si namq; certo menſe lapidea comprimantur virgulta aliquid lactei ſtillant, quod in petras decidens, iisque glutinis more adhærens, ſeminis vice fungitur, ut ex *J. B. Tavernier (l. 2. Itin. Ind. c. 23. p. 139.)* conſtat. Eſt proprium hujus plantæ, *decidit Georg. de Sepibus* (*p. 2. Muſ. Coll. Rom. c. 8. p. 45.*), liquorem ſpermaticum ex ſe demittere, cujus guttæ in quodcunque obvium corpus ceciderint, ibidem novæ corallinæ plantæ ſobolem naſci faciant. Didicit, *pergit*, hoc Naturæ Arcanum *Kircherus* ex Arabicis maris rubri urinatoribus, qui ibidem ad multos annos corallo ex imo maris extrahendo operam ſuam impenderant. *Nicol. Claud. Fabr. de Peireiſc.* memorante *Petr. Gaſſendo* (*l. 4. de vit. Ej. p. m. 254.*), in expiſcatione Coralliorum prope Tolonem nobilem Masſiliæ portum obſervavit, quod Coralliorum plantæ avulſæ eductæque ne-

neque rubebant, neque terſæ erant, niſi detracto Cortice molles aliunde, tactuique cedentes ad ipſa cacumina, quæ rupta preſſaque emittebant lac, ficuum inſtar, & compreſſione deſinente apparebant interpunctæ tenuibus foraminibus, ſeu quaſi vacuis venulis, quibus lac illud fuerat emiſſum. Gemella è Jeſuita *P. Fournier* (*l. 4. Hydrogr. c. 27.*) allegavit *Illuſtr. Rob. Boyle* (*Hiſt. fluid. & firm. ſ. 68. p. 143.*), hisque egregia ſuperaddidit alia teſtimonia. *Confer. Niderſtedt.* (*l. 1. de Malt. vet. & nov. c. 6. p. 28.*). Quod de cortice ſcribunt, muſcus marinus mihi videtur eſſe, qui non ſolum Corallis, ſed & petris, Conchyliis aliisque marinis adhærere ſolet. Algas & frutices ſcorneas his miſceri, *Adam Olear.* (*in Not. ad Jürgen Anderſen l. 2. Itin. c. 3. p. 68.*) intimat. Nec λιθοφύτῳ illo id ſolum præſtat aër, ſed & in aliis calculorum generibus. Lapides murarii è vena apud nos extracti tales ſunt, quibus portiones vel cultris abradere conſvevimus, in aëre verò ſuam demum acquirunt duritiem, qui ea propter à latomis recentes minori labore effinguntur. Calculi Renum & veſicæ aëri ſæpius ſuam debent duritiem, & illi expoſiti pondere decreſcunt ſuo. Ad cryptas in quibus ſtalactites ſtillat Te remitto. Maximè huc referri meretur illa *Anonymi* (*Ambaſſade de la Compagnie Orientale de Provinces unies vers l' Empereur de la Chine p. 621.*) obſervatio. In mari prope Inſulam Aynan Chinæ vicinam inveniuntur cancri, qui ſe movent, qui comedunt, qui mordent in aqua more noſtrorum, ſed illicò moriuntur aquis extracti, & indurantur in lapides. In aqua mollis unio exemtus protinus dureſcit, *inquit Plinius* (*l. 9. c. 35.*). In Principio molles eſſe non inficior, ab aëre indurari nego. Generationem harum teſtarum ſimilem fecit *Philipp. Bonann.* (*P. 3. de Teſtac. probl. 2. p. 182.*), quorum novum incrementum & nova acretio per novam incruſtationem humoris coagulati Gallinæ loculis, quibus ova generantur innumera Indi conchylis matricem comparant & ſic eniti Conchyle è labiis prodeuntes margaritas, ut maturas, & jam genetricis oſcitantis alvo egredientes urinatores, teſte *Petr. Martyre* (*Dec. 3. Ocean. l. 10. f. 65. a.*) reperiebant, Gemina his habet *laudatus Bonann.* (*c. l. p. 2. Cl. 2. p. 94.*). Et cum ſemper clauſæ in fundo maris & tenebris verſentur oſtreæ, ut iterum docuit (*p. 3. probl. 2. p. 181.*), quis mollitiem eorum exploravit? & qui è rore provenire & gigni eosdem cum *Plinio* (*l. c.*) aſſerunt, erroris arguit. Quod ſi molliores cum Coralliis deprehendantur, maturitatis defectus allegandus.

§. 189.

In aëre aliquando quid λιθογονον undulare pluviæ lapidum ſatis ſuperque probant. Lapidatum de Cœlo Romæ, ut in Italia ſingulis penè annis *Livius* ad faſti-

faſtidium repetit. Anno etiam 1510. in Lombardia lapides duriſſimos colore ferrugineo, odore ſulphureos præcipitaſſe, unumq; 120. librarum Regi Galliæ oſtenſum, *Hier. Cardanus (l. 14. de Var. Rer. c. 72.)* retulit. *Add. Georg. Agricol. (l. 4. de Ort. Subterr. p. 512.).* Imbres ſaxeos totas ſæpè comminuiſſe *regiones*, *Arnob. (l. 1. adv. gent. p. 10.)* notat. Pluviæ gemmeæ *Bohusl. Balbin. (l. 1. Miſc. Hiſt. Regn. Bohem. c. 50. p. 117.)* hiſtoriam texuit, ut & pluviæ lapidum in Fionia A. 1654. d. 30. Mart. *Th. Bartholin. (Cent. 4. hiſt. An. 49. p. 337.).* In Gallia concitata tempeſtate ſaxea procella tectis arboribusque ſtratis multos homines exitio dedit, *narrat (l. 2. Sacr. Fatid. c. 8. p. 150.) Edo Neuhuſius.* Magni etiam & ponderoſi lapides ex aëre decuſſi. Saxeam pluviam ſe ſuſtinuiſſe cum Comite, cujus pedibus in curru unus & alter lapis allidebatur, deſcripſit *M. Cyriac. Spangenbergius (Mansfeldiſche Chronick).* Sub Principe Dimylo cecidiſſe de cœlo lapidem, *Anaxagoramque* tum dixiſſe cœlum omne ex lapidibus eſſe compoſitum, ac vehementi circuitu conſtare: aliàs continuò ſumma vi impetus lapſurum *Diog. Laërtius (l. 2. de Vit. Philoſ. p. m. 95.)* prodidit. Decidit ex cœlo, (quæ cummunis eſt opinio,) *refert Plutarchus (in Vit. Lyſandri p. m. 96.)* ingens Lapis ad Ægos potamos, oſtenditurque adhuc, & ab iis, qui Cherſoneſum habitant, colitur. Ferunt, *addit*, *Anaxagoram* prædixiſſe, quoniam cœleſtia corpora mutuò eſſent connexa, fore ut agitatione eorum unum aliquando labefactum avulſumque decideret. Neque verò eſſe ſtellas in iis locis, ubi cernuntur: ſed quia lapidea ſunt & gravia corpora lucere ea refracto in ipſis æthere, circumagi autem conſtricta vertigine & vehementia motus cœleſtis eumque motum compactorum corporum ita ab initio obtinuiſſe ne cœlum rueret: Frigidis iſtis & gravidis corporibus à ſe mutuò avulſis. *Hæc Plutarchus.* Anno ab urbe condita 402. ſaxea grando veris terram concuſſit lapidibus, (*Otto Friſingens l. 2. Chronic. c. 23. p. 27.*). In Gallia Provinciali A. 1639. 29. Nov. lapis 54. librarum de cœlo lapſus fertur *Th. Bartholino (c. l. p. 336.).* Plura *Oolog. general. (Diſſ. 2. §. 81. p. 113.) & Jacob Mock, (p. 1. de Cauſ. Concret. & Diſſol. p. 284.)*

§. 190.

Semen lapidum, ſ. petrificum cum conſiſtat in ſolo odore ſaxeo, qui eſt incorporale atque inviſibile fermentum *juxta Helmont. (c. l. c. 1. n. 13. p. 652.)* ſub materia vaporoſa & halituoſa è terra aliquando in ſublime aëris ferri nemo forſan dubitabit, cum & illud ex abyſſo, ſ. mari *Helmontii* interno ad ſuperas terræ regiones ſub hoc ſchemate ab Archeo minerali elevetur & coaguletur poſteà. Hinc lapides aërei & procellæ & imbres ſaxei. Faceſſat igitur *Anaxoræ* fabula,

quæ vel *Heraclyto* riſum extorqueret. Credamus (*infert. Libert. Fromont. l. 5. Meteorol. c. 6. art. 3. p. 401.*) poſſe in nubium fornacibus tàm citò ejusmodi corpora mixta ex vapore & exhalatione eum fermentante concoqui, quam Aſparagi, ut dicebat *Auguſtus*, coqvuntur, unde inter fulminandum præſertim ab improba, ſubtili & penetrante flamma lateres illi confici ſolent, & ſulphurei lapides. Statim tamen ac materia denſari incipit, neceſſe eſt delabi & celerrimo naturæ opere abſolvi in ipſo caſu. Adde, quæ recitat *Eraſmus Franciſci* (*Im Erd umgebenden Lufft-Kreiß Diſcurſ. 9. p. 763.*). Meminit etiam ſingularis pluviæ ſilicum *M. Cyriac. Spangenberg* (*p. 1. Chron. Mansfeld c. 388. f. 467. a.*), qua ſilices ſummo impetu copiosè in aëra raptas arbores, ædes, armenta in campis, imò ipſos homines proſtravit, qua pluvia & ipſe cum *D. Burckardo Mitlobio*, in cujus crura duo lapides impegerunt, quos ipſe aſſervavit *Spangenberg* in eodem cum eo curru vectus. An facilius fuit tantam ſilicum copiam per aërem aliunde deferri, an in aëre generari, non liquet.

§. 191.

In verò non credidit *Joh. Bodinus* (*l. 2. Theatr. Nat. p. 228.*). Dum infit: Quid natura tam alienum quam levisſimo vapore metalla gravisſima generari? aut quid naturæ minus conveniens quam lapides denſisſimos, frigidisſimos & graviſſimos ab expiratione tenuiſſima ac leviſſima conſtare? Neque enim vapor aut expiratio unquam eſſe poteſt, niſi in ſublime feratur: Lapides autem ac metulla tum in aquis, tum in intimis terræ viſceribus coaleſcunt. Et cum unaquæque res in ea ipſa diſſolubilis ſit, ex quibus coagmentatur, per naturam nullo modo fieri poteſt, ut ex vapore metalla concreſcant, cum in fornacibus fuſa, aut in vaporariis diuturno calore cocta ne minimum quidem vaporem expirare poſſint, hoc enim Chymiſtæ maximo cum ſuo detrimento jam pridem experti ſunt: Multo minus lapides exhalatione concreſcunt, cum in aquis, ubi nulla vis eſt exhalationum, quæ calida & ſicca natura conſtant. Repetit hæc paulò poſt (*p. 258.*) eandemque ſententiam calculo approbat ſuo (*l. 6. inſtit. Phyſ. c. 1. §. 2. p. 227.*) *Heinric. Kipping.* Sed hi viri boni non diſtinxerunt inter metallorum & lapidum generationem dum fit, & dum facta eſt. Priori modo ex halitu conſtare pluviarum portenta evincunt, quod ad poſteriorem modum Metalla igne in vaporem reſolvi poſſe Mercurius totus in fumum faceſſens, & quædam metalla impuriora, quæ crebra ignitione in fumum abeunt, ignitaque aquis immerſa de pondere aliquid perdunt. Glebas metallicas intuentur, & his per minima ferè inviſibilia ab Archeo minerali inviſibili ſpecie vaporis aut fumi ſublimata metalla ineſſe perſpicient.

§. 192.

§. 192.

Et hoc ipſo ſpiritu aëris cribrum, ut Ariſtophanes jocatur, adimplente, integras pecudum greges & armenta in ſaxeam ſubſtantiam ocyſſime mutata narravit *Hier. Ortelius* (*in Ruſſ. deſcript.*). Poterit & fulminibus miſceri & Effluviis in Terræ motu ex abyſſo emergentibus, ut ejus admiranda vi in ſtatuas lapideas obrigeſcant bruta & homines, ut ſupra ex *Aventino* (*§. 10.*) & Kirchero narratum. Idem fatum manet in antris & ſpeluncis terræ ſuffocatos.

§. 193.

Sanè nemo neſcire, nemo non admirari queit auram ſpiritumque è ſulphure & plumbo mercurium in affine metallum figere, novimusque ipſi, (*ſcribit Honorat. Maria Lautier. de Fœt. Muſſipont. p. 35.*). Spiritum ab auro viſibili vaporetenus avocare novimus, *pergit*, quo ſecreto, quanquam argenti illud referat ſpeciem & malleo adhuc ductile quoque ſit, ad leve tamen examen igne totum haud ſecus ac Mercurius currens avolet & evaneſcat. Quid miri igitur & lapideſcentes ſpiritus reperiri? *concludit.* Odore loci homines tranſmutari, *Helmontii* (*c. l. n. 13. p. 652.*) effatum eſt. Fracidus odor ſaxeus, è monte ſiliceo (*c. l. n. 6. p. 65.*), ſi in ſuccum vegetabilem terræ (quem Leffas *Paracelſus* vocat,) inciderit, oriuntur ſtrata lapidea ſubter terram, *pergit Idem* (*n. 16. p. 653.*). Homo puoque concluſus loco fracido, primum odore petroſo ſuffocatur, qui odor dein arterias & ſolida pervadens, transmutat cadaver, priusquam putreat, in petram. Idem antea (*n. 13. p. 652.*) docuerat; Semen petrificum, reſervata figura humana absque intermedia putredine aut materiæ diſſolutione, totum per totum petrificat, tam oſſa ſc. quam cutim. Adeoque petroſum arripit quælibet, etiam procul à ſe aliena. Simili illud illuſtrat (*n. 16.*), ut fumus carnes ſale madentes compactasque à circumferentia ad Centrum usque penetrat, ac tingit, ſic & odor petroſus carnes.

§. 194.

Exemplum aliud ſuggerit (*n. 17. p. 633.*); Circa annum 1320. intra Ruſſiam & Tartariam, in altitudine graduum 64. non procul à palude Kitaya Horda Baſchirdorum penitus in petras mutata legitur (forſan *ap. Ortel. Vid. §. 192.*) cum toto armamento, curribus & armento. Dicunturque etiamnum hodie homines, Cameli, equi, greges atque omne concomitans curruum & armentorum genus ſubſidio concretum, horrendo ſpectaculo adhuc inſaxata ſtare. Quod ſi inde abſit miraculum, *judicat*, certè ille tractus non niſi petra eſt continua, rimis pervia, quam ſilente per multos dies vento, de-

 pres-

preſſaque ſupernè aura fortis odor ſaxabilis fracidus (qualis in Cuniculis ſive fodinis aliquot ſpectatur enecans odor,) ſpiraſſe potuit ſuosque inambulones una necuiſſe nocte, qui tandem præ loci frigore, putredinem inhibente transmutavit creaturas, quas quidem ante necuerat. Non ſecus atque pergameni illi in Cryptis & Chirotheca in fonte.

§. 195.

Quod ſi Spiritus iſte petrificans aquæ poros invadat, ſuccum petrificantem ſiſtit, ab ipſa aqua ſi oculos conſulas, nihil differentem, & ut plurimum ſua pelluciditate ipſi conformem. Teſtari id poterit aqua ſtalactitem in momento producens, & pro ratione circumſtantiarum, ut *ex ſupra* (§. 8.) allatis claret, decidendo varias, non raro mirandas figuras exprimens. Quocirca *Nicol. Steno (de Solid. in ſolid. p. 122.)* duobus modis in aqua deliteſcere ſolida enunciavit, dum vel pulveres vel eorum elementa ibi deliteſcunt. Prior modus hic minimè in ſcenam vocandus. Nec ideò accuratè philoſophatur *Joh. B. du Hamel, dum* (*l. 2. de Foſſil. c. 6. p. 424.*) aſſeruit: Nec ſuccus Lapidificus aliud eſt, quam aqua ſaxeis ramentis prægnans: hæc enim, *pergit*, ubi calcis mineras, præterfluit calceum pulverem ſecum vehit, qui ſæpè in gypſum, vel in lapidem ſpecularem abit, cum exuberans aqua vel percolata, vel calore difflata fuerit. Quam diu ſuccus ille agitatur, ſpeciem aquæ præ ſe fert, ſed ubi conſiſtit, lapidis duritiem ſtatim contrahit. *Hæc ille.* Rectius Elementis lapidum imprægnata hic ſubſtituitur: Quod ſi illa poros ſubeat, fibrisque carneis, membranaceis & oſſeis ſe inſinuet, mollitiem earum partium in ſaxeam vertit duritiem. Talis forſan Aqua Fluvii Uruguay in Paraquaria, quæ teſtantibus id *P. P. Antonio Sepp. & Anton. Böhmio* (*in Itinerar. p. 172.*), Ligna, limoniorum Cortices & carnem in ſaxum condenſavit. Narnat *Aringhius* (*in Rom. ſubter. f. 202.*) de nonnullis ſarcophagis, in Vaticano erutis, qui puriſſima aqua omni ex parte abundabant, ex qua defunctorum oſſa, quovis Marmore duriora, evaſerant.

§. 196.

An terræ etiam vis lapidifica inſit, ut Meduſæo quodam dominatu non fabuloſo, ſed vero omnia valeat in lapides transformare? diſquirunt Curioſi. Id verò ex ſua natura Terræ non competere, pariter ut aquæ, quatenus Elementa ſaxea aut ſpiritum petrificantem imbibit, aſſeritur. Semina in Terra lapideſcere, ſi in terra flos ſalis lateat *Paracelſ.* (*l. de Meteor. p. 100.*). Stirpes cochleæ & alia, quia ſucco lapideo nutrita, in lapidem convertuntur, nutritum enim in nutrientis naturam verti, nec inauditum eſt, nec præter rationem, *Steph. Rod.*

Caſtrenſ.

Caſtrenſ. (l. 4. de Met. Microc. c. 16. p. 219.). Quin compertum eſt, metalla ſub terra etiam in Monetam excuſa prius à natura fuiſſe quandoque in lapideam ſubſtantiam verſa, quæ ſuorum Principum adhuc retinent imagines, *Gerb. Dorneus (Conger. Paracelſ. doctrin. de tranſmut. Metall. Theatr. Chym. T. 1. c. 1. p. 563.)* diſſerit. Add. *Philipp. Bonanni de Cochleis Terrigenis (p. 1. de Teſtac. c. 7. p. 41. ſq.)* prolixum diſcurſum. Ipſam terram in ſcopulos & ſaxa migrare memorabile exemplum eſt in Sveciâ, ſuggerit *Barthol. Keckermann. (l. 2. Syſt. Phyſ. c. 13. p. 174.).* Ubi tempore Gothorum antequam nimirum ii effunderentur & migrarent in Italiam, Hiſpaniam & alia meridionalia, agri longè fertiliores fuerunt, quam nunc ſunt, ita ut nunc ſint durisſimi ſcopuli & ſaxa ac lapides, ubi olim fertiles agri fuerint, id quod ajunt apparere ex ſulcis, quorum veſtigia remanſerunt in ipſis ſcopulis & ſaxis. Quinimo adhuc hodie, *pergit*, in multis Speciæ locis, etiamſi ager admodum laboriosè colatur, & terra ſive gleba benè maceretur, tamen quadrienni ſpatio magna agri & glebarum pars lapideſcit.

§. 197.

Quomodo verò, regeris, Aura, aut Spiritus ille petrificans occluſos à frigore cadaveris penetrabit poros, ejusque viſceribus, ut inſaxentur, Helmontii verbo utor, ſe inſinuabit? Clauſos eſſe cadaveris poros non nego, non ita tamen, ut omnis acceſſus aëri & ſpiritibus intercludatur. Odor ſanè nauſeabundus Cadaveris patentes pororum vias evincit, quin & ſalitæ carnes contrarium docent. Peroſa permeare terram & aquam tophaceam *Georg. Agricol. (l. 7. de Nat. Foſſil. p. 638.) Petr. Andr. Matthiol. (præf. in l. 5. Dioſcor. p. 631.) Isbrandus à Diemerbræck. (l. Anat. c. 13. p. 443.)* calculo probant ſuo. Egregium de Marmore, lapidum durisſimo, extat Experimentum, quo colorem ſangvineum, eundemque indelebilem marmori candidisſimo conciliari, poſſe virtuoſis notum eſt, exercuitque, cum primò illud in Anglia propalaret *induſtrius vir Bordius Latomus, Oxonienſis, teſte Joh. Chriſtoph. Becmanno (Diſſ. de prodig. Sangvin. c. 2. §. 2. p. 13.).* Liquorem vegetabilem caſu in Anglia inventum, interiora marmoris pervadentem & tingentem *Georg. Dan. Morhoff. (Epiſt. de Metall. Transmut. p. 27.)* ſcripſit. Alia etiam corpora poris Marmoris recipi præter unctuoſa expertus ſum, *ſcribit Rob. Hoock. (Micrograph. obſ. 15. p. 97. ex verſione laudati Becmanni c. l. p. 14.)*, invenique intenſe cœruleam tincturam, extractam ſpiritu Urinæ celerrimè ac facillimè marmore imbibi æquè ac variæ tincturæ Spiritus vini. Nec colores tantum, ſed & imagines in marmore candido mollioris ſubſtantiæ pictæ totius lapidis ſoliditatem penetrare, ita ut ſectus in quotcunque volueris partes ſemper ex utraque eandem tibi figuram exhibeat.

Equi-

Equitem Vannium Romæ hanc artem magno pretio vendidiſſe, *Athan. Kircher.* (*l. 8. M. S. ſ. 1. p. 46.*). Experimentum ſe etiam feciſſe *Idem* gloriatur cujus experimenti vanitas cenſuram Becmannianam ſubiit, (*c. l. §. 3. p. 15.*), quod fatum alia etiam Experimenta Kircheriana experientiæ minimè reſpondentia ſubiere. Ita de Auro Philoſophorum materia quadam ſpirituali attenuato, extenſo & penetrativo facto *concionatur Joh. Joach. Beicherus* (*Supplement. 1. in Phyſ. Subterr. c. 6. p. 135.*), quod corpora quæcunque incredibili penetrantia, in minimis atomis penetret, ab hac penetrantia alteret, ſuamque vim ſtypticam figentem inducat ſine reconcentratione, aut ſui recorporatione. Quod ſi igitur dantur marmora & metalla durisſima penetrantia, nemo facile controvertet, ſi in mollia & poroſa corpora idem jus exerceant vapores exhalationes & aquæ ſpiritu petrificante gravidæ, neque illorum poris & fibris ſe inſinuando petras faciant & ſaxa.

§. 198.

Quod ſi præterea Carteſii complices in ſcenam hanc introducas, dicent, quod particulæ unius corporis non diſcrepent ullatenus à particulis alterius cujusvis, niſi quoad molem, texturam, figuram & proportionem, (*Vid. Bernhard. Connor. Evangel. Med. Artic. 7. p. 49.*). Poſſunt autem (comprimis concurrente ſuperi Numinis poteſtate) cuilibet, vel minimæ materiæ, particulæ omnes figurarum ſpecies vel excavando inſculpi, vel incudendo imprimi. Unde triangulus in cubum, cubus in conum, conus in rhomboidem figuram, Rhomboides in trapeziam, ſphæricam, cylindricam, pyramidalem, ſtelliformem, ovalem, angvillarem & reliquas id genus figuras transmutari. Nec tantum innumeras figuras aſſumere poſſunt corporis alicujus particulæ, ſed etiam innumeris modis ſibi opponi & applicari poſſunt, quæ diverſa particularum applicatio diverſas texturas efformare apta eſt, & corpora diverſæ naturæ & effectus conſtituere. Uti videmus quod aqua ex eodem fonte exhauſta, & per hortum pro irrigandis plantarum radicibus aſperſa in mille diverſæ indolis fructus abit, (*Id. ibid. p. 50.*). Ex his inferre datur, (*pergit p. 51.*), quod quævis portio, imò particula Aëris, Aquæ, Terræ vel alterius ſimplicis aut mixti corporis multas, & diſſimiles figuras aſſumere poteſt. Aliæ enim particulæ ſalinis cuſpidibus acuminari; aliæ in ſulphureos & lubricos villos excudi, aliæ in ſcabras & poroſas terræ figuras excavari; aliæ in leves & ovales aquæ formas tornari poſſunt, & juxta diverſam earundem proportionem & contextum in vinum, in ſangvinem, in panem, in Oleum, in ſerpentem, in pediculos, in humanum

manum corpus, corpus humanum in ſalem, (etiam ſaxum & petram,) & in innumeras alias formas, everſa figura & mole ſine fine transmutari poterunt.

§. 199.

Lithopædium Agendici Senonum *ſupra (§. 109.)* deprehenſum, quod hodiè in Muſæo Regio Hafnienſi adhuc conſpicitur, ſi primam deſcriptionem examines ſecundum partes exteriores non perfectè petrefactum reputares, cum penè lapideum ſaltem declaretur, & idcirco remotis integumentis etiam viſcera in conſpectum venere, ultra modum indurata, non tamen ut externæ. Apertionis & denutationis viſcerum non meminit, in externorum deſcriptione ſaltem occupatus, *Th. Bartholin. (cent. 2. hiſt. Anat. 100. p. 359.)*, ut ferè, an genuinum ſit, facilè ſubdubitare liceat. Quin alibi (*Cent. 3. Epiſt. 8. p. 28.*) memorat: In Auguſto Sereniſſimi Regis noſtri Muſæo, Lithopædium illud contrectantes, nullam interiorum fabricam potuimus ſcrutari, quia ſaxea ſoliditate univerſum corpus infantile induruerat. In nonnullis immutatus fuit fœtus & temporis diuturnitate, & itinerum varietate ipſe fatetur. Quod ſi non membra diſtincta, quin & viſcera exactè formata oculis ſtitiſſet illud Lithopædium ſuſpicari quis potuiſſet calculum id uterinum extitiſſe, quales *ſupra* (*§. 80. 81.*) varii recenſiti. De mola lapideâ in Equa inventa *Jacob. Mockius* (*p. 1. de Cauſ. concret. & diſſol. p. 190.*), qui & (*parte 2.*) de molis fœminarum ſe tractaturum promiſit, quo pro miſſo an ſteterit ignorare cogor, cum non niſi primam partem videri mihi licuerit. De monſtro vitulino, cui & ſternum etiam lapis perfectus erat, inſidebat lapidi viginti libras & dimidiam pendenti quod recitat, *Henric. Oldenburg. (Act. Soc. Reg. in Angl. p. 7. & 14.)* & ex hoc *Ephemer. Erud. Gall.* (*Th. 2. p. 1. Ephemer. 3. p. 33. & Ephemer. 40. p. 464.*), ſed unde fœdus apud Pareum (in mea edit. latina *à Petro Uſenbachio Francof. 1610.* non habetur; Gallicam puto citavit, *l. 25. c. 11. Thom. Bartholin. c. l. p. 359.*) hauſiſſet odorem ſeminis petrifici? quærit *J. B. Helmont.* (*tr. de Lithias. c. 1. n. 26. p. 653.*). At non id accidit primum vi ſeminis petroſi reſpondet: Sed transplantatio facta eſt vi prægnantis, attentius admirantis ſculptrum ſaxeum. Alioquin conſtituto fœtu, transmutatoque in ſaxum, deinceps inde odor ſaxeus dimanavit. Quo factum eſt, quod matris uterus fere totus, una cum fœtu illo petrificatus fuerit. Etenim ut fumus carnes ſale madentes, compactasque à circumferentia ad Centrum usque penetrat ac tingit: Sic & odor petroſus carnes. *Hæc Helmont.* Quod ſi repetas cur fœtu

petrefacto, non idem ſubierit fatum prægnans mater? Id verò jam *ſupra* (*§.183.*) innui, non niſi mortua inſaxari corpora, non viventia.

§. 200.

Quod ad fœtum Muſſipontanum, aut ut quibusdam, imprimis *Arnoldo Senguerdio* oſtentum vocatur Dolanum, fuere qui de rei veritate dubitarunt maximè. Petrificatio tamen incipiens Medicos non turbavit, ut fidem hiſtoriæ denegarent, quam quod extra uterum fœtum repertum aſſereret, cum extra uterum fieri non poſſit conceptio. Non igitur hiſtoriam, ſed meram fabulam pronunciavit *Gvido Patin.* (*Vid. Judic. Celeberr. Viror. de Fœt. Muſſip. à Strauſio collecta p.3.*). Nec *Æſopi* fabulæ ſunt præ iſto commento, *addit:* Nec fraudem aut mendacium in hac fabula latere dubitat (*ap. Thom. Barth. cent.3. Ep.83.p.357.*). qui idcircò non vult pro hujus veritate vadimonium deſere, (*c. l. Ep.84. p.388.*). Nil eſſe niſi ſuavem & lepidam fabulam à neſcio quibus per otium ad ludendos medicos confictam narratum *O. Borrichio* (*ap. Eundem c.4. Ep.51. p. 230.*). In caſtris natam putat hiſtoriam, militari fide confirmatam, quæ infeſta nonunquam commenta lucri loco ſecum adducere ſolet *Magnif. & Illuſtris noſter Joh. Georg. Volcamer* (*ap. Laur. Strauſ. c. l. p.21.*). Sed horum incredulitatem obtundit nobile teſtium par *Kenelmus Dygby & Joh. Henric. Pents à Pent.* (*c. l. p.2. & 3.*). Audiamus ipſum *Pentſium. Barbillotus* (*Pharmacop. apud Jeſuitas Lutetiæ Pariſiorum*) fœtum Muſſipontanum in aqua ſalis ſpiritu vegetata, ne putredine exedatur, aſſervatum mihi videndum & tangendum pronuper exhibuit. Viſus ſum mihi oculis uſurpare *Virbium* in Poëtarum ſpectaculis, vel conſtitutus in triſti cujusdam *Medeæ* culina, ubi mactati *Peliæ* membra oſtentarentur. Vidi apprimè noſcenda faciei lineamenta, auriculas, naſum, brachia, manus, digitulos, crura, pedes, unguiculas, qui rotundum ovi oblongum referebant, deſinentes Extremitates lapideſcentis materiei duritiem tactui offerebant. Accuratè adeò omnia deſignabat, ut ſexus fœminei in tam puſilo corpore notanda non negligeret. Acceſſit ante menſes aliquot ad nos ſtudioſus ex Electoratu Trevirenſi ortus, *ſcripſit ad Strauſium Joh. Theod. Schenck.* (*Vid. Strauſ. Reſponſ. ad Exam. pulv. Sympath. & Secundinas Muſſip. Deuſing. p. 236.*), qui aliquot per annos Muſſiponti vixit, ſuisque oculis fœtum ipſum cum lapideſcentibus ſuis involucris vidit, tetigit & palpavit.

§. 201.

Multa tamen, quamvis hæc ita ſe habeant, hunc fœtum ſuſpectum reddere *Th. Barth.* (*cent.3. Ep.8. p.25.*) demonſtravit. Author hiſtoriæ tacetur, cujus

cujus authoritati plurimum tribuimus, & idonei deficiunt teſtes. Neque mulieris ſaxagenariæ accurata expreſſa hiſtoria. Fœtus hiſtoria non recte deſcripta. Nec Symptomata allegata, quia contrarium potius ſvadent. Nec quâ parte abdominis hæſerit fœtus ſatis exprimitur. Mirum quomodo in fœtu petrefacto Cerebri apertio & viſcerum medii & infimi ventris inſpectio inſtituta & tamen integer adhuc ſervatur in Authoris Pharmacopœa. Putredinem ſalinus ſpiritus arcuit, quo lapideum corpus emerſit, quod in Lithopædio Senonenſi viſum. Mirum externa lapidea, interna cultro ſecta. Tumoris Anomali (Sarcoma) eſſe potuit, imitamentum illud hominis. Ætas mulieris ſi conſideretur, annum ſexageſimum prætervecta, ſi cœlebs tot annorum vita expendatur certè conceptui erit inidonea, ſed apta tumoribus ob menſtrui fluxus defectum & ſenilis colluviei collectionem. Ipſe locus accommodatus excipiendis ad abſceſſus anomalos impuritatibus. Quomodo inter Peritonæum ac inteſtina ſemen pervenerit, quis dicet? Sed conceptio tubaria fuit, *de qua fuſius alibi* (*Oolog. Special. Diſſ.3. Conf. Joh. Chriſtoph. Eiſenmenger* (*ap. Strauſſ. c.l.p.53.*). Conceptus interim in tuba uteri grandior factus canalem perrupit, (ſed in utero nulla cicatrix deprehenſa) in abdominis cavitatem fœtus deſcendit. Quod putredinem evaſit ſalinis ſpiritibus imputandum. Hæc *Th. Bartholin.* mens in breve Syrma contracta. Deſiderat etiam quædam in hiſtoria *Honorat. Maria Lautier.* (*c.l.p. 25.*), ut & *Mauritius Hoffmann.* (*ap. Strauſ. c.l.p.31.*) & *Joh. Theod. Schenck.* (*c.l.p.237.*). Dubia etiam movit *Arnold. Senguerd.* (*Ep. ad Fort. Vopiſc. Plempium de Oſtento Dolano*), *quibus reſpondit Laur. Strauſſ.* (*c.l.*)

§. 202.

Fuere, qui ſuperiores & ſupra naturales cauſas in medium producere geſtiebant: Dici poſſet, *commentatur Joh. Mart. Weibelius* (*ap. Laur. Strauſſ. c.l. p.18.*), fœtum à Dæmone procreatum, aut à DEO in pœnam & vindictam alicujus manifeſti vel occulti, proprii vel alieni peccati, aut ſine tali cauſa ad portendendum aliquid, aut alias pro ſuo beneplacito ſubſecutam eſſe talem procreationem, aut per veneficium injectum, uti plurima ſunt exempla de variis animatis & inanimatis injectis bufonibus &c. quæ ſicuti factu non ſunt impoſſibilia, ita creditu non videntur adeò eſſe abſurda. Sed cum naturalis cauſa quærenda ſit, Diabolusque ex mente multorum mediis non niſi naturalibus agat, ut & venefici & ſagæ. (*Evolv. Strauſſ. in Epilog. p.47.*), probabiliorem ſententiam concludit *Maurit. Hoffm.* (*c.l.p.31.*) fœtum in utero materno formatum temporis progreſſu ex calculoſa matris diſpoſitione non adeò infrequenti petrificatum.

§. 203.

Quod ſi aliquid de meo addere licet, decernerem quod ad primum oſtentum, cum lapides in utero concipi poſſint, ut demonſtratum (§. *106.*) imò & uterus ipſe in ponderoſam lapideam molem transmutari, illa fœtus in petram metamorphoſis non impoſſibilis videtur. Qvod ad alterum, cum non in utero, ſed extra eundem inventus fuerit, an fœtus, an lapis in formam fœtus effictus dicendus ſit. Non ſint de nihilo è *Th. Bartholino* (§. *199.*) adducta. Repeto ſaltem ſeqventia: Mirum quomodo in fœtu petrefacto Cerebri apertio, & viſcerum medii & infimi ventris inſpectio inſtituta, & tamen integer adhuc ſervetur in autoris pharmacopœâ. Si cultro aperiri & ſecari potuit, petrefactus perfectè haud fuit. Etſi hoc, una adhuc integer? Si vera relatio lapis à principio extitit, adeoque non erit pro fœtu transmutato ſ. lapidefacto, ſed lapideo habendus, aut petrefactus fœtus proclamandus. Ad molem contulit materiæ calculoſæ copia, quia diſpoſitione ad calculum laboravit indubiè mater, figuram dedit matris imaginatio. Quod ſerpentem aut potius formam ſerpentis in Cervi ventriculo formavit, & conſtituit? (*Vid. ſupra* §. *87.*). Quod format in Antris & cryptis terræ tot tantaque ſimilitudinem formæ referentia, petroſa corpora? id etiam naturale hoc patravit miraculum.

§. 204.

Reſtant adhuc cauſæ, quæ corpora ad petrefactionem diſponere dicuntur. Præſtantiſſimæ & maximè efficaces ſunt animi affectus. Oriuntur lapides ex maximis animi affectibus, ſed præcipue Cholera & Melancholia ſuggerit *Dominic. Panarol.* (*Arcanor. Faſcic. 1. p. 209.*). Nos pluries hoc experti ſumus, animi ſcil. perturbationes hujus morbi ſæpe radices eſſe. Videas hic apud Poëtas egregias fictiones. Pavores hic locum inveniunt. Paſtor viſo *Cerbero* ab inferis ab *Hercule* tracto, nimio pavore in ſaxum verſus è *Lutatio Veteri Poëtarum interprete* (*in l. 10. Metam.*) *Caſp. Barthius* (*l. 3. Adverſ. c. 17. col. 398.*). *Nabal* pavore concuſſus, (aut avaritia, quod addidit, *Joh. Clericus* (*Diſſ. de Lothi Uxore. V. Act. Erud. Lipſ. Ann. 94. p. 108.*), quaſi in lapidem obriguiſſe, in ſacris perhibetur (*1. Samuel c. 25. v. 37.*)

§. 205.

Idem triſtitia & luctus nimius patrat. In triſtitia, *judicat Heinr. Gerritſon. Herfeld* (*l. 2. Philoſ. Hom. c. 16. n. 386. p. 402.*), ſecretio humorum non abſolvitur, unde illorum coagulatio particulas lapideſcentes, ſalinas nempè irretit, inque lapidem compingit. Exempla proſtant. *Cynaram Aſſyriorum Regem* in

lapi-

lapidem verſum flendo infortunia filiorum *Joh. Boccatius* (*l. 2. Geneal. Deor. c. 51. p. 47.*) prodidit. Et cui Niobe ignota eſſe poterit?

Cui duodecim liberi in domibus perierunt:
Sex quidem filiæ, ſex autem filii pubeſcentes,
Hos quidem Apollo interfecit argenteo arcu
Iratus Niobæ: illas verò Diana ſagittis gaudens
Quoniam Latonæ ſe æquiparaverat pulchrigenæ.
Dixit duos peperiſſe: ipſa autem pepererat multes,
Hi ſanè & duo exiſtentes omnes perdiderunt,
Quæ quidem novem dies jacebat in cæde: neque quis erat
Ad ſepeliendum: populos enim lapides fecerat Saturnius,
Hos verò decimo die ſepelierunt ſuperbi.

Hæc Homerus (*Iliad. 23. v. 565.*). Habet & fabulam (*l. 6. Metamorph. v. 248. ſq.*) divina eloquentia, *judicio Caſp. Barthi* (*Tom. 2. in Stat. Animadv. p. 241.*) deſcripſit *Ovidius.* Cauſa fuit ſuperbia & lingvæ in Deos Deasve petulantia. Quocirca

κακογλώσσοιο τύπος

Nonno (*l. 2. Dionyſ. v. 161.*) audit de numero liberorum *Niobes* diſſidiæ ſunt nugatoribus *Caſp. Barthius* (*in 3. Thebaid. Stat. v. 198. p. 734.*) monuit. Mira & prope adeò ridicula diverſitas fabulæ apud Græcos deprehenditur, ſuper numero *Niobæ* filiorum, *commentatur* (*l. 20. c. 7.*) *A. Gellius.* Nam *Homerus* pueros puellasque ejus bis ſenos dicit fuiſſe; *Euripides* bis ſeptenos; *Sappho* bis novenos, *Bacchilides & Pindarus* bis denos, quidam alii ſcriptores tres fuiſſe ſolos dixerunt: Add. *Hygin.* (*Fabul. 9. p. 17.*). Ex his Melibœam è filiabus & è filiis Amiclam, quod ſolæ Latonam fuerunt deprecatæ ſervatas fuiſſe, quidam narrant, quod minime approbat *Homerum* ſecutus *Pauſanias* (*l. 2. ſ. Corinth. c. 2. p. 160.*) De hac (*l. 3. Tuſcul. quæſt. c. 26.*) *Cicero: Niobe* fingitur lapidea propter æternum, credo in luctu, ſilentium. Aliter *Palæphatus* (*de in Credib. c. 9. p. m. 64.*) & ex hoc forſan *Gilbertus Cognatus Cl. 2. Sylv. narrat. p. 62.*), id nempè à Poëtis fingi, quod ipſa poſt enectos liberos dolore immodico in petram diriguerit, ſuamque ipſius lapideam ſtatuam ſuper liberorum monumento poſuerit. Poſitum id in Sipylo monte extabat. Ego *Nioben* ut viderem, *narrat Pauſanias* (*in Attic. ſ. l. 1. c. 19. p. 17.*), in Sypilum montem aſcendi. Silex & prærupta crepido imminet: quæ propè asſiſtenti neque mulieris, neque lugentis formam oſtentat: qui verò procul aſpexerit, mulierem lacrymantem & mœrentem ſibi videatur. *Praxitelem* feciſſe id monumentum, Græcum teſtatur *Epigramma*, quod verterunt

Thomas Morus & Guilielmus Lilius (*Vid. Progymnaſm. Th. Mori p.m. 178.*) *Auſonius* (*Epigr.*) liberius:

Vivebam ſum facta ſilex, quæ deinde polita
Praxitelis manibus, vivo iterum Niobe
Reddidit Artificis manus omnia, ſed ſine ſenſu
Hunc ego cum læſi numina non habui.

Quo ipſo carmine nihil ſe usquam legiſſe, aut etiam audiſſe elegantius, melius, abſolutius *Marullus teſte Petro Crinito* (*l. 11. de honeſt. Diſcipl. c. 4. p. 310.*) affirmabat. Vidiſſe etiam illud ſe *Palæphatus* (*c. l.*) profitetur. Vertit etiam è recentioribus *Bohusl. Balbin.* (*l. 6. Exam. Meliſſ. Epigr. 111. p. 182.*). Simulacrum illud illacrymari æſtate anni dum fabulantur Poëtæ *à Nicod. Friſchlino* (*in Callimach. Hymn. 2. annot. p. 200.*) allegati, vanitatem (*l. 8. ſ. Arcad. c. 2. p. 601.*) vocat *Pauſanias*. Loquentem & Indos admonentem his *ap. Nonnum* (*l. 14. Dionyſiac. v. 274.*) leges;

Ne pugnam intendite cum Diis pugnantem ſtulti Indi
Cum filio Jovis. Ne Bacchus minitantes vos bellum
Lapideos etiam faciat vos, ut Apollo
Lugentes formam æqualem meæ lapideæ formæ.

§. 206.

Referendi huc morbi, inprimis nodoſa illa. Podagra *Joh. Laſcaris nonagenarius ferè ſenex* articulari morbo defunctus, *Pauli Jovii teſtimonio à Tibaldeo hoc retulit* Epitaphium;

Laſcaris, hic Grajum ſpecimen: ne crede cadaver
Illius eſſe ſub hoc marmore ſed ſtatuam.
Altera quippe fuit Niobe, dolor impius illam
Natorum: hunc podagræ tranſtulit in Lapidem.

(*Elog. Doct. Viror. n. 31. p. 75.*)

§. 207.

E recenſitis pateſcit Palæphatum extra rationis circulum raptum, dum (*c. l.*) edixit: *ὅς τις δὲ πείθεται ἐκ λίθȣ γένεσθαι ἄνθρωπον ἢ ἐξ ἀνθρώπων λίθον εὐήθης ἐςί.* Qui verò credit hominem ex lapide, aut viciſſim lapidem ex hominibus poſſe fieri, næ ille inſulſus eſt. De DEO noſtro (*l. 11. D. U. P. p.m. 732.*) *Galenus.* Neque DEUS, ſi lapidem repentè velit facere hominem, efficere id poterit. Et *concludit* contra Moſaica effata, nos non ita ſentimus, ſed confirmamus quædam Naturam facere non poſſe, eaque DEUM ne aggredi quidem omninò, ſed ex iis facere, quæ poteſt, quod melius eſt eligere. Obſtant

verba

verba *Salvatoris* (*Matth.3. v.9.*). Et ſi vidiſſet *Galenus* verbo aperire oculos cœcorum ab ortu, & mundari leproſos, mortuosque excitari etiam quadriduanos, & alia innumera DEI miracula, intellexiſſet, non difficulter credi poſſe etiam pilos in ſuperciliis ex voluntate DEI enaſci, & ex lapide fieri poſſe hominem vel bovem, eadem voluntate contra Naturæ potentiam à Domino Naturæ, id quod vel ſine miraculoſa experientia credere potuerunt Poëtæ ex lapidibus Pyrrhæ & Deucalionis homines producentes, & alia mirifica vulgo perſvadentes, illud *Andr. Libavii* (*l.4. Hexaëm. n.9. p.244.*) commode hic adopto, *Galeno*que repono.

§. 208.

An petrificata animalia monſtrorum ordini inſerenda, quærit *Anton. Deuſing.* (*Conſid. Fœt. Musſip. ſ.1. n.5. p.15.*), idque negat & quidem rectè, cum Monſtrum propriè ſit corpus vivens à legitima & naturali membrorum conformatione multum degenerans, ſeu, ſit opus Naturæ in viventis generatione plurimum ab Idea perfecta aberrantis. Iſta verò ubi à ſolenni forma deviatio deeſt, qualis in Lithopædiis non fuit obſervata, monſtri denominatio exulare debet.

§. 209.

Quod verò *ſupra* (*§. 11.*) cavendum monui, ne ſimilitudine formæ in petrificatis nos decipi patiamur, id etiam hic repetendum cenſeo, cum varia corporum imitamenta naturalia pro legitimè petrificatis vulgò ebuccinentur, & habeantur. Talis eſt illa mercatoris anonymi, quæ habetur in Collectaneis Germanicis, *Tit. Asſiatiſche und Africaniſche Denckwürdigkeiten*, *ubi* (*p.402.*) narrat, in Prato quodam Tezrimenſi viri cum Aſino coëuntis formam lapideam, in qua artus, os, oculos & cætera membra accuratisſimè obſervare licuit, ſe vidiſſe, manifeſtumque illud divinæ iræ documentum Æthiopibus ſ. Arabibus in tam horrenda facinora pronis ob oculos poſitum eſſe. Subjungit & alia, ſed quæ non oculis, ſed auribus fert accepta. Si traditioni credulæ fides adhibenda, diſcurrit *Th. Bartholin.* (*de morb. Biblic. n.3. p.5.*), propè prædium Sebyenſe in Seelandia noſtra ſimile ſpectaculum offertur. Nam ibidem ad littus ſtagni Tie ſeries ſaxorum majorum conſpicitur, quam pompam eſſe credunt nuptialem divina vindicta in petram converſam. Sed revera ſeries eſt lapidum, qualis in monumentis Veterum Danorum frequens eſt, vocanturque vulgo monumenta Gigantum cum ſepulturæ locum deſignent pro familia aliqua illuſtri, quibus alibi pro aris Deorum prægrandia ſaxa adducuntur.

§. 210.

§. 210.

Edmund Dickinſon (*Phyſ. vet. & vera c. 11. n. 44. p. 284.*) naturam mineralem, penitius in humano corpore inſitam haud obſcurè colligi poſſe, aſſeverat à lapidibus ingeneratis in carne, Veſica, Renibus, Hepate, Spermaticis ac aliis plerisque partibus humani corporis, ut & è cretaceis iſtis aggeribus, quæ in juncturis noſtris nimis frequenter accumulari ſolent. Præterea compertum eſt, *pergit* (*p. 285.*), à multis Philoſophis, quibus viis ac rationibus è viſceribus animalium prolici poſſint diverſa metalla: ita etiam, ut nihil addant ad hoc efficiendum, nec ullas artes aut mechanicas rationes adhibeant, niſi quæ diſperſam mineram colligant, aut quod dilatatum eſt in anguſtum cogant, ſicut in crucibulo fundi posſint. Sciunt etiam prout è carnibus & excrementis extrahantur naturæ metallicæ ſiccæ fixæque; Sic etiam ex humano ſangvine prolici poſſe argentum vivum currens, idem omninò cum vulgari. Idem etiam *Joh. Joach. Becher.* (*Alph. Min. th. 12. p. 120.*), quosdam Mercurium vulgarem in ſangvine & aqua communi & inter hos *Joh. Ott. Helwigium* quæſiviſſe & inveniſſe teſtatur. In urina Mercurium & vim Mercurificantem latere Idem (*Suppl. in Phyſ. Subt. 2. n. 271. p. 120.*) credit. Laudatus *Helwigius* etiam è ſaliva hunc prolici poſſe perſvadere voluit, inde Vis aliena Teſſæ *Ipſi* (*in introduct. ad ver. & inaudit. Phyſ.*) anagrammatica occultatione eſſentiam Salivæ deſignare non infimi ſubſellii Chemicii conjecturant.

LIB. III. TIT. IV.

De *Cadaverum Reſuſcitatione & Reſurrectione.*

Summarium.

1. *Reſuſcitatio & Reſurrectio Gentibus ridicula.* 2. *Epicuri & Senecæ Tragœdi ſententia.* 3. *Plinii. Athenieniſium. Ariſtotelis. Luciani.* 4. *Animæ origo ſecundum Veteres Ethnicos & Patres quosdam.* 5. *Pythagoræ* μετεμψύχωσις. 6. 7. *Stoicorum*

corum mens. 8. 9. Platonis annus maximus. 10. Ariſtoteles negavit Reſurrectionem. 11. DEO reſuſcitationem denegarunt Gentiles ex defectu cognitionis DEI. 12. Solius DEI Omnipotentia. Catena Jovis aurea. de Diis Ethnicorum varia. 13. Remeatio rerum Stoica Senecæ Verbis. 14. Regenerationis myſterium è regno minerali. 15. E regno vegetabili. 16. 17. 18. Reſuſcitatio plantarum Chemica. Apparens. 19. 20. Vera. 21. E Regno animali. 22. Umbratilis reſurrectio argumentum contra Atheos. 23. Deliramentum Paracelſi. 24. Phœnix. 25. Reſurrectionis Symbolum. 26. Mors Phœnicis. 27. Reſurrectionis poſſibilitatem in quantum crediderint Ethnici. 28. Papiliones & muſcæ. 29. Hirundines. Ciconiæ. 30. 31. Utrarumque hybernacula. 32. Paſſer Vicilinus. 33. Piſces. Serpentes. Ranæ. 34. Inſecta. 35. Scorpiones. 36. Locuſtæ. Angvillæ. Vipera. 37. Apes. 38. La Crotta di Cani. Lacus Agnanus. 39. Aſini Piſces à Sanctis Germano, Franciſco & Nicolao in vitam revocati. 40. Motus oſſium ſepultorum. Lucomorii. 41. Eris Armenii filius. Alii qui revixerunt. 42. Jonas. 43. Ludovicus de Civille. Locus Hippocratis. 44. Mercurius. 45. Æſculapius. Aſclepiades. Orpheus. Simon Magus. 46. Ceremoniæ, verba mortuos ſuſcitandi. 47. Remedia. 48. Glaucus, Hercules reſuſcitati. 49. Pomponatio naturalis videtur reſurrectio. 50. Connori ſententia. 51. 52. Modus applicandi rationes Connorianas impoſſibilis. 53. Corpus demum reſurgit non anima. 54. Mutili quales ſint reſurrecturi. 55. Qua mole reſurget corpus. 56. Quibus partibus. 57. Connor refutatur. 58. Locus è Tertulliano. Scherzero. 59. Sexus diſcrimen in Reſurrectione. 60. Paracelſi veſania circa Adami genitalia, ungves, dentes, umbilicum. 61. Idem numero corpus reſurget. Sexus. Statura. 62. Ἐπίμετρον. Autoris ἐπιτύμβιον.

§. 1.

RESuſcitationis & Reſurrectionis mortuorum mentio Gentibus plurimis ridiculum nomen extitit. Illis comprimis, qui animam materialem, ſeu corpoream, cum corpore ſolvi & mortem omnia finire aſſeverabant, (*Vid. l. 2. Tit. 10. §. 16. ſq.*). Audiamus è Latio *Catullum* (*Carm. 5.*)

Soles occidere & redire poſſunt,
Nobis cum ſemel occidit brevis lux
Nox eſt perpetua una dormienda.

Et è Græcis *Æſchylum* (*in Eumenid.*)

Ἅπαξ θανόντος ἐκ ἔστιν ἀνάστασις.

Idem de gentilibus *Gentium Doctor Paulus* (*1. Theſſal. c. 4. v. 13.*), dum eos μὴ ἔχοντας (ἀναστάσεως) ἐλπίδα aſtruit. Idcircò mors in inſcriptionibus ſomnus æternalis perhibebatur, qualem *Phil. Camerar.* (*c. l. p. 452.*) evulgavit. Sepulchra etiam domus vocabantur æternæ, ut habent *Joh. Guther.* (*l. 2. de jur. Man. c. 20. p. 307.*), *Joh. Kirchmann.* (*l. 3. de Fun. Roman. c. 16. p. 257.*), quod quidem ſine animi commotione nunquam ſe legiſſe *Martin. Opit.* (*T. 2. Poëmat. p. m. 35.*) profitetur. Notandum ſanè eſt, commentatur *Phil. Camer.* (*p. 456.*), quod adhuc notæ in monumentis antiquiſſimis reperiantur, ex quibus apparet, qui immortalem animam eſſe vel crediderint, vel deriſerint, paſſim enim conſpiciuntur ſculptæ in marmore & in ære absque ulla inſcriptione portæ ſemiapertæ vel clauſæ. Illis indicatum fuit, defunctis perſvaſum fuiſſe tranſitum ex hac vitâ ad alteram. His autem poſteritati ſignificare voluere cum corpore & animam interire. Hoc me admonuit Romæ quidam doctiſſimus & antiquitatis ſtudioſiſſimus vir, cujus nomen de induſtria non exprimo. *Hæc Camerarius*, qui Romæ in Capitolio & alibi hujusmodi figuras oculis uſurpavit.

§. 2.

Plane cum vulgô interdum & ſapientes ſententiam jungunt, ſcripſit *Tertullian.* (*l. de Reſurr. Carn. p. m. 35.*). Nihil eſſe poſt mortem, *Epicuri* Schola eſt. Ait & *Seneca*, omnia poſt mortem finiri, etiam ipſam. De *Epicuro Plutarch.* (*l. adv. Colot. p. m. 502*), animum perire diſſolutum, prodidit. Ipſe *Epicurus ap. Diog. Laërt.* (*l. 10. in vita Epicur. p. m. 749.*) *in Epiſt. ad Herodotum* ſcripſit: Qui incorpoream dicunt animam, deſipiunt, qui illam ante ex leviſſimis atomis atque rotundiſſimis compoſitam aſtruxerat, eamque ſoluto toto conventu diſpergi. Quæ autem hoc loco generatim de diſpoſitione Animæ

habet

habet *Epicurus* ex ſententia *Petri Gaſſendi* (*de Phyſiol. Epic. p.523.*); intelligi quoque ſpeciatim de humana poſſe videtur, maximeque quia eam mortalem ſtatuit. Unum, quod hic dicitur anima διασπείρεσθαι explicari ap. (*Sextum*) *Epicurum, Empiricum forſan*, (*l.1. adv. Phyſ.*) verbo σκιδνᾶσθαι, idquè καπνοῦ δίκην, inſtar fumi, *ſubjicit Gaſſendus.* Qua ſimilitudine quoquè uſus ante *Epicurum Cebes* fuerat, dum adverſus *Socratem ap. Platon.* (*in Phædon.*) differens, opinionem retulerat vulgarem, juxta quam anima in ſuo diſceſſu egreſſuque â corpore avolat, non ſecus diſſipata ac flatus aut fumus. Trahit huc illud Epicuræorum *ex ſacris* (*l. Sapient. c. 2. v. 3.*) & Senecæ Tragœdi, quem dubio procul etiam intellexit *Tertullianus*, non Philoſophum, (*in Troad. A. 2. in choro*, qui totus ex mente Epicuræorum effictus, *v.389.*)

-- ut calidis fumus ab ignibus
Vaneſcit ſpatium perbreve ſordidus;
Ut nubes gravidas quas modo vidimus
Arctoi Boreæ diſſipat impetus;
Sic hic, quo regimur, Spiritus effluet
Poſt mortem nihil eſt, ipſaq; mors nihil
Velocis ſpatii meta noviſſima.

§. 3.

[y] Deum non poſſe omnia, *Atheorum non infimus*, *Plinius* (*l.2.c.7.*) *diſſerit*, adeoquè nec mortales æternitate donare, aut revocare defunctos. Puerilium deliramentorum, avidæquè nunquam deſinere mortalitatis commenta iſta explodit (*l. 7. p. 55.*). Similis, *pergit*, & de aſſervandis corporibus hominum ac reviviſcendi promiſſa *Democrito* vanitas, qui non revixit ipſe. Quæ (*malum*) iſta dementia eſt, iterari vitam morte? quæve genitis quies unquam, ſi in ſublimi ſenſus animæ manet, inter inferos umbræ. Perdit profectò iſta dulcedo credulitasquè præcipuum Naturæ bonum mortem, ac duplicat obitus, ſi dolore etiam poſt futuri æſtimatione evenit. Etenim ſi dulce vivere, cui poteſt eſſe vixiſſe. Chriſtiani, *diſſerit ap. Minut. Felicem* (*in octav.*) *Cæcilius*, aniles fabulas aſtruunt, renaſci ſe ferunt poſt mortem, & cineres & favillas, & neſcio quâ fiduciâ mendaciis ſuis invicem credunt. Ita *Athenienſes Paulum* de Reſurrectione mortuorum verba facientem (*Actor. c. 17. v. 32.*) irridebant, & pro inſano habebat (*c. 26. v. 24. c. l.*) *Feſtus.* Trahunt huc, ſed inconſideratè, quidam (*vid. §.9.*) illam ſententiam *Ariſtotelis* (*l. 2. de generat. & corrupt. c. 11. t. 69.*): Ἄνθρωποι καὶ ζῶα οὐκ ἀνακάμπτωσιν εἰς ἑαυτό. Homines & animalia non revertuntur in ſeipſa. Urgere aſſeruit ſequens (*t. 70.*); ὅσων οὐσία φθαρτή, ἀνάγκη τῷ εἴδει ἀ-

(Ooo ooo o) 2 ριθμῷ

ριθμῷ δὲ μὴ ἀνακάμπτειν, illorum ſc. quorum ſubſtantia eſt corruptibilis, impoſſibile eſt eam & ſpecie & numero redire, *vid. Magnus Theolog. Joh. Ad. Scherzer. (Syſtem. Theolog. Def. 70. p. 573.).* Errorem Germanorum vocat *Lucan. (l. 1. Pharſal. v. 453.)*, quod vitam redituram crediderunt. Aſcribam locum ſatis memorabilem:

Populi quos deſpicit Arctos
Felices errore ſuo: quos ille timorum
Maximus haud urget lethi metus: inde ruendi
In ferrum mens prona viris, animæque capaces
Mortis, & ignavum eſt rediture parcere vitæ.

§. 4.

Hippocrates (*l. de Morb. Sacr.*) ab aëre hominis ſapientiam dependere aſſeruit, quod non niſi ab anima rationali contingere poſſibile eſt. *Hipparchus* & *Heraclitus* ex igne, *Hippos* & *Thales* ex aqua, *Empedocles* & *Critias* ex ſangvine, *Epicurus* ex Atomis (*Vid. §. præced.*). *Critolaus* & *Peripatetici* ex quinta, neſcio quâ ſubſtantia. Spiritum *Stoici* prædicabant animam. *Zeno* conſitum ſpiritum. Et ex his corporalitatem animæ concluſit *Tertullian.* (*l. de Anim. Op. p. 642. ſq.*), *Gaſſendus* autem *Tertullianum* animam corpus eſſe crediſſe ex ipſius ſcriptis (*tr. de Anim. c. 7. & de Carn. Chriſt. c. 11.*) *ipſoque Auguſtino* (*l. 10. ad Geneſ. ſec. lit.*) probat, (*c. l.*), ubi & è Sanctis Patribus nonnullos *Baſilium*, *Athanaſium*, *Hieronymum & Auguſtinum* nominat. Multum etiam ad materialitatem animarum propendet *Arnob.* (*l. 2. Adv. gent. p. m. 60. ſeq.*), qui etiam medietatem quandam & animarum ancipitem naturam introducere in animo habuit, (*p. 65.*), idque partim è Stoicorum Schola, partim è Scriptura perperam intellecta, *cenſente Deſiderio Heraldo* (*Animadv. in h. l. p. 83.*) hauſerat. *Add. Gebhard. Elmenhorſt.* (*obſ. ad Arnob. l. 2. p. 83.*). Eadem macula *Theandrum noſtrum* permerdare ſtatuit lutulentum *infruniti Jeſuitæ Jacobi Gretſeri os (l. 3. de Fun. Chriſtian. c. 10. p. 219.)* tribus rationibus, mendacibus, ficulneis, & vix puero elementario dignis, de quibus cum *Plautino Olympione* (*Caſin. act. 2. ſc. 5. v. 39.*) diceres:

Non ego iſtuc verbum emiſſem titivilitio.

Quod ſi igitur corporales erunt animæ, interibiles, ut *Arnobii* verbo utar, erunt, nec tandem reſurgent.

§. 5.

Satis eſt autem, (*pergit Tertullian. c. l.*), ſi non minor philoſophia *Pythagoræ & Empedocli.* Sed Platonici immortalem è contrario reclamant: imò adhuc

adhuc proximè etiam in corpora remeabilem affirmant, etſi non in eadem, etſi non in humana tantummodo, ut *Euphorbus* in *Pythagoram*, *Homerus* in *Pavum* recenſeantur. Certè recidivatum animæ corporalem pronunciaverunt, tolerabilius mutata, quam negata qualitate; pulſata ſalute, licet non addita veritate. Ita ſeculum reſurrectionem mortuorum, nec cum errat, ignorat. Digitum autem intendit *Tertullianus* in μετεμψύχωσιν *Pythagoræ*, qui immortales animas perſvaſus, quorſum poſt fata tenderent ex lumine naturæ elicere non potuit. Prolapſus igitur cum ſociennis & diſcipulis, inter quos *Empedocles* etiam extitit (*Diog. Laërt. l. 8. p. m. 599. & 601.*) ex obſcura quadam & informi notitiâ futuri olim corporum noſtrorum reditus ad vitam, ut *Dan. Huet.* (*l. 2. quæſt. Alnetan. c. 22. p. 292.*) autumat, quodque ex Ægyptiis hauſerat, (*Vid. Georg. Horn. l. 2. Hiſt. Philoſ. c. 10. p. 116.*), in monſtroſum & ridiculum μετεμψυχώσεως dogma, aſſerens, animam relicto uno corpore transmigrare in aliud & beneficio hujus transmigrationis in alio corpore velut reſurgere. Retulit autem *Laërtius* (*c. l. p. 569.*) ex *Heracliti Pontici* recenſione Pythagoram de ſe dicere ſolitum, quod fuiſſet aliquando *Æthalides*, ac *Mercurii* filius putatus eſſet, *Mercuriumque* monuiſſe illum, ut peteret, præter immortalitatem, quod vellet: petiiſſe igitur, ut vivens & vita functus omnium, quæ contingerent, memoriam haberet. Itaque in vita meminiſſe omnium. Eandemque memoriam & poſt mortem reſervaſſe, atque aliquando poſt in *Euphorbum* veniſſe, atque à *Menelao* fuiſſe vulneratum. *Euphorbus* autem dixit, ſe aliquando *Æthalidem* fuiſſe: atque à *Mercurio* pro munere accepiſſe, ut anima illius perpetuo errore vagaretur, & in quas vellet arbores & animantes commigraret, & quæ apud inferos anima omnia perpeſſa eſſet, ac cæteræ animæ quænam patiantur. Poſteà verò quàm *Euphorbus* diem obiit, ingreſſam in *Hermotimum* ipſius animam: qui & ipſe cum fidem vellet facere, *Branchidas* petiit, ingreſſus *Apollinis* fanum oſtendit Clypeum, quem illic *Menelaus* affixerat. Ait enim illum, quum ex Troja remeaſſet *Apollini* ſacraſſe ſcutum jam putrefactum ſolamque perdurare eburneam faciem. Ubi autem & *Hermotimus* vita functus eſt, rurſum in *Pyrrhum Delium piſcatorem* migraſſe, illumque omnia memoraſſe, ut primum *Æthalides* fuerit, poſtea *Euphorbus*, deinde *Hermotimus* ac poſtremò *Pyrrhus* effectus ſit, ac deinde poſt *Pyrrhum* factum eſſe *Pythagoram*, omniumque meminiſſe, quæ prædiximus. *Pythagoricas* inter fabulas decernit hanc *ipſe Ariſtot.* (*l. 1. de Anim. c. 3. t. 53.*)

§. 6.

Stoici elapſo illo Anno magno, aut potius maximo, homines poſt ἐκπύρωσιν redivivos proclamarunt. Quod ex *Seneca* (*l. 5. Epiſt. 36. p. m. 59.*) patere aſſerunt. Mors, *ſcribit*, quam pertimeſcimus ac recuſamus, intermittit vitam, non eripit: Veniet iterum, qui nos in lucem reponet dies, quam multi recuſarent, niſi oblitos reduceret. Sed poſtea docebo, omnia quæ videntur perire, mutari. Æquo animo debet rediturus exire. Finito nempe anno Magno ſuccedente univerſi exuſtione omnia in priſtinum ſtatum reduci affirmabant. Stoici, *ap. Nemeſium* (*de Nat. Hom. c. 38. p. 113.*) ajunt, ſtellas errantes cum ad idem & in longitudine & in latitudine ſignum referuntur, in quo initio erant, cum primum mundus eſt conditus, certo temporum ambitu, conflagrationem & interitum rerum efficere, & de integro mundum eodem reſtitui. Quis vero ſit ille temporum ambitus, variant Philoſophi. Ex antiquis ſex opiniones recenſuit *Plutarch.* (*l. 2. de Placit. Philoſ. c. 32.*) *Cenſorin.* (*l. de Die Natali c. 18. p. m. 130.*) plures, ubi & aliorum periodos collegit *Henric. Lindenbrog.* (*in not. ad Cenſorin. p. 136.*), & qui omnium deſideria explevit *Celeb. Jac. Thomaſius* (*de Exuſt. Mund. Stoic. Diſſ. 5. §§. 7. ſequ. p. 63. ſq.*)

§. 7.

Quod ad hominum reſtitutionem, advertit *ex Origen.* (*l. 5. contr. Celſ. p. 244.*) *laudatus Thomaſ.* (*Diſſ. 10.* §. *4. p. 156.*), non una via procedere ſtoicos, ſed duplici. Unam rationem vocat craſſam, quæ absque ullo diſcrimine eadem omnia (mundana, adeoque & homines,) reducat. Hi, *ajunt*, in ſequenti periodo reverſurum *Socratem Sophroniſci filium* Athenienſem, qualis ſuperiore periodo fuerit, rurſumque *Phænaretem è Sophroniſci* conjugio illum progeniturum. Subtiliorem vocat alteram, quæ cum diſcrimine, & mutatione omnia reduci philoſophatur. Interpretatur de illa *Ejusdem Origenis* (*l. 4. p. 208. & ſq.*) effatum: Stoici ut medeantur abſurditati, neſcio quomodo per omnia ſimiles prioribus redire *ajunt*, cum temporum circulis, ut non *Socrates* naſcatur denuò, ſed omnia *Socrati* ſimilis, ducturus per omnia ſimilem priori *Xantippen*, accuſandus à per omnia ſimilibus *Anyto Melitoque.*

§. 8.

Amplexus eandem mentem *Plato*, de quo iſta *Fr. Toletus* (*in l. 2. Ariſtot. de Generat. & Corrupt. c. 11. qu. 13. f. 338. b.*). *Plato* exiſtimavit, poſſe idem numero redire poſt corruptionem, imo de facto rediturum. Dicebat enim,

quod

quod abſoluto motu octavo Sphæræ redibunt cuncta iterum, ſicut erant ante: & ſic redibunt eadem tempora, & iidem homines, & res & operationes: Durat autem iſte motus 36. millibus annorum, vel ſecundùm veriorem 49000. quod tempus vocabat annum maximum, quo finito, dicebat, reditura omnia, quia eadem rediture erunt cauſæ. An vero hæc ſit ſententia *Platonis*, non omnino eſt conſtitutum, *judicat Toletus*, imo *Jamblichus* non admittit hoc in *Platone* & alii multi, de quo *vid. Marſil. Ficin. (l. 11. de Theol. Platon.)*. Nec *Platonis* meminit, ubi annum mundanum deſcripſit *Macrob. (l. 2. in Somn. Scipion. c. 11. p. m. 132.)* ſequentem in modum; Stellæ omnes, *inquit*, & ſidera, quæ infixa Cœlo videntur, quorum proprium motum nunquam viſus humanus ſentire vel deprehendere poteſt, moventur tamen; & præter cœli volubilitatem, qua ſemper trahuntur, ſuo quoque acceſſu, tàm ſero promoventur, ut nullus hominum vita ſit tam longa, quæ obſervatione continua factam de loco permutationem, in quo eas primum viderat, deprehendat: Mundani ergo anni finis eſt, cum ſtellæ omnes, omniaque ſidera, quæ aplanes habet, ac certo loco ad eundem locum ita remeaverint, ut ne una quidem Cœli ſtella in alio loco ſit, quam in quo fuit, cum aliæ omnes ex eo loco motæ ſunt, ad quem reverſæ anno ſuo finem dederunt: ita ut lumina quoque cum erraticis quinque in iisdem locis & partibus ſint, in quibus incipiente mundano anno fuerunt. Hoc autem, ut phyſici volunt poſt annorum quindecim millia peracta contingit. Ergo ſicut annus Lunæ menſis eſt, & annus Solis duodecim menſes, & aliarum ſtellarum, hi ſunt anni, quos ſupra retulimus (ſingulorum, ſeu luminum, ſeu ſtellarum emenſo omni cœli circuitu â certo loco in eundem locum reditus annus ſuus eſt): Ita mundanum annum 15000. quales nunc computamus, efficiunt. Ille ergò verè annus vertens vocandus eſt, quem non Solis, id eſt, unius aſtri, reditu metiuntur; ſed quem ſtellarum omnium, in quocunque cœlo ſunt, ad eundem locum reditus ſub eadem eadem cœli totius deſcriptione concludit. Unde & mundanus dicitur: quia mundus propriè cœlum vocatur.

§. 9.

Sententiam hanc declarat *Fr. Toletus (c. l. f. 339. a.)* impiam, quia eſt expreſsè contra fidem noſtram, & idcircò *ab Auguſtino (l. 12. de Civit. DEI c. 13.)* rejecta. Deinde etiam rationi contrariari eandem diſſerit. Primò, quia aufert libertatem hominis, dum dicit, quod redibunt homines patres & filii & alia, quæ absque neceſſitate eſſe non poſſunt: quis enim prohibebit, quo minus

nus in altero anno maximo iſte non mutet ſtatum, niſi ponatur neceſſitas? Clarius adhuc *diſertiſſimus Thomaſ. (c. l. Diſſ. 10. §. 11. p. 158.)*: Si amamus verum, ſic arbitrii libertas occiſiſſima eſt. Nam ſi cœlo centies ad idem punctum reverſo centies quoque ſive unus *Socrates*, ſive centum tam ſimiles inter ſe, quam *Soſiæ Mercurius* contrahent ſponſalia *cum Xantippe*: quis non intelligit hunc actum non voluntati deberi, ſed fati (Stoici) violentiæ? in quam quicunque vel ſemel inciderit, vel centies fuerit relapſus, aliter agere non posſit. Præterea, *pergit Toletus*, quia aufert hominum beatitudinem, quæcunque ſit illa, dum dicit, animas redituras ad corpora: ſunt etiam multa alia, & manifeſta impoſſibilia. Sed hoc maximè notandum, *concludit*, quod poſt illum annum maximum, quamvis redibit ad principium iſta Sphæra, non tamen orbes alii redibunt ad idem punctum, in quo erant, cum incepit octavæ motus prior: & ſic non redibunt eædem cauſæ: in hoc autem multum deceptus fuit *Plato*, cujus errorem Aſtrologi certiſſimis computationibus compererunt, nec tamen etiam, ſi redirent omnes, ob id effectus eſſent iidem numero: deesſent enim cauſæ particulares, à quibus pendet unitas numeralis effectuum. Hunc annum pariter *Ariſtotelem* in ſupra allegato loco (§. 3.) è Philoſophia expunxiſſe vox *ἀνακάμπτειν* innuere videtur. Sed hæc nemini obtrudo.

§. 10.

Phyſice *Ariſtotelem* reſurrectionem corporum negaſſe *Petr. Pomponat.* (*l. de incant. c. 8. p. 111. ſq.*) & *Fortun. Licet.* (*l. 1. de Propenſ. Anim. ad corpus c. 27. p. 44.*) aſtruxit. Sanè iſta *Ariſtotelis* hypotheſi, quâ animam rationalem in homine non habet pro forma informante, ſed aſſiſtente, quæ ſpeciem ipſi in animalium genere, ſi rem accuratè exputamus, non magis largiri poteſt, quam Nauta navi, efficitur, ut fundamenta fidei Chriſtianæ de mortuorum reſurrectione vocentur in dubium, *concludit Jac. Thomaſ.* (*Program. 67. p. 421. ſq.*) cum manifeſtum ſit, *Ariſtotelem* reſurrectionem negaſſe, ideò certiſſimum eſt apud eum humanam animam eſſe mortalem: niſi figmentorum maximum opinionem *Averrhois* ſomniemus, videlicet unicam in omnibus hominibus animam, quod intelligibile eſt, ratiocinatur *Petr. Pomponat.* (*l. de Incant. c. 10. p. 215.*)

§. 11.

Quod vero etiam ipſi DEO Reſuſcitationem mortuorum, imprimis in pulverem & cineres reſolutorum, adeoque penitus corruptorum denegarunt Gentiles, ex confuſa & obſcura eſſentiæ & potentiæ divinæ notitiâ profluxit. Apud nos veritatis argumentum eſt, aliquid omnibus videri; tanquam Deos

eſſe

eſſe inter alia ſic colligimus, *ſcribit Seneca* (*Epiſt. 118. p. m. 295.*), quod omnibus de Diis opinio inſita eſt; nec ulla gens usquam eſt adeò extra leges moresq; projecta, ut non aliquos Deos credat. Sed hæc notitia non ſufficit cum quid ſit DEUS ignorent. Nemo novit DEUM, *iterùm profitetur (Epiſt. 31. p. m. 53.) Seneca:* Multi de illo male exiſtimant & impune. Et alibi (*l. 7. nat. quæſt. c. 31. p. 119.*). Quid ſit hoc, ſine quo nil eſt, ſcire non poſſumus: Et miramur, ſi quos igniculos parum novimus, cum maxima pars mundi DEUS lateat. Quare DEUM Gentiles non agnoſcere (*ad Gal. 4. v. 8.*), imo plane absque DEO eſſe (*ad Epheſ. c. 2. v. 12.*) *Paulus Gentium Doctor* docuit. Theologiam equidem gentilium cum noſtrâ comparare auſus eſt, & utriusque cum alterâ conformitatem demonſtrare *Dan. Huet.* (*l. 2. Quæſt. Alnet. c. 1. p. 98. & c. 2. p. 102.*), ſed quæ è Gentilium penu depromit, Chriſtianorum ſunt, neque in univerſum omnium ſunt Gentilium, ſed Philoſophorum, qui cognitionem illam aut ex Hebræorum converſatione & dictis, aut libris ſacris ſcriptisque Hebræorum hauſerunt.

§. 12.

Cum igitur inter attributa divina apud Chriſtianos non minimum ſit omnipotentia, & *Auguſtinus* (*l. 21. de Civ. DEI c. 7. p. 622.*), quod in rebus miris, (inter quas etiam reſurrectionem corporum mortuorum poſuit,) ſummâ credendi ratio ſit omnipotentia Creatoris providè inculcet, pagani ſummam quidem poteſtatem, non tamen omnipotentiam Diis ſuis tribuerent, inter propoſitiones Chriſtianorum riſu & ſibilo explodendas etiam Reſuſcitationem mortuorum numerarunt. Omnipotentiam equidem DEI Ethnicorum *è Proclo, Pythagora, Epicharmo* demonſtrare ſatagit *Idem Huetius (c. l. n. 21. p. 115.)*. Evolve Philoſophorum de DEO diverſimodè ſentientium nubem *ap. Plutarchum*, (*l. 1. de Placit. Philoſ. c. 7.*), quem etiam citat *Huetius* & nil niſi tenebras plusquam Cimmerias, nebuloſasque caligines offendes. Catenam etiam *Jovis* auream huc trahit *Huetius*, de qua ſequentia (*l. 8. Iliad. v. 17.*) dum *Jovem* cæteros Deos alloquentem introduxit, *Homerus:*

Eia age, periculum facite, ut videatis omnes,
Catenam auream de Cœlo ſuſpendentes
Omnes appendamini Dii Deæque omnes
Sed non traxeritis ex cœlo in terram
Jovem ſummum conſiliarium, neque ſi valdè multum laboraveritis,
Sed quando jam & ego cupidus voluero trahere
Cum ipſa terra traxero ipſoque mari:

Catenam quidem dein ad verticem Olympi
Alligavero: illa verò ſuſpenſa omnia fuerint
Tantum ego ſuperior cum Diis, ſuperiorque ſum hominibus

E dictis verò omnipotentiam quis aptè concludet? *In Verſu præcedenti* dixerat:

εἰμὶ θεῶν κάρτιςος ἁπάντων

vertunt: *ſum Deorum fortiſſimus omnium.*

& *Minerva Jovi* reſpondens *v. 32.* refert:

Bene & nos ſcimus, quod tua potentia non cedat ulli.

Sed nec hoc infinitam potentiam arguit, ſed potentiam eminentem. Et ſi *Jupiter* eſt omnipotens, cur πολυθεότητα introduxerunt? Si mortalium tanta multitudo, eſſe immortalium non minorem, (*l. 1. de Nat. Deor.*) *Cicero* ſcripſit. Et cum mortales naturâ eſſent, inque numerum Deorum poſtmodum recepti, Deificati potius, quam DEI. Quod ſi tantus erat Deorum numerus, quantum habuerunt antiqui, atque inter hos mares & fœminæ, brevi futurum erat, ut tot Diis deficerent magiſtratus & imperia, & niſi otioſi ac deſides vivere mallent cerdones & agricolas & Fabros Deos haberemus, *judicat Natal. Comes* (*l. 1. Mythol. c. 8. p. 16.*). Nec hominibus tantum collata iſta eminentia ſed & brutis & plantis,

Illic cœruleos, hic piſcem fluminis, illic
Oppida tota canem venerantur.

Ægyptii, his [*Porrum & cæpe nefas violare & frangere morſu,*
O ſanctas Gentes, quibus hæc naſcuntur in hortis
Numina!

exclamat *Juvenalis* (*Satyr. 15. v. 7.*). In Lapides impingunt effigiatos unctos & coronatos, *referente* (*in Octav. c. 18. §. 7.*) *Minucio Felice*, Ethnici. Et quamvis fuerunt ex illis, qui omnipotentiam DEI prodiderunt, ex ipſius naturæ lumine tamen non hauſerant, ſed converſatione cum DEI populo, cum & Philoſophorum præſtantisſimi Creationem mundi ex nihilo ſolenni axiomate fulti riſiſſent, & obelo notaſſent ſarcaſtico, opponentes illud: Ex nihilo nihil fit. Nos igitur non ad ſolius naturæ conſiderationem alligati, *dictitat Joh. Pearſon.* (*in Expoſ. Symbol. Apoſtol. Artic. 11. p. 656.*), ſed res vel posſibiles, vel imposſibiles Dei potentia menſurantes facilè demonſtrabimus, nullam imposſibilitatem implicare, ut mortuus reſurgat, quem ſi lubet evolve. Diſcurſus & demonſtratio cum prolixa exiſtat, eandem exſcribere non vacat.

§. 13.

Remeationem rerum omnium Stoicam è natura demonſtrare è quotidianis conabatur *Seneca* (*l.5. Epiſt.36. p. 59.*), dum ſcribit: obſerva orbem rerum in ſe remantium, videbis in hoc mundo nihil extingui, ſed vicibus deſcendere ac reſurgere. Æſtas abit, ſed alter annus illam adducit: hyems cecidit, referent illam ſui menſes. Solem nox obruit, ſed ipſam ſtatim dies abiget. Stellarum iſte diſcurſus, quicquid præterierit, repetit: pars cœli levatur asſidue, pars mergitur.

§. 14.

Quod ſi verò regenerationis myſterium oculis uſurpare lubido ſit, ſcintillæ quædam in tribus naturæ Regnis luſtrandæ ſe objicient luculentius. In Regno minerali, metallorum fodinæ exhauſtæ tractu temporis iterum aut metallicis ſeminibus impraegnantur, aut ſemina relicta matricique implicata nutrimentum arripiunt, & augmenta ſumunt. In *Elva* parvâ in Tuſco mari *Inſula* ferro divite ferrum ſemel eductum à viginti annis denuò renaſcitur, *Ottonis Tachenii* (*Hipp. Med. Clav. c. 2. p. 41.*) *teſtimonio.* Plura habet *Athan. Kircher.* (*l. 4. M. S. c. 8. p. 215. ſq. Conf. Special. Diſſ. 1. ſ. 1.*). Ita ſcoriæ impraegnantur, ſive magneti inſito nutrimentum novum ex aëre aſciſcenti (*Evolv. Oolog. Cur. Gener. Diſſ. 2. §. 81. p. 113. & §. 197. p. 207.*), id tribuas, ſive ſeminibus latentibus inque aëre ſe explicantibus. E capite mortuo vitrioli quamvis per fortisſimam & igne aperto celebratam deſtillationem omnes ſpiritus evocentur, tamen ſi libero aëri per aliquot menſes exponatur, ità denuò animatur & impraegnatur, ut poſtmodum longe generoſiores, efficaciores ac vehementiores ſpiritus exinde elici queant, *juxta Chriſtian. Langii* (*Patholog. Animat. c. 15. §. 6. p. 175.*) & *Chriſtian. Adolph. Balduini Noſtri* (*tr. Aurum Auræ c. 2. p. 9.*) animadverſionem, & quotidianæ experientiæ aſſenſum. Vitriolum ex aëre Amſtelodamenſi extractum *à Theod. Kerckringio* vidit *Dan. G. Morhoff* (*Epiſt. de Metall. transmut. p. 29.*). Vitriolum in aëre augeri, elegantisſima hiſtoria probatum dedit *Joël Langelott.* (*Epiſt. Dedic. Experim. Tilemann. præfix.*). De Nitro res eſt confecta. Idem in aëre locum invenit, de quo prolixe diſſeruit *Joh. Mayow*, *Anglus* (*tr. de Sal-Nitro & Spiritu Nitro-aëreo paſſim*) & *Guilh. Clarke* (*Nat. Hiſt. nitr. c. 2. p. 21.*) qui id multis probat. Idcircò & caput hujus mortuum auræ liberæ expoſitum nitro iterum impraegnatur, quod in officinis, in quibus Nitrum coquitur, videre licet. De Tartaro quamvis à vegetabili Regno, huc transferre obſervationem *Kenelm. Dygbæi* (*Orat. de Pulv. Symp. p. 98.*) forſan non injucundum erit. Hic extremo ignis gradu in igneam planè ſubſtantiam trans-

latus, plus novies aëris ad ſe attrahit, quam ponderat. Quod ſi enim libram unicam ſalis Tartari benè calcionati & combuſti aëri exponatis, decem Olei Tartari libras vobis ſuppeditabit. Monſtro ſimile eſt, quod præfatum *Ken. Dygbæum* autorem habet, experimentum, memorat *Ol. Borrich.* (*Diſſ. de Orig. & Progr. Chym. p. 149.*). Hic namque Arcevilenſi, quam vocant, terra libero aëri expoſitâ, ſingulisque diebus aliquoties aqua pluvia humectata poſt primum menſem in eadem Vitriolum: ſecundo Sulphur: tertio plumbum: Stannum quarto: quinto Ferrum: Æs ſexto menſe reperit, in quo ramenta Argenti tenuia eſſent. Quod idem *D. de l' Oborie & D. Laques, Galliarum Regis Spagyricus* feliciſſimè tentarunt. Quomodo deſtructis corporibus metallorum vulgarium, imo & Auri & Argenti nova & meliora reſurgere posſint, per artem quædam ſparſit *Joh. Takius* (*Phaſid. Philoſ. 3. p. 56.*)

§. 15.

Si ad vegetabile Regnum oculorum applicueris aciem, à ſeminibus mortuis effloreſcentibus, Reſurrectionem carnis naturaliter depingi *ex Auguſtin. (l. 3. de Trinit. c. 6.)* probat *Phil. Bonanus* (*p. 1. de Teſtac. c. 8. p. 58.*), verbaque ejus his delineat: Admiratio non patitur, ſi ſegetes è mortuis ſeminibus quotidie effloreſcant, ingens vero excitatur, ſi cadaver in tumulo reviviſcat, non quia hoc ſit verius, ſed quia rarum. Ita ad Apoſtolos SERVATOR OPTIMUS (*Joh. c. 12. c. 24.*): Niſi granum frumenti dejectum in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet: ſi verò mortuum fuerit, multum fructum affert. Et *Paulus* (*1. Corinth. c. 15. v. 36.*). Tu quod ſeminas non vivificatur, niſi mortuum fuerit. Allegat *Joh. Erneſt. Burggrav.* (*Biclychn. Tit. cur. magn. & mum. Theophr. p. 123.*). Loca è Chriſtianis Poëtis ſuggerit *Caſp. Barth.* (*l. 44. Adv. c. 29. col. 2047.*). Tam poſſibile eſt corpus putrefactum & in nihilum (mitius hoc interpretandum,) reductum reviviſcere, quam poſſibile eſt granum in terram projectum & putrefactum denuo in plantam aut herbam excreſcere. Non ineptè autem reviviſcendi & moriendi metaphora utitur *Apoſtolus*, quippe quod illa corporibus hominum magis quam ipſis ſeminibus convenit, commentatur *Georg. Weinrich.* (*comm. in 1. Epiſt. ad Cor. c. 15. p. 352.*). Reſurrectio mortuorum non quidem natura nota eſt, in naturâ tamen adumbratur qvam plurimis ſimilitudinibus. Simile ex Agriculturâ *1. Cor. 15. v. 15. Joh. 12. v. 24. Jeſaiæ c. 26. v. 19. Frieder. Balduin.* (*comm. in 1. ad Corinth. 15. p. 548.*)

§. 16.

Spectat huc umbratilis illa plantarum reſuſcitatio à Chemicis promulgata; Per ignem Gehennæ, qui eſt liquor Alcaheſt *Paracelſi*, ſciri poteſt, quantum alteru-

terutrius luminaris partem vegetabile (etiam incognitum, contuſum ac ſitu obductum,) poſſideat non minus, quam quâ figurâ ornatum fuerit, *Helmont.* (*tr. Formar. ortus n. 89. p. 119.*). *Joſeph. Quercetan.* (*in defenſ. contr. tr. 1. Anonym. c. 23. p. 231.*), quem *Chesneum* vocat è Gallica lingva *Jacob. Gaffarell.* (*p. 2. curioſ. inaudit. c. 5. §. 9. p. m. 98.*), hiſtoriam illam in triviis notam Medici Poloni, quem *Mich. Sendivogium* fuiſſe putat *Martin. Schoock.* (*Phyſ. general. Diſp. 15. th. 24. p. 291.*). Habuit ille in phialis duodecim, quod recenſuit *K. Digby* (*Orat. de vegetat. p. 61.*). Plures quam triginta annotat *Quercetan.* (*c. l.*), & ex *Eodem Gvern. Rolfinck.* (*l. 6. Chym. in Art. form. red. c. 3. p. 423.*), easque Hermetico ſigillo obſignatas. Sed neque hæ quidem omnibus ferè plantis demonſtrandis ſufficerent, quod contra mentem *Quercetani* ſcripſit *cit. Gaffarell.* Servabat autem in his omnium penè plantarum hactenus cognitarum cineres, aut ut *Joh. Chryſoſt. Magnen.* (*in Democr. Reviviſc. Diſp. 2. c. 2. p. 183.*) eloquitur, in phialarum fundo pulveres ex arte præparatos, florum animas in cineribus conſervabat, vivebantque in ſuis urnis. Spectaculum hoſpitibus gratum exhibiturus accenſam candelam detentæ in aëre phialæ, qua Roſæ cineres præparati aſſervabantur, certa diſtantia ſupponit, vix calor ſeſe in vitrum inſinuaverat, cum ecce tibi moveri corpuſculorum pulveriſque populos cinerem illum leniter agitari, dum tandem poſt horæ ferè intervallum totus iſte pulvis collecto calore undiquaque cieri cœpit; ſicut dum apes alvearia mutantes in aëris medio in nubem coactæ confuſo volatu hinc & inde per ſua caſtra volitant: tandem variis agitationibus, quaſi ſeſe Atomi ad unionem quæritarent, paulatim in roſam perfectiſſimam corpuſcula illa coaluerunt, cui neque in foliis ordo neq; color, neque meditullium croceum deeſſe videbatur. Sed ſpectaculum remotâ candelâ ſtatim eſſe deſiit, recidentibus ad phialæ fundum Atomis, quæ caloris vi, in aëre detinebantur, ut quotidiè radiorum ſolarium beneficio feſtucis pulverique contingit, & unaquæque, quem in Roſâ nondum diſſoluta locum occupaverat, eundem in hujuſcemodi artificioſâ reſtitutione obtinebat. Hæc *Magnenus*, & ex Eo *Joh. Takius* (*Phaſ. Philoſ. 3. p. 43.*) & *D. Joh. Lud. Hanemann.* (*Phœnic. Botan. §. 15.*). *E Quercetano* allegarunt prætereà experimentum illud varii, quos citat *Illuſtris Noſter Georg. Franc. à Franckenau* (*Append. Progr. ad Flor. Franc. p. 29.*), quibus adde *Otton. Tachen.* (*Hipp. Chimic. c. 20. p. 158.*) *laudatus Hanemann.* (*c. l.*) *Joh. Beguin.* (*l. 1. Tyroc. Chym. c. 1. p. 7.*). Artis operâ ex plantæ cineribus plantam ipſam revocari, & ex favillis in folia & caulem redire vidimus, *teſtatur Th. Browne* (*Relig. Med. ſ. 47. p. 273.*). Vidiſſe ſe etiam Romæ *apud P. Athanaſium Kircherum* ejuſmodi plantam, (ut

ille referebat, ſi benè memini,) è cineribus reſuſcitatam. Puto herbas, ex quibus illa fuit, non fuiſſe combuſtas, aut in cineres redactas, ſed ſolum exſiccatas & in pulverem, redacta s. Ejusmodi aliquid fieri poſſe ex urticis & aliis non eſt dubium, *commentatur* (*in Brown. h. l. p. 276.*) *L. M. Meltken.* Idem etiam Romæ *apud dictum Kircherum* ſe conſpexiſſe retulit *D. Lunckerus*, cujus etiam poſſeſſorem *Rodogerum Timplerum prædicat Joh. Dan. Horſtius* (*in App. ad Epiſt. Med. p. 60.*)

§. 17.

Ad lixivia Plantarum congelata etiam quidam provocant, figuras & umbras earundem in ſuperficie oculis ſiſtentia. Primus id prodidiſſe mihi videtur *Joh. Quercetanus*, ubi Experimentum *D. de Lagnes* (*l. 1. Peſtil. Alexicac. p. 232. & l. 2. c. 5. p. 301.*) recenſuit de urticæ lixivio, in quo aqua congelatâ mille urticarum figuras in illa cum radicibus, foliis, & truncis adeo perfectè deſcriptas & adumbratas, ut qui melius illas ad ungvem expreſſiſſet figuraſſetque vix pictor ullus reperiretur. Aſtruxit idem *Joh. Marcus Marci* (*l. 1. Id. c. 1. G. 4.*). Propriâ experientia id firmat *Digbæus* (*c. l. p. 65.*) *Et Joh. Tackius* (*c. l. p. 42.*), idem Francofurti ad Mœnum *Dn. D. Kornmannum* feliciter tentaſſe & perfeciſſe commemorat, cujus veritatem *D. Sebaſtianus Schefferus* ſimul comprobavit. *Marggravio* Lugduni Batavorum ſpectatam etiam *memorat Ol. Borrich.* (*l. 2. Hermet. Ægypt. c. 5. n. 8. p. 365.*). Ex Abſinthii lixivio effloreſcere obſervavit *J. D. Major.* (*Diſſ. Epiſt. de Cancr. & Serp. petref.* §. *38. p. 31.*), imagines ſimiles Abrotano, quas verò levi manus opera continuo mutare poterat in gemina brancam urſinam vel platanum utcunque mentientia. *Conf. Dn. D. Joh. Mich. Fehr.* (*Hier. picr. qv. 2. p. 157.*). Brasſicæ decoctæ aqua congelata braſſicam, *teſte Th. Bartholino* (*tr. de Niv. uſ. Med. c. 8. p. 57.*), ſpiritibus vegetabilibus à frigore condenſatis, bis etiam in literas retulit *Nathanaël Highmor.* (*l. 1. Disquiſ. Anat. p. 4. c. 5. p. 105.*), in fundo decoctionis pro Clyſtere à Socero noſtro hujusmodi plantæ Spirituales obſervatæ conſpiciebantur, ubi in decoctione herbarum communium pro Clyſtere, malvæ ſcil. ſeu bis malvæ, violarum &c. percolata adhuc calida & in patella frigori nocturno expoſita & in ſuperficie ſuperiori paulò conglaciata; craſtino manè figuras & imagines perfectas, tam proportione, quam colore herbarum decoctarum invenit; quæ diſrupta glacie, & aqua turbatâ ſtatim diſparuere.

§. 18.

Nec in decoctis ſaltem & lixiviis, ſed & in vino congelato diſperſos ramuſculos cum foliis albicantibus vitem præſentantes offendit *D. Ehrenfried.*

Ha-

Hagendorn (M. C. D. 2. A. 3. obſ. 31. p. 90.). Simili modo in Aqua lacrymantis vitis gelu conſtricta figuras pampinorum & uvarum præſentari, advertit *Exc. Noſter. Henric. Volgnad. (M. C. D. 1. A. 4. & 5. obſ. 172. p. 233.)*, imo & in aquis deſtillatis oculis ſe objiciunt umbræ illæ plantarum minimè terribiles. Quod attinet ſuſcitabilem vim formatricem, *ſcribit ad Joh. Schrœder. (in Epiſt. ad illum data, prout l. 5. Pharmac. in Proœm. p. 266. narrat)*, certè ſæpeque *D. Georgius Maltherus, Med. Wezlar.* retulit, non ſemel ſe urticam vidiſſe in aqua (ſine dubio urticæ deſtillata,) congelata. Vidit nucis figuram in oleo nucum exſiccato, & pomorum ſuccus congelatus mali figuram etiam apud amicum exhibuit *Borello (Cent. 4. obſ. 62. p. 326.).* Quando accuratius veras ſimplicium Eſſentias & Salia philoſophica parare docuit *Phil. Müllerus (l. 4. Mirac. Chymic. c. 5. p. 91.)* addidit: Si omnia cum diligentia fiant; apparebit tibi in vitro quaſi per halitum forma herbæ iſtius, ex qua eſſentiam elicere intendis. Si rubicundam abſynthii, Eſſentiam per Cineres deſtilles in alembico videbis ideam abſynthii *teſtatur Joh. Dan. Horſt. (Diſſ. 6. Comp. Phyſ. Hippocr. th. 4. p. 40. & Epiſt. Med. 4. p. 32.).* Certa quadam operatione Sal Abſynthii volatile elevatum Alembici lateribus adhærendo plantam ſuam dilucidè repræſentat, notat pariter *(c. l.) Schrœderus. Add. Excell. Joh. Mich. Fehr. (Hier. picr. c. 7. p. 45.) Joh. Joach. Beccher. (l. 1. Phyſ. ſubt. ſ. 3. c. 4. n. 2. p. 170.).* Idem obſervavit in Lavendulæ ſale volatili *Exc. Noſter. Heſperus (Diſſ. de Ærumn. Gigant. c. 4. §. 47. ſq. & M. C. D. 1. A. 8. obſ. 9. p. 11.).* Junge his quæ de Sale volatili cupreſſino & ſerpillino tradidit *Ol. Borrichius (ap. Thom. Bartholin. V. 1. Act. Haffn. obſ. 42. p. 78. & l. 2. Hermet. Ægypt. c. 5. n. 8. p. 367.)*

§. 19.

Sed faceſſant larvæ & umbræ, veras plantas artificiosè paratas legimus ex cineribus, cujusque plantæ artificioſiſſimè elicitis: Roſam mediâ hyeme vireſcentem vegetantemque ſuis coloribus ornatam, tum reliquis, quæ nativæ ſolent referre, in conſpectum producere poteſt præſtantior artifex *Martin. Ruland. (Progymnaſm. Alchem. quæſt. 16. p. 53.).* Roſam ex Cineribus uſtis, ſolerti tamen & ingenioſo artificio excultis, & elaboratis, quatuor & viginti horis natam, adultam perfectamque recenſuit *Petr. Servius (de Ungvent. Armor. & Sympath. n. 67. in Theatr. Sympath. p. 547.).* Sales Herbarum præſertim calidarum, ſi certo quodam modo nobis cognito, ſeminentur alias producere ſpeciei ſuæ herbas certum & multoties probatum aſtruit *(c. l.) Beguinus. Ich habe einen Apothecker zu Wien geſehen, (narrat Joh. Agricol. in Joh. Poppii tr. de Antim. p. 762.), welchen von Conſtantinopel etliche ſchöne Gewächſe zukommen,*

men, unter andern auch noch gar ein zarter Zweig von den groſſen Türckiſchen Caſtanien, der Zweig war aber unterweges verdorret, da hatte Er ihn zu einen ſchönen cryſtalliſchen Saltz gemacht, in die Erde gethan, und mit Gieſſen wohl gewartet, ſo iſt wieder ein Kraut, wie der vorige geweſen, hervor kommen, und ich zweiffle nicht, er werde ſeine Stärcke auch erlanget haben, denn ich darüber weggezogen. De Cinere Herbæ Fœniculi terræ commiſſo idem *Febure (præf. in Chem.)*, deque ſato cinere tritici *Honor. Fabri (l. 2. de Plant. Generat. prop. 103. p. 57.)* confirmat. Cineres plantarum, uti nos ſæpè in Sale Abſynthii expertæ fuimus, terræ virgini inſiti intra breve tempus ejusdem ſpeciei plantam, quæ in cineres reſoluta fuerit, ſunt exhibituri, conſentit *Athan. Kirch. (l. 2. M. S. ſ. 4. c. 5. p. 437. Itin. Ecſtat. 2. Dial. 2. c. 5. p. 610.) Add. J. Sigism. Elsholz (l. 1. Horticult. c. 5. p. 20.) Kenelm. Digby. (de Vegetat. p. 70.) Marc. Marci (p. 3. Phil. vet. reſtit. ſubſ. 4. p. 391.) Guido Broſſenſis (Brocenſis aliis l. de Nat. Plant. c. 17.)* ſcribit *ad Theophil. Spizel. (in Epiſt. corp. glorioſ. præfix.) Heinr. Meibomius, Regius quondam Pariſiis Botano-Chimycus* plantæ alicujus aquam, ſalem & Spiritum requirit, iisque commiſſis & terræ mandatis, debitoque calore fotis revocari, *ſcribit*, formam plantæ in iſtis partibus ſopitam & latitantem denuoque vegetiorem creſcere ac germinare. Illuſtrat & mirabiliorem reddit iſtam relationem *Joh. Dan. Horſtius (c. l.) Guido Procenſis* Lutetiæ Pariſiorum brumæ diebus mediis trium horarum ſpatio offert ſeminatas & productas plantas ad mediocrem magnitudinem, inſtrumento, qnod ipſe ſolertiſſimè in locum caloris ſolaris tunc temporis & loci frigidè & impigrè ſatis operantis ſubſtituere novit. Semen pulveriſatum Herbæ cujuscunque rori exponunt, atque cum plantas umbratiles, tum veras inde prodire jactitant. Talis fuit proceſſus, quem *ex Ducis Mantuani Ferdinandi* Chirographo evulgavit *Joh. Baptiſta Spontanus (Con-echidne-logia ſ. de Pulv. Viper. Diſc.) Ferdinandi* etiam *III. Cæſaris ap. Ath. Kircher. (c. l. p. 43.)*, hujusque ſimiam *Caſp. Schottum (l. 12. Technic. Curioſ. c. 16. p. 885.) Archi-Duci Auſtriæ Maximiliano à Terentio* communicatus *ap. Francum à Franckenau (c. l. §. 35. p. 47.) Joh. Tackii (c. l. p. 46.) Hieron. Hirnhaim (Typh. Gen. hum. c. 9. n. 11. p. 105.)* deprehendit flores. Lil. Convall. in eorundem aceti deſtillatione in Cucurbitâ enatos, & C. C. in vitro productum perhibet *Febr. (c. l. qu. 2. p. 157.)* Prodigium vegetabile dici merebitur, dum *Andr. Libavius (l. 1. Syntagm. Chym. Arcan. Arcan. c. 22. in App. p. 48. & l. 4. Hexaëm. p. 357.)* allegat hiſtoriam, & plantulæ ideam, quæ A. C. 1608. menſe Junio, ex aquâ deſtillata in vitro aſſervata menſe Novembri *à Jeremia Cornario, Phil. & Med. Excell. Archiatro*

Bran-

Brandenburgico Culmbacenſi communicata, cujus iconem & Epiſtolam de eadem *ad Libavium* ſcriptam dignam cenſuit, quæ magno ipſius Operi (*M. S. c. l. p. 437.*) inſeratur *Athanaſ. Kircher.* Simile quod obſervaſſe *Dn. Frey*, *Doctorem Medicinæ Weiſenburgicum celeberrimum* in Tulipâ *Joh. Tackius* (*c. l. p. 45.*) ſubdit.

§. 20.

De arcano Roſarum *Petr. Joh. Faber* (*Pallad. Spagyr. c. 3. p. 460.*) ſequentia jactat: Eo ipſo ſingulis menſibus habentur novæ & recentes roſæ odoriferæ, nec roſari ipſa, ipſomet hyemis tempore foliis privantur viridibus, mortuaque ferè reviviſcunt, ſi tantillo hujus arcani pulvere in aqua roſacea, aut Spiritu Roſarum diſſoluto irroretur radix ipſius roſarii, tunc illicò prodeunt folia alabaſtri, & tandem ipſæ Roſæ. Singuliſque menſibus id fiet modo etiam menſibus iiſdem tali madefiat arcano Roſarii radix. Spectat huc etiam modus, quo ligna reſuſcitare voluit *Paracelſ.* (*l. 6. de Nat. Rer. p. m. 897.*) & iterum componere, ita, ut virideſcere incipiant. De *Medea Æſonem Senem* præterlapſæ juventutis vigori reſtituente, & idcircò in fervido aheno medicamen præparante *Ovidius* (*l. 7. Metamorph. Fab. 3. v. 276.*) hæc cecinit:

Arenti ramo jam pridem mitis olivæ
Omnia confudit, ſummisque immiſcuit ima
Ecce vetus calido verſatus ſtipes aheno
Fit viridis primo: nec longo tempore frondes
Induit: & ſubitò gravidis oneratur olivis.
At quocunque cavo ſpumas ejecit aheno
Ignis & in terram guttæ cecidere calentes:
Vernat humus, floresque & mollia pabula ſurgunt:

Aquam mirabilem è Biſmutho in hunc finem communicat è *Jacob. Dobrezensky de Nigroponte* (*p. 3. Amœn. Philoſ. de Font. prop. 1.*) *Caſp. Schottus* (*c. l. c. 18. p. 889.*), de cujus tamen efficacia maximè dubito; Plura alibi (*de Plant. Monſtroſ.*)

§. 21.

Non verò in reſuſcitatione vegetabilium cum phantaſticâ, tùm reali ſubſtitit Curioſorum induſtria: Sed etiam in Animalium mortuorum ſpectriformi præſentatione ſtudium atque operam poſuit indefeſſam. Attigi has umbras & phantaſmata non ſine delectamento *ſupra* (*l. 2. Tit. 10. §. 110. ſq.*). Addo inſuper & hoc è *Joh. Carol. Roſenberg.* (*p. 2. Rhodol. c. 33. p. 313.*). Qui in deſtillatione ſecundinæ microcoſmicæ varia hominum, ſeu Iſangelorum capita

paulatim emergentia, atque iterum in vitro evaneſcentia obſervavit. Sed & verè reproduci bruta è Cineribus de Cancris Experimentum recitat *Comes Kenelm. Digby (c. l. p. 69.)*. Ex combuſtæ Rubetæ cineribus, in Cucurbita Chymica vel fimo ſpecie putrefactionis procurata reſuſcitari congruit cum generatione ſerpentum *Paracelſica*, (*l. 6. de Nat. Rer. p. 897.*), ubi ſaltem poſterioris modi, dum ſerpens diſcinditur & in cucurbita in ventre equino putreſcit, meminit, & reſtauratione Phœnicis, ſi ulla eſt talis. Non libet aſſerere, nec pertinaciter inficiari, *diſſerit Andr. Libav.* (*p. 4. Singul. l. 2. Batrach. c. 17. p. 385.*). Ex Ranis combuſtis novas emergere Ranas, *Steph. Rod. Caſtrenſis* (*l. 4. de Met. Microc. c. 16. p. 222.*) protulit. Ex combuſtis Rubetis Rubetas, iterum *Libav.* (*l. c. c. 15. p. 363.*). Serpentem mortuum ſeminarium exiſtere aliis ſerpentibus, *refert. Sylv. Ratray.* (*de Cauſ. Symp. & Antip. p. m. 54.*), ubi & de Conchyliis. De Anguillis *Athanaſ. Kircher.* (*l. 9. M. S. ſ. 1. c. 6. Diſquiſ. 3. p. 140.*) ex pelle, qua quotannis exuuntur putrefacta, vel etiam ex ipſius pellis ad ſaxa detritæ ramentis ſine ſemine naſcuntur. Cujus veritatem experieris, ſi pellem Angvillæ minutim conciſam limoſo ſtagno injeceris: Nam intra menſtruum ſpatium novam Angvillarum pullulaginem reperies. *Hæc Kircher.* Præter tamen Experientiam de Senecta Angvillarum loqui *Kircherum*, *Chriſt. Franc. Noſter Paulini* (*de Angvill. ſ. 1. c. 3. §. 9. p. 82.*) judicat. Cautius *Plin.* (*l. 9. c. 5.*): Angvillæ atterunt ſe ſcopulis: ea ſtrigmenta viviſcunt: nec alia eſt eorum procreatio. Vermis exſiccatus & in pulverem redactus propinatus ei, qui vermes patitur, omnes interficit ejicitque è corpore, *Joh. B. Porta* (*l. 3. Phytogr. c. 2. p. 145.*) autor eſt. Hauſit id forſan è *Paracelſo* (*l. de Princip. ſ. de Myſt. Verm. c. 10. p. 1092.*). Docuit & *Jac. Th. Tabernæmontan.* (*l. 1. Herbar. c. 5.*): è Lumbricis & cum ſemine Santonici exhauſtis certo vermes generari: hanceque fraudem & impoſturam Agyrtarum & Hiſtrionum execrandam & deteſtandam proclamat. Idcircò minus tutum, imò damnoſum potius reputat *Magnif. G. W. Wedel.* (*l. 2. Amœnit. Mat. Med. ſ. 2. c. 8. p. 369.*), cum (α) nulla ſit ratio, cur ſimile pellat ſimile, quod eſt contrarietatis potius, lupus lupum, cornix cornicem amat magis. (β.) Vermium ſemina ſunt admodum materialia & infinitis modis hinc propagabilia, hinc (γ) excretos vel maximè ab hoc putaticio remedio expulſivo Lumbricos non tàm in corpore præextitiſſe, quam generatos potiùs eſſe, vero eſt ſimilius. Confer *Henric. ab Heer* (*obſ. med. rar. 9.*). *Monconnyſium Athan. Kircher.* edocuit, muſcas ſiccatas in pulverem redactas, & poſtea aqua pluviali aſperſas ſolique expoſitas horæ unius ſpatio in muſcas iterum formari, (*Vid. Journal. des Savans T. 2. p. 1. Ephem. 29. p. 215.*)

p. 215.). *Kircherus* alium tamen proceſſum luci expoſuit, (*l. 12. M. S. ſ. 2. c. 4. Exp. 1. p. 381.*)

§. 22.

Imaginem Reſurrectionis in Chymicis operibus ſiſti, *Petr. Job. Faber* (*Pallad. Spagyr. c. 7. p. 797.*) concludit, & florum umbratilium productionem à Conditore homini inditam, per quam naturæ Arcana detegerentur pronunciat *Joh. Marcus Marci* (*p. 3. Philoſ. Reſt. Subſ. 4. p. 293.*). Speciem corporis glorificandi umbratilem plantam præ ſe ferre, *Ken. Digby* (*c. l. p. 61.*) ſtatuit. Luculentiſſimum argumentum, quo corporum noſtrorum futuram reſuſcitationem humani imbecillitas intellectus aliquo modo per hujusmodi umbratilem ſimilitudinem concipiat, ſuccinit (*c. l. l. 12. ſ. 4. c. 5. Experim. 2. p. 437.*) *Athanaſ. Kircher.* Quæ cum ita ſint, quis non gaudeat in nobis demortuis etiam futuræ Reſurrectionis luculentiſſima veſtigia reperiri? *quærit Dav. Beck.* (*c. l. p. 245.*). Non quod exiſtimem, *pergit*, poſſe tantum ſummi opificis miraculum ex ullis cauſis naturalibus perfectè explicari aut perfici: Abſit hoc: Sed ut veræ Philoſophiæ naturalis hoſtes liquidò videant, quantus & quam mirabilis hujus cum Sacris ſit conſenſus. Deinde Athei propriis ſenſibus convicti aliter ac ſolent, de futurâ corporum reſurrectione ſentire diſcant. Cum enim hi Scripturæ ſacræ autoritati parum aut nihil tribuant, (quod dolendum ſanè,) ac propterea ipſam reſurrectionem nunquam fieri poſſe arbitrentur: obmuteſcent profectò, ſi ejus poſſibilitatem ac probabilitatem è cauſis naturalibus demonſtrabilem oculis ſuis viderint.

§. 23.

Cum *Paracelſus* modum verè Paracelſicum de Ortu pulli ex ovo ſomniaſſet, (*l. 1. de Nat. Rer. p. 882.*), delirare incipit: *Es mag ein jeglicher Menſch unter ſeinen Achſeln ein Ey ausbrüten als wohl eine Henne. Es iſt dabey auch noch ein gröſſers zu wiſſen, nehmlich, ſo derſelbige Vogel lebendig in einem verſigillirten Cucurbiten zu Pulver und Aſchen verbrandt mit dem dritten Grad des Feurs, nachmahls alſo verſchloſſen gepurificirt, in der höchſten Putrefaction in ventre equino zu mucilaginiſchen phlegma: So mag nun weiters dieſelbige mucilaginiſch Phlegma zum andernmahl ausgebrütet, und alſo ein renovirter und reſtaurirter Vogel werden, ſo dieſe mucilaginoſiſche Phlegma wiederum in ſeine erſten Schalen und Häutlein verſchloſſen wird. Das heiſt die Todten wieder lebendig gemacht, die Wiedergeburth und Clarificirung, welches ein groſſes und hohes Miracul der Natur iſt. Und nach dieſen Proceß mögen alle lebendige Vögel getödtet und wieder lebendig gemacht, renovirt und reſtauriret werden. Das iſt auch das höchſt und*

grœſſeſt Magnale und Myſterium DEI, das höchſte Geheimniß und Wunderwerck, das GOtt den tœdtlichen Menſchen geoffenbahret hat.

§. 24.

Convenit his pullis & avibus magnam partem cum Phœnice orientis Ave, cautè, *juxta Caſp. Barth.* (*Animadv. in l. Claudian. Epigram. quod eſt de Phœnice p. 973.*) à quibusdam nuncupata, cum Aſſyriam quidam, Arabem quidam, Judam alii faciant, ut iterum *è Barthio* (*c. l.*) patet. Ægypto ſacram prodidit (*in Euterp. ſ. l. 2. p. m. 51.*) *Herodot.* Apud Arabes naſci & in Ægypto ex ſuo buſto redigi in vitam, *Solinus* (*Polyph. c. 36.*) memorat. Quomodo naſcitur apud Arabes, qui in Ægypto redigitur in vitam? Quærit (*c. l. Barthius*) quingenteſimo quoque Anno in Ægyptum venire, reliqvum tempus in India circumvolare, *Philoſtrat.* (*l. 3. de Vit. Apollon. c. 14.*) ex Indorum teſtimonio annotavit. Adde *Petr. Texel.* (*l. 2. Phœnix viſ. & audit. c. 1. §. 9. p. 142. & l. 3. c. 20. §. 1. p. 373.*). Quinquaginta annis hanc vivere, iterum *Herod.* (*c. l.*) *Ovidius* (*l. 15. Metamorph. v. 395.*) *Hieron.* (*Epiſt. ad Præſid.*) *Ambroſ.* (*l. de Fid. Reſurrect.*). Quadraginta & quingentis, *Mela* (*l. 3. c. 8.*), *Solinus* (*c. l.*) Sexcentos *Philoſtratum* annos notaſſe, *Raph. Volaterran.* (*l. 25. Philol. f. 605.*), ſed incongruè, cujus errori unius interpunctionis opera ſubvenire laborat *Jac. Thomaſ.* (*c. l. §. 35. p. 86.*), ſexcentis ſexaginta *Plinius* (*l. c.*), Mille *Martial.* (*l. 5. Epigr. 7.*)

Qualiter Aſſyrios renovant incendia nidos,
Una decem quoties ſecula vixit avis.

Mille & quadringentis ſexaginta, *Tacitus* (*l. 6. Annal. c. 28.*) *Cheremon Ægyptius* ſex annis & ſeptem millibus, ut (*ad h. l. Martial. p. 365.*) commentatur *Matth. Rader.* Add. *Georg. Caſp. Kirchmaj.* (*Diſſ. Zoolog. 3. c. 1. p. 63.*), *Petr. Texel.* (*c. l. l. 3. c. 18. §. 3. ſq. p. 368.*): Quicquid ſit, Poëtæ hæc quam Philoſopho naturali digniora, ideò Phœnix vitæ longiſſimæ fuit Symbolum.

§. 25.

Et cum è cineribus ſuis ſe ipſam reſeminare perhibeatur, corporum noſtrorum Reſurrectionis futuræ certum proſtat argumentum reputata. Accipe pleniſſimum ac firmiſſimum hujus ſpei (Reſurrectionis corporum) ſpecimen, diſſerit *diſertiſſimus Tertullian.* (*l. de Reſurrect. c. 13. p. 43.*); ſiquidem animalis eſt res, & vitæ obnoxia ac morti: Illum dico Orientis alitem peculiarem de ſingularitate famoſum, de poſteritate monſtroſum, qui ſemet ipſum libenter funerans, renovat, natali fine decedens atque ſuccedens iterum Phœnix. Doceat nos Phœnix, *inquit* (*c. l.*) *D. Ambroſ. allegatus ab Andr. Rivino* (*ad Dracont. Hexaëm. l. 1. v. 534.*) exemplo ſuo Reſurrectionem credere, qui ſine rationis percepti-

ceptione ſibi inſignia reſurrectionis inſtaurat. Adde, quæ præterea prodidit *Joh. Pier. Valerian.* (*l. 20. Hieroglyph. p. 239.*) *Exc. Jac. Thomaſius* (*c. l. §. 199.*) *& Paul. Zacch.* (*l. 4. quæſt. Med. legal. Tit. 1. qv. 11. n. 4. p. 369.*) *Joh. Tack.* (*Phaſ. Philoſ. 3. p. 24.*)

§. 26.

Enim verò quod ad mortem Phœnicis attinet, commentatur *nunquam ſine laude allegandus Thomaſius* (*c. l.* §. *11. p. 80.*), ſciendum, quæ de genere mortis huic avi ſubeundæ hodie maximè viget opinio, Phœnicem videlicet vivi-comburio interire, non ab Ægyptiis eam ad nos, ſed à Græcis perveniſſe. Nam ex Ægyptiorum doctrina quidvis hic potius, quam rogus, aut incendium memoratur. De hac Ægyptiorum doctrina *Plinius* (*c. l.*) locutus fertur. Seneſcentem Caſia thurisque ſurculis conſtituere nidum, replere odoribus & ſuper mori. Ex oſſibus deinde & medullis ejus naſci primò ceu vermiculum: inde fieri pullum, principioque juſta funeri priori reddere & totum deferre nidum propè *Panchajam* in Solis urbem & in arâ ibi deponere. Ita ſolus de mortis genere diſſenſus Græcum Phœnicem diſtinguet nobis ab Ægyptio. Illi enim conflagratio, huic mors naturalis (ita plerisque viſum,) vitam intercidit, concludit bene *Thomaſius* (*c. l. §. 44. p. 88.*), cujus in hac materia induſtria & curioſitas, ne plura in medium producam, facit.

§. 27.

Chemicâ ſcientia non imbuti ad bruta & homines reſuſcitata confugiunt, colliguntque quidam inde Ethnicos ſcriptores Phyſicos Reſurrectionis poſſibilitatem credidiſſe. Ita *Plinius*, quamvis DEO impoſſibilem defunctorum reſtitutionem aſſerat, (*vid. ſupra §. 3.*), horum tamen, qui elati revixerunt hiſtoriam texuit (*l. 7. c. 52.*), & herbas allegat (*l. 25. c. 2.*), quibus ad vitam Draconis catulum & hominem revocatos antiqui prodiderunt, adeoque reſurrectionis in genere poſſibilitatem non penitus rejeciſſe videtur. Differentiæ hic locus eſt; corpus adhuc ſolidum, & non putrefactum reſurgere, aut reſuſcitari poſſe, Ethnicis non ita durum credere erat, atque in pulverem & cineres reſolutum, adeoque penitus deſtructum. *Add. ſupra* (*§. 11.*). Ita hujusmodi hiſtoriarum hiſtoricorum gentilium libri referti deprehenduntur ab his, quibus iſta curæ, ut ex dicendis apparebit.

§. 28.

Hyeme papiliones & Muſcas mortuas deliteſcere, ſolari autem, aut alio calore reviviſcere nemini non notum. *Vid. Franc. Baco Verulam.* (*Sylv. Sylv. Cent. 8. n. 746. col. 957.*). Muſcis humore exanimatis *Plinio autore* (*l. 11. c. 26.*)

vita redit. *Add. Petr. Apon.* (*in ſ.10. probl. Ariſt. 68. f. 118. a.*). *P. J. Faber* (*l. 3. Panchym. ſ. 5. c. 5. p. 358. Pallad. Spagyr. c. 2. p. 751.*). *Fortun. Licet.* (*l. 1. de Spont. viv. ort. c. 39. & l. 3. c. 54.*). *Joh. Amoſ. Comen. Phyſ. Ref. c. 10. Opp. p. 168.*). *Joh. Tack.* (*Phaſ. Philoſ. 3. p. 39.*). *Henr. ab Heer.* (*obſ. rarar. 9.*)

§. 29.

Idem de avibus & reptilibus quibusdam alii. Hirundines Autumno emori & Vere adventante reviviſcere communis fert fama. Hinc reſurrectionis imaginem hirundine ſe inveniſſe, proclamat *Georg. Piſides* (*Coſmurg. v. 1305.*)

Ἄνθρωπε τιμᾶν τὴν ἀνάστασιν μάθε,
Λαλὸν θεωρῶν ἐκ τάφου χελιδόνα.
Diſcas homo fidem reviviſcentiæ
Videns loquacem de ſepulchro hirundinem.

Vertit *Piſidæ* pollicem premens (*c. l. p. 170.*) *Joh. Henr. Urſin.* Nec diſſenſit *Hieron. Elver.* (*Deambul. Vernal. n. 76. p. 142.*). Meritò dici poſſunt (hirundines) imago reſurrectionis noſtrorum corporum. Hinc etiam primitiva Eccleſia uſa eſt ſimilitudine contra Ethnicos pro reſurrectione mortuorum. In quem cenſum venit quibusdam:

Ciconia grata, peregrino hoſpita,
Pietati cultrix, gracilipes, crotaliſtria,
Avis exul hyemis, titulus tepidi temporis.

Quos verſus elegantes vocat *Frid. Taubmann.* (*in Plaut. Turcul. a. 3. ſ. 2. p. 1425.*) & *Petronio* aſcripſit *Mich. Neander* (*p. 2. Phil. Phyſ. p. 397.*) & *Jacob. Dalechamp.* (*in Plin. l. 20. c. 13. p. 462.*), ſeducti forſan à *Cæl. Lud. Rhodig.* (*l. 3. lect. antiqv. c. 34. col. 1316.*) & *Petr. Crinito* (*l. 4. de honeſt. diſcipl. c. 13. p. 168.*). Sed *Petronium* evolventi *Publium* ille allegat. Quid ſi de *Publio Mimo* interpreteris? Conjicit *Franc. Daniel.* (*in not. ad h. l. p. m. 61.*), nec ineptè forſan, quamvis & *Decio Laberio* eos aſcribant, qui in augendo *Baſil. Fabri Latinitatis Theſauro* tempus poſuerunt.

§. 30.

Retulit vetuſtas hirundines hybernacula transmigratione loca calida ſibi quærere, de quibus & Milvis *vid. Ariſtot.* (*l. 8. Hiſt. animal. c. 16.*), qui & anteà (*c. l. c. 12.*), in genere de avibus id tradiderat. Cur autem in alias regiones transvolent Hirundines, cauſas egregiè expoſuit *Joh. Bodin.* (*l. 3. Theatr. nat. p. 364.*). Cum hominem alimentis omninò inutiles ſint, nec cibum hyeme reperire, nec avium rapacium cibo inſervire (omnes enim incredibili celeritate transvolant,) poſt æſtatis ac muſcarum interitum, officio quod illis à condi-

tore

tore præſcriptum erat perfunctæ, ne poſt æquinoctium autumnale flantibus coris intereant, ad oras maritimas gregatim feruntur. Huc reſpexiſſe *Jeremiam Prophetam (c. 8. v. 7.)* ſunt qui putant. Cum volatu inſectorum familia nutriantur, alia cauſa præterea his jungenda. Conſtat autem ſingulis annis ſingulas deplumari aves, ne ſcilicet plumæ & pennæ in immenſum augeantur volatuique officiant. Ne igitur iis deplumatis egeſtas mortem inferat torpore corripiuntur, quo correptæ nec famem ſentiunt, ac vaporum per poros vibratione cum plumis vires exſolvuntur emoriunturque. Digitum eò intendit *Claudian. (l. 1. in Eutrop. v. 117.)* dum cecinit:

Vel qualis gelidis pluma labente pruinis
Arboris immoritur trunco brumalis hirundo.

Et Georg. Piſides (Coſmurg. v. 1296.)

Bruma reducta premitur & ſubducitur
Inque arboris ſibi fabricat trunco domum,
Ubi faſciis latet involuta ligneis
Veſtisque tegmen exuit plumatilis,
Idemque vere mox redinduit novum
Velut ex ſuo redux ſepulchro mortuus.

vertit illos *Piſidæ* Jambos *Joh. Henr. Urſin. (l. 3. Annal. Sacror. c. 7. p. 170.)*

§. 31.

Latibula iſta in ædibus dum conglobantur in locis occultis inveniunt, aliquando in ſtagnorum profunditate, è qua non rarò à piſcatoribus extractas Exemplis *à Mich. Neandro (p. 1. Phyſic. p. 415. ſq.)* collectis conſtat. Memini me plures quam quos medimnus caperet, hirundines arctè coacervatas, intra piſcinæ cannas ſub glacie prorſus ad ſenſum exanimes; pulſantes tamen, reperiſſe *Zach. Neucranz. (de abſtruſ. Reſpirat. negot. c. 10. §. 5.)* commemorat. *Conf. Henric. Oldenburg. (Act. Philoſ. Angl. A. 66. p. 288.)*, & ex eodem *Journal des Savans (Tom. 3. Ephem. 2. p. 23.) Athanaſ. Kircher. (l. 8. M. S. ſ. 4. c. 1. p. 92.)*. Diſtinxit inter Riparias, Murarias & Domeſticas *Celeb. Joh. Nicol. Pechlin. (de vit. ſub Aqv. c. 3. p. 36.)*. Ripariæ, *inquit*, vel ſcopulis adhæreſcunt, quales ipſe vidiſſe memini in littore maris mediterranei prope Terracinam; aut arenarum cuniculis affiguntur, quemadmodum in arenoſis Selandiæ Batavicæ collibus accidere intellexi; vel etiam volubili commercio per maris ſpecies errantes intercepto ſubitò aëre, vel denſato merguntur; id quod præ cæteris ſemper portentoſum viſum avicolas aëris hoſpitas adeò aquarum frui conſortio, ut poſt longiſſimi etiam temporis diluvium vivaces reſurgant, & deſertas ante auras æquali

vigore

vigore repetant. Agreſtes vel cava vallium (ea enim potius, quam ſumma petunt, quod athmoſphæra, quo terræ plano propior, hoc calidior,) aut deſerta quærunt Sylvarum, ubi frigoris injurias temperant opaca; ſaltem ex natura aëris, cui aſvetæ alia atque alia latibula. In nidis aliquando tanquam mortuas deliteſcere *Joh. Heidfeld* (*Sphing. Theol. Philoſ. c. 6. p. 161.*) annotat. Id verò à noſtris quod non obſervatum, eſt quod maximè miror, quamvis id ſe comperiſſe *Hieron. Elver.* (*Deambul. vern. n. 76. p. 142.*) affirmet. A noſtrorum hominum nonnullis narrari memini, commentatur *Caſp. Barth.* (*in Claudian. l. 1. in Eutrop. v. 117. p. 1297.*), formas induere neſcio quales piſciculorum, ita in ripis fluminum usque ad ſpirantem Favonium deliteſcere: Eo ver revehente ſenſim rurſum implumeſcere & avium ſe choro velut poſtliminiò reſtituere. Alii flumina quidem ſubire perſvaſum habent, ſed in iis tuberculi, quadam imagine obvelatas latere, uligine obrutas, & in latebras ripeſtres correpere quam profundisſimas; ſæpius accidiſſe affirmantes, ut caſu in locum igne calidum illatæ etiam media hyeme de veterno illo morticino ſubitò revixerint. Sed eorum fides ſit penes autores, certè tamen homines quam pro talibus fingendis ſimpliciores. *Hæc Barthius.* Alios qui concinunt ſcriptores, excerpſit *Cl. Jac. Thomaſ.* (*Diſſ. de Hibern. Hirund. §. 25. ſq.*), unde liquido conſtat, *concludit Pechlin.* (*c. l. p. 38.*), nullum adeò eſſe avium ſ. religionem, ſ. naturalem ductum, qui eas in ſeptentrionem evocet magis, quàm alias partes; ubiq; latent & hic & alibi, in calido perinde & frigido aëris tractu. Igitur verni temporis ſub adventum in vitam videntur redire. Scilicet & Ciconiæ hyemali frigore in lacubus latere perhibentur. Ita *Bapt. Fulgoſius* (*l. 1. Memor. c. 6. p. 55.*), quis fieri poſſe arbitretur? aut quas rationes afferre poſſit ejus rei, quæ à *Gervaſio Tibelliſio Arelatenſis regni Mareſcallo ad Ottonem quartum* ſcripta: In lacu enim ejus regionis, *monuit*, quosdam piſcationi operam dantes hyeme multas ciconias veluti mutuas rete in ſiccum traxiſſe: quæ tanquam ſimul junctæ mutuo roſtra ano infixa habebant & calefactæ vivæ fuerunt inventæ. *Vid. Athan. Kircher.* (*l. 8. M. S. ſ. 4. c. 1. p. 94.*). In Lotharingia quoque juxta Metenſem urbem in quodam alio lacu ſalutis anno 1467. permultæ aliæ Ciconiæ inventæ fuerunt, quæ in thermis calefactæ revixerunt. Quamvis & *Plinio* (*l. 10. c. 23.*) non dubium ſit, è longinquo venire eas eodem, quo grues modo. Inde peregrina avis *Phædro* (*l. 1. Fab. 26.*). Nec eſt, quod quis è *Petro Bellonio* reponat (*l. 2. obſ. c. 30. p. 259.*), in certam regionem Ægypti aves aquaticas hyeme commeare tantâ copiâ, ut agri & prata ab iis albeſcant, præſertim autem Ciconiis. Quæ namque ſequela Ciconiæ in certa regione Ægypti in magna

copia

copia reperiuntur, ergò ex Europa hyemali tempore ad ea loca commearunt. Quid obſtat cur non indigenæ eſſe poſſint, perque totum annum ibidem habitare, cum Ranarum & Serpentum copia, ciconiarum eſca, luxuriet. Gemella huic eſt illa *Caſp. Schwenckfeld. (l. 4. Theriotroph. Sileſ. p. 256.)*: Ciconiæ hyeme loca calidiora quærunt Africæ & Indiæ, injurias frigoris fugientes. Quod & *Hollandi* teſtantur, qui cum ante quinquennium novas terras inquirerent, menſe Januario in Inſula quadam maris Indici Ciconias plurimas conſpexerunt. Nec frigoris cauſa latibula quærere eas certum eſt, ſed alimentorum inopiâ, cum cicuratæ ciconiæ tota hyeme apud nos vivant, ſi brutorum extis & aliis cibis nutriantur.

§. 32.

Majus Naturæ miraculum eſt, quod fertur de paſſere, vicilino qui juxta Mexicum invenitur, profitetur *Hieron. Cardan. (l. 7. de Rer. Varietat. c. 369.)*. Hic ape magnâ haud major eſt, ſeu crabrone: pluma tamen veſtitur, ut par eſt, tenuiſſima, roſtro longo & gracili: alitur rore ac melle & florum ſuccis. Octobri menſe uno pede annixus ramuſculo hæret usque ad Aprilem, loco tecto, atque ita mortuus velut jacet: cum redeunt flores, reviviſcit: atque eâ de cauſa paſſerem reſuſcitatum vocant. Eadem de avicula Gaurnumbi ex Aliis *Eraſm. Franciſci (Dialog. 12. Die alleredelſte Veränderung der gantzen Welt p. 153.) Franciſc. Xymenes ſcribit, allegante Guilh. Piſone (l. 1. Hiſt. utr. Ind. Hiſt. med. c. 30.)*: aviculas quasdam à Mexicanis Huitzitzil appellari; teſtaturque eas non diutius vivere, quam durantibus floribus, iisque decidentibus roſtello ſuo affigi arborum truncis, & ſex menſes ita immotas, ſ. mortuas, ſ. jejunas manere, donec pluviis redeuntibus Flora rurſum campos veſtiat. Non dubito, quin unica ſit avis diverſis nominibus expreſſa, in hoc ſolum differentes, quod una pedibus, altera roſtro arbori ſe applicet, & ita emortua quaſi pendeat. De iisdem verò argute *philoſophatur J. N. Pechlin. (c. l. p. 47.)* Quod *Xymenes* florum defectu emori beſtiolas *ſcribat*, leviter id quidem & minus accuratè; eadem enim athmoſphæra ſupra proportionem tenuis & rara, quæ floribus ſuccidum intervertit alimentum beſtiolis iſtis ſuam ex parte lympham, qua liquoris conſtat ratio, & aëris emungit particulas. Sanè ex quâ cœli temperie florum æſtimatur figura, ex eadem aviculæ vitam pendere non immeritò dixeris. Credo ſummam aëris raritatem, nam proportio requiritur, in culpa eſſe, quod nec veſiculæ commode inflari, aut pectus illud muſculis pro illa parvitate grave expandi ſatis, ipſumque adeò corpus ſuſtineri

fluidi ſubtilis minietate, ut planius loquar, poſſit. Et hanc rationem cum in aliis Exemplis locum inveniat facilè, hic inſerere operæ pretium duxi.

§. 33.

Piſces etiam ſuo elemento velut immori, *ſæpius laudatus Pechlin. (c. l. c. 4. p. 50.)* abunde explicatum dedit. Idem de ſerpentibus, Ranis, & Bufonibus (*p. 60. ſq.*). De Ranis vulgò tradunt ſemeſtrem his eſſe vitam & poſt in limum reſolvi, qui Vere repetente iterum in ranas faceſſit. Mirum *narrat Plinius (l. 9. c. 51.)*, ſemeſtri vita reſolvuntur in limum nullo cernente, & rurſus vernis aquis renaſcuntur, quæ fuere natæ perinde occulta ratione, cum omnibus annis id eveniat. Concinit *Hieron. Cardan.* (*l. 1. de Sanit. Tuend. c. 30 p. 95.*). *Athan. Kircher.* (*l. 12. M. S. ſ. 1. c. 9. p. 365.*), qui & novam Ranarum geneſin exhibuit, (*ib. ſ. 2. c. 7. p. 392.*). Memini ego in itinere ex Neapoli Italica Dicæarchiam verſus, Ranis pluiſſe, *perhibet Ælian. (l. 2. de Animal. c. 56. p. 133.)* quarum anterior pars binis innixa pedibus repebat, poſterior adhuc informis & tanquam è cœno humido coalita trahebatur.

Semina limus habet virides generantia ranas:
Et generat truncas pedibus, mox apta natando,
Crura dat, utque eadem ſint longis ſaltibus apta;
Poſterior partes ſuperat menſura priores.

Cecinit (*l. 15. Metam. v. 375.*) *Ovidius.* Junxit ranis ſerpentes *Joh. Marc. Marci (p. 4. Philoſ. Reſtit. ſ. 1. p. 391.)* eosque in limum reſolutos vim ſeminalem ſervare incorruptam, indeque Vere novo aliud ſibi corpus architectari, ſcripſit.

§. 34.

Multa hic in medium afferunt de inſectis. Inſecta oleo inuncta emori, olim jam *Ariſt.* (*l. 8. hiſt. anim. c. 27.*); *Ælian.* (*l. 4. de Anim. c. 18.*) & *Plin.* (*l. 11. c. 19. & l. 12. c. 53.*); *Alex. Aphrodiſ.* (*ſ. 1. probl. 64.*); *Galen.* (*l. 2. de Simpl. c. 20.*) prodiderunt. Inde de Bombycibus *Marc. Hieron. Vida* (*l. 2. de Bombyc. v. 91.*)

Præterea liquido reſpergi corpora olivo
Mors erit extemplo, ah miſeris, lucemque relinquent.

Add. *Marcell. Malpigh. (de Bombyc. p. 31.)*. Nec oleum id ſolum præſtat, ſed omnia pingvia. Ita, ſi muſcæ venter butyro linatur, oppido exſpirabit. Obſtruuntur nempe comprimis ab oleo & pingvibus trachearum orificia & ideo ſuffocata intereunt inſecta. *Add. Th. Williſ. (de Anim. Brut. c. 3. p. 19.) J. N. Pechlin. (c. l. c. 2. p. 33.) Joh. Jac. Harder.* (*Apiar. obſ. 3. p. 8.*), ut non immerito

ritò dubites, utrum cauda inſecta reſpirent, quod *Guilh. Harveo* (*Exerc. 2. de Mot. Cord. & Circ. Sangv. p. 159.*), ut ſe experimentis quibusdam poſſe demonſtrare arbitratus fuerit, placuit, erroremque veterum recoxit *Andr. Libav.* (*l. 6. Hexaëm ſ. 16. p. 549.*), non eſſe interceptionem reſpirationis, ſed transſpirationis: Apes tamen oleo madefactas, & emortuas aceto affuſo in vitam redire, *Joh. Bapt. Porta* (*l. 5. Phytogn. c. 1. p. 305.*) aſtruxit, hauſit id forſan è *Vincentio* (*l. 20. ſpec. hiſt. nat. c. 86.*), qui id ſe *Ambroſio* (*l. 5. Hexaëm. c. 22.*) debere fatetur, & qui etiam *Baſilii* (*Hexaëm. Hom. 8. c. l. c. 74.*) adduxit: Apes oleo madefactæ pereunt meatibus obſtructis, aceto autem ſtatim affuſo rurſus reviviſcunt tranſitibus reſeratis. Add. *Andr. Libav.* (*c. l.*), quod ſi & celerrime capite illito exponantur ſoli, vitam recuperare *Philoſophus* (*l. 8. hiſt. anim. c. 27.*) *prodidit.* Condunt autem cineribus calidis, aut potius iisdem aſperguntur, aut ſolis aut ignis calori exponuntur. Sal ipſis præterea aſpergere jubet *Paracelſ.* (*l. 5. de Nat. Rer. p. 897.*) & *Martin. Panſa* (*de Vit. Proròg. Part. Theor. Special. c. 1. f. 6. a.*), Spiritus interior ob humiditatem penetrantem quaſi corrumpitur & enecatur, qui poſteà, cum cinere conduntur hæc animalia, conſumto humido cinerum calore, reſuſcitatur, *judicat* (*Prolegom. in l. de Inſect. p. 7.*) *Ulyſſes Aldrovandus.*

§. 35.

Thelyphonon herba, ab aliis Scorpion vocatur, intimat *Plinius* (*l. 25. c. 20.*) propter ſimilitudinem radicis, cujus tactu moriuntur Scorpiones. De Teliotrophio idem commemorat *Athan. Kircher.* (*l. 3. Mund. Magnet. p. 1. præluſ. 2. p. 381.*), quod (in *Magnet. Regn. Nat. ſ. 1. c. 3. p. 15.*) repetit. Elleborum album contra reſuſcitare redidit, & quidem radicem ejusdem *Sylv. Ratray* (*Adit. ad Symp. & Antipat. p. 22.*). Succum Ellebori Albi habet *Franc. Redi.* (*de Inſect. p. 141.*). Scorpionum geneſin artificialem delineat iterum *laudatus Kircher.* (*l. 12. M. S. ſ. 2. c. 6. p. 387.*). Mori quadrantis horæ ſpatio, ſi ſingulis illorum ſupra dorſum tres aut quatuor guttæ olei olivarum inſtillentur (*Fr. Red. obſ. de Viper. p. m. 97.*), ubi inſimul miratur, quod *Albertus M.* (*l. 26. de Animal. f. 105. b.*) ſcripſerit: Hoc quod vidi de hoc animali, eſt, quod cum merſiſſem in oleo olivæ 21. diebus vixit in vitro ambulans in fundo olei & 22. die mortuum fuit, & elevabantur ampullæ de juncturis annulorum ejus in omni parte in oleum. An hoc modo enecti reſuſcitari poſſint, cum ignariſſimis ſcio.

§. 36.

Locuſtæ mortuæ reviviſcere dicuntur, *Gerh. Joh. Voſſius* (*l. 4. Idol. c. 97. p. 1638.*)

p.1638.) notat; Quod crederem, ſi Acridophagi populi in alata quædam pediculorum genera ante mortem reſolvantur, quod ex aliis recitat *Hieron. Mercurial.* (*l.2. lect. Variar. c.20.p.116.*). Add. *G.H. Velſch.* (*l. de Ven. medinenſ. c. 2. p. 43.*). *Dav. Beck.* (*Experim. circ. rer. nat. princ. p. 242.*). Ita Salmonem Angvillis ali, & has etiam ex inteſtinis affusâ aqua prodire ſeu generari, *Th. Bartholin.* (*Diſſ. 6. de Med. Dan. Domeſt. p. 286.*) dixit obſervatum. De vipera *Georg.* Stengel. (*de Monſtr. c. 2. §. 12. p. 66.*), ſeqventia retulit: Vidi ego præſtantem Medicum, qui cum viperam triduo ſuſpendiſſet, & ſuffocatam arbitrans, ſuper infuſo undique gypſo, proſiliente beſtiâ vivâ ac ſibilante, ac carcerium ſuum quærente periclitatus eſt. Vidi & ipſe viperam, *pergit*, è gypſato ſepulchro redivivam.

§. 37.

De Apibus iſta *Petr. Joh. Faber* (*l.3. Panchym. ſ.5. c.2. p.355. & c.5. p.358.*): Enaſcuntur apes ex ſe ipſis, ut ipſe Phœnix, & Formicæ ſibi tumulum & ſepulturam ipſæmet conficiunt, dum ad ſenectutem vergunt, ex humiditate viſcoſa aëris ſibi glomerant neſcio quid, ovi ſimile, in quo includuntur & quaſi ſepeliuntur, juvenes verò illud ovum in cellulas & tuguriola deponunt, ibique calore & fotu Solis exſurgunt, novæ apes & recentes. Plura de Formicarum ovo *alibi* (*Oolog. General. Diſſ. 2. §. 9. p. 61.*). Curioſa habet de Apum Nymphis, ita namque vocat *Vir ingenioſus & judicioſus Joh. Svammerdamm* (*Hiſt. Inſect. General. p. 92.*); deque Formicarum (*p. 176.*). Inſecta in transmutationibus emori & reſuſcitari *Joh. Marc. Marci* (*p.3. Phil. Vet. Reſtit. ſubſ.3. p. 375.*) prodidit.

§. 38.

In Sicilia, referunt, aquæ vorticem eſſe, in quem merſæ aves reliquaque animantia ſuffocata vitæ reſtituantur, *Ariſtot.* (*de Mirab. Auſcult. p.m. 1086.*) meminit. Ad *Agnanæ lacum* eſt Antrum, ubi ingreſſum animal quaſi moritur: ad aquam verò delatum reviviſcit, *ſcribit Th. Campanella* (*l. 4. de Senſ. Rer. c. 7. p. 64.*). Spelunca iſta Antrum canis (*la Crotta de Cani*) inter Neapolim & Puteolos conſpicienda verſus ſeptentrionem. In hanc quatuor cum dimidio paſſus longam duos circiter latam, altam verò dimidiam hominis ſtaturam, occurrentis ruſtici manibus ereptum catellum hilarem & pulcherrimum pedibus alligatum dimidio ſolum corpore ingreſſus ſodalitii noſtri Hybernus quidam faciendi periculi gratia introduxit: Citius autem, quam bis orando abſolvi poſſet Oratio Dominica retractus canis Apoplexia vel Syncope affectus ſine ſenſu & motu fixis & inverſis oculis viſus eſt; Verum vinculis ſuis ſolutus & vicini nec plus 12. paſſus diſtantis *Agnani lacus* aqua conſper-

ſperſus, momento quaſi ad vitam redire, latrare, ſaltitare & abblandiri nobis, non ſine ſtupore, obſervatus eſt, ploranti ruſtico redditus, narrat *Joh. Nicol. Binninger* (*Cent. 1. obſ. 22. p. 25.*). Alia experimenta recitant *Kircher.* (*l. 4. M. S. ſ. 1. c. 5. p. 191. ſq.*). *Joh. Fabr. Lync.* (*Expoſ. ad Nard. Ant. Recch. Animal. nov. Hiſpan. p. 782.*). *Chriſt. Franciſc. Paulin.* (*ſ. 2. Cynogr. membr. l. c. 3. §. 7. p. 90.*) *Joh. Beverovic.* (*p. 1. Theſaur. Sanitat. c. 2. p. 7.*). *Maximil. Miſſon.* (*p. 4. Itiner. Epiſt. 23. p. 384.*)

§. 39.

Nullum unquam animal à mortuis reſuſcitatum legimus, indicat *Henric. Cornel. Agrippa* (*de Vanit. Scient. c. 102.* quo ad Aſini Encomium digreditur *p. m. 243.*), præter aſinum illum, quem *B. Germanus Britonum Epiſcopus* in vitam revocavit, quo inſigni miraculo oſtenſum videtur, aſinum ipſum etiam poſt hanc vitam participare immortalitatis. Sed in trabalem errorem impegiſſe *Agrippam*, ſequens *Th. Barthol.* (*de Peregrin. Med. p. 36.*) evincit narratio: In oppido & Caſtello (Apuliæ) *Paulo* maritima aſcenditur per colliculum ad Monaſterium *S. Franciſci*, ubi *S. Franciſcus de Paula* habitaverat. Ibidem fons eſt limpidus ejusdem nomine inſignitus, in quo ad vitam dicitur revocaſſe piſces aſſatos ad ſe delatos, in cujus rei fidem ſervatur in templo patina, in qua cocti & reſuſcitati. Contrariatur Agrippæ non infimus ſui ordinis ſocius, *H. Engelgrave* (*p. 2. Cœl. Empyr. p. 799.*) Aſinina capita S. Nicolaus aſinis reſtituit, *è F. Ant. Beatillo* (*in Vit. Ambr. Nolan.*) dum ſcripſit: Feſtivum & hoc, & inter miranda, quæ Myrenſis Antiſtes (Nicolaus) patravit maximè ridiculum miraculum. Nolam ipſe cum Diacono, aſinis ambo inſidentes, proficiſcebatur, quo eodem tempore ad idem hoſpitium, alii quoque equis aut lectica vecti, divertebant. Quod ut vidit ſtabularius, hypocritam S. Nicolaum ſugillavit, qui hac humilitatis ſpecie ſe ſanctum venditaret. Ut igitur illum, cum ſocio ultro perrecturum, equos ſumere cogat, de nocte utrumque aſinum capite obtruncat. Diaconus mane venit, ut aſinos itineri pararet, & non niſi trunca capitibus videt cadavera. Accurrit ad D. Nicolaum, qui ſubridens, accipe, *inquit*, acum cum filo & aſſue capita cadaveribus, & divino auxilio ad vitam redibunt aſini ac ſibi nobisque reſtituentur. Juſſa exequitur Diaconus, rejecta in angulum accipit capita, ſed ut adhuc tenebræ erant, caput ſubnigri aſſuit albo, atque ita cum alieno capite uterque aſinus revixit, mirante cum ſocio ſtabulario & veniam delicti poſtulante. Stupendum miraculum in aſinis perpetratum marginale habet & ſanè dignum quod Mileſiis fabulis inſeratur.

§. 140.

Motum oſſium ſepultorum è terra, in Ægypto etiam in Reſurrectionis futuræ teſtimonium relatum comperio. Quid verò de iſto ſentiendum ſupra (*l. 2. Tit. 5.*) monitum. *Lucomorios* populos ſingulis annis à 27. Novembr. usq; ad 24. April. ſecedere ſub terram, mori, & exacto prædicto tempore, reviviſcere, & in auras prodire olim fama ſparſa. Inter hiſtoricos, qui id in literas retulerunt, eminet *Guagninus (p. 2. Rer. Polon. p. 207.)*, è quo *Henric. Kornmann. (p. 2. m. m. c. 41.)*, *Strozz. Cigogna (l. 4. omnifar. Mag. c. 7. p. 535.)*. *Franciſc. Citeſ. (de Abſtinent. Conſol.)*, *Dan. Sennert. (l. 3. Med. Pract. p. 1. ſ. 2. c. 7. p. 77. ſq.)*. *Eraſm. Franciſc. (p. 2. Theatr. p. 935.)*. Sed hos ſubterraneis hominibus acc enſeas, quos aëris & frigoris inclementia loca ſubterranea ad tempus petere cogit.

§. 41.

Propius ad ſcopum collimant obſervationes, quando quosdam ſponte revixiſſe legimus; quosdam ab aliis reſuſcitatos. Prioris generis, quos elatos revixiſſe cenſuit *Plin. (l. 7. c. 52.)* *Eris, Armenii filius, natione Pamphylius*, multis acceptis vulneribus inter mortuos ad decimum diem usque relictus, deinde duodecimo ad ſepulturam ſublatus in rogo revixit, & mira quædam ſibi viſa, dum ex animis jaceret, narravit. Hiſtoriam vide ſis *ap. Platon. (l. 10. de Republ. p. m. 528.)*. De hoc illud *Georg. Hornii (ad Sulpic. Sever. l. 1. hiſt. ſacr. p. 219.)* addere lubet. Hautquaquam dubito, *ſcribit*, quin *Eris Armenius* ſit ille miles Syrus, qui contactu oſſium *Eliæ* ſuſcitatus. Quis enim dubitet, famam de eo longè lateque ſparſam ad Græcos perveniſſe? quia autem Syria Aram, hinc ipſi eum fecere Armenium. *Clement. Alex. (l. 5. Stromat. p. m. 436.)* *Zoroaſter* vocatur, ubi hæc leguntur verba: Hæc conſcripſit *Zoroaſter, Armenii filius, genere Pamphylius*, in bello mortuus cum eſſem apud inferos exiſtens à Diis didici. Hunc *Zoroaſtrem* cum duodecimo die poſt mortem in rogo poſitus revixiſſe, ac fortaſſe quidem reſurrectionem, fortaſſe autem & illæ tacitè ſignificat, quod per 12. ſigna animæ viam capeſſunt ad aſſumtionem. *Vid. Petr. Dan. Huet. (Demonſtr. Evang. p. 151. & p. 1041.)*, qui pro Armenio Armonium eſſe legendum è *Plutarcho & Ænea Gazæo* confirmare ſatagit. Nec *Platoni* adhibeo fidem, *judicat Anton. Santorell. (Poſt. Prax. c. 40. p. 134.)*. De *Ero Pamphilio*, ſed illud confictum putat, ut aliquam proprio placito de egreſſu animæ à corpore, & ejusdem ad corpus regreſſu, aſtrueret fidem, aut non fuit ille miles motu omni & ſenſu deſtitutus. *Platonem* id confixiſſe, ut metu inferorum homines à peccando deterreret *Juſtinus Martyr. (in Paræneſ.)* ſu-

ſuſpicatur. Spectat huc *Theſpeſii* hiſtoria *ap. Plutarch.* (*l. de Ser. Num. vind.*). De puero ſepulchro mandando reviviſcente *Joh. W. Valvaſor* (*l. 11. Carinth. ſ. 5. p. 1. p. 717.*). Plura collegit *Th. Zwinger.* (*l. 18. Theatr. col. 850.*) *Illuſtr. Georg. Hieron. Velſch.* (*Cent. 1. obſ. n. 100. p. 67.*), ubi etiam mulieris Colonienſis hiſtoriam verſibus deſcriptam exhibet. Simile exemplum de virgine Bohemicâ annotavit *Bohusl. Balbin.* (*Dec. 1. Miſc. Bohem. c. 18. §. 3. p. 215.*). De Artificis Conjuge Apoplexiâ tactâ nomine *Men vache Zupotiers*, idem ſuo tempore accidiſſe, teſtatur *Max. Miſſon.* (*p. 1. Itiner. Epiſt. 5. p. 51.*), dedi etiam quædam collecta *ſuprà* (*Diſſ. general. ſ. 1. de Cadav. §. 12.*). Inde cecinit *Manil.* (*l. 4. c. 1. v. 71.*):

Ex ipſis quidam elati rediere ſepulcris
Atque his vita duplex, illis vix contigit una.

§. 42.

Quis dicitur ter inter mortuos numeratus in S. S.? quærit *Athanaſ.* (*Ad Antioch. qv. 64. T. 2. f. 291.*), & reſpondet, de *Jona* id manifeſtum eſt. Nam uti vetus fert fama hic viduæ fuerat filius, quem *Elias Propheta* ex morte in vitam revocavit: iterum in Ceto vita functus eſt, & tertium ſupremum obiit diem. Quod ad primum aſſertum, languidum applauſum à Theologis noſtris tulit, cum temporis ratio inter hunc & illum diſſonet. Nam *Elias* Sareptanæ filium circiter A. M. 3040. reſuſcitavit, & anno 3056. *Joramo* imperante, in cœlos translatus eſt (*2. Reg. 2. v. 11.*). Cum Jonas 3119. ſub *Jeroboamo II.* poſt annos fermè 80. vixerit. Quem errorem *B. noſter Mart. Luther.* (*Præf. in Jonam*) jam tetigit. *Jonas* præterea Hebræus fuit, non gentilis, ut Sareptæ filius, & quomodo ſub *Achab* eſt ſuſcitatus; ſub *Jeroboam* prophetatus. Vid. *Joh. Mercer.* (*Comment. in 5. Prophet. prior. minor. in Jon. c. 1. p. 408.*). Quod ad ſecundum, à Ceto abſorptus eſt quidem *Jonas*, ſed vivus. Egregiè *Paulin.* (*ad Cyther. v. 219.*)

Recurrere ad Jonam libet.
Commenta Domini mira: merſus æquore
Intactus undis fluctuat,
Vivus voratus, quique glutivit, manet
Vivente jejunus cibo.
Et præda cum ſit eſca non eſt belluæ
Domoque ventris utitur.

Et paulò poſt: (*v. 230.*)

Corpus tenetur corpore ac mentis fuga
Terrena vincla non tenent: *In-*

Incluſus alvo carcerem rumpit prece,
Aureſque pertingit DEI.
Orationi liber & vinctus fugæ
Fide ſua ſeſe arguit.

Oratione nempe in alvo balenæ Numen læſum fatigat ſubmiſſa voce, ut (*c.2. v.1.*) patet. Quid ultra?

In mare dejectum ſpatioſo bellua rictu
Cepit, & innocuum vaſtâ ructavit ab alvo.

(*Claud. Mammert. contr. van. Poët. v. 104.*)

§. 43.

Ludovicus de Civille Nobilis Normannus, ter mortuus, ter ſepultus, ter à morte ſurrexiſſe dicitur *Anshelm. Zieglero*, (*Labyrinth. der Zeit, n. 404. p. 826.*). Mulieres animas quatuor habere dicuntur, quod politico loquendi modo *Hipp.* (*l. 5. Epid. Hiſt. 42. p. m. 244.*), de quadam muliere loquens ait: ἐξέθανε πεντάκις, mortua eſt quinquies, ut è vita diſceſſiſſe putaretur. Ita *Gvilh. Ballon.* (*l. 1. Epid. & Ephemer. p. 156.*). Lepidè hoc ipſo perſtrinxit *H. Cardan. J. C. Scaliger.* (*Exerc. 102. ſ. 5. p. 375.*). Cum tuum Magnetem, *animadvertit*, audio redivivum: venit in mentem verborum mihi, quæ ſunt *in Epidemion quinto* ſcripta. *Janus* (forſan eſt *Mares ex Erypia*, qui tempore *Noachi* vixit, de quo ex *aliis Henric. Kornmann. p. 2. m. m. c. 8.*), ter à morte revixit, vixit annos centum & viginti, juxta *Ælian.* (*l. 9. var. hiſtor. c. 16.*). Nihil *Cicero* (*quæſt. Tuſc.*), notat *Joach. Camerar.* (*ad h. l.*), ita hyſtericas bis vel ter mori vulgum adſerere *Joh. Matthæus* (*qv. med. 4. p. 310.*) memorat.

§. 44.

Quod ad Reſuſcitatos, pagani varios ſiſtunt. Mercurius animarum quæſtor, ψυχῶν ταμίας, *Diogeni Laërtio* (*l. 8. de vit. Phil. p. 887.*). De illo *Virgil.* (*l. 4. Æneid. v. 242.*)

Tum virgam capit, hac animas ille evocat orco
Pallentes, alias ſub triſtia tartara mittit,
Dat ſomnos adimitque & lumina morte reſignat.

Phyſicè hanc virgulam totamque hiſtoriam expoſuit. *Joh. Boccat.* (*l. 2. de geneal. Deor. c. 7. p. 55. & c. 20. p. 67.*). Chymicè *O. Borrich.* (*de orig. & progr. Chem. p. 54. & l. 1. Hermet. c. 3. m. 18. p. 86.*). Magum fuiſſe *Prudent.* (*l. 1. in Symmach. v. 88.*) veriſimile eſt, inde canit:

Magnus habetur
Ille Deus, cujus dedit experientia fures:

Nec

Nec non Theſſalicæ doctiſſimus ille Magiæ
Traditur extinctas ſumtæ moderamine virgæ
In lucem revocaſſe animas, cocythia lethi
Jura reſignasſe ſurſum revolantibus umbris.

Paulò poſt: (*v.96.ſq.*)

Murmure nam magico tenues excire figuras
Atque ſepulchrales ſcite incantate favillas.

§. 45.

Æſculapius reſuſcitavit *Glaucum*, *Andropedem*, *Tyndarum*, *Hymenæum*, *Hippolitum*, *Capaneum &c. Andr. Tiraquell.* (*de Nobilit. c.31.*), *Kornmann.* (*p.2. c.6. & 7.*), *Joh. Tack.* (*Phaſid. phil.3. p.58.*), *Joh. Nic. Pechlin.* (*de vit. ſub. Aqu. c.7. p.83.*), quem *Jupiter* ob inventam hanc artem fulmine confecit, (*Natal. Com. l.4. Mythol. c.11. p.368. Th. Barthol. de Luc. c.6. p.47.*). *Aſclepiades* cum occuriſſet ignoto funeri relatum hominem à rogo ſervabat, teſte *Plinio* (*l.26. c.3.*). De *Orpheo* hiſtoria in vulgus nota.

Hic ſenſum ſcopulis, & ſylvis addidit aures,
Et Diti lacrymas & morti denique finem.

(*Manil. l.5. Aſtrom. c.1. v.297.*) *Euridicem* nempe Conjugem Cytharæ modulamine ad ſuperos reduxit. Alluſi ad illud *Timoth. Polus.* (*l.1. Epigr.103.*), quando de *Eva* cecinit:

Duxit ab infernis Orpheus Citharyſta maritam,
Duxit ad infernos Eva marita Virum.

Inter minutula retulit, quæ fecit *ap. Lucian.* (*T.2. op. in Philopſeud. p.335.*) Hyperboccus quidam, quo pacto amores immiſerit ac dæmones exegerit, mortuosque marcidos in vitam revocarit. Puellam ab Apollonio à morte excitatam *Philoſtrat.* (*l.4. vit. Apoll. c.16.*) prodidit. Simonem Magum idem præſtitiſſe, ex aliis *Joh. Bodin.* (*l.2. Dæmonom. c.6.*) profitetur. Plura paucis *Petr. Dan. Huet.* (*l.2. quæſt. Alnet. c.12. n.30. p.230.*)

§. 46.

Hujus certitudinem, ut firment, ceremonias, verba, quin & remedia mortuos in vitam revocantia in medium afferre non verentur. Ceremoniæ & Sacrificia circa umbrarum eductionem huc referenda ex *ſupra* (*l.2. Tit.10.*) datis. Verba, ſoni inconditi, & murmura ſunt, Magis maximè ſolennia. Lepida eſt illa ad *Zachliam Ægyptii Prophetam apud Mandaurenſem Philoſophum* (*l.2. Metam. p.m. 213.*) oratio & compellatio, Miſerere ſacerdos: miſerere per cœleſtia ſidera, per inferna numina, per naturalia elementa, per

 noctu-

nocturna ſilentia, & adepta Coptica, per incrementa Nilotica & arcana Memphitica, & ſiſtra Phariaca; da brevem dolis uſuram, & in æternum conditis oculis modicam lucem infunde. Propheta ſic propitiatus herbulam quampiam ter ob os, & aliam pectori ejus imponit. Tunc orientem obverſus & incrementa Solis auguſti tacitus imprecatus venerabili ſcena facies & ſtudia præſentium ad miraculum tantum certatim advexit. Jam tumore pectus extolli, jam ſalubris vena pulſari, jam ſpiritu corpus impleri, & aſſurgit cadaver & profatur adoleſcens.

§. 47.

Herbas tales dari, quibus umbræ evocentur & mortui reſuſcitentur, veteribus perſvaſum. Sic dicunt Synochitide umbras inferiorum evocatas teneri, *recenſet Henr. Kornmann.* (*l. 2. m. m. c. 22.*) *herba Xanthus* (*l. 1. hiſt.*) tradit occiſum Draconis catulum revocatum ad vitam à parente herba, quam balin, Halin alii nominant, eademque *Thylonem*, quem Draco occiderat reſtitutum ſaluti *Plin.* (*l. 25. c. 3.*) memorat, & *ſubjungit*, Juba in Arabia herba ad vitam revocatum hominem tradit. Agliophotidi id dant quidam, de quo ſilent *Ælian.* (*l. 14. de Animal. c. 27.*) *&* *Plin.* (*l. 14. c. 17.*), qui nomen evolventes noctu lucem ſpargere ſolum contendunt. Add. *Conrad. Geſner.* (*l. de Herb. Noctu Lucent.*). Sic Diadotos lapis ejus fertur eſſe virtutis; annectit *Kornmann.* (*c. l. è M. S. de Gemm. & Lap. pretioſ.*), ſi apponatur mortuo vel attactu ſolum, mortuum reſuſcitare ad vitam, ſed mortuus non loquitur, nec pedes figere poteſt.

§. 48.

Glaucus poto melle reſurrexit, in proverbio eſt. Rationem quidam dant hunc in modum, commentatur *Eraſm.* (*in Adag. p. 592.*), Glaucus quidam poto melle ob bilem pene exanimatus eſt. Ad hunc multis accurrentibus Medicis polydos herba, quam Draconem vocant, eum reſtituit. Quomodo hæc conſonant, poto melle mortuus eſt Glaucus & revixit? Melle poto mortuus herba adhibita reſuſcitatus. Mortuus quomodo mel deglutiet? Quod ſi de Glauco Minois & Paſiphaës filio id interpretari vellet, hic melle non revixit, ſed in dolium melle plenum cecidit & ſuffocatus interiit, herba tamen à ſerpente allata ſpiritum recepit. *Vid. Hygin.* (*Fab. 136. p. 153.*) *Palæphat.* (*Incredib. c. 27.*). De herba cujus tactu piſces mortui vitam receperunt poſtliminio, ipſeque *Glaucus* immortalis factus, evolvatur *Nat. Comes* (*l. 8. Mythol. c. 5. p. 830.*). Cæterum & *Æſculapium Glaucum* vitæ redonaſſe, *modo* (§. *48.*) dictum. *Herculem* Coturnicis odore recreatum vitæ uſuram recepiſſe, ſcomma puto. Narrant ſiquidem Adagiorum ſcriptores, & inter hos *Eraſmus* (*c. l. p. 590.*)

590.) *ex Athenæo* (*l.9. Dipnoſoph.*) *Herculem Jovis* & *Aſteriæ* filium in *Libiam* proficiſcentem à Typhone fuiſſe interemtum: revocatum autem in vitam odore coturnicis, (quæ ipſi in deliciis fuit, cum viva incenderetur), illi ab *Jolao* admotæ, & ob eam cauſam *Phœnices Herculi* coturnices ſacrificare.

§. 49.

Patere è dictis poterit non omnes omninò è gentium contubernio æſtimaſſe, reſurrectionem mortuorum eſſe impoſſibilem, ſed eam fieri ſubſidiis naturalibus verbisque inconditis, murmure magico, & aliis adhibitis ceremoniis; Quod verò naturaliter eam poſſe contingere voluerint, in eo miris modis decepti ſunt. Jactarunt inter Philoſophos Chriſtianos *Petr. Pomponatius* (*l. de Incant. c. 10. p. 174. & p. 199.*), qui Necromantiam fortaſſe ex artificio, ſ. hominum ingenio fieri poſſe per virtutem herbarum lapidum, vel horum ſimilium non quidem affirmat: Multa tamen eſſe poſſibilia, quæ quoniam nobis nota, non ſunt, ea negamus: Talia enim non niſi impoſſibilia videntur. Audiamus *Eundem* iterum (*c. l. p. 215.*): Num quid reſurrectio ſalvari poſſit per naturalem cauſam? *quærit, & reponit*, mihi videtur, quod ponentes animam immortalem, naturalis eſt reſurrectio, & arte procurari poteſt. Unde videmus *Platonem*, *Zoroaſtrem* & omnes Magos reſurrectionem potuiſſe, ut *Marſilius Ficin. de eis* (*c. 2. 4. & 12.* Theologiæ *Platonis*) refert. Quare non inconvenit, hos aliquem excitare poſſe hominem à mortuis. *Hæc Pomponatius.*

§. 50.

E Recentioribus *Bernhard. Connor.* (*Evang. Med. ſ. Med. Myſtic. Art. 13. p. 84.*) diſtinxit inter corpora ante biduum, vel triduum, & ante bis mille annos extincta: Qui ante triduum mortui ſunt, *ſcribit*, alio modo reviviſcere debent, acſi illi ante plura ſecula obierunt. Prioris generis corpora vel patibulo ſuſpenſa ſunt, vel in aquis immerſa, vel ſubitâ morte, Syncope nempe, vel Apoplexia correpta, vel vulnere confoſſa, vel morbo quodam interno, in cruoris maſſa, vel in ſpiritibus ſæviente, extincta ſunt. Qui in furca ſuffocatur, vel in aqua immergitur, perit, quia defectu reſpirationis ſanguis in pulmonibus ſtagnans ad Cerebrum aſcendere & ſpiritus animales, quibus impraegnatur in glanduloſa Cerebri filtra exonerare non poteſt; qui ſpiritus vitam, motum nempè & ſenſum omnibus corporis partibus largiuntur, renovata poſtero poſt obitum die reſpiratione, & indito torpeſcentibus humoribus fermentationis & circuitus motu, ſpiritus animales in debita copia ſecernentur in Cerebro & vitalis motus munia reſtaurabunt, quoniam ſolidæ partes adhuc integræ ſunt, & putredine nondum eliquatæ. Qui ſyncope vel Apoplexia corripitur, mo-

ritur, quia Cordis & ſpirituum animalium motus ceſſat, renovato utriusque motu exanime corpus reviviſcet. Qui lethali vulnere effoſſus eſt, occidit, quia ab effuſo nimio cruore ſpiritus & vires proſternuntur: ſangvis effuſus, vel alius in venas remiſſus, & in priſtinum motum clauſo vulnere concitatus exangve corpus ad vitam reſtituet. Qui morbo interno elanguet, ex defectu inteſtini & circularis motus in ſanguine tanquam conſumto τῆς βιολιχνίας pabulo extingvitur, qui motus perit, vel quia ſalina, ſeu fermentativa ſanguinis principia, præ nimio motu, uti in febribus, attrita, vappeſcunt, aut evolant, vel è redundante colluvie ſeroſa nimis diluta ſunt, vel nimis fixa, aut ab affuſo acido veneno, vel à ſæviente frigore coagulata ſunt. Si alimenta ſanguinis evolarunt, iterum coacervari poſſunt. Si nimio phlegmate diſſoluta, ſerum evacuari poteſt. Si concreta vel conglaciata ſit coccinei laticis maſſa, attenuari, rarefieri & fermentari poteſt. Sic quomodocumque humanum corpus pereat, poſt biduum aut triduum à morte, nondum reſoluta partium ſolidarum textura priſtinum humorum motum & vitam recuperare poteſt. *Hactenus Connor*, qui *Autor* quia non in omnium manibus, verba ejus, prout jacent, apponere commodum duxi.

§. 51.

Rationes *Authoris* nulla noto animadverſione, modum tamen applicandi edoceret vellem. Si viventi adhuc, aut agoniſanti Conſilium præſcribere debuiſſet, id optimè hoc ipſo præſtitiſſet, mortuo vero ante biduum vel triduum corpori quomodo hoc applicabitur, cum anima exceſſerit, corpus refrixerit, machinæ corporeæ motus feriatur, nec videam, quomodo animâ abſente fluiditatem ſuam obtinere poſſint humores, & in iis nidulantes ſpiritus, ſeu æthereæ portiones undulare. Nec ipſa anima ſemel ſeparata corpus mortuum ſubire, cum ſemel ſublata ejus cum corpore conjugatione, cadaver ſit, maneatque corpus humanum, adeoque ſoli corruptioni & putredini poſt devovendum. Verè *Connor* (*c. l. artic. 5. p. 31.*), etiamſi vulgò exiſtimemus, quod corpora omnia à ſe invicem moveantur, à DEO tamen ſolo verè immediatè & unicè moventur. Anteceſſorem habet *Renat. Carteſium* (*p. 2. princip. Philoſ. n. 36. p. 31.*), qui & cauſam univerſalem & primariam motus DEUM ipſum conſtituit. Motus eſt à vita, vita à DEO, philoſophatur *Joh. Joach. Beccher.* (*Phyſ. ſubt. ſupplem. 2. n. 3. p. 2.*). Indidit hunc corporibus pro eorundem conſtitutione, eorundemque principio ſeminali, ut *Th. Schirlæus* (*de Lap. in Macroc. & Microcoſm. præf. ad Lect. p. 12.*). Et ſi motus impedimenta non ab anima, ſed ab organis variè affectis proveniunt, ut cum *Joh. Marc.*

Marci

Marci (p. 1. Othoſoph. c. 12. p. 20.) multi è Recentioribus volunt, idque in corpore adhuc vivente, quomodo ille producetur in corpore mortuo rigido & frigido? quin & poſt biduum aut triduum in putridorum cenſum relato.

§. 52.

Et quiin laqueo ſtangulatis vitam ſperabit, quiſpiam, quibus vi vita excuſſa eſt? In aliis morbis quibusdam lente vita aliquando excutitur occultatur, aliquando, ut in ſemimortis clarum evadit. Sed hæc non eſt vera mors animæque & corporis dijugatio, ſed ſpiritus & animæ Ecclipſis, & hæc veræ reſuſcitationis titulum non meretur, inque Apoplecticis, Syncopticis & uterinâ paſſione correptis aliquando deprehenditur. Quod ſi in vulneratis Spiritus & ſanguinem profuſum alienó ſanguine reparare quis conaretur, ſangvis in corpore extremè frigido quomodo ſervabit motum ſuum, ut frigiditate ejus motus non interpelletur, ſed ejus circulo corpus calorem poſtliminio recuperet & actiones corporis reſtauret? Quodſi vas magnum internum in corpore atque viſcus ipſum læſum fuerit, quomodo læſionem obdurabit quiſpiam, ne per hanc injectus ſangvis in corporis cavitatem fruſta elabatur? Reliqvum attingere non placet, cum eorum impoſſibilitas vel ſpontè pelluceat.

§. 53.

Durum autem *Connoro (p. 92.)* videtur, quod poſſit idem homo renaſci ſine eodem corporre. Si quid enim in redivivo homine reſurgit, corpus neceſſariò eſſe debet. Anima namque rationalis reſurgere non poteſt, quia à corporis mancipio ſoluta, eadem ſemper incorrupta & immutata exiſtit. Reſurgit igitur, quod cecidit, nempè corpus. Corpus autem ex quavis materia conſtruere, non eſt extinctum corpus reſuſcitare, ſed novum & alienum corpus formare, *(p. 93.)*. Corpus igitur *juxta Eundem (p. 89.)* debet eſſe una eademque numero materia, debet eſſe una eademque terræ, aquæ, ſalis & ſulphuris proportio, etiamſi neceſſe non ſit, ut eadem ſit, quæ olim, ipſorum quantitas. Debent hæ partes ſervare eundem ſitum, quem anteà habuerunt. Opus eſt prætereà, ut partes, quæ nunc ſalinæ, ſulphureæ, aqueæ & terreæ eadem ſint, quæ olim fuerunt ſalinæ, ſulphureæ, aqueæ & terreæ. Ex defectu enim harum conditionum etiamſi eadem omnino ſit materia idem numero non erit corpus. Ita aſſerunt è Theologis noſtratibus animas non reſurrecturas, cum non ceciderint, immortalesque ſint, ſed ſolum corpus. Identitatem vero Reſurgentium corporum præbent ex voce ipſa. Quod non idem eſt cum eo quod cecidit, id non reſurgit. Uti, quod nunquam valuit, non

reconvaleſcit, ita quod nunquam vixit, non reviviſcit: quod nunquam ſtetit & cecidit, non reſurget, ſeu iterum ſurget. Vid. *B. Johann. Adam. Scherzer.* (*Deſin. Theol. Loc. 20. §. 4. p. 579.*) *Theophil. Spizel.* (*Conſid. Corp. glorioſ. §. 6. p. 9. & n. 13. p. 30.*)

§. 54.

Quod etiam identitas numerica in mutilis naturâ & imperfectis v. g. in his, qui abſque brachiis, manibus, pedibus & digitis, forſan & naſo, auribus & oculis prognati obtineat, ita ut tales ſint mutili, ob dictam cauſam, reſurgant, diſquirendum. Si materia à materia partium deficientium reſtauranda, impoſſibile quid videtur, cum abſentia partis & materiæ obſentiam inferat. An igitur talis in vita temporali mutilus integro corpore omnibusque partibus abſoluto, quoad partes integras, ſ. præſentes dicetur reſuſcitatus, quoad deficientes vero creatus, curioſum eſt problema. Interim audiamus *laudatum Scherzer.* (*c. l. p. 581.*), quod identitas illa numerica debeat etiam relinquere corpora imperfecta, quæ hic fuerunt mutila, (ſeu propterea ἄπες non poſſit reſurgere binis pedibus, ne fiat numero diverſus,) temerè aſſeras. Nam complementum illud debetur homini ex integritate primâ & conditione corporis organici ab ipſo Creatore inſtituta. Nec perfectio ſuperveniens eidem numericam identitatem tollit: Sicuti propter manum amputatam *Petrus* non fit numero diverſus à ſe ipſo. Sed hæc potius perfectionem, quam materiam numericam, è qua perficiendum corpus mutilum natura reſpiciunt. Nec militat illud *Georg. Stengelii* (*de Monſtr. c. 17. §. 10. p. 614.*), qui infantes & pygmæos in ſtaturâ perfectâ uti & Gigantes ea magnitudine, qua ferè CHRISTUS fuit, dixit reſurrecturos, & neceſſe eſſe arguit Gigantibus aliquid de materiâ demi, & infantibus & pumilis aliquid addi, quod identitati ac veritati ejusdem hominis officit: ſicut neque in iis, qui ab aliis hominibus devorati ſunt; quorum proinde materia à pluribus animabus fuit informata, & jam adhunc, jam ad illum hominem pertinebat. Nihil inquam, *pergit*, officit, quia præter alias rationes *à S. Thoma* (*in Suppl. qu. 8. ad. 3.*) aſſignatas, ſufficit tantum materiæ tunc virtute ſuppleri aliunde, quantum opus eſt ad perfectionem quantitatis. Nec per hoc aliquid præjudicatur identitati in numero, ſicut nec præjudicatur per hoc, quod partes ſecundum materiam fluunt & refluunt, *ait Doctor.*

§. 55.

Addit *Connor* (*p. 101.*), ut idem numero corpus humanum denuò redintegretur, non opus eſt, ut tota eadem materia moles & quantitas & idem elementarium partium numerus iterum ſibi adoptetur & reſurgat; ſed ſufficit, ut earun-

earundem partium tanta quantitas invicem admiſceatur, quanta requiritur organico corpori conficiendo; ut enim idem ſit corpus organicum, non neceſſe eſt, ut habeat easdem omninò dimenſiones, aut molem, aut pondus; ſed ut habeat eandem materiam cum eadem organorum fabricâ, ſitu & numero: Et paulo poſt, (*p. 107.*), παλιγγένετοι homines, neque in eodem ſtatu penitus, in quo mortui ſunt, neque cum trigenarii hominis mole aut magnitudine reſurgent. Sed judicare fas eſt, quod corpus redivivum omni ſuperflua ſpoliabitur materia, & tanta duntaxat conſtabit materiæ copia, quanta requiritur muniis animæ & corporis obeundis. Hujus igitur ego ſum ſententiæ, quod mortui renaſcentur cum eodem corpore, & cum eadem materiæ quantitate, cum qua primo nati ſunt, imò forſan & cum qua in utero generati ſunt. Major enim non requiritur materiæ quantitas, ut anima corpori reuniatur, quam neceſſaria olim fuit, ut in prima generatione ipſi aſſocietur. Hæc ille, ſed non è tripode. Sic namque totum perfectumque corpus non reſurgeret, ſi aliquid materiæ relinquatur, aut pereat. Nec totus homo ad normam juſtitiæ divinæ, aut ad gloriam, aut ad ignominiam reſurgeret. Et quid opus eſt in re verâ, abſconditâ quamvis tricàri, & quod omnipotentiæ divinæ eſt, ſolum ad leges naturales velle reducere. Qui totum cuſtodit, ne pereat, etiam particulas ab interitu vindicabit. Nec verè erit corpus numericum, ſi non eadem mole, pondere, iisdemque dimenſionibus gaudeat, prout quidem *Connoro* videtur, cujus aſſertioni temeræ & ſine ratione propalatæ puram putamque negationem oppono. Non ſatis intelligi poteſt, replico *è Spizelio (c. l. n. 33. p. 85.)*, quomodo ſervetur corporis identitas, ſi materia, quæ partem eſſentialem conſtituit, ſubito tantoperè varietur, & addatur peregrinæ, quæque ſub iſta forma nunquam fuerit. Priori certè non tàm accederet eamque augeret, quam omnino conſumeret aut abſorberet.

§. 56.

Nec hominem cum omnibus partibus reſurgere, prodidit præterea (*p. 109.*), ſed tantum cum iis partibus, quæ ad vitam conſtituendam & conſervandam omninò neceſſaria ſunt. Vita hominis in ſenſu & motu voluntario conſiſtit, & vita corporis humani in reſpirationis, cordis, ſangvinis & fluidi nervei motu in voluntario ſita eſt. Unde conſtrui iterum debent omnes partes, quæ utrique motui & ſenſui producendo inſerviebant; uti quinque ſenſus organa, Muſculi omnes, partes quibus muſculi affiguntur, & quæ totam corporis fabricam fulcri inſtar ſuſtentabant, qualia ſunt oſſa & ligamenta. Cor quoque arteriæ, venæ, nervi, cerebrum & tegumenta conſtrui iterum debent. Reliqua autem

autem organa, præter recenſitas jam, ſine quibus vivere non poſſumus, partes in redivivo corpore ſuperflua forent. Uti ſunt partes omnes, quæ præparando chylo & ſecernendis à ſangvine humoribus deſtinatæ ſunt. Tunc enim non opus erit alimentis; Unde opus non erit digeſtione aut ſangvinis reparatione; ac proinde nulla fiet humorum recrementitiorum, aut excrementitiorum à ſangvine ſecretio aut filtratio. Cum enim hominis redivivi ſangvis ab alimentis non reparetur, ſi fieret humorum ab ipſo ſecretio, tota ipſius maſſa cito exhauriretur; hinc ſequitur, quod non eſt neceſſe, ut cum corpore ad vitam reduce pharynx, œſophagus, ſtomachus, inteſtina, Meſenterium, Pancreas, Jecur, Lien, Renes, Veſica, partes genitales utriusqne ſexus, Thymus, parotides, amygdalæ, glandulæ ullæ, (præter cerebrum,) aut filtra, adeps, lymphæ ductus, aut ulla vaſa excretoria, præter nervos redintegrentur. Hæ enim omnes partes in redivivo corpore nulli omninò inſervirent uſui. Neque partibus reſpirationi dicatis opus erit, quia regenerati homines nulla indigebunt reſpiratione. Nullum enim tunc fiet ſpirituum & ſangvinis diſpendium, neque partium ſolidarum à ſanguine nutritio; ſed una eademque, quæ renata eſt: ſangvinis, ſpirituum & partium ſolidarum materiæ quantitas, incorrupta ſemper & in perpetuum immutata perdurabit. Quare Larynx, Trachea, Arteria, Pulmones, Diaphragma, Coſtæ, Pleura, omnes reſpirationis muſculi erunt inutilia (*p. 111. 112.*)

§. 57.

Eludit rationis acumen, quod tantoperè ſequitur *Connor*, ipſa ratio. Repeto, ſi non omnes partes corporis humani reſurgent, non totus homo, non totum corpus reſuſcitabitur. Corpus reſuſcitatum non erit numericum cum mortuo. Ad uſum non eſt reſpiciendum, cum ad hunc non reſuſcitentur corpora, ſed reſpectu bonorum ad gloriam, reproborum reſpectu ad ignominiam. Reſpirationis organa exeſſe jubet, qui reſpirationem paulò ante (*p. 109. vid. §. præc.*) admiſerat. Celebrabunt in vita æterna DEUM cum Angelis; impii ejulabunt, tormentisque expoſiti blaſphemabunt divinam majeſtatem, utrumque organa reſpirationis requirit, nec ſola lingva ſufficit, cur igitur Laringem, Tracheam, Arteriam, Pulmones, Diaphragma, Coſtas & Pleuram, omnesque reſpirationis muſculos in exilium proſcribit? Laus vocalis beatis (*Apocal. c. 7. v. 12. c. 5. v. 9. & c. 15. v. 3.*) ipſis tribuitur, nec ullo argumento nos ibi mutos piſces fore oſtendi poteſt, judicat *Venerandus Scherzer*. (*Def. Theol. Loc. 23. §. 8. p. 635.*)

§. 58.

§. 58.

Nec novum id eſt *Connoris* commentum, cum jam *Tertulliani* tempore fuerint, qui ſi non ipſam reſurrectionem tollere, multarum tamen partium ſuperfluitatem, utpote non neceſſariam exſculpebant. Recitat horum objectiones *Diſertus Pater* (*l. de Reſurrect. c. 60.*), & confutat ſimul acutè. Quo, *inquiunt*, ſpelunca hæc oris, & dentium ſtatio, & gulæ lapſus, & compitum ſtomachi, & alvi gurges, & inteſtinorum perplexa proceritas, cum eſui & potui locus non erit? &c. Quibus egregiè regerit. Licet (partes vel membra corporis) officiis liberentur, ſed judiciis retinentur, ut quis referat per corpus, prout geſſit. Salvum enim hominem tribunal DEI exigit: Salvum verò ſine membris non licet eſſe, ex quorum non officiis, ſed ſubſtantiis conſtat. *Origenis* diſcipuli catholicos ſimplices & Piliſiotas vocarunt, eò quod crederent noſtra hæc corpora cum his ſuis membris, adeoque pilis & capillis reſurrectura, quæ *Origines* ex *Platone* docuerat transformanda eſſe in lucidos & aëreos globos, *B. Scherzer.* (*c. l. Loc. 20. §. 1. p. 573.*) iterum annotat. Sed & ungves & capillos reſurgentibus eſſe reddendos, quia capilli quoque & ungves dati ſunt in ornamentum hominis, rectè *Georg. Stengel.* (*c. l.* §. *9. p. 613.*). Addit quod capilli & ungves licet ex abundantia cibi generentur, non ſolum ornatum habeant in hac vita, ſed etiam ſua non careant utilitate, atque idcircò ad ſecundariam pertineant corporis perfectionem. (*p. 614.*)

§. 59.

Sexus diſcrimina in regenitis beatis quidam irrident, omnes comprimis viros futuros aſſerunt, adeoque & hoc corporis identitatem tollere geſtiunt. Mentionem horum fecit (*l. 12. de Civ. DEI c. 17.*) *Auguſtin. Scotus* (*in 2. Diſt. 20.*) omnes fœminas, exceptâ unâ DEI matre virgine, in ſexu virili reſurrecturas ob fœminæ præ mare imperfectionem. Reſpondet *Scoto*, iterum *Stengel.* (*c. l.* §. *14. p. 623.*), *Scotus* ſi in ſexu fœmineo agnoſcit imperfectionem, atque idcircò reliquas fœminas putat in viros commutandas, cur eam imperfectionem ſoli DEI-paræ attribuit? quæ, ut in hac virtute omnium perfectiſſima fuit fœminarum; cur tunc ſola illis cedet ſexus imperfectione? Alii adverſarii, qui neque hanc virginem excipiunt, quæ probabiliſſimè cum corpore in cœlum eſt aſſumta, non debent eam invocantes dicere, Sancta Maria, ſed ſancte Maria ora pro nobis, abſurdum eſt, ſiquidem virum fœminino genere ſalutare. Eſt igitur, *concludit*, & manet, manebitque *Maria* & fœmina, & virgo, & DEI-Mater. Certè multis non ſolum DEI mater, verum etiam aliæ ſanctæ, ut *S. Agatha*, *S. Agnes*, & aliæ Divæ non mutato, ſed ſuo ſexu apparuerunt.

§. 60.

Conformis hæc eſt traditio cum *Paracelſi* Veſania (*T. 2. op. l. Azoth. ſ. de Ligno & Linea Vitæ p. 533.*) dum ſcribit: *Adam hat für den Fall keine Virgam Naturæ gehabt, (Paracelſus* negat *Adamum* ante *Evam* habuiſſe, pontificalia, *jocatur Andr. Libav. l. 7. Hexaëm. §. 33. p. 434.*) *darum ſich auch Eva an dem Adam nicht vergafft hätte. Denn wie der Adam jezt erſcheinet membro virili, ſo iſt an dem Adam ein Monſtroſich Zeichen.* Eſt poſt (*ib. p. 543.*), *Die Nägel ſeynd dem Adam vor dem Fall nicht gegeben geweſen, und auch Zähne nicht alſo auff ſolche Art, wie ſie jezt erſcheinen, und zertheilet, ſondern gantz: Es ſeynd nur zwey Beine oben und unten geweſen.* Qui & paulo ante profeſſus : (*p. 342.*) *Adam hat nicht eine Nabelſchnur gehabt, wie jetzo wir Menſchen haben. Urſach iſt das geweſen, daß ihr alle wohl wiſſet, daß Adam von keinem Weibe iſt gebohren worden, ſondern geſchaffen, der formiret iſt worden durch und aus der Wurzel Matricis Macrocoſmi.* Poſt lapſum Protoplaſtos genitalia accepiſſe, *Idem* (*c. l. p. 537.*) monſtroſè, non aliter, ut viro ſcrophula creſcit in collo. Summa in Creatorem audacia! qui totum corpus *Adami* è limo terræ producere potuit, cur non & membra genitalia, ungves, & dentes diſtinctos, quin & umbilicum, cum in ſua perfectione conſtitutum corpus tale quidem dici vix potuiſſet, niſi omnibus partibus æquè antè lapſum, ac poſt lapſum inſtructum fuiſſet. Expreſsè DEUS marem & fœminam feciſſe ante lapſum (*Geneſ. 1. v. 27.*) dicitur, ſi hoc etiam diſtinctionis gratia partes genitales obtinuerunt. Somnia ſunt forſan è Rabbinorum Mephiti, non porta eburnea prodeuntia. Librum idcircò Azoth maximè in DEUM impium, peſtilentiſſimum, horribilium mendaciorum profanationumque divinorum operum pleniſſimum proclamavit *Andr. Libav.* (*l. 3. Comment. Meta M. p. 86.*)

§. 61.

Cum igitur corpus redivivum, *concludit Connor.* (*c. l. p. 112.*), non tantum tota poſt ortum advena materia, ſed etiam ab omnibus feculentis partibus expurgatum, & ſuperfluis organis, tanquam exuviis, ſpoliatum ad minimam molem reducetur & volumen; nec deſinet eſſe totum corpus humanum, quia omnibus partibus in hoc ſtatu ad vitam neceſſariis conſtabit. Homines igitur, qui cum naturali ſeu ponderoſo & craſſiori corpore olim obierunt, cum ſpirituali quodam Microſomate ſeu, puſillo corpuſculo, paſſerum forſan & muſcarum inſtar, leves maximè, agiles & ſummè mobiles renaſcentur. Hæc verò

opi-

opinio numericam regenitorum identitatem, *ab ipſo Connoro ſupra* (*§.54. & 55.*) inculcatam, neutiquam involuit. Etſi glorioſum corpus materia omni, quam in vita poſſedit, deſtituitur, Corpus non erit glorioſum, ſed anima tantum glorioſa: Corpus non reſurget; ſi non cum omnibus, quas in vita obtinuit, partibus perfectus homo non reſurget, nec reſurget, quod cecidit. Rectius *Prudent.* (*Extrem. Apotheoſ. de Reſurr.*)

> *Nec me vel dente vel ungve*
> *Fraudatum revomet patefacti foſſa ſepulchri.*

Quod ad ſexum, quamvis illud diſcrimen diſpliceat *Hugoni Grotio* (*Comment. in Matth. c. 22.*), tamen hunc è Gloſſa textus refellit *Theophil. Spizel.* (*Conſid. Corp. glorioſ. §. 34. p. 89.*). CHRISTUS enim dum ait, neque nubent, neque nubentur, apertè ſexus differentiam indicat, neque enim nubent ſc. mulieres, neque nubentur ſc. viri. Egregiè *Auguſtin.* (*l. 22. de Civit. DEI c. 17.*): Qui ergò utrumque ſexum inſtituit, utrumque reſtituet, nuptias Dominus negavit in Reſurrectione, non fœminas. De reſuſcitandorum corporum ſtatura. Diverſam ferè reſuſcitandorum ſtaturam, quia diverſa fuerit viventium, rectè concludi, docuit *Spizelius* (*c. l. §. 33. p. 85.*). Non enim ſatis intelligi poteſt, quomodo ſervetur corporis identitas, ſi materia, quæ partem eſſentialem conſtituit ſubitò tantoperè varietur, & addatur peregrinæ, quæque ſub iſta forma nunquam fuerit. Priori certè non tàm accederet, eamque augeret, quam omninò conſumeret aut abſorberet. Brevibus: Fluctus in ſimpulo movet *Connor*, nodumque quærit in Scirpo.

§. 62.

Hæc ſunt quæ de Reſurrectione è ſcriniis ſuis communicare, & quibus his de miraculis mortuorum commentariis colophonem imponere placuit Beato Autori. Neque pluribus ego hanc materiam proſeqvendam reor, cum ad Theologos ſpectet hic fidei Chriſtianæ Articulus, qui *Joann. Gerhardi* teſtimonio (*de Reſurr. §. 36.*), ſemper fuit *σημεῖον ἀντιλεγόμενον* non ſolum Gentilibus extra Eccleſiam, ſed etiam Epicuræis & Hæreticis in Eccleſia. Præ Aliis evolvi meretur Varniaci flos inclutus ille Roſeti (Elogio Ittigiano) *Joannes Fechtius* (*Exerc. 1. de Reſurrect. Carn.*) ubi egregia ad hoc inſtitutum pertinentia offendet Lector Benevolus. Epimetri ſaltem loco ſit *Tertulliani* enuntiatum, ut in certitudine & veritate Reſurrectionis deſinat, qui in ejusdem ridiculo contemtu Gentium incepit Titulus, (*vid. §. 1.*). Ita verò Patrum diſertisſimus toties in hoc Opere citatus librum ſuum de Reſurrectione exorditur; Fiducia Chriſtia-

norum, Reſurrectio mortuorum, illâ, credentes ſumus, hoc credere Veritas cogit: Veritatem DEUS aperit. Et in hac certisſimæ Reſurrectionis fiduciâ animam ſanctisſimo Creatori placide reddidit Beatus Autor, Parens deſideratisſimus, nullumque niſi hoc Cippo inſcribi jusſit ἐπιτύμβιον.

Credo Reſurrectionem carnis & vitam
æternam.

CHRISTO FORTUNANTI GLORIA!

INDEX I. DISSERTATIONUM,

PROOEMIALIUM.

I. De Cadavere p. 1
II. De Miraculis 126

LIB. I.

I. De Capillorum in Cadaveribus Augmento p. 1
II. De Naſi inſitii Sympathia 87
III. De Cadaveribus porcorum mandentium inſtar, in cryptis feralibus, ſonantibus, vulgò *Schmäzzende Todten* 106
IV. De Faciei Mutatione in Cadaveribus 143
V. Mira quædam circa os & Faciem Cadaverum Phænomena 171
VI. Dentium ſingularia 194
VII. De Cordis Augmento & in igne duratione 211
IIX. De Abdominis crepatura & viſcerum egeſtione 234
IX. De Partu Cadaverum 260
X. De Ungvium, Cornuum & Oſſium incremento 269
XI. De Penis in Cadaveribus Erectione 287

LIB. II.

I. De Maculis Cadaverum 308
II. De Cadaverum Contagio 340
III. De Levitate & Gravitate Cadaverum 384
IV. De Cadaverum Frigiditate, Rigiditate, Caliditate & Mollitie 425
V. De Motu Cadaverum 451
VI. De Sudore Cadaverum Aquoſo & Cruento 496
VII. De Cruentatione Cadaverum 537
IIX. De Cadaverum Fragrantia 626
IX. De Lue Cadaverum 674
X. De Spectris Cadaverum 724

LIB. III.

I. De Putredine Cadaverum 823
II. De Cadaverum Incorruptibilitate & Mumiis 941
III. De Cadaverum Petrefactione 1049
IV. De Cadaverum Reſuſcitatione & Reſurrectione 1200

INDEX II.
LOCORUM S. SCRIPTURÆ,

ubi obſervandum: Numeros Commate diſtinctos paginam, § ceteros, parentheſi ( ) vero incluſos Diſſertationes Procemiales evolvendas ſignificare; & cum præter opinionem quaternio (M) paginas præcedentis numeret, illas Romanis notis indicare voluimus.

Geneſ.	pag.	§.
Cap. I, v. 27.	1242,	60.
II, 7.	701, 113. 1066, 18.	
14.	124, 32.	
III, 18.	(68, 102.)	
19.	938, 178. 1041, 180.	
IV, 10.	566, 43.	
V, tot.	(125, 199.)	
VI,	281, 20.	
1.	760, 65.	
XIIX, 27.	1066, 18.	
XIX, 26.	1171, 165.	
XXX, 41.	63, 96. 69, 106.	
XXXII, 26.	754, 54.	
XLVI, 4.	180, 15.	
XLIX, 12.	506, 21.	
L, 3.	1015, 139. 1020, 146.	
26.	1016, 140.	
Exod.		
Cap. II, 18.	142, 69.	
VII, 19.	564, 39. 574, 57.	
IIX, 18.	895, 110.	
IX, 15.	(135, 17.)	
XVII, 19.	1016, 140.	
XXXIV, 30.	678, 4.	
Levit.		
Cap. II, 13.	982, 75.	

Levit.	pag.	§.
Cap. XI, v. 24.	343, 4.	
XVII, 11. 14.	607, 121.	
XXI, 28.	XIIX, 3.	
XXVI, 25.	(135, 17.)	
Num.		
Cap. V, 11. ſq.	601, 104.	
XII, 12.	(9, 6.)	
XIV, 12.	(135, 17.)	
XIIX, 19.	1172, 167.	
XIX, 10. 13.		
16. 18.	343, 4.	
XXI, 6.	916, 142.	
XXIV, 4.	(18, 25.)	
Devt.		
Cap. IIX, v. 15.	916, 142.	
XII, 23.	608, 121.	
XXI, 1, ſq.	567, 44. 599, 102.	
XXVI, 21.	(135, 17.)	
XXXVI, 9.	(147, 42.)	
Judic.		
cap. XIV, v. 14.	1181, 180.	
1. Sam.		
cap. XIX, v. 13.	471, 30.	
XXV, 37.	1196, 204.	
XXIIX,	728, 3.	

2. Sam.	pag.	§.
cap. III, v. 34. 38.	(6,	1.)
XII, 23.	773,	93.
XVII, 13.	250,	33.
XIIX, 12.	968,	47.
1. Reg.		
cap. XXIIX, 13.	757,	59.
2. Reg.		
cap. II, v. 11.	1231,	42.
15.	(147,	42.)
IV, 17.	(22,	30.)
V, 7.	(9,	6.)
XIII, 21.	(132,	12.)
XV, 13.	288,	3.
XVII, 25.	(129,	4.)
XXIV, 25.	(135,	17.)
2. Chron.		
cap. XIII, v. 5.	1173,	167.
XVI, 12.	(135,	17.)
14.	348, 12. 876,	83.
XXI, 19.	876,	83.
XXIV, 14. 15.	(135,	17.)
XXV, 12.	248,	31.
Hiob.		
cap. XIX, v. 19.	566,	43.
Pſalm.		
XVI, 10.	945,	3.
XXV, 1.	(26,	35.)
XLV, 9.	663,	67.
LXXII, 18.	(129,	5.)
XCI, 5.	(135,	17.)
CXVI, 15.	(26,	36.)
CXIX, 73.	1066,	18.
CXXXVI, 4.	(129,	5.)
CXXXVII, 34.	1173,	169.

Prov.	pag.	§.
cap. XXX, v. 17.	177,	9.
Cant. Cant.		
cap. IV, v. 11.	663,	67.
Jeſa.		
cap. VI, v. 3.	754,	54.
XIV, 9.	453,	2.
11.	907,	125.
XXVI, 19.	1212,	15.
LXIV, 8.	1066,	18.
LXV, 24.	738,	21.
25.	124,	32.
Jerem.		
cap. VI, v. 7.	598,	100.
IIX, 7.	1223,	30.
XV, 2.	(135,	17.)
XXI, 6.	(ibid.)	
XXVI, 23.	253,	42.
XXIX, 17. 18.	(135,	17.)
XXXIV, 5.	876,	83.
Thren.		
cap. III, v. 23.	(26,	35.)
Ezech.		
cap. V, v. 17.	(135,	17.)
XIV, 19.	(ibid.)	
XXIII, 25.	XXCIII,	4.
XXXVII, 9. 10.	489,	66.
12.	948,	9.
XLIII, 24.	982,	75.
Dan.		
cap. III, v. 27.	220,	15.
IV, 13.	(135,	17.)
20.	37,	52.
29.	(135,	17.)
VII, 7. 19.	209,	26.
XII, 3.	773,	92.

Dan. pag. §.
cap. XII,v.48. 766, 77.
Amos.
cap.IV,v.10. (135, 17.)
Jonas.
cap. I,v.7.14. 1045, 188.
II, 1. 1032, 42.
Habac.
cap. III,v.6. (135, 17.)
11. 598, 100.
Zachar.
cap.XII,v.20. 599, 103.
Sapient.
cap. II,v.3. 1203, 3.
X, 7. 1171, 165.
XI,7.8. 564, 39.
XVI, 5. 916, 142.
Tob.
cap.XIV,v.15. 180, 15.
Sirac.
cap.XLIIX,13. (147, 42.)
14. (132, 12.)
2. Macc.
cap. V,v.2. 788, 125.
IX,9.10. 850, 42.
Fragm. Dan. de Drac.
v.26. 242, 18.
Matth.
cap. III,v.9. 1065,17.1199,207.
XIV,28. 729, 3.
XXIV,28. 350, 15.
XXVII, 5. 247, 28.ſqq.
52. 968, 47.
Marc.
cap. VI,v 49. 729, 3.
IX,49. 982, 75.

Marc. pag. §.
cap.XVI,17.18. (130, 8.)
Luc.
cap. IV,v.5. 804, 155.
XVI,23.24. 777, 101.
26.29. 773, 93. 776, 99.
XVII, 17. 1171, 165.
37. 350, 15.
XXIII, 8. 603, 108.
Joh.
cap. XI,v.11. (133, 13.)
44. 777, 101.
XII, 24. 1212, 15.
35. 600, 103.
XIX, 37. 599, 103.
39. 1020, 146.
41. 738, 22.
Act. Ap.
cap. I,v.18. 247, 27.ſqq.
II, 27. 945, 3.
VI, 25. 678, 4.
X, 10. (18, 24. 20, 27.)
XII, 23. (135, 17.)
XIII, 37. 945, 3.
XXII, 17. (20, 27.)
XXIII, 8. 728, 2.
XXVI, 24. 1203, 3.
Rom.
cap.IIX,19.ſq. 777, 102.
1. Cor.
cap. X,v.9. 916, 142.
XII, 10. 729, 4.
XV, 13. 1212, 15.
17. 777, 101.
36. 1212, 15.
45.ſq. 781, 113.

1. Cor.	pag.	§.
cap. XV, v. 53. 54.	781,	113.
2. Cor.		
cap. III, v. 7.	678,	4.
V, 1. ſq.	781,	113.
XII, 2.	(20,	27.)
Gal.		
cap. IV, v. 8.	1209,	11.
Epheſ.		
cap. II, v. 12.	ibid.	
1. Theſſ.		
cap. IV, v. 13.	(133, 13.) 1202,	1.
Hebr.	pag.	§.
cap. IX, v. 27.	(97,	148.)
Apocal.		
cap. I, v. 7.	599,	103.
10.	(20,	27.)
V, 9.	1240,	57.
VI, 10.	567,	43.
11.	598,	100.
VII, 12.	1240,	57.
XV, 3.	ibid.	

INDEX III.
AUTORUM,

Ubi præterea notandum, * Autorum vel Elogia, vel Judicia de iisdem indicare.

A.

De Abano vid. de Apono.
Abbas *Gvibert.* Hiſtor. 472, 32.
Abbatius *Bald. Angel.* de Mirab. Viper. Nat. 322, 22.
Abelin *Joh. Phil.* Theatr. Europ. 490, 68.
R. *Aben Esra* ad Prov. 874, 81.
Abenzoar libb. Theiſir. 278, 14.
R. *Abraham* Comm. in Geneſ. 34, 49.
Abremethius *Jac.* 324, 26.*
Abuhamed Beneficium Animorum 473, 34.
Acachias *Mart.* Act. Med. Galen. 833, 14.
Acidatius *Val.* Epiſt. ad Hieron. Mercurial. 206, 22.
Acoſta *Petr.* de Nat. Nov. Orb. 969, 49.
Acterianus *Calvus* 39, 58.
Adelungus Hiſt. Harburg. 110, 4.
Adrichomius *Chriſt.* Comm. in Act. Apoſt. 461, 13. Theat. Terræ Sanct. 111, 8.
Ægineta *Paul.* 397, 26.
Ælianus Var. Hiſt. (66, 98.) Hiſt. Animal. 58, 88.
Ælianus *Job.* Hiſt. Nat. de Ruminant. 934, 171.
Æmilius libb. de Geſt. Reb. Franc. 216, 8.
Æſchilus in Eumenid. 1202, 1.
Aëtius Tetrabibl. Sermon. 154, 14.
Agellius Noct. Attic. 65, 98.
Agricola *Georg.* de Animant. Subter. 122, 27. in Becmann. 1081, 38. de Cauſ. & Ort. Subter. 662, 65. de Nat. Foſſil.

fil. 284, 25. de Nat. eorum, quæ effluunt è Terra, 205, 21. de Peſte, 157, 20. de Re Metall. 205, 21.
Agricola *Joh.* Cerv. Excoriat. 508, 25. Chirurg. Parv. 542, 5. Comment. in Joh. Poppii Med. Chym. 668, 76. in Ejusd. Tr. de Antim. 1215, 19. Tr. de Vitrioli, 632, 9.
Agrippa *Heinr. Corn.* Declamat. B. Ant. Eremit. 343, 4. libb. Epiſt. 318, 14. de Nobilit. & Præcell. Fœmin. Sex. 410, 49. de Philoſoph. Occult. (60, 88.) de Vanit. Scient. (136, 19.)
Akakias de M. M. 1113, 79.
Alardus *Lampert.* Comment. ad Val. Flacc. 114, 12.
Alaymus *Marc. Ant.* Conſult. de Ulc. Syriac. 888, 102.
Albert. *Salom.* Orat. de Moſcho 666, 70. Orat. de Sudor. Cruent. 517, 41. Append. ad Orat. de Sudore & Sang. 245, 22. 513, 33. Hiſt. Part. Corp. Hum. (117, 182.)
Alberti *Franc. Leand.* Deſcrittione di tutta Italia 1064, 16.
Albertus M. de Anima 79, 122. Hiſt. Animal. (103, 154.) de Mineral. Met. & Lap. 1151, 132. de Reb. Metall. 206, 22.
Albinus *Petr. Meisn. Berg-Chronick.* 662, 65. 1054, 4. 1063, 15.
Albinus *Proſper.* Med. Ægypt. 997, 102. de Præſag. Vit. & Mort. 165, 33.
Albinus *Sebaſt. Handgriff, wie man mit aus dem Waſſer gezogenen zu verfahren.* (13, 16.)
Albrecht *Joh. Petr.* M. C. 79, 122.
Alciatus *Andr.* Emblem. 400, 31.
Aldrovandus *Uliſſ.* lib. de Exſangv. 652, 45. de Inſect. 74, 115. Hiſt. Monſtr. 18, 27. Muſ. Metall. 806, 159. Ornithol. 813, 173. de Quadrup. 62, 93. de Teſtac. 928, 162.
Alex. ab Alex. Genial. Dies, 5, 5.
Allatius *Leo*, Epiſt. de Græcor. Opin. 236, 3.
Alpinus vid. Albinus.
Alsharavius Tr. Pract. 44, 67.
Altobrandinus *Thom.* in Diog. Laërt. de Vit. Phil. (125, 199.)
Amatus Luſitanus vid. Luſitanus.
Ambroſius de Arc. Noæ, 608, 122. de Fid. Reſurrect. 1220, 24. de Helia & Jejun. 800, 147. Hexaëm. 1227, 34. Comm. in Luc. 148, 6.
Amelungus *Petr.* Apolog. cont. Gvilielm. Pœchel. 381, 67.
ab Amelunxen *Iſibord.* Breviar. Rer. Memor. 334, 48.
Amersbach. *Vit.* in Ovid. 763, 70.
Ammanus *Paul.* de Calcul. 1095, 56. Med. Critic. 320, 18. Poſit. Med. de Hydrophob. 817, 182. Manud. ad Mat. Med. 665, 70. Paræneſ. 263, 8.
Ampſing *Joh. Ahasv.* Conjug. Med. & Aſtron. 98, 29.
Amſtelodamenſes Annot. Anat. 374, 56.
Amthor *Caſp.* Exerc. Antiloin.
Ananias *Joh. Laurent.* de Nat. Dæmon. (156, 59.)

Anderſen *Jürgen* Itin. Orient. 124, 31.
Andreas *Tob.* Alexipharm. 226, 27. Bilanx Exact. Bilſian. 347, 10. Exerc. de Mal. Angel. Potent. in Corp. 391, 12.
Angelicus *Fulv.* de Verm. Mir. per Nar. 883, 93.
Anglicus *Gilb.* Comp. Med. 883, 94.
Anhorn *Sylv. Sam.* M. C. (121, 192.)
Annym. Fundam. Med. Rec. Jact. (85, 129.)
Anonymi Act. Erud. Lipſ. 31, 45. Alcoranus (14, 18.) *Altes und Neues aus dem Schaz Theol. Wiſſenſch.* (121, 192.) Ambaſſade de la Compagnie Orientale de Prov. univers l'Empereur de la Chine, 1186, 188. *Aſiatiſche und Americaniſche Denckwürdigkeiten*, 1199, 209. *Autor des Cardinals-Huths*, 502, 12. *Bericht von denen Begräbniſſen in denen Kirchen*, 373, 56. *Chirurg. mit dem groſſen Meſſer*, 672, 83. Tr. de la petite Chirurgie, 804, 155. Hiſt. Dirupt. Urb. Rom. 354, 20. de Glandul. 624, 145. Tr. *Holländ. Löwe*, 1062, 14. Deſcript. Ital. Modern. 448, 46. Journal de Savan, 1117, 85. Epiſt. de Iſaac Caſaubon. Morb. Mortisq; Cauſ. 1109, 72. Hiſt. Lombard. ſ. Legenda Sanctorum 623, 144. de L. P. in Muſ. Hermet. 1067, 20. Mercur. Gallo-Belg. 490, 67. Tr. de Mot. Muſcul. 393, 73. Nov. Literar. Germ. 1107, 70. *das Reiſebuch des H. Landes*, 637, 18. Zodiac. Gall. 712, 71.
Aphrodiſienſis *Alex.* libb. Probl. 273, 5.
de Apono *Petr.* Addit. ad Meſ. de Ægrit. Corp. 885, 97. Not. Marp. Comm. ad Ariſt. Probl. 569, 48.
Appianus de Bell. Civil. 912, 134. Hiſt. Civil. 507, 23.
Apollo *Horus*, libb. Hierogl. 226, 27.
Apollodorus de Orig. Deor. 1065, 17.
Apollonius Rhodius vid. Rhodius.
Apulejus Apolog. 88, 1. de DEO Socrat. 740, 26. libb. Florid. 162, 30. Metamorph. 129, 44. libb. Miles. 82, 127.
ab Aquapendente *Hieron. Fabr.* Op. Chirurg. 84, 8. de Form. Fœt. 411. 50. de Greſſ. Animal. 435, 18. de Muſcul. 676, 2. de Ocul. ibid. de Ventric. 383, 70.
Aquilonius *Franc.* Optic. 64, 97.
Aquitanicus *Proſper.* de Promiſſ. DEI, 495, 76.
Aratius libb. Epigr. 800, 148.
Arator libb. Hiſt. Apoſtol. 244, 121.
Arcæus de Curand. Vuln. 89, 16.
Arculanus *Joh.* Almanſ. 1100. 62. Phaſ. de Anat. Dent. 195, 3.
Aretæus libb. Chron. 221, 19. Diuturn. Aff. 695, 38.
Argenterus *Joh.* in Gal. Art. Med. Comm. 271, 2. in Galen. Art. Parv. Comm. 22, 34. de Reb. Societ. JEſu in Polon. 816, 181. de Somno & Vigil. 402, 35.
Argentinenſis *Albert.* Chron. 140, 65.
Aringhius *P.* Roma Subterr. 673, 84.

Arioſtus *Francus* de Ol. mont. Zibin. 670, 80.
Arioſtus *Ludov.* Cantic. 153, 13. 812, 171.
Ariſtenetus Epiſt. Anat. 147, 5.
Ariſtophanes 118, 21. Semichor. 460, 12.
Ariſtoteles de Anima, (76, 115.*) de Gen. Animal. 12, 14. Hiſt. Animal. (36, 49.) de Part. Anim. (48, 63.) de Mirab. Auſcult. (21, 28.) de Juvent. & Seneɛt. 466, 21. Meteor. Polit. (85, 130.) Phyſ. (13, 17.) de Reprehenſ. Sophiſt. 202, 15. de Reſpir. (35, 48.) libb. Rhetor. 936, 175. de Spirit. (41, 56.)
Armenus *Haithon.* Hiſt. Orient. 113, 11.
Arndius *Joh.* Conc. in Præcept. 563, 39.
Arnobius Adv. Gent. (82, 124.)
Arnoldus *Chriſtoph.* Spicil. ad J. Heinr. Urſin. Exerc. de Zoroaſt. 773, 92. *Zugaben zu Rogers eröffn. Heidenth.* 765, 72.
de Aſia *Henr.* Comm. in Gen. 574, 56.
Athanaſius ad Antioch. 1231, 42. Epiſt. ad Serapion. 244, 21.
Athenæus Dipnoſoph. 4, 3.
Athenagoras Apol. pro Chriſtian. (145, 37.)
Atlas Major 17, 24.
Aubertus *Jac.* in Fernel. de Abdit. Rer. Cauſ. 875, 81.
Aventinus *Joh.* Hiſt. Bojar. 1059, 10.
Avenzoar vid. Abenzoar.
Averrhoës Comm. de Gen. Anim. 15, 20. Comm. in Ariſt. de Part. Anim. 519, 44. Phyſ. Auſcult. 461, 15. de Generat. & Corrupt. 840, 26.
Augenius *Horat.* Epiſt. Med. (12, 14.) Comm. in Galen. 901, 116. de Part. Hom. 264, 11.* de Peſte 140, 65.
Auguſtinus de Civ. DEI (7, 2.) libb. Confeſſ. 949, 12. de Cur. Mort. (20, 27.) Enchir. ad Laurent. 286, 30. Epiſt. (131, 9.) de Mirab. Script. Loc. 1173, 169. de Mirac. Sanɛt. 678, 7. contra Petilian. 870, 75. de Quantit. Anim. 473, 33.
Avicenna de Animal. 615, 133. Canon. (12, 14.) de Diluviis, 924, 154. libb. Fen. 39, 57.
Avitus *Alcim.* Carm. 1175, 170.
d'Aunoy Comitiſſa, *Reiſe durch Span.* 821, 191.
Aurantius *Jul.* Obſ. Anat. 1079, 35.
Aurelianus *Cœl.* Chron. Paſſ. 722, 94. in Hipp. lib. de Morb. Sacr. (134, 1[illegible].) Tard Paſſ. 75, 113.)
Aure[illegible]us de Orig. Gent. Rom. 968, 47.
Aurifaber *Andr.* de Succin. 991, 90.
Auſonius in Moſell. 473, 33. Idyll. 495, 76.
Autor Buxet. Curioſ. 61, 92. Corylet. Curioſ. 493, 73. Epiſt. de Infuſ. Chirurg. ad D. J. D. Major. 377, 61. Epiſt. ad Mollenbroc. (107, 162.) Diſc. Med. Phyſ. de Gemell. & Part. Numeroſ. 167, 40. Hydriatr. Wiſenſ. 404, 37. Miſ. Cur. (121, 192.) Theor. Morbor. Embry. in Utero, 313, 7.

313, 7. Diſc. Inaug. de Nutr. & Morb. Infant. *ibid.* Oolog. Curioſ. General. 45, 68. de Plant. Monſtroſ. 31, 44. Pnevmatopægnoſ. (112, 173.) de Scorbuto Obſ. 206, 21. Volum. Gener. (110, 167.)

B.

BAccius *Andr.* de Therm. 811, 170.
de Back *Jac.* Diſſ. de Cord. (58, 82.)
Baco *Roger.* de Occident. Senect. 213, 5. Epiſt. de Secret. Art. & Nat. 215, 6.
Bagliv. *Georg.* Experim. Bilep. Nat. Uſ. & Morb. 625, 145. de Fibr. Matr. & Morb. *ibid.*
Balbinus *Bohusla. Aloyſ.* Exam. Meliſſ. 251, 36. Miſcel. Bohem. 78, 120.
Baldeus *Phil.* Deſcript. Malab. & Coromand. 125, 34.
Baldit. *Mich.* Specul. Sacr. Med. (105, 159.)
Balduinus *Chriſt. Adolph.* Aur. Aur. 803, 154. Hermet. Curioſ. 810, 166. Phoſphor. Hermet. *ibid.*
Balduinus *Frid.* Caſ. Conſc. (28, 37.*) Comm. in Epiſt. Paul. 1212, 15.
Baleus, de Pontif. Rom. 109, 4.
Ballonius *Guilielm.* Definit. Med. 503, 14. libb. Ephem. & Epid. 165. 34.
Baluzius *Stephan.* ad Salvian. adv. Avarit. (10, 10.)
Bannacciolus *Ludov.* Ennead. Mulieb. 582, 69.
Bapſt *Mich.* Arzney-Kunſt- und Wunder-Buch (118, 184.)
Barbarus *Hermol.* Comment. in Plin. 809, 165.
Barbatus *Hieron.* Exerc. de Sangv. & Sero, 222, 20.
Barbette *Paul.* Chirurg. 899, 114.
Barchuſen *Joh. Conr.* Pyroſoph. 201, 13.
Baricellus *Jul. Cæſ.* Hort. Genial. 886, 99. de Hydronoſ. Nat. 515, 36. Theſ. Secret. 217, 9.
Barlaeus *Caſp.* Hiſtor. Braſil. 992, 93.
Barnaud. *Nic.* Comm. in Epitaph. Lothi ux. 1178, 176.
Barnerus *Jac.* tr. Spir. Vin. ſ. Acid. 1167. 159.
Baronius *Cæſar.* Annal. 687, 24. Antiq. Eccles. Theſaur. 118, 22.
Barozenus *Redemt.* Diſput. 184, 22.
Barrus *Joh.* Hiſt. Orient. 545, 8.
Barthius *Caſp.* libb. Advers. (5, 1.) Animadv. in Claud. Epigr. 469, 27. Animadv. ad bell. Gildon. Claud. (10, 9.) ad Thebaid. ſtat. (6, 1.)
Barthol. *P. Dan.* Hiſt. Aſiat. 629, 5.
Bartholettus *Fabric.* Method. in diſpnœam. 417, 61. de Reſpirat. 1063, 155.
Bartholinus *Caſp.* Inſtit. Anat. (85, 130.) Manud. ad Pſycholog. & Anthropol. è S. S. (57, 80.*)
Bartholinus *Eraſm.* M. C. 16, 22. de Nat. Mirab. 796, 143.
Bartholinus *Thom.* Act. Haffn. (36, 49.*) de Anat. Pract. Conſil. 355, 22. Anat. Reform. (45, 58.) Exerc. de Angin. pueror. 883. 93. Antiquit. Puerper. Synops. 269, 21. de Cauteriis 312, 5. Epiſt. de Cerebro (119, 187.)

187.) Conſ Med. de Comet.248,29. de Cruce, (53, 73.) de Cruce Hypomn. 432, 11. Dub. Lact. Defens. 356,25.* Cent.Epiſt. Med. (159,62.) de Experim. Bilſian.Reſp.954, 21. de Flamm. Cord.684,19.de Hepat. Defunct. *Diſſ.* 218, 13. de Hepat. Exauctor. Deſper. Cauſ. 696, 41. Cent. Hiſt. Anat. (18, 24.) de Inſol. Part. Viis, 256, 48. de Lact. Thorac.299, 25. de Lact. Harvean. 668, 76. de Lat. Chriſti, (140, 29.) de Luce, (27, 136.) de Luc. Anim. 67, 102. de Luc. Hom. 67, 103.* de Lympha Epiſt. ad Georg.Seger. 222, 20. de Lympha Spicileg. 1038, 175. M. C. 84, 130. de Med. Dan. Domeſt. *Diſſ.* 361. 33. Addit. ad Med. Danor. (120, 189.) de Med. Inquilin. *Epiſt.* 668, 76. de Med. Poët. *Diſſ.* 883, 93. de Morb. Bibl. (19,25.) de Morb. Bibl. *Miſcell.* 278, 14. de Niv. uſu Med. 59, 188. de Paralyt. N. T. (154, 55.) de Peregrin. Med. 346, 10. de Pulmon. *Diatr.* (47, 62.*) de Sanguin Abuſu. *Diſp.* 130, 45. de Sanguin. Vetit. *Diſq. Med.* 420, 65 de Transplant. Morb. *Epiſt.* (114, 176.) de Vaſ. Lymphat. *Tr.* 364, 39.) de Unicorn. 275, 11. 449, 47.

Bartholoccius *Jul.* Bibl. Rabb. 632, 8.

Baſilius de Spir. S. *ad Amphil.* 732, 10. Hexaëm. 1227, 34.

Baſſo *Sebaſt.* de Forma 482, 52. libb. Meteorol. 294, 13. de Motu 406, 43. Philoſ. Nat. adv. Ariſt. (89,134.) de Rer. Nat. Princ. & Mixt. 684, 19. de Viſu, 684, 19.

Bauhin *Caſp.* de Fort. Bollens. 109, 2. de Lap.Bezoar. 883, 93. de Lue Rab. 376, 59. de Lup. Rab. 890, 104. de Part. Cæſ. *Append. ad Franc. Rouſſet* 913, 136. de Plant. à Sanct. denom. (136, 19.) Theat. Anat. (117, 182.)

Bauhin *Joh.* Cerv. Excoriat. 1078, 34.

Bauſchius *Leonh.* de Cœrul. & Chryſocoll. *Proœm. Melanchol. Hiſtor.* 800, 148 de Hæmatit. *Schediaſm.* 268, 20. 558, 31.*)

Bayle *Franciſc.* de Apoplex. *Tr.* 188, 31. Probl. Phyſ. Med. (46, 60.) 191, 36.

Beatillus *F. Ant.* Vit. Ambr. Nolan. 1229, 39.

Beau *Joh.* Act. Angl. 625, 145.

Beaulie *M.* de Tonitru & Fulgur. *Tr.* 437, 22.

Bebtus *Ant. Mar.* de Ort. & Nat. Sangv. 683, 17.

Beccher. *J. F.* Phyſ. Subter. 1140, 118.

Becanus *Joh. Gorop.* lib. Gigantomach. 20, 30. 281, 19.* Hieroglyph. 761, 67. Niloſcop. 1053, 4. Orig. Antwerp. ſ. in Venet. & Hyperborn. 62, 62.

Becher *Joh. Joach.* Alph. Mir. 1200. 210. Metallurg. 226, 27. Parnaſ. Med. (112, 173.) Phyſ. Subter. 99, 31. Supplem. Phyſ. 700, 47.

van der Beck *David*, Experim. Circ. Rer. Nat. Princ. (82, 124.)

Becker *Dan.* Microcoſm. Med. (216, 181.) vom Preuſſiſch. Meſſer-Schlucker, 543, 6.

Beckhers *Nic. Gvilh.* M. C. 893, 107.
Becmann. *Joh. Chriſt.* de Prodig. Sang. *Diſſ.* (143, 34.)
Beda, Hiſt. Angl. 958, 26. de Nat. Infl. 965, 41.
Beguinus *Joh.* Tyrocin. Chym. 1070, 24.
Behrens *Georg. Henning.* Hercyn. Curioſ. 71, 108. Vexir-Confect, 1064, 16.
Bellarminus *Rob.* de Arte Moriendi 634, 14. de Reliq. Sanct. (132, 12.)
Bellonius *Guilh.* lib. Epidem. & Ephem. 334, 47.
Bellonius *Petr.* de Conifer. Arb. 997, 101. de Medicat. Funere, 992, 94. de Negl. Stirp. Cult. 22, 24. Obſ. Med. 119, 23. 1010, 127.
Bellovac. *Vincent.* Spec. Hiſt. 637, 18.
Bellumenſis *Andr.* Interp. Nom. Arab. 1005, 119.
Beltus *Joh.* de Nat. Sangu. 1115, 82.
Benedictus *Alex.* Anat. 89, 15. de Morb. Corp. Hum. 1092, 54. de Morb. Cur. 39, 57. Hiſt. de Part. Corp. Hum. 44, 65. de Peſte, 103, 37.
Benivenius *Ant.* de Abdom. Morb. Cauſ. 41, 62. Obſ. Med. 238, 5.
Bennettus *Bened.* Theatr. Tabid. 651, 44.
Benſylvanus *Joh.* Cent. Conſil. Med. 262, 5.
Benzone *Hier.* Hiſt. Nov. Orb. 381, 67.
Berlichius *Matth.* Concluſ. 573, 54.
Bernhardi *Joh. Bapt.* Seminar. Phil. Ariſt. 687, 24.
Bernhardus Comment. in Pſalm. 759, 61.
à Berniz *Mart. Bernh.* M. C. 811, 168.
Beroaldus *Phil.* de Peſte, (135, 18.) in Apul. Metam. 272, 52.
Berreggerus *Matth.* Quæſt. in Tacit. 545, 8.
Bertram *Caſp.* Comm. in Matth. (139, 27.) *Juſtin.* 532, 66.
Bertrucius Bononienſ. libb. Collect. Med. 304, 33.
Beſardus *Joh. Bapt.* Antr. Philoſ. 95, 25.
Beſoldus *Chriſt.* libb. Polit. 573, 54.
Beſoldus *Joh.* Theſ. Pract. 532, 66.
Beucerus *Caſp.* de Divinat. Gener. (28, 37.)
Beverovicius *Joh.* de Calc. Ren. & Veſic. 1091, 51. Poëm. 664, 68. Prooem. Theſaur. Vit. 213, 4. de Term. Vit. *ibid.* Theſaur. Med. 363, 37.
Beza *Theod.* Epigramm. 263, 6.
Bianos, Arethol. Vet. Græc. (104, 156.)
Bickerus *Joh.* Hermet. Rediviv. 114, 13.
Bidermanus *Jac.* libb. Agoniſt. (128, 3. 131, 9.*) Res Geſt. ab Ignat. Lojol. (19, 25.)
Bierlingus *Caſp. Theoph.* Cent. Adverſ. Curioſ. 169, 14. 320, 17. Theſaur. Theor. Pract. (107, 162.)
Biermannus *Mart.* de Mag. Action. cont. Bodin. (28, 37.)
Billichius *Ant. Gunth.* Anat. Ferment. Plat. 837, 23.
Binningerus *Joh. Nic.* Obſ. 76, 117. Curat. Med. 165, 23.
Binsfeld. lib. Mult. 129, 42.
Biſciol⁹ *Lael.* Horar. ſubſeciv. *Tr.* 41, 62.

Biſſe-

Biſſelius *Joh.* Argonaut. Amer. 430, 9. Dec. Illuſtr. Ruin. 142, 70.
Bizarius *Petr.* Hiſt. & Annal. Genuenſ. 912, 134. Epiſt. Mirab. Europ. 339, 60.
Blanc. *Marc. Ant.* de Indic. Homic. *Tr.* 592, 88.
Blancardus *Stephan.* Anat. Pract. 40, 60. 358, 26.* Collect. Med. Phyſ. 890, 104. Kunſt-Kammer der Chirurg. 1091, 51. Nov. Meth. Balſ. Cadav. 163, 30. 1034, 170. Obſerv. 900, 115.*
Blancken *Gerb.* Catalog. Antiq. & Nov. Rer. Lugd. Batav. in Anatom. publ. 1084, 43.
Blaſius *Gerh.* obſ. Anat. in Hom. 890, 104. Anat. Pract. 1112, 79. M. C. 1112, 79.
Blegny *Nic.* Zodiac. Gall. 89, 16.
Blunt. Itiner. Orient. 1006, 121.
Boccagelinus *Nic.* de Peſte 135, 55.
Boccatius *Joh.* Geneal. Deor. (103, 156.)
Bocerus *Henr.* de Quæſt. & Tortur. *Tr.* 621, 141.
Bochartus *Sam.* Hierozoic. 111, 6. Canaan, 792, 135.
Bockelius *Joh.* Hamburger Peſt-Ordn. 134, 55.
Bockenhofer Muſ. Brackenhof. 1122, 91.
Bodinus *Joh.* Dæmonom. (136, 19.) de Repub. 1172, 167. Theat. Nat. (16, 20.)
de le Boe *Sylvius Franc.* Diſp. Med. 413, 53. *Diſq.* de Febr. 684, 19.
Boëm. *Joh.* de Mor. Leg. & Rit. omn. Gent. (116, 180.)
Boëthius *Severin.* de Conſol. Philoſ. (85, 103.)
Bohemus *Mart. von den 3. Land-Plagen* 117, 17.
Bohn *Joh.* de Acid. & Alcal. *Epiſt.* 1145, 123. de Aër. in Inf. infl. 100, 31. de Aër. in Subl. Infl. *Med. Phyſ. Chir.* 505, 17. Circ. Anat. (37, 51.*) 11, 13,* Circ. Anat. Phyſical. *Progr.* 168, 40. Diſſ. Chym. 445, 50. Exercitat. Phyſiol. 493, 73. Progr. in Proœm. D. Ittig. 645, 34. de Renunc. Vuln. 256, 47.
Boiſardus *Jan. Jac.* libb. Divinat. & Mag. præſtig. 288, 3. Topograph. Rom. 1138, 113.
Boiſtuau *P.* de l'Excell. de l'homme 516, 39.
Bolduccius *Jac.* de Eccleſ. ante Leg. 281, 19.
Bolneſtius *Eduard.* Præf. in Autor. Chim. 835, 18.
Bonacciol⁹ *Lud.* de Format. Fœt. 410, 50.
Bonannus *Philipp.* Micograph. Curioſ. 13, 16.* de Teſtac. (7, 4.) Obſ. Circ. Viv. in Vivent. 783, 116. obſ. de Vivent. in Non-Viv. 981, 73.
Bond. *Joh.* Not. Marg. in Horat. 9, 10.
Bonfinius, Decad. Rer. Hung. 163, 31.
Bonifacius *Balth.* Hiſt. Ludic. 806, 159.
Bonnet. *Theoph.* Anat. Pract. ſ. Sepulchret. 172, 1. 358, 26.* Med. Pract. 882, 93.
Bontekoe *Corn.* Collect. Med. Phyſ. 640, 22. de Vit. & San. Hom. 832, 11.
Bontius *Jac.* libb. de Med. Indic. 205, 20.

20. Hiſt. Ind. 919, 147. Annot. ad Garz. ab Ort. 1111, 76.
à Boot *Anſh. Boët.* de Germ. 98, 29. de Gemm. & Lap. 226, 27. 867, 70.
Boot *Arnold.* Obſ. 522., 50.
Borbon. *Nic.* Carmin. 642, 27.
Borcard. *Franc.* Delineat. Jerus. & Sodem. 1176, 173.
Borellus *Joh. Alphonſ.* de Mot. Anim. 414, 55.
Borellus *Petr.* Obſ. Cent. *209, 26. 279, 17.** Obſ. Epilog. *523, 51.* Obſ. Med. Phyſ. (*13, 16.*) obſ. Microſcop. *13, 16.* Vit. Carteſ. *418. 62.*
Borgarutius *Proſp.* de Peſte *Tr. 647. 39.*
Borrichius *Olaus* A. H. *114, 12.* de Cauſ. diverſ. Lingv. *1150, 129.* Hermet. Ægypt. *100, 31. 659, 59.** de Ort. & Progreſſ. Chym. *99, 31.*
Boſius *Joh.* de Triumph. Cruc. (*140, 29.*)
Botallus *Leonh.* de Catharro *1086, 45.* Cur. per Sangv. Miſſ. *105, 40.* Append. ad l. de Med. & Ægr. munere, *181, 17.*
Botton. *Alb.* de Morb. Mul. (*17, 22.*)
Boudewins *Mich.* Ventilab. Theol. Med. *383, 70.*
Bourgoiſſe *Loys* de Offic. Obſtetric. *1135, 110.*
Boxhornius *Marc.* Poëm. *101, 17.* Not. ad Plaut. *1022, 148.*
Boyle *Rob.* de Adamant. in tenebr. luc. *Epiſt. 689, 28.* de Athmosphær. Corp. Conſiſt. *424, 73.* Chym. Scept. *57, 86. 351, 17.** de Color. Experim. & Conſid. *54, 81.* de Determ. Effluv. *Exerc. 102, 36.** Experim. Phil. Angl. *632, 9.* Hiſt. Fluid. & firmitat. *991, 90.* de Fund. Mar. *386, 2.* de Gemmis *543, 6.* de Inſid. Experim. Succeſſ. *818, 187.* de Noctil. Aër. *700, 47.* Nov. Experim. Phyſ. Mechan. *805, 158.* de Orig. & Virt. Gemm. *1064, 16.* de Qual. Coſm. *App. Diſſ. 705, 59.* de Reſpir. *Digreſſ.* (*37, 50.*) de Specif. Remed. (*113, 174.*) de Vi Aër Elaſt. Experim. nov. (*44, 57.**) de Uſu Experim. Philoſ. *1005, 118.*
Braſſavolanus *Ant. Muſ.* Comm. in Hipp. *43, 64.* Exam. Terrar. *996, 100.* de Nat. Simpl. *1115, 83.*
Brayerius *Joh.* de Re Cibar. *1155, 140.*
Breitenbach Itin. Hieroſ. *1176, 173.*
Brendel *Joh. Phil.* Conſil. Med. *205, 20.*
Brenner *Sebaſt.* Continuat. Relat. Jac. Franci, *163, 31.*
Breſſerus de Conſcient. *946, 5.*
Breviarium Romanum *532, 66.*
Bright *Timoth.* Animadv. in Guilh. Adolph. Scribon. Phyſ. *591, 86.*
Brinsfeldius *Petr.* de Confeſſ. Malef. *865, 68.*
Briſſonius *Barnab.* de Regn. Perſ. *814, 176.*
Brodæus *Joh.* libb. Miſc. *310, 3.*
Broën. *Joh.* Exerc. de Dupl. Bil. Vet. *832, 19.*
Broſſenſis *Guido* de Nat. Plant. *1216, 19.*
Browerus Antiq. Fuldenſ. *643, 29.* Annal. Trevir. *680, 12.*

Brown

Brown *Th*, Pſeudodox. Epidem. *98, 29*. Relig. Med. *1213, 16*.
Brunnerus *Andr*. Annal. Bojar. *281, 19*. de Virt. & Fort. Bojar. *422, 70*.
Brunnerus *Joh. Conr*. M. C. *557, 70*.
Bruno *Joh. Pancrat*. in Not. ad Joh. Jeſſen. de V. S. judic. *551, 17*.
Bruſſo, Res Memor. *506, 21*.
Bruſtamentius *Joh*. de Animal. S. S. *517, 40*. de Reptil. S. S. *518, 42*.
Bruyrinus *Joh*. de Re Cibar. *918, 146*.
Bucellinus *Gabr*. in Sacr. Benedict. (*139, 27*.) Hiſt. Sacro-Profan. *629, 5*.
Buchananus *Georg*. libb. Rer. Scotic. *324, 26*.
Bucholzerus *Abrah*. Chronol. *313, 7*.
Burchardus libb. Hiſt. *475, 36*.
Burg. *Joh*. M. C. *1085, 43*.
Burggrav. *Joh. Erneſt*. Achill. Panopl. Rediv. *242, 18*. *Tr*. Ellychn. Vit. ſ. Biolichn. *93, 23*. Joco-Ser. Art. & Nat. *99, 30*.
Bürlein *Jac*. de Hoplochriſm. *Diſſ. Med*. *618, 136*. Theat. Sympat. & Antip. *618, 136*.
Burnet *Th*. Theſ. Med. Pact. *1095, 56*.
Burrhus *Franc. Joſeph*. de Cereb. *Epiſt. ad Bartholin*. *644, 33*.
Busbequius *Auger. Gislen*. Epiſt. Turcic. *119, 23*.
Buſtamantinus Vid. Bruſtamentius.
Buxtorff. *Joh*. Synagog. Judaic. *343, 4*. Lexic. Chaldaic. *454, 4*.
Bynæus *Anton*. de Morte Chriſti *528, 59*.

C.

Cabeus *Nic*. libb. Meteor. *788, 126*.
Cabrolius *Barth*. Obſ. Med. *219, 13*.
Cæſalpinus *Andr*. Art. Med. *libb*. *218, 12*. Controv. Peripat. *13, 16*. de Dæmon. inveſtig. *306, 40*. de Metall. *1056, 5*. Hiſt. Plant. (*16, 20*.)
Cæſar *Conſtantin*. libb. Geopon. *966, 43*.
Cæſius *Fed*. Philoſ. Tabb. *95, 25*.
Calceolarius *Franciſ*. Muſ. *1054, 4*.
Calcidius, in Plat. Tim. *465, 21*.
Calixtus *Georg*. Not. in Gen. *1016, 139*.
Callymachus, Hymn. (*147, 41*.)
Calovius *Abrah*. Illuſtr. Bibl. N. T. *250, 34*. Illuſtrat. Bibl. V. T. *564, 39*.
Calvinus *Joh*. Comm. in Joh. *600, 103*.
Calviſius *Seth*. Chronol. (*104, 157*.)
Calvörius *Caſſ*. Glor. Moſ. *1176, 172*.
Camerarius *Joach*. Cent. Emblem. *388, 7*. in Hippocom. *58, 87*. Not. in Cic. *1232, 43*. Not. ad P. A. Matthiol. Herbar. Germ. *993, 96*.
Camerarius *Joh. Rud*. Cent. Memor. Med. Hippocom. *9, 10*. Syllog. Memor. (*11, 12*.)
Camerarius *Philip*. Cent. Hiſt. Subciſ. (*17, 23*.) Hor. Subſec. (*101, 152*.)
Camerarius *Rudolph. Jac*. M. C. *689, 29*.
Campanella *Thom*. de Senſ. Rer. (*9, 9*.)
Campanus *Joh. Ant*. Epiſt. *296, 16*.
Campofulgoſus *Bapt*. libb. Memor. *245, 22*.
Candenus *Gvilh*. Britann. *285, 28*.
Canepar. *Petr. Mart*. lib. de Atram. *809, 65*.

Cantipratanus *Thom.* Mir. Memor. Exempl. 485, 60. Hiſt. Memorab. 460, 12.* Mirac. & Exempl. ſui Temp. 126, 38. 178, 11.* 182, 19.*
Canus *Melch.* Loc. Theol. 636, 18.
Capellus *Franc.* de Re Anat. 1080, 36.
Capellutus *Roland.* de Cur. Peſt. 318, 14. de Peſt. Parm. 558, 30.
Capitolinus *Jul.* Vit. Maximin. Jun. 5, 6. Vit. Pertinac. 132, 49.
Capivacc. *Hier.* Pract. 1101, 64.
Cappenbergenſis *Godofr.* Monum. Paderborn. 259, 52.
de Captivis *Joh. Günth.* de Reb. Geſt. Frid. I. 151, 11.
Caramuel *Joh.* Metalog. 382, 68.
Caranta *Jac.* Dec. Med. Phyſ. 376, 59.
Cardanus *Hieron.* de Æther. 662, 66. in de Alim. Hippoc. *Comm.* 542, 5. Ars Curand. 149, 7. in Aphor. Hippoc. *Comm.* 43, 64. de Cauſ. Sign. & Loc. Morb. 1107, 69. Conſil. pro diffic. ſpirandi, 661, 64. Contrad. Med. 789, 128. de Nat. Hom. 517, 40. de Rer. Nat. 162, 30. de Sanit. tuend. 917, 145. de Subtil. Rer. 60, 89. de Variet. Rer. (114, 175.) de Venen. 140, 65. de Vit. Propr. 48, 73. de Utilit. ex Adverſ. Cap. (12, 13.)
Carol. *Andr.* Mem. Eccl. 817, 181.
Carpzov. *Benedict.* Pract. Criminal. 140, 65. 621, 141.*
Carpzov. *Joh. Benedict.* de Arca Fœd. *Diatr. Philol.* 994, 97. de Gigant. *Diſſ.* 283, 23. Not. ad Wilh. Schick. Mispath Hammelech 454, 4. ad Numm. Moſ. Corn. ext. *Exerc.* 678, 4.
Carteſius *Renat.* Diopt. 57, 86. 412, 53.* Meteor. 419, 64. de Paſſ. Anim. (84, 127.*) Princ. Philoſ. 418, 63.
Caſalius *Joh. Bapt.* de Vet. Sacr. Chriſtian. rit. 127, 39.
Caſatus *Paul.* de Igne *Diſſ.* 100, 31.
Caſaubonus *Iſaac.* ad Annal. Baron. *Exerc.* 252, 40. in Athen. *Comm.* 294, 13. ad Perſ. Satyr. 629, 4. in Sveton. *Comm.* 283, 23.
Casmannus *Otto*, Angelograph. 730, 6.
Caſſander *Georg.* Hymn. Eccleſ. 637, 18.
Caſſianus Collat. 122, 27.
Caſſius *Andr.* de Auro *Cogit.* 208, 24. Quæſt. Nat. & Med. 304, 36.
Caſſius *Dion.* Hiſt. Rom. 108, 2. Vit. Ner. 319, 17.
Caſtellanus *Laur.* de Uſ. Carn. 961, 33.
Caſtell. *Petr.* de Hyæna 638, 20. ad omn. thor. aff. *Vaſc. Exerc.* 80, 122.
Caſtrenſis *Steph. Rod.* Exerc. Med. 79, 121. Med. Polit. 167, 38. de Meteor. Microc. (25, 34.) de Morb. Mul. 44, 65. de Nat. Mul. 264, 11. *Tr.* quæ ex quibus 517, 40.
à Caſtro *Ezech.* de Igne lambent. 656, 52.
à Caſtro *Petr.* de Febr. Malign. Petech. 166, 37. de Ign. lamb. *Tr.* 693, 36. Obſ. MS. 624, 145. de Peſt. Rom. & Genueſ. 885, 97.
Caſulanus *Proth.* libb. Æthiol. 429, 6.

Catanæus *Andr.* Un. Sapient. (154, 55.)
Catelanus *Laur.* de Lap. Bezoar. *Tr.* 1120, 88.
Cato *M.* libb. Orig. 1178, 174. de R. R. 86, 10.
Cattieri *Iſ.* Obſ. Med. 224, 23.
Catullus, Epithalam. Pelei & Thet. 146, 4. Carm. 181, 18.
Cedrenus, Obſ. (16, 20.)
Cellarius *Chriſtoph.* Program. 1048, 194.
Celſus *Corn.* de Re Med. 79, 122.
Cenſorinus, de Die Natal. 212, 2.
de la Cerda *Ludov.* in Virgil. 741, 27.
Cernitius *Joh.* Vit. Frid. II. Elect. Brandeb. 20), 26. Vit. Joh. Sigism. IX. Elect. Br. 767, 80.
Cerutus *Bened.* in Fr. Muſ. Calceol. 543, 6.
de la *Chambre*, de Cauſ. Inund. Nili *Diſc.* 689, 88.
Chamier *Dan.* Panſtrat. (133, 12.)
Charas *Moſ.* Deſcript. Viper. 464, 19.
Chardin. Itin. Perſ. 124, 31.
Charleton *Gvalth.* de Lithias. *Tr.* 1121, 90. Spiritus Gorgonius vi ſua ſaxipara exut. *Diatr.* 1147, 126.
Chemnitius *Mart.* Exam. Concil. Trident. (133, 12.)
Chesneau *Nic.* Obſ. 1103, 66.
Chifletius *J. Jac.* de Lint. Chriſt. Sepulchral. 133, 50. Obſ. 1093, 55.
Chiockius *Andr.* Muſ. Calceol. (103, 154.)
Chokier de Surlet, *Joh.* Fac. Hiſt. (23, 31.)
Chryſoſtomus *Joh.* Homil. 778, 164.*
Chytræus *Matth.* Oblat. Metric. 642, 27.
Cicero, de Divinat. (148, 44.) Epiſt. ad Famil. 498, 3. de Nat. Deor. (32, 43.) Tuſc. Quæſt. (37, 110.*)
Cigogna *Strozz.* Theat. Magn. Omnifar. 184, 23. Univ. Nat. 732, 9.
Cites *Franciſc.* de Abſtin. Conſol. 1230, 40.
Clamorganus *Joh.* de Lup. Venat. 890, 104.
à S. Clara *Abrah.* *Mercks Wien*, *Tr.* 438, 25.
Clarcke *Gvilielm.* Nat. Hiſt. 924, 154. Hiſt. Nit. 504, 17.
Claremontanus *Scip.* de Venen. 230, 36.
Claſenius *Dan.* in Nemes. Carolin. 601, 105. de Paſſ. J. C. 531, 64.
Claubergius Phyſ. contr. 646, 37.
Clauderus *Gabr.* de Balſam. cadav. *Tr.* 506, 19. Method. Balſam. Corp. 346, 10. M. C. 498, 2. de Philtris *Diſſ.* 160, 26.
Claudianus, de Bell. Getico, 430, 9. de Bell. Gildon. 753, 35. in Eutrop. (18, 5.) de 4. Conſ. Hon. 7, 7. Epigr. 24, 37. Paneg. in Conſ. Hon. 690, 30. in Rufin. (6, 2.)
Claudinus *Jul. Cæſ.* de Ingreſſ. ad infirm. 378, 63. Reſponſ. Med. 223, 20.
Claudius *Petr.* Deſcr. Norweg. 67, 102.
Clemens Alexandrin. Admon. ad Gent. 762, 68. libb. Pædagog. 54, 82. Strom. (34, 46.)

Clemens Roman. Recognit. (150,47.)
Clericus *Joh.* Tranſlat. Gen. & Paraphr. Ejusd. & Comm. Philol. 1175, 172.
Cleyer. *Andr.* M. C. 1121, 90.
Clozius *Steph.* de Sud. Chriſt. Sangv. *Exerc.* (96,148.)
Clus. *Carol.* Opera 526,55. Rar. Plant. 639, 21.
Cnœfelius *Andr.* M. C. 458, 9.
Coberus *Tob.* Dec. Obſ. Caſtrenſ. Hung. 346, 9.
Coccejus *Al.* Not. in Paul. Zacch. Quæſt. Med. Leg. 311, 4.
Cochlæus *Joh.* de Bell. Huſſit. (106, 159.)
Cognatus *Gilbert.* Sylv. 1197,205.
Coiter. *Volcher.* Obſ. Anat. 1078, 33, de Oſſ. Inf. 29, 43.
Colerus *Joh.* libb. Oeconom. 355,21.
Collius *Franc.* de Sangv. Chriſt. 567, 44.
Collius *Joh.* de Min. Commun. Princip. & Paſſ. Morb. 274, 9.
Colvenerius *Georg.* Not. in Cantiprat. 178, 11.
Columbus *Reald.* de Re Anat. 27, 41.
Columella, de Arbor. XXCVI, 10. de Cult. Hort. 109,2. de Re Ruſt. 22,34.
Columna *Fab.* de Purpur. 1056, 6.
Comenius *Joh.* Synopſ. Phyſ. Reform. 92, 20.
Comenius *Joh. Amoſ.* Phyſ. Reform. 102, 37.
Commanus *Ioh.* de Lap. in Hom. 1086, 45.
Conapitius *Chriſt. Javell.* de Senſ. & Senſat. *Tr.* 674, 86.
Condronchius *Joh. Bapt.* de Morb. Veneſ. 130,46. de Morb. Vulg. 900, 116.
Conimbricenſes, de Anim. Separat. 736, 16. in Ariſt. (81, 123.)
Connor *Bernard.* Deſcript. V. & N. Polon. 36, 51. Evang. Med. ſ. Med. Myſt. (99,150.)
Conradinus *Balth.* de Febr. Malign.
Conradus *Joh.* de Sparſ. Flor. bnemat. 739, 22.
Conringius *Herm.* Apologet. cont. Borrich. 100, 31. in Billich. *Exercit.* 837, 23. de Calid. Innat. 99,31. de Form. Jud. in Repub. rect. inſtit. *Disq. Polit.* 592, 88. de Habitu Corp. Germ. Cauſ. 53, 79.* de Ign. Anim. 608, 121. de Med. Hermet. (34,46.) 1017,141.* Parad. de Numm. Ebræor. 678, 4.
Conſentinus *Thom. Corn.* Progymn. 121, 26.
Conſtantin. *Antonin.* libb. Med. Prognoſ. 179, 14.
Conſtantin. Imperator. lib. Si quis 88,1.
Conſtantin. *Robert.* Prognoſt. Med. 398, 29.
Contulus *Joh. Bapt.* de Glutin. in Corp. Hum. prod. 1153, 136. de Lap. Podagr. & Chiragr. 1089, 47.
Cordæus *Maurit.* in Hipp. de Morb. Mul. 1135, 110.
Cordus *Euricius* Epigramm. 1155,139.
Cordus *Jun.* Volum. 176, 7.*

Corip-

Corippus, de Juſtinian. Princip. Byzant. 158, 22.
Cornace *Matth.* Conſ. Med. 516, 39.
Cornarius *Diomed.* Hiſt. Admir. 206, 22. Obſ. Med. 312, 5.
Cornarus *Joh.* de Peſte 353, 20.
Cornelius à Lap. in Gen. (125, 199.) in Num. 343, 4. in Devt. 567, 44. in 4. Reg. 111, 8. in Prov. 581, 67. in Cant. (28, 38.) in Proph. min. 134, 54. in lib. Sap. *ibid.* in Joh. 573, 54.
Corſinus *Andr.* verſ. ulterius per S. Thom. 127, 1.
Cortnummius *Juſt.* de Morb. Atton. 188, 31.
Coſtæus *Joh.* de Igneis Præſid. 312, 5.
de la Couvrée *Claud.* de Nutr. Fœt. 268, 20.
Coytarus *Ioh.* de Febr. Purpur. 367, 45.
Craan *Theod.* de Hom. *Tr.* 421, 67.
Crafftius *Ioh. Iac.* 559, 32.
Craſſus *Iun. Paul.* Quæſt. Med. & Nat. 969, 50.
Crinitus *Petr.* de Honeſt. Diſcip. 180, 15.
Criſpus *Ioh. Bapt.* de Ethn. Script. caute leg. 734, 13.
Crollius *Oswald.* Præf. admonit. Baſil. Chym. 206, 22.
Cromerus, de Reb. Polon. 243, 20.
Crügnerus *Mich. Chymiſch. Thanneb.* 662, 65. de Mat. Perlat. 904, 120.
Cruſius *Dav.* de Noct. & Nocturn. Offic. 128, 41. Phyſic. 730, 6. de Sud. Chriſti 528, 60.
Cruſius *Mart.* Annal. Svecic. 541, 4. Annal. Svev. 375, 59. Turco-Græc. 236, 3.
Cteſias, 47, 71. *
Cüchlerus, Antholog. Græc. (109, 165.)
Cumanus *Marcell.* Obſ. Med. 899, 114. de Ulcer. *ib.*
Cummenius *Alard. Herm.* M. C. 335, 50.
Cunæus *Petr.* de Repub. Hebr. 343, 4.
Cureus *Ioach.* Annal. Sileſ. 216, 8.
Curtaudus, Apol. adv. Paris. 526, 55.
Curtius *Q.* de Geſt. Alex. M. 430, 9.
Cuſanus *Nic.* Experim. ſtatic. 386, 2.
Cuſpinianus *Ioh.* de Cæſar. 70, 108.
Cydonius *Ioh.* de Sangv. Prodig. *Exerc.* 816, 181.
Cyprianus, de Mortalitat. 314, 9. de Vanit. Idolor. 127, 38.
Cyraldus, de Sepel. Var. rit. Vet. 1007, 122.

D.

DAle *Sam.* Manud. ad Mat. Med. 1126, 96.
Dalechampius *Iac.* Not. in Plin. 384, 71.
Damaſcenus, Dialect. (74, 109.)
Damaſcius, in Vit. Iſid. Philoſ. 792, 135.
Damianus *Petr.* Serm. de Steph. 678, 4. ad Blanc. Comit. *Epiſt.* 870, 75.
Danæus *Lamb.* de Hæreſ. 39, 57. de Veneſ. & Sort. (128, 2.)
Dannhauerus *Ioh. Conr.* Chriſteid. 757, Colleg. Decalog. (105, 159.) Coll.

Pſycholog. *(19, 25.)* 618, 137.* Homil. Sacr. 270, 1. Hodom. Spir. Pap. (133, 12.) Theol. Conſc. *(128, 3.)* Theol. Symbol. ſ. Caſual. 576, 60. in Valer. Magn. Rediviv. 816, 181.

Daniel *Franc.* Not. ad P. Crinit. de Honeſt. Diſc. 1222, 29.

Daviſſon *Wilh.* Prodr. Comm. in P. Severin. Id. Med. Philoſ. 95, 25.

Daurulcius *Anton.* Florileg. Exempl. 112, 9.

Deckerus *Fred.* Exerc. Med. Pract. 334, 47. in Prax. Paul. Barbette, 326, 32.

Deckerus *Ioh. Henr.* Spectrolog. 728, 2.

Delexius *Iac.* Chorograph. Sabaud. 919, 147.

Delphius *Heuter.* Vit. Carol. V. 437, 22.

Delrio *Mart.* Disq. Mag. *(128, 2.)* in Senec. Octav. 580, 66.

Demoſthenes, Orat. in Neæram 1015, 138.

Dempſterus *Th.* ad Joh. Roſin. Antiq. Rom. 108, 2.

Denſtonius *Arn. Bachim.* Panſoph. Enchiret. 589, 82.

Deodatus *Claud.* lib. Panth. Hygiaſt. 587, 78.

Deuſingius *Anton.* Diſſ. Select. 575, 58. Fœtus Muſſipon. Secundin. *(19, 25.)* Fœtus extra uterum geniti *Vind.* 810, 168. Geneſ. Microcoſ. (37, 50.) de Mot. Muſc. 476, 38. de Nat. *Exerc.* 475, 37. de Nutrim. in Corp. Elab. *Exerc.* 1032, 165. de Nutrit. Anim. *Exerc.* 701, 50. de Reſpir. *Exerc.* 389, 9. de Spirit. *Exerc.* 397, 27. de Unicorn. *Vind.* 322, 21.

Diaconus *Paul.* de Reb. Geſt. Longob. 115, 13.

Diemerbrœk *Isbrand.* Anat. (13, 16.) de Peſt. Hiſt. 316, 12. de Peſte Noviom. (18, 23.)

Dietericus *J. Conr.* in Lib. Sap. Conc. 908, 127. Antiq. Bibl. 1116, 85.

Diether, *Chriſtoph. Ludov.* Miſc. Cur. 6, 6.

Digby *Kenelm.* de Anim. Rat. 737, 18. de Immort. Anim. *Tr.* 396, 25. de Nat. Corp. *Tr.* 35, 51. de Plant. Veget. *Diſſ.* 803, 153. de Pulv. Sympather. *Orat.* 91, 20. de Vegetat. *Orat.* 1213, 16.

Dikkinſon *Edmund.* de Delph. Phœniciz. 405, 41. Phyſ. Vet. & Ver. 683, 16.

Dilherrus *Joh. Mich.* Diſp. Philol. Acad. (124, 189.) *Tugend-Schaz, Laſter-Plaz,* 1178, 174.

Diodor. Sicul. Biblioth. (148, 44.)

Diogenes *Laërt.* de Vit. Philoſ. 383, 71.

Dionyſius *Areopag.* de Divin. Nom. *(26, 35.)*

Dionyſius *Franc.* de Transfuſ. 105, 40. Pomer. Sanct. 678, 6.

Dionyſius *Halicarn.* Antiq. Rom. 691, 31.

Diophanes, libb. Geopon. 1002, 113.

Dioſcorides, libb. Anthol. 344, 5. Alexiph. 652, 45. de Mat. Med. 300, 26. de Re Med. 162, 30. de Theriac. 518, 42.

Divers.

Diverſ. *Pet.Sal.* de Febr.Peſtil. *Tr.15,20.*
Dobrozensky de Negropont *Joh. Jac. Wenceſ.* M. C. *38,56.* Obſ.Med. *1086, 44.* Philoſ. de Font. *804, 155.*
Dodonæus *Rembert.* ad Ant. Beniven. de Abd. Morb. Cauſ. *885, 96.* Obſ. Med. *174,3.* Obſ. Med. Exempl. *192, 36.*
Dœplerus *Jac.* Theat. Pœnar. Supplic. & Execut. Crimin. *572,53.*
Dœringus *Mich.* de Hern. Uterin. ad. Fabr. Hildan. *Epiſt. 236, 2.* de Opio *Tr. 650, 43.* de Opobalſam. *997, 102.*
Dolæus *Joh.* M. C. (*118, 185.*) Encyclop. Chirurg. *898, 114.* Encyclop. Med. *121,26.*
Donatus *Marc.* Hiſt.Med.Mir. (*134,15.*)
Dorneus *Gerh.* Doct. de Transm. Metall. Theat. Chym. *1191, 196.*
Dorſcheus *Joh.* Pentadec. Diſſert. Theol. de Infallib. Ver. div. teſtim. *754, 54.* Theol. Latro, *251, 37.*
Dracontius, de Coron. *995, 98.*
Drelincourt. *Carol.* Prælud.Anat. *1090, 48.*
Drexelius *Hieron.* de Cult. Corp. *907, 125.* de Jejun. *145, 3.* Prodrom. Ætern. (*125, 199.*) Rog. Damnat. *655,50.*
Dubravius *Joh.* Hiſt. Bojem. *391, 13.*
Duntenius *Ludof.* Caſ. Conſc. *233, 50.*
Dunus *Thaddæus*, Micell.Med. *518, 41.*
Durandus, de Rit. Eccleſ. *532, 66.*
Durantes *Caſt.* Herbar. 996, 101. Dygbi vid. Digby.

E.

EBenus *Philip. Ludov.* Obſ. *1101, 63.*
Eberus *Paul.* Calend.Hiſt. *687,25.*
Eccardus *Henr.* de Caſib. Monaſt. *649, 41.* Faſc. Contr. Calvin. *945, 4.*
Eckardus *Fidus*, *Ungewiſſenhafft Apotheker. 459, 11.* Med. *Maulaffe 1053,3.*
Eduardus, Epit. Theſ. Sanit. *Tr. 683, 16,*
Egeſippus, de Excid. Hieroſ. 387,*3.*
Eggerdus *Alard. Maur.* M. C. *522, 49.*
Eichſtad. *Laur.* de Conf. Alkerm. *Tr. 506, 21.*
Ekſtormius *Henr.* de Spec. Baumann. *Epiſt. 70, 108.*
Elmenhorſt. *Gebhard.* Obſ. ad Arnob. *1204, 4.*
Elsholz *Joh. Sigism.* Anthropom. *82, 3.* Clyſm. Nov. *104,38.* Diſtill. Curioſ. *514,35.* Horticult. *506, 21.* M.C. *810, 166.* de IV. Phoſphor. *810, 166.*
Elverius *Hieron.* Deambul. Vern. *1222, 29.*
Elzevir. Deſcript. Podol. 3*80, 65.*
d'Emillian *Gabr.* Itinerar. *182, 19.*
Empyricus *Sextus*, Pyrrhon. Hypotheſ. *918, 146.*
Encelius *Chriſt.* de Re Metall. *867, 70.*
Engelgrav. *Henr.* Cœl. Empyr. *446, 43.* Cœleſt. Panth. in Feſto S. S. Trinit. *486, 60.* in Luc. Evang. (*120, 190.*)
Entius *Caſp.* Thavmaturg. Mathem. *418, 62.*
Entius *Georg.* Apol. Circul. Sangv. *413, 54.* Demonſt. Circul. Sangv. (*35, 48.*)
Ephemerid. Erudit. *54, 41.*
Epictetus, Enchirid. *802, 151.*

Epi-

Epiphanius, lib. Adv. Hæreſ. *244, 21.*
Eraſmus, Roterod. Colloq. Peregr. erg. (*140, 28.*) Adag. *46, 98.* Annot. ad. Matth. (*140, 29.*) Colloq. Exorciſm. ſ. Spectr. *819, 187.*
Eraſtius *Joh. Dan.* Apanthiſm. *637, 18.*
Eraſtus *Thom.* de Auro Potulent. *466, 22.* de Cauſ. Mort. Cont. *297, 19.* Diſp. Anti-Paracelſ. *781, 113.* de Lap. Sabuloſ. *1064, 16.* de Nov. Paracelſ. Med. (*78, 118.*) de Putred. *Diſp. 715, 78.* Reſp. ad Archang. Marcen. Diſp. de Putred. *827, 2.* Spudaſt. *666, 71.*
Ereſius *Theophraſt.* de Cauſ. Plant. *38, 54.* Hiſt. Plant. *302, 30.* de Igne, *229, 27.* de Odor. *95, 25.* de Sudor. *519, 44.*
Erhardus *Georg.* Symbol. *300, 26.*
Ernſtii *Joh. Dan. Bilderhaus und Hiſtoriſche Blumen-Leſe 958, 27. Gemüts-Ergetzlichkeit 291, 9.*
Eprenius *Ludeb.* de Peſte *Tr. 354, 21.*
Erythæus *Nic.* Ind. in Virg. *52, 77.*
Etmüllerus *Mich.* de Chirurg. *Diſſ. 106, 40.* Inſtit. Med. *472, 31.* Med. Hipp. Chym. *535, 70.* de Viper. Morſ. *337, 53.** Valetud. Inf. *899, 114.*
Etnerus *J. C.* vid. Eckardus Fidus.
Evagrius, Hiſt. Eccleſ. *884, 95.*
Everhardus *Georg.* Symbol. in Petron. *651, 44.* Volum. Conſil. *592. 88.*
Eugubinus *Auguſt. Steuch.* de Perenn. Philoſ. *732, 10.*
Evichius *Joh.* de Off. Magiſt. temp. Peſt. *135, 55.* de Sagis *329, 13.*
Eunapius, in vit. proëceſ. 65, 98.
Euripides Phœniſſ. *360, 31.* in Iphigen. *1003, 114.* in Oreſt. *750, 48.*
Euſebius, Hiſt. Eccleſ. (*135, 17.*) de Præp. Evang. (*156, 58.*) de Vita Conſtantin. *128, 41.*
Euſtachius *Barth.* de Dentibus *196, 4.* de Renibus *1103, 66.*
Eutichius, Annal. Alex. *665, 69.*
Eutropilus, Hiſt. libb. *153, 13.*
van Eyl *Chriſtian. Abr.* Conference *von den Niederland. 117, 86.*
Ezlerus *Aug.* Iſagog. Phyſ. Mag. Med. *103, 37.*

F.

Faber *Albert. Ott.* de Aur. Potab. *70, 108.*
Faber *Baſilius*, Theſaur. *915, 141.*
Faber *Joh.* Not. in Animal. Nov. Hiſp. Nard. Ant. Rechi, *464, 19.**
Faber *Joh. Matth.* Anat. Botan. Phil. Marin. *1122, 91.* Annot. *689, 29.* * M. C. *86, 135.* Hiſt. Strychonoman. *190, 34.*
Faber *Joh. Pet.* Chirurg. Spagyr. *830, 7.* Myrothec. Spagyr. *382, 69.* Panchym. *299, 26.*
Faber *Petr.* libb. Semeſtr. *311, 3.*
Faber *Petr. Joh.* Alchimiſt. Chriſtian. *985, 79.* Hydrog. Spagyr. *1072, 27.* Pallad. Spagyr. *691, 33.* Panchym. libb *54, 82.*
Fabri *Honorat.* de Brut. *481, 50.* de Color. in Princ. *56, 83.* Ephemerid. Erud. *167, 39.* de Generat. Hom. (*89, 134.*) de Gen. Plant. (*119, 186.*) de Hom. *328, 36.* Phyſ. *493, 74.*

Fabricius *Georg.* Comm. in Poët. Chriſtian. (*149, 44.*) de Roma, *134, 54.* Annal. Miſn. Urb. *158, 22.* de Orig. Saxon. *525, 54.*
Fabritius *Nic. Claud.* de Peireſc. *510, 28.*
Faeſius *Joh.* Lit. Girald. lib. de Sepulch. & var. Sepel. rit. *295, 16.*
Falckenburgius *Hadr.* Epiſt. ad Joh. Neand. Tabacol. *415, 57.*
Fallopius *Gabr.* de Morb. Gall. *368, 46.* de Metall. & Foſſil. *980, 71.* Obſ. Anat. *1098, 60.* libb. Secret. *409, 48.* de Vuln. *523, 51.*
Farnabus *Th.* in Senec. *375, 57.*
Faſchius *Heinr. Auguſtin.* Ord. & Method. Cogn. *166, 37.*
Faventinus *Leonell.* Med. Pract. *292,* 11.
Fazellus *Th.* Dec. Rer. Sicul. *282, 20.*
Fechtius *Joh.* de Reſurrect. Carn. *Exerc. 1243, 62.**
Fehrius *Joh. Mich.* Hier. Picr. *74, 115.* M. C. *373, 56.* de Scorzoner. *Tr. 61. 92.**
Felix *Minucius*, in Octav. *1210, 12.*
Fellerus *Joach.* Flor. Philoſ. è Virg. *747, 41.* de Lucern. Subterr. Ant. *806, 159.* Obſ. in Horat. *51, 76.*
Feltmann *Gerh.* de Cadav. Inſpect. *Tr.* (*6, 2.*)
Feltmann. *Georg.* de Podagr. *Tr. 303, 34.*
Felwingerus *Paul.* Comm. in Alpha Maj. Ariſt. Metaph. *734, 13.*
Ferdinandus *Epiphan.* Hiſt. Med. *236, 1.*
Fernandus *Ganzalus*, Hiſt. Univerſ. Amer. *587, 77.*
Fernelius *Joh.* de Abd. Rer. Cauſ. *376, 59.* M. M. *548, 14.* Patholog. *43, 46.* de Part. Morb. & Symptom. *291, 9.* Phyſiol. *549. 16.*
Ferradus, Diſquiſ. Reliquiar. *446, 43.*
Ferrarius *J. B.* Floricult. *1002, 113.*
Ferrus *Alphonſ.* de Sclopet. Vuln. *850, 43.*
Feyneus *Franc.* Med. Pract. *397, 26.*
Ficinus *Marſil.* Argum. in Dial. de Leg. *579, 66.** Argum. in Phædon. (*98, 159.*) de Chriſtian. Relig. (*131, 8.*) Comm. in Conviv. Platon. *401, 34.* Epidem. Antidot. *375, 58.* Theol. Platon. (*59, 84.*) de Vita *128, 41.* Vit. Platon. *454, 3.*
Fidelis *Fortunat.* Relat. Med. 81, 2.
Fien *Joh.* de Flatib. 22, 34.
Fien *Thom.* de Cauteriis, 312, 5. Chirurg. 1084, 43. de Virib. Imaginat. (154. 55.)
Fileſaccus *Joh.* de Mag. Idol. *Tr.* (132, 11.)
Fincelius *Job.* de Prodig. 531, 66.
Finckelthaus *Sigiſm.* Obſ. 521, 141.
Finckius *Caſp.* Explic. Dict. S. S. 980, 70. Schediaſm. 910, 131.
Fiorovantus *Leonh. Arzney-Kron*, 381, 67.
Firmicus, Aſtronom. (20, 27.)
Flaccus *Valer.* libb. Argonaut. 51, 77.
Flacius *Matthias*, Clav. Script. 1174, 170.
Flavius *Blondus* Inſtaurat. Rom. 624, 144.

Florentinus *Hieron.* in Pavii lib. de Peſte, 364. 39.
Florentinus *Nic.* Sermon. 66, 100.
Fludd à Fluctibus *Rob.* Amphitheat. Anat. 591, 86. uronomant. 413, 53. Hiſt. Utriusque Coſm. 733, 12.
Foëſius *Anut.* Comm. in Cic. 119, 64. Not. ad libb. Epidem. Hippoc. 186, 27. Not. ad Hipp. lib. de Morb. Vulg. 514, 36. Oeconom. Hippoc. 319, 17.
à Fonſeca *Roderic.* Conſult. Med. 75, 115.*
Fontanus *Nic.* Exerc. 1100, 61. de Morb. Mul. 1113, 80. Rar. Obſ. Analect. 1113, 79.
de Fontecha *Rays,* de Privileg. Prægn. 965, 41.
Forerus *Laur.* Vird. Philoſ. (101. 152.)
Foreſtus *Petr.* in Aphor. Hippoc. 188, 31. de Gemell. & Part. Numeroſ. 268, 20. de Incert. Urin. judic. 1132, 104. Obſ. Med. 44, 67.
de la Forge *Ludov.* de Ment. Hum. *Tr.* (55, 77.)
Foroliv. *Jac.* Comment. in Aph. Hipp. 1091, 51.
Fortunatus *Ven.* libb. Carm. 643, 29.
Fortunatus *Vopiſc.* Ophthalmogr. 177, 8.
Fournier. *P.* Hydrogr. 1186, 188.
Fracaſſat. *Carol.* de Cerebro. *Diſſ. Epiſt.* 556, 26. de Lingva *Epiſt.* 1115, 82.
Fracaſtorius *Hieron.* de Dieb. Crit. 389, 7. de Morb. Contag. 364, 40. Syphilid. 155, 16.
Fragoſus *Joh.* Hiſt. Med. Ind. 302, 30.
Franchimont. *Nic.* Lithol. Med. 1095, 56.
Franciſci *Eraſm.* Acerr. Exoter. 806, 159. *Alleredelſte Veränderung der ganzen Welt*, 1225, 32. *Ausländ. Kunſt- und Sitten-Spiegel*, 424, 75. Dial. Menſt. *und von dem Africaniſchen Blumen-Vogel*, 55, 82. *Erd-umgebender Lufft-Kreis*, 788, 125. *Hoher Trauer-Saal*, 629, 5. *Hölliſcher* Protheus, 729, 3. *Neupolirt. Geſch. Kunſt- und Sitten-Spiegel*, 572, 53. *Oſt-Weſt-Indiſch- und Sineſich- Luſt- und Staats-Gart.* 70, 107. Spec. Art. & Mor. Exot. 282, 20. Theat. Curioſ. (122, 193.) Theat. Trag. 225, 24.
à S. Franciſco *Angelus*, Homo omnia *Tr.* 697, 43.
à Franckenau *Georg. Franc.* Curioſ. σ-νυχολογ. 270, 2. Lithol. Microc. in Pect. 1095, 56. M. C. 882, 92. Not. ad P. Zacch. Quæſt. Med. Leg. 148, 6. Philol. & Med. de Cornut. 277, 13. Progr. ad Flor. Franc. 1213, 16.
Franckenſtein *Chriſt. Frid.* de Terr. Mot. ad. A. Gell. Noct. Attic. *Exerc. Phyſ.* 453, 2.
Francus *Joh.* Addit. ad. Caſtorol. Joh. Maji, 435, 19. Epiſt. Chim. 74, 114. M. C. 468, 25.
Franzius *Wolffg.* Diſp. in Devt. 576, 60. Hiſt. Anim. Sacr. 349. 15.
Fraſſenius *P. Claud.* Phil. Acad. Phyſ. 736, 16.
Freherus *Marqu.* Com̃. in Auſon. 495, (76.
Freigius *Thom.* Epigr. 768, 81.
Freitag. *Joh.* Catalog. Teſt. Verit. Chymiatr. 903, 120.

Freſ-

Freſne *Carol.* Gloſſar. 999, 104.
Fridelius *Joh.* de Calc. Ren. & Veſ. *Diſp.* 1099, 60.
Friedlibius, Obſ. Bibl. 213, 4.
Friſchlinus *Nic.* libb. Aſtron. 771, 88. Not. in Hymn. Callimach. (101, 152.)
Friſingenſis *Otto*, Chronic. 1187, 189. de Geſt. Frid. I. Imper. 108, 2.
Fromman. *Joh. Chriſt.* de Faſcinat. Mag. (25, 34.) M. C. 374, 56.
Frommondus *Libert.* Meteorol. 69, 106.
Fuchſius *Leonh.* Comm. in Hipp. Aphor. 249, 33. de Comp. Med. 1007, 122. de Morb. Atton. 188, 31. Paradox. Med. 1006, 120.
Fuchſius *Sam.* Metapoſcop. 278, 14. Ophthalmoſcop. 179, 14.
Führer ab Heimensdorff. *Chriſtoph.* Itin. Ægypt 488, 65.
Führer *Joh. Lud.* Eleg. de Mirac. Antr. Baumann. 1055, 5.
Fulgentius, de Priſc. Serm. 1022, 148.
Fulgoſus *Bapt.* Memor. 103, 37.
Fullerus *Nic.* Miſcell. 992, 93.
Fullerus *Thom.* Hiſt. Eccleſ. 817, 181.
Fumanellus *Anton.* de Compoſ. Medicam. 1101, 109.
Funccius *Theod.* Hiſt. Scanderbeg. (109, 159.)
Fürſt *Zach.* M. C. 470, 28.
Futlanus *Dan.* Comm. in libr. Theophraſt. de Sudor. 521, 48.

G.

GAbbena *Sim. Abbeſ.* Comm. in Catull. 101, 18.
Gabelchoverus *Wolffg.* Cent. Cur. 153, 13. Obſ. Med. 365, 41. Schol. ad Andr. Bacc. de Gemm. 420, 65.
Gaffarellus *Jac.* Curioſ. Inaud. (152. 50.)
Galatinus *Petr.* de Arcan. Cathol. Ver. 945, 4.
Galenus, de Alim. Facult. (109, 165.) Anat. Adminiſtr. 217, 11. de Art. Cur. ad Glaucor. 239, 7. de Attenuant. Vict. Rat. 651, 44. de Cauſ. Morb. 154, 14. de Cauſ. Symptom. 400, 31. de Cib. Bon. & Mal. Suc. 559, 31. Comment in Epidem. (149, 44.) Comment. in Prorhet. 174, 3. de Compoſ. Med. Secund. Loca, 22, 34. de Dieb. Crit. 388, 6. de Diff. Morb. 181, 17. de Dignoſc. Pulſu 310, 3. lib. Euporiſt. (134, 15.) de Facult. Nat. 674, 86. de Form. Fœt. 189, 31. in Hippoc. 43, 64. de Loc. Affect. 223, 20. adv. Lycum. 413, 53. de Med. ſecund. Gen. (149, 44.) de Morb. Vulg. 699, 45. Mot. Muſc. (25, 35.) de Oſſib. 199, 9. de Placit. Hipp. & Platon. 179, 13. de Præſag. ex Pulſu, 429, 16. Purg. Med. 526, 55. quod animi mores ſeqvuntur Temper. 550, 17, an Sangvis in arteriis contin. 414, 55. de Semin. 294, 14. de Simpl. Facult. 21, 34. de T. S. 23, 36. de Tabe, 218, 13. de Temperam. 7, 8. de Theriac. ad Piſon. 338, 55. de Tremor. 440, 1. de U. P. 28, 43. de Vict. Rat. in Acut. 695, 40. de Util. Reſpir. 414, 55.

Galilæi *Galilæus*, nel Diſcorſo interno alle coſe, que ſtanno ſopra loqua, 860, 59.
Gallonus *Anton.* de Martyr. 869, 74.
Gallus *Andr.* Faſcic. de Peſt. 109, 2.
Gallus *Corn.* Eleg. 274, 9.
Gallus *Cyg.* Ædes pudicit. *Tr.* 292, 11.
Gallus *Phil.* Vit. Hier. Weller. 691, 32.
Gans *Joh.* Corall. Hiſt. 1185. 188.
de Garencire *Thom.* Flagell. Angl. 998, 103.
Gaſſendus *Petr.* Inſtit. Phyſ. 730, 6. in Diog. Laërt. de Phyſ. Epicur. Animadv. (78, 117, *) Opera, 391, 13. de vit. Peireſc. 285, 26.
Gaſſerus *Achill.* Obſ. Med. (116, 181.)
Gaſto *Flamin.* de Peſte *Tr.* 369, 48.
Gatinaria *Marc.* in Rhaſ. 904, 121.
Gavaſſetius *Mich.* de Cauteriis 312, 5. Prælud. Anat. 415, 57.
Gazæus *Æn.* de Immort. Anim. 454, 3. in Theophr. 750, 47.
Gehema *Joh. Abr.* de Plica Polon. *Epiſt.* 77, 118.
Gehlerus *Mich.* de Conſt. Nat. 1061, 13. de Gemm. Formic. 990, 90.
Gejerus *Mart.* Joh. *Bus-Stimm.* 70, 108. de Luct. Ebr. 117, 20. de Superſtit. *Tr.* 113, 11.
Gelaſius, in Irenæum. 757, 58.
A. Gellius vid. Agellus.
Gemma *Corn.* Coſmocrit. 110, 4. Cyclognomonic. 1079, 35.
Gentilis, in Avicen. 1096, 58.
Gerbez *Mart.* M. C. 46, 69.
Gerhardus *Joh.* Cent. Quæſt. Polit. 575, 57. *Comm.* in Act. 678, 4. in Geneſ. 508, 100. in Devt. 567, 44. Not. ad Matth. 250, 34. Comm. in Paſſ. Chriſt. 573, 57.
Gerlachius *Steph.* Turco-Græc. 960, 30.
Gerſon *Joh.* Talmud. (103, 156.)
Geſnerus *Corn.* Hiſt. Aquatil. 337, 53. de Avib. 961, 33. Hiſt. Anim. 109, 2. de Fig. Lap. 1054, 5. de Herb. Lunar. 786, 121. de Lunar. & Reb. Noctu Lucent. 677, 3. Muſ. Calicoral. 109, 2. Hiſt. Quadrup. 351, 16.
Geſnerus *Salom.* Explic. Geneſ. 598, 100. Hiſt. Paſſ. Chriſti 576, 60.
Gevardus *Caſp.* ad Sylv. Papin. Stat. 581, 68.
Geuderus *Melch. Frid.* de Ferment. *Diatr.* 659, 58.
Gifanius *Obert.* Margin. in Lucret. 595, 95.
Gilbertus *Gvil.* de Magnet. 495, 76. de Murrhin. 997, 102.
Giſelerus *Laur.* de Peſte Brunſvicens. 314, 9.
Gizelius *Innoc.* Pier. Zano-Kijoviens. 951, 15.
Glandorpius *Matth.* M. C. 1123, 93. Meth. Med. Paronych. 899, 114.
Glauberus *Joh. Rudolph.* Cent. Obſ. 986, 81. de Lap. Animal. Corall. 206, 22. Mir. Mund. de Uſn. Sal. mirab. in Med. 986, 81. Opus Mineral. 115, 14. Tumor. Philoſ. 661, 63.
Gliſſonius *Franc.* Anat. Hepat. 417, 61.* de Part. contin. in gem. *Tr.* 7, 8.

Gluck-

Glückrad *Chriſt.* vid. Hartmann. *Joh.*
Gobler *Juſtin.* de Geſt. Frid. 532, *66.*
Gockelius *Chriſt.* M. C. 334, 47.
Gockelius *Eberh.* Obſ. Med. 313, 8.
Goclenius *Rudolph.* Phyſiol. Crep. Vent. 712, 70. Diſpp. Phyſ. 910, 131. Concil. Philoſ. 911, 131.
Godelenus *Wilh.* in Liv. 9, 10.
Godignus *Nic.* de Reb. Abyſſin. 469, 27.
Gœdelmannus *Ioh. Georg.* de Mag. & Veneſ. 391, 12.
Gœhauſen, Deciſ. 390, 11.
Gœzius *Georg.* Diatr. Acad. de Suſpend. Jud. 251, 38.
Goldaſtus *Melch.* de Reb. Alem. 187, 28.
Goldſchmid *Pet.* Hölliſcher Morpheus 729, 3.
Golius *Jac.* Lexic. Arab-Lat. 1005, 119.
Gomeſius *Bernardin.* de Sale 920, 149.
Gomez. *Anton.* Var. Reſolut. 621, 141.
Gordon. *Bernh.* de Paſſ. Cap. 801, 149.
Gorlæus *Dav.* Epit. Phyſ. 418, *62.*
Gorræus *Joh.* Defin. Med. 75, 116.
Gothofred. *Dionyſ.* Conj. & Var. Lect. in Sen. 651, 44. Nomencl. in Senec. (124, 189.)
Goumerlin *Steph.* Ars Chirurg. 84, 8.
de Graaff *Regner.* M. C. 1088, 47. de Nat. & Uſu Succ. Pancreat. 833, 13. de Mul. Org. 412, 52. de Organ. Viror. Generat. inſerv. 624, 145. de Uſu Siphon. 305, 38.
Graba *Ioh. Andr.* Elaphogr. (118, 184.)
de Gradib. *Matth.* Pract. 521, 48. in Rhaſ. 1088, 47.
Græbner *Dav.* Med. Vet. Reſt. (49, 65.) in Theod. Craan Diſſ. de Hom. 531, 64.
Grammaticus *Ioh.* Comment. de Gener. Anim. 15, 20. Procem. de Anim. (97, 149.)
Grammaticus *Saxo*, Hiſt. Danic. (120, 189.)
Grammius *Cæſo*, M. C. 1103, *66.*
Granatenſis *Lud.* de Relig. Chriſt. Præſtant. 949, 12.
le Grand *Ant.* de Carent. Senſ. & Cogn. in Brut. *Diſc.* 417, *61.* Inſtit. Med. ad ment. Carteſ. (55, 77.) Hiſt. Nat. (109, 166.)
Graſſius *Sam.* M. C. 256, 47.
Graſſius *Sigiſm.* M. C. 522, 50.
Gratianus *Ant. Maria* de Caſ. Illuſt. Vir. 679, 9.
Gratiolus *Andr.* de Peſte, 353, 20.
Gratius, Cynæget. 884, 95.
Gregor. M. Dial. 633, 11. 636, 18.* Homil. in Evang. 635, 14.
Greiſelius *Joh. Georg.* M. C. 387, 4.
Grembſius *Franc. Osw.* Arb. Integr. & ruinoſ. hom. 195, 1. 1074, 29.*
Gretſerus *Jac.* Apol. pro Vit. Ignat. 950, 13. de Fun. Chriſtian. 159, 24. Obſ. ad Vid. S. Richard. & Wilibald. *(143, 34)*
Grevinus *Jac.* de Vener. 337, 54.
Grew *Nehem.* Muſ. Regal. Societ. Angl. 1001, 110.
Grim. *Herm. Nic.* M. C. 689, 28.
Grœnveld *Joh.* de Dupl. Bil. Vet. 1089, 60. Litholog. 1086, 45.
Gronovius *Jac.* de Pernice & Caſ. Jud. *Exerc.* 248, 30.

Groſſius *Thom.* Lect. de Febr. 15, 20.
Grotius *Hugo* Not. ad Matth. 249, 32.* ad Luc. 528, 60.
Grube *Herm.* de Arcan. Med. (121, 192.) Comm. de Simpl. Med. Facult. 993, 95. de Med. Simpl. Cogn. 646, 37. de Transpl. Morb. 95, 25.
Grübel *Joh. Georg.* M. C. 97, 28.
Grüling *Phil.* Med. Pract. 861, 60. Obſ. & Cur. Cent. Sing. 1001, 111.
Gründel *Joh. Bened.* M. C. 60, 90.
Gruterus *Jon.* Lam. Crit. 216, 8. Theſ. Crit. 310, 3.
Gryphius *Andr.* Hiſt. de Mum. Uratiſlav. 5, 5.
Guagninus, Res Polon. 1230, 40.
Guainer *Ant.* de Calc. Paſſ. *Tr.* 1091, 51.
Guarinonius *Chriſtoph.* Conſult. Med. 848, 39.
Guilandinus *Melch.* Comm. de Papyr. 997, 101.
Guilhelmi *Joh.* Quæſt. Miſc. in Plaut. 651, 44.
Guintherius *Joh.* Comm. de Med. Vet. & Nov. 1043, 184.
à Güldenklee *Balth. Tim.* Caſ. Med. 294, 14. Epiſt. Med. 992, 94. Reſponſ. Med. 334, 46.
Güntherus *Joh.* de Geſt. Frid. Imp. 165, 35.
Gutherus *Joh. Jac.* de Jur. Man. (124, 198.)
Gutierius *Joh.* de Jur. Man. 970, 50.
Gutierr *Joh. Laz.* de Faſcin. 573, 54.
Gyraldus *Læl.* Syntagm. de Sepulchr. & Var. Sepel. Ritu, 1022, 148.

H.

HÆnerus *Joh. Heinr.* Obſ. Philol. Crit. 940, 182.
de Hæredia *Caſp. Cald.* Tribun. Mag. Med. 140, 65.
Hafenrefferus *Sam.* de Cut. Affect. 518, 42. de Morb. Cutan. 94, 24. 151, 11. Noſodoch. 74, 115.
Hagecius *Thad.* Dial. 767, 80.
Hagecius *Wencesl.* Chron. Bohem. 117, 17.
Hagedorn. *Ehrenfried* Cent. Hiſt. Med. Phyſ. 158, 22. M. C. 60, 90. Obſ. Med. Phyſ. 114, 12.
Hagerus *Joh. Georg.* Obſ. Med. 262, 5.
Hagn. *Joh. Paterſon*, M. C. 77, 118.
Hahnius *Balthaſ.* litt. ad Sennert. 339, 59.
Hahnius *J. C. Gottes Hand und Geiſſel*, 915, 140.
Halyabbas, libb. Theorem. 148, 6.
du Hamel *Joh. Bapt.* de Conſ. Vet. & Nov. Philoſ. 841, 28. de Foſſil. 985, 79. Op. Philoſ. 660, 59. Reg. Scient. Acad. Hiſt. 39, 56.
Hammer *Mart. Peſtilenz-Pfeil*, 127, 38.
Hannemann *Joh. Lud.* Clymact. Enerv. 104, 40. Phœn. Potan. (81, 122.) Spiritus Univ. Mund. Reſtit. 104, 40.
Hannemann Junior, M. C. 50, 76. Prod. Lex. Med. 783, 116.
Hanniel *Ignat.* de Peſt. Schiefelbein. 117, 17.
Happelius *Everh. Guern.* Res. Curioſ. 625, 146. Stat. Modern. Europ. 141, 66.

von der Hard *Herm.* Deſcript. Specu Baumann. 1065, 16. Ephem. Philol. 1175, 171. *Vind.* Ephem. Philol. *ib.*
Harderus *Joh. Jac.* Exerc. Anat. Med. 57, 86. de Apiar. 466, 21.
Haropollo libb. Hierogl. 609, 123.
Harsdörffer *Georg. Phil.* Delic. Mathem. 418, 62. *Groß. Schaupl. jämmerl. Mord-Geſch.* 295, 15. *Lehr-Geſch.* 39, 57. Spec. Hiſt. 288, 1.
Hartmann *Joh.* in Beguin. Tyroc. Chym. 1070, 24. in Osw. Croll. Baſil. 668, 76. de Opio *Tr.* 300, 27. Pract. Chymiatr. 381, 68.
Hartmann *Phil. Iac.* Exerc. de Anat. Orig. 1017, 141.* M. C. 86, 135. 471, 31.*
Hartmann *Th.* Spec. Comet. 767, 80.
Hartnaccius *Dan.* Admir. Phyſ. 888, 102.
Harveus *Gvilh.* de Art. Curand. per Expect. 879, 88. de Circul. Sangv. *Exerc. Anat.* 187, 29. de Gener. Animal. 25, 38. 785, 120. de Mot. Sangv. *Exerc.* 121, 26. de Part. *Exerc.* (38, 51.)
Haſenmüller *Ioh.* Hiſt. Jeſuit. 311, 4.
Havenreuter *Ioh. Lud.* Comm. in Phyſ. Ariſt. (15, 18.)
Havers *Clopton.* Oſteolog. nov. 30, 43.
Hauptmann *Auguſt.* de Bile, *Diſc. Inaug.* 832, 11. de Calc. Cur. *Gymnasm. Inaugur.* 1156, 140. de Calc. Generat. 1155, 140. de Viv. Mort. Imag. *Epiſt. Prælim.* 928, 162. *vom Wolckenſt. Bad.* (80, 121.*)
Hayn *Ioh. Peterſon*, M. C. 1170, 164.
Hechſtetterus *P. I.* Dec. Obſ. Med. 267, 19.
Hedius *Caſp.* Chronic. 186, 26.
ab Heer *Heinr.* Spadacren. 295, 15. Obſ. Med. rar. 299, 25.
ab Heer *Mart.* Introd. in archiv. Archei vital. & Ferment. (65, 97.* 79, 119.*)
Heerbord. Philoſ. Nat. (86, 131.)
Hegenitius *Godofr.* Itiner. Friſio-Holl. 470, 28.
Heidanus *Anton.* Obſ. Med. 192, 37.
Heidfeldius *Ioh.* Sphynx. Theol. Philoſ. 439, 27.
Heigius *Petr.* Quæſt. Jur. 392, 13.
ab Heimensdorf vid. Führer.
Heinizius, Laq. Venat. Hiſtor. 128, 42.
Heinſius *Dan.* Exercit. Sacr. ad Act. Sac. 249, 32.* Orat. 433, 15. de Prob. per Aquam & Ign. 390, 11.
Heliodorus, Hiſt. Æthiop. 40, 59.
Helmontius *Franc. Merc.* Alphab. Nat. 3, 1. ſq.* Obſ. circ. Hom. ejusque morb. 699, 46. Paradoxal Diſcourſe, 413, 54.
Helmontius *Ioh. Bapt. Tr.* Adit. præcluſ. ad Card. Viſc. 659, 58. Alim. Tart. Inſon. 195, 1.* *Tr.* de Anim. Noſt. Immort. (63, 95.) Aqua 550, 16. Ariana Paracelſ. 997, 102. Aſthma & Tuſſ. 356, 23. Aura Vital. 175, 6. Blas human. (62, 92.) Butler, 15, 20. Calor efficienter non digerit, ſed tantum excitative

tive, 858, 54. Catharri Deliram. 205,21. Cauterium, 312, 5. Complex. atque Miſt. Elem. Figment. 100,31. Confeſſ. Authoris, 682, 15. Cuſtos errans, 362, 36. Demens 611, 126. Demonſtratur Theſ. 34, 49. Diſtinct. Mentis ab Anima Senſ. 682, 15. de Febr. 550, 16. de Flat. 190, 34. 484, 58.* Flux. ad Generat. 785, 120. de Font. Spadon. Parad. 718, 86. Form. Ort. (62, 92.) Gas Aquæ 788, 125. de Ideis Morbos. 265, 12.* Ignot. Act. Regim. 28, 41. Ignot. Hoſp. Morb. 355, 23.* Ignot. Hydrops. 356, 27. Imago DEI 682, 15. Imago Ferm. Impr. Maſſ. ſem. 21, 33. Infant. ad long. Vit. Nutrit. 382, 70. de Inject. Mat. (157, 60.) Invent. Tart. 21, 33. de Intellect. Adami (157, 60.) Jus Duumvir. 504, 14. Latex humor (112, 173.) de Lithiasm. (13, 16.) Magn. Oportet, (63, 95.* 66, 98.*) 49, 74.* Magn. Vuln. Curat. (112, 171.) de Ment. Idea, (113, 175.) Mons Domini, 857, 52. Nat. Contrar. Neſc. 141, 68. Ort. Imag. Morboſ. 427, 3. Pharmacopol. 1074, 28. Phyſ. Ariſt. & Galen. ignara, 830, 8. Pleura furens, 550, 16. Poteſt. Medicam. 382, 68. Præfat. 356, 23. Recept. inject. (156, 58.) Retenta, 611, 126. Scholiaſt. Humoriſt. Paſſ. Decept. 550, 16. à Sede animæ ad morb. 441, 30. Sextupl. Digeſt. Alim. Hum. 358, 27. in Sole Tabernac. 426, 2. Spir. Vit. (62, 92.) Stud. Author. 502, 10. Tartari Hiſt. 1073, 28. Tartar. non in Potu, 978, 68. Tartar. Vini Hiſt. 1073, 28. Tremor terræ, 453, 2. de Trib. Princ. Chym. 666, 71. Tumul. Peſt. (112, 172.) Venat. Scient. 34, 49. Victus rat. 203, 18. Vis Magnet. 95, 25. de Vita, (62, 92.) Vit. Ætern. 643, 29. Vit. Brev. 303, 33. Vit. Multipl. in Hom. 265, 12. Volupe viv. Morbus putatus, 1084, 42.

Helwig *Chriſtian.* M. C. 503, 12. Elench. Judaic. 651, 44.

Helwig *Ioh.* Obſ. Phyſ. Med. 897, 112.

Hemmerſam, Weſt-Indian. Reiſe-Beſchr. 199, 8.

Hennin. *Henr. Chriſt.* Annot. ad Troll. Epiſt. Itin. 1131, 103.

Hennig. *Nic.* Comm. in Epiſt. ad Hebr. 398, 100.

Hepidanus, vit. S. Wiworodæ, 460, 12.

Heraldus *Deſid.* Animadv. in Arnob. 1204, 4.

ab Heberſtein *Sigism.* Comm. de Reb. Muſcov, (15, 18.)

Herbinius *Joh.* de Crypt. Kijov. 628, 3. 949, 11.

Heresbach. *Conr.* de Re Ruſt. 202, 14.

von Herfeld Henr. Gevrit. Philoſ. Hom. 27, 41.*

Herlicius *Dav. Peſt-Ordn.* 135, 55.

Hermandez *Fr.* Theſ. Rer. Phyſ. & Med. Mexic. & Ind. 95, 25.

Hermannus *Auguſt.* M. C. 257, 48.

Hero-

Herodianus libb. Hiſt. 309, 1.
Herodotus Hiſt. (54, 76.) 144, 2. Erat. 144, 2. Euterp. 260, 1. Melpom. 449, 46. Terpſich. 261, 2.
Herrera in Hiſt. Amer. 241, 12.
Hertodus *Joh. Ferdin.* Crocolog. 335, 48. M. C. *ib.*
Herwardus de Rapt. Paul. (19, 26.)
Heſiodus Oper. & Dies 483, 54.
Heſychius Lexic. 999, 104.
Heurnius *Joh.* Comm. in Hipp. 43, 64. Method. ad Prax. 335, 48. de Morb. Cap. 801, 149. de Morb. Mul. 335, 48. de Morb. Ventric. 411, 50.
Heurnius *Ottho* Caldaic. 1048, 194. Philoſ. Barbar. 213, 2.
Heuſtius *Joh.* de Pilis *Diaſcepſ.* 83, 129.*
Hieronymus de Vit. Paulæ ad Euſtach. *Epiſt.* 111, 8. Epitaph. Paulæ 160, 26. Epiſt. ad Priſid. & Athenodor. 243, 19. in Vit. Hilarion. 628, 4. in Joël. 353, 20.
Highmor *Nathan.* de Affect. Hypochondr. 865, 68. Diſq. Anat. 223, 20. ſq.* Corp. Hum. Diſq. (111, 169.) de Paſſ. Hyſter. 476, 39.
Higynus Tabb. (103, 156.)
Hilarius de Trinit. 528, 59. Comm. in Matth. 984, 78.
Hildanus *Guilh. Fabr.* Cent. Epiſt. (117, 183.) ad Mich. Dœring. *Epiſt.* 263, 7. de Ichor. & Melicerid. 1098, 60. de Gangræn. & Sphacel. 980, 71. de Lithotom. 1110, 75. Obſ. Chirurg. (15, 19.)
Hildebrand *Fried.* Carm. de Specu Baumann. 1055, 5.
Hildebrand. *Joach.* Ritual. Baptiſm. Vet. (141, 31.)
Hildebrand. *Joh. Peſt-Regiment* 375, 58.
Hildesheim *Franc.* Spicil. de Morb. Cap. ſ. Cereb. Int. 883, 63.
Hillerus *Joh.* Obſ. & Cur. Med. 1093, 55.
Hippocrates de Acut. libb. 314, 9. de Aër. Loc. & Aqu. (135, 16.) Aphoriſm. 43, 64. de Carnib. 11, 14. Coacervat. Prænot. 156, 18. de Corde 222, 20.* de Diæta 394, 18.* lib. Epidem. 8, 9. de Flatib. (35, 48.) de Genitura 1064, 16. de Glandul. 30, 44. de His quæ ſpect. ad Virg. 150, 9. de Inſomniis 829, 188. de Luc. in Hom. 397, 26. de Morb. 28, 42. de Morb. Sacr. 187, 30. de Morb. Vulg. 514, 36. de Nat. Mul. (134, 15.) de Nat. Puer. 25, 39. de Octimeſtr. Part. 268, 20. Op. lib. Prænot. (134, 15.) de Part. Septimeſt. 395, 22. pro Rhet. (134, 16.) de Rat. Virt. in Morb. Acut. 326, 32. de Superfœtat. 264, 9.
Hirnhaim *Hieron.* de Typhon. Gen. Hum. (119, 187.)
Hiſpalenſis *Iſidor.* libb. Ethym. 968, 47.
Hobboken *Nic.* Anat. Secundin. Hum. (71, 106.)
Hockius *Rob.* Microſophia 500, 7.
Hodees *Nath.* de Peſt. Londin. 535, 69.
Hœfer Wolffg. Herc. Med. 303, 33.

Hoffmann *Caſp.* de Calid. Innat. & Spirit *Syntagm.* 697, 42. Comm. in Gallen. de P.U. (134, 16.) Fundam. Med. Philoſ. (61, 90. *) de Ichor. *Collect.* 519, 44. Inſtit. Med. (5, 69. *) Lien. *Tr.* 555, 25. de Med. Offic. 301, 28. Paralip. Officinal. 1007, 122. de Part. Simil. Corp. Hum. 14, 17. de Thorac. (40, 54.)
Hoffmann. *Frid.* de Avtochir. *Diſc. Inaug.* 700, 47. Clav. Schrad. 304, 37. Cordian. admir. 223, 21. Fundam. Med. Semiot. 650, 44. M. M. 103, 37. Not. in Petr. Poter. Cent. Obſ. 1093, 55.
Hoffmann. *Joh. Jac.* Lexic. Univerſ. 220, 14.
Hoffmann. *Joh. Maur.* M. C. 522, 50. Theſ. Med. de Sangv. ejusque Obſ. 381, 68. de V. S. Neceſſit. 624, 145.
Hollerus *Jac.* Comm. in Hippoc. 249, 33, de Morb. Inf. 882, 92.
Holſtius *Jac.* de Flammul. Cord. *Diſſ.* 684, 19.
Holwig *Joh. Ott.* Intr. ad Ver. & Inaud. Phyſ. 691, 33.
Holzapfelius Epiſt. ad Mocc. 84, 8.
Homerus (6, 2.)
Hoock *Rob.* Microgr. Curioſ. 13, 16.
Horatius (33, 45.)
Hornbeck *Joh.* Contr. Jud. *libb.* 454, 4. de Convert. Jud. 737, 19.
ab Horne *Joh.* Microcoſm. 1681, 38.
ab Hornig. *Lud.* de Jur. Paſtor. 345, 7. *Würg-Engel* (135, 17.)
Hornius *Georg.* Arca Moſ. 429, 7. Arca Noæ, *ib.* Hiſt. Eccleſ. 630, 8. Hiſt. Philoſ. 1205, 5. de Orig. Americ. 309, 1.
Hornung *Joh.* Ciſt Med. 128, 41.
Horſtius *Gregor.* Epiſt. Med. 19, 28. de Cruent. *Diaſcepſ.* 573, 54. 596, 96. de Cruent. Mort. *Probl.* 540, 3. ad Marcell. Donat. Obſ. Med. Mir. (105, 158.) de Nat. Hum. *Exerc. Nob.* 194, 1.
Horſtius *Jacob.* de Aureo Dent. Maxill. puer. Sileſ. *Comm.* 206, 22.
Horſtius *Joh. Dan.* Manud. ad Med. *74, 114.* Obſ. Anat. *298, 21.* Phyſ. Hippoc. *656, 51.* Reſolut. Fœt. Muſſipont. *671, 80.*
Hoſpinianus *Ludolff.* de Orig. Jeſuit. (*132, 9.*) de Templ. *130, 44.*
Hoſtius *Matth.* in Vit. Willich. Sen *712, 70.*
Hottingerus *Joh. Heinr.* Hiſt. Eccleſ. *237, 3.* Hiſt. Orient. *563, 38.* M. C. *1118, 87.*
Huartus *Joh.* Scrutin. Ingen. (*154, 54.*)
Hucherus *Joh.* de Febr. *libb. 444, 38.*
Huetius *Petr. Dan.* libb. Alnet. quæſt. *570, 49.*
Hugo *Herm.* de Prim. Scrib. Orig. *310, 3.*
Hühnerwolff *Joh. Auguſt.* M. C. *77, 118.*
Huldenreich *Frid.* Obſ. Med, *1093, 55.*
Huls *Levin.* Navigation. *124, 31.*
Hulſemann *Joh.* Manual. A. C. contr. Jeſ. Hager. *817, 181.*

Hu-

Humelberg. *Gabr.* Not. ad Apulej. de Med. Herb. *893, 107.*
Hundeshagen *Joh. Chriſt.* de Plural. Anim. in Hom. *482, 52.* de Stillicid. in Hom. Violent. Occiſ. Cadav. *Diſc. Phyſ. 565, 41.*
Hunnæus *Georg.* M. C. *1133, 106.*
Hyginus *C. Jun.* Fabb. *458, 10.*

I.

JAcob. *Nic.* de Apum. Nat. & Cult. *920, 149.* Ord. Cathuſ. de Animab. exut. à Corp. *774, 97.*
Jacobæus *Olig.* Muſ. Reg. *1013, 134,* de Rana & Lacert. Obſ. *465, 21.*
Jacobi *Joh. Nic. des Donnernden Gottes verderbende Donner- und Wetter-Pfeile, 437, 22. Heimſuchung der Stadt Gottes 115, 13.*
Jacobus, Rex Angl. Dæmonol. *573, 54.*
Jamblichus de Myſt. Ægypt. *220, 16.* de Vit. Pythag. *746, 36.*
Janſon. Merc. Belg. *890, 104.*
Januenſis *Jac.* Hiſt. Lombard. *182, 19.*
Iconius *Eglin.* de Helia Artiſt. *Diſq. 1061, 12.*
Jeniſius *Joh.* M. C. *1084, 42.*
à Jeſſen *Joh. Jeſſen.* Anat. Pragens. *467. 24.* Judic. de Sang. Ven. Sect. *648, 40.*
Imperatus *Ferrand.* Hiſt. Nat. *1056, 6.*
Ines *Albert.* Epigr. *816, 181.*
Ingolſteterus *Joh.* de Aur. Dent. *206, 22.*
Ingroſſ. *Phil.* de Oſſib. *198, 6.*
Innocentius III. Papa, de Contemt. Mund. *1171, 165.* de Miſer. Hom. *826, 1.*
de Inſula *Alex.* Breviar. rer. Memor. & M. C. *39, 56.*
Joël. *Franc.* Oper. Med. *354, 21.* libb. Prax. *898, 114.*
Jonas *Arngrimus* Res, ſ. Comment. Island. *284, 24.**
Jonas *Judæus* M. C. *76, 117,*
Jonſius *Joh.* de Scriptor. Philoſ. Hiſtor. *1179, 177.*
Jonſtonius *Joh.* de Conſt. Nat. *213, 5,* de Inſect. *483, 54.* de Serpent. *518, 42.* Thavmatogr. Nat. *216, 8.*
Jordanus *Hieron.* de eo, quod eſt in morb. Divinum. *121, 26.*
Jordanus *Thom.* de Peſte Phænom. *260, 1.* Reſp. ad Paradox. Joubert. *1103, 66.*
Joſephus *Flav.* Antiq. Jud. *470, 30.* Archeol. *566, 43.* de Bell. Jud. *387, 3.*
Joubert *Joh.* de Peſte (*91, 138.*)
Joubert *Laur.* Annot. in Galen. de Nat. Facult. *272, 4.* de Error. Prop. *145, 4.* Exam. Sent. Brunon. Seidel. *647, 40.* Paradox. *22, 24.** de Paralyſ. *389, 9.* Prov. à Sent. Brun. Seid. *648, 40.* de Peſte *317, 13.* de Quart. Fabr. *860, 58.* de Urin. *43, 64.*
Jovius. *Paul.* Elog. Vir. Doct. (*19, 25.*) Hiſt. libb. *801, 150.*
Irenæus, Martyr. *757, 58.*
Iſidorus, Origin. (*5, 1.*)
Iſonius, de Mirac. S. Othmor. *672. 83.*

Iſraël, de Lien. Sruct. *1100*, *61*.
Ittigius *Th.* de Mont. Incend. *116*, *14*.
Julius *Alex.* de Bell. Punic. *346*, *9*.
Julius *Cæſar.* de Bell. Gall. *8*, *8*.
Jung *Georg. Sebaſt.* M. C. *1111*, *75*.
Junghenius *Joh. Herrich.* Med. præſ. ſecund. accommod. *93*, *23*.
Junius *Hadr.* Adag. (*8*, *5*.) Animadv. *4*, *3*. Comment. de Comet. *7*, *7*.
Juſtinus. Epiſcop. Annal. Januenſ. *912*, *134*. Hiſtor. libb. (*101*, *152*.) Martyr. Apolog. *760*, *65*. Paræn. (*148*, *43*.)
Juvenalis Sat. *7*, *7*.
Juvencus libb. Hiſt. Evangel. *250*, *35*.

K.

KEntmann. *Joh.* de Lap. *1082*, *39*. de Peſte *517*, *41*.
Kekermannus *Barthol.* Comment. Naut. *386*, *2*. Curſ. Philoſ. *614*, *131*. Syſtem. Phyſ. (*37*, *50*.) Syſtem. Polit. *372*, *54*.
Keplerus *Joh.* Harm. Mund. *684*, *19*. Paralip. in Vitellion. Opt. *685*, *19*.
Kerckring. *Theod.* Anthropogen. Ichnograph. *785*, *120*. Oſteogen. Fœt. *29*, *43*. Spicil. Obſerv. Anat. *196*, *4*.
Kergerus *Martin.* de Ferment. *280*, *18*.
Kernerus *Andr.* Lœmolog. *722*, *93*.
Ketnerus *Friedr. Gottl.* de Mum. Ægypt. *Schediaſm. Hiſt.* *994*, *97*. de Mum. Lipſ. *1013*, *134*.
Keuchen *Rob.* Not. ad Sammonic. *894*, *108*.
Khern *Joh. Frid.* M. C. *648*. *40*.
Kiehn *Ferdinand.* de Syncop. *Diſſ. Inaug.* *465*, *20*.
R. Kimchi *Dav.* in Pſalm. (*26*, *35*.)
Kippingius *Heinr.* Inſtit. Phyſ. (*22*, *30*,) *789*, *129*.* de Cruc. Exerc. *248*, *30*. & Omiſſ. *ib.* Antiq. Rom. *310*, *3*. Reſp. Nov. *777*, *101*. Buſt. Joriſt. *ibid.*
Kirnnidum Autor Alphab. *229*, *133*.
Kircherus *Athanaſ.* Ars Magnet. Luc. & Umb. (*29*, *38*.) de Cruc. *Prodr.* *332*, *44*. Chronol. Peſt. celebr. *127*, *40*. Itinerar. *58*, *86*. Mund. Magnet. (*108*, *192*.) Mund. Subt. *51*, *76*. *209*, *25*.* Oedip. Ægypt. *184*, *22*. Prodr. Evang. *508*, *25*. Scrutin. Peſt. (*121*, *192*.) Sphynx Myſtagog. *1007*, *122*. Tripl. Regn. Magnet. *313*, *7*.
Kirchhoff *Joh. And.* de Calc. Ren. & Veſic. *183*, *40*.
Kirchmajerus *Georg. Caſp.* de Fulm. *Diſp.* *437*, *22*. de Luc. Ign. & perenn. Lucern. *806*, *164*. de Noctiluc. Conſt. & Fulgurant. *805*, *158*. de Phosphor. *683*, *16*. *Diſſ.* Zoolog. *1220*, *24*.
Kirchmajerus *Sebaſt.* de Oſtent. Inſol. Aër. *Diſp. Meteorol.* *802*, *152*.
Kirchmajerus *Theod.* de Hom. appar. mort. *Diſp.* (*11*, *12*.)
Kirchmannus *Joh.* de Fun. Rom. (*124*, *198*.)
Kirſtenius *Georg.* Adverſ. & Animadv. in Joh. Agric. Comm. & Chirurg. *668*, *77*.
Kirſtenius *Mich.* de Lymph. Bartholin. *Epiſt.* *478*, *43*.

Klo-

Klobus *Juſt. Frid.* Hiſt. Ambr. *638, 20.*

Knœfelius *Andr.* Method. Med. Febr. Epid. & Peſtil. *553, 22.* conf. *Cnœfelius.*

Kockert. *Joh.* Indic. Terrent. (*8, 5.*)

Kolhans T. L. Tr. Optic. *803, 153.*

König *Eman.* M. C. *783, 116.* Regn. Mineral. *974, 57.*

Kornmann. *Henr.* Chronol. Op. *278, 16.** de Gemm. & Lap. Pret. *1234, 47.* de Mir. Mort. (*12, 15.**) de Mir. Viv. *39, 57.* Templ. Nat. *219, 14.*

Korthold *Chriſtian.* de Perſec. Eccleſ. prim. *629, 4.**

à Kozack *Joh. Sophron.* Anat. Vital. Microcoſm. *114, 12.* de Hæmorrag. *403, 36.* Horolog. *584, 72.* Juſta Æoli *777, 101.* de Sale *Tr. 115, 13.* Scrutin. Secund. Fut. *779, 108.*

Krafftius vid. Crafftius.

Kranzius *Alb.* Hiſt. Svecic. *463, 16.* Metrop. (*132, 11.*) Saxon. *318, 14.* Wandal. (*14, 17.*)

à Kronland *Joh. Marc. Marci*, Philoſ. Vet. Reſtit. *98, 29.*

Krügner *Mich.* de Mat. Perlat. *535, 69.*

Kühnius *Joh.* Not. ad Pauſan. *648, 40.*

Kunkelius *Joh.* Obſ. Chem. *1144, 123.*

Kunrad *Heinr.* de Ign. Philoſ. ext. *928. 162.*

Kyperus *Alb.* Inſtit. Phyſ. *707, 62.*

L.

LAchmund *Fr.* Admir. Foſſil. 1013, 134. Oryctograph. Hildesheim. 1054, 5.

Lactantius de Falſ. Relig. 5, 6. Inſtit. Divin. 130, 45.

Lacuna *Andr.* Comment. in Dioſc. 5, 5.

Lædi *Gregor.* vit. Sixt. V. 433, 14.

Laërtius *Diog.* de Vit. Philoſ. 136, 58.

Lætus *Joh.* Americ. Hiſt. 518, 43.

Lætus *Pompon.* Comp. Hiſt. Rom. 305, 37.

Lagus *Dan.* Vindic. Evang. 111, 8.

Lambecius *Petr.* Hiſt. Liter. *Prodr.* (98, 150.)

Lambinus *Dionyſ.* Comm. in Plant. 651, 44.

Lampridius *Æl.* Vit. Alex. Sev. 162, 30. Vit. Comm. 290, 8.

Lampſacenus *Strato*, de Colore 64, 97.

de Lamzweerde *Joh. Bapt.* Natur. Molar. uter. hiſt. 397, 26.

Landinus *Chriſtoph.* in libb. Æneid. (11, 12.)

Landus *Baſſ.* Anat. Corp. Hum. (52, 72.) 199, 9.* Hiſt. Corp. Hum. 468, 26.

Langellotti *Joël.* M. C. 519, 44. Epiſt. Dedic. Experim. Tilemann. præfix. 1211, 14.

Langius *Chriſtian.* Pathol. Anim. (80, 121.* de Acid. Egran. 705, 59. de Elix. Prop. 996, 99. Miſc. Curioſ. 901, 73. de Morbill. *Diſſ.* 103, 37. Not. in Hipp. 268, 20. de Therm. Carol. 795, 140.

Langius *Joh.* Epiſt. Med. 103, 37. de Fac. Hipp. *Diſſ.* 169, 45.

Langius *Scribon.* de Comp. Med. 312, 5.

Langlæus libb. Semeſt. 310, 3.

Lanſius *Thom.* Orat. contr. Gall. 980, 72. contr. Hung. 897, 112. contr. Ital. (139, 27.) pro Ital. 89, 15.
Lanzonius *Joſeph.* M. C. 459, 11. de Pollinct. 992, 94.
Lanzovius *Joh.* M. C. 503, 12.
Latomus *Joh.* 295, 15.
Lavaterus *Lud.* de Spectr. 582, 68.
Laurenberg. *Petr.* Anat. Corp. Hum. 132, 49. Colleg. Anat. 198, 6. Diſp. Phyſ. 98, 29. Exercit. Anat. 440, 28. Muſomach. 235, 1. Paſicompſ. 65, 98.
de Laurentio *Auguſt.* Dec. Diſſ. Med. (15, 18.)
Laurentius *Andr.* Hiſt. Anat. 29, 43.
Laurentius *Joſeph.* Polymath. 138, 61.
Lautier *Honor. Maria*, de Fœt. Muſſip. *Diſſ.* 1137, 113.
Lazius *Wolff.* libb. Hiſt. 809, 164.
Ledelius *Sam.* M. C. 39, 57.
de Leewenhœck *Anton.* Anat. & Contemp. Rer. Nat. 13, 16. 26, 40.*
Lehmann *Chriſtian. Hiſt. Schauplaz natürl. Merckwürdigk. im Meisn. Erz-Gebürge*, 291, 9.
Leichner *Eccard.* Anti-Carteſ. Exerc. (61, 90.)
Leigh *Carol.* Hiſt. Nat. Ceſtriæ 1058, 8.
Lemnius *Levin.* de Complex. 70, 107. de Occult. Nat. Mirac. (12, 14.)
Lentilius *Roſin.* in Curland. Memor. M. C. 58, 87. M. C. (9, 7.) Miſc. Med. Pract. 40, 59. Parallelism. 713, 74.
Leo Africanus *Joh.* Deſcript. Afric. 123, 31.
Leo Nolanus *Ambroſ.* Op. Quæſt. de Reb. in Phil. & Med. 411, 50.
Leonclavius *Joh.* Hiſt. Muſelmann. (144, 36,)
Leonicenus *Nic.* var. Hiſt. 959, 28.
Lerius *Joh.* Hiſt. Navig. in Braſil. 449, 48.
Leudat. *Florit.* Martyrol. 516, 40.
à Leuwenhœck *Anton.* Anat. Rer. 893, 106. Contin. Arcan. Nat. 896, 111. Experim. & Contempl. 552, 20.
Libavius *Andr.* de Alchym. in Itiner. Mich. 1068, 21. de Bitumine (132, 12.) libb. Batrach. 903, 120. de Cruent. Cadav. (27, 37.) Defenſ. Syntagm. Arcan. contr. Scheunem. 105, 40. de Ferin. Tuberant. 989, 990, 88. Hexaëm. 120, 24. de Med. Hipp. & Hermet. Vet. 214, 5. Singular. 70, 107. Sing. de Succin. 990, 90.
Licetus *Fortunat.* lib. Alleg. Peripat. 1179, 177. *Tr.* quod Anim. nihil impertiatur corpori 578, 64. de Annul. Antiq. 134, 53. de Litheoſphor. 704, 56. de Lucern. Vet. Subterr. 5, 5. de Monſtr. 84, 8. de Mund. & Hom. Analog. 82, 3. de Propenſ. Anim. ad Corp. 603, 111. de Quæſit. per Epiſt. 19, 29. de Spont. Viv. Ort. 474, 34.
Liddelius *Duncan.* de Aur. Dent. 206, 22.
Lightfoot *Ioh.* Cent. Chorogr. in Matth. 454, 4. Hor. Hebr. in Matth. 251, 38.

Lika *Paul. Skalich.* Occult. Occultor. (14, 18.)
Limberg *Joh. Reiſe-Beſchr.* 1127, 98.
Limmerus *Conr. Phil.* de Union. Ment. cum corp. Org. *Diſp. Phyſ.* (59, 85.)
Lindanus, ſ. von der Linden *Joh. Ant.* Diſp. Phyſ. 413, 55. Med. Phyſiol. 223, 21.
Lindemann *Anton.* Phyſiol. 521, 47.
Lindenbrog *Frid.* Obſ. in Marcellin. 7, 7. Obſ. ad Terent. 309, 1.
Lindenbrog *Henr.* Comm. in Cenſor. 923, 154.
von Lindſchotten *Hug. Joh. Indianiſche Schiffarth* 279, 17.
R. *Lipmann* lib. Nizzachon 586, 76.
Lipſius *Juſt.* de Bibliothec. *Syntagm.* 1048, 194. Tr. de h. 508, 24.* Miſc. Epiſt. (142, 32.) Not. ad Sen. Epiſt. (57, 113.) Phyſiol. Stoic. 282, 20. Poliorcet. 5, 6.
Lipſtorpius *Dan.* Specim. Philoſ. Carteſ. 385, 1.
Liſterus *Calder. Mart.* de Buccin. fluviat. & Marin. *Exerc. Anat.* 462, 15.
Livius (24, 32.)
Locatelli *Ludov.* Theat. Arcan. 337, 54.
Lochnerus *Mich. Frid.* M. C. 276, 11.
Lœſelius *Ioh.* de Podagra, 508, 25.
Lœwe tr. de Variol. & Morbill. 879, 89.
Lohmejerus *Phil.* de Artif. Navig. per Aërem, Exerc. Phyſ. *387, 3.*
Lohrinus *Joh.* in Act. Apoſt. *1036, 173.*
Lommius *Jodoc.* Obſ. Med. *401, 33.*
Longinus *Joh.* Vit. Stanislai *474, 36.*
Lorenzius *Stephan.* M. C. *469, 27.*
Lorhardus *Jac.* Theat. Philoſ. Diagr. Phyſ. *591, 84.*
Loſius *Joh.* de Diis Samogitarum, *112, 9.*
Loſſius *Frid.* Obſ. Med. (*13, 16.*)
Lotichius *Petr.* Aper. Poët. *651, 44.* Comm. in Petron. Satyr. *982, 75.* Obſ. Med. *192, 36.* Theat. Europ. *286, 28.*
Lowerus *Richard. Tr.* de Cord. *105, 40.*
Lubinus *Eilhard.* Comm. in Juven. *8, 8.* in Perſ. (*93, 142.*) Paraphr. in Horat. *967, 45.*
Lucanus, Lib. Pharſal. *102, 37.*
Lucianus, de Dea Syria, *288, 4.* de Luctu, *118, 21.* Necromant. *112, 10.* Philopſeud. *577, 63.* Pſeudomant. (*149, 44.*)
Lucilius Satyr. (*158, 62.*)
Lucretius de Nat. Rer. (*34, 46.*)
Ludolff. *Job.* Comm. ad Hiſtor. Abiſſyn. (*145, 37.*)
Ludovici *Dan.* M. C. *291, 9.*
Ludovicus *Anton.* Problem. libb. *407, 44.*
Lupercus *Sulpic.* Epigramm. Vet. (*8, 5.*)
Lupius *Jac. Schatzkammer der Nat.* *1027, 155.*
Luſitanus *Amat.* Cent. Curat. Med. *278, 14.* Enarr. in Dioſc. *185, 24.*
Luſitanus *Zacut.* Hiſt. Med. *189, 31.* Prax. Hiſt. Med. *188, 31.* Prax. Admir. *189, 31,* Med. Princ. Hiſt. (*12, 14.*)
Lutherus *Mart.* T. II. Altenburg. *1094, 55.* Com. in Geneſ. *1174, 170.* T. VIII. Jenenſ. *111, 8.*

Lycoſthenes *Conr.* de Prodig. & Oſtent. Chron. *38, 56. 497. 1.** Supplem. in Jul. Obſeq. *960, 29.*

Lynceus [*Tob. Columna* / *Joh. Fab.*] Annot. & Addit. in Nard. Ant. Rech. *38, 54. 1229, 38.*

Lyra *Nic.* Comment. in Exod. *59, 88.*

Lyſerus *Mich.* Culter Anatom. *85, 9,*

Lyſia Orat. *136, 58.*

Lyſimachus Alexandrin. libb. Rer. Theban. *142, 69.*

M.

Maccius *Jac.* de Cauſ. Concret. & Diff. in Corp. hum. *1158, 144.*

Macer. *Æmil.* de Mat. Med. *154, 14.*

Macrobius Saturnal. (*135, 18.*) in Somn. Scip. (*72, 108.*)

Maffæus *P.* Hiſt. Indic. *630, 6.*

Maginus *Joh. Ant.* in Gallen. *860, 60.*

Magir *Tob.* Polymnenon. *39, 57.*

Magirus *Joh.* Phyſ. *618, 137.*

Magiſter *Iſon.* de Mirac. S. Othmar. *949, 12.*

Magius *Hieron.* Miſcell. *282, 20.* de Mund. Exuſt. & die judicii *956, 24.* Var. Lect. *771, 89.*

Magnanus *Eman.* Philoſ. Nat. *759, 63.*

Magnenus *Joh. Chryſ.* Democrit. Reviviſc. *92, 21.* de Tabac. *415, 57.*

Majerus *Mich.* de Circul. Quadrat. *206, 22.*

Maimonides *Moyſ.* Tr. de Luctu *1021, 146.* Tr. Sanhedrin. *253, 42.*

Majolus *Sim.* Dier. Canicul. Colloq. (*20, 28.*) Ejusd. Continuat. *352, 18.*

Major *Joh.* de Reb. Divin. *Comm. 489, 66.*

Major *Joh. Dan.* Anat. Kilonienſ. *348, 12.* Annot. ad Fab. Columnæ Opuſc. de Purpur. *51, 77.* Bevœlckertes Cimbrien, (*105, 159.*) de Calc. Sperling. Hiſt. *1056, 6.* de Cancr. & Serp. Petref. *Epiſt. 919, 147.* de Chirurg. Infuſ. *Epiſt.* Coſmod. Satan. *804, 155,* Dub. circ. Chirurg. Infuſ. *213, 4.** Evol. Chirurg. Infuſ. *105, 40. Tr.* Genius Errans *632, 9.* Prodr. Chirurg. Infuſ. *105, 40.*

Majus *Joh. Heinr.* Annot. ad vit. Reuchlin. 486, 60.

Maldonatus *Joh.* in Matth. (131, 8.)

Mallon. de Stigmat. Chriſt. 573, 54.

Malpighius *Marcell.* Anat. Plant. 280, 17.* de Bombyc. 1226, 34. de Corn. Vegetat. *Diſſ.* 270, 2. de Epate, 889, 103. de Lien. 1127, 97. de Ov. incubat. 785, 120. Opera, 271, 2. de Pulmon. 625, 145. de Ren. Struct. *Tr.* 40, 60.

Mammert. *Claud.* contr. Vanit. Poët. 1233, 42.

Manard. *Nic.* de Arom. 526, 55.

Manaſſe b. Iſraël, de Reſurrect. 454, 4.

Mandaurenſis *L. Apulej.* de Aur. Aſin. 299, 26. Metam. 435, 19.

à Mandelsloh *Joh. Alb.* Itiner. Orient. 276, 11. 279, 17.*

Manelphus de Anima, 797, 144.

Manilius libb. Aſtron. (8, 6.)

Manitius Deſcript. Zodoariæ, 61, 92.

Man-

Manlius *Joh.* Collect. Locor. Comm. 128, 42. Libell. Med. 820, 188.
Mannagetta, Peſt-Ordn. 317, 13.
Mantuanus *Joh. Bapt.* libb. Calamit. 177, 9.
Mappus *Marc.* de Potu Calid. *Diſſert.* 205, 20.
Marcellinus *Ammian.* libb. Rer. Geſt. 432, 13.
de Marchettis *Ant.* M. C. 1080, 37.
de Marchettis *Petr.* Obſ. Med. Chirurg. 219, 13.
Marci *Joh. Marc.* Lithurg. Ment. 681, 14. Idea Operatr. 785, 119. Othoſoph. 1237, 51. Philoſ. Vet. Reſt. 574, 55.
Marggrav. *Georg.* libb. Rer. Nat. Braſil. 518, 43.
Marinier, Reiſe nach Norden, 116, 14.
Marsham *Ioh.* Canon. Chron. Ægypt. Ebraic. Græc. 740, 25.
de Marſiliis *Hippolytus*, Pract. 569, 48.
Martens *Frid. Spizberg. Reiſebeſchr.* 124, 31.
Martialis Epigr. 162, 30.
Martini *Iac.* Cent. quæſt. Illuſt. 921, 151. de Cognit. ſui Ipſ. 619, 138.
Martinius *Henr.* Anat. Urin. Spagyr. 43, 64.
Martinius *Martinus*, Lex. Philol. 157, 18. 983, 77.
Martinus *Matth. Bericht. von Sterbens-Läufft.* 861, 60. Relat. Hiſt. 1102, 64.
Martius *Galeot.* de doctr. Promiſc. 590, 84.
Martyr *Anton.* in Itinerar. 1177, 174.
Martyr *Iuſtin.* Paræneſ. 1230, 41.
Martyr *Petr.* Decur. Ocean. 639, 21. Legal. Babylon. 948, 11.
Martyrologium Roman. 82, 4.
Marulus *Marc.* Exempl. 758, 60.
à Marwiz *Theodor.* M. C. 1118, 87.
Maſenius *Iac.* Util. Curioſ. ad hum. vit. felicit. (134, 14.) Specul. Imag. 226, 27.
Maſſa *Nic.* Epiſt. Med. 556, 26. de Peſte *Tr.* 364, 40.
Maſſarias *Alex.* de Peſte, 317, 13.
Matthæus *Ioh.* Quæſt. Med. (17, 22.)
Matthæus *Tob.* M. C. 904, 121. ſq.
Mattheſius *Ioh.* Chronic. Joach. Vallens. 1064, 16. Sarept. 1061, 13.
Matthias *Ioh.* Theat. Hiſt. 533, 67.
Matthiolus *Pet. Andr.* Epiſt. Med. 206, 22. in Dioſc. 201, 12. Herbar. (16, 20.)
Mauriceau *Franciſc.* de Morb. Grav. & Puerper. *Tr.* 264, 11.
Maurocordat. *Alex.* Epiſt. ad Wedel. 301, 28.* Epiſt. Reſp. Cent. Exerc. addit. 80, 123. de Nat. & Uſ. Pulmon. 1096, 57. Pnevmat. Circul. Saug. Inſtrum. 413, 53.
Maximus *Marius* Volum. 176, 7.
Maxvell. *Gvilelm.* Med Magnet. (112, 172.)
Mayow *Ioh.* de Mot. Muſc. 438, 23. Phyſ. 591, 86. Prax. Chirurg. Rat. 389, 9. de Reſpir. Fœt. in Utero & Ovo *Tr.* (37, 51.) de Sale Nitro & Spiritu Nitro-aëreo *Tr.* 1211, 14.

à Meara *Edmund.* Exam. Diatr. Willis, de Febr. 484, 56. Hiſt. Med. 891, 105. Obſ. Med. Rar. 361, 33.
Mechov. Sarmat. Europ. 738, 21.
à Meckren *Iac.* Obſ. Chirurg. 218, 13. *Rar und wunderb. Chirurgiſch- und Genes-Künſt. Anmerck.* 246, 24.
Megiſerius *Hier.* Anthol. Græco-Lat. 1180, 179.
Meibomius *Ioh. Heinr.* de Cereviſia, 1070, 24. Chron. Brunſvic. 889, 102. Epiſt. Conſid. Corp. Glorioſ. præfix. 817, 183. de Flagr. Uſ. in Re Ven. *Epiſt.* 981, 72. in Jusjur. Hipp. 1084. 43. de Remov. Nocum. in Regim. Sanit. 1158, 144.
Meierus *H. H.* de Occult. DEI Jud. 243, 19.
Meisnerus *Balth.* Philoſ. Sob. 734, 13.
Meisnerus *Mich.* de Stigmat. *Diatr.* 310, 2.
Mela *Pompon.* de Situ Orb. 185, 24.
Melanchthon *Phil.* Phyſ. 573, 54. de Anim. lib. 684, 19.
Meletius *Ioh.* de Relig. Boruſſ. ad Georg. Sabin. Epiſt. 112, 9.
Melich. Diſpenſ. Schol. in Trochiſc. de Carab. Meſ. 991, 91.
Melioratus *Remig.* de Putred. adv. Joh. Argenter. 827, 2.
Melitius de Nat. Hum. 81, 3.
Meltken *L. M.* in Brown. Relig. Med. 1214, 16.
Menagius *Ægid.* Not. ad Prooem. Laërt. de Vit. Philoſ. (31, 42.)
Menaſſe vid. Manaſſe.
de Mendoza *Franc.* Virid. Philoſ. 226, 26.
de Mendoza *Huntard.* Diſpp. 928, 162.
Menochius *Jac.* de Arbit. Jud. 592, 88. de Præſumt. *ib.*
Menzelius *Chriſtian.* de Lap. Bonon. 720, 80. M. C. 535, 69.
Merbiz *J. V.* de Variet. Fac. Hum. 167, 39.
Mercatus *Lud.* de Commun. Mul. Aff. 524, 53. de Morb. Intern. 186, 27.
Mercenarius *Archangel.* Dilucid. Peripat. 827, 2. de Putred. Diſp. adv. Th. Eraſt. *ib.*
Mercerus *Job.* Comm. in V. Proph. min. 1231, 42.
Mercklein *Joh. Oſt-Ind. Reiſe-Beſchr.* 230, 35.
Merclin *Georg. Abr.* de Ort. & Occaſ. Transfuſ. Sang. 105, 40. Syllog. Phyſ. Med. 339, 59.
Mercurialis *Hier.* de Arte Gymn. 914, 139. de Decorat. 1160, 147. de Excrement, 657, 54. de Gen. Hom. 273, 5. de Lect. Patav. (134, 16.) de Macul. Peſtif. 19, 29. de Morb. Cutan. 15, 20. de Morb. Mul. 645, 34. de Peſte *Tr.* 342, 1. de Reb. Metall. 1127, 97. Variet. Lect. (30, 42.) de Venen. 377, 62.
Meriana *Maria Sybilla,* Metam. Inſect. Surinam. 40, 59.
Merindolus *Ant.* Ars Med. 501, 9.
Merula *Gaudent.* libb. Rer. Mem. 1056, 6.
Meſues *Ioh.* de Ægr. Corp. 888, 102.
de

de Re Med. 584, 73. de Trem. Cord. 886, 99.
Metteranus *Eman.* Bell. Belg. 438, 24.
Meurer *Wolffg.* Meteorol. 377, 61.
Meurſius *Joh.* comm. ad Apollon. (14, 18.) Arboret. Sacr. 994, 97.
Mexias *Petr.* Sylv. Var. Lect. 395, 22.
Mey *Philip.* Phyſiognom. Med. 149, 7.
Meyſſonerus *Lazar.* de Morb. Nov. 992, 118. Nov. Arcan. Doctr. Febr. 1102, 64.
Michaëlis *Gregor.* Not. in Gaffarell. Curioſ. inaud. 281, 20. 768, 83.*
Michaëlis *Joh.* de Uter. 858, 55. de Peſte *Tr. Germ.* 352, 19. de Verm. in hom. 859, 57.
Michelius *Joſeph.* de Alchym. (33, 45.) Apol. Chym. ad Andr. Libav. 214, 5.
Micrælius *Jac.* Hiſt. Eccleſ. 112, 9.
Milichius *Jac.* Comm. in Plin. 967, 45.
Minadous *Joh. Thom.* de Corp. hum. Turpid. 923, 153.
Miræus *Aubert.* Chronic. 1136, 111.
Mirandous *Thom.* de Sud. Sangv. Diſp. 531, 64.
Mirandulanus *Ioh. Franciſc.* de Auro. Theatr. Chim. 208, 25.
Miſſonius *Maximil.* Itiner. per Germ. & Ital. (140, 28.)
Mitlacherus *Zach.* de Part. diffic. Diſp. inaug. 460, 12.
Mitternacht *Ioh. Seb.* de Johanne, *Diſſ.* (14, 17.) de Maria, *Diſſ.* 679, 8.
Mizaldus *Anton.* Arcan. Nat. 54, 81. Cent. Memor. (16, 20.)
Mockius *Iac.* de Cauſ. Concret. & Diſſ. 1053, 3.
Mœbius *Georg.* Moſcholat. Diſpp. 702, 51.
Mœbius *Gothofr.* Anat. Camphor. 996, 100. Fundam. Med. Phyſiol. 194, 1. de Nat. Cerv. 1118, 86.
Mœnichenius *Henr.* Cent. Epiſt. 478, 43. Obſ. Med. 85, 9.
Mœren *Ioh. Theod.* M. C. 1100, 62.
Mœreſius *Sam.* de Nutrim. Elaborat. *Exerc.* 346, 10.
Moggius *Hieron.* Miſcell. 1023, 149.
Moibanus *Ioh.* Comm. in Evporiſt. Dioſc. (16, 20.)
Moldenar *Chriſt.* Phyſiognom. *Exerc.* (28, 37.)
Molinus Hyperaſp. (139, 27.)
Mollenbroccius *Valent. And.* de Arthrid. vag. Scorb. 327, 33. M. C. 334, 47. de Variis *Tr.* 173, 3.
Mollerus *Andr.* Annal. Freiberg. 117, 17.
Mollerus *Frider.* de Partu CLXXIII. dierum, 336, 50.
Moltherus Theol. Judaic. 586, 76.
Moltken. *L. N.* Annot. ad Th. Brovvn. Relig. Med. 729, 3.
Monardus *Nic.* Hiſt. Simpl. Med. ex Ind. 543, 6. de Nive *Tr.* 965, 43.
Monconnys Hodœpor. 1013, 134. Itiner. Ægypt. 1143, 121.
Montanus *Iob. Bapt.* Comm. in Avicenn. 615, 133. Conſil. Med. 640, 23. de Morb. 616, 133.
Montuus *Hieron.* Anaſcev. Morb. 884, 95. Med. Pract. 274, 9. de Pragmat. Inf. 247, 28.

de Moor *Barthol.* Cogit. de Inſtaurat. Med. 883, 93.
Moræus *Franc.* de Febr. Malign. Paroxism. 396, 22.
le More *Iac.* Chym. Med. Phyſ. 839, 25.
Morhof *Dan. Georg.* de Metall. Transmut. 991, 91. Polyhiſt. (118, 185.) Stentor ὑαλοκλάστης, ſ. de Scyph. Vitr. rupt. 472, 31. 494, 74.
Morus *Thom.* Progymnasm. 1198, 205.
Mosles *Vincent.* Philoſ. Nat. S. S. Corp. Chriſti, 567, 44.
Muis *Ioh.* ad Barbett. Chirurg. 470, 28.
Müllerus *Iac.* de Mot. & Uſ. Muſc. *Exerc.* 494, 75*
Müllerus *Io. Lud.* de Morb. Tart. 1068, 21. de Morb. intern. *ib.*
Müllerus *Philip.* Mirac. Chym. 1070, 24.
Mundella *Aloyſ.* Dial. 890, 104.
Mundus *Heinr.* de Aër. Vit. & Eſcul. & Potul. 300, 27.
Münſterus *Sebaſt.* Dictionar. 1172, 166. Cosmogr. (13, 16.)
de Muralto *Ioh.* Exerc. Anat. 1099, 60. M. C. 466, 21.
Muretus *Anton.* Var. Lect. 41, 62.
Muſitanus *Carol.* Trutin. Chirurg. 84, 8. Trut. Med. 148, 6. 362, 36.*
à Muys *Ioh.* Podalir. Rediviv. 901, 117. Prax. Chirurg. Rat. 649, 41.
Mylius *Dan.* Baſil. Chym. 1028, 157.
Myllerus *Carol. Ioſeph.* M. C. 525, 53.
à Mynſicht *Hadr.* Armam. 1070, 24. Teſtam. Hadr. 114, 5.

N.

NAncelius *Nic.* Analog. Microc. ad Macrocoſm. 406, 41.
Nardius *Ioh.* Animadv. in Lucret. 595, 95, Noct. Genial. 827, 3.
de Natalibus *Petr.* Catal. Sanct. 637, 18.
Natalis Comes Mythol. (14, 17.)
Nattam *Anton.* de Pulchro, 294, 14.
de la Naza *Hieron. Bapt.* Homil. 499, 4.
Nazianzen. *Greg.* contr. Jul. Apoſt. (138, 24.)
Neander *Chriſtoph.* Hiſt. Bacchanal. 78, 121.
Neander *Ioh.* Tabacol. 1077, 33.
Neander *Mich.* Deſcript. orb. Part. 448, 46. Phyſ. Philoſ. 16, 22.
Nebriſſenſis *Gvilh.* Res Angl. 51, 76.
Needham *Gvalth.* de Form. Fœt. (38, 52.)
Nemeſis Carolina 601, 105.
Nepos *Corn.* Ageſil. Hiſt. 1007, 117. Reg. Hiſt. 88, 1.
Neucranz *Paul.* de Hareng. *Diſſ.* 703, 56.
Neucranz *Zacchar.* Abſtruſ. Reſp. Hum. negot. 491, 70.
Neuhof *Ioh.* *Oſt-Ind. Geſandſchafft*, 660, 60.
Neuhuſius *Edo*, Sacr. Fatid. (30, 41.)
Nevizzanus Sylv. Nuptial. 400, 31.
Neumayerus *Ioh. Wilh.* Itinerar. 282, 21.
Nicander Alexicac. ex Euric. Cord. 652, 45. in Theriac. 518, 42.
Nicandri Scholiaſtes, Alexipham. 229, 33.

Nice-

Nicephorus Hiſt. Eccleſ. (13, 17.*) 637, 18.*
Nicolai *Chriſtoph.* Judic. de Fœt. Muſſip. 1138, 115.
Nicolai *Henr.* de Mag. Action. 306, 40.
Nicolai *Joh.* de Luctu Græc. 118, 21. de Nimb. Antiq. 678, 4. Phyllobol. 739, 22.
Niderſtedt de Malt. Vet. & Nov. 1186, 188.
Nimman *Georg.* de Vit. Fœt. in Uter. *Diſſ.* 263, 7.
Niphus *Auguſtin.* Meteor. 789, 127.
Nirenbergius *Ioh. Euſeb.* Curioſ. & Occult. Philoſ. 380, 65. Hiſt. Nat. 225, 26. 279, 17.* Hiſt. Peregrin. 688, 27. de Mirac. Nat. 507, 22. 508, 24.*
Nollius *Henr.* Phyſ. Hermet. 391, 12.
Nonnus libb. Dionyſ. (122, 193.)
Novellæ Lipſienſes, 161, 27.
Nuck *Anton.* Adenogr. Curioſ. 1088, 47.
Numantianus *Rutilius*, Itinerar. (7, 4.)
de Nunault *Ioh.* de Lycanthrop. 761, 67.
Nymann. *Greg.* de Apoplex. (17, 23.) Orat. de Imagin. 574, 55.

O.

OBerndörffer *Joh.* Apol. Chym. Med. *301, 28.*
Obicius *Hyppolit.* Stat. Maſtyg. *395, 22.*
Obſequens *Jul.* de Prodig. *223, 21.*
Oddus *Marc.* Medit. Theriac. & Mithridat. *1003, 113.*
Oddus *Melch.* Apolog. pro tutand. ſua ſent. adv. Archang. Mercen. & Th. Eraſt. *827, 2.*
Oderbornius *Paul.* Vit. Baſilid. Magn. Moſc. Duc. *259, 52.*
Oecumenius Comm. in Act. Apoſt. *247, 28.*
Olaus M. Hiſt. Sept. Gent. *67, 102.*
Oldecopius *Juſt.* Obſerv. Crimin. *392, 14,*
Oldenburg. *Henr.* Act. Philoſ. Angl. *689, 28.*
Olearius *Adam* Itinerar. Muſcov. Perſic. (*155, 56.*) Not. ad Itin. Jürg. Anderſen, *1186, 188.* Not. ad Itin. de Mandelsloh. *300, 27.* Præf. ad Itin. Mandelsloh, *279, 17.* Roſenthal, (*14, 18.*)
Olearius *Joh.* Mantiſſ. Comet. *769, 58.*
Olympiodorus Meteor. libb. *226, 27.*
Olyſipus *Ant. Ludov.* Occult. Rer. Propr. *337, 55.*
Onuphrius de Rit. Sepel. Mort. *137, 60.*
Opitius *Martin.* Hymn. Bacchi *799, 147.* Not. ad Zlatnam. *738. 22.* Sylv. Poët. *322, 22.**
Oppianus lib. Cyneget. *52, 77.* Hallieut. *918, 146.*
Oribaſius Collect. *860, 60.* Comm. in Aphor. Hipp. *521, 47.* de Mach. Chirurg *979, 70.*
Origenes Cont. Celſ. *694, 37.* in Geneſ. *1171, 166.*
Oroſius *Hieron.* de Reb. Indic. & Afric. *545, 8.*
Orpheus de Corall. *Carm. 1185, 188.*

Ortelius *Hieron.* Ruſſ. Deſcript. *1189, 192.*
Ortlobius *Joh. Frid.* Diſſ. Anat. *414, 55.*
ab Orto *Garſia*, libb. Exot. Plant. Hiſt. *300, 27.* Hiſt. Arom. *667, 74.*
Oſiander *Joh. Adam*, de Aſyl. Gent. *137, 60.* Colleg. Conſid. in Dogm. Carteſian. (*28, 37.*)
Oſtermannus *Petr.* de Stigmat. *311, 4.*
Ovidius Metamorph. *202, 17.* de Remed. Amor. *297, 19.* *
de Oviedo *Franc.* Curſ. Philoſ. de Anima *Tr.* (*11, 11.*) | Curſ. Philoſ. Thomiſt. Phyſ. (*88, 134.*)
de Oviedo *Ludov.* Comment. de Anim. *482, 52.*

P.

PAchion. *Anton.* de Dura Mening. Fabr. & Uſ. (*117, 182.*)
Palæphatus, de Incredib. *1197, 205.*
Palladius, de R. R. *86, 10.* Vit. Macar. *112, 9.*
Palmarius *Jul.* de Febr. Peſtil. *354, 21.* de Morb. Contag. *375, 59.*
Palmerius *Jac.* Not. in Arnob. *289, 4.*
Paluanus *Ant.* Caten. Temp. *965, 41.*
Panapolita *Nonnus*, libb. Dionyſ. *406, 42.*
Panarolus *Dominicus* Faſcic. Arcan. *1133, 108.* Pentecoſt. (*13, 16.*)
Pancirollus *Gvid.* Nov. Repert. *322, 22.*
Pancovius *Thom.* Herbar. Part. *527, 57.*
Panſa *Mart.* Conſil. Antipeſt. *364, 40.* Conſil. Antipod. *405, 40.* Conſil. Peripnevmon. *1093, 55.* de Porogrand. Vit. *214, 5.*
Pantin *Carol.* M. C. *1106, 68.*
Pantin *Guil.* Not. ad libb. Celſ. *648, 40.*
Papinius *Nic.* de la Lumiere de la Mere, cu la mer lumineuſe *705, 59.* de Pulv. Sympath. & Theat. Sympath. & Antipath. *576, 60.*
Paracelſus *Aur. Theophr.* *590, 83.** von Aderlaſſen, *556, 27.* Apocal. Hermet. *214, 5.* Archeus Faber, *924, 156.* de Arte Præſaga Op. *122, 27.* *von Berg-Kranckheiten*, *389, 9.* Berthon. (*143, 33.*) de Caduc. (*117, 183.*) de Caduc. Matric. *548, 12.* de Cauſ. Plant. *86, 10.* Chirurg. Magn. *17, 24.* Cœl. Philoſ. *842, 30.* Cœleſt. Med. *17, 24.* Comm. in Hipp. *43, 64.* de Gener. Rer. *1067, 20.* Herbar. *985, 79*, de Homunc. & Monſtr. *566, 43.* de Imagin. *299, 26.* Labyrinth. Med. *356, 24.* lib. Meteor. *391, 12.* de Mod. Phar. *1067, 20.* de Morb. Tart. *1067, 20.* de Mumia *1027, 155.* de Nat. Rer. (*112, 172.*) de Nymph. Sylv. Pygm. & Salamand. *227, 29.* Occult. Philoſ. *731, 7.* *von offenen Schäden und Geſchwären* *899, 112.* de Orig. Morb. inviſib. (*112, 172.*) Paragr. libb. *594, 93.* Paramir. *214, 5.* de Peſtilit. *140, 65.* Philoſ. ad Athen. (*151, 49.*) Philoſ. de Sag. (*27, 36.*) de Podagra, *790, 130.* de Princip. ſ. de Verm. Myſt. *1218, 21.* de Reb. Nat. *316, 12.* de

Sangv.

Sangv. ultra mort. *511, 30*. Schol. ad lib. de Pulſu, *466, 22*. Schol. ad lib. de Vermib. *925, 156*. Secret. Creat. *240, 10*. de Signat. Rer. *114, 13*. de Tart. *594, 93*. de Vit. Long. qui eſt Archidox. *214, 5*. de Urinar. Indic. *157, 18*.

Paradinus *M. Cl.* Symbol. Heroic. (*27, 36*.)

Paræus *Ambroſ.* Chirurg. Op. (*17, 22*.) de Embammat. 4, 5. de Peſte, 140, 65. Renunciat. Op. 970, 50.

Pareus *Dan.* Margin. in Plaut. 651, 44.

Pariſanus *Æmil.* Nob. Exerc. libb. 217, 11. de Subtil. 83, 129.

de Partibus *Jac.* Comm. in Avic. 1114, 82.

Paſchalius *Joh.* Method. Cur. Morb. 248, 29.

Paſckeqvus *Petr.* Obſ. River. 166, 37.

Patricius *Franc.* libb. Panaug. 682, 16.

Pauli *Joh. Heinr.* Anat. Anatom. Bilſi-an. 1031, 163.

Pauli *Sim.* de Febr. Malign. *Digreſſ.* 648, 40. Quadrip. Botan. 38, 54.

Paulinius *Chriſt. Franc.* de Anguill. 1218, 21. de Aſino *Tr.* 382, 68. de Bufon. 883, 94. Cynogr. (119, 186.) ad Cy-ther. 16, 92. Lycograph. 890, 104. M. C. 10, 11. de Mort. Verminoſ. (80, 121.) Not. ad Iſibord. ab Ame-lunx. Brev. 700, 48. Obſ. Med. Phyſ. (118, 184.) Schol. ad Alex. de Inſul. Breviar. Rer. Memorab. 313, 7.

Paulinius *Fab.* Prælect. Marc. (154, 55.)

à S. Paulo *Euſtach.* Philip. (89, 134.)

Paulus Diacon. de Reb. Geſt. Longob. (135, 17.)

Pauſanias Achaic. 6, 6. Arcad. (149, 46.) Attic. (13, 17.) Bœot. (149, 46.) Comm. de Potu, 665, 68. Co-rinth. 153, 13. Eliac. poſt & Deſcript. Græc. (145, 37.) Laconic. 150, 9. Meſſen. 111, 6. Phoc. 641, 25.

Pawius *Petr.* Obſ. Anat. 165, 33.

Pearſon *Joh.* Expoſ. Symb. Apoſt. (5, 1.)

Peccet. *Franc.* libb. Chirurg. 32, 46.

Pechlin. *Joh. Nic.* de Aër. & Alim. Def. (13, 16. 14, 18.*) *Exerc.* de Pur-gant. 378, 63. de Hab. & Color. Æ-thiop. 32, 46. de Vit. ſub Aqu. 1223, 31.

Pecquetus *Joh.* Exerc. Anat. 413, 53.

Pedemontanus *Alex.* Addit. ad Meſ. 1101, 64.

Peierus *Joh. Conr.* Exerc. Anat. & Med. 889, 102.

Pelleprat. *Petr.* Content. Americ. Re-lat. 1141, 119.

Peluſiota *Iſidor.* libb. Epiſt. 454, 3.

Pena *Joh.* de Uſ. Opt. 797, 144.

Pererius *Benedict.* de Comm. Rer. Princ. (89, 134.) Comment. in Dan. 220, 16. de Mag. (129, 5.)

Perizonius *Jac.* de Morte Jud. *Diſſ.* 250, 33.

Perlinus *Hieron.* Declamat. adv. Morb. Contag. compr. 342, 1.

Perſius Satyr. 162, 30.

Petitus *Petr.* de Nat. Ign. & Luc. 813, 175. de Nat. & Morb. Anthropo-phag. 381, 67. de Sibylla, (20, 27.)

Petræus *Henr.* Diſſert. Harm. 1110,75. Inſtit. Med. 1153,135. Noſolog. 526,56.

Petrarcha *Franciſc.* Dialog. de Contemtu Mundi, 169, 45. ad Famil. Epiſt. 261, 2. de utriusque Fort. Remed. 113, 11.

Petronius Fragm. Traguriens. (148,43.) Satyric. 705, 59.

Petrus Martyr Ocean. Decad. 778,105.

Peucerus *Caſp.* de Divinat. Gen. 132, 49. Orat. de Stud. Vet. Phil. 690,30.

Peyerus *Joh. Conr.* de Gland. Inteſt. 712, 71. Merycolog. 383, 70. Ventric. Gallinac. 1156, 141.

Pfeifferus *Auguſt.* Diſſert. 434, 16. Dub. Vexata, 1174, 170.

Pfizzerus *Nic.* Ration. Judic. Vuln. 186, 27. de Morb. Mul. 401, 33.

Pfuel *Joh. Erneſt.* Elect. Phyſ. 184, 23.

Phæmon, Cynoph. ſ. de Cura Can. 884, 95.

Phile, de Animal. 197, 6.

Philelphus *Franc.* libb. Epiſt. 643, 30.

Philo, Judæus, quod deterius potiori inſidiari ſoleat, 598,100. de Septenar. & Feſtis, (94, 144.)

Philoſtratus, Epiſt. 42, 62. de Vit. Apollon. 128, 41. Vit. Philoctet. 183, 21.

Photius, Monobibl. 47, 71. Myrobibl. 777, 102.

Piaſecius, Chron. Geſt. in Europ. Singul. 433, 14.

Piccartus *Mart.* Obſ. Hiſt. Polit. 869, 74.

Piccolhominus *Franc.* de Ortis è Putr. 923, 154. de Putred. 827, 2.

Pictor *Georg.* Serm. Convivial (17,22.)

Picus *Franc.* Comm. in Hymn. 236, 2. de Febr. in Gen. *Tr.* 623, 144.

Piens de Feb. in gen. *tr.* 1032, 164.

Pierius *Ioh. Valerian.* Hierogl. 108, 2.

Pignorius *Laur.* de Servis *Tr.* 310, 3. Epiſt. 1004, 115.

Pigræus *Petr.* libb. Chirurg. 850, 43.

Pillas *Ioh.* M. C. 899, 114.

Pincier *Ioh.* Ot. Marpurg. 17, 25.

Pindarus Olymp. 64, 98.

de Pineda *Joh.* Comm. in Job. 88, 1.

Ping *Matth.* Ind. Op. Hippoc. 514,36.

Pinto *Iac.* de Chriſt. crucifix. 598,100.

Piſan. *Barthol.* Prolog. lib. Conformitat. (154, 55.*)

Piſides *Georg.* Cosmurg. 1222, 29.

Piſo *Carol.* de Morb. à Colluv. ſeroſ. Ort. 1098, 60. Obſ. 1096, 57.

Piſo *Gvilh.* de Hiſt. Nat. 995, 98. de Med. Braſil. 71, 110. de Plant. Ind. 300,27. Hiſt. Utr. Ind. Med. 1225, 32.

Placentinus *Iul. Cæſ.* de Organ. Audit. 1090, 50. Diſſert. peculiar. 419, 64.

Platerus *Felix*, Cent. Poſthum. quæſt. Med. Paradox. 161, 27. Obſ. Med. 37, 53. Prax. Med. *Tr.* 68, 104. 557, 28.*

Platina *Joh.* de Vit. Pontif. 112, 9.

Plato, Alcib. 42, 62. de Leg. 81, 2. de Republ. (18, 24.) in Tim. 4, 3.

Plautus, 349, 15.*

Plaz-

Plazzonus *Franciſc.* de Vuln. Sclop. 851, 43.
Plempius *Fortun. Vopiſc.* Fund. Med. 468, 25. Schol. in Avicenn. 1006, 120.
Plinius, Hiſt. Nat. 279, 17.*
Plinius Cajus, de Re Med. (120, 188.)
Plinius Secundus, ſ. *Junior*, Epiſt. 59, 88. Panegyr. 65, 98.
Plotinus, Ennead. (59, 83.) de Dub. Anim. 15, 21.
Plutarchus, vit. Alex. 499, 3. in Alex. & Cæſ. 639, 22. Vit. Anton. 499, 3. Apopthegm. Imp. 138, 61. Apophthegm. Lacon. 449, 46. Aquâ an ignis ſit ſubtilior *lib.* 426, 1. Vit. Caton. 134, 54. Vit. Cimon. 108, 1. de Clar. Mulier. 317, 13. Comment. de Dæmon. Socrat. 137, 59. de Facie in Orb. Lunæ, 112, 10. de Iſid. & Oſirid. 388, 6. Vit. Lycurg. 142, 71. Vit. Numæ 214, 6. de Od. & Invid. Div. (103, 155.) Vit. Parallel. in Graccho 245, 23. Parall. in Coriolan. 509, 27. Parall. in Mario, (119, 186.) Parall. in Romul. 305, 39. Vit. Pompej. 118, 22. Præcept. Connub. 770, 86. de Pueror. Inſtit. 151, 10. Probl. de Cauſ. Nat. 79, 121. Pyrrh. 228, 32. num Seni gerenda Reſp. *Tr.* (14, 18.) Serm. Amator, 137, 59. de Ser. Num. Vind. 578, 64. Vit. Solon. 137, 59. Sylla, 34, 49. Sympoſ. (103, 154.) Vit. Theſei (146, 40.) Vit. Timol. 498, 3.
Pocokius *Edo*, Not. Miſcell. 125, 34.
Poggius, de Miſer. Hum. 430, 9.
Pohlus *Mart.* de quæſt. an Eſau Monſtrum? 34, 50.
Polemon, de Vit. ſecund. Nat. 382, 68.
Poliſius *Gothofr. Sam.* M. C. 262, 5. Myrrholog. 997, 102.
Politianus *Angel.* Epigr. Græc. 1180, 179.
Polus *Timoth.* Epigr. 23, 36.
Polybius, Hiſt. (24, 32.)
Pomar. *Sam.* de Conſenſ. & Diſſenſ. Corp. Nat. *Tr.* 101, 33.
Pomponatius *Petr.* de Cauſ. mirab. effect. (154, 55.) de Incant. (143, 33.)
Pomponius Mela de Situ Orb. 34, 50.
Pontanus *Jac.* Attic. Bellor. Syntagm. 360, 31. Progymn. Lat. 240, 9. libb. Tumuli, 739, 22.
Pontanus *Joh. Jovian.* de Bell. Neapol. 801, 150. Heſper. 1064, 16. de Immanit. 260, 1. de Obedientia, 295, 15. de Reb. Cœleſt. 62, 96.
Pontanus *Joh. Iſaac.* Hiſt. Diſq. 983, 77. libb. Rer. Danic. 284, 24.
de Ponte *Ludov.* Comm. in Act. Apoſt. 628, 4.
Pontius *Joh.* Curſ. Philoſ. de Ment. Scot. Tr. de Anim. 274, 10.
Pontius *Joh. B.* libb. Phytogn. 650, 43.
Porphyrius de Abſtinent. ab Animat. 128, 41. de Nymphar. antro 113, 10. Reſponſor. 126, 38. de Sacrif. 733, 11.
du Poſt *Franc.* de Sign. Morb. 274, 9.
Porta *Joh. Bapt.* Mag. Nat. 99, 31. 128, 42.

42. Phyſiognom. 39, 57. Phytognom. 197, 6.
Portus *Anton.* de Peſte 135, 55.
Portzius *Joh. Dav.* Anat. Vin. Rhenan. 101, 34.
Poſnerus *Caſp.* Phyſ. General. (23, 32.)
Poſſevinus *Anton.* Appar. Sac. 637, 18.
Poterius *Petr.* Obſ. & Cur. 312, 5. Pharmac. Spagyr. 1070, 24.
Prætorius *Joh.* Dæmonol. Rubezahl, 760, 65. de Pollice Fur. (122, 194.)
Prævotius *Joh.* de Nat. Venenor. *Tr.* 321, 19.
Presbyter *Heſych.* in Levit. (10, 10.)
Pricæus *Joh.* Comm. in N. T. 528, 60.
Prietlinus *Vitus*, Lin. Med. 73, 113.
Primeros *Jac.* de Vulg. Error. 322, 21.
Procopius Cæſarienſ. de Bell. Gothic. 200, 11. de Bello Perſ. 342, 1.
Propertius libb. Eleg. 750, 47.
Prücknerus *Andr.* in 2. Reg. (133, 12.)
Prudentius, Apotheoſ. 48, 72. Cathemer. 136, 58. Periſteph. in Martyr. Rom. 310, 2. in Symmach. 1232, 44.
Pſellus *Mich.* de Operat. Dæmon. *Dialog.* 732, 10.
Puerar. *Dan.* de Carn. lucent. 677, 2.
Purmann. *Matth. Godofr.* Chirurg. Lorbeer-Kranz, 16, 22.
Puteanus *Eryc.* Ovi Encom. 409, 46.

Q.

QUercetanus *Joſeph.* Alexic. Peſtil. 140, 65. Defenſ. Contr. Anonym. 1213, 16. Diætet. Polyhiſt. 800, 148.
Quintilianus, Declamat. (11, 11.)

R.

RAderus *Mart.* ad Martial. (93, 142.) Bavar. in Vit. Mariæ, 581, 67.
Radzivil *Nic. Chriſtoph.* Itiner. Hieroſ. 496, 76.
Ramlov. *Matth.* Obſ. Med. 1105, 68. Specul. Acid. Wildung. ib.
Ranchinus *Franciſc.* de Conſult. Med. *tr.* 160, 25. de Morb. Virgin. 147, 4. de Morb. Pueror. 347, 10.
Rango *Conr. Tiburt.* de Capillament. 7, 8.
Ranzov. *Henr.* Calend. Rom. (103, 154.) Comm. Bellicor. libb. 354, 21. Reſp. ad. Dav. Chytr. Epiſt. 570, 49. 592, 88.*
Rapin. *Renat.* libb. Hortor. 50, 75.
Rappoldus *Fried.* Not. ad Hor. 698, 45.
Ratray *Sylveſt.* Adit. ad Occ. Sympath. & Antipath. (66, 99. 108, 164.*) Cauſ. Symp. & Antip. 92, 22.
Raviſius *Joh.* Officin. Hiſtor. 235, 1.
Rauwolff *Leonh.* Itin. in Palæſtin. 1176, 173.
Raygerus *Carol.* M. C. 237, 4. in Spindleri Obſ. Med. 39, 57.
de S. Raymundo *Franc. Alloyſ.* Hiſt. Æthiop. 1027, 155.
Raynaudus *Theoph.* de Incorrupt. Cadav. 954, 21.
Rechius *Nard. Ant.* Animar. Nov. Hiſp. Expoſ. 638, 20. Rer. Med. Nov. Hiſp. 38, 54.
Redekkerus *Conr.* Deſcript. Font. Bilfeld. 898, 114.

Redi

Redi *Franciſc.* Experiment. Nat. (108, 164.) de Vipera, *Epiſt.* 140, 65. de Vipera *Obſ.* 338, 56. de Inſect. Gener. 378, 63.
de Reek *Arn.* de Cord. *Diſſ.* (58, 82.)
Regmann *Joh.* Chron. Lubecc. 532, 66.
Reichius *Dav.* M. C. 1099, 60.
à Rejes *Caſp.* Camp. Elyſ. jucund. (14, 18.)
Reiſelius *Salom.* de Med. Facult. 184, 22. M. C. 218, 12. *vom Niederborner Bad*, 403, 37.
Reiskius *Joh.* de Corn. Hammon. *Exerc. Hiſt. Phyſ.* (66, 100.)
Reckher *Dan.* Med. Microſm. (112, 173.)
Remigius *Nic.* Dæmonol. 129, 42.
Renodus *Guilielm.* de Mat. Med. 638, 20.
Renovæus *Joh.* de Mat. Med. 1078. 34. libb. Pharm. 880, 90.
Reſtæ *Franc.* libb. Meterr. 769, 58.
Reverhorſt. de Mot. Bilis circul. *Diſſ. Anat. Med.* 1125, 96.
Reuſnerus *Elias*, Geneal. Baſil. 235, 1.
Reuſnerus *Hieron.* Obſ Med. (118, 184.) de Scorbut. (121, 192.)
Reuſnerus *Nic.* Ænigmatogr. 712, 70.
Rhaſes ad Almanſ. 1042, 182. de Arab. Nom. Synon. 1005, 119. ad Athanaſ. 1114, 82. libb. Contin. 435, 18.
Rheineſius *Th.* Epiſt. ad Neſter. 891, 105. Not. in Petron. Fragm. 131, 47. Var. Lect. 175, 7.
Rhenanus *Beat.* Admon. (96, 147.)
Rhenanus *Joh.* Antidot. Peſtilent. 466, 22. Urinacriter. 818, 186.
Rhodiginus *Cœl. Lud.* Lect. Antiq. (73, 109.) Var. Lect. 52, 78.
Rhodius *Apollon.* Argonaut. 568, 46.
Rhumelius *Joh. Pharamund.* Herniar. cur. Magnet. 257. 48. Med. Milit. 858, 55. Theol. Veget. Emblem. 302 30.
Ribadeneira *Petr.* Vit. Lojol. 950, 13.
Ricciolus *Joh. Bapt.* Almageſt. nov. (42, 56.)
Richier *Joh.* M. C. 1112, 77.
Richterus *Chriſtoph.* Axiom. Oeconom. 109, 4. Axiom. Polit. 136, 58.
Richterus *Georg.* Axiom. Oeconom. 353, 20.
Richterus *Joh.* de Calc. generat. 1094, 55.
Rickerus *Joh.* Hermet. Rediviv. 203, 18.
Rietlin *Georg.* Obſ. Chirurg. 113, 79.
Rietlin *Vit.* Itin. Med. 313, 7. Lin. Med. (121, 191.) 362, 35.*
Riolanus *Joh.* de Abd. Cauſ. Fernel. 591, 86. Anthropogr. 217, 9. 1000, 108, 8.* de Circ. Sangv. 414, 55. Com. in Hipp. de Oſſib. 198, 7. Enchirid. Anat. 228, 32. Obſ. Anat. rar. 34, 50. Method. Gener. 1101, 64. de Pilis *Diſſ.* 18, 28.
Ripa *Cæſ.* de Peſte, 134, 53.
Riſtius *Joh. Allleredelſtes Naß*, (16, 20.) *Allleredelſte Zeitverkürzung der ganzen Welt*, 959, 22.
Rittershuſius *Conrad.* Diff. J. C. & Canon. 88, 1. Lect. Sacr. 992, 93.
Rittershuſius *Nic.* Comm. ad Salvian. (7, 4.)

Riverus *Laz.* Cent. Obſ. 219, 13. Inſtit. Med. 160, 25. Obſ. Commun. 278, 14. Prax. Medic. (52, 71.)
Rivetus *Andr.* Comm. in Pſal. 945, 4. in Geneſ. 1176, 172. de Peſte *Epiſt.* ad Amic. 135, 55.
Rivinus *Andr.* in Caſſ. Probl. 316, 12. ad Dracont. Hexaëm. 22, 34. Phænom. 884, 95.
Rivinus *Auguſt. Quirin.* de Acid. Ferment. Ventric. *Diſp. Med.* 544, 7.
Rivinus *Fl.* de Peſte Lipſ. *Diſſert.* 133, 52,
de Roa *Mart.* Sing. Locor. ac Rer. S. S. 633, 13.
Rœber *Paul.* Serm. de Temp. 124, 32.
Rœrerius *Georg.* Trapezolog. 116, 17.
Rœſer *Jac.* de Mort. Jud. *Diſp. Philol.* 250, 34.
Rœsler. *Chriſtoph.* M. C. 1100, 62.
Rœther *Adam.* Conc. Peſtilent. 117, 17.
Roëtius *Iſaac*, de Peſte, 369, 48.
Rolfinckius *Gvern.* Chym. in Art. form. red. 17, 24. de Corde, 232, 40. Epit. M. M. 1103, 66. Diſſert. Anat. (36, 48.) Ord. & Method. Spec. Method. Spec. Med. 150, 9. de Part. Generat. 404, 37.
Romanus *Carol. Frid.* Schediaſm. Polem. an dentur Spectra, Magi & Sagæ, 729, 4.
Rommel *Petr.* M. C. (112, 173.)
Rondeletius *Gvilh.* de Cognit. Morb. 519, 44. de Febr. curand. 364, 39. Hiſt. Nat. Piſc. (100, 152.) Meth. cur. Morb. 38, 55.
Ronſeus *Balduin.* Epiſt. Med. 79, 121.
von Roonhuyſen *Henr.* Obſ. Chirurg. 257, 48.
Roſenberg *Joh. Carol.* Exerc. Med. 701, 50. Rhodolog. (82, 125.)
Roſenkreuzer *Marc. Frid.* Aſtron. Infer. (121, 191.)
Roſinus *Joh.* Antiq. Rom. (124, 198.)
Roſſetus *Franciſc.* Theat. Trag. 568, 47.
Rosteuſcher *Joh. Chriſtoph.* de Sepulcr. Calce not. *Diſc.* 343, 4.
Rota *Fr.* de Torm. Vuln. Cur. 219, 13.
Roth *Heinr.* Conc. Funeb. 117, 17. Inſtit. Catechet. 490, 68.
Rubenquenſe, Chron. Polon. 912, 136.
Rubeus, Exerc. Med. Nocturn. 192, 36.
Rudbeckius *Ola.* Obſ. Anat. in Meſi. Anat. Sam. Hemſterhug. 192, 38.
Rudius *Euſtach.* de Dent. 1092, 54. de Peſte, 165, 35. de Pulſu, (37, 50.)
Rudolfus *Glaber*, (143, 33.)
Ruellius *Joh.* de Nat. Stirp. 163, 30.
Ruffinus Hiſt. Eccleſ. (140, 29.)
Ruffus *Jac.* de Mulier. 1114, 80.
Rufus *Heinr.* Obſ. Comm. 1083, 41.
Rulandus *Mart.* de Aur. Dent. 206, 22. Lex. Alchem. 227, 29. Lex. Chym. 926, 159. Probl. Phyſ. Med. 215, 6. Progymn. Alchem. 1215, 19.
Rumlerus *Ioh. Uldaric.* Obſ. Med. (17, 23.)
Rungius *Dav.* Comm. in Gen. 1174, 170.
de Rupeſciſſa *Joh.* de Quint. Eſſent. 1001, 109.
Ruta *Georg.* Conc. Funeb. 954, 20.
Rutilius *Cl.* Itinerar, 643, 28.

Rüttorfferus *Joh.* M. C. 1091, 51.
Ruyſchius *Freder.* Obſ. Anat. Chirurg. 890, 103. 933, 168.* Theſ. Anat. 889, 102.
Ryffius *Gvalt.* in Polyd. Verg. 710, 67.
ten Ryne *Wilh.* de Promont. Bonæ Spei, 1100, 61.

S.

SAar *Joh. Jac. Oſt-Ind. Kriegs-dienſt.* 124, 31.
Sabellicus *Ant.* libb. Ennead. (12, 15.)
Sabinus *Franc. Florid.* Var. Lect. Subciſiv. 216, 8.
Sabinus *Georg.* in Metamorph. 910, 130.
Sacchius *Pompej.* Method. Nov. Febr. Cur. 1101, 63.
Sachſius *Joh. Jac.* Gammarol. 56, 84. 213, 4.* 279, 17 *
Sachſius *Joh. Ph.* Epiſt. ad Autor. 301, 28. Ocean. Macro-Microcoſ. 555, 25.
Sachſius *Phil. Jac.* Ampelograph. 95, 25. Epiſt. de Mirand. Lap. Nat. 919, 147. Gammarol. 919, 147. M. C. Anat. 170, 46. Ocean. Macro-Microcoſm. 21, 33. 57, 86.* Schol. ad Obſ. Beckers, 1098, 60.
Sagittarius *Caſp.* Comment. ad Vit. Tulliol. 5, 5. de Cruciat. Martyr. 310, 2. Harmon. Paſſ. Dom. 250, 34. Not. ad Sulpic. Epiſt. Conſol. ad Cicer. (7, 3.)
Sagittarius *Thom.* Decur. Quæſt. illuſtr. 206, 22.
Sahwage *Joh.* Contin. Deſcript. Regn. Polon. Bernh. Connor. 139, 63.
de Saint Romain *G. B.* Phyſ. 90, 18. Scient. Nat. (90, 136.)
Sala *Angel.* Tartarol. 1070, 23.
Salazarius *Ferdin. Quirin.* Comm. in Prov. Salom. 940, 182.
Saldenus *Gvilh.* Exercit. 247, 28. Ot. Theol. 249, 33.
Saligniacus Itin. Hieroſ. 1176, 173.
Salmaſius *Claud.* de Annis Climact. *Diatr.* (83, 126.) de Cæſ. Viror. & Mulier. *Epiſt.* 678, 4. de Cruce *Epiſt.* (141, 30.) ad Enchirid. Epict. *Comm.* (91, 138.) Exerc. in Solin. 226, 26. ad Joh. Beveric. Epiſt. de Calc. 894, 108. de Homon. Art. Iatr. 994, 98.
Salmuth *Heinr.* Comm. in Panciroll. 322, 22.
Salmuth *Phil.* Cent. Obſ. Med. 189, 33.
Salvianus, de Gubernat. DEI 642, 27.
Salzmannus *Ioh. Rud.* Obſ. Anat. 323, 24.
Sammon *Q. Seren.* de Morb. Cur. 78, 120. de Re Med. 888, 101.
Sanctius *Caſp.* Comm. ad 2. Reg. 362, 34.
Sanctorius *S.* Comm. in Art. parv. Gal. 398, 28. Comm. in Fen. Avic. 418, 62. Static. Med. (49, 65.)
de los Sanctos *Franc.* Deſcript. Fabric. D. Laur. & Panthe. 953, 17.
Sandys, Itinerar. (14, 17.)
Sannazarius *A. Sinc.* de Part. Virg. 635, 16.
Sanſon, itziger Staat des Königr. in Perſ. 450, 48.

Santorellus *Ant.* Anteprax. Med. *426,1.* de Nat. Sanit. *531, 64.* Poſt. Prax. Med. *(52,71.)*
Saracenus *Ioh. Ant.* Schol. in Dioſc. *867,70.*
Sardinianus *Eunapius*, Vit. Ædeſii, *983, 76.*
Sariſberienſis *Ioh.* de Nug. Curial. *184, 23.*
Savanarola *Mich.* Tr. Pract. *194,1.*
Saubertus *Ioh.* de Sacrif. Vet. *59,88.* de Statua Salis & Lothi ex Sodom. egreſſ. *1172,166.*
Saxonia *Hercules*, Panth. Med. *898,114.* de Plica *Tr. 139,64.* Med. Pract. *883,93.*
Scaliger *Joſeph.* Comm. & Caſtig. in Manil. (*8, 6.*)
Scaliger *Jul. Cæſ.* in Ariſt. de Plant. *81. 126.* de Cauſ. L. L. (*75, 113.*) contr. Cardan. de Subtil. (*102, 153.*) Epiſt. *718.* Exercit. (*16, 20.*) in Hipp. de Inſomn. *772, 91.* de Plant. (*48, 63.*) Poëtic. (*73, 111.*)
Scappa *Luc. Joh.* de Hercul. (*79, 120.*)
Scapula *Joh.* Lexic. Græc. *173,3.*
Scardeonius, Res Patavin. *235,1.*
Scarmilionius *V. A.* de Color. *706, 60.*
Schæffer. *Carol. Aug.* Salz-Probe, *386,2.*
Schæfferus *Joh.* Deſcript. Lappon. (*20, 28.*) Not. ad Jul. Obſeq. de Prodig. *223,21.* Not. ad Petron. (*148, 43.*) Upſal. Antiq. *742, 30.*
Schaidlinus *J. A.* Diſp. Stat. & Æſtim. grav. *386, 2.*
Schamberg *Sim.* Delic. Gall. *866, 68.*
Scharand. *Joh. Jac.* de Conſil. Sanit. *516,39.*
Scharff. *Benjam.* M. C. *73, 113.*
Schefferus *Sebaſt.* M. C. *1091. 51.*
Scheiblerus *Chriſtoph.* Op. Metaph. *734, 13.*
Scheidius *Joh. Valent.* de duob. oſſib. in Cereb. Hum. *1076,32.*
Schelgvigius *M.* M. C. *467, 24.*
Schelhammer *Gunth. Chriſt.* de Nat. (*61, 894.*)*
Schenckius *Joh.* Lithogenes. *1082, 39.* obſ. Med. (*11, 12.*)
Schenckius *J. Georg.* Lithogen. *1091,51.*
Schenckius *Joh. Theod.* Exerc. Anat. *20,32.* Defenſ. Anat. Local. *356,23*.* Epiſt. Gammarol. Sachſ. Annex. *464,19.* Hiſt. Hum. Generat. *554, 23.* Humor. Corp. Hiſt. General. (*100, 151.*) Med. Diſp. *233,42.* M. C. *62,95.* Schol. Part. *13,16.* Synopſ. Inſtit. Med. *476,38.*
Schekkius *Jac.* de Calor. vi & effic. *159, 25.* Confut. Error. Simon. de Febr. Putred. Cauſ. cont. Galen. Diſp. Phyſ. & Med. *827, 2.*
Scherbius *Jac.* de Calc. Ren. Diſp. *1103, 66.*
Scherzerus *Joh. Adam.* Defen. Loc. Theol. *1238,53.* Programm. (*85,128.*) Syſt. Theol. *945,3.*
Scheuchzer *Joh. Jac.* Specim. Lithogr. Helv. & Curioſ. *1054, 4.* Phyſ. *1169, 163.*
Scheunemann *Henning*, Med. Reform. *1152, 135.*
Schikkard. *Wilh.* de Jur. Reg. Hebr. *977,63.* Miſchpath Hammelech, *998, 102.*

Schind-

Schindlerus *Valent.* Lexic. Pentaglott. *1005, 119.*
Schirlæus *Thom.* de Cauſ. prob. Lap. in Macrocoſ. Diſſ. *1140, 118.*
Schleidanus *Joh.* Comment. *510, 28**.
Schleuſing. *Gergetian. Neu entdecktes Siberien, 97, 28.*
Schmidius *Eraſm.* Comm. in Pind. *64, 98.* Declarat. N. T. ad Act. Apoſt. *258, 50.*
Schmidius *Joh.* M. C. *641, 26.*
Schmidius *Tob.* Annal. Cygn. *186, 26.* Annal. Zwick. *915, 140.*
Schmuzen *Mich. Raph.* Meth. Cur. Calc. *1083, 42.*
Schneiderus *Conr. Victor.* de Catharr. *312, 5.* de Oſſe Cribriform. *350, 16.*
Scholzius *Laur.* Conſil. Med. (*134, 15.*) Epiſt. Med. *323, 24.*
Schomerus *Juſt. Chriſtoph.* Exeg. in Epiſt. ad Heb. *598, 100.*
Schönborner Manual. Med. Pract. *185, 24.*
Schönfelder *Phil. Jac.* Hiſt. Med. *902, 119.*
Schoockius *Iſaac.* Cent. Probl. Rar. *122, 27.*
Schockius *Mart.* de Anim. Belluar. *Tr. 921. 151.* Belg. fœderat. *983, 77.* de Butyro, *529, 62.* de Ecſtaſ. *tr.* (*20. 27.*) de Fabul. Hamelens. (*154, 55.*) de Ferment. (*24, 32.*) de Nihilo *Tr.* (*56, 79.*) Phyſ. Gener. *481, 49.* de Scepticiſm. (*61, 90.*) de Signat. Fœt. *69, 106.* de Turfis *Tr. 423, 72.* de Turf. *Tr. 990, 89.*
Schoppius *Caſp.* Priapej. *653, 46.*
Schottelius *Jo. Juſt.* de Singular. German. Jur. *460. 12.*
Schottus *Caſp.* Joco-Ser. Art. & Nat. *51, 76.* Mag. Nat. *590, 84.* Mag. univerſ. *229, 33.* Phyſ. Curioſ. (*19, 25.*) Schol. Adit. Ecſtat. *709, 66.* Schol. Steganograph. *96, 26.* Technic. Curioſ. (*43, 57.*)
Schraderus *Frid.* de Microſcop. *Epiſt. 879, 89.*
Schreiber *Joh.* Itin. Orient. *309, 1.* Nov. Dec. Metall. *544, 7.*
Schrœckius *Luc.* in Joh. Helwich. obſ. Med. *1117, 86.* Hiſt. Moſchi, *628, 2.* M. C. Schol. ad obſ. *84, 131.* Not. ad Itin. Kircher. *862, 61.*
Schrœder *Chriſtoph.* M. C. *262, 5.*
Schrœder *Joh.* libb. Pharmac. *299, 25.*
Schrœder *Joh. Frid.* Hiſt. Humor. *610, 125.*
Schrot. *Chriſtoph.* Not. ad M. Caſp. Hœfleri *Bienen-Kunſt, 920, 149.*
Schulzius *Gothofr.* Deſcr. Orb. *204. 18.*
Schulzius *Simon.* M. C. *13, 16.*
Schulzius *Walther.* Itiner. Orient. *124, 31.*
Schulzius *Wilh. Oſt-Ind. Reiſe-Beſchr. 645, 35.*
Schuppius *Balth. Geduldige Hiob Tr. 894, 108.*
Schurich *Mart. 80, 125**.
Schwammerdamm. *Joh.* Hiſt. Inſect. Gener. *483, 54.* de Reſpir. *Tr. 412, 53.*
Schwenckfeld *Caſp.* Foſſil. Sileſ. *1057, 7.* de

7. de Stirp. Sileſ. *1005,118*. de Therm. Hirſchberg. *662, 65*. Theriotroph. Sileſ. *60,90*.
Schwimmerus Joh. *Mich*. Curioſ. Phyſ. *544,7*.
Schylius *Flor*. Præfat. in Carteſ. Hom. *1088,47*.
Scordius *Adrian*. Poëm. *24, 37*.
Scotus Joh. *Dan*. in 4. Sent. Lombard. (*88,134*.)
Scotus *Mich*. Phyſiognom *149, 8**.
Scribonius *Guilh. Adolph*. Phyſic. *592, 87*. Phyſiol. de Nat. Sag. *391, 11*.
Scriverius *Chriſtian*. Medit. *1120, 89*. *Seelen-Schaz 486, 60. 691, 32**. *Verlohrne Schäfflein, 635, 16*.
Scultetus *Abrah*. Conc. ſup. Eſai *361, 32*.
Scultetus Joh. obſ. Chirurg. *1103, 66*. Trichias admir. *42, 62**.
Sebiz *Melch*. de Alim. *846, 35*. de Conditura Cadav. *1046, 192*. Exercit. Med. *264, 9*. de Morb. Contag. *370, 51**. de Pilis *Diſſ*. *15, 21*.
Secundus Joh. lib. Funer. *295, 15*.
Segerus *Georg*. de Lymph. Barthol. *Diſſ. Anat*. (*100,151*.) M. C. *254,45*.
Seidelius *Bruno*, de Ebriet. *435, 18*. de Morb. Incurab. *380, 65*. Obſ. Med. *1091,51*.
Seldenus Joh. de Jur. Nat. & Gent. *678,4*. de Diis Syris *Syntagm*. *702, 51*.
Selvaticus Joh. *Bapt*. Cent. Obſ. *524, 36*.
Seneca Epiſt. (*74, 112**.) Hercul. Furen. *753,53*. Herc. Oetus (*79,120*.) Hippol. (*93,142*.) de Ira, *8,8*. Libb. Nat. Quæſt. (*128, 2*.) Oedip. *111, 6*. Svaſor, *582, 70*. Thebaid. (*9, 6*.) de Tranquill. (*124, 198*.) Troad. (*81, 122**.)
Senenſis *Bernardin*. Op. de Paſſ. Dom. *530, 63*.
Senfftleben *Andr*. Not. Philol. ad Phaſel. Catull. *24,37*.
Sengverd. *Arnold*. Exerc. Phyſ. *408,45*. Introd. ad Phyſ. (*57, 81*.) Oſteolog. Corp. Hum. *13, 17*. de Tarant. Exerc. *818, 187*.
Sengverd. *Wolferd*. Exerc. Phyſ. *420, 65*. Nat. Philoſ. *708, 65*.
Sennert. *Dan*. de Auro *Tr*. *701, 50*. de Chym. & Ariſt. Conſ. & Diſſ. *701, 49*. de Dyſenter. *tr*. *299, 25*. Epit. Nat. Scient. *703,53*. de Febr. *139, 64*. Inſtit. Med. *89, 15*. *882, 93**. Med. Pract. (*15, 18*.) Paralip. ad Inſtit. *667, 74*. Scorbut. *327,33*. *371,52**.
de Sepibus *Georg*. Muſ. Colleg. Rom. S. J. *45, 68*.
Septalius *Ludov*. Comm. Probl. Ariſt. *61,93**. *64,97**. *Tr*. de Peſte *445, 41*.
Septalius *Manfrid*. M. S. *991, 90*.
Serapion *Joh*. Pract. *1097, 59*. de Simplic. Temperam. *667,74*.
Serenus *Q*. de Re Med. (*6, 1*.)
Serranus *Joh*. ad Platon. *746,39*.
Servius *Pet*. in Virg. (*7,3*.) Theat. Sympath. & Antipath. *85, 133*. de Ungvent. Arm. *85, 133*.
Sethus *Simon*. de Alim. *300, 27*.
Severinus *Marc. Aurel*. de Abſceſſ. Anomal.

nomal. *277, 13.* de Abſceſſ. Noviſſ. *ib.* de Admir. Abſceſſ. nat. *154, 15.* Antiperipat. *Diatr.* (*48,63.* de Aqua Pericard. *Epidoch. 222, 20.* Chirurg. effic. *84, 7.* Pyrot. Chirurg. *312, 5.* de Piſc. Reſpir. *Diatr.* (*43, 57.*) de Recond. Abſceſſ. Nat. *911, 133.* Zootom. Democrit. *198, 6.*
Severinus *Petr.* Idea Med. Philoſ. *932, 167.*
Severus *Corn.* de Ætna, *710, 67.*
Sextus de Med. ex Anim. deſumt. *1119, 87.*
Sibyllenus *Petr.* de Peſte, *861, 60.*
Siegfridus *Th.* Epiſt. Hiſtor. *445, 41.* *vom Zauber-Pulver Tr. 142, 69.*
Sigebertus Chron. *115, 13.*
Silius Italicus, de Bell. Punic. (*104, 157.*)
Simocata *Theophilact.* Hiſt. Maurit. *242, 18.*
Simoletta *Petr. Paul.* Comp. Med. *534. 68.*
Simonetta *Bonif.* Epiſt. *109, 4.*
Simonius *Joh. Georg.* Delineat. Impotent. Conj. *261, 3.*
Simonius *Sim.* de Febr. Putred. *827, 2.* Method. Cur. Peſt. *364, 40.* de Putred. cont. Th. Eraſt. *Diſp.* (*86, 131.*)
Simplicius Comm. in Ariſt. de Phyſ. Auſcult. cont. Kornmann. *959, 28.* Phyſic. *839, 26.*
Sinibaldus *Joh. Bened.* Geneanthrop. (*123, 196.*)
Sitonius *Joh. Bapt.* Iatroſoph. Miſc. (*17, 23.*)
Sixtus Senens. Biblioth. Sacr. *734, 13.*
Slegelius *Paul. Marq.* de Mot. Sangv. (*36, 48.*)
Smetius *Henr.* Miſc. Med. (*17, 21.*)
Smollius *God.* Trias Maritim. *Tr. 326, 33.*
de Sobremonte *Caſp. Bravo*, de Sudore *515, 36.*
Socrates, Hiſt. Eccleſ. Tripart. *48, 72.*
Solenander *Reiner.* Conſil. Med. (*13, 16.*)
Solernitani, in Not. Arnold. Villanov. *205, 20.*
Solingenius *Corn. Sonderb. Anmerck. von Frau und Kind, 257, 48.*
Solinus, Polyhiſt. *1015, 138.* *
Solwell *Ignat.* Bibl. Script. S. *957, 25.*
Sommerus *Joh. Georg.* M. C. *334 47.*
Sonnerus *Erneſt.* in Metaph Ariſt. *734, 12.* de Probl. Philoſ. *Diſp. ibid.*
Sophocles, Andromed. *468, 26.*
Sophronius, Prat. Spirit. *691, 32.*
Soranus, in Vit. Hipp. *920, 150.*
à Sorbait *Paul.* Med. Pract. *53, 79.* M. C. *306, 40.* de Peſte Vienn. *314, 10.*
Soſigenes, Volumn. de Viſu, *719, 88.*
Sozomenus, Hiſt. Tripart. (*140, 29.*)
Spangenberg *Cyriac.* Chron. Mansfeld. *915, 140.*
Speelenberg. *P. Wesken der Saliger*, (*120, 190.*)
Speidelius *Joh. Jac.* Addit. ad Beſold. Theſ. Pract. *621, 141.*
Spencerus *Joh.* de leg. Hebr. *610, 123.*
Sperlingius *Joh.* de Calid. innat. (*107, 162.*) Inſtit. Phyſ. (*57, 81.*) Medi-

tat. in Exerc. Scalig. (*18, 24.*) Zoolog. Phyſ. *82, 127.*
Spiegelius *Jac.* Annot. in Prudent. *137, 59.*
Spigelius *Adrian.* Epiſt. ad Guilh. Sophier, *225, 25.* de Fœt. Form. (*71, 106.*) de Hum. Corp. Fabr. *13, 16.* Iſagog. in rem. herbar. *673, 85.* de Lumbric. lat. *892, 106.* de Semitert. libb. *323, 25.*
Spilenberger [Dav.] M. C. *43, 64.* [Sam.] *1079, 35.*
Spindlerus, Cent. Obſ. Med. *38. 56.*
Spizelius *Theoph.* Conſid. Corp. Glorioſ. *228, 32.*
Sponius *Carol.* Sibyll. Med. Progn. *157, 18.*
Sponius *Jac.* Itinerar. (*13, 17.*)
Spontanus *Joh. Bapt.* Con-echidnelogia, ſ. de Pulv. Viper. *Diſſ. 121, 19.*
Sprenger *Jac.* Mall. Malefic. *128, 41.*
Stahl *Georg. Erneſt.* de Paſſion. Anim. *Diſſ. 517, 40.*
de Stair, Phyſiol. Experim. nov. *221, 16. 16.*
à Stammer. Itinerar. Hieroſol. (*140, 28.*)
à Stapelen *Joh. Bodæus*, Comm. in Theophraſt. Hiſt. Plant. *506, 21.*
Starckius *Andr.* de Peſte, *355, 21.* de Phoca *Diſq. 175, 8.**
Staricius *Joh. Heldenſchaz*, 94, 23.
Statius *Papin.* Sylv. (92, 141.) Thebaid. (103, 156.)
Steebius *Joh. Chriſtoph.* Cæl. Sephirot. 75, 115. Elix. Salis & Vit. 1066, 18.
Stegmann *Ambroſ.* M. C. (113, 175.)
Stella *Didac.* Comm. in Luc. 950, 14.
Stengel. *Georg.* de Monſtr. *Tr.* 242, 18.
Stenonius *Nic.* 1033, 168.* Anat. Can. Carchar. 1090, 48. Ephem. Erud. 230, 36. Epiſt. ad Anat. Rajæ (159, 62.) Myolog. Specim. 440, 28.* 476, 38.* Obſ. Anat. de Muſc. & Glandul. Specim. 224, 23.* Obſ. Anat. de Gland. Ocul. 172, 1. de Solid. in Solid. 1190, 195.
Stephani *Henr.* Comm. in Act. Apoſt. 247, 28.
Stephanus *Athenienſ.* Comm. in Prognoſt. 314, 9.
Stephanus *Carol.* Libb. Agricult. 890, 104. de Part. Corp. Hum. 263, 8.
Stephanus *Joach.* Demonſt. Polit. 597, 99.
Stephanus *Matth.* Quæſt. ad Inſtit. jur. 621, 141.
Stephanus *Steph. Joh.* Not. ad Saxon. Grammat. Hiſt. Dan. 462, 16.*
Stigelius *Joh.* Poëm. 119, 23.
Stifferus *Joh. Andr.* Specim. Actor. laborat. 1144, 122.
Stobæus *Joh.* Loc. Comm. (85, 130.) Sermon. 136, 58.
Stockhuſen *Joh. Frid.* Præſag. Mort. *Tr.* 110, 5.
Stockmann. *Paul.* Hodoget. Peſtilent. 110, 4.
Strabo, libb. Georg. 58, 88.
Strabo *Wolafrid.* de Vit. S. Galli, 422, 70. Vit. S. Othomar. 949, 12.
Strauchius *Ægid.* Aſtrognoſ. 767, 80.
Strauſſius *Joh. Jac. Reiſebeſchr.* 450, 48.

Strauſ-

Strauſſius *Laurent.* Addit. ad Obſ.Med. Schenck.1085,44. Epiſt. ad Kenelm. Dygbi de Pulv. Sympath. (115, 178.) Itinerar. 124, 31. Reſolut. Caſ. de Fœt. Muſſipont. 1137, 113. Reſponſ. de Fœt. Muſſipont. ad Deuſing. & Reſponſ.ad Secundin.F.M.Deuſing. (12, 15.)

Strigelius *Victorin.* Comm. in Geneſ. 578, 64.

à Stroda *Fabian.* Bell. Belg. 678, 5.

Stromaierus *Sebaſt.* Epiſt. 889, 103.

Struda *Octav.*Symb. Pontif.Imper.Reg. 758, 60.

Struppius, de Mumiis, 1047, 192.

Struve *Erneſt. Gotthelff.* de Mort.Theor. Med. *Diſſ. Inaug.* (76, 115.)

Stuckius *Gvilhelm.* Antiqu. Convival. 127,39.

Stumphius *Joh.* Chron.Helvet.(13,16.)

Sturlejus, Chron. Norweg. 183, 21.

Sturmius *Joh. Chriſt.* de Circul. Corp. *Diſſ.* 419,64. Colleg. Carioſ. Experim. Auctuar. (39, 53.) Phyſ. Electiv. (107, 163.)

Sturmius *Sam.* Calend. Sanct. 220, 16.

Svaning *Joh.* Hiſt. vit. Chriſtiern. 533, 67.

Svarez *Franciſc.*Diſp.Metaph.(89,135.) in Part. 3. Thom. 270, 2.

Suetonius, 66, 100.

Suidas. Hiſt. 47, 72. 283, 23.

Sulpitius *Sever.*Epiſt.679,8. Hiſt.Sacr. 1172, 166. Vit.Martin. 655, 50.

Sulzbergerus *Sigism. Rup.* Programm. 140, 40.

Surius *Laur.* opera, 461, 13. Probat. Sanct. Vit. 957, 25.

Sutor *Petr.* de Cartuſ. Vit. 182, 19.

Swalbe *Bernh.* Alcal. & Acid. *Tr.*684, 18. Ventr. Querel. & Opprobr. 196, 4.

Swartius *Heinr.* Chron. Vallis DEI, 333, 44.

Sylvaticus vid. Selvaticus.

Sylvius *Æneas*, Hiſt. Bohem. & libb. Epiſt. (106, 159.)

Sylvius *Jacob*, Comm. in Galen. 354, 21.

Symachus, Relat. p. vet. Deor. Cult. adv. Chriſtian. (10, 9.)

Syneſius, περὶ φιλάνθρωπίας, 23, 36.

T.

Tabernæmontan. *Jac. Thom.* Herbar. 1218, 21.

Tachenius *Ott.* in Hipp.Chym. 632, 9. Hipp. Med. Clav. 1211, 14.

Tacitus, Annal. 5, 5. de German. 6, 7. Vita Agric. *ib.*

Tackius *Joh.* Phaſ. Phil. ſ. Chryſogon. Animal. & Mineral. 553, 22.

Tagliacozzius *Caſp.* Chirurg. Curt. 81, 1. Epiſt. ad Hier. Mercurial. de Decorat. 89, 15.

Talmud, Cod. Berachos (85, 128.) Hieroſol. in Moëd Katon 254,44.

Tandlerus *Tob.* Orat. de Faſcinat. & Incant. 921, 151.

Tannerus *Joh.* Bohem. pia, 958, 26.

Tappius *Jac.* Orat. de Tabac. & ejus abuſu, 300, 27.

de Taranta *Valeſc.* libb. Philon. 884, 94.
Tardinus, *Franc.* de Microcosm. *Tr.* 22, 34. de Pilis *Diſq. Phyſiol. ib.*
Taſſonus *Alex.* libb. Medit. 431, 10.
Tatius *Achill.* Arat. Phænom. (58, 83.)
Taubmannus *Frid.* in Plaut. (8, 5.) in Virg. 112, 10.
Tavernier *Joh. Bapt.* Itinerar. Perſ. (150, 47.) de Leucipp. & Chlitoph. Amor. 655, 51. *von dem Verhalten der Holländer in Aſia*, 713, 74.
Taurellus *Nic.* in Alpib. Cæſalp. 923, 154. Emblem. 231, 37. de Putred. *Diatr.* 827, 2.
Tenzelius *Andr.* Exceſſ. Chymiatr. 285, 26. Exeget. Chym. 301, 28. Med. Diaſtat. 342, 5.
Tenzelius *Wilh. Erneſt. Monatl. Unterred.* 48, 72.
Terentius (8, 5.)
Terrar *J. B.* L. C. 57, 48.*
de Tertiis *Joſeph.* Curioſi Phyſ. 445, 40.
Tertullianus *Q. Septim. Florens*, de Anim. (17, 21.) de Anim. Oper. 1264, 4. Apolog. cont. Gent. 130, 45. de Carne Chriſti adv. Marcion. (5, 1.) de Cult. Fœm. 145, 3. de Pallio, 55, 81. de Reſurrect. Carn. (81, 122.) de Sodoma, 1177, 174. de Teſtim. Animæ, (93, 142.)
Texel *Petr.* Phœnix viſ. & audit. 1220, 24.
Theobald *Zach.* de Arcan. Nat. 325, 27. de Bell. Huſit. (105, 159.) *vom Bergfall*, 182, 15.
Theocrit. Idyll. 72, 112.
Theodoretus, Comm. in 1. Reg. 471, 30.
Theognides, Sent. 613, 130.
Theomneſtus, de Veterin. Med. 431, 9.
Theophilactus, Enarrat. in Matth. 247, 28.
Theophraſtus *Veridicus*, (Plico-Maſtyx,) 76, 116.
Thevartus *Iac.* Not. in Gvilh. Ballon. 855, 50.
Thevenot, Itinerar. Orient. 475, 36.
Thevetus, Hiſt. Amer. 992, 118.
Thileſius *Gottfr.* M. C. 1097, 59.
Thirmaier *Fr. Ign.* Conſil. Med. 879, 89.
Tholdenus *Joh.* Haligraph. 386, 2.
Tholozanus *Petr. Gregor.* libb. de Repub. 261, 2. Syntagm. Art. Mirab. 64, 72. Syntagm. Jur. Univ. 568, 46.
Thomæus *Nic. Leonic.* de var. Hiſt. (101, 152.)
Thomaſius *Jac.* de Exuſt. Mund. Stoic. 226, 28. de Hibern. Hirund. 1224, 31. de Igne Mar. *Theſ. Meteorol. Philol.* 708, 64. de Mandragora Diſp. Philol. 458, 10. de Morte in Undis *Exerc. Philoſ.* 763, 70.* Plag. Lit. Catalog. Hiſt. 224, 22. Polit. (55, 77.) Præf. in Horat. Turſelin. de Part. Lat. Orat. (15, 18.) Programm. 736, 16.* de Somn. & Vigil. (5, 1.) Summ. Theol. (55, 77.)
Thonnerus *Aug.* Epiſt. Med. 646, 37. libb. Obſ. Med. 373, 56.
Thriverus *Hier.* Comm. in Hipp. 342, 1.

hru-

Thruſtonius *Malach.* Animadv. (39, 53.) Animadv. ad Diatr. de Reſpir. 398, 28. de Reſpir. Uſu Diatr. (36, 48.)
Thuanus *Jac. Ang.* libb. Hiſt. 510, 28.* 1134, 109.* Hiſt. Moſch. 628, 3.
Thucidides de Bell. Peloponeſ. 258, 51.
Thulemarius *H. G.* Not. ad Paul. Zach. 570, 49.
Thummius *Theod.* de Mag. 620, 140.
Thurneuſer *Leonh.* Herbar. 301, 28. Onomaſt. 1095, 56. libb. Piſon. 74, 114. de Plant. 992, 118. de Prob. Urinar. 466, 22.*
Thuronenſis *Gregor.* de Glor. Mort. (13, 17.)
Thyræus *Petr.* de Dæmoniac. 655, 50. de Loc. Infeſt. 121, 27.
Tibullus, Eleg. (93, 142.)
Tidicæus *Fr.* Microcosm. *Tr.* 21, 33.
Tilemannus *Joh.* in Aph. Hipp. 316, 12.
Tileſius *Bernh.* de Reb. Nat. 218, 13.
Tilingius *Matth.* de Febr. Petech. 316, 12. de Laud. Opiat. 301, 29. de Tub. Uter. 889, 102.
Tilius *Joh.* Chronic. 216, 8.
Tiraquell. *Andr.* de Nobilit. 1233, 45. de Pœn. Temp. 621, 141.
Tollius *Jac.* Itinerar. 1131, 103.
Torreblanc *Franc. Villalpand.* Dæmonol. 734, 13. de Mag. 306, 40.
Tozzius *Luc.* Med. Pract. 192, 38.
Tragus *Hieron.* Herbar. 993, 95. Hiſt. Plant. 914, 139.
Trallianus *Phleg.* de Reb. Mirab. 463, 17.
Tribe *Melch.* M. C. 218, 13.
Trigaut. *Joh.* Regn. Chim. 772, 90.
Trincavellus *Vict.* de Rat. Cur. Corp. Hum. aff. 219, 13.
de Trinitate *Philip.* Itin. Orient. 545, 9.
Triſius *Laur.* Spec. Med. 295, 15.
Trithemius *Ioh.* Chron. Hirſaug. 318, 14.
Troilo *Franc. Ferdinand.* Itiner. Indic. 124, 31.
Tudelenſis *R. Benjamin.* Itiner. 283, 23.
Tulpius *Nic.* Obſ. Med. 34, 49.
Turnebus *Adrian.* Annot. in Theophr. lib. de Odore, 639, 21. Libb. adverſ. (6, 1.)
Turrianus *Bartholom.* Conſult. Med. 1084, 42.
Tylkowski *Adelbert.* Disq. Phyſ. Oſtent. duor. puer. Vilnæ, 207, 23. Meteorol. Curioſ. 325, 29.
Tympius *Matth.* Menſ. Philoſ. 573, 54.
Tyrius *Max.* Orat. 760, 65.
Tzezzes *Ioh.* Chiliad. ſ. Hiſt. 748, 43. Expoſ. Dier. & Oper. Heſiod. 640, 22.

U.

VAirſus *Laur.* de Faſcin. 229, 32.
Valentinus *Baſil. vom groſſen Steine der uralten Weiſen*, 924, 155.
Valentinus *Mich. Bernh.* Diſſ. Epiſt. 116, 15. M. C. *ib.* Polychreſt. Exotic. 639, 20.
Valerianus *Ioh. Pier.* Hieroglyph. 755, 55. de Literat. infelic. 235, 11.
Valerius Max. Memorab. (11, 12.)

Della Valle *Petr.* Itiner. Orient. 1009, 127.*

Valleriola *Franc.* Enarrat. Med. 440, 1. Obſ. Med. (18, 24.)

Valleſius *Franciſc.* Anat. Fœſi. 39, 57. Cantrov. Med. & Philoſ. (43, 56.) in libb. Epidem. Hipp. (67, 101.) in lib. Hipp. de Morb. Vulg. 514, 36. Philoſ. Sac. (22, 30.)

Valleſius *Hadrian.* Diſſ. in Petron. Fragm. 131, 47.

Valvaſor *Ioh. Weick*, libb. Carinth. (110, 167.)

Vanninus *Jul. Cæſ.* de Apparit. *Dial.* 791, 134.*

Varolius *Conſtant.* libb. Anat. 28, 42.

Varro de R. R. 54, 82.

Vartomannus *Lud.* Itiner. 495, 76.

Vaterus *Chriſt.* M. C. 256, 47.

Vavaſſeur *Franciſc.* Theurgic. 1020, 146.

à Vega *Chriſtoph.* Libb. Art. Med. (13, 16.)

à Vega *Th.* Comm. in Galen. 883, 93. de Loc. Affect. 887, 100.

Vegius *Mapheus*, de Pueror. Educat. 654, 49.

Vejelius *Elias*, de Græc. Eccleſ. 237, 3.

Velſchius *Georg. Hieron.* de Ægagrop. 1075, 31. Chil. Exot. Curat. & Obſ. 886, 99. Mictomimemat. 1147, 126. Not. ad Achill. Gaſſer. Obſ. Med. (116, 181.) Not. ad Hieron. Reusn. Obſ. Med. (117, 182.) Not. ad Marcell. Cuman. 899, 114. de Ven. Medin. 871, 76. de Verm. Inf. Capill. 898, 114.

Velthuſius *Lambert.* de Generat. Animal. *Tr.* (*38, 52.*)

Vendelin *Gottofr.* de Cauſ. Pluv. Braxellenſ. *510, 28.*

Venetus *Franc.* Probl. Sacr. Script. *575, 57.*

Venetus *Marc. Paul.* de Reg. Orient. *127, 39.*

Vergilius *Polydor.* de Invent. Rer. *710, 67.* de Prodig. *498, 2.*

Verhoyerus *Phil.* Corp. Hum. Anat. *tr.* *457, 7.*

de Verulamio *Franc. Baco*, de Augm. Scient. (*29, 38.*) Cent. Experiment. *128, 42.* Hiſt. Vit. & Mort. (*13, 17.*) Impet. Philoſ. (*44, 57.*) opera (*107, 163*.*) Sylv. Cent. *573, 54*.* *617, 133*.*

Verzaſcha *Bernh.* obſ. Med. *103, 37.*

Veſalius *Andr.* Chirurg. *89, 15.* de Corp. Hum. Fabr. (*37, 51.*) de Rad. Chim. *Epiſt. 1132, 104.*

Veslingius *Joh.* obſ. & Epiſt. *123, 31.* Syntagm. Anat. (*49, 65.*)

Uffenbachius *Petr.* Theſaur. Chirurg. *274, 8.*

Viardel. *Coſm. Anmerck. von der weibl. Geburth* (*37, 50.*)

Vicarius *Joh. Jac. Franc.* M. C. *515, 37.*

Victor *Petr.* Var. Lect. (*14, 18.*)

Vida *Marc.*] de Bombyc. *410, 49.*
Videmus *Hieron.*]

Vidius *Vidus* de Cur. Morb. *886, 99.*

Vigierius *Joh.* Chirurg. *85, 9.*

de Villa nova *Arnold.* Breviar. (*12, 14.*)

Villa-

Villanus *Matth.* Hiſt. ſui temp. *34, 50.*
Vincentius, Spec. Hiſt. *742, 30.*
Virgilius, (*6, 1.*)
Virginerius, du Feu & du ſeul *Tr. 810, 167.*
Viridatus *Joh.* de Prim. Coction. *833, 12.*
Viſcer. *Joh.* Comm. in Hipp. *43, 64.*
Viſcherus *Chriſtoph.* Conc. in Præcept. *958, 27.*
Vitruvius, Architect. libb. *59, 88.*
Vives *Lud.* Comm. in Auguſtin. de C. D. *210, 29.*
Ulmus] *Marc. Ant.* Phyſiol. Barb.
Ulricus] Hum. *7, 8. 71, 110.*
Undalinus *Petr. Claud.* M. S. Hiſt. Animal. Norweg. *984, 77.*
Unſelius *Joh. Phil.* de Pernic. & Mort. Jud. *Diſp. Philol. 254, 44.*
Unzerus *Matthias*, de Epilepſ. *103, 37.* de Lue Peſt. *140, 65.* de Nephited. *1082, 39.*
Voëtius *Gisbert.* Diſp. Select. (*19, 26.*) de Superſtit. *Diſp. 620, 140.* Diſp. Theol. *579, 61.* Diſp. var. *83, 129.*
Voëtius *Paul.* Philoſ. prim. Reform. *382, 68.*
Voglerus *Valent. Henric.* Comm. de reb. Nat. & Med. in S. S. (*22. 30.*) Phyſiol. Hiſt. Paſſ. Chriſt. *531, 64.*
Voigt *Georg.* Curioſ. Phyſ. *267, 17.*
Voigt *Gottofr.* Curioſ. Phyſ. (*66, 100.*) Delic. Phyſ. (*20, 28.*) Diſſ. contr. Niv. Albed. *706, 60.* de ſtillicid. ex interemti hom. Cadav. *Diſp. 540, 3.*
Volatteranus *Raph.* Philol. *1220, 24.*
Volckamer *Joh. Georg.* M. C. *524, 51.*
Volhard. de Lue Vener. *Diſp. 368, 46.*
Vollgrad *Henr.* M. C. *900, 115.*
de Voragine *Jac.* Hiſt. Lombard. *182, 19.*
Voſſius *Dionyſ.* Not. ad Maimon. de Idol. *768, 83.*
Voſſius *Georg. Joh.* Etymol. L. L. (*75, 113.*) Harm. Evang. *248, 30.* Harm. Paſſion. Dom. *250, 35.* de Hiſt. Græc. (*31, 42.*) Hiſt. Latin. *235, 1.* de Idolol. *113, 10.*
Voſſius *Iſaac.* (*49, 65.* *)
Urſinus *Joh. Henr.* Acerr. Philol. (*21, 28.*) Analect. S. (*105, 47.*) Arboret. Bibl. *500, 5.* de Hermet. *Exerc.* (*98, 150.*) Hort. Aromat. Bibl. *636, 17.* in Jerem. Virgil. Vigil. *769, 84.* Miſcell. *442, 33.* Theol. Symbol. *109, 3.* de Zoraſt. *Exerc.* (*150, 47.*)
Vultejus *Juſt.* Snellio-Ramei Philoſ. Syntagm. *768, 81.*

W.

WAgenſeilius *Joh. Chriſtoph.* Sota, *632, 8.*
Wagner *Joh. Jac.* Hiſt. Nat. Helvet. Curioſ. *1122, 92.* M. C. *1122. 91.*
Wagner *Tob.* in Pregizzeri Memor. *48, 72.*
Walæus *Joh.* de Chyl. & Sangv. Mot. *584, 73.* de Morb. Chyl. ad Th. Bartholin. *Epiſt. 474, 34.*
Walchius *Joh.* Comm. *über den klein. Bauer*, *206, 22.*
Waldſchmid *Joh. Jac.* in Caſ. Med. Balth.

Balth. Tim. à Guldenklee, *1147, 126.*
Waldungus *Wolffg.* Lagograph. *978, 67.*
Waltherus Poſtill. Harm. Theol. Jurid. Polit. Philoſ. *531, 64.*
Warlizius *Chriſtian.* Muſ. Curioſ. *1099, 60.* Scrutin. Lacrym. Med. Sacr. *524, 53.*
Warnfried *Paul.* Geſt. Longobard. *(13, 17.)*
Waſſenberg. *J.* [*Evand.* / *Everh.*] Flor. Germ. *442, 32.*
Watſon. *Heinr.* Synopſ. Philoſ. *265, 5.* univ. ſap. *688, 26.*
Watſon. *Mich.* Synopſ. Contempl. Phyſ. *(15, 19.)* Un. ſapient *(154, 55.)*
Meber J. *C.* de Liquore Stypt. *92, 21.*
Wechtler *Joh. Conr.* de Hom. Occid. *97, 27.*
Wecker *Joh* Jac. Antid. Special. *1001, 110.* libb. Secretor. *184, 22.*
Wedelius *Georg. Wolffg.* Amœnit. Mat. Med. *1218, 21.* Comp. Clin. *(113, 174)* Dec. Exerc. Med. Philol. *244, 21.* Experim. nov. de Sal. Volat. Plant. *838, 24.* de Facult. Med. *833, 14.* M. C. *(113, 174.)* de Moſcho *Exerc. 639, 22.* libb. Opiol. *301, 28.* path. Dogm. Med. *1162, 149.* Pharm. Acroam. *718, 84,* pharmacolog. *1071, 24.* Phyſiol. Med. *(112, 174.)* Phyſ. Reform. *(50, 68.)*
Weigelius *Valent. Erkenne dich ſelbſt. Tr.* 779, 108.*
Weinrichius *Georg. Bieſem-Knopff.* 367, 44. Comm. in 1. Epiſt. ad Corinth. 1212, 15.
Weinrichius *Mart* de Monſtr. (28, 37.) de Ort. Monſt. 345, 7. de Spectr. Strigonienſ. & Penſchenſ. 127, 38.
Weizzius *Joh.* ad Valer. Flacc. Argon. 52, 77.
Wellerus *Jac.* Klapper-Mühle 567, 43.
Welſchius *Gottfr.* Rational. Vulner. Lethal. Judic. 320, 17.*
Wendelinus *Marc. Frid.* de Admir. Nil. 990, 88.
Wendlerus *Franc.* Prognoſt. Aſtrol. Germ. 701, 49.
Wepferus *Joh. Jac.* de Apoplex. *Exerc.* (13, 16.) Anat. Cicut. Aquat. (16, 20.) Hiſt. & Nox. Cicut. Aquat. (52, 71.) de Loc. Aff. in Apopl. (36, 49.) Obſ. de Apoplex. 523, 50.
Wepferus *Man.* M. C. 1081, 37.
Wernher *Georg.* de Admir. Hung. Aq. 1057, 8.
van der Wiel *Conr. Stalpart.* Cent. Obſ. Rar. 46, 70.
Wierus *Joh.* de Præſtig. Dæmon. 45, 68. de Lamiis, 130, 46. de Scorbut. Obſerv. 327, 33.
Wieſeman *Rich.* Obſ. Med. 1091, 51.
Wigandus *Ioach. Vit.* de Philiatr. Germ. Itiner. *Diſſ.* 347, 10.* de Succin. 991, 90.
Wildius *Joh. Ulder.* de Ænigm. Samſon. Diſſ. Philol. 1181, 180.
Willichius *Jodoc.* libb. Anat. 216, 9.
Williſius *Th.* de Anim. Brutor. 409, 47. de

47. de Cerebr. *Tr.* 666, 71. de Ferment. 56,84. de Morb. Cereb.(76, 113.) de Morb. Convulſ. 187, 29. Pathol. Cereb. 254, 45. Pharmacevt. Rat. 31, 44. de Scorbuto *Tr.* 315, 11. de Urin. *Tr.* 662, 66.
Winclerus *Dan.* M. C. 879, 88.
Wirdig *Sebaſt.* de Medic. Spirit. Curioſ. (91, 139.)
Witt. *Nic.* ad Sachſ. Gammarol. 677,3.
Wittich. *Joh.* Conſil. Apopl. (54,76.)
Wœrgerus *Franc.* Obſerv. 526, 54.
Wolffius *Ido*, Obſ. Chirurg. Med. 256, 47.
Wolffius *Joh.* Lect. Memorab. (139, 27.)
Wolffius *Joh. Chriſtoph.* Obſ. Chirurg. Med. (113, 174.)
Wolffſtrigel *Laur.* M. C. 811, 170.
Wormius *Olaus*, libb. Muſ. (20, 28.) Hiſt. Nat. 1058, 9.
Worna *Georg.* de Geniis *Exerc.* 760, 65.
à Wower *Joh.* Comm. in Petron. 360, 30. Pægn. de Umbr. 753, 52.
Wurffbain *J. Paul.* Actor. Acad. Leopold. Exc. 79, 122. M. C. 307, 40. Salamandrol. Curioſ. 226, 27.
Wynmann. *Nic.* Colymbet. (43, 57.)

X.

X*Enocrates*, de Nutrim. ex Animal. 382, 68.
Xenophon, Cyropæd. 88, 1. de Re[illegible] Geſt. Græc. 1003, 115. de Rep. Lacedæm. (24, 32.) de Venat. lib. 686, 22.
Xiphilinus *Joh.* Vit. Antonin. 498, 3. Auguſt. 137, 60. Caracall. 580, 67. Commod. 108, 2. Sever. 5, 6.
Xitzchke *Chriſtian.* de Lact. è ven. apert. educt. *Diſp. inaug.* 625, 145.
Xylander *Gvilhelm.* in Pindar. 764, 71.

Z.

Z*Abanius* *Iſaac.* de Epiſt. Atom. 930, 165.
Zabarella *Jac.* de Gener. & Interit. Miſtor. 445, 40.
Zacutus *Luſitan.* vid. Luſitanus.
Zahn *Ioh.* Ocul. Artific. 179, 13.
Zanchius *Hieron.* Hexaëm. 734, 12.
Zeilerus *Mart.* Cent. Epiſt. (11, 12.) Not. ad Reſſet. Hiſt. Tragic. 117, 17. Topograph. Brunſvic. 1058, 9.
Zeiſoldus *Ioh.* Not. ad Gilb. Jachaël. & Inſtit. Phyſ. (89, 135.)
de Zerbis *Gabr.* Anat. Hum. Corp. 15, 4.
Zeſchius *Wilh.* de Form. Corporeitat. Mat. primæ coævæ *Diſp. Phyſiol.* (88, 133, *)
Ziglerus *H. Anshel. Labyrinth. der Zeit*, (18, 24.)
Ziglerus *Iac.* de Ferment. *Tr.* 837, 22. de Island. 1148, 127.
Zimmermann *Matthias*, Analect. Miſcell. (43, 57.) Diſſ. Hiſt. Theol. de Chriſtian. 185, 23.
Zittmann *Ioh. Frid.* Med. Forenſ. (123, 194.)
Zonaras, Annal. (16, 20.) in Baſil. (12, 15.)
Zorn. *Barthol.* Herbar. Panov. 506, 21.

Zwetſerus *Ioh.* Pharmac. Reg. 670, 79. Refut. Tacken. 1125, 96.
Zwingerus *Theod.* Theat. Vit. Hum. (15, 18.) M. C. 64, 97.
Zypæus *Franc.* Fundam. Phyſ. Anat. 514, 35.

INDEX IV.

RERUM ET VERBORUM.

A.

As cui convenit? (7.)
Abdomen Lapidicondum, 1085. an Tumore rumpi poſſit, 241. 242. unde 242. 246.
Abdominis Ruptura aſcite, calculo &c. timenda, 238. Rupturæ Judæ ſimiles, 258. Structuraquæ, 242. Tumores lapideſcentes, 1133.
Abel an à Caino occiſus? 598.
Abelis ſanguis quomodo de terra clamavit, 566. 585. 598.
Abenzoar cornutus in dorſo, 278.
Abitonis corpus diu mortuum, an odore fragravit, 628.
Abortum non faciunt cervi, unde? 1119.
Abortus an & quomodo incorrupti ſervari poſſint, 963. 965.
Abſceſſus interni an Lapidicondi, 1083. an Pilos habeant, 48. Rumpuntur in mortuo, 259.
Abſceſſus etiam Vermium latibula, 900.
Abſtemii an Calculo laborent, 1167.
Abſtinentiâ attenuata cadavera non putreſcunt, 971.
Abſynthium quoque vermem ſuum habet, 74.
Acari pilorum vermes, 74.
Accidentia manent in cadavere (110.)
Accipiter cur Animæ hieroglyphicum 609. 758.
Accipitres ab Ægyptiis coluntur, 1017.
Acetabula non omnibus animalibus inſunt, (171.) & placenta uteri ſunt æquivoca (71.)
Aceto reviviſcunt apes oleo interfectæ, 1227.
Acetum à putredine ſervat, 999.
Achabum decipiens Spiritus an anima Nabothi, 582.
Achates aquam contines, 1143,
Achitophel ſuſpenſus, 250.
Acicula in calculo veſicæ, 1110.
Acidulæ Egranenſes unde priapiſmum excitent, 298.
Acidularum evhalationibus ſuffocati revixere, (13.)
Acinacem profert ſiler, 563. 601.
Acidum an Cauſa Coagulationis ſangvinis, 554. 556. Dentibus noxium, 205. Flatum & tumorem gignat, 239. Stuporem auferat dentium, 205.
Aconitæ ſerpentis morſu inducitur putrefactio, 337.
Acor an aciem cultrorum hebetet, 441.
Actæon an cornutus fuerit? 277.

Actio ignota regiminis uteri, quid, 265. 266. & paſſio mutua copulant corpus & animam (59.)
Acu longa an ſagæ pueros perimant? 336.
Aculei in Calculo veſicæ, 1110. *Erinaceorum* ſunt genus pili, 12. an plantæ? 13.
Acus oſſea, ſutoria, crinalis in calculo veſicæ, 1110.
S. Adalberti cadaver ſolito levius cur evaſit, 422.
Adamas in marmore an naturâ, 1142.
Adami Scientia ante lapſum, (157.) Somnus an ecſtaſis, (19.)
Adam. an ante lapſum Membrum virile, ungues, dentes, umbilicum habuerit, 1242. cur tam diu Vixerit, 214.
Adelbertus ecſtaticus, (23.)
du läſt dir ſelbſt zur Ader wie die Ungariſchen Pferde, 524.
Aderlaſſe, warum gehet ſie nicht allemal? 554. 556. Conf. Venæ ſectio.
Adeps unde, 848. Equi Patroci igne non abſumtus, 224. Putreſcit difficulter, 963. Suillus Cadavera ſervat incorrupta, 1001. Urſorum an latebrarum tempore exundet in vaſis, 95. 101.
Adiapnevſtian unde ſuſcipiantur? (51.)
Adonis fluvius quotannis unde cruentat, 508.
Adverſariorum cadavera uni rogo impoſita fumum & flammas diſcindunt, (103.)
Adulteris naſus abſciſſus pœnæ loco, XXCII.
Ædium cruentatio an ſignum ibi injuſte interfectorum, 563.
Ægagropilæ Badzaharticæ, 1123. an Lapides, 1122.
Ægagropilarum Vires, 1123.
Ægro cur omnia fœtent, 647.
Ægroti Faciem majorum referentes moriuntur, 166. Ridentes præter intentionem, 186. Terram olent, 647.
Ægrotis Iſis in ſomnis ſuppeditat remedia, (148.)
Ægrotorum Facies accurate inſpicienda, 167. Fœtor unde, 647.
Ægrotum ſanat Nerillinus mortuus, (145.) Tactus Cadaveris, (113.)
Ægrotus conf. morbus.
Ægyptii Non calveſcunt, 972. cur Condierunt cadavera, 738. Condituram Cadaverum unde didicerint, 1018. unde tam Longævi, 212. cur Sepeliunt mortuos ſuos ſtantes, 449. Ventoſa natio, 1019.
Ægyptiorum Capita cur Perſarum duriora, 972. Dentes unde nec cariem ſentiant, nec doleant, 199. 202.
Ægypto cur peſtis adeo familiaris, 353.
Ænigma de Crepitu ventris, 712. Samſonis deſcriptum, 1181.
Aër quid? 856. Albedinem conciliat, 706. Ambiens an cadaveris juvet cruentationem, 540. Calidus & ſiccus an à putredine ſervet, 969. an Canitiei cauſa interna, 67. 71. an Cerebro connatus, 415. an ad Cerebrum cum ſangvine circuletur, 415. an ad Cerebrum vere pertingat, *ib.* Clarus ſangvini lucem fœneratur, 702. an Cordi & Sangvini refrigerando conducat

ducat, 422. unde Creatus, 222. Cribrum naturæ, 841. an per Cutem in corpus pellatur & cur, 416. Expanſus levior eſt & corpus leve reddit 409. an Expellatur per poros corporis, 416. Figuris rerum inviſibilium plenus, 791. an Gravis, 417. Ignem accendens, 810. Infectus an Fœtoribus emendetur, 344. Inflammatur in Peruvia facile, 386. an Inſectis vitam impertiatur, 929. Lampades Subterraneas an extingvat, 807. 810. ſq. 813. an Lapides generet, 1186. an Levis, 417. Lucidus obeſt phreneticis, 800. cuncta Meabilis, 415. Obſcurus obſcurat ſangvinem & corrumpit, 702. an Petrefactionem adjuvet, 1185. quomodo Ponderandus, 418. an Putredinem juvet, 856. 965. an omni Putredini faveat, 857. an Putredini ſubjaceat, 841. an à Pulmone attrahatur, 412. Reſpirationi fit inidoneus contagioſis morbis, (50.) an Sangvinem fluxilem & rubicundum reddat, 413. an Sangvinis Circulationem adjuvet, 413. an Sudori cadaverum faveat, 505. an occultum Vitæ cibum contineat, 413.

Aëre carens nihil in rerum natura, 415. Externo an cadaver moveatur & reviviſcat, 492.

Aëris craſſitudo ſangvinem avium mutat, 399. ratio Mutat hominis formam, 151. Neceſſitas, (35.) Odor an canes ad ululatum moveat, 352. Pondus diverſum diverſis in locis, 385. Qualitas, 222. Tenuitas & ſalſedo putredinem impendiunt, 970. Viæ in pulmonem & cor, 413.

Æs à Corruptione ſervat, 980. vim Medicamentoſam habet 979. in mari Natans piſcantur urinatores, (46.) cur ad Perpetuitatem monumentorum adhibitum, 980.

Æſculapius cur Fulmine tactus, 2233. Infans cum flammante capite, 689. Mortuos reſuſcitat, 1233. Natus matre rogo impoſita, 262. unde dicatur, 690.

Æſtum maris an & unde pellis phocæ indicet, (100. 108.) 472. 587.

Ætas quorundam longævorum, 215.

Ætates habent ſuas Pili, 61. Plantæ, *ib.*

Æther quid, ejusque levitas, 419.

Æthereum corpus animam & corpus conjungit (60.)

Æthiopes cur non facile calveſcant, 31. an cranium nigrum habeant, 949. Pilos nigros cur ſemper habent, 53. 58.

Æthiopum Capilli cur breves & durabiles, 31. Dentium candor unde, 202.

Æthnæ flammæ ex Typhœi motu, 453.

Affectio hyſterica 494.

Affectus an Anima poſt mortem retineat, 578. 587. Animi an efficaces ad petrefactionem corporum, 1196. Hyſtericus quid? (31.) ante Mortem an in mortuis remaneant, 588. unde Oriantur, 613. an Spiritus poſt mortem retineant, 583. 587. 613. Viſum impediunt 801.

Affe-

Affectuum notitiam an unus alteri Transfuſoriâ inſinuare poſſit, *94. 102. 104.*
Affion quid, & unde paratur, *302.*
Afflatu inſperato intumeſcens facies, *172.*
Ager pilorum, *30.*
Agnacat arbor, eſt aphrodiſiacum, *302.*
Agnanus Lacus vid. Lacus Agnanus.
S. Agnes cruentat poſt centum annos, *596.* Mortua pedem ori propius movit S. Cathar. Senenſi, *485.*
Agni an aureos habeant dentes, *208*, unde *ibid.*
Agninæ carnes ovillis leviores, unde, *394.*
Agonizantes majorum quandoque faciem referunt, *166.*
Agri an ſterileſcant cadavere traducto ſponte ſuſpenſi, *383.* Sveciæ mox lapideſcunt, *1071. 1191.*
S. Agrippinæ ignis quid, *787. 794.*
R. Abay cadaver incorruptibile flet & reſpondet, *947.*
Ἀκίνητα μὴ κινεῖν, *137.*
Alæ inſectorum præciſæ an creſcant, *25.*
Alauda an ex cinere aludæ reſuſcitare poſſit, *783.*
Alaudas ad remotiores transmittendas cur capite truncant, *874.*
S. Albanus decollatus caput certum tulit ſpatium, *461.*
Albedo unde, *706.*
Albertus M. poſt CC. annos incorruptus, *949.* an Magus, *803.* mortuus quo anno, *950.*
Album & canum diff. *62.*
Album Græcum an hydropicis inſerviat, *383.*
Albumen an ab igne tueatur, *229.*
Albus pilorum color unde, *33. 60. 67. 71.* quid, *810. 1144.*
Alcahest an Fœtida in ſuaveolentia mutet, *632.* in quo vaſculo ſervari poſſit, *1144.*
Alcedinis pellis quotannis plumas abjicit & iterum producit, *17.*
Alcon Virgilianus quis, *243.*
Alexander M. incorruptus poſt mortem aliquot dies, *952.* unde, *961.* an toto corpore Moſchum redoluit, *639.* ſq. an ſangvinem ſudat pugnans, *516.* ex ſerpente & fœmina natus, *913.* an Veneno ſublatus, *972.*
Alexandri M. Cadaver an & unde fragravit, *664.* Caput ſcintillans, *690.* Corpus terram ab hoſtium incurſibus liberam reddit, (*145.*) Mors, *664*, Odor unde, *646.*
Alimenta Calculi materia quomodo, *1153.* conf. *Victus*, *Cibus*. Egeruntur, (*50.*)
Alliatum quid, *651.*
Allium an Magnetis vim impediat, *98.* Maluiſſem oboluiſſes, *651.* comeſtum, Odorem ſuum ſanguini communicat, *650.*
Alnus cum lupulo cocta lapideſcit *1158.*
Aloë cur additæ Myrrhæ in conditura cadaverum, *1020.*
Aloës lignum à putred. ſervat Cadavera, *993. 996.* Succus vindex acerrimus putredinis, *995.*
Alopecia quid? *80.* an urſi pingvedo, *60.*

Alpium vertices terrent Turcas, *801.*
Alumen an & unde à Putredine præſervet, *989.*
Alvus omnis an protrahi poſſit inflicto circa ilia vulnere, *1008. 1013. 1014.*
S. Amandi corpus poſt *152.* annos eructans, *561.*
Amara an Appetitum augeant, *833.* Verminant quoque, *835.*
Amaranthus tricolor, *54.*
Amarum omne an Balſamicum, *834.*
Amaracinum fugitat ſus, *639.*
ad *Amaſiæ* præſentiam Amatori ſangvis prorumpit, *516.*
Ambari odor an ex putredine, *667.*
Ambarum, an ſtercus Damarum, *657.*
Ambra quid? *660.* cacatrices aves, unde ſuaveolent, *656.*
Ambroſiæ comæ, *636.*
Amentis phantaſia, *610.*
Amianthus lapis, cur Salamandra dicitur, *226.*
Amici DEI, Apoſtoli (*130.*)
In *Amiſſis* inveniendis invocatur S. Anton. Paduan. (*137.*)
Amomum quid? *994. 1005.* Triſte cur dicitur, *994.* ungventum cadaverum, *994.* ſq.
Amor in cadavera an veneficio excitari poſſit, *261.* Inſania diuturna, *304.* Mutat corpus & faciem, *152.* Viſum fallit, *801.*
Amore an ſangvis profluat, *517.*
Amphibia unde diutule ſub aquis vivunt? (*45.*)
Amygdaloëdes, 1053. 1137.
Anaſarca unde? (*51.*)
Anaſtaſius II. Papa poſt mortem viſcera effudit, *245.* unde, *246.*
Anatome Adminiſtranda quomodo *367.* ſq. Cadaverum peſtiferorum an ſine noxa ſuſcipiatur, *364.* ipſe Helmontius uſus, *358.* Infectorum quatenus innoxia, *367.* an Orta à Regibus Ægyptiorum, *1027.* Rabioſorum brutorum abſtinendum, *375.* An ſuſcipiatur, ut viſcerum judicetur corruptio, *355. 359.*
Anatomes practicæ Th. Bartholini fata, *357.*
Anatomia Inſtituenda quomodo, *347.* Localis cur ab Helmontio in Paracelſo ſpreta, *356.* an Sectanda, *355.*
Anatomiæ localis utilitas, *356.*
Anatomici an fuerunt Ægyptii conditores cadaverum, *1016.* Celebriores cur brevioribus fuerint vitæ, *346. 348.* an exhalationibus cadaverum enerventur, *346.* Inſignes quam maxime canitiem aluerunt, *348.*
Anatum pennæ verſicolores unde, *58.*
Ancillæ cum vaccis in lapides riguerunt, *1059.* unde, *1063.*
Angeli quomodo Animarum electarum ſacrificium DEO ferant, (*26.*) unde aliis appareant, aliis minus, *759.* an compoſitum quid, *733.* an Cauſa, quod cruentet cadaver præſente occiſore, *574. 603.* Exanimantes mortuos in ſepulchris, *124.* an Miracula facere valeant, *603.*
Angelis an Miracula adſcribenda, (*154.*)

Simi-

Similia faciunt Diaboli apparenter, (*158.*)
Angelorum Apparitiones quomodo à Spectris diff. *729.* ſuavi Cantus in cœmiteriis auditi, *111.* Corpora qualia, *759.* Horæ appropinquatio Aurora, *754.*
Angelus in Aëre apparens unde, *789.* quid Comenio, *730.* cur ſe à Jacobo dimitti petit, *754.* Mortis Rabbinorum, *874.*
Angina mors graviſſima, (*85.*)
Anginæ unde medeatur filum, quo vipera ſtrangulata, *588.* Morbum an fungi ſambuci ſanent, *251.*
Angirilla inter amplexus mortua, *296.*
Angore an ſangvis profluat, *517.*
Angves an fiant ex Equorum capillis, 75. ex Vermibus in Aëre excluſis bicaudati, 519.
Angvillæ ex Anguillarum pellibus naſcuntur, 1218. Cor exemptum pulſum imitatur, 468. 474. an ex Equi cadavere naſcantur, 917. Excoriatæ, exenteratæ, diſſectæ motum retinent, 474. an ex inteſtinis Salmonum naſcantur, 1228.
Angvis Excernitur urina, 891. 904. cur Inſignia M. Alexandri, 913. an ex Medulla hominis ſpinæ gignatur 907.
Ani procidentiæ remedium, (121.)
Anima an Cadaveri lucem afferat, 703. Corporalis non ſentit, (96.) an Corpus, aut, corpus an animam in morte relinquat (82.) an & quale corpus habeat, (59.) 604. 736. 756. 759. 777. 929. 1202. 1204. Corpus an informat, (90.) 1208. an Dormienti egrediatur, (26.) 758. Duplicata an ſit glandulâ pineali dupicatâ prædito, 1089. an Ecſtaticis abducatur (26.) An poſſit Extingui, 763. Extra corpus habet nullam actionem, (106.) 604. Fatuis pro Sale, 981. an mortuo homine per Feneſtras exeat, 359. Heſiodi, apud inferos columnæ alligata, ſtridet, 112. Hominis in ſtatu mortis vivit, 56. Ignea, 682. 758. 761. an Immortalis, 735. 761. 1202. 1204. etiam rerum minimarum, 929 an Incendatur per morbum, 686. eſt Indiviſibilis, (95.) Unde Inſectis, 928. an Levis vel gravis, 396. Lothi uxoris an in ſtatua Salis, 1179. an Lucis corporis origo, 681. an Lux immortalis, 682. 814. unde 761. Magis aut minus non recipit, 21. an Materialis, 1204. Morientis an per os exeat, 360. num in Mortuis? (11. 90. 95.) 578. 908. quæ vivat in Naſo inſito, an cui, aut ex quo inſitus, 91. 96. & Natura an differant, 475. Occiſi an placetur ſangvine occiſoris, *582. 610.* Sua cuiq; Pilo eſt, *201.* Pompeji quorſum abiit? *765. 769.* Propria & ab aliis diſtincta, cuilibet homini data, *756.* non Quieſcit in ſomno, (*25.*) an Sangvis, *608.* an in ſangvine, *607.* quomodo in Sanguine, *608.* an in ſangvine conſpici poſſit, *456.* non ſentit, (*57. 106.*) *604.* à corpore Separata ſe lavat, *343.* à ſepulchro inſeratur, *741.* Sibyllæ eſt, quæ

in

in Luna conſpicitur, facies, (*147.*) cur dicitur Σκιά, εἴδωλον *755.* Spiritu quadruplici conſtat, (*99.*) quomodo ſpirituale & corporeum quid? (*96.*) Triſtatur à corpore diſcedens, *586.* Vitæ fons, (*57. 62.*) tantum una eſt, (*96.*) an una omnibus hominibus, *1208.* *Poſt mortem* an Affectus retineat, *578.* an corpori Aſſiſtat & illud regat, (*95.*) *577. 604. 777.* an redeat ad corpus? (*95.*) *604. 737. 776. 773. 1236.* *Senſitiva* an Brutalis dicenda (*65.*) cogitat vi propria, (*61.*) ante lapſum non fuit in nobis, (*65.*) Eſt Mortalis, (*ibid.*) Obtenebrat mentem, (*65.*) an vinculum corporis & animæ (*ib.*)

Anima carentes creaturæ an ſint, *122.* totius corporis an Pilus vivat, *23.*

Animabus purgatis tria neceſſaria *746.*

Animæ quo abeant Mortuorum, *112. 577. 604. 737. 739. 740. 742. 755. 764. 765. 929.* eorum, qui nec pii nec impii fuerunt, *745.*

Animæ an Appareant, *776.* cur Appareant purgandæ, *775.* unde Aliis Apparent, aliis non, *759.* Apparentes ſunt cancri, 820. an Aquilis, aut Pavone in cœlum vehantur, 758. Bonorum, in eclipſi Lunari Lunæ locum umbrarum perambulantes, vociferantur, 112. 742. 771. aliquid an in Cadavere maneat, (90. 19.) 582. 930. an Cibo veſcantur demortuorum, 127. Corpora continent, non vice verſa (58.) & Corpori an opus vinculum combinatorium? (61.) & Corporis vinculum quod? (51. 16.) an Cruentationem cadaveris promoveant occiſore præſente, 582. 604. Damnatorum in aves mutantur, 758. in Ecſtaſi non annihilantur, aut in DEI eſſentiam tranſeunt, (28.) in Ecſtaticis egrediuntur & ingrediuntur, (26.) an Evocari queant, 752. quænam Evocari posſint, 752. cur Evocentur, 749. 752. quomodo Evocentur, 748. ſq. Facultas an ſervari poteſt in corpore mortuo, (97.) Facultates habent ſe ad animam, ut calor ad ignem, (97.) Hieroglyphicum cur Accipiter? 609. 758. Immortalitatem an Ariſtot. credidit, 735. an reliquæ Gentes, 1202. qualis Ignis, 761 Infantum non baptizatorum, an *Wehklage*, 115. an Inquietentur apertione ſepulchrorum, 138. 741. Lamiarum itinera caminaria celebrantium, an à corpore ſolutæ? (27.) an Loqui posſint, 509. an Majores hominibus poſt mortem, 757. cur dictæ Μέλισσαι, 113. Nymphæ veteribus dictæ, *ibid.* præſtantium hominum Dii evadunt, 764. Puræ quales, 747. Purgabantur quomodo & ubi, 745. 746. 747. Purgantur quamdiu, 746. Purgatæ ſplendent, 755. 761. Quatuor in homine, 755. Raptus à Dæmone, an mortem inferat? (28.) Reliquiæ an Cadav. Cruentation. promoveant præſente occiſore 582. 605. an Sangvine delectentur, 609. 758. Sen-

758. Senſualis natura, (106.) ſeparari à ſuis corporibus nequeunt, (76.) an in nova Sidera mutentur, 766. 767. quæ Sidera repetunt? 762. an Spectra, 773. 774. Supplicia luentium per umbram in eclipſi Lunari Lamentantes afferuntur, 112. Tres non ſunt in homine, (96.) τρίζειν, ſtridere dicuntur poſt mortem, 112. 115. 755. an Turba ſonans corpore egreſſæ, 112. 742. Veſtis umbra, 755. non Vident ſine oculis corporis, (27.) an Umbras faciant, 755. ἀνθοχείρων cur non cœlo inſeri queant, 577. an corpore ſolvantur, 577. 760. *Impuræ* quales colores habent, 747. an in aliud tranſeant corpus, 454. 745. an circa corpus mortuum vagentur, 577. 582. 603. 737. 745. 815. *Interfectorum an* Dæmones fiant, 760. 778. Judices ad vindictam impellant, 581. ſuper terram oberrent, 577. 603. 605. 740. 752. inſtent Occiſoribus, 577. 579. 582. 587. 598. 605. 792. ultionem clament, 577. *Mortuorum* an Faculæ ferales, 787. conf. *Manes. Piorum* qua Facie appareant, 761. 776. & Impiorum quo veniant, 744.

Animal an ex ovo prognaſcatur, 878. 932. eſt quaſi Tela, (58.)

Animalcula diem viventia, 791.

Animalculum eſt mors, (80.)

Animalia quæ ab Ægyptiis viva & mortua coluntur, 1017. ab Ægyptiis lugentur & ſumtuoſe ſepeliuntur, 1018. Aërea cur non perfecta, 791. Diverſa in aëre apparentia, 788. unde? 788. Domeſtica pilis ornantur curtis, longis ſilveſtria, 37. an in Igne quædam vivant & oriantur, 225. 229. an in Luna, 709. Mortua an corpus lucidum relinquant, 720. Petrefacta an Monſtris annumeranda, 1199. unde cognoſcuntur verè Petrefacta, 1060. in propriis locis Meliora, quam ſi transferantur, 50. plura cur ex Putridis generantur potius, quam unum? 931. an Reſuſcitata unquam à mortuis, 1229. Suffocata reviviſcunt in vortice aquæ, 1228.

Animalibus vivi includuntur homines, 870.

Animalium Effigies repræſentantes lapides intra & extra unde, 1130.

Animam interdiu Attritam an DEUS, homine dormiente, redintegret? (26.) cur Dormiturus DEO commendat? (*ibid.*) vidit Helmontius (23.) 756. Moſis an DEUS oſculo extraxit ipſius corpore, 360. Peculiarem vita peculiaris ſignat, (70.)

Animarum Apparentium formæ variæ 756. 776. Colores diverſi unde, 747. Concilium an in Galaxia, 772. in Ecſtaſi conſtitutarum cognitio futurorum & præſentium, quæ in diſſitis locis contingunt undè? (28.) Evocatio quid, 748. Figuræ, 766. Hoſpitium an Saturnus, 772. Quæſtor Mercurius, 1232. Revelationibus an credendum, 774. electarum

Sacrificium, (26.) *Receptaculum* 765. an Luna, 771.
Animas demortuorum terret facies Lunæ, 112. quatuor. Mulieres habent. 1232.
Animi & corporis cultu Regii liberi nideant, 88. Fortitudinem an Turcarum Maſlcah conferat, 301. Medicamentum Bibliotheca, 1048. Mutatio fere ſingulis ætatis gradibus contingit, 144.
Animoſitas unde, 550.
Aniſum Lapideum, 1137.
Annorum numerus an ex hominis corde diſci poſſit, 212.
Annulus ſub lingva mortuæ Caroli M. amaſiæ, ipſum amore tenuit, 261.
Annus Mundanus, 1207. *Maximus* Platonis, 1207. Stoicorum, 1206.
Anſeres in utero, 904.
Anſerini pulli formam referens Calcul. Renis, 1103.
Anſerinum Hepar Siliceum, 1132.
Antæus gigas, 285.
Antediluviani cur tamdiu vixerunt, 213.
Antennæ ardentes unde, 708. 786. an Spectrum, 794.
Antidota an omnibus venenis opponi poſſint, 322.
Antiochus Epiphanes vivus putreſcit, 850.
Antblia pnevmatica, 929.
Antipathia ovis & lupi eſt ridicula, (109.) an cauſa cruentationis præſente occiſore, 591. 618. *de Antipathia Judicium* Autoris (107.) Verulamii, (107.)
Antipathiæ exempla, (102.)
Antiphon unde vidit imaginem ſuam in aëre, 797.
Antiquitas errorum pleniſſima, (156.)
Antiſtiti Amphictienſium quoties barba grandis nata, ipſis malum portendit, 17.
Antiſtrigium an detur, 120.
S. Antonii reliquiæ reſuſcitant mortuos, (133.) Ignis, Roſa, (136.) Paduani lingva poſt mortem in corrupta, 957.
S. Antonius Paduanus invocatur in amiſſis inveniendis, (137.)
Antrum canis, 1228.
Aorta oſſea, 1081.
Ἀ*παγχόμενος* quid ſignificet, 249.
Apes unde, 919. cur Animæ dictæ, 113. an Mellificarint in leonis cadavere, 921. Moriuntur patre, aut matrefam. mortuis, niſi transferantur, (101.) 921. Naſcuntur ex ſe ipſis, 1228. an Oriantur etiam ex cadavere humano, 920. Reſuſcitandæ quomodo, 1227. Reviviſcunt oleo madefactæ & mortuæ, aceto affuſo, *ibid.* in Tumulis inventæ circa cadavera, (101.) 920. *an per Sympathian* Hieronymum expoſitum aluerint, (101.) 920. Pindari ori mel adleverint, *ibid.* in Platonis ore & cunis ſeſſitarint, (101. 108.) 920.
Aphoriſticæ ſententiæ Hippocratis omni ex parte veræ, 189.
Aphrodiſiaca, 299.

Apii

Apii noxa, 185.
Apis cur Luna dicitur, 113. Succino obducta, 990.
Apium à Beſtiis comeſtum eas crepare facit, 243. Riſûs, 185. cur non Veſicet cadaver, ut carnem vivam, 233.
τὸ Ἄπνου ſcripſit quoque Democritus, (32.)
τὸν Ἄπνου librum, cur non exhibet catalog. libb. Heraclidis ad Laërtium? (31.)
Ἄπνου quid? (31. 33.) ad Hiſtericas, Lipothymicos, Syncopticos, Ecſtaticos, & contemplativos reducendum, (34.) *Heraclidis & Empedoclis*, (30.) an una eademque, (33.)
Apollonii Thymnæi miracula miraculis Chriſti opponuntur, (130.)
Apoplectica defuncta ſudat, 505.
Apoplectici & Mortui an differant, (12.) Stigmate notantur, 326.
Apoplecticis an ſangvis fluidus maneat, 557.
Apoplecticorum ſpuma unde & cur lethalitatem inferat, 188.
Apoplexia unde, 557. correpti eadem an revivifcant, (12.) 190.
in Apoſtematibus crines reperiuntur, 40.
Apoſtoli ſunt amici DEI (130.) *Miracula fecerunt* unde, *ib.* qua Virtute, (153.)
Apotheoſis virtuoſorum apud Gentiles, (149.)
Apparitiones Angelorum à Spectris quomodo differant, 729. Brebbelii ope opticæ, 802. Cadaverum an dentur, 778. Sanctorum quales æſtimandæ, 775. *Animarum* an dentur, 774. 776. Purgandarum cur fiat, 775.
Appetitum Amara an augeant, 833. Movet Pellis Phocæ ventriculo ſuperſtrata, (108.)
Apri Dens XII. pondo, 210. Magnitudine bobus comparantur, *ib.*
Aprorum caro unde venenoſa in Pamphilia, 380.
Aqua Apoplectica albos efficit pilos, 60. Auro tingens vellera, 702. an Cadavera tandem fiant, 937. an Canitiei cauſa interna, 67. Cerebri loco poſt mortem inventa, unde, 1014. è Cerebro humano lenit dolores podagricos, (119.) Congelata an & unde tepida levior, 408. Cryptarum an à fontana alia, 1146. in Cryſtallo, 1143. Divina quomodo paratur, (119.) Formam hominis mutat, 151. Fortis an hæmorrhagiam ſiſtat, 556. Frigida in arteriam cadaveris injecta, membra movet, 493. in Gemmis, 1143. an per Genitale mulieris merſæ ingrediatur, 411. Ignium modo lucens, 719. Incendit ramenta & pulveres Gagatis, 809. an Lapides generet, 1140. 1145. 1190. in Lapidibus, 1143. an & unde Levia reddat cadavera, 408. Marina an dulci gravior, 386. unde, *ibid.* unde Movetur, 476. Nili unde tam ſalubris, 212. Paludoſa putreſcens an aërem veneneт, 353. an Putredini ſubjecta, 841. an Putreſcere ſinat, 864. unde non, 965.

Roſacea à putredine ſervat, 1000. Salutifera, quæ ſacrum corpus abluit, 1024. & Sangvis cur diſtinctè è Chriſti latere fluxerint, 600. an aliquid Svavitatis habeat, 659. & Terra, eſt mortis Deſcriptio, 975. Vitæ, eſt aqua mortis, 714. Vitrioli unde ſuos habet odores, 632. *Bulliens* unde vivæ carni Veſicas parat, 232. cur nullas carni mortuæ, 232. *Pura*, an ab omni Elemento pura in rerum natura, 841. an nihil Impuri ferre queat? 406. *Salis* Mirabilis Embryonem ſervat, 986. Sangvinem emiſſum ſervat, 985.

Aquâ repleta vaſa an crementur, 224. Solvuntur Lapides duriſſimi, 1154. Submerſi quomodo ſuffocantur, 1235. *Suffocati* unde noſcendi, 259. an & unde Oculos habeant apertos, 174. Revivixerunt, (13.) an ſpumant antequam moriantur, 191. *Suffocatis* unde Maculæ, 330.

ex *Aqua* an omne corpus tangibile, & in aquam redeat, 937.

Aquæ an Cruentare poſſint naturaliter, 508. Deſtillatæ non putreſcunt, nec putreſcere ſinunt, 1000. Diverſitas an colores mutet pilorum, 58. Lapideo Seminio imprægnatæ, noxiæ, 1072. 1158. 1184. Lucentes unde, 705. Nivales an cutem vel pilos tingant, 67. Odoratæ an florum tempore fiant inodoræ, 95. 102. unde Oleant ſuaviter, 660. Plantarum ſiſtunt earum figuras, 1215. Pondus diverſum diverſis in locis, 386. & Sangvinis fluxus è Chriſti latere an naturalis, 598. Submerſio quid? 387. Vortex ſuffocatis animalibus vitam reddens, 1228.

Aquam cur Judæi effundunt omnem in mortui cujusd. domo, 343. *Ægyptiorum* cur DEUS in ſangvinem vertit, 564. an Diabolus, an Magi in ſangvinem verterint, 574.

ab *Aquapendente* Hieron. Fr. quamdiu vixerit, *348*.

Aquapus arbor Dormientes umbra ſua tumere facit, *241*.

Aquatilia an creſcente Luna augeantur, & contra, *388*.

Aquilæ Animas in cœlum vehunt, *758*. unde Cadavera ſciant, *531*. an Cadavera ſectentur, *349*. & Draconis ſangvis miſceri nequit (*103*.) unde Juventus tribuitur, *351*. cur oculos ſuſpenſorum petant, *177*. an olfaciant cadavera è longinquo, *350*. *351*. Pennæ aliarum avium devorant, (*103*, *109*.)

Arabes Graveolent, *362*. Hominibus ſanis cor devorant illæſo corpore, *131*. Interiora cucumeris exedunt abſque diſſectione illius, *131*.

Arachnites an detur, *116*.

Aræ non ſunt movendæ, *137*.

Aranea ſuccino obducta, *991*. Vomitu excusſa, *902*.

Araneæ Excrementum lapideſcit, *116*.

Aranearum Morſu petitis cur penis riget, *304*.

Aranei Avibus ſunt medicamini, *380*. Serpentibus annumerantur, *915*.

Aras

Aras cur Ethnici Deorum incubuerint, (*148.*)

Arbor viva Auri vena, *1061.* Fructifera ex ſuſpenſo, *145. 383.* qualis, in qua Judas ſe ſuſpenderit, *250.* an pereat ex qua ſurculi loculis mandati (*121.*) an ſterileſcat in qua quidam ſe ſuſpenderit, *383.* *Vitæ* an Immortalitatem adhuc cauſaret, (*84.*) an Medicina fuerit, *214*, unde Vitam homini ſervare potuerit, *214.*

Arbores Cavae animarum habitacula, *739.* Lapideæ unde, *1064. 1182.* Sangvinem ſtillant, *506, 564.* Suaveolentes ex iride, *671.*

Arborum cacuminum colliſione an Ignis eliciatur, *709.*

Arca fœderis ex quo ligno, *993.*

Arcæ ex Cupreſſo, *994.*

Arcana ex homine ſpondent chemici, (*112.*)

Archeo caret cadaver, (*90.*)

Archeum Fugat cadaveris frigiditas, (*114.*) *427.* Timidum reddit ſudor morientium, *536.*

Archeus, *830.* Lux eſt, *428.* Noſter ciborum archeos ſubigit, (*67.*) an occiſore præſente faciat, ut occiſi ſangvis fluat, *589. 615.* Sentit & fugit mortem, & redit, (*115.*) *427.* eſt Subſterniculum animarum, (*65.*) Vitam mediam non ſubigit mixtorũ, (*68.*)

Arcus Parmæ quid, *593.*

Arena Aves cur veſcuntur, *1156.* Metallica in bovina veſica unde, *1072. 1127.*

Arenarum manipulos exſudat calculo obnoxius, *536.*

Argentea virga à natura producitur, *1061.*

Argentei pili, *51. 77.*

Argenti vivi coctoribus unde varius dentium dolor, *205.*

Argentum Aſſumtum an carnem reddat ſplendidam, *701.* Purum gignit natura, *1060.* Vivum an ex ſangvine humano prolici poſſit, *1200.*

Argilla Lapideſcens extra aquam, *1141.* Lupi famelici an veſcantur, *1126.*

Arietis caput integrum referens lapis *1054.*

Ariſtei Anima extra corpus vaga, (*26.*)

Ariſtolochia unde ſic dicatur & quid poſſit contra ſerpentum morſus, (*149.*)

Ariſtonis conjux in infantia deformis, poſtea formoſisſima *144, 150.*

Ariſtoteles cur malus Philoſophus, (77.)

Arius hæreticus, an medius crepuerit, *243.* unde, *246.* an cum Juda Iſchar. comparandus, *244.*

Arma Reg. Pol. aureo denti à natura inſculpta, *207.*

Armilla Indi cujusd. an ſangvinem cohibuit, *544.*

Aromata an Cadavera à putredine ſervent, *991.* cur Cadaveribus accenderunt, *876. 1023. 1036.* cur in conditura cadaverum adhibentur, *991.* Venereum œſtrum concitant, *302.*

Ars hominum corda devorandi, *131.*

Arſenius Diaconus excommunicatus, *236.*

Artaxerxes Macrochir corporis forma floruit, *88.*

Arteria omnis ſenſibilis os in corde habet, *1081.* Oſſea, *1080.* *Aſpera* capillis affecta, *1092. 1096.* an oſſea reperiatur, *1077.* Oſſibus adnatis, *1081.*
Arteriæ calculis affectæ, *1095.* Lapideæ, *1132.*
Arthemiſia Cineres conjugis potu abſorbet. (*120.*)
Arthriditis nodi calculi facti, *1085.*
Articuli fidei, quos Pontificii miraculis probare laborant, (*131.*)
Artifices naſi inſititii, xxciv.
Artificium mortuos ſuos peſte non efferat, *365.*
Artus lucentes, *692.*
Arvinâ ſuffocati obeſi, *235.*
Arvinam an obeſi ſecandam præbere posſint, *ibid.*
Arvum pilorum, *30.*
Aſa dulcis cadavera à putredine ſervat, *996.*
Asbeſtus Ignem tolerat, *229.* an Lucernæ perpetuo lucenti inſerviat *809.*
Aſcites unde dicatur, *238.* conf. *Hydrops, Hydropicus.*
Aſcitica mulier aquam effundit vulnerata, *248.*
Aſclepiades mortuos reſuſcitat, *1233.*
Aſini capitibus truncati vita donantur, *1229.* Felle carent, *832.* Hetruſci lethargici, (*16.*) an pediculis careant, *898.*
Aſinus à mortuis reſuſcitatus, *1229.*
Aſpalathus odorifera ex iride, *671.*
Aſparagi an Fœtorem excitent, *652.* Radicum uſus cur biloſis Venerem reſtingvat, excitet pituitoſis, *302.*
Aſpectu Brutorum rabioſorum abſtinendum, *375.*
Aſpergillum gentilium unde conſtabat, *345.*
Aſphaltite in lacu cur nil mergitur, *387.*
Aſphaltum quid *1006. 1007.* Cadavera à putredine ſervat, *996. 1043.* Judaicum *996. 1006.*
Aſpide cur Cleopatra uſa, *338.* Morſi an & cur non oſtendant plagam notabilem, *337.*
Aſpidem cur Cleopatra brachio non pectori applicuit, *338.*
Aſpis moritura odore fragrat moſchi, *628.*
Aſſentiunt nonnulli propter alios, *818.*
Aſſeres ex arboribus vento dejectis fragorem edunt perpetuum, *477.*
Ἄσθμα quid? (*74. 76.*) *cur* Mortis meditatio dicitur, (*75.*) Seneca non hac voce uſus, (*74.*)
Aſthmatis medicamenta, (*75.*)
Aſtra an Animam inſectis conferant, *928.* an Cruentationem occiſi occiſore præſente promoveant, *576. 603.* an Imaginatione homo inficiat, *616.* Mortis quid? *316.* Necromantica quid, *115.* an Putredinem corporum impediant, *965.* an Verbis moveri posſint, *576.*
Aſtralia corpora hominum quæ, *577.*
Aſtrorum influxûs vis, *1063.*
Aſyli loco Sepulchra fuerunt, *137.*
Athei ſunt cadavera, (*10.*)
Athenienſes Scommatibus nobiles, *48.* Sepulturas in urbe vetabant, *134.* an ad Solem orientem ſepeliverint, *455.*

Athmoſphæra Frigida & ſicca putredinem impedit, *965*. Humida & calida putredini favet, *857*.
Athmoſphæræ Conſtitutio an ad Cadaverum Sudorem conferat, *504*. Impulſus (*50*.) Puritas Canitiem non admittit, *71*.
Adomi an dentur? (*49*.) an Integræ in fluido vagari poſſint, *102*. an Senſum inter ſe diſtantibus communicent, *91*. *98*.
Atræ bilis remedium an lapis boum, *1125*.
Atramentum Eruditorum Balſamum, *1048*.
Avaritia introduxit Pontificorum miracula, (*142*.)
Avernus graveolens, *655*.
Aves non Attingunt cadavera Magorum, Peſte, aut Veneno enecta (*105*.) unde, *376*. quomodo Capiendæ manu, (*16*.) Capite abſciſſo volant, *461*. unde, *483*. Carnivoræ cur ſuſpenſorum oculos petant, *177*. cur Deplumantur quotannis, *1223*. Ferales quæ, *108*. Lapidefactæ, *1182*, Moſchiferæ, *639*. unde *656*. Occiſæ quomodo reſuſcitandæ, *1219*. *23*. cur loca Peſte infecta relinquant, *352*. Peſtilentiæ, *109*. unde Sublime petant, *423*.
Auge, unde & cur ſic dicitur, *696*.
Augen ſint ihm gebrochen, *179*.
Auguſtini Cor vid. Cor Auguſtini.
Auguſtus Cæſ. an ex fœmina & ſerpente natus, *913*.
Avibus an etiam Canities competat, *86*.
Avicenna contagium negaſſe videtur, *342*.
Avicula Martineta ſ. S. Mariæ *17*. Sinica verſicolor, *55*.
Avis Detruncatæ volatus qualis motus, *480*. Hermetis, *939*.
Avium Caro expers putredinis, *962*. Pennæ unde verſicolores, *52*. *55*.
Aulicus comparatur Gammaro, *388*.
Aures Abſciſſæ an reſtitui poſſint, XXCIII. Sangvinem manant unde, *524*. Vermes produnt, *884*.
Aureum vellus, *52*. Genus hominũ, *694*.
Aureus Deus pueris, *206*. conf. *Dentes aurei*.
Auri potatio an aureos pilos producat, *59*.
Auriculæ cordis an ultimum moriens, *484*. *Judæ* cur fungi ſambuci dicuntur, *251*.
Aurifabri in Thermis non merguntur unde, *405*.
Aurifabris unde dentium color varius, *205*.
Aurium jacturam multi frigore paſſi, *97*. an calculi in earum meatu generari poſſint, *1090*.
Auro cur Cadavera obducta, *979*. Color pilorum reſtituitur, *14*.
Aurora, Bœhmii libellus, qualis? (*24*.) eſt Horæ Angelorum appropinquatio, *754*.
Aurum Aſſumtum an carnem reddat lucidam, *701*. an in Cranio, *206*, Dentium an verum, *ibid.* DEUS commiſcuit Imperantibus, *694*. Lampadi perpetuæ inſervit, *809*. in Oſſi-

Oſſibus capitis habere, quid? *694.* Philoſophorum corpora quæcunque penetrans, *1192.* an habile ut Pingvedo arte Chimica extrahatur, *809.* Purum gignit natura, *1060.* cur Salamandra dicitur, *226.* ex Stercore Ennii, *668.* an Sulphur habeat, *809.*

das Auſſenbleiben der Kinder, (*40.*)

Auſter unde Corpora diſſolvat, *966.* Peſtem advehere dicitur, *967.* cur Plumbeus dicitur, *ib.*

Αὐτοχείρων *Animæ* cur non Cælo inſerantur, *577.* an corpore ſolvantur? *ibid.*

Avtochiria mortuis cur dextra abſciſſa *572.*

Autores naſi inſititii, XXCIV.

Autorum Sententiarum Varietas, Indicium eſt malæ mercis, *596.*

Axungia an in Peſte efficax, *355.*

Axungiam ſapit porcus ſquillis &c. nutritus, (*67.*)

Ay Diſſectum contumaciter tuetur fibrarum motus, *473.*

Azazel ſerpens an Mortuos devoret, *124. 909.*

B.

B*Aar-Recht*, *572. 601.*

Bacchi Sacra quomodo celebrantur, *289.* Somnus, (*14. 15.*)

Bacchus quis, *289.*

Bären Schmalz ob es die Haare grau mache, *60.*

Balænæ oleum cum ſevo non poteſt componi, (*103.*) cur? (*110.*) *Cadaver* an Aërem inficiat, *353.* Sudorem & fœtorem emittit, *504.* conf. *Walfiſch.*

Balænis non ſunt bronchiæ, (*48.*)

Ballonius laudatur, *356.*

Balneo impoſitum corpus cur non deſcendit, *387.*

Balſama ſtillantia cadavera, *633.* an ſtillent, *672.*

Balſamatio vid. Conditura cadaverum.

Balſamatione an cadaver ſervari queat, *1032.*

Balſami naturalis ſedes, *831. 835.*

Balſamica non amara an dentur, *834.*

Balſamis delibuta maxime fœtet, *850. 870.*

Balſamum Eruditorum, atramententum, *1048.* Oſſa redolent demortui, *629. 672.* ex Sulphure à putredine vindicat, *1001.* *Naturale*, *829.* unde, *830.*

Balſamus è ſanguine humano, *832.* *Vitæ* quid, (*65.*) Vinculum corporis & Spiritus, (*65.*)

Bangve eſt Aphrodiſiacum Perſis, *300. 302.* an Cannabis noſtras, *300.*

Baptiſmalis aqua an morientium ſudor, *501.*

Baptiſmo Chriſtianis Indicis Crux aurea imprimitur, quam geſtant, *310.*

Βαπτισμὸς ἀπὸ τοῦ νεκροῦ, *344.*

Baptiſmus an Fœtorem Judæorum tollat, *643.* Formoſos facit, *145.* Pontificiorum efficax, (*141.*)

Baptizabant olim Chriſtiani ad ſepulchra, *137.*

Baptizantur quotannis reliquiæ Sanctorum novæ, (*141.*)

Baptizatorum Judæorum veſtes crucibus conſpicuæ, *332.*
Barba an Accelerari & retardari poſſit, *41.* Ægrotantium & Senum cur magis quam aliorum creſcat, *18.* quoties Antiſtiti grandis nata Amphictienſibus malum portendit, *17.* Aurea Judæis unde, *59. 702.* cur quandoque Caneſcat citius pilis, *64.* Clypei loco, *48.* Cœrulea an detur, *51.* Cur Colore ſæpe non reſpondet, *31. 72.* ſq. an Creſcat in Cadaveribus, *16. 273.* Juliani Imperatoris, *48.* Prolixa, ſylva pendula dicitur, *24.* Viridis an reperiatur, *51.*
Barbæ amans vitam pro ea offert, *48.* *Pili* cum capitis an ſemper conveniant, *31.* cur non in Foſſulis variolarum proveniant, *32.*
Barbam an Alant omnes, & cur non Spadones, *27.* Canam imago crucifixi lignea produxit, *16.* Devenuſtat quoque plica, *77.*
Barbata puella IV. annos nata, *34.* Minerva, *17. 40.*
Barbatæ mulieres monſtro ſimiles, *39.*
Barbati inſigniter, *47.*
Barbatus puer malum portentum, *38.* Sexto menſe, tertio anno, *ib.*
Barbet quid Gallis, *35.*
Baſilidis mortui Moſcov. Duc. abſceſſus rumpuntur, *259.*
Baſiliſcus mortuus ſubito interficit tangentes, *378.*
Baumannica ſpecus, *1055.*
Bazaharticus lapis, vid. Lapis Bazahart.
Beatis an ungves & Pili denegandi, *286. 1241.*
Beatitudinis ſignum an mortui Fragrantia, *629.* Splendor? *680.*
Beatricis Atheſtinæ cadaver futura prænunciat, *491.*
Beccherianum votum, *975.*
Bedæ Corpus mortuum an odore fragrarit, *628.*
Beel phegor Judæorum quis, *288.*
Bella donna, herba ſoporifera, *(16.)*
Bella Bubones præſagivere, *108.* Inteſtina, ululatus canum idem, *114.*
Bereſchit Rabba quando & à quo ſcriptum, *956.*
Beſtiæ an Reſurgent olim, *777.* Suaviter olentes, *638.* Vitæ terminum cur adhuc, quem olim, attingunt, *215.*
Beſtiis an Diabolus loquelam conciliare poſſit, *184.*
Bezoardicus lapis vid. Lapis Bezoard.
Bibendo non ſaturantur Gulonis pelle induti *(101.)*
Bibliotheca animi medicamentum, *1048.*
Bilem pictores coloribus admiſcent, *833.* Vomentes vid. πικρόχολοι.
Bilioſi cur facile febriunt, *(51.)*
Bilis an vis Balſamica, *407.* Colores varii, *699.* an Concoctionem primam juvet, *833.* an Hepati & Sangvini infundatur, *834.* Maculis pannorum eluendis inſervit, *833.* an Neceſſaria homini, *833.* an Odorifera, *645. 658. 668.* an Ponderoſum reddat corpus, *407.* Putreſcit facile, *835.* an & unde Splendida, *698.* Virtntes, *831.* Vomitu

mitu

mitu in terram rejecta bullit, *458.* conf. *Fel.*

de *Bils* Ludov. unde vitæ brevioris, *346*, quis? *1031.* Invidioſus arte ſua, *1033.*

Bilſianæ demonſtrationes, *1031.*

Biolychnium quomodo Comparatur, *93. 100.* an Detur, *99.* Extingvitur homine moriente, *94.*

Bitumen putredinem arcet, *990.*

Blas Helmontianum quid? (*72.*)

Blattas pellunt pennæ aviculæ Martinetæ, *17.*

βλῆχροὶ qui veteribus? *326.*

Boëhm Joh. *7.* dies Ecſtaticus, (*24.*)

Bœkling unde dicitur? *923.*

Boleti cervini unde ſic dicti, *303.* an Aphrodiſiacum, *302.* cujus Naturæ, *ib.*

Bolus Armenius Cadavera à putredine ſervat, *990.*

Bombarda Sanguinem ſtillat, *508. 563.*

Bombyces unde, *927.* an Aërem inficiant, *353.* an Naſcantur proprio molimine, *267.* Oleo Olivarum uncti moriuntur unde, *1226.*

Bombycinæ muſcæ decollatæ coëunt & pariunt, *462.*

Bombyx per nares rejicitur, *902.*

Bonifacii VIII. corpus incorruptum repertum, *950.*

S. Borromæi corpus ad ſedandam peſtem circumfertur, (*136.*)

Bos Ficui alligatus ferociam deponit, *854.* Gramine continuo paſtus felle oppiletur, *1125.* Occiſus mugit ad ignem admotus, *486.* Sepelitur ſumtuosè, *1018.*

Botroites, *1053.*

Bovis Lapis vid. *Bulithus.* Sylveſtri pili in fronte Moſchum redolent, *638.*

Boum cadavera an aërem inficiant, *353.*

Brachia Flammas efflantia, *692.* Sancti unius multa, (*140.*) Sangvine fluxerunt, *512.* Saxea effoſſa, *1056.*

Brachiale cujusdam Indi an ſangvinem cohibuit, *544.*

Brachium Extendit mortuus, *460.* Lapidem duritie referens, *1133.* Olens ſuavisſime, *630.*

Branca Siculus quis, XXCIV.

Braſiliani Longævi unde, *216.* Pubeſcunt mature, ſeneſcunt tarde, *71.*

Braut-Krӓzze unde, *653.*

Brettelius Corn. Opticus inſignis, *802.*

D. Broclus caput ablatum manibus propriis tulit eo, ubi jam templum Boloniæ, *461.*

Bronchiæ Balænis non ſunt, (*48.*) Pulmonum loco ſunt piſcibus, (*ibid.*)

Bruchi ex cadaveribus noxii, *903.*

Bruchus vomitu ejicitur, *902.*

Bruta an Calculo obnoxia, *1115.* an Caneſcant, *61.* Capite abſciſſo progrediuntur, *461.* unde? *478. 480.* Carnivora à cadaveribus contagioſis cur arcenda, *375.* an Dentes aureos habeant, *208.* Dii quoque fuerunt gentilibus, *1210.* Fœtorem emittunt, *653.* cur Laniarium invita ingrediantur, *618. 591.* Lapidea, aut petrefacta unde, *1189.* Lapides referentes, *1053.* Occiſa movent ſe, *486.* Odorifera unde, *655.* cur non Rident præcordiis trajectis, *186.* cur ad ſepulchra mactata, *610.* an ſtatim moriantur corde

Exem-

Exemto, *479*. Vulnerato, *470*.
Brutorum cadavera cur condita, *1047*. Detruncatorum motus qualis, *480*. Pili verſicolores unde, *52*. Rapacium fœtor unde, *650*. Stercora unde oleant, *644. 656. 667*. *Carnes* contagioſorum an ſine noxa comedantur, *372*. Lue mortuorum, quomodo ad eſum præparandæ, *373*. Venenatis veſcentium an noxiæ, *380*. Veneno enectorum an edere liceat, *378*.
Brutum quô differt ab homine? (*65*.) unde Monſtra parturiat, *69*.
Bubali ſangvis cur non coagulat, *550*.
Bubo an Avis inauſpicata, *108. 113*. Monſtrum noctis, *108*.
Bubones an poſt mortem erumpant, *317*.
Bubonum pennas geſtantes felices cur, *113*. *Lamentationes* ante Friſingenſ. conflagrationem, *108*. an Timendæ, *113*.
Bubula cornua in terra agunt radices, *279*. an Tranſplantari poſſint. *276*.
Bucardia lapidea, *1056*.
Buccina ex ungvibus reſectis, *286*.
Bufo in aquis Petrificantibus, cur non petrificatur, *1184*. *Vivus in lapide* quomodo, *1184*. cur non lapideſcit, *ibid*.
Bufones ex Cadavere gignuntur, *907*. ubi in Hieme, *1226*. an ex ſudore humano, *536*. *an* Venenati, ut comedi nequeant, *378*. Vomitu rejecti, *903*.
Bufoni terror eſt naturalis, *588*.
Bufonius lapis vid. *Lapis Bufonius*.
Bufonum cinis, vel lapis an ſangvinem ſiſtat, *546*.
Bulithus, *1121. 1129*. an Remedium icteri, *1125*.
Bullæ ardentes animæ, *758*.
Bus quid, *926. 1143*.
Burco lacca, vel Butho laca quid & unde dicatur, *236*.

C.

CAbales, cur caballi qui, *577*.
Cachectici in thermis non merguntur, *404*.
Cachexia unde? (*51*.)
Cachunde adverſus oris fœtorem, *656*.
Cacodæmon vid. *Dæmon*, *Diabolus*, *Satan*.
Cadaver quid, (*7. 85. 86. 90*.) unde dicitur, (*5*.) quot modis conſideratur, (*87*.) an Aëre externo reviviſcat, *492*. Alexandri M. heroumque aliorum, felicitatem in bello operabatur, (*105*.) Animalis juxta radicem plantæ ſepultum, unde eam recreat, (*119*.) cur omne Aquis innatans facie cœlum verſum, *410*. Attingens cur impurus, *427*. Baculum prehendit manu & ſe varie movet, *487*. an Calore careat, humidoq; elementali, (*91*.) an Chriſti corpus dici poſſit, *945*. Conſpicere Diabolus cultoribus vetuit ſuis, *344*. Corrumpi cœptum an balſamatione ſervetur, *1032*. Cremandum aromatibus perſperſum, *1023*. Crevit in Sepulchro, *163*. Cruentat accedentibus amicis, *593*. Domus non habitata, (*9*.) an ſe Erigere poſ-

poſſit, ut ſtet, *438*. Excrementa non generat, *19*. Flens reſpondensq;, *947*. Forma caret eſſentiali, (*90.*) Frigeat unde, *426*. an Frigeat ob Archei pavorem, *428*. Hominis an magis frigeat, quam beſtiæ, *428*. an Homo verus, (*85.*) plus Friget ſenſim extinctum, quam podagrici, (*115.*) *429*. & Funus an diff. (*713.*) Humanum omnium peſſimè olet, *874*. unde, *875*. Igni injectum crepat, *245*. Impii rotæ complicatum viſcera effundit, *245*. it. Suſpenſorum, *258*. an in Lacrymas ſolvatur, *172*. Lineamenta, quæ in juventute habuit, refert, *169*. Maris an & unde ſupinum, fœminæ pronum fluitet, *410*. an Miaſmata ſpiret contagioſa, *359*. *364*. Mortuum ſponte an Mumia, *1027*. Unde Oculos poſt mortem aperiat, *174*. conf. *Mortui*. unde Rumpat, *254*. Sale conditum incorruptibile, *983*. an Sentiat, (*92*. *106*.) *613*. an Stare poſſit, *434*. unde Stercutio litet, *459*. *556*. ſponte Suſpenſi an agrum reddat ſterilem, per quem portatur, *383*. an à Vivente corpore differat, (*86*.) an Vomat, *192*. an *Cruentet*, *596*. unde *540*. ſqq. *557*. *592*. an inſpectante homicida, *568*. ſqq. *593*. *90*. cur *præſente occiſore* *583*. *588*. quibus partibus, *596*. quomodo, *597*.

Cadavera quo Abeant tandem, *937*. ſunt Abominabilia (*111.*) *343*. Adverſariorum duorum Fumum & Flammam comburenda diſcindunt, aliorum, Sangvinem in ſe vibrant, (*103*. *110*.) Amore appetuntur veneficiô, *261*. an Appareant, *778*. an in Aquam mutentur, *937*. Arte vel caſu moveri poſſunt, *491*. non Attingenda Judæis, (*10*.) cur? *343*. cur Auro obduxerint, *979*. Cairi an quovis die paraſceves manus pedesq; ex ſepulchris porrigant, *488*. an Calce viva comburenda, *135*. an & unde caleant, *443*. Calidiora poſt mortem, quam in vita, *444*. Capillos retinent, *5*. Clamorem edunt, *124*. *181*. *598*. Colore vivido unde, *159*. *161*. Contagioſa quando ſepelienda, *364*. *372*. cur Cremanda, cur ſepelienda, *1024*. Cremanda cur à Rom. uncta, *1023*. Cremare an veteris inſtituti fuerit apud Rom. *1023*. cur non Cremarunt Ægyptii, *1018*. cur Cremarunt Romani, *134*. *738*. *762*. *1035*, quando Cremarunt Romani, vel ſepeliverunt, *1023*. Curare an Medicorum, *992*. Crucibus conſpicua malum portendunt, *332*. an Dæmon aſſumere & movere poſſit, *443*. *487*. *777*. *956*. an à Dæmonibus frequententur, *575*. *815*. Damnatorum ad mortem an à Judæis ſepulta, *253*. Decollatorum an flaccida, *432*. Evehantur potius peſte mortua quam exportentur, *365*. Examinantur ab Angelis, *124*. cur Exſiccarunt igne, *976*. an Fragrent amœnum quid, *628*. ſqq. *637*. unde, *634*. *665*. *670*. Frigore extincta mire intumeſcunt in calido, *240*. Hieroſolymis non admittebantur aliquò transferenda, *343*.

Ignotorum funeranda collatitia viatorum ſepultura, *138*. Incorruptibilia an dentur, *944. 947. 948.* unde, *969.* an Inficiant corpora viventia, *345. 363. 364. 368.* Inhumata, præſertim humana, peſtem excitant, *353.* unde Intumeſcant, *238.* quomodo Lapideſcere queant, *1191.* an Luceant, *680.* unde, *703.* quomodo Magi illæſis cryptis devorare poſſint, *130.* Magicis actionibus inſerviunt, *(122.)* an Moveant ſe etiam ſub terra, *455. 476.* cur Navi ejiciantur, *364.* non Pallent omnia, *158. 159.* ſunt Peccatores impœnitentes &c. *(10.)* Perennant quot modis, *944.* Petrificata, *1137.* ſunt Picturæ, *(7.)* an & unde Pondere augeantur, *420.* Pulmonibus privata & ſubmerſa, an nunquam emergant, *407.* cur Putreſcant citius æſtate defuncta, quam hieme, *857.* unde Recaleſcant, *444.* unde Redeant ad relictos, *135.* Reperta in ſylvis &c. diligenter inſpicienda, *338.* unde Rigeant, 429. 431. Rigida an iterum molleſcant, 446. in quæ Sævienda, 138. Sagarum ſepulta an eruenda & ſupplicio afficienda, 140. Sangvine vacua diutius incorrupta ſervantur, 845. 850. an Sarcophagi prono in terram vultu ſepulta, 125. diu Sepulta an ad anatomiam revocanda, 347. quomodo Siccarunt Ægyptii, 976. Sonantia unde, 115. an Sonum edant, 132. 181. Spirant & exſpirant, (53.) an Spumare poſſint, 189. an Sudorem ſangvineum ſtillare potuerint, 531. Taurorum cruentant ad interfectorum præſentiam, 569. Terram fertilem reddunt, (118.) cur Terrorem incutiant, 575. 815. Vatitica, 491. Venenata an ab aliis differant, 321. Venenatorum an aperienda, *ib.* an Verminent, 933. cur non Veſicent ranunculus, apium &c. 233. Veſtes ſuas devorantia an affinium mortem ſignificent, 117. an Veſtes ſuas devorent, deglutiantque, 116. Violenta morte extinctorum an contagioſa, 346. Uncta ad infamiam, 1037. Urbium, (7.) *Vultum* quandoque retinent, quo mortui, 153. 166. Vultum novum quandoque recipiunt, 166. unde, 167. 168. ſqq. *cur Condierunt* Ægyptii, 738. 1018. Chriſtiani, 1036. Veteres, 1035. *Contagioſiora viventibus* unde, 370. quando, 371. *Cruentant* quæ, 558. 597. quando, 596. *Magorum* Aves non attingunt, (105.) an Flectantur rigentibus aliis, 446. *Morbo* defuncta nullarum ſunt virium in medicina, (85. 112.) conf. *Mumia.* Maligno enecta an contagioſa, 363. 366. *Peſte enecta* cur aves & bruta carnivora non attingunt, (105.) 376. an remittente peſte rigere incipiant, 445. *Peſtifera* ſine noxa Aperta, 364. 367. an venena ejaculentur, 364. 366. *Submerſa* unde intumeſcant, 408. *Supernatent* quando, 409. unde poſt aliquot dies, 406. 420.

420. 421. an *Serpentes progignant*, 907. 909. quomodo, 910. ſqq.

Cadavere humano nil fœdius, nil horribilius, 826.

Cadaveribus Cibos apponunt Americani, 127. Ethnicorum Chriſtiani non inhiant ad magiam, 1043. an Loquelam Diabolus conciliare queat, 184. cur Pili creſcunt morte violenta &c. extinctis, 18. Regiis cur Judæi aromata injicientes incendebant, 348. Sonantibus an caput bipalio amputandum &c. 135. 139. *Maculæ* quibus, 328. unde, 327.

Cadaveris Cruentationem an juvet aër ambiens, 540. conf. *Cruentatio*. Frigiditas quanta, 427. Partes an æquivoce ſic dicantur, (85.) Ruptura quomodo vitetur, 242. inſtar Venuſtus es, 164. *Forma* an ſit, (89.) an aliqua ſpecialis datur, (88.) *Tactus* morbos ſanat, (112. 114.) unde, (114.) Noxam fert, (121.) 362.

Cadaveroſa facies, (8.) 157.

Cadaverum Exhalationes late per aërem ſe diffundunt, 346. Fœtor ſtomachum ſubvertit unde, 362. Fragrantia an divinum quid, 636. Mollities unde & an malum portendat, 445. Nigredo an ſemper venenum aſſumtum ſignificet, 320. Pallor quandoque in ruborem, quandoq; in nigrorem migrat, 161. unde, 161. Sagarum Truncatio an peſtem coërceat, 139. 141. Spuma quid, 189. *Conditura* Ægyptiorum, 1008. an Ciceronis tempore Romæ nota, 974. conf. *Conditura*. *Motus* unde, 476. 485. 487. an ſupernaturalis, 447.

Cadenti ab alto manſit muto erectus ad mortem usque, 303.

Cadere Bello, (5.) quo reſpectu Homo dicitur, (*ibid.*) *eſt* Mori, (*ibid.*) Naſci, (6.)

Cadmia nativa vid. *Fliegen-Waſſer*.

Caiciæ hæreſis quæ, 343.

Cain an Abelem occiderit, 598. cur Fugitivus factus, 584. an Seipſum occiderit, 598.

Calcaria Gallorum an transplantari poſſint, 275.

Calce cur ſepulchra notabantur, 343.

Calceo occiſi averſim, vel in hujus pectore, poſito, an occiſor evadere nequeat, 622.

Calceus S. Thomæ oſculandus præbetur, (139.)

Calculi Arthritidis nodi facti, 1085. Cauſa efficiens, 1159. 1161. conf. *Calculorum Cauſæ*. Cibi loco deglutiti, 1156. Crocodili, 1126. 1129. Excluſi cum ſono, 1109. non Generantur in corpore mortuo, 1162. unde in Homine, 1069. 1071. 1150. Inteſtinorum an dentur, 1101. Materia an Mucilago, 1162. conf. *Calculorum Materiæ*. an in Meſenterio, 1101. in Narium tubulis, 1090. unde in Ovibus ceteriſque animalibus, 1153. Partus monſtroſi microcoſmi, 1151. in

Pene

Pene, 1112. an in Peritoneo, 1100. in Pulmonibus, 1093. 1126. in Secundinis, 1114. in Teſticulis, 1112. in Vaſis Seminariis, *ibid.* Venæ Sectione emiſſi, 1115. in Venis & arteriis, 1095. 1132. in Urina extemporanea concretio, 1170. an in Utero, 1113. *an in corde*, 1094. Cervino, 1118. *Renum* an ab aëre indureſcant, 1186. Contracti ex obverſo ad ignem tergo, 1159. Magnitudo, 1104. Πολυμορφοὶ, 1103. *Veſicæ*, 1105. 1126. Exſectio, 1108. Ingentis ponderis Urinam non impedientes, 1106. Pondus, 1105.

Calculo Favet omnis pars corporis humani, 1082. ſeqq. an Medeatur Lapis porcinus, 1125. an Obnoxii, qui vino utuntur, 1167. *Laboranti* Inflatur corpus, 238. an & unde Penis rigeat, 303.

Calculorum Cauſæ, 1152. Color varius unde, *ibid.* Cruciatus gravisſimi, 1106. Geneſis quomodo, 1166. conf. *Duelech.* Materia, 1069. 1071. 1151. *Veſicæ* Color diverſus, 1109. Durities, 1109. Ejectio, 1108. Numerus, 1107.

Calculos in corporibus an plantæ ſaxifragæ frangant, 1071.

Calculus quid, 1153. ex Alimentis quomodo, *ibid.* an in Aurium meatu generari posſit, 1090. an à Calore gignatur, 1159. 1161. an in Cerebro generari posſit, 1089. 1117. in Cerebro Gallinæ, 1126. in Digito, 1085. conf. *Lapilli*, *Lapides*. an à Frigore gignatur, 1160. Lanuginoſus, 1104. Mechanice quomodo reſolvatur & componatur, 1165. 1168. Membranis incluſus, 1104. in Oculis, 1089. an Pane gignatur quotidiano, 1155. unde in Renibus frigidis, 1160. in Sangvine, 1114. Scroti civis, 1112. Ureterem obthurans, 1112. Uteri è gravida exploſus, 1114. è Vulnere in ingvine, 1084. per Vulvam excretus eſt ſingularis virtutis, 1113. *Veſicæ* unde, 1111. 1167. an Agglutinetur aliquando, 1108. & Renum an omnis frangi queat, 1109.

Calent cadavera naturaliter, 443. 446. 605.

Calida permanentia cadavera, 443. & humida facile putreſcunt, 845. & Sicca difficulter, 961. 991.

Calidiorum uſus dentibus noxius, 205.

Calidum unde naſcatur, 408. *nativum* quid, 830. an Lux, 682.

Calidus & ſiccus aër putredinem impedit, 969.

Callimachi Epigramma Balbinianum, 434. Patris declamatio Heinſiana, 433.

Callimachus in prælio interemtus perſtitit, 432.

Calor an Calculum generet, 1159. 1161. an Corpus & animam uniat, (57.) Externus an mortuis vitam reddere posſit, 491. & Frigus an lapides generent, 1139. an in ignem urentem tranſire posſit, 687. 838. Conf. *Ignis internus hominis*. an Lapides

pides generet, 1139. 1146. Nativus ſemel abolitus reſtitui nequit, (95.) an Odorem excitet ſvavem, 646. Permanet in febre extinctis, 444. an in Putredine, 838. 444. 715. an à Putredine excitetur, 445. an Putredinem producat, 857. Renum unde, 1160. Solus an lapidum materiam mutare poſſit, 1146. *an Cauſa* Concoctionis, 713. interna calculi, 1161. *Putredinalis* eſt nullarum virium, 19. 923. an Vitam in inſectis excitet, 923.

Caloris Reliquiæ an in Cadavere, (91. 106. ſqq.) 18. 327. 443. Vis aliqua pilis congenita eſt, 20.

Calvaria ſaxea, 1054.

Calveſcere in homine quid, 22.

Calvi cur non Ægyptii, 972. Bacchi comites, 78. Mœchi, 79. quandoque Pilos recipiunt, 80.

Calvities unde, 25. 28. 78. ſqq. an ſolo Attactu capilli cadaveris introducatur, 84. Cultura capillorum nimia olim inducetur, 38. 80. Defrondationi arboris comparatur, 22. an Naturalis detur, 78. Pilorum mors, *ib.* à Spectris, *ibid.* Turpis, 82.

Calx & creta quomodo in Podagricis, generentur, 1085. an Sal habeat fixum, 868. *Viva unde Cadavera* abſumat, 868. à putredine ſervet, 990.

Campanæ urinatoriæ, (44.)

Camphora cadavera ſervat à putredine, 996.

Campi Elyſii quid, 743. ubi, *ibid.*

Cancer excernitur, 904.

Cancri ſunt Animæ apparentes, *820.* Lapideſcentes extra aquam, *1186.* Putrefacti lucent, *677.* Saxei, *1054.* quomodo in Sepulchra veniant, *919.* in *Sepulchris* ſe nutriunt, *ibid.* Subterranei *ibid.*

Cancrorum Lapilli vid. *Lapilli cancrorum.*

Candela ex ſevo humano theſauros detegit, (*123.*)

Cana puella, *66.*

Cane rabioſo morſi latrare volunt, pollent ſagacitate venatica, *817. Morſorum* Carne abſtinendum, *375.* urina figuram illius unde referat, *817.*

Canes cur à cadaveribus contagioſis arcendi, *375.* an Caneſcant, *62.* cur Chirodecarios oderint, *591.* Coluntur ab Ægyptiis, *1017.* cur Mortuorum aliorum cadavera fugiant, *362.* cur in Rabiem agantur ante Peſtem, *353.* Ululantas an ſpectra videant, *114.* Domino moriente, procul abſentes, an per Sympathian commoriantur, (*101*) cur Lingunt feces infantum, *674.* an in Vulneribus creſcant, *818.*

Cani Infantes, *62.* Juvenes, *65.* pueri, *64. 66. ab Ortu, 62.* unde, *62.* in Pube, *ibid.*

Canis Antrum, vid. *Antrum.* Æneus à Vulcano fabricatus in lapidem mutatur, *1181.* Corde exemto vociferatur & progreditur, *467.* Rabie percitus unde cognoſcendus, *884.*

Canitiei Cauſa interna quæ, *66.* ſqq. Cauſæ externæ, *72.* ſqq.

Canitiem non admittit atmoſpheræ puritas, *71*,

Canities unde, 53. 62. 68. an Avibus quoque conveniat, 86. Ceſſans ceſſante cauſa, 66. 68. 74. Ergini, 64. Hæreditaria, 65. an Homini ſoli competat, 61. an ex Imaginatione, 62. 69. Lumen & ſplendor, 67. an Morbus pilorum, 74. Naturalis & morboſa, 68. Præcox, 64. Regionalis, 71. unde Senibus, 68. Straminis & fœni differt à pilorum, *ibid.* an Succeſſive inducatur, 63. cur? 64. *Repentina* ſine cauſa, 66. ex levi cauſa, 66. ex metu & terrore, 69.

Cannabis an Aphrodiſiacum, 300. Folia arida ebrietatem conciliant, *ibid.* an Inſitione à brutis pilorum loco produci poſſit, 85. Semen comeſtum deſipere facit, 300.

Canonizandi poſt mortem miraculis clari ſunto, (132.).

Canorum præmature exempla, 65.

Cantat dulcè moriens Semenda, 226.

Cantharide ſcorta fœtum tenellum ejiciunt, 299.

Cantharides comeſtæ an carni ſplendorem afferant, 700. Priapismum excitant, 299.

Chantaridum pulvere ſcorta pro philtris utuntur, *ibid.*

Canum & album differunt, 62.

Canum Figuram cur Sagæ induunt, 128. odorandi vis maxima, 114. Sectionibus an Splenetici fiant Sectores, 346. *Mortuorum* Fœtor peſtem pellit, 354. Oculis unde imagunculæ, 176. *Ululatus* unde, 114. 352. 375. an mortem alicujus prænunciet, 110. 352. conf. *Canes ululantes.*

Capillamentorum crines unde ſint, 10.

Capilli quid, 21. Ægrotorum & ſenum cur magis creſcant, quam aliorum, 18. Albi, Flavi, Nigri, Ruffi unde, 7. 53. 56. 60. ſqq. Breves & longi unde, 31. an in Cadaveribus creſcant, ſicut muſcus ſuper lapidem, 19. Cocti gelatinam profundunt, aut in oleum fatiſcunt, 13. ſq. Colorem mutant in Cadaveribus, 16. 83. unde, 84. an Creſcant in ſenibus, 274. quid Deſignent, 4. Equorum an in angves mutentur, 75. 916. an Excrementum, vel Excrementicius vapor, 11. ſq. 19. 23. Mortuorum morbo acuto &c. Morbum facile transplantant, 10. an Perennent in Cadaveribus, 4. 14. an Plantæ, 22. Putredini non facile obtemperant, 5. cur? 13. ſq. an Stellæ microcoſmi, 4. Vitam quam vivant, 20. ſq. 23. Vivi & mortui, 9. Vivorum abſciſſi à mortuorum diff. (85.) conf. *Coma, Crinis, Pilus. An in Cadaveribus* Creſcant, 15. unde, 47. Naſcantur, 15.

in Capillis mortuorum mira, 4.

Capillis occiſi cur occiſor abſtergit gladium, 568. Vis Mineralis magna, 702.

Capillorum Color varius unde, 7. Dignitas, 3. ſq. Generatio ſecundum Veteres, 10. Incrementum an teſtetur de calore reſiduo in cadavere, (106.) Materia, 11. 27. 30. Nutrimentum, 11. 26. 274. *Cultura nimia* in

in Calvitiem tandem abit, 38. 80. Canitiei cauſa, 72.
Capillos quis Reſecet Enocho in Paradiſo, 270.
Capillus coruſcans comtus, 691. unde, 702. 707. 717.
Capita Ægyptiorum cur duriora Perſarum, 972. Aperire Principum in conditura non eſt moris, 1030. Aperiri an venerationis ergo juſſum, 972. Flammantia, 689. Germanorum unde olim dura, 972. Piſcium fulgentia, 677. 704. Sancti unius multa, (140.)
Capite ablato an & unde quis progredi poſſit, 461. Vita trunco maneat ſuperſtes, 478. 479.
Capiti cur honorum inſignia eſſe volunt, 4.
Capitibus Chriſti & Sanctorum cur Pictores radios addunt, 680. Humanis ornatum veſtibulum, (122.)
Capitis Abſciſſi motus qualis, 480. Lotio frequens canitiei cauſa, 72. Pili cum barbæ pilis non ſemper conveniunt, 31.
Capitum occiſorum apertio nequaquam negligenda, 339.
Caponibus unde cornua, & an ſint, 276.
Cappucini Morientes cur non ſudant, 502. Stoici cenſentur Chriſtiani, *ibid.* Sudorem cur difficulter emittunt, *ibid.*
Capra cornu in crure gerens unde, 276.
Capræ Carnes in rogo hominis toſtæ an comitialem pellant, (120.) an Reſpirent per aures (37.) *Saltantes* quid, 708. unde, 708.
Capreoli Perſici, 1119.
Caprimulgi quid, 119. cur ſic dicantur, *ibid.* an dentur, 119,
Captivi cur mactati ad ſepulchra fortium, 610.
Captivitatis æternæ ſignum ap. Turcas, 311.
Caput an Amputandum bipalio cadaveribus ſonantibus, 135. 139. Crevit cujusd. Luna creſente, 390. Hominis ſaxeum effoſum, 1054. 1133. Orens ſvaviſſime, 630. Parit mulier cum ſerpente, unde, 912. Piloſum unde, 12. Princeps membrorum, 4. cur Rotundum, *ibid.* Suſpenſæ ſeparatur anui, unde, 258. Suſpenſi fulget, 680. Th. Mori cur decoctum, 679. Tumidum poſt mortem, 165. *Amputatum* magis Floret, 679. an Loqui poſſit, 182. 463. 483. an Morſu terram petierit, 182. 462. an ſe Movere poſſit, 462. 464. Piſcis Thalb nec moritur nec coquitur, 473. Sancti cujusd. cum trunco redunitur, 475. Viperæ poſt tertium diem mordet, 464. *S. Johannis Bapt.* cur non cum corpore ſepultum, 475. Cruentat, 563.
Caramanni toto corpore hirſuti, 34. 37.
Carbones Igniti olla clauſi an accenſi maneant, 100. juniperi an per annum conſervari queant. 99.
Carbonum nigredo unde, 60. 706.
Carbunculus ex nitro lucens, 809.
Cardanus Hieron. Capillitio nigro & criſpo naſcitur, 48. Ecſtaticus voluntarius, (25.) Odoris eſt varii, 640.

640. Pactum cum Diabolo habuit, (25.)
Cardiacorum cor an incumbuſtibile, 225. 231.
Cardialgici revireſcentes, (17.)
Cardui terrent milites, 801.
Carmina cedro limenda cupreſſo aſſervata, 994.
Carmine an Fœtus in utero retineri poſſit, 269, Pindarus mortuus celebrat Perſephonem, (149.)
Carne Hiſpanorum cur Indi frui noluerunt, 381. ſui generis veſci noxium, *ibid. Humana* veſci noxium, *ibid. Sagæ utuntur* ad ſacra peragenda, 130. in Ungventis Magicis, 129. 875.
Carnem à putredine ſervat clavus cupreus, 979.
Carnes Beſtiarum an nutrimentum ferant, 382. Capræ in hominis rogo toſtæ an pellant morb. comit. (120.) unde Concoctu quædam difficiliores, aliæ faciliores, 394. Fulmine tactorum an venenatæ, 377. an Graves dicendæ, 394. aliæ Graviores aliis, 394. unde 394. 408. Humanas appetunt Dæmones, 103. cur Indurantur ſale, 985. quæ Leviſſimæ, quæ validiſſimæ, 394. Morticinæ cur in ſacris prohibitæ, 374. Ovium in Gallia cur Roſmarinum redolent, 655. cum Pluvia & Nive ceciderunt, 960. Salitæ cur ponderibus gravantur, 1019. Sanctuarii nunquam fœtebant 945. 947. Venenatis veſcentium an noxiæ, 379. Veneno, vel venenatis ſpiculis enectorum an edere liceat, 378. Virorum tantum devorat hyæna, 123. Vituli recentes mactati aëris injuriis laceſſiti &c. tremunt, 492. *Animalium* caſſiâ fiſtularia paſtorum, noxiæ, 380. à lupis jugulatorum cur ſvaviores, 33. *Contagioſorum* an ſine noxa comedantur, 372. ſq. quomodo ad eſum præparandæ, 373. *Venenatorum* an edere liceat, 378. in medicina adhibentur, 378.
Carnibus in putredinem vergentibus nil pernicioſius, 373. Putrefactis in propinquo poſitis an cereviſia corrumpatur, 383.
Carnis Vervecinæ eſus homines contagio inficit, 373.
Carnium cibi ad putredinem diſponunt, 871. Eſu abſtinentes an diu vivant, *ibid.*
Carnivora bruta à cadaveribus contagioſis arcenda, 375. unde peſte &c. mortua animalia vitant, 376. 377.
Caro quid, 936. unde fit, 32. 553. Aprorum in Pamphilia unde venenoſa, 380. Bubula quomodo cito percoquenda, 854. Cadaverum brutis carnivioris erepta efficacior ad ſagarum uſum creditur, 129. Canis rabidi ſalita an ejusd. morſum ſanet, 376. Caprina ſudorem reddit graveolentem, 650. Cervina in artocreationibus ſervata, an in ὀχεία cervorum putreſcat, 95. 101. 653. unde, 872. Foſſilis an detur, 960. Frigida an & unde levior calida, 408. Hominis & Suis per omnia ſimilis,

(108.) Infumata unde tam diu durat, 163. Leonina an minus putreſcibilis, 853. Leporina fumata unde curat dyſenteriam, 588. Lucens ſplendide in macello, 676. unde, 700. 706. Meteorica imputreſcibilis, 960. Ovis à lupo diſcerpta unde facile putreſcat, 853. Pavonum an & unde putredinis expers, 961. ſq. Plantæ pedis febricitantis alligata, unde ſtatim putreat, 858. Rabioſi animalis comeſta rabididos facit, 375. Suis morboſæ noxia, 373. an è Terra naſcatur, 490. 959. Venenatis ſpiculis enectorum an ſapidior, 378. Viva an & cur citius mortuâ exuratur, 232. Urſorum an latebrarum tempore extumeſcat in vaſis, 95, 101. *Ferina* fatigatorum cur aliâ citius putreſcat, 254. & Avium putredinis expers, 962.

Caroli Burgundici corpus frigore valde intumuit mortuum, 240. V. Imper. Corpus incorruptum, 952.

Carolus M. an veneficio adactus cadaver amaſiæ amare, 261. Sedens ſepultus, 448.

Carotides oſſeæ, 1080.

S. Carpus ſuſpenſus an riſerit, 186.

Carteſius Platonizans, (84.)

Cartuſiani monachi unde orti, 182.

Carunculæ caniformes an in urina hydrophoborum, 817.

Caryophilli uno ſtirpe diverſos profe-runt flores, 54. unde, 56.

Caryophillum aromaticum lapideum, 1053. in rene, 1103. unde, 1064.

Caſei comeſtio an hæmorrhagiam ſiſtat 594. Formam refert lapis veſicæ caninæ, 1127. Noxa, 1155. cur non Verminant hieme, 934.

Caſeis putrefactis in propinquo cereviſiæ an ea corrumpatur, 383.

Caſeo ſolo vixit Zoroaſter XX. annos, 1155.

Caſeus Bonus quomodo, *ibid.* Dentibus noxius, 205. in Lapidem verſus, 1155. Vetuſtior unde Calculo inſerviat, 1152. 1154.

Caſſerius Julius qua ex re mortuus, 346. 348.

Caſſia fiſtularia paſtorum animalium carnes noxiæ, 380.

Caſtæ viginis genitalia poſt mortem incorrupta, 958.

Caſtaldi cadaver unde & cur flecti cœpit poſt rigorem, 447.

Caſtaneæ cur fragorem edant carbonibus impoſitæ, 245.

Caſtoreum cadavera ſervat incorrupta, 1001.

Caſtimonia ſervat pulchritudinem puellis puerisque, 145.

Caſtor & pollux quid, 708. unde, 708. an ſpectra, 794.

Caſtorum capita fulgent, 690.

Caſtra unde ſequantur vultures & aquilæ, 352.

Caſtratio ſalacitatis refrigerium, 294.

Caſu ab alto revivixere, (18.)

Catalepſis eſt affectus rarus, 438.

Cataleptici ſtant mortui, 435. ſq. 438.

Catebane manes quid, 135.

Catena aurea Jovis, 1209.

S. Catharina decollata an lac pro ſangvine fuderit, 623. an Oleum ſtillet, 937, Pontificiorum an unquam fuerit, *ibid.* Sedet, ſudat, 502.
B. Catharinæ ungves indies creſcunt 273.
Catti in ventriculo hominis, *904.*
Catuli formam referens calculus renis, *1103.*
Cauda aſini in reliquiis ſanctorum, (*139.*)
Caudæ animalium abſciſſæ ſe movent, *472.*
Caveis ferreis extincti, *1037.*
Cauteria cur adhibent medici, *312.*
Cedri Lignum imputreſcibile, ſervatque à corruptione, *993.* Succus defuncta ſervat, viva corrumpit unde, *996.*
Cedrium unde, *997.*
è Cedro cur Deorum ſtatuæ fabrefactæ, *500.*
Cedrus triplex, *999.*
Ceiloſen warum ſtecken ſie Dornen auff ihre Gräber, *123.*
Centaurius fluvius unde fœteat, *648.*
Cephalalgiæ remedium, (*121.*)
Cephalalgiam excitant pili canini, *81.* Vermis, *883.* *Calculi* in Auribus, *1090.* in Cerebro, *1086.*
Cera cadavera ſervat incorrupta, *1004.* Facum ſepulchralium an miraculoſe ſanent, *673.*
Ceratum an hæmagogum, *527.*
Cercopitheci ſpeciem refert nux indica, *1062.*
Cercopithecus moſchum fragrat, *638.*
Cerebri defectus an mortem ſtatim afferat, *479.* Odor ſuavis unde, *644. 666.*
Cerebro Exemto ranæ ſtatim expirant, *466. 479.* Virtus magna mineralis, *702.* *an Aër* communicetur per aures &c. *415.* Connatus, *ibid.*
in Cerebro an calculus generari poſſit *1086. 1117.*
Cerebrum Abundat rem Veneream non exercentibus, *28.* unde Album, *964.* in Aquam ſolvitur poſt mortem, *1014.* Cochleas habet, *903.* in Cochleas mutatum minutiſſimas poſt mortem, *1131.* an Creſcente Luna augeatur, *389.* Humanum diverſum eſt à brutorum, *1014.* Lucens, *676.* Movetur cranio exemtum, *466. 479.* an & quomodo per Nares educatur, *1008. 1013.* an Nutrimentum capillorum, *28.* ſq. Paſſeris contra impotentiam remedium, *382. 588.* in Puteis unde diu ſine putredine, *965.* non facilè Putreſcit, *911. 964.* Rabioſo cani mortuo per nares effluit, *192.* an Scorpiones in eo naſci poſſint, *903.* an Semen humanum miniſtret, *28. 146.* Siliceum humanum, *1058.* an & unde Vermes habeat, *882.* *Bovis* Marmoreum, *1131.* Saxeum, *1130. 1183.*
Cerevisia quid, *1158.* an Corrumpatur caſeis & carnibus in propinquo ſitis, *383. 875.* Lupulata an calculum gignat, *1158.* an Turbetur hordeo florente, *95, 101.* *Noxia* Alba cur, *1158.* ex Aquis incruſtantibus, *ibid.* Focha, vel Fockhan renibus & veſicæ, *ibid.*

Cerevisiæ cur funeratorum oſſa incoquuntur, (*121.*) Vapores accendi poſſunt, *716.*
Cervæ Abortum non faciunt, unde, *1119.* Lapis in vulva unde, *1129.* unde Pariant velocisſime, *1119. 1129.*
Cervi à canibus cur non tanguntur, *832.* os de corde an creſcente Luna grandius, *389.* Priapus utiliter adhibitus in morbis mulierum, (*118.*) Sangvis cur non ſtatim concreſcit, *550.* & ſerpentum Antipathia, *1119.*
Cervicapra, *1119.*
Cervina caro vid. *caro cervina.*
Cervis os in corde, contra venena, *1078.* *Fel* deeſt, *832.* an in inteſtinis, *ibid.*
Cervorum Agmen exercitum fugat, *801.* Lacrymæ an lapideſcant, *1117.*
Cervus tibiam Og ingreſſus in ea diem oberrat, *281.*
Cete corpora poſt mortem ſub aquis rumpuntur, *246.* Putreſcit facile, *846.*
Ceti trucidati genitalia puncturis tentantur, tremunt toto corpore, *493.*
Chaomantia quid, *115.*
Characteres in incantata conſpicui, *339.*
χαρίεις ὥσπερ νεκρὸς, *164.*
Chartis luſoriis ludentes ſic conſpiciuntur mortui, *437.*
Chemica unde odorem habeant, *632.*
Chemici in thermis unde non merguntur, *405.*
Chemicorum opera circa quod verſatur, *1070.*
Chernites lapis ſervat à putredine, *990.*
Chilum an juvet bilis, *832.* ſq.
Chilus an fibras habeat, *552.*
Chinenſes cur nulla patiuntur effodi metalla, *324.*
Chirurgia curtorum, XXCIV.
Chirurgorum obſervatio in ſcarificatione, *312.*
Chirurgus incaute venas aperiens fugit peſtem, *153.*
Chloris quæ & unde ſic dicta, *ibid.*
Chloron, ſ. Chloroſis quid, *157.* obfuſcat ſplendorem in Virginibus, *149.* unde, *ibid.*
Chordæ contrariorum animalium in duobus inſtrumentis pulſæ rumpuntur, (*105.*) ex viperæ nervis pulſæ abſterrent mulieres, *ibid.* *ex inteſtinis* Lupinis pulſæ fugant oves, *ibid.* Vulpinis fugant gallinas, *ibid.*
Chriſti capiti cur radii appinguntur, *680.* Clamor in cruce, *483.* Corpus in ſepulchro an divinæ perſonæ conjunctum, (*86.*) Crucifixi ſtigmata retulit infans poſt mortem, *340.* Nomen Chriſtiani manibus imprimere ſolebant, *310.* Sudorem ſangvineum nonnulli negarunt, *528.* Vulnera an fragrantia excelluerint, *628.* *Sangvis an* ſeroſus, crudus aut tenuis fuerit, *529.* naturaliter ex latere à morte fluxerit, *567.* *Sudor ſangvineus an* naturalis fuerit, *528.* verus fuerit, *ibid.*
Chriſtiani nota ſervorum fugitivorum notabantur, *311.* olim ad ſepulchra adorabant, comedebant, baptizabant, S. Cœnam adminiſtrabant, *137.* Signaculo crucis in Baptiſmo notantur apud Indos &c. *310.*

Chriſtianos Magiæ inſimulant Turcæ, *1043.*

Chriſtiernus Rex Dan. manum ſangvine plenam affert ex utero, *533.*

Chriſtophori M. dens quantus, *210.*

Chriſtus qua virtute miracula fecit (*129. 153.*)

Cibati unde leviores famelicis, *400.*

Cibi an calculum gignant, *1155.* conf. *Victus.* Sapidiſſimi ſunt corda hominum viventium, *131.*

Cibo & potui an inſint tartaria, *1069. 1073.*

Ciborum ingluvies unde? (*50.*) odorem, & ſaporem reddunt caro, ſangvis & urina, (*67.*) *650. 655.*

Cibos cur ſepulchris apponunt Americani, *127.*

Cibus conf. *Alimenta. Eſſen.*

Cibus an carni afferat Putredinem, *871.* Splendorem, *700.*

Cicadæ decollatæ canunt, *462.* unde, *483.*

Cicatrices cur pilos protrudunt equis & aſinis à morſu lupi inflictæ, *33.* an & cur Pilis deſtituantur, *32.*

Cicatricum faciei diſtinctio, XXCI.

Cicatrix unde fit, *32.* à Miniſtro divino abſit, *88.* Naſi omnium maxime deformis, XXCI.

Ciceres unde quandoque nulla arte macerari poſſunt, *1071.*

Cichorium dulce, natali loco hirſutum hirſutiem Napoli deponit, *38.*

Cicindelæ unde naſcantur, *717.* cur tantum noctu lucent, *719.*

Cicindelarum lux unde, *717.* an ardeat, *689.*

Ciconia an Autumno in loca calida migret, *1223.* Imago reſurrectionis, *1222.*

Cicutæ uſus. (*16.*)

Cimices in Calvaria, *992.*

Cinere Bufonum an hæmorrhagia ſiſtatur, *546.* ex *Cinere* humano, &c. an homo &c. poſſit per Chimiam produci, *782.* ſq.

Cineres Animalium alia ejusd. ſpeciei reproducunt, *1217.* Conjugum poti Symbolum amoris conjugalis (*120.*) Horologio inſerviunt, (*ibid.*) Humani vitro nobilisſimo inſerviunt, *975.* Plantarum ſati alias ejusd. ſpeciei exhibent plantas, *1216.* Sagarum curant vulnera ab iisd. illata (*118.*)

Cinerum translationes ſanctorum Papæi ab Ethnicis habent, (*146.*)

Cinnamomum ſiccum demum ſuaviter olet, *665.*

Cippus Genutius Cornutus, *277.*

Circulatio Sangvinis quando incipit (*40.*) absque Reſpiratione contingit, (*40.*) ad Vitam animalis perfecti neceſſaria, (*36.*)

Circulio vomitu ejicitur, *992.*

Circulum ſcit facere natura, *524.*

Cirrhus villoſus trium fere ulnarum ex vulnere capitis, *33.*

Ciſſites, *1053.*

Cithariſtriæ Bononienſis cadaver à Diabolo circumductum, *488.*

Citiberbes an dentur, *38.* conf. *Barba.*

Cladem urbis vel cœnobii Sepulchrum B. Euphemiæ lapidis pulſu notat, *110.*

Clamor Chriſti in cruce, *483.*
Clamorem edunt cadavera, *124.*
Clamores an audiri poſſint capite reſe-ƈto, aut corde extracto, *480.* unde, *483.*
Clavicula in calculo veſicæ, *1110.*
Clavus ex tumba lignea trunco arboris impactus, an eam ſterilem reddat, (*121.*)
Cleopatra cur aſpide uſa, *338.* cur Aſpidem brachio non pectori applicuit *ibid.* qua Morte Mortua, *ibid.* Proſtibulum ſ. nunquam Virgo, *652.*
Cliſtere ungvinis Cedrini an inteſtina extrahi posſint, *1016.*
Cloacarum purgatores cur ægre peſte Invadantur, 354.
Clunes cur à coitu ſubſideant, 147.
Clypei loco Barba, 48.
Clypeus Michaëlis Arch. Ang. (139.)
Coccarum grana, ova vermiculorum, 506.
Cochleæ formam referens Calculus Renis, 1104. 1111. in Cerebro inventæ, 903. unde ſvaviter olentes, 656. In veſica inventæ, 1111.
Codrus Virgilianus quis, 243.
Cæci mortuis annumerantur, 8. habent ſex ſenſus, 57. quomodo Tactu de colore judicare poſſint, 57.
Cæcitas an ex Coitu, 148. Plicæ Polonicæ abſcisſionem ſequitur, 76.
Cœlum cuique rei eſt in ſe ipſa, 930. ex Lapidibus eſt compoſitum, 1187.
Cœmeteria cur Conſecrabantur, 126. Cur non Turgent ab ingeſtis Cadaveribus, 937. 939.
Cœmeteriis martyrum multum honoris à DEO tributum, 111.
In Cœmeteriis olim Chriſtiani Sacramenta adminiſtrabant, 137.
Cœmeteriorum Nitrum ad varios morbos utile, (122.) Terra contagium tegit, (*ibid.*) facilius Putrefacit, quàm pura, 865. unde, 866.
Cœnæ extemporaneæ, 804.
Cæpæ decreſcente Luna creſcunt, 388.
Cœrano naufrago ſuccurrit Delphinus, (102.)
Cœrulei pili an dentur, 51.
Cogitabundus Socrates uno gradu diem & noctem ſtetit, (21.)
Cogitat vi propria ſenſitiva humana, (61.)
Cogitationes an longisſime à ſe invicem diſtantes per ſympathiam communicare poſſint, 94. 101.
Cogito ergo ſum, enervatum, *(61.)*
Cognitio Diabolorum quanta, (156.) Futurorum & præſentium, in diſſitis locis contingentium, unde animæ in ecſtaſi conſtitutæ, (28.)
Cognomina familiarum Græcis non fuerunt, (125.)
Coiens cum aſino Vir an Petrefactus, 1199.
Coitu totum corpus intumeſcit, 146.
In Coitu ſudor ſangvineus provenit, 516.
Coitus Medetur morbis pituitoſis, 150. Noxius maxime cum uxore infecta, 366. Præmaturus longævitati noxius, 214. Purgantia urgent, 297. à Purgantibus exercitatus, male cedit,

dit, 297. cum Sagis à Satana exercetur à Satana cadavere aſſumto, 487. *cum Mortuis* Innoxius, 363. Abominabilis, 260. 366. graviter à DEO punitus, 366. puniendus, 261.
Colica flatulenta quanta poteſtate, 237.
Collum an à primo coitu intumeſcat, 145.
Color pennarum varius unde avium, 55. XXCVI. Vividus cadaveris unde, 159. An Sanctitatis documentum, 159. 162. *Capillorum* mutatur in cadaveribus, 16. XXCIII. *Varius* unde, 7. 52. 56. ut plantarum, 50.
Colorem Morte non Mutantia cadavera, 158. ſeq. Viridem aureum cœruleum cur non admittunt quadrupedia, 50.
Colores quid, 57. Cujusvis rei unde, 56. Diverſi animarum unde, 747. Floribus inducendi modi, 57. Svaves qui, 52. Tactu judicans, 57.
Coloris Pilorum mutatio, in Album unde, 33. Embryonis in utero mortui unde, XXCVI. Plantæ in die mutatio varia, 54.
Columbæ ſpecie apparent animæ, 758.
Columbam referens lapis, 1053.
Columbarum pennæ verſicolores unde, 58.
Columbino ſtercore domus conflagratur, 445. unde, 714.
Columbinus fimus an à peſte tueatur, 354.
Coma Germanorum olim rutila, 6. cur? 7. Longiſſima reperitur in Indis Inſulæ Formoſæ, 47.
Comæ Ambroſiæ, 636.
Comedebant, olim Chriſtiani ad ſepulchra, 137.
Comedendo non ſaturantur Gulonis pelle induti, (101.)
Cometæ an animæ Illuſtrium, 766. 769. Ethnicis fuere Dii, 767.
Comitialis morbus an Pellatur carne capræ in rogo hominis toſta, (120.) Sanetur carne feræ ferro homicidæ interfectæ, (*ibid.*)
Commodus Imperat. flagitioſus, 290.
Conceptio an ſtatim poſt coitum contingat, 878. Tubaria, 1195.
Conchæ in marmore, 1142.
Conchilia an cum Luna creſcant & decreſcant, 388. unde odoramenta reſipit, 655. Teſtacea unde, 1155.
Conchiliis nutritus porcus axungiam ſapit, 67.
Concio funeb. LXI. annos mortuo habita, 954.
Conciones non habendæ in templis ubi ſepultura peſtiferorum, 365.
Conclavia cur à Lunæ ſplendore muniendа, 861.
Concoctionem an bilis juvet primam, 833. an calor magis, quàm acida adjuvent, 713.
Conditura Cadaverum an Ars, 1015. unde Ægyptiis nota, 1018. Bilſii, 986. 1032. Blancardiana minus ſumtuoſa, 1034. Brutorum cur inſtituta, 1047. Clauderiana an cum Bilſiana componenda, 1034. Deſcribentes, 992. ſine Eviſceratione & ſectione, quomodo, 987. Hornii Bil-

Bilſiana melior, 1033. Inſervit uſui Politico, 1036. an olim Romæ nota, 974. Sale facta, 982. ſumtuoſior unde ſumitur, 978. Salina anea conſervet, 987. Stenoniana an Bilſianæ præferenda, 1034. Turcarum & Ægyptiorum Regum, Nobil. &c. ex quibus conſtet, 997. 1008. Veterum cur inſtituta, 1035. *Ægyptiorum* quando deſiit, 1019. cur? 1041. quanti conſtitit, 1009. 1013. quomodo fiat, 1008. *Chriſtianorum* cur deſiit, 1024. cur inſtituitur, 1036. quam diu duret, 1039. unde, 1024. *Judæorum* & Ægyptiorum diff. 1020. cur facta, *ibid.* quomodo, *ibid.* unde, *ibid.* *Magnatum Noſtratium ſuſcipienda* quando, 1030. quomodo, 1029. ubi, 1031. *quibus* Inſtrumentis, 1028. Medicamentis, 1029.

Conditurum Cadaverum Contemnentes Monarchæ, 1041. *Cur inſtituerunt* Ægyptii, 738. 1018. 1035. Veteres, 1035.

Conjugium ſerum ſervit longævitati, 215.

Conſcientia mala maxime terret, 605,

Conſtellationes an aliquid ad miracula conferant, (153.)

Conſtrictio Spasmodica uteri partum remoratur, 268.

Conſummatum eſt: Sacerdotem facit ecſtaticum, (22.)

Contagio an è Cadavere, aut pennis ejusd. contrahatur, 359. 364. 366. 368. peſtifero enecti, revivixerunt, (17.)

Contagioſa ubi ſepelienda, 372. *an ſint Cadavera* morte violenta extinctorum, 346. morbo maligno enecta, 363. quando ſepelienda, 364. 372.

Contagioſis morbis aër reſpirationi fit inidoneus, (50.) 346.

Contagioſorum Converſatio cum vivis, an noxia, 363. 371. *brutorum carnes* an innoxie comedantur, 372. quomodo præparandæ, 172.

Contagium quid, 342. ſq. à Brutis incipit, 374. an Deſinat Sarcophago deglutienti truncato, 117. an Detur, 342. an Majus à vivis quam mortuis, 368. Mumiale non omnem labem animalium carni abſtergit, 374. Noxium magis morientibus, quam mortuis aſſiſtentibus, 370. Phthiſeos an non-ens, 342. Terra cœmiteriorum tegitur, (122.) 365. Triplex quid, 345. conf. *Peſtes.*

Contemplativi aliquando ſine reſpiratione vixerunt, (19.)

Continentiæ medicamenta petens contraria capit, 298.

Contumeliam Patris defuncti vindicat filius, 582.

Convivia Ægyptiorum præſentibus mortuis, 1036.

Convulſiones ante mortem putredinem promovent, 873.

Cor S. Auguſtini altari impoſitum movetur ad S.S. Trinit. hymnum, 486. an à Calculis immune, 1094. 1118. an Calidum natura, aut unde, 427. cur è Carne, 224. an Cremari poſſit, 219. 221. 232. non Crematur vene-

veneno interfecti, 191. 225. 231. unde Crematur difficulter, 221. 231. 972. an Creſcat, 216. 219. quantum Creſcat per annum, 213. quando Decreſcere incipiat, 213. an Dolore affligatur, 224. Exemtum diutiſſime vivit, 467. Exſiccatum diu durat, nec tuto in medicina adhibetur, 978. an Hirſutum inveniatur, 41. unde, 45. Hominis Sani illæſo corpore ab aliis devoratur, 130. 223. quando Incipit, (40.) Infantum cur exſcindant & comedant, 128. Innocentis cremari non potuit, 219. unde, 221. Inſectorum quomodo comparatum, 481. Lapideum in cervo, 1118. an Loqui poſſit capite amputato, 183. eo Minus, quo pingvius brutum, 132. Motus initium tum ſibi, tum aliis, 467. Opimum incredibiliter, 223. in homine an Rumpi poſſit, 256. cur Sacrificiis quandoque defuit, 132. 223. Salamandræ an ab igne defendat, 229. Salmonis exſectum diutius vivit omnium animalium cordibus, 468. Saltat eviſcerati in igne, unde, 493. Senis & Infantis an idem pondere, 213. Serpentem aluit, 911. Silens, 468. Vituli recens mactati fruſtulatim diſſectum, quavis particula ſalit, 474. per Sputum an rejici poſſit, 219. qualis Subſtantiæ, 224. Triplici ſinu, tripl. ventriculo, δικόρυφον, biceps, mucrone bifidum, 217. an Vermes habeat, 886. an Vivens primum, & ultimum moriens, 179. 432. 484. Vivi an putreſcere poſſit & tabeſcere, 218. 849. *Expoſitum* Angvillarum pulſum imitatur, 468. Viperæ 50. horas vivum ſervatum, 468. *Movetur* loco à ventriculo, 494. plurimis horis poſt decollationem, 266. 466.

Coralius lapis vid. *Lapis Coralius.*

Rothe Corallen vertreiben die Spectra, 780.

Corallia Mollia cur, 1186.

Coralliorum cortex quid, *ibid.*

Corallis ſimiles calculi, 1103.

Corallium unde, 185. an planta extra mare lapideſcens, *ibid.*

Corda Brutorum oſſa continentia, 1078. *Hominum* Bina in uno corpore, 217. Magis cibi ſapidiſſimi, 131. an Oſſa habeant, 1079.

Corde vulnerato an vita ſtatim abeat, 469. *Extracto an* Bruta ſupervivere poſſunt, 465. 467. Homines ſupervivere poſſunt, 465. 479. Preces quis proferre queat, 465. 480.

Cordi an Pulmo aërem præparet, 414.

Cordibus parvis animalia ſunt ſalaciſſima, 293.

Cordis Auriculæ an ultimum moriens, 484. Contenta quæ, 224. Decrementum an mortem acceleret, 212. Exemti & diſſecti Motus quales, vel unde, 481. Incrementum an vitæ longævitati inſerviant, 212. Magnitudo inuſitata, 217. unde, 218. Motus ſucceſſive quomodo deſinat, 485. Pondus quantum, 213. 217. Situs, 221. Tabes quomodo ſanari poſ-

 ſit,

ſit, 132. Typum referens calculus in Renibus, 1103. Valvulæ oſſeæ, 1081. Vermis an & quid ſit, 885.
Crux Bovini pro cervino venditur, 1078. Cervini eſt maximi in morbis, *ib.*

Coriarii peſte cur non invadantur, 354.

Corii humani præparationem exſiccatio juvat, 978.

Corium humanum Scythis pro amiculo eſt, 115.

Cornicis & noctuæ Sangvis non poteſt miſceri, (103.) Putreſcentis fœtor convocat mures araneos in tota domo, 351.

Corniculæ cur loca peſte infecta relinqvant, 352.

Cornu Cervinum an Sangvinem ſtillare poſſit, 508. unde, 513. in Crure, &c. quid, 277. in Dorſo, genu, calcaneo virorum, 278. è Latere ovis, in abſceſſibus quid, 277. in Pede vervecis cum gyro, in crure capræ unde, 276. Supra Zygoma, in palpebris mulierum, 278.

Cornua unde, 208. Arborea, 277. an Augeantur ſecundum omnes dimenſiones, 271. unde Caponibus in capite & pedibus, 276. Cervi dicuntur calvariæ frutices, 277. Cervorum ſuſpenſa malo omine Sangvinem ſudant, 508. 533. ut viſcus ex arboribus creſcunt, 280. cujus Naturæ, 280. ex Oculis mortuo, 278. unde, 278. In Pede vaccæ unde, 276. an Plantæ, 23. an Radices habeant, 280. quomodo ſangvinent, 513. Unicornu, an ex dente Elephantino ficta, 285. *Bubula & Vervecina an* radices in terra agant, 279. an transplantari poſſint, 276.

Cornutæ gallinæ an dentur, 276. Mulieres, 278.

Cornuti galli unde, 276. Viri, 277.

Cornutorum hominum exempla, 277.

Coronas cur cadaveribus impoſuerunt, 992.

Corpora defuncta an præſtent viventibus pondere, *395.* unde *396. 398. 420.* Deorum celſiora humanis, *757.* Dormientia an vigilantibus graviora, *395.* Fulminatorum an levia fiant, *422.* Heroum Sardonum incorruptibilia unde, *959.* Impiorum in ſepulchris mordentur â ſerpentibus ſepticipitibus, *125.* Inhumata aëri peſtem communicant, *316.* Miſta an ex Aqua, *1140.* Mutilorum an eadem numero reſurgent, *1238.* Naturalia quadruplicia, (*62.*) Puerorum an in morbis creſcant, *440.* Salita valde durabilia, *1038.* Sancti unius innumera, (*140.*) non omnia ſunt Sanctorum, quæ miracula faciunt, (*144.*) Suſpenſorum cur non in patibulo relinquenda, (*112.*) *Humana* unde Lapideſcant, *1196.* *Humana diviſa an* Reduniri poſſint, *474.* Vivere queant, *472.* *Mortuorum* Animalium an arte reviviſcere posſint, *491.* an Redeant ſine animabus, *778.* unde ad Relictos redeant, *135* *Sanctorum* eandem quam animæ eorum habent poteſtatem, (*138.*) unde Miracula

racula faciant, (151.) modo Ponderoſiora, modo leviora ſolito, 422. *Viva*, an Mortuis graviora, 420. Mortuis alligare ad ſupplicium, quis excogitavit? 870.

Corporeitatis forma quid? (89.)

Corporis & Animæ vinculum quod, (57.) Detruncati motus qualis? 480. Forma phyſica nulla datur, (89.) Habitus Tiberio Cæſ. pudori fuit in ſenectute, 151. Levitas unde, 396. ſq. 416. Noſtri parti cuique ſua lux inhærens, 695. Pars una an emori posſit ſalvo corpore reliquo. (68.) Pondus modo creſcit, modo decreſcit, 385. *Gravitas* unde, 398. 407. 416. an à bile, 407.

Corporum Humanorum diverſum pondus diverſis temporibus unde, 388. Moleculæ an in fluido integre vagari poſſint, 102. Motio unde, 1236. Princeps cur Satanas, 126.

Corpus Alexandri M. terram reddit felicem, (145.) S. Amandi poſt CLII. annos cruentans, 561. an Animam, aut anima corpus in morte relinquat, (82.) Balneo impoſitum facile non deſcendit, 387. Humatum an poſt C. annos cruentet, 596. Jejunum grave unde, 440. JESU an fragrantiſſimum, 634. unde Inſecta habent, 929. unde Levius ſentitur à ſomno nocturno, 400. Naturale, ſ. mortuum an à vivente diff. (86.) Occiſi an cauſa cruentationis occiſore præſente, 586. Occiſum inſervit uſui medico, non mortuum, (85. 112.) 1027. Omne tangibile an ex aqua & in aquam reſolvatur, 937. Reſurgentium quale erit, 1238. 1242. Sacramentale an ſidereum, 778. 780. Semiputridum an cruentet, 596. non Sentit, (106.) unde ſervetur à putredine, 829. an Solum reſurget, 1237. Totum an mori poſſit, ſuperſtite membro uno vivo, (69.) Vivum unde non putreſcit, 984. CHRISTI an cadaver dici posſit, 945. an & unde omnis corruptionis expers fuit, *ibid.* in ſepulchro an perſonæ divinæ conjunctum fuit, (86.) *Hominis* duplex, 778. 780. unde, 779. Viventis differt à mortui, (84.) *Humanum* an ſine Anima omnes corporeos motus edere posſit? (27.) totum eſt piloſum, 33. an recte in IV. aut XXXVI. partes dividatur, 1017. an Petrefactioni aptum, 1067. Petrefactum, 1133. Scintillans, 689. *Idem numero an* aliquando reſurget, (77. 86.) 1206. 1237. neceſſe ut reſurgat, 1238. *Mortuum* audit &c. ſentit, (92. 94.) 586. an Satan aſſumere & circumducere poſſit; 487. *Sidereum hominis* quid, 779. an detur, 781. an moriatur, 780. quotuplex, 994.

Corruptio unde 932. Fermentationis ſpecies, 839. Virginis an naribus fisſilibus indicetur, 149. Unius an alterius generatio, (90.) *Cadaveris* quando incipiat, 359. quomodo contingat, 332.

Corruptionis & Generationis idem

(Hhh hhh hh) 3 tem-

tempus & modum natura ſervat, *332*. Gradus, *936*.

Corvi albi, *71*. cur ſuſpenſorum oculos petant, *177*, ſpecie apparent animæ, *758*.

Coruſcationes metallicæ unde, *705*.

Corybantes qui, *173*.

Coſtæ ſaxeæ, *1056*.

Cotes ex alno, *1159*.

Coturnices unde olim menſas damnarint, *380*. cur Phœnices Herculi ſacrificant, *1235*.

Crabrones unde, *919*. cur à Cadaveribus contagioſis arcendi, *375*. &c. præſentit homo à venenato animali demorſus, *377*.

Crania pro poculis adhibita, *(122.)*

Cranii pars una, an alteri prævaleat, (*116.*) Vires in febribus, (*117.*) Uſus an contra epilepſiam, *383*.

Cranium Adamantinum, *1133*. Apertum etiam in adultis repertum, *1076*. Capax plurium frumenti modiorum, *282*. an Loqui poſſit, *183*, in Mare panis lignumque, *1133*, Medicinæ valde inſervit, *(116.)* Rumpitur peſte, *255*. Saxeum, *1054*. *1133*. Virtutem mineralem habet, *702*.

Crato Joh. quis, ejusque ſuſpirium de morbis, (*134*.)

Creaturæ Imperfectæ an Satyri, *34*. Mediæ an dentur, *791*.

Crepatura vid. Ruptura.

Crepida Hannæ, *139*.

Crepitus ventris unde *711*. an Fulguris inſtar, *712*. unde contingat Mortuis, *459*. conf. *Flatus inteſtinorum*

Creta podagrica unde, *1163*. quomodo in Juncturis gignatur, *1085*. à Putredine ſervat cadavera, *990*,

Cribro affertur penis alicujus, ipſique reſtituitur ablatus, *307*.

Crines in Apoſtematibus an à Magiæ inducti, *40*. *73*. an Creſcant tantum innocenter occiſis, *17*. Flavi cur ſunt incolis plagæ glacialis, *7*. an Quisquiliæ & glumæ animantis, *23*. à Vermibus conſumuntur, *898*. *Breves* cur magis durant quam longi, *31*. & Longi unde, *31*. *Capillamentis inſervientes* è mortuorum cadaveribus, *10*. è locis pudendis *ibid*. Conf. *Pili*. *Capilli*.

Crinones, ſ. Cridones quid? *898*.

Croci uſus nimius in partu difficili tingit fœtum, *334*.

Crocodili ab Ægyptiis coluntur, *1017*. Calculi febris quartanæ remedium, *1126*. *1129*. Corde exemto ſunt maxime vivaces *465*. *Moſchum redolent*, *639*, unde, *655*.

Crocodilorum multitudo an aërem inficiat, *353*.

Crocodilus ſale conditus & ſepultus, *1047*.

la Crotta di cani, *1228*.

Cruce notatus fulminatus, *325*.

Crucem Auream à nativitate geſtat Joh. Frid. Elect. Sax. *313*. & Leonem argenteos fodinæ Rudolphopolitanæ prodidere, *1061*. Rubram oſtendit à nativitate Guſtavus, Rex Svec. *313*.

Cruces Apparent in baptizatorum Judæorum veſtibus &c. *332*. in Cadaveribus malum portendunt, *ibid*.

Varias

Varias variis in partibus exhibet puella poſt tenſionem, *313.* CHRISTI Sudarunt lacrymis, *497.* Fruſta innumera, (*140.*) *Cruentant 598.* Diaboli dolo, *575.*
Cruciatus calculi veſicæ maximus, *1106.*
Cruciforme os in Liene, *1080.*
Cruciformis calculus in Rene, *1103.*
Crucis ſignaculum olim in fronte gerebant Chriſtiani, *310.*
Cruentatio Ædium an ſignum ibi injuſte interfectorum, *563.* Arborum ſignũ injuſte ibi occiſorum & occultatorum, *564.* *Cadaveris* Amicis accedentibus, *593.* quando contingat, *596.* an contingat præſente occiſore, 592. 596. 601. 614. 619. an Homicidæ præſentis indicium, 592. ſq. 595. an Innocentiæ Signum, 562. an Sanctitatem indicet, 561. an Juſtitiæ inſerviat, 603. *Cadaverum* unde, 540. 592. *Occiſore præſente contingens* quomodo, 597. quibus Cadaveribus, 558. 597. de Calore reſiduo teſtatur, (106.) an à DEO, 574. 602. an miraculum, 602. quibus partibus, 596. an ad Torturam ſufficiat, 621. unde, 573. 582. 587. ſq. 619. cur non ſemper, 574. conf. *Hæmorrhagia, Stillicidium ſangvinis. Suſpenſorum* unde, 531. an innocentiæ ſignum, *ibid.*
Cruentatione cadaverum an licet occiſorem inquirere, 599. 601. 620.
Cruentationem cadaveris an aër ambiens juvet, 540.
Cruentationes Cadaverum an præſentiam homicidæ deſignent, 565. ſq. Narium cur pueris communes, 541.
Cruentationis jus cur à quibusdam introductum, 621. Conf. *Baar-Recht.*
Cruor & Sangvis quomodo differunt, 397. conf. Sangvis.
Crura Saxea, 1056.
Crus Lapideum quaſi, 1133. Muro inſertum maximos reliquo vivo corpori dolores cauſatur, 92. Sanguine fluit, 523.
Crux cordis Bovini pro cervino venditur, 1078. Cervini magni fit contra venena, *ibid.*
Cryptæ ſubterraneæ Ægyptiorum, 1009. 1012.
Cryſtallina duritie & ſplendore calculus veſicæ. 1109.
Cryſtallus Pyritis loco, 1149. Solubilis, 1154. *unde* fit, 1148. dicitur, *ibid.*
Cubiculum pervagans ignis quid ſignificet, 723.
Cubiti lapidicondi, 1084.
Cucumeres agreſtes noxii, 380.
Cucumeris interiora absque diſſectione devorat Arabs, 131.
Cuitri aciem unde pepones remittant, 441.
Cultum divinum contemnens phthiriaſi perit, 894.
Cumini fumus pallorem conciliat, 162.
Cuminum ſativum bibitum illitumve cutis calorem vertit in pallorem, *ibid.*
Cumis reſciſſa cur oleum fugiat, aquam appetat, 476.

Cunigunda de Dœrſtad nomen JESU embryoni impreſſit, 313.

Cuntii figuram induit Diabolus, 126. 128.

Cupido & Venus in oculis habitant, 147.

Cupreſſi Lignum an à putredine ſervet, 994. cur in ſepulchris conſtitutæ, 814. Succus ſervat cadavera ne putreant, 997.

Cupreus clavus carni infixus à putredine ſervat, 979. Sarcophagus cur à nonnullis adhibetur, 981.

Curâ cani, 66. 71.

Cura mutat hominis faciem, 152.

Caratores funeris Ægyptiaci, 1013.

Cutanei Lapides, 1082.

Cute humana feneſtræ parantur, 521.

Cutis an Cauſa pilorum verſicolorum, 52. in Cicatricibus an cutis, 22. Epimenidis an literis diſtincta fuerit, 313. cum Glandulis & poris an genuinus pilorum ager, 30. Pingitur varie & notatur à gentilibus, 309. Pori unde laxantur, 520. Raritas an ad ſudorem ſangvineum conferat, *ibid.* ad Siccitatem prona pilis luxuriat, 31. *Durities* unde, 441. ſtupiditatis argumentum, 440. *Humana* Ocreis inſervit, (116.) Præparanda quomodo, (116.) 1038. Conf. *Corium.*

Cuttenberga unde nomen ſortita, 1061.

Cymbalorum ſonitus auditur in ſepulchro Liparæ, 109.

Cynanche Judæis maxime familiaris, 249. an Judas laboravit, *ibid.*

Cyrus formoſiſſimus celebratur, 88. Naſo adunco ornatus, XXCII.

D.

D. T. Simplutearei, (124.)

Dactyli, conchæ lucentes, 704. 720.

Dæmon an Cadavera aſſumere & movere poſſit, 443. 487. 777. 956. Carnem appetit humanam, 130. unde Gravis, 391. an & quomodo ab Igne ſuos defendere poſſit, 220. an Levis, 391. cur Mulieribus utitur ad exercendam magiam, 153. eſt Sarcophagus, 127. cur Sonum in ſepulchris, quaſi cadavera manderent, edit, 132. ſq. conf. *Diabolus Satan.* *Ubera* Puerperarum ſucculentiiora infeſtat, 128. Vaccarum ſugit ſub Cuntii ſpectrio, *ibid.*

Dæmones quid, 732. an ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ, mites & immites, 121. Agunt & patiuntur, 733. an Animæ fiant, 760. 778. Aureum genus hominum, 694. an Corpori, 732. unde Creati, 733. an Divinum quid qoſſint in miraculis oſtentate (155.) Fugant Sanctorum reliquæ (133.) Fugantur fœtore, alliciuntur ſvaveolentia, 733. Fugat terra S. Hieroſolymis allata, (133.) an Fuget Hypericum, 673. Gignunt, naſcuntur, & intereunt, 732. Gladio à ſepulchris abarcentur, 112. Hippocrates non admiſit, (134.) Homines mutaſſe dicuntur in ſtatuas ſaxeas, 1181. Notitiam multam in naturalibus habent, (156.) cur Nutri-

triantur à quibusdam, 733. Nutriuntur, odorant, *ibid.* an Phænomenorum in aëre autores, 794. an Phyſica conſideret, 730. Rugiunt ad ſepulchrum Eliſæi & Joh. Bapt. (133.) cur Sale fugantur, 982. cur Sonos & ſtrepitus excitant tempore peſtis, 115.

Dæmonibus an Miracula attribuenda, (154.) 603. *Poteſtas Magna* an & cur in cœmeteriis, 112. eſt tempore peſtis, eam propagandi, 127.

Dæmonum Copia maxima circa ſepulchrum Jannis & Jambris, 112. Numerus, 1017. Potentia quanta, (156. ſq.) Scientia an adhuc integra, (155.) 133.

Damæ deeſt Fel, 832.

Damarum Sangvis an coagulet, 550. ſtercus an fimus Ambrarum avis, 657.

Δανάκη quid, 117.

Decollati Ambulantes, 461. Stantes, 432.

Decollatis an Ratio ſuperſit, 478. cur Vibices nullæ, 329. an Vita adhuc ſuperſtes, 478.

Decollatorum Corpora an flaccida, 432. Mors cur καθαρὸς dicitur, 180.

Deformes in formoſos mutantur, 144.

Deformis unde quis dicatur, 88.

Deformitas unde, 151.

Defuncti cur dicuntur mortui, 1044.

Deleteria an contagioſa ſagarum, 141.

Delicate vivens miſere moritur, 870.

Delphinis non ſunt bronchiæ, (48.)

Delphinus Hominum amans, (102. 108.) Maris ſus dicitur, (108.)

Δημιύτεϱος καὶ δημιυτεϱικός, (8.)

Democritus quamdiu vixit, 348.

Dens Apri pondo duodecim, 210. Aureus an verus pueris, 206. Cadaveris alios dentes ſolo attactu excidere cogit, 211. Chriſtophori M. quantus, 210.

Dentalis lapis unde, 204.

Dentati Infantes naſcuntur unde, 196. cur non ſtatim, *ibid.*

Dente nondum genito hominem Ethnici non cremabant, 211. 964.

Dentes an Adam habuit ante lapſum, 1242. Ægyptiorum nec cariem ſentiunt, nec dolent unde, 199. an ab Aëre lædantur, *ibid.* an Animalium facile putreſcant, *ibid.* Apri adeo fervent, ut adurant capillos, 201. 686. Aprorum & Elephantorum, 210. cur Borealibus Auſtrales nitidiores habent, 199. Cadunt herbâ è cœmeterio comeſtâ, (122.) cur Corrumpantur in viventibus facile, 204. an Creſcant, 195. quam diu Creſcant, *ibid.* an Decrepitis creverint, 197. Diis ſacri unde, 204. quamdiu Durent, 200. unde 201. Equi marini an hæmorrhagiam ſiſtant, 546. Equorum nitidiores, quo antiquiores, 202. Excidentes octuagenario novi redeunt, 74. Extrahere ſine Regis venia Turcis non licuit, 204. Ferrei Electoris Brandeb. Frid. II. 209. an Formentur in utero cum ceteris oſſibus, 196. Gigantini qui monſtrantur, an veri, 211. 282. 1055. Hominum & brutorum an diff. 285. an Ignibus invicti, 201. 229. 231. ſq. enitun-

tuntur Infantibus dentatione graviſſima mortuis, 209. unde, 210. an Lapides animales, 195. an Lapides ſuos habeant, 1092. 1126. an ad Manducationem tantum ſint, 199. an Medulla gaudeant, 198. Metallici, Adamantini, *209.* Nigri unde, *204. 205.* an Oſſa ſint, *194 199.* & Oſſa quantum differant, *202.* cur Parvulis excidunt, *196.* an Perennent omnes, *202.* an Perioſteo deſtituantur, *197.* Putridi unde, *205.* Reſarciti an radices agant, *209.* Reſecti firmiores creſcunt, *201.* antiqui pro Reſurrectionis futuræ ſeminario putarunt, *202.* Saxei, *1054.* unde, *1064.* an ſentiant, *195.* cur Terræ mandarunt gentes ſolicitæ, *203.* an in Vegetabilem numerum recipiendi, *199.* an Verminent, *884.* cur Verminent in vivis, nec mortuis, *885.* Viperæ an venenati, *378.* *Aurei* Arte comparantur, *209.* an Naturales, *206.* *in Brutis*, *208.* unde, *ib.* *Monſtroſæ Magnitudinis*, *210. 282.* unde, *ib.* an hominum aut brutorum, *285.*

Dentibus Abundantes unde μακρόβιοι, *203.* Anterioribus lupi excipiunt globulos pyrios, *198.* Carens à nativitate LX. annorum mulier, *203.* Ignis à ligno excutitur, *198. 201.* Infans natus, *38. 196.* Oſcula mortuis data obſunt, *361.* Saccharata maximè noxia, *204.* Spelunca ornata, *1054.* an Viperarum genus differat, *337.*

Dentium Ætates quæ, *202.* Differentia brutorum & hominum unde conſtat, *285.* Durities unde, *198.* Jacturam cur Onirocritici de morte amici interpretantur, *204.* Loco pili reperiuntur, *41.* Materia, *198. 1081.* Multitudo, *200. 1054.* Noxa, *204.* Stupori quid medetur, *205.* Uſus an diſcrepet ab oſſium, *199.*

Deorum corpora an celſiora humanis, *757.*

Dependentia & ſimilitudo corporis & animæ unio eſt, *(59.)*

Depreſſio ſub aquam quid? *387.*

Deſipere facit ſemen cannabis comeſtum, *300.*

Deucaleon quomodo ex lapidibus homines Produxerit, *1065.*

DEUM eſſe omnes credunt gentiles, *1209.*

DEUS an Creat adhuc quædam de novo, *(66.)* an cauſa Cruentationis cadaverum præſente occiſore, *574. 602.* Empedocles Agrigent. haberi vult, *(32.)* in Extis quomodo ſpirat, *486.* Generationis, *288.* cur Homicidam non ſemper cadaveris cruentatione detegat, *574.* an Hominem ex lapide & v. v. facere poſſit, *1198.* Inviſibilis viſibilia operatur, *(129.)* an Loqui poſſit, *509.* Loquitur factis, ſicut homines verbis *(131.)* Miraculorum cauſa ſolus, *(157.)* Morbos immittit, *(135.)* Natura quomodo in miraculis utatur, *(155.)* Naturæ humanæ nihil ſimile habet, *509.* an Omnipotens vid. *Omnipotentia.*

Dextra cur avtochiria mortui abſciſſa, *572.*

572. Munifici poſt mortem incorrupta, 957.

Dextram moribundo danti apparet anima mortui, 821.

Diaboli obſeſſione an corpora leviora reddantur, 391.

Diabolus Angelis apparenter ſimilia facit, (158.) an Cauſa, quod Cadaver occiſore præſente cruentet, 574. an diu Cineri datos producere poſſit, 488. quomodo Coitum cum Sagis exerceat, 487. Creaturarum miſerrimus, (156.) DEI Simia, 344. 393. 489. an Gallicinium reformidet, 754. an Judam diruperit, 251. an Loquelam conciliare poſſit brutis inanimatis & cadaveribus, 184, cur non Mergi ſinit ſagas, 405. Mira facit non Miracula, (157.) an Mortuos reſuſcitare queat, 488. Operari poteſt aliquid non niſi per ſagas &c. (156.) Phyſicus conſummatus, 133. in Porci figura ſæpe apparet, 126. Tympaniticis vivos terret, 237. *Fœtorem an* poſt ſe relinquat, 635. 654. ſecum trahat, 655. conf. *Dæmon*, *Satanas*.

Diaria medica magni æſtimantur, 356.

Die Dominica nati an præ cæteris ſpectra videant, 821.

Digitorum Complicatione an fœtus in utero retardetur, 269. Extremitates produnt lapillos, 1085. Vermis an & quid, 899.

Digitos Imponere vulneri cur homicidæ jubentur ſe purgaturi, 541. 572. Infantium præmature editorum aſcendunt latrones, (122.) Pedum & manuum refrigeratos multoties intercidiſſe conſtat, 97.

Digitum Hominis mortui ſecum geſtum fugiunt pediculi & pulices, (118.) Romani cur mortuis abſciderunt, 571.

Digitus annularis an nervulum habeat à corde, 1017. Index fluxit ſangvine, 522. Joh. Bapt. incorruptus, 957. Minimus ſangvine fluit, unde, 522. 525.

Dii in Extis quomodo ſalierint, 487. Inferorum cur ſolem fugiunt, 753. Simulacra dicuntur, 755. *Gentilium* ſunt Bruta & plantæ quoque, 1210. an Dii, *ibid.* an tot, quot antiqui numerarunt, *ibid.* Utriusque generis participationem habere creditum, 39.

Diis Ethnici tribuerunt Odores bonos, 636. Potentiam ſummam, non omnipotentiam, 1209. Verſionem hominum in lapides, 1181.

Diocletiani corpus & lingva à vermibus eroſa, 884.

S. Dionyſius Areopagita caput ablatum tulit duo milliaria, unde, 461. Luem Veneream concitavit, (136.)

Dioptrica artificia viſum decipiunt, 879.

DIS FRUGE ET MOLA SALSA SUPPLICANT unde, 982.

Diſtantia qualis requiritur, ne viſus decipiatur 796.

Divina cur non cognoſcimus, 509.

Divinitatis alicujus præſentis omen an odor ſuavis, 635. 640.

Divinum quid aliquando in morbis latet, (*134.*)

Doctrinæ veritas an ex miraculis probandia, (*132.*)

Dolor capitis, vid. *Cephalalgia. Hemicrania.* an Pilis competat, *83.*

Dolore ſuppreſſo crepant homines, *255.*

Dolorem Membro abſciſſo illatum an corpus reliquum vivum ſentiat, *92.* an Mortui ſentiant, (*92.*) Ventris cohibet potatio oſſium humanorum, (*116.*)

Doloris efficiens primarium vita, *232.*

Domos ruinoſas an ſorices & glires deſerant, *442.*

S. Dominici cadaver incorruptum repertum, *950.*

S. Dominicus ſtans mortuus, *434.*

Domus Æternæ cur dicuntur ſepulchra, *1202.* Non habitata cadaver dicitur, (*9.*) an Sale exciſo conſtituæ, *1173.* conf. *Ædes.*

Dormiendo Galenus peregrinatur, (*25.*)

Dormiens puer LVII. annos revivixit, (*13.* ſq.)

Dormientes an Fulmine necentur, *178.* Heroës in Sardinia, (*15.*) in ſpeluncis odoriferis revelationibus inſtruuntur, (*143.*) in umbra Aquapi unde intumeſcant, *241.* *Septem* Ecſtatici fuerunt, (*19.*) Thuronenſes an excitati, (*13.* ſq.)

Dormienti an Anima egrediatur, (*26.*) *758.*

Dormientibus hiantibus an ſerpentes ſeſe ingerant, *934.*

Dormientis hominis animam interdiu attritam DEUS redintegrat, (*26.*)

Dormientium oculi aperti an aliquid videant, *174.*

Dormiturus cur animam DEO commendat, (*26.*)

Dornen warum ſtecken ſolche die Ceiloſen auff die Gräber, 123.

Dorothea Itala numeroſo partu prægnans, *236.*

Dorſi Scintillatio veneficii accuſandum arguit, *723.* Vermes, *899.*

Dorſum cadaveris cur potiſſimum Maculis contaminatur, *331.* Madet ſudore perpetuo, *ibid.*

Draco Heroibus cur conſecratus, *908.*

Draconem evomit bos, *889.*

Dracones cum Fœminis coëuntes, *913.* volantes quid, *708.*

Draconis & Aquilæ ſangvis non poteſt miſceri (*103.*) Babylonici ruptura, *242.* Pelle tympana Elephantes fugare poſſunt, (*105.*)

Draconum oculi lapidei lucentes, *1131.*

Dracunculi an in Microcoſmo, *991.904.*

Dub lacertus movetur occiſus ac ſi viveret, *456.*

Duelech quid, *1075. 1162.* ſq. unde, *1151. 1165.* an Calcineæ ſortis, ſ. de natura cretæ podagricæ, vel Saxorum mineral. *1163.* an Coagulatio ſingularis, *1163.1168.* Deſtillatum quid, *1165.* unde ſic dicitur, *1162.* ubi Præparatus, *1164.* an in Urina ſola humana, *1167.*

Duellantium manus poſt mortem non corrumpuntur, *958.*

Duplicia unde oculis apparent objecta, *797.*

Dyſenteriam Curat potatio oſſium huma-

ma-

manorum, (*116.*) unde Sangvis aut caro leporis, *588.*

E.

E *Berhardi* Eq. Germ. anima extra corpus vaga, (*27.*)
Ebrietas Calvitiem inducit, *78.* Faciei formam perdit, *151.*
Ebrietatem inducunt folia cannabis, *300.*
Ebriis unde omnia geminata apparent, *799.*
Ebrioſitatis curatio, (*113.*)
Ebrioſorum animæ qualia ingrediantur corpora, *745.*
Ebrius juvenis in ecſtaſi Diabolica, *(21.)*
Echidnæ ictus totum maculat corpus, *336.*
Echinitides, *1054.*
Echinus piſcis laceratus & in mare projectus an iterum uniatur, *474.*
in Eclypſi Lunari cur Æra pulſabant, *112. 770.* ſqq. Animæ vociferantur umbram perambulantes, *112. 771.*
Ecſtaſes Diabolicæ quæ, (*20.*) Dubiæ quid, (*22.*) Fictæ quid, *ibid.* Voluntariæ, *(25.)*
Ecſtaſis quid & quotuplex? (*19.*) in Apoplexiam degeneravit, *(18.)* Continuata & mors diff. *(30.)* Divina quid, (*19.*) quamdiu durare poteſt, Perfecta, (*22.*) Poëtica, (*21.*) Supernaturalis quotuplex, (*19.*) *Naturalis* quid, (*21.*) Imperfecta quid? (*ib.*)
Ecſtatici, (*22.*) in Aërem elevati, (*29.*) non ſentiunt, (*25.*) Voluntarii, *(ib.)*
Ecſtaticis an Anima abducatur, (*26.*) nomen ἄπνυς tribui poteſt, (*35.*)
Effectus duo ejusdem ſpeciei eſſe posſunt, (*152.*)
Effervescentia quid? *839.*
Effigies Humana in Oſſiculo cordis humani, *1080.* referens ſangvis unde, *696.*
Effigies Humanas referunt vegetabilia, *1062.* unde, *1063.*
Egeſtas formam hominis enecat, *151.*
Ejulatus in terræ cavernis & montium incendiis quid, *115.*
Elben unde, *893.*
Eleazari & Iſmaëlis obeſitas, *235.*
Electuarium Indorum unde paratur, *302.*
Elementa Nata ſunt ut obediant hominibus, (*154.*) an Putreſcant, *839. 841.* Spiritualia & corporea, *731.*
Elephantem Calculus veſicæ repræſentans, *1107.* an Fœminæ parere poſſit, *905.*
Elephantes fugare poſſunt tympana pelle Draconis, *(105.)*
Elephanti à Muſcis mire divexantur, *638.* *Redolent Moſchum*, *638.* unde, *655.*
Elephantiaſis quid? *154.*
Elephantorum oſſa an ſint monſtroſa oſſa ſub terra, *284.*
Eliæ anima an Chriſto apparuit, *775.*
Eliſæ imago ſudans, *499.* Oſſa unde & cur miraculum ediderunt, (*132.*)
Elixiria an præparari queant in ſcybalis equinis, *714.*
Elleboro Extinctas feras an edere licet, *379.* Galli tingebant Sagittas venatorias cur, *378.* Scorpiones reſuſcitan-

tantur, *1227*. Veſcentes Coturnicis menſas damnant, *380*.
Embryo Excoriatus unde, *334*. cur Exitum uteri quærit, *(39.)* cur Matre mortua non una moritur, *105*. an Putreat mortuus in matrice, *869*. conf. *Abortus*. an ſine Reſpiratione vivere posſit, *(39.)* an Reſpiret? *(37.* ſq.) *quomodo Naſcatur*, *264. 266*. Matre mortua, *ibid*. conf. *Fœtus in utero*, *Infans*. *Partus*.
Embryones cur citius adoleſcentibus putreſcant, *963*.
Embryoni unde nomen, *313*. imago crucifixi impreſſa, *ibid*.
Embryonis Mortui in utero pili an creſcant, *86*. Pulmo an gravior Fœtus in lucem editi, *421*. Reſpirationem nunquam intendit natura, *(38.)*
Embryonum Hepar ſanguine abundat, *834*. Poſitus in utero varius, *333*. *Maculæ* unde, *ibid*. cur obſervandæ, *ib*.
Empedocles Agrigent. quis, *(33.)* DEUS haberi vult, *(32.)* in Ætna combuſtus, *977*. Mortuos reſuſcitaſſe dicitur, *(33.)*
Emungere turpe apud Perſas, *971*.
Enakim, *281*.
Enhydros qualis lapis, *1143*.
Enocho quis ungves & capillos reſecet in Paradiſo, *270*.
Enoſtos lapis, *286*.
Enur Gas, *1144*.
Epar Canis rabidi an ejusd. morſum ſanet, *376*. *Capræ recens extractum an* Michal pro Davide ſtragulæ impoſuit, *471*. Palpitare posſit, *470*.
Ephemera quid, *791*.
Ephialtes quid, & an lac & ſanguinem infantum ſugant, *121*.
Ephialtici an ad ſuffocatos reviviſcentes referendi, *(17.)*
Epicrates Orator σακέσφερος, *48*.
Epicurus animam mortalem ſtatuit, *1202*.
Epidermide carens Ludov. Rex Hung. natus, *62*.
Epilepſia cur Morbus ſacer, *(134.)* Petroſelino generatur, *185*. Plicæ Polonicæ abſciſſionem ſequitur.
Epilepſiæ averrunci Ethnici, *(137.)* obnoxius infans capillitio luxurianti natus, *49*. *Remedium* an Evangelium S. Joh. *(135.)* Lapis fellis tauri, *116*. Os capitis humani, *(116.)* Sanguis humanus hauſtus, *103. 382*.
Epilepticas convulſiones penis rigor excipit, *303*.
Epileptici an Apoplecticis accenſendi, *(12.)* an Cranii humani uſu convaleant, *383*. unde Maculis poſt mortem ſcatent, *328*. ſpumantes demortui, 191. Stigmate notantur mortui, 326.
Epilepticorum, oculi aperti an videant, 174. ſpuma unde, 187.
Epimenidea cutis quid, 313.
Epimenides Cretenſis ecſtaticus fuit, (19.) Gnoſius lethargicus, an poſt XL. annos revivixerit, (13. ſq.)
Epimenidis corium an diu poſt mortem literis diſtinctum, 313.
Epitaphia ſepulchris addita triplicia. *(124.)*

Epita-

Epitaphium Hominum univerſale, (125.) 170. Juvenis & ſenis diverſum, (125.) 199.

Epulæ Diabolicæ cur fœtent, 655.

Equæ an à poſteriore parte ſubmergantur, 412.

Equi Admiſſarii ex coitu cœci evadunt, 148. Calculi ſingulares, 1128. an Caneſcant, 61. an Commoriantur per ſympathian, moriente Domino procul abſente, (101.) an Felle careant, 832. unde Flammeſcant ſtrigilibus comti, 700. 707. Ignem ſpirantes, 386. unde, 707. Igniti in Dania unde, 707. Marini dentes an hæmorrhagiam ſiſtant, 546. cur Mortuorum aliorum odorem fugiant, 362. Nigri quomodo efficiendi, 67. Verſicolores quomodo, 63.

Equo inſidentem an imaginatione dejicere poſſumus, 615.

Equorum Abdomen rumpit ſecali ſicco, 242. Jubæ an in ſerpentes mutantur, 75. 916.

Equos fugat tympanum ex urſi & lupi corio, (102.)

Equulus aureus, 1061.

Equus argenteus à natura factus, *ib.* cur *Mahr* dicitur, 399. Tuſſiens inficit alium ejusd. quoad colorem pili, 58. Viridis, la ſperanza, 51.

Erdmännlein, 732.

Eremita Tholoſanus odore prænunciat morbum, 114.

Ἐργίνου πολιαί, 64.

Erinaceorum aculei ſunt pili genus, 12.

Ἐρωτομανία laborarunt Poëtæ, 802.

Errhinon è lapide fellis tauri egregium, 1126.

Erucæ ex ore, auribus &c. prodierunt, 992.

Erucula inſignita puella à nativitate, 313.

Eruditionem alterius an imaginatione quis conſequi poſſit, 616.

Eruditorum balſamum, atramentum, 1048.

Eryſipelas unde, 517. curet ſangvis, aut pellis caudæ leporis, 588.

Eryſipelatorius capitis affectus mutat faciem, 159.

Eſavus Fragrans, 639. Hirſutus toto corpore an monſtrum, 34.

Eſſen warum kan man nicht ſo viel im Sommer, als im Winter, 413.

Eſſentia Quinta mundi, (66.) è Sangvine humano, 382.

Evangelium S. Johannis Epilepſian ſanat, (135.)

Evdoxiæ ſarcophagus an ſe ipſum novit, 455. 476.

Eveſtrum, was? (151.) 114. 126. 779. an Sangvinem cadaveris moveat præſente occiſore, 577. in ſomniis quid ſignificet, 819.

Eulenſpiegels Begräbniſs, 456.

Evnuchi cur nullos habent pilos in mento & pube, pueri tales facti, 27.

Eunus Anglus cœnas extemporaneas parat, 804.

Evocatio Animarum quid, 748. quomodo fiat, 748. ſqq. cur Suſcepta, 749.

Eu-

Euphemiæ tumulus urbis cladem lapidis pulſu ſignificat, 110.

Euphrates cur corpus ſuum cremari noluit, 344.

Euripidis ſepulchrum fulmine tactum, 142.

Europæi facilius Perſis putreſcentes unde, 971.

Europæis apud Braſilianos viventibus unde longævitas, 216.

Eurynomum quid, 125. an ſit, 126. an Sarcophagus, 125.

Exanthemata nigra in Peſte extincto videntur, 314.

Excommunicati apud Græcos non putreſcunt, 236. 956.

Excrementa Animalium ſylveſtrium cur minus fœtent, 658. Brutorum quorundam unde fragrent, 644. 656. 667. an Cadaver generet, 14. 459. Joſephi Scalig. Roſam, Moſchum obolent, 641. Magnatum cur ceterorum gravius olent, 658. *Crines* proferentia, 43. an veri, 44. *Humana* Fœtida mutantur in odorifera, & v. v. 644. quem odorem habeant, 657. unde oleant, 658. an Svaveolentia fieri queant, 657. ſq. *Vermibus* ſcatent, 882. an hoſpitium præbeant, 880.

Excrementicia planta an pilus, 23.

Excrementicius vapor an capilli, 11.

Excrementorum crines unde, 44.

Excrementum Alligatum an medicus diſcutere poſſit, 358. 359. unde Cadaver ejiciat, 459. Conf. *Stercus*, *Scybala*.

Execrati cauſa tempeſtas maris excitatur, 1044.

Exenteratio Magnatum noſtratium quomodo fiat, 1029.

Exercitum fugat Cervorum agmen, 801.

Exercitus furioſi, (27.) 742.

Exercitus in Aëre unde, 788. 792. quid, 792.

Exhalationes cadaverum late per aërem ſe diffundunt, 346.

Exoſtoſis Deformia producit oſſa, 1080.

Exſiccatio Cadaverum per ignem cur tentata, 976.

Exſpiratio quid, (50.) & Tranſpiratio diff. (52.) Videri poteſt hyberno tempore in brutis, 417.

Eziſer mulier in igne ſanatur ægra, 227. 231.

F.

Faba facit tumultuoſa ſomnia, 822.

Fabæ Domicilia animarum, 739. inter res Funebres, *ibid.* cur Pythagoræis ſuſpectæ, 297. 739.

Fabarum odor florentium unde tam longe percipitur, 350.

à Fabis abſtine, 739.

Fabrelli Domorum qui & unde, 122.

Deformitas ex ereſypelatorio affectu capitis, 157. Peſte &c. *ibid.*

Faciei & animi cultu Regii liberi renideant, 88. Color purpureus quomodo cognoſcendus, 162. Mutatio ſingulis fere ætatis gradibus contingere ſolet, 144. ſqq. Splendor unde, 678. ſq. Turpitudo omni ſtudio

dio & pecuniarum erogatione corrigitur, 88. *Deformitas* à lepra, 153. Sephilia, ſeu Syphilide, 154. *Formam* Amor mutat, cura, mœror &c. 152. Ebrietas perdit, 151.

Faciem cur Cicatricibus hinc inde pungunt mulieres Grœnlandiæ, 309. Mortui quandoque retinent, quam habuerunt morientes, 153. Naſus & oculi maxime variant, 167.

Facierum humanarum varietas unde, *ibid.*

Facies Ægrotantium accurate obſervanda, *ibid.* Cadaveroſa, (8.) 157. Guttas ſangvineas emittit, 522. Hippocratica quid & cur ſic dicitur, 156. Hominis platea, animique imago, 144. Intumeſcens ex afflatu inſperato, 172. Larvalis quid, 157. Lineamenta juventutis poſt mortem refert, 169. Moſis an poſt mortem fulſerit, 678. unde Mutationes varias ſubit, 144. Mutatur veneno, aut venenatis fungis, 164. Nova cadaveri nonnunquam introducitur, 166. unde, 167. ſqq. Pars pulcherrima corporis humani, 88. Splendida, 691. Stigmate non notanda, 81. Tornatilis quid & unde, 158. Tumida poſt mortem, 165. cur tam Variæ creatæ, 167. Vivida mortuorum, 158. ſq. unde, 159. 161. conf. *Vultus.*

Faculæ ferales quid & unde, 787. conf. *Todenlichtlein.*

Facultas ſine Anima eſſe non poteſt, 19. Motrix, 481. conf. *Vegetativa potentia. Vis vegetativa.*

Falcicula ſangvinem ſtillans, 508.

Fallen an mori? (6.)

Fallopius unde mortuus, 346. 348.

Famelicis unde cibati leviores, 400.

Familiæ Hellequini, (27.) 742. Sacræ, 1015.

Fana Deorum cur Ethnici incubuerint, (148.)

Faſcia Mumiarum Ægyptiacarum, 1012.

Faſciarum copia Ægyptiarum Mumiarum cur tanta, 1018.

Faſcinatio oculorum quomodo contingat, 802.

Fauni qui, 122.

Febre Alba laborans virgo citiſſime nubat, 150. *Mortui* Calidi permanent, 449. Maligna ſudant, 502. 504. *Peſtilente* extincti unde intumeſcant, 238. aut maligna alia extinctis maculæ effloreſcant, 316.

Febribus ardentibus cur capilli decidant, 18.

Febrim pellunt Turcæ terra ex Ardoydis ſepulchro, (144.)

Febris calvitiem producit, 79. Canitiem creat, 66. Maligna maxime ad Putredinem corpus componit, 848. cur πῦρ dicitur, 686. peſtilentialis abſciſſionem plicæ Polonicæ ſequitur, 76. conf. *Morbus adurens. Alba* quid, 149. unde, *ibid.* an omnibus virginibus communis, 150.

Febrium malignarum ſedes an ventriculus, 323. Mater tranſpirationis prohibitio, (51.)

Feces dantur in omnibus liquoribus, 1068.
Fel quid, 407. 831. Deeſt cervo, damæ, aliiſque animalibus, 832. cur Diis oblatum, 1002. Lapidefactum, 1899. Lapidibus affectum, 1098. Lupinum odoriferum, 645. Verminoſum, 881. 890. cur Vitæ Symbolum, 1002. 1004. conf. *Bilis.*
Felem æmulans puella ob illius ſangvinem potum, 784.
Feles Ægyptii colunt, 1017. à Cadaveribus contagioſis cur arcendæ, 375. ex Muliere ejiciuntur, 904. Sepeliuntur in templis, 1047. Sylveſtres unde Moſchiferæ, 656.
Felicitatem in bello operabatur Alexandri M. aliorumque Heroum cadaver, (105. 144. ſqq.) futuram geſtantibus bubonis pennas, putant Tartari, 113.
Felini capitis figuram referens calculus Renis, 1103.
Felis evomit fœtus ſuos, 888.
Felium clamores ἐρωτικοί, 111. Mortuorum Oculi unde imaguncul as oſtendant, 176. Urina an à peſte immunes ſervet, 354.
Felle piſcis Orientales cutem tingunt, 309.
Felleo ſacculo rupto an cadaver levius evadat, 407.
Femoris ſacrificium cur Diis diſplicuit, 694.
Femur Aureum Pythagoræ quid & unde, 693. cur Generationem denotet, 873. Lapidicondum, 1084.
Putreſcere ex ſe ipſo incipit, 873. 878.
Feneſtræ parantur ex pelle humana, 521.
Feneſtras cur aperiant mortuo nonnemine, 359.
Femles aves quæ, 108.
Feretri jus, vid. *Baar-Recht.*
Feretro plumbeo cur recondunt cadavera Regum &c. 858.
Ferina caro Fatigatorum cur citius ali[…] putreſcat, 254. an Putredinis ex[…] pers, 962.
Fermentorum loca ubi, 49. diverſita[…] diverſos producit colores, 57.
Fermenta localia quot, 927.
Fermentatio quid, 839. an abſque Aër[…] procedere poſſit, 856. Deſtructiv[…] & Excitativa quid, 838. & Putre[…] do differunt, 838. Humorum, a[…] ſemper ceſſet poſt mortem, 329.
Fermenti actio, 925.
Ferrei dentes Frid. II. Elect. Brand. 20[…]
Ferrum Fodinis eductum renaſcitu[…] 1211. quo homo occiſus an ad vari[…] proſit (120.) an Struthiones conco[…] quant, 1157.
Fertilitatem terræ cauſat cadaveru[…] pingvedo, (118.)
Feſto mortalium baptizantur oſſa Sa[…]ctorum, (141.)
Feſtuca in calculo veſicæ, 1110.
Fiat divinum eſt vinculum corporis[…] animæ, (61.)
Fibræ Carnis quid, 550. an Chilo i[…] ſint, 532. 554. unde Oriantur, 55[…] Sangvini an ſint, 551. ſeqq. Sangvin[…] quid, 550. an Sangvinis pars, 551. 55[…]

Fic

Ficubus veſcentium ſudor graveolens, 650.
Ficus Ægyptiæ materia unde ſubſideat, & diu poſt ſupernat, 423. Halicabi fructu miſta & cani propinata eum rumpit, 242. an fuerit, in qua ſe Judas proditor ſuſpenderit, 250.
Ficus Arbor calida, 854. virtutes, 854.
Fidei articulos quosnam Pontificii miraculis probare ſatagunt, (131.)
Fides cui maxima in phyſicis debeatur, 596. cum Terrore coadunatus generat peſtem, 133.
Figura & forma diff. (90.)
Figuræ Necrocomicæ quid, 790. Rerum unde tam diverſæ, 1192.
Fila comedens puella, 1124.
Filii parentibus luci claros oculos ne ſugillanto, 180.
Filiorum male feriatorum manus an & unde è ſepulchris emergant, 490. manent incorruptæ, 958.
Filius Patris defuncti vindicat contumeliam 582.
Filius Patrem ad duellum provocans luporum rapina usque ad 4. partem incorruptam cedit, 958. verberans, vermibus oculorum punitur, 883.
Filum, quo vipera ſtrangulata, unde anginæ medeatur, 588.
Fimus columbinus an à peſte tueatur, 354.
Finis eſt Duplex (81.) Mors eſt (*ibid.*) non eſt Ultimum, ſed optimum (*ibid.*)
Fiſch-Thran, gebret wie Bier, 504.
Flachs in der Röſte verbrand, 84.
Flamma quid, 840. depaſcit oſſa curialis, 142. ex ore humano à copioſo hauſtu Spiritus vini, 713. cum Partu enixa, 687. unde 688. ex Ventriculo fœminæ in morte, 713. unde, 713. cur non Veſicet cadaver, ut carnem vivam, 233. ex Vini, aut cerviſiæ dolii orificio unde, 716.
Flammæ ſuper Apoſtolorum capitibus unde & cur, 683. an in Cordibus hominum, 684. *ex* Ore animalium vivorum unde, 711. Ventriculo animali unde, 711.
Flammantes oculi, 697.
Flammantia capita, 689.
Flammarum in rogo duorum cremandorum adverſariorum diviſio falſa eſt. (110.)
Flammas lambit infans ab uberibus matris, 678. 688.
Flatu plenus videri turpe apud Perſas, 971.
Flatum gravida parit, 404.
Flatus unde Gignantur, 408. 711. inteſtinorum an accendi poſſit, 712. à Menſtrui & lochiorum retentione, 237. an ſangvinem moveant in mortuis, 556. in Venas Subeuntes ſunt moleſti maxime, 403. conf. *Crepitus Ventris.*
Flatuum potentia quanta, 237. 305.
Flavedo Cadaverum quomodo tollenda, 859. piſcium unde, præcipue Icterio alligatorum, 859.
Flavus capillus puellarum unde, 60.
Flexibilitas Cadaverum an ſupernatu-

 ralis

ralis, 447. Vaſorum ligneorum, unde, 500.
Fliegen-Pulver aſſumtum unde cognoſcendum, 321.
Flores cur Romani circa ſepulchra ſparſerunt, 739. 876. 992. quomodo diu ſervari queant floridi, 865. unde adeo Verſicolores 56. à Putredine ſervantes cadavera, 993.
Flos petrificatus in lapide, 1141.
Flumina Petrefacientia vid. *Fonteſſ.*
Fluvius Adonis unde quotannis cruentat, 508. unde fœteat centaurius 648.
Focus Tarcheti exerit membrum virile, 305. 690.
Fœdus ſalis quid, 982. cur ſic dicitur, 1172.
Fœmina an ad Libidinem pronior maſculo, 148. an neceſſario ad procreationem ſobolis requiratur, 924.
Fœminæ unde, 878. mortuæ an pudorem retineant, 410. Obeſæ, 236. mortuæ an impraegnari poſſint, 261. Reſurgentes an in viros commutabuntur, 1421.
Fœminarum Syrenum oſſa efficaciora marium, 545. *cadavera* an & unde prona, marium ſupina fluitent 410. incorrupta, 950. 954.
Fœminea cadavera an & unde citius Maſculinis corrumpantur, 846. 964.
Fœnum an ſole accendatur, 445. an Ignem verum foveat, 688. Putredine acceditur, 838.
Fœtida nonnullis fragrantia ſunt & v. v. 674.
Fœtor unde, 875. Ægrotorum unde, 647. Sub Alis unde, 652. Brutorum rapacium unde, 650. Cadaverum Peſti dat incrementum, 354. cur in uno Cadavere ſævior, in altero mitior, 875. Dæmones fugat, 733. Heinrici I. Reg. Angl. exanimans, 875. Hominum vivorum unde, 641. 642. 649. Humani Cadaveris peſſimus, 874. Mortis indicium certiſſimum, (54.) 875. Mortuorum unde, 503. 874. Parthorum unde, 650. Sagarum unde, 654. *diu durans*, 361. ex oſculo unde, 361. *Judæorum* unde, 642. 651. an S. Baptiſmate tollatur, 643.
Fœtore an aër infectus emendetur, 354.
Fœtorem Arabes, Judæi, emittunt, 361. an Cacodœmon relinquat, 635. Graviſſimum edit Balſamis delibuta, 850. & delicatula 870. Hircinum pellens remedium 654. cur odorata admiſta augent, 657. Venus gignit immoderata, 653.
Fœtoris cadaverum noxa, 362. 875.
Fœtum an Extrahere illæſo utero ſagæ queant, 130. Matrice rupta quædam in ſe ipſam edidit, 256. Propellit calculus per vulvam excretus, 1113. Tenellum ſcorta cantharide ejiciunt, 299.
Fœtus an Carmine in utero retineri poſſit, 269. Digitorũ complicatione hâc vel illa in utero retardetur, 269. Excoriatus, maculatus, puſtuloſus, variolarum veſtigiis conſpicuus unde, 334. Lapideus Dolanus, 1134. unde, 1193.

1193. Luteus unde, 334. 335. cur non omnes, Matre mortua explodantur, 268. Mentes, 19. 17. 23. biennium, triennium, quatriennium, in utero Moratus vivus naſcitur, (38.) Mortuus an à matre mortua expellatur, 268. unde Mortuus naſcitur, 263. 267. unde Naſcatur cum ſonu aliquando, 267. an Naſcatur proprio molimine, 266. Occiſi indicia, 333. 334. ex Serpente & fœmina qui, 913. Sugillatio unde 333. an ex Viri Semine tantum procreetur, 879. cur Vociferatione nativitatem ſuam annunciat? (39.) unde cum utero & inteſtinis excutiatur, 267. utero excluſus intra membranas citra reſpirationem vivit, (37.) *in utero* mortuus an Febre laboravit unde conſtat, 334. mortuus an & unde Gravior vivente, 395. 396. 401. Putrefactus unde, 977. Mortui Signum, 401. an Stigmatibus variis inſigniatur, 334. in utero an Vivus vel mortuus mortua matre unde conſtet, 264. Conf. *Embryo. Infans. Partus. Lapideſcens* inter coſtas productus Muſſipontanus, 1136. 1194. in utero, 1138. unde, 138. 1139.

Fœtus Humani Nativitas ex Ore & Ventriculo, 889. Vita an à Matris vita dependeat, 263.

Fons Olei terram exundat, 672. Sangvine fluit malo omine, 533.

Fontanella quandoque tardius in os induneſcit, 1076.

Fontes Lapideo ſeminio im prægnatas aquas ſcaturientes, 1072. 1182. 1183. 1190. Medicati cur priapiſmum excitent 298. Mortuos in Riſum ſolvunt, 185. ſalubres proſilunt ſanguine occiſorum, (120.) 624. Svaviter olentes unde, 660.

Fonticuli poſt obitum copioſiſſime fluere ſolent, 458.

Foramen ovale, (39.)

Forma an Annihilatur (66.) 784. Aſſiſtens Chimæra eſt, (95.) Cadaveris, (88.) Corporeitatis, (88.) Corporis nulla datur phyſica, (89.) Eſſentiali caret cadaver, (90.) Eſſentialis, (63.) & Figura diff. (90.) Hominis duplex an detur, (89.) Hominum Mutatur aëris, aquæ & victus ratione, 151. Nova in morte non generatur, (89.) Senum qualis, 150. Subſtantialis, (63.) Vitalis, (*ib.*) Univerſi an longe inter ſe diſſidentibus ſenſum communicet, 98.

Formæ an Differant ſpecie aut numero, (92.) Eſſentialis, vitalis, ſubſtantialis diſtinctio inepta, (66.) Materiales latent in ſale, 784. Naturales à corpore ſunt inſeparabiles, (91.) Rerum quatuor, (62.) Subordinatæ non otiantur putredinis tempore, 930. *Gemellorum paritas* & ſimilitudo unde, 168. diſparitas formæ & morum unde, 168.

Formica ſuccino obducta, 990. Tumulum & ſepulturam ſibi conficit, 1228.

Fortitudinem animi an Turcarum Maslach conferat, *301.*
Fracedo an ad productionem inſectorum neceſſaria, *926.*
Fraga veneni vim promovent, *241.*
Fragmenta crucis Chriſti, (*140.*)
Fragor in Ædibus unde, *477.* cum Lutheri cadaver humaretur, *111.*
Fragrantia, conf. *Odor.*
Fragrantiam ſpirat lotium, *628.*
S. Franciſcus ſtans mortuus, *434.* adhuc ſtat incorruptus, *950.*
Franciſcus Vieta ecſtaticus, (*21.*) *Xaverius* incorruptus diu manſit, *950. 959.* Oluit ſuaviter pro fœtore, *950.*
Fratres à ſe Longisſime diſtantes eodem morbo affecti an per Sympathian, *95. 101.* Roſeæ crucis ſunt ecſtatici voluntarii, (*25.*)
Fratrum ſe invicem occidentium ſacra flammis disſiliunt, (*104.*)
die Fräulein Mölen *oder* Milben, *74.*
Friderici Arnsbergens. Comit. Thorax an crepuerit medius, *259.* Frid. III. Elect. Palatin. ventriculus interior ſubnigricans, *323.*
Frigida & Humida facile putreſcunt, *845.* & *Sicca* athmoſphera putreſcere vix ſinit, *965.* difficulter aut prorſus non putreſcunt, *962.*
Frigidiores regiones albos pilos cauſant, *71.*
Frigiditas unde, *427.* ſq. an cauſa putredinis, *859.* cadaveris fugat Archeum, (*114.*) *427.* Hominis an major ovis vel bovis &c. *428.* an Novaculam hebetet, *440.* Quanta, *427.* ſq.
Frigidum dentibus hoſtile, *205.*
Frigore pereuntes an initium à genitalibus ſuſcipiant, *429. 874.* *Exanimati* an prius Catalepſi tententur, *436.* unde Cognoſcantur *429.* Habitum retinuere, in quo mortui, *430.* mire Intumeſcunt calefacti, *240.* Revivixerunt, (*18.*)
Frigoris fons Luna, *684.*
Frigus & Calor an Lapides generent, *1139.* an Majus plenilunio, *862.* Mortis indicium unde, *426. 685.* maxime nocet Naſo recens inſititio, XXCIIX. *97.* à Putredine ſervat, *965.* unde, *966.* an in Renibus, *1160.* Solum an Lapidum mteriam mutare posſit, *1146.* *Cadaveris* quid, *859.* accidentale eſt, (*114.*) Dæmon in teporem mutare non poteſt, *443.*
Frons Lapidiconda, *1084.* Notis puncta, nobile judicatur, *309.*
Fructibus an abſtinendum arboris, in qua quis ſe ſuſpenderit, *383.*
Fructus arborum vid. *poma.* à putredine Cadavera ſervantes, *993.*
Frumentum cur in Italia cito corrumpitur *857.*
Fucus faciei purpureus quomodo detegendus, *162.*
Fulgur unde, *792.* ſepulchrum tangens, gloriam decernit, *142.*
Fulguriti maxime fœtent, *875.* conf. *Fulminati.*
Fuligines corporis humani, (*50.*)
Fulmen maledictis provocans concidit ad miraculum rigidus, *437.* an Venenatis auferat venenum & non venena-

nenatis affricet, *377*. an Vitæ lucem eliciat & deprædetur, *710*.
Fulminati an ἄσηπτοι & unde, *969*. *972*. cur non Cremati, nec inhumati, *970*. à gentilibus Dii reputati, (*150*.) Figura eadem permanſerunt, qua mortui, *437*. maxime Intumeſcunt, *240*. an & unde Leves evadant, *422*. Nigreſcunt quandoque unde *325*. Pectus cruce notatum, *325*. unde facile Putreſcant, *854*. Revixere (*18*.) Rigidi aliquando ad miraculum, *437*. unde, *438*.
Fulminatorum Cadavera an magis Frigeant quam alia, *429*. Oculi quomodo ſe habent, *178*. *Mors* (*18*.) eſt ſignum gratiæ divinæ & amoris, (*150*.) *142*. *970*.
Fulmine Dolia exhauriuntur, *422*. Tactorum carnes an venenatæ, *377*. an dormientes necentur, *178*. Oſſa conſumuntur ſacrilegi in ſepulchro, *142*.
Fumo Mercurii calvities efficitur, *78*.
Fumum emittit pudendum, Venter *687*. *688*. unde, *713*.
Fumus Lignorum reſinoſorum à putredine ſervat, *999*. Spiritus vini inflammatur, *714*. Terret milites, *801*.
Funebres aves quæ, *108*.
Funera per nubes delata unde & quid portendant, *115*. *793*.
Funeris Conditores Ægyptiaci, *1013*.
Fungi maris odor an ex putredine, *667*. Sambuci unde nomen auricularum Judæ, *251*. Venenati morientes ridentes efficiunt, *185*. noxii Venenati, *164*. *181*.
Fungites, *1053*.
Fungus Effigiem referens humanam, *1062*. Marinus quid, *667*.
Funiculi ex mulierum capillis, *15*.
Funus & Cadaver an diff. (*7*.) Luxum non augeat, *571*. ne Moleſtetur (*93*.) multis Sermonibus non onerandum, (*92*.) Tacitum & indictivum quod, (*124*.) conf. *Leiche*.
Fur fulmine tactus in carcere, *437*.
Furiæ per ſomnia terrentes, *580*. *605*.
Furor poëticus (*21*.)
Furti reo duplicis cur abſcindebatur naſus, XXCII. unius cur eruebatur oculus, *ibid*.
Futura Explorandi modus, *752*. Indicat Sangvis S. Januarii, *491*.
Futurorum & præſentium, in disſitis locis contingentium cognitio unde animæ in ecſtaſi conſtitutæ? (*28*.)

G.

G*Agatis* ramenta & pulveres aqua incendit, *809*.
Galaxia unde dicitur, *772*. an Receptaculum animarum illuſtrium, *772*.
Galeni ætas quanta, *215*.
Galenus dormiendo peregrinatur, (*25*.)
Galeoti Martii obeſitas, *235*.
Galerius Imper. an prognatus ex fœmina & ſerpente, *913*.
S. Galli corpus ſolito gravius evadit, *422*.
Galli cornuti unde, *276*. & Leonis Antipathia, *754*. vel Gallinæ Motus detruncatorum qualis, *480*. & Gallinæ Verſicolores quomodo producendi *63*. *84*.

Galliæ

Gallia fertilis, *50*.

Gallicinium an diſsipet ſpectra, *754*. Leo infernalis reformidet, *754*.

Gallina unde calculos in veſica habeat, *1128*. uno coitu multa ova fœcunda ponat, *878*.

Gallinæ Auro argentove ſaginatæ an horum ſplendorem caro reddat, *701*. Cornutæ an dentur, *276*. Interiora lapide obducta, *1128*. Nigræ ſtercus an in peſte efficax, *354*. ad ſtuporem ſaginantes hominem, *236*.

Gallinas Fugant chordæ pulſæ ex inteſtinis vulpis, (*105*.)

Gallorum calcaria an transplantari posſint, *275*.

Gallos cur mactarunt Animas evocantes, *750*.

Gallus marinus dicitur Orbis piſcis exſiccatus, (*101*.)

Gamalielis corpus mortuum an odore fragrarit, *628*.

Gammari ſunt carnivori, *929*.

Gammarus an cum Luna creſcat & decreſcat, *388*.

Gangræna unde, *835*. *901*. incipiens, poſt mortem nigreſcit, *331*. contagioſa, *901*. cur Curatu tàm difficilis, *901*. Verminoſa, *991*.

Gangrænæ remedium, *980*.

Garnetus quis, *816*.

Garſtige Jungfern ſchœne Weiber & contra, *150*.

B. Gaudentio inhumato perpetuo ungves & capilli aucti, *16*. *273*.

Gauri quinam? *450*.

Gehennæ vox an apud Ethnicos obvia, *744*.

Geizwurm an infantis umbilico alligatum piſcem rodat, *859*. profligetur maſſa è melle & vitro parata, *859*.

Gemach mit der Leiche, (*93*.)

Gemelli diſpares an teſtentur de diverſis genitoribus, *168*.

Gemellorum Diſparitas formæ & morum unde, *168*. ſimilitudo unde, *168*.

Gemitus an ſtatuæ edant, *509*.

Gemma Hyaenia, *698*. Roſæ nondum apertæ (*23*.)

Gemmæ Aquæ Guttas continentes, *1143*. Hæmorrhagiam ſiſtentes, *543*. Hyeniæ quid, *1131*.

Gemmam lapidem piſcantur urinatores, (*46*.)

Gena lapidiconda dextra, *1084*.

S. Genarii ſangvis capiti ipſius admotus liqueſcit, *457*.

Generatio humana quomodo contingat, *785*. unde, *932*.

Generatio Alterius an unius corruptio, (*90*.) Clauditur forma eſſentiali, (*ibid*.) Pulli in ovo, *685*.

Generationis & corruptionis natura idem tempus & modum ſervat, *332*.

Genii mali an & quomodo ab igne defendere posſint, *220*.

Genitalia Caſtæ poſt mortem incorrupta *958*. unde Putreſcant in primis, *874*. *à Frigore ſunt fovenda*, *429*. quomodo *ib*.

Genius quid, *779*.

Gentes naribus carentes an ſint, xxciii.

Genu lapidicondum, *1085*.

Germani Ridiculi aliis propter mollitiem,

tiem, *8.* cur non amplius Ruffi, *72.* ſunt Sicambri *7.*

ermania cur appellatur cornigera, *8.*

ermanorum Capita cur olim duriora *972.* Habitus corporum, *6.* *Coma olim rutila*, *6.* unde, *7.* cur non amplius, *72.*

rronis Archiepiſc. Colon. Hiſt. (*18.*)

bboſæ poſt mortem gibboſitas diſparet, *259.*

gantes, *731. 757.* qua ſtatura reſurgent, *1238.* an in Regionibus ſeptentrionalibus fuerint, *284.* *an unquam* in Dania fuerint *280. 283.* extiterint, *280. 283.*

Gigantes abire, an ad mortuos abire, *757.*

cies quomodo Æſtivo tempore producenda, *862.* unde Alba, *706.* *an* Aqua condenſata, *860.* Cryſtallum gignat, *1148.* in Lapidem mutetur, *1148.*

diatores cur Buſtuarii dicti, *610.* ante ſepulchra dimicarunt, *610.*

dius cur interfecti capillis abſtergit occiſor, *568.* conf. *Acinaces.*

ndes carbonibus impoſitæ cum fragore crepant, *245.*

givæ ſangvine manant unde, *522.* *24.*

ndula pineali duplicata prædito an nima quoque duplicata, *1089.* *pinelis* calculoſa tota, *1088.* Duplicata duos calculos prodit, *1089.*

ndulæ an in pectore, tibiis, femoribus, mento, manibus, *30.* ubi, ibi pili, *o.*

Glaucus Melle poto reſurrexit, *1234.*

Gleba terræ cur mento mortui ſupponitur, *117.*

Gledſcher quid, *1148.*

Glires an Ædes ruionoſas deſerant, *442.* Depellit terra è D. Uldarici ſepulchro, (*143.*) unde Dormiunt tam diu, (*15.*)

Globi volantes quid, *708.* unde, *ibid.*

Globulorum ictus an Ægagropilæ avertant, *1123.*

Globulus plumbeus in calculo veſicæ, *1110.*

Globus in hominis ventriculo, *45.* conf. *Pila.*

Gluten an ad Lapidum cohærentiam requiratur, *1150.*

Glutinoſa materia caput cum primis turget, *11.*

Gnomi, *732.*

Gontrami Burgund. Regis anima extra corpus vaga, (27.)

Gramine continuo bos paſtus an felle oppiletur, 1125.

Graminis Radices an Apozematibus inſerviant, 1126. Semine ſepulchra peſte mortuorum obducenda ſunt, 365. Succo an ſolvantur Bulithi, 1126.

Grana Coccarum Vermiculorum ova, 506.

Ins Gras beiſſen müſſen, unde hoc Proverb. 462.

Gravida XXIIX. annos, 1134. quinq; annos, 1138. cum Flamma & ſono partum edit, 687. unde, 688. Fœtum exuſtum parit, 687. an Reſpiratio-

ratio-

ratione duplo majore utatur, quam non gravida? (37.) Sepulchra ne tranſeat difficultate partus mortuarum, 345. *Mortua* an parere poſſit, 262. non ſemper revera mortua, 267.

Gravidarum corpora cur in thermis non merguntur, ut aliarum, 403. uteros an flatus diſtentent, 404.

Gravidis cadaverum conſpectus aliquando noxius, 345. an thermæ noceant, 403.

Gravitas aëris diverſa diverſis in locis, 385. corporis unde, 398. 407.

Gravitate Senes vix mortuis cedunt, 400.

Greges pecudum vid. *Pecudum Greges.*

Gregorius Nyſſenus contagium negavit, 342.

Gryllus ſuccino obductus, 991.

Gryphus in Lothi uxoris ſtatuam ſalinam, 1178. ſqq.

Gulonis pelle tectis dormientibus qualia eveniant ſomnia, (101.) unde hoc (108.)

Gummate è Cupreſſo ſervantur Cadavera, 997.

Guſtavus Rex Svec. galeatus natus cum rubra cruce, 313.

Guteli an mites Dæmones & unde, 122.

Gütgen Defenſione ſunt infanticidæ, 122. *Geiſter*, qui & unde, 122. *Zöpffe* unde, 122.

Gutta aquæ in Cryſtallo, 1143.

Guttur calculo affectum, 1092.

Gymnoſophiſtæ immobiles ſtantes contemplando, (22.)

Gypſea materia ex angulo oculi Ægylope affecti, 1089.

Gypſo cadavera oblita non putreſcunt, 319. 977. 990. viperæ reviviſcunt, 1228.

Gypſus in juncturis aliquando naſcitur, 1085. ſtrumis producitur, 1092.

H.

H. S. E. S. T. T. L. (93.)

H. *Haare hat er auf den Herzen, er iſt des T.* 42.

Haarſchlechtig was? 58.

die Haare thun ihm weh, 83.

Habundia quæ, 732.

Hædinæ carnes caprinis leviores unde, 394.

Hæmagogæ ſ. Hæmanthenus, herbæ Galenicæ, 526. ſqq.

Hæmorrhagia an in Sepulto, ſemiputrido, poſt centum annos contingat, 596. *Promoveatur* à Putredine, 560. Vino calido, 560. *Siſtatur* Arte Magica, 542. 547. 595. Acido, opio, viperæ morſu, Aqua forti, Lacte, 556. Armilla cujusd. Indi, 544. Dentibus Equi marini, 546. Jaspide, 542. Lapide ex Bufonum capite, vel eorum cinere, 546. Liquore ſtyptico ex Vitriolo, & unde, 988. Oſſe animalis cabal, 544. Oſſibus Syrenum, 545. unde, *ibid.* urtica, mentha, 544. conf. *Cruentatio, Sangvinis ſtillicidium.*

Hæmorrhagiæ cauſæ externæ, 539. internæ, 548.

Hæmorrhagiis narium cur homo præ animalibus ceteris laborat, 540.
Hæmorrhoides mordificat ſudor morientium, (112.) poſt mortem unde, 557.
Halec conf. *Hering*, vel *Haring.*
Halitum ultimum morientis excipiebant Romani, 359.
Halitus Humanus cur canitiem inducat, 73. Joſephi ampullæ incluſus, (139.) Leonis, Urſi, Lupi, virus eſt, 853. Metallici venenati, 324. pertinax, 361. conf. *Vapores.*
Hamadryades quid, 511.
Hannæ crepida, (139.)
Harchbenus gigas, 284.
Harengi paſſi, vid. *Bæckling.*
Harengorum conduturæ quis Autor primus, 983.
Haſta conf. *Spicula.*
Hebetudo oculorum an ex coitu, 148.
Hecatæ ſacrificiis finitis noctu, unde tumultus &c. 127.
Hecticis cur felicius creſcunt pili & ungves, 18.
Hector poſt mortem incorruptus, 951.
Hedera lapidea, 1053.
Hedruſci crudeles, 870.
Heffi-Pulver, 474.
Heinricus Stuartus Rex Scot. veneno ſublatus, 324.
Helena quid, 708. unde, *ibid.*
Helleborum, vid. *Elleborum.*
Helmontius Joh. Bapt. vidit Animam ſuam, (23.) 756. unde ipſi nomen Enthuſiaſtæ (23.) Helmontio opponitur, 358. Iridem calcavit, pavitque, 671. *hat die Künſte alleine gefreſſen*, (23.)
Hemde eines Todtſchlägers befällt kein Thau, 625.
Hemicraniæ diritate mulieri crepuit medius oculus, 256.
Hemiplexia membra gravitate tentantur plumbea, 399.
Henricus Bavarus, Imper. poſt obitum miraculis clarus, (132.) 111.
Hepar an Animalculis minutiſſimis ſcateat, 877. Bilis adverſus putredinem præſervat, 832. Calculis affectum, 1097. an Creſcat creſcente Luna, 390. Embryonum ſangvine abundat, 834. Exſiccatum vetuſtatis maxime patiens, 978. Lapidoſum, 1132. Siliceum anſerinum, 1132. an Vermes habeat, 889.
Heraiſci lux, 680.
Heraclides quis? (30.)
Heraclidus Imperat. an Priapismo laboravit, 305.
Herba Galenica & Borelliana diff. 927. Theophraſti non modo Aphrodiſiacum, ſed & virgines deflorat, 302. ex Sybillæ cineribus orta, beſtias aruſpicio aptat, comeſta, (146.)
Herbâ ex cœmeterio comeſta dentes cadunt, (122.)
Herbæ an ſint quibus Mortui reſuſcitentur, 1234. quæ, & cur à Sanctis denominatæ, (637.) Semina pulveriſata & rori expoſita alias producunt herbas, 1215. à Putredine ſervantes cadavera, 993. quotuplices, 31.

unde tam Variæ, 49. quomodo diu Virides conſervandæ, 865.
Herbarum ſales ſeminati, alias ſui generis producunt herbas, 1215. *Sylveſtrium* & hortenſium diſcrimen unde, 38. Pondus pro locorum varietate variat, 388.
Herbis venenoſis paſta evadunt venenoſa, 379. ſq.
Hercules mortis domitor, (79.)
Heribertus Archi-Epiſc. Colon. poſt mortem miraculis clarus, (132.)
Heringe leuchten, 703.
Hermelini hircum olent, 654.
Hermes Trismegiſtus nunquam fuit, (98.)
Hermotimi Clazomenii anima extra corpus vaga, (26.)
Herodes an phthiriaſi laboravit, 894. vermibus corroſus, 850.
Heroës in Sardinia dormientes, (15.) Veteres ſiſtuntur à Joh. Teutonico & milite, 805.
Heroum cadavera in bello felicitatem operari creditum (105. 110.)
Hertzwurm beiſſet, *beſeicht ſ. v. mich*, 885.
er hat den Hertzwurm weggebrochen, ib.
Heſiodi Anima apud inferos columnæ alligata ſtridet, 112. cadaver mari extulerunt Delphini, (102.) oſſa peſtem fugarunt, (118. 145.)
Hexen Geſchoſs an detur, 46.
Hieronymi corpus mortuum an odore fragrarit, 628.
Hieronymum expoſitum apes aluerunt, (101.)
Hieroſolymæ duo tantum fuerunt ſepulchra, 343.
Hieroſolymam cur non immittebantur cadavera, 343.
Hilarionis corpus mortuum an odoribus fragravit, 628.
Hippocentaurus melle conditus, 1047.
Hippocrates negaſſe Contagium videtur, (342.) Dæmones non credidit, (134.)
Hippocratica facies quid & cur ſic dicatur, 156.
Hippocratis doctrinæ quomodo æſtimandæ, 189. ætas quanta, 215.
Hippolithi, vid. *Lapis Bezoardicus*.
Hircorum Fœtor an peſtem pellat, 354.
Hircum olent ſangvinei, (51.) olentium remedium, 654.
Hirpiarum familiæ impune ignem perambularunt, 227. 231.
Hirquitalli qui? 652. unde? (*ib.*)
Hirſuti homines toto corpore an reperiantur, 34.
Hirſutia unde, 36. an deponi poſſit, 37.
Hirudo evomitur, 903.
Hirundines an autumno moriantur, Vere reviviſcant, 1222. an & cur in loca calida transmigrent autumno, 1222.
Hirundo Alba unde, 69. Marina ventum an ſignificet, qua parte flet, (101.) 456. 477. unde hoc? (108.) 586.
Hiſtricis lapis, vid. *lapis Hiſtricis*.
Hiſtrix quid, 1125.
Hoden kiß, 1057.
Homerus unde dictus, 40.

Homicida Deoſculans manum cadaveris, 614. an Elabi non poſſit calceo interfecti averſim poſito, 622. cur fugit, 578. 605. Inſpectante cadaver an cruentet, 568. ſeqq. 572. unde, 582. 588. Præſente cur cruentet cadaver, 573. ſeq. 583. 588. *Revelatur cruentatione* manus aridæ, 570. veſtis occiſi, 571. Conf. *Occiſor*, *Interfector*.

Homicidæ ſe juramento purgaturi cur digitos cum lana alba vulneri imponere jubentur, 541. 572. 622. Sangvine fuſo an occiſi anima placetur, 582. cur Terrentur noctu, 480. 605.

Homicidam Abſciſſo occiſi membro detegendi mos unde, 570. ſq. cur Deus non ſemper cruentatione cadaveris detegit, 574.

Homicidium unum an gravius altero, 603.

Hominem Dentibus nondum genitis non cremabant Ethnici, 211. ex Lapide & v.v. an DEus facere queat, 1198. absque cibo, potu, ſpirituque ſervari poſſe creditum eſt, 33. Videns, regem videt, 99.

Homines ex Dentibus draconum prodiiſſe Ethnici crediderunt, 202. quomodo Deucaleon ex lapidibus produxerit, 1065. an in Elementis habitent, 734. cur non omnes Fragrant, 646. an toti Hirſuti reperiantur, 34. ſqq. in Igne viventes an ſint, 227. 231. in Lapides verti à Diis gentiles crediderunt, 1181. Obſi arvena ſuffocati, 235. cur occiſi à quibusdam comeduntur, 936. an ex ovo prognaſcantur, 878. 692. Primi an ex lapidibus orti, 1065. Odore fragrantes, 639. 656. unde, 641. ſeqq. 644. 646. 663. an ex Piſcibus naſcantur, 917. Silicei à natura facti, 1058. unde, 1063. an Spontaneo ortu è terra prodierint, 923. ventricoſi, 235. *Petrefacti*, 1058. 1133. 1181. unde, 1063. 1065. 1170. 1189. quandoque videntur & non ſunt, 1199.

Homini omnia à ſuperis, 764.

Hominis Apparitio & demonſtratio per Chymiam, 782. ſq. unde, 784. carne mortui veſci noxium, 381. Fœtor unde, 641. ſq. 649. ſq. Noxii oſſa è capite plus proſunt, quam amici, (117.) & Suis caro & ſangvis in omni ſimiles, (108.)

Homo Argenteus à natura factus, 1061. quo à Brutis diff. (65.) quo reſpectu Cadaver dicitur, (5. ſeq.) quid Comenio, 730. cur tantum Conſtare dicitur corpore & animæ, (99.) Conſtat è materia quadruplici, 99. an conſtet corpore & anima & ſpiritu, 98. in combuſtibilis per Salamandram ſignificatur, 226. Interior eſt quilibet morbus, 78. Internus & externus Paracelſicus & Helmontianus non ens, (28.) 780. ſeqq. è Materia quadruplici conſtat, (99.) an Microcoſmus, (151.) 1151. Miraculum majus omni miraculo, (160.) dum Moritur, reſurgit, 777.

Mortuus an verus homo, 85. an Nudus naſcatur, 33. cur, 37. cur Φῶς dictus, 761. *Primus* unde, 923. 1065. an piſciformis fuerit, 918. 146. Putredo & eſca vermium, 826. 905. ſeqq. Totus in capite vultuque conſiſtit, 88. multò poſt mortem Vivit, (94.) an Vivere poſſit, ultra centum annos, 212. ab Umbra incipit, in umbra deſinit, 785. Vocabulum an in cujusvis hominis facie naturaliter ſignatum, XXCII.

Honorum inſignia cur capiti volunt, 4.

Horda cum toto armamento in petras mutata, 1189.

Horologio inſerviunt, cineres amati, 120. 190.

Horti media hieme amœniſſimi, 803.

Hortos cur nonnulli ſepulchrorum locos elegerunt, 738.

Horus Apollo, 648.

Hoſte præſente cruentat cadaver, 593.

S. Huberti ſtola ſemper integra, licet pars quotannis abſcindatur, (138.)

Humana fragilitas, 973.

Humerus lapidicondus, 1084.

Humidi elementalis reliquæ an in cadavere, (91.)

Humiditas unde, 861. 863. an faveat putredini, 864. ſeqq.

Humidum radicale quid, 830.

Humor in Infantum papillis an lac, 121. Lacteus an in mammis producatur Plica Polonica, 123. Lentus ad pilorum radicem, non eſt radix eorum, 26. Lunulæ in palpebra inferiore unde & qualis, 149. Oculorum ſingularis, 172. *Cryſtallinus* induratus, 1089. an oculos reddat flammantes, *697*. *Pericardii* an concreſcat, *222*. qualis *222*. quantus, *599*.

Humores oculis quoq; lumen conciliant, *177*. an vermibus præbeant hoſpitium, *880*. verminoſi, *880*.

Humorum fragrantia corporis humani cur raro ſentitur, *644*. Lux, *695*. *Fermentatio* in utero collectorum mortem inſequitur, 267. an ſemper ceſſet poſt mortem, 329.

Hyæna odorifera, 638. an Sarcophagus, 119. 123. non niſi Virorum carnes devorat, 123.

Hyænæ Oculi lapideſcentes, 1131. Pellem geſtantem Pantheræ non aggrediuntur, 103. Pellis cum Pantheræ pelle ſuſpenſa, hanc depilat, 103.

Hyænia gemma, 698. 1131.

Hydrocephalus an Judas proditor fuerit 247.

Hydrope an Judas proditor perierit 247.

Hydrophobia laborantes an canum ſimulacra in urina viſui offerant, 817

Hydropicæ poſt mortem ſanæ videntur 259.

Hydropicum curat S. Eutropius, (136. Tactus cadaveris, (113.)

Hydropici ſtigmatibus notantur mortui, 326. in thermis non merguntur, 404.

Hydropicis an album Græcum inſeria 383.

Hydropicus mortuus calidus permanſit, 444. Tumor quantus, 238.
Hydrops unde, (51.)
Hypericum an Dæmones fuget, 673.
Hypochondriaca paſſio corpus pondere afficit, 399. quantum à ſcorbuto differat, 399.
Hypochondriaci in thermis non merguntur, 404.
Hypochondriorum flatus quantum afficiant, 237.
Hyſſopus an ſangvinem cieat, 526.
Hyſterica affectio, 494.
Hyſtericæ bis vel ter moriuntur, 1232. Mortuæ ſtigmatibus notantur, 326. An reſpirent, (36. 52.)
Hyſterolithi, 1057.

I.

J*Acobi* Patr. cadaver cur *40.* & non *70.* dies conditus, *1015.*
Jackhals gieret nach Menſchen Fleiſch, *124.*
Jannis & Jambris ſepulchrum magna circumdat copia Dæmonum, *112.*
S. Januarii ſangvis futura deſignat, *491.* liqueſcit capiti admotus. *457. 486.*
Janus ter revixit, *1232.*
Jaſpidem referens calculus veſicæ, *1110.*
Jaſpis an efficax in ſedanda hæmorrhagia, *542.* unde, *543.*
ex Jaſpide loculus cadaveris, *1012.*
Ibides coluntur ab Ægyptiis, *1017.*
Ichneumones colunt Ægyptii, *1017.*
Icteritia an lapide porcino levetur, *1125.* Bulithe, *1125.*
Icterum an tinea plantæ pedis alligata attrahat, *859.*
Ictus venenatorum inſectorum maculant corpus varie, *336.*
Ideæ ſeminales an in ſangvine lateant, *784.*
Ideas an corpus mortuum habeat, *612.* an ſangvis & ſpiritus, *612.*
Idioſyncraſia quid, *641.* an cruentatio cadaverum contingat *594.*
Idola in mumiis Ethnicorum, *1044.*
Idololatræ ſtigmata ſibi in honorem idolorum inurebant, *310.*
Idololatria quæſtus gratia à Papæis introducitur (*141.*)
Jecur Anſere majus, *1116.* Vulturis tritum an proſit, (*120.*) Conf. *Epar.*
Jejunis unde magi nocere poſſint, *401.*
Jejunus an gravior paſto, & unde? *401. 416.*
JESU Corpus an fragrantiſſimum, *634.* Nomen ter pronunciat abſciſſum caput, *183. 463.* *Imago* Embryoni impreſſum unde, *313.* puerili ſudat, *499.*
Igne fugantur Cacodæmones, *815.* Martyres incombuſtiles, *220.* unde *220.* Suffocati unde cruentant, *541.*
ſine Igne an lumen eſſe queat, *719.*
in Igne viventes homines an ſint, *227. 231.*
Ignem Extingvere cur non licuit, *683.* Extingvit cadaver cremandum, *245.* Interſtinctum unde Veſtæ iterum accenderunt, *709.* unde ſuſtinere potuerint magi, *220.* Spirantes Equi & jumenta, *386.* unde, *707. 699.* ex Ubere & pudenda mittunt, *687.*
Ignes an omnes urant, *686.* *Fateri* quid, *708.*

708. unde 708. 785. 811. an Animæ, 811. an etiam ubi nulla cadavera ſepulta, 786. an ſpectra, 794.
Igneum ens vivum an homini inſit, 699.
Ignis S. Antonio cur tribuitur, (136.) S. Agrippinæ quid, 787. 794. qualis Animæ, 761. mille Annos durans, 810. ab Aqua incenſus, 809. Belua animata omnia devorans, 1018. 1035. an beſtiolas quasdam producat & foveat, 225. ſeq. 229. unde, 227. duobus modis Corrumpitur, 840. per Cubiculũ vagans quid indicet, 723. Cultu à Chaldæis ad alios transiit, 814. Dentibus à ligno excutitur, 198. 201. Elementum puriſſimum, 849. an ex lignis Elici queat, 709. an Eliciatur colliſione arborum cacuminum, 709. Fatuus an è cadaveribus ſuſpenſorum, 700. unde Inventus, 710. an ſola corporum Miſtura producatur, 786. Potentialis ab aëre accenſus, 820. an putreſcat, 839. & cur non, 849. an Salamandræ nutrimentum, 230. Sanat mulierem, 227. 231. ex Saxo & ferro oriens unde, 706. Subterraneus putatur lucerna inextingvibilis, 811. an impune Tractari poſſit, 227. ſeqq. 231. Vehementiam repellentia, 229. Verus an in fœno naſcatur 688. conf. *Flamma*, *Lux in Homine*, 683. ſeq. 686. an actualis, 685. *Internus hominis* cur aperto thorace non videtur, 685. fulmine accenſus, 710. an Tranſeat in urentem, 687. an Videri poſſit, 711. *Lambens* unde, 708. ſeqq. 786. ſeq. an in urentem tranſeat, 709.
Ignita cum refrigerantur ſolito frigidiora fiunt, 429.
Ignominiæ nota inurebatur delinquentibus, 310.
Imaginarii qui, 184.
Imaginatio quid, 615. an Aliena alterare & movere poſſit, 615. an Brutis tribui poſſit, 69. Cadaveri tribuitur, (94.) an cauſa Cruentationis occiſi occiſore præſente, 590. 616. Fœminæ quid poſſit, 45. 62. 74. 168. 312. an omni Magiæ principium, 615. in Morbis curandis inſufficiens, (155.) cur Prothei filia dicatur, 312.
imaginationes Veneris Satyriaſin attrahunt, 303.
Imaginationi an miracula tribuenda, (154.)
Imaginationis vires, 615.
Imaginem ſuam unde vidit Antiphon in aëre, 797. alicujus an ſangvis exhibeat, 816.
Imagines unde aliquem Reſpiciant, à quacunque parte ſtet, 167. Varias animalium cuti ſuæ imprimi patiuntur gentiles, 309. *B. Mariæ* miraculoſæ in arboribus inventæ, (141.) præcipuæ (142.) *Pupillarum* an & cur triduum ante morituri non habeant, 175. an & cur in mortuis videantur, 176. Confer. *Simulacra*.
Imago Chriſti pueruli & Mariæ ſudat, 499. Electoris Sax. maduit, 508. Eliſæ Sudans, 499. Mutabilis pro ſtatu hominis depicti. 160. Alicujus Pallens, pallente eo, cujus ſpeciem refert,

fert, unde, *160.* in urina gravidarum, *818.* *Crucifixi* Barbam prægrandem & canam produxit, *16.* Embryoni impreſſa, *313.* Sangvinem ſtillat, *508.*
Imbecillitas an præter naturam, *829.*
Imbres Saxei, *187.*
Immortalitatem Animæ an Ariſtoteles ſtatuerit, *735.* an Arbor vitæ adhuc cauſaret, *84.*
Impemntibus DEUS aurum miſcuit, *694.*
Imperatorem decet ſtantem mori, *433.*
Imperia ampliſſima quondam ex naſi decore pendebant, XXCII.
Impiorum Filiorum manus an & unde è ſepulchris emergant, *490.* *Animæ* qua forma appareant *760.* quo veniant, *744.* *Corpora* Fulmine conſumuntur in ſepulchro, *142.* indigna ſepultura, *142.* à ſerpentibus ſeptici- pitibus mordentur in ſepulchro, *136.* poſt mortem effundunt viſcera, *245. 258.* *Incorruptibilitas* pœna, *956.* à Satana quandoque, *958.*
Imprægnari an fœminæ mortuæ poſſint, 261.
Imprægnationis nota an oculi concavi, alboque livido, 149.
Impurus unde ex cadaveris contactu, 427.
Inane ſolum eſt incorporeum, (59.)
Incantata varia exhibet ſigna, 1339.
Incorporeum præter inane non datur, (59.)
Incorruptibila corpora unde, 969. an dentur, 944. 947. 948. ſeqq. an fulminatorum, 969.
Incorruptibilitas Impiis in pœnam ceſſiſſe videtur, 956. Naturæ quandoque benignitati debetur, 960. an Sanctitatis documentum, 948. 951. nonnunquam tantum videtur, 973.
Incorruptibilitatem an Dæmon quoque promovere poſſit, 958. unde Homines tentarunt, 976.
Incorruptabilitatis cauſæ naturales, 960.
Incredulitas facit, ut plerumque divina non cognoſcamus, 509.
Jncubus unde, 399. Cur terribilis dormientibus, 801. Confer. *Mahr.*
Indi cur Hiſpanorum carne frui noluerunt, 381.
Induſium noctu lucens, 692. Sordidum ettriticum an mures producant, 536. 921. Confer. *Hemde.*
Inedia quam diu extendi poſſit, (30.)
Inediæ & ecſtaſis diuturnæ diff. (30.)
Infans cui Abdominis muſculi dextri deſunt, 246. Capillitio nigro & criſpo luxurians, 48. unde, 49. Ante elatus, quam natus, 263. Lacrymas ſangvineas præfudit unde, 525. quomodo naſci poſſit mortua matre, 264. Nomen paternum poſt aurem expreſſum ex utero affert & unde, 313. diu Occiſus cruentat unde, 540. Oculos aperit à matre occiſus ejus in carere oblatus, 174. Recens natus cur in terrã depoſitus & iterum ſublatus (6. ſqq.) Sangvinem ſudans ſemper malum prænunciat, 534. In matre ſepultus, 43. Sudans extingvitur & poſt mortem ſigna Chriſti

(Mmm mmm mm) cru-

cruciſixi exhibet, 340. Vivus matre mortuâ natus an duret, 263. In utero vagiens excluſus ſangvinē ſudat, 522. *Natus* Barbatus, 38. in funere matris mortuæ 263. in Sepulchro, 263. toto corpore hirſutus, 34. Confer. *Embryo. Fœtus. Partus.*

Infantes Æthiopum an nigri naſcantur, 59. cur Aqua ſalita perluenti, 985. Caneſcentes poſt partum, 95. Cani nati, 62. unde, 62. in Cunis lamia vorare ſolet, 153. Deformes ſæpe formoſi, & vice verſa, evadunt, 144. Dentati unde naſcuntur, 196. Non Dentatos cremare nefas erat, 211. 964 Dentitione graviſſima mortua dentes enituntur, 209. unde 210. an Ephialtes exſugant, 121. ab Herode occiſi incorrupti, 949. an Lac habeant in papillis, 131. cur Tenellos, tanquam cupedias appetunt ſagæ, 128. qua Statura reſurgent, 1238. An ſtriges exſugant in ſomno, 120. Suxerunt peſte defunctarum matrum mammas innoxie, 363. unde, 366. *Non Baptizati* an Gütgen, ſ. Wichteln, 122. an Toden Lichtlein, 788. *Dentati naſcuntur* unde, 196. cur non ſtatim 196. *Nati* matribus mortuis, 262. modò, cur modice reſpirant, nec facile ſuffocantur, 40.

Infantibus Exponendis gentiles certas inurebant notas, 309. Inſidiantur ſagæ, 121. nocet petroſelinum à nutricibus comeſtum, 185.

Infanticidio ſuſpectus locus ſecretus cur lucula conſpicuus, 573.

Infantis Formam referens calc. Renis, 1103. umbilicus ruptus, 246.

Infantulo mortuo an mater ſine noxa cæterorum oſculum dare poſſit, 361.

Infantum Cadavera ſuccino obducta, 991. Cordibus cur fruuntur ſagæ, 128. Lac & ſangvinem an ephialtes ſugant, 121. Sangvinem tenellorum maxime ſitiunt ſagæ, 128. Sudores ſangvinei unde, 522. Ubera an Vedaneza ſugat, 121.

ab Inferno Vir, mulier ad infernum ducit, 1233.

Infernus novem habet circulos, 747. ubi, 747. quinam in illo, 744.

Influentiæ cœli an ad miraculum aliquid conferant, (153.)

Ingenii acumen unde, 644.

Ingven lapidicondum, 1085. 1100.

Inimico præſente cruentant occiſi oſſa, 570. confer. *Cruentatio.*

Innocentes, vide. *inſontes.*

Innocentis cor cremari non potuit, 219.

Inops quid, 741.

Inſcriptus, inſcripta ergaſtula, quid, 310.

Inſecta unde Animam habeant, 928. unde corpus, 929. à Cadaveribus contagioſis cur arcenda, 375. Capitibus abſciſſis volant, 462. an Cauda reſpirent, 1227. Diſſecta an ſe iterum conjugant & coaleſcant, 484. Diviſa vivunt, 473. unde, 481. an in Homine, 992. unde, 932. 935. an Naſcantur proprio molimine, 267. Oleo inuncta moriuntur, 1226. an Reſpirent, 187. in Transmutationibus

nibus moriuntur, 1228. *Lucentia*, 689. è putredine quomodo, 716.
Inſectorum alæ præciſæ an creſcant, 25. Capita ſe movent, 464. Ictus varie maculant corpora, 336.
Inſectorum ortus unde, 922. 924.
Inſepultorum loca infeſta, 742.
Inſitio naſi in quibus conveniat & diſcrepet cum inſitione arboris, XXCVI, 90.
Inſitionis modi quot, XXCV.
Inſontes an fuerunt poſt mortem cruentantes, 562.
Inſontium crines ſuſpenſorum an tantum creſcant, 117.
Inſpiratio quid? (50.) & reſpiratio differunt, (*ibid.*)
Intelligentiæ cauſa quæ, (26.) quid, 734. Spiritus, qui, 731.
Intemperantia Venerea mortui, 294. 296.
Interfecti vi tantum utiliter ad mumias adhibentur, 1043. conf. *Occiſi.*
Interfectoris & interfecti ſangvis cur miſceri recuſat, (110.)
Interfectorum animæ an inſtent occiſoribus, 577. 579. 582. 587. an oberrent ſupra terram, 577.
Interitus an præter naturam, 829. an via ad putredinem, 828. quotuplici modo ſumatur, *ibid.*
Inteſtina Brutorum infectorum vitanda, 374. Quomodo è cadaveribus ſine ſectione educantur, 1009. Canis occiſi exemta moventur, 471. an Clyſtere ungvinis Cedrini extrahi poſſint, 1016. unde Excutiantur aliquando cum fœtu, 267. Orbis piſcis in tenebris lucent, 677. Saxea hominis, 1130. Sturionum vivunt diſſecta, 471. an Vermes procreent, 891. Vulpis exemta moventur, 471.
Inteſtinorum calculi an dentur, 1101. Calculorum magnitudo, 1102. Fiſſura etiam offenditur, 256.
Inventores naſi inſititii, XXCIV.
Jobus an Phthiriaſi laborarit, 894.
Johann. Frider. Elect. Sax. aureum à nativitate crucem geſtat, 313. 693.
Joh. Georg. Elect. Brandeb. vulnus poſt mortem digiti oſtendit rubrum, 163.
Johann Leodienſis an hirſutiem depoſuerit, 37. hirſutus, 35. 37.
S. Johannes an adhuc dormiat, (14. ſq.)
Joh. Apoſt. tumulus ſingulariter ſplendet, 811.
Johannis Bapt. Pater an Zachar. fil. Barachiæ, 562.
S. Johannis manus ungves perpetuò creſcunt, 273. Morbus Epilepſia, (135.) Sangvis concretus liqueſcit hora fatali, 457.
Johannicius Patriarcha Hieroſol. excommunicatus, 236.
Jonas an filius viduæ Sareptanæ, 1231. an ter mortuus, *ibid.*
Jordanis aqua odorifera, 660.
Joſephi Halitus ampullæ incluſus, (139.) Oſſa mare rubrum diviſerunt, (132.) *Cadaver* quomodo in Ægypto ſervatum, 977. an Ægyptorum more conditum, 1016.

Ira unde, 550. ſicut venenum Calorem hominis mutat, 337. Decumbentes an ſangvis deſtituat, 555. Diſcrepuit Valentinianus Imp. 243. Furor brevis, 304. Percitus ſangvinem plorat, 525. Vultum mutat, 153.

Iracunda prægnans an fœtum flaveſcentem proferat, 336.

Iratorum corda & oculi, 698. vultum mortui quoque oſtendunt, 133.

Iridem calcavit & palpavit Helmont. 671.

Iris microcoſmici Sangvinis, 703. an plantas &c. reddat odoratiores, 671.

Irritatio partium cadaverum motum renovat, 492.

Iſis Ægrotis adhuc in ſomnis remedia ſuppeditat, 148. Pharmaca multa invenit, *ibid.* Sanatione hominum gaudet, *ibid.*

Islandi an adhuc hodie fragores in mari, ſonum animarum damnatorum exiſtiment, 116.

Iſmaëlis & Eleazari obeſitas, 235.

Itali quam plurimi cur ocularia gerunt, 148.

Iter cur plena Luna non faciendum, 861.

Judæ proditoris corpus mœrore conſumtum, 255. Inteſtina an tantum crepuerint, non abdomen, 255. 257. Laterna, laqueus in reliquiis Sanctorum habentur, 139. Suſpendium carminibus celebratum, 251.

Judæi cur Aquam quodam mortuo omnem effundant domus ejusd. 343. unde Barbas aureo colore infectas habent, 59. Extra Canaan mortui ſub terra eò devolvuntur, 454. cur Chriſtianorum puerorum ſangvinem expetant, 643. an ad mortem Damnatorum corpora ſepelierint. 253. an Fœteant, 643. cur Fœtentes dicuntur vulgo, 361. 642. 651. Hortos in ſepulchrorum loco ſelegerunt, 738. Mortuos adorant, (92.) Omnes è monte oliveti reſurgent, 454. an peſtilentiam efficere potuerint, 149. cur Sabbatharii dicti, 643. Sepelientes mortuos aqua luſtrabantur, 344. cur à Sepulchro fugiunt cum vociferatione mortuo ſepulto, 124.

Judæis Cynanche maxime familiaris, 249.

Judæorum virginum unctiones cur ſuſcipiuntur, 643. Phægor & Beel Phægor quis, 288.

Judas ſuſpenſus quomodo & cur ita crepuit, 257. unde crepuit, 247. 251. 255. 257. an Intumuerit, 254. πρηνὴς γενόμενος quid, 252. an ſe ipſum Suſpenderit, aut quo mortis genere perierit, 246. 251. an Villam pro iſtis XXX. aureis emerit, 247. an poſt mortem in Voraginem projectus, 253.

Juden-Zöpffe unde, 122.

Judices an ad vindictam impellant animæ occiſorum, 581.

Judicium extremum juvenem canum reddit, 70.

garſti-

garſtige Jungfern ſchöne Weiber, und ſchöne Jungfern garſtige Weiber, 150.
Juniperi carbones igniti an incorrupto igne annum ſervari queant, 99. Lignum incorruptibile, 994.
Jura carnium quomodo à putredine per annum ſervanda, 856.
Jus cadaverum peſtilentium elixatorum peſtilens, 369. 374. Sandapilæ, Feretri, Cruentationis, Conf. *Baar-Recht*.
Juſtitiæ an inſerviat cadaverum cruentatio, 603.
Juſtos vermes non rodunt mortuos, 948.
Juſtus Jonas ſine noxa venenatam cepam comedit, 367.
Juvenes unde tam agiles, 399. Calvi, 97. *Cani*, 65. 72. Senes nigreſcunt, 65.
Juventus unde aquilæ eſt, 387.
Juventutis vigor reſtituitur medicamine, 1217.

K.

SIe haben den Kern weggefreſſen, 196.
Κῆρ λάσιον Homero quid, 41.
Kirch-Hoffs-Blumen, 74.
Kleider eines Todtſchlägers befällt kein Thau, 652.
Kobali an mites dæmones, 122.
Koffée potus dentibus noxius, 2051.
Κωμῳδῆσαι quid ſignificet, 250.
Künſte hat Helmont, alleine gefreſſen, (23.)
S. Küris - Buſſ (136.)
Κυνάγχη quid, 181. & unde, *ibid.*

L.

LAbi pro mori, (6.)
Labia Abſciſſa an reſtitui poſſint, XXCIII. quomodo, 89. lapidibus affecta 1092. Sangvine manant, 522. Vulnerum à venenatis armis qualia, 338.
Laborum mole cani, 71.
Labrum ſuperius creſcentes Lunâ crevit, 390.
Lac quid, 625. Aſelli piſcis an ſcadeat vermiculis, 877. an Capris et nutricibus ſubtrahatur, 119. Fœtidum redditur ex coitu, 653. Herbarum odorem & ſaporem reddit à vaccis depaſtarum, (67.) an ſit humor ille in papillis Infantum, 121. an Lapideſcat in uberius, 1115. ex Ligno arido &c. 513. 575. Mariæ virginis copioſum (140.) Mulſum cur adhibent in libationibus animas evocantes, 772. Nutricis calculoſæ juvat calculum, 1154. in Infantum papillis ab obſtetricibus exprimendum, 121. Putredinem dentibus infert, 205. Et ſangvinem infantum an Ephialtes ſugant, 121. & ſangvinem cur ad radices tumuli fuderunt, 609. Sangvinis loco an ex obtruncato fluere poſſit, 623. unde, 624. Tigridis in lapidem mutatum, 1115. Vaccæ cane rabido morſæ rabidos facit, 376. Venena cicurat, 367. Verminoſum, 881. 899.
Lacerta Succino obducta, 990. varie interpretatur, 226.

Lacertæ Ejectæ per os, 904. Lapis in ventriculo unde, 1129. Saxeæ, 1054.
Lacertarum diſſectarum partes an ſe mire geſtiant, 474.
Lacertus Dub occiſus movetur acſi viveret apud ignem, 456.
Lachrymæ quid & unde, 172. cervorum an lapideſcant, 1117. an in cornua mutentur, 279. Sanguineæ unde, 525. Petrefactæ, 1089. unde ſalſæ, 1173. Verminoſæ, 881.
Lacrymantes ſtatuæ, 497. unde, *ibid.* quid indicarint, *ibid.*
Lacrymaſan an cadaver profundat 172. Statuæ, 498. 509. Locteas Jeſu ſtatua ſtillat, 507. *Sangvineas* an ſtatuæ, 507. infans natus flevit, 525.
Lacrymis ſudarunt cruces 497.
Lactantes coëuntes capite multatæ, 653.
Lacte cur Cadavera perfuderunt, 772. Humano mores propagantur, 383. Infuſo an hæmorrhagia ſiſtatur, 556.
Lacteus humor an in mammis generetur vi Plicæ Polonicæ, 123.
Lacticinia bubula calculum juvant, 1154.
Lacus Agnanus ſuffocata animalia vita donat, 1228. Agrigentinus nandi imperitos mergi non ſinit, 387. Aſphaltites vid. *Aſphaltites lacus.*
Læſionem abſciſſi membri an corpus vivum reliqvum ſentiat, 92.
Lagophtalmia quid, 173.
Lamentabiles voces in cœmeteriis, ante conflagrationem Firiſingenſ. 108.
Lamia infantes in cunis voravit, 153.
Lamiæ Lunam comedunt, 131. Vaccarũ ubera ſugunt ad ſangvinem usque 127. cur Veſci conſveverunt pulchris hominibus, 128. *ſunt* Eveſtrum, 126. Sarcophagi *ibid.*
Lamiarum animæ itinera caminaria celebrantium, an à corpore ſolutæ, (27.)
Laminas aureas ſub lingvis mumiæ habent Ægyptiæ, 118.
Lampetrarum formam obtinens lapis, 1054. unde 1063.
Lana Contagio mortuarum ovium haud innoxie tractatur, 373. an diff. ſi caper ovem, aut aries capram ineat, ab ea, quando aries capram & caper capram, 24. an inſitione in hominibus pilorum loco produci poſſit, 85, Ovis à lupo diſcerptæ pediculos gignit, 853. in Ovibus purpurea, violacea, 51.
Lanam albam cur vulneri occiſi imponant homicida ſe purgaturo, 541.
Lancea Longini, (139.)
Lanceæ ardentes quid, 708.
Laniarium cur coacta intrent bruta, 618.
Λᾶας unde dicatur, 1065.
Lapicidarum pulmones arenulis refertæ, 1094.
Lapide ex Bufonum capite an ſiſtatur hæmorrhagia, 546. Philoſophorum an arbor vitæ tincta fuerit, 214.
Lapidem ex homine an DEUS & v. v. facere poſſit, 1198. Philoſophorum an Patriarchæ habuerint, 214.
Lapides unde, 1067. 1138. Aërei unde, 1187. an in Aëre generentur, 1188. an Aëre ab indurentur, 1186. Animales an

an dentes, 195. mutantur in Aquam, 1144. Atri ex hepate in aquam injecti intumuerunt, 1098. de Bombaco ſ. Mombaza, 1122. Bovis, 1117. an etiam in Brutis, 1115. 1126. Bruta referentes, 1053. 1063. in Cerebro, 1086. 1126. Cutanei, 1082. in Dentibus, 1042. 1126. ex Equis ſingulares, 1128. vide. *Lapis Bezoardicus* in Felle, 1098. in Gallina unde, 1128. an Glutine opus habeant ad coalitionem, 1150. in Gutture, 1092. Hæmorrhagiam ſiſtentes, 343. in Hepate, 1097. 1127. in Labiis, 1092. in Lapidibus aliisque rebus prægnantes, 1110. 1141. quomodo generari potuerint, 1127. 1142. in Liene an dentur, 1099. 1127. in & ſub lingua an reperiantur, 1091. in Maxillis, 1092. 1126. an medullam habeant, 1081. an Molles ſub aqua, 1141. Molles intus, 1143. Oculi lucentes Draconum in India, 1131. Odorati unde, 662. Oſſa terræ, 1081. Oſſei an dentur, 1054. unde, 1064. Pluit, 1187. in Pulmonibus, 1093. 1126. an Putreſcant, 483. in Renibus, 1132. Reſolvuntur duriſſimi colore & aqua, 1154. an Rubiginem contrahant, 842. cur in Sciſſorem cadaveris jaciunt Ægyptii, 1013. Sepulchrorum an movendi apud Chriſtianos, 138. Vegetabilium formæ ſimilitudinem referentes, 1053. unde, 1063. ex Umbilico, 1085. 1100. 1127. per Vomitum ejecti, 1096. *in Ventriculo*, 1096. 1126. Cervi, 1119. Confer. *Calculi.*

Lapideſcentia, vid. *petrefactio*.

Lapidifica vis an terræ inſit, 1190.

Lapidificus ſuccus, vid. *Succus Lapidificus*. Spiritus, vid. *Spiritus lapidificus*.

Lapidis ſemen, 1145. *Bezoardici* baſes, 1110. Magnitudo & figura, 1120.

Lapidum Cauſa efficiens, 1139. Materia, 1138. 1139. 1145. 1147. Materiam an calor ſolus vel frigus mutare poſſit, 1146. *Fellis* magnitudo ſingularis 1098. Numerus notabilis, 1099.

Lapilli è capite Draconis, 1117. in capite Limacum, 1117. in Digitorum extremitatibus, 1083. 1085. ex oculis provenientes, 1089. in Veſica bovina unde, 1072. *Cancrorum* unde, 1157. cui fini, *ib.*

Lapillus eliditur Sternutatione, 1086.

Lapis Aſſius vel Aſius, Sarcophagus, 867. Quidam Aſpidis morſum incurabilem ſanat, (145.) Bazahardicus qui & unde, 1121. Bovis, vid. *Bulithus*. Bufonius an ſit, 1116. in Cervæ vulva, unde, 1129. Coralius unde, 1185. ſub Cranio à tormento bellico, 1086. Dentalis unde, 204. Effigies animalium intra & extra habens unde, 1130. an ex Glacie, 1148. è jecore Galli ſitim aufert, 1127. Intercutaneus in urſo, 1129. in Lacertæ cujusdam ventriculo unde, 1129. an Lapidem gignat, 1145. Mortuos reſuſcitans, 1234. Nummus cur mortui ori inditus, 117. Porcinus an efficax in Icteritia, 1125. in Serpentis capite, 1116. 1130. unicus an totus mundus fuerit, 1066. *an ex* Aqua 1139. 1145. Calore 1139. Calore & frigore, 1139.

Be-

Bezoardicus naſcitur etiam in homine, in veſicula fellis vaccæ', ventriculis ſimiorum, porcis, equis, aſinis. *1111. 1120.* Ex eqvo, an etiam virtute talis, *1111. 1120.* ſq. unde, *1119.* Legitimus unde naſcatur, *1121.* *Bononienſis* lucens, *720.* an ſemper luceat, *719.* *Hiſtricis* quid, *1125.* cur Malacenſis dicitur, *1125.*

Lappones Ecſtatici moriuntur quando vocantur, aut tanguntur, (20.) cur mortuos ſubter focum ſepeliant, 738.

Lapponum Ecſtaſis eſt diabolia, (20.) de Ecſtaticis ſententia, (26.) Tympana (20.)

Lapſus in domibus mortem annuncians, 110.

Laqueo ſuffocati revivixerunt, (13.) Confer. *Strangulati Suſpenſi.*

Laqueus Judæ proditoris, (139.)

Lares qui, 122. 779.

Larix quid, 999.

Larva quid, 157.

Larvæ ſepulchrales dicti ſenes, 151.

Larvalis facies, 157.

Larynx an oſſea reperiatur, 1078.

Laſcivorum animæ qualia ingrediantur corpora, 745.

Laſſitudines ſpontaneæ unde, 398.

Laterna Judæ proditoris, (139.)

Latex qualis eſt, 223.

Latomiæ naturæ humanæ, 1082.

Latrere cupiunt à cane rabioſo morſi unde, 827.

Latus ſanguine manat ſponte, 523.

Lavari quomodo ſine aqua poſſit, 863.

S. Laurentius flammas ab uberibus matris lambit, 678.

Lazarum cur Chriſtus excitavit, jam fœtorem edentem, 54.

Leſſas quid, 926.

Leibzeichen quid? 570.

Leichdorn ſunt calculi, 1083.

Leiche thut gemacht damit, (93.)

Lemuores qui, 577. 580. 731. 735. quid, 740. domo Abarcentur Fabis, 740. an Cadav. cruentationem efficiant præſente occiſ. 605.

Lentes comeſtæ cauſantur viſiones terribiles, 822.

Leo an & unde graveolens, 853. Infernalis an reformidet Gallicinium, 754.

Leonem & crucem argenteos prodiderunt fodinæ Rudolphopol. 1061. unde, 1064. referens Lapis 1053.

Leonia, ſ. Leonthiaſis quid, 154. Caro an minus putreſcibilis, 853.

Leonis Caro unde putredinis expers, 961. Corium cum lupi poſitum, hoc & alia depilat coria, (103.) & Galli Antipathia nulla, 754. Helitus virus, 853. Oſſa an medullam obtineant. 197.

Leothrophides quis, 164.

Lepores Albi unde, 69. 71. unde Timidi, *414.*

Leporum Eſus an formoſos faciat, 162. *Sangvis* cur non ut ceterorum coaleſcit, 550. Conf. *Sangvis leporum.*

Lepra quid 154. cur Elephantiaſis vocatur, 154. Sanatur aqua, in qua cadaver ablutum, 363.

Lepræ Naëmanis curatio miraculoſa quid, (128.)
Lepus Marinus an graveolentiam excitet comeſtus, 650. 651. Petrefactus in utero, 1138. unde, 1138.
Lethargici Aſini Hetruſci (16.) Revixerunt (13.) quomodo viam ſuſtentarint, (15.)
Lex Menia quæ, 180.
Liberi in decrepita Senectute procreati, 215. an aliquid Vultus Parentum retineant, 168.
Libidinis uncia in maſculis, undecim in fœminis, 148.
Libido in mortuos non impune auferenda, 261.
Libidina quæ, 214.
Libri Numæ ſub terra quomodo ſervati, 997.
Lien Carnem fumo induratam refert, 1132. *Lapidoſum, ibid. an habeat* Lapides, 199. Vermes, 890.
Lienis defectus prodeſt urinatoribus, (45.) ruptura reperitur quoq; 256.
Lienoſi accenſentur mortuis, (9.)
Lienoſus ſanatur tactu defuncti, (112.)
Ligamenta, uteri rupta quoque reperiuntur, 257.
Ligaturis arctiſſimis tumor coërcetur, 1019.
Ligna Crucis Chriſti innumera, (140.) Inciſa cur ſangvinem prodant, 511. à Putredine conſervantia, 993. Reſtituuntur ut virideſcere incipiant, 1217. Sittim an ſpecies Cedri, 993. *Putreſcentia* an fragrent, 671. lucentia, 677. unde, 706.
ex Lignis ignē elicere quis invenit, 700.
Lignum Aridum profluvio Sangvinis conſpicuum, 508. Cranium humanum, 1133. Ficûs Egyptiæ unde ſubſideat, & poſt aliquot tempus ſupernatet, 423 in Lapide, 1141. putridum fulgens inſervit aſtutiæ politicæ, 724. 805.
Limaces Saxei, 1054.
Limax fruſtulatim conciſa diu vivit, 474. Major rubicunda exemto corde non ſtatim exanimatur, 466.
Lineamenta refert Cadaver quæ habuit in juventute, 169. Obliterantur ad tempus, 168. Parentum an referant liberi, 168. unde, *ibid.*
Lingua Bovis exemta tota palpitavit, 463. Bubula ſaxea, 1056. unde, 1063. Canis rabidi an verminet, 884. Crevit creſcente luna, 390. Incorrupta diu poſt mortem, 957. an Lapidibus afficiatur, 1091. Pilos habet, 41. unde, 45. Sangvinem emittit, 522. à Vermibus eroſa, 884. Vitulina aquam injecta movetur, 463.
Lingvæ igneæ ſuper Apoſtolis unde, 683. cur ſuper Apoſtolorum capitibus, 683.
Lingvam unde morientes exerant, 181.
Linteis contagioſis an contagium contrahatur, 364. 368.
Linum an inſitione bruta pilorum loco referre poſſint, 85.
Lipara Inſula habet ſepulchrũ, ad quod nemini tuto accedere licet, 109.
Liquor terræ quid, 1069. In Gemma Griſolez, 1143.

Lis nulla ſine Patrono inter Divos, (144.)
Litem longa quid, 439. mortis fatalis antiquorum, 170.
Literæ lugubres in fabarũ floribus, 740.
Literis an diu poſt mortem cutis Epimenidis diſtincta, 313.
Lithargili in Lupi ventriculo unde, 1126.
Lithopædium vid. *Fœtus lapideus.*
Lividi cur rigentes, 441.
Livor unde cadaveribus, 320, 441. ſqq.
Lixivia plantarum ſiſtunt earum figuras, 1214.
Loca Fermentorum ubi, 49. Sanctorum vim ſalutiferam habent, (143.) Sepulchris aptiſſima, 967. Inſepultorum infeſta, 742.
Lochia unde puerperis fluunt & emortuis, 557.
Loculus cadaveris ex Jaſpide, 1012.
Locuſtæ an aërem inficiant, 353. comeduntur, 872. Mortuæ an reviviſcant, 1227. in Panes redactæ, 872.
Locuſtis veſcentes in locuſtas mutantur, 872. 1228.
Lojola Ignatius Dæmonem habuit Comitem, 311. Ecſtaticus octiduum, (19.) poſt mortem Incorruptus, 950. 959. an Splenduit corpore mortuus, 679.
Lojolæ Ignat. tumulum Angeli cantione ornarunt, 111. mors horrenda, 311.
Longævi cur hodie non ſunt, 214.
Longævitas an ex Abſtinentia à carnium eſu, 871. ex Fellis vacuitate, 833. *unde* Ægyptiis, 212. Braſilianis & Europæis ap. eos viventibus, 216.
Longævitatis medicinam an Patres noverint, 213. Remedium pilulæ de Aloë, 996.
Longini lancea, (139.)
Loquela cadaverum an miraculum, 182.
Loquelam an Diabolus cadaveribus, brutis conciliare poſſit, 184.
Loquentes ſtatuæ an fuerint & adhuc ſint, 184. 509.
Loqui an Capite reſecto, aut corde exſecto quis poſſit, 480. unde, 483. an Caput abſciſſum poſſit, 182. ſqq. ad Funus plura non licet, (92.) 586. an poſſint Mortui, 182. 483.
Lorillard Petr. poſt mortem unde tam monſtroſe tumuerit, 239.
Lothi uxor, vid. *Uxor Lothi.*
Lotio Cadaverum Chriſtianorum unde, 1024. Capitis frequens canitiem cauſat, 72. Illyricis ter per vitam contigit, 1022. Manuum Iſraëlitarum ſuper occiſum cur facta, 567.
Lotium fragrans malum ſignum, 661. Fragrantium ſpirat, 628. 661. conf. *Urina.*
Lucentes pili, 51.
Lucem an Animalia retineant mortua, 720. cur accendunt demortuis, 737. 575. 815. conf. *Lumina.* an Putredo inducat, an educat, 714.
Lucerna Olybii, 806. 808. *Perpetuo lucens*, 808. unde, 809. 811. 812. conf. *Ignis.* an datur, 812. ſqq.
Lucernæ piſc. Marini Lingva & oculi lucent in tenebris, 677. 703. Pelicanis Chemicis Similes an olim notæ, 813. inſtar Scarabæus lucens, 719. Sepulchrales unde ortæ, 814. cur

cur Sepulchris additæ, 814. *Subterraneæ* an Spectra, 806. an revera ardeant, 806. an ſint inextingvibiles, 807. inextingvibilis requiſita, 812.

Lucidus humor an ex lucidis animalibus ope Chymiæ ſperandus, 720.

Lucii piſcis caput fulgens, 704.

Lucis ſubſidio an longe inter ſe diſſidentes communicent, 98.

Luculæ an appareant in locis ſecretis infauticidio ſuſpectis, 573.681.786.

Lucomoriæ populi dormientes, (14.15.) an quotannis moriantur vel reſurgant, 1230.

Luctu ſuppreſſo crepant homines, 255.

cum Luctu luxus non augendus, 571.

Luctus Ægyptiorum propter mortuos, 1008. homines in ſaxa convertit unde, 1196.

Ludovici, Ludo miri oculus lucidiſſimus poſt CCC. annos, 178.957.

Ludovicus Bavarus Imperator una nocte incanuit, 70. Civilis, Nob. Norman. ter mortuus, ter ſepultus, ter reſurgens, (18.) Rex Hung. canus natus, 62. ſine cute natus, 334.

Ludus Paracelſi quid, 1169.

Lues Venerea contrahitur ex Anatome hac lue extincti, 368. Indis anthropophagis familiaris, 381. an ex comeſtione carnis humanæ, 381.1042. quam Deformitatem inferat faciei, 154. à S.Dionyſio concitata, (136.) Verminoſa, 961.

Lumbi unde dicuntur, 873.

Lumbrici an morte inſtante aut mortuis hominibus recedant, 442. unde, 442.

Lumen an canitiei inſit, 67. ſine igne poſſit eſſe, 719.

Lumina cur incenduntur coram cadavere, 575.737.815. conf. *Lucem.* Natantia dicuntur oculi, 175. unde Oculis cum halone videntur, 498.

Luminis repentina apparitio arte Chemica, 805.

Luna cur Apis dicitur, 113. cur Aëris Uxor, 863. decreſcente Cœpæ augentur, 388. quale corpus, 862.ſq. unde Creſcat & decreſcat, 765. Deſcendens cœlo, 708. fons Frigoris, 684.861. Lumen habet ſibi proprium, (61.) Mater & Domina aquarum, 863. Piſcis, noctu in mari lucet, 703. Plena vel nova Nati peſte facile corripiuntur, 861. an à Putredine ſervet, 863. Silens, 864. an urbes, Animalia &c. contineat, 709. 862. *creſcente* aut decreſcente an idem Aquatilibus contingat, 388. cerebrum & ſangvis an augeatur, 389. aliæ corporis partes creſcunt, 388.390. an Medulla oſſium & os de corde cervi creſcat, 389.

Lunæ Figuram repræſentant calculi Renum, 1103. Eclipſi cur æra pulſarint, 112.770. Incrementum ſignificant pili pellis Phocæ, (100.) locum Umbrarum in eclipſi animæ bonorum perambulantes vociferantur, 112.771. *Facies*, quæ conſpicitur, quid, (148.) 765. terret animas

mas demortuorum, 112. *Radii* an calore debili infecti, 862. ſq. cur Frigidi, 862. an Humidi, 863. an & unde Putredinem promoveant, 860. ſq. cur vitandi, 861.
Lunam comedunt lamiæ, 131. an Inhabitent animæ, 764. cur Sagæ carminibus conantur de cœlo deducere, 770. 772.
Lunari luce an piſces coruſcant, 705.
Lunulæ in palpebra inferiore humor unde & qualis, 149.
Lupanaria cur Monachorum collegiis proxima, 293.
Lupi Coluntur ab Ægyptiis, 1017. Dentibus anterioribus excipiunt globulos ſclopedi, 198. famelici Argilla veſcuntur, 1126. Halitus eſt virus, 853. Pellis pellem ovis conſumit, (102.) ſtercus in pecudum ſtabulis occultatum eas deterret, & exagitat, (105.) Tympanum facit tympanum ovis obmuteſcere, (102) *& Ovis antipathia* cum morte non expirat, (*ibid.*) eſt ridicula, (109.)
Lupinæ chordæ pulſæ fugant oves, 105.
Lupinum fel odoriferum, 645.
Luporum figuram cur ſagæ induunt, 128.
Lupum peperit ovis, (109.)
Lupus marinus, vid. *Phoca.*
Lus vid. *Luz.*
Luſcinia adjurata animam ſe profitetur, 758.
Luſciniæ cur nidos ad Orphei tumulum habent, 111.
Luſtratio à Gentilibus poſt ſepulturam fiebat, 344. per Ignem & aërem, 345.
Lutheri cadaver humandum an fragor excepit, 111.
Lutherus an Natus ex fœmina & ſerpente, 913. ſtatuerit animam materialem, 1204.
Lux Anima immortalis, 682. 814. an ab Anima oriatur, 681. in Animalibus ſolaris & lunaris, 684. Aquæ unde, 605. eſt Archeus, 428. an in Cadaveribus, (19.) 676. unde, 703. in carne recens mactata, *ibid.* unde, 700. 706. Carnium inſolita an peſtem præſagiat, 721. in Cerebro, 676. an Concreata omnibus, 681. Creata cur primum à DEO, *ibid.* in Demortuis an ſignum beatitudinis, 680. Heraiſci, *ibid.* Humorum, 695. in Ligno putrido, &c. 677. in Moſe & Stephano unde, *ibid.* Oculis viventium obverſans quid præſagiat, 721. ſq. Oculorum an animalibus innata, 697. cuique Parti corporis noſtri inhærens, 695. Piſcium, 677. 703. unde, 704. 706. ex putredine cur non in uno ut in alio lucet ſubjecto, 718. ſangvinis an ſit, 695. Vita dicitur, (91.) 427. *Cicindelarum* unde, 717. an ardeat, 689. conf. *Splendor.*
Luxurioſæ mulieres Goæ, 280.
Luxus cum luctu non augendus, 571.
Luz oſſiculum an comburi poſſit, 228. 231. 956. quale, 957. ubi ſitum, 956.
Lychnus cur Vitæ Symbolum 761. Minervæ aureus annum arduit, 807.

Lycurgi ſepulchrum fulmine tactum, 142.
Lycurgus capitibus humanis veſtibulum ornabat, (122.)
Lympha an curſum ſuum continuet poſt obitum, 457. eſt Pars Sangvinis, 554. Pericardii an concreſcat, 222.
Lymphæ odor unde, 645. Synonyma, 554.
Lyncurius unde, 1115.

M.

Macilenti unde, *553.* proverbialis deſcriptio, *164.*
Mactare cultro obtuſo cur Judæis prohibitum, *845.*
Mactata à Chriſtiano an facilius putreſcant, quam à Judæis, *ibid.*
Mactatio brutorum ad ſepulchra cur facta, *610.*
Maculæ in Aqua ſuffocatis unde, *330.* & Cruces in incantata conſpicuæ, *339.* Diverſi coloris poſt mortem erumpunt, *317.* Efflorescunt puero in paroxiſmo Epileptico, *313.* an in Morituris efflorescant, *316. 328. 330.* unde poſt Mortem efflorescant, *330.* Mortis, *316.* Peſtilentiales quæ, *314.* Petechiales quomodo à Pulicum dignoſcendæ, *314.* ex Pulicum morſibus quomodo delendæ, *315.* à Succis fructuum an tantum florentibus iisd. elui poſſint, *95. 102.* an ſint in ſuffocatis & unde, *254.* eædem conſpiciuntur in Venæ ſectione ſangvine emiſſo, *313.* *Embryonum* unde, *333.* cur obſervandæ, *ib.* *in Mortuis* an Scorbuticæ, *316.* omnibus cur non apparent, *329.* in quibus conſpiciuntur, *316.* ſq. *328.* *Scorbuticæ* an Majores pulicum morſibus, *315.* ante mortem diſparentes an poſt eam redeant, *326.* conf. *Nigredo. Sugillatio. Toden-Flecken. Vibices.*
Macularum proventus in mortuis unde, (*91.*) *316.* ſq. *327.* ſqq.
Maculas Febris petechialis protrudit, *314.* Fœtui impreſſas delet manus cadaveris, (*113.*) an Punctura ſagarum relinquant, *336.*
Maculis cur dorſum cadaveris potiſſimum contaminatur, *331.* variis gentes corpus notabant, *309.*
Magi an Aquam in ſanguinem verterint, *574.* quomodo Cadavera illæſis cryptis devorare & ſonum edere poſſint, *130.* an Cadaverum cruentationem præſente occiſore, poſſint efficere, *575.* vere in Conventicula ſua deducuntur, (*20.*) Demortuorum carnes magnopere appetunt, *128.* ſq. cur Habitacula ſua prope ſepulchra extruxere, *751.* an Hæmorrhagiam ſiſtere queant, *542. 547. 595.* ſunt Inſtrumenta Diaboli, (*156.*) quomodo Mirabilia faciant, (*158.*) Miracula non faciunt, licet mira, (*157.*) *603.* annon non Putreſcant, *446.* an Sangvinem verum producere poſſint, *575.* an Signum in alterum transmittere poſſint, *595.* conf. *Lamiæ. Sagæ.*
Magia naturalis, (*107.*) Tropienſis quid, XXCIV. *Cæleſtis* & naturæ, (*150.*)

(*150.*) *Antiqua* & nova, (*ibid.*) deſiit, nova reſtat, (*ib.*)

Magiæ Chriſtianos inſimulant Turcæ, *1043*. Studioſus fuit Muſæus Onomacr. (*34.*) Tropienſis inventores, XXCIV.

Magiſterium an ventriculum exedat, *323*.

Magnes unde penetret montes, Saxa &c. *92*. Naturalis & ſupernaturalis, (*152.*) Virtute ſua ſpoliari poteſt, (*154.*)

Magnetem corpus demortui habet, (*151.*)

Magnetis ſenſus an ad polum usque tendatur, *91*, *98*. vim an allium impediat, *98*.

Magnetismo mumiali an vivat naſus inſititius, *91*.

Magnetismus Aquilarum an eas ad cadavera trahat, *351*. Mumialis quid, *93*. *98*.

Magnum Oportet Helmontianum quid? (*68.*) unde? (*ibid.*)

Mago ad alterius cadaver accedente, fit cruentatio, *594*.

Magorum cadavera aves non attingunt, (*105.*) unde, *377*. an flectantur rigentibus aliis, *446*. Corpora incorruptibilia unde, *959*. Stigmata non cruentant, *542*.

S. Magorum tria corpora Coloniæ ſepulta, incorrupta, *949*.

Magos an & quomodo ſtigmatizet Diabolus, *311*.

Mahr quid, *122*, *399*. cur Equus dicitur, *399*.

Mahren-Flechten quid & unde, *122*.

Majeſtati velificatur vultus luculentus, *88*.

Majorum faciem referentes Ægroti, moriuntur, *166*. quandoque referunt Agonizantes *166*. unde, *167*. *168*. ſqq.

Maleficos Ægyptii dividunt, *472*.

Malluvium Pilati, (*139.*)

Mammæ Lapideæ, *1133*. Lapidicondæ, *1084*.

Mammarum Pili interiores an veri, *44*. unde, *44*. Trictriaſis, *40*. *44*.

Mammilla ſuaviſſime olens, *630*.

In Mammillis vermes, *899*.

Mandragora an naturæ figmentum, *1062*. Vera, an ex ſemine in crucem actorum, *304*. an ex Urina innocenter ſuſpenſi, *458*.

Manes Catehane quid, *135*.

Manes an Rephaim, ſ. Gigantes, *757*. *apparent* habitu conſueto, *757*. alia quam humana forma, *758*. cur tantum noctu, *753*.

Manetis doctrina de animabus, *765*.

Mangiare il coure, qualis ars, *131*.

Mangonis oſſa pro reliquiis martyrum venduntur, (*143.*)

Maniaci perverſe vident, *800*.

Maniacos an refrenet ſanguis humanus, *381*.

Manilius Cornutus magna pecunia mentagram curare voluit, XXCI.

Manna quid, *1070*. ſcaturit Joh. Ap. tumulus, *811*.

Manſuetudinem an retineat ſangvis leporis venati, *382*.

Manu comprimit mortua ſe exoſculantem, *460*. *477*.

Ma-

Manum cœlum tendit occiſa puella, *460.* refert Rapa *1062.* Sangvine plenam ex utero afferunt Infantes, *533.*
Manus Attollit mortua in habitum ſupplicem, *460. 485.* Arefacta præſente homicida cruentat, *570. 601.* Cadaveris ſanat ſtrumas &c. tangens *(112.* ſqq.) unde, *(115.)* Filiorum malorum, perjurorum, Duellantium, proditorum incorruptæ, *958.* Humana an è terra naſcantur, *490.* Infantium præmaturè editorum inſervit latronibus, ſtrigibus &c. (*122.*) cur Lavaverint Iſraëlitæ ſuper occiſum, *567.* Male feriatorum unde è ſepulchris emergant, *490. 958.* Pedesque an ſingulis Paraſceves diebus cadavera Cairi ex ſepulchris porrigant, *488.* unde, *489.* Phthiſi mortui præ cæteris morbos curat, (*113.*) Saxeæ effoſſæ, *1056.* Stillicidio ſangvinis fluxerunt unde, *522. 525.* è ſuggeſto nata an vera, *490.*
Manuum jacturam multi frigore pasſi, *97.* Strepitus applauſusque in ſepulchro Liparæ auditur, *109.*
Marathonius campus tumultu ferali celebris, *108.*
Mare Arenoſum an detur, *1006.* cur injecta cadavera ad littus pellat, *1046.* an Mortuos non patiatur, *364. 406. 1045.* ſq. *1046.* cur non Putreſcit, *841.* Rubrum diviſere oſſa Joſephi (*132.*) Conf. *Meer.*
In Mare projectis cadaveribus cur aurum addunt, *1048.*
Mares an fœminis præſtent pondere, *395.* conf. *Maſculi.*
Margaritarum piſcatio, (*46.*)
S. Maria an ſola reſurget fœmina, *1241.* S. S. Trinitati præponitur, *967.* *Chriſtipara* eſt panacea in omnibus morbis, *(137.)* poſt mortem locuta, *182.*
B. Mariæ corpus ſplendidum inviſibile, *679.* Imagines miraculoſæ unde & quæ præcipuæ (*142.*) Sepulchrum fragrantisſimum, *635.* Simulacra ſanguinem ſtillant, *507.*
Maris Tempeſtatem aut Tranquillitatem an Cadavera reddant *1044.* ſq.
Marmora penetrantes tincturæ, *1191.*
Marmoreus ſarcophagus cur adhibetur à nonnullis, *981.*
Marmori candidiſſimo quomodo color ſangvineus conciliandus, *1191.*
Mars & Venus cur à Doctis uni incluſi thalamo, *304.*
Martes an animal ſuaveolens, *638. 656.*
Martinelli, *760.*
B. Martinus mortuus ſplenduit, *679.*
Martyr Philoſophiæ, *735.*
Martyres in aqua ſubmergi nequeunt, *393.* igne incombuſtiles, *220.* unde *220.*
Martyribus naſus abſciſſus ignominiæ cauſa, XXCII.
Martyrum corpora mortua an odore fragrarint, *629.*
Maſculi unde *878.* conf. *Mares.*
Maſculorum cadavera incorrupta, *947.* ſqq. *955.* an & cur ſupina, fœminarum prona fluitent, *410.* ſeqq.
Maſlach an Aphrodiſiacum, *301.* an

Opium

Opium, *301*. Turcarum quid, *301*. cur prælium inituri ſumant, *ibid.*
Mater cur non inſaxata inſaxato embryone, *1194*.
Materia Glutinoſa caput cum primis turget, *11*. inculta an in ſemen mutari poſſit, *931*. pilorum eſt humor glandularis, *30*.
Materiale medium an corpus & animam poſſit unire, (*60*.)
Matrem in ſorore videt Oreſtes, *800*.
Matrix & vulva animal avidum generandi, (*70*.)
Matthiæ Apoſt. facies lucida, *678*.
Mauritii Imp. eqvus rumpitur, *242*. unde *246*.
Maxilla lapidem exhibens, *1092*. *1126*.
Mecca ubi ſita, *495*. an ibi Muhammedis area feralis pendens, *495*.
Mediaſtinum cor ab igne tuetur unde, *222*.
Medica ſcientia *ἀνάλογον* ignorat, *21*. vis homini an naturaliter inſit, (*153*.)
Medicamenta Aëria poſt mortem hæmorrhagiam promovent, *560*. Aſſumta in mortuis ſudorem excitant, *444*. *504*. Chymica Mercurialia abdomen mortui faciunt tumere, *240*. continentiæ ſervientia deſiderans contraria accipit, *298*. à corpore humano maxima præſtare poſſunt miracula, (*112*. ſ.) *1041*. ſqq. Deleteria an contagioſa, *141*. exterminii an DEUS creavit, *1074*. multa invenit Iſis (*148*.) non ſunt Nutrimenta, (*68*.) Partum facilitantia an probanda, *267*. ex ſanguine humano periculoſisſima, *103*. *382*. Venerem excitantia petens, purgantia accipit, *298*.
Medicamento an eſſe poſſit venenum, 379. ſ.
Medicamentorum ad Venerem irritantium operatio, 297. ſqq.
Medicamentum animi Bibliotheca, 1048.
Medici cauteria cur adhibent, 311.
Medicina ex Cranio humano, (116.) Naturæ Miniſtra (95.) ex oſſibus humanis, (116.) maxime utilis, medulla oſſium pedum, (118.)
Medicinæ peritiſſime fuit Iſis, (148.)
Medicorum an ſit cadavera curare, 992.
Medicus non ſanat, 830.
Medulla beluæ gemmam gignit, 909. an omnia oſſa gaudeant, 197. Oſſea Gallinæ, 1080. *Hominis* comeſta noctem accelerat, 381. ſpinæ an angvem gignat, 907. 909. cur, 909. an hoc fiat naturaliter, aut præter natural. 910. ſqq. *Oſſium* an creſcente luna creſcat, 389. pedum maxime utilem præbet medicinam, (118.)
Meer will ſeine Toden haben wie die Erde, 1046. conf. *Mare*.
Mejendi &c. gratia abire turpe apud Perſas, 971.
Mel quid, 670. 1001. 1070. non Aëris vel roris partus, 1002. Antidotorum baſis, 1002. Cadaveribus quis primus & cur adhibuit, 1003. unde fragrantiſſimum, 670. pro lacte apes Pindaro præbuerunt, (102.) an ſanitati ſerviat, 1002. ex Sepulchro Hippocratis aphthas puerorum curat,

rat, (155.) an ſervat à putred. Cadavera, 1001. 1004. unde, 1002. cur Symbolum mortis, 1002. 1004. Thymum redolens unde, 655. Veneris aculeatum, 156.

Melancholia adactus Judas an ſe præcipitem dederit, 248.

Melancholici ægre vident, 800. unde poſt mortem Cruentant, 558 non facile in aqua Merguntur unde, 392. ſibi viſi Mortui, (9.)

Melancholicis an animum addat ſangvis juvenis animoſi, 382. unde Pruritus, (51.) an ſangvis congelare poſſit, 555.

Μελασμοὶ unde, 441.

Melchior Dux Brunſvic. rupto abdomine moritur, 241.

Melecerides quomodo abolendæ, 862.

Meliboea Chloris facta, 153.

Melle condita & Sepulta, 1003. oblita an citius aut tardius putreſcant, 1004. mortui placati, 1003. peſte reſurrexit Glaucus, 1234.

Mellis uſum in Sacris quis docuit, 1003.

Meloſynæ, 731.

Membra Arida an præſente occiſore cruentent, 570. 601. occiſi occiſor cur ad collum ſuſpendit, 568. Sanctorum ſvaveolentia, 630. Virilia & muliebria lapidea, 1057.

Membra cadaveris an æquivoce ſic dicuntur (85. 86.) 368.

Membra mortuorum in Aëre volitant, 489. Cairi ſingulis paraſceves diebus ſe conſpicienda præbent, 488. unde, 489. in Mari conſpiciuntur clade quadam futura, 489. perjurorum an & unde è ſepulchris emergant, 490. Piorum incorrupta, 957. Saxea à natura formata, 1055.

Membrana cerebri, 29.

Membri abſciſſi læſionem an relinquum corpus vivum ſentiat, 92.

Membro abſciſſo occiſi occiſorum detegendi mos unde, 570. ſq.

Membrorum mortuorum motus futura deſignat, 491.

Membrum virile, vid. *Mentula. Muto. Penis, Priapus. Pudendum. Veretrum.* an Adam ante lapſum habuerit, 2242.

Memoria perit ſangvine humano hauſto, 104.

Menardus Joh. prima nuptiali nocte mortuus, 295.

Mennenii malum, (136.)

Mens avolat anima Senſitiva pereunte, (79.)

Menſes ſuos an Lothi uxoris ſtatua habeat, 1178.

Menſium fluxus an poſt mortem reperiatur, 533.

Menſtruo unico non omnes res ſolvuntur, 1168.

Menſtruum mirabiliter evacuatur cruentatione ſpontanea membrorum corporis, 524. poſt Mortem effuſum, 533. unde, 557. Omnipotens an fœtida in ſvaveolentia mutet, 632. Verminoſum, 881.

Mentem obtenebrat anima ſenſitiva, (65.)

Menthæ criſpæ ſuccus ſangvinum ſiſtit, 544. 547. 594.

Mentis Hoſpitium eſt anima ſenſitiva mortalis, (*65. 99.*) Imbecillitas abſciſſionem Plicæ Polon. ſequitur, *76.*
Mentula exſiccata feliciter exhibetur in morbis mulierum, (*118.*) ab ortu hirſuta in puero, *49.*
Menynx quid (*117.*)
Mephitis mane ſuper cloacam ore inſpirata an à peſte defendat, *354.*
Mercurii fumo calvities cauſatur, *78.*
Mercurius vitæ abdomen mortui reddit tumidum, *240.* Animarum quæſtor, *1232.* an in ſangvine, urina, ſaliva, *1200.* vitæ an ventriculum corrodat, *323.*
Mergi in aqua ſagæ non poſſunt unde, *390.*
Meſenteria an Lapides habeant, *1101.* Vermes foveant, *890.*
Meſenterii pars oſſea, *1101.*
Meſenterium Lapidoſum, *1101.*
Meſſalina unde graveolens, *653.*
Meſſias à Comitiſſa naſcendus ſperatur fruſtra, *1113.*
Tod Metall, *842.*
Metalla ardentisſima an quis impune nudis tractare poſſit, *228. 231.* cur non Effodi patiantur Chinenſes *324.* an in Homine, *1300.* Lapideſcunt per rubiginem *842.* an Putreſcant, *843.*
Metallicæ coruſcationes, vid. *Schwaden.*
Metalli fodinæ exhauſtæ tractu temporis reſtaurantur, *1211.*
Metallifoſſor poſt LXI. annos incorruptus, *954.* unde *980.*
Metalli fuſores habent ſæpe virides crines, *60.*
Metallurgi nudis incedentes æri, *228. 231.*
Μετεμψύχωσις Platonica, *745.* Pythagorica *453.*
Meteora unde producantur, *842.* plantæ aëreæ vocantur, *790.* an ſpectra, *794.*
Meteoron Gothanum, *116.*
Meticuloſis an animum addat ſangvis juvenis animoſi, *382.* occiſis an cruentatio contingat præſente occiſore *614.*
Metu mortis an & cur partes externæ corporis, pedes præcipue, rigent, *16.* penis erigatur, *304.*
Metus canitiem ciet, *69.* ſ.
Michaël Archang. an Angelorum præcentor, 754.
Michal an pro Davide epar capræ recens exemtum ſtragulis ſubjecit, 471.
Microcoſmi metaphoram Paracelſus in ipſam veritatem aſſumſit, 21.
Microcoſmus eſt homo (151.)
Microſcopiorum fides ſubleſta eſt, 879.
Die Milben, *Mölen oder Fræulein*, *74.*
Miles poſt mortem incorruptus & unde, 955. obeſus ab Epaminonda exercitu expulſus, 235.
Milites umbratiles, 794.
Militibus in prælio cæſis erigitur penis, 291. unde, 504.
Millepedes quidam minxit, evomuit, &c. 992.
Mineralia an putredini ſubjecta, 841. quæ & cur à ſanctis denominata, (137.) quomodo producuntur, 842.

Mi-

Mineralis natura in humano corpore 1200.
Minervæ quoties barba grandis nata, malum portendit, 17. ſtatua ſangvinem expuit, 507.
Miniſterio divino admovendi corporis labe careant apud Catholicos, 88.
Miniſterium, conf. *Sacerdotium.*
Mira facit Diabolus cum ſociennis non miracula, (157.) in capillis mortuorum, 4. & miracula pro monſtris ponuntur, *ibid.*
Miracula Apoſtolorum, (130. 153.) Chriſtus fecit propria virtute, (129.) nulli creaturæ conveniunt, (157.) an Dæmonibus adſcribenda, (154. 157.) 603. Dei & naturæ ſunt diſtingvenda, (158.) cur ſic dicuntur, (159.) ex Doctrina probanda nec vice verſa, (132.) an Imaginationi attribuenda, (154.) Inſerviebant Eccleſiæ plantandæ (131.) Morturum cur hujus operis Titulus, (159.) Moſis quot, (129.) an adhuc hodie Neceſſaria, (131.) Pontificiorum ex avaritia orta, (142.) an adhuc Præſtari posſint? (130.) Reliquiarum unde probantur, (132.) Sancti mortui Turcarum etiam faciunt (*ibid.*) non tantum à Sanctorum reliquiis eduntur, (144. 150.) *Chriſti* non habent cauſas naturales, (152.) Judæi obfuſcare varie voluerunt, (130.)
In Miracula inquirendi officium an Phyſicorum & Medicorum (127.)
Miraculi perfecti requiſita, (129.) 602.
Miraculis non Deus ſemper opus habet (130.) quos fidei articulos Pontificii volunt confirmare (131.) poſt mortem clari, (132.)
Miraculorum Autor Deus, (127. 155. 157.) Finis, 603. Gradus quatuor, (128. ſqq.) numero Moſes omnes Prophetas vincit, (129.) Origines quidam naturales voluerunt, (150. ſqq.) Oſtentatio perpetua eſt Religio Papiſtica (134.)
Miraculum quid, (127.) Chriſti noviſſimum quod, 600. Divinum quid (128.) 602. ſæpe quod Mirum, (128.) Verum ſine Deo nullum, (129.)
Mirari quid, 159.
Mirjam leproſa (9.)
Mirum & miraculum diff. (128.)
Mit-Eſſer an Vermes, 898.
Mœchi calvi, 79.
Mölen, Milben oder Fräulein, 74.
Mœrore cani, 66. Corpus conſumitur, 255. Faciei pulchritudo perit, 152.
Mola Equi lapidea, 1193. Mulieris unde dicitur, 397. Salſa quid, 982.
Mollities cadaverum unde & malum portendat, 445 peſte mortuorum an remittat remittente peſte, 445.
Molochi ſacrificia cur tinnitu celebrata, 771.
Monachi Cartuſiani unde originem habeant, 182. Pſallentes unde, 182. Spectra cur fingant, 774.
Monachorum caſtitas quanta, 292. Figuræ ex humore lapidificio ſtillatæ 1058. ſq. unde, 1063.

Monarchatum quomodo uterus exerceat, 165.
Monarchatus an utero tribuendus, 265.
Moneta Danica vulvam referens cur cuſa, 1057. In lapidem verſa, 1191.
Monialis ſtupratori an muto maneat rigidus, 292.
Mons Cybiles haud ſaluber eſt tractus, 857. Monachum referens, 1058.
Monſtra unde brutis parturientibus, 69. Pilorum, 75. Plantarum unde, 69. In Morbis fiunt, (159.)
Monſtris an annumeranda animalia putrefacta, 1199.
Monſtrum quid, 1199.
Montanus aër an reliquis ſalubrior, 857.
Montes duo concurrunt, 109. Intonſi cur dicuntur, 24. In Seelandia ex hominibus petrefactis, 1199. Cur ſepulchris inſervierunt, 968.
Morbi Benigni, 557. Canitiem inducunt, 68. omnes an ſint Contagioſi, 342. à Deo minitantur & immittuntur, (135.) an à Diabolo, 574. nuncius φύσις ſangvinis, 836. pilorum, 74. plantarum *ibid.* corpora ad putredinem componunt, 848. Sacri liber an Hippocratem autorem habeat, (134.) Sagittæ Dei (135.)
Morbilli unde, 517.
Morbis Acutis affecti intumescunt, 238. Contagioſis aër fit inidoneus reſpirationi (50.) Pituitoſis medetur coitus, 150.
In Morbis aliquando Divinum quid latet, (134.) omnibus Panacea virgo Chriſtipara, (137.)
Morbo eodem affecti à ſe invicem longisſime diſtantes frates an per Sympathiam, 95. 101. Benigno ſublata cur non ſunt contagioſa, 355.
Morborum Mater tranſpirationis prohibitio, (51.) Miraculoſa curatio quid, (128.) Occiſionale initium, (68.) 1073. ſq.
Morbos ſanat tumba trium Regum, (143.) Varios Papæi ſuis aſſignant Divis (135.) cur (136.) *Sanant* mortui non-ſancti, (144. ſ.) Sanctorum reliquiæ, (133.)
Morbus quid? (79.) Adurens corpus, 686. conf. *Febris* Arquatus quid, 695. quilibet apud Papæos habet ſingularum è ſanctis Averruncum, (136. 144.) Cardiacus cor reddit combuſtile, 225. 231. Comitialis quomodo ſanetur, (120.) Contagioſus an ſit, 342. Hepaticus vultum & corpus mutat, 152. qvilibet eſt integer homo, (78.) an incendat animam, 686. Petechialis qualis, 317. Sacer quid Hippocrati, (134.) qui ſuſpirium dicitur, quid? (74.) Vultus radios infringit, 153. 157. ſq.
Mores lacte propagantur, 383.
Moretum quid, 651.
Morgana phaſis, 788.
Mori debet ſapiens in actu, 433. decet Imperatorem ſtantem, 433.
Mori eſu cephalalgiam contrahentis cerebrum prodit lapillum mori figuram referentem, 1086. ſq.

Mori Thomæ caput cur decoctum, 679.
Moribundi effigies, 170. faciem Majorum quandoque referunt, 166. unde, 167. 138. ſqq. an graviores fiant, 395. circa Oceanum cur moriuntur plerique cum receſſu maris, (111.) communiter pallent, 160. an Spument, 187. ſq.
Moribundis oſcula data oſculantibus quoque obſunt, 361. unde copioſe Pituita è capite in fauces abundat, 191. Romani ſine noxa figebaut oſcula, 359.
Moribundorum oculi an & cur imagines non habeant ante triduum, 175. ſeq. *Sudor* an aqua Baptismalis, 501. quid, 501. *unde, ibid.* frigidus, 501.
Moribundus unde in Riſum ſolvatur, 185. ſq. an Tres Mortes patiatur, (97. 98.) unde Lingvam exerat, 181.
Moriens Semenda dulce canit, 226. ultimum quod, 179. 432. 484. ſqq.
Morientes caſu eodem qui prius, qui poſterius mortuus, 447. Ridibundi, 186. non ſudant rarisſime, 501. ſine ſudore qui, 502.
Morientibus peſte an periculoſius, quam mortuis aſſiſtere, 370.
Mors Abominabilis ex ſuffocatione aquæ & cur, 762. Animæ & animalibus, (72. ſq.) Appetenda Sapientibus quæ, (72.) Αὐτόματος an naturalis vel fatalis, (83.) nec Bonum nec malum, (81.) Decollatorum cur κάθαρος dicatur, 180. an Detur, (76. 80.) & Ecſtaſis continuata diff. (30.) Electiva quid, *(ibid.)* an Expirando, an inſpirando contingat, (111.) eſt Finis, (81.) an Finis, cujus gratia nati ſumus, (81.) Graviſſima ſtrangulatio vel angina, (85.) Naturalis quid, (73. 83. ſeqq.) an Nihil, (80.) Non eſt Optimum quid? (81.) Perdit omnia, 905. Pallida cur dicitur, 160. Pilorum, 78. Plantarum, *ibid.* Platoni quotuplex, (83. ſq.) an Privatio, (77.) unde dicitur Ruina, (6.) cur Somnus æternalis dicitur, 1202. & Somnus diff. (78.) Strangulatorum μιαρὸς cur dicatur, 180. Svavisſima oſculum, (85.) Subita pueri unde, ſine morbo præcedente, 336. Vera & apparens, (11.) an Vermis, (80.) Violenta quid? (83. ſq.) *quid* Ariſtoteli, (77.) Barthio, 426. Epicuro, (78.) Gentilibus, (79.) Hauptmnano, (80.) Heero, (79.) Helmontio, *(ibid.)* Paracelſo, (78.) Peripateticis, (77.) Plutarcho, 426. Recentioribus, (81. ſeq.) *Unde*, (90.) Carteſio, (84.) Stoicis, *(ibid.)*
Morſu Aranearum petitis cur erigitur muto, 304. an terram poſſit petere caput abſciſſum, 182. Serpentum corporis color naturalis aliquando parum mutatur, 338. Venenato monſtroſe tument corpora, 239. 338.
Morſus ab animali venenato homo præſentit crabrones, &c. 377. & Ictus venenatorum an & cur non ſemper conſpicui, 337. Aſpidis incurabilis ſanatur lapide, (145.) Rabidi

bidi Sanatur mirifice, (139.) Ruffi venenum exiſtit, 103. venenatorum à non venenatis quomodo diff. 337. Viperarum an à fœmellis, an maribus, unde conſtet, 337. Canis rabidi maxime noxius, 375. *Serpentis* morientes in riſum ſolvit, 186. putrefactionem inducit, 336. ſanat Ariſtolochia, (149.) ſaliva, 913. *Viperæ* detruncatæ æque noxius atque vivæ, 464. an ſiſtat hæmorrhagiam, 556.

Mortalitas ipſa peſtis, 314.

Mortalitatis figura, 170.

Mortem Amplexari quid, 400. an Canum ululatus prænunciet, 110. unde, 114. ex Odoratu prænunciant nonnullæ mulieres, 114. Potentium Regumque an præſagiat bubo, 108. 113.

Mortes tres an patiatur moribundus, 97. ſq.

Mortis raro meminit Ariſtoteles, (77.) Deſcriptio per aquam & terram, 975. Diſtinctio in animæ & animalem eſt nulla, (73.) Domitor Hercules, (97.) Genera quot, (84.) Imago viva, 906. Indicia certa an ſint, (11. 32. 54.) Litera fatalis antiquorum, 170. Maculæ, Aſtra, 316. Modulatio, (74.) Nuncius ςάσις Sangvinis, 836. Stomachus, Tellus cur dicitur, 939. Symbolum cur Mel, 1002. 1004. *Meditatio* eſt Philoſophia, (72. ſq.) an Senecæ ſuſpirii morbus, (74.) *Signa* in cadaveribus repertis diligenter ſcrutanda, 338. ex digitis & ungvibus, 395. ex Facie, 175. ex Oculis, 179. ex Pediculis, 443.

Mortua & occiſa diff. (85. 112.) gravida an parere posſit, 262. non ſemper revera mortua, 267.

Mortuæ an imprægnari posſint, 261.

Mortui Adorantur à Judæis, (92.) Ægyptiorum unde cognoſcuntur honoratiores, 1010. an affectus retineant, quos ante mortem habuerint, 588. an ſint, in quibus adhuc Anima, (11.) quibus præ cæteris Apparent, 821. Biduum aut triduum, an naturaliter reſuſcitari poſſunt, 1235. ſeqq. clamorem an edant, 124. inter amabiles Complexus, 295. an Conſolationem ſentiant precibus pro iis fuſis, 183. cur Defuncti dicuntur, 1044. non ſunt Evocandi, 137. Examinantur ab Angelis in ſepulchris, 124. unde Fœtore graves, 503. Formam & geſtum retinuerunt, quibus mortui, 153. 296. ſq. ſpirant Fragrantiam, 628. nec Humantur nec putreſcunt in Inſula Arvan, 969. in V. T. Impuri reputabantur, 343. Indigentiæ Ægyptiorum ſuccurrunt, 976. Judæi extra Canaan eò ſub terra devolvuntur, 454. an Leviora vivis, 420. an Longiores fiant, 439. an Loquantur, 182. 194. an ut vivi Motus obeunt, ambulant, pœnitentiã prædicant, 455. 477. an partes ſolidas Moveant, 459. cur Navi ejiciuntur, 364. ori cur Nummus & lapis imponitur, 117. unde poſt mortem oculos aperiant, 174. 459.

459. quadringentos annos Oculus apparet lucidisſimus, 478. Perſarum quando humantur, (54.) Pignorum loco accipiuntur, 976. an & unde Pondere augeantur, 420. ſeqq Proni ſepulti an familiæ exitium vel peſtem inferant, 448. Quieſcant, 137. 1044. conf. *Sepulchra non movenda.* an Redeant corpore ſine anima, 778. ſq. Reviviſcentes, (11.) 531. an ſine eodem corpore Renaſci queant, 1237. an Rideant & unde, 185. ſq. 459. ſæpe ſupra modum Rigent indurati, 431. unde Rigeſcunt, 430. ſq. Riſu, 186. Sacri dicti, 137. cur Sævitia affecti, (94.) unde Salivare videantur, 191. non-ſancti, Sanant morbos, (144. ſeq.) an Sangvinem Sudare potuerint, 531. ſeq. Sclopetorum ictu unde ſtatim putreſcant, 850. Scripſerunt ſub terra in ſepulchris, 455. Sedentes ſepulti, 448. dicuntur Sepulchra, muti, ſilentium, umbræ, ſilentes, 181. conf. *Tode. Cadaver.* peſte Signum quale, 157. recte vocantur Σκιαί, 159. an Sudent proprie, 502. ex intemperantia Venerea, 294. 296. an Vermes ſentiant, (92. ſqq.) an poſſint Veſtes ſuas devorare, 116. ſeq. 118. unde, 125. 127. Violenta morte maculis conſperguntur, 319. Vultum cur tegant Judæi, 345. Veneficio, quam faciem præ ſe ferant, 164. quam Veneno fungorum, *ibid. Apparenter,* (10.) cur ſæpe ſenſu motuque deſtituti corruunt, (25.) *Pallor* quandoque in ruborem redit, 160. cur & quomodo in ruborem remeet, 161. *Reſurgent* quo corpore, 1238. an cum omnibus corporis partibus, 1239. ſqq. quo Sexu, 1241. 1243. *Stantes,* 432. ſqq. unde, 434. ſqq. Sepulti, 494. ſqq.

Mortuis in Acie plerumque penis erigitur, 262. unde, 304. Dilectis precantur terram levem, (93.) Inviſis terram gravem, (93.) cur Lucernam accendunt, 737. non Maledicendum, 137. in Mare projectis cur aurum addunt, 1046. Oſcula data dantibus obſunt, 361. quoque dabatur Oſculum, 360. Subito unde oculi clauſi, 174.

Mortuo cornua ex oculis creverunt, 278. unde, 278.

Mortuorum Attactus an immundos faciat, 343. ſq. 428. Corpora unde ad relictos redeant, 135. Facies vivida, 158. ſeq. unde, 159. 161. Oculi cur inſpiciendi, 177. Oculis an & unde inſint imagines, 176. Oculos cur claudunt, 179. Ora cur demorſicant Sagæ, 129. certi Ordines, (10.) Ori Judæi indunt, aureum numum 118. Os cur hiet, 180. Pallor unde, 160. ſeq. in Vivos actio nulla, (110.) Sudor unde, 503. Reſurrectio & Reſuſcitatio, Reſtitutio, vid. *Reſuſcitatio & Reſurrectio mortuorum.*

Mortuos diu Cineri datos an Diabolus producere poſſit, *488.* cur Coronarunt,

runt, *992*. ubicunque Domum ſuam retulerunt, *740*. cur in Dorſo jacentes ſepeliunt, *448*. Suos non Efferat opificium aut Artificium, *365*. Judæi aromatibus compoſuerunt, *637*. cur Lappi ſubter focum ſepeliunt, *738*. quomodo Lugent Ægyptii, *1008*. an Mare non patiatur, *364*. *406*. *145*. ſ. *1046*. cur Mare ad littora pellit projectos, *1046*. Melle placarunt Græci, *1003*. in Peregrinis terris cur Ethnici ter inclamarunt, *455*. cur non cremarunt Perſæ, *344*. Reſuſcitant reliquiæ Sanctorum (*133*.) Reſuſcitarunt (*33*.) *1232*. ſq. *1235*. an Diabolus reſuſcitare queat, *488*. cur combuſſerunt Romani, *134*. *738*. *762*. Sedentes ſepelientes, *448*. Tangere & conſpicere Diabolus quoque Gentilibus prohibuit, *344*. cur frequenter Viſitant Islandi, *798*. Zeilani non ſepeliunt, *976*. *cur Ægyptii* condierunt *738*. *1018*. non cremant, *1018*. die 4. poſt mortem ſepeliunt, *260*. ſtantes ſepeliunt, 449. *1012*. *Æthiopes* Gypſo inducunt, *977*. *990*. cur, *1036*. poſt annum ſepeliunt, *977*. Ichthyophagi piſcibus objiciunt *918*. *Reſuſcitandi* medicina, (*34*.) Ceremoniæ Sacrificia, Herbæ, Verba, Lapis, *1233*. ſq.

M*ortuus* an ſe Erigere poſſit ut ſtet, *438*. Homo an verus, (*85*.) *368*. ter in Sacra Scriptura quis, *1231*. ter Ludovic. Guil. Nob. Normam (*18*.) *1232*.

M*orum* malitia cum vitiis corporis hauſto ſangvine humano tranſplantatur, *163*.

M*oſchi odore fragrant* Aſpis moritura, *628*. Aves, *639*. Beſtiæ, *638*. unde, *655*. Crocodili, *639*. Homines, *639*. Piſces, *639*. Vermiculi, *639*.

M*oſcho* unde odor conciliatur, *661*.

M*oſchus* Hyſſopus an ſangvinem cieat, *526*. Excoctus demum ſuaviter olet, *665*. an ſervet à Putredine, *1005*. *an ex* Putredine, *666*. Stercore, *668*.

M*oſes* an Cornutus fuerit, *678*. ubi ſepultus, *633*. miraculorum numero omnes vincit Prophetas (*629*.) quot fecit miracula, (*ibid.*)

M*oſis* Anima an Chriſto apparuit, *775*. animam an DEUS corpore illius oſculo extraxit, *360*. Facies an poſt mortem fulſerit, *678*. Manus leproſa (*9*.) *Sepulchrum* an repertum, *630*. cur DEUS abſcondidit, *678*.

M*otiones* in corporibus mortuis an naturales *476*.

M*otrix* facultas, *481*.

M*otus* Animalis & Naturalis an differant, *475*. Cadaverum unde, *4*. *39*. *71*. Obeunt mortui ac ſi viverent, *455*. an ſtet, *452*. unde, *475*. ſ. *1236*. in corpore mortuo an produci poſſint, *1236*. quomodo ſucceſſive in corde deſinat, *485*. Diſſecti cordis quales vel unde, *481*. Galli vel Gallinæ detruncatis qualis, *480*. Membrorum Cadaveris futura prænunciat, *491*. Ineſt putrefactioni, *843*. an & unde putrefactionem juvet, *873*. vel ſenſitivus vel convulſivus, *480*. *Cadaverum* arte quoque concitari poteſt, *491*.

491. an ad ejus cruentationem conferat, *541.*
Mucilago an calculi Materia, *1162.*
Mucor poſt mortẽ naribus effluxit, *192.*
Mucro æneus cur cadaveribus infixus, *979.*
Mugitus bovis occiſi & ad ignem admoti, *486.*
Muhamed an natus ex fœmina & ſerpente, *913.* epilepticus finxit ſe ecſtaticum, *(23,)*
Muhamedis arca feralis an pendeat Meccæ, *495.*
Mularum ungulæ tantunm non produnt venena, *322.*
Mülben corruptioni obnnos xiocrises corrumpunt, *14.*
Mulier Ægra in ignem conjecta ſanatur *227. 231.* Aſcitica ex caſu in lapidem vulnerata aquam effudit, *248.* ad Infernum, vir inferno ducit, *1233.* Petrefacta pomi eſu *1182.*
Mulieres Animas IV. habent, *1232.* Barbatæ monſtro ſimiles, *ibid.* cur non barbeſcant, *39.* an auxiliis externis Barbatæ eſſe poſſint, *41.* cur cum maritis Combuſtæ, *223. 1023.* an viris Calidiores, *223.* cur Dæmon adhibet agens Sarcophagum, *133.* mari Demerſæ diutius ſupernatant & tardius ſuffocantur, *406.* Goæ admodum luxurioſæ, *280.* Groenlandiæ cur faciem hinc inde cicatricibus pungunt, *309.* quadam ex Odoratu mortem præſagiunt, *114.* Natura flammei ſunt corporis, *1023.* an ſuperſtitionis Autores, *133.* à Virginibus quomodo diſtinguantur, *309.*
Mulierum fœtor narium unde, *650.*
Mulus Felle caret, *832.*
Mum quid ſignificat, *1005.*
Mumia quid (*110. 151.*) *830. 1025.* Arabum quid, *1008.* Artificialis Exotica ſ. Memphitica quid, *1007.* Bilſiana cur modo madet modo ſicca reperitur, *505.* Bohemica, *1025.* an Cadaver ſponte mortuum, *1027.* Chemica quomodo paratur, *1028.* Conſtellata, *1026.* Corporalis an ap. nos præparari poſſit, *1026.* Danica naturalis, *953.* unde dicitur, *995. 999. 1005.* *Naturalis* ſive Arenaria quid, *1006.* an detur, *1006.* unde Paretur, *1027.* Ruyſchii Bilſianis præfertur, *1040.* an aliquem Sanum vel ægrum efficere poteſt, *343.* an à Saxonibus in Conviviis adhibeatur, *1042.* Schelmen Mumia, *1027.* quid ſignificat, *1006.* Venenũ eſt quavis peſte peſtilentius, *381.* Vitæ, *1028.* *Ægyptiaca* Maſculi quid, *1010.* Fœminea, *1012.* *Chemicorum* quid, *1025.* Corporalis an fit, *1025.* Spiritualis quid, *1025.* *Hildani*, *1037.* an Anatomiæ inſerviat, *1038.* *Naturalis* ſ. Arenaria quid, *1006.* an detur, *ib.*
Mumiæ Ægyptiæ laminas aureas ſub lingva habent, *118.* an legitimæ ad nos deferantur, *381.* Æſtimium unde, *1028.* Bilſianæ an ſali ſuam debent durationem *986. 1032.* an in Medicina adhibendæ, *1042.* ſq. quales ad nos deferuntur, *1007. 1043.* olim Reconditæ, *1018.* *an* præparandæ, *1043.*

ſine naufragio deportari poſſunt 1044. ſeqq. cur non 1044. ſq.
Mumiali magnetiſmo an naſus inſititius vivat, 91.
Mumialis magnetiſmus quid, 93.
Mumiarum Duratio, 1038. ſqq. Pretium, 1032. uſus, 1027. ſq. 1037. 1041.
Mumias cur Bilſius invenit ſuas, 1037. *Æthiopes* ante Paracelſ. exhibuerunt, 1027. quomodo parant, 1027.
Mundi eſſentia quinta (60.) Finem efficient ſtellæ, 1206.
Mundus an ſentiat (55.) totus ſpectandum ſiſtitur vitro parvo, 408. an unicus tantum Lapis fuerit, 1066.
Munifici dextra poſt mortem incorrupta, 957.
Murænæ Gallicæ lucentes, 704.
Mures Aranei in tota Domo conveniunt ad cornicis putreſcentis fœtorem, 351. ex Cadavere, 922. cur ægre Capiuntur muſcipula, qua alii capti, 618. Excernuntur, 409. Hattonem interimentes 922. Moſchiferi unde, 656. pelluntur terra è buſto S. Cordulæ, (143.) Pharaonis an inſidientur hominibus mortuis, 124. an à pice in navibus proveniant, 921. an è Tritico & ſordido induſio naſcantur, 536. 921.
Murex Bezahardicus è veſica juvenis, 1111.
Muria quomodo conficienda, 386.
Muris formam referens calculus renis, 1103.
Murmur in hypochondriis mortui unde, 238. 240.
Mus an Cadaver mordeat ut clamet, 124.
Muſca Cryſtallo incluſa, 1141. Excernitur Urina, 891. 902. è ſangvine & ſudore hominis, 902. Succino obducta, 990. in Templi Macello Hieroſol. non viſa 947.
Muſcæ an Aërem inficiant, 353. 375. Butyro inunctæ moriuntur unde, 1225. cur Cadavera & carnes petant, 934. cur à Cadaveribus contagioſis arcendæ, 375. Hyeme mortuæ calore reviviſcunt 1221. Igneæ ſagarum animæ, 758. 761. Lucentes, 689. Piſanæ Suaveolentes unde, 656. 663. Siccatæ in pulverem redactæ denuo naſcuntur, 1218. ex Sudore, 536.
Muſcardino ſuaveolens, 638.
Muſcarum ortus unde, 922. ſq. 924. ſqq.
Muſciliones quidam evomuit, 902.
Muſcovitæ cur cordibus infantum veſcantur, 128.
Muſculi animalium occiſorum diu ſe movent, 472.
Muſculis an inſit vita peculiaris, (70. 72.)
Muſculorum motus an aëri adſcribendus, 415. Vita & uteri an ultimum moriens, 484.
Muſculus quid, (72.) 476. piſcis, loco dentium pilos habet, 14. Liquoris per acris attactu leviſſimo movetur, 493.
Muſcus ſuaveolens, 662.
Muſica an Tarantatos curet, 493.
Muſſipontanus fœtus, 1136.

Muſtela excernitur, *904*.
Muſtelæ Moſchum olent, *656*.
Muſti vaporibus ſuffocati revixerunt, *(13.)*
Muſtum unde in vinum mutatur, *838*. an fermentet, *839*.
Mutatio Animi, faciei, corporisque fere ſingulis ætatibus contingere ſolet, *144*. ſqq. creaturarum non fit ſine fermento & ſemine, *926*.
Mutationem vocis pubertas per ſe infert, *147*.
Muti dicuntur mortui, *181*.
Mutili quo corpore reſurgent, *1238*.
Muto unde Cæſis Turcis in prælio Hungarico erectus fuit *301*. Erectus repertus in prælio cadentibus, *291*. an omnibus à Purgante erigatur, *298*.
Myrrha ſervat à putredine cadavera, *996. 997*.
Myrrhæ cur addita Aloë in condiendis cadaveribus, *1020*.
Myrtus hominis figuram exprimit, *1062*.
Myſtax ardens, *708*.

N.

NAbal pavore ſ. lapis riguit, *1196*.
Nabel-Wurm an infantis umbilico alligatum fundulum rodat, *859*. profligetur maſſæ melle & vitro parata, *859*.
Nabothi anima an fuerit ſpiritus decipiens Achabum, *582*.
Nabuchodonoſor an hirſutiem depoſuerit, *38*.
Nabuchodonoſoris fatum, *36*.
Naëman leproſus, *(8.)*
Nagel-Wurm an & quid ſit *899*.
Nandi imperitos lacus Agrigentinus mergi non ſinit, *387*.
Nani olim habitarunt in Seebergo, *1063*.
Nardus piſtica cadavera ſervat à putredine, 993.
Nares cur malignis morbis mortuorum Bambace &c. occluduntur, 558. Fabricatæ à nativis quomodo differant, 89. Fiſſiles an virginis corruptæ indicium, 149. unde poſt mortem Materia cruenta &c. abundent, 191. 557.
Naribus carentes gentes an ſint, XXCIII.
Narium Tubili calculis affecti, 1090. Vermes, 883. ſq. 899. 902. *cruentationes* cur maxime pueris communes, 541. ſuffocatis unde, 559.
Narr vocula reperitur in incantatæ dextra, 339.
Naſamones ſepeliunt mortuos ſedentes, 448.
Naſci quomodo quis poſſit, 264.
Naſen macher, XXCIII. *Impfen* XXCV. an fieri poſſit, 90.
Naſi Adſcititii mors unde, 91. ſqq. an vera hiſtoria, 96. ſ. Mutilatio ſponſalia ſolvit, XXCIII. Mutilationem ſolus Papa diſpenſare voluit, XXCIII. Pars extrema unde putreſcat primum, 874. Parvi Viri ad Sacerdotium non admittebantur, XXCI. Refecti Symptomata, XXCIIX. Refecti Refectores primi, XXCIV. *Inſitio* in quibus conveniat & diſcrepat cum arboris inſitio-

tione, XXCVI. quando ſuſcipienda, XXCIIX. *Inſititii* quomodo ſuſcipiatur, XXCVI. *Inſit. Materia* unde, ſumenda, XXCVII. qualis eſſe debeat, XXCIIX.

Naſidius monſtroſæ tumet preſtri morſu, 239.

Naſum mutilantes cur ſæveriori pœna afficiendi, XXCIII. *Naſus* Abſcinditur, ignomniæ & pœnæ cauſa, XXCII. Abſciſſus an reſtitui poſſit, XXCIII. Aduncus Perſis æſtimatus, XXCII. Defuncti ſtella alba notatus, 333. an Implantari poſſit ut ſurculus arbori, 90. Lapidicondus, 1084. totam faciem Mutat, XXCI. maxime variat faciem, 167. *Inſititius* in quibus diff. à vero, 89. an moriatur moriente illo, unde petitus, 89. 90. ſeqq. 96. ſq.

Natatus cur in Oceano facilior, quam in vulgari aqua, 387.

Natantibus inſerviunt veſicæ bovillæ inflatæ, 409.

Naſo factitio ducitur Nobilis, 97.

Naſorum jacturam multi frigore paſſi, 97.

Nativitatis Chriſti Feſto ſpectra ſugunt infantum ubera, 121.

Natura idem tempus & modum Generationis & corruptionis ſervat, 332. & Anima an differant, 475. mirabilis in formandis membris humanis ex ſaxo, 1054. noxios Humores non retinet, 19. *quomodo* Deus utatur in miraculis, (155.) operetur, (159.)

Naturæ Aberratio an ſit, quando inſecta ex cadavere producit, 926. miracula quæ, (158.)

Naturalia nata ſunt, ut obediant hominibus, (154.)

Navale prælium in aëre, 788. unde, 788.

Naves unde facilius in Oceano ferantur quam aliis aquis, 387.

Naufragii periculum an ex Mumiis, 1044. ſq. unde 1044. ſqq.

Naufragis ſuccurrunt Delphini,

Navigari in aëre an poſſit, 418.

Navigatio in ſolido, 803.

Navis Phæacum à Neptuno in lapidem verſa, 1181.

Neapolitani an ocularia gerant, 148.

Nebulam cadaverum emanationes concitant in locis ubi ſtrages, 353.

Nebuloſa aëris intemperies an ad cadaveris cruentationem aliquid conferat, 540.

Necrobaptiſtarum hæreſin reducit Papa Rom. (141.)

Necromantia quid, 749. unde dependet, (92.)

Nefrendis formam referens calc. Renis, 1103.

Neogami cur ſcabie tentantur, 653.

Nephelim an gigantes, 281.

Nerquillinus poſt mortem miraculis clarus 132.

Nervorum clauſulæ ſummæ an ungves, 270.

Nervulus an à Corde in ſiniſtræ manus annularem ſeſe tendat, 1027.

Nervus quid? (72.)

Ne-

Neryllinus mortuus pro DEO cultus, (145.)
Neſtorii lingva à vermibus eroſa, *884.*
Nicodemi corpus an odore fragravit, *628.*
S. Nicolaus Aſinis capita amputata reſtituit, *1129.*
in Nido avis reperit ſenex penem ſuum, *306.*
Nigredo quid, *61.* Cadaveribus unde *320. 331. 441.* ſq. Cadaveris an ſemper abſorptum venenum ſignificet, *320.* Carbonum unde, *706.* in à Dæmone occiſo apparet, *336.* Equis quomodo conciliatur, conſervatur, *67. competit etiam* Fulminatis, *325.* ſuffocatis vaporibus, *325.*
Nili aqua unde corpora incorrupta ſervat, *989.* tam ſalubris, *212.*
Nilus unde tam fœcundus, *989.*
Nimbi unde, *772.*
Niobæ filiorum numerus diſputatur, *1197.*
Niobe ex luctu petrefacta, *1197.* conf. *Statua Niobæ.*
Nitrum quid, *938.* an in aëre, *1211.* Cadaver labefacit, *1009.* an Corpora à putredine ſervet, *989.* in Terram mutatur, *937.* omne an Terram fertilem reddat, *490.* ex Vermibus, *936. Cœmiteriorum* an ad varios morbos utile, (122.) *940.* eſt valde fertilis, *937.* tandem in nihilum abit, *937.*
Nivis eſus continuus an colores pilorum mutet, *59. 67.*
Nix an Alba, *706.* beſtiis pro Cibo, *67.* an Cryſtallum gignat, *1148.* ſq. purpurea cur dicitur, *52.* à Putredine carnem vindicat, *965.* unde Rubeſcit, *706.* Scytharum ſepulchra, *966.*
Nixe ob Sie die Ertrunkene kniepe, *330.* conf. *Waſſernixe.*
Nobilis ducitur naſo factitio, 97.
Noctambulonibus unde deambulatio, (29.)
Noctiluca Aërea, urinæ progenies, 810. Kunckeliana, 805. 810.
Noctilucæ Scarabæi Indici ſplendor inſignis, 719.
Noctu an cadavera peſtifera ſepelienda, 372.
Noctuæ & cornicis ſangvis miſceri nequit, (103.)
Nomen CHRISTI Chriſtiani manibus imprimere ſolebant, 310. JESUS ter pronunciat caput abſciſſum, 183. 463. Paternum poſt aures expreſſum infans ex utero monſtrat, 313.
Nonnus quantus vir, 691.
Noſtradamus Mich. ecſtaticus, (24.) *warum er halb auſſer, und halb in der Kirche begraben*, (24.)
Nota Ignominiæ inurebatur graviter peccantibus, 310. qua ſervi fugitivi, Chriſtiani notabantur, 311. Servitutis ſervis & idololatris inurebatur, 310. Conf. *Cauteria. Stigma.*
Notis frons puncta, nobile judicatur, 309.
Novaculam an frigiditas & rigiditas cadaveris hebetet, 440.
Novendiales, 740.

Nox negromantarum actionibus inſigniter favet, 753.
Nubes in Aëre cur Suſpenduntur, 418. an ſint Exercitus alias in aëre conſpicui, 792. cur Condenſatæ in Pluvias decidunt, 418.
Nubium figura unde varia, 793.
Nucis Figuram ſiſtit oleum nucis exſiccatum, 1215. Juglandis oleum à putred. vindicat, 1001.
Nudæ cur quædam incedunt gentes, 309.
Nudus an homo naſcatur, 33. cur, 37.
Numa Pompilius canus ab infantia, 62.
Numero differant an ſpecie differentia, (86. ſqq.)
Nummum aureum Judæi mortuorum ori indunt, 118.
Nummus & lapis cur ori mortui imponitur, 117. ſeq.
Nupta nova ſuper Priapi faſcinum ſedere jubetur, 289.
Nuptias celebrantes ſenes morti ſunt proximi, 295.
es iſt Nürnbergiſche Arbeit, 158.
Nutrices fragilitates ſuas in pueros transferunt, 382.
Nutricibus Petroſelinum nocet, 185.
Nutricum peſte mortuarum mammas infantes ſuxerunt innoxie, 363. unde, 366.
Nutrimento an eſſe poſſit venenum, 379.
Nutrimentum aller wachſenden Dinge, 1069.
Nutritio unde, 398.
Nutrix quomodo comparata eſſe debet, 625.
Nymphæ quæ, 113. an à Diabolo obſideantur, 511. an Homines ſpirituales, *ibid.*

O.

OBeliſci cur in ſepulchris poſiti, 814.
Obeſi Arvina ſuffocati, 235. an Arvinas medicis ſecandam præbere poſſint, *ibid.* an macris Leviores, 398. à Peſte invaduntur præ macilentis, 848. an Sudent difficulter, 503.
Obeſiora cadavera an ſolito frigidiora, 429.
Obeſitas Eleazari & Ismaëlis &c. 235.
Obeſitatem conferentes gallinæ ſaginatæ, 236.
Oblivionem inducit memoriæ mortui adſpectus, 345.
Obſervationes Medicæ maximi æſtimantur, 357.
Obſesſi, conf. *Dæmones.*
Obſeſſis unde fœtor, 655.
Obſeſſione Diaboli an corpora leviora reddantur, 391.
Obſeſſos liberat corpus B. Antonii, (133.) Tumulus S. Dympnæ, (143.)
Obſtetricum potiones partum facilitantes rejiciuntur, 267.
Occiput cur primum calveſcat, 28.
Occiſa & mortua diff. (85. 112.) Vindictam manibus protenſis implorat, 485.
Occiſi unde cognoſcendi, ſi nullum plagæ ſignum extet, 338. Cruentatio præ-

præſent. Occiſ. an ad torturam iſtius ſufficiat, 621. an Cruentent præſente Occiſore, 592. 614. 619. unde, 573. ſq. 582. Spiritus an Occiſori inſtet lædatque, 590. 617. conf. *Interfecti.*

Occiſis cur ungventum in manus dederint, 475.

Occiſore præſente Cruentatio contingat quibus occiſis, 597. quibus occiſi partibus, 596. quomodo, 597.

Occiſorem per Cruentationem cadav. inquirere an licet, 599. 601. 620.

Occiſores an etiam apud inferos abhorreantur, 591.

Occiſoribus an inſtent animæ occiſorum, 578. ſq. 598. 605.

Occiſoris præſentis indicium an Cadaveris cruentatio, 592. ſq. Spiritus an moveant ſangvinem cadaveris, 589. 613.

Occiſorum Capita ſunt aperienda, 339.

Occiſus ne cruentet homicida præſente phylacterium, 568. 596. Occiſorem digito monſtrat, 460. 485. 569.

Oceanus recedens & rediens accolis maxime uſui eſt, (111.)

Ocreæ ex cute humana, (116.)

Ocularia cur quam plurimi gerant Itali, 148.

Oculi Calculo affecti, 1089. Cattorum an luna creſcente creſcant, 390. Concavi, alboque livido an imprægnationis nota, 149. à Coitu ſubſident, aliquando intumeſcunt unde, 147. Epilepticis aut dormientibus aperti an aliquid videant, 174. Fulminatorum quomodo ſe habent, 178. Lapideſcentes, 1131. Lucernæ, piſc. marini, lucent in tenebris, 677. an Moriantur primum, 178. 874. Mortem indicantes, 179. 698. & Naſus maxime vultum variant, 167. Natantia lumina, 175. Piloſi an dentur, 40. Porcellorum Moſchum redolent, 639. Putreſcunt primum, 874. Sangvinem ſtillant unde, 524. Scarabæi velut lucerna lucent, 719. Splendidi cum quibusd. Circulis, quid indicent, 148. Veneris & Cupidinis ſedes, 147. *Hyænæ* Gemma, 698. Lapideſcentes, 1131. *Lucentes* unde, 696. Draconum in India, 1131. cur Veneri ſacri, 697. *Mortuorum* cur Inſpiciendi, 178. unde ſpumant, 192.

Oculis Felium & canum mortuorum unde imagunculæ, 176. Lumen conciliant quoque humores, 177. Mortuorum an & unde ſint imagunculæ, 176. Obverſans lux quid præſagiat, 721. ſq. *Apertis unde quidam* dormiunt, 173. Moriuntur, *ibid.*

Oculorum Coruſcationes unde, 695. Faſcinatio unde, 802. conf. *Viſus fallacia.* Hebetudo ex coitu, 148. Humor ſingularis, 172. Imagines an & cur triduum ante in morituris diſpareant, 175. Moriturorum ſigna, 174. Sedes maxime ſeminalis eſt, 147. Vermes, 883. Vitia quæ, 797.

Oculos Aperientia cadavera, unde, 174.

Clau-

Clauſos unde habent momentanea morte extincti, 174. diu Fulgentes retinent teſtudo marina capite abſciſſo, 464. *Mortuorum cur* Claudunt, 179. Romani operiebant, & in rogo aperiebant, 180.

Oculus eſt totus Angelus mortis, 874. Blanditias Reginæ deſpiciens, incorruptus, 178. 957. Crepuit medius mulieri ob hemicraniæ diritatem, 256. cur Eruebatur furti unius reo, XXCII. Lucidiſſimus quadringentos annos mortui apparet, 178. conf. *Auge.*

Odor Aëris an canibus nauſeam moveat, ut ululent, 352. Allii facile communicatur chylo & ſangvini, 651. Corporis vivi an maneat mortuo, 663. in Humoribus humanis cur non ſemper ſentitur, 644. in Mari unde, 660. an Moſcho urinæ conciliatur, 661. Medicamentorum chemicorum unde, 632. Peſtilentialis qualis, 647. Sanctorum corporum unde, 634. 665. Sangvinis in V. S. explorandus, 648. Veſtium mutat corporis odorem, 591. Urinæ unde, 661. *Excrementorum* Brutorum an ex putredine, 667. *Excr. Humanorum* qualis, 657. unde, 658. *Svavis* Allicit, gravis fugat Dæmones, 733. Cadaverum an ſanctitatis ſignum, 636. Cerebri unde, 644. 666. an Divinitatis præſentis omen, 635.

Odorandi vis maxima canibus eſt, 114. Tholoſano Eremitæ, & anibus nonnullis, 114.

Odoratu ſingulari pollent cane rabioſo morſi unde, 817.

Odore Coturnicis Hercules revixit, 1234. Fragrat Moſchi Aſpis moritura, 628 an fragrent Corpora diu mortuorum, 628. fragrantes Homines, 639. ſeq. 656. unde, 641. 644. 646. 663. Loci homines in lapides mutati, 1189.

Odorem Chemica unde habent, 632. Diis tribuerunt Ethnici, 636. Futurorum cadaverum an vultures præſentiant, 349. cur non omnes Homines ſpirant, 646. *Svavem an ſpirant* Cadavera, 628. 637. unde, 665. 670. Graveolentia initio, 665.

Odores & ſapores ciborum ſangvis retinet, (66.) an *vim ſangvinem movendi habeant* in cadaveribus, 540. quantam, *ibid.*

Odoribus præſidet Venus, 641.

Odorifera an in mare diffundant longe lateque odorem, 660.

Oedipus cœcus, (9.)

Offa Helmontiana, 1168. 1170.

Og, Regis Baſan oſſa quanta, 281.

Olea coronabantur mortui, 993. Lampadum S. demortuis conſecratarum an ſanant, 673.

Oleo inuncta inſecta moriuntur unde, 1226.

Olera ſalita cur ponderibus gravantur, 1029.

Oleum Capillorum, 14. S. Catharinæ an detur, 637. ex Lapidibus, 1154. Roſaceum, juglandis, ex ſulphure à putred. vindicat, 1001. è Sangvine hu-

humano, *382.* in Silice, *1143.* Statua Raudagniſii exſudat, *507.* Tartari unde odorem habeat, *632.*

Olivæ Foliis involvitur cadaver, *993.* Formam refert Calc. Renis & veſicæ, *1103.*

Oliveti monte olim omnes exibunt Judæi mortui, *454.*

Ollæ foſſiles an à pygmæis ſub terra elaborentur, *284. 1063.*

Omenti pingvedo moratur partum, *268.*

OMNIA Medicina, *1180.*

Omnipotentia DEI negatur, *1203. 1209.*

Omnipotentiam an Ethnicæ Diis tribuerint, *1209.*

Onuphrii corpus an odore fragravit mortuum, *629.*

Opificium non efferat ſuos peſte mortuos, *365.*

Opio ſumto cur Turcæ in Paradiſo, Chriſtiani in inferno ſibi videantur, *302.*

Opium an Aphrodiſiacum, *301.* an Hæmorrhagiam ſiſtat, *544. 556.* Soporiferum, (*16.*) Sudorem graveolentem reddit, *650.* cur Orientalibus Venerem excitet, ſeptentrionalibus vero extingvat, *302.* *und Wein-Eſſigmachen einen Lachend ſterben 186.*

Opobalſamum ſervat cadavera à putred. *997.*

Oportet magnum Helmontianum quid? & unde, (*68.*)

Oppidorum cognomina cur ſepulchris inſcripta ap. Græcos, (*125.*)

Opticæ beneficio miræ fingi poſſunt Apparitiones, *802. 804.*

Optimum eſt finis, non ultimum, (*81.*) mors non eſt, (*81.*)

Ora mortuorum cur demorſicant ſagæ, *129.* *infantum leporina* unde, XXCIV. quomodo ſanari queant, *ibid.*

Orabant olim Chriſtiani ad ſepulchra, *137.*

Orbis piſcis DEUS ventorum dicitur, (*101.*) Exſiccatus ventum ſignificat, à qua parte ſpiret, (*100.*) *456.* Magnes Æolius dicitur, *456.*

Orcus quid, *742.*

Ordo à DEO inſtitutus non facile ab ipſo mutatur, *603.*

Orgel-Pfeiffen ex Stalactite, 1065.

Orion unde natus, *458.*

Oris fœtorem pellens remedium, *654.*

Ornamentum terræ ſunt plantæ, *81.*

Orphei tumulus à luſciniis cur habitatur, *111.*

Orpheus magiæ ſtudioſus fuit, (*34.*) mortuos reſuſcitavit, *1233.*

Orphus piſcis diſſectus motum retinet, *473.*

Oryzæ eſus & uſus quotidianus an in Venerem armet, *302.*

Os Puerperæ mortuæ an aperiendum, *263.* Sangvinem emittit, *522.* *mortuorum* cur claudant, *180.* cur hiet, *180.* unde ſanie cruenta &c. abundet, *192.*

Os Animalis cabal an hæmorrahagiam ſiſtat, *545.* de Corde Cervi an creſcente luna grandius, *389.* cruciforme in Liene, *1080.* Tibiæ ruptum & conglutinatum poſt mortem reſol-

ſolvitur, *258.* Triangulare capitis humani epilepſiam curat,(*117.*)*è corde* Bovino pro cervino venditur, *1078.* Cervino contra venena &c. maximi fit, *1078.*

Oſcula cur morituris data à Romanis *359*.figebant m. vulneribus,*360.* morituris & mortuis data etiam oſculantibus obſunt, *361.362.*

Oſculum Contagioſum unde,*361.* mors ſuavisſima, (*85.*) Infantulo mortuo à matre an ſine noxa reliquorum dari poſſit,*361. dabatur* morituris ſine periculo & noxa,*359.* quoque mortuis, *360.*

Oſſa unde ſint, *198. 1076.* Animalium an facile putreſcant,*199.* è capite hominis noxii plus proſunt quàm amici, (*117.*) in caverna Panormitana an vera, *1286.* in Corde humano cui uſui, *1080.* & dentes quantum differant, *202.* Eliſæi unde potuerunt miraculum edere, (*132.*) Ethmoidea an reliquis molliora, *198.* Funeratorum cereviſiæ incocta, (*121.*) Giganteæ monſtroſitatis an ſub terra creverint, *280.* Heſiodi peſtem fugarunt, (*118. 145.*) Joſephi mare rubrum diviſerunt, (*132.*) Lapidea an dentur *1054.1133.* unde, *1064.* Lapides Terræ, *1081.* in templo Lateranenſi colliduntur futura morte aliorum, *110.* Leonis & urſorum an medullam obtineant,*197.* prodigioſæ Magnitudinis, *282.* an omnia Medulla gaudeant,*197.* Pelopis, peſtem fugarunt, (145.) an Plantæ, 283. in Pulmonibus, 1080. quomodo ſangvinem arida, 513. an ſentiant, 199. ſicca an præſente homicida cruentant, 570. 601. Sylveſtri II. crepitaverunt morituro Papa, 109. 112. 491. Syrenum an hæmorrhagiam ſiſtant, 545. an è Terra naſcantur, 490. *defunctorum* peſte mota inficiunt, 369. ne inquietes, 741. Conf. *Mortui quieſcant. Gigantum* olim in magno fuerunt pretio, 283. an ſub terra Dæmones confingant, 284. *Humana* à brutorum differre unde conſtare poſſit, 285. multum inſerviunt medicinæ, (116.) *Monſtroſa ſub terra an* Elephantorum aut belluæ marinæ, 284. Mineralia, 286. *in cordibus* Brutorum, 1078. an humanis, 1079.

Oſſicula in capite, cerebro hominis, 1077. cur Lapides dicuntur in medicina, 1082.

Osſiculum Coralliforme ex ſteatomatico ulcere, 1078. è ſoſcocele, 1078.

Oſſificatio in homine quomodo contingat, 1076.

Oſſium motus è terra ſepultorum an teſtimonium Reſurrect. futuræ, 488. 489. 1230. Tranſlationem demortuorum Pontificii habent ab Ethnicis, (146.) verorum & mineralium differentia unde conſtet, 286.

ὡσεὶ an particula Similitudinis, 528.

de Oſma Petr. quis, 527.

Oſtreæ lucentes, 704. 717.

Oſtrei caro ſvaveolens, 639.

Ova aſpera unde, 1158. die viridium poſita an pullos excludant quotannis

nis pennas mutantes, 86. Excluduntur in quovis ſterquilinio, 715. unde quotidie Leviora fiant, 423. Piſcis Ackari Moſchum ſapiunt, 639. Requieta unde natent, 409. Serpentum an deglutiri poſſint, 934. Servandi remedium, 424.

Ovarium oſſeum in anſeribus, 1080. intus Pilos fovens, 42.

Oves Fugant chordæ pulſæ ex inteſtinis lupinis, (105.) Ichthyophagæ redolent piſces, (67.) procul abſente domino Moriente an per ſympathiam commoriantur, (101.)

Ovis eſt Animal pavidum, (109.) quoties inſolito Colore induta Imperatori felicitatem portendit, 52. & Lupi antipathia eſt ridicula, (109.) cur Lupum fugit, (*ib.*) Lupum peperit, (*ib.*) Pellis à Lupo quid paſſæ retinet affectum, (102. 154.)

ex *Ovo* an homines & animalia naſcantur, 878. 879. 932.

Ovium carnes in Gallia cur Roſmarinũ &c. redolent, 655. Imaginatio quid poſſit, 63. ſcabioſarum caro comeſta, ſcabiem concitat, 373.

Ovorum Putamina unde, 1129. 1157. Teſtæ an à deglutitis arenis & lapidibus, 1156. 1157. Teſtæ leviſſimæ pullis excluſis unde, 424.

Ovula unde, ex quibus homines & animalia naſcuntur, 932.

Oovum Bovis, 1121. Pulverem continens, 424. an ab Ingne tueatur, 229.

P.

Pagus cum incolis, animalibus &c. in ſaxa obriguit, 1059. unde, 1063.

Pallas, Evandri filius, poſt mortem incorruptus, 952.

Palatus lapidibus affectus, 1092.

Pallida mors cur dicitur, 160.

Pallor quomodo arte effici poſſit, 162. cadaveris, unde, 160. 161. 329. cur & quomodo in ruborem remeet, 161. cur non omnibus Mortuis contingit, 159. Virginum unde, 149. non ſemper mutat Faciem cadaverum, 160. Mortui poſt mortem in ruborem redit, 160.

Palma fructus fert ſuſpenſo in ea Bebnucha, (145.)

Palpebræ lapidicondæ, 1084.

Palpebrarum excreſcentias curat manus defunctæ, (113.)

ex *Palpitatione* membrorum divinabant, 468.

Paluſtris loci putredo peſti dat incrementum, 353. ſq.

Panacea in omnibus morbis virgo Chriſtipara, (137.)

Pancreas quid? (71.) Lapidorum, 1100. 1132. an vermes in eo reperiantur, 890.

Panes Facierum corrupti non ſunt, 945. ex locuſtis facti, 872.

Panis Aquis injectus an, ubi ſubmerſi lateant, indicet, 409. ex Arena, 1156. an calculum gignat, 1155. Cranium maris, 1133. unde dicatur, 1155. an citius

tius Muceſcat florente tritico, 95. 102. ſine Sale ponderoſior ſale aſperſo pane, 984. ex Simiarum genere exenterato & Condito, 1047. *Fermentatus* azymo levior unde, 394. aut azymus uter melius nutriat, 304.

P*annis* contagioſorum an contagium contrahatur, 368.

P*anormitana* caverna an vera oſſa exhibeat, 286.

P*anthera* an ſvaviter oleat, 638.

P*antheræ* pellis cum hyænæ ſuſpenſa depilatur, (103.)

P*apa* Necrobaptiſta, (141.) Reliqviis Sanctorum nomina imponit, 141.) Solus in naſi mutilatione diſpenſare poteſt, XXCIII. Conf. P*ontifices*.

P*apei* lucri cauſa idololatriam introducunt, (141.)

P*apiliones* an aërem inficiant, 353. hyeme morientes calore reviviſcunt, 1221.

P*apillæ* mammarum unde ſangvinem manarunt, 524. manus ſiniſtræ ſangvine Fluxit unde, 522.

Papinius Statius quando floruit, (104.)

P*apulæ* an aceto ferventi abluantur, 317. poſt mortem comparent, 317. an Signum peſte ſublatorum, 317.

Paracelſus vitulo Pſelli arat, 735.

Paradyſum an Ethnici crediderunt, 744.

Paradyſus Græcis quid, 744.

P*aralyſi* membra plumbea gravitate tentantur, 399.

Paraſceves die nati an præceteris ſpectra videant, 81. diebus ſingulis cadavera Cairi an manus pedesque ex ſepulchris porrigant, 488.

P*arenchyma* ſedes pilorum propria, 30.

P*arentes* dudum mortuos ſiſtit Joh. Teutonicus, 804.

P*arentibus* filii claros oculos luci ne ſugillanto, 180.

P*arricidij* rei ſepultura prohibebantur, 138.

P*ars* corporis una an emori poſſit, ſalvo corpore reliquo, (68.)

P*arthorum* fœtor unde, 650.

P*articulæ corporis* unius non diſcrepant ab alterius, 1192. alicujus Innumeras formas poſſunt aſſumere, 1192.

P*artium* Cadaverum Motus futura prænunciat, 491. corporis continentium an nihil in vivis deſtruatur, 355. 359.

Partu numeroſo prægnans mulier, 236.

Partum Promovens Lapis è ſerpentis ventre vel capite, 1130. Retardantia quæ, 268.

Parturiens, extincta cur non in templo Sepelienda, 532. unde tam cito ad putredinem inclinat, 873.

Parturiens, conf. *Puerpera*.

Partus quomodo Naſcatur, 1264. ex Suffocatura utero unde, 267. unde facilem Tranſitum per pubis oſſa obtinet, 29. an è Mortuis fœminis prodire poſſit, 262. *Matre mortua* poſt excluſi, (71.) cur Lucem appetat, 264.

Paſſer vicilinus, 1225. unde cum floribus

ribus intereat & reviviſcat, 1225.

Paſſeres albi unde, 69. cur loca peſte infecta relinquant, 352.

Paſſeris ſangvis & cerebrum contra impotentiam remedium, 382. 588.

Paſſio & actio mutua copulant corpus & animam, (59.)

Pater omnium membrorum penis, 288.

Patriarchæ an lapidem Philoſ. habuerint, 214.

Patris defuncti contumeliam vindicat filius, 582.

Pauli raptus an ecſtaſis, (20.)

Paulus obtruncatus an lac loco ſangvinis fuderit, 623. Oliger quis, 534.

Pavo volucribus palmam præripit, 54.

Pavone animæ in cœlum vehuntur, 758.

Pavonum caro an putredinis expers, 961. unde, 962. Pennæ verſicolores unde, 58.

Pavor conf. *terror.* Vertit Paſtorem in ſaxum, 1196.

Pavorem an retineat ſangvis leporis venati, 382.

Paupertatem Ægyptiorum Mortui levant, 976.

Peccantibus graviter inurebatur ignominiæ nota, 310.

Peccata confitetur caput juvenis abſciſſum, 463.

Peccati figura expreſſa in ſangvine viſa, 816.

Peccatum Originale ens reale, (80.)

cum Pectine cur picta Venus, 79.

Pectora hirſuta animi confidentiæ inſigne, 41.

Pecudes cur prius peſte inficiuntur quam homines, 375.

Pecudum Greges unde in lapides mutentur, 1189. ſtabulis occultatum lupi ſtercus eas deterret & exagitat, (105.)

Pedem ori propius movit S. Cathar. Senenſi S. Agnes mortua, 485.

Pedes Araneæ avulſi diu moventur, 472. Cruentant ſponte, 525. Refrigerati multoties interciderunt, 97. Saxei, 1056. 1064. cur Suppliciorum infamium candidatis rigent, 304. produnt fermes, 992.

Pediculi unde, 897. an cuivis Animalium Speciei, 927. an ex Carne humana generentur, 895. cerebri, 896. ſub Cute, 895. an Dracunculi vocari posſint, 915. multis fuere Exitio, 894. 895. 898. 915. an Fugiant à mortuo vel morti vicino, 442. unde, 442. an Herodem conſumſerint, 850. cur in Morituro ſe ſub mentum recipiant, 443. Naſcuntur in pellibus lupinis & ovinis ob antipathiam, (103.) ſub Pericranio, 895. Rubri ab eſu cariarum, 522. 536. 927. an è Sudore proveniant, 536. *Fugantur* digito mortui ſecum geſto, (118.) oſſibus demortuorum, (116.)

Pediculis Carentes, 897. Enecantur DEum ſpernentes, 894. Mumiale quid cum hominibus, 895. Struma referta, 876. 895.

Pediculorum Habitatio, 895. Laudes, 898. Numerus innummerus unde, 896.

896. Prolificatio & Generatio, 896.
Pediculos an gignat lana ovis à lupo diſcerptæ, 853.
Pelicani chemici an olim noti, 813.
Pelles Animalium peſte mortuorum eandem in homines transferunt, 373. Brutorum cur hieme hirſutiores, 7. Hircorum excoriatorum graveolent, 673. pro Tentoriis Claſſici habent, 91.
Pellis Alcedinis an plumas quotannis ſubjiciat & iterum producat, 17. Aviculæ Martinetæ quotannis novas protrudit pennas, 17. 587. Caudæ leporis unde curet eryſipelas, 588. Gulonis effecta, (101.) unde? (108.) Lupi pellem ovis conſumit, (102. 109.) Lupina ventriculo ſuperſtrata appetitum movet, (108.) Phocæ an & unde index æſtus maris, (100. 108.) 472. 587.
Pelopis oſſa peſtem pellunt, (145.)
Pene ingenti præditum honorat Imperator Commodus, 290.
Penem Amittit cauſode correptus, 307. Amittunt veneficio nonnulli, 306. cur Faſcinum amoliture mulierculæ infantum collis applicant, 410.
Penes Saxei, 1057. unde, 1064.
Penis cui Abſconditus, 287. Adoratur Iſidis inſtituto ab Ægyptiis, 288. Dignitas quanta, 287. Erectio in mortuis an ſatyriaſis, vel Priapiſmus, 290. è Foco exertus, 305. 690. Formam referens Calc. Renis, 1103. ab Ethnicis Honore divino affectus, 288. in Nido arbori inædificato, & in cribro reperitur, 306. an & unde naturaliter Occultari poſſit, 306. Oſſeus in bubulo Haſſio, 292. an à Veneficis decurtari, occultari & penitus auferri poſſit, 305. in ſignum Victoriæ & ornamentum collo appendebatur, 289. *Arrectio* quomodo in cadaveribus procuranda, 305. quamdiu in mortuis duret, 305. ut etiam poſt fata maneat, an à veneficis cauſari poſſit, 305. *Erigitur* unde, 293. 297. ſq. an in mortuis, 291. unde, 292. ſeqq. 304. quibus poſt mortem, 292. 297. an omnibus à purgantibus, 298. Conf. *Priapus*, *Muto*, *Veretrum*, *Mentula*. *Pudendum*. *Perinæum*.
Pennæ avium ſunt pili genus, 12. Avium unde verſicolores, 52. 55. 58. mutant quoque Colorem ſuum, 85. Præciſæ an creſcant, 25. *aviculæ Martinetæ* veſtes à blattis defendunt, 17. an pelle evulſæ quotannis redeant, *ib.*
Pennas avium aquilæ pennis mixtas hæ devorant, (103. 109.)
Pennates, 227. 231. 731. 779.
Pepones unde aciem cultri remittant, 441.
Percam referens lapis, 1053. unde, 1064.
Percnopterus avis delectatur Cadaveribus, 349.
Perdices albæ, 71.
Perduelliones ſepultura prohibebantur, 138.

Pergamena virginea ex cute puelli recenter nati, (123.)
Pericardii humor qualis, 222. an concreſcat, 222.
Pericardium unde cor ab igne tueatur, 222.
Perinæum Lapidoſum, 1132.
Peritonei calculi, 1100.
Perjurorum manus an & unde ex ſepulchris emergant, 490. incorruptæ, 958.
Perlinus Hieron. contagium negavit, 342.
Perſæ poſſunt cor hominis ſani illæſo corpore devorare, 131. cur difficilus Europæis Putreſcant, 971. an Fœteant, 1650. Naſum aduncum æſtimabant, XXCII.
Perſarum capitibus cur Ægyptiorum duriora, *972.*
Perſpicilla ex nive fabrefacta, *1148.*
Pertinax Imperat. an nullas habuit imagines in oculis die mortis, *175.*
Peſte Enecta Cadavera aves non attingunt,(*105.*)Infecta loca cur paſſeres aliæq; aviculæ relinquant,*352.*Mortuorum ſepulchra graminis ſemine obducenda,*365.*Morientibus an periculoſius, quam mortuis adſiſtere, *370.* Mutatur vultus hominum, *157.* cur Pecudes prius inficiantur, quam homines, *375.* *Mortui* ut Aſtricta habeant corpora quandoque unde, *439.* non Attingendi, *378.* calidi permanent,*444.*unde cognoſcendi, *314.* ſe ipſos Erigunt *438.* ſtatim Humandi, *849.* Maculis variis conſperſi ſunt, *318.* an remittente Rigere incipiant, *445.*
Peſtem Cadavera quæcunque, præſertim humana, excitant, *353.* an Communicent aëri corpora Cæſorum inhumata, *346.* Fœtor & putredo juvant, *354.* Miſnenſem Sono ferali Dæmones prædixerunt, *115.* propagandi poteſtatem magnam habent Diaboli tempore peſtis, *127.* Fugarunt oſſa Heſiodi, (*118. 145.*) Pelopis, (*145.*) an Sagæ mortuæ & ſepultæ vel vivæ excitare queant, *140.* ſq. an Sagarum Cadaverum truncatio coërceat, *139. 141.* an *ſchmäzende Tode* indicent, *117. 139.* generat Terror, *133.* *præſagiunt* bubones in cœmiteriis clamantes, *108.*canum aliorumq; animalium ululatus, *114.*
Peſtes à Sagis excitatæ, *141.*
Peſtiferi ſangvinem ſudant, *517.* unde, *520.*
Peſtilentiæ aves, *109.*
Peſtilentiam an Judæi efficere potuerint, *140.*
Peſtis Adurit corpora hominum, *687.* cur Ægypto adeo Familiaris *353.* à Brutis incipit, *374.* Contagioſa an ſit, *342.* Faciem hominis deformat, *165.* Flagellum DEI, *314.* an Fumi ſ. flammulæ ſulphureæ inſtar progrediatur, *722.* an ſemper à Meridie in occidentem eat, *967.* eſt Mortalitas ipſa, *314.* Naugardiæ atrox, *346.* an cum Nube cadat, *722.* quomodo Oleat, *647.* ut recedat, Proceſſio

inſtituitur,(*136.*)adPutredinem multum confert, *848.* Romæ, *353.* Sævit plenilunio, *861.* Sagitta DEI, (*135.*) Sutorum Valentiæ, *364.* in Turcica regione ſæviſſima *354.* Wittebergæ, *1352.* conf. *Contagium.*

P*etechiæ* quomodo à pulicum morſibus diſtingvendæ, *314.* poſt mortem demum comparent, *317.*

P*etechiali* laborans ſangvinem ſudat, *518.*

P*etechialis* morbus qualis, *317.*

P*etrefacta* an vera vel falſa unde dignoſcantur, *1059.*

P*etrefactio* Apparenter talis, *1182.* *corporum* quot modis fiat, *1182.* eſt corruptio, *1052.* Cotes ingeniorum, *ib.*

P*etrefactionis* cauſæ, *1184.* Requiſita, *1183.* Subjectum, *1183.*

P*etrefactorum* differentia, *1053.*

P*etrefactus* in momento pagus cum omnibus, *1059.* unde, *1063.*

P*etris* cur inciſa ſepulchra, *968.*

P*etroleum* unde, *670.*

P*etroſolino* Scythæ Regum ſuorum cadavera infarciebant, *993.* Victores & ſepulchra coronabantur, *185.*

P*etroſelinum* Epilepticis & nutricibus noxium, *185.* cur non adhibuerunt veteres, *185.*

P*etrucci* Petr. *Matth.* mortis cauſa ex tactu reliquiarum, (*121.*)

P*etrus* Ramus præcipitatus crepuit, *248.*

P*hæreus* Pamphilius *10.* dies mortuus & rogo impoſitus revivixit, (*18.*)

P*hægor* Judæorum quis, *288.*

P*hærecides* an phthiriaſi periit, *915.*

P*hallum* Ægyptiorum quid, *288.*

P*hantaſia* quid, *611.* Amentis, *ibid.* an cauſa cruentationis occiſi occiſore præſente, *590. 612.* *an ſit* ſangvini extavenato, *611.* ſeq. Succino, *611.*

P*hantaſiæ* vires, *616.*

P*haſeolus* Turcicus faciem humanam refert, *1062.*

P*haſis* Morgana, *788.*

P*hilocapta Laodicæa* ſubter viro vivo moritur, *296.*

P*hiloſophia* eſt mortis meditatio, (*72.*)

P*hiltri* loco ſcorta cantharidum pulvere utuntur, *299.*

P*hiltrum* corpus velut in truncum dirigeſcit, *435.* an ex ſangvine humano poſſit comparari, *104.*

P*hiſiognomia* adulteratur in morte, *164.* quandoque nova ante & poſt mortem cadaveri introducitur, *166.*

P*hlegmone* unde, *517.*

P*hocæ* pelles æſtum maris indicant (*100.*) *472, 587.* unde eſt, (*108.*)

P*hœnix* an ſit, *1218.* quid & unde ſit, *1220.* ſe ipſum Funerans renovat, *1220.* an Reſurrectionis argumentum, *1220.* an Semenda, *227.* vitæ longisſimæ Symbolum, *1220.* quamdiu Vivat, *1220.* an Vivi-comburio intere, *1221.*

P*hoſphorus* inſervit lampadi perpetuæ *809.* quomodo præparatur, *699. 720.*

P*hrenetici* perverſe vident, *800.*

P*hreneſticis* aër lucidus obeſt, *800.*

P*hthiriaſis*, vid. P*ediculi.*

P*hthiſeos* contagium an non-ens, *342.*

P*hthiſi* mortui manus maxime ſanat, (*113.*)
P*hthiſici* poſt mortem calent ſudantq; *504.*
P*hylacterium* ne mortuus cruentet, *568. 596.*
P*hyllis* ſuſpenſa in amygdalum mutata, *384.*
P*hyſa* Exſiccata ventum, unde flet, an ſignificat, (*100.*) *456. 477.* unde hoc? (*108.*) *586.* an cum Luna creſcat & decreſcat, *388.* cur Germanis dicitur, *See-Hahn*, *586.* conf. *Orbis piſcis.*
P*hyſica* non exhibet ἀκρίβειαν circa mortis ſcrutinium, (*73.*) ἀνάλογον ignorat, *21.* an de ſpectris & Dæmonibus agat, *730.*
P*hyſicus* conſummatus Dæmon, *133.*
P*icas* an garrulas reddat ſanguis humanus, *381.*
P*icta* naturæ penicillo, *1053.*
P*ictores*, *731.*
P*icturæ* ſunt cadavera, (*7.*)
P*ietas* Monachorum fungitur lenonis officio, *392.*
P*ignorum* loco accipiuntur Mortui, *976.*
Πικρόχολοι ἄνω & κάτω qui, *834.*
P*ila* Piloſa Cervina, *1123.* Hœdina *1123.* an in Homine inveniatur, *1123.*
P*ilæ* pilorum in brutorum ventriculis unde, *45. 1121.* Fibroſæ, *1122.* an in aliis quoque brutis, præter rupicapras, *1123.*
P*iloſæ* & herbaceæ marinæ unde, *1124.* per vomitum ejectæ, *1124.*
P*ilati* corpus Tiberis non patitur, *1044.* malluvium, (*139.*)
P*ilei* cur è pilis conficiuntur, *9.*
P*ili* quid, *21.* ſuas habent Ætates, *61.* an Beatis corporibus denegandi, *286. 1241.* Brutorum perennant, *9.* an in Cadaveribus mutent colorem, *16. 83.* unde, *84.* poſt Canitiem an ſuum recipiant colorem, *66. 68. 74.* unde Colorem mutant Embryonis in utero mortui, *86.* variis coloribus fiunt nobiles, *50.* unde? *52.* ſeqq. judicium de hoc, *56.* Cœrulvi an dentur, *51.* ſunt Concavi, *12.* Curti animalibus domeſticis, ſylveſtribus longi & denſi, *37.* ſub Cute an inveniantur, *46.* unde, *ibid. 73.* defluunt attritione, *38.* an dentium loco reperiuntur, *41.* Embryonis in utero mortui an creſcant, *86.* genus ſunt Aculei Erinaceorum, pennæ avium, ſquamæ piſcium, *12.* an ſint Excrementa, *12. 20. 23. 83.* cur Febribus ardentibus defluunt, *18.* Figuram habent quadrangulam, *17.* ſunt Fiſſiles, *8. 12.* Flavi efficiuntur infuſo ſtoechados florum, *60.* cur Hecticis felicius creſcant, *18.* ex Inſperato prorumpentes niſi evellantur retrogrediuntur, *81.* an ſint in Lingua, *41.* unde, *45.* Lucentes & argentei an ſint, *51.* Luxuriant ut plantæ, *46.* an Magiæ naturalis beneficio generentur, an non, *41.* in fronte bovis ſylveſtri Moſchum redolent, *638.* Mulierum an in ſerpentes mutentur, *74. 916.* an Naſcantur in viſceribus & a-

poſtematius, *40*. ſeq. unde *45*. an Neceſſarii, *81*. Operti ocyus caneſcunt, quã aperti, *72*. ſunt Ornamentum in homine, *81*. *1241*. an Partes corporis, *20*. *83*. Plant-Animales, *22*. an Plantæ, *ibid*. Phocæ pellis porriguntur ad æſtus marini & Lunæ incrementum, (*100*.) *472*. unde ſic, (*108*.) an in Pectore & quid indicent, *42*. in quibus à Plantis differant, *52*. Purpurei an dentur, *51*. Radicantes altius cranio, *14*. an Rotundi, *13*. ſunt Sicci nec humiditatem facile admittunt, *14*. an hominibus ad Tegendum dati, *81*. Variegati quoque reperiuntur, *73*. Variant ratione climatum, *50*. Ubi, ibi glandulæ, *30*. Virides an in homine reperiantur, *50*. *60*. an in Ventriculo naſcantur, *41*. in Viſceribus & Apoſtematibus an veri, *43*. Vivunt ut polypodium in arbore, *20*. an Vivant & nutriantur, *23*. *27*. *83*. ſunt Verſicolores, *13*. *73*. an Vitam habeant peculiarem, (*70*.) *20*. ſqq. an *in Abſceſſibus* internis, *41*. an veri, *44*. unde *146*. an à Magis, *46*. cur *creſcunt* magis in juniorum, morte violenta, aut magno morbo extinctorum cadaveribus, *18*. unde poſt mortem, (*70*. *91*. *97*.) *18*. an in im̃enſum, *272*. unde *caneſcunt*, *68*. qua parte, *63*. *an Dentur in* Renibus, *43*. an veri, *44*. Sanguine, *42*. Urina, Excremementis, *42*. an veri, *44*. unde, *ibid*. intus in Vulva, utero &c. *42*. unde, *44*. *45*.

Pilis cur omnes partes Animalis teguntur, nec hominis, *82*. aliqua vis Caloris congenita eſt, *20*. Caudæ equinæ priſci ſuperbierunt, *8*. an Radices ſint, *25*. an Vita vegetativa, *20*. *21*. *83*. Totum abundat corpus humanum, *33*.

Pilorum Arvum ſ. ager, *30*. Augmentum non in omnibus deprehenditur cadaveribus, *18*. Copia unde, *28*. Monſtra, *75*. Morbus, *14*. *74*. Mors Calvities, *78*. Mutatio coloris in album unde, *33*. Nutrimentum quod, *27*. Pilæ in brutorum ventriculis unde, *45*. Radicis ſtructuram hactenus nemo indagavit, *26*. Radix quid, *25*. Semen quale, *24*. Structura, *12*. Texturæ varietas, ſ. ſpecies variæ, *50*. *Colores* Aquæ diverſitas mutat, *58*. cauſis externis quoque mutantur, *59*. ſqq. an ſanguinis conſtitutionem indicent, *58*.

Pilos deglutiens puella, 1124. Longiſſimos alunt Indi in inſula Formoſa, 47. conf. *Coma*.

Piloſi piloſos generant, 37. conf. *Hirſuti*.

Pilus Albus in pene ſterilitatem notat, 40. quisque ſuam habet Animam, 20. Cadaveroſus quid, 74. Capitis & barbæ num ſemper conveniat colore, 31. 45. an & cur in Cicatricibus pellis aſinorum & equorum protrudatur, 32. Cortice ſuo tegitur, 14. an eſt Exſenſus, 12. 82. cur non in Foſſulis à variolis relictis provenit, 32. in partibus Glabris etiam oritur, 40. an ſemper è Glandu-

dulis cutaneis emergat, 31. 45. an Planta excrementitia, 23. 83. fit ex Semine, 24. Tectus cur defluat, 38. an Vivat anima totius corporis, 23. *quomodo* Naſcatur, 26. Nutriatur, 26. 274. *an etiam in* oſſe cranii radices agat, 31. Poris calvariæ agat radices, *ibid.*

Pindaro apes mel pro lacte præbuerunt, (101.)

Pindarus mortuus hymno celebrat Perſephonem, (149.)

Pingve pecus cor minus habet, 132.

Pingvedinem puerorum ſepultorum Sagæ adhibent arti magicæ, 129.

Pingvedinis infantum non baptizatorum uſus in ungventis magicis, 128.

Pingvedo unde, 848. in Album ſaponem mutatur, 964. an Alimentum pilorum, 27. Cadaverum ſubtilisſimæ ſubſtantiæ, 633. per Lotium excernitur, 504. impedit Magnetis virtutem, 98. Putreſcit difficulter, 963. ſangvinis quid, 554. an cor Tueatur ab igne, 223. *Urſi* & taxi capillos canos faciunt, 60. an inter alopecias referenda, 60.

Pingvia facile putreſcunt, 845. 847.

Piorum Membra poſt mortem incorrupta, 957. *animæ* quo veniant, 744. qua forma appareant, 761.

Piper comedentium ſomnia, (101.)

Πίπτειν eſt mori, (6) Naſci, (*ib.*)

Pirus fertilis in qua ſe ruſticus ſuſpendit, 383.

Piſces Anthropophagi ſunt, 918. Aſſati ad vitam revocati, 1229. an Aqua & in terram redeant, 705. an è Cadaveribus hominum naſcantur, 917. Exenterati & diſciſſi moventur, 473. 493. unde, 481. ſqq. in aëre Exſiccati ſervantur â putredine, 977. Foſſiles & Terreſtres, 919. cur Indurantur ſale, 985. Marini lucentes, 677. 703. unde, 704. 706. Moſchiferi, 639. pro Pulmone bronchias habent, (48.) in Putredinem maxime proclives, 246. unde, 846. ab Aëre remoti cur tamen Putreſcant, 856. cur à capite Putreſcere incipiunt, 847. Redolent oves ichthyophagæ, (67.) 650. 652. Reſpirant, (48.) Succino obducti, 991. Suffocati Glacie an aërem inficiant, 353. quale Temperamentum exhibeant, 847. Urinatores captant, (46.) *Mortui* herba reviviſcunt, 1234. cur ſupernatent, 422. conf. *Fiſch.*

Piſcibus in putredinem vergentibus nil pernicioſius, 373.

Piſciculi Lapidei in lapidibus, 1142. unde, 1184. Minimi vivi in viſceribus brutorum peſte infectorum reperiuntur, 374. unde, 889. in Saxis delicatisſimi, 1142. 1184.

Piſciculus vivus cum urina excretus, 882.

Piſciformis an primus homo fuerit, 918.

Piſcis Evomitur, 888. 904. 918. an fiat Quadrupes quoddam Indicium, 917. Thalb caput nec moritur nec coquitur, 473. unde Thymiama redo-

dolet, 655. in Veſica, in digito viventis genitus, & duo ex utero mulieris prodeuntes, 918.
Piſcium Capita ſe movent abſciſſa, 464. Comeſtio an hæmorrhagiam ſiſtat, 594. uſus creber multa mala importat, 847. *ſquamæ* ſunt pili genus, 12. capita, oſſa, carnes effulgentia, 677. 704. unde, 705. inſerviunt aſtutiæ politicæ, 724.
Piſolithus, 1053. in Veſica & Renibus, 1103.
Piſſaſphaltum cadavera ſervat à putredine, 990. quid, 1006. 1043.
Pituita an cauſa interna canitiei, 66. an Hæmorrhagiam ſiſtat, 556. unde moribundis copioſe in fauces è capite exundat, 191.
Pix an mures progeneret, 921.
Placenta uteri & Acetabula ſunt æquivoca, (71.) cur ita dicitur, (*ibid.*) quid Helmontio, (*ibid.*)
Plagæ an & cur non in morſibus & ictibus venenatis omnibus appareant, 337.
Plant-Animales pili, 22.
Planta quid, 23. fere quælibet ſingularem Vermis producit ſpeciem, 921. Umbratilis ſpeciem præ ſe fert corporis glorificandi, 1219.
Plantæ habent ſuas Ætates, 61. Amare habent quoque ſuos vermes, 74. ex Aqua deſtillata, 1216. cur non ex Cadaveribus proveniant, 931. ex Cineribus revocatæ, 1213. Dii gentilium, 1210. Hirſutæ loco mutato hirſutiem deponunt, 38. ex arida terra difficulter Intereunt, 31. Marinæ an extra aquam lapideſcant, 1185. diverſis locis Naſcuntur, 49. Oderiferæ unde, 646. ſunt terræ Ornamentum, 81. an Oſſa, 283. oſſeæ an ungves, 271. Pedis Febricitantis alligata caro unde ſtatim putreat, 858. Petrifindulæ an frangant calculos in corpore, 1071. an Pili, cornua, plumæ, ungves, ſquamæ, &c. 23. in quibus à Pilis differant, 52. Reſpirant, (84.) ex ſale, ſemine ſuo, 1215. ſq. in Turribus unde, 929.
Plantarum Monſtra unde, 69. Morbi 74. Mors, 78. Phantaſmata ex cinere earum repræſentare poſſunt, 782. Reſuſcitatio chemica, 1213. Species tres, 22. Vermes quomodo producuntur animanturque, 922. *Figuras ſiſtunt* lixivia, 1214. Aquæ, 1214.
Plato contemplatione abreptus vitam finiit, (22.)
Platonis Anima ſtella, 768. Doctrina de homine, (98.) in Ore & cunis apes ſeſſitant, (101.)
Plazzonus Franciſc. unde mortuus 346. 348.
Plenilunio peſtis ſævit, 861.
Pleuritides ſpurcæ unde, (51.)
Plica Abſciſſa an & unde poſſit creſcere, 77. in momento aliquando Creſcit, 77. ubi Nidulatur, 77. infeſtat quoque Pueros, *ib.* unde, an à Spectrorũ ſuctione, 77. 122. è capitis Vulnere quomodo naſci potuerit, 33. 77. *Polonica* quid, 75. unde, 76. an abſcidenda, 76. an in mamis producat humo-

humorem lacteum, 123. *Subcutanea*, 40. an à Magia excitata, 46. 73.
P*linus* Atheus, 1203.
P*lumæ* an plantæ, 23.
P*lumarum* ortus, 25.
P*lumbeo* feretro cur recondunt cadavera Principum, 858. 980. 1030.
P*lumbeus* globus unde in corpore ſine moleſtia geritur, 981.
P*lumbum* calcinatum an & unde gravius alio, 420.
P*luvia* Ranarum, 1226. Sulphurea unde 662.
P*luviâ* an arrectio penis in cadavere excitetur, 305.
P*luviæ* unde, 418. Gemmæ, 1187. Lacteæ, unde, 510. Lapidum unde, 1186. Sangvineæ an & unde ſint, 510. Silicum, 1188.
P*luvias* inducendi & ſiccandi medicina, (34.)
P*luvioſa* aëris intemperies multum valet in corpus viventis, 540.
P*oculum* ex lapide Bezoardico, 1120.
P*odagra* cauſa petrefactionis hominis, 1178.
P*odagræ* remedium. 275. 964.
P*odagrica* creta, vid. *Creta*.
P*odagrici* cadaver non tam friget, quam ſenſim extincti, (115.) 429. Caneſcunt ut plurimum, 68. unde, *ibid.* Venereas titillationes experiuntur, 303.
P*odagricos* dolores lenit aqua è cerebro humano, (119.)
P*œlæ* quid, 296.
P*œnitentiam* prædicant mortui, 455.
P*œonia, Vältens-Kraut*, (136.)
P*oëtæ* laborant ἐρωτομανίᾳ, 802.
P*oëtaſtri* illiterati & invenuſti deſcriptio, 164.
P*olii* folia ter in die mutant colorem, 54.
P*ollex* in Dextro pede Pyrrhi conburi nequit, 228. 231. 959. Occiſi cur ſeparatur & aſſervatur, 570. Siniſtræ ſangvine manat, 523.
P*ollices* Furum magno pretio redimuntur, (122.) Sanctorum incorrupti, 957.
P*ollincere* quid, 1022.
P*ollinctores* qui, 162. 1022. unde dicti, 1022.
P*ollinctura* Gallorum, 1022. Græcorum, 1021. *Romanorum*, 122. à quibus peracta, *ib.* conf. *Conditura Cadav.*
P*ollio* Luc. doloribus calculi extinctus, 1107.
P*ollutionem* nocturnam an venefici excitare posſint, 305.
P*olyagrus* κωμῳδούμενος ἀπήγξατο quid, 249.
P*olycarpi* corpus mortuum an odore fragrarit, 629.
P*olycarpus* unde adeo in rogo cruentarit, 541.
P*olygonus* coccifera ſangvinem continet, 506.
P*olypodium* diverſam ab arbore vitam vivit, 20.
P*olypus* Fulget ſplendore, 677. in tomos ſectus vivit diu omnibus partibus, 473.

Poma unde Fragrent, 665. Lapidea, unde, 1064.
Pomi eſu mulier in lapidem mutata, 1182.
Pontifice morituro crepitarunt oſſa Sylveſtri II. 109. 112.
Pontificii quos fidei articulos miraculis ſtabilire volunt, (131.)
Pontificiorum cadavera mox fœda & putrida, 951.
Porcellana vaſa venena produnt, 322.
Porcelli, conf. *Spanferkel.*
Porcellorum carnes ſuillis graviores, 394.
Porcellum parit mulier, 912.
Porci Figuram ſæpe induit Dæmon, 126. Squillis, conchiliis &c. veſcentis caro axungiam ſapit, (67.)
Porcinus lapis, vid. *Lapis.*
Porcus cerebro privatus an vivere poſſit, 466. 479. an Excrementicius dicendus, 24.
Pori quid? (49.) Cutis unde laxentur, 520. Dantur in cute humana, (49.)
Pororum Multitudo an nigredine res pingat, 60. Textura an in cicatricibus abolita, 32.
Poroſitas pulmonum an corpus leve reddat, 407.
Portii Latronis fallacia, 162.
Portulacæ ſuccus an ab igne defendat, 229.
Potiones obſtetricum, vid. *Obſtetricum Potiones.*
Potui & cibo an inſint tartaria, 1069. 1073.
Potus & cibus an calculum gignant, 1156. 1184.
Præcipitando ſe an Judas proditor perierit, 248. ſq. 252.
Prægizzerus Joh. Ulr. barba clarus, 48.
Prægnans iracunda an & unde fœtum proferat flaveſcentem, 336. Salivam poſt obitum emittit, 191.
Prægnantes numeroſo partu alvo ſunt ingenti, 236.
Prælii locum an diu ante perſentiſcant vultures eoque ſe conferant, 349.
Prælium Inituri Turcæ cur Maslach aſſumant, 301. Navale in aëre, 788. unde, *ibid.*
Præputium Chriſti, (140.) Cadaveris obſcure rubrum unde, 320.
Præſtigiator devorat alium, ipſumque in aquam exonerat, 803.
Prætorum Ægyptiorum torques, 1011.
Preces pro mortuis fuſæ an iisd. ſint ſolatio, 183.
Πρηνὴς γενόμενος Judas, quid? 252. ſeq.
Preſter vid. *Serpens.*
Priapi certamen cum aſino Sileni, 290.
Priapiſmo an laboravit Heraclitus Imper. 305.
Priapiſmum excitantia & coitum ſollicitantia, 299.
Priapiſmus quid, 290. an Mortuis contingat, *ibid. unde*, 297. excitent fontes medicati & thermæ, 298.
Priapolithi, 1057.
Priapos Syri in æde Bacchi erigebant, 288.
Priapus quid? 289. cur Bacchi ſacris adda-

addatur, 289. cur Collis infantum applicetur, 410. nomine Phægor & Beel Phægor à Judæis cultus, 288. à Venere ſpretus, 290. cur in Hortorum veſtibulis locabatur, 410.
Principis aſpectu indignus judicatus homo funebris cur, 344.
Proceſſio Pontificiorum vid. *Translatio Oſſium.*
Proceſſiones funebres per urbes unde, 115.
Procopius contagium negavit, 342.
Proditor Judas cur cum Patriæ proditoribus pari affectus mercede, 257.
Proditores Patriæ qua dignantur mercede, 257.
Proditorum manus poſt mortem incorruptæ, 958.
Prolicidæ non ſubmergentes, 406.
Prophetæ quot fecerunt miracula, (129.)
Prophetia in mente, non in ſpiritu corporeo initiatur, (29.)
Prophetica inſomnia unde, (28.)
Prophylactica à Sarcophago quæ, 117.
Proprietates Occultæ an dentur, (108.) Subſtantiæ ſunt in vivo & mortuo, (110.)
Proſerpina quæ, 214.
Proſerpinæ tonſura, 79.
Proteſtantes piſcibus objiciuntur, 918.
Proteſtantium corpora incorrupta, 951.
Prunarum vim infringit fortis manuum compreſſio, 231.
Pſallentes monachi unde, 182.
Pſilothrum Orientale, 80. Terra è Calvaria, (122.)
Pſittacus pulcher, 55.
Ψυχαγωγία quid, 43. *inſtituta* quomodo, 748. ſqq. cur, 749.
Πτῶμα quid, (6.)
Pubertas per ſe vocis mutationem infert, 147.
Pubes Cana ab ortu, 62. unde, *ibid.* an & cur Caneſcat noviſſime, 64. Fœminæ crinibus ſingulariter luxurians, 10.48. Hirſuta intus, 42. unde, 44. ſeq.
Pudendum unde Nigrum prorſus, 320. Rubrum obſcure cadaveri, *ibid.*
Pudor an cadaveribus adhuc inſit, 410.
Puella cana ſeptem annorum, 66.
Puellæ & pueri quando incipiunt formoſi fieri, 145.
Puer barbatus ſexto menſe, 38. & virilis anno ſeptimo, 39. Barbatus natus, malum portentum, 38. villoſus, 35.
Pueri caneſcentes, 64. 66. infeſtantur quoque plica, 77. Sylvatici 35.
Pueris cur narium cruentationes communes, 541.
Puerpera triennium laborat, 1134. conf. *parturiens.*
Puerperæ moribundæ, os an aperiendum, 263. mortuæ cur adjiciantur forfex, acus, &c. 268.
Puerperarum ubera ſucculentiora infeſtat Dæmon ſub Joh. Cuntii ſpectro 128.
Puerperium quomodo fiat 264. 266. verminoſum, 881.
Pugio Michaëlis Arch-Ang. (139.)
Pulcher unde quis dicatur 88.
Pulchris hominibus Lamiæ veſci conſueverunt, 128.

Pulchritudinem maximam naſus conciliat faciei, XXCI.
Pulchritudinis dono ornati, cur olim divinis miniſteriis adſcripti, *88*. ſedes eſt facies *88*. Conf. *Venuſti*. radius incorporeus, *802*.
Pulchritudo Perit in ſepulchro, 907. Puellarum puerorumq; unde, *145*. quomodo ad ſum̃am ætatem Retinenda, *145*. Veſtis urbana animæ, *145*. Virginum obfuſcatur chloroſi, *149*.
Pulices fugiunt digitum demortui ſecum geſtum, (*118*.) an cuivis animantium ſpeciei, *927*.
Pulicum morſus quomodo delendi, *315*. à petechiis differant, *314*.
Pulli proprio molimine ovorum Cortices frangunt, *267*. ovis die viridium poſitis excluſi an quotannis mutent colorẽ, *86*. in ovo generatio *685*.
Pulmo an aërem præparet cordi, *414*. Embryonis an gravior Fœtûs in lucem editi, *421*.
Pulmo marinus diſſectus vivit, *473*.
Pulmonalia frequentiſſime rumpunt, *256*.
Pulmonalium lapillorũ Scriptores, *1093*.
Pulmones quid, (*35*.) an Aërem attrahant, *412*. inflati unde Albeſcant, *706*. cartilaginoſi, *1080*. cur in fœtu DEUS creavit, (*38*.) Lapideſcentes, *1131*. cauſam Mortis detegunt, *222*. fovent Piſciculos minutos, *889*. Ranarum, (*47*.) Plantarum, (*48*.) Submerſorum an multum aëris concipiant ut ſupernatent, *421*. an Vermĩnent, *887*.
Pulmonia unde, (*51*.)
Pulmonibus an quis carere poſſit, (*47*.) cur piratæ cadavera privant, *407*.
Pulmonis qualitas, *221*.
Pulmonum Dilatatio an ad ſpumæ proventum ſufficiat, *189*. Loco ſunt Inſectis veſiculæ, *481*. loco ſunt Piſcibus bronchæ, (*48*.) Poroſitas an corpus leve reddat, *407*. Uſus, (*48*.) Vulneratorum curatio, *494*.
Pulpa prunorum &c. tartari indumentum, *1070*.
Pulſationes oſtiorum an mortem nuncient, *110*.
Pulſus in tumbis ſæpe auditus, *110*. quot Cor facit ſemihora, (*42*.) Finem non habere videtur, (*41*.) an poſt mortem Maneat, *466*. celerrime Mutari poteſt, (*42*.) à reſpiratione peculiaris eſt Motus, (*41*.) Uſus, (*42*.)
Pulſuum concuſſio unde, *831*. cur *831*. *Heffi-Pulver*, *474*.
Pulvis magicus è cinere carnis humanæ paratur, *129*. & oſſa ſumus, *973*.
Pumex ex Vaccarum utero, *1129*.
Purgans poſt obitum infuſum nil operatur, *240*. unde, *240*.
Purgantia unde ſimul ſunt aphrodiſiaca, *298*. ad Venerem ſtimulant, *297*. *Adhibenda* infantibus quomodo, *298*. cur non in Priapiſmo, *297*.
Purgatis animabus tria neceſſaria, *746*.
Purgatricis vis transfuſio, *297*.
Purpura an adhuc detur, *52*. unde dicitur, *51*. maculæ ſic dictæ, comparet poſt mortem quoque, *317*.
Purpurei pili *51*. cur dicantur à Poëtis, *52*.

Pus

Pus in lapillos concreſcit, *1083*. Naribus mortuorum effluens unde, *192*.
Puſtulæ in puerpera extincta compa- rent, *325*.
Puteorum cœnoſis effluviis ſuffocati revivixerunt, (*13*.)
Putredinem facilitantia medicamenta ex Aſpide, *852*. Hepatis impedit bilis, *832*. impedientia, vid. *incorruptibilitatis cauſæ*. an Satan impedire poſſit, *958*. Ad *Putredinem* via an interitus, *828*.
Putredini non obnoxii certis diebus nati, *965*.
Putredinis definitio curas & turbas olim dedit, *826*. Subjecta, *839*. cauſæ internæ, *845*. *875*. Cauſa quoque Venus, *872*. Externæ, *856*.
Putredo quid, 826, 930. an omnis Animata, *876*. an ab Aqua impediatur, *860*. an à Calore vehementi, *857*. cur à Carnium cibo, *871*. Corpori unde (*51*.) *254*. *408*. *445*. *843*. externarum partium θεῖόν τι, *849*. an Fermentatio, *837*. an à Frigiditate, *859*. an totus Homo, *826*. an ex Humiditate, *864*. an Incendat, *838*. cur Incolis ſub Linea æquinoctii frequens, *861*. Sola an faciat ad Generationem Inſectorum, 922. Internarum corporis partium, *849*. an à Lunæ radiis, *860*. quænam Membra primum corrumpat, *874*. Cur à Motu, *873*. an ſecundum, an præter Naturam ſit, *828*. Paluſtris loci dat incrementum, *354*. an ſit dato Vacuo, *929*. quomodo in vegetabilibus & animalibus fiat, *843*. à Veneno facile oritur, *851*. ſqq. an homine Vivo contingat, *855*. *an Corpora reddat* calidiora *444*. *715*. ſq. *838*. cruentantia, *560*. Levia, *407*. Svaveolentia, *666*. ſq. *an Lucem* inducat, an educat, *714*. *715*. quomodo educat, *716*. ſq.
ex Putridis cur potius plura, quam unum generatur animal, *931*.
Putridum quando incipiat Lucere, *718*. an aliquid Salis habeat, *ibid.* Vivum cur unum non ut alteram lucet, *718*.
Pygmæi, *732*. qua ſtatura reſurgent, *138*.
Pyra cocta cur rubicunda apparent, *55*. Cydonia nephritici ne attingant, *ibid.*
Pyramides cur in ſepulchris conſtitutæ, *814*. unde ortum trahunt, *965*. *1018*.
Pyrauſtæ, Pyrales, Pyrrhibia quid, *225*. *791*. an in igne nutriantur, *229*.
Pyrotechnica magia, *805*.
Pythagoræ aureum femur quid & unde, *694*. ſq.
Pythagoras magiæ ſtudioſus fuit, (*34*.)

Q.

Quadriga ferrea in aëre pendens, *495*.
Quadrupedia cur non admittant colorem viridem, aureum, cœruleum, *50*.
Qualitates ambulatoriæ, (*67*.) Vitæ mediæ manent in transmutatis, (*ibid.*)
Quartilla graveolens unde, *653*.

Quercus Cortex medius incorruptibilis, *994.*
Quies defunctorum ſolatium ſuperſtitum, *133.*

R.

Rabbinorum duorum inimicorum cadavera ſangvinem in ſe vibrant, (*103. 110.*)
Rabies quomodo transplantetur, *375.*
Rabioſorum brutorum anatome & aſpectu abſtinendum, *375.*
Radices à putredine ſervantes cadavera, *993.*
Radicis pilorum Structuram hactenus nemo indagavit, *25.*
Radii lunares, vid. *Lunæ radii.*
Radios cur capitibus Chriſti & Sanctorum addunt pictores, *680.*
Radix Iridis ſiccata hactenus demum ſvaviter olet, *665.* Pilorum quid. *25.*
Raja inſigni pietate naufragorum corpora tuetur, (*102.*)
Rami Petr. animi an ſtella, *768.*
Rana executo corde diu natat, *465.* exemto cerebro ſtatim expirat, *466.* in Lapide clamans, *1142.* Succino obducta, *990.* per Vomitum ejicitur, *888.* unde, *933.*
Ranæ ubi in Hyeme, *1226.* in Homine, *993.* unde, *913.* an Vermes habeant in inteſtinis, *893.*
Ranarum ortus unde, *922.* teſticuli an ſcateant vermiculis, *877. 879.*
Ranunculæ cum menſtruo excretæ, *881.*
Ranunculus cur non veſicet in cadavere & tamen carnem vivam, *233.*
Rapa refert effigiem humanam, *1062.* unde, *1063.* manus humanæ, *1062.* unde, *1063.*
Raphani ſuccus an cordis tabem ſanet, *132.*
Raptus Pauli an ectaſis, (*20.*) animæ an inferat mortem, (*28.*)
Rationis uſus ſopitus, non extinctus eſt in ecſtaticis, (*30.*)
Rauber Andr. Eberh. barba clarus, *48.*
Ravonus Balthaſ. XXCIV.
Recaleſcentia cadaverum unde, *444.*
Recta quibusdam curva videntur, *797.*
Reges Indiæ unde ſvaveolentes, *656.* ſepulti in fimo, ſterquilinio, paludibus, *869.*
Regi parendum, *724.*
Regiis cadaveribus cur Judæi aromata adjiciebant incendebantque, *348.*
Regna quondam ampliſſima ex naſi decore pendebant, XXCII. Silentia quæ, *181.*
Regulus in veru corylaceo ſeſe movet unde, *493.*
Rebeflecken, warum beiſſen ſo die toden Mähler, 316.
Religio Pontificiorum eſt miraculorum perpetua oſtentatio, (*133.*)
Reliquiæ facultatis vegetatricis potentius agunt anima ipſa in excludendo partu cadaveris, *267.* Heroum milites in bello reddunt felices, (*105. 110.*) Sybillæ Cumis, (*148.*) *Sanctorum* an faciant miracula, (*132.*) unde, (*152.*) Dæmones fugant, (*133.*) omnes morbos ſanant, (*133. 138. 155.*) Quotannis baptizantur novæ, (*141.*) Sunt

Sunt impiiſſimorum, (139.) Medicis damno creduntur, (144.) vivificant mortuos, (133.)
Reliquiarum unarum inſignis Abundantia, (140.) Contactus mortem affert, (121.) Miracula unde probantur, (132.) Sanctorum à multis ridetur potentia, (136.)
Reliquias Sanctorum cur Ruſſi potui indant, 634.
Reliquiis Sanctorum Papa nomina imponit, (141.)
Remeatio Stoica, 1206. 1211.
Remus & Romulus unde nati, 305.
Renes calculoſi, 1102. unde, 1159. quomodo, 1160. conf. *calculi renum*. Lapidei, 1132. an frigidi, 1160 *an fovent* crines, 43. vermes, 890.
Renibus frigidis unde calculus, 1160.
Renum Calor, vid. *Calor* renum.
Rephaim, 281. 757.
Reptilia quomodo incorrupte ſervanda, 1000.
Reptilium ortus unde, 922.
Reſina ſervat defuncta, viva corrumpit, 996. Laricis &c. à putredine corpus ſervat, 999.
Reſpiratio non contingit ob pulſum, (41.) eſt Duplex, (53.) Embryonis & urinatoris diff. (46.) Infantis modo nati cur modica, (40.) Sanorum fere inſenſibilis, (46.) an ſine ea quis Vivere poſſit, 35. ſqq. 39. 42. 46. 51.
Reſpiratione an duplo majore utatur gravida, quam non gravida, 37. omni non deſtituuntur, urinatores, (43.)
Reſpirationem Embryonis nunquam intendit natura, (38.) citra vivit Fœtus in utero excluſus adhuc in membranis, (77. 41.)
Reſpirationibus quot intra horam indigemus, (42.)
Reſpirationis uſus, (52.) inſenſibilis notæ, (53.
Reſpirationum organa an corpora habebunt reſurgentia, 1240.
Reſtitutio hominum futura quando & quomodo, 1206.
Reſurgens ter, Lud. Civil. (18.) 1232.
Reſurrectio Judæorum in Palæſtina an aliorum antecedat, 454. *mortuorum* eſt Fiducia Chriſtianorum, 1244. Gentibus ridicula, 1202. in Natura adumbratur, 1212. an Naturalis, 1235. an Poſſibilis ab Ethnicis habita, 1221. 1235. ſemper fuit σημεῖον ἀντιλεγόμενον, 1243. conf. *Reſtitutio*.
Reſurrectionem mortuorum an Ægyptii ignorarunt, 1035. Animalium ſpectriformis] præſentatio adumbrat, 1217. ſq. Antiqui crediderunt, 202. an Ariſtoteles negavit, 1203. 1208. an eodem corpore futura, 1237. an Gentes crediderint, 203. 1203. ſeqq. Judæi probant oſſiculo Lus vel Luz, 228. Mineralia adumbrant, 1211. Vegetabilia, depingunt, 1212.
Reſurrectionis argumentum an Phœnix, 1220. *Imago* in Chemicis ſiſtitur, 1219. an Hirundines, Ciconia, 1222. Teſtimonium an Motus oſſium ſepultorũ è terra, 488. 489. 1230. Veſtigia in nobis reperiuntur, 1219.

Reſuſcitantes mortuos, vid. *Mortuos reſuſcitantes.*
Reſuſcitati Aſini capitibus truncati, 1229. Piſces aſſati, *ibid.*
Reſuſcitatio mortuorum an Diabolo competat, 488. Gentibus ridicula, 1202. Impoſſibilis, 1203. 1210. 1219. *Plantarum* chemica, 1212.
Reſuſcitationem mortuorum cur DEO denegarunt gentiles, 1208.
Reſuſcitatus Aſinus mortuus, 1229. ter an Jonas, 1231.
Revelationibus Animarum, an credendum, 774. inſtruuntur dormientes in ſpeluncis odoriferis, (143.)
Reviviſcentes mortui, (11.) 531. 1230. ſeqq.
Reviviſcere an poſſint arte cadavera animalium, 491. Naturaliter biduum aut triduum mortui, 1235.
Revivixit Phæreus Pamphilius X. dies mortuus & rogo impoſitus, (18.) 1230. ter Janus, 1232.
Revolutio mortuorum in terram Canaan, 454.
Rhodites, 1053. unde, 1064.
Rhodium lignum incorruptibile, 994.
Rhopaloſis quid, 75.
Ridentes ægri præter naturam, 286.
Ridibundi morientes, 186.
Rigiditas cadaveris an novaculam hebetet, 440. in Mollitiem vertatur, 446.
Rigor cadaveribus unde, 430.
Rigore valde indurati, 430. ſq.
Rigorem æneum viperæ inducit acus Tabaci eſſentia imprægnata, 478.
Riſu mortui, 186.
Riſus ſine Autore, 187. Mortuorum an verus, 185. ſeq. unde, *ibid.* 186. Sardonius quid, 185. auditur in ſepulchro Liparæ, 109.
Rivulus injecta incruſtans lapide, 1182.
Rolfinckius Gverner. quamdiu vixerit, 348.
Romani cur cadavera combuſſerunt, 134. 738. 762. 1035. Hortos ad ſepulchrorum locos elegerunt, 738. ad Portus & Mare ſepeliverunt, 134.
Romulus & Remus unde nati, 305.
Roris marini odor an ex longinquo in mari ſentiatur, 660. unde, 356.
Ros unde, 863. conf. *Thau.*
Roſa ex Cineribus ſuis iterum producta, 1215. dicitur Ignis S. Antonii, (136.) Trita nil effluviorum fumat, 673.
Roſaceum oleum à putredine vindicat, 1001.
Roſæ Figura reperitur in incantatæ dextra, 339. Imago in pollice pedis opinionem Magi de ſe facit, 163. Singulis Menſibus produci poſſunt, 1217. in Tartaria bis quotidie mutant colorem, 54. *Sepulchris contiguis duorum* Amatorum impoſitæ divelli non poſſunt, (105. 110.) Hoſtium impoſitæ licet connexæ tamen unà manere neqveunt, (105.)
Roth Bart Teuffels Art. Roth Bart auf 4. Meilen zu grüſſen, 8.
Roth Haar, loſe Waar, *ibid.*
Rubere deprehenduntur quoque mortui,

tui, 158. 159. unde, 159. 161.
Rübezahl, 760. 773.
Rubinus pictorumo coloribus miſtus cum ſangvine human, 160.
Rubigo an putredo Metallorum, 842.
Rubor cadaverum an documentum Sanctitatis, 159. 162.
Rubra unde nonnulla omnibus videntur, 797.
Ructus ex ore mortuæ Virginis grandævæ unde, 192.
Ruere eſt mori, (6.)
Ruffi an & cur citius nigris Caneſcant, 64. cur non amplius Germani, 72. Hominis Caro an ad Mumiam optima, 1027. Morſus & ſangvis venenum, 103. qualis Naturæ, 1027. cur in tempore Obſcuram ſortiantur tincturam, 64. Odio ſunt Romanis & Germanis, 8. in Sacris duo, *ibid.*
Ruptura partium corporis internarum, 256. *Abdominis* Judæ an ſuſpendium præceſſerit, 253. Mortui quomodo vitanda, 242. an timenda, 241. ſq. unde, 242. 243. 246. ſeq. 254.
Ruſina quid, 80.
Ruſſi ſedentes ſepeliunt mortuos, 448.
Ruta quali odore humores tingat, 655.
Rutis anthemata unde, 517.

S.

S. T. T. L. (93.)
Sabbatharii Judæi dicti, 643.
Sabulum nigricans ex veſica unde, 1110.
Saccharum Candidum an cauſa interna canitie, 67. an à Putredine ſervet, 998. & Saccharata dentibus maxime noxia, 204. Sali præfertur in conſervatione à putredine, 998. an Salis ſpecies, 1070. manducantium Somnia, (101.)
Sacella non ſunt movenda, 137.
Sacerdotem facit ecſtaticum, *Conſummatum eſt*, 32.
Sacerdotes erecti in Phrygia ſepeliuntur, 449.
Sacerdotium non accipiebant viri naſi parvi, XXCI. Conf. *Miniſterium Divinum.*
Sacra fratrum ſe occidentium flammis diſſiliunt, (104.) peraguntur Sagarum carne humana, 130.
Sacramenta olim Chriſtiani in Cœmiteriis adminiſtrabant, 137.
Sacrandi ap. gentiles ſphragitidibus ſtigmati, 310.
Sacri dicti mortui, 137.
Sacrilegi oſſa in ſepulchro fulmine conſumuntur, 142.
Sadrach Meſach & Abednego incombuſtibiles, 221.
Sevitia in quæ cadavera concaſſa, 138. in mortuos (121.) 139. cur fiat? (49.)
Saga cur לילית vocatur, 753.
Sagæ an naturaliter caleant in morte, 446. Cur in carnes & lupos mutentur, 128. cur demortuorum Carnes magnopere appetunt, 128. ſq. 130. cur veſcantur humana Carne, 875. verè in Conventicula ſua deducuntur, (20. 29.) cur mortuorum Demorſicant ora, 129. unde naribus mo-

moleſtæ Fœtore, 654. Fœtum illæſo utero eodem extrahere poſſunt, 130. an Homines &c. in lapides mutare poſſint, 1182. inſidiantur Infantibus, 121. ſunt Inſtrumenta Diaboli, (156.) an Melancholicæ, 392. cur in aqua Mergi non poſſunt, 390. 392. ſq. 405. an Penem decurtare, & penitus alteri auferre posſint, 305. an Penem, ut poſt fata quoque erectus ſit erigere poſſint, 305. an Peſtem excitare posſint vivæ, 140. ſeqq. an Pollutionem nocturnam in aliis excitare posſint, 305. an Pondere & lance probari posſint, 393. an acu longa Pueros perimant noctu, 336. ad Sacra peragenda carnem adhibent humanam, 130. noctu circa ſepulchra verſantur, 128. Sepulchris non dignandæ, 142. cur ſonum quaſi cadavera manderent, excitant in ſepulchris, 132. ſeq.

Sagarum Ecſtaſes ſunt Diabolicæ, (20.) corporum effosſio & truncatio an peſtem coërceat, 139. ſq. 141. ſq. Sepultura Deo inimica, 142. Ungventa, (16.) unde, 128. ſeqq. *Proba per aquam* unde, 390. an infallibilis, 391.

Sagis ſunt corda hominum ſanorum cibi ſapidisſimi, 131.

cum Sagis quomodo Satanas coitum exerceat, 487.

Sagittæ DEI ſunt morbi, (135. ſq.)

Sagittas venatorias cur Galli Elleboro tingebant, 379.

Sal Abominantes miſſi ſunt faciendi cur? *982.* an Aëre & pluvia facile liqueſcat, 1172. ſq. Æternum quippiam habet 784. Anima mundi cur dicitur, 981. ſq. Balſamum naturæ, 981. 985. Condimentorũ condimentum, 981. à Corruptione ſervat, 981. 982. 987. quomodo, 984. unde, 985. *cur* Dæmonifugum, 782. Divinus cur dicitur, 981. Enixum in lapides alia vertit, alia ſervat æternum, 986. an Fermentum lapidificum, 1147. Fixum an calx habeat, 888. Fosſile magis à corruptione vendicat unde, 985. Hæmorrhagiam promovet, 559. Marinus an ſvaveolens, 660. an Materia calculi, 1153. Mirabile unde paratur, 986. Polonicus eſt diverſi ponderis, locis diverſis, 387. an in Putrido remaneat, 718. cur in Sacrificiis adhibitus, 982. Spiritus univerſalis terrificatus, 981. an detur Svaveolens, 660. Symbolum integritatis, æternitatis & immortalitatis, 982. Urinæ an ſvaveolens, 659. & Tartarum an differant, 1070. *Ammoniacus* modo levis, modo gravis, pro locorum diverſitate, 387. cur carnes abſumat ſpiritus verò ejus ſervet, 868. an cadavera conſervet, 987. *Volatile* ſive eſſentiale unde, 1070. inventum ſine igne, 838. an ſangvinem & bilem ſervet, 986.

Salaciſſima animalia quæ corda obtinent parva, *393.*

Salacitas, vid. *Venus*.

Salamandra quid, *227. 231. 731.* Diviſa in diverſa fugit loca, *473.* quid Hierogly-

eroglyphice ſignificet, *226.* an in Igne vivat, *226. 229.* unde, *230.* per Nares exturbata, *903.*

Salamandræ Aſpectus cephalalgiam excitat, *230.* Cibus an ignis, *230.* Color, *230.* Morſus incurabilis, *230.* Sangvis an ab igne defendat, *226.* Venenum unde, *230.*

Sale quamdiu Ægyptii cadaver condiant, *1008. 1015.* condita cadavera quam diutiſſime durant, *1038.* exciſo domus conditæ, *1173.*

in Sale animantia omnia ſuam fulciunt vitam, (*80.*)

pro Sale fatuis anima, *981.*

Sales herbarum ſeminati, alias ſui generis producunt, *1215.*

Salia volatilia unde habeant odorem, *632.*

Salis Aqua an ſanguinem conſervet emiſſum, *985.* ſq. in Cadavere Reſolutione an illud levius fiat, *407.* Fœdus quid, *982.* Natura nunquam mutatur, *984.*

Salita cadavera, vid. *Sale condita.* an incorruptibilia, *986. 987. 1038.*

Salitores honore digni habentur, *1013.*

Saliva unde, *189.* Hominis cum ſerpente nati, ſanat morſus ſerpentum, *913.* verminoſa, *881.*

è Saliva an Mercurius prolici poſſit, *1200.*

Salivare unde mortui videantnr, *191.*

Salix annoſa unde crepet, *251.* an fuerit, in qua Judas proditor ſe ſuſpenderit, *251.*

Salmo extra aquam vix protrahit vitam, *468.*

Salmones ſaliuntur ut *Heringi*, *984.*

Salmonis cor exemtum an diutius vivat cordibus animalium omnium, *468.*

B. Salomes ungves perpetuo creſcunt, *273.*

Salomo an baculo innitens mortuus, *434.* in multis locis conſpicuus, *805.*

Salomonis mortem Diaboli ignorarunt, *434.*

Salſacida an ventriculum erodant, *323.*

Saltatione ſudor ſangvineus profunditur, *516.*

Saltus ſ. Viti, (*136.*)

Sambuco florente turbatur cereviſia, *101.*

Sambucus an fuerit, in qua Judas proditor ſe ſuſpenderit, *250.*

Samſonis ænigma, vid. *Ænigma.*

Samuel evocatus ſpectrum, *728.*

Sanatores impune ignem perambulant, *227.*

Sancti caput truncatum corpori redunitur, *475.*

Sancti demortui vivunt in reliquiis per miracula, (*133. 150.*) ſeptem quibus vermis non dominatus eſt, *247.* Turcarum etiam faciunt miracula, (*144.*)

Sanctis Papæi officia diſtribuunt gentilium more, (*142.*) varios aſſignant morbos, (*135.*) cur, (*136.*)

Sanctitas alicujus miraculis an probanda, (*132.* ſ. *150. 154.*)

Sanctitatis documentum color nativus in cadavere, *159. 162.* cruentatio cadaveris, *561.* cadaverum incorruptibilitas,

bilitas, *948.* ſuaveolentia cadaverum, *636. 672.*
Sanctorum Apparitiones quales cenſendæ, *775.* multi Ardent in inferno quorum reliquiæ in terris coluntur, (*138.*) Capitibus cur pictores radios addunt, *680.* Numerus innumerus apud Pontificios, unde, (*133.*) multi ſunt Chimærici apud Pontificios, (*138.*) Reliquiis Papa nomina imponit, (*141.*) *Sepulchra* Suaveolentia *630.* unde, *634. 665.* *Corpora an* Balſamos edant, *672.* ſq. corrumpantur, *948.* *Reliquiæ* quotannis novæ baptizantur, (*141.*) modo ponderoſiora, modo leviora ſolito, *422.* ſuavisſime olentes, *628.*
Sandapilæ jus, vid. *Jus Sandapilæ* ſive, *Baar - Recht.*
Sangvine an delectentur Animæ, *609.* Arterioſo an turgeat penis, *294.* an fluant Cadavera, *557.* ſqq. Humano hauſto tranſplantantur alterius vitia corporis & morum, *103.* occiſoris fuſa an placetur anima interfecti, *582.* Occiſorum fontes ſalubres erumpunt, (*120.*) an Pluat, *510.* ſqq. unde, *ibid.* Vacua corpora non facile putreſcunt, *845. 850.* *Leporis unde curatur* Dyſenteria, *588.* Eryſipelas, *588.*
è Sangnine humano eſſentia ſpiritus, oleum, balſamus, *382.* an Argentum vivum prolici poſſit, *1200.*
Sangvineæ guttulæ arborum adhærentes an ſangvis, *510.* Maculæ in linteis in arca reconditis unde, (*511.*)
Sanguinei cur perpetuò hircum olent, (*51.*) Longævisſimi, *584.* Peſti obnoxii, *84.*
Sanguinem Felis potans puella eam æmulatur, *784.* an Flatus & Vapores moveant, *556.* affert manu Fœtus recens natus, *533.* Fons ſcaturit malo omine, *533.* Humanum Dæmones in deliciis habent, *130.* Infantibus clam ſubtrahunt ſtriges, *119.* ſ. *120.* Infantum an Ephialtes ſugant, *121.* cur Ligna inciſa prodant, *511.* ſq. an Moſchus hyſſopus cieat, *526.* Puerorum Chriſtianorum cur Judæi expetant, *643.* Verum an Dæmon vel Magus producere poſſit, *575. 576.* an Mortuorum corpora Sudare potuerint, *531.* cur Chriſtus ſudavit, *530.* *Stillant* arbores, *506.* cervorum cornua ſuſpenſa malo omine, *533.* poſt mortem Vulnera, *163.* *Statuæ*, *507.* an naturaliter, *509.* *Sudat* Imago crucifixi, *508. 575.* Peſte corrupta, *517.* *Sudat laborans* Petechiali, *518.* Tertiana duplici *ibid.* *Sudant* ſcuta, *507.* Simulacra Mariana, *507.* an *Sudavit* aliquis ante Chriſtum *530.* an Chriſtus verum & naturalem, *529.* *unde expellat* Venenum ſerpentis hæmorrhoi *518.* Venenũ ſerpentis Ibyara, *518.*
Sanguinis & Aquæ fluxus ex Chriſti latere an naturalis, *599.* Colatura, *115.* externa Commixtio an hæmorrhagiam ſiſtat, *556.* Conſiſtentia aliquando tenuior & humidior unde, *519.* Ebullitione penis erigitur, *304.* Elogia, *548.* Fluxus ſtil-

Stillicidium, Conf. *Hæmorrhagia Cruentatio.* loco an Lac effluere poſſit, *623.* unde, *624.* Lux an ſit, *695.* Odor in V. S. explorandus, *648.* Partes, *551.* Pinguedo quid, *554.* Profluvia in variis, *508. 522.* Putrefacti copia unde naribus, ori atque auribus mortuorum, *192.* Putreſcentis remedium, *988.* Stillicidiam quale requiritur in Cadavere, ut homicidam deſignet, *565.* Temperies an ex colore pilorum cognoſcatur, *58.* Vis & bonitas, *831.* Vomitus in cadavere unde, *193.* *Circulatio* absque reſpiratione contingit, (*40.*) ad vitam animalis perfecti neceſſaria, (*36.*) *835.* ſqq. *Humani* hauſtus maximè periculoſus, *203.* Spiritus an ignis vim eludat, *100.* uſus vetitus & fœtidus, *112.* Σ... *836.* Morbi & mortis nuncius, *836.*

Sangvis quid, *548.* Abelis quomodo de terra clamavit, *566. 585. 598.* Ægithi & Flori piſcis non poteſt miſceri, nec aquilæ & Draconis, cornicis & noctuæ, pari & ſpini, (*103.*) cur? (*109.*) Aërius an animalia reddat timida, *414.* S. Amandi, *561.* Albus unde, *624.* an Anima, *608.* eſt velut alia quædam Anima corporalis, *608.* Animoſi juvenis an meticuloſis animum addat, *382.* an in Apoplexia fluidus maneat, *557.* & Aqua cur è Chriſti latere diſtinctè fluxerint, *600.* Arenoſus, *114.* Aſini ignavi an Maniacos refrenet, *381.* an Balſami naturalis ſedes, *831.* qualis ex cadavere profluens occiſo præſente, *607.* an à Calculis immunis, *114.* Caninus pro divino adoratur, *575.* cur Character Vitæ, in mortuis, *606.* an ſtatim à morte Coagulet, *548. 584.* à Coagulatione præſervatur in venis poſt mortem hominis, (*70.*) an vita adhuc ſuperſtite Congelet; *554.* an Copula corporis & animæ, (*58.*) S. Corbini incorruptus, *957.* an Creſcente Luna augeatur, *389.* an Cruentationis cauſa cadaveris occiſore præſente, *584.* & Cruor quomodo differant, *397.* Demortui non calcandus, (*92.*) unde aliorum referat Effigies, *696.* Emanans ſponte evacuat menſtruum, *524.* Emanat corpore monialis &c. *521.* ex Exangvibus unde, *513.* tandem totus Exhalat, *416.* Extravaſatus unde congeleſcat, *550. 552. 554.* an Fluat ex corpore humato, poſt C. annos, *596.* unde Fluiditatem ſuam ſervat poſt mortem, (*71. 95*) *456. 549.* an Fœteat in venis, *647.* an Fragorem ſ. tinnitum edat, *457. 598.* an Fumet *456.* Genarii Martyris liqueſcit capiti admotus, *457.* Graveolens & Suaveolens quid indicet, *649.* ex Humo à pollice Jovis manavit, *507.* Infectorum brutorum vitandus, *374.* eſt Inſtrumentum animæ, *608.* Interfectoris & interfecti cur miſceri recuſat, (*110.*) Joh. Bapt. ſepultus ebullit, *563.* Leporis venati an pavorem & manſuetudinem retineat, *382. 588.* Mali portentum, *533.* Occiſi cur ab occiſore lambitur, *568.*

(Ttt ttt tt) Paſſe-

Paſſeris contra impotentiam remedium, *382.* an Phantaſiam habeat, *611.* ſq. an Pilorum nutrimentum, *27.* an Pilos habeat, *42.* an Profluat terrore, angore, amore, *516.* Prorumpit ob Amaſiæ præſentiam, *516.* an Purpuerus evadat aëre, *702.* Putreſcit facillime, *845.* an Quieſcat quieſcente corde, *484.* an Rotetur in Cadavere incluſus, *456.* Ruffi venenum exiſtit hauſtus, *103.* Salamandræ an ab igne defendat, *226. 229.* an Sentiat, *584. 605. 610. 612.* cum Sero totum cutis ambitum curſitat, *517.* an Spectra & imaginem alicujus exhibeat, *816.* an habeat Spiritus & ab illo ſint diſtincti, *398.* D. Stephani diem fatalem indicat, *457.* unde Strangulatis vel ſuffocatis emanat, *556.* Taurorum cur celerrime dureſcat, *550.* Terræ cur vinum dicitur, *506.* Toxicus cut taurinus, *587.* Transfuſus an putreſcat, putreſcente corpore unde transfuſum, *105.* in Vena cava an ultimum moriens, *484.* an Vermes habeat, *876. 879.* ſeq. Verus an ex vulneribus diu mortuorum profluat, *541.* S. Vincentii, 561. Vindictam quomodo poſtulet innocens, 564. 585. an Vitam & animam contineat, 601. an Vivat, 585. 610. an primum Vivens & ultimum morien- 484. Zachariæ filii Barach. mire in templo ebullit Hieroſ. 562. *CHRISTI* clamans, 598. ad Cultum duplex à Pontificiis exponitur, 946. an Imputreſcibilis fuit, 945. an è Pane conſecrato ſtillarit, 947. an Relinqui potuiſſet in his terris, 946. Superſtes quotannis ebullit Die Paraſceves, 563. *Chriſti an Fluxerit* à morte naturaliter, 567. 599. ob præſentiam occiſoruũ, 599. *an Fibras habeat*, 551. ſq. 554. Cervorum, Damarũ Leporum, 551. *Hominis* & ſuis per omnia ſimilis (108.) quoties per horã circuletur, 398. *Humanus* hauſtus Feroces reddit, 103. 129. hauſtus an à Caduco liberet, 103. 382. adhibetur in ungventis Magicis, 129. *an odorem gratũ* habere posſit, 632. habeat, 645. Picas an reddat garrulas, 381. *S. Januarij*, (140.) 457. 486. futura deſignat, 491. *S. Johannis*, 506. inſtar lapidis concretus, Liqueſcit Neapoli, 457. *Venæ ſectione* emiſſus in ſuperficie maculas exhibet, 313. ſepulti prorumpens, 446. cur non ſtatim effluat, 556. 554. *in vitro hermetice clauſo* unde Sentiat & mutetur, affecto ſangvine in venis corporis humani, 92. an mutetur moriente homine, 99.

S*anitas* quid, 343. an contagioſa, 342. cur non contagioſa, 342. an à corporis pondere explorari posſit, 424. an à Medico, 830.

S*anitati* an mel ſerviat, 1002.

S*anorum* reſpiratio fere inſenſibilis, (46.)

S*apiens* mori debet actu, 433. Spectrum non videt, 801.

S*apientia* hominis unde, 1204.

S*apientiæ* Cauſæ quæ, (26.)

Sapit

Sapit ſolum Tireſia inter mortuos, (147.)
Sapores & odores ciborum retinet ſangvis, (67.)
Sarcophagi quid? 127. unde 115. 125. 126. Fragorem edentes an affinium mortem ſignificant, 117. an Stryges & Hyæna, 119. 123.
Sarcophagum cur Dæmon agat, 132. 133.
Sarcophagus unde dicatur, 867. Gothanus fragorem edens, 116. an Eurynomum, 125.
Sardonia herba, 185.
Sarmatæ Dæmones gladiis à ſepulchris abarcient, 112.
Saſſafras feretrum Mumiæ Lipſ. 994.
Satanas cur princeps corporum, 126. an & quomodo ſua ſtigmatizet mancipia, 311. conf. *Diabolus*, *Dæmon*.
Saturari nequeunt pelle Gulonis induti, (101.)
Saturnus an hoſpitium animarum, 772.
Satyri, 731. an dentur, 34. an imperfectæ creaturæ, *ibid.*
Satyriaſis quid? 290. an mortuis contingat, 290. attrahitur imaginationibus Veneris, 303.
Satyrica facies, 154.
Satyrion excitat motus venereos, 299.
Satyrus an quisque poſſit evadere, 35.
Scabie cur non tentantur Cappucini, 502. tentantur Neogami, 653. conf. *Braut-Krätze.*
Scabies tibiaria, malum S. Mennenii, (136.) contrahitur carne ovium ſcabioſarum comeſtâ, 373.
Scala in qua Gallus cantavit tempore Paſſionis, (*139.*)
Scaligeri Joſ. Excrementa ſuaviter olent, *641.*
Scammoneæ radix, (*148.*)
Scanderbegii labia ſanguine madent, *516.* oſſa vel reliquiæ milites reddunt felices in bello (*105. 144.*)
Scaphismus quid, *869.*
Scarabæi an aërem inficiant, *353.* excernantur, *503.*
Scarabæus lucernæ inſtar lucens, *719.* aureus, *1061.*
Scarificatio quomodo cutem non devenuſtet, *312.* cur in pueris morbillis detentis non conceditur, *558.*
Sceleton humani corporis ſaxeum, *1057.* loquens an ſit, *184.*
Schelhammerus Chriſtoph. unde mortuus, *346. 348.*
Schleiniz der ſchöne, *907.*
Scintillas emittit totum corpus nonnullorum, *689. 691.*
Scirrhi Lapidoſi, *1133.*
Schmätzende Tode an ſint, *116.* unde, *115. 125.* an peſtem, vel ejus diuturnitatem ſignificent, *117. 139.* an veſtes ſuas devorent, *116.* ſ. *118.*
Schöne Jungfern, garſtige Weiber & vice verſa, *150.*
der ſchöne Schleiniz, *907.*
Scholaſticus ſeptennium dormiens Lubecæ, (*14. 15.*)
Schrœtling quid, *122.*
Schrœtlings-Zöpffe quid & unde, *122.*
Schwaden quid & unde, *795.*

Schwindſucht wie ſie leicht kan curiret werden, (*121*.)
Scientia Diabolorum quanta, (*156*. ſ.) Adami quanta, (*157*.)
Scipio ardens unde, *708*. Africanus an partus fœminæ & ſerpentis, *913*.
Sclopetorum ictu intereuntes unde facillime putreſcant, *850*.
Scolopendra an luceat & ardeat, *689*.
Scommatibus nobilles Athenienſes, *48*.
Σκωμαντεία quid, *749*.
Scotus ecſtaticus an vivus ſepultus, (*19*. *22*.) *118*.
Scorbutici unde poſt mortem cruentant, *558*.
Scorbuticorum ſtigmata, *315*.
Scorbuto an exercitus Germanici Imp. laboravit, *206*.
Scorbutus corpora & membra pondere afficit, *398*. contrahitur ex fœtore cadaveris ſcorbutici, *368*.
Scordium an Cadavera à putredine ſervet, *992*. *1000*.
Scoriæ iterum impraegnantur, *1211*.
Scordæmones ſenes dicti, *151*.
Scorpii marini exuviæ lucent, *677*. unde, *920*.
Scorpion herba cur ſic dicitur, *1227*.
Scorpiones an in Cerebro naſci poſſint, *903*. compreſſi lucent, *689*. *704*. Enecti quomodo reſuſcitantur, *1227*. an Serpentibus annumerentur, *915*. à Vipera comeduntur, *915*.
Scorpionis ictu totum corpus maculis nigris conſpergit, *336*.
Scripta Helmontiana quanti æſtumanda, (*24*.)
Scripturam exercuerunt mortui in ſepulchris, *455*.
Scrofa cum porcellis ſepulchrum intrat & cadaver laniat, *126*.
Scrofulæ lapideſcentes, *1133*.
Scrotum calculo affectum, *1112*.
Scuta ſudant ſanguinem, *507*.
Scybala, vid. *Excrementum*.
Scythæ ſedentes mortuos ſepeliunt, *448*.
Secale ſiccum equorum abdomen rumpit, *242*.
Secalis anathymiaſis faciei palliditatem inducit, *162*.
Secretum infanticidio ſuſpectum, an luculam repræſentat, *573*. *681*. *786*.
Secundina eſt pars fœtus, (*71*.)
Secundinæ calculis ſtipatæ, *1114*.
Secures ex argilla lapideæ, *1141*.
Sedechia Judæus media bruma ſiſtit hortum amœniſſ. *804*.
Sedentes quinam ſepeliunt, *448*.
See-Hahn cur phyſa Germanis dicitur, *586*.
Seeligmann Gottlob Frid. doloribus calculi extinctus, *1107*.
Sehen mit 4. Augen, *149*.
Semen cujusvis rei vim Colorificam habet, *56*. Herbæ pulveriſatum & rori expoſitum, alias producit herbas, *1216*. inviſibile quomodo viſibile fiat, *927*. Lapidum quid, *1187*. Penſum ſuum in generatione abſolvit, *932*. viſibile an Archei ſiliqua, *925*. *humanum*, *24*. unde, *148*. *785*. an è cerebro, *28*. *146*. ſ. an ex oculis, *147*. an naturale Balſamum, *831*. ſiccant folia cannabis, *300*. unde gignatur, *297*.

297. *virile* an ſcateat vermiculis, 877. 879. 881. unde album, 877.

Semenda an Igne duret, 227. an Phœnix, 227. an Salamandra, 226. Semendal, Semend &c. qualis avis 226.

Seminalis Locus omnium maxime ſedes oculorum, 147. Materia an in cadavere lateat, 925.

Semine caret Cadaver, (90.) Inviſibili an omnia conſtent, 925.

Seminis effluxio in ſuſpenſis, 459.

Semivivorum hiſtoriæ, (11.)

Seneca unde ſic dictus, 62.

Senectutem accelerat immodica Venus, 72.

Senectutis deſcriptio poëtica, 67. Removendæ medicinam an patres noverint, 213.

Senes Calebi cur hodie rari, 214. Gerontes cur dicuntur, 400. unde tàm Languidi, *ibid.* Mortuis accenſentur, (9.) Nigreſcunt, juvenes cani, 65. Nuptias celebrantes morti proximi ſunt, 295. Scorodæmones dicti, larvæ ſepulchrales, 151. Specula abjiciant, *ibid. Mortuis* Accenſentur, (9.) Gravitate vix cedunt, 400.

Senibus unde Canities, 68. an Capilli creſcant, 274. Decrepitis an dentes naſcantur, 197.

Seniora cadavera an ſolito frigidiora, 429.

Senium an præter naturam, 829.

Senſitiva humana cogitat vi propria, (61.)

Senſu communi corrupto comparent umbrarum occurſacula, 801.

Senſus quid? 604. 796. Cadaveris an præſumendi ex Verminatione, 106. 110. Efficiens primarium vitæ, 232. Expertes an mortui, (12. 92.) an Omnibus competant, (55.) an Pilis, ungvibus, oſſibus, 82. Requiſita, 796.

Serum Forma externa, 150. Tremor artuum unde, 400.

Sepeliendus aſpectu Principis indignus cur judicatur, 344.

Sepeliverunt Athenienſes ad orientem ſolem, 455.

Seps, ſerpens maxime venenoſus, 852.

Septum transverſum cur poſt mortem invenitur concavum, 494.

Sepulchra Ægyptiorum, vid. *Cryptæ.* Animalium ſumtuoſa, 1018. cur Aqua luſtrali aſpergebantur, 126. Aſyli loco fuerunt, 137. Braſilianorum non oblonga, 449. cur Bruta ad ea mactabantur, & captivi, 610. Calce cur notabantur, 343. Chriſtiani ad ea odorabant, comedebant, baptizabant, S. Cœnam adminiſtrabant, *ib.* Coronabantur Petroſelino, 185. DEO ſunt curæ, 136. cur Domus æternæ dicta, 1202. Flammantia, 811. Fulmine tacta, 142. cur Gladiatores ante ea dimicarunt, 610. Gravidarum ne tranſeat gravida, 345. Hieroſolymis duo duntaxat fuerunt, 343. Infantum cur ſuggrundia dicta, 964. cur Inventa, 134. ad Mare & portus cur Romani habebant, 134. in Melle quorum, 1003. in Montibus, vel adMontes cur habuerunt, 968. Mortuo-

tuo-

tuorum ſint ſacra, 137. Movenda non ſunt, 137. Peſte Mortuorum graminis ſemine obducenda, 365. Profunda an à putredine ſervant, 968. Regum, fimus, ſterquilinium, paludes, 869. Requietoria vulgo dicta, 741. Romanorum, 1023. Sanctorum edunt quoque miracula, (144.) Scytharum nix, 966. qui ſpreverunt, 136. Sudentia quid portendant, 500. an ſudorem profundant, 500. 563. Violare ſceleratiſſimum omnium, 138. *Sanctorum* Suaveolentia, 630. 633. Unguentis ſcatent, 633. *Tempore peſtis* ſatis ſint profunda, 134. 365. nec Nobilibus in templis concedantur, 135. *in Urbe* apud Athenienſes vetita, 134. quibus licita, *ibid.*

Sepulchrales larvæ dicti ſenes, 151.

Sepulchris cur Cibos apponunt Americani, 127. Illæſis quomodo ſagæ cadavera devorare poſſint, 130. Sagæ inſidiantur, 128. ſq. *cur additæ* Cupreſſi, Obeliſci, Pyramides, 814. Lucernæ, 814. conf. *Lumina.*

Sepulchrorum Apertio exhalat inſalubria, 134. 365. Apertione an animæ inquietentur, 138. 741. Deſcriptio, 627. Lapides ap. Chriſtianos non movendi, 138. Situatio an ad incorruptibilitatem faciat, 966. *Violatores* execrabiles, 1045. Graviſſimam pœnam incurrunt, 139.

Sepulchrum Calcantes mulieres beatæ mulieris ſterileſcunt, 345. in Inſula Lipara nemini tuto accedere licet, 109. S. Joh. Apoſt. ſingulariter ſplendet & manna ſcaturit, 811. Magnatum an ſuccinum eſſe poſſit, 991. Richardæ ſcrofa cum porcellis intrat & cadaver laniat, 126. *Demortui* jam humati cur Judæi cum Vociferatione fugiunt, 124. cur Turcæ non tegunt terra, 125. *Fragrantisſimum* B. Mariæ, 635. Moſis, 631. *Moſis* cur DEUS abſcondidit, 678. an Repertum, 630. conf. *Buſtum. Spelunca. Tumba. Tumulus.*

ad Sepulchrum Eliſæi, Joh. Bapt. & Abdiæ rugiunt Dæmones, (133.) 111. Jannis & Jambris magna copia Dæmonum, 112.

Sepulta an ſint à Judæis ad mortem damnatorum corpora, 253.

Sepulti in Palæſtina an prius cæteris olim reſurgent, 454. Proni an familiæ exitium vel peſtem inferant, 448. Sedentes, 448. Stantes, 449.

Sepultura Collatitia viatorum, 138. 741. Honor ſummus mortuorum, 133. 136. an Ludus ab hominibus excogitatus, 136. Naſamonum, Ruſſorum, Scytharum, 448. Pauperum DEO ſacrificium eſt, 136. Peractâ Judæi & Gentiles aqua luſtrabantur, 344. Sagæ indignæ, 142. à Spectris celebrata quid vaticinetur, 820.

de Sepultura an ſoliciti eſſe debeamus, 136.

Sepulturæ privatio pœna maxima, 138.

Sepulturam nil curant Troglodytæ, 136. Opem ultimam defunctis putarunt, 741.

Sepultus ter Ludov. Civilis Nob. Norm. (18.)

Serapidis ſtatua & quadriga in aëre pendens, *495.*

Sericum an tranſplantari poſſit in bruta, ut pilorum loco id progerminaret, *85.*

Sero lactis ſolo vixit puella XVI. annorum, *1155.*

Seroſa materia podagricis ebullit, *458.*

Serpens Æneus nec alius cur à Moſe erectus, *979.* Azazel an devoret mortuos, *124. 909.* in Corde, *911.* Dub poſt triduum igni applicatus an ſe moveat, *456. 477.* Fœtum hominis depaſcens, *912.* Sacer vitatur ab anguibus, *852.* an Seta, animal, fiat, *916.* an Solis virtute generetur, *910.* in Ventriculo Cervi unde, *1119.* an Vermis fiat lacte corylino nutritus, *917. an ex Medulla Spinæ gignatur, 907. 935.* naturaliter vel ſupernaturaliter, *910.* ſq. conf. *Echidna. Aſpis. Vipera.*

Serpentem convolutum referens Calc. Renis, *1103.*

Serpentes ex Ægrotantium ad ſolem converſis corporibus, *914.* Cadavera appetunt, *934.* ex Cadaveribus gignuntur, *907.* ſqq. unde, *917.* cur, *909.* in Corporibuc unde, *934.* an ex Crinibus mulierum fiant, *74. 916.* an Dormientibus ſeſe per os ingerant, *ibid.* Excernuntur, *914.* cum Fœminis coëuntes, *913.* ubi in Hyeme, *1226.* Igniti, quibus Iſrëlitæ affecti, an veri, *916.* an quis Imaginatione convocare queat, *615.* an ex Juba equorum, *75.* Moſis & Magorum Ægyptiorum an naturales, (*153.*) unde, *921.* an à Mulieribus excluduntur, *911. 935.* unde, *913.* Nati extrinſecus in linteis lumbos tegentibus, *914.* an Naturaliter in corpore gignantur, *911.* an in Renibus, *890.* Saxei, *1054. 1119. 1183.* Septicipites mordent in ſepulchris impiorum corpora, *125. 909.* in ſepulchris unde, *934.* quomodo Servandi incorrupte, *1000.* an in Ventriculo, *888.* unde, *934.*

Serpentis & Cervi antipathia, *1119.* Hæmorrhoi venenum, *518.*

Serpentum Diſſectorum partes an ſe unire geſtiant, *474. 484.* Scybala an ſuaveolentia, *657.* *Morſus* Colorem corporis naturalem parum mutant, *338.* Lacrymas ſanguineas cient, *526.* Morientes in riſum ſolvit, *186.* Putrefactionem inducunt, *336. 852.* quid ſanat, (*145. 149.*) monſtroſæ tumidos facit homines, *239. 338.*

Servi literati quid, 310.

Servii Tullii caput unde fulſerit, 690.

Serum motum ſuum diutisſime poſt mortem ſervat, 189.

Servorum fugitivorum nota Chriſtianis inuſta, 311.

Seta, animal, an in ſerpentem mutetur, 916.

Sevum cum balænæ oleo componi nequit, (103.) cur, (110.)

Sibilum an ſangvis edat, 457. 598.

Sibylla poſt mortem vaticinans, (146.)

Sibyllæ Cumis reliquiæ, (148.)

Sicambri ſunt Germani, 7.

Si-

Sicca & Calida difficulter putreſcunt, 961. *Frigida* item, 962. Athmoſphæra vix putreſcere ſinit, 965.
Siccata diu durant, 978.
Siccitas ad pilorum productionem requiritur, 30. Putredini reſiſtit, 962.
Sicytes, 1053.
Sigillata cadavera, 1010.
Silentes umbræ dicuntur mortui, 181.
Silentia regna inferos denotant, *ibid.*
Silentium dicuntur mortui, *ibid.*
Siler profert acinacem cruentum, 563.
Silex in Aquam mutari poteſt, 1144. Oleum continens, 1143.
Silicernium quid, 181.
Silices in Brutorum ventriculis unde, 1126. externam hominis formam qſ. à natura tornati, 1058.
Silius Italicus quando vixit, (104.)
Siluri piſcis ventriculus eductus diem vivit, 471.
Simeonis Prophetæ corpus incorruptum, 948.
Simiæ Figuram referens lapis, 1054. an Virides dentur, 51.
Similitudines medicis optimis imponunt, 21.
Similitudo & dependentia eſt unio corporis & mentis, (59.)
Simon Magus à Mortuis revocat, 1233. Rumpitur decidens, 248. Transformat ſe varie, 803.
Simonis Magi miracula Chriſti miraculis opponuntur, (130.)
Simplicia verba non habemus, 992.
Simpludeareum quid, (124.)
Simulacra Chriſti crucifixi dolo Satanæ cruentant, 575. ſunt DEorum, 755. Ferrea in aëre pendentia, 495. an in Lacrymas ſangvineas ſoluta, 507. *Deorum an* Lacrymarint, 498. Sudarint, *ibid.* conf. *Imagines.*
Sitim aufert lapis è jecore galli, 1127.
Sitis carentia teſtatur ægrum venena ſumſiſſe, 324.
Sittim ligna, an Cedri ſpecies, 993.
Situs, Schimmel, unde, 500. Cadaverum, 501.
Σκέλεϑον Μυσῶν, 164.
Σκιαὶ recte vocantur mortui, 159.
Slegelius Marquard. unde mortuus, 346. 348. 460. 478.
Socrates uno gradu diem & noctem ſtetit cogitabundus, (21.)
Sol an Calorem in ſe habeat actu, 863. unde ſupra horizontem apparere poſſit, cum ſit infra, 793. an Putredinem impediat, 969.
Solem cur fugiunt Dii inferorum, 753.
à Soli diſpoſitione vitia ſumunt vegetabilia, 1071.
Solis figuram calculus renum referens, 1103.
Solum, vid. *Terra.*
Somnia an à Diabolo, 574. Gulonis pelle tectorum dormientium, (101.) de Monſtroſis unde, 819. Prophetica unde, (28.) *comedentium* Saccharum, (101.) Zingiber & piper, *(ibid.) de Mortuis* unde, 580. 822. an dentur, 820. quid præſagiant, 819. *Terribilia* unde, 580. 822. propter incubum, 801.
Somnium de extremo die juvenem canum

numa reddit, 70. an Seceſsio animæ, (26.)

Somno tenentur quamdiu latrones accenſos habent digitos, (122.)

à Somno nocturno unde corpus levius ſentitur, 400.

Somnus Adami an ecſtaſis, (19.) Æternalis cur mors dicta, 1202. Bacchi, (14.) ad Ecſtaſin inclinat, *(26.)* Imago mortis, *(78.)* Medicatus quid, (122.) & Mors quomodo differant, (78.) Oculis apertis unde, 173.

Sonum an Cadavera edant, 132. 181. 476. cur Dæmon excitat in ſepulchris, qſ. manderent mortui, 132. ſq. quomodo Sagæ edere poſſint, illæſis ſepulchris cadaver devorantes, 130.

Sonus Cadaverum an cauſa, vel ſignum peſtis, 135. in Cavernis & montium incendiis an animarum, 115. Lugubris tempore peſtis aliarumque calamitatum unde, 114. 126. 181. circa Sepulchra unde, 111. 115. & cur, 132. conf. *Fragor.*

Soporifera varia, (16.)

Sorices an ædes ruinoſas deſerant, 442.

Sortilegium dirigit anima Sibyllæ, (145.)

Spadones an Barbam alant, 27. & cur non, 28. cur non Calveſcant, 28.

Spadonum natura, aut temperamentum, 27.

Spanferckels Augen riechen wie Biſem-Aepffel, 639.

Spasmodica uteri conſtrictio partum remoratur, 268.

Specie differentia an numero quoque differant, (86. ſq.)

Spectra quid, 729. 780. in Aëre infimo unde, 794. an Animæ demortuorum, 773. 774. ſq. cur Apparent hac vel illa ſpecie, 781. cur non Apparent fortibus, 801. cur in Cœmeteriis crebro apparent, 782. Crines noctu vellicant Nobili, 78. Dæmoniaca an ſint, 728. unde, 802. an ſub Gallicinium diſpareant, 754. in Humoribus, ſangvine, 816. Metallica, 795. Monachi fingunt cur, 774. 820. cur Noctu tantum videantur in cœmeteriis, 783. ſæpe Putantur, quæ non ſunt, 728. 806. circa Sepulchra unde, 579. 582. qs. ad Sepulturam deferrentur è domibus, quid ſignificet, 820. cur Solem fugiunt, 753. cur circa Theſaurum defoſſum apparent, 781. an ob Viſus imbecillitatem contingant, 797. à Vivis viſa quid ſignificent, 820. *in Aëre ſupremo*, 788. quid? 792. ſq. unde, 788. ſq. 793. cur apparent, 793. *Audiuntur* in locis ubi homicidia & cædes editæ, 107. & videntur balantia tempore peſtis, 115. *an Naturaliter* in Cœmeteriis appareant, 782. poſſunt produci, 783. *an præ reliquis videant nati die* Dominica, 821. Paraſceves, *ibid.*

de Spectris cur h. l. agitur, 735.

Spectrorum Conſideratio an ad Phyſicam pertineat, 730. Exiſtentia an à priori poſſit demonſtrari, 728. Productio per Chymiam, 782. Varia acce-

acceptio, 729. Viſione Calvi, 78. Cani, 70.
Spectrum Endoreum, 757. Lucidum quid præſagiat, 722. Sapiens non videt, 801.
Specula ſenes abjiciant, 151.
Specus Baumannica, 1055. prope Elberodam, 1456.
Spelunca ſeptem dormientium adhuc monſtratur, (13.)
Speluncæ odoriferæ an dentur, 670. unde, *ibid.* dormientibus futura revelant, (143.)
Spes vocatur eqvus viridis, 51.
Sphacelus unde, 835. Putrere facit maxime corpus, 848. ſq.
Sphragitidibus apud gentiles Sacrandi ſtigmati ſunt, 310.
Spica aurea, 1060.
Spicula ardentium militum, 708. unde, *ibid.* 786.
Spigelius Adrian. unde mortuus, 346. 348.
Spina dorſi in ſaxo reperta, 1056. Oſſea triceps inter piam & duram menyngem, 1077.
Spinæ cur Creatæ, (68.) an tantum poſt reatum à terra productæ, 1073. Piſcium quorundam lucentes, 677.
Spiratio & tranſpiratio diff. (53.) competit etiam inanimatis è cadaveribus, (*ib.*)
Spiridionis Cadaver incorruptum, 949.
Spiritus quid, 731. quid Medicis, 397. Animales an cum luce participent, (91.) Animam obtinent comitem inſeparabilem, 476. Aſuiti an Eurynomum, 125. Balſamici ſunt vitales, 835. an Conſiderationi phyſicæ ſubjaceant, 730. an Copula corporis & animæ, (58.) an Corporales, 731. ſqq. an ſint in Corpore vel Sangvine noſtro, (58. 99.) 397. an Corpus leve reddant, 397. 844. unde, 398. an Cruentationem promoveant Cadav. præſente occiſore, 583. 590. 606. an Frigidi in cadavere, (91.) Eſſentialis an ſit, (98.) an Inanimati ſint, 401. 605. an Inſtrumentum animæ, 401. 481. Lapidificus quid, 1147. Mortuales quales, (91.) Naturales an lac & ſangvinem infantum ſugant, 121. Naturalis an ſe poſſit accendere, corpus & conclave illuminare, 683. Nitroſus an prima ſaxorum materia, 1147. an ſe Noſcant invicem, loquantur, lædant, 590. Occiſoris an occiſi ſangvinem promoveant, 589. ſq. 613. Olympicus, 780. an Pars integralis, (99.) Quotuplices, 731. an Remaneant in cadavere, (107.) 583. Salini an facultatem condenſandi habeant, 1147. an Sentiant, 605. Sylveſtres an naſcantur ex imaginatione, 616. Vitalis an flammu- 684. Vitrioli an ventriculum erodat, 323. an Vivant in corpore, 585. 605. primum Vivens & ultimum moriens, 583. *Balſaminus* quomodo elaboretur, 831. an è ſangvine elici poſſit, 100. *Corporis* ſunt leviſſimi, 397. noſtri an Natura frigidi, (92)

(92.) 427. *Inſitus* quid, 830. confermentatus, (110.) *Mundi* quid, (60.) 576. 932. an ſit, (61.) 928. an Cruentationem promoveat præſente occiſore, 576. 603. ſeu Communis an ſenſum inter ſe diſtantibus communicet, 91. 98. *Occiſi an* Animum, vindicandi retineat, 583. 587. 606. 613. occiſori inſtet, 599. 606. 617. *Petrificantes* an in Aqua, 1190. an dentur, 1189. *Salis* Ammoniaci unde cadavera ſervat, ſal ipſe vero abſumat, 868. 987. an Embryones à putredine ſervet, 985. in Putredinem ſummam duci poteſt, *ibid.* è *Sangvine humano an* ignis vim eludat, 100. uſum præſtet in epilepſia, 382. *Vini* an Balſamus & quinta eſſentia rerum, 714. Copioſius hauſtus comburit, 713. ſervat â putredine, 1000. & Urinæ an in urina coagulent, 1164. 1167. *Vitales* quid, (100.) 402. 427. 835. quales, (91.) Ramoſi & cellulati quid, 478. 482. ſtare impoſſibile, 403.

Spirituum Alimentum, an aër, 413. Inflammatione an turgeſcat penis, 294. Vis extra ſangvinem quanta, 607.

Splendor canitiei unde, 67. in Pilis & plumis amphibiorum, 51. Polypi illuminans, 1677. conf. *Lux.*

Spondyli lapidicondi, 1084.

Sponſa conf. *Nupta.*

Sponſæ ornamentum penes collo appenſi, 289.

Sponſalia ſolvit naſi mutilatio, XXCIII.

Spuere turpe apud Perſas, 971.

Spuma unde, 188. ſq. Agonizantis contagioſum eſt, 369. Apoplecticorum unde & cur lethalitatem inferat, 188. Epilepticorum unde, 187. Mortuorum quid, 189. ſtrangulatorum quid, *ibid.*

Spumant an mortui, 187.

Spumare an mortui poſſint, 189. ſq.

Sputum Sanctorum oſculandum porrigitur, (139.) Verminoſum, 881.

Squamæ piſcium Lucentes, 677. 704. ſunt Pili genus, 12. an Plantæ, 23.

Squillis nutritus porcus ſapit axungigiam, (67.)

S. Staniſlai corpus fruſtulatim diſſectum redunitur, 474.

Stäncker an in peſte efficax, 355.

Stannar quid, 926.

Stans ſepultus Eulenſpiegel, 450.

Stantes cur Ægyptii mortuos ſepeliunt, 449. Mortui, 432. ſqq. unde, 434. ſeq.

Staticæ Sanctorianæ baſis, 416.

Staticulum quid, 1172.

Statius quando vixit, (104.)

Statua JESU lacteas ſtillat lacrymas, 507. Lignea aëris gravitatem & levitatem indicans, 386. Minervæ ſangvinem expuit, 507. 510. Niobæ illacrymatur & admonet Indos, 1198. Raudagniſii oleum exſudat, 507. Salis, vid. *Uxor Lothi.* Serapidis à magnete pendens, 495. Staticulum dicitur, 1171.

Statuæ cur è Cedro fabrefactæ, 500. Deorum ſudantes, 498. unde, 499.

an Gemitus edant, 509. an in Lacrymas ſangvineas ſolutæ, 507. Loquentes an fuerint & adhuc ſint, 184. 509. an Naturaliter cruenzent, lacrymentur, ſudent, 509. Sudantes & lacrymantes, 497. ſq. an Sudent & lacrymentur, 498. *Humana* Argenteæ à natura factæ, 1061. ex Deſtillatione concretæ, 1057. unde, 1063.

Stella Admiralia, 767. Alba in defuncti naſo conſpicua, 333. cujus Hieroglyphicum, 768. cur Simulacro Jul. Cæſ. in vertice additur, 767.

Stellæ Cadentes quid, 708. unde, *ibid.* 790. Corpora lapidea, 1187. Figuram exprimunt animæ, 758. 766. ſeqq. Marinæ quid, 708. Microcoſmi an capilli, 3. Mundi efficient conflagrationem, 1206.

Stellam cadentem Perſæ videntes cur lætantur, 795.

Stellati qui, 772.

S. *Stephani* corpus an odore fragravit poſt CCCLX. annos, 628. Sangvis liqueſcit hora fatali, 457. Splendor unde, 678.

Stercore Columbino domus conflagravit, 445. unde, 714. Equino parantur Tincturæ, Elixiria &c. 714.

à *Stercore* an Moſchus, Zibethum, 668. ſq.

Stercus Gallinæ nigræ an à peſte defendat, 354. Lupi ſtabulis pecudum occultatum eas deterret & exagitat, (105.) *Humanum* quid, & an ardeat admoto igne, 712. an in Peſte efficax, 354. conf. *Excrementum.*

Stercutio unde licet cadaver, 459.

Sterileſcunt mulieres calcantes ſepulchrum beatæ mulieris, 345.

Sterilitatem indicant albi in pene pili, 40.

Sterilitatis cauſa calculus, 1112.

Sternum cur cartilaginoſa coſtarum parte reſciſſum ſubſaltat, 472.

Sternutatione eliditur lapillus, 1086.

Stigma, vid. *Nota Cauteria.*

Stigmata Chriſti crucifixi retulit infans poſt mortem, 340. Magorum non cruentant, 542. Satanica, quibus ſua notat mancipia, 311. *Medicorum* proprie quid, 312. an tormenta, *ibid.*

Stigmate Facies non notanda, 81. Vultus notatus, 309. ſqq.

Stigmatibus variis an Embryo inſigniatur, 334.

Stilichetes, 1053.

Stillicidium ſangvinis quale in cadavere requiritur, ut homicidam indicet, 565. conf. *Hæmorrhagia.*

Stoici Chriſtiani dicuntur Cappucini, 502.

Stoicorum ſententia de mortuorum reſurrectione, 1206. ſq.

Stola S. Huberti ſemper integra, licet quotannis pars abſcindatur, (138.)

Stomacho agnatus ſucculus lapidibus refertus. 1097.

Stomachus Eſcharoticus unde, 322. ſq. conf. *Ventriculus.*

Stramen devorans puella, 1124.

Strangulatæ anui caput ſeparatur in patibulo, 258.
Strangulati an Intumeſcant, 254. *unde* Rupti, 258. Sangvinem emittant, 556. 560. conf. *Suſpenſus*.
Strangulatio mors graviſſima, (85.)
Strangulatorum Mors μιαρὸς dicitur, 180. Spuma quid, 189.
Strepitus peſtis tempore in domibus audiuntur, qſ. ciſta feralis clavis obſeretur, 110. in Terræ cavernis & montium incendiis quid & unde, 115.
Strigæ piorum ex ſtriis contingunt, 14.
Striges quid, 119. 126. 753. an dentur, 119. & Caprimulgi cur ſic dicantur, *ibid.* an Sarcophagi, 119. 123.
Struma pediculis referta, 876. 895.
Strumæ petrefactæ, 1092.
Strumas ſanat tactus cadaveris, (112. 114.) unde, (114.)
Struthiones an ferrum concoquant, 1157.
Studioſus ut Portius Latro videretur, ſuffitu cuminis uſus eſt, 162.
Stupiditatis argumentum cutis durities, 440.
Stuporem dentium aufert fructus Billingbirg, 205.
Stuppam devorans pellex, 1124.
Stuten erſauffen von hinten zu, 412.
Subſtantia formalis, (63.)
Submerſi cruentatio amicis accedentibus, 593.
Submerſio in aquam quid, 387.
Submerſos an panis aquis injectus, ubi lateant, indicet, 409.
Succinum an Phantaſiam habeat, 611. Putredinem arcet, 990. *an Sepulchrum* variorum animalium, 990. Magnatum fieri queat, 991.
Succis vegetabilium omnibus ineſt Tartarum, 1070.
Succus Aloës vindex putredinis acerrimus, 996. Cedri unde defuncta ſervet, viva corrumpat, *ibid.* Cupreſſi ſervat corpora imputria, 997. à matre Fœtui communicatus ex parte aëreus eſt, (37.) Lapidificus quid, 1146. ſq. 1190.
Sudans extingvitur infans poſt mortem crucifixi Chriſti ſtigmata referens, 340.
Sudantes ſtatuæ, 479. quid indicarint, *ibid.*
Sudantia ſepulchra quid portendant, 500.
Sudor Anglicus unde ſic dicitur, 519. Aridus quid, 536. 1082. Cereviſiam ſapiens unde, 513. Copioſiſſimus, 534. cur Cruentationem cadaveris non producat præſente occiſore, 606. Elephantorum moſchum redolet, 638. Ficubus veſcentium graveolens, 650. Graveolens ex carne caprina, opio, lepore marino, 650. unde ex rebus Inanimatis & exſangvibus, 513. Lapides habet, 1083. Lucens, 699. an Mortuis competat, 502. Pingvis, corroſivus, &c. 535. Piſculentus ichthyophagis, 652. Ruber, niger, &c. unde, 513. ſq. 534. Sangvineus triſtis ominis eventum tulit, 533. Sonorus,

534. in Variolis peſſimis annotatus, 517. Verminoſus, 536. *CHRISTI ſangvineus* an Naturalis fuerit, 528. fuit ſupernaturalis, 530. an Verus fuerit, 528. *Cruentus* unde, 520. ſq. an Arte procurari poſſit, 526. ſq. Criticus unde, 520. cur in Infantibus præſto, 522. Spontaneus evacuat menſtruum, 524. Univerſalis an naturalis, 514. *Vivorum* unde, 515. ſq. & mortuorum, 513. *Morientium* quid, 501. an Aqua Baptiſmi, 501. Archeum reddit timidum, 536. cur Frigidus, 501. Hæmorrhoides mortificat, (112.) 536. unde, 501. ſq. *Mortuorum* unde, 503. ſqq. Svaveolens an naturalis, 506.

Sudore Continuo cur madeat cadaveris dorſum, 331. Frigido quinam obeunt, 501.

Sudorem cur Cappucini nec viventes, nec morientes edant, (51.) 502. 534. pro Lubitu emittentes unde, 534. Mortuus edidit ab aſſumtis, 444. 504. an Naturaliter ſtatuæ profundant, 509. an Sepulchra profundant, 500. Verum an ſimulacra Deorum ediderint, 498. unde, 499. *Sangvineum* CHRISTI nonnulli negarunt, 528. cur CHRISTUS ſudavit, 530. Fumarunt varii, 519. 523. an Mortuorum corpora ſtillare poſſint, 531. unde Venenum ſerpentis hæmorrhoi expellat, 518. *Sangv.*

Sudat Alexander M. 516. Avis Erodius in Coitu, *ibid.* Fœmina peſte corrupta, 517. unde, 520. Petechiali laborans, 518. Tertiana duplici laborans, 518.

Sudores Salſi unde, 1173. Sangvinei an verus ſangvis, 520.

Svecia agri lapideſcentes, vid. *Agri.*

Sues Amaracinum fugitant, 638. ſq. Gergeſenorum unde mergi potuerunt, 391. an & cur Grunniant lanio præſente, 591.

Svevorum elogium, 8.

Suffocati Arvena, 235. Revivixerunt, (13.) Sangvinem unde emittant, 556. 559. Sepulchri vapore, 325. Vaporibus unde cognoſcendi, 325. *Aquâ unde* cognoſcendi, 325. Oculos an & unde habent apertos, 174.

Suffocatio in aquis mors abominabilis & cur, 762.

Suffocatis Aqua unde maculæ, 330. an & unde Maculæ, 254. 319. competit potentia proxima ad vitam, (11.) Undam mitem precabantur, (93.)

Suggrundia quid & cur ſic dicta, 964.

Sugillatio Embryonum unde, 333. ſine ulla vi externa ante mortem orta, 316. conf. *Maculæ. Nigredo. Vibices.*

Sugillationes unde, 328. ſq. cur nullæ apparent in decollatis, 329.

Sui nihil cum amaracino, 639.

Suillus adeps ſervat cadavera incorrupta, 1001.

Suis & Hominis caro & ſangvis in omni ſimiles, (108.) Morboſæ caro maxime noxia, 373.

Sulphur an in Aura reſiduum, 809. Innatum

natum an corruptibile, 717. an & unde Putredini reſiſtat, 988. Redolent nonnulli, 640. 642. *Vitale*, 830. quomodo elaboretur, 831.
ex Sulphure oleum ſ. balſamum à putredine vindicat, 1001.
Sulphuris vapor faciem facit luridam & pallidam, 162.
Suminis pingvedo nimia remoratur partum, 268.
Sunamitidis puer ab Eliſæo reſuſcitatus, an ecſtaticus fuit, (22.)
Superbia cauſa petrefactionis hominum, 1197.
Superbiæ Medicina, 905.
Supercilia prolixa, 47.
Superi, 731.
Superſtitione dementati ad ſanam mentem redire nequeunt, 135. 139.
Superſtitionis autores an mulieres, 133.
Superſtitioſi, 737.
Supplicis violati vindex DEUS, 894.
Supplicium crudele Etruſcorum, 870. Maleficorum apud Ægyptios, 472.
Surculi loculis mandati an per ſympathian labem adſpergant arbori, ſ. frutici, (121.)
Surdus inſufflatum ſpiritum in aure non ſentiens, an malo laboret deſperato, 1091.
Suſpendii ſui ipſorum rei ſepultura prohibebantur, 138. conf. *Strangulatio.*
Suſpendio ſe perimentibus cooperatur Cacodæmon, 253. perimentis cadaver an ſterilitatem afferat, 383.
Suſpendium Judæ carminibus celebratum, 251. an creporem præceſſerit, 253. ſq.
Suſpenſi Caput fulget, 680. Cruentantes an innocentes, 531. 562. ſq. unde, 531. 560. Cruentatio accedentibus amicis, 593. Sangvinem ſudant, 532. an ad Solem ſe convertant, 455. 477. unde ſuffocantur, 1235. diu Supervivunt unde, 1077.
Suſpenſorum Capilli unde creſcunt, 18. Corpora cur non in patibulo relinquenda, (112.) ut Judas, ruptorum exempla, 258. Oculos cur aves carnivoræ petant,
Suſpenſus quomodo Pronus jacere poſſit, 252. an Prono vultu ad terram inclinare queat, 253. conf. *Strangulati.*
Suſpirij morbi medicamentum, (75.) *Morbus* quid, (74.) an *Senecæ mortis meditatio*, (74.) cur ita dicitur, (75.)
Suſpirium unde dicitur, (75.)
Sutorum peſtis Valentiæ, *364*.
Suturæ Cranii an in aliquibus deſiderentur, *29*. Pilis alimenta miniſtrent, *ibid.*
Sylva pendula dicitur barba prolixa, *24*.
Sylvæ cur Comatæ dicuntur, *ibid.* unde Incenduntur æſtate, *709*.
Sylveſter VII. Pontifex, magus, *109*.
Sylveſtri II. Oſſa crepitarunt morituro pontifice, *109. 112. 491*.
Sympathia quid, *93. 98.* an Cruentationis cadav. cauſa occiſore præſente, *592. 618.* unde probatur, *93.* an vivat naſus inſititius, aut moriatur, *91.* ſqq.

de

de Sympathia judicium Autoris (*107.*) Verulamii, (*107.*)
Sympathiæ exempla in mortuis, (*100.*) Vivorum erga mortuos, (*102.*)
Syncope quid? (*79.*)
Syncoptici reviviſcentes, (*17.*)
Syphilia, ſ. Syphilides quam faciei deformitatem inferat, *153.*
Syrenum oſſa, an & unde hæmorrhagiam ſiſtant, *545.*
Syri Priapos in æde Bacchi erigebant, *288.*
Syrithes, *1128.*
Syrupi copioſe hauſti poſt mortem cadavera tumere faciunt, *240.*

T.

✝ Ægyptiorum quid, *1012.*
T. refert oſſiculum cordis humani, *1079.*
Tabaci Eſſentia imprægnata acus rigere facit viperam, *478.* Fumus an ad cerebrum pertingat, *415.* *Fiſtulæ partes in* Calculo veſicæ, *1110.* Veſica, *1111.*
Tabacus cur biloſis Venerem extingvat, pituitoſis excitet, *302.*
Tabernaculum Iſraëlitarum cur periſtromatibus è pilis caprinis tegebatur, *9.*
Tabes cordis quid eam ſanet, *132.*
à Tacco Thaddæi cadaver ſanguinem venæ ſectione prodit, *446.*
Taenia an animal, *892.*
Tactu cadaveris febris contrahitur, *362.*
Tactus cadaveris ſanat, (*112.* ſ.) unde, (*114.*)
Tæniarum longitudo admiranda, *891.*
Tagliacotius Caſp. quis, XXCIV.
Tamerlanes natus cruore plenas habens manus, *533.*
Tangentes mortuos an & unde impuri, *343.* ſq. *428.*
Tarantatos an muſica curet, *493.*
Tarantula mortua an ad cantum Cytharæ reviviſcat, *493.*
Taricheutæ Hominum & beſtiarum, *1018.* an Medicis annumerandi, *1016.*
Tartari cur felices putant futuros bubonis pennas geſtantes, *113.*
Tartari Nomen à quo introductum in Medicinam, *1068.* Oleum unde odorem habeat, *632.*
Tartarorum differentiæ, *1069.* Maledictio & Ortus unde nobis deſignantur, *1073.*
Tartarum quid, *747.* *1068.* *1152.* bene Combuſtum aëri expoſitum, plus aëris attrahit, quam ponderat, *1211.* an Creatum à DEO, *1073.* Cruoris quid & unde, *1074.* in Liquoribus omnibus reperitur, *1068.* an Materia calculi, *1152.* *Wie kommt es in den Menſchen*, *1069.* ſq. in Meſenteriis maxime reperitur, *1074.* ex Oculo viventis effoſſum, *1090.* & Sal an differant, *1070.* an Subſtantia gypſea dici poſſit, *1072.* in ſuccis omnibus vegetabilium, *1070.* ubi, *743.* *unde*, *1068.* dicitur, *748.*
Tauri Animoſi, iracundi, &c. unde, *550.* Ignem ſpirant, *699.*
Taurinus ſangvis cur toxicus, *587.*
Taurorum Bilis cœrulea, *699.* Cadavera

ra ad præſentiam interfectorum cruentant, *569*.
Taurus, conf. *Bos*.
Taxi pingvedo pilum canum efficit, *60*.
Taxo capti piſces noxii, *380*.
Tela an ſudent in hopliatria judicio de morte vulnerati futuro, *511*.
Tellus cur mortis ſtomachus dicitur, *939*.
Temperamenti vis an in mortuis expiret, (*153*.)
Temperamentorum infinitæ ſunt differentiæ, *58*.
Temperamentum calidum & humidum, an putredinem juvet, *845*. & ſiccum putredinem prohibet, *961*. *Frigidum* & humidum, an putredinem juvet, *845*. & ſiccum putredinem prohibet, *962*. *Hominis* an aliquid ad miracula conferat, (*153*.)
Tempeſtas maris an propter execratum excitetur, *1044*.
Templa oſſibus gigantum ornabantur, *282*. ſq.
Templi Hieroſol. macellum nunquam muſcam conſpectui præbuit, *947*.
Templum Fragrantiſſimum, *635*. Muhamedanorum Damaſci ſplendidiſſimum, *283*. Veneris calvæ in honorem matronarum dicatum, *5*.
in Templum cur non ſepelienda in partu extincta, *532*.
Tentoria quondam è pellibus erant, *9*.
Terra & Aqua mortui dicuntur, *975*. an ex Aqua producta, in aquamque reditura ſit, *937*. ſq. Arcevilenſis Aëri libero expoſita miranda, *1212*. an Calida, *968*. è Calvaria pſilothrum, (*122*.) Fuſilis, vitreſcibilis &c. animalibus ineſt, *975*. an in Lapides mutetur, *1067*. *1191*. & Mucilago non ſemper inſunt rebus viſibiliter, *1154*. an Putredini ſubjaceat, *841*. Sancta Hieroſolymis allata Dæmones fugat, (*133*.) è Sepulchris Sanctorum ſalutifera, (*143*. ſq.) Sigillata an à putredine cadavera ſervet, *990*. *ex Cœmeteriis* Fertilis maxime, *937*. unde Mures pellat, (*143*.) Putredinem facilius inducit, quam pura, *865*. an Spectra dari queant, *782*. ſq. conf. *Solum*.
ex Terra an homines producti, *1069*.
Terræ cadavera cito annihilantes, *865*. ſq. unde, *866*. an per ſe Fermentabiles dentur, *670*. an Lapidifica vis inſit, *1190*. Motum ſequitur petrefactio hominum, &c. *1059*. Odor jucundus, *662*. Odoratæ an dentur, *670*. *Motus an à* Dæmonibus, *453*. Mortuorum motione contingant, *452*.
Terram cur Græci injecerunt cadaveri in ſepulto reperto, *741*. Gravem mortuis inviſis precabantur, (*93*.) Levem mortuis dilectis, (*93*.) *448*.
Terrea terreſtria occultant, *1072*.
Terror in Bufone eſt naturalis, *588*. Fallit viſum, *801*. Mutat formam faciei, *153*. in Peſte plus valet, quam contagium ullum, *133*. conf. *Pavor*.
Terrore Cani, *66*. *69*. an Sanguis profluat, *516*.

Terrorem cur incutiunt cadavera, 575.
Tertiana duplici laborans ſanguinem ſudat, 518.
Teſſera in Hepate, 1097. Lapideæ à talpis è terra extruduntur unde, 1169.
Teſtæ unde gignuntur, 1148. Ovorum unde pullis excluſis leviſſimæ, 424. conf. *Ovorum teſtæ*.
Teſticuli Lapillis pleni, 1112. intus pilis præditi, 42.
Teſticulorum formam referentes lapides, 1057.
Teſticulus equi lapideus, 1133.
Teſtudinis caput amputatum per ſemihoram ſtridet, 464. Marinæ oculos habet diu fulgentes, *ib.*
Teſtudo amputato capite ſex menſes vivit, 462. Corde exemto an vivat, 466.
Tetano an corpus longius fiat, 439. ante mortem tentatum rigeat, 432.
Teutonicus Joh. an Magus, 804.
Θ cur Breviculis militum defunctorum aſcriptum, (123.) *quid ſignavit* Judicibus (124.) Medicis Græcis, (123.)
Thaïs graveolens, 642. unde, 653.
Thalb piſcis caput nec moritur, nec coquitur, 473.
Thau fallt auff keines Todſchlägers Kleider oder Hemde, 625.
Thée potus dentibus noxius, 205.
Thelyphonon herba, 1227.
Theogenes colitur, quod ejus Numen ægris ſalutare (145.)
Theologia Gentilium cum Chriſtiana comparata, 1209.
Therebintina unde, 662.
Therebintinata an urinam inficiant, 661.
Thermæ an Gravidis noceant, 403. quos Mergere non ſinunt, 404. ſq. Carolinæ an bibentibus noxiæ, 1072. 1158. unde Priapiſmum excitent, 298.
Thermarum Exhalationibus ſuffocati revivixerunt, (13.) Wisbadenſium vapor cur incorrupta ſervat, 989.
Theſauros detegit candela ex ſevo humano, (123.)
Thibii ne veſte quidem mergi poſſunt, 390.
S. Thomæ calceus præbetur oſculandus ap. Cantuarienſes, (139.)
Thorax an rumpi poſſit, 259.
Thraces punctas notis frontes, nobile judicant, 309.
Thura colligentes familiæ ſacræ, 1015.
Thure cur Ægyptii in condiendis cadaveribus non uſi, 1014. Romani pollinctores uſi, 1023.
Thurneuſerus Leonh. ex aurifabro medicus factus, 466.
Thus damnatum, 1015.
Tiberio Cæſ. corporis habitus in ſenectute pudori fuit, 151.
Tiberius Claud. Imper. faciei puritatem magna redemit pecunia, 88.
Tibia ſanguine manat, 523.
Tibiæ os ruptum & conglutinatum poſt mortem reſolvitur, 258.
Tibiale os ſaxeum, 1133.
Tibialia ex ſcabioſarum ovium lana ulcera concitant, 373.
Tibiam Regis Og ingreſſus cervus medium in ea diem oberrat, 281.
Timor unde animalibus, 414.

Tinca viva icterici umbilico alligata unde ſtatim putreat, *858.*
Tinctura miranda ex corpore humano, *683. 699.* an parari queat Scybalis equinis, *714.*)
Tineæ ex carne, *903.*
Tireſia ſolum inter mortuos ſapit, (*147.*)
Titulus hujus operis cur *MIRACULA MORTUORUM* dicitur, (*159.*)
der Tod ſieht ihm zum Augen heraus, 179.
Toden-*Eule, 109. Flecke, 314. Kraut, 993. Leidet das Meer nicht, 364. 406. 1045.* ſqq. *Reden unter der Erden, 181. Lichtlein* quid & unde, *787.* an loquantur, aut ſonum edant & unde, *787.* Mähler, *316. warum heiſſen ſie Rehe-Flecken, ibid.*
ſeine Toden will das Meer haben, wie die Erde, 1046.
Tomaxina matertera Cardani dolore & luctu crepuit, *255.*
Tonitrua ſubterranea, *115.*
Tonſura Proſerpinæ, *79.*
Tophi in Arthriticis illico concreſcunt, in lapides duriſſimos, *1085.* ſub Lingva, *1091.* Palpebrarum, *1090.*
Tophulus ex oculi globi alba ſede, *1089.*
Torpedo, piſcis, an mortuos piſces vivificari videatur, *469.* Vivit poſtquam cor exemtum, *466.*
Torqueus prætorum Ægyptiorum, *1011.*
Trabs in ſaxo, *1141.*
Trachea calculis affectæ, *1092.*
Trajanus anno XVI. canus, *65.*
Tranquillitas maris propter cadaver navi vectum, *1045.*
Transfuſoria an affectuum notitiam unus alteri inſinuare poſſit, *94. 102. 104.* ſq.
Translatio reliquiarum an ad miracula neceſſaria, (*152.*)
Translationem mortuorum oſſium Papæi ab Ethnicis habent, (*146.*)
Transmutatio mors eſt, *1228.*
Tranſpiratio an Corpus leve faciat, *416.* eſt Duplex, (*50.*) absque Reſpiratione perfecte conſiſtere nequit, (*52.*) Reſpirationis officio fungi poteſt, (*51.*) & ſpiratio, ſ. expiratio differunt, (*53.*) *Inſenſibilis* quid, (*48. 53.*) an detur, (*48.*) Reſpirationi non ſurroganda, (*ibid.*) unde, (*ibid.*)
Tranſpirationis prohibitio mater variorum morborum, (*51.*) *Inſenſibilis* Quantitas, *416.* Viæ ſunt pori, (*49.*)
Tranſplantatione vegetabilia debilitantur, *50.*
Trammes was? (*151.*) *115.*
Tremor artuum Senum unde, *400.*
Treſcher, Freſſer, unde, (*50.*)
Tribuli & Spinæ creatæ ad uſum creaturæ & ornamentum mundi, (*68.*) an tantum poſt reatum à terra producantur, *1073.*
Tributorum exactores ſævi in mortuos, (*94.*)
Trictriaſis mammarum, *40. 44.*
Trifolij forma in incatatæ ſiniſtra reperitur, *339.*
Tripolium ter die mutat calorem, *54.*
Triſtitia unde homines in lapides convertat, *1196.*
Tritici anathymiaſis palliditatem faciei efficit, *162.*

Tritico florente an panis citius muceſcat, *95. 102.*
Triticum eſt calidum, *854.*
Troglodita nil curant Sepulchra, *136.*
Trovillunius Franciſc. cornutus, *277.*
Truncus quercinus miraculoſus, (*143.*)
Tubercula in palpebris ſanat manus cadaveris, (*113*)
Tulliolæ cadaver incorruptum repertum, *974. 1023. 1039.*
Tulpius Nic. quis? *527.*
Tumba trium Regum in Italia morbos ſanat, (*143.*)
Tumeſcit totum corpus coitu, *146.*
Tumor Cadaverum unde, *236.* ſqq. *329.* Ligaturis arctiſſimis coërcetur, *1019.* Suſpenſorum unde, *254.*
Tumores Lapidicondi, *1083.* Verminoſi, *900.*
Tumuli ab Angelis honorati, *111.* Marmorei an Sarcophagi inſcribendi, *867.*
Tumulis cur affuderint lac & ſangvinem, *609.*
Tumulus Cadmi & Harmoniæ futura peſte concurrunt, *109.* S. Catharinæ vivus, *633.* S. Dympnæ obſeſſos liberat, (*143.*) S. Euphemiæ cladem urbis vel cœnobii pulſu lapidis indicat, *110.* unde, *127.*
Tumultus audiuntur in campo Marathonio, *108.* noctu in locis ubi homicidia & Strages editæ, *107.*
Turba ſonans an animæ corpori egreſſæ, *112.*
Turfarum pulvis arcet putredinem, *990.*
Turres igne conſpicuæ unde, *708. 786.*
Tuſſis lapidea, *1094.*
Tympana Draconis Elephantes fugare poſſunt, (*105.*) Lapponum, (*20.*)
Tympani auris crepatura urinatoribus accidere ſolet, *256.*
Tympanitici, *236.* in thermis non merguntur, *404.*
Tympanitis unde, *51.*
Tympanorum ſonitus auditur in ſepulchro Liparæ, *109.*
Tympanum Lupi facit ovis tympanum obmuteſcere, (*102.*) Lupina pelle una & altera parte ovilla obducta, rumpitur, (*ibid.*) ex Urſi vel Lupi corio fugat equos, (*102. 105.*) ex Ziskæ corio fugat hoſtes, (*105. 144.*)
Typho, *771. 982.*
Tziska unde dictus Ziſca, (*105.*) vult corium poſt mortem ſibi detrahi ad tympanum, (*105. 144.*)

U.

V cur militum ſuperſtitum breviculis adſcriptum, (*123.*) Officulum cordis humani refert, *1079.*
Vacca petrificata, vid. *Horda*, Cornua in pede gerens unde, *276.*
Vaccæ cum ancillis lapidefactæ, *1059.* unde, *1063.* an à poſteriore parte citius ſubmergantur, *412.*
Vaccarum ubera ſugunt lamiæ ad ſangvinem usque, *127.*
Vacuum an detur, *929.*
Valtens Kranckheit, (*136.*) *Kraut* Pæonia, (*ibid.*)

Va-

Valentini hæretici corpus Dæmones ſepulchro extraxerunt, *112.*

Valentinianus Imp. ira diſcrepuit, *243.* maculis liventibus interfuſus moritur, *316.*

Vapores quid, *402.* è corpore an pilorum nutrimentum, *28.* Metallici unde venenati cognoſcantur, *324.* Noxios exhalant aperta ſepulchra, *134.* è ſepulchris plantas vitiant, (*121.*) an ſanguini inſunt, *403.* an ſpiritibus ſubtiliores, *402.* an ſpiritus vitales, *402.* Vini & cereviſiæ igne admoto accendi poſſunt, *716.* unde, *498.* vitam extingere poſſint, *325.* conf. *Halitus.*

Vaporibus ſuffocati ſepulchri, *325.* Revixerunt, (*13.*)

Vaporum plena cadavera, *408.*

Varietas ſententiarum autorum, indicium eſt malæ mercis, *596.*

Varioli unde, *517.*

Variolorum Foſſulæ apparent in Syncopticis ante non conſpicuæ, *325.* Nævi cur nullos transmittunt pilos, *32.*

Vaſa, quibus venena continentur, maculantur, *322.*

Vaticinandi facultas unde accipienda, *752.*

Vaticinia capita corporum à beſtiis devoratorum, pronunciarunt, *463.* Sibyllæ unde, (*147.*)

Vegetabilia Meliora in propriis locis, quam ſi transplantantur, *50.* Petrefacta an vera vel falſa unde noſcantur, *1060.* Putreſcentia cur præ animalibus vehementius incaleſcant, *445.* Putreſcant quomodo, *843.*

Vegetativa potentia quid, *23.* conf. *Vis vegetativa.*

Veixwurm an infantulis umbilico alligatum fundulum rodat, *859.* Profligetur maſſa melle & vitro parata, *ib.*

Vena cur non ſaliat læſa in vivis, *555.* ſq. Medinenſis & Medina diff. *992.* *Cava* interdum ſolet rumpi in animalibus ſtrangulatis, *256.* in Hominibus quoque rupta invenitur, *256.* *556.* conf. *Ader.*

Vena Calculis affectæ, *1095.* Lapideæ, *1132.* *ſectio* ante mortem unde poſt eam cruentat, *557.* cur non ſemper cruentat, *555.* ſq. *594.* conf. *Aderlaſſe.* *ſectione* emiſſi calculi, *1115.*

Venarum ruptura, *522.* Vis an ſanguinem ſervet à coagulatione, *549.*

Veneficus, vid. *Magus. Sagæ. Lamiæ.*

Venena in Cadavere protrudunt varias maculas, *319.* DEUS nobis noluit eſſe venena, *1074.* Devorant ſolum voraces, *320.* an quis devoret unde cognoſci poſſit, *ibid.* an Ejaculentur cadavera peſtifera, *364.* ſqq. Epota calvitiem inducunt, *78.* an Exſiccent, *972.* Halitu inſpirata, *324.* Metallica epota unde videndum, *321.* Mutant faciem cadaveris, *164.* *319.* Vaſa produnt porcellanea, *322.* unde Vitam extinguant, *ibid.*

Venenata an ſit Beſtia poſt mortem, *855.* Fulmine tacta unde verminent, *854.* an Verminent, *854.* *Cadavera an* a-

aperienda, 321. ſqq. ab aliis dignoſci poſſint, 321. quomodo, *ibid.* ſq.

Venenatis ſpiculis enectorum caro an ſapidior, 378. Veſcentium carnes an innoxiæ, 379.

Venenatorum carnes an edi liceat, 378. carnium uſus in medicina, *ibid.*

Veneni ſævitia maxima, 376.

Venenis enecta cadavera non attingunt aves, (105.) unde, 376. ſq. an omnibus antidota opponi poſſint, 322.

Veneno Abſorpto an ſemper cadavera nigreſcant, 320. Extincti unde cognoſcendi, 319. 324. Nutrita evadunt venefica, 379. *Enectorum* carnes an edi liceat, 378. corpora unde facile putreſcant, 851. *Interfecti* Abdomen an rumpat, 241. unde, 243. Cor igne non corrumpitur, 191. 225.

Venenorum differentia, 321.

Venenum an Conſervativam vim habeat, 996. an Fulmen venenatis auferat, affricet non venenatis, 377. an Homine mortuo pereat, & cur non, 369. an Intus quoque gignatur & quomodo, 238. ſq. 321. ſq. Mumia quavis peſte peſtilentius, 381. Nullum peſtis veneno gemellum, 141. an Nutrimento, vel Medicamento eſſe poſſit, 379. an Pellat lapis ſerpentis, 1130. Præſentiſſimum ex ſangvine & carne humanis, 875. an Putredinem promovet, 851. ſq. 972. Vermium incurabile, 519. Xenium quid, 851. *Peſtilentiale* quale, 353. etiam in oſſibus perdurat, 369.

Serpentis Hæmorrhoi, 518. Ibyara, *ibid.*

Venerea Intemperantia mortui, 294. 296. *Lues* contrahitur ex anatome hac lue extincti, 368. quam Deformitatem faciei inferat, 154. à S. Dionyſio concitata, (136.)

Venerem cohibens remedium, 980. irritantia petens, purgantia capit, 298.

Veneris Exercitium præmaturum, præmaturam accelerat mortem, 214. Mel aculeatum, 156. Pruritus maximus, 294.

Venis ſua à morte hominis permanet vita, (69.)

Venter ſubmerſi unde intumeſcat, 408.

Venti exoptabantur in rogo comburendis, 1023.

Ventorum Deus, (101.) 586. Materies, 841.

Ventos ciendi & ſedandi medicina, (34.)

Ventricoſi, vid. *Obeſi. Obeſitas.*

Ventriculi corroſiva, 323.

in Ventriculo an pili naſcantur, 41.

Ventriculus corpore toto combuſto reſtat, unde, 224. Lapidicinæ locus, 1096. mire Loco movetur vulnerato diaphragmate, 494. an Sedes malignarum febrium, 323. Siluri piſcis eductus vivit diei ſpatium, 471. an Vermium patria quoque, 887. an ad Veſicam delabi queat, 494. Vulpis poſt mortem movetur exemtus, 471. conf. *Stomachus.*

Ventriloquæ an dentur ſine Diaboli ope, 405.

Ven-

Ventum an mortua indicare poſſint, unde ſpiret, (108.)

Venus Barbata in Cypro, 39. Calvitiei mater, 79. & Cupido in oculis habitant, 147. Inexplebilis quarundam, 652. & Mars cur uni incluſi thalamo à Poëtis, 304. Mas & femina, 40. Odoribus præſidet, 641. cur Pectinem geſtat, 79. ad Putredinem viam ſternit, 872. cur Sexus utriusque particeps habita, 40. *Immodica* accelerat ſenectutem, 72. cauſat canitiem, *ibid.*

Venuſti Diis accepti, 88. Electi ad imperium, *ibid.* conf. *Pulchritudo.*

Venuſtus eſt cadaveris inſtar, 164.

Veratro veſcentes coturnices noxiæ, 380.

Verba an quis proferre queat ablato capite, 480. conf. *Loqui.*

Verecundia an ſangvis profluat, 517.

Veretrum unde in ſomno promineat, 294.

Veritatis ſignum collo portabant prætores Ægyptii, 1011.

Vermem cordis evomere malum febricitanti omen, 885.

Vermes in Abſceſſibus, 900. in Aëre excluſi angves fiunt, 519. in Auribus, 883. an in Bile, 890. in cadaveribus unde, 106. 876. 933. Capilli ſuos habent, 74. an in Cerebro, 882. an in Corde, 886. an in Dentibus generentur, 884. an in Digitis, 899. conf. *Nagel-Wurm.* Diverſi diu vivunt, 473. Dorſi, 899. an Ejiciat pulvis vermium exſiccatorum, 1218. Excernuntur, 914. Gangræna habet, 901. an in Hepate, 877. 889. unde, 933. an Hoſpitium in humoribus & excrementis habeant, 880. in Humoribus variis, 881. an in Inteſtinis, 891. Juſtos demortuos non corrumpunt, 948. Lapidibus incluſi, 1142. an in Liene, 890. in & ſub Lingva, 884. an ſub Lingva canis rabidi, *ibid.* Longitudinis admirandæ, 892. Lucentes, 689. an in Mamillis, 899. an in Meſenteriis, 890. Mirandi per nares egreſſi, 883. 899. 992. unde, 933. cur à Moriente vel mortuo homine fugiant, 442. 876. Naſcuntur non tam in corpore, quam ab extra ſe ingerant, (80.) Necat pingvedo S. Catharinæ, 634. in Nitrum mutantur, 936. in Oculis, 883. unde Ortum ſuum ſumant, 924. 930. 934. an in Pancreate, 890. an in Partibus corporis omnibus, 882. in Pedibus, 992. an Perforare poſſint corporis partes, 900. Pilos corrodentes, 898. an in Pulmonibus, 887. an in Pulmonibus, 887. an Ranæ in inteſtinis habeant, 893. an in Renibus, 890. an in Sangvine, 876. 879. ſq. unde, 933. Serpentiformes in corporibus an ſerpentes fiant, 917. Sudoris loco prodeunt, 898. Vegetabilia univerſa procreant ſui generis, 871. annon Venenata producant, 854. an in Veſica, 891. ex Victu procreantur quomodo, 871. 888. 932. in Viperarum inteſtinis, 854. in Urina, 881. an

an in utero, 893. *an in Semine* virili, 877. 879. aliquid ad generationem conferant, *ibid.* *an in Ventriculo* per cibi modum conficiantur, 933. Naſcantur & ſint, 887.
Vermibus carentes homines, 892. Putreſcentes, 850. 900.
Vermiculi Caniformes an in urina hydrophoborum, 817. Moſchiferi, 639. unde, 656. *an in* Sangvine, 552. Semine, *ibid.*
Vermiculus eſt mors, (80.)
Verminatio teſtatur de ſenſu in cadavere, (106, 110.)
Vermis quid, 936. Aculeatus, 888. Cordis an & quid ſit, 885. ſq. conf. *Hertz-Wurm.* Criniti, 891. 899. Gravior eſt mortuo, quam acus viventi, (91.) Lacte Corylino nutritus an ſerpens fiat, 917. Lanuginoſus, 888. Serpentiformis, *ibid.* Umbilicalis, 899.
Vermium copia in corporibus vivis & mortuis unde, 935. Venenum incurabile, 519. Speciem fere quælibet planta peculiarem producit, 921. quomodo, 922.
Verrucæ quomodo abolendæ, 862.
Verrucas Fœtui impreſſas delet manus cadaveris, (113.) in manu ſanat tactus cadaveris, (*ibid.*)
Vertebræ inferiores dorſi an rumpantur, 256.
Vervecina cornua an Radices agant in terra, 279. Transplantari poſſint, 276.
Vervex cornu cum gyro gerens in pede, 276.
Veſalius Andr. unde mortuus, 346. 348.
Veſica an Capillamenta intus habeat, 43. unde, 45. Fellea in lapidem converſa, 1125. Lapidea, 1133. ſq. à Ruptione haud immunis, 257. an Vermium cubile, 891. *Urinaria* Duplex, 1108. Inverſa, *ibid.*
Veſicæ Bovillæ inflatæ inſerviunt natantibus, 409. *Calculi*, 1102. an Agglutinentur quandoque, 1108. Ingentes urinam non impedientes, 1106. cum Sono excluſi, 1109. *Calculorum* Cruciatus, 1106. Durities, 1109. Mictus, 1108. Numerus 1107. Pondus, 1105.
Veſicas aqua bulliens cur non parat mortuis, 232. unde parat carni vivæ, *ibid.*
Veſicatoria in ægrotis non operantia malum omen, 233. Cadavere cur nil operantur, 232. in Carne viva unde operantur, *ibid.*
Veslingius Joh. unde mortuus, 346. 348.
Veſpæ ablato capite non modo volant, ſed & ſe defendunt aculeo, 462.
Veſpas &c. præſentit homo ab animali venenato morſus, 377.
Veſpillones hoſtes generis humani, 369.
Veſpillonum nequitia peſtis tempore, 363.
Veſtæ undeignem interſtinctum denuo accenderunt, 709.
Veſtes Ardentes viſæ, 692. à Blattis defendunt pennæ aviculæ Martinetæ, 17. an Cadavera mandent devorentque, 116. 118. ex Lana ſcabioſarum ovium ſcabiem concitant, 373. Odo-

doriferæ corpus reddunt odoriferum, 663. ex Piſcinm corio non deſquamato inſervit aſtutiæ politicæ, 724. 805. Regum ungere mos antiquus, 663. conf. *Kleider.*
Veſtibulum capitibus humanis ornatum, (122.)
Veſtimenti loco an ſint pili, 47.
Veſtimentis ſanctorum vis medica adſcripta, (121. 138.)
Veſtitus mumiarum Ægypt. 1011.
Veſtium occiſorum cruentatio an homicidam revelet, 571. 601. *Odor* an Cauſa cruentationis præſente occiſore, 591. 617. corporis mutat odorem, 591.
Vetuſtina graveolens unde, 653.
Vexillum Cæſareum ſangvinem ſtillat, 508.
Vibex peſtilentialis quid, 314.
Vibices cur non Apparent in decollatis, 329. Peſtilentiales poſt mortem apparent, 317. Conf. *Maculæ*, *Nigredo. Sugillationes.*
Victima corde exemto fugere & clamare viſa eſt, 467.
Victores coronabantur petroſelino, 185.
Victoriæ ſignum eſt penis hoſtis collo appenſus, 289.
Victus quomodo Calculi materiam ſubminiſtret, 1153. Craſſus calculo ſervit, 1152. Longævitati inſervit, 214. Mutat formam hominis, 151. Parcus ſaniem poſt mortem impedit, 971. Perſarum modicus, 971.
Villam an ſibi emerit Judas pro iſtis, XXX. argenteis, 247.
Villoſi homines, 34.
Vina calculoſis & arthriticis noxia quæ, 1071. 1159. Nigra an calculum gignant, 1159.
Vinca pervinca an cadavera à corruptione ſervet, 993.
S. Vincentij corpus unde cognitum, 561.
Vinculum corpori & animæ non opus, (61. ſq.) Corporis & animæ quod putatur, (57. ſq.)
Vindicandi animum an retineat occiſi Anima, 578. ſq. ſpiritus, 583.
Vindictam an Animæ interfectorũ clament, 578. Res emortuæ & vita deſtitutæ clamant, 598. Sangvis innocens fuſus quomodo poſtulet, 564.
Vini Spiritus copioſius hauſtus comburit, 713. Vapores accendi poſſunt admoto igne, 716.
Vino cur Romani rogum adſperſerint cremantes cadavera, 1024. utentes an calculo obnoxii, 1167.
Vinorum calidorum potu hæmorrhagia poſt mortem promovetur, 560.
Vinum Aduſtum, vid. *Spiritus vini.* an Aqua in vite putrefacta, 837. Auſterum cadaver à putredine ſervat, 999. unde Calculoſis noceat, 1159. congelatum vitem &c. præſentat, 1214. Jenenſe an calculoſis noxium, 1159. Omne, quod in doliis, an efferveſcat floris vitium tempore, 101. Saccharatum maxime noxiũ dentibus, 204. Sangvis terræ cur, 506. an Turbetur vite florente, 95. 101. Veneri inſervit, 297.

Vipera Succino obducta, 990. conf. *Echidna.*

Viperæ Caput poſt detruncationem mordet & nocet, 464. Cor exemtum aliquot horas vivit, 468. Dentes an Venenati, 378. Excoriatæ capite abſciſſo & inteſtinis exemtis gyrum faciunt, 466. 472. Mortuæ gypſo reviviſcunt, 1228. an Naſcantur exedendo alvum parentis, 267. an Venenatæ, 378. *Morſus* totum corpus Colore mutat, 336. ſq. an hæmorrhagiam ſiſtat, 556. an Maris vel fœminæ unde conſtat, 337.

Viperarum diſſectarum partes an uniri geſtiant, 474. Genus an dentibus differat, 337. Scybala an ſvaviter oleant, 657.

Viperinæ chordæ pulſæ abſterrent mulieres, (105.)

Vir cum aſina coiens an petrefactus, 1199.

Virga aurea ex terra prominens, 1060.

Virginem corruptam an nares fiſſiles indicant, 149.

Virgines Craſſiores evadunt poſt coitum, 146. deflorat herba, 302. Judæorum cur ſe ungant acceſſuræ ad ſponſos, 643. à Mulieribus in Grænlandia quomodo diſtinguantur, 309. non Veteraſcentes, 145.

Virginitas quomodo cognoſcenda, 145. exploranda, 149.

Virginitatem in matrimonio ſervans Henr. Bavar. Imper. (132.)

Virginum pallor unde, 149. Zenith an incombuſtile, 229. 231.

Virgo cede virgini locum, 111. Febre alba laborans citiſſime nubat, 150.

Virgula Mercurii, 1232.

Viriditas pilorum, barbæ, corporis, equi, ſimiarum, 51. 60.

Virilia amputata in melle recondita, 1004.

Virorum carnes tantum devorat hyæna 123.

Virtuoſorum incorrupta manſere corpora, 951. ſqq. Membra, 957.

Vis ἀνευσθητικὴ in mortua an detur, (108.) Vegetans an poſt mortem in corpore maneat, (97.) 583.

Viſcera an in cadavere aliter poſita, quam in vivo corpore, 494. Effundentes poſt mortem, 245.

Viſcerum conditura in uſum anatomicum, 1038.

Viſcus in arbonribus an radices habeat, 280.

Viſus Fallacia unde, 796. ſqq. Imbecillitas an cauſa viſionis ſpectrorum, 797. Medium quomodo ſit comparatum, 798. Organum quomodo eſſe debeat, 797. Requiſita, ut illuſiones vitentur, 795. ſq.

Vita quid, (56. 57. 62.) 232. Accidentaria quid, (56.) & Anima non confundenda, (55.) an Animæ eſſentia, (56.) Animæ an diverſa à corporis vita, (57.) an Balſamus, (65.) pro Barba offertur, 48. Brutalis quid, 779. an Combuſtionis cauſa [& conſervationis in igne, 232. in quo Conſiſtat, (61.) 402. Corporis in quo conſiſtat, 837. an Decollatis

latis maneat ſuperſtes, 478. Doloris & ſenſus efficiens primarium, 232. Dupliciter ſumitur, (10.) an Durare poſſit ultra centum annos, 202. 215. Electiva quid, (73.) Eſſentialis an in anima, (56.) Humana quid Helmontio, (79.) Incipit extra uterum inſpiratione, (36.) Inſectorum unde, 928. ſq. Lux dicitur, (91.) 427. Naturalis quid, (73.) an omnibus competat, (55.) Peculiaris animam peculiarem ſignat, (70.) Peripateticis quid, (77.) Piſcium & quadrupedum, an differat, 482. Præſervata in carne cadaveris, (110) Prima quid, (64.) cur non Prorogatur hodie ut olim, 214. Subſtantialis & accidentalis, (11. 56.) Vegetativa an pilis, 20. 83. Ultima quid, (64.) *Media* quid, (63. ſq.) cur ita dicitur, (63.) Ingeſtorum difficulter ab Archeo ſuperatur, 927. *Muſculorum & uteri* quid, 485. an ultimum moriens, 484. *an in Sangvine*, 607. videri poſſit, 456.

Vitæ Actus, (*55.*) Cibus occultus an in aëre, *413*. Differentiæ quinque, (*63.*) Duratio unde, *482*. Fons anima, (*57.*) Longiſſimæ Symbolum phœnix, *1220*. Mediæ qualitates manent in transmutatis, (*67.*) *650*. Porogandæ Medicinam an patres habuerunt, *213*. Primæ, mediæ & ultimæ diſtinctio an ſit, (*66.*) Reliquiæ an in demortuis, (*91.* ſq. *110.*) *586*. Symbolum cur Fel, *1002*. *1004*. Termini deſcriptores, *213*. Terminum cur eund. attingunt beſtiæ, quem olim, *215*. Vinculum cum corpore & anima ſenſitiva, *65*. *Character in mortuis*, *586*. *612*. cur Sanguis, *606*.

Vitam peculiarem habent pili & ungues, (*70.*) *20*.

Vites aureæ, *299*. *702*. aureis foliis, *1060*.

S. Viti Reliquiæ, (*140.*) Saltus, morbus, (*136.*)

Vitia corporis illius & morum transplantantur cujus ſanguis hauritur, *103*. ſua an Nutrix in pueros transferat, *382*.

Vitiligo an canitiem inducat, *68*.

Vitis Figuram ſiſtit aqua lacrymantis vitis gelata, *1215*. Vino rigata, areſcit, cur, *79*.

Vitreas guttulas exſudat vitriarius, *536*.

Vitrioli virtutes, *988*. *Aqua*, *ſ. ſpiritus*, *ſ. Oleum* è capite mortuo evocati poſt aliquot menſes redeunt, *1211*. Dentibus noxius, *206*. Odorem an per ſe habeat, & unde, *632*.

Vitriolum in Aëre augetur, *1211*. an Cadavera à putrefactione conſervet, *988*.

Vitrum Foſſile apud Æthiopes, *977*. an Galli Indici concoquant, *1157*. Nobiliſſimum ex cineribus humanis, *975*. ex Pituita albuminis emicta, *1115*.

Vituli Aurei Jeroboami in aëre pendentes, *495*. recens Mactati Cor in fruſtula diſſectum, quovis ſalit, *474*. Marini felle carent, *832*.

Vitulus in utero in pulverem redactus unde, *977*.
Viva non Lapideſcunt, *1183*. an Mortuis graviora, *420*.
Ulcera concitant tibialia ex ſcabioſarum ovium lana, *373*. *S. Küris-Buſſ*, (*136*.) Lapidiconda, *1084*. Sanant oſſium humanarum potatio, *116*.
Ulmus Marc. Ant. quis, XXCV.
Ulna Lauſanenſis quanta, *892*.
Ultimum non eſt finis, ſed optimum, *81*.
Ululæ lamentationes ante conflagrationem Friſingens, *108*.
Ululatus canum unde, *114*. *352*. *375*. aliorumque animalium quid prænuncient, *114*. *352*.
Umbilicalis vermis, *899*.
Umbilicus an Adamo fuit ante lapſum, *1242*. Infantis ruptus, *246*. Lapidicondus, *1085*. *1100*. *1127*. Sanguine fluit ſponte unde, *523*. *525*.
Umbra Aquapi unde dormientes reddat tumidos, *241*. Propria terret unde, *798*. Veſtis animæ, *755*.
de Umbra homo incipit, in umbra deſinit, *785*.
Umbrae ſilentes dicuntur mortui, *181*.
Umbragines quid, *122*.
Umbras an animæ faciant, *755*.
Unctuoſitas an capillorum canitiem promoveat, *72*.
Unctura corporum Sanctorum unde, *1024*. conf. *conditura cadaverum*.
Undam mitem ſuffocatis precabantur, *93*.
Undenæ 731.
Unguenta Mortuis potius, quam vivis conveniunt, *1041*. Pilorum colores mutantia, *60*. Sagarum, (*16*.) unde, *128*. quæ ſtillant martyrum cadavera, pellunt morbos, *633*. *673*. *cur Cadaveribus appoſuerunt* Judæi, *876*. *992*. Romani, *1023*.
Unguentis ſcatent ſepulchra Sanctorum, *633*. *637*.
Unguentum cur Occiſis in manus dederint, *475*. Roſaceum ſtillat brachium militis, *672*.
Ungues quid, *270*. ſeu, cujus naturæ, *271*. *274*. unde, *270*. *274*. an Adam ante lapſum habuerit, *1242*. an Beatis corporibus denegandi, *286*. *1241*. Digiti pedum majoris quamdiu in latum creſcant, *272*. an Excrementum, *274*. quis Enocho reſecet in paradiſo, *270*. cur Hecticis felicius creſcant, *18*. an Nervorum clauſulæ, *270*. *273*. an Plantæ, *23*. an Reſecandi in morbo, *273*. unde ſentiant, vivant, alantur, *271*. *274*. Secare cuidam nunquam neceſſe, ſingulare quid, *272*. an Vitam peculiarem habeant, (*70*.) *274*. unde Vivant poſt mortem, (*70*. *91*. *94*. *97*.) *18*. *275*. *an Creſcant in* cadaveribus, *15*. ſq. *272*. ſq. immenſum, *272*. *Præciſi* cur tam ſancte à vulgo cuſtodiuntur, *286*. an vitam retineant eſſentialem, *275*.
Ungvium incrementum an de Calore reſiduo in cadavere teſtetur, (*106*.) *18*. an in Longum ſolum, *271*. Serra reſectum, *272*.
Ungula mularum tantum non prodit venena, *322*.

Uni-

Unicornu Foſſile, *1056.* Oſſa & cornua an ex dente elephantino ficto, *285.*
Uniones an ab Aëre indurentur, *1186.* Molles cur, *1186.*
Vociferatione cur fœtus nativitatem ſuam nunciat, (*39.*)
Vocis mutatio in juvenibus unde, *146.*
Volatus avium unde impediatur, *399.*
Volucres ſunt Flores, *54.* cur peſte enecta cadavera non attingunt, *376.*
Vomitu infectæ aſperſa moritur, *376.*
Vomitum unde excitat fœtor cadaverum, *362.*
Vomitus an Cadaveribus competat, *192.* quomodo contingat, *ibid.* Particula gallinæ objecta, an venena prodat hauſta, *324.* Sanguinis in cadavere unde, *193.*
Voraces ſolum venena devorant, *320.*
Votum pro mortuis, (*93.*)
Vox unde mutetur coitum inchoantibus, *146.*
Upupæ lamentationes ante conflagrationem Friſingenſem, *108.*
Uranoſcopus piſcis valde multum vivit corde & viſceribus exemtis, *465.*
Urbes an in Luna, *709.*
Urbium cadavera, (*7.*)
Urere an de eſſentia ignis, *686.*
Ureteres Lapidei, *1132.* obthurans calculus, *1112.*
Urina Acrior eorum, qui parum bibunt, *699.* Crines varios profert, *43.* an veri, *44.* unde, *44.* Ebullit recens excreta poſt aliquot horas, *458.* Equina caret coagulo, *1164.* Felis an à peſte tutos facit, *354.* Graveolens unde, *659.* Gravidarum imaginem quandam referens, *818.* Lanctantis pueri ciborum nutricis odorem refert, (*67.*) *659.* Lapidefacta emiſſa, *1115. 1170.* Lienoſorum & ſcorbuticorum fermentat poſt aliquot horas, *330.* Lucida unde, *700.* Morſorum à cane rabido ejusdem figuram refert, *817.* à Morte poſt dies multos effunditur, *458.* ſq. an Moſchum reddat olentem, *661.* Muris majoris locum comatum depilat, *80.* Propria aut pueri an & unde à peſte præſervet, *354.* an Svaveolens, *659.* unde, *661.* ſq. cur in ſuſpenſis mox effluat, *458.* Tarantatorum an ſimilis araneis textis, *818.* Verminoſa, *881. 891. 901.* Vulpis ſterilem reddit locum quem tingit, *80.* *Humana* an ſola Duelech habeat, *1164. 1167.* an Mercurium contineat, *1200.* conf. *Lotium.*
Urinæ Copia unde (*51.*) Hirci odor an peſtem pellat, *354.*
Urinale mirabile ex cineribus cadaverum conflatum, (*118.*)
Urinam an Therebintinata inficiant, *662.* *non impedientes calculi* veſicæ ingentes, *1106.* in Urethra, *1112.*
Urinatio naturalis, (*45.*)
Urinationis finis, aut cur exercetur, (*46.*)
Urinatores pactum peculiare cum Diabolo habent, (*44.*) Reſpiratione omni non deſtituuntur, (*43.*) quomodo ſub Undis tamdiu durare poſſunt, (*ibid.*)
Urinatorum patria (*45.*) Temperamentum,

tum, (*ibid.*)

Urſi Albi in Norwegia, *71.* Corio confectum tympanum fugat equos, (*102.*) Halitus eſt virus, *853.* Inſidiantur hominibus mortuis, *124.* Pingvedo canos albidosque reddit pilos, *60.*

Urſorum Caro & adeps an latebrarum tempore extumeſcat invaſis, *95. 101.* Oſſa an medulla gaudeant, *198.* Virgæ an & unde poſt mortem indurentur, *291.*

Urticæ Efficacia in ſiſtenda hæmorrhagia, *544.* Vim infringit fortis manuum compreſſio, *231.*

Uſnea quid, *1072.* Stomachi lateribus adhæret, *1096.* Supra piam matrem *1086.*

Uteri Actio ignota regiminis quid, *265.* ſq. Calculus è gravida explodit lapides magicos cum aliis, *114.* Ligamenta quoque rumpuntur, *257.* Placenta, quid Helmontio, (*71.*) Rupti obſervationes non deſunt, *256. 268.* Spaſmodica conſtrictio partum remoratur, *268.* Vita an ultimum moriens, *485.* Fœminæ Cavitas exigua, 412. Quantitas, *ibid.*

Utero an Monarchatus tribuendus, *265.*

Uterus an Calculo afficiatur, *113.* Cartilagineus, *1133.* an Cordi æquiparandus, *265.* unde Excutiatur aliquando cum fœtu, *267.* Exſectus an vivat poſt mortem, *(69.) 265.* ſq. *271.* Fœmineus lapideus, *1134.* Gravidus arctiſſime concluſus, *(38.)* Oſſeus, *1080.* Ovis lapideſcens, *1133.* Pilos genitos exhibet, *42.* unde, *44.* ſq. Quomodo monarchatum ſuum exerceat, *265.* an Vermes procreet, *893.*

Uva in calculo veſicæ, *110.*

Uvæ aureis acinis, *1060.*

Vulcanales, *227. 231. 731.*

Vulnera Abſciſſo membro illata an corpus vivum ſentiat, *92.* Ære citius quam ferro inflicta ſaneſcunt, *979.* ab Armis intoxicatis unde putredinem promoveant, *851.* CHRISTI an fragrantia excelluerint, *628.* Faciei turpitudinem inducentia duplo majori pœna à percuſſore redimenda, XXCI. Naſi ſunt inhoneſta, XXCI. ſq. Sclopetorum ictu inducta putredinem unde promovent, *850.* à Sagis illata, illarum cinere curantur, (*118.*) *poſt mortem* rubent, unde, *163.* ſanguinem ſtillant, *ibid.*

Vulnerati unde Cruentant poſt mortem, *557.* in pectore unde ridibundi obeant, *186.*

Vulneratum undique corpus molle emittit ſanguinem unde, *546.*

Vulnere exanimati revixerunt, (*18.*)

Vulneribus occiſi cur homicida digitos imponere debet, *572.* Romani figebant oſcula, *360.*

Vulneris callus crevit, creſcente Luna, *390.*

Vulnerum labia à venenatis armis qualia, *338.* Lethalitatem inepte inveſtigant barbitonſores, *494.*

Vulnus Cordi inflictum an vitam ſtatim expellat, *469.* non tangant Lunæ radii, *861.*

Vul-

Vulpeculæ Schakalle hominibus mortuis inſidiantur, 124.
Vulpinæ chordæ pulſæ fugant gallinas, (105.)
Vulpis cauda ſuaveolens, 638.
Vultum cur ſemper cœlum verſus habuit Philippus IV. Rex Hiſpan. 821.
Vultures cur caſtra ſequantur, 352. *an Cadavera* ſectentur, 349. futura diu præſentiant, *ibid.* Olfacientes è longinquis locis adveniant, 350.
Vultus cadaveris irrigatio ſudorem provocat, 505. Cutis diſſecta & fuligine inſperſa, nota eſt captivitatis æternæ, 311. Luculentus & ſine maculis Majeſtati velificatur, 88. conf. *Facies.*
Vulva Buffalina moſchum redolet, 673. intus Hirſuta, 42. unde, 44. ſq. & Matrix eſt animal avidum generandi. (70) conf. *Pubes.*
Vulvæ Formam cur Moneta Danica retulit, 1057. Saxeæ 1057. unde, 1064.
Uxor Lothi quomodo in Salis ſtatuam mutata, 1173. *Petrefacta* unde, 1170. an ſtatua, 1171. *Statua* qualis, 1172. Salis an & cur, 1172. 1174. ſq.
Uxorem ducit nonagenarius & liberos V. procreat, 215. Lothi an DEUS ope Dæmonum in lapidem mutarit, 1170.
Uxoris Lothi Anima an in ſtatua, 1179. Nomen, 1174. *Petrefactio* etiam impiorum cavillationibus patet, 1171. an Naturalis, 1173. *Statua* Grypho deſcripta, 1178. ſq. an adhuc hodie, 1176. an Lapidea, 1174. an Menſes ſuos habeat, 1178. an Minui poſſit, 1177. Ubi exiſtat, *ibid.* cur non viſa ab omnibus, 1176.

W.

W *Alfiſch ſtinckt und raucht von Stund an nach ſeinem Tode*, 504.
VValterhund, 35.
VVaſſer abzapffen, damit die Leiche nicht auffſpringe, 242. *Nixen*, 732.
VVeck-Vogel, 109.
VVeh-Klage, an animæ infantum nondum baptizatorum, 115.
VVenceslaus VI. Rex Boh. poſt mortem emicat colore ſereniſſimo, 161.
VVichtel-Zöpffe, 122.
S. VVigbrechti corpus ſolito ponderoſius, 422.
VVindbruchig Holz knackt immer, 477.
VVolffſtrigelius Laur. ſubito mortuus peragens Anatomen, 347.
der Kerl hat einen VVurm, der VVurm muß ihm geſchnitten werden, 884.
die den VVurm haben, warum dürffen ſie bey keiner Mühle oder VVaſſer wohnen, 899.
das wütende Heer quid, 742. 794. unde dicitur, 742.

X.

X *Averi Franciſc.* Oſſa fragrantia, 629.
Xerxes pulcherrimus celebratur, 88.

Y.

Y quid Medicis Græcis ſignificarit, (124.) Cur militum ſuperſtitum breviculis adſcriptum, (123.)

Z.

Z *Achariæ* filii Barach. ſanguis mire ebullit in templo Hieroſol. 562. Prophetæ corpus incorruptum, 948.
Zacharias filius Barachiæ an Pater Joh. Bapt. 562.
Zenith virginum an incombuſtile, 229. 231.
Zeno Imp. an Apoplecticus, (12.) Lethargicus, (16.) Sarcophagus, 118.
Zibethum unde, 668. recens eſt terræ exhalationis, 665.
Zingiber comedentis ſomnium, (101.)
Ziska à Calice cur dictus Tziska, (105.) vult corium ſibi poſt mortem detrahi, ut fiat tympanum, (105.) 144.
Zoroaſter ſolo Caſeo XX. annos vixit, 1155.
Zoroaſtres Fulmine abſumtus DEI amicus habitus, (150.) 773. an Mortuos reſuſcitare potuit, 1235. unde Nomen habeat, 773. Scintillas è ſtellis producit, 804.
Zundel, 227. 731.
Zwinglii cor cremari non potuit, 220.
Zytho Bojemus inſignis præſtigiator, 803.

FINIS.

OBSERVANDA.

(p.9. l. 8.) leg. *Num.* (p.103. l. 29.) leg. *rogo.* (p.123. l. 30.) del. *hoc* & ita leg. *latinos T. interpolaſſe.* (p. 128. l. 23.) in fine add. *ordinatus.* p. 57. l. 2. leg. *inducendi.* p.58. l. 26. leg. *mutare.* p. 59. l. 10. leg. *tingentibus.* l. 23. leg. *pulvere.* l. 28. leg. *§. 89.* p.60. l. 3. leg. *nigredine.* p.63. l.13.14. fortè leg. *conceptus tempore illos oſtenſos fœminæ*, (del. *quos.*). p. 65. l. 4. addat. poſt partus *ſimul.* p.70. l.8. leg. *ſabulte eos.* p.72. l. 10. leg. *opertos.* p.75. l.16. pro è leg. *&.* p 81. l.20. leg. *Hem!* p.82. l.3. fortè leg. cur non hominum omnes, ut animalium &c. l. 33. leg. *diffugiunt.* p.86. l.11. forte addend. *pilos*, poſt voc. poſſe. l. 13. forte add. *lana* poſt, longitudinem. p.88. l.9. leg. *ſalivam.* p. 89. l.5. forſan add. *nares*, poſt, fabricatæ. p. 91. l.13. ab init. add. *re.* p.92. l. 9. poſt actu, leg. *ſe*, pro ſive. p. 108. l.16. leg. *Friſingenſem.* l.17.18. Oedipus ſuppleat. p.120. l.27. leg. *quoquam.* p. 112. l. ult. add. *egreſſas.* p.151. l.29. leg. *Frons* p. 158. l. 5. à fin. leg. *alii.* p. 162. l. 27. forte leg. *Cymini.* p. 167. l. 12. add. ab init. *tum.* p. 176. lin. penult. leg. *frigore.* p. 177. l. 20. leg. *Aquilæ.* p. 194. l. 21. leg. *Duritie.* p. 203. l. 6. leg. *ſollicite.* p. 224. l. 30. leg. *ſerum.* p. 258. l. 11. leg. *Huic.* p. 266. l. antepen. leg. *paſtinacæ.* p. 280. l. 17. leg. *muto.* p. 308 l. 9. & 312. l. 26. leg. *Scarificatio.* p. 324. l. 6. leg. *ſiti.* p. 330. l. 30. leg. *§. 33.* p. 336. l. 19. forte leg. *verticem.* p. 379. l. 21. leg. *trudinandum.* p. 391. l. 30. vocula *quod* poſtponatur voci Wratislaus, commaque *quod* antecedens prius, deleatur. p. 392. l. 28. del. *à* poſt, crimine. p. 401. l. 23. pro & leg. *nec* p. 414. l. 33. leg. *aërii.* p. 431. l. 22. leg. *obloqui.* p. 453. l. 18. leg. *recidivatum.* p. 454. l. penult. leg. *evitandam.* p. 459. l. 31. 32. leg. *concitaſſe.* p. 469. l. 20. leg. *inmenſam*, pro jmmenſam, p. 476. l. 2. pro febris leg. *fibris.* l. 4. del. *æ.* in conſideratæ. p. 479. l. 1. del. *& periri.* p. 486. l. 1. leg. *lapidea.* l. 3. *Auguſtini.* p. 487. l. 26. leg. *deludit.* p. 499. l. 28. leg. *ſtatuæ.* p. 521. l. 24. add. *hiſtoriam.* l. penult. leg. *fricaret.* p. 522. l. 4. leg. *illis.* p. 525. l. 31. del. *cum.* p. 544. l. 14. leg. *in.* pro id. p. 556. l. 33. leg. *eluceſcet.* p. 608. l. 15.16. leg. *nam ſanguinis.* pro non ſanguinis. l. 16. leg. *judica.* p. 625. l. 28. leg. *ſcarificatis.* p. 634. l. 11. leg. *hodienum.* p. 646. l. antep. leg. *quot.* p. 674. l. 13. leg. *exanimati.* l. 7. leg. *intactum.* p. 658. l. 1. 2. leg. *rejicit.* pro relicet, p. 662. l. 1. del. *enum.* p. 678. l. pen. leg. *cauſas.* p. 698. l. 25. leg. Ὄσλιγγες. p. 721. l. 22. leg. *ratiocinabatur.* p. 759. l. 30. leg. *arte.* p. 776. l. 3. add. *non*, poſt voc. mortem. p. 784. l. 4. leg. *multis probare.* 746. l. 6. leg. *quæ mactari.* p. 747. l. 18. del. *per ſibi.* p. 789. l. 7. leg. *motus.* p. 797. l. 18. leg. *obverſantibus.* p. 813. l. 1. del. *figura.* p. 842. l. 6. leg. *genitalia.* p. 854. l. 13. leg. *acrem.* p.860. l. 18. leg. *peſſum.* p.878. l.17. *aliquibus* l.5. leg. *homines & animalia.* p.970. l.14. leg. & ex eo p.1016. .29. leg. *ab* p.1043. l.16. leg. *Intirere.* p.1058. l.19. leg. *ſiliceum.* p.1088. l.25. leg. *Statera.* p.1092. l.9. leg *nunquam.* p.1102. l.ult. leg. *minus indigea* p.1108. l.31. leg. *compertum.* p.1114. l.8. leg. *lapillis.* l.15. leg. *cavitatem.* p.1133. l.23. leg. *in mare.* p.1135. l.33. leg *Strauſſ.* p.1160. l.2. leg. *renibus.* p. 1162. l.13. leg. *id enim ſi fit.* p. 1164. l. 12. leg. *permeant.* p. 1168. l. 9. leg. *proclament.* l. 10. 11. leg. *Offæ.* p. 1170. l. 15. leg. *Offa----ſpectat.* p. 1176. l. 9. leg. *Calamitatis.* p. 1187. l. ult. leg. *Anaxagoræ.* p. 1188. l. 16. leg. *Id.* p. 1205. l. 23. leg. *Illius.*

Hæc ſunto, quæ forſan accuratius penſitanda, pro habitu emendanda, ceteraque, ſi quæ reperiantur leviſſima, benevole condonanda.

(o)